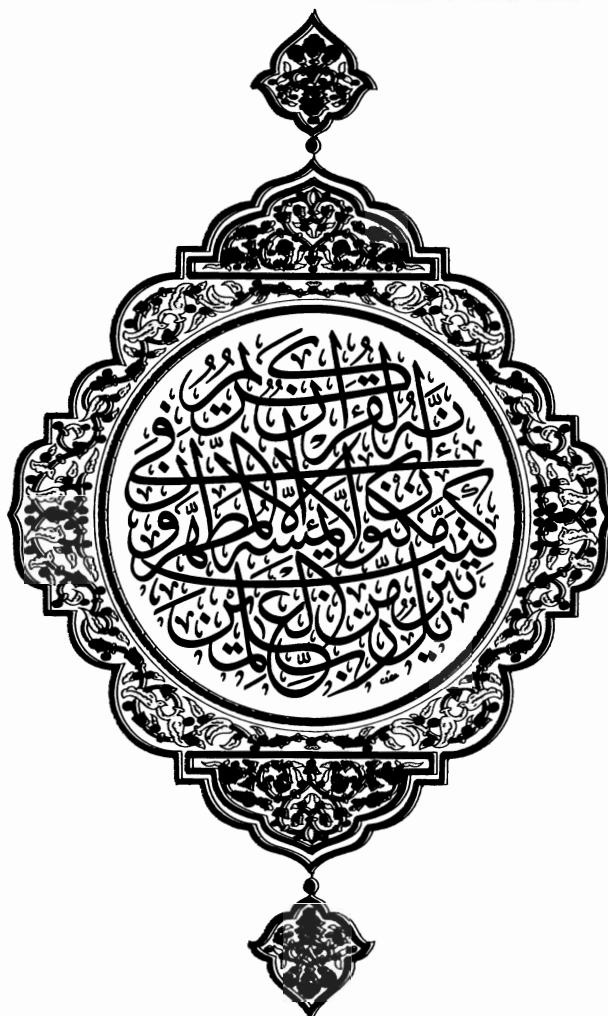

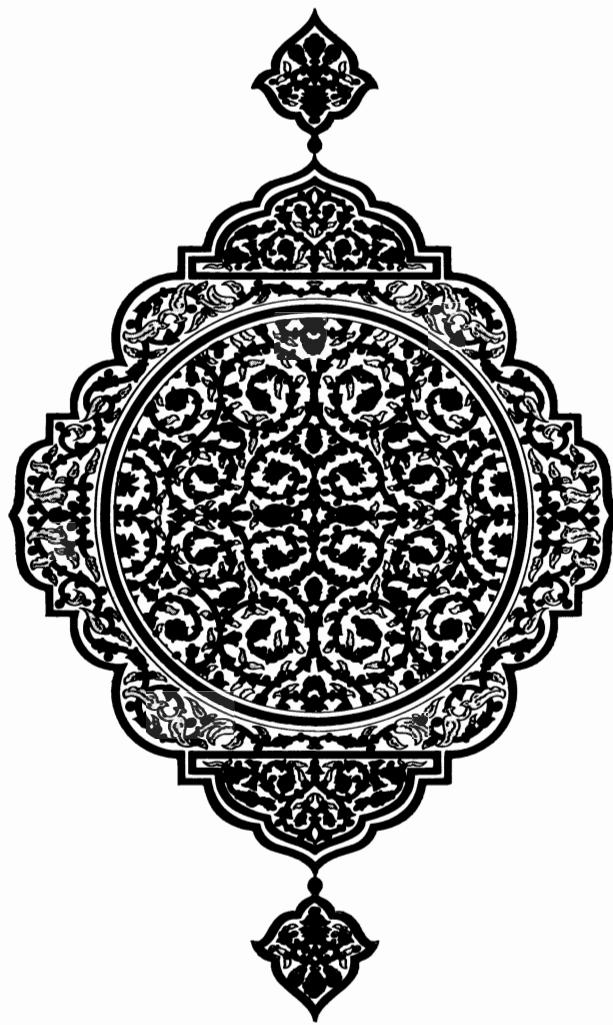
الله
رَبُّ الْعَالَمِينَ

وَتَرْجِمَةً مُعَانِيَةً إِلَى
اللَّغَةِ الصُّومَالِيَّةِ

إِنَّا نَزَّلْنَا الْكِتَابَ لِلنَّاسِ
وَهُوَ حِفْظٌ

نقش بالخط العثماني هذا المصحف الشريف تمهيده
سالم بن عبد الله التهري الملكي مهندس الوراثة
ملك المملكة العربية السعودية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ هَذَا الْقُرْءَانَ يَهْدِي لِلّٰتِي هُنَّ أَقْوَمُ

الحمد لله رب العالمين القائل :

(إِنَّ هَذَا الْقُرْءَانَ يَهْدِي لِلّٰتِي هُنَّ أَقْوَمُ وَيُشَرِّعُ لِلنَّفِيَّينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّهُمْ أَجْرَكِيْرَا)

والصلوة والسلام على رسول الله الذي بلغ كتاب ربه فقال (خيركم من تعلم القرآن وعلمه) ودعا الناس لقراءته فقال (اقرؤوا القرآن فإنه يأتي شفيعاً لاصحاب يوم القيمة). وبعد :

فإننا نذا لا وامر خادم الحرمين الشريفين وناشر كتاب الله المجيد الملك فهد بن عبد العزيز حفظه الله في العناية بكتاب الله الكريم توثيقاً وطباعة والعمل على تيسير نشره وانتشاره بين أيدي المسلمين وتفسير معاني باللغات الأجنبية واعتبار تلك التوجيهات أسمى الغايات والأهداف المرسومة لمجمع خادم الحرمين الشريفين الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة.

وببناء على التعاون بين كل من الأمانة العامة لمجمع خادم الحرمين الشريفين الملك فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة والأمانة العامة لرابطة العالم الإسلامي بمكة المكرمة في استقطاب علماء التفسير في البلدان الإسلامية لترجمة تفسير ومعاني القرآن الكريم إلى اللغات الأجنبية وذلك للحاجة إلى تيسير تلك التفاسير والمعاني في جميع اللغات التي ينطقها المسلمون حتى لا تحصر تلاوته في تبعد فقط دون فهم لتفسيره ومعناه .

وإيماناً بقوله تعالى (إنما المؤمنون إخوة) وشعوراً بواجب الإسهام الإسلامي يسعدنا أن نقدم هذا المصحف الشريف وترجمة معانيه إلى اللغة الصومالية والذي أمر بطبعته خادم الحرمين الشريفين حفظه الله والتي قام بترجمتها الشيخ محمود محمد عبده وقام براجعتها نخبة من علماء الصومال الآتية أسماؤهم :

الشيخ نور الدين علي السلفي رئيساً

الشيخ شريف عبد النور حسن عضواً

الشيخ عبد الرحمن يوسف آدم عضواً

الشيخ محمود محمد عبده عضواً وسكرتير اللجنة (مفسر الكتاب)

وقد قام بالمراجعة النهائية والتعليق على بعض الآيات الشيخ عبد الرحمن شيخ عمر أحمد دينله. وقد أقرت الترجمة وراجعتها رابطة العالم الإسلامي، ونحمد الله أن وفقنا إلى إنجاز هذا العمل وتقديمه إلى المسلمين الناطقين باللغة الصومالية في الصومال وخارجها رجاءً أن يستلهموا منه نور الهدى والصلاح الذي يقوى إيمانهم ويثبت إسلامهم ويصلح أحوالهم في الدنيا والآخرة.

والرابطة إذ تقدم هذا الجهد بالتعاون مع مجمع خادم الحرمين الشريفين الملك فهد لطباعة المصحف الشريف تعلم بأن الترجمات مهما بلغت دققها لا يمكن أن تصل إلى المقاصد العظيمة للنص القرآني المعجز. لهذا فهي ترجو من كل أخ قارئ لهذه الترجمة إسداء النصائح وإبداء الملاحظات والمقترنات حولها للاستفادة منها في الطبعات القادمة إن شاء الله تعالى.

والله الهادي إلى سواء السبيل ..

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّ هَذَا الْقُرْءَانَ يَهْدِي لِلّٰتِي هُوَ أَقْوَمُ

Waxaa ammaan oo dhan iska leh allahii barbaariiy caalamka ee yidhi " Quraankan wuxuu ku hanuuniyaan tan ugu toosnaasho badan, wuxuuna ugu bishaareeyaa mu'miniinta wanaaggaa fala inay leeyihii abaalmarin weeyn " .

Naxariis iyo nabadgalyo rasulkii alle korkisa ha ahaato ee gaarsiiyay dadka kitaabka rabbigii ee yidhi " waxaa idiinku kheeyr badan kii Quraanka barta dadkana bara ", wuxuuna dadka ugu yeedhay inay akhriyaan isagoo yidhi " akhriya Quraanka maxaayeeelay wuxuu iman maalinta qiyaame isagoo u shafeecaya dadkiisa " . Intaa Kaddib:

Iyadoo la fulinayo amarrada adeegaha labada xaram ee sharafka badan ahna faafiyaha kitaabka alle ee sharafka badan boqor Fahad ina cabdulcraziz, allaha xifdiyee, ee la xidhiidha daneeynta kitaabka alle ee kariimka ah, melleeyn iyo daabacaadba iyo in loo hoowlgalu fududeeynta faafintiisa si uu u wada gaaro gacmaha muslimiinta, iyo in lagu tarjumo laguna fasiro macnihiisa afafka kale, islamarkaa iyadoo tusaaloooyinka yihiin yoolasha ugu sarreeya ee u jeexan wadajirka adeegaha labada xaram ee sharafka leh boqor Fahad ee daabacaadda jaamacaa sharafka badan ee ku yaal madiina Al-Munawarah.

Iyadoo ku saleeysan iskaashiga ka dhexeyya xogheeynta guud ee wadajirka adeegaha labada xaram ee sharafka leh boqor fahad ee daabacaadddaa jaamacaa sharafka leh fadhibiisuna yahay Madina Al-Munawarah iyo xogheeynta guud ee Raabidada caalamka islaamka fadhibeeduna yahay Maka Al-Mukarramah sidii looga soo ururun lahaa waddamada muslimka culimada tafsirka si ay ugu tarjumaan uguna fasiraan macnaha Quraanka kariimka afafka kale taasoo ay keeneeyso baahida loo qabo in lagu jilciyo tafaasiirtaa iyo macnahaas dhammaan afafka ay ku hadlaan muslimiinta si aanay ugu koobmin in ay ku cibaadeeystaan akhrintiisa kali ah iyagoon fahmeyn macnihiisa.

Iyadoo la rumeynayo hadalka alle ee ah (إنما المؤمنون إخوة) iyo dareen ah waajibnimada ka qeeybqaadashada islaamnimo waxaan ku farax sannahay in aan soo gudbinno jaamacan sharafka leh iyo tarjamada macnihiisa ee ah afka somaliga oo uu amray daabiciddiisa adeegaha labada xaram ee sharafka badan, Allaha xifdiyee, uuna tarjamay sheekh Maxamud Maxamed Cabdi; dibna u eegeen columada kala ah :

1- Sheekh Nuraddin Cali As-Salafi	- guddomiye -
2- Sheekh Shariif Cabdi Nuur Xassan	- xubin -
3- Sheekh Cabduraxman Yusuf Adam	- xubin -
4- Sheekh Maxamud Maxamed Cabdi	- (Qoraaga) xubin iyo xogheeynta -

Waxaa ugu dambeeintii dib u eegay baroofooyinka, aayadaha qaarna faallo yar ka bixiyay sheekh cabduraxman sh. cumar Axmed diinle.

Waxaa ogolaatay tarjamadan raabidada caalamka islaamka, waxaana ammaan oo dhan leh allihii na waafajiyah dhammeeystirka hoowshuna gudbinno muslimiinta ku hadasha afka soomaliga ee jooga gudaha soomaaliya iyo dibaddeedaba annagoo quuddarreeynayno in ay ka qaataan Nuur iyo hanuu kaas oo xoojiyo iimaankooda, islaamnimadoodana adkeeyaa, kuna hagaajiyo xaalkooda adduun iyo aakhiraba. Raabidada goorta ay soo gudbineeyso dadaalkan iyadoo la kaashatay Wadajirka Adeegaha labada xaram ee sharafka leh boqor Fahad ee daabacaadda Jamaca sharafka leh waxay ogeeysiineeysa in tarjamoooyinka heer kasta oo ay ka gaaraan diqqada aanay gaadhi karin halkuu gaarsiinaya naska quraanka ee aan lala imaan karin isagoo kale. Saa darteed waxay ka rajeeyneeysa qofkastoo akhriya tarjamadan in uu ka soo jeediyo wixii talooyin iyo milicsiin ah si looga faa'ideeysto dabcooyinka soo socda hadduu alle idmo.

Allaa ku toosiya dadka jidka toosan.

الحمد لله الذي أنزل على عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا، والصلة والسلام على رسوله الأمين محمد صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه الكرام البررة ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين وبعد:

أحمد الله تعالى الذي مكنتني أن أsemهم في كتابة معاني القرآن الكريم، الواقع أن هذا العمل ليس بالأمر الهين، ولكن بعون الله وقدرته تذلل الأمور، لذا شرعت في هذا العمل. ومن الأسباب التي جعلتني أكتب ما يلي:

١- أن يكون هذا العمل لي ذخرا عند الله يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضرا.

٢- الإسهام في خدمة القرآن الكريم وتوضيح معانيه للناطقين باللغة الصومالية، والذين تصعب عليهم اللغة العربية عسى الله أن ينفعهم به.

٣- أن كثيرا من اللغات في العالم الإسلامي قد شاركت في هذا الموضوع لتتم الفائدة، غير أنه تبدو الحاجة والفراغ من جانب اللغة الصومالية.

٤- حدث أن تُرجمت بعض الكتب غير الإسلامية باللغة الصومالية ووزعت على المسلمين وخاصة اللاجئين منهم فلا بد من تحرك تجاه ذلك لأنه لا يقل الحديد إلا الحديد. هذه الأسباب وغيرها جعلتني آخذ عملي هذا مستمدًا من الله العلي القدير العون والسداد ، هذا، ولربما يقال لماذا تكتب معاني القرآن الكريم وتفسر باللغة الصومالية ولم يتمك الناس يتعلمون اللغة العربية؟ حسناً: ولكن هل هذا يمنع تعلم اللغة العربية والإستفادة منها؟

أوليس العلماء الصوماليون كانوا يفسرون ويوضحون معاني القرآن الكريم - ولا يزالون - باللغة الصومالية عبر القرون والأجيال شفويًا في حلقات المساجد وغيرها؟

وكان لذلك الأثر الطيب والسبب في رسوخ قدم الإسلام في هذه المنطقة. وليس هناك فرق بين التوضيح بالمشافهة وبين الكتابة مع أنها نرى بالتأكيد ضرورة تعلم لغة القرآن (العربية) كما نرى أيضا ضرورة فهم معاني القرآن العظيم بأي طريقة خيرة ونبيلة ، وهل الأولى القعود والانتظار بدون عمل أو بذل الجهد في خدمة القرآن المجيد؟

وإذا نظرت إلى أسلوب الكتاب فأنت تدرك أنه لم تفسر معاني القرآن الكريم كله سابقا باللغة الصومالية حسب علمي ، وأن اللغة الصومالية في

طور نموها. النقطة الثانية : هناك بعض حروف عربية لا توجد في الصومالية ومع تحري عدم كتابتها حسب المستطاع فإنه ستواجهك حتماً في بعض الأحيان مثل حرف (ث) المثلثة حيث أخذنا بدلها حرف (TH) وحرف (ز) الزي الذي أخذنا بدله أيضاً حرف (Z) في أكثر الحالات وربما حدث ذلك في حروف أخرى ، وقد كتب النص القرآني باللغة العربية تحمل كل آية رقمها وفي مقابلة معاني القرآن الكريم باللغة الصومالية إلا أن الأرقام تأتي بالأيات في النهاية وفي المعاني في البداية.

ولم أكلف نفسي بترجمة معاني القرآن الكريم حرفيًا، بل حاولت توضيح معانيه بإيجاز، وهناك فرق بين الأمرين (فيما اعتقد) حيث الأخير مجرد تفسير للقرآن الكريم.

نقطة أخرى، لم أبحث عن لهجة خاصة صومالية قدر المستطاع بل تحرير الصومالية الشائعة ومع ذلك قد يبدو للبعض وجهة نظر. وفي نهاية كل مجموعة من الآيات القرآنية وترجمة معانيها شرح موجز يشمل معاني الآيات المرتبط بعضها ببعض وفي بعض الحالات نورد حديث الرسول صلى الله عليه وسلم أو قول صحابي أو عالم من علماء الإسلام المعروفيين، أو تنبئها على حكم أو مسألة، أو بيان السبب الذي نزلت به السورة أو الآية، كل ذلك باختصار ، لأن الكلام لا ينتهي حتى ينتهي الناس ، ونحن نقصدنا فهم جانب من معاني القرآن المبين، لا أن نذكر كل ما ورد فيها ، والإسهاب يتعب إذا كان مفرطاً، ومع أننا قد بذلنا جهداً في أن نقرب معنى الآية في حدود الإمكhan وراجعنا كتبنا كثيرة حجة في هذا الموضوع خلال خمس سنوات من رحلتنا مع القرآن ، مع كل ذلك لا بد أن تقع مفوات ، بيد أننا نتضرع إلى المولى القدير التواب الرحيم أن يتجاوز عننا ما صدر منا من مفوات وأن يرزقنا النية الصالحة والعمل الطيب المتقبل إنه قريب مجيب.

وفضل كتاب الله الحكيم وعظمته ، وفضل الاشتغال به تعلماً ، ودراءة وحفظاً وقراءة وتدبراً وتعليمها واتباع تعاليمه القيمة والعمل به مما لا يخفى على دارسيه . ونسأل الله جل وعلا أن يغفر لنا ولوالدينا وللمسلمين عامة ، ولكل من له يدُّ خيرٍ في إنجاح هذا العمل ، ولكل من يستفيد منه من المؤمنين إنه نعم المولى ونعم النصير.

وقد تم بحمد الله بتاريخ ١١٧ لعام ١٤٠٥ هـ

محمود محمد عبده

Hordhac

Mahad Eebaa iska leh ee ah kan ku soo Dejiyey Nabigiisa Kitaabka Quraanka ah ee Toosan, Naxariis iyo Nabad galyana ha ahaato Rasuulka Muxamed ah korkii-sa iyo Ehelkiisii iyo Asaxaabtiisii iyo inta Wanaaga ku raacda tan iyo Qiyaamada.

INTAAS KA DIB:

Waxaan ku Mahadin Eebaheenna Sarreeye ee ii suuro galiyey inaan ka Qayb qaato Qoridda Macnaha Quraanka Sharfta leh. Sida dhabta ahna Camalkani ma fududa, hasayeeshee kaalmaha Eebe iyo Awooddiisa yey arrimuhu ku Jilcaan, saas darteed yaan u Gudogalay Arrintan. Sababaha igu Xambaaray inaan Qurana waxaa ka mida:

1. Inuu iinoqdo Camalkani kayd Eebe Agtiisa, Maalintay Naf kasta heli waxay Camal fashay oo khayra oo Muuqda.
2. Inaan ka qayb qaato u Adeegidda Kitaabka Eebe ee Quraanka Kariimka ah, iyo u caddaynta Macnihiiisa Dadka garan Luuqada Soomaaliga ah, ee ay ku adagta-hay Luuqada Carabiga ah illeen waxay u Dhawdahay in Eebe ku Anfacee.
3. Wax badan oo Luuqadaha ka mida waxay ka Qayb Qaateen Caalamka Islaamka Arrintan si faa'iidadu u badato, Laakiin waxay ka Muuqataa Baahi iyo Banaani xagga Luuqada Soomaaliga ah.
4. Waxaa Dhacday in lagu Turjumay Kutubo badan oon Islaam ahayn Luuqada Soomaaliga ah, Luguna qaybiyo Muslimiinta, gaar ahaan Qoxootiga, markaas waxaa lagama maarmaan noqotay in lagu Dhaqaqo Arrintaas, illeenbir waxaa uun Jilcisa Bire.

Sababahaas iyo kuwo kale yaa igu xambaaray Billaabidda Camalkan, Annagoo ka kaalo warsan Eebaha sare ee kara inuu na Toosiyo, nana Xoojiyo. Waxaa laga yaabaa in Dad iswarsado maxaa loogu fasiri Macnaha Quraan Luuqada Soomaaliga ah oon loo dayn Dadku ha barteen Luuqada Carabiga ahe, waa Fiicantahay, miyeseye isdiidi in Quraanka Macnihiiisana Luuqada Soomaaliga ah lagu Fasiro, isla markaas Dadku barto kana Faa'iidaysto Luuqada Carabiga ah, sow ma ahayn Culimidii hore ee Soomaalida ahaa kuwii Dadku ugu fasiri jiray uguna Caddayn jiray Macnaha Quraan-tan iyo hadda-si af ah Quruumo badan, Xalqada Masaajid-ka iyo Meelo kalaba, taasoo reebtay Raad Fiican, sababna u noqotay sugnaanta Gomadda Islaamku Gobalkan Geeska.

Waxna uma dhexeyyo ku Caddaynta Quraanka odhaah ama Qoraal, inkastoon Rumaysanahay Waajibnimada Barashada Luuqada Quraanka «Carabiga» sidoo kale ku barashada Macnaha Quraanka wayn si kasto oo khayra oo wanaagsan, ma waxaa roon in layska fadhiisto oo wax uun la sugo camal la'aan, mise in Dadaal

lagu dhiibo u adeegidda Quraanka Sharafta leh.? haddaan eegno habka Kitaabka waxaad ogtahay inaan Kitaabka Quraanka ah Dhammaantiis lagu fasirin hadda ka hor – intaan ogahay – Luuqada Soomaaliga ah, iyadoo Luuqaduna ku jirto waqtii korid. Arrinta Labaad waxaa jira Xuruuf Qaarkeed aan laga helayn Luuqada Soomaaliga ah sida: «**ش**» waxaana baddelkeeda qaataay Xarafka «**ث**» iyo Xarafka «**ز**» oon beddelkeeda qaataay Xarafka «**ز**» sida badan, kuwo kalana waa laga yaabaa.

Waxaana ku qorray Naska Quraanka Luuqada Carabiga ah iyadooy Aayad walba wadato Raqamkeedii taasoo ka yeeli Ruuxu inuu u Akhriyo sida Kitaab Jaamac ah, waxaana ka soo horjeeda Macnihii Quraanka oo Luuqada Soomaaliga ah, hasayeeshee Raqamku Aayadaha Dhammaadkooda yuu iman, Macnahana Billowga.

Kuma Dhibin Naftayda inaan u Turjumo Quraanka si Xarfi ah, waxaanse isku dayey inaan u Caddeeyo Macnihisa si Kooban, waana kala duwanyihii Labada Arrimood sidaan Citiqaadin, illeen tan dambe waa uun fasiraad kaliyee.

Arrinta kale ma doonin Lahjad gaara oo Soomaali ah, waxaanse ku dadaalay Soomaaliga Guud, haddana laga yaabo in Dadka Qaarkii wax u Muuqdo. Tarjamo kasta waxaan u dambeeysi yay Sharax kooban oo kulmin Macnaha Aayadaha isku xidhan, mararka qaarkoodna waxaannu soo Aroorinaa Xadiithka Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ama hadal Asaxaabi, ama hadal mid ka mida Culimadii Islaamka ee la Yaqinay, ama ku baraarujin xukun ama Xigmad,ama Cadday Sababta Suuraddu ku soo Degtay,ama Aayaddu,waxaa soo Dhanna waa si kooban, illeen hadal ma Dhammaado inta Dadku ka dhammaan. Ujeedadeenuna waa in la fahmo Dhinac ka mida Macnaha Quraanka Cad, mase aha in wax walba la sheego, hadalka badanna waxbuu dhibaa markuu xadda ka baxo. inkastoon isku daynay inaan soo dhawayno Macnaha Quraanka Dadaalna aan ku Dhiibnay intaan karro oo u noqonnay Kutubo badan Muddo Shan Sano dhexdeeda oon ku Shuqlloonayn Arrintan, lana Noolayn Quraanka, haddana waxaa dhici kara gaf, waxaanse ka baryeynaa Eebleha Gargaara ee kara ee Naxariista ee Saamaxaadda badan innu naga dhaaso wixii naga dhaca oo Simbirriirixo ah, naguna Arzuqo Niyat Fiican iyo Camal Wanaagsan, oo la Aqbalo Eebe waa dhawe Ducada Ajiibee.

Fadliga Kitaabka ILaaheenna wayn ee Naxariista ka baryeynaa Dambi Dhaaf Anaga iyo Waalidiintanno, Muslimiinta oo Dhan iyo cid kasta oo Gacan Khayr ka gaysata Kitaabka iyo Cid kasta oo ka Faa'iidaysata Kitaabkan oo Mu'miniinta ka mida. Eebe isaga Gargaare Fiican ehe.

Ugu dambayn waxaan ILaaheenna wayn ee Naxariista ka baryeynaa Dambi Dhaaf Anaga iyo Waalidiintanno, Muslimiinta oo Dhan iyo cid kasta oo Gacan Khayr ka gaysata Kitaabka iyo Cid kasta oo ka Faa'iidaysata Kitaabkan oo Mu'miniinta ka mida. Eebe isaga Gargaare Fiican ehe.

Waxay Dhammaatay Qoriddii Kitaabkan:
7/11/Sanadkii 1405 H.

Muqdisho, 12/2/1405 H.

Maxamuud Maxamed Cabdi.

مُصْحَّفُ الْمَدِينَةِ النَّبَوِيَّةِ

الْمَدِينَةِ

وَتَرْجِمَةٌ مُعَانِيَةٌ إِلَى
الْلُّغَةِ الصُّومَالِيَّةِ

جَمِيعُ نَزَارَاتِ الْمَدِينَةِ النَّبَوِيَّةِ

طَبَاعَةٌ لِمُصْحَّفِ الْمَدِينَةِ

Jaamac Magaaladii
Nabiga

QURAANKA KARIIMKA

Iyo Tarjamada
Macnihiisa Ee Afka
Soomaaliga

Wadajirka Adeegaha
Labada Xaram Ee Sharafka
Badan Boqor Fahad Ee Daabacaadda
Jaamac Sharafqa Badan

شُوَّالُ التَّائِبِينَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ
إِيَّاكَ نَفْدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَغْفِرُ
أَهْدَنَا الصَّرْطَ الْمُسْتَقِيمَ
صَرْطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ
عَلَيْهِمْ غَيْرَ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلَا الظَّالِمِينَ

شُورَةُ الْبَقَرَةِ

Suurat Al-Faatixah

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

1. Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.
2. Mahad Eebaa iska leh ee barbaariyaha Caalamka ah (Koonka).
3. Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.
4. Ee hanta maalinta abaalmarinta (Qiyaamada).
5. adiga unbaan ku caabudaynaa, adiga unbaana kaa kaalmo waydiisanaynaa (Eebow).
6. ee nagu hanuuni jidka toosan (Xaqa).
7. Jidka kuwii aad unicmaysay eedan u cadhoonin dhuminna.

Suuradani waa suurad wayn, Kitaabka llaahayna ka billowdo, wax walbana in lagu billaabo ay sifanta-hay. Salaadana in lagu akhriyo ay waajibtahay.

Kulmisatayna Ammaanta Eebe, Mahadiisa, Qiyaamada, Cibaadada Eebe iyo kaalmo waydiisigisa iyo Inuu ku toosyo Jidka toosan ee xaqa ah, Jidkaasoo ah kay qaadeen Dadkii Fic sifncaa ee Eebe unic-meeey oo ahaa Nabiyadii, Rumeeyayaashii, Shuhadadii iyo kuwii subanaaba ee ka leexday Wadada kuwii loo cadhooday ee yuhudda ahaa iyo kuwii dhumay ee Nasaaraada ahaa.

waxaana lagu magacaabaa Suuradan magacyo. Badan oy ka midtahay Hooyada Quraanka Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgelyo Eebe Korkiisa hayecllee).

Wuxuu yidhi: Amarkastoon lagu bilaabin Bisinka waa Naaqus.

Sidoo kale wuxuu yidhi: Salaadu uma jirto Ruuxaan akhriyin Faataxada.

Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim.

Fadligeedana halkan kuma soo koobi karnowaxaase sifcan in la fahmo waxay kulmisatay laguna dhaqmo, Eebana dhab loo caabudo dhabna looga kaalmo waydiisto, had iyo jeerna la digtoonaado hanuun iyo toosnaanna Eebe la warsado iyo inuu kaa duwo jidka xun ey qaadeen xaqdiidayashaashu iyo gaalada dhamaanteed.

Rasuulkuna wuxuu yidhi: Dhugbadane waa ruuxa naftiisa xisaabiya una camlfala Geeri dabadeed. (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleec).

Waxaa wariyey Imaam Axmed iyo kuwo kale. Al-Faatixah (1-7).

Suurat Al-Baqarah

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Aad baa Macnaheeda looga hadlay, waxaana la sheegay inay magaca suuradda tahay, ama ay ku tusin Mucjisadda Quraanka, Eebe unbaa ogna waa la dhahaa.
2. Kitaabkaas (Quraanka) shaki kuma jiro Hanuunbaana ugu sugan kuwa dhawrsada.

3. ee ah kuwa rumeeya waxaan la arkayn (ee xaq ah) oogana Salaadda, waxaan ku arzaaqnayna wax ka bixiya.

4. ee ah kuwa rumeeya waxa lagugu dajiyey Nabiyow, iyo wixii la dajiyey horay, Aakhirana yaqiinin.
5. kuwaasi hanuun Eebe yeey ku suganyihiin, kuwaasina waa uun kuwa liibaanay.

Suuraddan waa Suuradda u dheer Quraanka-waxayna kulmisatay waxyalo badan oo ah: Xukumo, Qisooyin, iyo Wanaagyo badan, waxayna ku bilaabatay xaqnimada Quraanka iyo siduu hanuun ugu yahay kuwa xumaanta ka dhawrsada, ee rumeeya xaqayna arkayn sida Eebeheen, Malaa'igta, Qiyaamada, Jannada iyo Naarta iyo wax kastoo xaq ah, Eebena ka yaaba hadday cid la joogaan iyo baddii kaleba, Salaadana ooga, Sakada iyo sadaqadana bixiya, Quraanki iyo Kutubtii horana rumeeya Kuwaasina waa kuwa hanuun ee liibaanay. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha Yeelee wuxuu yidhi: Haka yeelina Guryihiienna Qubuuro, illeen Gurigii lagu akhriyo Suuradda Baqarah ma galoo shaydaane. Waxaa wariiyey Imaam Muslim iyo Axmed iyo kuwo kale. Kasan Basri wuxuu yidhi: Dhawrsade waa kan iska ilaaliya waxa laga reebay, Gutana waxa lagu faralyecley. Al-Baqarah (1-5).

6. kuwii Gaaloobay waxaa isugumid ah udigtyaaa iyo umaadan diginaa mana rumeeyaan (xaqa).

7. Eebaa daabacay Quluubtooda iyo Maqalkooda. aragoodana wuxuu yeeley Dabool waxaana u sugnaaday Cadaab weyn.

8. Dadka waxaa ka mid ah kuwo dhihi waxaan rumeynay Eebe iyo maalintii dambaysay (Qiyaamada) haddana aan Mu'miniin ahyn.

9. waxay khiyaameyn Eebe iyo kuwa (Xaqa) rumeeey mase khiyaamaynayaan waxaan naftooda ahayn mase kasayaan.

10. Quluubtay ka bukaan markaasaa Eebe u siyaadiiy Cuduro waxaynaa mudan Cadaab daran Beentoodii Darteed.

11. marka lagu dhoho ha fasaadinina dhulka waxay dhahaan annagu waxaan uun nahay Hagaajiyayaal.

12. iyaga unbaa fasaadiyayaal ah hasa yeesh ee ma kasayaan.

Suuraddu waxay xagga hore kaga hadashay Mu'miniinta iyo xaqay ku suganyihiin, haddana waxay ka hadashay Gaalada iyo sida loo daboolay Qalbigooda, Maqalkooda iyo Indhhoodaba iyo in xumaan u sugnaatay. Mar saddexaaadna waxay ka hadashay Munaafiqinta iyo warkooda beenta ah iyo siday isugdayayeen inay Eebe iyo Mu'miniinta khayaameeyaan, iyadoy dhabtu tahay inay naftooda khiyaamayn Qalbigana ka bukaan una sii kordhi, marka xumaanta laga reecbana ey sheegtaan inay wax wanaajin, dhab ahaanna iyaga unbaa xumaan wadayaal ah mase oga. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabaddgaloo Eebe korkiis ha yeelee) Wuxuu yidhi: Waxaa lay faray inaan la dagaalamo Dadka intay ka dhahaan Eebe mooyec ilaahe kale ma jiro, hadday dhahaanna way iga ilaaliyeen dhiig gooda iyo Xoolahooda waxaan xaqeeda ahayn Xisaabtooduna Eebaa leh «waynaaye». Waxaa wariyay Labadii Sheekh (Bukhaari iyo Muslim). Al-Baqarah (6-12).

13. marka lagu dhaho rumeeya sida Dadku u rumeeey waxay dhihi mawxaannu u rumayn sida sufahada (Caqli gaabka), waxaase sufaha ah iya-ga uun laakiin ma oga.

14. markay la kulmaan kuwa rumeeey (Xaqa) waxay dhihi waan ru-

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوْءٌ عَلَيْهِمْ إِنَّهُمْ أَنذَرْتَهُمْ
أَمَّا مَنْ نُذِرَ فَلَا يُؤْمِنُونَ

خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ
أَبْصَرِهِمْ غَشْوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ
وَمَنْ أَنَّاسٍ مَنْ يَقُولُ إِيمَانًا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ

يُخَدِّغُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ إِيمَانُهُمْ وَمَا يَحْكُمُونَ
إِلَّا أَنفُسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

فِي قُلُوبِهِمْ رَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْرِهُونَ
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا
إِنَّمَا كُنَّا مُصْلِحُونَ

أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِنْ لَا يَشْعُرُونَ

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ إِيمَانُكُمْ كَمَّا كَمَّا أَمَّا إِنَّ النَّاسَ
قَالُوا أَنَّنَا نُؤْمِنُ كَمَّا كَمَّا أَمَّا إِنَّ سُفَهَاءَ أَلَا إِنَّهُمْ هُمْ
الْسُفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَلَّذِينَ إِيمَانُهُمْ كَمَّا كَمَّا أَمَّا إِنَّا
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَلَّذِينَ إِيمَانُهُمْ كَمَّا كَمَّا أَمَّا إِنَّا

maynay, markay la kaliyoobaan shaya-damadoodana waxay dhahaan annagu waan idinla Jirraa, ee waxaan ahayn uun kuwa ku jees jeesa (Mu'miniinta)

15. Eebaa ka abaal marin Jees jeeska, wuxuuna u siyaadin kibirkooda iyo Baadidooda, iyagoo ku dhexwareeri.

16. kuwaase waxay ku gateen baadida hanuunka, mana ribxin (faa'iidin) ganacsigoodu mana hanuunsana.

17. waxay la mid yihiin mid huriyey Dab, markuu iftiimiyay gaararkooda na yaa Eebe la tagay Nuurkoodii ugagan tagay Mugdi ayan wax arkayn.

Xumaanlow iyo Munaafiq marka la waaniyo oo wanaaga la faro wuxuu ku jawaabaa xumaan iyo madax adayg isagoo dihi ma waxaan wax u rumayn siday Mu'miniinta caqliga yar wax u rumeyeeyn, dhabitwaa in isagu caqli gaabyahay, Shayaadiinta ay wax isku qastaanna wax u tarayn ee xumaan uun u siyaadi'waana kuwo wanaagaan nacay oo baadi doortay kuna khasaaray ganacsiglii 'nuurkii iyo Iftiinkina ka fogaada oo mugdi, iyo qas ku dhex dabaalan. Ibnu Cabaas iyo Mujaahid waxay sheegeen in shayda-madoodu yihii Galada hogaamisaa ee Yuhuud iyo Mushrikiin ah. Al-Baqarah (13-17).

18. waa Dhaga la'aan, Hadala'aan, aragla'aan, xaqana uma soo noqdaan.

19. wuxuu la midyahay xaalkoodu sidii Roob Samada ka soo degay oo Mugdiyo onkod iyo Hillaac leh, oy yee-layaan Farahooda Dhagahooda han-qadhka (Danabka) xaggiisa geeri ka digtooni darteed, Eebana waa koobay Gaalo.

20. wuxuu u dhawayahay hillaacu (xaqu) inuu dafo aragooda, markastoos u Ifo way ku socdaan, markuu ku mugdiyoobana way istaagaan, hadduu Eebe doonana wuxuu la tagaa Maqalkooda iyo Aragooda Eebana wax walba waa karaa (oos doono).

21. Dadow caabuda Eebihiinna idin abuuray idinka iyo kuwii idinka horreeyey, waxaadna mudataan inaad dhowsataan

خُلُّوا إِلَىٰ شَيْطَنِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا أَنْتُمْ

مُسْتَهْزِئُونَ ١٤

اللَّهُ سَمِّئَهُمْ بِهِمْ وَسَدِّدُهُمْ فِي طَغْيَانِهِمْ يَعْمَلُونَ ١٥

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَشَرَّواٰ الضَّلَالَةَ إِلَيْهِمْ فَمَا

رَحِّمَتْ بِهِمْ وَمَا كَانُوا مُهَمَّهِينَ ١٦

مَثَلُهُمْ كَمِثْلَ الَّذِي أَسْتَوْدَ نَارًا فَلَمَّا

أَضَاءَتْ مَآخِلَهُمْ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ

وَرَكَّهُمْ فِي ظُلْمَتِ لَيْلَيْرُونَ ١٧

صُمْبُكُمْ عَنِّيهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ١٨

أَوْ كَصِيبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلْمَتٌ وَرَعْدٌ

وَرِيقٌ يَجْعَلُونَ أَصْبَعَهُمْ فِي أَذْانِهِمْ مِّنَ الصَّوْرَقِ

حَذَرَ الْمَوْتُ وَاللَّهُ يُحِيطُ بِالْكُفَّارِ ١٩

يَكَادُ الْبَرْقُ يَعْطُفُ أَبْصَرَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَهُمْ
مَسْوَافِهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَنْهُمْ قَامُوا لَوْلَا شَاءَ اللَّهُ
لَذَهَبَ سَمَعُهُمْ وَأَبْصَرَهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ ٢٠

يَأَيُّهَا النَّاسُ أَعْبُدُ وَأَرْبِكُ الَّذِي خَلَقَكُمْ

وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ٢١

22. Eebeaha Dhulka idiin ka yeelay Gogol, Samadana dhismo, idiinkanasooy dajiyey Samada Biyo, kuna soo bixiyey Midho si laydiinku arzuqo ee hayeelinha Eebe kuwa la mid ah idiinkoo og.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَشًا وَالسَّمَاءَ سَبَّا
وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الْمَرَادِ
رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَدَادًا وَأَسْمَمُ
تَعْلُمُونَ

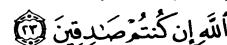
Eebe wuxuu sheegay in gaaladu xaqa ka Maqal, aragijo afla'dayah oy lamid yihiin cid roob hanqadh iyo hillaa badan ku da'ayo waqtii mugdi ah oo cabsi iyo argagax ku sugar, taasina waxay tusaale u tahay siday u wareersan tahay Gaaladu oy xaqa uga sii jeeddo, waxaase ku haboon Dadka inay caabudaaan Eebeaha u nicmeeey'wax walbana aburay. Imaamyadii waawaynaa sida Shaaafici'Abuu xaniifa iyo Axmed Binu Xambal si cad bay uga hadheen Aayaddan iyo siday kuu tusin Jiridda Eebe iyo awoodiisa marar la weeydiyyay xaalkaas. Al-Baqarah (18-22).

23. haddaad shakisantihiin waxaan ku dejinay addoonkanaga (Nabiga) keena Suurad la mid ah, una yeedha markhaatiyadiin (kaalmeeeyayaashinna) ee Eebe ka soo hadhay haddaad runlowtihii.

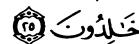
24. haddayaan falin mana falaysaan ka dhawrsada Naar lagu shido Dadka iyo Dhagaxa, loona darbay gaalada.

25. ugu bishaaree kuwa rumeeeyey (xaqa) Camal fiicanna falay inay mudan Janooyin ay socoto dhexdeeda Wabiyaalkii, markastoo laga arzaaqa xaggeeda midho waxay dhahaan kani waa kii horay naloogu arzuqay, waxaa la siiyey isagoo isu eg (araga) waxayna dhexdeeda ku leeyihii Haween (Janno) oo nadiif ah, dhexdeedana way ku waari.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا زَانَ عَلَىٰ عَدِنَاتِنَا فَأُنُوْا
بِسُورَةِ مِنْ مَثَلِهِ وَأَذْعُرُوا شَهَدَاتِكُمْ مِنْ دُونِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِنَ

فَإِنَّمَا تَفْعَلُوْا لَكُمْ تَغْلُُوْا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي
وَقُوْدُهَا أَنْتَاسٌ وَالْحِجَارَةُ أَعْدَتْ لِلْكَافِرِينَ
وَتَبَرُّ الَّذِينَ إِيمَنُوا وَعَكِلُوا أَنَّكُلِيلَ حَدِيدٍ
أَنَّهُمْ جَنَّتُنَّهُ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَرُ
كُلُّ مَارُورٍ قَوْمًا مِنْهَا مِنْ ثَمَرٍ وَرِزْقًا فَالْأُولُوا
هَذَا الَّذِي رُزِقُوكُمْ مِنْ قِبْلٍ وَأَتُوْبِهِ مُشَتَّبِهَا
وَلَهُمْ فِيهَا أَرْوَحُ مُطْهَرَةٍ وَهُمْ فِيهَا
خَلِيلُوكَ

Kitaabka Quraanka ah waa Kitaab wayn oo wanaagu ku dhanyahay, Xugun, amar, reebid, Akhlaaq, Qisas, Tusaale iyo wax kastoo loobaahanyahay. saas darteed yaa Eebe ku cajis galiiyey Gaalada inay layimaadaan wax la mid ah Quraanka, cidday rabaanna la kaashadeen, marhaddayse ka noogeent oyna waligoodna keeni karin haka dhawrsadeen Naftooda Naar daran, oo Gaal loo darbay Mu'miniinta xaqa rumeeeyey ee wanaagga fashaynawaxay mudan Jannooyin wanaag ku dhanyahay oo wanaageeda iyo Midhaheedu isu egyptiin xagga aragga.

Ibnu Masruud waxaa laga wariyey inuu yidhi: Haddaad Maqashaan Eebe oo ku leh Quraanka kuwa xaqa rumeeeyow aad u dhagaysta waa khayr uu fari ama shar uu reebi. Al-Baqarah (23-25).

26. Eebe kama xishoodo (reebtoonado) inuu tusaale u yeelo kaneeco iyo

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَهِنُ بِأَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا

waxkasareeyaba, kuwa (xaqa) rumeeye se waxay ogyihii inuu xaqa-hay (Quraanku) kana yimid xagga Eebahood kuwa gaaloobayse waxay dhihi muxuu Eebe ula jeedaatusaalahan, wuxuu ku dhumin Eebe in badan wuxuuna ku hanuunin in badan waxaan faasiqiin ahayna kuma dhumiyo.

27. ee ah kuwa buriya ballanka Eebe intay adkeeyeen ka dib, oo gooya wuxuu faray Eebe in la xidhiidhiyo oo fasaadiya Dhulka kuwaasu waa kuwa khasaaray.

28. seed uga gaaloobaysaan Eebe idinkoo ahaa waxaan noolayn, markaas Eebe idin nooleeyey haddana idin dili haddana idin soo noolayn ka dibna xaggiisa laydiin celin.

Markay Gaaladii dheheen maxaa looga jeedaa Caarada iyo daqsiga lagu sheegay Quraanka yaa Eebe soo dajiyey aayaaddan 'Eebana xaqa cadayntisa waxba uma daayo Mu'minkase waz walboo xaqa wuu rumceeyaa waxaase ku dhumi faasiqiinta ballankana buriya'gooyana wixii Eebe faray in la xidhiidhiyo dhulkana fasaadin, waana kuwa khasaaray'mana haboona in laga gaaloobo Eebaha wax dila waxna nooleeya xaggiisana loo noqon. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Wixii khasaara ah oo Eebe ku sheego waxaan islaamka ahayn waagaalnimmo, wixii Khasaara ah oos kusheeggo Dadka Islaamkana waa dambi. Al-Baqarah (26-28).

29. Eebe waa kan idiin abuuray waxa dhulka ku sugar dhamaan, markaas Samada ahaysiiyey kana dhigay Todo-bo Samo, Eebe wax walbana waa ogyahay.

30. xus markuu ku yidhi Eebahaa Mala'iigta waxaan yeeli Dhulka cid u hadha, oyna dheheen ma waxaad yeeli dhexdeeda cid fasaadisa oo kudaadisa dhiig annagoo ku nasahayna mahadaada darteed oo ku wayneynayna markaasuu yidhi anigu waxaan ogayah waxaydaan ogayn.

31. Eebe wuxuu baray Nabi Aadum magacyada dhammaan, markaasuu u bandhigay Eebe malaa'igta kuna yidhi'

بِمُوْسَةَ فَمَا فَوَقَهَا فَإِنَّمَا الظَّرِيفَ عَاصِيَا
فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُمْ لَعْنَهُمْ وَأَمَّا الَّذِينَ
كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهِذَا
مَثَلًا يُضَلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ
كَثِيرًا وَمَا يُضَلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ ﴿١٧﴾
الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيقَاتِهِ
وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ عَلَىٰ مُوْصَلَ
وَيَقْسِدُونَ كَيْفَيَةَ الْأَرْضِ أَوْ لَهَاكَ هُمُ
الْخَسِرُونَ ﴿١٨﴾
كَيْفَ تَكُفُّرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَنْوَاتًا
فَأَخِيَّكُمْ ثُمَّ تَمْبَثُكُمْ ثُمَّ تَجْيِيَكُمْ
ثُمَّ إِلَيْهِ تَرْجَعُونَ ﴿١٩﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
ثُمَّ أَسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّهُنَّ سَبْعَ
سَمَوَاتٍ وَهُوَ يَعْلَمُ مَا يَعْلَمُ ﴿٢٠﴾
وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي
الْأَرْضِ حَلِيقَةً قَالُوا أَنْجُلُ فِيهَا مَنْ يُقْسِدُ
فِيهَا وَسَفِكُ الْدِمَاءِ وَنَحْنُ سُبْعَ مُحَمَّدَكَ
وَنَقْدِسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾
وَعَلَمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى
الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْتُمْ فِي أَسْمَاءٍ هُنَّا

iiga warama magacyada kuwaas had-daad runlowtiihiin.

32. waxayna dheheen nasahnidaada Eebow, cilmi malihin wuxaad na barto mooyee wuxaad tahay adigu wax oge falsan.

33. wuxuuna yidhi Eebe Aadamow uga warran magacyadooda, markuu magacyadooda uga warramay yuu yidhi Eebe miyaanan idiin ku dhiihin anigu wuxaan ogahay wuxa ku maqan Samooyinka iyo dhulka, iyo inaan ogahay wuxaad muujinaysaan iyo wuxaad qarsanaysaan.

Dhulka wuxa ku sugar Eebe wuxuu u abuuray dadka, waana inay ku mahdiyaan sifiicanna ugu dulnoolaadaan dhulka' Eebe waa kan imtixaamay Malaa'igta una sheegay inuu dhulka yeeli cid dagta oo khaliif ka noqta, markay la yaabeen oo sheegreen inay ka yaabi inay dhulka fasahaadiyaan yaa Eebe Nabi Aadam abuuray oo faray inuu sheego wax Malaa'igta garanweyday oo magacyo ah, taasna waxay ku tusin in Eebe uun wax walba ogyahay wax qarsoon, wax muuqda iyo wax lamuujiyaba.

Al-Baqarah (29-33).

34. xus markaan ku nidhi Malaa'igay u sujuuda Aadam, markaasay sujuudeen Iblisi mooye, wuu diiday wuuna iskibriyay, wuxuuna ka midnoqday gaalada.

35. waxaana nidhi Aadamow dag adiga iyo Haweenaydaadu janada, kana cuna xageeda (cunno) shifo oo waasac ah meeshaad doontaan hana u dhawaa-nina geedan oo markaas aad kamid no-qotaan daalimiinta.

36. Waxaana ka fogeyey xaggooda Jannada shaydaan wuxuuna ka bixiyey waxay ku sugnaayeen, waxaana ku nidhi ka hoobta Jannada, qaarkiinna qaarka kale col uu u yahay, waxaana dhulka idiinku sugnaaday meel aad ku nagaataan iyo raaxo tan iyo waqtii.

37. waxuuna kala kulmay Aadam xagga Eebe kalimooyin, wuuna ka too-bad aqbalay Eebana waa toobad aqbalbadane waana naxariiste.

إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِيْنَ ٢٣

فَأُولَئِكَ لَا يَعْلَمُونَ إِلَّا مَا عَلَمْتَنَا إِنَّكَ

أَنْتَ الْعَلِيُّمُ الْحَكِيمُ

قَالَ يَقَادِمُ أَنْتُنُهُمْ بِأَسْنَاهُمْ فَلَمَّا أَبْلَاهُمْ
بِأَنْسَاهُمْ قَالَ اللَّهُ أَكْلَ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ بِغَيْرِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا يُبَدُّونَ وَمَا كُنْتُمْ
تَكْنُونُ ٢٤

تَكْنُونُ ٢٤

وَإِذْ قُلْنَا لِمُلْكِيْكَةَ اسْجُدْ وَلِلَّادِمَ فَسَجَدَ وَ
إِلَّا إِنِّيْلِيسُ أَبِي وَاسْتَكْرِرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ٢٥

وَقُلْنَا يَقَادِمُ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَّا مِنْهَا
رَعَدَ أَجِئْتِ شَنْسَاوَ لَا تَقْرَبَا هَذِهِ السَّجَرَةَ فَتَكُونَا
مِنَ الظَّالِمِيْنَ ٢٦

فَأَرَأَهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مَكَانًا فَيُفِيْدُهُ
وَقُلْنَا أَهْمِطْهُ أَبْعَضُكُمْ لِيَعْصِيْ عَدُوَّكُمْ فِي الْأَرْضِ
مُسْنَفَرٌ وَمِنْ إِلَيْهِنَ ٢٧

فَلَقَقَّ إَادُمُ مِنْ يَمِّهِ كَمِتْ قَنَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ

الْوَآبُلَرْجِيمُ ٢٨

Aayadahan waxay ka warrami sida Eebe u sharrifay Nabi Aadam iyo caruurtiisa, Malaa'igtana u faray inay u sujuudaan'hase yeeshay Iblisbaa diiday'sna kibriyey, gaaloobayna, Nabi Adamna wuxuu ku noolaajannada isaga iyo haweenaydiisi intuu Iblis ka waswaasiyo geediina cunaan, markaas Eebe ka saaray jannada, isagooy ku noolaan dhulka iyagoo col isu ah. Eebe waa ka toobad aqbalay Adam markuu u toobadkeenay. taasina waxay muujin xumaanta Iblis iyo inay waajib tahay in xumaanloo dhan laga digtoonaado, lagana fogaado isaga iyo xumaantiisa. Al-Baqarah (34-37).

38. waxaan ku nidhi ka hoofta xaggeeda dhamaantiin, hadduu idiiinka yimaaddo xaggayga hanuun ruuxii raaca hanuunka cabsi korkiisa ma ahaato iyo murug midna.

39. kuwa gaaloobayse oo beeniyey aayaadkanaga, kuwaasu waa ehelu naar dhexdeedana way ku waari.

40. Bini Israa'iilow xusa nicmadayda aan idiiinku nicmeeeyey, oofiyana bal-lankaygii aan oofiyoo ballankiina, aniga uun igacabsada.

41. rumeeeyana waxaan dejiyey isagoo rumayn waxaad haysataan, hana noqonina mid ka gaaloobay quraanka kii ugu horreeyay, hana ku gadanina aayaadkayga qimo yar (aduunka) aniga uun iga dhawrsada.

42. hana ku khaldina xaqa baadilka, ood qarisaaan xaqa idinkoo og.

43. ooga salaada, bixiyana sakada, lana rukuuca kuwa rukuuca (tukada).

aayadahan waxay sheegi in dadka markuu u yimaaddo hanuun iyo Nabiyo ruuxii raaca uusan cabsi iyo murug midna arkayn, ciddii ka gaalowdana oo beenisa aayaadka Eebe uu kuwaari naarta. Aayadaha kalena waxay ka qisoon reer biniiisraa'iil iyo siduu ballan adag uga qaaday una nicmeeeyay ayna waajib tahay inay ka cabsadaan, iyo inay rumeeeyaa xaqa Eebe soo dajiyey'ayna noqonin quraanka kuwa ugu horreeyaa ee ka gaaloobo, xaqana ayna ku gadanin wax yar-xaqa iyo baadilkana ayan isku khal-din'xaqoyna qarinin iyagoo og. salaadda iyo sakadana gutaan'lana tukadaan mu'miniinta tukan. Rasuul-kuna wuxuu yidhi: (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ruuxii cilmi in dar Eebe loo barto ahayd u barta uun adduunyo kuhelo ma uriyo uduga janada. waxaa wariyey Abudaauud. Al-Baqarah (38-43).

44. ma waxaad faraysaan dadka wanaga ood halmaansantihiin naftiina

قُلْنَا أَهْيَطُوا مِنْهَا جَعِيلًا إِنَّمَا يَأْتِي شُكُمْ مَنِ
هُدَى فَمَنْ تَعَصَّ بَعْدَهُ أَدَى فَلَأَخْوَفُ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٢٨﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِعَيْنِهِنَّا أَوْ لِيَكَ أَصْبَحَ
النَّارُ هُمْ فِيهَا حَلِيلُونَ ﴿٢٩﴾

يَنْهَا إِنْ سَرَّهُ بِلَى أَذْكُرُوا بِعَيْنِهِنَّ أَلَّا أَنْفَتُ عَيْنِكُمْ
وَأَدْفَعُوهُمْهُدَى أَوْ فِي مَهْدِكُمْ وَإِنَّمَا فَارَهُوْنَ ﴿٣٠﴾

وَمَا إِنْ نُؤْمِنَّ بِآثَارَنَّتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا
تَكُونُوا أُولَئِكَ فَارِيْهُهُ وَلَا تَشْرُوْبُوا بِعَيْنِيْهِنَّ شَنَآنَ قَلِيلًا
وَإِنَّمَا فَانَّتُوْنَ ﴿٣١﴾

وَلَا تَنْلِسُوا الْحَقَّ بِالْبَطْلِي
وَتَكْنِمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَإِذَا الْرَّكْوَةَ وَأَذْكُرُوا مَعَهُ
الرَّكِعَيْنَ ﴿٣٣﴾

﴿٣٤﴾ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْمُرِّ وَتَنْهَيُونَ أَنْفُسَكُمْ

idinkoo akhrin Kitaabka miyeydaan wax ka sayn.

45. kaalmaysta samirka iyo salaadda wayna ku wayn tahay salaaddu (ku culustahay) kuwa khushuuca mooyee.

46. kuwa citiqaadsan inay la kulmi Eebahood xagiisana loo celin.

47. Bini'israa'iilow xusa nicmadeydi aan idiinku nicmeeeyey, iyo inaan idinka fadilay caalamkii (markaas).

48. kana dhawrsada maalin aan naf abaalmarinayn naf (kale) qiyamada aan lagana aqbalayn shafeeco lagana qaadayn (ogalayn) furasho loona gargaaryn.

49. xusa markaan idinka korinay fircooni iyo colkiisii ee idin dhadhanshiin jiray cadaab daran, ayna gawrici jireen wiilashiina ayna dayn jireen gabdihii na, taasina waxaa ku sugan imtixaam wayn oo Eebihiin.

50. xusa markaan idjin dhanballay badda oon idin korinay oona maans-haynay fircooni iyo colkiisii idinkoo egaya.

Aayadda hore wuxuu Eebe ku cadeeyay ehelu Kitaabka taasoo uu u sheegay inayan haboonayn inay dadka wanaaga faraan naftoodana halmaansanyihiin iyagoo Kitaabka tawreed akhrin, ruux wax kasina uma haboona, markaasuu Eebe faray addoomadiisa inay kaalmaystaan samir iyo salaad'u mana fududa salaaddu mu'miniinta mooyee, hadda rumaysan inay Eebe lakulmi una noqon. waana in laga dhawrsadaa dhibka maalinta qiyameec ee cidna cid kale wax u tarayn wax furasha ahna aan laga aqbalayn'markaasaa Eebe u sheegay Bini israa'iil wuxuu ugu nicmeeeyey iyo siduu uga nabadgaliyeey fircooni iyo colkiisii. DHabarani wuxuu yidhi: in caalimka dadka khayrka fara oonse ku camal falayn wuxuu la mid yahay siraad isgubi. Al-Baqarah (44-50).

51. xusa markaan u yaboohnay (Nabi) muuse afartan habeen, markaas aad yeelateen dibi (aad caabudeen) ga-daashiis idinkoo daalimiin ah.

52. markaas aan idin saamaxnay ar-rintaas ka dib si aad u mahdisaan.

وَأَنْتُمْ نَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١﴾

وَأَسْتَعِنُوا بِالصَّبَرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ
إِلَّا عَلَى الْخَشِينِ ﴿٢﴾

الَّذِينَ يَطْهُرُونَ أَنْهُمْ مُلْقُوا رَبِّهِمْ وَأَنْهُمْ إِلَيْهِ
رَجِعُونَ ﴿٣﴾

يَتَبَّعُ إِسْرَئِيلَ أَذْكُرْ وَأَنْتَمْ أَلَيْهِ أَنْتُمْ عَلَيْكُمْ
وَأَنِّي فَضَلَّتُكُمْ عَلَى الْغَافِلِينَ ﴿٤﴾

وَأَنْقُوا إِلَيْمَا لَأَجْرَى نَفْسٍ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا
يَقْبَلُ مِنْهَا سَفَعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ

يُنْصَرُونَ ﴿٥﴾

وَإِذْ جَنَحَنَّكُمْ مِنْ عَالَىٰ فِرْعَوْنَ
سُوْمُونَكُمْ سُوْءَ الْعَذَابِ يُدِيمُونَ أَنْبَاءَكُمْ
وَسَتَحِيُّنَّ نَسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ

مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

وَإِذْ فَرَقْنَاكُمُ الْبَحْرَ فَأَنْجَنَّنَاكُمْ
وَأَغْرَقْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ نَظُرُونَ ﴿٧﴾

وَإِذْ عَدَنَاهُ مَوْئِعَ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ أَخْدَمْ
الْعَجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ طَلَمُونَ ﴿٨﴾

ثُمَّ عَوَّنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعْلَكُمْ
تَشَكُّرُونَ ﴿٩﴾

53. xusa markaan siinay (Nabi) muuse kitaab iyo kala bixiye (xaqa iyo baadilka) si aad u hanuuntaan.

54. xusa markuu (Nabi) muuse ku yidhi qoonkiisa qoonkayow waxaad dulmideen naftiina yeelashadiinii dibiga (caabudo) ee u toobadkeena Eebihiinna dilana naftiina, saasaa idinku khayr badan Eebihiin agtiis, markaasuu idinka toobad aqbalay maxaa yeelay Eebe waa toobad aqbal badane naxariista.

55. xusa markaad dhahdeen muusow kuma rumaynayno intaan ka aragno Eebe si cadaan ah, markaasay idin qabatay qaylo iyo naar idinkoo eegi.

56. markaasaan idin soo bixinay geeridiiii ka dib si aad u mahadisaan.

وَإِذَا أَتَيْنَا مُؤْمِنَيَ الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ

لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

وَإِذَا قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَقُولُونَ إِنَّكُمْ ظَلَمُنَّا
أَنْفَسْكُمْ بِاِنْجَادِكُمُ الْعِجْلَ فَنَبَوَّأْنَا إِلَيْكُمْ
بَارِيْكُمْ فَاقْتُلُوا أَنْفَسْكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ
بَارِيْكُمْ قَبَلَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ الْثَّوَابُ الرَّاجِيْهُ

وَإِذَا قُلْنَمْتُمْ وَسَعَيْتُمْ لَنْ تُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ رَأَيْتُمْ
جَهَنَّمَ فَأَخَذْتُكُمُ الصُّعْدَةَ وَأَنْشَأْتُ
نَظَرَوْنَ

مَمْ بَعْثَتْكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ
نَشَكُورُونَ

wuxuu eebe ku sheegay halkan nimcooyin badan oo uu ku manaystay, sida yaboohii tawreed iyo siismadii, saamaxaadii, toobaadaqbaliid, hase yeeshet waxay caabudeen dibi naftoodiina way dulmiyeen, waxayna sheegeen inayan xaqa rumeyneyntay uga arkaan Eebe si cadaan ah, hase yeeshet waxaa lagu ridiy qaylo waana la soo bixiyey intey dhinteen, taasina waxay ku tusin madax adeyga Banii'israa'il iyo abaal kадаркода

Qushecyri wuxuu yiri: Ruuxii Kusamra qadar eebe wuxuu eebe ugu cawadaa saaxiibo wanaagsan. Al-Baqarah (51-56).

57. waxaan idinku hadhaynay Daaruur, waxaan idinku soo dajinay maa-can iyo hilib (shimbireed) waxaana idinku nidhi wax ka cuna wanaaggaan idiinku arzaaqnay, mana ayan na dulmin, laakiin waxay ahaayeen naftooda uun kuwa dulmiya.

58. Xusa markaan nidhi gala magaalladan oo kacuna xaggeeda Meejaad doontaan barwaaqa ah. kana gala irrida idinkoo sujuudsan dhahana (Eebow) hoobi (danbi) aan idiin dhaafno gafafkiine. waxaan u siyaadinayna samafalayaasha (wanaag).

59. markaasay ku badaleen kuwii dulmi falay hadalkii loo yidhi mid aan

وَلَئِنْلَنْاعَيْتُكُمُ الْغَمَامَ وَأَزْلَنْاعَيْتُكُمُ الْمَنَّ
وَالسَّلَوَىٰ كُلُّوْمَنْ طَبَّيْتُ مَارَقَنَكُمْ
وَمَأْظَلَمُوْنَا وَلَكُنْ كَوْأَنْفَسْهُمْ بَطَلَمُوْنَ

وَإِذْ قَلَّنَا أَذْلَلُوا هَذِهِ الْقَرِيبَةَ فَكَلَّلُوا مِنْهَا حَيْثُ
شِقْتُمْ رَغْدًا وَأَذْلَلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَفُلُوْنَا
حَطَّةً شَفَرَ لَكُمْ خَطَنَكُمْ وَسَرَّيْدُ
الْمُحْسِنِينَ

فَبَدَلَ اللَّيْلَكَ طَلَمُوا قَوْلَيْدَ الدَّيْرَ قَلَّ

ahayn, markaasaan kaga soodajinay kuwii dulmiga falay Cadaab samada faasiqnimadoodii ay falayeen darteed.

60. Xusa markuu (Nabi) Muuse u roobdoonay qoomkiisa markaasaan ku nidhi ku garaac ushaada Dhagaxa, waxaana ka dilaacay xaggeeda Labo iyo toban ilood, wuuna ogaaday ruukastro (Koox kasta) meeshay ka cabbi-lahayd, waxaan ku nidhi ka cuna oo ka cabba rizqiga Eebe Dhulkana fasaad ha ku xumeynina.

SIddoo kale wuxuu Eebe ku manaystay Binii Israa'iil Niemooyin kale sida hadhayn, macaan, Hilib xalaal ah iyo Rizqiga Eebe ee kale, wayse dulmifaleen ooy diideen wixii la faray'kuna badaleen wanaaggi xumaan, markaasaan Eebe ciqaabay xumaantooda darteed (Nabi) Muusana waa kii u roobdoonay Eebana u dilaaciye Illo Labiyo Toban ah si ay uga cabaan, wuxuuna faray inayan fasaadinin Dhuulka, wuxuuna Nabigu (naxariis iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) sheegay in looyidhi Bani Isra'il ka gala Alibaarka oo dhaha dambii hoobin waxay galeen iyagoo gurgururan oo dhibhi: Xabbad ku jirta tin. bukhaari yaa ka wariyey Abuuhureere. Al-Baqarah (57-60).

61. Xusa markaad dhahdeen Muusow kuma samrayno cunno kaliya ee noo bari Eebaha ha noo soo bixiyo waxa dhulku soo dhaliyo, oo ah Bagal, Xnidh, Toon, cadas iyo Basal, wuxuuna ku yidhi mawaxaad ku bedalanaysaan wax xun kii khayrka badnaa, u (hoobta) daga masar waxaad helaysaan waxaad warsateen, waxaana laguqadaray dulli iyo miskiinimo, waxayna lanqdeen cadho Eebe, arrintaasna waxaa ugu wakan inay yihii kuwo ka Gaalooba aayaadka Eebe, dilayeenan Nabiyada xaqlaalan, taasina waa caasiniqnimadooda darteed iyo xadgudub-koodii.

62. kuwii rumeyyey iyo kuwii Yu-huudda ah iyo Nasaarada iyo saab'iinta cidii rumeysa Eebe iyo Maalintii dambe oo camal suubanna falay waxay ku leeyihiin Eebe agtiisa ajir, cabsina korkooda ma noqoto mana tiiraanyoodaan.

لَهُمْ فَأَنْزَنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزَاتِنَ
السَّمَاءَ بِكَا كَانُوا يَفْسُدُونَ

وَإِذَا سَسَقَ مُوسَى لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا أَضِرِّ
عِصَالَكَ الْحَجَرَ فَأَنْجَرَتْ مِنْهُ أَنْتَأَعْشَرَ
عَيْنَاتَ قَدْعَلَةَ كُلُّ أَنَّاسٍ مَشَرِّبَهُ كُلُّوا
وَأَشْرِبُوا مِنْ زَرْقَ الْأَسْوَدِ لَا تَعْنَوْا

الْأَرْضَ مُقْسِدِينَ

وَإِذْ قُلْنَا لِمُوسَى لَنْ تَصْبِرَ عَلَى طَعَامٍ وَجِدٍ
فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مَائِنَتِنَ الْأَرْضِ مِنْ
بَقْلَهَا وَقَثَّاهَا وَفُومَهَا وَعَدَسَهَا وَبَصَلَهَا
فَالْأَنْتَبَدِلُوكَ الَّذِي هُوَ أَذَنَ بِالَّذِي
هُوَ خَيْرٌ أَهْيَطُوا مِضْرَارَ فَإِنَّ لَكُمْ مَائِنَتِنَ
وَضَرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضَ وَالْمَسَكَنَةَ وَبَاءَتْ
بِعَصْبَرَ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ
يَنَائِنَ اللَّهَ وَيَقْتُلُونَ أَنْتَيْنَ يَغْدِرُ الْحَقُّ
ذَلِكَ بِمَا أَعْصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

إِنَّ الَّذِينَ إِيمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالْأَنْصَارَى
وَالصَّدِيقَيْنَ مِنْهُمْ أَمْنٌ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَعَمِلَ صَلِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

waxaa ka mid ah madax adaya iyo xumaan jacaylka Bani israa'iil inay (Nabi) Muuse u sheegeen inayan ku samrayn cunno kaliya ee la siyo toon, basal, bagal, iyo wax la mid ah, markaasa Eebe ku canaanay arrintaas'farayna inay Masar aadaan waxay codsadeenna la siyo dulli iyo miskiinimama waa lagu qaddaray, cadho Eebeen way la noqdeen, gaalnimadooda, dilidda Nabiyada xaq darro, caasinimadaa iyo xad gudubkooda, dartiis, Ruuxiis xaqqa rumeya oo Eebe, Rasuulkiisa iyo Malla'iga qiyame, camal ficianna fala, ama Muslin ha ahaado ama yuhuud islaantay, ama nasaara islaantay, ama saabi'iin islaamtay ee ajirna way heli cabsi iyo murug midna ma arkaan, mar haday xaqqa si dhab ah u raaceen waxaana la sheegay inay aayaddu ku soo degtay markuu salmaan Alfaaris wax warsaday Nabiga (Naxariis iyo nabagdalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Baqarah (61-62).

63. Xusa markaan idinka qaadnay ballan (adag) oo korkiina yeelay (Buurta) Dhuur oon idinku nidhi ku qaata waxaan idinsiinay niyad adag, xusuustana waxa ku sugaran, si aad u dhawrsataan.

64. markaasaad jeedsateen intaas ka dib, hadduusan jirin fadliga Eebe ee korkiina iyo naxariistiisa waxaad ahaan lahaydeen kuwa Khasaaray.

65. dhab ahaanbaad u ogтииин kuwii xadgudbay Sabtida, oo idinka mid ah markaasaan ku nidhi noqda daanyeer la fageeyo (oo dullaysan).

66. waxaana kayeelay ciqaabtaas waanada waxa ka horeeya iyo wax ka danbeeyaba, iyo waano kuwa dhowsada.

67. xusa markuu ku (yidhi) (Nabi) Muuse Qoomkiisa Eebe wuxuu idin fari inaad gawracaan sac, waxayna dheheen miyaad nagu jeesi, wuxuuna yidhi waxaan ka magangali Eebe inaan ka mid noqdo Jaahiliinta.

Eebe wuxuu ka qaaday Banii Asraa'iil ballan adag'wuxuu korkooda yeelay Buurta Dhuur:uuna faray inay ku gudoomaan Kitaabka Eebe siiyej niyad adag ooyna ku waantoobaan waxa ku sugaran, wayse jeedsadeen intaas ka dib'waxayna noqdeen kuwa khasaraa haddaan Eebe Naxariisan, maalinta Sabtida ah oo la faray inay Qadariyaana way xadgudbeen, markaasa Eebe ku yidhi noqda daanyeer dulaysan, si loogu waano qaato, looguna dhawrsado. Markalaa Eebe Imtixaanay markuu (Nabi) Muuse faray inay gawracaan Sac, taasoo Eebe amray waxayse dhaheen sidoodii xumayd waad nagu ciyaari, Nabi Muuse wuxuu yidhi waxaan ka magangali Eebe inaan ka mid noqdo Jaahiliinta Dadka ku dheeldheesha.xaalkuna wuxuu ku saabsanaa si loosoo saaro nin oy iska dileen oon lana ogayn ciddii dishay. Al-Baqarah (63-67).

وَإِذَا خَذَنَا مِشْكُمْ وَرَقَّعَنَا قَمْكُمْ أَطْلَوَ
خُذُوا مَاءَ آتَيْنَاكُمْ يَقُوَّةً وَأَذْكُرُوا مَافِيهِ
لَعَلَّكُمْ تَفَعَّونَ ﴿٦٣﴾

ثُمَّ تَوَلَّنَتُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُمُّ مِنَ الْخَيْرِينَ ﴿٦٤﴾

وَلَقَدْ عَلِمْنَا أَنَّ الَّذِينَ أَغْنَيْنَا وَلَمْ نُكْفِرْنَ
فَقَلَّتْ لَهُمْ كُوُنُوا قِرَدَةٌ خَسِيرَنَ ﴿٦٥﴾

فَعَلَّمْنَاهَا تَكْلِلاً لِسَابِينَ يَدْبِهَا وَمَا خَلَفَهَا
وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾

وَإِذَا قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ
تَذْبُحُوا بَقْرَةً قَالُوا أَنَّدَخَنَا هُنُّوا قَالَ أَعُوذُ
بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٦٧﴾

68. waxayna dhaheen noobari Eebaha ha ha noo caddeeyo waxay tahaye, wuxuuna yidhi Eebe wuxuu leeyahay waa sac oon duq ahayn yarayna, oo u dhaxaysa taas (labadaas) ee fala waxa laydin fari.

69. waxay dhaheen noobari Eebaha ha noo caddeeyo Midabkeeda, wuxuuna yidhi Eebe wuxuu leeyahay waa sac Boora ah, booranimadeed darantahay, oo ka farxin (cajabin) kuwa eegi.

70. waxay dhaheen noo bari Eebaha ha noo caddeeyo waxay tahay, maxaa yeelay waxaa is kaga kaana shabbahday (isu ekaatay) Lo'dee, hadduu Eebe doonana waan toosaynaa.

71. wuxuu yidhi Eebe wuxuu leeyahay waa sac aan laylanayn oon qodayn dhulka, oon waraabinayna Beerta, wayna ka nabadgashantahay (ceeb) midab kalana ma leh, waxay dheheen haddaad la timid dhabta, markaasay gawraceen Sicii, waxayna udhawaadeen inayna falin.

Aayadahan waxay ka warrami Banii Israa'iil iyo madax adaygooda iyo siday isugu dhiveen Sicii gawraca la yidhi, ay warsadeen da'deeda, Midabkeeda, Tilmaanteedaba, taasina waxay ku tusin ciddii wax isku adkeeyya isagoo fudud in lagu dhibi siduu yidhi Ibnu Cabaas: Hadday qaadan lahaayeen Saca ugu yar way ku filaan lahayd, laakiin way isku adkeeyeen, markaasaa lagu adkeeyeen. Al-Baqarah (68-71).

72. xusa markaad disheen naf ood isku khilaafteen Eebana wuu soo bixin (muujin) Wuxaad qarineyseen.

73. waxaan ku nidhi ku garaaca kan la dilay Saca qaarkiis, saasuuna u nooleeyaa Eebe wixii dhintay, idiiyna tusin aayaadkiisa si aad wax u kastaan.

74. markaasay ingagtay Quluubtiinu intaas ka dib, waxayna la mid tahay Dhagax, ama waa ka darantahay ingega, Dhagaxyada waxaa ka mid ah kuway ka burqadaan wabiyaal, waxaana ka mid ah kuwo dildillaaca oo ka soo

فَأُولَاؤْذْعُ لَنَارِيْكَ بَيْنَ لَنَامَاهِ فَأَلِإِنَّهُ يَقُولُ
إِنَّهَا بَعْرَةٌ لَا فَارِصٌ وَلَا يَكُرُّ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ
فَاقْعُلُوا مَانُومُورَتْ (٦)

فَأُولَاؤْذْعُ لَنَارِيْكَ بَيْنَ لَنَامَاهُ فَأَلِإِنَّهُ يَقُولُ
إِنَّهَا بَعْرَةٌ صَفَرَاءَ قَافِعٌ لَوْلَهَا
شُرُّ التَّظَهِيرَتْ (٧)
فَأُولَاؤْذْعُ لَنَارِيْكَ بَيْنَ لَنَامَاهِ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَبَّهَ
عَيْنَاهُو إِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمْهَدُونَ (٨)

فَأَلِإِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَعْرَةٌ لَا ذُولٌ شَيْرٌ لِلأَرْضِ
وَلَا سَقِيَ لِلْرَّثَ مُسْلَمَةٌ لَا شَيْهَ فِيهَا فَأَلِإِنَّهُ
الَّذِنْ حَنَّ بِالْحَقِّ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا
يَفْعَلُونَ (٩)

وَإِذْ قَاتَلْتُمْ نَفْسًا فَأَذْرَرْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُغْرِّجٌ
مَا كُنْتُ تَكْنُونَ (١٠)
فَقُلْنَا أَشْرَقُوهُ بِعَصْبَنَاهَا كَذَلِكَ يُنْهِي اللَّهُ الْمُؤْمِنَ
وَرُبِّكُمْ إِيمَتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ (١١)

هُمْ قَسَّتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهُمْ كَلِيجَارَةٍ
أَوْ أَشَدُّ فَسُوءً وَإِنَّ مِنْ الْجَارَةِ لَمَا يَنْفَعُ
مِنْهُ الْأَنْهَرُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَسْعُقُ فَيَرْجِعُ

baxaan Biyo, waxaana ka mid ah kuwo hooban cabsida Eebe darteed Eebana ma halmaansana waxaad camal falaysaan.

Saan horay u soo sheegnay waxay iska dileen Bani Israa'iil Ruux, markaasaa la faray inay gawracaan Sac si loobaadho ciddii wax dishay, hasayeeshee ay isku khilaafeen iskuna dhibeen, Eebana wuu muuijey waxay qarinayeen, waxaana Eebe faray in wax ka mida Saca lagu garaaco maydkii la dilay si uu u noolaado Eebana waa karaa inuu nooleeyo wixii dhintay sida Ruuxaas la dilay ee la soo nooleeyay, waxaase ingagtag quluubtoodii Sida dhagaxa, ama ka daran, illeen dhagaxa waxaa ka mid ah mid wabiyaal ka dillaacaan iyo mid la dillaaca oo biyo ka yimaadaan iyo mid la hoobta cabsi Eebe, wax walbana Eebe waa oygahay mana halmaamo, in dhagax Eebe ka cabsadana la yaab maleh, maxaayeeley tarasufka Adduunka Eebaa iska leh, waxna ma daaliyo, (Nabigana Naxariis iyo nabadglyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaan garan Dhagax ku yiil Maka oo i salaami jiray intaan lay bixinin. Waxaa wariyey IMaam Muslim. Al-Baqarah (72-74).

75. ma waxaad damcaysaan Mu'miniintaay inay rumeeyaan yuhuudda xaqa oy (idinraacaan) iyagoo koox ka mid ahi ay maqlayaan hadalka Eebe (Towreed) haddana ay xarrifaan (leexiyaan) intay kaseen kadib, iyagoo og (inay gafsanyihii).

76. markay la kulmaan kuwii rumeeey (xaqana) waxay dhahaan waan rumaynay, markuu qaarkood qaarka kale la kaliyoobana waxay dhahaan ma waxaad uga sheekaynaysaan (u qireysaan) Mu'miniinta, waxa Eebe idiinfaray (oo xaqnimada Nabiga-Muxamed ah) si ay idiinkula doodaan Eebe agtiisa miyaydaan waxkasayn.

77. miyayna ogayn in Eebe oygahay waxay qarsan iyo waxay muujin.

78. waxaa ka mid ah Ehelu Kitaabka kuwo aan wax qorayn waxna akhriyeyn, oon aqooninna Kitaab (Towreed) hasa yeeshay rumayn yididiilo, waxaan malo ahayna kuma socdaan.

79. halaag wuxuu u sugnaaday kuwa ku qoraya Kitaabka (Towreed) Gac-mahooda hadana dhihi kani wuxuu ka yimid xagga Eebe si ay qiimo yar ugu gataan, halaag baana ugu sugnaaday waxay qori Gacmahoodu, halaag baana ugu suganaaday waxay kasban.

مِنْهُ أَنَّمَاكَ وَلِنَمَّا لَمْ يَهِيِطْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

وَمَا أَنَّهُ يَتَغْفِلُ عَمَّا عَمِلُوا

﴿أَفَنَظَمُعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ
مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ
مِنْ بَعْدِ مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

وَإِذَا قَوَّا لَدِينَ إِمَّا قَوَّلَوْا إِنَّا نَأْخَلَّا
بَعْضَهُمْ إِلَى بَعْضٍ قَاتُلُوا أَنْتَدُّوْهُمْ بِمَا
فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيَعْلَمُوْكُمْ بِهِ عِنْ دِرِيْكُمْ
أَفَلَا نَعْقِلُوْنَ﴾

أَوْلَا يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُصْرِفُونَ

وَمَا يَعْلَمُونَ
وَمِنْهُمْ أَمْيَّنُ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ
إِلَّا أَمَّا يَنِيْ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَطْهُّرُونَ

وَيَرِلُّ لِلَّذِينَ يَكُبُّونَ الْكِتَابَ بِأَنَّهُمْ ثُمَّ
يَعْلَمُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشَّرُّ وَأَيْهُ
ثُمَّ نَأْقِلُ لَهُمْ فَوْلَلَهُمْ مَمَّا كَنَّبُتَ
أَيْنِهِمْ وَوَيَرِلُّ لَهُمْ مَمَّا يَكْسِبُونَ

Markuu Eebe soo sheegay madax adayga Yuhuudda iyo siday u fulinwaayeen amarka Eebe, iyo muranbadnidooda iyo xaqqidiinmodooda wuxuu raaciyyat ceebahooda iyo Dambiyadooda badan, sida rumeyn la'aanta qaqa, leexinta macnaha Kitaabka, qarinta xaqnimada Nabiga 'Jaahilnimada qaarkood, yididilo been ah ku noolo badalaada Kitaabka iyo ka ganacsiga qaqa iyo xumaanno kale oo badan, Eebase wuu ogyahay wuuna arkaa wuuna ka abaalmarin, waxaana u suggaaday jab iyo Halaag. Ibnu Cabaa wuxuu yidhi: Yuhuuddu markay Mu'miniinta la kulmaan waxay dhihi jireen waa Nabi idinku gaar ah, markay isla kali yoobaana waxay dhihi sowkaad qirsanaydeen ma aha. Al-Baqarah (75-79).

80. waxay dhaheen yuhuud nama taabanayso naaru waxaan ayaamo tirsan ahayn, waxaad dhadhaa ma ballan baad ka qaadateen Eebe agtiisa oosan idinkaga baxayn Eebe ballankiisa. mise waxaad ku sheegaysaan waxaydaan ogayn.

81. saas ma aha ee ruuxii kasbada xumaan oo uu koobo gafkiisu ciddaasi waa asaxaabta naarta, wayna ku waari dhexdeeda.

82. kuwa rumeeeyy (xaqse) oo camal wanaagsan sameeya kuwaasi waa asaxaabta Jannada wayna kuwaari dhexdeeda.

83. xusa markaan ka qaadnay Banii Israa'iil ballan inaydaan caabudin Eebe mooyee, iyo inay u sama falaan labada Waalid iyo qaraabada, agoonta masaaikiinta iyo inay u dhaahaan wanaag, sa-laaddana oogaan bixiyaana sakada, markaasaad jeesateen in yar oo idinka mid ah mooyee, idinkoo jeedsan.

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّكَارُ إِلَّا آتَيْنَا مَعْذُودَةً قُلْ أَتَخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يُنْكَلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ نَفُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

بَلْ مِنْ كُسْبِ سَيِّئَةٍ وَاحْتَطُوهُ خَطِيمَتْهُمْ فَأَوْتَيْكُمْ أَصْحَابَ النَّكَارِ هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ ﴿٨٢﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ ﴿٨٣﴾

وَإِذَا خَذَنَا مِيقَاتِنَا بَقِيَ إِسْرَاءً يَلَّا تَنْبُدُونَ إِلَّا اللَّهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالسَّكِينَ وَقُولُولَ الْتَّاسِ حَسَنَاهُ أَوْ أَقْبَلَهُ أَصْلَاهُ وَمَاءُ الْرَّكَوَةَ هُمْ تَوَلَّهُمُ الْأَقْبَلُ لَا مَنْكُمْ وَأَنْشُرُهُمْ ﴿٨٤﴾

Eebe wuxuu buriyay sheegashadi Yuhuudda ee ah inaan Naaru taabanayn muddo yaroo tirsan mooyee oo ah ayaamahay caabudeen Dibiga wuus ku beeniyey Eebe una cadeeyey inayan wax ballan ah Eebe ka qaadin ee ay ku hadli wax been ah ooyana u cilmi lahayn, cidiise xumaan kasbata dambigeeduna koobo waxay noqon Naarta Ehelkeeda, kuna waari' Mu'miniinta xaqa rumeeyeysa wanaagana fala waxay galii kuna waari Jannada, wuxuuna Eebe cadeeyey ahmiyadda Eebe kaliya oo la caabudo, iyo in loo sama falo, waalidka, Qaraabada, agoonta. Masaakiinta, hadalwanaagsan oo loodhaho dadka, iyo saladda iyo Sakada oo la guto, hase yeeshii gaalo wayka jeedsatay. Cabdullaahi IbnuMascuud waxaa laga wariyay inuu yidhi: Rasuulka Eebow camalkaa u fiican? wuxuuna yidhi: Salaada oo waqtigeeda la guto, maxaa ku xiga? Labada Waalid oo loo samo falo, hadana maxaa ku xiga? wuxuuna yidhi: Jidka Eebe oo lagu jahaado, waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (80-83).

84. xusa markaan idinka qaadnay ballan (adag) inaydaan iska daadin Dhiig (inaydaan isdilin) aydaan qaarkiin (qaarka kale) Guryihinna, ka bixinin markaasaad aqoonsateen arrintaas idinkoo marag furi.

85. hadana waxaad ahaateen kuwo dili Naftooda, oo ka erya kooxo idinka mid ah Guryahoda, idinkoo isugu kaalmayn korkoodu dambii iyo colnimmo, haddii la qafaashana waad furanaysaan, iyadooy dhabtu tahay inay xaraan idinka tahay bixintoodu, Miyaad rumaynaysaan Kitaabtka qaarkiis, kana gaaloobaysaan qaar, ruuxii saas fala oo idinka mid ah abaal-kiisu ma aha dulli adduun iyo maalinta qiyame oo loo celin cadaab daran mooyee, Eebana ma halmaamayo waxaad falaysaan.

86. kuwaasina waa kuwa ku gatay nolosha adduunyo (ee dhaw) aakhiro, lagamane fududeeyo xaggooda cadaabka loomana gargaaro.

Aayadahan wuxuu Eebe ku sheegay xaalkii Yuhuudda Joogtay waqtigii Nabiga (Naxiriis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) iyo wixii ballan laga qaaday inayna islaynin, haseyeeshee ay khilaafeen isna laayeen isna bixiyeen, haddii qaar la qafaashana oy furan jireen, taasina waa Kitaabka qaarkiis oo la rumeeyay qaarna laga gaaloobay, ciddii saas fashana waa kuwa adduunyada ku gatay aakhiro, cadaab daranna way mudan'qiyamada'aayaduhuna waxay canaanan ruux kasta oon xaqaa suu yahay ugu dhaqmin,ama Yuhuud ha ahaato ama cid kale. Al-Baqarah (84-86).

87. dhab ahaan yaan u siinnay (Nabi) Muuse Kitaabka, waxaana raacinnay gadaashiis Rasuullo, waxaana siinnay (Nabi) Ciise Ibnu maryama Mucjizaad cad cad, waxaana ku xoojinay ruux daahir ah (Jibriil) markastoose idiiinla yimaaddo rasuul waxaan naftiinu jeclayn (xaqa) ma iskibrisaan, koox waad beenisaan, kooxna waa dishaan.

88. waxayna dheheen yuhuud quluubtanadu waxay ku sugantahay dabool, saas ma aha ee waa la nacladay gaalni-

وَإِذَا أَخْدَنَا مِنْتَقْبُكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ
وَلَا تُخْرِجُونَ أَنفُسَكُمْ مِنْ دِيْرِكُمْ ثُمَّ
أَفْرَرْتُمْ وَآتَيْتُمْ شَهَدَوْنَ

ثُمَّ آتَيْتُمْ هَؤُلَاءَ تَقْنُولُونَ أَنفُسَكُمْ
وَخَرَجُونَ فِي رِيَّا مِنْكُمْ مِنْ دِيْرِهِمْ
تَنْهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعَدُونَ
وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أَسْدَرَى تُقْدُوهُمْ وَهُوَ مُحَمَّرٌ
عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ بِعَيْنِ
الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِعَيْنِ فَمَا جَاءَ
مَنْ يَفْعُلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خَرَّ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَمةِ يُرَدُّونَ إِلَى
أَشَدِ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَشْرَوْا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالآخرَةِ
فَلَا يُحْكَفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ

وَلَقَدْ أَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَيْتَنَا مِنْ
بَعْدِهِ بِالْرَسُولِ وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ
أَبْيَتِنَتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدْسِ أَكْلَمَاهَا كُمْ
رَسُولُنَا لِمَا لَا يَهُوَ أَنفُسَكُمْ أَسْكَنَنَا مِنْ فَقِيرًا
كَذَّبُنَا وَرَيَّا تَقْنُولُونَ

وَقَالُوا قُلُّنَا غَلَبْتَ بِكُلِّ عَنْهُمْ اللَّهُ بِكُفَّارِهِمْ

madooda darteed wax yar bay
rumeyn.

89. markuu uga yimid Yuhuud Kitaaib xagga Eebe isagoo rumeyn waxa agtooda ah (Tawreed) horayna u ahaayeen kuwa ku gargaarsada kuwii gaaloobay, markuu yimid waxay garanayeen way ka gaaloobeen Nabiga, na-clad korkooda ha ahaato, gaaladee.

Yuhuudu hadal qallocan iyo xumaan ma waydo'halkanna markii qaqu u yimid Quraanka iyo Nabiga yeysheegteen inay qalbiga ka daboolanyihiin, markaa-su Eebe nacladay'maxaa yeelay wax yar bay rumeyn, wayna yaqiiiyecen Nabiga iyagoo ku dhijiiray gaalaada kale waxaa la soo bixin Nabi intaan la safano naloo gargaarsi'wax lala yaabana ma aha in Eebe soo diro Nabi siduu Nabiyo badanba u bixiyey. Xudayse waxaa laga wariyey: Quluubtu waa afar, waxaana ka mid ah Qalbi daboolan oo loo cadhooday waana qalbiga gaalka, Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Baqarah (87-89).

90. waxaa u xun waxay ku gataan Naftooda inay ka gaaloobeen xaqa Eebe soo dajiyey xasad dartiis, ku soo dajinta Eebe fadligiisa ciduu doono, oo adoomadiisa ka mid ah, waxayna la noqdeen Cadho Cadho kale lagu kordhiyey, gaalana waxaa u sugnaaday cadaab wax dulleeya.

91. marka lagu yidhaah Yuhuudda rumeeya waxa Eebe soo dajiyey waxay dhahaan waxaannu rumeyn waxa nala-gu soo dejiyey, wayna ka gaaloobaan waxa ka dambeeyey, isagoo xaq ah oo rumeyn waxa agtooda ah, waxaad dhahdaa maxaad ugu disheen nabiyada Eebe horay haddaad Mu'miniin tiihiin.

92. dhab ahaan yuu idiiin la yimid (Nabi) Muuse mucjisooyin, markaa-saad yeelateen Dibi (ilaah) isaga kadib idinkoo daalimiin ah.

Ganacsi waxaa u xun xaqoo la naco oo xumaan la raaco, isagoo xasad iyo dulmi ku madax taagi sida Yuhuudi Nabiga diiday, kuwaasoo marka la faro inay Quraanka iyo Nabiga raacaan sheegi inay rumayn Tawreed wixii ka dambeeyeyna ay ka gaalobi'inkastoo xaq yahay u rumeynna Tawreed, waase beentood Yuhuudi'maxaa yeelay waxay laynjireen Nabiyadii hore, Dibina way caabudeen iyagoo daalimiin ah. Abul Caaliyi wuxuu yidhi: Cadhada hore waxay ku dhacday markay beeniyeen Nabi Ciise iyo Kitaabkii Injii, tan kalana markay beeniyeen Nabi Muxamed (Naxariisi iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) iyo Quraanka. Al-Baqarah (90-92).

فَلَيْلًا مَا يَقُولُونَ ﴿٢٦﴾

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كَتَبْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِّمَا
مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلِ يَسْتَقْبِحُونَ عَلَى الَّذِينَ
كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا
فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكُفَّارِ ﴿٢٧﴾

بِشَكَّا أَشْرَوْا بِهِ أَنْفُسُهُمْ أَنْ يَكُفُّرُوا
بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَعْدًا أَنْ يُنْزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَأْءَ وَيَعْصِي
عَلَى عَصْيٍ وَالْكُفَّارُ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٨﴾

وَإِذَا قَاتَلَهُمْ إِيمَانُهَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَالْأُولَأُ
نُؤْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا
وَرَأَهُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَعْمَلُهُمْ فَلَمْ
تَنْلُوْنَ أَنْيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلِ إِنْ كُنْتُمْ

مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾

وَلَفَدَ جَاءَكُمْ مُّؤْمِنِي بِالْبَيِّنَاتِ
ثُمَّ أَخْذَهُمُ الْعِذْلَ مِنْ بَعْدِهِ
وَأَنْتُمْ ظَلَمُونَ ﴿٣٠﴾

93. xusa markaan idinka qaadnay ballan, korkiinana yeelay (Buurta Dhuur) oon idinku nidhi ku qaata waxaan idin siinay xoog (niyadadag) maqlana (xaqa) waxayna dheheen waan maqalay waana caasinay, waxaana laga waraabiyye quluubtooda (jacaylkii) Dibiga (ay caabudeen) gaalnimadooda darteed, waxaad dhahdaa waxaa xumaan badan wuxuu idinsfarayo iimaankiinu haddaad muuminiin tiihiin.

94. waxaad dhahdaa hadday daarta aakhiro idinka uun idiinsugnaatay Dadka kale ka sokow jeclaada geeri haddaad run sheegaysaan.

95. mana jeelaanayaan (Geerida) waliqood, waxay hormarsadeen Gacma-hoodu darteed Eebana waa ogyayah daalimiinta.

96. dhab ahaan waxaad ugu ogaan Yuhuudda inay ugu dadaal badanyi-hiin nolosha, kuwa Gaalada ah qaarkood wuxuu jecelyahay in la cimrisiiyo kun Sano, cimrigaasna kama fogeeyo cadaab Eebana waa arkaa waxay camalfali.

Yuhuud waligeed way Madax adkeyd, sidii horay u soo martayna waxaa korkooda la yeelay Buurta Dhuur si ay u qaataan xaqa iyo Kitaabkii Tawreed, wayse caasiyeen oo jeelaadeen dib caabudidius, waxaasina limaan ma aha, waxayna arrintaas ku darseen inay sheegan inay jannadu iyaga u suggaatay, hadday taasi run tahayna waxay jeelaan lahaayeen geeri. mase jeela wax ka naf jecella ma jiro, kun Sano ruux jirana wax ugama tarto Cadaab, arrintaas Yuhuudda lagu sheegay cidaan ka leexanba waxba isma dhaamaan, adduunyo layska dabaridana wax ma tarto. Al-Baqarah (93-96).

97. waxaad dhahdaa ruuxii Col u ah (Malaku) Jibriil (waa Colka Eebe) maxaayelay wuxuu ku dajiyey Qalbigaaga Idin Eebe dartiis, isagoo rumeyn Quraanka wixii ka horeeyey waana Hantuunka iyo Bishaarada Mu'miniinta.

98. ruuxii col Eebe ah, Malaa'igliisa, Rasuladiisa, Jibriil iyo Miikaa'iil Eebana Colbuu uyahay Gaalada.

وَإِذَا أَخَذْنَا مِنْ شَفَقَتُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمْ
الظُّرُورَ حُدُودًا مَّا تَيَّنَتْ كُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَسْعَمْنَا قَالًا وَلَا سَمِعْنَا وَعَصَمْنَا وَأَشْرَبْنَا
فِي قُلُوبِهِمْ الْعِجْلَ بِكُثْرَهُمْ
فُلْ يُنْسَكِي أَمْرَكُمْ بِهِ
إِيمَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾
قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْ دَوْلَةٍ
حَالَصَّةَ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَقَاتَنُوا الْمَوْتَ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقُونَ ﴿١٨﴾
وَأَنْ يَسْمَعُوا أَبَدًا مَّا قَدَّمْتُ أَنْذِلْهُمْ
وَاللَّهُ عَلَيْهِ الظَّالِمُونَ ﴿١٩﴾
وَلَنَجِدَنَّهُمْ أَحَرَصَ النَّاسَ عَلَى حَيَاةٍ وَمَنْ
الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوْمَ أَحْدَهُمْ لَوْيَسَرَ الْأَنْفَ
سَكَنَهُ وَمَا هُوَ بِزَرْحِيْجِهِ، مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يَعْمَرُ
وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّجِنَاحِهِ فَإِنَّمَا تَرَهُ
عَلَى قَلْبِكَ يَإِذْنِ اللَّهِ مُصْدِقًا لِّمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ وَهُدَى وَنُشْرِى لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١﴾
مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِّلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَرَسُولِهِ، وَجِنَاحِهِ وَمِنْكُلَّ
فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوًّا لِّلْكَفَرِينَ ﴿٢٢﴾

99. dhab ahaan yaan kuugu dajinay Aayaad Cad cad kamana gaaloobo Faasiq cid aan ahayn.

100. markastooy ballantamaana Yu-huuddu waxaa tuura (buriya) ballanka koox ka mid ah, saas ma ahee Yuhuudda badankood waxba ma rumeeyn.

101. markuu uga yimid Rasuulku xaga Eebe isagoo rumayn waxa agtooda ahna (Tawreed) waxay ka tuuraan koox ka mid ah kuwii Kitaabka la siiyey (culimada Yuhuudda) Kitaabka Eebe Dhabarkooda Gadaashiisa, waxayna la mid yihiin iyagoon garanayn.

Aayadahani waxay soo dageen markay Yuhuuddu sheegteen in Malaku Jibril Col u yahay, taasina waxay ku tusin Madaxadeygooda iyo xaqqidnimadooda intay kala colloobaan Malaga waxyiga ku soo dajiyu Nabiyada, ma waxse lala collooba Malag idanka Eebe ku soo gaadhsiya xaqqa, Eebana wuu la Colloobi cidii la Colloowda Malaa'tigiisa, beeniyan Quraanka lagu soo dajiyey Nabiga Muxamed ah, Yuhuuddana waxaa caadadooda ka mid ah inay buriyan ballanada, beeniyaana wixii sugi xaqnimada Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) xataa Kitaabkooda Tawreedba ha ahaadee. Al-Baqarah (97-101).

102. waxay raaceen Gaaladii Yuhuuddu waxay Shayaadiintu Akhriyeysay waqtigii xukunkii Nabi Suleymaan, ma Gaaloobin Nabi Suleymaan, laakiin Shayaadiinta yaa Gaalowday, waxayna baraan Dadka Sixirka, iyo wixii lagu soo dajiyey labadii Malag ee Baabil joggay ahaana Haaruut iyo Maaruut, mana baraan cidna intay uga dhahaan waxaan uun nahay Fidnee ha Gaaloobin, waxayna ka bartaan xagooda wax kalageeya Ninka iyo Haweenaydiisa, kumana dhibaan ruuxna idinka Eebe la'aantiis, waxayna bartaan Dadkaasu wax dhiba oon anfacayn, dhab ahaan yeey u ogaadeen Yuhuuddu ruuxii sixir barta inuusan Aakhilo nasiib ku lahayn, waxaana baasleh Sixirkay Naf-tooda ku gateen hadday wax ogyihiin.

103. hadday kuwa (Sixirkabar) rumeyaan xaqqa oy dhawrsadaan wanaag kuabaalmarinta Eebe yaa u Khayr roon hadday ogyihiin.

وَلَقَدْ أَرْزَكْنَا إِلَيْكَ مَا يَتَمَّ بِتَسْتَرٍ
وَمَا يَكُفُّهُ بِهَا إِلَّا الْفَنَسِقُونَ ﴿١١﴾
أَوْ كُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

وَلَتَاجِهَهُمْ رَسُولُنَا عِنْدَ اللَّهِ
مُصْدِقٌ لِمَا مَعَهُمْ بَدَفِيقٌ مِنَ الظِّنَّ
أُولُو الْكِتَابَ كَتَبَ اللَّهُ وَرَأَهُ
طُهُورِهِمْ كَأَهْمَمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

وَاتَّبَعُوا مَا تَنَوَّلَ السَّيِّطِرُونَ عَلَى مُلَكِ سُلَيْمَانَ
وَمَا كَفَرُ شَرِيمَنُ وَلَكِنَ السَّيِّطِرُونَ
كَفَرُوا يَعْلَمُونَ النَّاسُ السِّحْرُ وَمَا أَرْسَلَ
عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِإِبَالَ هَذِرُوتَ وَمَرْوَتَ
وَمَا يَعْلَمُانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا خَنَّ
فَتَنَهَّ فَلَا كَفَرُوا فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا
مَا يُفَرَّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءَ وَرَوْجِهِ وَمَا هُمْ
يُضَارِّيْنَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا يَأْذِنُ اللَّهُ
وَيَعْلَمُونَ مَا يَصْرُهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَلَقَدْ عَلِمُوا مِنَ أَشْرَبَهُ مَالَهُ فِي الْآخِرَةِ
مِنْ حَلَقٍ وَلَيْسَ مَا شَرَّوْا بِهِ
أَنْفُسُهُمْ لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾
وَلَوْ أَنَّهُمْ أَمْتَوْا وَأَنْقَوْا لِمَثُوبَةٍ مِنْ
عِنْدِ اللَّهِ خَيْرٌ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٥﴾

Yuhuudu waxay raaceen oo ku dhaqmeen Sixir intay ka jeedsadeen xaqa, iyo Kitaabadii Eebe. Nabi Suleymaan xaqa kama leexan, hasayeeshee waxaa Gaaloobay Shayaadiintii Dadka sixirka barijiray, Sixir iyo xumaan ciddii ku dhaqanta nasib kuma laha aakhiro, waxaana Dadka u khayr roon Cabsi Eebe iyo rumeyntisa, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ruuxii u taga Kaahin wax sheegaha ama Sixirre u rumeeya wuxuu sheegi, wuxuu ka gaaloobay wixii lagu soo dajiyey, Nabiga Muxamad ah waxaa wariyey Nasaa'i. Al-Baqarah (102-103).

104. kuwa xaqa rumeyyow ha dhihina na ilaali ee dhaha na sug maqlana, Gaa-lana waxaa u sugnaaday cadaab daran.

105. ma jecla kuwii Gaaloobay oo ehelu Kitaabka ahaa (Yuhuud iyo Na-saara) iyo Gaaladii Carbeed in laydin-ku soo dajijo khayr xagga Eebe ka yi-mid, Eebana wuxuu ku kaliyeelaa Naxariistiisa ruuxuu doono, Eebana fadligiisu (Khayrkiisu) waa waynya-hay.

106. waxaan tirro oo aayad ah ama aan dib u dhigno waxaan keenaynaa mid ka khayrbadan ama la mid ah, miyaadan ogayn in Eebe wax kastoos (doono) uu karo.

107. miyaadan ogayn in Eebe leeyahay xukunka Samaawaadka iyo Dhul-ka, idinmana sugnaanin Eebe ka sokow sokeeye iyo gargaare midna.

108. mise waxaad dooneeysaan inaad wax warsataan Rasuulkiiinna sidii loo warsaday (Nabi) Muuse mar hore ruuxii ku bedasha Gaalnimo Iimaan wuxuu ka dhumay Jidka toosan.

يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَعَى
وَقُولُوا أَنْظُرْنَا وَأَسْمِعْنَا وَلِلْكَافِرِ
عَذَابٌ أَلِيمٌ

مَا يَوْدُدُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَبِ
وَلَا الْمُشْرِكُونَ أَنْ يُذَلَّ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ
مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا يَنْصُرُ
مَنْ يَسْأَءُ وَاللَّهُ دُوَّلُ الْمَقْبِلِ الْعَظِيمِ

﴿ مَانَسَّنَ مِنْ نَّارِيَةٍ أَوْ نَسِنَهَا نَأْتِ بِهِنْيَرٌ
مِنْهَا أَفْمَلَهَا أَلَّمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ سَنَّ وَدَرِيرٌ ﴾

أَلَّمْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مُنْكِرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُوَّلَ اللَّهُ مِنْ وَلِيٍّ
وَلَا نَصِيرٌ

أَمْ تُرِيدُونَكَ أَنْ تَسْعَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سِيلَ
مُوسَىٰ مِنْ قَبْلٍ وَمَنْ يَتَبَدَّلْ الْكُفَّارُ إِلَّا مِنْ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ أَسْكَبَ

Diinta Islaamku ma ogola in laysku shabbaho Gaalada, ama xagga hadalka, ama Camalka, dhaqanka iyo wax kastoo keeni shakhsiyadda Muslimka, Eebana fadligiisu waa badanyahay 'cidduu doono yuuna u naxariista, wixii xukun ah oo Eebe tirana ama dib u dhigo, wuxuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee)ku soo dajinjiray mid ka khayrbadan ama lamid ah, wax lala yaabana ma aha maxaa yeelay Eebaa abuuray Dadka isagaana og dantooda 'wax walbana awooddiisay ku jirtaa, warsi iyo Su'aal aan qimo lahaynna waa baadnimmo iyo xaq ka leexasho, oo la mid ah tay Yuhuud warsataay (Nabi) Muuse, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe wuxuu idinka reebay Muran, Xoolo hallayn iyo warsi badan oo macno daro, waxaa wariyey Saxiixayn. Al-Baqarah (104-108).

109. waxay jecelyihiin in badan oo elhele Kitaab ah (Yuhuud iyo Nasaara) inay idiin celiyaan iimaankiina ka dib Gaalo, Xasad naftooda ka yimid dartiis, intuu xaqu u caddaaday ka dib, ee iska cafsiya iskana saamaxa inta Eebe ka keeni amarkiisa (la dagaallakooda ama islaamkooda) Eebana waxkastuu doono wuu karaa.

110. Salaaddana ooga sakadana bixiya waxaad u hormarsataan Naftiina oo khayr ah waxaad ka helaysaan Eebe agtiisa, Eebana waxaad camalfalaysaan waa arkaa.

111. waxay dhaheen ma galo Jannado ruuxaan Yuhuud ahayn ama Nasaaro, taasina waa yididiilo (been ah) waxaad dhahdaa keena xujadiina haddaad run sheegeysaan.

112. Ruuxiise u hoggaamiya Wajigiisa Eebe isagoo sama fala ah, wuxuu ku leeyahay Ajrigiisa Eebe agtiisa, mana cabsadaan mana walbahaaraan.

113. Yuhuud waxay tidhi Nasaaro waxba ma aha, Nasaarana waxay tidhi Yuhuudu wax ma aha, iyagoo akhrin Kitaabka (Tawreed iyo Injilba) saasay dhahaan kuwaan wax ogaynna «Gaaladii Carbeed», hadalkoodoo kale, Eebana wuu kala xukumin dhodoxdoona Maalinta Qiyaame waxay isku diidanaayeen.

Gaaloo waxay jecelyihiin in Muslimiintu Gaaloobaan oo xaqa ka leexdaan 'Xasad iyo Xumaan darteed, waase in xaqa lagu sugnaado warkoodana aan la maqlin, waxay kaloo sheegeen Yuhuud iyo Nasaaraba in mid walba iyadu xaqa ku taagantahay ee tan kale ayna waxba ahayn, Janno galideed iyo hanunkuna ma aha sheegasho ee waa toosni iyo camal siican oo la falo, taas darteed yuu Eebe ku ballanqaaday inuu kala bixin Dadka Maalinta Qiyaame waxay isku diidanaayeen, waxaana sugnaatay in Nabigu yidhi: (Naxarii iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Cidii camal fasha waxaan Camalkanaga ahayn waa wax la tuuri (la aqbalayn). Al-Baqarah (109-113).

114. cidna kama dulmi badna ruux reebay (diiday) in masaajidda Eebe

وَدَكَيْرِمَتْ أَهْلَ الْكِتَبِ
لَوْيَرِدُونَكُمْ مَنْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَفَارٌ حَسَدَا
مَنْ عَنْ دِينِنَسِهِمْ مَنْ بَعْدَ مَا بَيَّنَ لَهُمْ
الْحُقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَنْزِيلِهِ
إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝
وَأَفِيمُوا الصَّلَاةَ وَأَعْلَمُوا الرَّأْكَوَةَ
وَمَا نَلَدُمُوا لَنَسْكُمْ مَنْ حَيْرَ مَحْدُودٌ عِنْدَ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ بِمَا كَانُوكُمْ بَصِيرٌ ۝
وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا
أَوْ نَصَارَىٰ ۝ تَلَكَ أَمَانَتُهُمْ قُلْ هَاتُوا
رُزْنَتَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝
بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ
أَجْرٌ، إِنَّ رَبَّهُ وَلَا حَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَخْرَجُونَ ۝
وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَ الْأَصْرَارِ عَلَىٰ شَيْءٍ
وَقَالَتِ الْأَصْرَارِ لَيْسَ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ وَهُمْ
يَتَلَوَّ الْكِتَبَ ۝ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
مِثْلُ قَوْلِهِمْ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۝

وَمَنْ أَظْلَمُ مِنْ مَنْ نَعَمَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يَذْكُرَ فِيهَا

dhexdiisa lagu xuso Magaciisa, una camal fala say u kharaabi lahayd (Masaajiddu) kuwaas (Gaalada ah) Xaq uma leh inay galaan Masaajidda iyagoo cab-san mooyee, Adduunka waxay ku mudan dulli Aakhirana Cadaab Wayn.

115. Qorax ka soo bax iyo u Dhacba Eebaa iska leh, meel kastood u jeedsataanna waa Jaho Eebe (markaad Qibla-dha garanweydaan) Eebana waa waasac (Naxariistisu) wax walbana og.

116. waxay dhaheen Gaaladii wuxuu yeeshay Eebo Ilmo, waana ka nasahanyahay, saas ma aha ee waxaa u suggnaaday Eebe waxa ku jira Samada iyo Dhulka, dhamaanna Eebay u hogaansamaan.

117. isagaa abuuray Samooyinka iyo Dhulka, markuu doono arrinna wuxuu un dhahaa ahaw wuuna ahaadaa.

118. waxay dhaheen kuwii aan wax ogayn (Gaaladii) muxuu Eebe noola hadli waayey ama noogu imaan wayday aayad, saasoo kaley dhaheen kuwii ka horreeyey hadalkooda oo kale , waxaa is Shabbahday (isu ekaatay) quluubtooda dhab ahaan yaan aayadaha ugu caddaynay ciddii wax yaqiiniin.

Cid kaDulmi badan ma jiro ruux reebay in la nooleeyo Masaajidda Eebe'laguna xuso Magaciisa'inuu kharaabana doona'cidda saasyeesha waa in la cabsi galiyo, dulli baana u suggnaaday Adduun iyo Aakhiraba, Adduunkana Eebaa iska leh'meekastood ujeedsato, ama Sunada ama ciddii wareerta, Eebana waa ka nasahanyahay Caruur, wuxuu iska leeyahay waxa ku sugar Cirka iyo Dhulka, wax walbana Eebuu u hogaansamaa'wuxuu doonana wuu ahaadaa, Gaaladuna waxay had iyo jeer warsadaan waxyalo waawayn'iyagoo hadalku isku midyahay'waxaana ugu wacan inayan wax yaqiinsanayn, Zayd wuxuu yidhi: Cidna uma haboona inuu baytka Dadka ka Celiyo. Al-Baqarah (114-118).

119. anagaa ku dirray Nabiyow adoo xaq wata oo Bishaarayn Digana, lagu warsanna maayo ehelka (Naarta) Jaxiimo.

120. Kaama raalli noqdaan Yuhuud iyo Nasaara intaad ka raacdoo Diintoo-

أَسْمُهُ وَسَعَى فِي تَرَابِهَا أَوْ تَبَكَّرَ مَا كَانَ لَهُمْ
أَنْ يَدْعُلُوهَا إِلَّا حَاجَيْفَرَنَّ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا
خَزْرٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ
وَإِلَهُ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَإِنَّمَا تَوَلَّ أَفْثَمَ وَجْهَ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلَيْهِ
وَقَالُوا أَنَّهُمْ أَنْحَدُ اللَّهُ وَلَدٌ أَسْبَحْتَهُنَّا بِلَهٍ
مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّهُ لَهُمْ قَدِينُونَ

بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَإِذَا قَضَى أَنَّرَا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُمْ كُنْ فَيَكُونُونَ
وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ
أَوْ تَأْتِينَا آيَةً كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ مَثْلُهُمْ فَوْلَاهُمْ تَشَبَّهُتْ قُلُوبُهُمْ
قَدْ بَيَّنَ الْآيَتِ لِقَوْمٍ يُوقَنُونَ

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحِقْقَةِ وَنَذِيرًا
وَلَا تُشْكِلْ عَنْ أَضْحَى الْجَحِيرِ
وَلَكَ تَرْضِيَ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا الْأَصْرَارِ حَتَّىٰ تَبْيَعَ

da, waxaad dhahdaa hanuunka Eebaa hanuun ah, haddaad raacdoo hawadooda intuu kuu yimid cilmi ka dib, kama heshid xagga Eebe sokeeye iyo Gargaa-re (midna).

121. kuwaan siinnay Kitaabka waxay u raacaan raacid Xaq ah (u akhriyaan) kuwaasina waxay rumeyn Quraanka, ciddii ka Gaalowdana Quraankase (ama Nabiga) waa cidda Khasaartay uun.

122. Banii Israa'iilow xusa Nicmady-dii aan idiinku Nicmeeyey iyo inaan idiinka fadilay adduunka (Waqtigini).

123. ka dhawrsada maalintayna Naf-na naf kale ka abaalmarinaynin waxba, Furashana aan laga aqbalayn, Shafee-cana ayan anfacayn oona loo gargaarayn.

Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebaa diray, waajibkisana wuu gutay'ehlu Naarkana wax laga weeydiimaya, tan kale Yuhuud iyo Nasaara iyo Gaalaba kaama raali noodaanintaad ka raacdoo waxayrabbaan, Hanuuniyo wanaagnaa waa midka Eebe, ciddii warkoodaa raacdana wax Eebe ka soo haray oo u gargaari ma jiro, Dadkase Kitaabka rumaysan waxay si fiican u raacaan Kitaabkaas wayna rumeeyaan, ciddiise ka Gaalowda waa mid khasaartay, Quraankana wax badan yuu Eebe ku sheegay inuu ni Nicmeeyey Bani Israa'iil markay Xaqa ku toosnaayeen, markayse xumaan sameeyeen waxayla kulmiciqaabdaran, Cabdullaahi Binu Mascuud wuxuu sheegay inkuwa Quraankauraacasi Xaqahay yihii kuwa wuxuu banneeyay raaca, wuxuu reebana kajooga, una akhriya sida Eebe u soo dajiyey. Al-Baqarah (119-123).

124. xusuusta marka Eebe ku imtixaamay Nabi Ibraahim kalimooyin (ereyo) uuna dhameeyey, kuna yidhi waxaan kaaga yeeli Dadka Imaam, wuxuuna yidhi (Ibraahiim) Caruurtyadana (kayeel) (Eebe) wuxuu yidhi ballankay-gaa (fiican) ma gaadho daalimiinta.

125. xusuuso markaan ka yeeley baydka (Kacbada) meel Dadku ku kulmo, iyo Nabadgalyo kana yeesha Ma-qaaamka Ibraahim meel lagu tukado, waxaan u waxyoonaay Nabi Ibraahim iyo Ismaaciil inay u daahiriyaan bayd-kayaga kuwa dhawaafi, kuwa ku nagi, iyo kuwa Rukuuci ee sujuudi.

مَلَئُوكُمْ قُلْ إِنَّ هُنَّا هُوَ الْمُنْدَىٰ وَلَيْنَ
أَتَبْعَثُ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ أَلْدَىٰ جَاءَكُمْ مِنَ الْعَمَرِ

مَالَكُ مِنَ الْمُمْنَنِ وَلَيْ وَلَا نَصِيرٌ

الَّذِينَ أَتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتَلَوَّنُهُ حَقَّ تِلَاقِهِ

أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكُفِرْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّاهِرُونَ

يَنْهَا إِسْرَئِيلَ أَذْكُرُوا نِعْمَتِي الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ

وَأَنِّي مَصْلِحُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا يَجِدُونَ نَفْسَهُنَّ شَيْئًا وَلَا

يُقْبَلُ مِنْهَا عَذَلٌ وَلَا نَفْعَهُ كَاشِفَةٌ وَلَا مُمْ

يُنْصَرُونَ

وَإِذْ أَبْتَلَنِي إِبْرَاهِيمَ رَبِّي بِكِلَمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ

جَاءَكُلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمَنْ ذُرَيْتَ قَالَ لَا

يَنْأَى عَهْدِي الْأَطْلَالِ مِينَ

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا وَأَنْجَدُوا

مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصْلَىٰ وَعَهْدَنَا إِلَيْهِ

وَإِسْعَيْلَ آنَ طَهَرَ آيَتِيَ للطَّاهِنَ

وَالْمَدْكُنَ وَأَرْكَعَ الشَّجُورَ

126. xusuuso markuu yidhi (Nabi) Ibraahim Eebow kayeel Magaaladan (Maka) aamin kuna Arzaaq Dadkeeda Midho kooda rumeeya Eebe iyo Maalinta dambe (Qiyaamada) (Eebe) wuxuu yidhi iyo kan gaaloobaba waan u raaxayn in yar markaas waanu galin Cadaabka Naarta meel la ahaadana iyadaa u xun.

127. xusuuso markuu kor yeelay Nabi Ibraahim Tiirkarka Kacbadha iyo Nabi Ismaaciil iyagoo leh Eebow naga aqbal adaa waxna maqla waxna oge,

128. Eebow naga yeel kuwa kuu hogaansama, Faracanagana ka yeel Umad kuu hogaantsanta, nana tusi camalkannaga (Xajka) nagana toobad aqbal adaa toobad aqbalbadane, Wanagbadanane ahe.

Nabi Ibraahim Eebaa imtixaamay'wuuna ku guulaystay Imtixaamkii'wuxuu Eebe ka dhigay Imaam, isaga iyi Wiilikiisi Nabi Ismaaciil yaana dhisay Kacbadha'Eebana way baryeen wuuna ka aqbalay baryadii reer Makaadna Eebe u baryeen inta xaga raacdha in Eebe Irzaaqo'Eebana wuu arzaaqi cikasta'Gaaladana Aakharuukaa'saran, waxanya ku tusin Aayaduhu Waynidha iyo Sharafatka cabadha iyo Magaalada Makaadee barakeysan. Al-Baqarah (124-128).

129. Eebow u soo bixi Rasuul ka mid ah oo u akhriya aayaadkaaga barana Kitaabka (Quraanka) iyo xigmada (sunada Nabiga) oo nadifiya adigaa adkaade, Falsame ahe.

130. yaa naca diinta Nabi Ibraahim ruux xumeyyey naftiisa mooyee, waana doorannay Nabi Ibraahim, adduunyada, aakhirana wuxuu ka midnoqon kuwa suusuuban.

131. xusuuso markuu Eebe ku yidhi hogaansan oo uu yidhi waan u hogaansamay Eebaha Caalamka,

132. wuxuu u dardaarmay arintaas (Nabi) Ibraahim Caruurtiisa, Nabi Yacquubna wuu u dardaarmay, wuxuuna yidhi Caruurtaydiiyey Eebe wuxuu idiindoortay Diinta ee ha dhiimanina idinkoon Muslim ahayn.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَهِيمُ رَبِّي أَجْعَلْ هَذَا بَلَدًا إِمَانًا وَأَرْزُقْ
أَهْلَهُ مِنَ الشَّمْرَتِ مَنْ ءَامَنَ مَعْنَاهُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآكِرِ
قَالَ وَمَنْ كَفَرَ فَأُغْمِيَهُ فَقَبِيلًا تُمَّ أَضْطَرْهُ
إِلَى عَذَابِ النَّارِ وَنِسْ أَصْبَرْ

وَإِذْ يَرَقَعُ إِبْرَهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ
وَإِسْتَعْيِلُ بِرَبَّانَقَبَلَ
مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ أَسْمَعُ الْعَالَمِ
رَبَّنَا وَأَجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمَنْ دُرِيَّنَا أَمَّةً
مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرَنَا مَنَاسِكَ وَبَعْثَ عَلَيْنَا
إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِيمُ

رَبَّنَا وَأَبْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَنْذُلُ عَيْنَهُمْ
إِنَّكَ وَيَعْلَمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحَكْمَةَ
وَيُرِكِبُهُمْ إِنَّكَ أَنْتَ أَعْزَزُ الْحَكِيمُ

وَمَنْ يَرْعَبَ عَنْ تَلَهُ إِبْرَهِيمَ إِلَّا مِنْ سَفَهَ
نَفْسَهُ وَلَقَدْ أَضْطَفَنَا فِي الدُّنْيَا
وَلَهُ فِي الْآخِرَةِ لَمَنِ الصَّالِحُونَ

إِذْ قَالَ لَهُ زُرْبَةُ وَأَسْلِمَ
قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ
وَوَصَّنِي بِهَا إِبْرَهِيمُ بَنِيَهُ وَيَعْقُوبُ بَنِيَهُ إِنَّ اللَّهَ
أَضْطَفَنِي لَكُمُ الَّذِينَ فَلَمْ تَمُؤْنُنَ إِلَّا
وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

waynida Xaramka iyo Kacbada iyo waxa kusoo arooray waxay ku qoran tahay Kutubaha Dheer dheer, tan kale waxay aayaduhu caddeeyeen in Nabi Ibraahim eebe warsaday inuu maka ka yeelo Magaalo aamin ah, oo Dadkeeda la arzuqo, waxaa kale oos warsaday Eebe in camalkooda la aqbalo isaga iyo Wiilki Nabi Ismaaciil Muslimna laga yeelo iyo Caruurtooda, Camalkooda fiicanna la tusiyo, Nabi Dadka ka mid ahna loo soo bixiyo (Nabiga Muxamed ah naxarii iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) si uu u baro xaq'a 'ugana leexiyo Xumaanta, saas darteed Diinta Islamka ah oo Diintii Nabi Ibraahim iyo Nabiyadii kale ma naco ruuxaan doqon aar wax garanayn ahayn mooyee, laguna dhaqmo laguna dhinto, Nabiguna wuxuu yidhi: Maka Eebaa xarrimay ee Dad ma xarrimin, cidna uma banaana inuu Dhiig ku daadiyo, ama geedaheeda guro, waxaa warriey Bukhaari iyo Muslim. waxaa kale oo Nabigu yidhi: Anaa ugu dambeeya Nabiyada Eebe agtiisa isagoo Nabi Aadamna Dhoobada ku dhex jiro, waxaana ahay baryadii Nabi Ibraahim iyo Bishaaradii Nabi Ciise, Hooyadaya wayaragtaasayna ahaayeen Nabiyada Hooyooyinkood, Waxaa warriey Imaam Axmed. Waa haboon in wanaagoodii la raaco. Al-Baqarah (129-132).

133. miyaad joogteen (Yuhuuday) marka Geeridu u timid (Nabi) Yacquub markuu ku yidhi Caruurtiisa maxaad caabudaysaan Gadaashay, ayna dheheen waxaan caabudaynaa Eebahaaga iyo Eebaha Aabayowgaa Ibraahim, Ismaaciil iyo Isxaaq Eebe kalliya, isagaanaa u hogaansamaynaa.

134. taasina waa ummad takhay, waxayna Mudatay waxay kasbatay, idinkuna waxaad mudanaysaan waxaad kasbateen, laydina warsan maayo waxay Camalfalayeen.

135. waxay ku dhaheen Gaaladii Muslimiinta ama Yuhuud noqda ama Nasaara aad hanuunteene, waxaad dhahdaa mayee milladda (Diinta Nabi) Ibrahim yaan raacaynaa ee Xaqa u iis-hay, kamana mid ahayn Gaalada,

136. waxaad dhahdaan waxaan rumaynay Eebe iyo waxa naloo soo dajiyey iyo waxa lagu soo dajiyay Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub, iyo Caruurtoodii iyo wixii la siiyay (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Ciise iyo wixii laga siiyey Nabiyadii (Kale) xagga Eebo-hood kala gaynamayno dhexdooda, waxaana u hogaansamaynaa Eebe.

137. hadday u rumeyyaan saad u rumayseen way hanuunee, hadday jeed-sadeenna waxay ku suganyihii khilaaf, waxaana idinka kaafin Eebe isagaa wax maqla waxna oge.

أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتَ إِذْ
قَالَ لِتَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُواْ نَعْبُدُ
إِلَهَكُ وَإِلَهَ أَبَاهَا إِنَّا بِإِنْزَهَنَا وَإِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ إِلَهَاهَا وَجَدَ اَنْحَنُّ لَهُ مُسْلِمُونَ

تَنَاهَى أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلَكُمْ
مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُشْتَرُونَ عَمَّا كَانُواْ يَعْمَلُونَ

وَقَالُواْ كُنُوكُهُودًا أَوْ نَصَارَىٰ هَتَّدُواْ
فَلَمْ يَلِمَهُ إِنَّرَهُمْ حَنِيفًا
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

قُولُواْ أَمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ
إِنَّرَهُمْ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطَ وَمَا أُوْقِيَ مُؤْمِنَ وَعَيْسَىٰ وَمَا
أُوْقِيَ الْبَيْوُكَ مِنْ زَرَّهُمْ لَا فُرُقَ بَيْنَ أَهْلِ
مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

فَإِنَّمَا أُمَّوْأِيْمِلَ مَا أَمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ أَهَنَدُواْ
وَلَمْ يُؤْلَمْ أَنَّهُمْ فِي شَقَاقٍ فَسَيَكْفِيْكُمْ
اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْمَكِيرُ

Eebe wuxuu halkan ka qisoon Nabi Yacquub iyo Caruurtiisi iyo wuxuu u dardaarmay markuu dhimayey iyo inay haysteen Milladdii awoowyadood (Nabi) Ibraahim, Ismaaciil iyo Isxaaq, hase ahaatee waxay Yuhuud iyo Nasaara sheegreen in hanuunkooda la raaco waa wax kama jiraan ee Djinta xaaq ah waa Diinta Nabi Ibraahim ee Diinta Islaamka ah, Muslimintuna waxay rumeyysihiin Eebe, Quraatuun wixii lagu soo dajiyay Nabi Ibraahim Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub iyo Caruurtoodii iyo Wixii Nabi Muuse iyo Nabi Ciise lagu soo dejiyyay mana kala qaybiyaan xaaq'a hadayse Gaaladu u rumeeyaan sida Muslimiinta waa hagaag, haddii kale waa inaan Xaaq'a ku toosnaano Eebaa ina kaafinaayee. Al-Baqarah (133-137).

138. ku sugnaada Diinta Eebe, yaa ka fiican Diinta Eebe (ma jiro) isagaana caabudaynaa.

صَنْبَرَةَ اللّٰهِ وَمَنْ أَحَسَنَ مِنْ اللّٰهِ صَنْبَرَةٌ
وَمَنْ حَنَّ لِهِ عَيْدُونَ

۱۳۸

139. waxaad dhahdaa Nabiyow ma waxaad igula doodaysaan Eebe isagoo Eebahanno iyo Eebihiinna ah, anaguna Camalkanagu noo sugnaaday idinkuna Camalkiina, isagaana u kali yeelaynaa Diinta.

قُلْ أَتَحَاجُّوْنَا فِي اللّٰهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا
أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْنَكُمْ وَمَنْ هُنَّ لَهُ مُخْلِصُونَ

۱۳۹

140. mise waxaad dhahaysaan Nabi Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquud iyo Caruurtii waxay ahaayeen Yuhuud ama Nasaara, waxaad dhahdaa ma idinkaa wax og Mise Eebe yaa ka dulmi badan ruux qariya marag agtiisa Eebe ku yeeshay, Eebana ma halmaamo waxaad falaysaan.

أَمْ نَقُولُونَ إِنَّ إِنْرَهُمْ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
وَيَمْقُوْبَ وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ
قُلْ إِنَّمَا أَعْلَمُ بِاللّٰهِ وَمَنْ أَظْلَمُ مَنْ كَتَّ
شَهِدَةً عِنْدَهُ مِنَ اللّٰهِ وَمَا اللّٰهُ
يُغْفِلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ

۱۴۰

141. taasi waa umad tagtay, waxayna mudan waxay kasbatay idinkuna waxaad mudanaysaan waxaad kasbatteen, laydin warsannamaayo waxay camalfalayeen

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَّتْ لَهَا مَكَبَّتَهُ وَلَكُمْ
مَا كَسَبْتُمْ وَلَا شَتَّلُونَ عَمَّا كَانُوا
يَعْمَلُونَ

۱۴۱

Ma aha xaalku sida Yuhuud iyo Nasaarada oo ah in la dhaho waxaa la sibqin Ilmo, waxaase khayr iyo Wanaagba ah Diinta Islaamka ee ah Diinta Hanuunka iyo Toosnida, mana aha in dood xaaq darro iyo Qallooc ah la doodo, Nabi Ibraahim iyo Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub iyo Caruurtuna ma ahayn Yuhuud iyo Nasaara midna, maxaayeeley cidna Eebe wax kama oga'mana halmaamo waxa la camal fali, umad horeysay oo xaaq ku toosnayd in wax laga sheegana ma aha, maxaa yeeley cid walba waxay mudan waxay kasbatay wanaag iyo Xumaanba.

Qataade waxaa laga warriyey inuu Yidhi: Yuhuud iyo Nasaaraba waxay sibqiyaan (wax mariyaan) Caruurtoda, Sibqinta Eebana waa Diinta Islaamka wax ka fiican oo ka nadiifsanna ma jiro waana Diinta NabiNiux iyo Nabiyadii ka dambeeyey. Al-Baqarah (138-141).

142. waxay dhihi kuwii xumaa ee Dadka (Gaalada) ka mid ahaa maxaa ka jeediyey Muslimiinta Qiblay Qaabilihireen (Baytul Maqdis) wuxuu dhahdaa Nabiyyow Qorrax ka soobax iyo u Dhacba Eebaa iska leh, wuxuuna ku hanuunin Ciduu doono Jidka toosan.

143. saasaan idinka dhignay umad caadil (khayr ah) si aad marag ugu noqtaan Dadka, Rasuulkuna idiinku noqdo markhaati, mana aa naan yeelin Qibladii aad qaabilijirtay inay kala muuqato ruuxa Rasuulkuna raaca iyo kan dib u noqon (Gaaloobi) mooyee waana arrin kuweyn Dadka marka laga reebo kuwa Eebe hanuuniyey, Eebana ma dhumiyo Iimaankiinna (Salaadiina) Eebana waa u Naxariisbadanyaahay Dadka.

144. dhab ahaan yaan ugu jeednay ga-gadoonka Wajigaaga ee Samada, waxaana kuu jeedinaynaa Qiblad aad ka raali noqon, ee u jeedi Wajigaaga xagga Masjidka Xurmeysan, meelkastood joogtana u jeediya Wajigiinna xagiisa, kuwa Kitaabka la siiyeyna waa ogyihiin in jeedintaas xaq Eebe tahay, Eebana ma halmaansana waxay Camal fali.

Nabigu (Naxarii) iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu Qaabilihiray intii muddo ah markuu Tukan xagga Quddus, markii Eebe faray inuu Kacbada u jeedsado yaa kuwii xumaa Dicaayad iyo war fureen, iyagoo is warsan waxa Nabiga jeediyey Eebaase Xukunka leh, umadda Muslimka ahna ka dhigay marag caadil ah, siduu Nabiga uga yeelay maragga umadda, arrinta u jeedinta Qibladana uma fududa ruuxaan Mu'min ahay Eebana hanuuniyey, Qibladii horay u Tukadaya Eebe ma halleeyo Camalkeeda, Eebana wuxuu daalacanayeyogaana jacaylka Nabiga in Kacbada loo jeediyo, inay arrintaasu xaqtahayna waxaa ogayd ciddii xaqqa rabta.

Ibnu Cumar waxaa laga warriyey inuu yidhi: Dadkoo ku tukan quba Salaad Subax yuu ruux u yimid kuna yidhi Rasuulkii xalaa lagu soo dajiyey Quraan inuu Kacbada Qaabilo Shaambayna u jeedeen. waxaa warriyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (142-144).

145. hadaad ula timaado kuwa ethelu Kitaabka ah aayad kasta ma raacayaan Qibladaada adiguna ma raacaysid Qibladaada, qaarkoodna ma aha kan raaqa Qiblada qaarka kale, hadaad raacdoo

سَيَقُولُ الْشَّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّهُمْ عَنْ قِيلَنَّهُمْ أَتَيْ كَأْوَاعِنَّهَا قُلْ لَهُمُ السَّرِّ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مِنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٤٦﴾

وَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أَمَةً وَسَطَا لَنَكُوكُونُ شَهَادَةً عَلَى النَّاسِ وَيَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ أَتَيْ كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَبَعُ الرَّسُولَ مَنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقِبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لِكِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ وَرَحِيمٌ ﴿٤٧﴾

فَدَرَرَ تَقْلِبَ وَجْهَكَ فِي السَّمَاءِ فَلَوْيَسَكَ قِيلَنَّهُ تَرَضَهَا أَفْوَلَ وَجْهَكَ شَطَرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحِيثُ مَا كَنْتُمْ فَوْلًا وَجُوهُكُمْ سَطَرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أَتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ يَعْلَمُ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٤٨﴾

وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أَتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ أَيْةٍ مَا تَبِعُوا قِيلَنَّكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِيلَنَّهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِيلَنَّهُ بَعْضٌ وَلَئِنْ أَتَبْعَتَ

waxay jecelyihiin Gaaladu, inta cilmi kuu yimid (waxyiga Eebe), waxaad ka mid noqon daalimiinta.

146. kuwaan siinay Kitaabka waxay u yaqaanaan Nabiga (iyo xaqqu la yimid) siday u yaqaanaan Caruurtooda, koox kamid ahna waxay qarin xaqa iyagoo og.

147. Xaqqu wuxuu ka yimid xagga Eebahaa ee ha ka mid noqonin kuwa shakiya.

148. cidwalba waxay leedaahay joho ay dhawrto (raacdana) ee u oratama Wanaaga, meelkastood ahaataanna Eebe wuu idin keeni (oo idin kulmin) dhammaantiin, Eebana wax walba wuu karaa (haduu doono),

Cidaan Xaqa Eebe rabin lama qancin karo waxkastoo loo keeno'sida xaq diidayasha' ruuxa Mu'minka ahana waa inuusani ku kadsoomin Xumaantooda kana digtoonaadaa inuu Jidkooda raaco, Eebana markuu ku adkeeyey Nabiga xaalkaas waxay digniin u tahay ummadiisa, Gaaladuna way garan Xaqa iyo wanaagga iyo runnimada Nabiga, hase yeeshe waxay u diidi Xasad iyo Xumaan jacayl, maxaa yeeley Xaq cad wax la shakiyo ma aha, cidwalbase waxbay aaminsan tahay kuna socotaa, waase in Khayrka iyo wanaagga loo deg dego, Eebana Dadka wuu kulmin Qiyaamada si uu u kala bixiyo. waxaaa laga wariyin in Cumar ku yidhi Cabdullaahi Binu Salaam: Ma garan Nabiga Muxamed ah sidaad u garan Ilmahaaga markaasuu yidhi Haax wax ka badan'aminkiiyaa ka soo dajin Cirka kuna soo dajin aminka Dhulka waana aqoonsaday 'Ilmahaygase ma ogi waxay fashay Hooyadiis. Al-Baqarah (145-148).

149. meelkastood u baxdo u jeedi Wajigaaga xagga Masjidka Xurmaysan, Xaqqu xagga Eebahaa buu ka ahaaday Eebana Ma Mooga Waxaad Falaysaan.

150. meelkastood u baxdana jeedi Wajigaada xaggisa Masjidka Xurmaysan, meelkastood joogtaanna u jeediya Wajiyadiinna xagiisa, si ayna xujo ugu ahaan Dadka Korkiinna, kuwa Daalimiinta ah mooyee (ee gardarada ku socda) hana ka cabsanina ee aniga iga cab-sada, waxaana idii taamyeeli (dharmayn) Nicmadyada si aad u hanuuntaan.

151. «waan idii Nicmeynay» sidaan idinku dirnay dhexdiina Rasul idinka

أَهْوَاءُهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُ كَمِنْ الْعِلْمِ

إِنَّكَ إِذَا أَلْمَتَ الظَّالِمِينَ

أَذْلَىٰ الَّذِينَ مَنْهُمْ يَعْرُفُونَ كَمَا يَعْرُفُونَ
أَسْنَاءُهُمْ هُمْ وَإِنْ فِيهَا مِنْهُمْ لِيَكُنُّوا الْحَقُّ وَهُمْ

يَعْلَمُونَ

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَ مِنَ الْمُمْرَنِينَ

وَلَكُلُّ وِجْهٍ هُوَ مُؤْمِنٌ بِهَا فَاسْتَقِعُوا الْعَيْنَاتِ أَيْنَ
مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ أَللَّهُ حَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَىَّ

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلَّ وَجْهَكَ سَطْرَ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لِلْحَقِّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا

اللَّهُ يَنْقُلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ

وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلَّ وَجْهَكَ سَطْرَ الْمَسْجِدِ

الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتَ فَوَلَّ وَجْهَكَ

سَطْرَهُ إِنَّا لَيْكُنَّ لِلَّهِ أَنْتُمْ حَمِيعًا إِلَّا

الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْسُصُهُمْ وَأَخْسُضُو

وَلَا تَمْعَنْ عَيْنَكُمْ وَلَا لَعْنَكُمْ تَهَدُونَ

كَمَا أَرْسَلْنَا فِيْكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ يَتَلَوَّ

mid ah oo idinku akhriya Aayaadkanga, oo idin daahiriya, oo idin bara Kitaabka (Quraanka) iyo Sunada Nabiga, idinna bara waxaydaan aqoonin.

عَيْنُكُمْ أَيْنَنَا وَرِزْكُكُمْ وَعِلْمُكُمْ
أَكْتَبَ وَلَحِقَّمَهُ وَيُعْلَمُ كُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا
تَلَمَّوْنَ [151]

152. ee I xusa aan idin Xusee (ajir idin siiyee) iguna mahadiya hana iga Gaaloobina.

فَإِذَا كُرُونَى أَذْكُرْنَمْ وَأَشْكُرْنَمْ وَلَا تَكْفُرُونَ [152]

Waa amar Saddexaado oo Eebe Dadka Muslimiinta ah faray inay qaabilaan Masjidka Kacbadha ee Xurmeysan, waxaana loo soo celceliyey waynida arrinta, waxaana lala hadlay Ciddii Kacbadha u jeedda, iyo kii Maka jooga iyo kan Adduunka kale jooga, waana amar Waajib ah, Ciddii ka murantana ayan wax xujo ah lahayn, hase yeeshi Xaq diidayashaashu way iska murmi Xujo la'aan'waase in Eebe uun laga cabsado isagaa Rasuulka inoo sood si uu inoo toosiyo 'Xaqaana inoo baro 'Xumaantana inooga leexiyo 'Xusida Eebe iyo Mahadiisuna waa in la badiyo, Eebe wuxuu yidhi: Hadaad kali igu Xusto waan ku xusi si kali ah, hadaad i xusto adoo Dad la joogana waxaan kugu xusi kulan ka Khayrbadan kiinna. Nabigana wuxuu yidhi: Ruuxii Eebe u nicmeeyo Eebe wuxuu jecelyahay inay Nicmada raadkeedu ka muuqdaan Khalqigiiisa.

waxaa wariyey Imaam Axmed. Al-Baqarah (149-152).

153. kuwa (Xaqa) rumeyow kaal-maysta Samir iyo Salaad, Eebe wuxuu la jiraa kuwa Samree.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِذْ مُؤْمِنُوا أَسْتَعِنُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ [153]

154. hana ku dhihina kuwa lagu Dilo Jidka Eebe (Jahaadka) waa Dhinteen, saas ma aha ee waa noolyihiin, mase kaseysaan.

وَلَا نَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ

أَحَيَاءٌ وَلَكِنَ لَا تَشْعُرُونَ [154]

155. waxaan idin ku Imtixaanaynaa wax Cabsi ah iyo Gaajo, iyo Nusqaamin Xoolaha iyo Nafta iyo midhaha, ee u Bishaaree kuwa Samra.

وَلَنَبْلُوكُمْ بَيْنَهُنَّا وَنَحْنُ لَهُنَّا وَلَا يَجِدُونَ

مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْثُرِ وَالْمَرَأَتِ وَبَشِّرْ

الصَّابِرِينَ [155]

156. kuwaas markuu dhib ku dhoco yidhaahda Eebaa na leh isagaana u noqonaynaa.

الَّذِينَ إِذَا أَصَبَّتْهُمْ مُصِيبَةً قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ

رَجِعونَ [156]

157. kuwaas waxaa korkooda ahaan Deeq Eebe iyo Naxariistiisa, waana kuwa hanuunsan.

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهَتَّدُونَ [157]

158. Safo iyo Marwo waxay ka midyihiin Calaamooyinka (Wayneynata) Eebe ee ruuxii u Xajiyaa Baydka ama Cum-raysta wax ma saarra hadduu ku Warreego Dhixdooda, ruuxa wax dheeraad ah la yimaadana Eebe wuu ku mahdin wuuna ogyayah.

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَابِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ

الْبَيْتَ أَوْ أَعْتَمَرَ فَلَا جُناحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطْوَفَ

بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ حَدَّرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلَيْهِ [158]

Samirka iyo Salaaduba way u kaalmeeyaan Dadka, waana in lagu dadaalo, tan kale Dadkii Jidka Eebe ee Jahaadka ah lagu dilay ma aha Dad dhintay'waxayse ku noolyihin Wanaag iyo Nolol aynaan kasayn, Adduunkuna waa Guri Imitixaan oy ku heli Cabsi, Gaajo, Xoolaha iyo Nafta iyo Midhaha oo nusqaama, waxaase loo bishaareeyey kuwa adkaysta ogna inay adoomo eebe yihii una noqon-waxayna mudan Naxariis iyo Wanaag, waana kuwa toosan. Safo iyo Marwo in la dawaafana was Waajib cidii Xajinaysa ama Cumraysan, waxaa loo yidhi ruuxii dawaafa wax ma saarra waa in loo maleeyey inay tahay arrin soo jirtay, Xadiithna waxaa ku suggaaday: Waxaa la yaab leh xaalka Mu'minka hadduu Khayr helo wuu ku mahdiyaa Khayrbayna u noqotaa, hadduu dhib ku dhacana wuu Samraa waxayna u noqotaa Khayri. Al-Baqarah (153-158).

159. Kuwa qariya waxaan soo dajinay oo aayaad ah iyo hanuun intaan dadka ugu caddaynay Kitaabka kuwaas Waxaa nacladi Eebe iyo Kuwa wax Nacalada (malaaigta iyo Mu'miniinta).

160. Marka laga reebo kuwa toobad keena oo Wanaaga fala oo Xaqa caddeeya, kuwaas waan ka toobad aqbali, waxaana ahay toobad aqbal badane Naxariis badan.

161. Kuwii Gaaloobay oo ku dhintay gaalnimo Kuwaas waxaa korkooda ah nacaladda Eebe iyo Malaa'igta iyo Dadka dhammaan.

162. Waxayna Kuwaari dhexdeeda (naarta iyo nacaladda) lagamana fududeeyo xagooda cadaabka Loomana sugo.

163. Eebihiin waa Eebe kaliya isaga mooyee Eebe kalana majiro, Waana naxariis guud iyo mid gaarba naxariiste.

164. Cirka abuurkiisa iyo dhulka iyo kala duwanaanta Habeenka iyo maa-linka iyo doonta La socota badda wax anfaca dadka iyo waxa Eebe ka soo Dajiyay samada oo Biyo ah kuna nooleeyay Dhulka intuu dhintay ka dib, kuna fidhiyay Dhulka Daabad kasta iyo gadgadoonka dabaysha iyo Daruuraha loo sahlay Samada iyo Dhulka dhexdissa waxaa ugu sugan calaamo kuwa wax kasi.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ الْبَيِّنَاتِ
وَالْمُهَدَّىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَكُمُ اللَّهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ
أُولَئِكَ يَلْعَبُونَ اللَّهَ وَيَلْعَبُونَ الْعَنُوتَ ﴿١٥٩﴾

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُوا فَأُولَئِكَ
أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَإِنَّ الْوَرَاثَ الرَّاجِحَ ﴿١٦٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَا تُؤْمِنُهُ كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ
غَنْمَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾

خَلِيلِنِ فِيهَا لَا يُحْكَفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ
يُنَظَّرُونَ ﴿١٦٢﴾

وَإِنَّهُمْ كُفَّارٌ إِلَّا إِلَّا إِلَهٌ إِلَّا هُوَ الْحَمْدُ
الرَّاجِحُ ﴿١٦٣﴾

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَآخِرَتِ
الْيَوْمِ وَأَنَّهُمْ وَالْفُلُكُ الَّتِي يَنْهَا فِي الْبَحْرِ
بِسَائِنَفَةِ النَّاسِ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ
فَأَجْعَلَهُ أَلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتَهَا وَبَثَ فِيهَا مِنْ
كُلِّ دَابَّةٍ وَنَصْرَفَ أَرِيقَجَ وَالشَّحَابَ
الْمُسَحَّرَيْنَ أَسْكَانَهَا وَالْأَرْضَ لَأَيْتَ
لَقَوْمٍ يَعْقُلُونَ ﴿١٦٤﴾

Xaqa oo la Qariyo waxay keentaa ciqaab Eebe iyo nacalad, Illeen Islaamku waa in wanaaga la is faro'xumaantana la is ka reeb, ciddii saas yeeshaa oo Xaqa cadaya oo wanaag fasha Eebe wuu ka toobad aqbalaa, Gaalimo lagu Dhinto yayna ciqaab ku dhan tahay, Dadkana waxaa ugu filan calaa-maad abuurka cirka, Dhulka, Habeenka, Dharaarta, Maraakiibta Bada socota, roobka, iyo Daruuraha xawaarayn cirka iyo Dhulka Dhexdooda, Abuudaa'uud wuxuu wariyay in Nabigu (naxaris iyo nabadgallyo eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Ruuxii cilmi la Warsado oo Qariya Waxaa lagu xakamayn qiyaamada xakamaa naar ah. Al-Baqarah (159-164).

165. Dadka waxaa ka mid ah cid ka yeelan Eebe ka sokow wax lala caabudo una jecelyihiin say u jecelyihiin Eebe, kuwa rumeeeyey xaqa yaa ka daran jeceilkooda Eebe, hadday arkaan kuwa dulmiga falay Cadaabka (Aakkaro) waxay ogaan lahaan lahaaheyen in xoog dhamaantiis u sugnaaday Eebe, Eebana cadaabkiisu daranyahay.

166. markay iska bariyeelaan kuwii la raacay kuwii raacay, oy arkeen Cadaabka kalana go'day xidhiidhkoodii.

167. waxayna dhaheen kuwii raacay haddii nala celiyo waan iska bariyeeli lahayn xaggooda say iska kaanna bariyeleen, saasuuna Eebe u tusiyyaa camalkooda

168. Dadoow cuna waxa Dhulka ku sugar kiisa xalaasha fiican ah hana raacin Wadooyinka Sheydaanka illeen Cadaw cad buu idiinyahaye,

169. wuxuuna idin fari uun xumaan iyo Macsiyo iyo inaad ku sheegtaan Eebe waxaydaan ogayn.

Eebaa jacayl xaq ah mudan'mana haboona in Sida Eebe wax kale loo jeclaado, Qiyaamadana way iska bariyeeli Madaxdii iyo kuway ku hogaminayeen Xumaanta, xidhiidh koodiina wuu go'i, Calaacaal iyo qoomamana wax matarayso iyo yaa i celiya aan iska bariyeeloo say isaga kaanno bariyeleen, Dadkuna waa inay xalaasha cunaan'waxa Shadyaanku farina ayan raacin illeen waa cadaw Xumaan farayee, waxaa sugnaatay in Sacad Bini Waqaas ku yidhi Nabiga (naxaris iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe ii bari inuu Ducadaya aqbaloo, markaasuu ku yidhi Cunadaadu Xalaal ha noqoto Ducaadaada waa la aqbaliye. Al-Baqarah (165-169).

170. marka lagu dhaho Gaalada raaca wuxuu soo dajiyey Eebe, waxay dhihi

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَنْجُذُّ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنَدَادًا
يُجْهُوْهُمْ كَحْبَرٍ أَلَّهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا أَشَدُّ حَبَّاً
لِلَّهِ وَلَوْلَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ أَنَّ
الْقُوَّةَ لِلَّهِ جِيمِعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ
١٦٥

إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ آتَيْتُمُوهُمْ أَذْرِيزَ
الْعَذَابَ وَتَقْطَعَتْ بِهِمْ الْأَسْبَابُ
١٦٦
وَقَالَ الَّذِينَ آتَيْتُمُوهُمْ لَوْلَكَ نَاكِرَةً فَنَبَرَّأُهُمْ
كَمَا تَبَرَّءُ وَمِنْ أَكَذَّلِكَ بِرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ
حَسَرَتْ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَرِيجِينَ مِنَ النَّارِ
١٦٧
يَأْتِيَهَا النَّاسُ كُلُّهُمْ مَافِي الْأَرْضِ حَلَّاً طَيْبًا
وَلَا تَتَبَعَّ خُطُوطَ الشَّيْطَانِ إِنَّ اللَّهَ لَكُمْ عُدُوٌّ
مُّؤْمِنُونَ
١٦٨
إِنَّمَا يَا مَرْكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا
عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ
١٦٩

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَتَيْتُمُوهُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَاتِلُوا بَلْ تَسْتَعْ

saas ma aha ee waxaanu raaci waxaan ka helley Aabayowganno (oo caabudi) oo haday yihii Aabayowgood kuwaan wax kasayn Hanuunsanayna (miyey raaci),

171. waxay la midyihin kuwii Gaaloobay mid u dhawaaqay (Heesi) waxaan wax maqlayn, kasayna Qaylada iyo Dhawaaqa mooyee, wax ma maqlaan mana hadlaan waxna ma arkaan, waxna ma kasaan.

172. kuwa Xaqa rumeeyow wax ka Cuna wanaagaan idinku arzuqnay, kuna mahdiya Eebe hadaad tiihin kuwo isaga Caabudi.

173. wuxuu uun idinka reebay Bakhtiga, Dhiigga, Hilibka Doofarka iyo wixii Eebbe Magiciisa waxaan ahayn lagu gawraco ruuxiise dhibaatooda (baahan) oon xadgudbin dulmina galin korkiisa dambi masaara (inuu) wax ka cuno Eebena waa dambi dhaafbadane Naxariisbadan.

Xaqa in la raaco yaa habboon ee ma aha in abbe iyo Cidkale midna xumaan lagu raaco, oo lala mid noqdo Xoolo loo Heesi oo kale oo Xaqdiid la noqdo, Eebana waxbuu reebay in la cuno-waxna wuu xalaaleeyey-ee waa in la cuno xalaasha laguna mahadiyo Eebe, lagana fogaado Bakhtiga, Doofarka, Dhiigga iyo waxaan Magaca Eebe kaliya lagu gawricin, dhibaato iyo Baahise waa meesheeda Ciddaan xad gudbin, Xadithna waxaa ku suggaaday Eebe waa wanaagsanc-waxaan Wanaag ahayna ma aqbalo wuxuuna faray Mu'miniinta wuxuufaray Rasuuladii... Al-Baqarah (170-173).

174. kuwa qariya waxa Eebe soo dajiyey oo Kitaabka ah (Quraanka) kuna gata lacag yar kuwaasi kuma cunayaan (ma galinayaan) Calooshooda waxaan Naar ahayn, lamana hadlo Eebe Maalinta Qiyaame mana daahiriyo waxayna Mudan Cadaab daran.

175. kuwaasi waa kuwa ku gatay baadida Hanuun, Cadaabna dambidhaafid maxaa uga adkaysi badan Naarta.

مَا أَفَيْنَا عَلَيْهِ أَبَاهَةً أَوْ لَوْ كَانَ مَابَآءُهُمْ

لَا يَقُولُونَ سَيِّئًا لَا يَهْتَدُونَ

وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَثِيرٌ لَّهُ يَعْلَمُ بِمَا لَا يَسْعَمُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صَمْ بِكُمْ عُمَى فَهُمْ لَا يَقُولُونَ

يَتَأَلَّهُ الَّذِينَ مَأْتُوا كُلَّ مُؤْمِنٍ طِبْتَ مَا رَزَقْنَاهُمْ وَأَشْكَرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيمَانَهُ عَبْدُونَ

إِنَّمَا حَرَمَ عَنْكُمْ أُمَيَّةَهُ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أَهْلَلَ بِهِ لِعَيْرِ اللَّهِ قَمَنْ أَضْطَرَ غَرَبَاغَ وَلَاغَارِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

إِنَّ الَّذِينَ يَكْثُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ الْكِتَابِ وَيَشْرُونَ بِهِ مَنَاقِلًا لَا يُلِيقُ مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا أَثَارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُرِكِّبُهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

أَوْ لَيْكَ أَلَّذِينَ أَشَرَّوْا أَصْنَالَهُمْ بِالْهَدَى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى الْأَنَارِ

176. arrintaas waxaa ugu wacan in Eebe u soo dejiiyey kitaabka xaqa ah kuwii iskudiiday kitaabkana waxay ku suganyihiin khilaaf Fog.

177. Samo falku ma aha inaad wajiga u jeedisaan Qorax ka soo bax iyo Qorax u dhac laakiin sama fale waa ruuxii rumeeya Eebe, Qiyaame Malaa'igta. Kitabka (kutubta Alle), Nabiyada, oo siiya Xoolaha isagoo jecel Qaraabada, Agoonta, Masaakiinta, Masaafirk, kuwa baryootama, Fakin qoor, oogana Salaadda, bixiyana Zakada, oofiyana ballankooda, markay ballamaan, Samra (adkaystana) Waqtiga saboolnimaada,. Jirrada iyo Dagaalka, kuwaasina waa kuwa ku runsheegay Iimaankooda waana kuwa dhawrsada.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ
الَّذِينَ أَخْلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَنِي شَفَاقٌ عَلَيْهِمْ
لَا يُنَزَّلُ مِنْهُ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِالْحَمْدَ
وَالْمَغْرِبُ وَلَكِنَّ الْبَرَّ مِنْ أَهْمَّ مَا أَتَى اللَّهُ وَالنَّاسُ
الْآخِرُ وَالْمَلَائِكَةُ وَالْكِتَابُ وَالنَّبِيُّنَ
وَإِنَّ الْمَالَ عَلَى حِسْبِهِ دُوَى الْقُرْبَانُ
وَالْيَتَامَى وَالْمَسَكِينُ وَابْنُ السَّبِيلِ
وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
وَإِنَّ أَلْرَكَةَ وَالْمَوْفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا
عَاهَدُوا وَالضَّرِبَرِينَ فِي الْأَسَاءَ وَالضَّرَاءِ وَجِئَ
الْأَبْيَاضُ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُنَقُّونَ

Xaquo la qariyo ama si xun loo sheego waa arrin daran oo Eebe ugu goodiyey Ciddii fasha Ciqaab daran iyo Cadaab, maxaa yeelay Xaqii bay ku gateen adduunyo, hanuunkii iyo Dambidhaaskiina Baadi iyo Cadaab, marse hadday Khilaf iyo Xaq diid ku suganyihiin ha u darbadeen Cadaab hadday u adkeysan, Sama falkuna ma aha istustus iyo Wajjigoo la jeediyo, waase in xaqa dhammaantis la rumeyyo, Dadkana loo Naxariisto'Cibaadadan la badiyo'Dhibka iyo Jahaadka iyo Jiradana loo adkeysto iyadoo lagu dadaali sidii laysaga fududay lahaa, kuwaa saas fala waa kuwa Xumaanta ka Dhawrsaday. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Sadaqo waxaa u fiican inaad bixiso adoo fayow oo ku adag bixinta, yidiilihana Hodontinimo, Waxaa warriyey Xaakiim. Al-Baqarah (174-177).

178. kuwa xaqa rumeyow waxaa laydinku waajibiyey Qisaasta Dadka la dilo,xurta xurbaa loo qisaasan, Addoonkana addoon, Haweeneydana Hweeney, ruuxiise looga cafiyey Walaalkis (xaggiisa) wax waxaa saaran inuu si fiican u raaco isna Si fiican Loogu gudo, taasina waa fudayd xaggaa Eebe iyo naxariis, ruuxiise xadgudba intaas ka dib wuxuu mudan Cadaab daran.

179. waxaa idinku sugar Qisaasta nolol Dadka wax garadka ahow waxaadna mudantiihiin inaad dhawrsataan.

180. waxaa laydinku waajibiyey markaad Dhimanaysaan hadaad ka tagay-

يَكُنْهَا الَّذِينَ مَأْمُوا كِتَابَ اللَّهِ كُلَّمَا أَقْصَاصُ فِي
الْقَتْلِ الْحُرُثُ وَالْحُرُثُ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأَنْثَى بِالْأَنْثَى
فَمَنْ عَفَى لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَإِنَّهُمْ بِالْمَعْرُوفِ
وَأَدَاءِ إِلَيْهِ بِإِيمَانٍ ذَلِكَ تَحْمِيلُهُ مِنْ رِبِّكُمْ
وَرَحْمَةً فَمَنْ أَعْنَدَهُ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ
وَلَكُمْ فِي الْقَصَاصِ حِيَةٌ يَتَوَلَّ إِلَى الْأَنْبِيبِ
لَمَّا كُنْتُمْ تَعْقُونَ
كُتُبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتَ إِنْ

saan Xoolo dardaaranka Waalidaynka iyo Qaraabada si wanaagsan, Xaq bayna ku tahay kuwa dhawrsada.

181. ruuxiise badala dardaaranka intuu maqlay ka dib dambigu wuxuu saaranyahay uun kuwa wax badala, Eebana waa maqle og.

182. ruuxii uga cabsada dardaaran ii-lasho ama dambi oo hagaajiya dhexdo-da, korkiisa danbi masaara, Eebana waa dambi dhaafbadane naxariis badan.

Eebe wuxuu soo dajiyay sharcii wanaag badan si loogu dhaqmo. hasa yeesh ee dadku iskumid ma aha'qaar waxay kudhaqmi sharcigaas'qaarna in xoog iyo toosin la toosiyoo mooyee ma hagaagaan saas darteed ciddii cid kale si gardara ah u disha waa in iyana la diila si nabad iyo nolol looh elo.hadii lasksa cafiyo si heshiisi ah waa in si fiican laysu xaqmariyaa waa naxariis Eebe. tan kale waa in ruuxu geeri ka hor xuquuqda ku cadeeyaa dardaaran. si caddaalad markhaatiguna ka run sheegaa'waxna badalin wixii gaf ahna saxaa isgoon xumaan iyo danbi galin. Al-Baqarah (178-182).

183. kuwa xaqa rumeeyow waxaa Laydinku wajibiyay Soonka sidii loogu waajibiyey kuwii idinka horreeyey si aad u dhawrsataan.

184. waa Maalmo tirsan ee ruuxii idinka mid ah oo buka ama Safar ah waxaa korkiisa ah ayaamo kale (soon-kood) kuwa uu dhibina waxay bixin «quudit» Miskiin, ruuxii badsada (Khayrkana) saasaa u fiican, inaad Soontaan yaana idiin khayrbadan had-daad tiihin kuwo wax og.

185. waa bisha Soon ee la soo dajiyey dhexdiisa Quraanka, isagoo hanuun Dadka u ah, iyo caddayn hanuun iyo kala bixin (xaqa iyo baadhilka) ee ruuxii jooga (nagi) ha Soomo, ruuxiise buka ama Safar ah waxaa saaran maalmo kale, wuxuu idinla dooni Eebe fudayd ee idin lama doonayo culays, waa-na inaad dhamaystirtaan tirada way-neysaanna Eebe wuxuu idinku hanuu-

ترَكَ حَيْدَرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنَ وَلَا فَرِينَ

بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُنَذِّنِينَ [١٨]

فَمَنْ بَدَلَهُ بَعْدَ مَا سَعَاهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ

بِسْمِ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعُ عَلِمٌ [١٩]

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُؤْصِدِ جَنَاحَيْهِ أَوْ إِنْمَا فَاصْلَحَ

بَيْهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ [٢٠]

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُنْ عَلَيْكُمُ الْصَّيَامُ
كَمَا كُنْتُمْ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمْ تَعْلَمُنَّ

[٢١] تَنَعُّمُونَ

أَيَّا مَا مَعَ دُودَتِ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا

أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخْرَى وَعَلَى

الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فَذَرْهُ طَعَامًا مُسْكِنًا

فَمَنْ تَطَعَّمَ حِيرًا هُوَ حِيرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا

خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ [٢٢]

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ

هُدَىٰ لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَىٰ

وَأَنْفُرَقَ إِنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَإِيَّضًا

وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ

مِنْ أَيَّامٍ أُخْرَى يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ

وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلَئِنْ كُنْتُمْ لَذَادَةً

niyey, waxaadna u dhawdhiijin, mudan-tihiin, inaad mahadisaan Eebe.

وَإِنْ كَيْدُوا اللَّهُ عَلَىٰ مَا هَدَنَّكُمْ
وَلَمَّا كُمْ تَشَكُّرُونَ

Tiirarka waaweyn ee Islaamka waxaa ka mid ah Soonka oo Eebe waajibiyey siduu umadihii hore ugu waajibiyey si xumaanta looga dhawrsado waana Maalmo tirsan oo Soddomeeye ama wax kayar ah, ciddii Kartana waa ku waajib oo qaangadah ah oo Cudur iyo Safar midna hayn, Soonku waa Bishii Quraanka oo hanuun iyo caddayno ah la soo dajiyay. Eebana dhib inalaam doonayo ee fudayd buu inala rabaa iyo inaan hamayno soonka, Eebana waynayo, kuna mahdino hanuunkiisa.

Rasuualku wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabagalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ruuxii u sooma (Bisha) soon rumeyn Eebe iyo ajri kasab waxaa loo dhaafaa wuxuu hor marsaday oo dambi ah. tan kale wuxuu ku tusin soonku sinnaan iyo cadaalad iyo in laysu naxariisto. Al-Baqarah (183-185).

186. hadday ku warsadaan Nabiyow addoomadu xagayga anigu waan dhwahay waana ajiibaa (aqbalaa) baryaada markay i baryaan, ee ha i maqleen iyaguna hana i rumeeyeen si ay u hanuunaan

وَإِذَا سَأَلَكُمْ عِبَادِي عَنِ فِيَنِ قَرِيبٍ
أَجِبُّ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلَيْسَتِ جِبُوا
لِي وَلَيُؤْمِنُوا بِي لِعَلَّهُمْ يَرْسُدُونَ

187. waxaa laydiin banneeyey inaad Habeenka Soonka is aragtaan Haweenka, maxaayeel dhar (asturaad bay) idiinyihin, idinkuna dhar (asturaadbaad) u tiihin, Eebana wuxuu ogaaday inaad Khayaamayseen Naftiinna. wuuna idinka toobad aqbalay idina cafiyey ee hadda u tega Haweenkiina kana doona waxa Eebe idiinku Qoray, Cuna oo Cabbana intuu ka muuqdo liilanka cadi (waagu) kan madow Aroortii, dhammeeyana Soonka tan iyo Habeenka hana u tagina Haweenka idinkoo ku nagi Masaajidda taasina waa xuduudda (Soohdinta) Eebe ee haw dhawaanina, saasuuna ugu Caddayn Eebe aayaad-kiisa Dadka si ay u dhawrsadaan,

أَحَلَّكُمْ لَيْلَةَ الْقِيَامِ أَرْفَتُ إِلَيْكُمْ
هُنَّ لِيَسْ لَكُمْ وَأَنْسَلَيَّاً لَهُنَّ
عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَحْسَبُونَ أَنْفَسَكُمْ
فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَّعَنْكُمْ فَأَنْتَنَ بَشِّرُوهُنَّ
وَأَبْغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُّوا وَأَشْرُوْا
حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَيْضُنُ مِنَ الْحَيْطِ
الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجَرِ ثُمَّ أَتَوْا الْقِيَامَ إِلَىٰ أَيْلَلٍ
وَلَا تُبَشِّرُوهُنَّ وَأَسْمَعْنَاهُمُوْنَ فِي السَّجِيدَةِ
تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ
اللَّهُ أَيْتَهُ لِلنَّاسِ لِعَلَّهُمْ يَتَقَوَّنُ

188. hana ku Cunina Xoolihiinna dhexdiinna si baadhil (Xaq darri ah) idinkoo u dhiibi (Laaluush) Xukaamta si aad ugu cuntaan qayb ka mid ah Xoolaha Dadka dambi idinkoo og.

وَلَا تَأْكُلُ أَمْوَالَكُمْ بَيْتَكُمْ بِالْبَطْلِ وَتَدْلُوْا
بِهَا إِلَى الْكُعَامِ لِتَأْكُلُوا فِيَقَاءِنَّ
أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْرِ وَأَنْسَمْ تَعْلَمُونَ

Eebeheen waa inoo dhawyahay wuuna maqli ducada iyo baryada addoomadiisa Mu'miniinta ah, wuuna aqbalaa, ee waa in iyaguna Eebehood adeecaan si dhab ahna u caabudaan, isagana baryaan, Nabiguna (Naxariis) iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe waa ka xishoodaa in addoon fidiyey Gacmihisa isagoo baryi inuu hoojiyo, Tan kale Soonka Habeenkii ma reebna inay is arkaan Laba is qabta, Maalintiise way reebantahay Bisha Soon inay is hunguriyeeyaan, waxaa kaloo la reebay inay is arkaan iyagoo Masaajidda ku nagi, waxaasi waa xudduda Eebe waana inaan loo dhawaan'wayna u cadahay Dadka lana dhowsrada.

Koolaha Dadka kalana waa inaan xaq darro iyo Madaxda oo lala kaashado lagu Cunin, waana reebantahay in lagu cuno Laaluush, Khayaamo, Been iyo Wadda kasta oo Xaaraan ah iyadoo la ogyahay. Nabigaa yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Macnahaas. Al-Baqarah (186-188).

189. waxay ku warsan Nabiyow Bisha ee waxaad dhahdaa waqtigay (mudday) ugu tahay Dadka iyo Xajka, mana aha Samo falku inaad ugaga timaadaan Guryaha xagga dhabarka ee sama fal waa ruuxii dhawrsada, ugagana imaad-da Guryaha Albaabada, kana dhawrsada Eebe waxaad u dhawdihiin inaad Liibaantaane.

190. kula dagaalama Jidka Eebe kuwa idinla dagaalama, hana xadgudbina Eebe ma jeclee kuwa xadgudbee.

191. ku dila meejaad ka heshaanba, kana bixiya meehey idin ka bixiyeen, Gaalnimaa ka daran Dilka, ha kula dagaalamina Masaajidka Xurmaysan ag-tiisa intay idinkula dagaalamaan Dhex-diisa, haddayse idinkula dagaalaan la dagaalama, saasaa abaalka Gaalada ahe.

192. haddayse reebtoomaan Eebe waa dhaafidbadane naxariis badan.

193. la dagaalama intaan la helin Gaalnimo, oo Diintu u ahaan Eebe, hadday reebtoomaan lalama Collayta-mo cidaan xadgudbayn.

Bishu waa calaamaadka Eebe lagu aqoonsado, Soonku iyo Khayr badan'samo falla ma aha in guryaha dhabarka looga yimaado sidii Jaahilintii, ee sama fal waa dhawrsanaan 'ee uga imadda Guryaha Albaabooda'Eebana ka dhawrsada si aad u liibaantaan, kulana dirira Jidka Eebe kuwa idinkula dirira, hana xadgudbina Eebe me jacla kuwa xadgudba, lana dirira meejaad ka heshaanba, Cadowga Gaalada, kana bixiya meeshay idinka bixiyeen, Gaalnimadas ka daran Dilkee'hana kula dagaalamina Masaajidka

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلَةِ قُلْ هُنَّ مَوْقِيْتُ
لِلنَّاسِ وَالْحَجَّ وَلَيْسَ الْبَرِّ يَأْتُوا
الْبُشُّرُوْتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبَرِّ مِنْ آتَقَّ
وَأَتُوا الْبُشُّرُوْتَ مِنْ أَبْوَاهُهَا وَأَتَقْوَالَهُ
لَعَلَّكُمْ فَلَعِلُّهُوْنَ

وَفَتَّلُوْنَافِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِيْنَ يُفَتَّلُوْنُ
وَلَا تَعْنَدُوْا إِبْرَاهِيْمَ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْمُعَدِّيْرِ

وَأَنْتُلُوْهُمْ حَيْثُ شَفَقْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوْهُمْ مِنْ حَيْثُ
آخْرُوْهُمْ وَالْيَنْتِنَهُ أَشَدُّهُمُ الْقَتْلُ وَلَا نَقْتِلُهُمْ عِنْدَ
الْمَسْجِدِ الْمَرْأَهِ حَيْنَ يُفَتَّلُوْهُمْ فِيهِ
فَإِنْ قَنْتَلُوْهُمْ فَأَقْنَتَلُوْهُمْ كَذَلِكَ جَرَاءُ الْكَفَّارِ

فَإِنْ أَنْتَهُوْ فِيَانَ اللهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

وَفَتَّلُوْهُمْ حَقَّ لَا تَكُونَ فَنَاهَهُ وَلَا كُونَ الَّذِيْنَ لَهُ
فَإِنْ أَنْتَهُوْ فَلَا عُدُونَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِيْنَ

Kurmeysan agtisa intay idinkala dagaalamaan dhexdiisa, haddayse idinkula dagaalamaan la dagaalama'sasaana abaalka Gaalada ahe, haddayse joogsadaan Eebe waa dambi dhaafbadane Naxariis badan, dagaalama intaan gaalnimo iyo Xumaan laga helin Dhulka'Diintuna Eebe u ahaato, hadday joogsadaan waxaan daalim ahay lamala collaytamo, ruuxii u dagaalama in kalimada Eebe (Islaamku) sareeyo unbaa Jidka Eebe ku toosan.

waa Xadiith Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Baqarah (189-193).

194. Bisha Xurmaysan (dagaalkeeda) waxaa laga horgayn bisha Xurmaysan, waxyaalaha xurmaysanna Qisaasbaa ah, ee ciddii idinku xadgudubta ku xadgudba «ku abaal mariya» intuu idinku xadgudbay wax la eg, Eebana ka dhawrsada, ogaadana in Eebe la jiro kuwa dhawrsada.

195. ku nafaqeeya (ku bixiya wax) Jidka Eebe, hana ku tururina Gacmihiina halaag (waxbixin la'aan) wanaagna fala, Eebe wuxuu jecelyahay kuwa wa-naaggaa fala.

196. dhamaystirana Xajka iyo Cumrada, haddii laydin sharana waxaa idin saaran wixii fududaada oo hadya ah (inaad gawracdaan) hana xiirina madaxiina intay ka gaadhi hadyada meejeeda, ruuxii idinka mid ah oo buko ama dhib madaxa kaga yaallo, waxaa saaran Fidyo (Furasho) Soon ah, ama Sadaqo, ama gawrac, markaad aamin noqotaan ruuxii cumro iyo Xajku ku raaxaysta (kulmiya) waxaa saaran wixii Fududaada oo hadya ah (gawrac), ruxaanse helin ku Soon Saddex maalmood Xajka iyo todoba markuu ku noqdo gurigii, taasina waa tobantuuxda, waase ruuxaan deganayn Masaajidka la xurmeeey (Maka) ka dhawrsada Eebe ogaadana in Eebe yahay kay darantahay Ciqaabtiisu.

Dagaalka xaq darro waqt walba waa reebanyakay Bisha xurmada lehna waa ka sii daranyahay hadday Gaaladu inalala dagaalamaan waa inaan iska celinaa, ciddii Muslimka ku xadgudubtana waa in la abaalmaryo, iyagoon lagu dacatiyeyn Eebana laga dhawrsan, lana ogaan in Eebe la jiro kuwa dhawrsada, waana in wax la bixiyo oon bakhaylnimo laysku halaagin, Xajka iyo Cumradana si fican loo guto'haddise laguu diido intaad xarmataay waxaad gawrici Koolo madaxana lama xiiru inta hadiyado meejeeda ka gaadhi ruuxiise madaxa booga dhibi wuu xiiri, oo Fidyanu samayn, ruuxiise raaxeyesta Cumrade iyo Xajka dhexdooda waxaa laga rabaa wixii u fududaada oo hadya ah 'hadduusun karinna Soon Toban bari ah, saddex Xajka dhexdiisa 'Todobana markuu noqdo waana ruuxaan Maka daganayn, waana in Eebe laga dhawrsado Ciqaabtiisu waa darantahay, sharidda la sheegina waa sidii Nabiga iyo Asaxaabtiisa lagu sameeyey Sanadkii Liixaad ee Xudeybiyo. Al-Baqarah (194-196).

الشَّهْرُ الْحُرْمَانُ بِأَشْهَرِ الْخَرْمَاءِ وَالْحُرْمَنُ قَصَاصٌ
فَمَنْ أَعْدَى عَيْنَكُمْ فَأَعْنَدُوا عَيْنَهُ بِمِثْلِ مَا أَعْنَدَ
عَيْنَكُمْ وَأَنْقُوَ اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ النَّصِيفِ
١٩٣

وَأَنْفَقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُنْهَا يَا يَدِيكُرُ إِلَى اللَّهِ لَكُمْ
وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ
١٩٤

وَأَتَمُوا الْحِجَّةَ وَأَعْمَرُوهُ إِنَّ أَخْرَضُوكُمْ فَإِنَّ أَسْتِيَرَ
مِنَ الْمَهْدِيِّ وَلَا تَحْمِلُوهُ وَمُوسَكُوكَعَ بَلِغَ الْمَهْدِيَّ مَحْلَهُ
فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذَى مِنْ رَأْسِهِ فَقَدْ يَهْدِ
مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ سُكُوكٍ فَإِذَا آتَيْتُمْ فَمَنْ تَعْنَى
بِالْعِمَرَةِ إِلَى الْحِجَّةِ فَإِنَّ أَسْتِيَرَ مِنَ الْمَهْدِيِّ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ
فَعِصَامَ الْكَعْدَةِ لَا يَأْتِي فِي الْحِجَّةِ وَسَمِعَهُ أَذْرَجَعَ
تِلْكَ عَشَرَةَ كَامِلَةً ذَلِكَ لِمَ يَكُونَ أَهْلَهُ حَاضِرِي
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَأَنْقُوَ اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
الْعِقَابِ
١٩٥

197. Xajku waa Bilo la yaqaan, ee ruuxii gudagala bilahaas Xajka, isutagid, fisqi iyo muran ma jiro Xajka dhexdiisa, waxaad fashaan oo khayr ah wuu ogaan Eebe, ee sahay qaata, sahay tan u khayrbadanna waa dhawrsasha-da, ee iga dhawrsada kuwa caqliga lahow.

198. korkiina wax dhib ah ma aha haddaad dalabtaan fadliga Eebihiin (ganacsi) ee markaad ka soo gadoontaan Carrafo ku xusa Eebe mashcaru-lxaraam agtiisa, una xusa siduu idiin hanuuniyey, waxaadna ahaydeen xaqa hortiis kuwa dhunsan.

199. markaas ka gadooma meesha Dadka ka gaddoomi dambidhaafna waydiista Eebe, ilaahey waa dambi dhaafe naxariistee.

Bilaha Xajka waa Soonfur sidataal iyo Tobanka Arafo (Dulkija) ciddii xarmata Xajna waa ka reebanta-hay inay xaaskiisa is arkaan (Isutagid), sidoo kale waa reebanyihiin xumaan iyo dambi iyo fisqi, inkastooy xumaantoo reebantahay had iyo jeer haddana way ka sii darantahay waqtiga Xajka, murankuna waa reebanyahay Xajka, waana in la sahay qaato iyadoo la oyaghayin in cabsida Eebe sahay ugu ficanthay, ceebna ma aha in ganacsi xalaal ah lagu sameeyo Xajka, waana Eebe in aad loo xusaa kibirkia iyo islawaynidana layska jiro, waxaan sugnaatay: Ruuxii xajiyaa oon tagid iyo fisqi la imaan wuxuu noqdaa isagoo dambi ka ah siday Hooyadii ku dhashay. waxaa wariyey Muslim iyo Bukhaari.
Al-Baqarah (197- 199).

200. markaad gudataan camalkiina xusa Eebe saad u xustaan Aabayowgiin ama si ka daran u xusa, Dadka waxaa ka mid ah kuwo dhihi Eebow na sii adduunka wanaag, aan kuna lahayn Aak-hiro qayb.

201. waxaana ka mid ah Dadka kuwo dhihi Eebow na sii adduunka wanaag, aakhirana nasii wanaag, nagana dhee-re Cadaabka Naarta.

الْحَجَّ أَشْهُرٌ مَعْلُومٌتْ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ
الْمَعْجَ فَلَأَرْفَثَ وَلَا فُسُوقٌ وَلَا حِدَالٌ فِي الْمَعْجَ

وَمَا نَفَقُوا مِنْ حَيْرٍ يَقْلِمُهُ اللَّهُ
وَكَرَّوْدُوا فِي أَبَابِلِ حِيرَ آزَادَ الْمَقْوَى
وَأَنَّقُونَ يَتَأْوِلُ الْأَلَبِ

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا
فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفْضَلْتُمْ
مِنْ عَرَقَتِ فَإِذَا كُثُرَوْا أَلَّهَ عَنْهُ
الْمَشْعَرَ الْحَرَامَ وَإِذَا كُثُرَوْهُ كَمَا
هَذِهِنَّكُمْ وَإِنْ كَثُرْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ

لِمَنِ الْأَصْلَالِينَ
ثُمَّ أَفْيَضُوا مِنْ حَيْرٍ أَفْكَاضُ الْكَاسِ
وَأَسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

فَإِذَا أَضَيْشَمْ مَنْسِكَمْ فَإِذَا كُرُوا
اللَّهُ كَرِّكَرَةً بَأْكَمْ كُمْ أَوْ أَسَدَّ ذَكَرًا
فَإِنَّ الْكَاسِ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا مَا يُنَافِي
الْدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ
وَمَنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا إِنَّكَ فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةٌ وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةٌ وَقَنَاعَدَابَ
الْأَنَارِ

202. kuwaasi waxay mudan qayb waxay kasbadeen, Eebana waa deg deg-taa xisaabtiisu.

203. xusa Eebe maalmo la yaqaano «Idda caraso dabadeed», ciddiise dag dagta laba maalmoood dhexdood ma saarra dambi korkiisa, ruuxii dib marana ma saarra dambi korkiisa ciddii dhawrsata, ka dhawrsada Eebe, ogaa-dana in xaggiisa laydiin soo kulmin.

Xusidda Eebe yaa wax walba ka horeysa kana wanaagsan, waana in Eebe wanaaga aakhiro iyo adduun-ba la waydiistaa een adduun uun lagu gaabsan, illeen Eebaa wax walba xisaabiye waana in Eebe aad loo xuso ayaamaha ciiddda Arrafo ka dambeeyaa. waxaa sughnaatay inuu Nabigu (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku ducaysan jiray Eebow na sii Adduunka wanaag aakhirana wanaag nagana dhawr cadaabka Naarta. Al-Baqarah (200-203).

204. Dadka waxaa ka mid ah mid ku yaab galin hadalkiisu noloshan ad-duun, maragna gashay Eebe waxa qal-bigiisa ku sugar, isagoo dood badan.

205. markuu jeedsadana, socda dhul-ka fasaad darteed iyo inuu halligo bee-rahaa iyo faracaba, Eebana ma jecla fasaadka.

206. marka loo dhoho ka dhawrsso Eebana waxa qabata isla weyni dambi dartiis, waxaa ku filan jahannamo iyadaana u xun gogol.

207. dadkana waxaa ka mid ah mid ku gadi naftiisa dalab raali ahaanshaha Eebe, Eebana waa u naxariistaha addoomada.

HadaLmacaan iyo uur xun oo is khilaafsan waa calaamadaha dadka xun Ee fasaad iyo xuman la socda Dhulka. saas oo kale dooddha muran badnida iyo xaqa iska kibrinta. waase in lagu dadaalo raali ahaans-haha Eebe.

Saciid waxaa laga wariyaay: Kutubta qaarkeed waxaa ku sugar addoomada waaxaa kamid ah kuwa carrabkoodu kama caan yahay malab, qalbigooduna ka khadhaadhyahay dacar. waxayxidheen maryo suuf ka jilicsan. kuna gatay aduunka Diinta. Eebana wuxuu yidhi waynideeydaan ku dhaartee waaxan ku diri fidmo wareerisa markasuu yidhi: Maxamad Binu kacab Waxaa laga heli Quraanka. markaasuu Siciid yidhi; xagee. wuxuuna akhriyay: Dadka waxaa kamid ah... Al-Baqarah (204-207).

أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْكَسْبِ

وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

وَأَذْكُرُوا أَنَّ اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ

فَمَنْ تَعْجَلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ

تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنْ آتَقْنَا وَأَنَّهُمْ

وَأَعْلَمُو أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُنَشَّرُونَ

(٢٣)

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعَجِّلُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ

الْأَدْنِيَّا وَيُنَهِّدُ اللَّهَ عَنِّ مَا فِي قَلْبِهِ

وَهُوَ الَّذِي لَا يَخْاصِمُ

وَإِذَا تَوَلَّ سَكَنَى فِي الْأَرْضِ لِفُسْدِ فِيهَا

وَيُهَلِّكُ الْحَرَثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ

لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ

وَإِذَا قَلَّ لَهُ أَنْقَلَ اللَّهُ أَخْذَهُ أَعْرَةً بِالْأَيْمَنِ

فَحَسْبُهُ جَهَنَّمُ وَلِئَنَّهُمْ

(٢٤)

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَسْرِي نَفْسَهُ أَبْيَاكَاهُ

مَرْهُنُسَاتٍ اللَّهُ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ

(٢٥)

208. kuwa xaqa rumeyow u gala Is-laamka dhammaan (kuna camal fala) hana raacina Waddooyinka Shaydaanka, wuxuu idiin yahay col Cade.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ حُلُوْفَى السَّلْمِ
كَافَةً وَلَا تَتَبَعُوا خُطُورَتِ الشَّيْطَانِ

إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٦﴾

فَإِنَّ رَأْلَتْهُمْ مِّنْ بَعْدِ مَاجَاهَتِكُمْ
الْبَيْتَنَتْ فَأَعْلَمُوْا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيهِمُ اللَّهُ فِي ظُلْلٍ مِّنْ
الْفَمَارِ وَالْمَتَّكَةَ وَقُضِيَ الْأَمْرُ

وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٧﴾

سَلَّبَيْ إِسْرَائِيلَ كَمْ مَا تَيَّنَّهُمْ مِّنْ مَا يَعْمَلُونَ
وَمَنْ يَدْلِلْ بِحَمْمَةَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَاجَاهَتِهِ فَإِنَّ اللَّهَ
شَدِيدُ الْمُقَابِ

رُّؤْنَ الْلَّيْلَيْنَ كَفَرُوا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَسَرَوْنَ مِنْ
الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا فَوَهْمُ يَوْمَ
الْقِيَمَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٨﴾

211. waydii Banii Israa'iil imisaan siinay Aayad Cad, ciddii badasha Nicmada Eebe intay u timid, Eebe Ciqaabtiisu waa ku darantayah.

212. waxaa loo qurxiyey kuwa Gaaloobay Nolosha dhaw ee adduun, waxayna ku jees jeesaan kuwa rumeyey xaqa, kuwa dhawrsada iyagaana ka sarrayn Maalinta Qiyaame, Eebana wuu Arzaaqaa cidduu doono Xisaab la'aan.

Waa in Dadku wadagalo Diinta, kuna dhaqmo dhammaanteed, Wadiiqadaha Shaydaankana laga leexdo, haddii la gafana Eebe waa awoodle, waana kan Qiyaamada kala bixin Dadka, xaalkuna u noqon, Banii Israa'iil waa ogiyihin inta xujo u timid, Ciddise diida Nicmada Eebe oo badasha kuna jees jeesta Xaqa iyo Dadkiisa Eebe wuu Ciqabi'wuxuuna sara marin Xaq rumeyeha. Al-Baqarah (208-212).

213. dadku wuxuu ahaa ummad kaliya, wuxuuna Eebe u bixiyey Nabiyo u bishaareeyaa una diga, wuxuuna la soo dajiyey Kitaab Xaq ah, si ay ugu xukumaan Dadka dhexdiisa waxay isku khilaafaan, iskumana khilaafin dhexdiisa kuwii la siiyey mooyee intay u yimaadaan xujoooyin, Xasad dhexdooda ah dartiis, wuxuuna ku hanuuniyey Eebe waxay isku khilaafeen oo Xaq ah idankiisa kuwii rumeyey, Eebana waa ku

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ الْنَّبِيِّنَ
مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ
بِالْحَقِيقَةِ لِيَحُكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا أَخْتَلُوا فِيهِ
وَمَا أَخْتَلَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ
مَاجَاهَتِهِمُ الْبَيْتَنَتْ بَعْيَادِهِمْ فَهَدَى اللَّهُ
الَّذِينَ آمَنُوا لِمَا أَخْتَلُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِيقَيْدِهِ

hanuuniyya Cidduu doono Jidkiisa toosan.

214. ma waxaad u maleyseen inaad galaysaan Jannada isagoon idii imaanin wixii u yimid kuwii tegay ee hore oo kale, waxaa taabtay Baahi iyo Cudur, waana la gilgilay intuu ka dhaho Rasuulku iyo kuwa rumeeey lana jira, waa goorma gargaarka Eebe, gargaarka Eebana waa dhawyahay.

Dadku Xaqqu ku kulansanaa intay iska Khilaafaan Xasad dartiis, wuxuuse Eebe Hanuuniyyey kuwa Xaqa rumeeeyey Jannada Ciyaar laguma helo iyo Imtixaan la'aan. waxaa sugnaatay in Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) Eebaan ku dhaartee wuu taamyeeli Ilahaay Diintantu inta ruuxu ka tago Sanca oo aado Xadramuut, isagoon ka yaabeyn Eebe mooyee iyo Waraabaha Adhiigisa, wuxaase tiihiin Qoom deg dagi. Al-Baqarah (213-214).

215. waxay ku warsan maxay bixiyaan, waxaad dhahdaa waxaad bixisaan oo khayr ah waxaa mudan Labada waalid, qaraabada, Agoonta, Masaakiinta iyo Socdaha Wuxaad fashaa-na oo khayr ah Eebe waa ogyahay.

216. waxaa laydinku waajibiyey Da-gaal idinkoo neceb, waxaa laga yaabaa inaad nadraan wax, isagoo khayr idii ah, waxaana laga yaabaa inaad jeclataan wax isagoo shar idii ah, Eebaan wax og idinkuse ma ogidin.

Waa in wax la sadaqysto waxna la baxsadaa Dadkana loo naxariisto gaarahaan labada Waalid, qaraabada, Agoonta, Masaakiinta iyo Dadka musafurka ah, Diinta Islaamkuna waa Diin naxaris iyo xidhiid-hin, waana inay saas gartaan Muslimiintu kuna dhaqmaan, tan kale waxaa lagu waajib yeelay Muslimiinta inay Jidka Eebe ku dagaallamaan, maxaayeely waxaa loo baahanyahay Caddaalad, Nabadgalyo, Sinaan iyo Barwaqaqo kuwada noolaansho intaasna waxaa laga helaa Diinta Islaamka sida ka muuqataay socodka Taariikhda, saas darteed ciddii ka hortimaada socodkaas waa in laga leexiyo, tanse la dhaho Jahaadku ma isdaafacbaa mise waa weerer waa ruuxaan garanin Macnaha Jahaad, Jahaadkuna waa ka guda waynyahay Dagaal, oo waxaaba jira Jahaad aan Dagaal ahayn, waana arrin Cadawga islaamku keeneen, Muslimiintuna qaardeed si niyad sami ah ugu kala Jabeen iyagoo fili inay Diinta daafici jahaadkuse waa ka waasacsanyahay Difaac iyo Weerer, halkanna kuma faah faahin karro. Al-Baqarah (215-216).

217. waxay ku warsan Dagaalka Bis-ha xurmaysan (Rajab) iyo wax la mid

وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ
مَثْلُ الَّذِينَ خَلَوْا إِنْ قَبْلَكُمْ سَاهَمُوا
وَالضَّرَاءُ وَرُزُلُوا حَتَّى يَعُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ
أَمْوَالَهُمْ مَمْنَعَهُمْ نَصَارَأُ اللَّهُ أَكْبَرُ

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ
خَيْرٍ فِلَلَّهِ الْدِينُ وَالْأَقْرَبُينَ وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ
وَابْنَ السَّبِيلِ وَمَا قَعَدُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ

عَلَيْهِ

كُتُبَ عَلَيْكُمْ أَقْتَالُ وَهُوكَرٌ لَكُمْ وَعَسَى
أَنْ تَكُرُهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى
أَنْ تُشْبِهُوا شَيْئًا وَهُوَ سُرُّ لَكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَشْرَقِ الْأَمْرَاءِ قَاتِلِ فِيهِ قُلْ

ah) waxaad dhahdaa dagaalku dheddiisa waa waynyahay, ka celinta Jidka Eebe iyo ka Gaalowgiisa iyo Masaajidka xurmeysan iyo ka bixinta ehelkiisa yaase kaga wayn Eebe agtiisa, Gaalaynta Dadka yaana ka wayn Dilka, kama tagaan gaaladu inay idinla dagaalamaan intay idinka celiyaan Diintiinna hadday karaan, ruuxii ka ridooba Diintiisa oo dhinta isagoo Gaal ah kuwaasi waa kuwa buray camalkoodu adduun iyo aakhiraba kuwaasina waa Naarta Ehelkeeda, wayna kuwaari dhexdeeda.

218. kuwa rumeeey Xaqa iyo kuwii Hijrooday ee ku jahaaday Jidka Eebe kuwaasi waxay rajayn naxariista Eebe, Eebana waa dambidhaafe naxariista.

Diinta Islaamku ma aha Diin dagaal iyo Dhiigdaadis, hase yeeshee ma aha Diin dulli iyo xadgudub iyo gardaro qaadan iyo in lagu soo duulo xeradeeda, illeene waa dullowday ummad loogu soo duulay Gurigeedee, tan kale Gaalnimada yaa ka weyn bilaha Xurmada leh oo la dagaalamo, Gaalana ma dayso Muslim intay ka gaalayo hadday karaan, waana cid khasaartay oo helu Naar ah cid Gaalnimo ku dhimatay (Eebaa laga magangalaye) waxaase khayr iyo naxariis rajayn kuwa Xaqa rumeeya ee xumaanta ka fogaada Jidka Eebana ku Jahaada. Al-Baqarah (217-218).

219. waxay ku waydiin Khamrada iyo Qamaarka waxaad dhahdaa waxaa ku sugar dhexdooda Dambi weyn, iyo wax Nacfi ah dambigooda yaana ka weyn nacfigooda, waxayna kuwaydiin maxay bixiyaan, waxaad dhahdaa (bixiya) saa'idka, saasuuna Eebe idinku cad-dayn aayadihiisa waxaadna mudanti-hiin inaad fikirtaan.

220. adduun iyo aakhiraba (inaad ka fikirtaan) waxayna ku waydiin agoonta, waxaad dhahdaa wanaajintooda yaa khayrbadan, haddaad dheehdaana waa Walaalihiin, Eebana waa ogyahay cidda wax fasaadin iyo kan hagaajin, haduu doono Eebana wuu idin dhibi lahaa, Eebana waa adkaade falsan.

فَيَأْلُفُونَكَ كَيْرٌ وَصَدَّعَنْ سَبِيلَ اللَّهِ
وَكَثُرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدُ الْحَرَامُ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ
مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْ الدِّينِ وَالْفَتَنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ
وَلَا يَرِزُّ الْأُنْوَنَ يُقْتَلُونَكُمْ حَتَّىٰ يُرْدُوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ
إِنْ أَسْتَطَعُو مَا وَمَنْ يَرْكَدِدُ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ
فَيَمْتُ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَيْطَتْ أَعْنَالُهُمْ
فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَدِيلُونَ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَهَدُوا
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

﴿يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْحَمْرِ وَالْمَنِيرِ
قُلْ فِيهِمَا إِنَّمَا كَيْرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَأَنْهُمْ
أَكْبَرُ مِنْ نَعْصَمَهُمْ وَيَسْتَلُونَكَ مَا ذَاتُنَّ فِي
قُلْ الْمَعْفُوُّ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَتِ
لَمَّا كُنْ تَنْفَكُرُونَ﴾

فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَيَسْتَلُونَكَ عَنِ الْيَتَمَّ
قُلْ إِاصْلَاحٌ لَمَّا حَرَثُوا إِنْ تَخَا طُوْهُمْ فَلَا خُونُكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتُكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Khamradu waa wax xun siduu garan ruuxii Caqli leh, maxaayeeley waxay ka qaaddaa ruuxa garaadka oo Dadku kaga duwanyahay Xoolaha, Diiinta Islaamkuna waa reebtay Cabbideeda inkastoo tartib tartib loo xaraamyeeley, sidoo kale waxaa xaaraan ah Qamaarka oo ah Cunid Xaq daro ee Xoolo Dad kale taasina kuma banaana Diiinta Islaamka waana in la fikiraa oo wax la gartaa, lana sadaqysto gaar ahaan dheeraadka 'laguna dadaalo dhaqaalaynta Agoonta haddaad dheedhanna dhib kuma jiro 'isagoo Eebe kala ogyahay kan wax hagaajin iyo kan fasaadin. Al-Baqarah (219-220).

221. ha guursanina Haweenka mushrikaadka ah, intay ka rumeeyaan, addoon rumaysan xaqa yaa ka khayr roon mid mushrikad ah (Eebe la wadaajisay cibaada) haba idin yaabgaliso, hana u guurinina ragga mushrikiin ah intay ka rumeyn, addoon rumeeey yaqa yaa ka khayr badan mid mushrik ah haba idin yaab galiiye, kuwaasu waxay idii ku yeedhi Naarta, Eebana wuxuu idii ku yeedhi Janno iyo Dambidhaaf idinkiisa, wuxuuna u caddayn aayaadkiisa Dadka si ay u xusuustaan.

222. waxay ku waydiin Caadada (Haweenka) dheh waa dhib (wasakh) ee ka fogaada meeja Caadada, hana u dhaawaanina intay ka daahir noqdan, markay daahir noqdan uga taga meejuu idinsfaray Eebe, Ilaaheyyna wuxuu jeceleyahay kuwa toobadda badan, wuxuuna jeceleyahay kuwa isdaahiriya.

223. Haweenkiinnu beerbay idiinyihiin ee ugutaga beertiinna saad doontaan «oo bannaan», una hormarsada naftiinna «wanaag» Eebana ka dhawrsada, ogaadana inaad la kulmay-saan Eebe una bishaaree Muminiinta.

Gaaladaan Kitaab lahayn waxaa xaaraan ah in lays guursado 'Gaaloodhanna waa ka reebantahay Haweenay Muslim ah, Haweenkana waa inaan loo tagin waqtiga Caadada illeen waa xaaraane, waxaase xalaal ah Meeja Eebe xalaaleeyey markay daahir noqdan. haweenkuna waa beer oo kale. Waana in looga tago meeja Eebe banneeyey. wanaag iyo khayrna la hormarsado lana ogado in Eebe lala kulmi 'lagana dhawrsada loona bishaareeyo Mu'Miniinta. Al-Baqarah (221-223).

224. ha uga yeelina Eebe kabdhood dhaartiinna adinkoon samo falayn oo

وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنْنَ وَلَا مُهَاجِرَةً
مُؤْمِنَةً حِلْلَةً مِّنْ مُشْرِكَةٍ وَلَا أَعْجَبَتْهُمْ
وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكَيْنَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَا بُدَّ
مُؤْمِنٌ حِلْلَةً مُشْرِكٍ وَلَا أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ
يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُوكُمْ إِلَى الْجَنَّةِ
وَالْمَعْفُورَةُ يَدْعُوكُمْ وَبِئْنَ يَدِيْتُهُ لِلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

وَسَأَلُوكُمْ عَنِ الْمَحِيطِ قُلْ هُوَ ذَلِكَ
فَاعْتَرُلُوا النَّاسَةَ فِي الْمَحِيطِ وَلَا نَقْرُبُوهُنَّ
حَتَّىٰ يَطْهُرُنَّ فَإِذَا تَطَهَّرُنَّ فَأُتُوهُنَّ مِنْ حِلْلَةٍ
أَمْرُكُمُ اللَّهُ أَكْبَرُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ
وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

نِسَاءُكُمْ حِلْلَةٌ لَكُمْ فَأُتُوا حِلْلَتُكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ
وَقَدْ مَوَلَّا لَكُمْ سُكُونًا شَقَّوْا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا
أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ

وَلَا يَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ

dhawrsanayn, oo hagaajineyn Dadka dhexdiisa, Eebana waa maqle wax og.

225. idiin ma qabanayo Eebe dhaar qasad la'aaneed, wuxuuse idiin qaban waxay kasbatay quluubtiinnu, Eebana waa dambi dhaafe dul badan.

226. kuwa ka dhaarta Haweenkooda (tan iyo muddo) waxaa la sugi afar bilood, hadday ka noqdaanna Eebe waa dambi dhaafe naxariista.

227. hadday goostaan furidna Eebe waa maqle oge ah.

228. Haweenka la furayna waxay sugi naftoodu saddex daahir, mana u bannaana inay qariyaan wixa Eebe ku abuuray Makaankooda hadday yihii kuwo rumeyey Eebe iyo Maalinta dambe. Ragoodaana ku xaq badan soo celintooda arrintaas (cidadaas dhexdeeda) hadday doonaan wanaag, Haweenkuna waxay leeyihiin wax la mid ah waxa korkooda ah si fiican, Raggase waxaa ugu sugnaa korkooda Darajo (Dheeraad) Eebana waa adkaade falsan.

Ma haboona in Eebe si fudud loogu dhaarto had iyo jeer iyo inaan wanaag la falin, dhaartiise Carrabku xado Eebe uma qabto, waxaase laysu qaban tan la niyodo, kuwa ku dhaarta inay taabanay Haweenkooda waxaa la sugi afar bilood: Hadday oofiyaan waa wanaag, haddii kale waa inuu furo, Haweenka la furana waxay tirsan seddex daahirnimo iyagoon qarinay waxa urkooda ku jira wayna isku xaqqleyihiin labada dhinac inkastoo tan raggu badantahay. Al-Baqarah (224-228).

229. furiddu waa labo jeer, intaas ka dib ama waa haysasho fiican, ama sii dayn fiican, mana bannaana inaad ka qaadataan waxaad siiseen wax, inay ka cabsadaan inayan oogin xuduudda Eebe Mooyee, haddaad ka cabsataan inayan oogin xuduudda Eebe wax dhib ah ma saarro korkoodawaxay isku furato, taasi waa xuduudda Eebe ee ha tallaabina ruxii tallaaba xuduudda Eebe kuwaasi waa daalimiinta.

أَن تَبْرُؤُ وَتَسْقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ
وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

لَا يُوَاجِهُكُمُ اللَّهُ بِالْغَنْوِي أَيْمَنَكُمْ وَلَكُمْ يُوَاجِهُكُمْ
إِمَّا كَسْبَتُ قُوَّتُكُمْ وَاللهُ عَزُورٌ حَلِيمٌ
لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نَسَاءِهِمْ رَبِيعُ أَذْيَاءَ شَهْرٍ فَإِنْ
فَإِنَّمَا وَقَاءَ اللَّهُ عَغْوُرٌ رَّحِيمٌ

وَإِنْ عَرَمُوا الظَّلَاقَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَرِيَضُنَّ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قِرْوَعَ
وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكْتُمَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَنْحَاءِهِنَّ
إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا يُوَلَّهُنَّ أَحَقُّ
بِرِدَاهُنَّ فِي ذَلِكَ إِنَّ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مُشْلُّ
الَّذِي عَلَيْهِنَّ مَا لَمْ يَعْرِفُوا وَلِلرَّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرْجَةٌ
وَاللهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

الظَّلَاقُ مَرَّتَانٌ فَإِنْسَاكُهُ يَمْرُرُ وَفَأَوْتَرِيْجُ
بِإِحْسَنٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا
إِتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافُوا أَلَّا يُقْيِمُوا حُدُودَ
اللهُ فَإِنْ خَفْتُمُ الْأَيْمَنَيْعَ مُحَدُّودَ الْغَنَّاجَانَ
عَلَيْهِمَا فَأَقْدَمْتُ بِهِ تِلْكَ حُدُودَ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا
وَمَنْ يَعْدُ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

230. hadduu furo uma banaana kadib intay ka guursato Nin kale, hadduu (kaasi) furana dhib ma saarra hadday is Ceshadaan (Isguursadaan) hadday u malayn inay oogixuduudda Eebe, taasi waa xuduudda Eebe wuxuuna u caddayn ciddii wax og.

Guurka waxaa looga danleeyahay in lagu dhiso Guri fiican oo ka abuurmo Qoys wanaagsan, Islaamkuna ma jecla in la dumiyi Gurigaas, saas darteed yuu furitaanku u noqday wax Eebe u cadhoodo, hayeeshee hadduu noqdo laga Ma maarmaan waa in si quruxsan laysu furaa, Xoolo xaq darrana la kala cunin, waxaana roon inuuusan israacinin Dalaqaaha, waxaa laga yaabaa in wax dib ka soo cusboonaadee, inay Haweenaydu Xoolo ku gadato Dalaagdano waan banaantahay, mar hadday Dalaagdoo dhan ku kala tagaanna ma banaana inay isa soo ceshadaan nin kale guursan oosan furin, kaasoon maxlal ahayn.

Anas Binu Maalig waxaa laga wariyey inuu yidhi: Nimbaa yimid Nabiga (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuuna yidhi Rasulka Eebow wuxuu sheegay Eebe furidda laba jeer ee aaway tii Seddexaad wuxuuna yidhi: Haysasho fiican ama siidayn fiican. Al-Baqarah (229-230).

231. haddaad furtaan Haweenka oy gaadhaan mudadooda u haysta si fiican ama u siidaaya si fiican, hana u haysanina inaad dhibtaan si aad u xadgudubtaan, ruuxii fala sidaas wuxuu dulmiyey naftiisa, ee ha ka yeelina aayaadka Eebe jees jees, xusuustana Nicmada Eebe ee korkiina, iyo wuxuu ku dejiyey korkiina oo Kitaab iyo xigmad ah (Sunnada) wuu idinku wacdoon Eebe Quraanka, ee ka dhawrsada Eebe, ogaadana in Eebe wax kasta ogyahay.

232. haddaad furtaan Haweenka oo ay gaadhaan mudadooda ha u diidina inay guursadaan nimankooda hadday raalli isu noqdaan si fiican, arrintaasu waa mid la idinku waanin ciddii idinka mid ah oo rumayn Eebe iyo Maalinta dambe, saasaana idiin waanaagsan oo idiin nadiifsan, Eebana waa ogyahay idinkuna ma ogidin.

Xaq ma aha mana habboona in Haweenka la dhibo, waa in si fiican laysu qabaa ama sifiiican loo kala tago, mase banaana in loo xajisto si loo dhibo-saasina waa dacati iyo gardarro iyo ku ciyaarid aayadaha Eebe, waana inaan la halmaamin Nicmada Eebe oo ah Quraanka iyo Sunada Nabiga waana in xumaanta laga dhawrsado mar hadday laba ruux is furaana ma habboona in la cidhiidhyo Haweeneyda loona diido inay guursato Ninkay isku raalli noqdaan, waxaana arrintaas loo sheegi ciddii xaqaa rumeysay, Eebe iyo Qiyaamada. Al-Baqarah (231-232).

فَإِنْ طَلَقَهَا فَلَا تَحْلِلُ لِدُمُونَ بَعْدَ حَقَّ تَنْكِحَ زَوْجًا
غَيْرِهِ فَإِنْ طَلَقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَنْهُمَا أَنْ يَرْجِعَا إِنَّ
طَنَّا أَنْ يُقِيمَا حَدُودَ اللَّهِ وَيُنَلِّكَ حُدُودَ اللَّهِ بِسِنَاهَا
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمَنْ أَجَاهُنَّ فَأَنْسِكُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُنْسِكُوهُنَّ
ضَرَارًا لَتَعْنَدُوا وَمَنْ يَفْعُلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ
وَلَا تَنْحَدِدُوا إِذَا يَرَوْهُنَّ وَلَا كُرُوا نَعْمَتَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَرْزَلْتُمْ مِنْ الْكِتَابِ
وَالْحِكْمَةُ يَعِظُكُمْ بِهِ وَأَنَّوْلَهُ
وَأَعْلَمُو أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمَنْ أَجَاهُنَّ فَلَا تَنْصُلُوهُنَّ
أَنْ يَنْكِحُنَّ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَضَوَّأْتُمْ بِمَا لَمْ يَعْرُوفُ
ذَلِكَ يُوَعِظُكُمْ مِنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَآتَيْتُمْ
الْآخَرَ ذَلِكُمْ أَزْكَى لَكُمْ وَلَأَنَّهُ رَبُّكُمْ وَأَنَّمُ
لَأَنَّعْلَمُونَ

233. Waalidaadka (Hooyooyinku) waxay nuujin Caruurtooda Labo Sano oo dhamaystiran Cidii doonta inay taameesho nuugidda, kan wax loo dhalayna waxaa saaran Cunadooda iyo arradbaxooda si fiican lagumo dhibo naf waxayna awoodin laguma dhibo Hooyo Ilmaheeda dartiis (lamana dhibo) aabo ilmihiisa dartiis, kan wax dhaxlaya waxaa saaran taasoo kale, hadday doonaan gudhin iyagoo raali ah iyo wadatashi dhib ma saarra korkooda, haddaad doontaan inaad ka nuujin dalabtaan Caruurtiina (Haweenay Kale) dhib korkiinna ma saarra haddaad udhiibtaan waxaad bixinaysaan si fiican, ka dhawrsada Eebe, ogaadana in waxaad camalfalaysaan Eebe arko.

Nuujinta Ilmaha waa arrin muhiim ah oo loo baahanyahay inay Hooyadu fasho hadduusen jirin wax garowsha ah,aabahana waxaa saaran masruufka iyo arrad baxa Hooyada, iyadoo Eebe cidna ku mashaqayn wuxuusan karin, markastoo isku ogolaadaan in la gudhiyana waxba kuma jabna haddaan Hooyo, aabe iyo ILmaha midna lagu dhibayn, hadday cid kale nuujiso dhib ma leh haddii si fiican xuquuqda laysu siyo, iyadoo Eebe laga dhawrsan'lana ogyahay in Eebe arko waxa la fali. Nabiguna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wax ma xaraanyeesho nuugidaan labo Sano dhex-deed ahayn. Al-Baqarah (233).

234. kuwa la oofsado (Dhinto) oo idinka mid ah oo ka taga Haween waxay sugi (Ciddo) naftoodu afar bilood iyo tobani bari, markay gaadhaan mudadoodana wax dhib ah idinkama saarra waxay ku falaan naftooda si fiican, Eebana waxaad falaysaan waa ogyahay.

235. dhib (dambi) korkiinna ma aha waxaad sarbeeetaan oo hadal Haween ah (doonid) ama aad ku qarisaan naftiina,Eebe waa ogyahay inaad sheegaysaan Haweenkaas, laakiin hawgu yaboohina qarsoodi inaad dhahaysaan hadal fiican mooyee, ha goynin (ha u qasdina) xidhidda guurka intuu ka gaadho Kitaabku «ciddu» Waqtigooda ogaadana in Eebe ogyahay waxa naftii-

وَأَلْوَالِدَاتُ يُرْضِعُنَ أُولَدُهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ
لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُمِّيَ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمُؤْلُودَ لِرِزْقِهِ
وَكِسْوَتِهِ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَفَّ نَفْسٌ إِلَّا وَسَعَهَا
لَا تُنْصَارَ أَوْلَادُهَا وَلَا مَوْلُودٌ لِهِ بِوَلَدَهِ
وَعَلَى الْوَارِثَ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَ اِفْسَادَ الْأَنْعَامِ
تَرَاضِيَهُمَا وَنَسَاؤُهُنَّ لِلْجَنَاحِ عَلَيْهِمَا وَلَنْ أَرْدِمُ
أَنْ تَسْرِيَهُمْ أَوْلَادُهُنَّ فَلَا جَنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا
سَلَمْتُمْ مَا أَئْتَمُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَنَفُوا اللَّهُ وَأَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ بِصَدِرٍ

وَالَّذِينَ يُتَوَقَّنُ مِنْكُمْ وَيَدْرُوْنَ أَرْوَاحَهُمْ بِرَبِّصَنِ
بِأَنْفُسِهِنَّ أَزْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغُنَّ
أَجْلَهُنَّ فَلَا جَنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَلَمْ تَنْعِمُنَّ
أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ

وَلَا جَنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَضْتُمْ بِهِ مِنْ خَطْبَةِ
السَّيَاءِ أَوْ أَكَنَّنَتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلَمَ اللَّهَ
أَنَّكُمْ سَتَذَكَّرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَآتُوا عِدْوَهُنَّ
سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا أَوْلَا مَقْرُوفًا وَلَا تَعْزِمُوا
عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ

na ku sugan ee ka digtoonaada, ogaa-dana in Eebe dambi dhaafe dulsan yahay.

236. dhib ma saarro korkiinaa had-daad Haweenka furtaan idinkoon taaban ama u qadarin meher, ugu deeqa kii hodona qaddarkiisa kan cidhiid-hyanna qaddarkiisa, waa raaxayn wa-naag ah oo xaq ku ah kuwa dhawrsada.

Waxaa Eebe jideeyey in Haweenka laga dhinto suaan muddo ah afar Bilood iyo Toban Bar'i-markay muddadaas dhameystaana waxba korkooda ma aha hadday Guursadaan si wanaagsan, mudadaas ay cidadda ku jirtonna ma habboona in guur loo caddeeyo si dul mar ah mooye, mana aha in guurkooda la goosto intay muddadu ka dhamaan, tan kale haddii la furo Haweenay aan la taaban meherena loo sheegin wax meher ah ma waajibayo'wuxuuse bixin mutco gacan maris uun iyo awwodiis, waana arrin xaq ah, waxaana sugnaaday: inayna banaanayn inay Haweeney xaqga rumeysan isubasaasio qof saddex Maal-mood wax kabadan, Ninkeeda oy afar bilood iyo Toban bari u tirsan mooyee. Al-Baqarah (234-236).

237. haddaad furtaan Haweenka taabasho ka hor idinkoo wax (Meher ah) u qaddaray waxay mudan kala badhka waxaad qaddarteen, inay ca-siyyaan mooyee ama uu cafiyo midka gacantiisu xidhidda nikaaxu ku jiro, (waa ninku ama waliga) haddaad iska cafisaan yaa u dhowse dhawrasha-shada, hana halmaamina fadliga (dheeraadka) dhediina ah, Eebana waxaad camalfalaysaan wuu arkaa.

238. xifdiya (ilaaliya) Salaadaha iyo Salaadda dhexe (sharafta badan) (Ca-sarka) una istaaga dar Eebe idinkoo adeeci, (khushuuci).

239. haddaad cabsataan Tukada idinkoo lug ah ama saaran gaadiid, mar-kaad aamin noqtaan xusa Eebe siduu idiin baray waxaydaan aqoonin, (caadi u tukada).

Haddii la furo Haweeney aan la taabanin Meherena loo sheegay waxay mudan meherka nuskiis. inay cafido ama ninku cafiyo intakale ama Waligeedu cafiyo mooyee. inaan wanaaga la halmaamin yaana khayrku ku jirra. ileen Eebe waa waxwalba arkee. tan kale waa in Eebe lagu Xidhnaado. Saladdana la ilaaliyo gaaraahan saladda Casar. Eebana si dhab ah loo adeeco. haaddii cabsi iyo dagaal jirana waaxaa-loo tukan sidii fududaata. marka la aamin noqdana waaxaa loo tukan sicaadi ah. waxaa sugnaatay in =

وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنفُسِكُمْ

فَلَا حَدْرُوهُ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ حَلِيمٌ

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا تَمَتَّسُوهُنَّ

أَوْ نَفِرْضُوا لَهُنَّ فَرِيشَةً وَمَتَسْوِهْنَ عَلَى الْمُوَسَّعِ

قَدْرُهُ وَعَلَى الْمُعْتَفِرِ قَدْرُهُ مَتَعَالِيَ الْمَعْرُوفِ حَقًا

عَلَى الْمُحْسِينِ

وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ

فَرَضْتُمْ هُنَّ فِي ضَيْثَةٍ فَنَصَصْتُ مَا فَرَضْتُمُ إِلَّا

أَنْ يَغْفُوْنَ أَوْ يَغْفُوا أَلَيْهِ يَدُوْهُ عَقْدَةُ

الْتَّكَاجَ وَأَنْ تَغْفُوا أَقْرَبُ إِلَتَّقْوَى

وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْتَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا عَمَلُونَ

بَصِيرٌ

حَفِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةُ أَلْوَسْطَانِ

وَقُومُوا لِلَّهِ بِذَنْبِنَيْنِ

إِنْ خَفْتُمْ فِرَجًا لَا أُرْكِبَنَا فِي ذَآءِنْتِمْ

فَإِذْ كُرُوا اللَّهُ كَمَا عَمَلْتُمْ مَا لَمْ

تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

= Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee) yidhi: Maalintii (godka) waxay naga shuqliyeen salaaddii dhexe (sharafta lahayd) casarka. Eebe ha ka buuxiyo quluubtooda iyo guryohooda Naar. wuxuuna tukaday Maqrinka iyo cishaha dhexdooda. Waxaa wariyay Bukhaari iyo Muslin iyo kuwakale. Al-Baqarah (237-239).

240. kuwa la oofsado (dhinto) idinka mid ah kana taga Haween dardaaranaka Haweenkoodu waa u raaxayn tan iyo Sano iyagoon la bixinayn, haddayse baxaan dhib (Dambi) ma saarra kor-kiinna waxay ku falaan naftooda oo wanaag ah, Eebana waa adkaade falsan.

241. kuwa la furo waxaa u sugnaaday gacan maris (Mataac) si fiican, waxanya ku tahay Xaq kuwa dhawrsada.

242. saasuuna Eebe idiinku caddayn aayaadkiisa inaad kastaan darteed.

243. ka warran (warkoodu ma ku soo gaadhay) kuwii ka baxay guryahooda iyago kuman ah digtooni geeri darteed, markaas ku yidhi Eebe dhinta, soona nooleeyey, Eebana waa saaxibul-fadli (dheeraad) Dadka korkiisa, Dadka badankiisuse kuma mahdiyaan.

244. ku dirira Jidka Eebe, ogaadana in Eebe maqli oo ogyahay.

245. waa kuma kan amaah fiican gas-han Eebe, oo uu u laban laabo, Laban laab badan, Eebana wuu ku cidhiid-hiyaa Rizqiga oo u waasiciyaa (Cidduu doono) xaggiisaana loo celiyaa Dadka.

Haweenka laga dhinto waa in loo naxariisto, gurigana laga bixinin'tan iyo sano, intas ka dibna siday rabaan oo wanaag ah hadday falaan xumaan ma leh, sidookale tan la furo waa in la gacan mariyo'illeen way barakaceene. Geeri laga cararana wax ma tarto Eebana wax walba waa awoodaa, ee waa in jidka Eebe lagu Jahaadaa Sadaqo iyo wanaagna la hormarsadaa si Eebe Laab laab iyo wanaag inoogu abaal mariyo'illeen Eebaa wax u quudiyu cid walba siduu doonee, waxayna ku tusin isu naxariishadaa iyo Eebe ku xidhnaanta Wanaageeda. Al-Baqarah (240-245).

وَالَّذِينَ يُتَوَقَّنُ مِنْكُمْ وَلَدُرُونَ أَزْوَاجًا
وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَعَالِيًّا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ
إِخْرَاجٍ فَإِنْ حَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
مَا فَعَلْتُ فِي أَنفُسِهِمْ مِنْ مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ
عَلَيْهِ حُكْمٌ

وَلِمَنْطَلَقَتِ مَنْعِلٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى
الْمُمْقِنِينَ

كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ مَا يَتَّبِعُ
لَمَّا كُمْ تَعْقِلُونَ

﴿۱۳﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ حَرَجُوا مِنْ دِيَرِهِمْ
وَهُمْ أُولُوْ حَدَرَ الْمَوْتِ فَقَاتَلَ لَهُمُ اللَّهُ مُؤْمِنًا
ثُمَّ أَحْيَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُوْ فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

وَقَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ سَيِّعُ
عَلِيهِ

مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَعِّفُهُ
لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْقِي
وَإِلَيْهِ تُرْجَمُونَ

246. ka warran (warkoodu ma ku soo gaadhey) Madaxdii Bani Israa'iil Muuse ka dib markay ku dheheen Nabigoodii Noo soo bixi Malig (xaakim) oon ku dagaallanno Jidka Eebe, wuxuuna yidhi armaad mudantihii haddii laydinku faralyeelo Dagaalka inaydaan dagaallamin, waxayna dhaheen maxaanaan ugu dagaalamayn Jidka Eebe isagoo nalaga bixiyey guryahannagii iyo Caruurtannadii (Wiilashannadii) markii lagu faralyeelay korkooda Dagaalkii wey jeedsadeen, in yar oo kamid ah mooyee, Eebana waa oyayah daalimiinta.

247. wuxuuna ku yidhi Nabigoodii Eebe wuxuu idiinku bixiyey Dhaaluut Malig (Xaakim). waxayna dheheen sidee ugu ahaan xukun korkannaga annago ka mudan Xukunka aan lana siinin Xoolo Waasac ah (Badan) wuxuuna yidhi (Nabigii) Eebe wuu u doortay Korkiinna wuxuuna u siyaadiyey Waa-sacnimo Cilmi iyo Jidh (Xoog) Eebana wuxuu siyaa Xukunkiisa Cidduu doono. Eebana waa Deeqbadane og.

أَتَنْتَرِإِلَى الْمَلِإِ مِنْ بَيْنِ إِنْسَانٍ إِلَيْهِ مِنْ بَعْدِ
مُوسَىٰ إِذَا قَالُوا لِيَ أَنْتَ لَهُمْ أَبْشِرُ لَنَا مَلِكًا
نُفَسِّلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْنَا إِنْ
كُتِّبَ عَلَيْكُمُ الْقَتْلُ لَا نُقْتَلُو فَالْأُولَاءِ
وَمَا لَنَا إِلَّا نُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ
أَخْرَجْنَا مِنْ دِيْرَنَا وَأَبْنَائِنَا فَلَمَّا كُتِّبَ
عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ أَتَوْلَوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ
وَاللَّهُ عَلَيْمٌ بِالظَّالِمِينَ

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ
طَالُوتَ مِلَكًا فَالْأَوَّلُنَّ يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ
عَلَيْنَا وَمَنْ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَأَنْتُمْ بُوَتَّ
سَعَكَةً مِنْ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ أَصْطَفَهُ
عَلَيْكُمْ وَرَزَادَهُ سَطْلَةً فِي الْعِلْمِ
وَالْجِنْسُ بِاللَّهِ يُؤْتَى مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلَيْهِ

Waxay Caddayn aayadda hore lagama maarmaanimada in si isku duuban loo dagaallamo iyo hogaan toosan oo isku mid ah waana waajib marka lagu dulmiyo oo guryahaaga iyo Caruurtada lagaa Eryo, mana banaana Cabsidu markaasoo kale Tan kale ciddii toosan oo Cilmina leh Caafimaadna qabta yaa mudan inay wax hogaa miso ee shardi ma aha inuu Xoolo badanyahay siday maleeyeen Dadka qaarkiis, Xaalkuse waa akhlaaq iyo Eebe u dhawaansho. Al-Baqarah (246-247).

248. Nabigoodii wuxuu ku yidhi calaamadda Xukunkiisu waa inay u timaado taabuud (sanduuq) oy ku jirto xasiloonda Eebihiin iyo wax ka soo hadhay waxay ka tageen ehelkii Muuse iyo ehelkii Haaruun oo Mala'igtu xambaari arrintaasna calaamaa idiinku suggan haddaad thihiin Mu'miniin.

249. markuu la baxay Dhaaluut As-kartii wuxuu yidhi Eebe wuxuu idinku imtixaami Wabi ee ciddii ka cabta iga-

وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ أَيَّكَهُ مُلْكُهُ
أَنْ يَأْتِيَكُمْ أَنَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ
مِنْ رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ إِلَّا مُوسَىٰ
وَإِلَّا هُدُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَأَيَّهُ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتَ إِلَيْهِمْ قَالَ إِنَّ اللَّهَ

mid ma aha, ruuxaan wax ka dhadhaminna waa iga mid ruux ku qaata ga-canta qaadasho mooyee, waxayna ka cabbeen xaggiisa wax yar mooyee markuu tallaabay isaga colkii rumeyay la jiray, waxay dhaheen awood uma lihin Maanta Jaaluud iyo colkiisa, waxayna dhaheen kuwii yaqiinsanaa inay la kulmi Eebbe badanaa intay koox yari ka adkaatay koox badan idinka Eebe, ilaa-hayna wuxuu la jiraa kuwa Samra.

مُبَتَّلِكُمْ بِهَكِيرٍ فَمَنْ شَرَبَ مِنْهُ فَلَيَسْ
مِنْ وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ قَاتِلٌ مِنْ إِلَامٍ أَغْرَى
غَرْفَةً بِيَدِهِ فَتَرُوا مِنْهُ إِلَاقِيلًا مِنْهُمْ
فَلَمَّا جَاءَرَّهُ هُوَ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا مَعَهُ
قَاتَلُوا الْأَطْفَالَ لَنَا الْيَوْمَ يَعْلَمُونَ
وَجُنُودُهُ قَاتَلُوا الَّذِينَ يَظْهُرُونَ أَنَّهُمْ
مُلَكُوْلَهُ كَمْ مِنْ فَتَّاهَ فَلِيَلَهُ غَلَبَ
فَهَذَا كَثِيرٌ يَذْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ مَعَ الصَّادِرِينَ

﴿١٤﴾

Aayadahan iyo kuwii ka horreeyeyba waxay ka warrami xalkii Banii Israa'il Muuse kadib, iyo Qisadii Dhaaluu oo hogaaminayey iyo Jaaluud oo Col Gaalo ahaa watay, waxaana Calaamadda wanaaggisa ka mid ahaa in Eebe u soo celiye Sanduuq Malaa'igo xambaarsantahay oy ku sugantahay wax ka soo hadhay Muuse iyo Haaruun, wuxuuna Dhaaluu u caddeeyey Colka in Biyo lagu intixaami ciddii cabtana ayna ka mid ahayn, kan Cabbina ka midyahay, intii badnaydna cabtay oo khilaafstax amarkii'waxayna ku calaacaleen inayn awood u lahayn Jaaluud iyo colkiisa'kuwiise xaqa rumeyey waxay dheheen imisaa cid yari mid badan ka adkaaday idanka Eebe. Al-Baqarah (248-249).

250. markay u soo muuqdeen Jaaluud iyo Colkiisi waxay dhaheen Mu'miniintii Eebbow ku shub korkannaga Samir, sugna Gomadahanaga noogana gargaar Qoomka Gaalada ah.

وَلَمَّا بَرَزَ رُؤْلُجَالُوتَ وَجُنُودُهُ قَاتَلُوا
رَبِّنَا أَفْرَغَ عَلَيْنَا صَبَرًا وَكَيْتَ أَقْدَامَنَا
وَأَنْصَرَنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

﴿١٥﴾

251. markaasay (Mu'miniintii) ja-biyeen Gaaladii idinka Eebe.wuuna dilay Daawuud Jaaluud,wuxuuna siiyey Eebe Daawuud Xukun iyo xigmo (Nabinimo iyo Cilmi) wuxuu baray wuxuu doono, hadayan jirin ku reebida eebe dadka qaarkood qaarka (kale) waxaa fasaadi lahaa dhulka hasayees-hee Eebe waa fadli u saaxiib «u deeqe» caalamka.

فَهَرَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَارُودُ
جَالُوتَ وَأَكْتَهُ اللَّهُ الْمُلْكَ
وَالْمُكَيْمَةَ وَعَلَمَهُ مَقَايِسَكَاهُ وَنَوْلَا
دَفَعَ اللَّهُ النَّاسَ بِعَصْمَهُمْ بِعَصْمِ
لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكَنَّ اللَّهَ
ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُكَلِّمِينَ

﴿١٦﴾

252. taasi waa aayaadka Eebe waana kugu akhriyaynaa si xaq ah. adiguna Wuxaad kamidtahay kuwa la soo diray «Rasulada»;

تَلَكَ مَا يَدِلُّ اللَّهُ شَتُّلَهَا عَيْنَكَ يَأْلَعَ
وَلَئِنَكَ لَمْ يَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

﴿١٧﴾

253. kuwaasuu waa Rasuuladi Waana ka fadilnaa qaarkood qarka (kale) waxaa ka mid ah kuwo la hadlay Eebe, wuuna koryeelay qaarkood dajjooyin. waxaana siinay Ciise Binu Maryama xujooyin. Wuxaana ku xoo jinay ruuxdii dahirka ahayd Malaku Jibriil. haduu Ebe doono ismalaayeen kuwii ka dambeeyay intay u timid xujooyin kadib. laakiin way is khilaafeen waxaa ka Midah mid rumeeeyay (xaqa) waxana kamidah mid ka gaaloobay. haduu Ebe doonana isma laayeen. laakiin Eebe wuxuu falaa wuxuu doono.

Waxay ku tusin aayaddu sugnaanshaha Mu'miniinta iyo sida Eebe ugu gargaaray, Nabi Daa'wuudna u sharrifay una dilay Jaaludd, xigmada Eebana waxaa ka mid ah in qaarkood qaar lagu celiyo, Rasuulada Eeban qaarbaa qaar ka fadilan, sida Nabiga Muxamed a iyo Nabi Muuse iyo Nabi Ciise. Al-Baqarah (250-253).

254. kuwa (xaqa) rumeeeyow nafaqeeya (bixiya) wuxaan idinku arzuqnay qaarkood ka hor Imaatin maalin (Qiyaamada) oon gadasho jirin iyo saaxiibtinimo iyo shafeeco (midna) Gaaladuna iyaga unbaa daalimiin ah.

255. Eebe Ilahaan isaga ahayn ma jiro, waana Eebaha Nool, Khalqigana maamula, Ma qabato Lulmo iyo hurdo (midna) wuxuuna iska leeyayah waxa Samooyinka ku sugaran iyo Dhulka, waa kuma kan ka shafeecii agtiisa (Eebe) idankiisa mooyee, wuxuu ogyahay (Eebe) wuxuu Dadka hortooda ah iyo wuxa ka dambeeyaa mana koobaan wax Cilmigiisa ah, wuxuu Eebe doono mooyee, wuuna u waasacnoqday kursi-giisu Samaawaadka iyo Dhulka, mana Cusleeyo ilaalinteedu, Eebana waa sareeye wayn.

Aayadda hore waxay sugi inay habboontahay in wax wanaagsan la hormarsado Qiyaame ka hor'maxaayelay waa Maalinaan Ganacsii iyo Saaxiibtinimo iyo Shafeeco midna jirin Cid Eebe shafeeco u idmo mooyee, Gaalana iyaga unbaa daalimiin ah, tan kale Aayadda dambe waxaa la dhahaa aayatulkursi waxayna ka mid tahay aayadaha Quraanka u weyn, waxaana fadligeeda ku soo arooray Xadiithyo badan'waxaana ka mid ah. In Nabigu warsaday Ubayi Binu Kabac aayaddee u weyn Quraanka oo uu yidhi: Eebe iyo Rasuulkiisaa og markuu ku Cel celiheyne uu yidhi: Ayatul kursi, markaas Nabigu (Naxariis iyo Nabagdalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi ha kuu shifoobo Cilmigu abaa Mundirrow. Waxaas warriyeen Imaam Axmed.

Waxayna kulansatay aayaddu Toban arrimood oo Muhiim ah oos garan Ciddii aad u fiirisa oo fahmida. Al-Baqarah (254-255).

٤٣ ﴿ تَلَكَ أَرْسُلٌ فَضَّلَنَا بِعَصْمَهُمْ عَلَى بَعْضِ مَنْهُمْ مَنْ كَلَمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بِعَصْمَهُ دَرَجَتَهُ وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرِيمَ الْبَيْتَنَتِ وَأَيَّدَنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُّسِ وَلَوْشَاءَ اللَّهِ مَا أَفْتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مَنْ بَعْدَ مَا جَاءَنَاهُمُ الْبَيْتَنَتُ وَلَكِنَّ أَخْتَلُوْا فِيمُنْهُمْ مَنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْشَاءَ اللَّهِ مَا أَفْتَلَوْا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُرِيدُ ﴾

يَتَأَلَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا أَقْتُلُوْا مَنْ رَفَقَنَا مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا يَبْيَغُ فِيهِ وَلَا خَلَهُ وَلَا شَفَعَهُ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّانُوْمُونَ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَقُّ الْقَيُومُ لَا تَأْخُذْهُ سِنَةٌ وَلَا نُومٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا مَخْلُفُهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَئٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يُؤْدُهُ حَقْظُهُمْ وَهُوَ أَعْلَى

أَعْظَمُ

256. Igраah (Qasab) ma aha Diinta galideedu, Hanuunku (Iimaanku) waa ka cadaaday (soocanyahay) Baadida (Gaalmimada) ruuxiise diida Dhaaquut (shayaadiinta iyo xuma fare wixii ah) oo rumeyya Eebe wuxuu qabsaday xadhig (guntay) sugar oo adag (Islaamka) oon go'ayn, Eebana waa maqle og.

257. Eeba waa u gargaaraha kuwa ruameeyey xaaqaa, wuxuuna ka bixiyaa mugdiga (Gaalmimada) una bixiyaa Nuurka (iimaanka), kuwa Gaaloobayna gargaarahoodu waa Dhaaquut (Xumaan fare) wuxuuna ka bixiyaa Nuurka una bixiyaa Mugdiga (Gaalmimada) kuwaasina waa ehelka Naarta wayna ku waari dhexdeeda.

258. ka warran (warkisu ma ku soogaadhaday) kii kula murmay Nabi Ibraahim Eebiis, (waa Namruud) in Eebe siiyey xukun markuu Nabi Ibraahim yidhi Eebehay waa Nooleeye Dile, markaa yidhi (Gaalkii) amba waan nooleeyaa oon dilaa, markaas Nabi Ibraahim yidhi Eebe wuxuu ka keeni Qoraxda Bari ee ka keen Galbeed, markaasaa la wareerihey (oo aamusay) kii gaalobabay, Eebana ma hanuuniyo Qoom daalimiin ah.

Cidna xoog iyo Qasab Diinta Qalbigiisa laguma galiyo illeen Xaqu waa Cadyahaye, ruuxiise raaca Diinta Islaamka ee Xaqa ah wuxuu qabsaday Xadhig adag oon go'ayn Eebana waa gargaaraha Mu'miniinta hanuuniyana, Shaydaanna waa gargaaraha Gaalada, sida Namruudkii la dooday Nabi Ibraahim markuu kibray oo isla weynaaday sheegtayna awood markii dambase Ceeboobay oo Wareerey oo Hadli waayey, saasina waa Caadada Gaalada iyo Xumaan farayaasha, wax nooleys iyo Dilse ma aha wuxuu sheegtay oo ah inuu labo nin MiDna Gawraco midna siidaayo, Ciddii awood ku faanta wax ha ka badasho Xukunka Eebe iyo Khalqigiisa, Mana jirto. Al-Baqarah (256-258).

259. ka warran kii maray magaalo iyadoo la duntay darbigeedii (oo cidla ah) markaas yidhi sidee Eebe u nooleyn mi-dan dhimasho (kharaab) kadib markaasaa Eebe dilay Boqol Sano (qadarkeed) markaasuu soo bixiyey wuxuuna ku yidhi imisaad nagaatay adigoo mayd ah, uuna yidhi waxaan nagaaday

لَا إِكْرَامٌ فِي الَّذِينَ قَدْ بَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ
يَكْفُرُ بِالظَّلْعَوْتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدْ
أَسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا أَنْفَاصَ لَهُ أَوَ اللَّهُ
سَيِّعُ عَلَيْهِ

اللَّهُ وَلِلَّهِ الْبَصِيرُ إِمَانُهُمْ يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلْمَةِ
إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلَى سَوْفَهُمْ
الظَّلْعَوْتُ يُخْرِجُهُمْ مِنَ النُّورِ
إِلَى الظُّلْمَةِ وَلِلَّهِ أَصْحَابُ
النَّارِ هُمْ فِيهَا حَلِيلُونَ

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَ إِنْزَهَهُمْ فِي رَيْءِهِ
أَنَّهُ أَنَّهُ اللَّهُ الْمُلْكُ إِذَا قَالَ إِنْزَهَهُمْ رَبِّي
الَّذِي يُعِيِّنُ وَيُمْسِيْنُ قَالَ أَنَا أُمِّيْتُ وَأَمِيتُ
قَالَ إِنْزَهَهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِإِلَيْهِمْ
مِنَ الْمَشْرِقِ فَأَتَ بِهِمَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَهُمْ
كَفَرُوا اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّلَّمِيْنَ

أَوْ كَالَّذِي مَكَرَ عَلَى قَرْيَةٍ وَهُنَّ خَاوِيْةٌ عَلَى عُرْوَشِهَا
قَالَ أَنِّي يُعِيِّنُ هَذِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا فَإِمَانَهُ اللَّهُ
مِائَةً عَامِيْمَ بَعْثَةً قَالَ كَمْ لِئَنْتَ قَالَ لِئَنْتَ مِائَةً
يُومًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لِئَنْتَ مِائَةً عَامِ

maalin ama maalin qaardeed, uu kuna yidhi (Eebe) waxaad nagaatay Boqol sano: ee day Cuntadaada iyo Cabidaada, oon doorsoomin, day Dameerkaaga waxaan kaaga yeeleynaa calaamo Dadka, day Lafaha sidaan u sookorreeleyno (u nooleyn) una huwinayno Hilib markuu u cadaaday xaalku wuxuu yidhi waxaan ogahay in Eebe wax walba karo.

Waxaa la wariyey in Nin la dhihi jirey Cuzayr uu maray Magaalada Baytul Maqdis oo la kharribay, markaa yidhi sidee Eebe u noolayn Kharaab kadib, markaa Eebe dilay soona nooleeyey mudo kadib, tusayna Qudraad Eebe iyo siduu wax u nooleeyo, Awooda Eebana ma aha wax la shakiyo ama lafogeysto, Cidda Xaga rumeynsaa waxaa looga baahanyayah u hogaansanka Eebe kor iyo Hoosba illeen waa wax walba karee. Al-Baqarah (259).

260. Xusuuso markuu yidhi Nabi Ibraahim Eebow i tusi sidaad u nooleyso waxa dhinta uuna yidhi miyaadan rumeynin (Xaqa) oo uu yidhi waan rumeyyey laakiin (waxaan doonay) inuu xasilo qalbigaygu markaas (Eebe) yidhi qaad afar shimbirood una iil xagaaga (JarJar) kadibna yeel Buur kasta qayb ka mid ah, markaas u yeedh waykuu imaan iyagoo ordi, ogoowna in Eebe adkaade Falsan yahay,

261. kuwa ku bixiya Xoolahooda Jidka Eebe waxay la midyihiin Xabbad (Masago ah) oo bixisay Todobo Sabuul, Sabuul kastana bixiyey Boqol xabbo Eebe waa u Laab laabaa (Ajirka) Cidduu doono Eebana waa Deeq badane og.

Nabi Ibraahim wuu rumeynsaa awooda Eebe wuxuuse u warsaday xaalkas in limaanku u sii kordho, mase aha shaki siduu Nabiguba yidhi (Naxriis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) anagaa ka mudan Shaki (Nabi) Ibraahim markuu yidhi Eebow i tus saad wax u nooleyo. Bukhaari iyo Muslim. tan kale cidda wax wanaagsan hor marsata Eebe wuu u laab laabi ajirka sida xabbad Masago ah oo dhulka lagu riday oo soobixisa Sabuullo badan, waxaana Xadiith ku sugnaaday Ciddii ku baxsata nafaqo deheraad ah Jidka Eebe waxaa loo laablaabi ilaa todobo boqol oo jeer. Ibnu Cabaasnax wuxuu yidhi: Jahaadka iyo Xajku waxay dirhamka u laablaabaan ilaa Todobo Boqol oo jeer. Al-Baqarah (260-261).

262. kuwa ku bixiya Xoolahooda Jidka Eebe markaasna raacinin waxay

فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَشَارِبِكَ لَمْ يَتَسَنَّهُ
وَانظُرْ إِلَى حَمَارِكَ وَلَنْجَعَلَكَ مَا يَكُونُ
لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَى أَعْظَامِكَيْفَ
نُنِيَّزُهُمْ تَكْسُوهَا الْحَنَاءَ فَلَمَّا تَبَيَّنَ
لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمَ رَبِّ أَرْبَيِّ كَيْفَ تُنْعِي
الْمَوْقَعَ قَالَ أَوْلَمْ تَوْمَنْ قَالَ بَلْ وَلَكِنْ
لَيَطْمِئِنَّ قَلْبِيَ قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةَ مِنَ الظَّبَابِ
فَصُرْهُنَّ إِنِّي أَتَكُ ثُمَّ أَجْعَلُ عَلَيْكُمْ جَبَلَ مَهْنَهَ
جُزْءَهُ أَثْمَادَهُنَّ يَا تَبَّنِكَ سَعْيَاً وَأَغْنَمْ أَنَّ اللَّهَ
عَزِيزٌ حَكِيمٌ

مَثَلُ الَّذِينَ يُفْقِدُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
كَمْثَلُ حَجَّةَ أَبْنَتَ سَبِيعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ
سُبْلَةٍ مَا تَهْ حَجَّةُ وَاللَّهُ يُضَعِّفُ لِمَنْ دَشَأَهُ وَاللَّهُ
وَاسِعُ عَلَيْهِ

الَّذِينَ يُفْقِدُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُنْتَهُونَ

bixiyeen Manno iyo dhib waxay ku mudan ajrigooda Eebahood agtiisa, Cabsina korkooda ma ahaato, mana murugoon.

263. hadal wanaagsan iyo dhaafid (Saamaxaad) yaa ka khayr badan Sadaqo uu raaco dhib. Eebana waa hodan dulbadan

264. kuwa xaqa remeeyow ha ku buri-nina sadaqadiina Manno iyo dhib sida kan u bixiya xoolihiisa istuska Dadka, aan rumeynin Eebe iyo Maalinta aakhiro, wuxuuna la mid yahay sida Sallax korkiisa Carro tahay oo roob badan heley oo ka tagtay isagoo sibiq ah (madhan) ma karaan kuwaasu wax ka mid ah waxay kasbadeen (ajri kamahelaan) Eebana ma hanuuniyo Qoom gaalo ah.

Wax bixinta iyo sadaqadu waa waxyaalaha waaweyn ee Diinta Islaamu Fartay, hasa yeeshee waa inaan sheeg sheeg iyo ku maneysi la raaciniin, Sadaqaduna mar haday tahay dar Eebe oo istustus iyo dhib loo bixinin abaalkeedu waa Cabsi iyo Murugla'aan, haddaadan waxbixineynina waxaa wanaagsan hadal fiican'istustusna cidhibtiisu waa wax la'aan, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Ma galoo Jannada Caaqa (caasiga Waalidka) iyo ka wax ku manysta (Dadka) iyo Khamri sameeye, iyo beeniyyaha Qaddarka (Eebe) Waxaa wariyey Imaam Axmed. Al-Baqarah (262-264).

265. kuwa ku bixiya Xoolahooda doonidda raalli ahaanshaha Eebe iyo yaqiinsi naftooda (Khayrka) waxay la midyihin Beer ku taal meelsare oo heley Roob badan, oo markaas keentay Cunadeedii Laban laab hadduusan Roob – badan helinna uu helo Roob yar (Shuux) Eebana waxaad Camalflaysaan wuu arkaa.

266. ma jecelyahay midkiin inay u ahaato Beer Timir iyo Canabyo ah oy dareeri dhexdeeda Wabiyaal oos ku leeyahay dhexdeeda wax kastoo Midho ah ayna hayso Da'weyni uuna leeyahay Caruur tabaryar oo markaas beertii Asaabto (ku dhacdo) Dabayl daran oo dab wadata oo Gubatay Beertii Saasuu Eebe idiinku cadeeyaa aayaadkiisa si ad u fikirtaan.

مَا أَنْفَقُوا مِنَ الْأَذْيَارِ لَا يَأْدُو لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْ دَرَبِهِمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزُنُونَ ﴿٣٦﴾

﴿ قُولٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ ﴾

يَتَّبِعُهَا أَذْيَارُهُ وَاللّٰهُ عَلٰى حِلْيٍ ﴿٣٧﴾

يَتَّبِعُهَا الَّذِينَ أَمْوَالُهُمْ أَنْبِطُوا أَصَدَقَتُكُمْ بِإِيمَنِهِمْ
وَالْأَذْيَارِ كَالَّذِي يُنْفِقُ مَا لَهُ بِرَثَاءَ النَّاسِ
وَلَا يُؤْمِنُ بِأَيْمَانِهِ وَالنُّورِ الْأَخْرِيِّ مُمْلِهٌ كَمَنْكِلٍ
صَفَوْا إِلَيْهِ مُرَابِّ فَاصَابَهُ وَأَبِلٌ فَتَرَكَهُ
صَلَدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مَمَّا كَسَبُوا
وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكُفَّارِ ﴿٣٨﴾

وَمَمْلِئُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ أَبْيَكَةً
مَرْضَاتٍ اللّٰهُ وَتَبَيَّنَ أَنَّ أَنْفُسَهُمْ كَمَنْكِلٍ
جَنَّتُمْ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَأَبِلٌ فَنَاتَتْ أَكْلَهَا
ضَعْفَيْنِ إِنَّ لَمْ يُصْبِبَا وَأَبِلٌ فَطَلَّ
وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾

أَيُّوْدَ أَحَدُكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِنْ تَحْيِلٍ
وَأَعْنَابٌ تَجَرِي مِنْ تَحْتِهَا أَلَّا نَهْرَلَهُ
فِيهَا مِنْ كُلِّ الشَّرَبٍ وَأَصَابَهُ الْكَبَرُ
وَلَهُ ذُرَّةٌ ضَعْفَاهُ فَاصَابَهَا أَعْكَارٌ فِيهَا نَارٌ
فَأَحْرَقَتْ كَذَلِكَ بَيْتُ اللّٰهِ لَكُمُ الْأَيْتِ
لَمْلَكُمْ تَنْفَكُرُونَ ﴿٤٠﴾

Dar Eebe oo wax loobixyo waxay labnalaabtaa Camalka ajrigiisa, istus tuska iyo niyo xumiduna waxay gubtaa Camalka sida beerta aayaddu tilmaantay iyo siduu ugu baahanyahay Ninkii lahaa, wawaana sugnaatay in Macnaha aayaadan Cumar warsaday Asaxaabti oy dhaheen Eebaa og, oos cadhooday yidhina dhaha ma naqaan ama waan naqaanaa'markaas Ibnu Cabbaas yidhi: Waa ruux camal fiican falay oo Shaydaan duufsaday. Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Baqarah (265-266).

267. kuwa xaqa rumeeyow wax ka bixiya ka wanaagsan waxaad kasbatteen, iyo waxaan idinka soo bixinay Dhulka, hana u qasdina kan xun inaad wax kabixisaan, oo idinkuba aydaan qaadateen, inaad indho laabtaan mooyee, ogaadana in Eebe yahay Hodan la mahdiyo,

يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَقُولُوا مِنْ طِبِّئَتِ
مَا كَسَبُوكُمْ وَمِمَّا أَنْجَنَ الْكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَلَا تَمِمُوا الْحَيَّثَ مِنْهُ تُنْفِعُونَ وَلَسْتُ
بِإِغْزِيْهِ إِلَّا أَنْ تُعَصِّمُوا فِيهِ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
عَنِّيْ حَمِيدٌ

الشَّيْطَنُ يَعْدُكُمُ الْقَرْوَىْ أَمْرُكُمْ
بِالْمَحْسَنَاتِ وَاللَّهُ يَعْدُكُمْ مَعْفَرَةً مِنْهُ
وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلَيْهِ
يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ
الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُتِيَ بِخَيْرٍ كَثِيرًا
وَمَا يَدْكُرُ إِلَّا أُتُوا أَلَّا لَيْكُنْ

268. Shaydaanku wuxuu idiin yaboo-hi Faqri, wuxuuna idin fari xumaan, Eebana wuxuu idiinyaboohi dambi dhaaf iyo Fadli, Eebana waa waasac (Deeqdiisu) waxna og.

269. wuxuu siiyaa xigmo cidduu doono, ruuxii la siyo xigmona waxaa la siiyey khayr Badan, wax waantoobo oon kuwa Caqliga leh ahayna majiro.

Aayaddan waxay fari in xoolaha xalaasha ee fiican wax bixiyo, oon ka xun loo soocin bixin iyo Shaydaanku ku cabsigalin Dadka Baahi iyo Faqri, Eebana u yaboohi dambi dhaaf iyo dheeraad, cidduu doonana uu siin caqli iyo xikmad uu wanaaggaa ku raaco, waana khayr iyo sharaf wayn, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe wuxuu idiin qaybiye Akhlaaqada siduu idiin ku qaybiye Arzaaqda, Eebana wuu siiyaa adduun ruuxuu jecelyahay iyo miduusan jecleynba, mase siyo Diinka miduusan jecleyn, ruuxuu siyo Diin wuu jeclaaday... intuu ka dhaho, Ruuxii ka bixiya kaaraam, ama sadaqeeya lama aqbalo, haduu ka tagana wuxuu ku noqon Shay Naareed. Waxaa wariyey Imaam Axmed. Al-Baqarah (267-269).

270. waxaad bixisaan oo nafaqo ah (sadaqo) amaad ku nadartaan oo nadar ah Eebe waa ogyahay, daalimiinna gar-gaare uma sugnaanin.

وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفْقَةٍ أَوْنَذَرْتُمْ مِنْ بَذْرٍ
فِإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ أَنْصَارٍ

إِنْ بُشِّدُوا أَصَدَّقَتِ فَيَعْمَاهُ وَلَنْ تُخْفُوهَا
وَنَوْثُوهَا الْفُقَرَاءُ فَهُوَ خَيْرُكُمْ وَلَا كُفُرُ
عَنْكُمْ مِنْ سَيْئَاتِكُمْ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ خَيْرٌ

271. haddaad muujisaan Sadaqaadka waa fiicantahay, haddaadse qarisaaan ood siisaan fuqarada yaa idiin khayr badan, wuuna asturi Eebe xumaantiina (Dambiga) Eebana waxaad falaysaan wuu ogyahay.

272. korkaaga ma saarra hanuun-toodu, Eebaase hanuuniya cidduu doono, waxaad bixinaysaan oo khayr ah naftiinaa iska leh, umana bixisaan doonid Waji Eebe mooyee, waxaad bixisaan oo khayr ahna waa laydiin oofin, idinkoon laydin dulmiyeyn.

﴿إِنَّمَا عَلَيْكُمْ هُدًى نَّهَمُ وَلَكُمْ إِنَّمَا يَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ حَيْثُ
فَلَا نَنْفِسُكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا أَبْتِغَاهُ
وَجَوَّهُ اللَّهُ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ حَيْثُ يُوْقَ
إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾

Wixii Sadaqa ah oo la bixin ama wixii lagu nadro iyo camal walba Eebe waa ogyahay, muujinta Sadaqa iyo Qarinteeduba waa banaantahay, waxaase khayr badan Qarinteeda, hanuunkana Eebaa haysta' Nabigana waxaan gaadhsiis ahaayn ma saarro wixii dar Eebe loobixiyaana Eebe wuu ka abaalmarin, «waxaana Todobada la hadhayn ka mid ah Ciddii sadaqo qarsoon bixisa». Waxaa wariiyeh Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (270-272).

273. (waxaa muta Sadaqadaas) fuqarada lagu koobay Jidka Eebe (Jahaadka) oon karin inay dhulka ku safraan, wuxuna u malayn kaan ogayn Hodan dhawrsanaanta, waxaadse ku garan Calaamadooda, umana waydiyaan Dadka ku celcelin waxaad bixisaan oo khayr ah Eebe waa ogyahay (oo ka jasayn).

﴿لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أَخْصَرُوا فِي سَيِّرِ
اللَّهُ لَا يَسْطِيعُونَ كُضْرِبَافِ الْأَرْضِ
يَخْسِبُهُمُ الْجَاهِلُونَ فَأَنْفَيَاهُمْ مِنَ التَّعْفُفِ
تَعْرُفُهُمْ بِسِيمَهُمْ لَا سَلْعَانُونَ النَّاسَ
إِلَحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ
عَلِيهِ﴾

274. kuwa bixiya Xoolahooda Habeen iyo Dharaarba qarsoodi iyo muu-qalba waxay ku mudan ajirkooda Eebahood agtiis, Cabsina korkooda ma ahaato iyo murug midna.

﴿الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِالْيَنِ وَالنَّهَارِ
سِرَّاً وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرٌ هُمْ عَنْهُمْ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

Wax bixintu waa lagama maarmaan, Waajib ahaatayaaya iyo siin kale ahaatayaaba, adaygeeda iyo ahmiyadeeda darteed ayuu Quraanku wax badan soo celceliyey, Nabiguna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wax badanu faray uguna hanuuniyeey, taasina waxay ku tusin in Diinta Islaamku tahay Diin xidhidhin iyo taakulayn, sida Fuqarada aan Shaqaynayn, ee jidka eebe. Ku Jahaadi, cidna wax warsanin loona malaynay Fuqaro, oyse ka muuqato dhibaato, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: ruuxii is dhawra Eebaa dhawra, ruuxii is hodaneelan Eebaa hodmiya, ruuxii wax waydiista isagoo hanta wax la eg Shan Wiqiyadoodna wuxuu u waydiyyey Dadka Celcelin. Waxaa sheegay Imaan Axmed. Al-Baqarah (273-274).

275. kuwa Cuna Ribada kama istaa-gaan (Quburahooda) siduu u istaago mid la dhici Shaydaan taabashadiis mooyee, waxaana ugu wacan arrintaas inay dhaheen Beecu (Gadashadu) waa

﴿الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَرْبَوَا لَا يَقُولُونَ إِلَّا كَمَا
يَعْمَلُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمُنَّى
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الْرِّبَا وَأَحَلَّ

sida Ribada, Wuu baneyey Eebe Beeca (Gadashada) wuxuuna xarrimay Ribada, ruuxuu u yimaado waano Eebihiis oo reetooma wuxuu mudan wixii ho-reeyey, amarkiisana waxaa (loo band-higi) Eebe.ruuxiise ku noqda (Ribada) kuwaasu waa asaxaabta (ehelka) Naartaa wayna ku waari dhexdeeda.

276. wuxuu tira Eebe Ribada wuxuuna badiyaa (barakeeyaa) Sadaqooyinka, Eebana ma jecla Gaalnimo badane Dambi badan Dhammaantiis.

Diinta islaamku waa Diin fari Xalaal Cunka, Shaqada Fiican iyo istaakulaynta, mana ogola xaaraan Cunka, iskhyaamidda iyo Dulmiga, Ribaduna waa Xoolaha Dadkoo xaq darro iyo dulsaar lagu Cuno, waxaana lagu Ciqaabi Dhidhicid sida ruux waalan Qiyaamada, Cadaab iyo barako darro, illeen Eebe kala gadashadii baneeyaa, Ribaduna wuu xarimaa, mana aha siday Gaaladu sheegeen in Beeca iyo Ribadu isku midyihii. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: Waa xanaa u i mid Habeenkii la deelmay Qaar Calooshoodu tahay sida Guryo oo Abeesana dhaxsocoto, waxaana dhahay waayo kuwaasi Jibriilow wuxuu yidhi: Kuwaasi waa kuwa Cuna ribada. Waxaa warriey Imaam Axmed.

Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Kuwa Cuna Ribada waxaa la soo bixiyaa Qiyaamada iyagoo Waalan oo Neefaysan. Al-Baqarah (275-276).

277. kuwa rumeyey yaqa, oo Camalfiican falay, oo Oogay Salaadda, oo Bixiyey sakada waxay ka mudan ajir-kooda Eebahood agtiisa, wax cabsi ah iyo murugana korkooda ma ahaato.

278. kuwa xaga rumeyow ka dhawrsada Eebe kana taga waxa hadhay oo Ribo ah haddaad Mu'mintihiiin.

279. haddaydaan falin (sidaas) ogada Dagaal Eebe iyo Rasuulkiisa, haddaad Toobad keentaanna waxaad leedihiin Raasamaalkii Xoolihiina, wax dulminmaysaan idinna laydin ma dulmayo.

280. haddii la helo isagoo caydh ah (kan wax laguleeyahay) ha la sugo intay uga fududaato, haddaad sadaqaysataan (ka saamaxdaan) yaa idiin khayr badan haddaad ogtiihiin.

اللَّهُ أَلْبَيْعَ وَحْرَمَ الْبَرَوْأَفَمَنْ جَاءَهُ مُوعِظَةٌ
مِّنْ رَبِّهِ فَإِنَّهُمْ قَلِيلٌ
وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَبُ النَّارِ هُمْ فِيهَا

خَلِيلُونَ

يَمْحَقُ اللَّهُ أَرْبَوْا وَيُرِي الصَّدَقَاتِ
لَا يَحِبُّ كُلَّ كَذَابٍ أَيْمَمْ

ۚ

إِنَّ الَّذِينَ إِمْمَانُهُ وَعِمَلُوا الصَّلَاحَتِ
وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَا تَوَلَّ زَكَوَةً لَهُمْ
أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا حَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ بَحْرُونَ

يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ إِمْمَانُهُ أَتَقْرَأُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا يَقْيِنُ
مِنَ الْأَرْبَوْا إِنَّ كُلَّمُؤْمِنٍ

ۚ

فَإِنَّمَا تَعْلَمُوا فَآذُنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِنْ تُبْشِّرُ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ
لَا نَظِلُّمُونَ وَلَا نَظْلَمُونَ

ۚ

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرْهُ إِلَى مَيْسَرٍ وَإِنْ
تَصَدَّقُوا خَدِيرَكُمْ إِنَّ كُلَّمُؤْمِنٍ

تَعْلَمُونَ

281. kana dhawrsada Maalinta laydiin soo celin Eebe, kadibna qof walba loo oofin waxay kasbatay, lamana dulmiyo.

Ciddii xaqa rumeya oo camalfican la timaada, Salaad Zako iyo Wanaaga kalaba wuu ka helaa abaalkii-sufican Eebe agtiisa, isagoon Cabsi iyo murugo arkayn Ribadana saan horay u soo sheegnay waa camal xun iyo kasab xaaraan ah'mudanna in laga dheeraado, ciddii fashana ha u darbado dagaalka Eebe iyo Rasuulkiisa, maxaadse u malayn cid Eebe iyo Rasuulkiisu la dagaalameen. Ibnu Cababs wuxuu sheegay in kan cuna Ribada lagu dhihi Qiyaamada : u qaado hubkaaga Dagaal. Eebe Ribaduna waa irrido badantahay, waana masalooyinka aad u adag oy waajibtahay dadaal iyo ka fogaanta shakiga, waana in loo naxariisto cidda Daynta qabta ee faqirka ah'intuu ka helana la sugo ama laga saamaxo. iyadoo loo darban Qiyaamada illeen Eebaa loo noqone cid kastana ka abaalmarin wuxuu kasbaday isagoon ladulmiyeyn. Al-Baqarah (277-281).

282. kuwa xaqa rumeyow haddaad wax kala Daynsataan tan iyo muddo magacaaban qora hana idiin kala qoro dhexdiina qof si Cadaalad ah, yuuna diidin Qore inuu u qoro siduu wax u baray Eebe, ha qoro hana u yeedhiyo kan xaqa lagu leeyahay, hana ka dhawrsado Eebe, yuuna wax ka nuqsaaminin hadduu yahay kan xaqa lagu leeyahay safih ama tabaryare ama uusan karin inuu yeedhiyo ha u yeedhiyo Waliguisu si Caddaalad ah, maragana ka yeela Laba marag oo Rag ah, haddaan laba Nin la helinna Nin iyo Laba haweenood ka raalli tiihin marag ahaan (laga yaabo) inay midi halmaanto oo tankale Xusuusiso, yeyna diidin maragu haddii loo yeedho, hana ka daalina inaad qortaan wax yar iyo wax waynba tan iyo mudadiisa, saasaa ku cadaalabdan Eebe agtiisa una sugan maraggaa una dhaw inaan la shakiyin, inay tahay Tijaara (Ganacsi) joogta aad maamulaysaan dhexdiina oo korkiina dhib (Dambi) ma aha inaydaan qorin, Marag u yeela haddaad wax kala Gadanaysaan, yaana la dhibin Qore iyo Marag midna, haddaad fashaan waa faasiqnimadiina, ka dhawrsada Eebe

وَأَتَقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَيَّ اللَّهُمَّ تُوفِّ
كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُنَّ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٨١﴾

يَكَاهُهَا الَّذِيرَتْ مَاءْمُوْ إِذَا تَدَأْبَنُمْ بِدَيْنِ إِلَيْهِ أَجَلٌ
مُسْكُمْ فَأَكْتُبُهُ وَلَيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ كَإِيمَتْ
بِالْمَكْذُلْ وَلَا يَأْبَ كَاتِبْ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَمَهُ
اللَّهُ فَلَيَكْتُبَ وَلَيُمْلِلَ الَّذِي عَلَيْهِ الْعَزَّ
وَلَيُسْقِيَ اللَّهُرَبَهُ وَلَا يَبْخَسَ مِنْهُ سَيْقَانَ كَانَ
الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهَأَوْ ضَعِيفَأَوْ لَا يَسْطَعِيفُ
أَنْ يُمْلِلَ هُوَ فَلَيُمْلِلَ وَلَيَهُ بِالْمَكْذُلْ وَلَا شَهِيدُوا
شَهِيدَنِيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا جُلَيْنِ
فَرَجُلٌ وَمَرْأَةٌ كَانَ مِنْ تَرَصُونَ مِنَ الشَّهَادَةِ
أَنْ تَضَلِّلَ إِحْدَى ثَمَنَمَا فَتَذَكَّرَ إِحْدَى ثَمَنَمَا
الْآخِرَى وَلَا يَأْبَ الشَّهِيدَةَ إِذَا مَأْذُونَهَا وَلَا سَفِيْرَا
أَنْ تَكْذُبُهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَيْهِ أَجَلِهِ، ذَلِكُمْ
أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهِيدَةِ وَأَذَقَ
الْآتَرَتِابَوْ إِلَيْهِ أَنْ تَكُونَ تَحْرَرَةً حَاضِرَةً
تُدَيِّرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيَسَ عَلَيَّكُمْ جُنَاحٌ
أَلَا تَكْذُبُهُوَأَشْهِدُوَأَذَا بَأْيَتَهُ
وَلَا يُصَارِ كَاتِبْ وَلَا شَهِيدُوَإِنْ تَقْعِلُوا فَإِنَّهُ

waxbuu idin bariye, Eebana wax kasta waa ogyahay.

فُسُوقْ بِكُمْ وَأَنْعُو أَلَّهُ وَيُعْلَمُ كُمْ
اللَّهُ وَاللَّهُ يُكْلِلُ شَيْءَ عَلَيْهِ

Aayadan waa aayad wayn, waxayna faraysaa in laqoro wixii lakala daynsan, Maragna loo yeelo, si caddaalad loo gaadho wax shaki ahna u dhicin'waxay kaloo fari in Maragga'Qoraha iyo kan Daynta qaandanba Dhabta iyo Caddaalada ku dadaalan, wax dhib ahna aan laysu gaysan, haddii cidda Daynta qabta wax yeedhinwaayo yari ama Sufiinimo ama tabaryari awgeed waxaa Tawallin Waligisa, waxaa sugnaatay in Nabigu galay Magaalada Madiino iyagoo isu hor marin wuxuuna yidhi: Ciddii salaf hormarin samaysa ha ku hor mariso beegid la yaqaan iyo misaan layqaan tan iyo muddo la yaqaan. Waxaa wariiyet Bukhaari iyo Muslim. Al-Baqarah (282).

283. haddaad safartihiiin oydaan helin Qore rahan la qibloodo (ha badasho qoridda) haduu qaarkiin aamino qaar ha siiyo kii la aaminay amaanadiisa hana ka dhawrsado Eebihiisa barbaariiyey, hana qarinina maraga, ruuxii qariyana wuu dambaabi Qalbigiisu'Eebena waxaad camalfashaan waa ogyahay.

284. Eebaa iska leh waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugar, hadaad muujiisaan waxa naftiina ku sugar ama qarisaaan wuu idin ka xisaabin Eebe, wuuna u dhaafi cidduu doono ama Cadaabi Ciduu doono, Eebena wax kasta (oo uu doono) wuu karaa.

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَعْرَ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَهُنْ
مَقْبُوْضَةٌ فَإِنْ أَمِنْتُمْ بِعَصْمَكُمْ بَعْضًا فَلَيْوَهُ اللَّهُ
أَوْ تَعْمَنْ أَمْنَتَهُ وَلَيْسَ اللَّهُ رَبُّهُ وَلَا تَكُنُوا
الشَّهَدَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ مُهَاجِرٌ قَلْبُهُ
وَاللَّهُ يُعْلَمُ مَعْلَمُونَ عَلَيْهِ

اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبَدِّدُوا
مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبُكُمْ بِهِ اللَّهُ
فَيَعْلَمُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَعْلَمُ بُمَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Haddii safar la yahay oon la helayn qore waxaa la kala qaadan Rahan «Cudhaadh», hadii lays aaminana ha siiyo kii la aaminay cidii aamintay Xaqeeda'Eebana haka yaabo, Maragana yaan la qarinin illeen Ciddii qarisa wuu dambaaibiye'Eebana waa ogyahay waxaad camalfalaysaan. Samooyinka iyo Dhulka waxa ku sugannaa Eebaa iska leh, wax kastood fashaanna ama muuji ama qari ee mar walba Eebe wuu ku xisaabin Dadka'Cidduu doonana wuu u dhaafi tuu doonana wuu cadaabi illeen wax kasta wuu karaayee, Rasuulkuna (Naxariis) iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe Wuxuu yidhi hadduu doono addoonkaygu xumaan waxba ha uqorina intuu ka falo, hadduu falana mid u qora, hadduu wanaag doono ka dibna falin u qora Wanaag, hadduu falana u qora Toban Wanaag (Waa saxiix). markay ayadann soo dagtagney Asaxaabti Nabiga aad bay u cabsadeen hasayee shee Eebaa sheegay inaan Cidna lagu mashaqayn waxayan karin'tasina waxay ku tusin Cadaaladda iyo naxariista Eebe'kaliya waxaa uun loo baahanyahay toosnaan iyo samo fal iyo Eebeku xidhnaan. Al-Baqarah (283-284).

285. wuu rumeyey Rasuulku wixii looga soo dajiyey Xaga Eebihiis, Mu'miniintuna (way rumeyeen) dhammaana waxay rumeyeen Eebe, Malaa'igtiisa kutubiisa iyo Rasuuladiisa,

إِمَانَ الْأَسْوَدِ إِمَانًا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ
وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّهُمْ أَمِنَ بِاللَّهِ وَمَنْ لِكُمْ كَيْهُ وَكَيْهُ
وَرَسُولُهُ لَا نُنَزِّعُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ

mana kala geynayno mid ka mid ah Ra-suuladiisa dhexdooda, waxayna dha-heen waan maqalay oon adeeecnay, dhaafiddaada Eebahanow, xaggaa-gaana loo ahaan.

286. kuma mashaqeeyo Eebe naf waxay awoodo mooyee, waxay mudan waxay kasbatay (oo wanaag ah) waxaan-a korkeeda ah waxay isu kasbatay (oo xumaano) Eebow ha noo qabanin had-daan halmaanno ama gafno, Eebow ha nagu xambaarin Culays saad ugu xam-baartay kuwii naga horeeyey, Eebow hanagu xambaarin (dhibin) wawaanaan awood u lahayn, na cafina oo noodhaaf noona naxariiso, adaa gargaarananaga ahe, nooga gargaar qaarka gaalada ah.

وَكَالْوَأْسَعْمَنَا وَاطَّعْنَاهُ غَرَائِكَ رَبَّنَا

وَإِلَيْكَ الْمُصِدْ

لَا يُكْفِرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا دُسْهَمَاهَا كَسْبَتْ
وَعَلَيْهَا مَا أَكْسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤْخِذْنَا إِنْ تَسْيِنَا
أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَيْنَاهَا أَصْرَأْ
كَمَاحْمَلَتْهُ عَلَى الْذِيْرِكَ مِنْ قَبْلَنَا رَبَّنَا
وَلَا تَحْكُمْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَأَعْفُ عَنَّا
وَأَغْفِرْ لَنَا وَارْجِعْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَأَنْصُرْنَا
عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Waxay ku tusin aayadda hore in xaqa aad u yeedhi aad dhab u rumeysid Sida Eebe u sheegay in Rasuulku iyo Mu'miniintuba rumeeey Quraanka iyo xaqa Eebe soo dajiyey, tan kale waajibnimada rumeynta Eebe, Malaa'igtiisa Kutubtiisa iyo Rasuuladiisa, oon la kala qaybinin, Xaqana la maqloo la adeec, waxayna caddaysay arkaanta Iimaanka badideed, aayadda kale waxay cadayn inaan Eebe ku dhibin addoonkiisa wuxuusan awoodin wax kastaba ha ahaadee'nafwalbana ay mudan waxay kasbato'halmaansho iyo gafna Eebe uga naxariistay Dadka, Culayskii umadihii hore saarnaana laga fududeeyey, waxayna ku dhammaataj Suuradu Warsi EebeCafi, Dambidhaaf, naxariis iyo ka guulaysi Gaalada.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: ruuxii akhriya laba aaya-dood ee Suuradda Baqara u dambeeya Habeen way ku fiillaan. Waxaa wariey Bukhaari.

Waxaa kaloo Nabigu yidhi: Waxaa laygu soo diray Diin toosan oo Fudud. Al-Baqarah (285-286).

Suurat Aali-Cimraan

سُورَةُ الْعَمَرَانَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْآتَيْ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَقُّ الْقَيُومُ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee Naxariisguud iyo Mid Gaaraba Naxa-riista.

1. (Waxay ku tusin Mucjisada Qu-raanka).

2. Eebe Ilaal ah kale majiro isaga mooyee, ee Nool, ee Maamula khal-qiga.

3. Wuxuu kugu Dejiyey (Nabiyow) Kitaabka (Quraanka) si Xaq ah, isagoo u Rumeyn wixii ka Horeeyey, wuxuuna soo Dejiyey Eebe Tawreed iyo Injil (waqt).

4. Hore iyagoo Hanuun u ah Dadka, wuxuuna soo Dejiyey (Eebe) Furqaan (Quraanka) kuwa ka Gaaloobay Aayaadka Eebe waxay Mudan Cadaab Daran, Eebana waa Adkaade Aarsada.

5. Eebana kagama Qarsoona Korkiisa waxba Dhulka iyo Samada midna.

6. Waana Eebaha idinku Sawira (Abuura) Riximyada (Ilmo galeenka) siduu Doono, Eebe mooyee Ilaha kale ma jiro waana Adkaade Falsan.

Waxay soo degeen Aayadahan mar Wafdi ka yimid Xagga Najraan Sanadkii Sagaalaad ee Hijrada, waxayna sugi Kalinimada Eebe, Noloshiisa, Awoodiisa, Xaqnimada Quraanka, inuu u rumeyn Kutubti hore wixii Xaq ah, iyo inuu Hanuu u yahay Dadka, Xaqo iyo Baadilkana uu kala bixin, Ciddii Xaqo diidana uu Ciqaabi Eebe wax kaga qarsoonna ususan jirin cir iyo dhul midna. Siduu doonana uu Dadka ugu Abuuro ururka hooyo, Nawaas Binu Samcaan waxaa laga wariyey inuu yidhi: Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: Waxaa la keeni Quraanka Maalinta Qiyaame iyo Ehelkiisi ku Camal fali jiray, Isagooy hor socoto Suratu Baqara iyo Aal Cimraan. Aali-Cimraan (1-6).

7. Eebe waa kan kugu soo dejiyey Kitaabka, waxaana ka mid ah Aayado sughan (Macnahoodu Cadyahay) oo ah Hooyada Quraanka (Asalkiisa) iyo kuwa kale oo isu eg, kuwa Qalbigoodu leexasho ku jirto waxay, Raacraacaan kan is shabaha (isu eg) doonid Fidmo (Xumaan) iyo doonid Ta'wiil (Leexin Fasir) darteed, wax og Fasirka (kaasn) Ma jiro Eebe iyo kuwa ku Xididaystay Cilmiga mooyee, waxayna dhihi waan rumeynay kaas, dhammaana wuxuu ka ahaaday Eebeheen agtiisa, mana waantoobo kuwa caqliga leh mooyee.

8. Eebow ha ilin Quluubtannada intaad hanuunisay ka dib, nagana sii agtaada Naxariis, adiga unbaa bixinbadane ehe.

رَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَبَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ

وَأَرْزَلَ الْتُورَةَ وَالْإِنجِيلَ

مِنْ قَبْلِ هَذِهِ لِتَسِّيرَ وَأَرْزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِيَقِيمَتِ اللَّهِ أَعْمَمُ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ

دُوَائِنَقَابِرِ

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفِي عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُ كُلَّمَا فِي الْأَرْضِ كَيْفَ يَشَاءُ

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

هُوَ الَّذِي أَرْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَبَ مِنْهُ مَا يَتَّسِعُكُمْ

هُنَّ مِنَ الْكِتَبِ وَأَخْرَمَهُمْ هُنَّ فَامَّا الَّذِينَ

فَلَوْبِهِمْ رَبِيعٌ فَنَتَّعُونَ مَا نَتَّبَهُ مِنْهُ أَبْتَغَاهُ الْفَسَادُ

وَأَبْتَغَاهُ تَأْوِيلُهُ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلُهُ إِلَّا اللَّهُ

وَالَّذِينُ حُنُونٍ فِي الْأَمْلَى يَقُولُونَ مَا مَنَّا بِهِ كُلُّ مَنْ عَنِدَ رَبِّنَا

وَمَا يَدْرِكُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

رَبَّنَا الْأَتْرُغُ فَلَوْبِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْنَا وَهَبَ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ

رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ أَلَوَّهَ بْ

9. Eebow adaa u kulmin Dadka Maa-lin darteed (Qiyaamada) oon shaki lahayn, Eebana ma baajiyoo Ballanka.

رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّارِبَّ فِيهِ
إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ أَيْمَانَكَ

Eebaa Quraanka soo dejiyey, isagoo midna macnihiius Cadyahay, midna is shaboho «caddayn» oo u baahan garashadiis Cilmi dheeraad ah, mana haboona in Quraanka loo leexiyo si aan habooneyn Xaqna ahayn, si loo Fidmeeyo loona dhumiyo Dadka, waasee in dhamaan la rumeeyo Quraanka, Eebana la weydiisto ku sugaanta Xaqqa iyo inuu san leexinin Quluubta, illeen isagaax wax bixiye, Dadkana kulmiya Qiyaamada, yaboohana baajineyn. Rasuulka (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Haddaad aragtaan kuwo ku murmi Quraanka waa kuwa Eebe Magacaabayee ka digtoonaada (Imaan Axmed) wax badan wuxuu ku ducaysan jiray Nabigu: Eebaha gadiya Quluubtow ku sug Qalbi-geyya Diintaada...

Waxaa wariyey Ibnu Marda weyhi. Aali-Cimraan (7-9).

10. kuwa Gaaloobay ugama taraan Xoolahoodu iyo Caruurtoodoo Eebe xagiisa waxba, kuwaasina iyaga umbaa ah Shidaalka Naarta.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا نَأَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ
وَلَا أُولَئِكُم مَنْ مِنَ الْهُنَّادِ إِلَّا تُنَاهِي
هُمْ وَقُوَّاتُ الْأَسَارِ

11. Waa sidii caadadii Fircoo iyo Ehelkiisii iyo kuwii ka horreeyey, waxay beeniyeen Aayaadkanagii, markaasuu Qabtay Eebe Dambigooda dartiis, Eebana waa darantahay Ciqaabitii.

كَذَّابٌ مَا لِفِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا
إِنَّا أَنَّا فَلَمَّا خَلَقْنَاهُمْ لَهُمْ بُدُُّونَهُمْ وَاللَّهُ شَرِيدٌ
الْمُقَابِ

12. Waxaad u dhahdaa kuwii Gaaloobay waa laydinka adkaan, waxaana laydiin soo kulmin Jahannamo iyadaana u xun Gogol.

فَلِلَّذِينَ كَفَرُوا سَقْلَبُوْنَ وَتُحَشَّرُوْنَ
إِلَى جَهَنَّمَ وَيَسَّرَ اللَّهُ مَهَادُ

13. Waxaa idiinku sugar Aayad Labo Kooxood oo kulmay (Dagaalamay) Kooxu Waxay ku Dagaalami Jidka Eebe tan kalana waa Gaal, waxayna ku arkaan Mu'miniinta laba Jibaarkood Xagga aragtadi Isha, Eebana waa ku ayidaa (Xoojiyaa) Gargaarkiisa Cidduu doono arrintaasna waanaha ugu sugar Ciddii Arag leh (wax garan).

فَذَكَّرَنَّا لَكُمْ آيَةً فِي قَتْنَيْنِ التَّقَتُّلِ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَآخَرَيْ سَكَافَةَ بَرْ قَنْمِ
مُشَلَّثَهُمْ رَأَفَ الْمَعْنَى وَاللَّهُ يُؤْمِنُ بِصَرْهُ
مَنْ يَسْأَمِ إِنْ كَفَرَ فِي ذَلِكَ لَعْنَةٌ لَّا فِي
الْأَنْصَارِ

Koolo iyo Caruur iyo wax kale toona wax ugama taraan Eebe agtiisa Cidii ku Madaxadaya Gaaladana waxay lamid tahay tii Fircoo iyo Qoomkiisii iyo kuwii ka horeeyey ee Eebe si daran u qabtay, Cidii Xoog isbidda iyadoo gaal ah waxaa uun u dambeyn Jab iyo Halaag iyo Galidda Jahannamo, Ciddii waana qaadanna ha fiiriso Dagaalkii Badar iyo in Eebe u gargaary Mu'miniinti Xaqqa ku dagaalamaysay. Rasuulkuna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Yaa istaagay Habeen Maka wuxuuna yidhi: "Eebow ma gaadhisiyyey" Sedex jeer Markaasuu Cumar Yidhi: Haa waadna dadaashayood isdhibtay ood naseexaysay, ee Samir, Markaasuu yidhi: Nabigu Waxaa sarrayn Iimaanka ilaa Gaalnimadu ku noqto Waddankeedii, waxayna la dhunban Rag Badda Islaamka Aali-Cimraan (10-13).

14. Waxaa loo qurxiyey Dadka Jacylka waxa Naftu doonto oo ah Haween, Wiilal iyo wax badan oo laban laaban oo Dahab iyo qalin ah, iyo Far-do laylyan oo darban, iyo Ancaamta (Xoolahanool) iyo Beeraha, arrintaas-na waa raaxada Nolosha Aduun, Eebe agtiisaana noqosho wanaagsan leh.

15. Maydiin ka warramaa wax ka khayroon kiinaas, kuwa dhawrsada waxaa ugu sugnaaday Eebahood agtii-sa Jannooyin ay dareeri dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari dhexdeeda iyo Haween la Daahiriyey iyo raalli ahaansho Eebe, Eebana waa arkaa Addoomada.

16. ee ah kuwa dhihi Eebow anagu waan rumeynay ee noo dhaaf Dambiyadanada nagana dhawr Cadaabka Naarta.

17. Ee ah kuwa Samra ee Runloowga ah, ee Adeeca Eebe, ee wax bixiya, ee dambi dhaaf warsada Aroortii.

Dabeeccadda Dadka waxaa ka mid ah inuu Jeclaado Nolosha Adduunka iyo waxa laysku qurxiyo oo Xoolo, Ehel iyo Lacgaba ah, Eebe agtiisaase Wanaag, Janooyin, Ehel Nadiif ah iyo Rilaha Eebe jiraan, waxaana mudan arrimahaas kuwa Eebe Dambi dhaafka warsada ee ka magangala Naarta, ee ku sisoba Samir, Runsheeg, Daacad, Wax bixin iyo toobad keen. Ibraahim Binu Xaadhib wuxuu ka warifyey Aabilhiis inuu yidhi: Waxaan maqlay Ruux Aroortii ku leh dhinaca Masjidka: Eebow waad i amartay waana ku addecay, Waqtiguna waa Aroor ee ii dhaaf (Dambiga) Markaasaan dayay illeen waa Ibnu Mascuud Eebe ha ka raali noqdee. Aali-Cimraan (14-17).

18. Eebe wuxuu Qirayaa inaan Eebe mooyee Ilaal kale jirin, Malaa'igtuna (way qiri) iyo kuwa Cilmiga leh, Maamulana Cadaalad, Eebe kale ma jiro isaga mooyee waana adkaade Falsan.

19. Diintuna (Xaqa ah) Eebe agtiisa waa Islaamka, ismana khilaafin kuwii la siiyey Kitaabka intuu u yimid Cilmi mooyee, Xasad (Dulmi) dhexdooda ah dartiis, ruuxii ka Gaalooba Aayaadka Eebe Ilaahey waa deg deg badantahay Xisaabitiisu (wuu Ciqaabi).

رَبِّنَا لِلشَّاهِدِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النَّسَاءِ
وَالْأَبْنَىٰ وَالْفَنَطِيرِ الْمُقْنَطَرَةِ مِنَ الدَّهَرِ
وَالْفَضْلَةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْفَسِ
وَالْحَرْثُ ذَلِكَ مَكْثُعٌ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَاللهُ
عِنْهُ حُسْنُ الْمَغَابِ

﴿ قُلْ أَوْيَ شَكَرٍ يَعْبُدُونَ دِرِيكُمْ لِلَّذِينَ آتَيْنَا
عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَاحٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَلِيلِينَ فِيهَا وَأَرْوَحُ الْمُهَكَّمَةُ وَرِضَوَاتٌ
مِنَ اللهُ وَاللهُ بَصِيرٌ بِالْعَبَادِ ﴾

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبِّنَا إِنَّا إِمَّا فَاغْفَرْنَا
دُورِنَا وَقَنَاعَدَابَ النَّارِ

الصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالْقَدِيرِينَ
وَالْمُنْفَقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ

شَهَدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلِئَكَةُ وَأُولُوا
الْعِلْمِ قَائِمًا بِإِيمَانٍ وَلَا يُقْسِطُ لِأَنَّهُ إِلَهٌ إِلَّا هُوَ الْمَهِيرُ
الْحَكِيمُ
إِنَّ الَّذِينَ عَنَّ اللَّهِ إِلَّا سُلْطَنٌ وَمَا أَخْتَلَ
الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مَنْ يَنْدَمْ مَا جَاءَهُمْ
الْوَمْ بَقَيْلًا يَنْهَمُ وَمَنْ يَكْفُرُ بِآيَاتِ اللهِ
فَإِنَّ اللهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

20. Hadday kula Xujaytamaan (Murmaan) waxaad dhahdaa wawaan u Hogaamiyey Wajigayga Eebe (Ani) iyo inta i raacdya, wawaad ku dhahdaa kuwa la siiyey Kitaabka (Ehelu Kitaabka) iyo Umiyiinta (Wax aqoon) ma Hogaansamaysaan (Hogaansama) hadday hogaansamaanna way Hanuuneen, Hadday Jeedsadaanna waxaa uun ku saaran – Gaadhsiin, Eebana waa arkaa addoomada.

فَإِنْ حَاجُوكُلَّ أَسْلَمَتْ وَتَهْمَى لِلَّهِ وَمَنْ أَتَبَعَنَ
وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمَمِينَ إِذَا سَلَّمُتُمْ
فَإِنَّ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَ وَأَوَّلَتْ تَوَلَّا فَإِنَّمَا
عَيْنَكُمْ أَبْلَغُ بِاللهِ بَصِيرَةٌ يَا عَبْدَهُ

Kalinimada Eebe iyo Xaqnimadiisa waxaa qiray Eebe, Malaa'igta, kuwa Cilmiga leh. Diinta Dhabta ah ee Xaqa ahna waa Diinta Islaamka, waxa ka soo hadhay waa wax kama jiraan, Gaaladuna waxay Xaqa u diideen Kibir iyo Xasad, Eebaana ku ciqaabi, Muran iyo doonaa looma baahna ee waa in Eebe loo hogaansamo, Dadkoo dhannaas waa inay Islaamani'Cidii diidana xil kama saarru Nabiga, wuxuuna yidhi: Nabigu (Naxariis iyo Nabagalyo Eebe Korkiisa ha yeele) Nabiyada waxaa loo bixiyey Qoomkooda anigase waxaa la ibixiyey Dadka Dhamaantiis. Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Waxayna ku tusin Aayadu in Eebe Rasulka u diray Dadkoo Dhan, oo ciddaan rumeyn Dhuntay tahayna Ehelka Naarta.Aali-Cimraan (18-20).

21. Kuwa ka Gaaloobi Aayaadka Eebe oo u Dila Nabiyada Xaq darro oo Dila kuwa fara Caddaaladda oo Dadka ka mid ah ugu Bishaaree Cadaab Daran.

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ شَاءَ اللَّهُ وَيَقْتُلُونَ
الَّذِينَ يَعْنِي حَقًّا وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ
يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنْ أَنَّاسٍ فَبَشِّرْهُمْ
بِعَدَّا يَأْلِمُ

22. Kuwaasi waa kuwuu buray (Hoobtay) Camalkoodu Adduun iyo Aakhiraba mana u sugnaan wax u gargaara.

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَيَّطَتْ أَعْنَانُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَصِيرٍ

23. Ma aragtay (ka waran) kuwii la siiyey Qayb ka mid ah Kitaabka oo loogu yeedhi Kitaabka Eebe inuu kala xukumo dhexdooda markaas ay jeedsan Koox ka mid ah iyagoo diidan (Xaqa).

إِلَّا تَرَى إِلَيَّ الَّذِينَ أُوتُوا صَبَبًا مِنَ الْكِتَابِ
يَلْعَنُونَ إِلَيَّ كِتَابَ اللَّهِ لِيَحْكُمْ بِيَنْهُمْ ثُمَّ يُتَوَلِّ فَرِيقٌ
بِيَنْهُمْ وَهُمْ مُغْرَضُونَ

24. Wawaana ugu wacan inay dheheen ma na tabaato Naaru Maalmo mooyee, waxaa ku dhagray Diintooda waxay been abuuran jireen.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمْسَكَنَا أَنَّسُارٌ إِلَّا آتَيْنَا
مَعْدُودَاتٍ وَغَرَمٌ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا
يَفْرَوْنُكَ

25. Ee say ahaan markaanu u kulmino Maalin aan shaki lahayn, loona oofiyo

فَكَيْفَ إِذَا جَعَنْتُمْ لِيَوْمٍ لَارِبَ فِيهِ وُوقِيتَ

(dhameeyo) Naf kastaa waxay kasbatay iyagoon la dulmayn.

كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Kuwii Gaaloobay ee diiday Aayaadka Eebe oo layn jiray Nabiyada iyo kuwa Xaqa Fara Dadka, si Xaq darro ahna u wax yeelleyey, waxay mudan Cadaab daran, Camalkooduna wuu buri Aduun iyo Aakhira ba, wax u gargaarana ma helaan, Abuu Cubayda Binul Jarraax waxaa laga warriyey inuu yidhi: Wuxaan idhi: rasuulka Eebow yaa Dadka ugu Cadaab daran Maalinta Qiyaamo wuxuuna yidhi Nabigu: Ruux Dilay Nabi ama ruux fari wanaag reebina Xumaanta...

Waxaa warriyey Ibnu Abii Xaatin iyo ibnu Jariir.

Yuhuud iyo Nasaara waxaa la kala siiyey Tawheed iyo Injil, waxaana loogu yeedhay inay rumeyyaan Kitaabka Quraanka ah ee Xaqa ah, iskuna Xukumaan, weyse diideen iyagoo qaarkood sheegay inaan la cadaabayn wax Maalmo ah oo tirsan mooyee, taasina waxaa ugu wacan Dhagar iyo Been abuurashada ay ku samayin Diinta, waxaase la abaal marin Qiyaamada oon Cidna la dulmiyeyn. Aali-Cimraan (21-25).

26. Waxaad dhahdaa Eebow adaa hanta Xukunka waxaad siisaa Xukunka Ciddaad doonto waxaad ka siibtaa «Wareejisaa» Xukunka Ciddaad doonto waxaadna cisaysaa Ciddaad doonto waxaadna Dulaysaa Ciddaad doonto adaana Hanta Khayrka, adaana wax kasta kara.

قُلْ أَللَّهُمَّ مَلِكَ الْمُلَكَّوْنِ تُوْقِنُ الْمُلَكُ مِنْ نَشَاءٍ
وَتُنَزَّعُ الْمُلَكُ مِنْ نَشَاءٍ وَتُعَزَّزُ مِنْ نَشَاءٍ وَتُذَلَّ
مِنْ نَشَاءٍ يُسَدِّدُكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَهِيَ بِكَ

27. Waxaadna dhexgalisaa Habeenka Maalinta , dhexgelisaa Maalinta Habeenka, kana soo bixisaa wax Nool wax dhimaad ah kana soo bixisaa wax dhimaad ah wax Nool, waadna Arzaaqdhaa Ciddaad doonto Xisaab la'aan.

تُولِّيْجُ الْأَيَّلَ فِي النَّهَارِ وَتُؤْلِّجُ الْأَنَهَارِ فِي الْأَيَّلِ وَتُخْرِجُ
الْحَمَّى مِنَ الْمَيْتَ وَتُخْرِجُ الْمَيْتَ مِنَ الْحَمَّى وَتَرْزُقُ
مِنْ نَشَاءٍ يُعَذِّبُ حِسَابًا

28. Yeyna ka yeelan Mu'miniintu Gaalada Sokeeye Mu'miniinta ka Sokow ruuxii fala saas waxba Eebe kama mudna, inaad dhawrsasho xaggooda ka dhawrsataan mooyee, wuxuuna idiinka digi Eebe Naftiisa, xaga Eebaana loo ahaan.

لَا يَتَحِدُ الْمُؤْمِنُونَ الْكُفَّارُ إِنَّ أُولَئِكَ مِنْ دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَعْمَلْ ذَلِكَ فَإِنَّمَا مِنَ اللَّهِ
فِي سَقْيٍ وَالآَنَّ تَسْقَوْ مِنْهُمْ نُقَاحَةً وَيُحَدِّرُكُمْ
اللَّهُ نَفْسُهُ وَإِلَيْهِ الْمَصْرُ

Eebaa awoodda iska leh, Cidduu doonana wuxuu u dhiiuba Xukunka, tuu doonana wuu ka wareejiyya, waxna isagaa sharrifa waxna duleeya, wax kastana awoodiisay ku hoos jiraan, Nusqaaminta Habeenka iyo Maalinta, ka soo saaridda wax Nool wax dhimaad ah, iyo wax dhimaad ah wax Nool, wax Arzuqidannaa isagaa hanta, tan kale ma habboona mana bannaanaa in Mu'miniintu Gaalada ka sokeeye yeeshaan iyagoo ka leexan Mu'miniinta Cidii saas fashana Eebe xidhiidh kama dhexeeyo, marka laga reebo duruuf iyo waqt gaar ah oo Mu'miniintu Gaalada sharkooda ka dhawrsan, waana in Eebe laga digtoonaado illeen xaggiisaas loo ahaane. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Dhawrsashadu ma aha Camal ee waa een Carrab, (ka dhawrsashada Gaalada). Aali-Cimraan (26-28).

29. Wuxuu dhahdaa haddaad Qariisaan waxa Laabtiinna ku sugan amaad muujisaan waa ogaan Eebe, wuxuuna ogaan waxa Samooyinka ku sugan iyo Dhulka, Eebana wax kasta uu (doono) wuu karaa.

30. (Xusuuso) Maalinta ay heli Nafkastaa waxay Camal fashay oo Khayr ah oo la soo xaadiriyey (la keenay) waxay Camal Fashay oo Xumaan ahna waxay jeelaan in la yeelo iyada iyo isaga dhexdooda muddo dheer, wuxuuna idiinka digi Eebe Naftiisa (Ciqabtiisa) Eebana waa u Naxariistaha Addoomadiisa.

31. Wuxuu dhahdaa haddaad tiihin kuwo jecel Eebe i raaca haydin jeclaado Eebee hana iduin dhaafo dambigiinnee, Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

32. Wuxuu dhahdaa adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa, haddaad jeedsataan Eebe ma jecla Gaalada.

Waxba kama qarsoona Eebe, ama laab ha lagu qariyo ama ha la muujiyo, ama Cir iyo Dhul ha ku sugnaadee, waana awoodle ka abaal marin naf kasta waxay Camal fashay Khayr iyo Sharba, waana Naxarii badane ka digi Ciqabtiisa, faray in ciddii jecel Eebe ay raacdoo Nabiga si Eebe u jeclaado uguna dambi dhaafo uguna Naxariisto, waana waajib in Eebe iyo Rasuulkiisa la addeeco, ciddii ka jeedsatana waa Gaaloowday Eebana ma jecla Gaalo. Rasuulkuna (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Cidda fasha waxaan Amarkannaga ahayn waa lagu Celin (Diidi). Xasanul Basri Wuxuu Yidhi: Eebe Naxariistiisa waxaaa ka mid ah inuu isaga Digo Dadka. Aali-Cimraan (29-32).

33. Eebe wuxuu ka doortay Aadan, Nuux, Ehelkii Ibraahim iyo Ehelkii Cimraan Caalamka.

34. Waana Farac Qaarkood Qaar ka yimid Eebana waa Maqle oge ah.

35. Xusuuso markay tidhi Haweenay-dii Cimraan Eebow waxaan kuugu Nad-ray waxaa uirkayga ku jira inuu Xor kuu ahaado (Cibaadadaada) ee iga aq-bal adiga umbaa wax Maqleoge ehe.

36. Markay dhashay Gabadh waxay tidhi Eebow waxaan dhalay

قُلْ إِن تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ بَتَّدُوهُ بِعِنْدِهِ اللَّهُ
وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَّقِيرٌ ﴿١١﴾

يَوْمَ تَعْمَدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْسِنًا
وَمَا عَمِلَتْ مِنْ شُرٍّ فَوْلَأَنَّ يُبَيَّنَهَا وَيُبَيَّنَهَا مَدًّا
بِعِدَادًا وَبِحَدْرٍ كُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ
رَءُوفٌ بِالْمُبَادِرِ ﴿٢﴾

قُلْ إِن كُنْتُمْ تَتَبَعُونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُتَحِبِّبُكُمْ اللَّهُ
وَيَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ عَمُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣﴾

قُلْ أَطِيعُ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ الْكُفَّارِ ﴿٤﴾

إِنَّ اللَّهَ أَصْطَطَنِي مَادِمَ وَلُوْحًا وَمَالَ إِبْرَاهِيمَ
وَمَالَ عُمَرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٥﴾

ذُرِّيَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَيِّعُ عَلَيْهِ
إِذْ قَالَتْ أَمْرَاتُ عُمَرَانَ رَبِّي إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي
بَطْنِي مُحَرَّرًا فَنَقَّلَ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ أَسْيَعُ الْعَلَيْمِ ﴿٦﴾

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّي إِنِّي وَضَعَنَّهَا أَنْتَ وَاللَّهُ أَعْلَمُ

Dhaddig, Eebana waa oyahay waxay dhashay Labna la mid ma aha Dhaddig, waxaana ku magacaabay Maryam waxaana kaa magan galin iyada iyo Faraceeda Shaydaanka la dhagaxyeeyey (la dheereeyey).

بِمَا وَضَعْتَ وَلَئِنَ اللَّهُ كَانَ أَلَّا تَنْهَىٰ
مَرِيمَ وَإِنِّي أَعِدُّهَا بِكَ وَدُرِّيْتَهَا
مِنَ الشَّيْطَنِ الْجِيْمَرِ

Eebe Sareeye wuxuu Abuuray Doortay Aadam Nafna galiyey, Malaa'igtana faray inay u sujuudo, barayna Magaca wax kasta, Dajiyeyna Janada, kana soo dejiyey Xigmad darteed, Nuuxna ka dhigay Rasuulkii ugu horreeyey Doortayna isaga iyo Ehelkii Nabi Ibraahim iyo Ehelkii Cimraan.

Aayadaha kale waxay sheegi Maryam Hooyadeed iyo siday ugu Nadartay in waxa Uurkeeda ku jira hadduu Lab noqdo ka shaqeeyo Kaniisadda, markuu noqday Gabadhna ay ka magangalisy Eebe Shaydaanka iyada iyo waxay dhasho, Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Cid kastoo la dhalo Shaydaanbaa taabta Ciise Ibnu Maryam mooyee, markaasuu Akhriiyey Nabigu Aayadda (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Aali-Cimraan (33-36).

37. Wuxuuna ka aqbalay Eebe aqbal fiican, wuuna koriyey korin fiican (Xanaano) waxaana kafaala qaaday (Dhaqaaleeyey) Zakariye, markastoos ugu galana Mixraabka (Qolka) wuxuu ka helaa agteeda Rizqi, wuxuuna dhahaa xaggee kaaga yimid Maryamow kan, waxayna dhahdaa wuxuu ka yimid Eebe agtiisa, Eebana wuu u Arzuqaa Cidduu doono Xisaab la'aan.

38. Halkaasuu baryey Zakariye Eebihiis, yidhina Eebow iga sii agtaada Farac wanaagsan adaa Maqla (ajiiba) Ducadee.

39. Waxaana u dhawaaqday Malaa'igtii isagoo taagan oo ku Tukan Mixraabka Eebe wuxuu kuugu Bishaa-rayn Yaxye isagoo rumeyn Kalimada Eebe (Ciise) Sayidna ah Dhawrsoonna, Nabina ah, ka mid ah kuwa wanaagsan.

40. Wuxuu yidhi Eebow sidee iigu ahaan Wiil Anooy isoo gaadhay Duq-nimo, Haweeneydeyduna Madhalaystahay, wuxuu yidhi saasuu ku falaa Eebe wuxuu doono.

41. Wuxuu yidhi Eebow ii yeel Calaamo wuxuuna yidhi Calaamaddu waa inaadan la hadlin Dadka Saddex Maal-

فَنَقَبَهَا رَبُّهَا يَقُولُ حَسِنٌ وَأَبْتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا
وَكَفَلَهَا زَكِيرِيَاً كَمَادَخَلَ عَلَيْهَا زَكِيرِيَاً الْمُحَرَّبَ
وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَنْعِمُ أَنَّ لَكَ هَذَا
قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ
مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

هُنَالِكَ دَعَازَكَ رِبَّ رَبِّهِ قَالَ رَبِّ هَبْلِي
مِنْ لَدُنِكَ دُرْيَةَ طَيْبَةَ إِنَّكَ سَيِّعُ الدُّعَاءِ
فَنَادَهُهُ الْمَالِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يَصْلِي فِي الْعِرَابِ
أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَعِيْ مُصَدِّقًا كَلِمَةً مِنَ اللَّهِ
وَسَيِّدَ الْحَمْوَرَا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّلِحِينَ

قَالَ رَبِّ أَنِّي كُوْنُ لِيْ غُلَمٌ وَقَدْ بَلَغْتَنِي
الْكِبَرُ وَأَمْرَأِيْ عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ
اللَّهُ يَعْلَمُ مَا يَشَاءُ
قَالَ رَبِّ أَجْعَلْنِيْ أَيَّهَا قَالَ مَا يَئُوكَ لَأَلَّا تَكُلُّمَ
النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمَأْتُكَ كَثِيرًا

mood ishaaro Mooyee, Xusna Eebahaa wax badan, una Tasbiixso Galabtii iyo A roortiiba.

وَسَيَّئَةً يَأْتِيَهُ وَالْأَبْكَرُ

(٤١)

Waxay cadday Aayaduhu sida Eebe Maryam u dhaqaaleeyey una Arzaaqay, Nabi Zakariyana u xanaaneeyey, markuu wax layaab leh ku arkeyna baryay Eebe inuu Ilmo siyo looguna Bishaareeyey Yaxye, inkastoo wayn yahay Haweeneyduna ayan dhalin, hasa yeeshay Eebe wuxuu doono wuu karaa, waxaan la faray inuusan Saddex Maalmod Dadka la hadlin ee Cibaadysto, taasoo Calaamo u ah Aqbal iyo siinta Wiilka. Aali-Cimraan (37-41).

42. (Xusuuso) markay tidhi Malaa'igtu Maryamoy Eebe waa ku doortay waana ku daahir yeelay wuxuuna kaa doortay Haweenka Caalamka.

وَإِذْ قَالَتِ الْمَلِئَكَةُ يَمْرِيمُ إِنَّ اللَّهَ أَصْطَفَنَا
وَظَهَرَ كَوَافِرُكَ وَأَصْطَفَنَا عَلَىٰ نِسَاءِ الْكَلَمِينَ

يَمْرِيمُ أَقْتُلُ بِرِّيَكَ وَأَسْجُدُ
وَأَرْكُعُ مَعَ أَرْكَيْكَ

(٤٢)

ذَلِكَ مِنْ آنَاءِ الْغَيْبِ تُوجِيهُ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
لَدَيْهِمْ إِذْ يَلْقَوْنَ أَقْدَمَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ
مَرِيمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْصِمُونَ

إِذْ قَالَتِ الْمَلِئَكَةُ يَمْرِيمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكُ
بِكَلْمَةٍ مِنْهُ أَسْمَهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرِيمَ
وَجِهَاهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقْرَبِينَ

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهَدِ
وَكَهْلًا وَمِنَ الْأَصْلِيمِينَ

(٤٣)

44. Taasi waa warka waxa Maqan oonnu kuu waxyoon mana aadan la joogin markey tuurayeen Qalimadooda koodii kafaala qaadi Maryam, mana aadan la joogin markey murmayeen.

45. (Xusuuso) markey tidhi Malaa'igtu Maryamoy Eebe wuxuu kuugu Bishaarayn Kalimo Xaggiisa ah (Wiil) Magaciisu yahay Masiix Ciise Ibnu Maryam isagoo Sharaf leh Adduun iyo Aakhiraba kana mid ah kuwa la soo dhaweyey.

46. Kulana hadli Dadka Dharabta iyo isagoo (Gadhmodoobe) nin wayn ah kana mid ah kuwa Suaban.

Aayaduhu waxay ka warrami waxay Malaa'igtu kula hadashay Maryam iyadoo Fulin amarka Eebe, iyo sida Eebe u doortay una dhahiray, una faray inay cibaadada badiso, saasuuna Eebe ugaga warramay inkastoosan joogin Nabiga goobtaas, waxaa kalooq ka warrami sida Eebe ugu Bishaareeyey Nabi Ciise oo ah mid sharaf leh Aakhiro iyo Adduunba, Eebana dhaweyey, isagoo Dadka kula hadlay Yaraan iyo Wayniha Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaa u khayr badan Haweenka Caalamka Afar: Maryama Bintu Cimraan, Aasiya Haweeneydii Fircoo, KHadija Bintu Khuweylid iyo Faadumo Binti Rasuulka Eebe. Waxaa warriyey Ibnu Marda Weyhi. Aali-Cimraan (42-46).

47. Waxay tidhi (Maryam) Eebow si-dee Ilmo iigu ahaan isagoon i taaban Dad (Nin) wuxuu yidhi (Eebe) saasuu Eebe wax u abuuraa wuxuu doono, markuu xukmin amarna wuxuu uun u dhahaah ahow wuuna ahaadaa.

48. Wuxuuna (Eebe) bari Ciise Kitaabka, Xigmad, Touredd iyo Injiil.

49. Waa Rasuulka Banii Israa'iil, (isagoog) u dhihi waxaan idii la imid Aayad xaga Eebihiin ka ahaatay, waxaanaa idiinka abuuri dhoobada shimbira oo kale, oon afuufi ooy noqon shimbir Idamka Eebe, waxaanaa bog-siyyaa indhala'aan kudhashe Baraslahaa, waxaanaa nooleeyaa Maydka Idamka Eebe, waxaanaa idii la warrami waxaad Cunaysaan iyo waxaad ku kaydsanayaan Guryihinna, taasina waxay idii tahay Calaamad haddaad rumey-naysaan (Xaqa).

50. Wuxaana rumeyn wixii iga horreeyey oo Tawreed ah, waxaan idii bannayn wixii laydinka reebay Qaarkiis, waxaanaa idii la imid Calaamad xaggaa Eebihiin ka ahaatay, ee ka dhawrsada Eebe, ina adeeca.

51. Ilaah waa Eebahay iyo Eebihiin ee Caabuda, taasaana ah Jidka toosane.

Aayadahan waxay ka warami Maryam iyo Wiil-keedii Ciise iyo sida Eebe u siiyey iyadoon Dad taaban, una baray Kutubta ugana yeelay Rasuul Banii'sraa'iil, Idamka Eebana wax ku bogsoo jiray, kuna Nooleyn jiray, kagana warami jiray waxay Cuni iyo Waxay kaydsan, dhammaan waxaasinaa waa wax Eebe Idamkiisa ku ahaaday, ee Ciise waa uun addoon Eebe, tan kale wuxuu raacay Xaqii ka horeeyey wuxuuna u baneeeyey wax yaalihii laga reebay qaarkood, wuxuuna u sheegay eebihiis iyo Eebahoodba in Iiaahay yahay, oyna waajib tahay in Eebaha Xaqa ah la Caabudo, saasaana ah Jidka Eebe ah ee toosan. Aali-Cimraan (47-51).

52. Markuu ka kasay Ciise Xaggooda Gaalnimo yuu yidhi yaa iigu gargaari Eebe, waxayna dhaheen Xawaariyiintii (gargaarayaashii) anagaa ah gargaara-ha Eebe (Diintiisa) waxaan rumeynay

قَالَ رَبِّنِي كُوْنُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسِسْنِي بَشَرٌ
قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا شَاءَ

إِذَا قَفَنَ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١٤﴾
وَعِلْمَهُ الْكِتَابُ وَالْحِكْمَةُ
وَالْتَّوْرَةُ وَإِلَيْنَا يُخْرِجُ ﴿١٥﴾

وَرَسُولًا إِلَيْنَا إِنَّمَا يَأْتِي قَدِيرًا تَكُونُ كُلُّكُمْ بِغَايَةِ
مِنْ رَبِّكُمْ أَقْرَبُ إِلَيْنَا لَكُمْ مِنَ الظَّلَمِينَ
كَهْيَةُ الْأَطْيَرِ فَانْفَعْ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا يَأْذِنُ
اللَّهُ وَأَبْرَى أَكْثَمَهُ وَالْأَبْرَصَ وَأَنْتَيْ
الْمَوْقِ يَأْذِنُ اللَّهُ وَأَبْرَى شَكْمُ بِمَا أَكْلَنَ
وَمَاتَدَ خَرُونَ فِي مَوْتِكُمْ إِنَّمَا يَأْذِنُ لَكُمْ
لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٦﴾

وَصَدِيقَ الْمَاهِيَّ يَدَى مِنَ الْتَّوْرَةِ
وَلَا حِلَلَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي حُرِمَ عَلَيْكُمْ
وَحِشْتَكُمْ بِغَايَةِ مِنْ رَبِّكُمْ
فَأَنْتُمُوا اللَّهُ وَأَطْبَعُونَ ﴿١٧﴾
إِنَّ اللَّهَ رَبِّ وَرَبِّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿١٨﴾

فَلَمَّا آتَاهُنَّ عِيسَى وَمِنْهُمْ أَلْكُفَنَ قَالَ
مَنْ أَنْصَارَ إِلَيْنِي اللَّهُ قَالَ أَلْحَوَارِيُّونَ تَحْنُّ
أَنْصَارُ أَنَّهُ عَامِنًا بِاللَّهِ

Eebe ee marag ka noqo inaan Musli-miin nahay.

53. Eebow waan rumeynay waxaad soo dejisay waxaana raacnay Rasuulka ee nagu qor (nagadhib) la jirka mark-haatiyada, (Umadda Nabi Muxamad).

54. Way dhakreen, Eebana wuu ka abaalmariyey Eebaana u wanaagsan wax abaal mariya.

55. Xusuuso markuu ku yidhi Eebe Ciisow waan ku oofsan waana ku koryeli, waana kaa daahirin kuwii gaaloobay, waxaana yeeli kuwa raaca (xaqa dhabta ah raaca) korka kuwa Gaaloobay tan iyo Qiyaamada, markaasna xaggaygaa laydiin soo celin waana idin kala Xukumi dhexdiina waxaad isku khilaafsanaydeen.

Markuu diray Eebe Ciise waxay kala hor yimaadeen Yuhuud iyo wixii Raacay Gaalnimo, waxaase raacay gargaaraayaashii (Xawaariyiintii) oo xaqa raacay Muslimiinna noqday Eebana warsaday inuu marag ka yeelo mar hadday rumeeyeen xaqa raaceenya Rasuulka, kuwii kale dhagar bay faleen'Eebaana ka abaalmariyey, Ciisana oofsaday daahirin ka yeelay, kuwa Muslimah ee xaqa dhabta ah raacana ka yeeli korka kuwa gaalooba tan iyo Qiyaamada, markay u noqdan kala xukmin. xalka Nabi Ciisen a waa in loo rumeeyo sida Eebe uga waramay iyo Rasuulku, waana addoon Eebe oon mudan in awood ama Ilahaanimo lagu sheego, taasina waa doqonnimo iyo Jaahilnimo daran, maxaa ka fiican in la dhaho waa addoon Eebe doortay oo Nabi ah, mana dhaafsiisna Nabinimo iyo Rasuulnimo. Wakaas xaqu. Aali-Cimraan (52-55).

56. Kuwa Gaaloobase waxaan Cadaabi, cadaab daran Adduun iyo Aakhiraba, mana helaan gargaare.

57. kuwa (Xaqa)rumeeyeys oo camal fiican falay wuxuu u oofin (dhammayn Eebe) ajirkooda, Eebana ma jecla daalimiinta.

58. kaasaan ku akhriyeynaa korkaaga oo aayaad ah iyo xus (Quraan) xigmo leh.

59. Tusaalahaa Ciise Eebe agtiisa waa sida (Nabi) aadam, Eebaa ka Abuuray Carro markaasuu u yidhi ahow wuuna ahaan.

وَأَشْهَدُ بِإِنَّا مُسْلِمُونَ ﴿٦٥﴾

رَبَّنَا إِمَّا مَنْ كَانَ مَعَنَّا أَنْزَلَتْ وَأَتَبَعَنَا الرَّسُولَ

فَأَكُنْ تَبْشِّرَ مَعَ الشَّهِيدِينَ ﴿٦٦﴾

وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرٌ

الْمَكِّرِينَ ﴿٦٧﴾

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَنِ اتَّقَىٰ مُتَوَفِّيَكَ وَرَافِعُكَ

إِلَىٰ وَمُطْهَرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاءُكُلَّ

الَّذِينَ أَتَبْعَكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَمَةِ

ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَخْحُكُمْ بَيْنَكُمْ فِيمَا

كُنْتُمْ فِيهِ تَخْلِيَفُونَ ﴿٦٨﴾

فَلَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَاعْدُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا

فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَمَا الْهُرُمُ مِنْ نَصْرَتِنَ

وَمَا الَّذِينَ ءَامَكُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

فَيُؤْفَقُهُمْ أَجُورُهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ أَظْلَالَيْنَ

ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْنَا مِنَ الْآيَاتِ وَالَّذِي

الْحَكِيمُ ﴿٦٩﴾

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلَ إِادَمَ حَقَّكُمْ

مِنْ تَرَبٍ ثُمَّ قَالَ لَهُمْ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٧٠﴾

60. Xaqu Eebahaa buu ka ahaaday ee ha noqonin kuwa shakiya.

61. ee ruuxii kugula dooda intuu kuu yimid Cilmii ka dib waxaad dhahdaa kaalaya aan u yeedhno Caruurtannada iyo Caruurtiinna iyo Haweenkannaga iyo Haweenkiinna iyo Naftannada iyo Naftiinna markaas aan baryootanno oon lacanadda Eebe kor yeello Beenaa-layaasha.

Waxaa ka mid ah usluubka Quraanka inuu isla sheego had iyo jeer kuwa wanaagsan iyo abaalkooda iyo kuwa xun iyo waxay muiteen, tan kale abuurka (Nabi) Ciise wuxuu u egyptay kii Nabi Aadam xagga Aabbo la'aanta, iyo in Eebe siduu doono wax u abuuro wax la shakiyana ma ahayn, waxaana jidaysan in ciddii Xaqa ku doodda intuu cadaaday lala habaartamo, Aayaduhuna waxay soo dageen mar wafdi Gaalada Nasaarada ah ka yimid xagga Najraan ayna ku murmeen xaalka Nabi Ciise, waxayna ka Codsaadeen inay Nabiga (Naxaris iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) ay la habaartamaan, maxaa yeelay way sii khasaari lahaayeen. Aali-Cimraan (56-61).

62. Kaas (Quraanka) unbaa Qisooyin Xaq ah, Eebe mooyee Ilah (kalana) ma jiro, Eebana waa adkaade falsan.

63. Hadday jeedsadaan Gaaladuna Eebe waa ogyahay kuwa wax fasahaadiya.

64. Waa xad dhahdaa Nabiyow Ehelu Kitaabow u kaalaya kalimo (odhaah) aan u simanahay aniga iyo adinkaba oo ah inaynaan caabudin Eebe mooyee, (wax kale) oynaan lana wadaajin waxba kana yeelan qaardeen qaar Eebayaal, Hadday jeedsadaanna waxaad dhahdaa marag noqda inaan Muslimiin nahay.

65. Ehelu Kitaabow maxaad ugu murmaysaan (Nabi) Ibraahim, Tawreed iyo Injilba lama soo dejin gadaashiisa mooyee, meydaan wax kasayn.

Quraanka unbaa Qisooyin Xaq ah ku suganyihiiin, Eebe mooyee Ilah kalana ma jiro, waana adkaade falsan, ciddii Xaqa ka jeedsatana Eebe waa ogyahay iyo fasaadiyaasha, Xaqana cidna gaar uma laha ee waa loo simanahay, sidoo kale Cibaadada Eebe iyo inaan qaarka kale ka Eebe yeelanin kuna raacin qaloooc, Ciddii Xaqa ka jeedsatana ha ogaato inaan anagu Mu'minin-nahay. Yuhuud iyo Nasaarana ma aha inay ku murmaan in Nabi Ibraahim ka mid ahaa, illeen Tawreed iyo Injilba waxaa la soo dajiyey gadaashiye, Bukhaari waxaa ku sugnaaday in Abusufyaan u galay Qaysarkii Ruum, markaas warsaday Qaysar Nabiga tilmaantiisa, Nasabkiisa, wuxuu u yeedhi iyo Runtiisa markuu u wada sheegayna uu yidhi waa sidaas Nabiyada tilmaantoodu. Aali-Cimraan (62-65).

الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا كُنْ مِنَ الْمُمْتَنِينَ ﴿٦٠﴾

فَمَنْ حَاجَكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ
تَعَالَى وَأَنْتَعَ أَبْنَاهَا نَوْأِيْنَاهَا كُمْ وَنِسَاهَا كُمْ
وَأَنْفَسَاهَا وَأَنْفَسَكُمْ تُمْهَدْ بَتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ
اللَّهُ عَلَى الْكَذَّابِينَ ﴿٦١﴾

إِنَّ هَذَا لِهُوَ الْقَصْصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا لَهُ
وَلِكَ اللَّهُ لَهُ الْعِزِيزُ الْحَرِيكُمْ ﴿٦٢﴾

فَإِنْ تَوَلَّوْ فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُعْسِدِينَ ﴿٦٣﴾

فَلَيَأْهُلَ الْكِتَابَ تَسَاءَلُوا إِلَى الْكَلِمَةِ سَوَاءَ
بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَا تَبْدِئُ إِلَّا اللَّهُ وَلَا شَرِيكَ
لَهُ شَيْئًا وَلَا يَسْتَخِذْ بَعْضَنَا بَعْضًا أَرْبَابًا
مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْ فَقُولُوا أَشْهَدُوا إِنَّا
مُسْلِمُونَ ﴿٦٤﴾

يَأْهُلُ الْكِتَابَ لَمْ تُحَاجِجُوهُ فِي إِبْرَاهِيمَ
وَمَا أَنْزَلَتِ النَّوْرَةَ وَإِلَيْنِجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ
أَفَلَا تَعْقُلُوْنَ ﴿٦٥﴾

66. Kuwanow (Yuhuud iyo Nasaaro) waxaad ku muranteen waxaad wax ka ogtiihiin ee maxaad ugu murmeysaan waxaydaan Cilmi u lahayn, Eebaa og idinkuse wax ma ogidiin.

67. Ma aha (Nabi) Ibraahim Yuhuud iyo Nasaara (midna) waase toosane Muslim ah kana mid ma aha Mushrikiinta (Gaalada).

68. Waxaa Dadka ugu mudan (Nabi) Ibraahim kuwii raacay iyo Nabigan (Muxamad ah) iyo kuwa (Xaqa rumeeey) Eebana waa Waliga (Gargaa-re) Mu'miniinta.

69. Waxay jeclaatay koox ka mid ah Ehelu Kitaabka inay idin baadiyeeyaan, mana baadiyeeyaan waxaan Naftooda ahayn, mana kasayaan.

70. Ehelu Kitaabow maxaad uga Gaaloobaysaan Aayaadka Eebe idinkoo marag ah (og xaqnimadeeda).

71. Ehelu Kitaabow maxaad ugu Khaldaysaan Xaqa baadil (Xumaan) oo u qarineysaan xaga idinkoo og.

Yuhuud iyo Nasaara iyo Gaalada kalaba ma daayaan muran iyo dood, waxay ku murmaan waxayan waxba ka ogayn, sida xaalka Nabi Ibraahim, Nabi Ibraahimna ma ahayn Yuhuud iyo Nasaara midna, wuxuuse ahaa Muslim toosan, oon Gaalada wax ka dhexceeyin, waxaana ugu dhadh Dadka intii raacdya iyo Nabiga Muxamad ah iyo Mu'miniinta, Eebana waa gargaaraaha Mu'miniinta, waxayna dooni Ehelu Kutaabku (Yuhuud iyo Nasaara)qaarkood inay idin dhumiyaan, Naftooda unbayse dhumin mase oga, hadday ka Gaaloobaan Aayaadka Eebe ama Xaqa iyo Xumaanta isku khaldaan ama Xaqa qariyaan iyaga unbay dhibi, Cabdullaahi Binu Mascuud waxaa laga wariyey in Nabigu (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi Nabi kasta wuxuu leeyahay Sokeeye Nabiyada ka mid ah Sokeeyahaygunaa waa aabbahay, jeclaha Eebe, Nabi Ibraahim korkiisa nabadgalyo ha ahaatee. Aali-Cimraan (66-71).

72. Waxay dhaheen koox ka mid ah Ehelu Kitaabka rumeeya waxa lagu soo dajiyey kuwa (Xaqa) rumeeey (Qu-raanka) Maalinta horteeda kana gaalooba maalinta gadaasheeda waxay u dhawyihiin Mu'miniintu inay noqdaane (Gaalooobaan).

هَتَّانُمْ هَذُولَةٌ حَجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ
عَلَمْ قَلِمْ تَحَاجُونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

مَا كَانَ إِنْزِهِمْ بِهُودِيَاً وَلَا نَصَارَىٰ وَلَكِنْ كَانَ
خَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الظَّاهِرِ كِنَّ

إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ بِإِنْزِهِمْ لَلَّذِينَ أَتَبَعُوهُ وَهَذَا
الَّتِي وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٧﴾

وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْيَضُلُونَ
وَمَا يُضْلُلُ إِلَّا نَفْسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

يَأْهُلُ الْكِتَابِ لَمْ تَكُرُونَ بِقَاتِنَاتِ اللَّهِ
وَأَنْتُمْ شَهَدُونَ ﴿٨﴾

يَأْهُلُ الْكِتَابِ لَمْ تَلِسُوْكَ الْحَقَّ بِالْبَيْطَلِ
وَتَكْنُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

وَقَاتَ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَا مَنَّا بِاللَّهِ أُرْبَى
عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَأَكْفَرُوا أَمْرَهُ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٩﴾

73. Hana aaminina (rumeynina) ruuxaan Diintiinna raacin, waxaad dhahdaa Hanuun waa hanuunka Eebe, in la siiyo cid wax la mid ah waxa laydin siiyey ama idinkula doodaan Eebihiin agtiisa, waxaad dhahdaa Fadligu ga-canta Eebe yuu ku suganyahay wuxuuna siiyaa Cidduu doono, Eebaana waa waasac (deeq badane) og.

74. Wuxuuna ku gaaryelaa Naxariistiisa cidduu doono, Eebaana iska leh Fadliga Wayn.

Gaaladu had iyo jeer waa colka Muslimiinta, halkanna waxaad ku arkeysaan Akhlaaq xumadooda iyo khayaamadooda, iyagoo is faray inay isu muujiyaan niska hore Muslimiin, niska dambana muujiyaan Gaalimo, si ay Muslimiinta ugu beeraan shaki iyo walaac, una dhaahaan kuwii Cilmiga lahaa ee rumeyy niskii hore waa kuwaa ka baxeen niskii dambana, waxay kaloo is fareen inayna aaminin ruuxaan iyaga raacin Xasad iyo Xumaan darteed, Eebaase iska leh fadliga iyo wanaaga siinna cidduu doono, Naxariistiisana ku khaasyeeli cidduu doono oo Mu'miniinta ah, illeen waa deeq badanee, taasina waxay inooga digi Gaalada iyo dhagartooda iyo niyad xumaantooda iyo in laga foojignaado. Aali-Cimraan (72-74).

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبْعَدُ دِيْكُوكُ قُلْ إِنَّ الْهُدَى
هُدَى اللَّهِ أَنَّ يُؤْتَنَ أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ
أُوْبُحَاجُودُ عَنْ دِرِيْكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلَيْهِ
٢٧

يَخْصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَأَنَّهُ ذُو الْفَضْلِ
الْعَظِيمِ
٢٨

75. Ehlu Kitaabka waxaa ka mid ah Ruux Haddaad ku Aaminto Xoolo badan ku siin (Nasaarada Qaarkeed) waxaana ka mid ah mid haddaad ku Aaminto Diinaar aan ku siinaynin, inaad kor taagnaato mooyee (waa Yu-huudda iyo wixii la mid ah) waxaana ugu wakan Arrintaas inay dhaheen na-guma laha Umiyiintu Jid, waxayna ku dhihi Eebe Been iyagoo og.

﴿ وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمِنَهُ بِقِنْطَارٍ
يُؤْدِي إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمِنَهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤْدِي
إِلَيْكَ إِلَّا مَادِمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَاتُلُوا
لِيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمَّةِ سَكِيلٌ وَيَقُولُونَ
عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾
٢٩

76. Saas ma aha ee ruuxii oofiya Ballankiisa oo Dhawrsada Eebe waa Jece-lyahay Dhawrsadaayaasha.

بَلِّ مَنْ أَوْفَ بِعَهْدِهِ وَأَتَقَى فَإِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ
٣٠

77. Kuwa ku Gata Ballankii Eebe iyo Dhaartoodii Lacag (Qiimo) yar kuwa-su Nasiib kuma laha Aakhiro, lamana hadlo Eebe (si Naxariis ah) mana dayo Xaggooda Maalinta Qiyaame, mana

إِنَّ الَّذِينَ يَشْرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثُمَّ
قَلِيلًا أُولَئِكَ لَأَخْلَقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

Daahiriyo, waxayna mudan Cadaab
daran.

وَلَا يَرْكِبُهُ وَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

Ehelu Kitaabkii Yuhuud iyo Nasaara waxaa ka mid ahaa kuwo Haddaad waxbadan ku Aaminto kuu soo Celiya sida kuwii Islaamay ama Nasaarada Qaarkeed, waxaase ka mid ah kuwo aan hal diinnaar Had-daad ku Aaminto aan ku siineyn inaad kor joogto mooyee sida Yuhuudda oo dhihi Xaq naguma leh Muslimiintu Beenna Eebe ku sheega iyagoo wax og, waxaase Eebe jecelyahay kuwa Oofiya Ballanka oo dhawrsada, Ciddiise ku gadata Ballanka Eebe iyo Dhaartiisa Xoolo was Midaan Nasiib ku lahayn Aakhiro oon Naxariis Eebana helayn Qiyamaada Cadaab daranna u suggaaday. Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Ruuxii ku Goosta Xoolo Ruux Muslim ah Xaq darro dhaar wuxuu la kulmaa Eebe isagoo u Cadhaysan. (Imaam Axmed) taasina waxay ku tusin in layska dhawro Xaqa Dadka oon Xaq darro lagu Cunin, Haddii kale ha sugo Halaag iyo Ciqaab. Aali-Cimraan (75-77).

78. Waxaa ka mid ah (Yuhuudda) Kox ku Leexisa Carraabkooda Kitaabka (Quraanka) si aad ugu malaysaan Kitaabka, kana mid ma aha Kitaabka waxayna odhan Isagu wuxuu ka ahaa-day Eebe agtiisa kamana ahaanin Eebe agtiisa. waxayna ku dhihi Eebe Been iyagoo og.

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُنَ الْأَسْنَهَ بِالْكِتَبِ
لِتَحْسِبُوهُ مِنَ الْكَتَبِ وَمَا هُوَ مِنْ
الْكَتَبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ
وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذَبُ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ

79. Kuma haboona Dad in Eebe siiyo Kitaab, Xukun iyo Nabinimo markaas ku dhaha Dadka Addoomo ii noqda Eebe ka sokow, hasayeeshee noqdo Culimo (Dabeeeco fican) Kitaabkaad baraysaan dartiis iyo waxaad baranaysaan.

مَا كَانَ لِشَرِّ إِنْ يُوقَتِيهُ اللّٰهُ الْكَتَبُ وَالْعُكْمُ
وَالثُّبُوْةُ شُمُّ يَقُولُ لِلنَّاسِ كُوْنُوا عِبَادَاتِي
مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَكِنْ كُوْنُوا رَبِّيْنِيْنَ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ الْكَتَبَ وَبِمَا كُنْتُمْ نَدْرُسُونَ

80. Idinmanna farayo Eebe inaad ka yeelataan Malaa'igta iyo Nabiyada Eebayaal, ma wuxuu idin fari Gaalnimo intaad Muslim noqoteen ka dib.

وَلَا يَأْمُرُوكُمْ أَنْ تَنْجُذُوا الْمُتَّكِّهَ وَالَّذِيْنَ أَرْبَابًا
أَيْأَمُرُوكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدِ آتَيْنَاكُمْ سُلْمَوْنَ

Yuhuud waxaa Caadadeeda ka mid ah Xaq diido iyo Hadal Leexin, waxaana ka mid ah kuwo badala Hadalka Eebe oo Waji kale u yeela si ay Dadkaan wax aqoonin ugu khaldaan, iyagoo dhihi wuxuu ka soo dagay xagga Eebe, kamana imaan xagga Eebe ee was been ay ogyihin. Diinta Islaamkuna ma ogola in Cid'aan Eebe ahayn la caabudo ama Addoon loo noqdo aad Caabudid, waase in la noqda Culimo toosan marba haddaad Kitaabka Akhriyeysaan ama baranaysaan, Eebana ma faraayo in laga yeesho Malaa'igta iyo Nabiyada Ilaahyo, Eebana Gaalnimo ma faraayo Cidna, waxayna soo degtay Aayaduhu mar Gaalo Yuhuud iyo Nasaara ah ku dhaheen Nabiga ma waxaa noogu yeedhi inaan ku Caabudno sidii Ciise loo Caabuday, oo Nabigu yidhi: Eebaan ka maganalay inaan Caabudo wax ka soo hadhay, Daxaagna wuxuu yidhi: Waxaa Xaq ku ah ruuxii Quraan baaraan inuu Faqiih ahaado. Aali-Cimraan (78-80).

81. (Xusuuso) markuu ka qaaday Eebe Ballan adag Nabiyada waxaan idinsiyo oo Kitaab iyo Xigmo ah markaas idiin yimaado Rasuul rumeyn waxaad haysataan waa inaad rumey-saan una gargaartaan, kuna yidhi (Eebe) Ma qirteen oo ma qaadeen Ar-rintaas Ballankeyga ah oo dheheen waan qirnay (ogolaanay) markaas ku yidhi Marag ka noqda Anna la jirkiina yaan ka mid noqon kuwa marag kici.

وَإِذَا أَخْذَ اللَّهُمَّ مِنْقَ الْيَتَمَ لَمَاءَ تَيْتَمَّ
وَمِنْ كَتَبِ وَحِكْمَةٍ ثَمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ
مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتَقْرِئُنَّ يَهُ وَلَتَنْصُرُنَّهُ
قَالَ أَفَرَأَتُمْ وَآخْذَمُ عَلَى ذَلِكُمْ إِصْرِي
قَالُوا أَفَرَنَا قَالَ فَأَشْهِدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ
مِنَ الشَّهِيدِينَ

82. Ruuxiise jeedsada intaas ka dib kuwaasi waa kuwo Faasiqiin ah.

فَمَنْ تَوَلَّ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ

83. Ma Diinta Eebe waxaan ahayn yeey rabaan isagoo u hogaansamay waxa Samaawaadka iyo Dhulka ku sugan ogolaan iyo ikraahba Xaggiisaana loo Celin (Dadka).

أَفَغَيْرِ دِينِ اللَّهِ يَعْبُدُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ
مَنِ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا
وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

84. Wuxaad dhahdaa waxaan rumey-nay Eebe iyo waxa nalagu soo dajiyey iyo waxa lagu soo dajiyey (Nabi) Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub, Faracyadii, wixii la siiyey Muuse, Ciise iyo Nabiyadii Xagga Eebahood kala bixin mayno dheddoona Anaguna Eebaan u hogaansameynaa.

قُلْ إِنَّمَا يَنْهَا اللَّهُ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ
عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى
وَعِيسَى وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نَرَقُ بَيْنَ
أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لِهُمْ سَلِيْلُوْنَ

85. Ruxii doona Diin aan Islaamka ahayn laga aqbali maayo, Aakhirana wuxuu noqon kuwa khasaaray.

وَمَنْ يَتَّبِعَ عَدَدَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ
وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَيْرِينَ

Waxay Aayaduhu Cadayn in Eebe Ballan adag ka qaaday Nabiyada inay Isrumeeyaan isuna gargaaraan, Siduu Ballan uga qaaday in hadday haleelaan Nabiga Muxamed ah u rumeeyaan uguna gargaaraan, ayna aqbaleen Ciddii ka leexatana ay Xumaan, Xaqna ma aha in waxaan Diinta Islaamka ahayn la doono, illee Eebaa wax kastaa u hogaansamaye waanaa in la rumeeyo. Nabiyada Eebe dhamaantood lana kala saarin, Diinaan Islaamka ahayn Ruxii doonana wax lagama aqbalo wuuna khasaari Aakhiro, Rasuulkuna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: Ruxii Camal fala waxaan haysanno waxaan ahayn waa lagu Celin. Waa Saxiix. Aali-Cimraan (81-85).

86. Sidee u Hanuunin Eebe Qoom Gaaloobay rumayn ka dib, oo qiray in Rasuulku Xaq yahay una Yimaadeen Xujooyin, Eebana ma hanuuniyo Qoom Daalimiin ah.

كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ
وَشَهَدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي النَّقْوَمَ الظَّلَمِينَ ﴿٤١﴾

87. Kuwaas abaalkoodu waa Lacnad Eeboo korkooda ah iyo Malaa'igta iyo Dadka Dhammaantiis.

أُولَئِكَ جَرَأُوهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَفْكَةَ اللَّهِ
وَالْمَلَكِيَّةُ وَالنَّاسُ أَجْمَعُونَ ﴿٤٢﴾

88. Wayna ku waari (Ciqaatbtooda) dhexdeeda lagamana fududeeyo Caadabka lamana Sugo.

خَلِيلِنِ فِيهَا لَا يُنْفَعُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ
يُنَظَّرُونَ ﴿٤٣﴾

89. Kuwa Toobad keena intaas ka dib mooyee oo wanaajiyaa Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٤٤﴾

90. Kuwa Gaalooba rumayn ka dib, markaas kororsada Gaalnimo lagama aqbalo Toobadooda kuwaasina waa kuwa Dhumay.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا
لَّنْ تُفْلِلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

91. Kuwii Gaaloobay oo dhintay iya-goo Gaalo ah lagama aqbalo mid ka mid ah Dhulka Muggii oo Dahab ah hadduu isku furto, kuwaasina waxaa u sugnaaday Cadaab daran wax u gargaarana ma leh.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَا لَوْا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يُفْلِلَ
مِنْ أَحَدٍ هُمْ قِلَّةُ الْأَرْضِ ذَهَبًا
وَلَوْ أَفْتَدَيْهُمْ بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٤٦﴾

Eebaan ka Magangallay Dhumid Hanuun ka Dib. waxay soo dageen Aayaduhu mar Nin reer Madiina ahaa Islaamay haddana Gaalnimo u noqday haddana Qoomameeyay oo Cidduu warsaday inuu Toobadleyahay iyo in kale wuxuuna mudan ruuxii Islaanimo ka dib Laabta Ciqaab daran oo uu ku waari, Cidiise Toobadkeenta wuu ka aqbali Eebe una dhaafi Dambiga Cidiisi ku sii Madax adayta Gaalnimada oo sii korarsata Toobad lagama Aqbalo wayna Baadiyoobeen, Cidi Saas ku dhimatana lagama aqbalo Dhulka Mugis oo Dahab ah hadduu isku furto, wuxuuna mudan Cadaab daran, wax u gargaarina ma jiro.

Waxaa sugnaaday in mid Ehelu Naarka ah loo dhihi Qiyaamada ka warran haddaad leedahay waxa Dhulka ku sugar maysku furan lahayd markaasuu dhihi: Haa, markaasuu Eebe dhihi wax ka fudud yaan kaa doonay oo ballan kaaga qaaday Duudkii Nabi Aadam waa inaadan ii Shariig yeelin (Ila Caabudin wax kale) waadna diiday Gaalnimo mooyee, (Basaar). Aali-Cimran (86-91).

92. Ma gaadhaan sama fal intaad wax ka bixisaan wawaad jeceshihiin, wawaad bixisaana Eebe waa ogyahay.

93. Cuntada dhamaanteed xalaal bay u ahayd Banii-israa'iil wuxuu ka reebay Israa'iil Naftiisa mooyee, soo degidii Tawreed ka hor wawaad dhahdaa keena Tawreed oo Akhriya haddaad runlow tiihiin.

94. Ruuxii ku been abuurta Eebe kor-kiisa intaas ka dib kuwaasu waa uun Daalimiin.

95. Wawaad dhahdaa Runbuu sheegay Eebe, ee raaca Milladda Ibraahiim (Jidkiisii) isagoo toosan, kamana mid ahayn Mushrikiinta.

Aayaddu waxay Caddayn inaan Wanaagga dhabta ah la gaadhayn inta laga bixiyo wixa la jecelyahay Qaarkiis, markay Aayaddu soo degtay yaa Abuu Dhalxa Beertiisi Sadaqaystax, markaasa Nabigu faray (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu Qaraabadiisa ku Sadaqaysto, markaasu u qaybiyey. Tan kale waxay ahayd Yuhuud tahayna Xaq diidayaal Warsi iyo Xujo badan-waxayna Nabiga Warsadeen wixii ka Reebanaa Israa'iil oo Cunno ahaa, wuxuuna Eebe u sheegay in Cunadu Xalaal u ahayd wuxuu isagu is ka reebay mooyee, Tawreed ka hor, ee ha akhriyeen Taweed hadday run sheegi, Ciddise Been aburta waa Daalimad, Eebana Run buu sheegay ee halha raaco Wadadii Nabi Ibraahim oo ah Diinta Islaamka ah, Gaalana wax isuma ahayn Nabi Ibraahim. Ibnu Cabas wuxuu yidhi: Israa'iil «waa Yacquub» wuxuuna ku Nadray Hadduu Eebe Caafiyoo Inuusan Cunin Xubnaha Qaarkood isaga iyo Caruurtiisu. Aali-Cimraan (92-95).

96. Guriga ugu horreeyey ee loo soo dejiyey Dadka waa kan Maka (Kacabada) waana barakaysanyahay waana Hanuunka Caalamka.

97. Waxaa ku sugar Aayaad Cad Cad Maqqaamu Ibraahiimna (waa ku yaal) Ruuxii galana wuxuu ahaan Aamin, Eebana wuxuu ku leeyahay Dadka Xajka Baydka Ruuxii kara Wadada, Ruuxii Gaaloobana Eebe waa ka kaaftoonyahay Caalamka.

98. Wawaad dhahdaa Ehelu Kitaabow maxaad uga Gaaloobaysaan Aayaadka Eebe, isagoo Eebana Marag u yahay wawaad Camal falaysaan.

99. Ehelu Kitabow maxaad uga Celi-naysaan Dadka Eebe Ruuxii Rumeyn

لَنْ نَسْأَلُ الْإِرْحَقَ تُنْفِقُوا مِمَّا تُجْبِي
وَمَا نُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيهِ

كُلُّ الظَّهَارِ كَانَ حَلَالَنِي إِسْرَاءِيلَ إِلَّا
مَاحَرَمَ إِسْرَاءِيلَ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قِبَلِ أَنْ تَنَزَّلَ
الْتَّوْرَةُ فَلَمْ فَلَّوْا بِالْتَّوْرَةِ فَأَتَلُوهَا إِنْ كَثُمْ

صَدِيقَكَ

فَنَّ أَفْرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذَبُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ

فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّعِنْ مَلَةً إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا

وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لِلَّذِي يُبَكِّهُ مُبَارَكًا
وَهُدًى لِلْعَلَمَيْنَ

فِيهِ مَا يَنْتَهِي إِلَيْهِ مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ
إِمَانًا وَلَهُ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مِنْ أَسْطَاعَ

إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ

غَنِيٌّ عَنِ الْمُعَلَّمِينَ

قُلْ يَأَهِلُّ الْكِتَابِ لِمَنْ تَكَفَرُونَ يَعِيشُوا بِاللَّهِ

وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا عَمَلُونَ

قُلْ يَأَهِلُّ الْكِتَابِ لِمَ تَصْدُدُونَ عَنْ سَبِيلِ

idinkoo la dooni (Xaqa) Qalloom idinkoo marag ah Eebana ma halmaansana waxaad Falaysaan.

Eebe wuxuu sheegi in Guriga ugu horeeyey in Eebe lagu Caabudo uu hayah Kacbad'a'Eebana waa sharifay Baydkas iyo Masaajidka barakaysan ee Maka, waxaana ku sugan Aayado waa weyn oo ka mid hayah Maqaamu Ibraahiim, Ciddii Gashana waa Aamin, Eebana Dadka wuxuu ku waajibiyey Ciddii karta inay u Xajjiyaan Baydkas, Ciddii iska diida isagoo karana Eebe waa ka kaafstoonyahay Gaalo. Abuudar waxaa laga warriyey inuu yidhi: Waxaan idhi: Rasuulka Allow Masaajidkee u horeeyey? markaaasuu yidhi Masaajidka Xurmaysan (ee Maka) waxaan idhi yaa ku xiga? waxuu yidhi Masaajidka Aqsa (ee Quds) waxaan idhi imisaa u dhaxaysay? wuxuu yidhi Afartan, waxaan idhi yaa ku xigay? wuxuuna yidhi Meejji Salaadi kugu haleeshaba ku tuko dhamaan waa Masaajide (Imaama Axmed) Yuhuud iyo Nasaaraan Xaqay ka gaaloobi iyagoo arka, kana leexin Dadka, ayna Ceeyabni oo Qalloom, waana wax la yaab leh inay saasu Caado u tahay. Maantadan aan joogno waxay Muslimiinta iyo Diinta Islaamka ku hayaan wax la helmaami karo ma aha. Aali-Cimraan (96-99).

100. Kuwa (Xaqa) rumeyow Had-daad Adeecdaan (Maqashaan) Koox ka mid ah kuwa la Siiyey Kitaabka (yu-huud iyo Nasaara) waxay idii Celin limaankiin ka dib Gaalnimo.

101. Seed u Gaaloobaysaan idinkoo laydinku kor Akhrin Aayaadka Eebe Dhexdiinnana Joogo Rasuulkiisii, ruuxii Cuskada Eebe (oo ka dhawrsada) waxaa lagu hanuuniyey Jidka Toosan.

102. Kuwa (Xaqa) rumeyow ka dhawrsada Eebe dhawrsashadiisa Xaqa ah, hana dhimanina idinkoon Muslim ahayn.

103. Qabsada Xadhigga Eebe (Is-laamka) dhamaantiin hana kala tagina, xusana Nicmada Eebe ee korkiinna ah, markaad Col ahaydeen oos isu Dumay Quluubtiinna ood Noqoteen Nicmada Eebe darteed Walaalo, idinkoo ahaa Qar God Naar ah, oos idinka koriyey Xaggeeda, saasuu idiinku Cadayn Eebe Aayaadkiisii si aad u Hanuuntaan.

Eebe wuxuu sheegay in hadday Mu'miniintu maqlaan warka Gaalada ay Xasdi Jidka Xaqa ahna ka leexin, maxaa yeelay Gaaladu waa Colka Mu'miniinta waxayna ku dadaali say u Gaalayn lahaayeen, mana haboona in la Gaaloobo iyadoo Xaqa la haysto oo Cad yahay, tan kale waa in Eebe la Cuskadaa, Cibaado dhab ahna la Caabudaa, Muslimimana lagu dhintaa, lana Qabsado dhammaan Xadhigga Eebe oon lana kala tagin, lana Xusuusnaado side Eebe isagu soo Dumay Qalbiga Muslimiinta iyago Col ahaan Jiray, ku Dhicid Naareedna u dhawaa kana koriyey, una Cadeeyay Aayaadka Eebe si ay u Hanuunaan. Waxaa Sugnaatay: Dhawrsashada Eebe waa in la Adeecoon la Caasiyin, laguna Mahdiyya lagana Gaaloobin lana Xussoo la Halmaamin (Xaakim)'Tilmaanta Quraunkuna waxaa ka mid ah: Inuu yahay Xadhigii Eebe ee Adkaa iyo Jidkiisii Toosnaa, waxaase loo baahanyahay Walaalmimo, Isku duubaan, Xaq raacid, Gaalo ka digtoonaan iyo Toosnaan. Aali-Cimraan (100-103).

اللَّهُ مَنْ إِمَانَ بِهِ عَوَّنَاهُ عَوْجَاجَ وَأَسْمَ شَهَدَةَ
وَمَا أَلَّهُ بِغَفْلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ لُطْفَيُّنَا فَيَقَعُ إِلَيْهِنَّ
أُولُو الْكِتَابِ يَرْدُو كُمْ بَعْدَ إِعْنَاكُمْ كَفَرُوكُمْ ﴿١٢﴾

وَكَيْفَ تَكُفُّونَ وَآتَنُّمْ تُنَاهِيَّ عَنِّكُمْ مَا يَبْتَلِيهِ
وَفِي كُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَتَعَصَّمْ بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ
إِلَى صَرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٣﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقْانِيهِ وَلَا مَوْنَةَ
إِلَّا وَآتَنُّمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

وَأَعْصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَنْقِرُوهُ
وَإِذَا كُرُوا يَعْمَلُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ إِذَا كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَالَّتِي
بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبِرُوهُمْ يَنْعَمُوا بِخَوْنَا وَكُنُّمْ
عَلَى شَفَاعَهُرُوهُمْ مِنَ النَّارِ فَإِنَّدُكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ مَا يَأْتِيَهُمْ لَعْلَكُمْ تَهَدُونَ ﴿١٥﴾

104. Ha laydinka helo Umad u yeedha Khayrka oo fari Wanaagga oo ka reebta waxa la Naco (Xumaanta) kuwaasiina waa uun kuwa Liibaanay.

105. Hana noqonina kuwa kala tegay oo kale ee iskhilaafay intay u yimaadeen Xujooyin ka dib kuwaasina waa kuwa Cadaab weyn u Sugnaaday.

106. Maalintay Caddaan (Nuuri) Wajjiyal oyna Madoobaan (Doorsoomi) Wajjiyal, kuway Madoobaato Wajiyadoodu (Waxaa lagu dhihi) miyaad Gaaloowdeen Rumeytiini ka dib, Dhadhamiya Cadaabka Gaalnimadiinii darteed.

107. Kuwuu Caddaado (Nuuro) Wajigoodu Naxariista Eebe Dhexdeeday ku waarayaan.

108. Taasi waa Aayaadkii Eebe oon ugu Akhriyeynaa korkaaga si Xaq ah, Eebana ma aha mid la doona Dulmi Caalamka.

109. Eebe waxaa u sugnaaday waxa Samaawaadka iyo Dhulka ku Sughan, Xaggiisaana loo Celiyaa Umuuraha.

وَلَئِنْ كُنْتُمْ أَمْةً يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَنَهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَقْرُبُوا وَاحْتَلَمُوا إِنْ بَعْدِ
مَاجَاهُمُ الْيَتَّسُّرُ وَأُولَئِكَ لَمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

يَوْمَ تَبَيَّضُ رُؤُوفُهُمْ وَسُوْدُ وَجْهِهِمْ فَإِنَّمَا الَّذِينَ
أَسْوَدَتْ وُجُوهُهُمْ أَكْرَمُهُمْ بَدَأْ يَأْمُرُونَ
فَذُوو قُوَّةٍ أَعْذَابٌ بِمَا كَنْتُمْ تَكْفُرُونَ

وَأَمَّا الَّذِينَ أَيْضَطُتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ
هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ

تِلْكَ مَا يَكُثُرُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْكَ بِالْحِقْقَةِ
وَمَا أَلَّهُ بِرُّبُودٍ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ

وَلَلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُ الْأُمُورُ

Ummadan Muslimka ah wuxuu Eebe faray Inay Khayrka u yeedhaan, Wanaaggana Faraan Xumaanta reebaan, si ay Liibaanaan, oyna ka figaadaan kala tag iyo iskhilaaf, iyagoo Xaq u yimid, si ayna ula mid noqonin Gaalada Cadaab daran Mutay Maalinta Qiyaamana Wajiyada Mu'miniintuna way Dhalaali'kuwa Gaaladuna way Doorsoomi oo Madoobaan, Mu'miniintuna Janay ku waari, Gaaladuna Naarbay Dhadhamin, Aayaadka Eebana waa Xaq sughan, isagaana iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, Umuuraha oo dhanha Xaggiisaan loo Celin, Fadli badan yaanaa ku soo arooray Khayrkoo lays faro iyo Xumaanta oo layska reebo, waana Tiirkha Diinta Islaamka laguna Sharifay Ummadan Muxamdiyada ah.

Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ruuxii arkaa Xumaan ha ku dooriyo Gacanta, hadduusan karin Carrabka, hadduusan karin Qalbiga, waana Jimaanka u tabar yar (Muslim) mar kale wuxuu yidhi: Eebaan ku dhaartee Wanaagaad faraysaan oo Xumantaaan reebaysaan ama wuxuu Eebe u dhaawiyahay inuu idinku diro Ciqaab agtiisa ah, ood Baridaan oosan idin Ajiibin. (Axmed iyo Kuwa kale). Taasina waxay ku tusin Ahmiyadda umuurtaas iyo in Ummadii ka tagtaa ay mudan Ciqaab Halaag. Aali-Cimraan (104-109).

110. Waxaad tiihiin Ummadda u Khayroon ee loo soo bixiyey Dadka, waxaad fartaan Wanaagga waxaadna ka reebtaan Xumaanta waxaadna ru-

كُنْتُمْ حَيْرَةً أَمْهَأْتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَنَهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ

meysaan Eebe, hadday rumeyyaan Ehe-lu Kitaabku (Xaqa) Saasaa u khayr-roonaanlahayd, waxaa ka mid ah Mu'miniin, badankoodna waa Faasiqiin.

111. Idin wax yeellayn mahayaan wax dhibah mooyee, hadday idin la dagaal-lamaana waxay idiin jeedin Dabada (way carari) loona Gargaari Maayo.

112. Wawaanaa lagu qadaray Korkoo-da Dulli meel kastooy joogaanba, Xad-hig Eebe iyo Xadwig Dad mooyee, waxayna la noqdaan Cadho Eebe, waxaana lagu qadaray Miskiinimo, waxaana ugu wacan inay ka gaaloobaan Aayaadka Eebe Dilayaanna Nabiyada Xaq daro, waxaana ugu wacan Caasinimadooda iyo Xadgudubkooda.

Eebe wuxuu sheegay in Ummadda Muxamadiyada ah u Khayrbadan tahay Umada, maxaa yeelay Wanaaggay Faraan'Xumaantana way reebaan, Eeban way rumeyyaan. Rasulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Anagaa ugu dambeyna Dadka uguna horay Qiayamada, uguna hor gali Jannada, in kastoo horteen la siiyey Kitaab inagana ka dib layna siiyey, waxaana Eebe nagu hanuuniyey waxay isku Khilaafeen oo Xaq ah, Maantana way isku Khilaafeen, Dadkuna innagay ina raacaan, Barri Yuhuudbaa leh, Bari dambana Nasaara. (waxaa wariyey Abuu Yaclaa). Xumaanta Yuhuud iyo sida loo duleeyeyna wax badan yuu Quraanka ku waramay, hadday Muslimiin dhab ah la dagaalamaanha way Jabi ooy Carari, Dullibana lagu Qadaray iyo Cadho Eebe, Illeen Aayaad-ka Eebe yey beeniyene oo Ambiyaday Xaq darro ku Dili jireen oo waxay la imaanayeen Xumaan iyo Xad gadub. Haddaanse aragno inay Gaaladu Ayaamahan isugu tagteen Muslimiinta Dhulkiil Islaamkana qabsadeen Dadkiina laayeen taas waxaa sababay Muslimiinta oo Jahaad dhab ah Jahaadin, si xaq ahna u raacin Amarka Eebe, markayse si dhab ah Eebe u Adeecaan Xadhippa Eebana wada qabsadaan shaki ma laha inay Adkaan'Xaqodana soo Ceshan'Caalamkuna Khayr ku hogaamin sida Eebe Ballan qaaday. Aali-Cimraan (110-112).

113. Isku mid ma aha, Ehelu Kitaab-ka waxaa ka mid ah Ummad u Taagan (Xaqa) oo Akhrida Aayaadka Eebe Saacadaha Habeenka iyagoo Sujuud-san, (waa Cabdullaahi Binu Salaamo iyo Saaxiibadii).

114. Rumeynna Eebe iyo Maalinta Dambe farana Wanaagga kana reeba waxa la naco (Xun) una dag dagi Wa-naagga, kuwaasi waxay ka mid yihiin kuwa suuban.

115. Waxay Falaan oo Khayr ah laga-

وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْلَا مَنْ أَهْلَ الْكِتَابِ
لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ
وَأَكَمَّ رَهْمَ الْفَدِيقُونَ

لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا آذَىٰ وَإِنْ يُقْتَلُوكُمْ
يُولُوكُمُ الْأَذْبَارُ شَمَّ لَا يُنْصَرُونَ

ضَرَبَتْ عَلَيْهِمُ الْأَذْلَةُ أَيْنَ مَا تَفْعَلُو إِلَّا جَبَلَ مَنْ
اللَّهُ وَحْدَهُ مِنَ النَّاسِ وَبَاءُوا بِعَذَابٍ مِنَ اللَّهِ
وَضَرَبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَانُوا إِكْفَارُونَ بِإِيمَانِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ
يَعْرِجُ حِقْ دَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

لَيُسْوَا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أَمْ قَاتِلَهُمْ
يَتَلَوَّنَ أَيَّتِ اللَّهَ أَنَّهَا أَتَيَّلِهِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ

يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَا عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسْرِعُونَ
فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ
وَمَا يَفْعَلُو أَيْنَ خَيْرٌ فَإِنْ يُكْثِرُوهُ

ma qariyo (Dayaco), Eebana waa ogya-hay kuwa dhawrsada.

116. Kuwa Gaaloobay kama kaafido Xoolahoodu iyo Caruurtoodu Eebe Xaggiisa waxba, kuwaasuna waa Ehelka Naarta wayna ku Dhex waari.

117. Waxay Bixiyaan Noloshan Ad-duunna waxay la mid tahay Dabayl Qabow (daran) oo ku dhacday Beer Qoom dulmiiyey Naftooda ooy Halaagtag, ma dulmiyin Eebe iyagaase Naftooda Dulmiiyey.

Marka Quraanku Ehelu Kitaabka wax kasheegi wuxuu u jeedaa kuwa Xaqa ka leexday, hase yeesh ee kuwa rumeeey Xaqa sida Asaxaabigii Cabdullaahi Binu Salaam iyo Saaxiibadiisii kale, kuwaasoo Eebe ku tilmaamay Aayadahan Camalkoodii iyo waxa Eebe ku abaal marin oo Wanaag ah, kuwa Xaqa ka Gaaloobayse waxba uma taraan Xooo iyo Caruur, waxayna mudan Naar, Waxay Adduunka ku bixiyeenna waxuu la mid yahay Beer Dabayl darani Halaagtag, Eebana Cidna ma Dulmiyo ee Dadku iyagaa Naftooda Dulmiya, Camalka Fiican ee layska abaal marin waxaa u shardi ah Eebe rumeyn iyo Xaq raacid, iyo Toosaan, hadii kale waxay noqon wax kama jiraan iyo Lugooyo.

Aali-Cimraan (113-117).

118. Kuwa (Xaqa) rumeyow ha ka yeelanina Saaxiib (Hoose) wax idinka soo hadhay, kuma gabood falaan Fasaadintiinna waxayna Jecelyihii dhib-kiinna, waxay ka muuqataa Cadhadu Afkooda, waxay qarsan Laabahoodu yaa ka weyn, waan idii Caddaynay Aayaadka haddaad wax kasaysaan.

119. Idinkani waad Jeceshihiin Iyagna idinma jecla, waxaadna rumeysaan Kitaabka dhammaantiis, hadday idin la kulmaanna waxay dhahaan waannu rumeynay Hadday kaliyoobaanna waxay idii Qaaniinaan Xubnaha (Faraaha) Cadho darteed, waxaad dhahdaa ku dhinta Cadhadiinna, Eebana waa ogyahay waxa Laabta ku sugaran.

120. hadday idin taabato Wanaag way Xumeysaan hadday idinku dhacdo Xumaanana way ku Farxaan, haddaad Samirtaan ood Dhawrsataan idinkama

وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُقْبِرِينَ ﴿١١٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ يَعْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ
وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْءًا
وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٧﴾
مُثْلُ مَا يَنْفُقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
كَمَلَ رِيحَ فِي هَبَّاصٍ أَصَابَتْ حَرَثَ قَوْمٍ
ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكَهُمْ اللَّهُ
وَلَا كُنَّ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

يَتَأَلَّمُ الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنْخُذُوا إِطَانَةً
مِنْ دُورِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ حَبَالًا وَدُوَّا مَاعِنْتُمْ
قَدْ بَدَأْتِ الْبَغْضَاءَ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي
صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَنَا لَكُمْ الْآيَتِ
إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٩﴾

هَتَّأْتُمُ أُولَئِكَ مُجْبُوْهُمْ وَلَا يُجْبُونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ
بِالْكِتَابِ كُلُّهُ وَإِذَا لَقُوْكُمْ قَالُوا أَمَنَّا وَإِذَا خَلُوْا
عَضُوا عَلَيْكُمْ أَلَانَ مِنَ الْغَيْظِ فَلُّمُوتُوا
يُعَيِّنُكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِدَارَاتِ الْأَصْدُورِ ﴿١٢٠﴾

إِنْ تَسْكُمْ كَحْسَنَةً سَوْهُمْ وَإِنْ تُصْبِحْكُمْ
سَيْئَةً يَقْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا

dhibayso Dhagartoodu waxba, Eebana waxay Camal fali wuu Koobay.

لَا يَضْرُكُمْ كَيْدُهُمْ سَيِّئًا

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مُحِيطًا

Eebe Sareeye wuxuu uga digi Mu'miniinta inay Gaalada ka yeeshaan Saaxiib gaar ahaaneed ooy Sirtooda ku Qarsadaan, taasi ma haboona oo Gaalo layskuma halleeyo, illeen waa Col Xumaan kula jecel, mararna ka sheega Afkooda, inkastoo waxa Laabta kaga jiraat ka weynyahay, Arrintaasna waa Xaal Eebe ogaysiijey Mu'miniinta hadday wax fahmi ooy waana Qaadan, Ma aha inaan jeclaanno iyagoo ina Necab, oon rumeynay Xaqqa dhammaan iyaguna ka Gaaloobeen, oyna Khayaani Mu'miniinta ooy Wanaag u muujin markay isla joogaan, markay kali noqdaanna Cadho Faraha inoola Qaniini, ha ku Dhinteen Cadho, Wanaageenay ka nixi oo Xumaanteenay ku Farxi, Haddaansae adkeysanno oo Toosnaanno Dhagartoodu waxba inama yeesho, illeen Eebaa koobay waxay Qarsan ama Camalfali oo Xumaan ah. Waxaa la sheegay in Cumar Binu Khadhaab lagu yidhi: Waxaa jooga Wiil Gaal ah oo wax Qora ee maad Qoraa ka dhigatid markaasuu yidhi: Ma waxaan ka dhigan Saaxiib Hoose (Bidhaano) waxaa ku dhacay Muslimiinta oo Dulli iyo kala tag ah waa markay Gaalo Saaxiib moodeen, iyaguna Colloobeen oy Qaybsameen, waase in laga baxo arrintaas. Aali-Cimraan (118-120).

121. (Xusuuso) markaad ka Kallah-day (tagtay) Ehelkaaga adoo u yeeli Mu'miniinta Goob Dagaal Eebana waa Maqle og.

وَإِذْ عَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبُوئِ الْمُؤْمِنِينَ
مَقْعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَيِّعُ عَلَيْهِ
١٢١

122. Markay Hamiday «Doontay» Labo Kooxood oo idinka mid ah inay Fashilaan (Cabsadaan) Eebana Wali-gooda (Gargaarahooda) ahaa ee Eebe uun ha tala saarteen Mu'miniintu.

إِذْ هَمَّتْ طَآفِقَاتٍ مِنْكُمْ أَنْ تَقْسِلُوا إِلَهً
وَلِيَهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلَيْسُوا بِالْمُؤْمِنِينَ
١٢٢

123. Dhab ahaan buu idii ku Gargaaray Eebe (Maalintii) Badar idinkoo dulaysan «Tabar yar», ee ka Dhawrsada Eebe waxaadna mudantihiin inaad ku Mahdisaan.

وَلَقَدْ نَصَرَ اللَّهُ سَدِيرًا وَأَنَّمَا أَذْلَلَهُ فَاتَّقُوا اللَّهَ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
١٢٣

124. Markaad ku lahayd Mu'miniinta Miyuusan idiinku Fillayn inuu idinku Xoojiyo Eebihiin Saddex Kun oo Malaa'ig ah oo soo Degi.

إِذْ تَقُولُ الْمُؤْمِنِينَ أَلَيْكُنْ كِفْكِنْكُمْ أَنْ يُبَدِّلُوكُمْ
رَبِّكُمْ شَكَّلَهُمُ الْغَيْرُ مِنَ الْمُتَكَبِّرِ كَمُزَّلِّيَ
١٢٤

125. Waa na kaafiyaan ee haddaad Samirtaan (Adkeysataan) ood dhawrsataan (waydinku fillaan) waxayna idiinku imaan deg daggooda, kaasnaa waa Xoojin Eebihiin Shan Kun oo Malaa'ig ah oo Calaamaysan.

بَلْ إِنْ تَصِدُّو أَوْ تَقْعُدُو إِنَّكُمْ مِنْ قَوْرِهِمْ
هَذَا إِنْدِدَكُمْ رَبِّكُمْ ضَمَّنَهُ مَنْهُو مِنَ الْمُتَكَبِّرِ
مُسَوِّمِينَ
١٢٥

126. Uma yeelin Eebe (Arrintaas) Bis-haaradiinna mooyee iyo inay ku Xasis-ho Quluubtiinnu isaga, Gargaar aan Eebe agtiisa ahayna ma jiro ee ah Adkaade Falsan.

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشَرَى لَكُمْ وَلَطَمَّنَ مُلْوِبِكُمْ
يَهُ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْكَبِيرِ
١٢٦

127. Si uu u Gooyo (Halaago) qayb ka mid ah kuwa Gaaloobay ama Walba-haariyo oy Noqdaan iyagoo Khasaa-ray.

Aayadahan wuxuu Eebe kaga warami Dagaalladii Uxud iyo Badar oo Tan hore ahayd Bishii Soontur Sanadkii Saddexaad ee Hijrada Uxudna waa Buur weyn oo Magaalada Madiina Xagg Waqooyiga ka xigta, Muslimintana dhibaa ku gaadhadh markay Khilaafeen Amarkii Nabiga Qaarkood oo ka tageen halkay ilaalinyeen, markaas laga soo galay halkaa ilaa Nabiga laga dhaawacay Dad badan oo Asaxaabti ahna ku Shihiideen, taasina waxay ku tusin Xumaanta is khilaafka iyo amarka Fiican Diidma-diisa waana waxay u Waajibtay in laga digtoonaado. Tan kale waa Dagaalkii Badar ee weynaya ee Eebe u gargaaray Musliminta Xoojiyeena iyagoo Tabar iyo Tiraba yaraa, hase yeeshaa Eebaa Nasrigisa iyo Malaa'ig ugu gargaaray, Taasina waxay ku tusin in Eebe u gargaari Musliminta markay dhab ahaan Eebe u Adeecaan Sharciisana ku dhaqmaan, Day sida loo jabihey Gaaladii Qureesheed ee Kibirku u soo duushay si ay Xaqa u baabi'iyaan una waxyeelleyaan Musliminta. Badar waa magaalo u dhaw Madiino Dagaalkuna wuxuu ahaa Maalin Jamee ah Todobiyoo Tobanka Bisha Soon, Sanadkii Labaad ee Hijrada, Muslimintu waxay ahaayeen saddex boqol iyo dhawri iyo toban gaaladuna ilaa kun. Aali-Cimraan (121-127).

لِقَطَعِ طَرَفَيِنِ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ نَكَبَهُمْ
فَنَقْلَبُوا أَخْيَارَهُمْ

128. Waxba Amarka kuma lihid Nabiyyow ama wuu ka Toobad aqbali Eebe ama wuu Cadaabi Gaalada, illeen waa Daalimiine.

129. Eebaa iska leh waxa Samooyinka ku sugaran iyo waxa Dhulka ku sugaran, wuxuu u dhaafaa (Dambiga) Ciduu doono, wuxuuna Cadaabaa Ciduu doono, Eebana waa Dambi dhaafe Naxariista.

130. Kuwa (Xaqa) rumeyow ha u Cunina Ribada Laablaab, kana Dhawrsada Eebe waxaad Mudantiihin inaad Liibaantaane.

131. Kana dhawrsada Naarta loo Darbay Gaalada.

132. Adeecana Eebe iyo Rasuulka waxaad u dhawdihiin in laydiin Naxariistee.

133. Una deg daga Dambi dhaafka Eebihiin iyo Janno Ballaadhkeedu yahay Samaawaadka iyo Dhulka oo loo darbay kuwa dhawrsada.

134. Ee ah kuwa wax bixiya Waqtiga Ladnaanta iyo Dhibkaba, ee Damiya Cadhada ee iska Cafiya Dadka, Eebana waa Jecelyahay Samafalayaasha.

لَيْسَ لَكُمْ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ وَمَا تُوْبَ عَلَيْهِمْ
أَوْ يُعَذَّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَلَّمُوْنَ

وَلَلّٰهُ مَوْلٰى السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لَعَنْ
يَشَاءُ وَيَعِذُّ بِمِنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَرْبَوْا
أَصْعَفَمُضْعَفَةً وَأَنْقُوْلَهُ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ

وَأَنْقُوْلَهُ لَنَارًا لَّتَأْدِيْتُ إِلَيْكُفِيرِيْنَ

وَأَطِيعُوْلَهُ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

* وَسَارَ عَوْلَاهُ مَغْفِرَةً مِنْ زَيْكُمْ وَجَنَّةً
عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أَعْدَتْ لِلْمُنْقَيْنَ

الَّذِينَ يَنْفَعُونَ فِي أَسْرَاءِ وَالصَّرَاءِ
وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْمَافِينَ
عَنْ أَنَاسٍ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ

135. Kuwa markay falaan Xumaan ama Dulmiyaan Naftooda Xusa Eebe, Warsadana Dambi dhaafid dambigooda, wax dambi dhaafana ma jiro Eebe mooyee, oon daa'imin (Xumaantay) fa-leen iyagoona og.

136. Kuwaas Abaalkoodu waa Dambi dhaafka Eebahood iyo Jannooyin ay Dureeri dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari dhexdeeda, waxaa Wanaagsan Abaalka kuwa Camal Falay.

وَالَّذِينَ إِذَا فَحَشَّا فَحِشَّةً أَوْظَلُمُوا أَنفُسَهُمْ
ذَكَرُوا اللّٰهَ فَأَسْتَغْفِرُ لِذُوْهِمْ وَمَنْ يَقْفِرُ
الذُّوْبَ إِلَّا اللّٰهُ وَلَمْ يُصْرُوْعَ عَلَىٰ مَا فَعَلُوا
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٢٧﴾

أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَجَنَّتٌ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلِيلُكُمْ
فِيهَا وَيَعْمَلُ أَجْرًا لِلْعَمَلِينَ ﴿٢٨﴾

Gaaladu waxay ka Jabiyeen Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Maalintii Uxud Dhoosha wayna Dakhreem markaasaa Dhiiqgu Darcery markaasuuy yidhi say u Liibaani Qoom ku falay Nabigooda waxaas isagoo Xaqa u yeedhi, markaasay soo dagtagt Waxba kuma lihid Amarka, Eebaa ku shaqa leh oo ama ka Toobad aqbali ama Cadaabi kolley waa daalimine, illeec isaga Xukunka Caalamka iska lehe, taasina waxay ku tusin in Jahaad iyo Camal Waajibtahay Arrinta dhabteedase Eebe ku shaqaleeyahay, wuxuu rabana fali Cidduu rabana u gargaari. Ribaduna waa xaaraan Reeban ama ha yaraato ama ha badnaateet, saan soo sheegnay, waana in Naar laga dhawrsadaa Eebe iyo Rasuulkiisana la Adeeco loona dagdagoo Dambi dhaaf iyo Janno wayn oo loo darbay kuwa dhawrsad, ee wax bixiya had walba, ee Cadha Damiya, Casiyana Dadka, Wanaagana Sameeya, Eebana Xusa markay Dambabaan, Dambi dhaafna Eebe warsada, illech waxaan Eebe ahayn Dambi ma dhaafee, oon Xumaanta Daa'min, waxaana lagu abaal marin DambiDhaaf iyo Jannooyin ay ku Waari loona darbay kuwa Camalka Fiican. Saas darteed waa in wanaagga lagudadaalo Xumaantana laga fogaado. Aali-Cimraan (128-136).

137. Waxaa dhab ahaan u tagay Hortood Sunno (Waddo) ee Socda Dhulka oo eega siday noqotay Cidhibtiin Beeniyayaashii.

138. Kaasi waa Caddayn Dadka waana Hanuun iyo Waanada kuwa dhawrsada.

139. Ha tabar yaraanina hana Murugoonina idinkaa Sareyn haddaad Tiiuin Mu'miniine.

140. Hadduu idin taabtay Dhib (Dhaawac) Dhabahaan buu u taabtay Qoomkana Dhib la mid ah, waana Saas Adduunyadu waxaanuu ku kala wareejinaa Dadka Dhexdiisa iyo in Eebe Muujiyo kuwa rumeeeyey kana yeesho Xaggiinna Marag, Eebana ma jecla Daalimiinta.

فَدَخَلَتْ مِنْ كُلِّكُمْ سُنْ قَسِيرًا فِي الْأَرْضِ
فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَيْنَةُ الْكَذَّابِينَ ﴿٢٩﴾

هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٠﴾

وَلَا تَهْنُوْأْ لَا تَحْزَنُوْأْ وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ
مُّؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

إِنْ يَمْسِكُمْ فَرَحْ فَقَدْ مَسَ الْقَوْمَ فَرَحْ
مَثَلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَامُ نُذَوْلُهَا بَيْنَ النَّاسِ
وَلَيَعْلَمَ اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذُ مِنْكُمْ
شَهِدَاءَ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ﴿٣٢﴾

141. Iyo inuu Imtixaamo kuwa rumeeey Tirtirana Gaalada.

142. Ma waxaad u Maleyseen inaad Galayssaan Jannada isagoon Muujinin Eebe kuwa Jahaaday oo idinka mid ah oosan Muujinin kuwa Samra.

143. Dhab ahaan waxaad u ahaydeen kuwa jecel Geerida ka hor la kulankeeda, waadna aragteen Geeridii idinkoo Fiirin.

Eebe wuxuu u sheegay Mu'miniinta Dagaalkii Uxud ka dib inuu Imtixaankan oo kale u horreeyey Umadiihii hore, Quraanku Hanuu iyo Waano yahay, in la Cabsado oo la tabaryaraado ama La walbahaarana ayna haboonayn, maxaa yeelay waxaa Guusha ku dambeyn Mu'miniinta dhabta ah, hadduu Dil iyo Dhaawaa idin Taabtayna iyagaba wuu Taabtay waana sidaas Sunnada Eebe inay marba Ruux ku dhacdo Masiibadu, waana Imtixaan, mana suurodwo in Janno la galo Imtixaan la'aan, Mana aha in Jahaadka iyo ku Shiihdkuisa la Jeclaado marka Gaalada lala kulmana la Cabsado. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeele) Wuxuu yidhi: Ha jeelaanina la kulanka Colka, ee Warsada Eebe Caafimaad, markaad la kulantaanna Adkaysta oo Ogaada in Jannadu tahay Hooska Seefaha Hoostiisa (Saxiix). Aali-Cimraan (137-143).

144. «Nabi» Muxamadna ma aha waxaan Rasuul ahayn, waxaa Tagey hortiis Rasullo, ee hadduu Dhinto ama La dilo ma waxaad u gad doomaya-saan Cidhibtiinii (Dib), Ruuxii U ga-dooma Cidhibtiisii (Gaalooba) kama Dhibo Eebe waxba, wuuna Abaal marin kuwa ku Shukriya.

145. Nafna ma aha tii Dhimata Idanka Eebe la'aantiis waa Kitaab Muddeysan, Ruuxii Doona Abaalka Adduunyo waxbaan ka siineynaa, ruuxii doona Abaalka Aakhirana Waxbaan Ka Sii-naa, Wawaana Abaal marin kuwa Shukriya.

146. Imisa Nabi la Dilay ooy la Jireen culimo Dagaallami oo Badan, oyna Cabsanin wax ku Dhacay Jidka Eebe Dartiis, Tabarna yareynin, Dulloobin-na, Eebana waa Jecelyahay kuwa Samra.

147. Mana aha Hadalkoodu waxaan ahayn Eebow nooDhaaf Dambiganna-

وَلَمْ يُحَصِّنَ اللَّهُ الَّذِينَ أَمْنَوْا وَيَمْحَقَ الْكَفَرِينَ ﴿١٤١﴾

أَمْ حَسِبُوكُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمُ اللَّهُ
الَّذِينَ جَهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمُ الصَّابِرِينَ ﴿١٤٢﴾

وَلَقَدْ كُنْتُ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ
رَأَيْتُمُوهُ وَلَمْ تُنْظَرُوْنَ ﴿١٤٣﴾

وَمَا مُحَمَّدٌ لِّإِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَقَ مِنْ قَبْلِهِ

الرَّسُولُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ أَنْقَلَبَتْ عَلَىٰ
أَعْقِدِكُمْ وَمَنْ يَنْقُلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصْرَ

اللَّهُ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ أَشْكَرِينَ ﴿١٤٤﴾

وَمَا كَانَ لِنَفِيسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا يَأْذِنُ اللَّهُ

كُنْبَأْمَؤْجَلاً وَمَنْ يُرِدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَمَنْ يُرِدُ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَسَنَجِّزِي الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

وَكَانُوا مِنْ نَّجِيٍ قَتَلَ مُعَمَّرِيُونَ كَثِيرٌ فَمَا

وَهُنَّوا لِمَا أَصَابُهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا

وَمَا أَسْتَكَاثُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْأَصْبَرِينَ ﴿١٤٦﴾

وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلَّا أَنْ قَاتِلُوا رَبَّنَا أَغْفِرْنَا

ga iyo Xadgudubkanaga Amarkanaga, Sugna Gomadahanaga noogana Gar-gaar Qoomka Gaalada ah.

148. Markaasuu Siiyey Eebe Abaalca Adduunyo iyo Wanaagga Abaalca Aakhriyo, Eebana wuxuu Jecelyahay Samafalayaasha.

Maalintii Uxud markuu Dhibgaadhay Muslimiinta yaa lagu Dhawaqaqay in la Dilay Nabigii (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) waxaana jirtay in La dhaawacay, markaasay Naxeen oo Walbaahreen Muslimiintii markaasay soo Dagtagay Aayaddu. Cidwalbana way Dhiman waxaase Hadhi Eebe, Nabiyadii horana waa kuwii Dhintay, waxaase loo baahanyahay Adkaysi iyo Samir iyo Doonid Abaalmarinta Eebe ee wanaagsan, ee ma banaana in la shakiyo ama la Walbaaaro oo la Tabaryareeyo. Aayaddana waxaa Akhriyey Abuubakar Maalintii Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) Geeriyooyad, markuu u yimid Cumaro Dadka la Hadli, oo leh Car waa Ruuxii Sheega in Nabigii Dhintay, markaasuu Abuubakar Khudbad Akhriyey Isagoo leh Ruuxii «Nabi» Muxamed Caabudayayoow Muxamed wuu Dhintay, Ruuxii Eebe Caabudayeyna Eebe waa Noolyahay mana Dhimanay. Taasina waxay ku tusin Fadliga Abuubakar iyo Xaq ku Sugnaantiisa, Saasaana looga Baahanyahay Mu'minka inuu Xaqa ku Sugnaado Had iyo Jeer iyo Si Walba. Aali-Cimraan (144-148).

149. Kuwa Xaqa Rumeeyow haddaad Addeecdaan (Maqashaan) Kuwa Gaa-loobay waxay idiin Celin Cidhibtiina, markaasaad Noqonaysaan idinkoo khasaaray.

150. Eebaase Gargaarihiinna ah, isagaana ugu Khayrroon Gargaare.

151. Waxaan ku Tuuraynaa Quluubta kuwa Gaaloobay Argagax la Wadaajintooda Eebe waxaan loo soo Dejinin Xujo Darteed, Hoygooduna waa Naar, Iyadaana U xun Xerada Daalimiinta.

152. Dhab ahaan yuu idiinku Rumeeyey Eebe Yaboohiisii markaad ku Dhamayneseen (Ku dilayseen) Idam-kiisa, intaad ka Cabsataan ood ku Murantaan Amarka ood Caasidaan intuu idin Tusiyey waxaad Jeceshihiin ka Dib, waxaa idinka Mid ah Ruux Dooni Adduunyo, waxaana idinka mid ah Ruux dooni Aakhriyo, markaas idinka lilay Xagooda si uu idiin Imitixaano,

دُوْبِنَاوَ إِسْرَافِنَا فِي أَمْرِنَا وَتَبَتَّ أَقْدَامَنَا

وَأَنْصَرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَفَرِينَ ﴿١٤٧﴾

فَإِنَّهُمْ لَهُمُ الْثَوَابُ الْذِي نَبَأْنَا وَهُنَّ شَوَّابُ الْآخِرَةِ

وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤٨﴾

يَتَأَبَّلُهَا الَّذِينَ لَا يَسْأَلُونَ تُطْبِعُوا
الَّذِينَ كَفَرُوا يُرْدُونَ كُلَّمَا
أَعْكَبْنَاكُمْ فَتَنْقِلُونَ حَسِيرِينَ ﴿١٤٩﴾

بَلِ اللَّهِ مَوْلَانَا كُلَّمَا وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾

سَتُنْقَلِّ فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْأَرْجَبُ
يَمَا أَشْرَكَ كُلُّ أَنَّهُ مَا لَمْ يَزَّلْ لِهِ
سُلْطَانًا وَمَا وَهُمُ الْكَارُورِينَ

مَنْشُوَ الظَّلَمِيِّينَ ﴿١٥١﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ كُلُّهُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ
إِذَا تَحْسُنُوهُمْ بِإِذْنِهِ حَتَّىٰ إِذَا فَشَلَتْهُ
وَتَنَزَّعَتْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ أَعْدَادِ
مَا أَرْدَكْنَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ كُلُّمَا مَنْ رُبِّدُ
الَّذِينَا وَمَنْ كُلُّمَا مَنْ رُبِّدُ الْآخِرَةَ
ثُمَّ صَرَفَ كُلُّمَا عَنْهُمْ لِيَتَلَقَّمُوكُمْ وَلَقَدْ

dhab ahaanna wuu idii Cafiyey, Eebe-na wuu ku Fadli leeyahay Mu'miniinta.

153. Markaad koreyseen aydaan Miliicsanayn Cidna, Rasuulkuna idiinka Yeedhi Gadaashiina oo idinku dhacay Murug la jirto Murug (kale) si aydaan ugu Walbahaarin wixii idin ka tagay iyo wixii idinku Dhacay, Eebana waa ogyahay waxaad Falaysaan.

عَفَّا عَنْكُمْ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ [١٤٩]

إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا كُوْنَتْ

عَلَىٰ أَحَدٍ وَأَرَسْوًا يَدْعُوكُمْ فِي

أُخْرِنِكُمْ فَأَثْبَكُمْ عَمَّا يَغْرِبُ

كَيْلًا تَحْرُزُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ

وَلَا مَا أَصْبَكُمْ وَاللَّهُ خَيْرٌ مَا عَمَلُونَ [١٤٩]

Qisada Dagaalkii Uxud aadbay Aayaduhu uga Warameen, waxayna si Fiican u Tilmaameen Xaalkii Muslimiinta iyo say u Xanuunsadeen markay Koox ka mid ah oo Ilaalinaysay Colka Khilaftay Amarkii Rasuulka, lagana Cararay Rasuulkii isagoo ugu Yeedhi inay soo Joogsadaan. Tan kale War Gaal waa inaan la maqlin oon la Adeecin illeen waa Khasaareen. Waxaa Sugnaatay in Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) ku yidhi: Cabdullaahi Binu Jubayr iyo Kooxdiiisi: Halkan haka tagina, xataa haddaad Aragtaan Anagoo nala Jabiyye ha noo kaalmeynina, Markey Muslimiintu Recyeen yaa Kooxdii ka tagtay Halkeedii Ninkii Madaxda u ahaa iyo wax yar mooyee, markaasay Gaaladii Soo hareereeyeen Muslimiintii. Taasina waxay ku tusin Wanaagga isku Duubniida Muslimiinta iyo Xumaanta iskhilaafka. Ruuxii doona inuu si Fiican u siyaad sado Arrintan ha Akhriyo Kutubta Siirada iyo Tafsiirada wax badan buu ka heliye. Aali-Cimraan (149-153).

154. Markaas uu ku soo Dejiyey Kor-kiinna Murug ka dib Aaminnimmo Dar-teed Lulmo daboolaysa Koox idinka mid ah, Kooxna waxaa Walaacisay Naftooda waxayna u Malayn Eebe Male Jaahiliyed waxayna Dhihi ma waxbaan ku leenahay Amarka, waxaad dhahdaa Amarka Dhamaantiis Eebaa iska leh, waxayna ku Qarin Naftooda waxayna kuu muujinayn iyagoo dhihi haddaan Amarka wax ku leenahay Nalaguma Dileen Halkan, waxaad Dhah-daa haddaad tiihin Guryihiinna way u soo bixilahaayeen kuwa loo Qoray Geerida halkay Seexan (Lagu Dili), (saasna wuxuu u Falay Eebe) inuu Im-tixaano Eebe wawa Laabtiinna ku Sugan iyo inuu kala Shaandheeyo wawa Quluubtiinna ku Sugan, Eebana waa Ogyahay wawa Laabta Ku Sugan.

155. Kuwii Jeedsaday oo idinka mid ah Maalintay Kulmeen Labadii Col waxaa uun Simbirriixiyey Shaydaan waxay kasbadeen Sababtiisa Qaarkood

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْفَتْرَةِ أَمْنَةً نَعَسَا يَغْشَى

طَائِفَةً مِنْكُمْ وَطَبِيعَةً قَدْ أَهْمَمْتُمْ أَنْفُسَهُمْ

يَظْهُونَ بِاللَّهِ عَزَّ الْحَقَّ طَنَ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ

هَلْ لَنَا مِنْ أَمْرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ مُكْلَهُ اللَّهُ

يَخْفُونَ فِي أَنفُسِهِمْ مَا لَا يَمْدُونَ لَكُمْ يَقُولُونَ

لَوْكَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قَاتَلْنَا هَنَّا ثَاقِلُ لَوْكُنُمْ

فِي يُوْتِكُمْ لَبِرَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِنَّ

مَصَاحِبَهُمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ

وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلَيْهِ بِنَادِيَاتٍ

الْصُّدُورِ [١٥٤]

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَّقْوَىٰ جَمْعًا

إِنَّمَا أَسْرَرَهُمْ أَسْرِيَطُونَ بِمَعْنَى مَا كَسَبُوا

wuuna iska Cafiyyey Eebe Xagooda Eebena waa Dambi Dhaafe dulbadan.

وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ عَفْوٌ حَرَمٌ ﴿١٠٦﴾

Eebe wuu ku manaysan Addoomadiisa wuxuu ku soo dajiyey Mu'miniinta Uxud oo Lulmo ah Murug ka Dib, sidoo kale Xasilooni Taasina waxay ku tusin Sugnaan iyo Ku kalsoonida Eebe, Ibnu Mascuud waxaa laga warriyey: Lulmadu Dagaalka waxay ka timid Eebe, Salaaddana Shaydaan. (Waxaa Sheegay Ibnu Abii Xaatim).

Munafiqiintuse waxay la Joogeen Qas iyo Calaacal iyo ma Amaraa Gacanta noogu Jira, Xaalqa Eebaa iska leh Dhammaantiis. Cidii Dagaalka ku Dhimatana Kolley way u soo bixilahaayeen Halkay ku Dhinteen, Hase yeesh ee wuxuu Eebe Saas u falay Imtixaan Dartiis, iyo inay Cadaadaan kuwa Simbirriix-day oo Shaydaan Waswaasiyey. Saas darteed waa Eebe in lagu kalsoonaado, wax siicanna laga malaysto, Walaacin iyo Murugeyn Mu'miniintana layska jiraa illeen isagaa wax walba awoodee. Muslimiintii Hore Qaarkood waxay Dhihi jireen; Wanaaggaa Abalkiisu waa in Wanaag lagu waafajiyoo, Xumaanta Abalkeeduna waa in Xumaan kale lagu Dhoco. Runtii Qisada Uxud waa Imtixaan Cad. Aali-Cimraan (154-155).

156. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Noqonina sida kuwa Gaaloobay oo ku yidhi Walaalahood markay ku Safraan Dhulka ama Duulaan hadday Agtanaada Joogaan ma dhinteen Lamana Dilleen si uu uga yeelo Arrintaas Qoomamo Quluubtooda, Eebana waa Nooleeye iyo Dile, Eebana waxaad Camal Falaysaan wuu arkaa.

157. Haddii laydinku Dilo Jidka Eebe amaad Dhimataan Dambi Dhaaf Eebe iyo Naxariistiisa yaa idiinka Khayrba-dan waxay Kulmin.

158. Haddaad Dhimataan ama laydin Dilo Xagga Eebe umbaa laydiin Celin.

159. Naxariista Eebe Darteed yaad ugu Jiliiday haddaadse tahay Mid Ingagan oo Qalbi Adag way kaakala tagi lahaayeen Gaararkaada, ee iska Cafi una Dambi Dhaaf warso kalana Tasho Amarka, markaas haddaad wax goosata-tana talo saaro Eebe (Ku Dhaqaaq). Eebe wuxuu Jecelyahay kuwa Tala Saartee.

160. Hadduu idin Gargaaro Eebe wax idinka Adkaan ma jiro Hadduu idin Hoojiyana waa Kuma kan idiin Gar-

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَاتُلُوا
لِإِخْرَاجِهِمْ إِذَا أَضْرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا أَغْرَى
لَوْ كَانُوا عَنْ دِنَارٍ مَّا مَأْتُوا وَمَا تَبْلُوُ الْجَهَنَّمَ
حَسَرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَيُبَيِّنُ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١٥٧﴾

وَلَئِنْ تَقْتَلُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتَمَّمْ لِمَغْفِرَةٍ
مِّنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مَا يَجْمِعُونَ ﴿١٥٨﴾

وَلَئِنْ مُتَمَّمْ أَوْ قُتِلَمْ لِإِلَى اللَّهِ يُحْشَرُونَ ﴿١٥٩﴾

إِيمَانَ حَمَّةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنَتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظَّاغَيْطَ
الْقَلْبِ لَا تَقْضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاقْعُدْ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ
لَهُمْ وَشَارِزُهُمْ فِي الْأَمْرِ فَلَا ذَاعَتْ فَتْوَكَلَ
عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٦٠﴾

إِنْ يَنْصُرُكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُلَكُمْ
فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِّنْ بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ

gaari Gadaashiis, Eebe uun ha Tala
Saarteen Mu'miniintu.

فَلَيَسْوَكُلُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦﴾

Rasulka Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Eebe ugu Deeqay Dabeeco Fiican Saas darteed ye Mu'miniintu ugu soo kulmeen, Hadduuse Kakanyahay way ka Agcarari lahaayeen, saasuuna Eebe u faray inuu iska Cafiyo wixii Dhib ah ee kaga yimaada Mu'miniinta, Una Dambi dhaaf Warsado, Lana Tashado, Marka arrin la goostana lagu Talaabsado isagoo la talo Saaran Eebe, Gargaarna Eebaa iska leh, hadduu Muslimiinta u gargaaro wax ka adkaan ma jiro, haddii kalena yaa Eebe ka soo hadhay oo Gargaara ah. Mu'miniintuna waa inayna noqonin sida Gaalada oo Ciddii meel ku soo Dhimata ama Jahaad ku Shahiidda ku Dhiihin hadday nala joogi lahaayeen mayna Dhinteen, Taasina waa Qoomamo la yeelay Quluubtooda, Eebaase waxna Nooleeya waxna Dila, Si kastood u dhimatana Eebaa lagu Hor keeni, waxaase ka Khayroon waxa la kulmin oo Aduunya ah in lagu Shahiido Jidka Eebe si Dambi Dhaaf iyo Naxariis Eebe loo helo. Aali-Cimraan (156-160).

161. Kama suurowdo Nabi inuu wax Khayaamo, Ruuxii wax Khayaama wuu la Imaan wuxuu Khayaamay Maalinta Qiyaame, markaas waxaa loo Oofin (Dhamayn) Nafkasta waxay Kasbatay Lagamana dulmiyo.

162. Ruux Raacay Raalli ahaanshaha Eebe ma la mid Baa Ruux la noqday Cadho Eebe Hoygiisuna yahay Jahan-namo iyadaana U xun meel loo Noqdo.

163. Iyagu waa Darajaad Eebe agtiisa, Eebana waa Arkaa waxay Fali.

164. Dhab ahaanbuu ugu Manaystay Eebe Mu'miniinta markuu ka Bixiyey Dhendooda Rasuul Naftooda ka mid ah kuna Akhriyi Korkooda Aayaadkii-sa Daahirinna Barina Kitaabka (Qu-raanka) iyo Xigmada (Sunada Nabiga) waxayna ahaayeen Horay Baadi Cad.

وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَعْلَمَ وَمَنْ يَعْلَمْ يَأْتِ بِمَا عَلِمَ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ
وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٧﴾

أَعْمَنَ أَنْبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمْنَ بَاءَ سَخَطِ مِنَ اللَّهِ
وَمَا وَلَهُ جَهَنَّمُ وَنِسْلَ الْمُصِيرُ

هُمْ دَرَجَتُ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ
لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا
مِنْ أَنفُسِهِمْ يَتَّلَوُ عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ، وَرَزَّكَهُمْ
وَعَلَمَهُمْ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ لِنِصَلَلَ مُبِينٍ ﴿١٨﴾

Khayaamada iyo Dhagartu waa ka Reebantayah Ruuxa Muslimka ah ama ha ahaato waxa Gaalada Laga helo ama waxa kale, Khayaamadana wuu keeni Qiyaamada Saaxiibkeed isagoo Xambaarsan, Cidwalbana waxay la kulmi Qiyaamada waxay kasbatay Dulmina ma jiro. Ruux raacay Xaq Eebe la mid ma aha mid Cadho Alle ku dhacday oo Gali Naar, Dadkuna waa Darajaad oo iskuma Qasna Eebana waa Arkaa, Mu'miniintuna wuxuu Eebe ku manaystay Soo Bixinta Rasuulka Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyagoo Yaqaanay Runtiisa, Aaminimadiisa iyo Wanaagisuba, kuna Akhriyi Quraanka, iyo Sunada Nabiga iyagoo Horay Baadi u ahaa. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi Waxaan Garan Midkiino Imaan Qiyaamada isagoo Xambaarsan Riti Qayliyi markaa uu Dhihi: Muxamedow Muxamedow, oon dhihi waxba kaagamo Hanto Eebe waan ku gaadhsiiyey (waa dheeeryahay...). Waxaana soo arroray wax badan oo ka Digi Xumaanta kхиyaamada iyo Cunidda Xaq darro ee Xoola kale, haddaadse iska Khayaanto Ciddaad Aragto, ood iska Cunto waxaad la kulanto, oodan waxba u Aabaycelin Taasi ma Islaambaa, Muslimimaduna waa Toosnaan, Eebe ka yaabid, Xaq raacid, Xalaal Cunid, Wanaag u yeedhid, Xumaan ka Reebid iyo ku dhaqan Dhab ah Diinta Islaamka. Aali-Cimraan (161-164).

165. Hadday idin Asiibtay (idinku Dhacday) Dhibaato waxaad Asiibteen Laba Jibaarkeed (Badar) waxaad dhahdeen xaggee Nooga yimid (Dhibku) waxaad dhahdaa Agta Naftiinna, Eebana wax kasta wuu karaa.

166. Wixa idinku dhacay Maalintay kulmeen Labadii Kooxood waa idamka Eebe iyo inuu Muujiyo Mu'miinta.

167. Iyo inuu Muujiyo kuwa Munaafaqobay, oo loo yidhi Kaalaya ku Dirira Jidka Eebe ama Difaaca, waxayna dheheen Haddaan ognahay Dagaal waan idin raaci lahayn, iyagu Gaalnimaday Maalintaas uga Dhawiyihin Rumeyn, waxay ka odhan Afkooda waxaan ahayn Quluubtooda, Eebana waa ogyahay waxay Qarin.

168. waa kuwa ku yidhi Walaalahood (Munaafiqiintu) iyagoo iska fadhiistay Hadday na Adeecaan lama Dileen, waxaad dhahdaa ka Dhawra Naftiinna Geeri Haddaad Run sheegaysaan.

Hadday Muslimiintu Qaadanwaayeen Dhibkii Maalintii Uxud iyaba waxay Dileen ama Qabteen Maalintii Badar Labo Jibaadh, Xaalkuna wuxuu ku dhacay Idam Eebe iyo ogaanshiis iyo inay kala Muuqdaan Mu'miniinta dhabta ah iyo Munaafiqiinta, waxaana dhacday in Munaafiqiintii iska soo noqotay Isagoos Hogaamin Munaafiqi Cabdullaahi Binu Ubayi Binu Salool iyagoo sheegay inayna Muuqan waxay u Dagaalamaan, Muslimiintuna ku lahayd war kaalaya Dirira ama Badiya Muuqaalka, Saasay ku Tageen iyagoo sheegi inaan la laayeen kuwii Jahaadka lagu Dilay Haddii Warkooda la maqlo. Ha ka Celiyeen Naftooda Geerida hadday Run sheegi, taasina waa Caadada Munaafiqiinta Calaacadala. Aali-Cimraan (165-168).

169. Hana u Malaynina kuwa Lagu Dilay Jidka Eebe kuwa dhintay, Saas ma aha waxay ku Noolyihii Eebahood Agtiisa Laguna Arzaaqi.

170. Iyagoo ku Faraxsan wuxuu siiyey Eebe oo Fadligiisa ah, kuna Bishaaraysan kuwaan wali Haleelin ee Gadaashooda ah inuusan Korkooda Cabsi iyo Murugo midna «ahayn».

أَوْلَمَّا أَصَبَّتُكُمْ مُّصِيبَةً قَدْ أَصَبَّتُمْ مُّثْلَيْهَا
فَلَمْ يَأْتِ هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِنَا فَسِكْتُمْ إِنَّ اللَّهَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦﴾

وَمَا أَصَبَّنَا يَوْمَ النَّقْيَ الْجَمِيعَنَ فَإِذَا نَّاهَ
وَلِعَلَّمَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

وَلِعَلَّمَ الَّذِينَ نَأَقْوَأُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا فَتَلَوُا
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ أَدْفَعُوا فَأَلَوْا لَوْنَاعَمْ قَتَالًا
لَا تَبْعَنُنَا هُمُ الظَّكَرُ بِوَمِيزْ أَقْرَبُ مِنْهُمْ
لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ إِلَّا فَوَهُمْ مَا يَسِّرَ
فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْسِبُونَ ﴿١٨﴾
الَّذِينَ قَاتَلُوا لِإِخْرَاجِهِمْ وَعَدَدُوا لَوْنَاعَمْ عُوْنَا
مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرُءُهُمْ وَأَعْنَّنِسْكُمُ الْمَوْتَ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩﴾

وَلَا تَحْسِنَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَالَهُ
أَحْيَاهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ بِرَزْقُونَ ﴿٢٠﴾

فَرِحِينَ بِمَا أَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَيَسْتَشْرِفُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوْهُمْ مِنْ طَلاقِهِمْ
الْأَحْقُوفُ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْرَثُونَ ﴿٢١﴾

171. Waxayna ku Bishaarystaan Nicmo Eebe iyo Fadli iyo inaan Eebe Dayacayn ajriga Mu'miniinta.

﴿ يَسْتَبِّرُونَ بِنِعْمَةِ مِنْ اللَّهِ وَفَضْلِ وَآنَّ اللَّهَ لَا يُضِيغُ أَغْرِيَ الْمُؤْمِنِينَ ﴾
الَّذِينَ أَسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابُوهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَآتَوْا أَجْرًا عَظِيمًا

172. Ee ah kuwa Ajibay (Maqlay) Eebe iyo Rasulka ka Dib intuu Asibay Dhaawac kuwa Wanaag Falay oo ka mid ah oo dhawrsaday waxaa u sgunaaday Ajir wayn.

﴿ الَّذِينَ قَالُوكُمْ أَنَّ النَّاسَ إِنَّ النَّاسَ فَذَجَعُوا إِلَيْكُمْ فَأَخْشَوْهُمْ فَرَادَهُمْ إِيمَانُنَا وَقَالُوا حَسِبَنَا اللَّهُ وَرَبِّنَا الْوَكِيلُ ﴾

173. Ee ah kuwu yidhi Dadku (Gaaladu) Dadkii baa idiin kulmay ee ka Cabsada oo u Siyaadiyey Rumeyn, oy dhaheen Kaafiyahanagu waa Ilahayn Isagaana u Fiican Wakiiil.

﴿ فَأَنْقَلَبُوا بِنِعْمَةِ مِنْ اللَّهِ وَفَضْلِ لَمْ يَمْسِسُهُمْ سُوءٌ وَأَتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَآلَهُ دُوَّفَضْلِ عَظِيمٍ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَنُ يُحَوِّفُ أُولَئِكَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَحَمَوْنَ إِنَّكُمْ مُؤْمِنِينَ ﴾

174. Oo Noqday Nicmo Eebe iyo Fadli oyna Taaban Xumaan Raacayna Raalli ahaanshaha Eebe, Ilahayna waa Fadli wayn lahaade.

175. Kaasi waa Shaydaan wuxuuna idinku Cabsi Galin Awliyadiisa (Saaxiibadiis) ee ha Cabsanina, ee iga Cabsada Haddaad Mu'miniin tiihin.

Ciddii Shahiid lagu Dilo wuxuu ku Noolyahay Eebe Agtiisa isagoo Farxi oo Bishaaraysan Jecelna in Saaxiibadiisu Soo Shihiiдаan, Bishaaro, Nicmo iyo Ajir yaana u sgunaaday, waana kuwa Eebe iyo Rasulka Adeecaa inta Dhib ku Dhacay ka Dib, una Adkeystay Markii loo kulmay Eebana Cuskaday, lana Noqday Wanaag iyo Rille Eebe oon kana Cabsanin Warka Shaydaanka ee Eebe ka Cabsaday. Fadliga Shahiindimada iyo Jihadka waxaa ku soo Arooray waxbadan waxaa ka mid ah: Inay Arwaaxdoodu ku Jirto shimbiro Daaqi Jannada oo u Dheelmada Tiriigyo Carshiga ku Xidhan. Ibn Cabaas wuxuu yidhi: Waxaa na Kaafiya Eebe Isagaan u Fiican Wakiiil, waxaa Yidhi Nabi Ibraahim markii Dabka lagu Tuuray iyo Nabi Muxamed markii lagu Yidhi Dadkiibaa idiin kulmay. Waxaa Fadliga Jahadka iyo Wanaagiisa Kuwa Jidka Eebe ee Xaqa ah ku Jahaada. Aali-Cimraan (169-175).

176. Yeyna ku murug galin kuwa u Deg degi Gaalnimada iyagu kama Dhibaan Eebe waxba, wuxuu Dooni Eebe inuusan ugu yeelin Nasib Aakhiree waxayna Mudan Cadaab Weyn.

﴿ وَلَا يَحْرُنَكَ الَّذِينَ يُسْرِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَنَ يَصُدُّوَ اللَّهُ شَيْئًا بِرِيدَ اللَّهِ أَلَا يَجْعَلُ لَهُمْ حَظًا فِي الْآخِرَةِ وَلَمْ يَعْذَبْ عَظِيمٍ إِنَّ الَّذِينَ أَشْرَوْا الْكُفْرَ إِلَيْهِمْ لَنْ يَضْرُرُوا اللَّهُ شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾

177. Kuwa ku Gatay Gaalnimo Iimaanka kama Dhibayaan Eebe waxba waxayna Mudan Cadaab Daran.

178. Yeyna u Malaynin kuwa Gaaloo-bay inuu Sugidoodu Khayr u tahay, waxaannu u Sugi uun inay Siyaadsadaan Dambi, waxayna mudan Cadaab Dulleeya.

179. Ma aha Eebe kii kaga Taga Mu'miniinta Sidaad tiihiintuu ka kala Sooco ka Xun iyo kan Fiican, mana aha Eebe kii idin Daaliciya (Tusiya) wawa Maqan, hase yeesh ee wuxuu ka dooran Rasuulkiisa Cidddu Doono ee Rumeeyaa Eebe iyo Rasuulkiisa, Haddaad Rumeysaan Xaqa oo Dhawrsataan waxaad Mudanaysaan Ajir Weyn.

180. Yeyna u malaynin kuwa ku Bakhayli wuxuu Siiyey Eebe oo Fadli ah inay Khayr u Tahay, Sharbayse u Tahay waxaana Luqunta loo Galin waxay ku Bakhaylayeen Maalinta Qiyaame. Eebaana iska leh Dhaxalka Samaawaadka iyo Dhulka, Eebaana waxaad Camal Falaysaan waa Ogyayah.

Cid Gaaloowday waxba hau Murgin 'waxba Eebe kama Dhibtee, Aakhirana Nasib kuma leh, illeen Gaa-nimay Iimaanka ka doortene, Sugidduna Khayr u ma aha ee wa Dambi Badasho. Addukunka waa Imtixaan si Loo kala Sooco kan Xun iyo, kan Fiican, wax og waxa maqanna ma Jiro. Eebe Mooyee wuxuu doortay Rasuuladiisa Ciddu doonay waase in Xaqa la Rumeeyo lana Dhawrsado, kubakhayl Xaqaana Khayr ma aha ee waa Khasaare, Qiyaamana wuxuu imaan isagoo Luqunta ku wada wuxuu ku Bakhaylay, Eebaana u Hadhi waxa Cirka iyo Dhulka ku Sugan waxa la Falina og ee ha loo darbado. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabagdalo) Eebe kor kiisa ha yeeleer wuxuu yidhi: Addoonkaan gudan Zakada Koolihiisa waxaa laga Dhigaa Masbaraleh oo Raaci oo ka Carari oo raaci isagoo dhihi Waaan ahay Kansigaagi Markaasuu Ayaddan Akhriy Cabdullaahi. Waxaa wariye Imaam Axmed iyo Kuwo kale. Xaqqo la Sheegi waayana way Noqotaa. Aali-Cimraan (176-180).

181. Dhab ahaan yuu u Maqlay Eebe Hadalka Kuwii Yidhi Eebe waa Faqir Anaguna waxaan nahay Hodan (waa Yuhuud ha halaagmeene) waan Qoraynaa waxay dhihi iyo Diliddooda Nabiyyada ee Xaq daro waxaan u dhahaynaa dhadhamiya Cadaabka Gubashada.

182. Taasina waa waxay hormarsatay Gacmahoodu Eebaana ma aha Dulmiyaha Addoomada.

وَلَا يَحْسِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْمَانِي لَهُمْ خَيْرٌ
لَا نَفْسٍ هُمْ إِنْمَانِي لَهُمْ لِرَدَادٍ إِنْ قَمَّا
وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

مَا كَانَ اللَّهُ لِيَرْدَأَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَسْمَى اللَّهُ حَتَّىٰ
يَمِيزَ الْخَيْثَ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعُكُمْ
عَلَى النَّبِيِّ وَلَكُنَّ اللَّهُ يَعْلَمُ مِنْ رُسُلِهِ مِنْ يَشَاءُ
فَإِنَّمَا يُأْلِهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَإِنْ تُقْرِنُوا وَتَتَوَافَّكُمْ
أَجْرٌ عَظِيمٌ

وَلَا يَحْسِنَ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَا أَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ لَهُمْ بَلْ هُوَ سَرِّهِ لَهُمْ سَيِّطُوْنَ
مَا يَبْخَلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَلَّهُ مِنْ رَبِّ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ مَعْلُومٌ حَيْثُ

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ
وَلَكُنْ أَعْنَيْكُمْ سَكَنْتُمْ مَا فَلَوْلَأْ وَقَاتَهُمْ
الْأَنْبِيَاءُ يَعْلَمُ حَقًّا وَنَقُولُ دُوْقًا عَذَابَ
الْحَرِيقِ

ذَلِكَ بِمَا فَدَمْتَ أَنِيدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لِيَسَ
بِظَلَامٍ لِلْعَيْدِ

183. Waa kuwa Yidhi Eebe wuxuu naga Ballantamay Inaanaan Rumeyn Rasuul intuu Nooga keeno Qurbaan (Sadaqo) oy Cunto Naar, waxaad dhahdaa waxay idiiinla yimaadeen Rasuullo hortay Xujooyin iyo waxaad sheegteen ee Maxaad u Disheen had-daad run sheegaysaan.

184. Hadday ku Beeniyaan waxaa dhab ahaan loo Beeniyey Rasuullo kaa Horreeyey oo la yimid Xujooyin iyo Kutub iyo Kitaab Cad.

Yuhuud iyo wixii la mid ah (Eebe ha Duleeyo,) waa Af Xunyihii had iyo Jeer intay kaga Sheegaan Eebe inuu Faqir yahay iyaguna Hodanyihii markay Maqleen Ayadaha Sadaqada ku Boorrin waase laga Abaal marin Hadalkaas, oo la cadaabi waxay Hor marsadeen Darteed waana Beentoos in lagula Ballamay inaanay Rumeynii Rasuul intay Sadaqadiis Naaraa ka Cunto, Imsaaya Rasuul Dileen Xujooyinna Beeniyey. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi Markay Soo dagtagtay:

Yaa Eebe Amaah Fiican Amaahiya (Wax Sadaqaysta) ye yuhuudu tidhi Muxamadow wuu Baahday Eebahaa intuu ka warsado Addoomada Amaah, markaasay soo Degtay Jawaab ahaan Ayadda (waa Maqlay Eebe kuuwi Hadalkaas yidhi Eebe waa Faqir Anaguna Waxaanu Nahay Hodan). Eebaas Hodan ah wax walbana isagaa Awooda Dadkuna waa u Baahanyihii, waxa la Bixiya Dadkay wax u tartaa ee Ilahay uma Baahna, ee waa in la digtoonaado Wadada Gaalada waxna dar Eebe loo Baxsado si Dadka Baahan loo Kaalmeeyo. Aali-Cimraan (181-184).

185. Nafkasta waxay Dhadhamin Geeri, waxaa uun laydiin Oofin Ajri-giinna Maalinta Qiyaame, Ruuxiise laga iilo Naarta oo la galiyo Janada wuu Liibaanay, Nolosha Adduuna ma aha waxaan Raaxo kado ahayn.

186. Waan idinku Imtixaamaynaa Xoolihiinna iyo Naftiinna waxaadna ka Maqlaysaan kuwa la siiyey Kitaabka oo idinka horeeyey iyo Mushrikiinta (Gaaladii Carbeed) dhib Badan had-daadse Samirtaan ood dhawrsataan Arrintaasu waa Umuuraha loo Qasdo.

187. (Xusuuso) markuu Qaaday Eebe Ballanka kuwii la siiyey Kitaabka inaad u Cadaysaan (Xaqa) Dadka Oydaan Qarinin waxayse ka Tuureen Dhabarkooda Gadaashiis waxayna ku gateen Lacag Yar waxaa Xun waxay Gadan.

الَّذِينَ قَاتَلُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا الْأَنَّوْمَنَ
لِرَسُولِهِ حَتَّىٰ يَأْتِيَنَا بِمُرْبَرَانِ تَأْكِلُهُ الْأَنَّارُ فُلْ
قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَإِلَيْنَا
فَلَمْ يَمْلِمْ قَاتَلُمُوهُمْ إِنْ كَذَّبُمْ صَدِيقَنَ [TAT]

فَإِنْ كَذَّبُوكُمْ فَقَدْ كَذَّبَ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ
جَاءَهُوَ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرُ وَالْكِتَابُ الْمُنَبِّرُ [TAT]

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوفَّونَ
أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ رَحِيَّ
عَنِ الْكَارِبَادِ وَأَذْخَلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ
وَمَا الْحَيَاةُ إِلَّا مَنْعُ أَمْرُورِ [TAT]

* لَتُبَلَّوْكُمْ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ
وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذْكَرَ
كَثِيرًا وَإِنْ تَصِرُّ وَأَتَسْقُوا إِنَّ دَلَالَكَ
مِنْ عَزْرِمَ الْأَمْوَارِ [TAT]

وَإِذَا حَدَّ اللَّهُ مِثْقَلَ الدِّينِ أُوتُوا الْكِتَابَ
لَتَبَيَّنَنَّ لِلَّاهِ أَنَّهُمْ لَا يَكْتُمُونَهُ فَنَبِذُوهُ وَرَأَهُ
ظَهُورُهُمْ وَأَشْرَقَوْهُ بِهِ ثُمَّ أَقْبَلُوا مُفْتَنِسِينَ
مَا يَشَرُّونَ [TAT]

188. Haw Maleyn kuwa ku Farxa waxay la yimaadaan oo Jecel in lagu Mahdiyo waxayna Falin Haw malayn inay ka Nabadgali Cadaabka waxaana u Sugnaaday Cadaab Daran.

189. Eebaa iska leh Xukunka Samaawaadka iyo Dhulka, Eebaana wax kas-ta kara.

لَا تَخْسِبُنَّ الَّذِينَ يَهْرُونَ بِمَا أَنَّوْا وَلَيَحْسُبُونَ
أَنَّ يُحْمَدُوا إِنَّمَا يَفْعَلُونَ فَلَا تَخْسِبُهُمْ
يُمَفَّارَقُ مِنَ الْمَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَوِيرٌ

Naf walba way Dhiman waana la Abaalmarin Qiyaamada, Liibaan waa Janno la galo iyo Naar laga nabadgalo Xoolo iyo Naftana waa laysku Imtixaami, Gaaladana had iyo jeer Dhibaa laga maqlaa waxayse u baahantahay Adkaysi iyo Dhawrsasho. Tankale waa Waajib in Xaqa loo Caddeyo Dadka oon laga Qarinin, Cidiise Xaqa Tuurta oo wax kale oon Qiima lahayn ku badalata Jecelna in waxay Sameeyaan iyo waxayna Sameeyinbalu lagu Amaano kuwasaa ma aha kuwo Liibaani oo Naar ka Kori illeen Eebaa Xukunka iska leh wax walbana karee, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebaan ku Dhaartaye Adduunku ma aha marka Aakhir loo Eego midkiin oo Farta Badda Galiyey oo ka soo Celiyey mooyee. Tan kale waa in Dadka wax loo Sheego lagana Qarinin.

Nabiguna wuxuu Yidhi: Ruuxii Cilmi la Warsado oo Qariya waxaa lagu Xakamayn Qiyaamada Xakama Naar ah. Aali-Cimraan (185-189).

190. Abuuridda Samaawaadka iyo Dhulka iyo is Khilaafidda Habeenka iyo Maalinta Calaamoojin yaa ugu Sugan kuwa Caqliga leh.

191. Ee ah kuwa ku Xusa Eebe Taagni iyo Fadhi iyo Jiifba, oo ku fikira Abuuridda Samaawaadka iyo Dhulka (iyagoog dhihi) Eebow Umaadan Abuurin kan (Khalqiga) Baadil (Ciyhaar) waad Nasahantahay Ee naga kori Cadaabka Naarta.

192. Eebow adigu ruuxaad Galiso Naarta Dhab ahaan baad u Dulaysay Daalimiintana uma Sugnaanin Gar-gaarayaal.

193. Eebow Anagu waxaan Maqallay Yeedhe u yeedhi Iimaanka oo dhihi Rumeeya Eebihiin waana Rumeynay, Eebahanow noo dhaaf Dambyadanada Asturna Xumaantanada naguna Dil la Jirka kuwa Baarriga ah (fiican).

194. Eebahanow na sii waxaad noogu Yabooofday Rasuuladaada hana na Dul-

إِنَّكَ فِي خَلْقِ الْسَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتَلَفَ
الْأَيْلَلُ وَالنَّهَارُ لَا يَنْتَزِعُ لِأَوْلَى الْأَلْبَابِ

الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ فِي نَمَاءٍ وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ
وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ الْسَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بِإِطْلَالٍ سُبْحَانَكَ
قَنَاعَادَابَ النَّارِ

رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُنْهِلُ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَسْتَهُ وَمَا
لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ

رَبَّنَا إِنَّا سَعْيْنَا مَا يُبَدِّي لِلْإِيمَانِ
أَنَّ مَا مُنْوَأْبِرَتُكُمْ فَعَانِيَ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لِنَا ذُنُوبَنَا
وَكَفِرْ عَنَّا سِيَّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَنْزَارِ

رَبَّنَا وَإِنَّا مَا وَعَدْنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ

leyn Maalinta Qiyaame, Adigu ma Baa-jisid Ballane.

الْقِنَّةُ إِنَّكَ لَا تَحْلِفُ لِيَمَادَ

Eegidda Cirka iyo Dhulka, Habeenka iyo Maalinta waxaa ugu Sugan Muminiinta Caqliga leh Calaamada Awoodda Eebe iyo Jiridiisa, kuwaas had iyo Jeer Eebe Xusa ogna inaan Eebe Ciyaar u Abuurin Adduunka, kana Magangala Eebe Naarta, mar hadday Xaqa Rumeeyeen iyo inaan Eebe Dulleyn Maalintaas. Cirka iyo Dhulka, iyo Khalqiga kalaba waa in la eego laguna waano Qaato, Dibna wax looga Fikiraa, Xadiith Dheer waxaa ku Sugnaaday in Bilaal u yimid Nabigoo ooyi markaas uu yidhi maxaa kaa oohin, Nabiguna yidhi: Magacaa Be'maxaan la Ooyi waayi waxaaba laygu soo dajiyey Xalay Ayaddan (Abduuridda Samooyinka, Dhulka iyo is Khilaafidda Habeenka iyo Maalinta Calaamad baa ugu Sugan kuwa Caqliga leh) wuxuuna yidhi waxaa Halaagsamay Ciddii Akhrida oo Fikirin. Waxaa wariyey Ibnu Marda Weyhi.

Xasan Basrina wuxuu yidhi: Fikirku waa Muraayadda ku tusin Wanaagaada iyo Xumaantaada. Saas darteed waa in Had iyo Jeer la Fikiraa lana Xisaabtamaa, Eebana lagu Xidhnaado Wanaag Adduun iyo Aakhirana lagu dadaalaa. Aali-Cimraan (190-194).

195. Wuxuu ku Ajiibay Eebahood Anagu Ma dayacno Camal Mid Camal Falay oo Idinka mid ah Lab iyo Dhadiig, Qaarkiin Qaarbuu ka ahaaday kuwa Hijrooday ee laga Bixiyey Guryahooda oo lagu Dhibay Jidkayga oo Dagaalamay oo la Dilay waannu Asturi Xumaanahooda waxaana Galin Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal waana Abaal marin Eebe Xagii-sa ah, Eebe agtiisaana Abaalmarin Wanaagsan tahay.

196. Yeyna ku Dhagrin ku Gadoonka kuwa Gaaloobay ee Dhulka (Adduunka).

197. Waa Raaxo Yar kadib Hoygudu waa Jahannamo, iyadaana u xun Gogol.

198. Hase Yeeshee kuwa ka Dhawrsada Eebahood waxay mudan Jannooyin ay dureeri Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari Dhexdeeda, waa marti Qaad Xagga Eebe ka ahaaday, waxa Eebe agtiisa ah yaana u Khayr roon kuwa Baarriga ah (Wanaagsan).

199. Ehelu Kitaabka waxaa ka mid ah mid Rumeyn Eebe iyo waxa laydiin soo dejiyey iyo wixii loo soo Dejiyey iyagoo u Khushuuci Eebe kumana Gataan

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ أَنَّهُمْ لَا يُضْعِفُونَ عَمَلَ عَمِيلٍ
تَنْكِمُ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى بِعَصْمَكُمْ مِنْ بَعْضِ قَالَدِينَ
هَا جَرُوا وَأَغْرِجُوا مِنْ دِيرِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلٍ
وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لِأَكْبَرِنَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتُهُمْ
وَلَأَذْخَلَهُمْ جَنَّتَ بَجْرِي مِنْ تَحْكَمِ الْأَنْهَارِ
ثُوابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْثَّوَابِ

لَا يَعْرِزُكُمْ تَقْلُبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبَلَدِ

مَتَّعْ قَلِيلٌ شَدَّ مَا وَلَاهُمْ جَهَنَّمُ وَيَنْسَلِهَادُ

لِكِنَّ الَّذِينَ آتَقْوَرَبُهُمْ هُمْ جَنَّتَ بَجْرِي
مِنْ تَحْكَمِ الْأَنْهَارِ خَالِدِينَ فِيهَا نُلَّا مِنْ عِنْدِ
اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَنْجَارِ

وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَلِيشِينَ

aayaadka Eebe Qiimo Yar, kuwaas waxaa u Sugnaaday Ajirgoda Eebahood Agtiis, Eebana waa Deg degtaa Xisaabtiisu.

200. Kuwa (Xaqa) rumeeeyow Samra oo Samirtama kuna Nagaada Dhawridda (Xuduudda Islaaxa) kana Dhawrsada Eebe waxaad Mudantiihin inaad Liibaantaane.

لِلَّهِ لَا يَشْرُونَ بِعِيَاتِنَ اللَّهُ شَمَنًا قَلِيلًا
أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٣﴾
يَتَأْمَّلُهَا الَّذِينَ ظَاهَرُوا وَأَصْبَرُوا
وَرَأَيْطُوا وَأَقْنَعُوا اللَّهُ لَعْنَكُمْ تُفْلِحُونَ

Eebe ma dayaco Camal Ruux Lab iyo Dhadigba kuwa dar Eebe u hijrooda ee Guryahooda laga Bixiyey ee lagu dhibo Jidka Eebe oo Dagaalama oo la Dilo Eebe wuxuu ku Abaalmarin Dambi Dhaaf iyo Janno. Mana aha in lagu Dhagramo Gagadoonka Gaalada iyo Shaqadooda Adduunyo kanay Sameeyeen oo meeblehay Gaadheen iyo waxaasay soo Saareen. illeen waa wax yar oo Naaru uga Dambayo. Kan Eebe ka Dhawrsadaase Khayrbaa u Yaal Eebe Agtiisa, Eheluu Kitaabkana waxaa ka mid ah kuwo Xaqa Rumeeyey Eebaana Aabaal marin, tan kale waa in la adkaysto lana Jahaado Islaamkana la ilaaлии si loo Liibaano, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabdagalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: Kunagaadi Jidka Eebe Maalin yaa ka Khayr badan Adduunka, iyo waxa ku Sigan korkiisa. (Bukhaari) taasina waxay ku tusin Fadiiga jahaadka Jidka Eebe iyo Daaficidda Xuduudda Islaamka iyo Adkeysiga Arrintaas yeyp Liibaantu tahay Sidaas. Markalana Rasuulku (N.N.E.K. hayeelee) wuxuu yidhi: Laba Indhood ma Taabato Naari il u ooyday Cabsi Eebe iyo il bariday iyadoo Ilaalil Jidka Eebe. (Tirmadi). Wanakaas sharafta Jahaad, Muslimintuna waxaa Xoog, Sharaf iyo Cisi ugu Dambeysay markay ka tageen Jahaad-ka iyo Difaaca Xuduudda Islaamka. Aali-Cimraan (195-200).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynayaa Ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

1. Dadow ka Dhawrsada Eebihiiina Idinka Abuuray Nafkaliya (Aadam) kana Abuuray xaggeeda Haweenayeeda (Xaawo) kana Abuuray Xagooda Rag Badan iyo Haweenba, ka Dhawrsada Eebihiiinna aad wax isku Warsataan iyo Qaraabada, Eebana wuxuu u Yahay Korkiinna Ilaaliye.

2. Siiya Agoonta xoolahooda hana ku Badalina Xumaan Wanaag, hana Cuni-na xoolahooda La jirka Xoolihiinna, Taasina waa Dambi weyn.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأَيُّهَا النَّاسُ أَتَقُولُوْكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ
وَجَدَوْهُ وَلَمْ يَرَوْهُ وَهَا وَيَرَوْهُ مِنْهُمْ بَارِجًا كَثِيرًا
وَنِسَاءٌ وَأَتَقُولُوْهُمْ الَّذِي تَسْأَلُونَ بِهِ وَالْأَرْكَانُ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَّفِيقًا ﴿١﴾

وَعَلَوْا إِلَيْنَاهُ أَمْوَالُهُمْ وَلَا تَبْدِلُوْلَنَحْيَتَ بِالظَّبَابِ
وَلَا تَأْكُلُوْهُمْ إِنْ أَمْوَالُكُمْ إِنَّمَا كَانَ حُبُوبًا كَثِيرًا ﴿٢﴾

3. Haddaad ka Cabsataan inaydaan ku Cadaalad Falin Agoonta Guursada wixii idin Wanaagsan oo Haween ah, Labo, Saddex iyo Afar, Haddaad ka Cabsataan inaydaan Caddaalad Falin Mid kaliya (Guursada) ama waxay Hanatay Gacmihiiinnu Saasaa u Dhaw inaydaan Jawrfaline.

4. Siiya Haweenka Meherkooda isagooy Waajib ah hadday idiinka Raali noqoto wax ka mid ah Naftoodu Cuna idinkoo Shifaysan oo Kadban.

Suuraddu waa Suurad Weyn oo Daryeeli Xaqa Haweenka iyo Agoonta iyo kuwa kale waxayna Fari in Eebe laga Dhawsado illeen waa kan Naf kaliya Dadka ka Abuuraye, Taasoo ab Nabi Aadam. waxaa kaloo Beenaalayaashu ka Sheegi Aburuka Dadka waa waxaan Jirin, sidoo kale waxay fartay Dhawriidda Xaqa Qaraabada, Agoonta, Guurka oo lagu Caddaalad Falo haddaan la karayna mid kaliya la Guursado, iyo in Haweenka la Siyyo Meherkooda waxay ka Raalli Noqdaan mooyee, Diinta Islaamkuna wax badan bay ka Digty Dhibka Agoonta Iyo Haweenka, waxaa Sugnaaday U caabud Eebe sidii Adoo Arka, Haddaadan Arkin Isagaa ku Arkee. Saas darteed waa in la Dhawraa Xuquuqda Dadka Gaar ahaan Agoonta oon la Cunin Xoolahooda Loona Wanaag Falo, iyo Haweenka oo la Siyyo Xaqooda iyo Maherkooda lana Dulmiiyin. An-Nisaa' (1-4).

5. Ha Siinina Sufahada (Maamuli kardin) Xoolahooda ah kuwo idiinka yeeelay Eebe Ilaakiye ka Quudiya kana Artradbixiya una Dhaha Hadal Fiican.

6. Imtixaamana Agoonta markay Gaadhaan Guur Haddaad ku Aragtaan (Ogaataan) Rashiidnimo (Wanaag) siiya iyaga Xoolahooda hana u Cunina Xad gudub iyo ka degdagis intayna Weynaan, Ruuxii Hodan ah ha dhawrsado Ruuxii Faqir ahna ha ka Cuno si Wanaagsan, markaad u Dhiibtaan Xoolahooda Marag u yeela Korkiisa, waana ku Filanyahay Eebe Xisaabiye.

7. Ragga waxaa u Sugnaaday Qayb ka mid ah waxay ka tageen Laba Waalid iyo Qaraabdu Haweenkana waxaa u Sugnaaday Qayb ka mid ah waxay ka Tageen Laba Waalid iyo Qaraabdu

وَإِنْ خَفْتُمْ أَنْ تُقْسِطُوا فِي الْأَيْمَنِ فَأَنْكِحُوهُنَّا طَابَ
لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَا نَهِيَ وَلَكُمْ دُرُجَاتٌ فَإِنْ خَفْتُمْ
أَلَا تَعْلَمُو أَنَّهُ مَوْجَدٌ أَوْ مَالِكٌ أَيْنَ شُرِكُكُمْ ذَلِكَ أَذْنَانَ
أَلَا تَعْلَمُوا

وَإِنَّوْ أَنِّي سَأَهْلِكُهُنَّا بِمُحْلَةٍ فَإِنْ طَمِنْتُمْ عَنْ
سَيِّدِكُمْ هَذِهِ حَسَافَةٌ كُلُودٌ هَذِهِ عَمَّارٌ يَنْتَهِي

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِدَمًا
وَأَرْزُقُوهُنَّا فِيهَا وَأَكْسُوهُنَّا وَغُولُونَهُنَّا وَلَا مُعْرِفَةَ
وَأَبْلَوْا إِلَيْنَا حَقًّا إِذَا بَلَغُوا أَنْتَكَاحَ فَإِنْ أَسْتَمْ
مِنْهُمْ دُشَانًا فَأَدْعُوكُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا
إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبُرُوا وَمَنْ كَانَ عَيْنَيَا
فَلَيُسْتَعْفَفَ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلَيَأْتِي مُكْلِ بالْمَعْرُوفِ
فَلَوْزَادَ فَعْتَمَ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُو أَعْلَمَهُمْ
وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

لِلرِّجَالِ تَصِيبُهُ مَمَارَكُ الْوَلَدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ
وَلِلنِّسَاءِ تَصِيبُهُ مَمَارَكُ الْوَلَدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ

kiisa Yar iyo kiisa Badanba waa Qadar la Waajibiyeh.

مَعَاقِلَ مِنْهُ أَوْ تَصِيبَ مَفْرُوضًا

Dadka Muslimka ah waa Mid kaliya, waana inay is dhaqaaleeyaan, Ciddii Xoolo leh oon is Maamuli karin waa in Gacanta loogu hayaa, laguna Dhaqaaleeyaa, lana Imtixaamo markay qaangaadhaan hadday Maamuli karaanna loo Dhiibo, oon loona Cunin Xadgudub iyo ka Deg degid weynaansho, Ruuxii Hodan ah ha Dhawrsado, kii Faqir ahna ha ka Cuno si Dhawrid ah, marka Koolaha la Siinna Marag ha loo yeelo Isagoo Eebe Xisaabiye ku Filanyahay. Rag iyo Haween mid kastaa Qaybuu ku leeyahay waxay ka Tagaan Waalidkood, ama Qaraabadii Yaraa iyo Badnaaba, waa Qader Xukuman. Waxaa Sugnaatay in Nin u Yimid Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuuna ku Yidhi: Waxaan hayaa Agoon Xoola leh Anna Xoolo ma lihi ee wax ma ka Cunaa, wuxuuna ku Yidhi: Ka Cun si fiican oon Xad Gudub ahayn. Taasina waxay ku tusin Dhawridda Xuquuqda Dadka Tabarta Yar, iyo Ilaalinta Arrimahooda, iyo inaan lagu Xad Gudbin. An-Nisaa' (5-7).

8. Hadday Joogaan Qaypta Qaraabo, Agoon iyo Masaakiin (aan dhaxlayn) wax ka Siiya una dhaha Hadal Wanaagsan.

وَإِذَا حَضَرَ الْقَسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى
وَالْمَسَكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُوَّلُوا لَهُمْ
قُوَّلًا مَعْرُوفًا

9. Hana ka Cabsadeen kuwa Hadday kaga Tagaan Gadaashooda Caruur Tabar Yar una Cabsan lahaa hana ka Dhawrsadeen Eebe hana Dheheen Hadal Toosan.

وَلَيَخُشَّنَّ الَّذِينَ لَوْتَرُكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ دُرْبَيْهِ
صِعَدَةً حَافِظُوا عَيْتَهُمْ فَلَيَسْتَأْتِيَهُمُ اللَّهُ وَلَيَقُولُوا
قُوَّلًا سَدِيدًا

10. Kuwa u Cunaya Xoolaha Agoonta Dulmi (Xaq darro) waxay uun ku Cunayaan Calooshooda Naar waxayna Gali Saciiro.

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى طَلْمَانًا
إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ

سَعِيرًا

11. Wuxuu idiin Dardaarmi Eebe Caruurtiinna kan Lab la mid Qaypta Labo Dhadiq, Hadday Yihin Haween ka Sarreyya Labo waxay Mudan Labo Dalool wuxuu ka Tagay, hadday tahay mid waxay Mudan Nus, Labada Waalidna mid kastoo ka mid ah wuxuu Mudan Sudus (Lix meelood meel) Hadduu ka Dhintay (Ilmahoodu) Caruur, hadduu Caruur lahayn oy Dhaxlayaan Labada Waalid Hooyadu waxay Mudan Saddex Meelood Meel, Hadduu Walallo leeyahay Hooyadu waxay Mudan Sudus Dardaaranka iyo Daynta ka Dib, Aabayaalkiina iyo Wiilashana ma

يُوصِيكُوكَمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِ كُمْ لِلَّدُكِ مِثْلَ حَطَّ
الْأُشْيَانِ فَإِنْ كُنْتَ نَسَاءً فَوَقَّعَ الْأَنْتَنَى فَلَمَّا
تُلْثَاثَ مَاتَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا الْقِصْفُ
وَلَا بُوَيْهَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ وَمَائِرَكَ
إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرَثَهُ
أَبُواهُ فَلِأُبُوهُ الْأَنْلَثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُبُوهُ
السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْدِينَ
مَابَآؤُكُمْ وَإِنْتُمْ كُمْ لَا تَدْرُونَ أَيْمَنَ أَقْبَلَ

Ogidin Kooda idinku Dhaw Nacfi, waa Faralyeel «Qaddaraad» Eebe, Ilahay-na waa Oge Falsan.

Aayadda Hore waxay Fari in hadday Qaybta Joogaan Dad aan Dhaxalka lahayn oo Qaraab, Agoon iyo Masaakiin ah wax laga siyo, Tan kalana in la Dhaqaaleeyo Caruurta Tabar yar sidaad u Jeceshahay in haddaad ka tagto iyagoo kale loo Dhaqaaleeyo, iyo inaan la Cunin Xoolaha Agoonta Cidii Cuntuna waxay Cuni Naar, Aayadda dambana waxay Caddaysay Dhaxalka waxayna ka midtahay Saddexda Aayadoo ee Suuraddan ku Sugan ee ka Warramay Dhaxalka, Barashada Dhaxalkana waxaa ku soo arroray isku Boorrin, Sida: Cilmigu waa Saddex waxa ka soo Hadhay waa Siyaado: Aayad Sugan, Sunno Taagan, ama Fariido Caadil ah, waxaa kaloo Sugnaaday: Barta Faraa'isha Barana Dadka waa Cilmiga Nuskiye, Waana la halmaami, waana waxa ugu Horreya ce laga Siibi Umaddaya. Saasaana loo Caddeeyey'oo loo Muujiyey. An-Nisaa' (8-11).

* Saddex meelood laba meel oo ah xoolihii marka saddex loo qeeybiyyat labadiisa

12. Waxaa idiin Sugnaaday Nus waxay ka Tagaan Haweenkiinnu haddayna Ilmo lahayn, haddayse la-haayeen Ilmo waxaad leedhiin Rubuc (Afar meelood meel) waxay ka tagaan Dardaaran ay dardaarmeen iyo Dayn ka Dib, Haweenkuna waxay Mudan Rubuc waxaad ka Tagteen Haddayaan Ilmo lahayn, haddaad Ilmo leedihiin waxay mudan thumun (Siddeed Meelood meel) waxaad ka tagtaan, dardaaran aad dardaarmaysaan iyo Dayn ka Dib, hadduu yahay Ninku mid la Dhaxli Waalid iyo Ilmo la'aan ama Haweenaydu isagoo leh Walaal ama Walaashiis mid kasta wuxuu Mudan Sudus (Hadday la hooya yihii) hadday yihii wax ka badan intaas waxay wadaagi thuluth (Saddexmeelood meel) Dardaaran la dardaarmo iyo Dayn ka Dib, isagoon Dardaarkanka Cidna lagu Dhibayn, waana Dardaaran Eebe, Ilahay-na waa Oge Dulsan.

لَكُمْ تَقْعِدُ فِي رَبْكَةٍ مِّنْ أَنْهَىَ اللَّهُ أَنَّهُ كَانَ

عَلَيْهَا حَكِيمًا

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ
إِنَّ لَرْبَكُنْ لَهُنْ وَلَدٌ إِنْ كَانَ لَهُنْ وَلَدٌ
فَلَكُمُ الْأُرْبَعُ مَمَاتَرَكُمْ مِنْ أَمْدَدٍ
وَصِيَّةٌ يُوصَى بِهَا أَوْ دِينٌ وَلَهُنْ
أَرْبَعٌ مَمَاتَرَكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ
فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنْ أَثْمَنُ
مَمَاتَرَكُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصَى
بِهَا أَوْ دِينٌ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ
كَلَّذَةٌ أَوْ أَمْرَأَةٌ وَلَهُنْ أَنْ أَخْتَفِي كُلُّ
وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَسْدُسٌ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ
مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءٌ فِي أَثْلَاثٍ مِنْ بَعْدِ
وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دِينٍ غَيْرَ مُضَارٍ
وَصِيَّةٌ مِنْ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَلِيمٌ

Aayaddanna waa Aayadda kale ee Caddaysay Dhaxalka, iyo in Cid walba la Siin waxay Mudataay marka laga bixiyo Dardaarkanka iyo Daynta, waana Arrin Eebe adkeeyey Caddeeyeyna, Rasuulkana (Naxarii iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi Eebe wuxuu siiyay Ruux kastaba Xaqiisa ee u dardaaran mid wax dhaxli ma Jiro. (Waa saxiix). waxaa kaloo sugnaatay Dardaarkanka oo laysku Dhibo waa Dambyiada Waaweyn. Saas darteed waa in Cid walba la siyo wixii Eebe u Sugay, Dardaaran iyo kala Jeclaysina inaan lagu dhabin Ruux Xaqiisa, Illeen Ebbaa Saas faraye, waana in la maqla amarkiisa si loo liibaano Aakhiro iyo Adduunba. An-Nisaa' (12).

13. Taasi waa Xuduud Eebe, Ruuxii Adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa wuxuu Galin Jannooyin ay Dareeri Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku Waari Dhexdeeda, Taasina waa Liibaan weyn.

14. Ruuxiise Caasiya Eebe iyo Ra-suulkiisa oo Tallaaba Xuduudiisa wuxuu Galin Naar isagoo ku Waari Dhexdeeda, wuxuuna Mudan Cadaab wax Dulleya.

15. Kuwa la imaan Xumaan (Zino) oo Haweenkiinna ka mid ah, Marag uga Dhiga Afar idinka mid ah, hadday ku marag Kacaan ku Haya Guryaha intay ka Disho Geeridu ama u yeelo Eebe Waddo.

16. Labadii la Timaadda Xumaanta (Zinada) oo idinka mid ah Dhiba Had-dayse Toobadkeenaan ooy Wanaagsa-naadaan ka Jeedsada Xagooda, Eebana waa Toobad aqbale Naxariista.

Aayadaha la soo Sheegay waxay Caddeeyeen Qaddar iyo Qaybta Ruux kasta iyo in Eebe Ruuxba Qayb siiy, u Dhawaanshaha Ruuxa Dhintay iyo Dhibaatadiisa wuxunu Faray inaan la Tallaabin Xuduud-aas Eebe oo Cidna loo Badinin midna loo Yareynin, waase in loo daayo Xukunka Eebe iyo Qaybtiisa, Ciddii Saas Fulisana Aabalkeedu waa Janno, tii ka leexatana waxay Mudan Ciqaab daran iyo Cadaab wax Dulleya. Tan kale Islaamku markuu Bilaawday Hadday Haweenaydu Xumaan Zino ku Kadco marag baa loo yeeli Jiray gurigana way iska Joogi Jirtay intay ka Dhimato ama Sharci Caddeeyo Xaal-keeda, Labada Kala Zinaysatana waxaa lagu Cigaabi jiray Dhib aan Saas u Weynayn, Hase yeeshee waxaa ku Soodagay Arrinttasa Xukun ah in Ciddii ku Kadca Xaalkaas isagoo horay wax u Guursaduy isna Arkeen lagu Cigaabi Dhagax lagu Dilo, Kuwaan hadda ka Hor Guursaninna Boqol Ulood lagu Dhusto, Saasuu Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalye Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Iga Qaata Labada Bikaaрада ah waa Boqol Ulood, Labada wax Guursatayna waa Boqol Ulood iyo Dhagax lagu dilo. (Muslim) An-Nisaa' (13-16).

17. Toobadda (Aqbalkeeda) waxay Eebe uga ahaatay kuwa Fala Xumaha iyagoo Jaahil ah markaas Toobad keena Waqtii dhaw Kuwaas wuu ka Toobad aqbalaa Eebe korkooda, Eebana waa Oge Falsan.

تَلِكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ يُدْخِلُهُ جَنَّتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلِيلِنَّ فِيهَا
وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

وَمَنْ يَعْصِي اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ
حُدُودُهُ يُدْخِلُهُ كَارَاخَلِدَافِيهَا وَلَهُ
عَذَابٌ مُّهِينٌ

وَالَّتِي يَأْتِيَنَّ الْفَحْشَةَ مِنْ نِسَاءٍ كُمْ
فَاسْتَهْدِهَا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةُ مَنْ كُمْ فَإِنْ
شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى
يَوْفَهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَعْمَلَ اللَّهُ هُنَّ سَيِّلًا

وَالَّذِي يَأْتِيَنَّهُمْ مِنْ كُمْ فَعَذَّبُوهُمَا
فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَغْرِضُو عَنْهُمَا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّجِيمًا

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ أَسْوَءَ
بِهَمَّةِ شَرٍّ تَوْبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيًّا حَكِيمًا

18. Uma aha Toobaddu ku Fala Xumaha intuu uga Yimaaddo Midkood Geeridu markaas dhaha Anigu waxaan Toobad keeni hadda, iyo Kuwa Dhiman Iyagoo Gaala ah, Kuwaas waxaan u Darabnay Cadaab Daran.

وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدُهُمُ الْمَوْتَ
قَالَ إِنِّي تَبَّعْتُ أَنْفَنِي وَلَا أَلَّا يَمُوتُنَّ
وَهُمْ كَفَّارٌ أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا
أَلِسَّا

19. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow iduinma Banaana inaad u Dhaxashaan Haweenka Xoog iyo inaad dhibtaan si aad ula tagtaan (Qaadataan) Qaar waxaad Sii-seen inay la Yimaadaan Xumaan Cad Mooyee, kulana Noolaada si Fiican, haddaad Kahataan waxaa Surowda inaad Kahataan wax uu Yeelo Eebe dhexdiisa Khayr Badan.

يَتَأْمِنُهُمُ الَّذِينَ إِمْتَنَوْا لَا يَجْلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْنُوا
النِّسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَنْصُلُوهُنَّ إِنَّهُمْ بِعَيْنِ
مَا أَتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنَّ يَأْتُنَّ بِفَحْشَةٍ مُّبِينَ
وَعَاسِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنَّ كَرْهَتُمُوهُنَّ
فَسَعِيَ أَنْ تَكْرُهُوْهُ أَسْيَثًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ يُنِيهِ
حِيرَانًا كَثِيرًا

20. Haddaad Doontaan inaad ku Baddashaan Haweenay mid kale idinkoo Siyyey Meher (Badan) ha ka Qaadanina Xaggiisa waxba, Ma waxaad Qaadanaysaan Been iyo Dambi Cad.

وَلَمْ أَرَدْتُمُ اسْتِبَدَالَ زَوْجٍ مَّكَانٍ كَرْرَاجٍ
وَمَا تَبَيَّنَ لِي حَدَّهُنَّ قَنْطَارًا فَلَا أَخْدُو أَمْنَهُ
شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بِهَتَّنَا وَإِمَامَيْنَا

21. Seed uga Qaadanaysaan idinkoo Qaarkiin Qaar Arkay, ood kana Qaad-deen Ballan Adag.

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْنَى بِعَصْبَرِكُمْ
إِلَى بَعْضٍ وَأَخْدَتْ مِنْكُمْ مِّثْلًا
غَلِيلًا

22. Ha Guursanina waxay Guur-sdeen Aabayashiin wixii hor maray mooyee, waa Xumaan iyo wax loo cad-hoodo Waddana Iyadaa U xun.

وَلَا تَنْكِحُوا مَنْ كَحَّ إِبَابًا وَكُمْ بَرَبَّ
النِّسَاءِ إِلَّا مَاقَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ
فَاحِشَةً وَمَقْتَنًا وَسَاءَ سَيِّلًا

Dadku wuu Dambaabi waase inuu Toobadkeeno Suginna inta Geerida uga imaan Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Eebe wuu Aqbalaa Toobadda Addonkiisa intaan Sakaraadku u Imaan.

Mujahidna Wuxuu yidhi: Cid kastoo Eebe Caasiday waa Jaahil Intay ka tagto. Aayadaha kale waxay Caddayn inaan la Dulmiyin Haweenka, lana Dhabin Xoolahoodana laga Xoogin, waxaa kale oo Reebban in la Guursado Haweenaydii Aabaha, Arrimahaasuna waa Reebbanyihiin, waana Dambi Weyn. An-Nisaa' (17-22).

23. Waxaa laydinka Reebay Hooyoo-yinkii (inaad Guursataan) iyo Gab-dhihiinna, Walaalihiin, Eedooyinkiin, Habaryarihiin, Gabdhaha Walaalkaa, Gabdhaha walaashaa, Hooyooyinka idin Nuujiyey Walaalaha Nuugmada Hooyooyinka Haweenkiinna, Gabd-haad Dhaqaalaysaan, ee Haweenkiinna aad is aragteen Dhaleen, Haddyaan is arkin wax dhib ah (Danbi) ma saara korkiinna, Haweenka Wiilashiinna Dhabta ah, iyo inaad kulmisaan Labo Walaalo ah wixii horay maray mooyee, Eebana waa u Dhaafe Naxariista.

24. (Waxaa Kaloo idinka reeban) Haweenka la Qabo, waxay Hantaan Gac-mihiinna mooyee Kitaabka Eebaa kor-kiinna ah, waxaa laydiin banneeyey waxa ka Soohadhay kuwaas inaad ku dalabtaan Xoolahiinna idinkoo dhawr-soon oon Xumaan (Zino) Falin, waxaad ku intifaacdaan Xaggooda Siyya Meherkooda waa Qadaraad Eebe, Dhib (Dambi) korkiinna ma Saarra waxaad isaga raalli Noqoteen Qadarri-da ka Dib, Eebana waa Oge Falsan.

حُمَّتْ عَيْنِكُمْ أَمْهَكُمْ وَبَأْثِكُمْ
وَأَخْوَثِكُمْ وَعَمَّتْكُمْ وَخَلَّتْكُمْ وَبَنَاثْ
الْأَخْ وَبَاتْ الْأَخْ وَأَمْهَكُمْ مِنْ الَّتِي
أَرْضَعْنَاكُمْ وَأَخْوَثِكُمْ مِنْ الرَّضَعَةِ
وَأَمْهَكُمْ نَسَابِكُمْ وَرَبِيبِكُمْ الَّتِي
فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نَسَابِكُمْ الَّتِي
دَحَلَّتْمُ بِهِنَّ فَإِنَّ لَمْ تَكُونُوا دَحَلَّتْ
بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَيْنِكُمْ وَهَلْتِلِ
أَبْنَاءِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَبِكُمْ
وَأَنْ تَجْمِعُوا بَيْنَ الْأَخْتَنِ إِلَامَقَدْ
سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

* وَالْمُحْسَنُونَ مِنَ الْإِنْسَانِ إِلَامَلَكَتْ
أَيْمَنِكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأَحْلَلَكُمْ
مَا وَرَأَةَ ذَلِكُمْ أَنْ تَسْتَغْوِيَنَّ بِأَنْوَالِكُمْ مُخْصِنِينَ
عِزْمُسَفِحِينَ فَمَا أَسْتَمْعِنُ بِهِ مُتَهَنَّ
فَقَاتُوهُنَّ أَجُورُهُنَّ فِي رِضَةٍ وَلَا جُنَاحَ
عَيْنِكُمْ فِيمَا تَرَضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفِرِضَةِ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

Aayaddani waxay Caddayn waxa ka Reeban ninka Inuu Guursado oo Haween ah, Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Waxay ku XarriMantay Todobo Nasab, Todobana Xigid. Sidoo kale Cidda wax Nuujisa iyo tan kula Nuugta. Rasulkuna (Naxariis iyo Nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaa ku Reeban Nuugmada waxa ku reeban Nasabka, waase inay ahaato Shan Nuugmo. Sidoo kale waxaa Reeban Haweenay la Qabo, Eebana waa Oge Falsan oo waxa Fiican ku Toosin Dadka. An-Nisaa' (23-24).

25. Ruuxaan Karin oo idinka mid ah Awood uu ku Guursado Haweenka Dhawrsoon ee rumeysan (Xaqa) ha Guursado waxay hanatay Gacmihiin-

وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ
الْمُحْسَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَيَمْنَعُ مَا مَلَكَتْ

nu oo ah Gabdhaha Rumeysan (Xaqa) Eebana waa ogyahay limaan-kiinna, Qaarkiin Qaarbuu ka ahaaday, kuna guursada idamka Ehelkooda u Siyyana Ujuurada (Meherkooda) si Fii-can, iyagoo Dhawrsoon oo Xumaan (Zino) ka Dheer, Saaxiibana yeelanayn, Haddii lagu dhawro (Guur) ooy Xumaan la Yimaadaan korkooda waxaa ah Nus waxa ah kuwa Xorta ah oo Ciqaab ah, Arrintaas waa Ruuxii ka Cab-sada Zino, oo idinka mid ah, Haddaadse Samirtaan yaa idiin khayr roon, Eebana waa Dambi Dhaafe Naxariista.

26. Wuxuu Dooni Eebe inuu idiin Caddeeyo Idinkuna Hanuuniyo Wadadii kuwii idinka Horreeyey oo idinka Toobad aqbalo Eebana waa Oge Falsan.

27. Eebe wuxuu dooni inuu idinka Toobad aqbalo waxayse dooni kuwii Raacay wawa Naftoodu Jeceshayah inaad ilatalaan ilasho wayn.

28. Wuxuu dooni Eebe inuu idinka Fudeydiyo, waxaase La Abuuray Dadka isagoo tabar Yar.

Waa in Guurku ahaadaa mid laga Fiirsado, oo la guursadaa Haweenka Xorta ah ee Dhawrsoon, haddii Tabar loo waayana la guursado kuwa Dhawrsoon ood hanataan haddaa Xumaan ka yaabtaan, iyagoo la warsan Ehelkooda, Xumaan hadday falaaan waxaa la Ciqabi Nus Ciqabta kuwa Xorta ah. Tan kale Eebe Wanaag iyo Hanuun yuu inala Rabaa iyo Fudayd, kuwa Xumaanta iyo waxay Naftoodu Jeceshayah Raacayse waxay idinla Dooni inaad si Weyn u Dhuntaan. Wax badan baa ku soo arooray Tabaryida Dadka. Xagga Cibaadada iyo Xagga Dooniddaba. An-Nisaa' (25-28).

29. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Cunina Xoolihiinna dhexdiinna (Si Baadil ah) (Xaaraam ah) inay Ganacsi Raalli aad tiihin tahay mooyee, hana

أَيَّمَنُكُم مِّنْ فَتَيَّتُكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللهُ أَعْلَمُ
يَا يَمِنَكُم بِعَضُوكُم مِّنْ بَعْضٍ فَإِنَّكُمْ هُنَّ
يَادُنَاهُلَّهِنَّ وَإِنُوهُنَّ أَجُورُهُنَّ
بِالْمَعْوُفِ مُحَصَّنَاتٍ عَدَ مُسَفَّحَاتٍ وَلَا
مُسَخَّذَاتٍ أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَنَ فَإِنَّ أَيْنَ
يَمْحَشَّةٌ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحَصَّنَاتِ
مِنْ أَعْدَابٍ ذَلِكَ لِمَنْ حَسِّنَ الْعَنْتَ
مِنْكُمْ وَأَنْ تَصِيرُوا خَيْرَ لَكُمْ وَاللهُ عَفُورٌ

رَحِيمٌ

وَرِيدَ اللهُ لِمَبِينَكُمْ وَبِهِدَيَكُمْ سَنَنَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللهُ
عَلِيهِ حَكْمٌ

وَاللهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَبِرِيدٍ
الَّذِينَ يَتَسْعَونَ الشَّهْوَاتِ أَنْ يَمْلَأُوا مِثَلًا

عَظِيمًا

وَرِيدَ اللهُ أَنْ يُحْقِفَ عَنْكُمْ وَخُلُقَ الْإِنْسَنَ
ضَعِيفًا

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِمَّا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ
يَئِنَّكُمْ بِالْبَطْلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تَحْكِرَةً
عَنْ تَرَاضٍ تَكُونُ وَلَا قُلْتُمْ أَنْفُسَكُمْ

Dilina Naftiinna, Eebe wuxuu idiinya-hay Naxariistee.

30. Cidii u Fasha Arrintaas Colnimo iyo Dulmi Wawaanu galin Doonaa Naar, Arrintaasna Eebe waa u Fududahay.

31. Haddaad ka Dheeraataan Dambiyada waa weyn waxaan idinka Reebeyno waxaannu ka asturi Xaggiinna Xumaantiinna waxaana idin Galin Meel Fiican (Sharaf leh).

32. Ha tamaniyina wuxuu kaga Fadi lay Eebe Qaarkiin Qaar, Ragga waxaa u Sugnaaday Qayb waxay kasbadeen, Haweenkana waxaa u Sugnaaday qayb waxay kasbadeen, Waydiista Eebe Fadligiisa, Eebana waxkasta waa Ogyahay.

33. Cid kasta waxaan u Yeellay Kuwo dhalxa waxay ka tageen Labada waalid iyo Qaraabudu iyo kuwaad Guntateen Dhaar (Isdhaarsateen) siiya Qaybtooda, (oo Gargaar ah), Eebana wax kasta waa u Marag.

Aayaddaha Hore waxay Caddayn Xaaraanimada Koolaha Dadka oo Xaq darro lagu Cuno Ganacsiga Xalaasha ah ee lagu Heshiyase waa Banaayahay, Is diikuna waareebban yahay illen Muslimiintu waa Naf kalyee, Cidii Saas fashana waxaa lagu Ciqaabi Naar, haddii Dambiyada Waa Weyn laga dhawrsadaa Eebe wuu Daafi Xumaanta kale Jannahu wuu galin, Xasadka iyo Niyad Xumiduna waa la reebay, cid walbase waxaa u banaan Shaqo iyo Kasab xalaala iyo inuu Eebe wax warsado, Cid walbana Mudan waxay Waalidku iyo Qaraabudu ka tagaan, iyadoo wax laga siin Cidaad is Xidhiidhisaa, Dambiyada waa Weyna waxaa ka mid ah: Gaalnimo, Dil Xaq darro, ee Muslim, ka cararka Jahaadka, Caasiga Waalidka Zino ku sheegga Haweeney Dhawroon, Barashada Sixirka, Cunidda Ribada iyo Cunidda Koolaha Agoonta, Zinada, Dhaarta Beenta ah, iyo Kuwo kale. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Dambiyada waa Weyn Todoba waxay uga Dhawiyihii Todobaatan. An-Nisaa' (29-33).

34. Raggaa u taagan (Maamulka) Haweenka, ka Fadilida Eebe Qaarkood Qaar iyo ku nafaqaynta Xoolahooda darteed, (Haweenka) Wanaagsan way Adeecaan Ilalaanyaanna Maqnasa-

إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَّحِيمًا

وَمَنْ يَقْعُلْ ذَلِكَ عَذَوْنَا وَأَطْلُمَا فَسَوْفَ
تُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
بِسِيرًا

إِنْ جَعَنَّا نُوَاكَ بِأَبْرَ مَا نَهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرُ
عَنْكُمْ سَيْئَاتِكُمْ وَنُدْخِلُكُمْ مُدْخَلًا
كَرِيمًا

وَلَا تَنْهَنُّ أَمْافِضَلَ اللَّهِ بِهِ بَعْضُكُمْ
عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا أَكَتَنَّ
وَلِلِّسَائِنَ نَصِيبٌ مِمَّا أَكَسَبُنَ وَسَعَلُوا اللَّهَ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيمًا

وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوْلَى وَمَاتَرَكَ الْوَلَدَانِ
وَلَا أَفْرَبُوكَ وَلَا دِينَ عَقَدَتْ أَيْنَنُكُمْ
فَأَتَوْهُمْ نَصِيبُهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدًا

الرِّجَالُ قَوْمٌ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ
بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَمِمَّا آنَفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ
فَالظَّالِمُونَ حَدَّثُ قَنِينَتْ حَفِظَتْ اللَّغْيَ

ho ilaalinta Eebe Darteed, kuwaadse ka Cabsataan Caasinimadooda waaniya, kagana Fogaada Jiiska Edbiyana, hadday idin Adeecaanna ha u dalbina Kor-kooda jid (inaad dhibtaan), Eebana waa Sare Wayn.

35. Haddaad ka Cabsataan Iskhilaaf-ka Dhexdooda u bixiya Xaq soore Ehelkiisa ah iyo Xaq soore Ehelkeeda ah, hadday doonaan Wanaajinna Eebe wuu iswaafajin Dhexdooda, Eebana waa Oge Xeeldheer.

36. Caabuda Eebe hana la Wadaajini-na waxba, Labada Waalidna u Wanaag fala, iyo Qaraabada, Agoonta, Masaakiinta, Dariska dhaw, Dariska Durugsan, Saaxiibka Dhinaca, Socotada iyo waxay hanatay Gacmihiinnu, Eebana ma Jecla Cidda Kibirka badan ee Faanka badan.

بِمَا حَفَظَ اللَّهُ وَالَّذِي تَحَقَّقُوا مِنْهُ
فَوَظْهَرَتْ بِكَ وَأَهْجَرُوهُنَّ فِي الْمَصَابِعِ
وَأَضَرُّوهُنَّ فَإِنَّ أَطْعَنَّكُمْ فَلَا يَنْعُو عَلَيْهِنَّ
سَيِّلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْهِ كَبِيرًا

وَإِنْ خَفَتْ شِقَاقٌ بَيْنَهُمَا فَابْعُثُوا حَكَمًا مِنْ
أَهْلِهِ، وَحَكَمًا مِنْ أَهْلَهَا إِنْ يُبَدِّدَا إِصْلَاحًا
يُوَفِّقُ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَبِيرًا

﴿ وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا
وَيَا أَيُّولَدَيْنِ إِحْسَنَا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى
وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ
الْجُنُبُ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَأَبْنَى
السَّيِّلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُحْتَالًا فَحَوْرًا ﴾

Ragga iyo Haweenka Eebaa isu abuuray mid walbana si u abuuray, una yeelay Shaqooyin lagu kala haboonyahay sida uurka, Nuujinta iyo wixii la mid ah, saas darteed mar haddii meel lagu wada noolyahay waa in Ninku ilaaliyya Qoyska oo nafaqueeyaa, oo Hoggaamiye oo noqdaa, Haweeneyda Fiicanna waa tan Suuban ee Dhawrsoon, hadday Gaftana waa la Wanin, haddii laga Noogana waa laga fogaan Jifiik, lana edbin, hadday toosnaato wax Jid ah laguma leh, hadduu Khilaafyimaadana waxaa loo bixin Qaraabada labada Dhinac, oo is waafajin Eebana waa in la Caabudo waxna lala wadaajin, loona Samo falo Waalidka, Qaraabada Agoonta, Masaakiinta, Dariska dhaw, Dariska Durugsan, Saaxiibka Dhabta ah Socotoda, iyo waxa Gacmahooda ku hoos jira. Kibir iyo Faanna Eebe ma jecla. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Wuxuu yidhi: Waxaa ku wareega Ehelka Muxamed Haween ka Sheegan Ragooda, Ragaasina ma aha kuwo Fiican (Abuu Daawuud..) balday Aayadahan sida Islaamka ugu dadaali Wanaagga, Heshiiska, Naxarista, iyo isdhqaalaynta iyo is taakulaynta. Saaxiibka U Fiican waa kan u Fiican Saaxiibkii, (Imaam axmed) Taasina waxay dharbaaxo ku tahay kuwa islaamka iyo Haweenkiisa wax ka sheega een wax kasayn. An-Nisaa' (34-36).

37. Oo ah kuwa Bakhayla Farana Dadka Bakhaylnimo qarinna wuxuu Siyyey Eebe oo Fadli ah, waxaana u darabnay Gaalada cadaab wax dulleeya.

38. Iyo kuwa u bixiya Xoolahooda istuska Dadka oon rumeyn Eebe iyo

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ
وَيَكْسُبُونَ مَا أَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَأَعْنَدُنَا اللَّهُ كَفِيرِينَ عَذَابًا مُهِينًا
وَالَّذِينَ يُفْسِدُونَ أَمْوَالَهُمْ رِثَاةَ النَّارِ

Maalinta Dambe, ruuxii shaydaan u noqdo Saaxiib wuu Xumaaday Saaxiibkiis.

39. Maxaa korkooda ah hadday Rumeeyaan Eebe iyo Maalinta Dambe oy Bixiyaan Qayb wuxuu ku Arzuqay Eebe, Ilahayna waa Ogyahay iyaga.

40. Eebe ma Dulmiyo wax la eg Darro (waxyar) hadday Wanaagtahayna wuu laab laabaa wuuna ka siin Agtiisa Ajir Weyn.

41. ee Say ahaan Markaan ka keenno Umad kasta marag oon kuu keenno adigana (Nabiga) kuwaas korkooda Marag.

42. Maalintaas waxay Jeelaan kuwii Gaaloobay oo Caasiyey Rasuulka in lala Simo (Liqo) Dhulka kamana Qariyaan Eebe Hadal.

Bakhaylnimadu waa Ceeb waana la Caayey, waxaabase ka sii daran inaad fartiid Dadka Bakhaylnimo, waana inaad Xaqa wax ku bixin weydo, ama Qariso wax Wanaag ah ee Eebe ku siiyey ama wax u Bixiso istustus aadan dar Eebe u bixinin, kuwaas Shayaan baa ka Saaxiibeeshay, Cidduu la Saaxiibana way Khasaartay, waase in la rumceeyo Eebe iyo Qiyaamada waxna la baxsado, illeen Eebe Dadka kama dulmiyo wax yarnee, hadday Wanaagtahayna wuu u Laab laabi oo siin Ajir weyn, Xaalkuse sees noqon marka Umad walba Marag loo keeno, Nabigana Marag loogu keeno Umaddisa Maalintaas gaafala Rasuulka Caasiday waxay Jeelaan in Dhulku la go'o, Cid wax ka qarin Eebana ma jirto. Waxaa sugnaday marka Eebe u Nicmeeyo Addoon wuxuu Jecelyahay inay ka muuqato Raadkeedu, Cabdullahi Binu Mascuud wuxuu Yidhi: Rasuulkaa i yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Igu Akhri Quraanka markaasaan idhi ma waxaan kugu akhriyya Adoo lagugu soo dajiyey? markaasuu yidhi: Waxaan Jeelaah inaan Cid kale ka maqlo, markaasaan ku akhriyye Suuratu Nisaa intaan ka gaadho: Say ahaan markaan uga keenno Ummad kasta Marag.. markaasuu yidhi: waa ku filantahay isagoy Indhihiisu Ilmayn. (Bukhaari). An-Nisaa' (37-42).

43. kuwa (Xaqa) Rumeeyow haw dha-waanina Salaadda idinkoo sakhraan-san intaad ka garataan waxaad dhahay-saan iyo idinkoo Junub ah inaad Jid gudbaysaan mooyee intaad ka maydhataan, haddaad tiihin kuwa Buka ama Safar ah ama ka yimid Ruux idin ka mid ah kortag, ama Taabataan hawee-neey aadanna helayn Biyo ku Gagabaysta Carro Wanaagsan, kuna masaxa (Mariya) Wajiyadiinna iyo Gac-

وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَلَا يَأْتِيَوْمَ الْآخِرِ وَمَنْ يَكُنْ

الشَّيْطَنُ لِمُؤْمِنٍ فَإِنَّهُ فَرِسْأَةٌ

وَمَاذَا عَلِمْتُمْ لَوْءًا أَمْنَوْا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا

مَسَارِرَ قُلُومُهُمْ أَنَّهُمْ وَكَانُوا اللَّهَ يَهْدِيهِمْ عَلِيًّا

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تُكُنْ حَسَنَةً

يُضَعِّفُهَا وَيُؤْتَ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدِهِ وَجِئْنَا

بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا

يَوْمَ يُبَدِّلُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَمُوا أَرْسَلَ لَوْ

تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكُنُونَ اللَّهَ حَدِيثًا

يَأْتِيهَا الَّذِينَ أَمْنَوْا لَا تَقْرِبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتَ

شَكَرَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا نَهَى لَوْنَ وَلَا جُنْجُنَ الْأَلَا

عَابِرِي سَيِّلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْهُوفٌ أَوْ عَلَى

سَقَرَ أَوْ جَاهَ أَمْدُونْكَ مِنَ الْغَيَّبِ

أَوْ لَنْسَمْ النَّسَاءَ فَلَمْ تَحْدُدْ مَأْمَةَ قَتِيمُوا

صَعِيدَ أَطْبَأَ فَأَسْحَوْا بِوْهَكْمُ وَأَيْدِيكُمْ

mihiinna, Eebana waa Cafiye Dambi dhaafa.

44. Ka warran kuwa la siiyey Qayb Kitaabka ah (Tawreed) oo Gadan Baa-di doonina inaad ka Dhuntaan Jidka.

45. Eebaa Og Colkiinna, waxaana ku filan Eebe, wuxuuna ugu filanyahay Eebe Gargaare.

46. Kuwii Yuhuudoobay waxay ka Leexin Kalimooyinka Meelehooda waxayna dhihi waan Maqalay oon Caasinay, Maqla ha maqlinee, waxayna (dhihi) na ilaali iilid Carrabkooda iyo Durid Diinta (Islaamka) darteed, hadday dhaaan waan maqalay waana Adeecnay ee maqal na dayna saasaa u khayroonaan lahayd una toosaaanlahayd, laakiin waxaa lacnaday Eebe Gaalnimadooda Darteed mana Ru-meeyaan wax yar mooyee.

Ruuxaan kasayn wuxuu ku Hadli ma bannaana inuu Salaadda galo, sidii kuwii Tukanaayey iyagoo wax maskaxda dooriyey Cabba, tan kale Eebe ma Cidhiidhyin Muslimka, oo cidda Junubta, ama Jirran, ama Safar ah, ama Kortaga, ama Haween Taabata oon Biyo helin wuu gagabaysan, Taasoo ah inuu Carrada Wajiga iyo Gacmaha mariyo, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi Dhulka Masjidbaa nalooga dhigay Carradiisana Daahir.

Aayadaha kale waxay ka warrami Yuhuud iyo Xumaantooda iyo Say Xaqa uga leexdeen, una leexiyeen, haddallo Xun iyo Dhibna ay ugu hadlaan, Taasina waa waxa Eebe ku Nacladay uguna Cadhooday, waana Caado ay iska leeyihiin oy iska dhaxleen xaq Diidka iyo Xumaan Jecaylka. An-Nisaa' (43-46).

47. Kuwa la siiyey Kitaabkow Ru-meeyaa waxaan soo dajinay isagoo ru-meyn waxaad haysataan ka hor tirid wajiyaa oon u Celino gadaasheeda ama Nacladno sidaan u Nacladnay Asaxaabti (Kuwii) Sabtida (Yuhuud-daa) amarka Eebana waa kan lafalo.

48. Eebe ma dhaafio in lala wadaajiyo wuxuuse ka dhaafaa waxaa wixii ka soo hadhay Cidduu doono, Ruuxii la wa-daajiyo Eebe wuxuu beenabuurtay Dambi Weyn.

الَّهُ كَانَ عَمُواً أَغْفُرًا ﴿١٣﴾

الَّمْ تَرَى إِلَيَّ الَّذِينَ أَوْتُوا نِعَمِيْبَا مِنَ الْكِتَابِ
يَشْرُونَ الْأَصْلَالَةَ وَرِبِيدُونَ أَنْ تَضْلُلُ أَلْسِنَتِهِمْ ﴿١٤﴾

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا عَدَّا إِلَيْكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيَا وَكَفَى
بِاللَّهِ نَصِيرًا ﴿١٥﴾

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُجَرِّفُونَ الْكَلَامَ عَنْ مَوَاضِعِهِ
وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَسْعَى عَيْرَ مُسْتَمِعَ
وَرَأَعْنَا لِيَا بِالْسِنَتِهِمْ وَطَعَنَافِ الَّدِينِ وَلَوْ أَتَهُمْ
قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطْعَنَافِ الْأَسْمَاءِ
لَهُمْ وَأَقْوَمُ وَلَكِنْ لَعْنَهُمُ اللَّهُ يُكَفِّرُهُمْ فَلَمْ يُؤْمِنُوا
إِلَّا قَيْلَالًا ﴿١٦﴾

يَكَانُ الَّذِينَ أَوْتُوا الْكِتَابَ مَا مَنَعَ إِزَانَنَا
مُصْدِقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَظِمَّ وُجُوهَهَا
فَزَرَدَهَا عَلَى أَذْيَارِهَا أَوْ نَلْعَنُهُمْ كَمَا لَعَنَاهُمْ
الْأَصْحَابَ
الْأَسْبَتُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿١٧﴾

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْعِزُ مَنْ يُشَرِّكُ بِهِ مَعْرِمَادُونَ ذَلِكَ
لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشَرِّكُ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَ إِلَيْهِ
عَظِيمًا ﴿١٨﴾

49. Ka warrama kuwa daahirin (amaani) Naftooda, Eebaa Daahiriya Cidduu doono lagamana Dulmiyo waxa ku dhaggan Jeex Laf Timireed (Wax yar).

50. Day siday ugu Been Abuuran Eebe isagaa ugu filan Dambi Cad.

51. Ka warraan kuwa la siiyey qayb Kitabka ah oo rumeyn Sixir iyo Shadaan, una dhihi kuwa Gaaloobay kuwaasaa ka hanuunsan (Toosan) Kuwa Rumeeyey Jidkooda.

52. Kuwaas waa kuuu Nacladay Eebe, Cid Eebe Nacladayna uma heshid Gargaare.

Waxaase loogu yeedhi Gaalada Ehelu Kitaabka ah inay rumeeyaan Quraanka Rumeeyey Kutubtii hore intaan Eebe Doorinin, ama Nacladin siduu u Nacladay kuwii Sabtida dambaabey eeYuhuudeed. Eebana waa ka dhaafaa Dadka waxaan Gaalnimo ahayn, Gaalnimose waa Dambi weyn, mana aha inay is amaananaan, Eebaa og Cidda ammaan mudane, Been abuurasho, Xumaan iyo Shadaan la rumeeyo, iyo Sheegasho ka Toosnaanta Musliminta waxay Sabab u tahay Naclad, wax u gargaarana ma helaan. Nabiguna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleey) Wuxuu yidhi: Dulmigu waa Saddeex, midkood ma dhaafio Eebe, midna wuu Dhaafaa, midna kama tago, kuusan dhaafayn waa Gaalnimada, kuu dhaafi waa Dambiga kale, kuusan ka tagayna waa is dulminta Dadka qaarkood qaar ilaa isaga Abaal mariyo. Waxaa wariyey (Bukhaari iyo Muslim). An-Nisaa' (47-52).

53. Mise waxay leeyihii Qayb Xukunka oo markaas ayan siinay Dadka Laf Timir Duleelkeed (wax buuxiya).

54. Mise waxay ku Xasdi Dadka waxa Eebe Siiyey oo Fadli ah, waxaan Siinay Ehelkii Ibraahiim Kitaabka iyo Xigmad, waxaana siinay Xukun Wayn.

55. Wuxaase ka mid noqday mid Rumeeya (Xaqa) waxaana ka mid ah mid ka Jeediya Xaqa, waxaa ugu Filan Jannahamo Gubid.

56. Kuwii ka Gaaloobay Aayaadkannaaga waxaanu Galin Naarta, mar kas-

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُرِكُونَ أَنفُسَهُمْ بِكُلِّ اللهِ وِزْرٍ
مَنْ يَشَاءُ وَلَا يُطْلَمُوْنَ فَيَلِـا ۝

أَنْظُرْ كَيْفَ يَقْرُءُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَىْ يَهْدِ
إِتَّمَامِيْنَ ۝

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبَهُ
مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبَرِ وَالظَّغَوْتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا أَهَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ
أَمْنَوْا سَيِّلًا ۝

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعْنُهُمُ اللَّهُ وَمَنْ يَلْعَنْهُمْ فَلَنْ يَمْدَدِ
لَهُمْ نَصِيرًا ۝

أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ
نَقِيرًا ۝

أَمْ يُحْسِدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا أَنْتُمْ أَهْلُهُمُ اللَّهُمْ فَصَلِّ
فَقَدْءَ اتَّيْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِنَّنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ۝

فَمِنْهُمْ مَنْ أَمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّعَهُ وَكَفَى
بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا يَنْهَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كَمَا
كُنُوكُمْ ۝

toos gubto Haragoodu waxaan ku badalnaa harko kale si ay u Dhadhamiyaan Cadaabka, Eebana waa Adkaade Falsan.

57. Kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fiican waxaan galinaynaa Jannooyin ay Dareeri Dhexdeeda Wabiyaal, oyna ku waari Dhexdeeda Waligood, waxayna ku mudan Haween la Daahiriyye waxaana Galinaynaa Hoos Fiican.

Aayaduhu waxay Caddayn Xasadka Yuhuud iyo inayna u ogolayn Muslimiinta Wanaag iyo Khayr siddii iyagoo Awoodda wax ku leh, Eebe Cidduu Doono yuu siyyaa Kitaab iyo Xigmad iyo Xukun, Ciddii Xaqa rumeysa iyo tii ka Jeedsatana waa uun laga abaalmarin, kuwa Gaaloobana oo Beeniya Aayaadka Eebe waxay Gali Naar Gubi Jidhkooda markastoy gubatana lagu badali mid kale si ay dhadhamiyaan Cadaabka, kuwa Xaqa Rumeeyeyna oo Camal fiican fala waxay Gali Janno oy ku waari oo wanaagsan. Rasuulkuna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Jannada waxaaa ku yaal Geed uu Socon Hooskeeda mid saaran Gaadiid Boqol Sano oosan Goynayn. (waa Saxiix). An-Nisaa' (53-57).

58. Eebe wuxuu idin Fari inaad u Guadaan (siisaan) Amaanada Ehelkeeda, (Ciddeeda) haddaad kala Xukumaysaan Dadkana inaad ku kala Xukuntaan Caddaalad, Eebe waxaa Wanaagsan wuu idinku waanin Eebana waa Maqle Arka.

59. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow Adeeca Eebe oo Adeeca Rasuulka iyo kuwa Amarka leh, oo idinka mid ah, haddaad ku Dooddaan Arrin u Celiya Eebe iyo Rasuulka haddaad tiihin kuwo Rumeeyey Eebe iyo Maalinta Dambe (Qiyaamada) saasaana khayr roon oo Wanaag badan Xagga Abaalmarinta.

60. Ka warran kuwa Sheegan inay rumeeyeen waxa lagugu soo dejiyey iyo waxa lagu Dejiyey kuwii kaa horreeyay oo ku Xukuntami Shaydaan, iyagoo la faray inay diidaan, wuxuuna dooni Shaydaanku inuu Baadiyeeyo Baadi Fog.

تَضَبَّتْ جُلُودُهُمْ بَدَانَهُمْ جُلُودًا يَرَهَا الَّذِي وَفَوْا
الْعَذَابُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿٦﴾

وَالَّذِينَ مَا آمَنُوا وَعَجَلُوا أَصْنَلَحَتْ سَنْدَخَلَهُمْ
جَنَّاتٍ بَغْرِيٍّ مِنْ تَعْزِيزِهَا أَنْتَرَخَلَهُمْ فِيهَا أَبْدًا
لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنَدَخَلُهُمْ ظَلَّامًا
ظَلَّالًا ﴿٧﴾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤْدُوا الْأَمْرَتِ إِلَى أَهْلِهَا
وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْمُدْلِلِ إِنَّ
الَّهَ يَعْلَمُ بِمَا يَعْمَلُونَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَيِّئًا بَصِيرًا ﴿٨﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ مَا آمَنُوا طَبِيعُوا اللَّهَ وَطَبِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولُو
الْأَئْمَنِ مِنْكُمْ قَاتَلُوكُمْ فَإِنْ تَرَعَمُمْ فِي سَيِّئَاتِ رُفْدُوهُ إِلَى اللَّهِ
وَالرَّسُولُ إِنَّكُمْ تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ
خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٩﴾

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَرْعَمُونَ أَنَّهُمْ مَا آمَنُوا بِمَا
أُنْزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزَلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ
يَتَحَكَّمُوا إِلَى الظَّنَّوْتِ وَقَدْ أَمْرُوا أَنْ
يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضْلِلَهُمْ
صَلَلًا بَعِيدًا ﴿١٠﴾

61. Marka lagu dhaho u kaalaya wuxuu Soo Dejiyey Eebe iyo xagga Rasulka waxaad Arkaysaa Munaafiqiinta oo kaa Jeedsan jeedsasho.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِنَّ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِنَّ رَسُولَ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ

صُدُّوْدَا ۝

Amaanadoo la dhawro loona Celiyo Cideeda iyo Caddaaladda Dadka lagu Maamulo laguna kala Xukumo waa waxyaalaha waawayn oy Diinta Islaamku fari Sidoo kale Eeboo la adeeco iyo Rasulka iyo kuwa Xaqa wax ku hogaamin oo Culimada iyo Xaakimka Muslimiinta ah, wixii Dood ahna loo celiyo Eebe iyo Rasulkuisa saasaana Wanaagbadan, kuwa Munaafiqiinta ah oo dooni inay Shaydaan iyo wax leexsan isku xukumaan oo ka baxsan Quraanka iyo Islaamka kuwaas Shaydaan baa Dhumiyyey, marka Quraanka iyo Rasulka loogu yeedhana way Jeedsadaan. Rasulkuna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Adeeciddu waa uun waxa fiican. markalana wuxuu yidhi: Layskuma Adeeco Xumaan. Taasoo ah in khayrka laysku maqlo, wawa Xunse laysku raacin. An-Nisaa' (58-61).

62. Say noqon markay ku Dhacdo Musiibo (dhibaato) waxay hor marsadeen Gacmahoodu Darteed, markaas ay kuu yimaadaan iyagoo ku dhaaran Eebe inaananaan doonin waxaan Wanaag iyo Tawfiiq ahayn.

63. Kuwaasu waa kuwa Ogyahay Eebe wawa Quluubtooda ku Sugan ee ka Jeedso Xaggooda waanina waxaadna u dhahdaa Naftooda Hadal xeel dheer.

64. Umaanaan dirin Rasuul in la Adeeco mooyee Idanka Eebe, hadday markay Dulmiyaan Naftooda ay kuu yimaadaan oy Dambi dhaaf waydiistaan Eebe una Dambi dhaaf waydiyo Rasulku waxay Eebe (ogaan) dambi dhaafe Naxariista.

65. Eebahaa baan ku dhaartaye ma rumeeyaan intay kugu Xukuntamaan waxa dhex mara oyna ka helin Naftooda dhib, waxaad Xukuntay ooy hogangsamaan hogaansi.

Waxaa ka mid ahayd Caadada Munaafiqiinta inay dhib iyo Xumaan ula Joogaan Nabiga iyo Mu'miniinta, markay Musiibo ku dhacdana ay Nabiga u yimaadaan iyagoo ku dhaaran Eebe inayan waxaan Wanaag ahayn rabin, Eebena waa Ogyahay wawa Quluubtooda ku Sugan ee waa in la waaniyo oo laga Jeedsado.

Nabiyadana waxaa loo diray in lagu Adeeco idanka Eebe, Hadaadse Toobad keentaan oo Xaqa u noqotaan Eebe waa u Dhaafi lahaa, Xaqana ma rumeeyaan intay uga hogangsamaan Xukunka Rasulka wax dhib ahna ayna ka helin. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebaan ku Dhaartaye Midkiin ma Rumeeyo intuu ka raaco waxaan la imid. An-Nisaa' (62-65).

فَكَيْفَ إِذَا أَصْبَتْهُمْ مُصِيبَةً بِمَا كَادُمْتَ
أَيْرَبِّهِمْ ثُمَّ جَاءَهُمْ وَلَمْ يَخْلُمُونَ إِنَّ اللَّهَ إِنْ أَرَدَنَا
إِلَّا إِحْسَنَتْنَا وَتَوْفِيقًا ۝

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ
فَأَعْرِضُ عَنْهُمْ وَعَظِّمُهُمْ وَقُلْ لَهُمْ فَرِّ
أَنْفُسِهِمْ وَلَا يَلْبِسُهُمْ ۝

وَمَا أَرَسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِطَاعَ بِإِذْنِ
اللَّهِ وَلَوْ أَنَّهُمْ لَمْ يَظْلِمُوا أَنفُسَهُمْ حَمَاءً وَلَا
فَأَسْتَغْفِرُ لِلَّهِ وَأَسْتَغْفِرُ لِهِمُ الرَّسُولُ
لَوْجَدُوا اللَّهَ تَوَابًا رَّحِيمًا ۝

فَلَا وَرِبَّ لَيَؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكُمْ فِيمَا
شَجَرَ بِيَمِّهِمْ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ فِي أَنفُسِهِمْ
حَرَجًا مَمَّا أَضَيَّتْ وَسَلَمُوا أَنْسَلِيمًا ۝

66. Haddaan ku Faral yeello korkooda Dila Naftiinna ama ka baxa Guryihiinna ma Faleen wax yar oo ka mid ah mooyee, hadday Falaan wawa lagu waanin yaa u Khayr roon kuna daran (adag) sugnaan (Rumeyn).

67. Markaasaan ka siin lahayn Agtanaada Ajir wayn.

68. waxaana ku hanuunin lahayn Jid Toosan.

69. Ciddii Adeeca Eebe iyo Rasuulka kuwaasu waxay ahaan lajirka kuwuu u nicmeeyey Eebe, oo Nabiyada, Rumeeyayaasha, Shuhadada iyo kuwa Suubban waxaana u fiican rafsiiq kuwaas.

70. Arrintaasuna waa Fadliga Eebe waxaana ku Filan Eebe Ogaansho.

Wuxuu ka Warrami Eebe in haddii Dadka Badankiis la faro inay Falaan waxay sameyn oo Xumaan ah ma ayan yeeleen, wax yar mooyee, waxaase fiican inay maqlaan wawa lagu waanin, markaasuu Eebe siin lahaa Ajir wayn, Toosinna lahaa Ciddii Eebe Adeecda iyo Rasuulka wuxuu Jannada la gali kuwa Eebe U nicmeeyey oo ah Nabiyada, Rumeeyayaasha, Shuhadada iyo kuwa Suubban, waana Wehelka u fiican, arrintaasuna waa Fadliga Eebe isagaanaa ku filan Ogade. Rabiico Binu Kacab waxaa laga warriyey inuu Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku yidhi: wax warso, markaasuu yidhi waxaan rabaa inaan kugula Rafiqo Jannada, markaasuu yidhi waxaaa waxaan ahayna wuxuu yidhi waa intaas, markaasuu yidhi (iigu kaalmee Naftaada Badinta Suuudda. Waxaa warriyey (Muslim). Taasina waxay ku tusin inay lagama maarmaan tahay in la Camal Falo, laguna Dadaalo Khayrka iyo Wanaagga si loo Haleelo kuwa Fiican. An-Nisaa' (66-70).

71. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow Qaata Digtoonidiinna Duulana idinkoo Koox Koox ah, ama Duula Dhamaan.

72. Waxaa idinka mid ah (Munaafiqiin) Cabsiin (Dib marin) hadday idinku dhacdo Musiibo (dhibaato) wuxuu dhahaa waxaa ii Nicmeeyey Eebe kor-kayga haddaanan la joogin.

73. Hadduu idin soo gaadho (Heshaan) Fadli Eebe (Khayr) wuxuu dhihi sidii isagoo ayna ahayn dhexdiinna Je-

وَلَوْ أَنَا كَيْنَاهُ عَلَيْهِمْ أَنْ أَقْتُلُهُمْ أَنفُسُكُمْ
أَوْ أَخْرُجُوهُمْ دِيْنَكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِّنْهُمْ
وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُؤْمِنُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ
وَأَشَدَّ تَنِيَّسًا ﴿١٧﴾
وَإِذَا لَآتَيْتُهُمْ مِّنْ لَدُنِّي أَجْرًا عَظِيمًا

وَلَهُدَىٰ نَهَمُ حِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿١٨﴾

وَمَنْ يُطِعَ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمْ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيِّنَ وَالصَّدِيقِينَ وَالشَّهِيدَيْنَ
وَالصَّالِحِيْجُنَ وَحَسْنٌ أُولَئِكَ رَفِيقًا
ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنْ اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
عَلِيًّا ﴿١٩﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ
فَأَنْفِرُوا أَثْيَارِكُمْ أَوْ أَنْفِرُوا جَمِيعًا ﴿٢٠﴾

وَإِنَّمَّا مُنْكَرُ لِمَنْ لَيَطِئُنَّ فَإِنَّمَّا يَنْبَغِي لَكُمْ مُّصِيبَةٌ
قَالَ قَدْ أَنْعَمْ اللَّهُ عَلَيْهِ إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٢١﴾

وَلَئِنْ أَصْبَحْتُمْ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ لِيَقُولَنَّ كَانَ
أَنَّمَّا يَنْبَغِي لَكُمْ وَبِئْنَهُ مُوَدَّةٌ يَلْتَقِي كُنْتُ

مَعَهُمْ فَأُفْزُوا عَظِيمًا

فَلَيُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَذْدِينَ
يَشُوتُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ
وَمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلُ أَوْ يُنْلَبُ
فَسَوْفَ تُرَثِّيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

ceyl Shallaaytee maxaan ula Joogi waayy, oon Liibaano Liibaan wayne.

74. Ha kula Dagaallameen Jidka Eebe kuwa ku Gatay Nolasha Dhaw Aakhiro (doorta Adduun) Ruuxii ku dagaalama Jidka Eebe oo la Dilo ama Adkaada waxaan Siinaynaa Ajir wayn.

Jahaadku iyo meel marinta Xaqa iyo Difaaca Diinta iyo Dalka Islaamka waa Waajib Sigan, iyadoo laga wada qayb qaadan, waxaase Jira kuwo Munaafiqiin ah oo Dadka cabsi galin, marka dhib dhacana yidhaahda Eebaan i raacinin, marka Guul la helana yidhaahda maxaan ula joogi waayy. Waxayna ku tusin Aayaddu Wanaagga Eebe u darbay Cidda lagu Dilo Jahaadka ama Adkaata, taasoo ku tusin inaan laga adkaanayn Muslimiinta markay kulmistaan iimaan dhab ah, isku Duubni iyo u Darbasho, hase yeeshee markay Xaqa ka leexdaan oo kala tagaan sida muuqataayaamahan waxaa ku Dhiirran Cadawgooda oo ka Adkaan, waase inay is gaadhaan intay Goori Goortayah. An-Nisaa' (71-74).

75. Maxaad leedhiin ood ugu Dagaallami waydeen Jidka Eebe, iyagoo kuwa la Daciifsan (Tabarta yaraa) oo rag iyo Haween iyo Caruurba ay leeyihii Eebow naga Bixi Magaaladan Daalimiinta ah Ehelkeedu noogana yeel agtaada Wali iyo gargaare.

76. kuwa (Xaqa) rumeyey waxay ku Dagaallami Jidka Eebe, kuwa Gaalobayna waxay ku Dagaallami Jidka Shaydaanka, ee la dagaallama Sokkeyyaha Shaydaanku dhagarta Shaydaanku waa tabar yaryahaye.

77. Ka warraan kuwa loo yidhi Reeba Gacmihiinna (Billoowgii Islaamka) Oogana Salaadda, Bixiyana Zakada markii lagu Faral yeelay Dagaalkana waxaa soo baxay Kooz ka mid ah oo uga Cabsan Dadka Cabsida Eebe oo kale ama ka daran Cabsi, waxayna dhaheen Eebow maxaad noogu Faral yeeshay Dagaalka, maxaad Dib noogu dhiigi wayday Tan iyo Muddo dhaw,

وَمَا كُلُّهُ لَانْقَلَبُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ
مِنَ الْإِجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوَلَدِينَ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَخْرَجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرِيبَةِ أَطْلَالِ أَهْلَهَا وَاجْعَلْنَا
مِنْ أَذْنَكَ وَإِنَّا وَاجْعَلْنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا

الَّذِينَ آمَنُوا يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ الظَّغْرُوبِ فَتَقْتِلُوا أَوْ لَيْلًا
الشَّيْطَانُ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

أَلَرْتَ إِلَى الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ كُفَّارًا يَدِيكُمْ وَأَقْمُو أَصْلَوَةَ
وَمَا لَوْلَا إِلَرْكَةٌ فَلَمَّا كَتَبَ عَلَيْهِمْ أَنْفَالًا إِذَا فَرِيقٌ
مِّنْهُمْ يَخْشُونَ النَّاسَ كَخَشْيَةَ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ حَشْيَةً
وَفَالْوَارِسَاتُ الْكَبِيتُ عَلَيْنَا أَنْفَالٌ لَوْلَا أَخْرَنَا
إِنَّ أَجْلَرِ قَرِيبٍ فُلْ مِنْهُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ

waxaad dhahdaa Raaxada Adduunyo waa yartahay Aakhiraana u khayroon Ciddii Dhawrsan Laydinkama dulmiyo Fatiil oo kale (wax yar).

خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَيَلِإٰ

Aayaduhu waxay ku Boorrin Muslimiinta inay Jahaadaan oo Dagaallamaan mar hadday Muslimiin Rag, Haween iyo Carruurba leh oo tabar yar jiraan lana Dullayn, Dagaalkuna waa mid Xaq ah oo Dar Eebe ah iyo mid Xaq darro oo Jid Shaydaan ah, waana in lala Dagaalamo Gargaaraaha Shayaadanka, waana tabar yar yahay, mana aha in lagu Dagdago Dagaalka ee waa in Cibaadada la Badiyo lana Adkaysto Jahaadka Cabsida Dhabta ahna laga Cabsadaa Eebe, lana ogaado inay nolosha Adduun tahay wax yar oo Tagi.

Xasan Basri wuxuu yidhi: Eebe ha u Naxariisto Addoon kula Noolaaday Adduunyada Qadarkeeda, Adduunyana ma aha Bilowgeed iyo Dhammaadkeed waxaan ahayn Ruux Seexday oo ku arkay Hurdada wuxuu Jecelyahay soona Baraarugay. An-Nisaa' (75-77).

78. Meejaad ahaataanba wuu idin ha-leeli Mawdku (Geeridu) aad ahaateenba Daaro Dheerdheer oo la adkeeyey, hadday taabato wanaag waxay dha-haan tani waxay ka timid Xaga Eebe, hadday ku dhacdo Xumaanna waxay dha-haan tani waxay ka timid Agtaada (Nabiga) waxaad dhahdaa Dhammaan waxay ka ahaadeen Eebe Agtiisa, maxaa u sugnaaday Qoomkaas uma dhawa inay Fahmaan Hadale.

أَيْنَمَا كُوْنُوا مِدْرِكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْكُنْمُ فِي بُرُوجٍ
مُسِيَّدَةٍ وَإِنْ تُصْبِهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ
اللَّهِ وَإِنْ تُصْبِهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكُ
فَلَمْ يَلْعَمْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَإِلَهَ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكُادُونَ
يَفْهَمُونَ حَدِيثًا

79. Wixii ku soo gaadha oo Wanaaga waxay ka ahaadeen Eebe, wixii kugu dhaca oo Xumaan ahna waxay ka ahaatay Naftaada, waana kuu Diray Dadka adoo Rasuul ah, wuuna ku Filanyaahay Eebe Marag.

مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فِي النَّارِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ
فِي نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا

80. Ruuxii adeeca Rasuulka wuxuu Dhab u Adeecay Eebe, Ruuxii Jeedsadana kuugu maanaan dirin Ilaaliye.

مَنْ يُطْعِلِ الْرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّ
فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا

81. Waxay dhihi (Munaafiqiintu) Daacad (baan nahay) markay ka ta-gaan Agtaadana waxay maamulaan (Habeenki) Koox ka mid ah waxay lee-dahay waxaan ahayn, Eebana wuu Qori waxay Maamuli (miri) ee Ka jeed-

وَيَقُولُونَ طَاغِيٌّ فَإِذَا سَرَّوْا مِنْ عِنْدِكَ بَيْتَ
طَائِبَةٌ مِنْهُمْ غَيْرُ الدِّيْنِيْ
مَا يُبَيِّنُونَ فَأَغْرِضُ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ

so Xaggooda talana saaro Eebe,
waxaana ku filan Wakiil Eebe.

بِاللّٰهِ وَكِيلًا

Meel kastoo la joogo waa la dhiman si kasta ha laysu ILaalio ama Guryo adag ha la galee, wax kastana waxay ku hoos jiraan Awoodda Eebe ee ma aha in Gaaladu Xumaanta iyo Musiibada u tiiriyaan Nabiga, waxaase jirta in Dadka laga Abaal mariyo waxay kasbadeen khayr iyo Sharba. Rasuulkana wuxuu Eebe u diray Dadka, Eebaase Wakiil ilaaaliye ah ugu Filan Dadka. Ruuxii Adeeca oo Raaca Rasuulka wuxuu adeecay Eebe, Ruuxii Jeedsadase waxba Nabiga kama saarra, waana Munaafaq-nimo in la muujisto Xaqrumayn, markii la fogaadana la diido Xaqa oo wax kale la falo, Eebaase arka kuwaas oo Abaal marin. An-Nisaa' (78-81).

82. Miyeyna Fiirfiirinayn Quraanka, hadduu ka yimid Eebe Agtiisa Meelaan ahayn waxay ka heli lahaayeen dhexdiisa is khilaaf badan.

83. markuu u yimaaddo amar Nabad-galya ah ama Cabsi way Faafiyaan hadday u Celiyan Xagga Rasuulka ama kuwa cilmiga Leh oo ka mid ah waxaa ogaan lahaa kuwa la soo baxa (Dhabta) oo ka mid ah, hadduusan jirin Fadliga Eebee korkiinna iyo Naxariistiisa waad raaci lahaydeen Shaydaan wax yar mooyee.

84. Ee ku Dagaallan Jidka Eebe lama mashaqayn Naftaada mooyee, kuna boorri Mu'miniinta (Dagaalka) wuxuu u dhawayahay Eebe inuu idinka reebo dhibka kuwa Gaaloobay, Eebaana daran dhib daranna Xanuujin.

85. Ruuxii Shafeeca shafeeco Wanagsan waxaa u ahaada Qayb ka mid ah, Ruuxiise Shaafecca Shafeeco Xun waxaa u ahaan Dambi ka mid ah, Eebaana wax kasta ILaaliiya.

Wuxuu faraya Eebe in Quraanka si Fiican loo Fiiriyi, lana kaso Macnihiiisa, illeen Xagga Eebuu ka ahaadaye, wax is burin ahna kuma jirto sida hadalada kale, markay arrin muhiim ah soo daristana waxaa Eebe faray in loo celiyo Rasuulka iyo kuwa u cilmiyeh, Shaydaanna laga Digtoonaado, Jidka Eebaana lagu Jahaado, Cidwalbana waxay la kulmi Shafeecadeeda abaaalkeedii Samaan iyo Xumaanba. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleel) wuxuu yidhi: Waxaa uun halaagay ummadihii idin ka horreeyay isku Khilaafkii Kitaaabkoodii. Markalana wuxuu yidhi: Waxaa ugu filan Ruux Been inuu ka sheekheeyo wuxuu Maqlay oo Dhan. An-Nisaa' (82-85).

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِنَا عَيْرَ اللّٰهِ
لَوْجَدُوا فِيهِ أَخْلَانَنَا كَثِيرًا

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنْ أَنْ أَمْنٍ أَوْ أَخْوَفِ
أَذَاعُوهُهُ وَلَوْرَدُوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَّا أُولَئِ
الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعِلَّهُمْ أَذَلِّنَ يَسْتَطِعُونَهُمْ
وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةً لَا تَبْغُونَ
الشَّيْطَانُ إِلَّا فَلِلّٰهِ

فَقَدْلِيلٌ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ لَا تَكْفُرُ إِلَّا نَفْسُكَ وَحْرِصٌ
الْمُؤْمِنُونَ عَسَى اللّٰهُ أَنْ يَكْفُرَ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَاللّٰهُ أَشَدُ بَأْسًا وَأَشَدُ تَنَكِيلًا

مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَهُ يُكَفَّرُ مِنْهَا
وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يُكَفَّرُ مِنْهَا
وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيْنًا

86. Haddii laydin Salaamo Salaan ku Salaama mid ka Fiican ama ku celiya (mid la mid ah) Eebana waa wax kasta Xisaabiye (Kaafiye).

وَإِذَا حُبِّيْتُم بِنَجْحَيْتَهُ فَحَبِّيْوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٤١﴾

87. Eebe ILaal (kale) ma jiro isaga mooyee wuuna idin soo kulmin Maalinta Qiyaame, shaki ma leh, yaa ka run badan Eebe Hadal (ma jiro).

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يَجْمِعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَمَةِ
لَرَبِّكُمْ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٤٢﴾

88. Maxaad leediihiin (Mu'miniinta) ood Munaafiqiinta laba Kooxood ugu Noqoteen (in la laayo iyo in kale) Eebe wuu Halaagay (oo celiyey) waxay kas-badeen dartiis, ma waxaad doonaysaan inaad Hanuunisaan Cidduu dhumihey Eebe, Ruuxuu dhumiyo Eebana uma heshid Waddo (Hanuun).

* فَمَا لَكُرْفِ الْمُنْتَقِيْنَ فَيَتَّمَّنُ وَاللَّهُ أَزْكَهُمْ
يَمَا كَسَبُواْ أَتَرْ يُدُونَ أَنْ تَهْدُوا مِنْ أَضَلَّ اللَّهَ
وَمَنْ يُضْلِلُ اللَّهُ فَلَنْ يَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٤٣﴾

89. Waxay jecelyhiin (Munaafiqiintu) inaad Gaaloowdaan siday u Gaaloobeen ood isku mid noqotaan, ha ka yee-lanina Xaggooda Sokeeye intay uga hijroodaan Jidka Eebe, haddayse Jeedsadaan qabta oo ku dila Meejaad ka heshaanba, hana ka yeelanina Xaggooda Sokeeye iyo Gargaare (Midna).

وَدُولَوْتَكُفُرُوْنَ كَمَا كَفَرُواْ فَتَكُونُوْنَ سَوَاءً فَلَا
تَنْخَدُوا مِنْهُمْ أَوْ لَأَهْلَهُمْ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوْنَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
إِنَّ تَوَلَّوْنَ أَفْخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ
وَجَدُّهُمُوْهُمْ وَلَا تَنْجُذُوا مِنْهُمْ وَإِنَّا
وَلَا نَنْهَا بِإِيمَانِهِمْ ﴿٤٤﴾

90. Kuwa Gaadhi Qoom dhexdiinna iyo dhexdooda ballan (heshiis) yahay mooyee, ama idin yimid iyadow Cidhiidhyantahay Laabtoodu inay idinla Dagaallamaan ama la dagaallamaan Qoomkooda, hadduu doono Eebe wuu idinku diri lahaa wayna idin la dagaallami lahaayeen haddayse idinka dheeraadaan oyan idin la Dagaallamin oy idin soo hormariyaan Nabadgalyo idin ma yeelin Eebe korkooda Jid (Xaq kuma lihidiin Dagaal).

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُوْنَ إِلَىٰ قَوْمٍ يَنْكُمْ وَيَنْهِمْ مَيْشِقُ
أَوْجَاهَهُمْ كَمَ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يُقْتَلُوْنَ
أَوْ يُهَاجِرُوْنَ فَوْهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَطَّهُمْ عَلَيْكُمْ
فَلَقَنَلُوكُمْ فَإِنْ أَعْزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقْنَلُوكُمْ وَلَا قَوْنًا
إِلَيْكُمْ أَسْلَمُمْ فَاجْعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٤٥﴾

Salaantu waa Calaamadda Muslimiinta, Ruuxii ku Salaamana waa inaad u Celisaa mid ka Fiican ama la mid ah. Qiyaamana waa la kulmi, Eebana waa run badane, mana aha in Gaalada lala kala safto ama laysku Khilaafu Xaalkooda, iyaguba waxay jecelyhiin in Muslimiintu Gaalowdo siday iyagu u Gaaloobeen, hana ka yeelanina Sokeeye iyo Gargaare midna, kuwaise la nool kuwo aad ballan leediihiin ama idinla dagaallamin Nabad galiba, Ciddii idin Nabad galisa, tii idinla Col ahna la dagaallama, waana taas Caddaaladda iyo Wanaagga Islaamku Dagaallan ma Jeela. An-Nisaa' (86-90).

91. Wuxaan helaysaan kuwa kale oo dooni inay idin nabadgaliyaan, oo nabadgaliyaan Qoomkooda (daahirka) markastoo loo celiyo Gaalnimada waa lagu dedejiyaa dhexdiisa, haddayna idinka dheeraan ooyan idin siinin Nabadgalyo ooyan idinka reebin Gacma-hooda qabta oo ku Dila meejaad ka heshaanba, kuwaasna waxaan idiinka yeellay Xujo Cad.

92. uma habboona (banaana) Ruux Mu'min ah inuu Dilo Mu'min si gaf ah mooyee, Ruuxii u Dila Mu'min Gaf waxaa saaran Xorayn qoor Mu'min, iyo Mag la siiyo Ehelkiisii, inay Sadaqystaan moyee, hadduu ka midyahay Qoom aad Coltihiiin isna Mu'min yahay waxaa Saaran Xorayn Qoor Mu'min, hadduu ka midyahay Qoom ballan idin dhexyaal waxaa saaran Mag la siiyo Ehelkiisii iyo Xorayn Qoor Mu'min ah, hadduusan helin (Qoorna) wuxuu Soomi Laba Bilood oo Israac raacsan, waana Toobad Eebe, Eebana waa Oge Falsan.

93. Ruuxii u Dila Mu'min si Kas ah, Abaalkiisu waa Jahannamo oos ku Waari dhexdeeda, wuuna u Cadhoon Eebe wuuna Lacnadi wuxuu u darbi Cadaab wayn.

Waxaa jirta Munaafiqiin ku Gabban Islaamka Jecelse Gaalnimada kuwaas haddayna Nabadgalinin Muslimiinta waa in layska celiyo.

Aayadaha kale waxay ka warrami inayan Banaanayn in Naf Mu'min loo Dilo Xaq darro, Ciddiise si gaf ah u disha waxaa saaran Xorayn Qoor iyo Mag la siiyo Ehelkiisa, haddii la waayana Soon laba Bilood oo is raac raacsan, waa Toobad Fiican, Ciddiise u kas u disha si Xaq darro ah Ruux Mu'min ah Abaalkiisu waa Jahannamoos ku waaro, Cadho iyo Lacnad Eebe iyo Cadaab wayn, maxaa yeelay ma fududa Nafta muslimku ee waa Qaali mana banaana in lagu xad gudbo. Waxaa sughnaatay Adduunkoo taga (Rogmada) yaa ka sahlan Eebe agtiisa Dil ruux Muslim ah, mar kalana wuxuu yidhi Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) hadday u kulmaan waxa Samaawaadka iyo Dhulka ku Sugan inay Dilaan Muslim wuxuu Eebe ku tuuri lahaa Naarta, taasina waxay ku tusin sida Islaamku u dhawray Xuquuqda Dadka iyo Noloshiisa, iyo qaalinimada iyo Sharafa Muslimka mar hadduu ka wayn yahay Adduunka oo dhan iyo waxa ku Sugan. An-Nisaa' (91-93).

سَتَجِدُونَءَاخَرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمُنُوكُمْ وَيَأْمُنُوا
قَوْمَهُمْ كُلَّ مَارْدٍ إِلَى الْفَنَّةِ أَرْكَسُوا فِيهَا فَإِنَّ
لَمْ يَعْزِزُوكُمْ وَلَمْ يُؤْمِنُوكُمْ إِلَيْكُمُ السَّلَامُ وَبِكُمُ الْأَيْدِيهِمْ
فَحَدُودُهُمْ وَأَقْلَوْهُمْ حَيْثُ شَفَقُوهُمْ
وَأَوْتَيْكُمْ جَعْلَنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُّبِينًا ۝

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا حَطَّافًا
وَمَنْ قُتِلَ مُؤْمِنًا حَطَّافًا فَتَحِيرُ رَبَّةُ مُؤْمِنَةٍ
وَدِيَهُ مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَضْدَقُوا
فَإِنْ كَانَ كِنْدِيٌّ مِّنْ قَوْمٍ عَدُوِّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَتَحِيرُ رَبَّةُ مُؤْمِنَةٍ وَلَانِكَارٌ
مِّنْ قَوْمٍ بَيْتَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِّيقَاتٌ فَدِيَهُ
مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ، وَتَحِيرُ رَبَّةُ مُؤْمِنَةٍ
فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنَ
مُسْتَأْعِينَ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ
عَلِيمًا حَكِيمًا ۝

وَمَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا مُّتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ
جَهَنَّمُ حَلَلَدَاهُ فِيهَا وَعَذَابٌ أَلِهَّ عَلَيْهِ
وَلَعْنَهُ وَأَعْذَلَهُ سَعْدًا بِعَظِيمًا ۝

94. Kuwa xaqa Rumeeyow markaad u Safartaan Jidka Eebe wax caddaysta (Hubsada) hana dhihina Ruux Salaan idiin soo gudbiyey ma tihid Mu'min idinkoo dooni Dhalanteedka Nolosha dhaw, Eebe agtiisa yey tahay qanii-mooyin Badan, saasaad ahaydeen horay waxaana idinku Mannaystay Eebe korkiinna, ee caddaysta (Hubsada), Eebana waxaad Camal falaysaan waa Ogyayah.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا صَرَمْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَبَيْسُوا وَلَا تَنْوِلُوا إِلَيْنَا أَنْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامُ
لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبَعُونَ عَرْضَ الْحَيَاةِ
إِلَدْنِيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ
كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَرِّبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ
حَسِيرًا

95. Ma Sinna kuwa Fadhiya ee Mu'miniinta ah oon kuwa dhibban ahayn iyo kuwa kula Jahaadi Jidka Eebe Xoolahooda iyo Naftooda, wuu ka Fadilay Eebe kuwa ku Jahaaday Xoolahooda iyo Naftooda kuwa fadhiya Darajo, dhammaanna wuxuu u Yaboohey Wanaag, wuuna kaga fadilay Eebe kuwa Jahaaday kuwa Fadhiya Ajir wayn.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ عَدُوُّ الْأَضَرَّ
وَالْمَجْهُودُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَأْمُولُهُمْ وَأَنْفَسُهُمْ فَضَلَّ
الَّهُ الْمُجْهَدُونَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَعِدِينَ
دَرْجَةٌ وَلَا دَرْجَةُ اللَّهُ الْحَسَنَى وَفَضَلَّ اللَّهُ
الْمُجْهَدُونَ عَلَى الْقَعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا

دَرَجَتٌ مِنْهُ وَمَغْفِرَةٌ وَرَحْمَةٌ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا
رَّجِيمًا

96. Waa Darajoojin Xaggiisa ah iyo Dambidhaaf iyo Naxarii, Eebana waa Dambi Dhaafe Naxariista.

Aayadahanna waxay cadday inaan lagu dag dagin Dilka Dadka hadday Islaanimo muujiyaan iyadoo la dooni in Xaqooda la bannaysto, illeen Cid walba marbay dhunsanayd Eebaana hanuuniye, iyo inayna ekeyn Mu'miniinta cudur la'aan ka fadhiista Jahaadka iyo kuwa ku Jahaada Xoolahooda iyo Naftooda Jidka Eebe, wuxuu Eebe ka fadilay kuwa ku Jahaada Jidka Eebe kuwa ka Fadhiista, in kasta oo Mu'min dhamaantiis Eebe Wanaag u darbay, hadana wuxuu Eebe siin kuwa Jidkiisa ku Jahaada Darajoojin waawayn, Dambi dhaaf iyo Naxarii. waxayna ku tusin Aayaduhu in wax la hubsado een lagu dag dagin ciddaan la hubin Gaalnimadiisa, iyo in Jidka Eebe ku Jahaadkiisu leeyahay Fadli iyo Ajir wayn. Rasulkuna (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Janada waxaa ah Boqol Darajo oo Eebe u darbay kuwa ku jahaada Jidkiisa, Labadii Darajana waxaa u dhaxaya sida Cirka iyo Dhulka, wakaas fadliga Jahaadka, waa Cisiga iyo Sharafta Mu'miniinta iyagoon Cidna Dulmiyeyn, markayse ka tageen Jahaadka waa kuwaas Dulloobay ee la Addoonsaday ee la Qaybsaday iyagoo Dhulkoodii laga Xoogay lagana saaray. An-Nisaa' (94-96).

97. Kuway Oofsato Malaa'igtu iya-goo Dulmiyey Naftooda waxay ku Dhahaan maxaad ahaydeen waxayna dhahaan kuwo lagu Daciifsdhay (tabar yar) Dhulka, waxayna dhahaan (Malaa'igti) miyeyna ahayn Dhulka

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَالِعُونَ أَنْفُسِهِمْ قَاتُلُوا
فِيمَا كُنُّمْ قَاتُلُوكُمْ كَمَا مُسْتَصْبِغُونَ فِي الْأَرْضِ قَاتُلُوكُمْ
أَتَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَنَهَا حِرْجُوا فِيهَا قَاتُلُوكُمْ

Eebe Waasac ood ku Hijrootaan dhex-deeda, kuwaas Hooygoodu waa Jahan-namo wayna u Xuntayah Aaye.

98. Kuwa la Daciifsado oo Rag, Haween iyo Caruur oon tabar lahayn kuna Toosi karin Jidka mooyee.

99. Kuwaas wuxuu u dhawayahay Eebe inuu iska Cafiyo Xaggooda, Eebana waa Saamaxe Dhaafa (Dambiga).

100. Ruuxii ku Hijrooda Jidka Eebe wuxuu ka heli Dhulka Magangal badan iyo Waasacnimo, Ruuxii ka Baxa Gurigisa isagoo u Hijroon Xagga Eebe iyo Rasuulkiisa markaas uu haleelo Mawduku (Geeridu) wuxuu ku sugnaaday Ajrigiisu Eebe (Fadli dartiis) Eebana waa (Dambi) Dhaafe Naxariista.

Diiinta Islaamku ma ogola inay ku dullaysato Gaalo adoo Muslim ah, maxaayeel waa laga fogaan karaa si loogu darbado Jahaakooda siday faleen Muslimiintii hore, hase yeeshee Dadka tabarta yar ee ah Rag, Haween iyo Carurba dhib ma saara hadday ku dhexnoolaadaan Eebana wuxuu u dhawayahay inuu iska Saamaxo, Ruuxiise dar Eebe u Hijrooda wuxuu ka heli Dhulka Khayr iyo Waasacnimo, Ciddii ka baxda Gurigeeda iyadoo u hijroon dar Eebe iyo Rasuulka oo dhinta kuwaas Eebaa Ajir iyo Wanaag ku Abaal marin. Taasina waxay ku tusin inay Waajib tahay in la Wanaajijo Niyada, siduu Nabigu (Naxaris iyo Nadabgaljo Eebe korkiisa ha yeeleey) uu yidihi: Camalku waa uun Niyo Cid walbana waxay Mudan waxay Niyooto.. Tan kale waa inaan Muslim qaadanin Dullaynta Gaalada, uuna Dulliga Gaalada ka baxo si kasta oo Suurowda oo Hijo iyo ka Durkid ah, isagoo la Jahaadi. An-Nisaa' (97-100).

101. Haddaad ku Safartaan Dhulka ma aha korkiinna Dhib (Dambi) inaad Gaabisaan Salaadda Haddaad ka Cab-sataan inay idin Fidmeeyan (Dhibaan) kuwa Gaaloobay, Gaaladuna waxay idhiin yihin Col Cad.

102. Markaad tahay dhexdooda Muslimiinta ood u oogto Salaadda ha istaagto Koox ka mid ah Agtaada hana Qaateen Hubkooda, markay Sujuudaan ha ahaadeen Gadaashiinna, hana timaado Koox kale oon Tukanin hana Tukadeen la jirkaaga hana Qaateen Digtoonidooda iyo Hubkooda, waxay Jecelyihii kuwa Gaaloobay inaad hal-maantaan Hubkiinna iyo Alaabtiinna oo markaas ay idin soo Weeraraan mar

مَا وَهُنْ مِنْ جَهَنَّمْ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفُينَ مِنَ الْجَاهِلِ وَالنَّسَاءَ وَالْوَلَدِينَ

لَا يُسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَيِّلًا

فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَمَّا

عَفَوْرًا

وَمَنْ مِنْهُمْ يَرِفِ سَيِّلَ اللَّهِ بَحِدْنِ الْأَرْضِ مُرَاغِمًا

كَبِيرًا وَسَعْيَهُ وَمَنْ يَخْرُجُ مِنْ دِيَتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ

وَرَسُولِهِ ثُمَّ يَدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ

وَكَانَ اللَّهُ عَفَوْرًا رَّحِيمًا

وَإِذَا صَرَّمْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا

مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خَطِئْتُمْ أَنْ يَغْفِلُوكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا

إِنَّ الْكُفَّارِ كَانُوا لَكُمْ دُوَّاً مُبِينًا

وَإِذَا كُنْتُ فِيهِمْ فَاقْمَتْ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَذِقُمْ

طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكُمْ وَلَيَأْخُذُوا أَسْلَحَتَهُمْ فَإِذَا

سَجَدُوا فَلَمْ يُكُوُنُوا مِنْ وَرَآءِكُمْ وَلَنْ أَنْتَ

طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلَيُصَلُّوا مَعَكَ

وَلَيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلَحَتَهُمْ وَذَلِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا

لَوْ تَعْفَلُوْنَ عَنْ أَسْلَحَتِكُمْ وَأَمْبَعَتُكُمْ

kaliya (Idinku kadiyaan) Korkiinna ma ah Dhib hadduu idin hayo dhib Roob ah ama aad tiihin kuwa buka inaad dajisaan Hubka Qaatana Digtooniidiinna, Eebana wuxuu u darbay Gaalada Cadaab wax Dulleeya.

Aayadda hore waxay ka warrami inay Banaantahay Gaabinta Salaadda marka socotada la yahay, taasoo ah in Duhurka, Casarka iyo Cishaha Labo Labo laga Tukado, waana Naxariis Eebe iyo Fududayn. Aayadda kale waxay ka warrami Salaadda waqtiga Dagaalka iyo sida loo Tukan, oo ah Qoonna Tukan Qoonna ILaalim Colka iyagoo Hubka haysta. Taasina waxay ku tusin waynidha Salaadda iyo Jameecaadka iyo inaan laga tagayn, tan kale waxay ku tusin Ahmiyadda Jahaadka iyo Darbashada. Arrinta Salaadda Dagaalka iyo Cabsida waxay ku faah faahsan tahay Kutubaha, waxaase muhiim ah in la ogaado Waynideeda iyo Waajibnimadeeda. An-Nisaa' (101-102).

103. Markaad gudataan Salaadda Xusa Eebe Taagni, Fadhi iyo Dhiniciinaba (Jiif) markaad xasishaanna (Aamin noqotaan) Ooga Salaadda (Dhammeeyaa) Salaaddu waxay ku tahay Mu'miniinta Xukun Waqtiyeyesan (Mudaysan).

104. Haka Daciifina (Jilcina) Doonidda Qoomka (Gaalada) haddaad tiihin kuwa Xanuunsan iyaguba way xanuunsan sidaad u xanuunsanaysaan, waxaadna ka rajaynaysaan Eebe waxayna ka rajaynayn, Eebana waa Oge falsan.

105. Anagaa kugu soo Dajinay Kitabka si Xaq ah inaad ku kala Xukunto Dadka dhexdiisa wuxuu ku tusiyo Eebe, hana u noqonin Khaa'in u doode.

106. Dambi dhaaf warso Eebe, ILaa-hay waa Dambi Dhaafe Naxariista.

107. Ha ka Doodin kuwa Khayaamayn Naftooda, Eebana ma Jecla Khayaamo badane Dambi badan.

108. Waxay iska qarin Dadka iskama-na Qariyaan Eebe isagoo la jooga markay Maamuli wuxuusan raalli ka ahayn oo hadal ah, Eebana waxay Camal fali wuu Koobay.

فَيَسْأَلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ
عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذَى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ
مَرْضَى فَأَنْ تَصْعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَمَدُوا
حَذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعْدَ لِلَّكَفِيرِينَ عَذَابًا مُهِمَّا

فَإِذَا أَصَبَيْتُمُ الْأَصْلَوَةَ فَادْكُرُو اللَّهَ قَيْمَـا
وَقُوَّادَأَوْلَى جُنُوبِكُمْ فَإِذَا أَطْمَأْنَتُمْ
فَأَقِيمُوا الْأَصْلَوَةَ إِنَّ الْأَصْلَوَةَ كَانَتْ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كَتِباً مَوْقُوتًا

وَلَا تَهْنُوْ فِي أَبْتَغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُو أَتَالَمُونَ
فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُوْتُ وَرَجُونَ مِنْ
اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونُ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيًّا حَكِيمًا

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ
النَّاسِ إِمَّا أَنْرَكَ أَنَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِبِينَ
حَصِيمًا

وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَحِيمًا
وَلَا يُجْدِلُ عَنِ الَّذِي يَحْتَلُونَ أَنْفُسُهُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ حَوَّاً نَّاشِيَمًا

يَسْتَحْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَحْفُونَ مِنَ اللَّهِ
وَهُوَ مَعْهُمْ إِذْ يُبَيِّنُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا

109. Idinku kuwaasow waad ka doodeen Xaggooda Nolosha Adduunyo, yaase ka doodi Xaggooda Maalinta Qiyaame ama u noqon Wakiil.

هَتَّا شَمَّهُ هَؤُلَاءِ جَدَّلَهُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ
الَّذِيْنَ أَفَمْ يُجَدِّلُ اللَّهُ عَنْهُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا

١١٧

Aayadahanna waxay caddayn in Eebe la Xuso Salaadda Dabadeed iyo si kastoo la yahay, markaan Dagaal lajooginna Salaadda la dhamaystiro, tan kale waa inaan Jahadka laga Cabsanin illeen haddaynu Xanuunsan Gaaladuba way Xanuunsane waxaynnu Eebana ka rajayn Janno iyo Liibaan ayna iyagu rajaynayn. Quraankana waxaa loo soo dajiyey in laskuy Xukumo, Xumaantana waa inaan Garab la siin, Eebana Dambi dhaaf la warsado oon lagana doodin Xagga kuwa Khaa'iimta ah, ee Dadka iska Qarin, Eebana aan iska laalinayn markay wax qarsan, Cid Qiyaame wax u tarina ma jirto. An-Nisaa' (103-109).

110. Ruuxii fala Xumaan ama Dul-miya Naftiisa (Dambaaba) markaas dambi dhaaf warsada Eebe wuxuu ka heli (ogaana) isagoo Dambi dhaafa ah Naxariistana.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ
اللَّهُ يَعِدُ اللَّهَ عَنْفُورًا رَّحِيمًا

١١٨

111. Ruuxii kasbada danbi wuxuu uun u kasbaday Naftiisa (Dhibkeeda) Eebana waa oge Falsan.

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

١١٩

112. Ruuxii kasbada Gaf ama Dambi markaas ku gana Dambiga (ku sheega) mid barii ah wuxuu Xambaartay Been abuurasho iyo Dambi Cad.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهُمْ
ظَلَافَكَةٌ مِّنْهُمْ أَنْ يُضْلُلُوكُمْ وَمَا يُضْلُلُونَ
إِلَّا أَنفُسُهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنَّزَلَ اللَّهُ
عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَمَكَ مَا لَمْ
تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا

١٢٠

113. Hadduusan jirin fadliga Eebbee korkaaga iyo Naxariistiisa waxay Hammin lahayd Koox (dooni lahayd) oo ka mid ah inay ku dhumiyaan mana dhumiyaan Naftooda mooyee mana kaa dhibaan waxba, wuxuuna kugu soo dajiyey Eebe Kitaabka iyo Xigmadda wuxuuna ku baray waxaadan aqoon Fadliga Eebana korkaaga waa ku waynyayah.

لَا خَيْرٌ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ
بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ
وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ أَبْتَغِيَاهُ مَرْضَاتٍ
اللَّهُ فَسَوْفَ تُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

١٢١

114. Khayr ma leh wax badan oo Fa-qooda ah, oon ahayn mid fara Sadaqo ama Wanaag ama Hagaajin Dadka dhexdooda, Ruuxii fala Saas doonid raalli ahaanshaha Eebe waxaantu siin Ajir wayn.

115. Ruuxii Khilaafa Rasuulka ka dib intuu u cadaaday Hanuunku oo Raaca Jidka Mu'miniinta midaan ahayn waxaa uga wali yeeleynaa wuxuu yeeshay waxaana galinaynaa Jahannamo iyadaana u Xun meel loo ahaado.

وَمَنْ يُشَاقِّ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا نَبَيَّنَ لَهُ الْهَدَىٰ
وَيَتَّبِعُ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهُ مَا تَوَلَّ
وَنَصْلِيهُ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

﴿١٦﴾

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Wuxuu uga warramay Eebe Addoomadiisa Cafigiisa, Dulqaadkiisa, Deeqdii-sa, Naxariistiisa Waasaca ah iyo Dambi dhaafkiisa, Ruuxii Dambaaba ha yaraado ama ha waynaado oo dambi dhaaf warsada Eebe, wuxuu heli Eebe oo Dambi dhaafi oo Naxariisan, haba ka waynaato Samawaadka iyo Dhulka iyo Buuraha. Tan kale Gaaladu waxay uun baadiyeyn naftooda. Eebaana wuxuu siiyey Nabiga Kitaab iyo Xigmo wuxuuna baray wuxuuna aqoonin. Eebaana Fadli wayn siiyay. Faqaan Wanaag ahayna ma fiicna, ciddii ka leexata Jidka Nabiga iyo Mu'miniintana wuxuu galin Naar daran. An-Nisaa' (110-115).

116. Eebe ma dhaafo in lala Wadaajijo (Cidkale Cibaadada) wuuse ka dhaafa wixii waxaas ka soo hadhay Cidduu doono, Ruuxii la wadaajijiya Eebe wuxuu dhumay dhumid wayn.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشَرِّكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ
ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشَرِّكُ بِاللَّهِ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

﴿١٧﴾

117. ma Caabudayaan Eebe ka sokow waxaan dhadig ahayn, mana Caabudayaan waxaan Shaydaan madax adag ahayn,

إِنَّ يَدَعُونَكَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَّكَ شَاهِدٌ إِنَّ
يَدْعُونَكَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا

118. Ha Lacnado Eebe shaydaan wuxuu yidhi waxaan ku yeelan Addomada Qayb Sugan.

لَعْنَهُ اللَّهُ وَفَالَّهُ لَا يَخْدُنَّ مِنْ عِبَادِكَ
نَصِيبًا مَغْرُوضًا

119. waan baadiyeyn waan yididiilo (Xun) galin waana fari (Xumaanta) waxayna jeex jeexi Dhagaha Koolaha waana fari (Xumaanta) waxayna dooriin abuurka Eebe ruuxii ka yeeshay shaydaan Wali Eebe ka sokow dhab ahaan buu u Khasaaray Khasaare Cad.

وَلَا ضَلَّنَاهُمْ وَلَا مُنَيَّنَاهُمْ وَلَا مَرَّنَاهُمْ
فَلَيَبْتَكِنُنَّ مَا ذَادَكَ الْأَعْنَمُ وَلَا مَرَّنَاهُمْ
فَلَيَغْنِرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذُ
الشَّيْطَانَ وَلِيَسَامِنْ دُونَ اللَّهِ فَقَدْ

حَسَرَ حُسْرًا مَيِّنَا

﴿١٨﴾

120. wuu u yaboohi oo yididiila galin mana yabooho shaydaan waxaan dhangar ahayn.

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ
إِلَّا غُرُورًا

﴿١٩﴾

121. kuwaasna hooygoodu waa Jahannamo kamana helaan xaggeeda ii-lasho (oyo fakasho).

أُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا
مَعِيشًا

﴿٢٠﴾

122. kuwa rumeyey xaqa oo fala camal fiican waxaannu galin Jannooyin oy socoto dhexdeeda Wabiyaal oyna ku waari dhexdeeda waligeed, waana yabooha Eebe oo sugar, yaa ka run badan Eebe hadal (cidna).

Eebe wuu ka dhaafaa waxaan gaalnimo ahayn Cidduu doono, gaalana waxay Caabudaan Sanamyo iyo shaydaan Eebe lacnaday oo ballan qaaday inuu qayb ku yeeshaa Dadka, kuna dhaartay inuu dhumiyya oo Xumaan faraa intay ka dooriyaan Abuurka Eebe, ciddii shaydaan wali ka yeelatana wuxuu khasaare wayn. wuxuu yaboohina waa dhagar iyo naar, ciddiise xaqa raacda oo camal fiican fasha wuxuu gali janno uu ku waari, Eebana waa runle, Nabiguna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi:

Hadal waxaa u runbadan hadalka Eebe, hanuunna waxaa u fiican hanuunka Muxamed, waxaana u xun umuuraha waxaa la soo darriyey waana Bidco baadi ah. An-Nisaa' (116-122).

123. Ma aha (xaalku) yididiiladiinna iyo yididiilada ethelu Kitaabka midna, ciddii fasha xumaan waa laga Abaal marin mana helayo Eebe ka sokow wali iyo gargaare (midna).

124. ruuxii fala wanaag lab ah ama dhadig isagoo rumeysan (xaqa) kuwaas-su waxay gali Janada lagamana dul-miyo duleel (laftimireed).

125. yaa ka diin fiican ruux u jeediyey wajigiisa Eebe isagoo sama fali oo raa-ca diinta (Nabi) Ibraahim, wuxuuna ka yeeshay Eebe Ibraahiim khaliil (mid u gaar ah).

126. Eebe waxaa u sugnaaday waxa ku sugar Samooyinka iyo Dhulka, Eebana waa wax walba koobe.

127. waxay ku warsan Haweenka, waxaad dhahdaa Eebaa idiin fidyoon (sheegi) Xaalkooda iyo waxa lagu akhriyi korkiinna Kitaabka Haweenka Agoonta ah ee ah kuwaydaan siinayn

وَالَّذِينَ مَأْمُونُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّتِنَا مَنْ تَحْتَهَا
الْأَنْهَارُ خَلِيلِنَا فِيهَا الْأَبَدُ أَعْدَ اللَّهُ حَقًّا
وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلَّا

لَئِنْ يَأْمَنْتُكُمْ وَلَا أَمَانَىٰ أَهْلَ الْكِتَابِ
مَنْ يَصْمَلْ سُوءًا إِيْجَزَ بِهِ وَلَا يَمْجَدْ لَهُ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَلِيَأْتِ وَلَا نَصِيرًا

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ
أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
وَلَا يُظْلَمُونَ نَفِيرًا

وَمَنْ أَحْسَنَ دِيَنًا مِّنْ أَسْلَامَ وَجْهَهُ لَهُ
وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةً إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَأَنَّهُ أَنَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النَّاسَ إِلَّا فُلُلَ اللَّهُ يُفْتَنُكُمْ
فِيهِنَّ وَمَا يَشَأُ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ
يَتَسَاءَلُ النَّاسُ إِلَّا لَتُؤْتُونَهُنَّ مَا كَيْدُ

waxa loo qadaray oo doonaysaan inaad guursataan iyo kuwa tabarta yar ee caruurta ah, iyo inaad u maamushaan Agoonta cadaalad, waxaad fashaan oo kheeyr ahna Eebe waa ogyahay.

لَهُنَّ وَرَغْبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَصْفَعُونَ
مِنْ الْوَلَدَيْنِ وَأَنْ تَقُومُوا لِيَسْتَمِي
بِالْقِسْطِ وَمَا قَعُولُوا مِنْ خَيْرٍ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا

Waxaa jirtay inay Isufaaneen Muslimiin iyo Gaalo, markaas Eebe soo dajiyey Aayaddan mana aha cidna waxay iyadu doonto ee Xumaan iyo Wanaagba waa layska abaal marin, Rag iyo Haweenka waxba lagama Nusqaamiyo wanaagay falaan. Wax ka fiicanna ma jiro cid raacdya waddadii Nabi Ibrahim oo ah Diinta Islaamka. Aayadda dambana waxay ka warrami sida loola dhaqmi Haweenka Agoonta ah ee dhaqaalaynaysaan iyo kuwa tabarta yar ee caruurta ah iyo in agoonta caddaalad lagu dhaqo, illeen Eebea wax walba oge. Markay soo dagtagay Aayadda hore yey naxeen Asaxaabti oy dheheen waxba uma reebin Ummayan, markaasuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Way soo dagtaye bishaarayta oo dhex dhexaysta.. An-Nisaa' (123-127).

128. hadday Haweeney ka cabsato Ninkeeda xaggiisa fogaansho ama jeed-sasho dhib ma saara korkooda hadday heshiyaan heshiis, heshiiskaana khayr ah, waxaana lagu soo kulmiyey nafta bakhaylnimo, haddaad se Wanaag fas-haan ood dhawrsataan Eebe waxaad Camal falaysaan waa ogyahay.

129. ma kartaan inaad sintaan Haweenkiinna dhexdooda aadba dadaas-heene ee ha ka iilanina iilasho dhan, oo ka tagtaan sida mid xidhan (dayacan), haddaad wanaajisaan ood dhawrsataan Eebe waa dambi dhaafe Naxariista.

130. hadday kala tagaan wuu kaa-fiyyaa Eebe mid kasta waasacni-madiisa, Eebana waa waasac (Fadli-giisu) waana falsame.

131. Eebaa iska leh waxa Samaawaad-ka ku sugaran iyo dhulka, waxaana u dardaaranay kuwii la siiyey Kitaabka ee idinka horeeyey iyo idinkaba ka dhawrsada Eebe, haddaadse gaaloow-daan Eebe waxaa u sugnaaday waxa ku sugaran Samaawaadka iyo dhulka, Ee-bana waa hodan Amaanan.

وَإِنْ أَمْرَأٌ حَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا شُورًا أَفِي عَرَاضَةٍ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهَا أَنْ يُصْلِحَاهُنَّمَا صَلَحَهُ
وَالصَّلْحُ خَيْرٌ وَاحْضُرَتِ الْأَنْفُسُ أَشَحَّ
وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَقْوَى فِيَنَّ اللَّهَ كَانَ

بِمَا عَمِلُونَ خَيْرًا
وَلَنْ تَسْتَطِعُو أَنْ تَعْدُلُو بَيْنَ النَّاسَةِ
وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا يَجِدُونَ أَكْلَ الْمَيْتِ
فَتَرُوْهَا كَالْمَعَاقِدِ وَإِنْ تُصْلِحُوهَا وَتَنْقِوْهَا

فِيَنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُورًا رَّحِيمًا
وَإِنْ يَنْفَرِقْ فَإِمْنَانُ اللَّهِ كُلُّاً مِنْ سَعْيِهِ
وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا

وَلَلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ
وَصَّيَّنَا الَّذِينَ أَتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ
وَإِنَّا كُمْ أَنَّا نَقُولُ اللَّهُ وَإِنْ تَكْفُرُوا إِنَّ اللَّهَ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَيْرِيَاً
حَمِيدًا

132. Eebaa iska leh waxa ku sugan Samawaadka iyo DHulka waana ku filanyaay Eebe Wakiil.

133. hadduu doono wuu idin tagsiin (dhamayn) Dadow lana imaan kuwo kale waana karaa Eebe Taas.

134. Ruuxii dooni abaal Adduunyo Eebe agtiisa yuu jiraa Abalka Adduunyo iyo Aakhiraba Eebana waa Maqle Arka.

Hadday Haweenaydu ka kasto ninkeeda Fogaansho ama Jeedsasho waa inay heshiyyaan XuMaantana Layska jiraa, tan kalq in caddaaladda lagu dadaalo ciddii Laba Haweena Qabta, haddii lakala tagana Eebaa deeqi cid walba, Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ciddii laba hawweena qaba oo u iisha midood wuxuu yimaadaa Maalinta Qiyaame isagoo dhinac leexsan. Tan kale Eebaa Xukunka iska leh, wuxuna faray Dadka dhamaan Alla ka yaabid, illeen hadduu doono wuu dhamayn karaa Dadkee, Aakhiro iyo Adduunba Eebaa iska leh, waana in si quruxsan Eebe looga Doono. An-Nisaa' (128-134).

135. kuwa (Xaqa) rumeeyow noqda kuwo u istaaaga Caddaalad oo ah marrag Eebe, naftiinnaba ha ahaato ama Waalidkiin ama qaraabo, hadday hodan yihii ama faqir Eebaa u mudnaansho badan ee ha ka raacina hawada inaad Caddaalo fashaan, haddaadse ilataan ama jeedsataan Eebe waxaad camal falaysaan waa ogyahay.

136. kuwa (Xaqa) rumeeyow rumeeya Eebe (si dhabah) iyo Rasuulkiisa iyo Kitaabka uu ku dejiyey Rasuulkiisa iyo Kitaabkuu u dejiyey horay, ruuxiise ka gaalooba Eebe, malaa'igtiisa, kutubtii-sa, rasuuladiisa iyo maalinta dambe (Qiyaamada) wuu dhumay dhumid fog.

137. kuwa rumeeyey ee gaaloobay ee hadana rumeeyey ee gaaloobay mar-kaas sii badsaday Gaalnimo ma aha Eebe mid u dhaafi iyaga, kumana hanuuniyo Jidka (Toosan).

وَلَلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكُنْتَ بِاللَّهِ
وَكِيلًا

إِنَّ شَائِدَهِتْكُمْ أَهْبَاهُ النَّاسَ وَيَأْتُ
بِعَذَابٍ حَسِيرٍ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ ذَلِكَ قَدِيرًا
مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَيَعِدُ اللَّهُ ثَوَابُ
الْدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بِصَدِيقًا

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُنُوْفَةَ مِنَ الْقَسْطِ
شَهَدَهَا اللَّهُ وَلَوْلَىٰ عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَوْ أَلَوْلَدِينَ
وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ
بِهِمَا فَلَا تَشْيِعُوا الْهُوَىٰ أَنْ تَعْدُوا وَإِنْ تَلُوْا
أَوْ تَعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ حَسِيرًا

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا يُنَزَّلُ عَلَىٰ رَسُولِهِ
وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ
وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرُ
بِاللَّهِ وَمَلَكَتِيهِ وَكُنْهِهِ وَرَسُولِهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا مُكَفَّرُوْهُمْ وَمَنْ يَكْفُرُ
بِهِمْ أَزَادَهُمْ كُفَّارًا وَمَنْ يُكَفِّرُ
بِاللَّهِ لِيَكُنْ اللَّهُ لِغَفَرَةٍ لَّهُمْ وَلَا يَهْدِهِمْ
سَبِلًا

138. ugu bishaaree munaafiqiinta inay mudan Cadaab daran.

139. waana kuwa ka yeeshaa Gaalada sokeeye Mu'miniinta ka sokow, ma waxay ka dooni Agtooda sharaf, sharafnah Eebaa iska leh dhammaanteed.

140. wuxuuna idii ku soo dejiyey korkiinna Kitaabka dhexdiisa haddaad maqashaan Aayaadka Eebe oo laga gaaloobi ama lagu jeesi ha fadhiisannina agtooda intay ka dhumbadaan hadal kale, waxaad noqonaysaan iyaga oo kale, Eebana wuxuu ku kulmin Munaafiqiinta iyo Gaalada Jahannamo dhammaan.

Waa in caddaaladda lagu dadaalaa Naftaada, Waalidkaa iyo Qaraabadaadaba ha ahaatee, illeen Eebaa ku mudnaan badane, waana inaan hawada la raacin waana in si dhab ah loo rumeyyo Eebe, Rasuulkiisa, Kitaabka Quraanka ah iyo kutubtii horaba, ciddii ka gaalowda Eebe, malaa'igta, Rasuulada iyo maalinta dambe waa cid dhuntay. kuwase marna gaalooba marna wax rumeyn Waa kuwo dhumay, munaafiqiinta waxay gali naar daran, waana kuwa gaalada sokeeye ka dhigan, kuna jees jeesa quraanka iyo xaqa, abaalkooduna waa naar. An-Nisaa' (135-140).

141. oo ah kuwa idin la suga (dhibaaato) hadduu gargaar xagga Eebe idinka ahaado waxay dhihi miyaanaan idinla jirin, hadduu gaalada u sugnaado nasiibna waxay dhahaan miyaanaan idin adkeynin oonaan idinka reeebin Mu'miniinta, Eebaa xukumi dhexdooda maalinta Qiyaame, mana ugu yeeelayo Eebe gaalada mu'miniinta kor-kooda waddo.

142. munaafiqiintu waxay dhagri Eebe (isku dayi) isna wuu dhagri (oo abaal Marin) markay u istaagaan Sa-laaddana way istaagaan iyagoo wahsan, oo is tusi Dadka Mana xusaan Eebe wax yar mooyee.

143. waxayna ku noqnoqon (wareeri) arrintaas dhexdeeda kuwaasina lama jiraan kuwaana lama jiraan, cidduu dhu-miyey Eebe uma heshid Waddo (cid hanuunin).

بِشَّرَ الْمُتَّقِينَ بِأَنَّهُمْ عَذَابَ الْآلِيَّةِ
الَّذِينَ يَعْجَلُونَ الْكُفَّارَ أَوْلَىٰهُمْ مِّنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
أَيْنَنْعَوْتُ عَنْهُمُ الْعَزَّةُ فَإِنَّ الْعَزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنِ إِذَا سَمِعْتُمْ
مَا يَقُولُ اللَّهُ مِنْ كُفَّارٍ هُمْ يُسْهِلُونَهُ إِلَيْهَا فَلَا تَقْعُدُوا
عَمَّا هُمْ حَقِيقًا يَحْمُصُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ لَذَا
مَنْلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُتَّقِينَ وَالْكُفَّارِ
فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا

الَّذِينَ يَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِّنَ اللَّهِ
فَالْأُولَئِكَ هُنَّ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكُفَّارِ
نَصِيبٌ قَالُوا اللَّهُ نَسْتَحْوِدُ عَلَيْكُمْ وَنَمْعَنْكُمْ
مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ
الْقِيَمَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكُفَّارِ عَلَىٰ
الْمُؤْمِنِينَ سَيِّلًا

إِنَّ الْمُتَّقِينَ يَعْدِلُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَيْرُ عَبْدِهِمْ
وَإِذَا قَاتَمُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَىٰ بِرَأْءَوْنَ
النَّاسَ وَلَا يَدْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

مُذَدِّيَّينَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَاءُ
وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَمَّا هُمْ مَهْلَكٌ سَيِّلًا

144. kuwa (Xaqa) rumeyow ha ka yeelanina Gaalada sokeeye Mu'miniinta ka sokow, Ma waxaad doonaysaan inaad isugu yeeshaan Eebe kor-kiinna xujo cad (inuu idin cizaabo).

145. munaafiqiintu waxay ku sugnaan dabaqa hoose ee Naarta umanaheshid gargaare.

146. kuwa toobadkeena ee wanaajiy camalka, oo isku dhawra Eebe, oo u kali yeela Diintooda (Cibaadadooda) Eebe kuwaasi waxay la jiri mu'miniinta, wuuna siin doonaa Eebe Mu'miniinta Ajir wayn.

147. muxuu ku fali Eebe cadaabkiinna haddaad mahdisaan ood rumeyasan, Eebana waa mahdiye Waana Oge.

Munaafiqiintu waa kuwa Muslimiinta la suga balaayo, hadday guul helaanna yidhaahda waan idin la jiray, hadday Gaaladu wax gaadhaanna dhaa anagaa idin guulaynay, kuwaase Eebaa kala xukumi iyaga iyo Mu'miniinta, Eebana uguma yeelo Jid iyo Xujo Mu'miniinta korkeeda, munaafiqiintu waa kuwa Salaaddu ku culustahay Dadkana is tus tusiya, oon meella haysan. Tan kale waa inaan gaalo sokeeye ga dhigan Mu'miniinta intii la gudbo si aan cizaab Eebe u imaan, munaafiq abalkiisa waa dabaqa hoose ee Naarta, ciddiise Toobad keenta oo xaqaa raacda Eebana dhab ahaan u caabuda waxba Eebe cadaabkeeda iyo Cizaabteeda ku falimaayo, wuuna ku mahdin. Waxaana sugnaatay (Camalka Eebe u kali yeel wax yarbaa kugu fillaane) waxayna ku tusun naxariista Eebe iyo inuuusan rabin Cizaabta Addoomadiisa hadday toosnaadaan. An-Nisaa' (141-147).

148. Ma Jecla Eebe in lala Qayliyo Xumaan oo Hadal ah Ruux la Dulmiyey Mooyee, Eebana waa Maqle Og.

149. Haddaad Muujisaan Khayr ama Qarisaan ama Cafidaan Xumaan Eebana waa Dhaqfe kara.

150. Kuwa ka Gaalooba Eebe iyo Rasuulkiisa oo dooni inay kala (Bixiyaan) Eebe iyo Rasuulkiisa oo odhan waxaannu Rumayn Qaar waana Djiddi Qaar oo dooni inay ka yeeshaan Arrintaa dhexdeeda Waddo.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنْهَا خُدُوًّا وَالْكُفَّارِ
أَوْ لِيَأْتِهِ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَرْبِدُونَ
إِنَّ الْمُتَقْبِلِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّادِ
وَلَنْ يَجِدُهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٦﴾
إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَأَعْتَصُمُوا
بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَإِنَّهُمْ كَمَعَ
الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتَ إِلَهُ الْمُؤْمِنِينَ
أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٧﴾
مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِدَائِرَكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ
وَإِمَانَتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاهِرًا عَلَيْمًا ﴿١٤٨﴾

لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهَرُ بِإِشْوَءِ مِنْ أَقْوَلِ الْأَلْأَ
مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَيِّعًا عَلَيْمًا ﴿١٤٩﴾
إِنْ تُبْدِوا حِبَرًا أَوْ تُخْفِوهُ أَوْ تَعْقُوْعَنْ سُوءَ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَوَّاقِبَرًا ﴿١٥٠﴾
إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَيَقُولُونَ تُؤْمِنُ بِعَيْنِ وَنَكْفُرُ بِعَيْنِ
وَرَبِّيُّوْنَ أَنَّ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَيِّلًا ﴿١٥١﴾

151. Kuwaasi iyaga umbaa Gaalo dhab ah, wawaana u darbannay Gaala-da Cadaab wax Dulleeya.

152. Kuwaas rumeeyey Eebe iyo Ra-suulkiisa oon kala bixinin Cid ka mid ah kuwaas wuu Siidoonaa (Eebe) Ajir-kooda, Eebana waa Dhaafe Naxariista.

153. Waxay ku warsan Ehelu Kitaab-ku Inaad kaga soo Dejiso Kitaab Xagga Samada, Dhabahaan yeey u warsadeen (Nabi) Muuse wax ka wayn kaas waxayna dheheen noo tusi Eebe si Cad waxaana qabatay qaylo (daran) Dulmigooda dartiis, waxayna yeesheen Dibi intay u Timid Xujooyin, waana ka Ca-finay Arrintaas, waxaana siinay Nabi muuse Xujo Cad.

Ma habboona in Xumaan iyo Hadal dhib ah lala Qaylyo, Ciddiise la dulmiyo waxaa u banaan inuu aarsado. Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Ma jecla Eebe in ruuxna ruux Habaaro Haddaan la dulmiyin. Eebana wax walba waa ogyahay, Ciddii kala saarta Eebe iyo Rasuuladiisa kuwaasu waa Gaalo dhab ah Gaalana waxaa loo darbay Cadaab daran, Mu'miniintuw waxay mudan Janno illeen ma kala saarin Xaqee. Tan kale ma haboona sidii Yuhuuddii Nabiga si madax adayg ah wax u warsan jiray illeen Caaday u tahaye waxayna warsadeen Nabi Muuse wax ka wayn, waana in lagu fogaado Jidkooda. An-Nisaa' (148-153).

154. Wuxaan koryellay (Buurta) Dhuur Ballankoodii dartiis waxaana ku nidhi ka gala Irridda idinkoo Su-judsan, waxaana ku nidhi ha ku xad-gudbina Sabtida waxaana ka qaadnay Ballan adag.

155. (Waan Lacnadnay) Burintooda Ballankooda iyo ka Gaalowgooda Aayaadka Eebe iyo u Dilidda Nabiya-da Xaqdarro iyo Hadalkooda Quluub-tanadu way daboolantahay, saas ma aha ee waxaa Daabacay (daboolay) Eebe Gaalnimadooda darteed mana ru-meeyaan wax yar mooyee.

156. iyo Gaalnimadooda darteed iyo Hadalkooda Maryama oy ku Been abuurteen si wayn.

أُولَئِكَ هُمُ الْكُفَّارُ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكُفَّارِينَ
عَذَابًا مُهِمَّا [١٥١]

وَالَّذِينَ أَمْنَوْا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ يُفْرُغُوا بَيْنَ
أَحْلَامِهِمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتَيْهِمْ أَجُورُهُمْ
وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا حَمِيمًا [١٥٢]

يَسْأَلُكُ أَهْلَ الْكِتَابَ أَن تُنْزَلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا
مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَى أَكَبْرَهُمْ ذَلِكَ
فَقَاتُوا أَرْبَاعَنَاهُ جَهَرَةً فَأَخْذَتْهُمُ الْمَصْرَقَةُ
يُظْلِمُهُمْ ثُمَّ أَخْذَهُمُ الْمَوْجَلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ
أَلَيْسَنَتْ فَعَفَوْنَ أَنَّهُمْ ذَلِكُو وَإِنَّا نَنْهَا
مُوسَى سُلْطَانًا مُهِمَّا [١٥٣]

وَرَفَعْنَاقَوْهُمُ الظُّرُورَ بِمِسْتَقْبَهُمْ وَقُلْنَاهُمْ أَدْحُلُوا
الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَاهُمْ لَا تَعْدُوا فِي الْأَسْبَتِ
وَأَخْذَنَاهُمْ تِسْنَقًا غَلِظًا [١٥٤]

فِيمَا نَقْضَهُمْ مِنْ تَقْبِهِمْ وَكُفَّرُهُمْ بِتَائِبَتِ اللَّهِ
وَقُلْنَاهُمُ الْأَسْيَاءَ بِغَيْرِ حِقٍّ وَقُولَهُمْ قُلْنَاهُ مُلْفِهِ
بِلْ طَعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ بِكُفَّرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ
إِلَّا قَلِيلًا [١٥٥]

وَكُفَّرُهُمْ وَقُولَهُمْ عَلَى مَرِيدٍ بِهِنَّا عَظِيمًا [١٥٦]

157. iyo Hadalkoodii ahaa anagaa Dillay Masiix Ciise Ibnu Maryam Ra-suulkii Eebe ahaa mayna Dilin mana Wadhin laakiin waa loo Shabahay, (ekeysiiyey), kuwii isku Khilaafay Ciise waxay kaga suganyihii Shaki, wax Cilmii ahna uma leh oon ahayn Raacid Male umana dilin dhab.

158. Saas ma aha ee waxaa u koryee-lay Xaggiisa Eebe, ilaahayna waa Adkaade Falsan.

159. Ehelu Kitaab kasta wuu rumeyn Ciise Geeridiisa ka hor, Maalinta Qiyaamana wuxuu ku noqon korkooda Markhaati.

Waxaa kor kooda layelay Buurta Dhuur waxaana la faray inay Hogaansamaan oo Sujuudaan lagana reebay inay Xad gudbaan, hase yeeshay markay Buriyeen Ballankii, oy ka Gaaloobeen Aayaadka Eebe oy laayeen Nabiyyadii ooy Sheegeen inay Quluubtoodu Daboolantahay iyo Xumaantay ku Sheegeen Maryam iyo inay Dileen Nabi Ciise iyagoon Dilin Eebaase u «Moodsiiyey» shabahay Korna yeelay waxyaalaahaas iyo wax la mid ah yaa Eebe u Cqaabay una Lacnaday, una Dulleyey illeen Xaqay diideene. Qisada Nabi Ciise iyo Hooyadina waa in loo Rumeeyo sida ku Cad Quraanka oo ah inuu yahay Addoon Eebe oo Nabi ah ee san wax Cibaada ah Mudan, waana doqonnimo in wax Eebe ka soo hadhay la Caabudo. An-Nisaa' (154-159).

160. Dulmi kuwii Yuhuudoobay dar-tiis yaan uga Reebnay korkooda Wan-naaga loo xalaaleeyey iyo ka Celintooda Jidka Eebe wax badan.

161. Iyo Qaadashadooda Ribada iya-goo laga Reebay Xaggeeda iyo ku Cunidda Xoolaha Dadka si Baadil ah, waxaana u darbanay Gaalada ka mid ah Cadaab Daran.

162. Laakiin kuwa ku xeeldheer Cilmiga oo ka mid ah iyo Mu'miniintu waxay rumeyn waxa lagugu Dejiyay, iyo wixii la Dejiyey hortaa, iyo kuwa Oogo Salaadda ee Bixiya Zakada ee ru-meeyaa Eebe iyo Maalintii Dambe ku-waas waxaan siinaynaa Ajir wayn.

وَقَوْلَهُمْ إِنَّا فَلَنَا مَسِيحٌ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولٌ
اللَّهُ وَمَا فَلَنُوا هُوَ مَا صَبَّوْهُ وَلَكِنْ شَيْءٌ لَهُمْ وَلَئِنْ
الَّذِينَ أَخْلَقُوا فِيهِ لَفِي شَيْءٍ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ
إِلَّا إِنَّا عَنِ الظَّنِّ وَمَا فَلَنُوا يَقِيْنًا

بِلَرَفْعَةِ اللَّهِ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

وَإِنْ تَنْهِ أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا يَوْمَئِنَّ بِهِ قَبْلَ
مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا

فِيظْلِمُونَ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمَنَا عَلَيْهِمْ طَبِيبَتِ
أَجْلَتْ لَهُمْ وَبَصَدَهُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا
وَأَخْذَهُمُ الْرَّبُّ وَقَدْ هُوَ أَعْنَهُ وَأَكْلَهُمْ أَنْوَالَ النَّاسِ
بِالْبَطْلِ وَأَعْذَنَا لِلْكُفَّارِ مِنْهُمْ
عَذَابًا أَلِيسَاتِ

لَكِنَّ الرَّسُولُونَ فِي الْعِلْمِ بِهِمْ وَالْمُؤْمِنُونَ
يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزَلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزَلَ مِنْ قَبْلِكَ
وَالْمُقْرِئُونَ أَصْلَوْهُ وَالْمُؤْمِنُونَ أَزَكَهُ
وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآكِرِ أُولَئِكَ سَنُوتُهُمْ
أَجْرًا عَطَيْهُمْ

163. Annagaa kuu waxyoonnay si-daan ugu waxyoonay (Nabi) Nuux iyo Nabiyadii ka dambeeyey waxaana u waxyoonay Nabi Ibraahim, Ismaaciil, Isxaaq, Yacquub (Awlaad) Faracii, Cii-se, Ayuub, Yuunus, Haaruun, Sulay-maan, waxaana siinay Daawudna Zabuur.

164. iyo Rasuullo aan kaaga Qisoon-horay iyo Rasuullo aanaan kaaga qisoon, wuuna la Hadlay Eebe Nabi Muuse Hadal.

165. Waa Rasuullo Bishaarayn oo Digi si ayan Dadka Xujo ugu yeelan Eebe ka dib Rasuullada, Eebana waa Adkaade Falsan.

Dulmigii Yuhuudda yaa looga Xarrimay waxyalo u Xalaal ahaa iyo Jidka Xaqa ah ooy ka leexiyaan Dadka,, iyo Cunidda Xaq darro ee Xoolaha Dadka. Kuwa Cilmiga leh ee Xaqa rumeeya oo ka mida iyo kuwa Rumeeya Xaqa oo Salaadda iyo Zakada Guta waxay Mudan Ajriwayn. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu ka mid yahay Nabiyada Eebe u waxyooday Eebana wuxuu u waxyooday Nabiyo Badan Qaar uu ka Qisooday iyo Qaar kalaba, waxaase Waajib ah in Guud ahaan loo rumeyyo inta la Sheegayna Gaar ahaan Xaqana la raaco. An-Nisaa' (160-165).

166. Laakiin Eebaa Marag Furi wuxuu kugu Dejiyey wuxuuna ku Dejiyey Cilmigiisa, Malaa'igtuna way Marag furi, Eebana ku Filan Marag.

167. Kuwa Gaaloobay oo ka Leexiya Jidka Eebe waay Dhumeen Dhumid Fog.

168. kuwa Gaaloobay ee Dulmi falay ma aha Eebe kii u Dambi dhaafa ama ku Hanuuniya Jid.

169. Jidka Jahannamo mooyee iyagoo ku waari Waligood, Arrintaasna waa u Fududahay Eebe.

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ
وَالْتَّيْنِ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ إِبْرَاهِيمَ
وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ
وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيوُسُفَ وَهَذُونَ وَسُلَيْمَانَ
وَعَائِدَةَ دَادُوَدَ رَبُورَا ﴿١٦﴾
وَرُسُلًا لَّدَقَصَصْتَهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلِ وَرُسُلًا
لَّمْ تَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَمَ اللَّهُ مُوسَى

تَكَلِّمًا ﴿١٧﴾
رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِتَلَاهُ كُوْنَ لِلنَّاسِ
عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا
حَكِيمًا ﴿١٨﴾

لَكِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ دِيْنَكُمْ إِذَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ أَنْزَلَهُ
يَعْلَمُهُ وَالْمُلَائِكَةُ يَشَهُدُونَ وَكُنُّ
بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٩﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَصْدَوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ
ضَلُّوا أَصْلَلُوا بَعِيدًا ﴿٢٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنْ اللَّهُ لِيَعْنِفَ
لَهُمْ وَلَا يَنْهَا هُمْ طَرِيقًا ﴿٢١﴾ إِلَّا طَرِيقًا
جَهَنَّمَ خَذِلِينَ فِيهَا أَبْدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ
سَيِّرًا ﴿٢٢﴾

170. Dadow wuxuu iduinla Yimid Rasuulku Xaq Xagga Eebe ee Rumeeya (Xaqa) saasaa iduin khayr roon, haddaad Gaalowdaanna Eebe waxaa u Sugnaaday waxa ku sugar Samaawaadka iyo Dhulka Eebana waa oge falsan.

171. Ehelu Kitaabkoow ha ku Xadgudbina Diintiinna hana ku Dhihina Eebe waxaan Xaq ahayn, Masiix Ciise Ibnu Maryam waa uun Rasuulkii Eebe iyo Kalimadiisii uu ku Tuuray Maryama iyo Ruux Xaggiisa ah ee rumeeya Eebe iyo Rasuuladiisa, hana dhihina Saddex (ILaalh) reebtooma, saasaa iduin Khayr Roon, Eebe waa uun ILaalh Kaliya, waa ka Nasahanyahay in ILmo u sugnaado, waxaa u sugnaaday waxa Samaawaadka iyo DHulka ku sugar, Eebaana ku filan Wakiil.

Eebaa wax walba Og, Cid Dhuntayna way Khasaartay waxayna la kulmi Ciqaab, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu la yimid Xaq Cad. Mana haboona in nabi Ciise iyo Diinta lagu Xadgudbo, Ciisena waa Addoon Eebe, ILahay waa Kali Saddex ILahna ma Jirto oo waa uun Eebe Kaliya, Wehel iyo Caruurna uma baahna. An-Nisaa' (166-171).

172. Iskama kibriyo Masiix inuu ahaado Addoon Eebe, Malaa'igta la dhaweyeyyna (iskama kibriso) ruuxii iska kibriya Cibaadadiisa oo iswayneeyaa wuu u soo kulmin Xaggiisa Dhammaan.

173. Kuwa rumeeyey Xaqa oo Camal fiican fala wuxuu u Oofin Ajrigooda wuxuuna u kordhin Fadligiisa, kuwa iska wayneeyaa oo iskibriya wuxuu Cadaabi Cadaab Daran mana helayaan Eebe ka sokow Wali iyo Gargaare (midna).

يَأَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم مِّنْ رَّسُولٍ بِالْحَقِّ
وَمِنْ رَّبِّكُمْ فَإِمْتَادِهِ لَكُمْ وَإِنْ تَكُفُّوا
فَإِنَّ اللَّهَ مَعِيَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ
عَلَيْهِ حَكْمًا

يَأَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَنْتَذِلُونَ فِي دِينِكُمْ
وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمٍ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ
الْقَطْهَارَ إِنَّ مَرْيَمَ وَرُوحُهُ مِنْ فَاطِمَةُ بَنْتُ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ أَنَّهُمْ أَخْيَرُ
لَكُمْ إِنَّمَا إِلَهُ اللَّهُ وَحْدَهُ سُبْحَانَهُ وَأَنَّ
يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ لَمَّا فِي السَّمَوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

لَنْ يَسْتَكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَنْهَا
لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقْرِبُونَ وَمَنْ يَسْتَكِفَ
عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكِفَ فِي سِيَاحَتِهِ
إِلَيْهِ حَمِيعًا

فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَمْنُوا وَعَمِلُوا الصَّلِحَاتِ
فَيُؤْفَيُهُمْ أُجُورُهُمْ وَزَيْدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
وَأَمَّا الَّذِينَ أَسْتَكَفُوا وَأَسْتَكَرُوا
فَيُعَذَّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

174. Dadow waxaa iduin yimid Xujo Xagga Eebe ah waxaanan iduin soo Dejinay Nuur Cad.

175. Kuwa rumeyyase Eebe oo Qabsaday (isku dhawray) Eebe (yo Quraanka) wuxuu Galin Naxariis xaggiisa ah iyo Fadli wuxuuna ku Hanuunin Xaggiisa Jid Toosan.

176. Waxbay ku warsan, waxaad dhahdaa Eebaa iduin Fidyoon Kalaalada, hadduu dhinto Ruux aan ILmo lahayn oo leh Walaashiis waxay Mudan Nus wuxuu ka tagay isaguna wuu Dhaxli hadduusan ILmo u sugnaanin, hadday Labo yihiina waxay Mudan Labo Dalool wuxuu ka tagay, hadday yihiin Walaal Rag iyo Haween ah kan Lab waxaa u sugnaaday Labo Dhadig Qaybtood, wuxuu iduin caddayn Eebe (Xaqa) inaydaan Dhumin Eebana wax kasta waa Ogyahay.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم مِّنْ رَّبِّكُمْ
وَأَنَزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا

فَإِنَّمَا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَأَعْصَمُوا بِهِ
فَسَيِّدُ الْجَنَّمَةِ فِي رَحْمَةِ مَنْهُ وَفَضْلٍ وَّهُدًى
إِلَيْهِ صِرَاطًا مُّسَقِّيًّا

يَسْتَغْتَلُوكُمْ فَلِلَّهِ يُفْتَنُكُمْ فِي الْكَلَّةِ
إِنَّمَرْأَهُكُمْ لَيْسَ لَهُمْ وَلَدٌ وَّلَهُ أَخْتُ فَلَهَا
رَصْفٌ مَّا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَّهَا
وَلَدٌ فَإِنَّ كَانَتَا اثْنَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثُانُ مَا تَرَكَ
وَإِنْ كَانُوا إِلْيَهُ وَرَجُلًا وَنِسَاءً فَلِلَّهِ كُلُّ مُثْنَى
حَظَّ الْأَئْتِيَنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضْلُلُوا
وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلَيْهِ

Ciddii iska kibrisa ama iska waynaya Cibaadada Eebe wuxuu la kulmi Eebe buuna Abaal marin, Nabi Ciise iyo Malaa'igta Eebana iskama kibriyaan. Mana haboona in Cidna iska waynayo Cibaadada Eebe. Suuradduna waxay ku Dhamaatay waxay ku Bilaabatay oo ah Dhaxalka si aan loo Dhumin Xaqana looga leexan ee loo Raaco Qayba Eebe iyo Sharcigiisa Caadilka ah. An-Nisaa' (172-176).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa Ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

1. Kuwa (Xaqa) Rumeeyoow Oofiya Ballanka, waxaa Laydiin Baneyey Xoolaha Nicmoolayda wixa laydinku Akhrin Korkiinna Mooyee idinkoon banaysanayn Ugaadhsiga idinkoo xarman Eebana wuxuu Xukumaa wuxuu Doono.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِذَا
لَكُمْ بِهِمْ مُّؤْمِنُونَ لَا تَعْنِيَنِي عَيْنِكُمْ عَيْنِي
الصَّدِيقُ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُبَيِّدُ

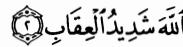
2. Kuwa (xaqa) Rumeeyow ha Banay-sanina Calaamooyinka Eebe (waxa reeban) iyo Bisha Xurmaysan iyo Hadyada iyo Midda loo Luqun Xidhay (Hadyada Baydka) iyo kuwa u Qasdi Baydka Xurmaysan, iyagoo Dooni Fadliga Eebahood iyo Raali ahaanshihiisa, Markaad Xalaalowdaanna (Dhamaysaan Xajka iyo Cumrada) Ugaadhsada (hadaad Doontaan) yeyna Idin ku Xambaarin Cadhada Qoom idinka Celiyey Masaajidka Xurmaysan inaad Xad gudubtaan, Isugu kaalmeeya Samaha iyo Dhawrsiga hana Isugu Kaalmaynina Dambi iyo Colnimo, kana Dhawrsada Eebe, Ilaahay way daranta-hay Ciqaabtiisu,

Suuraddan waxaa la Dhahaa Suuratul Maa'ida, waxayna Kulmisatay Xukumo badan, Aayadahanna wuxuu Eebe Fari Dadka inay Oofiyaa Ballamada wuxuuna u Caddeeyey in loo Banneeyey Cunnada Koolaha marka laga Reebo waxa lagu Akhriyey iyo Ugaadhsiga iyagoo Xarman, Wuxuuna ku Booriyey inayku Xad gudbin kuna Dacatiyin, Calaamadda Eebe iyo wayaantiisa, iyo Bisha Xurmaysan, iyo Hadyada la Calaameeyey iyo kuwa ku Socda Guriga Xurmaysan, iyagoo Dooni Khayrka Eebe iyo Raalli ahaanshihiisa, markay Xalaaloobaanna way Ugaadhsan karaan, mana Haboona in Caddaaladda sina looga Tago, waase in khayrka laysugu Kaalmeyyo oon Xumaanta laysugu kaalmaynii, Illeen waxaa daran Ciqaabtiisu.

Caa'isha waxay Tidhi: Suuraddan waa wixii u Dagid Dambeeyey ee waxay Banaysana Cuna waxay Reebtana Daaya. iyo Waxay kala gataan ama ku Heshiiyan. Al-Maa'idakah (1-2).

3. Waxaa laydinka Xarrimay Bakhtiga iyo dhiigga iyo Hilibka Doofaarka iyo wixii lagu Xuso (Lagu Gawraco) waxaan magaca Eebe ahayn, iyo tii la Ceejiyo, iyo la Ganac gooyo, iyo tan meel ku dhacda, iyo Tii la Hardiyo, iyo Midduu Cunay bahal, waxaad Gawracdaan mooyee (waxaa kaloo reeban) wixii lagu gawraco Sanam, iyo inaad ku Nasiib doontaan Faal, kaasi waa Fisqi, maantayna ka quustean kuwii Gaalobay Diintiinna, Ee ha ka Cabsanina ee iga Cabsada, Maantaan idiin kaamilay (Dhamameeyey) Diintiinna waxaana idiin Taamyeelay Korkiinna Nicmadayda waxaana idiinka Raalli noqday Islaamka Diin ahaan, Ciddii loo Dhibaateeyo Baahi inay cunaan wixii laga xaaraameeyey oon Falayn Dambi Eebe waa dambi dhaafe Naxariista.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يُحِلُّوْ سَعْيَهُ
وَلَا أَسْهَرَ الْحَرَامَ وَلَا أَهْدَى
وَلَا مَيْتَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ مَيْتَعُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ
وَرَضُوْنَاهُ إِذَا حَلَّمْنَا فَاصْطَادُوا وَلَا يَجِدُونَ
شَنَعًا فَوْمٌ أَنْ صَدُّ وَكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوْنَاعِي الْأَنْوَارِ وَالنَّقْوَى
وَلَا نَعَاوْنَاعِي الْأَنْوَارَ وَالْمَدْوَنَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ
اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَكُمُ الْخِنْزِيرُ وَمَا
أَهْلَ لَعْنَةَ اللَّهِ بِهِ وَالْمَنْكَرَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ
وَالْمَرْدِيَّةُ وَالنَّطِيَّةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا
ذَكَّيْتُمْ وَمَا دَبَّيْحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا
بِالْأَرْضِ لَمَّا ذَرْلَكُمْ فَسَقُّ أَلْيَمَ بَيْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ دِيْنِكُمْ فَلَا تَحْسُوْهُمْ وَأَخْشُوْنَ أَيْمَانَ
أَكْلَتْ لَكُمْ دِيْنُكُمْ وَأَنْتَمْ عَلَيْكُمْ بَعْدَى
وَرَضِيَتْ لَكُمُ الْإِسْلَامُ وَبِتَافَعَنَ أَضْطَرَّ فِي
مَحْمَصَةٍ عَيْدَ مَتْجَاهِفِ لِأَثْرِ فَإِنَّ اللَّهَ عَمُورٌ

4. waxay ku warsan maxaa loo Xalaaleeyey waxaad dhahdaa waxaa laydiin xallilay Wanaagga (Xalaasha) iyo waxaad wax barteen oo wax Dhaawaca idinkoo ku ugaadhsan, ood baraysaan wuxuu idin baray Eebe ee *ka* cuna waxay idiin qabtaan ku Xusana Magaca Eebe kana Dhawrsada Eebe, ILaa-hay waa deg degtaa Xisaabtiisuye.

يَسْأَلُوكَ مَاذَا أَحْلَّ لَهُمْ قُلْ أَحْلَّ لَكُمُ الطَّبِيتُ
وَمَا عَلِمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكْلِبِينَ تَعْمَلُوهُنَّ بِمَا
عَمَّا كُمْ هُنَّ فَكُلُوا مِمَّا أَنْسَكْنَا لَيْكُمْ وَآذُرُوا أَنْسَمْ
الَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْفُوا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

waxa wax Dhiboo dhan Eebe wuu Reebay, Sida Bakhtiga, Dhiigga, Hilibka Doofarka iyo wixii Magaca Eebe waxaan ahayn lagu Gawracay, waxaa si Gaar ah loo Sheegay inay Reebantahay tan la Ceejiyo, tan la ganac gooyo, tan Meel ka dhacda, Tan hardida ku Dhimata, tan bahal Cuno oon la Gawricin. waxaa kaloo Reeban waxa Sanamyada loo Gawraco iyo waxyaalo la Taagay, iyo wax lagu sameeyo Faal, waxaasuna waa Faasiqniyo, Maalintaas yeyna ka qusteen Gaaladu Diinta Islaamka, mana mudna in laga Cabsado ee waa in Eebe uun laga Cabsado, Eebana wuu Taam yeelay Diinta Islaamka ah iyo Nicmadiisa, wuxuuna inooga raallii noqday Diinta Islaamka waxa ka soo hadhayna waa wax kama jiraan, Ciddiise Baahata oon Xadgudbin Eebe waa u dhaafe Naxariista. Al-Maa'idah (3-4).

5. Maanta waxaa Laydiin Xalaaleeyey Wanaagga Cunada kuwa la siiyey Kitaabna Xalaalbuu idiin yahay, Cunadiinuna xalaalbay u tahay, iyo kuwa Dhawrsoon oo Mu'minaadka ah (Guurkooda) iyo kuwa Dhawrsoon oo ka Mid ah kuwa la siiyey Kitaabka oo idinka horreeyey haddaad siisaan ujuuradooda (Meherkooda) iyagoo Dhawrson oon Xumaan (Zino) Samaynayn Yeelanaynna Saaxiibbo (Xun) Ciddii ka Gaalowda Iimaanka wuu Hoobtay Camalkiisu wuxuuna ka mid noqon aakhiro kuwa Khasaaray.

6. Kuwa (xaqa) Rumeeyow Haddaad u Kacdaan Salaadda Dhaqa Wajiyadiinna, iyo Gacmihiinna Tan iyo Jiqilka (Xusulka) Masaxana Madaxiinna (Dhaqana) Lugihiina Tan iyo anqawyada haddaad Janaabo qabtaan isdaahiriya, Haddaad Buktaan ama Safartihiin ama ka timaadaan Kortag ama Istaabataan haween oydaan helayn Biyo ku Gagabaysta dhul daahir kuna Masaxa Wajijiinna iyo Gacmihiinna, idin lama doonayo Eebe inuu idin yeelo korkiinna Dhib wuxuuse

الْيَوْمَ أَحْلَّ لَكُمُ الطَّبِيتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَبَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنُونَ
مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتِ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَبَ
مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ جُورَهُنَّ مُحْصَنِينَ
غَيْرُ مُسْتَغْنِينَ وَلَا مُتَحَذِّذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرُ
بِالْآيَتِ فَقَدْ حَيَطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي^٥
الْآخِرَةِ مِنَ الْخَسِيرِينَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُتِّمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ
فَاغْسِلُو أُوْجُوهُكُمْ وَآيُّدِيَّكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَأَمْسِحُوا بُرُوجُكُمْ وَأَرْجُمَكُمْ إِلَى
الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهِرُوا إِنْ كُنْتُمْ
مَرْضَى أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاهَةً أَحَدُكُنْكُمْ مِنَ الْأَنْابِطِ
أَوْ لَكُمْ سُبُّ الْنَّسَاءَ فَلَمْ يَمْهُدُوا مَاءَ فَتَيَمِّمُوا
صَعِيدًا طَيْبًا فَأَمْسِحُوا بِجُوْجُوهِكُمْ

dooni inuu idin Daahiriyo iduin dham-meeyo Nicmadiisa korkiinna inaad Shugridaan Darteed.

وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ
عَيْنَكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ
وَلِيُتَمَّ نَفْعَمَةُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ
شَكُورُونَ ﴿٦﴾

Halkan wuxuu Eebe ku sheegay in loo Banneeyey Mu'miniinta Cunnada Xalaasha ah, iyo Cunnada kuwa Kitaabka leh, iyo Haweenka Dhawrsoon oo Mu'miniinta ah, iyo kuwa Kitaabka leh ee naga horeeyey marka la siyo maherkooda ee dhawrsoon, Ciddise xaqa iyo Iimaanka ka Gaalowda waa mid buray Camalkiisu oo khasaaray.

Sayid Cumar waxaa laga Sheegay: waxaan doonay inaan u ogolaan Ruux Xumaan (Zino) Sameeyey inuu Guursado haweenay Dhawrsoon. ayadda kale waxay ka warrami Waysada iyo in la dhaqi Wajiga, Gacmaha tan iyo Jigillada, madaxana la masixi, Lugahana la dhaqi tan iyo Anqawayda, Jaanabadana laga maydhan, ciddii Jiran ama Safar ah ama Kortag ka timid ama haween Taabta oon Biya helinna inuu Carrada ku. Gagabaysan oo marin Wajiga iyo Gacmaha, waana Fududay Eebe iyo inuu iduin Muujiyo Nicmadiisa iyo inaan ku mahdinno. Al-Maa'ida (5-6).

7. Xusuusta Nicmada Eebe iyo Ballankiisa uu idin kula Ballamay mar-kaad Dhahdeen waan maqalay waana adeecnay kana Dhawrsada Eebe ILleen ILaahay waa Ogyahay waxa Laabta ku Sugane.

8. Kuwa (xaqa) Rumeeyow Noqda kuwa Istaaga (u Darban) dar Eebe oo ku marag kaca Caddaalad yeyna idinku Xambaarin Cadhadha qoom inaydaan Caddaalad falin, Caddaalad fala iyadaa u dhaw Dhawrsashada (Eebe) kana Dhawrsada ILaahay, Eebe waa Ogyahay wuxaa falaysaane.

9. Wuxuu u Yaboohay Eebe kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fii-can inuu u sugnaaday Dambi dhaaf iyo Ajir wayn.

10. Kuwa Gaaloobay oo Beeniyey Aayaadkannaga kuwaasu waa Asaxaabta (Ehelka) Jaxiimo.

11. Kuwa (xaqa) Rumeeyow Xusuusta Nicmada Eebe korkiinna markay Hamiyeen «dooneen» qoom inay idinku Fidiyaan (Xumaan) Gacmahooda oo (Eebe) idinka reebay Gacmohooda

وَإِذْ كُرُونَقَمَةً اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَمِنْ شَفَقَةِ
الَّذِي وَاقَتُكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَعْنَا وَأَطَعْنَا
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُنُوا فَوَّهِمِينَ لِلَّهِ
شَهِدَاءِ بِالْقُسْطِ وَلَا يَحْرِمَنَّكُمْ
شَنَاعٌ فَوَوِعَنَ الْأَنْعَدِ لُؤْلُؤًا غَدُولًا هُوَ
أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ حَيْرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَكِلُوا الصَّلِحَاتِ
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَبُوا بِإِيمَانِنَا أُولَئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيرِ ﴿١٠﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ كُرُونَقَمَتِ اللَّهُ
عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ
أَيْدِيهِمْ فَكَفَ أَيْدِيهِمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا

اللَّهُ وَعَلَى اللَّهِ فَلِيَسْتُوكَ الْمُؤْمِنُونَ

Xaggiina kana Dhawrsada Eebe, Ilaa-hayna ha tala Saarteen Mu'miniintu.

Aayadahan wuxuu Eebe fari Dadka Mu'miniinta ah inay Xusuustaan Nicmadiisa oo ah inuu u soo Dejiyey Sharcigan toosan, una soo Diray Rasul, iyo Ballankii uu ka qaaday inay xaqa u gargaaraan oyna Aqbaaleen, iyo inay Eebaha wax walba og ka Dhawsadaan, waxaa kale oo uu faray inay Caddaaladda ku Dadaalaan Xaataa Dadkay Colka Yihiiin Saasaana u Dhaw Xaqa iyo Wanaagga, markaasuu Eebe Caddeeyey abaalka kuwa wanaagga fala iyo kuwa Gaaloobay, iyo in Eebe ka Dhawray Cadaw isku dayey inay Xumaan ku falaan, oyna Mudanyiih inay Eebe tala saartaan, waxaa Sugnaatay inay Muslimiintu la Ballantemeen Nabiga (Naxariis iyo Nabadgaloy Eebe korkiisa ha yeeleey) Si kastoo Yihiiiba inay xaqa u Gargaaraan. Eebana waan kan kadhawray Nabiga Cadowgii isku Dayey inuu wax yeelleyeo Yuhuud iyo Kuwa kalaba. Al-Maa'idah (7-11).

12. Dhab ahaanbuu u qaaday Eebe Ballanka Banii'Israa'iil, waxaana ka Bixinay Xaggooda Labo iyo tobani Madax ah, wuxuuna Yidhi Eebe anagu waan idin la jiraa Haddaad Oogtaan Salaadda oo Bixisaan Zakada ood Rumaysaan Rasuuladaaya, ood una Gargaartaan oo amaah gashataan Eebe amaah (Sadaqo) Fiiican waxaan ka Asturi Xaggiinna Xumaanta waxaana idin galin Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal Ruuxii Gaalooba intaas ka Dib oo idin Ka mid ah wuxuu ka Dhu-may Jidka Toosan.

13. Burintooda Ballankooda (Yuhuud) yaan u Lacnadnay kana Yeellay Quluubtooda mid Ingagan, iyagoo ka leexin Kalimada meejeeda waxayna halmaameen qayb ka mid wixii lagu waaniyey kamana waydid Xaggooda inaad ku aragtid Khayaamo wax yar mooyee ee iska Cafi iskana Saamax Eebe wuxuu Jecelyahay samo Falayaa-shee.

Halkanna wuxuu Eebe ka Qisoon Banii Israa'iil iyo in Eebe ka Soo Saaray Labo iyo Toban Madax ah kuna Yidhi waan idinla Jiraa haddaad Oogtaan Salaadda, oo Bixisaan Zakada, ood Rumaysaan Rasuuladaaya, ood U gargaartaan ood wanaaq Eebe Amaahsataan, uuna Asturi Xumaantooda uuna galin Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal, Ciddiise ka dib Gaalowda wuxuu ka Dhumay Jidka Toosan. waase la Lacnadnay Qalbi ingeegooda iyo ka Leexinta hadalka meelihiisa, waxayna halmaameen wax badan oo lagu waaniyey, Khayaamana lagama waayo Badankooda, ee iska Dhaaf hana ku dhabin naftaada Eebe wuxuu Jecelyahay Samafaleyashee. waana taas Daabeecadda Yuhuud iyo wixii la mid ah, Wawaase waajib ah in laga Digtoonaadaa layskuna dayo in la toosio. Al-Maa'idah (12-13).

وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيقَاتَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
وَبَعْثَانَاهُمْ أَثْنَى عَشَرَ نَبِيًّا وَقَالَ اللَّهُ
إِنِّي مَعَكُمْ لَكُمْ لِئِنْ أَفْتَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ
الْرَّكُوَةَ وَأَمْسَحْتُمُ بُرْصِلِي وَعَرَزَتُمُوهُمْ
وَأَفْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسِنَ لَا كُفَّارَ
عَنْكُمْ سَيِّئَاتُكُمْ وَلَا دُخْلَكُمْ جَنَّتٍ
جَنَّرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَرُ فَمَنْ كَفَرَ
بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ

السَّبِيلِ

فِيمَا نَفَضُّهُمْ مِنْ شَهْمَهُمْ لَعَنْهُمْ وَجَعَلْنَا
قُلُوبَهُمْ فَسِيَّةً يُحِرِّقُونَ الْكَلَمَ
عَنْ مَوَاضِعِهِ وَسُواحَطَامَادِ كَرْوَاهِيهِ
وَلَا زَرَالْ تَطْلُعُ عَلَى خَائِنَةِ مَنْهُمْ لَا يَلِدُنَّهُمْ
فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُحْسِنِينَ

الْمُحْسِنِينَ

14. Kuwa Yidhi waxaan nahay Nasaraa waxaan ka qaadnay Ballankooda waxayna halmaameen qayb wixii lagu Waaniyey, markaasaan ku sii daynay Dhexdooda Colnimo iyo Cadho Tan iyo Maalinta Qiyaame, wuuna uga warrami Eebe waxay Samaynayeen.

15. Ehelu Kitaabow waxaa idin Yimid Rasuulkannaga oo idin Caddayn wax badan ood ahaydeen kuwo ka qariya Kitaabka (Tawreed) wuxuuna idinka Cafiyi wax badan, waxaana idiinka Yimid Xagga Eebe Nuur iyo Kitaab Cad.

16. Uuna ku Hanuuniyo Eebe Ruuxii Raaca Raalli ahaanshiisa Jidka Nabadgalyada kana bixin Mugdiyada Xagga Nuurka Idinkiisa kuna hanuunin jidka Toosan.

17. Waxaa Gaaloobay kuwa yidhi Eebe waa uun Masiixi Ibnu maryama, yaa uga Hanan Eebe waxba hadduu doono inuu Halaago Masiixi Ibnu Maryama iyo Hooyadiis iyo waxa Dhulka ku sugar Dhammaan, Eebaa iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, iyo waxa u Dhaxeeya, wuxuuna abuuraa wuxuu Doono Eebana wax kasta wuu karaa.

Kuwa sheegta inay Nasaara yihii wuxuu Eebe ka qaaday ballan inay Rumeeyaan una Gargaaraan Nabiga Muxamad ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wayse Halmaameen oo iska diideen arrintaas, markaasaan Eebe Dhexdigay Col iyo Cadho Tan iyo Qiyaame, Eebana wuu uga warrami oo ka abaal marin waxay falayeen.

Ehelu Kitaabkow waxaa idin yimid Rasuulka Eebe oo idin Caddayn wax Badan ood qarinaysaan, idinka cafin wax badan, xagga Eebana waxaa idiinka Yimid Nuur iyo quraan Cad kuna Hanuuniyo Eebe Jidka Nabadgalyo Ciddii Raacda Raalli ahaanshiisa, iyo Jidka Nuurka ah ee Toosan.

Waxaa Dhab u Gaaloobay kuwa Yidhi Eebe waa Ciise Ibnu Maryama, Yaase Eebe ka Celin Hadduu Halaago Ciise iyo Hooyadiis iyo waxa Dhulka ku sugar Dhammaan Xukunka Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa Udhaxeeyan Eebaa Iska leh wuxuu Doono Yuu abuuraa, wax walbana wuu karaa, Eebana waa kali Awoodle. Al-Maa'idah (14-17).

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَاصِرُ أَخْذَنَا
مِنْهُمْ مَا فَسَدُوا حَتَّىٰ رُوَيْهُ
فَأَغْرَقْنَا بِنِيمَمَ الْعَدَاؤُ وَالْبَعْضَاءُ إِلَى يَوْمٍ
الْقِيَمَةُ وَسَوْفَ يُبَيِّنُهُمُ اللَّهُ
بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ١٦

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا يَبْرِئُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا
كُنْتُمْ تَخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ
وَيَعْقُوْنَكُمْ كَثِيرٌ قَدْ جَاءَكُمْ
مِنْ أَنَّ اللَّهُ ثُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ١٧

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنْ أَتَيَعْ رِضْوَانَكُمْ
سُبْلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ
الظُّلْمَاتِ إِلَى الْأَلْوَحِ يَادِنِهِ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صَرَاطِ مُسْتَقِيمٍ ١٨

لَقَدْ كَفَرَ الظَّاهِرُ بِاللَّهِ هُوَ
الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَعْمَلُ مِنْ
اللهِ شَيْءًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ
ابْنَ مَرْيَمَ وَآتَهُ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا وَاللهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا بِنَهَا مَا خَلَقَ مَا دَيْشَأَهُ وَاللهُ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١٩

18. Waxay Dheheen Yuhuud iyo Na-saaraaba anagu waxaan nahay Caruur Eebe iyo kuwuu Jecelyahay waaad Dhahdaa Muxuu idiinku Cadaabaa dambigiinna saas ma aha ee waaad Ti-hiin Dadka Eebe Abuuray, wuu u Dhaafi Cidduu Doono wuuna Cadaabi Cidduu Doono, Eebana waxaa u su-gnaaday Xukunka Samooyinka, iyo Dhulka iyo waxa u Dhxeeyaa Xaggiis-aana loo ahaan.

19. Ehelu Kitaabow waxaa idin Yimid Rasuulkanagii isagoo Idiin Cad-dayn Muddo (kadib) rasuulada inaya-daan dhihin nooma Imaan Bishaareeye iyo Dige, Eebana wax kasta wuu karaa.

20. (Xusuuso) Markuu ku Yidhi (Nabi) Muuse Qoomkiisa, Qoom-kayow Xusuusta Nicmada Eebe ee kor-kiinna markuu yeelay Dhediinna Nabiyo idinkana yeelay Xukaam idin-siyeyna waxaan la siin Cid Caalamka ah, (Waqtiinnii).

21. Qoomkayow gala Dhulka la Daahiriyy oo idiinyabooohay Eebe hana u noqonina Gadaashiinna oo gadoon-taan idinkoo Khasaray.

Yuhuud iyo Nasaara iyo Gaaladaba waxay ku hadlaan Haddallo Xun, Siday halkan ku sheegeen inay yihiin Caruurtii Eebe, iyo kuwo uu Jecelyahay, Taasisse waa Been ee waa Dad ka mid ah khalqiga uu abuuray, wuuna Cadaabi Eebana wuu ka diigtoonyahay Khalqiga, waxaana u sugnaaday Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeyaa Xaggiisaana loo ahaan. Waa xanaa idin sooray Rasuulkanaga Muddo Rasuulada Ka dib, Saydaan u Dhihin nooma imaan Bishaareeye iyo Dige, wuuse idin yimid, Nabi Muusena wuu waaniyey Banii Israa'il wuxuuna Xusu-siyeey Nicmada Eebe iyo Nabiyada uu u soo diray kana yeelay Xukaam waqtigoodii, wuxuuna faray inay Galaan Dhulka daahirka ah Qudsi. waxaana wax laga xishooda ah Magaaladaas Barakaysan ay Gaalada Yahuuddu ay Xoog ku qabsadeen. Dhulka Eebaa leh, waxaana xaq u leh inuu ku noolaado Muslim Mu'min ah, waana inay ku soo noqoto Qudsi Gacanta Muslimiinta. Al-Maa'idah (18-21).

22. Waxay dheheen Muusow waxaa (Dhulka) Dhediisa ah qoom daran mana galayno intay ka baxaan xaggee-da hadday ka baxaanna waanu gali.

وَقَاتَ الْيَهُودُ وَالصَّدَرَىٰ حَنْ أَبْنَتُوا اللَّهَ
وَاحْجَتُوهُ فَلَمْ يُعِدْ بَنَمْ بِدُونِكُمْ بِلَ آنَدُ
بَسَرْ وَمَنْ حَلَّ يَعْفُرُ لَمَنْ يَشَاءُ وَيَعْذِبُ مَنْ
يَشَاءُ وَلَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا يَنْهَا وَإِنَّهُ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

يَأَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يَسِّينَ لَكُمْ
عَلَىٰ فَتْرَقْ وَمِنَ الرَّسُولِ أَنْ تَقْوُا مَا جَاءَ نَاهِيَ
وَلَا نَذِيرٌ فَقَدْ جَاءَكُمْ يَسِّيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَقَدِيرٌ ﴿١٩﴾

وَإِذَا قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَقُولُمْ أَذْكُرُوا نَعْمَةَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءً وَجَعَلَكُمْ
مُؤْكَدًا وَأَنْتُمْ كُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾

يَقُولُمْ أَذْخُلُوا الْأَرْضَ الْمَقَدَّسَةَ أَلَيْ كَذَبَ اللَّهُ
لَكُمْ وَلَا زَنَدُوا عَلَىٰ أَذْبَارِكُمْ فَنَقَابُوا خَيْرِهِنَّ ﴿٢١﴾

قَالُوا إِنَّمَا وُسِّقَ إِنَّ فِيهَا فَمَا جَاءَنَّ وَإِنَّا نَ
نَدْخُلُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنْهَا إِنَّمَا يَخْرُجُوا
مِنْهَا فَإِنَّا دَخَلْنَّ ﴿٢٢﴾

23. waxay Dheheen Labo Nin oo ka mid ah kuwa ka Cabsada (Eebe) una Nicmeeyey Eebe uga gala albaabka Markaad gashaan idinkaa Adkaane, Eebana tala saarta haddaad Mu'miniin tiihin.

24. Waxay dheheen Muusow anagu ma galaynno Waligeed intay joogaan ee taga adiga iyo Eebaha oo la dagaalama anagu halkanaan Fadhiyeynaaye.

25. Wuxuu yidhi (Nabi) Muuse Eebow ma hanto Naftayda iyo Walaalkay Mooyee ee nakala Bixi (Xukun) Dhex-dannada iyo Qoomka Faasiqiinta ah (Xun).

26. (Eebe) Wuxuu Yidhi iyadu «Dhulka» waa ka Xaaraan korkooda Afartan Sano oy ku Wareeri Dhulka ee haw Murugoon qoomka Faasiqiinta ah.

Mana habboona in Fulayadii Diiday Inay Galaan Qudsi waqtigii Nabi Muuse iyo kuwa ka Liita ay Xoog ku qabsadeen Magaaladaas.

Waxaase lagaga Kicin karaa in Dhab ahaan xaqa loo Rumeeyo Jidka Eebana Dhab loogu Jahaado, Muslimiintuna isku mid noqdaan, Iyagoo ku Toosan Sharciga Eebe ee Wanaagsan, haddii kale waxaa ku Dhici Muslimiinta wareerkii ku Dhacay Banii Israa'il, waana looga Adkaan Dhulka waxayna noqon kuwo ka baxay Daacada iyo Sharciga Eebe, wax loo murugoodana noqon maayaan, Sidii Eebe u Sheegay Nabi Muuse, waana in laga leexdo Wadada Yuhuud. Al-Maa'idah (22-26).

27. Ku Akhri Korkooda warka Labadii Wiil ee Ilmo Nabi aadam ahayd si dhab ah, markay Dhaweeyeen (Sadqaysteen) Sadaqo oo laga Aqbalay Midkood lagana aqbalin kii kale, oo uu Yidhi waan ku Dili uu Yidhi (Kii kale) wuxuu uun Eebe ka aqbalaa kuwa Dhawrsada.

28. Haddaad u soo Fidiso Xaggayga Gacantaada inaad i disho anigu kugu Fidin maayo gacanta inaan ku dilo Anugu waxaan ka Cabsan Ilaahay ee ah Eebaha Caalamka.

قَالَ رَجُلٌ مِّنْ أَنْذِنِ الْأَنْجَوْنَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا أَذْخُلُوا عَنْهُمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلُوكُمْ فَإِنَّكُمْ غَلَبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فَوْلَادٌ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

قَالَ الْوَيْلُ لِمَنِ اتَّبَعَ إِلَيْنَا لَنْ تَدْخُلُوهَا أَبَدًا مَّا دَامُوا فِيهَا فَإِذْ هُبَّتْ أَنَّتِ وَرَبُّكَ فَقَتَلَ إِلَيْنَا هُنُّا قَعْدُونَ ﴿١٨﴾

قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْكِنُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخْرَى فَاقْرُبْ ﴿١٩﴾

يَسَّنَا وَبَيْنَ الْقَوْمَ الْفَدِيقَيْنَ ﴿٢٠﴾

قَالَ إِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَنْهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسُ عَلَى الْقَوْمِ الْفَدِيقَيْنَ ﴿٢١﴾

وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ بِنَا أَبْتَقَ إِدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَبَ قُرْبَانًا فَنَقْيَلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُنْقَبِّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلْنَكَ قَالَ إِنَّمَا يُنْقَبِّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُنْقَبِّيْنَ ﴿٢٢﴾

لَئِنْ أَبْسَطْتَ إِلَيْكَ لِنَقْنَتِي مَا أَنْبَأْتَهُ سِطِّيْدَيَّيَّ إِلَيْكَ لَا قَنْتَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِيْنَ ﴿٢٣﴾

29. Waxaana Dooni inaad la Noqoto Dambigayga iyo kaagaba ood noqoto Naarta Ehelkeeda Taasina waa Abaal-ka Daalimiinta.

30. Markaasay u qurxisay Naftisii Dilka Walaalkiis Wuuna Dilay wuxuuna Noqday kuwa Khasaaray .

31. Wuxuuna Eebe u Bixiyey (Muujiyey) Tuke Faadhi Dhulka inuu Tusiyoo siduu u Asturo Maydka Walaalkiis, wuxuuna Yidhi Shalaytee miyaan ka Cajisay inaan noqdo Sida Tukahan oon Asturo Maydka Walaalkay wuxuuna ahaaday mid Qoomamooda.

Aayadahani waxay ka warami wixii dhex maray Labadii Wiil ee Nabi Aadam oo ahaa Mid Fiican iyo Mid Xun, kaasoo xasad iyo Gardarro u Dilay Walaalkiis in Eebe ka Aqbalay Sadaqadii, wuxuuna u sheegay inuuusani isagu Rabin inuu Dilo Naf xaq darro, maxaayeelay Ciddii saas fasha waa mid daalim ah oo gali Naarta, markuu dilay Walaalkiisna wuu Khasaaraay wuxuu falana lwoo Garanwaayey intuu ka arko Tukey Qodi Dhulka, Markaasuu ku dayday si uu u Asturo una qariyo maydka walaalkiis isagoo qoomamayn, Kaasuna waa Xasad iyo Shaydaan Taladii iyo Dilkii Xaq darro ee u Horreeyey. waxaana Sugnaatay inuu Naf kasta oo XaqDarrro loo Dilo uu qayb ku Yeelan Wiilkaas. ILLeen Isaga Jideeyey Dilkee. Saas Darteed waa in laga Fogaado Dil Xaq Darro ILLeen Abaalkisu waa Naare. Al-Maa'ida (27-31).

32. Saas Darteed yaan ugu Jidaynay Banii-Israa'iil Cidii Disha Naf aan (Dilin) Naf ama Fasaadin Dhulka waxay la mid tahay inuu Dilay Dadka Dhammaan, Ciddii Noolaysa Nafna (Korisa) Waxay la mid Tahay Isagoo Nooleeyey Dadkoo Dhan, Waxay ula Timid Rasuuladanadii Xujooyin Markaas in Badan oo ka mida Intaas ka dib Dhulkay ku Xadgudbeen.

33. Abaalka kuwa la Dagaalama Eebe iyo Rasuulkiisa oo la Socda Dhulka Fasaad waa in la Dilo ama la Wadho, ama loo gooyo Gacmahooda iyo Lughooda Isdhaaf, ama laga Fogeeyo Dhulka, arrintoodaasna waa inay Mudanyihii Dulli Adduun iyo Aakhiro oo Cadaab Wayna.

إِنَّ أَرْيَادًا نَّبُوَّا يُشَعِّي وَإِنْكَ فَتَكُونَ
مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ حَرَقُ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

فَطَوَعَتْ لَهُ نَفْسُهُ فَقَاتَلَ أَخِيهِ فَقَاتَلَهُ فَأَصْبَحَ
مِنَ الْمُنْسِرِينَ ﴿١٢﴾

فَبَعَثَ اللَّهُ عَزَّلَهُ بَيْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِرِيَاهُ
كَيْفَ يُؤْرِي سَوْءَةَ أَخِيهِ قَالَ يَوْمَيَأَقَ
أَعْجَرَتْ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغَلَبِ قَوْرَى
سَوْءَةَ أَخِيهِ فَأَصْبَحَ مِنَ النَّذَمِينَ ﴿١٣﴾

مِنْ أَبْيَالِ ذَلِكَ كَتَبَنَا عَلَى بَنِ إِسْرَئِيلَ أَنَّهُ
مَنْ قَاتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادَ فِي الْأَرْضِ
فَكَانَ مَا قَاتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا
فَكَانَ مَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ

جَاءَ نَهْمَ رُسُلَنَا بِالْبَيْتِ شَرِيكًا كَثِيرًا مِنْهُمْ

بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمَسْرِفُوكَ ﴿١٤﴾

إِنَّمَا حَرَقَ رَبُّ الْدِينِ يَحْرِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ

وَيَسْعُونَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يَمْتَهِنُوا

أَوْ يُصْكِلُونَ أَوْ تُقْطَعَ أَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ
ذَلِكَ لَهُمْ حَرَقٌ فِي الدُّنْيَا
وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

34. Kuwa Toobad keena qabasho ka hor mooyee Ogaadana in Eebe Dambi Dhaafo oo Naxariisto.

35. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ka Dhawrsada Eebe una Doona Xaggiisa Dhawaansho kuna Jahaada Jidkiisa waxaad u Dhawdihiin inaad Liibaantaane.

Eebe ma Jecla Xumaanta iyo Fasaadka ee wuxuu Jecelyayah Wanaagga iyo Khayrka, saasuuna u Dhawray Nafta Dadka oo Ciddii u Disha Naf qaax Darro waxay la Midtahay mid Dadkoo Dhan Dishay, Tii Noolaysa oo korisana waxay la mid tahay mid Dadkoo Dhan Noolaysay, Saasaana loo Ciqaabi Ciddii Diinta Eebe iyo Nabiga la Dagaalanta, oo Dhulka Fasaadisa, Waana in la Laayo ama Gacnaha iyo Lugaha is Dhaaf loo gooyo, ama la Wadho, ama Dhulka laga Eryo Iyagoo Dulloobay Aakhiro iyo Adduunba, Ciddiise intaan la Qabanin Toobadkeenta Eebe wuu u Dhaafi. Tan kale waa in ILaahay loogu Dhawaando Camal Fiican iyo Wanaag, Sida Salaadda, Zakada, Soonka, Xajka, Jahaadka, Sadaqada, Wax barashada iyo Baridda.

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Wasiiladu Waa Dhawaansho, Qataadana wuxuu Yidhi: Ugu Dhawaada Eebe Daacadisa iyo Wuxuu Jecelyayah.

Waxaana Xadiith ku Sugnaaday inay tahay Darajo Jannada Dhexdeeda ah oo ka Siiyo Cid Eebe Jecelyahay Sida Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Maa'idah (32-35).

36. Kuwa Gaaloobay hadduu u ahaado waxa Dhulka ku Sugan oo Dhan iyo wax la mid ah inay iskaga Furtaan Cadaabka Maalinta Qiyaame lagama Aqbaleen waxayna Mudan Cadaab Daran..

37. Waxay Dooni inay ka soo Baxaan Naarta kamana Baxaan Xaggeeda waxayna mudan Cadaab Joogta ah.

38. Tuugga iyo Tuugadda Gooya Gacmahooda Abaalmarin waxay kassadeen Darteed waana Xanuujin Eebe ILaahayna waa adkaade Falsan.

39. Ciddiise Toobad keenta Dulmigii-sa ka Dib oo Fiicnaada ILaahay wuu ka Toobad Aqbali, Eebana waa Dambi Dhaafe naxariista.

40. Miyaadan Ogayn in Eebe u suggnaaday Xukunka Samooyinka iyo Dhulka uuna Cadaabi Cidduu Doono,

إِلَّا الَّذِينَ تَأْبُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ

فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

يَتَأْبَىءُ الَّذِينَ مَأْمُوا أَنَّ قَوْلَ اللَّهِ وَاتَّبَعُوا

إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَهَدُوا فِي سَيِّلِهِ

لَمَّا كُمْ شَلَحُونَ

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا كَلَمْ مَنِ الْأَرْضِ

جَيَعًا وَمِثْلَهُ مَعَكُمْ لِيَقْتَدُوا إِنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ

يَوْمَ الْقِيَمَةِ مَا قُتِلُ مِنْهُمْ وَلَمْ يَمُوتُ عَذَابٌ

أَلِيمٌ

يُرِيدُونَ أَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ

يَخْرِجُونَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقةُ فَاقْطَلُوهُ أَيْدِيهِمْ جَزَاءً

بِمَا كَسْبَانَكُلَّا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

فَنَّ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمٍ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ

يَتُوَبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

الَّتِي تَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ الْأَسْمَاءِ

وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لَمَنْ يَشَاءُ

waana u dambi dhaafi Ciduu la doono
ILaahyna wax kasta wuu karaa.

وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١١﴾

Cadaabka Aakharo iyo Ciqaabteeda wax kasta oo Adduunka Jooga iyo wax la mid ahba waa layskaga Furanolaha, lamase aqbaloo, Gaalana lagama Bixiyo Naarta, waxayna Mudan Cadaab Joogta ah. Aaya-daha kale waxay ka warrami farina in Tuugga la Gooyo Gacanta Rag iyo Haweenba, maxaayeelay waa Arrin Xun oo Diinta, Caqliga, iyo Abuuridda Fiicanba Diiidi, sidee Ruux Caqli leh u Gali Guryo Dad ama u Jabsan, ama Xoolahooda u Kaxaysan si qarsoodi ah Isagoon ka Yaabayn Eebe, Dhawrayna Akhlaaqda, ILaalinaayna Xaqa Walaalkiisa ku Dhibtamay xasilinta Xoolahaa, Kaas Abaalkiisu waa in laga Fogceyo Gacanta Xun oo Buktu, kuwase Doqomada ah een wax kasayn ee wax ka sheegi Ciqaabta Tuugga, may u Naxariistaan Miskiinka la Xaday Dhididkiisii intay u Naxariisan Tuug, Mise Iyaga Tuuga ah, Maxaase laga Faa'iiday Markii laga Tagay Arrintaas Sow cid Walba kuma Seexato Cabsi kumana soo Toosto Cabsi, Imsaase Tuugo dhacdha Habeen iyo Dharaar, dadna lagu Dilaa, ood maqashaa Dhibaato an laga Sheekaysan karin, Ma saasaa Roon mise in la qabto Tuugga Gacantiisa oo la Edbiyo, oo Dadka iyo Xoolohiisu Nabdgalyo ku Noolaadaan, Gaaladuse ma Eebay uga Naxariis badan yihii Khalqigiiisa, ha Abuurteen Iyagu Tuugo ayna gooynayn, oo haw Sameeyeen Cir iyo Dhul iyo Wadaan ay Dagaaan, hana ka Bexxeen Wadanka iyo Dhulka Eebe, ILLeen Tuugo iyo Tuug ma Rabee. Rasuulkuna (Naxariis) iyo Nabdgalyo Eebe Korkisa yidhi: Eebe ha Lacnado Tuug wuxuu Xadaa Ukun oo la Goyn Gacantiisa oos Xadi Xadhig oo la Goyn, Taasina waxay ku Tusin Naf Xumida Tuuga iyo kan Daba Joogaba, Naxariisina ma aha in Ruux Buka lagu sii Daayo Dadka ee waxaa Naxariis ah in la Dawweeyo Khayrkana la Tusiyo Wanaagana lagu Hanuuniyo Shaqana loo yeelo Hadday Baahi Jirto, waxaannu Rumaysanahay Eebaha Falka San iyo Xukunkiisa Caadilka ah, ee ha u soo Noqdeen kuwaas Qalbiga ka Buka ee Tuugada Ayidi. Al-Maa'ida (36-40).

41. Rasuulow Yeyna ku Walbahaarin kuwa ku Dag dagi Gaalnimada oo ah kuwa ku Yidhi Afkooda waan Rumay-nay ooyna Rumayn Quluubtoodu, iyo kuwa Yuhuudoobay waxay maqli ogyi-hiin Beenta waxayna maqli Ogyihiin qoom kale oon kuu Imaanin waxayna ka leexiyaan Kalimooyinka Meelaheeda (Dhabta) waxayna Odhan haddii laydinsiyo kan (Leexsan) qaata had-daansen laydin siinin ka Digtoonaada, Ruxuu Doono Eebe Ibtilayntiisa wax-ba ugama hanatid Eebe waxba, kuwa-sina waa kuwaan Eebe la Doonin inuu Daahiriyoo quluubtooda, waxayna Mu-dan adduunka Dulli Aakharana waxay mudan Cadaab wayn.

42. Waxay Maqli Ogyihiin Beenta waxayna Cunid Badanyihiin Xaaraanta, hadday kuu Yimaaddaana kala Xu-

﴿١١﴾ يَأَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْرُنَكَ أَذْنِينَ
يُسْكِرُ عَوْنَ فِي الْكُفَّارِ مِنَ الَّذِينَ قَاتَلُوا إِمَامًا
بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ يُؤْمِنُ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ
هَادُوا سَمَّعُوكَ لِلْكَذِبِ
سَمَّعُوكَ لِقَوْمٍ أَخْرَىٰ لَمْ يَأْتُوكَ بِحَرْجٍ
الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنَّ
أُوْتَيْتُمْ هَذَا فَحَدُودُهُ وَإِنَّ لَمْ تُؤْتُوهُ فَأَحْدَرُوا
وَمَنْ يُرِدَ اللَّهُ فِتْنَةً فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنْ
اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدَ اللَّهُ أَنْ
يُظْهِرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الْأَذْيَاءِ خَرَقَ
وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾
سَمَّعُوكَ لِلْكَذِبِ أَكَلَّوْنَ لِلْسُّجْنِ
إِنْ جَاءَكُمْ فَاحْكُمْ بِمَا هُمْ أَعْظَمُ عَنْهُمْ

kun Dheddooda ama ka Jeedsohad-daad kajeedsatana Wax kaama dhi-baan haddaad kala xukuntana Caddaad-lukaluka xukun Eebe wuxuu jecelya-hay caadiliintee.

43. Siday kuugu Xukuntami Iyadoo agtooda yahay Tawreed oo Xukunkii Eebe ku Yaal markaasna ay ka Jeedsan intaas ka Dib Kuwaasi ma aha Mu'Muniin.

Aayadahanu waxay ku soo Degeen kuwa ku Dagdaga Gaalnimada oo ka Baxa Daacadda Eebe iyo Rasuulkiisa, oo ka Hormariya Hawadooda iyo Ra'yigooda Shareecadda Eebe, waana Munaaifiqiinta Colka Eebe ah, waxaa kale oo Iyana Colka Eebe ah, kuwa Yuhuudda ah ee Beenta maqla Dhexdoodan wax isu Sheega, Xaqana Leexiyen, Siday u Leexiyen, ee Qalloocana isfara inay Haystaan, wax kalana ayan maqlin, waana kuwa Eebe Ibtileeyey, wax xagga Eebe wax uga Tarina ma Jiraan, Dulli iyo Cadaabayna Mudan Aakharo iyo Adduunba, Been maqalkana waxay ku Darsadeen Cunidda Xaaraanta iyo Boolida, wuxuuna u Khiyar galley inuu iskaga Jeedsado hadday u Yimaaddaan ama Caddaalad ku kala Xuku-mo, Xaqa oo la Qariyo, Beentoo la Faafiyoo oo la maqlo iyo Xaaraanta oo la Cuno waa Caadada Yuhuudda iyo inta Raacdha ama la Mid noqda Gaar ahaan waxay ku soo degeen Xaalka Zinada iyo Magdhawga Dilka, oy ka Been sheegeen, waxaase Waajiba in laga Leexo Jidkooda.

Al-Maa'idaah (41-43).

44. Anagaasoo Dejinay Tawreed oo Dhexdeeda ku suganyahay Hanuun iyo Nuur, oyna ku xukumayeen Nabiyadii u Hogaansamay Eebe kuwii Yuhuudo-obay, waxaana Xukumi Jiray madaxdii iyo Culimadii wixii laga Doonay inay ILaaliyaan oo Kitaabka Eebe ah, waxay ku ahaayeen Markhaati ee ha ka Cabsanina Dadka ee iga Cabsadsaani, hana ku Gadanina Aayaadkayga Lacag (Qiimo) Yar, Ciddaan Xukumin wuxuu soo Dejiyey Eebe kuwaasi waa Gaalo uun.

45. Waaan ku Faralyeelay korkooda in Nafta (Loo qisaaso) Nafta, ishana Isha, Sankana Sanka, Dhagtana Dhagta, ILigana ILiga, Nabaradana waa laysu Qisaasi, Ciddii iska Sadaqaysata (Saamaxda) waxay u Noqon Kafaaro (Dambi Dhaaf) Cidaanse Xukumin

وَإِن تُعْرِضَ عَنْهُمْ فَكَلَّمَ يَضْرُوكَ سَيِّئًا
وَإِن حَكَمْتَ فَأَحْكُمْ بِيَنْهُمْ بِالْقُسْطِ
إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

وَكَيْفَ يُحِكِّمُونَكَ وَعِنْهُمُ الْتَّورَةُ فِيهَا حُكْمُ
اللّٰهِ ثُمَّ يَوْلُوْزُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ

إِنَّا أَنْزَلْنَا الْتَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَرُّوحٌ يَحْكُمُ بِهَا
النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّهِ مَا هَادُوا
وَالرَّبَّنِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ يَسْتَحْفَظُونَ
مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ وَكَانُوا عَنِيهِ شَهِداءً فَلَا
تَخْشُوا النَّاسَ وَأَخْشُونَ وَلَا نَشْرُوْ
يَعْلَمُنِي تَعْلَمَا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْكُفَّارُ

وَكَذَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفَسَ بِالنَّفِسِ
وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنفَ بِالْأَنفِ
وَالْأَذْنَ بِالْأَذْنِ وَالْيَسِنَ بِالْيَسِنِ وَالْجُرُوحَ
فِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارٌ

wuxuu soo Dejiyey Eebe kuwaasi waa Daalimiin uun.

لَدُورِمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَوْتَكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١٩﴾

Tawreed wuxuu ahaa Kitaab Eebe oo Xaq ah oos Nabi Muuse ku soo Dejiyey, ka Dibse Yuhuuddu Leexis waxaana ku Yiil hanuun iyo Nuur, waxaana Xukumi Jiray Nabiyadii Eebe u Hogaansamay iyo Culimadii iyo Madaxdii wax kasaysay, waxaana la faray inay Dhawraan Maragna ka ahaadaan, oyna ku Galanin Aayaadka Eebe wax Naafsi ah, Ciddaan Xukumin waxa Eebe soo Dejiyeyna waa mid Gaaloobay.

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Ciddii Diida waxa Eebe soo Dejiyey wuu Gaaloobay. Aayadda kalana waxay ka warrami Qisaasta iyo in Cid walba laga Gudan waxay gaysato, ama Naf ama Xubin, Taasina waxay ku Tusin Caddaaladda Islaamka iyo in Sharicga Eebe u Simanyahay Dadku, Ciddii iyadu iska Cafida Xaqbay u Leedahay Ajirna way ka Heli, Ciddaan saas Xukuminna waa mid Daalimiin ah. Aayadduna waa arrin Guud oo Cid walba Ku Rumooobi, waxayna Caddayn in Dadka Rag iyo Haween lagu Qisaasi, waxaana Sugnaaday in Ragga Haweenka loo Qisaasi. waana taa Caddaaladda Islaamka Ciddii ku Dhaqmi. Al-Maa'ida (44-45).

46. Wuxaana Raacsinay Raadkoodii ciise Ibnu Maryama Isagoo Rumayn, wixii Hortiisa ahaa oo Tawreeda, waxaana Siinay Injiil oo Hanuun iyo Nuur ku Suganyahay, una Rumayn wixii ka Horeeyey oo Tawreeda Hanuun iyo Waanana u ah kuwa Dhawrsada.

وَقَيْنَاعَلَمَ أَثَرَهُمْ بِعِيسَى ابْنِ مُرْيَمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَمَا تَبَرَّأَتْ مِنَ الْإِنجِيلِ فِيهِ هُدًى
وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى
وَمَوْعِدَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

47. Ha Xukumeen Ehelka Injiil wuxuu ku soo Dejiyey Eebe Dhediisa, Cidaan Xukumin wuxuu Soo Dejiyey Eebe waa Mid Faasiq ah uun.

وَلَيَحْكُمْ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ
يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَوْتَكَ
هُمُ الْفَسِيْقُونَ ﴿٤٧﴾

48. Wuxaana kugu Soo Dejiyey Kitabka Xaqa Isagoo Rumayn wixii ka Horeeyey oo Kitaab ah, Isagoo Marag iyo ILaaliye u ah, ee Ku kala Xukun Dhedooda wuxuu Soo Dejiyey Eebe hana ka Raacin Hawadooda waxa kuu Yimid oo Xaq ah, Dhammaan waxaan u Yeellay Shareeco iyo Waddo, hadduu Doono Eebana wuxuu idinka Yeeli Umad kaliya, Laakiin wuu idinku Im-tixaami wuxuu idin Siiyey ee u Tartama

وَأَنَّا إِلَيْكَ أَكْتَبَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمَهِينًا عَلَيْهِ فَاتَّخِمْ
بِيَنْهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَبَعَّ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا
جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ حَاجَةٍ مِنْكُمْ شَرَعَهُ
وَمِنْهَا جَاءَ وَلُوسَاءُهُ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أَمَّةً وَجَدَةً
وَلَكُنْ لَيَسْتُوكُمْ فِي مَا أَتَنَاكُمْ فَاسْتَغْفِرُوا

Khayrka, Xagga Eebe ye Noqoshadii-nu tahay Dhammaan wuxuuna idinka Warrami waxaad isku Diidanaydeen.

الْحَيْدَرَتُ إِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فَيُنَتَّكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْلِقُونَ ﴿٤٦﴾

Waxaa ka Dambeeyey Tawreed Nabi Ciise oo Injil lagu soo Dejiyeey isagoo Hanuun ah u Rumaynna Tawreed, waxaan la faray Injil Ehelkeedii inay Xukumaan waxa Eebe soo Dejiyeey ILLeen Ciddaan Xukumin waxa Eebe soo Dejiyeey waa uun Faasiqe.

Markaasaan Quraanka Sharafka leh Eebe ku soo Dejiyeey Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Isagoo Marag iyo Ilaaliye u ah Kutubtii hore, waana in lagu Dhaqmo, oon hawada laga Dooranin, Umad Kasta wuxuu Eebe u Yeelay Sharci iyo Waddo, haddu Doonana wuxuu ka Yeeli lahaa umad Qudha, Laakiin inuu ku Imtixaamo wuxuu Siiyey, waana in Wanaagga loo Tartamo ILLeen Eebaa loo Noqone.

Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Annagu haddaan nahay Nabiyada waxaan nahay Walaalo Diintanaduna waa Mid. Al-Maa'idaah (46-48).

49. Ku kala Xukun Dhexdooda wuxuu soo Dejiyeey Eebe, hana Raacin Hawadooda, kana Digtoonow inay kaa Fidmeeyaan waxa Eebe kugu soo Dejiyeey qaarkiis, hadday Jeedsadaanna Ogow in Eebe la Doonayo inuu ku Assiibo (Ciqabo) Dambigooda Qaarkiis, wax badan oo Dadka ka mid ahna waa Faasiqiin.

50. Ma Xukunka Jaahilayad yey doonayaan, yaa uga Fiican Eebe Xukunkiisa qoomka wax Yaqiinsan (Rumaysan).

وَإِنْ أَخْكُمْ بِيَنْهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَنْجِعُ أَهْوَاءَهُمْ
وَأَحَدْرُهُمْ أَنْ يَقْسُطُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ
إِلَيْكَ فَإِنْ تَوْلُوا فَاعْتَمِدْ أَنْهَا يَدُ اللّٰهِ أَنْ يُصِيبُهُمْ بِسَعْضِ
ذُنُوبِهِمْ وَإِنْ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَسِسُونَ ﴿٤٧﴾

أَفَمُكْمِ الْجَاهِلَةَ بَعُونَ وَمَنْ أَحْسَنَ مِنَ اللّٰهِ
حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقَنُونَ ﴿٤٨﴾

wuxuu Eebe Faray Nabiga Umaddiisuna waa la mide inuu ku kala Xukumo Dadka Quraanka Eebe soo Dejiyeey, uusanna Raacin waxay Gaaladu Jeceshay, kana Digtoonaado inay ka LeexiyaanXaqa, hadday Xaqa ka Jeedsanna waxaas u Sabab ah Dambigooda oo Eebe u qabtag Dadka wax badan oo ka mid ahna waa Faasiqiin, mana haboona in Xukun Jaahili ah laga Doorto Xukunka iyo Sharciga Eebe ee Wanaagsan.

Ibnu Kathir wuxuu Yidhi: Eebe wuxuu ku diidi oo Canaanan kuwa ka Leexda Xukunka Eebe ee Kulmiyey khayr oo Dhan, kana Reeba Xumaan oo Dhan, oo uga leexday wax ka soo Hadhay oo ra'iyo Hawo iyo Nadamaamo ay Sameeyeen Dad iyagoon Dallil Shareecada Eebe ka haysan, Ciddii saas fasha waa in lala Dagaallamo intuu uga noqdo Xukunka Eebe iyo Rasuulkiisa, uusanna Xukumin wax ka soo Hadhay wax yar iyo wax wayn midna.

Xasan Basrina wuxuu Yidhi: Ciddii Xukunta Xukunka Eebe waxaan ahayn, waa Xukun Jaahili ah. waa na kaas Sharciga Eebe iyo Diintisii wuxana Dhab ah Ciddii ku Dhaqantana inay Heli Nabadgallyo, Caddaalad, Barwaqaqo iyo Wanaag, Tii ka leexatana ay la Kulmi Halaag, qas, caddaalad darro, Khilaaf, Nabadgallyo La'aan iyo Dhib oo Dhan, Sida Muuqata, waxaase lala Hadli Ciddii Caqli leh.

Al-Maa'idaah (49-50).

51. Kuwa Xaqa Rumeeyow ha ka yee-lanina Yuhuud iyo Nasaara Sokeeeye,

﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنْجِدُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى﴾

Qaarkood waa Sokeeyaha Qaarka (Kale) Ciddii ka Sokeeya Yeelata oo idinka Mid ah wuxue ka midyahay Iyaga, Eebe ma Hanuuniyo Qoomka Daalimiinta ah.

52. Waa xaal Arkaysaan kuwa Qalbiga ka Buka (Munaafiqiinta) oo u Degdagidh xeddooda, iyagoo Dhihi waxaannu ka Cabsan inay nagu dhacdo Dhibaato (Socota) waxay u Dhawdahay in Eebe keeno Fatxi (Gargaar) Xagiisa ah oo Markaas ay ahaadaan kuwo waxay u Qarsanayeen Naftooda (oo Gaal jacayl ah) Qoomameeyaa.

53. Waxay Odhan kuwii Rumeeyey (Xaqa) ma kuwaasaa Kuwii ku Dhaartay Eebe Dhaar Adag inay idinla Jiraan, waxaa Hootay Camalkoodii waxayna ahaadeen kuwo Khasaaray.

Wuxuu Eebe Sarreeye ka Reebayaa kuwa xaqa Rumeeyey inay Sokeeye ka Yeeshaan Yuhuud iyo Nasaara ee ah Col Islaamka iyo Dadkiisa, ILLeen qaarkood qaarka kale Sokeeyuu u Yahaye, Ciddii Xadhiidh Sokeeye la Yeelatana Iyaguu ka mid yahay, Eebana ma Hanuuniyo qoom daalimiina, waxaan jira in kuwa Munaafiqinta ah ee qalbiga ka Buka u Degdagaan Xidhiidhintooda iyagoo Sheegi inay ka Cabsan in Dhib ku Dhaco, waxayse u Dhawdahay in Gargaarka Eebe Yimaado oo Markaas qoomameyaan Xumaantay Qarsanayeen, waxayna odhan kuwa Xaqa Rumeeyey ma Kuwaasaa kuwii Dhaarta Adag Eebe ku Dhaartay inay idinila Jiraan, Camalkoodu wuu buray wayna Khasaareen. Aayaduhuna waxay Wareemi kuwaan Noolaan karin Xidhiidh Gaalo La'aanteed, waana Doqonimo inaad Colkaa Saaxiib ka Dhigato, Yaase wax Maqashin Dadka dhumay. Al-Maa'iidah (51-53).

54. Kuwa Xaqa Rumeeyow Ruuxii ka Ridooba Diintiisa oo idinka mid ah, wuxuu Eebe keeni qoom uu Jecelyahay iyana Jecel una naxariista Mu'miniinta kuna Daran Gaalada, kuna Jahaadi Jidka Eebe oon ka Cabsanayn Canaan-ta Canaante, Taasina waa Fadliga Eebe wuxuuna Siyyaa Cidduu Doono, Eeba-na waa Deeq Badane Og.

55. Waligiinnu waa uun Eebe iyo Ra-suulkiisa iyo kuwa Rumeeyey (Xaqa) ee Ooga Salaadda oo Bixiya Zakada oo Rukuuca

أولئك بعضهم أولياء بعضٍ وَمَنْ يَوْهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ
مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي أَلْقَمَ الظَّالِمِينَ

فَرَقَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَرِّعُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ خَشِّيَ أَنْ تُصِيبَنَا دَاءُهُ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ
بِالظَّفَرِجَ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عَنْدِهِ فَيُصِيبَنَا عَلَى مَا أَسْرَوْا
فِي أَنفُسِهِمْ ثَلَاثَةِ مَرَضٍ

وَقُولُ الَّذِينَ أَمْنُوا هُؤُلَاءِ الَّذِينَ أَفْسُمُوا بِاللهِ
جَهَدَ أَيْمَنُهُمْ إِنَّهُمْ لَعَكُمْ حَيْثُ أَعْنَاهُمْ
فَاصْبِرُوا حَتَّىٰ يَرَوُنَ

يَنْهَا الَّذِينَ أَمْنُوا مِنْ رِتَدَّهُمْ سَوْفَ
يَأْتِيَنَّ اللَّهُ بِقُوَّةٍ يُحْكِمُهُمْ وَيُحْمِلُهُمْ أَذْلَالَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
أَعْزَمُهُ عَلَى الْكُفَّارِ بِمُهَمَّدِهِ فِي سَيِّلِ اللَّهِ وَلَا
يَخَافُونَ لَوْمَةً لَا يُرِيدُنَّ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ

إِنَّمَا يُأْكِلُكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ الَّذِينَ أَمْنَوْا إِلَيْنَا اللَّهُ يُقْبِلُونَ
الْأَصَلَوَةُ وَيَنْتَهُونَ إِلَى زَكَوَةٍ وَهُمْ رَكِعُونَ ٦٥

56. Ciddii ka Waliyeelata Eebe iyo Rasuulkiisa iyo Kuwa Rumeeyey Xaqa Xisbiga ILaalay Umbaa Adkaan.

وَمَنْ يَوْمَ الْحِجَّةِ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ أَمْتُوا فِي حِجَّةِ اللَّهِ

هُمُ الْأَفْلَقُونَ

ILaalay wuxuu Inoo Sheegi Ciddii ka Jeedsata Gargaarka Djintiisa iyo Fulinta Sharcigiisa inuu Eebe ku Badali mid ka Khayr roon, kana Xoog Badan kana Toosan, oo ku Jahaadi Jidka Eebe, kana Cabsanayn Dagaalid, ILLeen Eebaa Fadligisu wasac yahaye, Mu'miniintana Eebaa u Wali ah, iyo Rasuulkiisa iyo Kuwa Xaqa Rumeeyey, ee Tukada, Zakadana Bixiya, Ciddii ka Wali Yeelata ILaalay Rasuulkiisa iyo Kuwa Xaqa Rumeeyeyna wuu Guulaysan, ILLeen Xisbiga Eebe Umbaa adkaadee, Aayaduhuna waxay Ishaari in Ciddii Gaalawda Eebe ka Kaafstoomi, kuna Badali mid ka Fiican, Tan kale waa inaan Xaqa looga leexan loogana Aamusin Dagaalidaa.

Imaam Axmed Waxaa laga Wariyey: in Nabigu (Naxarris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Yidhi: Yuuna ka Recbin Midkiin Cabsida Dadka Eebe Korkiisa Inuu Xaqa Sheego, ILLeen ma soo Dhawweeyo Ajal, Mana Foggeeyo Risqi in Xaqa la sheego, ama loo Sheegi mid Wayn. Al-Maa'idaah (54-56).

57. Kuwa xaqa Reemeyow ha ka Yee-lanina kuwa ka Yeeshay Diinta Jees Jees iyo Ciyaar oo ah kuwa Ehelu Kitabka ah Idinkana Horeeyey iyo Gaalada sokeeye, kana Dhawrasada Eebe haddaad Tiihin Mu'miniin.

يَكُنْهَا الَّذِينَ أَمْتُوا لَا تَنْجُدُوا الَّذِينَ أَخْذُوا بِسَكْرٍ هُرُوا

وَلَعَمَاءِنَ الَّذِينَ أَوْفُوا الْكَيْبَ من قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ

أُولَئِكَ وَأَنَّهُ اللَّهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(57)

وَإِذَا نَادَيْتُمُ إِلَى الصَّلَاةِ أَخْذُوهَا هُرُوا وَلَعَمَاءِنَ دَلَّاكَ

يَأْنَمُهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ

(58)

58. Markaad ugu Dhawaaqdaan Sa-laaddana waxay ka Yeeshan Jees Jees iyo Ciyaar, waxaana Arrintaas ugu Wacan inay Yihiiin Qoomaan waxkasayn.

فَلَمَّا تَاهَ الْكِتَابُ هَلْ تَقِمُونَ مَنَا إِلَّا أَنَّمَا يَأْنَمُهُ

وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْنَا مَا أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنَّا كَرِيمٌ فَسِيقُونَ

فُلْ هَلْ أُتِيشُكُمْ بِشَرِّيْنَ ذَلِكَ مُثُوبَةٌ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ

الَّهُ وَعَصَبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْفَرِدَةَ وَالْخَنَّازِيرَ

وَعَبَدَ الظَّلْمَوْنَ أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلَّ عَنْ سَوَاءٍ

السَّبِيلُ

59. Waaqaaad Dhahdaa Ehelu Kitabbow Miyaad Noogu Cadhoonaysaan inaan Rumaynay Eebe iyo waxa naloo soo Dejiyey iyo wixii la Dajiyey horay Mooyee, Badankiinnu waa Faasiqiin.

60. Waaqaaad Dhahdaa maydinka war-ramaa waxa ka Sharbadan Arrintaas abaal Marinta Eebe Agtiisa waa mid Eebe Nacladay una Cadhooday kana Yeelay Daanyeerro, Doofaarro iyo Shaydaan Caabude, Kuwaasay Shar badantahay Meejoodu kana Dhumid Badan Jidka Toosan.

Wax badan Yuu Quraanku ka Digay Sokeeye ka Yeelashada Gaalada ka Yeelan Diinta Eebe Jees Jees iyo Ciyaar, ama ha ahaado Ehelu Kitab ama Gaala Kalee, Sidoo kale waxay ku Jeess Jeesaan Aadaanka Salaadda ILLeen waa kuwo aan wax kasayne, waxay Muslimiinta ku Nici oon xaqay Rumeeyeyn ahaynnu ma jiro, waxaana U Xun wax la arko Cid Eebe Lacnaday, oo u Cadhooday, oo ka Yeelay Daanyeer, Doofaar iyo Sheydaan Caabud, waxaana jirta arrin Dhab ah oo quraanku ku Cel-celiyo oo ah in Gaalo tahay Colka Eebe, Nabiga, Diinta Islaamka ah, Muslimiinta iyo Xaqa Toosanba, waana in laga Digtoodaado lagana Feejignaado. Al-Maa'idaah (57-60).

61. Hadday idin Yimaaddaan waxay Dhahaan waan Rumaynay (Xaqa) iygoo la soo Galay Gaalnimo, lana Baxay, Eebana waa Ogyahay waxay Qarin,

62. Waxed Arkaysaa wax Badan oo ka mid ah oo u degdegi dambiga iyo Colnimada iyo cunidda Xaaraanta, waxaa Xumaan badan waxay Fali.

63. May ka Reebaan Ikhyaartu iyo culimadu hadalkooda dambiga ah iyo Cunidda Xaaraanta, waxaa Xumaan badan waxay Samayn.

64. Waxay Tidhi Yuhuuddu Gacanta Eebe waa Laabantahay, ha lallaabo Gacmahoodu hana La naclado hadalkay Dheheen Dartiis, saas ma aha ee waxay ku Fidsanyihii Khayrka (Deeq badane) wuxuuna u Nafaqeeyaa Siduu Doono, wuxuuna u Kordhin wax badan oo iyaga ka mid ah waxa lagaaga soo Dejiyey Eebahaa Xad Gudub iyo Gaalnimo, waxaana ku Dhex tuuray Col iyo Cadho tan iyo Qiyaame, mar kastooq huriyaan dab Dagaalna waxaa bakhtiiya Eebe, waxayna la Socdaan Dhulka Fasaad, ILaahayna ma Jecla kuwa wax Fasaadiya.

Munaafiqiintu meelay Joogaanba kama tagaan Gaalnimo iyo Xumaan, Eebana waa Ogyahay waxay qarin, waxaadna ku aragtaa inay u degdegi dambiga, Colnimada iyo Xaaraan Cunka, wax Xunbayna Falaan, Culimadaan ka reebin waxaasna waxay Sameeyeen wax Xumaan badan. Yuhuudna Lacnadi ha ku Dhacdee waxay Af-Xumeeyen Ilaaheen Sarreeye, kuna Sheegeen Bakhayl-nimo, Iyagaase Bakhayllo ah lana Lacnaday ee Eebe waa Deeqsi Siduu Rabo wax u Bixiya, waxayna ka qaadi Xaqa Xad Gudub, Gaalnimo, Col Dhexdooda ah, Cadho Tan iyo Qiyaamada, Dabkay Huriyaan-na Eebaa Bakhti, Dhulkana way Fasaadiyan Eebana ma jecla kuwa wax Fasaadiya. Al-Maa'idah (61-64).

65. Hadday Ehelu Kitaabku Rumeeyaan xaqa oy Dhawrsadaan waxaan ka Asturi lahayn Xagooda Xumantooda waxaana Galinlahayn Jan-nada Naciimo.

وَإِذَا جَاءَهُوكُمْ قَاتُلُوا إِمَّا وَقَدْ خَلُوْبِ الْكُفَّارِ وَهُمْ
قَدْ خَرَجُوا بِهِ وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦١﴾

وَتَرَى كَيْدَهُمْ يُسْرِعُونَ فِي الْأَثْرِ وَالْعَدُوْنَ
وَأَكْلُهُمُ السُّجْنَ لِئَنَّهُمْ كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾

لَوْلَا يَنْهَمُهُمُ الْبَيْتُوْنَ وَالْأَخْبَارُ عَنْ قَوْلِهِ
إِلَّا مَدَّ وَأَكَلَهُمُ السُّجْنَ لِئَنَّهُمْ كَانُوا
يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾

وَقَالَتِ الْيُهُودُ يَدَ اللّٰهِ مَغْلُولَةٌ عَلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلَعْنُوا
إِمَّا قَاتُلُوا بِلَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْهَقُ كَيْفَ يَذَاهِلُ
وَلَرَبِيدَتْ كَيْدَهُمْ مَا أَرْزَلَ إِلَيْكَ مِنْ رِئَكَ طَعِينَتَا
وَكَفَرُوا وَالْتَّقَنَّا بِهِمُ الْعَدُوْنَ وَالْبَعْضَةَ إِلَى يَوْمِ
الْقِيْمَةِ كَمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَاهَا اللّٰهُ
وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابَ إِمَّا وَأَنْفَقُوا
لَكَفَرُنَّا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَا دَخَلَنَّهُمْ جَنَّتَ
الْتَّعْبُيرُ ﴿٦٥﴾

66. Hadday ku Camal falaan Tawreed, Injiil, iyo waxa looga soo Dejiyey Xagga Eebahoodna waxay ka Cuni lahaayeen Korkooda iyo Hoostooda, «barwaaqo» waxaa ka mid ah Umad Dhex dhexaysa wax badan oo ka mid ahna waxaa Xun Waxay Fali.

67. Rasuulow Gaadhsii waxa lagaaga soo Dejiyey Eebahaa (Dadka) Haddaadan Falin Maadan Gaadhsiin Risaaladiisa «Fariintiisa», Eebaana kaa Ilaalin Dadka, Eebaana ma hanuuniyo qoom Gaala ah.

Kutubta Ebbe soo Dejiyey waa Xaq Haddaan la Leexin, saas Darteed hadday ku Camal fali Lahaayeen Ehelu Kitaabku waxaa la Dhaafi lahaa Dambigooda, waana la Jannayni lahaa, waxayna Heli Lahaayeen Barwaaqo, waxaase laga helaa Cid Dhex dhexaysa, wax badan baase Xumaa Fala, Eebaana wuxuu Faray Nabiga (Naxariis) iyo Nabadgalyo Ebbe korkiisa ha yeelee) inuu Gaadhsiyo dadka wawa Ebbe ku soo Dejiyey, Hadduusan Saas falinna wax Ma Gaadhsiin, Dadkana Eeba Ka Dhawri mana Hanuuniyo Gaalada.

Caa'isha waxay Tidhi: Hadduu Nabigu Qarin waxa loo wax-yooday wuxuu qarin lahaa Aayaddan. Nabiguna Maalinta Xajkii waynaa wuxuu Warsaday Asaxaabta inuu Gaadhsiiyey Xaga iyo in Kale waxayna sheegeen inuu Gaadhsiiyey, Markaa suu Farta Cirka u Taagay oo Yidhi oo ku Soo Cel Celiyey oo Yidhi Ebow sow ma Gaadhsiin. Al-Maa'idaah (65-67).

68. Waxedaad Dhahdaa Ehelu Kitaa-bow waxba ma Tihidiin intaad ka Oog-taan Tawreed, Injiil iyo waxa Laydiinka soo Dejiyey Xagga Eebihiin (Qu-raanka) wuxuuna u Kordhin wax badan oo ka mid ah waxa Xagga Eebahaa lagaaga soo Dejiyey Xad Gudub iyo Gaalnimo ee haw murugoon qoomka gaalada ah.

69. Kuwa Xaga Rumeeyey iyo kuwa Yuhuudoobay iyo Saabi'iinta iyo Nasaraa Ciddii Rumeysa Ebbe, Maalinta Dambe (Qiyaamada) oo fala camal fii-can cabsi korkooda ma ahaato iyo Wal-bahaar (Midna).

70. Waxedaan Qaadnay Ballanka Banii'sisraa'iil waxaana u Diray Xaggooda Rasulillo, Markastoos ula Yimaddo Rasul waxaan Naftoodu Je-clayn Koox way Beeniyaan Kooxna way Dilaan.

وَلَوْ أَنَّهُمْ أَفَامُوا التَّورَةَ وَالْإِنجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ
مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ
أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أَمَّةٌ مُفْسِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
سَاءَ مَا يَعْمَلُونَ

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَعِنْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
وَإِنَّ لَرْتَقْلَ فَإِنَّهُ لَعْنَتٌ رِسَالَتِهِ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ
مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَتَسْتَمِعُونَ شَيْئًا حَقًّا قُبْرِيْمُوا
الْتَّوْرَةَ وَالْإِنجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
وَلَيَزِدَرْكَ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ
طُغِيَّنَا وَكُفَّرُوا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِرُونَ
وَالنَّصَارَى مِنْ مَاءِ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ
صَلَاحًا فَلَا حَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

لَقَدْ أَخْذَنَا مِيقَاتَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَأَرْسَلْنَا
إِلَيْهِمْ رُسُلًا كُلُّ مَجَاهِدٍ هُمْ رَسُولُ بِإِيمَانِ الْأَنْوَاءِ
أَنْصَمُوهُمْ فِي بَيْتِكَ دَبُّوا وَفَرِيقًا يَقْتَلُونَ

71. Waxayna u Maleeyeen inaan Fidmo Jirin, wayna Indho Beeleen oo Dhago Beeleen, Markaasuu Eebe ka Toobad Aqbalay, markaasay Indho Beeleen oo Dhago Beeleen wax badan oo ka mid ah Eebana waa Arkaa waxay Fali.

وَحَسِبُوا أَلَا كُونُ فِتْنَةٌ قَعْدَهُ وَصَعْوَادُهُ
تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَعْوَادُهُ
مِنْهُمْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٦﴾

Ehelu Kitaab waxba ma aha intay kaga Socdaan waxay Tawreed, Injil iyo Quraanka fari, wax badan oo ka mid ahna way Xad-gudbaan oo Gaaloobaan markay quraanka Maqlaan, Ciddii Eebe Rumeysa iyo Qiyaame oo Camal Fiican fasha oo Waafaqsan Shareecada Islaamka Cabsi iyo Murug midna ma Hayso, reer Banii Israa'iil wuxuu Eebe Ballan kaga qaaday inay xaqaa Rumeeyaan, wayse Burieyen oy Rasuulladaa qaar Beeniyaan qaarna Dilaan, iyagoon Dhib u Arkayn, Waase kuwo Indho iyo Dhaga la', waana arkaa Eebe waxay fali Aayaduhuna waxay Caddayn in Dadku Qiimo ku leeyahay Raacidda iyo Ku Dhaqanka xaqaa, haddii kale waxba ma aha, wax qiima ahna ma laha. Al-Maa'ida (68-71).

72. waxaa Gaaloobay kuwa Yidhi Eebe waa Masiixi Ibnu Maryama, Wuxuuna Yidhi Masiix (Ciise) Banii Israa'iilow Caabuda Eebe ee ah Eeba-hay iyo Eebihii, Ruuxii u Shariig Yee-la Eebe (La wadaajiyaa) wuxuu Eebe ka Xarrimay Jannada wuxuuna ku hoyan Naarta Daalimna ma helo Gargaare.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ
الْمَسِيحُ ابْنُ مَرِيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَدْعُ
إِنَّهُ رَبُّهُ أَنَّهُ أَنَّهُ رَبُّهُ وَرَبُّكُمْ إِنَّهُ مِنْ
يُشَرِّكُ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ
النَّارِ وَمَا لِلظَّانِلِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧١﴾

73. Waxaa Gaaloobay kuwii Yidhi ILaahay waa Saddex Midkood, ILaah kaliya Mooyee ILaah kalana ma jiro, hadayna ka Joogin waxay Sheegina waxaa Taaban kuwa Gaaloobay oo ka mid ah Cadaab Daran.

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ
وَمَا كَانَ إِنَّهُ إِلَّا إِلَهٌ وَسَيِّدٌ وَإِنْ لَمْ يَتَهَوَّأْعَمًا
يَهُؤُلُونَ لِيَسَّرَ اللَّهُ كَفَرُوا مِنْهُمْ
عَذَابُ أَلِيمٌ ﴿٧٢﴾

74. Miyeyna u Toobad keenayn Eebe cyna Dambi Dhaaf warsanayn, Eebaan-a Dambi Dhaafe Naxariista ah.

أَفَلَا يَتَوَبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ
وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٣﴾

75. Masiix (Ciise) Ibnu maryama ma aha waxaan Rasuul ahayn, waxaana tagay hortiis rasuuladii, hooyadiisna waxay ahayd rumayso, waxayna cuni

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرِيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَّتْ
مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صَدِيقَةٌ كَانَ
يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ أَنْظَرَ كَيْفَ نَبِيًّا

jireen Cunnada, day Saannu ugu Cad-dayn Aayaadka Markaas day Sida loo illo.

Aayadahanu waxay Caddayn Siday Nasaaro u Gaaloowday, oo ah inay Nabi Ciise ILaal ku Sheegeen, oy Dheheen waa ILaal Saddaxaad, Isagooy Dhabtu tahay inuu ILaal kaliya yahay wax la Wadaaga Ilaahnimada Jirin, Ciddii war la Wadaajisana Janno ka Dheertahay, Naarna uu Gali, Nabi Ciisana yahay Addoon Eebe oo Rasuul ah Sidii Rasuladii Hore, Hooyadiina Runlay Tahay oynoaha ahaayeen kuwo wax Cuna, Balse day sida xaga loogu Caddeeyey iyo Siday U dhumi. Saas darteed yey Doqonimo tahay in Eebe la Diido ama ILaal kale la Sheego, Wanaag, Sharaf, iyo Jannona waxaa Mudan Muslimka Toosan Siduu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkisa ha yeelee) u Yidhi: Ma galo Jannada Ruuxaan Muslim ahayn. Al-Maa'idaah (72-75).

76. Waxaad Dhahdaa ma waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow waxaan Hananin Dhib iyo Dheef (midna) Eeba-na Yahay Maqle Oge ah.

77. Waxaad Dhahdaa Ehelu Kitabow ha ku Xadgudbina Diintiinna si aan Xaq ahayn, hana Raacina hawada qoom Dhumay mar hore Dhumiyeyna wax badan kana Dhumay Jidka Toosan.

78. Waa lagu Lacnaday Kuwii Gaaloobay oo Banii Israa'iil ah Carrabka Daa'wuudd iyo Ciise Ibnu Maryama Arrintaasna waxaa ugu Wacan Caasi-nimadooda ahaayeenna kuwo Xadgudba.

79. Waxayna ahaayeen kuwaan iska Reebayn Xumaan ay Falayaan, waxaa Xun waxay Falayeen.

80. Waxaad Arkaysaan wax badan oo ka mid ah oo ka Sokeeye Dhigan kuwo Gaaloobay waxaa Xun waxay u Hormarsatay Naftoodu oo ah in Eebe u cadhooday, Cadaabkana ay ku Waari.

لَهُمْ أَلَايَتِ شَمَاءَنْظَرَأَفْ يُوقَكُونَ ﴿٦﴾

قُلْ أَتَبْدُوْنَ مِنْ دُوبِ الْلَّوْمَ مَا لَا يَتَمَكَّنُ
لَكُمْ صَرَاوَلَا نَقْعَادَ اللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧﴾

قُلْ يَأْهَلَ الْكَيْتَبِ لَا تَقْلُوْنَ فِي دِينِكُمْ
غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَنْبَغِيْعُ أَهْوَاءَ قَوْمَكُمْ
ضَلَّوْا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلَّوْا
عَنْ سَوَاءِ الْسَّكِيلِ ﴿٨﴾

لَعْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
عَلَى لِسَانِ ذَوَوْدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ
ذَلِكَ بِمَا عَصَمَوْكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٩﴾

كَانُوا لَا يَتَأَهَّوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ
فَعَلَوْهُ لِنِسْمَاكَانُوا يَقْعُلُونَ ﴿١٠﴾

تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّونَ
الَّذِينَ كَفَرُوا لِنِسْمَاكَانُوا مَاقَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفَسُهُمْ
أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ
هُمْ خَلِيلُونَ ﴿١١﴾

81. Hadday Yihiiin kuwo Rumeyn Eebe iyo Nabiga iyo waxa lagu soo Dejiyey mayna Yeeshen Sokeeye Gaalo laakiin wax badan oo ka mid ah waa Faasiqiin.

وَلَوْكَأَنْوَيْنَمُونَكَبِاللَّهِوَالْيَمِينِ
وَمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِمَا أَنْخَذُهُمْأَوْلَيَاهُوَلِكِنَّ
كَثِيرًا مِنْهُمْ فَدِسْقُونَ ﴿٤١﴾

Eebaa Cibaado Muta Awoodna leh, mana habboona in wax kale la Caabudo, Tan kale waa inaan lagu Xad-gudbin Diinta si aan Xaq ahay oo Cidna la Siin xaqaa Eebe siday Gaaladu Faleen, Kuwaasoo lagu Lacnaday Carrabkii Nabi Daawuud iyo Ciise Ibnu Maryama, ILLeen Xumaanta iskama Reebi jirine, waxaana jira kuwo Gaalada Sokeeye ka Dhigan, waase kuwo Eebe u Cadhooday oo ku waari Naarta, ILLeen hadday Eebe iyo Nabiga Dhab u Rumeeyaan kamayna Yeeshen Sokeeye, Laakiin wax badan oo ka mid ah waa Faasiqiin.

Rasuulkuna (naxariis iyo Nabagdalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Fara Wanaagga oo Reeba Xumaanta ka hor intayaadaan intaad ILaahey baridaan ususan idin Ajiiibin. Taasina waxay Muujin in wanaagga la faro Dadka Xumaantana laga Reebo, Jidka Gaaladana laga Fogaado. Al-Maa'idah (76-81).

82. Waxaad Ogaan kuwa Dadka u Daran Colnimada kuwa Rumeeyey (Xaqa) (Muslimiinta) Yuhuud iyo Mushrikiinta (Diin laawayasha) waxaad Ogaan kuwa ugu soo Dhaw Jaccayl kuwa Rumeeyey Xaqa (muslimiinta) inay yihiiin kuwa dhihi waxaan nähay Nasaaro, Illeen waxaa ka mid ah qaysas iyo Raahibiin Ismana Kibriyaan.

﴿لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَدًا لِلَّذِينَ آمَنُوا
أَلَيْهِمْ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ
أَقْرَبَهُمْ مَوْدَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَاتَلُوا
إِنَّا نَصْرَرُ إِذَا لَكَ بِإِنَّ مِنْهُمْ قَسِيسِينَ
وَرُهْبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴾

83. Markay maqlaan waxaa lagu soo Dejiyey Rasuulkana waxaad arkaysaa indhahoodoo Ilmo ka Daadan waxay aqoonsadeen oo xaq ah iyagoo dhihi Eebow waan Rumeynay ee nagu dhig (Yeel) kuwa marag furi (Xaqa qiri).

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُرْبِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُبَهُمْ
تَفِيقُشُ مِنْ أَذْمَعَ مِنَاعُرُوفًا مِنَ الْحَقِّ يَهُولُونَ
رَبَّنَا إِمَانًا فَكَبَّسَ امَّ الشَّهِيدِينَ ﴿٤٢﴾

84. Maxaanaan u rumeynaynin Eebe iyo waxa noo yimid oo xaq ah oonaan u Damcaynин inuu na galiyo (naga yeelo) Ilaaħanno qoomka Suuban la Jirkooda.

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ
وَنَطَمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الْأَصْلَاحِينَ ﴿٤٣﴾

85. Wuuna ku Abaal marin Eebe waxay Dhaheen Jannooyin oy Socoto Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku Waari Dhexdeeda, Taasina waa Abaal marin-ta Samafalayaasha.

فَأَنَّهُمْ أَنَّهُمْ إِيمَانًا قَالُوا جَنَّتٍ تَمْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَرُ خَلِيلِنَ فَهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٤٤﴾

86. kuwa Gaaloobay oo Beeniyey Aayaadkanaga Kuwaasu Waa Jaxiimo Ehelkeeda.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِأَيْنِنَا أُولَئِكَ

أَصْحَابُ الْجَحْيِمِ

Ibnu Cabaas wuxuu Yidhi waxay ku soo Degtey Aayadahan Najaashi iyo Saaxiibadii, Markuu Jacfar ku Akhriiy Quraanka, waxaase Muuqata had iyo Jeer Colnimada iyo Nacbaanta Yuhuud iyo diinlaawey-aashu u qabaan Xaqa iyo Diinta Islaamka, iyo Muslimiinta, hase Yeeshee hadday Nasaraadu ugu Dhaqmi Injil si Dhah ah oo sugar waa inay Noqdaan Sida Aayaduhu Sheegeen oo ka Dhawraan Colka iyo waxyeellada Muslimiinta iyo Diinta Islaamka, Haddii Kale kuma Dhaqmaan Injil ee waa Yuhuud ama Mulxidiin Diin-Laawaayaal ah, kuwaasna waxaa Xaqa u Diiiday Xasad , Isla wayni, Xumaan Jecayil iyo Inay Xoriyad u Helaan si ay uga Dharjiyaan Naftooda wax Kastoo Xumaana oy Doonaan.

Waxaan Sugnaatay Hadduu la kaliyoobo Yuhuudi Ruux Muslim ah wuxuu Doonaa inuu Dilo. Taasina way Muuqataa had iyo Jeer, Waase in laysku Duubnaado lagana Digtoonaado, lagana Hortago. Al-Maa'idaah (82-86).

87. Kuwa xaqa Rumeeyow ha Xarri-mina Wanaagga (Xalaasha) Eebe Idiin Banneeyey hana Xadgudbina, Eebe ma Jecla kuwa Xad gudbee.

يَكَاهُهَا الَّذِينَ مَأْتُوا لَا يَخْرِجُونَ أَطْبَيْتَ مَا حَلَّ
اللَّهُ لَكُمْ وَلَا نَسْتَدُو إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

88. Waxna ka Cuna Wuxuu Idinku Arzaaqay Eebe isagoo Xalaal Fiican ah kana Dhawrsada Eebe ee ah kaad Rumeysantiihin.

وَكُلُّوْمَارَزْ قَمْكُمُ اللَّهُ حَلَالَ طَيْبٍ وَأَنْقُوَ اللَّهَ
الَّذِي أَشْرَيْهِ مُؤْمِنُونَ

89. Eebe Idiin ma Qabto Dhaar DanLa'aaneed (Laqwi) Laakiin wuxuu idiin qaban Dhaartaad u Qasaddaan, Kafaaradeeduna waa Quudin Toban Miskiin (oo siisaan) kan u dhexeeya waxaad ku Quudisaan Ehelkiinna ama Arrad Bixintooda ama Xorayn qoor, Ciddaan Helinna waxay Soomi Saddex Maal mood, Taasaana ah Kafaarada Dhaartiinna Markaad Dhaarataan, ee dhawra dhaartiinna Saasuuna idiinku Caddayn Eebe Aayadkiisa, waxaadna Mudantiihin inaad ku Mahdisaan.

لَا يُؤْخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلِكُنْ
مُؤْخِذُكُمْ بِمَا عَدَدْمُ الْأَيْمَنَ كَفَرُهُمْ
إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَكِينٍ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ
أَهْلِكُمْ أَوْ كَسْوَهُمْ أَوْ حَرَبٌ رِّبَقَةٌ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ
فَصَيْامٌ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَرٌ أَيْمَنِكُمْ
إِذَا حَلَفْتُمْ وَأَحْقَفْتُمْ أَيْمَنِكُمْ ذَلِكَ يَبْيَضُ
اللَّهُ لَكُمْ أَيْمَنِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Ma Bannaana wax Eebe Banaceeyey in la Xarrimo, ama lagu Xad-Gudbo, ILLeen Eebe ma Jecla kuwaas Xad-Gudbee, waana in Xalaasha Fiican la Cuno.

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Waxay soo Degtay Mar Koox Asaxaabti ah ay Damceen in Nolosha Adduunka Dhan ka Maraan, markaa suu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeeleel) Yidhi. Markii Loo Sheegay: Anigu Waan Soomi (Sunnaha) oon Marna Afuri, Marna waan Tukan (Sunnah) marna waan Seexan, Haweenkana waan Guursan ee Ciddii Sunadayd (Wadadayda) qaadata-na waa iga mid, Ciddaan qaadaninna iga Mid ma aha. (Ibnu Abii Xaatin).

Aayadda Kalana waxay ka Warrami inaan Eebe inoo qabanay Dhaarta Carrabku xado ee midda loo qasdo umbaa laysu qaban, waxaana lagu kafaara Gutaa Haddaan la Falinii Toban Miskiin quidintood ama arrad Bixintood ama Xorayn Qoor, waase in la Dhawraa Dhaarta Eebana wax walba wuu Caddayn inaad ku Mahdisaan. Al-Maa'idaah (87-89).

90. Kuwa Xaqa Rumeeyow Khamrada, qamaarka, Sanamyada «Taagan», iyo Faalku waa uun Xuman (Wasakh) oo Camal Shaydaana ee ka Fogaada inaad Liibaantaan.

91. Wuxuu uun Dooni Shaydaanku inuu Idinku Dhextuuro Colnimo iyo is-nac Khamrada iyo Qamaarka idinkana Celiyo Xusidda Eebe iyo salaadaa ee ma ka Joogaysaan (ka Jooga).

92. Adeeca Eebe Adeecana Rasuulka Digtoonaadana, Haddaadse Jeedsataan Ogaada waxaa uun Rasuulkanaga Saaran Gaadhsiin Cadi.

93. Dhib (Dambi) ma Saarra kuwa Xaqa Rumeeyey oo Camal Fiican Falay waxay Quuteen hadday Dhawrsadaan oy Xaqa Dhab u Rumeeyaan Camal Fiicanna Falaan, oy Xumaanta ka Dhawrsadaan oy Xaqa Rumeeyaan, Haddana Dhawrsadaan samana falaan, Eebana wuxuu Jecelyahay Samo Falayaasha.

Khamrada iyo Qamaarka, iyo wax u Gawricidda iyo Xuska Sanamyada LaTaagay iyo Faalkuba waa waxyalo xun oo Camal Shaydaana, oo Khayrka kaa Celin, Colnimo iyo Cadhana Beeri waana waajib inuu Ruuxa Muslimka ah ka Fogaado Isagoo Eebe iyo Rasuulkiisa Adeeci, Ciddii Xaqi ka Jeedsatana waxba Rasuulka kama Saara oo Gaadhsiin Cad ahayn, Dadkiise falay wax ka mid ah waxaas Intaan la Xarrimin Dambi ma Saara hadday Dhab Xaqa u Rumeeyaan ka dib oo Dhawrsadaan Camal fiicanna Falaan, ILLeen Eebaa Jecel sidaase, Xumaanta Khamrada, Qamaarka iyo waxa la midka ah wax garsoon ma aha, waana Aakharo, Adduun, Caafimaad, Xoolo, Caqli iyo Sharaf waa, Inta Caqliga leh oo Dhanna waxay ku Kulmeen Xumaanta iyo waxyeelada Khamrada, waxaana ka warramay Xaaraannimadeeda iyo waxyeeladeedaa Nabiga (Naxariis iyo Nabadgaloy Eebe korkiisa ha yeelee) Waxaana Kamida Wax kastoo wax Waaliya waa Khamro waana Xaaraan. iyo Eebe ha Lacnado Khamrada, Kan Cabba, Kan Warabiya, Kan Gada, Kan Gata, KanXambaaro, Kan loo Xambaaro, Kan Miira, Kan loo Miiro iyo Kan Cuna Lacagteeda. Waxaa Wariyey (Imaan Axmed).

Bal day Xaalkeeda iyo Xumideeda, wataas Aragtida Islaamka ee Khamrada. wuxuuna Eebe Baneeyey waxyaalo Macaan oo Fiican oo la Cabbo, Maxayse ka heleen kuwa Baneeyey, waa uun Waalli, Cudur, Dil, Nabad-galyo Darro iyo Xumaan oo Dhan. ILLeen Khamro waa Hooyada Xumaantee, Maxaa ka fiican Islaamka iyo Wuxuu Fari Waana WaaJib in la Raaco. Al-Maa'idah (90-93).

94. Kuwa Xaqa Rumeeyow wuxuu idinku Imtixaami Eebe wax Ugaadha ka mid ah (Waqtiga Xajka) oo Gaad-hayaan Gacmihiiinnu iyo waramihiinnu in Eebe Muujiyo Cidda ka cabsata isagoog kali ah, Ciddiise xad gudubta intaas ka dib wuxuu Mudan Cadaab daran.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَنْزِيرُ أَبَدٌ وَالْبَيْسَرُ وَالْأَصَابُ
وَالْأَرْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَلَى الشَّيْطَنِ فَاجْتَبَوْهُ لِمَكْثٍ

فَقَلِيلُونَ

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَنُ أَنْ يُؤْفِعَ بِئْنَكُمُ الْمُدْوَةُ
وَالْغَعْضَاءُ فِي الْخَنْزِيرِ وَالْبَيْسَرِ وَيُصَدِّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَعَنِ الْأَصْلَوَةِ فَهُلْ أَنْتُمْ مُنْهَوْنَ

وَأَطْبِعُوا اللَّهَ وَأَطْبِعُوا الرَّسُولَ وَأَحْرِرُوهُ أَفَإِنْ تَوَلَّتُمْ
فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى رَبِّكُمْ الْأَلْيَهُ لِلشَّيْنِ

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ مَأْمُونُوا وَعَمِلُوا أَصْلِحَاتٍ
جُنَاحٌ فِيمَا طَعَمُوا إِذَا مَا أَتَوْا وَآمَنُوا وَعَمِلُوا
أَصْلِحَاتٍ ثُمَّ أَتَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ أَتَوْا وَأَحْسَنُوا

وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّلِيْلَوْكُمُ اللَّهُ يُشَيَّنِي وَمِنَ الْأَصَابِ
تَنَاهُ اللَّهُ أَيْدِيْكُمْ وَرِمَاحِكُمْ لِعَذَابَ اللَّهِ مِنْ يَخَافُهُ
بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْدَدَ لَكُمْ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

95. Kuwa Xaqa Rumeyow ha Dilina Ugaadha idinkoo Xarman, Ciddiise Disha oo idinka mid ah si kas ah waxaa Saaran wuxuu Dilay wax la mid ah oo Xoolo ah oy Xukumi labo Caadil ah oo idinka mid ah isagoo ah Hadiyad Gaadhi Kacbadha, ama Kafaaro gud Quudin Masaakiin ama wax u Dhigma oo Soon ah inuu Dhadhamiyo Ciqaabta amarkiisa, wuu idinka Saamaxay Eebe wixii horreeyey Ciddiise ku Noqota wuu ka aarsan Eebe, Ilahayna waa Adkaade Aarsada.

Aayaduhu waxay ka warrami in waqtiga la xarmado xajka ama Cumrada ay Reebantahay in Ugaadha la Laayo, waxaana jirtay inuu Eebe ku Imixaamay Muslimiintti Arrintaas si loo kala Caddaado Cidii saas Fashana way Xad-gudubtay, waxaana saaran inuu gudo Ugaadhuu Dilay wax la mid ah oo Xoolo ah, waxaana qiimayn Labo Caadil ah oo Musliminta ka mid ah, waxaana la geeyn Xaramka Makaaad Sadaqo ahaan, haddii kale wuxuu qudun Masaakiin Qiimihiisa ama wuu Soomi si uu u Dhadhamiyo Ciqaabta Gafkiisa, intaan layska reebin wixii Dhacay waa ka Saamaxay Eebe, Cidii ku Noqotana wuu ka aarsan. Muqaatil Binu Xayaan wuxuu Yidhi: Waxay soo Degeen Cumradii Xudaybiyo, Taasina waxay ku Tusin inay Waajibtahay inuu Gawraco Waqtiga Ixraamka. Al-Maa'ida (94-95).

96. Waxaa Laydiin Banneyey Ugaadhsiga Badda iyo Cunnadeeda idinkoo ku intifaaci iyo Socdaalba, (Idinkoo Xarman) waxaana Laydinka Reebay ka Ugaadhsiga Barriga intaad Xarmantihiin, ka Dhawrsada Eebaha Xaggiisa Laydiin soo Kulmin.

97. Wuxuu ka Yeelay ILaahay Kacbadha Bayd (Guriga) Xurmada Leh, Dhawridda dadka iyo Bilaha Xurmada leh iyo Hadyada iyo Tan la Calameeyey (Hadyada Darteed) waana inaad Ogaataan in Eebe Ogyahay waxa ku Sugan Samooyinka iyo Dhulka iyo in Eebe wax kasta Ogyahay.

98. Ogaada in Eebe Ciqaabtiisu Darantahay Eebana yahay Dambi Dhaafe Naxariista.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا قَتْلُوا الصَّيْدَ وَآتُوهُ مَوْهِبَتِهِ
فَإِنَّمَا يُنْكِمُ مُتَعِيْدًا فِي جَرَاءِ هِبَّةٍ مَّا قَاتَلَ مِنَ النَّعْمَاءِ
يَحْكُمُ بِهِ دِيْنُهُ دَوْلَةٌ مَّا نَكِمَ هَذِيَّا بَلْ كَبَّةً
أَوْ كَثَرَةً طَهَّارَةً سَكِينَةً أَوْ عَدْلَ دَيْلَكَ صِيَامًا
لِيَدْوَقَ وَبَالَ أَمْرِيْهُ عَفَّا اللَّهُ عَنْ أَسْلَافَ وَمَنْ عَادَ
فَيَسْتَغْفِرُهُمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ وَأَنِّيْسَابِرٌ ﴿١٥﴾

أَحَلَ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَنْعَالَكُمْ
وَلِلشَّيْءِ أَرْجُو حِرْمَمَ صَيْدُ الْبَرِّ مَادْمَثَ حِرْمَمَ
وَأَنْفُو اللَّهُ أَدْرِيْتِ إِلَيْهِ تُخْسِرُونَ

﴿ جَعَلَ اللَّهُ الْكَبَّةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قَيْمَاتِ
لِلنَّاسِ وَالشَّهْرُ الْحَرَامُ وَالْهَدَى وَالْقَلْيَدُ ذَلِكَ
يَتَعَلَّمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ كُلَّ شَيْءٍ عَلَيْهِمْ ﴾

أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦﴾

99. Ma Saarra Rasuulka waxaan Gaadhsii ahayn, Eebana waa Ogyahy waxaad Muujinaysaan iyo waxaad Qarinaysaan.

مَاعَلَ الرَّسُولُ إِلَّا أَبْلَغَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَبْدُونَ

وَمَا تَكْتُنُونَ ﴿١١﴾

Aayadahanna waxay ka warrami in ILaahey u Banneeyey Muxrimka Xajka iyo Cumrada inuu Cuno waxa Badda laga soo Saaro, waxaase laga reebay ka Ugaadhsiga Barriga intay Xarmanyihiin waana inay ka Dhawrsadaan Eebaha Xaggiisa laysu soo Kulmin, Kacbadana wuxuu ILaahey ka Yeelay Guri Sharaf leh oo Xurma leh, Dadkana Maslaxo, iyo Nabdgalyo ugu Sugantayah, Sidoo kale Bilaha Xurmaysan iyo Had-yadda Xaramka loo wado, Arrintaasna waxaa ugu wacan in ILaahey Ogyahay waxa Samooyinka iyo Dhuulka ku Sughan, iyo wax kastaba, waana in la Ogaado in Eebe Ciqaab daranyahay, Naxariistana, Rasuulkana waxaan Gaadhsinta Xaqaa ahayn ma Saarra, Eebana wuu Ogyahay waxa la Muujin iyo waxa la qarsanba, Nabiguna (Naxariis) iyo Nabdgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Isago Badda ka Warrami waa Daahir Biyaheedu waana Xaalaa Waxeeda Dhinta, (Imaam Ahmed). Waana waxyalaaha Eebe Dadka ugu Nicameeyey, kuna Tusin Awoodda Eebe iyo Naxariistiisa oy Waajib-na tahay in si Fiican oo Xaq iyo Caddaalad ah loogu Intifaaco laguna Aqoonsado Eebe iyo Deeqdiisa. Al-Maa'idaah (96-99).

100. Waxaad Dhahdaa (Nabiyyow) ma eka wax Xun iyo Wax Fiican Aadba la yaabtid Badnida kan Xune, kana dhawrsada Eebe Dadka Caqliga lahow inaad Liibaantaan.

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْحَيْثُ وَالْأَطْيَبُ وَلَوْأَنْجَبَكَ
كَثْرَةُ الْحَيْثُ فَأَنْقُوا اللَّهَ يَكْأُلُ الْأَلْبَى
لَعَلَّكُمْ تُفْلِمُونَ ﴿١٢﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُو عَنِ اشْيَاءٍ
إِنْ بُدَّلْكُمْ سُؤْكُمْ وَلَا نَسْأَلُو عَنِ اهْبَاطِنَ بُشَّرَّ
الْقُرْآنُ أَبْدَلَكُمْ عَفَافَ اللَّهِ عَنْهَا وَاللَّهُ
غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٣﴾

101. Kuwa Xaqa Rumeeyow ha Warsanina waxyalo Haddii Laydiin Muujiyo idin Murug Galin, Haddaana Warsataan marka Quraanka la soo Dejin waa Laydiin Muujin, wuuna idinka Cafiyey Eebe Xaggeeda ILaaheyina waa Dambi Dhaafe Dulbadan

102. Waxaa warsaday Qoom idinka Horreeeyey Markaasay Noqdeen Kuwo ka Gaalooba (Markii loo Muujiyey).

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا
بِهَا كُفَّارٍ ﴿١٤﴾

Aayadahan waxay Caddayn inaan Xumaan iyo Wanaag Sinayn, si kasto how Badnaato Xumaantuye, waana inay Dhawrsadaan Dadka Caqliga leh ee wax Garadka ah, Waa Xadhiith ku Sugnataay: Wax Yar ood Gudato Shugrigisa yaa kaaga Fiican wax badan oodan karin, Taasina waxay ku tusin in waxa wanaagsani fiicanyahay wuxuu yahayba, waxa Xumina Qiimo daranya-hay si kasto how bates ama wuxuu dooni ha Noqdee, waxaa kale oo aayadaha dambe ka warrami inaan la badinin Warsiga Macna la'aaneed iyo Ujeeddo Xumo Illeen Diintu waa Caddahaye, wixiise kaa Qarsooma waa inaad si Xushmad leh u Warsataa Ciddii Garan, waxayna Soo Degeen Aayaduhu mar Nabiga (Naxariis iyo Nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) uu Khudbad Akhirayey oo yidhi: Haddaad Ogthihiin waxaan Ogahay wax badanbaad ooyi lahaydeen, Wax yarna waad Qosli Lahaydeen Markaasay Asaxaabtii wajiga Daboleen, Iyagoo ooyi, Markaasuu Nin warsaday Aabahay waa Kuma, Markaasay soo Degeen Aayaduhu, ILLeen Yuhuud iyo Nasaraa iyo Gaaladii kalaba waxay Warsan Jireen Warsi Xun iyo Madax adayg wayna ka Gaaloobi jireen Wax warso Laakiin Si Maamuusa iyo wax loo baahayna oo Macquulaa oo wax Tari. Al-Maa'idaah (100-102).

103. Ma Yeelin Eebe Xoolo Caanahooda Sanamyada loo Bixiyo (Baxiira) iyo Xoolo Sanamyada loo siidaayo (Saa'ibo) iyo Xoolo Dhadig oo Sanamyada lagu sadaqaysto (Wasiilo) iyo Riti Sanamyada loo Daayo (Xaam) Laakiin kuwii Gaaloobay waxay ku Been abuuuraan Eebe Been, Badankoodna wax ma Kasayaan.

104. Marka loo Yidhaahdo u Kaalaya waxa Eebe soo Dejiyey iyo Xagga Ra-sulkana waxay dhahaan waxaa nagu Filan waxaan ka Hellay Aabayaalkanno, oo Hadday Aabbayaalkood ayna wax Ogayn Hanuunsanaynn (Ma raacayaan).

105. Kuwa Xaqa Rumeeyow waxaa idin Saaran Naftiinna Idinma Dhibo Ciddii Dhunta Haddaad Hanuunsantaan, Xagga Eebe Umbaana Noqoshadiinnu tahay Dhammaan wuxuuna Idinka Warrami Wuxaad Camal falayseen.

Jaahiliintii waxay ahaayeen kuwo aan Eebe si Fiican ugu Xidhnayn, Jaahil oo dhan Caadadiisuu waa Saas, Xoolhoodana waxay u Bixin jireen waxaan Dar Eebe ahayn, sida Sanamyada iyo waxa la midka ah, Caanaha yeu y Bixin Jireen Neekana way u siidayn Jireen Sanamyada, Hadday Dhadig isku Xijisiisana ama Ritigu wax badan Rimyo waxay u siidayn jireen Sanam Yada, waana Been Abuurasho aan Xujo lahayn, Marka Quraanka iyo Rasulka loogu Yeedhana waxay Raacaan waxay Aabbayaalkood oon wax ogayn hanuunsanaynn ka heeleen, Taasina waa Ceeb weyn, Tan Kale Markaad toosnaata qaaxna si Dhab ah Dadka u Fartid Cidii Diida oo Dhunta waxba kaama Saarra, mana aha Ujeedada Aayaduhu inaan Xaqa la Farin ee Naftaada Kaliya unu Xil kaa Saaranyahay, ma aha saas waa inaad Wanaaq si Fiican u farto, Xumaantana si Fiican uga Reebto ka dib Xil kuma Saarra, Waxaaa jirta in Dadka qaarkood si qalada u Fahmeen Aayaddan, oy Dhaheen ani Naftayda umbaa i saaran ee maxaa Dad kale Hadduu Dhumi Iga Galay, ma jiro Cid kaligeed uun Toosnaan kartaa Dadkum Dhunsanyahay, ILLeen Dadku waa Xubin kalya oo kale, waxaana Khaladkaas ka waaniyey Dadka Sayid Abuu bakar oo Yidhi: Wuxaad ku Fasirtaan Aayadda si aan sideedii ahayn, Wanaagga fara Xumaantana Reeba, Siduu Nabigu Yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Maa'idakah (103-105).

106. Kuwa Xaqa Rumeeyow Maragga Dhexdiinna ah markii mid idinka mid ah Geeridu u Timaaddo uu Dardaarmi Waa Labo Caadil oo idinka mid ah, ama Labo Kale oon idinka mid ahayn, markaad Socdaal Tiihin oo Geeri idin Hesho, idinkoo ku Reebi Sa-laad Dabadeed iyagoo ku Dhaaran

مَاجِعَلَ اللَّهُمَّ مِنْ يَحْيِي وَلَا سَيِّءَةً وَلَا وَصِيلَةً
وَلَا حَامِرٌ وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَقْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبُ وَأَكْرَهُمْ لَا يَعْقُلُونَ ١٣

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِنَّمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِنَّ
الرَّسُولَ قَالُوا حَسِبْنَا مَا وَجَدْنَا عَنِّيهِ مَا بَأَمَّا
أُولَئِكَانَهُمْ أَبَدُوهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا
وَلَا يَهْتَدُونَ ١٤

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ
مَنْ ضَلَّ إِذَا أَهْتَدَيْتُمْ إِلَيَّ اللَّهُ مِنْ حِلْمٍ جَيْعاً
فَيُتَبَّعُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ١٥

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَدَةً بِيَنْكُمْ إِذَا حَاضَرَ
أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ جِنِّ الْوَصِيَّةُ أَشَابَنَذَوَاعْدَلَ
فَنِكُمْ أَوْ أَخْرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرِبَةُ ثُمَّ فِي
الْأَرْضِ فَأَصْبَبْتُكُمْ مُؤْسِيَةً الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا

Eebe Haddaad Shakidaan inaan ku Gadanayn Qiimo yar Qaraababa ha ahaadee qarinna mayno maragga Eebe Markaas aan noqonno kuwa Dambaabay.

107. Haddii la Ogaado inay Muteen Dambi waxaa Meejooda Joogsan (oo la Dhaarin) Labo kale oo ah kuwa ugu Mudnaan Badan Dhaxalkiisa, wayna ku Dhaaran Eebe inuu Maragoodu ka Xaqsanyahay Maragooda, mana xadgudbaynno markaas aan Noqonno Daalimiin.

108. Saasaana u Dhaw inay Maragga ula Yimaadaan Sidiisa Fiican ama ay ka Cabsadaan in la Diido Dhaartooda intay Dhartaan ka dib, ee ka Dhawrsada Eebe Maqlana Eebana ma hanuunyo qoom Faasiqiina.

Aayadahani waxay ka warrami in Hadduu Ruux Socdaala Geeri u Timaaddo uu ku Dardaarmi Labo Caadil oo Muslim ah hortood haddii la Waayana labo kale, Iyagoog la Dhaarin Salaado dabadood inay Run Sheegi oyoon wax Khaayaamayn, oyna qarinayn xaga, Haddii la Shakiyana waxaa Badeli oo Dhaaran inay Xaqaas Muteen Labo ka mid ah kuwa ugu Dhaw kii Dhintay, waxayna ku Dhaaran in Iyagu ka runbadanyihii, Saasaana u Toosan in Maragga ay u Gutaaan iyadoo Saxiis ah si aan hadda ka Dib loo Celin Maragooda, Waana Eebe in laga yaabo, Xaqana la Maqlo, ILLeen ILahay ma Hanuuniyo qoom Faasiqiin ah, Taasina waxay ku Tusin siduu Islaamku ugu Dadaali Dhawridda Xuquuqda Dadka, una qadarin Dadka Diinta haysta, una fari Caddaalad, Eebe ka Yaabid, Sharaf Dhawrid iyo Wanaag ku Dadaalid. Al-Maa'idah (106-108).

109. (Ka warran) Maalintuu Kulmin Eebe Rasuulada kuna dhihi Maxaa laydiinku Jawaabay oy Dhihi ma Ogin adiga unbaa Ogaal Badan waxa maqan.

110. (Xusuuso) Markuu Eebe dhihi Ciise Binu Maryamow Xusuuso Nic-madaydii korkaaga ahayd iyo hooyaadaaba markaan kugu Xoojinay Ruuxii Daahirka ahaa (Jibril) ood kula Hadlaysay Dadka sariir-ilmood iyo adoo meel dhaxaada, iyo Markaan ku Baray Kitaabka iyo Xigmadda, iyo Tawreed, Injil, iyo Markaad ka Yeelaysay Dhoobada Sidi Shimbir Idankayga

مِنْ بَعْدِ الْأَصْلَوَةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللهِ إِنْ أَرْتَبْتَهُ
لَا شَرِيْبَ يَهُدِّيْنَا وَلَا كَانَ ذَاقِيْنَ وَلَا تَكُنْدُ
شَهَدَةً اللهِ إِنْ أَذَّلَّ إِذَالِّيْنَ الْأَذْلَيْمَيْنَ

فَإِنْ عَزَّ عَلَىٰ أَنَّهُمَا أَسْتَحْمَلَا إِنْسَافَ حَرَانَ يَقُومَانِ
مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ أَسْتَحْمَلُ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَيْنَ
فَيُقْسِمَانِ بِاللهِ لَشَهَدَنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَدَتْهُمَا
وَمَا أَعْنَدَنَا إِنَّا إِذَالِّيْنَ الظَّالِمَيْمَ

ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَدَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا
أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّمَنِيْنَ بَعْدَ اتِّهَامِهِمْ وَاتَّقُوا اللهَ
وَاسْمَعُوا وَاللهُ لَا يَهِيْدِ الْقَوْمَ الْفَسِيْقَيْنَ

﴿ يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أَجْبَرْتُمْ
قَالُوا أَلَا عَمَلْنَا إِنَّا كُنَّا عَذَّلُ الظَّالِمُوْبِ ﴾

إِذْ قَالَ اللَّهُ يَعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نَعْمَى
عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَلَدِكَ إِذَا يَدْعُكَ بِرُوحِ
الْقُدُّسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا
وَإِذَا عَلَمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالْوَرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ وَإِذَا نَحَقْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ كَهْيَةَ الظَّالِمِ

ood Afuufaysay oy Noqonaysay Shimbir Idankayga, ood Bogsuinaysay indhoole Ku dhashe iyo Baras laha Idankayga, ood soo Bixinaysay Maydka Idankayga, Markaan kaa kaafiyey Banii Israa'iil markaad ula timid Xujooyin, oy Dheheen kuwii Gaaloobay oo ka mida kani waxaan Sixir ahayn ma aha.

111. Markaan u Waxyooday (kuILhaameeyey) Saaxiibadii Rumeeya aniga iyo Rasuulkayga oy dhaheen waan Rumaynay ee marag ka Noqo inaan Muslimiin nahay.

Aayadahan waxay ka warrami Mucjisoooyinkii Eebe Siiyey Nabi Ciise, Sida lagu soo Sheegay Suuradda Aal-Cimraan, waxaas oo Mucjiso ahna waxay ku Tusin Awoodda Eebe, iyo inuu isaga uun Khayrku ka Yimaaddo, wayna Waajibtahay in si Dhab ah loo Caabudo loona Raaco Sharcigisa. Nabi Ciisana waa Addoon Eebe oo la mid ah Nabiyada kale iyo Dadka, waana Doqonimo iyo Waallii in la siyo Awood uusan Mudan ama lagu sheego ILAahnimmo Sida Nasaraadu Citiqaadiso'sidee Ruux Caqli leh u Caabudi wax Eebaha wax walba abuuray ka soo hadhay, waa layaab, Eebe nama Dhumiyoo. Aayadda Hore iyadu waxay ka warrami inuu Eebe Qiyaamada warsan Rasulada isagoo og waxay ugu Jawaabeen qoomkoodii iyaguna Xaalkoo Dhan waxay u Celiyeen Eebe Khatarnimada Qiyaamada iyo Dhibaatada Taalla, Taasina waxay ku Tusin inay Wajibtahay Dhab u Caabudidda iyo ku Xidhnaanta Eebe iyo Raacidda Rasulada. Al-Maa'idaah (109-111).

112. (Xusuuso) Markay Dheheen Xawaariyiintii Ciise Ibnu Maryamow Ma karaa Eebahaa inuu nooga soo Dejiyo Xeedho (Cunno) Samada wuxuuna yidhi ka Dhawrsada Eebe Haddaad Mu'miniintiihiin.

113. Oyna Dheheen waxaannu dooni inaan wax ka Cunno oy Xasisho Qu-luubtanadu oon Ogaanno inaad Run noo sheegi oonu Noqonno Kuwa ka Marag kaca.

114. Uuna Yidhi Ciise Binu Maryama Ilahayow Eebahanow Nooga soo Deji Xeedho Samada u Noqota Ciid kaanaga hore iyo Kaanaga Dambe iyo Aayad Xaggaaga ka ahaatay nana Arzaaq adaa arzaaque u Khayr roone.

يَاذِنْ فَتَفْعُلْ فِيهَا فَتَكُونْ طَيْرًا يَأْذِنْ وَتُبَرِّئُ
الْأَكْمَهُ وَالْأَبْرَصَ يَاذِنْ وَإِذْ تَخْرُجُ
الْمَوْقَى يَاذِنْ وَإِذْ كَفَتْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
عَنْكَ إِذْ جَنَّهُمْ بِالْبَيْتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْهُمْ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ شَيْءٌ ۝

وَإِذْ أَوْجَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيْتَانَ مَا مَنَوْا بِ
وَرِسُولِي قَالُوا إِنَّا مَنَّا وَأَشَدَّ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ۝

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيْتُونَ يَعِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ
يَسْتَطِعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْنَا مَاءً دَهْرَةً مِنَ
السَّمَاءِ قَالَ أَنَّقُوا أَلَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝

قَالُوا إِنْ يُرِيدُنَا كُلَّ مِنْهَا وَنَطْمِئِنَ قُلُوبُنَا
وَنَعْلَمَ أَنَّ قَدْ صَدَقَنَا وَتَكُونُ عَلَيْهَا
مِنَ الشَّهِيدِيْنَ ۝

قَالَ يَعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبِّنَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا مَاءً دَهْرَةً
مِنَ السَّمَاءِ وَتَكُونُ لَنَا عِيْدًا إِلَّا وَلَنَا وَآخِرَنَا
وَمَا يَهُ مِنْكَ وَأَرْزُقُنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ۝

115. Wuxuuna Yidhi Eebe waan ku soo Dejin Korkiinna ee Ciddii ka Gaalowda ka dib oo idin ka mid ah waxaan Cadaabi Cadaab Aanan Cadaabayn Ruux Caalamka ka mid ah.

قَالَ اللّٰهُ إِنِّي مُنْزَلٌ لَّهَا عَلَيْكُمْ فَمَنِ يَكْفُرُ بِهِ
مِنْكُمْ فَإِنِّي أَعْذِبُهُ وَعَذَابًا لَا أَعْذِبُهُ
أَحَدًا مِنَ الْعَلَمِينَ

١١٥

Aayadahan waxay ka warrami Maa'iddada lagu Magacaabay Suuradda, waxayna ka mid tahay Mucji-sooyinka Eebe Nabi Ciise ku Manaystay, Taasoo ah inay warsadeen in Eebe Samada Cunno uga soo Dejiyo, markuu Nabi Ciise ka waaniyeyna waxay Sheegeen inay dooni inay wax ka Cunaaan, Qalbigooduna Xasilo, Ogaadaanna Runta Nabi Ciise, Maragna ay ka Noqdaan, Markuu Nabi Ciise Barayee Eebe inuu u soo Dejiyo, si ay Ciid ugu ahaato mid hore iyo mid Dambaba, iyo Calaamadba, Eebana wuxuu u Yaboothay inuu soo Dejin, Ciddiise ka Gaaloowda wuxuu u Cadaabi Cadaab aan Cid kale la Cadaabin, Warsashada saasoo kale ahna waa laga Fiicanyahay, Ruuxu waa inuu Rumeeyo awoodda Eebe, wixii Anficina uu warsado, isagoon Madax adayg iyo Xumaan uga qasdin, Dhabtuna was in Eebe wax walba ahaysiyeey, fali wuxuu Doono, Nabiyadana ay Run Sheegi, oyna Waajibtahay in Dhab loo Rumeeyo Dhammaan lana Raaco Xaqay u Yeedhi, si loo Liibaano. Al-Maa'idaah (112-115).

116. (Xusuuso) Markuu Yidhi Eebe, Ciise Binu Maryamow Ma adaa ku Yidhi Dadka ka Yeeshaa ani iyo Hooyaday Ilaahay Eebe ka sokow, uuna Yidhi waad Nasahantahay Iguma Haboonaa inaan Dhaho Wawaan Naqashay Xaq u lahayn, Haddaan idhina waad ogtahay, waxaadna Ogtahay waxa Naftayda ku sugar Anuguse kuma Ogi Adiga unbaa ah kan waxa Maqan Og.

117. Kuma Dhihin waxaad i fartay waxaan ahayn, oo ah Caabuda Eebehay iyo Eebihiin waxaana ku ahay marag intaan ku Noolahay Dhexdooda markaad i oofsatana adaa ILaaliye u ah adi Umbaana wax walba Marag u ah.

118. Haddaad Cadaabto waa uun ad-doomadaadii, Haddaad u Dhaastana adi umbaa Adkaade falsan ah.

وَإِذْ قَالَ اللّٰهُ يَعْلَمُ إِنَّ سَرِيمَ أَنْتَ قُتْلَ
لِلنَّاسِ أَخْذُذُ وَنُؤْخَذُ إِنَّهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
قَالَ سُبْتَهُنَّكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَوْلُ مَالِيَّ
بِعَيْنِي إِنْ كُنْتُ قُتْلَهُ فَقَدْ عَلِمْتُهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي
وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكِ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَمُ الْغُيُوبِ

١١٦
مَا قُلْتَ لَمْ إِلَّا مَا أَمْرَتَنِي بِهِ أَنْ أَعْدُهُ وَاللّٰهُ رَبِّ
وَرَبِّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَوِيدًا مَادِمْتُ فِيهِمْ
فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبُ عَلَيْهِمْ
وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

١١٧
إِنْ تَعْدِهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ
أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَيْمَ

Aayadahani waa Gooddi ILaalay Jeediyey Nasaraada Caabuday Nabi Ciise iyo Hooyadii, Isagoo Eebe ku Yidhi Nabi Ciise Ma adaa u Yidhi Dadka ILaal ka Yeeshaa aniga iyo Hooyaday Eebe ka sokow, ILaalaynu wuu Ogyahay inuu Nabi Ciise Farin Xaalkas ee waa Cabsi galin Kuwii Caabuday, Nabi Ciisana wuxuu ku Jawaabay in Eebe ka Nasahantahay waxaas, Xaqna uma lihi inaan Sheegto waxaan Mudan, Haddaan idhi iyo Haddii kalaba waad Ogtahay, waxaad ogtahay Naftayda waxa ku Sugan umase ogi anugu, Adiga unbaa wax walba oo Maqan og, Waxaan Eebe caabuda ahayn ma farin, Intaan Dhex-joogay anaa u Marag ah haddaad I Oofsatana Adaa ILaal oo wax walba ka Marag ah, haddaad Cadaabtaa was Addoomadaadii, Haddaad u Dhaastana Adiga Adkaade Falsan ah, Waana Kaas hadalkii Nabi Ciise, oo ah in Cibaadada Eebe Kaliya u Farayey, Wax in la Caabudo Mudan oo Eebe ahayna ma Jiro, Isagoo Xaq u leh Cibaado iyo Waynayna. Al-Maa'idaah (116-118).

119. Wuxuu Yidhi Eebe Kani (Maanta) waa Maalinta ay Afici kuwa Runta Sheega Runtoodu, waxaana u Sugnaaday Jannooyin oy Socoto Dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku Waari Dhexdeeda Waligood waxaana ka Raalli Noqday Eebe Iyana way ka Raalli Noqdeen, Taasina waa Liibaanta wayn.

120. Eebaa Iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa ku Dhex sugan Eebana wax kasta (uu Doono) wuu Karaa.

قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صَدَقُوهُمْ
لَهُمْ جَنَّتٌ مُّتَغَيِّرَةٌ مِّنْ نَعْمَانًا إِلَّا نَهَرٌ خَلِيلٌ فِيهَا أَبَدٌ

رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ دَلِيلٌ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Eebana wuxuu Sheegay in Qiyaamada ay Afici Runtu Ciddii Runle ahayd, oy Jannana Gali iyadoo ku Waari Eebaana ka Raalli Noqon Iyana way ka Raalli Noqon, Taasina waa Liibaanta wayn, Xukunka Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa ku Dhex-jirana Eebaa Iska leh wax walbana wuu Karaa, wax walbana Awooddiisay ku Jiraan, waxaana Run Sheegay Nabi Ciise iyo Inta la mid ah ee Cibaadada Eebe u qirtay, waxaana Been Sheegay Nasaarada iyo waxa la mid ah ee Caabudi wax Eebe ka Soo Hadhay. Al-Maa'idah (119-120).

Suurat Al-Ancaam

سُورَةُ الْأَنْجَى

Magaca Eebe Yaan ku Billaabayaan ee Naxariis guud iyo Mid Gaaraba Naxariista,

1. Mahad Eebaa iska leh ahna kan Abuuray Samooyinka iyo Dhulka, Yeelayna Mugdiyada iyo Nuurka, Kuwa Gaaloobaye Eebahood yey wax la simi (la Caabudi)

سُبْحَانَ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَجَعَلَ الْأَطْمَاءَ وَالثُّورَاتَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ
يَعْدِلُونَ

2. Eebe waa kan idinka Abuuray Dhoobo Markaas Xukumay Ajal (Muddo) Ajal Magacaaban Yaana Ag-tiisa ah, idinkuse Gaalooy waad Shakisanthiihin.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِّنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَى أَجَلًا وَأَجَلٌ
مُّسَمٌّ عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْرُونَ

3. Eebe waa ILaaha Samooyinka waxa ku Sugan iyo waxa Dhulka ku Sugan wuxuuna Ogyahay Qarsoodigiinna iyo Muujiskiinna, wuxuuna Ogyahay, waxaad kasbanaysaan.

Eebeheen wuxuu ku Billaabay Suuraddan Ammaantiisa iyo Siduu u Abuurey Cirka iyo Dhulka, iyo Mugdiga iyo Nuurka, dadkana ka ahaysiyyey Dhoobo «Aaabahood Aadan», Muddana u Yeelay mana Habboona in wax lala Caabudo, ama la Shakiyo, waana ILaaha Xaqa ah ee Cirka waxa ku Sugan iyo ILaaha Xaqa ah ee Dhulka waxa ku Sugan, Ogna Qarsoodiga Dadka iyo Muujiskooda iyo waxay kasbanba, Waxayna Aayaduhu Adkayn ILahnimada Eebe iyo Awooddiiisa iyo Xaqnimadiisa Mudanyahay Ma-had, Cibaado iyo Raacidda Sharcigiisa. Al-Ancaam (1-3).

4. Aayaddii u Timaadda oo Aayadaha Eebahaa ka mid ah way ka Jeedsadaan.

5. Waxayna Dhab u Beeniyeen Xaqii Markuu u yimid Wawaase u Imaan Doona (Cidhibta) warkay ku Jeesayeen.

6. Miyeyna Arkayn intaan Halaagnay Hortood (wax badan) oo Qarniyo ah, oon ku Makaninay (siinay) Dhulka waxaanaan idin Makanin (Siinin) waxaan uga soo deeynay Samada (Roob) Darar ah, Wawaana ka Yeelay Wabiyyada kuwo Socda Dhexdooda waanse Halaagnay Dambigooda Dartiis waxaana Ahaysiinay Gadaashood Qarni kale.

Aayadahani waxay ka warrami Madax Adayga Gaalada oo Mar kastoo u Timaaddo Mucjisad Beeniya oo Xaqa ka Jeedsada, Waxayse la Kulmi Doonaan Ciqaabta Madax adaygoodaas, Maxaa yeelay Hortood wax badanbaa la Halaagay kuwo ka Xoog badan oo loo Barwaqeeeyey, Kuwa kalana lagu Baddalay, Taasina waxay ku Tusin inaan Cidna isku hallayn Awood, ILLeen wax kastaba Eebaa ka Awood badane, oo ka Yeelay Dad wax Isbidayey Sheeko iyo Meel Madhan, iyo Raad Cidla ah. Al-Ancaam (4-6).

7. Haddaan kugu soo Dejino Nabiyow Kitaab Quran oo ay ku Taabtaan Gacmahaha waxay odhan kuwii Gaa-loobay kani waxaan Sixir Cad aan ahayn ma aha.

وَقُوَّاتُهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سَرِّكُمْ

وَجَهَرَ كُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ

وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ إِيمَانٍ مِّنْ أَيْمَانِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا

عَنْهَا مُعْرِضُينَ

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لِمَا جَاءَهُمْ فَسُوقُوا إِلَيْهِمْ أَنْتُمْ

مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهِنُونَ

أَلَمْ يَرَوْكُمْ أَهْلَكَمِنْ قَلْبَهُمْ مِّنْ قَرْنِ مَكْنَثَهُمْ فِي

الْأَرْضِ مَا نَهَى نَعْكِنْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا أَسْمَاءَ عَلَيْهِمْ

مِنْ دُرَادًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَرَ تَجْرِي مِنْ خَلْفِهِمْ

فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا

أَلْخَرِينَ

وَلَوْزَلْنَا عَلَيْكَ كِبَابًا فِي قُرْطَاسٍ فَلَمْ سُوْهُ بِأَيْدِيهِمْ

لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مِّنْ

٧

8. Waxayna Dhihi maa lagu so Dejiyo Malag, Haddaan soo Dejinno Malagna waxaa la Dhamaynlahaa Amarka (Halaggaga) lamana Sugeen.

9. Haddaan ka Yeello Malagna waxaan ka Yeeli lahayn Nin, Markaasaan Iskaga Dari lahaydeen Xaalka siday isaga Dari Jireen.

10. Waxaa Dhab ahaan loogu Jeesjee-say Rasuullo kaa Horreeyey Wawaana kuwii Jees jeesay ku dhacay (Ciqaabti) waxay ku Jees jeeseen.

11. Wawaad Dhahdaa ku Socda Dhulka oo Eega Siday Noqotay Cidhibtii Beeniyeyaasha Xaqa.

Aayadahan wuxuu Eebe kaga warrami Madax adaya Gaalada iyo in si Kastoo Xaqa loo Tuso ay Diidi kana Jeedsan, waxayna Dooni in Malag lagu soo Dejiyo, haddii lagu soo Dejiyana waxaa loo Yeeli lahaa Suuro Dad Inay Arkaan, markaasay Haddana Diidi lahaayeen, waxaana Shaqadooda ka mid ah Jees jees iyo Isla Weyni, waxayse Noqotaa Cidhibta Jees-Jeeshaa Ciqaab iyo Halaag ee Dhulka mar si aad u Ogaato waxa ku Dhacay Gaaladaas Xaqa Beeniyey waxaase Habboon Rumaynta Xaqa iyo Raaciddiisa iyo ka Fogaanta Xumaanta iyo Xaqdiidka iyo Isla Waynida. Al-Ancaam (7-11).

12. Wawaad Dhahdaa yaa leh waxa ku Sugan Samooyinka iyo Dhulka, Dheh Eebe, wuxuuna Isasaaray Naxariis, wuxuuna idin kulmin Maalinta Qiyaame Shakina ma leh, kuwa Khasaariyey Naftoodase ma Rumaynayaan.

13. Eebe waxaa u Sugnaaday waxa Xasila Habeenki iyo Maalintiba waa-na Maqle Oge ah.

14. Wawaad Dhahdaa ma wax Eebe ka soo Hadhay yaan ka yeelan wali (la Caabudo) Eebaana ah kan Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Isagaana wax Quudiya Lamase quudiyo, waxaad Dhahdaa waxaa lay Faray inaan Noqdo kan ugu Horreeya Cid Islaanta (Hogaansanta Ummaddan) oonan ka Midnoqoninna Mushrikiinta.

وَقَالُوا لَا أَنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنَّا مَلَكًا لَقُضَى

الْأَمْرُ شَعْلًا لَيُظْرِفُونَ ﴿٨﴾

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَجَعَلَنَاهُ رَجُلًا وَلَلَّهُ سَنَ

عَلَيْهِمْ مَا يَلِيسُونَ ﴿٩﴾

وَلَقَدْ أَسْتَرْزَى بِرُشْدٍ مِنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالْذَّيْنَ

سَخْرُونَ مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهِزُونَ ﴿١٠﴾

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ اأْنْظُرُوا كَيْفَ

كَانَ عَنِّيْبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١١﴾

قُلْ لَمَنْ مَافِ الْسَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ إِنَّهُ

كَتْبٌ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ لِيَجْمَعَنَّكُمْ

إِنِّي بِوْرَأْتُكُمْ لَدَرِبِ فِيْهِ الَّذِينَ حَسِرُوا

أَنْفُسُهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي أَيْلِيلٍ وَالنَّهارِ وَهُوَ السَّمِيعُ

الْعَلِيمُ ﴿١٣﴾

قُلْ أَعْبُدُ اللَّهَ أَنْجَدُ وَلَيْا فَاطِرُ الْسَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَهُوَ بِطِيمٍ وَلَا يَطْعَمُ قُلْ إِنِّي أَمِرُ أَنْ أَكُونَ

أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٤﴾

15. Wuxaan dhahdaa anigu waxaan ka Cabsan Haddaan Caasiyo Eebayah Cadaab Maalin wayn.

16. Ciddii laga Iilo Cadaabka Maalintas wuu u Naxariistay Eebe Taasina waa Liibaanta Cad.

قُلْ إِنَّ الْأَحَافِرَ إِنْ عَصَمَتْ

رَبِّ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

مَنْ يُصْرَفَ عَنْهُ يَوْمٌ ذِي قَدْرٍ رَجُمْهُ وَذَلِكَ

الْفَوْزُ الْمُبِينُ

ILaaheen wuxuu Nooga warrami inuu Leeyahay Xukunka Cirka iyo Dhulka iyo waxa U Dhaxeeya iyo in Naxariistiisu badantahay, Siduu Xadiith Qudsi ah ku Yidhi: Naxaristaydaa ka Badan Cadhadayda, Isagaana Dadku u Soo Kulmin Qiyaamaha Shaki la'aan, Ciddii Khasarisay Nafteedase marumayo, waxa Xasila Habeenka iyo Dharaarta iyo waxa dhaq-dhaqaqaqana Eebees iska leh, Waana maqle Oge ah, wax Xaq Lagu Caabudo oon Isaga ahayna ma jiro, waana Quudiye aan la Quudin, waana in Loo Hogaansamo, Gaaladana Laga Fogaado ILLeen Cadaab Maalin wayn yaa Jirta Ciddii laga ILaaheen uu Liibaanaye. Al-Ancaam (12-16).

17. Hadduu ku Taabsiyo Eebe Dhib wax Faydi ma jiro Isaga mooyee Hadduu ku Taabsiyo Khayrna Isagaa wax Walba kara.

وَإِنْ يَمْسِكَ اللَّهُ بِضَرِّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا
هُوَ وَإِنْ يَمْسِكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

18. Waana ka Adkaadaha Addoomadiisa Korkooda waana Falsame Xeel Dheer.

وَهُوَ الْفَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْعَكِيمُ الْلَّطِيدُ

19. Wuxaan Dhahdaa yaa ugu Wayn Marag waxaad Dhahdaa Eebees Maragga Dhexdeena ah, waxaan lay waxyooday Quraankan inaan idinku Digo Idinka iyo cidduu Gaadho, Idinku ma waxaad Marag Furaysaan Inay Eebe la Jiraan ILaahto kale, waxaad Dhahdaa ma Marag Furayo (Saas) Wuxaad Dhahdaa Eebe waa uun ILaahto kaliya Anuguna waxaan ka Bari ahay waxaad la Wadaajinaysaan.

قُلْ أَئِيْ سَنَةٌ أَكْبَرُ شَهِيدًا فَلِلَّهِ الشَّهِيدُ مُؤْمِنٌ وَّمُنْكَرٌ
وَأُوحِيَ إِلَيْهِ أَنَّهُ أَكْبَرُهُ مِنْ أَنْ يُذَرَّكُمْ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ
لَتَشَهِّدُونَ أَنَّكُمْ مَعَ اللَّهِ مَا لَهُ أُخْرَىٰ قُلْ لَا أَشْهُدُ
قُلْ إِنَّمَا هُوَ اللَّهُ وَنَحْدُو إِنَّمَا يَرَىٰ مِمَّا تَشَرِّكُونَ

20. Kuwaan Siinnay Kitaabka Waxay u Yaqaannaan Nabiga (Xaqnimadiisa) Siday u Yaqaanaan Caruurtooda kuwa Khasaariyey Naftoodana ma Ru-meeyaan (Xaqa).

أَلَّا يَرَىٰ مَنْ أَتَيَنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ
أَبْنَاءَهُمْ الَّذِينَ حَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

15. Waxaad dhahdaa anigu waxaan ka Cabsan Haddaan Caasiyo Eebayah Cadaab Maalin wayn.

16. Ciddii laga Iilo Cadaabka Maalintaas wuu u Naxariistay Eebe Taasina waa Liibaanta Cad.

فَلْ إِنْ أَخَافُ إِنْ عَصَمْتُ
رَبِّ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

مَنْ يُضْرَبَ عَنْهُ يَوْمٌ ذِي قَدْرَ رَحْمَةٍ وَذَلِكَ
الْغَوْزُ الْمُبِينُ

ILaaheen wuxuu Nooga warrami inuu Leeyahay Xukunka Cirka iyo Dhulka iyo waxa U Dhaxeeya iyo in Naxariistiisu badantahay, Siduu Xadiith Qudsi ah ku Yidhi: Naxariistaydaa ka Badan Cadhadaya, Isagaana Dadka u Soo Kulmin Qiyaamaha Shaki la'aan, Ciddii Khasaarisay Nafteedase marumayo, waxa Xasila Habeenka iyo Dharaarta iyo waxa dhaq-dhaqaqana Eebe iska leh, Waana maqle Oge ah, wax Xaq Lagu Caabudo oon Isaga ahayna ma jiro, waana Qudidiye aan la Quudin, waana in Loo Hogaansamo, Gaaladana Laga Fogaado ILLeen Cadaab Maalin wayn yaa Jirta Ciddii laga ILAaliyana uu Liibaanaye. Al-Ancaam (12-16).

17. Hadduu ku Taabsiyo Eebe Dhib wax Faydi ma jiro Isaga mooyee Hadduu ku Taabsiyo Khayrna Isagaa wax Walba kara.

وَإِنْ يَمْسِكَ اللَّهُ بِثُرَّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا
هُوَ وَإِنْ يَمْسِكَ بِعِزْرِفَهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَلَيْسَ

18. Waana ka Adkaadaha Addoomadiisa Korkooda waana Falsame Xeel Dheer.

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْحَمِيدُ

19. Waxaad Dhahdaa yaa ugu Wayn Marag waxaad Dhahdaa Eebaa Magragga Dhexdeena ah, waxaana lay waxyooday Quraankan inaan idiinku Digo Idinka iyo cidduu Gaadho, Idinku ma waxaad Marag Furaysaan Inay Eebe la Jiraan ILaahyo kale, waxaad Dhahdaa ma Marag Furayo (Saas) Waxaad Dhahdaa Eebe waa uun ILaah kaliya Anuguna waxaan ka Bari ahay waxaad la Wadaajinaysaan.

فَلْ أَئُ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَدَةً فَلِلَّهِ شَهَدَ مُؤْمِنِي وَبَيْنَكُمْ
وَأُولَئِنَّ هُنَّ الْقَرْءَانُ لَا يُنَزَّلُ إِلَيْكُمْ بِهِ وَمَنْ يَلْعَمْ أَيْنَكُمْ
لَتَشَهَّدُونَ أَنَّكُمْ مَعَ اللَّهِ إِلَهَ أُخْرَى فَلَآشْهَدُ
فَلَإِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَحْدَهُ وَإِنَّمَا بِرِّي وَمَا أَنْتُ كُونُ

20. Kuwaan Siinnay Kitaabka Waxay u Yaqaaannaan Nabiga (Xaqnimadiisa) Siday u Yaqaaanaan Caruurtooda kuwa Khasaariyye Naftoodana ma Ru-meeyaan (Xaqa).

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَمْرِغُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ
أَنَّهَا هُمُ الَّذِينَ حَسِرُوا أَنفُسُهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

21. Wax ka Dulmi Badanna ma jirto cid ku Abuuray Eebe Been ama bee-niyyey Aayaadkiisa mana Liibaanto Daalimiintu.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ أَفْرَى عَلَى اللَّهِ كِبَارًا أَوْ كَدْبَ
يَا يَتَمَّةٌ إِنَّمَا لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

Eebaa Hanta Nacfi iyo dhibba Isagaana wax kasta kara, Awooddana leh, maragna isagaa u wayn, Quraankuna waa Digniinta Caalamka, Eebe Mooyee ILaah kalana ma jiro, Ehelu Kitaabkana Yuhuud iyo Nasaare weeye way Yaqaannaan Xaqnimada Quraanka iyo Nabiga Siday Carruurtooda u Yaqaannaan, kuwa Naftooda Khasaariiyase wax ma Rumeeyaan, Cid ka Dulmi badanna ma jirto Ruux ku Been Abuurtay Eebe ama Beeniyyey Aayaadkiisa, Daalimma ma Liibaano, waxaa Sugnaatay Xadiith ah: Wax ka Gaadhsiiya Eebe, Ruuxii Gaadhsiiyey Aayad Kitaabka Eebe ah wuu Gaadhsiiyey Amarkii Eebe. Al-Ancaam (17-21).

22. Ka Warran Maalintaan Kulmeyno (Dadka) Dhammaan Markaas aan ku Dhahayno Kuwii la Wadaajiyey Aaway kuwaad la Wadaajiseen (Eebe Cibaadada) aadna ahaydeen kuwo Sheegan (Inay wax tari).

وَيَوْمَ خَشَرُهُمْ جَيْعَانٌ تَقُولُ لِلَّهِ أَنْ شَرَكُوكُمْ أَنَّ
شُرَكَاؤُكُمُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ

23. Markaas Xujadoodii ma ahayn inay Dhahaan Eebaan ku Dhaarannaye Maanaan ahayn Mushrikiin (Wax la wadaajiyah).

ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فَتَنَّهُمْ إِلَّا أَنْ قَاتُلُوا وَاللهُ
رَبُّنَا مَا كَانُوا مُشْرِكِينَ ۖ

انظُرْ كَيْفَ كَذَّبُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَضَلَّ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْدِرُونَ ۖ

24. Bal day say ugu beensheegeen Naftooda ugana Dhumay waxay Been Abuuran jireen.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَعِمُ إِلَيْكُمْ وَجَعَلُنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكْثَرَهُمْ
أَنْ يَقْهِهُوهُ وَفِيءَادَنِهِمْ وَقَرَأُوكُنْ بِرْ رَوْأَكُلَّ مَائِيَةٍ
لَا يُؤْمِنُوا بِهَا حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ وَلَكَيْجُدُلُونَكَ يَقُولُ الَّذِينَ
كَفَرُوا إِنَّهُمْ هُنَّ إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۖ

25. Waxaa ka mida kuwo ku Dhagaysan waxaana yeellay Quluubtooda Dabool inay kasaan (Quraanka) Dhagahoodana waxaan Yeellay Culays, Had-day Arkaan Aayaad kasta ma Rumaynayaan, Markay kuu Yimaaddaanna way kula Murmaan iyagoo dhihi kuwii Gaaloobay kani (Quraanku) ma aha waxaan warkii Kuwii Hore ahayn.

وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَتَوَلَّنَ عَنْهُ وَإِنْ يَهْلِكُنَ
إِلَّا أَنفُسُهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ۖ

26. Waxayna ka Reebi Dadka rumaynta Nabiga iyaguna way ka Fogaan mana halaagayaan waxaan Naftooda ahayn, mase Oga.

Qiyaamada wuu soo Kulmin Eebe Gaalada iyo waxay Caabudayeen, wayna Inkiraan, waase beenin Naftoodu, Waxaa ka mid ahaa Gaaladii kuwo Dhagaysan Akhriska Quraanka lagan yeelay quluubtooda Dabool, Dhagahoodana Culays, Aayad kastooy Arkaanna ma Rumeeyaan, Markay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgaloy Eebe korkisa ha yeelee) ay U yimaaddaanna way la Murmaan iyagoo ku Sheegi Quraanka wararkii Hore, Dadkana way ka reebi Quraanka inay Rumeeyaan iyaguna way ka Fogaan, waxaan Naftooda ahaynna ma halaagaan, mase Kasayaan. Al-Ancaam (22-26).

27. Haddaad aragto Marka la Joojin Gaalada Naarta Korkeeda oy Dhihi Shallaytee Maa nala Celiyo oo aanaan Beenin Aayaadka Eebahanno oo Noqnonno Kuwa Rumeeyey (waxaad arki lahayd arrin Wayn).

28. Wawaase U Muuqday waxay Qari-nayeen horay haddii la Celiyana waxay ku Noqon lahaayeen wixii laga Reebay waana Beenaalayaal.

29. Waxay dhihi wax kale ma jiro ee waannu ku Noolaan Adduunyada Nalamana soo Bixinaayo.

30. Haddaad Aragto Marka la hor Joojiyo Eebahood oo ku Dhaho Miyuuna kan Xaq ahayn, oy Dhahaan waa Xaq Eebaan ku Dhaaranaye oo uu ku dhaho Dhadhamiya Cadaabka Gaalnimadiinna Darteed (Waxaad arki arrin wayn).

Eebe wuxuu ka Warrami Xaalka Gaalada markay Joogaan Qiyaamada, Taasoo ah inay Calaacali oy Dooni in Dib loo Celiyo si ay u Rumeeyaan, waxaase Dhab ah Haddii la Celiyana inay Beenin lahaayeen waana Beenaalayaal, waxayna Sheegan inay iska Noolaan lana soo Bixinaynin, waase la Guulguuli Qiyaamada wuxuuna ku Dhammaan Xaalku in lagu Dhoho Dhadhamiya Cadaabka Gaalni-madiinna Darteed.

Maalinta Qiyaame yeyna Kale Caddaan Xaqa iyo Xumaantu waana Tay wax walba kala Soocmi, Labo Waddana la kala Qaadi Janno iyo Naar. Al-Ancaam (27-30).

31. Waxaa Dhab u Khasaaray Kuwa Beeniyey la Kulanka Eebe markay ugu Timaaddo Saacadda (Qiyaame) si kada ahna waxay Dhahaan Shallaytadanno waxaan ku Gabood fallay Dhexdeeda, waxayna ku Xambaari Dambigooda Dhabarkooda waxaana Xumaanbadan waxay Xambaari.

32. Nolosha Adduunyana ma aha waxaan Ciyaar iyo Madadaalo ahayn Guriga Aakharaana u Khayr roon kuwa Dhawrsan ee Miyeyydaan wax kasayn.

وَلَوْزَرَى إِذْ دُفِقُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَلْتَئِنَانَرْدُ
وَلَا تَكُبَّ بِثَائِتَ رَسَّا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنَينَ

بَلَّ بَدَ الْمُهُمْ مَا كَانُوا يَعْقُلُونَ مِنْ قَبْلٍ وَلَوْرُدُوا الْعَادُوا
لَمَا هُوَ أَعْنَهُ وَلَمْ يَمْلِمْ لَكَبِيُونَ
وَقَالُوا إِنِّي لِأَحْيَانًا الْدُّنْيَا وَمَا أَخْنُ
يَسْتَعْوِذُنَ

وَلَوْزَرَى إِذْ دُفِقُوا عَلَى رَبِّهِمْ قَالَ أَتَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ
فَالْأُولَئِنَ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ
بِمَا كُتُمْ كَفَرُونَ

قَدْ حَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءَ اللَّهِ الْحَقِّ إِذَا جَاءَهُمْ
أَسْعَاهُ بَغْتَةً فَالْأُولَئِنَ نَاعَلَى مَا فَرَّنَا فِيهَا
وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوزَارَهُمْ عَلَى ظُهُورِهِمْ أَلَّا سَاءَ
مَا يَرِدُونَ

وَمَا الْحِيَوَاتُ الْدُّنْيَا إِلَّا لَعْبٌ وَلَهُوَ لَلَّدَّارُ
الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَنْفَعُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

33. Waxaan Ognahay inuu ku Walba-haarin waxay Sheegi Dhab ahaan kuu-ma Beeninayaan Laakiin Daalimiintu Aayaadka Eebe yeeyi.

قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لِيَحْرُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فِي أَنَّهُمْ
لَا يَكُونُونَكَ وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ يَعِيَّنُونَ

اللَّهُ يَعْلَمُ حَوْلَنَا

Eebeheen wuxuu Noo Sheegi Khasaraaha kuwa Beeniya Saacadda Qiyaame intay uga Timaaddo Kado, oo Shalleeytoodaan waxay Faleen ee Xumaa iyago Xambaarsan Dambigoodii, waxaa Sugnaaday in Camalka Xun uu Suuro Xun iyo Suudh Xun ugu Imaan Saaxiibkiis, uuna Dhabarka ka fuuli oo Qiyaamada tagi Isagoo Xambaarsan.

Tan kale nolosha Adduun waa Ciyaar ee Guriga Aakharo yaa u Khayr roon kuwa Xumaanta ka Dhawrsada.

waxaana jirtay in warka Gaaladu walbahaar Galin jirtay Rasuulka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) hase yeeshee Dhab ahaan uma Beenayn Isaga ee waxay diidayeen uun Aayaadka Eebe iyo Xaqa waxaa jirtay inuu Abu Jahal la Kulmay Nabiga Maalin uuna Gacan qaaday markaas lagu Yidhi war ma kaas Leexday yaad gacanqaadi, markaas uu Yidhi: Eebaan ku Dhaartaye waxaan ogahay inuu Nabi Yahay, Laakiin Goormaan Cabdi Manaaf u noqonnay Daba gal.

waxaana jirtay inay Abuu Jahal iyo Abuu Sufyaan iyo Akhnas u kala Dhoomanjireen Dhagaysiga Quraanka. Saasaanaa u Aragtaa say u Khayaamayeen Dadka kale, oo ugu Sheegi jireen Beenta. Al-Ancaam (31-33).

34. Waxaa Dhab loo Beeniyey Ra-suullo kaa Horreeyey waana ku Sam-reen wixii lagu Beeniyey waana la Dhibay intuu uga Yimaaddo Gargaar-kannagu wax bedeli Hadalka Eebana ma jiro, waxaana ku soo Gaadhey Warkii Rasuuladii.

وَلَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِّنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ
مَا كَذَّبُوا وَأُوذِيَّتْ أَنْهُمْ نَصَرُوا وَلَا مُبْدَلٌ
لِكَلْمَدَتِ اللَّهُ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مِّنْ نَّيَّابِ
الْمُرْسَلِينَ

٢١

35. Hadday kugu Waynaatay (Cus-laataay) Jeedsigoodu haddaad karto inaad god ka Yeelato Dhulka ama Sal-laan Samada ood Aayad u keentid (Samee) Hadduu Doono Eebana wuxuu ku kulmin lahaa hanuunka ee ha ka mid noqonin Jaahiliinta.

وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنْ أَسْتَطَعْتَ أَنْ
تَتَبَعَّنِي نَفْعًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سَلَامًا فِي السَّمَاءِ
فَتَأْتِيهِمْ بِنَيَّدِهِ وَلَوْسَاءَ اللَّهُ يَجْعَلُهُمْ عَلَىٰ
الْهُدَىٰ فَلَا تَكُونُنَّ مِنَ الظَّاهِرِينَ

٢٢

36. Waxaa uun Ajibi Ogolaan Xaqa kuwa Maqli, kuwa Dhintayse waxaas soo Bixin Eebe Xaggisaana loo Celin.

إِنَّمَا يَسْتَحِيُّ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمُؤْمِنُونَ يَعْتَمِدُونَ
اللَّهُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

٢٣

37. Waxay Dhaheen maxaa loogu soo Dejin waayey «Mucjisad» Aayad Xagga Eebihiis, waxaad Dhahdaa Eebe

وَقَاتُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّنْ رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ

waa karaa inuu soo Dejiyo Aayad
Badankoodse ma Oga.

عَلَىٰ أَنْ يُنْزَلَ مِائَةً وَلِكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ٣٧

Aayadahan sida Aayado kale oo ku Badan Quraanka waa Samirsii Nabiga iyo Calool adkaysiin, Wuxuna Eebe u Yaboothay Gargaar, Saas darteed waa inuu Nabigu iska Fududeeyo Xaalooda, ILLeen Dhulka Intuu Godad ka Jeexo ama Cirkha Sallaan ugu koro uma keeni karo Aayade, Awooddana Eebaa iska leh Hadduu Doonana wuxuu Dadka ku Kulmin Hanuunka ee ha ka mid Noqoniin Kuwaan wax Ogay Yuu Eebe ku Yidhi, Xaqana waxaa maqla kuwa Qalbigoodu Noolyahay, Gaalo Qalbiga ka Dhimatayse wax ma maqlaan, waxaase loo soo Kulmin Qiyaamaha, Waxayna Codsanjireen in Aayad loo soo Dejiyo, Eebana wuu Karaa soo Dejinteeda Badankoodse wax ma oga. Ibru Cabbaas wuxuu Yidhi: Wuxuu Jeclaa Nabigu in Dadka Dhammaan Xaga Rumeeyaa, Eebaase u warramay inuu Rumeyn uun Ruuxuu Eebe Doono oo Toosiyo. Al-Ancaam (34-37).

38. Wax ku Socda Dhulka ama Shimbir ku Duuli Garbihiisa oo Dhan waa umado Idinla mid ah, waxba kagama aanan tagin Kitaabka, waxaana loo soo Kulmin Dadka Xagga Eebahood.

وَمَنْ دَأْتَوْ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَبَرَ بَطْرَهُ بِحَاجَةٍ
إِلَّا أَمْمَ أَمْثَالُكُمْ مَافَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ
ثُمَّ إِلَيْهِمْ يُمْشِرُونَ

39. Kuwa Beeniyey Aayadkanaga waa DhagaLa'yihii oo Af la'yihii Mugdibayna ku Suganyihiin, cidduu Doono wuu Dhumiyyaa Eebe Tuu Doonana wuxuu Yeelaa Jid Toosan.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا إِنَّا يَنْهَا صُرُورُكُمْ فِي الظُّلْمَاتِ
مَنْ يَسِّئَ اللَّهُ مُصْلِلُهُ وَمَنْ يَسِّئَ اللَّهُ عَلَىٰ صِرَاطِ
مُسْتَقِيمٍ

40. Waaqaa Dhahdaa Bal ka warrama hadduu idii Yimaaddo Cadaabka Eebe ama idii Timaadda Saacaddu (Qiyaame) wax Eebe kasoo hadhay Miyaad Baryeysaan haddaad Runsheegaysaan.

فُلَّأَرَهُ يَتَكَبَّرُكُمْ إِنَّكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوَأَنْكُمْ
السَّاعَةُ أَغَرِّ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

41. Isaga Unbaana Baryeysaan oo Faydi waxaad ka baryeysaan hadduu Doono waadna Halmaamaysaan waxaad la Wadaajinaysaan.

بِلَّا إِيَّاهُ مَدْعُونَ فَيَكْتَسِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ
وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ

Abuurka Eebe waa Badanyahay, Kitaabkiisana wax kasta oo wax Anfaca wuu ku Sheegay, Cid walbana waa la horkeeni Eebe, waxaana Sugnaaday in la Soo Kulmin Xayawaanka oo loo Qisaasi midda Geeska leh tii Seenyada ahayd oy Hardiday, Gaalada Xaqa Diidanna waa wax Dhago la'oo Af la'oo Mugdi ku jira, Cidduu Doonana Eebe wuu Hanuunin, tuu Doonana wuu Dhumin. Marka Gaalada Cadaabka Eebe u Yimaaddo ama Qiyaamadu waxaan Isaga ahayn ma Baryaan, isaga unbaana Fayda Dhibka Hadduu Doono, waana la Halmaami waxa ka soo hadhay oo Adduunka lagu Caabudi Jiray waxna laga dayi Jiray, Saasayna Waajib u tahay in Eebe uun la Caabudo, Sharciigisana la Raaco oo lagu Dhaqmo si Dhab ah, ILLeen isagaa Jidki Liibaanta iyo Guusha ahe, waxa ka soo Hadhayna waa Khasaare. Al-ancaam (38-41).

42. Waxaan u Dirray (Rasuul) Ummado idinka Horreeyey waxaana ku qabanay Dhibaato iyo Cudur intay Barayaan (Eebe).

43. Maa Markuu u Yimaaddo Dhikku ay baryaan (Eebe) Waaase ingagtagay Quluubtoodii wuxuuna u Qurxiyey Shaydaan waxay Falayeen.

44. Markay Halmaameen (Ka Jeedsdeen) wixii lagu Waaniyeey Yaan u Fur-ray Korkooda irridaha wax Kasta Markay ku Farxaan waxaa la Siiyey yaan ku qabannaa kado, Markaasay ahaadaan kuwo Quusta.

45. Waaana la Gooyey Cidhibta Qoomkii Dulmiga Falay Mahadna Eeba iska leh ah Eebaha Caalamka.

ILaaah Ummado Badan oo hore yuu Nabiyo u Diray, kuna qaban jiray Dhibaato iyo Cudur, si ay Eebe u Xusuustaan, waxaase Ingagay Qalbigoodii oo Shaydaanbaa wax u Qurxiyey, markay Xaqii ka Jeedsdeenna waxaa loo Furay wax kasta (oo Shuqliya) markay ku Farxaanna wawa la Siiyey waxaan ku qabannaa Kado Markaasay qustaan, waxaana la Cidhibtitay Gaaladii Mahadna Eeba iska leh, waxaana Habboon in marka Eebe wax ku siiyo aad ku Aqoonsatid oo ku Mahadisid ee ma habboona inaad ku Kibtid ood la Boodboodid.

Xasan Al-Basri wuxuu Yidhi: Ciddii Eebe u Waasicyo Rizqiga oon Ogaan in la Magri, oo la SaSabi waa Midaan wax Garad, ahayn.

Qataadana wuxuu Yidhi: Waxaa la Halaagaa Dadka Markay Kibraan oy Shuqliso Nicmadu oy ku Sirmaan Eebe iyo Nicmadiisa waxaana Saas Noqda Cid Xaqa ka Leexatay. Al-Ancaam (42-45).

46. Waaad Dhahdaa Bal Warrama Hadduu Eebe qabto Maqalkiinna iyo Araggiinna oo Daboolo Quluubiinna waa ILaahe ka soo Hadhay Eebe ee idiin keeni, Day Sidan u Cel-Celinno Aayaadka Markaa say u Jeedsan.

47. Waaad Dhahdaa Bal Warrama hadduu Idiinku Yimaaddo Cadaabka Eebe Kado ama Caddaan miyaa la Hallaagaa waxaan Qoomka Daalimiinta Ahayn.

48. Rasuulada waxaan u Dirraa inay Bishaareeyaan oo Digaan, Ciddii Rumaysa Xaqa oo Wanaajiyi (Camalka) Cabsi iyo Murug midna ma Saarro.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْكُم مِّنْ قَبْلِكَ فَلَمْ يَخْذُنَهُمْ
بِالْأَسْوَاءِ وَالصَّرَاءِ لِعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا تَضَرَّعُوا لَكُمْ فَقَسَطَ
فَلَوْلَمْ يَرَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِرَ لَهُمْ فَتَحَنَّأْ عَلَيْهِمْ
أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرَحُوا مَا أَتَوْا
أَخْدَنَهُمْ بَعْتَهُ فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ

فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ

قُلْ أَرْءَيْتُمْ إِنَّ أَخْذَ اللَّهُ سَمَعَكُمْ وَأَنْصَرَكُمْ وَخَنْمَ
عَلَىٰ قُلُوبِكُمْ مِّنْ أَنَّهُمْ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيُكُمْ بِهِ أَنْظَرَ
كَيْفَ تُنَصِّرُ الْأَيَّتِ تُعَذِّبُهُمْ يَصْدِقُونَ

قُلْ أَرْءَيْتُمْ إِنَّ أَنَّكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةٌ
أَوْجَهَهُ هَلْ يَهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ

وَمَا نَرْسَلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ
ءَامَنَ وَأَصَحَّ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ بَحْرَانُونَ

49. Kuwa Beeniyey Aayaadkanaga waxaa Taaban Cadaab Faasiq Nima-dooda Darteed.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِمَا يَعْلَمُونَ
بِمَا كَانُوا يَسْفَقُونَ

Hadduu Eebe ka Qaado Ruuxa Nicmada, Maqalka ama Aragga ama Qalbiga Daboolo Cidaan Eebe ahayn oo u Keeni karta ma jirto Eebana Xaqqoo soo Cel-Celiyaa si Loogu Waano Qaato, Gaaladuse way ka Jeedsan Xaqa, wax Cadaabka Eebe Celin Karana ma jiro ama Kado ha ku Yimaaddo ama si Cadaanaba, Daalimiinta Umbaana la Halaagi, Rasuluduna waa Bishaareeyayaal Diga, Ciddii Xaqa Rumaysa oo Camalka Wanaajisana Cabsi iyo Murug midna ma Aragto, kuwa Beeniya Aayaadka Eebana waxaa Taaban Cadaab Faasiq nimadooda Darteed, Ujeeddaduna waxaa Weeye in Eebe Cid la Wadaagta Awooda ayna jirin, Xaqlana uu Caddeeyey, Nabiyana Diray, Xaq Beeniyana uu Halaagi. Al-Ancaam (46-49).

50. Wuxaad Dhahdaa Ma Dhahayo waxaa Agtayda ah Khasnadaha Eebe, wuxa Maqanna ma Ogi, mana Dhahayo waxaan ahay Malag, waxaan uun Raaci wixii lay waxyoodo waxaad dhahdaa ma egylhiin Indhoole iyo Arke Miyeydaan Fikirayn.

قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ عِنِّي خَرَائِينَ اللَّهُ وَلَا أَعْلَمُ
الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَيْتُ إِلَيْأَمَا
بُوْحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَلْ سَتَوَى الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ
أَفَلَا تَنْفَكُرُونَ

51. Ugu dig Quraanka kuwa ka Cab-san in loo soo kulmiyo Eebahoohood iya-goona lahayn Sokaydiis Qaraabo iyo Shafeece Midna inay Dhawrsadaan Darteed.

وَأَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُمْشِرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ
لَئِنْ لَّهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٰ وَلَا شَفِيعٌ
لَّهُمَّ يَنْقُونَ

52. Hana Eryin kuwa Baryi Eebahoohood aroor iyo Galabba iyagoo dooni Wajigiisa waxba kaama saarra Xisaabtooda iyana Xisaabtaada Waxba kama Saarra ood eridid ood ka mid noqotid daalimiinta.

وَلَا تُطِرِدُ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ
رُبِّيْدُونَ وَجَهَمُّ مَا عَيَّنَكَ مِنْ حَسَابِهِمْ مَنْ
شَئْ وَمَا مِنْ حَسَابِكَ عَلَيْهِمْ مَنْ شَئْ وَ
فَقْطُرُدُهُمْ فَتَكُونُ مِنَ الظَّالِمِينَ

Wuxuu Eebe faray Nabiga inuu u Sheego Dadka inuusan Hananin Khasnadda Eebe, wuxa maqanna Ogayn, Malagna ahayn, ee uu Raaci uun Xaqa loo Waxyooday, mana Sinnax Indhoole iyo wax arke, Waana in Wax, la fiiryo si Xaqa loo Rumeeyo, Quraanka yuuna Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ugu Digi Jiray dadka ka Cabsan in Eebe loo soo kulmiyo iyagoona Helyn Gargaare iyo Shafeece ka soo Hadhay inay Dhawrsadaan, wuxuuna Eebe ka Reebay Nabiga inuu Eryo kuwa Eebe Caabudi had iyo Jeer iyagoo Dooni Wajigiisa, ILLeen Xisaabtooda Ma saarra Korkiissee, Xisaabtiisana ma Saarra korkoodee, Hadduu Fogeyana uu Noqon mid Xaqa ka Leexday, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waa ka Fogayahay inuu Fogeyo kuwa xaaq Rumeeyey ee waxaa lagu Quusin Gaalada Doonaysa inay isku Dayaan inay kala fogeyeyan Nabiga iyo Mu'miniinta, Aayaduna waxay soo Degtay Mar Nabiga ay la Joogeen Suhayl, Bilaal iyo Camara oo Gaaladii Qureesheed ku Dhaheen Nabiga ma kuwannee Eebe naga Doortay, iska Eri aan ku Raacnee. Al-Ancaam (50-52).

53. Saasaaan isugu Imtixaanay (Dadka) Qaarkood Qaarka kale inay Dha-haan ma kuwanaa Eebe ku Manaystay (Islaamka) Dhexdannada, Miyuusan Eebe ahayn kan og kuwa ku Mahdiya.

54. Markay kuu Yimaadaan kuwa Rumeeyey Aayaadkanaga waxaad Dhahdaa Nabadgalyo Korkiinna ha ahaato, wuxuu Eebe Isasaaray Naxariis, oo ah Ciddii idinka mid ah oo Fasha Xumaan isagoo ka Jaahil ah oo Toobad keena oo wanaajiyaa Eebaa u Dhaafii una Naxariisan.

55. Saasaanu u Kala Bixinaa Aayaadka si ay u Caddaato Jidka Dambii-layaasha.

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بَعْضٍ لَّيَقُولُوا
أَهَؤُلَاءِ مَنْ أَنَّهُ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَبْيَانِ اللَّهِ
يَا عَلَمْ يَا شَدِّيْرِينَ ﴿٥٣﴾

وَلَذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِإِيمَانِنَا فَقُلْ سَلَامٌ
عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ
أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا إِنْجَهَلَهُ شَرَّ تَابَ
مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَانَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ
وَكَذَلِكَ نُعْصِلُ الْأَيَّتِ وَلَنَسْتَيْنَ سَيِّلُ
الْمُجْرِمِينَ ﴿٥٤﴾

Adduunku waa Guri Imtixaan, Dadkana waa laysku Imtixaanay, siday Gaaladii Qureesheed u Xaqiri Jireen, ma kuwanaa Eebe naga Doortay oo Hanuuniyey, Eebaase og Cidda ku Mahdisa, wuxuuna Eebe Faray Nabiga in Hadday u Yimaadaan kuwa Xaqa Rumeeyey u Salaamo, Soona Dhaweyyo, wuxuuna u Yaboohey Ciddii Gafta isagoo Ogayn oo Hadddana Toobad keenta Wanaaganan Fasha in Eebe u Naxariisan una Dambi Dhaafii, Eebana Xaqa wuu qeexay si ay u Cadaato Jidka Dambiliyashu, Gaalada iyo Kuwaan wax kasayn had iyo Jeer waxay Qiimo Dheeraada Siyaan Koolaha, Madaxtinima-daa iyo Carurta, iyagoo qiyasi in Cidda wax haysata ay Mudantahay Hanuunka, Taasina waa Fikrad Xun oo Khalda, Cidda Xoolaha Haysata kama sareeyso kan Saboolka ah, waxaase lagu kala Sareeyaa Akhlaaqda, Wanaag falka, Eebe ka Yaabidda iyo Raacidda Xaqa. Al-Ancaam (53-55).

56. Waaqaaad Dhahdaa waxaa layga Reebay inaan Caabudo waxaad Caabudaysaan oo Eebe ka soo Hadhay, waxaad Dhahdaa Raaci maayo hawadiinna oon Dhumo markaas No-qoninna kuwaan Hanuunsanayn.

57. Waaqaaad Dhahdaa waxaan ku Sugnahay Xujo Eebahay waadna Beeniseen Xaqaas, agtayda ma aha waxaad Dadajisanaysaan, Xukunkana Eebaa iska leh, Xaquauna Xukumi, waana kuu Xukunkiisu Khayr Leeyayah.

58. Waaqaaad Dhahdaa hadduu Yahay agtayda waxaad Dedejisanaysaan (Ciqabta) waxaa la kala Xukumi lahaa Dhexdeenna Eebana waa Ogyahay Daalimiinta.

قُلْ إِنِّي نُهِيَتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ أَهْوَاءُكُمْ قَدْ ضَلَّلْتُ إِذَا
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهَتَّمِينَ ﴿٥٥﴾

قُلْ إِنَّى عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّنْ رَبِّيْ وَكَذَبَتْمِيهِ
مَا عِنْدِيٍّ مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ إِنَّ الْحُكْمَ
إِلَّا لِلَّهِ يَعْلَمُ الْحَقُّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ
قُلْ لَوْأَنَّ عَنِّي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَقُونَيْ
الْأَمْرُ بِيَتَّنِي وَبَيْتَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ
بِالظَّالِمِينَ ﴿٥٦﴾

59. Eebe Agtiisa waxaa ah Furaha wixa maqan wax og oon isaga ahayna ma jiro, wuxuuna Ogyahay waxa Barriga iyo Badda ku Sugan, wixii Caleena oo Dhacdana wuu Ogyahay, Xabbad Masaga ah oo Mugdiga Dhulka ku Sugan iyo wixii Qoyan ama Ingagan waxay ku Suganyihiin Kitaab Cad.

Eebaa Mudan Cibaadada, Gaalada Hawadeeda Ciddii Raacdana way Dhumi, Nabiguna wuxuu ku Suganyahay Xujo Cad oo Eebe,; Gaaladuna way Beeniyeen Xaqii, Nabigana waxaa Saaran Gaadhsii, Eebaana Xaqa Kala Xukuma, Ciqaabna waxaa hanta Eebe, Isagaana og Daalimiinta, Isagaana og waxa ku Maqan,, Barri iyo Badba. Al-Ancaam (56-59).

60. Eebe waa kan idin Oofsada Habeenkii ogna waxaad Fashaan Maalintii Markaasna idin soo Bixiya in la Xukumo Ajal Magacaaban Xaggiisaana laydiin Celin, markaasuu idiinka warrami waxaad Falaysaan.

61. Eebe waa kan ka Sarreeya Addoomadiisa, wuxuuna idii so Diraal Laaliye markuu u Yimaaddo Midkiin Mawduku waxaa Oofsata «Disha» Malaa'igtanada mana Gabood Falaan.

62. Markaasaa loo Celin Dadka Xaga Sayidkooda Xaqa ah isagaana leh Xukunka Dedejiyana Xisaabta.

Eebe waa kan Dadka Oofsada Habeenkii Markay Hurdaan, ogna waxay Fali Maalintii, Muddo Magaabanna Sameeyey, Xagisaana loo Noqon, ugana warrami waxay Faleen, waana kan wax walba u Khushuuco oo ka Sarreeya, Malaa'ig Nafta Qaadana u soo Dira Dadka oon Gabood Falayn, Dadkuna Xaggiisa u Noqon, Sayid Xaq ahna ah, Xukunkana iska leh, Xisaabtiisna Degdegayso. waxaa Sugnaatay in Marka la Dhiman Malaa'igtu u Bishaarayn Nafta Fiican, Canaananna midda Xun, Saas Darteed waa in loo Darbado, Eebana la warsado xaq ku Sugnaan iyo Wanaag. Al-Ancaam (60-62).

63. Waaad Dhahdaa Yaa idinka koriya Mugdiga Barriga iyo Badda ood u Baridaan Isdullayn iyo Qarsoodi, Idinkoo dhihi Hadduu naga koriyo Tan waxaan ka mid Noqonaynaa kuwa Mahadiya.

وَعِنْدَهُمْ مَفَاتِحُ الْعِيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْبَحْرِ وَمَا سَقَطَ مِنْ وَرَقَةٍ
إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَيَّةٌ فِي ظُلْمَتِ الْأَرْضِ
وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَاسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّنْ

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّكُمْ بِأَيْمَانِكُمْ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ
إِنَّهَا مِنْ مَعْصِيمِكُمْ فِيهِ لِيَقْضَى أَجَلُكُمْ
ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ فَمِنْ شَكْرِكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

وَهُوَ الْأَقْاهِرُ فَوْقَ عِصَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً
حَقَّ إِذَا جَاءَهُمْ أَحَدُكُمْ تَوْفِيقَهُ رُسْلًا وَهُمْ
لَا يَفْرِطُونَ

ثُمَّ رُدُوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقُّ أَلَّا هُمْ لَكُمْ
وَهُوَ أَنْعَصُ الْخَيْرِينَ

قُلْ مَنْ يَنْجِيْكُمْ مِّنْ ظُلْمَتِ الْأَرْضِ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ
تَفْهَمُهُ وَخُفْيَةٌ لِّمَنْ أَجَبَنَا مِنْ هَذِهِ
لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ

64. Waxaad Dhahdaa Eebaa idinka Koriya Taas iyo Shiddo Kasta, Mar-kaasaad u Shariigyeeshaan.

65. Waxaad Dhahdaa Eebe waa kan kara inuu idinku soo Daayo Cadaab Korkiinna ama Lugihiienna Hoostooda ama idin qaso (idinka yeelo) Kooxo uu Dhadhansiiyo Qaarkood qaarka kale Dhibkiisa, bal day Sidaan ugu Cadday-naynno Aayaadka inay Kasaan.

قُلْ أَللّٰهُمَّ يَعْلَمُكُمْ مِّنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَتَتْ
شُرُكُونَ ﴿١٦﴾

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَعْلَمَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ
أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ لِلِّسْكَنِ شَيْئًا وَمُنِينَ بَعْضُكُمْ
بِأَسْبَغِهِنَّ أَنْظُرْكُمْ إِذْنَهُنَّ
الَّذِينَ لَمْ يَعْلَمُوهُنَّ ﴿١٧﴾

Eebaa Dadka ka Koriya Mugdiga Barriga iyo Baddaba, oyna Baryaan Dadku inuu ka Koriyo Dhibka, Isagaana ka Koriya Dadka Shiddo oo Dhan, haddana ay u Shariigyeeli, karana inuu Cadaab Korka ama Hoosta kaga soo Daayo, ama Kooxo is Laaya ka Yeelo, Xaqana Caddeeya si wax loo Fahmo, Rasuulkuna (Naxaris iyo Nabadgalo) Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Waxaan warsaday Eebahay Saddex: Waxaan warsaday inuusan Umaddayda ku Halaagin Maanshayn, wuuna i siiyey, waxaana Warsaday inuusan Dexdooda Yeelin Dagaal wuuna li diiday. Waxaa wariyey Muslim. Al-Ancaam (63-65).

66. Waxaa Beeniyey (Quraanka) Qoomkaaggi Isagoo Xaq ah, waxaad Dhahdaa kama ahi Korkiinna Wakiil (ILAaliye).

67. War kasta Meel uu ku Sugnaado yuu leeyahay Waadna Ogaandoontaan.

68. Markaad Aragtaan kuwa dhumban Aayaadkanaga, isaga Jeedso intay ka Dhumbadaan Sheeko kale, hadduu ku Halmaansiyo Shaydaanna ha Fadhiiyin Xusuusta ka Dib Daalimiinta Agtooda.

69. Kuwa Dhawrsoonna Xisaabtooda waxba kaama Saarra Laakiin waa Waano inay Dhawrsadaan.

وَذَنْبَيْهِ قَوْمُكَ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِوَكْلِي ﴿١٨﴾

لِكُلِّ نَبِيٍّ مُّسْتَقْرٍ وَسُوفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾
وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخْرُصُونَ فِي أَيْمَانِهِمْ فَأَعْزِيزُهُمْ
حَتَّىٰ يُخْرُصُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَلَمَّا يُسْتَكِنَ الْشَّيْطَانُ
فَلَا تَنْقُدْ بَعْدَ الْتَّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَاعِلَ الَّذِينَ يَنْقُونَ مِنْ جَسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ
وَلَمْ يَكُنْ ذَكَرَىٰ لَهُمْ يَنْقُونَ ﴿٢١﴾

Quraanka waxaa Beeniyey Gaaladii Makaad isagoo Xaq ah, Nabiguse ILAaliye Qasbi ma ahayn, ILLeen wax kastaba waqtibuu Leeyahay la Ogaandoone, waa in Marka lala Kulmo Cid wax ka Sheegi Quraanka iyo Xaqa aan lala fadhiisan intay iska Dayso Xaalkaas, hadduu Shaydaan ku Halmaansiyyana waa inaan lala sii Fadhiiyin Daalimiinta, Ciddii Dhuntana Xil Kaama Saarra Cidda Dhawrsoon, Waxaa-se laga Rabaa waano iyo wax u Sheegid uun.

Aayaduhuna waxay Caddayn in xagu Muuqdo, Ciddii diida oo Ceebeyn xaqana aan lala Fadhiisan ee laga Fogaado, wax Dhib ahna Kaama Saarra Ciddii Diidda Xaqa, Haddaad Dhawrsato ood Eebe ka Yaabitid. Al-Ancaam (66-69).

70. Iskaga tag Kuwa ka Yeeshay Diintooda Ciyaar iyo Madaddaalo kuna Kadsoomay Nolosha Dhaw Xusuusina intaan laga Abaalmarinin (Loo Xabisin) Nafi waxay kasbatay Iyadoon Lahayn Eebe ka sokow Wali «Sokeeye» iyo Shafeece midna, Hadday isku Furato Furasho oo Dhanna lagama Qaado, Kuwaasu waa kuwa loo Dhiibay (Halaag) waxay kasbadeen Dartiis, waxayna Mudan Cabbid Kulul iyo Cadaab daran, Gaalnimadooda Darteed.

وَدَرَ الَّذِينَ أَخْكَذُوا دِيْنَهُمْ لَعْبًا وَلَهُمْ
وَعَرَّفُهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَدَكَرَهُمْ
أَنْ تُبَسَّلَ نُفُسُّ بِمَا كَسَبُوا لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِ
اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا سَفِيعٌ وَلَمْ يَعْدِلْ كُلُّ عَدْلٍ
لَا يُؤْخَذُ مِنْهُمْ إِلَّا ذُلْكَ الَّذِينَ أَنْبَسُوا إِيمَانَهُمْ
لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ
بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٦﴾

71. Waxaad Dhahdaa ma waxaan Caabudaynaa Eebe ka sokow waxaan na Anfacayn nana Dhibayn oo Dib na-loo Celin (Gaalnimo) inta Eebe Hanuuniyey ka Dib, Sida kan ay ku Wareerisay (Dhumisay) Shayaadiintu Dhulka Isagoo Saaxiibbo ugu Yeedhi Hanuunka leh oo ku Leh noo Kaalay, waxaad Dhahdaa Hanuunka Eebe unbaa Hanuun ah, waxaana Nala Faray inaan u Hogaansanno Eebaha Caalamka.

قُلْ أَنْدَعُوْمِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْعَنُ وَلَا يَصْرُنَا
وَنَرْدُدُ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَنَا اللَّهُ كَذَلِّي
أَسْتَهْوِهُ الْشَّيْطَانُ فِي الْأَرْضِ حِيرَانَ لَهُ
أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَىٰ الْهُدَىٰ أَتَيْنَا قُلْ إِنَّكَ
هُدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهُدَىٰ وَإِنَّمَا نَنْسِلُ
لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧٧﴾

Ciddii Xaqa ka Jeedsata oo Djintisa ka Yeeshay Ciyaar oo Adduunyada Khaladdo waa in layskaga Tago, oon lagu Waqt Seegin, mar haddii loo Caddeeyey Xaqa iyo in Naf walba loo Xidhi Camalkeeda iyadoon Sokeeye iyo Shafeece helayn, wax kastoojy kasbatay, wax is furasha ahna aan laga aqbalayn, waana kuwa loo Ciqaabi Camalkoodii Xumaa Dartiis, Mudanna Cabbid Kulul iyo Cadaab daran, Gaalnimadoodii Xumaa Dartiis, Saas darteed waa in Eebe Kaliya la Caabudo, lagana Leexdo Waddada Shaydaanka Dadka Baadiyeeyaa, oo Hanuunka ka Leexiya. Al-Ancaam (70-71).

72. Oogana Salaadda kana Dhawrsada Eebe waa kan Xaggiisa laydiin soo Kulmine.

وَأَنَّ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَأَتْقُوْهُ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ
خَشِّرُونَ ﴿٧٨﴾

73. Waana kan Eebe u Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Xaq Maalinta uu Dhihi Ahow wuu ahaan (waxaasu) Handalkiisu waa Xaq, wuxuuna Leeyayah Xukunka Maalinta la Afuufi Suurka,

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ وَمَوْعِدُهُ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ
وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَحُ فِي الْصُّورِ عَنِّيْلَمُ الْغَيْبِ
وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَحُ فِي الْصُّورِ عَنِّيْلَمُ الْغَيْبِ

وَالشَّهَدَةُ وَهُوَ النَّكِيرُ الْخَيْرُ

waana Ogyahay wax Maqan (la ar-kayn) iyo waxa Joogaba, waana Falsame Xeel Dheer.

Waxaa la faray inay Hogaansamaan Oogaanna Salaadda, kana Dhawrsadaan Eebe, ILLeen isagaa Xaggiisa loo Kulmine, Eebana waa kan Samooyinka iyo Dhulka Xaq u Abuuray, Wuxuu Amraana Isla markaasba ahaan, Hadalkiisuna Xaq Yahay, Xukunkana Iska leeyahay Maalinta Suurka Qiyaale la Afuufi, Ogyahayna wax kasta, Falna Sanyahay Ogaanshiisuuna Xeel Dheeryahay. Saas darteed waa in loo Darbadaa Maalintaas wayn ee lays Abaal marin, Rasulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Israafil wuxuu Afka Saaray Suurka Wajigisana wuu Leexiyey Isagoo Sugi marka la Fari inuu Afuufo. Waxaa Wariyey (Imaamo Muslim). Al-Ancaam (72-73).

74. Ka Warran markuu ku Yidhi (Nabi) Ibraahim Aabiihiis Aazara ma waxaad ka Yeelan Sanamyo ILaaaho, waxaan kugu Arkaa adiga iyo Qoomkaagaba Baadi Cad.

75. Saasaan u Tusinnay Ibraahim Xu-kunka Samooyinka iyo Dhulka inuu ka Mid Noqdo kuwa Yaqiiniya (Xaqa).

76. Markuu ku Madoobaaday Ha-beenku wuxuu Arkay Xiddig Wuxuuna Yidhi kani ma Eebahaybaa, markuu Dhacay wuxuu Yidhi ma Jecli kuwa Dhaca.

77. Markuu Arkay Dayaxa oo soo Muuqda wuxuu yidhi kani ma Eebahaybaa markuu Dhacay wuxuu Yidhi Hadduusan I hanuunin Eebahay waxaan ka mid Noqon kuwa Dhuma.

78. Markuu Arkay Qorraxda oo soo Muuqata wuxuu Yidhi kani ma Eebahaybaa kanaa wayne, Markay Dhacday wuxuu Yidhi Qoomkayow Bari baan ka ahay waxaad la wadaajinayaan (Eebe).

79. Anugu waxaan u Jeediye Wajigayga Eebaha Abuuray Samooyinka iyo Dhulka anoo Toosan oon ka mid ahayn Gaalada.

Nabi Ibraahim wuxuu u Digay Aabiihiis iyo Qoomkiisiiba, wuxuuna ka Reebay inay Caabudaan Sana-myo, ILLeen Eebaa Nabi Ibraahim Tusiyye Aayaadkiisa inuu ka mid Noqdo kuwa xaqa Yaqiinsan, Wuxuuna Qoomkiisi u Sheegay in Xiddigaha, Dayaxa iyo Qorraxda ayan Mudnayn in la Caabudo, ee Caabuddidda Xaqa ah Eebe kali ah Mudanyahay, wuxuuna u Caddeeyey Qoomkaas inuu Bari ka yahay waxay Caabudi oo Eebe ka soo Hadhay, uuna u Jeedsaday Xagga Eebaha Xaqa ah, ee Abuuray Cirka iyo Dhulka, Taasina waxay ina Tusin ku Sugnaanta Xaqa iyo in Qaraabanimadu tahay Islaamnimda iyo Diinta, waxa ka soo hadhay uusan wax ahayn,

Nabi Ibraahimna wuxuu uga Dan lahaa Xiddigaha, Dayaxa iyo Qorraxda inuu tusiyo Gaalada in waxay Caabudi uusan wax ka jirin, maxaa yeelay wax wax Doorsoomi oo Dhici oo soo Bixi, mase ahayn Nabi Ibraahim mid wax Shakiyey. Al-Ancaam (74-79).

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ مَازِرَ أَتَتْخُذُ أَصْنَامًا
مَا لَهُ إِنْ أَرَيْتَ وَقَمَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلَيَكُونَ مِنَ الظُّورَقِينَ
فَلَمَّا جَاءَنِ عَلَيْهِ الْأَيْلُرَ رَمَ أَنْزَكَ قَالَ هَذَا رَبِّي
فَلَمَّا آفَلَ قَالَ لَا أَجِبُ أَطْلَقَنِ

فَلَمَّا مَرَّ الْقَمَرَ بِأَعْنَاقِ الْأَنْذَارِ فَلَمَّا آفَلَ قَالَ
لَئِنْ لَمْ تَهِدِ فِرْقَةً لَا كُنَّكَ مِنَ الْقَوْمِ
الضَّالِّينَ
فَلَمَّا مَرَّ الْأَسْمَسُ بِأَزْغَةَ قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا
أَكَتْبُرْ فَلَمَّا آفَلَتْ قَالَ يَنْقُومُ إِنِّي بَرِّي مِمَّا
تُشْرِكُونَ

إِنِّي وَجَهْتُ وَجْهِي لِلَّهِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ خَلِقْنِي وَمَا أَنْتَ مِنَ الْمُشَرِّكِينَ

80. Way Ladoodeen Nabi Ibraahim Qoomkiisii, Wuxuuna yidhi ma waxaad igula Doodaysaan Eebe, Isagoo I hanuuniyey, oonan ka Cabsanayn waxaad la Wadaajinaysaan, in Eebahay wax doono Mooyee, Eebahay waa u Waasac (Awoodleeyahay) wax kasto Ogaansho, miyeydaan Xusuusaynayn (wax).

81. Sideen uga Cabsan waxaad la Wadaajiseen, idinkuna aydaan ka Cabsanayn inaad la Wadaajiseen Eebe wuxuusan u soo Dejinin Xujo, ee Labada Kooxood (Muslimka iyo Gaalada) koodee mudan Nabdagalyo Haddaad wax Ogtihiin.

82. Kuwa Xaqa Rumeeyey oon ku Dheehin Iimaankooda Dulmi (Gaali-mo) kuwaasaa Nabdgalyo u Sugnaatay Hanuunsanna.

83. Taasina waa Xujadanadii aan u siinay Ibraahim Qoomkiisa waxaan koryelaa Darajaadka Ciddaan Doonno Eebaanaa waa Falsame Oge ah.

Aayadahan wuxuu Eebe ku Sheegay inay ku Doodeen Nabi Ibraahim iyo Qoomkiisi Xalka Eebe, una Caddeeyey in Eebe Hanuuniyey uuna ka Cabsanayn waxay la Wadaajieen Eebe, ILaahayna ogyahay wax walba, wuxuuna ku Yidhi Sideen uga Cabsan waxaad la wadaajiseen Eebe Idinkuna aydaan ka Cabsanayn inaad Eebe la wadaajiseen wuxuusan Xujo idaanku soo Dejinin, Yaase Mudan Nabdgalyo Labadeenna Qolo haddaad wax Garanaysaan, waxaa Mudan Nabdgalyo oo Hanuun kuwa Rumeeyey Xaqa oon ku Dheehin Iimaankooda Gaalimo, Waana Taas Xujaduu Eebe siiyey Nabi Ibraahim, wuxuuna koryelaa Darajaadka Cidduu doono waana Falsame oge ah, Taasina waxay Tusin in Cidda Xaqa ku Socota mudan yahay Nabdgalyo iyo Hanuun iyo inuusan ka Cabsan waxay ku Cabsi Galin. Al-Ancaam (80-83).

84. Waxaan siinay Isxaaq iyo Yaqquub Dhammaana waan Hanuuninay, Nabi Nuuxna waan Hanuuninay waqtii Hore, waxaana ka mid ah Faraciisii Nabi Daawuud, Sulaymaan, Ayuub, Yuusuf, Muuse iyo Haaruun, Saasaana ku Abaal marinaa Samofalayaasha.

85. Iyo Zakariye, Yaxye, Ciise, ILYaas, Dhammaana waxay ahaayeen kuwo Suubban,

وَحَاجَهُهُ فَوَمَهُ، قَالَ أَتَحْكُمُ فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَيْنَا
وَلَا أَخَافُ مَا تُشَرِّكُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي
شَيْئًا وَسَعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عَلَمًا
أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨١﴾

وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشَرَّكَتُهُمْ وَلَا تَخَافُونَ
أَنْكُمْ أَشَرَّكُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزِلْ بِهِ، عَلَيْكُمْ
سُلْطَانًا فِي الْفَرِيقَيْنِ أَعْلَمُ بِالْآمِنِ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿٨٢﴾
الَّذِينَ أَمْنَوْا وَلَمْ يَلِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ
أُولَئِكَ لَمْ يَمُّلُّمُ الْآمِنُ وَهُمْ مُهَتَّدُونَ ﴿٨٣﴾

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا عَلَيْنَا إِنْ بَهِمَ عَلَى قَوْمٍ نَّرَفَعُ
دَرَجَتِنَا مَنْ شَاءَ إِنْ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلَيْهِمْ ﴿٨٤﴾

وَهَبَنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلَّا
هَدَيْنَا وَنُوحًا هَادِي شَاهِنَ قَبْلَ وَمِنْ دُرَيْتِهِ
دَاؤُودَ وَشَلِيمَنَ وَأَيُوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى
وَهَمْرُونَ وَكَذَّلِكَ شَهِرُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾
وَزَكْرِيَا وَحَمْيَى وَعِيسَى وَإِلَيَّاسَ كُلَّا
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٨٦﴾

86. Iyo Ismaaciil, Alyasac, Yuunus, iyo Luudh, Dhammaana waxaan ka Fadlnay Caalamka.

87. Iyo Aabayaalkood iyo Faracoodii iyo Walaalahood waana Dooranay waana ku Hanuuninay Jidka Toosan.

88. Kaasi waa Hanuunkii Eebe wuxuuna ku Hanuuniyaa Cidduu Doo-no oo ka mid ah Addoomadiisa hadday wax la wadaajiyaa Eebana waxaa ka Buri waxay Fali Jireen.

89. Kuwaasu waa kuwaan siinay Kitabka, Xukunka iyo Nabnimada, Hadday ka Gaaloobaanna Kuwaasu «Gaalada Makaad» waxaan u wakaalanay Qoom aan ka Gaaloobayn, (Muslimiinta).

90. Kuwaas (Nabyada) weeye kuwa Eebe hanuuniyey ee Hanuunkooda ku dayo, waxaadna Dhahdaa Idima war-sanaayo Ujuuro, ee waa uun waanada caalamka.

Halkan wuxuu Eebe ku Sheegi Nicmaduu siiyey Nabyada Gaar ahaan inuu siiyey Nabi Ibraahim ILmo Isagoo wayn, Jidka Toosanna ku Hanuuniyey Dhammaan Nabyada Doortayna Eebe, Eebana uga Digay inay ka Leexdaan Jidka Toosan Haddii kale waxaa Buri Camalkoodii, waxaa Eebe siiyey Kutubo Xukun iyo Nabinimo. Hadday Gaaladu Xaqa Diidaanna wuxuu Eebe Leeyayah Dadaan marna ka Gaaloobaynin, Wana kuwa Nabiyaduu Eebe Hanuuniyey ee ha lagu daydo marba hadduu Eebe Faray Arrintaas, wax Ujooro ahna Nabigu kama Warsanayo Xaqqo Gaadhsintiisa, ee wa uun waanada Caalamka. Al-Ancaam (84-90).

91. Mayna Waynaynin Eebe Waynaantiisa Xaqa ah, Markay Dhe-heen Kuma soo Dejin Eebe Dad waxba, waxaad Dhahdaa yaa soo Dejiyey Kitabkii uu la yimid Nabi Muuse Isagoo iftiin Hanuunna u ah Dadka ood Yee-layseen warqado aad Muujisaan, ood-na qarisaan wax Badan, waxaana lay-din Baray waxaydaan Aqoonin idinka iyo Aabayaalkiin, waxaad Dhahdaa Eebaa (soo Dejiyey) markaas isaga teg Dhumbashadooda iyagoo Ciyaari.

وَإِسْمَاعِيلَ وَآلِيَّسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلَّا

فَضَلَّنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١﴾

وَمِنْ أَبَابِيهِ وَذُرِّيَّتِهِمْ وَالْحَوْنِيمْ وَاجْتَبَيْتُمْ

وَهَدَيْتُهُمْ إِلَى صَرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢﴾

ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عَبْدَهُ

وَلَوْ أَشْرَكُوا الْحِيطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَتَيْنَاهُمُ الْكِتَبَ وَالْحُكْمَ وَالنُّورَةَ

فَإِنْ يَكْتُزُوهَا هُنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَنَدَ وَكَفَّا بِهَا قَوْمًا مَالَيْسُوا

بِهَا كُفَّارِينَ ﴿٤﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فِيهِدَنَاهُمْ أَفَتَدِهُ

فُلَّا أَسْتَلَكُمْ عَيْنَهُ أَجْرًا إِنْ هُوَ

إِلَّا ذِكْرِي لِلْعَلَمِينَ ﴿٥﴾

وَمَا قَدَرُوا اللَّهُ حَقَّ قَدْرِهِ إِذَا قَاتَلُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ

بَشَرٍ مِنْ شَيْءٍ قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَبَ الَّذِي جَاءَ بِهِ

مُؤْسِيُّ بُرُورًا وَهَدَى لِلنَّاسِ مَجْعَلُونَ مَرْطِيبَسَ

بُدُودُهُمْ وَمُخْفِيُّونَ كَثِيرًا وَعَمِّتُمْ مَالَرَقَابَ أَسْتَرَ

وَلَا أَبَا ذُرْهَمْ قِيلَ اللَّهُ ثُمَّ مَذَرَهُمْ فِي حَوَّضِهِ

يَلْعَبُونَ ﴿٦﴾

92. Kanna waa Kitaab aan soo Dejinyo oo Barakaysan, oo Rumayn wixii ka Horreeyey iyo inaad ugu Digtid Maka iyo Dhinacyadeeda, kuwa Rumayn Aakhilo waxay Rumeyn Quraanka Salaaddana way ILaalil.

Aayaddaan hore wuxuu Eebe ku Sheegi inayan Gaaladu Qaddarinin Eebe Mudnaantiisa, markay Dheheen wax Kitaab ah Eebe kuma soo Dejinin Cidna, waxaase La waydiyey yaa soo Dejiyey Tawreeddi Nabi Muuse, oy Yuhuuddu Qiraysay oy Qaarna Muujinayeen Qaarna Qarinyaeen, lana baray, waxayna Aqoon iyaga iyo Aabayaalkood, Kuwaas waa in warkooda layska Dhaafso ha Dabbaasheen Xumaane, Kitaabkha Quraanka ahna waa Kitaab Barakaysan, oo Rumayn Xaqi ka horreeyey si loogu digo Dadka, kuwa Rumeeyey Aakhirana way Rumeen Quraankooda, Salaaddana way ILaalil. Nabigana waxaa loo diray Dadkoo Dhan, Quraankuna waa Digniinta Caalamka oo Dhan. Siduu Nabigu yidhi (Naxarii iyo Nabadgalo) Eebe korkiisa ha yeeleel) waxaa la ii soo Bixiyey Dadka Dhammaantiis. Taasina waxay ku Waajibin Dadkoo dhan inay Rumeeyaa oo Raacaan kuna Dhaqmaan Quraanka iyo Sunada Nabiga. Al-Ancaam (91-92).

93. Yaa ka Dambi Badan Cid ku Been Abuuratay Eebe ama Yidhi waa Lay Waxyooday Isagoon loo Waxyoonin Waxba, iyo Ciddii Dhahda waxaan soo Dejin waa Eebe soo Dejiyey oo kale, Haddaad Aragto markay Daalimiintu Sakaraadka Geerida ku Suganyihii Malaa'igtuna ku Dhihi Iyagoo ku Taagi Gacmaha Bixiya Naftiinna, Maanta waxaa laydinku Abaal marin Cadaab Dulli ah, waxaad ku Dhahayseen Eebe Xaqdarro ood Ahaydeen kuwo Iska Wayneeya Aayaadkiisa (Waxaad arki lahayd wax Wayn).

94. Wuxaad Noogu Timaaddeen Kali Kali Sidaan idiinku Abuuray Markii hore waxaadna kaga Timaaddeen waxaan idinku Nicmaynay Gadaashiiinna mana ku Aragno Agtiinna Shafeecayaalkiinnii, aad Sheegayseen inay Shuruko Yihii, waxaana Go'ay Xidhiidhkiinnii waxaana Dhumay waxaad Sheeganeyseen.

Cid ka Dulmi Badan ma jirto Ruux ku Been Abuurty Eebe ama Sheegatay in loo waxyooday Isagoon waxba loo waxyoonin, ama Sheegatay inuu soo Dejin waa Eebe soo Dejiyey oo kale, waxayse Dhabta Ogaan marka Sakaraadka Geerida u Timaaddo, oo Malaa'igtu Garaacdoo Iyadoo Canaan, Cadaabna ugu Bishaarayn Xaq darraday ku Hadli jireen iyo Isla waynidoodii Darteed, Cid Kastoo is Qaad qaaddana waxay u Eebe u Imaan iyadoo Kali ah, sidii markii hore lagu Abuuray, wax Xoolo ahna ayan Wadanin, wax u Shafeecana uusan Jirin, uuna Go'ay Xidhiidhki iyyaga iyo waxay Caabudi Jireen Eebe ka Sokow. Al-Ancaam (93-94).

وَهَذَا إِكْتَبَ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارِكٌ مُصَدِّقٌ لِّذِيْيَنَ
يَدِيْهِ وَلِتَذَرَّأً أَمَّا الْقُرْآنُ وَمَنْ حَوَّهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ
إِلَيْآخْرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ أَفْرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُولَئِكَ
إِلَيْهِ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِهِ وَمَنْ قَالَ سَأُرْثِلُ مِثْلًا مَا أَنْزَلَ
اللَّهُ وَلَوْ تَرَى إِذَ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ
وَالْمَلَائِكَةُ يَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا
أَنْفُسَهُمْ كُلَّ يَوْمٍ بَخْرُونَ عَذَابَ الْهُنُونِ
بِمَا كُنْتُمْ تَشْوِلُونَ عَلَى اللَّهِ عِزَّ الْحَقِّ
وَكَتَمْتُمْ عَنْهُ اِيمَانَهُ تَسْتَكِبُرُونَ

وَلَقَدْ حِشْتُمُوا فِرْدَى كَمَا حَقَّتْنَكُمْ أَوْلَى مَرْءَةٍ
وَرَكِنْتُمْ مَا حَوَّلْنَكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى
مَعَكُمْ شُفَعَاءَ كُمُّ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ يُنِكُمْ شُرَكَوْا
لَقَدْ تَقْطَعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ
مَا كُنْتُمْ تَرْعُمُونَ

95. Eebaa Jeexa Xabbadda Midhaha ah, iyo Timirta, wuxuuna ka soo Bixiyaa wax Nool wax dhimaad ah, kana soo Bixiyaa wax Dhimaad ah wax Nool, Kaasi waa Eebe ee Xaggee lay-diinka Iili (Xaqa).

96. Eebe waa kan Abuuray Iftiinka kana Yeelay Habeenka Xasil, Qorraxda iyo Dayaxana Xisaab, Taasina waa Maamulka Eebe Adkaada ee og.

97. Eebe waa kan idiin Yeelay Xiddigo inaad ku Toostaan Mugdiga Barriga iyo Badda, waxaan u Caddaynay Aayaadka Ciddii Garan.

١٧ إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبَّ وَالنَّوْعَ مُنْجِ أَنْتَ
مِنَ الْمَيِّتِ وَمُنْجِ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمُ اللَّهُ فَانِّي
تُؤْفِكُونَ

فَالِقُ الْأَصْبَاحَ وَجَعَلَ أَيَّلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ
وَالْفَمْرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْيِيرُ الْمَغِيرِ الْعَلِيمِ

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْئَثْوَمَ لِتَهَدُوا
إِنَّهُ فِي ظُلْمَتِ الْبَرِّ وَالْبَرِّ قَدْ فَصَلَنَا الْأَيْنَتْ لِقَوْمٍ

يَعْلَمُونَ

Eebaa wax Walba Ahaysiyeey, Awooddiisaana wax Walba ku Jiraan, Midhaha soo Bixintooda, Abuuridda waxa Nool, Iftiinka, waxaasoo Dhan waxay ku Jiraan Awoddiisa, Habeenkana wuxuu Eebe ka Yeelay Xasil, Qorraxda iyo Dayaxana Xisaab.

Waxaa Ibnu Abii Xaatim Wariyey in Suhayl ay ku Canaanatay Haweenaydiisu soo Jeedid Badani Habeenki, uuna markaas ku Yidhi: Eebe Habeenka Xasilooni yuu ka Yeelay marka Suhayl laga Reebo, oo marka Janno la Sheega Bato Jacaylkiiisu, marka Naar la sheegana ay Duusho Hurdadiisu. Al-Ancaam (95-97).

98. Eebe waa kan Idinka Abuuray Naf kaliya (Nabi Aadam) Idiinna Yeelay Sugnaansho iyo Hoyosho, waan u Caddaynay Aayaadka Ciddii wax kasi.

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْرِينَ وَجَدَنَةً فَمُسْتَرٌ
وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَلَنَا الْأَيْنَتْ لِقَوْمٍ
يَقْفَهُونَ

وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَنَا بِهِ
بَاتَ كُلُّ شَيْءٍ وَفَأَخْرَجَنَا مِنْهُ حَضِرًا تُخْرِجُ
مِنْهُ حَبَّاً مُتَرَابًا كَبَارًا وَمِنَ التَّحْلِي مِنْ طَلَيْهَا
قَوْنًا دَائِيَّةً وَجَنَتِ مِنْ أَعْنَابِ وَالرَّتْنَوْنَ
وَالرَّمَانَ مُشْتَبِهَ وَغَدَرَ مُشَتَّبِهَ أَنْظَرُوا
إِلَى نَسَرَوْنَ إِذَا أَنْزَلْنَاهُمْ عَلَى فِي ذَلِكُمْ
لَا يَكْنَتْ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

وَجَعَلَ اللَّهُ شُرَكَاءَ الْحِلْنَ وَخَلَقَهُمْ وَحْرَقُوا الْمُرْبَيْنَ

100. Waxay u Yeeleen Gaaladu Eebe Shurako Jinni ah Isagoo Abuuray waxay ku Sheegeen (Been) Eebe Wiilal

yo Gabdho Iyagoon wax Ogayn, waa ka Nasahanyahay Eebe waana ka Sarreeyaa waxay ku Sheegi.

وَبَنَتْ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَكَنَهُ وَتَعَلَّمَ عَمَّا يَصْفُونَ
١٠٣

Eebe waa kan ka Abuuray Dadka Aadam, kuna sugay Uurka Hooyo, iyo Jidhka Ragga, kuna sugay Adduunka una Celin Aakhira, Aayaadkana u Caddeeyey Ciddii wax kasi, Cirkana Roob ka Keenay kuna soo Bixiya Khayraad badan oo Lagu Naafiyo, oo Ciddii Xaqa Rumayn ay ku waano qaadato, Eebahaas yey Gaaladu u Yeeleen kuwo la Wadaaga Cibaadada oo Jinni ah, Isago Abuuray, waxayna ku Sheegeen Carruur Iyagoo Jaahiliin ka ah, Eebana waa ka Dheeryahay waxay ku sheegi, waxaana halkan ka Muuqda Waynida Awoodda Eebe, Naxariistiisa, Caqli Xumada Gaalada iyo xaq Diidnimadooda. Al-Ancaam (98-100).

101. Eebe waa Kan Abuuray Samooyinka iyo Dhulka sideese Ilmo ugu ahaan Isagoon Haweenay lahayn wax walbana Abuuray wax kastana Og.

بِدِيعِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ
وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صِرْجَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ
وَهُوَ يُكْلِلُ شَفَاءَ عَلَيْهِ
١٠٤

102. Kaasi waa Eebihiin isaga mooyee ILaal kale ma jiro wax kastana isagaa Abuuray ee Caabuda wax walbana isaga u Wakil ah (ILAaliya).

ذَلِكُمْ أَنَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَلَقَ كُلَّ
شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكَفِيلٌ
لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَرُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَرَ
وَهُوَ الْأَطِيفُ الْخَيْرُ
١٠٥

103. Ma haleesho Aragti Isagaase Halleela Aragtida (Wuu arkaa Eebe lamase Arko adduunka) Waana wax Oge Xeeldheer.

فَدَجَاءَكُمْ بَصَارُ مِنْ زَيْكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ
وَمَنْ عَمِّيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَنْكُمْ بِحَفِظٍ
١٠٦

104. Waxaa idiin Yimid (Idin soo Gaadhad) Xujooyin Eebihiin ka yimid Ciddii Aragta (ku Hanuunta) Naftiisu umbuu wax u taray Ciddii ka Indho Beeshana Naftisuu Dhibay, anna ma ihi mid idin ILAalin.

وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَتِ وَلِقُولُوا دَرَسْتَ
وَلَنْ يَتَسَمَّهُ لَهُمْ يَعْلَمُونَ
١٠٧

105. Saasaannu u gagadinnaa (Caddaynaa) Aayaadka inay Dhahaan waad Akhrisatay iyo Inaan u Caddayno Ciddii wax Garan.

Eebaa wax walba ahaysiiyey, Cir, Dhul iyo wax kastaba, umana Baahna Carruur iyo Haweeney Illeen isagaa wax walba Abuuraye, wax kastana Oge, Tilmaantaas waxaa Mudan Eebe Isaga Mooyee ILaal kalana ma jiro, ee ha la Caabudo, waana ILAaliya wax kasta, lamana Arko Adduunka Illeen lama Awoodde, Isaguse wuu Arkaa waana wax walba Oge, Dadkana waxaa Xagga Eebe ka soo Gaadhad Xaqq Ciddii ku waano Qaadata waa Isaga, Tii ka Indho Beeshana waa Iyada, Nabiguna ILAaliye uma aha, waana loo Caddeeyey Xaqa, waxaase Jira kuwo ku Sheegi Nabiga inuu Akhristay Quraanka waase kuwa aan wax Ogayn. Al-Ancaam (101-105).

106. Raac Nabiyow waxa lagaaga Waxyooday Xagga Eebehaa ILaaahy mooyee Eebe kalana ma jiro kana Jeed-so Mushrikiinta.

إِنَّمَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لَأَنَّهُ إِلَهٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَأَعِرِّضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٧﴾

107. Hadduu doono Eebe mayna la Wadaajiyeen kaagamana aanaan Yee-lin Ilaakiye Wakiilna kama tihid.

وَتَوَسَّأَهُ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ
حَفِظًا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ﴿١٨﴾

108. Ha Caayina waxay Caabudi oo Eebe ka soo Hadhay oo Markaas iyana Caayaan Eebe Colnimo iyo Cilmila'aan, Saasaan ugu Qurxinay ummad kasto Camalkeeda Xagga Eebe Umbayna Noqoshadoodu tahay wuxuuna uga Warrami waxay Fali Jireen.

وَلَا تُسْبِّحُوا لِلَّهِ بِرِبِّكُمْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَيُسْبِّحُوا اللَّهَ عَدَوُهُمْ يُغَرِّ عَلَيْهِ كَذَلِكَ زَيَّلَ الْكُلُّ أُمَّةً
عَلَاهُمْ شَمِّيلٌ رَّهِيمٌ مَّرِجُّهُمْ فِي نِتْنَهُمْ مِّمَّا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾

Eebe wuxuu u Dardaarmay Rasuulkiisa inuu Raaco waxa Eebe u Waxyooday, Illeen Eebe Mooyee ILaal kale ma Jiree, iyo inuu Isaga Jeedsado Gaalada, wax walbana Awoodda Eebe unbuu ku jiraa, Nabiguna ILaakiye Dadka ma aha.

Tan kale was inaan la Caayin waxay Caabudi oo Markaas iyana Eebe u Caayin Colnimo iyo Jaahilnimo, Illeen Ummad kastaa waxaa loo Qurxiyey Camalkooodee waxaana loo Celin Xagga Eebahood wuxuuuna uga warrami waxay Camal falayeen, waxaa jirtay Gaaladii Qureesh oy Abiidhaalib u Tagreen oo ku Dhaheen ha naloo Daayo ILaaheyadanada, Anaguna aan u daynoon ILaahiisa, Haddii kale waxaan Caayaynaa ILaahey Markaasay soo Degtay Aayaddu, Taasina waxay ku Tusin in si Miyir iyo cay la'aan Eebe loogu Yeedho Dadka'ee Canaan, Cay iyo Hadal Adag- wax tarayn. Al-Ancaam (106-108).

109. Waxay ku Dhaarteen Gaaladii Dhaar Adag, Hadday soo Gaadho Aayadi inay Rumaynayaan, waxaad Dhahdaa Aayaadku waxay Jiraan Eebe Agtiisa, Miyeyse Ogyihiin Hadday Aayaddu soo Gaadho inayna Ru-maynayn.

وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهَدَ أَيْنَهُمْ لِئَنْ جَاءَهُمْ مَا يَرَوْهُ
لَيَوْمَنَّ هَذَا قُلْ إِنَّمَا الْأَيْمَنُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يَشْعُرُكُمْ
أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

110. Wawaannu Gaddin Quluubtooda iyo Araggooda Sidayna u rumayn, Markii horaba waxaana ku Daynaynaa Iyagoo ku Wareersan Xadgudub-kooda.

وَنُقَلِّبُ أَفْتَدُهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ كَمَا أَنَّهُمْ يُؤْمِنُوا بِهِ
أَوْلَى مَرَّةٍ وَنَذِرُهُمْ فِي طَغْيَانِهِمْ يَعْمَلُونَ ﴿٢١﴾

111. Haddaan ku soo Dejinno Malaa'ig oo Dadkii Dhintay la Hadlo oon wax kasta Hortooda ku soo Kulminno, mayna rumeyeen in Eebe doono mooyee, Hase Yeeshee Badankood waa Jaahiliin.

وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْكِتَابَ كَمْ مَهُمْ
الْمُؤْمِنُونَ وَهَرَبُوا عَلَيْهِمْ كُلُّ شَيْءٍ فَبُلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ بَجَاهُونَ

Gaaladu wanaagga kuma Toosaan, waxayna ku Deg degaan Dhaarta Eebe, waxaana Jirtay in Gaaladii Makaad ku Dhaaranjireen in Haddii Eebe Mucjisad soo Dejiyo ay Rumayn, Eebaase Awooddaas leh, Hadday soo Gaadhana ma Rumaynayaan, Markay Xaqa diideen Yuuna Eebe sii ilay Qalbigooda iyo Aragooda, si ay Xumaanta ugu Dhexwareeraan Xaataa Haddii Malaa'ig lagu soo Dejiyo, Dadkii Dhintayna la Hadlo, wax walbana la horkeeno ma Rumaynayaan Xaqa in Eebe Doono Mooyee, Badankooduna waa Jaahiliin.

Taasina waxay ku Tusin Xaqiqada Gaalada iyo Siday uga soo Hor Jeedaan Wanaagga, Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Markay Gaaladu diideen waxa Eebe soo Dejiyey Qalbigoodu kuma sugnaan waxba, wax walbana Waydiideen. Al-Ancaam (109-111).

112. Saasaan ugu Yeellay Nabi Kasta Col Shaydaan Insi iyo Jinniba leh, oo Qaarkood qaarka kale u Waxyoon (Sheegi) Hadal la Dhoob-Dhoobay Dhumin Darteed, Hadduu Eebe Doo-nana mayna Faleen ee Iskaga Tag iyaga iyo waxay Been-Abururan.

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ بَنِي عَدُوٍّ وَشَيَاطِينَ الْأَئِنَّ
وَالْجِنِّ يُوحَى بِعَصْبُهُمْ إِلَى بَعْضٍ رُّحْقَفَ
الْقَوْلُ غُرْغُرًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلَهُ
فَدَرَهُمْ وَمَا يَهْرُونَ

113. Iyo in ay Maqasho Quluubta Ku-waan Rumayn Aakhilo, iyo Inay ka Raalli Noqdaan, iyo inay Kasbadaan waxay Guranyayeen.

وَلَنَصْعَى إِلَيْهِ أَفْعِدُهُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالآخِرَةِ وَلَرَضُوهُ وَلَيَقُولُوْا مَا هُمْ مُفْتَرُونَ

114. Ma Diinta Eebe waxaan ahayn yaan u Dooni Xaakim Isagoo idii so Dejiyey Kitaabka oo la Caddeeyey ku-waan Siinay Kitaabka waxay Ogyiihiin in Quraanka laga soo Dejiyey Xaggaa Eebahaa ee ha Noqonin kuwa Shakiya.

أَفَعِيرَ اللَّهُ أَبْتَغَى حَكْمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ
إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُنْصَلاً وَالَّذِينَ مَا تَهْتَمُمُ
أَلْكِتَبَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنْزَلٌ مِّنْ رَبِّكَ بِالْحِقْوَى
فَلَا تَكُونُنَّ مِنَ الْمُمْتَنَنِ

115. Waxay ku Taam Noqotay Kalimooyinka Eebahaa run iyo Caddaalad wax Badali Kalimooyinka Eebana ma jiro, Eebana waa Maqle og.

وَتَمَتَّ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلٌ
لِكَلِمَتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Nabi kasta wuxuu lahaa Col Insi iyo Jinniba leh, oo wax Isu sheega, Wuxuuna Eebe Faray Nabiga inuu Warka Gaalada Iskaga Fogaaado, Illeen waxay Maqashaa Quluubta Kuwaan Rumayn Xaqa waxa Xune, Eebe waxaan Ahayn ma Mudna in xaakin laga Yeesho, Illeen isagaa soo Dejiyey Kitaabka Quraanka ah oo Cad, Yuhuud iyo Nasaaraana waa Ogyiihiin in Xaggaa Eebahaa looga soo Dejiyey si Xaqa in la Shakiya-na ma Habboona, Sharciga Eebana waa Dhanyahay isagoo Run iyo Caddaalad ah, wax Badali karana ma jiro, Eebana waa Maqle Og.

Saas Darteed waa in Xaqa lagu Toosnaado Shaydaanna laga Digtoonaado Insi iyo Jinba. Waxaa Sugnaaday in Abuukar Warsaday Nabiga (Naxariis iyo Nabdagalyo Eebe korkiisa ha yeelee) In Dadku Shaydaanno leeyayah oo uu Ku Yidhi: Haa. Al-Ancaam (112-115).

116. Haddaad Maqashid waxa Dhulka ku Sugan Badankooda waxay kaa Dhumin Jidka Eebe, mana Raacayaan waaan Malo ahayn waana Beenaa-layaal.

117. Eebahaa yaa og Cidda ka Dhumi Jidkiisa, Isagaana og Cidda Hanuunsan.

118. Ee Cuna waxa Magaca Eebe lagu Xusay Haddaad Aayaadkiisa Rumaynaysaan.

119. Maxaad la Cuni waydeen waxa Magaca Eebe lagu Xusi, Isagoo laydiin Caddeeyey waxa Laydinka Reebay inaad Dhibbantihiin Mooyee, wax Badan waxay ku Dhumin (Dadka) Hawadooda Cilmi darro, Eebahaana waa Ogyahay kuwa Xad-gudba.

Dadka Badankiisu waxay Dhumiyaan Dadka, waaan malo iyo Been ahyna ma Raacaan, Eebana waa ogyahay Cidda Dhuntay iyo Tan Hanuunsan.

Tan kale wuxuu Eebe u Banneeyey Dadka Rumeeyey inay Cunaan waxa Magaca Eebe lagu Xusay, Illeen Eebaa Caddeeyey waxa la Reebay Haddaan Dhibaato Jirin, Dadka Badankiisuna waxbay Dhumiyaan Cilmi Darro, Eebana Isaga og Cidda Hanuunsan.

Aayaduhuna waxay Muujin in laga Digtoonaado Xumaan Farayaasha, Xalaashana la Cunno. Xaaraantana laga Dheeraado. Al-Ancaam (116-119).

120. Ka Taga Dambiga Muuqda iyo Kan Qarsoonba, kuwa Kasbada Dambigana waxaa laga Abaal marin waxay Kasbanayeen.

121. Ha cunina waxaan lagu Xusin Magaca Eebe, illeen waa Xumaane, Shaydaamaduna waxbay u Sheegaan Saaxiibkooda inay idinla murmaan, Haddaad Maqashaanna waxaad Noqonaysaan Gaalo.

122. Cid mayd ahayd oon noolaynay oon u Yeellay Nuur uu ku Dhex socdo

وَإِنْ تُطْعِنْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُصْلَوَكَ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّمَا يَنْدَعُونَ إِلَّا لِأَظْنَانِ وَإِنْ هُمْ
إِلَّا يَخْرُصُونَ

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَصْلِلُ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ
أَعْلَمُ بِالْمُهَتَّدِينَ

فَكُلُّوا مِمَّا ذَرَ كَرَاسِمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِغَایْبَتِهِ
مُؤْمِنِينَ

وَمَا لَكُمْ أَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا ذَرَ كَرَاسِمُ اللَّهِ عَلَيْهِ
وَقَدْ فَصَلَ لَكُمْ مَحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا أَضْطُرْتُمْ
إِلَيْهِ وَإِنَّ كَيْرَالِيُّصُولُونَ يَأْهُوَإِيمَهُ بِغَایْبَتِهِ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ

وَذَرُوا أَظْهَرَ الْأَثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الظَّرِيفَ
يَكْسِبُونَ الْأَثْمَ سَيْجَزُونَ بِمَا كَانُوا يَفْرَغُونَ

وَلَا تَأْكُلُوا مَا لَمْ يُذِكَّرْ كَرَاسِمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ
لَفَسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَيْكُمْ أَنْ أَوْلِيَّاهُمْ
لِيُجَنِّدُوكُمْ وَإِنَّ أَطْعَمُوكُمْ إِنَّكُمْ لَمَشْرِكُونَ

أَوْ مَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَنَنَّهُ وَجَعَلْنَا لَهُ بُوْرًا

Dadka ma lamidbaa mid Mugdi ku Sugan oo ka baxayn, Saasaana loogu Quixiyey Gaalada waxay Falayeen.

يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلْمَتِ
لَا يَسْخَرُ مِنْهَا كَذَلِكَ زُيْنَ لِلْكُفَّارِ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Aayadda hore wuxuu Eebe ku faray in Dambiga Dhammaantiis laga Tago, Mid Muuqdaa iyo mid Qarsoonba, Ciddii Dambi kasbatana waa laga Abaal marin wuxuu kasbaday, Dambina waa waxa laabtaada kiciya ood Necetbahay in Dadku kugu arko, Siduu Nabigu Yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee).

Aayadda kalana waxay Reebi in la Cuno waxaan Magaca Eebe lagu Xusin marka la Gawrici, uuna yahay Jidka Fiican oo laga Baxo, Illeen Shaydaanka yaa wax u Sheega Saaxiibadiis si ay ugula murmaan Muslimiinta, Ciddii warkaas maqaShana oo Raacda waa mid Gaalowday. Yuhuudbaa Nabiga ku Tidhi: — ma waxaan Cunaynaa waxaan Dillay Oynaan Cunayn waxa Eebe Dilay, Markaasay soo degtay Aayaddu,

Tan kah was Tusaale Eebe y Yeelay Cidda Hanuunsan iyo Cidda Dhunsan oo Shabaha Mayd iyo Noole, Illeen midina Nuurbuu ku Socdaa midina Mugdi buu ku Suganyayah uusan ka baxayn, Gaalan waxaa loo Qurxiyey waxa Xun oy Falayaan, Aayaduhuna waxay Muujin in Xumaanta laga Tago, Xalaashana la Cuno, Shaydaankana laga Digtoonaado, Jidka Fiican la Qaado. Al-Ancaam (120-122).

123. Saasaan ugu Yeellay Magaalo kasto Dambiliyaaal waawayn, inay wax ku Dhagraan Dhexdeeda, waxaan Naf-tooda ahayna ma Dhagrayaan mase oge.

124. Markay soo Gaadho aayad waxay Dhahaan Rumayn maynno inta nalooga keeno wixii la siiyey Rasuul-dii Eebe, Ilahay baana og Meejjuu Yee-li Rasuulnimada, waxaana ku Dhici ku-wii Dambaabay Dulli Eebe Agtiisa ah iyo Cadaab Daran waxay Dhagrayeen Darteed.

125. Cidduu Eebe Hanuuniyo wuxuu u Waasiciyaa Laabtiisa Islaamka, Cidduu Doono inuu Dhumiyana wuxuu ka Yeelaa Laabtiisa Cidhiidhi «Dhib» ah sidii Isagoo Kori Samada saasuuna u Yeelaa Eebe Xumaanta korka Kuwaan Rumaynin Xaqa.

Meel kasta waxaa Jooga Dad Xun oo Fasaad ka Shaqueeya, Dagharna Maleega, Xaqana Beeniya Iyagoo Codsan in la Tusiyo Mucjisoojin la mida Kuwii Hore, Awoodda iyo Tasarufkase Eebaa iska leh, waxaana ku Dhici Dambiliyaaasha Dulli iyo Cadaab Daran Dhagartooda Darteed, Eebana Isagaa og Ciddii Dooran iyo Cidduu waxyoon. Cidduu Eebe hanuu la doono Laabtiisu u Waasiciyaa Xaqa, Ciddii Kalana Laabteedu Cidhiidhi ka Yeelaa Sidii Ruux Samada u Koraya, Xumaanna waxay ku dhantahay Kuwaan Rumaynin Xaqa, Nabigana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) waxaa la warsaday Laabta la Waasiciyey, wuxuuna Yidhi: Waa Nuur Eebe ku Tuuro Qalbiga Ruuxa, markaasay Dheheen maxaa lagu garan? Markaasuu Yidhi: Aakhiro oo loo Darbado, Adduunyadoon lagu Khaldamin, iyo Darbasho geeri ka Hor. Al-Ancaam (123-125).

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْبَةٍ أَكْبَرَ
مُجْرِمِهَا لِمَكْرُوْهٖ فِيهَا
وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا يَنْفَسِّهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

وَإِذَا جَاءَهُمْ مَا يَرْغَبُونَ فَأُولُو الْأَنْوَافُ حَتَّىٰ تُؤْنَىٰ
مِثْلَ مَا أُورَقَ رُسْلُ اللَّهِ أَعْلَمُ بِهِتَّ بِعَمَلٍ
رِسَالَتُهُ سَيَصِيبُ الَّذِينَ لَجَرَوْا صَعَارًا
عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ

فَمَنْ يُرِدُ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَسِّحُ صَدَرَهُ لِإِلَاسْلَمِ
وَمَنْ يُرِدُ أَنْ يُضْلِلَهُ يَجْعَلُ صَدَرَهُ ضَيْقًا
رَجَأَ كَمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ
كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ

لَا يُؤْمِنُونَ

126. Wakaas Jidkii Eebahaa oo Too-san Aayaadkana waxaan u Caddaynay Ciddii wax Xusuusan.

127. Waxayna Mudanyihiin Guri Nabdgalyo oo Eebahood Agtiisa ah Isagaana Gargaarahooda ah waxay Camal falayeen Dartiis.

128. Xusuuso Maalintuu Eebe Kulmin Dhammaantood (kuna dhihi) Kulanka Jinniyow waad badsateen (Baa-diyeynta) Insiga waxayna Dhehaan Saaxiibadoo oo Insiga ah Eebahan-now Qaarkanno qaarbuu ku shaqayst Tay waxaana Gaadhnay Ajashaad (Mudadaad) noo Samaysay, wuxuuna ku yidhi Naarbaa Hoyaadkiina ah idinkoo ku Waari Dhexdeeda wuxuu Eebe doono Mooyee, Eebaanaa waa Falsame Oge ah.

129. Saasaana ugu Dirraa Daalimiinta Qaarkood Qaarka kale waxay Kasbanayeen Darteed.

Markuu Eebe Sheegay Jidka Kuwa Dhumay yuu Raaciyej Jidka Toosan ee Xaqa ah, waana u Cadhayay Ciddii Waantoobi, waxaana kuwaas u sugnaaday Guri Nabdgalyo oo Jannada ah, Illeen Xumaaan iyo Balaayoo Dhan yeey ka nabadgashaye, Eebaana Gargaare u ah Camalkooda Dartiis. Markaasuu Eebe Sheegay soo Kulmin Insi iyo Jinniba oy Markaas Sheegi in Midkood kan kale ku Intifaacay intay ka Gaadhaan Muddaduu Eebe u Qabtay, Taasoo ah in Insiga magan gali jiray Jinniga, wuxuuse Eebe ku Xukumay Naaray ku Waari, wuxuu Eebe Doono Mooyee, waxaana Caadi ah in Daalimiinta Qaarkood qaar lagu Diro oo taladiisa uu Gacanta ku dhigo, Taasina waxay ku Tusin in Gaaladu Sokeeye isuyihiin, Siduu Yidhi Qataade: Mu'minku waa Sokeeyaha Mu'minka Meelkastoo Joogaa, Gaafaduna waa Sokeeyaha Gaalka Meel kastoo Joogaan. Al-Ancaam (126-129).

130. Jinni iyo Insiyow Miyuuna idiin Imaanin Rasuuloo Idinka mid ah oo idiinka Warrama Aayaadkayga idiinkana Diga la kulanka Maalintan waxayna Dheheen waan ku Marag fur-ray Naftanada waxaana Dhagartay Nolosha Dhaw, waxayna ku Marag fu-reen Naftooda inay gaalo ahaayeen.

131. Arrintaasna waa Inaan Eebahaa halaagin Magaalo Dulmi Dartiis iydoo Dadkeedu halmaansanyihiin (aan loo digin).

وَهَذَا صَرْطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيمٌ فَقَدْ فَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

لِعَوْمَرِ بْنِ كَوْنَ

لَمْ يَمْدُدْ أَلْسِنَتِهِ عَنْ دِرَبِهِمْ وَهُوَ لِهِمْ

بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَمْنَعُشُرُ الْجِنَّةِ

فَدَأْسَكَتْرُمُ مِنَ الْإِنْسَانِ وَقَالَ أَنْ لِيَأْوُمُ

مِنَ الْإِنْسَانِ رَبِّنَا أَسْتَمْعُ بَعْضَنَا يَأْعُضُ وَلَبَعْنَا

أَجْنَانُ الدُّرْدِيِّ أَجْلَتْ لَنَا قَالَ أَنَّا نَارٌ مَوْنِكُمْ خَلِيلُنَا

فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

وَكَذَلِكَ تُؤْلَى بَعْضُ الظَّالِمِينَ بَعْضًا

بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

يَمْنَعُشُرُ الْجِنَّةِ وَالْإِنْسَانُ الْمُنْيَاتُكُمْ رَسُولُنَا مُكَمْ

يَقْصُونُ عَلَيْكُمْ مَا يَتَقَوْلُ وَيُنْذِرُ وَكُلُّ لَهَاءٍ

يَوْمَكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَى أَنفُسِنَا وَغَيْرَهُمْ

الْحَيَاةُ الْدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا

كَفِيرِينَ

ذَلِكَ أَنَّ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهَلِّكٌ لِّلْقَرْبَى بُطْلَمُ

وَأَهْلُهَا غَافِلُونَ

132. Cid kasta Darajooyin yey Leedahay oo waxay Camal fashay ah Eeba-haana ma ah mid halmaansan waxay Camal Faleen.

133. Eeba-haana waa Hodan Naxriis badan, Hadduu Doono wuu idin Baabi'in idinkuna Bedali Gadaashiin Ciduu Doono siduu idiinka Abuuray Faracii Qoom kale.

134. Waxa laydiin Yaboohi wuu Imaan Eebana Ma daalisaan.

135. Wuxaan Dhaahdaa Qoomkayow ku Camal Fala Sidiinaas, anna waan Camal faliye, waxaadna Ogaan doon-taan Cidday Cidhib Dambe u ahaatee mana Liibaano Daalime.

Aayadahana wuxuu Eebe ku Sheegay in Qiyaamada la Warsan Gaalada Insi iyo Jinniba inuu u Yimid Rasuul u Diga iyo in kale, waxay isku marag fureen inay Timid, waxaase Khayaantay Addunyadii, waxayna isku marag Fureen inay Gaalo ahaayeen, Eebana ma Halaago Dad uusan u soo Dirin Hanuuniye. Cid walbana waxay mudan Darajo waxay kasbatay, Eebana ma halmaamo waxay Fali Daduk. Eebana waa Hodan Naxariista, Cidduu doonana wuu Halaagi oo mid kale ku Badali, wax Eebe Daalin-na ma jiro, Cid walbana ha Fasho waxay Rabto, Daalimna ma Liibaano. Al-Ancaam (130-135).

136. Waxay uga yeeleen Eebe wuxuu Abuuray oo Beero iyo Xoola ah qayb, waxayna Dheheen kan Eebaa iska leh Sheegashadooda kanna waxaa iska leh Shurukadanada (Sanamyada) waxa Sanamyadu ma Gaadho Eebe, waxa Eebana wuxuu Gaadhaa Sanamyadooda waxaa Xun waxay Xukumeen.

137. Saasayna ugu Qurxiyeen in Bandan oo Gaalada ah Dilidda Caruurtooda Shurukadoodu, (Shayaadiintu) inay Halaagaan kana Khaldaan Diintooda, hadduu Eebe Doonana mayna Faleen

وَلِكُلٍّ دَرَجَتٌ مِنَاعَمِلُوا وَمَارِبُكَ
يَعْدِفُ عَمَّا يَمْلُوْنَ

وَرَبُكَ الْعَقِيْدَةُ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَاءُ
يَذْهَبُكُمْ وَيَسْتَخِفُ مِنْ بَعْدِ كُمْ
تَائِشَاءُ كَمَا أَشَاءَكُمْ مِنْ ذُرِيْتَهُ قَوْمٍ

مَا خَرِبَتْ
إِنْ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ وَمَا أَنْتُمْ
يَمْعِزِزُونَ

قُلْ يَنْقُومُ أَعْسَلُوْنَ عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عِقَبَةٌ
الَّذِي إِنَّمَا لَيُنْتَجُ الظَّلِيلُونَ

وَجَعَلَ اللَّهُ مِنَ الدَّارِمَاتِ الْحَرَثَ
وَالْأَنْكَمَ تَصْبِيَّا فَقَالُوا هَذَا يَدِهِ
يَرْتَعِيهِمْ وَهَذَا الشَّرَكَلَيْنَا فَمَا كَانَ
لِشَرَكَلَيْهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ
وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى
شَرَكَلَيْهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

وَكَذَلِكَ زَرَبَ لِكَثِيرٍ مِنْ
الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادَهُمْ
شَرَكَلَيْهِمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِكَلِسُوا

ee Isaga Tag iyaga iyo waxay Been Abuuran.

138. Waxay Dheheen Tan waa Nic-mooleey iyo Beer Reeban oosan ka Quudanayn Cidaan Doonno Mooyee, Sheegashadooda, iyo Nicmoolay la Xarrimay Dhabarkeeda (In la rarto) iyo Nicmoolay aan Magaca Eebe lagu Xusayn, ku Been abuurasho Darteed wuxuu ka Abaal marin Eebe waxay Been Abuuranayeen.

Ayadahanna waa Canaan iyo Guulid Gaaladii Qaybisay Xoolaha iyo Beeraha oo Qaarna Eebe ku Sheegay Qaarna Sanamayada, hadduu waxa Sanamku ku Darmado Kan kalana ay soo Celinayaan, Hadduu kay Eebe ku Sheegeen ku Darmadana Daayaan, waana Xaal Guud ahaan u Xun, waxaa kalooq Sanamayadu u Qurxiyeen Gaalada Dilidda Caruurtooda, lyagoo Xoolana qaar ka reebay inuusan Hilibkooda Cunay cidayna Doonin, Qaarna ay siidaayeen, qaarna aan lagu Gowracayn Magaca Eebe, waxaasuna waa wax Eebe ka Abaal marin oo Beena, ku Tusinna Caqli Xumada Gaalada iyo Garasha darridooda. Al-Ancaam (136-138).

139. Waxay Dheheen Gaaladii waxa ku Jira Uurka Nicmoolaydan waxay Gaar u tahay Raggannaga waxayna ka Reebantahay Haweenkannaga, hadday Bakhti tahayna way wadaagi wuxuu ka Abaal marin Eebe Tilmaantooda, Illeen waa Falsame Oge.

140. Waxaa Dhab u Khasaaray kuwa Dilay Caruurtooda Caqli Xumo Darteed iyo Cilmi la'aan oo Reebay wixii Eebe ku Arzuqay Been abuurasho Eebe Darteed way Dhumeen mana Hanuunsana.

141. Eebe waa kan soo Bixiyey Beero la Dhisay iyo Kuwaan Dhisnayn, iyo Timir, iyo Tallad kala Duwanyayah Cunidiisu, iyo Saytuun, iyo Rumaan isu eg iyo qaaraan isu ekeyn, ka Cuna Midhihiisa (Sakada) Maalinta la goyn, hana Xad Gudbina Eebe ma Jecla kuwa Xadgudbee.

عَلَيْهِمْ دِينُهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَاعَلُوهُ
فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٦﴾

وَقَاتُلُوا هَذِهِ أَنْفَهُمْ وَحَرَثُ حِجَرٍ
لَا يَطْعَمُهُمْ إِلَّا مَنْ شَاءَ إِنْ عَمِّهُمْ
وَأَنْفَهُمْ حَرِّمَتْ ظُلُومُهُمْ وَأَنْفَهُمْ لَا يَذَكُرُونَ
أَسْرَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَغْرِيَاهُمْ سَيِّجِرِيهِمْ
بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

وَقَاتُلُوا مَا فِي بُطُونِهِنَّ هَذِهِ الْأَنْفَهُ
خَالِصَةٌ لِذَكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَرْوَاحِنَا
وَإِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ فِيهِ شَرَكَاءٌ
سَيِّجِرِيهِمْ وَضَفَّهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلَيْهِ ﴿١٣٨﴾

فَدَخَلَرَ الدِّينَ قَاتُلُوا أَزْلَدَهُمْ سَفَهَاءِ يَعْيَرٍ
عَلَيْهِ وَحَرَمُوا مَارِزَفَهُمُ اللَّهُ أَفْرَأَهُمْ عَلَى اللَّهِ
قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهَتَّدِينَ ﴿١٣٩﴾

وَهُوَ الَّذِي أَشَأَ جَنَّتِ مَعْرُوفَتِ وَغَيْرِ
مَعْرُوفَتِ وَأَنْتَخَلَ وَالرَّبِيعُ مُحَنَّفًا أَكْلَهُ
وَالرَّبِيعُ وَالرَّمَادُ مُشَكِّبًا وَغَيْرَ
مُشَكِّبًا كَمُؤْمِنٍ شَرَرَ وَإِذَا أَشْمَرَ وَمَا تَوَأْ
حَقَّهُ يَوْمَ حَسَادَةٍ وَلَا شَرِفُو إِنَّهُ
لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿١٤٠﴾

142. Nicmoolayda waxaa ka mida mid la Rarto, iyo mid kuwa yar yara, ka Cuna waxa Eebe idinku Arzaaqay hana raacina Tallaabooyinka Shaydaanka Illeen waa Colkiinna oo Cade.

وَمِنْ الْأَنْعَمِ حَمُولَةً وَفَرَشَائِكُلُّا
مَمَارِزَقُكُمْ أَللَّهُ وَلَا تَنْتَعِلُوا خُطُوطَ الشَّيْطَانِ
إِنَّمَا لَكُمْ دُعَوْمَيْنِ [١٤]

Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Caanaha waxay u Diidi Jireen Gabdhaha waxayna Siin jireen Wiilasha, hadduu Neefka dhaddiga ah Lab Dhalo way Gawrici Jireen, waxayna Siin Jireen Ragga, Hadduu Dhadig Yahayna way Dayn Jireen, hadduu Bakhti yahayna way Wadaagi Jireen, Markaasuu Eebe ka Reebay Arrintaas, waxaa kale oo uu Yidhi: Haddaad Dooni Inaad Ogaato Jaahilnimadii Carab Akhri waxa ka Sarreeya boqol iyo Soddan Suuradda Ancaam.

Aayadaha kalanu wuxuu Eebe ku Sheegay Nicmooyinka iyo Khayraadka Dhuulka ka soo Baxa, wuxuuna faray in laga Bixiyo Xaqiisa, oon laguna Xad gudbin, Koolahan waxaa ka mid ah kuwo la Rarto iyo kuwo yar yar, waana in Nicmada Eebe si Fiiican loo Cunaa oon lana raacin Waddoooyinka Shaydaanka Illeen waa Colka Dadkee, mana haboona in Nicmada Eebe lagu Kibro ama lagu Xadgudbo. Al-Ancaam (139-142).

143. Waa Siddeed Nooc Labo Ido ah iyo Labo Riyo ah (Lab iyo Dhidig) ma Labada Lab yuu Reebay Eebe Mise La-bada Dhadig mise waxa Uurka kuwa Dhadig ku Jira, noo Warrama cilmi haddaad Run Sheegaysaan.

ثَمَنِيَّةَ أَزْوَاجٍ مِنَ الصَّاحِبَيْنِ
وَمِنْ الْمَعِزَّاثَيْنِ قُلْ إِنَّ الدَّكَرَيْنِ حَرَمٌ
أَمِ الْأَنْثَيْنِ أَمَا أَشَمَّلَتْ عَيْنَهُ أَرْحَامُ
الْأَنْثَيْنِ نَيْعَنِي بِعِلْمٍ إِنْ كُنْتُ صَدِيقَنِ [١٥]

144. Geelana Labo ka mida Lo'dana labo dheh ma labada Lab yuu Eebe reebay mise kuwa Dhadig mise waxa Uurka kuwa Dhadig ku Jira, mise Maragbaad ka ahaydeen markuu idin Faray Eebe Sidaas, Yaase ka Dulmi badan Cid ku Abuuratay Eebe, inuu Dhumiyoo Dadka Cilmi Darro, Eebana ma hanuuniyo Qoom Daalimiina.

وَمِنْ الْإِلَيْلِ أَثْيَنِينَ وَمِنْ الْبَقَرِ أَثْيَنِينَ
إِنَّ الدَّكَرَيْنِ حَرَمٌ أَمِ الْأَنْثَيْنِ أَمَا أَشَمَّلَتْ
عَيْنَهُ أَرْحَامُ الْأَنْثَيْنِ أَمْ كُنْتُ شَهَادَةَ
إِذْ وَصَلَّكُمْ أَللَّهُ بِهِنْذَادَافَعَنْ أَظْلَمِ مَنْ
أَفْرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا لِيُضَلِّ أَنَّاسٍ بِغَيْرِ
عِلْمٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهِدِي أَقْوَمَ الظَّالِمِينَ [١٦]

145. Waxaad Dhahdaa kama helayo waxa laywaxyooday wax ka Reeban Cidda Cuni oon ahayn, Bakhti, Dhiig Butaaci, Hilib Doofaar, Illeen waa Ni-jaaase iyo wax Xun oo lagu Gawracay Magaca Eebe waxaan ahayn, Ruuxii Baahda Dulmi iyo xadgudub la'aan,

قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ حُرْمَةً عَلَى طَاعِيرٍ
يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْسَةً أَوْ دَمًا سَفُوحًا
أَوْ لَحْمَ حِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أَهْلَ
لَعْنَةِ اللَّهِ يَهُ، فَمَنْ أَضْطَرَ عَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادِ فَإِنَّ

Eebahaa wuu u Dambi Dhaafi una Naxariisan. (hadduu baahidaa u Cuno)

رَبَّكَ عَفْوٌ رَحْمَةٌ ١٤٦

ayadaha hore waxay Cadday Jaahilnimadii Carbeed Islaamka ka hor, Markay Xaaraan Yeeleen Koolaha Qaarkood, waxaasi waa Beentooda ay dooni inay Dadka ku Dhumiyaan, Eebana ma toosiyo Daalimiinta, waxaana jiray nin la Dhihi Jiray Camar Binu Luxyi oo Dadka u Horseeday waxyaalaahaas, Dhabtuna waa in Xaaraantu tahay Bakhtiga, Dhiig Butaaci, Hilibka Doofarka, Illeen waa nijaase, iyo wax Xun oo lagu Gowracay Waxaan Magaca Eebe ahayn, waxay Dintu u Reebtay waxaasna waa Xigmad wayn, oo Qaarna Muuqdo Qaarna Qarsoonyahay, wax yaalo kalana waa Jiraan. Al-Ancaam (143-145).

146. Kuwa Yuhuudda ah waxaan ka reebnay wax kastoo Ciddi leh, Lo'da iyo Adhigana waxaan ka reebnay Baruurtooda, waxay Dhabarka ku qaadaaan (Barurta Dhabarka) mooyee, ama Uur ku jirta, ama wixii ku Dheehan Laf, saasaanaa ku Abaal marinay Dulmigooda Dartiis, Runbaana Sheegaynaa.

147. Hadday ku Beeniyaan waxaad dhahdaa Eebihiin waa Naxariis badane lagamana Celiyo Ciqaabtiisa qoomka Dambiliayaasha ah.

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمَنَا كُلَّ ذِي طَهْرٍ
وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْفَنَسِ حَرَمَنَا عَيْتَهُمْ
شُحُومُهُمْ إِلَّا مَا حَمَلْتُ طُهُورُهُمْ
أَوِ الْحَوَابِيَّ أَوْ مَا أَخْلَطَ بِعَظِيمٍ ذَلِكَ
جَزِيلُهُمْ بِسَعِيمٍ وَإِنَّ الصَّدِيقَوْنَ ١٤٧
فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبِّكُمْ ذُرْحَمَةٌ
وَسَعِيَةٌ وَلَا يُرِدُ بِأَسْهَمَ عَنِ الْقَوْمِ

الْمُحْمَدِينَ ١٤٨

Yuhuud way Kibirtay, Markaasaa Eebe ku Ciqaabay inuu ka Xarrimay Hilibka waxa Ciddida leh, sida Geela, Gorayada iyo wixii la mida, sidoo kale waxaa laga Xarrimay Baruurta Lo'da iyo Adhiga, waxa Dhabarka kaga Yaalla, ama Uur ku jirta ku Sugan ama Laf ku Dheehan Mooyee. Saasaanaa loo Ciqaabaa Ciddii Kibirta, Eebana waa Runle, Hadday Yuhuud iyo Gaaladuna Beeniyaan Nabiga, Eebe waa Naxariis badane Ciddii Toobad keenta, Ciqaabtiisa wax ka Celin Dambiliayaasha ma jiro, Yuhuudduna wataasa Khayaamada iyo Xumaanta la Joogtay, Nabiga (Naxariis iyo Nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Eebe ha Naclado Yuhuud wuxuu ka Reebay Baruurta, markaasay Gadeen oo Cuneen lacagtii (Wixii laga Reebay Lacagtisa). Al-Ancaam (146-147).

148. Waxay Odhan kuwii Gaaloobay Hadduu Eebe Doono maanaan Gaalowneen Anaga iyo Aabayowganno, waxna maanaan Xarimneen saasayna u Beeniyeen kuwii ka horreeyey intay ka Dhadhamiyaan Ciqaabtanada, waxaad dhahdaa Agtiinna Cilmi mayahay aad noo soo Bixisaan (Muujisaan) waxaan malo ahayn ma Raacaysaan waxaadna uun tiihin Beenaalayaal,

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكَنَا
وَلَا مَبْا أُونَى وَلَا حَرَمَنَا مِنْ تَقْبِيَّهُ كَذَلِكَ
كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَأْوَبَاسْكَنَا
قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عَلِيٍّ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا
إِنْ تَنْعِيُونَ إِلَّا الْأَظْنَانَ وَإِنْ أَنْتُمْ
إِلَّا تَخْرُصُونَ ١٤٩

149. Wawaad Dhahdaa Eebaa iska leh Xujada Wayn, hadduu doonana wuu idin Hanuunin Dhammaan.

150. Wawaad Dhahdaa keena Markhaatigiinna idin Marag Furi in Eebe Reebay kan (aad Reebteen) hadday Marag Furaan ha marag furina la Jirkooda, hana raacina hawada kuwa Beeniyey aayaadkanaga, kuwaan Rumatayn Aakhiro Iyaguna Eebahood waxbay la simaan.

Aayadahan waxay caddayn Muran iyo waxyaalo ay u Xujaysan wixa Xun oy Fali, iyagoo Sheegi in Eebe arko oo Raallka yahay, waana Xujooyin ay Sheegsheegi oo Qiiimo lahayn, waana male iyo Been raac, Eebease iska leh Xujada iyo Xigmada Dhabta ah Cidduu Doonana Hanuunin, wax Marag ah oy u hayaan Xaalkaasna ma jiro, waana in laga Digtoonaado hawada kuwa Beeniyey Aayaadka Eebe, Kuwaan Aakhiro Rumaynn waxay Eebe la simi waxyaalo kale, cidna Xaq uma leh inay sheegato in Xumaantiisa Eebe ka raallii yahay, Maxaayeeday Eebe Caqlibuu siiyey, jidkana wuu u Caddeeyey, saas darteed waa in Wanaaggal la Raaco Xumaantana laga Leexdo oon sababo loo daydayan, ma jirto sabab loo Cuskan Arrintaas, ee waa un Xumaan iyo Shaydaan. Al-Ancaam (148-150).

151. Wawaad Dhahdaa Kaalaya aan idin Akhriyo waxa Eebe idinka reebaye, waa inaydaan wax la Wadaajin, Labada waalidna waa inaad u samo Fashaan (oydaan Caasiyin) oydaan laynna Caruurtiinna Saboolnimo (Baalhi) Anagaa idinka iyo Iyagaba Arzaaqi, hana u Dhawaanina Xumaanta teeda muuqata iyo Teeda Qarsoonba, hana dilina Naftii Eebe Reebay in Xaq darro lagu Dilo, saasuuna Eebe idin fari inaad wax kastaan.

152. hana u Dhawaanina Koolaha Agoonta si Fiican mooyee intay ka Gaadhaan Xoogooda, Dhammays tirana Miisidda iyo Miisaanka, si Caddalada, laguma kalifo Nafi waxayna karin haddaad hadlaysaanna Caddalad fala, Qaraababa ha ahaadee, oo fiyana Ballanka Eebe, Sidaasaana Eebe idin faray inaad waantoowdaan.

قُلْ فِيلَهُ الْحَجَةُ الْبَلْيَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَنَاكُمْ

أَجْمَعِينَ [١٤]

قُلْ هُلُمْ شُهَدَاءَ كُمْ الَّذِينَ يَشَهِّدُونَ أَنَّ اللَّهَ
حَرَمَ هَذَا إِنْ شَهَدُوا فَلَا تَشَهِّدُ مَعَهُمْ
وَلَا تَنْبِئْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِغَايَتِنَا
وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ

يَعْدُلُونَ [١٥]

قُلْ تَعَاوَنُوا أَتُلْمِّذُ مَاحِرَّ رَبِّكُمْ
عَيْنَكُمْ أَلَا شَرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ
إِحْسَنَتَا وَلَا نَقْلُوْنَا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقِ
نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا نَقْرَبُوا
الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا كَبُرَ
وَلَا نَقْنُلُوا النَّفْسَ أَلَّا حَرَمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
ذَلِكُمْ وَصَنْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَنْقَلُونَ [١٦]

وَلَا نَقْرَبُوا مَالَ الْيَتَمِّ إِلَّا يَأْتِي هِيَ أَحْسَنُ
حَدَّيْلَهُ أَشْدَهُهُ وَأَرْفَأُهُ الْكَبِيرَانَ
إِلَّا قِسْطٌ لَا تُكْلِفُ نَفْسًا إِلَّا وَسَعَهَا
وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدُلُوا وَلَا تَكُونُوا ذَارِيًّا وَعَمِيدًا
اللَّهُ أَوْ فُؤُذْلِكُمْ وَصَنْكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ
نَذَرُكُونَ [١٧]

153. Kaasina waa Jidkayga toosan ee Raaca, hana Raacina Wadiiqaha oo idin la kala Tago (Idinka leexiyo Jidka Eebe) Saasaana Eebe idin faray inaad Dhawsataan.

وَأَنَّ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ
وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَنَفَرَ قَبْكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ
ذَلِكُمْ وَصَنْكُمْ بِهِ لَقَلَّ كُمْ تَنَعُونَ ١٥٣

Ibnu Mascuud wuxuu yidhi : Ciddii Dooni inuu arko dardaarkii Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgaloo Eebe korkiisa ha yeelee) ee korkiisa shabadiisu ku taallay ha Akhriyo Aayadahan.

Ibnu Cabbaasna Wuxuu yidhi : Suuradda Ancaam waxaa ku sugar Aayado Sugan oo Quraanka hooy u ah, wuxuuna, Akhriyey Aayadahan, waxayna ka Digi Aayaduhu Gaalnimo, Waalidka oo la Xumeeyo, Caruurtoobahsi darteed la Laayo, Xumaanta oo loo Dhawaado wax Muuqda iyo wax qarsoon, Naf Xaq darru loo diilo, Xoolaha Agoonta oo loogu Dhawaado Xumaan Isagoona Qaangaadhin, Miisaada iyo Miisaanka oo la Nusqaamiyo, Caddaalad Xumo, Ballanka Eebe oon la Oofin, Jidka Shaydaanka oo la Raaco, waana Aayado la Yaab leh oo Kulmiyey Dardaaran wayn kana Digay Xumaan Badan, Jidka Eebe ee Toosanna waa Jidka Xaqa ah ee Quraanku fari, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgaloo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuu Tusiyye Taasoo Caddayn in Jidka Xaqa ah mid kaliya yahay, Waddooyin badan oo Shaydaan ugu Yeedhina Jiraan, oy Waajibtahay in laga Digtoonaado. Al-Ancaam (151-153).

154. Waxaana Siinnay Nabi Muuse Kitaabkii (Towreed) Annagoo Dhammaystiri waxa wanaagsan, wax walbana Caddayn, Isagoon hanuun iyo Naxariis ah, inay la kulanka Eebahood Rumeeyaan.

ثُمَّ أَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَى الَّذِي
أَخْسَنَ وَنَقْصِيًّا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً
لَعَلَّهُمْ يَلْقَاءُ رَبَّهُمْ يُؤْمِنُونَ ١٥٤

155. Kanna (Quraanku) waa Kitaab aan soo Dejinnay oo Barakaysan, ee Raaca Dhawrsadana in laydiin Naxariisto.

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مَبَارِكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَأَنْقُوْ
لَكُمْ تُرْجُونَ ١٥٥

156. Oydaan Dhihin waxaa uun Kitaab lagu soo Dejiyey Labadii qolo ee naga horreeyey, anaguna ma naqaanno Cilmigoodii.

أَنْ تَقُولُوا إِنَّا أَنْزَلْنَا الْكِتَابَ عَلَى طَالِبِيَتِنَ
مِنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَنِ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ ١٥٦

157. Ama aydaan dhihin haddii Nalagu soo Dejiyo Kitaab waxaan ahaan lahayn kuwo ka hanuunsan iyaga, waxaa idiinka yimid Xujo (Cad) xagga Eebihiin, iyo Hanuun, iyo Naxariis, cid ka dulmi badanna ma jirto mid beenisay Aayaadka Eebe oo ka Jeedsatay,

أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا الْكِتَابَ لَكُنَا أَهْدَى
مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ سِنَةً مِنْ رَبِّكُمْ
وَهُدًى وَرَحْمَةً فَمَنْ أَظْلَمُ مِنْ كَذَّابٍ يَأْكِدُ
اللَّهُ وَصَدَقَ عَنْهُ أَسْتَجْرِيَ اللَّذِينَ يَصْدِقُونَ

عَنْ إِيمَنِنَا سُوءُ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

waxaannu ku Abaal marin kuwa ka
Jeedsada aayaadkanaga Cadaab Xun
Jeedsigooda dartiis.

Halkan Eebe wuxuu ku Sheegay Ammaanta Towreed iyo Kitaabka Quraanka ah ee Barakaysan, oy waajibtahay in la Raaco, lana Dhawrsado si Naxariista Eebe loo Muto, Aayadaha kalana waxay Cad-dayn in Quraanka la soo Dejiyey si aan loo Calaacalin, oon loo Dhihin Kuwii naga Horreeyey waxaa la siiyey Kitaab anagana wax ma naqaanno, ama ayna u Dhihin haddii Kitaab nalagu soo Dejiyo anagaa ka hanuuusanaa lahayn, markaasuu Eebe u Sheegay in Xujo iyo Hanuu Eebe u Yimid iyo Naxariis cid ka Dulmi badanna uusan jirin Ruux Beeniyey Aayaadka Eebe oo ja Keedsaday, waxaana lagu abaal marin Kuwaas Cadaab Xun, Jeedsigooda dartiis. Aayaduhuna waxay caddayn inaan Cidna Xujo u Haysan Beeninta Xaqa Illeen Kitaab Xaq ah oo wax walba Caddeeyey yaa Eebe u soo Dejiyeye, kaasoo Mudan in la Raaco oo lagu Dhaqmo, Looguna Yeedho Wanaagiisa. Al-Ancaam (154-157).

158. Ma waxay Sugayaan inay Eebe iyo Malaa'igta la Kulmaan ama u Yimaaddaan Aayadaha Eebahaa Qaar-kood Maalintay u Imaan Aayadaha Eebahaa qaarkood wax uma tarto Naf rumayn iyadoon horay u Rumayn ama aan ku Kasban iimankeeda Khayr, waxaad Dhahdaa suga Anaguna waa-nu Sugaynaa.

159. Kuwa ku kala tagay Diintooda oo noqday Kooxo, ka mid ma tahid, Amarkoodana Eebe umbaa iska leh markaasuu uga warrami waxay Falayeen.

160. Ciddii la Timaadda Wanaag wuxuu mudan Toban la mid ah Ciddii la Timaadda Xumaanna waxaa laga abaal mariyaa mid la mid ah lamana Dulmiyo.

Halkan wuxuu Eebe ugu Goodiyi Gaalada Xaqa Beenisay Maalintay la Kulmaan Eebe iyo Malaa'igtiisana wax Rumayna oo laga aqballi ma jirto, Haddaan horay xaq loo Rumeyn, ama Khayr horay loo kasban, ha sugeen Gaaladu Muslimiintuna way sugiye, Kuwa ku kala tagay Diintanta Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Waxba kama Dhexeeyo, Amarkoodana Eebaa iska leh, Aayaduna waxay ka Digi KU kala Tagga diinta iyo Iskhilaafka mar hadduu Xaqqu Cadyahay mid kaliyana yahay, waana ka Nabiga lagu Khatimay Nabiyadii horana haysteen. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Haddaan Nabiyada nahay Diintanadu waa mid kaliye, kala Tag, Iskhilaaf, iyo Kooxo Kooxana ma Oggola Diinta Islaamku, Eebe waa Kali Dadkuna wa Addoomadiisa Xaquina waa mid markaas maxaa loo kala Tegi. Tan kale Ciddii Wanaag fasha waa loo Toban Laabi, Xumaantuna waa hal kaliya, cid la Dulminna ma jirto, Taasina waa Naxariista Eebe iyo Fadligiisa uu u Naxariisan Addoomadiisa Illeen waa Naxariistee. Al-Ancaam (158-160).

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيهِمُ الْمَلِكِيَّةُ كَمَا أَوْيَافِ
رِبِّكَ أَوْيَافِ بَعْضِ مَا يَنْتَ رِبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ
مَا يَنْتَ رِبِّكَ لَا يَنْعَفُ عَنْ سَاءِ إِيمَانِهِمْ لَكُنْ مَمْتَ
مِنْ قَبْلُ أَوْكَسَيْتَ فِي إِيمَانِهِمْ خَيْرًا قُلْ أَنْظِرُوا
إِنَّمَا نَنْظَرُونَ

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِيَنَهُمْ وَكَانُوا شَيْعَالَتْتَ
مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ مِنْتَهُمْ
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَنْدَعَرْ أَثْنَاهُ لَهَا وَمَنْ جَاءَ
بِالْسَّيِّئَةِ فَلَا يُنْهَزِي إِلَّا مَثْنَاهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

161. Wuxuu Igu Hanuuniyey Eebahay Jid Toosan Diin Sugan oo Diintii (Nabi) Ibraahim isagoo toosan oon gaalada ka mid ahayn.

قُلْ إِنَّمَا هَذِهِنِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ دِينًا قَمِّا
نِمَّةً إِنَّهُمْ حَنِيفُونَ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

162. Wuxuu Salaaddayda, waxaan Gawrici, Noloshayda iyo Geeridaydaba Eebaa iska leh Eebaha Caalamka ah.

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَسُكُونِي وَحَمْبَانِي وَمَمَّاقِي لَهُ
رَبُّ الْعَالَمَيْنَ

163. Wax la Wadaagana ma jiro, Saasaana lay faray Anigaana ugu horreeyaa Muslimiinta (Ummaddan).

لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَإِنَّا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

164. Wuxuu Dhahdaa ma wax ilaaah ka soo hadhay yaan Eebe ka dooni (Dhigan) Isagoo ILaahay wax walba Eebe u ah, naf kastana waxay kasbato waa uun Korkeeda, Nafna Dambi naf kale ma Qaaddo, Xagga Eebihiin umbaana laydiin Celin, wuxuuna idiinka warrami waxaad isku Diidanaydeen.

قُلْ أَغْيَرَ اللَّهُ أَبْيَغَ رَبِّيْ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكُبِّسْ
كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا لَعَنَّهَا وَلَا يُزُّرُ وَازْرَهُ وَرَدُّ أَخْرَى
مِمَّا إِلَى رِبِّكَ مَرْجِعُكَ فَيُنَسِّكُ
بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْلِفُونَ

165. Eebana waa kan idinka Yeelay kuwo Dhulka u Hadhay, Qaarkiinna qaar ka sara mariyey Darajoojin, inuu idinku Imtixaamo wuxuu idin siiyay, Eebana waa Deg degtaa Ciqaabtiisu waana Dambi Dhaafe Naxariista.

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلِيفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ
بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّتَبْلُوكُمْ
فِي مَا مَاتَكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ
لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

Halkanna wuxuu Eebe faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeel ee) inuu Sheego Inuu ku Toosanyahay Diin Fiican oon Qallooc lahayn, oo ah Diintii Nabi Ibraahimkii Toosnaa, iyo Salaadda Camalka iyo Gawraca, Noloshooda iyo Geeridoodaba Eebe iska leeyahay ee wax lawadaagaas uusan Jirin, Nabiguna waa Imaamka Ummaddan iyo Mu'miniinta oo dhan, waxaan Eebe ahaynna Eebe lagama Dhigto Illeen isagaga wax walba Eebe u ahe. Naf walbana waxay kasbatay iyadaa ka masuula, Nafna Naf kale Dambigeeda ma Qaaddo, Dhammaanna Eebaa loo Noqon, Caddayyna wixii laysku Diidanaa, waana kan inaga yeelay kuwa Camira Dhulka oo ku Noolaada, kalana Duway Dadka oo ka yeelay mid Cilmii leh, Mid Jaahil ah, mid Xoola leh, mid saboola, Mid Eebe ka Yaabi, mid kale iyo wax la mida, Imtixaan Dartiis. Eebana waa Deg degtaa Ciqaabtiisu waana Dambi Dhaafe Naxariista, Suuradduna waxay ku dhammaataay Cabsi galin iyo Rajo galin oo ah sida quraanka ku badan, si aan laysu Illoobin, ama looga Quusanin Naxariista Eebe. Al-Ancaam (161-165).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

1. (Waxay ku Tusin Mucjisada Quraanka).

2. Kani waa Kitaab aannu kuu soo Dejinnay ee yeyna Laabtaada Dhibi (Cidhiidh) ahaan inaad ugu Digto, waana Waanada Mu'miniinta.

3. Raaca waxa Laydiinka soo Dejiyey Xagga Eebe, hana Raacina wax ka soo hadhay oo Awliyo ah (Gargaara ah) ya-raana intaad Waantoo baysaan.

4. Badanaa Intaan Magaalo Halaagnay oo u Timid Ciqaabtanadii iyadoo Jiifta (Habeen) ama Qayluushan (Maalin).

5. Baryadoodu (Qayladooduna) mar-kuu u Yimid halaagganagu ma ahayn waxaan ahayn inay Dhahaan annagaa daalimiin ahayn.

6. Waana Warsanaynaa kuwii loo Diray (Ummadiihii waxay ku Jawaabeen) waana warsanaynaa kuwii la Diray (Rasuulladii inay Gaadhsiyeen).

7. Waana uga Warramaynaa Ogaansho mana aanaan ka Maqnayn.

Kitaabka Quraanka ah waa Kitaab Xaq ah oo Nabiga lagu soo Dejiyey, mana aha inuu Cidhiidhi ku galoo Gaadhsiintiisa, waana Waanada Mu'miniinta, waana in la Raaco Quraankan Eebe soo Dejiyey, mana aha in la Raaco Xukun Eebe Xukunkiisa ka soo hadhay, wax waano qaadanna waa yar yahay. Imisaad la halaagay Magaaloo Goor Habeeba ama Maalin, Markaasna ku Qaylyeen inay Daalimiin ahaayeen, Eebana wuu warsan Umadaha waxay ugu Jawaabeen Nabiyada, Rasuulladana waxaa la warsan inay Gaadhsiyeen Xaqii, Eebana wax walba waa Ogyahay wax ka Qarsoonna ma jiro Illeen Eebe inagama maqnee, Rasuulkanaa (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dhammaantiin waxaad tiihin ILaaliye Dhammaantiinna waa laydin warsan. Al-Acraaf (1-7).

8. Miisaanku waa Xaq Maalintaas (Qiyaamada) Cidday Cuslaato Miisaankiisa (Fiican) Kuwaasu waa uun kuwa Liibaanay.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْمَصَّ

كَتَبَ اللَّهُ أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ فَلَا يَكُنُونَ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ
لِتُنذِرَ بِهِ وَذَكْرُهُ لِلْمُؤْمِنِينَ ۝

أَتَيْعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ رِزْقٍ كُوْنُوا تَنْسِيْعًا
مِنْ دُونِهِ أَفَلَا يَأْتِي أَفْلَامٌ فَلِيَلَا مَا نَذَّرْنَا ۝

وَكَمْ مِنْ قَرِيبَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بِأَسْبَابِنَا
أَرْهَمُهُمْ فَإِلَيْهُمْ ۝

فَمَا كَانَ دَعْوَتُهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بِأَسْبَابِنَا لَا إِنْ قَاتُوا
إِنَّا كُنَّا ظَلَمِيْنَ ۝

فَلَنَسْكُنَنَ الْأَرْضَ أَرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْكُنَ
الْمَرْسَلِيْنَ ۝

فَلَنَخْصُمَنَ عَلَيْهِمْ سَعْيًّا وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ۝

وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ مَنْ ثَقَلَتْ مَوَازِيْنُهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝

9. Cidduu Fududaado Miisaankiisuna kuwaasuna waa kuwa Khasaariyey Naftooda Dulmigay ku Falayeen Aayaadkanaga Dartiis.

10. Waxaan idin Makaninay Dhulka waxaana idiinka Yeellay Meel lagu Noolaado, waxaase yar Intaad Shukriyeysaan.

11. Waan idin Abuurray (Nabi Aadan) waana idin Suuraynay, markaa-saan ku nidhi Malaa'igta u Sujuuda (Nabi) Aadam (Salaan) wayna Sujuudeen, Iblisiis ma ahayn kuwa Sujuuda.

12. Wuxuu Yidhi (Eebe) maxaa kaa reebay inaad Sujuuddo markaan ku farray, wuxuu Yidhi anaa ka Khayr roon, waxaad iga Abuurtay Dab isagana waxaad ka Abuurtay Dhoobo.

Eebe waa Caadil, wuxuuna oogi Qiyaamada Miisaan Xaq ah, Ciddii khayrkeedu badnaadana waa Liibaantay, tii Khayrkeedu Yaraadana way Khasaartay Isagaana Dulmi falay, markaasuu Eebe Xusuusiyey Addoomadiisa siduu ugu Nicmeeyey, Dhulkana ugu Sugay una Makaniyey, wayse Shukri yaryihiin, markaasuu hadana Xusuusiyey siduu u Sharifay Aabahood Nabi Aadam, Malaa'igtna u faray inay Qaddariso, wayna Yeeleen oo Faleen wuxuu Eebe faray, Iblisiis isagu wuu Diiday inuu wayneeyo Nabi Aadam, wuuna Xasday wuxuuna Sheegay inuu isagu ka Fiicanayahay, Illeen Dabbaa laga Abuuray, Nabi Aadamma Dhoobee, waana Qiyaas beena oo Xun.

Cid kastoo Nasab, Dhalasho, iyo Asal si Xun ugu Faanta oo Xaqa ku Diidana Iblisbaa Bare iyo Hogaamiye u ah, Dadkuna waxay ku kala Fiicanayhiin Eebe ka Yaabid, Wanaagga, Sharafta iyo Akhlaaqda Fiican ee wax tarka ah Mase aha waxaan ahay Hebel. Al-Acraaf (8-12).

13. Wuxuu Yidhi (Eebe) ka Daga Xaggeeda (Jannada) Xaq uma lehid inaad isku Dhex Kibriside, Bax waxaad ka mid tahay kuwa Dullaysane.

14. Wuxuu Yidhi ii sug tan iyo Maalinta la soo Bixin.

15. Wuxuu Yidhi (Eebe) waxaad ka mid tahay kuwa la sugi.

16. Wuxuu Yidhi Ibaadiyeyntaada Darteed waxaan u Fadhiisan Jidkaaga Toosan (waan Dhumin).

وَمَنْ حَفِظَ مَوْزِينَهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ حَسِيرُوا
أَنفُسُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١﴾

وَلَقَدْ سَكَنَتُكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا
مَعِيشًا قَلِيلًا مَا نَشَكُرُونَ ﴿٢﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَرْنَاكُمْ ثُمَّ قَاتَلَنَا الْمُكَبِّكَةَ
أَسْجَدُوا لِإِدَمَ فَسَجَدُوا إِلَى إِبْرِيلِيسَ
لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٣﴾

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَا تَسْجُدُ إِذْ أَمْرَنَاكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ
خَلَقْنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتُهُ مِنْ طِينٍ ﴿٤﴾

قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ
فِيهَا فَأَخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿٥﴾

قَالَ أَنْظُرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْشِّرُونَ ﴿٦﴾

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٧﴾

قَالَ فِيمَا أَغْوَيْتَنِي لَقَدْ دَهَّلْتَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ

17. Waxaana kaga iman hortooda, Gadaashooda, Midigta iyo Bidixda mana helaysid badankooda oo Shugriyi.
  18. Wuxuu Yidhi Eebe ka bax Xaggeeda adoo Caayan oo la Dheereeyey, Ciddii ku raacdana waxaa laga Buixin Jahannamo Dhammaantiin.

وَعَنْ شَاعِلِهِمْ وَلَا يَجِدُ أَكْرَهُمْ شَكِيرٌ
١٧

لَا تَلِأْنَانَ جَهَنَّمَ وَنَكُمْ أَجَعِينَ
 ١٨

Eebe wuxuu Amray Iblis inuu ka Baxo Jannada Eebe agteeda, Illeen kuma Habboona Eebe agtiisa isku Kibrine, wuxuuna faray inuu baxo Isagoo Dullaysan, wuxuuse Eebe Warsaday in la Sugo tan iyo Qiyaamada, wuxuuna u Ballanqaaday in la Sugi tan iyo Maalintaas, wuxuuna ku Dhaartay Iblis inuu Dhumiyo Dadka kana Leexiyo Jidka Toosan, Dhan walbana uga imaan, una qurxin adduunka, wuxuuna Eebe ugu Jawaabay Bax Adoo Ceeb leh oo Caayan lana Fogeeyey, Jannahamana laydinka Buixin adiga iyo inta ku Raacdaba.

Iblisna saasun Col ugu yahay Dadka ayna Waajibtahay in laga Digtoonaado. Rasuulkuna (Naxarii iyo Nabadgalyo Ebey korkiisa ha yeel ee) Wuxuu Yidhi: Shaydaan wuxuu in Fadhiistay Dadka Jidka wuxuu na ka Reebay Islaamidda. Hijrada, iyo Jahaadka wayna Khilaafeen oo Faleen Khayrkii Ciddii saas Yeesha oo si kasta u Dhimata Jannadda Gali. Waxaanaha warriyey Imaamu Axmed. Al-Aqraaf (13-18).

19. Nabi Aadamow Dega Adiga iyo Haweenaydaadu Jannada, kana Cuna Meejaad Doontaan, hana u Dhawaani-na Geedkan, ood Noqotaan Daalimiin.

وَيَقَادُمْ أَسْكُنْ أَنْتَ وَرَجُوكَ الْجَهَةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ
شَتَّمَا وَلَا نَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ١١

20. Waxaana Waswaasiyey Shaydaan, inuu ka Muujiyo Xagooda wixii laga Asturay oo Cawradooda ah, wuxuuna Yidhi wuxuu idinka Reebay Eebe Geedkan inaydaan Noqonin Malaa'ig, ama aydaan Waarin.

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَنُ لِيُبَدِّي لَهُمَا مَا دُرِيَ
عَنْهُمَا إِنْ سَوَّعَتْهُمَا وَقَالَ مَا نَهَنَّكُمْ أَرِنَا كُمَا
عَنْ هَذِهِ الْشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مُلْكِيْنَ أَوْ تَكُونَا
مِنَ الْخَلِيلِينَ

21. Wuxuuna ugu Dhaartay inaan
idiin ahay Naseex.

وَقَاسِمُهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَيْلَنَ النَّصِحَّيْنَ

22. Wuuna soo Dejiyey Dhagar Dar-teeed, markay Dhadhamiyeen Geedka waxaa u Muuqday Xumaantooda waxayna ahaayeen kuwo isku Dhadha-jiya Caleenta Jannada waxaana u Yeedhay Eebahood Miyaanan idinka reebin Geedan, oonan Idinku odhan Shaydaanku wuxuu idii yahay Col Cad.

فَلَمَّا يُغْرِي وَفَلَمَّا دَافَقَ الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا
 سَوْءَةٌ هُمَا وَطَلْقَا يَنْصَفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
 وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَّا يَأْكُلَا عَنْ تِلْكَاهُ
 الشَّجَرَةِ وَأَقْلَلَ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَنَ لِكُمَا دَاعِدٌ وَّمُنِينٌ ٦٦

23. Waxayna Dheheen Eebow waxaan Dulminay Naftanada Haddaa-dan noo Dambi Dhaafin oodan noo Naxariisanna waxaan ahaanaynaa kuwo Khasaaray.

فَالْأَرْضَ بَاتَلَتْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَّرْتَعْفِرُ لَنَا وَرَمَحْنَا

لَكُونَنَّ مِنَ الْخَسِيرِينَ ﴿٢٣﴾

ILaaheen wuxuu ina Xusuusin siduu ugu Nicmeeeyey Adam iyo Xaawo Janadana u Dejiyey una ban-neeyey inay Nicmadeeda Cunaan marka laga Reebo hal Geed, waxaase Xasday Shaydaan, Wuuna Khayaamay isagoo u Dhaartay inuu Nasteex u Yahay, markay Geedkii wax ka Cuneenah Darajadii ka Dhacday, Cawradiina Muuqatay, Eebana Xusuusiyey inuu Shaydaan uga Digay una Caddeeyey inuu Col idhiin yahay, markaasay Calaacaleen oo Qirteen Gafkoodii Eebana Naxariis warsadeen, Taasina waxay ku Tusin Tabar yarida Dadka iyo Khaldami ogiddiisa, iyo wax badso Jacaylka inkastoo loo Nicmeeyo, iyo Colnimada Iblis iyo Khayaamadiisa, iyo in laga Digtoonaado Cid kasta oo Nasteex iska Dhigi haba Dhaartee, Illeen Cid kastoo Dhaararatay Run ma sheegaysee, iyo in Dambigu Ceebta Muujin, Kuna Khashifi, waasee in Eebe la Magan galo, laguna Xidhnaado. Al-Acraaf (19-23).

24. Wuxuu Yidhi Eebe ka dega Qaar-kiin Qaarbuu Col u yahaye, waxaana Dhulka idiinku Sugan Nagaadi iyo Raaxo tan iyo Muddo.

قَالَ أَهْمِطُوا بَعْضُكُمْ لِيَعْصِي عَدُوًّا

وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْقَرٌ وَمُتَنَعٌ إِلَى حِينٍ ﴿٢٤﴾

25. Wuxuuna Yidhi Eebe Dhixdii-saad ku Noolaanaysaan Dhixdiisaana ku Dhimanaysaan Xaggiisaana laydin-ka soo Bixin.

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُنَ وَمِنْهَا

خَرْجُونَ ﴿٢٥﴾

26. Banii Aadamow waxaan idiiin soo Dejinay Dhar Astura Xumaantiinna (Cawrada) iyo Labbis (Xarago) Dhar-ka Dhawrsashada yaase Khayr roon, Kaasina waa Aayaadka Eebe inay Dadku wax Xusuustaan.

يَسَعِيَ مَادَمَ فَذَلِكَنَا عَيْتُكُلِّي سَايُورِي سَوَاءٌ تَكُنْ
وَرِدْشَاوِيْا مُّلْقُوْيَ ذَلِكَ خَيْرٌ

ذَلِكَ مِنْ مَا يَنْتَهِ اللَّهُ عَلَّمَهُ يَدْكُرُونَ ﴿٢٦﴾

27. Banii Aadamow Yuusan idin Fid-nayn Shaydaan siduu uga soo Bixiyey Labadiinii Waalid Jannada, isagoo ka siibi Dharkoodii inuu Tusiyo Xumaantooda (Cawrada) wuu idin Arkaa isaga iyo Colkiisu idinkuse ma aragtaan,

يَسَعِيَ مَادَمَ لَا يَنْتَهِنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ
أَبْوَيْكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ بِنَعْ عَنْهُمَا لِيَأْسِمَهَا لِيَرْبِعُهُمَا
سَوَاءٌ تَهْمَمْ إِنَّمَّا يَرْكِمُ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيَّاتِ

waxaana uga Yeelay Shaydaanka So-keeyaa kuwaan Rumeynin Xaqa.

لَا تَرَوْهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطَيْنَ أُولَيَّةً

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

Wuxuu faray Eebe inay ka Baxaan Jannada iyagoo qaarkood qaar Col u Yahay, Iyagoo Dhulka ku Nagaan tan iyo Muddo, oy kuna Noolaan Dhexdiisa kuna Dhiman lagana soo Bixin, markaasuu Eebe uga warramay Dadka wuxuu ugu Nicmeeyey oo Dhar ay isku Asturaana iyo mid Xarrago, waxaase ka Khayr roon Dhawsooniida si ay u Xusuustaan, wuxuu uga Digay inuu Fidmeeyo Shaydaanku siduu Waalidkood Adam iyo Xaawa uga saaray Janada, isagoo ka Siib Dharkoodii, waxaana jira inuu Shaydaanku u Jeedo Dadka iyaguse ayan arkayn, Shaydaankuna wuxuu Saaxiib la yahay kuwaan Rumatayn Xaqa. Waxayna Aayaduhu Caddayn siduu Shaydaan Dadka Col ugu yahay, iyo inay ka Digtoonaadaan, iyo inay Xusuustaan sida Eebe u Arrad Bixiyey uguna soo Dejiyey Dhar ay isku Asturaan, Wuxaase Muuqda in Dadka qaarkiis Jecelyahay isqaawinta, sida kuwa Dharka Gaabsaday iyo kuwa Xidhay Dharka Khafiifka ah ee aan wax asturayn, Taasoo ku tusin inta Diiday Shukriga Nicmada Eebe. Al-Acraaf (24-27).

28. Markay Falaan Xumaanna waxay Dhahaan waxaan ka Hellay Aabayaalkanno Eebaana na faray iyada, waxaad Dhahdaa Eebe ma faro Xumaan ma waxaad ku Dhahaysaan Eebe waxayaan Ogayne.

وَإِذَا فَعَلُوا فَجَحَشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا أَبَاهَنَا
وَاللَّهُ أَمْرَنَا بِهَا فَقُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ
أَنْقُلُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَآتَعْلَمُونَ

﴿٢٨﴾

29. Wuxaad Dhahdaa wuxuu faraa Eebe Cadaaladda iyo inaad u Jeedisaaan Wajijiinna (Xagiisa) Masaajidkasta Agtiisa, baryana idinkoo u kaliyeeli Diinta siduu idinku Billaabay Yaad ku soo Noqonaysaan.

قُلْ أَمْرَرِي بِالْقِسْطِ وَأَقِمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ
كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْصِسِينَ لَهُ الَّذِينَ
كَمَابَدَّا كُمْ تَعُودُونَ

﴿٢٩﴾

30. Koox wuu Hanuuniyey, Kooxna waxaa ku sugnaaday korkooda Baadi, maxaayelay waxay ka Yeesheen Shayaadiinta Awliyo, waxayna u Malayn inay hanuunsanyihiin.

فِرِيقًا هَدَى وَفِرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَصْلَانَ لِئَنَّهُمْ
أَنْهَذُوا الشَّيْطَيْنَ أُولَيَّةً مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَيَخْسِبُونَ أَنَّهُمْ مُهَمَّدُونَ

﴿٣٠﴾

Waxaana wax lala yaaba ah in Markay Gaaladu Xumaan falaan Sheegaan inay Aabayaalkood ka soo gaadheen, Eebana faray Sidaas, Eebase ma faro Xumaan, mana habboona in Eebe lagu been abuerto. Eebese wuxuu Faraa Cadaaladda, Salaad Dar Eebe ah, waxaana jirta inuu Eebe Dadka u soo Celin siduu ku Billaabay, Eebe wuxuu hanuuniyaa qaar, qaarna way dhumaan, Maxaa yeelay Shaydaan yey Sookeeye ka Yeesheen Eebe ka sokow iyagoo isu Malayn inay Hanuunsanyihiin, mana habboona in Cidna Xumaanta lagu Raaco ama Aabba ha ahaado ama Cid kale ha ahaatee, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nadabgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dadow waxaa laydiin soo Kulmin Eebe Idinkoo Kaba'la', Qaawan, oon Gudnayn, Eebaa Yidhi: Saan ku Billownay yaan ku so Celinaynaa (Bukhaari iyo Muslim). Al-Acraaf (28-30).

31. Banii Aadamow qaata Quruxdiinna (Dharka) Masaajid kasta agtiisa, Cuna oo Cabbana hana xad gudbina Illeen Eebe ma Jecla kuwa xadgudubee.

32. Waaqadaa Dhahdaa yaa Reebay Quruxdii Eebe u soo Bixiyey Addoomadiisa, iyo Wanaagga Rizqiga ah, waxaad Dhahdaa waxaa iska leh kuwa Rumeeyey Nolosha Adduunyo Dhexdeeda, Gaarna u tahay Maalinta Qiyaame, saasaana ugu Caddaynay Aayaadkanaga Ciddii wax Og.

33. Waaqadaa dhahdaa wuxuu uun Xarimay Eebahay waxa Xun kan Muuqda iyo ka Qarsoonba, iyo Dambiga, iyo Xad Gudub Xaq darro iyo inaad la wadaajisaan Eebe wuxuusan Xujo u soo Dejinin, iyo inaad ku Sheegtaan Eebe waxaydaan Ogayn «Xaqnimadiisa».

Waa in Cawrada la Asturo Marka la Cibaadaysan iyo mar walba, waxna la Cuno lana Cabbo Isagoon la Xadgudbayn, Illeen Eebe ma Jecla kuwa Xadgudbee, cid Xarrimi kartana ma jirto Quruxda iyo Wanaaga Rizqiga ah ee Eebe u soo Saaray Dadka, Wanaaga way mudantahay Mu'miniinta Adduunka, Gaarbayna u tahay Qiyaamada Saasuuna Eebe ugu Caddeeyay aayaadkiisa Ciddii wax kasi, Eebe wuxuu Xarriima Xumaanta mid Muuqata iyo mid qarsoonba iyo Dambiga, iyo Dulmiga Xaq Darro iyo in Eebe lala wadaajijo waxaan Xujo lahayn iyo in Lagu sheego Eebe waxaan loo Cilmil lahayn. Aayaduhuna waxay ku Tusin in Wanaagana la falo Xumaantana laga Fogaado. Al-Acraaf (31-33).

34. Ummadkasta waxaa u sugnaaday Ajal (Muddo) markay Timaaddo Ajashuna kama dibmaraan Saacad kamana hor maraan.

35. Banii Aadamow hadday idiin yimaadaan Rasuullo idinka mida oo idiinka warraama Aayaadkayga Ciddiise Dhawrsata oo Wanaag Fasha, Cabsi ma Saarra mana Walbahaaraan.

36. Kuwa Beeniyyey Aayaadkanaga oo iska Kibriya Xaggeeda kuwaasi waa Naarta Ehelkeeda wayna ku Waari.

﴿ يَبْنَىٰ مَادِمٌ حُدُوا زِيَّنَتْ كُلُّ عِنْدَكُلٍ مَسْجِدٍ وَكُلُّهُا
وَأَشْرِبُوا وَلَا سُرْفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾

﴿ قُلْ مَنْ حَرَمَ زِيَّةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِيَادَةِ
وَالظَّبَابَتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هُنَّ لِلنِّينَ إِمَانُهُ
فِي الْحَيَاةِ الْدُّنْيَا خَالِصَةٌ يَوْمَ الْقِيَمَةِ كَذَلِكَ
نَفَّضَ الْآيَتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴾

﴿ قُلْ إِنَّمَا حَرَمَ رِبِّ الْفَوْجَشَ مَا ظَهَرَ مِنَهُ وَمَا يَأْتِنَ
وَإِلَّامٌ وَالْبَغْيُ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ شَرِكُوا بِإِلَهِهِ مَا لَمْ يُنْزِلْ
يُهُدِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَىَ اللَّهِ مَا لَا يَعْلَمُونَ ﴾

﴿ وَلَكُلُّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْقِدُونَ ﴾

﴿ يَبْنَىٰ مَادِمٌ إِنَّمَا يَتَسَكَّرُكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ
عَلَيْكُمْ إِيمَانُكُمْ فِيمَنْ أَتَقَىٰ وَأَمْلَأَ فَلَا خُوفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْرُثُونَ ﴾

﴿ وَالَّذِينَ كَذَبُوا عَلَيْنَا وَأَسْتَكَبُرُوا وَأَعْنَاهَا وَلَدَكَ
أَصْحَبُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴾

37. Yaa ka Dulmi Badan Cid ku Abuuratay Eebe Been ama Beenisa Aayaadkiisa, kuwaasu waxay Heli qaybtoodii loo qoray, markay u Ti-maaddo Malaa'igtnada (Mawdka) oo Dili waxay ku Dhahaan Aaway waxaad Caabudayseen Eebe ka Sokow waxay Dhahaan way naga Dhumeen, waxanya ku marag Fureen Naftooda inay ahaayeen Gaalo.

فَنَّ أَطْلَمُ مِمَّنْ أَفْتَرَى عَلَىٰ اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَبَّ شَايَتِهِ
أُولَئِكَ يَنَّا لَهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِنَبِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ
رَسُولًا يَنْوَهُونَ فَالْوَالِيَّنَ مَا كَنْتُمْ تَدْعُونَ
إِنْ دُوبَتِ اللَّهُ قَاتِلُ أَضَلُّوْنَعَنَّا وَشَهَدُوا
عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كُفَّارِينَ ﴿٢٧﴾

Eebe wuxuu u Yeelay Ummad kasta waqtii ayna kana dib Dhacayn kana hor marayn, wuxuuna uga digay Khilaafidda Rasuladiisa, Taasoo ah in Ciddii Dhawrsata oo wanaag fasha ayan Cabsi iyo Murug midna arkayn, Ciddise Beenisa Aayaadka Eebe oo iskibrisana ay Naar gali kuna Waari, cid ka Dulmi badanna ma jirto Ruux ku Been abuuratay Eebe ama Beeniyey Aayaadkiisa, wuxuuna la Kulmi Camalkiisi iyo wixii loo yaboohay, markay Dhimanna Malaa'igtaa Canaanata oo warsata waxay Caabudaa jireen oo Eebe ka soo hadhay, waxanya qirtaan Gaalnimadii iyagoo waxay Caabudayeen ka Maqnaaday, Taasna waxay Dadka uga digi inay wax Eebe ka soo hadhay wax ka Dayaan. Al-Acraaf (34-37).

38. Wuxuu Yidhi Eebe la gala Naarta Umado hortiin Tegay oo Jinni iyo Insi-ba leh, markastooy Umadu Gasho waxay Lacnadaa Walaasheed (Saaxiib-keed) markay isku haleelaan Dhammaantood Dhexdeedana waxay ku Dhahdaa Tan dambe wax (Raacd) Tan hore la (Raaco) Eebow kuwanaa na Dhumiyey ee u Laablaab Cadaab, Eebe wuxuu Odhan mid kasta waa loo Laablaabi mase Ogidin.

قَالَ آذْخُلُوا فِي الْمَعْرِقَةِ خَلَتْ مِنْ قِبَلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنْدِنِ فِي النَّارِ كُلُّمَا دَخَلْتُمْ أَمَّا لَمْ تَنْتَ أَخْرَحْنَاهَا
حَتَّىٰ إِذَا أَذَرَكُمْ وَفِيهَا جَيْعَانًا فَالَّتْ أُخْرَهُمْ
لَا لَهُمْ رِسَاهُؤْلَاءِ أَصْلُونَا فَاقْتَلُهُمْ عَذَابًا صَعِقًا
مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضَعْفٍ وَلِكُلِّ كَوْنٍ لَا نَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

39. Waxay ku Odhan Tan hore Tan Dambi wax Dheeraada naguma lihidin ee Dhadhamiya Cadaabka waxaad kasbanayseen Darteed.

وَقَالَتْ أُولَئِمْ لِأَخْرَهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا
مِنْ فَضْلٍ فَذُوُفُ الْعَذَابِ بِمَا كَنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٩﴾

40. Kuwa Beeniyey Aayadkanaga oo iska Kibriyey looma Furo Iridaha Samada mana Galaan Janada intuu ka Galo Riti Irbad Dulkeed Saasaana ku abaal marinaa Dambiliyaasha,

إِنَّ الَّذِينَ كَذَبُوا بِإِيمَنِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا فَضْلَ
لَهُمْ أَبُوئُثُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلْعَجَ الْجَهَنَّمُ
فِي سَمَاءِ الْجِبَاطِ وَكَذَلِكَ يَجْزِي
الْمُجْرِمِينَ

41. Waxay ku Mudan Jahannamo Gogol korkoodana waxaa ahaan Daabool, Saasaana ku Abaal marinnaa Daalimiinta.

Eebe wuxuu ku Odhan Gaalada Maalinta Qiyaame la gala Naarta Umado idinka horreeyey oo Jinni iyo Insiba leh, markay Naarta Galaanna inay Isnacladaan, Iyago Sheegi inay Dhumiyeen kuwaasuu oyna warsan Eebe inuu u Laab Laabo Cadaabka, Dhammaantoodse waa loo Laab Laabi Cadaabka, Kan wax Dhumiyey iyo Kan La Dhumiyeyba mase, Oga, Calaacaal iyo Qaylana wax uma tarto, kuwa Beeniyey Aayaadka Eebe oo iska Kibriyeyna Cirka looma Furo Janana ma Galaan inta Riti ka galoo Irbad Dulkeed, waana Abaalka Dambiilayaasha, Jannahamaa Hoos iyo Korba ka jiri Taasoo ah Abaalka Daalimiinta, waxaana ku soo arooray Nafta Fiican iyo Tan Xun Xadiith Dheer oo Sheegi in Tan Fiican loo Furi Samada lana soo Dhaweyn, Tan Xunna laga Xidhi Samada iyadoo Suuudh Xun leh. Eebaana ka Magan gallay Xumaan. Al-Acraaf (38-41).

42. Kuwa Rumeeyey Xaqa oo Falay Camal Fiican, kuma Mashaqaynno Naf waxayna Karin, Kuwaasu waa Jannada Ehelkeeda wayna ku Dhex waari.

43. Wawaana ka Siibnaa waxa ku Jira Laabtooda oo Xasada, wawaana Daireeri Hoostooda Wabiyadii, waxayna Dhahaan Mahad waxaa Mudan Eeba-ha Nagu Hanuuniyey Kan (Wanaagga) Maanaan hanuuneen haddaan Eebe na hanuunin, waxay la Timid Rasuladii Eebaheen Xaq, wawaana loogu Dhawaaqay Tiinani waa Jannadii Laydin Dhaxalsiyyey Camalkiinna Dartiis.

Markuu Eebe Sheegay Kuwii Xumaa wuxuu Raacihey kuwii Liibaanay, waana kuwa Xaqa Rumeeyey ee Camal Fiican falay, kuwaasoo ku Waari Jannada, oo Wanaag ku Dhanyahay, isagoo laga Daahiriye Xumaan iyo Xasadba, kuna Mahadin Eebahooda Hanuuniyey, Illeen Cidaan Eebe Hanuunin ma toosee, waxayna qiri in Rasuladii Eebe Xaq la Yimaadeen, wawaana loogu Dhawaaqay inay Galaan Jannada iyagooyku u Dhaxli Camalkoodii Fiiencaa Dartiis.

Waxaa Xadiith ku Sugnaaday in markay Mu'miniintu ka Nabadgalaan Naarta lagu Joojin Meel u Dhaxaysa Jannada iyo Naarta, markaasaa laysu Qisaasi waxay isku Dulmiyeen Adduunkii, markii la Daahiriyo yaa loo Idmi inay Galaan Jannada. Wuxuuna Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleey) Ku Dhaartay in mid kasta ka Garan Ogyahay Gurigiisa Janada in ka badan kii Addunka. Waxaa Wariyey (Bukhaari). Al-Acraaf (42-43).

44. Waxay u Dhawaaqaan Ehelu Jannuhu Ehelu Naarka waan hellay wixii Eebe Noo Yaboohay si Dhab ah ee

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مَهَادٍ وَمِنْ فَوْقَهُمْ عَوَاسِرٌ

وَكَذَلِكَ تَحْرِي الظَّالِمِينَ

وَالَّذِينَ أَمْتَوْا عَكْلَوْا الصَّبَلَحَتِ
لَا نَكْلُفَنَسًا إِلَّا وُسْعَهَا أَوْلَئِكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ

وَنَزَّعْنَا مِمَّا فِي صُدُورِهِمْ مَنْ غَلِّي بَحْرِي مِنْ تَخْمِنَهُمْ
الْأَنْهَرُ وَقَالُوا لَحْمَدُلَّهِ الَّذِي هَدَنَا هَذَا
وَمَا كَانَ لِهِنَّدِي لَوْلَا أَنْ هَدَنَا اللَّهُ لَمَّا جَاءَتْ
رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَنْ تَلَكُمُ الْجَنَّةَ
أُولَئِنَّمُو هَا يَامَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجَدْنَا
مَا وَعَدْنَا رَبُّنَا حَافِلَهُمْ وَجَدْنَا مَا وَعَدْنَاكُمْ حَفًَّا

idinku ma Hesheen wuxuu idiin yaboo-hay Eebe si Dhab ah, waxayna Dha-haan haa waxaana ka dhawaqa Dhex-dooda mid Dhawaqa Lacnadda Eebe ha ku Dhacdo Daalimiinta.

45. Ah kuwa ka Celiya Dadka Jidka Eebe lana Doona Qallooca, Iyagoo Aakhiro ka Gaaloobay.

46. Dhexdoodana waxaa ahaan Xijaab Acraafkana (Meel sare) waxaa ahaan Dad ku Garan Cid Kasta Calaamaddooda, waxayna u Dhawaqaan Ehelu Jannahaa iyagoo ku leh Nabadgallyo Korkiina ha ahaato, mayna galin Jannada wayse damci.

47. Markii loo Jeediyo Wajigooda Xagga Ehelu Naarka waxay dhahaan Eebow ha na yeelin la Jirka Daalimiinta.

Ehlu Jannuhu wuxuu la hadli Ehlu Naarka iyagoo warsanaya inay Heleen wixii Eebe ugu Goodiyey ee Ciqaab ahaa, iyaguna way heleen wixii Wanaagaha Ee Eebe u Yaboohay, Waxayna ugu Jawaabeen inay Heleen, markaasa Dhexdooda lagu Dhawaqaqy Lacnadu ha ku Dhacdo Daalimiinta Dadka ka leexiya Jidka Eebe oo Qallooca la rabta, Aakharana ka Gaalobay, waxaana u Dhaxeeya Xijaab, Acraafkana waxaa la Dad ku garan Cid kasta Calaamaddeeda, waxayna ugu Dhawaqaan Ehelu Jannahaa Nabadgallyo korkiina ha ahaato waana Dad an wali galin Jannada Doonahayase, haddii loo Jeediyo Xagga Ehelu Naarkana waxay dhahaan Eebahanow ha na yeelin la jirka Daalimiinta. Aayaduhuna waxay Caddayn sida loo kala Bixi Maalinta Aakharo, Cid walbana ay u heli wuxuu Eebe ugu Yaboohay una Camal falay, wax isku qasanna uusan u jirin, Eebana waa Kariim Caadila Awoodna badan (Eebaana Kariima). Al-Acraaf (44-47).

48. Waxay u Dhawaqayaan Dadka Acraafku Dad ay ku garan Calaamaddooda, waxayna ku Odhan waxba idiinma tarin badnaantiinii (Kulan-kiinnii) iyo Waxaad isku Kibrinayseen.

49. Ma kuwanaa kuwaad ku Dhaara-teen inaan Eebe Gaadhsiinayn (Sii-nayn) Naxariis (Waxaana lagu Odhan) Gala Janada idinkoon Cabsi iyo Wal-bahaar midna Arkayn.

50. Waxay u Dhawaaqi Ehlu Naarku Ehlu Jannahaa (Iyagoo dhihi) Noogu

قَالُوا نَعَمْ فَادْنُ مَوْذَنْ بِنَهُمْ أَنْ لَعْنَةَ اللَّهِ

عَلَى الظَّالِمِينَ

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَمْهُونَ عَوْجَاهُمْ
بِالآخِرَةِ كُفَّارُونَ

وَيَسْهَلُونَا حِجَابَهُ وَعَلَى الْأَغْرَافِ يَرْجَلُونَ كُلَّهُ
بِسِيمَنْهُمْ وَنَادُوا أَنْصَبَ الْجَنَّةَ أَنْ سَلَمُ عَلَيْكُمْ
لَتَرِيدُنَّ حُلُوقًا وَهُمْ يَطْمَعُونَ

* وَإِذَا سُرِّقَتْ أَبْصَرُهُمْ نَلَقَهُمْ أَحْسَبَنَا لِتَارِقَ الْوَارِثَةِ
لَا جَمَانَامَ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

وَنَادَى أَحْسَبُ الْأَغْرَافِ رِجَالَهُمْ فَوْهُمْ إِبْسِيَّنْ
قَالُوا مَا أَغْنَى عَنْكُمْ جَمَعُكُو وَمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكِرُونَ

أَهْتَوْلَاهُ الَّذِينَ أَقْسَمُتْ لَهُنَّا لِيَنَاهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةِ
أَدْخِلُوا الْجَنَّةَ لَا حَوْفٌ عَلَيْكُو وَلَا أَسْدَ
مَزَرُونَ

وَنَادَى أَحْسَبُ الْأَغْرَافِ أَحْسَبَ الْجَنَّةَ أَنْ أَصْبُرَا

soo Deeqa Biyaha ama waxa Eebe idin-ku Arzaaqay, waxayna Dhahaan Eebe wuu ka Xarrimay Labadaas Gaalada.

عَلَيْكَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مَيَارَزَقَكُمْ اللَّهُ قَاتِلُوا

إِنَّ اللَّهَ حَرَمَ هَمَاعَى الْكَفَرِينَ ٦٥

51. Ee ah kuwa ka Yeeshay Diintooda Madadalo iyo Ciyaar, oyna Dhagartay Nôlosha Adduunyo, Maanta wuu ku Dayn Naarta siday u Halmaameen la Kulanka Maalintan, iyo Diidadooda Aayaadkanaga Dartiis.

الَّذِينَ أَتَخْذَلُوا دِيَنَهُمْ لَهُوَ أَعْسَابٌ
وَعَرَّهُمُ الْحَكِيمَةُ الَّذِي كَانَ فِي الْيَوْمِ نَسْنَهُ
كَانَ شُوَالَّفَاهَ يَوْمَهُمْ هَذَا وَمَا كَانُوا

يَأْيَنَّا يَحْمَدُونَ ٦٥

Waxayna u Dhawaqaan Dadka Acraafku Dad ay ku Garan Calaamaddooda oy kuna Dhihi waxba idiinma tarin waxaad kulminayseen iyo Waaad kasbanayseen waana kuwaas kuwaad ku Dhaaranayseen inuusani Eebe Siinay Naxariis, waxaana lagu Odhan Gala Janada idinkoon Cabsi iyo Murugo midna Arkayn, waana Dadkii Rumeeyey Xaqa, waxaase Dhawaqaqay Ehelu Naarkii (Eebaan ka magan galaye) iyagoo ku Dhihi Ehelu Jannah Biyaha wax naga siya oo noogu Deeqa, iyo waxa Eebe idinku Arzaaqay waxayna dhaahan Eebaa ka Xarrimay Gaalada ka Yeeshay Diintooda Madadalo iyo Ciyaar, oyna Dhagartay Nolosha adduunyo, Maalinta Qiyaamana waxaa lagu Dhex dayn Naarta siday u Halmaameen la Kulanka Maalintaas, Aayaadkana u Diideen. Al-Acraaf (48-51).

52. Dhab ahaan baannu ugula Nimid Kitaab Aannu Caddaynay Annagoo ku Cilmi leh, Isagoo Hanuun iyo Naxariis u ah Ciddii Rumayn.

وَلَقَدْ جَنَّتْهُمْ بِكِتْبٍ فَصَلَّنَهُ عَلَى عِلْمٍ هُدًى

وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ٦٥

53. Miyey Sugi waxaan ahayn wuxuu Sheegi Quraanku, Maalintuu Yimaaddo wuxuu Sheegi Quraanku waxay Odhan kuwi Horay u Halmaamay (Kuna Camal falin) waxay la Timid Rasuuladii Eebe Xaq, ee majiraa Shufaco ha noo Shafeecene, ama ma nala Celin inaan Fallo waxaan ahayn waxaan fali jirray, waxay Khasaariyeen Naftooda waxaana ka Dhumay waxay been abuuran jireen.

هَلْ يَظْرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ
الَّذِينَ سُوْمُونَ مِنْ قَبْلِ قَدْحَاهَتْ رُسُلُ رَبِّنَا
بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فِيْسَعُونَا إِلَّا وَنُرْدُ
فَتَعْمَلُ عَنِ الَّذِي كَانَعَمَلَ قَدْحَسِرُ وَأَنْسَسُونَ
وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَقْرُونَ ٦٥

54. Eebihiin waa kan ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Lix Maal mood kuna istawooday Carshiga, wuxuuna ku Daboolaa Habeenka Maalinta wuuna doonaa Habeenku si Deg dega Qorraxda, Dayaxa iyo Xidigahana waxaa loo Sakhiray Amarka Eebe, Eebaana Abuuridda iyo Amarkaba iska leh,

إِنَّ رَبَّكَمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةَ أَيَّامٍ ثُمَّ أَسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُنْشِئُ
أَيْلَ الْأَهَارَ طَلْبَهُ حَيْثِنَا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
وَالنُّجُومَ مُسْخَرَتٍ بِأَمْرِهِ لَا لَهُ الْقُلُوبُ

waxaana waynaaday «oo Khayrbatay»
Eebara barbaariya Caalamka.

وَالْأَمْرُ بِإِذْرَاكَ اللَّهُ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ

Eebe wuxuu soo Dejiyey Kitaabka Quraanka ah oo Cad, Wanaagna ku Dhanyahay, Gaalase waxay Xaqiijada Dhabta ahogaan markuu u Yimaaddo Wuxuu sheegi oo Xaq ah, waxaana Khasaari Ciddii iska Naaday oon ku Camal falin oo iska halmaantay, waxayna ku Calaacali inay Rasuladii Eebe Xaq ula yimaadeen, Yaase u Shafeecii ama u Celin Addunkii si ay Camal fiican u falaan,. Aayadda kale waxay ka warrami Awoodda Eebe iyo Siduu u Aburay Cirka, Dhulka, Qorraxda, Dayaxa, iyo Xidigahaba, uguna Sugnaaday Abuuridda iyo amarkuba, waana Eebara wayn ee Khayrka badan Caalamkana Eebe u ah. Aayaddana kama Muuqdo wax Eebe Khalqigisa ku dhaweeya, Jidka Xaqa ah ee Toosanna waa in la raaco Jidki hor ee Suubanaha.

Wuxuu Yidhi Nucaym Binu Xamaad Sheekhii Bukhaari: Ciddii Eebe u ekaysiisa Dadka wuu Gaaloobay, Ciddii Diizza wax Eebe Isku Tilmaamayna wuu Gaaloobay, wuxuu Eebe isku Sheegay ama Rasuulkiisu ku Tilmaamay u ekaysiin ma leh, waana in Eebe Xumaan laga Dheereeyo Wanaagna lagu Tilmaamo. Al-Acraaf (52-54).

55. U barya Eebihiin si Khashuuc ah iyo Qarsoodi Illen Eebe ma jecla kuwa Xad gudbee.

أَدْعُوكُمْ تَضَرُّعًا وَحْقَيْةً إِنَّمَا لَا يُجْعِبُ
الْمُعْتَدِرُونَ

56. Hana fasaadinina Dhulka inta la Wanaajiyey ka dib, Baryana Eebe Cabisi iyo Doonidba Naxariista Eebara waxay u Dhawdahay kuwa Samaha Fala.

وَلَا نَقْسِدُ وَأَنْتَ بِالْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
وَأَدْعُوكُمْ خَوْفًا وَطُمَاعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِّنَ الْمُخْسِنِينَ

57. Eebe waa kan u dira Dabaysha Bishaaro Naxariistiisa (Roobka) hortiisa markay Xambaarto Daruur Culusna waxaan u Kaxaynaa Dhul Dhintay (Abaar) waxaana ku Dejinaa (Shubnaya) Biyaha, waxaana ku soo Bixinaa Midho Kasta, saasaana u soo Bixinaa wixii Dhintay inaad Xusuusataan.

وَهُوَ الَّذِي رَسَّلَ الرَّيْحَنَ بِشَرَائِبِ يَدَىِ
رَحْمَتِهِ، حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَتْ سَحَابَةً فِي الْأَسْقَنَةِ
لِيَلْدِيرَمَيْتَ فَأَنْزَلَنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجَنَا بِهِ مِنْ كُلِّ
الثَّرَاثَ كَذَلِكَ تُخْرِجُ الْمَوْقَعَ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ

58. Dhulka Fiican wuxuu ku soo baxaa Doogiisu idinka Eebe, midka Xunna waxaan Dhib ahayn kuma soo baxo, saasaan ugu Caddaynaa Aayaadka Ciddii ku Shukrin Eebe.

وَالْبَلْدُ الْأَطَيْبُ يُخْرِجُ نَبَاتَهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي
جُبِّلَ لِيُخْرِجُ إِلَانِكَدَأْ كَذَلِكَ تُصْرِفُ
الْآيَتُ لِقَوْمٍ يُشَكِّرُونَ

Eebe waa in loo Baryaa si Habboon, Dhulka waa in wanaag lagu joogaa oon la fasaadin inta Eebe wanaajiyey ka dib, Eebe waa in lagu Xidhnaado Illeen Naxariistiisa waxay u Dhawdahay sama falaayaashee, Wuxuu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku yidhi: Asaxaabta: Dadyahow u dhimriya Naftiinnaa idinku uma Dhawaaqaysaan Eebe Dhaga la' ama Maqane, Eebahaad baryeysaan waa Maqle Dhaw.

Aayadaha kale waxay ka warrami sida Eebe ugu Nicmeeey Addoomadiisa Roobna ugu keeno, uguna Nooleeyo Dhul Dhintay, uguna soo Bixiyo Doog iyo Barwaqo si ay Calaamo ugu Noqoto Awoodda Eebe iyo inuu soo Nooleeyn karo wixii Dhintay, Dadkuna waxay la mid Yihin Dhulka oo midna Khayrbaa ka imaan oon Xaqqu Raaci sida Dhul Roob wax ka soo saaray, midna waa Xaqdiide sida Dhul Xun oon wax soo Dhalinayn, Taasina Dadkaa loo Caddayn inay wax gartaan. Al-Acraaf (55-58).

59. Waxaan u Dirray Nabi Nuux Qoomkiisii, wuxuuna ku Yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idiiinma sugna Eebe ka soo hadhaye, anugu waxaan idiinka Cabsan Cadaab Maalin Wayn.

60. Waxay Dheheen Madaxdii Qoomkiisa ka mid ahayd waxaan kugu Aragnaa Baadi Cad.

61. Wuxuuna yidhi Qoomkayow Baa-di kuma Sugni waxaanse ahay Rasuul Eebaha Caalamka.

62. Wixaana idiiin Gaadhsiin Farriinta Eebahay waana idiiin Naseexayn, waxaana ka Ogahay Xagga Eebe waxaydaan Ogayn.

63. Ma waxaad la Yaabteen inuu u Yimaaddo Nin idinka mida Xuska Eebihiin si uu idiiinku digo iyo inaad dhawrsataan laydiinna Naxariisto.

64. Wayse Beeniyeen waxaana ku korinay Nuux iyo intii la jirtay Doontii waxaana Maanshaynay kuwii Beeniyey Aayaadkanaga, Illeen waxay ahaayeen Qoom indhala, (Xaqa arkayn).

Quraanku wax badan yuu ka warramay Nabi Nuux iyo Nabiyada kalaba, siday Xaqa u Gaadhsiyeen Dadkii iyo siday u Beeniyeen, Iyago Nabiyadu Nastex u ah Qoomkoodii, iyaguna ka Madax adaygi, waxaase loo Baahanyahay in lagu Waano qaato, Xaqana la raaco, Maxayse Noqotay Cidhibtiit Qoomkii Nabi Nuux in la halaago oo Biyo iyo Duufaan lagu Maansheeyo, Nabi Nuux iyo Intii raacdanya ay Nabad galaan oo u Hadhaan Dhulkii Iyagoon Doot koray.

Maxamed Binu Isxaaq wuxuu Yidhi: Nabi Nuux wuxuu la kulmay cid la kulantay ma jirto Nabi la Dilay mooyee.

Ibnu Cabbaasna wuxuu yidhi: Qoomkii Nabi Nuux waa qoomkii ugu horreeyey ee Caabuda Sanam. Ujeeddadu waa in Xaqa la Raaco, Xumaaantana laga leexo si loo Liibaano. Al-Acraaf (59-64).

65. Waxaan u Dirray Caadna Walaalkood (Nabi) Huud wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idiiinma sugna Eebe ka soo hadhay, Miyeydaan Dhawrsanayn.

66. Waxay Dheheen Madaxdii Gaalowday oo Qoomkiisa ka mid ah, Anagu waxaan kugu aragnaa Safaaho (Xumaaan) waxaana kuu malaynaynaa Beenaalayaasha.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمٍ فَقَالَ يَقُولُونَ أَعْبُدُو
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٌ غَيْرِهِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابًا يَوْمٌ عَظِيمٌ
قَالَ الْمَلَائِكَ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَنَا كَفَرَتِ
مُّبِينٍ
قَالَ يَقُولُونَ لَيْسَ إِنَّا نَرَنَا كَفَرَتِ
مِنْ رَبِّ الْأَنْعَامِ
أَبْلَغُكُمْ سَلَاتِ رَبِّي وَأَصْحَّ لَكُمْ
وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَعْلَمُونَ

فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَسْتُهُمْ وَالَّذِينَ مَهَّدُوا فِي الْفَلَكِ وَأَغْرَقْتُ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِنَارِنِي إِنَّهُمْ كَانُوا
وَمَا عَيْنَكَ
فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَسْتُهُمْ وَالَّذِينَ مَهَّدُوا فِي الْفَلَكِ وَأَغْرَقْتُ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِنَارِنِي إِنَّهُمْ كَانُوا
وَمَا عَيْنَكَ

وَإِنَّ عَادَ لَأَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَقُولُونَ أَعْبُدُو إِنَّهُ
مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٌ غَيْرِهِ إِنَّا لَنَقْرَئُونَ
قَالَ الْمَلَائِكَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمٍ
إِنَّا لَنَرَنَا كَفَرَتِ
مِنَ الْكَذَّابِ

67. Wuxuuna yidhi Qoomkayow Saafaho (Xumaan) imahayso waxaanse ahay Rasuul Eebaha Caalamka.

68. Waxaana idin gaadhsiin Farrinta Eebahay waxaana idiin ahay Nasteeq Aamina.

69. Ma wawaad la Yaabteen inuu u Yimaaddo Xuska Eebihiin Nin idinka mid ah inuu idiin Digo, Xusuusta Markuu idinka yeelay Eebe kuwa u Hadhay (Dhulka) Qoomkii Nabi Nuux ka dib, idiinna kordhiyey Xoog, ee Xusuusta Niemada Eebe, waxaad u Dhawdihiin inaad Liibaantaane.

Sidoo kale wuxuu Eebe u diray Caad Nabi Huud, waana Caadkii hore, wuxuuna ku Waaniyey inay Eebe kaliya uun Caabudaan, Dhawrsadaanna Illeen Eebe kale ma lehe, Madaxdiise way Gaaloobeen oo Diideen Xaqii oo Xumaan iyo Caqli yari ku sheegreen Nabigii, wuxuun u Sheegay inuusan Caqli Xumayn, ee uu Yahay Rasuul Eebaha Caalanka, Gaadhsiinna Fariiraa Eebe Yahayna Nasteeq Aamina, oyna habboonayn inay la yaabaan in waxyi lagu soo Dejiyo Nin ka mid ah inuu Digo, wuxuuna Xusuusiyeen in Eebe ka Yeelay kuwo ka soo hadhay kana dambeeya Qoomkii Nabi Nuux, Xoogna Eebe u Yeelay, oyna Waajibna ku tahay inay Xusuustaan Nicmooyinka Eebe, inay Liibaanaan. Taasina waxay ku Tusin inay xaga iyo Xumaantu Dagaalamaan had iyo jeer, Wanaaguna Hadho Xumaantuna Tirtiranto.

Taasoo Muujin in Xaga lagu sugnaado, Xumaantana laga Leexo. Al-Acraaf (65-69).

70. Waxay Dheheen ma wawaad noola timid inaan Caabudno Eebe Kaliya, oon ka Tagno Waxay Caabudayeen Aabayaalkanno, noo keen waxaad noogu Goodiyeysay Haddaad runle tahay.

71. wuxuu yidhi waxaa idinkaga Dhacaya Xagga Eebe Cadaab iyo Cadho ma waxaad igula Murmaysaan Magacyo ood Magacoowdeen idinka iyo Aabayaalkiin oon Eebe u soo Dejinin Xujo, Suga anna waan idinla Sugiyeh.

72. Markaasaan Korinay isaga iyo Intii la jirtay Naxariistanada Darteed,

فَالْيَقُومُ لَيْسَ بِإِسْلَامٍ وَلَكِنَّ رَسُولًا
مِّنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

أَيْغُلُوكُمْ رَسَالَتِ رَبِّيْ وَأَنَّا لَكُنَا مُحَمَّدٌ أَمِينٌ

أَوْ عَجَبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذَكْرٌ مِّنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ
مِّنْكُمْ لَيُذْكَرُكُمْ وَأَذْكُرُهُ وَإِذْ جَعَلْتُمْ
خَلْقَهُمْ مِّنْ بَعْدَ قَوْمٍ ثُوْجَ وَرَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ
بِسَطْلَةٍ فَأَذْكُرُهُمْ إِلَهَ اللَّهُ أَعْلَمُ

نَفْلُحُونَ

قَالُوا أَحْيَتْنَا لِتَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ
مَا كَانَ يَتَبَدَّلُ مَابَأَوْنَا فَأَنْتَ نَبِيٌّ
إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِّنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ
وَعَصْبٌ وَعَصَبٌ تَجْدِلُونَنِي فِي أَسْمَائِ
سَمَيَّتُمُوهَا أَنْتُ وَمَا بَأْكُمْ مَأْنَزَلَ اللَّهُ
بِهَا مِنْ سُلْطَنٍ فَأَنْتُرُو أَنِي مَعَكُمْ
مِّنَ الْمُنْتَظَرِينَ

فَأَنْجِينَهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ مِنَ وَقْطَنَّا

waxaana Goynay Cidhibta kuwa Bee-niyye Aayaadkanaga, mana ayan Ru-mayn (Xaqa).

دَارَ الَّذِينَ كَذَّبُوا يَا يَنِينَا وَمَا كَانُوا

مُؤْمِنِينَ

Nabi Huud iyo Nabiyada kalaba waxay la Yimaadeen in Eebe kaliya la Caabudo, haseyeeshee way la Yaabeen Gaaladii Caad, waxayna diideen inay ka tagaan waxay Aabayaalkood Caabudi Jireen, waxaase ku Dhacay Ciqaab iyo Cadho Eebe, Illeen Cilmi la'aan yey ku Murmeen Eebe iyo Xaqiye, waxaana la Cidhibtitiray intii Beenisay Xaqa ee Gaalada ahayd, Sidi lagu halaagayna waxaa Caddeeyey Aayado kale oo badan, oo Tilmaami sidii loo halaagay markay kibreenn oo Xaqi Beeniyeen, Taasuna waa u Digid Ciddii marta waddadoodii, oo Xaqa ka Madax adaygta, Cid Xoog iyo Tabar ku Faani kartana ma jirto Illeen Dad waa Miskiin Tabar yare. Al-Acraaf (70/72).

73. Waxaan u Dirray Thamuudna Walaalkood Nabi Saalax, wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe wax ka soo hadhay Eebe idiinma sugnee, waxaa idiinka timid Xagga Eebe Xujo (Cad) Tanna waa Hashii Eebe, waxay-na idiin tahay Calaamo, ee iska Daaya ha ka Cunto Dhulka Eebe hana ku taabanina Xumaan oo markaas idin qabto Cadaab Daran.

74. Xusuusta markuu idinka yeelay (Eebe) kuwo Baddalay Caad kadib idin Dajiyeyna Dhulka idinkoo ka Yeelay Dooxyaheeda Daaro, ood kana qora-naysaan Buuraheeda Guryo Xusuus-ta Nicmooyinka hana Fasaadinina Dhulka.

75. Waxayna ku dheheen Madaxdii Iskibrisyay oo Qoomkiisa ka mida kuwii Tabarta yaraa oo Rumeeyey ma waxaad Ogtihiin in Saalax laga soo diray Xagga Eebe, waxayna dheheen An-nagu waxa lagu diray waan rumaynay.

76. Waxayna dheheen kuwii iski-briyey annagu waxaad Rumeeyseen waan ka Gaaloownay.

وَإِنْ شَمُودًا حَمْمَصَ صَلَحَافَالْيَقُومُ أَعْبُدُوا
اللهَ مَالِكُمْ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُهُ فَقَدْ جَاءَتْكُمْ

بَشِّئَةٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ هَذِهِ نَافَّةُ اللهِ لَكُمْ

إِيمَانَهُ فَرُوْهَا تَأْكُلُ فِي أَرْضِ اللهِ

وَلَا تَسْوُهَا سُوءٌ فَلَا خَذَّلْتُكُمْ عَذَابَ أَلِيمٍ

وَأَذْكُرُكُمْ وَلَا جَعَلْتُكُمْ خَلْفَكُمْ مِّنْ بَعْدِكُمْ

وَبِوَأْكُمْ فِي الْأَرْضِ تَنْعِذُونَ

مِنْ سُهْلِهِمْ أَصْرُورًا وَنَجْحُونَ الْجِبَالَ مُؤْمِنًا

فَإِذَا كُرِّمْتُ أَلَّا يَهُوَ وَلَا تَعْنَوْنَ الْأَرْضَ

مُقْسِدِينَ

قَالَ الْمَلَائِكَةُ إِنَّكَ بَرُّوْا مِنْ قَوْمِهِ

لِلَّذِينَ أَسْتُعْفِفُوا لَمَنْ أَمَنَ مِنْهُمْ

أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَلَحَامَرْسَلٌ مِّنْ رَّبِّهِ

قَالُوا إِنَّا يَكْأَزْسِلُهُ مُؤْمِنُونَ

قَالَ الَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي

أَمَّسْتُمْ بِهِ كَفِرُونَ

Reer Thamuud waxay ahaayeen qoom Caraba oo loo soo Diray Nabi Saalax, Wuxuuna Faray inay Eebe kaliya Caabudaan una sheegay in Hasha loo soo diray ay Calaamo u tahay, oyna nabadgaliyaan, Xusuus-taanna Nicmooyinkii Eebe, Dhulkana ayan Fasaadin, waxaase iskibriyey sidii Caadada ahayd kuwii Madaxda ahaa, iyagoo warsan warsi Xun in (Nabi) Saalax laga soo diray, waxayna Caddeeyeen inay diideen waxa lagu soo diray Nabi Saalax, Mu'miniintiise waxay Caddeeyeen inay Xaqa Rumeeyeen, Saas darteed waa inaan Cicda ismoodin inay iyadu Xaqa ka sarrayso ama Awood leedahay, Illeen Xaqa Mudan in la raacee. Al-Acraaf (73-76).

77. Waxayna Dileen Hashii waxayna ka Madaxadaygeen amarkii Eebahood, waxayna dheheen Saalaxow noo keen waxaad noogu Goodiyeyso haddaad tahay mid la soo Diray.

78. Wuxaana qabtay Gariirkii waxayna ahaadeen kuwo, Guryahoodii ku Dhintay.

79. Wuxuuna ka Jeedsaday «Nabi Saalax» xaggooda wuxuuna yidhi waan idin Gaadhsiiyey Fariintii Eebayah waana idiin Naseexeyey Mase Jeclidiin Nasteexa.

Waxay Caddayn Aayaduhu inay Dileen Hashii, inkastoo la Sheegay in Nin kaliya Dilay Haddana waxay Aayaddu Sheegtagay in Dhammaan wax ka Dileen Illeen Raallibay ka ahaayeen Dilkeedee, waxayna ku Dambeeyeen in Dhul gariir lagu halaagay, oy Guryahoodi ku Bakhtieen, Nabi Saalaxna wuxuu Sheegay inuu ku Dadaalay siday Xaqa u Rumayn lahaayeen uguna Naseexeyey mase Jeclayn kuwa Naseexeyya. Taasina waxay Caddayn in Ciddii Xaqa iyo Naseexada Diida ay la Kulmi Ciqaab iyo Halaag, waxaa kale oo ay ku Tusin inay Waajibtahay in Jidka Toosan la Raaco, Xumaantana laga Leexdo. Al-Acraaf (77-79).

80. Xusuuso Nabi Luudh Markuu ku yidhi Qoomkiisii Ma waxaad la imaanaysaan Xumaanta uusan idiinka hormarin Ruux Caalamka ka mid ah.

81. Idinku waxaad u Tagaysaan Raga Hunguriyeeyn Darteed Haweenka ka sokow, waxaadse tiihin qoom Xad Gudbay.

82. Waxayna ahayd Jawaabtii qoom-kiisa, ka Bixiya Luudh iyo inta Rumaysay Magaaladiinna waaba Dad isdaahirinaye.

83. Waana Korinay Luudh iyo Ehel-kiisa Haweenaydiisii mooyee oo ka mid noqotay kuwa halaag ku hadhay.

فَعَفَرُوا إِلَيْهَا وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ
وَقَاتُلُوا يَصْبِلُحُ أَثْنَيْنِ بَالْعَدْنَى إِنْ كَثَرَ

مِنَ الْمُرْسَلِينَ

فَأَخْذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ

جَهَنَّمَ

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ وَقَالَ يَقُولُ لَهُنَّا بَلَغْتُكُمْ
رِسَالَةَ رَبِّيْ وَضَحَّيْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا يَحْمُونَ

الْنَّصْحَاتِ

وَلُوطَإِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ أَنْفَحَسَةَ
مَاسِبَكُمْ بِهَا مِنْ أَهْدِمِنَ الْعَلَمِينَ

إِنَّكُمْ تَأْتُونَ الْرِّجَالَ شَهَوَةً مِنْ دُورِنَ
النِّسَاءُ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرَفُونَ

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
آخِرُ جُوْهُمْ مِنْ قَرِيبَكُمْ إِنَّهُمْ أَنَّاسٌ
يَنْظَهُونَ

فَأَنْجَيْتَهُمْ وَأَهْلَهُمْ إِلَّا أَمْرَأَهُمْ كَانَتْ
مِنَ الْمُنْذَرِينَ

84. Wuxaan ku soo Daadinay Roob (Naareed) bal day siday Noqotay Cidhibtii Dambiilayaasha.

وَأَنْظَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانْظَرْ كَيْفَ كَانَ
عَنْقَبَةُ الْمُتَخَرِّمِينَ

Qoomkii Nabi Luudhna waxay ahaayeen kuwa Akhlaaq Xun, oo Haweenka ka Leexda oo Ragga aada, Markuu ka Waaniyeyna waxay isfareen in Luudh iyo inta Rumaysay laga Bixiyo Magaalada, iyagoo ku Caayey inay Yihii kuwo Nadiifa, Eebaase Halaagay, Nabadna Galiyeh Nabi Luudh iyo intii Rumaysay. waxaadna halkaas ku aragtaan in marka Akhlaaqdu Xumaato ay Dadka iskaga darman Wanaaggaa iyo Xumaantu.

Goormayse Nadaafaddu Ceeb noqotay, waana wax la yaab leh in Wanaag laysku Caayo. Qataadana wuxuu Yidhi: Way Caayeen Ceeb la'aan. Al-Acraaf (80-84).

85. Madyanna waxaan u Diray Waalalkood Nabi Shucayb wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe iduinma sugna Eebe ka soo hadhaye, waxaa idiinka Timid Xaggaa Eebe Xujee Dhammaystirana Miisidda iyo Miisaanka, hana ka Nusqaaminina Dadka waxooda, hana Fasaadinina Dhulka wanaajin kadib, saasaa idiin khayr roon haddaad Mu'miniin tiihiin.

وَإِنْ مَدِينَ أَخَاهُمْ شَعِيبًا قَالَ يَنْقُومُ
أَعْبُدُوا إِنَّ اللَّهَ مَالَكُمْ مَمْنَ إِنَّ اللَّهَ غَيْرُهُ
جَاءَتْكُمْ بِكِتَّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَذْفَوْا
الْكَيْلَ وَالْوَيْزَانَ وَلَا يَخْسُوا النَّاسَ
أَشْيَاءً هُنْ وَلَا نُقْسِدُ وَلَا فِي الْأَرْضِ
بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ حِدَلَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

وَلَا نَقْعُدُ وَلَا كُلِّ صَرَاطٍ تُوعَدُونَ
وَتَصْدُونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ ءاْمَنَ بِهِ
وَتَبْغُونَهَا عَوْجًا وَآذْكُرُوهَا
إِذْ كُنْتُمْ قَبْلًا فَكَثُرْ كُمْ وَأَنْظُرُوهَا
كَيْفَ كَانَ عَنْقَبَةُ الْمُفَسِّدِينَ

وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِنْكُمْ أَمْسَأْنَا إِلَيْهِ
أَرْسَلْنَا إِلَيْهِ وَطَائِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُ وَاحْتَدَّ
يَحْكُمُ اللَّهُ بِيَنَّنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَكَمِينَ

86. Hana Fadhiisanina Jid kasta idinkoo Goodin oo ka Celin Dadka Jidka Eebe Ciddii Rumaysa idinkoo Qallooc la dooni, xusuustana markaad yareydeen oo Eebe idin badiyey, dayana siday Noqotay Cidhibtii Fasaadiyaasha.

87. Haddayse Koox idinka mida Rumaysay waxa laygu soo Diray Kooxna ayna Rumeynin Samra (Suga) inta Eebe ka kala Xugmin Dhexdeenna Isagaan Xaakim Khayr Roon ah.

Waxaa lagu Sheegay Madyan inay ahaayd Meel u Dhaw Magaalada Macaan ee Urdun, wuxuuna ka waaniye Nabi Shucayb inayna Nusqaaminin Miisidda iyo Miisaanida, Dadkana Khayaamin, Dhulkaana ayan Fasaadin Wanaajin kadib, Jidkana ayan Fadhiisan iyagoo Xaqa Dadka ka Celin iyagoo Qallooc la raba, iyagoo laga rabo inay Xusuustaan sida Eebe u Badiyey iyagoo yaraa, haddayse Kooxu rumaysay Xaqi midna Beenisay ha la sugo inta Eebe ka kala Xukumo illeen isagaa Xaakim khayr Roon ah. Waxayna aayaduhu ku Tusin Xumaan falka Qoomkaas, maxayse ka heleen oon ahayn waxa aayaduhu Sheegi doonaan oo Ciqaab darana. Al-Acraaf (85-87).

88. Waxay dheheen Madaxdii Iskibri-say oo Qoomkiisii ah waxaannu kaa Bixin Shucaybow adiga iyo kuwa ku Rumeeyey Magaaladanada ama waxaad ku soo Noqon Diintanada, wuxuuna yidhi oo haddaan Necebnahayna.

89. Wuxaan ku Been abuuranay Eebe hadaan ku noqonno Diintiinna inta Eebe naga Koriyey ka dib, Nagumana habboona inaan ku Noqonno in Eebe Doono Mooyee, Illeen Eebaa Cilmigii-su waasac yahaye, waxaana talo Saarannay Eebe, Eebow Nagu kala Xukun Dhexdanada Xaq adaa Xaakim Khayr Roon ahe.

﴿ قَالَ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ رَبَّكَ رَوَى مِنْ قَوْمٍ لَّا نَخْرُجُنَّكَ يَشْعِيبُ وَالَّذِينَ مَأْتُوا مَعَكَ مِنْ قَرِبَتِنَا أَوْ تَعْدُدُنَّ فِي مَلَيْنَاتِنَا قَالَ أُولَئِنَّا كَفَرُهُمْ ﴾

قَدْ أَفْرَغْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عَذَّابَ مِنْكُمْ
بَعْدَ إِذْ جَعَلْنَا لَهُمْ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُوذُ فِيهَا
إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسَعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عَلَمَ
عَلَى اللَّهِ تَوْكِيدًا رَأَيْنَا أَفْسَحَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا
بِالْحَقِّ وَأَنْتَ حَمْرَ الْمَنِيجِينَ ﴾

Aayadahan waxay ka warrami waxay la qaabileen Nabi Shuceyb iyo inta la jirtay oo Mu'miniinta ah, oyna ugu Gooddiyeen inay ka Eryi Magaaladooda haddayna ku soo Laaban Diinta, ku Noqoshada Diintoodana waxay ula Jeedaan Dadkii ka baxay ee Raacay Nabi Shucayb iyo Xaqa Illeen Nabi Shucayb marna diintooda ma haysane, ugu Dambayntii way Diideen Mu'miniintii Warkii Gaalada mar Hadduu Eebe ka koriyey, waxayna talo saarteen Eebahood kana baryeen inuu si Xaq ah ku kala Xukumo iyaga iyo Gaalada Xaqa Diiday, Taasina waxay ku Tusin inay Waajibtahay in Xaqa lagu sugnaado laguna Dhaganaado, Eebana la talo saarto isaga Xaakim Caadil ahe oo cid walba Marin waxay Mudan-tahay. Al-Acraaf (88-89).

90. Waxayna Dheheen Madaxdii Gaalowday oo Qoomkiisii ka mida haddaad Raacdaan Shucayb waad Khasaarteen.

﴿ وَقَالَ الْمَلَائِكَةُ كَفَرُوا مِنْ قَوْمٍ لَّمْ يَنْتَعِمْ
شَعِيبًا إِنْ كَذَّبُوا إِلَّا خَسِيرُونَ ﴾

91. Wuxaase qabtay Gariir waxayna ahaayeen kuwo Guryahoodii ku Dhintay (Iyagoo lagdan).

﴿ فَلَمَّا حَذَّرَهُمُ الرَّجْفَةُ فَاصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ
جَاثِيْنَ ﴾

92. Kuwii Beeniyey Shucayb waxaad Mooddaa inayna ku Nagaanin Magaaladaas Dhexdeeda, kuwii Beeniyey Shucaybna iyaga umbaa Khasaray.

﴿ الَّذِينَ كَذَّبُوا شَعِيبًا كَانُوا لَمْ يَقْنُوْا فِيهَا الَّذِينَ
كَذَّبُوا شَعِيبًا كَانُوا هُمُ الْخَسِيرُونَ ﴾

93. Markaasuu isaga Jeedsaday oo yidhi Qoomkayow waan idin Gaadh-siyyey Fariintii Eebahay waana idiin

﴿ فَنَوَّلَ عَنْهُمْ وَقَالَ يَقُولُ لَقَدْ أَبْلَغْنَاكُمْ
رِسَالَتِنَا إِنَّ وَنَصَّحْتُ لَكُمْ فَنَكَفَّرُ أَسْوَى

Naseexeyey ee sideen ugu walbahaari
Qoom Gaala ah.

عَلَى قَوْمٍ كَفَرُوكَ

Eebe wuxuu ka Warrami Gaalnimadooda iyo Madax adaygooda iyo waxay Dhexdabaalan oo Baadinimo ah, iyagoo isaga Digay Raacidda nabi Shucayb oo ay Khasaare ku Sheegeen, waxaase qabatay Gariir waxayna ku Dhinteen Guryahoodii waxaadna moodaa inayna Xaq Diidayaa shu ku Nagaanin Halkaan, Khasaarana iyaga umbuu ku Dhacay, Nabi Shucaybna wuu Isaga Jeedsaday Isagoo Sheegay inuu Gaadhsiiyey Fariintii Eebe una Naseexeyey uusanna u Murgaynin, Wax loo calaacalana ma aha Cid intii Xaqaa si Cad loo Gaadhsiiyey looguna Sharaxay Haddana Diidda, Dulmi, Madax adayg, Xaq diiddo iyo Dhibid Dadka Toosan iyo Xaqaba. Al-Acraaf (90-93).

94. Magaalo Kasta oon Nabi u dirraba waxaan ku Qabanay Ethelkeeda Cudur-ro iyo Dhibaato inay Khushuuaan (oo Baryaan Eebe).

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا أَخْذَنَا أَهْلَهَا

إِلَيْهِمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَصَرَّعُونَ

95. Markaasaan u Baddallaa meeji Xumaan (Dhibka) Wanaag (Khayr) intay ka Bataan oy Dhahaan waxaa taab-tay Aabayaalkaanno Dhibaato iyo Farax, Markaasaan ku Qabannaa kado Iyagoon Ogayn.

مُمْدَدَلَنَا مَكَانَ السَّيْئَةِ الْحَسَنَةِ حَتَّى عَفَوْا

وَقَالُوا قَدْ مَسَّ مَا بَعْدَنَا الظَّرَرَةُ وَالسَّرَّاءُ

فَأَخْذَنَاهُمْ بِعِنْدَهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

96. Hadday Dadka Magaaloo yinku Rumeeyaan (Xaqa) oo Dhawrsadaan waxaan ku Furi lahayn korkooda (Sii dayn lahayn) Barakada Samada iyo Dhulka, wayse Beeniyeen (Xaqii) Waana qabanay waxay kasbanayeen Dartiis.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقَرْيَةِ مَا مَنُوا وَاتَّقُوا الْفَنَاحَةَ

عَلَيْهِمْ بَرَكَتٌ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ

كَذَبُوا فَأَخْذَنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

97. Miyey ka aamin Noqdeen Dadka Magaaladu inuu u Yimaaddo Dhibk-naga Habeenkii iyagoo Hurda.

أَفَمَنْ أَهْلُ الْقَرْيَةِ أَنْ يَأْتِيهِمْ بِأَسْنَابِنَا

وَهُمْ نَاجِيُونَ

98. Miyeyse ka aamin yihiin Dadka Magaaladu inuu u Yimaaddo Dhibk-naga Barqinkii iyagoo Ciyaari.

أَوْ أَمِنَ أَهْلُ الْقَرْيَةِ أَنْ يَأْتِيهِمْ بِأَسْنَاصِنَا

وَهُمْ يَلْعَبُونَ

99. Ma waxay ka aamin Noqdeen Dhibka Eebe, cid khasaartay yaa ka aamin Noqota Ciqaabta iyo Dhibka Eebe.

أَفَمَنْ وَمَكَرَ اللَّهُ قَلَّا يَأْمُمُ مَكَرَ اللَّهِ

إِلَّا الْقَوْمُ الْخَيْرُونَ

Addunku waa Guri Imtixaam, Dadkana waxaa lagu Imtixaamaa Dhib iyo Khayrba inay Xusuustaan Eebe, haddii kale wuxuu ku qaban Eebe kado iyagoon Ogayn, Hadduu Dadku toosnaado oo Xaqa Raaco wuxuu Eebe ugu Deeqi lahaa Khayr iyo Barwaqa, waxayse Beeniyeen Xaqii waxaana lagu ciqaabay Dambigooda Dartiis, mana haboona in laga aamin noqdo Ciqaabta Eebe Illeen waxaa surawda in Ciqaabta Eebe u Timaaddo Habeen ay Hurdaan ama Maalin ay Ciyaari, Illeen cid Khasaartay umbaa ka Aamin Noqota oon Xil iska saarin ka Dhawrsashada Ciqaabta Eebe.
Waxaana Xadiith ah: Mu'minka Xaalkisu waa Khayr, hadday Dhib ku dhacdo wuu samraa Khayrna wuu u Noqdaa, Hadduu Wanaag helana wuu Mahdiyyaa oo Khayr u Noqdaa. Waana in saas loo Gartaa Xaalka Eebana lagu Tiirsanaadaa. Al-Acraaf (94-99).

100. Miyeyna u Caddaanin kuwa Dhaxlaya Dhuulka Ehelkiisa (Halaagii-sa) ka dib haddaan doono Waan qaban lahayn Dambigooda Dartiis, oon Daabooli lahayn Quluubtooda oyna wax Maqlin.

101. Taasi waa Magaaloooyinkii waxaana kaaga qisoonaynaa warkoodii, waxayna ula timid Rasuuladii Xujoojin mana ayan Rumayn Beenintooda darteed horay, saasuuna u Daabaca Eebe quluubta Gaalada.

102. Kamaanaan helin badankooda Ballan, waxaanse ka hellay badankood iyagoo Faasiqiina.

Eebe wuxuu halaagaa Ciddii Isla Waynaata oo Xaqa Beenisa, waxaase Habboon in Ciddii Dhaxasha ay Waajibtahay inuu Toosnaado oo Hanuunsanaado si ayna ugu Dhicin Ciqaabta Eebe, sidii Qoomkii Nabi Nuux, Nabi Huud, Nabi Saalax, Nabi Luudh, iyo Nabi Shucayb, oo Dhammaantood Nabiyadu ula Yimaaddeen Xujoojin Cad, Badankooduna Xaqiibay Diideen, waxayna Muteen in la Daabaco Quluubtooda Fasiqiinna noqdaan, Taasina waxay Caddayn in Xaqa la Raaco, lana digtoonaado, lana Toosnaado. Al-Acraaf (100-102).

أَوْلَئِكَ لِلَّذِينَ يَرْثُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا أَنَّ لَوْنَسَاءَ أَصْبَתْهُمْ بِدُورِهِمْ وَنَطَقَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠﴾

تِلْكَ الْقُرْيَىٰ تَقْصُّ عَيْنَكَ مِنْ أَنْبَابِهَا وَلَمْ جَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلِهِ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْكَفَّارِ وَمَا وَجَدْنَا إِلَّا كُتُبَرَهُمْ مِنْ عَهْدِهِ وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْتُبَرَهُمْ لِفَسَقِيهِنَّ ﴿١١﴾

103. Markaasaan la Bixinay Nabi Muuse Aayaadkanaga Xagga Fircoo iyo Qoomkiisii wayna Dulmiyeen (Dideen) ee day Siday Noqotay Cidhibtii Mufsiidiinta.

104. Wuxuuna Yidhi (Nabi) Muuse Fircoonow Anagu Rasuul Eebaha Caalamkaan ahay.

105. Waxaana Dhab ah inaan Eebe ka Sheegayn waxaan Xaq ahayn, waxaana idhi la imid Xujo Eebihiin ee u daa Banni Israa'iil la Jirkayga.

106. Wuxuuna yidhi (Fircoo) haddaad la Timid Aayad keen haddaad Run Sheegi.

107. Markaasuu Tuuray Ushiisii markaasay soo Baxday iyadoo Mas Cad ah.

ثُمَّ بَعَشَّا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ يَأْتِيَنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلِئُوهُ نَظَلَمُوا هُنَّا فَأَنْظَرْنَا كَيْفَ كَانَ عَبْقَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٢﴾

وَقَالَ مُوسَىٰ يَنْفِرُ عَوْنَٰ إِنِّي رَسُولُ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣﴾

حَقِيقٌ عَلَىٰ أَنَّ لَا أَوْلَىٰ عَلَىٰ اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ فَدَعَ حِنْثَكُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَهُ مِنْ زَيْكُمْ فَأَرْسَلَ مَعِيَّ بَقِيَ إِنْتَرَكَ بِلَّا ﴿١٤﴾

قَالَ إِنِّي كُنَّتْ حِنْثَ بَيْنَهُ فَأَنْتَ بِهِمَا إِنْ كُنَّتْ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥﴾

فَأَنْقَنَ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُغَبَانٌ مُّبِينٌ ﴿١٦﴾

108. Wuxuuna Siibay Gacantiisii mar-kaasay soo Baxday iyadoo u Cad Dad-ka Eegi.

وَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بِصَفَّةِ النَّظَرِينَ ﴿١٨﴾

Nabi Muuse wuxuu Eebe u diray Fircoon iyo Qoomkiisii isagoo Aayado wata, wayse Beeniyeen oo diideen, wuxuuna u sheegay Fircoon inuu Rasuul Eebe yahay Dhabna waxaan Xaq ahayn usan Sheegayn, Xujana uu la yimid uuna warsaday inuu u Daayo Banii Israa'iil, wuxuuse Codsaday Fircoon sidii Caadada u ahayd inuu Xujo Keeno hadduu Run Sheegi, wuxuuse u Muujiyey Ushii oo Mas Noqotay iyo Gacantiisa oo Cad Cudur la'aan.

Qisaduna saasay ku socotaa inta laga halaago Fircoon iyo Colkiisii Xumaa. Al-Acraaf (103-108).

109. Waxay dheheen Madaxdii qoom-kii Fircoon ka mida kani waa sixirroow aad u yaqaanna.

قَالَ الْمَلَائِكَةُ مِنْ قَوْمٍ فَرَعْوَانِ إِنَّ هَذَا السَّنَرُ

عَلَيْهِ

رُبِّيْدَانْ يُخْرِجُكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١٩﴾

110. wuxuuna Dooni inuu idinka Bixiyo Dhulkiinna ee Maxaad Faraysaan.

قَاتُلُوا أَرْجِحَةً وَأَخَاهُ وَأَرْسَلُوا فِي الْمَدَائِنِ

حَشِّرِينَ

يَأْتُوكُمْ بِكُلِّ سَبَرٍ عَلَيْهِ

111. waxayna Dheheen dib u Dhig (Xaalkiisa) iyo Walaalkiis una dir Ma-gaalooyinka kuwo soo kulmiya.

وَجَاءَهُ السَّحْرُ فَرَعْوَانْ قَاتُلَ لَنَا لَأَجْرًا

إِنْ كَثُرَنَّ الْعَذَابُ

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَيْسُوا مَقْرَبِينَ

قَاتُلُوا يَمُوسَى إِنَّمَا أَنْ تُلْهِي وَإِنَّمَا أَنْ تُكَوَّنَ

خَنْ الْمُلْكِينَ

قَالَ أَلْقَوُا لَمَّا الْقَوْا سَاحِرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ

وَأَسْتَرَهُوْهُمْ وَجَاءُوْهُمْ بِسَبَرٍ عَظِيمٍ

112. oo kuu Keena Sixir badane kasta aadna u yaqaanna.

113. Waxayna u Yimaaddeen Sixir-layaashii Fircoon waxayna Dheheen Ujuuro maleenahay haddaan annagu Adkaanno.

114. Wuxuuna yidhi haa, waxaadna noqonaysaan kuwa la soo Dhaweyyo.

115. Waxayna dheheen Muusow ama Tuur ama aan tuurro.

116. Wuxuuna yidhi Tuura, markay Tuureenna waxay Sixreen Indhaha Dadka wayna Cabsi galiyeen waxayna la yimaadeen Sixir wayn.

Saasaad u aragtaa markuu Dambiile Fircoon Xaqii Beeniyeen inuu Madaxdii Ka ag dhawaydina ay ku raaceen Beenintii iyagoo ku sheegi Nabi Muuse inuu Dooni inuu Dadka Dhulka ka Bixiyo Taasoo ay rabeen inay Dadka Khaldaan, waxayna Dadkii ku Dheheen wax na fara idinkaa idinka amar qaadanay-naaye, waxayna u soo Jeediyeen in la sugo Muuse iyo Walaalkii, Dadka la soo kulmiyo Cid kastoo Sixir Taqaanna Timaaddo, wayna u Yimaaddeen Fircoon Iyagoo warsan Ujuuro hadday Adkaadaan, wuxuuna ugu yaboohay Ujuuro iyo waliba u Dhwaaansho, waxayna Tuureen wax ay Indhaha Dadka ku Sixreen kuna Cabsi galiyeen oo wayn. Taasina waxay ku Tusin Xaalkii Fircoon iyo Colkiisii ee Xumaa Kaldanaana. Al-Acraaf (109-116).

117. Waxaana u Waxyoonay (Nabi) Muuse Tuur Ushaada, waxayna soo Baxday inay Cunto waxay Dhoob-dhoobeen.

118. Waxaana Sugnaaday Xaqii waxaana Buray waxay Falayeen.

119. Waxaana lagaga Adkaaday Gaaladii halkaas, waxayna noqdeen iyagoo Dullaysan.

120. Waxaana loo riday Sixirlayaashii Suuud.

121. Waxayna Dheheen waxaan Rumeynay Eebaha Caalamka.

122. Eebaha Muuse iyo Haaruun.

123. Wuxuuna yidhi Fircooni Miyaad rumeyseen Muuse, Idan ka hor, Arrintani waa Dhagar aad ku Dhagarteen Magaalada si aad uga Bixisaan Xaggeeda Dadkeeda, waad ogaan doontaan.

124. Waxaan u gooyn Gacmihiinna iyo Lugahiinna isdhaaf waana idin Wadhi Dhamantaan.

125. Waxayna Dheheen Xagga Eebahanaa u Noqonaynaa.

126. Waxaad nagu nacayo oon ahayn inaan Rumaynay Aayaadka Eebahanno ma jiro, markay noo Timid, Eebow samir naga Buuxi na dilna anagoo Muslimiina.

Waxaa Sugnaaday Xaqii Xumaantiina waa Burtay, Gaaladiina waa laga Adkaaday iyagoo Dullaysan, Sixirlayaashiina way Rumeeyeen Xaqii, wuxuuse ku Guul gulay Fircooni Arrintaas, wuxuuna sheegay inay rumeeyeen Xaqa Isagoon u idmin, wuxuuna ugu goodiyey inuu Ciqaabi oo Goony Gacmaha iyo Lugaha, Wadhina, wayse Calool adaygeen Eebana warsadeen Samir iyo Adkaysi Illeen waxaan Xaqa Rumayntisa ahayn Fircooni kuma Nicine, Kuna oofsado Eebe iyagoo Muslimiina. Waana kaas Xaqa Xumaan Waligeed, waana kaas Fircooni iyo Isla waynidisi, waana kaas Xaq oo lagu sugnaado iyo Rumayn aayaadkiisa Dhaba. Al-Acraaf (117-126).

127. Waxay Dheheen Madaxdii oo Qoonkii Fircoona ma ku Dayn Muuse iyo Qoomkiisa inay Fasaadiyaan Dhulka inuu ku daayo adiyo Cibaadadaada

وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ مُوسَىٰ أَنَّ الْقَعْدَكَ فِي ذَاهِنِهِ
تَلَقَّفَ مَا يُأْفِكُونَ

فَوَقَّعَ الْحَقُّ وَبَطَّلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

فَعَلَّمُوا هُنَّا لِكَ وَأَنْقَلَبُوا صَغِيرِينَ

وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجِدِينَ

فَأَلْوَأُمَاءَ إِنْسَابَ الْعَلَمَيْنَ

رَبِّ مُوسَىٰ وَهَدَرُونَ

قَالَ فَرَعَوْنُ أَمَّا مَنْ تَمَّ بِهِ قَبْلَ أَنَّ لَكُمْ هَذَا
لَمْكَرٌ مَّكْرُثُوهُ فِي الْمَدِيَّةِ لِتُخْرِجُوهُ مِنْ أَهْلِهَا

فَسَوْقَ تَعْلَمُونَ

لَا قُطْعَنَ أَيْدِيكُمْ وَأَنْجُلُكُمْ مِنْ حَلَبِ

ثُمَّ لَا كُضِبَّتُكُمْ أَجْمَعِينَ

فَأَلْوَأُمَاءَ إِلَيْهِ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ

وَمَانِقُمُ مِنَ الْأَنْتَامِ إِنَّمَا إِنْسَابَ رَبِّنَا لَمَاجَاهَتْنَا

رَبِّنَا أَفْرَغَ عَلَيْنَا صَبَرًا وَتَوْفِنَا مُسْلِمِينَ

وَقَالَ الْمَلَائِكَةُ قَوْمُ فَرَعَوْنَ أَنْدَرُ مُوسَىٰ وَقَوْمَهُ

لِيُقْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَدْرِكُوهُ الْهَنَّاكَ قَالَ

(yo ILaahyadaada). wuxuuna yidhi waxaannu Dili Wiilashooda waxaannu dayn Gabdhahooda anagaana ka sarrayna oo Dullayn.

128. Muusana wuxuu ku yidhi Qoomkiisa Kaalmaysta Eebe, samrana Dhulka Eebaa iska leh wuxuuna dхaxalsiin Cidduu doono oo addoomadiisa ka mida, Cidhibta (Fiicanna) waxaa iska leh kuwa Dhawrsada.

129. Waxayna ku dhaheen waa nala Dhibay ka hor Imaatinkaaga iyo ka dib Imaatinkaaga, wuxuuna (Nabi Muuse) ku Yidhi waxay u Dhawdahay in Eebihiin halaago Cadawgiinna oo Dhulka idinku reebo si uu u Eego waxaad Fashaan.

Madaxdii Xumayd ee Fircoona ka ag Dhawayd waxay Fircoona u Jeediyeen arrin ah ma waxaad dayn Muuse iyo Qoomkiisa inay Fasaadiyaan Dhulka adna ay kuu Daayaan ILaahyadaada, waxaana la sheegay in Fircoona laaha ILaahyo uu qarsoodi ku Caabudi jiray, wuxuuse ugu Jawaabay waxay rabeen oo ah inuu Layn Wiilasha oo Dayn Gabdhaha inuu ku Shaqaysto ee u rooni ma aha, wuxuuna ku faanay inuu Muuse iyo Qoomkiisa ka Adagyahay kana sarreeyo, waana faan Jaahil aan wax garanay. Nabi Muuse isagu wuxuu u Jeedsaday Xaggaa Eebe wuxuuna faray Qoomkiisa inay Kaalmaystaan Eebe Samraanna Ogaadaanina in Dhulka Eebe Leeyahay una reebi Cidduu doono oo Addoomadiisa ka mida Cidhibta Fiicanna ay yeelan kuwa dhawrsada, waxaase Calaacyal Qoomkiisii oo sheegay in mar kasta la Dhibay, wuxuuna ku Calool adkaysiyyey inay u dhawdahay in Eebe Halaago Cadowgooda oo Dhulka iyaga u reebo Imtixaan dartiis iyo inuu Eego waxay falaan, wana taas Xaqa iyo Xumaan iyo Mu'min iyo Gaal Xaalkisu. Al-Acraaf (127-129).

130. Wuxaan ku qabanay Fircoona Ehelkiisii Abaar iyo Nusqaan Midhaha inay wax Xusuustaan.

131. Hadduu Wanaag u Yimaaddo waxay Dhahaan anaa leh tan (Mudan), hadday Dhibaato ku Dhacdana waxay sharaystaan Muuse iyo inta la jirta, Baaskoodu wuxu uun jiraa Eebe Agtii-sa, badankooduse ma Oga.

132. Waxayna dheheen wax kasta oo aayad ah ood noola timaaddo inaad nagu Sixirto anagu kuma rumaynayno.

سَقَنْدِلَ إِنَّهُمْ وَنَسْتَعِيْنَ، نَسَاءُهُمْ وَإِنَّا فَوْهَمْنَا

فَهُرُوتٌ

قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ أَسْتَعِيْنُوا بِاللَّهِ وَأَصْرِيْنَا
إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا كَمَنْ يَشَاءُ
مِنْ عَبْدَادِهِ وَالْعِقْبَةُ لِلْمُتَقْبِينَ

فَالْأُولَاءِ أُوذِيْنَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ بَعْدِ
مَا جَنَّتْنَا قَالَ عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَهْلِكَ
عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَحْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ
فَيُنَظَّرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ

وَلَقَدْ أَخْذَنَا الْفَرْعَوْنُ بِالسِّنِينِ وَنَقَصَ
مِنَ النَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَكَّرُونَ

فَإِذَا جَاءَهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا نَاهَذْنَاهُ وَإِنْ تُصْبِحُوهُمْ
سَيِّئَةً يَطْرَدُهُمْ وَلِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا
طَرَدُهُمْ عِنْ دِيَنِ اللَّهِ وَلِكَنَّ أَكْثَرَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ

وَقَالُوا مَهْمَسَانَا تَأْنِيْبِهِ مِنْ عَائِدَةٍ لَسَرَرَنَا بِهَا فَمَا
نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ

133. Markaasaan ku Dirray Daad, Ayax, injir iyo: Rah iyo Dhiig aayaad Cad iyagoo ah, wayna iskibriyeen waxayna ahaayeen Qoom Dambii-layaal ah.

134. Markuu ku Dhacay korkooda Cadaabku waxay dheheen Muusow noo Bari Eebaha wuxuu kugula Ballamay, haddaad naga fayddo Cadaabka waannu ku Rumayn, waxaana la diri (u dayn) la jirkaaga Banii Israa'iil.

135. Markaan ka faydnay Cadaabkii tan iyo Muddo ay Gaadhyaaan yeeyahaadeen kuwo Buriya (Ballankii).

Eebe wuxuu ku qabtay Fircoo iyo Qoomkiisi Abaar iyo Beerihi oo ka Nusqaamay Bal inay Waantoo-baan, waxaase dhaeday in marka Wanaag u yimaadana ay Sheegtaan inay Mudanyihin, haddii Xumaani Taabatana ay Baasaystaan Nabi Muuse iyo inta la jirta, mase oga in Dhibaatadu uga imaan Xaggaa Eebe, markaasay caddeeyeen warkii oo u Sheegeen Nabi Muuse iyo Dadkii Rumeeyey wax kasta oo calaamada oo loo keeno inayna Rumaynayn, Markaasa Eebe ku sii daayey Daad, Cayaayaan, Rah, Ayax iyo Dhiig oo ah Calaamooyin Cad cad, wayse iska kibriyeen, waxayna noqdeen Dambiliyaaal, Markuu dhibku ku Dhacayna waxay u Sheegeen Nabi Muuse in Haddii Dhibka laga faydo ay Rumayn Xaqa, wayse Bee-niyeen Ballankii,
Taasina waxay ku Tusin Awoodda Eebe iyo siduu wax u Ciqaabo, iyo Xumaanta Gaalada iyo Madax adaygooda, waxaase haboon in Xaqa la Raaco. Al-Acraaf (130-135).

136. Waan ka aarsannay Gaaladii waxaana ku Maanshaynay Badda Il-leen waxay beeniyeen Aayaadkanaga, wayna Halmaameen.

137. Waxaana Dhaxalsiinnay Qoomkii ahaa kuwa lagu Dullaysto Bariga Dhulka iyo Galbeedkiis (Masar iyo Shaam) een barakaynay Dhexdiisa, wayna u Dhammaatay Kalimada (Yaboochii) Eebahaa ee wanagsanaa Banuu Israa'iil samirkoodii Dartiis. waxaana Baabi'inay wuxuu Samaynayey Fircoo iyo Qoomkiisii iyo waxay Dhisayeeen.

138. Waxaana Tallaabinay Banuu Israa'iil baddii waxayna u Yimaadeen Qoom ku Nagi Sanamyadoodii markaasay dheheen Muusow Nooyeel

فَإِنَّا عَلَيْهِمُ الظُّفَافَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ
وَالصَّفَايَعَ وَالدَّمَاءَ إِنَّمَا يُفَضِّلُ فَاسْتَكْبِرُوا
وَكَانُوا مُّغْرِبِينَ ﴿١٣٤﴾

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا نَسْمُوسَى أَدْعُ لَنَا
رَبَّكَ بِمَا عَهْدَ عِنْدَكَ لَيْسَ كَثُرَتْ عَنَّا
الرِّجْزُ لِتُؤْمِنَ لَكَ وَلَرَسْلَانَ مَعَكَ بَقِيَ
إِسْرَئِيلَ ﴿١٣٥﴾

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْزَ إِلَى أَجْلٍ
هُمْ بِلِعْوَهُ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿١٣٦﴾

فَأَنْتَمْ نَعْمَلُنَا مَا فَعَلْنَاكُمْ فَأَغْرِقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ يَأْتِيهِمْ كَذَبُوا
يَأْتِيَنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَنِيَّةٌ ﴿١٣٧﴾

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ
مَشْرِقَ الْأَرْضِ وَمَغْرِبَهَا أَلَّا يَرْكَنَا فِيهَا
وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَقِيَ إِسْرَئِيلَ
بِمَا صَبَرُوا وَدَمَرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ
فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٨﴾

وَجَهَوْرَاتِ بَيْنِ إِسْرَئِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ
يَعْكِفُونَ عَلَى أَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا نَسْمُوسَى

Ilaah siday iyaba Ilaahtyo u yeeshen wuxuuna ku Yidhi idinku waxaad tiihin Qoom Jaahiliina.

أَجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ إِلَهٌ قَوْمٌ
بَعْهُمُونَ

139. Kuwaas waa lagu Halaagi waxay ku suganyihiin waana Baadhil waxay fali.

إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَّبِرُّهُمْ فِيهِ وَيَطْلُبُ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ

Eebe wuxuu ka warrami in markay Gaaladu Madax adaygeen Xaqii uu Halaagay, Baddana ku Maans-heeyey, Fircoo iyo Qoomkiisiina saasay ku halaagsameen, waxaana dhulkii ku soo hadhay Dadkii la Dullaysan jiray, waxayna Dhaxleen Dhulkii Barakaysnaa, waxaana la halaagay Fircoo iyo Qoomkiisi iyo waxay Dhisayeen, waxaase Dhacay in kuwii Jaahiliinta ahaa ee Banuu Israa'iil ay warsadeen Nabi Muuse inuu ilLaahyo u Yeelo sida kuwa ay arkeen oo Caabudayey Sanamyo, una Sheegay inay Jaahili-nyihiin, waxay kuwasu falina Khasaareya iyo Baadhil yahay, waxaa sugnataay in dad u Yimaadeen Nabiga (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Kuna Dhaheen noo Samee Geed sida Gaaladu u Leedaday Geed ay hubkana ku Xoqdaan, Markaasuu Yidhi Eebaa wayn waa waxay ku dhaheen Banii Israa'iil Nabi Muuse Ilaahtoo noo yeel siday Ilaahtoo leeyihiin, waxaad qaadayaan Jidkii kuwii hore, Taasina waxay Muujin in Xaqa layskaga daydo ee aan Xumaan iyo Dambe layska raacin layskagana dayanin. Al-Acraaf (136-139).

140. Wuxuu yidhi ma wax Eebe ka soo hadhay yaan Ilaahnimo idinka doonaa isagoo Caalamkan (Jooga) idinka Fadilay.

قَالَ أَغَدَرَ اللَّهُ أَبْغِيَكُمْ إِلَهًا وَهُوَ
نَصَارَكُمْ عَلَى الْعَلَمَيْنَ

141. Xusuusta markaan idinka Kori-nay Fircoo Dadkiisii iyagoo idin dhadhansijiyey Cadaab Xun, oo lay-nayey Wiilashiinna daynayeyna Gabd-hihiinna, Arrintaasna waxaa ku Sugan Ibtilo Eebihiin Xaggiisa ka ahaatay oo wayn.

وَإِذْ أَبْجَدَكُمْ مِنْ أَهْلِ فِرْعَوْنَ
يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يُقْنَيُونَ أَبْنَاءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ
بَلَّاهُمْ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

142. waxaan u yaboohnay Nabi Muuse Soddan habeen waxaana ku dhamaystiray Toban, wuxuuna ku dhammaaday Ballankii Eebihiis Afartan Habbeen, wuxuuna ku yidhi Nabi Muuse Walaalkiis Haaruun iiga dambee Qoomkayga Wanaajina hana raacin Jidka Mufsiidiinta.

وَوَعَدْنَا مُوسَى تَلَكَيْتَ لَيْلَةً وَاتَّمَنَّهَا
يُعْشَرَ قَتَمَ مِيقَثُ رَبِّهِ أَرْبَعَتَ لَيْلَةً وَقَالَ
مُوسَى لِأَخِيهِ هَرُونَ أَخْلُقْنِي فِي قُوَّتِي
وَأَصْلِحْنِي وَلَا تَنْعِنْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ

Wuxuu Xusuusiyye Nabi Muuse Qoomkii Nicmooyinka Eebe iyo siduu Fircoo uga koriyey isagoo Wiilashana laynayey, Gabdhahana daynayey si uu u Dullaysto, Markaasaa Eebe u Yaboohey Nabi Muuse Kitaabkii Tawreed, siyeyna Muddo Afartan Habeena si Eebe la hadalkiisa ugu darbado, waxaan Intaas la sii Joogay Dadkii Walaalkiis Nabi Haaruun oo uu u dardaarmay inuu Wanaajijo Dadka Xumaanha ku Raacin.

Taasina waxay ku Tusin in Khayrka laysku baraarujiyo, Illeen Haaruunba Nabi buu ahaaye. Al-Acraaf (140-142).

143. Markuu u Yimid Nabi Muuse Ballankanagii oo la hadlay Eebihiis wuxuu yidhi Eebow i tus aan ku arkee, wuxuuna yidhi Eebe ima arkaysid ee day Buurta Hadday Meejeeda ku suggaato markaasaad i arki, markuu Eebe u Daahiray Buurtii wuxuu ka yee-lay Burbur waxaana dhacay Nabi Muuse suuxdin Darteed, markuu miyirsadaya wuxuu Yidhi (Eebow adaa) Nasahan waan kuu Toobad keenay waxaan ahay Mu'miniinta kan ugu horreeya (Waqtigan) inaan Adduunka lagugu (arkayn).

144. Wuxuu Yidhi Eebe Muusow waxaan kaa doortay Dadka (Saban-kan) Diriddayda iyo lahadalkayga Dartiis ee qaado waxaan ku siiyey ahowna kuwa Mahdiya.

145. Waxaan ugu qorray alwaaxda wax kastoo wacdi iyo Caddayna, ee ku qaado Niyatadag farna Qoomkaaga inay qaataan, ha qaataan Teeda Fiicane Waxaan idin tusin Guryihii Faasiqiinta.

Nabi Muuse markuu ku Yimid Muddadii oo Eebe la hadlay yuu ka Baryey inuu Arko, Eebese sarreeye wuxuu u sheegay inuusan arkayn, markuu Buurtii u Daahiriyeena ay Burburtay, Nabi Muusana Suuxay markuu miyirsadaya uu wayneeyey Eebe oo Nasahay, markaa Eebe Xusuusiyey siduu u Doortay uuna faray inuu qabsado waxa loo waxyooday ee waanada iyo Caddayta ah, qoomkiisana faro inay aad u qabsadaan, wuxuuna Tusay Guryihii kuwii Faasiqiinta aaha ee la Halaagay. Nabigu (Naxariis) iyo Nabagdalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dadku way Suuxi Qiyaamada anaana u soo hor miyirsan markaasaan Arkaa Nabi Muuse oo Carshiga haysta, marka ma ogi inuu hortay soo Miyirsaday iyo inuu ka mid yahay kuwa Eebe ka soo Reebay, Taasina waxay ku Tusin Sharafka Nabigenna iyo Nabi Muusaba, iyadoo Nabiyaduba, Sharaf wada leeyihin. Al-Acraaf (143-145).

146. Waxaan ka Iilaa Aayaadkayga kuwa isku Kibriya Dhulka Xaq darro, hadday arkaan Aayaad kasta ma Rummeyaan hadday arkaan Jidka Hanuunka kama Yeeshaan Waddo, hadday Arkaan Waddada Baadidana waxay ka yeeshaan Jid, waxaana ugu Wacan inay Beeniyeen Aayaadkanaga oy ahaayeen kuwo Halmaamay.

وَلَمَّا جَاءَهُ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّي
أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرَنِي وَلَكِنْ أَنْظُرْ
إِلَى الْجَبَلِ فَإِنْ أَسْتَقِرَ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَنِي
فَلَمَّا تَجَلَّ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًَّا وَحَرَّ
مُوسَىٰ صَعْفَافَةً فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَنَكَ
بَلْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

قَالَ يَنْهَا مُوسَىٰ إِنِّي أَصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي
وَبِكُلِّي فَخُذْ مَا مَاءَتِيْتُكَ
وَكُنْ مِنَ السَّكِينِ ﴿١٤٤﴾
وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
مَوْعِظَةً وَنَصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ
وَأَمْرِقْهَا مَكَانًا يَأْخُذُوا إِلَيْهَا فَرِيقًا
دَارَ الْفَتْسِيقَ ﴿١٤٥﴾

سَأَصْرِفُ عَنْ مَا يَنْتَيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ أَيَّامٍ لَا يُؤْمِنُوا
بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَيِّلًا لِرُشْدٍ لَا يَتَّجِهُونَهُ سَيِّلًا
وَإِنْ يَرَوْا سَيِّلًا الَّذِي يَسْتَخِدُونَهُ سَيِّلًا ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ كَذَّابُوْا بِآيَتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا عَذَفُلِينَ ﴿١٤٦﴾

147. Kuwa Beeniyeen Aayaadkanaga iyo la Kulankanganaga Aakhira waxaa Buray Camalyaalkooda Miyaase laga abaal mariyaa waxay Camal falayeen Mooyee.

148. Waxay ka Yeesheen qoomkii Nabi Muuse Gadaashiis Jawhartoodii Dibi Cod leh, miyeyna arkaynin inuu-san lahadlaynin kuna Toosinaynin Jid, way Yeesheen iyagoo Daalimiin ah.

149. Markii Gacmahooda lagu Riday (Nidaamooddeen) oy arkeen inay Dhumeen waxay Dhaheen Hadduusan noo Naxariisan Eebahanno oosan noo Dambe Dhaafin waxaan Noqonaynnaa kuwo Khasaraa.

Xaqa waxaa laga Leexin kuwa iskibriya oon Xaqa Rumayn, hadday Xumaan arkaanna Raaci, Illeen waxay Beeniyeen oo Halmaameen Aayaadka Eebe, kuwa Beeniya Aayaadka Eebe iyo la Kulankiisana waxaa Buri Camalkooda. Sufyaan Binu Cuyeyna wuxuu Yidhi: Waxaa laga siibay Fahminta Quraanka markaasaan laga Leexiyey.

Aayadaha kale waxay ka warrami in Qoomkii Nabi Muuse intuu ka Maqnaa ka yeesheen Dibi waxay Caabudaan, waana Doqonnimo Illeen wax ma taree, markay arkeen inay Khasaareenna waxay Sheegeen haddaan Eebe u Dhaafin una Naxariisan inay Dhab u Khasaareen. Al-Acraaf (146-149).

150. Markuu ku soo Noqday Nabi Muse qoomkiisii isagoo Cadhaysan oo Walbahaarsan wuxuu yidhi waxaa Xun Wuxaad iiga dambeyseen Gadaashay, ma waxaad Dadajisateen Amarkii Eebihiin wuxuuna Tuuray Alwaaxdii wuxuuna Qabtay Madaxa Walaalkiis Isagoo Xaggiisa u Jiidi, wuxuuna Yidhi Ina Hooyoow qoomku way i tabaryaraysteen waxayna u dhawaadeen inay i Dilaan ee ha igaga farxin Colka hana iga yeelin la Jirka Qoomka Daali-miinta ah.

151. Wuxuuna yidhi Nabi Muuse Eebow u Dambe Dhaaf ani iyo Walaalkay nana gali Naxariistaada adaa Naxariis badane ahe.

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا إِيَّا نَا وَلِقَاءَ الْآخِرَةِ
حِيطَتْ أَعْمَلُهُمْ هُلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ

وَلَمْ يَأْخُذْ قَوْمٌ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ حُلَيْهِمْ عِجْلًا
جَسَدًا لِلْمُخْوَارِ أَتَرَبَّوْا أَنَّهُ لَا يَكُلُّهُمْ
وَلَا يَهِيَّهُمْ سِيلًا أَخْرُوذًا
وَكَانُوا طَالِمِينَ

وَلَمَّا سُقِطَ فَتَأْتِيهِمْ وَرَأُوا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلَّوْا
فَأَلْوَأْنَّ لَمْ يَرْحَمَنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرَنَا
لَنَكُونَنَا مِنَ الظَّالِمِينَ

وَلَمَّا رَاجَعَ مُوسَىٰ إِلَى قَوْمِهِ غَضِبَنَ أَسْفَاقَ الْإِنْسَانِ
لَقَنَوْنِي مِنْ بَعْدِي أَعْجِلْتُهُ أَمْرَ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ
الْأَكْلَوْحَ وَلَأَخْذَ بِرَأْسِ أَجْيَهِ بِمُؤْمِنِهِ إِلَيْهِ قَالَ أَبْنَ أَمَّ
إِنَّ الْقَوْمَ أَسْتَضْعَفُونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونِي
فَلَا شُمُتْتُ بِالْأَعْدَاءِ وَلَا جَعَلْتُنِي مَعَ الْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ

فَالَّرَبِّ أَعْفِرُ لِي وَلِأَخِي وَأَدْخِلُنَا
فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

152. Kuwa Yeeshay Dibi waxaa Gaadhi Cadho Eebahood iyo Dulli Nolosha adduunyo saasaana ku Abaal marinaa Been abuurtayaasha.

153. Kuwa Falay Xumaan Markaas Toobad keenay intaas ka dib oo Rumeeey Xaqa Eebahaa intaas ka dib waa Dambi Dhaafe Naxariista.

Markuu Nabi Muuse ku soo Noqday Qoomkiisii isagoo Cadhaysan oo ka Walbahaarsan waxay faleen wuxuu ku yidhi Waxaa Xun waxaad iiga Dambyseen, ma waxaad Dedejisateen Amarkii Eebe, wuxuuna Cadho la Tuuray Alwaaxii, wuxuuna Madaxa qabtay Walaalkiis Haaruun oo uu ku Dhaafay Gadaashii wuuna Jiiday,

Markaasu Calaacalay oo ku Yidhi ina Hooyo Madaxa hay qabanin, qoomkii way i Liideen ina Dili Gaadheen ee Colka ha igaga Farxin, Daalimiintana haygalaa mid Dhigin, Markuu ogaaday inuu walaalkii Dambi la'aan yahay yuu u Dambi Dhaaf warsaday Naftisa iyo Walaalkiis. Waana Abaalka Been abuurayaasha, Ciddiise Xumaan Fasha oo Toobad keenta oo Xaqa Rumaysa Eebe wuu u Dambi Dhaafi.

Abuu Qilaabo wuxuu Yidhi: Waxaa Dulli Mudan Been Abuurte oo Dhan. Al-Acraaf (150-153).

154. Markay Cadhadu ka Xasishay Nabi Muuse wuxuu Qaatay Alwaaxdii waxaana ku qorraa hanuun iyo Naxariis u ah kuwa Eebahood ka Cabsan.

155. Wuxuu ka Doortay Nabi Muuse Qoomkiisa Toddobaatan Nin Ballankanaga Dartiis, markay qabatay Garriirku wuxuu Yidhi Eebow haddaad Doonto waad halaagi lahayd horay iya-ga iyo Anigaba, ma waxaad noo halaa-gi waxay faleen Sufaho naga mida, waa Imtixaankaaga Ciddaad doontana waad Dhumisaa kaad dontana waad hanuunisaa adaa Wali noo ah ee noo Dambi Dhaaf noona Naxariiso adaa Dambi Dhaafe Khayr roon ahe.

156. Noona qor adduunyadan Wan-aag iyo Aakhiraba waannu kuu noqon-naye, wuxuu Yidhi Cadaabkaygu wuxuu ku dhici Ciddaan Doono, Naxariistayduna waxay u Waasac Noqotay wax kasta, waxaana u qori kuwa

إِنَّ الَّذِينَ أَخْدَدُوا أَعْجَلَ سَيِّئَاتِهِمْ غَصَبٌ
مَّنْ رَبَّهُمْ وَذَلَّهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَكَذَّلَكَ
بَحْرِيَ الْمُفْرِنِ ﴿١٥٣﴾

وَالَّذِينَ عَمِلُوا أَسْيَاتٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا
وَمَاءَمُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٥٤﴾

وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْعَصَبُ أَخْذَ أَلَّا لَوَاحَ
وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ
لِرَبِّهِمْ يَرْهُونَ ﴿١٥٥﴾

وَأَخْنَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لَمْ يَقِنُوا فَلَمَّا
أَخْذَهُمْ الْرَّجْفَةُ قَالَ رَبُّ لَوْسَنَتْ أَهْلَكَهُمْ
مِّنْ قَبْلٍ وَإِنَّى أَتَهْلِكُكُمْ إِعْلَمُ السُّفَهَاءِ مَنِ اِنْ هِيَ
إِلَّا فِتْنَكُ تُضْلِلُ بِهَا مَنْ نَشَاءَ وَتَهْدِي مَنْ شَاءَ
أَنْتَ وَلِنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا وَأَنْتَ حَيْرُ الْغَفِيرِينَ ﴿١٥٦﴾

وَأَكَنْتُ بِلَّاقِ هَذِهِ الْدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي
الْآخِرَةِ إِنَّا هُدُنَا إِنَّكَ قَالَ عَدَابِي أَصِيبُ بِهِ
مَنْ أَسْأَءَ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

Dhawrsada oo Bixiya Zakada iyo Kuwa Aayaadkaygana Rumeeyaa.

فَسَأَكْتُمُهُمْ الَّذِينَ يَنْقُونَ وَيَنْوَثُونَ
آرْكَوْهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِنَائِبِنَا يَوْمَئِنُونَ

Markay Cadhadii ka Ba'day Nabi Muuse wuxuu qaataay Looxdiid oo hanuu iyo Naxariis ku qorantahay, kuna waantoo bi Ciddii Cabsan, wuxuuna Doortay Toddobaatan Qoomkiisii ka mida inay Eebe u Toobadkeenaan, markuu Gariirkii qabtayna wuxuu ku calaacaalay in hadduu Eebe doono uu halaagi lahaa mar hore, Haddase ma waxaa naloo Halaagi wax kuwo Xun oo Naga mida faleen, Ebow waa Imtixaamkaagi, Ciddaad Doontana waad Dhumisaa taad Doontana waad hanuunisa, adaanwa wali noo ah, ee noo Dambi Dhaaf noona Naxariiso, adaa Dabmi Dhaaf Khayr roon ahe, noona qor adduun iyo Akharaba Wanaag, waan kuu Toobad keenaye, wuxuuna u sheegay Eebe inuu Cadaabkiisu ku Dhici Cidduu Doono, naxariistiisuna wax kasta u Waasac tahay, Khayrma mudan kuwa Dhawrsada oo Bixiya Zakada, Rumeeyana Aayaadka Eebe.

Taasina waxay ku Tusin Waasac Nimada Naxariista Eebe iyo in lagu Dadaalo sidii loo Heli lahaa. Al-Acraaf (154-156).

157. ee ah kuwa Raaca Rasuulka Nabiga ah ee Umiga ah ee ah kay ka heleyeen Isagoo ku qoran agtooda Tawheed iyo Injil Farana wanaaggaa kana reeba Xumaanta una Baneeya Wanaaggaga (Xalaasha) kana Xarrima Xumaanta (Xaaraanta) kana dejiyaa Culayskii iyo Xadhkihi korkoodaa ahaa, kuwa Rumeey Nabigaas oo Qaddariyey oo u Gargaaray oo Raacay Nuurka lagu soo Dejiyey kuwaasu waa uun kuwa Liibaanay.

158. Wuxaaad Dhahdaa Dadow anugu waxaan ahay Rasuulkii Eebe ee Xag-giinna Dhammaan, waana Eebaha iska leh Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, ILaalay mooyee Eebe kalana ma jiro isagaa wax nooleeya, waxna Dila ee Rumeeyya Eebe iyo Rasuulkiisa Nabiga ah ee Umiga ah ee Rumeeyey Eebe iyo Malaa'igtiisa Raacana inaad hanuuntaan.

Aayadahani waxay Tilmaami Nabiga Muxameda (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) oo ah inuu wanaaggaa faro Xumaantana ka reebo, Xalaashana u Banneeyo Xaaraantana ka reebo, Dhibka iyo Culayskana ka fududeeyo, oy Naxariista Eebena Mudan Ciddii raacdha, oo Rumaysa, qaddaris, U gargaarta, oo Raacda Quraanka Nuurka ah, inay Liibaanto, waana Rasuul Eebe u soo diray Dadkoo Dhan, oy Waajibtahay in la Raaco si loo hanuuno. wana taas Tilmaanta Nabiga, waxa Dadka laga dooni inay falaan oo Xaq ah Ciddaan Indho la'ayn. Al-Acraaf (157-158).

الَّذِينَ يَبْيَعُونَ أَرْسُولَ اللَّهِ الْأَكْمَلَ الَّدِي
يَحْدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّورَةِ
وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَا
عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الظِّبَابَتِ وَيُحِرِّمُ
عَنِيهِمُ الْخَبَثَ وَيَضْعُعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ
وَالْأَغْلَلُ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ
وَعَزَّزُوهُ وَضَرَبُوهُ وَأَتَبَعُوا التُّورَ آرْكَوْهُ
مَعَهُ وَلِئِنْكَ هُمُ الْمَقْلُوْهُونَ

فُلْ يَكَانُهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
جِئْنِيَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ الْأَسْمَاءِ وَالْأَرْضِ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُبَيِّنُ وَيُبَيِّنُ
الَّذِي الْأَكْمَلَ الَّذِي يَوْمَئِنُ بِاللَّهِ
وَكَلَمْتَهِ وَأَتَيْعُهُ لَكُلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ

159. Waxaa ka mida Qoomkii Nabi Muuse Umad ku Hanuunsanayd Xaqa kuna Caddaalad falaysay.

160. Wuxaan u kala gaynay Laba iyo Toban Farac oo Ummadood, waxaan u Waxyoonay Nabi Muuse markay Waraab warsadeen Qoomkiisii inuu ku garaaco Ushiisa Dhagaxa waxaana ka soo burqatay laba iyo toban illood cid kastana waxay Ogaatay Meejey ka Cabbi lahayd, waxaana ku hadhaynay Daruuro, waxaana ku soo Dejinay Manni (Macaan) iyo Cunno, waxaana ku nidhi ka Cuna wanaagaan idinku Arzuqay, mana ayan na dulmiyin waxayse Dulmiyeen Naftooda.

161. Markii lagu yidhi dega Magaalaadaa kana Cuna Meejaad doontaan Dhehana Eebow noo Dambi dhaaf, kana gala Albaabka idinkoo Sujudsan aan idiin Dhaafno Dambigiinee una siyaadino samafalayaashee.

162. Waxayse ku badaleen kuwii dulmi falay oo ka mida hadal ka duwan kii loo yidhi (Fala) waxaana ku Dirray Caadaab Samada kaga Yimid dulmigoodii Dartiis.

Eebeheen wuxuu inoo Sheegay inuu qoomkii Nabi Muuse ka mid ahaayeen Dadka Xaqa raacay oo ku socday, kana yeelay Banii Israa'iil qaybo Midba meel ka cabto, Eebana ugu Nicmeeyey Nicmooyin Badan sidaan soo sheegnay horay ayse Dulmi faleen, wanaagiina Xumaan ku badaleen, Taasina waa Caadadooda Xun ee Xaqa ka leexsan, waxaase lagu abaal mariyey Ciqaab daran, ay Waajibtahay in laga Digtoonaado isagoo kale. Al-Acraaf (159-162).

163. Warso (Yuhuud) Magaaladii Badda ku Dhawayd (Dadkeedii) markay Xadgudbayeen Sabtida, oo Kalluunkoodu u Imanayey Maalinta Sabtida ah isagoo Muuqda, Maalintaan Sabti ahaynna uma Timaaddo, saasaanaa ugu Imtixaanaa Faasiqni-maddooda Darteed.

وَمَنْ قَوَّهُ مُوسَىٰ أُمَّةٌ يَهُدُونَ بِالْحَقِّ وَيَهُدُونَ
يَعْدُلُونَ

وَقَطْعُنُهُمْ أَثْنَى عَنْتَرَةً أَسْبَاطًا أُمَّاً وَأَوْجَيْتَ
إِلَيْهِ مُوسَىٰ إِذَا سَتَّسَقَهُ فَوْمَهُ أَنِّي أَضْرِبُ
بِعَصَمِكَ الْعَجَرَ فَأَنْجَسْتَ مِنْهُ
أَثْنَتَنَ عَشَرَةً عَيْنَانِدَعْلَمَ كُلُّ أَنَّابِنَ
مَشْرِبَهُمْ وَظَلَّلَنَا عَلَيْهِمُ الْعَمَمُ وَأَنْزَلَنَا
عَلَيْهِمُ الْمَنَٰنَ وَالسَّلَوَىٰ كُلُّ وَمِنْ طَبَّتْ
مَارِزَقَنَكُمْ وَمَا ظَلَمْنَا وَلَكِنْ
كَأُولَأَنْفُسِهِمْ يَظْلِمُونَ

وَإِذْ قِيلَ لَهُمْ أَسْكُنُوهُنَّا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكَلُوا
مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُوْلُوا حَطَّهُ وَادْخُلُوا
الْبَابَ سُجَّدًا نَفَرُ لَكُمْ خَطِيَّتُكُمْ
سَرِّيَدَ الْمُحْسِنِينَ

فَبَدَلَ الَّذِينَ طَلَمُوا مِنْهُمْ فَوَلَّ عَدَّ الَّذِي
قِيلَ لَهُمْ فَأَسْكَنَنَا عَلَيْهِمْ رِحْزَامَتَ
الْسَّكَمَاءِ بِمَا كَانُوا يَظْلِمُونَ

وَسَلَّمُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةً
الْبَحْرِ إِذَا يَعْدُونَ فِي السَّبَبِ إِذَا تَأْتِيهِمْ
جِنَّاتُهُمْ يَوْمَ سَكَنُهُمْ شُرَعًا وَبَوَّمَ
لَا يَسْتَوِنُ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ بَلُوْهُمْ
بِمَا كَانُوا يَفْسُدُونَ

164. Ka Warran markay Tidhi Umad ka mida maxaad u Wacdiyeysaan qoom Eebe halaagi ama u Cadaabi si daran, waxayna dhaheen waa Eebe u Cudur daarasho, iyo inay Dhawrsadaan inay u Dhawyihii.

165. Markay Halmaameen wixii lagu waaniyey waxaan korinay kuwii Xumaanta Reebayey waxaana ku qabanay kuwii Dulmiga falay Cadaab Xun Faasiqnimadooda Darteed.

166. Markay ku Madax adaygeen wixii laga reebay yaan ku nidhi Noqda Daanyeer Dullaysan.

وَإِذْ قَاتَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لَمْ يَعْطُونَ قَوْمًا أَلَّا مُهْلِكُهُمْ
أَوْ مُعْذِلُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَاتَلُوا مَعْذَرَةً إِلَى رَبِّكُمْ

وَلَعَلَّهُمْ يَنْتَفَعُونَ

فَلَمَّا نَسُوا مَاذَ كَرِهُوا يَهُدِّي إِلَيْهِمْ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَا
عَنِ السُّوءِ وَأَخْذَنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَعِيسٍ

بِمَا كَانُوا يَفْسُدُونَ

فَلَمَّا عَتَّوْا عَنْ مَا نَهَا عَنْهُمْ كُنُوكَرَدَةٌ

خَسِيرٌ

Wuxuu Eebe halkan kaga warramay Yuhuuddii deganayd magaalo Badda ku Dhawayd oo lagu sheegay Magaceeda Aayla, Markii Dadkeedii Xadgudbeen oo Kalluunka laga reebay Maalinta Sabtida ah ay Ugaadhsadeen Markuu u soo Muuqdo Sabtida, Maalmaha kalana ka qarsoomo Imtiixaan dartiis, waxayna u qaybsameen Saddex qeybood: Koox Ugaadhsatay, mid-ka Reebtay Xumaanta, iyo mid iska Aamustay, Kuna yidhi Kooxdii wax Reebaysay maxaad u Waaninsayaan Dad Eebe Halaagi ama Cadaabi, markaas ugu Jawaabeen inaan Waajib gudanno yaanno u Fali, ama ay Dhawrsadaan, markiise ay halmamaameen waanadii yaa waxaa la koriyey kuwii Xumaanta Reebayey, waxaana Cadaab lagu qabtay kuwii Xumaanta falay, Laguna yidhi Daanyeer Dullaysan noqda, Taasi waxay ku tusin Waajibnimada Xumaan Reebka iyo Samo farka, waxaana la sheegay in Yuhuuddu Dabi jireen Kalluunka Maalinta Sabtida ah, markuu ku dhacana ay la baxaan Maalinta Dambe, Taasina waxay ku tusin Khayaamada iyo Xumaanta Yuhuud.

Tan kale waxaa laga aamusay kuwii aamusay, waxaana lays warsaday in la halaagay iyo in la Nabadgalley, Labadana waa la Sheegay. Al-Acraaf (163-166).

167. Xusuusta markuu Eebe Ogeysiisiyey inuu u soo Bixiyaa Yuhuud tan iyo Qiyaamaha cid Dhadhansiisa Cadaab Xun, Eebaahaana Ciqaabtiisu way Deg degtaa, waana Dambi Dhaafe Naxariista.

168. Wuxaana ku kala gaynay Dhulka iyagoo Umada ah, kuwo suuban iyo kuwo kalaba waxaana ku imtiixaannay wanaag iyo Dhibba inay Noqdaan.

وَإِذْ تَأَذَّتْ رُبُكَ لَيَقْعُدَ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ
الْقِيَمَةِ مَنْ يَسُوْمُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ
لَسَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

وَقَطَعْتُهُمْ فِي الْأَرْضِ أَمْمَانِهِمْ
الْأَصْلَاحُونَ كَوْنِهِمْ دُونَ ذَلِكَ وَلَبَوْنَهُمْ
بِالْحَسَنَاتِ وَأَسْيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

169. Wuxaana Baddelay kuwo Xun oo Dhaxlay Kitaabkii qaadanina Muuqa Adduunyadan Dhaw, iyagoo Dhihi

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرَثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ
عَرَضَ هَذَا الْأَذْنَى وَيَقُولُونَ سَيَغْفِرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ

waa naloo dhaafi hadduu u Yimaaddo muuqaal la midana way qaataan, miyaan laga qaadin Ballankii Kitaabka inayan Eebe waxaan Xaq ahayn ku sheegin oyna Akhriyin waxa Dhaxdiisa ah, Daarta Aakhriyo yaana u Khayr roon kuwa dhawrsada ee miyeeydan wax kasayn.

170. Kuwa Qabsada Kitaabka oo Ooga Salaadda annagu ma dayacno ajriga kuwa wax Suubiya (Samo fala).

عَرَضَ مُثَلِّهِ يَا خَدُوهُ أَنَّهُ يُخَذِّلُ عَنِيهِمْ مِّيقَاتُ الْكِتَابِ
أَن لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ
وَالَّذِي رَأَوْا لِلْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ
يَنْهَوْنَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ يُمْسِكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَفَمُوا أَصْلَوَةً
إِنَّا لَا نُنْصِيْعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧﴾

Wuxuu Eebe u yaboohay Yuhuud in loo soo Bixiyo Tan iyo qiyaamada Dad Dhadhansiya Ciqaab daran, Eebana isagaa wax Ciqaaba, Naxariistana, waxaana lagu kala saydhay Adduunka iyagoog kuwo Roon iyo kuwo Xunba lahaa, waana la Imtixaamay Bal inay waantoobaan, waxaase ka dambeeyey kuwas kuwo Adduunyada ka doortay Aakhriyo inkastoo Ballan laga qaaday waxaan Run iyo xaq ahayn inayna Eebe ku sheegin, oy Kitaabkana Bartaan, Illeen daarta Aakhriyo Yaa u Khayroon Ciddii Dhawrsan oo wax kasiye, Ciddiise Qabsata Kitaabka Xaq ah iyo Xaq dhabta ah oo Salaadda Oogta Eebe ma Dayaco Ajriga Sama falaha. waxayna ku tusin Wanaag ku Dadaalka. Al-Acraaf (167-170).

171. (Ka warran) markaan ku koryee-lay Buurtii, sidii isagoo hadhayn, una maleeyeen inuu ku Dhici, kuna nidhi ku qaata waxaan idin siinay Niyat Adag, kuna waana qaata waxa ku sugan si aad u dhawrsataan.

وَإِذْ نَنْقَنَّا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَانَهُ طَلَةٌ وَطَوَّأَ اللَّهُ
وَاقِعُهُمْ حُذُوْمَاءَ اتَّيَنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَإِذْ كَرُوا مَا فِيهِ
لَعَلَّكُمْ تَسْفَوْنَ ﴿١٨﴾

172. (Xusuuso) markuu Eebahaa ka qabtay Dadka Dhabarkooda Faracooldii uuna marag uga Yeelay Naftooda, kuna Yidhi Miyaanaan Eebihiin ahayn, oy dhaheenna inaad Eebahanno tahay yaan Marag Kacnay, inaydaan dhihin Maalinta Qiyaame annagu Waan halmaansanay kan.

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرَّتِهِمْ
وَأَشَهَدُهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَسْتَرِيكُمْ قَالُوا
بَلْ شَهِدْنَا أَنَّنَا تَنْهَوْلُوْمَ الْقِيمَةَ إِنَّا كُنَّا
عَنْ هَذَا عَغَيْلِينَ ﴿١٩﴾

173. Ama aydaan Dhihin waxaa wax la wadaajiyey (Eebe) Abbayaalkanagii mar hore annaguna waxaan nahay farac ka Dambeeyey ee miyaad noo ha-laagi waxay faleen Xumo falayaal.

أَوْقَلُوا إِلَيْهَا شَرَكَاءَ أَبَارُونَ مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذَرِيَّةً
مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَهُمْ كُنُّا إِمَّا فَعَلَ الْمُبْطَلُونَ ﴿٢٠﴾

174. Saasaanu u Caddaynaa Aayaad-ka iyo inay u Noqdaan Xaqa.

Eebe wuxuu ku Amray Banii Israa'iil inay Niyad adag ku qaataan Kitaabkii Tawreed, wuxuuna korkooda yeelay Burur hadhaysay, haddayna Aqbalina lagu dabooli, Waxaa Kale oo la faray inay ku Socoda Tawreed si ay u Dhawrsadaan. Aayadaha kalana waxay ka warrami in Eebe Banii Aadamka Naftooda Marag uga yeelay, warsadaya inuu Eebahood yahay iyo in kale, oyna marag kaceen Ilaahnimada Eebe, si ayna u Dhihin Maalinta qyaame waxaan halmaansanayn oo Jaahil ka ahayn Arrintan, ama ayan u Dhihin waxaa Eebe la wadaajiyey Aabbayaalkanno annaguse waxaan nahay Farac Dambeeley ee ma waxaaa naloo halaagi waxay Dad Xun faleen, Saasuuna Eebe ugu Caddeeyey Aayaadka inay Xaqa u Noqdaan.

Taasina waxay Muujin inaan Dadka Cudur Daar u hadhin iyo waxay ku Calaacaalan. Waxaana la wariiyey in Eebe kulmiyey Arwaaxda Dadka Ballanna ka qaaday inay Rumeeyaa Xaqa, Eebana u Hogaansamaan.

waxaana habboon Eebe ka yaabid, Toosnaan iyo Wanaag Jacayl. Al-Acraaf (171-174).

175. Ku Akhri korkooda kii warkiisii aan Siinay Aayaadkanaga oo ka Siib-tay Shaydaanna uu Raacay (Isaga) Noqdayna kuwa Baadida ah.

176. Haddaan Doonno waannu koryeeli lahayn, hasayeeshee wuxuu u iishay Dhulka (Adduunyo Jacayl) wuxuuna Raacay Hawadiisa, wuxuuna la mid yahay Eey haddaad Erido wuu lalmin Carrabka, haddaad Deysana wuu lalmin, saasna waa Masalka Qoomka Beeniyey Aayaadkanaga ee uga warran Qisooyin inay Waantoomaan.

177. Waxaa Tusaale u Xun Qoomkii Beeniyey Aayaadkanaga, Naftoodana waxay ahaayeen kuwo Dulmiya.

178. Ciddii Eebe hanuuniya umbaa hanuuni, Cidduu Dhumiyana waa uun kuwa Khasaaray.

وَأَنْذِلْ عَنْهُمْ بِمَا أَنْذَىٰ إِنَّهُمْ مَا يَبْيَنُونَ فَإِنَّ لَهُمْ
مِنْهَا فَاتِّعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْمُغَاوِرِينَ

وَأَنْشَأْنَا لِرَفْتَهِ يَهَا وَلِكَهُ أَخْلَدْ
إِلَى الْأَرْضِ وَأَتَّبَعْهُنَّهُ فِي شَهْرٍ كَمِثْلِ
الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ
أَوْتَرْكَهُ يَلْهَثْ ذَلِكَ مَثْلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ
كَذَّبُوا إِيمَانَنَا فَأَقْصَصْنَا الْقَصَصَ

لِعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا إِيمَانَنَا
وَأَنْفَسْهُمْ كَثُرُوا يَطْمُونَ

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ هُوَ الْمُهْتَدِيٌ وَمَنْ يُضْلِلْ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَسِرُونَ

Saydooni ha ahaatee waxay ka Warrami Aayadahani Cid Cilmi la baray oo addunyo ka doortay, xaqana ka Leexday, noqdayna Baadi, oyna ku habboonayd inuu ku hanuuno, wuxuuse Jeelaaday Adduunyada, wuxuuna Raacay Hawadiisa Xun, wuxuuna la mid Yahay Eey had iyo Jeer Carrabka lalmin, waana sidaas Ciddii Beenisa Xaqa iyo Aayaadka Eebe, ayna habbontahay in Dadka looga warramo inay waantoomaan, Tusaale iyo Dadna iyagaa u xun, Illeen waxay Beeniyeen Aayaadka Eebe, waxayna Dulmiyeen Naftooda, Ciddii Eebe hanuuniya yaa hanuuni, Tuu Dhumiyana wuu Dhumi, taasina waxay ku tusin Xumaanta Cid Eebe Cilmi baray ooñ ku Socon, Xaqana raacin, Adduunyana u Xishay, Cidday Dooni ha noqotee, ama Banii Israa'iil ama Carabtii ama Cid kasta, Eebana wuxuu uun, Dadka ka Dooni Wanaag, Xaq raac, iyo Toosnaan Dhab ah. Al-Acraaf (175-178).

179. Waxaan u Abuuray Jahannamo wax badan oo Jinni iyo Insiba leh, waxayna Leeyihiin Quluub ayna wax ku Kasayn, waxayna Leeyihiin Indho ayna wax ku Arkayn, waxayna Leeyihiin Dhago ayna wax ku Maqlayn, Kuwaasina waa Xoolo oo kale. waana ka sii Dhunsanyihiin, kuwaasina waa uun kuwa Halmaansan.

180. Eebe waxaa u Sugnaaday Magacyo Wanaag badan, ee ku Barya, Iskagana taga kuwa leexin Magacyadiisa, waxaannu ka abaal marin waxay Camal falayeen.

181. Waxaa ka mida waxaan Abuuray Ummad ku Hanuunsan Xaqa, Kuna socon.

Eebe isagaa Abuuray Jahannamo (Eebaan ka magan galaye) wuxuuna u Ballanqaaday inuu Jinni iyo Insi ka Buuxiyaa, Maxaaeyeel wax ma kasayaan, Xubnaha Eebe siyye ee ah: Qalbiha, Indho iyo Dhago toona kuma Intifaacayaan, waana Xoolo oo kale iyo ka sii daran, waana kuwo halmaamay Xaqa, Tan kale Ilaaheenna wayn wuxuu leeyahay Magacyo Wanaag badan oyna habboontahay in lagu baryo, lagana fogaado kuwa Leexin Magaci Eebe oo ka yeeli wuxusan Raallii ka ahayn, oo ah Beecin, Leexin, si Xun u fasilid iyo wax kastoo wax u Dhimi, waana la abaal marin kuwaas. waxaase jirtay Dad hanuunsan oo Xaqa ku socda, Siduu Rasuulku Yidhi: (Naxaris iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Lama waayo Koox Ummaddayda ah oo Xaqa ku Taagan oo muuqda wax dhibi karana uusan jirin inta Qiyaamadu ka Timaaddo. Waxaa wariyey Buxhaari. Al-Acraaf (179-181).

182. Kuwa Beeniyey Aayaadkanaga waxaannu ka qaban meel ayna Ogayn.

183. Waana Sugi Kaydkaygu «Awooddayduna» waa darantahay.

184. Miyeyna Fikirin inaan Saaxiib-kooda (Nabiga) Waalli hayn, waxaan dige Cad ahayna uuna ahayn.

185. Miyeyna Dayin Xukunka Samooyinka iyo Dhulka, iyo waxa Eebe abuuray oo wax ah, iyo inay Mudanta-hay inay Dhawdahay Ajashoodu, Hadalkayse Quraanka ka dib Rumayn.

وَلَقَدْ ذَرَنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنْ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ
لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْهَمُونَ بِهَا وَلَمْ يَأْتِمْ أَعْنَانُ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا
وَلَهُمْ أَذْنَانٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا وَلَيَكُنْ كَالْأَنْتَهِيَّلُ هُمْ
أَحَلُّ أُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

وَلَهُمْ أَلْأَسْمَاءُ الْخُسْنَى فَادْعُوهُمْ بِهَا وَلَرُوا أَلَّذِينَ
يَتَحَدُّوْنَ فِي أَسْمَائِهِ سِيْجَرَوْنَ مَا كَانُوا
يَعْلَمُونَ

وَمَنْ حَلَقَنَا مِنْهُ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَيَهْدِ
يَعْلَمُونَ

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا إِنَّا سَنَسْتَرِّجُهُمْ مِنْ حَيْثُ
لَا يَعْلَمُونَ

وَأَمْلَأْنَاهُمْ كَيْدِي مَتَّيْنَ

أُولَئِنَّ يَفْكَرُونَ أَمَا صَاحِبُوهُمْ مِنْ جِنَّةٍ
إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مَيْنَ

أُولَئِنَّ يُظْرِفُونَ فِي مَلَكُوتِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَلَمْ يَعْمَلْ أَنْ يَكُونَ قَدْ أَقْرَبَ
أَجْهَمَهُمْ فِي أَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يَنْؤُمُونَ

186. Cidduu Dhumiyo Eebe wax Hanuunin ma leh. wuxuuna kaga tegi Xad gudubkooda iyagoo ku Wareersan.

187. Waxay ku Warsan Saacadda (Qiyaame) markay Sugnaan, waxaad Dhahdaa Ogaanshaheedu waa Eebahay Agtiisa, waqtigeeda wax Muujin kara oon Eebe ahayn ma jiro, waxay ku Cuslaatay Samooyinka iyo Dhulka, waxaan kado ahaynna idiinkuma Timaaddo, waxay ku warsan Saacadda sidi og, waxaad dhahdaa Ogaanshaheedu waa uun Eebe Agtiisa Dadka Badankiisase ma oga (Xaal-kaas).

مَنْ يُضْلِلُ اللَّهُ فَلَا هَادِي لَهُ وَيَرْهُمْ فِي طُغْيَتِهِمْ

يَعْمَلُونَ

يَسْتَأْذِنُوكُمْ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَهَا قُلْ إِنَّمَا عَلَمْهَا
عِنْدَ رَبِّكُمْ لَا يُجِيلُهَا لَوْقَهَا إِلَّا هُوَ أَنْقَلَتْ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِي كُمْ إِلَّا بِعِنْدِهِ يَسْتَأْذِنُوكُمْ كَانَكُمْ حَقِيقَةٌ
عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عَلَمْهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

لَا يَعْلَمُونَ

Xaq beeniye Eebaa siduu doono u Ciqaabi, in Xoolo iyo Nolol lagu Imtixaamana waa Dhici kartaa, Eebaa wuu sugi markuuse qabto Ciqaabitisu way Darantahay, waana inay gaaladu Fikrito inaan Nabigu Waallayn. ee dige Cad uun yahay, hase egeen Mulkiga iyo Xukunka Eebe Samooyinka iyo Dhulka, waxa Eebe abuuray, waaana laga yaabaa inay Ajashoodu dhawdahay, maxayse rumum Quraanka ka dib. Cidduu Eebe Dhumiyo wax hanuunin ma leh, waxayna ku wareeri Xumaanta. Saacadda Qiyaamana Cidaan Eebe ahayn ma oga wayna ku Cuslaatay Cirka iyo Dhulka, waxayna ku imaan kado, hase la rumeyyo, oo loo darbado. Xadiithna waxaa ku sugnaaday in qiyamadu Dhici iyadoo Dad wax kala gadan, ama cidi Maali Koolaheeda, ama Dhobay Darkiisa oo Malaasi, ama Cunaddii kor u qaaday (Eebe ha naga Fududeeyo Dhibkeeda isagaa Awood leh). Al-Acraaf (182-187).

188. Waxaad Dhahdaa uma hanto Naftayda Nacfi iyo Dhib midna, wuxuu Eebe doono mooyee, haddaan ahay mid og waxa maqan waxaan badsan lahaa Khayrka imana taabteen Xumaani, anigu waxaan uun ahay u dige una Bishaareeye Qoomkii Rumayn (Xaqa).

فُلَّا لَآمِلُكْ لِنَفْسِي نَفَعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ
وَلَوْ كُنْتُ أَغْلَمُ الْغَيْبِ لَا سَتَكِنْتُ ثُرَّتْ
مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَنَّ السُّوءُ إِنْ أَنَا لَأَنْذِيرُ
وَبَشِّيرُ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

189. Eebe waa kan idinka abuuray Naf kaliya, kana yeelay Xaggeeda Haweenaydiisii inuu Weheshado markay Kulmeenna waxay qaadday uur Fudud Saasayna ahayd Markay Cuslaatayna waxay Baryeen Eebahood haddaad Na siiso (Ilmo) Suubban waxaan noqonaynaa kuwa Shugriya.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجَدَهُ وَجَعَلَ
مِنْهَا رُوْجَاهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَنَشَّأُوا
حَمَلْتُمْ حَمَلًا حَتَّىٰ فَرَأَيْتُمْ بِهِ فَلَمَّا أَنْقَلَتْ
دُعَوَ اللَّهَ رَبَّهُمَا لِينَاءٍ أَتَيْتُنَا صَلِحًا لِكُوْنَنَ
مِنَ الشَّكِيرِ

190. Markuu siiyey mid Suubban waxay u Yeeleen wax la wadaaga wuxuu Eebe siiyey, Eebaa ka sarreya waxay la Wadaajiyeen.

Awoodda Eebaa iska leh, cid Nacfi iyo Dhib hananna ma jirto, Illeen Eebaa Faray Nabigiisa (Naxarii) iyo Nabadgalyo Eebe korkissa ha yeelee) inuu dadka u Caddeeyo Xaalqaas, hadduu Ogyahay waxa Maqanna wuxuu badsanlahaa Khayrka Dhibna uusan taabteen, waana uun u Dige U bishaareye, Ciddii Xaqa Rumayn. Eebana Dadka wuxuu ka Abuuray Naf kaliya Aadam kana ahaysiyy Haweenaydiisi si ay isugu xasilaan isuna Weheshadaan, markay kulmeenna ay Uuraysatay ayna Eebe warsadeen inuu Ilmo Suuban Siyo, markaasay Dadku Eebe wax la wadaajiyaan Arrimihiisa, intay ku mahdin la-haayeen, Eebana was ka sarreyaan wax lala Wadaajijo.

Waxaana la sheegay in kuwo Eebe wax la wadaajiyey ay ahaayeen Dad kale oon ahayn Aadam iyo Xaawo. Al-Acraaf (188-190).

191. Ma waxay la wadaajin waxaan wax Abuuran iyagana la Abuuro.

192. Oon Karaynnna gargaar naftoodana aan u gargaarayn.

193. Haddaad ugu Yeedho Hanuunkana idima raacaan waana isku mid haddaad u Yeedhaan iyo haddaad ka Aamustaanba.

194. Kuwaad caabudaysan (U yeedheysaan) Eebe ka Sokow waa Addoomo idinkoo kala ah, bal u Yeedha oo haydin Yeeleen (Aqbaleen) haddaad Run sheegaysaan.

195. Ma waxay Leeyihii lugo ay ku Socdaan, mise waxay Leeyihii Gacmo ay wax ku qabtaan mise waxay Leeyihii indho ay wax ku arkaan, mise waxay leeyihii Dhago ay wax ku Maqlaan, waxaad Dhadhaa u Yeedha Shurakadiinna ina Dhagra hana i sugina.

196. Waligaygu waa Ilaha soo Dejiyey Kitaabka isagaanaa u Gargaara kuwa Suuban.

Siday Eebe ula Caabudi waxaan wax Abuurayn oo la Abuuri iyaga, karaynnna inay u Gargaaraan ama Naftooda u Gargaarayn, haddaad wax toosin ugu Yeedhana kuma raacaan waana isku mid haddaad u yeedhaan ama ka Aamustaan, waana Addoomo idinkoo kale ah, mana ajiibaan hadduy u Yeedhaan, Lugo ma leeyihii ay ku Socdaan, ama Gacmo ay wax ku Qabtaan, ama Indho ay wax ku Arkaan, ama Dhago ay wax ku Maqlaan, ha soo Kulmiyaan Shurakadooda hana Dhagreen waxna yeeyna sugin, Gargaaraaha Nabiga ee kuwa Suubban Dhaqaaleeya waa Eebeha soo Dejiyey Kitaabka Quraanka ah, mana habboona, mana Bannaana in la Caabudo waxaan Eebe ahayn, waxna laga rajeyo, Illeen Eebe umbaa Awoodd Buuxda lehe. Al-Acraaf (191-196).

فَلَمَّا آتَهُمَا صِلْحًا جَعَلَاهُمْ شُرَكَاءَ فِيمَا
أَتَهُمَا فَعَدَنِي اللَّهُ عَمَّا يَشَاءُ كُونٌ

أَيْشُرُوكَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَمِمَّا تَقُولُ
وَلَا يَسْتَطِعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفَسُهُمْ

وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَتَّسِعُوكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ
أَدْعُوكُمْ أَمْ أَسْدَدُ صَمْرُوكَ

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ
أَمْثَالُكُمْ فَمَا دَعْوُهُمْ فَلَيَسْتَجِبُو

لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

أَللَّهُمَّ أَرْجِلِي مِسْنَوْنَ بِهَا أَنْ لَهُمْ أَيْدٍ يَطْشُونَ

بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يَصْرُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ مَآذَانٌ

يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ أَدْعُوا شُرَكَاءَ كُمْ بِمِكْدُونَ

فَلَا تُنْظِرُونَ

إِنَّ وَلِيَ اللَّهِ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ سَوَّى

الْأَصْلَحُونَ

197. Waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow ma karaan Gargaarkiinna Naftoodana uma Gargaarayaan.

198. Hadday ugu Yeedhaan Hanuunkana ma Maqlaan waxaadna aragtaa iyagoo ku soo Eegi oon waxba Arkayn.

199. Qaado waxa Fudud Farna Wanaaggaa kana Jeedso Jaahiliinta.

200. Hadduu ku Waswaasiyo Shaydaan waswaasiye ka Magangal Eebe isagaa Maqle oge ahe.

201. Kuwa Dhawrsaday hadduu Taabto Shar Shaydaan way Xusuustaan (Waantoomaan) wayna Arkaan Xaqa (Toosnaadaan).

202. Walaalaha Shaydaankuse waxay ku Kaalmeeyan Baadida kamana Daalaan.

Waxa Eebe ka soo hadhay oo la Caabudo waa waxaan waxba karayn, Gargaari karinna, Naftoodana u Gargaari karin, kumana maqlaan, kumana Arkaan. Wuxuna Eebe Fari Dabeeccada wanaaggaa iyo Wanaagga oo la faro, Jaahiliintana laga Jeedsadaa, hadduu Shaydaan Waswaasiyo Ruuxana waa inuu Eebe ka magan galaa Illeen Eebaa waxna maqla waxna Oge. Maxaaeyeelax waa ka mida Xaalka kuwa Dhawrsadaa in marka Shaydaan Xumaanta ku Taabto ay Xusuustaan Eebe Waantoomaan, Kuwa Gaaloobayse waxaa sii Dhumiya Shaydaan Illeen Walaalay ka yeesheene. Aayadahanna waxay fari Dadka Wanaag, Ugana Digi Xumaanta, lagana Digtoonaado Shaydaanka, Gaalada, Jaahiliinta. Wixaana Xadii ah: Xidhiidi Ciddii ku goysa, Siina Ciddii kuu diida, kana Jeedso Ciddii ku Dulmida. Saas darteed waa in Eebe uun la Caabudo, Wanaagnaa laga rajeeyo, Shaydaan iyo Colkiisna laga Digtoonaado. Al-Acraaf (197-202).

203. Haddyaan ula Imaanin Aayad waxay Dhahaan Maxaad u soo dooran wayday, waxaad dhahdaa waxaan uun Raaci wixii layga waxyooday Xagga Eebahay Kaasina waa Xujooyin Xagga Eebihiin ka ahaatay iyo Hanuunka iyo Naxariista Ciddii Rumayn (Xaqa).

204. Markii la Akhriyo Quraanka Dhagaysta una Dhag raariciyana in laydiin Naxariisto.

وَالَّذِينَ تَذَعَّنُ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِعُونَ
نَصَرَكُمْ وَلَا أَنفَسَهُمْ يَبْصُرُونَ

وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُونَ وَرَبَّهُمْ
يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يَبْصُرُونَ

خُذُ الْعِوَازَنَ يَا لِلْعَرْضِ وَأَغْرِضِ
عَنِ الْجَهَلِيَّاتِ

وَإِمَاءَنَزَعَنَكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَأَسْتَعِدُ
بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا سَمِعُوكُمْ طَفِيفٌ
مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبَصِّرُونَ

وَلَحِوَّهُمْ بِمُدُونَهُمْ فِي الْغَيْثَةِ
لَا يَقْصُرُونَ

وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِتَائِيَةٍ قَالُوا نَلَا أَجْتِنَّهُمْ
قُلْ إِنَّمَا أَتَيْتُكُمْ مَا يُؤْخَذُ إِلَيَّ مِنْ رَبِّهِ هَذَا بَصَارُ
مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدَىٰ وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

وَإِذَا أَفْرَغْتَ الْقُرْبَانَ فَأَسْتَمِعُوا إِلَهُ
وَأَنْصُوْا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

205. U Xus Eebahaa Naftaada Khus-huuc (Baryo) iyo Cabsi, iyo Qaylo la'aan hadal, Aroor iyo Galabba, hana Noqon kuwa Halmaama (Xuska Eebe).

206. Kuwa Eebe agtiisa ah iskama Kibriyan Cibaadadiisa wayna u Tasbiix-sadaan (Nashaan) Isagayna u Sujuudaan.

Gaaladu waxay warsadeen Nabiga (Naxarii iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Inuu la yimaaddo Mucjisoojin Jeekhiisa ah, wuxuuse Raacaa wixii Eebe u waxyoodey oo xaq ah, waxna lagu kala garto, Hanuu iyo Naxariisna u ah Ciddii Xaqa Rumayn, Xaquna waa u Cad yahay Ciddii raaci, oo markuu maqlo Quraankoo la Akhriin maqlo una Dhagraariciya, si loogu naxariisto. Waana in Eebe si Hoos iyo Khushuucu loo Xuso oon qaylo lahayn waqtii kasta iyo Subax iyo Galabba, lana halmaamin. Malaa'igta Eebe Ag joogtana Iskama wayneeyaan Cibaadadiisa, wayna nasaan oo u Tasbiixsadaan wayna u Sujuudaan.

Saas darteed waa in Xaqa la Raaco, Quraankana la Akhriyo, Eebe loo Xuso Hoos Subax iyo Galabba, lana halmaamin, Illeen Malaa'igtaa Caabudi, isna kibrinayn, una sujuudiye. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dadow u Dhimriya Naftiinna Illeen uma yeedhaysaan mid Dhaga la' ama Maqane, ILaahaad u yeedhaysaan waa Wax Maqle, Dhawe, idiinkana Dhaw Cunaha Gaadiidkiinna.

Waxayna ahayd mar Dadku kor u Qaadeen Ducada. Al-Acraaf (203-206).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynay ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Waxay ku warsan Dadku (Xukunka) Qaniimada, waxaad dhahdaa Qaniimada waxaa iska leh Eebe iyo Rasulka ee ka Dhawrsada Eebe Wanaajiyana Xaalka Dhexdiinna ah Eebana Adeeca iyo Rasuulkiisa haddaad kuwo Ruameeyey tiihin.

2. Mu'miniinta dhabta ah waa uun kuwa marka Eebe la Xuso ay Cabsato Quluubtoodu, marka lagu Akhriyo korkooda Aayaadka Eebana ay Iimaan u kordhisoo, Eebahood uun tala saarta,

وَأَذْكُرْ بِكَ فِي نَفْسِكَ تَصْرُّعًا وَجِفْنَةً
وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالآصَالِ
وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٢٠﴾

إِنَّ الَّذِينَ عَنْ دِرَائِكَ لَا يَسْتَكِبُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ
وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَمْ يَسْجُدُوا ﴿٢١﴾

سُورَةُ الْأَنْفَالِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلْ أَلَاَنَفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
فَاقْنُوا اللَّهَ وَاصْلِحُوا ذَاتَ بَيْتِكُمْ وَاطِّبِعُوا
الَّهُ وَرَسُولُهُ إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿٢٢﴾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذَكَرَ اللَّهَ وَجَاءُتْ
قُلُوبُهُمْ وَلَا تُثْبِتُ عَلَيْهِمْ إِيمَانُهُمْ رَبَّهُمْ إِيمَانًا
وَعَلَى رَبِّهِمْ يَسْوَلُونَ ﴿٢٣﴾

3. Ee ah kuwa ooga Salaadda waxaan-nu ku Arzaaqnayna wax ka Bixiya.

الَّذِينَ يُقْرِبُونَ الْأَصْلَوَةَ وَمَمَارِزُ قُلُومِهِمْ
يُنْفِقُونَ

4. Kuwaasaana ah Mu'miniinta Xaqa ah, waxayna Mudan Jannooyin Eebahood agtiisa ah, iyo Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharaf leh.

أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَفَّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ
رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةً وَرِزْقًا كَرِيمًا

Dagaalkii waynaa ee Badar ee Dhexmaray Muslimiinta iyo Gaaladii yey ku soo Degtay Aayaddu, markay gaar Muslimiintii ka mida ku Hadleen Qaniimadii, waxaana Tawallin Eebe oo loo Iili Xaqa iyo Rasuulka (Naxarii) iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) oo ku Bixin una qaybin Xaqa, Mase habboona in lagu Murmo, waase in Muslimiintu Eebe ka Dhawrsadaan, hagaajiyaa Xaalka Dexdooda ah, oyna Adeecaan Eebe iyo Rasuulkiisa hadday Mu'miniin dhaba yihiin. Aayadaha kale waxay Tilmaami Mu'miniinta Dhabta ah, Wanaagga kuwa kulansaday, Marka Eebe la Xuso qalbigoodaa Argagaxa oo Cabsada, Marka Quraanka lagu Akhriyana limaan u kordho, Eebe uun tala saarta, Salaadda Ooga, Waxna Bixiya, Kuwaasaana ah Mu'miniinta xaga ah ee Dhabta ah, Mudanna Darajooyin Eebe Agtiisa, Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharaf leh. Al-Anfaal (1-4).

5. Siduu Kaaga Bixiyey Eebahaa Gurigaaga si Xaq ah (Jahaad) Koox Mu'miniinta ka mida way Nacayeen.

كَمَا أَخْرَجَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَيْتَكُمْ بِالْحَقِّ وَإِنْ فَرِيقًا
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكُرِهُونَ

6. Waxayna kugula Murmi Xaqa intuu u Cadaaday sidii iyagoo loo wado Geeri iyagoo Eegi.

مُجَدِّدُونَكُمْ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا نَبَيَّنَ كَانُوا يُسَاقُونَ
إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ

7. Xusuuso markuu idiiin Yaboothay Eebe Labadii Kooxood midkood (Colkii) iyo Safarkii) idiiin Sugnaatay idinkoo Jecel in Midda Tabarta Yar idiiin ahaato, Eebana wuxuu dooni inuu Xaqa ku sugo Kalimadiisa, Gooyana Cidhibta Gaalada.

وَإِذْ يَعْدُكُمُ اللّٰهُ إِلَيْهِ أَطْلَافَنِينَ أَنَّهَا لَكُمْ
وَتَوَدُّونَكُمْ أَنْ عَيْرَ دَارِتِ الشُّوَكَةَ تَكُونُ
لَكُمْ وَمَرِيدُ اللّٰهِ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلْمَتِهِ
وَيَقْطَعَ دَارِيَّ الْكُفَّارِينَ

8. Si uu Xaqa u sugo, una Buriyo Baadhilka (Xumaanta) haba Naceen Dambiliayaashuye.

لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُجْرُمُونَ

Aayadahanna waxay ka Warrami Dagaalkii Waynaa ee Badar iyo in Dad ka mida Muslimiintii ay Nacayeen in loo Baxo Dagaalka, Eebese wuxuu u Yaboothay Nabiga (Naxarii) iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Labada Kooxood middood oo ah Safarkuu Abuusufyaan Hogaaminayee ee Shaam ka yimid iyo Colkii waynaa ee Gaaladii Makaa, Inkaastooq Mu'miniintu Jeclayd inay la Kulmaan Safarka, Eebaha Xigmadda lehse wuxuu Doonay inuu Xaqa Sugo, Xumaanta iyo Baadhilkana Buriyo oo Jabiyo, Gaaladana Guumaado, Saasaana Dhacday Maalintaas oo Gaaladii Kibirsanayd ee Badnaa waxaa Jabiyeey Mu'miniin yar, Gargaarka Eebana waa Mudantayah Ciddii Xaqa si Dhaba u Raacdha ee Diinta Eebe ku Toosta. Al-Anfaal (5-8).

9. Xusuusta markaad ka Gargaar warsanayseen Eebe oo uu idinku Ajibay waxaan idinku Xoojin Kun Malaa'igta ka mida oo Israacraacsan.

10. Wuxuu Eebe u Yeelay Bishaaro iyo inuu Xasilo Qalbigiinnu, Gargaarra waxaan Eebe Agtiisa ahayn ma aha, Eebana waa Adkaade Fal San.

11. Xusuustana markuu idinku Daboolay Hurdo aaminnimmo Darteed idinkagana soo Dejiyey Samada Biyo inuu idinku Daahiriyo idinkagana Tegsiyo Waswaaska Shaydaanka iyo inuu ku Adkeeyo Quluubiinna kuna Sugo Gommadihiinna.

12. Markuu u waxyoon Eebahaan Malaa'igta anaa idinla jira ee suga kuwa Xaqa Rumeeyey (Xoojiya) waxaan ku Tuuri Quluubta kuwa Gaaloobay Argagax ee ka Garaaca Luqunta korkeeda kana Garaaca Xubnaha faraha.

13. Maxaayeelay waxay Khilaafeen Eebe iyo Rasuulkiisa, Ciddii Khilaafata Eebe iyo Rasuulkiisana Eebe waa u Ciqaab daranyahay.

14. ee Arrintaas Dhadhamiya, Gaalana waxaa u Sugnaaday Cadaabka Naarta.

Dagaalkii Badar wuxuu ahay Arrin aad u wayn, Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) markuu dayey Asaxaabta oo SaddexBoqol iyo Dhawra iyo Gaaladii oo Kun ah yuu Qaabilay Qiblada Beryeyna Eebe isagoo Dhihi: Ilaahoow ii Fuli Yaboohaagii Ilaahoow haddaad halaagto Kooxdan Islaamka ab Lagugu Caabudi maayo Dhulka Waligeed, Intuu Go'ii garbaha ka Dhaco oo Sayid Abuubakar ka Dhaho kugu Filan, wuxuuna Eebe ku xoojiyey Malaa'ig si loogu Bishaareeyoo Mu'miniinta, Quluubtoodana loo Xasiliyo, Gargaarna Eebaar haysta, waxaana qabatay Musliminta Hurdo inayan Cabsan, Roob Daahiriyana wuu s oo Daayey Niyada u Adkeeyey, Lugahana u sugay, wuxuuna Eebe faray Malaa'igta inay Sugaan Mu'miinta Illeen Eebaar la jiree, kuna tuuri Niyadda Gaalada Argagax, iyo inay ka Garaacaan Madaxa iyo Faraha Illeen waxay Khilaafeen Eebe iyo Rasuulkiisi, Ciddii Khilaafatana waxay mudan Ciqaab Daran, Gaalana waxaa u sugnaaday Cadaabka Naarta, Saasuuna Eebe ugu Gargaaraa Mu'miniinta Dhabta ah. Al-Anfaal (9-14).

15. Kuwa Xaqa Rumeeyow hadaad la Kulantaan Kuwa Gaaloobay idinkoo isusoo Dhawaan ha u jeedinina dabada (ha cararina).

إِذْ تَسْتَغْيِثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنَّى

مُعِذْكُمْ بِأَنْفٍ مِّنَ الْمُلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ ﴿١﴾

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشَرًا وَلَطَّمَمْ بِهِ قُلُوبَكُمْ

وَمَا تَصْرُّرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

إِذْ يُغْشِيُكُمُ الظُّلَامَ أَنَّهُ مِنْهُ وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُظَهِّرُكُمْ بِهِ وَيُدْهِبُ عَنْكُمْ

رِجْمَ الشَّيَطَنِ وَلَرِبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ

وَيُشَتِّتَ بِهِ أَلْقَادَمَ ﴿١١﴾

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمُلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَتَبَوَّأُ

الَّذِينَ مَا مُؤْسَلُقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا

أَرْعَبْ فَأَصْرِبُوْأَفْوَقَ الْأَعْنَاقِ وَأَصْرِبُوْمِنْهُمْ

كُلُّ بَنَانِ ﴿١٢﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَأْفُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَافِقُ

الَّهُ وَرَسُولَهُ فَكَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾

ذَلِكُمْ فَذُوْهُ وَأَنَّ لِكَفِرِيْنَ

عَذَابَ النَّارِ ﴿١٤﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ أَمْنَوْ إِذَا قِسْمُ الَّذِينَ كَفَرُوا

رَحْفَافَ لَوْلُوْهُمُ الْأَذْبَارَ ﴿١٥﴾

16. Ruuxii u Jeediya Maalintaas Dabadiisa (Carara) isagoo u Keelaysanayn Dagaal ama u Dumayn Koox wuxuu la Noqdaa Cadho Eebe Hooygiisuna waa Jahannamo iyadaana u Xun meel loo ahaado.

17. Idinku maydaan ku layn Gaalada (Xooggiinna) Eebaase laayey, mana Aadan Ganayn markaad ganaysay Eebaase Ganay (ku Hagaajiyey) inuu u Nicmeeyo Mu'miniita Nicmo Wanaagsan, Eebana waa Maqle Og.

18. Arrintaasna waxaa ugu wacan in Eebe uu Tabaryarayn Dhagarta Gaalada.

Aayaduhu waxay Caddayn inay ka Reeboontahay Mu'miinta markay Cadowgooda Gaalada ah Dagaal kula Kumlaan inay Cararaan oo Dhabaruka u Jeediyaan, Ciddii Cartartana waxay Mudan Cadho Eebe waxayna u Dheelman Naarta Jahannamo ee u xun meel loo ahaado, Marka laga reebo u Keelaysi Dagaal ama ku Biirid iyo Dumid Koox kale oo Taageerta. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu ka midyeelay ka Cararka Jahaadka Toddobada Dadka Halaagta Naartana Galisa. Wuxuuna Eebe ku Mannadystay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Gargaarkii iyo Guushii waynayd ee Badar iyo in Eebe si Dhaba ugu hagaajiyey uguna Toosiyey Tuuryadii Gaalada intay ka Jaabaan oo laga Laayo, Illeen awoodda Eeba lehe, Mu'miintana wuxuu ugu Nicmeeyey Nicmo Wanaagsan, wuxuuna saas u falay inuu Jilciyo oo Tiriro Dhagarta Gaalada, Colka Islaamka ah. Taasina waxay ku Tusin in Jahaadku Waajib adag yahay, Ciddii Muslima oo ka tagtana ay Mudan Dulli, Addoonsi iyo Tabar yari, Markiise Eebe lagu Xidhnaado, Diintana lagu Toosnaado Xaqana lagu Jahaado waxaa la heli Guul, Sharaf, Cisi, Dambe dhaaf iyo Jannadii Eebe ee Wanaagsanayd. Al-Anfaal (15-18).

19. Haddaad kala Xukumid Dalabteen Gaalooy waxaa idii Yimid Gargaarkii (Nabiga) inaadse Reebtoontaan yaa idii Khayr roon, haddaad ku noqtaan Xumaantana waxaannu ku Noqon Gargaarka (Nabiga) waxna idiinma tarayso Kooxdiiinnu haba badnadeene Eebana wuxuu la Jiraa Mu'miinta.

20. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow Adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa hana ka Jeedsanina idinkoo Maqli.

21. Hana Noqonina kuwii Yidhi Maqallay iyagoon wax Maqlayn.

وَمَنْ يُوَلِّهُمْ بِوَمِيزْ دُبُرَةٍ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقَنَالٍ
أَوْ مُتَحَرِّزًا إِلَى فَتَةٍ فَقَدْ بَآءَ بِعَصْبٍ
مِنْ أَنَّ اللَّهَ وَمَا أَوْنَهُ جَهَنَّمُ وَيَسِّرْ الْمَصِيرَ

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَاتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ
إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى
وَلَيَسْتِي الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بِلَاءَ حَسَنًا
إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلَيْهِ

ذَلِكُمْ وَآتَ اللَّهَ مُوْهِنُ كَيْدَ الْكَافِرِينَ

(18)

إِنْ تَسْتَفِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ
وَإِنْ تَنْهَوْهُ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَعُودُوْنَهُ
وَإِنْ تُقْنِعُ عَنْكُمْ فَشَتَّكُمْ شَيْئًا وَلَا كُثُرَتْ
وَإِنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ

يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ إِذَا مَنَّا أَطْبَعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَلَا تَوَلَّوْهُنَّهُ وَأَسْرَهُ سَمَعُونَ
وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ
لَا سَمَعُونَ

22. Dhul Socod waxaa ugu Shar badan (Uxun) Eebe agtiisa ma Maqle (Xaqa) ma hadle oon kasayn (Wanaagga).

23. hadduu ku Ogyahay Eebe Khayr wuu maqashiin lahaa (Garansiin lahaa) hadduuse Maqashiiyo way Jeedsanla-haayeen (Kibirdartiis) iyagoo is dadbi.

24. Kuwa Xaqa Rumeeyow Maqla Eebe iyo Rasuulka Markuu idiinku Yeedho wax idin nooleeya (XAQA) Ogaadana in Eebe (Karo) inuu kala Dhexmaro Ruuxa iyo Qalbigiisa, oo Xaggiisa laydiin soo Kulmin.

Gaaladii Carbeed waxay Eebe warsan jireen isla wayni Darteed in Eebe Halaago Ciddii Xumaan wadda iyaga iyo Mu'miniinta, waxaana u yimid waxay warsanayeen Maalintii Badar, waana la halaagay, inay Xumaanta ka joogaan yaana u Khayroon, Hadday ku Noqdaanna Eebe wuxuu u Gargaari Mu'miniinta Dhabta ah, waxaana laga rabaa Mu'miniinta inay si run ah u Adeecaan Eebe iyo Rasuulkiisa, Xaana raacaan, oyna la mid Noqon kuwa Dhabha waan maqalay iyagoon Maqlin, waxaana ugu Liita Eebe Agtiisa waxa Dhulka ku socda cid Xaqa ka Dhaga la', oo ka Afla', oon Garaynayno markii xaqaa loo sheego ka Jeedsata, Dadka Mu'miniinta ahse waa inay Maqlaan oo yeelaan Eebe iyo Rasuulkiisa Markuu wax nooleeya oo Diinta islaamka ah iyo xaqaa ugu Yeedho, Illeen waa Nolole, waxa ka soo hadhayna waa Geeriye, Arrintana Eebaa haysta oo Toosin Cidduu doono oo Wanaagga ku Dadaasha, Xagiisaana laysu Kulmin. Saas darteed Ciddii Nolol, Wanaag, Sharaf iyo Khayr rabta ha Raacdoo Quraanka iyo Xaqa. Al-Anfaal (19-24).

25. Ka Dhawrsada Fidmo oon ugu Dhacayn kuwii Dulmiga falay Gaar ahaan oo idinka mida, Ogaadana in Eebe Ciqaabtiisu Darantayah.

26. Xusuustana markaad ahaydeen kuwo yar oo lagu Tabar darraysto Dhulka (Makaad) idinkoo ka Cabsan in Dadku idin dafo oo markaas uu idin Dhaweeeyey (Dumay) idinkuna Xoojiyey Gargaarkiisa, idinkuna Arzaaqay Wanaag (Xalaal) inaad ku Mahdisaan.

27. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Khayaamina Eebe iyo Rasuulka iyo Ammaanadiinna idinkoo Og.

28. Ogaadana in Xoolihiinnu iyo Caruurtiinnu Fidno uun yihiin oo Eebe Agtiisa Ajir wayn yahay.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَاتِ عِنْدَ اللَّهِ الْأَصْمَمُ الْبَكُومُ
الَّذِينَ لَا يَقْعُلُونَ

وَلَوْ عِلْمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَا سَمْعُهُمْ وَلَوْ أَسْمَهُمْ
لَتَولَّوْهُمْ مُعْرِضُونَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِبُوْلَهُ وَلَرَسُولِهِ
إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحِبِّبُكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
يَحْكُمُ بَيْنَ الْمُرْءَ وَقَلْبِهِ وَأَنَّ اللَّهَ إِلَهُ
الْمُحْسِنُونَ

وَأَنَّقُوافِتَنَّهُ لَا تُنْصِبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ
خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَرِيدُ الْعَقَابِ

وَأَذْكُرُو إِذَا أَنْتُمْ فَلِلْمُسْتَقْبَلِ مُغْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ
تَحَافُوتُ كُلُّ يَحْظَفُكُمُ النَّاسُ فَقَاتُوكُمْ
وَأَيَّدُكُمْ بِصَرْبَرْ وَرَزَقُكُمْ مِنَ الظَّيْنَاتِ
لَمَّا كُمْ تَشَكُّرُونَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْنُوْلَهُ وَلَرَسُولِهِ
وَلَحْنُوْلُهُمْ أَمْنَتُكُمْ وَأَنْتُمْ تَسْلَمُونَ

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا آمَنَّكُمْ وَأَوْلَدُكُمْ فَتْنَةً
وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

29. Kuwa (XAQA) Rumeeyow haddaad ka Dhawsataan Eebe wuxuu idii yeeli Faraj (yo Nabadgalyo) wuxuuna Asturi Xumaantiinna «Dambiginn», Wuuna idii Dhaafi Eebana waa Fadli Wayne.

Xumaanta haddaan layska reebin kuma kaliyeysato Adduunka Ciddii Fashay kaliya, ee way wada heli Ciddii ku Dhaw oon Xumaanta Reebin Sida Xadiithyo Badan ku sgunaaday, waana arrin ay waajibtahay in si dhaba loo garto looguna camal falo. Tan kale waxay ahaayeen Muslimintii Makaad kuwo tabar yar oo Cabsada Eebaase Xoojiye oo Madiiyo Dejiyey una Gargaaray, oo Rizqi Fiican ku Arzaaqay, waana wax la Xusuusto oon la halmaami Karin tan kale waa inaan la Khayaamin Eebe, Diinta, Nabiga, Ammaanada iyo Xaqa isagoo la oyayah, lana garto in Xoolaha iyo Caruurto Fidmo iyo Intixaan yihiin ee Wanaag iyo Ajir Eebe Agtiisa yaallo, Ciddii si Fiican u Dhawsatana Eebe wuxuu u Furi Faraj, Wuuna Asturi, una Dambi Dhaafi Illeen Fadligisaa Waasac ahe, isagaana Awoodda lehe. Al-Anfaal (25-29).

30. Xusuuso (Nabiyow) markay ku dhakrayeen Kuwii Gaaloobay inay ku Xidhaan, ama ku Dilaan ama ku Bixiyaan, way ku Dhakrayeen Eebaase ka abaal marin isagaana Abaal mariye Khayr roona ah.

31. Marka lagu Akhriyo Aayaad-kanaga waxay Dhahaan waan maqallay haddaan doonana waan Dhahaynaa kanoo kale (Quraanka) kanu waxaan warkii kuwii hore ahayn ma aha.

32. Xusuuso markay Dheheen Eebow hadduu kanu Xaqa Agtaada ah yahay Nagaga soo daadi Dhagaxyo (Naara) Samada, ama noo keen Cadaab daran.

33. Eebase ma aha kii Cadaaba Adoo Dhexjooga, mana aha mid Cadaaba iyagoo Dambi dhaaf warsan.

Gaaladii Qureesheed Dhagarbay u sameeyeen Nabigii (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Waxayna ku Shireen Daaru Nadwa markay wax badan hadleenna waxaa Arrin soo Jeediye Abuu Jahal wuxuuna soo Jeediye in Meel kasta Wil Xoog leh laga keeno markaas Seef loo Dhiibo Nabigana hal mar kuwada Dhuftaan si qaraabadiisu Mag u qaadato Illeen lama Colloobi karaan Dadkoo dhane, waxayna isku waafafeen Ra'yigas, Eebaase Ogaysiye Nabigisa Arrintiina Gacontooda ka Bixiye oo Nabadgaliye Nabigii, waana kii baxay ee Godka galay isaga iyo Sayid Abuu Bakar, ka dibna Madiina aadeen. Waxayna ahaayeen Gaaladaasu kuwa marka lagu Akhriyo Quraanka Yidhaahda Maqallay, haddaan doonno waan dhihi lahayn isagoo kale, waana warkii dadkii hore, waxayna Codsadeen in Eebe Cadaab Cirka kaga soo daayo Hadduu Quraanku Xaq yahay, Taasina was Duqonnimo wax Eebe la waydiistana ma aha, ee waxaa Habboon in la Dhaho Eebow nagu hanuuni Xaqa, Eebase ma Cadaabo Nabigoo Dhex Jooga ama iyagoo Dambi Dhaaf warsan, Illeen way dhawaaifi jireene. Ibnu Cabbaas wuxuuna Yidhi: Waxaa Jiray Labo Ammaan, Nabigii iyo Dambi Dhaaf warsasho, waxaase tegey Nabigii waxaana hadhay Dambi dhaaf Doonidii. Al-Anfaal (30-33).

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْقُوا اللَّهَ يَخْعَلُ لَكُمْ
فَرْقَانًا وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ سَيِّئَاتُكُمْ وَيَغْفِرُ
لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُشْتُوِكُ أَوْ يَقْتُلُوكَ
أَوْ يُخْرُجُوكُ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ
وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَمْكُرِينَ

وَإِذَا نَشَأْتَ عَلَيْهِمْ إِيَّنَا قَالُوا فَقَدْ سَمِعْنَا
لَوْنَسَاءَ أَقْلَنَاسَ مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا
إِلَّا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ

وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ
مِنْ عِنْدِكَ فَامْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ
أَوْ اقْتِنْنَا بِعَذَابِ أَلْيَمِ

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبُهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ
وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

34. Muxuusanse Eebe u Cadaabayn iyagoo ka Celin Dadka Masjidka Xurmada leh, mana aha Ehelkiisa, Ehelkii-su waxaan kuwa dhawrsada ahayn ma aha, Badan koodse ma Oga.

35. Salaaddooda Kacbada agteeda ahna ma aha waxaan Foodhi iyo Sacabbo Tumid ahayn, ee Dhadhamiya Cadaabka Gaalnimadiinna Darteed.

36. Kuwii Gaaloobay waxay ku Bixin Xoolahooda inay ka Celiyaan Dadka Jidka Eebe way Bixin doonaan waxayna ku noqon Qoomamo markaasaa laga Adkaan, kuwa Gaaloobayna Xaga Jahannamaa Loo kulmin.

37. in Eebe kala Bixiyo Xumaanta iyo Wanaagga, Yeelana Xumaanta Qaarkeed tan Kale Korkeeda uuna Kulmin Dhammaan uuna Yeeli Jahannamo kuwaasuna waa uun kuwa Khasaray.

Gaaladu way Mutaan Ciqaabta iyo Cadaabkaba, Illeen waxay dadka ka Celiyaan Masaajidka Xurmaysan, oo ayna Mudnayn inay Daris la Noqdaan waxaase Mudan inuu Gacanta ku hayo Muslimiinta. Gaaladuna Dhab ahaan ugama yaabaan Eebe, Cibaadadooduse waa Foodhi, Buuq iyo Sacabbo Tun, Aabaakooduna waa Cadaab Gaalnimadooda Dartiis, waxay Gaaladu Bixin oo Xoola ah inay Jidka Eebe ka Leexiyaan, way Bixin waxyase ku Noqon Khasaare waana laga Adkaan, Naarta Jahannamana waa lagu Kulmin, si Eebe u kala saaro Xumaanta iyo Wanaagga, Xumaanta wuu Kulmiyaa Dhammaanna yeela Naarta Jahannamo waana kuwa Khasaray.

Ibnu Isxaaq wuxuu sheegay in Cabdullaahi Binu Rabiica, Cigrama AbuuJahal iyo Safwaan Binu Umaya u Tageen Abii Sufyaan Dagaalkii Badar ee lagu Laayee Qaraabaddoodii inay Ogolaadaan Safarkii Abuu Sufyaan Hogaaminayee ee Dagaalku ku Billowday Xoolihiisa in lagu Bixiyo la Dagaallanka Nabiga iyo Muslimiinta, markaasaa waxaa soo Degtay Aayadahan.

Badarbay ku soo Degeenna waa la Yidhi, waxaase Dhaba in Gaalo Khasaari. Al-Anfaal (34-37).

38. Ku Dheh kuwii Gaaloobay had-day ka Reebtoomaan (Gaalnimada) waxaa loo Dhaafi wixii hor maray, had-dayse Daa'imaaan (Gaalnimada) waxaa tagtagtay «horraysay» jidkii kuwii hore.

39. la Dagaallama Gaalada intaan Gaalnimo iyo «Xumaan» laga helin

وَمَا لَهُمْ أَلَيْعَدُوهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصْدُونَ
عَنِ السَّجْدَةِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُواْ أُولَئِكَ
إِنَّ أُولَئِكَ إِلَّا أَمْنَفُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ

وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءَةٌ
وَنَصْدِيَةٌ فَذُرُّوهُمُ الْعَذَابَ بِمَا كَفَرُتُمْ
كُفَّارُونَ

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِصَدْوَافِ
عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسُيُّغُونَ هَاثِمَ تَكُونُ عَلَيْهِمْ
حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُواْ إِلَى جَهَنَّمَ
يُخْتَرُونَ

لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَيْثَ مِنَ الظَّيْنِ وَيَعْلَمَ الْخَيْثَ
بَعْضُهُ عَلَى بَعْضٍ فَرَسَكَهُ جَيْعَانٌ جَعَلَهُ
فِي جَهَنَّمَ أُولَئِكَ هُمُ الْخَسِرُونَ

فَلِلَّذِينَ كَفَرُواْ إِنْ يَنْتَهُوا يَعْزِزُهُمْ
مَاقَدَّسَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنُّتُ
الْأُولَئِكَ

وَقَاتَلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَعْلَمُونَ

una ahaato Diintu Dhammaan Eebe, hadday Reebtoomaan Eebe waxay Fali wuu Arkaya.

40. Hadday Jeedsadaanna ogadaa in Eebe yahay Gargaariiinna isagaana u Fiican Gargaare.

41. Ogaadana waxaad Qanimaysataan in Eebe Shan Meelood Meel Leeyahay, iyo Rasuulku, iyo Qaraabada, iyo Agoonta, iyo Masaakiinta, iyo Socdaalka, haddaad tiihiin kuwo Rumeeyey Eebe iyo waxaan ku Dejinnay Addoonkanaga Maalintii kala Bixinta, Maalintay kulmeen Labadii Col (Badar) Eebana wax kasta (oo uu Doono) wuu karaa.

Eebe waa Naxariiste wuxuuna u Dhaafaa wixii hore Ciddii Gaalnimada ka soo Noqota oo Xumaanta ka Toobadkeenta, sida ku Sugnaatay Xadiith: Islaamku wuu Tiraaxii ka horreeyey, Toobadduna way Tirtaa wixii ka horreeyey, Ciddii Xumaan ku Noqota way Caddahay Waddadii kuwii hore. Waana in Gaalada lala Dagaallamo intaan Xumaan laga helin'Diintuna Dhammaan Eebe u ahaato, ciddii Xumaanta ka Joogtana Eebe wuu arkaa, Ciddii Jeedsatana Eebaa uga gargaari Mu'miniinta, Kaalmeeye iyo Gargaarana Eebaa u Fiican. Wixii Gaalada laga helo waqtiga Dagaalkana Shan Meelood Meel waxaa loo ili Jidka Eebe iyo Rasuulkiisa, qaraabada Nabiga oo Sako la siinayn, Agoonta, Masaakiinta, iyo Socdaalka, haddii Dhab loo Rumeeyey Eebe iyo Quraanka, waana Xoolo Xalaala oo lagu Xoojin Islaamka iyo Xaqqa, laguna Wiqi Gaalada. Al-Anfaal (38-41).

42. Xusuusta markaad ahaydeen Dhinicci u Dhawaa (Badar) Gaaladuna ahayd Dhinicci ka Fogaa (Badar) Safarkiina idinka Hooseeyey hadaad isu yaboohdaan (Ballanna) waad isku Khilaafi lahaydeen Ballanka, Eebaase Falay inuu Xukumo Amar uu Fali in Ciddii Halaagsamina si Cad u Halaagsanto, Ciddii Noolaanna si Cad u Noolaa-to, Eebana waa Maqle Og.

43. Markuu idinku Tusiyyey Eebe Gaalada Hurdada iyagoo yar, haddu ku Tusiyo Iyagoo Badanna waad Fashili lahaydeen ood ku Murmi lahaydeen Amarka, Eebaase Nabadgaliyey, Illeen wuu Ogyahay waxa Laabta ku Sugane.

الَّذِينَ كَلَّمُوا لِلَّهِ فَإِنْ أَنْتَهُو أَفَإِنَّ اللَّهَ
يُعَايِمُكُمْ بَصِيرٌ ﴿٣٦﴾

وَإِنْ تَوَلُّوْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَانِكُمْ نَعَمُ الْمَوْلَى
وَعَمَ الْصَّيْرُ ﴿٣٧﴾

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ هُنْسَهُ
وَالرَّسُولُ وَلِلَّهِ الْقُرْبَى وَالْيَسْرَى وَالْمَسْكِينَ
وَابْنُ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا
عَلَى عَبْدِنَا يَوْمَ الْفَرْقَانِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٨﴾

إِذَا نَتَمْ بِالْعُدُوَّةِ الَّذِيَا وَهُمْ بِالْمُدُوَّةِ الْقُصُوْى
وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَتُوَّا كَدْنَهُ
لَا خَتَّافُتُمْ فِي الْبَيْعَدِ وَلَكِنْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ
أَمْرَكَاتِ مَقْعُولًا لِيَهُمْ كَمَنْ هَلَكَ
عَنْ بَيْتِهِ وَيَحْيَى مِنْ حَيٍّ عَنْ بَيْتِهِ وَإِنَّ اللَّهَ
سَكِيعُ عَلَيْهِ ﴿٣٩﴾

إِذْ يُرِيكُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا
وَلَوْ أَرَنَّكُمْ كَثِيرًا فَالْفَشِلُتُمْ وَلَنَذَرَعْتُمْ
فِي الْأَنْرِ وَلَكِنْ اللَّهُ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلَيْهِ
بِدَاتِ الصَّدُورِ ﴿٤٠﴾

44. Iyo markuu idin Tusiyyey markaad Kulanteen iyagoo ku Yar indhihiinna, idinkuna yareeyey Indhahooda in Eebe Xukumo Amar uu Fali, Xagga Eebanna loo Celin Umuuraha.

Muslimiintu waxay Degeen Daanta Badar ee Xigta Xagga Madiino, Gaaladuna Xagga Maka Jahadeeda, Safarkiina Maray Xagga Badda Eebana Kulmiyey si Ciddii Halaagsami iyo tan Noolaanba Xaalku u Caddaado, Wuxuuna Eebe isu Muujiyey Labada Kooxood iyadoo midba la yartahay mudda kale, in Eebe sugo Guusha Islaamka, Saasayna u Kulmeen Labadaas Col. oo midna Xaqa iyo Islaamka Matalayo iyo mid Gaalnimo iyo Isla wayni, Wuxuuna Ibnu Jariir Sheegay in Abuu Sufyaan u Ciddiray Gaaladii Qureesheed kuna yidhi: Noqda waa nabadgalaye, waxaase Diiyad Abuu Jahal oo sheegay inayna Noqonayn intay ka Tagaan Ceelka Badar, Saddex Maalmoonda ku Nagaadaan oo Cunno ku Cunaan, Geelna ku qashaaan, Khamrana ku Cabbaan Gabdhuhuna Durbaan u Garaacaan oo Carabtuna Maqasho, Qaddariyaanna, Nabiguna wuxuu Yidhi: Maka waxay idinku soo Tuurtay Beerkeedii, waana kaas Xaq iyo Xumaan. Al-Anfaal (42-44).

45. Kuwa Xaqa Rumeeyow haddaad la Kulantaan Koox (Cadow ah) Sugnaada Xusana Eebe wax Badan inaad Liibaantaaan.

46. Adeecana Eebe iyo Rasuulkiisa hana Murmina ood Fashishaan uu tagana Xooggiinnu Samra Eebe wuxuu la jiraa kuwa Samree (Adkaysta).

47. Hana ka mid Noqonina kuwii ka baxay Guryahooda Kibir iyo istuska Dadka Darttiis kana Celinaya (Dadka) Jidka Eebe, Eebana waa Koobay waxay Camal Fali.

48. Markuu u Qurxiyyey Shaydaanku Camalkooda kuna Yidhi wax idinka Adkaan oo Dada ma jiro Maanta, anna kaalmeeyaan idiu ahay, markay isarken Labadii Kooxoodna wuxuu u gurtay Cidhibtiisa, wuxuuna yidhi anugu Bari baan idinka ahay, waxaana arkaa waxaydaan Arkin waxaana ka Cabsan Eebe Ilahayna waa Ciqaab darane.

49. Markay dhahayeen Munaafiqiintu iyo kuwa Cudurku Qalbiga kaga

وَإِذْ يُرِيكُوهُمْ إِذَا تَقِيمُ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا
وَيُقْلِلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا
كَانَ مَقْعُولًا وَإِنَّ اللَّهَ تُرْجِعُ الْأُمُورَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قَيْسَمُ فِكَةً فَأَشْبُوا
وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا عَلَيْكُمْ فَلَنْ يُحُوتُونَ

وَاطْبِعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَتَرْعَأْ فَأَنْفَسْتُوا
وَنَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْدِرُوا إِنَّ اللَّهَ
مَعَ الصَّابِرِينَ

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيْرِهِمْ بَطَرًا
وَرَبَّاءَ النَّاسِ وَصَدُّونَكُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

وَإِذْ يَرَى لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَغَالِبَ
لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٍ
لَكُمْ فَلَمَّا تَرَاهُمْ أَفْسَدُتُمْ نَكْسَهُ عَلَى عَقْبَيْهِ
وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكُمْ لِيَ أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ
إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ سَيِّدُ الْعِقَابِ

إِذْ يَقُولُ الْمُنَفَّعُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ

jiro, waxaa Dhagray Kuwaas Diintooda, Ciddii Eebe tala saarata Ilaahay waa Adkaade Falsan.

مَرَضٌ غَرَّهُؤُلَاءِ دِيْنُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٩﴾

Waa in la sugnaado marka Colka lala Kulmo oon la Cararin, Eebana la Xuso, lana Adeeco Eebe iyo Rasuulkiisa, lana Murmin si aan loo fashilin loona Tabar yaraan, waana in la adkasto Illeen Eebe wuxuu la Jira Cidda Adkaysatee, lana Mid noqonin sidii Gaaladii reer makaad ee Kibirk iyo is Tustuska Dadka iyo Xaqa ka Leexintiisa u soo Baxday, Shaydaanna u Qurxiyey Camalkooda una Sheegay inaan laga Adkaanaya una Gargaari, Markay labadii Col Kulmeenna Dib u Gurtay, Sheegayna inuu Arko waxayna Arag, Sheegayna inuu Eebe Ka yaabi isagoo Been sheegi, Munaafiqiinta iyo Kuwa Qalbiga ka Bukana ku Sheegi Mu'miniinta in Diintoodu Khaladay Beenna u Sheegtay, Ciddiise Eebe tala Saarata Isagaad Adkaada ah Falsan, waxaana muuqdaa in la adkasto Eebana lagu Xidhnaado, Kibir, Istus, iyo Shaydaanna laga Fogaado. Al-Anfaal (45-49).

50. Haddaad Aragto Markay Oofsan (Nafta ka qaadi) Malaa'igtu kuwii Gaaloobay oy ka Garaaci Wajiyadooda iyo Gadaashooda iyagoo ku Dhihi Dhadhamiya Cadaabka Gubidda (waxaad arki lahayd Arrin wayn).

وَتَوَرَّتِ إِذَا تَوَفَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَلْمَلِئَكَةُ
يَصْرَرُونَ وَجْهَهُمْ وَأَدْبَرُهُمْ
وَذُوْقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٢٠﴾

51. Arrintaasuna waa waxay hormarsatay Gacmihiinnu darteed Eebana ma Dulmiyo Addoomada.

ذَلِكَ بِمَا قَدَمْتَ أَيْدِيْكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ
بِظَلَّمٍ لِلْعَبْدِ ﴿٢١﴾

52. Waa Caadadii Fircoo Qomkiisii iyo kuwii ka horreeyey ee ka Gaaloobay Aayaadkii Eebe oo Eebe Qabtay Dambigooda Dartiis, Eebana waa Xoog badane Ciqaab daran.

كَذَابٌ إِلَى فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا
بِعَائِتَ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ يَدُوْبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ
بِقَوْيٍ شَدِيدٍ الْعَقَابِ ﴿٢٢﴾

53. Arrintaasna waa inaan Eebe doornin Nicmo uu ugu Nicmeeeyey Qoom intay ka Dooriyaan waxa Naftooda ah, Eebana waa Maqle Og.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكِنْ مُغَيِّرًا نَعْمَهَا عَلَى قَوْمٍ
حَقٌّ يَعْدُرُ وَأَمَا يَأْنِسُهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلَيْهِ ﴿٢٣﴾

54. Waa Caadadii Fircoo Qoomkiisii iyo kuwii ka Horreeyey, waxay ka Gaaloobeen Aayaadkii Eebahood markaasuu Halaagay Dambigooda Dartiis waxayna Dhammaan ahaayeen Daalimmin.

كَذَابٌ إِلَى فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَذَّابٌ يَأْنِسُهُمْ فَأَهْلَكَهُمْ يَدُوْبِهِمْ
وَأَغْرَقَنَا إِلَى فِرْعَوْنَ وَكُلُّ كَانُوا ظَلِيلِهِمْ ﴿٢٤﴾

Geeridu waa wax wayn, Saas darteed yuu Eebe u sheegay Nabiga (Naxariisi iyo Nabdagalo Eebe korkiisa ha yeelee) in hadduu arko Gaalada oo Malaa'igtu Nafta ka Qaadi kana Garaaci Wajiga iyo Gadaasha kuna Dhihi Dhadhamiya Cadaabka Gubidda inuu Arki lahaa Arrin wayn, waana hormarsadeen Gacma-hoodu Illeen Eebe ma Dulmiyo Addoomadee, waxayna la midyihii Fircoo iyo Dadkiisii iyo kuwii ka horreeyey ee ka Gaaloobay Aayaadka Eebe oo Eebe qabtay Dambigoodii dartiis, Eebana Waa Xoog badane Ciqaabiisuna darantahay, waxaana ugu wakan inaan Eebe Dad ka Doornin Nicmo uu ugu Nicmeeeyey intay Naftooda ka Dooriyaan, Dambina falaaan, Illeen Eebe waa Maqle Oge, Sidaasna waxaa falay Fircoo iyo Dadkiisii iyo kuwii ka horreeyey oo Beeniyey Aayadkii Eebe markaasna Eebe Halaagay Dambigooda Dartiis, Fircoo iyo Colkiisiina wuu Maansheeyey illeen Daalimiinbayahaayene. Al-Anfaal (50-54).

55. Dhul Socde waxaa ugu Shar badan Eebe Agtiisa kuwa Gaaloobay oon Rumeynin.

56. ee ah Kuwaad la Ballantay mar-kaas Buriya Ballankooda mar kasta, oon Dhawrsanayn.

57. Haddaad ku Liibaanto (Adkaato) Dagaalka ku Eri (xanuuji) kuwa ka Dambeeya inay Xusuustaan.

58. Haddaad ka Cabsato Qoom Khayaanadii u Tuur (Ogaysii) Ballankii si siman, Illeen Eebe ma Jecla Khaa'imiinta.

59. Yeyna u malayn kuwii Gaaloobay inay Carari (Karaan) iyagu ma Daaliyaan (Eebe).

60. Ugu Darbada waxaad kartaan oo Xooga, iyo Darbidda Fardaha inaad ku Cabsi galisaan Colka Eebe iyo Colkiina (Gaalada) iyo kuwa kale oo ka soo hadhay (Munaafiqiinta) ma ogidin Eebaase Og, waxaad ku Bixisaan Jidka Eebana waa laydiin oofin (Dhammayn) idinkoon laydin Dulmiyeyn.

Aayadahanna wuxuu Eebe ku sheegay in waxa Dhulka ku socda ugu Liito Gaalada Beenisay Xaqa, een waliba Rumaynayn, oo Buriya Ballanka Nabiga markasta oon Dhawrsanynna, Eebaana Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) in Cidduu ka helo kuwaas Dagaalka uu Xanunjiyo si kuwa ka Dambeeya u Cabsaadaan, una Xusuustaan, Hadduu Khayaamadooda ka Yaabana uu ogaysiyo inuu Ballankoodii u Celiye Aaminayna mar kale, Illeen Eebe ma Jecla Khaa'imiintee, Yeyna u malayn Gaalada inay Eebe ka Carari Karaan Wuxuuna Eebe faray Musliminta inay u Darbadaan Dagaalka Gaalada una hub samaystaan, iyagoo ku Cabsi galin Colka Eebe iyo Musliminta Gaalada ah, kuwa la ogyahay iyo kuwa Eebe uun Ogyahay, Jidka Eebana wax lagu Bixiyo, si Eebe ugu oofiyo Wanaagga oon loona Dulmiyin. Waxaana ku soo Arooray Wanaagga Dagaal Barashada iyo Hubka Xadiithyo badan sida: Fardaha Fuuliddooda waxaaa lagu Xidhay Khayr tan iyo Qiyaamada, iyo Gana oo kora Ganiddaana ka Khayr roon Koridda. Taasina waxay muujin inay Waajibtahay in loo Darbado Jahaadka iyo daaficidda Diinta, Koolaha, Dhulka iyo Sharafta, markay ka tageen Muslimintuna Amarkii Eebe yej Dulloobeen, Gaalana u Talisay, Jahaad umbaana ka Saarikara. Al-Anfaal (55-60).

61. Hadday u Iishaan Gaaladu Nabad u Iilo adna talana Saaro Eebe, Illeen isagaa uun Maqla ognee.

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ
الَّذِينَ عَاهَدُوا مِنْهُمْ ثُمَّ نَسَخْنَا عَهْدَهُمْ

فِي كُلِّ رَوْءٍ وَهُمْ لَا يَنْقُولُونَ
فَإِمَّا شَفَقُوهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرَدُوهُمْ مِنْ حَلَافَهُمْ

لَعْلَهُمْ يَدْكُرُونَ
وَإِمَّا تَخَافَ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَأَنْذِلْهُمْ

عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ
وَلَا يَحْسَنُ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَيِّئُ أَعْمَالُهُمْ

لَا يَعْجِزُونَ
وَأَعْدَوْا لَهُمْ مَا أَسْتَطَعْمُ مِنْ قُوَّةٍ

وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ
وَدَعْوَكُمْ وَأَهْرَبِينَ مِنْ دُونِهِ لَا تَعْلَمُونَهُمْ
الَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنَفِّقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ
الَّهِ يُوَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ

وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلَامِ فَاجْنَحْ لَهُمْ وَلَا تُؤْكِلْ عَلَى اللَّهِ
إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

62. Hadday Doonaan inay ku Dha-graan waxaa Kaafiyahaaga ah Eebaha kugu Xoojiya Gargaarkiisa iyo Mu'miinta.

63. Isuna soo Dumay Quluubtooda, haddaad Bixiso waxa Dhulka ku Sugan oo Dhan Maadan isu Dunteen Quluubtooda, Eebaase isu Dumay Dhexdooda Illeen isagaa Adkaade falsan ehe.

64. Nabiyow waxaa kugu Filan Eebe Adi iyo inta ku Raacday ee Mu'miinta ah.

65. Nabiyow ku boorri mu'miniinta Dagaalka hadday idinka Mid yihii La-baatan Samra (Adkaysta) Waxay ka adkaan Labo Boqol, Hadday idinka Mid yihii Boqol waxay ka Adkaan Kun ah kuwa Gaaloobay Illeen waa Qoomaan wax kasayne.

Diinta Islaamku waa Diin Nabad galyo, Isjaceyl, Iskaalmayn, Saas darteed yuu Eebe faray Nabiga (Naxarii) iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha Yeelee) In hadday Gaaladu u Leexdaan oo Doonaan Nabad iyo Dagaalla'an Nabiguna u Leexo Eebana Talo saarto kana Digtoonaado, Illeen Eebaa wax Maqla waxna Oge, hadday doonaan inay Khayaamaan oo Dhagraan Nabigana waxaa ku Filan Eebaha ku Xoojiyeey Gargaarkiisa iyo Mu'miniinta, Isuna Dumay Quluuba Mu'miniinta, Illeen waxa Dhulka ku sugar oo Dhan haddii la Bixijo cidina isuma Dumi kartu Quluubtoode, Eebaase isu Dumay, Illeen isagaa Adkaada oo Falsame, Kaafiyana Nabiga iyo Mu'miniintee, Tan kale waa in Mu'miniintu Dagaallamaan Xaqana difaacaan haba ka badnaadeen Gaaladuyee, Illeen Muslimiinta waxaa laga rabaa Adkaysi, Rumayn Xaqa, iyo Jahad Dhab ah, Gaalana way Jabi oo Halaagsami hadday la Dagaallamaan Muslimiintii Dhaba oo Geerida Oogol Eebana ku Xidhan Dhabna u Rumeysan. Al-Anfaal (61-65).

66. Hadda wuu idinka Fududeeyey Eebe wuxuuna ogyahay inaad tabar Yartiihiin hadday idinka Mid yihii Boqol Samra (Adkaysta) waxay ka Adkaan Labo Boqol, Hadday idinka Mid yihii Kunna waxay ka Adkaan Labo Kun Idanka Eebe, ILaaheyne wuxuu la Jiraaj kuwa samra.

67. Kuma habboona Nabi inay u ahaato kuwo la qafaashay intuu kaga Jilciyo Dhulka Dhexdiisa (Gaalada) waxaad Doonaysaan Muuqa Addunyada Eebana wuxuu dooni Aakhiro Eebana waa Adkaade Falsan.

وَإِنْ يُرِيدُوا أَنْ يَعْدُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيْدَكَ بِتَصْرِيفِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٦﴾

وَالْأَلْفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْأَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَيْعَانًا مَا أَفْلَقْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكَنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَ نَحْنُ وَإِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٧﴾

يَأَيُّهَا الَّتِيْ حَسْبَكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٨﴾

يَأَيُّهَا الَّتِيْ حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَدِرُونَ يَعْلَمُوا مَا تَنْتَهُ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةً يَعْلَمُوا الْأَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَقْهَرُونَ ﴿٢٩﴾

الَّذِنْ هَفَّ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةً صَابِرَةً يَعْلَمُوا مَا تَنْتَهُ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَعْلَمُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٣٠﴾

مَا كَانَ لِنِبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّىٰ يُتَحْكَمَ فِي الْأَرْضِ ثُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣١﴾

68. Hadduusan Jirin Kitaab Eebe oo horreeyey waxaa idin taaban lahaa waxaad qaadateen Darteed Cadaab wayn.

69. ee Cuna waxaad Qanimaysataan oo Xalaal Fiicana kana dhawrsada Eebe Illeen Ilaahay waa Dhaafe Naxariistee.

لَوْلَا كَتَبَ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَكُمْ فِيمَا أَخْذَتُمْ

عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٨﴾

فَلَكُومَا مَا غَيْمَتُمْ حَلَالًا طَيْبًا وَأَنْقُوا أَلَّهَ

إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩﴾

Ibnu Cabbaas waxaa laga wariyey in markay soo Degtay Aayadda Caddayn in Labaatan Muslimiina la Dagaallamaan Labo Boqol oo Gaala ah ay ku Cuslatay Muslimiintii markaas Eebe soo Dejiyey Aayadaan ka Fududay oo ah in Boqolku la Dagaalamaan Labo Boqol, Kunkuna Labo Kun la dagaalamo, Markay samraan oo adkaystant Eebaa u gargaari, saasuuna Xaalku ku Sugnaaday, Sina uma banaana in markaas la cararo ama la Cabsado, markii Maalintii Badar Qaar la Laayey Gaaladii Qaaraa la Qafaashay yuu Nabigu (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) la Tashaday Asaxaabta sidii la yeeli lahaa Dadkaas markaasuu Sayid Abubakar Yidhi aan Dayynno oon la layn, Sayid Cumarna Yidhi ha la laayo, Markii la raacay soo Jeedintii Sayid Abubakarna waxaa soo degtay Aayadahan oo Canaan ah, iyo inay habboontahay in Eebe la Adeeco Adduunna loo Xilan, saasna uu ku Xalaaleeyey Qaniimada laga helo Gaalada waxaana Muslimiinta ku Waajiba Jahad, Adkysi iyo Eebe Adeecid. Al-Anfaal (66-69).

70. Nabiyow ku Dheh kuwa la Qaashay ee Gacmihiiyna ku jira hadduu ku Ogyahay Eebe Quluubtiina Khayr wuxuu idin siin mid ka Khayrroon wixii laydinka Qaaday wuuna idiin Dhaafi, Eebana waa Dhaafe Naxariista.

يَأَيُّهَا الَّتِي قُلْ لَمَنْ فِي أَنْدِيزِكُمْ مِنْ الْأَسْرَى
إِنْ يَعْلَمَ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَدَّارٌ يُؤْتَكُمْ خَيْرًا مَمَّا
أَخْدَمْتُكُمْ وَيَغْرِي لَكُمْ
وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

71. Hadday Doonaan Khiyaamadaadana waxay Khayaameen Eebe mar hore markaasuu idin Makaniyey Eeba-na waa Oge Falsan.

وَإِنْ يُرِيدُوا إِخْيَانَكَ فَقَدْ حَانُوا أَلَّهُ مِنْ قَبْلٍ
فَأَمَّنَكَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢١﴾

72. Kuwa Rumeeyey ee Hijrooday ee ku Jahaaday Xoolahooda iyo Naf-tooda Jidka Eebe iyo kuwa Dumay (soo Dhaweyey) una Gargaaray ku-waasu Qaarkood waa Gargaarahaa Qaar, kuwa Rumeeyey oon hijroonin Gargaarkooda waxba idinkama Saarra intay ka Hijrooni, haddayse idiinku Gargaar warsadaan Diinta korkiinna Gargaarbaa ah qaar Dhexdiinna Ballan

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا هُنَاجِرُوا وَأَجْهَدُوا إِيمَانَهُمْ
وَأَنْفَسُوهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَأَنْصَرُوا
أُولَئِكَ بَعْضُهُمُ أَوْلَاهُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا
وَلَمْ يَهْجُرُوا مَا كُنُّوا وَلَيَتَهُمْ مَنْ شَاءَ
حَتَّى يَهْجُرُوا وَإِنْ أَسْنَدَ صُرُوكُمْ فِي الَّذِينَ
فَعَلَيْكُمُ الْأَصْرُ إِلَّا عَلَى قَوْمٍ يَتَّكَمَّلُونَ

yahay mooyee, Eebana waxaad Falayaan wuu Arkaa.

٦٧ مَيْسِقٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Dagaalkii Badar ee waynaa waxaa lagu Qafaashay Gaalo Badan iyo Dad la soo Qasbay, Ciddii Toosnata oo ka midana Eebe wuxuu Siin wax ka Khayroon wixii laga qaaday una Dambi Dhaafsi, haddayse Nabiga Khayaamaan horay Eebe u Khayaameen markaas Musliminta Gacanta u galley, Illeen waa wax walba oge Falsane.

Tan kale Ciddii Rumaysay Xaqa oo Hijrootay oo Xoolaheeda iyo Nafsteedaba ugu Jahaadday Jidka Eebe, iyo kuwii soo Dhaweyey una Gargaaray Qaarkood qaarbuu Sokeeye u yahay, kuwaanse saas falin waxba kama dhaxeyyo intay ka falaan, haddayse Gargaar idin warsadaan waa loogu gargaari Ciddaan Ballan lala Dhigan. Al-Anfaal (70-72).

73. Kuwa Gaaloobay Qaarkood Waa Sokeeyaha Qaar haddaydaan saas falinna (Ogaanna) Fidmaa ahaan Dhulkaa iyo Fasaad wayn.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِعِصْمَهُمْ أُولَئِكَ بَعْضُ إِلَاتَقْعَلُوهُ
تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَيْرٌ

74. Kuwa Rumeeyey ee Hijrooday ee ku Jahaaday Jidka Eebe iyo kuwa soo Dhaweyey una Gargaaray kuwaasu iyagaa Mu'miniina Dhaba ah, waxayna Mudan Dambi Dhaafid iyo Rizqi Sharafle.

وَالَّذِينَ مَأْمُونُوا هَاجَرُوا وَجَهَدُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ وَالَّذِينَ أَوْرَادُوا نَصْرًا أُولَئِكَ هُمُ
الْمُؤْمِنُونَ حَقَّلَمَ مَغْفِرَةً وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

75. Kuwa Rumeeyya Gadaal oo Hijrooda oo Jahaada la Jirkiinna kuwaasu waa idinka mid, Qaraabadaana Qaarkeed Qaar ku Mudanyahay Xukunka Eebe Ilaaheyina waxkasta waa ogyahay.

وَالَّذِينَ مَأْمُونُوا مَنْدُوا هَاجَرُوا وَجَهَدُوا مَعَكُمْ
فَأُولَئِكَ مَنْكُرُوا لِأُولَئِكَ الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أُولَئِكَ بَعْضٍ
فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُكَلِّمُ شَنِئَ عَلِيهِمْ

Waa in la Ogaado in Muslimiintuna Walaalo yihii, Gaaladuna isu kaalmaystaan Colnimada Xaqa iyo Diinta Islaamka, Haddii kale waxaa dhici Fidmo iyo Fasaad wayn, Kuwa Xaqa Rumeeyase oo hijrooda kuna Jahaada Jidka Eebe iyo kuwa soo Dhaweyey una Gargaara kuwaasu waa Mu'miniinta Xaqa ah ee Dhabta ah Dambi Dhaafid iyo Wanaagnaa way Mudan.

Kuwa Dib ka Rumeeyya oo Hijrooda oo Jahaada la Jirkiinna waa idinka mid, Qaraabadaasi Qaarkeed Qaar ku mudanyahay Kitaabka Eebe, wax kastana Eebaa Og. Waxay Caddeeyeen Aayaduhu Abaalka Wanaagsan ee Mu'miniintu Mudan Akhiro. Al-Anfaal (73-75).

Suurat At-Tawbah

سُورَةُ التَّوْبَةِ

1. Tani waa ka bari ahaasho Eebe iyo Rasulkiisa kuwaad la Ballanteen oo Mushrikiinta (Gaalada) ah.

بَرَآءٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدُوا
مِنَ الْمُشْرِكِينَ

2. ee socda Dhulka afar bilood ogaa-dana inaydaan daalinayn Eebe iyo in Eebe uu dulleyn gaalada.

3. waana ogaysiin Eebe ka ahaaday iyo Rasuulkiisa oo Dadka Maalinta Xajka wayn in Eebe ka bari yahay Gaalada iyo Rasuulkiisu, haddaad Toobad-keentaanna saasaa idin Khayrroon, haddaad jeedsataanna ogaada inaydaan Eebe Daalinayn, uguna Bishaa-reeyya kuwii gaaloobay Cadaab daran.

4. Kuwaad ballanteen Mooyee oo Gaalada ah markaasna aan idinka Nusqaaminin waxba, idiinkuna kaalmaynin cidna, ee dhameeya tan iyo ballankooda «Muddadood» Eebana wuxuu jecelyahay kuwa dhawrsada.

Suuraddani waxay ka mid tahay suuradaha ugu dambeeey sood degid, Illeen xaggeeda hore waxay soo deegen markii laga soo noqday Duullaankii Tabuuk, Bisinna laguma bilaabin Suradda, waxayna cad-deyn in Eebe iyo Rasuulkiisu ka bari yihiin gaalo, kuwii ballan lala dhigtayna uu u jiro muddo afarBilooda,saasaana la ogaysiyye Maalintii iiddii Carrafo,cid ballan leh oon jabin mooyee,colna ugu kaalmaynin Muslimiinta waxaana la sugi mudadooda, taasina waxay ku tusin sida Islaamku ballanka u dihawro una ilaliyo iyo inaan Eebe iyo Rasuulkiisa iyo gaalo wanaag dhex oollin. At-Tawbah (1-4).

5. markay faydmaan bilaha xurmada leh ku dila gaalada meejaad ka heshan qabtana (qafaasha) Go'doomiya una fadhiista meal gabasho ah oo dhan, haddayse toobad keenaan oogaanna salaadda, bixiyaanna Sakada u sii daaya jidkooda Eebe waa dambi dhaafe Naxariistee.

6. mid ka mida gaaladana hadduu magangal idin waydiisto magangaliya intuu ka maqlo hadalka Eebe markaas Gaadhsiiya meelu Aamin ku yahay, illeen waa qoom aan wax ogayne.

7. siday ugu ahaan gaalada ballan Eebe agtiisa iyo Rasuulkiisa agtiisa kuwaad kula ballanteen Masaajidka Xur-

فَسَيِّحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةً أَشْهُرٍ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ
غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَإِنَّ اللَّهَ تَعَذِّزُ الْكُفَّارِينَ ﴿١﴾
وَإِذَا نَزَّلَنَا مِنَ السَّمَاءِ مِنْ آتِنَا إِلَيْهِمْ لِمَحْجَبِ
الْأَكْثَرِ إِنَّ اللَّهَ بَرِّيٌّ مِنَ الظَّالِمِينَ وَرَسُولُهُ
إِنَّمَا يُنَهَا فَهُوَ حَرَبٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّنَمْ فَإِنَّمَا
أَنْكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَيَسِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا
يَعْذَابُ أَلِيمٌ ﴿٢﴾

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدُوكُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ نَمَّ
يَنْقُضُوكُمْ شَيْئًا وَمَا يُطَهِّرُونَ وَاعْلَمُكُمْ أَحَدًا
فَلَاتُؤْمِنُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ هُنَّ لَكُمْ مُنَذِّرُونَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ
الْمُنَّقِّنِينَ ﴿٣﴾

فَإِذَا أَنْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ
حَيْثُ وَجَدُوكُمْ وَلَا يُحِلُّوْهُمْ وَلَا يَحْرُمُوهُمْ وَلَا يَعْقِلُوْهُمْ
لَهُمْ كُلُّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَفَأَمُوا أَصْلَلُوهُ
وَإِنْ أَنْزَكْنَاكُمْ فَخُلُّوا سِلَمَهُمْ إِنَّ اللَّهَ
عَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤﴾

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ كَسْتَجَارَكَ فَأَجْرُهُ
حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَنْهَى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥﴾

كَيْفَ يَكُونُ الْمُشْرِكِينَ عَهْدُهُنَّ
اللَّهُ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدُوا

mada leh Agtiisa mooyee ee hadday idii toosnaadaan u toosanaada Eebe wuxuu jecel yahay kuwa Dhawrsadee.

عَنْ الْمَسَاجِدِ الْحَرَامِ فَمَا أَسْتَقْمَوْا لَكُمْ
فَأَسْتَقِمُوْا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَقِينَ

markay baxaan bilaha xurmada leh waxaa banaan in la laayo gaalada meel kastoo laga helo oo la qafaasho lana qabto meel kastana loo fadhiisto, haddayse toobad keenaan oo salaadda oogaan oo bixiyaan sakada waxaa loo sii dayn jidkooda, illeen Eebe waa dambi dhaafe naxariiste, haddii cid gaalada ka mid ah nabadgalin warsadaan Muslimiinta ha la nabadgaliyo intay ka dhagaystaan hadalka Eebe, markaas la gaadhisiyo meeshay aaminka ku yihiin illeen waa kuwaan wax ogayn, siduu Nabigu falay (Naxaris iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) sanadki xudaybiyo, iyo marar kale oo sabab u noqotay hanuunkooda, tan kale gaaladu ballan kuma laha eabe iyo rasuulkiisa agtiisa, kuwii lagula ballamay masaajidka xurmada leh agtiisa mooyee, waana in loo toosnaado intay toosan yihiin, Eebana wuxuu jecelyahay kuwa dhawrsada, Nabiguna saasuu falay Muslimiintuna saasay faleen mana banaana in ballan la jabiyo. At-Tawbah (5-7).

8. waa sidee hadday idinka adkaadaan ayna idii dhawrayn Qaraabanimo iyo ballan midna, waxay idinku raalli galin afkooda wayna diidi quluubtoodu, badankooduna waa faasiqiin.

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهُرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْبِّعُونَ
فِيمُكُمْ إِلَّا وَلَا دَمَّةٌ يَرْضُوْكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَأَبْنَانِ
ثُلُوْبِهِمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَسِقُونَ

﴿٨﴾ أَشْرَوْا بِعِيَاتِ اللَّهِ ثَمَّنَا فَقَدْ شَدُّوا

عَنْ سَبِيلِهِمْ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

لَا يَرْبِّعُونَ فِي مُؤْمِنِينَ إِلَّا وَلَذَّمَةٌ وَأُولَئِكَ
هُمُ الْمُعْنَدُونَ

فَإِنْ تَابُوا وَأَقْامُوا الصَّلَاةَ وَمَا أَتُوا الرَّكْوَةَ
فَلَا خُوْنَكُمْ فِي الَّذِينَ وَنَفَّضُلُ الْأَيْمَنَ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ

وَلَا يَخْكُرُ أَيْمَنُهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَلَطَعَنُوا
فِي دِينِكُمْ فَقَتَلُوا أَبِيهَةَ الْكُفَّارِ إِنَّهُمْ
لَا يَأْمَنُ لَهُمْ لِعَلَّهُمْ يَتَهَوَّنُ

9. waxay ku gataan aayaadka. Eebe qiimo yar waxayna ka leexiyeen jidka Eebe waxaana xun waxay falayeen.

10. umana dhawraan Mu'min qaraabonimo iyo ballan (midna) kuwaasuna waa uun xadgudbayaal.

11. haddayse toobadkeenaan oo oogaan salaadda bixiyaanna sakada waa walaalihiienna diinta waana u caddaynay aayaadka qoomkii wax garan.

12. haddayse buriyaan dhaartooda ballankoodii ka dib, duraanna diintiinna dila madaxda gaalada waa kuwaan dhaar lahayne inay ka joogan (Xumaanta).

Gaaladu ma dhawraan muslimiinta hadday ka tabar roonaadaan ugumana naxariistaan qaraabannimo iyo ballan midna, iyagoo afkana isku dayi inay ku raalli galiyaan muslimiinta, qalbigooduna diidi oo faasiqiina ah, kuna gataay aayaadka eebe qiimo yar, jidkiisana ka leexiya Dadka wax xunna fala, cid Mu'minana aan u dhawrayn qaraabo iyo ballan iyagoo Xadgudbi, haddayse toobadkeenaan oo salaadda oogaan oo sakada Bixiyaan, waa walaalihiienna diinta, aayaadkana wuxuu eabe u caddeeyey cidii wax garan, haddayse buriyaan dhaartooda ballan kadib duraanna diintiinna waa in la laayo madaxda gaalada dadka fari xumaanta xaqqidiika iyo gaalinmadana ku hagaajin, waa kuwaan ballan iyo dhaar lahayne bal inay xumaanta ka joogaan, saasayna u muuqataa wadada islaamku oon qarsoodi iyo qalqallooc midna ugu jirin, cidii kula nabaddana la nabad tii diidda xaqqa oo burisa ballankana iska celiya kana digtoonaada At-Tawbah (8-12).

13. miyeydaan la dagaallamayn qoom buriyey dhaartooda oo hamiyey (doo-nay) bixinta Rasulka idinkuna billaababay markii horaba, miyaad ka cabsanaysaan Eebaa mudan inaad ka cabsataan haddaad Mu'miniin tiihin.

14. la dagaallama, Eebe ha ku cadaabo gacmihinnee hana dulleeyee hana idinku gargaaree oo bugsiyo laabta qoom Mu'miniina.

15. tegsiyana cadhada quluubtooda, wuxuuna ka toobad aqbalaa eebe cidduu doono, Eebana waa oge falsan.

16. ma waxaad u malayseen in laydinka tegi isagoon Eebe muujin kuwa jahaaday oo idinka mida oon ka yeelanin wax ka soo hadhay Eebe iyo Rasulkiisa iyo Mu'miniinta Saaxiib, Eebana waa ogyahay waxaad falaysaan.

ayaduhu waxay ku adkayn Muslimiinta inay la dagaalamaan gaalada burin ballanka oo ahaa kuwii bixinta rasuulka hamiyey doonayna xumaanna bilaabay, wax laga cabsadana ma aha ee ilahaay yaa ka cabsi mudan, waana in kuwaas lala dagaalamo, lana dulleyo, Eebana ugu gargaaro Mu'miniinta quluubtoodaan u caafiyo cadhadana ka tegsiyo, cidduu doonanu uu ka aqbaloo Toobada, illeen waa oge falsane. Imtixaan la'aanna Mu'miniinta lagu daynmaayo intay ka muuqato kuwa jahaaday oon gaalo saaxiib ka yeelan intay Eebe, Rasulkiisa iyo Mu'miniinta ka leexdaan, Eebase waa ogyahay waxay fali, wuuna ka abaal marin.

Aayaduhu waxay ku uruursadeen in gaalo colka Muslimiinta tahay oyna waajibtahay in lala jahaado intay xaqaa ka soo horjeedaan lagana dhiganin saaxiib sokeeye iyo gargaare midna, illeen waa cole. At-Tawbah (13-16).

17. uma bannaana gaalada inay camiraan Masaajidda Eebe iyagoo ku qiri Naftooda gaalnimo kuwaas waxaa bury camalkoodii naartana way ku dhex waari.

18. waxaa uun camira masaajidda Eebe cid rumaysay Eebe iyo maalinta dambe oo salaadda ooga oo bixiya sakada kana cabsanayn waxaan Eebe

الْأَنْقَلَبُونَ قَوْمًا كَثُرًا يَنْهَا
وَهُكُمْ بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ
بَدُوؤُكُمْ أَوَّلَ مَرَّةً اخْتَشَوْهُ
فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كَثُرُ مُؤْمِنُونَ
﴿١﴾
فَتَلَوُهُمْ يَعْذِبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيهِمْ وَيَخْرِزُهُمْ
وَيَصْرِكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفُ صُدُورَ
قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ
﴿٢﴾
وَيُذْهِبُ عَيْنَهُمْ فَلُوِيَّهُمْ وَيُنَوِّبُ اللَّهُ
عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حُكْمُ
أَمْ حِسْبُكُمْ أَنْ تَزْكُوْكُمْ وَلَمَ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
جَهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَسْتَحْدُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيَحْمَدُ اللَّهُ
حَمْدًا مَا عَمِلُونَ
﴿٣﴾

مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمَلُوا مَسْدِيدَ اللَّهِ
شَهِيدِينَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ أُولَئِكَ
حِيطَتْ أَعْنَاهُمْ وَفِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ
﴿٤﴾
إِنَّمَا يَعْمَلُ مَسْدِيدَ اللَّهِ مَنْ مَاءَتْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَإِنَّ الْرَّحْمَةَ

ahayn, waxay u dhawiyihiiin kuwaas inay ka mid noqdaan kuwa hanuunsan.

19. ma waxaad kala mid dhigteen waarabinta xaajiga iyo camiridda masajidka xurmaysan ruux rumeeey Eebe iyo maalinta dambe oo ku jahaaday jidka Eebe kuma sinna Eebe agtiisa, Eeba na ma hanuuniyo qoomka daalimiinta ah.

20. kuwa rumeeey (Xaqa) oo hijroday oo ku jahaaday jidka Eebe xoolahooda iyo naftooda, yaa ku darajo wayn Eebe agtiisa, kuwasina waa kuwa uun liibaanay.

21. wuxuu ugu bishaarayn Eebahood naxariis xaggiisa ah, raalli ahaansho iyo jannooyin oy ku mudan dhexdeeda nimo nagaadi ah «Joogto».

22. iyagoo ku waari dhexdeeda wali-good Eebe agtiisaana Ajir wayn yahay.

gaalo xaq uma leh inay camiraan oo dhisaan ama ku nagaadaan masaajidda Eebe illeen waaba gaalee, camalkooduna wuu buri, naarna way ku waari, waxaase camira masaajidda Eebe mu'miniinta hanuunsan, isku midna ma aha cid xaqaa dhammaan rumaysay iyo gaaladii Makaad ee waraabin jiray Xujaajta masaajidkana camiri jiray, waxbase uma tarin, waxaase liibaani oo janne ku waari kuwa rumeya xaqaa, oo hijrooday oo jahaada, waana kaas jidka xaqaa ah ee toosan ee wax tara qiimana leh. waxaa jirtay in dad ku faaneen inay camiri masaajidka xurmaysan iyo waraabinta xujaajta iyo wax lamida, markaasaa waxaa soo dagay aayaddan caddeyn mu'minka dhabta ah ee Liibaanay. At-Tawbah (17-22).

23. kuwa (xaqa) rumeeyaw ha ka yee-lanina Aabayaalkiin iyo walaalihiin sokeeye hadday ka jeelaadaan gaalnimada iimaanka, ciddiise ka sokeeye yeelata oo idinka mida kuwaasu iyaga umbaa daalimiina.

24. waxaad dhahdaa haddaad aabayaalkiin, caruurtiinna, walaalihiin, haweenkiinna, qaraabadiinna, xoolo aad kasbateen, ganacsi aad ka cabsanaysaan inuu baaro iyo guryo aad

وَلَعَنَّهُمْ إِلَّا أَلَّاهُ فَعَسَىٰ أُولَئِكَ أَن يَكُونُوا
مِنَ الْمُهَدَّدِينَ ﴿١٩﴾

﴿أَعْلَمُنَا سِقَايَةُ الْحَاجِ وَعَمَارَةُ الْمَسْجِدِ لِلْكَرَامِ
كُمْنَاءُ مَأْمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمَ أَكْثَرُ وَجَهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
لَا يَسْتَوْنَ عَنْ دِينِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَأَيْمَدِي الْقَوْمُ الظَّالِمِينَ ﴾٢٠﴾

الَّذِينَ آمَنُوا هَاجَرُوا وَجَهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
يَا تَوَلِّهِمْ وَأَفْسِهِمْ أَعْظَمُ درَجَةً عِنْ دِينِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ
هُمُ الْفَلَّاحُونَ ﴿٢١﴾
يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةِ مَنْهُ وَرِضْوَانِ وَجَنَّتِ
لَهُمْ فِيهَا نَعِيْمٌ مُّقِيْمٌ ﴿٢٢﴾

خَلِيلِيْنَ فِيهَا أَبْدَانٌ إِنَّ اللَّهَ عِنْهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا إِبَاءَكُمْ
وَإِخْوَانَكُمْ أُولَئِكَ إِنَّ أَسْتَحْبُو الْكُفَّارَ
عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَوْلَهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٤﴾

قُلْ إِنَّ كَانَ أَبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ
وَأَزْوَاجُكُمْ كُلُّ عَشِيرَةٍ كُلُّهُمْ أَنَّمُولَ أَقْرَفَتُمُوهَا
وَتَبَرَّهُمْ تَمْحُشُونَ لَكُسَادَاهَا وَمَسَكِنُ تَرْضُوهَا

ka raalli tiiin ka jeceshihiin Ilahay, rasuulkiisa iyo jahaad jidkiisa suga inta Eebe ka keeni amarkiisa, Eebana ma hanuuniyo qoomka faasiqiinta ah.

25. wuxuu idiinku gargaaray Eebe meelo badan, iyo maalintii xunayn markay idin cajabisay badnidiinnii oona waxba idiin tarin dhulkuna idinku cidhijdhyamay isagoo waasaca markaas aad jeedsateen idinkoo carari.

26. markaas Eebe ku soo dajiyey xasil-kiisi Rasuulkiisii iyo Mu'miniintii kuna soo dejiyey junuuud aydaan ar-kayn uuna cadaabay kuwii gaaloobay, taasina waa abaalka gaalada.

27. markaas Eebe ka toobad aqbaloo intaas ka dib cidduu doono Eebana waa dambi dhaafe naxariista.

Eebe wuxuu ku reebi aayadaha hore in qaraabo laga yeesho cid gaalnimo xaqa ka dooratay ama aabbo ha ahaato ama walaal iyo wax la mida, Ciddiise qaraabadiisa, xoolihiiisa, ganacsigiisa iyo guryihiisa ka doorta xaqa iyo jahaadka ha sugo balayo iyo ciqaab, illeen faasiqbuu noqdaye. waxaanaa waajiba in Eebe, diinta islaamka ah iyo rasuulka Muxamada, loo jeelaado si daran, wax kastana laga jeelaado sida xadiith ku sugnaatay. aayadaha kale waxay caddayn in muslimiintu wax badan Eebe u gargaaray, gaar ahaan Maalintii xunayn oo muslimiintu la yaabeen badnidooda markaas ay careene Nabiga iyo in la jirtay mooyee, markaas Eebe xoojiyey si fiicanna u dagaalameen gaaladiina jabiye, cidduu doonana ka toobad aqbalay, waana dagaalkii xuneyn ee maka iyo dhaa'if dhexdooda lala galay qoomkii Hawaasin, taasina waxay ku tusi inayna badni waxba tarayn mar haddaan Eebe gargaarkiisu jirin laguna xidhnayn, illeen maalintii badar oo la yaraana waakkii markiiba gaaladii badnayd la jabiyeey, maalintii xuneyna ee la badnaana markii hore la jabay markaas Eebe u gargaaray. At-Tawbah (23-27).

28. kuwa xaqa rumeyow mushri-kiintu (Gaalada) waa nijaas ee yeyna masaajidka xurmaysan u dhawaanin sanadkan ka dib, haddaad ka cabsataan saboolnimana wuxuu idinku hodmin Eebe fadligiisa hadduu doono illeen waa oge falsane.

29. la dagaallama kuwaan rumeyn Eebe iyo maalinta aakhira oon xaaraan

أَحَبَّ إِيَّاكُمْ مِنْ أَنْفُسِهِ وَرَسُولِهِ وَجَهَادِ
فِي سَبِيلِهِ فَتَرْصُدُوا حَتَّى يَأْتِيَكُمُ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي إِلَّا لِلنَّعِيْمِ

لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ
حُسْنِيْنِ إِذْ أَغْبَجَنَّكُمْ كَمَرَكُمْ فَلَمْ تُفْنِيْ
عَنْكُمْ شَيْئًا وَصَاقَتْ عَيْنَكُمْ
الْأَرْضُ بِمَارَجُبَتِهِمْ وَلَيَشْتَمُّ مُدَرِّيْنَ

مِنْ أَنْزَلَ اللَّهُ سَرِيْكِتَهُ عَلَى رَسُولِهِ
وَعَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لِنَزَارَهُ
وَعَذَّبَ الظَّالِمِيْنَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ
الْكَفَّارِينَ

شَعَرَتْ بُشْرَى اللَّهِ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

يَأَيُّهَا الَّذِيْنَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُوْنَ
يَجْسِدُونَ لَا يَقْرُبُوْنَ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَمَلِهِمْ
هَذَا وَإِنْ خَفَشَ عَيْنُهُ سَوْفَ يُغَنِيْكُمُ اللَّهُ
إِنْ قَضَيْلَهُ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ
حَكِيْمٌ

فَلَيَأْتُو الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِاللَّهِ وَلَا يَأْتُوْنَ

yeelayn wuxuu reebay Eebe iyo Rasuul-kiisu ka diin dhiganayn diinta xaqa ah (islaamka) oo ah kuwa ehelu kitaabka ah yuhuud iyo nasaarada intay ka dhii-baan jisyada (iyadoo darban) iyaguna dullaysanyihiin.

30. waxay dhaheen yuhuud cusayr waa wiil Eebe, nasaarana waxay tidhi masiix (ciise) waa wiil Eebe, kaasina waa hadalkoodii oy afka ka sheegeen, waxay shabahaan kuwii horey u gaa-loobay hadalkoodii, Eebe hallaayo ee xaggee loo leexin.

31. waxay ka yeeshen culimadoodii iyo suufiyadoodii Eebayaal ilaahay ka sokow iyo ciise ibnu maryama waxaan cibaadada ilaahay kali ah ahaynna lama farin, Eebe mooyee ilaah kalana ma jiro waana ka nasahanyahay waxay la wadaajin.

Gaaladu waa nijaas mana banaana inay masaajidda galaan una dhawaadaan, waana in lala dagaallamo kuwa kitaabka sheegan intay xoolo jisya ah ay bixiyaan muslimiintana siyyaan dhawridooda darteed, illeen waxay ka leexdeen diintii islaamka ee xaqa ahayde kamana jogaan wawa Eebe iyo rasulkiisu reebeen, waana in kuwaas la xukumo lana ilaaliyo, kibir iyo isla waynina ayan kula noolaanii Muslimiinta, aayadaha kale yuhuddu waxay cusayr ku sheegtag wiil Eebe, nasaarana waxay ciise ku sheegeen wiil Eebe waana hadalkii gaaladii ka horaysay oo kale meel daran yaanaa loo leexihey, waxanya Eebe ka yeeshen wadaadadoodii iyo nabi ciise iyadoo cibaadada Eebe kaliya la faray, cadiyi binu xaatim yaa ku yidhi: maanaan caabudi jirin culimada, markaasuu yidhi Nabigu waxay jideeyaan sow kumaydaan dhaqmayn, wuxuuna yidhi: haa, markaasuu yidhi wataas cibaadadu. At-Tawbah (28-31).

32. waxay dooni gaaladu inay ku damiyan Nuurka Eebe askooda Eebana wuu diidi dhamaystirka nuurka moyee haba naceen gaaladuye.

33. Eebe waa kan ku diray rasuulkiisa hanuun iyo diin xaqa inuu ka kor marioyo diimaha dhammaan haba naceen gaaladuye.

الآخر ولا يحِمُونَ مَا حَرَمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَلَا يَدْيُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ حَتَّى يَعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدِ
وَهُمْ صَفَرُونَ ٢٩
وَقَاتَ الْيَهُودُ عَزِيزَ بْنَ اللَّهِ وَقَاتَ
الصَّنَرَى الْمَسِيحَ ابْنَ اللَّهِ
ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَهِهِمْ
يُضْهِرُونَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلِ
قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّ يُوقَكُونَ ٣٠
أَنْخَذُوا أَخْبَارَهُمْ وَرُهِبَّهُمْ أَرْبَابًا
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ
وَمَا أَمْرُهُ إِلَّا يَعْبُدُوا إِلَيْهَا وَاحِدًا
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ شَرِيكُنَّهُ عَكْمًا
يُشَرِّكُونَ ٣١

يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَهِهِمْ
وَيَأْبَ أَنْ يَأْتِيَ أَنْ يُسْمَعَ لُورَهُ وَلَوْكَرَهُ
الْكُفَّارُونَ ٣٢

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِين
الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ كُلَّهُ وَلَوْكَرَهُ
الْمُشَرِّكُونَ ٣٣

34. kuwa xaqa rumeyow wax badan oo ka mida axbaarta (culimada yuhud) iyo ruhbaantu (culimada Nasarada) waxay ku cunaan xoolaha dadka xaq darro waxayna ka celiyaan (dadka xaqa) kuwa kaydsada dahabka iyo fid-dada oon ku bixinayn jidka Eebe ugu bishaaree cadaab daran.

35. maalinta lagu gubi xoolahaas dartood naarta jahannamo ay ku guban wajiyadoodu iyo dhinacyadoodu iyo dhabarkoodu oo lagu odhan kani waa waxaad u kaydsanayseen Naftiinna ee dhadhamiya waxaad kaydsanayseen ciqaabiisa.

Culimada xun waa balaayo dadka ku dhix jirta sida culimadii yuhud iyo nasaara oo been iyo xaqdarro ku cunayey xoolaha dadka, ciddii sidooda fashana wuxuu qaaday jidkoodii, tan kale cidii Eebe xoola siiyey oon xaqa ku bixinin ee kulmiya uun oo uruuriya wuxuu mudan in xoolihii lagu gubo lagagana shido meel kasta isagoo lagu dhihi dhadhami waxaad kaydatay ciqaabiisa, xoolahaan sakada iyo xaqa Eebe laga bixininna waa kayd naareed, aayadaha horena waxay caddeyn in gaaladu dooni inay xaqa iyo nuurka Eebe damiyan kuna qariyaan xumaan iyo baadil, Eebaase diray rasuulka oo hanuu wata iyo diinta islaamka ee xaqa ah, Eebaana dhamaystiri oo diimaha ka kormarin haba naceen gaaladuye. Rasuulkuna (Naxaris iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: diintu waxay gaadhi meejeeb habeen iyo maalin joogaan, waxayna gali Guri kasto. Taasina waa bishaaro caddeyn caalamnimada diinta islaamka iyo say u faafi. At-Tawbah (32-35).

36. tirada bilaha Eebe agtiisa waa La-biyo toban kitaabka Eebe dhexdiisa taniyo maalintuu abuuray samooyinka iyo dhulka, waxaana ka mid ah asar xurmo (gaara) leh waana taas diinta toosan ee ha dulmiyina dhexdooda naf-tiinna, lana dagaalama gaalada dhammaantiin, siday idiinla dagaala-mayaan dhammaan ogaadana in Eebe la jiro kuwa dhawrsada.

37. dib u dhigidda (bilo) waa uun bad-sasho gaalnimo laguna baadiyeeyo

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانَ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ يَا أَبْنَاطِهِنَّ وَيَصُدُّونَ كَعَنْ سَكِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْتُرُونَ الْأَذْهَبَ وَالْأَفْضَلَةَ وَلَا يُنْفِثُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرُهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

يَوْمَ يُحْمَى عَنِيهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكَوَّنُ بِهَا جَاهَهُهُمْ وَجُحُودُهُمْ وَظَهُورُهُمْ هَذَا مَا كَزَرْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ فَدُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ

٧٥

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ أَنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَذْيَكَةٌ حِرْمَ دِلَكَ الَّذِينَ أَقْرَئُمُ فَلَا تَنْظِلُهُمْ فِيهَا نَفْسَكُمْ وَقَنِيلُوا مُشْرِكِينَ كَافَةً كَمَا يُنْهَلُونَكُمْ كَافَةً وَأَعْلَمُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

إِنَّمَا الظَّنِّ يُرِيكَادُهُ فِي الْكُفُرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحْلُونَهُ عَامًا وَيُحَمِّلُونَهُ عَامًا

kuwa gaaloobay, waxay banneeyaan sanad waxayna reebaan mid inay waafaqaan tirada Eebe reebay waxayna banneeyaan wax Eebe reebay, waxaa loo qurxiyey camalkoodii xumaa Eebana ma hanuuniyo qoomka gaalada ah.

لَمْ يَأْطِغُوا عَدَةً مَا حَرَمَ اللَّهُ فَلَمْ يُحِلُّوْا مَا حَرَمَ اللَّهُ
ثُنِّيْنَ لَهُمْ سُوءٌ أَعْمَلُهُمْ وَاللَّهُ
لَا يَهِيْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

waxaa jirtay in gaaladu bilaha sanadka sayrabaan u qaybin jireen oo mar soo hormarin jireen marna dib u dhigi jireen markaasaa Eebe ku caddeeyey aayadda in Biluhu yihiin Labiyo tobani, afar si gaar ah loo dhawrana ka midyihiin sida: Sidataal, Arafo, saka, iyo Rajab oyna xuntayah in lays dulmiyo, tan kale waa in gaalada dhammaan lala dagaallamo siday iyaba dhammaan ula dagaalami muslimiinta, Eebana wuxuu la jiraat musliiminta dhawrsada ee dhabta ah, in kastoo dulmigu goor walba xunyahay haddana bilahaas waa ka sii daranayahay, saas darteed dib udhigga bil ama horumarinteedu waa uun kordhisasho gaalnimo, waxaan halkaas ka muuqda in xalaal tahay wuxuu Eebe banneeyey, xaaraanna tahay wuxuu Eebe reebay, xaaraanna yahay wuxuu Rasuulku reebo ciddii wax Eebe reebay bannaysa ama wax Eebe banneeyey reeba waa mid ilahay is bar bardhigtaay oo dhuntay xaqana ka leexatay. At-Tawbah (36-37).

38. kuwa xaqa rumeeeyow maxaad leediihiin oo marka laydin dhaho ku baxa jidka Eebe aad ugu cuslaataan dhulka, ma waxaad ku raalli noqotaan nolosha adduun aakhiro ka sokow, nolosha adduunyo marka aakharo loo dayo waa uun raaxo yar.

يَتَأْيِهَا الَّذِينَ أَمْتَهَا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ
أَفْرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنَّا قَاتَلْنَا إِلَى الْأَرْضِ
أَرْضِيْشُرْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنْ الْآخِرَةِ
فَمَا مَنَعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ
إِلَّا قَلِيلٌ

إِلَآنَفِرُوا يَعْدِنُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا
وَسَبَدُلْ قَوْمًا عِيْرَكُمْ وَلَا نَضُرُوهُ شَيْئًا
وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

39. haddaydaan bixin wuxuu Eebe idincadaabi cadaab daran, wuxuna idinku badali qoom aan idinka ahayn, waxna kama dhibaysaan Eebe, ilaahayna wax kasta oo uu doono waa karaa.

40. haddaydaan u gargaarin Nabiga waxaa u gargaaray Eebe markay bixiyeen kuwii gaaloobay isagoo labo midkooda markay godka ku jireen markuu ku lahaa saaxiibkiis ha wal-bahaarin Eebaa inala jiree, oo Eebe ku dajiyey xaslikiiisa kuna xoojiyey Januud aydaan arkayn kana yeelay kalimadda

إِلَآنَصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذَا أَخْرَجَهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا ثُنِّيْنَ أَنْثَيْنَ إِذْ هُمْ
فِي الْفَكَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَخْرُنَ
إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ
عَلَيْهِ وَأَيْكَدَهُ بِجُنُودِهِ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ

kuwa gaaloobay tan hoosaya, kali-madda Ilaahayna waa tan sarreysa. Eebana waa adkaade falsan.

كَلِمَةُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَسْقَلُ
وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعَلِيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ
حِكْمَةٌ

Jahaadku waa waajib mana habboona in marka jahaadku joogo la dib maro oon la bixin, lana doorto nolosha iyo raaxada adduunka, raaxada addunse waa wax yar oo dhamaan, haddaan jahaadka loo bixinna Eebe wuu cadaabi isagoo cizaab adduun u soo dadajinaya, kuna badali qoom ka soo hadhay, waxna Eebe kama dhimaan, Eebana isagaa awood leh.

hadday dadku u gargaari waayaan Nabiga iyo diinta Eebe, ilaahay waa kuu u gargaray markay gaaladii ka bixiyeen maka oo uu godka galay isaga iyo saaxiibkiis Abuubakar kuna yidhi: ha walbahaarin Eebaa inala jiree, Ilaahayna xasil ku soo dajiyey kalimadii gaaladana hoos ka yeelay, kalimadii Eebe ee xaqaa ahna koryeelay, illeen Eebaa adkaada oo falsan, waana taas dhibaatada loo soo maray diinta islaamka, waxaaa sugnaaday in markuu Sayid Abuubakar ku yidhi Nabiga (Naxarii iyo Nabadgally Eebe korkiisa ha yeele) hadduu midkood dayo gondihiisa wuu ina arki lahaa, uu ku yidhi: maxaad u malayn labo Eebo saddaxeyo. Eebaana wax lagu tiirsada ah lana rumeyyo, Diintiisana loo dagaalamo. At-Tawbah (38-40).

41. baxa idinkoo fudud iyo idinkoo culus kuna jahaada xoolihiinna iyo naf-tiinna jidka Eebe, saasaana idiin khayr-roon haddaad wax ogtihii.

أَنْفَرُوا حَقَّاً وَثِقَّاً لَوْجَهُدُوا يَأْمُونُكُمْ
وَأَفْسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ

42. hadduu jiro muuqaal adduunyo oo dhaw iyo socdaal gaaban way ku raaci lahaayeen waxaase ku fogaaday socdaalkii, waxayna ku dhaaran Eebe haddaanu kari waan idinla bixi lahayn, waxayna halaagi naftooda Eebana waa ogyahay inay been sheegi.

أَنَّوْكَانَ عَرَضَافِرِيَا وَسَفَرَافَاصِدَا لَأَتَبْعُوكَ
وَلَكِنْ بَعْدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ وَسَيَخْلُقُونَ
بِاللَّهِ لَوْ أَسْتَطَعْتُنَا لَغَرْجَانَمَعَكُمْ تَهْلِكُونَ
أَنْفُسُهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ

43. Eebe ha ku cafiyee maxaad u idantay intay kaaga cadaato kuwa runta sheegi ood ka ogaaato Beenaalayaasha.

عَفَّا اللَّهُ عَنْكُمْ أَدِنَتْ لَهُمْ حَقَّيَّتَبَيِّنَ لَكُمْ
الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمُ الْكَذِبُونَ

44. kaama idin waydiistaan kuwa rumeyey Eebe iyo maalinta dambe inay ku jahaadaan xoolahooda iyo naftooda, Eebana waa ogyahay kuwa dhawrsada.

لَا يَسْتَغْنُنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ أَنْ يُجَهِّدُوا يَأْمُونَ لَهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ
وَاللَّهُ عَلَيْهِ بِالْمُنَّى

45. waxaase ku idin waydiin kuwaan rumaynin Eebe iyo maalinta dambe ayna shakiday quluubtoodu, waxayna

إِنَّمَا يَسْتَغْنُنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَإِذَا تَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ

ku noqnoqon (ku wareersanyihiin)
shakigooda.

Duullimaadkii waynay ee tabuuk yuu Eebe faray muslimiinta inay la baxaan nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxaana loo baxay xaggaa shaam oo gaaladii Ruum, waxayna ahayd arrin adag oo lagu kala baxay, oo munaafiqiinti soocmeen, haddii qanimo dhaw la heli ama socdaalku gaabanyahay way bixi lahaayeen, waxaase dheer jidka, waxaynu ku dhaaran haddaan karo waan kula jiri lahayn, iyagoo been sheegi oo naftooda halaagi markuu nabigu qaar ka mid ah u idmay inay hadhaan yuu Eebe ku yidhi nabiga Eebe ha ku saamaxo ee maxaad u fasaxday intay dadku dhab ugu kala cadaan, muslimiinta dhabta ahse ma idin warsadaan inay jahaadaan iyo in kale, waxaase idin warsada kuwaan Eebe iyo aakhiro rumayin oo shakiga la wareersan, aayaduhuna waxay caddeyn siday waajib u tahay inay u wada jiraan jahaadka una kala hadhin, si loo daafaco diinta islaamka iyo dhulka islaamka, muslimiintuna markay ka tageen jahaadkii xaqa ahaa nafna jecleysteen wakaas la qaybsaday oo la qabsaday dhulkoodii, wax sharafthoodii u soocelin oo jahaad dhab ah ahayna ma jiro ee cid maqli ma jirtaa? At-Tawbah (41-45).

46. hadday doonaan bixid waxay u darban lahaayeen qalab, wuxuuse nacay Eebe Bixintooda wuuna dib maliyey waxaana lagu yidhi «gaaladii» la fadhiista kuwa fadhiya.

47. hadday baxaan dhexdiinna waxaan xuman ahayn idiiinma kor-dhiyaan, waxayna u dagdagii lahaayeen fasaadinta dhexdiinna iyagoo idinla dooni fidmo, waxaana idin ku jira kuwo idiindhagaysan Eebana waa ogyahay daalimiinta.

48. waxay idinla dooneen fidno mar hore waxayna kuu gagadiyeen umuura-ha intuu ka yimaado xaqu oo ka muuqdo amarka Eebe (xaqa) iyagoo nici.

49. waxaa ka mid ah kuwo dhihi i faxax hana i fidneyn waxayse ku dhaceen fidno jahannamana way koobtay gaalada.

munaafiqiinta iyo diin laawayaashu waxba uma taraan muslimiinta, wayna u raacaan dagaalka wax faa'iido ahna kuma jirto, illeen hadday runsheegi way u darban lahaayeen jahaadkee, Eebaase nacay bixidoda ee ha fadhiyeen sida kuwa fadhiya, hadday baxaan waxay ku abuuri war iyo xumaan muslimiinta dhexdeeda ah iyo fidno iyo balaayo ay la dooni muslimiinta, waxaana ku jira muslimiinta kuwo maqli warka munaafiqiinta, Eebese waa ogyahay daalimiinta, horaybay u damceen fidno iyo qasba, uguna gadgadiyeen xaalka nabiga iyo muslimiinta dhibkeeda intuu ka muuqdo xagu iyo amarka Eebe iyagoo neceb, waxaase ka mida kuwo dhihi i fasax Nabiyow, hana igu fidneynir bixidda, waxayse ku dhaceen fidnadii iyo balaayadii jahannamana waxay koobi gaalada, halkaasna waxaa ka muuqda u darbashaada jahaadka, ka digtoonida munaafiqiinta iyo war xumayaasha xumaanta la jecel muslimiinta, in Eebe muujin xaqo oo koryeeli markay muslimiintu gartaan wanaagga kuna socdaan, waana inaan laga cudurdaar warisan jahaadka ee waa in la muujiyaa niyad sami, khayr jacayl, daafaca diinta islaamka iyo doonidda wanaagga iyo sharafta Eebe agtiisa ah, isagood talasaarani adkaysi iyo shaqana badini. At-Tawbah (46-49).

فِي رَبِّهِمْ نَدَدُونَ

وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعْدَدُوا لَهُمْ
وَلَكِنْ كَرِهُ اللَّهُ أَيُّعَاشُهُمْ فَبَطَّهُمْ
وَقَيلَ أَقْسُدُوا مَعَ الْقَعْدَيْنَ

لَوْ خَرَجُوا فِيمَا زَادُوكُمْ إِلَّا حَبَّا
وَلَا وَضَعُوا جَلَانَكُمْ بَغْوَتُكُمْ
الْقِنْثَةُ وَفِيهِمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ
عَلَيْهِ بِالظَّلَمِينَ

لَقَدْ أَبْتَغُوا الْقِنْثَةَ مِنْ قَبْلِ وَكَلَّوْا لَهُ
الْأُمُورَ حَتَّى جَاءَهُمْ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ
كَرْهُونَ

وَمِنْهُمْ مَنْ يَكُوْلُ أَثْدَنَ لِي وَلَا فَتَّى
أَلَا فِي الْقِنْثَةِ سَقَطُوا وَإِذْ جَهَنَّمَ
لِمُحِيطَةِ الْكَافِرِ

50. hadduu wanaag ku soo gaadho wuu walbahaarinayaa Munaafiqiinta, hadday ku hesho dhibaatana waxay dhahayaan waan ka dadaalay raacid-diisa, mar hore, wayna jeedsadaan iyagoog faraxsan.

51. waxaad dhahdaa naguma dhaco wax Eebe noo qoray mooyee, isagaa gargaarahannaga ah ee Ilaahay uun ha tala Saarteen Mu'miniintu.

52. waxaad dhahdaa ma waxaad nala sugaysaan waxaan labada wanaag mid-kood ahayn (Guul ama shahaado) an-naguna waxaan idin la sugaynaa inuu Eebe idinku asiibo (cigaabo) cadaab agtiisa ah ama gacmahanaga, ee suga annaguna waan idin la sugaynaaye.

53. waxaad dhahdaa Bixiya wax ama ogolaansho ama qasab marnaba laydinkama aqbalee, illeen waxaad tihiin qoom faasiqiina.

54. wax u diiday in la aqbalo bixin-teeda oon ka gaaloowgooda Eebe iyo Rasuulkiisa ahayn majiro, mana yimaaddaan salaadda iyagoo wahsan mooyee, mana bixiyaan iyagoo neceb mooyee.

Munaafiqiinta waxaa ka mid ah kuwo nabiga fasax waydiisan inay dagaalka ka hadhaan iyagoo sheegi inay fidmoobi hadday baxaan, waxayse dhab ugu dhaceen fidno Naarta Jahannamana way koobi gaalo, hadday muslimiintu khayr helaanna way ka naxaan, hadday dhibaato ku timaadana waxay sheegaan inay dadaaleen waana farxaan, waxaan Eebe qorinse muslimiinta kuma dhaco, isagaana gargaara ah muslimiintu ay talasaartaan, Muslimiintuna waxay heli guul ama waxay ku dhiman shahaadaniimo, galanaa ha sugto cigaab Eebe ama jab ku gaadha gacmaha muslimiinta, waxay bixiyaanna lagama aqbaloo illeen waa faasiqiine, waxayna ka gaaloobeen Eebe iyo rasuulkisa, salaaddana iyagoo wahsanayey yimaaddaan, waxayna wax bixiyaan iyagoo neceb, illeen waa munaafiqiine. At-Tawbah (50-54).

55. yeyna ku yaab galinin xoolahoodu iyo caruurtoodu, wuxuu un dooni Eebe inuu ku cigaabo nolosha adduun oy baxdo naftoodu iyagoo gaala ah.

إِنْ تُصِيبَكَ حَسَنَةٌ تَسْوِهُمْ
وَإِنْ تُصِيبَكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا فَدَاهَدَنَا
أَمْرَنَا مِنْ قَتْلٍ وَيَكْتُلُوا هُمْ فَرِحُونَ

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ
اللهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللهِ
فَلَيَتَوَكَّلَ الْمُؤْمِنُونَ

قُلْ هَلْ تَرَيْصُونَ بِنَاسًا إِلَّا إِحْدَى الْحُسْنَيَّينَ
وَمَنْ نَرَبَصْ بِكُمْ أَنْ يُصِيبَكُمُ اللهُ يَعْذَابٌ
مَنْ عَنِدَهُ أُوْبَادِيَّتْ فَأَتَرَبَصُوا
إِنَّمَا يَعْكُمْ مَدَرِصُونَ

قُلْ أَنْفَقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُنْقَبَّ مِنْكُمْ
إِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ
وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفْقَهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ
كَفَرُوا بِاللهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الْمَسْلَةَ
إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ
كُرِهُونَ

فَلَا تُحِبِّبُكَ أَمْرُ اللهِ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللهُ
لِعِدَّهُمْ هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَتَرَهُنَّ أَنفُسَهُمْ
وَهُمْ كَفَرُونَ

56. waxay ku dhaaran Eebe inay idin-la jiraan idinlamana jiraan, waase qoom cabsan.

57. hadday helayaan meel ay magan galaan ama godod (buuro) ama meel ay galaan way u jeedsan lahaayeen iyagoo deg degi.

58. waxaa ka mid ah kuwo kugu cee-bin sadaqada (sakada) haddii la siiyana raali noqon haddaan la siininna cadhoon.

59. hadday ku raalli noqdaan waxay siin Eebe iyo rasuulkiisu oy dhahaan waxaana nagu filan Eebe wuxuu naga siin Eebe fadligiisa rasuulkiisuna wuu nasiin Anaguna Eebe unbaan wax ka doonaynaa (saasaa u khayroon).

Wax lala yaabana ma aha ama la wanaajisto xoolahooda iyo caruurtooda waxay un ku noqon khasaare aakharo iyo Adduunbe, waxayna dhiman iyagoo gaalo ah, waxayna ku dhaaran inay la jiraan musliminta lamana jiraan ee way cabsan, hadday helaan meelay ku cararaanna way ku dag degi, qaarkoodna waxay ku ceebayn jireen nabiga (Naxariis iyo nababdalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyo musliminta waxay bixin, iyagoo haddii wax la siiyana raalli noqdaan hadday waayaanna cadhoona. haddayse ku raalli noqdaan waxay Eebe iyo rasuulkiisu siyyaan oy ku kalsoonaadaan Eebe iyo rasuulkiisa saasaa u wanaag badnaan lahayd, tilmaantaasna waa tilmaanta munaafiqinta, had iyo jeerna waxay ceebeeyaan oo xumaan iyo shar la doonaan musliminta sidii kii ku yidhi Nabiga; caddaalad maadan falin, ee uu ku yidhi: yaa caddaalad fali haddaanan caddaalad falin, xumaan badanaa kuwaasu. At-Tawbah (55-59).

60. sadaqada (Zakada) waxaa uun muta fuqarada, masaakiinta, kuwa ka shaqeeya, kuwa la soo dhawayn quluubtooda, kuwa la xorayn, kuwa (xaqa) ku daynoobay, jidka Eebe iyo socdaalka, waana wax Eebe Faral yee-lay, ilaahayna waa oge falsan.

61. waxaa ka mid ah (munaafiqiinta) kuwa dhiba nabiga oo dhaha waa wax walba maqle, waxaad dhahdaa waa Khayr maqligliiinna wuxuuna rumayn Eebe, wuxuuna u rumayn Mu'miniinta, waana u naxariistaa kuwa rumeeey oo idinka mid ah, kuwa dhiba Rasuulka Eebe waxay mudan cadaab daran.

وَخَلُقُوتُ بِاللَّهِ إِنَّمَا لَمْ يُنْكِنْ وَمَا هُمْ مُنْكَرٌ
وَلَا كُنْهُمْ قَوْمٌ يَقْرَوْنَ

لَوْيَحْدُونَ مُلْجَأً أَوْ مَغْرِبَةً أَوْ مَدْخَلًا
لَوْلَوْ إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْهَوْنَ

وَمِنْهُمْ تَنْلَمِرُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أَعْطَوْهُمْ نَهَا
رَضُوا وَإِنْ يَمْطَئِنُهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ

وَلَوْا إِنَّهُمْ رَضُوا مَاءَ آتَاهُمُ اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَفَالْأَحْسَنُ إِنَّ اللَّهَ سَيُؤْتِيَ اللَّهَ
مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّمَا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ
وَالْعَمَلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُوْلَفَةِ فُلُوْهُمْ وَفِي الْرِّقَابِ
وَالْفَرَمِينَ وَفِي سَكِيلِ اللَّهِ وَأَبْنَى أَسْبِيلِ
فِرِيْضَةَ مَرْثَةَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيْمٌ حَكِيمٌ
وَنِهَمُ الَّذِيْنَ يَمْذُونَ الَّذِيْنَ وَيَقُولُونَ
هُوَ اذْنُ اللَّهِ لَمَنْ خَيَرَ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
إِمَّا نَوْعًا مِنْكُوْرَ وَالَّذِيْنَ يَمْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ
لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

62. waxay idiinku dhaaran Eebe inay idin raalli galinayaan, Eebe iyo Rasuulkiiisa yaa mudnaan badan inay raalli galiiyaan hadday Mu'miniinyihiin.

63. miyeyna ogayn ciddii la dagaalanta (oo khilaafتا) Eebe iyo rasuulkiiisa inuu mudan naarta jahannama, kuna waari dhexdeeda, arrintaasuna waa dulli wayn.

Zakada waxaa Mudan siddeedaas nooc ee Eebe sheegay isagoon cidna u dayn, taasna waxay ku tusin inay bixinta zakadu waajibtahay, in siddeedaas kooxood mudanyinhiin wanaagga iyo isu naxariisashada diinta islaamku ma aha hadal iyo war la sheeg sheego saas darteed waa in la bixyo zakada lana siyo dadkaas iyo meelahaas mudan.

Tan kale munaafiqiintu waa cudur ku dhex jira muslimiinta wax kastana wax ka sheegi, waxaana ka mid ah inay nabiga (Naxaris iyo nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) ku dhahayeen waa wax walba maqle, khayrka iyo wanaagga yuuna maqlayey, ciddiise dhibta waxay mudan cadaab daran Dhaarbeena yeyna maraan si ay u raalli galiyan muslimiinta, Eebaase mudan in la raalli galiyo, ciddii la colloowda Eebe iyo rasuulkana wuxuu mudan cadaab daran. At-Tawbah (60-63).

64. waxay ka digtoonyihii munaafiqiintu in lagu soo dajiyoo suurad ka warrami waxa quluubtooda ku sugaran, waxaad dhabadhaa jeesjeesa Eebe wuxuu soo bixin waxaad ka digtoontiihiin (cabsanaysaan).

65. haddaad warsato waxay dhihi waan un yar tiimbanaynay oon ciyaaraynay, waxaad dhabadhaa ma Eebe iyo aayaadkiisa iyo Rasuulkiiisa yaad ku jees jeesayseen.

66. ha cudur daaranina waad gaalow-deen Rumayn ka dib, haddaan cafino koox idinka mid ah waxaan cadaabaynaa koox illeen iyagu waa dambii-layaale.

67. munaafiqiintu rag iyo haweenba qaarkood qaarka kale yuu ka ahaaday waxayna faraan xumaanta, waxayna ka reebaan wanaagga, waxayna laabaan gacmahooda (wax ma bixiyaan) Eebayna halmaameen isnaaabayeeldarro yuu kula dhaqmay, munaafiqiin iyaga umbaa faasiqiin ah.

يَعْلَمُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِمَاعْرِفَتُمْ وَاللَّهُ
وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا

مُؤْمِنِينَ

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّمَا مُحَكَّمًا دُلْلَهُ
وَرَسُولُهُ فَإِنَّكُمْ لَهُنَارَ جَهَنَّمَ خَلِدَافِهَا
ذَلِكَ الْخَرْزُ الْعَظِيمُ

٦٣

يَحْذِرُ الْمُنْفِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ
تُنَذِّهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ فَلِإِسْتَهْرِيَّةِ وَأَنَّ
إِنَّ اللَّهَ مُحَمَّجٌ مَا أَعْدَرُونَ

٦٤

وَلَئِنْ سَأَلْتُهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا
نَحْنُ ضَرَبَنَا فِي أَيَّالِهِ وَأَيَّالِهِ وَرَسُولُهُ
كُنَّا نَسْتَهْرِيُّونَ

٦٥

لَا تَعْنِذُ رُوَافِدَكُنَّمُ بَعْدَ إِيمَانِكُنَّمُ كَيْفَ
عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً
إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ

٦٦

الْمُنْفِقُونَ وَالْمُنْتَفَقُونَ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَا
عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَنْهَا عَنِ الْمَسْأَلَةِ
فَنَسِمُهُمْ إِنَّ الْمُنْفِقِينَ
هُمُ الْفَسِيقُونَ

٦٧

68. wuxuuna Eebe u yaboohay Mu-naafiqiintaa rag iyo haweenba iyo gaalada Naarta Jahannamo wayna ku dhex waari iyadaana ku filan, waxaana lacnaday Eebe waxayna mudan cadaab joogta ah.

وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَفَّقَاتِ وَالْكُفَّارَ
نَارَ جَهَنَّمَ حَلَّيْنَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَا يَعْنَهُمْ
اللَّهُ وَلَهُ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

Munaafiqiinta rag iyo haweenba waa colka diinta islaamka iyo Muslimiinta waxayna ku jees jeesi kuna ciyaaraan Eebe iyo rasuulka iyo xaqa, waxayna is faraan xumaanta wanaaggana way iska reebaan, Eebe iyo xaqana way halmaamaan waxayse mudan cadaab daran oy ku waari kuna dulloobi, illeen waa dambiliyaale.

Aayaduhuna waxay ku soo dageen mar ay kusheekeysanayeen dhibka iyo Xumaanta Muslimiinta lahaayeenma kuwanaa iska celin reer ruum, barri baan arkaynaa iyagoo xidh xidhan Munaafiqna wax uma taro muslime wuu un dhibaa. At-Tawbah (64-68).

69. waxaad la midthiin kuwii idinka horreeyey, waxayna ahaayeen kuwo idinka badan xoog iyo xoolo iyo caruur waxayna ku raaxaysteen nasiibkoodii idinkuna waxaad raaxaysateen nasiib-kiin siday ugu raaxaysteen kuwii idinka horreeyey nasiibkoodii, waadna dhumbateen xumaanta siday u dhumbadeen, kuwaas waxaa buray camalkoodii addun iyo aakhiraba kuwaasuna iyaga umbaa khasaaray.

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ فُوَّةً
وَأَكْثَرُهُمْ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلْفَهُمْ
فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِعَلْقَمَكُمْ كَمَا أَسْتَمْتَعُ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ بِعَلْقَمَهُمْ وَخُصُّمُ الَّذِي حَاضَّ
أُولَئِكَ حَيْطَتْ أَعْمَلُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَيْرُونَ

70. miyeyna soo gaadhin warkii kuwii ka horreeyey oo ah qoomkii nabi Nuux, Caad, Thamuud, Qoomkii Nabi Ibraahim, madyan dadkeedi iyo Qoomkii Nabi Luudh, waxay ula timid rasuul-doodii xujoojin, Eebana ma aha mid dulmiya iyagaase naftooda dulmiya.

أَتَرَيْتَهُمْ نَّبَّالَذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمٌ نُوحٌ
وَعَادٌ وَثَمُودٌ وَقَوْمٌ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ
مَدْيَنَ وَالْمُؤْفَقَةِ كَيْتَ أَنَّهُمْ رَسُلُهُمْ
بِالْأَيْنَتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ يُظْلِمُهُمْ وَلَكِنْ
كَانُوا أَنفَسُهُمْ يَظْلِمُونَ

Aayadahan wuxuu Eebe ku sheegi inay ku daydeen kuwa xaqa diidi Gaaladii hore kana xoolo, xoog iyo caruur badnaa, waxayna ku raaxaysteen addunka sidii kuwaas hore waxayna xumaanta u dhumbadeen siday kuwaas u dhumbadeen, waana buray camalkoodu addun iyo aakhiro, waana kuwo khasaaray. Nabiguna (Naxariis iyo Nabagalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi waxaad maraysaan waddadii gaaladii Taako taako iyo dhudhun dhudhun xataa hadday galaan god kharaaba waad ka daba galaysaan, sidii qoomamkii ka horreeyey ee Nabiyada beeniye markay rasuuladii ula yimaadeen Xujoojin iyo xaqq wayse dulmiyeen naftooda, illeen Eebe wax ma dulmiyeen waxaase habboon Rumayn iyo wanaag. At-Tawbah (69-70).

71. Mu'miniinta rag iyo Haweenba qaarkood qaarka (kale) waa u Sokeeye waxayna faraan wanaagga kana reebaan xumaanta, waxayna oogaan saladda, waxayna bixiyaan Zakada, waxayna Addeecaan Eebe iyo Rasuul-kiisa, kuwaas waxaa u naxariisan Eebe, illeen Eebe waa adkaade fal sane.

72. wuxuu u yaboohay Eebe Mu'miniintu Rag iyo haweenba Jannooyin ay socoto dhexdeeda Wabiyaalkii iyagoo ku waari dhexdeeda, iyo guryo wanaagsan oo Jannada cadnin (Naagaadiga) Raalli ahaanshaha Eebaana ka wayn, arrintaasuna waa uun liibaanta wayn.

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِصَفَّهُمْ أَذْلَاءٌ إِذْ بَعْضُهُنَّ
يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَا عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُقْسِمُونَ الصَّلَاةَ وَيُنَوِّنُونَ الْلَّذْكُورَ
وَيُطْبِعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَأُلْئِكَ سَيِّدُهُمُ الْلَّهُ
إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلَدِينَ فِيهَا وَمَسَكِنٌ طَيْبَةٌ
فِي جَنَّتٍ عَذِينَ وَرِضْوَانٌ مِّنْ اللَّهِ أَكْبَرُ
ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمَظِيمُ

Aayadahani waxay caddeyn in Mu'miniintu Rag iyo Haweenba sokeeye iyo Qaraabo isu gargaara yihii, wanaaggana is faraan, xumaantana iskareebaan, Salaaddana si wanaaga u oogaan, Zakadana bixiyaan Eebe iyo Rasuulkiisana adeecaan, waana kuwa naxariista Eebe awoodda lehe falka san muta. Wuxuuna Eebe u yaboohay Jannooyin aan laga guurayn oo Wabiyaal dhex socdaan, isagoo raalli ahaanshaha Ilaahey ka wayn yahay, waana Liibaanta ugu wayn arrintaasi, waxaana halkaas ka muuqda siday u kala duwanyihiin Tilmaanta Munaafiqiinta iyo tan muminiinta, waxaana ka mid ah tilmaanta Mu'miniinta inay isku tiirsanaadaan, isuna naxariistaan, siduu rasuulku yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Mu'minku Mu'minka wuxuu u yahay sida dhista qaarkeed qaarka kale u Xoojiyo iyo Xadiith-ka kale ee caddayn inay jidh kaliya yihii isuna xanuunsan, sidaas darteed khilaaf badane, xumaanafale, naxariis yare, ma gargaare, mu'min toosan ma yahay? At-Tawbah (71-72).

73. Nabiyyow la jahaad gaalada iyo Munaafiqiinta, kuna darrow dheelmadkooduna waa Naarta Jahan-namo iyadaana u xun meel loo ahaan.

يَتَأْبِيَهَا أَنْتَيْ جَهَدُ الْكُفَّارِ وَالْمُنْتَقِيِّينَ وَأَغْلَظُ
عَلَيْهِمْ وَمَا لَوْهُمْ جَهَنَّمُ وَنَسَ الْحَسِيرُ

74. waxay ku dhaaran inayna dhihin (hadal xun) iyagoo yidhi hadal gaalnimmo ayna gaaloobeen Islaanimo (muuqa) kadib, ayna dooneen waxayna gaadhin, waxayna ku naceen ku hodanaynta Eebe iyo Rasuulkiisa fadligiisa hadday toobadkeenaan khayr bay u tahay, hadday jeedsadaanna wuxuu Eebe

يَخْلُقُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفَّارِ
وَكَفَرُوا بِأَعْدَى إِسْلَامِهِمْ وَهُمُّوا بِمَا رَسَّالُوا
وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنَّ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ
فَإِنَّ يَتُوبُوا إِلَيْكُمْ وَإِنَّ يَسْتَوْأَيْعَدُهُمْ

cadaabi cadaab daran adduun iyo aakhiraba, gargaarana kuma leh dhulka dhexdiisa iyo sokeeye midna.

اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَمَا لَهُ
فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا صَرِيرٍ

Eebe wuxuu faray nabiga (Naxariis iyi nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu la jahaado Gaalada iyo munaafiqinta kuna darraa Ayna ka helin jeleec illeen Hoyoodoo waa Naartii jahannamee, waxayna ku dhaartaan Been iyo Gaalnimo intay islaannimo Muuqa muujiyee ka dib, wax sunna way dooneen, waxayna la cadhoodeen u Nicmeynta Eebe iyo Rasuulkiisa, hadday toobad keenaanna way u fiscantahay hadday jeedsadaanna Eebe wuxuu u cadaabi si daran Adduun iyo aakhiraba mana helayaan gargaare, Taasina waxay ku tusin xumaanta gaalada, munaafiqinta, diin laawaasha iyo xaq diidayaasha ayna habboontahay in laga foojignaado. At-Tawbah (73-74).

75. waxaa ka mid ah kuwo la ballamay Eebe hadduu wax ka siiyo fadligiisa inuu sadaqaysto noqdana kuwa suuban.

76. markuu wax ka siiyey fadligiisa ay ku bakhyleen jeedsadeenna iyagoo diidi.

77. wuxuu ku reebay quluubtooda munaafiqnimo tan iyo maalintay la kulmi ku baajintooda Eebe waxay kula ballantameen iyo beenintoodii darteed.

78. miyeyna ogayn in Eebe ogyahay qarsoodigooda iyo muuqooda iyo in Eebe ogyahay waxa maqan.

79. waa kuwa ku ceebayn kuwa sad-qaysan oo mu'miniinta ah sadaqooda iyo kuwaan helaynin tabartooda mooyee, way ku jees jeesi Eebana wuu kula macaamiloon baalkooda waxayna mudan cadaab daran.

Waxaa ka mid ah dabeeccadda Munaafiqinta inay ceebeeyaa Muslimiinta waxna ka sheegaan, iyo inay buriyaan ballanka, markuu Eebe wax siyana ay ka gaaloobaan Nicmada, kuna bakhylaan si qalbigoodu ugu waarto munaafiqnimo iyo kufri calolo, illeen waxay baajiyeen ballankii Eebe waxayna beeniyeen xaqii, sidii iyagoon ogayn Eebe qarsoodigooda iyo muuqooda iyo waxa maqan, waxayna sheegaan fasirayaashu inay aayaduhu ku soo degeen Nin la dhihi jiray Thaqlaba oo xoola batay markaas ka tagay cibaadadii Eebe zakadiina diiday, cid kastase way u taallaa hadday xaqaa ka leexato, mana haboona in mu'miniinta lagu ceebeeyo waxa yar ee ay awoodaan hadday sadaqystaan, ciddii ceebeynsana Eebaa ka abaal marin oo u ciqaabi si daran, waxaana la sheegay in Cabdirixmaan binu coof sadaqystay wax badan Asaxaabti kalana ku deeqay wax yar markaasay munaafiqintii dureen labadiiba. Diinta islaamkuna ma rabto Ceebeynta, xumaan sheegga iyo xaqiraadda Muslimiinta. At-Tawbah (75-79).

وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَكِنْ لَمْ يَتَنَاءَ
مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَدَقَنَّ وَلَنْ كُونَنَّ مِنَ الظَّالِمِينَ

فَلَمَّا آتَاهُمْ مِمَّنْ نَصَبَلَهُ بَخْلُوا بِهِ وَتَوَلَّا
وَهُمْ مُعَرِّضُونَ

فَاعْجَبُوهُمْ بِنَفَاقِ قُلُوبِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ
بِمَا أَخْلَقُوا اللَّهُ مَا وَعَدُوهُ وَمِمَّا كَانُوا
يَكْنِدُونَ

أَتَرَيْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَرَجْعَهُمْ
وَأَنَّ اللَّهَ عَلَمَ الْغُيُوبَ

الَّذِينَ يَتَمَرُّونَ الْمُطَوَّعِينَ
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْأَصْدِقَاتِ وَالَّذِينَ
لَا يَحْدُثُونَ إِلَّا جُهْدُهُ فَيَسْخُونَ مِنْهُمْ سُرُورُ اللَّهِ
مِنْهُمْ وَهُمْ عَذَابُ الْأَمِيمِ

80. ama u dambidhaaf warso ama ha u dambidhaaf warsanin, haddaad u dambi dhaaf warsato toddobaatan jeer uma dambidhaaf Eebe, illeen iyagu waxay ka gaaloobeen Eebe iyo rasuul-kiisa, Eebana ma hanuuniyo qoomka faasiqiinta ah.

81. waxay ku farxeen kuwii ka dib dhacay fadhiboodii rasuulka gadaashiisa, waxayn naceen inay ku jahadaan xoolahooda iyo naftooda jidka Eebe, waxayna dhaheen ha ku bixina kulaylka, waxaad dhahdaa naarta jahannamo yaa ka kulayl daran hadday wax kasi.

82. ee ha qosleen wax yar (adduunka) hana oyeyen wax badan (aakhiro) iydoo laga abaal marin waxay kasba-deen.

83. hadduu kuu soo celiyo Eebe koox ka mid ah oy kaa idin waydiistaan bixid waxaad dhahdaa bixi maysaan lajirkayga waligiin, lana dagaallami maysaan Col lajirkayga illeen waxaad jeelaateen fadhi markii horaba ee la sadhiya kuwa dib maray.

Munaafiqiintu ma mutaan in loo dambi dhaaf warsado, wuxuuna Eebe Nabiga (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ka reebay inuu u dambidhaaf warsado, illeen waxay ka gaaloobeen Eebe iyo Rasuulkiisa, waxayna noqdeen faasiqiin aan hanuunayn, kuna farxay inay ka hadheen jahaadka Nabigu u bayax, reebatayna xoolahoodii iyo naftoodii, isuna dardaarmay inayna kulaylka ku bixin, waxaase ka dambaysaa naartii jahannamo hadday wax kasi, ee addunka wax yar ha qosleen, aakhiray waxbad oo yiye, waxaana laga abaal marin waxay kasbanayeen, hadday koox ka mida doonaan inay idinla baxaan diida inay idinla baxaan ama dagaal idinla galaan illeen waa kuwii markii horaba iska sadhiistaye oo nacay jahaadkee munaafiqiinna waa colka muslimiinta. At-Tawbah (80-83).

84. ha ku tukanin mid ka mid ah oo dhinta waligeed, hana kor istaagin qabrigiisa, illeen waxay ka gaaloobeen Eebe iyo Rasuulkiisa waxayna dhinteen iyagoo faasiqiin ah.

85. ee yeyna ku yaab galinnin xoolahoodu iyo caruurtoodu, wuxuu uun Eebe dooni inuu ku cadaabo adduunka

أَسْتَغْفِرُ لَهُمْ أَوْ لَا سْتَغْفِرُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرُ لَهُمْ
سَعْيُنَّ مَرَّةً فَلَمْ يَغْفِرْ لَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٠﴾

فَرَحَ الْمُحْلَفُونَ بِمَعْدِهِمْ خَلَفَ رَسُولَ
اللَّهِ وَكَفِرُوا أَنْ يَجْهَدُوا إِلَيْهِمْ وَأَشْهَمُهُمْ فِي سَيِّلٍ
اللَّهُ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرَقَنْ نَارُ جَهَنَّمَ
أَشَدُ حَرَّاً لَّوْ كَانُوا يَنْفَهُونَ ﴿٨١﴾

فَلَيَضْحَكُوكُفِيلَادَوْلَبِكُوكِيرَا
جَرَاءَ إِيمَانَكَأُولَئِكَيْسِبُونَ ﴿٨٢﴾

إِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَاغِيَةٍ مِّنْهُمْ فَأَسْتَدِنُوكَ
لِلْحَرُوجِ فَقُلْ لَّمْ يَخْرُجُوا مِعِيَ أَبَاكُولَنْ نُتَنْلُو
مَعِيَ عَدُوِّيَ إِنَّكُمْ رَضِيَتُمْ بِالْقُعُودِ أَوْ مَرَقَ
فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَلِفِينَ ﴿٨٣﴾

وَلَا تُنْصِلُ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَا تَأْدَأَ وَلَا تُنْعِمُ عَلَى قَبْرِهِ
إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَمَا تُؤْتُوا
وَهُمْ فَنِسُوقُونَ ﴿٨٤﴾
وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَلْذُدُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِمَا فِي الدُّنْيَا وَتَرَهُقَ أَنفُسُهُمْ

ay baxdana naftooduna iyagoo gaalo ah.

86. marka la soo dejijo suurad (dhihi) rumeeya Eebe jahaadana la jirka Rasuulkiisa waxaa idan ku warsada kuwa awoodda leh oo ka mid ah waxayna dhahaan na daa aan noqonno kuwa fadhiyee.

87. waxay ka raalli noqdeen inay noqdaan kuwa dib maray, waxaana la dabooy quluubtooda waxna ma kasayaan.

Eebe wuxuu ka reebay Nabiga (Naxariis iyo nabadgaloy Eebe korkiisa ha yeele) inuu ku tukado una duceeyo ciddii munaafiqiinta kamida oo dhimata iyo inuu qabrigeeda kor istaago, illeen waxay ka gaaloobeen Eebe iyo Rasuulkiisa, waxayna ku dhinteen iyagoo faasiqiine, waxaana la sheegay inay ku soo dagtagtay aayaddu xaalkii munaafiqiinta, sida Cabdullaahi binu ubay. waana inaadan la yaabin ama waynasanin koolaha iyo caruurta munaafiqiinta, addukana waa lagu cadaabi waxayna dhiman iyagoo gaalo ah, marka jahaadka la farana waxaa inay iska hadhaan warsada kuwa awoodda leh oo ka mid ah, iyagoo jecel inay xaaska iyo dadka tabarta yar la hadhaan. waxaana la daabacay qalbigooda waxna makasayaan. suuradduna wax badan yey ka warrami xaalka munaafiqiinta, waxaase habboon in laga digtoonaado camalkooda iyo habkooda oo kale. At-Tawbah (84-87).

88. Rasuulkase iyo kuwa rumeeyey ee la Jira way ku jahaadaan xoolahooda iyo naftooda waxaana kuwaas u suggnaaday khayraad, kuwaasuna waa uun kuwa Liibaanay.

89. wuxuuna u Darbay Eebe Jannooyin oy socoto dhexdeeda wabiyadii iyagoo kuwaari dhexdeeda taasina waa liibaan wayn.

90. waxaa yimid kuwii cudurdaaranayey oo Reebaadiyaha ahaa in loo idmo (Dib mar) waxaana iska fadhiistay kuwii beeniyey Eebe iyo Rasuulkiisa, waxaana ku dhici kuwii Gaalobay oo ka mida cadaab daran.

Rasuulkase iyo Mu'miniinta la jira ee xaga rumeeyey waxay ku jahaadaan Xoolahooda iyo Naftooda, waxayna mudan wanaag waana kuwa liibaanay, waxayna gali jannooyin ay ku waari, waana liibaanta wayn.

had iyo jeerna way cudur-daaran jireen Reebaadiyaha kuwa ka mida, wayna iska fadhiisteen kuwii beeniyey Eebe iyo Rasuulkiisa, waxaase haleeli cadaab daran. Taasina waxay muujin Xumaanta Nolosha munaafiqiinta iyo siday qas iyo lab iyo warerien ugula Dhex noolaayeen Muslimiinta, Munaafiqiinna wanaag iyo sharaf waa ka fogiyihin At-Tawbah (88-90).

وَهُمْ كَفَرُونَ

وَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ مَّا يُمْنَأُ بِاللَّهِ وَجَهَدُوا
مَعَ رَسُولِهِ أَسْتَغْنَكُمْ أُولُو الْأَطْوَلِ مِنْهُمْ
وَقَالُوا دَرَنَا كُنْ مَعَ الْمَعْدِينَ

رَصُوَّا بِأَنَّكُنُوْمَعَ الْخَوَالِفِ وَطُلْبَعَ
عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَقْهَمُونَ

لَيْكُنَ الرَّسُولُ وَاللَّيْلُ مَامُؤَمَّهُ، جَهَدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الظَّاهِرُ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

أَعْدَ اللَّهُ هُمْ جَنَاحُ تَجْرِي مِنْ تَحْمِلِ الْأَنْهَارِ
خَلِيلُهُنَّ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

وَجَاهَ الْمُعْدُودُونَ مِنْ الْأَعْرَابِ لِيُؤَذَّنَ لَهُمْ
وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَّبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سِيَّصِيبُ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

91. dhib ma saara kuwa tabarta yar, kuwa buka iyo kuwaan helayn waxay bixiyaan, hadday u naseexeyaan (Diinta) Eebe iyo Rasuulkiisa, kuwa sama falana jid laguma leh Eebana waa Dambi dhaafe Naxariista.

92. kuwiina dhib masaarra kuu yimid inaad xambaarto (Gaadiid siisid) markaas aad ku tidhi ma helayo waxaan idinku xambaaro, markaas jeedsaday iyagoo indhahoodu la daadan illin wal-bahaar inayna helin waxay bixiyaan.

93. waxaa uun jid laguleeyahay kuwa ku idan warsada iyagoo hodanna oo ka raali noqday inay ka midnoqdaan kuwa hadhay (Xaaska) wuxuuna Eebe daabacay quluubtooda waxna ma oga.

Jahaadkuna ma aha in cid walba lagu dhibi ee waxaa uun laga rabaa ciddii awoodda, saas darteed dambi ma saarra kuwa tabarta yar, kuwa buka, kuwaan helayn waxay bixiyaan jahaadka, hadday niyadsamaadaan, sido kale dambi ma saarra kuwii Nabiga u yimid iyagoo warsan inuu siyo gaadiid ay ku jahaadaan, markaas noqday iyagoo ooyi oo walbahaarsan inayna helin waxay bixiyaan, waxaase jid lagu leeyahay kuwa xoolaha leh oo Jeelaaday inay ka mid noqdaan kuwa iska fadhiistay, waana kuwo la daabacay qalbigooda oon wax ogayn, Taasina waxay muujin Waajibnimada Jahaadka, Difaaca xaqi iyo diinta islaamka, iyo inaan waxba laga hagranin u shaqaynta diinta iyo Xaqa. At-Tawbah (91-93).

94. way idiin cudurdaaran markaad u noqotaan xaggooda, waxaad dhahdaan ha cudurdaaranina idiin rumeyn-meynee, wuu nooga warramay Eebe xaalkiinne, Eebana wuu arkaa camalkiinne iyo rasuulkiisu, markaasna waxaa laydiin Celin Eebaha og waxa maqan iyo waxaa muuqdaba oo idiinka warrami waxaa camal falayseen.

95. way idiin dhaaran markaad u gadoontaan xaggooda inaad ka jeedsataan ee iskaga jeedsada iyagu waa wasakhe hoygooduna waa jahannamee waana ka abaal marin waxay kasbanyeen.

لَيْسَ عَلَى الْضَّعْفَكَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى
الَّذِينَ لَا يَحْدُثُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرْجٌ
إِذَا نَصَحَّوْا لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ

مِنْ سَيِّئٍ وَاللّٰهُ أَعْفُورَ رَحِيمٌ
وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَنْوَكَ لِتَحْمِلُهُمْ قُلْتَ
لَا أَحِدُ مَا أَحْمَلْتُكُمْ عَلَيْهِ تَوْلَوْا وَأَعْنِمْهُمْ
قَنِصُّ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَا يَحْدُثُوا
مَا يُنْفِقُونَ
﴿١﴾

إِنَّمَا السَّيِّئُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَغْرِبُونَكَ
وَهُمْ أَغْنِيَاءِ رَضْوَانٍ يَكُونُونَ مَعَ الْخَوَالِ
وَطَبَعَ اللّٰهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٢﴾

يَعْتَدِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا جَعَلْتُمُ النَّهَمَ قُلْ
لَا تَعْتَدِرُوا لَنْ تُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ بَنَاهَا اللّٰهُ
مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسِيرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ
ثُمَّ تَرْدُونَ إِلَىٰ عَنْهُمُ الْعَيْبِ وَالشَّهَدَةِ

فَتَرَكْتُمْ بِمَا كُنْدُرْتُمْ لَهُمْ
سَيَخْلُقُونَ بِاللّٰهِ لَكُمْ إِذَا أَفْلَتْمُ إِلَيْهِمْ
لِتُعَرِّضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ يَرْجِعُونَ
وَمَا أَنْهُمْ جَهَنَّمُ جَرَاءٌ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ
﴿٣﴾

96. way idiin dhaaran inaad ka raalli noqotaan, haddaad ka raalli noqotaan Eebe kama raalli noqdo qoomka faasiqiinta ah.

يَحْكُمُونَ لَكُمْ لِمَا رَضِيَ عَنْهُمْ فَإِنْ تَرَضُوا عَنْهُمْ
فَإِنَّ اللّٰهَ لَا يَرْضِي عَنِ الْقَوْمِ الظَّفِيقِينَ ﴿٦﴾

Markay Musiliintii u baxeen Dagaalkii iyo Jahaadkii Tabuuk Munaafiqintii way iska hadheen iyagoo wax dana ah sheeg sheegan, markay musiliintii ku soo noqdeen Madiinana waxay bilaabeen Munaafiqintii inay Nabiga (Naxarii) iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ay u cudurdaaranee Eebase waa ogyahay dhaartooda beenta ah iyo cudurdaarkooda aan wax kajirin oy ku dooni inay ku raalli galiiyan Musiliintii, waase kuwo xun oo gali naarta jahannamo, Eebana kama raalli aha camalkooda.

Taasina waxay kuu adkeyn sidaan wax badan soo sheegnay inaan Munaafiq, Gaal, Diin laawe iyo Muslim waxba ka dhaxaynin isku ujeedana ahayn, kala qaadeenna Labo waddo oo kala duwan. At-Tawbah (94-96).

97. Reer baadiyaha ugu daran Gaalnimada iyo Munaafaqnimada, mudanna inayna waxba ka ogayn xu-duudda (Soohdimaha) waxa Eebe ku soo Dejiye Rasuulkiisa, Eebana waa oge fal san.

الْأَعْرَابُ أَشَدُ كُفْرًا وَقَاتَافًا وَأَجْدَرُ
الَّذِي لَمْ يَعْلَمُوا حَمْدًا مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَى رَسُولِهِ وَاللّٰهُ
عَلَيْهِ حُكْمٌ ﴿١٧﴾

98. Reer baadiyaha waxaa ka mida kuwo kayeelan waxay bixin dayn Bax oo kale, oo idin la sugi dhibaato kor-kooda ha ahaato wareegga xumaanta, Eebana waa maqle og.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ سَيَّدَ ذُمَيْنِقَ مَغْرِبًا
وَبَرَّقَ بِكُلِ الدُّوَارِ عَلَيْهِ دَائِرَةُ السَّوْءِ
وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلَيْهِ ﴿١٨﴾

99. Reer baadiyaha waxaa ka mida kuwa rumeyn Eebe iyo maalinta aakhiro kana yeelan wuxuu bixin dhaawaansho Eebe agtiisa, iyo u ducaynta Rasuulka (Iyaga) taasi waa dhawaan-shahooda wuxuuna galin Eebe naxariistiisa, illeen Eebe waa dambi dhaafe naxariista.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ تُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَيَسْتَخِدُ مَا يُنْفِقُ فَرُبَّتِ عِنْدَ اللّٰهِ
وَصَلَوَاتُ الرَّسُولِ لَا إِنْهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ
سَيِّدُنَا هُنْدُ اللّٰهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللّٰهَ
عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٩﴾

Dadkii reer madiina ma wada sinnayn isku midna ma aha, waxaa ka mid ahaa Reebaadiyaha kuwo gaalnimada iyo munaafiqnimada ku fogaaday oo Jaahiliina, iyo kuwo waxa la faray inay bixiyaan oo Zaka ah iyo wixii la mida kala mid yeeli dayn gud oo kale oo culays ku yahay Xumaanha la jecel Musiliintii, kuwaas balaaydu ha ku dhacdoo.

Waxaase ka mid ahaa reebaadiyihii madiina kuwo rumeyyey Eebe, aakhiro, waxay bixinna ka yeelan sadqa iyo dhaawaansho Eebe iyo in Rasuulku u duceeyo, waxayna u noqon sadqa iyo u dhaawaansho Eebe, wuxuuna gelin Eebe Naxariistiisa. Saasayna u kala tageen Muslim iyo Munaafiq iyo Gaal, muslim wuxuu mudanyahay Liibaan, Guul iyo Naxariista Eebaha Awoodda leh. At-Tawbah (97-99).

100. kuwii ku dheereeyey «khayrka» ee horreeyey oo ka mida Muhaajiriinta iyo Ansaar iyo kuwii ku raacay wannaagga Eebaa ka raalli noqday iyana way ka raalli noqdeen, wuxuuna u darbay Jannooyin ay socoto dhexeeda Wabiyadii iyagoo ku waari waligood, taasina waa Liibaan wayn.

101. gaararkiinna waxaa ka mida reebaadiye Munaafiqiina, Reer Madii-nana (waa kamid) waxay ku madax taageen munaafaqnimmo, ma ogidin annagaase og, waxaannu cadaabi Labo jeer, markaasaa loo celin cadaab wayn.

102. kuwo kalana waxay qirteen Dambigooda, waxayna isku khaldeen Camal fiican iyo mid kale oo xun, Eebe wuxuu mudanyaay inuu ka toobad aqbalo, illeen Eebe waa Dambi dhaafe naxariista.

Kuwii wanaagga ku horreeyey oo Muhaajiriintii iyo Ansaar ka mida iyo inta wanaagga ku raacdha Eebaa ka raalli noqda, iyana way ka raalli noqdaan, wuxuuna u darbay jannooyin ay ku waari waligood, waana Liibaanta u wayn, markale waxay aayaduhu ka warrameen in gaararka magaalada Madiina ahaayeen Munaafiqiin, xataa magaalada dhexeeda waxaa jiray kuwo ku dhereaaday Munaafaqnimada Dadkuse ma oga ee Eebe umbaa og wuxuuna u Ciqaabi si daran, kuwo kale yaase jiray oo isku daray camal fiican iyo mid xun qirtayna dambigoodii mudanna in Eebe u dambi dhaafo, Ruuxuna hadduu dambaabo waa inuu Eebe si dhab ah ugu noqdaa uguna toobad keenaa. At-Tawbah (100-102).

103. Ka qaad xoolahooda Xagooda sadaqo (zakada) ood Ku daahirin kuna Nadiifin una ducee illeen Ducadaadu Waxay u noqon Xasile, Eebana waa maqle og.

104. Miyayna Ogayn in Eebe ka aqba-lo Toobadda Addoomadiisa Kana qaado Sadaqada (Aqbalo) iyo in Eebe yahay kan toobad aqbalka Badan ee Naxariista.

وَالسَّيْفُورَتُ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَصْرَارُ وَالَّذِينَ أَتَبْعَوْهُمْ بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعْدَّهُمْ جَنَّتٌ
تَجْرِي مَحَّاتِهَا الْأَنْهَرُ خَلَلِينَ فِيهَا أَبْدًا
ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

وَمَنْ حَوَّلَ كُوكَبَ الْأَغْرَابِ مُنْفَقِونَ
وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِيْنَةِ مَرَدُوا عَلَى التِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُ
مَنْ نَعْلَمُهُمْ سَعْدٌ وَهُمْ مَرَدِّيْنَ ثُمَّ يَرْدُوْنَ
إِلَى عَذَابٍ عَظِيمٍ

وَآخَرُونَ أَعْرَفُوْا بِدُوْيَهُمْ خَاطُوْعَمْ صَلَاحَهُ
وَآخَرُ سَيِّئَاتِهِمْ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَفَةً تُطَهِّرُهُمْ وَنَذِّكِرْهُمْ بِهَا
وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَوَاتَكَ سَكُنٌ لَّهُمْ
وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلَيْهِ

الَّتِي عَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبِلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ
وَيَأْخُذُ الصَّدَفَةَ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَابُ
الْرَّحِيمُ

105. Waxaad dhahdaa Camal fala wuu arki Eebe Camalkiinna iyo Rasuulkiisu iyo mu'miniintu Wawaana La idiin celin xagga (Eebaha) og Waxamaqan iyo waxa Jooga idiinkana Warrami (abaalmarin) wawaad falayseen.

106. Kuwo kalana waxaa dib loogu dhigay amarka Eebe inuu Cadaabo iyo inuu Ka toobad aqbalo, Eebana waa oge Falsan.

Eebe Wuxuu faray Rasuulkiisa (naxariis iyo nabadgalyo eebe korkiisa ha yeelee) inuu ka qaado xoolaha muslimiinta Zako uu ku daahirin Uguna ducayn, Illeen ducadiisu waa xasiloonda muslimiintee, Zakaduna ma aha wax la Dhaafsi karo ama la fudaysan karo, Nabiguna (Naxariis iyo Nabad galoo eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Ahaa mid u duceeya Ruuxii Zako keena, Sidii haweenaydii uu ku yidhi Eebe ha u Naxariisto adiga iyo ninkaagaba. Eebana wuxuu ka aqbalaa Adoomadiisa sadaqaduu ka qaado, Wax kastoo la Fali waa la arki Wawaana dadka loo celin Eebaha og waxa maqan iyo waxa Jooga uu kana abaal marin, Wawaana Xadiith ku sugnaaday: Hadii ruux camal ku falo dhagax aan albaab iyo daaqadlahayn wuxuu u muujin Eebe dadka Meejuu doono ha ahaadee.

Taasina Waxay muujin naxariista Eebe, adayga sakada ogaanshaha Eebe wax walba, u ducaynta dadka sakada bixiya.

Aayadaha danbana waxay ka warrami dad dib uga dhacay duullaankii Tabuu markay toobadkeeneenna xaalkoodii dib Eebe u dhigay ugu danbayntiina Eebe Wuu ka aqbalay Toobaddii illeen Eebe waa naxariistee, inkastoy xuntahay in jahaadka laga hadho ama laga wahsado. At-Tawbah (103-106).

107. Waxaa ka mida kuwo u yeeshay Masaajid, gaalnimo, kala goynta Mu'miniinta iyo darbidda Cid la daagaallanta Eebe iyo Rasuulkiisa mar hore waxayna ku dhaaran inaan oo doonayn Wawaan wanaag ahayn Eebana waa ogyahay inay been sheegi.

108. ha joogsan dhexdiisa waligaa Masaajid lagu billaabay maalintii horabaa Dhawrsasho yaa mudan inaad joogsato Dhexdiisa (Masaajidka Nabiga iyo Quba) waxaa dhex jooga Niman jecel inay is Daahiriyaa Eebana wuu jecel yahay Kuwa is daahiriyaa.

109. Ma Ruux ku billaabay dhismihiisa ka dhawrsasho Eebe iyo raalli noqoshadiisa yaa Khayrroon mise Ruux ku billaabay dhismihiisa God dumi dhinaciis oo kula dhici Naarta Jahannamo Eebana ma hanuuniyo Qoomka daalimiinta ah.

وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسَيَرِي اللَّهُ عَمَلُكُ وَرَسُولُكُ وَالْمُؤْمِنُونَ
وَسَرُّدُوكَ إِلَى عَلِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَدَةِ فَيُتَفَكَّرُ
بِمَا كُنْتُ تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

وَإِذَا حَرَوْتُ مُرْجَوْنَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يَعْدُهُمْ
وَإِمَّا يُبْوَثُ عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٧﴾

وَالَّذِينَ أَنْهَذُوا مَسْجِدًا وَأَوْكَفُوا
وَنَفَرُّ بِقَبَّبَتِ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادَ الْمَنَّ
حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قِبْلَهُ وَلَيَخْلُفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا
إِلَّا الْحُسْنَى وَاللَّهُ يَشَهِّدُ إِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٧﴾

لَا نَقْمَدُ فِيهِ أَبَدًا الْمَسْجِدُ أَسَسَ عَلَى الْتَّقْوَىٰ
مِنْ أَوْلَى يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ رِجَالٌ
يُحِبُّونَ أَنْ يَظْهَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
الْمُطَهَّرِينَ ﴿١٨﴾

أَفَمَنْ أَسَسَ مُنْكَنَةً عَلَى تَقْوَىٰ مِنْ اللَّهِ
وَرِضْوَانِهِ خَيْرًا مَمَّا مَنْ أَسَسَ مُنْكَنَةً عَلَى شَنَّا
جُرُفٌ هَارِبٌ فَأَتَهَا رَبِّهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

110. Kama tago dhismahooda ay dhi-seen inuu ku Jiro shaki Quluubtoodu intay ka Kala go'do «dhimatana» Quluubtoodu, Eebana waa oge falsan.

لَا يَرَأُلَّمْ بِتَنَاهُمُ الَّذِي بَوَارِبَةَ فِي قُلُوبِهِمْ
إِلَّا أَنْ نَقْطَعَ قُلُوبَهُمْ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١﴾

Aayaduhu waxay soo dageen mar Nin Munaafiq ah oo dhib badnaa oo la dhihi jiray Abuu caamir uu Ka dhisay Masaajid Quba ee Madiina agtiisa uuna Masaajid Ku magacaabay si Cidii xumi ugu gabato ama ugu shiraan dhibka Muslimiinta, kuna kala geyyo Muslimiinta. Eebana wuu ka reebay Nabiga (naxariis iyo nabab galyo Eebe korkisa ha yeeleey) inuu ku tukado, illeen waxaa loo dhisay dhib Muslim iyo Gaalnimeec iyo xumaane, Wawaase mudan in lagu tukado Masaajidka Khayrka iyo Wanaagga lagu billaabay markii horaba, dad nadiifa oo Eebe Jecel yahayna ku tukadaan, isku midna ma aha dhismo Khayr iyo dhismo Shar oo dumii oo Jahannamo ku ridi cidii dhista, oo Shaki, Munaafiqnimo iyo xumaan beeri, halkaansa waxaa kaaga muuqda xumaanta kala Gaynta Muslimiinta haba lagu kala geyyo magac khayr u muuqdee, Sida Masaajidka iyo waxyaabo Kale, waxaase fiican oo Waajiba isku duubnida Muslimiinta. At-Tawbah (107-110).

111. Eebe wuxuu kaga gatay Mu'miniinta Naftooda iyo Xoolahooda inay janno u ahaato iyagoo ku dagaallami Jidka Eebe oy waxna dili iyana la dili, waana yabooh ku sugaran (dhaba) Tawreed iyo Injil iyo Quraanka, yaa ka oo-fin badan ballankiisa Eebe ku bishaa-raysta gadiddii ood gaddeen kaasina waa uun Liibaanta wayn.

﴿ إِنَّ اللَّهَ أَشَرَّى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفَسَهُمْ
وَأَوْلَئِمْ بِأَنَّ لَهُمْ أَجَنَّةٌ يَغْنِلُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتَلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدَ اللَّهُ
حَقًّا فِي الْتَّورَةِ وَإِلَيْنِيَّلَ وَالشَّرِّ إِنَّ
وَمَنْ أَوْفَ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبِرُوا
بِيَعْكُمُ الَّذِي يَأْعَثُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْتَّورَ
الْعَظِيمُ ﴾ ﴿١١﴾

112. waa kuwa toobadkeena, ee caabuda (Eebe) ee mahdiya, ee saa'ixiinta ah (Sooma oo Jahaada) ee Rukuca ee Sujuuda, ee fara wanaagga reebana xumaanta, ee dhawra Xuduudda Eebe, ee u Bishaaree Mu'miniinta.

الْتَّبَيُّنُكَ الْكَبِيرُونَ الْخَمِدُونَ
الْسَّتَّيِّنُونَ الرَّكَعُونَ السَّمِيدُونَ
الْأَمْرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهِرُونَ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْمُنْفَظُونَ لِهُدُودَ اللَّهِ
وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾

Eebe waa naxariis badanyahay, isagaabu ray Dad, xoolaha, isagaana leh oo hanta Naftooda, iyo xoolahooda, iyo Jannaba, haddana kaga gatay Mu'miniinta Naftooda iyo Xoolahooda Janno, hadday jahaadaan oy xaqa daafacaan, ama wax ha dileen ama iyaga ha la dilee, waana yabooh adag oo Eebe ku yaboohay Tawreed, Injil, iyo Quraanka, wax Eebe ka oofin badan ballanna ma jiro, ee ciddii ballan ka qadaa ha ku Bishaaraysato iibkooda ah, Liibaanta u wayn, kuwasuna waa kuwa toobadkeena, ee Ilaaah caabuda, ee mahdiya, ee sooma, jahaadana Khayrkanan socdaala, ee salaadda ku dadaala, samahana fara, xumaantana reeba, dhawrana xuduudda Eebe, waana loo bishaareeyey Mu'miniinta. Aayaduhu waxay muujin qimaha jahaadka, Naxariista Eebe, Sharasta iyo wanaagga Mu'miniinta, faridda wanaagga, reebidda xumaanta iyo Bishaarada Mu'miniinta. At-Tawbah (111-112).

113. kuma habboona Nabiga iyo kuwa Rumeeyey (Xaqa) inay u dambi dhaaf warsadaan Mushrikiinta «gaalada» haba ahaadeen qaraabadoodee intay u caddaatay kadib inay Ehelka Naarta Jaxiima yihiin.

114. ma ahayn u dambi dhaaf dooni-dii Nabi Ibraahim Aabihiis ballan uu u yaboohay mooyee, markayse u caddaatay inuu Col Eebe yahay wuu iska bari yeelay Xaggiisa (Nabi) Ibraahim wuxuu ahaa duco (Baryo) badanaha (Eebe) oo dul badan.

115. Eebana ma aha mid dhumiya qoom intuu hanuuniyey ka dib intuu uga caddeeyo waxay ku dhawrsadaan, Eebana wax kasta waa ogyahay.

116. Eebena waxaa u sugnaaday Xu-kunka Samooyinka iyo Dhulka isagaana wax nooleeya waxna dila, isagaana wax kasoo hadhayna oo wali ah ama gargaara ah ma lehidiin.

Geeridii Abu dhaalib yey soo degtay aayaddu, wuxuuna Eebe reebay in loo dambi dhaaf warsado cid ku dhimatay waxaan Islaamka ahayn Qaraababa ha ahaatee, mar hadday caddaato inay Naarta Ehelkeeda noqon, Nabi Ibraahimse wuxuu uun u yaboohay Aabihiis inuu u dambi dhaaf warsan markayse u caddaatay inuu col Eebe yahay wuu iska bari yeelay Illeen Nabi Ibraahim wuxuu ahaa Toobad keen badane dulsan.

Caddaaladda Eebana waxaa ka mida inuusan cidna dhuminin isagoon u caddaynin waxa xaga ah oy ku dhawrasadaan, illeen wax walba wuu ogyahaye, wuxuuna leeyahay xukunka samooyinka iyo dhulka, waxna waa Dilaa waxna nooleeyaa, wax ka soood hadhay oo gargaarina ma jiro. Taasina waxay muujin Awoodda Eebe iyo inaan cidna isku hallayn wanaagga cid kale iyo inaan jacayl cidna lagu hanuunin karin. At-Tawbah (113-116).

117. wuxuu Eebe ka toobad aqbalay Nabiga, Muhaajiriinta iyo Ansaartii raacdya Saacaddii cidhiidhiga intay u dhawaatay inay iilato quluub koox ka mida ka dib, markaasuu ka toobad aqbalay, illeen waa u turaha u naxariistee.

مَا كَانَ لِلنَّٰٓيِّ وَالَّذِينَ مَا مُنَوْأٌ يَسْتَغْفِرُوا
لِلْمُشْرِكِينَ وَلَمْ كَانُوا أُولَٰئِنَّ قَرِيبٍ مِّنْ بَعْدِ
مَا تَبَّٰٓ إِنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيْمِ

وَمَا كَانَ أَسْتَغْفِرًا إِنَّهُمْ لَا يَهُدُّ إِلَّا لَعَنِ
مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا إِبَاهٌ فَلَمَّا بَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ
لِلَّٰهِ بَرَأَ مِنْهُ إِنَّهُمْ لَا يَهُدُّ إِلَّا هُدًى حَلِيمٌ

وَمَا كَانَ اللَّٰهُ لِيُضْلِلَ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَنَاهُمْ
هَنَّ يَمْنَٰنُتْ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ
عَلِيهِ

إِنَّ اللَّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحِبُّ وَيُمْسِكُ
وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُورٍ إِنَّ اللَّٰهَ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

لَقَدْ تَابَ اللَّٰهُ عَلَى النَّٰٓيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ
وَلَا أَنْصَارٍ لِلَّٰيِّنَاتِ أَتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ
مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَرْزِيقُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ
ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

118. saddexdiina wuu (ka toobad aqbalay) la dib mariyey intuu kaga cidhii-dhyamo dhulku isagoo waasac ah, kuna cidhiidhyantay naftoodu una malleeyeen (Yaqiinsadeen) inayna jirin meel la magan galo oon Eebe ahayn, markaas Eebe ka toobad aqbalay inay toobadkeenaan, Eebana waa toobad aqbale Naxariista.

119. kuwa xaqa rumeyow ka dhawrsada Eebe Noqdana la jirka kuwa runta badan.

Aayadahani waxay ku soo degeen Duullaankii Tabuuk, wuxuuna ahaa waqtii aad u daran oo kulul, oo socdaal dheer, illeen madiiyo iyo Tabuuk waa kala dheeerihiin marka Lug lagu socdee, wuxuuna Eebe waafajiyey wanaaggga nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyo Muhaajiriintii iyo Ansaartii raacdya Saacadii dhibka markay u dhaawaatay in Quluub dad badan iilato oo leexato Eebase ka toobad aqbalay illeen waa u turaha naxaristee.

Saddexdii la dib mariyeyna Eebaa ka toobad aqbalay oo kala ahaa: Kacab Binu Maalik, Maraaro Binu Rabiic iyo Hilaal Binu Umayat, waxayna ahayeen Niman siicane markaas umbay naftoodu sirtay wayse run sheegene Eebana waa ka toobad aqbalay, markay naftoodii la cidhiidhyantay, dhulkuna ku yaraaday isna neecen, waxaan lala hadlin kontaan maalmood wax ku dhaw, arrintaasuna waxay caddayn in jahaadka loo darbado loona baxo markuu waajibo, in runta la sheego laguna socdo, Eebana lagu xidhnaado, loona toobadkeeno, kuwa runta sheega ee fala lala jiro, Muslimiintana aan la khayaamin, lana guntin furin iyo in la edbiyo ciddii fasha waxyaalahaa kala guntin fura muslimiinta. At-Tawbah (117-119).

120. kuma habboona (uma bannaana) reer Madiino iyo kuwa gaararkeeda ah oo Baadiyaha Carbeeda inay ka gadaal maraan Rasuulka Eebe oy kana Jeclaa-daan naftoodaa Naftiisa, illeen wixii ku dhaca oo oona, ama dhiba ama gaajo ah Jidka Eebe dhexdiisa ama meejey ku joogsadaan oo Cadho galin Gaalada iyo waxay Gaadhsiiyaan Colka (Dhammaan) waxaa loogu Dhigi camal suubbann, Eebana ma halleeyo Ajirka samo falayaasaha.

121. waxay Bixiyaan oo yar ama wayn iyo Togay gooyaanna waa loo qori inuu ka Abaal mariyo Eebe wanaaggga waxay falayeen.

وَعَلَى الْأَنْلَاثِ الَّذِي كُلُّهُوا حَتَّىٰ إِذَا صَاقَتْ عَلَيْهِمْ
الْأَرْضُ بِمَا رَحِبَّ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ
وَظَنُوا أَنَّ لَأْمَانًا مِّنَ اللَّهِ إِلَّا شَرَّابٌ
عَلَيْهِمْ يَلْتَهُو إِنَّ اللَّهَ هُوَ النَّوَابُ أَرْجِعُهُمْ
إِنَّمَا أَنْقَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّمَا كُلُّهُوا
مَمْأُوا أَنْقَلَهُمُ اللَّهُ وَكُلُّهُوا

١١٩

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْقَلَهُمُ اللَّهُ وَكُلُّهُوا
مَمْأُوا أَنْقَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّمَا كُلُّهُوا
مَعَ الصَّدِيقِينَ

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوَلُهُمْ
مِّنَ الْأَغْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْجِعُونَ
إِنْفِسُهُمْ عَنْ نَفْسِهِمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ
ظُلْمًا وَلَا نَصْصًا وَلَا حَمْسَكَةً فِي سَيِّلِ اللَّهِ
وَلَا يَطْغُونَ مَوْطِئًا يَغْبِطُ الْكُفَّارُ
وَلَا يَنْلَوُنَّ مِنْ عَدُوٍّ تِلْأَلًا إِلَّا كُبَّ لَهُمْ
يَهُ عَمَلٌ كُلُّهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَحَدًا
الْمُحْسِنِينَ
١٢٠

وَلَا يُنْقُضُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً
وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًّا إِلَّا كَثَبَ لَهُمْ
لِيَعْزِزَهُمُ اللَّهُ أَحَسَنُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

١٢١

122. mana aha inay Mu'miniinta oo dhan Baxaan, ee may Koox kastaba qaar ka baxdo inay Diinta kasaan, una digaan dadkooda markay u soo noqdaan waxay u dhawdahay inay digtoonaadaane.

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَةً
فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَآفِلٌ لَيَنْفَقُهُوا
فِي الدِّينِ وَلَيُنْذِرُوا أَوْمَهْمَ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ
لَعَلَّهُمْ يَحَدُّرُونَ ﴿١٢٢﴾

Aayadahanna wuxuu Eebe ku caddayn inayna ku haboonayn reer Madiino iyo kuwa dagan gaararkeeda inay ka gadaal maraan Rasulka markuu jahaadku u baxo, kana jeelaadaan Naftooda Naftiisa, wixiise lagala kulmo Jidka Eebe oo ah oon, Dhib, gaajo ama meel kasta oo la maro oo gaalada ka cadhaysa ama wixii dhiba oo gaalada lagala kulmo wuxuu Eebe ugu qori camal siican, Eebana ma halleeyo Ajir iyo wanaag cidda fasho, sidoo kale wixii bixina ama ha yaraato ama ha waynaato iyo Toggay gooyaan waxaa loogu qori Ajirka u wanaagsan, mana aha inaan cicna magaalada ku hadhiin ee Jahaad loo wada baxo ee waa in si nidaama iyo qorsha ah qaarna u baxaan qaarna u maamulaan Dadka iyo Magaalada si ciddi baxday markay soo noqoto ay Dadka wax ugu Faa'iideeyaan, Taasina waxay ku tusin in Diinta Islaamku tahay Diin Nidaam. At-Tawbah (120-122).

123. Kuwa Xaqa rumeeeyow la dagaallama kuwa idinla Xidhiidha ee gaalada ah, hana idinka heleen adayg, ogaadana in Eebe la Jiro kuwa Dhawrsada.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ أَمْنَأْقَلُوا الَّذِينَ يُلُونَكُمْ
مِنَ الْكُفَّارِ وَلَيَحْدُو فِيكُمْ غَلَظَةٌ
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾

124. marka la soo Dejiyo Suurad waxaa ka mida kuwo (Munaafiqiina) dhihi kiinay u kordhisay Iimaan, kuwa xaqa rumeeyeysé waxay u kordhisay Iimaan iyagoo Bishaaraysan.

وَإِذَا مَا أَنْزَلْتَ سُورَةً فِيهِمْ مَنْ يَقُولُ أَيُّكُمْ
زَادَهُمْ هَذِهِ إِيمَانًا فَلَمَنَّا الَّذِينَ كَمْنَأُوا

فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَهُوَ سَبَبُ شُرُونَ ﴿١٢٤﴾

وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمْ
رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَا تُوَفِّهُمْ
كَفُورٌ ﴿١٢٥﴾

125. kuwa quluubta ka bukase waxay u kordhisaa xumaan xumaantoodii (Kale) wayna dhintaan iyagoo gaalo ah.

أَوْلَادُهُنَّ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ
مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ
يَدْكُرُونَ ﴿١٢٦﴾

126. miyeyna arkayn in la Imtixaamo sanad kasta hal jeer ama labo jeer mar-kaas ayan toobadkeenin xusuus-naynna,

وَإِذَا مَا أَنْزَلْتَ سُورَةً نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ
هَلْ يَرَنُكُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ أَنْصَرُهُمْ
صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ يَا أَيُّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾

127. marka la soo Dejiyo Suurad way dayaan Munafiqiinta qaarkood qaar waxayna isdhahaan ruuxna maydin ar-kaa markaasay gadoomaan, Eebe ha illo Quluubtooda illeen waa kuwo aan wax kasayn.

128. waxaa idiin yimid Rasuul idinka mida oyna ku darantahay wixa idin dhiba, idiin kuna dadaali, una turid iyo naxariis badan Mu'miniinta.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ
عَزَّزْنَا عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

129. haddayse jeedsadaan Dadku waxaad dhabdaa Kaalmeeyahaygu waa Ilaahay'Eebe mooyee Ilaah kalana ma jiro isagaana talo saartay waana Eeba-ha Carshiga wayn.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسِبُوا إِلَهٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ
تَوَكَّلْتُ وَهُوَ بِالْعَرْشِ الْمَظِيلِ

Aayadda hore waxay fari in lala jahaado Gaalada la Dariska ah Muslimiinta illeen Dhib iyo xumaan lagama waayee, oy kuna ogaadaan Muslimiinta Adayg iyo xoog, illeen Eebaa la jiree, tan kale waxay ka warrami Munaaifiqintii marka quraanku soo dego is warsan jiray ruuxuu wax rumayna u kordhiyey, Mu'miniintase waxaa u kordha limaan koodoodii hore ka sokow, munaaifiqintuse Cudur iyo Xumaan yey korosadaan, iyagoo gaalo ah yeeyna dhintaan, kumanan waana qaataan Imtixaamka had iyo jeer, wayna cararaan oo dusaa marka quraan la soo dejijo illeen Qalbigoodaa Eebe Ilay waxna ma kasayaane, wuxuuna Eebe u soo diray Muslimiinta Rasuul ka mida oo wanaagooda Jecel xumaantoodana neceb, una dadaala Mu'miniinta, una naxariis basan, ciddiise xaqqa ka jeedsata waxba kama saarra, illeen Eebaa kaafiyee, isaga mooyee Ilaah kalana majiree, lana talo saaran, lehna Awood iyo Carshiga wayn, saasayna ku dhammaatay Suuraddii iyadoo caddaysay wax badan oo jahaad, wax bixin, Ballanka, Munaafiqiin, iyo inuu Rasuulku yahay Naxariis loo soo diray Caalamka Khayrana la jecel. At-Tawbah (123-129).

Suurat Yuunus

سُورَةُ يُونُسَ

Magaca Eebe yaan ku Billaabayaan ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Kalimada hore waxay ku tusin Mucjisada Quraanka, Taasin waa Aayaadka Kitaabka falkasan.

2. Dadka ma waxaa la yaab ku Noqotay inaan u waxyoon Nin ka mida u Dig Dadka, uguna Bishaaree kuwa Ruameeyey inay ku leeyihii Camal siican Eebahood agtiisa, waxay Dheheen Gaaladiina kani waa Sixirrow Cad.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّبِّ الَّذِي لَمْ يَجِدْ لِكَيْمَنَ

أَكَانَ لِلَّئَاسِ عَجَّابًا أَنْ وَجَدْنَا إِلَى رَجْلِنَا
أَنَّ أَنْذِرَ النَّاسَ وَيَسِّرَ الدَّرِيْكَ، أَمْوَالًا نَاهِمَ قَدَّمَ
صَدِيقًا عَنْدَهُمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا
لَسْحَرٌ مِّنْ

3. Eebihiin waa kan ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Lix Maalmood markaas ku istiwooday Carshiga Isagaana maamula Amarka wax Shafeecina Idinkiisa la'aantiisa ma jiro, Kaasi waa Eebihiinna idin Barbaariya ee Caabuda, Miyeydaan wax Xusuusayanay.

إِنَّ رَبَّكُمْ أَلَّا إِنَّهُ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سَيَّةٍ
أَيَّامٍ ثُمَّ أَسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَدِيرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَفِيعٍ
إِلَّا مِنْ بَعْدِ ذَذِيْهِ ذَلِكُمْ أَلَّا رَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

Quraanka waxaa ku dhan Xigmo iyo Sharaf, Gaaladuna waxay la Yaabeen in Ruux ka mida lagu soo Dejiyo Waxyi inuu u Digo Dadka una Bishaareeyo Kuwa xaqaa Rumeeyey ee Wanaag ku leh Eebe Agtiisa, Gaaladuna waxay ku Sheegeen in Nabigu Saaxir yahay, Eebara Xaqaa ahna waa kan Abuuray Cirka iyo Dhulka isagoo Awood, Sharaf iyo Qudraba Mudan, Isagaax wax Maamula, wax Shafeecii kara Idinkiisa La'aantiisna ma jiro, isagaana Mudan in la Caabudo. Ibnu Cabbaas wuxuu Yidhi: Markuu Eebe Bixiyey Nabiga Muxamada (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Yey Beeniyeen Carabtu Iyagoo sheegi in Eebe ka waynyahay inuu soo Diro Nabi Dada, Markaasa Eebe soo Dejiiyey Aayadda. Taasina waa Doqonnimadii iyo Madax Adaygoodii, Maxaayeelay Dad waa in un Dad loo soo diro si uu u Toosiyo. Yuunus (1-3).

4. Xaggiisa laydiin Celin Dhammaan Yabooha Eebena waa Xaq, Eebaa Bil-laaba Abuurka Haddana soo Celin inuu ku Aabaal mariyo kuwa Rumeeyey (Xaq) oo falay Camal Fiican, si Cad-daalada, kuwa Gaaloobayna waxaa u Sugnaaday Cabbid kulul iyo Cadaab Daran Gaalnimadooda Darteed.

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ حَيْثَا وَعَنْدَ اللَّهِ حَقُّكُمْ إِنَّهُ يَبْدُوا
الْخَلْقَ ثُمَّ يُبَدِّدُهُ لِمَنْ يَرِيَ الَّذِينَ أَمْنَوْا عَمَلًا
الصَّالِحَاتِ يَلْقَسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُنَّ
شَرَابٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ مَا كَانُوا
يَكْفُرُونَ

هُوَ الَّذِي جَعَلَ السَّمَسَ ضِيَاءً وَالظَّمَرَ ظُرُورًا
وَقَدْرَهُ مَنَازِلَ لِنَعْلَمُ مَا عَدَ الظَّيْنَ
وَالْحَسَابَ مَا حَقَّ أَلَّا دَلَكٌ إِلَّا بِالْحَقِّ يُهَصِّلُ
الْأَيْنَتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

إِنَّ فِي أَخْلَافِ الْأَيَلِ وَالنَّهَارِ وَمَا حَلَقَ
اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَكُنْ لِقَوْمٍ
يَسْتَهْوِنُ

5. Eebe waa kan ka yeelay Qorraxda Ifid Dayaxana Nuur una Qaddaray Meelo ay Socdaan, inaad Ogaataan Tirada Sanooyinka iyo Xisaabta wuxuu u Abuuray Eebe Arrintaas Xaq Wuxuu-naa u Caddayn Aayaadka Ciddii wax Og.

6. Isbadalka Habeenka iyo Maalinta iyo Abuurka Eebe ee Samooyinka iyo Dhulka aayadbaa ugu sugaran Ciddii Dhawrsan.

Xagga Eebaa loo Noqon Dhammaan Yabooha Eebana waa Dhab oo ah in si Caddalada loogu Abaal mariyo kuwa Wanaaggaa Falay, janno kuwa Gaaloobayna Cadaab daran. Eebana waa kan Dadka ugu Nicmeeey Qorraxda Ifi iyo Dayaxa Nuuri si waqtiga iyo Xisaabta loogu garto, Habeenka iyo Dharaarta Isbaddelkeedana iyo Abuurka Cirka iyo Dhulka waxaa ku Sugan Calaamooyin Muujin Xaqnimada Eebe iyo Awooddiisa, Ciddii Caqli leh oo Eebe Nuur u Geliye Qalbiga wuxuu yaqiinsan waynida Awoodda Eebaa Abuuray Cirka, Dhulka, Qorraxda, Dayaxa iyo Khalqiga kalaba Mudanna in La Caabudo. Yuunus (4-6).

7. Kuwaan Rajaynayn la Kulankanaga kuna Raalli Noqday Nolosha Dhaw kuna Xasilay iyo kuwa Halmaansan Aayaadkannaga.

8. Kuwaas Hooygoodu waa Naar waxay Kasbanayeen Darteed.

9. Kuwa Rumeeyey Xaqa oo falay Camal wanaagsan wuxuu ku Hanuunin Eebahood Iimaankooda waxaana socon Dhexdooda* Wabiyadii Jannooyinka Naciimo Dhexdeeda iyagoo ku Sugan.

10. Yeedhidooduna dhexdeeda waa Eebow waad Nasahantahay, Bariidadooduna waa (Nabadgallyo) Salaan, Ducadooduna waxaa ugu Dambayn Mahad Ilahaabaa leh Eebaha Caalamka ah.

11. Hadduu Eebe u Dedejiyo Dadka Xumaanta siday khayrka u Dedejistaan waxaa loo Dhamayn lahaa Ajashooda, Waanuse ku Dayn Kuwaan Rajaynayn la kulank nanaga Fasaadkooda iyagoo ku Wareersan.

Wuxuu Eebe kaga Warramay Aayadahan Xaalka kuwaan Eebe la Kulankiisa Rajaynayn, oo Adduunyada ka raalli Noqday, Kuna Xasilay, Halmaamayna Aayaadka Eebe ee Naari u Sugnaatay, iyo Kuwa Rumeeyey Xaqa Wanaaggana falay oo Iimaankoodu hanuunin Jannada Nicmadeedana ku Waari, hadalkooduna yahay Xuska Eebe iyo Salaan iyo Mahad Eebe, waana Labo Kooxood oo kala Fog, oo midna Khasaaray Midna Liibaanay.

Tan kah hadduu Eebe ugu Dedejiyo Dadka Xumaanta sida Khayr waa la Dhammayn lahaa, wuxuuse u dayn Daalimiinta Xumaanta iyagoo ku Indha la'mana ku Habboona Ruux Caqli leh inuu Dedejisto Shar iyo Xumaan, waxaana Xadiith ah: Naftiinna, Caruurtiinna iyo Xoolihiinna ha habaarina ood waafaqdaan Saacad Ijaabo oo laydinka Aqbalo. Yuunus (7-11).

* hoostooda ama hortooda (dib u eegaha) .

12. Markuu Taabto Dadka dhib wuu Na baryayaa isagoo Jiifa, ama Fadhiya ama Taagan, markaan ka faydno Dhibkana wuu iska Socdaa sidii isagoon Na baryinba Dhibkii Taabtay, Saasaa loogu Qorxiyey Xadgudbayasha waxay Falayeen.

13. Waxaan Halaagnay Quruumo idinka horreeyey markay Dulmi faleen,

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَأَطْمَأْنُوا هُنَّا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ مَا يَنْبَغِي غَافِلُونَ ٧

أُولَئِكَ مَأْوَاهُمُ الْنَّارُ إِمَامًا كَانُوا

يَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ إِمَانُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
بِهِمْ هُنَّمَا يَسْتَهِمُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ
الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ٩

دَعَوْنَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحْمِلُهُمْ فِيهَا سَلَمٌ
وَمَا خَرُدَ عَوْنَاهُمْ أَنَّكَ حَمْدُكَ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ١٠

وَلَوْ يَعْجِلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ السَّرَّ أَسْتَعْجِلَهُمْ
بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرَ الَّذِينَ
لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُفْلَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ١١

وَلَذَا مَسَّ الْمُؤْمِنَ الصَّرْدَعَ دَعَانَا الْجَنَّةُ إِذَا قَاعِدًا
أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشْفَنَا عَنْهُ ضَرَرٌ مَرَّ كَانَ لَهُ
يَدْعُنَا إِلَى ضَرِّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيْنَ لِلْمُسْرِفِينَ
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ١٢

وَلَقَدْ أَهْلَكَنَا الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوكُمْ

waxayna ula Timid Rasuuladoodii Xujooyin, mana ayan Rumeynayn, Saasaana ku abaal marinaa Qoomka Dambiilayaasha ah.

14. Markaasaan idinka yeelay kuwo u hadha Dhulka Gadaashood inaan Eegno sidaad Fashaan.

Waxaa Dadka dabeejadiisa ka mida in markuu Bukodo ama Dhibtaabto uu Eebe baryaa isagoo Jiifa ama Fadhiya ama Taagan, markuuse ka faydo Dhibka uu iska Dhaqaao sidii isagoon Dhibtaaban ama aan Eebe horay u Baryin, Saasna Waxaa loo Qurxiyey Xad gudbayaasha, wuxuuna Eebe halaagay ummado ka horeeyey Gaaladaas markay Dulmi faleen iyagooy Rasuuladoodii ula yimaadeen Xujoooyin oyaa Beeniyeen, Saasuuna Eebe ku Abaal mariyaa Dambiilayaasha, idinkana laydiinku reebay Dhulka Gadaashood Imtixaan iyo in Eebe Eego isagoo wuxa la falo.

Waxaana Xadiith ah: Addunyadu waa Macaantahay waana Cagaarantahay, Eebaana idinku Reebay inuu Eego waxaad Fashaan, ee iska Jira Addunyada iyo Haweenka. Yuunus (12-14).

15. Marka lagu Akhriyo Korkooda Aayaadkanaga oo Cad Cad waxay Dhahaan kuwaan Rajaynayn la kulankanaga noo keen Quraan aan kan ahayn ama badal, waxaad dhahdaa igamma suurowdo inaan ka baddalo agtayda, waxaan uun Raaci waxa lay waxyoodo, waxaan ka cabsan Haddaan Eebe Caasiyo Cadaab Maalin wayn.

16. Waxaad Dhahdaa Hadduu doono Eebe idinkuma Akhriyeen idinmana Ogaysiyeen isaga, waxaan ku Nagaa-day Dhexdiinna ka hor Cimri ee Meyeydaan wax kasayn.

17. Yaa ka Dulmi Badan Cid ku Been Abuuratay Eebe ama Beeniyey Aayaadkiisa, Illeen ma Liibaano Dambiilayaal.

وَجَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَفَرُوا لِمَوْمِنًا

كَذَلِكَ تَجْزِي الْقَوْمَ الظَّمِيرَةِ

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ حَلَّيْفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ

لِنُنَظِّرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ

وَإِذَا تُنْهَلَ عَلَيْهِمْ أَبَانَتِ الْيَنِيْنَ قَالَ الَّذِينَ
لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا أَتَتِ بِشْرَهُ أَنْ عَيْرَهُنَا
أَوْبَدَهُمْ قُلْ مَا يَكُونُ لِيَ أَنْ أُبَدِّلَهُمْ مِنْ تَلْقَائِي
نَفْسِي إِنْ أَتَيْتُ إِلَيْهِمْ أَلَمْ يُوحَى إِلَيْهِمْ أَنَّهُمْ
إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ

قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلوَّنُهُ عَلَيْكُمْ
وَلَا أَدْرِكُمْ بِهِ فَقَدْ لَيْسَ فِيهِمْ عُمْرًا
مِنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

فَمَنْ أَظْلَمُ مَنْ أَفْرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
أَوْ كَذَّبَ بِعِيْنَتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ

Gaaladii Qureesheed ee Makaad waxay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) marba wax warsadaan oo Xaqa ka Jeedsadaanba waxay warsadeen inuu keeno Quraan kale oo kan ahayn, ama Quraanka wax ka baddalo, markaasuu Eebe ku Celiyey oo faray Nabigu inuu ku Dhaho: Iima suurowdo inaan baddalo, iskaba dhaafaa inaan Quraan kale keeneey, waxaanse Raaci waxa lay waxyooday, Illeen waxaan ka Cabsan Cadaab Maalin Daran haddan Caasiyo Eebahaye, waxaana jirtay inaan Muddo idinkuma Noolaa oonan wax idii sheegin, ee Quraankan Eeboa soo Dejiyey, hadduu doona waxba idinkuma Akhriyeen idinmana Bareen ee Miyeeydaan wax kas ahayn. Cid ka Dulmi Badanna ma jirto Cid ku Been Abuuratay Eebe, ama Beeniyey Aayaadkiisa, mana Liibaano Dambiiyle, waxayna ku Tusin Runnimada Quraanka, inuusan Nabigu iskala imaan karin waxna ka baddali karin, waxna ku dari karin, waxaad arki kartaa Warkii Hirigle, Cabdullahi Binu Salaamo, Dimaam Binu thaclabo, Camar Binu Caas iyo Dad badan oo kale oo dhammaan Sheegi Runnimada Quraanka iyo nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Yuunus 15-17).

18. Waxay Caabudayaan Eebe ka sokow waxaan Dhibayn Anfaseyna waxayna Odhan kuwanu waa Shafeecayaalkanaga Eebe Agtiisa, waxaad Dhahdaa ma waxaad uga warramaysaan Eebe wuxuusan ku Ogayn Samooyinka iyo Dhulka, wuxuu ka Nasahanyahay oo ka Sarreeyaa waxay la Wadaajiyeen Eebe.

19. Dadku wuxuu ahaa Ummad Kaliya Markaasay Iskhilaafeen, haddayan Jirin Kalimad Eebahaa u horraysay waa la kala Xukmin lahaa Dhexdooda waxay isku diidanyihiin.

20. Waxay Odhan Gaaladu maa lagaga soo Dejiyo Xagga Eebahaa Aayad, waxaad dhahdaa wawa Maqan Eebe umbaa iska leh, ee Suga Anuguna waan idinla Sugiye.

Eebe wuxuu ku Diidi Gaaladii la Caabuday Eebe wax kale iyagoo u malayn inay wax tari ama u Shafeeci, markaasuu Eebe u Sheegay in waxaan Eebe ahayn wax Anfacayn, wax Eebe looga Warramina uusan jirin, Eebana wax walba oo Xumaanaa waa ka Nasahanyahay, Dadkuna waxay ku Sugnaayeen Jid kaliya oo Xaqa ah, Markaasay Iskhilaafeen oo Qaarba wax Eebe ka soo hadhay Caabudeen, Eebase waa Dulbadane oo Dadka Ciqaabta uma soo Dedejiyo iyagoo loo Caddayn Xaqa, waxayna Codsideen in Nabiga (Naxariis) iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeeleec) lagu soo Dejiyo Aayado Muuqda, Sidii Ushee Nabi Muuse iyo Hashii Nabi Saalax iyo wax la mida, Awooddase Eebaa iska leh, Isagaana soo Dejiya wuxuu Doono ee suga nabiguna waa idinla Sugiye, si aad u aragtaan Xukunka Eebe iyo Awooddiisa. Dhabituna waa in Gaalo Dhunsantahay, Halaag iyo Ciqaabna u Dambayso, Xaquna Cad yahay, Ciddii rabtana u Muuqdo, Mudanyahay in la Raaco, lana Rumeeyo, oo lagu Dhaqmo. Yuunus (18-20).

21. Markaan Dhadhansiinno Dadka Naxariis Dhibaato ka dib Taabatay waxaa soo Baxa iyagoo dhagri Aayaad-kanaga, waxaa Deg-Deg badan Ciqaabta Eebe Malaa'igtanaduna way Qori waxaad Dhagraysaan.

22. Eebe waa Kan Idinku Wada Barriga iyo Baddaba markay ahaadaan Doonta oo ay ku socdaan Dabayl Fii-can oo ay Markaas ku Farxaan oy u Timaaddo Dabayl Daran ugana yimaaddo hirku Dhan kasta oy una Maleeyaan in la koobay (la Halaagay) waxay Baryaan Eebe iyagoo u kaliyeeli

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضْرُهُمْ
وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شَفَعُوتُنَا
عِنْ اللَّهِ قُلْ أَتَنْتَوْكَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ
فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَعَلَى
عِمَّا يُشَرِّكُونَ ١٨

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ فَاتَّخَذُكُلُّهُمْ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَعِظَى
بِنِيهِمْ فِيمَا فَرَغُوا يَحْتَلُّوْكَ ١٩
وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ إِكَاهٌ مِنْ رَبِّهِ
فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَإِنْ تَسْتَطِعُ رُوَافِدَ مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنْتَظَرِينَ ٢٠

وَإِذَا أَذْقَنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءٍ مَسْتَهِمْ إِذَا
لَهُمْ مَكْرُونٌ فَإِذَا نَتَّاقُهُمْ أَسْرَعُ مَكْرُونٌ إِنَّ رَسُولَنَا
يَكْتُبُونَ مَا تَكْرُونَ ٢١

هُوَ الَّذِي يُسَيِّدُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّىٰ إِذَا كُنْتُمْ فِي
الْفَلْكِ وَجَرَيْتُمْ بِهِمْ بِرِيحٍ طَيْبَةٍ وَفَرَحُوا بِهَا جَاءَهُمْ
رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمْ الْمُوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ
وَظَلُّوْنَاهُمْ أَحْيَطَ بِهِمْ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ

Diinta Iyagoo (Dhihi) Haddaad naga koriso tan waannu kugu Mahdin.

23. Markuu koriyeyna Markaas ku xad gudbaan Dhulka Xaq Darro Dadoow waxaad uun ku Xad Gudbaysaan Naftiinna, waa uun Nolosha Dhaw Markaas Xagganagaa laydiin soo Celin waxaana idinka warramaynaa waxaad Camal Falayseen.

Aayadahan wuxuu Eebe kaga warrami Dabeeccadda Dadka oo ah in marka Dhibaato Taabatana uu Eebe baryo isuna Dulleyo, marka Khayr iyo Wanaag uu helana uu isla waynaado oo Kibro, Dhagar iyo Khayaamana la darbado, Eebaase Abaal mariya oo ka Jaasiya, Bad iyo Barribana Eebaa iska leh Mudanna Cibaado, waxaase Dhab ah in Xumaantu ku Noqon Ciddii Fashay Eebana Abaal marin Markuu u Noqdo.

Saas darteed waa in had iyo Jeer Eebe si Dhab ah loo Caabudo, Dhibaato iyo Barwaaqo, Cudur iyo Caafimaad iyo Gaajo iyo Dharagba iwm ... Yuunus (21-23).

24. Nolosha Adduunyo waa uun Biyo oo kale oon ka soo Dejinay Samada oo ku Dheehnay waxa ka soo baxa Dhulka oo ah wuxuu Dadku Cuno iyo Xooluhu markuu dhulku Qurux ka Buuxsamo oy isqurxiso oo Dadkeedu u Maleeyo inay Karaan (Goosashadeeda) yaa waxaax u Yimaadda Amarkannagi Ha-been ama Dharaar waxaana ka yeelaa wax la Shafay sidii iyadoon Shalay Jirin, Saasaanaa ugu Caddaynay Aayaadka Qoomkii Fikiri.

25. Eebe wuxuu ugu yeedhi (Dadka) Guriga Nabadgalyada (Jannada) wuxuuna ku Hanuuniyya Cidduu Doono Jid Toosan (Xaqa).

26. Kuwa Wanaaggaa Falayna waxaa u Sugnaaday Wanaag (Janno) (Aakhiro) iyo Siyaado (Aragga Eebe) mana haleelo Wajigooda Boodh iyo Dulli

الَّذِينَ لَئِنْ أَعْجَبَنَا مِنْ هَذِهِ

لِنَكُونَ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٢١﴾

فَلَمَّا أَجْبَهُمْ إِذَا هُمْ يَعْوَنُونَ فِي الْأَرْضِ يَغْيِرُ الْحَقَّ

يَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّمَا يَغْيِرُكُمْ عَلَى أَنفُسِكُمْ

مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مُرْجِعُكُمْ

فَتَنِيَنَّكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

إِنَّمَا مُشَارِكُ الْحَيَاةِ الْدُّنْيَا كُلُّهُ أَنْزَلَنَا مِنَ السَّمَاءِ

فَأَخْنَاطَنَّهُ بِهِ نَبَاثُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْتِي كُلُّ النَّاسُ

وَالْأَنْعَمُ حَتَّى إِذَا أَخْدَتِ الْأَرْضُ رُحْمَهَا وَأَرْبَدَتْ

وَظَرَبَ أَهْلُهَا أَهْلَمُهُمْ قَدِرُونَ عَلَيْهَا أَنَّهَا

أَمْرٌ فَإِنَّا لَأَوْنَاهَا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَانَ لَمْ

تَفْنِي بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفْسِلُ

الْأَيَّتِ لِعَوْمَ يَنْكِرُونَ ﴿٢٣﴾

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَهُدًى مَنْ يَشَاءُ

إِلَى صَرَطٍ مُّسْقَمٍ ﴿٢٤﴾

﴿الَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحَسَنَى وَرَبِّيَادَةٌ وَلَا يَرْهُقُ

وُجُوهُهُمْ فَقَرَّ وَلَدَلَهُ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ

midna kuwaasuna waa Asaxaabta (Ehelka) Jannada wayna ku waari Dhexdeeda.

Aayadda hore wuxuu Eebe ku Matalay Nolosha Adduunyo Roob soo Da'ay oo Dhulka Cunno ka soo Saaray mid Dad Cuno iyo mid Xoolo Cunaanba, Markii Dhulkii Quruxsanaaday oo ubixii Baxay oo Doogii isqabsaday oo Dadku u Maleeyeen inuu Goosan Beerahoodii uu amarkii Eebe u yimid oo Eber ka yeelay sidi iyadoon Shalay wax ku oollin, Nolosha Addunyana waa uun saas oo waxay isukaa qurxisaba markay ku dhaafto ama aad Dhaafatid Wanaageed iyo Quruxdeed wax ma taraan, waxaase wax tara Camal Fiican iyo Jidka Nabdgalyo waana midka Eebe u Yeedhi kuna Toosiyo Cidduu Doono, Ciddii Wanaagga Fashana waxay heli Wanaag, Janno, Araggaa Wajiga Eebaha Deeqda leh iyo Khayr, Dulmi iyo Xumaanna ma arkaan, Jannadana way ku waari.

Waxaa Sugnaaday in marka Jannada la galo in loo dhawaaqi Ehelu Jannada in Eebe u oofiyoo Ballankoodii waxayna Arkaan Ilaahood waana waxa Ilu ugu Farax badantahay uguna Jeceshahay. Yuunus (24-26).

27. kuwa kasbaday xumaan Abaal-kood waa Xumaan la mida, waxaana haleeli dulli wax Eebe ka ilaalinna ma jiro, waxaadna moodaa in lagu daboolay wajigooda goosin habeen oo mugdi ah, kuwaasu waa Asaxaabta (Ehelka) Naarta wayna ku waari dhexdeeda.

28. ka warran maalintaan kulminaynno Dhammaan markaas aan ku dhahaynno kuwii la wadaajiyey (Gaalooabay) Meejiinna ahaada idinka iyo kuwaad la wadaajiseen markaasaan kala gaynay dhexdooda, waxayna dheheen kuway la wadaajiyeen (Eebe) an-naga nama aydaan Caabudayn.

29. waxaa markhaati dhexdeenna ugu filan Eebe inaan Cibaadadiinna Moogayn.

30. halkaasaa lagu imtixaami naf kasta waxay hor marsatay, waxaana loo celiyaa Ilaaha Sayidkooda xaqaa ah waxaana ka dhumay waxay been abuuranayeen.

Waxaa la soo kulmin Maalinta Qiyaame Dadkoo dhan, markaasaa Eebe faraa gaalada inay halkooda joogaan iyaga iyo waxay caabudayeen, waana lakala kaxeyyaa, kuwii la Caabudayeyna way dafiraan inay caabudi jireen, oy waliba Eebe marag gashan inayan ogayn cibaadadooda, halkaasaana lagu Imtixaami Naf kasta waxay hor marsatay, waxaana loo celin Dadka Eebahooda xaqaa ah, waxaana gaalada ka dhumi waxay abuuranayeen.

Waxayna Muujin arrintaasuu sida ciddii waxaan Eebe ahayn caabudda ama raacdha ay isu dafiri Maalinta Qiyaame, wax ay isu tarina ma jiro.

Saas darteed waa in Eebe sharcigisa la raaco loona hogaansamo. Yuunus (27-30).

فِيهَا خَلِيلُهُوνَ

وَالَّذِينَ كَسَبُوا إِلَيْهِمْ جَرَاءَ سَيِّئَاتِهِمْ بِمُثَلَّاهَا
وَرَتَّهُمْ ذَلِكَ مَا كُنْتُمْ مِنَ الْأَوَّلِينَ مِنْ عَاصِمِ كَانَةً
أَغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قَطَعًا مِنْ أَيْلَلِ مُظْلَمَةً
أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَلِيلُهُوْنَ

وَيَوْمَ نَخْسُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ آشَرُوكُوا
مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشَرِكَاؤُكُمْ فَرِيزَنَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ
شَرِكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِنَّا نَعْبُدُونَ

فَكَنَّا بِاللّٰهِ شَهِيدًا بِمَا نَبَّأْنَا وَيَنْكُنُ إِنْ كَانَ عَبَادَتُكُمْ
لَنَذْفَلِينَ

هُنَالِكَ تَبَلُّوْنَا كُلُّ نَفْسٍ مَا أَسْلَفَتْ وَرَدَوْا إِلَى اللّٰهِ
مَوْلَانَهُمُ الْحَقُّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

31. waxaad dhahdaa yaa idinka Arsaqa Samada iyo dhulka, yaana hanta maqalka, Aragyada, yaana ka soo bixiya wax Nool wax dhintay, kana soo bixiya wax Dhintay wax Nool, yaana Maamula Amarka waxay ku odhan Eebe, waxaad dhahdaa miyeydaan Dhawrsanayn.

32. kaasi waa Ilaaхиin Eebihiinna xaqa ah, maxaase xaqa ka dambeeya (Ka duway) oon baadi ahayn, ee xaggee laydiin Leexin.

33. Saasay ugu Waajibtay Kalimadii Eebahaa kuwa faasiqoobay oo ah inayan rumeeynin (Xaqa).

34. waxaad dhahdaa ma ka midyihii Shurakadiinna cid billowda Abuurka Soona celiya, waxaad dhahdaa Eebaa Bilaaba khalqiga soona celiya ee xaggee loo illi.

35. waxaad dhahdaa ma ka midyahay shurakadiinna cid ku hanuunin xaqa, waxaad dhahdaa Eebaa ku hanuunin Xaqa, mase mid ku hanuunin Xaqa yaa mudan in la raaco mise midaan hanuuninayn in la hanuuniyo mooyee, maxaad leediihin sideed xukumaysaan.

36. mana raaco badankoodu waxaan malo ahayn, malana waxba kama taro xaqa, Eebana waa ogyahay waxay falayaan.

Aayaddu waxay ka warrami sida Eebe ugu samo falay Dadka una Arsucay maqla iyo aragna u siiyey, iyo Awoodda Eebe iyo inuu isagu wax maamulo, waana Eebaha Xaqa ah ee sugan, wax kale oo awood lehna ma jiro, illeen Eebaa khalqiga Bilaabay soona celine, isagaana hanuuniya Dadka, mudanna in la raaco oo la caabudo, gaaladuse waxaan malo ahayn kuma socdaan, malo iyo shakina waxba xaqa kama taraan Eebana waa ogyahay waxay fali xaq diidayashu.

Taasina waxay muujin in Eebe uun yahay kan Awoodda leh, mudanna in la caabudo, sharcigiisana la raaco, illeen isagaax wax hanuuniye. Yuunus (31-36).

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ يَمْلِكُ
السَّمَعَ وَالْأَبْصَرَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيْتِ
وَمَنْ يُخْرِجُ الْمَيْتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يَدْرِي الْأَمْرَ
فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقْلٌ أَفَلَا يَنْقُولُونَ (٣١)

فَذَلِكُمُ اللَّهُرِيْكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ
إِلَّا الضَّلَالُ فَإِنَّ ضَرُورَتِ (٣٢)

كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا
أَنْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (٣٣)

قُلْ هَلْ مِنْ شَرِّ كَيْكُمْ مَنْ يَدْعُوا الْحَلَاقَ ثُمَّ يَعْدُهُ قُلْ
اللَّهُ يَكْبِدُ الْحَلَاقَ ثُمَّ يَعْدُهُ مَنْ تَوْفَكُونَ (٣٤)

قُلْ هَلْ مِنْ شَرِّ كَيْكُمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ فَلِلَّهِ الْهُدَى
الْحَقُّ أَفْنَى نَهْدَى إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يَتَبَعَ أَمَّنْ لَا
يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَى فَاللَّهُ كَفِيفٌ بَعْثَكُومُونَ (٣٥)

وَمَا يَسِعُ أَنْرَهُنَّ إِلَّا طَنَّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغَيِّرُ مِنَ الْمُقْرَبِ
شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ (٣٦)

37. ma aha Quraankanu mid laga been abuuray Eebe ka sokow, waase u rumeyaha wixii ka horreeyey iyo cad-daynta Kitaabka (Xukunka) shakina kuma jiro wuxuuna ka ahaaday Eebaha Caalamka.

38. mise waxay odhan wuu Been abuuray, waxaad dhahdaa la imaadda suurad la mida una yeedha ciddaad kartaan oo Eebe ka soo hadhay had-daad run sheegaysaan.

39. waxayse beeniyeen waxayna cilmi-giisa koobin (Quraanka) uusanna wali u imaanin aayahiisu saasayna u bee-niyeen kuwii ka horreeyey ee bal day siday noqotay Cidhibti Daalimiinta.

40. waxaa ka mida Dadka mid rumeyn Quraanka iyo midaan rumayan-nay Eebana waa ogyahay Mufsiidiinta.

Quraankuna waa xaq sugar oo Eebe soo Dejiyey, una rumeyn Xaqii ka horreeyey, waana xaq caddeeye, Shakina kuma jiro, Nabiguna iskalama imaanin, iyaba ha keeneen suurad la mida intay u kaalmaystaan cidday doonaan hadday run sheegi, waxayna beeniyeen waxayna cilmi-giisa gaadhin isagoon wali fasirkii-sii u imaanin, waxayse la mid yihiin kuwii ka horreeyey ee beeniyeen Xaqii ee Daalimiinta ahaa lana halaagay, cidna way rumeyn quraanka, midina way beenin, Eebaase og Mufsiidiinta. Yuunus (37-40).

41. hadday ku Beeniyaan waxaad dhahdaa Anugu waxaan leeyayah Camalkayga idinkuna camalkiinna idinku bari baad ka tiihiin waxaan fali anna bari baan ka ahay waxaad falaya-san.

42. waxaa ka mida gaalada kuwo ku dhagaysan ma adaa wax maqashiin kara mid dhaga la' oon wax kasayn.

43. waxaana ka mida mid ku soo dhawri ma adaa toosin kara mid indha la' oon wax arkayn.

44. Eebe kama dulmiyo Dadka waxba, hasayeeshee Dadkaa Naftiisa Dulmiya.

وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْءَانُ أُنْ يَفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ
صَدِيقُ الدَّلِيلِ بَيْنَ يَدِيهِ وَتَقْصِيرُ الْكِتَابِ لِأَرْبَعَةِ
فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٣٧

أَمْ يَقُولُونَ أَنْ قَرَئَهُ قُلْ فَأَتُؤْسِرُوهُ مَثْلِهِ وَأَدْعُوا
مِنْ أَسْتَطْعَتُهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّ كُلَّمَا كُنْتُمْ صَدِيقِينَ ٣٨
بَلْ كَذَّبُوكُمْ أَمْ تُحِيطُ أَعْلَمُهُ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ تَأْوِيلُهُ
كَذَّالِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَنْقِيَّةُ الظَّالِمِينَ ٣٩
وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ
وَرَدُّكَ أَغْنَمُ بِالْمُقْسِدِينَ ٤٠

وَإِنْ كَذَّبُوكُمْ فَقُلْ لِي أَعْمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ
أَسْمُمْ بِرَبِّيْعُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَّابِرِيْ مِمَّا تَعَمَّلُونَ ٤١

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْمَعُونَ إِلَيْكَ أَفَاتَ شُمُّعُ الْحُمَّ
وَلَوْ كَانُوا لَا يَقْعُلُونَ ٤٢
وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَاتَ تَهْدِي الْعُنَيْ
وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصِرُونَ ٤٣
إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ
أَنْفَسَهُمْ يَظْلِمُونَ ٤٤

وَوَمَ يَحْشُرُهُمْ كَانُوا لَرْبَسُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنَ الْهَارِ
يَعْلَمُونَ بِهِمْ قَدْ حَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءَ اللَّهِ
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

٤٥

45. Maalinta la kulminna waxay la mid noqon iyagoon nagaanin Saacad Maalin mooyee, wayna is aqoonsan dhexdooda, wawaana khasaaray kuwa beeniyey la kulanka Eebe mana hanuunsanayn.

Wuxuu Eebe faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu u sheego gaalo hadday beeniyaan inuu bari ka yahay Camalkooda, iyana ay bari ka yihii camalkiisa, cid dambi cid kale qaadina ayan jirin, cid xaqaa ka Indha la' iyo mid ka dhaga la'na cid wax tusi ama maqashii ma jirto, Eebana cidna ma dulmiyo, Dadkaase Naftooda dulmiya, Maalinta la soo kulminna waxay la mid noqon iyagoon nagaanin Saacad Maalmeed Mooyee. wayna is aqoonsan, wawaana khasaaray kuwa beeniyey la kulanka Eebe mana hanuunsanay. Yuunus (41-45).

وَإِمَّا زَرَبَنَاكَ بَعْضَ الَّذِي تَعْدُهُمْ أَقْتُلُونَنَا فَإِنَّا
مِنْ جُمُهُرِّهِمْ مُّمَّا لَهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ

٤٦

46. haddaan ku tusinno wawaannu ugu goodin qaarkiis ama aan ku oof-sanno xagganaga umbaa loo soo celin, markaasna Eebaa ka maraga waxay falayaan.

وَلَكُلُّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ قُضِيَ
بِنَهْمَهُمْ بِالْقُسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

٤٧

47. Ummad kasta Rasuulbay leeda-hay, markuu u yimaaddo Rasuulkooduna waxaa lagu kala xukmin cad-daalad lamana dulmiyo.

وَقَوْلُونَ مَنِي هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًا وَلَا نَعْمًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ
لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَهُمْ فَلَا يُسْتَخْرُجُونَ سَاعَةً
وَلَا يُسْتَقْدِمُونَ

٤٨

48. waxayna odhan gaaladu waa goorma yaboohaas (Gooddiga) had-daad runsheegaysaan.

49. waxaad dhahdaa uma hanto naf-tayda Dhib iyo naclfii midna wuxuu Eebe doono mooyee, Ummad kastana waxay leedahay Ajal (Muddo) markay Ajashhoodu timaadana lagama dib marioy Saacad lagamana hor mariyo.

Hadduu Eebe tusio Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) isagoo nool ciqaabta gaalada ku dhici waa wanaag, haddii kalana xagga Eebe umbaa loo soo celin gaalada, Eebana waa u marag waxay fali. Ummad kasta oo rasuul loo soo diro markuu u yimaaddo rasuulkoodu waxaa lagu kala xukmin dhexdooda cadhaalad lamana dulmiyo, waxayse odhan waa goorma yaboohu haddaad runsheegaysaan, wuxuuna Eebe faray rasulka (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu u sheego inuusan hananin dhib iyo naclfii midna, wuxuu Eebe doono mooyee, Ummad kastana waxay leedahay Muddo ayna ka hor marayni kana dib dhacaynin.

Taasina waxay sheegi in awoodda iyo ogaanshuhuba Eebe iska leeyayah. Yuunus (46-49).

50. waxaad dhahdaa bal ka warrama hadduu idiinku yimaaddo Cadaabkiisu (Eebe) Mir ama Maalin maxay ka dedejisan xaggiisa Dambiliyaashu.

51. Mise markuu dhacaad rumaynayaan hadda idinkoo Dedejisanayey.

52. markaasaa lagu odhan kuwii dulmi falay dhadhamiya cadaabka waardinna, miyaana laydinka abaal marinin waxaad kasbanayseen mooyee.

53. waxay ku warsan ma xaqbaa isagu, dheh haa Eebahaybaan ku dhaartaye isagaa Xaqa, idinkuna ma tihiidiin kuwo (Eebe) daalin.

54. hadday naf kasta oo dulmi fashay leedahay wixa dhulka ku sugan way isku furan lahayd, waxayna qarsan gaaladu shalayto markay Arkaan Cadaabka, waxaana lagu kala xukmin Dhexdooda Xaq lamana dulminayo.

Cadaabka Eebe wax la dedejisto ma aha, illeen markuu dhaco calaacal iyo waan rumeyyey wax ma tartee, waxaase lagu odhan kuwii dulmi falay Dhadhamiya cadaabka waaridda waxaad kasbanayseen umbaa laydinka Abaal marine. Waxayna gaaladu Nabiga (Naxarii) iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) warsanayeen ma Xaqbaas Quraanku, waxaana Eebe faray inuu yidhaahdo haa waa xaq, Eebahaybaan ku dhaartaye, waxna ma daalisaaan hadday nafu hanato iyadoo dulmi fashay wixa dhulka ku sugan way isku furan lahayd, waxayna qarsadaan qoomamo markay arkaan cadaabka waxaana lagu kala xukmin Caddaalad lamana dulmiyo.

Taasina waxay muujinaysaa Xaqnimada quraanka iyo Nabiga iyo darrida Cadaabka Eebe oy Waajib tahay in la darbado si looga nabadgalo. Yuunus (50-54).

55. Eebana waxaa u sugnaaday waxa ku sugan Samooyinka iyo Dhulka, yabooha Eeban waa Xaq Dadka badankiisuse ma oga.

56. Eebaa wax nooleeyaa waxna dila xaggiisaana laydiin soo celin.

57. Dadow waxaa idiin timid Waano Eebihii iyo Caafimaadka waxa Laabta ku sugan iyo Hanuun iyo naxariista Mu'miniinta.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَنْكُمْ عَذَابُهُ بِيَسِّرٍ أَوْ نَهَارًا مَا ذَادَ

يَسْعَاهُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٦﴾

أَتُرَءُ إِذَا مَا وَقَعَ إِنْتُمْ بِهِمْ أَنْ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ

يَسْعَاهُمُونَ ﴿٧﴾

ثُمَّ قُلْ لِلَّذِينَ طَلَمُواْ وَقُوْاْ عَذَابَ الْخَلْدِ

هَلْ تُجْزِونَ إِلَيْهِمْ كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٨﴾

وَيَسْتَبِّنُونَكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِنْ وَرِيقَ إِنْ

لَحْقٌ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِي سَكِ

وَلَوْأَنَّ لِكُلِّ قَسِيسٍ طَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَقَاتَدَ

بِهِ وَأَسْرَوْا النَّدَاءَ لَمَارًا وَالْمَدَابَ وَفَصِّنَ

بِيَنَهُمْ بِالْقُسْطِطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٩﴾

إِنَّ اللّٰهَ مَالِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ

حُقٌُّ وَلَكُنَّ أَكْرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٠﴾

هُوَ يُنْجِي وَيُمْسِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١١﴾

يَتَأْمِلُهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةً مِنْ رَبِّكُمْ

وَشَفَاعَةً لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِلْمُتُؤْمِنِينَ ﴿١٢﴾

58. Wuxaad dhahdaa Fadliga Eebe iyo Naxriistiisa arintaas ha ku farxeen (Mu'miniintu) iyadaa ugu Khayrroon waxay kulmine.

59. wuxaad dhahdaa ka warrama waxa Eebe idii soodejiyo oo Risqi ah ood ka yeeshen Qaar ka mida Xaaraan (qaarna) Xalaal, wuxaad dhahdaa ma Eebaad idii idmay mise Eebaad ku Beenabuuranaysaan.

60. Maxay u malayn kuwa ku been abuuran Eebe (inuu ku fali) Maalinta Qiyaame, Eebe waa kan Fadliga ku leh Dadka badankooduse kuma maha-diyaan.

Eebaana iska leh Xukunka cirka iyo dhulka, yaboohiisuna waa Xaq, mase oga Badankoodu, Isagaana Eebe wax nooleeyaa waxna dila, Xaggiisaana Loo noqon, waxaaana Dadka soo gaadhad Waano xagga Eebe ka timid oo Quraanka ah iyo Caafiyaha waxa Laabta ku sugan iyo Hanuunka iyo Naxariista Mu'miniinta Fadliga Eebe iyo naxariistiisana ha ku Farxeen iyadaa ka siican waxay kulmin oo Aduunyo ahe. Gaaladuna Xaq uma leh inay Risqiga Eebe qaarna xarriimaan qaarna Xalaaleeyaan, Eebe uma idmin sidaas ee way ku Been abuuran Eebe, maxayse u malayn kuwa ku been abuuran Eebe waxay mudan maalinta Qiyaame, Eebaana wax Xalaaleeyaa, waxna xarriima, laguna mahadiya, Awooddanna leh. Yuunus (55-60).

61. Wixii Xaala ood ku Sugan tahay wixii quraana ood Akhrin, wixii camala ood falaysaan waan idin la joognaanaa (ognahay) markaad dhex galaysaan, kagama Qarsoona Eebahaa waxa u yar Dhulka dhexdiisa iyo Samada, wixii ka yar iyo wixii ka wayna Kitaab cad bay ku suganyihii.

62. Awliyada Eebana cabsi masaarra manaa murugoodaan.

63. waana kuwa rumeyyay (xaqa) dhawrsadana.

64. Wuxaana u sugnaaday Bishaaro nolosha adduunyo iyo Aakhiraba, wax badali Kalimada Eebena ma jiro, taasi-na waa uun Liibaanta wayn.

قُلْ يَعْصِيَ اللّٰهَ وَرَحْمَتِهِ فَإِنَّكَ فَلَيَقْرَأُهُ

هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمِعُونَ ٥٩

قُلْ أَرَأَيْتَ مَا نَزَّلَ اللّٰهُ بِكُمْ مِّنْ رِّزْقٍ
فَجَعَلْتُمُوهُنَّ حَرَاماً وَحَلَالاً قُلْ إِنَّ اللّٰهَ أَذِنَ
لِكُمْ أَمْ عَلَى اللّٰهِ تَقْدُورُونَ ٦٠

وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَقْرَئُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَبِيرِ
يُوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللّٰهَ لَذُو الْقَضَىٰ عَلَى النَّاسِ
وَلَكُنَّ أَكْثَرُهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ٦١

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَنْتَلِعُ مِنْ قُرْمَانٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كَمَا عَمَلْتُمْ كُلُّ شَهْوَدًا
إِذْ تُفْيِضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْرُبُ عَنْ يَكِّيْكَ مِنْ مُتَّقَالٍ
ذَرُوهُ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَنْصَرُ مِنْ ذَلِكَ
وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ٦٢

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ٦٣

لَهُمُ الْبَشِّرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ
لَا يَنْدَيْلُ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ٦٤

65. yuuna ku walbahaarin hadalkoodu cisi dhamaantiis Eebea iska leh, waana Maqle oge.

وَلَا يَخْرُنُكُوكُولُهُمْ إِنَّ الْعَرَةَ لِلَّهِ حَيْثُماً
هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ٦٥

Wax kasta oo la Fali iyo hadii Quraan la akhrin Eebe waa ogyahay marka la dhex geli, wax Eebe kaga qarsoomi cirka iyo Dhulkana ma jiro, ama ha u yaraado sida Darraada ama ha ka sii yaraado ama ha ka waynaado illeen wax kasta Kitaab cad bay ku suganyihin, Awliyada ilaahayna cabsi iyo Walbahaar ma arkaan Aakhire, waase kuwee waa kuwa Eebe rumeeyay ee ka Dhawrsada xumaanta, waxayna heli bishaaro Aduu iyo Aakhiraba, wax hadalka Eebe badalina ma jiro, taasina waa liibaanta wayn waxaan ku muuqdaa tilmaanta Awliyada Eebe oo ah kuwa Xaqa si dhaba u rumeeyay, raacana Quranka iyo sunnada Nabiga (naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) si dhabana ugu toosnaada Diinta iyo waxayfari, Ciddiise aan tilmaantaas ku sifoobin ma aha wali Eebe lagumana sheegi karo, waxaa lagu garan Diinta dhab ma u raacay.

Bishaarada adduunka wuxuu, Nabigu ku fasiray riyada fiican oo ruux arko ama loo arko, Aakhirana waa Jannada, waana kuwaas kuwaan cabsanayniin marka dadku cabsado oon murugoonayn marka dadku murugodo, waana kuwa dar Eebe isu jeclaado iyagoon Qaraabo isku xidhayn xoolana isasiin, waase in Xaqa lagu dadaalo. Yuunus (61-65).

66. Eebea iska leh waxa samooyinka iyo Dhulka ku sugaran, waxay raacayaan oy Caabudi Eebe ka sokow waa Shurako (Sanamyo) waxaan mala ahayna ma raacayaan, waxaan beenaalayaal ahaynna ma aha.

أَلَا إِنَّ اللَّهَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
وَمَا يَتَسَبَّبُ الظَّرَفُ بِذَنْعَوْنَ مِنْ دُورَتِ اللَّهِ
شَرَكَاءِ إِنْ يَتَسَبَّبُونَ إِلَّا لِأَلْظَانِ وَإِنْ هُمْ
إِلَّا يَخْرُصُونَ ٦٦

67. Eebe waa kan idiin yeelay Habeenka inaad xasishaan, Maalintana Arag (Ka yeelay) arrintaasna waxaa ugu sugaran calaamooyin qoomkii wax maqli.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ أَيْلَلَ لِتَسْكُنُوهُ فِيهِ
وَأَنَّهَا رَمَبْرَدَ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَا يَأْتِي لَقَوْمٍ سَمَعُونَ ٦٧

68. waxay dheheen wuxuu yeeshay Eebe Ilmo, waa nasahanyahay, Eebana waa uun Hodan, wuxuuna leeyahay waxa samooyinka iyo dhulka ku sugaran, agtiinna xujo uma taal waxaas (Beenta) mise Eebaad ku sheegaysaan waxayaan ogayn.

فَالْأُولَئِكَ الَّذِينَ وَلَدُوا سُبْحَانَهُ هُوَ الْعَزِيزُ
لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أَنْقَلَوْنَ
عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ٦٨

69. waxaad dhahdaa kuwa Eebe ku abuurta beenta ma liibaanaan.

قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذَبَ
لَا يُفْلِحُونَ ٦٩

70. waa uun raaxada adduunyo markaas xagganagaa noqoshadoodu no-qon, markaasaan Dhadhansiinaynaa cadaab daran gaalnimadooda darteed.

مَنْعَ في الْأَذْيَاكَ أَثْمَرَ إِلَيْنَا مِنْ حُمُومٍ شَعَرْتُهُمْ
الْعَذَابُ الشَّدِيدُ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾

Eebaa leh Cirka iyo dhulka iyo Khalqigoo dhan, Gaalana wax dhaba ma caabudayaan ee waxay ku socdaan malo iyo been, iyagoo diidan Eebeha habeenka xasil ka yeelay, Maalintiina Iftiin iyo waqtii wax arag, waana arrin Mudan in lagu waano qaato ciddii wax maqla. Beenbayna illeen sheegreen iyagoo ku sheegi Eebe Ilmo isagoo ka nasahan, khalqigoo dhan yuu leeyahaye, wax xujo ahna ma hayaan, waxayna Eebe ku sheegi waxayna ogayn, ciddii Eebe ku been abuurataan ma liibaanto, waa muddo yar nolosha adduun, waxaana loo celin Eebe wuxuuna dhadhansiin cadaab daran Gaalnimadooda darteed, taasina waa ciqaabta Gaalada xaqaa diida. Yuunus (66-70).

71. ku akhri korkooda warkii Nabi Nuux markuu ku yidhi qoomkiisii qoomkayow hadday idin la waynaatay Nagaadigaya iyo ku waanintayada aayaadka Eebe waxaan tala saartay Eebe ee kulmiya amarkiinna iyo shura-kadiinna yuuna ahaan amarkiinna wax qarsoon (oo dhiba) markaas i xukuma hana i sugina.

وَأَنْلَلَ عَلَيْهِمْ نَبَأً فُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَقُولُوا إِنْ كَانَ
كُبُرُّ عَلَيْكُمْ مَقَامٌ وَنَذِيرٌ فَيَأْتِيَنَّ اللَّهُ فَعَلَى اللَّهِ
وَكَلَّتْ فَاجْمَعُوا أَمْرَكُمْ وَشَرَكَاهُمْ ثُمَّ لَمْ يَكُنْ
أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غَمَّةٌ ثُمَّ أَقْضَوْا
إِلَيْهِمْ وَلَا نُظْرُونَ ﴿٧١﴾

72. haddaad jeedsataan idin warsan-maayo ujuuro, ujuuradayda waxaa isiin Eebe, waxaana lay faray inaan ka mid ahaado Muslimiinta.

إِنْ تَوَلَّنَ مِنْ أَنْتَكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرٍ إِلَّا
عَلَى اللَّهِ وَأَمْرُتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾

73. Wayna beeniyeen waxaana ku korrinnay Nabi Nuux iyo intii la jirtay Doontii, waxaana ka yeelay kuwo u hadha dhulka, waxaana maanshaynay kuwii beeniyey Aayaadkannaga ee day siday noqotay cidhibtii kuwii loo digay.

فَكَلَّوْهُ فَنَجَيْتُهُ وَمِنْ مَعْهُ فِي الْفُلُكِ وَجَاءَنَّهُمْ
خَلَقْتُهُمْ وَأَغْرَقْتُهُمْ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِإِيمَانِنَا فَأَنْظَرْتُ
كَيْفَ كَانَ عَيْنَهُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾

Qisada Nabi Nuux iyo nabiyo kale oo badanba wax badan bay ku soo aroortay Quraanka, meelo badanna lagu sheegay waxaana habboon in lagu waano qaato illeen wuxuu Eebe u soo celceliye in lagu waano qaato, lagana leexdo jidkoodii iyo Camalkii Xumaa, waxayna noqotay cidhibtii qoomkii Nabi Nuux khasaare, halaag iyo jab, markay khilaafeen amarkii Eebe Beeniyenna Nabi Nuux, waana sidaas Abaalka xaqqidayaasha ka madax adayga wanaaagga, xumaantana ku madax taaga, Ciddii Eebe ku kalsoonaata, rumaaysa, xaqaa ku socota, wanaaggana fasha cid wax yeeli karta oon Eebe ahayn ma jirto, illeen ciddii Eebe talasarata wuu ku filanyahaye. Yuunus (71-73).

74. markaas kadib waxaan u Bixinay Rasullo Qoomkoodii Waxayna ula yi-maadeen xujooyin, mana Rumayn beenintoodii darteed ee horraysay Saasaan u Daabacnaa «daboolaa» Qu-luuba xadgudbayaasha.

75. markaasaan u Bixinay gadaashood (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Haaruun fircoo iyo colkiisii iyagoo Wata aayaadkannagii, wayna Isla waynaadeen waxayna Noqdeen Qoom dambii-layaal ah.

76. markuu uga yimid Xaqq Xaggan-naga waxay Dhaheen kani waa sixir cad.

77. Wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse ma waxaad ku Dhahaysaan Xaqa markuu idiin yimid ma Sixirbaa kani? isagoosan Liibaanin saaxiriintu.

78. Waxayna dhaheen ma waxaad noogu timid inaad naga leexisid waxaan ka hellay Aabayaalkanno oy idiin Ahaato waynaanta Dhulka (xukunka) annagu idinka idin Rumayn-maynno.

Aayadahanna waxay ka warrami Rasuulladuu diray Eebe iyo qisadii Nabi Muuse iyo Haaruun iyo wixii dhex maray Fircoo iyo Qoomkiisii iyo Nabiyadaas, markay is Kibriyeen ahaadeenna Danbiilayaal, kuna sheegeen Xaqi sixir, Nabi Muusana u sheegay in ciddii Xaqi sixir ku sheegta ayan liibaanaynin, markaasay tuhmaysteen iyagoo Sheegi inuu dooni Nabi Muuse inuu ka leexiyo waxay Aabayaalkood ka heleen oo markaas uahaato Sharafka iyo awooddu Nabi muuse iyo Qoomkiisa, waxayna Caddeeyeen inayan marna rumaynayn, taasina waa Caadada iyo Dabeeecadda Gaalada iyo xaqdiidayasha oo ku sheega Xaqsheegayaasha Xumaan iyo awood ujeed iyo ceebo ayna lahayn, Xaqaase guushu ku danbayn. Yuunus (74-78).

79. wuxuu yidhi fircoo ii keena saaxir cilmi badan oo dhan.

80. markay yimaadeen saaxiriintiina wuxuu ku yidhi (Nabi) Muuse Tuura waxaad Tuuraysaan.

ثُمَّ بَعْدَهُمْ أَعْدَاهُمْ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُهُمْ
بِالْبَيْتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا يَهُدُونَ مِنْ قَبْلٍ
كَذَّلِكَ نَطَعَ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ

ثُمَّ بَعْدَهُمْ أَعْدَاهُمْ مُوسَى وَهَرُورٌ إِلَى فِرْعَوْنَ
وَمَلَائِكَةٍ بِإِيمَانِهِمْ فَأَسْتَكْوَدُوا وَكَانُوا قَوْمًا
يُخْرِجُ مِنَ

فَلَمَّا جَاءَهُمْ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّهُ
إِنَّهُ هَذَا السِّحْرُ مِنْ
قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ
أَسْخَرُهُمْ هَذَا لَا يَنْلِعُ السَّدِّرُونَ

قَالُوا أَجْعَنَنَا لِتَلْفِنَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْنَا إِذَا
وَتَكُونُ لَكُمْ كَذِيرَةٌ فِي الْأَرْضِ وَمَا تَخْنُكُمْ كُمَا

يُؤْمِنُونَ

وَقَالَ فِرْعَوْنُ أَتَقُولُ فِي كُلِّ سَبَّرٍ عَلَيْمٍ

فَلَمَّا جَاءَهُمُ السَّحْرُ قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ
مُلْقُوتُ

81. markay tuureenna wuxuu yidhi (Nabi) Muuse sixir baad la timaadeen Eebaana Burin, Eebana ma hagaajiyo camalka fasaadiyayaasha.

فَلَمَّا أَتَوْهُ قَالَ مُوسَىٰ مَا حِشْرُكَ يَهُ إِنَّ اللَّهَ
سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ

82. wuxuuna ku sugaa Eebe xaqa kalimadiisa haba naceen Dambii-layaashuye.

وَجَعَلَ اللَّهُ الْأَعْلَى بِكَلْمَتِهِ وَلَذِكْرِهِ
الْمُجْرُمُونَ

83. ma rumaynin Nabi Muuse Farac yar oo Qoomkiisii ka mida mooyee iya-goo ka Cabsan fircoo iyo Kooxiisii inay fidmeeyaan, fircoonna wuu isku kibriyey dhulka wuxuuna ka mid ahaa xadgudbayaaaha.

فَمَآءَ امَّنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرْيَةٌ مِّنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ حَوْفِ
مِنْ فَرْعَوْنَ وَمَلَائِكَتِهِ أَنْ يَقْتَلُنَّهُمْ وَإِنَّ رَبَّهُمْ
لَعَلَّ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لِمَنِ الْمُسْرِ فِيَنَ

Saasuuna Fircoo isula waynaaday una codsaday in loo soo kulmiyo Ciddii sixirka taqaan, markaasay yimaaddeen waxaana dhexmaray isaga iyo Nabi Muuse arrimihii wax badan quraanku ka warramay oo ah in guushii Nabi Muuse raacday Saaxiriintiina Islaameen oo xaga raaceen, Eebana tirtiray sixirkii illeen dhagarlow ma liibaanee, xaqiina wuu sugay haba naceen dambiliayaashuye, Nabi Muusana markaas waxaa rumayey dad yar oo Fircoo ka cabsan illeen Fircoo wuxuun ahaa Nin isla wayn oo xad gudba, maxaase u dambeeyey isaga iyo Colkiisii Kibray waxaa ka warrami aayadaha soo socda. Yuunus (79-83).

84. wuxuu yidhi (Nabi) Muuse Qoom-kayow haddaad tiihiin kuwa rumeeyey Eebe isaga uun tala saarta haddaad Muslimiin Tiihin.

وَقَالَ مُوسَىٰ يَقُولُ إِنَّ كُنْتُمْ مَا أَمْنَمْتُ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكُّلُوا
إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ

85. waxayna dheheen Ilaahey yaan talo saarannay, Eebahannow hanooga yeelina fidmo Qoomka Daalimiinta ah.

فَقَالَ رَاعِيُ الْأَوَّلِيَّاتِ تُوكَلَنَا لَا يَعْلَمُنَا فِتْنَةٌ لِّلْقَوْمِ
الظَّالِمِينَ

86. nagana kori naxariistaada darteed qoomka gaalada ah.

وَجَعَلَنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

87. waxaana u waxyoonyay (Nabi) Muuse iyo walaalkiis inaad uga yeeshaan Qoomkiinna Masar Guryo kana yeeshaa guryihiinna Qiblada (Ku tukada) ooga salaadda una bishaaree Mu'miniinta.

وَأَوْجَسْنَا إِلَيْ مُوسَىٰ وَأَخْبَرْنَا أَنَّ تَوْرَةَ الْقَوْمِ كَمَا
يَمْضِيَ بِهَا وَأَجْعَلْنَا يَوْمَ تَوَكُّلَكُمْ قَبْلَهُ
وَأَقْمَلْنَا الصَّلَاةَ وَسَرَّنَا الْمُؤْمِنِينَ

88. wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse Eebahannow adaa siiyey Fircoon iyo Kooxdiiqa Qurux iyo Xoolo Nolosha adduunka Eebow inay ka dhumiyaan Jidkaaga Eebow halaag (Tirtir) Xoola-hooda Adkeena Quluubtooda oo yeyna rumeyn intay ka arkaan Cadaab daran.

وَقَالَ كُوْمَى رَبَّنَا إِنَّكَ مَا أَتَيْتَ فِرْعَوْنَ
وَمَلَأَهُ زِيْسَةً وَأَمْوَالًا فِي الْمَعْيُودَةِ الْدُّنْيَا رَبَّنَا
لِيُضْلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا طَهِّسْ عَلَىٰ أَمْوَالِهِ
وَأَشَدَّدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوُا
الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٦﴾

89. Eebe wuxuu yidhi waa la ajiibay Baryadiinna ee toosnaada hana raacina Jidka kuwaan wax ogayn.

قَالَ قَدْ أُحِبْتَ دَعَوْتُكَ مُكَافَسَتَقِيمَا
وَلَا تَنْبَغِي سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

Nabi Muuse Qoomkiisii yuu u dardaarmay inay Eebe talo saartaan waxayna Eebe warsadeen Wanaag iyo Naxariis, Eebana wuxuu faray Nabi Muuse iyo Haaruun inay Dadka Masar dajiyaa, guryahana ku tukadaan, Salaaddana oogaan, una Bishaareeyaan Mu'miniinta, Nabi Muusana wuxuu habaaray Fir-coon iyo Qoomkiisii Eebana waa ka aqbalay Baryadii, wuxuuna faray Toosnaan iyo inayna raacin Jidka Jaahiliinta, Taasina waxay ku tusin in wanaaggaa iyo jidka toosan lagu socdo oon la leexanin. Yuunus (84-89).

90. waxaan tallaabiny Banii Israa'iil Badda waxayna u raaceen Fircoon iyo Qoomkiisii kibir iyo cadaawanimo, markay haleeshay maansheytiina wuxuu yidhi (Fircoon) waxaan ru-meeey inaan Eebahay rumeeyen BaniiIsraa'iil mooyee Ilaha kale jirin waxaana ka mid ahay Muslimiinta.

﴿ وَجَهْوَزَنَابَيْنِ إِسْرَئِيلَ الْبَحْرَ فَانْبَعَثَهُمْ
فِرْعَوْنُ وَجَهْوَدَ بَعْيَادَ عَدْ وَاحْمَىٰ إِذَا دَرَكَهُ
الْفَرْقُ قَالَ مَا مَنَّتْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا إِلَهُ
يَهُوَ إِنَّهُ إِسْرَئِيلَ وَلَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴾ ﴿٨﴾

91. (Eebe wuxuu yidhi) hadda (Miyaad rumeyn) adoo horay u caasiyey oodna ka mid ahayd kuwa wax fasaadiya.

إِنَّكُنَّ وَقَدْ عَصَيْتُمْ قَبْلُ وَكُنْتُ
مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٩﴾

92. Maanta waxaannu korin badankaaga inaad u noqotid Cidda kaa dam-baysa Calaamo wax badan oo Dadka ka mida Aayaadkannaga waa halmaansanyihiin.

فَآتَيْنَاهُنَّ نُنْجِيْكَ بِيَدِنَكَ لِنَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ مَا يَهُ
وَإِنَّكَ لَكَرِمٌ مِنَ النَّاسِ عَنْ مَا يَنْهَا الْغَنِيْمَاتُ ﴿١٠﴾

93. waxaan dejinay Banii Israa'iil De-jin runa (meel siican) waxaana ku ar-saaqnay wanaag, waxayna is khilaafeen markuu cilmigu u yimid, Eebaheena

وَلَقَدْ بَرَأْنَا بَنِي إِسْرَئِيلَ مُبَوْأَ صَدِيقٍ وَرَزْقَهُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا أَخْتَلَفُوا حَتَّىٰ جَاءَهُمْ مُعَلِّمٌ إِنَّ رَبَّكَ

wuu kala xukumi maalinta Qiyaame waxay isku khilaafeen.

يَقْضِيَ اللَّهُ بِمَا يَرِيدُ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

Halkan wuxuu Eebe ku caddayn siduu u maansheeyey Fircoo iyo Colkiisii, waxaana dhacay in markii Banii Israa'iil gudbeen, Fircoo iyo Dadkiisiina Biyaha Badda ku dhex jiraan Eebe Maansheeyey siday Aayado kale Caddeeyeen, markaasna uu Dambiile Fircoo isku dayey inuu Eebe qiro, maxaaese laga aqballi markaas oo kale, mar hadduu ahaa dulmi badane, Col ah, Caasi ah, oo Mufsid ah, waxaase Eebe Koriyey Badankiisi si ciddii ka dampaysa ay calaamad Xaqnimada Eebe ugu noqoto oyna u halmaamin, markaasaa Eebe dejiyey Banii Isaraa'iil meel roon kuna Arsucay wanaag, waxay isku khilaafaanna Eebaa kala xukumi Qiyaamada, Saasuuna xaqii u gulaystay Baadilkii iyo Kibirkinaa u jabeen una halaagsameen. Yuunus (90-93).

94. haddaad Shakisantahay waxaan kugu soo Dejinay warso kuwa Akhriya Kitaabka hortaa, waxaa kaaga yimid xagga Eebe Xaq, ee ha Noqonin kuwa Shakiya.

إِنَّ كُتُبَ فِي شَكِّ مَعَانِ لَكَ إِلَيْكَ فَسَلِّمْ الَّذِينَ
يَقْرَأُونَ الْحِكْمَةَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكُمْ
الْحُقْقُ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونُنَّ مِنَ الْمُمْدَنِينَ

95. hana ka mid noqon kuwa beeniya Aayaadka Eebe ood ka mid noqoto kuwa Khasaaray.

وَلَا تَكُونُنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا إِيمَانَهُمْ
فَكُلُّكُمْ مِنَ الْخَسِيرِينَ

96. kuwa ku waajibtay Kalimadii Eebahaa (Ciqaab) rumeynmaayaan.

إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَاتُ رَبِّكَ
لَا يَنْهَا مُؤْمِنُونَ

97. xataa haddaad ula timaaddid Aayad kasta, intay ka arkaan Cadaab Daran.

وَلَوْجَاهَهُمْ كُلُّ مَا يَهُ حَقَّ بِرُوُسِ الْعَذَابِ
الْأَلِيمِ

98. maxay u jiriwayday Magaalo ru-meysa (Xaqa) oo uu anfaco limaankeedu, laakiin Qoomkii (Nabi) Yuunus markay rumeyeen waxaan ka faydnay Cadaabkii dulliga ee Adduunka, waxaana u raaxaynay tan iyo Muddo.

فَلَوْلَا كَانَتْ فَرِيْقَةٌ مَاءِنَتْ فَنَفَعَهُمْ إِيمَانُهَا إِلَّا لِأَقْوَمِ
بُوْسَ لَمَّا أَمْتُوْ لَكُنْنَاعَنَّهُمْ عَذَابَ الْغَزِيرِ
فِي الْحَوْلَةِ الْثَّنَاءِ وَمَقْتُلَهُمْ إِلَى حَلَنِ

99. hadduu doono Eebahaa waxaa ru-mayn lahaa waxa Dhulka ku sugan oo dhan, ee ma adaa Dad ku qasbi intay ka rumeeyaan (Xaqa).

وَلَوْشَاءَ رُبُّكَ لَا مَنْ مَنَ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ
جَيْعًا أَفَلَمْ تَكُرِّهُ النَّاسَ حَقَّ بِكُوْنُوا
مُؤْمِنِينَ

100. nafuna ma rumeyso idanka Eebe ka dib mooyee, wuxuuna Eebe yeelaa xumaanta kuwaan wax kasayn kor-kooda.

وَمَا كَانَ لِنَفِيسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا يَأْذِنُ اللَّهُ
وَيَجْعَلُ الرِّغْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٣﴾

Nabigu (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) ma shakinin waxa lagu soo dejin, ee waxaa diidi Dadka, mana aha in cidna Shaki ka galo Xaqa, Ciddiise Eebe u qoray Ciqaab iyo rumeyn la'aan ma rumeyso intay Ciqaab daran ka arkaan, waxaana ku habboon inay Magaalao kastaba Dadkeedu Xaqa rumeyyo, waxaana Eebe ka toobad aqbalay Qoomkii Nabi Yuunus markay rumeeyeen, waxayna ku noolaadeen Adduunka tan iyo Muddo, hanuunkana Eeaba hanta, hadduu doonana waxaa xaga rumeyn waxa Dhulka ku nool oo dhan, mase aha in Dadka lagu Qasbo Rumeynta, Nafuna ma rumeyso idanka Eebe la'aantis, xumaanna waxaa mudan kuwaan Xaqa kasayn, Taasina waxay ku tusin Xaqa iyo Wanaagga, lana shakiyin Xaqa lana warsado Eebe ku sugidda Xaqa, had iyo jeerna Eebe lagu xidhaado lana warsado hanuun, Khayr iyo Sugnaan, illeen Eeaba awoodda iska leh, wax kastana Awoodiisa ku jiraan waase in si dhaba loogu Dhaqmo Xaqa. Yuunus (94-100).

101. waxaad dhahdaa daya waxa ku sugar Samooyinka iyo Dhulka waxna kama deeqaan Aayado (Calaamooyin) iyo Digid qoom aan rumeyn (Xaqa).

قُلْ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي
الْأَيْنَتُ وَالنُّدُرُّ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٤﴾

102. ma waxay sugi waxaan ahayn Ayaamihii kuwii tagay hortood oo kale, waxaad dhahdaa suga anna waan idinla sugiye.

فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا مِثْلَ آيَاتِنَا إِلَيْنَاهُ حَلَّوْا
مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَانْظُرُوا إِلَيْنِي مَعَكُمْ
مِنَ الْمُنَظَّرِينَ ﴿١٥﴾

103. markaasaan korinnaa Rasuul-lada iyo kuwa rumeeyey saasaana Xaq nagu ah, inaan u korinno Mu'miniinta.

ثُمَّ نَسْخَحُ رُسْلَانًا وَالَّذِينَ أَمْنَوْا كَذَلِكَ حَقًّا
عَلَيْنَا شَجَاعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٦﴾

104. waxaad dhahdaa Dadow had-daad tiihiin kuwo shakisan diintayda Caabudi maayo waxaad caabudaysaan oo Eebe ka soo hadhay waxaanse Caabudi Eebaha idin Dili, waxaanla lay faray inaan ka mid noqdo Mu'miniinta.

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ كُنُومَ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِ فَلَا أَعْبُدُ
الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي
يَتَوَفَّكُمْ وَأَمْرُتُ أَنَّ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾

105. iyo inaan u jeediyoo wajiga Diinta anoo Toosan hana ka mid noqonin Mushrikiinta.

وَأَنَّ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلَّهِنَ حَنِيفًا
وَلَا تَكُونَ مِنَ الْمُتَرِكِينَ ﴿١٨﴾

Dadku waa inay ku waano qaataan calaamooyinka Cirka iyo Dhulka, waxayse waanadu wax u tartaa kuwa Xaqa rumeeya, kuwaan Xaqa Rumeynse wax uma tarto, ciddii Xaqa ka jeedsataa ha sugto wixii ku dhacay Gaaladii ka horreeyey oo ciqaaba.

Wuxuuna Eebe koriyyaa kuwa Xaqa rumeeya, Diinta Islaamkana Shaki ma leh, waana in laga fogaado cibaadada wax Eebe ka soo hadhay, illeen waxaa Cibaado mudan Ilaaha Dadka oofsan, farayna in Mu'miniinta laga mid noqdo, Wajigana loo jeediyoo xaggaa Eebe, lagana fogaado jidka Gaalada. Aayaduhuun wuxuu warkoodu ku koobayahay in Abuurka Eebe lagu waano qaato, si dhaba loo caabudo, Jidka xun ee baadida ahna laga dheeraado. Yuunus (101-105).

106. Hana caabudin Eebe ka Sokow waxaan wax ku Tarayn kuna dhibayn, Haddaad fasho waxaad ka mid Noqon Daalimiinta.

107. Hadduu ku taabsiyo Eebe dhib wax faydi oon isaga Ahayn ma jiro, Hadduu kula doono Khayrna wax celin kara fadligiisa ma jiro, Wuxuuna gaadhsiiyaa cidduu doono oo Addoomadiisa ka mida, waana Dambi dhaafe Naxariista.

108. Waxaad dhahdaa Dadow waxaa idiinka yimid xagga Eebe Xaqii, ciddii Hanuuntana wuxuu uun u Hanuunay Naftiisa, cidii dhuntana wuxuu uun u Dhumay Naftiisa (Dhibkeeda) Anna korkiinna Wakiil uma ihi.

109. Ee raac waxa laguu waxyooday Samirna inta Eebe ka kala Xukmin (Dadka) isaga u Wanaagsan Xaakime.

وَلَا تَنْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْعَكُ وَلَا يَضُرُّ
فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ

وَإِنْ يَمْسِسْكَ اللَّهُ بِصَرِّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ
وَإِنْ يُرِدْكَ بِحَيْثِ فَلَا رَادَ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ
بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

فُلِّيَّا إِلَيْهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ كُمُ الْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ
فَمَنْ أَهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ
فَإِنَّمَا يَضُلُّ عَنْهَا وَمَا أَنْعَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ

وَأَتَيْتُ مَا يُوْحَى إِلَيْكَ وَأَصِيرَ حَقَّى يَعْلَمُ اللَّهُ
وَهُوَ حَمِيرُ الْحَكَمِينَ

Waxna ha ka dayin hana caabudin waxaan waxba kuu tarayn, Ciddii saas fashana Waxay ka mid noqon Daalimiinta, haduu Eebe Dhib kula doono wax kaa faydi kara oon isaga ahayn ma jiro, Hadduu khayr kula doonana wax celin kara Fadligiisa ma jiro, Cidduu doono yuuna siyyaa Naxaris waana danbi dhaafe Naxariista. Dadkana xaqbaa u yimid ciddii ku hanuuntana wuxuu wax u taray Naftiisa, ciddii Dhuntana wuxuu uun dhibay Naftiisa, Nabiguna (Naxaris iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Sidna laaliye uma aha, wuxuuna Eebe faray Nabiga iyo dadka kalaba inay raacaan Xaqa Eebe waxyooday nabiga adkastaana inta Eebe ka kala Xukmin illeen Eebaa xukunkiisu Caadilyahaye, Suuraduna waxay ku dhamaatay in Xaqa lagu fara adkaado lana raaco, laguna samro oo loo adkaysto arintaas. (Yuunus (106-109).

Suurat Huud

سُورَةُ هُودٍ

Magaca Eebe yaan ku Billaabynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Erayga hore wuxuu ku Tusin Mucjisada Quraanka, Kitaabka Quraanka ahna waa mid la sugay Aayadihiisa, markaas lagana Caddeeyey Eebaha Falka san ee wax walba og Xaggiisa.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّحْمَنُ أَحْكَمَ إِيمَانَهُ ثُمَّ فَصَلَّتْ مِنْ لَدُنْ
حَكِيمٍ حَبِيرٍ

2. inaydaan Caabudin Eebe mooyee wax kale, anugu waxaan idiinka ahay xagga Eebe Dige Bishaareeya.

3. dambi dhaafna warsada Eebe una toobad keena wuxuu idiinku raaxayn nolol wanaagsan tan iyo muddo, wuxuuna siin cid kasta dheeraad leh (Fadli) dheeraadkiisa (Fadligiisa) had-daad jeedsataanna anugu waxaan idiinka cabsan Cadaab Maalin wayn.

4. xagga Eebaa noqoshadiinnu tahay wax kastana wuu karaa.

Suuraddani waa Suurad wax badan ka warrantay, waxaana dhacday in Nabigii (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) lagu yidhi: waxaan kugu aragnaa cirro, markaasuu yidhi waxaa i cirrasyay Huud iyo Walaalaheed, Quraankuna waa wax sugar oo cad oo xagga Eebe ka soo Degay, farina inaan Eebe mooyee wax kale la Caabudin, Nabiguna waa Dige Bishaareeya, waana in Eebe loo toobad keeno dambi dhaafna la warsado. Huud (1-4).

5. waxay ilayaan Laabtooda inay iska qariyaan Eebe, markay isku dadi maryahooda waa ogyahay Eebe waxay qarsan iyo waxay Muujin, illeen Eebe waa ogyahay waxa laabta ku sugane.

6. Dhul socod kasta Risqigeedu wuxuu saaranyahay Eebe wuxuuna ogyahay meejey ku Hoyan ooy u dheel-man dhammaanna Kitaab Cad yej ku suganyihii.

7. Eebe waa kan ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Lix Maalmod, wuxuuna ahaa Carshigisu Biyo korkood inuu idin Imtixaamo kiinna Camalka Wanaagsan, haddaad dhaahdo waa laydin soo bixin Geeri ka dib waxay odhan kuwii gaaloobay kani waxaan sixir Cad ahayn ma aha.

الَّا تَبْدُوا إِلَى اللَّهِ إِنَّكُمْ لَكُمْ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ ﴿٢﴾

وَإِنْ أَسْتَغْفِرُوا رَبِّكُمْ تُوْجُوا إِلَيْهِ مُعَذَّبُكُمْ مَنْعَمًا
حَسَّنَ إِلَيْهِ أَجْلَ مُسَمَّى وَقَاتَ لَهُ ذِي فَضْلَةٍ
وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَيْنَكُمْ عَذَابٌ يَوْمَ كَبِيرٍ ﴿٣﴾

إِلَى اللَّهِ مَرْجِحُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤﴾

إِنَّهُمْ يَنْهَانَ صُدُورَهُرُّ لِسْتَ خَفُوْمِهِنَّ أَلَاهِنَّ
يَسْتَغْسِلُونَ بِأَبْهَمِهِنَّ يَلْمِعُ مَا يَسْرُونَ وَمَا يَعْلَمُونَ
إِنَّهُمْ عَلِمُمُ دِيَاتِ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

* وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَيْهِ رَزْقُهَا
وَيَعْلَمُ مُسْتَقْرِهَا وَمُسْتَوْدِعَهَا كُلُّ فِي كِتَبٍ
مُّبِينٍ ﴿٦﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سَتَةٍ
أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ
لِيَبْلُو كُمْ أَيْكُمْ أَحَسَنُ عَمَلاً وَلِئِنْ قُلْتَ
إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِرْمَيْنٌ ﴿٧﴾

Gaaladii wax kasta oo xaqqiidda ah way sameeyeen xataa waxay isku dadeen maryo si ayna u maqlin xaqqa ama u arkin Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebase waa ogyahay waxay qarsan iyo waxay Muujisan, illeen waa qalbiga ku jiruu ogyahay.

Wax kasta oo dhulka ku Noolla Eebaa Cunnadeeda Ballan qaaday ogna Meejay ku sugantahay iyo meejay ku Hoyan, wax kastana wuxuu ku suganyahay Kitaab Cad, Eebaana ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka Lix Maalmod Carshigisuna ahaa Biyaha korkooda inuu Imtixaamo Dadka kooda Camal fiican, hadduu nabigu Gaaladu ku dhaho waa laydin soo bixin geeri ka dib waxay odhan kuwii gaaloobay kani waa sixir Cad, Saasanya Xaqqa u diidaan si Dogonnimo iyo Madax adayg ah. Huud (5-7).

8. haddaan dib uga dhigno Cadaabka Xaggooda tan iyo muudo tirsan waxay odhan maxaa celinaya, maalintuuse u yimaaddo mid laga illo ma aha, waxaan ku dhaca waxay ku jeesjeesi (Ciqaabtiisi).

9. haddaan dhadhansiiarro Dadka naxariis xaggannaga ah markaas aan ka qaadno wuxuu noqdaa mid quusasho badan oo dasir badan.

10. haddaan dhadhansiiarro Dadka Nicmo dhib taabtay ka dib wuxuu dhihi waxaa iga tagay xumaantii isagoo Farax iyo faan ku sugar.

11. kuwa Samra ee camal siican fala mooyee, kuwaasna waxaa u sugnaaday dambi dhaaf iyo ajir wayn.

waxaa ka mida gaalada dabeecadooda in haddii ciqaabta dib looga dhigo ay dheerersadaan oy dhahaan maxaa reebaya, Maalintuuse cadaab u yimaaddo wax la leexin ma jiro, waxaana ku dhici waxay ku jees jeesayeen ciqaabtiisi, haddii dadka Eebe naxariis dhadhansiiyo markaas ka wareeqiyo waxaa ka mida kuwo quusan oo Gaaloobi, haddii Nicmo la siyo dhib ka dibna waxay dhaaalan iyagoo faani oo kibri dhibkii waa tagay, kuwa qaqa rumeyyeeyo oo Samra oo camal siican fala iyagu kuma jiraan saasna ma aha, ee waxay ogyihiin in wax walba Awwodda Eebe ku jiraan uuna dadka u Nicmeyn, uuna dhibi, inuu Imtixaamo ciddii rumeyya iyo tii diidda Xaqa, kuwa Samo Falase waxaa u sugnaaday oy heli dambi dhaaf iyo Ajir wayn. Huud (8-11).

12. waxaad u dhawdahay inaad ka tegto waxa laguu waxyoon qaarkiis oy la cidhiidhyanto Laabtaadu inay dhaahan maa lagu soo Dejiyo korkiisa Kansi ama la yimaaddo malag, adugu waxaad uun tahay Dige, Eebana wax kasta wuxuu u yahay (Ilaaliye) Wakiil.

13. mise waxay odhan wuu been abuuray, waxaad dhahdaa keena Toban Suuradood oo la mida oo la been abuuray una yeedha ciddaad kartaan oo Eebe ka soo hadhay haddaad run sheegaysaan.

14. haddayna idin Ajjibin «yeelin» ogaada in lagu soo dejiyey Quraanka ogaansho Eebe iyo inaan Eebe mooyee Ilah kale jirin, ee ma islaamaysaan.

وَلَئِنْ أَخْرَنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَّا أَمْتَهِ مَعْدُودَةٌ
لَيَقُولُنَّ مَا يَمْسِهُ، الْأَيُّومَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ
مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا
يَهْدِي سَهْرِنَوْتَ ﴿٨﴾

وَلَئِنْ أَذْفَنَاهُ إِلَيْهِنَّ مَنَارَ حَمَّةَ شَمَّ نَزَعَنَهَا
مِنْهُ إِنَّهُ يَثْوُسُ كَافُورٍ ﴿٩﴾

وَلَئِنْ أَذْفَنَهُ نَعَمَاءَ بَعْدَ حَضَرَةَ مَسْتَهُ لَيَقُولَنَّ
ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَحْ فَحُورٍ ﴿١٠﴾

إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّلِحَاتِ أُولَئِكَ
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَيْرٌ ﴿١١﴾

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَى إِلَيْكَ
وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ كَنزٌ
أَوْ جَاءَهُ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنَّ دُنْيَارُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ وَكَلِيلٌ ﴿١٢﴾

أَمْ يَقُولُونَ أَفَنَرَنَّهُ مَلْ فَأَتُؤْمِنُ بِعَشَرِ سُورٍ مِثْلِهِ
مُفَرِّيَتٍ وَادْعَوْمٍ أَسْتَطْعُمُهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِنَّ ﴿١٣﴾

فَإِنَّمَا يَسْتَعْجِلُوكُمْ فَأَعْلَمُو أَنَّمَا أَنْزَلَ بِعِلْمٍ
اللَّهُ وَأَنَّ لِلَّهِ إِلَّا هُوَ فَهُلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٤﴾

15. ciddii dooni nolosha adduunyo iyo quruxdeeda waxaan u dhamaynaynaa camalkooda dhexdeeda lagamana nusqaamiyo.

16. Kuwaasuna waa kuwaan kula-hayn Aakhira waxaan Naar ahayn, waxaana buray waxay ku sameeyeen dhexdeeda waxaana baadhila (wax kama jire ah) waxay falayeen.

Eebe wuxuu Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u soo Jeediye inuuusan u aabo yeelin warka Gaalada iyo Madax Adaygoda, lana cidhiidhyamin waxay ka doonayaan oo ah Xoolo badan iyo Malaa'ig keenid, illeen shaqadiisu waa xaq gaadhsiine Eebaase wax walba Ilaliya hadduu Nabigu Quraanka been abuuray iyaba ha keenaan Toban suuradood oo la mida oo la been abuuray hana la kaashadeen cidday karaan hadday run sheegi, hadday yeeli waayanna ha ogaadeen in Quraanku ku soo degey ogaanshaha Eebe iyo inaan Ilahay mooyee Eebe kale jirin ee may islaamaan, ciddii doonta adduunyo iyo Quruxdeed waannu ka siin Camalkooda oon laga nusqaamineyn dhexdeeda, Aakharana kuwaasu wax kuma leh wuuna buray waxay faleen, waxaana baadhila camalkoodii. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: kuwa istustusa waxaa lagu siin wanaaggooda Addunka, Aakharana way Khasaari. Huud (12-16).

17. Ruux ku sugar (Xujo) cad oo Eebihiis, uu raacina marag Eebe, hortiis-na ahaayeen Kitaabkii Muuse isagoo Imaam iyo Naxariis ah ma la midbaa mid adduunyo uun doonay, kuwaas fii-can way rumeyn Quraanka, ciddii ka gaalowda Quraanka iyo Nabiga oo Xisbiyada ka mida Naarbaa ballan u ah, ee ha noqon mid Shakiya Xaggiisa isagu waa Xaq Eebe ka ahaadaye, laakiin Dadka Badankiis ma Rumeeyaan.
 18. yaa ka dulmi badan ruux ku abuuray Eebe Been, kuwaas waxaa loo bandhigi Eebahood waxayna odhan maraggu kuwaasu waa kuwa ku been abuuray Eebahood Lacnadi ha ahaato Daalimiinta korkooda.

19. ee ah kuwa ka jeedsada Jidka Eebe lana dooni Qallooc Aakharana ka gaaloobay.

Mu'miniinta Xaalkoodu waa mid waafaqsan Abuurka Eebe ee ah Diinta Siduu Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Yidhi: Cid kastoo la dhalo waxaa lagu dhalaal Diinta Islaamka ee Labada Waalid unbaa Yuhuud ka dhigta ama Nasaara ama Majuusi. (waxaa warriyey Buhkhaari iyo Muslim). Diinta dhabta ahna waa tan Islaamka, waxaana saa marag furay Nabiyadii Eebe oos ka mid ahaa Nabi Muuse, ciddii ka Gaalowda Quraanka ama Nabiga oo Dadka ka mida cidduu dooni ha noqdee Naarbaa ballan u ah, Quraankuna Shaki ma leh inuu xaq xaggaa Eebe ka yimid yahay Dadka badankiise ma rumeeyaan, cid ka dulmi badanna ma jirto Ruux ku been abuuray Eebe, kuwaasna waxaa loo bandhigi Eebahood, maraguna wuxuu odhan oo ah Dadka Qiyaamada jooga kuwani waa kuwii ku Been abuuray Eebahood Lacnadi ha ku dhaedo Daalimiinta Jidka Eebe ka leexisa Dadka oo Qalnocna la doonta Aakharana ka gaalooba. Dhabtii waa Aayado la yaable oo Waa weyn. Huud (17-19).

مَنْ كَانَ تُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَرِزْقَهَا نُوقِطُ إِلَيْهِمْ

أَعْمَلُهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَيْسُونَ^{١٥}

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسُ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا كَثَارٌ

وَحَيْطٌ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَنَاطِلٌ

مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ^{١٦}

أَفَنَكَانُ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِّنْ رَبِّهِ وَيَتَوَهُ شَاهِدُمْتَهُ
 وَمِنْ قِلَّهُ كَتَبْ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ
 يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرُ بِهِ مِنَ الْأَخْرَابِ فَالَّذِي
 مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُنْ فِي مُرْبَدٍ مُّهْنَدٍ إِلَّا لَعْنَهُ مِنْ رَبِّكَ
 وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ^{١٧}

وَمَنْ أَطْلَمَ مِمَّنْ أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ
 يُعَذَّبُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَدُ هُنَّ لَا
 أَلَّا يَكُونُوا كَذَّابِيْرًا عَلَىٰ رَبِّهِمْ لَا لَعْنَةُ اللَّهِ
 عَلَى الظَّالِمِينَ^{١٨}

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَعْنَهَا عَوْجًا
 وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمُ الْكُفَّارُ^{١٩}

20. kuwaasu ma aha kuwa ku daalin Eebe Dhulka dhexdiisa umana sugna wax Eebe ka soo hadhay oo u gargaari waxaana loo laablaabi cadaabka, mana karaan inay (Xaqa) maqlaan ama arkaan.

21. kuwaasu waa kuwa Khasaariyey Naftooda waxaana ka dhumay waxay been abuurteen.

22. waxaana sugar inay kuwaasu Aakharo iyagu uun khasaaro badnaadeen.

23. kuwa rumeeeyey Xaqa oo camal fiican falay oo u noqday Eebahood kuwaasu waa Jannada Ehelkeeda wayna ku dhex waari.

24. waxay la midyihiiin Labada kooxood mid indhala'iyo mid dhaga la' iyo mid wax arka iyo mid wax maqli ma simanyihiin tusaale ahaan miyeydaan wax xusuusaneyn.

Cid Ilahay ka carari karta ma jirto, cid wax ka faydi oo Eebe ka soo hadhayna ma jirto, ciddii xaga ka indho beesha ama maqli waydana waxaa loo laab laabi Cadaabka, waana kuwa khasaariyey Naftooda kana dhumay waxay been abuurteen jireen, waana kuwa khasaaray Aakharo, kuwa xaga rumeeeyey oo camal fiican falanya oo Eebe u toobad keena waxay mudan Janno oy ku waari, Labada kooxood oo ah kuwa Xaqa rumeeeyey iyo gaalada waxay la mid yihin mid wax arki waxna maqli iyo indhoo dhaag la' mana sinna ciddii wax xusuusan, gaalo waa indho iyo dhaga la'dhay. Mu'minna waa wax arke wax maqli, yaana lagu khaldamin wax araggiooda Adduun, Xooluhuba waxbay arkaan. Huud (20-24).

25. waxaan u dirray (Nabi) Nuux qoomkiisii (Isagoo leh) waxaan idiiin ahay dige Cad.

26. inaydaan Caabudin wax Eebe ka soo hadhay, waxaan idiinka cabsan korkiinna cadaab Maalin daran.

27. waxayna dheheen madaxdii Gaa-lowday oo qoomkiisa ka mida waxaan bashar nala mida ahayn kuguma aragno, kugumana aragno inuu ku raacay waxaan ahayn kuwannaga xun xun ee ku dega ra'yiga, Kuugumana ara-

أُولَئِكَ لَم يَكُنُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُ
لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَذْلَى إِنَّمَا يُضَعِّفُ اللَّهُمَّ الْعَدَابَ
مَا كَانُوا يُسْطِيعُونَ سَمَعًا وَمَا كَانُوا يُبَصِّرُونَ ﴿١﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ خَيَرُوا لِنَفْسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾

لَأَجْرِمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ﴿٣﴾

إِنَّ الَّذِينَ أَمْسَأْوْا عَمَلًا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَرُوا
إِلَى رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
هُمْ فِيهَا حَلِيلُونَ ﴿٤﴾

﴿ مِنْ أَنْفُقِيَنِكُمْ كَأَلَّا يَعْمَلُوا
وَالْتَّصِيرُ وَالسَّيِّعُ هُلْ يَسْتَوِيَانِ مَثْلًا
أَفَلَا نَذَكِرُونَ ﴾

وَنَقَدَ أَرْسَلْنَا لَهُمْ إِلَى قَوْمِهِ إِلَيْكُمْ
نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥﴾

أَن لَا تَغْدِيَنَا إِلَّا اللَّهُ أَعْلَمُ إِنَّكُمْ عَدَابَ
يَوْمِ الْحِسْرِ ﴿٦﴾

فَقَالَ الْمَلَائِكَةُ كَفَرُوا بِنَبِيِّنَا
إِلَّا إِنَّا مَشَّلَّنَا وَمَأْرَنَا كَمَا تَعْلَمُ إِلَّا الَّذِينَ
هُمْ أَرَادُنَا بِأَبْدِيَّ الْأَرَأِيِّ وَمَأْرَنَا لَكُمْ عَلَيْنَا

١٧) مِنْ فَضْلِهِ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَذِيرَكَ

فَالْيَقُومُ أَرَأَيْتَمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بِيَنَتِهِ مِنْ رَّبِّي
وَإِنَّنِي رَحْمَةٌ مِّنْ عِنْدِهِ فَعُيَّتْ عَلَيْكُمْ
أَنْلَهْ مُكْثُورًا وَأَتَمْ لَهَا كَرِهُونَ

gno korkannaga wax dheeraada waxaanse idin malaynaynaa Beenaa-layaal.

28. wuxuuna yidhi Qoomkayow ka warrama haddaan Xujo (cad) oo Eeba-hay ku sugnahay uu ina siiyey naxariis Xaggiisa oo Laydinka indho tiray miyaan idinku laasimin karraa idinkoo nici.

Qisada Nabi Nuux wax badan yeyp Quraanka ku soo Aroortay, wuxuuna ahaa Nabigii ugu horreeyey ee si cad ugu yeedha Dadka, halkanna markuu ugu yeedhay Qoomkiisi caabuddidda Ilaahay kaliya ugana digay Cadaab daran waxay sidii caadada u ahayd gaaladii madaxda ahayd ee Qoomkiisu ugu Jawaabeen inuu been Dadka la mid yahay dad xununna raaceen wax dheeraad ahna uusan lahayn ey una maleyn inuu been sheegi, wuxuuse ku suganyahay Xujo Cad oo Eebe iyo Naxaris uu ka siiyey Agtiisa, oyse ka indho beeleen uusan Qasabna ku lahayn iyagoo Nici Xaqa, taasina waxay muujin dabeccad wanaaggaa Nabiyada inta xaqa ku raacdya iyo inayna raacidda Diintu Qasab ahayn ee ciddii doontana Raaci, tii kalana aan xoog lagu galinayn, waxaase loogu sheegi si cad oo Qabow oo wanaaga. Huud (25-28).

29. Qoomkayow idin warsan maayo Xoolo, Ajirkayga Eebaa haya, mana eryayo kuwa xaqa rumeeeyey illeen iya-gu waxay la kulmi Eebahoode, waxaan-se idinku arkaa Qoom Jaahiliina.

30. Qoomkayow yaa iiga gargaari Eebe haddaan eryo kuwaas (Xaqa ru-meeeyey) miyeydaan wax Xusuusanayn.

31. idima dhahayo waxaa agtayda ah Khasaa'intii Eebe mana ogi waxa ma-qan, idinmana odhanaayo waxaan ahay Malaa'ig, idinmana odhanaayo kuway yasayso indhihiinnu ma siinayo Eebe khayr, Eebaa og waxa Naftooda ku sugar, markaas waxaan ka mid no-qon Daalimiinta.

وَنَعْزُمُ لَا أَسْنَكْمُ عَلَيْهِ مَا لَا إِنْ أَخْرِي
إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنْبَطَرَ إِلَّا دِرَانِيَّا مَوْتُهُمْ
مُلْمَوْرَاهُمْ وَلَكَيْتَ أَرِكُّ قَوْمًا بَجَهَلُونَ

وَنَعْزُمُ مَنْ يَصْرُفُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرِدْتَنِي
أَفَلَانَدَكَرُونَ

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عَنِّي خَرَابِنَ اللَّهِ وَلَا أَغْمُ الْغَيْبَ
وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَنْدَيْتَ
أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُقْيِنُهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا لَمْنَ الظَّالِمِينَ

Wuxuu u sheegay Nabi Nuux Qoomkiisa inuusan wax ujuura ah ka warsanayn Xaqa Gaadhsiintiisa, usan fogaynaynna kuwa Xaqa rumeeeyey ee ka cabsaday Xaalkaas, illeen waa arrin Jaahilnimec, hadduu eryo Dadkaasna wax Eebe uga gargaari ma jiro, mana u sheegan in Khasnadahe Eebe Agtiisa tahay, ama waxa maqan ogyahay, ama Malaa'ig yahay, mana u sheegin in Mu'miniinta ay xaqirayaan usan Eebe Khayr siinayn, Eebaa og xaalooda kuna shaqo leh, ciddii xumaysana waxay ka mid noqon Daalimiinta, wana taas xaalka xaqq u yeedhayaasha iyo Gaalada Xaqa diida. Huud (29-31).

32. waxay dheheen Nuuxow waad nala dooday ood badisay la dood-kannaga, ee noo keen waxaad noo yaboohayso haddaad run sheegi.

33. wuxuuna yidhi waxaa uun idiin keeni (kara) Eebe hadduu doono, mana tiihin kuwo daalin Eebe.

34. waxna idiinma tarto Naseexadaydu haddaan doono inaan idiin naseexeeeyo hadduu Eebe doono inuu idin baadiyeeyo illeen waa Eebihiine xagii-saana laydiin celin.

35. mise waxay dhihi isagaa been abuurtay, wuxaad dhahdaa haddaan been abuурто dambigaygu anuu isaa-ranyahay, anuguna bari baan ka ahay waxaad dambaabtaan.

Gaaladii hadalkii yey ku adkeeyeen Nabi Nuux waxayna dheheen waad nala murantay ood badisay murankii ee noo keen ciqaabtaad noogu Gooddin haddaad run sheegayo, taasina waa caadaad Xaq diidaasha had iyo jeer inay warsadaan Nabiyada waxaasoo kale, wuxuuse ugu Jawaabay Nabi Nuux in keenidda arrinttasa Eebe uun karo kuna shaqo leeyahay hadduu doono, wax daalin karana usan jirin, naseexana ayan wax u taray cidduu Eebe dhumiyo markay Xaqa diiddo oo ka jeedsato, waxayna ku sheegeen inuu been abuurtay xaalkuu la yimid, wuxuuse ugu jawaabay in dambigisu isaga saaranyahay, isna dambigooda ka madaxbannaanyahay, taasina waxay ku tusin in Nabiyaduna isku hadal yihii xaq diidaashaunu isku war iyo dabeecoo yihii. Huud (32-35).

36. waxaa loo waxyooday Nabi Nuux inuusan ku rumeynayn Qoomkaaga inta ku rumaysay waxaan ahayn ee ha u murugoon waxay fali.

37. samaysana doon annagoo ku dhawri kuuna waxyoон hana igula hadlin (xaalka) kuwii dulmi falay waa la maansheyne.

38. wuxuu samaynayey Doon mar kasta oo Qoomkiisa koox ka mida martana way ku jees jeesayeen wuxuuna ku dhahayey haddaad nagu jees jeestaan anaguna waan idinku jees jeesi saad u jees jeesaysaan.

39. waadna ogaan doontaan cidduu u yimaaddo cadaab dulleeya kuna dago cadaab joogta ah.

40. markuu yimid amarkannagi oo Tanuurkii burqaday waxaan ku nidhi

فَأُولَئِنَّمُؤْمِنُونَ قَدْ جَدَّلَتْنَا فَأَكَثَرَتْ جِدَارًا
فَأَنْتَ إِمَامٌ عَذَابٌ إِنْ كَثُرَتْ مِنَ الصَّدِيقِينَ

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيُكُمْ بِهِ اللَّهُ أَنْ شَاءَ
وَمَا أَنْتُ بِمُتَعَزِّزٍ
وَلَا يَقْعُدُكُمْ نُصْرَى إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ
الَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغَوِّبَكُمْ هُوَ أَنْتُمْ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ

أَمْ يَقُولُونَ كَمَا قَرَرْتُهُ قُلْ إِنْ أَقْرَرْتُهُ فَعَلَى إِحْرَامِي
وَأَنَّابَرَى مِمَّا تَجْرِمُونَ

وَأُوحِيَ إِلَى نُوحَ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ
إِلَّا مَنْ قَدَّمَ أَمْنَ فَلَا تَبْتَسِمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ
وَاصْبَعْ الْفَلَكَ بِأَعْيُنِنَا وَجَحِنَّمْ لَا تُخْطِبُنِي
فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُنْفَرُونَ

وَيَصْنَعُ الْفَلَكَ وَكُلَّمَارَ عَلَيْهِ مَلَاقِنْ قَوْمِهِ
سَخَرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ
كَمَا سَخَرُونَ

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُغْزِي وَيُحَلِّ
عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ أَمْرُنَا وَفَارَ النُّورُ فَلَمَّا أَخْرَلَ فِيهَا

ku xambaar Doònida nooc kasta Labo iyo Xaaskaaga ciddii dhumiid loo xukumay mooyee, iyo ciddii rumaysay xaqa (iyana ku xambaar) mana rumeynин wax yar mooyee.

Nabi Nuux wuxuu Eebe u waxyooday inuusan Qoomkiisa ka rumeyneyn xaqa inta horay u rumeysay mooyee waana inuusan u murugoon waxay fali oo xumaana, samaystana doón isagoo Eebe ilaalina una waxyoon, uusan Eebana kala hadlin xaalka kuwaas dulmiga falay illeen waa la maansheyne, wuxuuna samaynayee Doontii markay maraanna way ku jeesesayeen, wuxuuna ku dhahayey haddad nagu jees jeestaan waanuun idinku jeesi waadna ogaan doontaan cidduu u yimaaddo cadaab dulleeya kuna dhaco cadaab joogta ah, markuu yimid amarkii Eebe Biyihiiна ka soo burqadeen tanurkaa yaa Eebe ku yidhi Nabi Nuux ku xambaar doonta nooc kasta Labo, cidda Ciqaabi u sugnaatay mooyee, inta ku rumaysayna ku xambaar, wax yar baana rumeeey, taasina waxay kuu muujin in Mu'miniintu ku sugar yihiin u jeeddo kaliya. Huud (36-40).

41. wuxuuna yidhi ku kora Magaca Eebe oy kuna socon kuna joogsan Eebahayna waa dambi dhaafe naxariista.

42. wayna la socotay hir dhexdiis oo buuro la mida wuxuuna u dhawaaqay Nabi Nuux Wiilkiiisi wuxuuna aaha meel ka gaar ah (Isagoo leh) Wiilkay-gow nala soo kor hana la jirin gaalada.

43. wuxuuna ku yidhi waxaan u dummi buur iga dhawrta Biyaha wuxuu yidhi (Nabi Nuux) wax ilaalina kara maanta amarka Eebe ma jiro cid Eebe u naxariistay mooyee, waxaana kala dhex maray hirkii wuxuuna noqday Wiilkii kuwa la maansheeyey.

44. waxaana la yidhi dhulow Liq Biyahaaga Samoyna qaad (Jooji) waxaana la yareeyey «la gudhiyey» Biyihii waxaana la xukumay Amarkii waxayna Ku dul ekaatay Doontii Juudi waxaana la yidhi fogaansho haw sugnaato Qoomka Daalimiinta ah.

Wuxuu yidhi Nabi Nuux ku kora Doonta Magaca Eebe ee ay ku socon kuna joogsan illeen waa dambi dhaafe naxariistee, wayna la socotay hirka dhexdiisa iyadoo Buur oo kala ah, Nabi Nuuxna wuxuu u dhawaaqay Wiilkiiisa oo ka durugsan wuxuuna ku yidhi Wiilkayow nala soo kor hana ahaan la jiraha gaalada, wuxuuse sheegay inuu kori Buur ka dhawrta Biyaha, wuxuuse ku yidhi Nabi Nuux maanta wax celin kara amarka Eebe ma jiro cid Eebe u naxariisto mooyee, hirkibaana kala dhex maray wuxuuna ka mid noqday kuwa la maansheeyey, Biyihiiна waa gudheen oo joogsadeen amarkiina waa la xukumay waxayna ku ekaatay Juudi halaagbaana ku dhacay Daalimiintii, wuxuu warriyey Ibu Cabbas in Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleey) yidhi: Amaanka Ummadayda markay maanshodaan waa inay akhriyaan Magaca Eebe markay doon kori.

Qisada Nabi Nuux iyo Qoomkiisa iyo sida loo halaagay Daalimiintii waa wax lagu waano qaato. Huud (41-44).

وَمِن كُلِّ زَوْجٍ إِثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَامَ سَبَقَ
عَلَيْهِ الْقُرْلُ وَمِنْ أَمْنٍ وَمَاءً أَمْنَ
عَمَّهُ إِلَّا لِقَلْلٍ ۝

ۚ وَقَالَ أَرْكَبُوا فِيهَا سَرَّ اللَّهِ بَحْرُهُمَا
وَمُرْسَلُهُمَا إِنَّ رَبَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝

وَهُنَّ بَحْرٍ يَهُمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحُ
أَبْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَبْشِّي أَرْكَبَ مَعَنَّا
وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكُفَّارِ ۝

قَالَ سَائِرُ أَهْلَ الْجَبَلِ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ
لَا يَعْصِمُنِي الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَامَ رَحْمَةً وَحَالَ
بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُعْرَقِينَ ۝

وَقَبَلَ يَتَأْرُضُ أَبْلَاعَ مَاءِكَ وَيَسْمَأَهُ أَقْلَاعَ وَغَيْضَ
الْمَاءِ وَفَضَّيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْمَبُودِيِّ وَقَدَ
بَعْدَ الْقَوْمَ الظَّانِلِمِينَ ۝

45. wuxuu u dhawaaqay (Baryey) Nabi Nuux Eebihiis wuxuuna yidhi Eebow Wiilkaygu wuxuu ka mid yahay Ehelkeyga Yabooahaaguna waa xaq (sugan) adaana xukunkaagu falsanyahay.

46. Eebe wuxuu yidhi Nuuxow Wiilku Ehelkaaga kama mid ma aha waana camal aan suubanayn ee hay warsan waxaadaan cilmi u lahayn waxaan kaa waanin inaad jaahiliinta ka mid noqoto.

47. wuxuuna yidhi Nabi Nuux Eebow waxaan kaa magan galay inaan ku war-sado waxaanan u cilmi lahayn haddaad-an ii dambi dhaafin oodan ii naxariisan waxaan ka mid noqon kuwa kha-saaray.

48. waxaa lagu yidhi Nuuxow ku deg Nabadgalyo xaggannaga ah iyo umma-daha kula jira, ummadana waannu u raaxayn markaas waxaa taaban cadaab daran oo xaggannaga ka ahaada.

49. kaasi waa warkii maqnaa oon kuu waxyoonayno maadan ahayn mid og adi iyo Qoomkaagu midna kan hortiis ee samir cidhibta (Fiican) waxaa leh kuwa dhawrsada.

Markii la halaagay Wiilkii Nabi Nuux yaa waxaa qaaday Naxariistii Waalid wax dhalay markaasuu Ilaahay u cawday isagoo sheegi inuu Wilku Ehelkiisa ka mid ahaa yabooha Eebana xaq yahay oo ahaa in Ehelkiisa loo korin Eebana Xukunkisu caddaalad yahay, Eebase wuxuu u sheegay inuuusan Wilku Ehelkiisa ka mid ahayn marba hadduusun xaqaa rumeynин, wax fiscanna ma aha mana habboona in Nabi Nuux waxaasoo kale warsada sida kuwaan wax ogay, markuu is gartay Nabi Nuux eebana warsaday dambi dhaaf iyo Naxariis si uusan u khasaarin, waxaana la faray inuu ka dego doonta isaga iyo inta la jirta iyagoo heli nabadgalyo iyo Barako Eebe, arrintaasna waa waxyalahaa aan la oogaan karin haddaan Eebe Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleec) u waxyoon, wuxuuna Eebe faray Nabiga inuu Adkaysto, wanaaggana waxaa ku dampbayn kuwa dhawrsada ee xaqaa ku socda, Aayadahanna waxay muujin in qaraabudu iyo sokeeyanimadu tahay Caqiddada iyo Islaanimada, inaan lala mid noqon Daalimiinta. Huud (45-49).

50. Caadna waxaa loo diray Walaalkood Nabi Huud, wuxuuna yidhi Qoomkayow caabuda Eebe Ilaah kale idiiinma sugnee waxaan been abuurasho ahayna kuma sugnidin.

وَنَادَىٰ فِيْ رَبِّهِ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ أَنِّي مِنْ أَهْلِ
وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَإِنَّ أَخْكَمَ الْمُنْكَبِينَ

قَالَ يَنْتَهُ عَنِّيْ إِنَّمَا تَسَعَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّمَا تَعْمَلُ عَيْرُ صَنْلَحٍ
فَلَا تَسْأَلْنِي مَا تَسَعَ لَكَ إِنْ يَعْلَمْ فَإِنَّ أَعْطُكَ أَنْ تَكُونَ
مِنَ الْجَاهِلِينَ

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا تَسَعَ
لِي بِهِ عِلْمٌ وَلَا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ
مِنَ الْخَسِيرِينَ

قَيلَ يَنْتَهُ أَهْيَطُ سَلَمٍ مَنَا وَبِرْ كَتَ عَلَيْكَ
وَعَلَىٰ أَمْمَةٍ مَمَنْ مَعَكَ وَأَمْمَ سَمْتِهِمْ
ثُمَّ يَسْهُمُ مَمَنْ عَذَابُ أَلِيمٍ
تَلْكَ مِنْ أَبْلَاءِ الْعَيْبِ ثُوْجَبَ إِلَيْكَ مَا كُنْتَ
تَعْلَمْهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا
فَاصْدِرْ إِنَّ الْعِنْقَةَ لِلْمُنْقَبِينَ

وَإِلَّا عِادَ أَخَاهُمْ هُودًا فَأَلَيْقَوْهُمْ أَعْبُدُوا لَهُ
مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِهِ وَإِنَّ أَنْشَرْ
إِلَامْقَرُونَ

51. Qoomkayow idinka warsan maayo xaqa ujuuro ujuuradayda waxaan uun ka mutaa Eebaha i Abuuray ee miyeydaan wax kasayn.

52. Qoomkayow Dambi dhaaf warsada Eebihiin una toobad keena ha soo (Daayo) diro Samada (Roobka) korkiinna si badane hana idiinku kordhiyo xoog xooggiinii hana jeedsanina idinkoo Dambiliyaal ah.

Way isdaba joogtaa Qisada Nabiyada iyo siduu Eebe u diray iyo siday Qoomkoodii u beeniyeen una dhibeen, si Nabigu (Naxaris) iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u adkaysto una ogadaa inaan dhibku Kali ku ahayn, halkanna waxaa laga warramay Nabi Huud iyo siduu Xaqa u tusiway Qoomkoodii una sheegay inusan xoolo ka rabin ee abaal marintisa uu Ilaahey uun ka sugi, farayna inay Ilaahey kaliya caabudaan, danbi dhaafna warsadaan una Toobad keenaan, si Eebe ugu Naxariisto Roob iyo Barwaqaqo iyo xoogna u siyo oyna Xaqa ka jeedsan, taasina waxay ku tusin in wanaagu Sabab u noqdo barwaqaqo iyo Khayr, xumaantuna wadato dhibaato iyo Khasaare iyo lugooyo. Huud (50-52).

53. waxay dheheen Huudow noolama aadan imaanin Xujo cad kagamana taggeynno Ilaaheyahannaga hadalkaaga kumana rumeynayo.

54. wax kale kuguma dhaheeyno oon ahayn in Ilaaheyahannaga Qaarkood kugu asiibeen xumaan (Cudur) wuxuu yidhi waxaan Eebe marag galin ee idinkuna marag noqda inaan bari ka ahay waxaad la wadaajinaysaan, (Cibaadada).

55. oo Eebe ka soo hadhay ee i dhagra dhammaan hana i sugina.

56. anugu waxaan tala saartay Ilaahey ee ah Eebahay iyo Eebihiin wax socda oosan foodda qabanayn ma jiro (Awoodayn) Eebahayna wuxuu ku suggan yahay jid toosan.

Waxay dheheen Huudow xujo cad nooma aadan keenin mana nihin kuwa uga tegi Ilaaheyadooda hadalkaaga kuna rumeynmaynno, waxaa uun Waalli kugu asiibay Ilaaheyadanna qaarkood markaad ka reebtay Cibaadadooda, wuxuuna ku yidhi waxaan Eebe marag galin idinkana idin marag galin inaan bari ka ahay waxaad la wadaajinaysaan Eebe oo ka soo hadhay, ee bal i dhagra dhammaan hana i sugina, waxaan talasaartay Ilaahey ee Eebahay ah iyo Eebihiin, waxa socdo dhanna wuxuu ku hoos jiraa Awoodda Eebe illeen Eebe jid toosan oo Xaqa yuu ku suganyahaye. Gaaladuna had iyo jeer waxay dadka Musliminta ah ku Cabsi galiyaan waxyaalo kale oo Eebe ka soo hadhay, waase in Eebe si dhaba loo caabudo isaga uun laga cabsoodo, waxa ka soo hadhayna laga jeedsado Cibaadadooda iyo wax ka dayidooda, lana talo saartaa illeen isagaa wax walba Awooddiisa ku hoos jiraa, Jidka Toosan ee xaqaa ah ee Eebe ee Islaamka ahna laga socdaa Dadkana loogu yeedha laguna maamulo. Huud (53-56).

يَقُولُ لَا أَسْلَكُ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَحْرَى
إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَ قِبَلًا تَعْقِلُونَ ﴿٥﴾

وَيَقُولُ أَسْتَغْفِرُ رَبِّكُمْ شَمَاءُ وَبُوْلَاهُ تُرْسِلُ
السَّكَّاءَ عَلَيْكُمْ مَدَارًا وَيَزِدُ كُمْ قُوَّةً
إِنَّ قُوَّتَكُمْ وَلَا نَوْلًا مُخْرِبِينَ ﴿٦﴾

قَالَ الْوَالِيْهُ هُوْدُ مَا حَتَّنَا بَيْتَنَاهُ وَمَا مَخْنَنُ
بِسَارِكِهِ الْهَمَنَاعَنْ قَوْلَكِهِ وَمَا مَخْنَنُ لَكَ
بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧﴾

إِنْ تَقُولُ إِلَّا أَعْزِنَكَ بَعْضَ الْهَمَنَاعَنْ قَالَ إِنَّ
أَشْهُدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُ أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشَرِّكُونَ ﴿٨﴾

مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَيْعَانًا لَا تُنْظَرُونَ ﴿٩﴾
إِنِّي تَوَكَّلُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا يَنِدِي إِلَّا هُوَ
إِنَّمَا يَنِدِي نَاصِيَّهُ إِنَّ رَبِّي عَلَى صَرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٠﴾

57. haddaad Jeedsataan waxaan idin gaadhsiiyey wixii laygu soo diray xagiinna, wuuna idinka gadaal marin Eebahay qoom kale waxna kama dhibaysaan, Eebahayna wax kasta wuu ilaa-liyaa.

58. markuu yimid amarkannagii waxaan ku korinnay Huud iyo intii ru-maysay Naxariistanada waxaana ka korinay Cadaab Adag.

59. taasi waa Caad waxay diideen Aayaadkii Eebahood waxayyna caasiyeen rasuladiisii waxayyna raaceen amarka islaweyne madax adag dhammaantiis.

60. waxaana la raaciyyey Adduun-yadan Lacnad iyo Maalinta Qiyaamaba, Caad way ka gaaloobeen Eebahood Fogaanshaa (Halaagbaana) u sugnaaday Caadkii Qoomkii Huud ahaa.

Nabi Huud wuxuu ku yidhi haddaad cibaadada Eebe kaliya ka jeedsataan diidaanna anigu waan idin gaadhsiiyey xaqii laygu diray, Eebana cid kaluu idinku bedeli waxna kama dhimaysaan, illeen wax walba Eebaa daalacane, markaasaan la halaagay illeen way kibreene oo xaqii ka jeedsadeene waana sidaas had iyo jeer, wuxuna Eebe koriyey Huud iyo intii la jirtay ee Xaqa rumseysay, waxaana naxariis Eebe darteed looga koriyey Cadaab adag, wanatasas reer Caad markay Beeniyeen Aayaadkii Eebahood Caasiyeenna Rasuladiisii Raaceenna Amarka mid kastoo kibir badan oo isla weyn. Adduunyadana waa la lacnaday, Qiyaamadana waa lagu lacnadi reer Caadna waxaa Ogaysiis ah inay ka gaaloobeen Eebahood waxaana naxariis laga dheereeyey Caadkii Qoomkii Nabi Huud ahaa, waddadoo-d Ciddii martana waa la mid iyo ka xun. Huud (57-60).

61. Thamuudna waxaan u dirray Walaalkeed (Nabi) Saalax, wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe Ilaah Eebe ka soo hadhay ma idiin sugnee, isagaana idiinka ahaysiiyey Dhulka idinkuna Camiray dhexdeeda ee dambidhaaf warsada una toobad keena illeen Eebahay waa dhawyayah oo ajib-baa (Baryade)

62. waxay dheheen Saalaxow waxaad ku ahayd dhexdannada mid la rajeyyo arrintan ka hor ma waxaad naga reebi inaan caabudno waxay caabudayeen Aabayaalkanno annagu shaki daran

إِنْ تَوَلُّوْ فَقَدْ أَبَغَتُكُمْ مَا أَرْسَلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ
وَيَسْتَخِلْفُ رَبِّ قَوْمًا عَزِيزًا كُلُّ وَلَا تَضُرُّهُ شَيْءٌ
إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِظٌ

وَلَمَّا جَاءَهُمْ نَاجِحِينَا هُودًا وَالَّذِينَ أَمْنَأْعَاهُمْ
بِرَحْمَةِ مَنْ نَهَىٰ مُجْتَنِبِهِمْ مَنْ عَذَابٌ غَيْرِهِ

وَقَلَّكَ عَادٌ حَمْدُوا إِثْنَيْتَ رَبِّهِمْ وَعَصَوْهُ
رُسُلَهُ وَأَبْعَدُوا أَمْرَكُلَّ جَبَارٍ عَنِيدٍ

وَأَشْبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَوَعَمَ الْبَيْمَةَ الْآَنَ عَادَا
كَفَرُوا رَبَّهُمْ الْآَبْعَدُ لِعَادٍ قَوْرُهُودٌ

وَإِنَّ شَعُودَ أَخَاهُمْ صَلَحَ حَاقَلَ يَقُومُ أَعْبُدُوا
اللهَ مَا لَكُمْ قِنَّ إِنَّهُ عَيْدَهُ مُوَانِشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ
وَأَسْتَعِرُكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُهُ شَمَّ ثُوبَوْ إِنَّهُ رَبِّ
قَرِيبٌ مُّجِيبٌ

قَالُوا يَصْنَعُ مَا كُنَّتَ فِي سَا مَرْجُوا بَلْ هَذَا
أَنْتَهُنَّ أَنَّ تَعْبُدُ مَا يَعْبُدُ إِبَّا آنَا وَإِنَّا لَنَّا شَكَ

baan kaga suganahay waxaad noogu yeedhi.

63. wuxuu yidhi bal ka warraama had-daan xujo Eebahay ku sugnahay oo uu i siiyey Naxariis xaggiisa ah yaa iiga gar-gaari Eebe haddaan Caasiyo iimana kordhinaysaan waxaan khasaare ahayn.

Qisada reer Thamuud wax badan yuu Quraanku sheegay wixii dhexmaray Nabi Saalax, halkanse waxay sheegeen inay u han waynaayeen Nabi Saalax intususan ka reebin Cibaadada waxay Aabayaalkood Caabudi jireen oo Baadhil ah, waxayna sheegeen inay shakisaniih wuxuu ugu yeedhi, wuxuuse ugu jawaabay inuu xaq iyo xujo ilaah oo cad ku saganyaahay, warkooduna waxaan khasaare ahayn u kordhinayn hadduu maqlo, waanakaas xqa iyo Baadhilkoo say u kala Muuqdaan. Huud (61-63).

64. Qoomkayow tan waa Hashii Eebe Calaamad bayna idiiintahay ee iska Daaya ha cunto Dhulka Eebe hana ku taabanina Xumaan oo markaas idin qabto Cadaab dhaw.

65. wayse dileen Hashii, wuxuuna ku yidhi ku raaxaysta guryihiiна Saddeex maalmood kaasina waa yabooh aan la beeninayn.

66. markuu u yimdi amarkii Eebe waxaan ku korinay Nabi Saalax iyo intii rumaysay Naxariistanada iyo inaan (ka korinay) dulliga Maalintaas Eeba-na waa xoog badane Adkaada.

67. waxaana qabatay kuwii dulmi falaay qaylo waxayna ahaadeen kuwo guryahooda ku dhexdhinta.

68. sidii iyagoon ku dhex nagaanin, Thamuud waxay ka gaaloobeen Eeba-hood waxayna muteen fogaansho (Halaag).

Sidoo kale Nabi Saalax wuxuu u sheegay inay tanu tahay Hashii Eebe Mucjisana tahay ee ay iska daayaan ha daaqdo Dhulka Eebee, Xumaanna ayan ku taaban si aan loo ciqaabin, wayse Dileen waana la halaagay, waxaana nabad galay Nabi Saalax iyo intii Rumeysay, waxaana laga koriyey dulligii maalintaas, illeen Eebe waa xoog badane, waxaana ku dhadday Gaaladii qaylo oy bakhtiyeen, waxaadna moodaa guryahoodii inaan la degin, reer Thamuudna waxay ka gaaloobeen Eebahood waxaana laga dheereeyey Naxariista Eebe ee waasaca ah, waana wax ciddii caqli leh ku waano qaadan markaas xqa uun ku toosi si ay u liibaanto labada daaroadba. Huud (64-68).

مَنَانَدْعُونَا إِلَيْنَا مُرِيبٌ
﴿١﴾

قَالَ يَقُولُ أَرَأَيْتَ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ سَبَقٍ مِّنْ رَّفِيقٍ
وَإِنَّنِي مِنْ رَّحْمَةِ رَبِّي فَمَنْ يَنْصُرُ مِنْ رَّبِّهِ
إِنْ عَصَيْتَهُ فَإِنَّ رِبِّيَ عَلَيْهِ بَشِيرٌ
﴿٢﴾

وَيَنْقُومُ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ أَيَّةً
فَدَرُوهَا تَأْكُلُ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُهَا
سُوءٌ فَإِنَّهُمْ عَذَابٌ فَرِبٌ
﴿٣﴾

فَقَرُونَ هُوَ الْفَالَ تَمَغَّوْنَ فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةٌ
أَيَّا مِمْذُوكَ وَعَدْ غَيْرَ مَكْدُوبٍ
﴿٤﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَبَيْنَا صَلَحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُمْ بِرَحْمَةِ مِنْنَا وَمَنْ خَرَىٰ يُوَمِّدُ
إِنَّ رَبِّكَ هُوَ الْقَوْىُ الْعَزِيزُ
﴿٥﴾

وَلَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَاصْبَحُوا
فِي دَيْرِهِمْ حَمِيمٍ
﴿٦﴾

كَانَ لَمْ يَنْتَفِعْهُمْ أَلَا إِنَّ نَسُودَكَ قَرُوا بَرَّهُمْ
أَلَا بَعْدَ لَتَسْوَدَ
﴿٧﴾

69. waxay ula yimaaddeen Malaa‘ig-tanadii aan soo diray Nabi Ibraahim Bishaaro, waxayna dheheen salaamo korkaaga ha ahaato, isna wuxuu yidhi Salaam, kamana nagaan (Daahir) inuu u keeno dibi la dubay (Hilibkiis).

70. markuu arkay in ayna gacma-hoodu gaadhayn wuu la yaabay wuxuuna iska kasay cabsi xaggooda ah, waxayna dheheen ha cabsan waxaa na-loo soo diray Qoomka (Nabi) Luudhe.

71. haweeneydiisiina way taagnayd wayna qososhay waxaana ugu bishaa-raynay (Nabi) Isxaaq gadaashiisna Yacquub (Wiilkiisii).

72. waxayna tidhi waa la yaabe miyaan dhali anoo cajuuso ah ninkay-gana oday yahay arrintaasu waa wax la yaab leh.

73. waxay dheheen ma waxaad la yaa-bi amarka Eebe naxariistiisa iyo barakadiisa korkiinna, qoyskanow, Eebaana waa la mahdive la Sharriifo.

Nabi Ibraahim Malaa'igii way u bishaaraysay, wayna salaameen isna wuu ka Celiyey oo soodhaweeeyey oo u darbay martiqaad, wuxuuna u qalay Dibi, mase ayan cunin illeen waa Malaa'ige, markaaasuu shakiyey oo ka cabsaday, waxayse ku dheeqe ha cabsan waxaa naloo soo diray Qoomka Nabi Luudhe, haweeneydiisina way agtaagnad ooy qososhay, waxaana loogu bishaareeyis Isxaq oo Yacquubnaha dhalii oos ka dambeyn, markay haweeneydiid la yaabtay waxaa loogu jawaabay ma waxaad la yaabtay Amarka Eebe iyo naxariistiisa iyo barakadiisa korkiinna Dadka Gurigan, wax lala yaabo ma aha illeen Eebe waa Ammaanle sharaf leh, taasina waxay ku tusin isu bishaaraynta, in Dadka la xasiiliyo, cabsida caadiga ah oo jirta, Waynida awooddha Eebe, Naxariistiisa iyo barakadiisa aan la koobi karin. Huud (69-73).

74. markay Nabi Ibraahim ka tegtay Cabsidii (argagaxii) una timid Bishaa-radii yuu noqday mid nagula dooda xaalka Ooomka (Nabi Luudh).

75. Nabi Ibraahimna waa dulsame noqosho iyo toobadkeen badan.

76. Ibraahimow iskaga jeedso xaal-kan, waxaa dhab u yimid Amarkii Eebahaaye iyagana waxaa u imaan ca-daab aan laga celinayne.

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلًا إِنَّهُمْ بِالْبَشَرِ عِلْمٌ قَاتِلُوا
سَكَنَافَال سَلَمٌ فَمَا لَيْثٌ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ

خَنِيدٌ

فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ لَا تَقْبِلُ إِلَيْهِ نَكَرُهُمْ
وَأَوْجَسْ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أَزْسَلْنَا

وَأَمْرٌ أَتَهُمْ قَابِلُهُ فَضَّلَّ حَكْمَتْ فَبَشَّرَنَّهَا بِإِسْحَاقَ

وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ

قالَتْ يَوْنَلَقِي، أَلَدْ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شِيخًا

إِنَّ هَذَا الشَّيْءُ عَجِيبٌ

قالَ الْأَنْجِيْنِ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحْمَةُ اللَّهِ
وَرَكْنُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلُ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمْدٌ مَجِيدٌ

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرُّؤْعُ وَجَاءَهُ الْبُشَرُ

مُجَدِّلُنَافِ قَوْمٌ لُوطٌ

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّلُهُ مُنِيبٌ

يَا أَنْهِمْ أَعْرَضُ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرٌ يَكُونُ

وَإِنَّهُمْ مَا تَهْمَمُ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ

77. markay Malaa'igtaan soo diray u timid Nabi Luudh wuu ka walbahaaray wuuna la cidhiidhyamay wuxuuna yidhi tani waa Maalin daran.

78. waxaana yimid Qoomkiisii oo u deg degi xaggiisa horayna waxay u ahaayeen kuwo fala Xumaan, wuxuuna yidhi Qoomkayow kuwaasu waa gabdhahaygii iyagaa idiin dhahiran ee ka dhawrsada Eebe hana igu dullaynina martidayda miyuusan Nin rashiiida «fiican» idinku jirin.

79. waxay dheheen waad ogtahay inaanaan ku lahayn gabdhahaaga xaq waadna ogtahay waxaannu dooni.

Markay Cabsidii ka ba'day Nabi Ibraahim yuu galay inuu ka doodo Qoomka Luudh illeen Nabi Ibraahim wuxuu ahaa toobad keen badane dulsan, waxayse Malaa'igtii ku tidhi isaga jeedso Ibraahimow xaalkan amarkii Eebaa yimide, waxaanu u imaan cadaab aan la celinayne, markay u yimaadeen Nabi Luudhna wuu walbahaaray oo cidhiidhyamay isagoo yidhi maanta waa maalin daran, waxaana gabdhahaygii ee guursada iyagaa nadiif idiin ehe, Eebana ka cabsada hana igu dullaynina martidayda miyuusan Nin rashida idinku jirin, waxayse sheegeen inayan dan ka lahayn gabdhihiisa uu garanna waxay dooni,. Waa layaab kala fiicanaa hadal muslim Eebe rumeeey iyo Gaal Eebe ka fogaaday oo xumaanta qasan, maxaase u dambeeey, waa halaag. Huud (74-79).

80. wuxuu yidhi Nabi Luudh haddaan xoog idiin leeyahay ama u dumii tiir adag (waan idin ciqaabi lahaa).

81. waxay dheheen (Malaa'igtii) Luudhow waxaan nahay farriintii Eebahaadhibna kuma gaadhsiinayaan ee Guuri Ehelkaaga qayb habeeka ka mida dibna hasoo dayina haweeyneedaada mooyee, waxaa ku dhici waxa ku dhacaya ballankooduna waa subaxa miyuusan subuxu dhawayn.

82. markuu yimid amarkannagii waxaan ka yeellay korkoodii hoostoodii waxaana ku daadinay dhagaxyo la shidoo oo israac raacsan.

83. lagu calaameeyey Eebahaa agtiisa

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلًا لِّوَطَاسِيَّةَ يَوْمَ وَصَافَ بِهِمْ
ذَرَ عَاوَقَالْ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ ﴿٦﴾

وَجَاءَهُ قَوْمٌ مُّهَاجِرُونَ إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ كَانُوا
يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَقُولُ مَهْوَلَةً بَنَاتِي
هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَأَنْقُوا إِلَهَهُمْ وَلَا تُخْرُونَ فِي ضَيْفَيْنِ
اللَّهُسَ مِنْ كُرْجَلْ رَشِيدٌ ﴿٧﴾

فَالْأَقْدَمْ عَلِمَتْ مَا نَزَّلَكَ مِنْ حَقٍّ
وَإِنَّكَ لَعَلَمْ مَا رَبِّكَ ﴿٨﴾

فَالَّذِي أَنْبَأْتَنِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ مَأْوَى إِلَى رَبِّكَ شَدِيدٌ ﴿٩﴾

فَالْأُولَئِكُ مُنْتَهِيُّنَ إِنَّ رَبَّكَ لَنْ يَصُلُّ إِلَيْكَ
فَأَسْرِي بِأَهْلِكَ بِقُطْعَ مِنْ أَيْنِلَّ وَلَا يَنْتَهِي
مِنْ كُمْ حَدًّا إِلَّا أَمَرَ أَنْكَ إِنَّهُ مُصِيبَهَا
مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصِّبْحُ
اللَّهُسَ الصِّبْحُ يَغْرِي بِ ﴿١٠﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَاجَلْنَا عَنْهَا سَافَهَا
وَأَنْطَرْنَا عَنْهَا حِجَارَةً مِنْ سِجْلٍ
مَّضْدُورٍ ﴿١١﴾

مُسَوَّمَةً عَنْ دَرَبِكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ

wax daalimiinta ka fogna ma aha.

Wuxuu ku calaacalay Nabi Luudh in hadduu Awood leeyahay ama ku tiirsanyahay Tiir adag uu ciqaabi lahaa Gaaladaas, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe ha u Naxariistee Nabi Luudh wuxuu aaha mid ku tiirsan tiir adag, (Ebhiis) Malaa'igtii waxay u sheegeen in Eebe soo diray uusan cabsanna, wax dhibaan uusan gaadhadan guuriyana Ehelkiisa iyago dib sooyegayn, Haweeneydiisa oo la halaagi mooyee, waxaana la halaagi subaxdii oon fogayn, amarkii Eebaana u yimid oo waa la dabagaddiyay laguna soo daadiiyey Dhagax Naara oo calaamaysan, arrintaasuna kama fogaa dalim oo dhan, waxaana loo baahanyahay in lagu waano qaato, wanaaggana lagu dadaalo, xumaantana laga dheeraado. Huud (80-83).

84. Madyanna waxaan u diray Walaalkood (Nabi) Shucayb, wuxuuna yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe idinma sugna Ilah kalee, hana nusqaaminina Beegidda (Miisiidda) iyo mii-saanka waxaan idinku arkaa khayre (xoolo) waxaana idiinka cabsan Cadaab Maalin koobi.

85. Qoomkayow oofiya Miisidda iyo miisaanka si cadaalada hana ka nusqaaminina Dadka waxooda Dhulkhana ha fasaadinina.

86. Baaqiga Eebe yaa idiin khayr-roone ma ihi mid idin ilaalin (karee).

87. waxay dheheen shucaybow ma salaadahaagaa ku fari inaan ka tagno waxay caabudayeen Aabayaalkaanno ama ku fallo xoolahanaga waxaan doonno adugu waxaad uun tahay dulbadane toosan (Jees jees dartiis).

Qoomkii Madyanna waxaa loo diray Nabi Shucayb waanaa meel ku taalla xijaas iyo Shaam dhexdooda oo u dhaw Magaalada Macaan, wuxuuna faray in Eebe kaliya caabudaa Miisidda iyo Miisaankana si cadaalada u dhamaystiran khayrka Eebe iyo baaqiga wanaagsanna shifaystaan Dhulkana aanay fasaadini dadkana waxooda ka nusqaaminin si uusan u dhiciin cadaab dar oo kooba, wayse ku jees jeeseen oy ku dheheen ma salaaddaadaa ku fari inaan ka tagno waxay Aabayaalkanno caabudi jireen ama saydoonaan u maamulaan xoolahooda, waxayna dheheen waxaad tahay Nin aad u fiican iyagooyu ku jees jeesi, waana xaal kala fog wanaaguuf faray iyo xumaantay ugu jawaabeen illeen waa gaalee iyo caadadeed. Huud (84-87).

88. wuxuu yidhi Qoomkayow bal ka warrama haddaan ku sugnahay xujo Eebahay iguna arsuqay risqi wanaagsan, oonan doonaynnha inaan idiin dabo maro waxaan idinka reebi oonan doo-

وَإِلَيْنَا أَخَاهُرْ شَعِيرَةً قَالَ يَقُولُ أَغْبَدُوا
اللَّهُ مَالِكُمْ مَنِ إِلَهٌ غَيْرُهُ وَلَا تَنْصُوا
الْمُكَيَّالَ وَالْمَيْزَانَ إِنِّي أَرْكِنُ كُمْ بِخَيْرٍ
وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابًا يَوْمَ مُحْبِطٍ
وَيَنْقُومُ أُوفُ الْمُكَيَّالَ وَالْمَيْزَانَ بِالْقُسْطِ
وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَ هُنَّمْ وَلَا تَعْنُوا
فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ
يَقِيَّثُ اللَّهُ خَيْرَ الْكُمْ إِنْ كَنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِمُحْفِظٍ
قَالُوا يَسْعَيْنَ أَصْلَوْتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَنْكِرَ
مَا يَعْبُدُ مَا بَأَوْنَا أَزَانَ تَقْعُدَ فِي أَمْوَالِنَا
مَا نَسْتَوْأُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الْرَّشِيدُ

قَالَ يَقُولُ أَرْعَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْنَهُ مِنْ رَفِيقٍ
وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أَرِيدُ إِنَّ أَخَالَنَكُمْ
إِلَىٰ مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ إِنْ أَرِيدُ إِلَّا أَمْلَأَ

nayn waxaan wanaajin ahayn, intaan karo, waafajintaydana waxaan Eebe ahayn ma karo isagaana talo saartay xaggiisaana u noqon, (Toobad).

89. Qoomkayow yuusan idinku xam-baarin khilaafkaygu inuu idinku dhaco wixii ku dhacay Qoomkii (Nabi) Nuux ama qoomkii Nabi Huud ama (Nabi) Saalax idinkamana foga waqtigii Qoomkii (Nabi) Luudh.

90. ee dambi dhaaf warsada Eebihiin una toobadkeena illeen Eebahay waa Naxariiste Jecel (Ciddii toobad keen-tee).

91. waxay dheheen Shucaybow ma kasaynno wax badan ood sheegi waxaana kugu aragnaa inaad dhex-dannada ku tabar yartahay, hadduusan Qoomkaagu jirin waan ku dhegaxyeyn lahayn, mana tihid adugu mid cisi nagu leh.

92. wuxuu yidhi Qoomkayow ma jamaacaddaydaa idin kala wayn Eebe ood ka yeelateen waxaad dhabarkiinna ka tuurtaan (Xaqa) Eebahayna waxaad falaysaan wuu koobay.

Nabi Shucayb wuxuu ku sugnaa xaq, Eebana wuxuu siiyey Nabinimo iyo Risqi fiican, mana u daba marayn xumaantuu ka reebi sida Dadka qaarkiis ee liita falaan, waxaan wanaajin ahaynna ma rabin, Eebuuna talasaaranayey, wuxuuna uga digay in khilaafkoodu u sababo halaagii ku dhacay Ummadiihii ka horreeyey oo kale, oyna ku habboontahay inay Eebe u noqdaan, illeen waa naxariiste khayr jecele, wayse diideen oy sheegreen inayn kasayn wax badan oos sheegi, tabar yarina ay ku arkaan, haddayna ixtiraamaya Qoomkiisana ay dhagax la dhici lahaayeen, wuxuuna la yaabay in Qoomkiisu kala waynaado Eebe iyo Xaqa, oyna ka jeedsadeen isagoo Eebe koobay waxay fali. Wanaaggana waa in Dadka la faro adnaa adugu fartoonto eddan xumaantii u dabo marin taasi waa ceebe, sidoo kale isla waynidha iyo in qabili iyo qoom ka waynaado xaqaa waa wax layaab leh. Huud (88-92).

93. wuxuu yidhi Qoomkayow ku camal fala dariiqadiinna anna waan camal fali waxaadna ogaan doontaan cidduu u yimaaddo cadaab dulleeya iyo cidda beenaalaha ah ee sua anna waan idinla sugiye.

مَا أَسْطَعْتُ وَمَا تَوَفَّيْتُ إِلَّا إِلَهٌ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ
وَإِلَهٌ أَنْتَ

وَنَعْوَرْ لَا يَجِدْ مِنْكُمْ شَقَاقًا أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ
مَا أَصَابَ قَوْمًا تُوحِّي أَوْ قَوْمٌ هُوَدٌ أَوْ قَوْمٌ صَالِحٌ
وَمَا قَوْمٌ لُوطٌ مِنْكُمْ بَعِيدٌ
وَاسْتَغْفِرُ رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبَّكَ
رَحِيمٌ وَدُودٌ

فَالْوَأْيَشْعَبُ مَا فَقَهَ كَثِيرًا مَمَّا تَنَوَّلُ
وَإِنَّ الَّذِينَ أَكَفَّافِنَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ
لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ

فَالْيَنْقُومُ أَرْهَطِي أَعْزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللّٰهِ
وَأَنْخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهِيرًا إِنَّ رَبَّكَ
بِمَا تَعْمَلُونَ حَمِيطٌ

وَنَقْوَمُ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانِيْكُمْ إِنَّ عَذَابًا
سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ
وَمَنْ هُوَ كَذِيبٌ وَأَرْتَقُبُوا
إِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ

94. markuu yimid amarkanagii waxaan ku korinnay Shucayb iyo kuwii rumeeey naxariistanada, waxaana qabatay kuwii dulmi falay qaylo waxayna ahaadeen kuwo guryahoodii ku dhintay.

95. sidii iyagoon ku nagaanin fogaansho (halaag) baa u sugnaaday Madyan siday u fogaataay Thamuud (u halaagsantay).

Ugu dambayn markuu Nabi shucayb ka quustay xaalkoodii wuxuu ugu goodiyey in cid walba say rabto ku socoto waxaa la ogaan doonaa cidduu cadaab dulleeya u yimaaddoo oo beenaala ah, saasna la wada sugo, waxaana la halaagay Gaaladii islawaynayd ee madaxa adkayd, wuxuuna Eebe koriyey Nabi Shucayb iyo intii rumeysay, saasyna reer madyan halaag iyo ciqaab ugu dhacday, waana abaalka xaq diidayaasha wanaagga neceb xumahana jecel, waana arrin u baahan ku waano qaadasho iyo ka digtooni qallooc. Huud (93-95).

96. waxaannu dhab ula dirray Nabi Muuse Aayaadkanagii iyo xujo cad.

97. xagga Fircoon yaana u dirray iyo Qoomkiisi, waxayna raaceen amarkii Fircoon, amarka Fircoonna ma ahayn mid toosan (Hanuunsan).

98. wuxuu hor qaadi Qoomkiisa Maalinta qiyaame, wuxuuna ku aroorin Naarta, meel lagu aroorana naarbaa u xun.

99. waxaana la raacsiiyey Adduunyada Lacnad iyo maalinta Qiyaamaba, wax laysu kordhiyana waxaa u xun (Arrintaa).

100. arrintaasu waa warkii Magaalooyinka waana kaaga qisoonaynaa, waxaana ka mida kuwo taagan iyo kuwo la halaagay.

101. maanaan dulmiyin iyagaase dulmiyey naftooda waxna ugama tarin Ilahyahoodii ay caabudayeen Eebe ka sokow markuu u yimid amarkii Eeba-

وَلَمَّا جَاءَهُ أَمْرُنَا بِتَحْتِنَا أَسْعِيَّاً وَالَّذِينَ ءَامَنُوا
مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَنَا وَلَخَدَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَصْحَابَهُ
فَأَضَبَّهُو فِي دِيرِهِمْ جَنِحِيمِكَ
﴿٤٦﴾

كَانَ لَمْ يَعْنُوا فِيهَا أَلَا بَعْدَ الْمَيْتِنَ كَمَا بَعَدَتْ
شَمُودٌ
﴿٤٧﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِإِيمَانٍ وَسُلْطَنِ مُّؤْمِنِ
﴿٤٨﴾

إِنَّ فِرْعَوْنَ وَمَلَائِكَهُ فَإِنَّهُمْ فَرَعُونَ
وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ
﴿٤٩﴾

يَقْدُمُ قَوْمُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ الْكَارَ
وَيَشْنَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ
﴿٥٠﴾

وَأَتَيْعُوافِ هَذِهِ لَقَنَهُ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِئْسَ
إِنِّيْرِفْدُ الْمَرْفُودُ
﴿٥١﴾

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرْآنِ تَعْصِمُهُ عَلَيْكَ
مِنْهَا فَإِيمَانُ وَحْسِيدٍ
﴿٥٢﴾

وَمَا طَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ قَمَّا أَغْنَتْ
عَنْهُمْ إِلَهُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ

haa waxaan khasaare ahaynna uma kordhin.

Aayadahanna wuxuu Eebe ku sheegay qisadii Nabi Muuse iyo Cadowgii Diinta ee aaha Fircoo iyo Colkiisii iyo in Fircoo ku socday Baadi halaag iyo naarna uu u hogaamin Qiyaamada Qoomkiisii meel xunna uu ku aroorin lacnadna la raacihey Addunyada iyo Qiyaamadada, kaasina waa warkii ummadiihii hore, waxaana jira wax raad leh iyo wax la tir tiray Eebana ma dulmiyin iyagaa isdulmiyey wixii Eebe ka soo hadhay oy caabudayeenna waxbaa uma tarin markay ciqaabtii u timid waxaan khasaare ahayna uma kordhin, taasina waxay ku tusin in ciddii ku hogaamisa Dadka Xumaan Adduunyada uu Qiyaamada Naarta iyo Ciqaabta u hogaamin, waana wax laga digtoonaado oo laga fogaado. Huud (96-101).

102. waana sidaas qabashada Eeba-haa markuu doono inuu qabto oo ci-qaabo magaalo (Dadkeed) oo dulmi fashay, qabashadiisuna way xanuun leedahay oy darantayah.

103. arrintaasna calaamadbaa ugu su-gan ciddii ka cabsan cadaabka aakhiro waana maalin loo kulmin dadka Dartiis, waana maalin la soo Joogsan.

104. dibna uguma dhigaynno muddo magacaaban darteed mooyee.

105. maalintuu Qiyaamuhu yimaaddo ma hadasho nafi idinka Eebe mooyee, waxaana ka mida dadka kuwo xun (Khasaaray) iyo kuwo liibaanay.

106. kuwa xumaadayna naarbay gali dhexdeedaya ku hiinraagi kuna qayli.

107. iyagoo ku waari inta samooyinku jiraan iyo dhulku wuxuu Eebe doono mooyee, Eebahaana wuxuu doonuu falaa.

108. kuwa la liibaanayna jannay ku waari inta samooyinku jiraan iyo Dhul-ku wuxuu Eebe doono mooyee, waana siismo aan go'ayn.

لَمَّا جَاءَ أَمْرِ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ عَيْرَ تَنْبِيبٍ

وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرَىٰ وَهِيَ طَيْمٌ

إِنَّ أَخْذَهُ مِنْ شَدِيدٍ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ

يَوْمَ يَجْمُوعُ لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَسْهُودٌ

وَمَا تُنْخِرُهُ إِلَّا لِأَجْلٍ مَقْدُورٍ

يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكُونُ قُلُّهُ إِلَّا يَادِنَهُ فَيَمْهُمُ

شَقِّيٌّ وَسَعِيدٌ

فَأَمَّا الَّذِينَ شَغَوْفُونَ فِي التَّارِيْخِ فَهُنَّ

زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ

خَلِيلِيْنَ فِيهَا مَادَمَتْ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ

إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ

وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَفِي الْجَنَّةِ خَلِيلِيْنَ فِيهَا

مَادَمَتْ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ

عَطَاهُمْ عَيْرَ مَجْدُوفٍ

Dulmi ciddiisu la hadhaa, Eebana wuu sugaa daalimka markuu qabtana ma bixiyo siduu Nibigu yidhi, Dulmiguna waa waxyalaaha Eebe soo Dedejiyo ciqaabteeda inkastoo dadku dherersado mararka qaarkood illeen waqtigaa ku kala duwan Eebe agtiisa iyo dadkee, saas darteed waa in dulmiga laga fogaado, illeen waxaa dambeeya cadaabkii aakhiro iyo qiyaamo la soo kulmin, cid Eebe idmo mooyee cid hadlina ayan jirin, dadkuna laba nooc noqon mid khasaaray iyo mid liibaanay, labo jidna ay kala qaadi Naar iyo janno, markii naarta laga soo bixiyo ciddii ashahaado ku dhimatay yaa Malakulmood dhiman markaasaa la dhahaah elhelu jannow waad waaraayaan dhimanna maysaan, Elhelu Naarow waad waaraayaan dhimanna maysaan, halkaasaana lagu kala tegi oyna kala caddaan ciddii faras Saarayd iyo ciddii dameer saarayd markuu boodku faydmo, waanaa dhab sugar. Soo reebidduna ma aha in gaalada Naarta laga soo bixin ama Elhelu Jannuhu ka bixi ee waa in ciddii ashahaadat laga bixin Naarta, Mu'miniintuna ay ku waari Jannada sida aayadda ka muuqata dhammaadkeeda. Huud (102-108).

109. ha shakin (xumaanta) waxay caabudi kuwaasu, ma caabudayaan waxay Aabayaalkood caabudayeen mar hore mooyee, waana u dhammaynaynaa qaybtooda (Ciqaabta) oon laga Nusqaaminayn.

110. waxaan siinnay (Nabi) Muuse Kitaabka (Tawreed) waana laysku khilaafay, hadduunan jirin hadal Eebahaa oo horreeyey waa lakala xugmin laaha dheddooda, waxayna iyagu kaga suganyihiin shaki daran.

111. dhammaan wuu u oofin Eebahaa Camalkooda illeen Eebe waxay camal fali wuu ogayahay.

112. ee u toosnow sida lagu faray adiga iyo inta kula toobadkeentay hana xadgudbina illeen Eebe waxaad camal falaysaan wuu arkaaye.

113. ha u iilanina kuwa dulmi falay oo Naaru idin taabato idiiinmana sugno Eebe ka sokow Awliyo markaas laydiinna gargaari Maayo.

Wuxuu Eebe ku adkeeyey Nabiga (Naxarii) iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) iyo ummadiisaba inayan shakiyin Xumaanta waxay caabudi iyaga iyo aabayaalkoodii hore, cid walbana waxaa loo dhammayn Abaalkeeda, Kitaabkii Nabi Muusana waa laysku khilaafay haddaan Eebe horay u iraadaya waa lakala xukumi laaha, waxayna ku suganyihiin shaki daran, una toosnaada sida laydin faray, hana kibrina illeen Eebe wax kama qarsoonee, hana u iilanina kuwa dulmiga falay oo markaas naaru idin taabato, wax Eebe ka soo hadhay oo idhi gargaarina uusan jirin.

Abul caaliya wuxuu yidhi: Haka raalli noqonina camalka gaalada, Ibnu Cabaasna wuxuu yidhi: Ha u iilanina kuwa dulmiga falay, Aayaduhuna waxay soo jeedin in xumaanta si dhaba loo garto, lana toosnaado, daalimintana aloo ilian oon raalli laga noqon, taasi waxay ku tusin xumaanta iyo darraanta dalmiga cid fasha iyo mid gacan ku siisaba. Huud (109-113).

114. oog salaadda maalinta darfaheeda iyo qayb habeenk ka mida (saacaad) illeen wanaagu wuxuu tegsiyyaa (Tirtiraal) xumaantee, taasina waa waa-nada kuwa Ilaal xuska badan.

115. samir (adkayso) ilaahay ma dayaco ajirka kuwa sama falee.

116. maxay u ahaan waayeen Quruumihii hore dad khayr (caqli) leh oo ka

فَلَا تُكَلِّفُ مِرْيَةً وَمَا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ
إِلَّا كَايَعْبُدُهُ أَبَاؤُهُمْ مَنْ قَبْلَ وَإِنَّا لَمُوْهُمْ
صَبِّرْبَهُمْ عَدْمَنْسُوصِ
﴿١١﴾

وَلَقَدْ أَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَأَخْتَلَفُ فِيهِ
وَلَوْلَا كَلِمَةُ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَعَفِنِي بِهِمْ
وَلَيَنْهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٌ
﴿١٢﴾

وَإِنْ كَلَّا لَنَا لَئِنْ قَنَّهُمْ رَبُّكَ
أَعْمَلَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَيْرٌ
فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَنْطَعُوا
إِنَّهُ بِمَا نَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
﴿١٣﴾

وَلَا تَرْكُو إِلَى الَّذِينَ طَاغُوا فَمَنْكُمُ الظَّارِفُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أُولَاءِ ثُمَّ
لَا تُنْصُرُونَ
﴿١٤﴾

وَأَفِيمُ الصَّلَاةَ طَرِيقُ النَّهَارِ وَزُلْفَامِ الظَّلَلِ
إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُدْهِنُ الْسَّيِّئَاتِ
ذَلِكَ ذِكْرُ الْمُذَكَّرِينَ
وَأَصِيرُ فِيَنَّ اللَّهَ لَآتِيَضِيَعَ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ
﴿١٥﴾
فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقَوْنِ مِنْ قَبْلِكُمْ أَفَلَوْا يَقِيَّةً

reeba fasaadka dhulka, wax yar mooyee oo ka mida kuwaan korinnay xaggooda, waxayna raaceen kuwii dulmi falay wixii loogu raaxeyey waxayna ahaayeen dambiliayaal.

117. Eebana uma halaago magaalo dulmi iyadoo Ehelkeedu wax wanaajin.

118. haddu doono Eebahaa wuxuu ka yeeli lahaa Dadka mid kaliya mana ka tagaan kuwo iskhilaafsan.

119. cid Eebe u naxariistay mooyee saasaana Eebe ku abuuray, wayna taam noqotay kalimadii Eebahaa oo ah inuu ka buuxiyo jahannamo Jinni iyo insi dhammaan.

120. Dhammaan waxaannu kaaga qissoon wararkii rasuulada waxaan ku suggno qalbigaaga, waxaana taam kuugu yimid xaq iyo wacdi iyo waanada Mu'miniinta.

121. waxaad ku dhahdaa kuwaan rumeynin ahaada sidiinnaas (ku camal fala) annana waannnu «ahaan» camal faliye.

122. sugana annana waaanu sugiye.

123. Eebe waxaa u sugnaaday waxa ku maqan samooIyinka iyo dhulka, xaggiisaana loo celin amarka dhammaan ee caabud oo talo saaro, Eebana mahalmaansana waxaad falaysaan.

Salaadda waa in loo dadaalo illeen wanaaggaa tirtira xumaantee, shanta salaaddood iyo salaadda jimee iyo soonku waxay gudaan asturaanna waxa u dhaxeeya haddii dambi wayn laga tago siduu Nabigu yidhi, waana in la adkaysto si Eebe wanaag noogu abaal mariyo, caqli iyo diinna la yeesho oo xumaanta la reebo, iyo fasaadinta dhulka iyo dulmi iyo raaxo xun jacaylka isagoo dambiiye la yahay, Eebana waa caadil oo ma halaago cid toosan dulmin dartiis, Eebana haddu doono dadka wuxuu ka dhigi lahaa mid kaliya kamase tagaan khilaaf cid Eebe u naxariistay mooyee, waxaase Eebe hormariyey in jahannamo laga buuxin Jinni iyo Insi. waxa la soo sheegay oo wararkii rasuulada ahna waxaa lagu adkayn Niyadda Nabiga. Huud (114-123).

يَهُوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَاتِلًا

مِنْ أَجْحِنَّا مِنْهُمْ وَأَتَيْعَ الَّذِينَ

ظَلَمُوا مَا أَتَرْفَوْفِيهِ وَكَانُوا بُغَرِمِينَ

وَمَا كَانَ رَبِّكَ لِيَهُوكَ الْقَرَى بِطْلِمِ

وَأَهْلُهَا مُضْلِمُونَ

وَلَوْشَاءَ رَبِّكَ بَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَجَدَةً

وَلَكَيْزَالُونَ مُخْلِفِينَ

إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبِّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ

رَبِّكَ لَا مُلَائِكَةٌ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

أَجْمَعِينَ

وَلَلَّهِ يَعْلَمُ عَبْتِكَ مِنْ أَئْبَاءِ الرَّسُولِ مَا نَثَرْتُ يَهُ

فُؤَادُكَ وَجَاهَةَكَ فِي هَذِهِ الْحَقِّ وَمَوْعِظَةٌ

وَدَرْكٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ أَعْمَلُوا عَلَى مَكَانِتِكُمْ

إِنَّا عَلَيْنَا لُؤْلُؤُنَ

وَأَنْتَظِرُوْ إِنَّا مُنْتَظِرُونَ

وَلَلَّهِ عَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِنَّهُ يُرْجِعُ

الْأَمْرَ كُلَّهُ إِذَا عَبَدْتُهُ وَتَوَكَّلَ عَلَيْهِ

وَمَارِبُكَ يَغْفِلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ

Suurat Yuusuf

سُورَةُ يُوسُفُ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. xuruufta hore waxay ku tusin mucjisada Quraanka, tanna waa aayaadkii Kitaabka cad (Quraanka).

2. Annagaana soo dejinay isagoo Qu'aan Carabi ah inaad kastaan.

3. Annagaal kaaga qisoon qisooyin tan u fiican waxyigaan Quraankan kuu waxyoonay dartiis, waxaadna ka mid ahayd hortiisa kuwaan wax ogayn.

4. markuu (Nabi) Yuusuf ku yidhi Aabbihiis aabow waxaan arkay Kaw iyo Toban xiddigood iyo Qorrxada iyo Dayaxa waxaan Arkay iyagoo ii Sujudsan.

5. wuxuuna yidhi (Aabbihiis Yacquub) Wiilkayow hawga Qisoonin Riyadaada Walaalahaa oy markaas ku dhagraan dhagar, illeen Shaydaanku Dadka wuxuu u yahay col cade.

6. Saasuuna kuu doortay Eebahaan kuuna baray fasiraadda Riyada iyo Xadiithyada, kuuna taam yeeli Nicmadiisa korkaaga iyo Yacquub Ehelkiisa siduu ugu taamyel Laybadaadii Waallid mar hore (Nabi) Ibraahim iyo

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْرَّبِّ الْكَلِمَاتِ الْمُبِينِ ﴿١﴾

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا أَعْلَمُكُمْ تَقْلِيلُكُمْ ﴿٢﴾

تَخْنُونَ نَفْعُلَى عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْفَصَصِ إِنَّا أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لِمَنِ الْغَافِلُونَ ﴿٣﴾

إِذْفَالَ يُوْسُفُ لِأَبِيهِ يَكَابِدُ إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ
كُوكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَجَدِينَ ﴿٤﴾

فَالَّذِي بَنَى لَأَنْفَصَ رُؤْمَيَاكَ عَلَى إِعْوَادِكَ فَبَكَدُوا
لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْأَنْسَنِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿٥﴾

وَكَذَلِكَ يَجْنِيَكَ رَبُّكَ وَيَعْلَمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ
الْأَحَادِيثِ وَيُتَمَّنِي مَتَّهُ عَلَيْكَ وَعَلَى مَالِ
يَعْقُوبَ كَمَا آتَنَاهُمْ عَلَى أَبْوَيْكَ مِنْ قَبْلِ إِبْرَاهِيمَ وَإِنْعَنَّ

(Nabi) Isxaaq Eebahaana waa oge falsan.

إِنَّ رَبَّكَ عَلَيْهِ حَكْمٌ

Ibnu Kathiir wuxuu yidhi: Eebaar Quraanka ku soo dejiyey Luqada u sharaf badan, Kitaabka u sharaf badan, Nabiga ugu sharaf badan, Malagga u sharaf badan, Meeja u sharaf badan, Bisha u sharaf badan, Saasuna dhan walba kaamil uga noqday. Qisada Nabi Yuusufna waa wax layaable Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) ma oqoon waxyiga ka hor. wuxuuna arkay Nabi Yuusuf Kaw iyo Toban Xiddigood iyo Qorraxda iyo Dayaxa oo u Sujuudi, Aabibiina wuxuu faray inuu ka qariyo Walaaliihiis si aynaa u xasdin una shirqoolin, illeen Shaydaanbaa Dadka Weheliya colna u ah, Eeba doortay Nabi Yuusuf Barayaan Cilmii iyo Fasiraadda Riyada una Nicmeeyey isaga iyo Ehelkii Yacquuba Ababii iyo Aabbayaalkiisi hore Nabi Ibraahim iyo Nabi Isxaaq, Nabiguna wuxuu yidhi: Kii fiicnaa ee mid fiican dhalay mid fiicanna sii dhalay mid fiicanna sii dhalay waa Yuusuf Binu Yacquub Binu Isxaaq Binu Ibraahim. Nabiyadoo dhanna waa sharaf badanyihin sida Nabigeenna. Yuusuf (1-6).

7. Yuusuf iyo Walaaliihiis Calaa-madbaa ugu sugaran kuwa warsan (Waano).

﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْرَيْهِ
إِنَّمَا تُلَمَّسُ بِالْأَيْمَانِ﴾

8. markay dheheen Yuusuf iyo Walaalkiis yaa Aabbe naga jecelyahay inagoo koox ah, Aabbeheen wuxuu ku suganyahay Baadi cad (Jecaylkaas).

إِذَا قَالُوا يُوسُفُ وَآخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ أَيْمَانَنَا
وَنَحْنُ عَصَبَةٌ إِنَّ أَيْمَانَنَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

9. Dila Yuusuf ama ku tuura Dhulka ha idiin kaliyoobo Wajiga Aabbihiine aadna ahaateen gadaashiis qoom Suubane.

أَقْتُلُوا يُوسُفَ أَوْ أَطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُلُ لَكُمْ وَجْهَهُ
أَيْكُمْ وَتَكُوْنُ أَمْنًا بَعْدِهِ فَوَمَا صَلَحَ لِحَيْنَ

10. mid ka midaa yidhi ha dilina Yuusuf ee ku tuura Ceel salkiis ha qaateen qaar safaree haddaad wax falaysaan.

فَالَّذِي قَاتَلَهُمْ لَا يَنْتَلِلُوْا يُوسُفَ وَالْقُوَّةُ فِي غَيْبَتِ
الْجُبَّ لِنَقْطَةٍ بَعْضُ الْسَّيَّارَةِ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ

11. waxay dheheen Aabbow maxaad noogu aamini la'dahay Yuusuf anagoo u Naasixa.

فَالَّذِي أَيْدَاهَا مَالِكٌ لَا تَأْتِي مَثَاعِنَ يُوسُفَ وَإِنَّهُ
لَنَسْخُونَ

12. nala dir barri ha cuno hana Ciyaaree anaguna isaga waannu ilaaliine.

أَرْسَلَهُ مَنَّا عَدَّا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَإِنَّهُ
لَحَفِظُونَ

13. wuxuu yidhi Yacquub waxaa i walbahaarin inaad la tegtaan waxaana ka cabsan in Yeeyi Cunto idinkoo halmaansan.

فَالَّذِي لَيَحْرِنُنِي أَنْ تَذَهَّبُوا إِلَيْهِ وَأَخْافُ
أَنْ يَأْكُلَهُ الْدَّيْنُ وَأَنْتَمْ عَنْهُ عَنْفُولُونَ

14. waxay dheheen hadday Yey Cunto

فَالْأَرَأِينَ أَكَلَهُ الْدَّيْنُ وَنَحْنُ عَصَبَةٌ

annagoo kooxa waxaan ka mid nahay kuwa khasaaray.

إِنَّا إِذَا لَخَّدْرُونَ

Qisada Nabi Yuusuf iyo Walaalihiis waxaa ku sugan waano iyo Xusuus. waxayna ku tashadeen Xasad dartiis inay ama dilaan Yuusuf ama Ceel ku ridaan, ugu dambayn midbaa u soo jeediye inay Ceel ku ridaan, Aabahoodbayna warsadeen wuxuu ugu Aamini la'yah Yuusuf, waxayna warsadeen in la diro ha la soo ciyaaree, wuxuuna u sheegay inuu ka walbahaarini inay la tagaan uuna Dugaag uga Cabsan, waxayse sheegeen inay ilaalin oo dhawri oyna kox yihiin saasyna kula tageen. Maxamed Binu Isxaaq wuxuu yidhi: Waxay isku waafafeen arrin wayn oo ah Qaraabo Goys, Caaq Waalid, Naxariis darro, iyagoo kala gayn Ilmo yar iyo Oday Aabhiisiisa oo duqa.

Waana arrin wayn waana in laga fogaado waxaasoo kale illeen waa halaage. Yuusuf (7-14).

15. Markay la tageen oy ku kulmeen inay yeelaan Ceel salkii, WaaXaan u waxyoonaay waad uga warrami Amar-koodan iyagoon kasayn.

فَلَمَّا ذَهَبُوا يَهُدُوْهُ وَجَمِيعُهُمْ أَنْجَلُوهُ فِي غَيْبَتِ
الْجَنِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ تَنْتِنْهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

16. Waxayna u yimaadeen Aabahood habeenkii iyagoo ooyi.

وَجَاءُهُمْ أَبَاهُمْ عِشَاءَ يَنْكُوتْ

17. Waxayna dhaheen aabbow waan-nu tagnay inaan orotonno WaaXanaa ku dhaafnay Yuusuf alaabtannada agteeda Markaasay yey cuntay aduguse nama rumaynaysid aanba Run sheengnee.

فَأَلْوَأْنَا بَانَآ إِنَّا دَهْبَنَا نَسْتِيقْ وَرَكَنَآ يُوسْفَ
عِنْدَ مَتَعْنَافَةِ كَلَهُ الْنَّيْثُ وَمَا آتَنَا مُؤْمِنِينَ
لَنَا لَوْكَنَآ صَدِيقَنَ

وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

18. Waxayna la yimaadeen Qamisiis oo Dhiig beena leh, wuxuuna yidhi (Yacquub) saas ma aha ee waxay idhiin Qurxisay naftiinnu arrin (xaalkay-guse) waa Samir fiican Eebaana laga kaalmaystaa waaXaad tilmaamaysaan.

وَجَاءُهُمْ عَلَى قَبْصِهِ يَدُورُ كَذِيبٌ قَالَ بْلَ سَوَّكَتْ
لَكُمْ أَقْسَكُمْ أَمْرًا فَصَبَرْ جَيْمِيلٌ
وَاللَّهُ أَلْسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصْفُونَ

وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

Way la tageen Yuusuf, waxayna isku waafafeen inay Ceel ku ridaan, Markay ku rideenna Eebaan u waxyooday oo ogaysiiyay Yuusuf in cidhiidhigan farax ka danbayn ugana warrami Walaalihiis xaalka iyagoon garanayn, si ay Arrinta U adkeeyaan yulaa yimaadeen Waqtii habeena Aabahood Qamisi dhiig leh iyagoo ooyi oo sheegi inay Yuusuf ku dhaafeen Alaabta agteeda iyaguna ciyaar iyo oroton aadeen halkaasna Yay ku cuntay inkastoon Aabahood rumaynay si kasta oy Run u sheegaan, kuna yidhi naftiinnaa arrin idhiin Qurxisay, waxaanse samri Samir fiican oon argagax lahayn Eebaana looga kaalmo warsadaa waaXaad falaysaan waadna aragtaa inay wax Dhoodhoobeen oohin, qamisi dhiig, hadal qurxin in Wiilkii Waraabe cunay, Taasina waxay nooga digi inaan lagu Khaldamin muuqaalka iyo wax Dhoodhoobka, caqli iyo Eebe kaalmaysi, iyo kaadsiinyo iyo Samir iyo Adkaysina lagu socdo, Thawri: wuxuu yidhi: Sadex samirkay ka mid tahay inaadan ka warraamin xanuunkaaga, iyo dhibkaaga, naftaada-na ammaanin. Bukhaarin Wuxuu sheegay xaalkii Caa'isha iyo markay tidhi tusalee mahelayo aan ahayn Kii Yacquub, xaalkay waa Samir quruksan Eebaana looga kaalmo warsadaa waaXaad sheegaysaan, taasina waaxaalka Mu'miniinta dhabta ah. Yuusuf (15-18).

19. Waxaa yimid socoto waxayna direen Dhaamiye Wuxuuna siidaayay Wadaantiisi, wuxuuna yidhi Bishaara-dayda waa Wiil, wayna Qarsadeen isagoo Badeeco ah, Eebana waa og yahay waxay fali.

20. waxayna ku gateen Qiima jaban Dirhamo tirsan Waxayna ahaayeen kuwaan rabin.

21. wuxuu ku yidhi kii gatay oo Masar ah Haweenaydiisii (wanaaji) ixtiraam hooygiisa waxay u dhawdahay inuu na anfaco ama ka yeelanno ilmo, saasaana u Makaninay Yuusuf dhulka iyo inaan barro fasiraad «Riyada» xadiithyada, Eebaana u adag arrinkiisa, Laakiin badida dadku ma oga.

22. markuu gaadhad Xooggiisa yaan siinnay Xigmad iyo Cilmi (Nabinimo) saasaana ku Abaal marinaa samafayaasha.

Eebe isagaa Awoodda cirka iyo dhulka iyo wax walba leh, wuxuuna u soo diray Yuusuf safar ka soo saaray Ceelki kuna Bishaaraysatay, kuse gatay qiami jaban illeen si dhib yar buu ku soo galaye oo way heleene, waxayna ka gateen Nin madaxa oo Masara wuxuuna faray Haweenaydiisii inay ixtiraamtio, Waxaa suurawda inay Wiil ka dhigtaan ama Anfacee, saasaana Eebe yuusuf u Koriyay dhulkana u makaniyay una Baray Fasiraadda riyada iyo xadiithka, illeen Eebaax xaalka maamula una adage, in kastoona dadka badankiisu ogayn, Markuu xoogaystaya oo caqligiiisu buuxsamay yuu Eebe siiyay cilmi iyo Nabinimo, sidaasuuna Eebe ku abaa mariyya wanaag falayaasha. Cabdullaahi ibnu Mascuud wuxuu yidhi: waxaa wax u qiyaasi Ogaa dadka saddex Ninkii masar ee ku yidhi Haweenayda ixtiraam Yuusuf, iyo tii tidhi Aabaw noo ijaar (Nabi muuse), iyo sayid abii Bakar markuu sayid cumar uu Magacaabay. saasayna ugu soo deg degtay Nabi yuusuf Naxaariistii iyo Bishaaradii Eebaah awoodda badan. Yuusuf (19-22).

23. Waxaa dalbatay naftiisa tii uu joo-gay gurigeeda waxayna xidhay albaab-yadii waxayna ku tidhi kaalay, wuxuu-na yidhi magan gal Ilaah illeen waa Saydkaygii wuxuu wanaajiyay hoy-gaygee mana Liibaanaan daalimiintu.

وَجَاءَتْ سِيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدُهُمْ فَادْلَى دَلْوَهُ قَالَ
يَكْبُشِرِي هَذَا أَعْلَمُ وَاسْرُهُ بِضَعَةٍ
وَاللّٰهُ عَلَيْهِ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

وَسَرَوْهُ شَمِينَ بِخَيْرٍ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ
وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿١٧﴾

وَقَالَ الَّذِي أَشْرَكَهُ مِنْ يَقْصَرَ لِأَمْرِهِ أَكْثَرِي
مَشْوِهَهُ عَسْوٌ أَنْ يَنْفَعَنَا وَنَنْجَذَهُ وَلَدًا
وَكَذَلِكَ مَكَانُ الْيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ
وَلِغَلْمَمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللّٰهُ عَالِيٌّ
عَلَى أُمُّهٖ وَلَنْكَنْ أَكْثَرُ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

وَلَمَّا بَلَغَ أَشْدَهُءَ ابْتَهَهُ حَكْمًا وَعَلَمَ
وَكَذَلِكَ بَعْزِيْرِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩﴾

وَرَوَدَتْهُ الْأَلْيَهُوْفِ بِيَتَهَا عَنْ نَفْسِهِ وَعَلَقَتْ
الْأَنْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ
إِنَّهُ رَبِّيْ أَحْسَنَ مَشْوِهَيْ إِنَّهُ لَيُفْلِحُ
الظَّالِمُونَ ﴿٢٠﴾

24. Way ku hamiday «doontay» isna waa ku hammin lahaa hadduusan arkin xujada Eebe, saasaana uga iili Xumaanta iyo falxumida illeen wuxuu ka mid yahay addoomahannaga la doortay (Camalkana u kali yeela Eebe).

25. Waxay u orotameen albaabka (irrida) waxayna ka goysay Qamiiskiisa gadaasha waxayna kula kulmeen ninkeedii irrida agteeda, Waxayna ku tidhi maxaa lagu Abaal marin Cid la doontay Helkaaga (haweenaydaada) xumaan inla xidho ama Cadibaad daran la gaadhsiyo mooyee.

Imtixaankii yaa wali daba socday Nabi Yuusuf waxaana hunguriyaysay haweenaydii uu Gurigeeda joogay oo xidhay iridihii kuna tidhi kaalay, Wuxuuse ka Magan galay Eebe, kumana haboona inuu Khayaamo ninkii u wanaag falay, ee ku Ixtiraamay gurigiisa ama Eebe caasiyo illeen Daalim ma liibaance.

Way doontay Haweenaydii Yuusuf Naftiisa, isma hadayna Dhawridda iyo ilaalinta Eebe jirin wuu hammin lahaa Eebaase dhawray tuisiyyna xujoojin iyo Calaamad cabsi Eebe ku sii aburta, saasuuna Eebe xumaanta uga Dhawray illeen waxuu ka mid yahay Addoomada Eebe doortay Camalkoodana Eebe u kali yeela, Wuxuuna u cararay xagga irrida wayna ka daba oroday oy ka goysay Qamiiskiisi xagga danbe, waxayna kula kulmeen Ninkeedii irrida agteeda, waxayse Doontay inay Yuusuf ku rogto xumaanta waxayna la soo booday inay ku tidhaahdo Ninkeedii cidda xaaskaaga xumaan la doontay Abaalkiisu waa in la Xabiso ama Ciqaab daran la Dhadhan siijo, Halkaasna waxaa ka muuqday masabid iyo nabidda Xaq darro ee dad ku talo galoo iyo sida la isu dulmin. Yuusuf (23-25).

26. wuxuu yidhi Nabi Yuusuf iyadaa i dalabtay Naftayda Wuxuuna ku marag furay Marag elhelkeeda ah haduu Qamiiskiisu ka go'an yahay xagga hore iyadaa run sheegi isna waa Beenalaayaasha.

27. Hadduu Qamiiskiisu ka go'an yahay xagga Danbana iyadaa Beenalaay ah isna (Yuusuf) wuxuu Ka mid yahay runlayaasha.

28. Markuu arkay ninkeedii Qamiiskii Yuusuf oo Gadaal ka go'an wuxuu yidhi kaasi waa Dhagartiinii Dhagar-tiinuna waa wayn tahay.

29. Yuusufow iskaga jeedso Xaalkan (ha ka waramin), Haweeneeyahay adna ka Dambi Dhaaf warso Eebe danbi-

وَلَقَدْ هَمَتْ بِهِ وَهُمْ بِهَا لَوْلَا أَنَّ رَبَّهُنَّ
رَبِّهِ، كَذَلِكَ لَنْ تَرْفَعَ عَنْهُ السُّوَءَةُ
وَالْفَحْشَاءُ إِنَّمَا مِنْ عَبْدَنَا الْمُخَاصِّينَ ﴿١٦﴾

وَاسْتَبَقَ الْبَابَ وَقَدَّتْ قَيْصَهُ مِنْ دُبْرِ الْفَنَاءِ
سَدِّهَا لَدَّا الْبَابِ فَالَّتْ مَاجَزَاهُ مِنْ أَرَادَ
بِأَهْلِكَ سُوءٌ إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧﴾

فَالْ هِ رَوَدَتْنِي عَنْ نَقْيِ وَ شَهَدَ شَاهِدُ
مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ كَانَ قَمِصُهُ قُدَّ مِنْ قُبْلِ
فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَذَّابِينَ ﴿١٨﴾

وَإِنْ كَانَ قَمِصُهُ قُدَّ مِنْ دُبْرِ فَكَذَبَتْ
وَهُوَ مِنَ الصَّدِيقِينَ ﴿١٩﴾

فَلَمَّا رَأَهَا قَمِصُهُ قُدَّ مِنْ دُبْرِ قَالَ إِنَّمَا
مِنْ كَيْدِ كُنْ إِنْ كَيْدِ كُنْ عَظِيمٌ ﴿٢٠﴾

يُوسُفُ أَغْرِضَ عَنْ هَذَا وَأَسْتَغْفِرِي لِذَنِي

gaaga waxaad kamid tahay Kuwa gafaye.

إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿١٩﴾

Saasuu Eebe u muujiiyay ceeb iyo danbi la'aanta Nabi Yuusuf iyo in iyadu Doontay isna diiday, Wawaana sidaas si Caddaalada ugu Marag furay cid Qaraabadeeda ka mida oo Qamiiska Nabi Yuusuf ku kala xukuntay hadduu horay ka Go'an yahay iyadaa run sheegi Hadduu Gadaal ka go'an yahayna isagaa run sheegi, Markuu ninkeedii Arkay inuu Qamiisku Gadaal ka go'an yahay oo Xaalku u Cadaaduy Wuxuu ku tuhmaystay Haweenayda inay dhagar iyo khayaamo waddo, Dhagartooduna wayntayahay, Wuxuu u soo jeediyyay Yuusuf inuu ka gaabsado Xaalkan kana warramin, iyadana wuxuu faray inay ka toobad keento arintaaqay doontay ee dhicin iyo Masabidka Yuusuf. Halkaasaa ugama Bannaanaa in cido Yuusuf wax ka sheegto illeen wuxuu ahaa Nabi dhawrsoon oo sharafle sida Eebe cadeeyay. Markhaatiguna ama ha ahaado Cid guriga joogtay, ama Ilmo yar oo hadlay waxaase muhiim ah in Eebe bari yeelay Nabi Yuusuf saasuna Eebe ceebta uga Dhawraa Mu'miniinta is dhawrta iyaga iyo Ehelkoodaba, Waana qiso aad u xeel dheer. Yuusuf (26-29).

30. waxayna dheheen Haweenkii Magaalada Haweenaydii Casis (Wasiirka) waxay dooni Khaadimkeeda Naftiisa (la nool) Jeceylkiisaa qalbiga ka galay, waxaana ku aragnaa Baadi cad.

31. markay maqashay dhagartooda (Xantoodii) way u farrin dirtay waxayna u darabtay fadhi (martiqaad) waxayna sisay mid kasta mindi waxayna ku tidhi Yuusuf ku soo bax markay arkeenna way wayneysteen waxayna iska gooyeen «Sareen» Gacmaha (Faraaha) waxayna dheheen xaashaa Ilaah kani bashar (Dad) ma aha kani waxaan Malag sharaf leh ahayn ma aha.

32. waxay tidhi kaasi waa waxaad igu dagaasheen anaa doonay Naftiisa wuuna is dhawray hadduusanse falin waxaan fari wallee waa la xabisu uu noqon kuwa dullooba.

Waxaa magaaladi ku faafay warkii Haweeneydaas iyo Yuusuf, waxayna Haweenkii magaaladu ku sheekysteen in Haweeneydii casis oo ahaa Wasiir ay dooni Wiiliiki gurigeeda joogay Yuusuf Jeceylkiisuna qalbiga ka galay, ayna ku sugantahay baadi cad, markay warkii iyo xantoodii maqashayna waxay u sameysay martiqaad iyo wax la jarjaro waxayna u dhiibtay Mindiyo, Yuusufna waxay amartay inuu u soo baxo, markay arkeenna way la yaabeen oo waynaysteen oo Farihiis iska sareen intay dhawriddiisa mashquul ku ahayeen, waxayna sheegeen inuusay Yuusuf Dad ahayn ee Malag sharaf badan yahay, markaasay iyaggi ku soo jeedsatay oo ku tidhi wakaas waxaad iyu dagaalayseen inaad idinba Faraha iska goyseen, Anaan doonan Naftiisa haddana hadduusan falin waxaan fari waa la xabbisi oo noqon kuwa dulloba.

Halkaasna waxaa ka muuqdaa in ciddii Eebe dhawro iyana is dhawrta Eebe ka fogayn xumaan iyo Ceeb, iyo Nadaafaddii Nabi Yuusuf iyo siday ugu caddaysay Haweenkii dhabta illeen Nabiyada Eebaa ilaliayey. Yuusuf (30-32).

﴿ وَقَالَ نَسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ أَمْرَاتُ الْعَزِيزِ زَوْدٌ فَنَهَا عَنْ تَقْسِيمِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّ اللَّهَ رَبَّهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴾

فَلَمَّا سَعَتْ بِسِكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْنَدَتْ لَهُنَّ مُشَكَّوَاءَ اتَّهَمَ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتْ أَخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْتُهُ وَقَطَعْنَاهُنَّهُنَّ وَقُلْنَ حَشَّ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرٌ إِنَّ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ ﴾

فَأَتَتْ فَذِلِّكُنَّ الَّذِي لُمْتُنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَوَدَهُ عَنْ تَقْسِيمِهِ فَأَسْتَعْصِمُ بِكَلِّ إِنْ لَمْ يَقْعُلْ مَاءَ مُرْمُرٍ لِسُجْنِنَ وَلِكُونَانِ الصَّاغِرِينَ

33. wuxuuna yidhi (Nabi Yuusuf) Eebow Xabbis baan ka jeclahay waxay iigu yeedhi haddaadan iga iilin dhagartooda waan u iilan Xaggooda waxaana ka mid noqon Jaahiliinta.

34. waxaana ajiibay Eebiisiis wuuna ka iilay dhagartooda illeen Eebe waa Maqle og.

35. markaasaa waxaa u muuqday intay arkeen aayaad (Calaamooyin) inay xidhaan tan iyo Muddo.

36. waxaana la galay Xabiiska Laba dhalinyara ah midkoodbaana yidhi waxaan arkay (Riyo) anoo Miiri khamro, kii kalana wuxuu yidhi anna waxaan arkay anoo ku xambaari mada-xayga korkiisa Khubus (kibis) kana cunayso shimbirtu xaggiisa nooga warran fasiraadda waxaan kugu aragnaa inaad ka mid tahay sama falayaashee.

Nabi Yuusuf sida caadada dadka wanaagsan tahay wuxuu Eebe ka baryey inuu ka koriyo dhagartooda naftuisana u iilan illeen waa Banii Aadame, wuxuuna sheegay inuu xabbiska ka jecelyahay kana dooran waxay ugu yeedhi oo xumaana, intaa ka dibna waxay maslaxay moodeen Dadkii hogaminayey halkaas in la xidho Nabi Yuusuf tan iyo muddo waana la xidhay, waxaana xabbiska la galay Labo Wil oo dhalin yaro ah oo riyo arkay mid isagoo Khamra miiri, midna isagoo Khubus ama cunno madaxa ku xambaarsan shimbiruhuna wax ka cunayaan, waxayna warsadeen inuu u fasiro illeen waxay arkeen inuu Nin siican yahayee, wayna imaan doontaa fasiraaddi, Aayaduhuna waxay ku tusin Sharafkii Nabi Yuusuf iyo inuu xabbis ka dooran xumaan oo dhan, iyo Eebe la warsado Kaalmo iyo Dhawrid, iyo in Eebe ajiibo baryada Dadka suaban, iyo dhagartay ku sameeyeen Nabi Yuusuf oo iyagoo og inuusan dambi lahayn ay haddana xidheen si ay u asturaan Hawceneeyda sumcaddeeda, iyo siduu u yihiin fasiraadda Riyada looguna yaqiinnay wanaag iyo sharaf iyo akhlaaq wanaagba. Yuusuf (33-36).

37. wuxuu yidhi (Yuusuf) wixii cunna ah oo laydinku Arzaaqa waxaan idiinka warriami fasirkiisa ka hor imaatinkiisa, kaasina waa wixa Eebahay i baray, anuguna waxaan ka tagay (Nacay) milladda Qoomkaan rumaynayn Eebe oo aakhirana ka gaaloobay.

38. waxaana raacay milladda (Diinta) Aabayaalkay Ibraahiim, Isxaaq iyo Yacquub, Nuguma habboona inaan la

فَالْرَّبُّ الْسَّيِّجُونْ أَحَبُّ إِلَيْهِ مَمَائِدَ عَوْنَتِي إِلَيْهِ
وَإِلَاتِصِرِيفِ عَنِي كَيْدَهُنْ أَصْبُ إِلَهُنْ وَأَكْنِ
مِنَ الْجَهَلِينَ

فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنْ
إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ثُمَّ بَدَأَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأُوا أَلَيْدَتْ لِيَسْجُنْتَهُ
حَقَّ حِينَ

وَدَخَلَ مَعَهُ أَلسِنَجَنَ فَتَيَانٌ قَالَ أَحَدُهُمَا
إِنِّي أَرَيْتُنِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَرَيْتُنِي
أَحْمَلُ فَوْقَ رَأْسِي خَبْرًا تَأْكُلُ الْأَطْيَرُ مِنْهُ بِتَنَّا
تَأْوِيلِهِ إِنَّا زَرَنَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

فَالْلَّاهُمَّ كَمَا طَعَمْتُ رَزْقَانِهِ لَا نَبْأَنُكُمْ
تَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِي كُمَا ذَذَلَكُمْ مَا عَلِمْتُنِي رَبِّي
إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَفَرُونَ

وَأَبَيْتُ مَلَّةَ أَبَاءِي إِنْزَهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَعَقْوَبَ
مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ وَذَلِكَ

wadaajinno Eebe cibaadada waxna, taasina waa fadliga Eebe ee kor-kannaga iyo Dadkaba, laakiin Dadka badankiisu kuma shugriyaan.

39. Saaxiibadayda Xabbiskow ma ilaahyo kala tagsan yaa khayrroon mise ilaa kaliya ee awoodda badan.

40. ma caabudaysaan Eebe ka sokow waxaan magacyo Aad magacowdeen ahayn idinka iyo Aabayaalkiin oon Eebe u soo dejinin xujo, xukunkana Eebe mooyee cid kale ma leh, wuxuuna faray inaydaan caabudin isaga mooyee, saasaana diinta toosana laakiin Dadka badankood ma oga.

Nabi yuusuf intuusan wali u fasirin riyadah warsadeen Labada wii wuxuu uga hormariyeh inuu Eebe ogaysiiyey cunnada loo keeni waxay tahay, uu nacayna diinta kuwaan rumeyn Eebe iyo aakhiro oo ka gaaloobay, uu raacina Diintii Aabayaalkiis Nabi Ibraahim Nabi Isxaq iyo Nabi Yaqub, waxaan Ilaahay ahayn ayan caabudayn. Taasina waa fadliga Eebe siiyey iyaga iyo dadkaba inkastoon dadka badankii ku shugriyeen Eebe, wuxuuna u sheegay in Eebe kaliya ka khayrroonyahay Ilaahyo badan oo kala tagsan, oo ah magacyo aan xujo lahayn ee layska magacaabay, xukunkana Eebaa iska leh, wuxuuna faray in isaga uun la caabudo, saasaana Diinta toosana Dadka badankiise ma oga, markaas ka dib yuu u sheegay Warsigoodii. Yuusuf (37-40).

41. Saaxiibadayda xabbiskow midkiin wuxuu waraabin sayidkiisa khamro, kan kalase waa la wadhi (Dili) oy shimbiruhu ka cuni Madaxiisa, waana la xukumay amarkaad warsateen.

42. wuxuuna (Yuusuf) ku yidhi kii uu u Maleeyay inuu nabad gali oo mid-kooda iigu sheeg Sayidkaaga agtiisa, Wawaase halmaanshiyay Shaydaan Xusidda Eebihiis, wuxuuna (Yuusuf) ku Nagaaday Xabbiska Dhawr sano.

43. Xaakinkii wuxuu yidhi waxaan ar-kay Todobo sac oo Shilshilis oy cunayaan todobo Wayda, iyo Todobo sabuul oo cagaaran, iyo kuwo kaloo ingagan dad Yahaw iiga warrama Riyaddayda hadaad Fasiri kartaan riyada.

وَمِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكُنَّ أَكْثَرُ
النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٢٨﴾

يَصَحِّحِي السِّجْنَ هَذِبَابُ مُتَفَرِّغُونَ خَيْرٌ
أَمْ أَللَّهُ الْوَحْدَةُ الْفَهَارُ ﴿٢٩﴾

مَا عَدْدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمَيَّتْهُمْ هَا
أَنْتُمْ وَإِبْرَاهِيمُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ
إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ أَمْ أَلَا تَعْبُدُونَا إِلَّا إِنَّا
ذَلِكَ الَّذِينَ أَقْتَلُمْ وَلَكُنَّ أَكْثَرُ النَّاسِ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

يَصَحِّحِي السِّجْنَ أَمَا حَدَّكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ
حَمَراً وَمَا الْأَخْرُ فَيُصْلِبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ
مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْفِتِيَانٌ ﴿٣١﴾

وَقَالَ الَّذِي طَنَّ أَنَّمَنَاجَ مَنْهُمَا أَذْكُرْتُ
عِنْدَ رَبِّيَافَ فَأَسَأَهُ الشَّيْطَانُ ذَكَرَ
رَبِّهِ فَلَيَثُ فِي السِّجْنِ بِضَعْ مِسْنَينَ ﴿٣٢﴾

وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَيْعَ بَقَرَاتِ سِمَانٍ
يَأْكُلُهُنَّ سَيْعَ عِجَافٌ وَسَيْعَ سُبْلَانٍ
خُضْرٌ وَأَخْرَ يَأْسِتٌ يَأْتِيهَا الْلَّا أَفُتُوْنِي
فِي رُءُُّنِي إِنْ كُنْتُ لِرُؤْمَةٍ يَأْتِبُونَ ﴿٣٣﴾

44. Waxay dhaheen waa qaraw anna-guna ma naqaanno Fasirka qarawayada «dhadhabka».

قَالُوا أَصْنَتْ أَحْلَمِنْ وَمَاخَنْ سَأَوِيلْ
الْأَحْلَمِنْ يَعْلَيْنْ

Nabi Yuusuf wuxuu u fasiray riyadii isagoo ku yidhi midna sayidkiisa yuu khamri waraabin oo bixi midna waa la dili oo shimbirtu madaxa ka cuni waana xaal dhammaaday, wuxuuna faray kii baxyey inuu xusuusiyo sayidkiisa xaalka Yuusuf wuuse halmamay, saasuuna Yuusuf xabbiska ugu nagaaday dhawr sano, markaasa xaakimkii arkay riyo ah Toddobo Sac oo shil shilis oy cuni Toddobo caata ah iyo Toddobo Sabuul oo cagaaran iyo kuwo kale oo ingagan, wuxuuna warsaday dadkii inay u fasiraan hadday garan fasiridda riyada, waxayse ugu jawaabeen inay tahay dhadhab iyo qarow iyana ayan aqoonin fasiraadda dhadhabka, waxaase soo socota in Yuusuf fasiri, Aayaduhuna waxayu ku tusin inay waajib tahay in dadka wanaaggaa la faro meal kasta ood joogto iyo in diinta Xaqa ah isku mid tahay, iyo in laga fogaado jidka kuwa xun iyo in Eebe kaliya la caabudo illeen isagaa amarka iska lahe. Yuusufna Eebaa baray fasiridda riyada. Yuusuf (41-44).

45. wuxuu yidhi kii nabadgalay oo midkooda markuu xasuustay muddo ka dib Anaa idiinka Warrami fasirkiisa ee i dira.

وَقَالَ الَّذِي جَاءَهُمْ مَا وَأَذْكُرَ بِعَدَمَةِ
أَنَا أُنْتُ كُمْ يَتَأْوِيلُهُ فَأَنْسِلُونَ

46. Wuxuu yidhi Yuusufow Saaxiibow nooga warran Toddoba sac oo Shilshilis oycunayaan todobo Wayd ihi iyo todobo Sabuul oo cagaaran iyo kuwo ingagan oo kale inaan ula noqdo dadka inay ogaadaan.

يُوسُفُ أَيْهَا الصَّدِيقُ أَفْتَنَاهُ سَبْعَ بَقَرَاتٍ
سَمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعَ عَجَافٍ وَسَبْعَ
سُبْلَكٍ تَحْضِيرٌ وَأَخْرَى يَأْسِتُ لَهُنَّ أَرْجُعٌ
إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَلْعَمُونَ

47. Waxuuna yidhi waxaad tacbanaysaan Todoba Sano oo israacsan ee waxaad goosataan ku daaya Sabuul-kiisa wax yarood cunaysaan mooyee.

قَالَ تَزَرَّعُونَ سَبْعَ سِينِينَ دَأْبًا فَأَحْصَدُوكُمْ فَذَرُوهُ
فِي شَبَابِهِ إِلَّا قَلِيلًا مَمَّا نَكُونَ

48. markaas waxaa imaan arrintaas ka dib Todobo daran (abaara) oo cuni waxaad hor marsateen wax yar ood kaydsateen mooyee.

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَعْيٌ شَدِيدٌ يَأْكُلُ
مَاقْدَمَهُمْ هُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مَمَّا تَحْصِلُونَ

49. markaas ka dib waxaa imaan Sano loo gargaaro Dadka oo dhexdeeda ay wax miiran (Barwaako).

ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ
يَعْصِرُونَ

Intaas ka dib kii nabad galay labadii Wiil yaa xusuustay Nabi Yuusuf iyo siduu u fasiray Riyada wuxuuna codsaday in loo diro Yuusuf, waana loo diray, wuxuuna warsaday Xaalka todoboda sac ee Shilis ee todoboda caatada ah cunayso, iyo todoboda Sabuul ee cagaaran iyo todoboda ingagan wuxuuna u sheegay in Barwaako imaan markaas Abaaru dhici oy cuni wixii hore ee la kaydsadaan, Taasina Waxay ku tusin sida Eebe Nabi Yuusuf u baray Fasiraadda riyada iyo in Eebe Dadka ku intixaamo barwaako iyo Abaarba, iyo Wax la kaydsodo oo laga gaashaanto Dhibaataada inta la karo iyo in Eebe yahay Gargaaraaha dadka Dhibban. Yuusuf (45-49).

50. wuxuu yidhi Xaakimkii ii keena Yuusuf markuu kii loo diray u yimidna wuxuu ku yidhi ku noqo Sayidkaaga oo warso muxuu ahay Xaalkii haweenkii iska Saray farahooda Eebehay waa ogyahay Dhagartooda.

51. Wuxuu yidhi Xaakimkii xaalkiinu muxuu ahay markaad doonteen Yuusuf naftiisa waxayna Dhaheen Eebaa xumaan ka nasahane kuma ogin xumaan, Waxayna tidhi Haweenaydii Wasiirka hadduu cadaaday Xaqii anaa dalbay Yuusuf naftiisa isaguna runbuu sheegi.

52. Arrintaasna waa inuu ogaado inaan Khayaamin isagoo maqan iyo inuusan Eebe toosinin dhagarta Khaa'imiinta.

53. mana bari yeelayo naftayda naftu waa farid Badanta Xumaanta Naxariis Eebehay mooyee Eebayahayna waa dambi dhaafee naxariista.

54. wuxuu yidhi Xaakimkii ii keena Yuusuf gooni ha ii ahaadee (talinta) markuu La hadlayna wuxuu yidhi adigu maanta agtannada waxaad ku tahay Sharafle aamina.

55. wuxuuna yidhi Yuusuf iga yeel Masuulka Khasnadaha dhulka waxaan ahay aamin cilmi lehe.

Markay muuqatay Sharafstii iyo Aqoontii Nabi Yuusuf yuu Xaakimkii u cid diray In loo keeno, Yuusufse wuu soo celiyay fariintii isagoo warsan xaalkii Haweenkii Dhagrayay, Markuu Xaakimkii warsadayna waxay sheegreen inayna xumaan ku ogayn Yuusuf, markaas waxaa dhabtii sheegtay Haweenaydii wasiirku oo tidhi Hadduu xaqii cadaaday Anaa dalbay isna wa runle, Saasaana dhacday inuu Ogaado wasiirku inayn Khayaamo dhicin isagoo maqan, Eebana toosinayn Dhagarta Khaa'imiinta, mana bari yeelo naftayda, Naftuna waa xumaan fala cid Eebe u naxariisto mooyee, waana hadalkii Yuusuf, waxaana la sheegay inuu Noqon karo Hadalkii haweenayda, Xaakimkii wuxuu Yuusuf ka Dhigay la talyihiiisa Gaarka, wuxuuna codsaday Nabi Yuusuf in laga dhigo Masuulka Khasnadaha Xoolaha ee dhulka masar illeen waa aamin Cilmi lehe.

Taasina waxay ku tusin samirkii nabi yuusuf, sida Eebe u bari yeeli Addoomadiisa suuban, in Xaqii cadaaday, inuusan Khaa'in liibaanayn, nafta khatarsanideeda, in Xaakimkii dhawaystay Nabi Yuusuf, iyo inuu dalbay in loo Dhiibo Khasnadaha dhulka illeen waa aamin cilmi lehe. Yuusuf (50-55).

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْنِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ أَرْسَوْلٌ قَالَ أَرْجِعْهُ إِلَى رَبِّكَ فَسَعَاهُ مَا بَالُ النَّسُورَ الَّتِي قَطَعْنَ أَيْدِيهِنَ إِنْ رَبِّيْ بِكِيدِهِنَ عَلَيْهِمْ

قَالَ مَا خَطَبْكُنِّ إِذْ رَوَدْتُنِّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْتَ حَسْنَ اللَّهِ مَا عَلِمْتَ عَنْهُ مِنْ سُوءٍ قَالَتْ أَنْرَاتُ الْمَرْءَيْنِ الْقُنْ حَصَحَصَ الْحَقَّ أَنَّ رَوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّمُلِينَ أَصْنَدِرُونَ

ذَلِكَ لِعَمَّ أَنِّي أَخْمَهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْمُجَاهِيْنَ

وَمَا أَبْرَئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَا تَمَارِدُ بِالشَّوَّهِ إِلَّا مَارِحَمَ رَبِّيْ إِنْ رَبِّيْ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْنِي بِهِ فَأَسْتَخْصِصُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَمْهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ أَمِينٌ

قَالَ أَجْعَلْتَنِي عَلَى خَرَابِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِظْ عَلَيْمٌ

56. saasaan u makaninay Yuusuf dhulka (Masar) kagana tarasufi oo degi meejuu doono, waxaan gaadhiinnaa Naxariistanada ciddaan doonno mana dhuminaynno Ajirka samo falayaasha.

57. Ajirka aakhiraana u khayrroon kuwa rumeyey (Xaqa) oo ah kuwa dhawrsada.

58. wawaana yimid Yuusuf Walaaliihiis wayna u soo galeen wuuna aqoon-saday iyagoon garanayn.

59. markuu darbay rarkoodii u (oo-fiyey miisiddii) wuxuu ku yidhi ii keena Walaalkiinna Aabbe miyeydaan ar-kayn inaan oofiyo Kaylka «miiska» ahayna mid dejin fiican.

60. haddaydaan ii keeninna agtayda miisid kama helaysaan hana ii soo dhawaanina.

61. waxay dheheen waannu ka dalbi Aabbahiis waana falyna (sidaas).

62. wuxuuna ku yidhi dhallinyaradiisii yeela alaabtooda (Badeecadooda) rarka dhexdiisa si ay u aqoonsadaan markay ku noqdaan Ehelkoodii inay soo noqdaan.

Eebe wuxuu makaniyey Nabi Yuusuf dhulkii Masar siduu doono oo wanaagana u maamuli, Naxariista Eebana way gaadhaa cidduu doono, wanaagna Eebe ma dayaco, Ajirka aakhiraase u khayrroon kuwa xaaqaa rumeyey ee dhawrsada, markaas ka dib waxaa Nabi Yuusuf uguyimid socdaal Walaaliihiis oos garan iyaguse ayan garanayn, markuu u dhameeyey rarkoodii iyo alaabtay rabeenna wuxuu ka doonay inay u keenaan Walaalkooda Aabbe, haddayna keeninna ayan ku soo noqonayn, iyagoo arka inuu u oofiyey miisidda Ixtiraamayna, waxayna sheegreen inay abbaahood ka dalbi doonaan arrintaas, wuxuuna faray in badeecadday la yimaadeen loo dhexgaliyo rarka si ay u aqoonsadaan inaan waxba laga qaadan una soo noqdaan.

Suddi wuxuu sheegay: in la wariyey in Nabi Yuusuf warsaday waxay rabeen, Abbaahood dalkay ka yimaadeen intay yihiin iyo kii u yaraaye ku halaagsamay baadiye kii bahdooda ahaana Aabhiis la hadhay aadna u Jecelyahay, wuxuuna ugu jeclaa kii yaraa, markaasuu faray in la dhaqaaleeyo lana ixtiraamo. Yuusuf (56-62).

وَكَذَلِكَ مَكَانًا يُرْسَفَ فِي الْأَرْضِ يَتَبَوَّأُ مِنْهَا
حَيْثُ شَاءَ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ شَاءَ
وَلَا تُنْصِيبُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

وَلِأَجْرٍ أَلَاخِرَةٍ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا
وَكَانُوا يَنْقُونَ

وَجَاهَهُ إِخْرَاجُهُ يُوْسُفَ فَدَحْوًا عَلَيْهِ فَعَرَفُوهُمْ
وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ

وَلَمَّا جَاهَهُهُمْ بِهِمْ أَزْهَمُوهُمْ قَالَ أَتُنُوْفِي بِأَنْكُمْ
مِنْ أَيْكُمُ الْأَنْزُولُونَ أَتَ أُوْفِي الْكَيْنَ
وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزَلِينَ

فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِيهِ فَلَا كِيلَ لَكُمْ عِنْدِي
وَلَا نَفَرُّ بِهِنَّ

فَالْوَاسِرُودُ عَنْهُ أَبَاهُ وَإِنَّا لَنَعْلُوْنَ
وَقَالَ لِفَتِيَّهِ أَجْعَلُوا صَنْعَهُمْ فِي رَحَمَتِنَا لَعَلَّهُمْ
يَعْرُفُونَ إِذَا أَنْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ
لَهُمْ تَرْجُونَ

63. Kolkay u noqdeen Aabahood waxay dhaheen Aabaw waa naloo diiday Beegidda (hadda kadib haduuna walaalkood raacin) ee nala dir Walaalkanno aan miisannee Annaguna waanu Ilaalin isagee.

64. Wuxuuna yidhi Miyaan idinku aamini karaa sidaan idiinku aaminay walaalkiis horay, Eebaa u khayrroon Dhawre waana Naxariis badane.

65. Markay fureen Alaabtoodii waxay ka heleen Badeecadoodii oo loo soo celiyay, Waxayna Dhaheen aabow maxaan rabnaa tani waa Badeecadeenii oo laynoo soo celiyay Waxaanu u Shamadsanaynaa Ethelkeenna Waxaan ilaalinyaa Walaalkanno waxaana kororsanaynaa miisid riti Taasina waa beegid sahlan.

66. Wuxuuna yidhi (Yacquub) idinla diri maayo intaad Ballan Eebe iga siisaan inaad iikeenaysaan wiilka in laydin koobo mooyee, markay siiyeen Ballankiina wuxuu yidhi Ilaahay waxaynu sheegi waa u Wakiil Shaahida.

Way noqdeen waxayna Aabahood u Sheegeen in hadda ka dib loo diidi beegidda iyo inay ka soo masagystaan Dhulka Masar hadayna walaalkood wadin, Waxayna ka cadsadeen inuu la diro si ay isaganu u ilaliyaan Riti badar ah oo saa'id Ahna u helaan, Wuuse shakiy oo ka cabsaday in sidii Yuusuf ku dhacdo, Waxayna arkeen Badeecadoodii oo loo soo Celiyay, waxayna dhaheen aabow maxaa Niaga maqan waatan badeecadeenii waa laynoo soo celiyay, waana soo Badaraysannaynaa Walaalkanana waanu dhawri waxaanu kororsan Riti wuxuuse yidhi Idinla diri maayo inaad ballan adag iigaadaan mooyee inaad igu soo celinaysaan markay Ballan qaadeena wuxuu yidhi Eebaa u wakiila hadalkeenna. Ibnu Isxaaq wuxuu yidhi: wuxuu saas u yeelay waxaa lagama maarmaana inay Masagystaan. Taasina waxay ku tusin in la digtoonaado Eebana lagu Xidhnaado oo Wanaag la sugo. Yuusuf (63-66).

67. Wuxuu yidhi Wiilashaydow ha ka galina (Magaalada) irrid kaliya ee ka gala irido kala Tagsan, Waxna idiinkama tarayo xagga Eebe, Amarka ciidaan Eebe ahayn maleh, isagaan talo saartay isagaan uun ha talo saarteen kuwa wax talo saaran.

68. Markay ka galeen meeju faray

فَلَمَّا مَرَأَهُمْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَاهُمْ مَنْ هُنَّ
الْكَيْلُ فَأَزْسَلَ مَعْنَى أَخَاهُانَكَشَّلَ
وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿١٢﴾

قَالَ هُنَّ أَمْكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمْتَكُمْ
عَلَىٰ أَخْيَهِ مِنْ قَبْلِ فَاللَّهُ خَيْرٌ حَفَظًا
وَهُوَ أَحْمَمُ الرَّجِينَ ﴿١٣﴾

وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَعَهُمْ وَجَدُوا بِضَعَتِهِمْ رُدَّتْ
إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَاهُمْ مَا تَبْغِي هَذِهِ
رُدَّتْ إِلَيْنَا نِيمَةً أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَاهُانَا وَنَزَّدُهُ
كَلَّ بَعْدِ دَلَكَ كَيْلٍ يَسِيرٌ ﴿١٤﴾

قَالَ لَنْ أَنْبِئَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُونَ مَوْقِعَهُ
مِنَ اللَّهِ لَا تَنْثَرُ بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ كُلَّمَا آتَوْهُ
مَوْقِعَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فَرَوْلَ وَكِلْ ﴿١٥﴾

وَقَالَ يَنْبِيَ لَأَنَّهُمْ لَمْ يَخْلُوا مِنْ بَابٍ وَجِدَرٍ وَأَدْخَلُوا
مِنْ أَبْوَابِ مُتَقْرِفَةٍ وَمَا أَغْنَى عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ إِنَّ الْكِلَمَ لِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ وَعَلَيْهِ
فَلَيَسْوَكُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٦﴾

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمْرَهُمْ أَبْوَهُمْ مَا كَانَ

Aabahood ma ahayn wax Eebe xagiisa wax uga tari ee waxay ahayd Dan Nafta (Nabi) Yacquub ku sugnayd oo uu Gutay, isaguna wuxuu ahaa mid cilmi leh oon Barray dadka badankiise ma oga.

69. Markay u galeen Yuusuf wuxuu Dhaweyyay Walaalkiis Wuxuuna ku yidhi Anigu walaalkaabaa ahay ee haka Murugoon Waxay faleen.

70. Markuu darbay Safarkoodii wuxuu yeelay Galaaskii walaalkii Rar-kiisa, Markaas waxaa Dhawaqaqay mid Dhawaqaqi Safaryahaw Tuugaad Tihiin.

71. Waxayna dhaheen intay soo Qaabileen maxaad waydeen.

72. Waxayna dhaheen Saacii Xaa-kimka ciddii keentana wuxuu yeelan rar riti anaana kafil u ah.

Nabi yacquub wuxuu ugu Naseexeyay wiilashiisa inay ka galaan magaalada Irrido kala duwan, Amarka-na Eebaa iska leh ee waa un Dadaa, Eebaana kan la Talo saarto ah, Markay meejiij tageen waxay faleen siduu Aabahood Faray Inkastoon amarka Eebe cidna wax ka tarayn, Waxayse ahayd arrin Nabi Yacquub Doonay Wuxuuna Ahaa mid Eebe cilmi baray, Dadbadan baanse ogayn. Markay magaaladii galeen wuxuu soo dhaweyyay walaalkii isuna sheegay inuu walaalkii yahay murugoona waxaana la sameeyay si lagu soo reebo oo Galaaskii Boqorka yaa Allaabitissa la dhexgaliyay, waxaana loogu Dhawaqaqay safar yahaw Tuugaad tihiin Markay warsadeen wax la waayayna waxaa loo Sheegay in la waayay Galaaskii Boqorka ciddii keentana ay heli rar riti oo ujuura ah Xaalkana Eebaa iska leh isagaana maamula, Waxaana waajiba in la rumeyyo xaqqa laguna waano qaato Qisooyinka. Yuusuf (67-72).

73. waxayna dheheen Eebaan ku dhaaranaye waad ogtiihin inaan u imaanin inaan fasaadino Dhulka Tuugana aanaan ahayn.

74. waxayna dheheen (Qoomkii Yuusuf) waa maxay Abaalkiisu haddaad Been sheegaysaan.

75. waxay dheheen Abaalkiisu waa ruuxa laga helo rarkiisa saasaana ku abaal marinnaa Daalimiinta.

يُعْنِي عَنْهُمْ مِنْ أَنَّ اللَّهَ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ
يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لَمَاعْلَمْنَاهُ
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧﴾
وَلَمَّا حَلَوْا عَلَى بُوسْكَ إِذَا هُمْ أَخَاهُ
قَالَ إِنِّي أَتَأْخُوكَ فَلَا تَبْتَسِمْ بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

فَلَمَّا جَهَّزُهُمْ بِهَارَهُمْ جَعَلَ أَسِقَابَهُ فِي رَجْلٍ
أَخِيهِمْ مُمَدِّنَ مُؤْذِنَ إِيْتَهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ
لَسَرِقُونَ ﴿٩﴾

فَالْأُولَوْ أَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَا دَأَبْتَقَدُونَ ﴿١٠﴾
فَالْأُولَوْ فَقِيدُ صُوَاعَ الْمَلَكِ وَلَمَنْ جَاءَ بِهِ حَلْ
بَعِيرٍ وَأَنَّا بِهِ زَعِيمٌ ﴿١١﴾

فَالْأُولَوْ تَالَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جَنَّنَ الْفُسِيدَ
فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ سَرِقَنَ ﴿١٢﴾

فَالْأُولَوْ مَا جَرَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ كَذَّابِينَ ﴿١٣﴾
فَالْأُولَوْ جَرَوْهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلَهُ فَهُوَ جَرَوْهُ كَذَّالِكَ
بَعْزِي الظَّالِمِينَ ﴿١٤﴾

76. wuxuuna ka billaabay (Fatashihii Yuusuf) Alaabtoodii Walaalkii Alaabitisa ka hor markaasuu ka soo bixiyey Weelkii Walaalkiis, saasaana u baray kaydkaas yuusuf mana ahayn mid ku qaadan kara walaalkiis diinta Boqorka in Eebe doono mooyee, Waxaan kor yeelaa darajada ciddaan doono, Mid kastoo cilmi lehna waxaa ka Sarreeya cilmi badane (Eebe)

بَدَأْتَ أَوْعِيَتْهُمْ قَبْلَ وِعَاءَ أَخِيهِمْ أَسْتَخْرِجُهَا
مِنْ وِعَاءَ أَخِيهِ كَذَلِكَ كَذَلِكَ يُوسُفُ مَا كَانَ
لِي أَخْذُ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ
تَرْفَعُ دَرَحَتِي مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ
ذِي عِلْمٍ

VI

Waxay ku Dhaarteen Yuusuf Walaalihiis inayan u iman inay fasaadiyaan Dhulka Tuugona ahayn iyagoo run sheegi, waxaase la warsaday Abaalka cidii laga Helo, waxayna sheegeen in isaga loo qaadan, Markaasaa la fastashay alaabtoodii Laguna Billaabay kuwii kale kadibna laga soo saaray Yuusuf Walaalkiis, waana Arrin Eebe baray Yuusuf si uu walaalkiis ula soo hadho, Mana suurawdeen inuu kula soo hadho Diinta boqorka dhulkaas masar, wuxuu Eebe doonase waa gaar, Eebana wuxuu kor yelaa ciduu doono Darajadiisa, Cid kastoo cilmi lehna Waxaa kasii sarreeya mid ka cilmi badan intuu cilmigu kaga Dhamaado Eebe.

Ibnu Cabbaas iyo Xasan Basari Waxaa laga wariyay: mid cilmi badanba mid Kalaa ka sarreeya intuu cilmigu kaga dhamaado Eebe. Aayaduhuna waxay Tusin siday run u sheegeen Yuusuf walaalihiis iyo sida Eebe Yuusuf u baray Siduu Walaalkiis ula soo Hadhi lahaa iyo inaan Cidina Cilmi ku faani karin iyo in Eebe ciduu doono Darajeyyo, oo ah dadka Toosan ee Xaqa ku socda. Yuusuf (73-76).

77. waxayna dheheen (Yuusuf Walaalihiis) hadduu xaday waxaa xaday mar hore Walaalkiis, markaasuu Yuusuf u Qarsaday Naftiisa oosan u muujin, wuxuuna yidhi idinkaa ka shar badan Eebana waa ogyahay waxaad sheegeysaan.

78. waxayn dheheen wasiirrow wuxuu leeyahay (Wiilku) Aabbo wayn oo oday ah ee qaado midkanno badalkiisa waxaan kugu aragnaa samo falee.

79. wuxuuna yidhi magan Eebe inaan qaadanno midkaan ka hellay alaab-tannadii agtiisa mooyee, markaas daalimiinbaan noqonaynaa.

80. markay ka quusteen yey kali-yoobeen iyagoo faqi, wuxuuna yidhi kii u waynaa waad ogthiin in aabbiihiin ballan adag idinka qaaday iyo inaad horay ugu xadgudubteen Yuusuf anugu dhulkaan kama tagayo inta Abbahay

فَالْأَوَّلُ إِنِّي سَرِيقٌ فَقَدْ سَرَقَ أَنْ لَهُ
مِنْ قَبْلٍ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ
وَلَمْ يُمْدِهَا اللَّهُمَّ قَالَ أَنْتُمْ شَرْمَكَانًا
وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصْفُونَ

فَالْأُولَى إِنِّي أَلْعَرِيزُ إِنْ لَهُ وَابْنَيْخَاكِيرَا فَخُذْ
أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرِنَكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ
Q
قَالَ مَعْكَادَ اللَّهُ أَنْ تَأْخُذَ إِلَامَنْ وَجَدَنَا مَتَعْنَا
عِنْدَهُ إِنَّا إِذَا الظَّالِمُونَ

فَلَمَّا آتَيْتَهُمْ خَلَصُوا نَجَيْنَا قَالَ
كَيْرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ أَبَاكُمْ قَدْ أَخَذَ
عَيْنَكُمْ مَوْنِقَامَنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلٍ مَافَرَطْشَمَ
فِي يُوسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي إِنِّي

iga idmi ama Eebe i xukumi isagaa Xukun fiicane.

Nabi Yuusuf Eebaa dhawray illeen Nabibuu ahaaye, sida Eebe u dhawray Nabiyada dhamaantood, saas darteed wax ma bi'inin sey sheegeen in hadduu kani wax xaday-waxna ma xadine; Walaalkiis yaa horay wax u xaday, Nabi Yuusufna hoos hoos yuu ugu jawaabay inay iyagu ka liitaan, markii Walaalkiis la soo reebay yey Cawdeen ooy sheegeen Aabbiihiis inuu oday Gaboobay yahay oyna codsan in midkood lagu badalo waase laga diiday illeen ujeedadaa ahayd in la reebee, markay quustenna way faqeen, wuxuuna u soo Jeediyeey kii u waynaa inay noqdaan iyagoo xusuusan waxay horay Yuusuf ugu faleen ballannaay ka qaadeen inay kanna soo celin wuxuu u sheegay inuuus tagaynta Aabbiihiis ka idmi ama Eebe xukun fiican siin oo ah sooh daynta Wiilka.

Taasina waxay kutusin waxa qarsoon Eebekaliya ogyahay tasarrufkana isaguiska leeyahay, wixii bannaan oo la fali karana la sameeyo markaaas xaalka isaga loo bandhigo. Yuusuf (77-80).

81. wuxuuna ku yidhi ku noqda Aabbiihin waxaadna dhahdaan Aabbow Wiilkagiis wuu xaday, mana furaynno waxaan ogaannay mooyee, mana nihin kuwo waxa maqan ilaaliya (og).

82. waydiina magaaladaan ahayn iyo safarkaan la soo noqonnay annaguna runbaannu sheegi.

83. wuxuuna yidhi saas ma aha ee waxay idhiin qurxisay naftiinnu arrin (xaalkayguse) waa samir fiican wuxuu u dhawayahay Eebe inuu ii keeno dhammaan illeen isagaa oge falsan ehe.

84. wuxuuna iskaga jeedsaday xaggooda wuxuuna yidhi walbahaarkay Yuusufow waxayna la caddadeen indhihiisu Walbahaar wuxuuna noqday mid aad u tiiraanyeysan.

85. waxayna dheheen dhaar allee ma daynaysid sheegidda Yuusuf intaad ka tabar gabtid ama ka halaagsantid.

86. wuxuuna yidhi waxaaan uun u sheegan xusnigayga iyo walbaharkayga Eebe, waxaa ka ogahay xagga Eebe waxydaan ogayn.

Way noqdeen waxayna uga warraameen Aabahood xaalkii iyo waxay indhahooda ku arkeen aynase wuxa qarsoon ogayn, runbayna sheegeen sidii u muuqatay, Aabahoodse wuu ka aamin baxay oo ku tuhmay inay ku faleen siday horay Yuusuf ugu faleen wuxuuna Eebe ka rajeeey inuu dhammaan u keeno, inkastoo indhuuhu la cadaadeen walbahaar, mase falin wax reeban illeen wuu uun walbahaaray waana arrin daran dhabtii, waxayse ugu sii dareen inay dhahaan Yuusuf magaciisa daynaysid intaad ka jilidco ama kadhimatid, wuxuuse u sheegayinuu Eebeuun u cabanogyahayna waxayna ogayn, Taasina waxay ku tusinim Eebe lagu kalsoonaado farajna laga sugo isagoo wixii la karo la fali. Yuusuf (81-86).

أَوْلَىٰ حِكْمَةٍ لِلَّهِ وَهُوَ خَيْرُ الْحَكَمِينَ ﴿٨٠﴾

أَرْجِعُوهُ إِلَىٰ أَيْكُمْ فَقُولُوا يَا إِنَّا إِنَّا
سَرَقَ وَمَا شَهَدْنَا إِلَّا مَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا
لِلْغَيْبِ حَفَظِينَ ﴿٨١﴾

وَسَأَلَ الْقَرِيْبَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَأَعْبَرَ إِلَيْنَا
فِيهَا وَإِنَّا الصَّدِقُونَ ﴿٨٢﴾

فَالَّذِي بَلَّ سَوْلَتْ لَكُمْ أَنْشَكُمْ أَمْ فَصَرَّ جِهَلُ
عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ

الْعَلِيُّ الْحَكِيمُ ﴿٨٣﴾
وَتَوَلَّ عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَفَرَنِي عَنْ يُوسُفَ وَأَيْضَتْ
عِنَّاهُ مِنَ الْحُزْنِ نَهُوكَظِيمُ ﴿٨٤﴾

فَأَلْوَأَنَّ اللَّهَ فَقَتَأَنْدَكْرِيْسُوفَ
حَقَّ تَكُونُ حَرَصًا وَتَكُونَ
مِنَ الْهَلَكِينَ ﴿٨٥﴾

قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوْبَيْنِي وَحْرَنْتِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ
مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُوْتَ ﴿٨٦﴾

87. (Wuxuu yidhi Yacquub) Wila-shayow taga oo soo daydaya (Warkii) Yuusuf iyo Walaalkiis hana ka quusannina naxariista Eebe (Farajkiisa) kama quusto farajka Eebe qoom gaala ah mooyee.

88. markay u soo galeen Yuusuf waxay dheheen Wasiryahow waxaa na taabtay annaga iyo Ehelkanagaba dhib waxaana la nimid badeeco liidata ee noo oofi dhammee Beegidda nuguna sadaqayso ilaahay wuxuu abaal maliyaa kuwa sadaqaystee.

89. wuxuuna ku yidhi ma ogтииin waxaad ku fasheen Yuusuf iyo Walaalkiis idinkoo Jaahiliina.

90. waxayna dheheen oo adugu ma Yuusuf baa tahay wuxuu yidhi anugu Yuusuf baan ahay kanna waa Walaalkay Eebaa nagu mannaystay (Kulmin) illeen ciddii ka dhawrsata Eebe oo samirta Eebe ma dayaca Ajirka samofa-layaashee.

91. waxay dheheen dhaar Eebee waxaa naga kiin doortay Eebe waana gafsanayn.

92. wuxuuna yidhi canaani korkiinna ma aha maanta, Eebe ha idiin dambi dhaafo isagaa Naxariis badane.

Nabi Yacquub wuxuu faray Wiilashiisi inay noqdaan soona warsadaan Yuusuf iyo Walaalkiis oyna ka quusaniin farajka Eebe, illeen gaalaa ka quusatee, markay noqdeen way ku calaacaleen in dhibaato hayso badeeca liidatana ay wataan waxay ka codsadeen in loo samo falo loona masaggeeyo, markaas waxaa hadlay Yuusuf oo warsaday waxay ku faleen Yuusuf iyo Walaalkiis waxayna warsadeen inuu Yuusuf yahay, wuxuuna ugu jawaabay inuu Yuusuf yahay kanna Walaalkiis yahay, Eebana u samo falay illeen ciddii Eebe caabudda oo samirta Eebe ma dayacee, markaasay ku calaacaleen in Eebe ka doortay oyna gafsanayeen, Yuusufse wuu iska saamaxay ugana dambi dhaaf dalbay Eebe una sheegay inaan canaanu maanta saarayn, taasina waa cadaaladda Eebe iyo Awooddiisa iyo Naxariista Eebe iyo Fadligiisa iyo inuusan dayacayn Mu'miniinta Caabudda oo samir iyo adkaysi la timaadda, tan kale waxay ku tusin Naxariis, isu turid, dhibaato ka fuduyan, isa saamixid iyo isuducayn. wanataas Akhlaaq iyo Wanaag iyo kala aarsasho la'aan iyo in Eebe yahay meeja khayrku ka yimaaddo. Yuusuf (87-92).

93. la taga qamiiskaygan kuna tuura Wajiga Abbahay ha noqdo mid wax

يَبَيِّنَ أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا إِنْ يُوْسُفَ وَآخِيهِ
وَلَا تَأْتِشُسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِشُ مِنْ رَوْحِ
اللّٰهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا إِنَّهَا الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْنَا
الْفَرَّ وَحِشْنَا بِضَدَّعَةٍ مُّزْجَنَةٍ فَأَوْفِ لَنَا الْكِيلَ
وَنَصْدَقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ
الْمُمْسَدِقَاتِ ﴿٨٨﴾

قَالَ هَلْ عِلْمُنَا مَاقْلُومٌ يُوْسُفَ وَآخِيهِ
إِذَا نَتَمَ جَهَلُونَ ﴿٨٩﴾

قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُوْسُفَ قَالَ أَنَا يُوْسُفُ
وَهَذَا أَخِي قَدْ مَرَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَقَّ
وَيَصِيرُ فَإِنَّكَ اللّٰهَ لَا يُصِيرُ أَجْرَ
الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾

قَالُوا إِنَّ اللّٰهَ لَقَدْ أَثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا
وَإِنَّ كُنَّا لَخَطِيْبِينَ ﴿٩١﴾

قَالَ لَا تَنْتَرِيبِ عَلَيْكُمْ آتَيْمُ بَعْفَرَ اللّٰهُ لَكُمْ
وَهُوَ أَحَمَّ الرَّحْمَيْنِ ﴿٩٢﴾

أَذْهَبُوا يَمِيْصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِهِ

arkee iina keena Ehelkiinna dhammaan.

94. markuu safarkii soo baxay wuxuu yidhi Aabbahood anugu waxaan heli Yuusuf Dabayshiisii «Carafciisii» haddayaan i dhaliilayn.

95. waxayna dheheen adugu wali waxaad ku sugantahay gafkii hore, (Jacaylkii Yuusuf).

96. markuu yimid kii bishaaraynayey wuxuu ku tuuray (Qamiiskii) Wajigiisa wuxuuna noqday mid wax arka, wuxuuna yidhi miyaanan idinku dhihin anugu waxaan ka ogahay xagga Eebe waxaydaan ogayn.

97. waxayna dheheen Aabbow nooga dhaafid warso dambigannaga waan gafsanayne.

98. wuxuuna yidhi waan idiinka dambi dhaaf warsandoonaas Eebahay isagaa dambi dhaafe Naxariista ehe.

Wuxuu faray Yuusuf inay sii qaadaan Qamiiskiisa kuna tuuraan wajiga Aabihiis inuu wax arko, dadkiina u keenaan, Yacquubna wuxuu Eebe gaadhsiiyey dabashii Yuusuf, wuxuuna u sheegay dadkii isagoo ka yaabi inay ku sheegaan cantatab iyo isku darsan, waxayna ku sheegeen inuu wali ku suganyayah jacaylkii Yuusuf ee darmaa, markaas waxaaa u yimid kii bishaaraynayey wuxuuna Qamiiskii ku tuuray Wajiga Aabbihiis waxna wuu arkay, markaasuu ku yidhi miyaanan idin dhihin waxaan ka ogahay xagga Eebe waxaydaan ogayn, waxayna qirteeen gaafkoodii waxayna warsadeen Aabbaahood inuu u dambi dhaaf warsado, wuxuuna u sheegay inuu u dambi dhaaf dalbi doono. Ibnu mascuud wuxuu yidhi: wuxuu dib ugu dhigay tan iyo aroortii (oo ducada la aqbalo), saasayna u dhabowday yididiiladii Nabi Yacquub, Eebaana ka fayday Dhibkii hayay muddo dheer, Taasina waxay ku tusin Awoda Eebe. iyo inuu u Gargaaro adoomadiisa Suuban, kana faydo kurbada markay Dhab u rumeeyaan. Yuusuf (93-98).

99. Markay u galeen Yuusuf wuxuu isu dumay Labadiisii Waalid, Wuxuuna yidhi gala Masar Eebe hadduu Doono idinkoo aamina.

100. Wuxuuna u koryeelay labada waalid Kursigii, Waxayna ula hoobteen Sujuud, «Salaan» wuxuuna yidhi Aabbow waatan Fasirkii Riyadaydii horay, Wuxuu ka yeelay Eebahay Xaq (sugan)

يَأَيُّ بَصِيرًا وَأَنُوفٌ بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

وَلَمَّا فَصَلَّتِ الْعِرْقَالَ أَبْوَهُمْ إِلَى لَاحِدٍ

رَبِّهِ يُوْسُفَ لَوْلَا نَفِدُونَ ﴿١٤﴾

قَالُوا تَالَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالٍ كَلِمَاتٍ ﴿١٥﴾

فَلَمَّا أَنْ جَاءَهُ الْبَشِيرُ أَقْلَمَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَأَرَادَهُ

بَصِيرًا قَالَ الْمَأْمُولُ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ

مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

قَالُوا يَا بَنَانَا أَسْقِفْرَنَا دُونَبِنَا إِنَّا كُنَّا

خَطَّافِينَ ﴿١٧﴾

قَالَ سُوفَ أَسْقِفْرُكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَفُورُ

الْرَّحِيمُ ﴿١٨﴾

فَلَمَّا دَحَلُوا عَلَى يُوسُفَ إِذَا وَلَيْهِ أَبُوهُيهِ

وَقَالَ أَذْخُلُوا مُضْرَبَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَمْنِينَ ﴿١٩﴾

وَرَفَعَ أَبُوهُيَّةَ عَلَى الْعَرْشِ وَحَرُولَهُ مُسْجَدًا قَالَ

يَأَبْتَهِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَيِّي مِنْ قَبْلِ قَدْ جَعَلَهَا

رَبِّ حَقَّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِإِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السَّجْنِ

wuuna ii Wanaag falay Markuu iga soo Bixiyay Xabbiska idinkana keenay Baadiyaha Kadib intuu Shaydaan fasaadiyay ani iyo Walaalahay Dhexdanada Eebayahna waa u turaha wuxuu Doono waana Oge falsan.

101. Eebow waxaad i siisay Xukun Waaadna I bartay Fasiraadda riyada, Eebaha abuuray Samooyinka iyo Dhulkow adaa wali (Gargaare) ii ah Aduun iyo Aakhiroba ee i oofso anoo Muslim ah ina Haleeshii kuwa suuban.

Eebaa wayn awoodna leh, Xaqiijiyyna riyadii nabi Yuusuf Dadkiiisaan u soo Kulmiyay Xabbis iyo Dhibaato ka dib iyo Fasaadin Shaydaan isaga iyo Walaaliihiis Dhexdooda, Illeen Eebe waa uturaha u Naxariis badan ciduu Doono, Waana wax walba Oge falsan, Markaaasuu Nabi Yuusuf ujeedsaday Xagga Eebe Xusayna Nimcada Eebe siiy Wuxuuna ka baryay Eebaha Awooda leh ee Cirka iyo Dhulka Abuuray ee Gargaaraaha u ah Adduun iyo Aakhiraba inuu ku Dilo Muslimimo Haleeshiiyana Kuwii Suubanaa.

Aayaduhuun waxay Tusin in Eebe faydo Dhibka iyo Cidhiidhiga, Suu u Kulmiyo Wax kala tagsan, in Nicmo Adduun ayan waarayn, in Eebe Yahay Gargaaraaha Mu'miinta, ii la warsado Khaatimo Fiican iyo ku Dilid Diinta islaamka, Iyo inuu Wehel uga yeelo Suubanaa. Waxayna ku tusin in marka xaal Taam noqdo ku xigi Nuqsaan oo Adduun lagu Waarayn, Ruuxa Caqliga Badanna uu Xusuusnaado Xaalki Nabi Yuusuf iyo Xukunkiisii iyo Siduu Eebe uga Baryay Khaatimo Fiican, Eebe ha nagu Khatimo Khaatimo Fiican: Yuusuf (99-101).

وَجَاءَكُمْ مِنَ الْبَدْوِ مِنْ بَعْدِ أَنْ تَرَأَتُ الْشَّيْطَانُ
بَيْنِ وَبَيْنِ إِغْرِيْقٍ إِنَّ رَبَّكَ لَطِيفٌ لَإِيْشَاءِ
إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيُّ الْحَكِيمُ

رَبِّ قَدَّ أَتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَمْتَنِي
مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ فَاطَّرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
أَنَّتِ وَلِيَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوْفِيقَ
مُسْلِمًا وَالْحَقِيقِيِّ بِالصَّلِحَاتِ

102. Kaasi waa wararka wax Maqan Annagaana Kuu Waxyoona, Mana aadan ahayn Agtooda Markay kulma-yeen Amarkoodii iyagoo Shirqooli,

103. Dadka badankiisna ma Rumay-nayaan Aad kuba Dadaashide.

104. Wax ujuura ahna kama Warsanaysid (Xaqa) waa uun waanada Caalamka.

105. Badanaa Calaamad samooyinka iyo Dhulka oo ay Marayaan iyagoo ka Jeedsan.

106. Mana rumaynayaan Badankoodu Eebe iyagoo la Wadaajin mooyee.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ النَّبِيِّ فُوحِيَ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَثْرَهُمْ وَهُمْ يَتَكَبَّرُونَ

وَمَا أَكَتَ رُؤْنَاسِ وَلَوْ حَرَضَتْ
بِئُؤْمِنَنَ (١٢)
وَمَا نَسَلَهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ
إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلنَّعَمِينَ

وَكَأَنَّ مِنْ إِيمَانِهِ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
يَمْرُونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ (١٣)
وَمَا يُؤْمِنُ أَكَتَ رُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

107. Ma waxay ka Aamin noqdeen inay u timaado MasiiboCadaabka Eebe ama ugu Timaado Saacaddu Kado iya-goo ogayn.

108. Dheh tan waa waddadayda (xaqa ah) Wawaana ugu yeedhi (dadka) Xaga Eebe anoo Ku sugar Xujo cad aniga iyo inta i raacda, Wawaana Nasahay Eebe, kamidna ma ihi Mushrikiinta.

Waxaa la soo Sheegay oo Qisada yuusuf ah Waa wax maqnaa oo Eebe u Waxyooday Nabiga, mana La joogin Markay u kulmayeen Dhagarta, Dadka badanka Si kastoo loogu dadaalo ma Rumeeyo Xaqa, Nabiguna wax ujuura ah Ma warsanayn gaadhsiinta xaqa, ee Quraanku waa Waanada caalamka, Wawaana badan intay Marayaan Calaamado Cirka iyo Dhulka ayna ku waano Qaadaneey ee ay iska mari kana Jeedsadaan, Wax badan oo ka midana waxay isku Daraan Rumayn Eebe iyo la wadaajis Cibaadadiisa.

Wax habboona ma aha in Eebe wax kale,Wuxuu dooni ha ahaadeewax lala Wadaajiy, sida baryada, wax tarka, kaalmaha iwim. illeen Aamin Lagama aha inay masiibo timaado ama saacaddu kado ugu timaado dadka,Tan kale Diintu waa Caddahay waana jidka xaqa, een Qallooc lahayn,Nabiga iyo inta raacdanya way ku hanuunayaan Dadka iyago ku cilmi leh oo toosan, Kana fog jidka Gaalada, waana in Xaqa la rumeyyo, looguna yeedho dadka si Cad oo Wanaag iyo Asluub ku Dheehantahay oo loo Cilmi leeyahay xaqa, Yuusuf (102-108).

109. Ma ahayn kuwii aan diray hortaa waxaan Rag loo Waxyoodo ahayn oo Ethelka Magaalooinka miyayna so-conin Dhulka oo ay Fiiriyaan siday no-qotay Cidhibta Kuwii ka horeeyay, Daarta Aakhira yaana u khayrroon kuwii Dhawrsadayee Miyaydaan kasayn.

110. markay Quusteen Rasuuladii una Maleeyeen in la beeniyay waxaa U yimaadda gargaarkanaga waxaana kori-naynaya ciddaan doono lagamana celiyo Ciqaabtannada Qoomka Danbiliyasha ah.

111. Waxaa ugu sugar Qisadooda waano Kuwa Caqliga leh, mana aha Sheeko la Been abuuray Waaase urumayn wixii ka horeeyay (oo Kutubtii

أَفَمُؤْمِنٌ أَنْ تَأْتِيهِمْ عَذَابٌ مِّنْ عَذَابِ اللّٰهِ
أَوْ تَأْتِيهِمْ الْسَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

قُلْ هَذِهِ سَيِّئَاتٌ أَذْعَمَ اللّٰهُ عَلَىٰ بَصِيرَةَ
أَنَا وَمِنْ أَنْتُ بَعِيْدٌ وَسَبَحَنَ اللّٰهُ
وَمَا أَنَا مِنَ الشَّرِّيكِينَ

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ
مِنْ أَهْلِ الْفَرْقَانِ فَلَمْ يَسِرُوا فِي الْأَرْضِ
فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَيْنَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آتَقْنَا

أَفَلَا تَعْقِلُونَ

حَتَّىٰ إِذَا أَسْتَيْسَ الرُّسُلُ وَظَلَّمُوا أَهْمَهُمْ
قَدْ كُنْتُمْ بُؤْجَاهَهُمْ نَصَرَّا فَنَهَيْتُمْ مَنْ نَشَاءُ
وَلَا يَرُدُّ بِأَسْنَاعِنَّ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ

لَئَذَ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولَٰئِكَ
مَا كَانَ حَدِيثًا يُقْرَأُ وَلَكِنْ تَصْدِيقًا

Xaqa ahayda) iyo Caddaynta Wax kasta iyo Hanuunka iyo Naxariista Ciddi Rumayn Xaqa.

الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَقْصِيرَكُلُّ شَيْءٍ
وَهُدَى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ مُّؤْمِنُونَ ﴿١﴾

Eebe wuxuu diray Nabi Maxamed hortiisa (Naxariis iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Rasuullo loo waxyooday, ee Dadku waa inay Dhulka maraan ee Waano Qaataan siday noqotay Cidhibti Kuwii hore Aakhiraana u Khayrroon Kuwa Dhawrsada, Tan kale markay Rasuladii ka Qusteen rumaynta Qoomkoodii oo la Beeniyyay yaa Waxaa u imaanayay Gargaarkii Eebe Markaasuu Korinaayey Cidda uu doono, Wax Ciqaabta Eebe kuwa danbiillayaasha ah ka Celina ma Jiro, Qisooyinkaa la soo Sheegayna waanaa ugu Sugan Cidii Caqli leh, Mana aha War la iska been abuuray, Waase urumayn xaqii ka Horreeyay, iyo Caddaynta Wax Kasta iyo hanuunka iyo Naxariista ciddii Rumayn Xaqa. Saasayna ku Dhamaatay Suuraddii iyadoo kulmisay Wax badan oo Qisadii Nabi Yusuf iyo Xigmooyin kalaba, waxaase waajiba in Lagu Waano Qaato siday Suuraduba ku Dhamaatay, Lana rumeeyo Xaqa, Eebana loo kali yeelo Cibaadada, lana Sugo Gargaarka Eebe, Lana ogaado Xaqnimada Quraanka, Wanaaga iyo Xaqana loogu Yeedho Dadka, Guud ahaan Eebe si Dhaba loo Rumeeyo Yuusuf (109-111).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Xarfaha hore oo kale waan soo Sheegnay Fasirkooda, Kuwaasna waa Aayaadkii Kitaabka (Quraanka), Waxaa lagaaga soo Dejiyay xagga Eebahaa waana Xaq Dadka Badankiise ma Rumaynin.

2. Eebe waa kan koryeela Samooyinka Tiir La'aan aad Aragtaan Markaas ku istiwooday Carshiga, Sakhi-rayna Qorraxda iyo Dayaxa Dhammaana waxay ku socdaan Muddo magacaaban, Eebaa maamula amarka Caddeeyana aayaadka Inaad la kulkanca Eebihiin yaqiinsataan.

3. Eebe waa kan Fidiyay Dhulka Yeelayna Dhexdiisa buuro, iyo wabiyo Midho kastana ka yeelay Dhexdiisa

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّهُمَّ تَلَكَ مَاءِيْثُ الْكِتَبِ وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ الْحُقْقُ وَلَكَ أَكْرَاسُ الْأَيَّامِ لَيَوْمِئِنَونَ ﴿١﴾

الَّهُمَّ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَدِلِ تَرَوْنَاهَا مُّمَسَّوَّى
عَلَى الْعَرْشِ وَسَحَرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلُّ بَحْرٍ لِأَجْلِ
مُسَمَّى يَدِيرُ الْأَمْرَ يَفْصِلُ الْأَيَّاتَ لَعَلَّكُمْ يَلْقَأُونَ
رَبِّكُمْ تُوقَنُونَ ﴿١﴾

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَسِيَّا وَأَنْهَرًا
وَمِنْ كُلِّ السَّمَاءَتِ جَعَلَ فِيهَا رَوَسِيَّا ثَنَيَّا يَعْشَى الْأَيَّالَ

laba nooc Wuxuuna ku Dadaa Habeen-kii Maalinta, Arrintaasna Calaamoooyin yaa ugu Sugan Ciddii fikiri.

Suuradaha lagu Billaabay Xarfahaas oo kale waxay ku tusin Sida Eebe Quraanka Ugu gargaaray iyo xaqi iyo Waynida Quraanka, Aayadahanna waxay ku Tusin in Quraanku xaq Eebe soo Dejiyay yahay, inkastoo Dadka badankii Rumaynin, Ilaaha Quraanka soo Dejiyaya waa kan koryeelay Samooyinka tii La'aantiis.

Kuna istwooday carshiga si u cunanta hallayn la'aan iyo u ekaynsiin la'aan Sahlayna Qorraxda iyo Dayaxa,muddo ay ku socdaanaa yeeelay,Amarkana isaga Maamula, Caddeeyana Aayaadka inaad la kulanka Ilaahiina rumaysaan, waana Kan Dhulka fidhiy,buuro, wabiyo, iyo Nooc kastoo midha ahna yeeley, Habeenka iyo Maalintana isku badala si ay Calaamo ugu Noqoto ciddii Fikiri.

Taasina waxay ku Tusin in Eebe Maamulo Adduunka sare iyo Hoosaba, Awooddisuwa wax la Qiyaasi karo Ahayn,Mudanna cibaado Dhaba iyo Aqoonsi. Ar-Racd (1-3).

إِنَّمَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَكَبَّرُونَ ﴿٢﴾

وَفِي الْأَرْضِ قَطْعٌ مُتَجَنَّرٌ وَجَنَّتٌ مِنْ أَعْنَابٍ
وَرَزْعٌ وَخَيْلٌ صَنْوَانٌ وَغَيْرُ صَنْوَانٍ مُسْقَى بِمَاءٍ
وَحِدَادٌ وَفَضْلٌ بَعْضُهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الْأَكْثَلِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَقْلُوبُونَ ﴿٣﴾

﴿ وَإِنْ تَعْجَبْ فَعَجَبْ فَوْلُمْ أَذْكَارُمَا
أَئَنَّا لِلَّهِ خَلِقٌ جَدِيدٌ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا
يُرَهِّمُونَ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَلُ فِي أَعْنَافِهِمْ وَأُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَلِدُونَ ﴾٤﴾
وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَاتِ قَبْلَ الْحَسَنَاتِ
وَقَدْ حَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ أَمْثَلُنَّ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَىٰ ظَلَمِهِمْ
وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾٥﴾

4. Dhulka waxaa ah Goosinno daris ah (isku dhaw) iyo Bustaan Cinaba iyo Beer iyo Timir oo Mataano ah iyo kuwo aan Mataano ahayn, laguna Waraabiyu Biyo kaliya Waxaana ku kala Fadilaynaa (Wanaajinaynaa) qaar qaarka kale Cunnada (Dhadhanka) Arrintaasna Calaamaa ugu Sugan Ciddii Wax kasi.

5. Haddaad yaabtana waxaa Yaaba Hadalkoodii Ahaa ma Markaan noqonno Carro yaa Markaas Abuur Cusub (Nala abuuri) Kuwaasi waa kuwa Ka Galoobay Eebahood waana Kuwa Luquntooda la Yeelay Katii-nado waana kuwo Naarta Ehelkeeda ah Kuna Dhex waari.

6. Waxayna kaa Dedejisan Xumaan wanaag ka hor Iyadooy Tagtay Hortood tusaalaayaal (cqaabeeed) Eeba-haana waa u danbi Dhaafaha dadka iyagoog Dulmi ku sugan Eeba-haana waa Cqaab darane.

Aayaduhuna waxay ka warrami Qudrada Eebe iyo Awooddiisa iyo Midhaha isu Dhaw ee Biyo kaliya ka waraaba Hadana kala Duwanyahay Dhadhankoodu, Midabkoodu, adaygga, Jileeca,waynida, yaraanta, Waxaasoo Dhanna waxay ku tusin Awooda iyo Maamulka Eebe ay Kuwaano Qaadan Ciddii wax kasi, Yaan ilaahay ahayn oo saas Yeeli kara, Away kuwii Caqli xumaa ee lahaa Dabeccadbaa wax Fasha, waa layaab Waxaase la yaab isna ah inay Gaaladu Cuslaystaan in Markay Dhintaan oy Carro Noqdaan La soo celin markale, Kuwaasu waa kuwa Eebe Ka gaaloobay ee luqunta Laga xidhi waana Kuwo ku waari, ee dadajista Cqaab iyo Dhibaato Wanaag ka hor, Hortoodana waxaa ahaa wax lagu waano qaato oo Cqaaba, Eebas wuu isaga Danbi Dhaafaa iyagoog Dulmi fali, Cqaabtiisuna way darantahay. Rasulukana (Naxaris iyo Nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Saamaxa Eebe la'aantiis iyo Dhaafidiisiidu cidna Nolol Kuma xasisheen,Cqaabtiisuna hadayna Jirin cid Kasta Way Talo saaranlahayd. Waxaa wariyay Ibnu abii Xaatim, Saas Darteed waa in La waano qaato Wanaaggana lagu dadaalo,Xaaraantana laga fagaado. Ar-Racd (4-6).

7. waxay dheheen kuwii gaaloobay maxaa loogu soo Dejin waayey korkiisa Aayad xagga Eebihiis ka timid, adugu waxaad uun tahay Dige cid kastana waxay leedahay Hanuuniye.

8. Eebaa og waxay ku siddo uurka Dhaddig kasta, iyo waxay Ilmo galleen-nadu Nusqaamin, iyo waxay kordhin (Dhicis iyo Shin) wax kastana Eebe ag-tiisa Qaddar (Waqtii) yuu leeyahay.

9. wuxuuna ogyahay wax maqan iyo waxa jooga waana weyne ka sarreeya (wax kasta).

10. waana isku mid kiinna qarsada hadalca iyo kiinna la qaylya, iyo kii isqariya habeenkii iyo kii Muujiya Maalin-tii.

11. wuxuuna leeyahay (Ruux kasta) kuwo ku isbedela (Malaa'ig) oo hortiisa iyo Gadaashiisa ah kuna dhawra amarka Eebe, Ilaahayna ma dooriyo wax dad ku suganyahay intay ka dooriyaan waxa naftooda ku sugar, markuu Eebe la doono Dad dhibna wax ka celin ma jiro, mana laha Eebe ka sokow Gargaare.

Waxbadan yeey Gaaladii warsadeen Aayado Kibir iyo isla wayni darteed, Nabiguse waa uun u Dige'cidkastana waxay leedahay Hanuuniye.

Tan kale Eebaa wax walba og, waxa Uruka ku jira, waha dhicis noqon waxa Shin ku dhalan, wax walbana Waqtii bay ku leeyihi Eebe agtiisa, wuuna ogyahay waxa maqan iyo waana waynaha sarreeya, waana isugu mid Eebe ciddii wax qarsata iyo tii Muujisa iyo tii Habeen la gabata iyo tii Maalin Muujisata, ruux walbana Malaa'igbaa hortiisa iyo Gadaashiisa ku dhawrtta Idinka Eebe, Sunnada Eebana waa inaan cidna laga doorinin siday ku sugantahay haddayna doorinin waxa Naftoodu kusugan cidduu Eebe xumaan la doonana wax ka celin ama gargaari ma jiro.

Waxaana sughnaaday in Malaa'igtu isukeen Beddesho Habeen iyo Maalin, saasayna u habboontahay in xumaanta laga dhawrsado wanaagana lagu dadaalo, Eebana la cuskado. Ar-Racd (7-11).

12. Eebe waa kan idin tusiya Hillaaca cabsi gelin iyo rajo gelin darteed, wuxuuna abuuraa daruurta culus.

13. wuxuuna la tasbiixsadaa onkadku Mahadda Eebe ku dheeelan iyo Malaa'igtuna (waxay la tasbiixsan)

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ آيَةٌ
مِّنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلَكُلُّ قَوْمٍ هَادٍ

اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغْيِضُ
الْأَرْزَاقُمْ وَمَاتَرَدَادُ وَكُلُّ شَنَّاءٍ
عِنْدَهُ يَعْقِدُ إِرَادَةً

عَدَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَدَةُ الْكَبِيرُ الْمَتَعَالُ

سَوَاءٌ مَنْ كُمَّ مِنْ أَسْرَ الرَّوْلِ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ
وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفِي بِأَيْلِيٍ وَسَارِبٍ بِالنَّهَارِ

لَهُ مُعَقَّبٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ، يَحْفَظُونَهُ
مِنْ أَمْرِ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا
مَا بِأَنفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرْدَلَهُ
وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٰ

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الرَّزْقَ حَوْفًا وَطَعَمًا
وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الْقَالَ

وَيُسَيِّعُ الرَّعْدَ حَمَدُهُ، وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ حَمِيَّتِهِ

Cabsida Eebe, wuxuuna diraa Danabyo wuxuuna ku ridaa cidduu doono, iyaguna waxay ku murmi Eebe isango ciqaabtiisu darantahay.

14. Eebe waxaa u Sugnaaday Baryo (yo Cibaado) Xaqa, waxa ka soo hadhayna waxba uma ajiibaan (kuu baryi) sida mid ku fidiyey Gacmihiisa Xagga Biyaha inay Afkiisa gaadhaan, mana gaadhayaan, Baryada Gaaladuna waxaan baadi ahayn ma aha.

15. waxaa Ilaahay u Sujuuda «u khuduuka» waxa ku sugar Samooyinka iyo Dhulka Ogolaansho iyo Qasab iyo Hooskooda aroor iyo Galbihiiba.

Eebe waa kan awoodda badan ee Dadka tusiya Hillaac Cabsi gelin iyo Damac galin, Abuurana daruur culus, lana tasbixsado Omkadku iyo Malaa'igtu dartiis, dirana danabyada cidduu doonana ku rida, Gaaladuna waxay ku murmi Eebe isago ciqaabtiisu darantahay, Eebana wuxuu mudan yahay Cibaado Xaq ah isagaana baryo mudan, waxay baryi Eebe ka sokowna waxay la mid yihiin ruux Gacmaha Biyaha ku taagay inay soo gaadhaan Afkiisa mana suuwodo, Gaalada baryadeeduna waa Baadi wax kama jiraana, waxa Cirka iyo Dhulka ku suganna Eebay u Khuduuccaan Ogolaansho iyo Qasabba oo cid Abuurid, Doorsoon, Cudur, Geeri iyo Maamulka Eebe diidi kartaa ma jirto. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Haddaad Maqashaan onkodka Eebe Xusa, kuma dhoco cid Eebe xusiye, waxaa wariey Dhabaraani. Dhabtuna waa in Eebe Xaq yahay, Nabiguna Xaq yahay, Diintuna Xaq tahay, Qiyaamo iyo Xisaab iyo Janno iyo Naarna wax sugar yihiin lana rabo Darbasho iyo samo fal. Ar-Ra'd (12-15).

16. waxaad dhahdaa yaa ah Eebara Samooyinka iyo Dhulka, waxaadna dhahdaa waa Eebe, waxaadna dhahdaa ma yeelanaysaan Eebe ka sokow Awliyo (gargaarayaal) oon u hananayn naftooda Nacfi iyo dhib midna, dheh ma egyihiin Indhoole iyo wax Arke, mase egyihiin Mugdiyo iyo Nuur mise waxay u yeeleen Eebe Shuruko wax u Abuur sida Abuurka Eebe oo waxaa isaga ekaaday Abuurkii, waxaad dhahdaa Eebaa wax kasta Abuuray waana kali awood badan.

17. wuxuu ka soo dejiyey Samada Biyo waxaana la durduray waadiyo Awooddood wuxuuna xambaartaa daadku daadxoor sarraysa, waxay dabka ku huriyaa Doonid isku qurxin,

وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فِيْصِبِّيْثِ بِهَا مَنْ يَشَاءُ
وَهُمْ بِجَهَدِ لُؤْلُؤَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمَحَالِ

لَمَّا دَعَةَ الْمَنْيَقُ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيْسُونَ
لَهُمْ نَيْقٌ وَالْأَكْسِيْطُ كَذَبَهُ إِلَى الْمَاءِ لَتَلْعَمْ فَاهُ
وَمَا هُوَ بِلَغْيٍ وَمَادِعَةٌ لِلْكُفَّارِ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

وَلَلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا
وَكَرْهًا وَأَطْلَانُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْأَصَالِ

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قُلْ إِنَّا نَعْذِنُهُ
مِنْ دُونِهِ أَوْلَاهُ لَا يَمْلُكُنَّ لَا يَنْهِمُنَّ فَنَعَوْلَاصِرًا
قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ سَوْرَى
الظُّلْمَتُ وَأَنْشُرَ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شَرَكَةً خَلُقُوا كَخَلْقِهِ
فَتَنَبَّهُ الْحَقُّ عَلَيْهِمْ قُلْ إِنَّ اللَّهَ خَلِقَ كُلُّ شَيْءٍ
وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّازُ

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِمَدِيرِهَا
فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَادًا رَأْيَانًا وَمَنَابِيْعُ دُونَ عَيْنِهِ
فِي الْأَنَارِ أَسْيَعَهُ حَلْيَةً أَوْ مَنْجَرَ بَيْدُ مِنْهُ لَكَ يَصْرِيْبُ

ama alaaboo waxaa ah abuur la mida, saasuuna Eebe ugu yeelan tusaale xaqa iyo Baadilka, Xumbaduse way tagi iyadoo ingagan waxa dadka anficise wuxuu ku nagaan dhulka, saasuuna Eebe u yeelaa Tusaalayaasha.

اللَّهُ أَكْبَرُ
اللهُ أَكْبَرُ وَالْبَطْلُ فَمَا أَرَيْدُ فِي هَذِهِ حُكْمَهُ
وَمَمَّا يَنْتَعِذُ النَّاسُ فَيَنْكُثُ فِي الْأَرْضِ
كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ أَلْأَمْنَالَ

(١٧)

Eebe mooyee Ilaha kale ma jiro, Cirka, Dhulka iyo Khalqiga dhammaanna Eebaa ahaysiyyey, mana mudna cid kale in wax lala wadaajiy, illeen waxba ma hantaane, mana sinna Mu'min iyo gaal, sidanya u sinnayn indhoole iyo wax arke, iyo Mugdi iyo Iftiin, wax abuura aburka Eebe oo kalena ma jiro, Eebaase wax kasta aburay, waana kali awood badan, isagaan roobka keema Togogana durduriya iyagoo xam-baarsan xumbo sarreysa, sida xumbada birta, saasuuna Eebe ugu yeelaa Tusaale Xaqa iyo Baadilka, xumbaduse way tagtaa iyadoo ingagan waxa dadka anficise dhulkuu ku hadhaa, saasuuna Eebe wax u tusaaleeyaa, arrintaasuna waxay ku tusin in Eebe Ilaha xaqa yahay, inayna sinnaya Mu'min iyo Gaal, Mugdi iyo Nuur, in Roobka Eebe keeno, in xumaantu baabi'i qauna sugnaan, waana tusaale caddeyn sida kala bixi Maalinta Qiyaame iyo Aakharo. «Allaha sahlo». Ar-Racd (16-17).

18. kuwa Eebahood ajiibay (Maqlay) waxaa u sugnaaday wanaag (janno) ku-waan ajiibin (maqlinna) hadduu u su-gnaado waxa dhulka ku sugaran dhammaan oo wax la mida la jiro way isku furan lahaayeen kuwaasna waxaa u sugnaaday xisaab xun (daran) Hooy-gooduna waa Jahannamo iyadaana u xun gogol.

لِلَّذِينَ آسْتَجَابُواْ لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى وَالَّذِينَ
لَمْ يَسْتَجِبُواْ لِرَبِّهِمْ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمَنْ لَهُ مَعْهُ لَا فَدَّوْاهُ إِنَّ اللَّهَ كَفِيلٌ
سُوءُ الْخَسَابِ وَمَا وَنَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلِشَّالِهَادُ

(١٨)

19. cid og in waxa lagaaga soo dejiyey xagga Eebahaa uu xaq yahay ma la midbaa mid indho la', waxaa uun waantooma kuwa caqliga leh.

﴿ أَفَمَنْ يَعْمَلُ إِنَّمَا أُنِيرُ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْمُقْرَبُونَ
هُوَ أَعْنَى إِنَّمَا يَذَرُ أُولُو الْأَيْمَانَ ﴾

(١٩)

20. ee ah kuwa Oofiya ballanka Eebe oon burininna ballanka adag.

الَّذِينَ يُؤْفَوْنَ بِمَهْدَ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْيَمِنَ

(٢٠)

21. ee ah kuwa xidhiidhiya waxa Eebe faray in la xidhiidhiyo kana cabsada Eebahood kana cabsada xisaab xun.

وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمْرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ
وَمَنْ شُورَكَ رَبَّهُمْ وَمَنْ خَافَنَ سُوءُ الْخَسَابِ

(٢١)

22. ee ah kuwa u samray doonid wajiga Eebahood dartiis, oogayna Saladda, kana bixiyey waxaan ku arzaaqnay qayb qarsoodi iyo muuqaalba, raacsiiyana wanaaggaa xumaanta, kuwaas cidhib fiican yaa u sugnaatay.

وَالَّذِينَ صَرَّبُواْ أَبْيَاهَ وَجَهَوْرَهُمْ وَأَقَامُواْ أَصْلَاهَةَ
وَأَنْفَقُواْ مِقَارَبَهُمْ سِرَّاً عَلَانِيَةً وَبِرَءَوْنَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ إِنَّ اللَّهَ كَفِيلٌ لَمْ عَقَّ أَدَارَ

(٢٢)

23. waxaana gali jannada cadnin iya-ga iyo cidda suuban oo Abbayaalkooda, Haweenkooda iyo caruurtooda, Malaa'igtuna waxay uga soo gali irid kasta.

24. iyagoo ku dhihi Nabadgalyo kor-kiinna ha ahaato samirkiinna dartiis waxaa wanaag badan cidhibta daarta (Janno).

Wanaag fale wanaag iyo janna u sugnaaday illeen Eebuu maqlaye, kuwaan Eebe maqlinna wawa dhulka ku sugar hadday leeyihii dhammaan iyo wax la mida way isku furan lahaayeen Qiyaamada wawaanaa u sugnaaday xisaab xun iyo Hooy cadaab, mana sinna cid og xaqnimada Quraanka iyo cid ka indho la'waanaduna waxay anfacadaa kuwa caqliga leh ee oofiya cahdiga iyo Ballanka Eebe, ee xidhiidhiya waxa Eebe faray in la xidhiidhiyo oo Qaraabo iyo Dadka dhibaataysan iyo Xaqa Eebe,xisaab xunna ka yaaba, ee samra oo u adkaysta cibaadada dar Eebe, Oogana Salaadda waxna bixiya Qarsoodi iyo muuqba, waanaa kuwa cidhib fiican iyo Jannada cadnin u sugnaatay iyaga iyo Ehelkooda Wanaagsan, Malaa'igtuna mel walba way uga soo geli iyadoon salaami uguna bogaadin cidhibta fiican, Rasulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Kooxda jannada u hor gali waa fuqarada kuwii dar Eebe u Hijrooday, Ilaaliya xuduudda Islaamka oo xumaanta lagaga dhawrsado isagoo dantiisi Laabta ku haysta wax u gudina jirin.. waxaa wariyey Imaam Axmed. Ar-Ra'ad (18-24).

25. kuwa buriya Ballanka Eebe adkaytiisa ka dib gooyana wuxuu faray Eebe in la xidhiidhiyo oo fasaa-diyana dhulka kuwaas waxaa u sugnaa-day Lacnad iyo Guri xun.

26. Eebaana u fidhiya rizqiga cidduu doono kuna cidhiidhy (ciddudoono), waxayna ku farxeen gaaladii Nolosha Adduunyo, mana aha nolosha adduunyo Aakharo agteeda waxaan maalmo lagu raaxaysto ahayn

27. waxay dhihi kuwii gaaloobay maxaa loogu soo dejin waayey korkiina Aayado Eebihiisa xaggiisa, waxaad dhahdaa Eebe wuu dhumiyyaa cidduu doono (oo xaqa diida) wuxuuna u hanuuniyyaa xagiisa ciddii u noqota.

28. ee ah kuwa rumeyyey Xaqa kuna xasishay Quluubtoodu xuska Eebe, xuska Eebayna ku xasishaa Quluubtu.

جَئْنَتْ عَدِينَ يَدْعُونَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ أَبْيَاهِمْ وَأَذْرَجُوهُمْ
وَذَرْتَهُمْ وَالْمُلْكَةَ يَدْخُلُونَ عَنْهُمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿٢٣﴾

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَإِنَّمَا عَذَابِ الدَّارِ ﴿٢٤﴾

وَالَّذِينَ يَقْطُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيقَاتِهِ
وَيَقْطُعُونَ مَا أَمْرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوَصَّلَ وَيَقْسِدُونَ
فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ الْعَذَابُ وَلَمْ سُوءَ الدَّارِ ﴿٢٥﴾

اللَّهُ يَسْعِطُ أَرْزَاقً لِمَنْ يَشَاءُ وَيَنْهَا وَهُوَ أَلَّا يَنْهَا
الَّذِيَا وَمَا الْجِهَةُ الَّذِيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَنْعَ ﴿٢٦﴾

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ
قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضْلِلُ مَنْ يَشَاءُ وَهُدِيَ إِلَيْهِ
مَنْ أَنَّابَ ﴿٢٧﴾

الَّذِينَ آمَنُوا وَنَظَمُوا فُلُوْبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ
الَّذِيَا كَرِّرَ اللَّهُ تَعَظِّمُهُ فِي الْقُلُوبِ ﴿٢٨﴾

29. ee ah kuwa rumeyey xaqa falayna camal suuban waxaana u sugnaaday khayr iyo Nicmo iyo Noqosho wanaagsan.

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبٌ
لَهُمْ وَحْسُنَ مَتَابٍ

Aayadda hore kuwa ku xusan waa kuwa ka soo horjeeda Mu minniinta ee Buriya ballanka gooyana wuxuu faray in la xidhiidhiyo Eebe, dhulkana fassadiya oo xumaan iyo gaalnimo iyo dulmi ku maamula, kuwaas lacnad iyo guri xun baana u sugnaaday, Awooddana Eebaa iska leh oo cidduu doonana Imtixaan ugu waasiciya, kuu doona wax kaafiyaa siyya ama ku cidhiidha, mana aha jecely iyo Nacayb midna, Gaalana waxay ku farxaan adduunyada, Nolosha Adduunyada markii loo eego Aakharo iyo waxa Eebe u darbay Mu'miniinta waa maalmo raaxo leh ee tegi, waxaana Xadiith ku sugnaaday: adduunyadu markii loo eego Aakharo waa far bad la geliyey, bal ha eego wuxuu ka soo celiye. warie «Muslim». Gaalana mucjiso doonid iyo madax adayg waa caadoodod, Ciddiise xaqa diida Eebaa sii dhumiya, tii hanuunka doontana wuu hanuuniyaa, ee qalbigeedu ku xasisho xuska Eebe, Xusidda Eebaana Quluubtu ku xasishaa, Kuwaa xaqa rumeyey ee camel siican fala waxay heli Janno iyo Noqosho siican, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabaddgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Jannada waxaa ah geed uu socda kan saaran hooskeed Boqol sano oosan goynayn. Waxaa wariyey Bukhaari. Wakaas xaqa Eebe iyo Awooddiisa, iyo xaalka Adduun iyo kan aakhiro iyo wax qalbigu ku xasilo iyo Janno iyo wanaag iyo hanuun iyo baadi ciddii caqli lehna way kala dooran. Ar-Ra'd (25-29).

30. saasaan kuugu dirray Ummad ay tageen Ummado hortood inaad ku akhrido kaan kuu waxyoonaay iyaguna waxay ka gaaloobi Eebaha Raxmaana, waxaad dhahdaa Eebe mooyee Ilaahe kale ma jiro, isagaana tala saartay xagiisaana u noqon.

كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قِبْلَهَا أُمَّمٌ
لَتَتَّلَوَّ عَلَيْهِمُ الْذَّيْنَ أَوْ حَيَّنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ
بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ
وَإِلَيْهِ مَتَابٌ

31. haddii Quraan dartiis buuro lala kaxayn, ama lala goyn dhulka ama la-gula hadli Dadkii dhintay (Wuxuu no-qon lahaa Quraankan) amarkase Eebaa dhammaantiis iska leh, miyeyanse ogayn kuwa rumeyey xaqu hadduu Eebe doono inuu hanuunin lahaa Dadka dhammaan kamana tagaan kuwii gaaloobay (Xumaan) intay kaga dhacdo Musiiboo waxay faleen Darteed ama degto meel ku dhaw guryahooda intuu ka yimaaddo Yaboochii Eebe, Ilaahe Ma baajijo ballanka.

وَلَوْأَنْ قَرْءَانًا سَرِّيَتْ بِهِ الْجِبَائُ أَوْ قُطِعَتْ
بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلَّ بِهِ الْمَوْقَعُ بَلِّلَهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا
أَفَمْ يَأْتِيْنَ الَّذِينَ مَآمُنُوا أَنَّ لَوْ شَاءَ اللَّهُ لَهُدَى
النَّاسَ جَهِيْنَا وَلَا يَرَى الَّذِينَ كَفَرُوا نَصِيبَهُمْ
بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحْمُلُ فِرَيْبَاتِنَ دَارِهِمْ حَمَّى يَأْتِيْ
وَعَدَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْلُفُ الْمِيعَادَ

32. waxaa lagu Jees Jeesay Rasuullo kaa horreeyey markaasaan sugay kuwii gaaloobay, ka dibna waan Qabtay ee

وَلَقَدِ أَسْهَمَهُ إِنْرِسِلٌ مَنْ قَبِيلَكَ فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ

siday noqotay ciqaabtaydii (Way dar-rayd).

كَفَرُوا ثُمَّ أَخْذُوهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابٌ

Eebe wuxuu sheegay Nabiga Inuu u diray ummad ay ka horreeyeyen ummado Rasuullo loo diray, si aad ugu akhrido waxa lagu waxyooday, waxayna ka gaaloobi Eebaha Raxmaan, waxaad dhaahdaa waa Eebayah, Ilaahay mooyee Eebe kalana ma jiro, isagaan talo saartay Xaggiisaana u noqon, u toobad keeni, Eebana isagoo amaani quraanka wuxuu sheegay in haddii Kutubihii hore laga heli Kitaab Buuraha meejooda ka kaxeeyaa ama dhulka lala Gooyo, ama dadkii dhintay lagula hadlo waxaa ka mudnaan laahaa Quraankan, Amarka Eebaa dhammaantii iska leh, miyeynase ogayn kuwii rumceeyay in hadduu Eebe doono hanuunin laahaa Dadka dhamaan, Gaalana kama tagaan xumaanta inta kaga dhacdo Musiiboo, ama ay ku dhacdo meejaa u dhaw Guryahooda intuu ka yimaado yaboohii Eebe oo ah guusha Islaamka, ama Qiyaamada, Eebana ma baajiyoo ballanka. Waxaa lagu jeesay Rasuullo kaa horreeyey waxaana u sugay gaaladii markaasaan qabtay ee siday tahay ciqaabtaydii. Aayaduhuna waxay caddayn Rasuulnimada Nabiga, Kalinimada Eebe, Talasaarashadiisa, in isaga loo noqon, fadliga iyo Sharafta Quraanka, Madax adaygga Gaalada, in la ciqaabi Eebana oofin ballanka. Ar-Racd (30-32).

33. cid ku ilaalin naf kastaa waxay kasbatay (Eebe) ma la midbaa midaan saas ahayn, waxayna u yeeleen Eebe Shurako dheh magacaaba, mise waxaad Eebe uga warramaysaan waxaan joogin Dhulka, mise hadal muuqaala, saas ma aha ee waxaa loo qurxiyey kuwii gaaloobay dhagartooda waxaana laga leexiyey Jidka, cid Eebe dhumiyeeyna ma laha wax hanuunin.

34. waxayna mudan cadaab nolosha adduun, cadaabka aakhiraana daran mana u sugna wax Eebe ka Ilaalin.

35. tusaalahaa (Tilmaanta) jannada loo darbay kuwa dhawrsada waa inay dhex socdaan Wabiyaalkii, Cunnadeeduna waa joogto iyo hooskeedu, taasina waa cidhibta kuwa dhawrsada cidhibta gaa-laduna waa Naar.

أَفَمَنْ هُوَ قَاتِلٌ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَاءُوا
لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُونُهُمْ أَمْ تُشْتَعِنُهُمْ بِمَا لَا يَعْلَمُ
فِي الْأَرْضِ أَمْ بِظَاهِرِهِ مِنَ الْقَوْلِ بِلِ زُينَ لِلَّهِ
كَفَرُوا مَكْرُهُمْ وَصَدُّوا عَنِ الْسَّبِيلِ
وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَإِلَهُهُ مِنْ هَادِيٍّ

لَئِمَّ عَذَابٍ فِي الْعِيُونَ الْأَدُنِيَّةِ وَلِعَذَابِ الْآخِرَةِ أَشَقُّ
وَمَا هُمْ بِمِنَ اللَّهِ مِنْ وَاقٍِ

مَثُلَ الْجَنَّةَ أَتَىٰ وَعْدَ الْمُنَّقُونَ تَجْزِي
مِنْ تَحْنِنَهَا الْأَنْهَرُ أَكْلَهَا دَيْرٌ وَظَلَّمَهَا إِلَكٌ
عَبْيَ الَّذِينَ أَنْقَوْا عَمَّا فِي الْكَفِرِ فِي الْأَنَارِ

Eebaa wax walba ilaaliya oo daalacan, wax la midana ma jiro, iyo wax ku dhaw midna, Shurakada ay u yeeleenna waa been ay magacaabeen oon joogin Dhulka iyo war muuqaalkiis, mase Eebay uga warrami Khalqigisa kuwaas wuxuu shaydaan u qurxiyey dhagartooda, jidka Xaqa ahna waa laga awday, wax toosinna ma helaan, waxayna mudan Cadaab adduun iyo mid ka daran oo Aakhiro, wax Eebe ka dhawrina ma jiro, Jannada loo darbay Mu'miniinta dhawrsatana waa in Wabiyaal dhex socdaan Cunnadeedaa iyo hooskeeduna Joogto yahay, waanaa cidhibta kuwa dhawrsada, sida Naarto u tahay cidhibta Gaalada. Rasuulkuna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wax badan yuu fasiray Aayada-ha Jannada ka warrami oo tilmaamay inay Nicmo ku dhantahay, xumaanna ka fogtahay, lagana dhimanayn, dhib iyo rafaadna lahayn, ciddii caqli lehna waa inay u darbato, una guuro, una galab caraabo, una kallaho cid guurtayna way gaadhaa Maqsadkeeda, haddiso lagu khaldamo dhalanteed iyo bildhaanta Adduun waa uun khasaare iyo halaag. « Eebe ha na toosiyo ». Ar-Racd (33-35).

36. kuwaan siinnay Kitaabka waxay ku farxaan washa lagugu soo dejiyey, xisbiyada waxaa ka mida kuwo diidi Qaarkiis, waxaad dhahdaa waxaa uun lay faray inaan caabudo Eebe una shariig yeelin, xaggiisaan u yeedhi xaggii-saanaa u noqon.

37. saasaanaa kuugu soo dejinnay xukun Carabi ah, haddaad raacdo hawdoodana intuu cilmi ku soo gaadhay ka dib, kama helaysid xagga Eebe garraare iyo dhawre.

38. waxaan dirray hortaa rasuullo waxaana u yeellay Haween iyo caruur, Rasuulna Mucjiso lama imaan karo idimka Eebe La'aantiis, muddo kastana way Qorantayah.

39. Eebana wuu tiraax wuxuu doono wuuna sugaa, Agtiisana waxaa ah Looxul maxfuudka.

Kuwii Ehelu Kitaabka ahaa Qaarkooda rumeeyey Nabiga iyo Xaqqu la yimid way ku farxayeen, inkastoo koox ka mida ay diidi xaqqa Qaarkiis, Nabigana waxaa la faray inuu Eebihiis uun Caabudo xaggiisana ugu yeedho Dadka illeen xaggiisaa loo noqone, saasaanaa loogu soo dejiyey Quraan Carabi ah, ciddii raacda hawo dad oo xun iyagoo u cilmi leh kama helayo xagga Eebe gargaare iyo ilaaliye midna. Inuu Eebe diro Rasuulna waa Jid Eebe oo horreeyey waxayna yeeshen Xaas iyo caruur, illeen waa Bani Aadame, Rasuul Mucjiso la imaan karana ma jiro idimka Eebe la'aantiis, wax kastana waqt go'an yuu leeyahay, wuxuu rabana Eebe wuu tiraax, wuxuu doonana wuu sugaa, Agtiisana waxaa ah Looxul maxfuudka.

Taasina waxay ku tusin in ciddii Cilmi iyo Caqli leh ay rumayn Nabiga iyo Quraanka, iyo in Eebe kaliya la caabudo, looguna yeedho dadka, ciddii xaqqa ka leexata ayan gargaare heleyn, in Rasuulladu dad yihiin oy wax cuni waxna guursan waxna dhalaan, in Mucjisadu xagga Eebe ka timaaddo, in wax walba muddo leeyahay, in Eebe wuxuu doono tiro kuu doonana sugo. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Ruuxa waxaa Rizqiga looga Hoojiyaa Dambi dartiis, Ducaduna Qaddarkay wax ka tartaa, Cimrigana waxaa siyaadiya samo fal. waxaa wariyey Axmed, Nasaii iyo kuwo kale. Ar-Ra'd (36-39).

40. haddaan ku tusinno qaar waxaan u yaboohi (oo dulli ah waa saas) had-daanse ku Oofsanno waxaa uun kor-kaaga ah Gaadhsiin Anagana waxaa na saaran inaan xisaabинno.

41. miyeyna arkayn inaannu uga imaan dhulka darfaha anagoo nus-qaamin furid (ama Abaar) Eebana wuu

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَنْزَلَ
إِلَيْكُمْ وَمِنَ الْأَخْرَاءِ مَنْ يُنَكِّرُ عَصْمَةً فَقُلْ إِنَّمَا
أَمْرُنَا أَنْ تَعْبُدُنَا وَلَا أَشْرِكْ بِهِ إِلَيْهِ أَذْعُونَا
وَإِلَيْهِ مَقَابِ

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا هُكْمًا عَلَيْهِ بِمَا وَلَيْنَ اتَّعَدَ
أَهْوَاءُهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكُمْ مِنَ اللهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقِ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا
وَدُرْرِيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِغَايَةً
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كُلُّ أَجَلٍ كِتَابٌ

يَمْحُوا اللَّهُ مَا شَاءَ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ
أَمْ الْكِتَابِ

وَإِنْ مَا نَرَيْتَكَ بَعْضَ أَنْذِرَى يَعْدُهُمْ أَوْ تُنَوِّئُكَ
فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ

أَوْلَمْ يَرَوُ أَنَّا نَقْبَلُ الْأَرْضَ نَقْصًا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللهُ

xukumi, wax burinna ma jiro xukunkiisa, waana midkay deg deg tahay xisaabiisu.

42. waxaa wax dhagray kuwii ka horreeyey Eebaase abaal maris (Dhagar) iska leh dhammaan, wuxuuna ogyahay waxay kasban naf kasto, waxayna ogaan Gaaladu cidday u ahaato cidhib fiican.

43. waxayna dhihi kuwii Gaaloobay ma tihid Rasuul, waxaad dhahdaa waxaa marag ugu filan dhexdeenna Eebe iyo cidda agteed ogaanshaha Kitaabku yahay.

(Nabiga Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) dhib ma saarra hadduu Eebe Cizaabo Gaalada intuu Nabigu Noolyahayna waa wanaag, hadduu ka hor Oofsadana waxaa uun Nabiga Saaran Gaadhsiin, Eebana Xisaabtooda, Wuuna u gargaaray Eebe Rasuulkiisa, Gaaladiina jabiyeq isagoon Nool, waxaana u muuqatay in Dhulka Darfaha laga soo Nusqaaminayey oo Islaamku ka adkaanayey Gaalnimada. Xukunkana Eebaa iska leh, wax xukunkiisa ka daba hadli karana ma jiro, xisaabiisuna way deg degtaa, dhagarna waa shaqada Gaalada ama ha horreeyeen ama ha dambeeycene, Eebaase dhammaan abaal marin iske leh oo ka jaasiin, Gaalana mar umbay ogaan cidda cidhibta fiican u hadho, waxayba ku af adeyeen inay Nabiga Beeniyaan kuna dhaahaan ma tihid Rasul, maxaase looga baahanyahay maraggiooda, waxaa marag ugu filan Eebihiis iyo ciddii Cilmi leh oo rumeysan Nabiga oo Ehelu Kitaabki ah.

Suuradduna waxay ku dhamaatay Dhagarta gaalada xumideeda, in xagu sarreyn, in cidhib fiican Muslimiintu heli, in Rasuullada Eebe soo diray maragna ugu filanyahay. Ar-Ra'd (40-43).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. xarfaha hore oo kale waa la soo sheegay macnahooda, kanna waa Kitaab aannu kugu soo dejinnay inaad kaga bixisid dadka mugdiyada xagga Nuur idamka Eebhood iyo jidka Eebaha adkaada ee la Mahadiyo.

2. Ilasha iska leh waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugaran, halaagna waxaa mudan Gaalada cadaab daran xaggiis.

يَخْكُمْ لَا مُعَقِّبٌ لِّحُكْمِهِ، وَهُوَ سَرِيعٌ
الْحَسَابٌ

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَإِنَّهُمْ مُّكَرُّجُمَّعًا
يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ
لِمَنْ عَفَى اللَّهُ أَذْلَارٌ

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّنَّا مُرْسَلُؤْلُ
كَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بِنِي وَبَيْنَكُمْ
وَمِنْ عِنْدِهِمْ عِلْمُ الْكِتَبِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّكِبَتُبُ اَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكُمْ لِتُخْرِجَ النَّاسَ
مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ يَادُنْ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ
الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ
اللَّهُ الَّذِي لَمْ يَمْكُرْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَوَنِيلٌ لِّلْكُفَّارِ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ

3. oo ah kuwa ka jecel nolosha adduun Aakhiro oo ka leexiya (Dadka) Jidka Eebe lana dooni Qallooc, kuwaasuna waxay ku suganyihin Baadi fog.

4. Rasuul kuma dirro waxaan Afka Qoomkiisa ahayn si uu ugu caddeeyo, wuuna baadiyeeyaa Eebe cidduu doono inta xaqa loo caddeeyey ka dib, wuuna hanuunin cidduu doono, waana adkaade falsan.

Quraanka Eebaa ku soo dejiyey Nabiga Muxameda (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu dadka mugdiga iyo jahliga kaga saaro oo Nuur iyo jidka toosan ee Ilaahey u saaro, illeen Eebaa Awood lehe, lana mahdiya, lehna Cirka iyo Dhulka waxa ku sugane, halaag iyo ciqaabna waxaa mudan gaalada Adduun ka doortay Aakhiro oo Jidka Eebe Dadka ka leexiya doonina Qalloociisa iyo xumaantiisa, kuwaasuna waa kuwa baadi fog ku sugaran, xigmada Ilaaheyyna waxay keentay in Rasuul kasta lagu bixiyo Afka Qoomkiisa si marka hore iyaga loo gaadhsiyo markaas u faafsto Diiintu, mana keenin xigmada Eebe in Afkasta lagu diro maxaa yeelay Afaksu way badanyihii, Saasaana Nabigenni loogu Bixiyeh Luuqada Carabiga oo cikdastoo Muslima iyo Caalamkaba laga rabo inuu barto. Rasulkana waxaa saaran u caddeyn xaqa, Dadkana waxaa saaran rumeyn, Eebana wuu xisaabin cid kasta waxay beeratay Khayr iyo Shar. Ibraahiim (1-4).

5. waxaan la dirray (Nabi) Muuse Aayaadkannaga bixi Qoookaaga Mugdiyada xagga Nuurka, kuna waani «xusuusi» Nicmooyinkii Ilaahey arrintaasna Aayaadbaa (Calamooyin) ugu sugaran samir badane, shugri badan dhammaantiis.

6. iyo markuu Nabi Muuse ku yidhi Qoomkiisa xusuusta Nicmada Eebe korkiinna markuu idinka koriyey Colkii Fircoona iyagoo idin dhadhansiin cadaab (Daran) Xun oo gawrici Wilaishiinna oo dayn Gabdhihiinna (Dullaysi) arrintaasna waxaa ku sognayd Balaayo (Imtixaam) Eebihiin oo wayn.

7. iyo markuu Eebihiin ogaysiyyey haddaad shugridaan waan idin kor-dhin, haddaad gaalowdaanna cadaab-kaygu waa daranyayah.

الَّذِينَ يَسْتَحْبُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ
وَيَصْدُرُونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَعْمَلُونَ عَوْجَاءً

أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ بِعِظِيمٍ ﴿٢﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمَهُ

لِئَلَّا يَعْلَمُ لَهُمْ فِيْضَلُّ اللَّهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي

مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْرِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِإِيمَانَهَا
أَنَّ أَخْرَجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَتِ
إِلَى الظُّلُمَتِ وَدَكَرَهُمْ بِأَيْمَانِهِمْ
فِي ذَلِكَ لَيَّاتٍ لَكُلِّ صَبَارٍ شَكُورٍ ﴿٤﴾

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ أَذْكُرُوا نَعْمَةَ اللَّهِ
عَلَيْكُمْ إِذَا جَنَاحُكُمْ مِنْ عَالَمِ فِرْعَوْنَ
يُسْمُونُكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيُذْهِبُونَ أَنْشَاءَكُمْ
وَيَسْتَحْيُونَ نَسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ
بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٥﴾

وَإِذَا تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لِإِنْ شَكَرُتُمْ

لَأَرْبِدَكُمْ وَلَيْسَ كَفْرُكُمْ إِنَّ عَذَابِي

لَشَدِيدٌ ﴿٦﴾

8. wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse haddaad Gaalowdaan idinka iyo waxa ku sugaran Dhulka dhammaan Eebe waa Hodan mahadsan.

Eebe wuxuu la diray Nabi Muuse Sagaal Mucjiso si uu Qoomkiisa mugdiga uga saaro Nuurkana u tusiyo, kuna waadiyo isagoo xusuusin Nicmooyinkii Eebe, waana arrin calaamo u ah ciddii samir iyo shugri badan. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Amarka Mu'minku waa la yaab, wax kastoo Eebe u keeno waa u khayr, dhib hadduu ku dhaco wuu ku samraa Khayrbayna u noqotaa, haddii wanaag soo gaadhana wuu ku shugriyaa Khayrna way u noqotaa.«Waa xadiith saxiixa». Nabi Muusana wuxuu xususiyey Qoomkiisi sida Eebe ugu Nicmeeyey ugana korihey Fircoonkii dullaystay ee Wilasha laynaayey Gabdhahane dullaysaney, waxanya ahayd Imtixaam wayn, Eebana wuxuu dadka ogaysiyey in Ciddii ku shugridana uu u kordhin Nicmada, tii ka gaalowdana cadaabka Eebe daranyahay, dhammaan hadday dadku gaaloobaanna Eebe waa Hodan Mahadsan, umana baahna taakulayn iyo gacansii, waxaase kaalmo u baahan miskiinkaa dadka ah ee haddana markuu ladanyahay wax isbidi. Ibraahiim (5-8).

9. miyuuna idin soo gaadhin warkii kuwii idinka horreeyey (oo ah) Qoomki Nabi Nuux, Caad, Thamuud, iyo kuwii ka dambeeyey, ma oga (Tiradooda) Eebe mooyee, waxayna ula yi-maadeen Rasuuladoodii xujooyin waxayna ku celiyeen Gacmahooda Afkooda (Way beeniyeen) waxayna dhaheen anagu waan ka gaalownay waxa laydinku soo diray annaguna shakibaan kaga sugannahay waxaad noogu yeedhaysaan xaggiisa oo daran.

10. waxay dheheen Rasuuladoodii ma Eebaa shaki ku jiraa ee abuuray Samooyinka iyo Dhulka idiinkuna yeedhi inuu idinka dhaafu dambiyadiinna dibna idiin dhigo tan iyo muddo magacaaban, waxayna dheheen idinku ma tiihin waxaan bashar (Dad) nala mida ahayn, waxaadna doonaysaan inaad naga leexisaan waxay caabudi jireen Aabbayaalkanno noo keena xujo cad.

11. Rasuulladii waxay dheheen anagu ma nihin waxaan dad idin la mida ahayn, Eebaase ku mannaysta (khayr) cidduu doono oo addoomadiisa ka mida, xujana idiinma keeni karro idinka Eebe mooyee, Eebe uunna ha tala saarteen Mu'miniintu.

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي أَنْكِفْرُ وَأَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جِمِيعًا
فَإِنَّ اللَّهَ لَغَيْرِهِ حَمِيدٌ

الْغَيْرَاتُ كُمْ بَنُوا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمٌ ثُوَجَ
وَعَكَادٌ وَتَمْوَدٌ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ
لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَرَدُوا إِلَيْهِمْ فِي أَفْوَهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كُفَّارٌ
بِمَا أَرْسَلْنَا يَهُ وَإِنَّا لِفِي شَكٍّ مَمَّا تَدْعُونَا
إِلَيْهِ مُرِيبٌ

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ
مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤْخِرَ كُمُ الْأَجَلِ
مُسْمَى قَالُوا إِنَّا نَشَاءُ إِلَّا بِشَرْءِنَا تُرِيدُونَ
أَنْ تَصْدُدُوا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ أَبَاؤُنَا فَأَنُوَّنَا
سُلْطَنُ مُرِيبٌ

قَالَ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنَّمَّا مِنْ إِلَّا بَشَرٌ مِنْكُمْ
وَلِكُنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عَبْرَادِهِ
وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ تَأْتِيَكُمْ سُلْطَنٌ إِلَّا يَأْذِنُ
اللَّهُ وَعَلَى اللَّهِ فَلِسْوَةٌ كَلِّ الْمُؤْمِنِونَ

12. maxaanaan u talo saaranayn Eebe isagoo nagu hanuuniyey Jidkannaga, waana ku samraynaa waxaad nagu dhibaysaan Eebe uun ha talo saarteen kuwa talosaaran (Cid).

وَمَا لَأَلَّا نَنُوكَلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَنَا
شُبَلَنَا وَلَصَبِرَنَا عَلَى مَا أَذْتَمُونَا وَعَلَى اللَّهِ
فَلَيَنْوَكَلَ الْمُتَوَكِّلُونَ ١٢

Wax badan yuu Eebe ka warramay ummadiihii hore iyo waxa ku dhacay si loogu waano qaato, wayna badnaayeen, Nabiyadii iyo Xaqiina waydiideen, iyagoo shakiyey xaqqa, Rasuladuse waxay u sheegeen inaan Eebe iyo xaq shaki lahayn, see loo shakin Eebahe Cirka iyo Dhulka iyo wax kasta oo khalqi ah Abuuray, runtii waxaa shakin Eebe iyo Abuurkiisa gaalada liita ee jecel inay xumaanta dabaashaan si aan waxna u celin, Eebe dadka wuxuu ugu yeedhi dambi dhaaf, wuxuuna u yeelay waqt magacaaban, mana haboona in gaaladu xujaystaan in Nabiyadu dad la mida yihiin kana leexin waxay Abbayaalkood caabudi jireen, Rasuladuse waa dad Eebaase ku mannaystay waxyi iyo suubanaan, waxay la imaan karaanna ma jiro idin Eebe la'aan tiis, Eebaanaa cid la talo saarto ah, Mu'miniinta iyo Rasuladuna isagay talo saartaan illeen isagaa hanuuniyey jidka toosanna ku tusiyeey, waana in lagu samro oo loo adkaysto dhibka xaqdaartii kugu gaadhi adoo isku dayi inaad si fican isaga reebtid, Eebayna Mu'miniintu talo saartaan, wakaas xaqii iyo wanaagii, maxayse hayaan gaalada xaqaa diidaysa ee Beenaalayaasha ah waxba. Ibraahim (9-12).

13. waxay ku dheheen kuwii gaa-loobay Rasulladoodii waxaynu idinka bixin dhulkannaga ama waxaad ku soo noqonaysaan (soo galaysaan) diintannada, wuxuuna u waxyooday Eeba-hood inuu halaago daalimiinta.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رِسُلَهُمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ
مِّنْ أَرْضِنَا وَلَنَعُودُكُمْ فِي مِلَّتِنَا فَأَوْحَى إِلَيْنَاهُ
رَبُّهُمْ أَنِّي لَكُنَّ الظَّالِمِينَ ١٣

14. dajinna idinka dhulka kuwaas ka dib, arrintaasna waxaa heli ciddii ka cabsata la kulankayga oo ka cabsata gooddigayga.

وَلَنَسْتَ كَنِسْكُمُ الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ
ذَلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَابِي وَخَافَ وَعِيدَ ١٤

15. wayna gargaar dalbeen waxaana khasaaray kibir badane madax adag dhammaantiis (xaq diid)

وَاسْفَتَهُمْ حَوْلَ وَحَابَ كُلُّ جَبَارٍ عَنِيدٍ ١٥

16. waxaana ka horraysa jahannamo waxaana laga waraabbin Biyo carow ah (Dhaacaanka Ehelu Naarka).

مَنْ وَرَأَهُ، حَمَّمَ وَسُقِّنَ مِنْ مَاءٍ سَكِيرٍ ١٦

17. wuuna ku mangan mana ka degayo wuuna uga imaan Mawdu (Gee-ridu) meel kasta, mana dhimanayo, gadaashiisna waxaa ah cadaab adag.

يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكُادُ يُسْيِغُهُ، وَأَتَيْهُ
الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ مَيِّتٌ
وَمِنْ وَرَاءِهِ، عَذَابٌ غَلِظٌ ١٧

18. kuwa ka gaaloobay Eebahood wuxuu la midyahay camalkoodu dambas ku darraatay «ku dhacday» dabayli maalin dabayl dhabasho daran, kama

مَلَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَلُهُمْ كَمَادٍ
أَسْتَدَّتِ بِهِ الْرَّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَا يَقْدِرُونَ ١٨

karaan (helaan) waxay Kasbadeen waxba, kaasina waa baadida fog uun.

مِنَّا كَسْبُوًا عَلَى شَيْءٍ ذَلِكَ
هُوَ الصَّلَلُ الْعَيْدُ

Siday caadada gaaladu tahay had iyo jeer waxay ku haddidijireen Rasuulladii inay dhulkooda ka eryi ama ay soo geli Diintooda, waxaad moodaa inay dhulka iyaga kaliya leeyihiiin dhabtuna waa in dhulka Eebe leeyahay ugana raalliyahay inay ku noolaato ciddii cadaalad iyo Islaanimo ku fulin oyan gaaladu lahayn say sheegi, daalin waa la halaagi waxaana u hadhi dhulka Ciddii Eebe ka yaabta, Rasuulladii iyo gaaladuba way gargaars warsadeen, waxaase khasaari ciddii kibir badan oo xaqaa iskala wayn Galina cadaab daran oo geeri iyo nolol midna ahayn, gaalada camalkeeduna waa sida dambas dabaylu qaadday oo waxba kama helaan, waxaynu ku suganyihii Baadi fog. Waxaa Abii ummaamo laga warriyey in Nabigu Yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleel) in Biyo Naareed loo soo dhawayn gaalka oo uu nici wajiga iyo madaxana ka gubi markuu cabbana Xiidmuu soo daadan.

Waxaa sheegay Imaam Axmed. Eebe ha naga koriyo Naarta. Camalbaase loo baahanyahay. Ibraahim (13-18).

19. miyeydaan arkayn in Eebe u abuuray Samooyinka iyo dhulka xaq, hadduu doonana idin tagsiin karo lana imaan karo khalqi cusub.

20. arrintaasina Eebe kuma adka.

21. waxayna dadku u soo bixi Eebe markaasay ku dhihi kuwii «raaci-yadda» ahaa kuwii madaxda ahaa anagu idinkaan idin raacaynay ee wax ma nooga taraysaan cadaabka Eebe, waxayna dhahaan hadduu Eebe na hanuuniyo waan idin hanuunin lahayn, waa isugu mid korkeenna haddaan argagaxno ama samirno (adkaysanno) ma helayno fakasho.

22. wuxuuна dhahaa shaydaankii marka amarka la xukumo, Eebe wuxuu idin yaboohay yabooh xaq ah anna waan idin yaboohay waana idinku bee-niyeey, wax xujo ahna idinkuma lahayn oon ahayn inaan idin yeedhay ood i maqasheen ee hay dagaalina ee dagaala naftiinna anuguna idinma gargaari karo idinna jima gargaari kartaan, anugu waan diiday waxaa ila wadaajiseen horay daalimiintuna waxay mudan cadaab daran,

الْتَّرَاثُ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِالْحَقِّ إِنَّمَا يَنْهَاكُمْ وَيَأْتِي مَعَنِّي جَدِيدٍ

وَمَاذَاكَ عَلَى اللَّهِ بِعِزْيزٍ
وَبِرَزْوَاهُ لِلَّهِ جَمِيعًا قَالَ الصَّعْفَتُو لِلَّذِينَ
أَسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَاعَهُلَ أَنْتُمْ
مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ فُقَرَاءِ الْأَوْلَاءِ
لَوْهَدَنَا اللَّهُ هَذِهِنَّكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا
أَجْزِئُنَا أَمْ صَبَرْنَا مَا الَّذِينَ مَحِيصٌ

وَقَالَ الشَّيْطَنُ لِمَا أَفْضَى الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ
وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعَدْنَاكُمْ فَأَخْلَفْنَاكُمْ
وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَنٍ إِلَّا أَنْ دَعَنَا
فَاسْتَجَبْنَا لِلَّذِلُومِ وَلَمُوْمَوْا
أَنفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُ
بِمُصْرِخٍ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا آثَرْتُكُمْ
مِنْ قَبْلِ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

23. waxaana la gelin kuwii rumeeeyey xaqa oo camal fiican falay Jannooyin ay socoto dhexdeeda wabiyadii iyagoo ku dhex waari idanka Eebe dartiis soo dhawayskooduna dhexdeeda waa salaan.

وَأَدْخِلْنَاهُنَّا مَنْتَوْا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّتٍ تَحْرِي مِنْ تَحْمِلِهِ الْأَثْرَارُ حَلَّدِينَ
فِيهَا يَادِنْ رَبِّهِمْ تَحْمِلُهُمْ فِيهَا سَلَمٌ

Dakko dhan Eebey hor imaan Qiyaamada, waxaana is dagaali oo murmi Madaxdii xumayd iyo raaciaddoodii oo ay raaciyyaduu dhihi idinkaa na dhumiyyey ee wax ma noo taraysaan, iyana ugu jawaabi inayan waxba ta rayn, hadday argagaxaan iyo hadday adkaystaanna isku mid tahay wax u gargaarina ayan helayn, waxaana la xidhiidihey iygaa iyo shaydaan oo isna marka dadka la kala xukumo u sheegi kuwuu dhumiyyey in Eebe dhabta u sheegay isna been u sheegay wax xooga ama xujo ahna uusan u haysan saasna warkiisi ku maqleen, ee haysdagaaleen iygaa ee yeyna dagaalii isaga waxna isuma taraa, wuuna kaga bayax warkoodii, gaalna cadaab daran baa u sugnaad, mu'mintainta waxaa la gelin jannooyin khayr ku dhanyahay akhuwaan iyo Nabadgalyo kala kulmi. saasanya u muuqataa sidayisudagaaliisunacanaanan Madaxdii dhumiyyes yadkeedaa iyo dadkeeydhumiyeen, iyo siduu shaydaan khudub ugu akrin kuwuu dhumiyyey. Shabci wuxuu yidhi: Wuxuu ka khudbayn Qiyaamada dadka hortooda. saas darteed waa inaan cicna lagu raacin xumaan laga digtoonaado Shadyaanka Jinniga iyo kan insigaba, Eebana aan lagaah dhex marin si aad u liibaanto. Ibraahiim (19-23).

24. ma ogtahay sida Eebe ugu yeelay Tusaale kalimada (Erayga) Fiican sida Geed wanaagsan oo xididadeedii dhulka ku suganyihiin laamaheediina samada (kor jiraan).

أَلَمْ تَرَكَفْ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلْمَةً طَيْبَةً
كَشْجَرَةً طَيْبَةً أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَرَعْنَاهَا
فِي السَّكَمَاءِ

25. oo siisa (Bixisa) Cunnadeeda Waqtii kasta idanka Eebaheed dartiis, wuuna u yeelaa Eebe tusaalayaal Dadka inay waantoomaan.

تُوقِّي أَكْلَهَا كُلُّ جِنٍّ يَاذِنُ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَنْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

26. Kalimada (Erayga) xunna (Gaalmimada iyo xumaanta) waxay la mid tahay geed xun lagana ruijey dhulka korkiisa oon sugnaan lahayn.

وَمَثَلُ كَلْمَةٍ حَيْثَنَاهَا كَشْجَرَةٍ حَيْثَنَاهَا جَمِيعَتْ
مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ

27. wuxuu ku sugaa Eebe kuwa rumeeeyey xaqa Erayga sugar(ashahaadada iyo xaqa) Nolosha adduun iyo Aakhiraba wuxuuna dhumiyyaa daalimiinta, wuxuuna falaa Eebe wuxuu doono.

يَشَّيَّثُ اللَّهُ الَّذِينَ أَمْنَوْا بِالْقَوْلِ الْأَثَاثِ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَيَضْلُّ اللَّهُ
الظَّالِمِينَ وَيَقْعُلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ

28. ma ogtahay kuwa ku badelay Nicmaddii Eebe Gaalnimo, Dejiyeyna qoomkoodii guri halaag.

أَلَمْ تَرِ إِلَى الَّذِينَ يَدْلُوُانِعَمَّا كُفَّرُوا
وَأَخْلُوَاقَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ

29. Jahannamayna gali meel lagu sugnaadana iyadaa u xun (Jahannamo).

جَهَنَّمْ يَصْلُونَهَا وَأَنْسَ الْقَرَارِ

30. waxayna u yeeleen Eebe shariig inay ka dhumiyaan jidkiisa, waxaad dhadhaa raaxaysta ahaanshihiinnu waa Naare.

وَجَعَلَوْلَهُ أَنَّدَادًا لِّيُضْلُّواْ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ
تَّمَعَأْفَانَ مَصِيرَكُمْ إِلَى الْنَّارِ

Hadal fiican iyo xaq wuxuu la mid yahay geed fiican oo midho badan waqtii kastana cunno laga helo, tan xunna waxay la mid tahay geed xun oon suggnay waxna laga helayn, hadalka fiicanna waxaa u horreeya ashabaadada wawaanaa soo raaca hadal kasta oo khayra, kan xunna waa gaalnimo iyo dambii iyo dhib muslim, Eebana wuxuu Mu'miniinta ku sugaa Adduun iyo aakhiraba hadalka sugar ee xaq ah, wawaana Nabiga (Naxariis iyo Nabadgaloy Eebe korkiisa ha yeelee) ka Sugnaaday Xadiithyo badan oo ka warrami su'aasha qabriga iyo sida Mu'minka Eebe u waafajin xaq una dhihi Eebabay waa Ilahay, Diintaydu waa Islaam, Nabigaygu waa Muxammed, markaas loo Nicmaya, Daalimiintase wuu dhumiya oo gafsiiyaa xaq illeen iyagga ka jeedsadaye, Eebana wuxuu doono yuu falaa, wax ka xun ma jiro kuwa ku badasha Nicmada xaq iyo Wanaaggaa gaalnimo iyo xaq diiddo, Dadkoodiina dejiya una horseeda guri halaag iyo Jab, iyo Jahananmo iyo meel daran, una yeela Eebe shurako iyo wax lala caabudo xaq darrana arrinkiisa lagu raaco, Ibum cabbaas wuxuu yidhi:

Gaaladoo dhan yaa loola jeedaa oo Eebe wuxuu ku soo diray Nabiga Muxamada Naxariis iyo Nicmo, ciddii ogolaatana oo ku mahdisa Eebana Jannay mudan, tii diidana cizaabay mudan iyo cadaab. Cumar Binu Khadhaab waxaa laga warriyey: Waa labadii dambiliyaaal ee Qureesh Binu Muqriira iyo Binuu Umaya, Binu Muqirise waxaa la halaagay Maalintii Badar, Binu Umayase waxaa loo raaxeyey muddo. Ibraahiim (24-30).

31. ku dheh addoomadayda rumeyey (Xaq) ha oogeen salaadda hana ka Nafaqeeyeen waxaan ku arzaaqay qarsoodi iyo muuqba ka hor imaatin Maalin aan gadasho iyo saaxiib jirin (qiyaamada).

قُلْ لِّعَبَادِ الَّذِينَ آمَنُواْ يُقْبِلُونَ إِلَيْهِمُ الْأَصْلَوَةُ وَيُنْفَقُواْ
مِثَارَزَرْفَتُهُمْ سَرَّاً وَعَلَيْهَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ
لَّابِعٌ فِيهِ وَلَا خَلَلٌ

(٢٦)

32. Eebe waa kan Abuuray samoo-yinka iyo dhulka kana soo dejiyey samada Biyo kuna soo bixiyey midho rizqigiienna dartiis, idiienna sakhiray doonta inay ku socoto badda amarka Eebe idiienna sakhiray Wabiyyada.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الشَّرَابَتِ
رِزْقًا لَّكُمْ وَسَحَرَ لَكُمُ الْفَلَكَ لِتَسْجُرِيَ
فِي الْبَحْرِ يَأْمُرُهُ وَسَحَرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ
وَسَحَرَ لَكُمُ السَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَاهِيَنَ

(٢٧)

33. idiinkuna sakhiray Qorraxda iyo Dayaxa si joogta ah idiienna sakhiray habeenka iyo Maalinta.

وَأَنْتُمْ كُمْ مِنْ كُلِّ مَا كَلَّمَهُ وَإِنْ تَكُنُواْ
يَعْمَلُ اللَّهُ لَا يُخْصُوهَا إِنَّكُمْ لَظَلَّوْمٌ
كَفَّارٌ

(٢٨)

34. idinkana siiyey wax kastood war-sataan, haddaad tirsanna Nicmada Eebana ma koobi Kartaan, dadse waa dulmi badane gaalnimo badan.

وَإِذَا قَالَ إِنْجِيلُهُمْ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ أَمِنًا
وَاجْبَرْنَيْ وَيَقِنَّ أَنْ تَعْبُدَ الْأَصْنَامَ

(٢٩)

35. xusuusta markuu Nabi Ibraahim yidhi Eebow ka yeel baladkan (Maka) Aamin igana dheeeree ani iyo caruur-tayda inaan caabudno Sanamyada.

36. Eebow waxay dhumiyeen wax badan oo ciddii i raacdana waa iga mid tii i caasidana adaa dambi dhaafe naxariista ah.

رَبِّ إِنَّمَا أَنْصَلَنَا كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَعَيَّنَ فَإِنَّهُ
مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

Eebe wuxuu faray Addoomadiisa daacadisa, Salaad, wax bixin qarsoodi iyo muuqba Qiyaamaha ka hor illeen wax gadasho, Ganacsii iyo saaxiibtimimo ma jirtee, Eebaha mudan cibaadadaasna waa kan abuuray Cirka iyo Dhulka kana soo dejiyey cirka Biyo cunno soo saara, una sahlay dadka markabka, Qorraxda, Dayaxa, Wabiyyada, Habeenka iyo Maalinta iyo wax kastooy u baahanyihiin, siiyana addoomadiisa waxay warsadaan, Nicmada Eebe ee xaq rumeyn, Caafimaad, caqli, cilmi, rizqi iyo kuwo kale ee badan lehna wax tiro lagu koobi karo ma aha ee waxaa loo baahanyahay in lagu mahdiyo Eebe daacadiiso, wanaagga iyo khayrana loogu dhaqmo, illeen caadada dadka waxaaa ka mida dulmi iyo xaqdiidismo. Aayadaha dambe waxay ka warrami in Nabi Ibraahim Eebe ka baryey inuu Maka ka yeelo balad Aamina kana fogeyyo isaga iyo Caruurtiisaba inay sanam caabudaa illeen dad badanbaa ku dhumaye, in Nicmada Eebe lagu shugriyana waa Waajib. Abii Dardaa waxaa laga wariye: Ruuxaan Aqoonsan Nicmada Eebe korkiisa Cunno iyo cabbid mooyee waxaa yaraaday Camalkiisa wawaana soo dhawaaday cadaabkiisa. Camal fiican, dad anfac, xaq u yeedhid iyo wanaag yaa lagu mutaa gudashada shugriga Eebe. Ibraahiim (31-36).

37. Eebow waxaan dejiyey caruurtaydii (Qaar) tog aan beer lahayna oo ah Baydkaaaga sharafta leh agtiisa Eebow inay Oogaan salaadda ee ka yeel Quluubta dadka tii u iilata xaggooda kuna arzaaq midho inay shugriyan.

رَبَّنَا إِنَّمَا سَكَنْتُ مِنْ ذُرَيْقِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَنْجٍ
عِنْدَ بَيْنِكَ الْمُحْرَمَ رَبَّنَا لِقَيْمُو الْأَصْلَوَةَ
فَاجْعَلْ أَفْيَهَدَةً مِّنْ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْنَا
وَارْزُقْهُمْ مِّنَ الْحَرَثَتِ لَتَلَهُمْ شَكُورٌ

38. Eebow adugu waxaad ogtayah waxaannu qarin iyo waxaannu Muujin, kamana Qarsoona Eebe waxba samada iyo dhulka (midna).

رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا تُخْفِي وَمَا تُنْشِئُ وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ
مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ

39. mahad Eebaa iska leh ee ah kan i siiyey anoo wayn Ismaaciil iyo Isxaaq Eebahayna waa maqlaha baryada (ajii-be).

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكَبِيرِ إِسْمَاعِيلَ
وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

40. Eebow iga yeel mid ooga salaadda aniga iyo caruurtayda Eebow Aqbal baryadayda.

رَبِّ أَجْعَلْنَا مُقِيمَ الْأَصْلَوَةَ وَمِنْ ذُرَيْقِي
رَبَّنَا وَنَبَّلْ دُعَاءَ

41. Eebow ii dambi dhaaf ani iyo Labadaydii Waalid iyo Mu'miniinta Maalinta ay kici xisaabtu (Qiyaamadu).

رَبَّنَا أَغْفَرَ لِوَالِدَيَ وَالْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ
الْحِسَابُ

42. ha u malayn in Eebe halmaansanyahay waxay fali daalimiintu, wuxuu uun dib ugu dhigi maalin ay taagmi dhexdiisa indhuu.

43. oyna degi oo madax kor yeeli oosan soo noqonayn aragoodu (taagmi indhuu) Quluubtooduna oy madhan-tayah «cabsi darteed».

Aayadaha hore waxay aad ula xidhiidhaan Aayadiihii ka horreeyey, wuxuuna Nabi Ibraahim Eebe ka baryey inuu quluubta dadka u soo jeediyo xagga baydkiisa uu ag dejiyey Caruurtiis isagoon beer la hayn, wuxuuna ka baryey inuu ku arzaaqo midho si ay cibaadada u gutaan kuuguna shugriyaan, Eebana waa ka aqbalay oo waxaa muuqda in Maka balad Nicmo tahay, waxaa loo baahanyahay camal fiican mahad Eebe iyo isu Naxariiasho, Nabi Ibraahim wuxuu isu bandhigay Eebe oo uu yidhi adaa og wax kasta wax kaa qarsoonna ma jiro, wuuna ku mahdiyey Eebaha siiyey Ismaaciil iyo Isxaaq isagoo wayn, illeen Eebaa ducada aqbalee, wuxuuna Eebe ka baryey inuu ka yeelo mid daa'ima gudashada salaadda isaga iyo caruurtiisa ducadana ka aqbaloo, una dambi dhaafsi isaga, Waalidiintiis, iyo Mu'miniintaba Maalinta lays xisaabin qyaamada, maxaa ka cajab badan Nabi Ibraahim iyo Naxariistiisa iyo Xaalkiisa, tan kale Eebe ma halmaansana daalimiintu waxay fali wuxuu dib ugu dhigi Maalin Indhuu taagmi Qiyaamada, oo cabsi badan Quluubtuna gilgilan cabsidarteed, dhibka qiyaame iyo culayska iyo waxyaala-ha ku sugar waa wax Eebe laga magan galoo loona darbado lana feejignaado, allaha sahlo. Ibraahim (37-43).

44. uga dig dadka maalintuu u iman cadaab oy odhan kuwii dulmi falay ee-bow dib noogu dhig muddo dhaw aan ajiibno yeedhidaadee oon raacno rasuuladee, miyeydaan ahayn kuwii ku dhaartay horay inaydaan tegayn.

45. oo degteen guryihii kuwii dul-miyey naftooda oo idii caddaya si-daan ku fallay iyagii oon idii yeellay tusaalaayaal.

46. iyagoo dhagar samayn Eebe agtii-saana Abalka dhagartoodu yahay, dhagartooduna ma aha mid la suulaan (tagaan) Buuruuhu.

47. ee ha u malayn in Eebe baajin u yabooha Rasuulladiisa illeen Ilaahey waa adkaade aarsadee.

وَلَا تَحْسِنْ بِكَمَنْ أَعْلَمُ
أَفَلَمْ يُؤْخَرُهُمْ لِيَوْمٍ شَحَصْ

فِيهِ الْأَبْصَرُ

مَهْطَبِينَ مُغْنِيَّةً وَسِهْمَ لَيَزَدُ إِلَيْهِمْ طَرْفَهُ
وَفَقَدُوهُمْ هَوَاءً

١٢

وَأَنْذِرْ أَنَّاسَ يَوْمَ يَأْتِهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ
ظَلَمُوا إِنَّا أَخْرَجْنَا إِلَى أَجْكَلٍ فَرِيبٌ يُحِبُّ دُعَاتَكَ
وَنَسْجِعُ الرَّسُلَ أَوْ نَمْتَكُونُ أَقْسَمَهُ
مِنْ قَبْلِ مَا كُنْ مِنْ زَوَالٍ

وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَكِينَ اللَّيْنَ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ وَبَيْنَكُمْ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلَنَا بِهِمْ
وَضَرَبْنَاكُمُ الْأَمْثَالَ

وَقَدْ مَكَرُوا مَكَرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ
وَإِنْ كَانَ مَكَرُهُمْ لَنَزُولَ مِنْهُ الْبَالِ

فَلَا تَحْسِنَ اللَّهُ خَلِفَ وَعْدَهُ رَسُلُهُ وَ

إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو أَنْقَاصٍ

١٣

48. Maalin Buuna (oofin) lagu bedeli dhulka Dhul kale iyo Samooyinkaba, waxaana loo soo bixi Eebleha kalida ah ee awoodda sara leh.

يَوْمَ تَبَدَّلُ الْأَرْضُ عَلَيْهَا أَرْضٌ وَالسَّمَوَاتُ
وَبَرَزَتُ إِلَيْهِ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

Eebe wuxuu faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu uga digo dadka cadaab daran ka hor intayan warsan in dib loo dhigo muddo yar si ay u maqlaan xaqa Rasuuladanu u raacaan, waxayse horay ugu dhaarteen inayan ka guurwan adduunka, iyagoog waliba degay guryihii kuwii ka horreeyey ee daalimiinta ahaa ee la halaagay, una cadaatay sida Eebe ku falay, hadana gaaladu dhagar iyo khiyaanad kama daayaan xaqa iyo Mu'miniinta, inkastoon dhagartoodu buuro jajabinayn, oyse u dhawdahay, Eebana baajinmaayo ballan qaadkiisi ahaa inuu Rasuullada u gargaari, waana adkaade aarsada Maalin dhulka iyo cirka lagu badali dhul kale iyo cirka, dhammaan dadkuna u soo bixi Eebleha kalida ah ee awoodda sare, waana maalinta Qiyaame. Waxaa Bukhaari iyo Muslim ku sugnaaday in dadka lagu soo kulmin maalinta Qiyaame dhul cad oo nadhiifa oon cicda calaamo ku lahayn, siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebase wuu u Naxariisan Mu'miniinta xaqa raacay ee si dhab ah u caabuddy, wuxuuna ciqaabi xaq diidayaaasha Gaalada ah ee khayaamada, dhagarta, dhumintaa iyo xumaanoo dhan u maleegi xaqa iyo Islaamka, adduunkase waa in lagu dulleeyo gacmaha muslimiinta, Aakhiran aha inay la kulmaan wax madaxooda ka wayn oo ciqaab iyo dulli ah. Ibraahiim (44-48).

49. Wawaadna arkaysaa Danbiiliayaashii oo Maalintaas lagu xidhii-dhiyay (lays kulaxidhay) Biro (Naareed).

وَرَأَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
مُفَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ

50. Dharkooduna (Qamiisyadoodu) waa Daamur (Naara) wawaadna dabooli wajigooda naar.

سَرَابِيَّا هُمْ مِنْ قَطَرَانٍ وَّتَقْشَى
وُجُوهُهُمُ النَّارُ

51. inuu ka Abaal mariyo Eebe naf kasta Waxay kasbatay, Eebana way deg degtaa xisaabtiisu.

لِيَجِزِيَ اللَّهُ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ
إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

52. Quraankana waa gaadhxiin Dadka iyo in Loogu Digo iyo inay ogaa-daan in Eebe Ilah Kaliya uun Yahay, iyo inay waantooto Cidda Caqliga leh (Mu'miniinta).

هَذَا بَلَغَ لِلنَّاسِ وَلِسَنَدَرُوا بِهِ، وَلَعِلَّمُوا
أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَّحْدَهُ وَلَيَدْكُرُ أَنَّمَا إِلَهٌ بَلْ

Eebe cidna ma dulmiyo ee dadku iyaga Naftooda Dulmiya, Maalinta xisaabta ee Qiyaamana Cid walba waxaa laga abaal marin Camalkeeda, Wawaadna Danbiiliayaasha Gaaloobay la isugu xidhixdi kooxo iyo labo iyagoog loo xidhi Dhar Naara wajigoodana Naaru dabooli, Taasina waa in Eebe ka abaal marin Ruux kasta wuxuu kasbaday, oy Eebana deg degto Xisaabtiisu, Quraankana waa xaq Iyo war Dhab ah oo cad Kana soo fulay Xaakimka awooddada badan ee wax kasta ku hoos jiraan, Ilaaheenna wayn, lana gaadhsiin Adduunka iyo Dadkoo Dhan, si Loogu digo, iyo inay Ogaadaan in Eebe ilah Kaliya yahay oy kuna waano qaataan kuwa Caqliga leh. Taasina waxay ku tusin in Dambeeliayaasha la abaal marin, in Quraanku iyo Diinti islaamku Caalami Yahay'dadkoo dhannaay Waajib ku tahay Rumayntiisu, Raacidiiisa, ku dhaqankiisa, ugu yeedhidda Dadka, Ogaansho inuu u subaado wakhtu kasta, in wanaag ku dhan yahay, inuu yahay jidkii Jannada iyo Liibaan adduun iyo Aakhriroba. Ibraahiim (49-52).

Suurat Al-Xijr

سُورَةُ الْحِجْرِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Xarfaha hore waa la soo sheegay Macnahooda, Kuwana waa Aayadaha Kitaabka iyo Quraanka cad.

2. Wax badanbay tamanin (jeelaan) kuwii Gaaloobay (Aakhiro) inay Muslimiin ahaadaan (adduunkii).

3. ka tag ha cuneen hana raaxayusteene Hana Shuqliso yididiilo way ogaan doonaane,

4. Magaalo la halaago oo kasta waxaa u sugnaaday Wakhti la yaqaanno.

5. Kamana hor marto umadi Ajasheeda (wakhtigeeda) Kamana dib marto.

6. Waxay dhaheen kan Quraanka lagu soo dejiyayow Adugu waad waalantahay.

7. Maad malaa'ig noo keentid haddaad run Sheegi.

8. Umana soo Dejinno malaa'igta xaq mooyee lamana sugeen Gaalada (mar-kaas).

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الرَّءُوفُ مَنِ اتَّقَىٰ كِتَابَ رَبِّهِ وَفَرَّ مِنْ مُّنْهٖ ۝

رُبَّمَا يَوْمَ الدِّينَ كَفَرُواْ وَكَانُواْ مُسْلِمِينَ ۝

دَرَهْمٌ يَأْكُلُونَ وَيَسْمَعُونَ وَيَلْهِمُهُمُ الْأَمْلَ ۝
فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۝

وَمَا أَهْلَكَنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَهَا كَابِ مَعْلُومٌ ۝

مَا نَسِيقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَخْرُفُونَ ۝
وَفَالْأُولَئِكَ أَئْبَاهُ الَّذِي تُزَلِّ عَلَيْهِ
الَّذِكْرُ إِنَّكَ لَمَجُونٌ ۝

لَوْمَا تَأْتَنَا بِالْمَلَائِكَةِ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ۝

مَنْزِلُ الْمَلَائِكَةِ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُواْ
إِذَاً مُنْظَرِينَ ۝

9. Annagaal soo dejinnay Quraanka
annagaana Dhawri.

إِنَّا نَخْنُ نَزَّلْنَا إِلَيْكُمْ كُرْوَاتِ اللَّهِ الْمُحْفَظُونَ ﴿١﴾

Quraanku waa Kitaab xaq suganna oo Eebe soo dejiyay, Gaaladuna markay ku Kaliyoobaan Narta oo Dadki Caasiyiinta aaha ee Muslimiinta aaha laga saaro Naarta yay Shalaayi waxay Muslimiin u noqon waayeen, Waase la dhahaafay Saacadeedii, waqt Calaacalna wuu Dhammaaday ee waa uun Janno mu'min iyo Naar danbiilayaal, illeen Adduunkii yay iska cuneen ooy iska Raaxaysteen iyagoo Xaqa Beeniyay Wayse arki waxa ku Dhaca Aakhilo, Cid kastana mudday leedahay ayna ka hor marayn kana dib marayn marka la halaagi, marka xaqqa loo Cadeeyo. Gaaladii waxay ku sheegreen Nabiga (Naxariis iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeele) inuu waalan yahay waxayna warsadeen in malaa'ig Loo soo Dejiyo, Malaa'igtu Farrii ama halaag unbay la soo Degtaa.

Tan kale Eebaa quraanka soo Dajiyay isagaana Ilalalin, Eebana wakaas ka Dhawray Quraanka Halmaansho, Badalaad, leexin, nusqaammin iyo wixii ku Dhacay Kutubihii hore oo leexin ah, Waaadna aragtaa in Malaayiin muslimiima Xifdisantahay meelo kala duwan oo Caalamka ah, waxaa kaliya ee loo Baahanyahay in lagu Dhaqmo, lagana qaato xukunka, mucaamilada, maamulka iyo wax kastoo Nolosha taaban, illeen waa kutaab adduun iyo Aakhiree, Mase aha siday rabaan Gaaladu iyo Jaahiliintu inuu noqdo kitaab Aakhilo kaliya. Al-Xijr (1-9).

10. waxaan u dirray hortaa (rasuullo)
Ummadihi hore.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيجِ الْأَوَّلِينَ ﴿١﴾

11. Rasuul kasta oo u yimaaddana
waxay ahaayeen kuwo ku jeesjeesa.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا يُهْرَبُونَ ﴿٢﴾

12. saasaana u galinaa (Gaalmimada)
quluubta dambiliayaasha.

كَذَلِكَ دَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٣﴾

13. mana rumeyyaan Quraanka wa-
xaana tegay (hor maray) sumaddii «Jid-
kii» kuwii horreeyey.

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سَنَةُ الْأَوَّلِينَ ﴿٤﴾

14. haddaan uga furro korkooda irrid
samada ooy ahaadaan kuwo kora.

وَلَوْ فَنَحَنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَطَلُوْفِيهِ
يَعْرُجُونَ ﴿٥﴾

15. waxay odhan lahaayeen waxaan
uun la awday (La tiray) aragyadan-
nadii, waxaabance nahay qoom la six-
ray.

لَقَالُوا إِنَّمَا شَكَرْتَ أَبْصَرْنَا بِلَنْخَنْ قَوْمًا مَسْحُورُونَ ﴿٦﴾

16. waxaan yeellay samada buruj
(Meelo) waxaan u qurxinnay kuwa dayi
(eegi).

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَرَبِّيْنَهَا
لِلنَّظَرِ ﴿٧﴾

17. waxaana ka dhawray shaydaan la
tuuray «fogeyey» dhammaantiis.

وَحَفَظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَنٍ رَجِيمٍ ﴿٨﴾

18. mid dafa maqalka oo danab cad
raaco mooyee.

إِلَّا مَنْ أَسْتَرَقَ السَّمْعَ فَأَبْعَدَهُ شَهَابَ مُهِيمٌ ﴿٩﴾

19. dhulkana waan fidinay waxaana
ku ridnay «sugnay» dhexeeda Buuro,
waxaana ka soo bixinay wax kasta oo
Miisaaman.

وَالْأَرْضَ مَدَّنَاهَا وَأَقْتَنَاهَا رَوْسَى وَأَبْنَانَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْرُونَ ﴿١٠﴾

20. waxaana idiinka yeellay dhexdiisa nolol iyo waxaydaan arzaaqi karin.

Eebe wuxuu u diray Rasuullo Ummadiihii hore, wayna ku jeesjeesi jireen Rasuul kasta, saasayna Quluub-tooda xumaan loo galley ooyen Quraanka iyo xaqa u rumeyn, wax badan baana la halaagay hortood, Gaalnimadooda iyo madax adaygooda,haddii samadaa irdaha looga furo oo ay koraan waxay dhihi lahaayeen waa nala indho awday oo xaqq ma aragno waana nala sixray, siday –sheegeen kuwo kor u bayax –, samadana Eebe wuxuu yeelay Manaasil iyo qurux ciddii eegi oo ku waano qaadan waana laga dhawray shaydaan mid maqalka dafa oo danab raaco mooyee, dhulkana wakaa Eebe fidiyey bururan ku sugay, Cunno miisaamanna ka soo saaray, Nololna dadka u dhaxyeelay iyaga iyo waxayna arzaaqi karin oo xoola ah, Eebaa wayn,wataas awoodisu iyo khalgiiisu iyo naxartiisiu iyo nicmooyinkiisu yaase ku waano qaadan oo rumeyn, oo ku mahdin oon Mu'miniinta ahayn. Al-Xijr (10-20).

21. waxaan agtanada khasnadihiisu «kaydkiiisu» ahayn ma jiro, umana soo dejinno qaddar la ogayahay mooyee.

22. waxaana dirnaa dabaysha oo Tallaasha (Daruurta) waxaana ka soo dajina samada Biyo aan idinku waraabbinno idinkoon ahayn kuwo ka keydsan kara (gudhidda).

23. annagaa wax nooleeyna waxna dilla, anagaana wax dhaxalla uun (u hadda).

24. waxaana ognahay kuwiinna hor maray waxaana ognahay kuwiinna dib maray.

25. Eebahaana isagaa soo kulmin dadka waana falsame oge ah.

26. annagaana ka abuuray dadka dhoobo doorsoon.

27. Jaankana (Jinniga) waxaan ka abuuray mar hore Naar samuum leh (Kulayl).

Wax kasta Eebe agtiisa wuxuu ku leeyahay khasnad iyo meel kayd, wax walbana wuxuu ku leeyahay Eebe agtiisa qaddar la yaqaanno, dabayshana Eebaa soo dira si ay u tallaasho daruuraha, Samadana Eebaa uga keena kana waraabiyaa iyagoon kaydsan karin hadday gudhaan oo ceelku ama Wabigu ingago, Eebaaana waxa nooleeyee waxna dila, una hadhi dhulka marka khalqiqi halqagsamo isagaana og ciddii hor mari iyo tii dib mari, ama camalfican iyo camal xun ama geeri iyo nolol ama jahaadka iyo ka tagiddiisa, Eebaaana dhammaan soo kulmin illeen waa falsame wax walba oge.

Dadkana Eebaa asalkoodii ka abuuray carro doorsoon, Jinnigana ka abuuray Naar kulul, Aayaduhuna waxay ku tusin waa walba kaydkoodu Eebe agtiis yaal, in waxkasta qaddar la yaqaan leeyahay, in Eebe inoogu naxaristo Roobka iyo Biyaha, wax Eebe ka soo hadhay oo kaydin karana jirin, Geeri iyo Nololla Eebaa haya, isagaana baaqi ah, ciddii hor mar sheegaan iyo Mid Dib u dhac ku yimidna Eebaa oge ma aha war iyo hadal layska yidhi, in Eebe soo kulmin dadka, in Eebe Dadka assalkoodii Nabi Aadan ka abuuray carro doorsoon, oyan ahayn siday gaalada doqomada ah ee wax u dhiman yihiin sheegi, iyo in Jinniga laga abuuray Naar. waxaa soo dhanna waxay sugi Cibaadada iyo xaqnimada Eebe. Al-Xijr (21-27).

وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَغْنِيْشٍ وَمَنْ لَسْتُمْ لِمَعِيرَ زَقْنَنَ ﴿٢١﴾

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَلَقْنَاهُ وَمَا تَنْزَهُنَّ
إِلَّا بِقَدَرِ مَقْطُولِهِ ﴿٢٢﴾

وَأَرْسَلْنَا لَأَرْبَعَ لَوْقَعَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءَ مَآهِئَ
فَأَسْقَيْنَاهُ كُمُودٌ وَمَا أَنْشَأْنَاهُ بَخْرَنَينَ ﴿٢٣﴾

وَإِنَّا نَحْنُ نُحْكِي وَنُبَيِّنُ وَنَعِنُّ الْوَرِثُونَ ﴿٢٤﴾

وَلَقَدْ عِلِّمْنَا الْمُسْتَقْدِمَيْنَ مِنْكُمْ
وَلَقَدْ عِلِّمْنَا الْمُسْتَخْرِجَيْنَ ﴿٢٥﴾

وَإِنْ رَبِّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ﴿٢٦﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا إِلَيْكُمْ مِنْ صَلَابِنَ مِنْ حَمَّا مَسْتُونَ ﴿٢٧﴾

وَلَمْ يَأْنَ حَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلِ مِنْ نَارِ السَّمُومِ ﴿٢٨﴾

28. Xusuuso markuu ku yidhi Eeba-haa malaa'iga Anugu waxaan ka abuuri Dad dhoobo doorsoon.

29. Ee markaan ekeeyo kuna afuufo dhexdiisa Ruuxdayda ugu dhaca Su-jood.

30. wayna Sujuudeen malaa'igtii dhammaan oo Kulansan.

31. Iblisi oo diiday inuu ka mid noqdo kuwa Sujuuday mooyee.

32. Wuxuuna yidhi (Eebe) Iblisow maxaad leedahay oodan u noqonin kuwa Sujuuda.

33. Wuxuuna yidhi ma ihi Mid u sujuudi dad aad ka Abuuray Dhoobo doorsoon.

34. Wuxuuna yidhi Eebe ka bax xageeda adigu waa lagu fogeeyaye.

35. Korkaagana waxaa ah Lacnad tan iyo Maalinta Abaal marinta (Qiaya-mada).

36. Wuxuuna yidhi Eebow i sug tan iyo maalinta La soo bixin dadka.

37. Wuxuuna yidhi Eebe Adugu kuwa la sugi Yaad ka mid tahay.

38. Tan iyo maalinta Wakhtiga la yaqaan leh.

Abuuridda Nabi aadan iyo sida Eebe u faray Malaa'iga inay u sujuudaan Iyagoo salaami een Caabuday-nin, iyo sida Iblisi u diiday, Isagoo iska Kibriyyo oo u Sheegan jaahilimo Inuu ka Asal fiican yahay iyo Sida Eebe U lacnaday naxaristiisana ugu Dheereeyay, loona sugay tan iyo Maalinta Dadka la soo bixin dhammaan waxaa lagaga sheegay Quraanka meelo Badan, Waxaase loo Baahanyahay uun in la ogaado in Iblisi iyo xisbigiisu oo ah Inta gaalnimada iyo Xumaanta ku Raacday oy Col u yihiin Mu'miniinta, Islaamka Quraanka iyo Wanaaga, saas darteed waa in laga digtoonaado Colna laga yeesho Samahana lagu Dadaalo. Al-Xijr (28-38).

39. Wuxuuna yidhi Iblisi Eebow i baadiiyuntaada Darteed waxaan u Qu-rxin dhulka Dhexdiisa waana Dhumin dhammaan.

40. Addoomadaada cibaadada kuu kali Yeelay mooyee (lana doortay).

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقَ شَكَرًا

مِنْ صَلَصَلٍ مَّنْ حَمَّاً سَتَّونَ ﴿٢٨﴾

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُّوحِي

فَقَعَوْلَهُ سَكِينَةٌ ﴿٢٩﴾

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ﴿٣٠﴾

إِلَآ إِنَّلِيسَ أَيْنَ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّنَدِيدِينَ ﴿٣١﴾

قَالَ يَكِنَّا إِلِيسَ مَالِكَ أَلَّا تَكُونُ مَعَ السَّنَدِيدِينَ ﴿٣٢﴾

قَالَ لَمَّا كُنْ لَأَسْجُدَ لِشَرِّ خَلْقَتَهُ مِنْ صَلَصَلٍ

مِنْ حَمَّاً سَتَّونَ ﴿٣٣﴾

قَالَ فَأَخْرُجْ مِنْهَا إِلَيَّكَ رَجِيمٌ ﴿٣٤﴾

وَإِنَّ عَلَيْكَ الْعَنَّةَ إِلَى يَوْمِ الْدِينِ ﴿٣٥﴾

قَالَ رَبِّيْ فَأَنْظُرْ فِيَالِ يَوْمِ يَعْشُونَ ﴿٣٦﴾

قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٣٧﴾

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

قَالَ رَبِّيْ إِمَّا أَغْوَيْنِي لَأُزِّيَّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ

وَلَا أُغْوَيْنِي مَجْمِعَنَ ﴿٣٩﴾

إِلَّا عَبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخَلَّصِينَ ﴿٤٠﴾

41. Eebe wuxuu yidhi kaasi waa Jid igu toosan (oo layska abaal marin).

42. Addoomadayda (toosan) Kuma lihid xujo Cid Ku raacday oo kuwa Baa-dida ah ka mida Mooyee.

43. Jahanamaana yaboohoodu yahay (inta dhunta) Dhammaan.

44. Waxayna leedahay todoba irridood oo irrid Kastana waxay leedahay Qaddar loo qaybiyay (oo Ibliis iyo Col-kiisa ah).

Eebe wuu dhumihey Ibliis, isna wuxuu ku dhaartay inuu dhumiyo dadka dhammaan marka laga reeo addoomada Eebe ee toosan, kuwaasna Ibliis jid kuma leh, waxayna mudan Ibliis iyo inta raacdya Naartu Jahannamo oo Toddoba irridood leh, irrid kastana loo darbay ciddii gali lahayd oo ah Ibliis iyo colkiisa (Eebe ha naga koriye) iridahaasna waxay u kala gali sida loo sii kala xunyahay. Rasulkunka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Jahanama waxay leedahay Toddoba irridood waxaana ka mid ah irrid uu ka gali ruuxii u siiba seefta Ummadyada. Waxaa wariyey Tirmidi. Cali Binu Abii Dhaalib (Eebe ha ka raalli noqde) wuxuu yidhi: Iridaha Jahanamo waa Toddobo is korsaarana, waana la buuxin dhammaan. Waa wax Eebe laga magan galoo. Camal fiican oo ah Eebe caabudid dhaba, Raacid Quraankiisa, Adeecidda Rasuulkiisa iyo xaq ku socod yaana lagaga koraa. Al-Xijr (39-44).

45. kuwa Eebe ka dhawrsadana waxay gali Janooyin iyo Illo (durduri).

46. waxaana la dhahaa ku gala Nabad galyo iyo Aaminimo.

47. waxaana ka siibnaa waxa laab-tooda ku jira oo xiqli ah, waana wa-laalo sariira isqaabilسان ku sugan.

48. kumana taabto jannada dhex-deeda dhib xageedana lagama Bixiyo.

49. U warran addomadayda inaan anugu Dambo dhaafe Naxariista ahay,

50. iyo in Cadaabkaygu uu yahay Cadaabka daran uun.

51. Ugana waran dadka Martidii (Malaa'ig) Nabi Ibraahim.

52. Markay u soo galeen kuna Dha-heen salaan Kuna yidhi waanu idinka cabsan.

فَأَلْهَدَنَا صِرَاطٌ عَلَىٰ مُسْتَقِيمٍ ﴿١١﴾

إِنَّ عَبَادَىٰ لِتَسْ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَنٌ إِلَّا مَنْ أَتَّبَعَكَ

مِنَ الْقَوَافِينَ ﴿١٢﴾

وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجَمِينَ ﴿١٣﴾

لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ

جُزُءٌ مَقْسُومٌ ﴿١٤﴾

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٥﴾

أَذْخُلُوهَا إِسْلَامِهِ أَمِينَ ﴿١٦﴾

وَنَرَّعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلَٰحَوْنَا

عَلَىٰ سُرُرٍ مُنْقَدِّلَيْنَ ﴿١٧﴾

لَا يَسْهُمُ فِيهَا نَصْبٌ وَمَا هُمْ بِهَا يُمْخَرِجُونَ ﴿١٨﴾

*نَعِيْ عَبَادَىٰ أَنِّي أَنَا الْعَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٩﴾

وَأَنَّ عَدَائِيْ هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٢٠﴾

وَنَنْهَمُهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ﴿٢١﴾

إِذْ دَخَلُوا عَيْنَوْنَ قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ

وَجِلُونَ ﴿٢٢﴾

53. ooy Dhaheena ha cabsan Wa-xaanu kuugu Bishaarayn Wiil cilmi yeelane.

54. Wuxuuna ku yidhi Ma waxaad ii bishaaraynaysaan Anoo odaynimo Itaabatay, Maxaad iigu Bishaaraynaysaan.

55. Waxayna dhaheen waxaanu Kuugu Bishaarayn Xaq ee ha noqonin Mid quusta.

56. Wuxuuna yidhi yaa ka Quusta Naxariista Eebihiis kuwa Baadida ah mooyee.

Eebe wuxuu raaciyyah Xaalka mu'miniinta oo ah inay Janno aan xiqli iyo Xasad iyo Xumaan iyo Dhib Lahayn ay gali iyagoo Walaalo ah isasoo Qaabiliina, Eebana Waana danbi dhaafe, waana Ciqaabe, Waana in Danbi dhaaf la warsado, Cadaabkiisana laga digtoonaado. Aayadaha kalana waxay ka Warrami sida meelo Kale oo Quraanka ah lagu Sheegay Nabi Ibraahim iyo Malaa'igtii Bishaarada U waday iyo Siduu uga yaabiy iyo siday u xasiliyeen uguna Bishaareeyeen Markuu Sheegtay inuu Duu yahayna ay u sheegeen inay Dhab u wadaan kana Quusan naxariista Eebe, Wuxuuse u sheegay in Naxariista Eebe ka Quustaan Kuwa dhumay, Saas darteed waa in Eebe la rumeyyo Naxariistisana la Rajjeeyo Iyadoo la camal Fali. Al-Xijr (45-56).

57. Wuxuu yidhi Xaalkiinnu muxuu yahay Kuwan la Soo dirayaw.

58. Waxayna dhaheen waxaa naloo Diray Qoom Danbiilayaal ah xagood.

59. Ehelka (nabi) Luudh mooyee oo Waanu korin Dhammaantood.

60. Haweenaydiisa mooyee oo noqon Kuwa ku Hadhi (Halaagga).

61. Markay u yimaadeen Ehelkii nabi Luudh kuwii La soo diray.

62. Wuxuu yidhi Idinku waxaad Ti-hiin Qoom aan la Garanaynin.

63. Waxayna dhaheen saas ma aha ee Wuxaannu kuula Nimid waxay Shaki-sanaayeen (Halaagoodii).

64. Wuxaana kuula nimid Xaq, runna waan sheegaynaa.

فَأَلْوَأْتُهُمْ جَنَاحَيْنِ مُكَبِّرِيْنِ
۝

فَأَلْبَثْتُهُمْ فِيْنِ عَلَى أَنْ مَسَقِيْ الْكَبِيرَ
فِيمَ بَشِّرُونَ
۝

فَأَلْوَأْبَشَرْتُكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَنَطِيْرِ
۝

فَأَلَّوْمَنْ يَقْنَطَ مِنْ رَحْمَةِ
رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ
۝

فَأَلَّفَمَا خَطَبْتُكُمْ أَيْمَانَ الْمُرْسَلِوْنَ
۝

فَأَلْوَأْتُهُمْ إِلَى قَوْمٍ شَجَرِيْنِ
۝

إِلَّا مَاءَ الْمُؤْطِلِ إِلَى الْمَنْجُوْهُمْ أَجْمَعِيْنِ
۝

إِلَّا امْرَأَهُ مَدَرَّنَاتِنَاهَا لَيْلَمِنَ الْغَدَيْرِيْنِ
۝

فَلَمَّا جَاءَهُمْ لُوطٌ الْمُرْسَلُوْنَ
۝

فَأَلَّفَ إِنْكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ
۝

فَأَلْوَأْبَلِ جَنَاحَكَ بِمَا كَانُوا فِيْهِ يَتَرَوْكِ
۝

وَأَنْتَنَكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا الصَّادِقُوْنَ
۝

65. Ee guuri Ehelkaaga qayb Ha-beenka ka mida Socona Gadaashooda yayna soo Milicsan Ruux ka Mida (Dib) kuna socda meeja Laydin Faray.

66. Wawaana u waxyoonay Amarkaa ah in Cidhibta Kuwaas la goyn Subax-dii.

Nabi Ibraahim Wuxuu warsaday Xaalkooda, Waxayna u Sheegeen in loo Soo diray Inay Halaagaan Qoomka nabi Luudh ee Danbiiliyaasha ah Ehelkiisa oon Haweenaydiisu Kujirin mooyee oo iyada la halaagi, Markay Nabi luudh u yimaadeenna Wuu garan Waayay, waxayna u sheegeen inay ula yimaadeen Waxay Shaksinaayeen oo ah Halaaggooda, Wuxuuna Eebe faray inuu guuriyo Ehelkiisa una Daba socdo dibna Cidi soo eegin una Socdaan meeji la Faray, Wawaana loo waxyooday Nabi luudh In xaalka Kuwaas lagu dhameeyay in la Cidhibgoyn Aroortii. Waxayna ku tusin wanaagga in la isu bishaareeyo Inaan qaraaba-nimo dadka hanuunin karin inkastooq Waajib tahay in Qaraabada lagula dadaalo khayr iyo Dadkaba dhammaan, In Eebe ka Aarsan danbiiliyaasha, in Amarka Eebe Fuli iyo in Ilahay lagu Xidhnaado xaqana la raaco isaga unbaa wax tariye. Al-Xijr (57-66).

67. Wawaana yimid dadkii Baladka oo bishaaraysan (aragga martida).

68. Wuxuuna yidhi kuwan waa Martidaydii ee Ha igu ceebaynina.

69. kana dhawrsada Eebe hana i dullaynina.

70. Waxayna dhaheen Miyaanaan kaa Reebin Caalamka (inaad marti giso cidna).

71. wuxuuna yidhi Kuwaasi waa gabdhahaygii Hadaad wax Falaysaan (ood guursanaysaan).

72. Cimrigaagee iyagu Baadibay ku Wareersan Yihii.

73. Wawaana qabatay Qayladii qorrax soo baxa.

74. Wawaana ka yeellay korkoodii hoostooda Wawaana ku soo daadinnay Korkooda Dhagaxyo Naar ah.

75. Arrintaasna calaamooyin baa ugu sugar Kuwa Fiifriiriya (Fikira).

76. Waxayna kutaal Magaaladaas waddo toosan (oy maraan oo cad).

فَأَشَرِّ بِأَهْلِكَ يَقْطَعُ مِنْ أَيْلِلٍ وَأَتَيْعَ أَذْنَرَهُمْ
وَلَا يَلْنَفِتُ مِنْكُوْ أَحَدٌ وَأَصْنَوْ حَيْثُ تُؤْمِنُونَ

وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ دِلْكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَارِ هَنْوَلَةَ
مَقْطُوعٌ مُصْبِحَانَ

وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةَ يَسْتَبِئُونَ

قَالَ إِنَّ هَنْوَلَةَ صَيْفٌ فَلَا تَنْفَضُونَ

وَأَنْفَوْ اللَّهَ وَلَا تَخْزُنُونَ

فَأَلْوَأْتُمْ نَهَكَ عَنِ الْمَلَمِينَ

قَالَ هَنْوَلَةَ بَنَاتِ إِنْ كُشْرَفَعَيَانَ

لَعْنُوكَ إِنْتُمْ لَفِي سَكَرْنِمْ بَعَهُونَ

فَأَخَذْتُمُ الصَّيْحَةَ مُشْرِقَيَنَ

فَجَعَلْنَا عَلَيْهَا سَافَاهَا وَأَنْطَرْنَا عَلَيْهِمْ جَمَارَةً

مِنْ سِيجَلِ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَىنِ لَتَسْوَيْنَ

وَإِنَّهَا إِلَسَبِيلْ مُقِيمِ

77. Arrintaasna calaamad yaa ugu su-gan kuwa Xaqa rumeeeyat.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَّةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

Dadkii Magaalada waxay soo Qaabileen martidii iyagoo dooni Caadadoodii xumayd, Wuxuuse wars-day Nabi Luudh inayna ku Ceebeeyin kuna dullaynин martidiisa, Hana guursadeen Gabdhiiisa iyo kuwa Magaalada, waxayse ku sugnaayeen wareer iyo Baadi, Halkibaana lagu Halaagay aroortii oo la daba Gadiyay Dhagax naar Ahna lagu soo daadiiyay waana Arrin lagu waano qaato ciddii fikiri ama rumayn. Wayna muuqataa mjeeji lagu Halaagay. Waxaana loo baahanyahay in la Fikiro Wanaagana la raaco, Xumaantana laga Fogaado.

Abii saciid waxaa laga wariyay in Rasuulku (Naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu yidhi ka dhawrsada Saadinta Mu'minka wuxuu wax ku arkaa Nuurka Eebee (Abii xaakim) waana Faraasada. Al-Xijr (67-77).

78. Waxayna ahaayeen Qoomkii kaynta Daalimiin (Qoomkii Nabi shucayb).

وَإِنْ كَانَ أَحَدُ الْأَنْبَيْهِ لَظَلَّمَنِ

79. Waana ka aarsanay, waxayna labaduba degenaayeen Waddo cad (oo la yaqaanno).

فَأَنْقَمْنَا إِنْتَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَأْمُرُ مُثْبِتِينَ

80. Waxayna beeniyeen Qoomkii Xijrina kuwii Loo soo diray (Saalax).

وَلَمْذَكَرْ بَعْدَ أَحَدُ الْجَنِّ الْمُرْسَلِينَ

81. Waana siinay Aayaadkanagii waxayna ahaayeen Kuwa xageeda ka jeedsada.

وَإِنَّهُمْ مَا يَتَنَاجَىءُونَ كَأَوْاعَهُمْ مَعْرِضِينَ

82. Waxayna ahaayeen kuwo ka Qota Buuraha Guryo aamina.

وَكَأُولُوَيْحُونَ مِنَ الْجَنِّ بُؤْتَأَمِينِينَ

83. Wawaana qabatay Qaylo Aroortii.

فَأَخْذَنَاهُمْ أَصْسَاهُمْ مُصْبِحِينَ

84. Waxna uma tarin waxay Kasbanayeen.

فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

85. Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeyana waxaan Xaq ahayn umaan abuurin Saacaduna way iman ee iska saamax saamixid quruxsan,

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا يَنْهَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحْ

86. Eebahaabaa ah abuuraha cilmiga lehe.

الصَّفَحَ الْجَلِيلَ

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْأَنْعَمُ الْعَلِيمُ

Qoomkii Nabi Shucayb iyana waxay ahaayeen Daalimiin Xaqa beenisay, waxayna Degenaaeyeen iyaga iyo Qoomkii Nabi luudhba Jid la maro oo la yaqaan oy Habboontayah in lagu waano Qaato, Sidoo kale Qoomkii Nabi saalax waxay beeniyeen Xaqii uu ula yimid iyo Mucjisadii, Kana jeedsadeen iyagoo ku Noolaa Meeja la yidhaah Xijr oo xagga Tabuug ah iyagoo Buuraha Guryo ka samaysan jiray iyagoo aamina, Waase la ciqaabay waxna uma tarin Xoolhoodii Wawaana ku Dhacay Masiibo. Rasuulkuna (Naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi maruu maray Guryahoodii: Ha galina guryihii Kuwii la caddibay idinkoo ooyi mooyee, Haddayaan ooyinna iska ooyhisiiya Cabsi inuu idinku dhaco wixii ku Dhacay. (waa Xadiith Saxiix ah).

Tan kale Eebe wuxuu u abuuray Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya Xigmad, Caddaalad iyo tusid Qudrada Eebe iyo ku waano Qaadasho, illeen Saacadadii Qiyaamaa imane, Waana samir iyo Dhaafid la isticmaalo Wawaana Diinta iyo Dhib ahayn, Eebana waa Abuuraha wax walba Og.

Saas darteed waa in wanaagga lagu Dadaalo Xumaanta, macaasida, Beeninta Xaqa iyo Dhibka islaamka-na laga fogaado. Al-Xijr (78-86).

87. waxaan ku siinay Todobo soo noqnoqota «faataxada» iyo Quraanka wayn.

88. ee ha u taagin indhahaaga waxaan ugu raaxaynay qaybo ka mida. hana u murugoon una raarici (Jilci) garabkaaga (macaamiladooda) Mu'miniinta.

89. waxaadna dhahdaa anugu waxaan uun ahay u dige cad.

90. sidaan ugu soo dejinay Cadaab kuwii isu dhaarsaday (Dhibka xaq).

91. ee kayeelay Quraanka Qaybo.

92. Eebahaa baan ku dhaartaye waan warsanaynaa dhammaantood.

93. waxay falayeen.

94. ee Muuji waxa lagu fari iskagana jeedso Mushrikiinta.

95. anagaa kaa kaafiyeyna kuwa jeesjeesa.

96. ee yeela Eebe Miciisa Ilaah kale wayna ogaan doonaan (waxa ku dhaca).

97. waxaana ognahay Laabtaadu inay ka cidhiidhyami waxay sheegi (oo xun).

98. ee ku Tasbiixso mahadda Eebahaa ahawna kuwa Sujuuda.

99. caabudna Eebahaa intay Yaqiintu kaaga timaaddo (Geerido).

Eebe wuxuu siiyey Nabiga Faataxada iyo Quraanka wayn, wuxuuna faray inayna khaldin adduunyo, una murgin gaalada, si fiicanna kula noolaado Mu'miniinta illeen waa dige cade, ugana digo wixii ku dhacay kuwii xaqaa dhibkiisa isu dhaarsaday oo kala qaybiye Quraan, Eebana wuxuu faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu xaqaa muujiyo oo la jahro qarisna dhamaado, illeen Eebaa kaga filan kuwa jees jeesee, wuxuu kaga fililaadu oo cqiqaabay, illeen Quraankay kala qaybiye, oo Ilaah kale yeesheme, wayna ogaan cqiqaabta ku dhadca, iyo inayna Laabitii la cidhiidhyamin xaq beeninta iyo xumaantay sheegi, iyo inuu daa'imo oo badiya tasbiixa, mahadda iyo cibaadada Eebe inta yaqintu oo Geerida ah uga timaaddo, taasina waxay ku tusin in cibaadada Eebe waajib tahay inta ruux noolyahay, Ibnu khathii wuxuu yidhi: Waxayse sheegeen diin laawaayaashu oo ah in yaqinta loola jeedo Darajo Aqooneed oo marka la gaadho cibaadadu ka dhici ruuxa waa Gaalnimo, baadi iyo jaahilnimo, illeen Nabiyyadii iyo asaxaabahood baa Eebe u yaqiiyay uguna cilmi badnaa waxayna ahayeen kuwa ugu cabsi iyo cibaado Eebe badan daacadwa way daa'imeen intay geerido uga timid*. xaqana waa saas, suuradduna waxay ku dhamaatay in Quraanku wayn yahay, in dadka loo digo, in xaqaa la muujiyo, in Eebe xaqaa u gargaari, in eeba kalia la caabudo, in la adkaysto Eebana la caabudo inta laga Geeriyoodo. Al-Xijr (87-99).

* saas waxaa qaba suufiyadii hore ee culimada ku gaalnimo xukumeen sida xallaaj iyo kuwa maanta qaarkood sida rabiiciyada ama timaweeeynta saldhiggeedu yahay nugaal.(dib u eegaha)

وَلَقَدْ أَنْتَكَ سَبْعَانِيْنَ مِنَ الْمَنَافِ وَالْفَرَاءَنَ
الْعَظِيمَ

لَا تَمْدَنَ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَجَ حَانِثَهُمْ
وَلَا تَخْرُنَ عَلَيْهِمْ وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ

وَقُلْ إِنَّا أَنذِرْنَا مُبِينًا

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُفْسِدِينَ

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْءَانَ عِصْبَنَ

فَوْرَيْكَ لِنَشَانَهُمْ أَجْمَعِينَ

عَنَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

فَاصْدِعْ بِمَا تُمَرِّرْ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُتَّكِّبِينَ

إِنَّا كَنْتَكَ الْمُسْتَهْرِئِينَ

الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا أَخْرَ

فَسُوفَ يَلْمُوْنَ

وَلَقَدْ تَعْلَمَ أَنَّكَ يَصْبِقُ صَدْرَكَ بِمَا يَقُولُونَ

فَسَيِّدُ الْحَمْدِ رَبُّكَ وَكُنْ مِنَ الْمُسْتَحْدِدِينَ

وَأَعْدَرْبَكَ حَتَّى يَأْنِيْكَ الْيَقِيْنُ

Suurat An-Naxl

سُورَةُ النَّحْشُولَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. waxaa yimid amarkii Eebe Qiyaamihii (yo ciqaab) ee ha dedejisanina, waxaa ka nasahan oo sarreeya Eebe waxay la wadaajin.

2. wuxuu ku soo dejiyaa Malaa'iga waxyi oo amarkiisa ka mida cidduu doono oo addoomadiisa ka mida oo ah ugu diga inaan Ilahay mooyee Eebe kale jirin ee ani uun iga dhawrsada.

3. wuxuu u abuuray Eebe Samooyinka iyo Dhulka xaq, wuuna ka sareeya waxay la wadaajin.

4. wuxuu ka abuuray dadka dhibic markaasuu noqdaa dood badane cad.

5. xoolahana wuu idiin abuuray dhex-doodana waxaa ah duggaal iyo naafsi xaggeedaadna ka cuntaan.

6. quruxbaana idiinku sugar dhex-doodaa markaad dheelmaysaan iyo maraad foofinaysaan.

7. waxaadna ugu rarataan culaysyo xagga magaalo oydaan gaadhayn naf

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَأَ أَمْرَ اللَّهِ فَلَا تَسْعَ حِلْوَهُ سُبْخَنَهُ وَتَعَالَى
عَمَّا يُشَرِّكُونَ ﴿١﴾

يَنْزِلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادَةٍ أَنْ اتَّدِرُوا إِنَّمَا لِإِلَهٍ إِلَّا أَنَّا فَانَّقُونَ ﴿٢﴾

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْعِنْدِ تَعَالَى
عَمَّا يُشَرِّكُونَ ﴿٣﴾

خَلَقَ إِلَيْسَنَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا
هُوَ حَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٤﴾

وَالْأَنْعَمَ خَلَقَهُ كُلُّمَا فِيهَا دِفَقٌ وَمَنْفَعٌ
وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾

وَلَكُمْ فِيهَا جَاهَلٌ حِينَ تُرْبَحُونَ
وَمِنْ شَرِّهُونَ ﴿٦﴾

وَتَحْمِلُ أَنْتَ الْكُلُّمَا إِلَىٰ بَلْدَتَمْ تَكُوُنُوا بِلَغِيَهِ

dhibkeed mooyee Eebihiinna waa u
ture Naxariista.

إِلَّا يُشِّقُ الْأَنفُسُ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ٧

Qiyaamada iyo Maalinta aakhiro waa xaq imaan, saas darteed yuu Eebe uga cabbiray wax dhacay illeen waa hubaale, markay Muslimiintii Aad u cabsadeenna waxaa soo degay inayna dedejisanin. Eebana la wadaajis cibaado waa ka nasahan yahay kana sarreyyaa, waxyigana wuxuu Malaa'iga ugu soo dhiiuba cidduu doono oo Nabiyada ka mida, si ay ugu digaan inaan Ilaahay mooyee Eebe kale jirin, kana dhawrsadaan, Cirka iyo Dhulkana wuxuu u abuuray xaq, xumaanna wuu ka sarreyyaa, dadka wuxuu ka abuuray dhobic markaasay murmaan oo isla waynaadaan, xoolaha Eebaa dadka u abuuray isagoo duggaal iyo Nafci iyo cunno ugu sugarayahay, iyo qurux markay dhheelman iyo markay foofi, kuna rartaan culays ay la aadaan meel ayna gaadheen dhib mooyee, taasina waa naxariista Eebe, saas darteed waa in Eebe si dhaba loo caabudo, laguna mahdiyo Nicmooyinkiiisa, lagana digtoonaado kibirkira isla waynida, muran xaq darro iyo madax adaya, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu candhuuf ku tufay Gacantuisa wuxuuna yidhi: Eebe wuxuu dhahaa Bani Aadom sideed ii daalin anoo kaa abuuray waxanoo kale, markaa ekaatay ood waynaatay ood ku socotay dharkaaga iyo dhulka, ood kulmisay xoolo reebtayna, markay naftu dhuunta gaadhana aad dhahdid haddaan sadaqaysan ma haddaa waqtii sadaqa ah. waxaa wariey Imaam Axmed iyo Ibnu Maajah. An-Naxl (1-7).

8. Fardaha iyo Baqlaha iyo Da-meeraha wuxuu (idiin ku abuuray Eebe) Inaad kortaan iyo Qurux, Wuxuuna abuuri Waxaydaan Ogayn.

9. Xagga Eebaana jid toosan yahay (Hanuun), Mid leexsanna waa jiraa (xumaanta) Hadduu Doonana wuu idin hanuunin lahaa dhammaan.

10. Eebe waa kan idinka soo dejiyay Samada Biyo xagiisaa laga cabaa Xagiisaana Geeduuhu ka ahaadaan aad Daajisaan (xoolaha)

11. Wuxuuna idiinku soo Bixiyaa Bee-ro Saytuun, Timir, Cinab iyo Wax kastoo midha ah, arrintaasna Calaamadbaa ugu sugar Ciddii fikiri.

12. Wuxuuna idiinku sakhiray Habeen-ka, Maalinta, qorraxda, Dayaxa, Xid-digahana waxaa lagu sakhiray Amarsiisa, Arrintaasna Calaamooyin yaa Ugu sugar Ciddii wax kasi.

13. Iyo wuxuu idiinku abuuray Dhul-ka oo kala Duwan yahay Midabkeedu,

وَلَخْيَنَ وَالْبَيْلَ وَالْحَمِيرَ لَتَ كَبُوْهَا فَرِزَنَةٌ
وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ٨

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَاءَ رُؤْشَةُ
هَذَنِكُمْ أَجْمَعِينَ ٩

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَآءِ لَكُمْ مِنْهُ
شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِي دُثُبِيْسِمُونَ ١٠

يُنْبِئُكُمْ بِهِ الْرَّزْعَ وَالْرَّيْسُونَ وَالْخَيْلَ
وَالْأَغْنَبَ وَمِنْ كُلِّ الشَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَبَّا لِقَوْمٍ يَنْفَعُهُ رُوتَ ١١

وَسَحْرَكُمْ أَتَيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمَسَ وَالقَرَّ
وَالنَّجْمُونَ مُسَحَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَأَيَّتَ لِقَوْمٍ يَعْقُلُونَ ١٢

وَمَادَرَ أَكْمَمٌ فِي الْأَرْضِ مُخْلِفًا آتَوْنَاهُ ١٣

Arriintaasna Calaamad Yaa ugu sugan ciddii wax xasuusan (fikiri).

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْلَةً لِعَوْمِيْدَكَرُونَ

Eebe wuxuu ku mannaysan Nimcooyin badan oon la koobi karin halkanna waxaa Lagu sheegay Fardaha, Baqlaha iyo Dameeraha oo Eebe u aburay in lagu intifaaco iyo in Lagu xarragoodo, Wuxuuna Eebe sheegay inuu abuuri Waxayna ogayn, Taasina waa Mucjisada Quraanka oo Eebe had iyo jeer wuxuu ahaysiyyaa waxaan Jiri jirin, Xaggaa Eebaana Jidtoosan oo qaqa yahay, Kuwa ka leexday Eebana waa Jiraan, Haduu doonana wuu hanuunin lahaa dhammaan, Waxaa kale oo Nicmooyinka Eebe ka mida Roobka wax laga cabu, lana daaqsado Doogiisa, Kuna soo Bixiyo Beero kala duwan iyo Midho nooc kasta leh, waana arrin ciddii fikiri Ay kuwaano qaadato, waxaa kale oo ka mida Nicmooyinka Eebe ee u baahan in Laga faa'iidaydo Habcenka, Maalinta, Qorraxda, Dayaxa iyo xiddigaha, oo lagu Sakhiray amarka Eebe iyo Nicmooyinka kale ee kala duwan ee Eebe ku Aburay Dhulka dadka dartis, waana wax ay ku waano qaataan kuwa Caqliga leh iyo Xusuusta, Wanaagna falaan xumaanna ka tagaan, Eebana si dhaba u mahadiyaan Una caabudaan. An-Naxl (8-13).

14. Eebe waa kan idiin sakhiray Badda inaad Ka cuntaan Hilib cusub kala-na baxdaan Qurux (Macdan) ood xidhataan, Waxedadna aragtaan doonida (Markabka) oo Dillaacin(Dabbaalan) Dhexdeeda iyo inaad Doontaan fadliga Eebe iyo Inaad ku shugridaan.

وَهُوَ الَّذِي سَحَرَ الْجَرَائِفَ كُلَّاً مِنْهُ
لَحْمَاطِرِيَا وَسَتَخْرِجُهُ مِنْهُ حَلَيَّةً تَلْبُسُهُنَّا
وَتَرَى الْفَلَكَ مَوَارِخَ فِيهِ وَلَتَبْغُوا
مِنْ فَضْلِهِ وَلَمَّا كُلُّمْ تَشْكُونَ

15. Wuxuuna ku riday (sugay) Dhulka buuro inayna Idinla ilian (wuxuuna yeelay) wabiyo iyo Wadooyin inaad ku toostaan.

وَالْقَنْ في الْأَرْضِ رَوَيْكُمْ أَنْ تَبْيَدِيْكُمْ
وَأَنْهَرَ وَسُبْلًا لَعَلَّكُمْ تَهَدُونَ

16. Iyo calaamado iyo Xiddigo ay dadku ku toosaan.

وَعَلِمْتُمْ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهَدُونَ

17. Cid wax abuuri Ma la midbaa mid aan wax Abuurayn miyaydaan wax xasuusanayn.

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمْ لَا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

18. Haddaad tirisaan Nicmada Eebe ma koobi Kartaan, Eebana waa danbi dhaafe Naxariista

وَإِنْ تَعْدُوا نَفْعَمَةَ اللَّهِ لَا تُخْصُوْهَا
إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

Nicmooyinka Eebe ugu nicmeeyey Dadka waxaa ka mida Badda hirkka wayn ee haddana Eebe u sakhiray dadka inay hilib cusub ka cunaan kalana soo baxaan Jawhar iyo macaadin kala duwan oo xarrago iyo wax tar leh. Maraakiiibtu iyo Doonyuhuna dhex mushaaxi si dadku u doonaan fadliga Eebe iyo Rizqigiiisa kuna mahdiyaan, waana wax Eebe lagu mahdiyo in Markab culays weyn ey Biyuuh xambaaraan, waxaa kale oo Nicmooyinka ka mida Dhulka Eebe noog goglay Buurana ku sugay inayan ilan, Wabiyaal iyo Waddooyin lagu tooso oo laga socdaalana yeelay, Calaamooyinna yeelay iyo Xiddigo lagu tooso. Markuu Eebe xusay wax badan oo Nicmooyinka ah yuu ku baraaruijey awooddiiisa oo in isaga uun la caabudo ay waajib tahay illeen isagaa wax abuura, waxa ka soo hadhayna wax ma abuurraan, waana inay saaas ogaato ciddii wax xusuusan, Nicmada eabe haddii la tiriyan lama koobi karo waxaase loo baahaynah Eebe ku mahdin iyo Aqoonsi, Saciid iyo Xasan Basri waxay dheheen markuu Eebe abuuray dhulka Yuu gilgishay, markaasay Malaa'igtiid tidhi meel lagu sugnaan ma aha markaasaa waagu baryey iyadoo Buur leh. An-Naxl (14-18).

19. Eebe waa ogyahay waxaad qarsa-naysaan iyo waxaad Muujinaysaan.

20. waxay Caabudayaan oo Eebe ka soo hadhayna ma abuuraan waxba iya-gaase la abuuraa.

21. waana Mayd aan Noolayn mana oga waqtiga la soo bixin (Dadka).

22. ILahiinnu waa Ilah kaliya, ku-wa aan rumeynin Aakhirana Quluub-toodu way diidi (Kalinimada Eebe), wayna iskibrin.

23. waxaa sugar in Eebe ogyahay waxay qarsan iyo waxay Muujin Eebana ma jecla kuwa iskibriya.

24. marka lagu dhocho muxuu soo de-jiyey Eebihii waxay dhahaan waa war-kii kuwii hore.

25. inay xambaaraan culayskooda «dambigooda» oo dhan Maalinta Qi-yaame, iyo culayska «dambiga» kuway dhumiyeen cilmi la'aan waxaana xun waxay xambaaranayaan.

Eebe waxba kama qarsoona ama ha la qarsado ama ha la muuijyee, wax ka soo hadhay oo nooc Cibaado mutana ma jiro ama ha la Caabudo, ha la baryo. kaalmo ha la warsado, xukunkiisa ha la raaco, illeen Eebaa wax abuura waxa ka soo hadhayna wax ma abuuraane, waana mayd aan noolayn ognya marka qiyaamadu kici, Ilahayna waa kali, Gaalase Ilah kali ah ma rabto ee waxay rabaan in waxyalo kale lala caabudo, maxay isla kibrin mar hadduu Eebe wax walba ogyahay, kuwa iskibriyana uusan jeclayn, oo marka Quraanka la warsado dhaha waa warkii kuwii hore si ay u xambaaraan dambigoodii oo dhan iyo kii dadkay cilmi la'aan dhumiyeen, wax la xambaaraan dambi baa u xun. xadiithna waxaa ku sunnaaday: in ciddii hanuun u yeedhana heli ajirkeeda iyo Ajirka inta raacda iyagoon laga Nusqaamin Ajir, tii baadi u yeedhana waxay xambaari dambigeeda iyo dambiga inta raacdya iyadoon iyana laga Nusqaaminay. Taasina waxay ka digi inaan Dadka xumaanna la farin laguna raacin ee samo la faro laguna raaco. An-Naxl (19-25).

26. waxaa wax dhagray kuwii ka hor-reeyey markuu Eebe (amarkiisi) uga yi-mid xagga Asaaska (Tiirkarka) waxaana kaga dumay saanqaafkii korkooda wuxuuna uga yimid cadaab meelialyan ogayn.

27. ka dibna maalinta Qiyaame wuu dullayn wuxuuna dhihi aaway shura-

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا سَرُونَ وَمَا تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا
وَهُمْ يَخْلُقُونَ ﴿١٧﴾

أَمْوَاتٍ عَبْرَ الْحَيَاةِ وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يَعْثُونَ ﴿١٨﴾

إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَوَجْدٌ فَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ
فُلُوْهُمْ مُشْكِرٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ﴿١٩﴾

لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَشْرُونَ وَمَا تَعْلَمُونَ
إِنَّهُ لَا يَحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ﴿٢٠﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَا ذَادَ أَنْزَلَ رَبُّكُمْ
قَالُوا أَسْطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢١﴾

لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَمَةِ
وَمَنْ أَوْزَارَ اللَّهَ بِهِ ثِيلَتُهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ
لَا سَاءَ مَا يَرَوْنَ ﴿٢٢﴾

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَنَّ اللَّهَ
يُتَّسِّرُهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَحَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ

مِنْ فَوْرِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابَ مِنْ حَيْثُ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٣﴾

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ مُخْرِجِهِمْ وَيَقُولُ أَنَّ

kadayii aad ku doodayseen dhexdeeda, kuwiina waxay dheheen cilmiga la siiyey (Culimadii) dulli iyo xumaan maanta wuxuu saaranyahay Gaalada.

28. ee ah kuway oofsan Malaa'igtu iyagoo dulmiyey naftooda, waxayna Muujiyaan hogaansi iyagoo dhihi maanaan ahayn kuwo xumaan fala, saas ma aha ee Eebe waa ogyahay waxaad falayseen.

29. ee ka gala irridaha Jahannamo idinkoo ku waari dhexdeeda waxaana xumaan badan Hooya kuwa iskibriya.

Eebe wuxuu ka warramay inay kuwo hore oo gaalo ahaa dhagar faleen markaas Eebe ku dumiyey guryihii. Cigaabna uga timid meelayna ka filayn, Qiyaamadana ay la kulmi dulli iyo Khasaare, waxna u tarayn waxay caabudayeen, oy ku qirina dadka culimada ah in uu dulli iyo xumaani haleeli gaalada, oy Malaa'igtu nafta ka qaadi iyagoo dulmiyey naftooda isna dhiibay inkirayna inay horay xumaan u faleen Eebase waa ogyahay waxay faleen waxaana lagu abaal marin Naar ay ku waaraan oo ah Hooya u xun ee loo darbary kuwa iskibriya, taasina waxay muujin in dhagartu ku noqon saaxiibkeed, in dulli u dambayn kuwa dhagra Muslimiintaan, inaan waxaan Eebe ahayn wax tarayn, sharafta cilmiga lagu camal falo, in dulli u dambayn kuwa xaga iska kibriya, in daalimiintu is dhiibi aakhiro, inayan waxba tarayn xumaan diiddo maalinta qiyaame, saas darteed waa in laga faa'iidaysto waqtiga Eebana la caabudo. An-Naxl (26-29).

30. Waxaa lagu Dhahaa kuwa dhawrsaday muxuu soo Dejiyy Eebihiin Waxyyna dhaahan Khayr, Kuwa Sama fala adduunyadana waxay mudan wan-aag Daarta aakhiraana u Khayrroon waxaana wanaag Badan daarta mutaqinta (Kuwa dhawrsaday).

31. Waa jannada cadnin oy gali oy soconna dhexdeeda Wabiyaashii waxayna ka heli waxay doonaan, Saasuuna Eebe ku abaal mariyaa kuwa dhawrsada.

32. Ee ah kuway oofsato Malaa'igtu iyagoo Fiican (Kuna dhihi) Nabagalyo korkiina ha ahaato ee Ku gala jannada Waxaad camal fali Jirteen Dartiis.

33. Gaaladuse miyay sugi inay u timaado Malaa'igtu mooyee ama u yimaado Amarka Eebahaa, Saasayna

شَرِّكَاءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَشْفَقُونَ فِيهِمْ
قَالَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخَزَنَةَ
إِلَيْهِمْ وَالسُّوْءَ عَلَى الْكَافِرِينَ
الَّذِينَ تَوَفَّهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَالِبِيَ أَنفُسِهِمْ فَالْغَوَّا
السَّلَامُ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ لَكُنْ
إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ مَا كُنَّا نَعْمَلُونَ
فَادْخُلُوا الْأَقْوَابَ جَهَنَّمَ خَلِيلِيْنَ فِيهَا فَلِيْشَ
مَوْيَى الْمُتَكَبِّرِينَ

وَقِيلَ لِلَّذِينَ آتَقْنَا مَا ذَانُوا رَبِّكُمْ قَاتُلُوا أَخْرَى
لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَدَارُ
الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلِعِصْمَانِ دَارُ الْمَقْنَعِينَ

جَئَنَتْ عَنِّيْدَ حُلُونَهَا بَحْرِيِّ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَرُ لَهُمْ
فِيهَا مَا يَتَاءُ وَمَا كَذَلِكَ بَحْرِيِّ اللَّهِ الْمُنْفِيِّينَ

الَّذِينَ تَوَفَّهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَبِيعَيْنَ يَقُولُونَ سَلَامٌ
عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيهِمُ الْمَلَائِكَةُ أُولَئِيْقَ
أَمْرُرِبَكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ

Faleen kuwii ka horeeyay, Mana Dulmiyin Eebe iyagaase dulmiyay Naf-tooda.

34. Wawaanaa ku dhacay Xumaantii waxay faleen, Wawaanaa ku dagay (Ciqaabti) Waxay ku jeesi Jireen.

Aayadaha hore Waxay ka warrami xaalka kuwa Eebe rumeyey ee Xumaanta ka Dhawrsaday oo ah inay wanaag mudan Adduun iyo Aakhriroba, oy galina Janno Ay kuwaari, Kana heli waxay doonaan, Saasana Eebe ku abaal mariyaa kuwa Xumaanta ka dhawrsada oo Malaa'igtu nafta ka Qibloon iyagoo Wanaagsan oy Salaami uguna bishaaryn Janno Camalkoodi fiicnaa dartiis. Gaalase waxay sugtaa waa Halaag iyo Ebboo amra Ciqaabtooda, Waana ciqaabti Haleeshay kuwii hore, ee Naftooda Dulmiyay Illeen Eebe wax ma dulmiyee, Kuna dhacay oo koobay Ciqaabti camalkoodii xumaa ee Xaq ku jees ahaa, Cidii xaqqa Yasta oo iska Kibrisa isagooon waxba ahayn ee Miskiin Tabar Yara Waxse ismooda ha u adkaysto Dulliga iyo Ciqaabta Haleeli Hana ka Kabbado Khadhaadhka midhaha Beertiisa ku miirmay. An-Naxl (30-34).

35. Waxay dhahaan kuwii Eebe la wadaajiyay (Cibaadada) Haduu doono Eebe maanaan caabudneen cid ka Soo Hadhay waxba annaga iyo aaba-yalkanno mana Xarrimneen isaga ka sokow waxba, Saasayna faleen Kuwii ka horeeyay ee Rasuullada ma saaran yahay Wawaan gaadhsiin cad ahayn.

36. Wawaan ka bixinay Umad kasta Rasuul inay caabudaan Eebe kana dheeraadaan Dhaaqutka (Cibaadada Eebe ka sokow), Wawaanaa ka mida dadka Cid Eebe Hanuuniyay, Wawaanaa ka Mida ciday ku sugnaatay Baadinimo, Ee socda dhulka oo Eega siday Noqotay Cidhibti Beeni-yayaasha.

37. Hadaad ku Dadaashid hanuunkooda Eebe ma hanuuniyo ciduu Dhumiyyah mana helaan Gargaare,

Gaalada iyo dad badan oo jaahiliina way khaldamaan oo u xujystaan dhummidooda qaddarka Eebe iyagoo sheegan inuu hadduusan Eebe doonin ayna iyaga iyo Aabayalkood xarrimeen wax bannaan, caabuddeenna wax Eebe ka soo hadhay, waana waxay fali jireen kuwii horana, Rasuulladana waxaan gaadhsiin ahayn ma saarra, waa jirtaa in Eebe maamulo adduunka laakiin cid walba wuxuu siiyey caqla oy ku kala doorato xumaanta iyo samaanta, Rasuullana wuu u soo diray Kutubna wuu u soo dejiyey cudur daarna ma jiro, waana Eebe kaliya in la caabudo lagana fogaado Cibaadada baadhilka Eebe ka soo Hadhay waxay dooni ha ahaatee, ciddii doontana Eebe wuu sii hanuuniyaa, tii xaqaa diida inta loogu yeedhana way sii dhunntaa, cid Eebe Mooyee wax hanuuninna ma jirto. Saas darteed mar hadduu Eebe xaqii caddeeyey, Jidkiina muuqdo, cid kastana Rasuul loo diray way dhammaatay Lug Geed ku mar iyo kanay tahay iyo wax la caabudo oo Eebe ka soo hadhay ee waa in uun xaqaa la raaco loona hogaansamo Eebe. An-Naxl (35-37).

وَمَا ظَلَمُهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا نَفْسَهُمْ
يَظْلِمُونَ ٣٣
فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا عَمِلُوا وَمَاقِبْلَهُمْ
مَا كَانُوا يَهْرُكُونَ ٣٤

وَقَالَ الَّذِينَ أَنْكَرُوا لَوْلَا إِنَّمَا مَاعَنَّا
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَنَحْنُ لَا مَاءَابَلَوْنَا وَلَا حَرَمَنَا
مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَكَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
فَهَلْ عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا أَلْبَلَغَ الْمُتَّبِعِينَ ٣٥
وَلَقَدْ عَشَنَافِي كُلُّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ أَعْبُدُوا
اللَّهَ وَاجْتَبَبُوا أَطْلَعُوتَ فِيمَنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ
وَمِنْهُمْ مَنْ حَفَّتْ عَلَيْهِ الْأَصْلَلَةُ فَسِيرُوا
فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كِيفَ كَانَ عَيْنَةُ
الْمُكَذِّبِينَ ٣٦
إِنْ تَخْرِصَ عَلَى هُدُنَّهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي
مَنْ يُضْلِلُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَصِيرٍ ٣٧

38. waxay ugu dhaarteen Eebe dhaar adag inuusan soo bixinayn Eebe cid dhimatay saas ma aha ee waa yabooh Eebe isasaaray (sugan) Dadka badidiise ma oga.

39. inuu u caddeeyo waxay isku diidanyihii iyo inay ogaadaan kuwii Gaaloobay inay ahaayeen Beenaalayaal.

40. haddaan doono arrinna waa inaan uun ku dhahno ahow oy ahaato.

41. kuwii u haajiray dar Eebe intii la dulmiyey ka dib waxaan dejinaynaa adduunka wanaag, ajirka aakhiraana ka wayn hadday wax ogyihiin.

42. waana kuwa samray «adkaystay» Eebahoodna uun tala saarta.

Gaaladii waxay dhaar adag ku dhaarteen inaan Eebe soo bixinayn cid dhimatay Wuuse soo bixin Siduu yaboohay'mase oga dadka badankiisa Jaahiliinta ah, Illeen wax walba Waqtii iyo Mudduu leeyahaye, Inuu u cadayn waxay isku diidanaayeen ogaadaanna kuwii gaaloobay inay beenaalaayaal ahaayeen oo waxay Adduunka ku hayeen Gaaladu iyo xaq diidayaashu Been la Dhoodhoobay ahayd, Dhabta iyo Runtuna tahay waxa Eebe yaboohay Rasuluduna rumeeyeen, Eebana Wuxuu damco wuxuu dhahaa ahaw wuuna ahaadaa wax ku Culusna ma jiro.

Kuwa dar Eebe u Hijroodday wuxuu Eebe u ballanqaaday inuu Wanaag siiyo Adduun iyo Aakhiraba, iyadoo Abaal marinta Aakhiro iyo Ajrigede ka wayn Yahay kan adduun, Waxaana muta kuwa Samrav oo u Adkaysta dhikba Eebahoodna Tala saarta. Wuxuuna aaha Cumar binu Khadhaab markuu Muhaajiriinta wax Siin kii yiraahda: Qaado Eebe hakuu barakeeyee, Kani waa wuxuu Eebe kuu Yaboohay adduunkee, Wuxuu kuu kaydiyay, Aakhiraana ka fikane markaasuu Akhriyay Aayadan. Taasina waxay ku tusin Wanaaga iyo Fadliga Hijrada Dar Eebe iyo in Eebe wanaag ku Abaal marin. An-Naxl (38-42).

43. waxaan dirray hortaa Rag aan u waxyoonay, ee warsada kuwa cilmiga leh haddaydaan wax ogayn.

44. (waxaana la dirray) xujoojin iyo Kutub waxaana kugu soo dejinay Quraanka inaad u caddayso Dadka waxa loo soo dejiyey, inay fikiraan.

45. ma aamin bay ka noqdeen kuwii dhagarta falay in Eebe la gooyo Dhulka, ama uga yimaaddo cadaab mee-layna filayn.

وَقَسَمُوا إِلَيْهِ حَمْدًا إِيمَنَهُمْ لَا يَعْثِثُ اللَّهُ
مَنْ يَمْوَثُ بَلْ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا وَلَكِنْ

أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

لِبَيْنَ أَهْمَمِ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِعِلَّمَ الَّذِينَ
كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا كَذَّابِينَ ﴿٨﴾

إِنَّمَا قَوَّلَ الشَّوْتَ إِذَا أَرَدَنَاهُ أَنْ تَهُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٩﴾

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوهُ اللَّهُ أَنْتَمْ
فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَا جُرْمَ الْآخِرَةِ أَكْبَرُوا كَانُوا
يَعْلَمُونَ ﴿١٠﴾

الَّذِينَ صَرُّفُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿١١﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا بِرِجْاءِ الْتَّوْحِيدِ
فَتَنَاهُوا أَهْلَ الْذِكْرِ إِذْ كُثُرَ لَا تَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

بِالْبَيْتِ وَالزِّيْرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ لِتَبَيَّنَ
لِلنَّاسِ مَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَنْفَكِرُونَ ﴿١٣﴾

أَفَمَنِ الَّذِينَ مَكْرُوْهُ أَسْيَاتٍ أَنْ يَخْسِفَ
اللَّهُ أَعْلَمُ بِالْأَرْضِ أَرَى يَنْهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ

لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٤﴾

46. ama ku qabto Eebe gadgadoonkooda mana aha kuwa Eebe daaliya.

أَوْ يَأْخُذُهُمْ فِي تَقْبِيْهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِيْنَ ﴿١٦﴾

47. ama ku qabto Nusqaamin (yo cabsi) iyagoo ku sugaran, Eebihiinna waa u Ture Naxariista.

أَوْ يَأْخُذُهُمْ عَلَى تَقْوِيْفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٧﴾

Gaaladu waxay wax badan inkireen in Rasuul Dada la diro, saas darteed yaa Eebe ku Raddiyey Aayado badan, haddayna wax Aqoonna oo ogaynna waa inay warsadaan Dadka cilmiga leh, Eebana wuxuu soo dejiyey xujooxiy iyo Kutub, Nabiga (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) Eebe wuxuu ku soo dejiyey Quraanka si uu ugu caddeeyo Dadka waha lagu soo dejiyey iyo inay fikiraan, aaminna kama aha Gaaladu in Eebe Dhulka la gooyo ama cadaab uga yimaaddo meelanya ogayn, ama Eebe qabto iyagoo gad-gadoomi mana daaliyaan Eebe, ama Eebe ku qabto Cabsi iyo Nusqaan, Eebana waa u ture Naxariista, siduu Rasuulku yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) Eebe wax kaga samir badan dhib uu maqlay ma jiro, waxay ku sheegi Ilmo isna wuu arzaaqi oo Caafin. waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim. Ruuxka caqli lehse waa inuuusan ku kadsoomin ee Eebe ka dhawrsadaa dhabna u caabudaa. An-Naxl (43-47).

48. Miyeyna Arkayn wuxuu Eebe Abuuray oo u ilian Hooskiisu Midig iyo Bidix Sujuud Eebe dartiis iyagoo u Khushuucsan.

أَوْ لَئِرُوا إِلَى مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَيَنْفَتِيْأُ ظَلَلَهُ
عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَاءِ لِسُجْدَةِ اللَّهِ وَهُدُودِ رَحْمَوْنَ ﴿١٨﴾

49. Eebe waxaa u Sujuuda waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugaran oo dhul socoda iyo Malaa'ig iskamana wayneeyaan (Sujuuddiisa).

وَلَلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
مِنْ دَانِيَةٍ وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٩﴾

50. Waxayna ka Cabsan Eebahooda Sarreeya waxayna falaan wax la faro.

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْتِهِمْ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يُؤْتَ مَرْوُنَ ﴿٢٠﴾

51. Wuxuuna Yidhi Eebe ha Yee-lanina Ilaahyo Labo ah Eebe waa uun Ilaah kaliya ee Aniga uun iga Cabsada.

وَقَالَ اللَّهُ لَأَنَّنِيدُوا إِلَيْهِنَّ أَثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ اللَّهُ
وَحْدَهُ فَإِنَّى قَارَهُبُونَ ﴿٢١﴾

52. Eebe waxaa u sugnaaday waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugaran, wa-xaana u sugnaaday Diin (Cibaado) Joogta ah, ee ma Eebe cidaan ahayn yaad ka dhawrsanaysaan.

وَلَمْ يَمْفَأِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الَّذِينَ وَاصْبَأُ
أَفَغَيْرَ اللَّهِ الَّذِينَ نَنَقْوُنَ ﴿٢٢﴾

53. Waxa Nicma ah ood haysataan waxay ka timid Eebe markuu idin Taabsiiyo Dhibna xaggiisaad u Qaylyesaan.

وَمَا يَكُمْ مِنْ نَعْمَةٍ فِيْمِنْ أَنَّهُ ثُمَّ إِذَا مَسَكُمُ الْأَضْرَ
فَإِنَّهُمْ بَغْرُونَ ﴿٢٣﴾

54. Markuu idinka Faydo Dhibkana Koox idinka mida yaa Eebahood la wadaajisa (Cibaadada).

ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الْأَضْرَرَ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مُنْكَرُ بِرَبِّهِمْ
شَرِكُونَ ﴿٢٤﴾

55. Inay ka Gaaloobaan waxaan siin-nay, Raaxaysta waad Ogaan doontaan «Cidhibta Xaalkiinne».

لَيَكْفُرُوا يَمَاءَ إِنْتَهُمْ فَمَتَّعُوهُ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾

Ibnu Khathir wuxuu Yidhi: Eebe wuxuu ka warrami Waynidiisa oo wax kasta u Khushuuco Dhammaan, wax Nool iyo wax kalaba iyo Insi, Jinni iyo Malaa'igba, oo xataa Hoosku Eebe u Sujuudo, Malla'igtuna FulinAmarka Eebe, kana Cabsan, iyo inaan Ilaahey Mooyee Eebe kale jirin, isaga kaliyana muto Cibaado, illeen isagaa wax walbabha lehe, Cibaado Joogta ahna Mudane, tankale wixii Niema ah oo la Haysto xagga Eebay ka timid, Eebaana dhibka fayda oyna Xaq tahay in Kaligii la Caabudo, Gaalase waydiiday ee ha ku raaxaysteen waxa Eebe siiyey way ogaan wawa ku dhaca. Mahad Eebaa mudan, waynaynna isagaa xaq u leh, isagaana lagu Hoos jiraa Aakhiro iyo Adduunba, Amarkiisuna fuli. An-Naxl (48-55).

56. Waxay u yeelaan waxayna ogayn Qayb waxaan ku Arzaaqnay ka mida, Dhaar Eebee waa laydin warsan (Gaalloy) waxaad Been Abuuranaysaan.

وَيَجْعَلُونَ لَمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيبًا مَّا رَفَقَهُمْ تَأْلِهَةٌ

لَتَشْفَعُنَّ عَمَّا كَسْتُمْ فَقَرُونَ ﴿٦٧﴾

57. Waxayna u yeelaan Eebe Gabdho waa ka Nasahanyahay, iyaguna waxay yeelan waxay rabaan.

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنِتَ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشَاءُونَ ﴿٦٨﴾

58. Marka Loogu Bishaareeyo mid-kood Dhaddig wuxuu Noqdaa Wajiguus Madow walbahaarina.

وَإِذَا بَشَّرَ أَهْدَمْ بِالْأُنْثَى طَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًا

وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٦٩﴾

يُنَزَّلُ إِلَيْهِ مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا يُشَرِّبُهُ
أَيْمَسْكُهُ عَلَى هُوْنَ أَمْ يَدْسُهُ فِي الْأَرْضِ أَلَا سَاءَ
مَا يَنْتَكِمُونَ ﴿٧٠﴾

59. Wuxuuna iska Qariyaa Dadka Xumida waxa loogu Bishaareeyey, miyuu ku haystaa Dulli mise wuxu Dhumbiyaa Dhulka, waxaa xun waxay Xukumi.

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثُلُّ الْسَّوْءِ وَلِلَّهِ الْمُثْلُ

أَعَلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٧١﴾

60. Kuwaan rumayn Aakhiro waxaa u sugnaaday Tusaale xun, Eebana waxaa u sugnaaday Sifada sare, waana Ad-kaade falsan.

Waxaa ka mida Caadada Xun ee Gaalada inay xoolahooda kala qaybiyaan oo Qaarna Eebe ku sheegaan Qaarna Shurakadooda, waase la warsan BeenAbuurashadooda, sidoo kale waxay Eebe ku Sheegaa Gabdho iyaguna waxay doonaan oo Wiil ah, eebase waa ka Nasahanyahay waxay sheegi, iyadoo marka mid ka mida Loogu Bishaareey Gabadh oo Wajigius Door-soomo Walbahaarana, kana qarsoomoo oo ka Dhawrsado Dadka isagoo ka xun waxa loogu Bishaareeyey, kuna fikri ma dullibuu ku hayraa mise wuu dilaa oo dhulka ku Xabaalaa, waxayna Xukumayaan wax Xun, dhabtuna waa in kuwaan Aakhirana Rumayn tusaa xun u sugnaaday, Eebana Sarrayn, Wanaag iyoWayni u sugnaatay, yahayna mid Awood iyo falsami ku Sifoobay.

Aayaduhuna waxay sugi in Cibaadada Khalqiga iyo Xukunka Dhamaan Eebe iska leeyayah, uuna u Baahmayn Ilmo iyo Kaalmo, inay Jaahiliyo tahay Gabdho la silciyo ama la Gacan Bidixceyo, in Wanaaga oo Dhanna Eebe ku dhamaado, Xumaan, Dulli iyo Liidmana Gaalo ku dhamaado, ee dhab ha loo Caabudo Eebahaas. An-Naxl (56-60).

61. Hadduu Eebe u qaban Dadka Dulmigooda kagama tageen korka dhulka wax socda, wuxuuse dib ugu dhigi Muddo Magacaaban, markay Ajashoodu timaadana kama dib maraan Saacad kamana hormaraan.

62. Waxayna u yeelaan Eebe waxay Nacayaan, waxayna tilmaami carrab-yadooood Been inuu wanaag u sugnaaday, waxaa sugar in Naar uun u sugnaatay, oo loo hormarin (luguna dhaafi).

63. Dhaar Eebee waxaan (Rasuullo) u dirray Umodo kaa horreeyey wuxuuna u Qurxiyey Shaydaan camalkooda isagaana sokeeye u ah Maanta waxayna mudan Cadaab daran.

64. Quraankana waxaan uun kuugu soo Dejinay inaad u Caddaysid Dadka waxay isku Khilaafsanyihii iyo Hanuunka iyo Naxariista Ciddii Rumayn.

65. Eebana waa kan ka soo Dejiya Samada Biyo, kuna Nooleeya Dhulka Abaar ka dib, Arrintaasna Calaamad yaa ugu sugar Ciddii wax maqli.

Aayadahan waxay ka warrami Dusha Eebe iyo hadduu Dadka u qaban Dulmigooda aan Dhulka Ciduna ku Noolaateen, wuxuuse dib ugu dhigaa muddo magacaaban markay Timaadana Saacad dib loogama dhaco lagamana hor maro, Gaaladuna Eebe wax xun yey ku sheegeen, Beenna waxay ku sheegi in wanaaggi iyaga u sugnaaday, waxaasc dhaba in Naaru u sugnaatay loona hor marin, waana jirtaa in Eebe u diray Rasuullo Ummadahooda, Shaydaanna u Qurxiyey Camalkooda, isagaana Qiyaamada sokeeye u ah, Cadaab daranna way mudan, Quraankana wuxuu Eebe ugu soo Dejiyey Nabiga inuu Dadka u Caddeeyo waxay isku diidanyihii iyo isgaao Hanuun iyo Naxariis u ah Ciddii xaq Rumayn, uguna Decqay Dadka Roob iyo Khayr ku Noolceya Dhulka Abaar ka dib waana waxay ku Waano Qaadato Ciddii wax maqli, Saas darteed Dusha Eebe iyo Naxariistiisa yaan lagu kadsoomin wuu Ciqaab iyo Qabasho daranyahaye. An-Naxl (61-65).

66. Wuxaana idiinku sugar Xoolaha Cibrad (Waano qaadasho) wuxaana idinka waraabinaa wuxa ku sugar Caloosheeda Digo iyo Dhiig dhexdooda ah Caano Saafi ah oo u fudud kuwa Cabbi.

وَلَوْ يُوَحِّدُ اللَّهُ أَنَّا سُبُّلٌ لَّهُمْ مَا تَرَكُ عَلَيْهَا مِنْ دَائِنٍ
وَلَكُنْ يُؤْخِرُهُمْ إِنَّ أَجَلَنَا سَمِّيًّا فَإِذَا جَاءَهُمْ
لَا يَسْتَخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٦١﴾

وَجَعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرُهُونَ وَصَفَّ
السِّنَّةَ هُمُ الظَّالِمُونَ أَنَّ لَهُمُ الْمُقْنَنَ لِأَجْرَهُمْ
أَنَّ هُمُ الظَّالِمُونَ وَأَنَّهُمْ مُفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾

تَأَلَّهُ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْنَا أَسْعِرَ مِنْ قَبْلِكَ فَرَبَّنَ
هُمُ الشَّيْطَانُ إِنَّ أَعْنَاهُمْ فَهُوَ لِهِمْ آتِيُّهُمْ وَلَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٣﴾

وَمَا أَنْزَلَنَا عَلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمْ
الَّذِي أَخْلَقُوا فِيهِ وَهُدَى وَرَحْمَةً
لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
إِنَّ فِي ذَلِكَ لِيَةً لِّقَوْمٍ سَمِّعُونَ ﴿٦٥﴾

وَإِنَّ لَكُوفَ الْأَغْنَمَ لَعِرَادَةً شَقِّكُرَ مَمَّا فِي بُطُونِهِ
مِنْ بَيْنِ فَرْثَ وَدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَابِعًا لِلشَّرِبَينَ ﴿٦٦﴾

67. iyo Midhaha Timirta iyo Cinabka ood ka yeelataan Cabbid iyo Risqi Fii-can, Arrintaasna Calaamadbaa ugu sugan cidii wax kasi.

68. Wuxuu u Waxyooday (ku Ilhaameeyey) Eebahaa Shinnida ka yeelo Buuraha Guryo iyo Geedaha iyo waxay Dhistaan.

69. Markaas Cun Midho kasta xaggooda qaadna Jidatka Eebahaa oo layyan, waxaana ka soo baxa Calooshooda Cabbid kala duwantahay Midabkoodu dhexdiisana waxaa ah Daawo Dadka Arrintaasna Calaamaa ugu sugan ciddii Fikiri.

70. Eebaa idin abuuray markaas idin oofsan (Dili) waxaana idinka mida cid loo celin (la gaadhsiin) cimriga ugu liita inuusan ogaan waxba cilmiq «ogaansho» dabadiis, Eebana wax walba waa ogaya-hay karaana.

Xoolaha Nicmoolayda ah waxaa ku sugan Calaamad ku Tusin Qudradda Eebe, sida Eebe inooga siyo Caano Saafi ah oo ka soo Dhexbaxay Uus iyo dhiig, Macaanna oo Cunaha Cabbaa u sahlan, iyo Ciddii Dhami, sidoo kale wuxuu ina siiyey oo Midho Timireed iyo Canab aan ka yeelanno Cunno fican o tusin ciddii caqli leh Awoodda Eebe iyo Naxariistiisa, sidoo kale wuxuu ku Ilhaameeyey Shinnida oo ah Duulaa yar inay Guri ka yeelato Buuraha, Geedaha iyo Dhista, oyna cunto Midho kala duwan, qaaddana Meelo iyo Jidatka Eebe u Sahlay, kana soo baxo Caloosheeda Cabbid Midabkeedu kala duwanyahay, Daawana Dadka ugu sugantahay, taasina waa calaamad ku tusin awoodda Eebe ciddii fikiri, saasaadna u aragtaa sida Eebe Dadka ugu Nicmeeeyey Xoolo ay Caano ka dhamaan, midho ay wax ka Cunaan, Shinni Malab u samaysa, waana xayaawaankaas tabarta yar, yaa macaaneeyey dhaacaankeeda Eebe kaliya, waxaana suggaataay in Nina u yimid Nabiga (N.N.E.K.H.) una sheegay in Walaalkiis Shubmi, kuna yidhi Malab waraabti, kuna soo noqnoqday dhawr jeer isagoo sheegi inuu wali shubmi markaa Nabigu ku yidhi Waraabti Malab Eebaad run sheegi, Caloosha Walaalkaana waa Beenaleeye, markaa suus Waraabiyey ka dibna Bogsaday. Taasina waxay ku Tusin in Eebe u sakhiray Dadka in wax Badan u Adeegaan una shaqeeyaan si Eebe loogu Mahdiyo. An-Naxl (66-69).

71. Eebe wuu ka fadilay Qaarkiin qaar Risqiga, mana aha kuwa la fadilay kuwii ku celiya Risqigooda waxay gacantoodu hanato oy isku mid ku noqdaan ee Ma Nicmada Eebaad diidaysaan.

72. Eebe wuxuu idinka yeelay naf-tiinna azwaaj wuxuuna idinka yeelay Haweenkiinna caruur iyo farac idinkuna arsaaqay wanaag ma baadhilbay

وَمِنْ شَرَّتِ النَّجْلِ وَالْأَغْنَبِ لَنَخْذُونَ
مِنْهُ سَكَرٌ وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً

لِفَوْرِ مَعْقُلُونَ ١٧

وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَيَّ الْغَلِيلَ أَنَّ أَنْجَنِيَ مِنَ الْمُبَالِبِ بُؤْتَ

وَمِنَ الشَّجَرِ وَمَا يَرِسُونَ ١٨

ثُمَّ أَكَلَ مِنْ كُلِّ الشَّرَبَاتِ فَأَسْلَكَ شُبُّلَ رَبِّكَ ذَلِلًا
بَخْجُ مِنْ بُطْوَنِهَا سَرَابٌ تُخْلِفُ الْوَلَدَهُ فِيهِ
شَعَاءً لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَنْفَكِرُونَ ١٩

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ فَرِسْوَنَكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يَرِدُ إِلَيَّ أَرْذَلَ الْعُمُرِ
لَكُمْ لَا يَعْلَمُ بَعْدَ عِلْمِ شَيْئَنَا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ٢٠

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الْرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ
فُضِّلُوا إِرَادَى رِزْقَهُمْ عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَنُهُمْ
فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَيْنَعْمَةُ اللَّهِ بِحَمْدُهُ ٢١
وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَقْسَكُمْ أَرْوَاحًا وَجَعَلَ لَكُمْ
مِنْ أَرْوَحِكُمْ بَيْنَ وَحْدَةٍ وَرِزْقَكُمْ

rumayn oy Nicmada Eebey ka Gaa-loobi.

73. waxayna Caabudayaan Eebe ka sokow waxaan uga hananayn Risqi Samooyinka iyo Dhulka waxba, waxna karin.

74. ee hawyeelina Eebe wax la mida Eebe wuu ogyahay idinkuse ma ogidine.

Eebaa wax Abuura Dilana, Dadna cimrisiyya intay ka gaadhaan Gabow daran oyna waxba kala kasin, oo ah Da'duu Nabigu (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeelee) Eebe ka magan galay kuna yidhi: Eebow waxaan kaa magan gali Bakhaynimo, wahsi duqnimo, iyo in la ii celijo Cimriga u xun iyo Cadaabka Qabriga iyo Fidnada dajaal iyo Fidnada nolosha iyo Tan geerida. Waxaa warriyay Bukhaari. Tan kale waxay muujin Doqonimada Gaalada oo ah inay Eebe addoomadiisa Shariiq uga yeelaan, Mana eka, Sidayna iyaga iyo waxay hantaan u sinayn, Taasina waa Nicmo Eebe diid, Tan kale in Eebe isu abuuray rag iyo haween markay is guursadaana kala Siya Caruur iyo Farac dadkana ku Arsaqa wanaag.

Ma waxayse rumayn Baadhil iyo xumaan oy ka Gaaloobi Nicmada Eebe, oy Caabudi Eebe ka sokow waxaan Rizqi ugu Hananayn cirka iyo dhulka, Waxna karin Xaqna ma aha in Eebe loo yeelo tusaale xun oo lagu shabaho wax'oo lala simo'illeen waxbuu ogyahay, Dadkuna wax ma ogee, Eebaa xaqqa, Awood leh, Xukun leh, Caddaalad leh, Wax nooleeya waxna dila Xagiisana Loo ahaan. An-Naxl (70-74).

75. Eebe wuxuu ka yeelay tusaale Ad-doon la leeyahay oon Waxba karin iyo Ruux aannu ku Arzaaqnay rizqi siican oo u bixin qarsoodi iyo muuqaalba, Ma isku midbaa, Mahad Eebaa iska leh, Badankooduse wax ma oga.

76. Waxaa (kale) oo Eebe tusaale ka yeelay laba Nin oo midkood Af la'ayahay (Mahadle) waxna karin dhibna ku ah (Culays) Ilaliiyihiisa meel Kastoox ujeediyana aan wanaag ka imanaynin Ma Egyihiiin isaga iyo ruux fari Caddaalada Jid toosanna ku sugan.

77. Eebaa iska leh waxa ku maqan Samooyinka iyo Dhulka, Saacadda amarkeeduna ma aha ilbidhiqsigeed mooyee ama ka dhaw, Eebana wax Kasta wuu karaa.

78. Eebe wuxuu idinka soo bixiyay Caloosha Hooyoyinkiin Waxba idinkoon ogayn wuxuuna Idiin yeelay Ma-

مِنَ الظَّبِيْتِ أَفَإِنْطَلِ مُؤْمِنُونَ وَيَعْمَلُونَ
هُمْ يَكْفُرُونَ

وَيَعْدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا
مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِعُونَ

فَلَا نَصْرٌ لِوَالِهِ الْأَمَّاثَلِ إِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ وَأَنَّمَا
لَا تَعْلَمُونَ

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا عَبْدًا أَمْلُوكًا لِأَيْقَنُ
عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ زَرَفَنَهُ مَنَّا زَرَفَ أَحَسَنَاهُ

فَهُوَ يُفْقِدُ مِنْهُ سِرًا وَجَهَرًا هُلْ يَسْتَوِنَ
الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ أَكَّرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

وَضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَجُلًا حَدَّهُمَا أَبْكَمْ
لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كُلُّ عَلَى مَوْلَهُ

أَيْنَمَا يُوَجِّهُهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هُلْ يَسْتَوِي هُوُ وَمَنْ
يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطِ مُسْكِنِيْرِ

وَلَلّٰهِ غَيْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا آتَ الْأَسْعَادُ
إِلَّا كَنْجَنَ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللّٰهَ

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَقَدِيرٌ
وَاللّٰهُ أَخْرُجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ

لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمْ أَسْعَادَ

qal iyo Arag iyo Quluub inaad Ku Shukridaan Eebe.

79. Miyayna arkayn Shinbiraha loo Sakhiray Hawada samada, Wawaana Eebe ahayna haynin, taasina Calaamoooin yaa ugu Sugan Cidii rumayn (Xaqa).

Waa tusaalayaal Eebe u yeelay Muslimka iyo Gaalka, oo ah inayna sinnayn Cid tasarrufi oo wax bixin iyo Midaan waxba karin, iyo Midaan hadlayn Culaysna ku ah dadkuu la nool yahay Wanaagnna laga sugayn iyo Mid wanaaga Fari oo jidka toosan ku socda, Tan kale Eebaa iska leh waxa ku qarsoon Cirka iyo dhuulka, Dhicidda Qiyaamana waa uun ilbidhiqsi ama ka Dhaw, Illeen Eebaa wax kasta karee waana kan Dadka ka soo saaray urka Hooyo Iyagoo Jaahiliina oon wax Aqoon una yeelay Maqal, Arag iyo Caqli si ay Eebe ugu Aqoonsadaan uguna Mahadiyan.

Tan kale waxaa ka mida Awooddiiisa Shinbiraha ku duuli Hawada Cirka Wawaan Eebe ahayn haynin, Wawaasoo dhanna waxay Dadka ku Waajibin Eebe aqoonsi iyo Cibaadadiisa dhabta ah. An-Naxl (75-79).

80. Eebe wuxuu idinka yeelay Guryihiinna xasil (Degaan) wuxuuna idinka yeelay harkaha xoolaha Guryo idin fudud maalinta geediga iyo maalinta nagaadigaba, idinkana yeelay Suufkeeda iyo dhogarta (Geela) iyo dhogorta (Riyaha) Alaab iyo Maacuun tan iyo muddo.

81. Eebe wuxuu idiinka yeelay wuxuu abuuray (Geedaha) hadh, wuxuuna idiinka yeelay Buuraha Dugaal, idiinkana yeelay dhar idinka dhawra kulaylka iyo Qamiis Bireed idinka dhawrta (Dhibka) Dagaalka, saasuna idinku Taamyeeli Eebe Nicmadiisa inaad Islaam noqotaan (Xaqa raacdaan).

82. hadday jeedsadaan waxaa uun korkaaga ah gaadhsin cad.

83. way garan Nicmada Eebe wayna dafiri, badankooduna waa Gaalo.

Eebe wuxuu Ayadahan ku sheegi Nicmooyinkiisa Qaarkood, sida Guryaha, harkaha xoolaha, dhogorta xoolaha, Geedaha la hadhsado, Buuraha la dugsado, dharka Kulaylka iyo Qabowga ka dhawra, labiska degaalka, waxaa soo dhanna wuxuu Eebe u siiyey inay Muslim ahaadaan, oo xaqku ku toosnaadaan, ciddiise ka gaalowda oo xaqka ka jeedsata iyada umbaa iska dhuntay ee Rasuulka waxaa uun laga rabaa xaq gaadhsin, haddana iyagoo og Nicmada Eebe yej dafrirayaan oo diidi. Ibnuu Abii Xaatim waxaa laga wariyey in Nin reer Miyiga carbeeda Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u yimid warsadayna Nabiga Markaas ku akhriyey Aayaadkan isagoo leh haa mid walba, markaaas jeedsaday. markaasay soo degtay Aayadda kale, waase aayad guud ahaan loola jeedo, ayna waajib tahay in Nicmada Eebe la aqoonsado laguna mahdiyo. An-Naxl (80-83).

وَالْأَبْصَرُ وَالْأَفْعَدُ لِعَلَّكُمْ شَكُورُونَ ﴿٧٩﴾

أَلَمْ يَرَ إِلَى الظَّيْرِ مُسَحَّرَتِ فِي جَوَّ

السَّمَاءِ مَا يَمْسِكُهُنَّ إِلَّا أَلَّا سَيِّدُنَا فِي ذَلِكَ

لَا يَنْتَلِقُونَ مِنْ مُؤْمِنٍ ﴿٨٠﴾

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ يُوتِكُمْ سَكَانًا وَجَعَلَ

لَكُمْ مِنْ جُلُودِ الْأَنْعَمِ مِنْ يَوْمٍ أَسْتَخْفُونَهَا يَوْمَ

طَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَافِهَا

وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَنْتُمْ مَعَنِّا إِلَى حِينٍ ﴿٨١﴾

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مَمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ

لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ

سَرَبِيلَ تَقْيِيكُمُ الْحَرَرُ وَسَرَبِيلَ تَقْيِيكُمُ

بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يَسْمُعُ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ

عَلَّكُمْ شَلَمُونَ ﴿٨٢﴾

إِنَّ تَوْلُوا إِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلْغُ الْمُبِينُ ﴿٨٣﴾

يَعْرُونَ بِعَمَّ نَعْمَتَ اللَّهُ شَمَائِلَكُرُونَهَا

وَأَكْثَرُهُمُ الْكُفَّارُونَ ﴿٨٤﴾

84. (Xusuusi) maalintaan ka soo bixin Umad kasta marag, markaasna aan loo Idmayn kuwii Gaaloobay cedar daa-rasho, Lagana doonayn cudur daar.

85. Markay arkan kuwii Dulmi falay Cadaabka Lagama fududeeyo xag-gooda lamana sugo.

86. Markay arkaan kuwii Gaaloobay shurakadooda waxay dhahaan Eebow kuwaasu waa Shurakadannadii aannu Caabudi jirray Eebe ka sokow, Mar-kaasay ku soo tuureen Hadal ah idinku Been baad sheegaysaan.

87. Waxayna u Dhiibaan Eebe Maalintaan Hogaansiga, wawaana ka dhuma waxay Been Abuuran jireen.

88. Kuwii gaaloobay ee ka awday dadka jidka Eebe wawaan ugu siyaad-dinnaa Cadaab Korka cadaabka Faasuqnimadooda Darteed.

Aayadahanna waxay ka warrami Xaalka gaalada maalinta Qiyaame iyo Nabigii umad walba Marag looga dhigi, Wax cudur daaraana aan laga Aqbalayn lana warsanayn, Cadaabkana laga fududaynayn, oyna Gaaladii iyo waxay Caabudayeen oo Eebe ka soo Hadhay murmi isna Beenin, Gaalana maalinta Hoggaan Eebe u dhiibi, Mase aha Waqt hogaan Dhiibid ee waa uun Ama janno wanaag ku dhan yahay (Eebaan ka baryaynaaye) ama naar dulli ku dhan yahay (Eebaan ka Magan galaynaaye) wixii la caabudayay ee Eebe ka soo hadhayna wuxuu noqday been la Dhoobdoobay iyo Wax kama jiraan kuwii Gaaloobay ee dadkana Xaqqa ka leexiyay waxay mudan Cadaab mid kale lagu kordhiyo Faasiqnimadooda darteed, Saasayna dhabtu u muuqan oo loo kala bixi, loona kala miirmi. An-Naxl (84-88).

89. (Xusuusi) Maalintaan ka soo bixinayno Umad kasta marag Naftooda ah oon ku Keenayno (Nabiyyow) Adoo marag ku ah kuwan (Umadaada) Wawaana kugu dajinnay Kitaab oo ah Caddaynta wax kasta iyo hanuun iyo Naxariis iyo bishaarada dadka musli-miinta ah.

90. Eebe wuxuu Fari Caddaalad iyo Samafal iyo Wax siinta qaraabada Wu-xuuna reebi Xumaan iyo Munkar iyo Gardarro, Wuuna idin Waanin inaad wax Xasusataan.

وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ لَا يُؤْذَنُ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْنُونَ ﴿٤٦﴾

وَإِذَا رَأَءَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُحْفَفَ
عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٤٧﴾

وَإِذَا رَأَءَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا شَرَكَاءَ هُمْ قَاتِلُوا
رِبَّنَا هُؤُلَاءِ شَرَكَاءُ الَّذِينَ كَانُوا دُعَاوْا
مِنْ دُونِكُوكَفَّلَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلُ إِنَّكُمْ
لَكَذِيلُونَ ﴿٤٨﴾

وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ بُوَمِدٍ أَسَلَّمُ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَصْرُفُونَ ﴿٤٩﴾

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زَنَّاهُمْ
عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَفْسُدُونَ ﴿٥٠﴾

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنفُسِهِمْ
وَجِئْنَا بِكُوكَشَهِيدًا عَلَى هُؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُوكَشَهِيدًا

الْكِتَابَ تَبَيَّنَتِ الْكُلُّ شَيْءٌ وَهُدَى
وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٥١﴾

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ
ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَا عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ
وَالْبَغْيِ يَعِظُكُوكَشَهِيدًا كُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٢﴾

91. Oofiya Ballanka Eebe markaad Ballantantaan hana burinina Dhaarta ka dib intaad adkayseen ood uga yeesheen Eebe korkiina Kafsil (ilaaliye), Eebana waa ogyahay Wuxaan falaysaan.

92. Hana Noqonina Sidii tii Burisay (furfury) Soohiddii Xoog ka dib fururid idinkoo ka yeelan dhaartiina Dhagar dhexdiina ah, inay ahaatay ummad mid ka badan Ummad kale, Eebe wuu idinku imtixaani (Amarkaas) iyo inuu idiin Cadeeyo maalinta Qiyaame wuxaad isku diidanaydeen.

Maalinta qiyaame cid walba Maragbaa loo keeni, Ummadana waxaa marag U noqon Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Quraan wax kasta cadeeyayna waa lagu soo Dajiyay oo hanuu, Naxariis iyo Bishaaro u ah Muslimiinta. Ibnu Mascuud wuxuu yidhi: Quraanka Waxaa naloogu Cadeeyay Cilmiga wax kasta. Aayadda kale Eebe Wuxuu ku Faray Caddaalad. Sama fal, Qaraabadoo la xidhiidhiyo, Wuxuuna ku reebay Xumaanta, Munkarka iyo Gardarrada, waana waano si loo xusuusto wax.

Xadiith waxaa ku sugnaaday: dambi in Eebe ugu soodeediyiyo Ciqaabta adduunka iyadoo tii aakhiro dhimantahay ka mudan gardarro iyo qaraabo goys ma jiro. Ibnu Mascuudna wuxuu yidhi: Aayadda u kulmin badan ee qrurka waatan. Eebana wuxuu jecelyahay umuruuhu sare ee sharafka leh, wuxuuna nacaa waxyalaaha hoose ee xun sida xadiith ku sugnaatay, Ballanka iyo dhaartana waa in la oo siyaaya inta la adkeeyey ka dib, lana burinin oon la noqonin sidii haweeneydi soohday xadhiga iyo dunta markaas furfury, lagana yeelann dhaarta dhagar isagoo laga faa'iidayn in ummadii ka badatay umad kale Eebana dadka wuu Imtixaani inuu u caddeeyo Qiyaamada waxay isku khilaafsanaayeen kalana kukumo. An-Naxl (89-92).

93. hadduu doono Eebe wuxuu idinka yeeli lahaa umad kaliya wuxuuse dhu-miyyaa cidduu doono, wuuna hanuuniyyaa cidduu doono, waana laydin war-san wuxaad camal falayseen.

94. haka yeelanina dhaartiinna dha-gar dhexdiinna ah ood markaas simbi-riixataa gomadi intay sugnayd ka dib ood dhadhamisaan xumaan (Cadaab) ka jeedintiinna dadka jidka Eebe darteed, wuxaana idiin sugnaaday Ca-daab wayn.

95. hana ku gadanina ballanka Eebe qimo yar (waxba) wuxa Eebe agtiisa ah yaa idiin khayrroone haddaad wax ogtihin,

96. waxa agtiinna ah wuu dhamaan

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا
الآيَتَنَّ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ
عَيْنَكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ١٤
وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِي نَقْضَتْ غَزَّهَا مِنْ بَعْدِ قَوْمَةِ
أَنَّكُمْ نَاتَّنَجَدُونَ كَمَا نَكْرُذُ حَلَالَيْكُمْ
أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرَقُّ مِنْ أُمَّةٍ إِنْمَاءَ لِيُوكِنَّ
اللَّهُ يَهُوَ وَلَيَسْتَنِ لِكُوْنِيْمُ الْقِيَمَةُ مَا كَتُبْتُ فِيهِ
تَعَلَّفُونَ ١٥

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَدَ كُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ
يُضْلِلُ مِنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتَشَكَّلَ
عَيْنَكُمْ تَعْلَمُونَ ١٦

وَلَا تَنْجُدُوا إِنَّكُمْ دَحَلَانِيَّكُمْ فَنَزَلَ
قَدْمَ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَدْرُغُوا أَسْوَءَ بِمَا صَدَدْتُمْ
عَنْ سَكِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ١٧

وَلَا تَسْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثُمَّأَقْلِلُ إِنْمَاءَنَّ اللَّهَ
هُوَ خَيْرُ الْكَوْنِ كُمْ تَعْلَمُونَ ١٨
مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَنَجِزِنَّ الَّذِينَ

waxa Eebe agtiisa ahna wuu hadhi waxaana ku abaal marinaynaa kuwa samra (adkaysta) Ajirkooda midka ugu fiican ee ay falayeen.

Eebe wuxuu Aayadahan ku sheegi in hadduu doono uu Dadka wada marinlahaa waddo qudha kana yeeli laaha Ummad kaliya, waxayse keentay xigmadiisu inay cidna dhunto midna hanuunto camalkoodan uu warsado Qiyaamada, tan kale wuxuu ka reebi inay xaqqa ka leexdaan oo simbirriixdaan, dhaartana isku khayaamaan, markaa ay dhadhamiyaan cqaab kaleexashada iyo ka leexinta jidka Eebe, cadaab wayna u sgunaado, iyo inaan lagu gadanin ballanka Eebe Qiimo yar, waxa addunka jooga oo dhanna waa yar yahaye, waxaana khayr roon waxa Eebe agtiisa ah hadday wax garan, waxa Dadka agtiisa ahna way dhammaan oy tegi, waxaase hadhi oo waari waxa Eebe agtiisa ah oo camalifican, Ajir iyo khayra, waxaana lagu abaal marin kuwa dar Eebe u samra Ajirkooda ugu fiican camalkoodii dartiis. Aayaduhuna waxay ku tusin in ballanka la dhawro, in hanuunka lagu dadaalo, inaan dhaarta Dadka lagu khayaamin, inaan xaqa Dadka laga celinin lagana leexin, inaan xaqa la gadanin lagana dul faa'iidsan adoo xaqa ka leexan oo leexin, in dadka iyo waxay haystaan tagi, Eebe iyo xaquna hadhi. An-Naxl (93-96).

97. Ciddii camal fasha wanaag oo Raga ama haweeda isagoo mu'mina waxaan noolaynaynaa Nolol wanaagsan, waxaana ku abaal marinaynaa Ajirkooda waxa ugu Wanaagsan ee ay falayeen.

98. markaad akhriyi Quraanka ka magan gal Eebe shaydaan la dheereeyey.

99. isagu kuma leh xujo kuwa Ru-meeeyey xaqa Eebahoodna talo saarta

100. wuxuuse xujo ku yeeshaa kuwa ka wali yeesha iyo kuwa la wadaajiyaa Eebe.

101. haddaan ku badallano Aayad meel Aayad kale Eebana ogyahay wuxuu dejin waxay dhahaan waxaad uun tahay Beenaburte, badankooduse wax ma oga.

102. waxaad dhahdaa waxaa ka soo dejiyey Ruuxii Daahirka ahaa (Jibril) xagga Eebaaha xaqa ah inuu ku sugo ku-

صَرُّوا أَجْرُهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

مَنْ عَمِلَ صَدَقَاتٍ مَنْ ذَكَرَ أَوْ أَنْتَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَلَنْ تُحِينَهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنْ جُزِّيَ شَهَدُهُ
أَجْرُهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢﴾

إِذَا قَرِئَتِ الْقُرْآنُ فَاسْتَعِدْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ
الْجَيْمَ ﴿١٣﴾

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَنٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَلَى رَبِيعَهُمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿١٤﴾

إِنَّمَا سُلْطَنُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّنَّهُ وَالَّذِينَ
هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ ﴿١٥﴾

وَإِذَا بَدَأْنَا إِيمَانَهُ مَكَانَ إِيمَانَهُ وَاللهُ
أَعْلَمُ بِمَا يَرِيهِ فَالْأُولَاءِ إِيمَانُهُ مُفْتَرِّ
بِلَّا كُثْرَهُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾

فَلَنْ نَزِلْهُمْ رُوحُ الْقُدُّسِ مِنْ زَيْكَ بِالْحَقِّ
لِيُثْبِتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدَىٰ

wii rumeyey xaqaa iyo hanuun iyo Bishaaro isagoo u ah Muslimiinta.

وَسَرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ

۱۰۲

Rag iyo haween ciddii wanaag fasha waxaa lagu Abaal marin Wanaag illeen Waa loo siman yahay cibaadada Eebe iyo Khayriisa iyo Wanaaggiisee, wuxuuna Eebe ku noolay Nolol wanaagsan, Waxaana Xadiith ku sugnay: Waxaa liibaanay Ruuxii muslim noqda oo lagu arsuqo Kafaaf oo ku raali noqda waxa Eebe ku arsuqo, Waxaa wariyay Imaam Axmed iyo kuwo kale. Marka Quraanka La akhrinna waa in Eebe shayaanka laga magan galo, Awoodna kuma leh Mu'miniinta Eebahood tala saarta ee wuxuu awood iyo suldho ku leeyahay Kuwa ka wali yeesha ee raaca dhumintiisa iyo Xumaantiisa iyo kuwa Eebe La wadaajiyaa Cibaadada, Marka Eebe aayad mid kale ku badalana waxay Dhahaan Gaaladu waa Been abuurasho, Eebaase Og wuxuu soo Dejin, Xaqna ku Soo dejiyay, Jibriilla usoo dhiibay, waase Jaahiliin badankoodu, Wuxuuna Ussoo dejiyay inuu ku sugo kuwa xaqaa rumeyey, Hanuun iyo bishaarana u noqdo Muslimiinta, halkaasna waxaa ka muuqda in Ruuxii mu'mina oo toosnaada Rag iyo Haweenba Eebe ku noolay nolol siican. Aakhirana khayr siin, Inuu shayaad col yahay lagana magan galo Eebe mar walba iyo marka Quraanka la akhrin inusanus Awood ku lahayn Shayaanku mu'miniinta Eebe tala Saarta, ee uu Awood iyo Suldo ku leeyahay kuwa Talo u dhiibta ee ugu Sharig yeela Eebe, in Eebe awoodda isagu iska leeyahay soo dajinna jiray wuxuu doono oo Quraanka ah. An-Naxl (97-102).

103. Waaan dhab u ognahay inay dhihi Waxaa bara Nabiga Quraanka dad, Carrabkay ku leexin waa Cajami Kanna waa Lisaan (af carabi) cad.

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يَعْلَمُ اللَّهُ^{۱۰۳}
إِسَاطُ الَّذِي يُنَجِّدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمُ
وَهَذَا إِسَانٌ عَرِيقٌ مُّبِيتٌ

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِرَبِّنَاهُمْ^{۱۰۴}
اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

إِنَّمَا يَقْتَرِئُ الْكُفَّارُ إِلَيَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِرَبِّنَاهُمْ^{۱۰۵}
اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ
أُكْنِيَ رَهْبَانَهُ وَقَلْبُهُ مُطَهَّرٌ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ
مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدَرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ
مِّنْ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ذَلِكَ إِنَّهُمْ أَسْتَحْبُّو الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ^{۱۰۶}
الْكَافِرِينَ

أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ
وَسَعَاهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْفَاجِلُونَ

104. Kuwaan rumayn Aayaadka Eebe ma Hanuuniyo Eebe Waxayna Mudan cadaab daran.

105. Waxaa uun abuurta Been kuwaan rumayn Aayaadka Eebe kuwaasuna iyaga umbaa Beenaalayaala.

106. Oo ah kuwa Eebe ka gaaloobay rumayn ka dib (ee mudan halaag) Ruux lagu Qasbay qalbigiisuna ku Xasillanyahay iimaanka mooyee, ruuxiise laabtiisu u Waasac noqoto (rumayo) Gaalnimmo Waxaa korkooda ah Cadho Eebe, Waxayna Mudan Cadaab wayn.

107. Arrintaasuna waa inay ka door teen Nolosha dhaw (ee adduun) Aakhiryo iyo Inaan Eebe hanuuninayn kuwa gaalada ah.

108. Kuwaas Eebaa daboolay quluubtooda, Maqalkooda iyo Aragooda waana kuwa uun Halmaansan (xaqa).

109. Waxaa sugar in kuwaasu aakharo ay Iyagu uun Khasaareen

لَا جُرْمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ
الْخَسِيرُونَ ﴿١٩﴾

Gaaladu wax kasta oo Ceeba oo u muuqata way ku sheegeen Nabiga iyo Quraankaba, intay ka dhahaan waxaa wax bara Nin cajami ah, Eebaase Beeniyay tirtirayna beentoodii Illeen Quraanku waa carabi cade, Cid Dhuntay oon rumaynayn Xaqana Eebe ma waafajiyoo Hanun iyo Xaqaa. Waxayna mudan Cigaab daran, Beenna waxaa abuurta Kuwaan rumayn Aayaadka Eebe ee uun Beenalaayaasha ah, ee ah kuwa Gaalooba rumayn ka dib Cid lagu Qasbo oo Qalbigeedu xaqa ku sugar yahay mooyee, Ciddise Qalbigeedu aqbalo gaalnimada waxaa korkooda ah Cadho Eebe, waxayna Mudan Cadaab wayn, Illeen adduun bay aakhiro ka doorteeene, Eebana Ma hanuuniyo waanaa kuwa Eebe daboolay Qalbigooda, Maqalkooda iyo Aragooda ee halmaamay Xaqaa, Dhab ahaana u khasaaray, waanaa in Eebe Laga baryo ku sugnaanta diinta-laguna dadaalo Ku sugnaanteeda, Ciddii dooni inay aragto siday muslimintii hore ugu suggaayeen Diintooda Ha akhrido Taariikhda bilaal, Xubayd binu Zayd, Cabdullaahi binu Xudaafaa iyo Kuwo kale wuxuu arki Geesinimada iyo adkaysiga iyo Xaq ku sugnaanta. An-Naxl (103-109).

110. Eebaase kuwa Hijrooday intii la fidmeeyey (la dhibay) ka dib markaas jahaaday oo samray (adkaystay) Eeba-haana intaas ka dib waa u dambi dhaafe Naxariista.

ثُمَّ إِذْ كَلَّتِ الْلَّيْلَاتُ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ
مَا فُتُوحَتِ الْأَرْضُ حَجَدُوا وَصَرَبُوا إِلَيْهِ
رَبَّكُمْ مِنْ بَعْدِهَا لِغَفْوَرٍ رَّحِيمٍ ﴿٢٠﴾

111. waana Maalin ay imaan naf walba iyadoo ka doodii (Daafici) nafteeda oo loo Oofin naf kasta waxay fashay lana dulminayn.

﴿ يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ بِحَدِيلٍ عَنْ نَقْبَاهَا
وَتُؤْفَى كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُنَّ
لَا يُظْلَمُونَ ﴾

112. Eebe wuxuu tusaale ka yeelay Magaalo ahayd aamin oo xasiloon uga-na yimaaddo risqigeedu (Cunnada) oo barwaqaqo ah meel kasta oo ka Gaalowday Nicmooyinkii Eebe oo Eebe dhadhansiiyey Gaajo dabooshay iyo cabsi waxay sameynayeen darteed.

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ أَمِنَةً
مُطْمَئِنَةً يَأْتِيهَا رِزْفُهَا رَغْدَانٌ كُلُّ مَكَانٍ
فَكَفَرَتْ بِإِنْعَوْرَ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِيَاسَ
الْجُوعُ وَالْحَوْفُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٢١﴾

113. waxaa dhab ahaan ugu yimid Rasul ka mida wayna beeniyeen, waxaan qabtay Cadaab iyagoo Daalimiina.

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَبُوهُ فَأَخْذَهُمْ
الْعَذَابُ وَهُمْ ظَلَمُونَ ﴿٢٢﴾

Ciddii ay u Suuroobiwaydo inay dar Eebe u Hijrooto, ka dibse hijroota intii la dhibay markaas Jahaadda oo adkaysata Eebe wuu u dambi dhaafi una Naxariisan, Maalinta Qiyaamana waa Maalin naf kasta ay ka doodii oy ka murmi, Naf kastana loo oofin waxay Camal fashay, oon lana dulmiyeyn, waxaan tusaale ugu filan Magaalo aamin iyo nabad ahayd Cunaduna uga imaan jirtay meel kasta oo ka Gaalowday Nicmooyinkii Eebe oo Eebe dhadhansiiyey Gaajo iyo Cabsi camalkoodii dartiis, waxaan u yimid Rasul ka mida ooy Beeniyeen markaas cadaab Qabtay iyagoo daalimiina. Ibnu Kathiir wuxuu yidhi: Taasi waa tusaale Maka waxay ahayd Aamin xasilloon ciddii gashana Aamin Noqon, markaasay gaalowday oo diiday Nicmooyinkii Eebe una wayneyd soo bixintii Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wayna caasiyeen Rasuulkiil wayna Khilaafeen intuu Abaar ku habaaro oo markaas Abaari ku dhacday waana Abalka qaax diide oo dhan. An-Naxl (110-113).

114. ee cuna waxa Eebe idinku Ar-suqay ee xalaasha fiicana kuna shukriya Nicmada Eebe haddaad isaga Caabudaysaan.

115. wuxuu uun idinka xarrimay Bakhtiga, Dhiigga, Hilibka Doofaarka iyo wixii lagu gawraco waxaan Magaca Eebe ahayn, ciddii dhibaatoota (Gaajo) iyadoon dulmiyin xadna gudbin Eebe waa dambi dhaafe Naxariista.

116. ha dhihina wuxuu carrabkiina ku tilmaami been kani waa xalaal kanna waa xaaraan, inaad ku been abuurataan Eebe, kuwa ku Been abuurttaan Eebe ma Liibaanaan.

117. waa Nolol yar (Adduunku) waxayna mudan Cadaab daran.

118. kuwii Yuhuudoobay waxaan ka xarrimay waxaan kaaga qisoony horray, mana aanaan dulmiyin iyagaase naftooda Dulmiyey.

119. markaas Eebahaa kuwa xumaan ku fala Jaahilnimo markaas toobadkeena intaas ka dib oo suubiya Camalka Eebahaa ka dib wuu u dhaafi una Naxariisan.

Kalaasha waa in la Cuno xaaraantana laga fogaado sida Bakhtiga, dhiiga, Hilibka Doofaarka, waxa lagu xuso waxaan magaca Eebe ahayn, Boolida iyo waxaan ku banaanayn Sharciga Islaamka iyo Diinta,ruuxiise ka yaaba khatar Gaajo darteed wuu ka Cunaa waxaan la gawricin isagoon xad gudbayn dulmina falayn, waana in laga dhereedo inuu been iyo Cilmi darro la yidhaah kani waa xalaal kanna waa xaaraan isagoo been sheegi, ciddii Eebe ku been aburutana ma Liibaanayso, Adduunkana wuxuu ku Noolaan wax yar, markaas cadaab daran Mudan;Yuhuudna waxaa laga xarrimay wixii horay loo soo sheegay Eebana ma dulmiyey ee iyagaas isdulmiyey, ciddiishe Jaahilnimo dambi ku samaysa markaas Toobadkeenta oo suubada Eebe wuu u Dambi dhaafi una Naxariisan. Culimadii hore Qaarkood waxay dheheen ciddii Eebe caasida waa Jaahil, saas darteed waa in xalaal la Cuno, xaqaa lagu hadlo, la Toobadkeeno. An-Naxl (114-119).

120. (Nabi) Ibraahim wuxuu ahaa Umad «Khayr Fare» Eebe adeece Xaqa u iiShe mana ka mid ahayn Mushrikiinta.

فَكُلُّا مَمَارَزَ فَكُمْ أَمْلَأَ طَيْبًا
وَأَشْكُرُوا بِعَمَّتْ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيمَانًا
تَعْبُدُونَ

إِنَّمَا حَرَمَ عَلَيْكُمْ الْبَيْسَةَ وَاللَّدَمَ وَلَحْمَ
الْخِنْزِيرِ وَمَا أَهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ أَضْطَرَ
عَبْرَيْسَاغَ وَلَا عَادِيْرَ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

وَلَا تَقُولُ أَلَا تَصِيفُ أَلِسْتُكُمْ الْكَذَبَ
هَذَا حَلَلٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَنَقْرِبُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذَبَ
إِنَّ الَّذِينَ يَقْرَبُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذَبَ لَا يُقْلِمُونَ
مَنْ قَلِيلٌ وَهُمْ عَذَابُ أَمَّمٍ

وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمَنَا مَا فَصَصْنَا عَلَيْكَمْ مِنْ قَبْلٍ
وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلَمُونَ

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَنَّمَةَ
ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ
مِنْ بَعْدِهَا الْغَفُورُ رَحِيمٌ

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أَمَّةً فَاتَّالَّهُ حِيفَا وَلَرِيْكَ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ

121. Kuna shukriya Nicmada Eebe wuuna doortay wuxuuna ku hanuu-niyey Jidka Toosan.

122. waxaana siinay Adduunka wanaag, aakhirana wuxuu ka mid noqon kuwa Suuban.

123. markaas waxaan kuu waxyoonyay Nabiyow raac Diinta (Nabi) Ibraahim ee Toosan kama mid ahayn Mushrii-kiinta.

124. Sabtida waxaa uun looyeelay kuwii isku khilaafay, Eebaanaa wuu kala xukumi dhexdooda Maalinta Qiyaame waxay isku Khilaafayeen.

125. ugu yeedh Jidka Eebahaa si xigmada iyo Wacdi fiicana kulana dood sida u fiican, Eebaanaa wuu ogyahay cidda ka dhunta Jidkiisa wuuna ogyahay kuwa Hanuunsan.

126. haddaad wax ciqaabaysaan u Ciqaaba inta laydin ciqaabay, haddaad samirtaana isagaa u khayr roon kuwa samra,

127. Samir, mana aha samirkagu dar Eebe mooyee, hana ka murugoon, hana ka cidhiidhyamin waxay Dhagri.

128. Eebana wuxuu la jira kuwa dhawrsada wuxuuna la jira kuwa samo fala.

Nabi Ibraahim wuxuu aaha Umad iyo Imaam Khayrka lagaga daydo, oo Eebe adeeca xaqana ku toosan Mushrikiinta ka fog, Nicmada Eebana ku Mahdiya, Eebaana doortay, hanuniyeeyna, siiyeyna Adduunka wanaag, Aakharana ka yeelay kuwa Suuban, markaas Nabiga faray inuu raaco Diintii Nabi Ibraahim ee Toosnaa, Saas darteed waa inaan xaqaa ku noqona imaan lagu daydo oo khayrka u hoggaamiya, tan kale wuxuu Eebe ka warramay sida Yuhuud loogu yeelay Sabtida inay Cibaadystaan Nastaanna, sida Umaddeenna loogu yeelay Jamcada, wayse iskhilaafeen Yuhuud, Eebaase kala xukumi Qiyaamada waxay isku khilaafeen, waana in Dadka xaqaa loogu yeedho lana tusiyo si xigmad iyo kaadsiinyo iyo waano fiicana, ahaynna adayg iyo canaan iyo darraan, waana in sida u fiican loogula doodo xaqaa ciddii xaqaa ku doodi, Eebana waa ogyahay cidda dhumi iyo tan hanuuni, haddii la ciqaabi oo laga aarsan cid kugu xad gudubtaynaa waa in uun la ciqaabo wax la'eg waxay Ciqaabeen haddii lays ka samrana u fiican ciddii samirta, dar Eebaana loo samraa, sidii Nabiga kana reebay Eebe inuu ka murugodo cidii Beenisa oo khilaafta kana cidhiidhyamin dhagartooda, Eebana wuxuu la jiraa kuwa dhawrsada iyo kuwa samo fala. Markii sayid Xamz lagu dilay Uxud lagana jeexjeexay Jidhkiisi yuu Nabigu yidhi: waxaan ugu aari Toddobaatoon Markaasyay soo degtay. An-Naxl (120-128).

شَاكِرًا لِأَنْعَمِهِ أَجْتَبَنَاهُ وَهَدَنَا إِلَى صِرَاطٍ مُسْقَطٍ

وَمَا يَنْهَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَمْ يَنْهَا فِي الْآخِرَةِ لِمَنَ الْصَّالِحُونَ

ثُمَّ أَوْجَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ تَأْتِيَ مَلَةً إِنَّهُمْ حَسِيفٌ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُتَنَزَّكِينَ إِنَّمَا جَعَلَ السَّبْتَ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَا كَانُوا فِيهِ يَغْلِبُونَ

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَنِدْلَهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحَسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهَمَّاتِ

وَإِنَّ عَاقِبَتَهُ فَعَابِرٌ مِثْلِ مَا عَوْقَبْتَمْ يَهُ وَلَئِنْ صَرَبْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِأَصْنَدِرِينَ وَاصْبِرْ وَمَا صَبَرْ كُلَّ أَيَّالَهُ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَأْكُلْ فِي صَيْقَنِ مَمَّا يَمْكُرُونَ

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ أَنْقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُخْسِنُونَ

Suurat Al-Israa'

سُورَةُ الْإِسْرَاءِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. waxa Nasahan (Ceeb ka fog) Eebaha ka guuriyey Addoonkiisa (Nabi-ga) Habeen masaajidka Xurmada leh (Maka) xagga Masjidkii Aqsa een barakaynay Gaararkiisa inaan Tusinno Nabiga Aayaadkanaga Eebana waa maqle arka.

2. wawaanaa siinnay Nabi Muuse kitaabkii (Tawreed) wawaanaa uga yeel-lay hanuun Banii Israa'iil inaydaan ka yeelanin wax iga soo hadhay Wakiil.

3. faricii kuwaan la xambaarnay Nabi Nuux, wuxuuna ahaa Addoon (Eebe) ee Shugri badan.

Eebe isagaa Adduun iyo Aakhiero iyo waxa dhexjoogaba Abuuray, cid abuurka kula murmina ma jirto, suu doono yuuna ugu Tasarrufaa una maamulaa, wuxuna Nabigiiisi Muxamed ahaa (Naxariis iyo Nabadgaloy Eebe korkiisa ha yeelee) ka dheelmay kana Guuriyey Maka una guuriyey xagga Masaajidka Aqsa ee isna barakaysan, si Eebe u tusiyo Nicmooyinka Eebe, illeen Eebaa wax walbana maqla arkanee, wawaanaa ku suggaaday xaqnimada arrintaas Xadiithyo badan wawaanaa ka mida xadiithka dheer ee Bukhaari wariyey ee ah: Anas Binu Maalig wuxuu yidhi: Habeen laga guuriyey Rasulka Masaajidka kacbada oy u yimaadeen saddex Ruux, waana xadiith ka warramaya wuxuu arkay Nabigu habeene. Bayhaqina wuxuu wariyey in Nabigu uu arkay Nuur, Imaam Ahmedna isna wuxuu weriyey xadiith ku saabsan xaalkan, waxayna sugi in Nabiga Maka laga dheelmay oo Qudsii loo dHEELMAY, in samada loo koriyey, inuu Nabiyadii la kulmay, in Salaadda la soo faray, inuu arkay dad badan oo la ciqaabi, sida kuwa salaadda ka cuslaaday, khamrada caba, xaaraanta cuna, Zinaysta, wax xanta, xaqqa u hoggansamin, iyo kuwo kale, wuxuuna arkay Jannadii iyo Naartii, Eebana wuu sharrifay Nabigiiisa, sidas daraadeed waa in si dhaba loo rumeeyo guurinta Nabiga iyo koridiisa cirka iyo waxyaalaah la faray iyo wuxuu arkay, wawaanaa shakin amma beenin Munaafiq iyo Gaalo, waa in lagu adkaado Diinta Eebe halkaas Nabiga ugeeyey gaar ahaan Salaadda, xumaantanta laga fogaaado, ciddii doonta inay warbadan ka ogaati arrintan ha akhrido tafsiirkaa Aayadda, Aayadaha kale waxay ka warrami inuu Eebe Nabi Muuse siiyey Kitaabkii Tawreed, ee hanuu ninaayey Banii Israa'iil ugana digaayey inayna wakiil ka dhiganiin wax Eebe ka soo hadhay, illeen waa faricii cidduu Eebe la koriyey Nabi Nuux, wuxuuna ahaa addoon mahadnaq badan, waana inay xusuustaan Nicmadaan qaana ku toosnaadaan. Eebana si dhaba u caabduuna aqoonsadaan, haddii kale dulli iyo ciqaab. Ibnu Kathir wuxuu yidhi: xadiithka dHEELMINTA waxaa wariyey Anas, Cumar Binu Khadaab, Cali Ibnu Mascuud, Abii dar, Abii Hureere, Maalig Binu saccata, Abii Saciid Ibnu Cabbaas, Shaddaad, Ubay'i Ibnu Camar, Jaabir, Abii Ayuub, xudeef'e Abii umaama, Samurra, Suhayb, Umu haani, Caa'isho iyo Asmo. Al-Israa' (1-3).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَنْزَلَ بَيْنَهُ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَرَّكَ حَوْلَهُ
لِرَبِّهِ مِنْ آئِنَّا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

وَءَاهَنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ
هُدًى لِّإِسْرَائِيلَ الْأَنَّجِيدُوا
مِنْ دُوفِ وَكِيلًا
ذُرَيْدَةَ مِنْ حَمَلَنَا مَعَ نُوحَ إِنَّهُ كَانَ
عَبْدًا شَكُورًا

4. Waxaan ku (Ogaysiinnay) ugu Waxyoonaay Banii Israa'iil Kitaabka (Tawreed) inaad fasaadinaysaan Dhulka Labo Jeer, isna kibrinaysaan iski-brin Wayn.

5. Markuu yimaaddo Yabooha (Waq-tiga) midda hore waxaan idinku soo Bi-xinaa «Dirraa» Adoomadanada oo Xoog daran leh, dhexgalina (Hanan) Guryaha dhexdooda waana Yaboooh la fali.

6. Markaasaan idinku soo Celinaa Dawladnimada, idinkuna Xoogaynaa Xoolo iyo Caruur idinkana yeellaa kuwa Tiro badan.

7. Haddaad Samo Fashaan waa ad u samo fasheen Naftiinna, haddaad Xumaan fashaanna waa uun Naftiinna, markuu Yimaaddo Yabooha Dam-bana way Xumeeyaan Wajigiinna iyo inay Galaan Masaajidka (Baytul Maq-dis) siday u galeen markii hore iyo inay Damiraan «Tirtiraan» waxay u Adkaadaan Tirtirid.

8. Waxay u Dhawdahay in Eebihiin idiin Naxariisto, haddaad ku Noqotaanna waannu ku noqon, waxaana uga yeelnay Jahannamo Gaalada Gol.

Aayadahanna wuxuu Eebe kaga warrami Xaalka Banii Israa'iil iyo inay Fasaadin Dhulka Labo Jeer adna isula waynan, isuna Kibrin, markaas Labada Jeerba lagu diri Addoomo Eebe oo Daran Dhulkana ka Dhex geli kana qabsan, Ciqaab iyo Halaagna Dhadhsaani, hadday Wanaag Falaanna waa uun Naftooda hadday Xumaan falaanna waa Dhibka Naftooda, wuxuuna Eebe sugay in Marka Dambe Masjidka Quds Loogu gali Xumaan iyo Xanuuna ay la kulmi, Naxariista Eebbase way u Furantahay Ciddii Eebe u Noqon oo Toobad Keeni, haddysay Xumaanta ku Noqdaan Eebana wuxuu ku Noqon Ciqaabtooda iyo Abaal marintooda, Jahannamana waa Gogosha Gaalada, waxbadan yey Culimadu ka hadleen Arrintaas laakiin Eebaar iyo inay tegtay iyo inay Dhimantahay. Maxaa diidi haddii lagu Ciqaabo Gacmaha Muslimiinta Qudsina laga soo Celiyo. Al-Isra' (4-8).

9. Quraankanna wuxuu ku Hanuunin Dadka Arrinta u Toosan ugana Bishaarayn kuwa fala Wanaag inay Mudan Ajir wayn.,

وَقَضَيْنَا إِلَىٰ يَوْمٍ أَسْرَهُ يَلِفَ الْكِتَابِ لِتَقْسِيدَنَ
فِي الْأَرْضِ مَرَّتِينَ وَلَعْلَهُ عُلُوًّا كَبِيرًا ﴿١﴾

فَإِذَا جَاءَهُ وَعَدُوا لَهُمْ بِعَشَنَاعَيْكُمْ عَبَادًا لَنَا أُولَئِي
بِأَسْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خَلَلَ الْدِيَارِ
وَكَاتَ وَعَدَمَفُولًا ﴿٢﴾

ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاهُمْ
بِأَغْوَى وَبَيْنَ وَجَعَلْنَاهُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا ﴿٣﴾

إِنَّ أَحَسَنَتُمْ أَحَسَنتُمْ لِأَنَّكُمْ كُوَافِرٌ إِنَّ أَسَأَتُمْ فَلَا هُمْ
فَإِذَا جَاءَهُ وَعَدُّ الْآخِرَةِ لِسْتُمُوا جُوهَرَكُمْ
وَلَيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَادَحَلُوهُ أَوْلَىٰ مَرَّةً
وَلَيُشْتَرِرُوا مَا عَلَوْنَ تَبِيرًا ﴿٤﴾

عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يَرَهُمْ وَلَمْ عُذْتُمْ مُذْنَاهُ جَهَنَّمَ
لِنَكْفِرِنَ حَصِيرًا ﴿٥﴾

إِنَّ هَذَا الْقُرْءَانَ يَهْدِي لِلَّّهِ هِرَّ أَقْوَمَ وَبِيَرَ
الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ
أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا ﴿٦﴾

10. Kuwaan Rumeynin Aakhirana waxaan u Darabnay Cadaab Daran.

11. Wuxuu u Yeedhaa (Baryaa) Dadku Shar siduu ugu Yeedho «Baryo» Khayrka, Dadkuna waa Deg dege.

12. Waxaan ka Yeellay Habeenka iyo Maalinta Labo Calaamo, waxaana Tirraa Calaamada Habeenka, waxaana ka Yeellaa Calaamada Maalinta mid wax Tusisa (Arag) inaad doontaan Fadliga Eebihiin iyo inaad ku ogaataan Tirada Sanooyinka iyo Xisaabta, wax kastana waxaannu u Caddeynay Caddayn (aada).

13. Ruux kasta waxaan Laasiminay Camalkiisa (loo Qaddaray) Luquntiisa, waxaana u soo bixinnaa Maalinta Qiyaame Kitaab uu la kulmi Isagoo fid-san.

14. Laguna Dhihi akhri Kitaabkaaga isagaa kuugu Filan Maanta Korkaaga Xisaabe.

Quraankuna wuxuu ku Toosin Dadka Arrinta ugu Toosan uguna Fiican xagga Caqjidada, Xukunka, Akhlaaqda, Macaamilada iyo wax kasta oo Wanaag lagu gaadho Adduun iyo Aakhiraba, wuxuna ugu Bishaarayn Mu'miniinta Wanaaga fala Ajir wayn, kuwaan Eebe iyo Aakhiro Rumaynnah Cadaab daran in loo darbay, tan kale Dadku wuu Degdegaa isagoo shar iyo Balaayo Baryi sida Khayrka iyo Wanaagga, waxaana Xadiitha: Ha habaarin Naftiinna iyo Xoolihiinna waxaa laga yaabaa inaad ka waafqaadon Eebe Saacad la Ajibbo oo laydin Ajibbo. Eebana wuxuu ka yeelay Habeenka iyo Maalinta Calaamad ku tusin Qudradiisa, iyo inay Xasilaan Habeenki, una socdaan Maalintii shaqo iyo Sanco iyo Camal iyo Safar, kuna Ogadaan Ayaamaha, Jumcooyinka, Bilaha iyo Sanooyinka, Wuxuna Eebe caddeeyey wax kastoo loo baahanyahay, ruux kastana waxaa laasimi oo laxidhiidhi Camalkiisa, Qiyaamadana waxaa loo soo Bixin Kitaab uu la Kulmo isagoo Fidsan, laguna dhihi Akhri Kitaabkaaga iyo Xaashidaadaa kuugu filan Maanta Xisaabe, saas darteed mar haddaan hayssano Quraankana wanaagga ku Toosin waa inaan Qabsannaan oon Raacnaa kuna fara adaygnaa. Al-Israa' (9-14).

15. Ruuxii Hanuuna wuxuu uun u Hanuunay Naftiisa kii Dhumana wuxuu uun u Dhumay Naftiisa, mana xambaarto Nafi Dambe Naf kale, mana Cadaabno intaan uga soo Dirro Ra-suul.

16. Markaan doono inaan Halaagno Qaryad waxaan farraa kuweeda loo Nicmeeyey «Khayr» markaasay ka Faasiqoobaan waxaaana ku sugnaada

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْنَدُهُمْ
عَذَابًا أَلِيمًا

وَيَعْدُ إِلَيْهِمُ الْأَسْنَنُ بِأَشْرَدِ عَاهَةٍ مُّبَالِحٍ وَكَانَ
الْأَسْنُنُ حَوْلًا

وَجَعَلْنَا أَيْلَى وَالنَّهَارَ أَيْنَنِ فَحَوَّنَا إِلَيْهِ
وَجَعَلْنَا إِلَيْهِ النَّهَارَ مُبَصِّرَةً لِتَبَقَّعَ أَضَالَّا
مِنْ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّمُوا عَنْدَ أَلْسِنَنَا وَلِأَسَابِ
وَكُلَّ شَيْءٍ فَضَلَّنَا تَعْصِيَلًا

وَكُلَّ أَنْسَنَ الْزَّمَنِ طَيْرَهُ فِي عُنْقِهِ وَخُرُوجُهُ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ كَيْتَبَنَا يَقْنَهُ مَنْشُورًا

أَفَرَا كَنْبَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا

مِنْ أَهْنَدَنِي فَإِنَّمَا يَهْدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ صَلَّ
فَإِنَّمَا يَضُلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَرِرُ وَازِرَةٌ وَرَدَّ أَخْرَى
وَمَا كَانَ مَعَدِّيْنَ حَقَّ بَعْثَتِ رَسُولًا

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ ثُبَّلَ كَفَرَةُ مَرْنَا مُرْتَفِيْهَا فَفَسَوْأُهُمْ

Ciyaab waana Tirtiraa Tirtirid (Halaag).

17. Imisaan Halaagnay Quruun (Nabi) Nuux ka dib Eebahaabaana ugu filan Dambiyada Addoomadiisa Ogaade Arka.

18. Ruuxii dooni Adduunyo waan ugu soo dedejinaa dhexdeeda waxaan Doonno Ciddaan doonno, markaasaan kyeellaa Jahannamo mid gala isagoo Caayan oo Dullaysan.

19. Ciddiise Doonta Aakhiro oo u fala camalkeedii isagoo Mu'mina kuwaas Camalkoodu wuxuu Noqon mid la Mahdiyo.

Ciddii Hanuunta wuxuu uun wax u taray Naftisa, tii dhuntana waxay uun Dhibtay Nafteeda, Nafna ma Qaaddo dambi Naf kale, Eebana Dadka ma Cadaabo isagoon u soo Dirin Rasuul Xaqa u caddeeyaa oo Tusiya Jidka Toosan, markii Eebe Halaagi Magaalamaa Umadna waxaa qaqa iyo Wanaagga diida oo ka Faasiqoobe kuwa Xoolaha loogu Nicmeeey iyo kuwo xun oo Madax ah, Markaasy Ciyaabitii Eebe ku Dhacdaa, lana Halaagaa halaag Dhaba, in badan yuuna Eebe halagay Quruumo Nabi Nuux ka dib, Eebana Ogaansha iyo Arkid ugu filan Dambiyada Addoomadiisa, ciddii Jecel oo Camalkiisa la dooni adduunyo iyo Dhalanteedka, wuxuu Eebe ka siiyaa wax Cidduu doono wuxuu doono, markaasuu galiiyaa Jahannamo isagoo caayan oo Dullaysan, ciddiise Doonta Aakhiro oo u Camal fasha isagoo Mu'min Xaqa Rumeeyey ah kaasi waa mid la Mahdiyo Camalkiisa, Taasina waxay ku tusin in Naf walba iyadu Masuulka Koobaad iska tahay Nacfi iyo Dhiba, Xumaanta ku kibirkha, Xoolaha iyo Laadnaantah iyo awoodda iyo inay Ciqaab sabab u Noqon, inaan Eebe Ciqaabin Dadka isagoon Xaqa u caddayn, in Umado badan la halagay Nabi Nuux ka dib, Adduunyo uun Ruuxii doonana wuxuu ka heli wuxuu Eebe doono, waxaana u Dambayn Naar isagoo Caayan oo Dullaysan, Ruuxiise la Doona Camalkiisa aakhiro camalaa u fala isagoo Mu'min ah oo Raaci Nabiga Camalkiisa iyo Islaamka, wuu mahdin Camalkiisa lana mahdin, adduunyadana in kastooy xaq tahay in xalaasha si fiican looga doono haddana ma aha in laga dabo dhaco oo lagu waasho Xalaal iyo Xaaraan.

Waxaa xadiith ah: adduunku waa Guri cidaan Guri lahayn iyo Xoolo Ruuxaan xoolo lahayn, waxaana u kulmiya cidaan Caqli lahayn. Al-Israa' (15-19).

20. Dhammaan waxbaan uga Fidinaa kuwaas (Doona Adduun) iyo kuwaas (Doona aakhiro) siismada Eebahaa, mana aha siismada Eebahaa mid Reeban.

21. Day sidaan uga Fadilnay qaarkood qaarka (Kale) (Addunka) Aakharraase wayn darajooyin oo wayn Fadilid.

22. Ha Yeelin Eebe Miciisa Ilaahe kale ood noqotid mid Caayan oo la Khasaa-riyo.

فَعَلَى عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَرَنَاهَا نَدِيمًا ﴿١٦﴾

وَكَمْ أَهْلَكَنَا مِنْ الْقُرُونِ مِنْ بَعْدِنُوحْ وَكَفَرَ بِرَبِّكَ
يَذْئُوبُ عَبَادَهُ حَيْرًا بَصِيرًا ﴿١٧﴾

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْمَاجِلَةَ عَجَّلَنَا لَهُ فِيهَا مَانَشَاءَ
لِمَنْ تُرِيدُ شَرَّ جَعَلَنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَضْلِلُنَا إِذْ دُمُوا
مَدْحُورًا ﴿١٨﴾

وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَئِكَ كَانُوا سَعْيَهُمْ مَتَّسْكُورًا ﴿١٩﴾

كَلَّا لَيْلَهُ هَلْوَاءً وَهَلْوَاءً مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ

وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾

أَنْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلِلآخرَةِ

أَكْثَرُ درَجَاتِ وَأَكْثَرُ فَضْلِهَا

لَا يَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ إِلَّاهًا أَخْرَى فَلَنَعْدَ مَدْمُومًا

مَحْدُولًا ﴿٢١﴾

23. Wuxuu Faray Eebahaa inaydaan Caabudin isaga mooyee iyo inaad u samo fashaan Labadii Waalid Samo falid, hadduu ku gaadho Agtaada wayni midkood ama Labaduba ha ku Dhihin uf, hana Canaanan una dheh hadal Fii-can.

24. Una Raarici (Jilci) Garab Naxariiseed (u Naxariiso) dhehna Eebow ugu Naxariiso siday ii Koriyeen anoo Yar.

25. Eebihiin wuu ogyahay waxa Natiinna ku Sugan, haddaad Suubantihiin isagu kuwa Toobad keenka badan wuu u Dhaafaa «Dambiga».

Cid walba Eebe wuu ka siin adduunka wuxuu doono Eebe cidnana kama reebana Deeqda Adduun ee Eebe, waana lagu kala Duwanyahay, Adduunka mid Xoolo leh mid Saboola, mid Fayow mid Buka iyo waxyaaale kale, Aakharaase darajo wayn oo Fadli badan, sida Xadiith ku Sugnaaday in Dadka Daraajooyinka sare ay u Arki kuwa kale sida xiddiga Jahada Cirka, waana in Eebe kaliya la Caabudo oon Ilah kale Loo yeelin si uusan Ruuxu u noqon mid Caayan, oo Khasaara, Eebana wuxuu Kumukay in Isaga kaliya la Caabudo, Labada Waalidna loo samo falo, haddii midkood ama Labadubana Agtaada ku Da'oobaan ha Nicin oo Karaahiyeysan, hana ku dhihin hadal xun sida Uf iyo wixii la mida hana Canaanan, hadal fiicanna u dheh, una Naxariiso, Eebana ka bari inuu u Naxariisto siday kuugu Naxaristeen kuuna Koriyeen Yaraatadii, Eebana wuu ogyahay waxa naftiinna ku sugar, haddaad wanaagsantihiinna Eebaa u dambi dhaafaa kuwa u Toobad keena, Bal day sida islaamku u wayneeyey xaqaa Waalidka, Diintee iyo nadaamkee laga heli Naxariistaa iyo Qaddarintaa inta lala xidhiidhiyey xaqaa Eebe, saas darteed waa in si habab loo garto Islaamka looguna Dhaqmo, waalidkana loo Ixtiraamo loona naxariisto, waxaana Xadiithyo badan ku sugnaaday Addeecidda Waalidka iyo Xumaanta Caasigooda sida ruuxii soo Gaadha Labadiisii Waalid ama midkood oo Naar gala, Eebe ha ku fogeyyo (Abuu Daa'uud) iyo Jannadu Lugta Hooyaday ku Hoos Jirtaa, (Imaam Axmed) aaway kuwa ku qaylyi u roonida haweenka, mase waa sawaxan aan riijid lahayn iyo Been cad. Al-Israa' (20-25).

26. Sii qaraabada xaqeeda iyo Mis-kiinka iyo socdaalka hana ku xad-gudbin bixin Xadgudub (iyo si xun).

27. illeen kuwa ku xadgudba waa wa-laalo Shaydaane, Shaydaanna Eebihiis wuu ka gaaloobay.

28. haddaad ka jeedsato xaggooda (wax la'aan) adoo rajayn Naxariista Eebahaa ood rajayn waxaad ku dhah-daa hadal fudud (fiican).

29. ha ka yeelin gacantaada mid ku xidhan Luquntaada hana wada fidin dhammaan ood noqoto mid la dagaalo oo tabar gaba.

وَقَضَى رَبُّكَ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَإِلَّا لَوْلَدِينَ
إِنَّمَا يَلْفَغُ عِنْدَكُمُ الْكَبَرَ أَهْدُهُمَا
أَوْ كَلَّا هُمَا فَلَا تُقْتَلُ هُمَا أُفَيْ وَلَا نَهَرُ هُمَا

وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الْذَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ
وَقُلْ رَبِّيْ أَرْحَمَهُمَا كَارِبَيْنِ صَغِيرًا

رَبُّكُمْ أَعْظَمُ بِسَافِ شُوْسُكُرٍ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ
فَإِنَّهُ كَانَ لِلَّادُوْبِينَ عَفُورًا

وَمَاتَ ذَا الْقَرْبَى حَمَةُ، وَالْمُسْكِنَ وَابْنَ السَّبِيلِ
وَلَا بُدْرَرَبَرِّا

إِنَّ الْمُبَدِّدِينَ كَانُوا إِحْوَانَ الشَّيْطَانِ
وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ، كُفُورًا

وَإِنَّمَا تُعرِضُنَّ عَنْهُمْ أَبْطَاهَ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا
فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيسُورًا

وَلَا يَجْعَلْ يَدَكَ مَعْلُولَةً إِلَى عُنْقِكَ وَلَا يُسْطِهِكَ
كُلُّ الْبَسْطَ فَنَقْعَدُ مُلْوَمًا تَحْسُورًا

30. Eebahaa wuu u fidiyaa Risqiga cidduu doono wuuna u qaddaraa «cidhiidhyaa» (cidduu doono) illeen Eebe Addoomadiisa waa oge arkee.

31. ha Dilina Carruurtiinna ka Cabsi Faqri (Saboolnimo) anagaars Arsaaqayna iyaga iyo idinkaba Dilkooduna waa Gaf wayn.

Qaraabada, Masaakiinta iyo Musaafirkaba waa in la xidhiidhiyo waxna la siiyo, lana xadgudbin ee si fiican wax loo Bixyo, illeen mubadar waa Walaal Shaydaane, Shaydaan waa mid Eebe ka Gaalooba, haddaadan wax hayna Hadal fudud oo fiican ku dheeh, waxaana xadiith ah: Ruuxii jecel in loo waasiciyo Risqiga cimrigana loo dheeereeyo ha xidhiidhiyo Qaraabadiisa. waana in wax bixintu dhexdhexaad ahato, oodan Gacanta Luqunta ku xidhiin Bakhaalnimo, wada fidinna oo lagu Naco, ama fadhiisatid illeen Risqigana Eebaa haya oo u fidiya cidduu doono una qaddara tuu doono imitixaan, wuuna ogyahay Addoomadiisa iyo Maslaxadooda, waase in wax la bixiyo oo la sadaqysto. Abuuhrayre wuxuu ka wariyay Rasulka (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Subax kasta oo addoomuhu soo Toosaan waxaa dhawaaqi Labo Malag oo mid dhihi Eebow wax bixiye badel sii, kan kalana dhihi Eebow hayste halaag sii. «waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim».

Tan kale waa inaan la layn Carruurtu siday falayeen Jaahiliintu iyagoo Faqri ka yaabi illeen Eebaa dhammaan arsaaqee, Dilkooduna waa gaf wayn oo xune, waana dambi daran oo adag sida cad. Al-Israa' (26-31).

32. Ha u dhawaanina sino Illeen waa xumaane Waddana u xune.

33. Hana dilina Nafta Eebe xarrimay Xaq Mooyee, Ruuxii lagu dilo Gardarro waxaan U yeellay waligiisa Xujo ee yuusan ku xad gudbin Dilka waa loo Gargaaraye.

34. Hana u dhawaanina Xoolaha agoonta sida U fiican mooyee intay ka gaadhaan xooggooda, Oofiyana ballanka illeen Ballanka waa lays warsane.

35. Oofiyana kaylka «beegidda» mar-kaad beegaysaan kuna miisama Miisaan toosan (caadila) Saasaa khayr roon oo Fiican cidhibe.

36. hana dhihin (Raacraacin) Wa-xaadan u Cilmi lahayn, Illeen Maqalka, Araga iyo Qalbigaba waa lays warsane.

37. Hana u soconin Dhulka kibir Illeen ma Jeexi Kartid Dhulka kumana gaadhaysid Buuraha dherare.

إِنَّ رَبَّكَ يَسْمُطُ الْرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ

إِنَّهُ كَانَ بِعِيَادَةٍ حَيْرًا يَصِيرُ

وَلَا نَقْلُوا أَوْلَادَكُمْ خَسِيَّةً مَلِيَّةً خَنْ تَرْزُقُهُمْ
وَإِنَّا لَمْ إِنْ قَاتَلُوكُمْ كَانَ خَطَأً كَيْرًا

وَلَا نَقْرَبُوا أَلْزِنَقَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءً

سِيَلًا

وَلَا نَقْتُلُوا النَّفَسَ الَّتِي حَرَمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
وَمَنْ فَتَلَ مَظْلُومًا فَمَنَدَ جَعَلَنَا لَوْلَاهُ سَاطِنًا
فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا

وَلَا نَقْرَبُوا مَالَ أَيْتَمَ إِلَيْهِ هِيَ أَحْسَنُ حَقَّ يَبْلُغُ

أَشَدَّهُ وَأَقْوِيَهُ عَهْدَهُ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ

مَسْؤُلًا

وَأَوْفُوا الْكِيلَ إِذَا كُلْمَتُمْ وَرَبُّوْلُمْ بِالْقَسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ

ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

وَلَا تَنْقُضُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عَلِمَ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ

وَالْفُؤَادُ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا

وَلَا تَمْسِخُ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ

وَكَنْ تَبْلُغُ الْجَهَالَ طُولًا

38. Dhammaan waxaasna Xumaan-tiisu Eebahaa Agtiisa waa lagu Neceb yahay.

Zinadu waa dulli, Xaraan iyo Halaag, waana in laga fogaado, Illeen Danbi ka wayn Zino gaalnimo mooyee ma Jiree, Sida Nabigu yidhi, Sidoo kale waa inaan xaqq darro Naf lagu Dilin. Sunan waxaa ku sugnaaday (Xadiith) Adduunkoo rogmada yaa ka fudud Eebe agtiisa naf Muslim ah dilkeed. Cidda waliga u ah Ruuxa la dilana yuusan ku xadgubin Qisaasta, Illeen waa loo gargaaraye, Xoolaha agoontana waa inaan loogu Dhawaanin waxaan wanaaq ahayn intay ka xoogastaan illeen Cuniddoodu waa Naare, Waana in Ballanka la oofsiyo, illen wa lays warsane, Kaylka beegidda iyo miisaankana la oofsiyaa si Fiican oo toosanna loo Sameeyaa illeen saasaa fican oo Cidhib roone, waana inaan la sheegin Waxaan loo cilmi lahayn, illeen Maqalka, Araga iyo Qalbigaba waa lays warsane, Tan kale waa inaan dhulka, Eebe isla wayni iyo kibir lagu Soconin, Maxaa faa'iida ah oo ku jira mar hadaaadan Dhulka duleelinayn Ama buuraha dherer ku gaarayn, illeen Miskiin baa tahay hays dhibin Si habsanna u soco, waadna u jeedaa Aayadahan waxa ku sugaran waxaase Loo baahan yahay in la raaco dardaaranaka. Al-Isra'a' (32-38).

39. Arrintaasu waa waxa Eebahaa kuu waxyooday oo xigmada, hana yee-lin Eebe la jirkiisa Ilaaah kale oo lagugu tuuro Jahannamo adoo lagu dagaalay oo lagu fogeyey.

40. ma wuxuu idiiin doortay Eebihiin Wiilal oos ka yeeshay Malaa'igta gabdhoo idinku waxaad ku hadlaysaan hadal wayn.

41. dhab ahaan waan ku caddaynay (gagadinay) Quraankan (wax badan) inay waantoobaan umase kordhin waxaan carar ahayn.

42. waxaad dhahdaa hadduu la jiro Eebe Ilaaah kale siday sheegi waxay ka dooni lahaayeen Eebaha Carshiga leh jid (Cibaado ama la mid noqosh).

43. Eebaa ka Nasahan Kana Sarreeya waxay sheegi sarrayn wayn.

44. waxaa u tasbiixsada (Qaddariya) Eebe Samooyinka todobada ah iyo Dhulka iyo waxa u dhhexeeyaa, waxaan Eebe u Tasbiixsanayn ama ku mah-

كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئًا مُّعَذَّبًا مَعْرُوفًا ﴿٢٨﴾

ذَلِكَ مَا أَوْحَى إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ
مَعَ اللَّهِ إِلَهًا أَخْرَفْتَكَ فِي جَهَنَّمَ مُؤْمَنًا مَدْحُورًا ﴿٢٩﴾

أَفَأَصْنَعْتُكُرَبِّكُمْ بِالْبَيْنَ وَأَنْذَنَّ مِنَ الْمَلَكَاتِ
إِنَّا إِنَّمَا لِلْمُقْرَبُونَ فَلَا عَظِيمًا ﴿٣٠﴾

وَلَقَدْ صَرَقْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِذِكْرِهِ وَمَا يَرِدُهُمْ
إِلَّا نَقُورًا ﴿٣١﴾

قُلْ لَوْكَنَ مَعَهُ إِلَهٌ كَمَا يَقُولُونَ
إِذَا لَآتَنَّهُمْ إِلَى ذِي الْهُدَىٰ سَيِّلُوا
﴿٣٢﴾

سَبِّحْنَاهُ وَتَعَلَّمَ عِمَّا يَقُولُونَ مُؤْمِنًا كَبِيرًا ﴿٣٣﴾

سَبِّحْ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّمِيعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا
وَإِنْ مَنْ شَعَّ إِلَّا سَبِّحَ مُحْمَدٌ وَلَكِنْ لَا لَفْقَهُهُونَ

dinayna ma jiro, waydaanse garanayn tasbixdooda, Eebana waa dulsame dambi dhaafa.

سَيِّدِهِمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا عَفُورًا ﴿١١﴾

Waxaas wanaagsan ee Eebe faray iyo waxyaalahaa xun ee uu Reebay waa waxa Eebe u waxyooday Nabiga (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) tan kale waa inaan Ilaahey cid kale lala caabudin wuxuu mudanyahayna la siinin, oo ciddii saas yeeshaa lagu tuuri Jahannamo isagoo la dagaalay oo la fogeeyey, Eebana uma doorin gaalada Wiilal isna Malaa'igta Gabdho kama yeelan waa hadal gafa oo wayn oo gaaladu dhahaan, Quraankana Eebe wax badan buu ku caddeeyey kuna soo celceleyx xaqaa in Dadku wacdoomo, Daalimiintase waxaan carar ahayn uma siyaadin, Eebana waa kali hadday Ilaahey kale la jiraan salaadu sheegi waxay isku dayi lahaayeen inay Awoodda Eebe oo kale yeesshaan, ama haddii kale Eebaha xaqaa ah caabudaa iyana, Eebana waa ka nasahanyahay oo ka sarreeyaa waxay sheegi, waxaabta u tasbiixsada Toddoboda Samo iyo Dhulka iyo waxa ku sugar, wax kastana wuxuu u tasbiixsadaa kuna mahdiyya Eebe mase la kasayo tasbiixdooda, Eebana waa dulsame dambi dhaafa, la yaabna ma leh in wax walba Eebe weyneeyo xusana illeen isagaa Awood leh oo ahaysiyyey. sheegay in Rasuulku (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u galay Dad Gaadiid saaran oo la taagan, kuna kor sheekaysan, markaasuu ku yidhi Rasuulku (Kora iyadoo Nabad qabta oo daaya iyadoo Nabad qabta, hana uga yeelanina sheekadiinna Waddooyinka iyo Suuqa kuraas (oo kale) maxay jirtaa mid la korsanyahay oo ka khayar roon kan korsan Eebana ka xusid badan. (Imaam Axmed) Eebaana Awood leh. Al-Israa' (39-44).

45. markaad Akhriyi Quraanka wa-xaan yeellaa dhexdaada iyo dhexda ku-waan rumeynin Aakhiro xijaab (dayr) asturan.

وَإِذَا قَرَأَتِ الْقُرْءَانَ جَعَلَنَا يَنْكَ وَبَنَ الدِّينِ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتَوِرًا ﴿١٥﴾

46. waxaana yeellay Quluubtooda da-bool inay kasaan Quraanka, dhago-hoodana culays, markaad ku xusto Eebaanaa Quraanka kaligiis waxay u jeedsadaan Gadaal iyagoo carari.

وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكْتَنَةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي مَا ذَهَبُوا
وَقَرَا وَإِذَا ذَكَرَ رَبَّكَ فِي الْقُرْءَانِ وَحْدَهُ، وَلَوْا
عَلَى أَذْنِهِمْ هُنُورًا ﴿١٦﴾

47. anagaa og waxay dhagaysan markay ku dhagaysan adiga iyagoo faqi markay dhihi Daalimiintu Waaan Nin sixran ahayn ma Raacaysaan.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذَا سَمِعُونَ إِلَيْكُمْ
وَإِذْ هُمْ يَجْوَى إِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنْ تَسْمَعُونَ
إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا ﴿١٧﴾

48. Day siday kuugu yeelaan tusaa-layaal oy U dhumeen oyna u karin jid-ka Hanuunka.

أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا
فَلَا يَسْطِيعُونَ سَيِّلًا ﴿١٨﴾

49. Waxay dhaheen (gaaladii) ma markaan Noqonno lafo iyo burbur yaa nalagu soo celin Abuur cusub.

وَقَالُوا إِذَا كَانَ عَلَمًا وَرَفَنَا إِنَّا نَمَعُونَ خَلْقَهُ
جَدِيدًا ﴿١٩﴾

50. waxaad dhahdaa noqda dhagax ama bir.

فَلَمْ كُنُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ﴿٢٠﴾

51. ama khalqi (Abuur) ku wayn laab-tiinna, waxayna dhihi yaa na soo celin ku dheh Eebihiin idin abuuray markii hore, waxayna kuu gilgili madaxooda iyagoo leh waa goorma isagu, waxaad dhahdaa waxaa suurowda inay dhawahay.

52. waana maalintuu idin yeedhi Eebe ood maqlaysaan isagoo mudan Mahad una malaynaysaan inaydaan nagaanin wax yar mooyee.

Gaaladu xaqa iyo Quraanka way ka madax adaygi oo xijaabaa ka xiga xaggiisa, Qulubtooduna way daboolantahay, mana fahminayso Quraanka, Eebe kaliya marka la sheegana way cararaan iyagoo dooni in waxyaalo kale lala sheego, Eebaa og waxay dhagaysan iyo markay faqi, sheegina Daalimiintu in Nabigu yahay Nin sixran waxyaalo tusaalooyin ahna way u yeeleen, waxayse ka dhumeen xaqii iyo Jidkii, mana karaan unoqosho xaq, waxayna diidaan in la soo bixin iyagoo lafo iyo burbur Noqday, waxay doonise ha noqdeen ama dhagax ama Bir ama sida Cirka iyo wixii la mida, waxaa uun idin soo celin Eebihii markii hore idin Abuuray, waxayna madaxa la ruxaan kibir iyo isla wayni iyagoo warsan goortu dhici xaalku, waxaase suurowda inuu dhawayahay, maalintase Eebe ugu yeedhi kulanka Qiyaame way maqli iyagoo Amaani una malaayin inayna ku nagaanin Adduunkii wax yar mooyee, wana kaas Quraankii, Nabigii, siday Gaalo u diideen, siday u dhagreen, siday soo bixinta u diideen, Eebaase soo celin Qiyaamaana wataas, madax ruxii, isla waynidii iyo xaq diidna waxaa ka dambayn khasaare iyo lugooqo. Akhri Qi'sada Abuu sufyan, Abuu jahal iyo Akhras iyo siday u dhagaysteen Quraanka iyagoo kala gaban iyo siday isu warsadeen iyo hadalkii xumaa ee Abuu Jahal, xaqibaase hadhay xumaanna tagtay. Al-Isra' (45-52).

53. waxaad ku dhahdaa Addoomadaya ha dheheen sida u fiican, Shaydaanku wuu fasaadin dhediinne, Shaydaanna Dadka col cadbuu u hayah.

54. Eebihiinaa idin og (waxaad tiiin) hadduu doono wuu idin Naxariisan, hadduu doonana wuu idin Cadaabi, kuugumana aanaan dirin inaad wakiil (Ilaaliye u Noqoto).

55. Eebaahaana waa oyayahay waxa ku sugar Samooyinka iyo Dhulka, dhab ahaan baana ugu fadilnay Nabiyada Qaarkood qaarka (kale) waxaana Sii-nay Nabi Daawuud Zabuur.

56. waxaad dhahdaa u yeedha kuwaad sheegeeteen oo Eebe ka soo hadhay ma hantaan inay idinka faydaan dhib ama idinka wareejiyaan.

أَوْ حَلَفَ أَمَّا يَكُنْ بِهِ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ
مَنْ يُعِيدُ نَاقِلَ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوْ لَمْ يَرَ
فَسَيَخْصُمُونَ إِلَيْكُمْ رُؤْسَهُمْ وَيَقُولُونَ
مَنْ هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ فِيهَا
يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَسَتَجِيبُونَ كَمَحْمَدَهُ
وَتَظْهَرُونَ إِنَّ لِلَّهِ مِلْأَ الْأَقْلَمَ
﴿٥٦﴾

وَقُلْ لِعَبَادِي يَهُولُ الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ
يَنْزَعُ بِهِمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِإِلَانِينَ
عَوْدًا مُّبِينًا
﴿٥٧﴾

رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ إِيمَانَكُمْ أَوْ إِنْ يَشَاءُ
يُعَذِّبُكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكُمْ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا
﴿٥٨﴾

وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَلَّنا
بَعْضَ النَّاسِكَنَّ عَلَى بَعْضٍ وَمَا إِنَّا دَأْوِي بُورًا
﴿٥٩﴾

فَلِيَأَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمُوا مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ
كَشْفَ الْأَضْرَارِ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا
﴿٦٠﴾

57. kuwaas ay caabudina iyagaaba ka dooni xagga Eebe u dhawaansho iyo kusii dhawaansho waxayna Rajayn Naxariistiisa, wayna ka cabsan cadaabkiisa, cadaabka Eebana waa wax laga digtoonaado.

Eebana wuxuu faray Addoomadiisa inay wanaag ku hadlaan, illeen Shaydaanku Dadka dhexdiisu fasaadiyaaye, waana Colka Dadkee, Eebana waa ogyahay xaalka Dadka, Naxariis iyo Ciqaabba isagaa hanta, Nabigana waxaa loo diray gaadhiinta xaga, ee looma soo dirin inuu wakiil ka noqdo Dadka, Eebana wuu ogyahay waxa ku sugaran Cirka iyo Dhulka, wuxuna kala fadilay Nabiyada, Nabi Daawuud na wuxuu siiyey Kitaabkii Zabuur ahaa, wax Eebe ka soo hadhay oo dhib faydi kara ama wareejn karana ma jiro, kuwa ay wax ka dayi ee ay baryi Naftoodaa Eebe u dhawaansho dooni o Masaakii-na-Naxariistiisa rajayn kana cabsan cadaabkiisa, illeen cadaabka eebe waa laga digay waana wax laga digtoonaado, taasina waxay Muujin inay waajib tahay in hadal fiican lagu hadlo, in Shaydaan laga digtoonaado, in Naxariista Eebe lagu dadaalo heliddeeda iyo in laga digtoonaado cadaabkiisa (Eebaa laga magan galaaye). Al-Israa' (53-57).

58. Qaryo (Magaalo) Aanaan ha-laagayn ma jirto ka hor Qiyaamada ama aan la cadaabayn (Ciqaabayn) cadaab daran waana arrin ku qoran Kitaabka (Looxul Maxfuudka).

59. Umana aanaan daynin soo diridda Aayado (Mucjiso) inay beeniyeen kuwii hore mooyee, waxaana siinnay Thamuud Hashii oo wax tusisa wayna ku dulmi faleen (ka gaaloobeen) Aayada-ha waxaan Cabsi galin ahayn uma soo dirro (Dejinno).

60. (Xusuuso) markaan kugu nidhi Eebahaa wuxuu koobaa Dadka, kama-na aanaan yeelin Riyadaan ku tusanay fidmada Dadka mooyee (Imtixaan) iyo Geedka lagu lacnaday Quraanka, waa-nu ku cabsiin umana siyaadiyo waxaan xadgudub wayn ahayn.

61. (Xusuuso) markaan ku nidhi Malaa'igta u Sujuuda Aadan oy Sujuudeen Iblisiis moyee, oo yidhi ma waxaan u sujuudi waaqad Abuur-tay isagoo dhooba ah,

62. wuxuuna yidhi ka warran kan aad iga sharriftay, haddaad dib ii dhigto tan iyo Qiyaamada waxaan ka adkaan

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَسْمَوْنَ إِلَى رَبِّهِمْ
الْوَسِيلَةُ أَبْرُدُ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَةَ وَخَافُونَ
عَذَابَهُمْ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْدُورًا

وَإِنْ مَنْ قَرَبَهُ إِلَيْهِنْ مُهْلِكٌ كُوَّهَاقِلَّ يَوْمَ
الْقِيَمَةِ أَوْ مَعْذُوبٌ هَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ
فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ تُرْسَلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَدَّبَ
بِهَا الْأَوْلَوْنَ وَإِلَيْنَا مُؤْمِنُو النَّاقَةِ مُبَصِّرَةً فَظَلَمُوا
بِهَا وَمَا رُسِّلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا لَغَوِيفًا

وَإِذْ قَنَّا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلَنَا
الرُّثْبَا الَّتِي أَرْسَلْنَاكَ إِلَيْهِنَّ لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةِ
الْمَلْعُونَ فِي الْقَرْءَانِ وَخَوْفُهُمْ فَمَا يَرِدُهُمْ
إِلَّا طَغَيْنَا كِيرًا

وَإِذْ قَنَّا لِلْمَلِكِ كَمَا سَجَدُوا
إِلَيْنَا بِلِيسَ قَالَ مَا سَجَدُلِمَنْ حَنَقَتْ طِينًا

فَالْأَرْءَيْنَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمَتْ عَلَيَّ لَيْنَ
أَخْرَتْنَ إِلَيْنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ لَأَخْتَنَكَ

(Dhumin) Faraciisa wax yar mooyee.

ذُرْتِهِ إِلَّا فَلَلَا

Magaalo kasta waaxaa u dambeeyaa halaag Qiyaamada ka hor ama ciqaab daran, waana xaal ku qoran Luuxul Maxfuudka, Eebana wuxuu u daayey soo Dejinta Mucjisadaha waxaa Beeniyeh kuwii hore, waxaana kamid ahaa Hashii Reer Thamuud loo soo bixiyey ee ku tусinaysay Awoodda Eebe, wayna ka Gaaloobeen. waxayna Gaaladii Makaad warsadeen Nabiga waxyaalo ay ku dhibayeen sida in buuraha Dahab looga dhigo, iyo Togog loo jeexo iyo waxyaalo kale, Mucjisadana Eebe wuxuu u soo dejiyaan Cabsiin.

Riyadu Nabigu arkay iyo Geedka lagu Lacnaday Quraankana waa Imtixaan, Eebana wuu koobay Dadka, wuuna cabsiin badankoodse way xadgudbaan oo fasaadka badiyaan. Qisada Sujudda Malaa'igta iyo diidada Iblisiisa waxaa lagu sheegay Toddobo Suuradood, waxaase loo baahan yahay in lagu waano qaato, Iblisiisa laga digtoonaado, xaqana lagu tooso. Al-Israa' (58-62).

63. Eebe wuxuu ku yidhi: Tag ciddii ku raacda oo ka midana Jahannamaa Jasひhiisu yahay abaal marin dhamays-tiran.

64. ku duufso ciddaad karto oo ka mida codkaaga kuna soo Jiido far-dahaaga iyo lugtaada lana wadaag xoo-laha iyo Carruurta una yabooh, mana yabooho shayaan waxaan dhagar ahayn (iyo Baadi).

65. Addoomadayda kuma lihid xujo, Eebahooda waa ku filan yahay wakiil (Ilaaliye).

66. Eebihijin waa kan idinku wada doonta (Markabka) Badda dhexdeeda inaad doonataan Fadligisa (Risqi) Eebana waa idiin Naxariiste.

67. markuu idinku taabto badda dhib-na wuu dhumaa waxaad baryeyseen Eebe mooyee, markuu idiin soo koriyo Barrigana waad jeedsatan Dadkuna waa Gaalnimo badane.

Eebe wuxuu ugu Jawaabay tag adiga iyo inta ku raacda naarta Jahannamaa abaal loo dhameeyey looga dhigiye, kuna duufso ciddaad karto codkaaga oo Hees, Durbaan iyo Cid kastoo xumaan u yeedhi, kuna kaxayso fardahaaga iyo Lugtaada lana wadaag xoolaha iyo Carruurta, wuxuu yidhi Ibnu Cabbaas: xoolo la wadaagiddu waa xumaanta ay ku bixiyaan, Xasan Basrina wuxuu yidhi: Waa kasabkeeda xaaraan iyo ku bixin dambi, la wadaagidda Carruurtaana waa Dayicidooda iyo xumayn akhalaaqdooda sidu yidhi Xasan Basri, waa gaalaynta aijo Islaamka ku bixinta, yabooha shayaanna waa lugoooy, addoomada Eebe ee siicanse xujo kuma leh, Eebaana Wakiil ku filan, Nicmooyinka waxaa ka mida inuu Badda u sahlay dadka kuna maraan Markab iyagoo fadliga iyo Risqiga Eebe raadsan waana u Naxariista Ummadiisa, markuu dhib ku taabto baddana waxay halmaamaan wax kastoo Baryayeen oo Eebe ka soo hadhay, markay Barriga tagaanna way jeedsadaan, Dadkuna waa Gaalimo badan yahay. saas Darteed waa in laga digtoonaado Shayaan iyo Jidkiisa, waa in xoolaha iyo carruurta xumaan laga dhawraa, Nicmooyinka Eebana lagu Mahdiyya. Al-Israa' (63-67).

فَالَّذِي هَبَ فَمَنْ يَعْكِرْ مِنْهُ فَإِنَّ جَهَنَّمَ

جَرَأْ وَكُثُرَجَرَاءَ مَوْفُورًا

وَاسْتَفْزِرْ مِنْ أَسْتَطَعْ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَأَجْلِبْ
عَلَيْهِمْ بِخَلِيلِكَ وَرِجْلِكَ وَشَارِكْهُمْ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ وَعَدْهُمْ وَمَا يَعْدُهُمُ الشَّيْطَانُ

إِلَّا أَغْرِرَهُ

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَرَ
بِرِّيَكَ وَكَيْلَا

رَبُّكُمُ الَّذِي يُرْجِي لَكُمُ الْفُلُكَ فِي الْبَحْرِ
لِتَبْغُو مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَمَا يُرْجِي

وَإِذَا مَسَكَ الْفُرُقَ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَيْهِ
فَلَمَّا جَعَلَكُمْ إِلَى الْأَعْرَضِمْ وَكَانَ الْإِسْنَ كُفُورًا

وَرِبِّكُمُ الَّذِي يُرْجِي لَكُمُ الْفُلُكَ فِي الْبَحْرِ
لِتَبْغُو مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَمَا يُرْجِي

68. Miyaad ka Aamin Noqoteen in Eebe idinla Gooyo dhinac Dhulka ka mida, ama idinku soo diro Dabayl daran markaas aydaan helin Wakiil.

69. Miyaadse ka Aamin Noqoteen inuu idinku celiyo (Badda) mar kale oos idinku diro Dabayl (wax jajabis) oos idin Maansheeyo gaalnimadiinna darteed, markaas aydaan u helin wax nooraaqda.

70. dhabbaanu u sharrifnay Binii Aadamka waxaana ku xambaarray Barriga iyo Baddaba waxaana ku arsaaqny wanaag, waxaana ka fadilnay wax badan oo ka mida waxaan Abuuray fadi-laad.

71. (xusuuso) Maalintaan cid walba ugu yeedhayno Imaamkeeda «Quraanka ama Nabiga», ciddiise laga siiyo Kitaabkiisa Midigta kuwaasi way akhrin Kitaabkooda lagamana dul-miyo xuub laf timireed.

72. cidiise Adduunka ku indho la' (xaqa diida) aakharana wuu indho la'aan oo ka dhumi Jidka.

Cidna kama aamin aha Ciqaabta Eebe ama dhulka ha la Gooyo ama Badda ha ku Maansheeyo iyo sidii kasta oo uu doono, wax ka daba kicina ma jiro, Eebana wuu sharrifay Banii Aadamka, Caqliga, Abuurka, Maqalka, Aragg, iyo wax yaale kale, wuxuuna u fududeeyay ku safarka iyo ku socodka Barriga iyo Badda, kuna Arsaaqay wanaag, kana fadilay wax badan oo khalgigisa ah, cid walbana wuxuu Eebe ugu yeedhi Qiyaamada ama Nabigeedii ha Noqdo ama Kitaabkiisa Midigta laga siin oo akhrin iyagoo ku faraxsan oon la dhibaatayn, ciddiise xaqa ka indho la'ayd Adduunka oo ka leexatay Nuurka Eebe Aakharana way sii indho Beeli oo khasaari, illeen horay bay xaqa uga soo indho beeshaye. Taasing waxay adkayn in Eebe laga digtoonaado, in Quraanka iyo Nabiga Imaama laga yeesho, in xaqa lagu dadaalo si aan loo Dhumin loogana indho beelin Adduun iyo Aakhiraba, Eebana Hanuun la warsado. Al-Isra' (68-72).

73. Waxay u dhawaadeen Gaaladii inay kaa Fidmeeyaan waxaan kuu waxyoonaay inaad Nagu been aburatiid wax kale, Markaas ay kaa Yeeshaan Saaxiib.

74. Hadaanan ku sugin waxaad u dhawaan lahayd inaad u iilato xagooda wax yar.

أَفَمِنْتَرَآنِ يَخْسَفُ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ وَيُرِسِّلُ
عَلَيْكُمْ حَاصِبَاتٍ لَا يَجِدُونَ الْكُوَافِرَ كَيْلًا ﴿١٨﴾

أَمَّا مِنْتَرَآنِ يُعِيدُكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَنُزِّلَ
عَلَيْكُمْ قَاصِفَاتٍ مِّنَ الرِّيحِ فَيُغَرِّقُكُمْ بِمَا كَفَرْتُمْ
لَا يَجِدُونَ الْكُوَافِرَ عَلَيْنَا يَهُ بَيْعًا ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ كَرَّمَنَا بَنَيَّ إِدَمَ وَجَلَّتْهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيْبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ خَلْقِنَا نَصِيبِيَّا ﴿٢٠﴾

يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أَنَاسٍ بِإِيمَنِهِمْ فَمَنْ أُوفِيَ
كَتَبَهُ بِسِيمِينِهِ فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ
كَتَبَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَيَلَّا ﴿٢١﴾

وَمَنْ كَاتَ فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى
وَأَضَلُّ سَيِّلًا ﴿٢٢﴾

وَإِنَّكَادُوا لِيَقْتُلُوكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا
إِلَيْكَ لِتُفْرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ

وَإِذَا لَأْخَذْتُكَ خَلِيلًا ﴿٢٣﴾
وَلَوْلَا أَنْ يَتَنَاهَكَ لَقَدِ كَدَّ
رَكَنٌ إِلَيْهِ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٢٤﴾

75. Markaasaan ku dhadhsaatiin la-hayn (Cadaab) Labanlaaban nolosha Adduun iyo Mid labanlaaban Geerida Manahesheen gargaare.

76. Waxayna u dhawaadeen inay kaa argagixiyaan Dhulka inay kaa bixiyaan Markaas oyna nagaadeen Gadaashaada wax yar Mooyee.

77. Waana sunnada Rasuuladaan dir-ray Hortaa, una heli maysid Sunna-dannada Wax dooriya (Leexin).

Eebe wuxuu ka warramay siduu ugu Gargaaray Nabigiisa, una Sugayay Inkastoy Gaaladii isku dayeen inay Xaqa ka leexiyaam waxay Rabaanna uu yeelo, Ciddii Muslim ah ee xaqaa uga leexata Gaalada darteed-na si Ay Saaxiib ula noqdaan waa mid Halaag iyo Khasaare ku danbayn iyo Ciqaab adduun iyo mid Aakhrioba, Waxayna Gaaladu had iyo Jeer isku Dayi in Muslimintu u soo dhawaadaan, Waase dulli Adduun iyo mid Aakhriyo iyo Gargaarid la'aan, Gaaladiina waxay isku dayeen inay Nabiga (Naxariis iyo nabad galay Eebe korkiisa ha yeele) ka saaraan Dhulka miyaise kaga danbayn wax yar mooyee, Saasayna u dhacday arrintii, Waana sunnada Eebe ee uu ku falay kuwuu horay u diray, Wax baddali karana ma jiro, Dadka wanaagsan la noolidooda waa tan fiican, Markase Dhulka ka madho wanaag iyo dadkiis waa un halaagi, Ciqaab iyo Khasare sida dhacda.

Aayaduhuna waxay adkayn: Ku suggaan xaqa, Ka digtoonida u dhawaansho iyo la saaxiibidda gaalada, Ka digtoonida in dadka fiican Dhulka laga Eryo (ama ha ku soo degto reer makaad ama Yuhuud waa Arrin guud oo caama). Al-Israa' (73-77).

78. Oog salaadda markay Qorraxdu suusho Ilaa madawga Habeenka iyo Quraanka (Salaada) waabariga (subax) Quraanka waabariguna waa mid la Joogee (Malaa'igta).

79. Habeenkana Tahajud (Qaar tuka) isagoo Dheeraad kuu ah, Waxay u dhawdahay In Eebahaa kuu soo bixiyo maqaam la Mahadiyo (Shafeecada).

80. Waaad dhahdaa Eebow i gali Meel galid run ah, ina bixi bixin runa, iigana Yeel agtaada Xujo gargaara.

81. Waaad dhahdaa waxaa yimid Xaqii Waaanaa tirtirmay Baadhilkii, Baadhilkii na Wuxuu noqday mid la tir-tiro.

82. Waaanaa soo dajinaynaa Qu-raanka Isagoo caafimaad iyo Naxariis

إِذَا لَأَذْفَنَكَ ضَعْفَ الْحَيَاةِ وَضَعْفَ الْمَمَاتِ
۝ ثُمَّ لَا يَحْدُلُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا

وَإِنْ كَادُوا لِيَسْتَفِرُونَكَ مِنَ الْأَرْضِ
لِخُرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَأَيْسَرْتُكَ خَلْقَكَ
إِلَّا قَلَّا
۝

سُنَّةً مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا فِيلَكَ مِنْ رُسُلِنَا
وَلَا يَحْدُلُنَا نَحْنُ حَوْلًا
۝

أَقِمِ الْأَصْلَوَةَ لِلُّؤْلُؤِ الْأَسْمَى إِلَى عَسْقَ الْأَيْلِ
وَقُرْءَانَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْءَانَ الْفَجْرِ كَانَ
مَشْهُودًا
۝

وَمِنَ الْأَيْلَلِ فَتَهَجَّدِيهِ تَاهِلَةً لَكَ عَسَى
أَنْ يَبْعَثَنَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا
وَقُلْرَبَ أَدْخِلْنِي مُذْخَلَ صَدِيقٍ وَأَخْرِحْنِي مُخْرَجًا
صَدِيقٍ وَاجْعَلْنِي مِنْ لَدْنَكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا
۝

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَطْلُ
إِنَّ الْبَطْلَ كَانَ زَهُوقًا
۝

وَنَزَّلْنَا مِنَ الْفُرْقَانِ مَا هُوَ شَفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

u ah Mu'miniinta, Daalimiintana uma siyaadiyo Wuxaan Khasare ahayn.

وَلَا يَزِدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ﴿٨٦﴾

Aayaddu waxay sheegtay waqtiyada salaadda laga Billaabo Duhurkiil ilaa Subaxa, Inkastoo Xadiiithyo badan cadeeyeen waqtiyadaas. abuu hurayrana Wuxuu nabiga ka wariyay (Naxariis iyo nabad galjo Eebe korkiisa ha yeele) In salaadda subax Malaa'igti habeenka iyo tii Maalintii Xaadiri (oo joogi) (Imaam axmed iyo kuwo kale yaa wariyay). Wuxuuna Eebe faray Nabiga Inuu si Dheeraada u tukado Habeenkii, inkastooy Cid walba Sunno tashay Inuu tukado habeenkii, Hadana waxaa la sheeghay inay nabiga Faral ku Ahayd Salaad u kicidda Habeenkii, Wuxuuna Eebe ugu bishaareey Nabiga Maqaam la mahadiyo , oo ah Shafeecada Qiyaamada marka Nabiyada la soo maro Dhibaataaduna darraato, Waryaa shafeecana la is warsado sida xadiiithyo badan ku sugnaatay, wawaana ka mida: waa lay idmi markaasaan dhihi wuxuu Eebe doono inaan dhaho, Waana Maqaamka la mahadiyay, (imaamu axmed), Wuxuuna Eebe Nabiga faray inuu warsado inuu meel fiicanna galiyo bixin Fiicanna bixiyo gargaarr siyyo, illeen xaqiibaan yimide, Baadhilna wuu tirtirmaye, Quraankuna waa daawadaa iyo Naxariista Mu'miniinta iyo Khasaaraaha Daalimiinta iyo gaalada, Ciddii raacdana waa u khayr tii ka leexatana waa u khasaare. Al-Israa' (78-82).

83. Markaan u nicmaynno dadka wuu Jeedsadaa (xaqa ka fogaadaa) Haduu taabto dhibna wuu quustaa.

وَلَذَا أَنْعَمْنَا عَلَى إِنْسَنٍ أَغْرِضَ وَنَجَّابَيْنِهِ وَلَذَا مَسَّهُ
الشَّرِكَانِ بِتُوسَّا ﴿٨٧﴾

84. Waaqaaad dhahdaa cid kasta ha ku camal fasho jidkeeda (Diinteeda) Eebi-hiinbaa og Cidda jidkeedu hanuun badan yahaye.

قُلْ كُلُّ سَعْلَدٍ عَلَى شَاكِرِهِ فَرِبْكُمْ أَعْلَمُ
يَمْنَ هُوَ أَهْدَى سَيِّلًا ﴿٨٨﴾

85. Waxay ku warsan Ruuxda,dheh ruuxdu waa Amarka Eebahay Cilmina wax yarbaa la idin siiyay.

وَسَأَلُوكُنَّكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
وَمَا أُوتِنَّمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قِيلًا ﴿٨٩﴾

86. Haddaan doonno waanu la tagi kaan kuu Waxyoonay (Quraanka) Markaasna uma helaysid Korkannaga wakiil (gargaare).

وَلَئِنْ شِئْنَا نَذَهَبَنَ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ
ثُمَّ لَا يَجِدُكُمْ بِهِ عَلَيْنَا وَكَيْلًا ﴿٩٠﴾

87. Naxariista Eebahaa Mooyee illeen fadligisu Korkaaga waa ku wayn yahaye.

إِلَرَحْمَةِ مِنْ رَبِّكَ إِنْ فَضَّلْتُمْ كَانَ عَلَيْكَ
كَيْرًا ﴿٩١﴾

88. Waaqaaad dhahdaa hadday u kulmaan Insi iyo Jinni inay la yimaadaan Quraankan oo Kale lama imaan karaan wax lamida Qaarkood qaar haba caawiyeen.

قُلْ لَئِنْ أَجْتَمَعَتِ الْإِنْسَنُونَ وَالْجِنُونَ عَلَى أَنْ يَأْتُوا
بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْنَى إِنْ لَآيَتُونَ مِثْلَهِ وَلَوْكَاتِ
بَعْضُهُمْ لَعْنَ ظَهِيرًا ﴿٩٢﴾

89. Dhabaan ugu Cadaynay dadka Quraanka Tusaale kasta dadka badan-kiise wuu diiday Gaalnimo mooyee.

وَلَقَدْ صَرَفَنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْفَرْعَانِ مِن كُلِّ مَنٍْ
فَبَلِّغَ أَكْثَرَ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿١٣﴾

Dabeeccada dadka Badankiis waxaa ka mida inuu kibro oo xaqa ka jeedsado Markuu ladan yahay, markuu dhibtaabtana quustaa oon rajayn inuu khayr heli, cid walbase ha ku socoto Waddadeeda illeen Eebe wuu oyghay cidda hanuunsan iyo tan kalo wuuna abaal marine, Ruuxduna waa arrin amarka Eebe ah oosan cidna barin, ciddii warsatayna saasaa loogu jawaabay ama ree Makaad ha noqdeen ama Yuhudu ha ku kaalmayse, Dadkana cilimgoodu waa yar yahay inkastooq qaar ismoddaan inay cilmi badan yihii, Eebaa laga magan galay ee wuxuu caddeeyey in hadduu doono uu la tagi Quraanka cid u raacanna ayan jirin, Eebe Naxariistiisa mooyee oo fadliga Eebe Rasulka siiyey waa wayn yahay, hadday Insi iyo Jinniba kulmaan inay Quraankoo kale keenana ma keeni karaan haba isugu kaalmeyaane, Quraankana Eebe wax badan yuu ku caddeeyey tusaale Dadka badankiise Diid waxaan gaalimo ahayn, Ceebayna ku tahay Dadka inay markay ladanyihii xaqa ka jeedsadaan, dhibkana Quustaan, waxaan anfacayna warsadaan, illeen Eebaa Awood leh oo Quraanka soo Dejiyey, wax keeni wax ku soo dhawna ma jiro Insi iyo Jinni. Al-Israa' (83-89).

90. waxay dheheen Gaaladii (Makaad) ku rumayn mayno intaad nooga jeexdo Dhulka Ilo (Burqan).

وَقَاتُلُوا نَّوْمَنْ لَكَ حَقَّ تَقْبِيرَنَا مِنَ الْأَرْضِ
يَنْبُوعًا ﴿١٤﴾

91. ama kuu ahaan Beer Timir iyo Cinaba ood ku sii dayso dhexdeeda Wabiyo socda.

أُوتَكُونَ لَكَ جَنَّةً مِنْ تَحْيِيلٍ وَعَنْ
فَقْرَاجَ الْأَنْهَرِ حَلَّاهَا تَقْبِيرًا ﴿١٥﴾

92. ama nagaga soo riddid Samada saad sheegatay, Goosimo iyadoo ah, ama u keentid Eebe iyo Malaa'igta si caddaana.

أُوتَنْقَطَ السَّمَاءَ كَمَا رَعَمْتَ عَلَيْنَا كَسْفًا
أُوتَنَقَ بِاللَّهِ وَالْمَلَكَيْكَةِ قِيلًا ﴿١٦﴾

93. ama kuu ahaado Guri dahaba ama ka kortid samada, kuna rumayn mayno koriddaada intaad noogaga soo dejisid kitaab aan Akhrino, waxaad dhahdaa Eebahaybaa Nasahane ma waxaan bas-har (Dad) Rasuula ahayn baan ahay.

أُوبِكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ رُخْفٍ أَوْرَقَ فِي السَّمَاءِ
وَكَنْ نُؤْمِنَ لِرُقِيكَ حَتَّى تَرِلَ عَلَيْنَا كَتَبَنَا نَقْرُوهُ
فَلْ سُبْحَانَ رَبِّكَ هَلْ كُثُرَ الْأَشْرَارُ سُولًا ﴿١٧﴾

94. Dadka uma diidin inay Rumeyyaan markuu xaqu u yimid oon ahayn inay dhahaan ma wuxuu soo bixiyaa Eebe Bashar (Dad) ah Rasullo.

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَن يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى
إِلَّا أَنْ قَاتُلُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرَ رَسُولًا ﴿١٨﴾

95. waxaad dhahdaa hadday Dhulka yihiin Malaa'ig ku xasilloon (Degan)

فَلْ لَوْكَكَ فِي الْأَرْضِ مَلَكَةٌ يَمْشُونَ

waxaan uga soo Dejin lahayn Samada Malag Rasuula.

مُطْمَئِنٍ لَنَرَأَيْتُهُمْ مِنَ السَّمَاءِ

مَلَكَ أَرْسُولًا ﴿١٦﴾

Gaalada iyo Caqliga yar waxay had iyo jeer Dadka ku Qiimeeyaaan Koolaha iyo wixii soo raaca, saas darteed waxay u soo Jeediyeen Gaaladii Makaaad Nabiga inuu Ilo Biyo ah u Jeexo, ama Beer Barwaqa ah u ahaato, ama Cirka ku soodumiyo iyagoo sheegi in Nabigu saas ku yidhi, ama Guri Dahab ah u sugnaado, ama Cirka ka koro, ayan rumayneyn koriddiisa intuu waraaqo ay Akhristaan uga keeno, Eebaa Nasahan oo wayn, Nabigu ma waxaan Dad Eebe u waxyooday ahaynbaa. aadbay isula waynyihiin una Madax adkaayeen, Sharafstan xoolo, guryo, Beero iyo Biyo socda u moodeen, waxaase ka sarreeysa Nabinimo, Quran, Akhlaaq, Caddaalad, Eebe Aqoonsi iyo Liibaan Aakhiro, hadday Malaa'igi deganta-hay Dhulka Eebe wuxuu usoo diri lahaa Malag Rasuula, Dadbaase degan marka waa in Dad la mida loo soo diro warka kalana layska dhaafo. Al-Israa' (90-95).

96. waxaad dhahdaa Eebaa ugu filan Marag dhexdeenna, isaguna waa ogaha arka Addoomadiisa.

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيداً بِنِي وَبِنِكُمْ
إِنَّهُمْ كَانُوا بِعِبَادَةٍ خَيْرٌ أَبْصِرُوا ﴿١٧﴾

97. Cidduu Eebe Hanuuniyo umbaa hanuunsan, cidduu Dhumiyana uma helaysid ugargaare Eebe ka soo hadhay, waxaana ku soo kulminaynaa Qiyaamada Wajigooda iyagoo Indholaa' oo hadal la'oo Dhaga la', Hooyooduna waa Jahannamo, markastooy Dantana waxaan u siyaadinaa Shidid (Hurin).

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهَدَّدُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ يَجِدَ
هُمْ أُولَئِنَاءِ مِنْ دُونِهِ وَخَشَرُهُمْ بِوْمَ الْقِيَمَةِ
عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عَيْنَا وَبَكَارِ صُنَمَاءِ وَهُمْ جَهَنَّمَ
كُلُّمَا خَاتَ زِدَتْهُ سَعِيرًا ﴿١٨﴾

98. taasina waa Abaalkooda ah inay ka gaaloobeen Aayaadkanaga, oy dheheen markaan lafo noqonno iyo burbur miyaa nala soo bixin Abuur Cusub.

ذَلِكَ جَزَاءُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِعِبَادَتِنَا وَقَاتَلُوا
أَذَا كَانُوا عَظِيمًا وَرَفَقَنَا تَأَمَّلَهُمْ جَهَنَّمَ
جَدِيدًا ﴿١٩﴾

99. miyeyna ogayn Eebaha Abuuray Samooyinka iyo Dhulka inuu karo inuu Abuuro wax la mida una yeelo muddo aan shaki lahayn, wayse diideen Daalimiintii Gaalimo mooyee (wax kale).

أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّهُمْ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ قَادُرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ
لَهُمْ أَجَلًا لَأَرْبَبَ فِيهِ فَأَنِ الظَّالِمُونَ
إِلَّا كُفُورًا ﴿٢٠﴾

100. waxaad dhahdaa idinku haddaad hanataan khasnadaha Naxariista Eeba-

قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ حَزَّابٌ رَحْمَةٌ رَقِيقٌ إِذَا

hay waad xajisan lahaydeen ka cabsi faqri, Dadku waa Bakhayl.

لَا مُسْكُمْ خَشِيَّةً لِلنَّفَاقِ وَكَانَ إِلَيْنَا نُقْتُرَا ﴿١٠﴾

Eebaa marag ugu filan Runnimada Nabiga, wuxuuna ogyahay oo Arkaa Addoomadiisa, cidduu Hanuuniyo umbaa hanuunsan, tuu dhumiyyana cid u gargaari ma jirto, waxaana loo soo kulmin kuwaas iyagoog Wajigoodaa ku socda illeen Eebaha Lugahooda ku waday wuu karuu inuu ku wado Wajigooddee, siduu Nabigu yidhi, waxayna imaan iyagoon wax arkayn, hadlayna, waxna maqlayn, kuna hoyan Jahannamo markay dantaba la sii hurin, waana Abaaloodka illeen Aayaadka Eebay ka Gaaloobenee, waxayna diideen in Eebe soo bixin intay lafo iyo Burbur Noqdeen waxayse illoobeen in Eebaha Abuuray Cirka iyo Dhulka uu karo iyagoog kale Qiyaamada, una yeelay muddo dhaba, Gaalo iyo daalimiinse waxaan xumaan kuu madax taag ahayn waa diideen, Eebaana Hodana Dadkuse waa fuqaro hadday Khasnadaha Naxariista Eebe haystaanna way xajisan lahayeen iyagoog faqri ka yaabi illeen Dad waa Bakhayle. Al-Israa' (96-100).

101. waxaan dhab u siinay (Nabi) Muuse sagaal Aayadood (Mucjiso) oo cad cad ee warso Binii Israa'iil markuu u yimid oo ku yidhi Fircoona waxaan kuu malayn Muusow mid la sixray.

وَلَقَدْ أَتَيْنَا مُوسَى تَشْعَءَ إِيَّاهُ بَيْنَتِ فَسَلَّ
بَيْنَ إِسْرَئِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ قَرْعَونَ
إِنِّي لِأَطْنَكَ يَمُوسَى مَسْحُورًا ﴿١١﴾

102. wuxuuna yidhi (Nabi Muuse) waad ogtahay inuusan soo dejinin kuwaan waxaan Eebaha Samooyinka iyo Dhulka ahayn iyagoog xujooyin ah, anna waxaan kuu malayn Fircoonoow mid la halaagi.

قَالَ لَقَدْ عِمِّدْتَ مَا أَنْزَلَنَا هُنُولَاءِ إِلَارَبُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ بَصَابِرًا وَلِنِلَّاطِنَكَ
يَنْفَرِعُونَ مَشْهُورًا ﴿١٢﴾

103. markaasuu doonay fircoona inuu ka kaxeyyo Dhulka markaasaan Maansheynay isagii iyo intii la jirtay dhammaan.

فَأَرَادَ أَنْ يَسْتَغْرِفَهُمْ مِنَ الْأَرْضِ
فَأَغْرَقْنَاهُوَمِنْ مَعْهُ جَمِيعًا ﴿١٣﴾

104. waxaana ku nidhi gadaashiis Baniisraa'iil dambane waanu idin keeni dhamaan.

وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِيَ إِسْرَئِيلَ أَسْكُنُوكُمْ إِلَيْنَا
فَإِذَا جَاءَهُ وَعْدُ الْآخِرَةِ حِثَابًا كَمَ لَيْفَانَا ﴿١٤﴾

105. xaqbaana ku soo dejinay Quaraanka xaqbuuna ku soo degay, waxaan ku dirray adoo Bishaareeye u diga ah.,

وَبِالْحَقِّ أَنْزَلْنَاكَ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا أَنْزَلْنَاكَ
إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿١٥﴾

106. waana Quraan oon u kala bixinnay (soo dejintiisa) inaad ku akhrido

وَقَرَءَ إِنَّا فَرَقْنَاهُ لِنَقْرَاءَهُ عَلَى الْأَنَاسِ عَلَى مُكْثِ

dadka kaadsiinyo, waana soo dejinay
soo dejin Qaar Qaar ah.

وَرَأَنَّهُ نَبِيًّا

Eebe wuxuu siiyey lana soo bixiyey Nabi Muuse Sagaal Mucjiso, oo kala ah sida Aayaddu sheegtay: Ushii, Gacantii, Abaartii, Baddii, Maanshayntii, Ayixii, Injirtii, Rihii iyo Dhiigii ama Nusqaantii midha-ha, Banii Israa'iila waa ogyihiin, Fircoone wuxuu ugu Jawaabay inuu dhaho Muusow waxaan kuu malayn in lagu sixray, wayna is maleeyeey Fircoon iyo Nabi Muuse, waxaase rumoobay maliihii Nabi Muuse oo yidhi waad ogtaah inuu Aayadahan soo Dejiyey Eebaha Cirka iyo dhulka isagoo xujjooyin waano ah waxaana kuu malayn Fircoonooy mid la halaagi, waana la halaagay markuu isku deyey inuu dhulka ka bixiyo oo la maansheeyey isagii iyo intii la jirtay, dhulkiina u hadheen oo dageen Banni Israa'iil inta yaboohiphi Eebe ee soo uruurintooda laga gaadhi, Quraanka Eebaa qaax ku soo Dejiyey, Xaqbuuna ku soo degay Nabiguna wa Bishaareeye Diga, soo dejinay Quraanku hal mar ma ahayn ee wuxuu soo degayey Saddex iyo Lebaatan sano; Saddex iyo Toban sano Maka ah iyo toban sanoo Madina ah, si Dadka loogu akhriyo kaadsiinyo iyo inyar inyar, waana xigmadda iyo Naxariista Eebe illeen hadduu hal mar soo dego siday gaaladu codsadeen waa lagu dhibboon lahaa. waxaase loo baahanyahay Raacidda Quraanka, ku dhaqankiisa, Barashadiisa, ugu yeedhiisa, si loo Liibaano, illeen waa xaqii Eebaheenna wayn soo dejiyaye. Al-Israa' (101-106).

107. waxaad dhahdaa rumeeya Quaraanka ama ha rumeynina kuwa la siiyey cilmiga (kuwa fiican) marka lagu akhriyo korkooda waxay u dhacaan wajiga iyagoo Sujuudi,

108. waxayna dhihi waxaa Nasahan Eebahanno ee yabooha Eebahanno waa la fali (Imaan).

109. waxayna u dhacaan wajiga iyagoo ooyi wuxuuna u kordhiyaa «Quaraanku» Khushuuc.

110. waxaad dhahdaa ama ku barya Ilaal, ama ku barya Raxmaan wax kasta ood ku baridaan wuxuu leeyahay magacyo fiican, ee ha la qaylyina Akhriskaaga (salaadda) hana qarsan ee doon jid u dhexceeya Arrintaas «dhexdhedaad».

111. waxaadna dhahdaa mahad Eebaa iska leh een Yeelanin Ilmo, una sughnay shariig xukunkiisu (la wadaage) una sughnay gargaare dulli dartiis (uga gargaare) ee waynee waynay (Sharrif).

Gaalase ama ha rumeyeen Quraanka ama ha beeniyeen, waxaana rumeyey oo sujuud la dhacay markii lagu akhriyey kuwii fiicnaa ee cilmiga lahaa ee xaaqaa rumeyey ee Eehlu Kitaabka ahaa, iyagoo waynay Eebe rumayn yaboohiisa, Ooyina iyagoo sujuudi oo khushuuci, gaaladiina waxay Nici jireen Magaca Eebe ee Raxmaana markaasaan Eebe u caddeeyey Muslimiinta inay Eebe ku baryikaraan magacyadiisa ama Alle ama Raxmaan illeen Magacyo Badan oo fiican yuu leeyahaye, wuxuuna Nabiga ku faray inuuusan ku qaylyin oo kor uqaadlin Akhriska Salaadda hoosna u dhigin ee si dhexdhedaada u akhriyo, kuna mahdiyo Eebaaraha yeelanin Ilmo, wax la wadaaga xukunkana jirin iyo uga gargaare dulli, una wayneeyo siduu muto, Eebaraha wayn oo awood leh, wax la wayneeyana ah, wax cibaado, xukun, caddaalad, sharci, maamul, iyo wanaag la wadaaga ama u kaalmeeeyana ma jiro, waxa ka soo hadhay dhammaan waa masaakiin Tabar yar oo Naxariista Eebe hoos joogta sugina. Al-Israa' (107-111).

قُلْ إِنَّمَا يُبَاهِهُ أَوْلَادُهُمْ مِنْ إِنَّهُمْ لَذِكْرٌ لِأَنَّهُمْ مِنْ قَبْلِهِ
إِذَا دَعَلُوا عَلَيْهِمْ بِغَرْبَنَ لِلأَدْفَانِ سُجَّدًا

وَيَقُولُونَ سَبِّحْنَ رَبَّنَا إِنْ كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمْفُوقًا

وَيَخْرُجُونَ لِلأَدْفَانِ يَسْكُنُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا

قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ إِنَّمَا نَدْعُ عَوَافَةَ
الْأَسْمَاءِ الْمُسْنَى وَلَا يَجِدُهُمْ صَلَاتِكَ
وَلَا أَخْفَفُهُمَا وَأَبْتَغَ بَيْنَ ذَلِكَ سَيِّلًا

وَقُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَنْجِدْ لِلَّادِرِيَّةِ كُلَّهُ شَرِيكٌ
فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ مَوْلَى مِنَ الذُّلِّ وَكَيْدَهُ تَكِيرًا

Suurat Al-Kahf

سُورَةُ الْكَهْفِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ
وَأَنَّهُ جَعَلَ لِلنّٰفِعَاتِ

فِي الْمُنْذِرِ بِأَسَاسٍ دِيَارِهِ
وَبِشَّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا

مَكِثُوكُوكْ فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ

وَمُنْذِرُ الَّذِينَ قَاتَلُوا النَّخْدَةَ وَلَدَاهَا

مَالَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَاهِهِمْ كَرِهُ كَلِمَةٌ
تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا

1. Mahad Eebaa iska leh Eebaha ku soo Dejiiyey Addoonkiisa (Nabi Muhamad ah) Kitaabka (Quraanka) oon yeelinna Dhexdiisa Qallooc.

2. Waana Toosanyahay si uu ugaga Digo Ciqaab daran oo Eebe Xaggiisa ka ahaatay, uguna Bishaareeyo Mu'miinta fala Wanaagga inay Muteen Ajir Fiican.

3. Kuna Nagaanayaan (Janada) Wali-good.

4. Ugana Digo kuwa Yidhi wuxuu yeeshey Eebe Ilmo.

5. Uma laha wax Cilmi ah iyaga iyo Aabayaalkood midna, waxaana waynaatay Kalimad ka soo Baxday Afafkooda, mana dhahayaan waxaan Been ahayn.

Suuraddu waxay soo Degtay mar Gaaladii Qureeshed ee Makaad u Tageen Qaarkood Yuhuuddii Madino warsadeenna Xaalka Nabiga oy Yuhuudna ku tidhi waydiyya Saddex arrimood hadduu idiin sheegana waa Nabi Xaq ah, Waydiyya Dhalinyaro mar hore jirtay Xaalkoodii, Nin wada maray Adduunka Bari iyo Galbeed, iyo Ruuxda, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabdgalyo Eebe korkusa ha yeele) wuxuu yidhi: Ruuxii Xifdiya Tobanka Aayadood ee hore ee Suuratal Kahfi waxaa laga dhawraa Dajaal. Waxaa wariye (Muslim).

Aayaduhuna waxay Caddayn in Mahad Eebe muto, Quraanka toosanna ku soo Dejiiyey Nabiga, si uu uguna Digo, uguna Bishaareeyo, Gaaladuna wax Cilmi ah uma leh Xumaantay Eebe ku Sheegi ee waxay ku Hadli Been iyo waxaan Jirin. Al-Kahf (1-5).

6. Waxed u Dhawdahay inaad ku (Halaagto) Naftaada Nabiyow Raakooda (gadaashooda) haddayna ruameyn Quraankan, Walbahaar dartiis.

فَلَعِلَكَ بِنَحْنٍ نَسْكٌ عَلَىٰ إِثْرِهِمْ إِنْ لَغَيْرُهُمْ مُنْتَهٰى
بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسْفًا

7. Waxaan ka yeellay waxa Dhulka Korkiisa ah Quruxdiisa, si aan u Imtixaanno Midkooda Fiican-Camal.
8. Waxaana ka yeelaynaa waxa korkeeda ah Bannaan aan wax ka soo Bixin.
9. Ma waxaad u malaysay Nabiyow Godkii Asaxaabtiisii (Dadkiisii) iyo Kitaabkii (iyo Looxii) inay ugu yaab badantahay Aayaadkanaga.
10. Waa markay u Dummeen Dhallin-yaradu Godka oy dhaheen Eebow naga sii Agtaada Naxariis noona Darab Amarkanaga Hanuun.
11. Markaasaan ku Siidaynay Hurdo Godka dhexdiisa Sanooyin Badan.
12. Markaasaan soo Bixinnay si aan u Muujinno Labada Xizbi midkooda Kobid Badan intay Nagaadeen Muddo.

Wuxuu Eebe Halkan ku Calool Adkaysiin kuna Samirsii Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) isago u Tilmaami inuusan waxba Walbahaar isigu badin hadday Gaaladu Rumeyn waayeen Quraanka, Illeen Eebe Imtixaan yuu u Aburay waxa Dhulka korkiisa ahe, iyo in la eego kan Camal-Fiican, Eebaana halaagi waxa Dhulka ku kor Nool.

Qisada Asxaabul Kahfina wax layaab leh ma aha waxayse ahaayeen Dhallinyaro Hanuntay oo Eebe warsaday Toosnaan markaas Eebe Seexiyey Godka Sanado Badan, kadibna Eebe soo Bixiy si loo Muujiyo Cidda koobtay intay Nagaadeen. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Adduunyadu waa Macaan Cagaaran, Eebaana wuu idinku reebay isagoo Fürin waxaad Camal Fashaan ee ka Dhawrsada Adduunyo, kana dhawrsada Ragoow Haween, Illeen Fidmadii ugu Horaysay Banii Israa'il waxay ahayd Haweeneeye.

Aayaduhuna waxay ku tusin Dhawrkha iyo Diidada Xumaanta iyo in Ciddii dan Eebe u Camal Fasha uu Eebe Faraj u Furi, Guushana ku Dambeysiin, iyo Wanaagga Adkaysiga iyo Samarka. Al-Kahf (6-12).

13. Anagaa kaaga Qisoon warkooda si Xaq ah, waxay ahaayeen Dhallinyaro rumeeyey Eebehood, waxaana u siyaad-dinay hanuun.
14. waxaan xoojinay (oon adkayna) quluubtooda, oyna dhaheen Eebehanno waa Eebeha Samaawaadka iyo Dhulka, baryinamayno (Caabudimayno) Ilaah ka soo hadhay, waxaan ku hadalay markaas hadal Xun (oo baadil ah).

إِنَّا جَعَلْنَا مَاعْلَى الْأَرْضِ زِينَةً لَّهَا سَبَلُوْهُ
أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً
وَإِنَّا جَعَلْنَا مَاعْلَى هَا صَعِيدًا جُزُّاً

أَمْ حَسِبَتْ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا
مِنَ الْمُيَمِّنِينَ
إِذَا جَاءَهُمْ فَقَالُوا إِنَّا مِنْ أَهْلِ بَيْتٍ

مِنْ لَدُنِكُرَحْمَةٍ وَهِيَ أَنْ أَمْرَنَا رَسَدًا
فَضَرَبَتْنَا عَلَىٰهُمْ مَا دَرَأْنَاهُمْ فِي الْكَهْفِ

سَبَبْنَا عَدَدًا
ثُمَّ بَعْثَتْنَاهُمْ لِتَعْلَمُوا أَيُّ الْخَرِيبِ
أَحْصَنَ لِمَالٍ إِنْ شِئْنَا أَمْدًا

نَحْنُ نَقْصُ عَيْنَكُمْ بِنَاهْمٍ بِالْحَقِيقَةِ
إِنَّهُمْ قَشْيَةٌ مَا مَنَّوْبَرَيْهُمْ وَزَدْنَاهُمْ هُدَىٰ

وَرَبَطْنَا عَلَىٰ مُلْوِيهِمْ إِذَا قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا ربُّ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُوْمِنْ دُونَهِ إِلَهًا
لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطَّا

15. Kuwaasu waa qoomkanagii waxay yeesheen Eebe ka sokow ilaahyo, mey u keenaan korkooda wax xujo cad ah, yaase ka dulmi badan ruux ku abuurtay Eebe dushiisa been.

16. markaad ka fogaataan gaalada iyo waxay caabudi oo Eebe ka soo hadhay u dunma godka wuxuu idiin fidin Eebihiin naxariise idinkanadarbi amarkiinna waxaad ku istareexdaan kuna kala saartaan xumaanta iyo wanaagga.

aayadahan waxay sharxi qisada asxaabul kahfi, Ibnu kathiir wuxuu yidhi: eebe wuxuu sheegay inay dhalinyaro ahaayeen, iyagaana xaqa ka aqbali og kagagana hanuunin og jidka odayada ku madaxtaagay kuna dabaashay baadilka, saas darteed yey kuwii u badnaa ee ajibay eebe iyo rasuulkiisa ahaayeen dhallinyaro, odayadii qureesheedse intoodii badnayd waxay ku hadheen diintoodii. eebana wuxuu sheegay inay ahaayeen dhallinyaro rumeysan xaqa, qalbigoodana eebe xaqa ku sugay, ilaa mooyee aan wax kalena u jeedsan, kana leexday jidkii Xumaa ee qoomkoodii, dar Eebana u tegay Godkana u aadley, Eebana xoojiyey waafajiyeyna wanaagga. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: waxay u dhawdahay inay noqoto xoolo kan ugu khayroon adhi uu ku raaco buuraha iyo roobka isagoo kala carari diintiisa fidmada. waxaa warriyey Bukhaari iyo Abuu Daa'wuud. Al-Kahf (13-16).

17. waxaad arkaysaa Qorraxda oo markay Dhalato uga iilan Godkooda xagga Midig, markay dhicina ka Gooyn xagga bidix iyagoo ku sugar Meel Waasac ah oo Godka, taasina waxay ka mid tahay Aayaadka Eebe, Ruuxuu hanuuniyo Eebe unbaa hanuunsan, Ruuxuu Dhumiyanu u helimaysid Gargaare hanuuniya.

18. Wuxaan u malayn inay soo jeedaan iyagoo Jiifa, waxaana u gagadin Midig iyo Bidix, Eygoodiina wuxuu ku fidin Dhudhumadiisa Albaabka, haddaad aragto waad ka jeedsanlahayd, adoocarari waxaana lagaa buuxinlahaa Xagooda Argagax.

19. Saasaana u soo bixinay inay is warsadaan dhexdooda, wuxuu yidhi mid ka mid ah imisaad nagaateen, waxay dhaheen waxaan nagaannay Maalin ama maalin qaarkeed, waxay dhaheen Eebeheenbaa og waxaad nagaateen ee ladira midkiin lacagtan xagga

هُوَلَاءِ قَوْمًا أَخْذَوْا مِنْ دُونِهِمْ إِلَهٌ
لَوْلَا يَأْتُوكُمْ عَنْهُمْ سُلْطَنٌ بَيْنَ
فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ أَفْرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا
وَإِذَا عَزَّلْتُمُوهُمْ وَمَا يَبْدُونَ إِلَّا اللَّهُ فَأَوْفِ
إِلَى الْكَهْفِ بِنَشْرِكُمْ كُرْبَتُكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ
وَيَهْيَ لِكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مِرْفَقًا

﴿ وَرَأَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَ تَرْزُورَ عَنْ كَهْفِهِمْ
ذَاتَ الْيَمَنِ وَإِذَا غَرَّ بَتْ قَرِصُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ
وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ مَا يَنْبَتُ اللَّهُ مِنْ يَهْدِ
اللَّهُ فَهُوَ الْمَهْدِ وَمَنْ يُضْلِلْ فَقَدْ يَهْدِ
لَهُوَ لَنَا مِنْ شَيْءٍ ﴾

وَخَسِبُهُمْ أَيْكَا ظَاهِرًا وَهُمْ رُؤُودٌ وَقَلُوبُهُمْ ذَاتَ
الْيَمَنِ وَذَاتَ الشِّمَالِ وَكَبُرُهُمْ بِسُرْطُذِ دَرَاعِيهِ
بِالْوَصِيدِ لَوْلَا طَلَعَتْ عَلَيْهِمْ لَوْلَيْتَ مِنْهُمْ
فَرَأَرَأَ وَلَمْلَثَتْ مِنْهُمْ رَعْبًا

وَكَذَلِكَ بَعْثَنَهُمْ لِتَسَاءَلُوا بِنَهْمَهُ قَالَ
قَالَلُّهُمَّ كَمْ لَيْشَتْ قَاتُلُ الْيَثْنَا يَوْمًا
أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَاتُلُ الْأَرْبَعَةِ كُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَيْشَ
فَاقْبَعُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقَكُمْ

Magaalada, hana soo fiiriyo Cid Cunno xalaalaysan* hana idinka Keeno Rizqi hana isqariyo (oo istartiiibyo) yuuna idin ogeeyiin xaggooda ruuxna.

20. iyagu hadday idin arkaan way idin dhagaxyeyn, ama idinku Celin diintooda mana Liibaanaysaan markaas waligiin.

هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَيَنْظُرْ إِلَيْهَا أَزْكَى
طَعَامًا فَلَيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلَيُسْلَاطَ
وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٦﴾
إِنَّمَا إِنْ يَظْهُرُ وَأَعْيَنَكُمْ بِرِجُمُوكَهُ
أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ
وَلَنْ تُقْبَلُهُوا إِذَا أَبَدَأُوهُ ﴿١٧﴾

Naxariista Eebe darteed waxay ahaayeen kuwo laga dhawray kulaylka qorraxda oy ka maraysay dhinaca dhalasho iyo dhinaca dhicidda, arrintaasna waa Aayaadka Eebe, waxaana hanuuni ruuxii Eebe waafajyo, kikalana ma helo hanuuniye Eebe ka soo hadhay, qudrada Eebe way soo jeedeen iyagoo la moodo inay hurdaan, waxay u gagadoomayeen midig iyo Bidix, Eygoodina irriduu jeniyaha ku fidiyey, Cidii aragtana way cabsan lahayd oo carari lahayd, markaasaad Eebe soo bixiyey iyagoo is warsan intay noolaayeey oyna mid ka mid ah magaalada u direen isagoo lacag wata si uu cunno xalaal ah ugu soo gado isagoo isqarin, illeen waxay ka yaabi in gaaladay ka carareen joogaan oo dilaan ama xoog Diantooda ku galiiyan oy khasaaraan, taasina waxay ku tusin naxariista Eebe iyo awooldiisa iyo inuu falo wuxuu doono. Al-Kahf (17-20).

* Cidda ugu cunno xalaalsan (dib u eegaha).

21. Saasaan u daalacsiinay (u tusanay) Dadka si ay u ogadaan in yabooha Eebe Xaq yahay, saacadda (qiyaamana) aan shaki ku jirin (waxaan tusanay) markay ku murmeen dhexdooda amarkooda, oy (isku) dhaheen ka dhisa korkooda dhismo, Eebahood baa og iyagee, waxay dhaheen kuwii ku reeyey amarkooda aan ka yeelano korkooda Masaajid.

وَكَذَلِكَ أَعْنَزْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّهُ وَعَدَ
اللَّهُ أَحْقَقَ وَأَنَّ الْأَسْعَادَ لَأَرْبَبِ فِيهَا إِذْ يَنْتَرُ عَوْنَ
بِنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَاتُلُوا أَبْتُوا عَلَيْهِمْ بَسِتَانَهُمْ
أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِي كَانُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ
لَنَسْخَذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿١٨﴾

22. waxay dhihi waxay ahaayeen sadex waxaana afreeyey Eygoodii, waxay dhihi waxay ahaayeen shan waxaana lixeeyey eygoodii iyagoo iska gani wax maqan (iska dhihi cilmi la'aan) waxay dhihi waxay ahaayeen todobo waxaana siddeedeeyey eygoodii, waxaad dhahdaa Eebahay baa og tiradooda, mana

سَيَقُولُونَ نَلَّهُ رَأَيْهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ
خَمْسَةٌ سَادُسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَهْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ
سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّنَا أَعْلَمُ بِعِدَّتِهِمْ
مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُثْمَرُ فِيهِمْ إِلَّا مَرَأَ ظَهِيرًا

oga wax yar mooyee, ee ha kula murmin xaalkooda muran muuqda oo fudud mooyee, hana waydiin xaggooda Ruuxna.

وَلَا سَيْقَتٌ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا

Waxay keentay xigmadda Eebe in la arko dhallinyaradaa si loo ogaado in yabooha Eebe xaq yahay, qiyamadana aan shaki ku jirin, markay arkeen oy ka dibna dhinteen yey ku murmeen in ardaagooda wax ku dhisaan waxaase reeyey kuwii rabay in masaajid lagu dhiso. tan kale waxaa lagu murmay tiradooda intay ahayd, cid ogna ma Jirto Eebe Mooyee. taasooq kuwo dhaheen waxay ahaayeen seddex iyo eygodi, kuwana shan iyo eygodi, kuwana todoba iyo eygodi, Eebaase og intay ahaayeen, cid ogna ma jirto wax yar mooyee, in lagu murmana ma haboona si fudud oo wax is tus ah mooyee, cid ethelu kitaabka ahna waxba lagama warsado.

qisadana waxaa loo baahanyahay ruuxii Mu'min ah inuu si fiican u rumeeyo una hogaaansamo, illeen Eebe wax walba wuu karaaye marba hadduu Eebe abuuray Cirka, dhulka iyo khalgiga kalaba awoodisu xad ma leh'wuxuu doonana wuu falaa, kuwa shakin arrimahaan oo kalana waa; kuwo caqli yar oo wax walba ku eegi muraayadahooda aragga gaaban ama aragga xumaysa. Tan kale waxay ku tusin in xaqa iyo ethelkisu hadho xumaanta iyo Ethelkeeduna tago. Al-Kahf (21-22).

23. ha ku dhijin shayaasaan fali barii.

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَائِئٍ إِلَيْ فَاعِلٍ ذَلِكَ غَدًا

24. (adoon dhijin) hadduu doono Eebe, xusna Eebahaa haddaad halmaanto, waxaadna dhahdaa wuxuu u dhawyahay inuu igu hanuuniyo Eebahay wax ka dhaw kaas oo toosni ah.

إِلَّا آنِ يَشَاءُ اللَّهُ وَذَكْرُ رَبِّكَ إِذَا نَسِيَتْ وَقُلْ

عَسَى أَنْ يَهْدِيَنَّ رَبِّي لِأَقْرَبٍ مِنْ هَذَا رَشَداً

25. waxay ku nagaadeen godkoodii seddex boqol oo sano waxayna siyaadsadeen sagaal.

وَلَيَشْوُفُ كَفَهُمْ ثَلَاثَ مَائَةٍ سِينِينَ

وَأَزَادَهُ دَوْسِعًا

26. waxaad dhahdaa Eebaa og waxay nagaadeen waxaa u sugnaaday waxa ku maqan samooyinka iyo dhulka, arki ogaa oo maqla ogaa Eebe, umana sugnaanin Dadka isaga ka sokow garraare lamana wadaajiyoo xukunkiisa Cidna.

قُلْ أَلَّا أَعْلَمُ بِمَا لَشَوَّلَهُ غَيْرُ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ بِأَبْصَرِيهِ، وَأَسْمَعَ

مَالِهِمْ مِنْ دُونِهِ، مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَرِيكٍ

فِي حُكْمِهِ، أَحَدًا

Eebe wuxuu ku hanuuniyey nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) aadaab fiican oo ah inuuusan dhijin wawaasaan fali isagoon raacinin hadduu Eebe doono, Mu'miniintana saasaa laga rabaa, waana in had iyo jeer la xusaa Eebe si halmaanshaha shayaanka looga fogaado, hanuunkana Eebe la warsadaa. dhallinyaradii asxaabul kahfina intay ku nagaadeen Godka Eebaa og waana mudadaas Eebe sheegay, illeen Eebaa og waxa maqan arkana maqlana, dadkana wax gargaare ah oo Eebe ka soo hadhay ama xukunka la wadaaga ma jiraan. Eebana isagaga sayid awood leh ah, Xukun, dil, dayn, irzaaqid, naxariis, xoog iyo tasarruf dhammaantiisna isagaga iska leh, wax kula wadaaga cirka iyo dhulka iyo waxa u dhaxxeeyana ma jiro, saasarteed waa in dhab ahaan loo caabudo, loona hogaaansamo, sharcigiihana lagu dhaqmo, Xagga xukunka, mucaamalada, akhlaaqda iyo nolosha dhammaanteedba. Al-Kahf (23-26).

27. akhri (oo raac) waxa laguu waxyooday oo kitaabka Eebahaa ah, wax baddali kalimooyinkiisana ma jiro, mana helaysid wax ka sokeeyaa ood magangashid.

28. ee ku samirsii naftaada la jirka kuwa baryaya Eebahood aroor iyo galabba, iyagoo dooni wajigiisa, yeyna ka ilanin Indhahaagu xagooda adoo dooni quruxda nolosha dhaw (ee aduun) hana adeecin ruuxaan halmaansiinnay qalbigiisa Xusiddanada oo raacay hawadiisa uuna ahaaday amarkiisii xadgudub (iyo Xumaan).

29. waxaad dhahdaa xaqu Eebihiin buu ka ahaaday ee ciddii doonta ha gaalowdo, anagu waxaan u darabnay daalimiinta naar oy koobtay iyaga (barxadeedu) iyo darbigeedu, hadday kaalmo warsadaanna waaxaa loogu kaalmeeyaa biyo daamuur oo kale ah oo duba wajiyada iyagaa u xun cabbid iyadaana u xun dangiisgi.

Eebe wuxuu faray Nabigiisa inuu akhriyo kitaabka quraanka ah Dadkana gaadhsiyo war badali karana ma jiro, meel lamagan galoo Eebe ka soo hadhayna ma jiro. waxaa kaloo Eebe faray nabiga inuu la noolaado Mu'miniinta baryi Eebahood had iyo jeer kana ilanin indhihiisu isagoo dooni nolosha adduunyo, uusan maqlin kuwa qalbigooda la halmaansiyeey xuska Eebe oo hawadooda xun raacay xadna gudbay, xaquna waa cadyahay ee ciddii doonta ha raacdoo tii doontana ha gaalowdo, waxaa uun gaalo loo darbay cadaab daran oo Gubee,. Rasuulkuna (naxaris iyo nabadgaloo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Qoomkii kulma iyagoo xusi Eebe oo wajigiisa dooni waxaa looga dhawaqaqa cirka kaca waa laydiin dambi dhaafayee wuxuuna ku badalay Xumaantiinna wanaage. (Imaam Axmed). Al-Kahf'(27-29).

30. Kuwa rumeeeyey (Xaqa) oo camal fiican falay annagu ma hallayno Ciddii Wanaajisa Camalka.

31. Kuwaas waxay mudan janada Cadnin oo dureeri Dhexdeeda Wabiyaal, looguna Labisi Dhexdeeda Jijimo Dahab ah, una xidhay Maryo Cagaaran oo Xariir Jilicsan iyo mid adagba, waxayna ku Dangiigan dhexdeeda Saariiro korkood, waa abaal marin Fiican una Wanaagsan meel lagu (istareexo) laguna nasto.

وَأَنْلَى مَا وَحَيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابٍ رَّبِّكَ لَامْبَدَلَ
لِكَلْمَنْتِهِ، وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُتَحَدًا

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
بِالْمَدْوَدَةِ وَالْعَصْيَ بِرِيدُونَ وَجَهَهُمْ وَلَا تَنْدَعْ
عَيْنَكَ عَنْهُمْ تَرِيدُ زِيَّةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطْغِي
مَنْ أَغْفَلَنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَأَقْبَعَ هُونَهُ وَكَانَ
أَمْرُهُ فِرْطًا

وَقُلِّ الْحُقُّ مِنْ رَّبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلِيَقُولُ وَمَنْ شَاءَ
فَلِيَكُفُّ إِنَّا أَعْنَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَهُمْ
سُرَادِقَهَا وَلَنْ يَسْتَغْشِيُوا مَغَاثْيَاءَ كَالْمُهْلِ
يَشْوِي الْوُجُوهَ بِنَسْ أَشْرَابٍ
وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا

إِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ أَمْنَوْا وَعَمِلُوا أَصْنَلَحَتِ
إِنَّا لَا نَخْسِبُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلاً

أُولَئِكَ لَمْ جَنَثُ عَنِّي بَجْرٍي مِنْ تَحْنِمِ الْأَنْهَرِ
مُحْلَّوْنَ ذِيَّا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلِبْسُونَ يَابَا
خُضْرَانِ سُنْدُسٍ وَإِسْبَرَقِ مُثْكِنَ
فِيهَا عَلَى الْأَرَابِكِ يَقْعَمُ التَّوَابُ وَحَسِنَتْ مُرْتَفَقًا

32. Uga yeel tusaale Labo Nin oon u yeellay Midkood Laba Beeroood oo Ci-nab ah, kuna koobnay Timir yeellayna Dhexdeeda Tallaal (beer).

33. Labada Beerooodba oy keentay Cunnadeedii, oyna waxba Nusqaamina, oon kana Dhambalay dhexdeeda Wabiyo.

34. Midhana uu leeyahay oo markaas ku yidhi Saaxiibkiis asagoo hadalka ku celcelin anaa kaa Xoolo badan Kaana Tol badan.

35. Wuxuu galay Beertiisi isagoo dulmiyey Naftiisa, wuxuu yidhi uma malaynayo inay Halaagsami Waligeed.

36. Umana Malaynayo in Saacadda (Qiyaame) kici, haddii lay celiyo Xaggaa Eebahayna waxaan ka heli mid ka khayrroon Noqoshada.

Kuwa Xaqa rumeeeyey oo Wanaagga falay waxaa Fiican ee Eebe u darbay waxbadan yuu Quraanku ka warramay, halkan Arrintaas yaa ku Cad. Aayadaha kale waxay ka Qisoona Laba Nin oo midkood beera badnaa uguna faanay Saaxiibkiis inuu ka Xoolo iyo Dad badanyahay isagooy yaabgalisay Beertiisu, iyo wuxa ka baxay oo Midha ah iyo wuxa dhexsocda oo biyo ah. Intuu ka inkiro oo ka Gaaloobo Dhicidda Qiyaamada. Mana haboona in Nicmada Eebe laqaabiliyo Diido, Gaalimo, Faan iyo Kibir ee waa in Eebe lagu Aqoonsado laguna Mahdiyo looguna kaalmaysto Cibaadada Eebe. Qataade wuxuu yidhi: Taasi Waliee waa Yidiiilada Faajirkha, Xoolo Badni iyo Qaraabo Google. Al-Kahf (30-36).

37. Wuxuu yidhi saaxiibkiisii isagoo la hadli ma waxaad ka gaaloowday Ee-baha kaa Abuuray Carro, hadana dhibic markaas ku ekeeyey adoo nin ah.

38. hasa yeeshay ilaahay waa Eebahay lana wadaajin maayo Eebahay (cibaadada) cidna.

39. maxaadan markaad gasho beer-taada u dhihin wuxuu doone Eebe*, xoog ma jiro Eebe mooyee, haddeed aragtay anoo kaa yar adiga xoolo iyo Caruurba.

وَأَنْزَبْتُ لَهُمْ مَنَلَّا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنِينَ
مِنْ أَعْنَبٍ وَحَقَقْنَاهَا بَخْلٍ وَجَعَلْنَا يَبِنَهَا مَرْزَعًا ﴿٢٦﴾

كُلْنَا الْجَنِينَ إِنَّا أَكْلَهَا وَلَمْ تَقْطُلْ مِنْهُ شَيْئًا
وَفَجَرْنَا خَلَدَهَا مَهْرًا ﴿٢٧﴾

وَكَلَّكَ لَهُ شَرْفَنَالِ لِصَحِيفَةِ وَهُوَ حَارِرٌ
أَنَّا كَثُرْمِنَكَ مَالًا وَأَعْزَزْنَفَرًا ﴿٢٨﴾

وَدَخَلَ حَيَّتَهُ وَهُوَ طَالِمٌ لِنَفْسِهِ قَالَ مَا أَطْلَنُ
أَنْ تَبَدَّلَ هَذِهِ أَبْدًا ﴿٢٩﴾

وَمَا أَطْلَنُ السَّاعَةَ قَابِيمَةً وَلَمْ يُرِدْتُ إِلَى رَبِّ
لَأَجَدَنَّ خَيْرًا مِنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٣٠﴾

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ حَارِرٌ أَكَفَرْتَ بِاللَّهِ
خَلَقْتَ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّرْتَ رَجْلًا ﴿٣١﴾

لَكَ هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٢﴾

وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَنَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَأَفْوَهَ
إِلَّا بِإِلَهٍ إِنْ تَرَنَ أَنَّا أَقْلَمُ مَا لَأَوْلَادًا ﴿٣٣﴾

40. wuxuu u dhawyayah Eebehay inuu i siiyo wax ka khayr badan Beer-taada, kuna diro korkeeda aafso samo, oy markaas ahaato bannaan lagu simbirixoodo.

41. ama ahadaan biyaheedu kuwa gudha oodan karin doonid (soo celin).

42. waa la koobay midhihiisii (la halaagay) oo ahaaday kii gaddin gacmihiiisa wuxuu ku bixiyey iyadoo ku dhacday darbiyadeeda, isagoo leh shalleytee maanan la wadaajin Eebahay Cidna.

43. uma ahaanin koox u gargaarta oo ka soo hadhay Eebe mana aha mid gar-gaarta.

44. halkaas (qiyaamada) yey awoodu u ahaan Eebaha xaqa ah, isagaanaa khayrroon abaal marin khayrroonnaa cidhib.

Saasay kala yihii muslim iyo gaal, waxaa inoo soo hormaray warkii gaalka iyo wuxuu ku abaal mariyey Nicmada Eebe, mu'minkiina waa kan xusuustay sida Eebe u abuuray ninna uga dhigay, iyo inayna haboonayn in Cibaadada waxlala wadaajijo, iyo Eebe lagu mahdiyo Nicmadiisa awoodana loo qiro, oon laguna faanin xoolo iyo caruur, illeen Eebaa halaagi kara oo tirtiri karee, waxaana lagu abaal mariyey gaalkii faanayey in la halaagay beertiisi oo uu shallaytooday wuxuu ku bixiyey, uuna qoomamooday waqtii ayana waxtarayn, qoomamo wax u gargaarana ususan jirin, isna gargaaran karin, xukunka iyo awoodana Eebaha xaqa ah yaa leh, maalinta qiyaaame, Rasuulku (Naxariis) iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Abuu Hureyrow ma ku tusiyya kansi ka mid ah kansiyada janada markaasuu yidhi: haa Aabahay iyo Hooyadaya lagugu furtee, markaasuu yidhi: waa inaad dhaado: Xoog ma jiro Eebe mooyee, wuxuuna dhiih Eebe: wuu islaamay addoonkaygi wuuna hogaan samay. waxaa wariyey (Imaam Axmed). Al-Kahf (37-44).

* Maashaa-Allaah, Xoog ma jiro kan Eebe mooyee (dib u eegaha).

45. uga yeel Nabiyow tusaale nolosha Adduunyo Biyo oo kale oon ka soo dejinay samada oo isku darsamay waxa ka soo baxay dhulka oo markaas noq-day ingayg kala firdhiso dabayluu, wuxuuna ahaaday Eebe kii wax kasta kara.

46. xoolaha iyo wiilashu (caruurtu) waa quruxda nolosha adduunyo, kuwa hadha ee wanaagsan yaa ku khayrroon Eebahaa agtiisa abaalmarin una khayrroon yididiilo (camalka fiican).

فَعَسَى رَبِّ أَنْ يُؤْتِنَ حَيْرَانَ جَنَّاتِكَ وَرِسْلَ
عَلَيْهَا حُسْبَانَاتِ السَّمَاءِ فَأَصْبَحَ صَعِيدًا
زَلَاقًا ﴿١﴾

أَوْصَبَحَ مَأْوَاهُ غَورًا فَلَمْ تَسْطِعِ لَهُ طَلَابًا ﴿٢﴾

وَأَجْبَطَ شَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقْلِبُ كَفِيهَ عَلَى مَا أَنْفَقَ فِيهَا
وَهِيَ حَارِيَةٌ عَلَى عُرُوشَهَا وَيَقُولُ يَلَائِنِي
لَمَّا شَرِكَ بِرَبِّ الْحَدَادَ ﴿٣﴾

وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِتَّةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ

وَمَا كَانَ مُنْصِرًا ﴿٤﴾

هُنَالِكَ الْوَلِيَّةُ لِلَّهِ الْحَقُّ هُوَ خَيْرُ ثَوابٍ وَخَيْرُ عَقَبَةٍ ﴿٥﴾

وَأَضَرَبَ لَهُمْ مَثَلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلَنَا
مِنَ السَّمَاءِ فَأَخْنَاطَهُ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ
هِشِيمًا ذُرْوَهُ أَرْيَتُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْنِدًا ﴿٦﴾

الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَقِيمَتُ
الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا
﴿٧﴾

47. xus maalinta aannu kaxayn buuraha ood arkayso dhulka oo muuqda, oon soo kulminay dadkii oonan ka tagingin cidna.

48. waxaana loo banbhigi dadkii Eebahaa iyagoo saf ah, dhab ahaan yaad noogu timaadaan saan idii abuuray markii horaba (yaa lagu dhihi) waxaadse sheegateen inaanaan idii yee-layn ballan «kulama».

49. waxaana la dejin (keeni) Kitaabkii (camalka) waxaadna arkaysaa dam-biilayaashii oo ka cabsan waxaa ku sungan oo dhihi halaaganee muxuu leeyahay kitaabkan oosan uga tagayn wax yar iyo wax wayn ee uu koobay wayna heli waxay camal faleen oo jooga, manadulmiyo Eebahaa cidna.

Aayado badan yaa ka warramay adduunyada iyo say ku dampbeyn iyo inay habboontahay inaan lagu kadsoomin xoolo iyo caruurna waxba kama taraan Eebe agtiisa, ee waxaa wax tara camalka siican ee hadhi, maalinta qiyame ee buuraha la kaxayn dhulkuna bannaan noqon ee dadka lasoo kulmin cidna lagamatagayo, dadkuna way imaan iyagoo safan sidii cebe ugu abuuray oo kale, inkastoo gaaladu diideen, waxaadna arki maalintqas dambiilayaasha oo cabsan oo calaacadil iyagoo sheegi inuuusan kitaabka camalka lagu qoro wax yar iyo wax wayn midna ka tagayn, cid walbana heli waxay camal fashay oo jooga, isagoon Eebe cidna dulmayn. waxaana sugnaatay in Eebe soo kulmin dadka qiyamada una dhawaaqi iyagoo wada maqli laysuna qisaasi xataa dharbaaxada, waxaana loo kala qaadi khayrka iyo sharka. Al-Kahf (45-49).

50. (xusuuso) markaan ku nidhi Mala'iqta u sujuuda Aadam, oo ay sujuudeen Iblisiis mooyee, wuxuu ka mid yahay Jinniga wuxuuna ka faasiqoobay (baxay) amarka Eebe, miyaad ka yeelanaysaan isaga iyo faraciisa gar-gaare ani ka sokow iyagoo col idii ah, waxaa u xun daalimiinta badelkooda (ibliis).

51. marag ugama dhigin kuwaas abuurka Samooyinka iyo dhulka iyo abuurka Naftooda, mana ihi mid ka yeelan baadiyayaalka kaalmo.

52. (xusuuso) maalinta Eebe dhihi u yeedha kuwaad ila wadaajiseen (Cibaa-dada) ood sheegteen (adduunka) mar-kaasay u yeedheen mana ajiibin (u jawaabin) waxaana yeellay dhexdooda Meel halaag.

وَيَوْمَ سُرِّ لِجَبَالٍ وَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً
وَحَسْرَتْهُمْ فَلَمْ تَغَاذُرْ مِنْهُمْ أَحَدًا

وَعَرَضُوا عَلَى رَبِّكَ صَفَّا قَدْ حَسْمُونَا كَمَا خَفَقْتُمُ
أُولَئِكَ قَبْلَ رَعْمَةٍ أَلَّا يَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا

وَوُضِعَ الْكِتَبُ فَرَى الْمُجْرِمِينَ مُسْفِقِينَ مَمَّا فِيهِ
وَيَقُولُونَ يَوْمَ لَنَا مَا لِنَا هَذَا الْكِتَبُ لَا يَعْدُرُ
صَغِيرَةً وَلَا كِبِيرَةً إِلَّا أَخْصَسَهَا وَجَدُوا مَا عَمِلُوا
حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبِّكَ أَحَدًا

وَإِذْ قَدَّنَا لِلْمَلَائِكَةَ أَسْجُدُوا لِأَدَمَ فَسَجَدُوا
إِلَّا إِلَيْنَا كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَقَسَقَ عَنْ أَمْرِنَا
أَفْتَخَذُونَهُ وَدُرِّيْسَهُ أَوْلِيَّكَاهُ مِنْ دُونِ
وَهُمْ لَكُمْ عَذُولُونَ فَلِلظَّالِمِينَ بَدْلًا

مَا أَشَهَدُهُمْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا خَلَقَ
أَنْفُسَهُمْ وَمَا كَدُّ مُتَّخِذُ الْمُضِلِّينَ عَصَمًا

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شَرَكَاءِ الَّذِينَ زَعَمُوا
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِبُوْهُمْ وَجَعَلْنَا يَنْهَمُ
مَوْرِقًا

53. waxayna arkaan dambii layaashu naarta waxayna yaqiinsan inay ku dhici mana helayaan xageeda meelay uga ishaan.

54. dhab ahaan yaan ugu caddaynay quraankan dadka tusaale kasta, waxayna ahaadeen dadkii kuwo muran badan.

Iblis iyo madax adayggiisa iyo siduu dadka u duufsaydaya qaqa iyo amarka Eebana u diiday waxbadan yuu quraanku soo celceliyey si looga digtoonaado, wax Eebe la maamula xukunka ama uu abuuridda marag uga dhigan ma jiro, qiyamadana iblis iyo kuwii caabudi jiray oo warkiisa maqlay wax isuma taraan, waxayna yaqiinsan inay halagsami meelay uga leexdaanna ayna helayn. quraankana waxbadan yuu eebe ku celceliyey waano iyo tusaale waxayse noqdeen dadkii muran badane. Xasan Basri wuxuu yidhi: Iblisiska ka mid manoqon malaa'igta il bidhiqsi, waase asalka jiniga, sida aadanba u yahay asalka dadka. waxaa wariiyey (ibnu Jariir).

Rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalo) Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu subax toosiye sayid Cali iyo Faadumo kuna yidhi: miyeedaan tukaneyn, markaasuu sayid Cali yidhi Rasulka Eeboow naftanada Eebaa maamula markuu na kiciyo yaannu kacynaa; markaasuu jeedsadey Nabigii isagoo akhrin aayadda, (wuxuu noqday dad wax walba ka muran badane), waxaa wariiyey (Bukhaari, Muslim iyo Imaam Axmed). Al-Kahf (50-54).

55. wax ka reebay dadka inay rumeyyaan markuu u yimid hanuunku oy dambi dhaaf warsadaan Eebahood ma jiro oon ahayn (sugid) inay u timaaddo waddadii kuwii hore, ama ugu yimaaddo cadaab caddaan.

56. mana dirro rasuullada iyagoon bishaaraynney oon digayin, waxayna ku murmi kuwii gaaloobay xumaan inay ku buriyaan qaqa, waxayna ka yeeshen aayaadkeygii iyo wixii loogu digay jeesjees.

57. ruuxna kama dulmin badana cid lagu waaniyey aayaadka Eebihiis markaas ka jeedsaday xageeda oo halmaamay waxay hormarsadeen gacmiiisu, waxaan yeellay quluubtooda dabool inayan fahmin quraanka dhaagahooda culays haddaad ugu yeedho hanuunkana ma hanuunayaan wali-good.

58. Eebahaa waa dambi dhaafe naxriisleh hadduu u qaban dadka waxay kasbadeen (oo xumaan) wuxuu u dada-jin cadaabka, waxayse leeyihii ballan oyna helayn meelay uga iishaan.

وَرَءَةُ الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَطَنُوا أَنَّهُمْ مُّوَاقِعُوهَا
وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصِرًا فَإِنَّهُمْ لِذَلِكَ مِنْ كُلِّ

وَلَقَدْ صَرَّفَنَا فِي هَذَا الْقُرْءَانَ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ
مَثْلٍ وَكَانَ إِلَّا إِنْسَانٌ أَكْثَرَ شَرَّقَ وَجَدَلًا

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَى
وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِهِمْ سَنَةٌ
الْأُولَئِنَّ أَوْ يَأْتِهِمُ الْعَذَابُ قُبْلًا

وَمَا نَرْسَلُ إِلَيْهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ يَأْتِيهِنَّ وَمُنْذِرٍ
وَيَجِدُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَطْلِ لِيُدْحِشُوْهُ
الْحَقُّ وَأَخْنَذُوا إِيمَانَهُ وَمَا أَنْذَرُوا هُنَّا

وَمَنْ أَظْلَمُ مَمْنُ ذَكَرْ كِتَابَنِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا
وَنَّى مَاقَدَّمَتْ يَدَهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ
أَكْيَنَةً أَنْ يَقْهُمُوهُ وَفِي عَادَاهُمْ وَقَرَّا
وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَى
فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذَا أَبَدًا

وَرَبُّكَ الْعَفْوُرُ دُوَّلَرَ حَمَّةٌ لَّوْ تُؤَخِّذُهُمْ
بِمَا كَسَبُوا لِعَجْلَةٌ لَّهُمْ الْعَذَابُ بَلْ لَهُمْ
مَوْعِدٌ لَّنْ يَجِدُوا إِنْ دُونِهِ مَوْبِلاً

59. taasi waa magaaloooyinkii oon ha-laagnay markay dulmi faleen waxaana u yeellay halaagoodii ballan (waqtii).

وَتِلْكَ الْقَرَى أَهْلَكْنَاهُمْ لَمَّا ظَلَمُوهُ
وَجَعَلْنَا لِهِمْ كُلَّهُمْ مَوْعِدًا

gaalada waxaa xaqa rumeyntisa ka reebay kibir iyo inay maraan wadadii kuwii hore inta cadaab ugaga yimaaddo, Rasuulladana waxaa loo diray bishaarayn iyo digid. Gaalse muran iyo xaqooy ku tirtiraan xumaan iyo jeesjees waxaan ahayn ma rabaan. dulmina wuxuu ku dhanyahay ruux quraanka lagu waaniyey oo halmaamay waxay hormarsadeen gacmhiisu oo xumaana, illeen qalbigooda ka daboolan inay fahmaan, dhagana waa ka culusyihii mana hanuunaan.

Eebaase dambi dhaaf iyo naxariis leh, hadduu dadka u qaban waxay kasban oo xumaan ah wuxuu u soo dadejin lahaa ciqaabta, wuxuuse u yeelay waqtii ayan meella uga bixi karin, raadkii umadihii hore ee la halaagayna waa muuqdaa markay xumaanta faleen waxaana loo yeelay halaagooda waqtii xadidan. xaqoo ladiido, ku jeeseeskiisa, waanadoo laga jeedsado, iyo xumaanta oo dhanba waxay sababi ciqaab iyo halaag ee waa in laga digtoonaado lagana fogaado. Al-Kahf (55-59).

60. (xusuuso) markuu ku yidhi (Nabi) Muuse yarkiisii (ardaygiisii) ma joo-gayo intaan ka gaadho kulanka labada Badood, amaan socdo muddo.

وَإِذْ قَاتَ مُوسَى لِفَتَنَةً لَا يَنْبَغِي حَقُّهُ
أَتْلُ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِي حُقْبًا

61. markay gaadheen kulankooda wa-xay halmaameen kalluunkoodii oo ka dhigtay waddadiisa badda dhexdeeda Godoo kale.

فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا سَاحِرُهُمَا
فَأَخْذَنَاهُمْ بِالْبَحْرِ سِيرًا

62. markay tallaabeen yuu ku yidhi khaadimkiisii ina sii qadadeenna wa-xaan kala kulannay safarkeenna daale.

فَلَمَّا جَاءَوْرًا قَالَ لِفَتَنَةٍ إِنَّا نَغْدِئُ نَا
لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرٍ نَاهَدَنَا صَبَابًا

63. wuxuu yidhi (yarkii) ka warran markaan u dumannay dhagixii inaan halmaamay kalluunkii wax i halmaansiyyey oon shaydaan ahayn inaan xusuusto ma jiro, wuxuuna ka dhigtay waddadiisa badda la yaab.

قَالَ أَرَيْتَ إِذَا أَوْنَى إِلَى الصَّرْحَةِ فَإِنِّي سَيُبْشِّرُ
الْحُوتَ وَمَا أَسْنَيْنَاهُ إِلَّا شَيْطَانٌ أَنَّ أَذْكُرَهُ
وَأَخْذَنَسِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عِجَابًا

64. wuxuu yidhi (Nabi Muuse) kaasi waa kaan doonaynay, waxayna ku noq-deen raadkoodii iyagoo raaci.

قَالَ ذَلِكَ مَا كَانَعَنِي فَارْتَدَّ أَعْلَمَ إِنَّا هُمَا قَصَصًا

65. waxayna ka heleen addoon ka mid ah addoomadanada oon siinay naxariis agtanada ah ka barneyna agtanada cilmi.

فَوَجَدَ أَعْبَدَ امْرَأَ مِنْ عِبَادِنَا إِنَّهُ رَحْمَةٌ
مِنْ عِنْدِنَا وَعَلَيْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا

waxay ahayd qisadu in Nabi muuse loo sheegay in Nin yaqaanna wuxusan aqoonin uu joogo meelay labada badood ku kulmaan: tan ruum iyo faaris, ama Afrikada waqooyi, saasayna u qaateen sahay kalluun, markay meel marina halmaameen kalluunkii markay xusuusteenna ku soo noqdeen, halkaasna kula kulmeen addoon Eebe oo suubbani, «Khadir», waxayna ku tusin qisadu waynida awooddada Eebe iyo inuu wax walba karo, in cilmiga loo safro oo had iyo jeer la kororsado, oon la dhiihin waan waynahay ama waxbaan aqaan, day Nabi muuse iyo ardaygiisaba, inayna jirin cid wax walba og oon Eebe ahayn. Eebana wuu canaanata oo imtiixaamaa cidduu doono siduu Nabi Muuse ku falay markuu cilmi sheegtay, in ogaanshaha iyo cilmiguba Eebe agtiisa yihii siduu doonana baro. Al-Kahf (60-65).

66. wuxuu ku yidhi muuse ma ku raaci karaa inaad i bartid waxa lagu baray oo hanuun ah.

67. wuxuuna ku yidhi (Khadir) adigu ma karaysid la jirkayga samir.

68. seed ugu samri waxaadan koobin cilmi (aqoon).

69. wuxuu yidhi (muuse) waad i heli hadduu Eebe doono mid ku samra oon kuguna caasiyin arrin.

70. wuxuu yidhi haddaad i raacdoo hay waydiinin waxba intaan kaaga sheego (warramo).

71. way tageen intay ka koreen markab oo uu rujiyey (loox) markaas uu yidhi ma waxaad u rujisay inaad dadkeeda maansheyso waxaad la timid arin la kahdo.

72. wuxuu ku yidhi miyaanan ku dhihin adigu ma karaysid la jirkayga samir.

73. wuxuu yidhi (muuse) ha iiqabanin waxaan halmaamay hana igu mashaqayn amarkayga si dhib ah.

74. way tageen intay kala kulmaan wiil (yar) markaasuu dilay, markaasuu yidhi Muuse ma waxaad dishay naf daahir ah oon naf dilin, waxaad la timid shay la kahdo.

75. wuxuu yidhi miyaanan kuu dhihin adigu ma karaysid la jirkayga samir.

76. wuxuu yidhi haddaan ku warsado wax tan dabadeed hayla saaxiibin waaxaad gaadhay garowsho xaggayga ahe.

way israaceen muuse iyo khadir in muuse wax la baro, taasina ceeb ma aha in cid wax ka qarsoomo oo ka barto cid kale haba ka waynaadee, hase yeesh ee waxyaaluhu sameeyey muusana kula yaabiy sida markabka looxa uu ka bixiyey iyo yarka uu dilay, had iyo jeerna wuxuu dhahaa uma adkeysan kartid la socodkeyga. arrimaha Eebe iyo xigmaddiisa yaana wax walba ka sarreya. Al-Kahf (66-76).

قَالَ لَهُ مُوسَى هَلْ أَتَيْتُكَ عَلَىٰ أَنْ تُعْلَمَ
مِمَّا عَلِمْتَ رُسُلًا ﴿٦﴾

قَالَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِعَ مَعِي صَبَرًا ﴿٧﴾

وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلَىٰ مَا لَزِحْتَ بِهِ سَبَرًا ﴿٨﴾

قَالَ سَتَجْدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَابَرًا
وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا ﴿٩﴾

قَالَ فَإِنْ أَتَيْتَنِي فَلَا سَتَأْتَنِي عَنْ شَيْءٍ
حَتَّىٰ أُخْبِرَنِي لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

فَأَنْطَلَقَ حَتَّىٰ إِذَا كَانَ فِي السَّفِينَةِ خَرْقَهَا قَالَ
أَخْرَقْنِي لِغُرْقِ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا إِنْرَأِي ﴿١١﴾

قَالَ اللَّهُ أَكْلَلَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِعَ مَعِي صَبَرًا ﴿١٢﴾

قَالَ لَأُتُوا خَذِنِي بِمَا سَيِّئَتْ وَلَا تُرْفَقِنِي
مِنْ أَمْرِي عَسْرًا ﴿١٣﴾

فَأَنْطَلَقَ حَتَّىٰ إِذَا لَقِيَ اعْلَمَنَا فَقَنَلَهُ قَالَ أَقْلَلَتْ
نَفَسَارَكِيَّةَ بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا لُكْرًا ﴿١٤﴾

* قَالَ اللَّهُ أَكْلَلَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِعَ مَعِي صَبَرًا ﴿١٥﴾

قَالَ إِنْ سَأَلْتَكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَ هَذَا فَلَا تُصْبِحِنِي
قَدْ بَأْغَتَ مِنْ لِلَّهِ عُذْرًا ﴿١٦﴾

77. way tageen intay ka yimaadaan magaalo oy warsadaan cunno dadkeeda wayna diideen inay martigaliyaan waxayna heleen darbi dooni inuu dumo markaasuu joojiyey wuxuuna yidhi haddaad doonto waxaad ka yeelan lahayd ujuuro.

78. wuxuu yidhi kan waa kala tagii dhexdeenna, waxaana kaaga warrami fasiraadda waxaadan karin inaad ku samirto.

79. markabka waxaa lahaa masaakiin ka shaqqeeya badda waxaana doonay inaan Ceebeeyo waxaana ahaa hor-tooda xaakim ka qaata doon kasta (oo fayow) dhaca.

80. Wiilkana waxay ahaayeen labadiisii waalid mu'miniin waxaana ka cabsannay inuu ku mashaqeeyo xad-gudub iyo (gaalimo).

81. waxaana doonnay inuu ugu badaloo Eebahood mid ka khayrroon daahirnimo iyo u dhawi naxariis.

82. darbigana waxaa leh labo wiil oo agoon ah oo magaalada.waxaana hoostiisa ah kansi ay leeyihii wuxuuna ahaa aabahood mid suubban,wuxuuna doonay Eebahaa inay gaadhaan xooggooda lana baxaan kansigooda naxariista Eebahaa dartiis, uma falin ra'yigayga kaasi waa fasirka waxaadan karin samirkiisa*.

way socdeen muuse iyo khadir intay ka yimaadaan magaalo oyna warsadeen cunno, wayna u diideen markaasay arkeen darbi dhacaya waxaana toosiyey khadir. markaasuu yidhi muuse maad ujuuro ka qaadtid, markaasuu yidhi khadir halkan waa meejaan ku kala tagaynay,wuxuuna u fasiray arrimihii uu soor mariyey oo ah in markabka masaakiin lahayd kuna dhawaa xaakim xooga doonta fican saasna u waxyeeleeyey. yarkuna ma fiicnay wuuna dilay si usan u gaalayn waalidka, darbigana agoon aabahood wanaagsanaa yaa lahaa waxaana ku hoos jiray kansi si ay ula baxaan, arrimahaasna waxay ku dhaceen idamka Eebe, taasina waxay ku tusin in Eebe ogayahay maslaxadda iyo wixa wanaagsan dadkase waxaa la faray wanaag iyo camal fican. Al-Kahf (77-82).

* Qisadan kuma tuseeyso in ay u bannaantahay qof inuuus ku dhaqmin sharciga isagoo sheeganayo cilmi qarsoon oo la siiyay darteed, waayo khadar wuxuu ahaa Nabi loo waxyoonayay sida uu u yidhi «kama sameeyn ra'yigeyga» waxaad ogtahay in aan Nabigeenna Nabi ka dambeeyn; culumadana waxay ku Xukmiyeen gaalnimo qofkii saas sheegta, mana jiro cilmi baadhin iyo cilmidahir (dib u eegaha).

فَأَنْطَلَقَ أَعْجَى إِذَا نَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ أَسْتَطَعْمَا أَهْلَهَا
فَأَبْوَأَنْ يُضْقِلُوهُمَا فَوَجَدَ أَفِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ
أَنْ يَنْقَصَ فَأَفَكَمَهُ، قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَحْذَّثَ
عَلَيْهِ أَجْرًا

قال هذَا فَرَاقٌ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنْتَكَ بِنَوْبِيلِ
مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبَرًا

أَمَا السَّفِينَةُ فَكَانَ لِمَسَكِينٍ يَعْمَلُونَ
فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ
مَلَكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا
وَأَمَّا الْفَلَمُ فَكَانَ أَبُواهُ مُؤْمِنٌ فَخَشِيتَهَا
أَنْ يُرْهِقَهُمْ طَغْيَانَهُ كُفَّرًا

فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدِّلَهُمَا هُمَا خَيْرٌ مِّنْهُ رَكْوَةً
وَأَقْرَبْ رُحْمًا
وَأَمَّا الْحِدَارُ فَكَانَ لِعَلَمَيْنِ يَتَسْعَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ
وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَلِحًا
فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشَدَّ هُمَّا وَيَسْتَخِرَا
كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ وَمَا فَلَمْهُ، عَنْ أَمْرِي
ذَلِكَ تَأْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبَرًا

83. waxay ku warsan Dul qarnayn xaggiisa waxaad dhahdaa waxaan idin-ku akhrin xaggiisa war (waxyi).

84. a nagaa makaninay (siinnay) xukun dhulka waxaana u sinnay wax kasta sabab (cilmii).

85. wuxuuna raacay waddo.

86. markuu gaadhad qorrax u dhacnaa wuxuu helay iyadoo ku dhici il dhoobo ah (muuqaalka) wuxuuna ka helay agteeda qoom, waxaana nidhi Dul qarnaynow waa inaad cadaabto ama ka yeelato wanaag.

87. wuxuuna yidhi ruuxii dulmi fala waannu cadaabi (ciqaabi) markaasaa loo celin Eebihiiis wuuna cadaabi cadaab daran.

88. ruuxiise rumeeya oo fala wanaag wuxuu mudan abaal fiican waxaana u dhihi amarkannaga fudayd.

89. markaasuu raacay waddo.

90. markuu gaadhad qorrax ka soo baxna wuxuu helay iyadoo ku soo baxda qoom aanaan yeelin sokeydeeda asturaad.

91. waa sidaas waxaana ku koobnaa waxa agtaada ah ogaancho.

qisada dul qarnayn iyo in Eebe siiyey xukun balladhay oo gaadhad bari iyo galbeed iyo waxyaaluhu la kulmay waa in ruuxa muslimka ah rumeeyaa illeen quraankaa sheegay Eebana wuxuu doono wuu falaa, waxaana quraanka ka muuqataa inuu ahaa nin wanaagsan oo xaqqa rumeeeyey arrinta la sheegi oo ah inuu ahaa kii dhisay iskandiriyada masar oon mu'min ahayn waxaa diidi waxaan soo sheegnay iyo in culimada islaamku sheegeen inuu ahaa nin mu'min ah oo joogay waqtigii nabi Ibraahim, mana wanaagsana in lagu dagdagoo taariikhda inta layqaqinsado, mana bannaana in war kale laga horkeeno quraakoo la oo dhaho saasuu sheegi quraanka xalkuna waa saas, ruuxa rumeeeyey waa inuu raaco quraanka kaan rumeynna loo sheego hadduu rumeeyana wanaag haddii kalana wuu khasaaray. Al-Kahf (83-91).

92. markaasuu raacay waddo,

93. markuu gaadhad labada xidhmo dhexdooda wuxuu ka helay hortooda qoom aan garanayn hadal (af gaar ah ku hadla).

وَسَعَوْنَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوا

عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا

إِنَّمَا كَذَّالِكُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَنْتَهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَسَبَبًا

فَأَتَيْتُكُمْ بِهِ

حَتَّىٰ إِذَا لَيَلَعَّ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَرْبُّ فِي عَرْبٍ

حَمْنَةٌ وَجَدَهَا قَوْمًا مُّلْقَاتِينَ دَأْلَاقِرْنَيْنِ

إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا أَنْ تَنْجُذَ فِيمَ حُسْنَكَا

فَأَلْ أَمَّا مِنْ ظَلَمٍ فَسَوْفَ نُعَلِّمُهُ مُنْزِهً إِلَيْ رَبِّهِ

فَيَعْدِيهِ مُهْ عَذَابًا كَبِيرًا

وَأَمَّا مِنْ إِمَانَ وَعِلْمٍ صَلَحَاهُ فَلَمْ يَرْجِأَهُ

الْخُسْنَىٰ وَسَقَوْلُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يَسِيرًا

ثُمَّ أَتَيْتُكُمْ بِهِ

حَتَّىٰ إِذَا لَيَلَعَّ مَطْلِعَ الْشَّمْسِ وَجَدَهَا تَنْطَلِعُ عَلَىٰ قَوْمٍ

لَمْ يَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهِمَا سِرًا

كَذَّالِكَ وَقَدْ أَحْطَنَا بِمَا لَدَيْهِ حَسِيرًا

ثُمَّ أَتَيْتُكُمْ بِهِ

حَتَّىٰ إِذَا لَيَلَعَّ بَيْنَ السَّدَيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا

لَا يَكَادُونَ يَقْهَمُونَ فَوْلًا

94. waxayna dheheen dul qarnaynow yaajuuu iyo maajuuu waxay fasaadin dhulka ee ma kuu yeellaa ujuuro inaad yeesho dhexdanada xidheen jidaar.

فَأُولَئِنَّا لِقَرَبَيْنَا إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَاجُوجَ
مُقْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ يَجْعَلُ لَكَ حَرْثًا
عَلَىٰ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَهُمْ سَدًا

قَالَ مَامَكُوكَيْ فِيهِ رَبِّ خَيْرٍ فَإِعْسُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُوكَيْ
وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا

إِنَّهُنَّ زُبُرٌ لِّلْحَدِيدِ حَقٌّ إِذَا سَأَوَىٰ بَيْنَ الصَّدَقَيْنِ
قَالَ أَنْفُخُوا حَقَّيْ إِذَا جَعَلْهُ نَارًا قَالَ إِنَّهُنَّ أَفْرَغُ

عَلَيْهِ قَطْرًا

فَمَا أَسْطَلُوا نَارًا إِنْ يَظْهَرُوهُ
وَمَا أَسْطَلُوا لَهُمْ نَبْتًا

قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِّنْ رَبِّيْ فِيْ إِذَا جَاءَهُ وَعَذَرَ فِيْ جَعَلَهُ دَكَّاهُ
وَكَانَ عَذَرِيْ حَقًا

96. i siiya goosimo bir ah, markuu ekeeyey labada dhinac dhexdooda wuu yidhi afuufa* markuu ka yeelay dabna wuxuu yidhi i siiya aan ku shubee maar la dhalaaliyey.

97. mana karayaan inay ka soo kor baxaan (ka soo dhacaan) mana karaayan inay duleeliyan.

98. wuxuuna yidhi kan waa naxariis Eebahay, Markuu yimaaddo yabooha Eebahayna wuxuu ka yeelaa burbur, yabooha Eebahayna waa xaq (sugar).

waxaa socotay qisadii Dul qarnayn intuu ka gaadho jidaar xidhan oo ku agnoolyihii dad af gaar ah ku hadli oon saas loo garanayn'kana cawday juuj iyo maajuuu oo ah kuwo fasaadin dhulka oyna ka codsadeen inuu jidaar adag dhexyeelo oy waxna siyyaan wuxuuse u sheegay in Eebe siiyey wax ka roon waxooda kana codsaday inay xoog ku kaalmeeyaan una keenaan biro, markuu ekeeyey laba umadood oo waxay maaro iyo bir la dhalaaliyey kamana soo bixi karaan, waana naxariis Eebe markuuse yimaaddo yabooha Eebe wuu burburiyaa, waana xaq yaboohiisu. rasuulkuna (naxariis iyo nabadgaloo Eebe korkiisa ha yeeleey) wuxuu ku yidhi xadiith: dheer: waxaa dhexdiinna ah (qiyaamada) laba umadood oo waxay ahaadaanba badiya, yaajuuu iyo wamaajuuu waana waajib in la rumceeyo jiridooda haseyeeshee xaggee iyo sidee wax ma tarto. Al-Kahf (92-98).

* buufiya.

99. waxaannu ka yeeli qaarkood maalintaas kii qaarka (kale) dhexgali waxaana la afuufaa suurka waana soo kulminnaa kulmin.

وَرَكَنَابَعْضُهُمْ بِوَمَدِينَ يَمُوجُ فِيْ تَعْصِيْنَ وَقُنْعَنَ فِيْ الصُّورِ
فِيمَعْنَهُمْ جَمَّا

100. waxaana u bandhigaynaa jahan-namo maalintaa gaalada bandhig.

وَرَضَنَاجَهُمْ بِوَمَدِينَ لِلْكَافِرِ عَرَضاً

الَّذِينَ كَانُتَ عَيْنَهُمْ فِيْ غَطَاءٍ عَنْ ذَكْرِي
وَكَانُوا لَا يَسْتَطِعُونَ سَعَادًا

102. ma waxay u maleeyeen kuwii gaaloobay inay ka yeeshen addooma-dayda iga sokow awliyo (oy caabudaan) waana u darabnay jahannamo gaalada dagid.

103. waxaad dhahdaa ma idiin war-ramaa kuwa khasaaro badan camallo.

104. waa kuuuu dhumay camalkoodu nolosha adduun iyagoo isuna malayn inay wanaajin camalka.

105. kuwaasu waa kuwa ka gaaloobay aayaadka Eebahood iyo la kulankiisa oo buray camalkoodu umana joojinno maalinta qiyaame miisaan «qiimana ma leh».

106. kaasina waa abaalkoodii jahanno'm gaalnimadooda darteed,waxayna ka yeeshen aayaad kayga iyo rasuulla - dayda jeesjes.

Maalinta qiyaame waa maalin dhibaato badan cidii Eebe ka fududeeyo mooyee, waana maalin la kulmin dadka oyna is dhexqaadi iskuna wareeri, gaaladana lagu kulmin naarta, kuwaasoo ah kuwa xaqa ka indha beelay oon maqlaynna, gaalada Eebe ka sokow waxay caabudaan yeeshayna waxaa loo darbay naarta jahannamo. kuwa ugu khasaara badanna waa kuwa camalkoodu ku dhumay adduunka isuna malayn inay wanaag fali, kana gaaloobay quraanka, iyo lakulanka Eebe,wax qiima ahna loo yeeli maayo qiyaamada, illeen way gaaloobeen ooy ku jeesjeeseen quraanka iyo rasuulkaba, nabiguna (anaxarii iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) wuxuu yidhi: waxaa la keeni qiyaamada nin wayn oo shilis oon u miisaanmayn garab kaneeco. sacad binu waqaasna waxaa laga warriyey kuwa ugu khasaaro badan camal waa yuhuud iyo nasaaro. waxayna ku tusin la digtoonaado oo la toosnaado. Al-Kahf (99-106).

107. kuwa rumeeyey (xaqa) oo fala camal fiican waxay u ahaatay jannada fir-dowsi degid, (martiqaad).

108. wayna ku waari dhexdeeda mana doonaan inay xaggeeda ka wareegaan (guuraan).

109. waxaad dhahdaa hadday u noqoto badda khad kalimooyinka Eebahay waxaa dhammaan lahaa badda ka hor dhammaanshaha kalimaadka Eebahay aaban keenno isagoo kale (oo si-yaadin ah).

أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَتَخَذُوا عِادِي مِنْ دُونِ
هُنَّا ءَلَيْهِمْ إِنَّا أَعْنَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكُفَّارِ تَرَلَا

قُلْ هَلْ نَتَنِّعُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعَدَّلَا

الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيهِمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا يَعْلَمُونَ أَنَّهُمْ
يُحَسِّنُونَ صُنْعًا

أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا يَنْهَا رَبَّهُمْ وَلِقَابِهِ
فَإِنْتَ أَعْنَاهُمْ فَلَا تُقْبِلُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَرَبُّنَا

ذَلِكَ جَرَأْتُمْ جَهَنَّمَ بِمَا كَفَرُوا وَأَخْدُوا إِنْتَ
وَرَسُولِي هُرُوا

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَ لَهُمْ جَنَّتُ
الْفَرْدَوسِ تَرَلَا

خَلِيلِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حَوَّلًا

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لِكَلْمَنَتِ رَبِّ لَنْفَدَ الْبَحْرِ قَبْلِ
أَنْ تَنْفَدَ كَلْمَنَتِ رَبِّ لَنْفَنَتَ بِشَلَوْ مَدَادًا

110. waxaad dhadhaa waxaan uun
ahay anigu bashar (dad) idinkoo kale
ah,waxaa laywaxyooday in uun yahay
ilaahiin ilaaah kaliya, ruuxiise dooni la
kulanka Eebihiis ha falo camal fii-
can,yuuna la wadaajinna cibaadada
Eebihiis cidna.

**قُلْ إِنَّمَا أَنْبَشْرُكُمْ بِوْحَىٰ إِلَىٰ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ
وَنَحْدُونَ كَانَتْ زِيَّةُ الْفَارَسِيَّةِ فَلَمْ يَعْمَلْ عَمَلاً صَنَّلَهَا**

وَلَا يُشْرِكُ بِعِبَادَةَ رَبِّهِ أَحَدًا

Mu'miniinta camalka fiican wuxuu eebe u darbay jannada firdowsa oyna ku waari ka guuridna ayna doonayn, sida adduunka la dooni in marba meel loo guuro ama loo wareego. rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleec) wuxuu yidhi: haddaad Eebe warsataan janno warsada jannada firdowsa waa jannada ugu sareysa uguna wanaagsan, kana soo burqadaan wabiyada jannada, (bukhaari iyo muslim).

markaa waxay suuraddu ku dhamaatay waasacnimada cilmiga Eebe iyo inuusan dhammaanayn haddii geedaha qalin laga dhigo sida suurad kale caddaysay, badahana khad laga dhigo. nabiguna waa dad hase yeesh ee loo waxyooday in laah kali yahay loona kalyicelo camalka cid kalana lala wadaajin. Rabiic binu anas wuxuu yidhi: cilmiga dadka dhammaan marka loo eego cilmiga eebe wuxuu la mid wabhiibic badahood dhan (xaakim)

yanay dombie badanoo dhan. (xaakim). taasina waxay ku tusin inaan cidna cilmi ku faani karin'sheeganna karin. rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: markuu Eebe kulmiyo kuwii hore iyo kuwii dambaba maalin aan shaki lahayn waxaa dhawaqa dhawaqa ruuxii la wadaajiyey camal Eebe cid kale ka ha doonto abaaalkiisa, Eebe waa ka qaatfoonyahay wadaage. (imaam axmed). waxaa uun loo baahanyahay waa camal fican oo Eebe dartiis loo faloo si Eebe abaal wanaagsan looga helo. Al-Kahf(107-110).

Suurat Maryam

سورة فتنیہ

magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee
naxariis guud iyo mid gaaraba na-
xariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. waa la soo sheegay kuwo lamid ah.
  2. (kanna) waa sheegid naaxariista Eebahaa addoonkiisa zakariye.
  3. markuu u dhawaqaqay Eebihiis dha-waaq qarsoodi ah.
  4. yidhina Eebow anigu waan tabar-yaraaday madaxaygunu wuxuu la hurray cirro. Mana ahayn baryadaada Eebow mid ku khasaara.

١ ﴿هَيَعْصِ﴾

كَرُورَحْمَتِ رَبِّكَ عَبْدُهُ زَكَرِيَاً

إِذْ نَادَى رَبُّهُ وَنِدَاءً حَفِيَّاً

فَالْرَّبُّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظِيمُ مَنِّي وَأَشْتَعَلَ الرَّأْسُ
شَيْئًا وَلَمْ أَكُنْ يَدْعَ إِلَيْكَ رَبِّ سَقِينَا

5. anigu waxaan ka cabsan qaraabada iga dambaysa (inay xumaadaan) haweenaydayduna waa mandhalays iga sii agtaada wali (walad).

وَإِنِّي حَفَظْتُ الْمَوْلَىٰ مِنْ وَرَاءِي وَكَانَتْ
أَمْرًا قَيْعَدًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيَا

بِرَبِّي وَرِبِّي مِنْ إِلَيْيَّ عَقْدَوْبَرِّ

وَاجْعَلْهُ رَبِّي رَضِيَّا

يَنْزَكَرَ كَيْاً نَّا شَرُكَ طَلَمِ أَسْمُهُ يَخْيَى

أَنْ تَجْعَلَ اللّٰهُ مِنْ قَبْلِ سَمِيَّا

فَالَّرَبِّ أَنِّي كُوْنُ لِغُلْمَمْ وَكَانَتْ

أَمْرًا قَيْعَدًا وَقَدْ بَلَغْتُ

مِنَ الْكِبَرِ عِنْتَا

فَالَّذِي لَكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيْهِ هَمْ

وَقَدْ حَلَقْتُكَ مِنْ قَبْلٍ وَمَنْتُكَ شَيْنَا

6. i dhaxla (nabinimada) oo dhaxla chelkii yacquub kana yeel Eebow mid laga raalli noqdo.

7. zakariyow annagu waxaanu kuugu bishaarayn wiil magaciisu Yahay yaxye oonaan u yeelin horay wax lamid ah (lamagac ah).

8. wuxuu yidhi Eebow sidee ii guahaan wiil iyadooy tahay haweeney-daydu madhalays oon ka gaadhay waynidha gabow.

9. wuxuu yidhi waa saas, wuxuuna Eebara yidhi isagu waa ii Fududahay waana ku abuuray horay adoon ahayn waxba.

nabi zakariye yaa Eebe waydiistay isagoo wayn haweenaydiisuna dhalin in Eebe siiyo cid wanaagga iyo nabinimada ka dhaxasha, Eebana wuu aqbalay baryadiisi wuxuuna siiyey wiilkissi nabi yaxye, markuu la yaabay xaalkiisa iyo kan chelkiisa wuxuu eebe u sheegay inay u fududahay illeen isagaba wuxuu abuuray isagooon waxba ahayne.

waxaa sugnaaday inaan nabiyada laga dhaxlin xoolo ee laga dhaxlo cilmi. tan kale waxay ku tusin in Eebe aqbaloo baryada addoomadiisa, wax walbana u fududyahay hadduu doono, iyo in loo cabsado diinta iyo wanaagga iyo xaqa. Maryam (1-9).

10. wuxuu yidhi Eebow ii yeel calaamo (xaqnimada yaboohaada) wuxuu yidhi (Eebe) calaamadaadu waa inaadan la hadlin dadka seddex habeen oo israacsan (adoo fayow).

فَالَّرَبِّ لَجَعَلَ لِيْ إِيمَانَهُ فَالَّرَبِّ لَيْ إِيمَانَكَ
أَلَا تُكَلِّمُ النَّاسَ ثَلَثَ لِيَّا سَوِيَّا

فَرَجَ عَلَىْ قَوْمٍ مِنَ الْمُحَرَّابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ

أَنْ سَيْحُوا بَكْرَةً وَعَشِيَّا

11. markaasuu ugaga soo baxay qoomkiisi mixraabka wuxuuna u ishaaray xaggooda inay tukadaan aroor iyo galabba.

12. (waxaa loo yidhi) yaxyow ku qaado kitaabka (tawreed) xoog (dadaal) waxaan siinnay xigmo isagoo yar.

يَسْجُنَى حُذَّالَكِتَبَ بِقَوْمٍ وَعَيْنَهُ

الْحُكْمُ صَبِيَّا

13. iyo naxariis agtanada ka ahaatay iyo daahirnimo wuxuuna ahaa dhawrsade.

14. iyo baarri labadiisa waalid mana ahayn daalim caasi ah.

15. nabadgalyo korkiisa ha ahaato maalinta la dhalay iyo maalintuu dhiman iyo maalinta la soo bixin isagoo nool.

16. (ku xusuuso) kitaabka marmaya, markay uga fogaatay ehelkeeda meel bari ah, (bariga qudsi).

17. oyna ka yeelatay xaggeeda astur, oon u dirray xaggeeda ruuxannagii (jibril), oo isugu shabahay dad eg.

18. una tidhi anigu waxaan kaa magan galay (Eebaha) Raxmaan ah had-daad tahay dhawrsade.

19. kuna yidhi anigu waxaan uun ahay rasuulka Eebahaa inaan ku siiyo wiil daahir ah.

20. waxayna tidhi sidee iigu ahaan wiil anoosan i taaban dad, ahaynna mid xun (la tuhmo).

21. wuxuna yidhi waa si-daas, wuxuuna yidhi Eebahaa wuu u fuduyahay korkayga iyo inaan uga yeello calaamad dadka iyo naxariis xagayga ah waana arrin la xukumay (dhammeeyey).

zakariye wuxuu Eebe warsaday in calaamo loo yeelo arrinkaas, wuxuuna aamusnaa saddex habeen, wuxuuna ku hadlayey ishaaro, waxaana la siiyey yaxye kitaab iyo xigmo, naxariis iyo daahirnimo wuxuuna ahaa dhawrsade, u ah baarri labadiisa waalid, mana ahayn madax adke caasi ah, Eebana waa nabadgaliyey maalintii la dhalay, tuu dhiman iyo maalinta la soo bixin isagoo nool. maryama qisadeedu waxay ahayd mid wayn, waxayna dhanka bari ee qudsi ugaga qarsoontay dadkeedii, waxaana u yimid jibril oo bashar ku shabahan waxayna ka magan gashay Eebe, wuxuuna u sheegay in Eebe u soo diray si uu wiil u siiyo, wayse yaabtay siday u heli wiil iyadoon nin qabin, mid xun oo suuqashana ahayn, Eebaase u sheegay in awoodda Eebe u fududahay 'yahayna xaal dhamsan, waana soo sheegnay si dhab ah oo nadiif ah loo rumeyyo arrintan inagoo ka duwan yuhuud halaag ha ku dhace. illeen eebaha, xaqaa ah yaa si xaq ah uga warramaye. Maryam (10-21).

وَحَنَانًا مِّنْ لَدُنَّا وَزَكُورٌ وَّكَانَ قَيْتَانًا ﴿١٧﴾

وَبَرَأْ بِوْلَدِيْهِ وَلَرِيْكُنْ جَبَارًا عَصِيَّا ﴿١٨﴾

وَسَلَمٌ عَلَيْهِ يَوْمٌ وَلَدِيْهِ يَوْمٌ يَمُوتُ

وَيَوْمٌ يُعْثَثُ حَيَا ﴿١٩﴾

وَذَكْرُ فِي الْكِتَابِ مِنْ إِذْ أَنْبَدَتْ

مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرِقَيَا ﴿٢٠﴾

فَأَنْجَدَتْ مِنْ دُونِهِمْ حَجَابًا فَأَرْسَلَنَا

إِلَيْهَا وَرَحْنًا فَمَثَلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ﴿٢١﴾

قَالَتِ ابْنَى أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ قَيْتَانًا ﴿٢٢﴾

قَالَ إِنَّمَا أَنْأَيْتَ رَبِّيْكَ لِأَهْبَلِكَ عُلَمَاءَ

رَكِيَّا ﴿٢٣﴾

قَالَتْ أَنْ يَكُونُ لِي غُلَمٌ وَمَمْسَنِيْ بَشَرٌ

وَلَمْ أَكُنْ يَعْيَيَا ﴿٢٤﴾

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبِّيْكَ هُوَ عَلَىٰ هِينَ

وَلَنْ جَعَلَكَ مِنْ أَهْلِنَاسٍ وَرَحْمَةً

مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا ﴿٢٥﴾

22. way xambaartay (uurowday) waxayna u fogaatay meel dheer (durugsan).

23. waxayna u dhibaataysay fooshii jirrid timir waxayna tidhi shalleytee maan dhinto ka hor arrintan oon noqdo mid la halmaamo o laga tago.

24. wuxuuna uga dhawaqaqay hoosteeda ha murugoonin wuxuu yeelay Eebahaa hoostaada wabi (yar).

25. una gilgil xaggaaga jirridda timirta ha kuu soo riddo korkaaga timir (curdana) oo fiicane.

26. ee cun oo cab qabowsana il (farax) haddaad ka aragto dadkana ruux waxaad dhahdaa anigu waxaan ugu nadray (Eebaha) Raxmaan oon u soomi oonan la hadlin maanta cidna.

27. waxayna ula timid ciise qoomkeeda iyadoo xambaarsan waxayna dheheen maryamoy waxaad la timid wax wayn.

28. haaruun walaashiisay (u eg wannaagg) ma eheyn aabahaa ruux xun, mana ahayn hooyadaa mid xun (la tuhmo).

29. wayna u ishaartay xaggiisa waxanya dhaheen sideen ula hadlaynaa ruux ku sugar Sariirlmood isagoo yar.

wuxuu Eebe kaga warramay aayadahan inay maryan uurowday nabi ciise' oyna ka fogaatay qoomkeedii, ka dibna fooshii ku qabataay timiit agteed, markaas jeelaataay inay dhimato la halmaamo, waana loo dhawaqaqay, inayan walbahaarin, geedka timirta ahna ay lusho si midho uga soo daataan, waxaana loogu yeedhay inay ka cunto kana cabto togga, hadday aragto dadna ayan la hadlin, waxayna ula timid qoomkeedii iyadoo xambaarsan, waxayna dhaheen maryamow waxaad la timid wax wayn, aabahaa iyo hooyadaa midna ma xumayn, waxayna u ishaartay inay yarka la hadlaan iyagoo leh seen ula hadlaynaa ilmo sariirta jiifa. waxaan soo sheegnay inay waajibtahay in awoodda cebe la rumeeyo loona hogaansamo Eebe iyo sharciiisa. Maryam (22-29).

30. wuxuuna yidhi (ciise) anigu waxaan ahay addoon Eebe, wuxuuna i siiyeey kitaabka (injiil) wuxuuna iga yeelay nabi.

فَحَمَلَهُمْ فَأَنْتَدَتْ يِهِ مَكَانًا فَصِيَّا ﴿١١﴾

فَلَجَاءَهَا الْمَخَاصِيلُ إِلَيْهِ مِنْ كُلِّ أَنْوَاعِ النَّخَلِ قَالَتْ يَنْتَهِيَ
مِثْقَلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيَّاً مَنْسِيَّاً ﴿١٢﴾

فَنَادَاهَا مِنْ تَحْمِلِهَا أَلَا تَعْرِفُ قَدْ جَعَلَ رَبُّكَ

تَحْمِلَكَ سَرِيَّا ﴿١٣﴾

وَهُرِيَ إِلَيْكَ مِنْ كُلِّ مَنْجُونٍ شَقِّطَ عَلَيْكَ
رُطْبَاجِيَّا ﴿١٤﴾

فَكُلِّي وَأَشْرِيفٍ وَقَرِي عَيْنَاتٍ فَإِمَامَتِينَ
مِنَ الْبَشَرِ أَمْدَادَ فَقُولَيْ إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ

صَوْمًا فَلَنْ أُكِلَّمَ إِلَيْهِ أَيْمَانِيَّا ﴿١٥﴾

فَأَتَتْ يِهِ قَوْمًا حَمَلُوكَهُمْ لَهُمْ فَأَلْوَانَهُمْ يَرِيدُ
لَقَدْ جَنَتْ شَيْئًا فَرِيَّيَا ﴿١٦﴾

يَتَأْخَذُ هَذُونَ مَا كَانَ أُبُوكَ أَمْرَأَسُوءَ وَمَا كَانَ

أُمُّكَ بَعِيَّيَا ﴿١٧﴾

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ فَأَلْوَانُ كِيفِ ثَكِيمٍ

مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَيَّيَا ﴿١٨﴾

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللّٰهِ أَتَنِي الْكِتَبَ وَجَعَلَنِي بَيْتًا ﴿١٩﴾

31. wuxuuna iga yeelay mid la barakeeyey meel kastoon ahay, wuxuuna ii dardaarmay salaadda iyo zakada intaan noolahay.

وَجَعَلَنِي مُبَارَّاً أَنَّمَا كَسْتُ وَأَوْصَنِي بِالصَّلَاةِ
وَالرَّكْوَةَ مَادْمَتْ حَيَاً

32. wuxuuna iga yeelay baarriga waalidaday (hooyaday) igamana yeelin madax adage xun.

وَبَرَأْتُ بِالْمَدْحُورِ وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَارًا شَقِيقًا

33. nabadgalyana ha ahaato korkayga maalintii lay dhalay iyo maalintaan dhiman iyo maalinta laysoo bixin anoo nool.

وَالسَّلَامُ عَلَىٰ يَوْمٍ وُلِدْتُ وَيَوْمٍ أَمُوتُ
وَيَوْمٍ أُبْعَثُ حَيَاً

34. kaasi waa Ciise ibnu maryama, waana hadalka xaqa ah ee ay shakin.

ذَلِكَ عِيسَىٰ اُبْنُ مَرْيَمَ قَوْلَكَ الْحَقُّ الَّذِي
فِيهِ يَمْدُونَ

35. kuma haboona Eebe inuu yeesho ilmo-waana ka nasahanyahay, markuu doono xukun «amar» wuxuu uun dha-haa ahaw wuuna ahaan.

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَنْخَذَ مِنْ وَلِيٍّ سَبِيلَهُ
إِذَا قُضِيَ أَمْرُهُ فَإِنَّا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

36. Ilalahay waa Eebahay iyo Eebihiiin ee caabuda, kaasaa ah jidka toosane.

وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّنَا وَرَبِّكُمْ فَاعْبُدُوهُ
هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ

37. wayse iskhilaafeen xisbiyadii dhexdooda wuxuuna halaag uga sug-naaday kuwii gaaloobay kulon maalin wayn.

فَأَخْلَفَ الْأَخْرَابَ مِنْ بَنِيهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ شَهِيدِهِ وَمَعْظِيمٍ

38. maqli ogaa oo arki ogaa maalintay noo imaan, hase yeeshee daalimiintu maanta waxay ku suganyihiin baadi cad.

أَسْعِيَنِي وَأَصْرِيَّنِي يَأْتُونَا لِكِنَّ الظَّالِمُونَ
الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

39. uga dig iyaga maalin qoomamo, marka la xukmin amarka iyagoo kusugan halmaansho oon rumeynayn.

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحُسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ هُمْ فِي غَلَّةٍ
وَهُمْ لَا يَرْمَوْنَ

40. annagaa dhalxi dhulka iyo waxa korkiisa ah xagganagaana laydiin soo celin.

إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِنَّا نَرِجُهُونَ

Eebaa ka hadliyey nabi ciisc, wuxuuna sheegay inuu yahay addoon Eebe oosan ahayn Ilah, kitaabna siiyey nabina ka dhigay, barakeeyeyna meekastoos joogo, farayna salaadda iyo zakada intuu noolyahay iyo baarriinimada hooyadii, ahayna mid xun, nabad galiyana meel kasta uu ahaan, qisadiisuna waa qaq, Eebana waa ka nasahanyahay ilmo yeelasho, wax walbana waa fudud yahay, Eebana waa waaxid, inkastoooy gaaladu isku khilaftay oo halaag u sugnaan qiyamada, oyna aad wax u maqli una arki maalinta qiyaame ee Eebe u hadhi wax kasta. Maryam (30-40).

41. ku sheeg kitaabka (nabi) Ibraahim, wuxuu ahaa runbadane nabi ah.

42. markuu ku yidhi aabhiis aabbow maxaad u caabudi waxaan maqlayn waxna arkayn kaana deeqayn waxba.

43. aabbow aniga waxaa ii yimid cilmi waxaan adi kuu imaanin ee i raac aan kugu hanuuniyo jid toosane (xaqa).

44. aabbow ha caabudin shaydaan, shaydaanku wuxuu u yahay Eebaha Raxmaan ah caasi.

45. aabbow anigu waxaan ka cabsan inuu ku taabto cadaabka Eebaha Raxmaana ah ood u noqoto shaydaan qaraabo.

46. wuxuu yidhi (aabbiis) ma waaxaad nici adigu ilaaheyadaya Ibraahimow hadaadan joogin waan ku dhaaxyeyn ee iga tag waligeed.

47. wuxuu yidhi (nabi) Ibraahim nabadgalyo korkaaga ha ahaato waan kuu dambi dhaaf warsan adiga Eebahay, Eebe waa ii naxariiste.

48. waana idinka fogaan idinka iyo waaxaad caabudaysaan oo Eebe ka soo hadhay, waxaana baryi Eebahay, waxaana mudan inaan an ku noqonin bar-yada Eebahay mid ku xumaada (khaasaar).

qisada nabi Ibraahim iyo aabbiis iyo qoomkiisii wax badan yuu quraanku ka warramay, halkanna waxaa ka muuqda siduu nabi Ibraahim ugu dadaalay wax u sheegga aabbiis iyo wuxuu ugu jawaabay, waxaana muuqda baarrinimadiisii oo ruux walba laga rabo inuu u wanaag falo waalidkuu diintaba ha kala duwanaadeene. markuu ka noogay lana hadiday yuu u dambi dhaaf warsaday oo saameeyey waana intaan laga reebin wali, waana taas lagu kala tagay diinta darteed. illeen diintu ma laha gorgortan iyo Qaraabanimo, haddii xaqa la diidee. Maryam (41-48).

49. markuu ka fogaaday iyaga iyo waxyay caabudi oo Eebe ka soo hadhay waxaan siinay Isxaaq iyo Yacquub mid kastana waxaan ka yeellay nabi.

50. waxaana ka siinnay naxariistanada (wanaag) waxaana u yeellay amaan run ah oo sarraysa.

وَذَكْرُ فِي الْكِتَابِ إِنَّهُمْ أَنَّهُ كَانَ صِدِيقَاتِنَا ﴿٤١﴾

إِذْ قَالَ لِأَلَّا يَأْتِيَ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ

وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُعْقِفُ عَنْكُمْ شَيْئًا ﴿٤٢﴾

يَأْتِيَ إِنِّي قَدْ جَاءَ فِي مِنْ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكُ

فَأَتَيْتُكُمْ أَهْدِكُمْ صِرَاطَ سَوْدَىٰ ﴿٤٣﴾

يَأْتِيَ لَعَبْدُ الشَّيْطَنِ إِنَّ الشَّيْطَنَ كَانَ لِرَبِّهِنَّ

عَصِيًّا ﴿٤٤﴾

يَأْتِيَ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَسْأَلَكُ عَذَابًا مِّنَ الرَّحْمَنِ

فَتَكُونُ لِلشَّيْطَنِ وَلِيَّاً ﴿٤٥﴾

قَالَ أَرَاغُبُ أَنْتَ عَنِ الْهُدَىٰ يَأْتِيَهُمْ لَمَّا نَمَّ

نَنْتَهُ لَأَزْمُنْكَ وَاهْجُرْنِي مَيْلًا ﴿٤٦﴾

قَالَ سَلَمٌ عَلَيْكُمْ سَأَسْتَغْفِرُكُمْ

رَبِّ إِنَّهُ كَانَ بِحَفْيَةً ﴿٤٧﴾

وَأَعْتَرُكُمْ وَمَا نَدْعُوكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا

رَبِّ عَسْئِي أَلَا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّ شَيْئًا ﴿٤٨﴾

فَلَمَّا آتَرَنَّهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهُبَّنَا لَهُ

إِسْحَاقَ وَيَسْقُرَبُ وَلَكَلَّا جَعَلْنَا نَيْتَنَا ﴿٤٩﴾

وَهُبَّنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدِيقٍ

عَلَيْهَا ﴿٥٠﴾

51. ku sheeg kitaabka (nabi) Muuse wuxuu ahaa rasuul nabi ah.

وَذَكْرُ فِي الْكِتَبِ مُوسَىٰ إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا

وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥١﴾

وَنَدَيْتَهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَيْتَهُ مِنْ هَاجِنَا

وَهَبْنَالَمِينَ رَحِيْنَاهَا هَرُونَ نَبِيًّا ﴿٥٢﴾

52. waana uga dhawaaqnay dhinaca (buurta) dhuur ee midigta ah, waana soo dhawaynay annagoo la hadli.

وَذَكْرُ فِي الْكِتَبِ إِنْعَيْلُ إِنْكَانَ

صَادِقُ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٣﴾

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ

وَإِلَزَّكُوهُ وَكَانَ عَنْدَهُ رِبَابًا مَرْصِيًّا ﴿٥٤﴾

وَذَكْرُ فِي الْكِتَبِ إِذْرِيسٌ إِنَّهُ كَانَ صَدِيقًا نَّبِيًّا ﴿٥٥﴾

53. waxaana ka siinnay naxariistanada walaalkiis Haaruun oo nabi ah.

وَذَكْرُ فِي الْكِتَبِ إِنْعَيْلُ إِنْكَانَ

54. kuna sheeg kitaabka (nabi) Ismaaciil, wuxuu ahaa rumeyaha yabooha wuxuuna ahaa rasuul nabi ah.

صَادِقُ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا ﴿٥٦﴾

وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ

وَإِلَزَّكُوهُ وَكَانَ عَنْدَهُ رِبَابًا مَرْصِيًّا ﴿٥٧﴾

وَذَكْرُ فِي الْكِتَبِ إِذْرِيسٌ إِنَّهُ كَانَ صَدِيقًا نَّبِيًّا ﴿٥٨﴾

55. wuxuuna ahaa mid fara elhelkiisa salaadda iyo zakada, wuxuuna ahaa mid Eebe agtiisa lagaga raalli yahay.

وَذَكْرُ فِي الْكِتَبِ إِذْرِيسٌ إِنَّهُ كَانَ صَدِيقًا نَّبِيًّا ﴿٥٩﴾

56. kuna sheeg kitaabka (nabi) Idriis, wuxuu ahaa runbadane nabi ah.

وَرَفِعْنَاهُ مَكَانًا عَلَيْهِ ﴿٦٠﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَنَّمَ اللَّهَ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ

إِدَمَ وَمَنْ حَمَلَنَّمَ تُوحُّجَ وَمَنْ ذُرِّيَّةَ إِبْرَاهِيمَ

وَإِسْرَئِيلَ وَمَنْ هَدَيْنَا وَاجْهَبْنَا إِذَا نَلَّ عَلَيْهِ

إِيَّاهُ الرَّحْمَنِ حَرُوشًا سَجَدَ وَنَبَّكَ ﴿٦١﴾

57. waxaana u koryellay meel sare.

58. kuwaas waa kuwuu u nicmeeyey Eebe oo nabiyadii ah, oo durriyadii aadam ah, iyo kuwaan xambaarray la jirka (nabi) nuux iyo durriyaddii nabi Ibraahim iyo israa'iil iyo kuwaan hanuuninay oon doorannay, marka lagu akhriyo korkooda aayaadka Eebaha Raxmaan ah way dhacaan iya-goo sujuudi oo ooyi.

markuu nabi Ibraahim isaga tagay aabbihii iyo qoomkiisi yaa Eebe siiyey Isxaq iyo wiilkiisi yacquub, Eebana ka yeelay nabiyo, Eebana u naxariistay magac fiicanna u yeelay, sidoo kale qisada nabi muuse iyo walaalkiis Haaruun iyanax waxbadan yeey ku soo aroortay quraanka. sidoo kale nabi Ismaaciilkii fari jiray salaadda iyo zakada, iyo nabi idiriiskii runta badnaa. waana nabiyada Eebe u nicmeeyey marka aayaadka Eebe lagu akhriyana sujuuda oo ooya. Maryam (49-58).

59. waxaase ka gadaal maray kuwo xun oo dayacay salaadda oo raacay waxy naftoodu doonto (oo xun) waxayyna la kulmi sharr.

فَلَفَّ مِنْ بَطِّهِمْ حَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ

وَأَبْعَدُوا الشَّهُوتَ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ عَيْنَاهُ ﴿٦٢﴾

60. cidda toobad keenta oo rumeysa oo camal fiican fasha mooyee, kuwaasu waxay gali jannada lagamana dulmiyo waxba.

إِلَّا مَنْ تَابَ وَأَمَنَ وَعَلَى صَلَاحِ حَافِظٍ لَّهُكَ

يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يَظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٣﴾

61. jannooyinka cadnin (yey gali) ee ah tuu u yaboohay (Eebaha) Raxmaana addoomadiisa, iyagoo maqan, wuuna ahaan yaboohiisu kii yimaadda.

جَنَّتِ عَدِيْلَقِ وَعَدَ الرَّحْمَنْ عَادَهُ
بِالْعَيْسِيِّ إِنَّهُ كَانَ وَعْدَهُ مَأْتَيَا ٦١

62. kuma maqlaan dhexdeeda hadal macno darro, ee waxay maqlaan salaan, waxayna ku mudan rizqigooda dhexdooda aroor iyo galabba.

لَا سَمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَمْ يَرْفَهُمْ
فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ٦٢

63. taasi waa jannada aannu dhaxalsiin addoomadanada kooda ah mid dhawrsada.

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ٦٣

64. kuma soo dagno amarka Eebahaa mooyee, waxaa u sugnaaday waxa hor-teenna ah, iyo waxa inaga dambeeya iyo waxa u dhxeeeya arrintaas, mana aha Eebahaa mid halmaansan.

وَمَا نَنْزَلَ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا
وَمَا خَلَقْنَا وَمَا يَنْتَزِعُ ذَلِكَ
وَمَا كَانَ رُبُّكَ شَيْئًا ٦٤

65. waa Eebaha samooyinka iyo dhulka iyo waxa u dhaxeeya ee caabud kuna samir cibaadadiisa, ma u ogtahay Eebe wax la mid ah, (oo la magaca).

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا يَنْهَا مَا فَاعَدَهُ
وَأَنْصَطَرَ لِمَدْنَاهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَيِّئًا ٦٥

Waxaase ka gadaal maray kuwo xun oo salaadda dayacay, xumaanta raacay, oo la kulmi doona ciqaab daran, ciddiise toobad keenta oo camal siican fasha waxay gali janno lamana dulmiyo, waxayna mudan jannadii Eebe u yaboohay, oy wanaagoo dhan ka heli, xumaanoo dhanna ka dheeraan. rasuulkuna (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: addoonka iyo gaalnimada waxaa u dhaxeeya salaadda (muslim). malaa'iga Eebana waxay uun ugu soo dagi jirtay amarka eebe iyo idankiisa, Eebana waa Eebaha xaqa ah ee samooyinka iyo dhulka wax la mid ahna ama la magac ahna ma jiro. Maryam (59-65).

66. wuxuu dhihi dadkii (gaalka) ma markaan dhinto yaa laysoo bixin anoo nool.

وَيَقُولُ إِلَيْنَنْ أَءَ ذَا مَاءِتَ لَسْوَفَ أُخْرَ حَيَّا ٦٦

67. miyuuna xusuusanayn dadku anagu inaanu abuuray horay isagoon waxba ahayn.

أَوْلَادَكَ مُرَا إِلَيْنَنْ أَنَّا حَلَقْتُهُ مِنْ قَبْلِ
وَتَرَيْكَ شَيْئًا ٦٧

68. Eebahaan ku dhaartaye waannu kulmin iyaga iyo shayaadiinta, waxaana keenaynaa gaararka jahannamo iyagoo fadhiya.

فَوَرَيْكَ لَنَحْشُرُنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ
لَنُخْضُرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ حَتَّىٰ ٦٨

69. markaas waxaannu ka siiban koox kasta midkooda ugu daran madax adayg (gaalimada).

لَمْ لَنْزَعْنَهُ مِنْ كُلِّ شِعْيَةٍ أَيْمُونَ أَشَدَّ
عَلَىَ الرَّحْمَنِ عَيْنَهُ ٦٩

70. annagaa og kuwa mudnaan badan galidda naarta.

71. cid idinka mid ah oon ku aroorayn ma jiro naarta, arrintaasna waxay ku ahaatay Eebahaa wax go'an oo xukuman.

72. Markaas waxaannu korin kuwa Dhawrsaday, waxaannu kaga tagi Daalimiinta Dhexdeeda iyagoo Jilbo u Fadhiya.

73. marka lagu akhriyo korkooda aayaadkanaga oo cad cad waxay u dhihi kuwii gaaloobay kuwa rumeeey la-bada kooxood midkee khayrroon na-gaadi oo wanaagsan kulan (fadhi).

74. badanaa intaan halaagnay hor-tood quruun ka fiican xoolo (iyo dhar) iyo aragba.

soo bixinta iyo qiyaamadoo la diido waa caadada gaalada, Eebeese waa kan abuuray iyagoon waxba ahayn, soona kulmin gaalada iyo shayaadiinta galina naarta jahannamo, Eebaana og cidda mudan arrintaas, waana lawada mari jidka naarta ee Eebaana ka korin kuwa dhawrsaday, kuna daadin daali-miinta oo dullaysan, waana kuwa marka xaqa iyo quraanka lagu akhriyo ugu jawaaba faan iyo wanaag sheegasho. imisuuse Eebe halaagay kuwo xoolo iyo arag wacan. ibnu masciud wuxuu yidhi: waa lagu wada aroori naarta markaasaasaa cid walbana waxaa lagu soo bixin camalkiisa. taasina waxay muujin inaan xaalku fududayn, waajibna tahay in la darbado. Maryam (66-74).

75. waxaad dhahdaa ciddii baadi ku sugan ha u fidiyo (sugo) Eebaha Rax-maana ah fidin, markay arkaan waxaa loogu gooddiyey ama cadaaba ama saacadda (qiyaame) waxay ogaan cid-day xumaan badantahay gurigiisu oo tabaryar junuud (ciidamo).

76. wuu u siyaadiyya Eebe kuwa hanuunay hanuun, kuwa hadha ee suuban (camalka) yaa khayrroon Eebahaa agtiisa abaal marin khayrna roon meel laysu celiyo.

77. ka warran midka ka gaaloobay aayaadkanaga oo yidhi waxaa lay siin (aakhiro) xoolo iyo carruur.

لَهُنْ لَحْنٌ أَعْمَلُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْفَ بِهَا حِسْلَتًا ﴿٧﴾

وَإِنْ مَنْكُهُ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَى رَبِّكَ حَمَامَقْضِيَّةً ﴿٨﴾

شِعْرُ مُحَمَّدٍ
ثُمَّ تَحْجِيَ اللَّذِينَ أَتَقْوَاهُونَ نَذْرُ الظَّالِمِينَ
فِيهَا يُحْتَمَلُ ﴿٩﴾

وَإِذَا تُلَمِّلُ عَلَيْهِمْ إِنْتَنَا بِئْتَنِي قَالَ اللَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ أَمْنَوْا إِلَى الْقَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَذْرًا ﴿١٠﴾

وَكَأَهْلَكَاهُمْ مِنْ قَرْنِهِمْ أَحْسَنُ
أَنْتَأَوْرَعَهُمْ ﴿١١﴾

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الْأَضَلَالَةِ فَلَيَمْدُدْهُ الرَّحْمَنُ مَنْ
حَقَّ لِإِذْارَأَوْلَامَيْعُدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ
فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شُرُّمَكَانًا
وَأَضَعُفُ جُنَاحًا ﴿١٢﴾

وَبَزِيدُ اللَّهِ الَّذِينَ أَهْتَدَوْهُدَى وَالْمُبَيِّنُ
الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثُوابًا وَخَيْرٌ مَرَادًا ﴿١٣﴾

أَفَرَءَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَتِنَا وَقَالَ لَأُوَيدَ
مَالَأَوَّلَدَ ﴿١٤﴾

78. ma wuxuu daalacday waxa ma-qan,mise wuxuu ka yeeshay Eebaha Raxmaana agtiisa ballan.

79. saas ma aha ee waannu qori wuxuu sheegi,waxaana u fududaynaa (kordhin) cadaabka fidin.

80. waana dhaxlaynaa wuxuu sheegi wuxuuna noo imaan kali.

أَطْلَعَ الْغَيْبَ أَمْ أَخْذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا

كَلَّا سَكَنْتُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُ
لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَذَادًا
وَنَرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِنَا فَرَدًا

ciddii baadida iyo xumaanta ku madax adaygta Eebana waa u sii badiyaa, markaasay ogaan qiyaamada cadaab iyo cidda tabaryar, oo xun. kuwa hanuunayse wuxuu u siyaadiyya Eebe hanuun,camalka fiican yaana hadhi oo wax tarjuna kuna khayroon Eebe agtiisa. kuwa gaaloobayse ee sheegan in la siin caruur iyo xoolo ma waxay daalacdeen waxa maqan'mise Eebey ballan la dhigteen, saas ma aha ee was la qori waxay sheegi'cadaabna waa loo badin, wuxuuna imaan qiyaamada kali. Maryam (75-80).

81. waxay yeeshen Eebe ka sokow ilaahyo inay ugu noqdaan cizi (tabar).

82. saas ma aha ee waxay ka gaaloobi cibaadadooda, waxayna ku noqon kor-kooda lid (col.).

83. miyaadan ogayn inaan ku dirro shayaadiinta gaalada oy boorrin (baadiyeyn) baadi.

84. ee ha ku degdegim korkooda, waannu uun u tirin tiree.

85. xusuuso maalintaan u kulmineyno kuwa dhawrsaday Eebaha Raxmaana iyagoo wafdi ah.

86. oon u kaxaynayno dambiliyayaasha xagga jahannamo iyagoo aroora.

وَأَخْذَوْا مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لِّكُوْنَاهُمْ عَزَّ

كَلَّا سَيِّكُفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ
عَلَيْهِمْ ضَدًا

الْمَرْرَأَةُ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيْطَانَ عَلَى الْكُفَّارِ
نَوْزِعُهُمْ أَرَأً

فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعْذِلُهُمْ عَدَّا

يَوْمَ تَخْسَرُ الْمُتَقَبِّلُونَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفَدَا

وَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرَدًا

87. mana hantaan shafeeco cid ka yee-lata Eebaha Raxmaana agtiisa ballan mooyee.

88. waxay dheheen (gaaladu) wuxuu yeeshay Eebaha Raxmaana ilmo.

89. waxaad la timaadeen wax wayn.

لَا يَمْلِكُونَ السَّقْعَةَ إِلَّا مَنْ أَخْذَ عِنْدَ
الرَّحْمَنِ عَهْدًا

وَقَاتُوا أَخْذَ الرَّحْمَنِ وَلَدًا

لَقَدْ حِقِّتْ شَيْئًا إِذَا

90. oy u dhawdahay samooyinku inay la dillaacaan lana jeexmo dhulku oy la hoobato buuruhu burbur.

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَنْفَطَرُنَّ مِنْهُ
وَنَسْقَى الْأَرْضُ وَخَرَّ الْبَلَدُ هَذَا
ۚ

91. inay u sheegeen Eebaha Rax-maana ilmo.

ۚ أَنْ دَعَوْلَ الرَّحْمَنَ وَلَدَهَا

92. kuma habboona Eebaha Rax-maana inuu yeesho ilmo.

وَمَا يَنْبَغِي لِرَحْمَنَ أَنْ يَنْحِدِدَ وَلَدَهَا
ۚ

Wuxuu ka warrami Eebe inay gaaladu yeesheen ilaahyo Eebe ka soo hadhay inay cisse iyo gargaar ka helaan, saasna ma aha ee way diidi doonaan qiyamaada colla way nu noqon. shaydaan iyo gaalla waa saaxiib ku kicin xumaanta, ee samir wax walba wuxuu leeyahay waqtiiye. tan kale maaalinta qiyame wuxuu Eebe soo kulmin kuwa dhawrsada iyagoo wafdi sharaf leh ah, dambii-layaashana waxaa loo kaxayn xagga jahannamo iyagoo aroori, wax Eebe ka soo hadhay oo shafeeco hantana ma jiro'cid ballan ku yeelatay Eebe agtiisa mooyee, eebana ilmo ma yeelan 'warkaasina waa arrin wayn oy u dhawdahay in cirku iyo dhulku la dillaaco, buuruhuna la burburi gaadhaan illeen eeby ilmo ku sheegene taasina kama suuroodo eebe. Cali Binuu Abii Dhaalib wuxuu yidhi: kuwa dhawrsada waxaa la soo kulmin iyagoo gaadiid fiican saaran, intay ka garaacaan Albaabka Jannada. Maryam (81-92).

93. wax kastoo Samada iyo Dhulka ku sugaran wuxuu u imaan Eebe isagoo Addoona.

إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا أَتَى
الرَّحْمَنَ عَبْدًا
ۚ

94. wuu koobay Eebe wuuna Tirihey Tiro.

لَقَدْ أَحَصَنَاهُمْ وَعَدَهُمْ عَدَّا
ۚ

95. Dhammaantoodna waxay u imaan Eebe Qiyaamada iyagoo Kali ah.

وَلَكُلُّهُمْ عَاتِيهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرَدًا
ۚ

96. kuwa Xaqa rumeyey ee Camal fii-can falay wuxuu u yeeli Eebaha Rax-maana Jacayl.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
سَيَجْعَلُهُمُ الرَّحْمَنُ وَدَاءً
ۚ

97. waxaan uun ugu fududaynay Quraanka Carrabkaaga inaad ugu Bishaarayso Quraanka kuwa dhawrsada ugu-na Digtid Qoom dood badan (oo xun).

فَإِنَّمَا يَسْرَهُنَّهُ بِلِسَانَكَ لِبَثَرَيْهِ
الْمُقْيَنِكَ وَنُذَرَهُ بِعَوْمَالَدَا
ۚ

98. Badanaa intaan halaagnay hartood Qarni, ma ka kasaysaa xaggooda (aragtaa) Ruuxna, ama ma ka maqli xaggooda Cod.

وَكَمْ أَهْلَكَ أَقْبَلَهُمْ مِنْ قَرْنَى هَلْ تُحِشُّ
مِنْهُمْ مَنْ أَحَدٍ أَوْ سَمَعَ لِهِمْ رِكْزَا
ۚ

Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhhexeyaba waxa ku sugaran Eebaa iska leh, oyna Cid walbaa u imaan Qiyaamada iyadoo kaligeeda. Eebana waa koobay Khaljiga waana u tirsanyayah, Ciddii Xaqa rumeysa Wanaagna sameysa wuxuu Eebe u yeeli Jacayl. Siduu Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) sheegay: In markuu Eebe Jeclaado ruux uu faro Jabriil inuu Jeclaado markaasuu Jabriil u dhawaqaqa Ehelka Samada inay jeclaaadan, markaasaa Dhulkana aqbal loogu yecela, Cadhaduna waa sidaas. Quraankana Eebaa u Sahlay Carrabka si loogu Bishaareyo kuwa dhawrsada, uguna Digo Gaalo madax adag oo Muran badan. waxbadan baana la Halaaqay Quruumo ka horeeyey'wax raadana aan laga arkayn wax shanqadhana aan laga maqlayn.

Cismaan binu Cafaan wuxuu yidhi: (Eebe ha ka raalli noqdee) ruux kastoo khayr fala ama shar fala wuxuu Eebe Huwiya Marada Camalkiisa. Maryam (93-98).

Suurat Dhaahaa

شُورَطْلَهَا

magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طه ١

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتُشْفَعَ

إِلَّا نَذَرَةً لِمَنْ يَخْشَى

تَرْزِيلًا مِمَّنْ حَقَّ الْأَرْضُ وَالسَّمَوَاتُ الْعُلُوُّ

الرَّحْمَنُ عَلَى الْمَرْسَدِ أَسْتَوْدَى

لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

وَمَا يَنْهَا مَا وَمَا حَتَّى الْثَّرَى

وَإِنْ تَعْجَلْ بِالْمَوْلَى فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السُّرَّ وَلَا خَفَى

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

وَهَلْ أَتَنَكَ حَدِيثُ مُوسَى

إِذْ رَءَى نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ أَمْكُنُنَا إِلَيْهِ أَنْسَتُ نَارًا

لَعَلَّ مَا نَيْسَكُ مِنْهَا بِقَبِيسٍ أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى

1. Dhaahaa (Nabiyyow) micna kalana waa lasheegaa.

2. maanaan dejin korkaaga Quraanka inaad ku Dhibbooto.

3. waase waanada Ciddii cabsan.

4. waana soo dejinta Eebaha Abuuray Dhulka iyo Samooyinka sare.

5. Eebaha Raxmaana Carshiguu ku Istawooday (si u cunanta).

6. waxaana u sugnaaday waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugar iyo waxa u dhaxeeya iyo waxa ka hooseeya Dhulka.

7. haddaad kor u Qaaddo Hadalka Eebe waa ogyahay waxa qarsoon iyo waxa la qariyey.

8. Eebe Ilah kale ma jiro isaga mooye, waxaana u sugnaaday Magacyo Fiiican.

9. ma ku soo Gaadhey warkii (Nabi) Muuse.

10. markuu arkay Dab oo u yidhi Ethelkiisa Nagaada (suga) Anigu waan Arkaa Dabe-waxaana u dhabawahay inaan idhiinka keeno Dhuxul ama aan ka helo Dabka korkiisa Cid wax tusisa.

Quraanka Eebe uguma soo degin Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu ku dhibtamo siday Gaaladii sheegeen ee Quraanku waa Digniin iyo soo dejin Eebaha Sare ee Awoodda leh, wax walbana hanta, wax walbana og kor iyo Hoosba, Isaga mooyee Ilah kale majiro, Magacyo Fiican baana u sugnaaday. Qisadii Nabi Muuse iyo Iftiinkuu Arkay iyo siduu Xaalikiisu ahaana wax badan yuu quraanku ka warramay, si Nabiga loo xoojiyo 'loona Samirsiiyo. Quraankuna waa khayr iyo Wanaag iyo Naxariis'waxaana ku dadaalo Cid Khayr leh. Waxaana sugnaatay: Ruuxuu Eebe Khayr la doono wuxuu kasisiyyaa Diinta. Waxaa wariyey (Bukhaari iyo Muslim) Dhaahaa (1-10).

11. markuu yimid (Muuse) Dabkii waxa loogu Dhawaaqay Muusow.

12. anigu waxan ahay Eebahaa ee Siib Kabahaaga Adigu waxaad ku su-gantahay Toggii Daahirnaa ee Dhuwa.

13. anaana ku doortay ee maqal waxa laguu waxyoон.

14. Anigu waxaan ahay Alle Ilaal (ka-lana) ma jiro Ani mooyee ina Caa-buda,Oognaa Salaadda Xuskayga.

15. Saacadda (Qiyaame) way imaan wixaana u Dhawahay inaan Qariyo in laga Abaal mariyo Naf kasta waxay Camal Fashay.

16. ee Yuusan kaa lilin Xaggeeda Ruuxaan Rumeyn Saacadda,raacayna Hawadiisa (Xun) ood Halaagsanto.

17. waa maxay Taas Midigtaada ku Jirta Muusow (ogaal waydiin).

18. wuxuu yidhi iyadu waa Ushaydii waa Cuskadaa Korkeeda waxna waan ugu Lulaa Adhigayga Dana kalana waa iigu sugnaadeen.

19. wuxuu yidhi (Eebe) Tuur Usha Muusow.

20. wuuna Tuuray waxayna soo bax-day Mas Ordi.

21. wuxuuna yidhi (Eebe) Qaad hana Cabsanin waxaannu ku celin Xaal-keedii Horee.

Markuu Nabi Muuse soo gaadhad Nuurkii yaa la faray inuu siibo kabaha Illeen Toggii Daahirka aaha yuu ku suganyahaye ee Dhuwa. Eebana wuu doortay Nabi Muuse waxaana loo waxyooday inaan Ilaalay mooyee Eebe kale jirin iyo Salaadda dar Eebe u oogo. Saacadduna way iman Shakila'aan 'Naf walbanaa waa la abaal marin ee yaan Jidka Toosan kaa leexinin Cidaan Rumeyn oo Raacay Xumaan oo Halaag-samay. Markaasa Eebe ka warramay Ushii Nabi Muuse iyo Xaalkeedii sida Meela badan lagu Sheegay, Taasina waxay ku tusin Awoodda Eebe. Dhaahaa (11-21).

22. U Dum Gacantaada Garabkaaga waxay soo Bixi iyadoo Cad Xumaan la'aan, waana Calaamad kale.

23. Inaan ku tusinno Aayaadkanaga weyn.

فَلَمَّا آتَاهُنَا وُدُّيَ يَمْوَسَى ﴿١﴾

إِنِّي أَنَارَكُ فَأَخْلَعْتُ عَلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ
طَوْيَ ﴿٢﴾

وَأَنَا أَخْرُوكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى ﴿٣﴾

إِنِّي أَنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَّا
فَاعْبُدْنِي وَأَقِمْ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿٤﴾

إِنَّ السَّاعَةَ مَالِيَّةٌ أَكَادُ أُخْفِيَهَا
لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا سَعَى ﴿٥﴾

فَلَا صُدَّنَّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا
وَاتَّبَعَ هَوَنَهُ فَرَدَى ﴿٦﴾

وَمَا تَلَكَ بِسَمِينَكَ يَمْوَسَى ﴿٧﴾

قَالَ هِيَ عَصَمَى أَتَوْكَئُ عَلَيْهَا
وَاهْشُ بِهَا عَلَى غَنَمٍ وَلِيَفْهَمَ شَارِبَ أُخْرَى ﴿٨﴾

قَالَ أَلْقَهَا يَمْوَسَى ﴿٩﴾

فَأَلْقَسَهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى ﴿١٠﴾

قَالَ حَذَّهَا وَلَا تَحْفَظْ سَعِيدُهَا
سِرَرَهَا أَلْذَوْلَى ﴿١١﴾

وَاضْصُمْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بِضَكَّةٍ
مِنْ عَرَسَوَةَ أَيَّهَا أُخْرَى ﴿١٢﴾

لِرِبِّكَ مِنْ أَيْتَنَا الْكَبْرَى ﴿١٣﴾

24. ee Aad xagga Fircoo wuu Xad-gudbaye (Kibray).
25. wuxuu yidhi (Muuse) Eebow ii waasici Laabta.
26. iina Sahal (fududee) Amarkayga.
27. Furna Guntinta Carrabkayga.
28. ha Kaseen Hadalkeygee.
29. Iina yeel Wasiir Ethelkeyga ah.
30. Haaruun Walaalkay.
31. Kuna adkee «Xooji» Tabartayda (Dhabarkayga).
32. Lana wadaajji Amarkayga.
33. Inaan kugu Tasbiixsanno wax ba-dan.
34. oon ku Xusno wax badan.
35. Adugu waxaad tahay mid na Arkee.
36. Wuxuu yidhi (Eebe) waa lagu sii-yey Warsigaagii Muusow.
37. Waana kugu Mannaysannay Wa-naag (ku siinay) korkaaga markale.
38. markaan u waxyoonay Hoo-yadaa (ku ilhaamay) wixii lagu ilhaameeyey.
39. ku Tuur Muuse Taabuud, kuna tuur Taabuudka Hirka Badda, Hir-kuna ha ku rido Xeebta, waxaa qaadan Colkayga iyo Colkiisa (Fircoo), wa-xaana kugu tuuray Jeceylkeyga kor-kaga iyo in lagu barbaariyo Ilaa-lintayda.

Aayadahani waxay ka warrami sida Eebe u Xoojiyey Nabi Muuse una Siiyey Gacan Nuura Cudur la'aan, una faray inuu aado Fircoo una digo, una waasiciyey Laabtiisa, Amarkiisana u fududeeyey Carrabkiisana u wanaajiyey si ay u kasaan, Hadalkiisa, walaalkiis Haaruunna Nabi Wasiir ah ka dhigay, inay Eebe u wada Caabudaan, iyo in Eebe ka aqbalay Nabi Muuse Baryada Eebe, una wanaag falay Yaraantiisi markuu ka nabadgaliyey Colkiisi Fircoo, Hooyadiina ku celiyey. Taasina waxay ku tusin sida Eebe u Ajjibay Baryada Mu'miniinta, iyo in xaqu Guusha yeelan iyo in wanaagga laysla doono. Dhaahaa (22-39).

أَذْهَبْ إِلَى فَرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿١٦﴾

قَالَ رَبِّي أَسْخَحْ لِي صَدَرِي ﴿١٧﴾

وَبَسَرِي أَمْرِي ﴿١٨﴾

وَأَحْلَلْ عَذَّبَةً مِنْ سَافِنٍ ﴿١٩﴾

يَفْقَهُوا قُولٍ ﴿٢٠﴾

وَأَجْعَلْ لِي وَزِرَاتِنَ أَهْلِي ﴿٢١﴾

هَرُونَ أَخْيَ ﴿٢٢﴾

أَشْدَدِيهِ أَزْرِي ﴿٢٣﴾

وَأَشْرِكْمِي أَمْرِي ﴿٢٤﴾

كَيْ نَسِعَكَ كَثِيرًا ﴿٢٥﴾

وَنَذْكُرَكَ كَثِيرًا ﴿٢٦﴾

إِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيرًا ﴿٢٧﴾

فَالْقَدْ أُؤْتِتَ سُولُوكَ يَمُوسَىٰ ﴿٢٨﴾

وَلَقَدْ مَنَّاعَتِكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٢٩﴾

إِذَا وَجَنَّا إِلَى أُمِّكَ مَأْبُوحَىٰ ﴿٣٠﴾

أَنْ أَقْدِفِيهِ فِي أَنَابِوتْ فَاقْدِفِيهِ فِي أَلْيَرْ فَاقْدِفِيهِ أَلْيَمْ

بِالسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوُّكَ وَعَدُوُّكَ وَأَلْقِيْتُ

عَلَيْكَ حَبَّةً مِنِي وَلَنْصَنْ عَلَى عَيْنِي ﴿٣١﴾

40. (waxaan kugu Mannaysanay) markay Socotay Walaashaa oy lahayd maydin tusiyyaa Ruux idii Dhaqaalayn waxaana Kugu celinay Hooyadaa si ay u qabowdo isheedu, oyna Murugoon, waxaadna Dishay Naf waana kaa korinay walbahaar, waana ku Imtixaanay Imtixaan, waxaadna ku nagaatay Sanooyin Ehelkii Madyan, mar-kaasaad ku timid Qaddar (Eebe) Muusow.

41. waxaana kuu doortay Naftayda.
42. ee La taga Adiga iyo Walaalkaa Aayaadkayga hana ka daalina Xuskayga.
43. Aad Xagga Fircoo wuu Xadgudbaye.

44. una dhaha Hadal Jilicsan bal inuu waxa xusuusto ama Cabsado.

45. waxay dheheen Eebow waxaannu ka Cabsan inuu nagu degdego ama nagu xadgudbo.

46. wuxuu yidhi (Eebe) ha Cabsanina anaa idinla jira waana Maqli oon Arkaa.

47. ee u Taga (Fircoo) una dhaha annagu waxaan nahay Rasuulladii Eeba-haa ee Dir (u daa) Banii Israa'iil hanala jireene, hana Cadaabin (Ciqaab) wa-xaan kuula nimid Aayad xagga Eeba-haa, nabadgalyana ha ahaato Ruuxii raaca Hanuunka.

Aayadahanna waxay daba joogaan kuwii hore, waxayna ka warrami sida Eebe u Nabadgaliyey Nabi Muuse una doortay, uguna diray Fircoo, una faray inay Hadal Jilicsan kula hadlaan, Cabsi iyo Xu-maanna aynaa ka yaabin, oy warsadaan inuu ka tago Banii Israa'iil ha raaceen Xaqee oosan Addoonsan. waxayna tusin in Xaqa Dadka si cad iyo fudud loogu yeedho oon Canaan iyo Caytan lahayn, sida Eebe faray Nabi Muuse, Nabiga Muxamed ahna (Naxariis iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) uu faray Falayna sida ka muuqata Warqaduhuu u qoray Hirigilihi Ruum, oo ahaa Islaam aad nabad gashid, Eebana ha ku Siyo Ajirkaaga labajeere. Waana taas aadaabta Islaamku. Dhaahaa (40-47).

48. Annaga waxaa Naloo Waxyooday in Cadaab u Sugnaaday Ruuxii Beeniya (Xaqa) oo Jeedsada.

إِذْ نَشَّى أَخْتُكَ فَقَوْلُ هَلْ أَذْلُكُ
عَلَى مَنْ يَكْهُلُهُ فَرَجَعْتُكَ إِلَى أُمَّكَ كَيْفَ عَيْنَهَا
وَلَا حَزَنْ وَقَلَّتْ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ
وَقَنَّكَ هُونَةً فَلِيَنَّتْ سِينَنَ فِي أَهْلِ مَدِينَ
ثُمَّ جَهَّتْ عَلَى قَدَرِ يَنْمُوسَى

وَأَصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي ٤١
آذَهَبْ أَنَّتْ وَلَهُوكَ بِعَيْنَيْ وَلَانِيَافِ ذَكْرِي ٤٢

آذَهَبَ إِلَى فَرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ٤٣
فَقُولَاهُ قَوْلَاتِنَّا لَعْلَهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى ٤٤
فَالَّارِبَّ إِنَّا تَخَافُ أَنْ يَفْرُطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى ٤٥

قَالَ لَأَخْتَهَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعَ وَارِى ٤٦
فَأَنِّيهُ قَوْلَاهُ إِنَّا رَسُولَ رَبِّكَ فَأَرْسَلَ مَعَنَا
بَنَى إِسْرَئِيلَ وَلَا تَعْدِ بهُمْ قَدِحْنَكَ بِتَائِهِ
مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْمُدْئَنَ ٤٧

إِنَّا فَدَأْوْجِي إِنَّا نَأَنَّ الْعَذَابَ عَلَى مَنْ كَذَبَ
وَتَوَلَّ ٤٨

49. Wuxuu Yidhi (Fircoo) waayo Eebihiin Muusow.

فَالْفَمَنْ رَجَحَاهُ يَنْهَا (٤٩)

50. Wuxuu yidhi (Muuse) Eebahanno waa kan Siya wax kasta Abuurkiisa oo Toosiyey.

فَالرَّبُّ الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَةً ثُمَّ هَدَى (٥٠)

51. Wuxuu yidhi (Fircoo) Sidee Yahay Xaalkii Quruumihii hore.

فَالْفَمَابَلِ الْقَوْنِ الْأَوَّلِ (٥١)

52. Wuxuu Yidhi (Muuse) Cilmigoodu waa Eebe Agtiis Kitaab aan ka dhumeyn Eebe uuna Halmaameyn.

فَالْعِلْمُ مَعَنِدَرِي فِي كِتَابٍ لَا يَضُلُّ رَبِّي
وَلَا يَنْسَى (٥٢)

53. Waa Eebaha ka Yeelay Dhulka Gogol, oo idinka bixiyey Dhexdeeda Waddooyin oo idiinka soo Dejiye Samada Biyo oon ku soo Bixinay Noocyoo Doog ah oo kala Tagsan.

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهَادًا وَسَلَكَ لَكُمْ فِيهَا
سُبُّلًا وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَا هُوَ خَرْجَانٌ بِهِ
أَرْوَاحًا مِنْ نَبَاتٍ شَفَّى (٥٣)

54. ee Cuna oo Daajiyaa Xoolihiinna, Arrintaasna Calaamooyin yaa ugu Sugan kuwa Caqliga leh.

كُلُّوا وَأْرْعُوا أَنْعَمْكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِينَ
لِأُولَئِنَّى (٥٤)

55. Xaggeedaan (Dhulka) idinka Abuuray, Dhexdeedana idinku Celin, Xaggeedaana Laydinka soo Bixin Mar Kale.

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نَعِيْدُكُمْ
وَمِنْهَا أَخْرَجْنَاكُمْ تَارَةً أُخْرَى (٥٥)

56. Wuxaan Dhab ahaan u Tusinay (Fircoo) Aayaadkanaga Dhamaan, wuuna Beeniyey oo Diiday.

وَلَقَدْ أَرَيْتَهُمْ إِنَّا كَلَّاهُافَكَذَبَ وَإِنَّ (٥٦)

Markuu Nabi Muuse Xaqa u Caddeeyey Fircoo uguna yeedhay ugana Digay Ciqaab yuu isla weynaaday warsadyna Eebeha Muuse Isagoo Ismoogaysiin Caqli Xumo Darteed, Wuxuuse u Caddeeyey Nabi Muuse in Eebe yahay kan Tusiya wax kastoos Abuuray Maslaxadiisa Dayaca mid ama Halmaama-na ahayn, waana kan Dhulka Gogol ka yeelay, Waddooyinna ka bixiyey, Cirkana Biyo ka keenay, kuna soo bixiya Cunno kala duwan, oo Calaamad u ah kuwa Caqliga leh, Waana Eebaha Dadka Dhulka ka Abuuray, kuna Celin, kana soo bixin Qiyaamada. Daalimse had iyo jeer Xaqqu diidaas Sidii Fircooni si walba wax loo Tusiyyey ee beeniyey Xaqa diidayna. Ciddii Caqli lehse waa inay Fikirtaa kana leexataa Waddadii Fircoo iyo Waxa la mid ah. Dhaahaa (48-56).

57. Wuxuu yidhi (Fircoo) Ma waxaad noola timid Inaad nagaga Bixiso Dhulkanaga Sixirkaaga Muusow.

فَالْأَجْنَانَ الْخَرْجَانَ (٥٧)

58. Wuxaannu kuula imaanaynaa Sixir la mid ah ee nooyeel Dhexdeenna Ballan aynaan Baajinayn anaga iyo Adigu, Meel eg (La yaqaan).

مِنْ أَرْضِنَا سِحْرَكَ يَنْمُوسَى (٥٨)

59. Wuxuu yidhi (Nabi Muuse)

فَلَمْ أَتَيْنَاكَ سِحْرَكَ مِثْلَهِ فَأَجْعَلَنَا وَيْنَاكَ
مَوْعِدًا لَا تَغْلِفُهُ بَعْدَهُ وَلَا أَنْتَ مَكَانُسُوْيَ (٥٩)

فَالْمَوْعِدُ كُمْ يَوْمُ الْزِيْنَةِ (٦٠)

Ballankeennu waa Maalinta Quruxda (Kulankooda) waana in la soo kulmiyo Dadka Barqin.

60. Wuuna jeedsaday Fircooヌ wu-xuuna kulmiyey Dhagartiisii wuuna yimid.

61. Wuxuu ku yidhi Muuse Magaciin be ha ku Abuuranina Eebaha korkiisa Been oos idinku Halaago Cadaab, wa-xaana Khasaaray Ruuxii Been Abuurta.

62. Waxayna ku Doodeen amarkooda dhexdooda wayna faqeen.

63. Waxayna dheheen Labadani waa Saaxirro waxayna dooni inay Idinkaga Bixiyaan Dhulkiinna Sixirkooda oy la tagaan Dariiqadiinna (Sharaf-tiinna) Fiican.

64. ee Kulmiya Dhagar(tiinna) Imaadana idinkoo Saf ah waxaa Libaanay Maanta Ciddii Sarreysee.

Wali waxaa Socda Qisadii Nabi Muuse iyo Daalimkii Fircoo ahaa, Meelo badan yeyna Quraanka kaga Soo Aroortay, Inkastoo Mid walba Micna Gaara Tusin, Halkanna wuxuu Sheegay in Nabi Muuse Dooni inuu kaga Bixiyo Dhulka Sixir wuxuuna kulmiyey Sixiroolyaalkii Waqtina waa la mudaystay, Hase yeeshii Nabi Muuse wuu Waaniyey Dadkaas wuxuuna uga digay Xumaanta. Taasina waxay ku Tusin in Had iyo Jeer Xaqi la Faro, inkastoo Fircoo Kiciiyey Dadkii Guubaabiyeyna, isagoo ku Beer Jileecsan, Nabi Muuse inuu Rabo Sharafstooda iyo Dawladnimadooda Qaato, Dhulka Masarra dooni inuu isagu u hadho, taasina waa afka xumaanlow. ee waxaa dhab ah inuu Nabi Muuse iyo Mu'miniintuba ay rabaan wanaag, nabadgalyo iyo in xaqi sarreeyo, xumaantuna dhamaato. Dhaahaa (57-64).

65. waxay dheheen Muusow ama Tuur Usha ama aan anagu ahaanno kuwa hor tuura.

66. wuxuu yidhi (Muuse) bal Tuura waxaana soo baxay xadhkahoodii iyo Ulahoodii oo loogu ekeysiiyey sixirkoodii inay ordi.

67. wuxuuna ka kasay naftiisa Cabsi Muuse.

68. waxaana nidhi ha Cabsan adigu adaa Sarreyne.

وَأَنْ يُخْسِرَ النَّاسَ صُحْيَ

فَتَوَلَّ فَرَعَوْنٌ فَجَمَعَ كَيْدَهُمْ أَنَّ

قَالَ لَهُمْ مُوسَى وَإِلَكُمْ لَا نَقْرَأُ عَلَى اللَّهِ
كَذِبًا يَقْسِطُهُمْ كُبُرَادَىٰ

وَقَدْ حَابَ مِنْ أَقْرَبِيٍ

فَنَتَزَعُّ أَمْرُهُمْ يَنْهَمُ وَأَسْرُوا التَّجْوِيٍ

فَأَلَوْ إِنْ هَذِنِ لَسَاحِرٌ إِنْ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُمْ
مِنْ أَنْضُكُمْ سَرِّهِمَا

وَيَدْهَبِطُرِيقَتِكُمُ الْمُنْلَىٰ

فَأَجِعُوكُمْ كَيْدَكُمْ أَنْتُو أَصَفًا

وَقَدْ أَفْلَحَ اللَّيْمَ مِنْ أَسْتَعْلَىٰ

۱۳

۱۱

فَأَلَوْ إِنْ مُوسَى إِنْ أَنْ تَلْقَىٰ

وَإِنْ أَنْ تَكُونُ أَوَّلَ مِنَ الْقَوْ

فَالْأَبْلَى الْقَوْ أَفَلَا ذَاجِلُهُمْ وَعَصِّيُّهُمْ

يُخْلِلُ إِلَيْهِمْ مِنْ سِرِّهِمْ أَنْهَاشَعِيٍ

فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ حِيفَةً مُوسَى

فُلَانَا لَا تَحْكَمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَمْلَىٰ

69. Tuur waxa midigtaada ku jira ha gurato waxay sameeyeene, waxay uun sameeyeen Dhagar sixir, mana Liibaano Sixirrow meejuu yimaaddo.

70. waxaa la ridey Saaxiriintii iyagoo Sujudi, waxayna dheheen waxaan rumeynay Eebaha Haaruun iyo Muuse.

71. wuxuuna yidhi (Fircoo) miyaad u rumeyseen ka hor idankayga isagu waa kan idinku wayn ee idin baray Si-xirka waxaaaan goyn Gacmihiinna iyo Lugihiinna si isdhaaf ah waxaana idinku (daldali) wadhi Jirrid Timir, waxaadna ogaanaysaan midkanaga daran cadaab hadhidna badan.

72. waxay dhaheen ka dooran meyno waxa noo yimid oo xujo ah iyo Eebaha na abuuray, ee xukmi waxaad xukumi, waxaad uun xukumi nolosha ad-dunyo.

73. annagu waxaan rumeynay Eebahanno inuu noo dhaafo gafakanaga iyo waxaad nagu qasabtay (fircoo) oo Sixira Eebaa Khayrroon oo hadhi.

Dadkii Fircoon ku soo kulmiyey inay kala hortagaan Nabi Muuse Sixir waxay Arrintii noqotay in laga adkaaday waxay dhoob dhoobeen waxna tarin, markaas rumeeyen xaqii Fircoonna Ciqaabay, umase abayeelein mar hadday arkeen xaqii, wana kaas Xaq iyo xumaan, cidhibta fiican iyo sharaftiina xaqaa yeeshay, dulli iyo ceebna Fircoon iyo qoomkiisii yey ku hadhay. Dhaahaa (65-73).

74. ruuxii u yimaadda Eebihiis (aak-haro) isagoo dambiile ah waxaa u sug-naaday jahannamo kumana dhinto dhexdeeda kumana noolaado.

75. ruuxiise u yimaadda isagoo Mu'-min ah oo falay camal fiican kuwaas waxaa u sugnaaday Jannooyinka sare.

76. Jannooyinka nagaadiga (yey galii) ooy socoto dhexdeeda Wabiyaal iyag-oo kuwaari dhexdeeda, taasina waa abaalmarinta Ciddii nadiif noqota.

وَأَلَّيْ مَا فِي يَمِينِكَ تَلَقَّفَ مَا صَنَعْتُ إِنَّمَا صَنَعْتُ
كَيْدَسَ حِرْطٍ وَلَا يُقْلِعُ أَسَارِحَجِثْ أَنَّ

فَأَلْقَى السَّحْرَ حَمْدًا
فَالْوَآءَ أَمَانَةَ رَبِّ هَرُونَ وَمُوسَى

قَالَ أَءَ امْتَنَمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ أَذَّنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي
عَلِمْتُكُمُ السِّحْرَ فَلَا قَطَعْتُكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ
مِنْ جَلَفٍ وَلَا أَصْبَبْتُكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَنَعْلَمْنَ
أَيْنَا أَشَدُ عَذَابًا وَلَبَقْنَ

فَالْوَآءَ أَنْ تُؤْتِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَ نَافِعًا مِنَ الْبَيْنَتِ وَالَّذِي
فَطَرَنَا فَاقْضَى مَا أَنْتَ قَاتِلٌ إِنَّمَا فَضَيَّ
هَذِهِ الْعِيَّةَ الدُّنْيَا

إِنَّمَا امْتَنَأْتُكُمْ لِمَا فَرَأَتُكُمْ لَا خَطَبْنَا وَمَا أَكْرَهْنَا
عَلَيْكُمُ السِّحْرُ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَلَبَقْنَ

إِنَّمَّا مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا
فَإِنَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَخْيَى

وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمَنًا فَلَدَقَ عَيْلَ الْصَّلَاحَتِ
فَأُولَئِكَ لَمْ يُمْلِمُ الْتَّرَاجُّتُ الْعُلَى

جَنَّتُ عَدْنَ تَجْرِي مِنْ تَحْمِنَ الْأَنْهَرُ خَلِيلِنَ فِيهَا
وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَرَكَ

77. waxaan dhab ugu waxyoonay (Nabi) Muuse guuri Addoomahayga uguna yeel waddo Badda oo ingagan hana ka cabsan haleel, hana cabsan (Badda).

وَلَقَدْ أَوحَيْنَا إِلَيْهِ مُوسَىٰ أَنَّ أَسْرِيَ بِعِبَادِي فَأَصْرَبْ
لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ يَسِّرَ الْأَقْفَافَ دَرَكًا

وَلَا يَخْشَىٰ

فَأَتَبْعَثُهُمْ فِي عَوْنَوْنَ مُحْمَدًا

فَغَشَّاهُمْ مِنَ الْيَمِّ مَا نَعَشُهُمْ

وَأَضْلَلُ فِرْعَوْنَ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ

78. waxaana raacay Fircoo (oo wata) Colkiisii waxaana ka daboolay hirka Xaggiisa wax daboolay.

79. wuxuuna dhumiyyey Fircoo Qoomkiisii mana hanuunin.

80. Banii Israa'iilow waxaan idinka korinay Cadawgiinna, waxaana idinkulla yaboontanay (ballan) dhinicii buurta ee midig, waxaana ku soo dejinay kor kiinna Macaan iyo shimbir.

يَبْنَىٰ إِسْرَائِيلَ قَدْ أَبْيَنْتُ لَكُمْ مِنْ عَذَابِكُمْ وَعَذَابِكُمْ جَانِبَ
الْطُّورِ الْأَيْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلَوَىٰ

كُلُّ أَمْنٍ طَبِيعَتْ مَارِزَقَنَّكُمْ وَلَا تَطْغُوْفَافِيهِ فَيَمْلَأُ
عَلَيْكُمْ عَصْبَىٰ وَمَنْ يَحْلِلُ عَلَيْهِ عَصْبَىٰ

فَقَدْ هُوَىٰ

وَإِنِّي لِنَفَارِلِمَنْ تَابَ وَأَمَنَ وَعَمَلَ صَلَاحًا

ثُمَّ أَهْتَدَىٰ

81. ka cuna wanaaggaaan idinku Arzuqay hana ku xadgudbina dhexdiisa, oo idinku dhaco cadhadaydu, ruuxay ku dhaco cadhadaydu dhabbuu u Hoobtay (halaagmay).

82. anigu waan u dhaafid badanahay ruuxii Toobad keena oo rumeyya oo fala wanaaga oo hanuuna.

Ma sinna cid dambiile ah oo gali naar uusan kana dhimanayn kuna noolaanayn iyo ruux qaqa rumeyyey oo camal fiican falay oo janno ku waari, waxaana sugnaaday in ehelu jannah sare loo arki sida xidigga markii nabiga (naxariis iyo nabadgallyo cebe korkiisa ha yeelee) la warsaday inay nabiyada yihiin wuxuu yidhi: Eebaan ku dhaartaye waa kuwa rumeyyey Eebe rumeyyeyna Rasuullada. aayadaha kale waxay sheegi in Eebe faray Nabi Muuse inuu garaaco Badda isagoon cabsanayn, fircoonna la Halaagay intuu dhumiyyey qoomkiisii iyo inuu Eebe nicmeeyey Binii Israa'iil, kana koriyey colkoodii wanaagna ku arzuqay uuna yahay Dambi dhaafe Ciddii toobad keenta oo rumeyysa. Dhaahaa (74-82).

83. maxaa kaa soo dedejiyey Qoomkaagii Muusow.

وَمَا آتَجَلَكَ عَنْ قَوْمَكَ يَنْمُوسَىٰ

84. wuxuu yidhi (Muuse) iyagu waa kuwan raadkaygay ku soo joogaan, waana kuu soo dag degay Eebow inaad iga raalli noqoto.

قَالَ هُمْ أَفْلَأُهُمْ عَلَىٰ أَنْتِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ

رَبِّ لِرَحْنَىٰ

85. wuxuu yidhi (Eebe) Annagu waxaan imtixaannay qoomkaagii gadashaa waxaana dhumiyyey Saamiri.

قَالَ إِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ بَعْدِكَ وَأَضْلَلْمُ

السَّامِرِيُّ

86. markaasuu u noqday (Nabi Muuse) qoomkiisii isagoo cadhaysan oo walbahaarsan wuxuuna yidhi qoomkayow miyuuna idii yaboohin Eebihiin yabooh wanaagsan, ma waxaa idinku dheeraaday korkiinna ballankii mise waxaad doonteen inay idinku dhacdo Cadhada Eebe ood u baajiseen ballankaygii.

87. waxay dheheen maanaan u baajin ballankaaga awooddanada waxaase nala saaray culaysyo Alaab oo ah waxa qoomku isku qurxinjireen waana tuuray siduu u tuuray Saamiri.

88. wuxuuna u soo bixiyey dibi muugal ah oo cod leh, waxayna dhaheen kani waa Ilahiin iyo Ilahiin Muuse wuuna halmaamay.

89. miyeyna arkayn inuusan u soo Celinayn Hadal una hananayn dhib iyo Nacfi (midna).

Markii Fircoon iyo qoomkiisii la halaagay yaa nabi Muuse wafdi la baxay si ay u aadaan Burttii lagula hadlay Nabi Muuse, wuuna ka hormaray, hase yeesh ee Eebaa u sheegay in qoomkiisii labaadiyeyey intuu ka soo maqnaa, markaa Nabi Muuse noqday isagoo cadhaysan, oo walbahaarsan, markuu arrinta warsadaya ay sheegeen in Nin Saamiri la dhihi jiray dhumihey una sameeyey suuro Dibi inay caabudaan isagoo sheegay inuu Ilahah yahay, waase wax la yaab leh in dibi la caabudo iyo wax la mid ah, taasina waxay ku tusin in ciddii dhunta ay wareeri oy marba wax caabudi. Eebaase xaq sugan ah. Dhaahaa (83-89).

90. wuxuuna u yidhi Haaruun mar hore qoomkayow waa uun laydinku fidmeeyey, Eebihiinna waa Raxmaan ee i raaca, adeecana amarkayga.

91. waxay dhaheen kama tagayno korkiisa inaan ku nagaanno intuu nooga soo noqon muuse.

92. wuxuu yidhi (muuse) Haaruunow maxaa kuu diiday markaad aragtay inay dhumeen.

93. inaadan raacin ma waxaad caasiday Amarkeygii.

فَرَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ، غَصِبَنَ أَسْفَافًا
يَقُولُ أَلَمْ يَعْذِمْ رَبُّكُمْ وَعَدَ حَسَنًا فَطَأَ
عَيْنَكُمُ الْهَدَىٰ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحْلِلَ عَلَيْكُمْ
عَذَابٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَلَأَخْلَقُمُ مَوْعِدَىٰ

فَالْوَالِمَاءَ الْخَلْفَنَا مَوْعِدَكُمْ لِمَكَارِ الْكَانِحَنَا
أَوْ زَارَاهُمْ زِيَّةَ الْقَوْمِ فَقَدْ فَنَاهَا فَكَذَّلَكَ
الْقَيْسَارِيٰ

فَأَخْرَجَ لَهُمْ عَجْلًا جَسَدَ الْمَحْوَرَ
فَقَاتُوا هَذَا إِلَيْهِ الْحُكْمُ وَإِلَهُ مُؤْمِنَيْ فَسَيَّ
أَفَلَا يَرَوْنَ الْأَيْرَجْعَ إِلَيْهِمْ قُولَا
وَلَا يَتَلَكُّلُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا قَنْعًا

وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَذُونُ مِنْ قَبْلٍ يَنَوْرُ إِنَّمَا فَتَنُّ
يَهُ، وَلَئِنْ رَّبُّكُمُ الرَّحْمَنُ فَلَيَأْتُمُونَ وَلَطَمِئُونَ أَمْرِي

فَالْوَالِنَ تَبَرَّحَ عَلَيْهِ عَذَّكِفَنَ
حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوَسَىٰ

فَالْأَنْهَرُونُ مَا مَعَكَ إِذَا لَيْلَهُمْ صَلَوَا

الْأَتَيَعُنْ أَغَصِبَتْ أَمْرِي

94. wuxuu yidhi (Haaruun) ina hoo-yow hayqabanin Gadhka iyo madaxa, anigu waxaan ka cabsaday inaad dhahdo waxaad kala gaysay Banii israa'iil dhexdooda oodan maqlin hadalkayga.

95. wuxuu yidhi (muuse) xaalkaagu muxuu yahay Saamiriyow.

96. wuxuuna yidhi waxaan arkay waxyyna arkin,waxaanaa qaatawax ka mid ah raad rasuul (malaga) waana tuuray saasayna ii qurxisay naftaydu.

97. wuxuu yidhi (Muuse) tag,waxaax kuu sugnaaday nolosha inaad dhahdo taabasho ma jirto,waxaanaa kuu sugnaaday waqtiaadan baajinayn, day ilahaagii aad ahayd mid ku kor nagi (caabudi) waanu gubi markaas waxaana ku firdhin mowjadda (badda) firdhin.

98. Eebihiiin waa uun Ilaaхиinna ah kaan Eebe jirin isaga mooyee.wuuna u waasac noqday wax kasta ogaansho.

Wuu ka reebay Haaruun Banii israa'iil cibaadada dibiga wuxuuna ugu yeedhay inay Eebe uun caabudaan, isagana maqlaan, wayse diideen, markuu soo noqday Nabi muuse wuu canaantay Haaruun wuxuu-na doonay inuu wax yecleeyo, hase yeshee Haaruunbaa u caddeeyet sababta kana codsaday inuu san dhibaato u gaysan.. Nabi muusana wuxuu wax warsaday Saamiri wuxuuna u sheegay inay naftisuu u qurxisay arrintaas, wuxuuse Muuse ku yidhi: Tag adooy ciqaabu kuu sugnaatay oo ah inaad dhahdaa istaabasho ma jirto iyo tii aakhiro,halkiibuuna ku gubay sawirkii dibiga baddana raaciyeyleen Eebe waa Ilaaх wax walba og kalyee. Dhaahaa (90-98).

99. saasaan kuugu qisoon (sheegi) warkii hor maray, waxaanaa kaa siinay agtanada quraan.

100. ciddii ka jeedsata xaggiisa waxay xambaari maalinta qiyaame culays (dambi).

101. iyagoo ku waari (ciqaabta) dhex-deeda waxaanaa u xumaaday iyaga maalinta qiyaame rar.

102. waa maalinta la afuuifi suurka, oon soona kulmineyno dambiliyaa sha maalintaas iyagoo indho cawlan.

فَالَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ لَا تُؤْخِذُوهُمْ بِإِيمَانِهِ
إِنَّمَا يُحِيطُ بِأَنْتُمْ فَرَقْتُمْ بَيْنَ أَبْنَائِكُمْ وَمِلْ

وَلَمْ تَرَقْ فَوْلَىٰ

فَالْقَاتِلُوكُمْ يَسْتَرِئُ

فَالَّذِينَ صَرَّبُوكُمْ بِصَرُورِ أَيْدِيهِ فَقَبضْتُ
فَقَبضْتُ مِنْ أَثْرِ الرَّسُولِ فَبَدَّلَهُمْ

وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي

كَالْفَادِهَبِ فَإِنَّكَ فِي الْحَيَاةِ
أَنْ تَقُولَ لَامْسَاسٍ وَإِنَّكَ مَوْعِدٌ لِّمُخْلَفَةٍ
وَأَنْظُرْ إِلَيْهِكَ الَّذِي طَلَّبَ عَلَيْهِ عَاكِفًا
لَنْحِرِقَنَّهُمْ لَنْنِسْفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا

إِنَّكَ إِلَّا هُنْكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سَعَىٰ
كُلَّ شَيْءٍ عَلَيْهَا

كَذَلِكَ تَقْصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ

وَقَدْ أَنْتَنَاكَ مِنْ لَدُنَادِكَرَا

مِنْ أَغْرِضٍ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وِزْرًا

خَلِيلِينَ فِي مَوَسَأَةٍ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ حَمَلًا

يَوْمَ يُنَقَّحُ فِي الصُّورِ وَيَخْتَرُ

الْمُجْرِمِينَ يَوْمَ ذِرَّةً

103. wayna is warsan(xansan) dhex-dooda maydaan ku nagaanin (adduun-yada) Toban mooyee (maalmood)

104. anagaa og waxay dhihi, markuu dhihi kooda ugu jid leh maydaan nagaanin maalin mooyee.

105. waxay ku warsan Buuraha wa-xaad dhahdaa waxaa burburin Eeba-hay burburin.

106. wuxuuna ka yeeli meel siman oo ebar ah.

107. ku arki maysid qallooc iyo taag midna.

108. maalintaas waxay raaci dhawaa-qaha,kamana leexdaan waxayna u xasi-shay Cododku Eebleh Raxmaana ma-na maqashid shanqadh mooyee.

109. maalintaas ma anfacdo shafeeco cid Eebleh Raxmaana idmo oo ka raal-li noqday hadalkiisa mooyee.

110. Wuxuu ogyahay Eebe waxa hortaada ah iyo waxa ka dambeeyaa mana ku koobayaan Eebe ogaansho.

111. waxay u khuduucday Wajiyadu Eebleh nool ee wax maamula,waxaana khasaaray ruuxii xambaara dulmi.

112. ruuxii fala wanaag isagoo rumee-yey kama Cabsado dulmi iyo nus-qaamin midna.

Siduu Eebe uga warramay Nabiga warkii Nabi Muuse iyo Fircoo yuu wixii dhexmaray yuu Eebe ugu qisoon Nabiga warkii kuwii hore, ciddii xaqaa ka jeedsatana wuxuu xambaari qiyaamada dambii wuxuu-na imaan isagoo dullaysan oon wax garanayn, waana maalinta buuruhu burburi oy dadku khushuuci. cid hadli iyo cid shafeecina ma jirto idanka Eebe la'aantii illeen Eebleh wax walba koobaye wajiyaduna u hogaansame, waxaana khasaari dulmille mu'minkuse kama Cabaado Dulmi. saas darteed waa in wanaaga-ga lagu dadaalo xumaantana laga fogaado. Dhaahaa (99-112).

113. saasaanu kugu soo dejinnay Qu-raan Carabi ah uguna caddaynay ((celcelinay) dhexdiisa Gooddi inay dhawrsadaan darteed ama u timaado xusuus (waano).

يَسْخَفُونَ يَنْهَمْ إِنْ لَتَشْتَمِ الْأَعْشَرَا

يَنْهَمْ أَعْلَمْ يَأْبَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْتَهْمْ طَرِيقَةً
إِنْ لَتَشْتَمِ الْأَيْنَمَا

وَيَسْلُونَكَ عَنْ لِلْبَالِ قُلْ يَسْفَهَارِيْ نَسْفَا

فَيَنْدَهَافَأَعَا صَنْصَفَا

لَأَتَرَى فِيهَا عِجَاجَوْلَا أَمْتَا

يَوْمَيْدِيْلَعُونَ الدَّاعِي لَأَعْرَجَ لَهُ وَخَسَعَتْ
الْأَصْوَاتُ لِلرَّمْنَ فَلَا تَسْمَعُ إِلَاهَمَسَا

يَوْمَيْدِلَانْفَ الشَّفَعَةُ إِلَّا مَنْ أَذْنَ لَهُ الرَّحْمَنُ
وَرَضِيَ لَهُ قَوْلَا

يَعْلَمُ مَا يَنْهَمْ أَيْدِهِمْ وَمَا خَلَفُهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ
عِلْمًا

وَعَنْتَ الرُّجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُومِ وَقَدْ خَابَ

مِنْ حَمْلِ ظُلْمًا

وَمَنْ يَعْلَمُ مِنَ الصَّلَاحَتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَنْأِيْ
ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا

وَكَذَلِكَ أَنْزَلَنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَفَنَاهِيهِ

مِنَ الْوَعِيدِ لِعَاهِمَ يَنْقُونَ أَوْ مُحَدِّثَهُمْ ذَكْرًا

114. waxaa sarreeya Eebaha xaa-kimka xaga ah, hana ku degdegim quraanka ka hor dhamayn waxyigisa xaggaaga, waxaadna dhahdaa Eebow ii kordhi Cilmi.

فَنَعْلَمَ اللَّهُ أَكْلَمُ الْحَقِّ وَلَا نَعْجَلُ بِالْقُرْءَانِ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْصَى إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ
زِدْنِي عِلْمًا

115. dhab ahaan yaan ula Ballantannay Aadan mar hore wuuna halmaamay kama aanaan helin niyo Adag.

وَلَقَدْ عَهَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلُ
فَنَسِيَ وَلَمْ يَحْذِلْهُ عَزَمًا

116. xusuuso markaan ku nidhi Mala'iigta u Sujuuda Aadam wayna Sujuudeen Iblis mooyee oo diiday.

وَإِذْ قُلْنَا لِلملائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ
فَسَاجَدُوا إِلَيْهِ إِنَّمَا يُنْهَا

117. waxaana nidhi Aadamow kani (Iblis) waa Colkaaga iyo colka Haweeneydaada ee yuusan idinka bixinin janaada ood dhibbooto.

فَقُلْنَا يَتَعَادُهُنَّ هَذَا عَدُولُكَ وَلِرَوْحَكَ
فَلَا يُخْرِجُنَّ حَمَامًا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشَقَّقُ

118. waxaa kuu sugnaaday inaadan ku gaajoon dhexdeeda kuna arradin.

إِنَّكَ أَلَا تَمْوَعَ فِيهَا وَلَا تَنْعَرِي

119. waxaana kuugu sugnaaday inaadan ku oomin dhexdeeda kuna Qorroxoobin.

وَأَنَّكَ لَا تَنْظُمُ فِيهَا وَلَا تَضْحَى

120. waxaase waswaasiyey shaydaan wuxuuna yidhi Aadamow ma ku tusiyyaa Geedda waaridda iyo xukun aan gabooabay.

فَوَسَوسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَتَعَادُ
هَلْ أَذْلُكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخَلْدِ وَمُلِكٍ لَأَيْلَبِنَ

121. wayna cuneen xaggeeda waxaana u muuqday Cawradoodii, waxayna noqdeen kuwa isku dhejiya korkooda caleenta jannada, wuu caasiyey Aadan Eebiisiis wuuna leexday.

فَأَكَلَ مِنْهَا فَبَدَأَتْ طَعَسَوْءَ تَهْمَاءَ وَلَفِيقَاهَا
يَنْصَفَانْ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ
وَعَصَمَ آدَمَ رِبِّهِ فَغَوَى

122. waxaase doortay Eebiisiis wuuna ka Toobadaqbalay oo hanuuniyey.

ثُمَّ أَجْبَنَهُ رَبِّهِ فَنَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ

Quraanka Eebaa ku dejiyey Nabiga, wuxuuna ku celceley wax sheeg si loo wacdoomo, wuxuuna Eebe faray Nabiga inuus ku degdegim akhriska quraanka intaan la dhammayn waxyigisa, wuxuuna faray inuu Eebe warsado Cilmi kordhiin. Nabiguna (naxaris iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Ilahow igu anfac waxaad i bartay ina bar wax i anfici. iina kordhi cilmi mahadna Eebaa leh si kasta. (Tirmidi iyo Ibnu Maajah). qisada Nabi Aadame waxay i faahsantahay Suradda Al baqarah. waxaase jirta inuu Iblis Col u yahay dadka had iyo jeer, cid kastana isku dayi inuu dhumiyo cid Eebe ka dhowra mooyee. Dhaahaa (113-122).

123. wuxuu yidhi (Eebe) ka hoopta Jannada dhammaantiin qaarkiin qaar colbuu u yahaye, hadduu xaggayga idiinka yimaaddo hanuun ruuxii raaca hanuunkeyga ma dhumo (adduunka) mana xumaado (aakhiro).

124. ruuxiisa ka jeedsada xuskeyga (Quraanka) waxaa u sugnaaday nolol cidhiidhi ah, waxaana soo kulminaynaa maalinta qiyaame isagoo arag La'.

125. wuxuuna dhihi Eebow maxaad ii soo kulmisay (keentay) anoo arag la' oona ahaa arke (adduunkii).

126. wuxuu yidhaa (Eebe) waa saas waxaa kuu timid aayadahanaga waadna halmaantay saasaana maanta lagaaga tagi (sida halmaan).

127. saasaan ku abaal marinaa ciddii xadgudubta oon rumayn aayaadka Eebiisiis cadaabka aakhiraana daran oo hadhid badan.

128. miyuuna u caddayn Gaalada intaan halaagnay hortood quruumo iyago ku socda guryahooda, taasna calaamaa ugu sugar kuwa caqliga leh.

129. haddayna jirin kalimad u hor martay Eebahaa iyo muddo magaacaaban wuxuu ahaan lahaa cadaabku mid ku soo deg dega.

130. ee ku samir waxay sheegi kuna tasbiixso adoo mahadda Eebahaa ku dheehan ka hor qorrx soobax iyo ka hor dhicidda, saacadaha habeenkiina tasbiixso (Tuko) iyo darfaha maalinta inaad raalli noqoto.

Waa la soo sheegay qisada Nabi Aadam iyo Iblis iyo siduu dadka col ugu yahay, tan kale ciddii raacda quraanka ma dhumo mana khasaaro.

Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Wuxuu Eebe u Damiin qaaday ciddii quraanka akhrida oo ku camal fasha uusan dhumin adduunyada, kuna xumaaniin aakhiro Ciddise xaqa ka jeedsata waxay noolaan nolol xun, wuxuuna imaan qiyamaada isagoo indhol' maxaa yeelay adduunkii yuu xaqa ka jeedsaday, saasaana lagu abaal marin ciddii xadgudubta, waana in lagu waano qaato umadiihii hore ee la halaagay, Eebana cidduu doono wuu halaagaa hadduusan waqtii la sugayin, waase in la adkeysto lana samro, cibaadadaan lagu dadaalo maalin iyo habeenba, illeene wixii nabiga la faray ummaddana waa la faraye si Eebe inoo nabadgaliyo maalinta qiyaame. Dhaahaa (123-130).

فَالَّذِي أَهْبَطَ مِنْهَا كُلَّمَا يَعْضُكُمْ لَعْنَ عَدُوٍّ
فَإِمَّا يَأْتِنَّكُمْ مِّنْ هُنَّا
فَمَنْ أَتَعْمَلُ هُنَّا إِلَّا يُضْلِلُ وَلَا يُشْقِنَّ

وَمَنْ أَغْرَضَ عَنِ ذِكْرِي فَإِنَّهُ مَعِيشَةً ضَنَّكَ
وَمَخْشَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

فَالَّرَبُّ لِمَ حَشَرَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا

فَالَّذِي أَنْتَكَ إِنَّنَا فَنِسَنَا وَكَذَلِكَ

الْيَوْمَ نُنسَى

وَكَذَلِكَ تَجْزِي مَنْ أَشْرَفَ وَمَنْ يُؤْمِنُ بِأَيْنَتِ رَبِّهِ
وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُ وَلَيَقُولَّ

أَفَمْ بَدَلْتُمْ كُمْ أَهْلَكَنَا بَاهْمَمْ مِنَ الْقُرُونِ تَمْشُونَ
فِي مَسَكِنِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَّاتٍ لَا يُؤْلِي إِلَيْهِ

وَلَا يَكُنْهُ سَبَقَتْ مِنْ زَيْكَ لَكَانَ لِرَأْمَا

وَأَجْلَ مُسْمَى

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَيَّهُ مُحَمَّدُ رَبِّكَ
قَبْلَ طَلْعَةِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ أَنَّا يُّأْتِيلَ
فَسِيحَ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لِعَلَّكَ تَرْضَى

131. hawtaagin indhaaga waxaan ugu raaxaynay nooc ka mid ah oo quruxda nolashaa adduun si aan ugu fidnayno, rizqiga Eebahaa yaase khayrroon oo hadhid badan.

132. far ehelkaaga salaadda kuna samir korkeeda ku warsanmayno rizqiye annagaa ku arzuqi cidhibta (fiicana) waa iska leh dhawrsashada.

133. waxay dheheen gaaladii muu noola yimaaddo aayad xagga Eebihiis ka timid, miyuuna u imaanin Maraggii wixii ku sugnaa Kutubihii hore.

134. haddaan ku halaagno Cadaab Rasuulka (yo Quraanka) ka hor waxay dhihilahaayeen Eebahannow maxaad noogu diri wayday rasuul oon raacno aayaadkaaga ka hor dullowanaga iyo khasaarahanaaga.

135. waxaad dhahdaa (Nabiyow) dhammaan way sugi ee suga, waxaad ogaan doontaan cidda jidka toosan iyo cidda hanuunsane.

Eebe wuxuu faray Nabiga (Naxarii iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuusan dayin waxa adduunyo ah ee loogu raaxeyey kuwaas gaalada ah illeen waa wax yar oo tagi, ee uu salaadda faro kuna samro, Eebaana wax arzuqa, cidhi fiicanna waxaa iska leh ciddii dhawrsata. Rasuulkuna (Naxarii iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Waxaan idiinku cabsi badnahay waxa Eebe idin siin oo quruxda adduunka ah waxayna dhaaneen waa maxay quruxda adduunka Rasuul allow, wuxuu yidhi waa barakada dhuulka. taasina u jeedadu ma aha inaan la shaqaysan, waa inayan aduunyada kaliya ku shuqliniin. aayadaha dambe waxay ka warrami inay gaaladu xaqaa diidi isagoo Nabiga loogu caddeeyet kutubihii hore, haddii la halaago iyagoon Rasuul loo soo dirin waxay ku caban lahaayeen maxaa naloo halaagay anagoon rasuul naloo soo dirin. hase la sugo way kala caddaan cidda toosan iyo tan qaloocsan. waxaana sgunaatay in umadda Nabigu ugu badnaan maalinta qiyame. waase in wanaagga lagu dadaalo si loo noqdo ummadda Nabiga. Dhaahaa (131-135).

وَلَا تَمْدَدَنْ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَأْتَنَا بِهِ أَزْوَاجَهُنَّمْ زَهْرَةً
الْمَعْوِيَةُ الدُّنْيَا لِفِتْنَتِهِمْ فِيهِ وَرِزْقُ رِبِّكَ خَيْرٌ وَآمِنَةٌ

وَأَمْرُ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَأَصْطَرَ عَيْنَاهُ لَا نَسْكُكَ رِزْقًا
نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعِنْقَةُ لِلْغَرْوَى

وَقَالُوا لَوْلَا يَأْتِيَنَا يَاهِيَةٌ مِّنْ رَّبِّهِ
أَوْ لَمْ تَأْتِهِمْ بِنَهَّةٍ مَا فِي الصُّحْفِ الْأَوَّلِ

وَلَوْلَا أَهْلَكَنَّهُمْ بِعِذَابٍ مِّنْ قَبْلِهِ
لَقَالُوا رَبِّنَا لَوْلَا أَرْسَلَ إِلَيْنَا رَسُولًا
فَتَسْعِيَ إِلَيْنَا كَمَنْ قَبْلِ أَنْ نَذَلَ وَنَخْرَى

فَلْ كُلُّ مُتَّبِعٍ فَرَضَوْا فَسْتَلْمُونَ
مَنْ أَصْحَّبَ الْأَصْرَاطَ السَّوِيَّ وَمَنْ أَهْتَدَى

Suurat Al-Anbiyaa'

سُورَةُ الْأَنْبِيَاءُ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

1. Waxaa u dhawaaday Dadka

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَقْرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ

Xisaabtoodii iyagoo Halmaansho ku Sungan oo Jeedsan.

2. Quraankastee oo uga Yimaadda Xagga Eebahood kana Soo darriya way maqlaan iyagoo Ciyaari.

3. Oy shuqloontahay Quluubtoodoo, waxayna hoos u dhigeen Faqii kuwii Dulmi Falay (iyagoo dhihi) kanu ma waxaan Dad idinkoo kale ahaynbaa, ma waxaad u imanaysaan sixir idinkoo Arka.

4. Wuxuu yidhi (Nabigii) Eebahaybaa Og Hadalka Samada ku Sugan iyo Dhulka, waana Maqle Oge ah.

5. Waxay Dheheen (Gaaladii) Saas ma aha ee waa Qarowyo saa ma aha ee wuu Been Abuuray, Saas ma aha ee waa gabayaa ee ha noo keeno Aayad Sidii Lagu diray Kuwii hore.

6. Mayna Rumeynin Hortood Magaalo aan Halaag (La doonay) ee Ma iyagaa Rumeyn.

Suuraddan Waxaa lagu Magacaabay Suuradda Ambiyada, Maxaayeeelay waxaa ku soo Arooray Qisaddoda. Aayadahanna waxay ka warrami inay Saacaddii Qiyaame Dhawdahay Dadkoo Halmaansan. Wixii u yimaadda Gaalada oo Xaq ahna way iska dhagaysan iyagoo Ciyaari, Faq Xunna Faqi oo isu Sheegi Inayan Maqlin Dad la mid ah, xaqana Ay Sixir ku Sheegeen, Eebaase og waxa cirka iyo Dhulka ku sugar Maqlina, Quraankuna ma aha wax lagu Qarway ama Heesaa la yimid, Nabiguna wuxuu ula yimid Xaq Cad, Maxayse waano Tari Mar Haddii Xaqqa la Diido Lana Caasiyo. Ibnu Cabbaas Wuxuu Yidhi: Maxaad leediihiin oo u Warsanaysaan Ehelu Kitaabka waxay Haystaan iyagoo Leexiyey oo Badalay o Siyaadiyey oo Nusqaamiyey, Kitaabkiinaana u dambeeyey Kitaabaha, Dhaar Eebee waad Akhriyeysaan isagoo Cad oon La dheehin. Al-Anbiyaa' (1-6).

7. Maanaan Dirin Hortaa Rag mooyee, kuwaas oon u Waxyoonay, ee War-sada kuwa Cilmiga leh Haddaydaan wax Ogayn.

8. Kamaanaan Dhigin (Nabiyyada) Jasad (Muqaal) oon Cunayn Cunno ma-na ahayn kuwo Waara.

9. Markaasna waxaan u Rumeynay Yaboochii waana Korrinay iyagii iyo Ciddaan Doono, waxaana Halaagnay Xadgudbayaasha.

وَهُمْ فِي غَفَلَةٍ مُعَرِّضُونَ ﴿١﴾

مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنْ رَبِّهِمْ تُخَدَّثُ
إِلَّا سَمَعُوهُ وَهُمْ لَا يَعْبُرُونَ ﴿٢﴾

لَا هِبَةٌ قُلُوبُهُمْ وَأَسْرُوا إِلَيْهِ الْجَوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
مَلَ هَذَا الْأَبْشَرُ مِنْكُمْ أَفَأَتُؤْكِنُ
السِّحْرَ وَأَنْتَ تُبَصِّرُونَ ﴿٣﴾

قَالَ رَبِّي بَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾

بَلْ قَاتُلُوا أَصْغَنُتُهُمْ بَلْ أَفْتَرَنَاهُ بَلْ هُوَ
شَاعِرٌ فِي أَنْتَ إِنْ شَاءْ كَمَا أَرْسَلَ الْأَوْلَانَ ﴿٥﴾

مَآءَ امْتَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْبَةٍ أَهْلَكْتُهَا أَفَهُمْ
يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ إِلَّا رِجَالًا نُوَزِّعُ إِلَيْهِمْ فَسْتَأْوِيُونَ
أَهْلَ الْذِكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧﴾

وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ
وَمَا كَانُوا خَلِيلِنَا ﴿٨﴾

ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَاجْبَرْنَاهُمْ وَمَنْ شَاءَ
وَأَهْلَكَنَا الْمُسْرِفِينَ ﴿٩﴾

10. Waxaan idii so Dejinay Kitaab Sharaftiinnu ku Sugantahayee Miyeydaan Kasayn.

11. Badanaana intaan Halaagnay Magaalo Dulmi Badan (Dadkeedu) oon Ahaysiinay Gadaasheed Qoom kale.

12. Markay kaseen Cadaabkanaga yeeyahaayeen kuwo ka Carari.

13. Ha Cararina kuna noqda wixii laydiinku Raaxeyey iyo Guryihiinna waxay u Dhawdahay in wax laydin warsadee.

14. Waxay Dhaheen Halaaganagee waxaan nahay Daalimiin.

15. Saasna kuma tagin Qayladoodu intaan ka yeello, wax la Shafay oo Bakhiya.

Illeen wuxuu u waxyooday Nabiyo Badan oo Rag ah oon Malaa'ig ahayn, wuxuuna faray Dadka Cilmiga iyo Aqoonta leh, Nabiyyaduna waxbay Cuni Jireen ee ma ahayn Muuqaal aan wax Cunin, wayna Dhinteen, Eebana wuxuu u Rumeeyey Yaboohiisii uuuna koriyey Cidduu Doono, wuxuuna Halaagi Xadgud-bayaasha, Qurraunkuna waa Sharafta Mu'miniinta Ciddii dulmi fashana waa la Halaagi Waxaana lagu Badali Dad kale. Markay Dhibaataada Arkaanna way Carari, waxaana loo Dhihi ha Cararina ee Raaxadiinna ku Noqda iyo Guryihiinna waxbaa laydin Warsane, wayna Shaleytoon intay ka noqdaan Wax Ebar ah oo bakhti ah. Al-Anbiyaa' (7-15).

16. Maanaan Abuurin Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa u Dhaxeeya Anagoor Ciyaari.

17. Haddaan Doono Madadaallo inaan yeelano waxaan ka yeelanlahayn Agtanada haddaan Falayno.

18. Xaqaanse ku Gannaa Baadilka oo Tirtira markaasuu tagaa, waxaa idiinku Sugnaaday Halaag waxaad Sheegaysaan.

19. Ilahay waxaa u sugnaaday waxa Samooyinka ku sugar iyo Dhulka, kuwa Eebe Agtiisa ahna Iskama Kibriyaan Cibaadadiisa kamana daalaan.

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٥﴾

وَكُمْ قَصَمْنَا مِنْ قُرْبَةٍ كَانَتْ طَالِمَةً
وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا أَخَرِينَ ﴿١٦﴾

فَلَمَّا أَحْسَوْنَا بَاسِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكَنُونَ ﴿١٧﴾

لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوهُمْ إِلَىٰ مَا تَرْقَمُ فِيهِ
وَمَسَكِكُمْ لَعْلَكُمْ تُشَائِرُونَ ﴿١٨﴾

فَأُولَئِنَّا إِنَّا كَانَ ظَالِمِينَ ﴿١٩﴾

فَمَا أَرَالَتْ نَيلَاتُ دُغْوَنَهُمْ حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ
حَصِيدًا أَخْمَدِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا يَنْهَا مَا لَعِينَ ﴿٢١﴾

لَوْأَرْدَنَا أَنْ تَنْجِدْلُهُ لَا يَنْجِدُهُ مِنْ لَدُنَّا
إِنْ كَنَّا فَعِلْنَانَ ﴿٢٢﴾

بَلْ نَقْرِبُ بِالْمَقْعَدِ عَلَى الْأَنْطَلِي فِي دِمْعَهُ
فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا نَصَفُونَ ﴿٢٣﴾

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ
لَا يَسْتَكِرُونَ عَنْ عِبَادِتِهِ وَلَا يَسْتَهِسِرُونَ ﴿٢٤﴾

20. wayna Nasahaan Habeen iyo Dharaarba kamana Noogaan.

يَسِّحُونَ الْتِلَّ وَالثَّهَارَ لَا يَقْرُونَ ﴿٢٦﴾

21. Mise waxay yeeshen (Gaaladii) Ilaahyaal Dhulka Xaggiisa oo wax soo Nooleeya.

أَمْ أَخْذُوا مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ ﴿٢٧﴾

22. Hadday Yihii dhexdooda (Samada iyo Dhuulka) Ilaahyo way Fasaadi Lahaayeen, waxaa ka Nasahan Eebaha Carshiga leh waxay ku Tilmaami.

لَوْكَانَ فِيهَا مَاءٌ مِّنْ أَلَّا اللَّهُ لَفَسَدَنَا
فَبَسَّحَنَ اللَّهُ بِرِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِيفُونَ ﴿٢٨﴾

23. Lama warsanayo wuxuu Falo Iyagase waa la Warsan.

لَا يَسْتَلِ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُشَاهِدُونَ ﴿٢٩﴾

Ilaaheen waa ka Dheeryahay Ciyaar iyo Xumaanba, Cirka, Dhulka iyo Khalqiga kalana wuxuu u Abuuray Xaq iyo in Cid walba laga Abaal mariyo waxay kasbato. Malaa'igtna iskama Waynayo Cibaadada Eebe, kamana Daalaan Habeen iyo Dharaar Nasihidiisa, wax isaga ka soo hadhay oo Ilaah ah oo wax nooleeyana ma jiro. Hadday Cirka iyo dhulka Joogaan Ilaahyo way Fasaadi lahaayeen oo Xumaan lahaayeen, maxaa yeelay midba waxbuu Doonilahaa Markaasuu amarku iska hor imaan lahaa, Saas darteed Ilaaheennu waa kali, Wahella uma Baahna, Xumaanna waa ka Fogayahay, Sharafna isagaa iska leh, wuxuu doonama wuu falaa, Cid warsanna ma jirto. Ruuxii Caqli Darro iyo Islawayni aan meel jirin udiidana waa Jaahil aan wax ogayn Lana kulmi Abalkiisa. Saas darteed waa in si dhab ah loo Caabudo Eebe kaliya. Al-Anbiyaa' (16-23).

24. Mise waxay Yeeshen Eebe ka sokow Ilaahyo, waxaad Dhahdaa keena Xujadiinna, kani waa (quraanka) sheegi waxa ila jooga iyo sheegiddii kuwii iga horreeyey, Badidoode ma oga Xaq wayna ka Jeedsan.

أَمْ أَخْذُوا مِنْ دُونِهِ مِلَّةً قُلْ هَا تُواْبُرْ هَنَّكُ
هَذَا ذِكْرُ مَنْ يَعْيَى وَذِكْرُ مَنْ قَبْلَهُ لَا يَعْلَمُونَ
الْحَقُّ فِيهِمْ مُّعَصُّونَ ﴿٣٠﴾

25. Rasuulkaan hortaa dirayba waaxaan u waxyoonyilaaah aan Ani ahayn ma jiro ee I caabuda.

وَمَا أَرَسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا نُوحَ إِنَّهُ
إِنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا أَنَا أَعْبُدُ دُونِي ﴿٣١﴾

26. waxay dhaheen Gaaladii wuxuu Yeeshay (Eebaha) Raxmaana Ilmo.waa ka Nasahanyahay, waase Adoomo (Malaa'igtu) la Sharrifo.

وَقَالُوا أَنْخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سَبَّحَنَهُ
بَلْ عِبَادٌ مُّكَرَّمُونَ ﴿٣٢﴾

27. kagama hor maraan Hadal iyaguna Amarkiisay ku Camalfalaan.

لَا يَسْتَقِعُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ
بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾

28. wuxuu ogyahay waxa hortooda iyo Gadaashooda ah umana shafeecaan Ciduu ka raalliyahay mooyee iyaguna Cabsidiisay la Baqaan.

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَفَّهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ
إِلَّا لِمَنْ أَرَقَى وَهُمْ مِنْ خَشِينَهُ مُشْفَعُونَ ﴿٣٤﴾

29. ruuxii dhaha oo ka mid ah Maala'igta anaa Ilaah ah Eebe ka so-

وَمَنْ يَقْلِمْ مِنْهُمْ إِنَّهُ مِنْ دُونِنِي فَذَلِكَ

kow.kaas waxaannu ku Abaal marin Jahannamo, saasaana ku Abaal marin-naa Daalimiinta.

Eebe waa kali wax ka soo hadhay oo Ilaaah ahna ma jiro, saasaana ku qoran Quraanka iyo Kutubtii ka Horraysayba, Rasuul kastana wuxuu Eebe u waxyooday in Ilaaahay kali yahay lana Caabudo. Malaa'igntuna Ilmo ma aha Eebe waase addoomo sharaf leh, oon Eebe Caasiyayn, uuna ogyahay waxay fali iyo xaalkoodaba, waxay u shafeecina ma jiro Cid Eebe ka raalli noqday mooyee'saga unbayna ka yaabaan, kana Cabsadaan, Ciddii Ilahnimo sheegatana Eebe ka sokow wuxuu Ilaaahay ku abaal marin Naarta Jahannamo, saasuna ku abaalmaryaa Daalimiinta, saas darteed Eebeha Xaqa ah wax Dila, wax Nooleeya; wax Arzuqa, Roobka keena, sharciga soo dajiyiga, Loo wada baahanyahay ka kaftooma Dadka waa tun Ilaaheenna Awooddha leh. Al-Anbiyaa' (24-29).

30. miyeyna arkayn kuwii Gaaloobay in Samooyinka iyo dhulku ahaayeen kuwo isku dhaggan oona kala Bixinay, kana yeelay Biyaha wax kasta oo Nool ee miyeyna Rumaynayn.

31. waxaana yeellay Dhulka Sugayaal (buuro) inayna la ilanin Dadka, waxaana yeellay Dhexdeeda Karimo Waddooyin ah, inay ku Toosaan.

32. waxaana ka yeelay Samada Saanqaaf ilashaan iyaguna Calaamoo-yinkeeda way ka jeedsan.

33. Eebe waa kan Abuuray Habeenka, Maalinta, Qorraxda iyo daxyaxa mid kastana Falag buu Dhexdabbaalan.

34. maanan yeelin Dadka ka horreeyey kuwo waara ee haddaad dhi-mato ma iyagaa waari (Gaaladu).

35. Naf kastaa waxay dhadhamin Geeri waxaana idinku Imtixaami Shar iyo Khayr Ibtilo darteed, xagganagaana laydiin soo Celin.

Ilaahay wuxuu ka warrami awoodiisa weyn iyo in Cirka, Dhulka, ahaayeen kuwo isku dhaggan Eebaana ka keenay Roobka iyo dooga, wax kastoo Noolna Biyo ka ahaaday, Dhulkana Buura yeelay si dhulka loogu Sugo'looguna Taago, cirkana ka yeelay Saanqaaf Ilaashan, Habeenka, dharaarta, Qorraxda iyo Dayaxana Falagooda iyo Meejooda u Sahlay. Tan kale cid waari oo Dad ah ma jirto, ee Ruux walbu wuu dhiman, waxaase loo baahanyahay Camal Fiican ee ma haboonaa in Geerida cidda Wanaagga fali la Jeclaado.

Rasuulkuna (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Wax walba waxaa laga Abuuray Biyo. Waxaa sheegay Imaam Axmed.

Ibnu Cabaaasma wuxuu yidhi: Waxaa laysku Imtixaami Shar, Dhibaato, Barwaqa, Caafimaad, Cudur, Hodan, Saboolnimo, Xalaal, Xaaraan, Dhaaco, Macsiyo, Hanuun iyo baadi. Al-Anbiyaa' (30-35).

بَخْرِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ بَخْرِيَ الظَّلَمِينَ ﴿١١﴾

أَوْلَئِرَ اللَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
كَانَتَا رِقَابَ فَنَفَنْتُهُمَا وَجَعَلْنَا

مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَتَّىٰ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢﴾
وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوْسَىٰ أَنْ تَمْدِي بِهِمْ وَجَعَلْنَا
فِيهَا فِجَاجًا سُبَلًا لَعَلَّاهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣﴾

وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقَفاً تَحْفَرُظًا
وَهُمْ عَنِ ابْنَاهَا مُعْرِضُونَ ﴿٤﴾
وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ الْأَيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ كُلُّ فِلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٥﴾

وَمَاجَعَنَا بِالشَّرِّ مِنْ قَبْلِكَ الْمُخْدِلُ أَفَإِنْ مَتَ
فَهُمُ الْخَلَدُونَ ﴿٦﴾
كُلُّ نَفْسٍ ذَاقَةُ الْمَوْتِ وَبَلَوْكُمْ
بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فَتَنَّهُ وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٧﴾

36. markay ku arkaan kuwii Gaaloobay waxay kaa yeeshaan jeesjees iyagoo dhihi ma kanaa kan sheegi Ilaahiyi-hiinna iyagoo ka gaaloobi xusidda Eebaha Raxmaana.

37. waxaa laga abuuray Dadka Deg deg, waxaana idin tusin Aayaadkayga ee ha degdegina.

38. waxay dhihi waa goorma Yaboo-hii (Cadaabku) haddaad run sheegaysaan.

39. hadday ogyihii kuwii Gaaloobay markaan laga reebeyn Wajiyadooda Naarta iyo Dhabarkooda oon loona gargaarayn (ma degdegsadeen).

40. waxayse ugu imaan (naartu) si kada ah wayna wareerin mana karayaan Celinteeda lamana Sugo.

41. waxaa lagu jees jeesay Rasuullo kaa horreeyey waxaana ku dhacay kuwii ku jees jeesay oo Gaalada ah waxay ku jees jeesi jireen.

42. waxaad dhahdaa yaa idinka Ilaa-lin Habeen iyo Dharaarba Eebaha Raxmaana waxayse iyagu ka jeedsan Xusidda Eebahood.

43. ma waxaa u sugnaaday Ilaa-hyo naga celin ma karaan (waxay caabudi) Gargaarka Naftooda nalagamana Magan galiyo.

Ma habboona in Cid Xaqa u yeedhi lagu jees jeso, isagoo xaqa la diidi'Dabecadda Dadkana waxaa ka mid ah inay Dag dagaan oo wax dheeraystaan'waxaase imaan Maalin Gaalo wax cadaab ka baajin jirin, cadaabna ugu imaan kado, oyna arki Cidhibta xumaanta, wax Eebe Dadka ka ilaalinta ma jiro Habeen iyo Maalin midna wax Eebe ka soo hadhay oo wax reebina ma jiro, maxaayeeelay iyagaaba naftooda wax u tarin, qudradiisa hadalkana wuxuu ku uruursanyahay Awoodda Eebe, Tabar yari iyo Baahida Dadka. Al-Anbiyaa' (36-43).

44. Saas ma aha ee waxaan u Raaxaynay kuwaas iyo Aabayaalkood Intuu ku Dheeraado Cimrigu, Miyeyna Arkayn Inaannu ku imanayno Dhulka Anagoo Nusqaamin (Guusha Islaamka) Miyagaa Adag.

وَإِذَا رَأَى الْكُفَّارَ أَيْنَ مَا يَنْخُذُونَكَ
إِلَاهُرُوا أَهْذَى الَّذِي يَدْكُرُ إِلَهَكُمْ
وَهُمْ بِذِكْرِ رَبِّنَنْ هُمْ كَفَرُونَ ٦٣
خَلِقْتَ إِلَيْنَنْ مِنْ عَجَلٍ سَوْرِيْكُمْ
مَا يَنْتَقِي فَلَا تَسْتَعْجِلُونَ ٦٤
وَيَقُولُونَ مَنْ قَاتَ هَذَا الْعَدُوُّ
إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِيْنَ ٦٥
لَوْيَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُرُونَ
عَنْ وُجُوهِهِمْ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِنَّ
وَلَا هُمْ يُصْرُوْنَ ٦٦
بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَهْمُمُونَ
فَلَا يَسْتَطِعُونَ رَدَهَا وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ٦٧
وَلَقَدْ أَسْتَمْزَيَ بِرُسْلِيْنْ فَقِيلَكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ
سَخَرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهِمُونَ ٦٨
قُلْ مَنْ يَكْلُمُكَ شَيْئًا وَاللَّهُمَّ أَرْجُونَ الْرَّحْمَنَ
بَلْ هُمْ عَنْ ذَكْرِ رَبِّهِمْ مُعْرَضُونَ ٦٩
أَمْ هُمْ مَعَ الْهَمَّ تَنْهَمُهُمْ مِنْ دُونِنَا
لَا يَسْتَطِعُونَ نَصَرَ أَنفُسِهِمْ وَلَا هُمْ مِنْ
يُصْبِحُونَ ٧٠

بَلْ مَنْعَنَا هَنْوَلَاءَ وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ
الْمُمْرُرُ فَلَا يَرْوُنَ أَنَّا نَأْنَى فِي الْأَرْضِ نَفْصُهَا
مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمْ الْغَلَبُونَ ٧١

45. Waxaad Dhahdaa waxaa uun aan idiinku Digi Waxyiga Mana Maqlo Dhagoole Dhawaqa marka loo Digi.

46. Hadduu Taabto wax Yar oo Caadaabka Eebahaa ah waxay Odhan Halaagganagee Anagaa Daalimiin ah..

47. Waxedannu u Dejinaynaa Miisaanka Caadilka ah Maalinta Qiyaame lagamana Dulmiyo Naf waxba, haba ahaado wax la eg Xabbad Khardal ah (wax yar) ee waan siinaynaa, annagaana ugu Filan Xisaabiye.

48. Dhabahaan yaan u Siinay (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Haaruun kala Bixiye (Tawheed) iyo Nuur iyo Waanada kuwo Dhawrsada.

49. Oo ah kuwa ka Cabsada Eebahood iyagoo kali ah iyagoo Saacadda (Qiyaame) ka Cabsan.

50. Kan (Quraankuna) waa Quraan la Barakeeyey oon Soo Dejinay ee midin-kaa Diidi Isaga.

Gaalada waxaa Xumaanta ku Qaaday ku Raaxaysiga Adduunka, waase inay ku Waano Qaataan Faafidda Islaamka iyo Guusha. Waxaase Jirta inaan Cid Dhuntay Hanuuniin karin, Markuuse Taabto Ciqaab Yar Yey Calaalacaalan oo dhawaqaan, Eebaase Miisaan Caddaalada Jooji Maalinta Qiyaame, Cid la Dulminna ma jirto, Eebahaa ku Filan Xisaab. Nabi Muuse iyo Nabi Haaruun waxuu Siiyey Eebe Kitaabkii Tawheed, oy ku Hanuuniyeen kuwa Eebe ka yaaba, Quraankuna waa Kitaab la Barakeeyey Cidii Diida Uumbaase Khasaartay oo dhuntay Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeel ee) wuxuu yidhi: Laba Kalimo oo u fudud Carrabka kuna Culus Miisaanka Eebana Jecelyahay waa: waxaa Nasahan oo Mahadsan Eebaha Wayn. Waxaa Wariyey Bukhaari iyo Muslim. Al-Anbiyaa' (44-50).

51. Dhabahaan waxaan u Siinay Nabi Ibraahim Hanuunkiisa mar hore anaagaana Ogayn.

52. Markuu ku Yidhi Aabihiis iyo Qoomkiisi waa maxay Sawiradan aad ku kor Negidihiin (Caabudaysaan).

53. waxay Dheheen waxaan Hellay Aabayaalkanno oo Caabudi.

54. Wuxuu yidhi (Nabi) Ibraahim waxaad ku Sugantiihin idinka iyo

قُلْ إِنَّمَا أَنْذِرْكُمْ بِالْوَحْيٍ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ

الْدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ ﴿٤٦﴾

وَلَئِنْ سَتَّهُمْ فَقَحْمَةً مِنْ عَذَابِ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ يَوْمَنَا إِنَّا كُنَّا ظَلَمِينَ ﴿٤٧﴾

وَنَصَعُ الْمَوْزِينُ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا نُظْلَمُ
نَفْسٌ شَيَّأَتْ وَإِنْ كَاتَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ
مِنْ حَرَدٍ إِلَيْنَا يَهَا وَكَفَى بِنَا حَسِيبٍ ﴿٤٨﴾

وَلَقَدْ أَتَيْنَا مُوسَى وَهَرُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءَ
وَذِكْرًا لِلْمُنْتَهَى ﴿٤٩﴾

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ
وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُسْفِقُونَ ﴿٥٠﴾

وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ ﴿٥١﴾

﴿٥٢﴾ وَلَقَدْ أَتَيْنَا لِبَرِّ هِيمَ رُشْدَهُ مِنْ قَبْلُ وَكَانَ
بِهِ عَلَمٰيْنَ

إِذْ قَالَ لِأَيْهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي
أَسْتَهْلَكُمْ بِهَا

فَالْأُوْجَدَنَاءُ آبَاءُ الْمَاعِدِينَ ﴿٥٣﴾

فَالَّلَّهُ أَكْثَرُ أَنْتُمْ وَإِبْرَاهِيمَ كُمْ

Aabayaalkiin Baadi Cad.

55. Waxay Dheheen ma waxaad Noola Timid Xaq Mise Adigu waxaad ka mid Tahay kuwa Ciyaari.

56. Wuxuuna Yidhi Eebihiin waa Ee-baha Samooyinka iyo Dhulka ee ah Kan Abuuray Aniguna Arrintaas yaan ahay kuwa ka Marag Kici.

57. Eebaan ku Dhaartaye waan Dhagri Sanamyadiinna ka Dib markaad Jeedsataan Idinkoo Tagi.

58. Wuxuuna ka Yeelay Burbur, Koodii waynaa mooye inay Xaggiisa u Noqdaan (Inuu Jajabiyeey Isagua).

59. waxay Dheheen yaa ku falay Sidan Ilahyadanadii Kaasi waa Daalime.

60. Waxayna Dheheen Waxaan Maqallay Wil Sheegi lana Dhaho Ibraahim.

61. Waxay Dheheen keena dadka Indhihiisa inay ku Marag Furaan.

Nabi Ibraahim Eebaa Hanuuniyeey Mar hore, wuxuuna ka reebay Qoomkiisii iyo Aabihiisa waxay Caabudayeen ee Eebe ka Soo Hadhay, wayse ku Madax Adaygeen Inkastooos u Caddeeyey Kalinimada Eebe iyo Awooddiisa, markuu ka Daalayna wuxuu Jajabiyeey Waxay Caabudayeen Kii u Weynaa Mooyee inay u noqdaan isaga, markay is warsadeen Cidda Saas yeeshayna waxay isu Sheegeen inuu Ibraahim yahay, waxayna horkeeneen Dadkii si loo Arko oo loogu marag Furo. Al-Anbiyaa' (51-61).

62. waxay Dheheen Gaaladii Maadaa ku Falay Sidan Ilahyadannada Ibraahimow.

63. Wuxuu Yidhi waxaa Falay Kooda Weyn ee Kana, Waydiyya Hadday Hadli.

64. Markaasay u Noqdeen Naftooda waxayna Isu Dhaheen war Idinkaa Daalimiina.

65. Markaasaa Loogadiyey Madax-

فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

قَالُوا أَخْتَنَا بِالْعَيْنِ أَمَّا تَرَى مِنَ اللَّدُعِينَ

قَالَ بَلْ رَبِّكُمُ الْمَوْتُ وَالْأَرْضُ أَنَّذَرَنِي فَطَرَهُنَّ

وَأَنَا عَلَى ذِلِّكُمْ شَهِيدٌ

وَتَأْلِهَ لَأَكِيدَنَ أَصْنَمُكَ

بَعْدَ أَنْ تُولِّهُمْ دِرَبِينَ

فَجَاهُهُمْ حَمْدُهُ إِلَّا كَيْرَالْمُ

لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِالْهَيَا

إِنَّهُ لِمَنْ أَنْظَلَمْ

قَالُوا سَعَانَافَى يَذْكُرُهُمْ يَقَالُ لَهُ زَانِهِمْ

قَالُوا فَأَنْوَبَهُ عَلَى أَعْيُنِ النَّاسِ

لَعَلَّهُمْ يَشَدُّونَ

قَالُوا إِنَّنَّا فَلَّتَ هَذَا بِالْهَيَا نَاتِبَرِهِمْ

قَالَ بَلْ فَكَلَهُ كَيْرِهِمْ

هَذَا فَتَلَوُهُمْ إِنْ كَانُوا يَطْغَوْنَ

فَرَجَعُوا إِلَيْنَاهُمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ

أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ

ثُمَّ تَكْسُوا عَلَى رُؤْسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ

ooda (waxayna Dhaheen) Dhabbaad u Ogtahay inayna kuwani Hadlayn.

66. Wuxuu Yidhi ma waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow waxaan Idin Anfacayn waxba idinna Dhibayn.

67. Ufbaa laydin Yidhi Idinka iyo Waxaad Caabudaysaan Eebe ka Sokow Miyeydaan wax kaseyn.

68. Waxay Dhaheen Guba una Garraara Ilahyadiinna Haddaad wax Falaasaan.

69. Waxan Nidhi Naaray u Noqo Qabow iyo Nabadgallyo Ibraahim.

70. Waxay la Dooneen Dhagar wa-xaana ka yeellay kuwo Khasaaray.

Nabi Ibraahim markuu ka Garhelay Gaaladii Hadal Cadna ku Yidhi ye Goosteen inay Gubaan oo Dab ku Tuuraan, Taasina waa Caadada Jaahiliinta in marka laga Gar helo Mu'miniinta ku Jeedsadaan Xumaanna u Maamulaan, Eebaase ka Nabadgaliyey Dhagartii,kana Koriyey Dabkii, Gaaladii iyo Waxay Caabudayenna Khasaare ku Dambsaariyey, Wuxuuna Xusay Nabi Ibraahim Eebe markii lagu Tuuray Dabka. Ibnu Cabbaas Wuxu Yidhi: «Waxaa i kaafiya Eebe Isagaana u Fiican Wakil» Waxaa yidhi Nabi Ibraahim markii Dabka lagu Tuuray, Nabiga Muxamed ahna Eebe ha Nabadgaliye Markii lagu Yidhi Dadkiibaan Idiin Kulmay, Waxaa warriyey Bukhaari. Taasina waxay ku tusin in Xaqu Sarryn Guulaysanna markii si Dhab ah Eebe loogu Xidhnaado lana Caabudo. Al-Anbiyaa' (62-70).

71. Waannu u Korinay (Nabi) Ibraahim iyo Nabi Luudh Dhulkii aan u Barakaynay Caalamka (Shaam).

72. Waxaan Siinay Isxaaq iyo Yacquub oo Siyaada ah, waxaana ka Yeellay Dhammaan kuwo Suubbani.

73. Waxaana ka yeellay Imaamyo ku Hanuuniya Amarkanaga,waxaana u waxyoona Falidda Khayrka, Oogidda Salaadda iyo Bixinta Sakada waxayna ahaayeen kuwo Na caabuda.

74. (Nabi) Luudhna waxaan Siinay Xukun iyo Cilmi,waxaana ka Korinay Magaalaadii ahayd mid Fasha Xumo waxay ahaayeen Qoom Xun oo Faasiqiina.

ماهُولٰا مِنْطَقُونَ ﴿١٧﴾

فَإِنَّ أَنْتَ لَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ كُلُّ شَيْءٍ وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿١٧﴾

أَفَلَمْ يَرَوْا مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا يَعْقُلُونَ ﴿١٨﴾

فَالْأَحْرَقُوهُ وَأَصْرَوْهُ إِلَيْهِمْ كُلُّمُ فَعَلُوا
فَعَلَّمَنَاهُمْ كُلُّمُ فَرَدَادُ سَلَمًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿١٩﴾

فَلَمَّا نَسِيَ الْمُؤْمِنُونَ كُفَّارَ بَرَدَادُ سَلَمًا عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿٢٠﴾

وَأَرَادُوا يَهُودَ كَيْدَافَ جَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٢١﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ
الَّتِي بَرَدَادُ كَافَّهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً
وَلَمَّا جَعَلْنَا نَاصِيَهُمْ ﴿٢٣﴾

وَجَعَلْنَاهُمْ أُبَيَّةً يَهُدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْجَسْنَا
إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَقْدِمُوا وَلَمْ يَأْمَرُوا
وَلَيْسَ أَزْكَوْهُ وَكَانُوا نَاسَ عَدِيْدِينَ ﴿٢٤﴾

وَلُوطًا مَائِنَتْهُ حُكْمًا وَلِلْمُأْمَنِ
وَجَعَلْنَاهُ مِنَ الْقَرْبَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ
لِغَبَّتْ إِنْهُمْ كَانُوا قَوْمًا سَوْءَ فَسَقِيَنَ ﴿٢٥﴾

75. Wawaana Galinay Naxariistanada, wuxuuna ka mid ahaa kuwa Suuban.

76. (Nabi) Nuuxna waa Korinay, markuu Dhawaaqay mar hore, waana ajiibnay, waana ka Korinay isaga iyo Ehelkiisaba Murugadii Waynayd.

77. Waana uga Gargaaray Qoomkii Beeniyey Aayaadkanaga, waxayna ahaayeen Qoom Xun waana Maanshaynay Dhammaantood.

Aayadahanna waxay ka warrami Qaar ka mid ah Nabiyadii Sida Nabi Ibraahim, Luudh, Isxaaq, Yacquub iyo Nuux, iyo sida Eebe uga Koriyey Qoommakkodii Daalimiinta ahaa ee Xaqa ka Jeedsadda kana Madax Adaygay, Cidhibtii Fiicnaydna waxay u Hadhay Nabiyadii iyo Mu'miniintii Xaqa ku Raacdya, Khasaare iyo Halaagnaya wuxuu u Dambeegey Gaaladii Xaqa Diiday. Warka Nabiyadaasnaa meelo Badan oo Quraanka ah Yuu Faah Faahsanyahay, Wawaase Muhiim ah in lagu Waano Qaato Xaana la Raaco. Al-Anbiyaa' (71-77).

78. Xusuuso (Nabi) Daawuud iyo (Nabi) Suleymaan markay Xukumayeen Beerta markuu Daaqay Adhi Qoom (Dad) waxaana ahayn kuwa Xukunkooda u Maraga (Arka).

79. Wawaana Fahansiiinay Sulaymaan, Dhammaan waxaan Siinay Xukun iyo Cilmi, waxaana u Sakhirray Daawuud Buuraha iyagoo la Tasbiixsan iyo Shimbiraha, waana Fallaa «karraa».

80. Wawaana Baray Daawuud Samaynta Duruucda inay Idinka Dhawro Dagaalkiina, ee ma Tiihin kuwo Mahadin.

81. Suleymaanna waxaan u Sakhirray Dabaysha iyadoo Daran oo ku Socota Amarkiisa Xaggii Dhulkii ahaa kaan Barakaynay Dhexdisa, waxaana Nahay Kuwo wax walba Og.

82. Shaydaamadana, waxaan uga Sakhirray Kuwo u Dhumban (Badda),

وَادْخُلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٦٥﴾

وَوُحَدَ إِذْ نَادَى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ
فَتَبَيَّنَتْهُ وَهُلْهُلَهُ مِنَ الْكَرِبِ الْعَظِيمِ ﴿٦٦﴾

وَصَرَّنَاهُ مِنَ الْفَوْقَ الْأَعْلَى كَذَبُوا إِنَّا يَنْهَا هُمْ
كَانُوا قَوْمٌ سَوِيْهُ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٦٧﴾

وَدَأْدَوْ دُولَتَنَ إِذْ يَحْكُمُنَ
فِي الْأَرْضِ إِذْ نَفَثْنَا فِي عَنْمَ الْقَوْمِ
وَكَانَ الْحَكْمُ لَهُمْ شَهِيدِينَ ﴿٦٨﴾

فَفَهَمْنَاهُمْ لَيْسَنَ وَكَانَ لَهُمْ حَكْمًا وَعِلْمًا
وَسَخَرْنَا مَعَ دَاؤَدَ الْجِبَالَ يُسَيْحَنَ وَالْطَّيْرَ
وَكَانَ نَافِعِينَ ﴿٦٩﴾

وَلَعِنْتُهُ صَنْعَةَ لَوْسِ لَكُمْ لِتُحْصِنُكُمْ
مِنْ يَأْسِكُمْ فَهَلْ أَتُمُ شَكِرُونَ ﴿٧٠﴾

وَلَسِيلَمَنَ الْمَلِحَ عَاصِفَةَ بَجْرِيْ يَأْمُرُهُ إِلَى الْأَرْضِ
الَّتِي بَرَّ كَافِهَا وَكَانَ بَلْ شَنِيْ عَلِيْمِينَ ﴿٧١﴾

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مِنَ بَعْضُهُوتِ
لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ

una Fala Camal aan kaas ahayn Ana-gaana Ilaalinna.

وَكَذَلِكَ هُنَّ حَفَظِيْرٌ ﴿٤٦﴾

Sidoo kale Nabi Daawuud iyo Wiilkiisi Nabi Sulaymaan Iyagana Quraanku Meelu kaga Hadlay, Mid walbana Wuxuu Ebbe Siiyey Xukun iyo Cilm, waxaana loo Sahlay Daawuud, Buuraha, Shimbiraha iyo Sameynya Qalabka Dagaalka, Sidoo kale waxaa loo Fududeeyey Nabi Suleymaan Dabashaa oo ku Sucon Amarkiisa iyo Shayaadiinta kuwo ka Shaqeeya Bad iyo Shaqa kalaba. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Ebbe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Garsoorayaashu waa Seddex, Mid Jannaduu Gali, Labanaa Naarta, Midka Xaqa yaqaan oo Xukuma Jannaduu Gali, Mid Jaahilinimo wax ku Xukuma Naartuu Gali, Mid Xaqa Yaqaan oo Xukuma wax ka Duwanna Naartuu Gali. Taasina waxay ku Tusin Ahmiyadda Cadaaladda iyo in Dadku ku Qaybsami, ama Janno ama Naar. Al-Anbiyaa' (78-82).

83. (Xusuuso) Ayuubna markuu u Dhawaaqay Eebhiis (Isagoo Dhihi) Aniga waxaa I taabtay Dhib Adiguna waxaad Tahay Naxariis Badane.

* وَأَيُوبَ إِذَا نَادَى رَبَّهُ أَفَمَسَقَ الْأَصْرُ
وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ﴿٤٧﴾

84. Waana Ajibnay Wawaana ka Faydnay waxa Haya oo Dhiba, wa-xaana Siinay Ehelkiisi iyo wax la mid ah Naxariis Xagganaga ah Darteed iyo Waanada Caalamka.

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ
وَأَتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعْهُدَةٌ
مَنْ عِنْدَنَا وَذَكَرَى لِلنَّذِيرِ ﴿٤٨﴾

85. Xusuuso Ismaaciil, Idiriis, Dulkiifi Dhammaan waxay ka mid ahaayeen kuwa Samra.

وَإِنْ كَيْعَلَ وَإِذْرِيسَ وَذَا الْكَفَلَ كُلُّ
مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٩﴾
وَأَذْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ
مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٥٠﴾

86. Wawaana Dhix galinay Naxariis tanada waxayna ka Mid ahaayeen kuwa Suuban.

وَذَا الْتُّونِ إِذَا ذَهَبَ مُغَنَّضًا فَلَمَّا أَنَّ لَنْ تَقْدِرَ
عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلْمَنَتِ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَّ
سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾

87. Nabi Yuunus (Xusuuso) markuu Tagay isagoo Cadhaysan una Maleeyey Inaanaan Cidhiidhyayn korkiisa oo uu ku Dhawaaqay Mugdiyada Dhodoxda Ilahaa aan Adi Ahayn ma Jiro Nasahnaantaada Anigu waxaan ka Mid ahaa kuwa Daalimiinta ah.

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَجَعَيْنَاهُ مِنَ الْفَجَرِ
وَكَذَلِكَ ثُجِي الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٢﴾
وَرَكَبَرَتَأْ إِذَا نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَاتَّذْرِي فَرَدَا
وَأَنْتَ خَدُوْلُ الرَّحِيمِينَ ﴿٥٣﴾

88. Waana Ajibnay kana Korinay Murugtii, Saasaana u Korinaa Mu-miinta.

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَهَبَنَا لَهُ يَحْيَى
وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ وَإِنَّهُمْ كَانُوا

89. Zakariyya (Xusuuso) markuu u Dhawaaqay Eebhiis isagoo leh Eebow hayga Tagin Anoo Kali ah Adaa u Khayrroon Cid wax Dhaxashee «u hadhee».

90. Waana Ajibnay wawaana Siinay Yaxye wawaana u Hagaajinay Hawee-

naydiisii, waxayna ahaayeen kuwo u Deg dega Khayraadka oo Na barya iyagoo Rajayn oo Cabsan waxayna ahaayeen kuwa Noo Khushuuca.

Aayadahan waxay ka Warrami Xaalkii Nabiyadaas iyo sida Eebe U Ajibay Dhammaantood ugana Koriy Dhibkii, Saasaana Eebe u Aqbalaa Baryada Dadka Dhibban ee Wanwanaagsan, waxaana Shardi ah in si Dhab ah loo Caabudo Eebe Looguna Hogaansamo Xaqana la raaco Xumaanna laga Fogaado. Al-Anbiyaa' (83-90).

91. Tiina (Xusuuso) Dhawrtay Xubin-teedaa waa (maryama) oon ku Afuunay Dhexdeeda Ruuxdanadii kana yeellay iyada iyo Wilkeeda Calaamadda Caalamka.

92. Tani waa Diintinii waana Diin kaliya Aniguna waxaan Ahay Eebihiin ee I caabuda.

93. waxayse isku Khilaafeen Amar-koodii Dhexdooda Dhammaanna Xagaygaa loo soo Celin.

94. Ruuxii Fala Wanaag isagoo Mu'min ah lagama Qariyo Camalkiisa Anaguna waan u Qoraynaa.

95. Waxaa ka Reebban Magaalo aan Halaagnay inay soo Noqoto «Soo bixin ka hor».

96. Inta laga Furi soo (Dayn) Yaajuu iyo Maajuu iyaguna Jaho Sarreysa Dhaammanteed yey ka soo Deg degi.

97. Waxaa Dhawaaday Yaboochii Xaqa Ahaa waxaana soo bixi inaya-taagnaan Indhaha kuwa Gaaloobay (Iyagoo Dhihi) Halaaganagee waxaan kaga Sugnay Halmaansho kan Wa-xaanse ahayn Daalimiin.

Maryam Binti Cimraanna wax badan yuu Quraanku ka warramay Sharafteedii iyo Sida Eebe u Dhaw-ray ugana yeelay Iyada iyo Wilkeedii Aayad iyo Calaamat Caalamka. Eebana waa Kali wuxuuna Mutaa in Isaga uun La Caabudo, Dadkiise way kala tageen oo Iskhilaafeen. Rasuulkuna (Naxarii iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: annagu Nabiyada hadaanah nahay Diintanadu waa mid (kaliya). Taasoo Macnaheedu yahay in waxyaabaha Waaweyn Diinuhu Iskaga mid Yihii. Eebaase loo Noqon Cid walbana ka Abaal marin waxay kasbatay, cid la Halaagayna Adduunka uma Soo noqon inta Dadka laga soo Bixin oo Qiyaame la Gaadhi oo ay ka soo Bixi yaajuu iyo maajuu oo Waqtigu ka Dhawaado, markaasoo Kuwa Gaaloobay oo Indha Taagi Iyagoo Sheegi Inay Halaagsameen Daalimiin Ahaayeen 'Halmanshana kaga Sugnaayeen Qiyaamada, waxse ma taro Calaacaal Waqtigaas ee waxaa wax Tari Wanaaggii la Hormarsaday. Al-Anbiyaa' (91-97).

سُرِّ عُونَ فِي الْخَيْرَتِ وَدِعْوَتِكَ
رَبَّاً وَرَبَّاً وَكَانُوا لَنَا خَيْرٌ

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَفَخَنَافِيهَا
مِنْ رُؤْجُونَكَ وَجَعَلَنَاهَا أَبْنَاهَا
إِيمَانَةً لِلْعَالَمِينَ

إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أَمَّةٌ وَحْدَةٌ
وَأَنَّارُكُمْ فَاغْبُدُوهُنَّ
وَتَقْطَعُوْ أَمْرَهُمْ بِيَنْهُمْ كُلُّ إِلَيْنَا
رَجِّهُونَ

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا
كُفَرَانٌ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَافِرُونَ
وَحَرَمٌ عَلَى قَرِبَةٍ أَهْلَكُهُنَّا نَحْنُ
لَا زَحِّوْنَ

حَقٌّ إِذَا فِتَحْتَ يَأْجُوجَ وَمَاجُوجَ
وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدِيبٍ يَسْلُونَ
وَاقْرَبُ الْوَعْدُ الْحَقُّ فَإِذَا هُنْ شَخْصَةٌ
أَبْصِرُ الَّذِينَ كَفَرُوا يُوَلِّنَا قَدْكَنًا
فِي عَقْلَهُو مِنْ هَذَابِلٍ كُنَّا ظَلَمِينَ

98. Idinka iyo waxaad Caabudaysaan oo Eebe ka Soo hadhay waxay Noqon Shidaalka Jahannamo idinkuna waad ku Arooraysaan.

99. Hadday Yihiiin kuwaasu IlaaHYO kuma Arooreen,Dhamaanna way ku Waari.

100. waxay ku Yeelan Dhexdeeda Qaylo,waxna Dhexdeeda kuma Maqlaan.

101. kuway u Hor martay Xagganaga Wanaag kuwaasu Xaggeeda waa laga Fogayn.

102. mana Maqlaan Shanqadteeda iyaguna waxay Doonto Naftoodu yeey ku Waari.

103. mana Walbahaariyo Argagaxii Waynaa.waxayna kula kulmi Malaa'igtu kani waa Maalintiinnii ah Tii laydiin Yabooohay.

104. waana Maalintaan u Duubayno Samada Sida loo Duubo Warqadaha Kitaabka, Sidaan ku Billownay Abuuriddii hore Yaana ku soo Celinaynaa, waa Yaboooh korkanaga ah,annagaana Falna saas.

105. Dhab ahaan waxaan ugu Qorray Zabuur Sheegid ka Dib (Luuxul Max-fuudka) Dhulka waxaa Dhxli Addoomadayda Suuban.

106. kan Gaadhsiin baa ugu Sugan CiddiiCaabudi (Eebe).

107. kumana aanaan Dirin Naxariista Caalamka adoo ah Mooyee.

Ciddii wax Eebe ka soo hadhay Caabudda iyo cidday Caabudeena oo ka Raalli ah waxay noqon Shidaalka Naarta, Ciddii Wanaag ugu hor maray Eebe waa laga Fogayn, mana maqla shanqadheeda, wuxuu Doonana jannaduu ka helaa, mana ka Naxo Argagaxa Qiyaamada, Malaa'igtaana u bishaa-rayn, waana Maalinta Cirka la Duubi'Dhulka Jannada iyo kan Adduuban waxaa u Hadhi Mu'miniinta Suubban, Quraankuna waa Gaadhsiin'Rasuulkuna waa naxariista Caalamka, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa yeelee) wuxuu yidhi: Layma Bixinin anoo wax Lacnada ee waxaa uun lay bixiyey Anoo Naxariis ah, Muslim. (Muslim). Al-Anbiyya' (98-107).

إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ حَصَبٌ جَهَنَّمَ أَتَمْ لَهَا وَرَدُودُ
لَوْ كَانَ هَذُولَاءِ إِلَهَةَ مَأْوِرَدُوهَا
وَكُلُّ فِيهَا خَلِيلُونَ

لَهُمْ فِيهَا رِفْرِيفٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ

إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَ الْمُحْسِنَاتِ أُولَئِكَ
عَنْهَا مُبَعِّدُونَ
لَا يَسْمَعُونَ حَسِيبَهَا وَهُمْ فِي مَا أَشَتَهُ
أَنفُسُهُمْ خَلِيلُونَ

لَا يَخْزُنُهُمُ الْفَزْعُ الْأَكْبَرُ وَنَلَقُهُمُ
اللَّهُ أَكْبَرُ كَمَّ هَذَا يَوْمُكُمْ أَلَيْهِ
كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

يَوْمَ نَطْوِي الْكِتَابَ كَمَّيْ السِّجْلُ لِلْكِتَابِ
كَمَا بَدَأْنَا أَوْلَى خَلْقِنَا بِهِ وَعْدَ أَعْيَنَا
إِنَّا كَافَّنَا لَعِبِرَنَ

وَلَقَدْ كَبَتَ كَافِ الرَّؤُورُ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ
أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادُ الْأَنْبِيَاءِ
إِنَّ فِي هَذَا الْبَلْدَاتِ لِلْقَوْمِ عَذَابٌ

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلنَّاسِ

108. Wuxaaad Dhahdaa waxaa uun lay Waxyooday Aniga in Ilaaheennu Ilah kaliya yahay ee Idinku Muslimiin ma Tiihiin (Ma Hogaansameysaan).

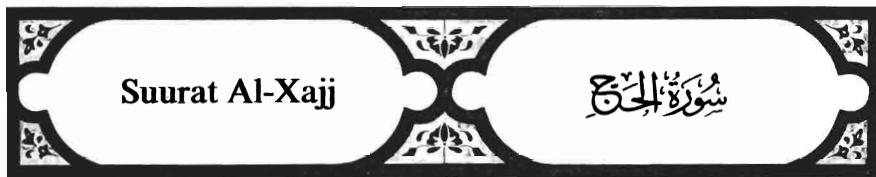
109. Haddayse Jeedsadaan waxaad Dhahdaa waxaan idin Ogaysiyyey si Si-man (Cad) Colnimo Mana Ogi inay Dhawdahay ama Fogtahay wawa lay-din Yaboohey.

110. Eebe wuxuu Ogyahay wawa lala Qaylyo oo Hadala wuxuuna Ogyahay waxaad Qarinaysaan.

111. Mana Ogi waxay u Dhawdahay inay Fidmo idiintahay iyo Raaxo Tan iyo Muddo.

112. Wuxuu yidhi (Nabigu) Eebow ku kala Xukun (Dhexdanada) Xaq, Eeba-hanana waa Raxmaan ee Looga Kaal-mo waydiisto waxaad Sheegaysaan.

Eebe waa Kali Isagaya waajibtahay in Loo Hogaansamo, Ciddiise Jeedsata ha Ogaato si Cad inay Eebe iyo Rasuulkuisa la Colloowday, Kolleyna waa kii Gaalo la Ciqaabo ama ha Dhawato ama ha Dib Dhacdo Muddde, Eebana waa Ogyahay wax kasta ama Ha la Muujiyo ama Ha la Qarsadec, Dib u Dhigidda Ciqaabtuna waxaa Suurowda inay tahay Intixaam iyo u Raaxayn Muddo. Eebana isagaa ah Xaakimka Caadilka ah, Sharcigiiasaana Caadil ah, Isagaana looga Kaalmo waydiistaa Dhibaatada iyo waxay Gaaladu Sheegi oo Xumaan ah. Nabiga iyo Nabiyadii kalaba Nabadgalyo Eebe korkooda ha yeelee waxay Dhihi jireen Eebow Cadaalo nagu kala Xukun Anaga iyo Qoomkanaga. Al-Anbiyya' (108-112).

Magaca Eebe yaan ku Billaabynaa ee Naxariis Guud iyo Mid gaaraba Na-xariista.

1. Dadaw ka Dhawrsada Eebihiin Maxaayeelay Gilgilashada Saacadda (Qiyaame) waa wax wayn (Daran).

2. Waana Maalintaad Arkaysaan Iya-doooy Halmaami Mid wax Nuujisa

مَلِإِنْمَاءً بِحَيٍ إِلَّاتِ أَنْمَاءِ إِلَهٌ كَمْ
إِلَهٌ وَحْدَهُ فَهُلْ أَنْتَ مُسْلِمٌ

فَإِنْ تَوَلَّ أَقْتُلْ مَا ذَنَثْ كَمْ عَلَى سَوَاءٍ
وَإِنْ أَذْرِيْتَ أَقْرِبُ أَمْ بَعِيدُّمَا وَعَدُونَ

إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهَرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ
مَا تَكُنُونَ

وَإِنْ أَذْرِيْتَ لَعْلَهُ فَتْنَةٌ لَكُمْ وَمَنْعِنَ إِلَى حِينِ

قَلَ رَبِّ أَخْكُمْ بِالْحَقِّ وَرَبِّ الْرَّحْمَنِ الْمُسْتَعَانُ
عَلَى مَا تَصْنَعُونَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنْ رَزَلَهُ
السَّاعَةُ شَوَّءٌ عَظِيمٌ
يَوْمَ تَرَوْنَهَا نَهَلْ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا

Dhammaanteed waxay Nuujinaysay, ooy Dejin (Tuuri) mid Kastoo Uur leh Uurkeeda, waxaadna Arkaysaa Dadkoo Waalan, mana aha kuwo (dhab) u Waalan ee Cadaabka Eebaa Daran.

3. Dadka waxaa ka mid ah Ruux ku Murmi Eebe Cilmi la'aan oo raaci Shaydaan kastoo Madax Adag.

4. Wawa loo Qoray (Shaydaan) Ruuxii Talada u Dhiibta (Raaca) inuu Baadiyeeyo kuna Toosiyoo Cadaabka

Suurraddan waxaa lagu Magacaabaa Suuradda Xajka, Maxaayeclay waxay ka Warrantay Xajka iyo waxa la Xidhiidha, waxayna ku Billaabatay Shiddada Qiyaamada iyo inay Dadku ka Dhawrsadaan Dhibaatadaas, waxaana looga Dhawrsan Camal Fiican, Dadkuna Maalintaas waxay la Kulmi Arrin wayn inta laga Moodo inay Waalanyihii iyagoon Waallayn ee waa uun Dhikba, wixii Ilma ah oo Lanuujinhaya ama Uurka ku jirayna la Tuuro, Tan kale ma Haboona in Cilmi Darro lagu Dodo Eebe iyo Diinta, lana Raaco Shaydaan was Dhumiya, Naartana u Hogaamiya. Rasuulkuna (Naxaris iyo Nadabgalyo Eebe korkisa ha yeelee) Wuxuu yidhi : Waxaa laydin Soo kulmin Qiyaamada idinkoo Kaba La' oo Qaawan, oon Gudnayn, Caa'isha waxay Tidhi : Rasuulka Eebow Ragga iyo Haweenku mays Dhawri! Markaasuu Yidhi : Nabigu Caa'ishoy Xaalku waa ka Daranyahay in waxaasi Shuqliyo. Taasina waxay ku Tusin Dhibaatada Qiyaamada. Al-Xajj (1-4).

5. Dadow haddaad Tiihiin kuwo Shakisan soo Bixinta Annagaa idinka Abuuray Carro, Haddana, Dhibic Haddana Calaqo, Haddana Goosin la Abuuray iyo Midaan la Abuurin si aan idiinku Caddayno (Qudrada Eebe) waxaana ku sugnnaa Makaanka waxaan Doono Tan iyo Muddo Magacaaban, markaasaan idin soo Bixinaynaa Idinkoo Yar, markaas inaad Gaadhaan Xooggiinna : waxaa idinka mid ah Cid la oofsan (Dhiman) waxaana idinka mid ah kuwo loo celin Cimri Liita (Gabow) si ayna u Garanin intay wax Yaqiqeen ka dib waxba, waxaad Arkaysaa Dhulkoo Abaar (Dhimaad) ah markaan ku soo Dejinno Korkeeda Biyana way Gilgilataa wayna Kortaa, waxayna soo Bixisaa Nooc kastoo Quruxsan.

6. Taasna waxaa ugu Wacan in Eebe uun Xaq yahay uuna Nooleeyo waxa Dhintay iyo inuu wax walba Karo,

7. Iyo in Saacadha Qiyaame iman Shaki la'aan, Eebana wuxuu soo Bixin

أَرَضَعَتْ وَقَضَعَ كُلُّ ذَاتٍ حَمَلَ حَلَّهَا
وَرَى النَّاسُ سُكَنَرِيٍّ وَمَا هُمْ سُكَنَرِيٍّ
وَلِكُنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ١
وَمَنِ الظَّالِمُ أَنْ يُجْدِلُ فِي اللَّهِ بِغَرَبَلِهِ
وَتَبَيَّنَ كُلُّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ٢
كِتَبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّهُ فَإِنَّهُ يُضْلِلُهُ
وَهَدَى إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ ٣

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَبِّ مِنَ الْمُعْثِلِ فَإِنَّا
خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلْقَةٍ
ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُّخْلَقَةٍ وَغَيْرُ مُخْلَقَةٍ لِنَبْيَنَ لَكُمْ
وَقَرَرْنَا فِي الْأَرْضِ مَا نَشَاءُ إِنْ أَجَلٌ مُّسَمٌ
ثُمَّ خَرَجْنَاكُمْ طَفَلًا ثُمَّ لَمَّا جَاءُوكُمْ
وَمِنْكُمْ مَنْ يُنَوِّفُ وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ
إِلَى أَرْدَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمُ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ
شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَاءَ أَهْبَطْنَا وَرَبَّتْ وَأَبْنَتْ
مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ٤

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحِبُّ الْمُؤْمِنَ
وَأَنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَقَرِيرٌ ٥
وَأَنَّ السَّاعَةَ مَاتَتْ لَأَرْبَابِ فِيهَا

waxa Quburaha ku Sugan.

وَأَنَّ اللَّهَ يَعْثُثُ مِنْ فِي الْقُبُورِ ٧

Dadka kuma haboona inay diidaan soo Bixinta Maxaayeeelay waxay soo mareen Abuurid kala Duwan Laga bilaabo Dhobic Ilaa intay ka Gaboobaan, Arrintaasuna ugu filan Waano, waxaa kaloo Waano ugu Filan Roobka iyo Dooguu soo Bixiyo Aabaar ka Dib, Taasina waxay Sugi Awoodda Eebe iyo Xaqnimadiisa iyo in Qiyaamadu Imaan Shaki la'aan iyo Eebe inuu soob Bixin waa Dhintay. Rasuulkuna (Naxariis) iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee Wuxuu Yidhi: Abuuridda Midkiin waxaaa lagu Kulmiyaa Uurka Hooyadii Afartan Dhobic, markaas Xinjin ir la Mid ah, haddana Goosin Sidoo kale, markaas Malag loo Bixiyya waxaana la Faraa Afar Kalimo waxaana la Qoraa Rizqigiiisa, Camalkiisa, Ajashiisa Xuman iyo Liibaan, markaasaa lagu Afuusfaa Ruuxda. Waxaa wariyey Bukhaari iyo Muslim.

Taasina waxay ku Tusin in Dadaal Fiican la dadaalo iyadoo la Ogyahay in Eebe wax walba Qaddaray. Al-Xajj (5-7).

8. Dadka waxaa ka mid ah mid ku Doodi Eebe Cilmi La'aan iyo Hanuun La'aan iyo Kitaab wax Nuurin la'aantii.

9. oo Dadbi Luqunta (Iskibrin) inuu ka Dhumiyo Jidka Eebe, wuxuu Mudan Adduunyada Dulli waxaana Dhadhanshiin Maalinta Qiyaame Cadaab wax Guba.

10. Taasna waa waxay Hor marsatay Gacmahaagu, Eebana ma aha Dulmiyaha Addoomada.

11. Waxaa ka mid ah Dadka mid u Caabudi (Eebe) Dhinac (Shaki) Hadduu soo Gaadho Khayra Xasili, Hadduu soo Gaadho Imtixaan (Dhibna) u Gadooma Wajigiisa (Gaaloooba) wuxuu Khasaariye Adduun iyo Aakhiraba Kaasina waa Khasaaraaha Cad uun.

12. Wuxuu Caabudi (Baryina) Eebe ka Sokow waxaan Dhibayn Anfacyenna Kaasina waa uun Baadida Fog.

13. Wuxuu Caabudi wax Dhibkiisu ka Dhawayahay Nafiggiisu, isagaa u Xun Sokeeye una Xun la noolaadi.

Waxaa ka mid ah Dadka kuwo ku Murmi Ilahay Cilmi iyo Hanuuu iyo Kitaab Cad La'aantis, ee Kibir iyo Iska weyni uun la Jooga, inay Dadka Xaqa ka Leexiyaan, kuwaasuna waxay mudan Dulli Adduun iyo cadaab Aakhiro, lamana Dulmiyin ee waa waxay hor marsatay Gacantiisu, waxaa kaloo ka mid ah kuwa Eebe u Caabudi dhinac oo Hadduu Khayr Helana Xasila, Haddii Dhib ku Yimaadana Gaalooba, Kaasina waa mid iska Khasaariye Adduun iyo Aakhiraba, waana Khasaaraaha Dhabta ah, wuxuuna Caabudi Eebe ka Sokow waxaan waxba Tarayn, dhibkisuna ku Dhawayahay Nafiggiisa, kaasaana u Xun Sokeeye iyo Cashiir. Ibnu Cabbaas wuxuu Sheegay in Baadiyihii Carbeed markay Khayr Helaanna Dhihi Jireen waa Diin Fiican marka Dhib ku Yimaaddana Dhihi Jireen waa Diin Xun Markaasaa Eebe soo Dejiyey Aayadahan, Diintuna waa uun Xaq, ama Barwaqa ho timaaddo ama Dhib ha yimaadee. Al-Xajj (8-13).

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُحَدِّثُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى
وَلَا كِتَابٌ مُّبِينٌ ٨

فَإِنَّ عَطْفَهُ لِيُضْلِلَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فِي الدُّنْيَا
خَرْقٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِدْمَةِ عَذَابَ الْحَقِيقِ ٩

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ بَدَأَ
وَإِنَّ اللَّهَ لَيَسْ بِظَلَّمٍ لِّلْعَبِيدِ ١٠

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنَّ أَصْاحَابَهُ هُمْ بَرٌّ
أَطْمَانَهُمْ يَهْوَى نَاسٌ بَلْ أَنَّهُمْ فَنَدَأُوا نَفْلَبَ عَلَى وَجْهِهِ
خَسَرَ الدُّنْيَا وَالآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ
الْمُبِينُ ١١

يَدْعُونَ مِنْ دُوَبِ اللَّهِ مَا لَا يَصْرُهُ
وَمَا لَا يَنْفَعُهُ ذَلِكَ هُوَ أَصْلَلُ الْبَعِيدِ ١٢
يَدْعُونَ مَنْ ضَرَّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ لِيُنَسَّ الْعَوْنَى
وَلِيُنَسَّ الْمُشِيرِ ١٣

14. Ilahay wuxuu Galiyaa kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo Falay Camal Fii-can Jannooyin ay Socoto Dhexdeeda Wabiyaal, Eebana wuxuu Falaa wuxuu Doono.

15. Ciddii u Malayn Inuusan u Garraarayn Eebe Nabigiisa Adduun iyo Aakhiraba ha u Fidiyo Xadhig Xagga Samada hana isku Gooyo (Marjiyo) hana dayo inay Dhagartiisu Tegsiiso waxa Cadho Galin.

16. Saasaanaa kuugu soo Dejinay Aayaad Cad Eebana wuxuu Hanuuniyaa Cidduu Doono.

17. Kuwa Rumeeyey (Xaqa) iyo Kuwa Yuhuudoobay iyo Saabi'inta (Xiddigaha Caabuda) iyo Nasaarada iyo Majuusiga iyo Mushrikiinta Eebaa kala bixin Dhexdooda Maalinta Qiyaame, Eebana wax kasta wuu Arkaa.

18. Miyaadan Arkayn inay Eebe u Sujuudi waxa Samooyinka iyo Dhuulka iyo Qorraxda iyo Dayaxa iyo Xidigaha iyo Buuraha iyo Geedaha iyo Xayawaanka iyo Waxbadan oo Dadka ah, wax badanna waxaa ku sugnaaday Korkooda Cadaab, Ruuxuu Ihaaneeyo Eebana ma laha wax Sharifi, Eebana wuxuu Falaa wuxuu Doono.

Ciddii Wanaag fasha waxaa lagu Abaal marin Wanaag, Ciddiise u malayn Nabiga inaan Eebe u Gargaarayn Adduun iyo Aakhiraba hadduu Doono Cadho ha u Dhinto Bal inay wax u tarto, Eebana Quraan Cad yuu soo Dejiyey, Eebaana Hanuuniya Cidduu Doono, Dhammaanna Muslim iyo Gaalo Eebaa kala Bixin Qiyaamada, wax kastana Ilahay Buu u Sujuudaa, oo u Khushuuccaa una Hogaansamaa, Sujuud-duna ma aha Tan Dadkoo kale ee wax kasta wuxuu u sujuuddaa si ku Habboon, waxaana Sugnaatay in Shaydaanku Qoomamayn markuu Galo Naarta. Mu'miniintuna Jannada oo Sheegi inuu Khasaaray markuu Diiday Sujuudda. Waxayna ku Tusin in Ciddii Sujuudi wayda ay Raacday Sheydaan kana Leexatay Jidka Toosan. Al-Xajj (14-18).

19. Labadani waa Doodayaal, waxayna ku Doodeen Eebahood, kuwa Gaaloobay waxaa loo Goyn Maryo Naar ah waxaana Lagu Shubi Kor-kooda Biyo Kulul.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
جَنَّتَ مَجْرِيٍّ مِّنْ تَحْمِنَاهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ
يَفْعُلُ مَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

مَنْ كَانَ يَطْغَى أَنَّ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ
فَلَيَمْدُدْ دِسْبَبٌ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لِيَقْطَعَ فَلَيَنْظُرْ
هُلْ يَمْدُهُنَّ كَيْدُهُ مَا يَعْيِظُ ﴿١٧﴾

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْتُمْ بَيِّنَاتٍ
وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يُرِيدُ ﴿١٨﴾

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَالْمَاجُوسُ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا
إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١٩﴾

الْمَرْتَأَتُ اللَّهُ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْبَأَرَافِ
وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ
وَكَثِيرٌ حَقٌّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ هُنَّ اللَّهُ فِيهِمْ
مِنْ مُكْرِرٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعُلُ مَا يَشَاءُ ﴿٢٠﴾

هَذَانِ خَصْمَانِ أَخْصَصُوا فِي رَبِّهِمْ فَالَّذِينَ
كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ شَرَابٌ مِّنْ نَارٍ يُصْبَبُ
مِنْ فَوْقِ رُؤُسِهِمْ لَحِيمٌ ﴿٢١﴾

20. Waxaana lagu Gubaa (Lagu Dhalaaliya) waxa Caloosha ku Jira iyo Jidhka (Haraga).

21. waxay Mudan Budhadh Bir ah.

22. Markastoo Doonaan inay ka Ba-xaan Xaggeeda Walbahaar Dartiis waa lagu Celiyaa Dhexdeeda (waxaana la Dhahaa) Dhadhamiya Cadaabka Gu-bidda.

23. Eebana wuxuu Galiyaa kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo Fala Camal Fii-can Jannooyin ay Dureeri Dhexdeeda Wabiyaal, waxaana, Loogu Xidhaa Dhexdeeda Jinjimo Dahab ah iyo Jawhar, Dharkooduna Dhexdeeda waa Xariir.

24. Waxaana lagu Hanuuniyey Wan-aagga Hadalka waxaana lagu Hanuu-niyey Jidka la Mahdiyo.

25. kuwa Gaaloobay oo ka Celiya Jid-ka Eebe iyo Masaajidka Xurmaysan ee looga Yeelay Dadka Sinnaan mid ku Nagi iyo mid Meel ka yimidba ciddii la Doonta Dhexdiisa Leexin Dulmi ah (Xumaan) waxaannu Dhadhansiin Ca-daab Daran.

Kuwa Xaqa ku socda iyo kuwa Gaalaada ah waa labo Kooxood oo ku Doodi Eebe, markaasaa Eebe Gaalana si darran u Ciqaabi, Mu'miniintana Janno iyo Wanaag ku Abaal marin, maxaayeelay Wanaag-baa Eebe ku toosiye, Ciddiise Gaalowda oo ka Celisa Dadka Jidka Eebe iyo Masaajidka Xurmaysan ee Eebe u Simay Mu'miniinta iyo Ciddii wax Qallooca iyo Dulmi kula Timaadda Dhexdiisa wuxuu ku Abaal marin Cadaab Daran.

Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi : Dulmigaas waa inaad ku Bannaysataa Xaramka wax lagaa Reebay oo Xumaan ah ama Dil Xaq Darro. Ciddii Saas Fashana waxay Mudan Cadaab Daran. Al-Xajj (19-25).

26. (Xusuuso) markaan u Muujinay Nabi Ibraahim Meeja Baytka (Kacba-d) Annagoo ku Dhihi Ha la Wadaajin Eebe (Cibaadada) waxba.u Daahirina Gurigayga kuwa Dhawaafi iyo kuwa Taagan iyo kuwa ku Rukuucsan ee Su-juudsan.

يَصَهْرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِ وَلَجْلُودٌ

وَقَمْ مَقْنِعٌ مِّنْ حَدِيدٍ

كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمَّ
أُعْيَدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
مُحِكَّلَوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا
وَلِأَسْهُمْ فِيهَا حَبَرٌ

وَهُدُوْلًا إِلَى الطَّيْبِ مِنْ الْقَوْلِ وَهُدُوْلًا
إِلَى صَرَاطِ الْحَيْدَرِ

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ
وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَا لِلنَّاسِ سَوَاءً
الْعَكْفُ فِيهِ وَالْبَادُ وَمِنْ يُرِدُ فِيهِ
يَأْتِي الْحَادِي ظُلْمٌ ثُدُّهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ

وَإِذْبَأُوا نَاسًا إِلَيْهِمْ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ
لَا نُشَرِّفَ فِي شَيْءٍ وَطَهَرْتَنِي لِطَائِفَتِي
وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكْعَ السُّجُودُ

27. Ogaysiina Dadka Xajka ha kuu Yimaaddeen iyagoo Lugayn iyo mid Bog Dheer Dhammaanteed oo ka iman Jaha kasta oo Dheer.

28. inay Joogaan (u yimaadaan) Nacfigooda Dartiis, oy xusaan Magaca Eebe Maalmo la Yaqaan.waxa Eebe ku Arzaaqay oo ah Xayawaanka nicmoolayda, ka Cuna Xaggeeda Quidiyana kan Dhibaataysan ee Faqirka ah.

29. markaas ha Dhammeeyeen basaastooda,hana Oofiyeen nadorkooda,hana Dhawaafeen Baydka Horreeyey.

waxaa Eebe Tusiyye-Nabi Ibraahim Kacbada wuuna Dhisay isagoo Faray inuu Gaalimada ka nadiifyo, dadkana Xajka ugu yeedho, si ay meel kasta uga yimaaddaan, una Helaan Nacfi Adduun iyo mid Aakhiraba, una Xusaan Eebe, Hadiyo Xoola ahna ugu Gawracaan waxna ka Cunaan kana Quudiyaan Masaakiinta iyo kuwa Dhibaataysan, Basaastana iska Bi'yaan Oofiyanna nadarka, Dhawaafaa helana Baydka horreeyey. Saasaad u Argataa in si Daran loo Yimaaddo Maka Xaj iyo Cumro, loogana helana Wanaag iyo Khayr Adduun iyo Aakhiraba, waana Masaajid Sharaf leh oy Kacbadu ku Taal oy Waajibna tahay in la Weyneeyo, waxaana sugnaatay in Nabigu (Naxariis iyo nabadgalo Eeebe korkiisa ha yeelee) La warsaday Masaajidke u Horreeyey Uuna Yidhi (Masaajidka Xurmaysan) lana yidhi Yaa ku Xigay Yidhina (Baytul maqdis), imisaa u Dhaxaysay markii la Yidhina uu Yidhi Afartan Sano. Kacbaduna waa Tan ula Jeedsadaan Muslimiintu Salaadda kuna Tusin Midnimada iyo Sinaanta iyo Isu naxariisashada, waana Sharafta Islaamka iyo Muuqiisa. Al-Xajj (26-29).

30. Waa Saas, Ruuxii Wayneeya wuxuu Reebay Eebe Saasaa u Khayrroon Eebiisi Agtiisa, waxaana laydiin banneeyey Nicmoolayda waxa Laydinku akhriyo Mooyee, ee ka Dheeraada Xumaanta ah Sanamyada kana Dheeraada Hadalka Beenta ah.

31. Idinkoo u Toosan Eebe oon Mushrikiin ahayn, Ruuxii u Shariig yeela Eebe wuxuu la mid yahay mid ka Soo Dhacay Samada oy Dafi Shimbirtu ama ay ku Tuuri Dabaysho Meel Dheer oo halaag ah.

32. waa Saas Ruuxii wayneeya Amaraada Eebe (Sharcigiisa) taasi waa dhawrsashada Quluubta.

33. waxaa idiinku Sugnaaday (hadiyada) Nacfi Tan iyo Muddo,Markaas

وَأَذِنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجَّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَنِ
كُلِّ صَنَاعَةٍ يَأْتِينَكَ مِنْ كُلِّ فَجَّ عَمِيقٍ

لِيَشْهَدُوا مَنْفَعَهُمْ وَيَذْكُرُوا أَسْمَ اللَّهِ
فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِنْ أَنْهِيَةِ
الْأَنْعَمِ فَكُلُّا مِنْهَا وَاطَّعُمُوا
الْبَاسِ الْفَقِيرَ

ثُمَّ لِيَقْصُو نَفَقَتُهُمْ وَلَيُؤْفَوْا
ثُدُورُهُمْ وَلَيَطَوْفُوا بِالْبَيْتِ الْعَرِيقِ

ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرْمَتَ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ
عِنْدَ رَبِّهِ وَأَحْلَتْ لَكُمُ الْأَنْعَمُ إِلَّا
مَا يُشَاءُ عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ
مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قُولَكَ الرُّورِ

حُفَّاءَ لِلَّهِ عِزَّ مُتَكَبِّرُونَ يَهُوَ وَمَنْ يُتَرَكُ بِالْعَرْكَانَمَا
خَرَمَ السَّمَاءَ فَتَحْكُمُهُ الظَّيْرُ أَوْ تَهُوِيَ يَهُوَ

الْرَّيْحُ فِي مَكَانٍ سَجِيقٍ

ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعْبَدَ اللَّهِ فَإِنَّهَا
مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

لَكُمْ فِيهَا مَنْفَعٌ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمٍّ

waxay ku Dhammaan Baydka Horreeyey.

34. Ummad kasta waxaan u yeellay Cibaado (Ciid) inay ku Xusaan Eebe wuxuu ku Arzaaqay oo Xayawaanka Nicmoolayda ah, Ilaahiinna waa Ilah kaliya ee u Hogaansama una Bishaaree, kuwa Xasilloon (ee Cabsada) ee ah.

35. Kuwa marka la Xuso Eebe ay Cabsato Quluubtoodu, kuna Samra wa-xa ku Dhaca ee Ooga Salaadda, waxaan ku Arzaaqnayna wax ka Bixiya.

Saan soo Sheegnay Suuraddan waxay ka warrami Camalka Xajka, halkanna wuxuu Eebe Fari in la Dhawro Sharcigisa, lagana Dheeraado Gaalnimada iyo Beenta, Illeen Ciddii Eebe wax la Caabudda waa midday ku Dhacday khasaare waxayna kale oy ka warrami Aayaduhu Hadyada la Gawrici Xajka iyo Habkeeda iyo in Eebe kaliya la Caabudo Loona Hogaansamo Sharcigisa, kuwaas saas Falana waa kuwa Qalbigoodu Cabsado oo Samra, oo Salaadda Ooga, Zakadana Bixiya, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabdgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Maraga Beenta ah wuxuu la Sinnaaday Eebe wax lala Caabudo, wuxuuna Akhriye Ayadda. Taasina waxay ku tusin Xumaanta Beenta iyo inay Khatartahay inay kala mid Noqotay Gaalimada. Al-Kajj (30-35).

36. Loogga (Hadyada) waxaan idiinka Yeellay Sharciga Calaamooinka Eebe waxaana idiinku Sugan Dhex-deeda Khayr ee ku Xusa Magaca Eebe Korkeeda iyadoo Jilib Xidhan, markay U dhacdo Dhinacna wax ka Cuna, kana Quudiya kan Dhawrsoon iyo kan War-sanba, Saasaana idiinka Fududaynaa, inaad Mahdisaan.

37. Ma gaadho Eebe Hilibkeedu iyo Dhiiggeedu waxaase Gaadha ka Dhawrsoonidiinna, Saasaana Eebe idiinku Fududeeyaa inaad ku Waynaysaan wuxuu idinku Hanuuniyey una Bishaaree kuwa Wanaagga Fala.

38. Eebana wuu Daafacaan kuwa Rumeeyey (Xaqa) Eebana ma Jecla mid kastoo Khayaamo Badan oo Gaalimo Badan.

39. waxaa loo Idmay kuwa lala Dagaallami (inay Dagaallamaan)

شَهَدَ عَلَيْهَا إِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٣﴾

وَإِكْثَرُ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَسْكَانَهُ لَذِكْرِهِ وَأَسْمَهُ
عَلَى مَارَقِهِمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَمِ فَإِنَّهُمْ
إِلَهٌ وَحْدَهُمْ أَسْلَمُوا وَبَشَّرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٤﴾

الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجَلَّتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّدِيرُونَ
عَلَى مَا أَصَابَهُمْ وَالْمُقْسِيِّ أَصَلَوْهُ وَهُمْ
رَزَقُهُمْ يُفْقُنُونَ ﴿٥﴾

وَالْبَدْتَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا
خَيْرٌ فَاذْكُرُوا أَسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافٍ فَإِذَا وَجَتْ
جُنُوبُهَا فَلَكُومُهَا وَاطْعُمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعَرَّدَ
سَرَّهُمُ الْكُرْكُلَكُمْ لَكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

لَنْ يَنْأَى اللَّهُ لَهُمْ هَا وَلَمَّا هَا وَلَكِنْ يَنْأَى
الْقَوْيَ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَرَّهُ الْكُرْكُلَكُرْكُرُوا
اللَّهُ عَلَى مَا هَدَنَكُمْ وَبَشَّرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧﴾

إِنَّ اللَّهَ يُدَفِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ
لَا يُحِبُّ كُلَّ حَوَانٍ كُفُورٍ ﴿٨﴾

أَذْنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ طَلَمُوا وَلَنَّ اللَّهَ

maxaayeelay waa la Dulmiyey Eebena Gargaarkooda wuu Karaa.

40. waana kuwa laga Bixiyey Guryahoodii xaq Darro iyo Inay Dheheen Eebahanno waa Ilahay, haddayna Jirin ku Daaficidda Eebe Dadka Qaarkood Qaar waxaa la Dumin lahaa Macaabidda Yuhuud, iyo Biyac Kaniisadaha, iyo Kaniisadda Dad kale, iyo Masaajidda lagu Xuso Dhexdeeda magaca Eebe wax badan, wuuna u Gargaari Eeebe Cidii u Gargaarta (Dintiisa) Eebana waa Xoog Badane Adkaada.

Koolaha Eebaa Noogu Nicmeyey, Cunno, Cabbid, Rarasho, Korid iyo waxyaalo kale, Hadyana Xajkaa loogu, Qalaa waxaana wax laga siiyaa kuwa Baahan, Ilahayna Dan kama helibkeeda iyo Dhiigeed ee Wuxuu ka Abaalmaryaa Wanaagga, Eebaana Daafaca Mu'miniinta Dhabta ah Loona Idmay inay Dagaallamaan, Illeen waa la dulmiyey oo Xaq Darro looga soo Bixiyey Guryahoodiye, Haddaan Eebe Mu'miniinta ku Daaficin Gaaladana waxaa la Dumin lahaa Meelaha lagu Caabudo Eebe. Al-Xajj (36-40).

41. waana kuwa Haddaan Makanino Dhulka Ooga Salaadda oo Bixiya Zakkada oo Fara Wanaagga oo ka Reeba Xumaanta. Eebaana iskale Cidhibta Arrimaha.

42. Hadday ku Beeniyaan waxaa Bee niyey Hortood Qoomkii (Nabi) Nuux iyo Caad iyo Thamuud.

43. iyo Qoomkii (Nabi) Ibraahim iyo Qoomkii (Nabi) Luudh.

44. iyo Ehelkii Madyan, waana la Bee niyey (Nabi) Muuse waana Sugay Gaalada markaasaan Qabtay ee see noqday Ciqaabkii.

45. maxay Badantahay Magaalo aan Halaagnay iyadoo Gardaran iyaduna u Dhacday Darbiyadeedii iyo Ceel la Halleeyey iyo Daar wayn (markii la Halaagay Dadkii).

46. Miyeyna ku Soconin Dhulka oy u Ahaato Quluub ay wax ku Kasaan ama

عَلَىٰ نَصْرَهُ لَقَدْ يُرِيدُ

الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ دِيْرِهِمْ بِغَيْرِ حِقْوَةٍ إِلَّا تَأْتِيَنَا رِبْنَةُ ابْنِ أَنَّا سَهْلٍ وَلَوْلَا دَفَعَ اللَّهُ أَنَّا سَهْلٍ بِعَصْبِهِمْ بِعَصْبِهِمْ
هَذِهِ مَسْوِعٌ وَبَعْ وَصَلَوَاتٌ وَمَسْجِدٌ
يُذَكَّرُ فِيهَا أَسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَيَسْتَرَ
الَّلَّهُ مَنْ يَنْصُرُ وَإِنَّ اللَّهَ لَقَوْيٌ عَزِيزٌ

الَّذِينَ إِنْ كَانُوكُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنْذَلُوكُمُ الرَّكْوَةَ وَأَمْرُوا بِالْمَعْرُوفِ
وَنَهَا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عِنْقَبَةُ الْأُمُورِ

وَلَنْ يَكُنْ لَّكُمْ بُوكَ فَقَدْ كَذَبْتَ
قَبْلَهُمْ قَوْمٌ فَجُنُجُ وَعَادٌ وَثَمُودٌ

وَقَوْمٌ إِرْزَاهِيمْ وَقَوْمٌ لُوطٌ
وَأَصْحَبُ مَدِينَةَ وَكَبَ مُوسَى فَأَتَلَيْتُ
لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخْذَتُهُمْ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرٌ

فَكَاتِنَ مِنْ قَرْيَةَ أَهْلَكَنَهَا هُوَ طَالِمَةُ
فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عَرْوَشِهَا
وَبَثَرَ مُعْطَلَةً وَقَصْرَ مُشِيدَ

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَنَكُونُ لَمْ قُلُوبٍ يَعْقُلُونَ

Dhago oy wax ku Maqlaan, Indha Beelka Dhabta ahna waa Indho Beelka Quluubta ku Sugan Laabta.

بِهَا أَوْ أَذَانٍ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْنِي الْأَبْصَرَ
وَلَكِنْ تَعْنِي الْقَلْوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿١٦﴾

Kuwa Eebe u Yaboohey una Gargaaro waa kuwa Niyeysan Hadduu Eebe makaniyo Dhulka ku Maamuli Diinta Eebe iyo Sharcigii, oo Dhawri Salaadda, Zakada Wanaag Faridda, Xumaan ka Reebidda, iyo Khayroo Dhan. Kuwaan Saas ahaynse siday ku Mudan Gargaar Eebe, Ciddiise Beenisa Nabiga iyo Xaqa, waxay la mid Noqon kuwii hore ee Beeniyey lana Ciqaabay, Imisaana la Halaagay Magaalo Kibirtay ogyurihi, Ceelashii iyo Meel kastaba Cidlowday, wayna Arki Kartaa Ciddii marta Dhulka. Indha la'aanta Dhabta ahna waa Tan Qalbiga mar Haddaan Xaqa, Hanuunka iyo Nuurka Eebe lagu garanayn. Al-Xajj (41-46).

47. waxay Dedejisan Cadaab mana Baajinaayo Eebe Yaboohiisa, Maalin Eebe Agtiisana waxay la mid tahay kun Sano oo waxaad Tirinaysaan.

وَسْتَعِلُّونَكَ بِالْمَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ
وَلَكَ يَوْمًا عِدْرَبَكَ كَافِ سَنَةٌ
مَمَّا نَعْدُونَ ﴿١٧﴾

48. Badanaa Magaalo aan u Sugnay* iyadoo Daalimad ah, Markaas aan Qabtay Xaggayga Umbaana loo Ahaan.

وَكَائِنٌ مِنْ قَرِيبَةِ أَمْلَيْتُ لَمَّا وَهِيَ ظَالِمَةٌ
ثُمَّ أَخْذَتْهَا إِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

49. waxaad Dhahdaa Dadow waxaan uun Anigu idii ahay Dige Cad.

فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿١٩﴾

50. kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fiican waxay mudan Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharaf leh (Janno).

وَالَّذِينَ سَعَوْفَى إِذَا نَعَمَّحْزَنَ أُولَئِكَ
أَصْحَبُ الْجَنَاحِيمِ ﴿٢٠﴾

51. kuwa u Socda (Xumaanta) Aayaadkanaga iyo (isku dayi) inay na daaliyaan kuwaasu waa Ehelka Jaxiimo.

Mana Habboona in la soo Dedejisto Ciqaabta Eebe iyo Cadaabkiisa, ILLeen Eebe ma Baajijo Yaboohiise, Maalintuna Eebe agtiisa waxay la mid tahay Kun sano oo waxa la Tiriyo ah, waxaana sugaaday in Nabigu Yidhi: (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Waxay Gali Fuqarada Muslimiintu Janada ka Hor kuwa Xoolaha leh Maalin Nuskeed Shan Boqol oo Sano cid kastoo la halaagana Eebe umbay la Kulmi oo Abaal marin. Nabiguna waa u Digaha Dadka, Ciddii wanaag Fashana waxay mudan Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharafleh, kuwa Xaqa ka hor imaanna waa Ehelka Naarta. mana Sinna Xumaanle iyo Sama sale xaqa Raaca oo wanaag u horseeda. Al-Xajj (47-51).

* u Kaadinnay.

وَمَا أَرَّسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نُؤْتِ إِلَّا
إِذَا نَعَمَّ الْقَرْشَيْطَنُ فِي أُشْبَيْتِهِ فَيَسْخَعُ اللَّهُ
مَالِيَقِي الشَّيْطَنُ ثُمَّ يُخْكِمُ اللَّهُ إِلَيْهِ
وَاللَّهُ عَلَيْهِ حِكْمَةٌ ﴿٢١﴾

52. Rasuulkastoon Dirray ama Nabi Hortaa, markuu wax Akhrin waxbuu ku Tuuraa Shaydaanku Akhriskiisa, markaasuu Baabi'ya Eebe wuxuu Tuuri Shaydaanku wuxuuna Sugaa Aayaadkiisa, Eebana waa Ogaade Fal-san.

53. si uu uga yeelo waxa Shayaanku Tuuri Fidmo kuwa Quluubtoodu Bugto ee ka Ingagan Quluubta Daalimiiintuna waxay ku Suganyihin Khi-laaf (Baadi) Fog.

54. inay Ogaadaan kuwa Cilmiga la siiyey «Mu'miniintu» inuu yahay Xaq Eebe ka yimid (Quraanka) oy Rumeeyaan, oy u Khushuucdo Dartiis Quluubtoodu'Eebana wuu ku hanunin kuwa Rumeeyey (xaqa) Jid Toosan.

55. kana tagaan kuwa gaaloobay Shaki intay ugu Timaaddo Saacaddu Kado ama u yimaaddo cadaab Maalin daran.

56. Xukunka Maalintaas Eebaa iska leh, wuuna kala Xukmin Dheddooda, kuwa Rumeeyey (Xaqa) oo falay Camal Fiican waxay Gali Janada Naciimo.

57. kuwa Gaaloobay oo beeniyey Aayaadkanagana kuwaas waxaa u Sug-naaday Cadaab wax Dulleeya.

Qisada kutuba Qaarkeed qorto oo ku Saabsan in Shaydaan Nabiga wax ugu Tuuray intuu Sanamyada Sheego ma aha wax Sigan, waana ka Dhawrsanyahay Nabigu Arrintaas, Hase yeshee Gaaladaa Shaydaan Moodsiijey Arrintaas, Eebana Xumaanta wuu Tiraa Xaqana wuu Sugaa, si Cidduu Dhuminna u Muuqato Tii Toosannaan u Muuqato, iyo inay Mu'miniintu ogaadaan Xaqa, Jidka ku Toosan, Galana Xumaan Madsayo intay uga Timaaddo Saacadda ama Ciqaabdaran, Xukunka Qiyaamadana Eebaa iska leh, isagaana kala Xukumi Dheddooda, kuwa Fiicanna Jannuu Galin kuwa Xunna Naar Daran, Nabigu na waa ka fogyahay inuu Shaydaan u soo Dhawaado. Al-Xajj (52-57).

58. kuwa ku Hijrooday Jidka Eebe Haddana la Dilo ama dhinta wuxuu ku Arzaaqi kuwaas Eebe Rizqi Wanaagsan, Eebana waa ku Khayrroon yahay Rizqigiisu.

59. wuxuuna Galin Meel ay ka Raalli Noqon (Janno) Eebana waa Oge Dulbadan.

60. waa saas, Ruuxii Ciqaaba inta la Ciqaabay oo kale Markaas la garda-

لِيَجْعَلَ مَا يَلْقَى الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرْضٌ وَالْقَاسِيَةُ قُلُوبُهُمْ وَلَوْلَكَ الظَّالِمِينَ
لَفِي شَقَاقٍ بَعِيدٍ

وَلِعِلْمِ الَّذِينَ أَوتُوا الْعِلْمَ إِنَّهُ الْحَقُّ
مِنْ رَبِّكَ فَيَوْمَ مَوَابِهِ فَقَتِيخَ لَهُمْ قُلُوبُهُمْ وَلَأَنَّ
اللهُ لَهُمْ أَهْدَىٰ ذَرَاطُ مُسْتَقِيمٍ

وَلَا يَرَوُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي رَبِّهِ مُنْتَهٍ حَقَّ تَائِبِهِمْ
السَّاعَةُ بَغْتَةٌ أَوْ يَوْمَ عَذَابٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ
الْمَلَكُ يَوْمَئِيلَهُ يَحْصُمُ بَيْنَهُمْ
فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا يَوْمَنَا فَإِذَا لَمْ يَرِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِمٌ

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ شُرَكَارٌ
أَوْ مَا تَوَلَّا إِذْ رَزَقَهُمْ اللهُ رِزْقًا حَسَنًا
وَلَوْلَكَ اللهُ لَهُو خَيْرُ الرَّازِقِينَ

لِيُذْخَلَنَّهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَلَيَأَنَّ اللهَ
لَعَلِيهِ عَلِيهِ

* ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عَوَقَ بِهِ

raysto wuu u Gargaari Eebe, Eebana waa Cafiye Dhaafa.

61. waxaana ugu wacan in Eebe Galijo Habeenka Maalinta Galiyana Maalinta Habeenka, Eebana waa Maqle Arka.

62. waxana ugu Wacan Taas in Eebe Xaq (Sugan) yahay, waxay Caabudi oo ka soo Hadhayna Baadil yahay, Eebana yahay Sarreeye Weyn.

Ciddii dar Eebe u Hijroota oo Jahaad lagu Dilo ama iska Dhimata wuxuu Eebe ku Arzaqaa Rizqi Wanaagsan oo ah inuu Galijo Janno ay ka Raalli noqon. Tan kale Ciddii la Dulmiyo lana Gardaraysto Xaq darro wuu u Gargaari Eebe hadduu Gargaar Muto oo toosanyaay Xaqana ku Joogo, Wuxuu yidhi: Shaxbiil Binu Samdha: Waxaa Dheeraaday Nagaadiganagi Dhulka Ruum markaasuu na maray Salmaan (Al Faaris) wuxuuna yidhi waxaan maqlay Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) oo leh: Ruuxii Dhinta isagoo Muraabid ah (Gaalada Dhulka ka Dhawri) waxaa u Socon Ajir la Mid ah kaa soole, Rizqina waa la siin waxaa laga nabad galin kuu wax Fidmeeya. Habeenka iyo Maalintana Eebaa iska leh Maamulkooda, waana Eebaha Xaq ah, waxa la Caabudo ee ka soo hadhayna Baadil yahay waana Sarreeyaha wayn, waana in Eebahaas si Dhab ah loo Caabudo Xaggaa Caqiiada, Xukunka, Akhlaaqda, Macaamilada, wax walbana lagu Dhaqo Sharciigisa xaqa ah, ee Caadilka ah. Al-Xajj (58-62).

63. Miyeydaan Ogayn in Eebe ka soo Dejiyo Samada Biyo oo ahaado Dhulku Cagaar, Eebana waa Oge Xeel Dheer.

64. Waxaa u Sugnaaday Eebe waxa Samaawaadka ku Sugan iyo waxa Dhulka ku Suga, Eebana waa Hodan Mahadsan.

65. Miyeydaan ogayn in Eebe idiin Sakhiray waxa ku sugaran Dhulka iyo Markabka Socda Badda Dhexdeeda Amarka Eebe, wuxuuna ka Hayaa Samada inay ku dhaaldo Dhulka Idinka Eebe mooyee, Eebana Dadka waa u Naxariis badane.

66. Eebana waa kan idin Nooleeya, Haddana idin Dila haddana idin Nooleeya Dadkuna waa Diidmo badane (Nicmada Eebe).

شَمَّعَ عَلَيْهِ لِيَنْصُرَهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
لَمْ يُغُورْ ٦١

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُولِحُ الْيَلَى
وَيُولِحُ التَّهَارَ فِي الْيَلِ وَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ٦٢

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَقُوقُ وَإِنَّ مَا يَدْعُونَ
مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَطَلُ وَإِنَّ اللَّهَ
هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ٦٣

الْقُرْآنَ بِأَنَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَا تَصْبِحُ
الْأَرْضُ مُخْضَرَةً بِأَنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ حَنِيفٌ ٦٤

لَمْ يَمْفَدِلْ السَّمَاءُ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَكِيمُ ٦٥

الْقُرْآنَ اللَّهُ سَخَرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْفَلَكَ تَعْرِي
فِي الْبَحْرِ يَأْمُرُهُ وَيَمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقْعَدْ
عَلَى الْأَرْضِ إِلَيَّ أَذْرِقُهُ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ
لَرُؤُوفٌ رَّحِيمٌ ٦٦

وَهُوَ الَّذِي أَخْيَأَكُمْ ثُمَّ بَيْسِكُمْ
ثُمَّ يُحْسِكُمْ إِنَّ إِلَيْنَا لَكُمْ فُورٌ ٦٧

67. Ummad kasta waxaan u yeellay Hab Cibaado oy ku Cibaadaysan ee yeyna kugula Doodin Amarka (Xaqqa) uguna yeedh Xagga Eebahaa Adigu waxaad ku Sugantahay Hanuun Toosane.

68. Hadday kula Doodaan waxaad dhahdaa Eebaa Og waxaad Falaysaan.

69. Eebana wuu kala Xugmin Dheddoodaa Maalinta Qiyaame waxay isku Khilaafshanaayeen.

Waxaa ku Tusin Qudrada Eebe iyo Awooddiisa Roobka Doogga soo Bixin, Dhulkana Cagaara oo Qurxiya, iyo Awooddiisa cirka iyo Dhulka iyo Hodanimadiisa. waxaa kale oo Tusin Ilahaanmadiisa Sakhiridda waxi Dhulka ku sugar iyo Doonta ku Socota Badha Amarka Eebe iyo inuu Cirka ka hayo inuu ku Dhaco Dhulka'waana u Naxariistaha Dadka, waana kan wax Nooleeya waxna Dila, hadana Nooleyn,Dadse waa Gaalimo Badane, Ummad kastana Eebe wuxuu u yeelay Cibaado ay Gudato ee yaan Xaqa lagugala Murmin, uguna yeedh Xaqa waxaad ku sugantahay Jid toosane, hadday kula Murmaanha Eebaa Og waxay fali isagaana kala Xukumi Dheddoodaa Qiyaamada waxay isku Diidanyihiin. Saas darteed waa inaad Xaqa ku Toosnaato oon lagaa Leexin war Dad iyo Dhagartiisna maqlin si u kuugu Gargaaro Eebe una Liibaantid. Al-Xajj (63-69).

70. Miyaadan Ogayn in Eebe Ogyahay waxa ku Sugan Samada iyo Dhulka, Arrintaasna waxay ku Sugantahay Kitaab, Arrintaasuna Eebe waa u Fududhay.

71. Waxay Caabudi Eebe ka sokow Wuxuusan u soo Dejini Xujo oyna u Lahayn cilmi, umana Sugna Daalimiinta Gargaare.

72. Marka lagu Akhriyo korkooda Aayaadkanaga oo Cad cad waxaad ka Garataa Wajiyada kuwa Gaaloobay Diido,waxayna u Dhawiyihii inay ku Boodaan (Dhibaan) kuwa ku Akhrin Aayaadkanaga, waxaad Dhahdhaa Maydiinka Warramaa wax ka Shar badan Taas, waa Naar u Darbay Eebe kuwa Gaaloobay,Iyadaana u Xun Meel Loo Ahaado.

73. Dadow waxaa layeelay Tusaale ee Dhagaysta, kuwaad Baryeysaan (Caabudaysaan) Eebe ka Sokow ma

لَكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مِنْكُمْ نَارًا كُوَّهٌ
فَلَا يَتَشَرَّعُنَّكُمْ فِي الْأَمْرِ وَإِذَا رَأَيْتُمْ إِنَّكُمْ لَعَلَّنَ

هُدًى مُّسْتَقِيمٍ

وَإِنْ جَنَدُوكُمْ فَقُلْ إِنَّ اللَّهَ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ

الَّهُ يَخْرُمُ بِئْتَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمةِ
فِيمَا كُتِّمَ فِيهِ خَتَّافُونَ

إِنَّمَا تَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ سِيرٌ

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَيْلَلِهِ سُلْطَانًا
وَمَا لَيْسَ لَهُ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ

وَإِذَا نَتَّلَ عَلَيْهِمْ أَنْتَابَيْتَ تَعْرُفُ فِي وُجُوهِ
الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرُ كَيْكَادُونَ
يَسْطُونَ بِالَّذِينَ يَتَوَلَُّونَ عَلَيْهِمْ إِذَا تَنَّا
قُلْ أَفَأَنْتُمْ كُمْ بِشَرٍّ مِّنْ ذَلِكُمُ الْأَنَارُ وَعَدَهَا

الَّهُ أَلَّا يَرَى وَإِنَّ الْمَصِيرُ

يَتَأْلِمُهَا النَّاسُ ضَرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَعِمُوا إِلَيْهِ
إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا

Abuuraan Daqsi haba u Kulmeene, Hadduu ka Qaato Daqsi waxna kama Ceshadaan waxaa Tabar yar kan wax Dooni iyo kan la Dooni.

74. Mayna Waynay Eebe Mudnida Weynidiisa, Eebana waa Xoog Badane Adkaada.

Eebana waa Ogyahay waxa Cirka iyo Dhuulka ku Sugan, wax walbana Kitaabay ku Suganyihii, Eebana waa u Fududahay Xaalkaasu, mana Habboona in la Caabudo wax Eebe ka soo Hadhay oon waxba ahayn, wax Eebe wax uga Tarina ma jiro Daalimiinta, marka Xaq Diidayasha lagu Akhriyo Aayaadka Eebe oo Cad Cad waxaaad Aragtaa Wajiga Gaalada oo Diiidan oo u Dhaw inay ku Boodaan Cidda Akhrin Aayaadka Eebe, waxaase Shar ku dhanyahay Naarta Eebe u Darbay kuwa Gaaloobay Iyadaana u Xun meel loo Ahaado, waxay Caabudi oo Eebe ka soo hadhayna ma Karaan Abuur Daqsi hadday kulmaan, hadduu wax ka qaatana kama Dhacsan karaan, Kan caabudi iyo Kan la Caabudiba waa Tabar yar Yihii, mana waynay Gaaladu Eebe Mudnaantiisa, waana Xoog badane Adkaada, cid la mid ah ama ka Dulmi badan oo ka Xun ma Jirto Cid Caabuddy wax Eebe ka soo Hadhay. Al-Xajj (70-74).

75. Eebe wuxuu ka Doortaa Mala'iigta Rasullo Dadkana (Rasullo) Eebana waa Maqle Arka.

76. Wuxuuna Ogyahay waxa Hor-tooda ah iyo waxa gadaashooda ah Xagga Eebaana loo Celin Umuuraha.

77. kuwa (Xaqa) Rumeeyow Rukuuca oo Sujuuda oo Caabuda Eebihii Falana Khayrka waxaad u Dhawdihiin inaad Liibaantaane.

78. kuna Dadaala dar Eebe Dadaal Dhab ah, Isagaana idin Doortay, mana yeelin Diinta Dhib, waa Milladdii Aabihii Ibraahim, isagaana (Eebe) Idiinku Magacaabay Muslimiin horay iyo Quraankan si Rasuulku marag kor-kiinna ugu Noqdo, idinkuna aad Marag u ahaataan Dadka, ee Ooga Salaadda oo Bixiya Zakada oo Qabsada Eebe isagaa Gargaariiina ah isagaana u Fii-

ذَبَابًا وَلَوْ أَجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْأَلُوهُمُ الظَّبَابُ
شَيْئًا لَا يَسْتَقْدُوْهُ مِنْهُ ضَعْفٌ
الظَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ
مَا كَدَرُوا لِلَّهِ حَقٌّ قَدْرِ قِيلَ إِنَّ اللَّهَ لَغَوِيٌّ
عَزِيزٌ

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمُلْكِ كَثِيرٌ رُسُلًا
وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَكِيمٌ بِصَبَرٍ

يَعْلَمُ مَا يَبْتَدِئُهُمْ وَمَا يَخْلُفُهُمْ
وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

بَتَّلَاهُمُ الظَّرِبُ هَامُوا أَرْكَعُوا
وَأَسْجَدُوا وَأَبْدَوْرَبُوكُمْ وَفَعَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تَلَمَّعُونَ

وَجَهَهُدُوا فِي اللَّهِ حَقٌّ جِهَادٍ هُوَ أَجْبَنُكُمْ
وَمَا جَعَلَ عَيْنَكُمْ فِي الَّذِينَ مِنْ حَرَجٍ قَلَّةً أَيْكُمْ
إِنَّهُمْ هُوَ سَمَّنُكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلِ
وَفِي هَذَا إِلَيْكُنَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ
وَتَكُونُوا شَهِيدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَاقْرِبُوا الصَّلَاةَ
وَأَتُوْا الْرَّكْوَةَ وَأَعْصِمُو بِاللَّهِ هُوَ مُوْلَكُمْ

can Sayid isagaana u Fiican Gargaare.

فِيَعْمَلُ الْأَوَّلُ وَنَعْمَدُ النَّصِيرُ

Eebe isagaan Og Meejuu wax ka Diri iyo Cidduu Diri iyo Cidda loo Diriba, Siduu wax walba u Ogyahay. Tan kale wuxuu Fari Eebe in Salaadda la Oogo Eebana si Dhab ah loo Caabudo, Khayrkana la Falo si loo Liibaano, Dar Eebana loo Jahaado, Illeen Ilaahaybaa Dooray Ummaddan Muxamadiyadee, Dhibna ma Yeelin Diintii, waxay waafaqsantahay Diintii Nabi Ibraahim, Ilaahaybaana Muslimiin nagu Magacaabay mar hore, iyo Quraankaba.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Marag Buu nooyahay Ummadduna waa Maragga Dadka kale, waase in Salaadda la Oogo, Zakadana la Bixiyo, lana Qabsado Xadhigga Eebe, illeen isagaan Sayideenka iyo Gargaaraheenna ah una Wanaagsan gargaaree, waana Kaas Islaamka Toosan oo Wanaag, Islaanimo, Xumaan ka tagid iyo Samo fal ah, Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Ruuxii u Yeedha Yeedhid Jaahiliyo wuxuu Dhex fadhiisann Jannahmo, Markaasuu Nin Yidhi Rasuulka Eebow Haba Soomo oo Tukado? Markaasuu Yidhi Haba soomo oo Tukado'u Yeedha Eebaha oo ah inuu idinku Magacaabay Muslimiin Addoomada Eebow. Al-Kajj (75-78).

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaya ee Naxariis guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa Dhab ahaan u Liibaanay Mu'miniinta.
2. Ah kuwa Salaaddooda ku Khu-shuucu.
3. Oo ah kuwa Hadalka Macno Darro ka Jeedsada.
4. Oo ah kuwa Fala Zakada «bixiya».
5. Oo ah kuwa Furuujtooda Ilaaliya.
6. Haweenkooda iyo waxay Hanatay Gacantoodu mooyee, laguma Dagaalo Taas.
7. Ruuxiise Doona waxaas wax ka Soo Hadhay kuwaasu waa Xad Gud-bayaal.
8. Waa kuwa Ammaanadooda iyo Ballankooda Dhawra.
9. waana kuwa Salaadda Ilaaliya.

قَدْ أَفَلَّ الْمُؤْمِنُونَ ١

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاةٍ خَشِعُونَ ٢

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ الْغَيْرِ مَعْرِضُونَ ٣

وَالَّذِينَ هُمْ لِرَزْكَوْنَةٍ فَنَجِعُونَ ٤

وَالَّذِينَ هُمْ لِفَرْجِهِمْ حَذِطُونَ ٥

إِلَّا عَلَىٰ أَذْوَاجِهِمْ أَوْ مَالَكَتْ أَيْمَانِهِمْ

فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مُؤْمِنُونَ ٦

فَمَنْ أَبْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ٧

وَالَّذِينَ هُرُّ لِأَمْنِتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَأْعُونَ ٨

وَالَّذِينَ هُرُّ عَلَىٰ صَلَاةٍ يُحَافِظُونَ ٩

10. Kuwaasu waa kuwa Dhaxli.

11. oo ah kuwa Dhaxli Firdowsa way-na ku Dhexwaari.

Suuraddan waxaa lagu Magacaabaa Suuratal Mu'minuun, waxayna ku Billaabatay Liibaanta Mu'miniinta ku Khushuuca Salaadda, oo Macna la'aantahadal ah-ka Jeedsada, oo Zakada Fala, oo iska Dhawra waxaan Eebe u Xaalalayn, oo Amaanada iyo Ballankooda ilaaliya, Salaaddana ilaaliya, kuwaasuna waa eenku kuwa Dhaxli Janada Fardowsa kuna Waari Dhexdeeda. Wana Taas Tilmaanta Dhabta ah ee Ruuxa Mu'minka ah ee Mudan Liibaan iyo Jannada Eebe, waana Liibaan Aan wax lamid ah jirin. Caa'isha Eebe ha ka raalli Noqdee waxaaa la warsaday Dabeeccaddii Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxayna Tidhi: Dabeeccaddiis waxay ahayd Quraanka, waxayna Akhriday billowga Suuraddan tan iyo Aayadda Sagaalaad. Mana Qarsoona Wanaagga Salaadda, Bixinta Zakada, ka Jeedsashada Hadal Macno Darro, ka Fogaanshaha Zinada, Ilaalinta Ammaanada iyo Ballanka iyo Wanaagga ku Dadaalka. Al-Mu'minuun (1-11).

12. Wuxaan ka Abuuray Dadka wax laga soo Soocay Dhoobo.

13. Markaasaan ka Yeellay Dhibic ku Jirta meel Sugan.

14. Markaasaan ka Abuuray Dhibiedii Calaquo kana Abuuray Calaqadii Goosin, kana Abuuray Goosintii Lafo oon Huwinnay Lafihii Hilib Markaasaan ka ahaysiinay Khalqi kale, waa Khayr Badnaaday Eebaha Abuurkiisu Fiicanayah.

15. Markaas Idinku Arrintaas ka Dib waad Dhimanaysaan.

16. Markaas Maalinta Qiyaame Lay-din soo Bixin.

17. Wuxaan ku Abuuray Korkiinna Toddobo Samo mana nihin mid Khalqiga Halmaansan.

Ayadahanna waxay Caddayn Dadka Asalkiisa iyo Sida Eebe u Abuuray una soo Mareen Abuur kala Duwan, wuxaana wayn oo Ammaan Muta Xumaanna ka Dheer Ilaaheenna Wanaajiyaa Aburka, Markaas ka Dibna wuu Dilaa, wuxuuna soo Bixiyaa Maalinta Qiyaame, waana kan ahaysiivey Korkooda Toddobo Samo oon Halmaansaneyn Khalqiga. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Eebe wuxuu ka Abuuray (Nabi) Adam ka Soo qaad Dhulkoo Dhan, waxayna ahaadeen Carruurtiisu sida Dhulka, Mid Cas, mid Cad mid Madow iyo mid u Dhexeeya iyo mid Fiican iyo mid Xun iyo mid u Dhexeeya. Al-Mu'minuun (12-17).

18. Wuxaan ka soo Dejinay Samada Biyo Qiyaasan, wuxaana Dejinay dhulka inaan la Tagnana waan karraa.

أَوْلَئِكَ هُمُ الْمُرْتَبُونَ ﴿١﴾
الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفَرَدَسَ هُمْ فِيهَا خَلِيلُونَ ﴿٢﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا إِلَيْسَنَنِ شَلَّاتَةِ مِنْ طِينٍ ﴿٣﴾

مَمْ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَارِبِ مَكِينٍ ﴿٤﴾

فَرَخَلَقْنَا الْأَنْطَفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْمَلَكَةَ مُضْغَةً ﴿٥﴾

فَرَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عَطَلَمَافَكْسُونَا الْعَطَلَمَةً ﴿٦﴾

لَهُمْ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا مَا حَرَقْتَ بَارَكَ اللَّهُ

أَخْسَنَ الْخَلَقِينَ ﴿٧﴾

ثُمَّ أَنْكَرُ بَعْدَ ذَلِكَ لَمِسْتُونَ ﴿٨﴾

ثُمَّ أَنْكَرُ بَعْدَ الْقِيَمَةِ بُعْثُورَكَ ﴿٩﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْكُرْسِينَ طَرَابِقَ

وَمَا كَانَ أَعْنَ الْخَلْقِ غَلِيلٌ ﴿١٠﴾

وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَا تَنْدَرُ فَأَسْكَنَهُ
فِي الْأَرْضِ وَنَاعَلَى ذَهَابِ بِهِ لَقَدِرُونَ ﴿١١﴾

19. Waxaa idinku Ahaysiinnay Bee-ro Timir ah iyo Cinabyo oo Dhexdeeda Khudaar Badani ku sugantahay ood wax ka Cuntaan.

20. Iyo Geed ka Baxa Dhuur Siina oo soo saarta Subag iyo Koosaar kuwa Cuni.

21. Waxaa idiinku Sugnaaday Xoo-laha Waano,waxaana idinka Waraabinnaa waxa Caloosheeda ku Sugan waxaana idinku Sugan Manfaco badan, Xaggeedaadna wax ka Cuntaan.

22. Korkeeda iyo Markabka Korkiisa yaana laydinku Xambaaraa.

23. Waxaan u Dirray (Nabi) Nuux Qoomkiisi wuxuuna Yidhi Qoom-kayow Caabuda Eebe idinma sugnaanin Ilah ka soo Hadhaye,miyeydaan dhawrsanayn.

24. Waxayna Dheheen Madaxdii Gaalowday oo Qoomkiisa ahaa kanu ma aha waxaan Dad idin la midah ahayn, wuxuuna doonayaa inuu idinka Fadilmo,Hadduu Doono Eebe wuxuu soo Dejinlahaa Malaa'ig, manaan ka Maqlin Arrintan Aabayaalkanagi Ho-reeyey.

25. Ma aha waxaan Nin Waalan ahayn ee Suga Tan iyo Muddo, Gee-rida.

Waxaa Awoodda Eebe iyo Qudradiisa ka mid ah Roobka uu Samada ka keeno markaas Dhulka ku Kaydiyo Hadduu Doono uu kaxayn karo, kuna soo Bixiyo Beero wax laga Cuno, sida Geedka Subaggal leh ee Siina oo kale, Koolahana Eebaa inoogu Nicmeeeyey, Aayadaha kalena waxay ka warrami Nabi Nuux iyo Qoomkiisi, iyo Siday u Beeniyee, wax badan yuuna Quraanku ka Qisooday waxaase Muhiim ab in laga Leexdo Jidka kuwa Xun lana Raaco Xaqa iyo Wanaagga. Al-Mu'minuun (18-25).

26. Wuxuu yidhi Eebow iiga Gargaar Beenintooda.

27. Waxaana u waxyoonyay ku Samee Doon Ilaalintanada iyo Waxyiganaga,

فَأَشَانَ الْكُبَدِ، جَنَّتِ مِنْ تَهْبِيلٍ وَأَعْنَبَ
لَكُورْفِيَّا وَكَدِيرَةً وَمِنْهَا تَكُونَ ﴿١﴾

وَشَجَرَةٌ تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سِنَاءَ تَبْتُ بِالْدُّفَنِ
وَصَبَغَ لِلَّامَكَلَيْنَ ﴿٢﴾

وَلَنَّ لَكُورْفِيَ الْأَقْنَمُ لَعْنَهُ تَسْقِيْكُمْ قَمَافٌ مُطْبَوِنًا
وَلَكُورْفِيَّا مَسْقُعٌ كَدِيرَةٌ وَمِنْهَا تَكُونَ ﴿٣﴾

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفَلَكِ تَحْكُمُونَ ﴿٤﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا تُوحِيدًا إِلَيْ فَوْهِ، فَقَالَ يَنْقُوَ
أَعْبُدُ اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ، أَفَلَا تَنْقُونَ ﴿٥﴾

فَقَالَ الْمَؤْمُنُونَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا
إِلَّا شَرٌّ مُتَلَكِّرٌ يُدُّانٌ يَنْفَضَّلُ عَلَيْكُمْ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَزْلَمَ مَلَكَ كَهْ مَاسِعِنَا
بِهَذَا فِي مَابِإِنَّ الْأَوَّلِينَ ﴿٦﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا رِجْلٌ يَهُ، حَتَّىٰ فَتَرَصُوْبِيَّهُ
حَقَّ حَيَانٍ ﴿٧﴾

قَالَ رَبِّ أَصْمَنِي بِمَا كَذَّبُونَ ﴿٨﴾

فَأَوْجَسْتَ إِلَيْنَاهُ أَنْ أَصْبَعَ الْفَلَكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحْيَنَا

markuu yimaado Amarkanagu oo Burqado Tanuurku. Gali Doonta Nooc kastaba Labo Labo iyo Ehelkaaga Ciddii Hadal u Hor maray (Halaag) mooyee oo ka mid ah Haygulana Hadlin (Xaalka) kuwa Dulmiga falay iyaga waa la Maanshayne.

28. Markaad Korto Adiga iyo inta ku-la Jirta Doonta waxaad Dhahdaan Mahad Eebaa iska leh ah kan iga koriyey Qoomka Daalimiinta ah.

29. Waxaadna Dhahdaa Eebow I daji Guri la Barakeeyey Adaa u Khayrroon Dejiyee.

30. Arrintaasna waxaa ku Sugan Aayaad waxaana nahay kuwo wax Imtixaama.

Wuxuuna ku Dhammaaday Xaalkii kuwaas in Biyo lagu Halaagay, Eebana koriyey Nabi Nuux iyo Intii Rumaysay, taasina waa Sunada Eebe iyo Imtixaamkiisa, Qisaduna waxay aad ugu Faah Faahsantahay Suuradda Huud, waxayna ku Tusin Lagdanka Xaqa iyo Xumaanta Tan iyo Waqtigii Nabi Nuux iyo inaan la waayeyn Xaqdiidayaal Xumaanta Jecel oo Wanaagga Necib, waxaase Hadhi Wanaagga iyo Khayrka'Waxaana Tagi Xumaanta iyo Gaalimada iyo Kibirka. Al-Mu'minuun (26-30).

31. Markaasaan ahaysiinay Gadaashood Qarni kale.

32. Waaanaa u Dirray Dhexdooda Rasuul ka mid ah Caabuda Eebe idinnaa sugna Ilaah Eebe ka soo Hadhay ee Miyeydaan Dhawrsanayn.

33. waxay Dheheen Madaxdii Qoomkiisa ee ah kuwii Gaaloobay oo Bee niyey la Kulanka Aakhiro oon ugu Raaxaynay Nolosha Dhaw, kani ma aha waxaan Dad idinla mid ahayn Cunina waxaad Cunaysaan, Cabbina waxaad Cabbaysaan.

34. Haddaad Adeeddaan Dad idila mid ah idinku waa Khasaarteen.

35. ma wuxuu idiin Yaboohi Markaad Dhimataan ood Noqotaan Carro iyo Lafo in laydin soo Bixin.

فِإِذَا جَاءَهُ أَمْرًا وَكَارَ الْتَّشْوِرْ فَاسْأَلْهُ فِيهَا
مِنْ كُلِّ رِزْقِنِ أَتَيْنَاهُ وَأَهْلَكَ إِلَّا مِنْ سَبَقَ
عَيْنَهُ وَالْقَوْلُ مِنْهُمْ لَا يَخْطُطُنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا
إِنَّهُمْ مُغْرِبُونَ

فَإِذَا أَسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْقَافِ فَقُلْ لِلَّهِ
الَّذِي بَخْتَنَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

وَقُلْ رَبِّ أَنِّي مُنْذَلٌ مُبَارِكٌ وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُزَّلِينَ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِينَ وَإِنْ كُنَّا لَبَسْتَانَ

ثُرَّ أَنْشَانَاهُمْ بَعْدَهُمْ قَنَامَ اخْرِينَ

فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِمْهُونَ أَنْ أَعْبُدُوا اللَّهَ
مَا لَكُمْ مِنَ إِلَهٍ بَعْدِهِ أَفَلَا تَنْقُونَ

وَقَالَ الْمُلَائِكَةُ إِنَّ قَوْمَهُ الدِّينَ كَفَرُوا وَكَذَبُوا يَلْقَاءَ
الْآخِرَةِ وَأَرْفَهُمْ فِي الْحَسْوَةِ الدُّنْيَا
مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مُثْلُكٌ يَأْكُلُ وَمَا أَنْكُونَ مِنْهُ
وَيَشْرُبُ مَا تَشْرِبُونَ

وَلَيْسَ لَهُمْ شَرٌ مُثْلُكٌ إِنَّكُمْ إِذَا الْخَسِرُونَ

أَيْدِكُمْ أَنْكُمْ لَا يَمْتُمْ وَكُشْتُرُوا بِأَوْعَظَنَا

أَنْكُرْتُمْ حُورُونَ

36. Waa Fogtahay oo Fogtahay waxa laydinku Goodin.

37. Ma aha waxaan Noloshanada Adduunyo ahayn, waanu Dhiman (Qaar) oonnu Noolaan (Qaar) kuwa la soo Bixinna ma Nihin.

38. Mana aha waxaan Nin ku Been Abuurtay Eebe ahayn, mana nihin kuwo u Rumeyn.

39. Wuxuuna yidhi Eebow iiga Gar-gaar Beenintooda.

40. Wuxuu yidhi Eebe Mudda Yar ka Dib yejahaan kuwo Nidaamooda*.

41. Waxaana ku Qabatay si Xaq ah Qaylo waxaana ka yeellay Daadxoor ee Fagaansho Haw Sugnaado Daa-limiinta.

﴿ هَيَّاهَاتٌ هَيَّاهَاتٌ لِمَا تُوَعَّدُونَ ﴾

إِنْ هِيَ إِلَّا حِكْمَاتٌ أَنْذَرَنَا اللَّهُ نَعْمَلُ وَنَهْجَيَا

وَمَا نَحْنُ بِمُعْنَىٰ نَعْمَلُ ﴿٢٧﴾

إِنْ هُوَ لَأَرْجُلٌ أَفْتَرَىٰ عَلَىَ اللَّهِ كَذِبًا

وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٢٨﴾

﴿ قَالَ رَبِّيْ أَصْرَرْتِيْ بِمَا كَذَبْتُونَ ﴾

﴿ قَالَ عَمَّا مَاقَلَلِيْ لَيَصْحِحَّنَ نَذْرِمَنَ ﴾

فَأَخْذَتْهُمُ الْصِّيَمَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ عَشَاءً

بَعْدَ اللَّفَوْرِ الْأَطْلَمِيْنَ ﴿٢٩﴾

Nabi Nuux Gadaashiis wuxuu Eebe Diray Rasuullo kale, waxaana beeniyey qoomkoodii iyagoo Sheegi inay la mid yihiin una Nooliyihiin siday u Nool yihiin, oy Diideenna soo Bixinta iyo Qiyaamada, Nabigu-na ay Xumaan ku Sheegeen 'wuxuuse Beryaye Eebe 'waxaana ku Dhacay Gaaladii Halaag, taasina waa Abaalka Gaalada Xaqa Diida ee Daalimiinta ah, oo ku Dambayn Qoomamo iyo Khasaare. Al-Mu'minuun (31-41).

* Shallaya (dib u eegaha).

42. Markaasaan Ahaysiinay Gadaashood Quruumo kale.

43. Kamana hor marto Ummadi Ajasheeda (Waqtigeeda) kamana Dib marto.

44. Markaasaan Diray Rasuullada-nadii oo Israacsan markastooy Ummad u Yimaaddo Rasulkoodu waybee-niyaan, waxaana Raacsiiinay Qaarkood Qaar (Halaag) waxaana ka yeelay Sheeko Fogaanshaana u Sugnaaday Qoomaan (Xaqa) Rumeyn.

45. Markaasaan la Diray (Nabi) Muuse iyo Walaalkiis Haaruun Aayad-kanagii iyo Xujo Cad.

﴿ ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِ فُرْوَانَآءَ آخَرِيْنَ ﴾

﴿ مَأْسِيقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَخِرُونَ ﴾

ثُمَّ أَرْسَلْنَا رَسُلَّنَا تَاتِرًا كُلَّ مَاجَاءَ أَمَّةٍ رَسَوْلُهَا كَذَبُوهُ

فَأَبْتَغَنَا بَعْضَهُمْ بَعْضًا وَحَعَلَنَاهُمْ

أَحَادِيْثٍ بَعْدَ اللَّفَوْرِ لَا يَؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾

ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَرُونَ بَيَانِتَنا

وَسَلَطَنَ شِيْعَيْنَ ﴿٣١﴾

46. Xagga Fircoo iyo Jameecadiisii (yaana u dirray) wayna is kibriyeen waxayna ahaayeen Qoom is korray-siyya.

47. waxayna dheheen ma waxaanu u rumayn Labo ruux oo nala mid ah Qoomkooduna anaga na Caabudo.

48. Wayna Beeniyeen waxayna Noq-deen kuwo la Halaagay.

49. Waaanaa Siinay (Nabi) Muuse Kitaabka inay Hanuunaan.

50. Waaanaa ka yeellay ina Maryamna iyo Hooyadiis Aayad waxaana u Dunnay Meel sare oo Sugnaansho iyo Biyo Socda leh.

Markaas ka Dibna waxaa Yimid Quruumo kale, oo midna ayna ka hor mari karin kana dib mari karin Waqtigeeda, waaanaa loo soo Diray Rasuulllo si is raacsan, oo mar kasta la beenin jiray, waase laCiqaabay Beeniyayaashii, markaasa Eebe Diray Nabi Muuse iyo Haaruun/wixii Dhexmaray isaga iyo Fir-coonna wax badan yuu Quraanku ka warramay waase in lawaano Qaato.

Sidoo kale Nabi Ciise iyo Hooyadiisna waa in lagu Waano qaato. Al-Mu'minuun (42-50).

51. Rasuullow ka Cuna Xalasha, Falana Wanaag, Anigu waxaad Falaysan waan Ogahaye.

52. Tanna waa Umaddiinii (Diinta) umad (Diin) kaliya anna waxaan ahay Eebihiin ee iga Dhawrsada.

53. Waxayse u kala Goosteen Amar-kooda Dhexdooda Kooxo, Xisbi kastana waxa Agtooda ah yey ku Farax-sanyihiin.

54. ee Isagaga Tag Halmaanshahooda Dhexdiisa Tan iyo Muddo.

55. ma waxay u Malayn waxaannu Siin oo Xoolo iyo Caruur ah.

56. Inaanu u soo Hormarinay Khay-raad wax ma Oga.

57. kuwa uun Ka Cabsada Eebahood ka Yaabid.

إِلَى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَهِ

فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا فَوْقَ أَعْلَمَ أَهْلَنِ

فَقَالُوا أَنَّا أَنْوَنُ لِلشَّرِّينَ مِثْلَنَا

وَقَوْمُهُمَا لَا يَعْدِدُونَ

فَكَذَّبُوهُمَا كَذَّابُ أَهْلَمَنَّ الْمُهَلَّكِينَ

وَلَقَدْ مَأْتَنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ لِلَّهِمَّ يَهْدِنَّ

وَجَعَلْنَا إِنَّ مُرْسِمَهُ مُؤْمِنَهُ وَأَوْتَهُمَا

إِلَى رَبِّوْدَاتِ فَرَارٍ وَمَعِيرٍ

يَأَيُّهَا الرَّسُولُ كُلُّوْمَنَ الطَّيِّبَتِ وَأَعْمَلُوا صَلِحَّا

إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلَيْمٌ

وَلَدَّهَنْدَوْهُمْ كُمْ أَمَّهُ وَجَدَهُ وَأَنَّا بِكُمْ

فَانْقَنُونَ

فَتَقْطَعُوا أَمْهُرَهُمْ بِهِمْ بِرَأْهُ كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَنَهُمْ

فِرَحُونَ

فَذَرْهُرُ فِي عَرْقَتِهِ حَقَّهُ بِيَنِ

أَيْخَبُونَ أَنَّمَا نَنْهَاهُ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَنِ

سَاعِهِمْ فِي الْخَيْرِ بِلَا يَشْعُرُونَ

إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشِيَّةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ

58. kuwa uun Aayaadka Eebahood Rumeeyaa.

وَالَّذِينَ هُمْ بِنَائِيْتُ رَبِّهِمْ تَوْمَئُونَ ﴿٦٥﴾

59. kuwa uun Eebahood aan la Wadaajinin.

وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْكِرُونَ ﴿٦٦﴾

60. kuwa Bixin waxa la Siiyay Iyadooy ka Cabsan Quluubtoodu inay Xagga Eebe u Noqon.

وَالَّذِينَ تَقْتُلُونَ مَآءِ اتْرَأَ قُلُوبُهُمْ وَجَهَّلُهُمْ

أَنَّهُمْ إِلَى رَبِّهِمْ رَّجِعُونَ ﴿٦٧﴾

61. Kuwaasaa u deg degi Khayraadka una Hormarinay.

أُولَئِكَ يَسْرِعُونَ فِي الْحَيَّاتِ وَهُمْ لَا سِيقُونَ ﴿٦٨﴾

Eebe wuxuu Faray Nabiyada Inay Cunaan Xalaasha Wanaagna Falaan, wayna Fuliyeen wixii la Faray. Tan kale Xaqqi was mid'Eebana waa Mid kaliya'mana Haboona la kala Tago ama lays Khilaafu, mana aha Xoolaha iyo Caruurta la Siin Gaalada Khayr loo soo Dedejiyey, ee kuwa Eebe ka Yaaba, ee Rumeeyaa Aayaadkiisa een u Shariig yeelin, ee wax Bixiya iyagoog ka Cabsan Inay Eebe u Noqon Kuwaasaan Khayrka loo soo Dedejin'una hor mara. Caa'isha Eebe ha ka Raalli Noqdee, waxay warsatay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeeleec) in kuwa Cabsan Ay Yihiiin: kuwa Xada, Sinaysta, oo Khamro Cabba, wuxuuna yidhi : Ma aha Kuwaas, ee waa kuwa Tukada, Sooma oo Zadaqaysta, Haddana Cabsan (Imaam Axmed). Al-Mu'minuun (51-61).

62. kuma Mashaqayno Naf waxayna karin, Agtanadana waxaa ah Kitaab ku Hadli Xaq, lamana Dulmiyo Iyagana.

وَلَا تَكُفُّ نَفْسًا إِلَّا وَسَعَهَا وَلَدَنَا كَنْبُ

يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُرَّلَا يُظْمَانُونَ ﴿٦٩﴾

63. waxayse kaga Sugantayah Qu-luubtoodu Halmaansho Xagga Kaas, waxayna Leeyiihiin Camallo Kaas ka Duwan (oo Xun) oy iyagu u Camal Fa-li.

بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمَرَقَةٍ مِّنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَلُ مِنْ دُونِ ذَلِكَ

هُمْ أَهَا عَمِلُونَ ﴿٧٠﴾

64. Markaanse ku Qabanno Kuwooda Nicmaysan Cadaab Markaasay Qaylyaan.

حَتَّىٰ إِذَا حَذَنَاهُمْ فِيهِمْ بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَخْتَرُونَ ﴿٧١﴾

65. (Waxaana la Dhihi) ha Qaylyina Maanta Idinku Xagganaga Laydiin kama Gargaaree.

لَا يَخْتَرُو الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِّنَ الْأَنْصَارِونَ ﴿٧٢﴾

66. Waxay ahayd Aayaadkeygii Tii lagu Akhriyo Korkiinna waxaadse ahaydeen kuwa Cidhibtiinna Dib ugu noqda (Xaqa Diida).

فَلَمَّا كَانَتْ إِيَّاتِيَ شَلَّ عَلَيْكُمْ فَكَثُرَتْ عَلَىٰ أَعْنَابِكُمْ

تَنَكِّصُونَ ﴿٧٣﴾

67. Idinkoo isku Kibrin Quraanka (ama Kacbadha iyo Nabiga) Caway-simina idinkoo Hadal Xun.

مُشْتَكِرِينَ بِهِ سَمِرَانَهُجُورُونَ ﴿٧٤﴾

68. Miyeyna Fiirinin Quraanka, mise waxaa u Yimid Wuxaan U imaanin Aabayaalkoodii hore.

أَفَلَمْ يَدْرِبُوا الْقَوْلَ أَفْجَاهُ هُرْمَالَرَبَّاتِ

عَابِيَّهُمْ الْأَوَّلَيْنَ

أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَوْهَمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ

69. Mise waxayna Aqoonin Ra-suulkooda oo ay Diidi.

أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةُ بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ

وَكَذَّبُوهُمْ لِلْحَقِّ كَرْهُونَ

70. Mise waxay Dhihi waa Waalan-yahay, wuxuuse Ula Yimid Xaq Badan-koodse Xaqay Nici.

Aayadahanna wuxuu Eebe ku Sheegay inuusan Cidna'ku Mashaqayn waxayna karin, Eeba Agtiisana yahay Kitaab Xaq ku hadli'Cid la Dulminna ayna jirin, Gaaladuse way Halmansanyihiin Xaalkaas, waxayna leeyihiin Shaqooyin kale, markase kuwooda Raaxaysan Kado Lagu qabto markaasay Eeba u Qaylyaan, mase Habboona inay Qaylyaan'Ileen horay Xaqa u diideene, una Gaaloobeene, Isla wayni iyo Kibirna ku Darsadeene, Miyeynase Fiirinin Quraanka, mise waxaa u Yimid waxaan u Imaan Aabayaalkoodii Hore, Miyeynase Aqoonin Rasuulkooda oo Saasay ku Diidi, Mise Waalli bay ku Sheegi, Dhabituse waa inuu Xaq ula Yimid'iyanay ay Xaqa Diidi, Jacfar iyo Abuu sufyana waa kuwii u Caddeeyey Najaashi iyo Hiriqle inay Yaqaanaan Nabiga Runtiisa, Ammaanadiisa iyo Nasabkiisaba. Taasina waxay ku Tusin in Cidda Xaqa u Yeedhi tahay mid lagu Yaqaan Sharaf iyo Amaano. Al-Mu'minuun (62-70).

71. Hadduu Raaco Xaqqi Hawadooda waxaa Fasaadi Lahaa Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa u Dhaxeeya, wa-xaanse Siinay Quraanka wayse ka Jeed-san quraanka.

وَلَوْاتَّبَعُ الْحُقْقَى هُرْمَاءُهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ
وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِنَّ

فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُغَرَّبُونَ

أَمْ تَسْتَأْتِهِمْ حَرْجًا خَارِجٌ رَبِّكَ حَرِّ

وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

وَإِنَّكَ لَتَدْعُهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِرٍّ

وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ عَنِ الْصِرَاطِ

لَا يَكُونُونَ

وَلَوْزَحْنَهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرٍّ لَلَّجُوا

فِي طَغْيَانِهِمْ يَعْمَلُونَ

وَلَقَدْ أَخْذَنَهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا أَنْسَكَاهُمُ الْهَمَّ

وَمَا يَنْزَعُونَ

72. Mise waxaad warsan Kharaj (u Juuro) Ajirka Eebahaabaa Khayr Roon, waana kan u Khayr Badan Ar-zaaqe.

73. Adiguna waxaad ugu Yeedhi Jid Toosan.

74. Kuwa aan Rumeyn Aakhirona Jidka way ka Iilan.

75. Haddaan u Naxariisanno oon ka Faydno waxa haya oo Dhib ah waxay ku Madax Taagi Xumaantooda iyagoo ku Indho la'.

76. Wuxaannu ku Qabanay Ca-daab umana ayan Hogaansamin «Dulloobin» Eebahood umana Khu-shuucin.

77. Markaan ku Furro Korkooda Cadaab Daran markaasyay Quustaan.

حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْنَا عَنْهُمْ بَابًا ذَرَّا عَذَابٌ شَدِيدٌ

إِذَا هُمْ فِي مُبْلِسْوَنَ

Quraanka iyo Xaqa Eebaa soo Dejiyey, mana raacayo Hawadooda iyo Siday Rabaan ee wuxuu ku Socon Jidka Toosan ee Habboon, haddii kale waxaa Fasaadi Cirka, Dhulka iyo waxa ku Dhex sugar, Wuxuuna Eebe soo Dejiyey Quraan Sharaf leh oy Gaaladuna ka Jeedsan, Nabiguna wax Ujuura ah ma warsado, Illeen Ajriga Eebaa Khayr Roone, wuxuune Nabigu ugu Yeedhi Jidka Toosan, kuwaan Rumayn Aakhirana Jidka way ka Leexdaan, hadduu Eebe u Naxariisto oo ka Faydo Dhibna waxay ku Sii Madax Taagaan Xumaanta, Eebana wuu Imtixaamaa mase u Khushuعاan inta ay ka Arkaan Albaab Cadaab Daran oy Markaas Quustaan 'Saasuna Quraanku iyo Nabigu ugu Yeedhi Xaqa iyo Jidka Toosan' Dadka Qaarkiina u Diidi. siduu Nabigu Yidhi: (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee Xadiith Macnihiius yahay: Waxaan Idin hayaa Guntiga oo Dabka Idin ka Celin 'Idinkuna isku Tuurasaan Waxayna u Dhawdahay inaan idin sii Daayo, wawaana layga Celin Doonaa Dad markaan Dhaho Eebow waa umadaya yaa la Dhihi ma Ogid waxay Sameeyeen Gadaashaa, Dib bay U noqdeen, (Gaaloobeen) waana taas Dib u noqoshada Dhabta ah. Al-Mu'minuun (71-77).

78. Eebe waa kan idiin Yeelay Maqalka, iyo Araga iyo Quluubta wax Yarbaadna ku Shugriyeysaan (Eebe).

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمُ السَّعْ وَالْأَضْرَرَ

وَالْأَفْعَدَهُ قَلِيلًا مَا كَشَكُونَ

79. Eebe waa Kan idinka Abuuray Dhulka Xagiisaana laydiin soo Celina.

وَهُوَ الَّذِي ذَرَ كُنْفَيِ الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يَخْرُجُونَ

80. Eebe waa Kan wax Nooleeyya, waxna Dila wuxuuna Leeyayah Iskhilaafka (Kala Duwanaanta) Habeenka iyo Maalinta ee Miyeydaan Wax kasayn.

وَهُوَ الَّذِي يُمْعِنُ وَيُبَيِّثُ وَلَهُ تَنْخِلَفُ

آيَتِيْنَ وَالْهَمَارِ إِفْلَا تَعْقُلُونَ

81. Waxayse Dheheen wax la mid ah waxay Dhaheen kuwii hore (Gaaladii).

بَلْ قَالُوا مِنْ لَمَّا مَاقَ الْأَوْلَى كَ

82. Waxay Dheheen Ma Markaan Dhimanno oon Noqonno Carro iyo Lafo Miyaa Anaga nala soo Bixin.

فَلَوْلَا أَءَدَّا مَسْنَاوَ كُنَّا نَارَبَا وَعَظِيمًا إِنَّا

لَمْ يَعْلَمُونَ

83. Waa Naloo Yaboohey Aabyaalkanno kan (Soo Bixinta) horay mana aha kani waxaaan warkii hore ahayn.

لَقَدْ وُدِّنَاهُنَّ وَإِنَّا وَنَا هَذَا مِنْ قَبْلِ إِنْ هَذَا

إِلَّا سَطَّرُ الْأَوْلَى كَ

84. Waxed Dhahdaa yaa leh Dhulka iyo waxa ku sugar haddaad wax Ogtihiin.

كُلُّ لَمَّا مِنَ الْأَرْضِ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كَنْتُمْ

تَعْلَمُونَ

85. Waxay Odhan Eebe, waxaad Dhahdaa Miyeydaan wax Xusuusanayn.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

86. Dheh waayo Eebara Samooyinka Todobada ah iyo Eebara Carshiga Wayn.

فَلَمْ يَرَبِّ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّمْبَعِ وَرَبُّ الْأَكْرَبِ
الْعَظِيمُ ﴿١﴾

87. Waxay Odhan Eebe, Dheh Miyey-daan Dhawrsanayn.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَنْقُوتُ ﴿٢﴾

88. Dheh Yey yaddisa* ku Jirtaa Xukunka wax kasta, oo wax Magan Galiya, isna aan wax laga Magan galinayn, Haddaad wax Ogtihiin.

فَلَمْ يَرَبِّ مَلْكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ بِحُكْمِ
وَلَا يُجْعَلُ كُلُّ إِنْسَانٍ كُذُورًا تَعْلَمُونَ ﴿٣﴾

89. Waxay Odhan Eebe, Dheh Xaggee Laydiin Sixri.

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَإِنِّي نَسْحُورُ ﴿٤﴾

90. Waaanxe Siinay Xaq waana Bee-naalayaal.

بَلْ أَنْتُمْ بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَذِيلُونَ ﴿٥﴾

Eebaa Dadka ugu Nicmeeeyey Maqalka, Aragga, Caqliga iyo Nicmooyinka kale si ay ugu Mahdiyaan, Wanaagana ugu Dhaqmaan, Isagaana Abura, oo Dila oo Noolayn, wax walbana Awoodiisa ku Jiraa, Dadkana soo Kulmin, Xukunka Dhulka, Cirka, Carshiga, wax kasta iyo Magan Galintaba isagaa leh, wax Dhibi ama wax u Tara ama Magan galinna ma Jiro, Sidaasayna Waajib u Tahay in si Dhab ah loo Caabudo looguna Dhaqmo Sharcigiiisa iyo quraankiisa. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Xaalka Eebe waa ka wayn yahay Sidaas'Carshigisu wuxuu ku Yahay Sidaas, wuxuu Ishaaray Gacantiisa sida Qubad. Al-Mu'minuun (78-90).

* gacantiisa (dib u ecgaha).

91. Ma yeelan Eebe Ilmo, mana aha Miciisa Ilaah (kale) Illeen markaas wuu la Tagi lahaa Ilaah walba wuxuu Abuuray, wuxuuna ka Kormari lahaa (Adkaan lahaa) Qaarkood Qaar, waxaa ka Nasahan Eebe waxay ku Tilmaami.

مَا أَنْخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٌ
إِذَا ذَهَبَ كُلُّ إِلَاهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَمْ يَلَا بَعْضُهُمْ
عَلَى بَعْضٍ سَبَحَنَ اللَّهَ عَمَّا يَصْنَعُونَ ﴿٦﴾

92. Waa Ogaha waxa Maqan iyo waxa Jooga, wuuna ka Sarreyyaa waxay la Wadaajin.

عَلِمَ الْغَيْبَ وَالشَّهَدَةَ فَتَعَالَى
عَمَّا يَشَرِّكُ ﴿٧﴾

93. Waaad Dhahdaa Eebow Had-daad i Tusiso waxa Looyaboohay.

فُلَرَبِّ إِمَارَتِيَّنِي مَأْبُو عَدُوَّنَ ﴿٨﴾

94. Eebow hayga Yeelin Qoomka Daalimiinta ah.

رَبِّ فَلَأَجْعَلَنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩﴾

95. Annaguna inaan ku Tusinno waxaan u Yaboohnay waan Karraa.

وَلَنَاعِلَّنَ أَنْ تُرِيكَ مَا نَيْدُهُمْ لَقَدِيرُونَ ﴿١٠﴾

96. ee Raaci (Dhaafso) Tan Wanaagsan Midda Xun Anagaa og Waxay Til-maamiye (Sheegi).

أَدْفَعْ بِالْأَقْرَبِ هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ مِنْ أَغْمَامِ
بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿١١﴾

97. Waxaadna Dhahdaa Eebow wa-xaan kaa Magangalay Waswaaska Sha-yaadiinta.

98. Wawaanaa kaa Magan Gali Eebow inay ii Yimaadaan Shayaadiintu.

99. Markuu u Yimaaddo Midkood (Gaalada) Mawdku wuxuu Dhihi Eebow I celiya.

100. Wawaan u Dhawahay inaan Falo Wanaage wawaan ka Tagay, saas ma aha ee waa Hadal uu iska Yidhi Gadaashoodana waxaa ah Barzakh.tan iyo Maalinta la Soo Bixin.

Eebe Ilmo ma leh Umana Baahna, Ilah kalena lama Jiro oo Mid Walba wuxuu Qaadan lahaa wuxuu Abuuray, Midbaana midka kale ka Sarreyn lahaa, waana ka Nazahanyahay Eebe wawaas, wax walbana waa Ogyahay, Eebana waa karaa Ciqaabtooda, waana in Eebe la Warsado inuusan Daalimiinta kala mid Dhigin Siduu Nabiga Faray, Xumaantana waa in Wanaag Lagu Badalaa, Shaydaankana Eebe laga Magan Galo, si aan marka la Dhiman Loo Calaa Calin Celinna loo Warsanin Si Camal Fiican loo Falo. Al-Mu'minuun (91-100).

101. Marka la Afuufo Suurka ma Jiro Nasab Dhexdooda Maalintaas, waxna isma Warsadaan.

102. Ciddayse Cuslaato Miisaankiisu (Wanaagga) kuwaasi waa kuwa uun Liibaanay.

103. Ciddayse Fududaato Miisaankiisu kuwaasi waa kuwa Khasariyey Naftooda Jahannamayna ku Waari.

104. Wawaanaa Gubi Wajigooda Naarta iyagoo Waji diiran.

105. (Waxaa lagu Dhihi) Miyeyna ahayn Aayaadkanagu kuwa lagu Akhriyo Korkiinna ood Beenin Jirteen.

106. Waxay Dhahaan Eebow waxaa naga Adkaatay Xumaantanadii, wawaana ahayn Qaar Dhunsan.

107. Eebow naga Bixi Xaggeeda Haddaan u Noqonana Anagaa Daalimiin ah.

وَقُلْ رَبِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَتِ الشَّيَاطِينِ

وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّي أَنْ يَحْضُرُونَ

حَقَّ إِذَا جَاءَهُمْ أَحَدُهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّي أَرْجِعُونَ

عَلَيَّ أَعْمَلُ صَلَحًا فَمَا رَأَىٰ كُلَّمَا
هُوَ قَاتِلُهُمْ وَمِنْ وَآئِهِمْ بَرَخَ إِلَيْهِمْ يُعَذَّبُونَ

فَإِذَا شَحَّ فِي الْأَصْوَرِ فَلَا أَنْسَابَ يَتَّهَمُ إِذْ

وَلَا تَسْأَلُهُ عُرُوكَ

فَمَنْ شَقَّلَ مَوْزِينَهُ فَأُولَئِكَ

هُمُ الْمَفْلِحُونَ

وَمَنْ حَفَّتَ مَوْزِينَهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَيْرُوا

أَنْفُسُهُمْ فِي جَهَنَّمِ خَالِدُونَ

تَلْفُخُ وُجُوهُهُمُ الْأَنَوْرُهُمْ فِيهَا كَلَّاهُونَ

أَلَمْ تَكُنْ أَيْنِي شَلِيلٌ عَلَيْكُمْ

فَكُنْتُ شَهِيدًا لَكُنْتُ بُونَ

فَأَلَوْا رِبَّانِيَّا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شَفَوْنَا

وَكُنَّا نَأْمَاضَانِيَّا لَيْكَ

رَبَّنَا أَخْرَجَنَا مِنْهَا فَإِنْ مُدْنَا فَإِنَّا ظَلَمُونَ

108. Wuxuu Dhahaa Eebe ku Fogaa-da Dhexdeeda Idinkoo (Dullaysan) ha-na Ila Hadlina.

109. Waxaa Jirtay in Koox ka mid ah Addoomadayda ay Dhahaan Eebow waan Rumaynay Xaqa ee noo Dhaaf noona Naxariiso Adaa Naxariiste u Khayr Roone.

110. Waxedad ka Yeelateen Jees jees intay idinka Halmaansiyaan Xuskayga ood kuna Qoslayseen.

111. Waan ka Abaal marinay Maanta Samirkoodii Dartiis, iyaga unbaana Liibaanay.

Qiyaamada, Miisaanka, Janada, Naarta iyo Abaal marintaba wax badan yuu Quraanku soo Cel Celiyey'waxxa loo Baahan yahay Waano Qaadasho. Waxbana uma Taro Gaalo Calaacial Maalintaar mar Hadday Beenin Jireen Quraanka'kuna Jees jeesi Jireen Mu'miniinta, kuna Qosli Jireen, Kuwaasoo Wanaag lagu Abaal Marin Maalintaas Liibaanina. Waxayna Caddayn Aayaddu Inaan Nasab iyo Qaraabo wax tarayn Qiyaamada ee Wanaag iyo Xaq Rumayn uun wax Tari iyo toosni Dhab ah. Al-Mu'minuun (101-111).

112. Wuxuuna Dhihi Eebe imisa Sanaad ku Nagaateen Dhulka.

113. Waxayna Odhan waxaan ku Nagaanay Maalin ama Maalin Qaarkeed, warsada kuwa wax tiriya «Malaa'igta».

114. Wuxuu Yidhi Maydaan Nagaanin wax Yar Mooyee Haddaad wax Ogtihiin.

115. ma Waxedad u Malayseen inaan Idiin Abuuray Ciyaar oon idinka Xaganaga loo soo Celinayn.

116. Waxaa Sarreeya Eebaha Xaa-kimka Xaqa ah Ilaah aan isaga ahayna ma jiro Waana Eebaha Carshiga Sharafta leh.

117. Ciddii Caabudda Eebe la Jirkiisa Ilaah kale oon Xujo lahayn Xisaabiisiis waa uun Eebe Agtiisa, mana Liibaanto Gaalo.

قَالَ أَخْسَرُوا فِيهَا وَلَا تَكُلُّونَ

إِنَّهُ كَانَ فِيْ قِبْلَةٍ مِّنْ عَبَادِيْ يَقُولُونَ رَبَّنَا
أَمَّا فَأَغْرَيْنَا لَنَا رَبَّنَا وَأَنْتَ حَمِيرُ الرَّجَبِينَ

فَأَخْذَنَّوْهُمْ سُخْرِيَّاتِهِ أَنْسَوْكُمْ دُكْرِي
وَكُنْتُرْمَنْهُمْ تَضَعُكُونَ
إِنِّي جَزِيْتُهُمُ الْيَوْمَ مِمَّا صَبَرُوْا نَهْمَمْ
هُمُ الْفَارِئُونَ

قَلَّ كَمْ يَنْتَمِ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ

قَالُوا إِنَّا نَابُوْمَا وَأَبْعَضَ يَوْمَ فَسْطَلَ الْمَادِينَ

قَلَّ إِنْ لَيَشْمَ إِلَّا قَلَّ لَوْأَكُمْ
كُنْتُرْمَلُونَ

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّا مَخْلُقُكُمْ عَبْشَا وَأَنْكُمْ
إِلَيْنَا لَا تَرْجِعُونَ

فَتَعْلَمَ اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ رَبُّ الْمَرْسِ الْكَبِيرِ

وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا أَخْرَى بُرْهَنَ لَمْ يَدْهِ، فَإِنَّمَا
جَسَابُهُ، عِنْدَهُ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

118. Waxaad Dhahdaa Eebow Dhaaf oo Naxariiso adaa Naxariiste u Khayr Roone.

وَقُلْ رَبِّ أَغْنِنَا وَأَنْهَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِحِينَ

Gaalada Xisaabtu way ka Lumi Qiyaamada, mana Gartaan intay Adduunka ku Noolaayeen, waxayse Sheegi inay Maalin ama Maalin Badhkeed ku Noolaayeen Iyagooy la Yaraatay dhibka Dartiis, Wax yar bayse ku Noolaayeen hadday Garan, Dadkana Ciyaar looma Abuurin, Waaana Sarreeya Eebaha Xaakimka Xaqa ah, ee Carshiga Sharafka leh iska leh, Ciddii Caabuda oo Xumaan iyo Gaalimo ku Raacda wax kale Eebe la Jirkisa Eebaa Xisaabin Gaalana ma Liibaanaan, Dambi Dhaaf iyo Naxariisna Eebaa leh oo hanta. Al-Mu'minuun (112-118).

Suurat An-Nuur

سُورَةُ النُّورِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُورَةُ اَنْزَلْنَاهُ وَفَرَضْنَاهُ وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بِيَنْبَثِ

عَلَّمْكُمْ نَذْكُرُونَ ﴿١﴾

الرَّازِيَةُ وَالرَّازِقُ فَاجْلِدُوا كُلَّ وَجْدِرٍ تَهْمَأْ مَائَةً جَلْدًا
وَلَا تَأْخُذُكُمْ بِهِمَا رَفَقَةً فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تَقْوِيْنَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمَ الْآخِرُ وَلِشَهَدَ عَدَّا بِهِمَا طَافِيْةً
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢﴾

الرَّازِقُ لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالرَّازِيَةُ
لَا يَنْكِحُهُمَا إِلَّا زَانِيَانِ أَوْ مُشْرِكَيْنِ
وَحْرَمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣﴾

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَا يَأْتُوْنَ بِأَيْمَانَةٍ شَهَادَةً
فَاجْلِدُوهُنَّنَّ حَلْدَةً وَلَا نَقْبِلُ لَهُمْ شَهَدَةً أَبَدًّا
وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَنَسِقُونَ

Magaca Eebe Yaan ku Billaabaynaya ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

1. (Tani) waa Suurad aan Soo Dejinay oo Faralnay (wax ku Caddaynay) kuna soo Dejinay Dhexdeeda Aayaad Cad Cad inaad wax Xusuusataan (waano qaada Taan)

2. Zaaniyadda (Haween) iyo Zaaniga (Ragga) Garaaca mid kastoo ka mid ah Boqol Garaac yeyna Idiin Qabanin Xagooda Naxariis Diinta Eebe Dhexdeeda Haddaad Tiihiin kuwa Rumeeyey Eebe iyo Maalinta Dambe (Qiyaamada) hana Joogo Garaacooda Koox ka Mid ah Mu'miniinta.

3. Zaani ma Guursado waxaan Zaaniyad ahayn, ama Gaal, Zaaniyadna ma Guursato waxaan Zaani ahayn ama Gaal, waana laga Reebay Arrintaas Mu'miniinta.

4. Kuwa (Zino) ku Gana (Sheega) Haweenka Dhawrsoon oon Afar Marrag ah keenin Garaaca Siddeetan Garaacoode, hana ka Aqbalina Marag Waligood, kuwaasina waa uun Faasiqiin.

5. Marka laga Reebo kuwa Toobad Keena intaas ka Dib oo Wanaajiyaa, Eebana waa (Dambi) Dhaafe Na-xariista.

إِلَّا الَّذِينَ تَأْوِلُونَ بَعْدَ ذَلِكَ وَاصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ

رَحِيمٌ

Suuraddan waa Suurad wayn, wax badanna ka waranta Aadaabta Islaamka, oyna Haboontahay in la Fahmo, waxayna ku Billaabatay in Eebe soo Dejiyey kuna Caddeeyay Aayaad, waxaa ku Xiga Ciddii Zino la Timaadda Rag iyo Haweenba oon horay wax u Guursan in lala Dhaco Boqol Ulood, oon loona Nixon, Maragna loo Yeelo, iyo in Dadka Xun Xun Iyagu isku Haboonyihii oo Zaani iyo Gaal uu Guursan mid la Mid ab'l-agana Reebay Mu'miniinta, Gaalada Kitaabka leh waa laga Hadlay Wayna Bannaanyihii guurka Haweenkoodu, Tan kale Ciddii Qadafa Ruu Dhawsoon kuna Sheegta Zino Afar Marag la'aan waa In lala Dhaco Siddeetan Ulood'l-agana Aqbalin Marag Waligii's Ciddii Toobad keenta oo Wanaagsa-naata Mooyec, waxayna ku Tusin Xumida Zinada, Dhawridda Sharafka Muslimka iyo Wanaaggaa Diinta Islaamka. An-Nuur (1-5).

6. Kuwa Qadfa (Zino ku Sheega) Haweenkooda oon Marag aan Naf-tooda ahayn Lahayn midkood Maragiisu waa inuu ku Marag Kaco Dhaarta Afar Dhaarood Eebe inuu Run Sheegi

وَالَّذِينَ رَمَوْنَ زَوْجَهُمْ وَلَرَبِّكُمْ لَمْ شَهَدَ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ
فَشَهَدَهُ أَحَدٌ هُوَ أَنْتَ يَعْلَمُ شَهَادَتَ بِاللَّهِ إِنَّمَا
لِمَنِ الصَّدِيقِينَ ۝

7. Tan Shanaad waa inuu ku Dhaarto in Lacanadda Eebe ku Dhacdo hadduu Beenaale yaay.

وَالْخَمِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ
مِنَ الْكَذَّابِينَ ۝

8. Waxaa Ka rida Iyadana Ciqaabta inay ku Dhaarato Afar Dhaarood inuu Beenaale yaay.

وَبِدُرْؤَ أَعْنَاهُ الْعَذَابَ أَنْ تَشَهِّدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتِ بِاللَّهِ
إِنَّمَا لِمَنِ الْكَذَّابِينَ ۝

9. Tan Shanaadna waxay ku Dhaaran in Cadhada Eebe ku Dhacdo hadduu Run Sheegi.

وَالْخَمِسَةُ أَنَّ عَصَبَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ
مِنَ الصَّدِيقِينَ ۝

10. Hadduuna Jirin Fadliga Eebe iyo Naxariistiisa Korkiinna oosan ahayn Toobad Aqbal Badane Falsan « Waxaa Beenaalahaa ku Dhici lahaa Cadaab Daran ».

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ
تَوَّابُ حَكِيمٌ ۝

Sidoo kale Ninkii Haweenaydiisa Zino ku Sheega waxaa Garaacidda ka Reebi inuu shan Goor Eebe ku Dhaarto inuu Run Sheegi, iyana waxay Dhaaran Shan jeer inuu Been Sheegi, ka dibna way kala Furmi, waxaana loo Yaqaaanaa Licaan. Diinta Islaamkuna waa diin Sharaf iyo Naxariis, Doonina mayso inay Cidaan wax ku Caddayn Ceebayso, hase yeesh ee Dul Qaadato waxi Sharafka Dhaawaca'sida ku Sheega Zinada iyo wax la Mid ah, Mase Fududa in Dadka lagu Sheego waxaan jirin oon Caddayn, waxaa Xadith ku sgunaatay: Seddex Eebaa ka Xarrimay Jannada, Midka Khayaamada Sameeyaa, Kan Caasiya Waalidka, iyo kan Ehelkiisa ku Suga Xumaanta. Tan kale ma Banaanaa in Been lagu Dhaarto'waxayna ka mid tahay waxyaalaaha Dadka Naarta Galiya, Saas darteed Zino Hawdhawaan, Ciidna Zino ha ku Sheegin Aduun Hubin, Dhabtana Indhaba ka Qabsan, Xuduuda Diinta iyo Islaamka Ilaahi, Wanaaga ku Dadaal, Xumaanna ka Dadaal. An-Nuur (6-10).

11. Kuwa la Yimid Been Abuurka (Qadafka Caasho) waa Koox Idinka mid ah, How Malaynina inay Shar Idiin tahay, waxayse idiin tahay Khayr, Qof kasta oo ka Mid ahna waxaa u Sug-naaday wuxuu kasban oo Dambi ah midka Qaatay Waynanka Arintana oo ka mid ah wuxuu Mudan Cadaab weyn (Ibnu Salool).

12. Maxaydaan Markaad Maqasheen Xaalka (Qadafka) ayna ugu malayn Mu'miniinta ragga iyo Haween Naf-tooda Khayr, oyna u Dhihin Kaasi waa Been Abuur Cad.

13. Mayse u Keenaan Korkiisa Afar Marag, Haddayna keenin Marag ku-waasu Eebe Agtiisa waxay ku Yihiiin Beenaalayaal.

14. Hadduuse Jirin Fadliga Eebe ee Korkiinna iyo Naxariistiisa Adduun iyo Aakhiraba waxaa Idin Taaban la-haa waxaad Dhexgasheen Dartiis Ca-daab weyn.

15. Markaad kula kulmaysaan Qadaf-ka Carrabkiinna oo ku Dhahaysaan Afkiinna waxaydaan Ogayn, una Malaynaysaan wax Fudud Isagoo Eebe Agtiisa ku wayn.

Ayadahan waxay soo Degeen markay Munaafiqiintu Isku Dayeen inay Dhaawacaan Sharafa Sayido Caa'isha Bintu Abii Bakar, ahaydha Haweeneeydi Nabiga (Naxaris iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) Waa Xana Arrintaas Hogaaminayay Munaafiqii Waynaa Cabdullaahi Binu Ubayi Binu Salool, Haseyeeshee wuu ku Khasaaray Adduun iyo Aakhiraba, Eebaana ku soo Dejiyey Quraan ka Bari yeeli Caa'isha waxaa soo kale, Mu'miniintuna fari inay ka Fogaadaan Maqalka Beentas oo kale, Wanaagana ku Dadaalaan. An-Nuur (11-15).

16. Markaad Maqasheen Maad Dhahdaan Nooma Habboona Inaan ku Haddallo kan, Eebaa Nasahan ee kan (Qadafka) waa Been Abuur wayn.

17. wuu idinka Waanin Eebe inaad u Noqotaan Isagoo kale Waligeed Had-daad Tiihiin Mu'miniin.

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْأَفْكَرِ عَصَبَةٌ مُّكْرَهٌ لَا تَتَسْبِبُو سَرًا
لَّكُمْ بِهِ خَيْرٌ كُمْ لِكُلِّ أَمْرٍ يَنْهَا مَا أَكْتَسَبَ
مِنَ الْآثَمِ وَالَّذِي تَوَلَّ كَبَرَهُ مِنْهُمْ لَهُ
عَذَابٌ أَعْظَمٌ

لَوْلَا إِذْ سَعَمْتُمُوهُ طَنَ الْمُعْتَدِلُونَ وَالْمُؤْمِنُونَ
يَأْنِسُهُمْ خَيْرًا وَقَاتُلُوهُنَّا إِنَّكُمْ مُّبِينٌ

لَوْلَا جَاءُوكُمْ بِأَرْبَعَةِ شَهَادَاتٍ فَإِذَا لَمْ يَأْتُوا
بِالشَّهَادَاتِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ
لَمْ يَكُنْ فِي مَا أَفْضَلْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ أَعْظَمُ

إِذْ تَلْقَوْنَاهُ يَأْسِتُكُمْ وَتَقُولُونَ يَا أَفَا هُكُمْ مَا لَيْسَ
لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَتَسْبِبُونَهُ هَذِهِ
وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ أَعْظَمٌ

وَلَوْلَا إِذْ سَعَمْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ
إِنَّهُذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بَهِتَنَ عَظِيمٌ

يَعْظُمُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعْرُدُوا الْمِلَلَهُ أَبْدًا
إِنْ كُلُّهُمْ مُّؤْمِنُونَ

18. Wuxuuna idiin Caddayn Eebe Aa-yaadkiisa, Eebana waa Oge Falsan.

19. Kuwa Jecel inay ku Faafsto Xumaantu Kuwa Rumeeyey (Xaqa) waxaa u Sugnaaday Cadaab daran Adduun iyo Aakhiraba, Eebena waa Ogyahay idinkuna ma Ogidin.

20. Hadduuna jirin Fadliga Eebe ee Korkiina iyo Naxariistiisa iyo in Eebe yahay Naxariis badane Ilaaliya, (Waxaa ahaan lahaa wax kale).

21. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Raacina Tallaabooyinka (camalka) Shaydaanka Ciddii Raacdha Tallaabooyinka Shaydaanka Isagu wuxuu Faraa Xumaanta iyo waxa la Naco, Hadduusan jirin Fadliga Eebe ee Korkiinna iyo Naxariistiisa ma Daahirineen Ruux idinka Mid ah Waligeed, Laakiin Eebaa Daahiriya Cidduu Doono, Eebana waa Maqle Og.

Kuma Haboona Mu'miniintu inay Waxaa soo kale ku Hadlaan, ee waa inay Dhahaan Eebaa Nasahane waa been Aburasho Wayn, waana inay Qaataan waanada Eebe. Tan kale kuwa Jecel inay Xumaantu ku Faafsto Mu'miniinta waa kuwo Ciqaab Mudan Adduun iyo Aakhiraba, waana in Laga Fogaado lagana Digtoonaado Shaydaan iyo Jidkiisa, Illeen Xumaan umbuu Fariye. Caalamkuna wuxuu ku Dhisanyahay Fadliga Eebe iyo Naxariistiisa Cid Wanaagsanaana ma jiro Naxariista Eebe la'aanteed. Rasulkuna (Naxariis iyo Nabadgalo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Ruuxu Wuxuu ku Hadlaa Kalimo Cadho Eebe ah oosan Ogayn intay Gaadhi Uguna Hooban Naarta Darteed wax ka Fog Cirka iyo Dhulka Dhexdooda. (Waa Saxiis). An-Nuur (16-21).

22. Yeyna ku Dhaaranin kuwa Fadliga (Dheeraadka) leh iyo Hodanimada inayan wax siinayn Qaraabada, Masaakiinta iyo kuwa ku Hijrooda Jidka Eebe, hana iska Caasiyaan hana Saamaxeen, miyeydaan Jeclayn inuu idiin Dhaafo Eebe, Ilaahayna waa Dhaafe Naxariista.

23. Kuwa Gana «Qadfa» Haweenka Dhawrsoon ee Halmaansan (Xumaanta) ee Mu'minaadka ah waa La Lacnaday Adduun iyo Aakhiraba, waxayna Mudan Cadaab Weyn.

وَيَسِّرْ لَكُمُ الْأَيْتَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

إِنَّ الَّذِينَ يُجْهَنُونَ أَنْ تَشَعَّ الْفَحْشَةُ فِي الَّذِينَ
أَمْنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

وَلَنُقْصِنَ اللَّهَ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةً وَأَنَّ اللَّهَ
رَءُوفٌ رَّحِيمٌ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْبَعُوا خُطُوبَ الشَّيْطَانِ
وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوبَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ بِأَمْرِ اللَّهِ مَا يَرِدُ
وَالْمُنْكَرُ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةً مَا رَأَيْتُ
مِنْ كُوْنِ مَنْ أَحَدَأَهُ وَلِكُنَّ اللَّهُ يُزَيِّنُ
مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَيِّعُ عَلَيْهِ

١٦

وَلَا يَأْتِي أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةُ أَنْ يُؤْتَوْ أُولُو
الْقُرْبَى وَالْمَسْدِكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلَيَعْلُوَ الْصَّفَرُ هُوَ الْأَتْيُونَ أَنْ يَغْرِيَ اللَّهُ لَكُمْ

وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْسَنَاتِ الْفَقِيرَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ
عِنْ نَوْافِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَلَمْ عَذَابٌ أَعَظَّ

١٧

24. Maalinta Ay ku Marag-kici Carrabadoo, Gacmahoodu, iyo Lugahoodu waxay Camalfaleen.

25. Maalintaas wuxuu u oofin Eebe Abaal Marintooda Sugan,waxayna Ogaan in Eebe Yahay Xaqa Cad (Sugan).

26. Haweenka iyo Hadalka Xunba wuxuu u Sugnaaday Nimanka Xun, kuwa Xunna waxay u sugnaadeen kuwa Xun, Kuwa Wanaagsanna waxay u sugnaadeen Kuwa Wanaagsan, kuwaasna (Caa'isha iyo Ehelkeedu) waa Ka Bari (Dheeryihiin) waxay Sheegi, waxayna Mudan Dambi Dhaaf iyo Rizqi Sharaf leh (Janno).

Waxaa Jiray Nin Sayid Abuu Bakar Qaraabo u ahaa lana Noolaa oo wax yar ku Hadlay Arrintii Caa'isha, Markaas Abuu Bakar Eryay kana Joojiyey Kaalmadii, markaas Eebe ku Yar Canaantay Abuu Bakar Xaalkaas, markaas uu soo Celiyey, Aayadaha kalana waxay ka Warrami in Haweenka Sharafka leh ee Dhawrsoon ee Xaqa Raacay kuwa Ceabeeya ay la Kulmi Laenad iyo Cadaab wayn Aakhiro iyo Addunba oy kuna Marag furi Xubnahoodu'Lana Abaal Marin ayna Ogaan in Eebe Xaq Sugan Yahay, Illeen Xumaan Waxaa Muta kuwa Xun, Samaanna Waxaa Muta Kuwa Fiican. Caa'ishana waa ka Bari Kana Fog waxay ku Sheegeen'waxayna Mudan kuwaas la Dhibay Dambi Dhaaf iyo Janno, Saasuuna Eebe ugu Bari yeelay Caa'isha Aayadahan, Ciqaabna ugu Xukumay Munaafiqintii ka Qayb Gashay Arrintaas, Taasina waxay Muujin in Eebe u Gargaari Addoomadiisa Dhawrsoon ee Suuhan. An-Nuur (22-26).

27. Kuwa (Xaqa) Rumeeyow ha Galina Guryo aan Kuwiinna ahayn Intaad ka Idam Warsataan kana Salaantaan Ehelkooda, Saasaana idiin Khayr Roon si aad u Xusuusataan.

28. Haddaydaan ka Helin Dhexdeeda Ruuxna ha Galina inta Laydinka Idmi, Haddii laydindhaho Noqdana Noqda, Saasaa idiin Wanaagsan, Eebana Waxaad Falaysaan wuu Ogyahay.

29. Ma aha Korkiinna Dhib (Dambi) Inaad Gashaan Guryo aan la Degannayn oo Dan (Anfaco) idiinku Jirto, Eebe wuxuu Ogyahay waxaad Muuji-naysaan iyo waxaad Qarinaysaan.

30. Waxaad ku Dhahdaa Mu'miniinta Ha Laabeen Indhahooda (Daymada

يَوْمَ نَهَدِ عَلَيْهِمْ أَسْنَتُهُمْ وَأَذْدَهَمْ وَأَرْجَاهُمْ

يَمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

يَوْمَ يُزَفِّقُهُمُ اللَّهُ دِينَهُمْ الْحَقُّ وَيَعْلَمُونَ

أَنَّ اللَّهُ هُوَ الْحَقُّ الْمَيْنَ

الْفَيَشَتُ لِلْجَاهِينَ وَالْجَاهِيْرُ لِلْجَاهِيْتِ

وَالْطَّبِيْتُ لِلْطَّاهِينَ وَالْطَّاهِيْرُ لِلْطَّاهِيْتِ

أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ وَمَا يَقُولُونَ لَهُمْ

مَغْفِرَةٌ وَرَزْقٌ كَرِيمٌ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُرْيًا

غَيْرَ بُرْيَتِكُمْ حَقَّ تَسْأَلُنُوا وَتُنَسِّلُونَ

عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوهُ فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا

حَقَّ يُؤْذَنُ لِكُوْرَوْنَ قِيلَ لَكُمْ أَرْجِعُوا فَإِنْ جَمِعُوا

هُوَ زَكِيٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا يَوْمًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ

فِيهَا مَنْعَلٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَدْعُونَ

وَمَا تَكْسِبُونَ

فُلْلَامُونَ يَعْصُوْا إِنْ أَنْصَرُهُمْ

Reeba) hana ka Dhawreen Furuuj-tooda (Zinada) saasaa u Wanaagsan, Eebana wuu Ogyahay waxay Sameyn.

وَخَفَظَ وَأَوْجَهَهُ ذَلِكَ أَذْكَرَ لَمْ يَرَ إِنَّ اللَّهَ
حَيْثُمَا يَصْنَعُونَ

Aayadahani waxay ku Tusin Wanaagga iyo Aadaabta Diinta Islaamka, oo ah in la Dhawro Guryaha Dadka, oon Lana Galin Idan iyo Salaan La'aan, Wanaagguna waa saas, Haddaan Dad Joogin Lama Galo intaad Idam ka Hesho, Haddii Noqda laydin Dahaana Saasaa Idiin fican, Haddayse Guryuhu Yihin kuwa aan Dad kale Deganayn ee ah kuwa Dadka u dhexeeyaa Galidoodu. Dambi kaama saarra Haddaad Gashid. Eebana waa Ogyahay waxa La Muujin iyo waxa la Qarinba, wuuna ka Abaal Marin. Waa in Mu'miniintu ka Dhawaaraan Indhahooda Dayidda Xaaraanta ah, taasoo ah Daymada Haweenkood Daydo, iyo in layska Ilaaliyo Zinada iyo Xumaanta Illeen Eebe waa Ogyahay waxa Lasamayne. Wataas Sharaftha Islaamka iyo Nadaafadisa iyo Aadaabiisa, waxaan Meelco Badan ku sugnaaday Xaaraanimada Iska Galidda ama Fiirinta Guryaha Dadka, iyo Daawashada Haweenka Fiirintooda iyo inay Tahay Leeb Ibliis iyo Billowga Xumaanta, Taasina waxay Waran ku Tahay kuwa iska Gala Guryaha Dadka Idam la'aan iyo Kuwa Iska Daawada Jidhka Haweenka. An-Nuur (27-30).

31. Waxaad ku Dahdhaa (Haweenka) Mu'minaadka ah, (Xaqa Rumeeey) Ha Laabeen Indhahooda hana Dhawreen Farjigooda Muujininnah Quruxdooda wax Muuqda Mooye, Hana ku Dadeen Hagoogtooda dhuuntooda, yanya u Muujin Quruxdooda Raagooda Mooyee, iyo Aabayoowgood iyo Ninkooda Aabihiis, iyo Wiilashooda iyo Wiilasha Nimankooda iyo Walalaahood iyo Wiilasha Walaalaho, iyo Wiilasho (Gabdhahay) Walaalaha yihii, iyo Haweenkooda (Muslimka ah) ama waxay Hanato Midigtood (Gacantood) ama kuwa Raaca een Dan Lahayn (Hawood u Lahayn) oo Ragga aha ama Caruurga aan Fiiranayn Cawrada Haweenka, Yeyna kuna Garaacin Lugahooda (Dhulka) in la Ogaado waxay Qarin oo Quruxdooda ah, una Toobad keena (U Noqda) Xagga Eebe Dhammaan Mu'miniineey waxaad u Dhawdihiin Inaad Liibaantaan.

Aayaddan waxay soo Degtay Mar Haweenku Iska Soo Galeen Guriga Haweeneey la Dhihi Jiray Asma Binti Mirthad iyagoo Banaan Laabta oyna Tidhi Xumaa Sidan, Waana Amar Eebe uu Faraayo Haweenka Muslimka ah Inay Falaan si ay uga Soocmaan Siday Jaahiliintu Falayeey oo ah Isqaawin iyo Muujinta Jidhka, waxayna Fari Aayadu inay Isdhawraan isna Asturaan Oyna isu Muujininnah Ragga Marka Laga Reego Kuwa Aayadduu Taxday ee ah Niimanka iyo Qaraabada aan Guursankarin, iyo kuwaan Haweenka Danka Lahayn iyo Wiilasha Yar Yareen wax Eegayn iyo Haweenka Muslimka ah, waxa la Sheegina waa waxa Cawrada iyo Jidhka Hoose ka Soo Hadhay Illeen Kaasi waa Ceebe. Miyeys Habboontayah in Lays Qaawiyoo oo LaguNoqdo Jaahiliyadii Hore wax ka Daran, iyadoo Cilmi La Sheegan, Wataas Aadaabta Islaamka'waana inay Is Dhawraan oo Is Ilaaliyaan Mu'miniintu Rag iyo Haweenka Sharafthooda iyo Indhahooda iyo Jidhhoodana Xafitaan si ay u Helaan Naxariista Eebe iyo Wanaagiisa. An-Nuur (31).

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَضْطَرِبْنَ مِنْ أَبْصَرِهِنَ وَيَخْفَطُنَ
فُوْجَهُنَ وَلَا يُبَدِّلْنَ زِينَتَهُنَ إِلَّا مَا أَطَهَرَ
مِنْهَا وَإِذَا رَأَيْنَ حَمْرَهُنَ عَلَىٰ جُوْهَرِهِنَ وَلَا يُبَدِّلْنَ
زِينَتَهُنَ إِلَّا لِمَعْلُومَهُنَ أَوْ مَا بَاهِهُ
أَوْ إِبَابَهُ بِمَعْلُومَهُنَ أَوْ إِبَابَهُ
أَوْ فَيْلَقُوهُنَ أَوْ فَيَخْرُجُوهُنَ أَوْ فَيَسْأَلُهُنَ
أَوْ مَالَكَتِ أَيْمَنَهُنَ أَوْ الشَّيْعَتِ غَيْرَ أَوْلَىٰ
الْأَرْبَيْهَ مِنَ الرِّجَالِ أَوْ الْطَّفَلِ الَّذِيَ لَمْ يَظْهُرُوا
عَلَىٰ عَوْرَتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبُنَ بِأَنْجَلِهِنَ لِعِلْمِ
مَا يَخْفِيَنَ مِنْ زِينَهُنَ وَنَوْرًا إِلَىٰ اللَّهِ جَمِيعًا
أَيْهَا الْمُؤْمِنُونَ لَا لَكُمْ قَلْمَوْنَ

32. U Guuriya Xaaslaawaha Idinka Mid ah iyo Kuwa Suuban oo Addoomadiinna ah (Rag iyo Haweenba) hadday Sabool Yihii wuxuu ka Hodmin Eebe Fadligiisa, Eebana waa Waasac (Fadligiisu) Waana Oge.

33. Hase Dhawrsadeen Kuwaan Hellayn (awood) Guur inta Eebe kaga Hodmin Fadligiisa, kuwa Dooni Inay Isfurtaan oo Hanatay Gacantiinu Kitaabeeya (Ka Ogolaada) Haddaad ku Ogtihiin Khayr, wax ka Siiyana Xoolaha Eebe ee uu Idin Siiyey, hana ku Qasbina Gabdhihiinna (aad Hanataan) Zino Hadday Doonaan Dhawrsooni Idinkoo Dooni Sadka Nolosha Adduunyada, Ciddii Qasabta Eebe Qasabkaas ka Dib waa Dambi Dhaafe Naxariista.

34. Waxaan idii soor Dejinay Aayaad Cad Cad iyo Tusaale Kuwii Tagay ee Idinka Horreeyey iyo Waanada kuwa Dhawrsada.

Diinta Islaamku waa Diin Naxarii iyo Isu Kaalmayn, sida ka Muuqata Aayaddan Eebe ku Fari In Loo Guuriyo Dadka Guri la'aanta ah Rag iyo Haweenba, lana Kaalmeeyo Dadka Dooni Inay ka hoos baxaan Gacanta iyo inay Is Dhawro Ciddaan Karin Kharashka Guur inta Eebe ka Deeqi'iyo Inaan la Farin Haweenka iyo Gabdhaha Gacantooda ku Hoos jira Xumaan iyo Zino, Isagoo la Dooni dhalanteed Adduun, Eebase waa Dambi Dhaafe Ciddii u Toobad keenta, wuxuuna inoo Soo Dejiyyay Aayaad Cad cad iyo Tusaale Dadkii hore iyo Waanada Ciddii Dhawrsata Taasina waxay ku Tusin in islaamku yahay Diin Caddaal, Isu Kaalmayn, Nadaafu, Sharaf iyo Dhawrsooni, Islaamkuna Markuu u Yeedhi in La Koreeyo Dadka Gacan ku Hoos jira oo ah Ruux Maxaad maleyn Kuwa Gaalada ah ee Addoonsada Dad'Haddana Qaylii ama Islaamka Xoraynta Fari wax Ka Sheegi, waa Doqomo Indha la', oon Fikirayn, waaqase ka sii Xun kuwa u Durbaantumi Kuwaas. Rasuulkuna (Naxaris iyo Nabadgallyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi: Dhallin yarooy Ciddii Karta Kharash Guurka ha Guursato, Isaga Isha Laabid badane oo Farjiga Dhawrid Badane, Ciddaan Karinna waxaa Saaraan Soon si uu u fududeeyo Himada. inse laga Tago Guurka isagoo la dano Sheegan, haddana wax la qasto oo la Meeraysto Taasi Islaamku ma Ogala mana banaana. An-Nuur (32-34).

35. Eebe waa Nuuriyaha Samooyinka iyo Dhulka, Nuurkiisu wuxuu la mid yahay Daaqad Misbaax ku Jiro Misbaaxuna ku Jiro Dhalo, Dhaladana aad Mooddo Kiddig Ifi lagana Huriyey Geed la Barakeeyay oo ah Zaytuun (Salidd leh) oon bari iyo Galbeed midna

وَأَنْكُحُوا الْأَيْمَنَ مِنْكُمْ وَالصَّلِّحُونَ مِنْ عَبْرِكُمْ
وَلَا مَأْكِيلَكُمْ إِنْ يَكُونُ أَفْرَاءً يُغَنِّمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَاللَّهُ وَسِعٌ عَلَيْهِ ﴿٣﴾

وَلَسْتُمْ قِيفَ الَّذِينَ لَا يَحِدُونَ بِنَكَاحٍ بِغَيْرِهِمْ
مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَنْعَوْنَ الْكِتَابَ مَا مَلَكَتْ
أَيْنَشُكُمْ فَكَانُو هُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَمَا ظَهَرَ
مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي مَا أَنْكُمْ وَلَا تَكُنُ هُوَ أَفْنِيْكُمْ
عَلَى الْعَاقِبَةِ إِنَّ رَدَنَ تَحْصِنَاهُنَّا بِنَعْوَاعِظِ الْحَيَاةِ
الَّذِينَ يَا مَنْ يَكْرِهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ أَكْرَهِهِنَّ
عَفْوٌ رَحِيمٌ ﴿٣٣﴾

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُبِينَتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ
خَلَوْا مِنْ قِيلَكُمْ وَمَوْعِدَةِ النَّسَقِينَ ﴿٣٤﴾

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ
كَشْكُوفٌ فِيهَا مِصَابُ الْمُصَابِ فِي زَيْلَجَةٍ
الرَّاجِحَةُ كَائِنَةٌ لَوْكَبُ دُرِّيْ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ
مُبَرَّكَةٌ بِزَيْنَتِهِ لَا شَرِقَيَّةٌ وَلَا غَرْبَيَّةٌ بِكَادِ زَيْنَهَا

ahayn, waxayna u Dhawdahay Salideedu inay iska Ifsto Yuuna Taabaninba Dabe, waa Nuur lagu kordhiyay Nuur, wuxuuna ku Hanuuniyaa Eebe Nuurkiisa Cidduu Doono, wuxuuna u Yeelaa Eebe Dadka Tusaale, Eebana wax kasta waa Ogyahay.

36. (Kaasoo ah) Guryo (Masaajidda) uu idmay Eebe in la Koryeelo Laguna Xuso Dhexdeeda Magaciisa, waxaana ugu Tasbiixsada Dhexdeeda Aroor iyo Galabba.

37. Rag ayna ka Shuqlinayn Ganacsi iyo Gadasho Xuska Eebe, Oogidda Salaadda iyo Bixinta Zakada kana Cab-san Maalin oy Gagadoomi Dhexdeeda Qulubta iyo Aragguba.

38. Inuu ka Abaal Mariyo Eebe Wanaagay Faleen una Kordhiyo Fadligiisa, Eebana wuu Arzuqaa Cidduu Doono Xisaab la'aan.

Nuurka Eebe Waynaaye yey la Ifaan Samooyinka iyo dhulka, wuxuuna ku Hanuuniyaa Nuurkaas Cidduu Doono, Waana Tusaale Eebe Qadaray. Xadiithna waxaa ku sugnaaday: Waaan Magan gali Nuurka Wajigaaga oy u Iftay Mogdiyadu (Eebow). Masaajidda Eebe ee uu Idmay in La Sharrifo oo la Koryeelana lagu Xuso Magaciisa Waqtii kasta waxaax ku Dadaala dhaanay ka Shuqlinin Xusidha Eebe, Salaadda, iyo Zakada Ganacsi iyo Gadasho Midna, iyagoo ka Cabsan Maalin Qalbiga iyo Aragu Gagadoomo, Qiyaamada, iyagoo Rajayn in Eebe Wanaag ku abaal mariyo, Masaajidda Xaalkooduna waa Waynyahay waana Melaha Nuurka Islaamku ka Billowday'Eebara. Ugu Jecelyahay, waana in la Dhiso, Lana Camiro, waxna lagu Barto Cibaadada kale ka Sokow, waxaana ku soo Arooray Fadliga Cidda Dhista ama Camirta ama u Dadaasha Wanaagyo Badan, waxaana ka Mid ah: Ruuxii Dhisaa Masaajid Isagoo Dar Eebe u dhisi Wuxuu Eebe Uga Dhisaa Janada Isagoo Kale. Caa'ishana Waxay Tidhi: Wuxuu Na faray Rasulkii Eebe (Naxaris iyo Nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) in Laga Dhiso Masaajidda Xaafadaha lana Nadiifiyo, lana Udgivo. An-Nuur (35-38).

39. Kuwii Gaaloobay Camalkoodu wuxuu la Midyahay Dhalanteed Dhul Siman (Ka Muuqda) oos u Malayn kan Oomani biyo Markuu Yimaadana uuna ka Helayn waxba, oo uu ka heli Eebe (Abaal marintiisa) Agtiisa una Oofiyey Xisaabtiisa, Eebana way Deg degtaa Xisaabtiisu.

40. Ama wuxuu la Midyahay Mugdiyo Bad Dhexdeed ah oos Dabooli Hir

يُصَدِّقُهُ وَلَوْنَزَ تَمَسِّسَهُ فَإِذَا نُورَ عَلَى نُورٍ هُبُرِيَ
اللَّهُ أَنْوَرُهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَقْتَلَ
لِلنَّاسِ وَاللَّهُ يُكَلِّمُ مَنْ يَعْلَمُ
ۚ

فِي بُيُوتٍ أَذِنَ اللَّهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيَذْكُرَ فِيهَا
أَسْمَهُ رَسُولُهُ مُسَيْحٌ لِهِ فِيهَا بِالْمُدُودِ وَالْأَصَالِ
ۚ

رَجَالٌ لَا نَلْهَمُهُ بَخْرَةً وَلَا يَعْلَمُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَاقْمَرَ
الصَّلَوةَ وَلِيَنْهَا الرَّكْوَةَ يَعْلَمُونَ يَوْمَ نَعْلَمُ فِيهِ
الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَرُ
لِجَزِيرَةِ اللَّهِ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَنْدِلُهُمْ مَنْ فَضَلَهُ
وَاللَّهُ يُنْزِقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ
ۚ

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَلُهُمْ كُسُرٌ بِقِيَعَةٍ يَحْسُبُهُ
الظَّمَآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُمْ أَنْجَاهُمْ سَيِّئًا
وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُمْ فُوقَهُ حِسَابٌ وَاللَّهُ
سَرِيعُ الْحِسَابِ
ۚ

أَوْ كَظُلْمَتِ فِي بَعْرَلْجِي يَعْشَهُ مَوْعِدٌ مِنْ فَوْقِهِ
ۚ

Korkiisana yahay Hir, Korkiisana Tahay Daruur, waa Mugdiyo Qaarkood Qaar ka Sarreeyo Hadduu Bixiyo Gacantiisana uma Dhawa inuu Arko, Ruuxaan Eebe u yeelin Nuur malaha Nuur.

41. Miyaadan Ogayn in Eebe u Tasbixsado waxa ku Sugan Samooyinka iyo Dhulka iyo Shimbiraha oo (Fidsan) Safan mid kasta wuu Ogyahay Salaaddiisa iyo Tasbiixdiisa, Eebana waa Ogyahay waxay Fali.

42. Eebe waxaa u Sugnaaday Xu-kunka Samooyinka iyo dhulka Xagga Eebaana loo Ahaan.

Markay Aayadaha Hore Ka warrameen Nuurka Eebe iyo Jidka Wanaagga ee uu ku Hanuuniyey Mu'miniinta, iyo Masaajidda, iyo in kuwayna Shuqlinlin Adduunyadu ay ku cibaadystaan Sharifaanna yaa Halkan lagu Sheegay in Camalka Gaaladu la Midyahay Dhalanteed ooman Biyo Mooday meel Cidla'ah oo Oomana ah, Markuu Dhintanaa uu La kulmi Eebe una Oofin Abalkiisa, Illeen Mugdiyo Baadiyuu ku Sugnaeye, Nuurna Eebe uma yeeline, Eebana Kuwaasaa waa ka Kaaftoonyahay Illeen waxaa Wayneeya oo Caabuda waa Cirka iyo dhulka ku Sugan, Xataa Shinbiraha Duuli, Hawada Sare, Isagoo Eebe wax walba og, wax walbana Xaggiisa u Ahaan, waxaa Sugnaaday in Yuhuud lagu Dhihi Qiyaamada Maxaad Caabudayseen oy Dhihi, Waxaan Caabudaynay Cuzayr Ibnu Ilaah, markaasaan lagu Dhihi Beenbaad Sheegteen, Eebe Ilmo ma Yeelanin, ee Maxaad Rabtaan, waxayna Odhan Eebow waannu Oonaye ee Na Waraabii Markaasaan la Dhihi Miyeeydaan Arkany, Naartaana ugu Muuqata Dhalanteed oo Qaarkood Qaar Buuruan Markaasyas Isku Tuurayaan. Eebaan ka Magan gallay, Halkaasayna Jiraan Liibaan iyo Khasaare, Liibaanta Mu'miniinta iyo Khasaaraaha Gaalada, Waana Arrin Mudan u Darbasho. An-Nuur (39-42).

43. Miyeydaan Arkayn in Eebe Keexeyo Daruuro Markaas Isudumo Kana Yeelo Mid is dulSaaran ood aragto Roobkoo ka Soo Bixi Dhexdiisa wuxuuna ka soo Dejiyyaa (Eebe) Samada Buuro Qabow ah (Thalaj) wuxuuna Gaadhisiyaa Cidduu Doono, wuxuuna u Dhawayahay Nuurka Hilaaciisu inuu la Tago Arragga.

44. Wuu Gagadiyya Eebe Habeenka iyo Dharaarta, Arrintaasna waano Qaadasho yaa ugu Sugan kuwa Araggaa leh (Caqliga leh).

45. Eebaa ka Abuuray wax Kastoo socda (oo nool) Biyo waxaana ka Mid

مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ، سَاحِرٌ ظَلَمَتْ بَعْضَهَا فَوْقَ
بَعْضٍ إِذَا حَرَجَ يَكْدِهُ لَوْ يَكْدِرُهَا وَمَنْ لَرْجَحَ اللَّهُ
لَهُ دُورًا فَمَا اللَّهُ مِنْ نُورٍ ﴿١٤﴾

أَنْتَ رَبُّنَا إِنَّ اللَّهَ يَسُوْجُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالظَّمَرٌ صَفَرٌ كُلُّ قَدْ عِلِّمَ صَلَاهُ وَتَسْبِحُهُ وَاللَّهُ
عَلِمُ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾

وَلَلَّهِ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِلَّهِ الْحُمْرَدُ ﴿١٦﴾

أَرْتَانَ اللَّهُ يُرْسِي سَحَابَاتِمْ بَوْلُفُ بَيْنَهُ شَمْ بَعْلَهُ
رَكَاماً فَزَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خَلْدِهِ وَيَرْبُلُ
مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جَيْلٍ فِي أَمْ بَرِّ دِيْصِبَتِ يَهُمْ بَعْنَ شَاهَ
وَيَصْرُفُهُ عَنْ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سَبَابُرَقَهُ يَدْهُبُ
بِالْأَبْصَرِ ﴿١٧﴾

يَعْلَمُ اللَّهُ أَنْيَلَ وَالْهَارِئَ فِي ذَلِكَ لَعْبَرَةٌ لَا ذُولٌ
الْأَبْصَرِ ﴿١٨﴾

وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مَّا عِنْ فِنْهُمْ مَّا يَشَى عَلَى بَطْرِهِ

ah mid ku Socda Calooshiisa, waxaana ka mid ah mid ku Socda Labo Lugood, Waaana ka mid ah mid ku Socda Afar, wuxuu Abuuraa Eebe wuxuu Doono, Eebana wax kasta waa Karaa.

46. Waxaan soo Dejinay Aayaad Cad Cad, Eebana wuxuu ku Hanuuniyaa Cidduu Doono Jid Toosan.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَشَيَّعُ عَلَىٰ رِجَالٍ وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَشَيَّعُ عَلَىٰ أَنْجَعِ
يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَوِيرٌ ﴿١٦﴾

لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْتُمْ بُيُّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
إِنَّ صَرَطَهُ مُسْتَقِيرٌ ﴿١٧﴾

Roobku wuxuu ku jiraa Awooda Eebe, Isagaana Kulmiya Daruuraha kana Keena Roobka Meejuu Doonana ku Da'siyya, Habeenka iyo Maalintana Eebara ku Tasarrufa inay ku Waana Qaataan kuwa Wax Garadka ah, wax kasta oo Nafley ahna oo Socda Eebara Biyo ka Abuuray, mid Bog ku Socda, mid Labo ku Socda iyo Mid Afar ku Socdaba, wuxuu Doonana wuu Abuuraa, wax walbana waa Karaa, wuxuuna Soo Dejiyay Aayaad Cad Cad, Cidduu doonana wuxuu ku Toosiyya Jidka Toosan. Taasina waxay Sugi In Eebe wax walba Ogyayah'Awoodana Leeyayah, Biyahanah laga Abuuray Naflayda, kalana Duway Socodkooda iyo Abuurkooda, wuxuu Doona uu Aburi, waxayna Aamusiin Gaalada, Mulxidiinta, Jaahiliinta iyo Kuwa Rumeeya oo Raaca Kuwaas. An-Nuur (43-46).

47. Waxay Dhihi (Munaafiqiintu) Waaan rumeeynay Eebe iyo Rasuulka waana Adeecnay markaasaa waxaa Jeedsada Kooxo ka Mid ah Intaas ka Dib, Kuwaasi ma aha Mu'miniin.

48. Marka Loogu Yeedho Eebe iyo Rasuulkiisa inuu kala Xukumo Dhexdooda waxaa soo Baxa Koox ka Mid ah oo Jeedsan.

49. Hadduu Xaqqi iyaga U sugnaado way u Yimaadaan iyagoo Adeeci.

50. Ma Qalbigay ka Bukaan mise way Shakiyeen mise waxay ka Cabsan in Eebe ku Jawr falo iyo Rasuulkiisu, saas ma aha ee kuwaasu waa kuwo Daalimiin ah.

51. Mu'minka Hadalkiisu marka loogu yeedho Eebe iyo Rasuulkiisu inuu kala Xukumo Dhexdooda waa uun Inay Dhahaan waan Maqallay Waana Adeecnay Kuwaasuna waa uun kuwa Liibaanay.

وَقُولُونَ إِمَانًا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطْعَنَاهُمْ تَوْلَىٰ
فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ
بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿١٨﴾
وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرَقُ
مِنْهُمْ شَرِّضُونَ ﴿١٩﴾

وَإِنْ يَكُنْ لَهُمْ الْحُقْقَةُ يَأْتُو إِلَيْهِ مُذَمِّنِينَ ﴿٢٠﴾

أَفَقُلُوْهُمْ مَرْضٌ أَمْ أَرْقَابُهُمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ لِلْأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢١﴾

إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ
لِيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطْعَنَاهُمْ أُولَئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

52. Ciddii Adeecda Eebe iyo Rasuul-kiisa oo Cabsata kana Dhawsata Kuwaasi waa uun kuwa Liibaanay.

وَمَن يُطِعَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَى اللَّهَ وَيَتَّقَدِّمُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

Munaafiqintu Had iyo Jeer waa Col kugu Dhex jira iyo Dhiqle Muslimiinta Xasilka u diida, Afkana waxay ka Sheegaan inay Xaqa Rumeeyeen, haddana way ka Jeedsan Xaqa, marka loogu yeedho in Xaqa lagu kala Xukumo way Jeedsan, Hadday u Fili in Iyaga loo Xukumina way Yimaadaan iyagoo Rumeysan oo Maqli Taasna waxaa ugu Wacan inay Qalbiga ka bukaan shakina kaga Jiro Caddaaladda Eebe iyo Rasuulkiisa waana Daalimiin, Mu'miniintus way Maqli oy Adeeci marka loogu Yeedho Xukunka Eebe iyo Rasuulkiisa, waana kuwa Liibaanay ee Adeecay Eebe iyo Rasuulka, Eebana ka Cabsada kana Dhawsada, wana kaas Xumida Diidada Sharciga Eebe iyo u hogaanankisa, wax Xukunka Eebe la mid ah ama ku Dhawna ma Jiro, waana in Lagu Dhaqmo. An-Nuur (47-52).

53. Waxay ugu Dhaarteen Eebe (Munaafiqinta) Dhaar Daran inay u Baxaan (Jahaad) waxaad Dhahdaa ha Dhaaranina Addeecid la Yaqaan (ha Ahaado Xaalkiinnu) Eebana waa Ogyahay waxaad Falaysaan.

وَقَسَمُوا بِاللَّهِ جَهَادَيْنِهِمْ لِنَ أَمْرَهُمْ
لِيَخْرُجُنَ فَلَلْأَقْسِمُوا طَاعَةً مَعْرُوفَةً
إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

54. Waxaad Dhahdaa Addeeca Eebe oo Addeeca Rasuulka Haddaad Jeedsataanna waxaa uun Korkiisa ah (Nabiga) waxa la Saaray (la Faray) idinkana waxa Korkiinna ah waxa laydin Saaray (Xaq raacid) haddaad Addeecdaan (Nabiga) waad Hanuu-naysaan, Rasuulkana ma Saarra wa-xaan Gaadhsiin Cad ahayn.

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلُّوْا فَإِنَّمَا
عَنْهُمْ مَا حَلَّ وَعَلَيْكُمْ مَا مُحِيطُتْ مَعْنَاهُ
تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلْغُ الْحِكْمَةَ

55. Wuxuu u Yaboohay Eebe kuwa Rumeeyay Xaqa oo Camal Fiican Falay inuu u Reebo Dhulka siduu ugu Reebay kuwii ka Horreeyay, wuxuuna Makanin Diintooda uu uga Raalli Noqday wuxuuna ugu Badali Cabsidooda ka Dib Nabdgalyo, wayna I cabudi Ilamana Wadaajiyaaan waxba,

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْ كُوُنْدِرَعِمْلُوا الصَّنْدِلَ حَدِيثٍ
لَيَسْتَحْلِفُنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَحْلَفَ
الَّذِينَ مِنْ قَلْمَاهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ دِينُهُمُ الَّذِي
أَرْقَنَهُمْ وَلَمْ يَدْرِهُمْ مِنْ أَعْدَادِهِمْ أَمْنًا
يَعْبُدُونَنِي لَكَثِيرُكُوْنُ فِي شَيْءٍ وَمَنْ كَفَرَ

Ciddii Gaalowda intaaS Ka Dibna ku-waasuu waa uun Faasiqin.

بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَسِيقُونَ ﴿٦٦﴾

Munaafiqiin wax badan yeey Been ku Dhaartaan, waxaase u Wanaagsan Raacid Xaq iyo Addeecid, Cid walbana waxaa laga Rabaa waxa la Saaray, Aayadda kale waxay ka Hadli in Eebe u Yaboohey Mu'miniinta inay Dhulka U Hadhi oy Xukumi Hadday Xaqa Rumeeyaan, Wanaagna Falaan, Markaasuu Makanin Diintoodu uu ka Raalli Noqday Cabcidana Ammaan Ugu Badali, Eebe kalyiana Ay Caabudi, Wuuna U Rumoobay Mu'miniintii Hore Yabooha Eebe, markay Xaqa Raaceen oo Sharciga Eebe Isku Dhaqeen, Ciddii Saas Fashana wuu u Gargaari Eebe Waqtii kasta. Waxaa laga Wariyey Cadi Binu Xaatim inuu Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa hayeele) U yimid inuu ku Yidhi: Ma taqaan Xiiro, oo yidhi ma aqaa waanse maqlay, oo Nabigu Yidhi «Eebaan ku Dhaartaye wuu Taamyeli Eebe Diintood inta Haweenaydu ka Baxdo Xiiro oy ka Dhawaafyo Baydka Iyagoon Cidna Hoos Galin, waxaana la Fur'an Kinsiga Kisre Binu-Hurmus markaasaan Idhi Kisre Binu Hurmus markaasuu yidhi Haal Kisre Binu Hurmus wuxuu Yidhi Cadi wataas Haweenaydu iska Dhawaafyo Baydka IyadooXiira ka Soo Tagtag Nabadgalyo, waxaanan ka Mid ahaa Dadkii wax ka Furtay Kansigii Kisre Binu Hurmus «Walle» Tii Seddexaad ee Nabigu Sheegayna waa la Heli. Waxaa kale oo sugaadaan: Ugu Bishaaree Umaddan Sharaf, Sarreyn, Diin, Gargaar iyo Makaniid Dhulka, Markay Toosaan. An-Nuur (53-55).

56. Ooga Salaadda, Bixiya Zakada oo Addeeca Rasuulka waxaad Mudantiihin in laydiin Naxariistee.

57. Hana Umalayn Kuwa Gaaloobay inay ku Daalin (Eebe) Dhulka, Guryahooduna Waa Naar waxaana u Xun Meel Loo Ahaado (Naar).

58. Kuwa Xaqa Rumeeyow Haydin Idan Warsadeen kuway Hanatay Gacantiinuu, iyo Kuwaan Qaan Gaad-hin oo Idinka Mid ah Saddex Jeer, Salaadda Subax ka Hor iyo Markaad iska Dhigtaan Dharka Duhurkii, iyo Salaadda Cishaha ka Dib, waa Seddex Waqtii oo Cawro ah «la Nasto», ma aha Korkiinna iyo korkooda midna Dhib «ma Saarra» intaaS ka Dib, way idin kor Socdaan (Shaqeeyaan) Qaarkiinna Qaarbuu ka Ahaaday, saasuuna idiinku Caddayn Eebe Aayaadkiisa Eebana waa Oge Falsan.

59. markay Carruurtiinnu Qaan-gaadhana haydin Idan warsadeen siday idiin Idamwarsadeen kuwii ka Horree-yay, saasuuna idiinku Caddayn Eebe Aayaadkiisa, Eebana waa Oge Falsan.

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَأُتُوا الزَّكُورَةَ وَلَا طِيعُوا الْرَّسُولَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٧﴾

لَا تَحْسِبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ
وَمَا أَنْتُمْ بِالنَّارِ وَلَنْسَ الْمَصِيرُ ﴿٦٨﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ مَأْمُنُوا لِيَسْتَغْنُوكُمُ الَّذِينَ مَلَكُوكُ
أَيْمَنُكُوكُ وَالَّذِينَ لَمْ يَلْعُو الْحَلَمُ مُنْكُرٌ ثَلَاثَ مَرَبِّتٍ
مِنْ قَلِيلٍ صَلَاةً الْعَجَرِ وَبَيْنَ تَصْسُونَ شَانِكُوكُ مِنَ الظَّهِيرَةِ
وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثَ عَوْرَاتٍ لَكُوكُ
لَيْسَ عَلَيْكُوكُ وَلَا عَلَيْهِمْ حِجَاجٌ بَعْدَهُنَّ
طَوَّافُوكُ عَلَيْكُوكُ بَعْضُكُوكُ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ
بَيْنَ اللَّهِ لَكُوكُ الْأَيْمَنَ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٦٩﴾

وَإِذَا كَلَّعَ الْأَطْفَالُ مِنْكُوكُ الْحَلَمُ فَلَيَسْتَنْدُونَ
كَمَا أَسْتَنَدَنَ الَّذِينَ مِنْ قَلِيلٍ هُنَّ كَذَلِكَ يُنْهَى
اللَّهُ لَكُوكُ الْأَيْمَنَ وَاللَّهُ عَلَيْهِ حَكِيمٌ ﴿٧٠﴾

60. Kuwa ka Fadhiistay (Ka quustay dhalmada) oo Haweenka ah oon guur Rajaynayn Korkooda Dhib (Dambi) ma Saarra inay iska Dhigaan Dharkooda (Iska Fududeeyaan) iyagoon ismuujinayn Qurux, Inay Dhawrsadaan yaase u Khayr Roon Eebana waa Maqle Og.

Oogidda Salaadda, Bixinta Zakada, iyo Addeecidda Rasuulka waa Sababaha Naxariista, wax Eebe Daalinnha ma Jiro, Gaalana wuxuu ku Abaal Marin Naar. Aayadaha kale waxay ka warrami in Guryaha Galiddooda la Dhawro Gaar ahaan Saddex Waqtii oo cid kasta laga rabo inay idan warsadaan, Xataa Dadka Gacantooda ku Hoos Nool, Carruurtuna mar hadday Qaangaadho waa inay Idam warsadaan. Haweenka Duqoobayna Hadday Dharka iska Fududeeyaan wax ma saarra haddayna Cawro Faydayn ama Isqurxinayn, waxaase Fiican Is Asturka. An-Nuur (56-60).

61. Ma Saarra Indhoole Dhib, Luugolana Dhib ma Saarra, Mid Bukana Dhib Ma Saarra, Naftiinnana Dhib ma Saarra Inaad wax ka Cuntaan Guryihinna ama Guryaha Aabayaalkiin, ama Guryaha Hooyoooyinkiin, ama Guryaha Walaalihiin, ama Guryaha Walaashiin, ama Guryaha Adeeradiin, ama Guryaha Eeddooyinkiin, ama Guryaha Abtiyadiin, ama Guryaha habaryarihiin, ama Guryahaad Hanataan Furihiisa, ama Guryaha Saaxiibahiin, Dhibna Idinma Saarra Inaad wax Cuntaan Idinkoo Kooxa ah ama kala Tagsan, markaad Gashaan Guryana Salaama Naftiinna, Salaan ka Ahaatay Eebe Xagiisa oo la Barakeeyey oo Fiican, Saasuuna idiinku Caddayn Eebe Aayaadka Inaad wax kastaan.

62. Mu'miniintu Waa Uun kuwa Rumeeeyey Eebe iyo Rasuulkiisa, markay la Joogaan Amar kulmiyey Dartiis aan Tagin intay ka Idan Warsadaan, kuwa Idan warsada kuwaasuu waa kuwa Rumeeeyey Eebe iyo Rasuulkiisa, ee

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ السَّكَلِ إِلَيْهِ لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا
فَلَيْسَ عَلَيْهِ جُنَاحٌ أَنْ يَضْعُفَ
شَابَهُتْ عَيْرَ مُتَبَرِّحَتْ بِرِسَةٍ
وَأَنْ يَسْتَعْفِفَ حِلَالَهُنَّ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلَيْهِ ۝

لَيْسَ عَلَى الْأَغْرَى حَجَّ وَلَا عَلَى الْأَغْرَى حَجَّ
وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَجَّ وَلَا عَلَى الْأَنْسَى حَجَّ
أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُؤُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَبَائِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَمْهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَنِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَخْوَتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَانِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَلِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكْتُمْ
مَفَاسِعَهُ أَوْ صَدِيقَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جِبَاعًا أَوْ أَشَنَّاتًا فَإِذَا
دَخَلْتُمْ بُوَّا فَلِمَوْا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً
مَنْ عِنْدَ اللَّهِ مُبْرَكَةً طَبِيعَةً
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَتِ
لَعَلَّكُمْ تَفَقَّلُونَ ۝

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِذَا كَانُوا مَعَهُمْ عَلَى أَمْرِ جَمِيعٍ لَمْ يَدْهَبُوا
حَتَّى يَسْتَأْذِنُوْهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُوْكُمْ أُولَئِكَ

hadday kuu Idan warsadaan Dana-hooda Qaarkood u Idan Ciddaad Doonto oo ka Mid ah una Dambi Dhaafwarso Eebe, Ilahay waa Dambi Dhaafe Naxariistee.

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا أَسْتَأْذِنُوكَ
لِعَصِّيٍّ شَاءْنِهِمْ فَإِذَا نَزَّلْتَ لَمْ يَشْكُ مِنْهُمْ
وَاسْتَغْفِرْهُمُ اللَّهُ أَعْلَمُ اللَّهُ أَعْلَمُ رَحِيمٌ

Aayadahanna waxay ka Warrami Aadaabo Kale iyo inay Bannaantayah in wax lala Cuno Dadka Naafada ah iyo kuwa buka, waxna lagu Cuno Guryaha Qaraabada iyo Saaxibada iyo Kuwaad Hanataan Furahoodaba, sidoo kale in Koox Koox wax loo Cuno ama kali kali iyo in laysa Salaamo marka la Gali Guryaha, waxaa soo Dhanna waa wax Eebe u Caddayn si ay u Ogaadaan, Taasina waxay ku Tusin sida Diinta Islaamku wax walba oo Dani ku Jirto u Caddaysay, Aayadda kalana waxay Caddayn inay Ahaayeen Mu'miniintii Dhabta ahaa kuwaan ka Tagin Kulanka Nabiga Iyagoon Idan warsan, Nabiguna wuu idmi Jiray Cidday la Noqoto, Taasina waxay Muujin in laga Murgo Danaha Muslimiinta oon lana Ganta Furin ee la Dhawro isku Xidhnaantooda iyo Danahooda. An-Nuur (61-62).

63. Ha ka Yeelina u Yeedhidda Rasuulka sida U Yeedhidda Qaarkiin qaar, Eebe wuu ogyahay kuwa Dusi iyagoo Gabban,(Fadhiga Nabiga)ha ka Digtoonaadeen kuwa Khilaafi Amarka Nabiga inay ku Dhacdo Fidmo (Masibbo) ama ku Dhoco Cadaab Daran.

لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ يَتَكَبَّرُ كُمْ كُدُّعَةً
بَعْضُكُمْ بِعَصَافِدٍ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
يَسْلَلُونَكُمْ لِوَادِفَلِيَّ حَدَّرِ الَّذِينَ يَخْلُقُونَ
عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصْبِحُهُمْ فَتَنَةً أَوْ تُصْبِحُهُمْ
عَدَابًا أَلِيمًا

64. Eebaa iska Leh waxa ku Sugan Samooyinka iyo Dhulka, waana Ogyahay Waxaad ku Sugantiiin, iyo Maalinta loo Celin Xaggiisa, oo uga Warami waxay Camal faleen, Eebana wax kasta waa Ogyahay.

إِلَّا إِنَّ اللَّهَ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ
مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيَقُولُونَ
يَمَّا عَلِمُوا وَاللَّهُ يَعْلَمُ كُلَّ شَيْءٍ عَلَيْهِمْ

Ibnu Cabbaas wuxuu Sheegay in Asaxaabti ay nabiga (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ugu Yeedhi Jireen si Caadi ah oo Magaciisa ah markaasaa Eeba faray inay Qadariyaan oo ugu Yeedhaan si Haybad leh, Eebana waa Ogyahay Munaafiqiinta ka Dusi Jiray Fadhiga Nabiga, Dadkun haka Digtoonaadeen Khilaafka Amarka Nabiga, Taasoo Fidmo iyo dhib ka Dhalan ama Cadaab Daran, Eebana waxaa u Sugnaaday Xukunka iyo Awoodda Khalqiga, wuuna Ogyahay waxay ku sugnaan Adduun iyo Aakhiraba, wuuna Abaal marin.

Aayadduna waxay uga Digi Dadka Khilaafka Nabiga iyo inaan lala Imaan wuxuusan Idmin. Nabiguna (Naxariisiyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Wuxuu Yidhi : Ruuxii fala Camal aanahayn Amarkanaga waa lagu Celin.

Suuraddanna waa Suurad wayn oo ka Warranta Aadaab Wayn, sida Ilalinta Carrabka, iska Ilalinta Zinada, Dhawridda Sharafta Muslimiinta iyo Dadka, Dhawridda Galidda Guryaha Dadka, Isa Salaamidda, Indha Laabashada Ragga iyo Haweenka, Is asturidda Haweenka iyo Ilalintooda Sharaftooda, Qiimaha Islaamka iyo Iimaanka, Awoodda Eebe, Caddaaladda iyo Raacidda Xaqa, in Muslimiinta Toosun U hadhi Dhulka, Dhawridda Danaha iyo Fadhiga Muslimiinta, Ixtiraamka Nabiga iyo Raacidda Amarkiisa. Saas Darteed Yey Cumar binu Khadhaab iyo Caa'ishaba U Fari jireen Muslimiinta inay Haweenkooda Baaran Suuraddan, Suuratu NUUR. An-Nuur (63-64).

Suurat Al-Furqaan

سُورَةُ الْفُرْقَانِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

1. Waxaa Khayr Batay (oo wayn) Eebaha ku soo Dejiyey Quraanka Addoonkiisii (Nabiga) inuu u ahaado Caalamka u Dige.
2. Eebaha uu u Sugnaaday Xukunka Samooyinka iyo Dhulka. Yeelaninna Ilmo una Sugnaanin Shariig (la Wadaage) Xukunka. Abuurayna wax kasta, oo u ahaysiyyey si Qiyaasan.
3. Waxay ka Yeesheen Eebe ka Sokow Ilahay oon Abuurayn waxba Iyagana la Abuuri una hananayn Naftooda Dhib iyo Naafsi (Midna) oonan hananayn Geeri iyo Nolol iyo soo Bixin (midna).
4. Waxay Dheheen Gaaladii kani (quraanku) ma aha waxaan Been Abuur ahayn, uu la Yimid, Uguna Kaalmeeyeen Qoom kale, waxay la Yimaadeen Dulmi iyo Been (Daran).
5. Waxay Dheheen waa Warkii Dadkii Hore oos ka Qoray Iyadaana loo Yeedhiyaa Aroor iyo Galabba.
6. Waxed Dhadhaa waxaa soo Dejiyey Eebaha Og waxa ku Qarsoon Samooyinka iyo Dhulka Waana Dam-bi Dhaafe Naxariista.

Waxaa Ammaan Mudan Eebaha ku Soo Dejiyey Quraanka kala Bixiyey Xaqi iyo Baadilka Addoonkiisii Muxamed aaha waana wax Eebe ku Tilmaamo Dadka waxa u wayn, si uu Caalamka Ugu Digo Dhammaantii, waxayna ku Tusin Caalaminimada Diinta Islaamka, Xukunkana Eebaa Iska leh, Ilmo iyo Shariigna ma leh, wax walbana isagaa Abuuray, Cid wax Abuuri karta oo Eebe ka soo Hadhayna ma Jirto, ama Hanta Dhib, Naafsi, Geeri, Nolol, iyo soo bixin midna. Quraankuna waa Dhab Sugan oo Eebe soo Dejiyey, wax Nabigu la Imaan karana ma aha, Ciddii warkaas Sheegtana waa Mid Beenalay ah ee halla Yimaadeen wax la mid ah intay Isu Tagaan, Dhabtuna waa inay Beenaalayalay Caqli daran Yihii, Warkooduna wax u Dhimimaayo Xaqnimada Quraanka, Sharftiisa iyo Caalaminimadiisa, siduu Nabigu (Naxariis iyo Nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u Yidihi: Waxaa Laydiray Dadka Dhammaantii. Saas Darteed waa inay ku Eegaan II Xaq ah. Al-Furqaan (1-6).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَارَكَ اللَّهُ تَرَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ

لِكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَبِيًّا

الَّهُ أَكْلَمُ الْأَنْبَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ يَنْزَلُ

وَلَدَأَوْلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ

وَحَقَّ كُلُّ شَيْءٍ فِي قَدْرِهِ نَقِيرًا

وَأَخْذَوْا مِنْ دُونِهِ مَا هُنَّ لَآيُّهُونَ شَيْئًا

وَهُمْ بَخْلَفُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًا

وَلَا تَقْعَدُوا لِيَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا إِنْشُورًا

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا فَتْنَةٌ أَفْرَنَهُ وَأَعْنَاهُ

عَلَيْهِ قَوْمٌ أَخْرُونَ فَقَدْ جَاءُهُمْ وَلِمَاءُ زُورًا

وَقَالُوا أَسْطِرُ الْأَوَّلِينَ أَكْتَبْهَا

فَهِيَ تَمَلِّ عَلَيْهِ بُكْرَةٌ وَأَصِيلًا

قُلْ أَنْزَلَهُ اللَّهُ يَعْلَمُ أَتْرَأَ فِي السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضِ أَنَّهُ كَانَ غَوْرًا حِيمًا

7. Waxay dheheen Gaaladii Muxuu leeyahay Rasuulkani oos u Cuni Cunto una Socon Suuqa, maa loo Soo Dejiyo Malag oo ahaado mid la Diga.

8. Ama maa loo Tuuro (Dejiyo) Kansi ama u ahaato Beer uu wax ka Cuno Xageeda, waxayna Dheheen Daalimiintu ma Raacaysaan waxaan Nin Sixran ahayn.

9. Bal day siday kuugu Yeeleen Tu-saale oy u Dhumeen una Karin (Qaadiddu) Jidka (Xaqa).

10. Waxaa Khayr Badan Eebaha Hadduu Doono kuu Yeeli wax ka Khayrroon Taas, Jannooyinna (Kuu yeeli) oy Socoto Dhexdeeda Wabiyaal Kuuna Yeeli Daaro (Janno).

11. Waxayse Beeniyeen Saacadda (Qiyyame) wawaanaa u Darabnay Ciddii Beenisa Saacadda Naarta Saciira.

12. Markay ka Aragto Meel Fog waxay ka Maqlaan Cadho iyo Guux.

13. Marka lagu Tuuro Dhexdeeda Meel Cidhiidhi ah Iyagoo isku Xidhan waxay u Yeedhaan Halaag, iyo (Khasaare).

14. (Waxaana la Dhihi) Howyeedhanina Maanta Halaag Kaliya ee u Yeedha Halaag Badan.

وَقَالُوا مَا لِهٗذَا الرَّسُولُ يَأْكُلُ الْطَّعَامَ
وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنَ الْمَلَكٍ

فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٧﴾

أُوْلَئِكَ إِنَّهُمْ كَثِيرٌ لَا يَرْكُونُ لِهِ جَنَاحَةً
يَأْكُلُ مِنْهَا كَوْفَالَ الظَّلَالِ مُؤْمِنَكُ

إِنْ تَشَعُّوْكَ إِلَارْجَلًا مَسْتَخْرُوا ﴿٨﴾

أَنْظُرْكَ إِنَّهُمْ كَافِرُوا لَكَ الْأَمْثَالُ فَصَلُوْا

فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَيِّلًا ﴿٩﴾

تَبَارَكَ اللّٰهُ إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ
جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ مَنْتَهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ

لَكَ قُصُورًا ﴿١٠﴾

كُلَّ كَذِبَوْا بِالسَّاعَةِ وَأَعْدَدَنَا لَمَنْ كَذَبَ
بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١١﴾

إِذَا رَأَيْتُمْهُمْ مُّنْكَرٍ بِعِيدٍ سَمِعُوا لَهُ اغْنَاطًا

وَرَفِيرًا ﴿١٢﴾

وَإِذَا الْقَوْمُ مِنْهَا مَكَانًا ضَيْقًا مُقْرَبُينَ

دَعَوْا هُنَّا لِكَ ثُبُورًا ﴿١٣﴾

لَا نَدْعُوكَ الْيَوْمَ ثُبُورًا وَجِدًا وَآدُعُوكَ ثُبُورًا
كَثِيرًا ﴿١٤﴾

Gaalada iyo Xaq diidayashu si Xun bay wax u Qiayaasaan una Qiimeeyaan, waxaana ka mid ah inay Sheegeen in Nabigu wax Cuni, oo Suuqa Socon, iyo Maxaa Malag loola soo Diri waayey, ama Xoolo Badan loo Siin Waayey, Taasina waxay ku Tusin inay II Xoola Jacayl ku Dayi wax walba, maxaase Xoolo Qiima leeyihin Haddaan Xaqa Loogu Gargaarin, ama lagu Bixin, waase karaa Eebe inuu Siiyo Nabiga wax ka Wanaagsan waxaas, wuxuuna Siyyey, Nabinimo, Quraan uu ku Soo Dejiyey, iyo Wanaag Aakhiro, Maxayse Gaalo Fali markay la Kulmaan Naar Daran oo Guuxi, waqaa un Calaacal iyo Oohin, waxaana Sugnaatay in Qof loo Jiddi Naarta oy u soo Ciyi sida Baqal Shaciir loo soo Fidiyey, una soo Gunuunici, isagoon jirin Ruuxaan Cabsanayn. Al-Furqaan (7-14).

15. Waaqaaad Dhahdaa Ma Taasaa Khayrroon mise Jannada Waaridda ee ah Middii loo Yaboohey kuwa Dhawrsada, waxayna u Ahaatay Kuwaas (Dhawrsada) Abaal Marin iyo Noqosho.

16. Waxayna ka Helayaan Dhexdeeda waxay Doonaan wayna ku Waari, Arrintaasuna waa Yaboohe Isasaaray Eebaha oo Sugan.

17. Xusuusta Maalintaan Kulminayno Gaalada iyo waxay Caabudi oo Eebe ka soo Hadhay oos ku Dhihi Ma idinkaa Dhumiyeey Addoomadayaadas, Mise Iyagaa ka Dhumay Jidka.

18. Waxayna Odhon Waad Nasahantahay Naguma Habboona Inaan Yeelanno Adi ka Sokow Awliyo (Gargaa), waadse u Raaxaysay iyaga iyo Aabayaalkood Intay ka Halmaamaan Waxyiga, waxayna Noqdeen kuwa Ha-laagsamay.

19. Way Idinku Beeniyeen waxaad Sheegaysaan mana Kartaan Furasho iyo Gargaar midna, Ciddii wax Dulmida oo Idinka midah Waxaannu Dhadhan-siin Cadaab Wayn.

Masinna Wanaagga Eebe U darbay Mu'miniinta, iyo Ciqaabta Gaalada, Kuwaasoo ay Isdiidi waxay Caabudi Jireen Eebe ka Sokow, Taasina waxay ku tusin in Saaxibnimo iyo Isku Xidhnaankasta oon Xaqa Ahayn ay u Dambayn kala Tag iyo Colnimo iyo in Cibaado ka soo hadhay Tan Eebe ay Tahay Khasare, iyo Wadda kasta oon Ahayn Midda Eebe ee Islaamka ah ay Tahay Dhumid iyo Lugooyo. Al-Furqaan (15-19).

20. Manaan Dirin Rasuul kaa Horreeyey oon Cunayn Cunnada Soconaynna Suuqa, waxaana uga Yeellay Qaarkiin Qaarka kale Fidmo (Ibtilo) ee ma Samrysaaan, Eebahaana waa Arke.

فَلْ إِذَا لَكَ خَيْرٌ مِنْ جَهَنَّمَ الْخَلْدُ الَّتِي وُعِدَ
الْمُنْقُوتُ كَانَتْ لَهُمْ حَرَاءٌ وَمَصِيرًا ﴿١٥﴾

لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ وَنَحْنُ خَلِيلُهُنَّ
كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْتَوِلًا ﴿١٦﴾

وَيَوْمَ يَخْشُرُهُمْ وَمَا يَبْعُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
فَيَقُولُونَ أَنْتُمْ أَضَلُّ لِمَنْ عَادَ إِلَيْهِنَّ لَكُمْ
أَمْ هُنْ ضَلَّالُ السَّبِيلِ ﴿١٧﴾

فَالْوَالِيَّاتُ هُنَّا نَحْنُ مَا كَانَ يَنْبَغِي لِلنَّاسَ تَحْكُمُ
مِنْ دُونِنَا كَمَنْ أَوْلَاهُمْ وَلَكِنَّ مَعْتَهْدَهُ
وَعَابَاءَهُمْ حَتَّى لَسُوَالِيَّكَرَّ
وَكَانُوا قَوْمًا مَبُورًا ﴿١٨﴾

فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا نَقُولُونَ
فَمَا تَسْتَطِعُونَ كَصْرًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمْ
مِنْكُمْ ثُنُقَهُ عَذَابًا كَبِيرًا ﴿١٩﴾

وَمَا أَرْسَلْنَا بِكُلِّكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ
لِيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَنْثُرُونَ فِي الْأَسْوَاقِ
وَجَعَلْنَا بَعْضَهُمْ لِيَعْضِلُ فِتَنَةً
أَنْصَبُرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ﴿٢٠﴾

21. Waxay Dheheen Kuwaan Rajaynayn la kulankanaga maxaa nalogu soo Dejinwaayey Malaa'ig, ama maan Aragno Eebahanno, way Iskibriyeeen (isula waynaadeen) Naftooda wayna Madax Adaygeen Madax Adayg Wayn.

22. Maalintay Arki Malaa'igta (Geerida) ma Bishaarystaan Maalintaas Dambilla Yaashu, waxayna Odhan Xijaab oodan iyo Reebaan yaa ah (Wanaag iyo Isla kulan majiro).

23. Waannu u soo Hormarinay waxay Faleen oo Camal ah Wawaana ka yee-lay Dhalanteed la Firdhiyey.

24. Ehlu Jannah yaa Maalintaas Khayr Roon Sugnaansho iyo Wanaag badan Qayluushi (Hurdo).

Rasuulladii kama Reebnayn inay wax Cunaan, Suqana Socdaan, Dadkana waa Laysku Ibtileeyey Eebana waa Arkaan, Gaalana Xaq uma Leh inay Codsadaan inay Eebe Arkaan, Taasi waa Isla wayni iyo Kibir aan Meel haysan, Maalintay Malaa'ig Arkaanna Bishaaro ma Arkaan ee waa Balaayo iyo CalaaCal, Calaa Calna wanaag Aakhiro kuma Helaan, Ileen Rumaynbaa u Shardi ah, waxaase Wanaag iyo Khayr ku Bishaaraysan Maalintaas Mu'miniinta, wana Kaas kala Tagga aan kulan iyo Dhawaansho ka Dambeyn. Xadiith Qudsi ah wuxuu Eebe ku Yidhi Nabiga Waan ku Intixaami, kuguna Intixaami. (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelec). Al-Furqaan (20-24).

25. Xusuuso Maalintay Samadu la Dillaaci Daruuraha, lana soo Dejin Malaa'igta soo Dejin.

26. Xukunka Maalintaas ee Xaqa ah waxaa iska leh Eebaha Raxmaana, Waana Maalin Gaalada ku Daran.

27. Xusuusana Maalintuu Qaniini Daalimku Gacantiisa (Faraha) Isagoo Dhihi Shalleytee maan Yeesho la Jirka Rasuulka Jid (maan Rumeeyo).

28. Halaag iyo Shalleytee Maxaan hebel Saaxiib uga Yeeshay.

29. Wuxuu iga Leexiyey Quraanka intuu ii yimid ka Dib, Shaydaanna Dadka Wuxuu u Yahay Dayace (Meel Xun kaga tage).

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءً نَّا لَوْلَا أُنْزَلَ عَلَيْنَا
الْمَلَائِكَةُ وَرَبُّنَا لَقَدْ أَسْتَكْبَرُوا
فِي أَنفُسِهِمْ وَعَنْهُمْ عَنْوَانٌ كَبِيرٌ

بِوْمِرْؤَنَ الْمَلَائِكَةِ لَا يُشَرِّقُ يَوْمَئِذٍ لِلْمُخْرِبِينَ

وَيَقُولُونَ حَجْرًا مَجْوُرًا

وَقَدْمَاتِي إِلَى مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَاهُ
هَبَكَاهَ مَنْثُورًا

أَصْحَبَ الْجَنَّةَ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُسْتَقْرَأً
وَأَحْسَنُ مُقْبَلًا

وَيَوْمَ شَفَقُ السَّمَاءِ بِالْغَمْنَمْ وَنِزَلَ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا

الْمُلْكُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ لِلَّهِمَنْ

وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكُفَّارِينَ عَسِيرًا

وَيَوْمَ يَعْصُمُ الظَّالِمُونَ عَلَى يَدِهِ يَكُوْلُ

يَنْلَيْتَنِي أَخْتَذَتْ مَعَ الرَّسُولِ سِيلًا

يَوْمَلَيْتَنِي لَمْ أَخْتَذْ فَلَأَنِّي أَخْلِلُ

لَقَدْ أَصَلَّيْتُ عَنِ الْدِّرْكِيْرَ بَدَإِذْ جَاءَنِي

وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْأَنْسَنِ خَذُولًا

30. Wuxuu Yidhi Rasuulkuna Eebow Qoomkaygii waxay ka Yeeshen Quraankan mid laga Tagay (Ma Maqlaan).

31. Saasaan ugu Yeellay Nabi kasta Col Dambiilaayaal ah, Eebana ku Filan Hanuuniye iyo Gargaare.

وَقَالَ الرَّسُولُ يَكْرِبَ إِنَّ قَوْمِي أَتَخْذُونَ

هَذَا الْقُرْءَانَ مَهْجُورًا ﴿٢١﴾

وَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدَوًا مِنَ الظَّمِينِ

وَكَفَى بِرَبِّكَ هَادِيًّا وَّضِيرًا ﴿٢٢﴾

Sida wax badan Sugnaatay Maalinta Qiyaame waxaa Dhici Doorsoon iyo Waxyaalo waa Wayn, Xukunka Dhabta ahna Eebaa leh Maalintaas waana Maalin ku Culus Gaalada, oyna Qoomamo Faraha la Qaniini, oyna Shallaaqi Rumayn la'aanta Rasuulka, oyna Shallaytoon Saaxiibkii Xumaa ee Xaqa ka Leexiyey yeeshen, waxaana Sugan in Shaydaan Yahay Meel Kun Joojiyaha Dadka. Nabiguna wuxuu u Cabtay Eebe markay Gaaladii Beeniyeen kana Tageen Quraanka, waxse ku Gaar ah Nabiga ma aha ee Nabi kasta wuxuu Lahaa Col Gaala ah, ka Tagidda Quraankana; Waa in La beeniyo, oo la Diido, amaan lagu Dhaqmin oon la Raaciin, oon la Für Fiirinin, ama La halmaamo oon Loo Aabo Yeelin, Dhammaannn waa Halaag iyo Khasaare.

Aayaduhuna waxay Sugi waynida Quraanka, Xukunka Sugan ee Eebe, Dhibka ku Dhici Gaalo Maalin-taas, Calaa calka iyo Shallaytada Gaalada, Xumida Saaxiibka Xun, Shaydaan inuu Dadka Dhibi, Dhibaataada ka tagidda Quraanka iyo ku Camal la'aantiisa, in Gaalo Col u Tahay Xaqa iyo Diinta Islamka, waxaana ku Haboon Cidda Caqliga leh inay Wanaagna Hor marsataa'Xumaantanta ka Dheeraato, Quraanka iyo Nabigana si Dhab ah u Raacduna Rumayso, si ay u Liibaanto. Al-Furqaan (25-31).

32. Waxay Dheheen kuwii gaaloobay maa lagu Soo Dejiyo Nabiga Quraanka Mar kaliya (Isagoo dhan) saasaan Yeellay, inaan ku Sugno Qalbi-gaaga, waana kugu Akhriyeynaa Akhrin (Fiican).

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْءَانُ بِغُلَامٍ

وَجَدَهُ كَذَلِكَ لِتُنَثِّرَ بِهِ

فَوَادَكَ وَرَنَّنَهُ تَرْتِيلًا ﴿٢٣﴾

33. Wixii Tusaale ah oy Kuula Yimaa-daanna waxaannu Kuugula imaan Xaq iyo Fasiraadda u Fiican.

وَلَا يَأْتُونَكُمْ بِمَثِيلٍ إِلَيْمَنَكُمْ بِالْعِقَادِ

وَأَحْسَنَ تَقْيِيرًا ﴿٢٤﴾

34. Kuwa lagu soo Kulmin Wajigooda (Naarta) Jahannamo kuwaasu waa kuwa u Xun meel uguna Dhumid Badan Jid.

الَّذِينَ يَحْشُرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَى جَهَنَّمَ

أُولَئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ سَيِّلًا ﴿٢٥﴾

35. Waxaana Siinay Nabi Muuse Kitaabkii Waxaana ka Yeellay la Jirkiisa Walaalkiis Haaruun Wasir.

وَلَقَدْ أَتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ

وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَرُونَكَ وَزِرَارًا

36. Wuxaan Nidhi Aada Qoomkii beeniyey Aayaadkanaga Waana baabi'inay (Halaagnay) baabi'in, (Halagnay).

فَقَلَنَا أَذْهَابًا إِلَى الْقَوْمِ الْأَذْيَكَ كَذَبُوا يَأْتِنَا
فَدَمْرَنَّهُمْ تَذَمِّرَكَ

Waxay Sheegeen Gaaladii oy Quraanka ku Ceobiyeen, maxaa Loogu soo Dejin waayay Nabiga Quraanka Dhammaantiis Mar qudha, Taasina waa Xujo Xun, Wuxuuna Eebe ugu Soo Dejiyey Quraanka Aayad Aayad iyo Suurad Suurad Xigmo Darteed Sida : Sugidda Qalbiga Nabiga iyo Xoojintiisa, u Jawaabidda Gaalada, Fudaydinta Akhriskiisa iyo Xifdiguisa, la Socodka Dhacdaada iyo waxyaalahoo Soo Cusboonaan. Gaalana muxuu War u Tari, mar hadday Gali Jahannamo oo u Xun meel loo Hoydo, Nabi Muuse iyo wuxuu Fircoona kala Kulmayna wax badan yuu Quraanku ka Warramay. Ibnu Cabaas wuxuu Yidhi : Quraanka Hal mar yaa lagu Soo Dejiyey Samada Dhaw Habeenka Layla Tul Qadarka ah, Markaaska dib Loo Soo dejiyey Labaatan Sano, Sida Aayaddu Sheegtay. Al-Furqaan (32-36).

37. (Xusuuso) Qoomkii Nabi Nuux, Markay Beeniyeen Rasuulladii Yaan Maan-Sheynay Ugana Yeellay Dadka Calaamad, Wuxaana u Darabnay Daalimiinta Cadaab Daran.

وَقَوْمٌ نُوحٌ لَمَّا كَذَبُوا إِلَرْسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ
وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ أَيَّةً وَأَعْذَنَا

لِلظَّلَمِيِّكَ عَذَابًا مَلَامًا

وَعَادُوا شَوُّدًا وَأَصَبَ الْرَّيْنَ وَقَرَوْنًا

بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا

38. Caadna waan Halaagnay iyo Thamuud, iyo Rasi (Ceekii) Etheliikii, iyo Quruumo Intaas u Dhaxeeyey oo Badan.

وَكَلَّا لَضَرَبَنَا لَهُ الْأَمْثَلُ وَكَلَّا لَاتَّبَرَنَا
تَذَمِّرَكَ

وَلَقَدْ أَوْعَلَنَا لِلْقَرْيَةِ الَّتِي أَمْطَرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ

أَفَكَلَمَ يَكُونُ زَارِيًّا كَرَوْنَهَا بَلْ كَانُوا

لَأَيْرَجُونَ شُورًا

وَلَدَارَوْكَ إِنْ شَخِذُونَكَ إِلَّا هُرُوا

أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا

إِنْ كَادَ لِيُضْلِلُنَا عَنِ الْهَدِّيَّنَا

لَوْلَا أَنْ صَرَّنَا عَلَيْهَا وَسُوفَ يَعْلَمُونَ

حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَيِّلًا

39. Dhammaan waxaan u Yeellay Tu-saale Dhammaanna, waan Halaagnay Halaag.

40. Way Tageen Gaaladu Magaaladii lagu soo Daadiyey Roob Xun (Dhagax Cadaab) Miyeyna Arkeyn, waxayse Ahaayeen kuwaan Rajaynay (ka yaabayn) soo kulmin.

41. Hadday ku Arkaan Gaaladu waxy kaa yeeshaan Jees Jees, iyagoo (Dhihi) ma kanaa kan Eebe Soo Bi-xiye Isagoo Rasuul ah.

42. Wuxuu U dhawaaday inuu Naga dhumiyo Ilaahyadanada Haddaanaan ku Samrin, (ku adkaysan) waxay Ogaadaan Markay Arkaan Cadaabka Cidda Dhunsan.

Wax badan Yuu quraanku ka Warramay Nabiyadii hore iyo Qoomkoodii, waxaase loo baahanyahay in lagu waano qaato, Gaaladii Makaadna way ku Jees Jeesi Jireen Nabiga iyagoo diidan Rasuulnimadiisa'kuna Madax adaygi Gaalnimadooda iyo Ilaahyadooda Baadilka ah.

Taasina waa Shaqada XaqDiidayasha ka Hor Jeedsada Xaqaa iyo Dadkiisa iyagoo Dhibi oo Ceobeeyn, waxaase Guusha Hela Xaqaa inta ku Socota, Day Nabigii iyo Asaxaabtiisi. Al-Furqaan (37-42).

43. Ka Warran Ruux ka Yeeshay Ilaa-hiisa Hawadiisa (Suu Jecelyahay) Ma adaa Wakil (Ilaaliye) ka Noqon.

44. Mise waxaad u Malayn in Badankood wax Maqli ama wax kasi, ma aha waxaan Xoolo oo kale ahayn, Iyagaabase ka Sii Dhunsan.

45. Miyeydaan Ogayn sida Eebe u Fidiyo hadhka, hadduu Doonana wuxuu ka Yeeli lahaa Mid Xasillan (Taagan) markaasaan ugu Yeellay Qorraxda korkiisa Daliil (Xujo).

46. Markaasaan u Soo qabanaa Xaganaga Qabasho Yar.

47. Eebe waa kan Idinka Yeelay Habeenka Astur, Hurdadana Raaxo, kana yeelay Maalinta soo Kulun (Dhaqdhaqaaq).

48. Eebe (Sarreeye) waa kan u Dira Dabaysha Bishaaro Darteed Naxariistiisa (Roobka) Hortiisa, Wawaana ka soo Dejinay Samada Biyo wax Daahiriya.

49. Inaan ku Nooleyno Magaalo Dhimatay oon kuna Waraabino waxaan Abuuray. Xoolo iyo Dad Badan.

50. Waana ku kala Duwnay «Badi-nay» Dhexdooda, inay Xusuustaan, Wuuna Diiday Dadka Badidiis waxaan Gaalnimo Badan ahayn.

Cid Dhuntay oo Hawadeeda Raacday, Nabiga wax kama Saarra, Illeen waa Xoolahoo kalee, Tan kale waxaa Ka Mid ah Aayaadka Eebe; Fidinta Hooska, Qorraxda, Habeenka, Maalinta, iyo Roobka Dhulka Nooleeya, Hase Yeeshee Dadka Badidiis Waxay Doorteen Gaalnimo, waxyaalahaas la soo Sheegayna waxay inoogu Yeedhi Rumaynta Eebe iyo Raacidda Sharcigiisa, iyo u Hogaansan Dhab ah iyo Rumayn Sugan. Al-Furqaan (43-50).

51. Haddaan Doonno waxaan ka Bixin Lahayn Magaalo Kasta Dige (Nabi).

أَرَيْتَ مِنْ أَنْخَذَ إِلَهًا هَوَنَهُ أَفَإِنَّ تَكُونُ
عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿١﴾

أَنْ تَحْسَبَ أَنَّكَثُرَهُمْ يَسْمَوْنَ أَوْ يَقُولُونَ
إِنَّهُمْ إِلَّا كَا لَفْظَهُمْ بِهِمْ أَضْلَلُ سَيِّلًا ﴿٤﴾

أَلَمْ تَرِ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ
لَجَعَلَهُ سَائِكًا ثُمَّ جَعَلَنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا ﴿١٦﴾

لَمْ قَبْضَتْهُ إِلَيْنَا فَبَصَارَ إِسِيرًا ﴿١﴾

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْيَنَىٰ يَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا
وَجَعَلَ النَّهَارَ شُورًا ﴿٤﴾

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الْرِّيحَ شُرَابِرَكَ بِدَقِّ
رَحْمَتِهِ، وَأَنْزَلَنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ﴿١٨﴾

لَنْجَحِيَ بِهِ بَلَدَةً مَيْسَانَ وَشَقِيقَةً، مَمَّا خَلَقَنَا
أَنْهَمَا وَأَنَّاسَ كَثِيرًا ﴿١﴾

وَلَدَصْرَفَهُ بِيَنْهِمْ لِذَكْرِهِ
فَإِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٥﴾

وَلَوْ شِئْنَا الْعَشَافِ كُلَّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٦﴾

52. ee ha Adeecin Gaalada kulana Jahaad Quraanka Jahaaad Weyn.

53. Eebe wuu isku daraa Labada Badood. Kaasi waa Macaan Daran, kaasna waa Khadhaadh Daran (Afku Diddo) yeelayna Dhexdooda Soohdin iyo Xaajis Awdan.

54. Eebana waa kan ka Abuuray Biyaha Dad kana Yeelay Qaraabo iyo Soddognimo, Eebaanaa wuu karaa (Wuxuu Doono).

55. Waxayna Caabudi Gaaladu Eebe ka Sokow waxaan Anfacayn Dhibayna Gaalna wuxuu ahaaday mid ka soo hor Jeeda Eebhiis.

56. Maa naan kuu Dirin inaad Bishaareeye Dige ah (Noqoto Mooyee).

57. Waaad Dhahdaa Idinkama war-sado (Xaqa Gaadhsiintisa) UJuuro Ruuxiise dooni inuu ka Yeesho Eebhiis Xaggiisa Waddo (Khayr ha falo).

Ilaahbaa Awoodda leh, hadduu Doonana wuxuu u Diri lahaa Magaalo kasta Nabi, Waxayse keentay Xigmadiisu inuu Nabiga u Diro Dadkoo Dhan, Farayna inuusan Maqlin Warka Gaalal kulana Jahaad Quraanka iyo Gaadhsiintisa Xaqa, Waana Eebaaha ahaysiyye Badaha, kana yeelay kuwa kala Duwan kalana Jooga, Biyahan ka Abuuray Dad, kana Yeelay qaraabo iyo Raxim, Saas Darteedna ayna Habboonayn in wax lala Caabudo Eebe, Gaalase waxay Noqdeen kuwa Shaydaan u Kaalmaystay ka Soo Hor Jeedka Eebe, Nabiguse waa Bishaareeye Digi, wax Ujuuro ahna kama Doono Gaadhsiintisa Xaqa. Saciid Binu Jubayr wuxuu Yidhi: Gaal wuxuu Noqday u Kaalmeyaha Shaydaanka Colnimada iyo Gaalimada. Zayd Binu Aslama wuxuu Yidhi: Wuxuu Noqday Xidhiidhiyaha Shaydaanka. Al-Furqaan (51-57).

58. Talo Saaro Eebaaha Nool een Dhimanayn una Tasbiixso adoo Mahdin, Eebaana ku Filan Dambiga Addooma-diisa Ogaanshihiisa.

59. Waana Eebaaha ku Abuuray Samooyinka iyo Dhulka iyo Waxa u Dhhexeeya Lix Maal mood, kuna Istawooday Carshiga (Si u Cunanta), ee Warso Cid wax Og.

فَلَا تُطِعُ الْكَافِرِينَ

وَجَهَهُدُهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٤٦﴾

وَهُوَ الَّذِي مِنْ الْبَحْرِينَ هَذَا عَذَبُ فُرَاتٍ

وَهَذَا مَلِحٌ جَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهَا بَرْزَخًا

وَجَرَ حَمْجُورًا ﴿٤٧﴾

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا كَفَعَلَهُ

سَبَابًا وَصَهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَهِيرًا ﴿٤٨﴾

وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْعَفُهُمْ وَلَا يَضْرُهُمْ

وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ طَهِيرًا ﴿٤٩﴾

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٠﴾

فَلَمَّا آتَيْنَاكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَنْجِيلِ الْأَمْنِ شَكَّ

أَنْ يَتَخَذِّلَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَيِّلًا ﴿٥١﴾

وَتَوَكَّلْ عَلَىَّ الْحَمْيَ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَيَّغْ

مَحَمِّدَهُ وَكَفَىٰ بِهِ بِنُوبَ عِبَادَهِ حَيْرًا ﴿٥٢﴾

الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

فِي سَيَّةٍ أَيَامٍ ثُمَّ أَسْتَوَىٰ عَلَىَّ الْعَرْشِ الرَّحْمَنِ

فَسَلَّمَ بِهِ حَيْرًا ﴿٥٣﴾

60. Marka la Dhaho u Sujuuda (Eeba-ha) Raxmaan ah waxay Dhahaan Mu-xuu Yahay Raxmaan, ma waxaan u Sujuudeynaa waxaad na Faray-so,wuxuuna u Kordhiyey Carar.

61. Waxaa Khayr Badnaaday Eebaha Yeela Samada Burjiyo Yeelayna Dhex-deeda Siraaj (Qorrax) iyo dayax ifi.

62. Eebana waa Ilaaah uga Yeelay Habeenka iyo Maalinta Isbaddel Ciddii Doonta inuu wax Xusuusto ama Doo-no inuu Mahdiyo.

Wuxuu Eebe Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Dadka kalana waa la Mide inuu Eebe Talo Saarto Markuu Raaco wuxuu Eebe faray Samayntisa, Illeen Talo Saarashadu ma aha Seexo ama Shaqada ka Fadhiiso, ee waa in lala Yimaad Asbaabta intaas ka Dibna Eebe la Talo Saarto. Illeen Isagaa Nool oon Dhimanayne, oo Awoodda leh, Mudana Mahad, Waynayn, Cibaado iyo Baryaba, Mana Haboona in layska Kibriyo Sujuuddisa iyo Cibaadadiisa,Miyuuna Mudanin Waaqas Eebaha Cirka Yeelay Burjiyo, Qorrax iyo Dayax, yeelayna Habeen iyo Dharaar Isbadala, oos ku waano qaato Ciddii wax Xusuusan ama Waanaqaadan.

Gaaladii Qureeshey way Diidi Jireen Magaca Eebe, ee Raxmaana waxayna Dhihi jireen waa Maxay Raxmaan Markaasaa Eebe ku Ceebiyey Arrintaas. Al-Furqaan (58-62).

63. Addoomada Eebaha Raxmaana waa kuwa u Socda Dhulka Xasillooni, markay la Hadlaan (Af Xumeeyaan) Jaahilliinna Yidhaahda Nabadgallyo.

64. ee ah Kuwa ku Barya (Habeenkii) Iyagoo u Sujuudi oo u Istaagi (Cibaado) Eebe.

65. ee Ah kuwa Dhihi Ilaahow naga lil Cadaabka Jahannamo, Cadaabkeedu waa joogtee.

66. Iyaduna waxay u Xuntayah ku Sugnaansho iyo ku Nagaadi.

67. Ee ah kuwa Markay wax Bixiyaan aan Xad gudbin Cidhiidhyinna, oo intaas Dhexdeeda ku Toosnaada.

68. Ee ah kuwaan Caabudayn Eebe La Jirkiisa Ilaahe kale, oona Dilayn Naf-tuu Eebe Xarrimay Dilkeeda Xaq Mooyee oon Zinaysanayn, Ciddii Saas fashana waxay la Kulmi Dambe.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَسْجُدُوا لِرَبِّهِنَّ فَأُلْوَامَ الْرَّحْمَنِ
أَنْسَجُدُ لِمَا تَرَوْزَادُهُمْ شُوْرَا ﴿١٦﴾

نَبَرَكَ اللَّهُ مَنْ جَعَلَ فِي السَّمَاوَاتِ وَرَبِّا وَجَعَلَ فِيهَا
سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿١٧﴾

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ آيَلَ وَالنَّهَارَ خَلْقَهُ لِمَنْ أَرَادَ
أَنْ يَدْكُرَ أَوْرَادَ شُكُورًا ﴿١٨﴾

وَعِبَادُ الَّرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَسْتَوْنَ عَلَى الْأَرْضِ هُنَّا
وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَنَّهُوْنَ فَأُلْوَامَ سَلَمًا ﴿١٩﴾

وَالَّذِينَ يَسْتُوْنَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقَدَّسًا ﴿٢٠﴾

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبِّا صَرِيفٌ عَنَّا عَذَابَ
جَهَنَّمَ إِنْ كَ عَذَابَهَا كَانَ عَرَماً ﴿٢١﴾

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسَقَّرًا وَمَقَامًا ﴿٢٢﴾

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُشْرِقُوا وَلَمْ يَقْنُطُوا
وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَاماً ﴿٢٣﴾

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِنَّهَا أَخْرَى وَلَا يَقْتُلُونَ
الْفَسَادَ الَّتِي حَرَمَ اللَّهُ أَلَّا يَالْحَقِّ وَلَا يَرْزُقُونَ

وَمَنْ يَفْعُلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَشَاماً ﴿٢٤﴾

69. Wuxaan loo Laab laabi Cad-aabka Maalinta Qiyaame wuuna ku Waari Dhexdiisa Isagoo Dullaysan.

70. Ciddii Toobad keenta oo Rumiysa oo Fasha Camal Fiican Mooyee, oo kuwaas waxaa loogu Badali Xumaantooda Wanaag, Eebana waa Dambi Dhaafe Naxariista.

71. Ruuxii Toobad keena oo Fala Wanaag wuxuu u Noqon Eebe Noqosho.

Isla wayni Islaamku ma Ogala, wuxuuna Fari in Jaahiliinta warkooda layska Dhaafso, Eebana la Caabudo, lagana Magan galo Naarta, oon Nafaqadana lagu Xadgudbin layskuna Cidhiidhyin ee la Dhedhexeeysto, Gaalimana layska Jiro, iyo Dil Nafila Reebay oo Xaq Darro, Zinana Laga Fogaado, waxyaa-lahaasna waa waxa Laab Laaba Cadaabka, Ciddiise Toobadkeenta Eebe wuu ka Aqbalii, Xumaantana Wuxuu ugu Badali Wanaag, Tilmaamahaasna waxaa ku Sifooba Mu'miniinta Fiisfican. Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Eebe haw Shariig yeelina, Naf Xaq Darrana Ha dilina, Hana Zinaysanina, Hana Xadina. Waxaa Sheegay Salamo Binu Qays. Al-Furqaan (63-71).

72. (Kuwa Fiican) waa kuwaan Furayn Been, Markay Maqlaan Hadal Xunna Mara iyagoo Wanaagsan (Ka Jeedsada).

73. Waana kuwa marka lagu Waaniyo Aayaadka Eebahooda aan Dhicin Dhago iyo Indho La'aan.

74. waana kuwa Dhihi Eebow nagasii (naga tusi) Haweenkanaga iyo Carurtanada wax Ishu ku Qabowsato, noogana yeel kuwa Dhawrsada Imaam.

75. Kuwaas waxaa lagu Abaal marin Fooqa (Janno) Samirkoodii Dartiis waxayna kula Kulmi dhexdeeda Salaan iyo soo Dhawayn.

76. Wayna ku waari Dhexdeeda waxaana u Wanaagsan Janada ku Sugnaan iyo Nagaadiba.

77. Wuxaadna Dhahdaa Idiinma Aabo Yeeleen Eebahay Haddaydaan

يُضْعَفُ لِمَنْ كَذَابَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ
مَهْكَانًا

إِلَّا مَنْ تَابَ وَمَاءَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَلِحًا

فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سِرَّتِهِمْ حَسَنَتْ

وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَلِحًا فَإِنَّهُ يُبُوْبُ إِلَى اللَّهِ
مَتَابَةً

وَالَّذِينَ لَا يَشْهُدُونَ أَلْزُورَ وَلَا مَرْءَوْيَةٌ لِلْغَيْرِ

مَرْوَى كَرَامًا

وَالَّذِينَ إِذَا دُكَرُوا يَبْكِيْتَ رَبِّهِمْ

لَمْ يَجِدُوْرُ أَعْيُهَا اصْمَاعًا عَمِيَّانًا

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّاهُنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا

وَدُرِّيْسَنَا فَرَّأَهُنَا عَيْنِيْنِ وَجَعَلُنَا

لِلنَّفِيقِ إِمَامًا

أَوْلَئِكَ يُجْزَوْنَ الْفُرْفَةَ بِمَا صَرَبُوا

وَلِمَنْ قَوْنَتْ فِيهَا حِيَّةٌ وَسَلَمًا

خَلِيلِيْنَ فِيهَا حَسَنَتْ مُسْتَقْرَأَ وَمَقَامًا

فَلَمْ يَعْجِبُوا لِكُزْرَى لَوْلَادَعَوْكُمْ

Baryeyn (Illeen) waad beeniseen (Xaqee) wuxuuna ahaan mid idin Laasima Beeninta «Ciqabta».

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَوْفَ يَكُونُ لِرَأْمَا

Waxaa ka mid ah Tilmaanta Addoomaha Eebe inay Yihii kuwaan Joogsan meel Gaalnimo, oon Furinna Been iyo Xumaan, kana Jeedsada waxa Macno Darro, Kasa oo Fahma Aayaadka Eebe een Garasho la'aan iyo Indho La'aan la Joogin, waana kuwa Ehelkooda Wanaaga La Jeelaada iyo Eebe ka Yaabid, Ill een haddii kale wax kuuma Taraan. kuwa Toosnaan ee Eebe warsan inuu ka Yeelo Imaamyo lagu Daydo oo Suubbani, kuwaas Jannah lagu Aabaal marin Samirkooda dartis, waxayna la Kulmi Salaan iyo Soo Dhawayn, iyo ku Sugnaan Meel Fiican, Eebana Ciduu u aaba Yeeli ama Danayn ma jirto Haddayna Caabudin oo yan Baryin, Gaalana Hadday Xaqa Beeniyaan waxaa Haleeli Ciqaabtiisa. Nabiguna (Naxariis) iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha Yeclee) Wuxuu Yidhi: Maydiinka warraamaa ka U wayn Dambi Saddex Goor, waxayna Dhaheen haa, wuxuuna Yidhi: Gaalnimo, Caaqwaalid, iyo Hadalka Beenta ah iyo Maragga Beenta ah, wuuna Cel celiyey Intaan ka Dhahno Muu Aamuso. (Sixiix). Al-Furqaan (72-77).

Magaca Eebe Yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxay ku Tusin Mucjisada Qu-raanka sida soo Hor martay.
2. Taasi waa Aayadihii Kitaabka Cad.
3. Waxedadna u Dhawdahay Nabiyyow inaad Halaagto Naftaada Haddayna Rumayn Xaqa.
4. Haddaan Doono Waxedan kaga soo Dejinaynaa Korkooda Samada Aayad oy Noqto Luquntoodu Miday u Khu-shuucdo.
5. Waxkasta oo Quraana oo Uga Yimaadda Xagga Eebaha Raxmaana oo soo Darriyo (Cusboonaada) waxay ahaan kuwo ka Jeedsada.
6. Waxayna Beeniyeen (Xaqa) wa-xaase u Imaan Warka waxay ku Jeesayeen.

طَسْمٌ

إِنَّكُمْ مَاءِيْتُ الْكِتَابَ الْمُبِينَ

لَعَلَّكُمْ بَنِيْعَ شَسَكَ أَلَا يَكُونُ أَمْوَالُهُمْ مَوْنَاتٍ

إِنَّ شَانِرَنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَا يَهْدِي فَقَلَّتْ

أَعْنَقُهُمْ مَاهَاضِعِينَ

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرٍ مِنَ الرَّحْمَنِ تُحَدِّثُ

إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَوْفَ يَأْتِيُهُمْ مَا كَانُوا

يَهْدِي دَسْنَرْزَعُونَ

7. Miyeyna Arkayn Dhulka Inaan ka soo Bixinno Nooc kasta oo Fiican.

أَوْنَمْ بِرَوْأَةِ الْأَرْضِ كَمَا بَيْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ ذُرْقَ كَبِيرٍ

8. Taasna waxaa ku sugan Aayad Badankooduna ma aha Mid Rumeyn (Xaqa).

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْهَ وَمَا كَانَ أَحَدٌ مِّنْهُمْ مُّؤْمِنٌ

9. Eebaahaana Waa Adkaade Na-xariista.

وَإِنَّ رَبَّكَ أَهْوَى لِعَزِيزِ الْحَمْ

Aayaduhu waxay Xoojin oo Calool Adkayn Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) iyo in Eebe Awoodda Leeyahay oo wuxuu Doono ku soo Dejin karo, waxayse ka Caada Yeesheen Gaaladu inay Xaqa Beeniyaan, wayse Ogaan Cidhibta Arrintaas.

Ciddiise waano Qaadan ha Daydo iyo waxa Eebe ka soo Bixiyo oo ah Wax lagu Waano Qaato. Shacbi Wuxuu Yidhi: Dadka waxaa laga Abuuray Dhulka Ciddii Jannada Gashana waa mid Fiican, Kii Naarta Galana waa Mid Xun. Ash-Shucaraa' (1-9).

10. (Xusuuso) markuu ugu Yeedhay Eebaaha (Nabi) Muuse inuu Aado Qoomka Daalimiinta ah.

وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَى أَنِ اتْهِنِ الْقَفْنَ الْأَظْلَمِينَ

11. Qoomka Fircoo, Maydhawr-sadaan.

قَوْمَ فِرْعَوْنَ الْآيَنَقُونَ

12. Wuxuu Yidhi (Nabi) Muuse Eebow waxaan ka Cabsan inay I beeniayaan.

فَالَّرَبُّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَيْبُونَ

13. Ooy Cidhiidhyanto Laabtaydu Siina Daysmin Carrabkaygu ee Dir la Jirkayga Haaruun.

وَيَضْبِقُ صَدَرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَارْسِيلَ
إِلَى هَرْوُونَ

14. Waxayna igu Leeyihiiin Dambi (Godob) waxaan ka Cabsan inay I dilaan.

وَهُمْ عَلَى ذَبْ فَاحَافُ أَنْ يَقْتُلُونَ

15. Wuxuu Yidhi Ilalahay saas ma aha ee La aada Aayaadkanaga, Anagaa Idinla Jirra Maqlina.

فَالَّرَبُّ فَادْهَبِإِلَيْنَا إِنَّا مَعَكُمْ مُّسْتَعِنُونَ

16. ee u Taga Fircoo una Dhaha Annagu waxaan Nahay Rasuulka Eebaaha Caalamka.

فَأَيُّهَا فِرْعَوْنَ قُولَا إِنَّا سُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ

17. Ee Dir «u Ogorow» Banii Israa'iil la jirkannaga.

أَنَّ أَرْسِلَ مَعَابِنِ إِسْرَائِيلَ

18. Wuxuu Yidhi (Fircoo) Mi-yaanaan kugu Barbaarinin Dhex-danada Adoo Yar oodan ku Nagaanin Dhexdanada Cimrigaaga Sanooyin.

فَالَّرَبُّ رَبِّكَ فِينَا وَلِيَدَأَوْلَيَشَتَ فِينَا
مِنْ عُمُرِكَ سِيِّنَ

19. Ood Fashay Arrintaad Fashay Adoo Diidan (Sama Falkii).

وَقَعَلْتَ فَعَلَتْكَ أَلَّى فَعَلَتَ
وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿١٩﴾

20. Wuxuu Yidhi (Nabi) Muuse waan Falay Anoon Wax kasayn.

فَقَرَرْتَ مِنْكُمْ لَا تَخْفِيْكُمْ فَوَهَبْ لِي رَبِّيْ حُكْمًا
وَجَعَلَنِي مِنَ الْمَرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾

21. Waana Idinka Cararay Markaan Idinka Cabsaday Markaasuu Eebe I siyyey Nabinimo, Igana Yeelay kuwa La Diray (Rasoul).

وَتَلَكَ نَعْمَةً تَنْهَا عَلَىَّ أَنْ عَبَدْتَ بَيْ إِسْرَائِيلَ ﴿٢١﴾

22. Taasise ma Nicma aad igu Mannaysanbaa Haddaad Addoontsatay Banii Israa'iil.

Waxbadan yuu Eebe ka Warramay Siduu u Diray Nabi Muuse iyo siduu u Beeniyey Fircoo iyo wixii Dhexmaray, iyo Say u Dodeen, Dood Xaq iyo Run ah oo Nabi Muuse iyo Dood Kibir iyo Been ah oo Fircoo, waxaase hadhay Xaqii, waxaana Tegay oo Halaagsamay Xumaantii iyo Isla waynidii, waana Sidaa Waligeed Xaqa iyo Baadilka iyo Kibirka. Ash-Shucaraa' (10-22).

23. Fircoo wuxuu Yidhi waa maxay Eebaha Caalamka.

قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَارِبُ الْعَالَمِينَ ﴿٢٣﴾

24. Wuxuu Yidhi (Nabi) Muuse waa Eebaha Samooyinka iyo Wawa u Dhaxeeyaa haddaad wax Yaqinsanaysaan (Rumaynaysaan).

قَالَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا يَنْهَا
إِنْ كُنْتُ مُؤْمِنَ ﴿٢٤﴾

25. Wuxuu ku Yidhi (Fircoo) kuwii Gaarkiisa ahaa War ma Maqlaysaan.

قَالَ لِمَنْ حَوَّلَهُ أَلَّا تَسْتَعِونَ ﴿٢٥﴾

26. Wuxuu Yidhi Nabi Muuse waa Eebihiin iyo Eebaha Aabayaalkiinii Hore.

قَالَ رَبِّكُمْ وَرَبِّكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿٢٦﴾

27. Wuxuu Yidhi Fircoo Rasuulkiinna laydiin soo diray waa Waalanyahay.

قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ الدَّى أَرْسَلَ إِلَيْكُمْ لَمْ يَحْمُنْ ﴿٢٧﴾

28. Wuxuu Yidhi Nabi Muuse waa Eebaha Bari iyo Galbeed iyo Wawa u Dhaxeeyaa Haddaad wax kasaysaan.

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا يَنْهَا
إِنْ كُنْتُ تَقْلِيْنَ ﴿٢٨﴾

29. Wuxuu Yidhi Fircoo haddaad Yeelato Ilaaah iga soo Hadhay waxaan kaa Yeeli kuwa Xabbisan.

قَالَ لَيْنَ أَخْذَنَتِ إِلَهًا عَيْدِي لَأَجْعَلَنَكَ
مِنَ الْمَسْجُونِينَ ﴿٢٩﴾

30. Wuxuu Yidhi Nabi Muuse Haddaan kuula Imaaddo wax Cadna.

قَالَ أَلَوْ تَحْتَكَ بِشَنِي وَمُبِينَ ﴿٣٠﴾

31. Wuxuu Yidhi Fircoon la Imow Haddaad Run Sheegi.

فَأَلْفَاتٌ بِهِ عَانِكُتَ مِنْ أَصَدِيقِنَ ﴿٢١﴾

Wali waxaa Socda Dooddii Xaqa iyo Baadhilka, Xaqqu u Yeedhi Nabi Muuse Amar Eebe iyo Baadhil uu Hogaamin Fircoon Waswaasin Shaydaan iyo kibir iyo Isla waynaan wax ka Jirin, sidaasayna Had iyo Jeer u Loolamaan Xaqa iyo Baadhilku, waxaase la rabaa Mu'minka dhabta ah inuu ku Sugnaado Xaqa uguna Yeedho Dadka si Cad oon Qallooc, Caytan iyo Af lagaado Lahayn, Bal day Hadalka Nabi Muuse iyo Fircoon Hadalkiisa, waa Waano, Is farid iyo Run Nabi Muuse, iyo Af Xumo iyo Caytan Fircoon Faafin, Taasina waxay wax Tusaalayn kuwa Xaqa fari oo Wanaagga U Yeedhi. Ash-Shucaraa' (23-31).

32. Markaasuu Tuuray Nabi Muuse Ushiisii waxayna Noqotay Mas Muuqda.

فَأَلْقَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ شَعَابٌ مُّثْبِتٌ ﴿٢٢﴾

33. Wuxuuna Siibay Gacantiisa waxayna ahaatay mid u Cad Dadka Dayi.

وَزَعَّيْدَهُ فَإِذَا هِيَ بِصَاهٍ لِلنَّظَرِينَ

34. Wuxuu ku yidhi (Fircoon) kuwii Gaararkiisa ahaa kani waa Sixirre Xeel Dheer.

فَأَلْلَهِ حَوْلَهُ إِنْ هَذَا سَاحِرٌ عَلَيْهِ

35. Doonina Inuu Idinkaga Bixiyo Dhulkiinna Sixirkiisa ee Maxaad Faraysaan.

يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ سَخِيفٌ فَمَادَأَ

أَمْرُوكَ ﴿٢٣﴾

36. Waxay Dheheen Dib u Dhig Isaga iyo Walaalkiis (Xaalkooda) una Dir Magaalooynka kuwo soo Kulmiya.

فَأُولُو الْأَرْجَةِ وَلَا هُدُوْبُ وَأَبْعَثُ فِي الْمَدَائِنِ حَشَرِينَ

37. Ha kuu Keeneen Sixirre kasta oo Xeel Dheer.

يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَارٍ عَلَيْهِ

38. Waxaana Loo kulmiyey Saaxiriintii Imaatin Maalin la Yaqaan.

جَمِيعُ السَّاحِرَةِ لَمْ يَقُدْتِ يَوْمَ مَعْلُومٍ

39. Waxaana Loo Yidhi Dadkii ma Kulmaysaan.

وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ﴿٢٤﴾

40. Inaan Raacno Saaxiriinta Hadday Adkaadaan.

لَعَلَّنَا نَتَّيِعُ السَّاحِرَةَ إِنْ كَانُوا مِمَّا أَفْتَلَيْنَ

Nabi Muuse wuxuu Eebe ku Xoojiye Mucjisado, sida Usha, Gacanta Nuuri, iyo kuwo kale, Fircoone wuu ka Madax adaygay, oo Diiday xaaq, Isagoo u Tusin Qoomkiisi (Nabi) Muuse Xumaan iyo Dhulkoos ka Bixiyo Wado, isuna Ekeysiyye inuu ku Xidhanyahay Hadalkooda iyo Ra'yigooda, oyna wax Faraan si uu ugu Tallaabsado Maslaxadooda, Iyaguna waxay kula arrimiyeen in Xaalka Dib Loo Dhigo, Dadna loo diro Magaalooynka si ay u Soo kulmiyaan kuwa Sixirka aad u Yaqaan, waana la soo Kulmiyey Saaxiriintii, Dadkiina way soo Kulmeen si ay u Raacaan Saaxiriinta Hadday Adkaadaan. Maxaa Dhaday, waa waxay ka Warrami Aayadaha Soo socda, kana warrameen kuwo Badan. Fircoon Warkisu was Badanayahay, waxaase la Yaab leh inuu Noqdo mid Xaqa Ilaalin oo Maslaxadda Dadkiisa Dhowri, kuna Xidhan Hadalkooda iyo Amarkooda, Dhabse ma aha Taasi. Ash-Shucaraa' (32-40).

41. Markay Yimaaddeen Saaxiriintii waxay ku Dheheen Fircoo Ujuuro ma Leenahay haddaan Adkaanno.

فَلَمَّا جَاءَ السَّحْرَ قَالُوا لِرَبِّنَا أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا
نَحْنُ الظَّالِمُونَ ﴿٤١﴾

42. Wuxuuna Yidhi haa Waxaadna Noqonaysaan kuwa ii dhow.

قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا مَلَمْ يَرَوْنَ ﴿٤٢﴾

43. Wuxuu ku Yidhi (Nabi) Muuse Tuura waxaad Tuuraysaan.

قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَقْرَأْمَا إِنَّمَا تُمْلِثُونَ ﴿٤٣﴾

44. Waxayna Tuureen Xadhkahoodii iyo Ulahoodii waxayna Dheheen Sharafta Fircoo yaan ku dhaarannaye Anagaa adkaan.

فَأَقْرَأْجَاهُمْ وَعَصَيَّهُمْ وَقَالُوا يُبَرَّءَ فِرْعَوْنَ
إِنَّا نَنْهَا عَنِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾

45. Markaasuu Tuuray (Nabi) Muuse Ushiisii waxayna Ahaatay mid Gurata waxay Dhoodhoobeen.

فَأَلْقَى مُوسَىٰ عَصَاهَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِي كُوَنَ ﴿٤٥﴾

46. waxaana la Riday Saaxiriintii Sujuud Darteed.

فَأَلْقَى السَّحْرَ وَسَجَدَنَ ﴿٤٦﴾

47. Waxayna Dheheen waxaan Rumaynay Eebaha Caalamka.

قَالُوا إِنَّا نَرَبِّي الْمَلَمِينَ ﴿٤٧﴾

48. Eebaha (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Haaruun.

رَبِّ مُوسَىٰ وَهُرُونَ ﴿٤٨﴾

Saaxiriintii Markay ka Yimaaddeen Masar Jahooyinkeeda iyago ah kuwo ugu Sixir badan, ahna Dad Badan yeey Wayddiisteen Fircoo Abaal Gud hadday Adkaadaan, wuuna u Ballan qaaday inuu Abaal Mariyo, wuxuuna ugu Deeqay inay Noqdaan kuwa u Dhow ee Agtiisa Jooga, wayna Tuureen waxay soo Dhoodhoobeen oo Sixir ah, iyago ku Dhaartay Fircoo inay Adkaan, wayse Beenowday Dhaartii, waxaana Cuntay waxay wateen Ushii Nabi Muuse, Markaasay Garteen inay Xumaan ku Socdeen, wayna Toobad keeneen, iyago Rumeeyey Eebe iyo Xaqay la Yimaadeen Nabi Muuse iyo Nabi Haaruun. Saasuuna u Sarreeyey Xaqii Una Buray Sixirkoodii Loogana Adkaaday Fircoo iyo Colkiisi. Xujada Cad ee Xaqaba way Jabisaan Xumaanta iyo Baadhilka had iyo Jeer. Ka Dhawrsasho iyo Sharaf iyo ku Dhaarashana waynaa Muta Eebe Sarreeye. Ash-Shucaraa' (41-48).

49. Wuxuu yidhi Fircoo Miyaad Rumeyseen Muuse ka Hor Idankayga, Isagu waa kan idiiinku wayn ee idin Baray Sixirka waadse Ogaan doontaan, waxaana u Goyn Gacmahiinna iyo Lugahiinna Isdhaaf, waana idin Wadhi Dhammaantiin.

قَالَ إِمَامُهُمْ لِمَوْقِلَ إِنَّا نَادَنَّكُمْ إِنَّهُ لَكُمْ كِبِيرٌ
الَّذِي عَلِمْتُمْ كُمْ السِّرْفَلْسَوْفَ تَلَمُونَ لَأَقْطَلْمَنْ آيَدِيْكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ طَافِيْلَ وَأَصْبَابَكُمْ أَجْعَيْنَ ﴿٤٩﴾

50. Waxayna dhaheen Dhib ma leh annagu Xagga Eebahannaan u Noqonaynaya.

قَالُوا لَا صَبَرَنَا إِنَّ رَبَّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾

51. waxaana Dalbaynaa (Damcaynaa) inuu noo Dhaafu Eebahanno Gafafkanaga Inaan Noqonay kuwii ugu Hor Rumeeyey (Xaqa).

إِنَّا نَطَّمْعُ أَن يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَّيْنَا أَن كُنَّا
أُولَئِكُمُ الْمُؤْمِنِينَ

52. Waxaan u waxyoony Nabi Muuse Guuri Addoomadayda waa Laydin Raaciye.

وَأَرْخَنَا إِلَى مُوسَى أَن أَشْرِقَ بِعِبَادَتِ إِلَّا كُنَّا
مُتَّبِعُونَ

53. Markaasuu u Diray Fircoo Magaalooinka kuwo Soo kulmiya.

فَارْسَلَ فَرَعَوْنُ فِي الْمَدَّيْنِ حَسْرَيْنَ

54. Isagoo dhihi Kuwaasu « Banii Israa'iil » waa Koox Yar.

إِنَّهُ تَنْوِلَاهُ شَرْذَمَةٌ قَلِيلُونَ

55. Wayna Na cadho Galiyeen.

وَإِنَّمَا لَنَا لَغَافِرُ طُورُونَ

56. Wawaana nahay kuwo Had iyo Jeer Digtoon.

وَلَا يَجْلِيْعُ حَذَرُونَ

57. Wawaana ka Bixinnay Beero iyo (Biyo) ilo.

فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّتِ وَعِيُونِ

58. Iyo Kanziyo iyo Nagaadi Fiican.

وَكُنُورٍ وَمَعَامِرٍ كَرِيمٍ

59. Wawaana Dhaxalsiinay Banii Israa'iil.

كَذَلِكَ وَأَرْسَلْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ

Xaqibaa Cadaaday, Fircoonee waa inuu Qariyo Jabkiisa, wuxuuna isku Rogay Colkuu soo Doortay kuna Tuhmay inay Shirqoolayaan, oy Muuse wax la Hayeen, wuuma Hadidu inuu Layn, waxbase kama tarin, Illeen Xaqay Rumeeyeene, Eebana wuxuu Faray Nabi Muuse inuu la Guuro Inta Rumaysay, Fircoonna waa Raacay Isagoo soo Kulmiyey Colkiisi, Marna Hadidu Muuse iyo Intii Rumaysay, Mana Faa'iidin, Waxayse ku Dhammaatay in la Halaago Siday Aayaduhu Sheegi. Ash-Shucaraa' (49-59).

60. Markaasay Raaceen (ka daba Duuleen) Qorrax soo Bixii.

فَاتَّبِعُوهُمْ شُنَّرِقِينَ

61. Markay isu Muuqdeen Labadii Kooxood waxay Dheheen Asaxaabti Nabi Muuse Inaga waa Layna Haleelay.

فَلَمَّا تَرَأَهُ الْجَمِيعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى
إِنَّا لَمُدْرَكُونَ

62. Wuxuuna Yidhi (Nabi) Muuse Saas ma aha ee Eebahaybaa Ilaa jira wuuna i Toosin.

قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّ سَيِّدِنَا

63. Wawaana u Waxyoonay (Nabi) Muuse ku Garaac Ushaada Badda wayna kala Jeexantay Baddii wuxuuna Noqday Jeex kasta Buur wayn oo kale.

فَأَرْجِنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَضْرِبَ بِعَصَالَكَ الْبَرِّ
فَانْفَاقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالظَّوْدَ الْعَظِيمِ

64. Waana ku soo Dhawaynay Hal-kaas kuwii kale (Colkii Fircoo).

وَأَذْلَفَنَا مِمَّا أَنْهَرَنَّ
١٦

65. Wawaana Korinay (Nabi) Muuse iyo Intii la Jirtay Dhammaan.

وَأَبْعَذْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ
١٧

66. Ka dibna waxaan Maanshaynay Kuwii kale.

ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخْرَيْنَ
١٨

67. Arrintaasna waxaa ku Sugan Aayad Mana aha Badankood kuwo Rumeeyn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْهَا وَمَا كَانَ أَكْرَهُهُمْ شَوْمِنَّ
١٩

68. Eebahaana waa Adkaade Naxariista,

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ
٢٠

Waxay Sheegeen Fasirayaashu in Fircoon la Baxay Col wayn oo ka Kooban Madaxdii iyo Askartii. Aayaduhuna waxay noo Sheegeen in markay isku Dhawaadeen Labadii Col oy ku Calaa caleen Dad ka Mid ah Qoomkii Nabi Muuse in la Haleelay, wuxuuse ku Kalsoonaal Ilahiis inuu Toisin, wuxuuna U waxyooday inuu Badda Garaaco, oyna kala Jeexantay, Fircoon iyo Colkiisina lagu soo Dhaweeey, lana Koriyey (Nabi) Muuse iyo Intii la jirtay, lana Halaagay oo Lamaansheeey Fircoon iyo Colkiisii, Taasina waa Calaamad lagu Waano Qaato.

Wuxuu warriyey Ibnu Abii Asatim in Markuu Nabi Muuse Gaadhey Badda ku Baryey Eebe: Ilaha ahaa wax kasta Hertiis oo ahaysiifyey wax kastoow, oo ahaan wax kasta Gadaashisow, Nooyeel Faraj. Markaasuu Eebe u Waxyooday Garaac Badda, Wana Taas ku Xidhnaanta Eebe iyo Rumayntisu. Ash-Shucaraa' (60-68).

69. Ku Akhri Korkooda Warkii Nabi Ibraahim.

وَاتَّلَعَ عَلَيْهِمْ نَبَأً إِنْ هِيَ
٢١

70. Markuu ku Yidhi Aabiihiis iyo Qoomkiisii maxaad Caabudaysaan.

إِذْ قَالَ لَأَيْهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ
٢٢

71. Waxay Dheheen waxaanu Caa-budi Sanamyo oonu ahaan kuwo ku Nagaada.

فَأُولَئِنَّا نَعْبُدُ أَنْتَمْ فَنَظَلُّ مَا عَنِّكُمْ
٢٣

72. Wuxuu Yidhi (Nabi Ibraahim) Maydin Maqlayaan markaad Baryey-saan.

قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ
٢٤

73. Mase idin Anfaci ama idin Dhibi.

أَوْ يَقْعُدُونَكُمْ أَوْ يَصْرُونَ
٢٥

74. Waxay Dheheen waxaan Hellay Aabayaalkanno oo Sidaas Fali.

فَأُولَئِنَّا وَجَدْنَا إِيمَانًا كَذِلِكَ يَفْعَلُونَ
٢٦

75. Wuxuu Yidhi Bal Warrama wa-xaad Caabudaysaan.

قَالَ أَفَرَأَيْتَمَا كُنْتَ تَعْبُدُونَ
٢٧

76. Idinka iyo Aabayaalkiinii Hor-reeyey.

أَنْتُمْ وَإِبْرَاهِيمَ كُمْ أَلْقَدُونَ
٢٨

77. Hadday Iyagu Col ii Yihii Ee-baha Caalamka Mooyee.

فَإِنَّمَا عَدُوُّكُمْ إِلَّا أَرْبَعُ الْعَلَمَيْنَ

Aayadahani waxay ka warrami Addoonkii Eebe iyo Rasuulkiisii ahaa Imaamka kuwa Toosan Nabi Ibraahim, wuxuuna Eebe Faray Rasuulkiisa Muxamed ah (Naxariis iyo Nabagdalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu ku Akhriyo Umaddiisa inay ku Daydaan, Kali Yeelidda Cibaadada, Tala Saarashada Eebe, ka fogaanshaha Gaalimada, Illeen Eebaa siiyey Hanuun iyo Wanaag uku Diray waxay Caboodi Jireen Qoomkiisii, Isagoo u Sheegay inayan wax Tarayn Cibaado waxaan ku Maqlayn, waxna Anfacayn, waxaase wax la Caabudo oo laysku halleeyo ah Eebaha Caalamka ee Awoodda leh, Tan kale Walaalnimadu waa Tan Iimaanka iyo Islaanimada, wixii ka Soo Hadhayse waa Col aan Heshiislahayn. Ash-Shucaraa' (69-77).

78. Ee Eebaha I Abuuray ee ah kan I Hanuunin.

الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَعْلَمُ بِهِنَّ

79. Kan I Quudin ee I Waraabbin.

وَالَّذِي هُوَ يَطْعَمُنِي وَيَسْقِي

80. Markaan Bukoodana Isagaa I Caafiya.

وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ شَفِيْنِ

81. Waana kan I dili Ina Noolayn.

وَالَّذِي يُبَشِّرُنِي شَرْمَجِينِ

82. Ee ah kaan Damci inuu Ii Dhaafo Gafafkayga Maalinta Abaal marinta.

وَالَّذِي أَطْعَمَنِي أَنْ يَغْفِرَ لِي حَطِّيقَتِي يَوْمَ الْزِيْنَ

83. Eebow i Sii Xikmo (Nabinimo) Ina Haleeshii kuwa Suuban.

رَبِّ هَبْتُ لِي حُكْمًا

84. Iina Yeel Sheegid Run ah (Fiican) kuwa Dambe.

وَالْحَقِّيْقَةِ يَا ضَيْلِحِينَ

85. Igana yeel kuwa Dhaxli Janada Naciimo.

وَاجْعَلْنِي لِسَانًا صَدِقًا فِي الْآخَرِينَ

86. Una Dambi Dhaaf Aabahay wuu ka Mid ahaa kuwa Dhumaye.

وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَبِّهِ جَنَّةَ النَّعِيْمِ

87. Hana i Dullayn Maalinta la Soo Bixin (Dadka).

وَاغْفِرْ لِأَنِي لِأَنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّابَارِينَ

88. Maalintayna wax Anfacayn Xoolo iyo Ilmo midna.

وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يَعْثُونَ

89. Ruux ula Yimaadda Eebe Qalbi Fayow Mooyee (Iimaan).

يَوْمًا لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بُنُونَ

إِلَّا مَنْ أَقَى اللّٰهُ يَقْلِبُ سَلِيمًا

Eebaa wax Abuura, waxna Hanuuniya, waxna Quudiya, oo Waraabiya, Isagaana wax Caafiya, waxna Dila, waxna Nooleeya, Dambigana u Dhaafa Mu'miinta, Saas Darteed Yuu Nabi Ibraahim u Warsaday inuu Xikmo oo ah Cilmi, Nabinimo iyo Wanaag siyio. Dadkii Fiicnaana Raaciyo'Ammaan iyo Qaddarina Ugu yeelo Dadka Dambe, kana Yeelo kuwa Dhaxli Jannada, una Dambi Dhaaf Aabihii Isagoo u Sheegay inayan wax Tarayn Cibaado waxaan ku Maqlayn, waxna Anfacayn, waxaase wax la Caabudo oo laysku halleeyo ah Eebaha Caalamka ee Awoodda leh, Tan kale Walaalnimadu waa Tan Iimaanka iyo Islaanimada, wixii ka Soo Hadhayse waa Col aan Heshiislahayn. Kaliyeen wax tarji.

Siciid Bin Musayib wuxuu Yidhi: Qalbiga Nabagdalay waa kan Fayow, waana Qalbiga Mu'minka. Illeen Qalbiga Gaalka iyo Munaafqa waa Bukaaye. Waana Taas ku Xidhnida Eebe iyo Aqoonsigisu. Ash-Shucaraa' (78-89).

90. Waana loo Dhawayn Jannada kuwa Dhawrsada (Mu'miniinta Dhabta ah).

وَأَرْفَأْتَ الْجَحِيمَ لِلْمُنَفِّيْنَ ﴿١٠﴾

91. Waana Loo Muujin Jaxiimo kuwa Baadiyoobay.

وَبَرِزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِيْنَ ﴿١١﴾

92. Wawaana Lagu Dhihi Aaway waxaad Caabudayseen.

وَقَلِيلٌ لَهُمْ أَنَّ مَا كَثُرَ تَعْبُدُونَ ﴿١٢﴾

93. Oo Eebe ka soo Hadhay Maydiin Gargaarayaan ama Gargaarsanayaan.

مِنْ دُونِ اللَّهِ هُنَّ بَنَصُورٍ كُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ ﴿١٣﴾

94. Waana lagu Hambooriyey (Tuuri) Dhexdeeda iyaga iyo kuwa Baadiyoobay.

فَكُنْتُ كَوْافِهِمْ وَالْغَاوِيْنَ ﴿١٤﴾

95. Iyo Junuudda (Askarta) Iblis Dhamaan.

وَخُنُودٌ لَيْلِيْسٌ أَجَمَعُونَ ﴿١٥﴾

96. Waxayna odhan iyagoo Dhexdeeda ku doodi.

فَالْأُوْلَاهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿١٦﴾

97. Eebaan ku Dhaaranaye waxaan ku Sugnayn Baadi Cad.

تَالَّهُ إِنْ كَثَرَ لَهُ صَلَلٌ مُبِينٌ ﴿١٧﴾

98. Markaan Idilla Sinay Eebaha Caalamka.

إِذْ شَوَّيْكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِيْنَ ﴿١٨﴾

99. Wax na Dhumiyey oon Dambiila Yaasha ahayn ma Jiro.

وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا لِلْمُعْجِزِيْمُونَ ﴿١٩﴾

100. Mana Lihin wax Noo Shafeeca.

فَمَا تَأْمِنُ مِنْ شَفَعِيْنَ ﴿٢٠﴾

101. Iyo Saaxiib Dhaw.

وَلَا صِيقِ حَمِيمٍ ﴿٢١﴾

102. Ee haddaan Noqonno oon Ahaanno Mu'miniin.

فَلَوْلَآنَ نَاكِرَةٌ فَتَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٢٢﴾

103. Taas waxaa ku Sugan Calaamad Badankoodna ma Rumeeyo (Xaqa).

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَّةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِيْنَ ﴿٢٣﴾

104. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَلَئِنْ رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿٢٤﴾

Qiyaamada Xaalkeedu waa Daranyahay sida Wax Badan Quraanku ka Warramay Jahannamana waxaa loo soo Dhawayn Iblis Gaalo iyo Inta Raacddayna Naartaana lagu Tuuri, oyna ku Murmii Dhexdeeda iyagoo Calaacali oo Qiran Xumaantii iyo Dambigii, wax U gargaari iyo wax u Shafeecina ma jiro, Waqtigaas oo kalena Calaacal wax ma Taro ee waxaa wax Tara Iimaan iyo Wanaag hor marsasho. Ash-Shucaraa' (90-104).

105. Waxay Beeniyeen Qoomkii (Nabi) Nuux Rasuulladii.

كَذَّبَ قَوْمٌ بِرُوحِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٥﴾

106. Markuu ku Yidhi Walaalkood Nuux Miyeydaan Dhawrsanayn.

إِذَا قَالَ لَهُمْ أَخْوَهُمْ رُوحُ الْأَنْفَوْنَ ﴿١٦﴾

107. Anigu waxaan idiin ahay Rasul Aamin ah.

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧﴾

108. Ee ka Dhawrsada Eebe ina Adeeca.

فَانْقُوا إِلَهُكُمْ وَاطَّيْعُونَ ﴿١٨﴾

109. Idinkana Warsanmaayo (Xaqa) Ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caalamkaan ka Sugi.

وَمَا أَنْسَلْنَا مِنْ عَلَيْهِمْ مِنْ أَجْرٍ إِنَّ أَجْرَى إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩﴾

110. Ee Eebe ka Dhawrsada ina Adeeca.

فَانْقُوا إِلَهُكُمْ وَاطَّيْعُونَ ﴿٢٠﴾

111. Waxay Dheheen ma waxaanu ku Rumayn adooy ku Raaceen kuwa Dullaysan (Xun Xun).

فَالْأُولَاءِ نَوْمٌ لَكَ وَاتَّبَعُكَ الْأَذَّلُونَ ﴿٢١﴾

112. Wuxuu Yidhi Maxaan ka Oga-hay Waxay Fali.

قَالَ وَمَا عَلِمْتُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾

113. Xisaabtooda Eebe unbaa leh haddaad wax Garanaysaan.

إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّهِ لَوْتَشَعُرُونَ ﴿٢٣﴾

114. Anuguna ma Eryayo Mu'miinta.

وَمَا أَنْبَأْتَ طَارِدَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٤﴾

115. Waxaan u Dige Cad ahayna ma ihi.

إِنَّ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّعَنِّيٌّ ﴿٢٥﴾

Qisada Nabi Nuux horaan u soo Sheegnay wayna Imaandoontaa, waxyaalhase ay halkan Taabatay waxaa ka Mid ah Caqli Xumida Gaalada iyo inay Dadka ku Qiimeeyaan Koolaha iyo Muuqalka, tan kale in Xaqa loo Simanyahay Cid Gaar loogu Dhaqaalayna ayna jirin, Ajriga iyo Abaal Marin Xaq u Yeedhayaashan Eebaa leh, Illeen Abaal Marin Adduun wax kuuma Tartee, Taasna waxay ku Tusin in Ciddii wax Bari Dadka oo Xaqa Tusi Looga baahanyahay inay Dhawraan Caddaaladda iyo ku Xidh-naanta Eebe. Ash-Shucaraa' (105-115).

116. Waxay Dheheen Haddaadan Joogin Nuuxow Waxaad Noqon kuwa la Dhagaxyeyo.

فَالْأُولَاءِنَّمَّا تَنَاهَى مَنْتَهُوُنَ لَكُوْنَ مِنَ الْمَرْجُومِينَ ﴿٢٦﴾

117. Wuxuuna yidhi Eebow Qoom-kaygii waa I beeniyeen.

قَالَ رَبِّيَ إِنَّ قَوْمِيَ كَذَّابُونَ ﴿٢٧﴾

118. Ee Nakala Xukun Dhexdanada, ina kori Ani iyo Inta ila jirta ee Mu'miinta ah.

فَاقْحَفْ بَيْنِي وَبَيْنَهُمْ فَقَاتِحَاءِنَّيْنِي

وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٨﴾

119. Wawaan ku Korinay Isaga iyo intii la Jirtay Doontii Buuxday.

فَأَبْيَجْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفَلَكِ الْمَشْوُونِ ﴿١١﴾

120. Ka Dibna waxaan Maanshaynay kuwii Hadhay (Gaaladii).

ثُمَّ أَعْرَقَ بَعْدَ الْأَقِينَ ﴿١٢﴾

121. Taasna waxaa ku Sugan Ca-laamad mana aha Badankoodu kuwo Rumayn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَايَةً وَمَا كَانَ أَكْرَهُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾

122. Eebahaana waa Adkaade Na-xariista.

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٤﴾

Markuu Nabi Nuux u Yeedhay Qoomkiisii Habeen iyo Dharaarba, Muddo Dheerna la Noolaa Diideenna Xaqii Yey Goosteen Caadadii Xumayd ee Xaqdiidayasha oo ah inay la Dagaalamaan Nabigaas Wanagga Fari, Waxayna ku Hadideen inay Dhagax la Dhici Hadduusun Joogin, Joojinna Xaq u Yeedhid-daa, Eebaase kala Xukumay oo Koriyey Nuux iyo Mu'miniintii la Jirtay, Halaagayna Gaaladii Xaqaa Diiday, Taasmaa Eebaa u Yabooohay kuwa Xaqa ku Taagan inuu u Gargaaro markay Run Sheegaan oo Fuliyaa Sharciga Eebe kuna Dhaqmaan. Ash-Shucaraa' (116-122).

123. Waxay Beeniyeen Caad Ra-suulladii.

كَذَبَتْ عَادُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٥﴾

124. Markuu ku Yidhi Walaalkood Huud Miheydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخْرُوهُمْ هُوَدُ الْأَنْفَوْنَ ﴿١٦﴾

125. Anigu waxaan idiin ahay Rasuul Aamin ah.

إِنَّ لَهُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧﴾

126. Ee ka Dhawrsada Eebe Ina A-deeca.

فَانْقُوا إِلَهُكُمْ وَأَطْبِعُونَ ﴿١٨﴾

127. Idinkamana Warsanaayo Xaqa ujuuro, Ajrigaygana Eebaha Caalam-kaan ka Sugi.

وَمَا أَسْلَكْنَاكُمْ سَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنَّ أَخْرَى إِلَّا عَلَى رَبِّ الْمَلَائِكَةِ ﴿١٩﴾

128. Miyaad ka Dhisaysaan Meel Sa-re oo Dhan Calaamad (Daar) Idinkoo Ciyaarii.

الْمَلَائِكَةِ ﴿٢٠﴾

129. Ood Yeelanaysaan Masaanic (Dhismo) inaad Waartaan Darteed.

أَتَبَيَّنُوا بِكُلِّ رِبْعٍ مَا يَعْبَرُونَ ﴿٢١﴾

130. Haddaad wax Qabataan Ci-qaabataan una Ciqaabaysaan si Daran.

وَتَسْتَدِدُونَ مَصْكَانَ لَعَلَّكُمْ تَنْلُوذُونَ ﴿٢٢﴾

131. ee Eebe ka Dhawrsada Ina A-deeca.

وَإِذَا بَطَشْتُمْ طَشْتُمْ جَبَارِينَ ﴿٢٣﴾

132. Kana Dhawrsada Eebaha idin Siyyey waxaad Ogtihiin.

فَانْقُوا إِلَهُكُمْ وَأَطْبِعُونَ ﴿٢٤﴾

133. Wuxuu idin Siyyey Xoolo iyo Ca-ruur.

وَأَنَّهُمْ أَذَكَرُوا اللَّهَ الَّذِي أَمَدَّهُمْ بِمَا تَعْلَمُوا ﴿٢٥﴾

أَمَدَّهُمْ بِأَنْتَسِيرٍ وَبَنِينَ ﴿٢٦﴾

134. Iyo Beero iyo Illo.

135. Wawaana Idinka Digi Cadaab
Maalin Wayn.

Ree Caad wax Badan Yuu Quraanku ka Warramay, wawaase Mudan in laysku Baraaarujiyo siday wax u Dhisan jireen Kibir, Isla wayni iyo Waarid Darteed, maxayse u Tartay, waxba, waxaa la Sheegay in Markuu Arkay Abuu dardaa waxay Muslimaantu ka Dhiseen Qoodha inuu ka istaagay Masaajidka, kuna dhawaaqay Ree Dimishiqow markay ku soo kulmeenna uu Eebe ammaanay oos Yidhi: Miyeydaan Xishoonayn, waxaad kulminaysaan waxaydaan Cunayn, waxaad Dhisaysaan waxaydaan Dagayn, waxaadna Doonaysaan waxaydaan Gaadhayn, waxaa Idinka horeeyey Caad oo Hanatay Cadan iyo Cummaan Dhexdeeda ee Yaa Dхахalkoodii iga Siin Labo Dirham. Ash-Shucaraa' (123-135).

136. Waxay Dheheen waxaa Isu kaan-na Mid ah Waanisayaa ama Maadan Waanininaa.

137. Kanna ma aha waxaan Da-beecaddii «Diintii» Dadkii hore ahayn.

138. Nalamana Cadaabay.

139. Wayna Beeniyeen, Markasaan Halaagnay. Taasina waxaa ku Sugan Calaamad, mana aha Badankoodu ku-wo Rumayn.

140. Eebahaana waa Adkaade Na-xariista.

141. Waxay Beenisay Thamuud Ra-suulladii.

142. Markuu ku Yidhi Walaalkood (Nabi) Saalax Miyaydaan Dhawr-sanayn.

143. Wawaan idiin ahay Rasuul Aa-min ah.

144. ee ka Dhawrsada Eebe ina Adeeca.

145. Idinkamana Warsanaayo Xaqa ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caalamkaan ka Sugi.

Markay Qoomkii Nabi Huud ka Madax adaygeen Xaqii ooy isugu mid Noqotay waano iyo La'aanteed, Diideenna wax u Sheeggi, Sheegteenna inaan la Cadaabayn Yaa Eebe Halaagay, Taasina waa Abaalka Xaqdiidayaaasha.

Sidoo kale waxaa Eebe u Diray Thamuud Nabi Saalax, wuxuuna la maray Waddaday la Mareen Nabiya-dii kale, wuxuu Xaalku ku Dambeeyeyna Wuu Imaan, waxaadse Moodaa in Gaaladu Ceel kaliya ka Cabbeen, waa Ceelka Xumaanta. Ash-Shucaraa' (136-145).

وَحَتَّىٰ وَعْدُوْنِ
إِنَّ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ

فَأُلْوَسَاهُ عَلَيْنَا وَعَظَّمَتْ أَمْلَمْ تَكُنْ
مِنَ الْوَعِظِيرَاتِ
إِنْ هَذَا إِلَّا لَهُ مُؤْمِنُونَ

وَمَا نَعْلَمُ بِمُعَذَّبِينَ
فَكَذَبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْهَا وَمَا كَانَ
أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنُونَ

وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

كَذَبَتْ نَمُودُ الْمُرْسَلِينَ

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَجْوَهُمْ صَلَحُ الْأَنْتَقُونَ

إِنِّي لَكُمْ رَسُولُ أَمِينٍ

فَأَنْقُو اللَّهَ وَأَطْبِعُونَ

وَمَا أَسْلَكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ لَأَجْرِي

إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ

146. Ma waxaa Laydinkaga Tagi Hal-kan idinkoo Aamina.

أَتَرْكُونَ فِي مَا هُنَّا إِمِينٌ ﴿١٤٦﴾

147. Oo ku Sugan Basaatiin iyo Ilo (Socda).

فِي جَنَّتٍ وَعُيُونٍ ﴿١٤٧﴾

148. Iyo Beero iyo Timir Fiideedu Bi-sayl Tahay.

وَرُزْقٍ وَخَلِطَ لَهُمَا هَضِيمٌ ﴿١٤٨﴾

149. Ood ka Qoranaysaan Buuraha Guryo idinkoo Kibirsan.

وَتَحْسُونَ مِنَ الْجِلَالِ بُوْرَاقَهُنَّ ﴿١٤٩﴾

150. Ee Eebe ka Dhawrsada ina A-deeca.

فَانْتَهُوا إِلَّا لِلَّهِ أَطِيعُونَ ﴿١٥٠﴾

151. Hana Adeecina «Maqlina» A-marka Xadgudbayaasha.

وَلَا ظِيمُوا أَمَّا لَمْ تَمْسِ فِيهِنَّ ﴿١٥١﴾

152. ah kuwa Fasaadiya Dhulka oon Hagaajinayn.

الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Waxay Dheheen waxaad uun ka mid Tahay kuwa la Sixray.

فَالْأُنْهَى إِنَّمَا تَنَاهَى مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٥٣﴾

154. Mana Tihid waxaan Dad nala mid ah ahayn ee noo keen Aayad Had-daad run Sheegi.

مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا فَأَتَيْتُكَ إِنْ كُنْتَ

مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٥٤﴾

فَالْأَهْنَى نَافَّةً لِمَا شَرَبَ وَلَكُنْ شَرَبَ

يَوْمَ الْعِلْمِ ﴿١٥٥﴾

155. Wuxuu Yidhi Tani waa Hal, Maalinbay Cabbi idinkuna Maalinbaad Cabbaysaan la Yaqaan.

وَلَا تَمْسُهَا سُوءٌ فَإِذَا حَذَّكُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ ﴿١٥٦﴾

156. Ee ha ku Taabanina Xumaan, oos idin qabto Cadaab Maalin wayn.

فَعَرُوهَا فَأَضْبَحُوا نَدِمَنَ ﴿١٥٧﴾

157. Wayse Dileen waxayna ahaadeen kuwo Qoomameeya.

فَأَخْذُهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَّةٌ وَمَا كَانُ

أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنُينَ ﴿١٥٨﴾

158. Waxaana Qabtay Cadaab Taas-na waxaa ku Sugan Calaamad,Badankoodna ma aha kuwo Rumayn (Xaqa).

وَلَدَرَّيْكَ لَهُوَ الْمَنْزِلُ الرَّاجِمُ ﴿١٥٩﴾

159. Eebahaana waa Adkaade Na-xariista.

Cid Ladnaan iyo Kibir ku Waari ma jirto, Qoomkii Nabi Saalaxna markay Xaqii ka Madax adaygeen oo Beeniyeen Nabigii oy Dileen Hashii Calaamadda u ahayd Yaa Eebe Halaagay oo Ciqaabay, Adduunyana waa Beer Cagaaran oo Maruun Ingagi, waxaase Habboon in Si Fiican loogu Dhaqmo Xaqa. Ash-Shucaraa' (146-159).

160. Waxay Beeniyeen Qoomkii (Nabi) Luudh Rasuladii.

كَذَّبَ قَوْمٌ لِوَطِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾

161. Markuu ku Yidhi Walaalkood Luudh Miyeydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخْوَهُمْ نُوطُ الْأَنْتَقُونَ ﴿١﴾

162. Waxaan idiin ahay Rasuul Aaminee.

إِنِّي لِكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿٢﴾

163. ee ka Dhawrsada Eebe ina Adeeca.

فَأَنَّهُوا إِلَهُكُمْ وَأَطْبِعُونَ ﴿٣﴾

164. Idinkama Warsanaayo Xaqa Ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caa-lamkaan ka Sugi.

وَمَا أَسْتَكِنُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنَّ أَجْرَى إِلَّا عَلَى رَبِّ

الْعَالَمِينَ ﴿٤﴾

165. Ma waxaad u Tagaysaan Ragga Caalamka.

أَتَأْتُونَ النَّذْكَرَانِ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٥﴾

166. Ood ka Tagaysaan wawa Eebe idiin Abuuray oo Haweenkiina ah, waxaadse Tiihin Kuwo Xadgudba.

وَتَدْرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بِلَ أَنْتُمْ

فَوْعَادُونَ ﴿٦﴾

167. Waxay Dheheen haddaadan Joggin Luudhow Wixaad Noqon kuwa la Bixiyo.

فَالْأُولَئِنَ لَرَتَنَّهُ بِلَوْطٍ لَتَكُونَ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿٧﴾

168. Wuxuu Yidhi (Luudh) Anigu Camalkiinna waan la Cadhaysnahay.

قَالَ إِنِّي لَعِمَلْ كُمْنَ الْقَالَيْنَ ﴿٨﴾

169. Eebow iga Kori iyo Ehelkaygaba waxay Falayaan.

رَبِّ يَمْنَى وَأَهْلِ مَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿٩﴾

170. Waana korinay Isaga iyo Ehel-kiisiiba Dhammaan.

فِي جَيْهِنَّهِ وَأَهْلِهِ وَأَجْمَعِينَ ﴿١٠﴾

171. Habar ku Hadhay Mooyee (Haweeneydiisii).

إِلَّا عَجُورًا فِي الْغَيْرِينَ ﴿١١﴾

172. Markaasaan Halaagnay Intii kale.

ثُمَّ دَمْرَنَا الْأَخْرَيْنَ ﴿١٢﴾

173. Waxaa ku soo Daynay (Roob Dhagax Naara) waxaana u Xun Roobka kuwa Loo digay.

وَأَمْطَرَنَا عَلَيْهِمْ مَطْرًا فَسَاءَ مَطْرًا الْمُنْذَرِينَ ﴿١٣﴾

174. Taasna waxaa ku Sugan Callaamad, Badankoodna ma aha kuwo Rumayn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَّةً وَمَا كَانَ أَكْرَمُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾

175. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَلَنْ رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٥﴾

Qoomkii Nabi Luudh waxay ku Caan ahaayeen wax Sheegiddisa laga Xishoodo oo ah inay Ragga Aadi jireen Haweenka sa Sokow, waana Caado Xun oo Ciqaab Mudata, waxaana Loo Ciqaabay si Daran, Cid kasta oo waxyaalahaas oo kale ku Kadana wasa Cid Dullaysan oo Wasakħawday, waxayna Dharbaaxo ku tahay kuwa Buka ee Dabaalan waxaas. Ash-Shucaraa' (160-175).

176. Waxay Beeniyeen Kayntii Ehel-keedii Rasuulladii.

كَذَبَ أَصَدَبْ لِيْنَكَهُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾

177. Markuu ku Yidhi Nabi Shucayb Miyeydaan Dhawrsanayn.

إِذْ قَالَ لَهُمْ شَعِيبٌ الْأَنْقُونَ ﴿١٧٧﴾

178. Wuxaan idiin ahay Rasuul Aaminee.

إِنَّكُمْ رَسُولُ أَمِينٍ ﴿١٧٨﴾

179. ee ka Dhawrsada Eebe ina Adeeca.

فَانْقُوا إِلَهُهُ وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾

180. Idinkama Warsanaayo Xaqa Ujuuro, Ajrigayga Eebaha Caa-lamkaan ka Sugi.

وَمَا أَسْلَكْمُ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾

181. Oofiya (Dhammaystira) Bee-gidda hana ka mid Noqonina kuwa Nusqaamiya.

أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾

182. Una Miisama Cadaalad Toosan.

وَرِزِّقُوا بِالْقُسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾

183. Hana ka Nusqaaminina Dadka waxooda hana Xumaynina Dhulka Idinkoo Fasaadin.

وَلَا تَبْحَسُوا إِنَّ النَّاسَ أَشْيَاءٌ هُوَ وَلَا تَنْتَهُوا فِي الْأَرْضِ
مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

184. Kana Dhawrsada Eebaha idin Abuuray iyo Khalqigii Horreeyey.

وَاتَّقُوا اللَّهَيْ خَلْقُكُمْ وَالْجِلَّةُ الْأَوَّلَيْنَ ﴿١٨٤﴾

Qoomkii Nabi Shucayb oo Dhulka Madyan Daganaa waxay Beeniyeen Xaqii, waxayna ku Caan Baxeen inay Nusqaamiyaan Miisaanka iyo Suuskaba, Dadkana Saas uga Nusqaamiyaan Xaqooda, wuxuuna Nabi Shucayb isku Dayey inuu ka Reeko Arrintaas, Dhulkana Ayan Fasaadin, wayse ka Madax aday-geen Xaalkaas sida ka Muuqata Aayadaha soo Socda. Wuxana Dhab ah in Cunnada oo Dadka lagu Khayaamo Lagana Nusqaamiyo ay Tahay Arrin Xun oo Ciqaab iyo Halaag Mudan, Yaase Garansiin kuwa ku Dhaqma Xaalkaas Eebe Mooyee, Ciddii Caqlilehse waa inay ka Joogtaa ka Hore Maalinta Dadku u Istaagi Ilaha Caalamka. Ash-Shucaraa' (176-184).

185. Waxay Dheheen waxaad uun Tahay kuwa la Sixray.

فَالْأُولَئِكَمُ أَنَّتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾

186. Mana Tihid waxaan Dad nala mid ah ahayn, waxaana kuu Malay-naynaa kuwa Beenaalayaasha ah.

وَمَا أَنَّتَ إِلَّا بَشَرٌ مِنْنَا وَإِنْ تَظْنَكَ
لِئَنَ الْكَذِيرَينَ ﴿١٨٦﴾

187. ee Nagu soo Rid Goosimo Samada ka mid ah haddaad Run sheegi.

فَأَسْقِطْ عَيْنَاهَا كَسَفَامِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الْأَصْدِيقِينَ ﴿١٨٧﴾

188. Wuxuu Yidhi Eebahay baa og waxaad Falaysaan.

فَالْأَرْضُ أَغْمَمُ بِمَا تَحْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾

189. Wayna Beeniyeen waxaana Qab-

فَكَذَبُوهُ فَأَخْذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظَّلَاقِ إِنَّهُ كَانَ

tay Cadaab Maalintii Hadhka, waana Cadaab Maalin Wayn.

عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ

190. Arrintaasna waxaa ku Sugan Calaamad mana aha Badankoodu mid Rumayn.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَايَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

191. Eebahaana waa Adkaade Naxariista.

وَلَئِنْ رَبَّكَ لَمْ يَعِزُّ الْحَرَمُ

Waxay kuwanna ku Jawaabeen Jawaabitii kuwii ka Horeeyey oo kale, waxayna ku Sheegeen Sixir, wayna Beeniyeen, waxay warsadeen in Cirka Goosino Cadaaba looga soo Rido, Eebase waa ogyahay waxay Fali'waxaana qabtay Cadaab Hadheeyey oo Wayn. Ibn Cabbaas wuxuu Yidhi: Wuxuu Ilahaay ku soo Daayey Onkod iyo Kulayl Daran oo ku Dhajiyeh Neefsta, markaasay ka Baxeen Guryaha iyagoo u Carari Dibadda, Markaasaa Eebe Daruur ka Hadhaysa Qorraxda ku soo Daayey markay ku soo Kulmeenna uu Eebe ku soo Daayey Naar Gubtay. Ciqaabta Eebana kama Fogo Daalimiinta Xaq Diidayasha ah. Ash-Shucaraa' (185-191).

192. Quraankuna waa soo Dejin Eba-ha Caalamka.

وَلَئِنْ تَنْزِلَنَا بِالنَّاٰلِينَ

193. Waxaa kula soo degan Ruux Aamin ah (Jibriil).

نَزَّلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ

194. Qalbigaaga inaad ahaato kuwa ku Diga.

عَلَىٰ قَلْبِكَ لَتَكُونُ مِنَ الْمُنْذَرِينَ

195. Af Carabi ahoo Cad.

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ

196. Quraankuna wuxuu ku Sugnaa Kutubti hore.

وَلَئِنْ شِئْتَ نَزِّلْنَا لَأَوَّلِينَ

197. Miyeyna Calaamad ugu Fillayn inuu Yaqaanno Culimadii Banii Israa'iil.

أَوْلَئِكُنْ لَمْ يَعْلَمُهُ أَنْ يَعْلَمُهُ عَلَيْهِمْ بَشَّرَةٌ يَوْمَ الْحِسْنَىٰ

198. Haddaan ku soo Dejino Qu-raankan Cajamiga Qaarkiis.

وَلَوْزَرَنَّهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ

199. oo uu ku Akhriyo Korkooda mayna Rumeeyeen.

فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ

200. Saasaan u Galinay Diidada Qu-lubta Dambiiliyaasha.

كَذَلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الظَّمَرَادِينَ

201. Mana Rumaynayaan Xaqa Intay ka Arkaan Cadaab Daran.

لَا يَوْمَ مُؤْنَسٌ بِهِ حَقَّ بِرُوْالْمَذَابِ الْأَلِيمِ

202. Oos ugu Yimaaddo Cadaabku Kado Iyagoon Ogayn.

فِي أَيْمَانِهِمْ بَغْتَةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

203. Oy Dhahaan ma nala Sugi.

فَيَوْلُوا مَلَخْنَ مُنْظَرُونَ

204. Ma Cadaabkanagay Dadajisan.

Aayadahan Eebe wuxuu ku Tilmaamay Quraanka inuu yahay soo Dejin Eebe, oo Jibril u soo Dhiiibay, kuna Soo Dejiyeey Qalbiga Nabiga, Luuqadda Carabiga ahna ku soo Dejiyey, Kutubihii Horana lagu Caddeeyey, Culimadii Banii-Israa'iila ay Ogaayeen. Dambiliayaashusey Beeniyeen, ayna sasaa haadaan intay ka arkaan Cadaab Daran, uguna Yimaadda Kado, iyagoon Ogayn Oy Markaas Calaacaalaan, Yidhaahdaan Maa nala Sugo, waxays Dedejisanayeen Cadaabka. Sufyaan wuxuu Yidihi: Waxyi Dhammaantii wuxuu ku Dagayey Carabi ee waxaa Tarjumayey Nabiyada. Ash-Shucaraa' (192-204).

205. Ka Warraan Haddaan u Raaxno Sanooyin.

أَفَرَيْتَ إِنْ مَتَّعْهُمْ سِينَ

206. Markaas uu u Yimaaddo wixii loogu Goodinaayey.

ثُرْجَاهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُوكَ

207. Muxuu uga Tari Xaggooda wixii loogu Raaxeeyey.

مَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَمْتَهِنُونَ

208. Magaaloo aan Halaagno oon loo Diginna ma Jirto.

وَمَا أَهْلَكَنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا هَمْ مُنْذِرُونَ

209. Waano Darteed, mana nihin Daalimiin.

ذَكَرَىٰ وَمَا كُنَّا نَاظِلِينَ

210. Kumana soo Degto Quraanka Shayaadiintu.

وَمَا نَزَّلْنَا بِهِ الشَّيْطَانُ

211. Kumana Habboona mana Karaan.

وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِعُونَ

212. Shayaadiintu Maqalka waa ka Fogiyihii.

إِنَّهُمْ عَنِ الْسَّمْعِ لَمَعْزُولُونَ

213. Ee ha Caabudin (Baryin) Eebe Miciisa Ilaha kale ood Noqoto kuwa la Cadaabo.

فَلَدَعْتُ مَعَ اللَّهِ إِلَهَاءً أَخْرَقْتُكُنْ مِنَ الْمُعَذَّبِينَ

214. Una Dig Qaraabadaada Kuu sii Dhaw.

وَأَنْذِرْ عَشِيرَاتَ الْأَفْرَادِ

215. Una Raarici Garabkaaga (U Naxariiso) Ciddii ku Raacda oo Mu'miinta ah.

وَأَخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنْ أَتَعَبَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

216. Hadday ku Caasiyaanna waxaad Dhahdaa anigu Bari baan ka ahay waaxad Falaysaan.

فَإِنْ عَصَمُوكَ فَقُلْ لِي بِرِّيٍّ مِنْ مَتَّعَمْلُونَ

Raaxo Adduunna wax ma tarto markay Ciqaabtu Timaaddo, waxaa Sugnaaday in la keeni Qiyaamada Gaalka oo Naarta la Tiimbiin Markaas la Dhihi Khayar Waligaa ma Aragtag, Nicmo Waligaa ma Aragtag, oo u Dhihi Wallahi Maya, La Keenina kii ugu dhibaato Badnaa Adduunka oo la Taabsiin Janada Markaas la Dhihi ma Aragtag Xumaan Waligaa oos Dhihi Waligay Maya, Nabiga iyo Quraanka Shaydaan uma soo Dhawaado, lamana soo Degin, waase ka Fogiyihii'Cibaadana Eebe Kaliyaa Muta, Eebana wuxuu Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeeleel) inuu marka Hore U digo Qaraabada Illeen haddii kale See Dadka kale Wax u Rumayn, wuuna Yeclay Nabigu Sidaas, Tan kale wuxuu Eebe Faray inuu u Naxariisto Mu'miniinta Islaamkuna waa Diin Isu naxarisasho. Ash-Shucaraa' (205-216).

217. Talo Saaro Eebaha Adkaada ee Naxariista.

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

218. Ee ku Arka Markaad Kici.

الَّذِي يَرِيكَ حِينَ تَقُومُ

219. Iyo Lagagadoonkaaga kuwa Tukan.

وَتَقْبَلْكَ فِي السَّجْدَيْنِ

220. Eebana waa Maqle Og.

إِنَّهُ مُوَسَّعٌ الْعَلِيُّ

221. Ma idiinka Warramaa Ruuxay ku soo Degi Shayaadiintu.

هَلْ أُنِيشُكُمْ عَلَى مَنْ تَنْزَلُ الشَّيْطَانُ بِهِ

222. Waxay ku soo Degi Beenaale Dambi Badan oo Dhan.

تَنْزَلُ عَلَى كُلِّ أَفَّاكِي أَشَرِ

223. Waxayna Xadi Maqalka Ba-dankoodna waa Beenaalayaal.

يُلْقَوْنَ السَّمْعَ وَأَكْثَرُهُمْ كَذَّابُونَ

224. Gabayaana waxaa Raaca kuwa Baadida ah.

وَالشَّعْرَاءَ يَنْهَا هُمُ الْفَارُونَ

225. Miyaadan Arkin in Iyagu Tog kasta (Xumaan) ay ku Dhix Wareer-sanyihiin.

أَلَرَّأْنَهُمْ فِي كُلِّ وَادِ يَهِيُّونَ

226. Oyna Sheegi waxayna Falayn.

وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ

227. Kuwa Xaqa Rumeeyey Mooyee oo Camal Fiican Fala oo Xusa Eebe wax Badan, oo Gargaarta Dulmi ka Dib, waxayna Ogaan doonaan kuwii Dulmi Falay soo Noqoshaday soo Noqdaan (Qiyaamada).

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَأَنْصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا وَسَعَلَ الَّذِينَ

ظَلَمُوا أَذَى مُنْقَلِبٍ يَقْلِبُونَ

Waa in La talo Saarto Eebaha Adkaada ee Naxarista, ee ku Arka Markaad Istaagi iyo Gagadoonkaaga kuwa Tukan ee Maqli ee Og. Shayaanna wuxuu ku soo Degaa Been badane, Dambi badan, Heesta iyo Gabayga oo Waqtiga kaa Dhumiyana waa Caayanyihiin, waxaana Raaca Heesaaga kuwa iska Baadida ah, waxaana ka mid ah Caadada Heesaaga iyo Gabayaaga inay ku Wareeraan oo Dhixgalan wax kasta, ooy Sheegaanna waxayna Falin, marka laga Reebo kuwa xaqaa Rumeeyey ee Wanaaggaa Fala oo Gargaarta intii la Dulmiiyey, Daalimma wuxuu Ogaan markuu Eebe u Noddo, Gabayguna markuu Bato oo wax walba la Sheego, oon runta laga Sheegin, oo lagu Caayo Cidaan Mudan, laguna Amaano cidaan mudan waa Aafu iyo Balaayo Ruuxa ka Buuxda Islaamkuna ma Ogola, Siduu Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u yidhi: in Laabta Midkiin Malaxu Dhaamiso yaa ka Khayroon inuu Gabay ka Buuxsamo (Imaan Axmed) Hadduuse yahay mid xaqa loogu Hiillin, wanaaggana Fari, Xumaantana Reeby kaasi ma Cayna mana Xuma. Ash-Shucaraa' (217-227).

Suurat An-Naml

سُورَةُ النَّمَلٍ

Magaca Eebe yaan ku Billaabaynaa ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

1. (Xarafka hore Isagoo kale waan soo Maray) Inuu ku Tusin Mucjisada Quraanka, Taasi Waa Aayaadka Qu-raanka iyo Kitaabka Cad.

2. Waana Hanuunka iyo Bishaarada Mu'miniinta.

3. Ee ah kuwa Ooga Salaadda oo Gu-ta Zakada oo Aakhiro Yaqiinin.

4. Kuwaanse Rumayn Aakhiro wa-xaan u Qurxinay Camalkooda waana ku Indho la'Yihii (Wareersanyihiin).

5. Kuwaasi waa Kuwuu u Sugnaaday Cadaab Xun Aakharana Iyaga unbaa Khasaaray.

6. Adiguna Nabiyow waxaad kala Kulmi Quraanka Ilaha Falka San ee Og Agtiisa.

Suuraddu waxay ka warrami in Quraanka Kariimka ah Hanuun iyo Bishaaro u Yahay Mu'miniinta Xaqa Rumaysan ee Salaadda si Fiican u Guta, Zakadana Bixiya, Aakharana Yaqiinsan, kuwaanse Rumaynin Aakharo waxaa loo Qurxiyy Camalkooda Xun Oyna ku Dhix Warercsanyihiin, waana kuwa Cadaab Xun u Sugnaaday oo Khasaaray Aakharo Illeen weybeeniyeene. Dhابتuna waa in Quraanku ka soo Degay Ilaha Xakiimka ah ee wax walba Og Xaggiisa'Warkiisuna waa Run Cad. Xukunkiisuna waa Caddaalad Dhammaystiran. Waxaase loo Baahanyahay Rumayn, ku Dhaqan, ugu Yeedhid iyo Dhawrid. An-Naml (1-6).

7. Xusuuso Markuu ku Yidhi Nabi Muuse Ehelkiisa Anugu waxaan Arkaa Iftiin waxaan Idiinka Keeni Xaggiisa War Ama Waxaan Idiinka Keeni Dhu-xul Daba inaad Kulaashaan.

8. Markuu Yimid waxaa Loogu Dha-waaqay Waa la Barakeeyey Cidda

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طَسْ تِلْكَءَ اِيَّتُ الْقُرْمَانِ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ

هُدًى وَشَرِيْفٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ

الَّذِينَ قَسَمُوا الصَّلَاةَ وَرَأَوْنَ الْزَّكُوْهُ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ بِغُرْبَوْنَ

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَنَّاْتُهُمْ
أَعْمَالَهُمْ هُمْ بِعَمَلِهِنَّ

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يَمْسُوْ لِكَذَابٍ
وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ

وَلِئَلَّكَ لَنْقَلَ الْقُرْمَانَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيِّمٍ

إِذْ قَالَ مُوسَى لِأَهْلِهِ إِنِّي عَانَّتُ نَارًا سَاتِكُمْ مِّنْهَا بَعْدَ
أُوْءَاهِتِكُمْ شَهَادَةُ قَبْسٍ لَّمَّا كُنْتُ تَصْطَلُونَ

فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَنْ يُورَكَ مَنْ فِي الْأَرْضِ وَمَنْ حَوْلَهَا

Dabka la Joogta iyo kuwa Gaararkiisa ah, waxaan Nasahan Ilaha Caa-lamka.

9. Muusow Anugu waxaan ahay Ilaa-ha Adkaada ee Falka San.

10. Ee Tuur Ushaada, Markuu Arkay Iyadoo Gilgilan Sida Maska wuu Jeed-saday Isagoo Carari, Mana soo Noqon, Muusow ha Cabsanin, kuma Cabs-daan Agtayda Rasuulladuye.

11. Ciddiise Dulmi Fasha markaas Wanaag ku Baddasha Xumaan ka Dib Anugu waxaan ahay Dambi Dhaafe Naxariista.

Qisada Nabi Muuse iyo sida Ilaaheen ula Hadlay Meelo Badan yaa lagu sheegay, waxayna ku Tusin in Ilahay Cidduu Doono oo Rasuladiisi ka mid ahaa la Hadli Jiray, Tan kale waxay ku Tusin in Nabiya-da Ceeb ku ahayn Cabsida Caadiga ah, wax Sharaflooda wax u Dhimana ayna ahayn. Tan kale waxay ku Tusin Awoodda Ebbe iyo inuu wuxuu Doono Fali Karo.

Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgeeyo Ebbe korkiisa ha yeele) Wuxuu Yidhi: Ilahay Ma Seexdo kumana Habboona (Waa ka Dheeryayah) inuu Seexdo, Wuxuu Hoos u Dhigaa ama Koryeelo (Qaybta) waxaa u Kor Noqda Xaggiisa Camalka Habeenka Maalinta ka hor, iyo kan Maalinta Habeenka ka Hor. Waxaa wariyey (Ibnu Abii Xaatim). An-Naml (7-11).

12. Gali Gacantaada Jeebkaaga wa-xay soo Bixi Iyadoo Cad Xumaan La'aan (Waxayna ka mid yihii) Sagaal Calaamo oo Fircoona iyo Qoomkiisa loo Muujiyey, waxayna ahaayeen Qoom Faasiqiina.

13. Markay u Timid Calaamaddannadii Iyadoo Cad waxay Dheheen Kani waa Sixir Cad.

14. Wayna Diideen Iyagooy Yaqin-satay Naftoodu Dulmi iyo Isla Sarreeyn Darteed, ee Day Siday ahaatay Cidhib-tii Mufsiidiinta (Xumo Wadayaasha).

Mucjisooinka iyo Calaamadaha la Siyyey Nabi Muuse waxay ahaayeen Sagaal Oy ka Mid ahaayeen Usha iyo Gacantu Siday Suurad kale Sheegtay. si Fircoona iyo Qoomkiisa Falka Xumaa loogu wax Tuso, wayse Beeniyeen Xaqii Iyagooy Hoosta ka Og Runta, si ay Madaxnimada iyo Isla Waynidha ugu Mitidaan, maxaase ka Dambeeyey oon Halaag iyo Khasaare ahayn, wax badanna waxaa la soo Sheegay in Dad Badan ay Diideen Xaqa iyagooy Garan Ilaalii iyo Dhawrid Maslaxo Gaara, Taasoo ah Madaxtinimo, Xoolo, iyo Isla Wayni Micno Darro. Ciddii Caqli lehna waa Xaal ay Waajibtahay inuu ku Waano Qaato. An-Naml (12-14).

وَسَبَحَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾

يَمُوسَىٰ إِنَّهُ وَآتَاهُ اللَّهُ الْعِزِيزُ الْكَرِيمُ ﴿٢﴾

وَأَنِّي عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا هَبَطَ كَانَهَا جَانٌ وَلَيْ مُدِيرًا

وَلَمْ يَعْقِبْ يَمُوسَىٰ لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ

لَدَّيَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣﴾

إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُرِدَ حَسْنَابَعَدَ سُوءَ

فَإِنِّي غَفُورٌ رَّبِيعٌ ﴿٤﴾

وَأَدْخِلْ بَدْكَ فِي جَبِيكَ مَخْرُجَ يَضَّاءَ

مِنْ عَبْرِ سُوَطٍ فِي نَسْعَ إِلَيْكَ إِلَى فَرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ

إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ أَيَّنَا مُبَشِّرًا

فَأَلْوَهَنَّهُدَاسْخَرُ مُبَشِّرٍ ﴿٦﴾

وَحَمَدُوا رَبِّهَا وَأَسْتَيقَنُوهُمْ أَنْفُسُهُمْ ظَلَمًا وَعُلُوًّا

فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَيْنَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧﴾

15. Waxaan siinay Daawuud iyo Sulaymaan Cilmi, waxayna Dheheeen Mahad Ilaaahbaa iska leh ee ah kan Naga Fadilay wax badan oo Addoomadiisa Mu'miniinta ah.

16. Wuxuuna Dhaxlay Sulaymaan Daawuud, wuxuuna yidhi Dadow waa nala Baray Codka Shimbiraha, waxaana nala siiyey wax kasta (oo Xukun ah) kaasina waa Fadliga Cad.

17. Waxaa Loo kulmiyey Sulaymaan Junuudiisii oo Jinni, Insi iyo Shimbiro leh, iyagoo iscelcelin.

18. Markay Yimaaddeen Togii Qudhaanjadana oy tidhi Qudhaanjo Qudhaanjooy Gala Guryihiiyna Yeyna idin Jajabin Sulaymaan iyo Junuudiisii Iyagoo idin Ogayn.

19. Markaasuu Muusooday Isagoo ku Qosli Hadalkeeda wuxuuna yidhi Eebow I waafaji inaan ku Mahdiyo Nicmadaad ugu Nicmaysay Ani iyo Waalidkay iyo Inaan Falo Wanaag Aad ka Raali tahay ina Gali Naxariistaada Addoomadaada Suuban Dhexdooda.

Wuxuu Eebbe Sheegi wuxuu ugu Nicmeyey Nabi Daawuud iyo Wiiliisi Nabi Sulaymaan oo Nicmooyin ah Adduun iyo Aakhiroba, iyo in Nabi Sulaymaan loo Sakkiray Jinni, Insi iyo Shimbiraha, Barayna Hadalka Shimbiraha intuu ka Kaso Afkooda, Sidoo kale Codka Qudhaanjadii Uga digtay Saaxiibadeed Jajabinta Nabi Sulaymaan iyo Colkiisoon Ogayn.
una Qoslax kuna Mahdiyey Eebbe, Warsadaya Wanaag isaga iyo Waalidiintiis, wanakaas wanaaggoo in marka Ebbe khayu ku siyo Mahadiyo, wanaagna la falo, Xumaanta iyo Kibirkana layska Jiro oo laga Fogaado. An-Naml (15-19).

20. Wuxuu Fiifsiirihey Shimbirihi (Sulaymaan) Wuxuuna Yidhi Maxaan la Arki La'ahay Hud-Hudkii Mise kuwa Maqan buu ka Midyahay.

21. Waxaan Cadaabi Cadaab Daran ama waan Gawrici ama wuxuu iikeeni Xujo Cad.

22. Markaasuu Muddo Yar Maqnaa Markasu Yidhi (Markuu Yimid) wa-

وَقَدْ أَلْتَنَا دَاؤِدَ وَسَلَيْمَنَ عَلِمًا وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ
الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِنْ عَبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾

وَرَرَثَ سُلَيْمَنَ دَاؤِدَ وَقَالَ يَأَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْنَا
مَنْطِقَ الطَّيْرِ وَأَوْتَنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
إِنَّ هَذَا هُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾
وَحَسِّرَ لِسَلَيْمَنَ جُودَهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِلَّا
وَالظَّرِيفَ فَهُمْ يَوْغُونَ ﴿١٧﴾

حَقَّ إِذَا أَتَوْنَا عَلَى وَادِ النَّصْلِ قَاتَ نَمَلَةٌ يَكَانُهَا النَّصْلُ
أَدْخَلُوا مَسَكِنَكُمْ لَا يَعْطِمُنَّكُمْ
مَلِئَنَّهُنَّ وَجُودَهُ هُنْ لَا يَتَعْرُونَ ﴿١٨﴾
فَبِسْمِ صَاحِبِ الْكَوْنَ قَوْلَاهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزَعْنِي
أَنْ أَشْكُرَ رَفْمَنَكَ الَّتِي أَنْتَمَتَ عَلَى وَعْلَى وَلَدَعَ
وَأَنْ أَعْمَلَ صَلَحًا تَرْضَهُ وَأَدْخِلَنِي بِرَحْمَتِكَ
فِي عِبَادِكَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٩﴾

وَقَدْ أَطْلَبَ فَقَالَ مَا لِ لَأَرَى الْهُنْدَهُ
أَمْ كَانَ مِنَ الْفَكَارِيَنَ ﴿٢٠﴾

لَا عَذِيشَهُ عَذَابَ اشْكِيدَأَوْلَا ذَبْحَنَهُ
أَوْ لَيَأْتِيهِ سُلْطَنِ مُبِينِ ﴿٢١﴾
فَمَكَثَ غَيْرَ بَيِّدِ فَقَالَ أَحْطَطْ بِمَالَمْ ثُجْطِيَهُ

xaan Ogaaday waxaad Ogaanin, waxaana kaaga keenay ReeSaba War Yaqiina.

23. Waxaan Helay Haweeney Xukumaysa lana Siiyey wax kasta (oo Xukun ah) waxayna Leedahay Carshi Wayn.

24. Waxaan Helay Iyada iyo Qoomkeedii oo u Sujuudi Qorraxda Eebe ka Sokow wuxuuna U qurxiyey Shaydaan Camalkooda wuxuuna ka Leexiyey Jidka Mana Hanuunsana.

25. May u Sujuudaan Ilaha soo Biixiya waxa ku Qarsoon Samooyinka iyo Dhulka oo Og waxaad Qarinaysaan iyo waxaad Muujinaysaan.

26. Ilaahey Isaga Mooye Ilaahe kale ma jiro, waana Eebaha Carshiga Wayn.

Awoodda Eebaa iska leh, ha siiyo Nabi Sulaymaan Xukun Laakiin waxaa ka Qarsoomi kara wax Xayawaan Yari Ogaan karo sida Hud-Hudka kaasoo uga warramay Ree Saba iyo Xukunkooda iyo waxay Caabudaan, Taasina La Yaab malaha mar Hadday wax walba ku Xidhanyihiin Awoodda Eebaha wax walba Koobay, ee Isaga uun Ilaa ah, ee Carshiga wayn Leh, Shaydaanbaase Dad Dhumiyey oo u Harag Lulay oo Xumaanta u Qurxiyey, waana Colka Dadka oon Marna ka Nasanayn Dhumintooda. Tan kale waxay ku Tusin Wanaagga Makhluuqa Qaarkiis sida Hud-Hudkaas Eebe iyo Cibaadadiisa u Yeedhay, Saas Darteed Yuu Nabigu (Naxariis iyo Nabagalo Eebe korkiisa he yeelee) u Reebay Dilidda Qudhaanjada, Shimbiraha, Hud-Hudka iyo Suradka. Waxaa Wariyey (Imaam Axmed). An-Naml (20-26).

27. Wuxuuna Yidhi Waannu Eegi inaad Run Sheegi iyo inaad ka mid Tahay Beenaalayaasha.

28. La Tag Warqaddaaydan kuna Tuur Xaggooda kana Durug Xaggooda, markaas Fiiri waxay soo Celiyaan.

29. Waxayna Tidhi Madaxeeey waxaa La ii soo tuuray Warqad Sharaf leh.

30. (Kuna Quran) Waxay ka Timid Sulaymaan waxayna ku Billaabatay Magaca Eebaha Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

31. Ee Hayska Kay waynaynina iina Imaadda Idinkoo Muslimiina.

وَجَنَّتُكَ مِنْ سَيَّاْبَنَاتِقِينَ ﴿١١﴾

إِنِّي وَجَدْتُ أَمْرَأَةً تَمْلَئُ كُلَّهُمْ وَأُوْيَتَ
مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَمَّا عَرَضْتُ عَظِيمًا ﴿١٢﴾

وَجَدْتُهَا وَفَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّتَّى مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَدِينِ لَهُمُ الشَّيْطَنُ أَعْنَلَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ
فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ ﴿١٣﴾

أَلَا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يَخْرُجُ الْحَمْبَةَ فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَعْلَمْ مَا تُخْفَى وَمَا تُعْلَمُ ﴿١٤﴾

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٥﴾

قَالَ سَنَنُظُرُ أَصَدَقَتْ أَمْ كُتَّ مِنَ الْكَذِبِينَ ﴿١٦﴾

أَدْهَبَنِي كَتَبِي هَذَا فَأَقْتَلُهُ إِنِّي ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ
فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿١٧﴾

قَالَ يَنْأَيْهَا الْمَلَائِكَةُ إِنَّهُ لِكَبِيرٌ كَبِيرٌ ﴿١٨﴾
إِنَّهُ مِنْ شَيْءَنِي وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١٩﴾

الَّذِينَ آتَيْنَا عَلَيْهِمْ وَآتَوْنَا مُسْلِمِينَ ﴿٢٠﴾

32. Waxayna Tidhi Madaxeeey ii Ishaara Amarkayga ma Ihi Mid Goysa Amar Intaad ka Joogtaan.

33. Waxayna Dhaheen Annagu waxaan Nahay kuwo Xoog badan oo Geesinimo Badan, amarkase adaa leh ee Fiiri Wuxaad Fari.

34. Waxay Tidhi Xaakimyadu Had-day Magaalo ku Galaan (Xoog) way Fasaadiyaan waxayna ka yeelaan Ehel-keeda Sharafta leh kuwo Dullaysan Saasayna Falaan.

35. Wuxaanse u Diri Hadyad waxaana Eegi waxay La soo Noqdaan kuwa la Diray.

Markay u Tagtay Warqadduu waday Hud-Hud oo Faraysay Islaanimo, yey la Tashatay Haweenaydii Madaxdeedii, markayse Ismuujjeen inay Xoog Leejihi yey iyadu u Soo jeidisay Dagaal la'aan inay Hadyad u Dиро Eegtana Jawaabta' waxayna ahayd Haweenay Caqli Badan oo Waayo Arag ah. Qataade Wuxuu Yidhi: Yaa ka Caqli Badan Islaanimadeedii iyo Gaalimadeedii. Maxayse tari Isla wayni iyo Kibir iyo Dagaal Jacayl, waxba, waxaase Fiican Kaadsiinyo, Xaq raacid iyo Islaanimo iyo in Xaqa loo Yeedho Had iyo Jeer. An-Naml (27-35).

36. Markay soo Gaadhad Hadyaddii (Nabi) Sulaymaan Yuu Yidhi ma waxaad ii Kordhinaysaa Xoolo-wuxuu I siiyey Eebe yaa ka khayr Roon wuxuu idin siiyey, Idinkaase ku Farxi Hadyadiinna.

37. Ee U celi Wuxaana ula Imaanaynaa Junuud (Col) ayna Awoodayn waxaana ka Bixinaynaa Magaalada Iyagoo Dullaysan oo Ihaanaysan.

38. Wuxuuna Yidhi Qoomow Yaa ii Keena Carshigeeda (Kursigeeda) ka hor Imaatinkooda Iyagoo Muslim ah.

39. Wuxuuna yidhi Mid Xoog badan oo Jin ah anaa kuu Keeni Intaadan ka Kicin Fadhiigaada, waxaana ahay Xoog badane Aamina.

40. Wuxuuse yidhi kay Agtiisa ahayd Ogaanshaha Kitaabka Anaa kuu keeni Ishaada Laabideeda horteed (Ilbidihiqsi) Markuu ku Arkay Agtiisa Isa-

فَالْتَّكَيْأَهَا الْمَلَوْأَفْتُونِ فِي أَمْرِي
۲۷ مَا كُنْتَ قَاطِعَةً أَمْرَحَنْ تَهَدُونَ
فَأُولَئِنَّ أُولَئِقَةٌ وَأُولَئِسَ شَدِيدُوا الْأَمْرِ إِنَّكَ
فَانْظُرْ إِنَّمَا تَأْمُرُ مَنِ اتَّخَذَ
۲۸

فَالْتَّكَيْأَهَا الْمَلَوْأَفْتُونِ إِذَا دَخَلُوا فَزِيَّةَ أَفْسَدُوهَا
وَجَعَلُوا أَعْزَمَهَا أَهْلَهَا أَذْلَهُ وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ
۲۹

وَلِيْ مُرْسَلَةٍ إِنَّهُمْ بِهِدَىٰ
۳۰ فَنَاظِرٌ إِمَّا بِرَحْمَةِ رَبِّهِمْ
فَنَاظِرٌ إِمَّا بِرَحْمَةِ رَبِّهِمْ

فَلَمَّا جَاءَهُمْ سُلْطَانٌ قَالَ أَتُؤْمِنُونَ بِمَا لِيْ فَمَآءِ أَنْتَنَنَّ إِنَّهُ
خَيْرٌ مِمَّا أَتَنَّكُمْ إِنْ شَهِدْتُمْ
۳۱

أَتَرْجِعُ إِلَيْهِمْ فَلَمَّا لَيْسُوْهُمْ بِمُؤْمِنِ لَا قِيلَ لَهُمْ
وَلَنَخْرُجُهُمْ مِنْهَا أَذْلَهُ وَهُمْ صَغِيرُونَ
۳۲

فَالْتَّكَيْأَهَا الْمَلَوْأَفْتُونِ إِنَّكَ يَتَنَزَّلُ عَرْشَهَا
قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ
۳۳

فَالْعِزْرَى مِنَ الْعِزْرَى أَنَّمَا إِنْيَكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَهُومَ
مِنْ مَقَامِكُ وَلِيْ عَلَيْهِ لَقْرَىٰ أَمِينٌ
۳۴

فَالْلَّٰهُ عِنْدُهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَّمَا إِنْيَكَ بِهِ قَبْلَ
أَنْ يَرْتَدِ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَأَهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ
۳۵

goo ku Sugan wuxuu Yidhi Kani waa Fadliga Eebahay inuu Imtixaamo inaan ku Mahdiyo iyo Inaan ka Gaaloobo, Ciddii ku Mahadisa wuxuu uun u Mahdiyey Naftiisa Ciddii Gaalowdana Eebahay waa ka Kaaf-toonyayah waana Sharafbadanyayah.

Wuu Diiday Nabi Sulaymaan Hadyadii, wuxuuna ugu Goodiyey inuu ku Duulo, wuxuuna ka Codsaday Colkiisa in loo Keeno Kursigeedii ka hor Imaatinkeeda Iyadoo Muslim ah, Mid Xoog badanaa Yaana Yaboohey inuu Keeno intuusan fadhiga ka Kicin, waxaase ka Dhakhsa badnaaday kan ku Keeni Ilbidhiqsi, Markii loo Keenay Kursigana wuxuu ku Mahadiyey Eebe'uuna Yaqiinsaday inay Imtixaan tahay Inuu ku Mahadiyo iyo Inkale, wanaTaas Akhlaaqda Dadka Wanaagsan oo ah Inay ogyhiin in Nicmadu Imtixaan tahay in la Mahadiyo iyo in kale, oyna ahayn Faan, Isla wayni iyo Durbaan Tun. Mahadda Ilahay iyo ku Xidhnaantiisana waa Hubka Mu'miniinta. Diiada iyo Isla Waynidana waa Caadada Gaalada. An-Naml 36-40).

هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَلْوُغَنِي أَشْكُرُهُ أَكْفُرُهُ
وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يُكْثُرُ لِنَفْسِهِ
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبَّهُ غَنِيمٌ

41. Wuxuuna Yidhi Dooriya Kursigeeda inay Garato iyo Inay Noqoto Ciadaan Garanayn.

42. Markay Timid waxaa lagu Yidhi ma sidanaa Kursigaagu, waxayna Tidhi waxaad Mooddaa Isagii (Wuxuuna yidhi) waxaa nala Siyyey Horted Cilmi waxaana nahay Muslimiin.

43. Wuxaana (Xaqa) ka Reebay Waxyay Caabudaysay oo Eebe ka soo Hadhay, waxayna ka mid ahayd Qoom Gaala ah.

44. Waxaa lagu Yidhi Gal Daarta Markay Aragtagyna waxay U Malaysay Mawjad (Biya ah) waxayna ka Faydatay Dhudhumadeeda, wuxuuna ku yidhi waa Daar Salaax Sugan oo Qururado ah, waxayna Tidhi Eebow anigu waxaan Dulmiyey Naftayda, waxaana u Islaamay la Jirka Sulaymaan Ilahay Dartiis ee Eebaha Caalamka ah.

Markii loo Keenay Kursigeedii yuu Faray Nabi Sulaymaan in la Dooriyo Tilmaamiiisa Qaarkood inuu Imtixaamo inay Garato keedii inuu Yahay iyo in kale, markayse timid oo la warsaday inuu keedii yahay waxay Sheegtag in Isagii la Moodo, waxaana Xaqa U Diidanaa waxay Caabudaysay ee Ilahay ka soo Hadhay, oy kuna Dhexnoolayd Qoom Gaalo ah, Markii la soo Dhaweeeyey oy Aragtag Daar lala Yaabo iyo Xukunka Eebe Siyyey Nabi Sulaymaan yey Qirtay Islaamka ooy u Hogaaasantay Ilaha, Caalamka. Taasina waxay ku Tusin in Madaxda Muslimiinta laga Rabo inay Dadka Xaqa ugu Yeedhaan Siduu Falay Nabi Sulaymaan, oos Fali Jiray Nabigeenii-Muxamad ahaa (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) sidoo kale waxaa loo Baahan yahay in'Xaqa la Raaco si Kastoos Yahay iyo Hawl kastoos hayo, iyo wax kastoos yahay, Illeen xaqaa Horeeyey, Mudanna in La Raaco, oo la Rumeeyo. An-Naml (41-44).

قَالَ تَكَوْنُوا مُلَائِكَةً هُنَّا نَظَرُ أَنْهَادَى
أَمْ تَكُونُونَ مِنَ الظَّنِينَ لَا يَهْتَدُونَ

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرَشَكَ قَالَتْ كَانَهُ هُوَ وَأُنْتَنَا
الْعَلَمُ مِنْ قَبْلِهِ وَكَانَ مُسَلِّمٌ

وَصَدَّهَا مَا كَاتَتْ تَعْدِيْمُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ
مِنْ قَوْمٍ كَفِيرِيْنَ

قِيلَ لَهَا ذَنْبِي الْصَّرْحُ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِنَةً لَجَّةً
وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِيْهَا فَلَمَّا رَأَيْتَهُ صَرْخَ مُرْدَدٍ
مَنْ قَوَّارِبِيْرُ قَالَتْ رَبِّيْ إِنِّي طَلَمْتُ نَفْسِي
وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَنَ اللَّهُ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

45. Waxaan u Dirray Ree Thamuud Walaalkood Saalax inay Eebe Caabudaan Markaasay soo Bexeen iyagoo Labo Kooxooda oo Doodi.

46. Wuxuuna Yidhi Qoomkayow ma-xaad u Dedejisanaasaan Xumaan Wanagaag ka Hor, Maadse Dambi Dhaaf Warsataan Eebe inuu idiin Naxariisto.

47. Waxayna Dheheen waan ku Baasaysanay Adiga iyo Inta kula Jirta, wuxuuna ku Yidhi Baaskiinnu wuxuu Jiraa Eebe Agtiisa, waxaadse Tiihin Qoom la Fidneeyey.

48. Waxaaana Magaalada ku Sugnaa Sagaal Qof oo Fasaadin Dhulka Hagaajinaya.

49. Waxayna Dheheen isku Dhaarta Eebe inaan mirro isaga iyo Helkiisaba Markaas aan ku Dhahno Qaraabadiisa Maanaan Joogin Meejuu ku Hal-aagmay Helkiisu waxaana Sheegay-naa Run.

Qisada Ree Thamuud wax Badan Buu Quraanku ka Warramay waxayse Aayadahani Sheegeen inay Qaybsameen, Sharaysteenna Nabigii iyo Intii la Jirtay, oyna Magaaladaas ku noolaayeen Sagaal Qof oo Qasayaal Dhagarta iyo Xumaanta Maleega, waxayna Isku Dhaarsadeen inay Dilaan Saalax iyo Helkiisa Goor Habeeena uguna Dhaartaan Dadkiisa Inay Joogin Meejii Lagu Dilay. Taasina waxay ku Tusin Dhibaatada iyo Balaayada inay u Horseedaan had yio Jeer, oyna Waajib tahay in laga Digtoonaado Xumaan wadyaasha, Maxayse ku Dambeeeyeen, waa waxay Aayadaha Soo Socda inooga warrami. An-Naml (45-49).

50. Way Dhagreen Dhagar Anana waan Abaal marinay Iyagoon Ogayn.

51. ee Day Siday Noqotay Cidhibtii Dhagartooda Anagaa Halaagnay Iyagii iyo Qoomkoodiiba Dhammaan.

52. Taasina wa Guryaahoodii oo Cid-la ah Dulankoodii Dartiis, Arrintaasna Calaamad yaa ugu Sugan Qoomkii wax Ogaan.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْنَا مُؤْمِنًا هُمْ صَلِحُوا أَنْ يَعْبُدُوا
اللَّهَ فِي إِذَا هُمْ فِي قَانِينَ يَخْصِمُونَ ﴿٤٩﴾

قَالَ يَنْقُومُ لِمَنْ سَعَجَلُوا نَبِيًّا مِّنْ قَبْلِ الْحَسَنَةِ
لَوْلَا نَسْتَغْفِرُونَ اللَّهُ لَعَلَّكُمْ تُرَحَّمُونَ ﴿٥٠﴾

قَالُوا أَطَّهِرْنَا بِكَ وَيَمِنْ مَعَكَ قَالَ طَهِيرُكُمْ
عِنْدَ اللَّهِ بِلِأَنَّمِمْ قَوْمًا نَقْتَلُونَ ﴿٥١﴾

وَكَاتِ فِي الْمَدِينَةِ سَعْةُ رَهْطٍ يُقْسِدُونَ
فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٥٢﴾

قَالُوا نَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنْيَسْتَهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ
لَوْرَى مَا شَهَدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ
وَإِنَّ الصَّادِقَوْنَ ﴿٥٣﴾

وَمَكْرُوْمَكَرَا وَمَكْرُونَمَكَرَا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٤﴾

فَانْظُرْنِكَ كَاتِ عَنْقَبَةَ مَكْرِهِمْ
أَنَّا دَمَنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ لَعْيَنَ ﴿٥٥﴾

فَتِلَكَ بُيُّثُمْ خَاوِيَّةَ يَمَاظَلَمُوا
إِنَّكَ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

53. Wawaana Korinay kuwii Ru-meeeyey oo Dhawrsanayey.

وَأَبْيَهْنَا الَّذِينَ إِمَّا مُنْتَهُوا
وَكَانُوا يَنْفَعُونَ

Xumaan bay ka Shaqeyeen wayna la Rogmatay oo waxaa ku Dhacay Halaag iyo Khasaare, wawaana Cidloobay Guryahoodii Dulankoodii Dartiis, waana Arrin ay ku waano iyo Wacdi Qaadato Ciddii wax kasi, wawaana la Koriyey Saalax iyo Qoomkiisii xaga ku Taagnaa, Taasina waa Sunnada iyo Caadada Eebe inuu Halaago Daaliminta, Koriyana Mu'miniinta, Laga Yaabaa in Dulmigu Muddo Joogo Laakiin ma Waaro, Saas Darteed yej Waajib tahay in lagu Waano Qaato Qisooyinka Quraanka ee la soo Celceliyey wax Badan. An-Naml (50-53).

54. (Nabi) Ludh (Xusuuso) markuu ku Yidhi Qoomkiisii ma wawaad la Imanaysaan Xumaan Idinkoo Arko.

وَلُوطًا إِذْ قَاتَلَ لِقَوْمِهِ

أَتَأَتُوكُمْ الْفَدْحَشَةَ وَأَنْتُمْ تُصْرُونَ

أَيْنَكُمْ لَتَأْتُونَ أَرْجَالَ شَهَوَةٍ مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ

بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّجْهَلُونَ

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَاتَلُوا

أَخْرِجُوهَا إِلَى لُوطِرَةٍ فَرَيَكُمْ إِنَّهُمْ

أَنَّاسٌ يَنْظَهِرُونَ

فَأَبْيَهْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرَأَهُ، قَدْرَتْهَا

مِنَ الْعَذَابِ

56. Mana Noqonin Jawaabtii Qoom-kiisa waxaan ahayn ka Bixiya Luudh iyo Ehelkiisa Magaaladiinna waa Dad Isdaahirine.

وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذِرِينَ

57. Waana Korinay Isagii iyo Ehel-kiisii Haweenaydiisii mooyee, wawaan ku Qaddarray (ka dhignay) kuwa Ha-laagsami.

58. Wawaana ku soo Daadinay kor-kooda Roob (Dhagax Naara) wawaana Xumaaday Roobka kuwa Loo Digay.

Qoomkii Nabi Luudh waxay ku Magaca Bixyeen inay Ragga wax ka Dayan Jireen intay Haween Guursan lahaayeen, taasina waa Arrin Ceeb ku ah Binii Adamka, kuna tusin Jaahilimo iyo Fasaad intay ka Eryaan Nabi Luudh iyo Intii Rumaysay Iyagoo ku Caayi inay Nadiif Yihii, wawaase la Yaab ah inay Nadiifi Ceef ku Ahayd Qomkaa Agtooda kuna tahay Had iyo Jeer kuwa Xun Xun, Eebese waa Koriyey Luudh iyo Mu'miniinta, oo Halaagay Gaaladii oo Haweeneydiisii ku Jirto, waana wax lagu Waano qaato. An-Naml (54-58).

59. Wawaad Dhahdaa mahad Eebaa iska leh Nabagalyana ha Ahaato Addoomadiis uu Doortay Korkooda, ma Eebaa Khayr roon mise waxay la Wadaajin.

قُلْ لِلْحَمْدُ لِلَّهِ رَوَّسَلُهُ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ أَصْطَفَنَّ

إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ مَا يَشَرِّكُ بِهِ

60. Ma Eebaha Abuuray Samooyinka iyo Dhulka oo idinka soo Dejiyey

أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ لَكُمْ

Samada Biyo oon ku soo Bixinay Beero Qurux Badan (Miyaa Khayroon mise waxaad Caabudaysaan) ma kari kartaan inaad Soo bixisaan Geedkeeda, ma Ilah kalaa jira Eebe Miciis, waase Qoom (xaqa) ka Leexaan.

61. Mise (waxaa Khayr roon) Eebaha ka Yeelay Dhulka Sugnaan, oo U yee-lay wabiyo, buuro oo u Yeelay Badaha Dhexdooda Soohdin, ma Ilah kalaa Jira Eebe Miciisa, Badankooduse wax ma Oga.

Wuxuu Eebe Faray Nabiga (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu Yidhaahdo Mahad Eebaa iska leh, Nabadgalyona ha ahaato Addoomada Eebe Doortay korkooda, Taasoo ah inay Xumaan iyo Qas ka Nabadgalaan, Tan kale waxaa Wanaag badan Eeba Abuuray Cirka iyo Dhulka oo Roobka keena Kuna soo Bixiya Doog iyo Beero aan Cid kale soo Bixin, karin, oo Dhulka ka Yeelay meel lagu Sugnaado, yeelanya Dhexdiisa Wabiyo iyo buuro, Badahana kala dhawra, Isagaana ah Ilaha Xaqa, wax la mid ah ama Mudan in lala Caabudana ma jiro, wuxuuna Mudanyahay Waynayn iyo Caabudid. An-Naml (39-61).

62. Mise Eebaha Aqbala ka Dhibban markuu Baryo oo Fayda Xumaanta (Dhibka) idinkana Yeeli kuwa Dhulka u Hadhi (Iska Baddala), ma Ilah kalaa Jira Eebe Miciisa, Yaraa Intaad wax Xusuusanaysaan.

63. Mise Eebaha idin Toosiya Mug-diyada Barriga (Dhulka) iyo Badda Dhexdeeda, oo ah kan Dira Dabaylaha oo Bishaarayn Naxariista Eebe (Roobka) hortiisa, ma Ilah kalaa Jira Eebe Miciisa, Eebaa ka Sarreeya waxay la Wadaajin.

64. Mise Eebaha Billaaba Khalqiga (Abuurkiisa) Haddana soo Celin, oo ah kan Idinka Arzaaqa Samada iyo Dhulkaba, ma Ilah (kalaa) Jira Eebe Miciisa, waxaad Dhahdaa Keena Xuja-dinna Haddaad Run Sheegaysaan.

Ilaahayba Ajiba kan Dhibban Dadkana kala Badala in la Xusana Mudan, Sidoo kale Isagaan Toosiya Mug-diyada Mudanna inaan Cid kale lala Caabudin, Billaabana Abuuridda Soona Celiya Dadka, Arzaa-qana Dadka.

Nabigana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu Yidhi: Markii la Warsaday Maxaad u Yeedhi, waxaan u Yeedhi Eebaha Hadduu ku Taabto Dhib ood barido kaa Fayda, kan Baadiida kuu soor Celiya, kan Abaarto markay ku Hesho kaa Bixiya, waxaa wariyey (Imaam Axmed). Saasay Xaqa u tahay in lagu Dhaqmo Sharciisa, loona Hogaansamo. An-Naml (62-64).

٢٧ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتَاهُ إِلَيْهِ حَدَائِقَ دَارَتْ
بِهِ جَكَرَةٌ مَا كَانَ لِكُمْ أَنْ تُلْبِسُوا شَجَرَهَا

أَوْلَئِكُمْ مَعَ اللَّهِ بِلَّهُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ

أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خَلْدَاهَا أَنْهَرًا
وَجَعَلَ لَهَا رَوْسَى وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ
حَاجَرًا أَوْلَئِكُمْ مَعَ اللَّهِ بِلَّهُمْ أَكْثَرُهُمْ

لَا يَعْلَمُونَ

أَمَّنْ يُحِبُّ الْمُضْطَرَّ إِلَادَاهُ وَيَكْسِفُ الشَّوَّةَ
وَيَجْعَلُ لَكُمْ حُكْمَاءَ الْأَرْضِ أَوْلَئِكُمْ
مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَالَذِكْرُونَ

أَمَّنْ يَهْدِي كُمْ فِي ظُلْمِنَتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
وَمَنْ يُرِسِّلُ الرِّيحَ بُشْرَابِتَ يَدَى رَحْمَتِهِ
أَوْلَئِكُمْ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشَرِّكُونَ

أَمَّنْ يَدْرُأُ الْخَلْقَ مُنْتَهِدُهُ وَمَنْ يَرْفَعُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ أَوْلَئِكُمْ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بِرَهْنَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

65. Wuxaad Dhahdaa ma Oga waxa Samooyinka iyo Dhulka ku Sugan wa-xa Maqan Eebe mooyee, mana Oga Goorta la Soo Bixin.

66. Wuxuuse Gaadhey Cilmigoodu Aakhiro (Buuxsami) waxayse kaga Suganyihii Xageeda Shaki, wayna ka Indho La'yihii Xageeda.

67. Waxay Dheheen kuwii Gaaloobay Markaan Noqonno Carro Anaga iyo Aabayaalkanno miyaa nala soo Bixin.

68. Waa Naloo Yaboohay Kan (soo Bi-xinta) Anaga iyo Aabayaalkanno mar hore, kanna ma aha waxaan Warkii Dadkii hore ahayn.

69. Wuxaad Dhahdaa ku Socda Dhul-ka oo Daya siday Noqotay Cidhibtii Dambiiliyaasha.

70. Hana u Murgin Korkooda, hana ka Cidhiidhyamin waxay Dhagri.

Wax Maqan Cid og oon Eebe ahayn ma Jiro, mar Dadka la soo Bixin Cid og oon Ilaahay ahayna ma Jiro, Maxayse Tari wax Ogaan marka Aakhiro la tago, Addunkay ku Wanaagsantahay inaad Xaqa Ogaatid, oodan ka Indho La'aan, Diididda soo Bixinta, Xaqiridda Xaqa iyo Cidda u Yeedhina waa Caadada Gaalada Xaq diidayasha ah, Hase Socdeen Dhulka oo ha ku Waano Qaateen siday Noqotay Cidhibtii Dambiiliyaasha.

Waxaana Eebe Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa hayeele) Inuusan ka Murugoonin Cidhiidhina is Galinin, Taasina waxay Waano Guud u Tahay iyo wax ku Qaadasho kuwa Xaqa u Yeedhe Goor kasta. An-Naml (65-70).

71. Waxayna Odhan waa Goorma Yaboohaasi Haddaad Run sheegaysaan.

72. Wuxaad Dhahdaa waxaa Suu-rowda inay Dhawdahay waxaad Dede-jisanaysaan Qaarkeed.

73. Eebaanaa waa Fadli Siiyaha Dadka, Laakiin Badankoodu kuma Mahdiyan.

74. Eebaanaa wuxuu Ogyahay Wa-xay Qarin Laabahoodu iyo waxay Muujin.

فُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَقْبَلَ إِلَيْهِ اللَّهُ

وَمَا يَعْشُونَ أَيَّانٍ يَعْمَلُونَ ١٦

بِلَادَ رَكَبْ عَلَمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بِلَهُمْ

فِي شَكٍّ مِنْهَا أَنَّهُمْ مِنْهَا عَمُونَ ١٧

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِذَا كَانُوا يَرَوُنَا

إِنَّا مُنْخَرِجُونَ ١٨

لَقَدْ عُذْنَا هَذَا حَنْ وَإِبَانُوا مِنْ قَلْبِنَا هَذَا

إِلَّا أَسْطَرْنَا لِلْأَوَّلِينَ ١٩

فُلْ سِرُوفٌ فِي الْأَرْضِ فَأَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ

عِبَقَةُ الْمُجْرِمِينَ ٢٠

وَلَا حَزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تُكُنْ

فِي صِيقْ مَمَائِنَكُرُونَ ٢١

وَيَقُولُونَ مَنْ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُثُرْ صَدِيقِنَ ٢٢

فُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدْفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي

سَتَعْجِلُونَ ٢٣

وَلَنْ رَبِّكَ لَذُوقَنِ عَلَّ أَنَّا وَلَكِنَّ أَنَّهُمْ

لَا يَشْكُرُونَ ٢٤

وَلَنْ رَبِّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُ صُدُورُهُمْ وَمَا يَعْلَمُونَ ٢٥

75. Waxa ku Maqan Samada iyo Dhulkana waxay ku Suganyihii Kitaab Cad.

وَمَامِنْ عَلَيْهِ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
إِلَّا فِي كُتُبٍ مُّبِينٍ ﴿٧٥﴾

76. Quraankanna wuxuu ka Qisoon (Warrami) Banii Israa'iil wixii Badnaa ay isku Khilaafeen.

إِنَّ هَذَا الْقُرْءَانَ يَفْصُلُ عَنِ الْبَيْنَاتِ
أَكْثَرُ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْلُقُونَ ﴿٧٦﴾

77. Quraankuna waa Hanuun iyo Naxariista Mu'miniinta.

وَإِنَّهُ مُطَدِّي وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾

78. Eebahaana wuxuu ku kala Xu-kumi Dhodoxdaa Xukunkiisa waa Ad-kaade Og.

إِنَّ رَبِّكَ يَقْضِي بِنَهْمٍ بِحُكْمِهِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾

Gaaladu Had iyo Jeer waxay Dedejistaan Ciqaabta iyo Qiyaamada, wax kastase waxay leeyihii Waqtii yo Muddo, Eebana waa u Nicmeeyaha Dadka Laakiin Badankoodu Kumahadiyaan, waana Ogaha waxa Laabta ku Jira iyo waxa la muujinba, Cirka iyo Dhulka waxa ku maqanna waxay ku Suganyihii Kitaab Cad oo Koobay. Quraankuna wax Badan yuu ka Warramay siday Isu Khilaafeen Banii Israa'iil, waana Hanuunka iyo Naxariista Mu'miniinta, Eebaana kala Xukumi Dadka Xukun Caadil ah, isagoon wax la awood ahna jirin, wax kastana og. oyna waajib tahay in loo Noqdo, loo Hogaansamo, Dhabna loo Caabudo. An-Naml (71-78).

79. ee Talo Saaro Eebe Adugu waxaad ku Sugantahay Xaq Cade.

فَوَكَلَ عَلَىَ اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىَ الْحَقِيقَ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾

80. Adugu wax ma Maqashiisid kuwa Dhintay mana Maqashiisid Dha-goolaha Dhawaaq markay Jeedsadaan iyagoo sii Socda.

إِنَّكَ لَا تَشْعُّ الْمَوْقَعَ وَلَا تَشْعُّ الْأَصْمَ الدُّعَاءَ
إِذَا لَوْأَمْدِينَ ﴿٨٠﴾

81. Mana Tibid mid ka Toosin kara Indhoolaha Baadidiisa, waxna ma maqashiin kartid Ruux Rumeeeyay Aayaadkanaga oo Muslima mooyee.

وَمَا أَنْتَ بِهِدَى الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالِهِمْ إِنْ تَشْعُّ
إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِمَا يَنْتَفَعُهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾

82. Markuu ku Dhaco Korkooda Qawlki (Ciqaabti) wuxaan u soo Bi-xinnaa Daabbaddii Dhulka oo la Hadli Dadkuna waxay ahaayeen kuwaan Yaqiinsanayn Aayaadkanaga.

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجَنَاهُمْ دَابَّةً
مِنَ الْأَرْضِ شَكَلْهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَأْتِيُنَا
لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾

83. Xusuuso Maalintaan ka soo Kul-minayno Ummad kasta Koox ka mid ah kuwii Beeniyey Aayadkanaga iya-goo is Cidhiidhyi.

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوَجَاءَنَّ يُكَذِّبُ
بِمَا يَنْتَفَعُهُمْ يُوْزَعُونَ ﴿٨٣﴾

84. Markay Yimaaddaanna wuxuu ku Dhahaa Miyaad Beeniseen Aayaad-kaygii idinkoon koobin Ogaansho, Maxaadse Fali Jirteen.

حَقٌّ إِذَا جَاءَهُ وَقَالَ أَكَدَّبْتُمْ بِإِيمَانِنَا
وَلَمْ تُحْيِطُوا بِهِ أَعْلَمَاً مَا ذَكَرْتُمْ تَعَمَّلُونَ ﴿٨٤﴾

85. Waxaa ku Dhacay Qawkii (Ciqaabtii) Dulmigooda Dartiis mana Hadlayaan.

86. Miyeyna Arkayn inaan uga Yeel-lay Habeenka inay ku Xasilaan, Maalintana Arag, Arrintaasna Calaamoo-yin yaa ugu Sughan Ciddi Rumayn (Xaq).

Waana Inay Ilahay Talo Saarato Cidda Xaq ku Toosan oo ah inay waxa la Faray Falaan, ka Dibna Eebe ku Kalsoomaadaan, cid Xaq ka Dhaga la'na oo ka Indho la'na Ruux Hanuunin kara oo Ilahay ahayn Ma jiro.

Markay Qiyaamadu Imaanna waxaa soo Bixi Daabab la Hadli Dadka, waxaa loo soo kulmin Ummad kasta Kooxhii Beenin Jiray Xaq, laguna Canaan inay xaq beeniyee Iyagoon Koobin Cilmigisa, waxaana ku Dhici Ciqaab Dulmigooda Dartiis. Habeenka iyo Maalintana Waano ugu Filan Ciddii Rumeyn. Qiyaamadana waxaa ka Horeeya Toban Calaamo Sida Sughan. An-Naml (79-86).

87. Xusuuso Maalinta la Afuufi Suur-ka oos Argagixi waxa ku Sugan Samooyinka iyo Dhulka Cidduu Eebe Doono Mooyee, Dhammaanwa way u Imaan Eebe Iyagoo Dullaysan.

88. Waxedadna Arkaysaa Buurihi ood u Malayn inay ingantahay (Suganta-hay) iyadoo u Socota sida Daruuraha, waase Sancada Eebaha Sugay wax kasta, Eebana waa Ogaha waxaad Falaya-saan.

89. Ciddii la Timaadda Wanaag wuu Mudan wax ka Khayr roon Argagaxa Maalintaasna Iyagu way Aamin Noqon.

90. Ciddiise la Timaadda Xumaan waxaa Loogu Tuuri Wajiga Naarta, miyaa Laydinka Abaal Mariyaa wa-xaad Falayseen Mooyee.

Eebe wuxuu ka Warrami in Suurka la Afuufi oos Dhiman Ruux kasta waxa Eebe Reebo mooyee, Doorsoon Badanna Dhici, Sida Buuraha, Dhulka, iyo Dadkuba, Ilaaheense waa kan Sugay Abuurka wax kasta, wax Walbana Og, Wanaaggana Wanaag ku Abaal mariya iyo wax ka sii fican, Xumaantana Naar ku Abaal mariya isagoon Dulmiyeyn, Qiyaamaduna waa Maalin wayn oo Quraanku wax Badan ka Digay, oyna Habboontahay in loo Darbado, loona Shaqaysto, kaasoo ah Wanaag falid, Xumaan ka Fogaansho iyo Xaq Raacid, waana Maalinta Carruurta Cirroole ka Yeeli, Cidna kale wax u Tarayn, in Eebe Doono Mooyee. An-Naml (87-90).

وَقَعَ الْقُولُ عَلَيْهِمْ بِإِطْلَمْوَافِهِمْ لَا يَطْفَئُونَ ﴿٤٦﴾

أَفَرَأَوْنَا أَنَّا جَعَلْنَا أَيْلَلَ لِسْكُوافِهِ وَالنَّهَارَ
مُبَصِّرًا إِنَّكَ فِي ذَلِكَ لَا يَنْتَ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٧﴾

وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَقَرَعَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ وَلَكُلُّ آنَوْهُ

دَخْرِينَ ﴿٤٨﴾

وَتَرَى لِلْجَالِ تَحْسِبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَرْمِرُ السَّحَابَ
صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَنْقَنَ كُلَّ شَيْءٍ
إِنَّهُ خَيْرٌ يَمْأُلُهُنَّ

M

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ قَدْ خَيْرَتْهَا وَمَمْ مَنْ فَرَغَ
بِيَوْمِنِ عَامِنُونَ ﴿٤٩﴾

وَمَنْ جَاءَ بِالْسَّيِّئَةِ فَكَبِيتْ وَجْهُهُمْ فِي الْأَنَارِ
هَلْ يَخْرُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٠﴾

91. Waxaa uun Lay Faray inaan Caabudo Eebaha Baladkan (Maka) ee ah kan Xarrimay oo wax kastana iska leh, waxaana lay Faray inaan ahaado Muslimiinta.

إِنَّمَا أَمْرُتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّكَ هَذِهِ الْبَلْدَةُ الَّتِي
حَرَّمَهَا اللَّهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ
أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١١﴾

92. iyo Inaan Akhriyo Quraanka Ruuxiise Hanuuna wuxuu uun u Hanuunay Naftiisa, Ruuxiise Dhuma waxaad dhabdaa Anugu waxaan uun ahay kuwa Diga.

وَأَنْ أَتَلُوُ الْقُرْآنَ فَمَنْ أَهْتَدَ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي
لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَّمِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٢﴾

93. Waxedadna dhabdaa Mahad Eebaa iska leh wuxuu idin tusin Aayaadkiisa oo Aqoon sanaysaan, mana aha Eebaha mid Halmaansan waxaad Falaaysaan.

وَقُلْ لِلْحَمْدُ لِلَّهِ سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ، فَنَعْرُفُهُ بِأَمْارِكِ
يُنَفَّلِ عَمَّا نَعْمَلُونَ ﴿١٣﴾

Eebe wuxuu Faray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu Caabudo Ilaha Magaalada Barakaysan ee Maka, ee Xurmeeeyey, iyo inuu u Hogaansamo, Quraankana Akhriyo, Illeen Ciddii Hanuunta wuxuu uun wax u Taray Naftiisa, tii Dhuntanta waxay uun Dhibta Nafteeda. Nabigana Waxaa uun Saaran u Digid iyo Gaadhsiin Xaqa. Mahadna Eebaa iska leh, Dadkana Tusin doona Aayaadkiisa si ay Xujadu u Qabato, wax uu ka Halmaansanahay waxay Falina ma jirto, Magaalo walba Eebaa iska leh ee waxaa Maka loo Sheegay Sharafteeda. Waxeda Sugnaatay in la Reebay Goynta Geedaheeda, Dilidda Ugaadheeda, iyo Qaadidha Baadideeda, Cidaan Yaahdinayn. Si kastood tahayna Eebe waa ku Ogyahay.

Cumar Binu CabdiCasiis wuxuu Yidhi: Eebe ma Halmaamo xataa Boodhka Dabayshu ku Kiciso Gomaha Dadka. An-Naml (91-93).

Suurat Al-Qasas

سُورَةُ الْقَصَصِ

Magaca Eebe yaan ku Billaabayaan ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxuu ku Tusin Mucjisada Quaraanka.

طَسَمَ

تِلْكَ مَا يَنْهَا الْكِتَابُ الْمُبِينُ ﴿١﴾

2. Taasina waa Aayaadka Kitaabka (Quraanka) ee Cad.

تَنَزَّلُوا عَلَيْكُمْ مِنْ بَأْيَا مُوسَىٰ وَفَرَعَوْنَ
بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢﴾

3. Waxedaannu kugu Akhrin Korkaaga Warkii (Nabi) Muuse iyo Fircooni si Xaq ah Qoomkii Rumayn.

4. Fircoo wuu Isku Kibriyey Dhulka (Masar) wuxuuna ka Yeelay Ehelkiisii Kooxo, Isagoo Yaraysan (Dullayn) Koox ka Mid ah Gawricina Wilashooda oo Dayn Haweenkooda wuxuuna ka mid ahaa kuwa wax Fasaadiya.

5. Waxaanu u Dooni inaan ku Mannaysanno (Waxsiinno)kuwii lagu Dullaysanayay Dhulka kana yeello Imaamyo, kana Yeello kuwa Dhaxli Dhulka.

6. Oon Makansiinno Dhulka. Tuisinana Fircoo iyo Haamaan iyo Januuddooda waxay ka Digtoonaayeen (Halaagooda).

Suuraddan waxay si Gooni ah uga Warrantay wixii Dhexmaray Nabi Muuse iyo Daalimkii Fircoo ahaa, ee Isku Kibriyey kalana Qaybiye Dadkii, Wilashana Laayey Gabdhahana Shaqo u Reebtay, hase yeesh ee wuxuu Eebe Qaddaray in kuwii la Dullaysan jiray oo Xaqaa Rumeeyey ay Dhulka u Hadhaan, Madaxna Noqdaan, Fircoo iyo Gacanyarihiisii u Dhaga Nuglaa ee Haamaan iyo Colkiisiina la Tusiyo waxay ka Cabsanayeen oo ah in Xukunka laga Qaado. Qudrada Eebe iyo Awoodiisa iyo wuxuu Xukumana wax Qiyaasi ama Ogaan ma Jiro. Al-Qaṣas (1-6).

7. Wuxaan u Waxyoonyay ku (Ilhaamaynay) Muuse Hooyadiis Nuuji, markaad u Cabsatana ku Tuur Hirka (Badda) hana Cabsan hana Murugoon anaga kugu soo Celine kana Yeeli kuwa la Diro (Rasuul).

8. Wuxaan Qaatay Fircoo Dadkiisii Isagoo u Noqon doona Col iyo Walbahaar, Fircoo iyo Haamaan iyo Colkoodiina waxay Ahaayeen kuwo Gefay.

9. Waxayna Tidhi Haweenaydii Fircoo waa Raaxada Ishayda iyo taada ee ha Dilina, waxay u Dhawdahay inuu ina Anfaco ama aan ka yeelanno Wiile, mana Oga Iyagu (Dhabta).

Waa la Dhalay Nabi Muuse, Hooyadiina way u Cabsatay, wuxaana Eebe ku Ilhaameeyey inay Badda ku Tuurto isagoo Weel ku Jira, wuxuuna Ilahay ku Tuuray Qalbigeeda inayan Cabsan, Murginna, Maxaa yeelay wuu ku soo Celin, kana Yeeli Rasuul, wuxaase Helay Fircoo Colkiisi Isagoo ku Noqon doona Naxdin iyo Col, Haweenaydii Fircoo markay Aragtay yey ku Tidhi Fircoo ha dilina waa Nuurka iyo Rxaxada Indhaheennee waxayna u Dhawdahay inuu ina Anfaco ama aan Wiil ka Dhigannee, mana oga wuxuu Xaalku ku Dambayn. Waxaa la Sheegay in Fircoo Yidhi: Aduu kuu yahay Raaxada Indhaha Anise iima aha, waxayna Nogotay Sidii. Al-Qaṣas (7-9).

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَى الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شَيْعَةً
يَسْتَضْعِفُ طَالِيفَةً مِنْهُمْ يُذْيِعُ أَبْنَاءَ هُمْ
وَيَسْتَخِيُّ نِسَاءَ هُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦﴾

وَرَبِّيْدَانْ تَمَنَّ عَلَى الَّذِيْنَ أَسْتَضْعِفُوا
فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَهُمْ أَبْيَهَةً
وَجَعَلَهُمُ الْوَرَثِينَ
وَنَمِكَنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَرَبِّيْ فِرْعَوْنَ وَهَمَنَ
وَجَنُودُهُمْ مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ﴿٧﴾

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أَمْرِ مُوسَىٰ أَنَّ أَرْضَ عِيهٖ فَإِذَا خَفِتْ
عَنْهُ فَلَا تَقْبِهِ فِي الْيَمِّ وَلَا خَافِي وَلَا تَحْرِقِ
إِنَّا رَدْوَنَاهُ إِلَيْكَ وَمَا عَلَوْهُ مِنَ الْمَرْسَلِينَ ﴿٨﴾
فَالْقَطْلَةُ مُهَاجِرَةٌ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ لِكُونَ لَهُمْ عَدُوا
وَحَزَّلَ إِلَيْكَ فِرْعَوْنَ وَهَمَنَ وَجَنُودُهُمَا
كَانُوا خَطَّابِيْنَ ﴿٩﴾
وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرْتُ عَيْنِي وَلَكَ
لَا قَتْلُوكَ عَسَىٰ أَنْ يَنْعَنَا أَوْتَنَخَدَهُ وَلَدَّا
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠﴾

10. Wuxuu Ahaaday Qalbigii Muuse Hooyadiis mid Madhan waxayna u Dhawaatay inay Muujiso Haddaanaan Adkaynin Qalbigeeda inay ahaato Mu'miniinta.

وَأَصْبَحَ قَوَادُمُوسَى فَدَرَغًا إِنْ كَادَتْ
لِتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَطَكَا عَلَىٰ قَلْبِهَا
لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠﴾

11. Waxayna ku Tidhi Walaashiis Raac, waxayna ka eegaysay Dhinac Fog, iyagoon ogayn.

وَقَاتَ لِأَخْتِهِ فُصِّيهَ فَبَصَرَتْ بِهِ عَنْ جُنْبِ
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١١﴾

12. Wawaana ka Reebnay Korkiisa Nuugmada Horay, waxayna Tidhi Gabadhii Maydin Tusiyyaa Qoys idiu Dhaqaalayn una Samo Fali.

* وَحَرَّمَنَا عَلَيْهِ الْمَرَاصِعَ مِنْ قَبْلِ فَقَاتَ
هَلْ أَذْكُرُ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتِ الرَّبِّكُلُونَدَلَكُمْ
وَهُمْ لَهُ نَصَارَوْنَ ﴿١٢﴾

13. Wawaana ku soo Celinay Hooya-diis, si ay u Raaxaysato Isheedu una Murgin, Ogaatana in Yabooha Eebe Yahay Xaq Laakiin Dadka Badankiisu ma Oga.

فَرَدَدَنَاهُ إِلَىٰ أَعْنَاءِ كُنْقَرِعَنَهَا وَلَا تَحْزَنْ
وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
وَلِكُنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

Way Walbahaartay Nabi Muuse Hooyadiis markii la Helay Wiilkeedii, waxayna u Dhawaatay inay Sheegto ee Eebaa Adkeeyey Qalbigeeda, kana Yeclay Mu'minad, waxayna Fartay Gabadh Walaashiis ah inay Dabo socoto kana Fiiriso meal Durugsan si ay ula Socoto Xaalxa iyagoon Ogayn, wuuse Diiday Nuugmadii Haween kale Illeen Ilaahbaa horay u Qaddaray, waxayna U sheegtay Gabadhii inay Hayso Qoys Dhaqaalayn, saasna Eebe ugu soo Celiyey Nabi Muuse Hooyadiis in Isheedu Qabodo, oyna Nixin, Ogaatana in Yabooha Eebe Xaq Yahay, Dadka Badankiise Ogayn.
Waxaa Xadiith ah: Ruuxii Shaqayn oo Khayr ula Jeeda Shaqada wuxuu la mid yahay Nabi Muuse Hooyadiis Wiilkeediina way Nuujisay ujuurana way ka Qaadatay. Al-Qaṣāṣ (10-13).

14. Markuu Gaadhad (Nabi) muuse Xooggiisa oo Ekaaday Yaan siinay Xigmo iyo Cilmi, Saasaana ku abal Marinaa Sama Falayaasha.

وَلَمَّا بَلَغَ أَشْدَهُ وَاسْتَوَىٰ مَا يَتَّهِي حُكْمًا وَعَلَمَا
وَكَذَلِكَ غَيْرِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٤﴾

15. Wuxuuna Galay Magaaladii Waqtii aan Dadkeedu ogayn, wuxuuna Heley Labo Nin oo Dagaallami, oo Kaasi Yahay Qaraabadiisa kaasna Yahay Colkiisa, waxaana u Kaalmo warsaday kii Qaraabadiisa ahaa Colkiisa (Korkiisa) wuuna Feedhay Muuse wuuna Dilay wuxuuna Yidhi waa Camal Shaydaan, Isaguna waa Col Baadiyeeya oo Cad.

وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ مِنْ عَقْلَةٍ مِنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا
رَجُلَيْنِ يَقْتَلَانِ هَذَنِ اِنْ شَيْءَنِهِ وَهَذَا مِنْ عَذْوَهِ
فَاسْفَنَهُ اللَّهُرَىٰ مِنْ شَيْءَنِهِ عَلَىٰ الَّذِي مِنْ عَذْوَهِ
فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالَ هَذَا
مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُظْلِمٌ ﴿١٥﴾

16. Wuxuu Yidhi Eebow Anigu wa-xaan Dulmiyey Naftayda ee ii Dambi Dhaaf wuuna u Dambi Dhaafay Illeen Ilaahay waa Dambi Dhaafee Naxariistee.

17. Wuxuuna Yidhi Eebow Nic-madaad ii Nicmaysay Darteed Yaanan Noqonin mid u Kaalmeeya Dam-biilayaasha.

Wuu Waynaaday Nabi Muuse Markaasuu Eebe u Waxyooday Illeen wuxuu ahaa Sama Falee, markuu Galay Magaaladii Manaf Iyadooy Tahay Waqtii aan la Ogayn, yuu Arkay Labo Nin oo Midna yahay Qoomkiisii midna Colkiisii oo Dagaalami, markuu ka Hiil doonayna wuxuu Feedhay kii Colka ahaa-wuuna Dilay, Hase yeeshee wuu Qoomameeyey oo Shallaayey Illeen lama Farine, wuuna Toobakeenay, Eebana waa ka Aqbalay Illeen waa Toobad Aqbalee. Al-Qaṣāṣ (14-17).

18. Wuxuu ku Waabariistay Ma-gaaladii Isagoo Cabsan oo Sugi (Dhib) Markasuu ku soo Baxay kii Gargaarka Warsaday Shalay oo Qaylyi, wuxuuna ku yidhi Muuse Adugu waxaad tahay baadi cad.

19. Markuu Doonay inuu Qabto (Wax yeelo) kii Colka u ahaana wuxuu yidhi (kii loo gargaarayey) Muusow ma waxaad dooni inaad I disho Sidaad u Dishay Naf (Kale) Shalay, ma Doo-naysid waxaan Jabbaar (Kibir badane) ahayn Dhulka ku Noqoto, mana Doo-naysid inaad Noqoto kuwa wax Wanajaajiya.

20. Wawaana ka Yimid Magaalada Xageeda Fog Nin Ordii oo leh Muusow, Qoomku waxay ku Tashanayaan inay ku Dilaan ee Bax Anuguna waan kuu Naseexayne.

Aayaduhu waxay Inooga Warrami in Nabi Muuse markuu dilay Ninkay Colka ahaayeen uu ahaaday mid Cabsan oo wax Yeello ka Yaabi, wuxuuna Haddana Mar Labaad la Kulmay kuu Shalay u Hiliyeey oo Haddana mid kale la Diriri, markuu ku Sheegay Doqonimo oo doonay inuu Qabto kay Colka ahaayeena, wuxuu Faafiyey in Nabi Muuse Shalay Nin Dilay Maantana dooni inuu wax Dilo, Dhulkana Xumaan ku Faafiy, Qoomkiina waxay ku tashadeen in la Dilo Nabi Muuse, waxaase u soo Digay Nin Naasix u ah. Al-Qaṣāṣ (18-20).

فَالْرَّبُّ إِنِّي طَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَقَرَّأَهُ

إِنَّكُمْ هُوَ الْمَغْفِرَةُ الْجَمِيعُ

فَالْرَّبُّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَمْ أَكُنْ

ظَهِيرًا لِلْمُتُجَرِّمِينَ

فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ حَلِيقًا يَرْتَقِبُ فِي أَدَارَةِ الدَّارِي

أَسْتَنْصَرْ مُؤْمِنًا بِالْمُؤْمِنِينَ دَسْتَرَخْ مُؤْمِنًا، قَالَ

لَمْ يُؤْمِنْ إِنَّكَ لَعْنِي مُؤْمِنٌ

فَلَمَّا آتَى أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوُّ لَهُمَا قَالَ

يَنْهَاكَمْ سَعْيَ أَتَرِيدُ أَنْ تَقْتَلَنِي كَمَا قَاتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْمَى

إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ

أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَفْصَا الْمَدِينَةِ يَسْأَلُ قَالَ يَنْهَاكَمْ

إِنَّكَ الْمَلَأَ يَأْتِمُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَأَخْرَجَ

إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ

21. Wuuna ka Baxay (Magaaladii) Isagoo Cabsan oo Filan (waxyeello) wuxuuna yidhi Eebow iga Kori Qoomka Daalimiinta ah.

فَرَحَ مِنْهَا حَلِيفًا يَتَرَبَّ قَالَ رَبُّنَّجِنِي
مِنَ الْقَوْمِ الظَّلَمِينَ

22. Markuu U jahaystay madyan Xaggeedana wuxuu yidhi wuxuu u Dhawayahay Eebahay inuu igu (Hanuu-niyo) jidka Toosan.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدِينَكَ قَالَ عَسْوَ رَفِيتَ
أَنْ يَهْدِيَ سَوَاءَ أَسْكِيلٍ

23. Markuu Gaadhey Biyaha Madyanna wuxuu ka Helay Ummad Dad ahoo Waraabinaya wuxuuna ka helay Sokodooda Labo Haweena oo Reebi (Adhigooda) wuxuuna yidhi muxuu Xaalkiinu yahay, waxayna Dheheen Ma Waraabinnu intay ka Fulaan Xoola jirku, Aabbahanana waa Oday Wayn.

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدِينَكَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً
مِنَ النَّاسِ سَقُورَكَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ
أَمْرَاتٍ يَنْتَدُرُونَ قَالَ مَا خَطَبُكُمْ كَمَا فَلَّا لَاسْقَى
حَتَّىٰ يُصْدِرَ الْرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَيْدُورٌ

24. Markaasuu u Waraabiyeey wuxuuna u Jeedsaday Xagga Hooska wuxuuna Yidhi Eebow waxaad ii soo Dejiso (Isiiso) oo Kharya waan u Baanhay.

فَسَقَى لَهُمَا شَمَّرَتْهُنَّ إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ
رَبِّ إِنِّي لِمَا أَزَّلْتَ إِلَيْهِ مِنْ خَيْرٍ فَقَيْرٌ

markay ku Tashadeen Qoomkii inay Dilaan Nabi Muuse Yuu Baxay oo ka Tegay Masar Isagoo in la Haleelo ka Cabsan, oo Eebe Baryi inuu ka Koriyo Daalimiinta, wuxuuna Aaday Xagga Madyan Isagoo Eebe ka baryi ku Toosin Jidka Toosan, Markuu Gaadhey Biyahi Madyanna wuxuu la kulmay Dad Cabbi iyo Gabdho Celin Xoolahooda, markuu Warsadaya oy u Sheegeen in Aabbahood Yahay Oday Wayn, oyna Cabbin inta Dadku ka Cabbo, wuuse u Waraabiyeey oo Hoos Fadhistay isagoo Eebe Baryi, waana kaas Imtixaanku, waxayna la mid tahay Hijradii Nabiga Nabdalgaloo korkooda Eebe ha yeelee Madiino ku aaday, waxayna ku Tusin Adkaysiga iyo ku Sugnaanta Xaqa iyo Eebe ku Xidhnaanta, iyo in Ilahay u Gargaari Ciddii Xaqa u Gargaarta kuna Adkaata, Xaq oon muuqan oon Dadku ku Dhaqmaynna ma aha wax Habboon. Al-Qaṣas (21-24).

25. Markaasay u Timid Gabdhihi Middood Iyadoo Xishoon waxayna ku Tidhi Aabahay wuu kuu Yeedhi inuu kaa Abaal Mariyo Ujuuradii Waraabintaada Annaga, markuu u Yimid oos Uga Warramay Qisadii yuu ku yidhi ha Cabsan Waad ka Kortay Qoomkii Daalimiinta ahaa.

فَإِذْ نَهَىٰهُمَا تَشَنِّىٰ عَلَىٰ أَسْتِخْيَالِهِ قَالَتْ
إِنَّكَ أَنِيدُ عُوكَ لِيَجْرِيكَ أَجْرَ مَاسَقَيْتَ
لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَيْنَهُ الْقَصَصَ قَالَ
لَا تَخَفْ بَعْوَثَ مِنَ الْقَوْمِ الظَّلَمِينَ

26. Waxayna Tidhi Middood Aabbow noo Ijaar, Illeen waxaa u Khayr roon Cid la Ijaarto Mid Xoog Badan oo Aamin ah.

قَالَتْ لِهِمَا تَأَبَّبَ أَسْتَغْرِيَهُ إِنَّكَ خَيْرٌ
مِنْ أَسْتَغْرَتَ الْقَوْمُ الْأَمِينُ

27. Wuxuuna ku Yidhi Anugu wa-xaan dooni inaan kuu Guuriyo Labadaydan Gabdhood Middood inaan ku Ijaarto Siddeed Sano Haddaad Dhammayso Tobankana waa Adiga Agtaada, mana Doonayo inaan ku Dhibo wa-xaana igu Ogaan Hadduu Eebe Doono kuwa Wanaagsan.

28. Wuxuuna Yidhi Kaasi waa Ballan Dhexdeenna ah, Labada muddo Kaan Dhammaystana dhib iguma aha, Eeba-na waxaan Sheegayno waa u Wakiil.

Markay Gabdhiihi u Warrameen Abbahood yuu Middood u soo Diray, waxayna ugu Timid Iyadoo Xishoon oon Hadalka Badinayn Isqaawinayna Bixid iyo Galid badanna ahayn siduu Sayid Cumar Yidhi, waxayna u Sheegtay inuu Aabbaheed u Yeedhi si uu Uga Abaal mariyo Waraabintisii, markuu u Yimidna oos uga Warramay Xaalkiisa wuu Xasiliyey oo u Sheegay inuuSan ka Cabsan Daalimiinta kana Nabab galay, Markay Gabdhaha middood u Ishaartay inuu u Ijaaro Iyadoo ku Sheegi Xoog iyo Aaminimo yuu u Guuriyey Middood kugulana ballamay inuu Siddeed Sano ama Toban Hadduu Doono U Ijaarraado, Saasayna ku Heshiiyeen, waxayna Tusin Wanaaggiiya Taakulaynta Dadka Tabarta yar iyo Eebe ku Xidhnaanta, Tan kale Xishood iyo Sharaftha wanaaggiiisa, iyo inuu Xoogga iyo Aaminaadda lagu Doorto Cidda Shaqayn, Uguurinta Ninka Wanaagsan ee Sharaftha iyo Diinta leh, iyo Shaqada Xalaasha ah inay Sharafthay, Si kasta ha u Adkaatee. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Wuxuu Yidhi: Nabi Muuse wuxuu u Ijaaray Naftiisa Isdhawrid iyo Calooshiisa. Al-Qaṣas (25-28).

29. Markuu Dhammeeyey (Nabi) Muuse Muddadii oo la Tegay Ehelkiisi wuxuu ku Arkay Dhinaca Dhuur Dab, wuxuuna ku Yidhi Ehelkiisi Suga wa-xaan Arkaa Dabe waxaan u Dhawahay inaan Idiinka Keeno War ama Dhuxul Daba inaad Kulaashaan.

30. Markuu Yimidna waxaaa Looga Dhawaaqay Togga Dhiniiciisa Midig, Meejii Barakaysnayd oo Geedka (Isagoo la Yidhi) Anugu Ilaahay Baan ahay Eebaha Caalamka ah.

31. Ee Tuur Ushaada Markuu Arkay iyadoo Gilgilanna ood Mooddo Mas wuu Jeedsaday Isagoo Carari, mana soo Jeedsan, (waxaana lagu Yidhi) Muusow soo Qaabila (soo Noqo), hana

قَالَ إِنِّي أَرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِلَّا حَدَّيْتَ هَذِئِينَ
عَلَّمْتَنِي أَنَّ تَأْخُرُ فِي ثَمَنِي حِجَّاجٌ فَإِنْ أَنْتَ مُتَّسِعٌ
عَشْرَ رَافِمِينَ عَنْ دِكْ وَمَا أَرِيدُ أَنْ أَشْقِ
عَيْنَكَ سَتَجِدُ فِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ
ٰ مِنَ الْأَصْلَاحِينَ

قَالَ ذَلِكَ بَيْنِ وَيْنَكَ أَيْمَانَ الْأَجْلَيْنَ
فَضَيَّثْتَ فَلَا مُدْوَنَ كَعَلَّ وَاللَّهُ عَلَّ مَا نَقَوْنَ
وَكَيْلٌ

﴿فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجْلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ إِذَا
مِنْ جَانِبِ الظُّرُورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ اتَّكُثُرُوا
إِنِّي مَانَسْتُ نَارًا لَعْنِي مَا تَكُونُ مِنْهُ كَايْتَرٌ
أَوْ حَذَرْ وَمِنْ أَنَّا لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ﴾

﴿فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَطَاطِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ
فِي الْبَقْعَةِ الْمُبَرَّكَةِ مِنَ السَّجَرَةِ أَنْ يَنْمُوَعَ
إِذَ أَنَّ اللَّهَ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾

وَأَنَّ الْقِعَدَاتِ كَلَّامَاءَ اهْتَمَرَ كَائِنًا
جَانِقَ وَلَيْ مُدَبِّرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَنْمُوَعَ أَقْلَى

Cabsan Adugu Aaminbaad tahay (waad nabadgali).

32. Gali Gacantaada Jeebkaaga waxy so Bixi Iyadoo Cad Xumaan (cudur) La'aan, Iskuna Dhaji Garabkaaga Argagaxa Dartiis taasina waa Xujooyin Eebe ka ahaatay oo Fircoo iyo Qoom-kiisa (Loo diray) waana Qoom Faa-siqiina.

Wuu Dhammaystay Nabi Muuse Muddadii wuxuuna la Tagay Ehelkii, wuxuuna Arkay Iftiin markuu Tagaya waa loo waxyooday, waxaana Muuqatay Calaamaddii Usha iyo Gacanta, Cabsidiina waxay ku Rogmatay Fircoo iyo Colkiisi, Ileen Faasiqiin bay ahaayeene, saasyna Qisadu ku Socotaa inta laga Halaagi Fircoo iyo Colkiisi. Al-Qasaş (29-32).

33. Wuxuu Yidhi Eebow waxaan ka Dilay Naf waxaana ka Cabsan inay I dilaan.

34. Walaalkay Haaruunbaana iga Fasiixsan Carrabka (Hadalka), ee Illo Dir Xoojin ha ii Rumeeyee, waxaan ka Cabsan inay I beeniyaan.

35. Wuxuu yidhi (Eebe) waannu ku Xoojin Cududdaada Walaalkaa waxaana idiin yeeli Xujo Idimana Gaadhayaan (Dhibkiinna) aayaad-kanaga Dartood, Idinka iyo Inta idin Raacdya yaana Adkaan.

36. Markuu Ula Yimid muuse Aayaadkanaga oo Cad Cad waxay Dheheen kani waa Sixir la Abuurtay mana Aanaan ku maqal kan (oo kale) Aabbayalkannagi horreeyey.

37. Wuxuuna yidhi Nabi Muuse Eebahaybaa og Cidda kala Timid Hanuun Agtiisa iyo Cidday u ahaan Cidhibta dambe Illeen ma Liibaano daalime.

Nabi Muuse wuxuu u Cawday Eebe isagoo Sheegi inuu naf ka Dilay, kana Yaabi inay Dilaan, Haaruunna ka Fasiixsanyahay oos Eebe ka Dalbi inuu ku Xoojiyo oo la Diro, Eebaa Ajibay oo lala Diray Xujona Yeelay, uguna Bishaareeyay inay Dhib, oyna iyagu Adkaan, Gaalo Waa Caadadeede way Beeniyeen Xaqii waxayna ku Sheegeen Sixir, Eebaase og Cidda Hanuun la Timid iyo Tan Guulaysan, Gaalase ma Liibaanto, waxay Dheheen Dadkii hore Qaarkood, Cid Walaal uga wax tar badan Nabi Muuse ma jirto Eebu Baryey inuu Haaruun Nabi laga Yeelo waana ka Aqbalay. Al-Qasaş (33-37).

وَلَا تَخْفَى إِنَّكَ مِنَ الْأَمْنِينَ ﴿٣٦﴾

أَسْلَكَ يَدَكَ فِي جَيْسِكَ تَخْرُجُ بِضَاءَ مِنْ عَيْرِ سُوءٍ
وَأَضْمَمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنْ أَرْهَقٍ فَذَنَابَ
بِرْهَدَانَ مِنْ رَيْكَ إِلَى فَرْعَوْنَ وَمَلَائِيَةَ
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٣٧﴾

قَالَ رَبُّ إِنِّي فَلَتَ مِنْهُمْ نَسَافَآخَافُ

أَنْ يَقْتُلُونَ ﴿٣٨﴾

وَأَخِي هَرُوتُ هُوَ فَصَحُّ مِنِي لِسَانًا فَأَزْسَلْتُ
مَعِيَ رِدَاءً يُصَدِّقُهُ إِلَيْهِ أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونَ ﴿٣٩﴾

قَالَ سَنَشِدْ عَصْدَكَ بِأَخِيكَ وَمَعْلُوكَمَا

سُلْطَنًا فَلَا يَصْلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيْنَتِنَا

أَنْتُمَا مِنَ اتَّبَعْكُمَا الْغَنَابُونَ ﴿٤٠﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِعَائِنَنَابِيَنْتِ قَالُوا

مَا هَذَا إِلَّا سِرْ «مُقْتَرَ» وَمَا سِعْنَا بِهِنَا

فِي عَابِيَنَابِلَيِنَ ﴿٤١﴾

وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى

مِنْ عَنْدِي وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ

إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٢﴾

38. Wuxuu Yidhi Fircoo Madaxeeey Idiinma Ogi Eebe Iga soo Hadhay ee ii Huri Haamaanow Dhoobada iina Yeel Daar (dheer) inaan Daalacdo Ilaha Muuse waxaan u Malayn inuu Bee-naale yahaye.

39. Waxay Isku Kibriyeen isaga iyo Colkiisiiba Dhulka Xaq Darro waxyana u Maleeyeen inaan Xagganaga loo soo Celinayn.

40. Waana Qabanay Isaga iyo Colkiisi waxaana ku Tuuray Badda ee Day Siday Noqotay Cidhibti Daalimiinta.

41. waxaana ka Yeellay Madax ugu Yeedha Naarta,Maalinta Qiyaamana looma Gargaaro.

42. Wawaana Raacinay Adduunyadan Lacnad,Maalinta Qiyaamana waxay noqon kuwa la dheeereeyey (La hal-aagay).

43. Wawaan Siinay (Nabi) Muuse Kitabka ka Dib Intaan halaagnay Quruumihii hore, Isagoo Aragtii u ah Dadka iyo Hanuun iyo Naxariis inay Xusuustaan Darteed.

Fircoo Jaahilimadiisa iyo Isla waynidisa wuxuu Sheegay Ilahnimo, isagoo Fari in loo Dhiso Guri way si uu ugu Khaldo inuu Eebe Daydayey soona waayey, dhabitii wuu is kibriyey, maxaase ka raacay isaga iyo Qoomkiisii, Muxuuse Ilahnimo U Sheegan waayey markii la Maansheeyey ee uu Cabaaadayey, waana la Nacladay Adduun iyo Aakhiraba lana Dulleyay. Kitaabkii Tawreed ee Nabi Muuse la Siiyeyna wuxuu ahaa Waano, hanuun, iyo Naxaris haddii Dhabtiisii lagu Dhaqmo. Al-Qasas (38-43).

44. Maadan ahayn Dhinaca Galbeed ee Buurta markaan Siinaynay Muuse Amarka «Nabinimada» mana aadan ahayn Kuwii Joogay.

45. Laakiin waxaan ahaysiinay Quruumo waxaana ku dhereaaday Cimrigii, mana aadan ahayn mid ku na-gaa Ehelkii Madyan Adoo ku Akhrin Korkooda Aayaadkanaga Laakiin ana-gaa ku Dirray.

وَقَالَ فِرْعَوْنٌ يَأْتِيهَا الْمَلَائِكَةُ أَعْلَمُ لَكُمْ
مِّنِ الْهُنْدِيِّ فَأَوْقَدَ لِي بِنَهْمَنْ عَلَى الْعَطَيْنِ
فَاجْعَلْنِي صَرْحًا لَعَكْلَيْ أَطْلَعْ إِلَيْهِ
مُوسَى وَإِنِّي لَأَظْهَرُهُ مِنَ الْكَنْدِينِ

وَأَسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ يَغْيِرُ الْحَقِّ
وَظَنَّ أَنَّهُمْ إِلَيْنَا لَا يَرْجِعُونَ ۝
فَأَخَذَنَاهُ هُوَ وَجُنُودُهُ فَنَبَذَنَاهُمْ فِي الْيَمِّ
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَنْقَبَةُ الظَّالِمِينَ ۝

وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَذْكُرُونَ إِلَى النَّارِ
وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ لَا يُنْصَرُونَ ۝
وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَغَنَّمَةً
وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ۝
وَلَقَدْ أَلَيْنَا مُؤْمِنَةً الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ
مَا أَهْلَكَنَا الْقَرْوَاتِ الْأَوَّلَيْنَ بِصَارَبِ الْتَّاسِ
وَهُدَى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝

وَمَا كُنْتَ بِمَحَابِّ الْقَرْفَيْ إِذْ قَضَيْنَا إِلَى مُوسَى
الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّهِيدِينَ ۝

وَلَكَنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونَافَطَالَوْ عَلَيْهِمُ الْعُمَرُ
وَمَا كُنْتَ تَأْوِيَ إِذْ أَهْلَمِينَ تَنْتَوْ
عَلَيْهِمْ إِذْ إِيَّنَا وَلَكَنَّا كَنَّا مُرْسِلَتِ ۝

46. Mana aadan ahayn Dhinicii (Buurta) Dhuur markaan u Dhawaaq-nay Laakiin waa naxariista Eebahaa Inaad u Digto qoom uusan u Imaan Di-ge kaa Horreeyey inay Waantoobaan.

47. Hadday markay ku Dhacdo Mu-siibo (Dhib) waxay hormarsadeen Gacmahoodu Darteed oo Markaas ay Dhahaan Eebow Maxaad noogu soo Diri wayday Rasuul oo Raacno Aayaadkaaga Noqonnana Mu'mi-ninta «waa la Ciqaabi lahaa».

Ayado Badan Yuu Eebe ku Caddeeyey inuusan Nabigu Joogin markay wax ka Dhaceen Ummadihii hore, sida warkii Maryan, Halaaggii Qoomkii Nabi Nuux, Nabi Yuusuf iyo Walaalihii iyo Nabi Muuse iyo Fircoo iyo Wixii la mid ah, ee Eebe wuxuu ku Ogaysiiyey Waxyi, Nabiguna ma Joogin Dhuurkii Eebe Nabi Muuse kula Hadlay, iyo Madyan ee waxaa ka soo Wareegtay Sanooyin iyo Quruumo, waxaa Eebe siiyey Nabiga Naxaris iyo waxyi si uu ugu Digo Qoom Jaahiliin ah oo Haddii la Cadaabana ku Calaacali maxaa Rasuul na loogu soo Diri Waayey aan Raacno oon Rumeyno. Taasina waxay Muujin Xaqnimada Quraanka iyo inuu Yahay soo Dejin Eebaha wax walba og. Al-Qaṣas (44-47).

48. Markuu uga yimid Xaqii Xagga-naga ye Dheheen maa la Siyyo wixii la Siyyey (Nabi) Muuse oo kale, miyeyna ka Gaaloobin wixii la Siyyey Muuse Horay, oyna Dhihin waa Labo Sixir oo Iskaalmaystay waxayna dheheen Anna-gu Dhammaan waan ka Gaalownay.

49. Waaad Dhahdaa ka Keena Ki-taab Xagga Eebe ka Hanuun badan Labadooda aan raacnee haddaad Run Sheegaysaan.

50. Haddayna ku Ajibin (Maqlin) Ogow inay uun Raacayaan Hawadooda, wax ka Dhumid badanna ma jirto cid Raacdya Hawadeeda Hanuun Eebe La'aantiis, Eebana ma Hanuuniyo Qoom Daalimiin ah.

وَمَا كُنْتَ بِمَا يُبَطِّلُ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَكِنَ رَحْمَةً
مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَا أَنَّهُمْ بِنَذِيرٍ
مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٦﴾

وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ شُعْبِيَّةٌ بِمَا فَدَمَتْ أَيْدِيهِمْ
فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبَعَ
إِيمَانِكَ وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٧﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَاتَلُوا لَوْلَا أُولَئِكَ
مِثْلَ مَا أُولَئِكَ مُوسَىٰ أَوْ لَمْ يَكُنْ فِي قَوْمٍ أُولَئِكَ
مُوسَىٰ مِنْ قَبْلٍ فَأَلْوَسِحْرَانَ نَظَاهَرَا
وَقَالُوا إِنَّا يَأْتِي كُلُّ كُفَّارُونَ ﴿٨﴾

فُلْفُلَاتٌ أَتَوْيَكَتِبَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَى مِنْهُمَا
أَتَيْهُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩﴾

فَإِنَّ لَرَبَّ سَجِيْبُوكَ فَاعْمَلْ أَمَانَةَ يَعْوُنْ
أَهْوَاهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِنْ أَتَيْهُ هُوَ نَهُ بِغَيْرِ
هُدَىٰ مِنْ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ أَنْظَلِيْمِينَ ﴿١٠﴾

51. Dhab ahaanbaan ugu Xidhiidhinay (ugu Caddayn) Hadalka inay Waantoobaan.

وَلَقَدْ وَصَلَنَا لَهُمْ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَذَكُرُونَ ﴿٥١﴾

Gaaladu War iyo Madax Adayg kama Daalaan, mar waxay ku Calaacali maa naloo soo Diro Dige, markuu Nabigu (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Xaq ula Yimidna waxay Dheheen maa wixii Nabi Muuse la Siiyey oo kale la Siyyo, Dhabtuna waal inay ka Gaaloobeen wixii Nabi Muuse la Siiyey, oy kuna Sheegeen Isaga Iyo Quraanka Sixir Iskaalmaysan, waxaase lagu Aamusiyey laguna Xujeeyey inay Keenaan Kitab ka Fiican hadday Run Sheegi, haddii kalese waa Daalimiin Hawadooda Raacay xaq la'aan, wax badanna Eebe wuu u Caddeeyey Dadka Xaqa bal inay waano Qaataan. Cigrime Wuxuu yidhi: Labo Sixir waxay ula Jeedaan Tawreed iyo Injil. Al-Qaṣas (48-51).

52. Kuwaannu Siinay Kitaabka Hortiis way Rumayn isaga.

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ
هُمْ بِهِ يَؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

53. Marka lagu Akhriyo Korkoodana waxay Dhahaan waan Rumaynay Quraanku inuu Xaq Eebaheen ka Yimidiyahay Annaguna waxaan ahayn hortiis Muslimiin.

وَإِذَا سَلَّمُوا عَلَيْهِمْ قَالُوا إِمَّا تَبَدَّى لَهُمْ حَقٌّ مِّنَ رَّبِّهِمْ
إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ ﴿٥٣﴾

54. Kuwaas waxaa la Siiyey Ajrigooda Labo mar Samirkoodii Dartiis, waxayna Raaciyaan Xumaanta Wanagaan waxaan ku Arzuqnayna waxbay ka Bixiyaan.

أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرْبَطٌ بِمَا صَرَّفُوا وَيَدْرُءُونَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمَارِرَ قَنْتَهُمْ يُنْفَقُونَ ﴿٥٤﴾

55. Markay Maqlaan hadal Macno Darrana way ka Jeedsadaan waxayna Dhahaan Annagu Camalkanaga yaan leenahay idinna Camalkiinna Waad Salaamantihiin ma Rabno Jaahiliin (Waddadooda).

وَإِذَا سَمِعُوا الْغُورَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا إِنَّا
أَعْنَلْنَا وَلَكُمْ أَعْنَلْكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ
لَا يَنْبَغِي الْجَهَنَّمُ لَهُمْ ﴿٥٥﴾

56. Adugu ma Hanuunisid Ciddaad Jeceshahay laakiin Eebaa Hanuuniya Cidduu Doono Isagaana Og kuwa Hanuunsan.

إِنَّكَ لَا تَنْهَدِي مَنْ أَحَبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي
مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهَدَّدِينَ ﴿٥٦﴾

57. Waxay Dheheen Gaaladii (Maakaad) Haddaan Raacno Hanuunka waxaa Nalaga Dafi Dhulkannaga, Miyaanaan Siinin Xaram Aamina oo la Kee-

وَقَالُوا إِنَّ شَيْعَ الْمُهَدَّدِي مَعَكُمْ تُنَخَّطِفُ مِنْ أَرْضِنَا
أَوْلَمْ نُسْكِنْ لَهُمْ حَرَمًا إِمَّا تَجْعَلُ إِلَيْهِمْ

no Midhaha wax Kasta qudin Darteed oo Xagganaga ah, Laakiin Badankood ma Oga.

تَمَرَّتْ كُلُّ شَيْءٍ عَرْقَاتِنْ لَدُنَّا وَلَكِنْ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾

Aayadahan waxay ku soo Degeen kuwii Rumeeyey oo Ehelu Kitaabka ahaa, inay Rumeeyeen Xaqa, Muslimma ahaayeen, Ajirkana loo laab laabi, Xumaanta iyo Warka Jaahiliintana ay ka Jeedsan jireen. Aayadaha kalana waxay ku soo Degeen Xaalkii Abuudaalib Nabiga Adeerkiis markuu Nabigu ka Quustay, in Eebe uun Hanuuniyo Cidduu Doono ee Cid kale wax Qabankarin, tan kalana waxay ka Warrami sida Eebe ugu Nicmeeey Ree Makaad iyo Siday Xaqa u Diddi, Bukhaari iyo Muslim waxay Sheegeen in Markuu Sakaraadku Qabtay Abuudaalib Nabigu (Naxariis iyo Nadagalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ku Yidhi:

Adeer Ashahaado aan Eebe Agtiisa kuugu Xujestee, Markaasuu Yidhi: Wuu Cabsaday lay Dhihi Maayo, Markaasuu Dhintay. Al-Qaṣas (52-57).

58. Badanaa intaan Halaagnay Magaalo ku Kibirtay Nolasheeda waana Taas Guryahoodii lamana Degin Gadaashood wax yar mooyee, Anagaana ah kuwo Dhaxla (Hadha).

وَكُمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرَّتْ مَعِيشَتَهَا

فَنَلَّكَ مَسِيقُهُمْ لَمْ تَشْكُنْ مِنْ بَعْدِهِمْ

إِلَّا قَلَّا وَكَثُرَّ نَاسُ الْوَرَبَتِينَ ﴿٥٨﴾

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهِلَّكَ الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أَنْهَا

رَسُولًا يَنْذُرُهُمْ إِنَّتِنَا وَمَا كُنَّا نَهْلِكِي

الْقُرَى إِلَّا وَاهْلُهَا ظَلَمُونَ ﴿٥٩﴾

59. Mana aha Eebaha mid Halaaga Magaalo intuu uga Bixiyoo Tan Hooya da u ah «Caasimadda» Rasuul ku Akhriya Korkooda Aayaadkanaga mana nihin kuwo Halaaga Magaalo aan Ehelkeedu Daalimiin ahayn.

وَمَا أُوْتَسْمَى مِنْ شَيْءٍ فَمَنْتَعِنَ الْحَيَاةَ الْذِيَا وَرَبَّنَهَا

وَمَا يَعْنِدَ اللَّهُ حَدْرٌ وَآبَقَ إِلَّا تَعْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

60. Wixii Laydin Siiyey oo Wax ah waa uun Raaxada Nolasha Dhaw iyo Quruxdeeda waxase Eebe Agtiisa ah yaa Khayr Roon oo Hadhid badan ee Miyeydaan wax Kasayn.

أَفَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدَ حَسَنَافَهُوَ لَقِيهِ

كَنْ شَعَنَتْهُ مَنْتَعِنَ الْحَيَاةَ الْذِيَا مُهِنَّمَ الْقِدَمَةِ

مِنَ الْمُخَضَّرِينَ ﴿٦١﴾

61. Ruuxaan u Yaboothnay Yabooth Fiican oo La Kulmi ma la Midbaa Ruuxaan ugu Raaxaynay Nolasha Dhaw markaas noqon Maalinta Qiyaame kuwa la Soo Joojin (La Cadaabi).

Wax badan yuu Eebe halaagay Magaalo ku Kibirtay Nolasheeda, markaas aan la Degin Guryahoodii iyaga kadib wax yar mooyee, Eebe umbaana u Hadhay, Lamana Halaago umad inta looga Diro Rasuul magaaladooda Weyn, Sidiif Maka, kuna Akhriyo Quraanka, Halaaguna wuxuu ku Dhacaa Markay Dulmi Falaan.

Wax kasta oo Addunyo wax laysku Siyyana waa uun Nolol Dhaw oo Tagi, waxaase Khary roon oo Hadhid badan Wanaagga Eebe Agtiisa ah, waana in wax la kasaa oo Lawaano Qaato. Mana sinna Ruux Wanaag loo Yaboothay oo la kulmi, iyo mid wax yar loo Raaxeyey oo Noqon Qiyaamada kuwa loo soo Taago Ciqaabta. Ujeedadun waa in Kibir iyo Isla waynidha Macno Darro layska jiro, Raaxada Adduunna lagu Kadsoomin ee si Fiican iyo Sharaf iyo Eebe ka yaabid lagu Noolando, Illeen Adduun iyo Aakhir waxay isu yihiin Far Bad lagaliyey oo kalee Siduu Nabigu Yidhi (Naxariis iyo Nadagalyo Eebe korkiisa ha yeelee). Al-Qaṣas (58-61).

62. Xusuuso Maalinta Eebe u Yeedhi Gaalada oo ku Dhihi Aaway kuwaad ila Wadaajiseen ah kuwaad Sheeganayseen (Caabudayseen).

63. Kuwii waxay Dheheen uu ku Sugnaaday Hadalkii Eebe (Ciqaabti) Eebow kuwaasu waa kuwaan Baadiyeynay, waana Baadiyeynay sidaan u Baadiyoownay waana isagakaa Bariyeelay mana ahayn kuwo Anaga Na caabuda.

64. Wawaana loo Odhan Uyeedha Shurukadiinna markaasay u Yeedhaan mase Ajibaan (Maqlaan) waxayna arkaan Cadaabka Markaasay Qoomamoodaan Hadday Hanuunilahaayeen.

65. Xusuuso Maalintaan u Yeedhayno Gaalada oos ku Odhan Eebe Maxaad ugu Jawaabteen Rasuulladii.

66. Markaasay ku Indho Beeshay korkooda Xujadii (Waayeen Xujo) Maalintaas, waxna Isma Warsadaan.

67. Ruuxiise Toobadkeena oo Rumeeya oo Fala Camal Fiican wuxuu u Dhawayahay inuu Noqdo kuwa Lii-baanay.

Maalinta Qiyaamana wuu soo kulmin Eebe Waydiinna waxay Caabudi Jireen, waxayna Qiran in Qaar-kood Qaar Baadiyeyey, wayna iska Fogayn inay Caabudi jireen, markay u Yimaaddaanna Ma Maqlaan, waxayna Qoomamoodaan HanuunLa'aantii. markii la Warsado waxay Rasuuladii Qaabileenna waxabay Sheegi waayi, waxna isma Warsadaan. Cidiise Toobadkeenta oo Wanaag Fasha wuxuu u Dhawayhay in Loo Naxariisto.. Al-Qaṣāṣ (62-67).

68. Eebahaan wuxuu Abuuraa wuxuu Doono oo Doorto, Doorasho ma Leh Iyagu (Dadku) waa ka Nasahanyahay Eebe waana ka Sarreeyaa waxay la Wadaajin.

69. Eebahaana waa Ogyahay waxay qarin Laabtoodu iyo waxay Muujinba.

وَيَوْمَ يَنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءُ الَّذِينَ
كُنْتُمْ تَزَعمُونَ ﴿٦﴾

قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقُولُ رَبَّنَا هَذِهِ لَهُمْ
الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا بَنِي إِنْدُونَسَ
مَا كَانُوا إِيمَانًا يَعْبُدُونَ ﴿٧﴾

وَقَيلَ أَدْعُوا شُرَكَاءَهُمْ فَلَمْ يَعْهُرُ فَلَمْ يَسْتَجِبُوا
لَهُمْ وَرَأُوا الْعَذَابَ لَوْلَاهُمْ كَانُوا يَهْنَدُونَ ﴿٨﴾

وَيَوْمَ يَنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجْبَرْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٩﴾

فَعَمِيتَ عَلَيْهِمُ الْأَيَّامُ يَوْمَيْدِ
فَهُمْ لَا يَسْأَءُونَ ﴿١٠﴾
فَإِمَامَنَ تَابَ وَأَمَنَ وَعَلَى صَرْكَحَافَسَى
أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿١١﴾

وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَخَتَّارُ مَا كَانَ
لَهُمْ الْقِيرَةُ سَبَحَنَ اللَّهُ وَتَعَكَّلَ
عَمَّا يُشَرِّكُونَ ﴿١٢﴾

وَرَبُّكَ يَعْلَمُ مَا يُكِنُ صُدُورُهُمْ
وَمَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

70. Eebana waa Ilaaha isaga mooyee aan Ilaah kale Jirin, Mahad buu mutaa Adduun iyo Aakhiraba, Xukunkana isagaa iska leh Xaggiisaana loo Noqon.

71. Waxaad Dhahdaa bal Warrama Hadduu ka Yeelo Eebe Korkiinna Habeen Joogta ah tan iyo Qiyaamada waa Kee Eebaha ka soo Hadhay Ilaahay ee idiin keeni Nuur miyaydaan wax Maqlayn.

72. Waxaadna Dhahdaa bal Warrama Hadduu ka Yeelo Eebe Korkiinna Maalin Joogta ah tan iyo Qiyaamada waa kee Eebaha ka soo Hadhay Ilaahay ee idiin keeni Habeen aad ku Xasishaan Dhexdiisa miyeydaan wax arkayn.

73. Naxariistiisa waxaa ka mid ah inuu idiin yeelay Habeen iyo Dharaarba inaad Xasishaan dhexdiisa Dalabtaanna Fadligiisa iyo inaad ku Shugridaan.

Eebaa wax Abuura waxna Doorta, Dadse wax ma doortaan, Eebana Xumaan wuu ka Nasahan Yahay, Waxa la Qarin iyo waxa la Muujinna waa Ogyahay, Eebe Mooyec Ilaah ma jiro, Mahad iyo Xukunna isagaa iska leh Adduun iyo Aakhiraba, waana Eebaha Habeen iyo Maalin inoo Yeelay een midna Joogto ka Yeelin, Laakiin Naxaris Darteed yuu Habeenka iyo Dharaarta inoogu yeelay si loo Xasilo loona Shaqeeyo waxaa wax mudan Mahad Eebe, iyo Cibaadadiisa. Al-Qaṣas (68-73).

74. Xusuuso Maalintaan u Yeedhayno Gaalada oo Eebe odhana Aaway Shurakadaydii ah kuwaad Sheeganayseen,

75. Waaana ka soo Siibnaa ummad kasta Markhaati waxaana ku nidhi keena Xujadiinna waxayna Ogaadaan in Xaqa Eebe Leeyahay waxaana ka Dhumay Xagooda waxay Been Abuuran Jireen.

76. Qaaruunna wuxuu ka mid ahaa qoomkii (Nabi) muuse, wuuna ku Kibray Korkooda, waxaana Siinay wax Furayaalkiisu ku Culustahay Koox Xoog badan, markay ku Dheheen

وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَمْدُ لِلَّهِ فِي الْأُولَى
وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ٧٦

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ كُلَّمَا سَرَمَدًا
إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ مِنَ إِلَهٍ عَبَدُوكُمْ بِضَيَاءِ
أَفَلَا تَسْمَعُونَ ٧٧

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ كُلَّمَا الْهَارَ
سَرَمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ مِنَ إِلَهٍ غَرَّأَهُ
يَأْتِيَكُمْ بِلِيلٍ شَكُورٍ
فِيهِ أَفْلَاتٌ يُصْرُوتُ ٧٨

وَمَنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمْ أَيْلَلَ وَالنَّهَارَ لَشَكُورًا
فِيهِ وَلَتَبْغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ شَكُورُونَ ٧٩

وَيَوْمَ يَنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شَرَكَاءِيَ
الَّذِينَ كُنْتُمْ تَرْعَمُونَ ٨٠

وَنَزَّعْنَا مِنْ كُلِّ أَنْثَى شَهِيدًا فَقُلْنَا
هَا تُؤْبَرُ هَذِنُكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ
وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ٨١

إِنَّ قَرْبَوْنَ كَانُوكُمْ مِنْ قَوْمٍ مُوسَى فَبَعْنَى
عَلَيْهِمْ وَعَلَيْنَا مِنَ الْكُوْزِ مَا إِنَّ مَفَاقِهَهُ لَنَسُوا
بِالْعَصْبَةِ أُولَى الْقُرْوَةِ إِذْ قَالَ لَهُمْ قَوْمُهُ لَا تَقْرَبُ

qoomkiisii ha Farxin (Kibrin) Eebe ma Jecla kuwa Farxa « Kibree ».

77. Kuna doon waxa Eebe ku siiyey Guriga Aakhilo hana Halmaamin qaybtaada Adduunka Samana Fal sida Eebe kuugu Samo Falay hana La doonin Fasaad Dhulka, Eebe ma Jecla Fasaadiyaashee.

Haddana Mar kalaa loo Dhawaaqi iyagoo la Warsan waxay Caabudi Jireen, Umad walbana waxaa laga soo Saari Marag oo Rasul ah, waxaana la warsan inay keenaan Xijo waxayna Yaqiqinsadeen in Xaqq Eebe u Sugnaaday, waxaana ka Dhumay Beentay Abuuran Jireen. qaaruunna wuxuu ka mid ahaa qoomkii Nabi Muuse wuuse ku Kibray, isagoo lahaa Xoolo Badan oo Furayaashiisu Culaysato Koox Xoog Badan, waxayna Saaxiibadiis ugu Nasexxeeyeen inusan Kibrin oon Faraxu ku Xambaarin Isla wayni, waxa Eebe Siiyeyna uu ku Doono Aakhilo, uusan Halmaaminna Nasiiibkiisa Adduunka, wanaagna falo sida Eebe ugu Wanaag falay, Xumaan iyo Fasaadna uusan Dhulka la doonin, Illeen Eebe ma Jecla Xumaan wadayaasha iyo kuwa wax Fasaadiyee.

Faraxana lama Diidana Hadduna Fudayd iyo Xumaan kugu Xambaarayn ee waxaa uun la Rabaa Wanaag iyo Eebe ku Xidhnaan. Al-Qaṣāṣ (74-77).

78. Wuxuuna Yidhi waxaa uun La ii siiyey Xoolaha Ogaanshahayga, Miyuusan ogayn in Eebe Halaagay Hortiis Quruumihii kuwo ka daran Xaggiisa Xoogga kana Badan Kulun, lamana Warsado Dambigooda Dam-biilayaasha.

79. Markaasuu u soo Baxay Qoomkiisii isagoo Xarragoon waxayna Dheheen kuwa Dooni Nolosha Dhaw Shalaytee Hadaan leenahay waxa la siiyey Qaaruun oo kale waa Nasiib wayn.

80. Waxayna Dheheen kuwii la Siiyey Cilmiga Magaciinba 'ee Abaal marinta Eebaa u Khayr roon Ciddii Rumaysa oo Fasha Camal siican lamana Waafaj- iyo hadalkaas Saabiriinta Mooyee.

81. Markaasaan la Goynay Isagii iyo Xoolihiisiiba Dhulka mana Helin Koox uga Gargaarta Eebe ka Sokow, mana Noqonin mid Gargaarta.

82. Waxayna ahaadeen kuwii Doonayey Meejiisa Shalay inay Dhahaan

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِجِينَ ﴿٧٦﴾

وَبَتَّعَ فِيمَا أَتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ
وَلَا تَنْسِ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَاحْسِنْ
كَمَا حَسِنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَنْعِي الْفَسَادَ
فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٧٧﴾

قَالَ إِنَّمَا أُوتِنِتُهُ عَلَى عِلْمٍ عَنِّي أَرَأَمْ يَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ
مَدَّ أَهْلَكَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ أَفْرُونَ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ
فُؤَادُهُ وَأَنْتَ بِهَا وَلَا يُسْتَلِّ عَنْ دُوَيْهِمْ
الْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَأْتِيَنَا مِثْلَ مَا أُوتِقَ قَفْرُونَ
إِنَّهُ لِذُو حَظٍ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾
وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَيَكْثُمُونَ
خَيْرَ لَمَنْ مَاءَنَ وَعِلْمَ صَلِحًا
وَلَا يُلْقِهَا إِلَّا أَصْبَرُونَ ﴿٨٠﴾

فَسَفَنَاهُ وَبِدَارَهُ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ
لَهُ مِنْ فَتَّةٍ يَتَصْرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنْتَصَرِينَ ﴿٨١﴾
وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنُّوا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ

waa Yaabe Illeen Eebaa u Waasiciyey Rizqiga Cidduu Doono oo Addoomadiisa ah kuna Cidhiidha, Hadduusan Eebe Nagu Galladaysan wuxuu nala Goynlahaa (Dhulka) waa Yaab ma Liibaanto Gaalo.

Muxuse ku Jawaabay markii la Waaniyey, wuxuu Sheegay in Xoolaha loo Siiyey Cilmigiisa iyo Wanaagiisa, Laakiin ha Ogaado in Eebe Halaagay hortiis Qarniyo ka Xoog badan kana Xoolo iyo Dad badan, Dambiliiana lama Idan warsado, wuuse soo baxay Isagoo Xarragoon, markaasay Jeclaadeen kuwii Ad-duunka Doonayey inay isagoo kale Noqdaan, kuwii Cilmiga laaha waxay Dheheen Magaciisba' ee Wanaaggaa Eebe yaa u Fiican Ciddii Sama Fasha, Dhulkaasee lala Goooye Qaarun iyo Gurihiisiibaa wax u gargaarana ma helin isna isuma Gargaarin, markaasay kuwii Jeclaa wixiisoo kale Shalay Dheheen Yaab weeyee Illeen Rizqiga wuxuu ku Jiraa Awoodda Eebe 'Waasicin iyo Cidhiidhiba, waxayna Sheegeen in Haddaan Eebe u Naxariisan lala Goynlahaa dhulka, waxayna Ogaadeen Inayna Gaalo Liibaanayn. Wana kaas Cidhibta Kibirkaa yoo Xoolaha sida Xun loogu Dhaqmo. Kooluhuse waa Wanaag Haddii Eebe laga yaabo oo lagu Samo Falo. Al-Qasas (78-82).

83. Taasi waa Daartii Aakhiro wa-xaana u Yeelay kuwaan Doonayn isla Sarrynta (Kibirkaa) Dhulka iyo Fasaad, cidhibta (Fiicanna) waxaa leh kuwa Dhawrsada.

84. Ciddii la Timaadda Wanaag wuxuu Mudan wax ka Khayr roon Ciddise la Timaadda Xumaan lagama Abaal mariyo kuwa Xumaanta Sammeeya, waxaan waxay faleen ahayn.

85. Eebaha kugu Faral yeelay Qu-raanka wuxuu kuu soo Celin Meejji Ballanka (Qiyaamada ama Maka), waxaad Dhahdaa Eebahaybaa og ruuxii la Yimid Hanuun iyo kan ku Sugan Baadi Cad.

86. Mana Aadan ahayn mid Rajayn in lagugu soo dejiyo Kitaabka, Hasayeeshee waa Naxariista Eebahaa ee ha Noqonin mid u Kaalmeeya Gaalada.

87. Yeyna kaa leexin Aayaadka Eebe intii lagugu soo Dejiyey ka Dib uguna Yeedh Xagga Eebahaa, hana ka mid noqonin Mushrikiinta.

وَنَكَّاتُ اللَّهِ بِسُطُّ الرِّزْقِ لِمَنْ شَاءَ
مِنْ عِبَادِهِ وَيَقِدِّرُ لَوْلَا أَنَّ مِنْ اللَّهِ عَلَيْنَا
لَخَسْفٌ بِنَا وَنِكَّاتٌ لَا يُتْلِحُ الْكُفَّارُونَ ﴿٨٦﴾

نَكَّاتُ الدَّارُ الْأُخْرَى تَجْعَلُهَا النِّيَّنَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا
فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعِقَبَةُ لِمُنْتَقِيَنَ ﴿٨٧﴾

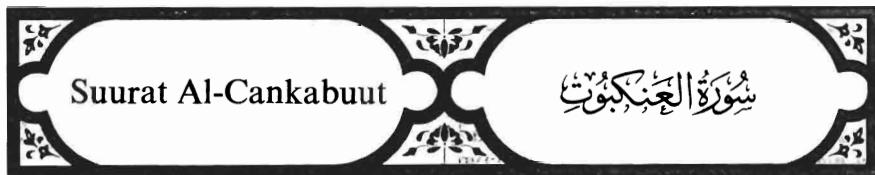
مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ حَيْثُ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ
بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُنْهَى إِلَيْهِنَّ عَلَيْهَا السَّيِّئَاتِ
إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾
إِنَّ اللَّهَ يَرْهُدُ فَرَصَ عَلَيْكَ الْفَرَصَ إِنَّ رَادِكَ
إِلَى مَعَادِقِكَ فَإِنَّ أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْمُهْدَى
وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ شَيْءٌ ﴿٨٩﴾

وَمَا كَتَ تَرْجُوا أَنْ يُلْقَى إِلَيْكَ الْكِتَابُ
إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ
ظَاهِرًا لِلْكُفَّارِينَ ﴿٩٠﴾
وَلَا يُصْدِنَّكَ عَنْ مَا يَتَّبِعُ اللَّهُ بَعْدَ إِذْ أَنْزَلَتِ إِلَيْكَ
وَأَدْعُ إِلَى رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩١﴾

88. Hana Caabudin Eebe la Jirkiisa Ilah kale Eebbe mooyee Ilah (kalana) ma Jiro, wax kasta wuu Halaagsami (Tagi) Eebe mooyee Xukunkana Isagaa iska leh, Xaggiisaana laydiin Celin.

وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا أَخْرَى إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ
هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لِمَنِ الْحُكْمُ وَلِيَهُ تُرْجَمَانُ ﴿١﴾

Aayadahanna waxay Sheegi in Daarta Aakhiro loo Yeelay kuwaan Iskibrin islana Waynayn, Xumaanna Dhulka Ku marin, Cidhibta Fiicanna waxaa Mudan kuwa Dhawrsada, Wanaagana Mid ka Fiican yaa lagu Abaal mariyaa, Xumaantana waxaa uun lagu Abaal Mariyaa waxay Fali Jireen. Eebana wuxuu Nabiga (Naxariis iyo Nabadgaloy Eebe korkiisa ha yeelee) U Yaboohay Wanaag iyo inuu meel Fiican u soo Celin ama Janada ha ahaato ama Mako ha ahaatee, Eebaana og Cidda Hanuunsan iyo Tan Baadida ah, Nabiguna ma Rajaynaya waxyi Intaan lagu soo Dejiniin Quraanka. Gaalana wax loo Kaalmeeyo ma aha, iyo inay kaa leexiyaan Aayaadka Eebe inta lagugu soo Dejiyey, Gaalana wax laga mid Noqdo ma aha, Eebaana Xaq ah oo Xagiisa loo noqon, Nabiguna (Naxaris iyo Nabadgaloy Eebe korkiisa hayeelee) wuxuu yidhi: Hadalka ugu Runsan ee Shaacir yidhi waa Hadalkii Labiid; wax kasta oo Ilahay ka soo Hadhay way tagi. Suuradduna waxay so Socoto oy marba hab u warantana waxay ku Dhamaatay: Inaan la Kibrin, Wanaagga la Falo, Eebe u soo Celin Nabiga Meel uu Jecelyahay, inaan Gaalo loo Kaalmayn, lana mid noqon, Eebe kaliyana la Caabudo, wixii ka soo hadhyna Tagi, xukunkuna isaga u ahaan, loona noqon isaga. Al-Qaṣāṣ (83-88).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. waxay ku tusin mucjisada Qu-raanka (sida la soo sheegay).
2. ma wuxuu u maleeyey Dadku in loogaga tagi inay dhahaan waan rumeynay oon la imtixaamayn.
3. dhab ahaan yaan u imtixaanay kuwii ka horreeyay, Eebaana wuu muujin kuwii run sheegay, wuxuuna muujin kuwa beenlowga ah.
4. mise waxay u maleeyeen kuwii xumaanta samaynayey inay naga dheereyn (carari) waxaa xun waxay xukumi.
5. ruuxii rajayn (ka cabsan) la kulanka Eebe, Ajashii Eebe (uu qadaray) way imaan, Eebaana waa maqle oge ah.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْأَعْنَابُ ﴿١﴾

أَحَسِبَ النَّاسُ أَنَّمَا يَرَكُونَا أَنَّا يَقُولُونَا إِمَّا وَهُمْ لَا يَفْتَنُونَ ﴿٢﴾

وَلَقَدْ فَتَنَاهُنَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَمْ يَعْلَمُنَا اللَّهُ أَلَّا يَنْتَهِ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَذَّابِنَ ﴿٣﴾

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنَّهُنْ سَيِّئُونَ
سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾

مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ جَلَّ اللَّهُ لَآتٍ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾

6. ruuxii dadaala wuxuu uun u daadalay naftiisa, Eebana waa ka kaaf-toon yahay caalamka.

7. kuwa (xaqa) rumeyey camalfiicanna falay waxaan asturaynaa xumaantooda, waxaana ka abaalmarinaynaa kii u fiicnaa ay camalfali jireen.

Adduunku waa guri imtixaan iyo shaqo, mana suurowdo in cidna lagu dhaafo inuu sheegto wanaag iyo xaqrumeey imtixaan la'aan, taasina waa sunnada Eebe oo kuwii horaba wuu imtixaanay, wuuna muujin ciddii run sheegi iyo tii beensheegiba, cid ka fakanna majirto.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxaris iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Dadka waxaa ugu daran imtixaan Anbiyada, kuwa suubbaan iyo midba midkuu ka fii canyahay, ruuxana waa la imtixaami inta Diiintisu, tahay hadday Diiintisu adagta hay imtixaamka lagu badiyaa. Waa saxiix.

wuxuu Eebe qadarana wuu imaan e waa in wanaagga lagu dadaalo, illeen cid walba waxaa laga abaalmarin waxay latimaade xumaan iyo samaanba.

Xasan Albisri wuxuu yidhi: Ruuxu mujaahid buu noqon karaa isagoon maalinna Seef wax ku dhufanin. Al-Cankabuut (1-7).

وَنَنْ جَهَدَ فَإِنَّمَا يُجَهِّدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ
لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَذَابِ ﴿٦﴾

وَالَّذِينَ أَمْتُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنَكْفُرَنَّ عَنْهُمْ
سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

8. waxaan u dardaaaranay Dadka Labadiisi Waalid wanaagfalkooda, hadday kugula dadaalaan inaad ila wadaajiso waxaadan cilmi u lahayn (Gaalowdo) ha ku adeecin, xaggayga unbaa laydiin soo celin, waxaana idinku warrami (abaalna marin) waxaad camalfali jirteen.

9. kuwiise (xaqa) rumeyey camalfiicanna falay waxaan dhexgalinaynaa kuwa suuban (Janada).

10. Dadka waxaa ka mid ah ruux dhihi waxaan rumeynay Eebe markii lagu dhibo Eebe dartiisa kayeela imtiixaamka Dadka (dhibkooda) cadaabka Eebe oo kale-hadday timaado Guul xagga Eebe ka ahaatay waxay dhahaan anagu waan idin lajira, Eebe miyuusan ahayn kan og waxa laabta Dadka ku jira.

11. dhab ahaan yuu u muujin Eebe kuwa xaqa rumeyey-dhab ahaanna wuxuu u muujin kuwa munaafiqiinta ah.

وَوَضَيَّنَا لِلنَّاسِ بِوَلْدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَهَدَاهُ
لِتُشْرِكَ فِي مَا لَيْسَ لَكُ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطْعِمُهُمَا
إِلَى مَرْجَعِكُمْ فَإِنْ تَكُونُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

وَالَّذِينَ أَمْتُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنَدْخُلَنَّهُمْ
فِي الصَّلَوةِ ﴿٩﴾
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ أَمَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ
جَعَلَ فَتَنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِنْ جَاءَ
نَصْرٌ مِّنْ رَبِّكَ لِيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا نَاعِمُكُمْ أَوْ لَيْسَ
اللَّهُ بِأَعْلَمُ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَذَابِ ﴿١٠﴾

وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ أَمْتُوا
وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾

12. waxay ku dhaheen kuwii galoobay kuwii xaqa rumeyey raaca wadda-dannada aan xambaarro gafas-kiine, mana aha kuwo xambaari waxa gafaskooda ah, ee waa beenaalayaal.

13. waxayse dhab ahaan u xambaari culaysyaalkooda iyo culaysyo Culaysyadoodii la jira, waxaana dhab ahaan loo warsan maalinta Qiyaame waxay been abuuran jireen.

Waalidkaa isaga sabab u aaha jiritaankaaga Eebe ka sokow, wuuna kugu dhibtooday siduu kuu korin laaha, abaalkisuna waa wanaag iyo samo fal haddususan Gaalnimo ku farin oon lagu adeecceyn illeen Eebaa loo noqone, ciddii wanaagfashana kuwa wanaagsan yuu janada lagali. Eebana wax ka qarsoon majiro wuuna ogyahay kuwa markii ladhibana Diinta ka taga 'markii guul la helana ku soo dhawaada, wuxuuna ogyahay Mu'minka dhabta ah iyo Munaafaqaba. Cid cid kale Dambi ka xambaarina majirto ee wuxuu xambaari ruux walba dambigiiisi iyo kii dhumintisa. Waxaa suggaaday ruuxii hanuu ugyeenda wuxuu mudan ajriga kuwa uu yeedhay oo kale ee raacay tan iyo qiyamada isagoon iyana waxba laga nusqaaminayn ajrigooda, ruuxii yeedha baadina, waxaa korkiisa ah dambiga Kuwii ku raacay tan iyo Qiyamada isagoon laga nusqaaminayn iyana dambigoodii waxba. Waa Saxiix. Al-Cankabuut (8-13).

14. dhab ahaan baan ugu dirray (Nabi) Nuux Qoomkiisi, wuxuuna ku dhexnagaaday Kun sano oo kontan la' waxaana qabtay dhuufaankii (Halagii Biyaha) iyagoo daalimiin ah.

15. waana korinay Nuux iyo Dadkii Doonta, waxaana ka yeellay aayad (uu ku waantoomo) Caalamku.

16. (Nabi) Ibraahimna (waan diray) wuxuuna ku yidhi qoomkiisi Caabuda Eebe kana dhawrsada saasaa idhi khayrbadane haddaad wax ogtiihin.

17. waxaad uun caabudaysaan Eebe ka sokow Sanamyo-waxaadna abuuraysaan been, kuwaad caabudaysaan Eebe ka sokow idinma hantaan wax rizqi ah ee ka dalba Eebe agtiisa rizqi-ga, Caabudana kuna mahdiya xaggiisaan laydiin celine.

18. haddaad Beenisaan (Xaqa) waxaa beeniyey Umado idinka horreeyey

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّهِ يَعْلَمُ مَا مَنَّا إِنَّا
سَيِّلَنَا وَنَحْمِلُ خَطَبِكُمْ وَمَا هُمْ بِحَدِيلٍ
مِّنْ خَطَابِهِمْ مِّنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَذِيلُونَ ١٣
وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَقْلَامَ اثْقَالِهِمْ وَلَيَسْتَلِنَ
يَوْمَ الْقِيَمَةَ عَمَّا كَانُوا يَفْرُونَ ١٤

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَمَّا
فِيهِمْ أَلْفُ سَنَةٍ إِلَّا حَسِيبٍ عَامًا
فَأَخَذَهُمْ أَطْوَافُهُمْ وَهُمْ ظَلِيلُونَ ١٥
فَأَبْيَنْتُهُ وَأَصْبَحَ السَّفِينَةَ وَجْهَهَا
إِيَّاكَاهُ لِلْعَلَمِينَ ١٦

وَإِنَّهُمْ إِذَا قَالَ لِقَوْمِهِ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَنْتُو
ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ١٧

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أُولَئِنَّا وَمَا تَخْلُقُونَ
إِنْ كَانَ إِلَيْكُمْ أَنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَإِنْ يَغْنِي عَنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ
وَأَعْبُدُهُ وَأَشْكُرُهُ إِنَّمَا يَهُ تُرْجَعُونَ ١٨

وَلَمْ يَكُنْ بِمَا فَرَقْتَ كَذَبٌ أَمْ مِنْ قَبْلِكُمْ

Rasuulkana ma saarra waxaan gaadh-siin cad ahayn.

وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا أَنْبَأَهُ الْمُبِينُ ﴿١٨﴾

Meelo badan yuu Eebe ku soo celceliyey qisada Nabiyada iyo Dadkii loo diray si loogu waano qaato, halkanna waxay aayaduhu caddayn in Nabi Nuux ku dhexnoolaa qoomkiisii muddadaas dheer xaqana ugu yeedhayey Beeniyeyenna lana halaagay isaga iyo intii Doonta ku la jirtay mooyee. Sido kale Nabi Ibraahim isna Eebaa u diray Qoomkiisii wuxuuna ugu yeedhay inay Eebe kaliya Caabu-daan Rizqigana ka doonaan kuna mahdiyaan waxa isaga ka soo hadhayna ay iskaga tagaan, ciddii xaqa beenisana waxay la mid noqon kuwii horay xaqa u beeniyey ee lahalaaqay. Nabigana waxaa uun korkiisa ah caddaynta xaqa iyo ugu yeedhidiisa. Al-Cankabuut (14-18).

19. miyeyna arkayn sida Eebe u billaabay (Abuuridda) Khalqiga una soo celin, arrintaasna Eebe waa u fududahay.

أَوْلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبَدِّئُ اللَّهُ الْحَقَّ ثُمَّ

يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِسْرٌ ﴿١٩﴾

20. waxaad dhahdaa socda Dhulka oo daya sida Eebe u billaabay khalqiga, hadana Eebe u ahaysiin abuuridda dambe (Soo bixinta), Eebana wax walba wuu karaa.

فَلْ سِرُوا فِي الْأَرْضِ فَأَنظُرُوهُ أَكَيْفَ

بَدَأَ الْحَقُّ مَنْ هُنَّ مُبَشِّرُونَ لِلْآخِرَةِ

إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَّقِيرٌ ﴿٢٠﴾

21. wuxuu cadaabaa cidduu doono wuxuuna u naxariistaa cidduu doono, xaggiisaana laydiin celin.

يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَشَاءُ وَلِإِنَّهُ

تُغْلِبُونَ ﴿٢١﴾

22. idinkuna ma tihidin kuwa Eebe ku daaliya Dhulka iyo Samada midna wax Eebe ka soohadhad oo idii sokeeya ah ama idii gargaarina ma jiro.

وَمَا أَنْتُ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ

وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا صَرِيرٍ ﴿٢٢﴾

23. kuwii ka gaaloobay aayaadka Eebe iyo la kulankiisa kuwaasi waxay ka quusteen naxariistayda waxaana kuwaas u sugnaaday Cadaab daran.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّهُمْ أُولَئِكَ

بَيْسُوا مِنْ رَحْمَتِي وَأُولَئِكَ لَمْ يَمْعَدُوا بِأَيِّهِمْ ﴿٢٣﴾

24. Jawaabtii Qoomkiisuna waxaan ahayn Dila ama Guba ma ahayn, mar-kaasaa Eebe ka koriyey Dabkii, arrintaasna waano yaa ugu sugan Ciddii wax rumeyn.

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَفْتَلُوهُ

أَوْ حَرَقُوهُ فَأَبْحَسَهُ اللَّهُ مِنْ أَنَارٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ

لَذِكْرٍ لِقَوْمٍ يَوْمَئِنَ

25. wuxuuna ku yidhi (Nabi Ibraahim) waxaad yeelateen Eebe ka sokow Sanamyaal Jacayl dhexdiinna ah dartiis Nolosha adduunyo, Maalinta Qiyyameese wuu diidi qaarkiin qaarka kale

وَقَالَ إِنَّمَا أَنْخَذْتُهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْ أَنَّمَا مَوَدَّةُ

بَيْنَكُمْ فِي الْحَيَاةِ الَّذِي كُنْتُمْ تَمْرَدُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ بِعَصْبَرَتِهِ وَيَأْمُنُ

Lacanadina qaarkiin qaarka kale, Hoygiinuna waa Naarta wax idin garhaarina idin ma sugnaan.

بَعْضَكُمْ بَعْصًا وَمَا وَنَكُمُ النَّارُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٢٥﴾

Ruuxii Caqli leh waa inuu fikiraa sida Eebe wax u abuuray iyo siduu u karo inuu u soo celiyo una fududahay, Dhulkana waa in lamaraa si loo arko aburka Eebe iyo qudradiisa, Caabudid, Naxariis, Gargaar iyo Awooddana Eebaa iska leh, ee waa in la rumeeyaa aayaadkiisa iyo lakulankiisa si loo helo naxaaliistiisa, Cadaabkiisana looga koro. Bal day Nabi Ibraahim siday ugu jawaaabeen qoomkiisi oy dheeheen dila Dabna ay ku tuureen'markuu ugu yeedhay Cibaadada Eebe iyo inay katagaan Sanamyada ay isku jecelyihiin nolosha adduunyo, hadhow Qiyaamadase ay kala carari qaarma qaar Nacladi wax u gargaarina ayna helayn. Waana taas sida dhabta ah oo ah in inta xumaanta isku jeelaata nolosha adduunyo is nici doonaan Maalinta Qiyaame. Al-Cankabuut (19-25).

26. waxaa rumeeeyey Nabi Ibraahim (Nabi) Luudh wuxuuna yidhi Nabi Ibraahim waxaan u hijroon Eebehay illeen waa adkaade falsane.

فَأَمَّا لَهُ لَوْطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّيِّنِي
إِنَّهُ هُوَ أَعْزَزُ الْحَكِيمِ ﴿٢٦﴾

27. waxaana siinay isxaaq iyo yacquub waxaana yeelay faraciisii Nabi-nimo iyo Kitaab (loo soodajiyey) waxaana siiney ajriisii adduunyada dhexdeeda aakhirana wuxuu ka mid noqon kuwa suaban.

وَهَبَنَا اللَّهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلَنَا فِي دُرْرِيَّةٍ
الْثُبُّوْنَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا
وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٧﴾

28. «Nabi» Luudhna «xusuuso» markuu ku yidhi qoomkiisi waxaad latimaadeen xumaan aan cidna idiinkahormarin adduunyada.

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَنَّأَقْوَانَ
الْفَدِيْجَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ
مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

29. idinku ma waxaad u tagaysaan Ragga ood goynaysaan Jidka Kulana imaanaysaan Naadigiina wax la naco, mana noqonin qoomkiisii jawaabtoodii inay dhahaan noo keen cadaabka Eebe hadaad ka Mid tahay runlayasha moyee.

إِنَّكُمْ لَنَأْتُوكُمْ أَرْجَالَ وَنَقْطَعُونَ أَسْكِيلَ
وَنَأْتُوكُمْ فِي كَادِيكُمْ أَمْنَكَرْ فَقَاتَ
جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَنْتَ بِعَذَابِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٩﴾

30. wuxuuna yidhi Eebow iiga gargaar qoomka wax fasaadiya.

قَالَ رَبِّيَ انْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

31. markay ulatimid fariintanadii (Malaa'igii) Nabi Ibraahim bishaaro waxay dhaheen anagu waxaan halaa-gaynaa ehelka magaaladan, ehelkeedu waa daalimiine.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلَنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْشَّرِيْقَ فَأَلْوَأَ
إِنَّمَّهُ لَكُوْأَهُلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنَّ أَهْلَهَا
كَانُوا أَظَلَّلِينَ ﴿٣١﴾

32. (wuxuu yidhi Nabi Ibraahim) waa ku sugar Luudh, waxay dhaheen anagaa og cidda dhexdeeda ah waanu korinaynaa Luudh iyo ehelkiisa Haweenaydiisa mooyee oo noqon kuwa halaaggoo ku hadhi.

Qisada Nabi Luudh iyo Qoomkiisa wax badan bay ku soo noqnoqotay Quraanka. waxayna samayn jireen xumaan laga xishoodo iyo akhlaaq xun.

Tan kale waxay ku tusin aayaduhu Hijradii Nabi Ibraahim iyo sidii Eebe u barakeeyey Faraciisa iyo naxariis badniisii, iyo inaan Nafna naf kale Dambigeeda qaadayn sidii Haweeneydi Nabi Luudhba. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxaris iyo nabdagalyo Eebe korkiisa ha yeeleel): Waxay tuuri jireen Dadka Wadada mari'kuna jees jireen wana waa xawa la nooco ay la imaan jireen. Imaam Axmed iyo kuwa kaleba yaa wariyey. Al-Cankabuut (26-32).

33. markay Rasuuladanadii (Mala'iictii) u timid Luudh wuu ka tiiraanyooday wuuna la cidhiidhyamay waxayna ku dhaheen ha cabsan hana tiiraanyoon waanu ku korin adiga iyo ehelkaagabee Haweenaydaada mooyee oo noqon kuwa lahalaagi.

34. waxaanu ku soo dajin magaalada Dadkeeda Dhagaxyo (Naareed) oo Samada ka yimid faasiqnimadooda darreed.

35. waxaanu kaga tagnay magaaladaa calaamad u muuqata Qoomkii wax kasi.

36. ree Madyanna (waxaanu u diray) Walaalkood (Nabi) Shucayb wuxuuna ku yidhi Qoomkayow Caabuda Eebe rajeyyana (ka yaaba) Maalintii dambaysay hana la soconina dhulka fasaadin.

37. markaasay beeniyeen waxaana qabtay Gariir (iyo Qaylo) waxayna noqdeen kuwo Lawyaha u dhaca.

38. Caad iyo Thamuudna (waan halaagnay), «halaagooduna» wuxuu idiinka muuqdaa Guryahoodii, wuxuuna u qurxiyey Shaydaan Camal-

قالَ إِنَّكُمْ فِيهَا لُوطًا فَأَلْوَحْتُ أَعْلَمَ بَيْنِ فِيهَا
لِتَسْجِنَهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا أَمْرَاتِهِ كَانَتْ
مِنَ الْغَارِبِينَ ﴿٣﴾

وَلَمَّا آتَى نَجَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطَاسِتَءِ يَهُونَ
وَضَافَ كَبِيرَهُمْ دَرَعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ
إِنَّا مُنْجِوْكُ وَأَهْلَكُ إِلَّا أَمْرَاتِكَ
كَانَتْ مِنَ الْغَارِبِينَ ﴿٤﴾

إِنَّا مُنْزَلُوكُ عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرَبَةِ بِرْجَزًا
مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُدُونَ ﴿٥﴾
وَلَقَدْ رَكَنْنَا إِنْهَا إِلَيْهِ بَيْنَكَ قَوْمٌ
يَعْقِلُوكَ ﴿٦﴾

وَإِلَى مَدِينَ أَخَاهُمْ شَعِيبًا فَقَالَ يَقُولُ
أَعْبُدُوَاللَّهَ وَأَرْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَقْتُلُنَا
فِي الْأَرْضِ مُقْسِدِينَ ﴿٧﴾

فَكَذَّبُوهُ فَلَخَذَنَاهُمُ الرَّحْكَةُ
فَأَصْبَحُوْفَ دَارِهِمْ حَشِمِينَ ﴿٨﴾

وَعَادُوا نَمُودًا وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ
مِنْ مَسَكِنِهِمْ وَرَبَّ لَهُمُ الشَّيْطَانُ

koodi, wuxuuna kaleexiyey Jidka waxayna ahaayeen kuwo wax arka (haday waantoobi).

Martidoo la sharifo waa dabeecad siican oo Islaanimo, sidoo kale iyana waxaa siican isu bishaaraynta iyo Cabsida iyo Murugta oo dadka laga fududeeyo, markaas ka dib waxay aayaduhu ka warameen Qoomkii Nabi Luudh, Shuceyb, iyo ree Caad iyo thamuud iyo waxay ku dambeeyeen iyo waxay la yimaadeen oo xumaan ah. Waxaana warkooda lagu faahfaahiyey meela kale, waxaase loobaahanyahay uun in laga dheeraado Jidkoodii xumaa wanaaggana lagu dadaalo. Al-Cankabuut (33-38).

39. Qaaruun, Fircoo iyo Haamaana (waa lahalaagay), dhab ahaanna wuu ugula yimid (Nabi) Muuse xujoo-yin wayna isku kibriyeen dhulka-mana aha kuwo naga dheereyn (carari) kara.

40. dhammaantood waxaan u qabanay dambigooda, waxaa ka mid ah mid aan ku diray Dabayl Dhagax wadata, waxaa ka mid ah miday qabatay Qaylo, waxaa ka mid ah midaan la goynay Dhulka, waxaa ka mid ah midaan maanshaynay, Eebana ma aha kii dulmiya hasayeeshee iyagaa naftooda dulmiyey.

41. kuwii yeeshay Eebe kasokow Awliyo (sokeeye u gargaara) waxay la mid yihiin Caaro yeelatay Guri waxaana ugu xun Guri' Guri Caaro hadday wax ogyihiin.

42. Eebe waa ogyahay waxay barayaan (Caabudayaan) oo isaga kasoo hadhay, Eebana waa adkaade falsan.

43. taasina waa tusaale aannu u yeelayno Dadka'wax kasi oon ahayn kuwa wax yaqaanna ma jiro.

Eebe dulmiliwga wuu sugaa markuuse qabto ma fakiyo'siduu ku falay dulmiliayaashii xaqa iyo Nabiyyada beeniyey islana weynaaday sidii Qaaruun, Fircoo, iyo Haamaan iyo Qoomkii Nabi Luudh, Nabi Nuux iyo Nabi Saalix iyo wixii lamidah dhammaantood waanalahaagay dambigooda dartiis'waxayna kutusin xumaan cidhibteedtahay Halaaq'Eebana Cidna ma dulmiyo iyagaase is dulmiyo Dadku. Ruuxiise waxaan Eebe ahayn Caabuda wuxuu la mid yahay Caaro Guri dhoob dhoobtay oon waxba u tarayn, Eebaase ah wax lacaabudo awoodna leh'waxaase arrintaas kasi kuwa Caqliga iyo Cilmiga leh. Waxaa laga wariyeey Camar Binu Murrata inuu yidhi: Markaan maro aayad Kitaabka Eebe ka midah oonan Garanwan way iwalbahaarisaas illeene Eebaar yidhi (ma kasaan kuwa Cilmiga leh mooyee). Waxaa wariyeey Ibnu Abii Xaatin. Al-Cankabuut (39-43).

أَعْمَلُهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ
وَكَانُوا سَبَّاحِينَ

وَقَرُونٌ وَفِرْعَوْنٌ وَهَامَنْتٌ وَلَقَذْجَاءُهُمْ
ثُمَّوْنٌ يَالْبَيْتَنِ فَاسْتَكَبَتْ بِرْوَأْ فِي الْأَرْضِ
وَمَا كَانُوا سَكِينِينَ

فَكُلُّا أَخْذَنَا بِذِيَّهٖ فَيَنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ
حَاصِبًا وَيَنْهُمْ مَنْ أَخْذَنَاهُ الصَّيْحَةُ
وَمِنْهُمْ مَنْ حَسَفَنَا بِهِ الْأَرْضَ
وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقَنَا وَمَا كَانَ اللَّهُ لِظَلْمٍ هُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

مَثُلُ الَّذِينَ أَخْذَوْا مِنْ دُونِهِ أُولَئِكَ
كَمْثُلَ الْمُنْكَبُوتِ أَخْذَنَتْ بَيْتًا
وَلَمْ أَفْهَمْ أَلْبِيُوتَ لَبَثَ الْمُنْكَبُوتَ
لَوْكَانُوا يَعْلَمُونَ

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَفَعٍ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
وَيَنْكِنُ الْأَمْثَلُ نَصْرَهُ كَالثَّانِي
وَمَا يَعْقَلُهُ إِلَّا الْعَكْلُمُونَ

44. Eebaa u abuuray Samooyinka iyo Dhulka si xaq ah, arrintaasna Calaamaa ugu sugar Mu'miniinta.

45. Akhri (Nabiyow) waxa luguu wax-yoon oo Kitaabka ah oog Salaaddana maxaayeelaya Salaaddu waxay ka reebtaa (Dadka) Xumaanta iyo waxa la noco, xusidda Eebaana weyn, Eebaana waa oyahay waxaad sanceyneesaan.

46. hakula murmina ehelu Kitaabka wax fiican mooyee marka lagareebo kuwa dulmiga fala oo ka mid ah waxaadna dhaahdaan waxaan rumeynay wixii nalagu soo dajiyey iyo wixii laydinku soo dajiyey Ilaahanno iyo ilaahiinna waa mid annaguna isagaan u hogaansanay.

47. saasaanu kuugu soodajiney Kitaabka, kuwa la siiyey Kitaabkana way rumeeyaan, kuwaasna waxaa ka mid ah kuwo rumeyn (ree Makaad), mana diido aayaadkanaga Gaalmooyee.

48. matihid mid wax akhriya Quraanka ka hor kumana aadan dhigi jirin Midigtadaa markaas ay shakiyan kuwa baadhilka (xumaanta) ku socda.

49. waase aayaad cad cad kuna sugar laabta kuwa cilmiga la siiyey, wax diidi aayaadkanaga oon daalimiinta ahayna ma jiro.

خَلَقَ اللَّهُ الْسَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لِآيَةً لِلْمُعْقَدِينَ

أَتُلُّ مَا أَوْحَى إِلَيَّكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ
إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

* وَلَا جَنَاحَ لِلنَّاسِ إِلَّا يَأْتِيَ
هُنَّ أَحَسَنُ إِلَّا الَّذِينَ طَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولَاءَ أَمَّا
بِالَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمْ
وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَحْدَوْهُنَّ لَهُ مُسْلِمُونَ

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ
أَتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ هَنُوَّلَهُ
مِنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَبْحَثُ عَنْ آيَاتِنَا
إِلَّا كُفَّارُونَ

وَمَا كُنْتَ شَائُونَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخْطُلُهُ
يَسِّينَكَ إِذَا لَأَرَتَكَ الْمُطَلُّونَ

بَلْ هُوَ إِنَّتْ مُتَبَّثَتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أَوْتُوا
الْعِلْمَ وَمَا يَجْعَلُهُنَّ بِأَيْمَانِهِ
إِلَّا الظَّلَّامُونَ

Cirka iyo dhulka waxaa ku sugar aayado wax lagu qaato, ruuxa Mu'minka ahna waxaa laga rabaa inuu akhriyo Quaraanka 'Salaadana oogo illeen waxa xunbay reebtaaye' Xusidda Eebaana u dadaalo. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeclee): ruuxayna Salaadiisu ka reebin xumaanta iyo waxa la naco Salaadu uma jirto. (Ibnu Abii Xaatim). Tan kale waa in si fiican Dadka Xaqa loogu yeedho oon muran lahayn, hasa yeesh ee ciddii madax adkaata waa in loola maro sida ku haboon illeen Ilaaheen waa mid kaliya isagaana u hogaansanahaye, Quaraankana isagaa soo dajiyey cid aan Gaal Ahayna madiido. Nabiguna wax ma akhrin jirin mana Qori jirin Quaraanka ka hor, illeen way shakin lahaayeen xumaanlowguye. Al-Cankabuut (44-49).

50. waxay dhaheen gaaladii (Makaad) maxaa loogu dajinwaayey korkiisa aayado xagga Eebe ka yimid, waxaad dhahdaa aayaadku waxaa uun ay ka yimaadaan Eebe agtiisa aniguse waxaan uun ahay udige muuqda.

51. miyuusanse ku fileyn inaan kugu soo dajinay Kitaabka (Quraanka) oo lagu akhriyo korkaaga, arrintaasna na-xariis iyo waano yaa ugu sugar qoom-kii rumeyn (xaqa).

52. waxaad dhahdaa waxaa ku filan dhexdeenna Eebe markhaati ahaan wuxuuna ogyahay waxa ku sugar samoo-yinka iyo Dhulka, kuwa rumeeyey badhil kana gaaloobay Eebe kuwaasi iyaga uunbaa khasaray.

53. waxay kaa dadajisan Cadaab, had-daynajirin muddo magacaaban waxaa u imaan lahaa Cadaabka, wuxuuna ugu imaanlahaa kado iyagoon ogayn.

54. waxay kaa dadajisan Cadaab, Naarta Jahannamana waxay koo-bi gaalada.

55. maalinta (Qiyaamada) waxaa da-booli Gaalada Cadaab korkooda iyo Lugahooda hoostoodaba. wuxuuna ku dhihi Eebe dhadhamiya waxaad Camalfali jirteen.

Gaaladii ree Makaad aadbay Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u dhibeen uguna madax adkaadeen, waxayna warsadeen Mucjisooiyo Gaar ah oo say rabaa ah, waxaase ku filan ruuxii xaqi raba Quraanka naxariista iyo hanuunka ah, marag iyo gargaarran Eebaa ku filan, kuwa khasaareyse waa kuwa rumeeyey xumaan qaanaa beeniyey. Cadaabna wax la dadajisto ma aha'illeen wax walba mudduu leeyahayee, waxaase imaan Maalin Cadaabku dhan walba gaalada ka koobi si xunna ay u dulloobi. Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Nabi kasta waxaa la siiyey waxaan isagoo kale Dad rumeynin (horey) waxaase laysiiyey waxyi Eebe ii waxyooday waxaana rajayn inaan ahaado midka kuwa raacay ugu badanyihiin. Al-Cankabuut (50-55).

56. addoomadayda rumeeyow Dhulkaygu waa waasac ee Aniga uun i caabuuda.

وَقَاتُوا نَلَآ أَنْزَلَ عَلَيْهِ أَيَّتُ مِنْ رَبِّهِ
فَإِنَّمَا الْأَيْتُ عِنْ دُّلَّالِهِ وَإِنَّمَا أَنْذِرَ
مُّبِينٌ

أَوْلَئِكَ هُنَّمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ
يُتَلَى عَلَيْهِمْ إِنَّكَ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةٌ
وَذَكْرَى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

قُلْ كُفَّارِ بِاللَّهِ بَنِي إِبْرَاهِيمَ شَهِيدًا يَعْلَمُ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّيْلِ
أَمْوَالًا يَبْطِلُ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أَوْلَئِكَ
هُمُ الْخَيْرُونَ
وَسَتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجْلُ مُسَمٍّ
لِجَاءَ هُرُولًا الْعَذَابُ وَلَيَانِسُهُمْ بَعْثَةٌ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَإِنَّ جَهَنَّمَ لِمُحِيطَةٍ بِالْكَافِرِينَ
يَوْمَ بَعْثَتْهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَرْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ
أَنْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

يَنْعَادِي الَّذِينَ مَأْمُوا إِنَّ أَرْضَى وَسِعَةً
فَإِنَّمَا فَاعْدُدُونَ

57. Nafkastaa waxay dhadhamin Geerida xaggaygaana laydiin soo celin markaas.

58. kuwa (xaqa) rumeyey Ca-malficanna falay waxaanu ka dajin Jannada Qolol ay dureri dhexdeeda wabiyaal ayna ku waari dhexdeeda, waxaana ugu wanaagsan ujuurada kuwa shaqeeeyey (Jannada).

59. ee ah kuwa samray Eebahoodna
tala saarta.

60. badanaa dhul socod aan xam-
baaran karin rizqigeeda ee Eebe arzuqo
iyada iyo idinkaba. Eebana waa maqle
oge ah.

61. haddaad waydiiso Gaalada yaa abuuray samooyinka iyo dhulka oo sakhiray Qoraxda iyo Dayaxa.waxay odhan Ilaahay.ee xagee loo iliil Gaalada.

62. Eebaa u waasiciya rizqiga ruuxuu doono oo addoomihiisa ah,kuna cid-hiidhya (kuu doono), Eebana wax walba waa ogyahay.

63. haddaad waydiiso Gaalada yaa ka
soo dajiyaa Samada Biyo oo ku nooleeyaa
dhulka intuu dhintay (abaaroobay) ka-
dib waxay odhan Ilaahay, waxaad
dhahdaa mahad Eebaa iska leh, badan-
kooduse wax ma kasayaan.

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ إِنَّا هُنَّ عَوْنَ

وَالَّذِينَ إِمَّا مُؤْمِنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لِبُقُولِهِمْ
أَوْ الَّذِينَ عَمِلُوا عَمَلًا غَيْرًا فَأَجْرُهُمْ
أَنَّ الْجَنَّةَ عُرْفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَلِيلِهِنَّ
أَنَّمَّا يَعْمَلُونَ

الَّذِينَ صَبَرُوا وَأَعْلَمَ رَبِّهِمْ يُنَوَّكُونَ

وَكَانَ مِنْ دَائِبَةٍ لَا يُحَمِّلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يُرْزِقُهَا
وَإِنَّا كُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

وَلَيْنَ سَأَلَتْهُم مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ
الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لِيَقُولُوا اللَّهُ فَإِنِّي يُوقَنُونَ ٦١

الله يُبسط الرزق لِمَن يشاء مِنْ عِبادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ
إِنَّ اللهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ٦٢

وَلَئِن سَأْتُهُم مَّنْ تَرَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَا مَأْتَ فَأَخْيَا
بِهَا الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا يَقُولُنَّ اللَّهُ
قُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ بِلَأْكَرْهَهُ لَا يَعْمَلُونَ

Eebaheen wuxuu u sheegay addoomadiisa rumeeyey in dhulkiisu waasac yahay meel kastana ay ku caabudaa illeen naf walba way dhimanexxaggaa Eebaana loo celine, kuwa xaqaa rumeeyey oo Camal fiican falay waxaa ladajin janno ay ku waaraan illeen dar Eebey u Samreen wayna talaar teen. Eebaana wax kasta quudiyaa oo maqla oo og. Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleec) Dhulku waa dhul Eebe, addoomuhuna waa addoomo Eebe ee meejaad khayr ka heshaba ku nagow. Imaam Axmed.

Waxayna ku tusin in Dhulka Muslimiintu Dhulkaliya yahay 'xaqna kuwada leeyhiin Gaaladiina haddii la warsado Eebleha Cirkha, Dhulka, Qoraxda. Dayaxa oo Cirkha Biya ka keena waxna arzuqa waxay qiri inuu Eebe yahay 'gardarayse u dhumeen 'dhabtuuna waa in cid kasta rumeyasantahay awoodda Eebe ee waxay u beenin xaqaaniga uga leexan dagaar ahaaneed iyo yaan lagu xisaabin. Al-Cankabuut (56-63).

64. mana aha noloshan adduunyo Ciyaar iyo dheeldheel mooyee, Daarta aakhiraana meel nololeed ah hadday wax ogyihiin Dadku.

65. markay koraan Doonta waxay baryaan Eebe iyagoo u kaliyeli Cibaddada, markuu u koriyo (oo geeyo) Barrigana (Dhulkana) markaaasy u shariigyeelaan (wax la caabudaan).

66. si ay uga gaaloobaan waxaan sii-nay uguna raaxaystaan, wayse ogaan doonaan (Cidhibteeda).

67. miyeyna arkeyn Gaaladii (Quree-sheed) inaan yeeley (dajiney) Xaram aamin ah oo ladafayo Dadka dhinacyadooda ah, mabaadilbay rumeyn oo niemada Eebay ka gaaloobi.

68. Cidna kama dulmi badna ruux ku been abuuray Eebe korkiisa ama been-iyey xaqa markuu u yimid, miyeyna ahayn Jahannamo Hoyga Gaalada.

69. kuwa ku jahaaday Dartanno waxaanu ku hanuunin Jidkanaga, Eebana wuxuu la jiraa kuwa wanaagga falla.

Nolosha adduunyo waa uun ciyaar oo kale' raaxadeeduna waa uun muddo yar aakharaase nolaidhab ahi jirtaa' waase inaan laysku halmaamin adduunka aakhirana lagajeedsanin, shaqada Xalaasha ahse waa waajib leyska abaalmarin.

Waxaa ka mid ah caadada dadka in markay dhib lakulmaan sida markay Badda ku safraan ama meelaha kalaba ay Eebe Isudulleeyaa markuu dhibki ka saarana ay kuwo badan Gaaloobaan kana jeedsaaran. Waxaa kale oo Eebe ku manaystay kuwii ree Makaad inuu dajiyey Xaram aamin ah oo Dadka gaararkooda ahna la waxyeelleyo, mase haboona iney xumaan rumeyyaan xaqana ka gaaloobaan. Cid ka dulmi badanna ma jirto ruux ku been abuuray Eebe ama xaqa beeniyey Jahannamana waa xerada Gaalada. Kuwase u jahaada dar Eebe wuu hanuunin Eebe una gargaari. taasina waxay ku tusin ahmiyada Jahaad-ka iyo sharafitiisa. Al-Cankabuut (64-69).

وَمَا هَذِهِ الْحِجَةُ الَّتِي أَلَّا لَهُوَ لَعْبٌ وَإِنَّ الدَّارَ
الْآخِرَةَ لَهُيَ الْحَيَاةُ لَوْكَأَنُو يَعْلَمُونَ ٦٤
فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفَلَقِ دَعَوْا اللَّهَ مُخَلِّصِينَ لِهِ الَّذِينَ
فَلَمَّا بَعَثْنَاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ٦٥

لِكُفَّرٍ وَأَيْمَانَ أَتَيْنَاهُمْ وَلَيَسْتَعْوِدُ سُوفَ
يَعْلَمُونَ ٦٦

أُولَئِرِوْنَا نَاجَعَنَا حَرَمَاءَ إِمَانًا وَيَخْطُفُ
النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَإِلَيْنَطِيلِ يُؤْمِنُونَ
وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ٦٧

وَمَنْ أَظْلَمُ مِنْ أَفْرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَبَ
بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ النَّاسُ فِي جَهَنَّمَ مُتَوَّنِ
لِلْكَافِرِينَ ٦٨

وَالَّذِينَ جَهَدُوا فِي سَبِيلِنَا
وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ٦٩

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. waxay ku tusin mucjisada Quraanka (sidi so Hormartay).

2. waxaa lagaga adkaaday Ruum.

3. Dhulkii dhawaa, intii laga adkaad-ay ka dibna way adkaan.

4. dhawr sano dhexdeed, amarkana Eebaa iska leh horey iyo diba, Maalin-taasayna ku farxi Mu'miniintu.

5. Gargaarka Eebe, wuxuuna u gargaari cidduu doono, waana adkaade naxariista ah.

6. waa yabooha Eebe, mana baajiyo Eebe yaboohiisa, laakiin Dadka badankiisu ma oga.

7. waxay yaqaanaan Dadku muuqaalka nolosha adduunyo Aakhirese way halmaansanyihii (ka jaahil yihiin).

8. miyeyna ka fikirin naftooda Inusan Eebe Samaawaadka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya u abuurin waxaan xaq iyo muddo magacaaban ahayn, wax badan oo dadka ka mid ahna waxay ka Gaaloobi la kulanka Eebahood.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْآتَى

عَلَيْكُمُ الرُّؤْمُ

فِي أَذْنِ الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ

غَلَبَتْهُمْ سَيِّئَاتُهُنَّ

فِي كُلِّ شَيْءٍ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلِ

وَمَنْ بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ فَقَدْ حُمِّلُوا مَوْتًا

يَنْصَرِ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ شَاءَ وَهُوَ أَكْبَرُ

الْجَيْمُ

وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلُفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ

لَا يَعْلَمُونَ

يَعْلَمُونَ ظَهَرًا مِنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ

هُمْ غَافِلُونَ

أَوْمَّ يَنْفَكِرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ أَسْمَوْتُ

وَالْأَرْضَ وَمَا يَنْهَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَجَلِ مُسَمَّى

وَلَمْ كَثِيرًا قَرَنَا نَاسًا بِلِقَائِ رَبِّهِمْ

لِكُفَّارِنَ

Suuraddan waxay soo dagtay markay is laayeen ree Ruum oo elelu Kitaab ahaa iyo ree Furus oo Majuusi (Diiinlaawe) ahaa markaasna laga adkaaday ree ruum, kadibna Gaaladii farxeen oo dheheen waxaanu ka adkaan Muslimiinta, laakiin sida Eebe sheegay Ruumbaad adkaatay muddo yar ka dib, si Mu'miniintu ugu faraxdo gargaarka Eebe'yo cidduu wax u yabooho uusan ka baajineynin, Gaalase waxay awoodoodii isugu geeyeen nolosha adduun Aakhirana way ka jeed sadeen, mana fikirin inaan Eebe ciyaar u abuurin Khalqigisa,

Calaa Binu Subayr wuxuu ka wariyey Aabihiis inuu yidhi: Waxaan arkay Faarisoo Ruum ka adkaatay iyo Ruumoo Faaris ka adkaatay, ka dibna waxaan arkay Muslimiintoo ka adkaatay Faaris iyo Ruumba dhammaanna waxay ahaayeen Dhawr iyo tobani Sano dhexdeed. Ibnu Kathir. Ar-Ruum (1-8).

9. miyeyna ku soconin Dhulka oy eegan siday ahaatay cidhibtii kuwii ka horreeyey (Gaaladii Makaad) waxay ahaayeen kuwo ka daran iyaga kana xoog badan, Dhulkana waybeerten wayna Dhisheen Dhulka intay dhiseen wax ka badan. waxayna ula timid Rasuulladoodii Xujoojin, Eebana ma aha mid wax dulmiya, laakiin iyagaa naastooda dulmiyey.

10. markaasay noqotay cidhibtii kuwii xumaanta falay, xumaan iyo (Jahannamo) beenintay aayadaha Eebe beeniyeen darteed, waxayna ahaayeen kuwo aayadaha ku jees jeesa.

11. Eebaa billaabay (Abuurka) Khalqiga isagaanaa soo celin, xaggiisaana laydiin celin.

12. Maalintay kici Saacaddu (Qiyaamadu) way aamusi dambiilayaashu (oy quusan).

13. ugumana sugnaanin kuway Eebe lawadajiyeen (Cibaadada) Shafeeco waxayna noqon kuwo diida Shurakadoodii.

14. Maalintay kici Saacadu waa maalin ay kala tagi Dadku.

15. kuwa rumeyey (xaqa) oo camalfiicanfalay Beer Janno yaa lagu faraxgaliyaa.

16. kuwa Gaaloobayse oo beeniyey aayaadkanaga iyo lakulanka aakhiro kuwaas waxaa lagu kulmin Cadaabka.,

أَوْلَئِسْ يُؤْفَى إِلَى الْأَرْضِ فَيُنْظَرُوا كَيْفَ كَانَ عَيْنَهُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ فُوهَ وَأَنْارُوا
الْأَرْضَ وَعَمَّرُوهَا أَكْثَرَ مَا عَمَّرُوهَا وَجَاءَهُمْ
رُسُلُهُمْ بِآيَاتِنَا فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَطْلِمُونَ ﴿١﴾

ثُمَّ كَانَ عَيْنَهُ الَّذِينَ أَسْتَوْلَ الشَّوَّافَيْ أَنْ كَدَّبُوا
بِيَادِنَ اللَّهِ وَكَانُوا يَهَا يَسْتَهِزُونَ ﴿٢﴾

الَّهُ يَدْعُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ
ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣﴾

وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُبَيِّنُ اللَّهُ مَا جَرِمُونَ ﴿٤﴾

وَلَمْ يَكُنْ لَّهُمْ مِنْ شُرَكَائِهِمْ شَفَعَوْا
وَكَانُوا يُشَرِّكُونَ ﴿٥﴾

وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ يُوَمِّدُنَّ قَوْنَاتِ
﴿٦﴾

فَإِمَّا الَّذِينَ إِيمَانُهُمْ وَعَمَلُهُمْ أَصْلَحَتْ
فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحَبَّرُونَ ﴿٧﴾

وَإِمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا إِيمَانَنَا وَلَقَاءَ الْآخِرَةِ
فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُخْضَرُونَ ﴿٨﴾

Aayadahan wuxuu Eebe ku hanuunin in Dadku dhulka ku socdaan'si ay u arkaan Qudrada Eebe iyo awoodiisa iyo inay arkaan raadkii ummadihii hore ee la abaalmaryey markay xaqii beeniyeen iyo in ciddii xumaan fasha Cidhibteedu noqon in xumaan lagu abaalmaryeo. Tan kale waxay Dadku noqon maalintaas qiyame Laba kooxood, xaq raacayaal Janno gali'iyo xaq diidayaa Naar u dheelman. Qataadana wuxuu yidhi: Wallee waa kala tag aan kulan ka dambayn. Ar-Ruum (9-16).

17. Eebaa nasahan (Ceeb ka fog) markaad galabaysanaysaan iyo markaad waabariisanaysaan.

18. mahadna isagaa ku leh Samooyinka iyo Dhulka dhexdooda iyo Habeenkii iyo Duhurkiiba.

19. kana soobixiya wax nool wax dhintay wax dhintayna wax nool,nooleeyana Dhulka intuu dhintay ka dib, saasaana laydiin soo bixin.

20. waxaana ka mid ah Calaamoo yinkiisa inuu idinka abuuray Carro markaasaad noqteen Dad dhaqdhaqaaci (Faafi).

21. waxaa ka mid ah Calaamoo yinkiisa inuu idiinka abuuray naftiina Haween si aad isugu xasishaan,yeelayna dhexdiina isjacayl iyo naxariis, taasina waxaa ugu sugaran Calaamad qoomkii fikiri.

aayadahan waxay inagu hanuunin inaan Eebe u tasbixsano xumaantana ka nasahno wakhti walba illeen isagaana awood leh oo wax walba abuuraye'Dadkana soo bixin doonee, waxaana ka mid ah aayaadka Jiritaanka Eebe iyo Awoodiisa ku tusin inuu dadka Carro ka abuuray, Rag iyo Haweenna ka dhigay Si ay isuguursadaan oo isula nagaadaan iyaga oo naxariis iyo jacayl dhexyaallo. Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe kirkisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe wuxuu ka abuuray Aadam Dhulka oodhan wax ka mid ah, markaasu noqday Bini aadamkii sida dhulka, waxaa ka mid ah mid cad, mid Cas, mid Madow iyo mid u dhaxeeya, iyo mid xun iyo mid fiican iyo mid fudud, iyo mid adag iyo mid udhaxeeya. Waxaa warriyey Axmed iyo kuwo kale. Ar-Ruum (17-21).

22. Waxaa ka mid ah Aayaadka ku tusin (Qudrada) Eebe samooyinka uu abuuray iyo Dhulka iyo kala duwananta Afkiina (Luuqada) iyo midabkiinaba, taasina calaamad yaa ugu sugaran kuwa Cilmiga leh.

23. waxaa ka mid ah Aayadka ku tusin (Qudrada) Eebe Hurdadiina Habeenkii iyo Maalintii iyo doonidiina Fadliga Eebe, taasna calaamad yaa ugu sugaran kuwa wax maqli.

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حَمَدٌ تُسَمُّونَ وَحَمَدٌ تُصَبِّحُونَ ﴿١٧﴾

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

وَعَشَيْتَ أَوْمَنْ تَطْهِيرَهُنَّ ﴿١٨﴾

يَخْرُجُ الْحَمَدُ مِنَ الْمَيْتِ وَيَمْجُعُ الْمَيْتَ مِنَ الْحَمَدِ
وَمَجِيَّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَذَلِكَ مَجْمُورٌ ﴿١٩﴾

وَمِنْ أَيْنِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ

ثُمَّ إِذَا أَنْشَأْتَ شَرْتَ تَشْرُوتَ ﴿٢٠﴾

وَمِنْ أَيْنِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا

لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوْدَةً وَرَحْمَةً

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَىْتَ لِقَوْمٍ يَنْفَرُونَ ﴿٢١﴾

وَمِنْ أَيْنِهِ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَآخِلَافُكُمْ

الْسَّنَنَ كُمْ وَالْوِزْكَنَ فِي ذَلِكَ

لَذَىْتَ لِلْعَالَمِينَ ﴿٢٢﴾

وَمِنْ أَيْنِهِ مَنَامُكُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَآيْنَقَا فَكُمْ

مَنْ فَضَلَهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَىْتَ

لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

24. waxaa ka mid ah Aayaadka ku tu-sin (qudra) Eebe Hillaaca uu idin tusiyo, Cabsi iyo Doonid darteed, iyo Samada uu idiinka soo dajiyio Biyo, kuna nooleeyo Dhulka intuu dhintay ka dib, taasina Calaamado yaa ugu sugan ku-wa wax kasi.

25. waxaa ka mid ah Aayaadka ku tu-sin (qudrada) Eebe inay Samada iyo Dhulka ku taaganyihiin amarka Eebe, markuu Dhulka idiinka yeedhana (soobixinta) aad durba soo baxdaan.

Wali waxay ka warrami aayaadku awoodda Eebe iyo siduu u abuuray Cirka iyo Dhulka iyo Dhulka ku taaganyihiin amarka Eebe, markuu Dhulka idiinka yeedhana (soobixinta) aad durba soo baxdaan. Cirka iyo Dhulka ku taaganyihiin, Dadkana ka soo bixin doona Dhulka Qiyaame darteed. Ar-Ruum (22-25).

26. Eebaa iska leh waxa Samooyinka iyo Dhulkaba ku sugan, isagayna u khushuucaan (u hogaaansamaan).

27. Eebe waa kan billaabay abuurka Khalqiga, hadana soo celin wayna u fududahay arrintaasu, Eebaana sifo sare ku muta Samooyinka iyo Dhulka, waana adkaade falsan.

28. Eebe wuxuu idiin yeeley tusaale naftiina ah, waxaad hanataan miyey idinlawadaagaan wax laydinku arzu-qay, ood si isku mid ah u maamulaysaan, ugana cabsanaysaan sidaad isaga cabsataan, saasuuna u caddayn aayaadka ciddii wax kasi.

29. haseyeeshee waxay raaceen kuwii dulmilogga ahaa Hawadooda iyagoon

وَمِنْ أَيْنَهُ يُرِيكُمْ الْبَرَقَ حَوْفًا وَطَمَعًا
وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُغْنِي بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهِ إِنَّكَ فِي ذَلِكَ لَا يَنْتَهِ لِقَوْمٍ
يَعْقُلُونَ

وَمِنْ أَيْنَهُ أَنْ تَقُومُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ
ثُمَّ إِذَا دَعَكُمْ دُعْوَةُ مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ

وَلَهُ مَنِ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
كُلُّهُ لَهُ قَنِينُونَ

وَهُوَ الَّذِي يَبْدُوا النَّحْلَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ
عَلَيْهِ وَلَهُ الْمُثْلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ
مِنْ مَالَكُتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ
فِي مَارِزَقَتْكُمْ فَاسْتَهِنُ فِيهِ سَوَاءٌ خَافُوْنَهُمْ
كَيْفَيَتْكُمْ أَنْفُسُكُمْ كَذَلِكَ نُصِّلُ
الَّذِينَ لِغَوْرٍ يَعْقُلُونَ

بَلْ أَبْيَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءُهُمْ بَعْدَ عِلْمٍ

wax ogayn, yaa hanuunin kara ruux Ee-be dhumiid u qadaray, wax u gar-gaardarana lahayn.

فَمَنْ هَدَى مَنْ أَضَلَّ اللّٰهُ وَمَا هُمْ
مِنْ نَصِيرٍ

Wax walba awooda Eebe yej ku jirtaa, ama cir ha ku noolaado ama Dhule, wax walbana Eebaa abuuray usoona celin si fudud, amaan iyo sharaf sarana Eebaa mudan, awood iyo Xigmadna isagaal leh, wax maamulkiiisa la wadaagana ma jiro, ruuxiise aqoon la'aan hawadiisa iska raaca oo dulmi fala yaa tusin oo u gargaari Eebe ka sokow. Abuu Hureera waxaa laga wariey in Rasulku Yidhi: (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeeleel) Eebe wuxuu yidhi: Waxaa i beeniyey ina Aadam umana haboona, wuuna i caayey umana haboona... Ar-Ruum (26-29).

30. ee Wajigaaga u jeedi Diinta adoo toosan (Diint) waa abuuridda Eebe ee Dadka uu ku abuuray, wax badali kara abuurka Eebena ma jiro, saasina waa Diinta toosan laakiin dadka badidiis ma oga.

فَأَقْمِهِ وَجْهَكَ لِلَّذِينَ حَنِيفُوا فَطَرَ اللّٰهُ
الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا يُنَادِي لَهُ
ذَلِكَ الَّذِي شَيْءَ اللّٰهُ وَلَكَ أَكْثَرُ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

31. idinkoo Eebe u noqon, kana yaa-ba, Salaadana ooga, Galadana ha ka mid noqonina.

مُبَيِّنَ إِلَيْهِ وَأَنْقُوْهُ وَأَقْبِلُهُ أَصْلَاهُ

وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

32. ee Diintooda ku kala tagay noq-dayna kooxo. Xisbi walba uu ku farxi waxa agtiisa ah.

مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِإِيمَانِهِمْ وَكَانُوا شَيْعًا

كُلُّ حِزْبٍ يَمَالِدُهُمْ فَرِحُونَ

33. hadduu Dadka taabto dhib waxay baryaan Eebahood iyagoo u noqon, markuuse dhadhanshiyo naxariis qayb iyaga ka mid ah waxay wax lawadaa-jiyaan Eebahood.

وَإِذَا مَسَ الْنَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْهُمْ مُبَيِّنَ إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مَذْرَحَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ

بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ

34. si ay uga gaaloobaan waxaan sii-nney, iska raaxaysta, waadna ogaandoontaan Cidhibta raaxadaasi.

لِكُفَّارٍ وَّإِيمَانَهُمْ فَتَمَّعُوا فَسَوْفَ

تَعْلَمُونَ

35. mise waxaan ku soo dejiney xujo, oo ku hadli waxay Eebe la wadaajin.

أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَبَّرُ

بِمَا كَانُوا يَهْيَءُونَ

Diinta Islaamku waa Diin xaq ah, waana Diin waafaqsan abuuridda Dadka iyo waxa wanaag ah ee ay dooni'wax ka hor imaan karaana ama badali karaana ma jiro' waxayna fari Eebe adeecid, sida Salaadda, Zakada iyo isku duubni iyo midnimo, iyo in Diintooda lagu kalatago ay gaalimo tahay, had iyo jeerna waa in Eebe la xusuusnaado, dhib iyo barwaqaqaba si aan niemadiisa looga gaaloobin xujo la'an, ruuxii gaalimo ku raaxaystana wuxuu la kulmi Ciqaab xun. Ar-Ruum (30-35).

36. haddaan dhadhansiino dadka na-xariis way ku farxi «kibraan» hadduu dhibku dhacana waxay hor marsadeen darteed way quastaan.

37. miyeyna arkayn in Eebe u waasiocyi rizqiga cidduudoono, kuna cid-hidhyo (Cidduu doono) arrintaasna Calaamoojinbaa ugu sugan kuwa rumeyn (Xaqa).

38. ee Qaraabada sii xaqeeda iyo Mis-kiinka iyo Musaafurka, saasaa u khay-roon kuwa dooni Wajiga Eebe, (u dhawaansahiisa) kuwaasina waa kuwa liibaanay.

39. waxaad bixisaan oo Ribo ah si aad uga badsataan xoolaha dadka ma bad-naado Eebe agtiisa, wixiise aad bixisaan oo Zako (xalaal ah) idinkoo ku dooni Wajiga Eebe kuwaas waa loo laablaabi.

Sida mararbadan soo martay waa in Eebe had iyo jeer lagu xidhaado lana xuso dhib iyo barwaqaaba, aan lana kibrin lana Quusan illeen saasi waa xigmad Eebe, Qaraabada, Masaakiinta, Musaafuriinta iyo Dadka gooomoon oodhanna loogu samo falo'Eebe dartiis Si loo Liibaano, Ribada'Damacaa xoolaha Dadka iyo xoola jacaylka darana layska jiro, lana sadaqysto xoolo xalaal ah'si Eebe agtiisa loogu Liibaano. Ar-Ruum (36-39).

40. Eebe waa kan idin abuuray Ha-dana idin arzaaqay hadana idin Dili, hadana idin soo noolayn, majiraa shurakadiiina mid fali sidaas wax ka mid ah, Eebaa ka nasahana kana sareeyya waxay la wadaajin.

41. xumaanbaa ka daahirtay Barri iyo Badba, waxay kasbatay Gaamto Dad dardiisi, si Eebe u dhadhansiyo waxay camalfaleen qaarkiis, inay noqdaan.

42. waxaad dhahdaa ku socda Dhulka fiiriyanu siday noqotay cidhibtii kuwii hore, wuxuu ahaa badankoodu Mushrikiin.

وَإِذَا أَذْقَنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرَحُوا بِهَا وَلَنْ تُصْبِهُمْ

سَيِّئَاتُهُمْ إِذَا مَرِدُوكُمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٢٧﴾

أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَسْعِطُ أَرْضَ قَمَرٍ لِمَنْ يَشَاءُ

وَيَقْدِرُ إِلَيْنَا فِي ذَلِكَ لَا يَنْتَلِقُونَ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٨﴾

فَثَاتِ ذَالِقَرْنَى حَقَّهُ وَالْمُسْكِينُ وَإِنَّ السَّبِيلَ

ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ رَحْمَةَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ

هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٩﴾

وَمَا أَتَيْتُمْ عِنْ رِبِّ الْرَّبُّوْبَىٰ فِي أَنْوَلِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُوْا

عَنَّدَ اللَّهِ وَمَا أَتَيْتُمْ مِنْ رُكْوَفٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ

فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعَفُونَ ﴿٣٠﴾

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مُرَزِّقُكُمْ شَرَّيْتُمْ

تُعَجِّبُكُمْ هَلْ مِنْ شَرٍّ كَيْفُكُمْ مَنْ يَقْعُلُ

مِنْ ذَلِكُمْ مَنْ شَاءَ سُبْتُ حَنَّهُ وَتَعَلَّ

عَنَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْأَرْضِ وَالْبَحْرِ مَا كَسَبَتْ

أَيْتِيَ النَّاسُ لِيُدِيقُهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَلَيْهِ

لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٣٢﴾

قُلْ سِرُّوْنَ فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوْنَ كَيْفَ كَانَ عَيْنَهُ

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَكْثَرُهُمْ شَرَّكِينَ ﴿٣٣﴾

43. ee Wajigaaga Diinta toosani (Islamka) u jeedi maalin aan la celin karin ka hor. Eebe xaggiisana ka iman. Maalintaas Dadku way kala tagi.

44. ruuxii Gaalooba isagay (dhibi) Gaalimadiisu, ruuxii camal wanaagsan fala Naftiisa yuu u goglay.

45. si Eebe u abalmariyo kuwa rumeyey xaqaa oo camal wanaagsan fadligiisa, Eebana ma jecla Gaalo.

Eebe isagaa wax abuuray, oo arzuqa. Dili, soona noolayn. Xumaanna waa ka fogyahay Dambiga iyo Macaasidu waxay sababaan xumaanta dhulka iyo fasaadkiisa dadkuna way dhadhamin xumaanta Gacmahoodu kasbadeen, waase in la fikiro dhulkana la maro, Diinta tosan ee Islamka ee xaqaa ahna lagu toosnaado, Qiyaame iyo xisaab iyo kalatagid ka hor, si xumaanlowgana xumaantiisa looga abalmariyo, wanaaglowgana samihiisa laga abalmariyo. Eebana ma jeclo Gaal iyo Xuma fale, wuxuujeecelyahay Mu'miniinta xaqaa raacda, Waxaa suggaaday in dadka, dhulka geedaha iyo Xooluhuba ka istareexaan Geerida kuwa xun xun. Ar-Room (40-45).

46. Calaamaadka Eebe ku tusin waa ka mid ah inuu dabaylaho diro iya-goo ku bishaarayn (Roob) iyo in Eebe idin dhadhansiiyo naxariistiisa iyo in doontu ku socoto amarkiisa iyo inaad dalabtaan fadligiisa, markaas aad Eebe ku mahdisaan.

47. waxaan dhab ahaan ugu diray hortaa Rasuulo qoomkoodii, waxayna ulayimaadeen xujooyin waana ka aarsanay kuwii dambi Falay, waxaana korkanaga ah u gargaarka Mu'miniinta.

48. Eebe waa kan diray Da baylaho oo markaas kicisa Daruuro kuna fidiya Samada, siduu doono kana yeela Goomiso aad aragtid Roobka oo ka soobixi dhexdeeda, markaasuu Eebe Roobka siyyaa Ciduu doono oo adoomadiisa ka mid ahna markaasay bishaaraystaan.

49. waxayna ahaayeen soo dajinta Roobka ka hor kuwo Quusan.

فَأَقَدْ وَجْهَكَ لِلَّذِينَ الْقَسَمُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ
يَوْمَ لَا مَرْدَلَهُ مِنَ اللَّهِ يُوْمَنِ بَصَدَّعُونَ

مَنْ كَفَرَ فَعْلَمَهُ كُفَّرَهُ وَمَنْ عَمِلَ صَلِحًا
فَلَا نَفْسٌ مِّنْهُمْ يَمْهُدُونَ

لِلْجَنَّةِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكُفَّارَ

وَمَنْ أَيْنَهُ إِنْ يُرْسِلَ الرَّبَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلَيْدِيَكُمْ
إِنْ رَحْمَهُهُ وَلَتَجْرِيَ الْفَلَكُ بِأَمْرِهِ
وَلَتَبْغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشَكُّرُونَ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِنَّ فِيمِنْ هُنَّا وَهُنْ
بِالْبَيْتِ فَإِنَّهُمْ مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًا
عَلَيْهِمْ أَنْصُرُ الْمُؤْمِنِينَ

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرَّبَاحَ فَتُشَرِّكُ سَحَابًا فِي سُطُّهُ
فِي السَّمَاءِ كَفَيْتَهُ وَجَعَلْهُ كَسَفًا فَنَزَى
الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خَلْلِهِ إِنَّمَا أَصَابَهُهُ مِنْ دَيْشَاهِ
مِنْ عِبَادَهِ إِذَا هُمْ يَسْتَشْرِفُونَ

وَلَمْ يَأْنُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ
لَمْ يُلْسِنْ

50. ee day naxariista Eebe raadkeeda sida Eebe, ugu nooleeyo dhulka intuu dhintay ka dib Eebaha wuxuu nooleeyaa wixii dhintay wax walbana waa arkaa.

فَانظُرْ إِلَىٰ أَثْرِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُنْجِي الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهِ إِنَّ ذَلِكَ لَعْنَى الْمَوْقِعِ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

Roobka iyo naxariista Eebaa keena, si uu ugu nooleeyo addoomadiisa iyo Dhulka ay ku noolyihii korkiisa'waana kan rasuullo badan u diray Umadihii hore iyagoo xaq wata kuwii beeniyeyna looga aarsaday, Eebe waa u gargaare Mu'miniinta Xaqa ah, keenida Roobka lagu farxina waxay ku tusin awoodda Eebe iyo inuu wax walba karo. Ar-Ruum (46-50).

51. haddaan ku diro Dabaylo (daran) Beertooda ay arkaan iyadoo doorsoon, waxay markaas ka dib noqdaan kuwo Gaalooba.

وَلَيْنَ أَرْسَلَنَا بِإِحْرَارَهُ مُصْفَرًا لِلظَّلَّوْا مِنْ بَعْدِهِ
يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

52. adigu wax ma maqashiin kartid kuwo dhintay, Mid dhagala' oo jeedsadayna wax ma maqashiin kartid.

فَإِنَّكَ لَا تُشْعِنُ الْمَوْقِعَ وَلَا تُشْعِنُ الْأَصْمَاءَ الْأَذْعَاءَ
إِذَا وَلَوْا مُتَرَبِّينَ ﴿٥٢﴾

53. ruux Indha la'na baadi kama hanuunin kartid, ma maqashiinkartid (xaqa) ruuxaan rumeynin Aayaadkanaga oo muslimiin ahayn.

وَمَا أَنْتَ بِهِدَى الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالِهِمْ إِنْ تُشْعِنُ
إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِمَا يَنْهَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

54. Eebe waa kan idin ka abuuray Tabaryare, hadana idinka yeelay Tabaryare ka dib xoog, hadana xoog dabadi idinka yeelay Tabaryari iyo Gabow, wuxuu doono yuu abuura, waana wax walba oge, wax walba kare (oo uu doono).

َاللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ
ضَعْفِ قُوَّةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْغَنِيُّ ﴿٥٤﴾

Dabayshu waa qayb ka mid ah khalqiga Eebe, waxna Eebe waa ku anfacaa, marmarma waxay dhibtaa si loogu edbiyo kuwa leexday, inse la gaaloobo ma aha hadday dhibaato keento, xaqqidiana Eebe uunbaa hanuunkara ama musliminkara, illeen Eebaa dadka mariya marxalado kala duwan, sida tabaryrida'xoogga Duqnimada iyo Geeridaba, maxaayeeyo ogaansho iyo awoodba isagay ku dhamaadaan. Ar-Ruum (51-54).

55. maalinta Qiyaamadu kacdo waxay ku dhaartaan dambiliayaashu inayan nagaanin Saacad mooyee, saasaana (xaqa) looga leexiyey.

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُفْسِدُ الْمُجْرُمُونَ مَا لَيْشُوا
غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُوقَنُونَ ﴿٥٥﴾

56. kuwii waxay dheheen cilmiga iyo limaanka la siiyey waad ku nagaateen Qadarka Eebe tan iyo maalinta soobixinta, kanna waa maalintii soobixinta, laakiin washaad ahaydeen kuwo aan ogayn.

57. Maanta (Qiyaamada) ma anfacdo kuwii dulmiga falay cudur daar iyo too-bad keen.

58. dhab ahaanbaan ugu caddaynay Dadka Quraankan dhexdiisa tusaale kasta, haddaadna ula timaado aayad waxay dhihi kuwii Gaaloobay waxaan baadhil (xumaan) ahayn kuma sugnidin.

59. saasaa Eebe u daboolaa Quluubta kuwan wax ogayn (wax anfaca).

60. ee samir yabooha Eebe waa xaqe, yeyna ku fududayn kuwaan yaqiin-sanayn (Xaqa).

Saacadda Qiyaame waa arrin daran oo culus'Gaalaada dambiliayaasha ahna waqtigu wuu ka qasm'i waxayna ku dhaaran dhibaatada darteed inayan adduunkii ku nagaanin Saacad wax ka badan'taasna waxay ku tusin inaan nicmada adduun iyo noloshiisa wax u tarayn ruuxii dhuma. Mu'miniintase waa u xisaabanyahay waqtigu'calaacalna wax mataro Qiyaame, illeen quraankaa Eebe wax walba ku cadeeyaye'madax adayg iyo xaqdiidna waa dabeeccadda Gaalaada, ee xaqaa ku samra una adkaysta. Gaalana yeyna idin dhumin. Ar-Ruum (55-60).

وَقَالَ الَّذِينَ أَوْتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَيَسَّرْنَا فِي كِتَابٍ
الَّذِي لَمْ يَكُنْ بِالْأَعْيُنِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثَ
وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

فِي وَمِدْنَى لَا يَنْعَفُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَةً لَّهُمْ
وَلَا هُمْ يَسْتَعْجِلُونَ

وَلَقَدْ صَرَّبْنَا النَّاسَ فِي هَذَا الْقُرْءَانِ مِنْ كُلِّ مَثْلٍ
وَلَئِنْ حِنْثَمُهُمْ ثَابَةً لَّيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِنَّ أَنْشَأْنَاهُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ

كَذَلِكَ يَطْبِعُ اللَّهُ عَلَىٰ فُلُوْبِ الَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ

فَاصْبِرْنَاهُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفْنَاهُ
الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ

Suurat Luqmaan

سُورٌ لُّقْمَانٌ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. waxay ku tusin mucjisada Qu-raanka (sida soo hormartay).

الْآٰتِ

2. tan waa aayaadka Kitaabka (Qu-raanka) xigmada leh.

تِلْكَ مَا يَنْهَا الْكِتَابُ الْحَكِيمُ

3. waana hanuunka iyo naxariista samafalayaasha.

4. kuwa salaadda ooga, Zakadana bi-xiya, iyagoo aakhiro yaqiinsan.

5. kuwaasi waxay ku suganyihii hanuun Eebe, kuwaasina waa kuwa lii-baanay.

6. Dadka waxaa ka mid ah kuwo gadaan hadal wax shuqliya si uu uga dhu-miyo (Dadka) Jidka Eebe iyagoon wax ogayn, Jidka Eebena ku Jees jeesa, kuwaasi waxay mudan Cadaab Du-lleeya.

7. marka lagu akhriyo aayaadkanaga wuu jeedsadaa isagoo iskibrin, sidii isagoon maqal, oo dhagihiisu culusyi-hiin, ugu bishaaree Cadaab daran.

هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّمُحْسِنِينَ ﴿٧﴾

الَّذِينَ يَعْمِلُونَ الصَّلَاةَ وَيَنْذُونَ الرَّزْكَوَةَ وَهُمْ

بِالآخِرَةِ مُمْثُلُونَ ﴿٨﴾

أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشَرِّي لَهُوَ الْحَدِيثُ
لِيُضْلِلَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَحَدَّهَا
هُرُوزًا أُولَئِكَ لَمْ يَعْدُوا مُهِمَّينَ ﴿١٠﴾

وَإِذَا نَتَلَ عَلَيْهِ مَا يَشَاءُ نَلِيْ مُسْتَكِيرًا
كَانَ لَمْ سَمِعْهَا كَانَ فِي أَذْيَهِ وَقَرْفَشَرَهُ
يَعْذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١١﴾

Macnaha aayadahan oo kale waxaa ka hadasha Suuratal baqara oo ah in Quraanku hanuun iyo naxariis u yahay Sama falayaasha, Wanaagga falay oo shareecada raacay 'Salaaddana oo gay' Zakadana bixiyyey 'Aakhirana yiqaansaday, kuwaasna waxaa u dambeeyn liibaan, kuwaas ka leexday Jidka too-san 'hadalada wax shuqliyano soo gata, xaqana ku jees jeesa, marka Quraanka lagu akhriyana Jeedsada oo is kibriya sidii isaga oon maqal oo Dhaga la 'waxay mudan kuwaas Cadaab wax Dulleeya oo Daran. Cabdullaahi Ibnu Masruud wuxuu yidhi: Eebaha isaga mooyee aan Ilaah kale jirin baan ku dhaaran hadalka wax shuqliya waa heesta.

Xasan Bisrina saasoo kaluu yidhi waa heesta iyo Durbaanka. Luqmaan (1-7).

8. kuwa rumeyey (xaqa) camal wa-naagsanna falay waxay mudan Janatu Naciima.

إِنَّ الَّذِينَ أَمْتَأْوَى عَمَلُوا الصَّلِحَاتِ
هُمْ جَنَّتُ النَّعِيمِ ﴿١٢﴾

9. iyagoo ku waari dhexdeeda waana yabooh Eebe oo xaq ah. Eebana waa adkaade falsan.

10. isagaa abuuray Samooyinka Tiir aad aragtaan la'aantiis, dhulkana wuu ku tuuray Buuro (suga) inayan dhaqdhaqaqaqin, wuxuuna ku fidiyey dhexdiisa daabab kasta, Samadana wa-xaan ka soo dejinay Biyo. waxaana ku soo bixinay nooc kasta oo quruxsan.

خَلَقَنِيهَا وَعَدَ اللَّهُ حَقًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٣﴾

خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرْوَنَهَا وَالْقَمَرَ فِي الْأَرْضِ

رَوَسِيَ أَنْ تَسْبِدَ بِكُمْ وَيَتَ بِهِمَانَ كُلَّ دَانَةٍ وَأَنْزَلَنَا

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَبْنَنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ دَرَجَ

كَرِيمٌ ﴿١٤﴾

11. kaasi waa abuurkii Eebe.ee i tusiya waxay abuureen kuwa ka soo hadhay Eebe, saas ma aha.ee dulmi falayaashu waxay ku suganyihiin baadi Cad.

Kuwa liibaanay Aakhiro waxaa ka mid ah kuwa Eebe iyo Rasuuladiisa rumeeey, Camallada Wanaagsan ee shareecada waafaqsanna la yimaada, markaasuu Eebe ku baraarujiyeh Qudratiisa siduu Cirka oo koreelay Tir aan aragno la'aantiis, Dhulkaa uu Buuro ugu sugay'wax kasta oo noola ugu beeray oo Dhulka ku socda, Cirkana Biyo wax walba ku bixiyo ka soo dajiyey, waana kaas aburka Eebe ee maxay abuureen wax yaalahaa kale ee la caabudo Eebe ka sokow, ma jiro waxay abuureen ee ka Caabudi yaa baadil Cad ku sugar. Luqmaan (8-11).

12. dhab ahaan ayaan luqmaan u sii-nay Xigmad iyo inuu Eebe ku mahdiyo, ruuxii mahdiya wuxuu uun u mahdiyey naftiisa, ruuxii Gaaloobana Eebe waa ka kaaftoonyahay waana amaananyahay.

13. (xusuuso) markuu ku yidhi Luqmaan Wiiliisa isagoo waanin Wiilkayow Eebe hawshariigyeelin, shirkigu waa dulmi weyne.

14. waxaan u dardaaranay dadka labadiisii Waalid, way sidday Hooyadiis iyadoo tabaryar tabar yari kalana ku sugar, Gudhidiisuna waa Labo sano ee ku mahadi ani iyo Labadaadii Waalid, xagayaana loo ahaan.

15. hadday kugula dadaalaan (Labadaa waalid) inaad ii shariig yeesho (ila wadaajiso) waxaadan aqoon u lahayn ha ku adeecin kulana noolow adduunka si fiican, raacna Jidka kuwa ii noqda, xagaya yaa laydiin soo celin waxaana idiiinka warami waxaad camalfaliirjeteen.

Luqmaan wuxuu ahaa Nin suaban oo umadihii hore ka mid ah Eebana siiyey Cilmi naafic ah iyo Caqli toosan Eebana ku mahdin jiray, Wiiliisa wuxuu u dardaarmay dardaaran kii u fiicnaa oo ah inuu Eebe kaliya caabudo, labada waalidna wanaag u falo'Gaar ahaan Hooyada u soomartay dhib daran ur iyo Nuujinba, waxaa kaloos u dardaarmay in gaalimadu tahay dulmiga ugu wayn. Mahadda Eebe iyo kan labada Waalid, xumaantoon lagu adeecin iyo gaalimada, in wanaag lagula noolaado Eebe Jidkiisana lagu toosnaado loona toobadkeeno dhammaan waa waxyaalaha lays faray. Macaad Binu Jabal yaa istaagay isagoo khudbad akhrin wuxunu ku mahdiyey Eebe oo amaanyan markaasuu ku yidhi: Anigu waxaan ahay Rasuulkii Eebe miduu ugu soo diray xaggiina inaad Eebe caabudaa, waxna la wadaajinin, inaad i adeecdaan idinka hagranmahayo khayre, xagga Eebaa loo ahaane Janno ama Naare, waa nagaadi aan geedi lahayn, iyo waارد aan geeri lahayn. Waxaa wariyej Ibnu abi xaatim. Luqmaan (12-15).

هَذَا أَخْلَقَ اللَّهُ فَأَرْوَفَ مَا دَأَبَ حَلَقَ اللَّذِينَ
مِنْ دُونِهِ بِإِلَيْهِ الظَّلِيلُونَ فِي ضَلَالٍ شَنِينَ ﴿١٣﴾

وَلَقَدْ أَئَنَا لِقُنْنَ الْحِكَمَةَ أَنْ أَشْكُرَ لِلَّهِ
وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرْ لِنَفْسِهِ
وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ عَنِ حَمِيدٍ ﴿١٤﴾

وَلَذِقَ الْقُمَنُ لِأَنْتِهِ وَهُوَ بِعُظُمَةِ يَبْتَئِلُ اُشْرَافَ
بِاللَّهِ إِنَّ الشَّرِكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾

وَوَصَّيْنَا إِلَيْنَسَ بِوَلَدِيهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ
وَهَنَّا عَلَى وَهْنٍ وَفَصَالُهُ فِي عَامَيْنِ
أَنْ أَشْكُرْ لِي وَلِوَلَدِيكَ إِلَى الْمَصِيرِ ﴿١٦﴾

وَلِنِ جَهَدَ الدَّالِّ عَلَى إِنْ تُشْرِكَ فِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
فَلَا تُطْعِمُهُمَا وَمَا صَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا
وَاتْبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنْابَ إِلَى نُورٍ إِلَى مَرْجَعِكُمْ
فَإِنَّشَكُمْ بِمَا كَنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾

16. Wiilkayow hadday xumaantu tayay Xabbad Khardal ah oo kale (wax yar) oo sallax dhexdii ku sugnaato ama samooyinka dhexdooda ama Dhulka dhexdiisa wuu keeni Eebe, Eebana waa oge xeeldheer.

17. Wiilkayow oog Salaadda,oo far waanaagga oo reeb waxa lanaco kuna Samir waxa ku gaadha,arrintaasu waxyay ka midtahay umuuraha wa-naagsane.

18. hana ka jeedin Wajiga dadka hana ugu socon dhulka kibir, Eebana ma jec-la mid kastoo isla weyn oo faanbadane.

19. socodkaagana ku dhexdhexayso,hoosna u dhig Codkaaga, Cod waxaa ugu xun Codka Dameerahee.

20. miyeydaan arkayn in Eebe idiin sakhiray waxa Samooyinka iyo Dhulka ku sugar oo idin huwiyeey Nicmadiisa mid muuqata iyo mid qarsoonba, Dadkana waxaa ka mid ah kuwo Eebe ku murmi Cilmi iyo hanuun iyo Kitaab nuuriya la'aantiis.

21. marka loodhaho raaca waxa Eebe soo dajiyeyna waxay dhahaan waxaannu raaci waxaan ka helay Aabayaalkanno,haduu Shaydaan ugu yeedho Cadaabka Saciirana (miyey raaci).

Wax kastoo ruuxu falo haba yaraadee Eebe waa ogyahay meelkaste ha ku jiree, Dhagax, Cir ama Dhulba. Salaadda oo la oogo, wanaaggoo la faro dadka, xumaanta oo laga reebo, dhibka oo loo adkeysto, Dadkoo si fiican loo qaabilo, Dhulko si fiican loogusocdo. Codkoo hoos loo dhigo iyo kibirkoo laga tagana waa wanaagga Diinta Islaamku farayso Luqmaanna Wiiliisa u dardaarmey.

Eebana wuu u niimeeyey Dadka, mana haboona muran xaq darro iyo raacid dad kale oo dhunsanaya iyo yeedhida shaydaan. Eebana wuu muujin wax kastoo lafalo meel kastoo lagu falo Nabigaa yidhi macnahaas oo kale. Luqmaan (16-21).

22. ruuxii u jeediya Wajigiisa xagga Eebe isagoo samo fali wuxuu qabsaday guntin (Ballan adag), xagga Eebaana Cihdhibta arrimuhu u noqon.

يَنْبُغِي لَهُمَا إِنْ تَكُونَ مِنَ الْمُقَاتَلَ حَمَةٌ مِّنْ حَرَدَلٍ فَكَنْ
فِي سَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتُ
بِهَا اللَّهُ أَعْلَمُ اللَّهُ أَطْيَافُ خَيْرٍ

يَنْبُغِي أَقْمَ الصَّلَوةَ وَأَمْرٌ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهَى
عِنِّ الْمُنْكَرِ وَأَصِيرَ عَلَىٰ مَا أَصَابَكُ إِنَّ ذَلِكَ
مِنْ عِزْمِ الْأَمْرِ

وَلَا تَنْسِعْ حَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَنْتَشِ فِي الْأَرْضِ
مَرْحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَقُوْرِ
وَأَقْصِدْ فِي مَسْبِكِ وَأَعْضُضْ مِنْ صَوْرِكِ
إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمْرِ

إِنْ تَرَوُ أَنَّ اللَّهَ سَحَرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَأَسْعِي عَلَيْكُمْ كُلَّ نَعْمَةٍ ظَاهِرَةٍ وَبَاطِنَةٍ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يُجَدِّلُ فِي اللَّهِ بِعِنْدِهِ عَلِيًّا وَلَا هُدَىٰ
وَلَا كِتَابٌ مُّنِيرٌ

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَتَيْعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَعْ
مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِمْ أَبَاءَنَا أَوْ لَوْكَانَ
الشَّيْطَانُ يَدْعُهُمْ إِلَى عَذَابِ السَّعِيرِ

﴿ وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ »
فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْمَرْوِقَ الْرَّفِيقِ
وَإِلَى اللَّهِ عِنْقِيَّةُ الْأَمْرِ

23. Ciddiise Gaalowda yuuna ku walbahaar galin Gaalimadiisu, xagganagay u soo noqon waxaana uga warramaynaa waxay camalfali jireen, illeen Eebaa og waxa laabta ku sugane.

24. waannu u raaxayn wax yar, mar-kaasaannu u dhibaatayn (u iili) Cadaab adag.

25. haddaad waydiisid yaa abuuray samooyinka iyo dhulka waxay odhan ilaahay, waxaad dhabdaa mahad Eebaa iska leh, badankoodse ma oga.

26. Eebaa iska leh waxa samooyinka iyo Dhulka ku sugar, Eebana waa hodan amaanan.

Cidii Eebe u hogaantsanta wuxuu farayna yeeshaa oo wanaagsanaata wuxuu ku liibaani Ballan adag iyo Qabsasho Xadhiga Eebe, ruuxiise gaalooba isaga unbaa isdhibay, Eebana wuu sugi mudo yar wuxuuna ku abaal marin cadaab adag.

Inkastoy Gaaladu Eebe diidi xagga daahirka hadana way ogyihin in isagu abuuray Cirka iyo dhulka. Mahadna Eebaa iska leh iyo xukunka Cirka iyo Dhulka waana hodan ammaan mutay. Luqmaan (22-26).

27. hadday waxa dhulka ku sugar oo geeda ah Qalimo noqdaan Badduna khadayo oo gadaasheeda Todobo badood yihii madhamaateen Kalimooyinka Eebe, Eebana waa adkaade falsan.

28. abuurkiinna iyo soobixintiuu ma aha sida Nafkaliya mooyee (Fuday-dka), Eebana waa maqle arke ah.

29. miyeydaan ogayn in Eebe Habeenka dhex galiyo Maalinta, Maalinta dhiegaliyo Habeenka sakhirayna Qoraxda iyo Dayaxa mid, kastana uu u socdo muddo magacaaban, Eebana waxaad Camalfalaysaan waa ogyahay.

30. Taasna wa in Eebe xaq yahay waxay caabudi ee ka soohadhayna baadil yahay iyo in Eebe yahay Sarreeye wayn.

وَمِنْ كَفَرَ فَلَا يَخْرُنَّا كُفُورُهُ إِلَيْنَا مُرْجَعٌ هُمْ
فَنَتَّهُمْ بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ بِذَاتِ الصُّدُورِ

نَعْبُدُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُهُمْ
إِلَى عَذَابٍ عَلِيِّظٍ

وَلَئِنْ سَأَلْتُهُمْ مَنْ حَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ
اللَّهُ قُلَّ الْحَمْدُ لِلَّهِ بِلَأَكْثَرِهِمْ لَا يَعْلَمُونَ

إِنَّمَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ
هُوَ الْغَنِيُّ الْعَيْدُ

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَفَلَمْ
وَالْبَحْرُ يُمْدُدُهُ مِنْ بَعْدِهِ، سَبْعَةُ أَخْرَى
مَا نَفَدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

مَا خَلَقْتُمْ وَلَا بَعْثَكُمْ إِلَّا كَنَفِيسٍ وَسِجَدَةٍ
إِنَّ اللَّهَ سَيِّعُ بَصِيرَةٍ

الرَّبُّ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ
فِي الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلَّ بَيْرٍ
إِلَى أَجَلٍ مُسَمٍّ وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ذَلِكَ بِإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَمَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ
الْبَطْلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ أَعْلَى الْكَبِيرِ

31. miyeydaan ogayn in Doontu dhessocoto Badda Nicmada Eebe darteed si uu idiin tusiyo aayaadkiisa, arrintaasna aayaadbbaa ugu sugar Samirbadane shugri badan oo dhan.

32. marka hirku daboolo dadka oo Hoos la moodo waxay baryaan Eebe iyagoo u kali yeeli Diinta (Cibaa-dada) markuu u koriyo xagga Barrigana waxaa ka mid noqon Dadka mid dhexdhexeysan, mana diido aayaadkanaga mid khaa'in ah oo gaalimo badan mooyee.

Cilmiga Ilaahey waa waasac, Hadii Geedaha qalin lagadhigo 'Badhana Anqaas ma dhamaado Cilmigisu, Eebana waa u fududahay aburidda iyo soo bixintuba, waana Eebaha Nusqaamiya Habeenka iyo Dharaartana'sakhirayna Qoraxda iyo Dayaxaba inta mudadoodii laga gaadhi. Waana Eebaha xaqaa ah waxa ka soohadhay ee la caabudana wax ka jirin ee sarreeye weyn ah 'Dadkana u sahlay Markabka Badda dhexsodata'i ay ugu mahdiyaan Nicmadiisa, markey Badda marina Eebey Baryaan Gaaladu'Markey nabadgalaaenna way jeedsadaan.

Rasuulkuna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebow ma kooobna amaanataadu Ee waa saad adigu isu amaanatay. Luqmaan (27-32).

33. Dadow ka dhawrsada Eebihiin oo ka Cabsada Maalin uusan ka abaalmarinayn Waalid Ilmihiisa, Ilmuuhuna Waalidka waxba, yabooha Eebana waa Xaq, ee yeyna idinku dhagrin nolosha adduunyo, yuuna idinku dhagrin Eebe dhagar badane (shaydaan).

34. Eebe agtiisuu yahay ogaanshaha Saacadda (Qiyaame) iyo Roob di'iddu, wuxuuna ogyahay waxa makaanka (Ilma galeenka) ku sugar, nafna ma oga waxay mudan Barri, Nafna ma oga Dhulkay ku dhiman, Eebaa og xeelna dheer.

Dhab ahaan nolosha adduun waa dhalanteed, ruuxu suudoono ha ugu raaxaystee, Cidii Caqli lehna waa inay Camalfashaa ayna Dhagraminna'maxaayeeley waxaa imaan Maalin Cidna Cid kale ayan wax u tarayn'xataa labada is dhashayba ha ahaatee.

Qiyaamadu markey dhici, Roobku markuu di'i iyo waxa uurka ku jiraba Eebaa og, Nafna ma oga waxay mudan Barri iyo Halkey ku dhiman midna'Eebe unbaa og.

Rasuulkuna (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Shan ilaahay unbaa og Saacadda Qiyaame, Roob kolkuu imaan, Waxa uurka ku jira, Nafi waxay mudan wakhtiga soosoda iyo nafi meeley ku dhiman.

Waxaa warieey Bukhaari iyo Axmed. Waxa kalase ee lasheeg sheego waa male iyo war. Cilmiga dhabta ahse Eebe agtiisuu jiraa. Luqmaan (33-34).

الْأَزْرَانَ الْفَلَكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ يَعْمَلُ اللَّهُ
لِيُرِكُمْ مِنْ إِيمَانِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ
لِكُلِّ صَبَارٍ كَثُورٍ

وَلَذِكْرَ شَهِيمٍ مَوْجٌ كَالظَّلَلِ دَعَوَ اللَّهَ مُخَاصِّينَ
لِهِ الَّذِينَ فَلَمْ يَأْتُهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَيَنْهَا مُقْصَدٌ
وَمَا يَبْحَثُ عَنِّي إِلَّا كُلُّ خَنَّارٍ كَثُورٍ

يَأْتِيهَا النَّاسُ اتَّقْوَاهُمْ وَأَخْشَوْهُمْ لَا يَجْزِي
وَإِلَهُنَّ وَلَيْهِ، وَلَا مُولُودٌ هُوَ جَازٍ عَنِ الْدِرِّ، شَيْئًا
إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرِّنَنَّكُمُ الْحَيَاةُ
الَّذِينَ أَوْلَى بِغَرْزَتِهِ مِنْ أَنْفُسِهِمْ
إِنَّ اللَّهَ عِنْهُ عِلْمٌ السَّاعَةُ وَيَنْزِلُ الْغَيْثَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْضِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
مَاذَا أَكْتَبَ لَكُمْ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ
تَمْوَتْ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْهِ خَلِيلٌ

Suurat As-Sajdah

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. waxay ku tusin mucjisada Quaraanka

2. soo dajinta Quraanka shaki kuma jiro, wuxuuna ka soodagay Eebaha Caalamka xaggiisa.

3. mise waxay dhihi waxaa been abuuray (Nabiga) saas ma aha ee waa xaq Quraanku Eebahaa xaggiisa ka yimid si aad ugu digtid qoom uusan u imaanin dige kaa horeeya, si ay u hanuunaan,

4. Eebe waa kan ku abuuray Samooyinka, iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeyaa Lix maalmoood dhexdeed, markaasna ku istawooday* Carshiga «si u cunanta» idiinmana sugnaanin Eebe ka sokow wali (gargaare) iyo shafeece midna, ee miyeydaan wax xusuusanayn.

5. amarka Eebaa ka maamula Samada xagga Dhulka markaasaa amarkaasi xagga Eebe u koraa Maalin qadarkeedu yahay Kun sano oo waxaad tirinaysaana.

6. kaasina waa Eebaha og wax maqan iyo waxa joogaba, ee adkaada ee Naxariista.

Eebe wuxuu halkan kusheegay inuu Quraanku ka soo dagay xagga Eebe'wax shaki'ahna ku jirin, wax Nabiga Muxamed ah Jeebkiiisa kala yimidna ahayn, si loogu digo Dad jaahiliin ah oon hadda kar hor wax u diga helin, waxaa kaloo yaa badhu caddayn inuu ilaahay ku abuuray wax walba Lix Maalmoood, wax Eebe ka soo hadhay oo wax anfici karaanaa uusanjirin Idam Eebe la'aantiis, wax walbana isagaa maamula, wax walbana waa oyahay. As-Sajdah (1-6).

* Ku ekaansho u qalanta annagoo sugeeyno in Alle Carshigiisa ka sarreeyo sida ku soo noqnoqotay quraanka tilmaamaha Alle waa isku mid isku waddana mari, qaarna ha awilin qaarna ha sùgin (dib u egeha).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْآتِيَ

تَبَرُّ الْكَتَبِ لِأَرِبَّ فِيهِ
مِنْ رَبِّ الْمَلَائِكَةِ

أَمْ يَقُولُونَ إِنَّهُ مَلَكُ الْعَوْنَىٰ مِنْ رَبِّكَ
لَشَنَدِرَ قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا
فِي سَيَّرَةِ أَيَّامِنَا أَسْتَوَىٰ عَلَىَ الْعَرْشِ مَالِكُ
مِنْ دُونِهِ مِنْ وَيْلٍ لَا شَفِيعٌ فَلَا تَذَكَّرُونَ

يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَىَ الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرِجُ إِلَيْهِ
فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مَمَّا تَعَدُّونَ

ذَلِكَ عِلْمٌ لِغَيْبِ وَالشَّهَدَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

7. Eebaa wanaajiyey abuuridda wax kasta, wuxuuna ka billaabay abuuridda Dadka Dhoobo, (Nabigii Aadam ahaa).

8. markaas kayeelat faraciisii mid ka soo taxma Biyo tabaryar.

9. markaas ekeeyey oo ruuxdiisa ku afuufay idinna yeelay maqal, Aragyaal iyo quluuba, waxyar baadse Eebe ku mahdisaan.

10. waxay dhaheen Gaaladii ma mar-kaan ku dhexluno dhulka (geeri-yoonno) yaa abuurid cusub nala abuuri, saas ma aha ee iyagu la kulanka Eebahood bay ka gaaloobeen.

11. waxaad dhahdaa waxaa idin oof-san (dili) Malaga mowdka laydiin wakiishay markaasaa xagga Eebihiin laydiin celin.

12. haddaad arki lahayd marka dam-biilayaashu madaxa hoos u dhigi (qiyaamada) Eebahood agtiisa (iyagoo dhihi) Eebahanow waan aragnay waana maqalay ee naceli si aan camalfican u fallo waan yaqiininaye (waxaad arki lahayd wax yaableh).

13. haddaan doono waxaan siin la-hayn (ku toosin lahayn) Nafkasta hanuunkeeda hase yeeshee waxaa hor-maray Hadalkaygii in laga buixin Jahannamo Jinni iyo Insi dhammaan.

14. ee dhadhamiya halmaanshihiinii la kulanka Maalintiinnan (qiyaame) annaguna waan idinka tagaynaa (maanta) ee dhadhamiya cadaabka waaridda camalkiinii dartiis.

wax walba Eebaa abuuray'wanaajiyeyna abuuriisa, Nabi Aadama dhoobo ka abuuray Faraciisana Biyo ka ahaysiyyay, ruux, Maqal, Arag iyo caqlina u yeelay, laakiin Dadku waxyar bay Eebe ku mahdiyaan. Gaaladuna waxayba diidi soobixinta iyo la kulanka Eebahood, waxaase dhab ah inay dhiman Eebana ay u noqon Maalinta qiyaame'iyagoo dullaysan oo madaxa raaricin 'oo xumaan oo idil qirsan, Eebaha ay warsan in adduunkii dib loogu celiyo si ay camalfican ufaalan, hasayeeshee calaacal wax uma taro maalinta's cadaab iyo dulli joogta ah yayna lakulmi. Mujaahid wuxuu yidhi: Malakumowd waxaa lookoobay dhulka oo looga dhigay weel oo kale uu wax ka qaadan markuu rabo. As-Sajdah (7-14).

الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَهُ
إِلَّا إِنَّمَا مِنْ طَينٍ ﴿٧﴾

لَمْ يَعْمَلْ نَسْلَهُ مِنْ سُلْطَانٍ مِّنْ مَّا مَهِينَ ﴿٨﴾
تُمَسَّوْنَهُ وَفَنَقَّعَ فِيهِ مِنْ رُوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمْ
السَّمْعَ وَالْأَنْصَارَ وَالْأَقْيَدَةَ قُلْلًا
مَآشِكُرُودَ ﴿٩﴾

وَقَاتُلُوا إِذَا دَأْضَلَّنَا فِي الْأَرْضِ أَئْنَ الَّذِي خَلَقَ جَدِيدًا
بَلْ هُمْ بِلِقَاءُ رَبِّهِمْ كَفِرُونَ ﴿١٠﴾

قُلْ يُنَوِّفُكُمْ مَلَكُ الْمَوْتَىٰ وَكُلُّ بَنْمٍ
ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرَجَّعُونَ ﴿١١﴾

وَلَوْتَرَىٰ إِذَا مُجْرِمُونَ نَاسِكُوَادَّهُ وَسِهْمٍ
عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبِّنَا أَبْصَرَنَا وَسَمِعَنَا فَأَرْجَعَنَا
نَعْمَلْ صَلِحًا إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿١٢﴾

وَلَوْشَنَتْنَا لَا يَنْبَأُنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدِّنَاهَا
وَلَا كُنَّ حَقَّ الْقَوْلُ مِنَ الْمُلَائِكَةِ جَهَنَّمَ
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾

فَذَوْقُوا مَا سَيْمَلَهُمْ لِقَاءَ يَوْمَكُمْ هَذَا
إِنَّا نَسِيَنَا كُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ
الْخَلِيلِ بِمَا كَتَمُوا مُؤْمِنُونَ ﴿١٤﴾

15. waxaa uun rumayn aayaadkanaga kuwa marka lagu waaniyo aayadaha sujuud la dhaca kuna tasbiixsada mahaadda Eebahood iyagoon is kibrinayn (isla waynayn).

16. waxayna ka dheeraataa dhi-nacyadoodu jiifka iyagoo baryi Eebahood cabsi iyo rajaynba waxaan ku arzuqnayna wax ka bixiya.

17. ma oga Nafu waxa loo qariyay ku-waas oo Indho ku qaboowsadaan abaal marin waxay camalfalayeen dartiis.

18. ruux Mu'min ah mala midbaa mid faasiq ah, ma eka.

19. kuwa rumeeyay (xaqa) oo camal fiican falay waxay mudan Jannooyinka Ma'wa martqaad waxay camal falayeen dartiis.

20. kuwase faasiqoobay waxay ku hoyan Naar, markay doonaan inay ka baxaanna waa lagu celin dhexdeeda wixaana lagu dhihi dhadhamiya Cadaabka Naartii aad beenin jirteen.

21. waxaana dhadhsiinaynaa cadaab hoose cadaab wayn kasokow inay noqdaan darteed.

22. yaa ka dulmi badan ruux lagu waaniyay aayaadka Eebihiis oo ka jeedsaday xaggeeda, anaguna dambii-layaasha waan ka aarsanaynaa.

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِعَائِتَنَا الَّذِينَ إِذَا دُكَّرُوا إِلَيْهَا
خَرُّوا سَجَدًا وَسَجَوْا مُحَمَّدًا رَبِّهِمْ
وَهُمْ لَا يَسْتَكِبُونَ ﴿١٥﴾
تَسْجَافُ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَارِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ حَوْفًا
وَطَمَعًا وَمَعَارِزَ قُلُوبُهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿١٦﴾

فَلَا تَعْلَمُ قُلُوبَ مَا أَخْفَى لَهُمْ مِنْ فَرَّةٍ أَعْنَى جَرَاءً
بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾
أَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا
لَا يَسْتَوْنَ ﴿١٨﴾

أَمَا الَّذِينَ أَمْنَوْا وَعْلَوْا الصَّلَاحَتِ فَلَهُمْ
جَنَّتُ الْمَلَوِّنِ تَرْلَأِيْمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾
وَأَمَا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَا أَنْتُمْ تَنَازِلُ كَمَا أَرَادُوا
أَنْ يَخْرُجُوكُمْ أَعْيُدُ وَأَفْهَأُ وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا
عَذَابَ النَّارِ أَلَّذِي كُنْتُمْ يَهْتَمُّ بِكُتُبُونَ ﴿٢٠﴾

وَلَنْ يُذْنِيْنَهُمْ مِنْ الْعَذَابِ الْأَدَمِيِّ دُونَ
الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لِعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾
وَمَنْ أَظْلَمُ مَمَنْ ذَكَرْ بِعَائِتَنَا رَبِّهِ فَرَأَ عَرَضَ عَنْهَا
إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْقَمِمُونَ ﴿٢٢﴾

Habeenka oo lacibaadysto waxay sabab u noqtaas galidda Jannada Eebe, iyadoo Eebe laga cabsan lana rajayn 'Xoolahana wax laga bixiyo, kuwaasun wax waynbuu Eebe u darbay. Abuuhurayre waxaa laga wariyay in Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabugalyo Eebe korkiisa ha yeelee) yidhi: Eebe wuxuu yidhi: Addoomadaya wanaagsan waxaan u darbay waxaan Ili arkin 'Dhagna Maqlin'kuna soo dhicin qalbi Dad. Wuxuuna akhriyay aayadan.

«waxaa sheegay Bukhaari iyo Muslim iyo kuwo kale.» Mana sinna Mu'min wanaagsan iyo Faasiq leexday, Mu'minku Jannuu galii Faasiqana waxaa laga abaalmarin Naar, waxaana loo soo hormariyaa ciqaabo yar yar ka hor mid wayn bal inay noqdaan. dhabtuna waa inaan cidna ka dulmi bednay ruux Quraanka lagu waaniyay oo ka jeedsaday wuxuuna la mid noqon dambiliayaasha Eebe ka aarsado. Qataade wuxuu yidhi: Iska jira ka jeedsashada xuskiisa wuxuu kadsoomay Kadsoomidda uwany 'wuxuuna is waysiyyay iswaysiin daran. As-Sajdah (15-22).

23. dhab ahaanbaan u siinay Nabi Muuse Kitaabkii (Tawreed) ee hashakiyin lakulankiisa waxaana ka yeelay Kitaabkaas hanuunka Banii Israa'iil.

24. waxaana ka yeelay qaarka mid ah imaamyo ku hanuuniya amarkanaga markay samreen, waxayna ahaayeen kuwa aayaadkanaga yaqiiniya.

25. Eebahaabaana kala bixin dheddooda Maalinta Qiyaame waxay ahaayeen kuwo isku diidan.

26. miyayna ku hanuunin kuwaasi intaan halaagnay hortood oo quruun ah oy socon guryahoodii, taasina waxaa ku sugar calaamado ee miyayna wax maqlaynin.

27. miyeyna arkeyn inaan u soo kaxyno Biyaha Dhul abaar ah oon markaas ku soobixino Beero ay wax ka cunaan Xoolahooda iyo Naftooduba miyeyna wax arkaynin.

28. waxay dhihi waa goorma kala xukunku haddaad run sheegaysaan.

29. waxaad dhahdaa maalinta kala xukunka Gaalada ma anfaco Iimaankoodu lamana sugo.

30. Ee isaga jeedso oo sug iyana ha sugeene.

وَلَقَدْ أَنْذَنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مُرْبَطٍ
مِّنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِ إِسْرَائِيلَ

وَحَعَنَنَا مِنْهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَاصِرُوا
وَكَانُوا يُؤْمِنُونَ بِأَيْقُونَ

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ فَصِيلُ بَنِيهِمْ وَوَمَ الْقِيمَةُ
فِيمَا كَانُوا فِيهِ مُخْلِفُونَ

أَوْلَمْ يَهْدِهِمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ
مِّنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَكِنِهِمْ إِنَّا فِي ذَلِكَ
لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ

أَوْلَمْ يَرَوْا نَاسُوكَ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجَرَزُ
فَنُخْسِجُ يَهْ دَرَعَاتَكُلُّ مِنْهُمْ
وَأَنْفَسُهُمْ أَفَلَا يَبْصِرُونَ

وَيَقُولُونَ مَنْ هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ
صَدِيقِنَ

فَلِيَوْمِ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ
وَلَا هُمْ يُنَظَّرُونَ

فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْظُرْ إِلَيْهِمْ
مُشَتَّطِرُونَ

Eebe wuxu sheegay inuu diray Nabi Muuse oo siiyay Kitaabkii Tawreed, Nabigana wuxuu faray inuusan shakiyin lakulankiisa, Kitaabkaasuna wuxuu hanuun u ahaa Bini israa'iil oo qaar kamid ah Imaamyo laga dhigay markay toosnaadeen. Eebaanya Dadka kala bixin qiyaamada waxay isku diidaanyayen adduunka, Dadkuna waa inay ku waana qaataan umadiibii ka horeeyey ee la halaagay iyo sida Eebe u nooleeyo dhul dhintay oo abaroobay uguna soo bixiyo Cunno lagu noolaado. Tan kale ma habboona in ladadajisto imaatinka Saacadda Qiyaame Illeen markay timaado Gaal wax uma taro rumayne, waxayna ku dhamaataq Suuradu in lala sugo gaalaad abaaalkooda. Sufyaan wuxuu yidhi: Saasay noqdeen kuwaasi. Kumana haboona ruux inuu noqdo Imaam lagu daydo intuusaa adduunyada iska qabanin.

Mar la waydiyyay Sufyaan hadalkii Sayid Cali: Samirku Iimaanka wuxuu u yahay sida Madaxu Jidhka uyahay wuxuu yidhi: Markay qabsadeen amarka Madixiisi yey noqdeen Madax. As-Sajdah (23-30).

Suurat Al-Axzaab

سُورَةُ الْأَخْيَارِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Nabiyow ka dhawrso (ka yaab) Eebe hana adeecin Gaalada iyo Munaafiqiinta, Eebana waa oge falsan.
2. Raacna waxa lagaaga waxyoon xagga Eebahaa, Eebana waxaad camal falaysaan waa ogyayah.
3. Talana Saaro Eebe, Eebaana kufilan wakiile.
4. Mayeelin Eebe Laba qalbi Ruux Laabtiis, mana yeelin Haweenkiina aad dihaaraysaanna (ku dhaaranaysaana) Hooyoo yinkiin oo kale, mana yeelin kuwaad sheegateenna Caruurtiinna oo kale, taasi waa hadalka afkiinna uun Eebana wuxuu sheegi xaqa, isagaana ku hanuuniya Jidka (toosan).
5. Ugu yeedha kuwaas Aabayaalkood saasaa ku cadaalo badan Eebe agtiise-hadaydaan aqoonin aabayaalkoodna waa walaalihiinna Diinta iyo Sokeeyihiinna, Korkiinana dhib ma saara waxaad ku gaftaan, hasayeeshee waxay u kasto Quluubtiinu (yaa laydin waydiin) Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

Suuraddan waxaa lagu magacaabaa Suuratu Axzaab, Eebana wuxuu Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) u dardaarmay Cabsida Eebe iyo inuusan Adeecin Gaalada iyo Munaafiqiinta, raacana waxa Eebe U waxyooday, talana saarto Eebe isagaa ku filan wixii loo talo saartee. Waxaana jirta inaan Laabu Laba qalbi lahayn. Haweenka lagu sheego inay Hooyo lamid yihiinna Hooya ma noqdaan, Caruurtaad sheegataan idinkood dhalinna Ilmihiiini dhabta ahaa ma aha'ee waa in Aabahood loogu yeedho, Hadaydaan aqoonna waa walaalihiinna Diinta Islaamka. Gafna Eebe Dadka uma qabto waxaase loo qabtaa wuxuu qalbigoodu u kaso. Nabigana (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Wuxuu yidhi: Eebe sarreeye wuxuu umadda ka saamaxay gafka, Halmaanka iyo waxa laguqasbo.

Waxqaa warriyeytukku Al-Axzaab (1-5).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَأَيُّهَا النَّبِيُّ أَتَقْ أَنَّ اللَّهَ لَا يُطِعُ الْكُفَّارُ وَالْمُنَافِقُونَ

إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْهِ حِكْمَةٌ

وَأَنَّجَ مَا يُؤْمِنُ إِلَيْكُمْ مِّنْ رِبِّكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ

بِمَا تَعْمَلُونَ خَيْرًا

وَتَوَكَّلُ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا

مَاجَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبِهِ فِي جُوفِهِ وَمَاجَعَلَ

أَزْوَاجَكُمُ الَّتِي تُظَاهِرُونَ مَا هُنَّ مُهَاجِرُونَ وَمَاجَعَلَ

أَدْعِيَاءَكُمْ أَمْنَاءَكُمْ ذَلِكُمْ قُولُكُمْ بِأَفْرَهِكُمْ وَاللَّهُ

يَقُولُ الْحَقُّ وَهُوَ يَهْدِي السَّكِينَ

أَدْعُوكُمْ لِآتَاهُمْ هُوَ أَسْطُعُ عِنْدَ اللَّهِ

فَإِنَّ لَمْ تَعْلَمُوا أَبَاءَهُمْ فَإِنْحَوْنُكُمْ

فِي الدِّينِ وَمَوْلَانِكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ

فِيمَا أَخْطَأْتُمْ يَهُ وَلَكِنْ مَا تَعْمَدُتْ قُولُكُمْ

وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَّحِيمًا

6. Nabigaa uga Roon (Turid badan) Mu'miniinta Naftooda, haweenkiisuna waa Hooyoyinkood, Qaraabaduna iyagaa qaarkoood qaarka kale kaga Mudan Kitaabka Eebe, Mu'miniinta (kale) iyo Muhaajiriinta, inaad wanaag u fashaan gargaarayaashiina mooyee, Xukunkaasna wuxuu ku Qoran yahay Kitaabka.

7. «Xusuuso» markaan ka qaadnay Nabiyada ballankoodii iyo adiga iyo Nuux, Ibraahim, Muuse iyo Ciise Ibnu Maryam, oo ka qaadnay Ballan adag.

8. si Eebe u warsado kuwa Runlayaasha ah Runtooda, Gaaladana wuxuu u darbay Cadaab daran.

9. Kuwa (xaqa) rumeyow xusuusta Eebe siduu idinku Nicmeeyey, markay Junuud (Askar) idiin timid markaas oon ku diray Dabayl iyadoy aydaan ar-kayn, Eebana waxaad Camal falaysaan waa arkaa.

10. xusuusta markay idinkaga yimaadeen Kor iyo hoosba, Indhuuhuna Isheen Quluubtuna dhuunta gaad-hay Eebana aad u maleyseen malooyin.

Nabiga rumeytiisa iyo adeeciddiisa yaa Mu'miniinta uga xaq badan Naftooda. Haweenka Nabigana waa Hooyoyinka Mu'miniinta'Qaraabaduna waxay mudan tahay dhawrid. Eebe waxaa kale oo inoo cadeeyey inuu ballan adag ka qaaday Nabiyadii si ay xqa u gutaan'iiba Nabi Muxamad, Nuux, Ibraahim, Muuse iyo Ciise, si ruuxa runlaho ah Khayr loogu abaalmariyo loona warsado, Gaaladana loo Ciqaabo, Eebana Mu'miniintii ree Madino ee Nabigu la noola wuxuu xusuusiyey Dagalkii Xisbiyadu ay dhan kastaba kaga yimaadeen Madiino oo aad loo cabsaday Indhuuhuna taagmeen 'Wadnuhuna Dhuunta yimid, Eebana shar laga malaystay markaas Dabayl iyo Col aan la arkayn Gaaladii Eebe ku diray Mu'miniintiina ugargaray. Al-Axzaab (6-10).

11. Halkaasaa lagu imtixaamay Mu'miniinta Gilgilid daranna lagu gilgilay.

الَّتِي أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَجَهُمْ
أَمْهُمْ وَأَوْلَوْا الْأَرْحَامَ بِعِصْمِهِمْ أَوْلَى بِعِصْمِ
فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ
إِلَّا أَنْ تَقْعُلُوا إِلَيْهِ أَفْرَادُكُمْ مَعْرُوفًا
كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا

وَإِذْ أَخَذَنَا مِنَ النَّاسِ
مِثْقَالَهُمْ وَمِنْكُمْ وَنِسْوَاتٍ
وَلِبَرَّهُمْ وَمَوْسَى وَعَسَى أَنْ هُمْ
مِنْهُمْ وَأَخَذَنَا مِنْهُمْ
مِثْقَالًا غَلِيلًا

لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعْدَلَ الْكُفَّارِ
عَذَابًا أَلِيمًا

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نَعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
إِذْ جَاءَكُمْ جُنُودٌ فَارْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِحْمًا وَجُنُودًا
لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا

إِذْ جَاءَكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمَنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ
وَإِذْ رَأَيْتَ الْأَبْصَرَ وَلِيَغْتَلَقُ الْقُلُوبُ
الْحَسَابِرَ وَنَظَرُنَّ بِاللَّهِ الظُّنُنَّ

هُنَّاكَ أَبْتَئِي الْمُؤْمِنُونَ وَرُزِّلُوا زِرَّا لَأَشَدِيدًا

12. Markey Munaafiqiintu lahaayeen iyo kuwa Quluubta ka buka Eebe iyo Rasuulkiisu waxaan dhagar ahayn nooma yaboohin.

13. markay qayb ka mid ah lahayd ree Madiinow meel Aad kunagaataan (goobta) dagaalka ma jirto, ee noqda (xagga Madiino) koox iyaga ka mid ahna waxay idan warsan nabiga iyagoo dhihi Guryihiiaba naga dayacnaa, mana dayacna ee waaan carar ahayn ma rabaan.

14. Haddii loogu soo galo Magaalada dhan kasto, markaas la warsado Gaal-nimo way la imaan lahaayeen, waxaan wax yar ahaynse kuma dhexnagaadeen.

15. Horay waxay ugu ballantameen inayan cararin, Ballanka Eebana waa lays warsan.

16. waxaad dhahdaa carar Aad geeri ka carartaan ama dil wax idiuunma taro wax yar waxaan ahayna laydiin ku raaxeyn maaayo (adduunka).

17. dheh yaa idinka ilaalil Eebe hadduu dhib idii la doono, ama naxariis, wax Eebe ka soo hadhay oo sokeeyaama gargaare ahna heli meysaan.

Sida dhabta ahna waa la imtixaanay Mu'miniinta kuwii Niyadda ka bukyna waxay muujyeeen in Eebe iyo Rasuulkiisu Khiyaameen, waxayna ka codsadeen Saaxiibood inay Goobta Dagaalka iskaga baxaan kuna noqdaan Magaalada Madiino oo Muslimiintu daafacayeen, qaar ka mid ahna Nabigay fasax warsadeen iyagoo sheegi in Guryuhu ka dayacanyihiin, dhab ahaanna waxay dooni Carar, haddii loo soo galo oo Gaaloba ladhahana way ogolaan, maxayse nolol adduun taraysaa yaase Eebe ka celin ciddii burisa ballaankiisa, Carar miyaasec wax tar Cariddeese Eebe ka sokow Khayr iyo Dhib karta, yaase gargaare ah Eebe mooyee. Al-Axzaab (11-17).

18. Dhab ahaan yaa Eebe u ogyahay kuwa reebayaalka ah (ku cabsiinta dagaalka) oo idinka mid ah iyo kuwa ku dhaha Walaalahooda (munaafiqiinta ah) noo imaadda Dagaalkana ma taagaan wax yar mooyee.

وَإِذْ يَقُولُ الْمُنْفَقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرْضٌ مَا وَعَدْنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا أَعْرُورُوا

وَإِذْ قَاتَ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَأْتِيَنَّ بِرَبِّ لَامِقَامٍ لَكُمْ
فَأَرْجِعُوهُ وَإِسْتَغْنِنُ فِرِيقًا مِّنْهُمْ الَّتِي يَقُولُونَ
إِنَّمَا يُؤْتَ أَعْوَةً وَمَا هِيَ بِعُورَةٍ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فَرَارًا

وَلَوْ دُخِلْتَ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُلِّمُوا إِلَى الْفَتْحَةَ
لَا تَوْهُهَا وَمَا تَلْتَهُهَا إِلَّا يَسِيرًا

وَلَقَدْ كَانُوا عَنْهُمْ دُونَ اللَّهِ مِنْ قَبْلِ لَا يُولُوتْ
الْأَذْبَرَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْتَحْلًا

فُلَّنْ يَنْفَعُكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَّتُمْ كَمُوتَ

أَوْ الْقَتْلِ وَلَذَا لَا تَمْنَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا

فُلَّمَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ كُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَدْتُمْ كُمْ شَوْءًا
أَوْ أَرَادَكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَعِدُنَّ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلَيَأْتِو لَنَصِيرًا

وَلَيَأْتِو لَنَصِيرًا

فَدَيْعُهُمُ اللَّهُ الْمُعَوِّفُونَ مِنْكُمْ وَالْقَابِلُونَ لِإِخْرَاجِهِمْ
هُمْ لِإِيمَانِهِمْ لَا يَأْتُونَ بِالْبَأْسِ إِلَّا قَلِيلًا

19. way idinkala bakhayli (wanaaga) marka cabsi timaadna waxaad arki iya-goo ku soo eegi indhahooduna wareegi sida mid Geeri hayso, marka cabsidu tagtana waxay idiinkugu Dhibaan Car-rabo afbadan, isagoo idinkala bakhayli khayrka, kuwaasi ma rumeynin (xaqa) waana Hoobiyyey Eebe camalkooda arrintaasuna waa u fududahay Eebe.

20. waxay malayn inayan tagayn Xisbiyadu (colalka) waxayna Jecelyihiin in marka Cololku yimaadaan ay baadiiyaha jiraan ay warkiina warsadaan, hadday idii joogaana ma dagaa-lameen wax yar mooyee.

أَشَحَّةٌ عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَتِ الْنُّوفُ رَأَيْتُهُمْ يَنْظُرُونَ
إِلَيْكُمْ تَدْوِرُ أَعْيُنُهُمْ كَلَّذِي يُعْشِي عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ
فَإِذَا دَاهَبَ الْنُّوفُ سَلَفُوكُمْ بِالسِّنَّةِ حِدَادٍ
أَشَحَّةٌ عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فَأَحْبَطَ
اللَّهُ أَعْمَلَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

يَحْسِبُونَ الْأَغْرِيَابَ لَمْ يَدْهُبُوا وَلَنْ يَأْتِ الْأَحَزَابُ
يَوْمًا لَوْأَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَغْرِيَابِ يَسْتَلُونَ
عَنْ أَنْبَابِكُمْ وَلَوْكَانُوا فِي كُمْ
مَا فَنَلُوا إِلَّا قَلِيلًا

Jahaadka iyo Difaaca Dalka Islaamka waa Jid adag'mana aha in Dadka la reebu oo cabsi galin iyo Waswaas iyo Balaayo iyo Baasbaa dhaayat lagu dhex jiro Muslimiinta'sidii Munaafiqintii Khayrka la neebayd Mu'miniinta ee Fulayaasha ahaa, indhaha Galka ka rogi jiray sida ruux Sakaraad hayo. marka Nabadda ahna Xan iyo Dhib u la jooga Mu'miniinta, jeelaana in marka Magaalada Madiino iyo Dhulka Islaamka la soo weerari ay baadiyo ku maqnaadaan waydi'iayaana warka Muslimiinta'hadday joogaanna wax matareen. Al-Axzaab (18-20).

21. waxaa idinku sugar Rasuulka Eebe Kudayasho wanaagsan, ruuxii rajaayn Eebe iyo Maalinta Aakhiro, Eebana xusa in Badan.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أَسْوَأُ حَسَنَةً لِمَنْ كَانَ
يَرْجُوَ اللَّهَ وَآتَيْتُمُ الْأَخْرَى وَذَرَنَّ اللَّهَ كَيْرًا

وَلَمَّا رَأَيْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ الْأَغْرِيَابَ قَاتُلُوهُنَّا مَا أَمَّا وَعَدْنَا
اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادُهُمْ
إِلَّا يَمْنَأُوا وَسَلِيمًا

مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهُ عَلَيْهِ
فَيَنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْنُهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْهَا
وَمَا بَدَلُوا تَبْدِيلًا

لِيَحْرِزَ اللَّهُ الصَّدِيقَيْنَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ
الْمُنَافِقَيْنَ إِنْ شَاءَ أُوْتَوْ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ

22. markay Mu'miniintu arkeen Xisbiyadii (colkii) waxay dhaheen kan waa wixii Eebe iyo Rasuulkiisu noogu yabooheen, runbuu sheegay Eebe iyo Rasuulkiisu, waxaan iimaan iyo Hogaansan ahayna uma siyaadinin.

23. Mu'miniinta waxaa ka mid ah Rag ka rumeeeyey waxay Eebe kula ballantameen, waxaana ka mid ah mid Gutay Ballankii (Ajashiisi) waxaana ka mid ah mid sugi mana ayna badalin.

24. in Eebe ka abaalmariyo Runlow-yaasha Runtooda, oo cadaabana Munaafiqiinta, hadduu doono, ama ka

عَفْرَارَاجِيمَا

toobad aqbalo, Eebana waa dambi-dhaaf badane Naxariista.

Waxaa ku waajib ah ruuxa Mu'minka ah inuu ku daydo Rasuulka Eebe Hadalka, Ficilka, Akhlaaqda iyo wax kasta oo wanaag ah, sida samirka, Adkeysiga Jahaadka iyo wixii la mid ah, waxayna calaamo u tahay Eebe ka yaabid iyo darbasho Maalinta Qiyaame'ruuxa Mu'minka dhabta ahna waa inuu Rumeeyaa yabooha Eebe iyo Rasuulkiiisa, sida caadada Mu'miniinta waa inay oofiyaan Ballan qaadka Eebe xaataa in xaga Difaaciisa lagu dhinto'siday faleen Asaxaabti Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) si Eebe ruux walba u abaal mariyo. Al-Axzaab (21-24).

25. Eebe wuxuu ku celiyey kuwii Gaa-loobay cadhadoodii, wax khayr ahna mayna gaadhin, Eebaana ka kaafiyey Mu'miniinta Dagaal, Eebaana waa xoogbadane adkaada.

26. kuwii u kaalmeeyey ehl Kitaabka ahaana wuxuu ka soo dajiyey (ka soo saaray) Dhufaysyadoodii, wuxuuna ku tuuray Quluubtooda argagax, koox ka mid ah waad dilaysaan, Kooxna waa Qafaalanaysaan.

27. wuxuuna idin dhaxalsiiyey Dhulkoodii Guryahoodii iyo xoolahoodii, iyo Dhul aydaan hadda ka hor ku joongan, Eebaana wax kasta (oo uu doono) wuu karaa.

Eebe wuxuu ka warramay in cadawgii isu soo bahaystay baabi'inta Rasuulka iyo Mu'miniinta Magaalada Madiinana hareereeyay ay hongoobeen'lana noqdeen cadhadii iyagoon wax gaysan, Mu'miniinta Eebe ka kaafiyey Dagaal, iyo inuu Yuhuudii ku balan furtay Nabiga iyo Asxaabtiisana laga saaray Dhufaysyadoodii wax la laayay iyo wax la qafaashnya laga dhigay, Dhulkay dulmiga la joogeenna loo soo celiyey Mu'miniinta, Ballan jabinta iyo Khiyaamadana waa shaqada Yuhuudda, wuxaana Yuhuud xukun caadil ah ku xukumay Sacad Binu Macaad. Al-Axzaab (25-27).

28. Nabiyow ku dheh Haweenkaaga haddaad tiihin kuwo dooni Nolosha adduunyo iyo Quruxdeeda kaalaya waan idin gacan marin si quruxsanna idiinsiideyne.

29. Haddaadse tiihin kuwo dooni Eebe iyo Rasuulkiiisa iyo Daartii Aakhiro Eebe wuxuu u darbay Haweenka wanaagga fala oo idinka mid ah ajir wayn.

وَرَدَ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْطِهِمْ لَمْ يَنْلَوْ أَخْيَارًا وَكَفَى
اللَّهُ أَمْوَالَنَا إِنَّ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ فَوْتَ أَعْزِيزًا

وَأَنْزَلَ اللَّهُ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ صَيَّاصِهِمْ وَقَدَّفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
فِي هَيَّاتِنَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فِيهَا

وَأَوْزَعْنَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيرَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضاً
لَمْ تَطْعُهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَوِيرًا

يَأَيُّهَا الَّتِي قُلَّ لِأَرْوَاحِكَ إِنْ كُنْتَ تَرِدُنَ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَهَا فَنَعَالَمُ
أَمْتَعْكُنَ وَأَسْرِيَكُنَ سَرَّا حَيَّا

وَلَنَ كُنْتَ تَرِدُنَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالْأَئْمَرَةَ
فَإِنَّ اللَّهَ أَعْدَلُ لِلْمُحْسِنِينَ مِنْ كُنْ أَجْرًا عَظِيمًا

30. Haweenka Nabigow tiinii la ti-maadda xumaan cad waxaa loo laa-laabi cadaabka arrintaasna waa u fudu-dhay Eebe.

31. Tiise adeecda Eebe iyo Ra-suulkiisa oo camal fiican fasha waxaan siinaynaa Labo ajir, waxaana u dar-baynaa Rizqi wanaagsan.

Aayadahan waxay waanin Haweenkii Nabiga illeen waa banii aadmiye'wuxuuna Eebe kala doorgaliyey inay dhalantedka adduunka iyo quruxdiisa iyo Eebe iyo Rasuulkiisa iyo Daar aakkhiro kala doortaan, oo hadday adduunyo rabaan uu Nabigu si quruxsan u siidyan, hadday wanaag falanaa Eebe si fiican ku abaalmarin, tii iyaga ka mid ah oo xumaanad cad la timaadana (Eebe waa ka korihey) si diran loo ciqaabi, tiise Eebe iyo Rasuulkiisa adeecda camal fiicanna fasha Eebe siin ajir badan iyo Khayr. Al-Axzaab (28-31).

32. Haweenka Nabigow ma tihidiin sida Haweenka kale haddaadse dhowsataan hadalka ha nuglaynina oo uu damco midka qalbiga ka buka, hadal wanaagsanna ku hadla.

33. kuna sugnaada Guryihiienna, hana u wareegaysanina (idinko isfaydi) sidii jaahiliyadii horraysay, Salaadana ooga, Sakadana bixiya, Eebe iyo Rasuul-kiisana adeeca, Eebe wuxuu un dooni inuu xumaanta idinkatagsiyo (fogeeyo) dambiga, Ehelubaytkow idinna daahiryeelo.

34. xusuustana waxa lagu akhrin Gur-yihii oo aayaadka Eebe ah iyo Sunada (Nabiga), Eebana waa wax walba oge Xeeldheer.

35. Raga Muslimiinta ah iyo Haweenka Muslimaadka ah, Ragga Mu'miniinta ah iyo Haweenka Mu'minaadka ah, Ragga Eebe adeeca iyo Haweenka adeeca, Ragga Runlowga ah iyo Haweenka Runlowga ah, Ragga Samra iyo Haweenka Samra, Ragga u khushuuca Eebe iyo Haweenka u khushuuca, Ragga Sadaqaysta iyo Haweenka Sadaqaysta, Ragga Sooma iyo Haweenka Sooma, Ragga isdhawra iyo

يَنْسَاءَ الَّتِي مَنْ يَأْتِ مِنْكُنْ بِفَحْشَةٍ مُّبِينَةٍ
يُضْعَفُ لَهَا الْعَذَابُ ضَعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ

عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٢١﴾

وَمَنْ يَقْتُلْ مِنْكُنْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعَمَّلَ
صَدَلْحَانَزْهَاهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدَنَا لَهَا رِزْقًا
كَرِيمًا ﴿٢٢﴾

يَنْسَاءَ الَّتِي لَسْتَنَ كَأَمْدِينَ النِّسَاءِ

إِنَّ أَنْقَيْنَ فَلَا تَخْضُنَ بِالْقُولِ فَيَطْعَمُ

الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ فَلَا مَعْرُوفًا ﴿٢٣﴾

وَقَرَنَ فِي بُؤْتِكُنْ وَلَا تَبَرَّحَ تَرْجَ الْجَهَيلَةِ

الْأُولَى وَأَقْنَمَ الْأَصْلَوَةَ وَإِنَّكَ أَرْكَوَةَ

وَأَطْعَنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ شَاءَ يُرِيدَ اللَّهُ لِيذْهَبَ

عَنْكُمْ أَرْجَسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطْهِرُكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٢٤﴾

وَذَكَرْتَ مَا يُشَلَّى فِي يُوْتِكُنْ مِنْ إِيمَانِ

الَّهِ وَالْحَكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لِطَيْفَاجِرًا ﴿٢٥﴾

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ

وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَنِينَ وَالْقَنِينَاتِ وَالصَّدِيقِينَ

وَالصَّدِيقَاتِ وَالصَّدِيرِينَ وَالصَّدِيرَاتِ وَالْخَيْشِعِينَ

وَالْخَيْشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ

وَالصَّتِيمِينَ وَالصَّتِيمَاتِ وَالْمُنْفِظِينَ

فَرُوجَهُمْ وَالْحَفَاظَتِ وَالْذَّكَرِينَ

الَّهُ كَثِيرًا وَالَّذِكَرَتِ أَعْدَ اللَّهُ لَهُمْ

Haweenka isdhawra, iyo Ragga imbadan Eebe xusa iyo Haweenka inbadan xusa, wuxuu Eebe u darbay Dambi dhaaf iyo ajir weyn.

Aayadahan waxay si gaar ah u guubaabin una Hanuunin Haweenkii Nabiga ee Joogay Guriga daahirka ah si Haweenka kale ee Musliminta ah ugu daydaan'waxaana loo sheegay inayan la mid ahayn Haweenka kale, kana fogaadaan wareeg iyo hadal nugul oo kuwa jirran waxgaliya ee ay hadal wanaagsan ku hadlaan'ayna isasturaan oo yon noqon sidii Jaahiliyadii hore. Nasib darro waxaa dhacday Jaahiliyad ka daran tii hor oo qaawisay Haweenkii kana dhigatay badeeco la gado, Jidhkooda ka ganacsada, taasina waxay khatar ku tahay nolasha bini aadmiga, Salaad, Sako, Eebe iyo Rasuulkiisa adeecidna laga helo Si Eebe xumaanta uga dheereeyo iyagoo xusuusan Nicmada Eebe iyo Nabinimada Guryahooda ku suggan iyo Quraanka lagu akhrin'Eebana wuxuu ku abaal marin ajir wayn Musliminta, Mu'miniinta dhawrsadaayaashaa, Rumeeyayaasha, Samirlowyaasha, kuwa khushuuca, kuwa Sadaqaysta, kuwa Sooma, kuwa isdhawra iyo kuwa badiya xuska Eebe. Al-Axzaab (32-35).

36. kuma haboona (umana banaana) nin Mu'min ah iyo Haweenay Mu'minad ah Marka Eebe iyo Rasuulkiisu wax xukumayaan Inay khyaar u yeeshaan amarkooda, ruuxiise caasiya Eebe iyo Rasuulkiisa wuxuu dhumay dhumid Cad.

37. (xusuuso) markaad ku lahayd kii Eebe u Nicmeeyey, adna aad u nicmaysay (Zayd BinuXaarithah) hayso Haweenaydaada Eebana ka yaab, Naftaadana aad ku Qarinaysay wax Eebe Muujin, ood kana cabsanaysid Dadka (xishoonaysid) Eebaana u muta in laga cabsido (lagana xishoodo) markuu Zayd dantiisi ka dhamaaystanya (isfureenna) aan kuu guurinay si ayan wax dhib ah u ahaanin Mu'miniinta (hadday guursadaan) Haweenka ay fureen kuway Wiilal ka dhigteen (iyagoo dhalin) amarka Eebana waa kii la Fulio.

Aayadda hore waxay caddayn inaan ruuxna u bannaanayn inuu khilafo waxa Eebe iyo Rasuulkiisu fareen oo xukun ah wax khyaar iyo door doorasha ahna ayan xaq u lahayn'ruuxii amarka Eebe iyo Rasuulkiisa Caasiyi oo khilaafana waa ruuxdhumay oo Jidka xaqaha ka leexday, aayadaha kale waxay ka qisooin asaxxaabi la dhihi jiray Zayd oo Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) ka wiil yeeshay waqtii hore uu guursaday Haweenay la dhihiJiray Saynab, isna neceen muddo ka dib, markaas uu Nabiga Kala tashday, Nabiguna faray inuu haysto Xaaskiisa Eebana ka yaabo, haseyeesh Eebaa Nabiga ku yar canaatay maxaayeelay Eebaa Nabiga tusihey inuu guursan markay is furaan, si uu caadadii Jaahiliyadda u buriyo, Aayaddana kuma sugno wax warka lagu badiyo Eebana wuxuu doono yuu xukumaa oo falaa, wawaana waajib ah inaan rumeyno.

Caa'isha waxaaa laga wariey (Eebe haka raalli noqdee) Inay tidhi: Hadduu Nabigu (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee)

Wax loo waxyoodey qarin wuxuu qarin lahaa aayaddan. Al-Axzaab (36-37).

مَغْفِرَةً وَجَرَاءً عَظِيمًا

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا إِنَّ يَكُونُ لَهُمُ الْحَيْثُرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ

اللَّهُ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ مُبِينًا

وَإِذَا نَقْوُلُ لِلَّذِي أَعْنَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمَ عَلَيْهِ أَمْسِكَ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتَحْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبِيدٌ وَمَخْشَى النَّاسُ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرَ رَوْحَتْكَهَا لِكَ لَا يَكُونُ عَلَى الْمُؤْمِنِ حَرَجٌ فِي أَرْجَعِ أَدْعِيَاهُمْ إِذَا قَضُوا مِنْهُنَّ وَطَرَ وَكَانَ أَمْرًا لِلَّهِ مَفْوُلًا

38. Nabiga korkiisa dhib ma aha waxa Eebe u Banneeyey, waana Jidkii Eebe ee Dadkii tagay ee hore amarka Eebana waa qadar Xukuman.

39. (waxaa amaan mudan) kuwa gaadhsiiya (Dadka) Fariimaha Eebe kana cabsada Eebe, oon kana cabsan Axad ka soo hadhay, Eebaana ku filan, Xisaabiye (Kaalmayn).

40. ma aha (Nabiga) Muxamad ah aabaha Ruux ragiina ka mid ah, laakiin waa Rasuulkii Eebe iyo Khatimidii Nabiyada, Eebana wax walba waa ogyayah.

41. kuwa xaqa rumeyow xusa Eebe wax badan.

42. weyneeyana Aroortii iyo Galabtii.

43. Eebana waa kan idiin naxariista Malaa'igtiisuna idiin ducayso, si uu idiin ka bixiyo Mugdiyaasha idiin kuna bixiyo Nuurka, waana kan u Naxariista Mu'miniinta.

44. Bariidadoodu Maalintay Eebe la kulmi waa Salaan, wuxuuna u darbay ajir weyn.

Wax Eebe xalaaleeyey Nabiga wax kama saarr'a illeen amarka isagaa iska leh, hor iyo Dibee, waxaana amaan mudan kuwa fariinta xaq ah ee Eebe gaadhsiiya Dadka kana yaaba Eebe kaliya wax ka soo hadhayna aan ka cabsanay'Eebana ku filan wakii gargaarah oo xisaabiya, tan kale waxay sheegi Aayadda Afartanaad inususan Nabigu Aabo u ahayn Raggaa ee u yahay Rasuulkii Eebe ee lagu khatimay Nabiyada, Eebana wax walba waa daalacdaa, waase in xuska Eebe la badiyaa Wakhti kasta, si Eebe noogu naxariisto Malaa'igtuu noogu ducayso, Nuurna u helo mugdigana uga baxno, Maalintaan lakulanana uu inoo naxariisto Nabad galyo iyo Ajir wayna inoo siyo. Al-Axzaab (38-44).

45. Nabiyow waxaanu ku dirray adoo marag ah, oo bishaarayn oo digi.

46. oo Dadka Eebe ugu yeedhi Idan-kiisa, oo siraad ifi ah.

47. ee u bishaaree Mu'miniinta inay xaga Eebe ku leeyihiiin fadli (dheeraad) weyn.

مَا كَانَ عَلَى اللَّهِ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ
إِنَّمَا يَنْهَا اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ حَلَوْا مِنْ قَبْلِ
وَكَانَ أَمْرًا لَّهُ قَدْ رَأَيْتُ وَمَدْرُوا

الَّذِينَ يَلْعُونَ رَسُولَ اللَّهِ وَيَحْشُونَهُ
وَلَا يَحْشُونَ أَهْلَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

مَا كَانَ مُحَمَّدًا أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ
اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّنَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَبِيرًا

وَسِيَّحُوكُرَةَ وَأَصِيلًا
هُوَ الَّذِي يُصْلِي عَلَيْكُمْ وَمَلَئِكَتُهُ الْمُخْرَجُوكُ
مِنَ الظُّلْمَتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ
رَحِيمًا

تَحِيَّتْهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعْدَهُمْ أَجْرًا كَيْمًا

يَأَيُّهَا الَّذِي إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا

وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا

وَدَاعِيًّا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسَرَّاجًا مَنِيرًا

وَنَشِرَ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَيْرًا

48. hana,adeecin Gaalada iyo Munaafiqiinta,dhibkooda iska gudub (hana u aabayeelin) Eebana talo Saaro isagaa ku filan wakiile.

Eebeheen wuxuu u diray Dadka dhammaantiis Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) isagoo marag ah oo ubishaarayn Mu'miniinta una digi gaalada, xaqana Dadka ugu yeedhi'Isagoo Nuur cad oon mugdi ku jirin ah, Eebana wuxuu faray inuu u sheego Mu'miniinta wanaaga Eebe u darbay iyo inuusun gaalada iyo Munaafiqiinta warkooda uusan adeecin isagana jeedsado,Eebana talo saarto'illeen isagaa ku filan talo saarashee.

Cadha Binuu Yasaar waxaa laga wariyey inuu yidhi: Waxaan la kulmay Cabdullaahi Binu Camar Binu Caas, waxaana idhi liga wa'tran tilmaanta Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Tawreed dhexdeeda'wuxuuna yidhi Eebaan ku dhaartaye wuxuu ku tilmaamanyahay Tawreed Tilmaamiiisa Quraanka qaarkood. Ibu Cabaas wuxuu yidhi: Markay soo dagtagtay aayadda (Nabiyoow anagaas ku diray adoo marag ah..) oo uu aaha Nabiguna kii faray Cali iyo Macaad (Eebe ha raalli noqdee) inay aadaan Yaman yaa wuxuu ku yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Taga Bishareeyana'hana eryina, Fududeeyana'hana adkeynina'waxaa laygu soo dajiyay (Aayadane). Waxaa wariyey Ibu Abixaatim iyo Dhabaraan. Al-Axzaab (45-48).

49. Kuwa (xaqa) rumeyyow hadaad guursataan Haween Mu'minaad ah markaas aad furtaan taabasho hor-teed, wax cidda ah kuma lihidin korkooda oy tirsan,ee gacan mariya una siidaaya si quruxsan.

50. Nabiyoow waxaan kuu banaynay Haweenkaaga aad siisay meherkoodii iyo waxaad hanatay (Xagga gaalada) oo Eebe kugu soo celiyey,iyo Gabdhaha Adeerkaa, Gabdhaha Eedadaa, Gabdhaha Abtiyadaa, Gabdhaha Habaryarahaa oo kula soo hijrooday, iyo Haweenay Mu'minaad ah hadday Nafteeda Nabi u hibayso, hadduu doono inuu guursado Nabigu, iyadoo gaar kugu tahay Mu'miniinta ka sokow, waan ognahay waxaan ku faralyeelay Mu'miniinta xagga Haweenkooda, iyo waxa gacantoodu hanato, si aan korkaaga dhib u ahaan, Eebana waa dambi dhaafe Naxariista.

Aayadahan waxay warrami xagga Guurka iyo Furidda' iyo inaan Haweenay la furay taabasho hor-teed wax cidda ah korkeeda ahayn, tan kale waxay caddayn waxyaalaha guurka ku saabsan oo Eebe u banneeyay Nabiga(Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe hayeelee) iyo Mu'miniintaba'wax Nabiga ku Gaar ah iyo wax guud ahaaneedba, iyo meherku yahay lagama maarmaan, siduu Nabigu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) dayday Kaatun Bir ahna ha ahaatee (Meher) kuwana wuxuu isugu guuriyey inuu Quraanka baro, taasina waa xurmeynta Haweenka iyo qaddarintooda.Al-Axzaab(49-50).

وَلَا يُطِعُ الْكُفَّارُ وَالْمُنَافِقُونَ وَدَعَ أَذْنَهُمْ
وَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا حَكَمْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ
عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْذِيزُوهُنَّ فَإِذْ تَعْرِجُوهُنَّ
سَرَاحًا جَيَّلًا

يَأَيُّهَا الَّذِيْنَ إِنَّا أَحْلَنَا لَكَ أَزْوَاجَكُلَّ الَّتِيْنَ آتَيْتَ
أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكْتَ يَمْسِكُ مَا آفَاهَ اللَّهُ
عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَيْنَكَ وَبَنَاتِ عَمَّتِكَ
وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَلَنِكَ الَّتِيْ هَاجَرَنَّ
مَعَكَ وَمَرْءَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبْتَ نَفْسَهَا لِلَّهِ
إِنْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ سَتَنْكِحَهَا لِصَلَةً لَكَ
مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا كَمَا فَرَضْنَا
عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكْتَ
أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرْجٌ
وَكَانَ اللَّهُ عَفْوًا رَّحِيمًا

51. Waad dib dhigi taad doonto, waadna soo dhaweyn taad doonto oo ka mid ah kuwaad ka fogaatay dhib-na korkaaga ma aha.

saasaana u dhaw inay indhahoodu qabowsadaan ooyan murugoon oy raalli ku noqdaan waxaad siisay dhammaantood, Eebana waa ogyahay waxa Quluubtiina ku sugar, Eebana waa oge Dulqaad leh.

52. kuuma banaana Nabiyow Haweenka (kale) mar dambe iyo inaad Haween kale ku badasho si kasta ood ula yaabto Quruxdooda waxaad hanato mooyee (oo Gaalo laga helo) Eebana wax walba waa ilaaliye.

Aayadahan waxay ka warrami Nabiga (Naxariis iyo Nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeelee) iyo Haweenkiisi, iyo inay Nabiga u banaayod inuu siduu rabe ulanoolaado Haweenkiisa, si iyaguna ayna u murgin, una raalli noqdaan, Eebana wuu daalacan waxa Quluuba ku sugar, wuxuuna Eebe ku abaalmariyey Haweenki Nabiga inayna Nabiga u bannaanayn Guur Haween kale, iyo inuu furo Haweenkiisa kuwo kale ku badalo, maxaayeeelay Imtixaanbay soo mareen kana gudbeen waxayna noqdeen Hooyoyinkii Mu'tmininta, saasna waxaa qaba Ibnu Cabaas, Mujahid, Daxaak, Qataade Xasan, Ibnu Jariir iyo Culimo kale oo badan. Al-Axzaab (51-52).

53. kuwa (xaqa) rumeyow ha galina Guryaha Nabiga in cunno leydiinku Idmo (yeedho) mooyee idinkoon sugayn Bislaadikiisa, hasayeeshee marka laydiin yeedho gala, markaad cuntaanaa socda hanasugina sheeko, Illeen taasi waxay dhibi Nabigee wuuna idinka xishoone Eebese xaqa kama xishoodo, haddaad wax warsataan Haweenka (Nabigana) ka warsada Xijaab gadaashiis. saasaa u daahirnimo badan (ufican) Quluubtiina iyo Quluubtooda, xaqna uma lihidin inaad dhibaataan Rasuulka Eebe ama aad Guursataan Haweenkiisa Gadaashiis waligeed, arrintaasuna way ku wayn tahay Eebe agtiisa.

54. Haddaad muujisaan wax ama qarisaaan Eebe waa wax kaste oge.

﴿ تُرْجِي مَنْ شَاءَ مِنْهُنَّ وَمُغْنِي إِلَيْكَ مَنْ شَاءَ وَمِنْ أَنْجَيْتَ مِمَّنْ عَرَّلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْقَى أَنْ تَقْرَأَ عَيْنَهُنَّ وَلَا يَحْزَرْ وَبِرِضَتِكَ يَمَّا أَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلَيْهِ مَا حَلَّ ﴾

لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدِهِنَّ لَا تَبْدِلَهُنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَا عَجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَامَلَكَ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ كُلُّ شَيْءٍ وَرَقِبًا

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ إِذَا مَنَّا لَأَنَّهُ حُلُومُكُمْ أَلَّا تَرْتَدُنَّ إِلَّا أَنَّ يُؤْذِنَكُمْ لِكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَظَرِنَ إِنَّهُ وَلَكُنْ إِذَا دَعَيْتُمْ فَادْخُلُوا إِذَا طَعَمْتُمْ فَإِنَّشَرُوا وَلَا مُسْتَعِسِينَ لِحَدِيثٍ إِنْ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِنِي أَلَّا تَرْتَدُنَّ فَيَسْتَعِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَعِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَعَافِسُهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقَلْوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذِنُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَسْكُنُوا إِلَيْهِمْ فَإِنَّمَا أَنْذِلْتُكُمْ كَمَا كُنْتُمْ أَنْ تُؤْذِنُوا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ ذَلِكُمْ كَمَا كُنْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا إِنْ تُبْدِلُوا شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ يَكُلُّ شَيْءٍ عَلَيْهِ

55. Korkooda (Haweenka) dhib kama Saarra Aabayaalkood, Wiilashooda, Walaalahood, Wiilasha Walaalahood, Wiilasha Walaashood, Haweenkooda (Mu'miniinta ah) iyo waxay hanatay Gacmahoodu, kana dhawrasada Eebe, Eebe wax kaste wuxuu u yahay Marriage.

Mahaboona in guriga Nabiga (Naxariis iyo Nadagalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Lays ka galo Idan la'aan iyo isagoon cunto laysugu yeedhin, aadaabtuna waa in marka marti qaadku dhamaado loo fududeeyo Dadka Guriga een sheeko la wadin Garrahaan waxaa lagu sii adkeeyey Guryihii Nabiga ee waxyigu ku soo dagay, Nabiguna uu ka xishoonayay bixinta, Eebese xaqa kama xishoodo, waxaana Asluub fiican ah in marka Haweenka la warsan alaab iyo wax lamid ah laga warsado meel asturan gadasheed iyo xushmad sidii Haweenkii Nabiga Eebe kucaddeeyey saasaana qalbiga uroon, mana banaana in Rasuulka Eebe la dhibo ama Haweenkii La guursadaan Gadaashiis, maxaayeclay waa arrin ku wayn Eebe agtiisa, Eebana wax kasta waa oygayah, hasa yeeshaa Haweenka Dhib kama Saarra ragga aan ubaanayn inay guursadaan sida Aabbe, Wiilkeeda, Walaalkeed, iyo wixii lamid ah sidoo kale Haweenka Mu'miniinta ah ee sharafka leh.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nadagalyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Haddii la iigu yeedho Cudud waan ajiibi, haddii la iihadiyeyo Mijinna waan aqballi, ee markaad faaruqdaan wixii laydiin ku yeedhay ka fududeeyya Qoyska Guriga leh una kala taga Dhulka. wataas asluubta iyo sharafka Islaamku. Al-Axzaab (53-55).

لَأَجْنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيءَ أَبَاهِنَّ وَلَا أَبَانِيهِنَّ
وَلَا إِخْرَجَهِنَّ وَلَا أَنْهَى إِخْرَجَهِنَّ وَلَا أَنْهَى أَخْرَجَهِنَّ
وَلَا إِنْسَابَهِنَّ وَلَا مَالَكَتْ أَيْمَنَهِنَّ وَلَا قَيْنَ أَلَّهِ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ﴿٥٥﴾

56. Eebe iyo Malaa'igtiisu waxay ku sallin (amaani) Nabiga, ee kuwa (xaqa) rumeyow ku Salliya korkiisa oo salaama Salaan.

57. kuwa dhiba Eebe iyo Rasuulkiisa wuu lacnaday Eebe Adduun iyo Aakhrioba, wuxuuna u darbay cadaab wax dulleeyaa.

58. Kuwa ku dhiba Mu'miniita Rag iyo Haweenba waxayan kasbanin waxay xambaarteen Been abuurasho iyo Dambi cad.

59. Nabiyow ku dheh Haweenkaaga iyo Gabdhahaada iyo Haweenka Mu'miniinta isku dada Shukadiinna, taasaa idiinku dhaw in laydin aqoonsado oon laydin dhibine, Eebana waa dambi dhaafe Naxariista ah.

60. haddayna ka joogin Munaafiqiintu iyo kuwa qalbiga ka buka iyo kuwa Gilgili (Beenta ku faafin) madiino waanu kugu diri kulamana Darsayaan wax yar mooyee.

إِنَّ اللَّهَ وَمَنِئِكَهُ يُصْلِّونَ عَلَىٰ أَنَّهِ يَكِيْهَا
الَّذِينَ أَمْنَوْا صَلَوَاتِهِ وَسَلَّمُوا سَلِيمًا ﴿٥٦﴾

إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذِنُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ لَعْنُهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا
وَالآخِرَةِ وَأَدْهَمُهُمْ عَذَابًا مُّهِينًا ﴿٥٧﴾

وَالَّذِينَ يُؤْذِنُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
يُغَيْرُ مَا أَكَتَبْسُوا فَقَدْ أَحْتَمُلُوهُ بَعْدَهَا
وَلَا يَأْمُمُونَا ﴿٥٨﴾

يَكِيْهَا النَّبِيْهَا قُلْ لَاَزَوْجِكَ وَبَنَائِكَ وَسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ
يُدْنِيْنَ عَلَيْهِنَّ مَنْ جَلَسَهُمْ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفَ
فَلَا يُؤْذِنُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥٩﴾

* لَئِنْ لَّرَبَّنِهِ الْمُنَفِّقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرْضٌ وَالْمُرْجَفُونَ فِي الْمَدِينَةِ لَعَرِيْنَكَ
بِهِمْ شَهَدَ لَا يَكُوْنُونَكَ فِيهَا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٦٠﴾

61. Waana la lacnaday meelkastooy joogaanba hana la qabto oo la dilo Dilmo.

مَلَعُونِينَ أَيْنَا نَقْفُوا أَخْذُوا وَقْتُلُوا
فَقَتِيلًا ﴿٦١﴾

62. waana sunadii Eebe dadkii horee tagay wax badalina uma heshid Sunada Eebe.

شَهْنَةُ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلٍ
وَلَنْ يَجِدَ لِشَهْنَةِ اللَّهِ تَبِيَّلًا ﴿٦٢﴾

Salliga Eebe waa amaan iyo Naxariis, kan Ma'laa'igtuna Waa duco iyo Dambi dhaaf sida Dadka, aayadduna wuxuu ku faray Eebe Dadka inay ku Saliyaan Nabiga. Salaada dhexdeeda'iyo markii la xuso'iyo khudbadhana waaba waajib Salligu. Fadli badanbaana ku soo arooray xaalkeeda oo ka midyahay in Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeeleeli): Kan iigu mudan Dadka Maalinta Qiyaame waa kan ugu badan salligaya.

Aayadaha kalana waxay cadayn in kuwa Eebe hadal xun ku dhiba iyo Rasuulkiisa xaqana ka leexda'Mu'miniintana dhiba Dambi la'aan ay mudan Lacanad adduun iyo mid aakhiraba, ay xambaarsadeen abuurasho iyo dambii Haweenkii Nabiga iyo Gabdhihiisii iyo Haweenka Mu'miniinta oo dhan waxaa la faray inay asturaan, si loo aqoonsado inay sharafleeyihii oon loo dhabin, Mana haboona waana Munaafiqnimo lacanad lagu muto iyo qabasho iyo Dilba in lala dhex ordo Magaaloo yinka Muslimka wax muslimka dhibii oo warbeen ah iyo Dacaayahadah, wataasakhlaqda islaamku iyo Dhaqankiisu Dhابتah ah. Al-Axzaab (56-62).

63. Dadku waxay ku warsan Nabiyow Saacadda (Qiyaame) waxaad dhahdaa Cilmigeedu wuxuu jiraa Eebe agtiis, miyaadse ogtahay inay suuroowdo inay Saacaddu dhawdahay.

يَسْتَكَّ الْأَثَاثُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عَلِمْنَا عِنْدَ اللَّهِ
وَمَا يَدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ فَرِيَّدًا ﴿٦٣﴾

64. Eebe wuxuu Lacnaday Gaalada wuxuuna u darbay (Naarta) Sa-ciiro.

إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكُفَّارِ وَأَعَدَ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٤﴾

65. Iyagoo ku waari dhexdeeda wali-good oon helaynna Sokeeye iyo gar-gaare midna,

خَلَلَيْنَ فِيهَا أَبْدًا لَا يَحْدُونَ وَلِيَّا وَلَا صِيرًا ﴿٦٥﴾

66. Maalinta lagu gagadin Wajigooda Naarta waxay dhihi waan halaagsanaye haddaan Adeecno Eebe oon Adeecno Rasuulkii.

يَوْمَ نُقْلَبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ
يَا يَارَبَّنَا أَطْعَنَا اللَّهَ وَأَطْعَنَا الرَّسُولُ ﴿٦٦﴾

67. Waxayna dhihi Eebow waxaan Adeecnay Madaxdannadii iyo kuwii noowaaweynaa waxayna naga dhumiyeen Jidkii.

وَقَاتَلَنَا إِنَّا أَطْعَنَا سَادَتَنَا وَكَرَّهَنَا
فَأَضْلَلُنَا السَّبِيلًا ﴿٦٧﴾

68. Ee Eebow Sii kuwaas Laban laab Cadaab Lacanadwayna Lacnad.

رَبَّنَا إِنَّمَا يُعَذِّبُ مُنْعَفِينَ مِنَ الْعَدَابِ
وَالْعَنْمَلُ لَعْنَاهُ كَيْدًا

Sida Aaayado badanba sheegeen Saacadda Qiyaame markey dhici Eebe unbaa og, inay dhawdahayna waa suurowdaa, waana sugantahay, illeen wixii kugu soosocdaba waa dhawyahaye, waxaase loo baahaynahay in loo darbado' Macnase kuma jiro in la warsado goortay imaan. Gaalana Eebe wuu lacnaday Ciqaab daranna wuu u darbay iyagoo kuwaari waligood, waxayna ku calaaqali inay Khasaareen markay Maqleen warkii Madaxdoodi Jidka xaq ah ka leexisay iyagoo warsan Eebe in kuwaas Lacnadi ku dhacdo Cadaabkana loo laab laabo. Taasina waxay ku tusin Xumaanta Saaxiibka qalloocsan iyo war xun oo la maqlo inay Sabab u tahay Ciqaab daran iyo Halaag ee waa in laga digtoonaado, wanaagana laysku raaco laguna Saaxiibo, Xumaantana laga tago lays kuna maqlin' laguna Saaxiibin illeen waa lugoooyee. Al-Axzaab (63-68).

69. Kuwa (xaqa) rumeyyow han-qonina sidii kuwii dhibay (Nabi) Muuse oo Eebe ka bariyeelay waxay (ku) sheegeen, Eebe agtiisana wuxuu ku lee-yahay Waji (Sharaf).

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ إِذَا دُؤُوا مُوسَى
فَرَأَهُمْ أَهْلَهُ وَمَمَّا فَلَوْلَاهُ وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجْهًا

70. kuwa (xaqa) rumeyyoow ka dhawrsada Eebe hadal toosanna ku hadla.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَتَقُولُوا إِنَّمَا قُلُّوا سَدِيدًا

71. Haydiin wanaajiyoo Camalkiinna hana idii dhaafo Dambigiinnee, Ruuxii Adeeca Eebe iyo Rasuulkiisa wuxuu u liibaanay dhab ahaan Liibaan weyn.

يُصْلِحُ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَرْزَانًا عَظِيمًا

72. Annagaa u bandhignay Ammaanadda (Cibaadada) Samooyinka, Dhulka iyo Buuraha wayna diideen inay Xambaaraan wayna ka Cabsadeen xaggeeda, waxaase xambaray Dadka wuxuuna noqday Dulmi badane Jahli badan.

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجَهَنَّمِ فَأَبْيَكَ أَنْ يَحْمِلُنَّهَا وَأَشْفَقَنَّهَا وَجَلَّهَا
إِلَّا إِنَّمَا كَانَ طَلُومًا جَهُولًا

73. Si Eebe u cadaabo Munaafiqinta Rag iyo Haweenba iyo Mushrikiinta (Gaalada) Rag iyo Haweenba, uu kana toobad aqbalo Mu'miniita Rag iyo

يَعِذِّبَ اللَّهُ الْمُنْفَقِينَ وَالْمُنْفَقَدَتِ
وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُتَرَكِتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمَنَتِ وَكَانَ اللَّهُ

Haweenba, Eebana waa dambidhaafe
Naxariista.

غُفْرَارَجِيمًا

Waxaa haboon inaan dhibaa la noqonin sidii Gaaladii Dhibtay Nabi Muuse Markuu xishood iyo Sharaf kula dhexnoolaa, Eebana ka fogeyey Kana Bari yecley waxay ku sheegeen, Sharafna Eebe agtisa ugu yecley. Waana in Eebe laga yaabo hadal run ah oo xaq ahna lagu hadlo si Eebe Dambigeenna u dhaaf, markaa adeecno Eebe iyo Rasuulkiisana aan u libaano Libaano wayn.

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Ruuxii Jecel inuu noqdo kan ugu sharaf badan Eebe Haka yaabo. Hadalka toosanna waa runta iyo xaq. Eebana wuxuu u bandhiigay Cirka, Dhulka iyo Buurahaba inay qaadaan Ammaano'taasoo ah Cibaadada iyo waxa lays faray iyo waxa layska reebay'wayse ka cudur daarteen kana Cabsadeen, waxaase xambaaray Dad oo Dulmi iyo Jahli ku dheehan si Munaafiqiinta iyo Gaalada loo cadaaboo'Mu'miniintana looga toobad aqbalo'looguna dambi dhaaf.

Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebekorkiisa ha yeeleec) wuxuu yidhi: Afar Haddaad haysato wax kaama taaro wixii kaataga oo adduun ah, Ilaalinta amaanada, Runta Sheekada, Fiicniida Dabceecada iyo Xaalal nimada cunnada.

«Waxaa wariyey Imaam Axmed.» Al-Axzaab (69-73).

Suurat Saba'

سُورَةُ سَبَا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaya ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. mahad Eebaa iska leh ay awood-diisa kujiraan waxa samooyinka iyo dhulka ku sugaran, mahadna isagaa muta aakharo iyo aduunba, waana falsame xeel dheer (waxwalba oge).

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَكُنْ مِّنْ أَنْشَأَتْ وَمَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ لِكِيمُ الْحَمْدِ ۖ

2. wuxuuna ogyahay waxa dhulka gali iyo waxa ka soobixi iyo waxa ka soodagi samada iyo waxa u kori, waana naxariiste dambidhaafa ah.

يَعْلَمُ مَا يَلْجُؤُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزَلُ
مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْصُجُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ
الْغَفُورُ ۚ

3. kuwii gaaloobay waxay dhaheen nooma imaaneyso saacadda (Qiyame), waxaad dhahdaa saas ma aha ee Eebabay baan ku dhaartey way idii imaan, Eebabay waa wax maqan oge, wax darro la egna kagama qarsoona samooyinka iyo dhulka dheddooda iyo wax waxaas ka yar iyo wax ka weyn midna, wax walbana kitaab cad bey ku suganyihiin.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَأْتِنَا السَّاعَةُ قَلْبَيْنِ وَرِيفٌ
لَا تَأْتِنَّكُمْ عَلَيْهِ الْغَيْبُ لَا يَعْزِزُ عَنْهُ مَقْتَلٌ
ذَرَرٌ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ
مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ ۚ

4. Si Eebe u abaal mariyo kuwa ru-meeyey (xaqa) oo camal fiican Falay kuwaasna waxay mudan dambi dhaaf iyo risqi wanaagsan.

5. Kuwa u socda iney aayaadkanaga (kaleexdaan)iyagoo u maleyn iney daalin (Eebe) kuwaasi waxay mudan cadaab daran oo xun.

6. Waxey arki kuwii cilmiga la siiyeyna (mu'miniinta) in waxa laga soo dajiyey xagga Eebe xaq yahey kuna hanuunin jidka Eebaha adkaada ee la mahdiyo.

Aayadahanu waxay caddeyn in Eebaha cirka iyo dhulka waxa ku sugan xukuma ee maamula oo aakharo iyo aduunba iska leh ay mahadi u sugnaatey, wax kasta oo aduunka ka dhicina uu ogyahey, gaaladuse waxey diidi saacadda qiyame iyo xaqa, wuuse keeni Eebaha wax walba og si uu u abaal mariyo kuwa wanaaga faley iyo gaaladaba mid walba camalkiis, kuwa xaqa rumeyyeseye oo cilmiga la siiyey waxey ogyihiin in quraanku xaq yahey'kuna hanuuniyo wadada Eebe ee toosan. Saba' (1-6).

7. Waxey dhaheen kuwii gaaaloobey maydin tusinaan nin idiu ka warrami in marka laydinkala geeyo (jidhkiina) kala gayn dhamaanteed in abuur cusub leydin abuuri.

8. Ma Eebuu ku been abuuran mase wuu waalanyahay, saas ma aha ee kuwaan rumeynin aakhiro waxay ku sugnaan cadaab iyo baadi fog.

9. Miyeyna arkayn waxa hortooda ah iyo waxa gadaashooda ah oo samo iyo dhul ah hadaan doono waxaanu la goyn dhulka, mise waxaan ku soo rideynaa goosimo samada kamid ah arintaasna aayadbaa ugu sugan adoonekastoo towbadkeen badan.

10. Dhab ahaanbaan u siinay Nabi Daawuud fadli (dheeraad) xaganaga ah, waxaana nidhi buurahoow la celceliya tasbiixda, shimbirahoowna (la celceliya tasbiixda,) waxaana u jilciney birta.

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
أُولَئِكَ لَمْ يَعْفُرُوهُنَّ كَرِيمٌ

وَالَّذِينَ سَعَوْفَ إِلَيْنَا مُمْتَجِزِينَ أُولَئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مِّنْ رَّجُزٍ أَلِيمٍ

وَيَرَى الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ أُنزَلَ إِلَيْكَ
مِنْ رَّبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهُدِي إِلَى صِرَاطِ
الْعَرِيزِ الْمَسِيدِ

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هُنَّ لَا يُنَزَّلُ عَلَيْكُمْ
إِذَا مُرْفَعٌ كُلُّ مُرْفَعٌ إِلَيْكُمْ لَفِي حَلْقٍ جَدِيدٍ

أَفَرَأَيْتَ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ مِّنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَأَصْلَالِ الْبَعِيدِ

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَى مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ شَانِسَهُمْ
الْأَرْضَ أَوْ سُقْطَ عَلَيْهِمْ كَسَفَ مِنَ السَّمَاءِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِيْلَكَ لَكُلُّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ
وَلَقَدْ أَلْيَنَا دُؤُودًا مُّنَافِضًا بِحِيَالِ أَوْبَرِي
مَعْهُ وَالظَّيْرُ وَالَّذَا لَهُ الْمُلْدِيدُ

11. Wawaana ku nidhi ka samee dirylicada (dharka dagaalka) sugna tixid-deeda wanaagna fala, waxaad faleey-saana waan arkaa.

أَنْ أَعْمَلْ سَيِّئَاتٍ وَقَدَرَ فِي السَّرِّ وَأَعْمَلُوا
صَنْعًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

Gaaladu had iyo jeer waxay diidaan xaqa kana jeedsadaan, mar waxay inkiraan qiyaamada marna waxay nabiga ku sheegaan been abuerte ama waalli, waxaase jirta iney baadi ku suganyihin, meyse ku waana qaataan cirka iyo dhulka dhan walba ka jira, haduu Eebe doonana uu dhulka la goyn karo ama cirka ku soo ridi karo, ka dib wuxuu Eebe ka waramay nabi Daawuud si loogu waano qaaato iyo in buuraha iyo shimbiruhu la tasbiixsanjireen, Birtanan loo jilciyey si uu uga sameeyo dharka dagaalka, Eebana farey inuu wanaagsameeyo, illeen Eebe wax walba waa arkaaye. Saba' (7-11).

12. Nabi suleymaan waxaan u Sakhirray dabeysha,kallahaadeedu waa bil,carraabaheeduna waa bil, waxaan u dureeriney il Nuxaas ah (maar) Jinggaana waxaa ka mid ah kuwo ku hor shaqeeya idanka Eebe-ruuxii ka mid ah oo ka ilitala amarkanaga waxaan dhadhansineeynaa cadaabka saciiro.

وَلِسَلِيمَنَ الْرَّبِيعَ غَدُوهَا شَهْرٌ وَرَاحِلَهَا شَهْرٌ
وَأَسْلَنَاهُمْ عَيْنَ الْفَطْرَةِ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَعْمَلُ
بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَمَنْ يَزْغُبْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا
نُذِيقُهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيرِ

13. Waxay u sameyn suleymaan wuxuu doono oo mixraabyo (Fooqaq) iyo suurooyin, iyo xeedhooyin dar oo kale ah, iyo dharyo sugaran, waxaana ku nidhi fala ehelka Daawuudow mahad-naq-waxaana yar adoomadayda shugriga badan.

يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مَحَرِّبٍ وَتَعْمِيلٍ وَجَفَانٍ
كَلْجَوَابٍ وَقُدُورٍ رَاسِيَتٍ أَعْمَلُوا إِلَى دَوْدَ
شُكْرًا وَقَلْلًا مِنْ عِبَادَى الشَّكُورِ

14. Markaan geerida ku xukunay Nabi suleymaan wax tusiyey geeridiisa ma jiro oon ahayn aboorka cunay ushiisa, markuu dhacay yaa waxaa u cadaaday jinigii hadey waxa maqan ogyihii ineyna ku nagaadeen cadaab wax duleeya (shaqadiisa darteed).

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَادَهُمْ عَلَى مَوْتِهِ
إِلَّا دَابَّةً الْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْ سَأَلَهُ
فَلَمَّا حَرَّتْنَنَا لِنَّنَّا نَلَوْ كَثُرًا يَعْلَمُونَ
الْعَيْبَ مَا لِشَوْافِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ

markuu Eebe sheegay qisadii Nabi Daawuud iyo waxa Eebe siiyey wuxuu raaciyeq qisadii wiiliqiisa Nabi suleymaan ahaa iyo in Eebe u sakhiray dabeysha oo orod dheer kallahaad iyo carraababa mid walbana ay ku goyn in bil loo socdo'maartana loojilciyey, jinigana ku shaqayn jiray, amarka Eebe iyagoos usameyn guryo iyo sawirro iyo weelal iyo daryo waawayn, farayna Daawuud iyo ehelkiisa iney Eebe ku mahdiyya, in kastoo dad mahad naqaa yarayhay, Jiniguna inkastoo uu sheeganayey inuu ogyahay waxa maqan hadana waxaaa ka qarsoomay geeridii Nabi suleymaan oo sidiibay shaqada ugu jireen, yalla ushii uu ku tiirsanaa aboor cuno oo dhaco, haday waxa maqan ogyihii ma ayna Wadeen shaqadaas adag, waxaana inagu waajib ah inaan rumeyno qisadaas Nabiyada sida quraanku inoo sheegay. Saba' (12-14).

15. Guryihii reer sabaad waxaa ku suggayd calaamo, Beeraana ka xigay xaggaa midig iyo xagga bidixba, waxaana Eebe ku yidhi cuna risqiga Eebihiin kuna mahadiya, waa balad wanaagsan iyo Eebe dambi dhaafbadane.

16. Wayse jeedsadeen, waxaana ku diray daad daran, waxaana ku badaley labadoodii beerood beero kale oo geedo khadhaadh iyo qoryo iyo sidri yar ah.

17. Sidaasaana ku abaalmarinay gaalnimadoodii darteed, abaalmarin xunna waxaan abaal marinaa kuwa gaalnimada badan.

18. Wixaana yeeley dheddooda iyo magaaloo yinkii barakeysnaa (Yaman iyo Qudus) magaaloo yin muuqdo waxaana qadaray socodkooda, waxaana ku nidhi ku socda dhexdeeda habeen iyo maalinba idinkoo aamin ah.

19. Waxayse dhaheen Eebow noo kala fogee socodka, wayna dulmiyeen naftooda, waxaana ka yeelay wax lagu sheekeysto.

waana kala goyney, sidaasna waxaa ugu sugar calaamo ruux kastoo Samirbadanoo Mahadin badan.

Saba waxay aheyd dowlad ka dhisneyd Yaman oo Eebe nimco siiyey dadkeeda 'uuna faray inay cunaan nimecadha Eebe kuna mahdiyan, caabudaana, weyse inkireen oo xaqqa ka jeedsadeen, markaasaa Eebe ku ciqaabay inuu ku siidaayo daad daran oo maansheeey biyo xidheeka ma'ribna kharibey markaasey u kala tageen aduunka'beerahoodii fiennaana lagu badalay geedo khadhaadh oo xun. Kibirkoodii dartis yaana saas loogu abaalmariyey, tan kale markii Eebe ugu niimeeyey magaaloo yin is haya oy ku nastaan safarkooda xagga shaam yey warsadeen in loo kala fogeyyo, markaas Eebe kala diray kana yeeley wax lagu sheekeysto. Saba' (15-19).

20. Dhab ahaan waxaa ku rumoobey gaalada korkooda Ibliis Malihii-sii, wayna raaceen wax yar oo ka mid ah oo mu'min ah mooyee.

21. Mu'miniinta awood kuma laha ibliis wax kalana uma aanaan yeelin inay kala muuqato ruuxa rumeeeyey Aakhriyo kan ka shakisan xaggeeda. Eebahaana wax walba waa ilaaliye.

لَقَدْ كَانَ لِسَبَلِي فِي مَسْكِنِهِمْ أَيْةً جَنَّاتٍ عَنْ يَبْيَنِ
وَشَمَالٌ كُلُّ أُمَّةٍ رَّزِقَ رَبِّكُمْ وَأَشْكُرُوا رَبَّهُمْ بِلَدَهُمْ
طِبِّيهُ وَرَبِّ غَفُورٍ ﴿١٥﴾

فَأَعْرَضُوا فَأَرَسْلَنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِيمِ
وَبِدَلْنَاهُمْ بِحَتَّنِهِمْ جَنَّاتٍ دَوَاقَ أَكْثَلُ حَمَطٍ

وَأَثْلَى وَتَنِّي عَمَّنْ سِدَرْ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾

ذَلِكَ حَرَزَنَهُمْ إِمَّا كَفَرُوا
وَهُنَّ لُجَرٌ إِلَّا الْكُفُورُ ﴿١٧﴾

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى أَلَّا يَرْكَنُوا فِي هَارِقٍ
طَهْرَةً وَقَدْرَنَا فِي هَارِقٍ سِيرٌ وَفِي هَارِقٍ
وَأَلَّا يَمَّا مَاءً مَّيْنَ ﴿١٨﴾

فَقَالُوا رَبَّنَا بَعْدَ بَيْنِ أَسْقَارِنَا وَظَلَمْوَا أَنْفُسَهُمْ
فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَرْقَدَهُمْ كُلُّ مَرْقَدٍ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذَيْتَ لِكُلِّ صَبَارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾

وَلَقَدْ صَدَقَ عَلَيْهِمْ إِنْلِيشْ ظَنَّهُ فَأَتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرَيْقاً
مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِّنْ شُلْطَنٍ إِلَّا لَيَعْلَمَ
مِنْ يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍ وَرِبُّكَ
عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾

22. Wuxaaad dhahdaa u yeedha kuwaad sheegateen Eebe ka sokow (iney ilaahyihiin) kuma hantaan darro wax la eg samooyinka iyo dhulka midna, wax wadaag ahna «shirkadna» kumaleh dhexdooda Eebe wax u kaalmeeyana kuma laha khalqiga.

23. Kumana anfacdo shafeeco Eebe agtiisa, ruuxuusan idmin. Markase laga faydo argagaxa quluubtooda waxay dhihi muxuuyidhi Eebihiin, markaasey dhihi kuwa shafeeci wuxuu yidhi xaq waana Eebahe sarreya. ee weyn.

Iblis lacanadi ha ku dhacdo wuxuu ku dhaartey inuu galaafan waxbadan oo dadka ka mid ah, waxaana raacay wax badan, mu'miniinse awood kuma leh inuu duufsado Eebana wax walba waa awoodaa ee waxuu saas ufalay imtixaan iyo inay kala muuqdaan mu'miniinta iyo gaaladu. Wax cirka ama dhulka maamulkooda Eebe la wadaagana ma jiro wax Shafeecina ma jiro idanka Eebe La'aantiis. Eebana had iyo jeer xaqaa iyo runta yuu sheegaa, waxaana sugnaaday in Eebe u dhihi Rasuulka naxariis iyo nabab galyo korkiisa hayeelee, qiyamada madaxa kor u qaad oo dheh waa lagu maqlive oo warso waa lagu siine oo shafeec waa lagaa shafeeco aqbalaye. Saba' (20-23).

24. Wuxaaad dhahdaa yaa idinka arsaaqa samooyinka iyo dhulka, waxaad dhahdaa Eebe, anaga iyo idinka mid unbaa hanuunsan ama baadicad ku sungan.

25. Wuxaaad dhahdaa laydin warsan mahayo waxaan dambaabney anagana nalama warsado waxaad camalfaleysaan.

26. Wuxaaad dhahdaa waxaa ina kulmin Eebaheen, markaasuu ina kala xukumin si xaqaa ah. waana caadil wax walba og.

27. wuxaaad dhahdaa i tusiya kuwaad Eebe haleeshiiseen oo shurako ah (wax la wadaago) saas ma aha ee Eebe waa adkaade falsan.

Eebaa dadka iyo khalqiga kalaba ka arsaaqa cirka iyo dhulka, gaaladii horana haddii la warsado saasey ku jawaabi jireen, ileen waxkale oo roobkeena ama doog soo bixiya majiraane. Xaquna waa mid kaliya, dambii ruux faleyna cid kale lama warsado Eebana wuxuu kulmin dadka maalinta qiyamaha'wuxuuna u kala xukumi si cadaalad ah, wax Eebenimada la wadaagana ma jiro, waxay gaaladu caabudi oo Eebe ka soo hadhayna dhammaan waa wax kama jiraan beenbeen ah. Saba' (24-27).

قُلْ أَدْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِنْ قَالَ ذَرَفَ السَّمَوَاتِ
وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَرِيكٍ
وَمَا لَهُمْ مِنْ ظَاهِرٍ ۝ ۲۲

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْهُ إِلَّا مَنْ أَذْنَنَ لَهُ
حَقَّ إِذَا فَعَلَ عَنْ قَوْبَاهُمْ فَالْوَمَادَا قَالَ رَبُّكُمْ
قَالُوا أَلْحَقُوهُ بِهِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ۝ ۲۳

قُلْ مَنْ يَرْفَعُ كُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
قُلْ لَلَّهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا كُمْ لَمَّا هُدَى
أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۝ ۲۴

قُلْ لَا سُلُولُنَّ عَمَّا جَرَّمْنَا
وَلَا نُشْتَرِلُ عَمَّا نَعْمَلُونَ ۝ ۲۵

قُلْ بِحِجْمَرٍ بَيْنَ أَرْبَاثِنَا فَتَحْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ
وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ۝ ۲۶

قُلْ أَرْوِنِي الَّذِينَ أَحْقَمْتَهُمْ شَرَكَاءَ لَكَلَّا لَنْ
هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ ۲۷

28. Kuu maanaan dirin waxaan dadkoo dhan ahayn, adoo u bishaaraynaya Mu'miniinta, una digi gaalada, laakiin dadka badidiisu ma oga.

29. Waxayna dhihi waa goorma yaboohaasi (soobixinta) hadaad run sheegaysaan.

30. Waaad dhahdaa waxaa idii sugnaaday Waqt aydaan saacad ka dib dhacaynin kana hor dhacaynin.

31. Waxay dheheenna kuwii galoo bay rumeynmayno quraankan iyo kuwii ka horreeyey midna, hadaad arki lahayd daalimiinta oo taagan Eebe agtiisa (qiyaamada) oo qaarkood qaarka kale hadal u celin ooy ku dhihi kuwii raa ciyadda ahaa kuwii madaxda ahaa ee isla wayna, hadaydaan jirin waxaan ahaan laheyn Mu'miniin. (waaad arki laheyd arin weyn oo lala yaabo).

Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu Eebe u diray dhamaan khalqiga'si uu ugu bishaareeyo uguna digo, inkasta oo gaaladu diideen. Waxaa naa suggaatay in Rasuulku (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) yidhi: (Waxaa la iibixiyey Madow iyo casaanba) «Bukhaari iyi Muslim yaa Jaabir binu Abdullaahi ka warijey.» Qiyaamada waqtay bay leedahay ayna ka dib dhacayn kana hormarayn, Quraanka iyo kutubtii ka horraysayna Gaaladii way diideen oo beenyeen, muxuse utari calaacal markay Qiyaamada tagaan Eebe agtiisa ooy doodaan Raaciye iyo Madaxba. Saba' (28-31).

32. Kuwii iskibriyey (Madaxdii) waxay ku dhaheen kuwii tabarta yaraa (Raaciyyaddii) ma anagaa idinka celinay hanuunka markuu idiinyimid saas ma ah ee idinkaa danbiilayaal ahaa.

33. Kuwii tabarta yaraa (raaciyyaddii) waxay ku dhaheen kuwii iskibriyay (Madaxdii) saas ma aha ee waxaa hanuunka naga celiyay dhagartii Habeen iyo Maalinba markaad nafarayseen inaan Eebe ka gaalowno una yeelo shariigyo, Waxay qarsadeen qoomamo markay arkeen cadaabka, Waaana yeelay kuwii gaaloobay

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَةً لِلنَّاسِ بِشِيرًا وَنَذِيرًا
وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

وَيَقُولُونَ مَنْ قَاتَ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ
صَدِيقِنَ ﴿٢٩﴾

قُلْ لَكُمْ مِمَّا دَيْمُورُ لَا تَسْتَعْجِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً
وَلَا سَتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْءَانَ
وَلَا يَأْلَمُنَا بَيْنَ يَدِهِ وَلَوْزَرِي إِذَا أَطْلَلُمُونَ

مَوْفُوفُوكَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْصُهُمْ
إِلَى تَعْضِيْضِ الْقَوْلِ يَسْأَلُ الَّذِينَ أَسْتَضْعِفُوا
لِلَّذِينَ أَسْتَكْبِرُوا وَلَا آتَنُّ لَكُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

قَالَ الَّذِينَ أَسْتَكْبِرُوا لِلَّذِينَ أَسْتَضْعِفُوا
أَخْنَنْ صَدِيقَكُمْ عَنِ الْمَهْدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ
بَلْ كُنْتُمْ شَجَرَةِ مِنْ

قَالَ الَّذِينَ أَسْتَكْبِرُوا لِلَّذِينَ أَسْتَضْعِفُوا
أَخْنَنْ صَدِيقَكُمْ عَنِ الْمَهْدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ
بَلْ كُنْتُمْ شَجَرَةِ مِنْ

وَقَالَ الَّذِينَ أَسْتَضْعِفُوا لِلَّذِينَ أَسْتَكْبِرُوا
بَلْ مَكْرُ الْيَلِ وَالنَّهَارِ إِذَا تَأْمُرُونَا أَنْ تَكْفُرَ بِاللَّهِ
وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسْرَوْنَا النَّدَامَةَ لَهَا رَأْوًا
الْعَدَابَ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَلَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا

luquntooda Biro Naar ah. Miyaa laga abaalmarinin gaaladu waxay camal faaleen mooyee.

Sida aayado badanba caddeeyeen Maalinta Qiyaamo Nafwalba waxay iska fogeyn Danbiga Ruuxakale, aayadahanna waxay cadayn in Maalinta Qiyaame ay dooddi dhexmari Madaxdii iyo kuway xukumi jireen ee xaqaa ka leexday oo raaciyyaddii ay eersan Madaxdii markey arkaan dhibaatada Qiyaamaha iyo Cadibaada daran iyago sheegi hadayna Madaxdaas baasi jirin ooynan Xaqaa ka leexin inay toosnaanla-haayeen, haseyeeshee waxay ugu jawaabeen kuwii madaxda ahaa ineyna dhuminin iyagu ee ay ahayeen kuwo iskood u xun, dharaartaana way qoomamodeen markay arkeen Cadaabka loo darbay, maxayse anfici qoomamo markaas oo kale, taasina waxay kadigi inaan Xumaan iyo Eebe Caasi laguraac in laguna adeecin Cidna. Saba' (32-33).

34. Magaalo kasta oo aan dige (Nabi) u dirro waxay dhaahaan kuwoodii loo nicmeeyay anagu waxa laydiinku soo diray waan ka gaalownay.

35. Waxayna dhaheen anagaa xoolo iyo Caruurba idinka badan, nalamana cadaabay.

36. Waaad dhahdaa Eebehay wuxuu u fidiyaa rizqiga ruuxuu doono, wuuna ku cidhiidhiyaa ruuxuu doono, laakiin dadka badankiisu ma oga.

37. Ma aha xoolahiinnu iyo caruurtiinnu kuwii noo kiin dhaweeya, hase yeeshee ruuxii rumeeya (xaqa) oo camal fiican fala, kuwaas waxaa u sugnaaday abaalmarin labalaab ah camalkooda dartiis, waxayna ku aamin noqdaan qawlado janno.

Aayadahan ookale waa ku badanyihii Quraanka Nabigaana lagu calooladkayn, waxaana caado ah in dadku markay dhargaan ay kibraan qaqlana diidaan 'kuwuuse Eebe doono wuu ka sooreebaa, Carruur iyo Xoolana wax laga faano ma aha'maxaayeeley kuma tusiso Jeelaata Eebe' cadaabna kaafur'anmayse, Risqiguna Eebe awoodiisa yuu ku jiraa, siduu doonana waa u waasicin, siduu doonana wuu ku cidhiidhye, imtixaan dartiis'waxaa Eebe looqti dhawaadaa rumayn xaqaa iyo camal fiican, kuwa saas falana waxay ku aamin noqon Jannada Eebe qawladaheeda, waxase muhimka ah waa in la ogaado inuusan ahayn qimihu xoolobadan, caruur, Madaxtinimo iyo hodantinimo addun ee sharaf iyo wanaag waa qaqqo lagu tooso iyo wanaag Jacayl. Saba'(34-37).

38. Kuwa u socda ka (reebidda) aayaadkanaga iyagoo isleh Eebe daaliya, kuwaas waxaa lagu kulmin cadaab.

هَلْ يُجَزِّوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتَّقُوهَا
إِنَّا بِمَا أَرْسَلْنَا مُبِينٌ^{٢٣}

وَفَالَّذِينَ حَنَّ أَكْثَرَ رَأْنُوا لَا وَلَدَنَا
وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ^{٢٤}
قُلْ إِنَّ رَبِّي سَيِّطُ الرِّزْقِ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنْ
أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ^{٢٥}

وَمَا أَمْوَالُكُمْ لَا أَوْلَدُكُمْ بِالَّتِي تَقْرِبُكُمْ عَنْهَا
رُلْفَى إِلَّا مَنْ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَلِحًا فَأُولَئِكَ
هُمْ جَزَاءُ الْضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرْفَةِ
عَامِلُونَ^{٢٦}

وَالَّذِينَ سَعَوْنَ فِي مَا يَنْتَهِي مَعْجِزِنَ أُولَئِكَ
فِي الْعَذَابِ مُخْضُرُونَ^{٢٧}

39. Waxaad dhahdaa Eebehay wuxuu risqiga u fidiyaa cidduu doono oo addoomadiisa ka mid ah, kuu doonana wuu ku cidhiidhyaa, waxaad bixisaan oo kastana Eebaa idii bedeli, Eebena isagaa u khayroon wax wax arsaaga.

40. Xusuuso maalinta uu Eebe kulmin dhamaan gaalada, markaas uu ku odhan malaa'igtiisa kuwani ma idinkay idin caabudi jireen.

41. Markaas ay dhihi adaa ceeb ka fog Eebow, adaa gargaarahanaga ah iyaga ka sokay, waxaye caabudi jireen Jinni badidoodna isagay rumaysnaayeen.

42. Maantase «Qiyaamada» uma hanato qaarkiin qaarkakale nacfi iyo dhib midna. waxaana ku dhahaynaa kuwii dulmi falaay dhadhamiya cadaabka naartaad beeninayseen.

Diinta Eebe waa xaq waafaqsan abuuridda dadka wanaagsan, ciddiise isku dayda inay la dagaalanto'dadkana ka celiso isaga luugooyo ku dhici'kuna dambayn Cadaab iyo halaag, tan kale ruux kasta oo Eebe risqi badan siiyay ama ku cidhiidhyay oo wax bixiya Eebe wuu u badali oo wax khayrleh yuu u daba marin. Eebe kaliya yaana muta cibaado'maalinta Qiyaamana waxa la soo kulmin Caabudihii iyo la caabudihii Eebe ka soo hadhay'waxna isuma tarayaan' Naarbaana lagu abaal marin, kuwaan in la caabudo Raalli ka ahaynse kuma jiraan. Saba' (38-42).

43. Marka lagu akhriyo korkooda aayaadkanaga waxay dhahayaan kani ma aha mid dooni inuu idinka ilo waxay Abbayowgiin caabudijireen mooyee, waxayna dheheen kan (qu-raanku) ma aha waxaan beenabuurasho ahayn, waxayna dhaheen kuwii Gaaloobay Xaqq markuu u yimid kani waxaan sixir muuqda ahayn ma aha.

44. Ma aanaan siinin Kutubo ay akhriyaan, umana aanaan dirin xagooda dige kaa horreeyay (Carabta).

45. Waxay beeniyeen (xaqa) kuwii ka horreeyayna, mana gaadhin(kuwii Nabiga beeniyay) Toban meelood meel

فُلْ إِنَّ فِي بِسْطِ الْرِّزْقِ لِمَنِ يَشَاءُ مِنْ عَبْدَهِ
وَقَدْرُهُ لَهُ وَمَا أَنْفَقَهُ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ مُحْلِفٌ
وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (٢٣)

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ
أَهَؤُلَاءِ إِنَّكُمْ كَانُوكُمْ بَعْدُونَ (٤١)

فَالْوَاسْبِحْنَكَ أَنْتَ وَلِشَاءِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَافُوا
يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ (٤٢)

فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِعَيْنِ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا
وَنَقُولُ لِلَّهِنَّ طَمَأْنِيْذُوْغُوا عَذَابَ
النَّارِ الَّتِي كُتُبَهَا كَذِبُونَ (٤٣)

وَإِذَا نَتَلَنَ عَلَيْهِمْ إِنْتَنَاتِنَتِ فَلَوْمَاهُنَّدَهُ إِلَّا لَرْجُلٌ
يُرِيدُهُ أَنْ يَصْدِكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْدُهُمْ بِأَفْكُمْ وَفَأْلُو
مَا هُنَّدَهُ إِلَّا إِنْفُكْ مُفْتَرٌ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرُمِينَ (٤٤)

وَمَآءِ الْيَنْهِمْ مِنْ كُتُبِ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا
إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ (٤٥)
وَكَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا لَبَغُوا مَعْشَارَ

waxaan siinay kuwaas, waxayna bee-niyeen Rasuuladaydii. Sayse noqotay ciqaabtaydii (aan ciqaabay kuwaas xaqa beeniyay).

۱۰ مَاءَ لَيْلَتِهِمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَكَرٌ

Eebe wuxuu ka warrami gaaladii iyo siday ciqaab daran u muteen markay beeniyeen xaqii Nabiga loo soo dhiibay, ayna afxumeyeen Nabigii (Naxarii) iyo Nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeelee) kuna sheegeen inuu ka leexin waxay Aabayooowgood caabudi jireen, ayna ku sheegene been abuur iyo sixir, taasna waa caadada jaahiliinta aan fikirayn, Xaqana aan dhab u eegayn, waxayna ahaaheyen intaan Nabiga loo dirin kuwo jeclaa in wax u diga loo soo diro 'maxaayel' kitaaib iyo Nabi midna horay uma lahayn, waxaase roonayd inay kuwaano qaataan gaaladii ka horeesay ee xaqa beeniye kana xoogbadnaa iyaga Eebana ciqaabay. Saba' (43-45).

46. Waxed dhahdaa Nabiyow mid kaliya yaan idinku waanin inaad u jahaysataan Eebe laba labo iyo mid mid markaasna aad fikirtaan inaan saaxibkiin «Nabiga muxamed ah» uusan waallayn, uu digihiinna cadaab daran hortiisna uu yahay,

٤٦ قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَحْدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْهُدٍ
وَقُرْدَى ثُمَّ تَنْفَكُّرُوا مَا يَصْحِحُكُمْ مِنْ حِنْنَةٍ
إِنْ هُوَ إِلَّا ذِرَّةٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيِ عَذَابٍ شَدِيدٍ

47. Waxed dhahdaa Nabiyow idiima warsanin ujuuro idinkaase iskaleh (hadii laydin warsado), Ujuuradayda Eebe unbaa isiin, wax walbana Eebe wuu daalacan.

٤٧ قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَخْرِفُوكُمْ إِنْ أَجْرِيَ
إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

48. Waxed dhahdaa Eebehay xaquu soo dajyaan (Xumaanta ku baaibiyyaa) waana wax maqan oge badane.

٤٨ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْمَقْعِدَةِ عِلْمَ الْغَيْبِ

49. Waxed dhahdaa xaqii waa yimid, baadhilna waa tirtirmay,

٤٩ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يَبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يَعْبِدُ

50. Waxed dhahdaa haddaandhumo waxaan uun u dhumay naftayda, hadaan hanuunana waa wixii Eebe ii wax-yooday, sababiisa Eebe waa maqli dhawe.

٥٠ قُلْ إِنْ ضَلَّتْ فَإِنَّمَا أَصِلُّ عَلَى نَفْسِيٍّ وَلَنْ أَهْدِيَ
فِيمَا يُوْحَى إِلَيَّ رُوحٌ إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ

Nabiga (Naxarii) iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee), wuxuu Eebe faray inuu gaalada ku yiraahdo waxaan idiiinku waanin inaad labo labo iyo mid mid u fikirtaan si aad u ogaaataan inuusan Nabigu waallayn ee u ka digi cadaab daran, wax xoolo iyo ujuura ahna uusan warsanayn, ee ujuuradiisu Eebe xagisga tahay illeen Eebaa wax walba u marag ah oo daalacane xaqana Eebaa ku baabiyya xumaanta iyo baadhilka, Nabiguna ma dhunsana, haddiibase la qadaro inuu dhunsan yahay isagay dhibi, hadduu xaq ku taaganyahay waana dhabtee waana waxyiga iyo mahada Eebee maxay gaalo samayn Eebena wuu maqli dhawayahayna. Saba' (46-50).

51. Hadaad arki lahayd Nabiyyow markay argagaxaan gaaladu oo meeley u cararaan jirin oo meel dhaw laga qabto, (waxaad arki lahayd arrin wayn).

وَلَوْ تَرَى إِذْ فَرِعُوا فَلَأَفْرَكْ وَأَخْدُو أَمِنَ مَكَانٍ

قَرِيبٌ

52. Waxay dhihi markaas waxaan rumaynay (xaqa) xagay uga ahaan inay meel fog wax ku qaataan (rumayn).

وَقَالُوا إِمَّا تَابِهِ وَإِنَّ هُمْ أَلَّا تَنَاوِشُ مِنْ مَكَانٍ

بعيدٌ

53. Dhab ahaanna waa iyagii uga gaa-loobay xaqa, horay ay ka tuurayeen waxayen ogayn meel fog.

وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلٍ وَيَقْنَدُونَ

بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ

54. Waana la kala ooday iyaga iyo waxay doonayeen sidii lagu falay kuwii la midka ahaa ee ka horeeyay, waxayna ahaayeen kuwo shaki daran ku sugaran.

وَجَلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فَلَمْ يَأْشِيَ عَهُمْ

مِنْ قَبْلِ إِنْتَهِمْ كَأُولَئِي شَكٍ مُّرِيبٌ

Qiyaamadu waa maalin daran, oo dhib iyo shiddo badan lagana argagaxo, markase gaalada si kada ah loo qabto, waqt wax la rumeyyana dhamaaday oo fogaaday illeen aduun kiibay ahayde, iyana waa kuwii adduunka ku gaaloobay ee xaqa beeniyey ee jaahilimo iyo waxwalba oo xumaan ah ku sheegay waxay jeelaayeen la kala dheereeyo oo lakala awdo sidii lagu falay kuwii la midka ahaa ee ka horeeyey illeen xaqay shakiyeene, muxuu tarj calaacaal iyo catow, ruuxii aqli lehse waa inuu xaqa si fiican ugu taagnado, si uu u nabadgalo. qataade wuxuu yidhi iska jira shaki illeen ruuxii shaki ku dhinta waa lagu soo bixin, ruuxi yaqin ku dhinta waa lagu soo bixin. Saba' (51-54).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Mahad Eebaha billaabay «abuuray» samooyinka iyo dhulka yaaleh kana yeelay Malaa'igta farriinwade-oo garbolabo labo ah iyo saddex saddex iyo afar afar ah leh, wuuna siyaadiyaa Eebe abuuriduu doono, Eebana wax walba uu doono wuu karaa.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلُ الْمَلِائِكَةِ
رُسُلًا أُولَئِيْ أَجْيَمَهُمْ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرَبِيعٌ بَرِيدُّ فِي الْخَلَقِ
مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

2. Wixii Eebe dadka ugu nicmeeyo oo naxariis ah wax celin karaa majiro, wuxuu celiyaana wax siidayn kara ma jiro dabadiis, waana adkaade falsan.

مَا فَتَحَ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَامْسِكَ لَهَا
وَمَا مَسَكَ فَلَامَ مُرْسِلَهُ مِنْ بَعْدِهِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

3. Dadow xusuusnaada nicmada Eebe ee korkiina ah, abuure kale ma jiraa oo Eebe ka soo hadhay oo idinka arsuqi samada iyo dhulka. Eebe mooyee ilaah kale majiro ee xaggee laydiin ka iili xaga.

يَأَيُّهَا النَّاسُ أذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَلِيقٍ
غَيْرُ اللَّهِ يَرْبُّكُمْ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ فَأَنْتُمْ كُفَّارٌ

Eebaha cirka iyo dhulka abuuray ee malaa'igta diray waxwalbana kara yaa mahad mudan 'khayrkuu keenana wax celin kara majiro, wuxuu reebana wax keenikaraa ma jiro, dadkana waxaa waajib ku ah inay xusuustaani Nicmada Eebe iyo inaan Eebe mooyee cid kale wax ka arsuqayin cirka iyo dhulka. Ibnu cabaas (Eebe isaga iyo Aabhiisba ha ka raali noqdee) wuxuu yidhi ma aqoonin macnaha faadhir intaan uga imaado Laba nin oo ka mid ah baadiyaha Carbed oo ku doodi ceel oo mid kood ku yidhi kii kale Anaa fadhiray (Bilaabayqodidda). Faadhir (1-3).

4. Hadday ku beeniyaan waxaa dhab ahaan loo beeniyay rasuulladii kaa horreeyay, Eeba xagisaana loo celin umuuraha.

وَإِنْ يُكَذِّبُوكُمْ فَقَدْ كُذِّبَ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكُمْ
وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ حَقٌّ فَلَا تَغْرِبُكُمُ الْحَيَاةُ
الَّذِي نَسِيَ وَلَا يَغْرِبُكُمْ بِالْأَغْرِيَرِ

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُوْنُدُو فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُ
حَزِيبَهُ لِيُكُوْنُ مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَيْهِمْ
الصَّلَاحَاتُ هُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

أَفَمِنْ زِينَ لَهُمْ وَسْوَهٌ عَمَلٌهُ فَرَءَاهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُصِّلُّ
مِنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مِنْ يَشَاءُ فَلَمَنْذَهَبٌ فَنَسْكٌ
عَلَيْهِمْ حَسَرَةٌ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

5. Dadaw yabooha Eebe waa xaq ee yayna idindhagrin nolasha aduunyo-yuuna idinkudhagrin Eebe ku dha gris badane (shaydaan).

6. Shaydaanku waa colkiin ee idinna col ka yeeshaa, wuxuuna idii ku yeedhi uun xisbigiisa si ay asaxaabta Naaarta saciiro u noqdaan.

7. Kuwii gaaloobay waxay mudan cadaab daran, kuwii xaqaa rumeeeyay oo camal fiican falayna waxay mudan dambi dhaaf iyo ajri wayn.

8. Ruuxse loo qurxiay camalkiisa xun oo u arkay inuu fiicanyahay (ma lamid baa kaan saas falin), Eebe cidduu doono yuu dhumiyya Ruuxuu doonana wuu Hanuuniyaa ee yeyna Nafataadu ku tagin walbahaarkooda, Eebe waa ogyahay waxay samayne.

Eebaheen had iyo jeer wuxuu calool adkayn jiray Nabiga (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuuna xusuusin jiray Nabiyadii hore iyo waxay kala kulmeen gaaladii oo dhib iyo beenin ah, tan kale wuxuu Eebe yabooho wuu dhici'mana haboona in lagu kadsoomo aduunyo, shaydaan kugu kadiyo, illeen waa colka bini aadamkeewuxuuna dooni inaad ka mid noqotid xisbigiisa si aad saciiro ula gashid, Xumaanjeen iyo Wanaaglenna ma sина, mana aha in xumaantoo kula qurux sanaato, kulana fiicnaato, waase in Eebe Hanuun la warsado xumaantana laga leexo, Nabiguna waxba kama saarna cidii iska dhunta oo shaydaan adeecda. Faadhir (4-8).

9. Eebe waa kan diray dabaysha oy kiciso daruuro markaasaan u kaxayn magaalo dhimatay (abaarowday) markaasaan ku noolaynay roobkaas dhulka intuu dhintay ka dib, saas weeye soo bixintiina.

10. Ruuxii dooni sharaf Eebaa iska lehsharaf dhammaanted, xagisayna u koraan kalimooyinka fiican, camalka suubanna wuu kor yeelaa, kuwa xumaanta ku dhagra (maamula) waxay mudan cadaab daran, dhagarta kuwaasna way uun halaagi.

11. Eebe waa kan idinka abuuray Carro, hadana dhibic, markaas Lab iyo dhadig, haweenayna wax uurka kuma qaado mana dajiso ogaansho Eebe mooyee, ruuxii cimri dheer iyo ruuxii cimri gaabanba waxay ku sugan yihii kitaabka Eebe, waana u fudud yahay.

Roobka Eebaa keena siduu dabaysha roobka hor socotoba u keeno, roobkaasoo uu ku nooleeyo magaalo abaarowday doogna ka soo baxo sidasaana loo soo bixin dadka qiyamada, sharaf iyo cisiba Eebaa iska leh dhamantaed, wanaaguna Eebuu u koraal, sida uu u kor yeelo camallada fiican, xumaan iyo dhagarna saaxiibkeeda unbay dishaa oy halaagi, Eebana waa kan dadka carro ka abuuray (Aabahood Aadan) hadana candhuuf ka abuuray, kana dhiga Rag iyo Haween wax kastana waa ogyahay Eebe, uur haweenay, dhalidda cimriga dheer, kan gaaban, wax walbana Eebe waa u fudud yahay, xasan basri wuxuu yidhi: Hadal lama aqbaloo camal la'aan tiis. Faadhir (9-11).

12. Ma eka labada badood taasi waa macaantahay si daran, taasina waa dhaan aan daran mid kastana waxaad ka cunaysaan hilib cusub, waxaadna kala baxdaan Macdan aad xidhataan, waxaadna arkaysaan doonta oo jiidhi si aad u dalabtaan fadliga Eebe iyo inaad ku mahadisaan.

13. Habeenka yuu Eebe dhexgaliyaa maalinta Maalintana wuxuu dhexgaliyaa Habeenka, Qoraxda iyo dayaxana wuu sakhiray mid kastana wuxuu ku socdaa muddo magacaaban, saas waxa falana waa Eebihiin, isagaana xu-

وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرَّيْحَ فَتَشَرَّحَ سَاحَابَاً فَسُقْتُهُ إِلَى بَلْدٍ
مَّيْتٍ فَأَخْبَيْنَاهُ أَلْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهِ كَذَلِكَ

الشُّورُ ١

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَزَّةَ فَلَلَّهِ الْعَزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ
الْكَمَرُ الْأَطْبَى وَالْعَمَلُ الصَّلِحُ يُرْفَعُهُ وَالَّذِينَ
يَسْكُونُ الْسَّيِّئَاتِ هُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
وَمَكْرُؤُولُهُ هُوَ يُوْسُرٌ ٢

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ
أَرْجَادًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أثْقَلٍ وَلَا تَضْعُفُ إِلَيْعِلْمِهِ
وَمَا يَعْمَرُ مِنْ تَعْمَرَ وَلَا يَنْقُضُ مِنْ عُمْرٍ
إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ سَيِّرٌ ٣

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذَابٌ فَرَاتٌ سَاعِ
شَرَابٌ وَهَذَا مَلْحٌ أَجَاجٌ وَمَنْ كُلٌّ تَأْكُلُونَ لَهُمَا
طَرِيَّا وَسَخْرَجُونَ حَلِيلٌ تَلْبَسُهُنَّا وَرَبِّي
الْفَلَكِ فِيهِ مَوَاحِدٌ بَنْعَوْنَ فَضْلِهِ
وَعَلَكُمْ تَسْكُونَ ٤

يُولِجُ الْأَيْلَدِ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارِ فِي الْأَيْلَدِ
وَسَخْرَالشَّمْسِ وَالْقَمَرِ كُلٌّ بَحْرٌ
لِأَجَلٍ مُسَعٍ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ

kunka iska leh, waxaadse baryeysaan (caabudaysaan) oo Eebe ka soo hadhay ma hantaan xuub laf timireed.

14. Hadaad u yeedhataana idin ma maqlaan, haday idinbase maqlaan wax idiima taraan, Qiyaamadana way diidigaalnimadooda, cid wax og. sidaana wax kuugu warrama ma jiro.

Wabiyyada iyo Badaha Eebaa dureeriya qaarna macaaneeya qaar kalana kharaareeya, cunno iyo Kalluna mid kasta ku beeray'si hilib nadiif ah loogu cuno'jowharna loogala baxo, doonyuhuna u dhex muhiixaan, si ay khayraadka Eebe u raadsadaan, looguna mahdiyo'Habeenka, Maalinta, Qoraxda, iyo Dayaxaba Eebaa sakhiray'si ay ushaqeeyaan tan iyo mudadii loo qabtay'xukunka caalamka iyo awoodiisana Eebaa iska leh'wax la wadaaga oo wax laga baryi ama wax maqla'i ama wax ajibana ma jiro, sida Eebaha wax walba og wax kuugu cadeeyana ma jiro. Faadhir (12-14).

15. Dadow idinka unbaa fuqara ah (u baahan) Eebe, Eebena waa hodan amaanah.

16. Hadduu doono wuu idin dhamayn wuxuuna keeni kuwo cusub.

17. Arrintaasna wax Eebe ku culus ma aha.

18. Nafna naf kale dambigeed ma qaado, haddii looguyeedho Naf culusoo dambaabtay inay xambaarto (danbi naf kale) lagama xambaaro waxba haba noqoto qaraabane, waxaad uun u digi kuwa ka yaabi Eebe iyagoo maqan, oo ooga salaadda, ruuxii isdaahiriyana wuxuu uun isudaahiriyay naf-tiisa, xaga Eebe unbaana loo ahaan (geeri dabadeed).

وَالَّذِينَ نَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ

مِنْ قَطْمِيرٍ
١٣

إِنَّنَّدَعُوهُمْ لَا يَسْمَعُونَ دُعَاءَكُمْ وَلَوْسَمَعُوا
مَا أَسْتَجَابَ لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُونَ
شَرِكِكُمْ وَلَا يُنْتَكَ مِثْلُ خَيْرٍ
١٤

يَأَيُّهَا النَّاسُ أَتَنْهَا الْفُقَرَاءَ إِلَى اللَّهِ
١٥

وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

إِنْ يَشَاءْ يَهْبِطُ كُمْ وَيَأْتِ بِمَا لَمْ جَدِيدٌ
١٦

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَعْزِيزٌ
١٧

وَلَا تَزِرُوا زِرَةً وَنَذِرًا خَرَدَ وَلَنْ تَنْعُ مُقْلَةً
إِنَّ جَهَنَّمَ لَا يَصْلَمُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْكَانَ ذَاقَ فَرِنَقَ
إِنَّمَانِذِرَ اللَّهِ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ
وَأَقْأَمُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَرَكَ فِي أَنْعَامَهُ زَرَّى
لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ
١٨

Eebe waa hodan'waana ka kaftoomaa adoomadiisa, iyaguse waa fuqoro u baahan Eebe had iyo jeerba, wuxuuna karaa Eebe inuu halaago ciddii uu doono'kuna bedalo cid kale, wax Eebe dhib ku ahna ma aha, tan kale nafu nafkale danbigeed ma qaaldo, ee naf walba waxay kasbatay uunbaa horyala, qaraabonima-na danbi lays kagama qaado, waxayse waanadu anfaadaa kuwa Eebe ka yaaba iyagoon arkayn, oo salaadda u dadaala, oo xumaan iska daahiriya, dadkuna xaggaa Eebe unbuu u ahaan, Cigrime wuxuu yidhi: maalinta Qiyaame darisku dariskuu ku dhagi, qaraabuduna way isku dhagi'ruuxna ruuxa kale wax uma taro Eebe idamkii mooyee. Faadhir (15-18).

19. Ma Eka indhoole iyo wax arke.

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ ﴿١١﴾

20. Mana eka mugdiyo iyo iftiin.

وَلَا الظَّلْمَنْتُ وَلَا النُّورُ ﴿٦﴾

21. Mana eka hoos iyo kulayl.

وَلَا الظُّلْلُ وَلَا الْحُورُ ﴿٧﴾

22. Mana eka kuwa nool iyo kuwo dhintay, Eebana wuxuu wax maqashiiya cidduu doono, mase maqashii kartid cid qubuur ku sugan (gaaladuna waa wax dhintay oo kale).

وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْمَاءُ وَلَا الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ

وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مِّنْ فِي الْقُبُوْرِ ﴿٨﴾

23. Waxaan u dige ahayn ma tihid.

إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٩﴾

24. Annagaa kugu dirray xaq adoo bishaarayn oo digi, umadaan udige loo dirinna ma jirto.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحُقْقِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ

إِلَّا هَادَنَا بِنَذِيرٍ ﴿١٠﴾

25. Haday gaaladu ku beeniyaan waxaa wax beeniyay kuwii ka horeeyay, waxay ula timid rasuuladoodii xujooyin iyo kutub (waano) oo xukun leh.

وَلَدَنْ يَكْتُبُوكَ فَقَدْ كَذَبَ الَّذِي كَتَبَ مِنْ قَبْلِهِمْ

جَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالْزُّبُرُ وَبِالْكِتَابِ

الْسَّيِّرِ ﴿١١﴾

26. Markaasaan qabtay kuwii gaalobay, sayse noqotay ciqaabtaydii (aan ciqaabay kuwaas).

ثُمَّ أَخْذَتِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرٌ ﴿١٢﴾

Eebeheen sarreeye wuxuu inoogu caddeeyay tusaale inayna ekeyn indhoole iyo wax arke, Mugdi iyo Nuur, Ruux dhintay iyo ruux nool. Saasoo kale ma sinna mu'miniinta iyo gaaladu, Eebana cidduu doono oo xaqaa jecel yuu wax maqashiiyaa, gaalase qulubtoodu dhimatay wax lama maqashii karo Nabigana waa unu dige sidii Rasuladadii ka horeeyay ee la beeniyay, Eebana umad qudha kuma dayn jahilimo ee cikasta waxaa loo diray wax u diga oo xaqaa u cadeeya oo kutub waano iyo wanaagleh loo soo dhiibay kuwii beeniyayna waa la halligay. Faadhir (19-26).

27. Miyaadan arkayn in Eebe ka soo dajiyay Samada biyo markaasna aan ku soo bixinaa Midho ay kala duwan-yihiin midabkoodu, Buurahana waxaa ka mid ah wadooyin cad cad, iyo kuwo guduud ah oo midabo kala duwan leh iyo kuwo madow daran ah.

الْوَرْتَانَ اللّٰهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَا كَانَ حَاجَنَاهُ
ثَمَّ رَأَى مُخْلِفًا لِّوَلَّهِ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدُدٌ يُضْعَفُونَ
وَحُمَرٌ مُّخْتَلِفُ الْوَلَّهُ وَغَرَبِيَّ سُودٌ ﴿١٣﴾

28. Dadka iyo dhulsocotada iyo xoolahaba waxaa ka mid ah midabo kala duwan saas oo kale.

وَمِنْ النَّاسِ وَالدَّوَّارِ وَالْأَغْنَى
مُخْتَلِفُ الْوَلَّهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْتَنِي اللّٰهُ
مِنْ عِبَادِهِ الْعَلَمُوْنُ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿١٤﴾

29. Kuwa akhriya kitaabka Eebe oo salaadda ooga oo wax ka nafaqeeya (ka bixiya) wuxaan ku arsaaqnay qarsoodi iyo caddaanba waxay rajayn tijaaro (ganacsi) aan baaraynin.

30. Si Eebe ugu oofiyoo ajrigooda uguna siyaadiyo fadligiisa, illeen Eebe waa dambi dhaafe mahad badane.

Eebe sarreeye wuxuu ku baraarujin qudradiisa iyo waynida awoodiisa uu abuurayna waxyaalo ku kala duwan midabka sida midhaha oo hadana ku soo baxay Biyo kaliya, sido kale buuraha kala duwan, iyo dadka, xoolaha iyo naflayda kalaba, waxaana arintaas u dhug yeelan oo ku waano qaadan culimada Eebe ka cabsada, waxaa kale oo Eebe ka waramay in adoomadiisa rumeyay ay yihiin kuwa akhriya kitaabka Eebe (quraanka) kuna camalfala wuxuu fari'salaadana ooga waxna bixiya hoos iyo korba, waxayna rajayn kuwaasi ganaci khayr leh oo baaraynin, Eebana wuxuu u oofin ajrigooda 'wuxuuna u kordhin fadligiisa. Qataade wuxuu yidhi: Mudharif wuxuu aaha Eebe ha u naxariistee markuu akhriyo aayadan kii dhaha: aayadani waa aayada qurraada. Faadhir (27-30).

31. Kaan kuu waxyoonay ee Quaraanka ah unbaa xaq ah wixii ka horree-yayna u rumayn Eebana addoomadiisa waa ogyahay, arkaana.

32. Markaasaan dhaxalsiinay kitaabka kuwaan dooranay oo addoomadanada ka mid ah, waxaase ka mid ah mid dulmiiyat naftiisa, iyo mid dhedhexaystay, iyo mid ku hanuunay khayrka idanka Eebe, arrintaasna waa fadli weyn.

33. Jannada cadnin yeyna gali iyagoo loogu xidhi dhexdeeda asaawir (wax lagu xarragoodo) oo dahab iyo Jawharba leh, dhar kooduna dhexdeeda waa xariir.

34. Waxayna dhihi waxaa mahad leh Eebaha naga tagsiiyay walbahaarka, illeen Eebeheen waa danbi dhaaf badane mahad badane.

35. Eebihii nadajiyay guri nagaadi fadligiisa dartiis (janno) nagumana

إِنَّ الَّذِينَ يَتَوَلَّنَّ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقْامُوا الصَّلَاةَ
وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَنَا لَهُمْ سِرَّاً وَعَلَانِيَةً
يَرْجُونَ تِحْرَةً لَّنْ تَبُورَ ﴿٢٦﴾

لَوْفِيهِمْ أَجُورُهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
إِنَّهُ عَفْوُرٌ شَكُورٌ ﴿٢٧﴾

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقاً
لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَحَسِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٨﴾

ثُمَّ أَوْرَنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ أَصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا
فَمِنْهُمْ طَالِعُنَفَاسِهِ، وَمِنْهُمْ مُّقْصَدٌ وَمِنْهُمْ
سَاقٌ بِالْخَيْرَتِ يَأْذِنُ اللَّهُ ذَلِكَ
هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٩﴾

جَئْنَاكُمْ بِذِكْرِهِ مُحَمَّلُونَ فِيهَا مِنْ سَارِدٍ
مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرَيرٌ ﴿٣٠﴾

وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَرَنَ
إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣١﴾

الَّذِي أَحْلَانَا دَارُ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمْسِنَا

taabto dhexdeeda dhib, nagumana taabto daal.

فِيهَا نَصْبٌ وَلَا يَمْسَافِهَا الْغُوبٌ ﴿٧﴾

Quraanka Eebaa u waxyooday Nabiga Maxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) waana qa qusan oo u rumayn wixii qaqa ahaa ee ka horreeyay, waxaana dhaxal u helay kitaabkaas addoomada Eebe kooda yardambaabay, kooda dhedhaxaystay iyo kooda khayrka ku hanuuun, arrintaasuna waa deeq Eebe oo wayn, waxayna gali dhamaantood Jannooyin lagu nagaado ooy ku dhex xidhan dhar sharaf leh ooy Eebe ku mahdin, walbaahaaraa uu ka dheereeyay dajiyyna guri aan dhib iyo daal midna lahayn (jannada), Dhabaraani wuxuu warriy ibnu Cumar inuu yidhi Rasuulkii Eebe Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee: Ruuxa ashahaata kuma cidloobo geerida, Qabriga iyo soobixinta midna. Faadhir (31-35).

36. Kuwii gaaloobay waxay mudan naarta Jahannamo, laguma xukumo geeri oy dhintaan, lagamana fududeeyo Cadaabkeeda, saasaanaa ku abaal marinaa mid kastoo gaalimo badan.

37. Waxay ku qaylyi dhexdeeda Eeboownaga bixi aan camal fiican oo kaan sameynjirray ka duwan fallee, miyaanaan idin cimri siin muddo uu wax ku xusuusto ruuxii wax xusuusan oosan idiin imaanin dige (Nabiga) ee dhadhamiya gaaloy (craqabta) uma sugnaanin daalimiin gargaaree.

38. Eebe wuxuu ogyahay waxa ku maqan samooyinka iyo dhulka, wuxuuna ogyahay waxa laabta (Qalbiga) ku sugaran.

39. Eebe waa kan idinka dhigay kuwo dhulka iska badala, ruuxii gaaloobase gaalnimadiisu isagaydhibi, Gaaladana uma kordhiso gaalimadodoon Eebahood agtiisa cadho mooyee, umana kordhiso gaalada gaalnimadu khasaaro mooyee.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارٌ جَهَنَّمُ لَا يُضْعَى عَلَيْهِمْ
فَيُمَوْتُوا وَلَا يُخْفَى عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ

بَخْرَىٰ كُلُّ كَفُورٍ ﴿٨﴾

وَهُمْ بَصَطَرِحُونَ فِيهَا رَبِّنَا أَخْرَجَنَا تَعَمَّلْ صَنْلِحًا
عَنِ الرَّدِّيٍّ كَتَأْقَمَلْ أَوْلَادُنَعْمَرْكُمْ
مَا يَنْذِدُ كَرْفِيْهِ مَنْ تَذَكَّرْ وَجَاءَكُمْ أَنْذِرِيْرُ
فَذُوقُوا فَمًا لِظَلَّلِيْمِيْنَ مِنْ صَبَرِيْرُ ﴿٩﴾

إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ عَلَيْهِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ

إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَنَبِ الْمُصْدُورِ ﴿١٠﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَّافَ فِي الْأَرْضِ فَنَّ كَفَرُ عَلَيْهِ
كُفُرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكُفَّارُونَ كُفُرُهُمْ عَنْ دِرَرِهِمْ
إِلَّا مَقْنَأُو وَلَا يَزِيدُ الْكُفَّارُونَ كُفُرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿١١﴾

Had iyo jeer Quraanku wuxuu isla xidhiidhiyaa xaalka kuwa wanaagga fala iyo kuwa xumaanta sameeyaa, iyo waxa mid kasta loo darbay, aayahadanna waxaysheegi inay gaalo usugnaatay Naar ayan ka dhimnayn lagana fududaynayn, waana abaalka gaalimabadane o dhan, qaylo iyo Eeboow Naarta naga bixi aan wanaaq falee wax matarto markaas oo kale, maxaa yeelay cimri wax lagu xusuusto waa la siyay udigana wuu yimid, Eebana wax walba waa ogyahay isagaana dhulka ku kala badala dadka, gaalimo iyo Xumaanna waxaan cadho Eebe iyo khasaare ahayn ma kordhiso, wuxuu yidhi Rasuulkuna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe Korkiisa ha yeelee) Eebe waa u dhameeyay cudurdaar ruuxuu dib udhigay intuu ka gaadho lixdan sano. Waxaa warriyay Bukhaari. Faadhir (36-39).

40. Ka warrama shariigyadaaad baryeysaan ood (caabudaysaan) Eebe ka sokow, i tusiya waxay abuureen-dhulka, ama wadaag ah oy ku leeyihii samooyinka, mise waxaan siinay Kitaab oo ay xujeysan, saas ma aha ee gaalada qaarkood qaar uma yabooho waaxaan Dhagar ahayn.

41. Eebaa ka haya Samooyinka iyo dhulka inay gilgishaan (oo tagaan), haday gilgishaana waxaan Eebe ahayn oo qaban ma jiro, Eebena waa dulbadane dhaafid badan.

42. Waxay ugu dhaarteen Eebe dhaar adag hadduu uyimaado udige inay noqdaan kuwa ka hanuunsan (ka toosan) umadaha kale, markuu uyimid digihiina uma siyaadinin waxaan carar ahayn.

43. isku kibrin dhulka iyo dhagar xun darteed, dhagarna xumaan waxaan ahayn ehelkiisa kuma dhaco ee miyaad sugaysaan waxaan wadadii kuwii hore ahayn, mana helaysid sunnada Eebe wax badala, ma helaysid sunnada Eebe wax wareejya.

Gaaladu ma keeni karaan wax xujo ah oo kutusin toosnida waxay caabudi oo Eebe ka soo hadhay, waxay sheegi ama caabudina waa been aan wax ka jirin'waxaase xaqqah Eebaha cirka iyo dhulka haya sugayna, gaaladii qureesheedana in kastooyu ku dhaaran jireen in hadii Nabi loo soo diro ay rumayn'hadaan markuu Nabigu xaqaa ula yimid way beeniyeen isla wayni iyo dhagar darteed'dhagarna ruuxeeday halaagtaa, taasina waa jidka Eebe iyo sunnadiisa waxbadali kara ama leexin karana majiro. waxaa sughnaatay in Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabagdalyo Eebe korkiisaha yeelee) uu yidhi: Eebe sareeye ma seexo mana haboona inuu seekdo, qaybaa wuu ridaa midna wuu koryelaa, waxaana u kora camalka Habeenka Maalinta ka hor, ka Maalintiina Habeenka ka hor, waxaana ku xijaaban Nuur (Bukhaari iyo Muslim). Faadhir (40-43).

44. Miyeyna ku soconin dhulka ooyna dayeeynin siday noqotay cidhibtiikuwiik ka horreeyey gaaladii Makaad, waxay ahaayeen kuwo ka xoogbadan,

فَلَأَرَيْتَمْ شَرَكَاءَكُمُ الدِّينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
أَرْوَفِي مَاذَا حَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ هُمْ شَرِيكُوْفِ السَّمَوَاتِ
أَمْ إِنَّهُمْ كَتَّابُهُمْ عَلَىٰ بَيْتَ مَنَّهُ
بَلْ إِنَّ يَعْدُ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا الْأَغْرِيْرُ وَرَا [٤٣]

إِنَّ اللّٰهَ يُسَيِّكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَرْوَلَا
وَلَئِنْ زَانَاهَا إِنَّ أَمْسَكَهُمَا إِنْ أَحْلَمُ مِنْ بَعْدِهِ
إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا [٤٤]

وَأَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهَدَاتِهِمْ لَيْتَ جَاهَهُمْ نَذِيرٌ
لِيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
مَا زَادُهُمْ إِلَّا اغْفُورًا [٤٥]

أَسْتَكَبَّارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَهَسِيٍّ وَلَا يَحْيِقُ
الْمَكْرُهَسِيٌّ إِلَّا بِأَهْلِهِمْ هُمْ يَنْظَرُونَ إِلَىٰ أَسْتَكَبَّ
الْأَوَّلِينَ فَلَنْ يَجِدَنَّ سُنْنَةَ اللّٰهِ تَبَدِّي لَأُولَٰئِنَّ مَعْدِلَسُنْنَةَ
اللّٰهِ تَحْوِيلًا [٤٦]

أَوْلَٰئِنَّ سِرُّوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظَرُوْنَ كَيْفَ كَانَ عَيْنَهُ
الَّذِينَ قَبْلَهُمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانُ

Eebana wax ku cajisiya (daaliya) ma jiro Samooyinka iyo dhulka dhexdooda midna, waana oge wax walba kara.

45. Hadduu Eebe u qaban dadka waxay kasbadeen (oo xumaan ah) kagama tageen dhulka korkiisa wassocda, laakiin wuxuu dib ugu dhigi tan iyo muddo magacaaban, marka ajashoodu (Geeridoodu) timaadana Eebe addoomadiisa wuu arkaa.

Waxaa haboon in lagu waano qaato maridda dhulka, si loo ogaaado kuwii beeniyay Nabiyada iyo xaqii iyo siduu Eebe ku falay, cidhibtoodiina noqotay halaag'i yagoo xoog, xoolo, Caruur iyo tiraba is bidayay, waxaasina wax ugama tarin cadaabkii Eebe iyo ciqaabtiisii midna, Eebana waa dulbadan-hehaduu sida loo dambaabi wax u ciqaabana waxba kuma reebeen dhulka korkiisa 'wuxuuse la sugi xisaabta iyo abaal marinta muddo iyo maalinta Qiyaame, ee ruux walba Lakulmi abaalkiisa wax Eebe ka qarsoonna uusan jirin. Faadhir (44-45).

اللَّهُ لِعِزْجَهُ مِنْ شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا فَدِيرًا ﴿١١﴾

وَلَوْ يُؤَاخِذَ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا
مَا تَرَكَ عَلَىٰ ظَهِيرَهِ كَمِنْ دَابَّةٍ وَلَا كَنْ
يُؤْخِرُهُمْ إِنَّ أَجَلَ مُسْئَىٰ فَإِذَا جَاءَهُمْ
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا ﴿١٢﴾

Suurat Yaasiin

سُورَةُ لِيَّلَيْنَ

Magaca Eebe yaan kuy billaabayaan ee Naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Waxay ku tusin mucjisada Qu-raanka).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾

2. Quraanka xigmada leh yaan ku dhaartaye.

وَالْقُرْآنُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

3. Nabiyoow waxaad ka mid tahay kuwa la diray (Rasuulada).

إِنَّكَ لِمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣﴾

4. Jid toosanna waad ku sugan tahay.

عَلَىٰ صَرْطِلِ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤﴾

5. Quraankuna waa soo dajinta Ee-baha adkaada ee naxariista,

تَزِيلُ الْغَرِبَةَ الرَّحِيمُ ﴿٥﴾

6. inaad ugu digto qoom aan loo digin Aabayaalkood oo halmaansan.

إِنْ شَدِّرْ قَوْمًا أَنْذَرَهُمْ بَأْتُهُمْ عَنْفُلُونَ ﴿٦﴾

7. Dhab ahaanna waxaa ugu waajibay badankoodo (cqaab) mana rumeyyaan xaga.

لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay Quraanka xakiimka ah in Nabiga laga soodiray xagga Eebe'loona wax yooday xaga, jidtoosana uu ku sugan yahay, si Quraanka Eebe ku soo dajiyay uu u gaadhsiiyo dadka iyo gaaladii aan wax xaga usheega loo bixinin dhawaanahan, badankoodna halaagsameen Naaruna u waajibtay'kuna dhiman gaalnimo'Eebano ma dhuminin ee iyagaad madax adaygaya'xaqana diiday. Ibnu xayaan wuxuu ka warriyay Jundub Binu cabdullaahi in Rasuulkii Eebe yidhi (Naxariis iyo Nabadgalo Eebe kor kiisa ha yeelee): Ruuxii akhriya yaasiin Habeen Eebe dartiis waa loo dambi dhaafii.

Markalana wuxuu yidhi Nabigu: Waa jeelaan lahaa inay ahaato qalbiga ruuxkasta oo ummadayda ah. waxaa warriyay Bazaar. Yaasiin (1-7).

8. Annagaa yeelay cunahooda Bir waxayna qaban tan iyo gadhka Madaxayna kor u taagi (dhibaato darteed).

إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَعْنَالًا فِيهِ إِلَى الْأَذْقَانِ

فَهُمْ مُقْمَحُونَ ﴿٨﴾

9. Waa xanaa yeelay hortooda jidaar gadaashoodana jidaar waana indha tiray waxna ma arkaan.

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَكَانًا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًا

فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يَبْصِرُونَ ﴿٩﴾

10. waxaa isku mid ah hadaad u digto iyo hadaadan udigin (marna) ma rumeyyaan.

وَسَوْءَاءٌ عَلَيْهِمْ أَنْذَرْنَاهُمْ أَمْ لَمْ نُنذِّرْهُمْ

لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

11. Waa xaad un u digi (ooy anfici digidu) Ruxii raaca Quraanka oo Eebe ka yaaba isagoon arkayn, uguna bishaaree dambi dhaaf iyo ajir wanaagsan.

إِنَّمَا نُذَرُّ مِنْ أَبْيَانَ الْذِكْرِ وَحْشَ الْأَرْجَنَ

بِالْغَيْنِ فَبِشَرَهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرِ كَبِيرٍ ﴿١١﴾

12. Annaagaa nooleyna wixii dhintay, waana qornaa waxay hor marsadeen iyo raaakoodiiba, wax walbana waxaan ku koobnay Kitaab muuqda.

إِنَّا حَنَّ نَحْنُ بِالْمَوْقَعِ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا

وَإِنَّرَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّثِينٍ ﴿١٢﴾

Xaq diidayashu ma doonayaan hanuunka Eebe, waxayna la mid yihii ruux luquntiisa iyo gacmiisa laysku xidhay oo madaxa kor u taagi, amadbari lagu dayray, ama indhihiisa la daboolay, haddii wax loosheego iyo haddii kalana waa isku mid oo xaga ma rabaan, waanadana waxaa ku intifaaci ruuxii Quraanka raaci oo Eebe ka yaabi, wuxuuna Eebe ugu bishaareeyay kwaas dambidhaaf iyo ajri wayn, maxaa yeel Eebaha awoodaa leh yey ka yaabeen iyagoon arkeyn, Eebahaas waxna nooleeya wax kastana Kitaab ku kulmiya.

Nabigu wuxuu yidhi: ibnu aadanku hadduu dhinto wuu go'aa camalkiisu saddex mooyee: Cilmi lagu intifaaco, Ilmo siican oo uduceeyaa, iyo Sadaqo socota gadaashiis. waxaa warriyay Muslim. Yaasiin (8-12).

13. Uga yeel tusaale asaxaabti magaaladii markay uyimaadeen Rasuulladii (loo soo diray).

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْفَرْيَادِ إِذْ جَاءَهُمْ

الْمَرْسَلُونَ ﴿١٣﴾

14. Markaan u diray xagooda labo, ooy beeniyeen, markaas aan ku xoojinay mid saddexaad, oy dhaheen idinkaa naloo kiin soo diray.

15. Waxayna dhaheen (gaaladii) idin-ku ma tihidiin waxaan bashar (dad) nala mid ah ahayn, Eebaha Rxamaan ahna waxba ma soo dajinin, idinkuna waxaan been ahayn masheegaysaan.

16. waxay dhaheen (Rasuuladii) Eebahannaa og in naloo kiin soodiray.

17. Korkannagana ma aha waxaan gaadhsiin cad ahayn.

18. Waxay dhaheen (gaaladii) waan idin baasaysannay, haddyaan joogin waan idin dhagaxyeynaynaa, waxaana xagganaga idinka taaban cadaab daran.

19. Waxay dhaheen Rasuulladii baaskiinuu wuu idinla joogi, haddii laydin waaniyo (Miyubaasku idinlajiri) waxaadse tiihin qoon xadgudbay,

Gaaladii Nabiga beenisay wax badan yuu Eebe tusaale u sameeyay, halkanna wuxuu ka qisooday magaalo umadihi hore ah oo Eebe u soo diray Rasuulo laba ah, markii la beeniyeyna mid saddexaad lagu xoojiyy, hase yeeshay ay wada beeniyeen iyagoog sheegay inaan Eebe wax ku soo dajinin, Rasuuladuna ay ku dhaheen Eebaa og in naloo kiin soo diray waxaana digniyo iyo gaadhsiin cad ahayna nama saara, Ibnu cabaas wuxuu sheegay inay ahayd Magaaladaas Andhaakiya oo gaal xukumi jiray. Yaasiin (13-19).

20. Waxaa ka yimid Magaalada dhankeeda fog nin dagdagii (ordi) wuxuuna ku yidhi qoomkayow raaca rasuullada.

21. Raaca cid aan idin warsanayn ujuuro, oo hanuunsan.

22. Maxaanan u caabudaynin Eebihii i abuuray xaggisana laydiin celin.

23. Miyaan ka yeelan wax ka soo hadhay ilaahyo hadduu Eebaha Rxamaan ah dhib ila doono ayan wax iitareyn shafeecadoodu waxba, ayana i korinayn.

إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ أَنْبِيَاءَنَا فَكَذَّبُوهُمْ سَعْيَنَا شَالِثٌ
فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ١٦

قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ
الرَّحْمَنُ مِنْ سَمَاءٍ إِنَّمَا أَنْتُمْ لَا تَكْنُونَ ١٧

فَالْوَارِسُ يَأْعَلُمُ إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ١٨

وَمَا عَيَّنَنَا إِلَّا بِالْأَلْيَهُ الْمُبِينِ ١٩

قَالُوا إِنَّا تَطَهَّرُنَا بِكُمْ لَيْسَ لَنَا تَنَاهُوٌ عَنِ التَّهْمِنَةِ
وَلَيَسْتُمُّكُمْ مَنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ٢٠

فَالْوَاطَّدُرُوكُمْ مَعَكُمْ أَيْنُ ذُكْرُكُرْ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ ٢١

وَجَاءَهُمْ مِنْ أَقْصَا الْمَدِينَةِ رُجُلٌ

يَسْعَى قَالَ يَنْقُومُ أَتَيْعُوا الْمُرْسَلِينَ ٢٢

أَتَيْعُوا مَنْ لَا يَسْكُنُكُرْ أَجْرًا وَهُمْ مُهَنَّدُونَ ٢٣

وَمَالِ لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَ فِي وَالَّذِي تَرْجَعُونَ ٢٤

أَنَّكُنْ مُّنْ دُونَهُمْ الْهَكَّةَ إِنْ يُرِدُنَ

الرَّحْمَنُ يُصْرِلَا تُقْنَ عَقْ شَفَعَتُهُمْ

شَيْئًا وَلَا يُنْقُدُونَ ٢٥

24. Markaas waxaan ku sugnaan baa-di muuqata (cad).

25. Anigu waxaan rumeyay Eebe-hiin ee maqla.

26. Waxaa lagu yidhi gal jannada wuu-xuna yidhi shallaytadaydee qoom-kaygii muu ogaado.

27. Wuxaan qaylo Kaliya ahayna la-guma halaagin oo markaas ay bakh-tiyeen (halaagsameen).

28. Kuma aanaan dajinin qoomkiisii gadaashiis Januud samada ka timid, mana aanaan ku soo dajinin.

29. Waxaan qaylo Kaliya ahayna la-guma halaagin oo markaas ay bakh-tiyeen (halaagsameen).

Had iyo jeer markii la arko dad xun waxaa la arkaa oo kale dad wanaagsan sida ninka xaqqa rumeyay ee aayadahani ka warrami iskuna dayay inuu hanuuniyo qoomkiisii, isagoo usheegi in Eebe kaliya muto in lacaabudo, wuxaan qaylo Kaliya ahayna la-guma halaagin oo markaas ay bakh-tiyeen (halaagsameen). Qataade wuxuu yidhi: Halla kulmin mu'min adoon u nasteeexaynayn oo Khayaani. Yaasiin (20-29).

30. Nidaamo (Qoomamo) yaa u sug-naatay addoomada Rasuulkii u yimaa-daba waxay ahaadaan kuwo ku jees jeesa.

31. Miyayna arkeyn intaan halaagnay hortood quruumo, aan xagooda usoo noqonayn.

32. Dhammaanna waxaa lagu soo kulmin agtannada.

33. Waxaa calaamo u ah dhulka dhinta (abaarooba) oo noolayno kana soo bixino midho ay wax ka cunaan.

34. Wuxaan yeellay dhexdeeda beero Timir iyo Cinabyo ah, waxaana ka dillaacinay dhexdeeda ilo (Biyo ah).

إِنِّي إِذَا لَقَيْتِ ضَلَالًا مُّبِينًا

إِذْتَاءَمْسَتْ بِرِّيْكُومْ فَأَسْمَعْتُهُنَّ

قِيلَ أَدْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَنْيَاتَ قَوْمٍ يَعْلَمُونَ

يَمَاعِفَرُ لِرَبِّيْ وَجَعَانِي مِنَ الْمُكَرَّمِينَ

* وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمٍ مِّنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنُدٍ

مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كَانُوا مُرْبِيْنَ

إِنْ كَانَتِ الْأَصْيَحَةُ وَجْهَةً فَإِذَا هُمْ حَنِيدُونَ

يَحْسَرَةً عَلَى الْعَبَادِ مَا يَتَّهِمُ

مَنْ رَسُولُ إِلَّا كَثُرُوا يَهُدِيْهُنَّ وَنَ

أَمْرُرُوا كَمْ أَهْلَكَ أَهْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ

أَنَّهُمْ لَيْلَمُونَ لَا يَرْجِعُونَ

وَلِنَّ كُلُّ لَّهَا جِيعَ لَدَنِيَّا مُخْضَرُونَ

وَإِيَّاهُمْ أَعْدَمَ الْأَرْضَ الْمَيْتَةَ حَيْثُنَا

وَأَخْرَجَنَا مِنْهَا حَبَّا فِيمَنْ يَأْكُلُونَ

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّتِ مِنْ تَحْيِلٍ

وَأَعْنَبْ وَفَجَرَنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ

35. Si ay u cunaan midhihiisa iyo waxay camal faleen gacmahoodu, miyeyna mahdinayn Eebe.

36. Wuxaanahana Eebaha abuuray noocyada dhamaanteed oo ah waxa dhulku soo dhaliyo iyo naftoodaba iyo wax ayna ogayn.

Dadka waxaa ku badan kuwo khasaaray oo xumaan iyo xaqq beenin ku madax taaga Eebana in kastoo uu dul badan yahay hadana daaliminta wuu halaagaa, isagoo ruux walba la hor gayn Eebiis, cidiwaantobina waxaa waano ugu filan dhulka abaarooba ee Eebe roobka ku shubo ka dibna midho, Doog iyo khayr badan ka soobaxo, wuxaanahana xumaan ka fog Eebaha abuuray noocyada dhamaantood. Yaasiin (30-36).

37. Waxaaa dadka calaamo ugu filan habeenkaan Maalinta ka soo siibno, oo markaas ay mugdi galaan Dadkii.

38. Qorrxaduna waxay ku orodaa meelay leedahay, taasina waa qadaradda Eebaha adkaada ee waxwalba og.

39. Dayaxana waxaan uqadaray (uyeelay) meelo uu ku hoydo intuu ka noqdo sida laan gabowday oo kale.

40. Qorrxaduna uma suurowdo inay haleesho Dayaxa Habeenkana uma suurowdo inuu maalinta ka hormaro, mid kastana falagiisuudh xabaalan.

41. Waxaa calaamo ugu filan dadka inaan ku xambaaray aabayalkood Doontii buuxday.

42. Wuxaanahana uga abuuraynaa iyada oo kale waxay Koraan.

43. Hadaan doonana waan maansheynaa wax u gargaarana mahelaan laman koriyo.

44. Naxariis Eebe iyo uraaxayn tan iyo wakhti mooyee.

Runtu waa in habeenka, Maalinta, Qorrxaduna, dayaxa iyo khalqiga kalaba yihii calaamooyinka ku tusin jirida Eebe iyo awoodiisa, mid walbana wuxuu u shaqeeyaa sidii Eebe ugu talo galay, mid kan kale dhaafi ama haleelina Ma jiro, wuxuuna mid walbana dhex xabaalan falagiisa, waxaa kale oo calaama u ah Eebe awoodiisa siduu Badda usakhiray si doomuhu iyo maraakiibtu udhex socdaan, haduu Eebe doonana uu karo inuu maasheeyo kuna dajiyoo badda, hasa yeeshee wax walba wakhti buu u yeelay. Ibnu cabaas wuxuu yidhi: falagu waa sida dhar tolaha. Mujaahidna wuxuu yidhi: falagu waa sida dhagaxashiidka ama dhar tolaha. Yaasiin (37-44).

لِأَكَلُّوْمَنْ شَرَّهُ وَمَا عَمِلْتَهُ
أَيْدِيهِمْ فَلَا يَشْكُرُونَ
سُبْحَنَ اللَّهِ حَلَقَ الْأَرْضَ كَعَاهَامَاتِنْ
الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ

وَإِيَّاهُ لَهُمْ أَيْلُ سَلَحٌ مِّنْهُ النَّهَارِ
فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ
وَالشَّمْسُ تَحْرِي لِمُسْتَقْرِّهَا
ذَلِكَ تَقْدِيرُ الرَّبِّ الْعَلِيمِ
وَالقَمَرُ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَهُنَّ عَادَ كَالْمُرْجُونَ
الْقَدِيرُ
لَا أَشْمَسُ بَنْعَهُ لَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرُ وَلَا أَيْلُ
سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلُّ فَلَّا يَسْبُحُونَ

وَإِيَّاهُ لَهُمْ أَنَّا حَمَّنَا دُرَيْهُمْ فِي الْفُلُكِ الْمَشْهُونِ

وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِّثْلَهُ مَا يَرَكُونَ
وَلَذِنْ شَانْغَرِقُهُمْ فَلَا صَرِيعُهُمْ وَلَا هُمْ يَسْقُدُونَ

إِلَّا رَحْمَةً مَّنَا وَمَتَعَالٍ حِينَ

45. Marka gaalada lagu dhaho ka dhowsada waxa hortiina ah iyo waxa gadaashiina ah waxaad udhawdhiin in laydiin naxariistee (ma maqlaan).

46. Aayad kasta oo u timaada oo ka mid ah aayaadka Eebahood way ka jeedsadaan.

47. Marka lagu dhaho bixiya waxa Eebe idinku arzuqay wax ka mid ah waxay ku dhahaan kuwa gaaloobay kuwii rumeyay ma waxaan qudinaynaa cid haddu doono Eebe uu qudin la-haa, waxaan baadi cad ahayna kuma sugnidin.

48. Waxay odhan gaaladu waa goorma (waqtiguu dhici) yaboohaas (Qiyamadu) hadaad run sheegaysaan.

49. Ma sugaayaan (gaaladu) hal qaylo mooyee oo qabanaysa iyagoo doodii.

50. Mana karaan dardaaran helkoodiina uma soo noqdaan.

Ruuxa caqliga leh waa inuu udarbado in laga abaalmarin wax kastoo uu layimaado, hase yeesh ee gaalada caqliga daran iyo wixii lamid ahba waxba uma aabayelaan'marka arintaas la farana dhag jalaq uma siyaan, waxkastoo xaqahna way ka jeedsadaan, waxa Eebe ugu nicmeyayna way ku bakhaylaan, waxayna ku jawaabaan xumaan, jeedsi iyo qiyamo inkir, maxayse fali markay hal qaylo oo halaagta iyo geeridu utimaado iyagoo muran iyo dood ku jira, oo markaas aan dardaaran iyo ku noqosho guri midna u suurobaynii. Yaasiin (45-50).

51. Suurkaa la afuu fi markaasaa dadku qubuuraahooda xagga Eebahood uga soo dagdagii.

52. Iyagooy dhihi gaaladu waan kha-saarnaye yaa naga soobixiyey mee-shaan jiifnay (qabrigii) taasina waa wixii Eebaha Raxmaan ah yaboohay Rasuulladuna ku run sheegeen.

53. Waaan qaylo kaliyo ahayn ma aha, maarkaasaa dhamaatood agta-nada lagu soo kulmin.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْقُو مَا يَنْ أَيْدِيكُمْ وَمَا حَلَفْتُمْ
لَعَلَّكُمْ تَرْجُونَ

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ إِيمَانِكُمْ إِنَّ رَبَّهُمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْقُو مَا زَكَرَ اللَّهُ فَالَّذِي
كَفَرُوا بِاللَّهِ أَمْ مِنْ أَنْطَعُمُ مِنْ لَوْسَامَ اللَّهِ
أَطْعَمَهُ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

وَقَوْلُونَ مَنِ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُ صَادِقِينَ
مَا يَنْظَرُونَ إِلَّا أَصِحَّهُ وَجْدَةً تَأْخُذُهُمْ
وَهُمْ بِخَصْمَوْنَ

فَلَا يَسْتَطِعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَّا أَهْلَهُمْ يَرْجِعُونَ

وَيُفْخَنَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجَدَاثِ
إِلَى رَبِّهِمْ يَرْسِلُونَ

فَالْأُولَئِكَ مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدْ
الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمَرْسُلُونَ

إِنْ كَانَتِ الْأَصِحَّةُ وَجْدَةً فَإِذَا هُمْ
جَمِيعُ الْدَّيْنِ مَحْضُرُونَ

54. Maantana (qiyaamada) lagama dulmiyo nafna waxba, laydiin kana abaalmarin maayo waxaad camal falayseen mooyeen.

55. Asaxaabta Jannada (ehelkeeda) Maantaa waxay ku shuqlloonyihiin Nicmo iyo farax.

56. Iyaga iyo haweenkooduba waxay ku sugnaan hadh, waxayna ku dangiig-sanaan sariiro (sare).

57. Waxayna dhexdeeda ka heli faaki-had, waxayna heli waxay dalbaan.

58. salaan Eebaha Naxariista xagiisa ka timidna way heli.

فَلَيَوْمَ لَا نَظَلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا يُجْزَوْنَ
إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

إِنَّ أَنْجَدَنَا اللَّهُ أَنَّهُمْ فِي شُغْلٍ فَكَهُونَ

هُمْ وَأَزْوَاجُهُنَّ فِي ظَلَالٍ عَلَى الْأَرْضِيِّ مُشْكُونَ

لَهُمْ فِيهَا فَكَهَةٌ وَلَهُمْ مَاءِدَّعُونَ

سَلَامٌ فَوَلَامِنْ رَبِّ رَجِيمٍ

Qiyaamadu waa qa qugan, wayna imaan, Dadkuna qubuurahay ka soo bixi, iyadow kuwa xun xun dhihi shaleyee yaa naga soobixiyey qabrigii aanjiifnay, waxaana loogu jawaabi waa waqtigii Eebe yaboohay Rasuuladuna ku run sheegreen, soo kulmuntina Eebe kuma cusla ee hal qaylo oo malag ku qaylyo yaa ku filan, Eebana cidna madulmiyo, ruux walbana waxaa laga abaal marin wuxuu camal fashay, ehelo jannahana waxay ku nasan maalintaas Hoos, Sariiro iyo cunno raaxa leh, xagga Eebana waxaas uga iman salaan nabad galyo.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabagdalyo Eebe korkiisa hayeelee) Ma jiraa cid u xanjeeran Jannada, Jannadu khatar ma leh, Eebaha Kacbaadee nuurbaa kuligeed ka ifi, reyxaantuna way gilgilan, Guryana way kadhisan yihiin waxaa wariyey Ibnu Maajah. Yaasiin (51-58).

59. Soocma maanta dan-biiliayaalyahow (gaalada).

60. Miyaanan idinkula ballamin Bani aadamow inaydaan caabudin Shaydaan, illeen col muuqda yuu idii yahay.

61. Ood ani i caabudaan, taasina waa wadada toosan.

62. Dhab ahaan wuxuu udhumiyay (Shaydaan) xaggiina dad badan, miyaydaan wax kasaynin.

63. Tanina waa jahannamadii lay-diinku yaboohay.

64. Ee gala Maanta gaalimadinii dar-teed.

وَأَمْسَرُوا أَلَيْمَ أَيْمَهَا الْمُجْرِمُونَ

*أَلَرَأَغْهَدَ إِلَيْكُمْ يَتَبَغِيَّ إِدَمَ أَنَّ لَا تَبْدُوا

الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُذَّ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

وَأَنَّ أَعْبُدُونَ فِي هَذَا حَرَطٌ مُّسْتَقِيمٌ

وَلَقَدْ أَصَلَّ مِنْكُمْ حِلَّاً كَثِيرًا

أَفَمَنْ تَكُوُنُوا تَقْلُوْنَ

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُوْنَ

أَصْلَوْهَا أَلَيْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ

65. Maanta waxan daboolaynaa af-kooda, waxaana nala hadli gacma-hooda waxaana ku marag furi luga-hooda waxay kasban jireen.

66. Haddaan doono waan indha ti-raynaa oo markaas ay udag dagaan wa-dada, sayse u arki.

67. Hadaan doonana waan doo-rinaynaa, mana karayaan tagid iyo soo noqosho midna.

68. Ruuxaan cimri siinno waxaannu ku gadin abuuridda (waannu tabar ya-rayn) ee miyaydaan wax kasayn.

الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلٰىٰ أَفْرَادِهِمْ وَكُلُّمَا أَنِيدُهُمْ
وَشَهَدَ أَنَّهُمْ يَمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾
وَلَوْنَشَاءَ لَطَمَسْنَا عَلٰىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الصِّرَاطَ فَأَنَّفَ يُبَرُّونَ ﴿٦٦﴾
وَلَوْنَشَاءَ لَسْخَنَهُمْ عَلٰىٰ مَكَاتِبِهِمْ
فَمَا أَسْتَطَعُو مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾
وَمَنْ نُعَيْرُهُ نُنْكِسُهُ
فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾

Maalinta qiyamee waa la kala bixi, Gaaladana meel gaar ah yaa looga sooci mu'miniinta, dadkana wuxuu Eebe warsan inay ballanqaadeen in Eebe la caabudo shayaana laga digtoonaado, illeen waa colka waxbadan dhumiyye, Gaalana waxay gali Naarta Jahanamo iyagoo la aamusiiyay oo gacmahoodu iyo lugahoodu hadli, Eebana hadduu dono dadka wuu indha tiri, hadduu doonana wuu doorin iyagoo sii noqod iyo soo noqod karayn.

Abu'hurayre waxaa laga warriyay in Rasuulkii Eebe yidhi (Naxariis iyo NabadgalayoEebe korkiisa ha yeelee) Markay Maalinta qiyamee tahay Eebe wuxuu amraa Jahanamo waxaana ka soo baxa cuno madow oo dhihi: Dambila yaashow soocma Maanta, waana la kala bixi isagoo la gurgurran. Waxaa sheegay Ibnu Jariir. Yaasiin (59-68).

69. Maanaan barin Nabiga shicirka, Kumana haboona, waxaan (barna) un waano iyo Quraan cad.

وَمَا عَلِمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَبْغِي
لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرُ قُرْآنٍ مُّبِينٍ ﴿٦٩﴾
لَيَسِدِرَ مَنْ كَانَ حَيَا وَحْيَ الْقُولُ
عَلَى الْكَفَرِينَ ﴿٧٠﴾

70. Si uu ugu digo ruuxii nool (xaqa raaci) cadaabna ugu sugnaado Gaa-lada.

أَلَوْزِرُوا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مَمَّا عَيْمَتْ أَنِيدِيَنَا أَنْعَمَاهُمْ
فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٧١﴾

71. Miyeyna arkaynin inaan uga abuuray waxaan sameynay xoolo ay hantaan.

وَذَلِكَنَّهَا لَهُمْ فِيهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

72. OOn u laylinay, ooy waxna ka Ko-raan waxna ka cunaan.

وَلَهُمْ فِيهَا مَنْفَعٌ وَمَسَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾

73. Wawaana ugu sugar manfacado iyo cabid ee miyayna mahdinaynin Ee-be.

وَأَنْخَدُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ إِلَهًا لَعَلَّهُمْ يُنَصِّرُونَ ﴿٧٤﴾

74. Waxay ka yeesheen Eebe ka soke ilaahyaal inay u gargaaraan.

لَا يَسْتَطِعُونَ نَصَارَاهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنُدٌ مُّخْصُرُونَ ٦٧

فَلَا يَحْزُنْكُ فَوْلَهُمْ إِنَّا نَعْلَمْ مَا يُسْرُونَ

وَمَا يُعْلَمُونَ ٦٨

75. Mana karaan gargaarkooda waxayna uyihiin Junuud (askar) kulmisan.

76. Ee yeyna ku walbahaar galinin hadalkoodu annagaa og waxay qarsan iyo waxay muujinbee.

Nabigu (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe kor kiisa hayeelee) Eebe waa ka fogeeyey inuu baro shicir iyo Gabay, ee wuxuu Eebe ku soo dajiyay Quraan xaqah, si loogu digo ciddii qalbigeedu noolyahay, Gaaladana uu xujo ugu noqdo. Eebana Nicmooyin badan yuu ugu nicmechey dadka 'Sida Xoolaha oo una laylyay si loogunacfiyo, hase yeeshee dadka badankiis Eebekuma mahdinnee waxay yeesheen Ilaalhaal ay agtuban yihiin oon waxba u tarayn, yawnase ku walbahaar galinin Eebe waa og yahay sirtooda iyo caddaankoodee. Rasuulku wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayee lee) inuu ka buuxsamo bagga mid kiin malaxyaaka khayroon inuu ka buuxsamogabay (xun). waxaasheegay Imaam Axmed. Yaasiin (69-76).

77. Miyusan arag dadku (oo ogayn) Inaan ka abuuray dhibic, markaas uu noqday dood badane cad.

78. Wuxuuna noo yeelay tusaa-le wuuna halmaamay abuurkiisa wuxuuna yidhi yaa noolayn lafo baaliyoobay.

79. Wawaad dhahdaa waxaa noolayn Eebihii ahaysiiyay markii hora-ba, abuur walbana waa ogyahay.

80. Eebaha idiiinka yeelay geedka ca-gaaran dab, oo markaas aad hursataan.

81. Eebaha abuuray Samooyinka iyo dhulka miyuusan karin inuu abuuro isagoo kale, waa karaa, waana abuur badane ogaansho badan.

82. Amarka Eebena markuu wax inuu abuuro doono waa inuu ku yidhaahdo un ahaw oo uu ahaado.

83. Waxaa nasahan (xumaan ka fog) Eebaha awooddiiisu ku jirto xukunka wax kasta, xaggiisana laydiinsoo celin.

Aayadahanu waxay soo dageen markuu gaal la dhihi jiray Ubayi binu khalaf uu yimid Nabiga (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe hayeelee) isagoo wata lafo duqobay intuu burburiyayna o dabaysha raaciay yidhi: Ma waxaadsheegi in tan Eebe soo noolayn, markaasuu Nabigu ku yidhi: Haa wuu kudil Eebe hadana ku soo noolayn Naartana ku galin. Eebaha dadka dhibic ka abuuray ee Geedaha dabka ka ahaysiiyay wax walbana abuuray, Cirka iyo dhulkuna awoodiisa ku jiraan markuu doonana kudhihi waxaas ahaw markiibana ahada miyaan karin inuu soo celiyo mar labaad dadka ama ka daali Eebana wuu ka sareeyaa oo ka nasahanyay xumaan 'xaggiisana dhamaan loo noqon ka dibna uu abaal marin cid walba. Yaasiin (77-83).

أَوْلَئِرَاءِ الْإِنْسَنُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ

فَإِذَا هُوَ حَصِيرٌ مُّمِينٌ ٦٩

وَصَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَشَيْءًا خَلَقَهُمْ قَالَ مَنْ يُنْعِي

الْأَوْلَادَ وَهِيَ رَمِيمٌ ٧٠

فَلَمْ يَجِدْهَا أَلَّا يَأْتِيَ أَوْلَادُهُ وَهُوَ يُكْلِلُ

خَلْقَ عَلِيهِ ٧١

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَحْصَرِ نَارًا

فَإِذَا أَنْشَأْتُمْ مِنْهُمْ نُورَدُونَ ٧٢

أَوْلَئِسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ يَقْدِيرُ

عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِنْهُمْ مِلَكُوتًا وَهُوَ الْخَلَقُ الْعَلِيمُ ٧٣

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ

فَيَكُونُ ٧٤

فَسُبْحَانَ الَّذِي يَدْعُو مَلَكُوتَ كُلِّ شَعْبٍ

وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ٧٥

Suurat As-Şaaffaat

سُوْرَةُ الصَّافَاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee
naxariis guud iyo mid gaaraba naxa-
riista.

1. (Waxaan ku dhaartay) malaa'igta safan.
2. Iyo tan kaxaysa daruuraha.
3. Iyo tan akhrida Quraanka.
4. Ee ilaahiin waa mid (qudha).
5. Waa Eebaha samooyinka iyo dhul-ka iyo waxa udhaxeeyaa, iyo Eebaha qorrax ka soo bixidda.
6. Annagaa ku qurxinay Samada dhaw quruxda xidiga ah.
7. Iyo ka dhowrid shaydaan kastoo madax adag.
8. Mana dhagaystaan jameecada sare, (Malaa'igta) waxaana laga soo tuuraa dhan kasta.
9. Iyagoo la eryi oo cadaab joogta ah usugnaaday.
10. Marka laga reebo mid mid dafa ha-dalka oo uu raaco danab ifi.

Waxay ku billaabatay suuradu inuu Eebe ku dhaartay Malaa'igta inuu kali yahay iyo samada iyo dhulka iyo wax walba awoodiisa ku jiraan, iyo inuu cirka ku qurxiyay xidigo kana reebay shaydaanka inuu u dhawaado ama waxka dhagysto, Qataade wuxuu yidhi: –Xiddigaha: waxaa loo abuuray saddex: Shayadiinta oo lagu gano, nuur lagu tooso (oo lagu garto jahoyinka) iyo Quruxda samada dhaw. As-Şaaffaat (1-10).

11. Waydii gaalada ma iyagaa ku daran abuuridda mise waxaan abuuray, annagaa ka abuurray dhoobo dhagta.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالصَّافَاتِ صَافَاتٍ ﴿١﴾
فَلَرَجَبَتْ زَجَرًا ﴿٢﴾
فَالثَّلِيلَتْ ذَكَرًا ﴿٣﴾
إِنَّ إِلَهَكُمْ لَوْلَجْدٌ ﴿٤﴾
رَبُّ الْأَسْمَوْتِ وَالْأَرْضِ وَمَا يَنْهَا وَرَبُّ
الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ ﴿٥﴾
إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِرِيشَةِ الْكَوَافِكِ ﴿٦﴾
وَحِفْظَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْطَنٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾

لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمِلَلِ الْأَغْنَى وَيَقْدُمُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾

مُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ﴿٩﴾
إِلَّا مَنْ حَفَظَ لِنَفْعَهُ فَأَتَيْهُ شَهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

فَاسْتَغْفِرُهُمْ أَهُمْ أَشَدُّ حَلْقًا أَمْ مَنْ حَلَقَنَا
إِنَّا حَلَقَنَاهُمْ مَنْ طِينٌ لَرِبٌ ﴿١١﴾

12. Waxedadse la yaabtay (beenintooda) iyaguna way jees jeesi.

بَلْ عَجِيْتَ وَيَسْخُرُونَ ﴿١٥﴾

13. Marka la waaniyana ma waantooabaan.

وَإِذَا ذَكَرُوا لَا يَذَكَّرُونَ ﴿١٦﴾

14. Hadday calaamo arkaana way ku jees jeesaan.

وَإِذَا رَأَوْا إِيمَانَهُمْ سَخَرُونَ ﴿١٧﴾

15. Waxayna dhahaan kani waxaan sixir cad ahayn ma aha.

وَقَالُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سُحْرُ مِنْ ﴿١٨﴾

16. Waxayna dhahaan ma markaan dhimanno oon carro noqono iyo lafo yaa nala soo bixin.

أَدَمْ مِنْ نَارٍ كَانَ رَأَيْهَا عَظِيْمًا أَئْنَ الْمُعْجُونَ ﴿١٩﴾

17. Ama aabayaalkannagi hore (iyagan malasoocelin).

أَوْ أَبَأْنَا الْأَوْلَى ﴿٢٠﴾

18. Waxedad dhadhaa haa waalaydin soo celin idinkoo waliba dullaysan.

قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَخِرُونَ ﴿٢١﴾

19. Xaaladduna waa uun qaylo kaliya markaas, waxaa soo bixi dadkii oo wax eegi.

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَجْدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿٢٢﴾

20. Waxayna dhihi gaaladii halagganagee kan waa maalintii abaalmarinta.

وَقَالُوا نُوَيْلَانَا هَذَا يَوْمُ الْزِينَ ﴿٢٣﴾

21. Waxedaana lagu dhihi kani waa maalintii kala bixinta ee aad beenin-jirteen.

هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُشِّبِيَّ تَكَبِّرُونَ ﴿٢٤﴾

22. Kulmiya kuwii daalimiinta ahaa iyo wixii la mid ahaa iyo waxay caabudijireen.

أَخْسِرُوا أَلَّذِينَ ظَلَمُوا أَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٢٥﴾

23. Oo Eebe ka soo hadhay, tusiyana jidka Jaxiimo.

مِنْ دُونِ اللَّهِ فَأَهْدُوهُمْ إِلَى صَرْطَنَجْحِمِ ﴿٢٦﴾

24. Joojiyana waxbaa la waydiine.

وَقَفُوْهُمْ إِنْهُمْ مَسْؤُلُونَ ﴿٢٧﴾

25. (Waxedaana lagu dhihi) Maxaad lee-dhihiin oydaan isugu gargaaraynin.

مَا لَكُمْ لَا تَأْصِرُونَ ﴿٢٨﴾

26. Saas ma aha ee maanta way isdhii-been.

بَلْ هُوَ الْيَوْمُ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٩﴾

Eebe kor ahaaye wuxuu faray Nabiga (Naxarii iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) inuu gaalada soo bixinta diidan warsado ma iyaga ka daran khalqiga kale, waxayse ku jawaabeen dasiraad iyo jees jees iyo xumaan, waase la soobixin qiyamada iyagoo dulaysan, oo calaacali, waxaase loo sheegi inay tahay maalintii abaalmarinta iyo wax la warsan lana tusi jidka naarta jaxiimo, isagoo is dhiibi Maalintaas, Cumar Binu Khadhaab wuxuu sheegay: In saaniga lala kulmin saaniga, kan ribadana kan ribada, kan khamridu kaan khamrida. As-Saaffaat (11-26).

27. Wuxuu qaabilay qaarkood qaarki kale iyago wax iswarsan.

وَقَبْلَ يَعْصِمُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَسَّأَلُونَ ﴿١٧﴾

28. Waxayna dhaheen kuwii wax-raacay (raaciyyadii) waxaad ahaydeen kuwo nooga yimaadda xagga midig (wanaaga).

فَالْوَالِهِكُمْ كُنْتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْمَيْنِ ﴿١٨﴾

29. Waxay dhaheen madaxdii ma aha ee idinkaan mu'miniin ahayn.

فَالْوَابِلُ لَرْتَكُوْنُ أَمْوَانِنَ ﴿١٩﴾

30. Wax xoog ah oon idin ku lahayn ma jirin wawaadse ahaydeen qoom xad gudbey.

وَمَا كَانَ لِنَا عِلْمٌ كُمْ مِنْ سُلْطَنٍ ﴿٢٠﴾

31. Markaasuu nagu waajibay (nagu rumoobey) hadalkii Eebe (cizaab) wa-xaana dhadhaminaynaa (cadaabka).

بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَغِيَّنَ ﴿٢١﴾

فَعَنِّ عَيْنَاتِنَا وَلَرِتَنَا إِنَّا لَدَاهُ إِلَيْنَوْنَ ﴿٢٢﴾

32. Markaasaan idin dhuminay anna-guna waan dhunsanayn.

فَأَغْوَيْنَاكُمْ بِإِنَّا كَاغْوَيْنَ ﴿٢٣﴾

33. Iyagu maalintaas cadaabkay wa-daagi.

فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِنُونَ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٢٤﴾

34. Annaguna saasaan kufallaa dambiiylayaasha.

إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

35. Waxayna ahaayeen marka lagu dhaho Eebe mooyee ilaaah kale majiro kuwa iskibriya.

إِنَّهُمْ كَافُرُ إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٢٦﴾

36. Oo dhaha ma waxaan uga tagaynaa ilaaheyadannada gabayaan waa-lan.

وَيَقُولُونَ إِنَّا نَارُكُوا إِنَّهُنَّ شَاخِرِيْغَنُونَ ﴿٢٧﴾

37. Saas ma aha ee wuxuu la yimid (Nabigu) xaq wuuna rumeyey Rasuulladii (Eebe soodiray).

بَلْ جَاءَنَا بِالْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٢٨﴾

Aayadahan wuxuu Eebe kusheegay in maalinta Qiyaamaha gaaladu qaarkood qaarka kale dagaali sida madaxda iyo kuwii xumaanta ku raacay, ugu dambeintana waa in dhamaantood baadi ahaayeen cadaab-kana ay ku kulmi mar haday xumaanta ku kulmi jireen, maxaayeelay waxay iska waynaynjireen marka lagu dhaho Eebe mooyee ilaaah kale majiro, iyo inay Nabiga xumaan iyo waalli ku sheegaan isagoo xaq iyo rumaynta Rasuuladii Eebe layimid, taasuna waxay muujini in xumaanta iyo fasaadka oo laysku raaco ay sababin calaacial cizaab Aakhiro. ee waa in wanaaga laysfrra xumaantana laysaga digo. Aṣ-Ṣaaffaat (27-37).

38. Idinku (gaaloy) waxaaad dha-dhamisaan cadaabka daran (wax xanuujiya).

إِنَّكُمْ لَذَاهِقُوْنَ الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٢٩﴾

39. Waxaan camalkiina ahayna lay-dinkama abaalmaryo.

وَمَا يَخْرُونَ إِلَّا مَا كُنُّوا تَعْمَلُونَ ﴿٣﴾

40. Addoomada Eebe ee niyada san (xumaan ma arkaan).

إِلَّا يَعْبَادُ اللَّهُ الْمُخَلَّصُونَ ﴿٤﴾

41. Waxayna mudan kuwaasi risqi layaqaanno (Janno).

أُولَئِكَ لَمْ يَرِزُّ مَعْلُومٌ ﴿٥﴾

42. Faakihadna way heli, iyagoo lagu sharfi.

فَوَرَكَهُ وَهُمْ مُكَرَّمُونَ ﴿٦﴾

43. Jannooyinka Naciima.

فِي جَنَّتِ النَّعِيمِ ﴿٧﴾

44. Waxayna ku sugnaan sariiro iya-goo is qaabili.

عَلَى سُرُوفِ مُنْفَلِينَ ﴿٨﴾

45. Wawaana lala kor socon weel laga soo buuxiyay il (Janno).

بُطَاطُ عَلَيْهِ بِكَانِينَ مِنْ مَعِينٍ ﴿٩﴾

46. Taasoo cad oo u macaan kuwa cabi.

بِبَضَاءَةَ لَذَّةِ لِلشَّرِّبِينَ ﴿١٠﴾

47. Mana laha caqli qaadid iyo waalli midna (Khamrada Jannada).

لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يَدْرُونَ ﴿١١﴾

48. Agtoodana waxaa ahaan haween dhoowrsoon oo indha waaweyn.

وَعِنْهُمْ قَصْرَتُ الْأَطْرُفُ عَيْنٌ ﴿١٢﴾

49. Ood moodo ukun la dhowray.

كَانُوهُنَّ يَضْعُفُونَ ﴿١٣﴾

Xumaanle waa laga abaal marin xumaantiisa, isagoon ladulmiyayn, addoomada Eebe ee suubanse waxay heli janno, Nicmo, Sharaf iyo nolal wanaagsan, waxaana u adeegi wiil darban, waxaana loo darbi wax wanaagsan ooy cabaan ooy kamidtahay khamri Janno oo xalaal ah oon madax xanuun iyo waalli midna lahayn, waxaana loo dhamayn wanaag.

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Khamrada aduunka waxaa kusugan afar arimood: Waalli, Madax xanuun, Mantag iyo kaadi (badan). Tan aakhirase waa ka duwantahay sida aayada badan sheegeen iyo hadalka Nabigu. As-Saaffaat (38-49).

50. Wuxuuna qaabilay qaarkood qaarka kale (ehelo Jannah) iyagoo wax iswaydiin.

فَأَنْبَقَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَسَاءُ لَوْنَ ﴿١٤﴾

51. Wuxuuna dhihi mid hadlay oo ka mid ah waxaan kulahaa (adduunkii) saaxiib.

فَالْقَابِلُ مِنْهُمْ إِنَّ كَانَ لِي فَرِينٌ ﴿١٥﴾

52. Dhihi jiray adigu mawaxaad ka mid tahay kuwa rumeyyay (soobixinta).

يَقُولُ أَنَّكَ لَمْ يَمْسِدْ قَيْنَ ﴿١٦﴾

53. Ma markaan dhimano oon carro noqono iyo lafo yaa nala abaalmarin.

أَذَا مَنْتَأْكُلُ كَارْبَابًا وَعَظِيمًا إِنَّ الْمَدِيْنُونَ ﴿١٧﴾

54. Wuxuuna dhihi mayla dayeeyasaan.

قَالَ هَلْ أَتَشْهِدُ مُطَلِّعُونَ ﴿٥٤﴾

55. Markaasu dayaa kuna arkaa jaxiima dhexdeeda.

فَأَطْلَعْنَا فَرَءَاءً فِي سَوَاءِ الْجَاهِيمِ ﴿٥٥﴾

56. Wuxuuna dhahaa Eebaan kudhaartayee waxaad udhaweyd inaad ihalaagto (idhumiso).

قَالَ تَالَّهُ إِنِّي كِدْتُ لَتَزْنِينَ ﴿٥٦﴾

57. Haddayna Nicmada Eebe jirinna waxaan ahaan lahaa kuwa lagu soo kulmiyay (naarta).

وَلَوْلَا نَعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُخْسَرِينَ ﴿٥٧﴾

58. (Waxayna dhahaan ehelu janruhu) miyeynaandhimaneynин*.

أَفَمَا نَحْنُ بِمَيْتَنَ ﴿٥٨﴾

59. Geerideenii hore mooyee laynama cadaabayn**.

إِلَمْ أَمْوَنَنَا الْأُولَى وَمَا حَنَّ بِمَعْدَنِينَ ﴿٥٩﴾

60. Taasina waa uun liibaanta wayn.

إِنَّ هَذَا الْمَوْلَوْنَ الْقَرُّ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾

61. Ee taasoo kale ha faleen kuwa camal fali.

لِمَنِ هَذَا فَلَيَعْمَلِ الْعَمَلُونَ ﴿٦١﴾

Waxaa horey loo soo sheegay inay ehelu naarku (Eebe hanaga dheeereeyee) is qaabili iyagoo calaacal oo is canaanan madax iyo raaciyadba, iyagoo isu dhihi adaa ii lahaa iyo adaa idhumiyay. Halalkanna waxaa lagusheegay Ehelu jannahay iyo inay isqaabilii iyagoo ka sheekkaysan saaxiiboodoodii adduunka ee xumaa iyo sida Eebe uga koriyay uguna nicmeyay, taasoo ayan ka dhimanay.

Xasan Albisri wuxuu yidhi: waxay ogaadeen (ehelu jannuhu) in nicmo kasta geeri goyso, markaasay dheheen : (Miyaynaan dhimanayn). Aṣ-Ṣaaffaat (50-61).

* Ma nihin kuwo dhiman miyaa!?

** geeridii hore mooyee, mana layna cadaabayo! (dib u eegaha).

62. Mataasaa marti qaad u fiican (Jannada) mise geedii zaquum (xumeyd).

أَذَلِكَ حَيْرٌ لَّا مَ شَجَرَةُ الْزَّعْوَمِ ﴿٦٢﴾

63. Annagaa uga yeelay fitno (im-tixaan) daalimiinta.

إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِّلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾

64. Waana geed kasoobaxda gunta jaxiimo.

إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَاهِيمِ ﴿٦٤﴾

65. Midhaheeduna waxaad moodaa madaxyo shaydaan.

طَلَعَهَا كَانَهُ رُؤُسُ الشَّيْطَنِ ﴿٦٥﴾

66. Iyaguna (ehelu naarku) waxbay ka cunaan, waxayne ka buuxiyaan callosha.

فَإِنَّمَا لَا كُونَ مِنْهَا إِفْلَامُونَ مِنْهَا الْأَطْلَوْنَ ﴿٦٦﴾

67. Waxayna kaloooy mudan dheehid biyo kulayl daran.

ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَسْوَيَا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾

68. Markaas waxay ku noqon ja-xiimo.

۱۷۸ مُهُمْ مَرْجَعُهُمْ لِإِلَيْهِ يَرْجِعُونَ

69. Waxay heleen aabayaalkood oo baadi ah.

۱۷۹ إِنَّهُمْ أَفْوَأُهُبَّةً هُوَ صَالِحٌ

70. Iyaguna raadkoodii bay ku dagi.

۱۸۰ فَهُمْ عَلَىٰ تَأْكِيرٍ هُمْ يَرْعُونَ

71. Waxaa dhab ahaan u dhumay hor-tood badi kuwii hore.

۱۸۱ وَلَقَدْ صَلَّى قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ

72. Wuxaan udiraydhexdooda udiga-yaal.

۱۸۲ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ

73. Ee eeg siday noqotay cidhibti kuu-wii loo digay.

۱۸۳ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَيْنَةُ الْمُنْذَرِينَ

74. Hasa yeesh ee addoomadii Eebe ee niyada samaa (cadaab ma arkaan).

۱۸۴ إِلَّا عِبَادُ اللَّهِ الْمُخَاصِّرُونَ

Eebe (weynaaye) markuu soo sheegay eheljannahay iyo wuxuu ku abaalmariiy yuu raaciyyay Geed xun oo lagu margado laguna quudiyoo ehelu naarka, taasoo lagu fidmeeyay intay aduunka joogeen. Sida gaalkii Abujahal oo yidhi markuu maqlay geedaas: mawaxaan Timir iyo Burcad aan cunno ahaynbaa mase aha siduu sheegayee waa geed daran oo madax shaydaanleh kana soo baxda Jaxiima salkeeda, ehelu naarkana isku cuno iyada iyo biyo kulayl badan hooygooduna waa Jaxiimo, maxaa yeelay Aabayaalkood oo dhunsan yey heleen kuna raaceen xumaanta, iyaga kahorna waxaa dhumay kuwii horeeyey badidood inkastoo loo diray udige waana laciqaabay.

Ibnu Cabaasnax wuxuu yidhi: haddii in yar oo geed kaas ah lagu dheeho Badaha adduunyada waxay ka fasaadin lahayd dadka dhulka jooga nolashooda, ee waa sidee ruuxay cunna utahay. Waxaa sheegay Tarmidi. Aṣ-Ṣaaffaat (62-74).

75. Waxaa dhabahaan noogudha-waaqay (beryey) Nabi nuux, Cid wax ajiibana (maqlana) annagaa u fiican.

۱۸۵ وَلَقَدْ نَادَنَا نَبِيُّهُ فَلَنَعِمُ الْمُجِيْبُونَ

76. Wuxaan Ka korinay isaga iyo ehelkiisiiba shidadii waynayd (maan-shayntii).

۱۸۶ وَجَنَّتَهُ وَأَهْلَهُ مِنْ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ

77. Wuxaan ka yeelay faraciisii kuwa soo hadhay uun.

۱۸۷ وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّهُ هُوَ الْبَاقِيَنَ

78. Wuxaan ugu reebnay kuwo dam-beeya (amaan ah).

۱۸۸ وَرَكَّنَاهُ عَيْنِهِ فِي الْآخِرَةِ

79. Nabaddalo Nuux korkiisa adduunyada ha udhex ahaato.

۱۸۹ سَلَّمَ عَلَىٰ شُورَجَ فِي الْعَامِيْنَ

80. Saasaana ku abaal marinaa samafalaayaalka.

۱۹۰ إِنَّا كَذَلِكَ بَخْزِيَ الْمُحْسِنِينَ

81. Wuxuuna ka midyahay addoo-madannada rumeyay (xaqa).
82. Markaasaan maanshaynay kuwii kale,
83. Waxaa kamid ah gargaarayaashiisa (Jidkiisaqaaday) Nabi Ibraahin.
84. Markuu ula yimid Eebihis qalbi fayow (xaq rumeyey).
85. Markuu ku yidhi Aabihis iyo qoomkiisi maxaad caabudaysaan.
86. Ma been abuurasho yaad ilaahyo Eebe ka soo hadhay u dooranaysaan.
87. Maxaadse ka maleysaneysaan Ee-baha Caalamka.

Qisada nabi nuux iyo qoomkiisi iyo sida Eebe u koriyay isaga iyo intii raacday, una halaagay gaaladii beenisay wax badan bey quraanka ku soo aroortay, sidoo kale Nabi Ibraahimkii wadadii xaqa ahayd. Ku raacayna isna waxbadan yaa quraanku ka waramat, iyo sida Eebe qalbigiisa u wanaajiyay xaqana u raaciye, iyo wixii dhex maray isaga iyo Aabihis iyo qoomkiisi oo dhib iyo xaq usheeg ah, maxaase Eebe laga malaysan haddii xumaana lagu madax adkaado iyo gaalimo, Xasan Albasari wuxuu yidhi: Qalbiga fayow waa kan ka nabadgalay gaalimo. Aṣ-Ṣaaffaat (75-87).

88. Markaasuu eegay Nabi Ibraahim xiddigaha.
89. Wuxuuna yidhi waan bukaa.
90. Markaasay katageen kana jeed-sadeen.
91. Markaasuu aaday Ilaahyaalkoodii (sanamyadii) wuxuuna ku yidhi miyey-daan (wax) cunayn.
92. Maxaad leedihiiin oydaan la had-laynin.
93. Markaasuu ku foorariyay midigt oo ku garaacay.
94. Wayna soo qaabileen gaaladii xaggiisa iyagoo dag dagi. (markuu jabajiyay).

إِنَّمَا مِنْ عَبْدَنَا الْمُؤْمِنُونَ [٨١]

ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْأَخْرَيْنَ [٨٢]

وَإِنَّكَ مِنْ شَيْعَتِنَا لَا تَزَهَّمْ [٨٣]

إِذْ جَاءَ رَبَّهُ يَقْلِبْ سَلِيمَ [٨٤]

إِذْ قَالَ لِأَبْرَاهِيمَ وَقُومِهِ مَاذَا عَبَدُونَ [٨٥]

إِنْفِكَةً لِلَّهِ دُونَ اللَّهِ تَرِيدُونَ [٨٦]

فَمَا ظَلَّ كُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ [٨٧]

فَنَظَرَ نَظَرَةً فِي النُّجُومِ [٨٨]

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ [٨٩]

فَلَوْلَأَعْنَهُ مُدْبِرِينَ [٩٠]

فَرَأَى إِلَيْهِمْ فَقَالَ لَا تَكُونُونَ [٩١]

مَالِكُ لَنْ تَطْمُونَ [٩٢]

فَرَأَعَلَيْهِمْ صَرْبًا يَالَّمِينَ [٩٣]

فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَرْفَوْنَ [٩٤]

95. Wuxuuna ku yidhi ma waxaad caabudaysaan waxaad qoraysaan (sameyseen).

فَالَّذِينَ أَنْتَ مَرْجِعُهُمْ

96. Eebaana idin abuuray idinka iyo waxaad camalfalaysaan.

وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

97. Waxayna dhaheen u dhisa meel (dab lagushido) kuna tuura Jaxiimo (dabka).

قَالُوا إِنَّا نَبْشِرُكُمْ بِمَا فِي الْجَنَّةِ

98. Waxay la dooneen dhagar iya-gaana ka yeellay kuwo hoooseeya (laga adkaaday).

فَأَرَادُوا إِيهٍ كَيْدَنَا جَعَلْنَاهُمْ لِأَسْفَلِينَ

Aayadahan waxay ka warami Nabi Ibraahim iyo qoomkiisii sida suurada kalaba loogaga hadlay hadana wuxuu usheegay inuu jirranyahay marey rabeen inay baxaan si uu u jajabiyoo sanamyadooda, wuuna burburiy intuu la hadlay kuna yidhi wax macuneysaan, gaaladii markay arkeen way cadhoodeen meel dab lagushido yeyna usameeyeen Nabi Ibraahim, wayna ku tuureen, Eebaase ka badbaadiy, dhagartoodiina ka yeelay baaba,dullina ku danbeysiyyat, Qataado wuxuu yidhi: Kiddiguu dayey, waa cirkuu dayey isagoo fikiri. As-Saaffaat (88-98).

99. Wuxuu yidhi anigu waxaan aadi Eebahay (hijro) wuuna i toosin.

وَقَالَ إِلَيْيَهُ أَنِّي رَأَيْتُ سَيِّدَنِينَا

100. Eebow wax iga sii kuwa suuban (ilmo).

رَبِّ هَبَّ لِي مِنَ الصَّابِرِينَ

101. Waxaana ugu bishaaraynay wiil dabeeeco san.

فَبَشَّرَنَاهُ بِعِلْمٍ حَلِيمٍ

102. Markuu ku gaadhay agtiisa socod wuxuu ku yidhi Nabi Ibraahim wiilkayow waxaan ku arkay hurdada anoo ku gawrici ee eeg waxaad fali, wuxuuna yidhi aabow samee waxa lagu faray waxaad heli hadduu Eebe doono inaan kamidnoqdo kuwa samree.

فَمَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيُ فَكَانَ يُنْهَى إِلَى أَرَى فِي الْمَنَاءِ
أَنِّي أَذْهَبُكَ فَأَنْظُرُكَ مَا دَارَتِيٌّ فَكَانَ يَأْتِي أَفْعَلَ
مَا تُؤْمِنُ مُسْتَحْدِثٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ

103. Markay hogaansameen oos u lagday wajiga.

فَلَمَّا أَسْلَمَ وَتَّهَّلَ لِلْجَنَّةِ

104. Yaan udhawaaqnay Ib-raahimow.

وَنَدِينَاهُ أَنْ يَتَابَ إِلَيْهِ

105. Dhab ahaan baad ugu rumeysay riyadii, sasaanaa ku abaalmarincaa samafalayaasha.

فَدَصَدَقْتَ الْأُثُرَيَا إِنَّا كَذَلِكَ بَخْزِي الْمُخْسِنِينَ

106. Taasina waa imtixaan muuqda (oo weyn).

إِنَّ هَذَهُ الْمُؤْلِبَاتِ الْمُؤْمِنُ

107. Wuxuu ka furanay loog weyn (wan).

وَفَإِيْنَهُ بِذِيْجَعَ عَظِيمٍ ﴿١٧﴾

108. Wuxuu ka furanay loog weyn (wan).

وَتَرَكَ عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ ﴿١٨﴾

109. Nabadgallyo (salaan) Nabi Ibraahim korkiisa ha ahaato.

سَلَمٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ ﴿١٩﴾

110. Saasaana ku abaal marinaa samofalaayaasha.

كَذَلِكَ بَخْرَى الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٠﴾

111. Wuxuu ka mid ahaa ad-doomadanada mu'miniinta ah.

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢١﴾

112. Wuxuu ka mid ahaa ad-doomadanada mu'miniinta ah.

وَشَرِّنَهُ بِإِسْحَاقَ بَنَيَّاَنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٢﴾

113. Waana barakaynay Ibraahim iyo Isxaaqba, waxaana ka mid ah faracooda mid samafala iyo mid naftiisa si cad u dulmiya.

وَتَرَكَ عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا
مُحْسِنٌ وَطَالِمٌ لِقَسِيٍّ مُبِيتٌ ﴿٢٣﴾

Nabi Ibraahim (Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeele) markii Eebe u gargaaray yuu hijrooday, Eebana wuxuu ka barey inuusiiyo Ilmo fiican, markaasaa Eebe siiyey Ismaaciil kuna imtixaanay inuu gawraco, hadana furtay markay udarbadeen fulinta amarkii Eebe, magacsiicanna ugu reebey Eebe aduunka, hadana uu ugu bishaareeyay Isxaaq oo suuban. Ibnu Cabaas waxaa laga warriyey: Kanlafurtay waa Nabi Ismaaciil, yuhuudina waxay sheegtay inuu isxaaqyahay, wayna beensheegeen. Aṣ-Ṣaaffaat (99-113).

114. Dhab ahaan yaan ugu mannaysanay(ugunicmeeynay)Nabi Muuse iyo NabiHaaruun (Nabinimo).

وَلَقَدْ مَنَّ كَاعَلَ مُوسَى وَهَرُونَ ﴿٢٤﴾

115. Waana ka korinay iyaga iyo Qoomkooda dhibaatadii waynayd.

وَجَنَحَتْهُمْ وَقَوْمُهُمْ مِنَ الْكَرْبِ الْمُطِيءِ ﴿٢٥﴾

116. Waana u gargaaray, waxayna noqdeen kuwo adkaaday (sareeyey).

وَصَرَّتْهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَلَيْنَ ﴿٢٦﴾

117. waxaana siinay Kitaabkii cad-daa.

وَأَلَيْهِمَا الْكِتَابُ الْمُسْتَقِيمُ ﴿٢٧﴾

118. Wuxuu ka hanuuninay Jidka toosan.

وَهَدَيْتَهُمَا أَصْرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ ﴿٢٨﴾

119. Wuxuu ka furanay dadka dambe, (amaan ah).

وَتَرَكَ عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرَةِ ﴿٢٩﴾

120. Nabadgallyo ha ahaato Nabi Muuse iyo Nabi Haaruun korkooda.

سَلَمٌ عَلَى مُوسَى وَهَرُونَ ﴿٣٠﴾

121. Saasaan ku abaalmarinaa kuwa wanaa gga fala,

إِنَّا كَذَلِكَ بَخْرِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾

122. Waxayna ka midyihiiin addoo-madanada mu'miniinta ah.

إِنَّمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾

Nabi Muuse iyo walaalkiis Nabi Haaruun meelo badanbay quraanka kaga soo arooreen, iyo waxay kala kulmeen Fircoo iyo Qoomkiisi iyo Baniisra'a'il markii danbe iyo inuu eebe ka koriyay iyaga iyo qoomkoodii dhibaatadii waynayd oo ahayd maansheyntii Fircoo iyo colkiisi'Eebena Kitaab cad siiyay, jidka wanaagsanna ku toosiyay'sharaf iyo magacfcicanna ureebay, waxayna kutusin arrinkaas in Eebe la jiro oo gargaar iyo sharaf udambaysiin ciddii xaqa iyo runta kudadaasha, Dhabari wuxuu yidhi: jidka toosani waawaa diinta islaamka'waana diinta Eebe ee uu Nabiyada ku bixiyay. Aṣ-Ṣaaffaat (114-122).

123. Ilyasna Wuxuu ka mid ahaa Rasuullada.

وَإِنَّ إِلَيْسَ لِمَنِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾

124. Markuu ku yidhi qoomkiisi miyeydaan dhawrsaneyn (Eebe kayaa-bayn).

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَلَا تَنْقُوفُنَّ ﴿١٢٤﴾

125. Mawaxaad baryeysaan Bacli (Samam) ood ka tagaysaan Eebaha abuur-ka wanaajiya.

أَنَّدُعُونَ بِعَلَّا وَتَدْرُونَ أَحْسَنَ الْخَلِيقَينَ ﴿١٢٥﴾

126. Ee ah Eebihiina iyo Eebaha aaba-yalkiini hore.

اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ إِبْرَاهِيمَ كُمْ أَوْلَيْكُمْ ﴿١٢٦﴾

127. Markaasay beeniyeen, waxaanaa loo soo kulmin (Cadaab).

فَكَذَبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمْ يَحْضُرُونَ ﴿١٢٧﴾

128. Laakiin adoomada Eebe ee ni-yada san (waxay lakulmi khayr).

إِلَاعِبَادَ اللَّهُ الْمُخَاصِّبِينَ ﴿١٢٨﴾

129. Wuxaana ugu reebnay dadka danbe (amaan ah).

وَرَدَدَ عَلَيْهِ فِي الْآخِرَةِ ﴿١٢٩﴾

130. Nabadgalyo ha ahaato Ilyas korkiisa.

سَلَمَ عَلَى إِلَيْسِينَ ﴿١٣٠﴾

131. Saasaanaa ku abaalmarinaa kuwa sama fala.

إِنَّا كَذَلِكَ بَخْرِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾

132. Wuxuuna ka midyahay adoo-madanada mu'miniinta ah.

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣٢﴾

Ilyas wuxuu ka mid ahaa Nabiyada Eebe, wuxuuna Eebe u diray Bini israa'iil oo caabudi jiray sanam la dhihi jiray Bacli, wuxuuna ugu yeedhay cibaadada Eebe, iyo inay katagaan cibaadada waxa ka soo hadhay si darana wuu u waaniyyay, wuxuuna Eebe ku abaalmariiy inuu ka yeelay addoomadiisa toosan ee wanaaga Fala'magac fiicanna wuu ugu reebey dadka.

Taasina waxay ku tusin inuu xaqa iyo cidda ku socotaayi wanaaggaa iyo cidhibta fiican ku danbeyn. Inkastoo baadilku muddooyin laga yaabo inuu muuqdo oo darraado. Aṣ-Ṣaaffaat (123-132).

133. Nabi luudhna wuxuu ka mid ahaa rasuulada (la diray).

وَإِنَّ لُوطًا مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾

134. Xus markaan korinay isaga iyo helkiisaba dhamaan.

إِذْ جَعَلَهُ أَهْلَهُ أَجْعَنَ ﴿١٣٤﴾

135. marka laga reebo Cajuuso (haweeneydiisi) oo ku hadhay halaaga.

إِلَّا أَبْخُرُكُ فِي الْغَدَرِينَ ﴿١٣٥﴾

136. Ka dibna waxaan halaagnay intii kale.

ثُمَّ دَمِرَنَا الْأَخْرَينَ ﴿١٣٦﴾

137. Idinkuna (reer makaad) waxaad martaan dhulkoodii waabariga.

وَإِنَّكُمْ لَمَرُونَ عَلَيْهِمْ مُضِيِّعِينَ ﴿١٣٧﴾

138. Iyo Habeenkaba ee miyeydaan wax kasaynin.

وَبِالْيَلِ أَفْلَاسَقُولُونَ ﴿١٣٨﴾

139. Nabi Yuunusna wuxuu ka mid ahaa Rasuulladii (ladiray).

وَإِنَّ يُوْسَفَ لِمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾

140. Xus markuu kudhuuntay (kuca-raray) Doontii buuxday.

إِذْ أَبْقَى إِلَى الْفُلُكِ الْمَشْحُونَ ﴿١٤٠﴾

141. Oo uu qoriritay noqdayna mid laga reeyey. (Baddana lagu tuuray).

فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾

142. Kalluunna liqay isagoo lada-gaalay.

فَالنَّفْمَهُ الْئُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾

143. Hadduusan noqonin kuwa Eebe u tasbiixsada (xusa).

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسْتَبِيحِينَ ﴿١٤٣﴾

144. Wuxuu kunagaan lahaa callooshiisa tan iyo maalinta lasoo bixin dadka.

لِلْيَثِ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبَعَّثُونَ ﴿١٤٤﴾

145. Wawaana kutuuray banaan cidla ah isagoo buka.

فَبَذَنَتْهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيرٌ ﴿١٤٥﴾

146. Wawaana ka soo bixinay korkiisa Geedka yaqdhiinka ah (hadhayn darteed).

وَأَبْتَأَتْهُ عَلَيْهِ سَجَرَةً مِنْ يَقْطِينَ ﴿١٤٦﴾

147. Wawaana u diray Boqolkun oo dad ah ama ka badan.

وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مَائِنَةِ أَلْفٍ أَوْ يَرِيدُونَ ﴿١٤٧﴾

148. Wayna rumeeyeen, wawaana uraaxaynay (sugnay) tan iyo mudo.

فَقَامُوا فَمَتَعَنُوهُمْ إِلَيْهِنَّ ﴿١٤٨﴾

Nabi Luudh iyo Nabi Yuunus iyo Nabiyadii kaleba iyo Qoomamkoodii waxay kudambeeyeen iyo sida Eebe kukala maamulay Quranka tilmaamay, waxaase muhim ah in xumaanta laga dheeraado, wanaagana lagu dadaalo, tan kale waa in la ogaado in Eebe wax walba karo farajkiisuna dhawayahay ducadana aqbalo,

Qisadiisuna waxay ahayd inuu dar Eebe uga tagay ugana cadhooday qoomkiisii markaas Eebe imtixaanay. Rasuulkuna wuxuu yidhi: Cidna uma haboona inay dhadho anaa ka khayrbadan Yuunus Bini mataa. (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkooda ha yeelee). Aṣ-Ṣaaffaat (133-148).

149. Waydii gaalada, in Eebahaa gab-dho yeeshay iyaguna Wiilal.

فَأَسْتَقْتِلُهُمْ أَرِيزَكَ الْبَنَاتَ وَأَهْمَرَ الْبَسُورَ ﴿١٤٩﴾

150. Mise waxaan abuuray malaa'igta oo dhadig iyaguna ay Joogeen.

أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَّا وَهُمْ شَهِدُونَ ﴿١٥٠﴾

151. Taasi waa been abuurashadoodii ay dhahayeen.

أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ أَفْكَرِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾

152. Eeba waa dhalay waana beenaa-layaal.

وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٥٢﴾

153. Ma wuxuu ka doortay gabdho wi-lasha.

أَصَطَقَ الْبَنَاتِ عَلَى الْبَكَنِينَ ﴿١٥٣﴾

154. Maxaa idiinku wacan ood sidaas u xukumaysaan.

مَالَكِينَ كَفَّعْمُونَ ﴿١٥٤﴾

155. Miyeeydaan wax xusuusaneyn.

أَفَلَا نَذَكِرُونَ ﴿١٥٥﴾

156. Mise waxaa idii sugnaatay xujo cad.

أَنْ لَكُفُّوسُلَكُونْ مُبِيتٌ ﴿١٥٦﴾

157. Keena Kitaabkiinna (cadayn) ha-daad runlayaaltihiin.

فَأَنُوا بِكَتَبِكُرِيزِنْ كُتُمْ صَدِيقِينَ ﴿١٥٧﴾

158. Waxay yeeleen gaaladu Eebe iyo Jinniga dheddooda (qaraabo) nasab, Jinniguna dhabahaanbuu u oyayahay in gaalada lakeeni (qiyaamada).

وَجَعْلَوْا يَنِيهَ وَبَنِ الْمَنَّةَ سَبَّا وَلَقَدْ عَلِمْتَ أَنَّهُنَّ

إِنَّهُمْ لَمْ يَحْضُرُونَ ﴿١٥٨﴾

159. Eebaa kanasahan (kadheer) waxay ku tilmaamayaan.

سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾

160. Laakiin adoomada Eebe ee niyada suubiyyey (Waa ka fogiyihii xu-maan).

إِلَّا إِبَادَةَ اللَّهِ الْمُحَمَّصِينَ ﴿١٦٠﴾

Gaaladu had iyo jeer waa af xunyihii iyagoo doqonimana kudarsaday, halkanna waxay Eebe (sareeye) kusheegeen in malaa'igtu gabdho utahay, taasina waa beentoodii'ee Eebe ma yeelanin Ilmo wiil iyo gabadhi midna, illeen umabaahnee, wax xuja ah ooy gaaladu haysana majiro, Eebana waa kadheeryahay xumaan. Mujaahid wuxuu sheegay in gaaladu dhaheen: Malaa'igtu waa gabdho Eebe sareeye, markaa-suub abubakar yidhi yaa hooyo u ah markaasaydhaheen: Haweenjinni. (Eebaa ka dheer waxay ku sheegeen). Aṣ-Ṣaaffaat (149-160).

161. Idinka iyo waxaad caabudaysaan (gaalooy)

فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿١٦١﴾

162. Waxaa ka fidmaysaan (dhumiisan) Eebe.

مَا أَشْرَقَ عَلَيْهِ يَقِنَّيْنَ ﴿١٦٢﴾

163. Marka laga reebo kuwagali ja-xiimo.

إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِبُ الْجَحِّمِ ﴿١٦٣﴾

164. Ruuxkastoo nagamid ah (ma-la'iqta) wuxuuleeyahay meel lagu ya-qaan.

وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا هُوَ مَقْعُودٌ مَعْلُومٌ
وَإِنَّ الْجِنَّةِ الْأَصَافُونَ

165. Waana safannahay (cibaado dar-teed).

وَإِنَّ الْجِنَّةِ الْمُسْتَهْوِنَ

166. Waana tasbiixsanaa (qa-darinEebe).

وَإِنَّ الْجِنَّةِ الْمُسْتَهْوِنَ

167. Waxayna ahaayeen gaaladu ku-wii dhaha.

وَإِنَّ كَانُوا لِيَقُولُونَ

168. Hadduu yahay agtanada xuskii (warkii) kuwii hore (Kitaab).

لَوْلَآ أَعْنَدَنَا ذِكْرَ أَمْنَ الْأَوَّلِينَ

169. Waa-xaan noqonlahayn ad-doomaha Eebe ee suuban.

لَكَعْبَادَ اللَّهُ الْمُخَلِّصُونَ

170. Wayse ka gaaloobeen Kitaabkii (quraanka) wayna ogaandoonaan (waxa ku dhaca).

فَكُنْرُوا يَهُ، فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

Gaaladii qureeshedina waxay ahaayeen intaan quraanku soodagin kuwa jeclaa inay helaan Kitaab uga warama umadiihii hore, wayse kagaaloobeen markuu uyimid, wayna ogaandoonaan cidhibteeda, waxaana lamid noqon iyaga ciddkastoon Quraanka iyo xaqaa uu sheegi raacin rumaynina. Nabiguna (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkisa hayeelee) wuxuu yidhi: Waxaa laynagaga fadilay dadka Saddex: Maala'iqta sideeda oon usafano (Salaada) dhulkoo masjid inoo ah, iyo Carrada oo daahir inoo ah. Waxaa sheegay Muslim. Aṣ-Ṣaaffaat (161-170).

171. Dhab ahaanbuu ugu hormaray yaboohannagii adoomahannagii aan diray (Rasuuladii).

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كُمَنَّا لِعِبَادَنَا الرَّسُولَينَ

172. In iyaga uun loo gargaari.

إِنَّهُمْ هُمُ الْمَصْرُوْرُونَ

173. Iyo in junuudanada (xaqa raa-cay) ay adkaan (Guuleysan),

وَلَمْ يَجِدْنَا لَهُمْ أَعْلَمُ بُلْمُونَ

174. Ee kajeedso xagooda tan iyo muddo.

فَنُولَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينَ

175. Fiirina iyaguna wayfiirin doonaane (waxa kudhaca).

وَأَبْصِرُهُمْ فَسَوْفَ يَصْرُوْنَ

176. Macadaabkanagay (Gaaladu dadajisan).

أَفِعَدَنَا يَاسْتَغْمِلُونَ

177. Markuu ku dago cadaabku ardaagooda waxaa xumaan subaxa kuwa loodigay.

178. Ee kajeedso xagooda tan iyo muddo.

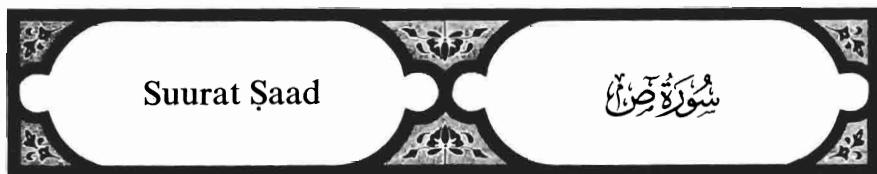
179. Fiirina iyaguna wayfii-rindoonaane (waxa kudhaca).

180. Wuxaan kanasahan Eebahaaga sharafta leh waxay kutilmaamaan gaaladu (oo xun).

181. Nabadgalyana ha ahaato Rasul-ladii korkooda.

182. Mahadna waxaa iskaleh Eebaha (Barbaariyaha) Caalamka ah.

Eebe wuxuu ballan kuqaaday inuu ugargaaro adoomadiisa suaban markaay si fiican uraacaan sharcigisa iyo wadadiisa toosan, fuliyyana amarkiisa siduu Nabiyadii iyo intii raacdabayba ugu gargaaray. Tankale cqaabta Eebe wax ladadajisto ma aha ee hasugeen xaqqidiyaashu waxay kalakulmaan xumaanta iyo dulmiga. Eebana waa kadheeryahay ceeb, wuxuuna mutaa mahad iyo wayneyn. Anas waxaa laga warjiyeen in Rasulkii Eebe (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkisa ha yeele) yidhi maalintii khaybar: Hadaan dagno ardaa qoom waxaa xumaada subaxa kuwa loo digay. Waxaa sheegay Bukhaari iyo Muslim. Aṣ-Saaffaat (171-182).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Xarafka hore wuxuu kutusin mucjisada (Quraanka), Quraanka sharafta leh yaan kudhaaranay (waalaydin soo bixin).

2. Kuwii gaaloobayna waxay kusuganyihiin isla wayni iyo khilaaf (xaqidido)

3. Imisaan halaagnay hortood qarni ay markaas dhawaaqueen waqtii aan dhawaaq waxba tareynin.

فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِرِهِمْ فَسَاءَ صَبَّأَ الْمُنَدِّرِينَ

وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ جِنٍ

وَأَبْصِرَ فَسَوْفَ يَبْصُرُونَ

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعَزَّةِ عَمَّا يَصْنَعُونَ

وَسَلَّمَ عَلَى الْمُرْسَلِينَ

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

سُورَةُ صَادِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صَ وَالْقُرْءَانُ ذِي الدِّكْرِ

بِلِ اللَّهِ الْحَمْدُ لَهُ أَنَّهُ أَنْعَمَ

كُمْ أَهْلَكَ كَمِينَ قَبْلِهِمْ مَنْ قَوْنِ فَنَادَوْلَاتَ

جِنَّ مَنَاصِ

4. Waxayna layaabeen gaaladii inuu uyimaado dige ka mid ah waxayna dhaheen gaaladii kani waa sixirroow bee-naale ah.

5. Ma wuxuu ka dhigay ilaahyadii ilaaah kaliya, arrintaasi waa wax lala yaa-bo.

6. Wuu kala tagay shirkii (madaxdii) kamidka ahayd, waxayna isu dhahen war socda oo ku samra (kusugnaada) Ilaaahyalkiina, arrintani waa wax lay-nala dooni.

7. Manaan kumaqlin tanoo kale diintii kale (Nasraaniyada) arintan Eebe kaliya waa wax la been abuurtay.

8. Ma quraankaa lagudajiyey isagoo na dhexjooga (anagaa ka mudan) waxayse kaga sugan yihiiin Quraankayga shaki walina mayan dhadhamin Cadaabkayga.

Eebe wuxuu ku dhaartay inay gaalada makaad kusugnaayeen khilaaf iyo kibir, iyadoo jirto inuu kuwo badan oo hortood gaaloobay Eebe halaagay, calaacalna wax matalo marka ruuxa xaqaa diido oo ku tilmaamo cidda u yeedhi sixir iyo been iyo xumaan, mase wax lala yaabaa inuu Eebe kaliyahay'maxayse tarixumaan lagu madax adeygo iyo waxyaalo kale oo lacaabudo'yo isla weynaan oon qiimo lahayn. Saad (1-8).

9. Ma agtaadaa khasnadaha na-xariista Eebehaaga adkaada ee bixinta badan (khayrka) yahay.

10. Mise waxaa u sugnaaday xukunka Samooyinka iyo dhulka iyo waxa u dhaxeeya, ha u koreen sallaanno xagga (samada).

11. Junuuda (Colka) halkaas joo-gaana (Gaalada) waa xisbiyo la jabin (laga adkaan).

12. Waxaa beeniyey xaqan iyaga ka hor qoomkii (Nabi) Nuux iyo (reer) caad iyo Fircoonkii tiirarka lahaa.

وَعَبَوْا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكُفَّارُونَ

هَذَا سِحْرٌ كَذَابٌ

أَجْعَلَ الْأَلْهَمَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا شَيْءٌ عَجَابٌ

وَأَنْطَلَقَ الْمَلَائِكَةُ مِنْهُمْ أَنَّ أَمْسَأَوْ أَصْبِرُ وَاعْلَمُ الْهَمَّ

إِنَّ هَذَا شَيْءٌ يُرَادٌ

مَا كَعَنَنَا إِنَّهُنَّ فِي الْمِلَّةِ الْأَخِرَةِ إِنَّ هَذَا

إِلَّا أَخْلِقَ

أَنْزَلَ عَلَيْهِ الْذِكْرُ مِنْ بَيْنَ أَيْمَانِهِمْ فِي شَاءَ

مِنْ ذَكْرِي بَلْ لَمَّا يَدُوْلُ فَوْعَادَابِ

أَمْ عِنْدُهُرْخَانِ رَحْمَةَ رِبِّكَ الْعَرِيزَ الْوَهَابِ

أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بِهِنْمَا فَلَيَرْتَهُوا

فِي الْأَسْبَابِ

جُنْدُ مَا هُنَالِكَ مَهْرُومٌ مِنَ الْأَغْرَابِ

كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمٌ نُوحٌ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ دُولَ الْأَوَادِ

13. Iyo Reer Thamuud iyo qoomkii (Nabi) Luudh iyo Asaxaabti kaynta (Qoomkii) Nabi Shucayb, kuwaas waa xisbiyadii (Xaqa beeniyey).

14. Midaan Rasuullada beenin majiro, markaasay ciqaabtaydii ku dhaeday.

15. Kuwaasuna (Gaaladii Makaad) ma sugayaan waxaan hal qaylo ahayn, mana laha cilmi iyo sugid midna.

16. Waxayna dhaheen Gaaladii Eebow noo dadaji qaybtanada (Ciqaabtanada) Maalinta xisaabta ka hor, (Qiyaamada).

وَمُؤْمِنُونَ مُؤْطِرُونَ وَأَصْحَابُ تَيْكَةً
أُولَئِكَ الْأَخْرَابُ

إِنَّ كُلَّا لَاكَدَبَ الْأُسْلَمَ فَحَقُّ عِقَابٍ

وَمَا يَنْظُرُهُنَّ لَا إِلَّا صَيْحَةٌ وَجَهَةٌ مَّا لَهَا
مِنْ فَوَاقٍ

وَفَالْوَارِينَ يَعْلَمُ لَنَا قَطْنَانًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ

Khayr iyo wanaag Eebe agtiisa yey yaallaan, cid wax ka og ama ku tasarufi karta Naxariista Eebe oon isaga ahayn ma jirto, xukunka Cirka iyo dhulka iyo waxa khalqi ah ee u dhaxeeeyana Eebaa iska leh, si kastoo Gaalo isugu daydo inay ogaato wawa Eebe u qarsoonna uma suurowdo ee jabaa udanbeyn sidii Gaaladii horeba loo halaagay, ciqaab soo dadajinna wax Eebe lawarsado ma aha maxaayeely dhab ahaanbuu ruux walba ula kulmi wuxuu camalfalay, Ibnu Jariir wuxuu yidhi: Waxay warsadeen in Aduunka loogu soo dadajijo waxay mutaan Khayr iyo sharba. Shaad (9-16).

17. Ku samir (u adkayso) waxay sheegi xusuusana addoonkaygii Daa'uud ahay ee xooggaa lahaa, wuxuuna ahay noqosho (Toobad keen) badane.

أَصْبَرَ عَلَىٰ مَا يَمْلُوْنَ وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا دَوْدَ
ذَا الْأَيْدِيْنَهُ، أَوَّلَ

18. Annagaa u sakhirray (u fududaynay) Buuraha, wayna la tasbiix-sadaan Galab iyo Subaxba.

إِنَّا سَخَرْنَا أَنْجِبَالَ مَعَهُ، يُسَخِّنَ بِالْعَشِيِّ
وَالْإِشْرَاقِ

19. Shimbirahana waa loo kulmiyey, dhamaantoodna waxay u noqdaan (Adeecaan) Eebe.

وَالَّطَّيْرَ حَمْشُورَةٌ كُلُّهُ لَهُ، أَوَّلَ

20. Waana adkaynay xukunkiisa (Daa'uud) waxaana siiney xigmad (Nabinimo) iyo fahmo iyo hadal cad-dayn (iyo garsoorid).

وَسَدَّدَنَا مُلْكَهُ، وَأَتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ
وَفَصَلَ لِلنُّطَابِ

21. Ma ku soo gaadhay warkii kuwii doodayey, markey Mixraabka ugu soo dheceen.

وَهَلْ أَتَكَ نَبِيًّا الْخَصَمِ إِذْ سَوَرَوا
الْمَحْرَابَ

22. una soo galeen Daa'uud oo markaas uu ka argagaxay, ayna ku dhaheen ha cabsan, waxaan nahay doodayaal qaarkanno qaarkakale dulmiyey, ee si xaq ah noo kala xukun, hana joowrfalin, naguna hanuuni jidka toosan (xaqa).

إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاؤْ دَفَرَعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخْفِي
حَصْمَانَ بَعْنَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَأَحْكَمَ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ
وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الْصَّرَاطِ

۲۳

Eebe wuxuu faray Nabigu inuu ku samro una adkeysto dhibka Gaalada iyo xaqqidnimadooda, markaa-suу hadana xusuusiyey qisadii Nabi Daa'uud iyo siduu ugu dadaalijiray toobadda iyo cibaadada Eebe, looguna sakhirey Buuraha iyo Shimbirahaa ayna Eebe la xusi jireen, xukun adag iyo Xigmo iyo dood kala gayna Eebe siiyey, laguna imtixaamay Caddaaladda iyo Garsooridda, xadiith saxii ahna waxaa ku sugnay inuu Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Salaad wuxuu Eebe uejclaa Salaadii Daa'uud, Soonna wuxuu Eebe uejclaa Soonkii Daa'uud, wuxuuna seexan jiray habeen badhka, wuxuu kici jiray seddex meel hadana wuxuu seexan jiray sudus, wuxuuna soomi jiray Maalin, maalinna wuu afuri jiray mana carari jirin. Shaad (17-22).

23. (Waxayna dheheen) kani waa walaalkay wuxuuna leeyahay sagaal iyo sagaashan Ido ah, anna waxaan lee-yahay mid kaliya, wuxuuna sheegtay inaan siyo hadalkiina wuu igaga adkaaday.

إِنَّ هَذَا آخِي لَهُ تِسْعٌ وَسَعْوَنْ نِجَّةٍ وَنِعْجَةٍ وَجَدَةٍ
فَقَالَ أَكْلِيلِهَا وَعَزَّرَ فِي الْخُطَابِ

۲۴

24. Wuxuuna yidhi «Daa'uud» wuu kugu dulmiyey warashada Laxdaada (inuu ku biiriyoo) Idhiisa, in badan oo ka mid ah kuwa wax isku darsadana qaarkood waxay ku xadgudbaan (dul-miyaan) qaarka kale, marka laga reebo kuwa xaqaa rumeyey ee camalka wanaagsan falay, wayna yaryihii kuwaasi, Daa'uudna wuxuu umaleeyey inaan ibtileynay wuxuuna ka dam-bidhaaf dalbay Eebiisiis, rukuuc (sujuubuuna) la dhacay wuuna noq-day.

قَالَ لَقَدْ ظَلَّكَ سُؤَالٌ يَعْيَنُكَ إِلَى نِتَاجِهِ وَإِنَّ كُثُرًا
مِنَ الْخَطَلَاءِ لَيَغِيْبُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ أَمْنَوْا
وَعَمِلُوا الصَّلِيْحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَظَنُّ دَاؤُهُ
أَنَّمَا فَنَّهُ فَاسْتَغْفِرَهُ وَخَرَأْكَاهُ وَأَنَابَ

۲۵

25. Markaasaan u dambi dhaafnay, agtanada wuxuu ku leeyahay dha-waansho iyo noqosho fiican (darajo sare).

فَغَفَرَنَا لَهُ ذَلِكُ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَرْفَى

وَمُحْسِنُ مَعَابِ

۲۶

Qisadan ah inuu Eebe imtixaamey Nabi Daa'uud iyo doodayaasha u yimid waxaa fiican in loo rumeyyo sida quraanku u sheegay lagana dheeraado waxyaalo kale oo taaban sharafka nabiga Quraankana aan waafaqsaneyn waxa muuqda waa inay doodayaal ugu yimaadeen Daa'uud si kada ah kana codsadeen inuu cadaalad ku xukumo, wixii ka dhacayna Eebe ka saamaxay xaga xukunka doodayaasha waaana cid walba looga baahanyahay toobadkeen iyo Eebe ku xidhnana haday Nabiyaduba saas yihiin. Shaad (23-25).

26. (Eebe wuxuu yidhi): Daa'uudow annagaa kaa yeelley khaliifka dhulka ee dadka kukala xukun xaqa hana raacin hawada (xun) oo kolkaas uu kaa dhu-miyo jidka Eebe kuwa ka dhuma jidka Eebe waxaa u sugnaaday cadaabdaran halmaankoodii Maalinta xisaabta (Qiyaamada) darteed.

27. Maanaan u abuurin Samada iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya dana laan (Ciyaar). taasina waa siday maleeyeen kuwii Gaaloobay halaaguna wuxuu ugu sugnaaday kuwii Gaaloobey Naar.

28. Miyaan ka yeeleynaa kuwii xaqa rumeeyey oo camal fiican falay sida kuwa hallayn dhulka, mise waxaan kala mid dhigaynaa kuwa dhowrsada kuwa xun oo kale (Gaalada).

29. (Quraanku) waa kitaab aan kugu soo dajinay oo barakeysan, si ay u fiiriyaan dadku aayaadkiisa iyo inay waantoobaan kuwa caqliga leh,

Eebe wuxuu faray Nabi Daa'uud inuu dadka cadaalad ku xukumo mar haduu ka dhigay khaliifka Dhulka oosan raacin hawada Naftisa markaasna uu dhumo, ciddii Jidka Eebe ka dhuntana waxay mudan Cadaabdaran Maalinta soobixinta ay halmaameen darteed, Cirka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya Eebe wuxuu u abuuray xigmad iyo Cid walba in lagu abaal mariyo wuxuu kasbaday, saasuuna usoo dajiyey kitaab barakeysan, si loogu waano qaato loona faro, Eebaan isku mid kamadhiyo Muslim toosan iyo Daalim xun, Xasan Albasri wuxuu yidhi: Eebaan ku dhaartaye Mayna Fiirinin xuruuftoo la xafido iyo xuduudiisana la dayaco, lana dhaho Quraankaan akhriyey isaguna ka muuqan khuluq iyo Camal. Shaad (26-29).

30. Waxaan siinnay Nabi Daa'uud (wiilkiisii) Suleymaan ahaaa wuxuuna ahay addeec (Eebe) oo fiican toobad keen badan.

31. Xusuuso marka loo bandhigay Casarkii Fardo oradbadan oo fiic-fiican.

32. Oo markaas uu yidhi ma waxaan ka jeelaan xusidda Eebe xoolo, inta Qorraxdu ka dhacdo.

يَدَأُو دِإِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَأَنْهَى
بَنِ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَاتَّبَعَ الْهَوَى فَيُضْلِلُكَ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضْلُلُونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ
شَدِيدٌ مِّمَّا سُوِّيْمُ لِمَعَاصِيْبِ

وَمَا حَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا يَنْهَا بِطَلَادِكَ ظُلْمٌ
الَّذِينَ كَفَرُواْ فَوْلَى اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُواْ مِنَ النَّارِ

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ أَمْسَأْنَا عَلَيْهِمُ الْصَّلِيمَةِ
كَالْمُقْسِيْنَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ
الْمُسْقَيْنَ كَالْفَجَارِ
كَتَبَ أَزْنَانَكَ إِلَيْكَ مُبَرَّكٍ لَّيْلَ بَرَوْأَةَ ابْنِيْهِ وَلَيَذَكَّرَ
أُولُو الْأَيْمَنِ

وَهَبَنَا لِلَّدُوْنَدَ سُلَيْمَانَ نَعَمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّلُ

إِذْ عَرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّدِيقَتُ لِلْجَاهِدِ

فَكَالَّذِيْنَ أَحَبَّتُ هُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّيْ
حَتَّى تَوَرَّتْ بِالْحِجَابِ

33. ii soo celiya wuxuuna bilaabay inuu ka taabto Dhudhumada iyo Lu-qunta (uu gawraco sadaqo darteed).

34. Dhabahaan yaan u fidmeynay (imtixaanay) Nabi Suleymaan, waxaan-a ku tuuray kursigisii jasad mar-kaasuu toobad keeney.

35. Wuxuuna yidhi Eebow ii dambi dhaaf ina sii xukun aan ku habooneyn cid igadambeeysa adaa bixin badane ahe.

36. Wawaanaa u sakhirrey dabeysha iyadoo ku socota amarkiisa iyadoo ji-licsan meeshuu doono.

37. Shayaadiinta (Waxaan usakhirey) mid wax dhisid iyo mid dhunbusho ba-danba.

38. Iyo kuwo kale oo ku xidhixidhan silsilado.,

39. (Waxaan ku nidhi) tan waa siis-mada ee bixi ama hayso xisaab la'aan.

40. Wuxuuna ku leeyahay agtanada dhawaansho iyo noqosho siican.

Nabi Suleymaan wuxuu ka dambeeyey oo dhaxlay Nabi Daa'uud wuxuuna ahaa Nabi suaban'Eebana wuxuu u sakhirrey makhluuqyadiisa, wuuna imtixaanay wuuna ku guuleystey imtixaankii'wuxuuna Eebe siiyek xukun aan cikdale oo ka dambeeysa la siin, wax kasta oo qisa ah oo taaban sharaf Nabinimada oo lagu shakiyana waa wax kama jiraan Fardahana wuxuu u gawracaysadaqo markey ka shuqlyieen dhaacadii. Shaad (30-40).

41. Xusuuso addoonkeygii Ayuub ahaa markuu u dhawaqaqay (baryey) Eebihiis isagoo dhihi wuxuu itaabsiyyey shaydaan dhib iyo Cadaab.

42. Wawaanaa ku nidhi ku garaac Lug-taadaa (dhulka) wawaanaa ku nidhi kani waa Biyo meydhii ah qabowna lana cab-bo.

43. Wawaanaa siinnay Caruurtiisi iyo kuwo kale oo lamid ah naxariis xagganaga ka ahaatay iyo xusuus kuwa caqli-ga leh.

رَدُّهَا عَلَىٰ فَطَفْقَ مَسْحًا بِالْمَسْوَقِ وَالْأَغْكَافِ ﴿٣﴾

وَلَقَدْ فَتَأْسِمَنَ وَلَقَيْنَا عَلَىٰ كُرْسِيِهِ

جَنَانَمِ آنَابَ ﴿٤﴾

قَالَ رَبُّ أَغْزَنَ لِي وَهَبَ لِي مُلْكًا

لَا يَبْغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَابُ ﴿٥﴾

فَسَخَنَاللَّهُ الْأَرْبَعَ تَحْرِيْمٍ يَأْمُرُ وَمُنْهَّمٍ حِلْثُ أَصَابَ ﴿٦﴾

وَالشَّيْطَنُ كُلُّ بَنَاءٍ وَعَوَاصٍ ﴿٧﴾

وَآخَرِينَ مُقْرَبِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٨﴾

هَذَا عَطَاؤُنَا فَأَمْنُنَ وَأَمْسِكٌ بِغَرِّ حِسَابٍ ﴿٩﴾

وَإِنَّ اللَّهَ عَنِ الدَّالِّ لَغَيْرِهِ وَحْسُنَ عَيَابٌ ﴿١٠﴾

وَإِذْ كَرَبْدَنَأَيُوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِي الشَّيْطَانُ

يُنْصِبُ وَعَذَابٌ ﴿١١﴾

أَرْكَضَ بِرِحْلَكَ هَذَا مَعْنِسَلَ بَارِدُ شَرَابٌ ﴿١٢﴾

وَهَبَنَا اللَّهُ أَهْلَهُ وَمَثَلُهُمْ مَعْهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَدُكْرَى

لِأُولَئِكَ الْأَلَبِ ﴿١٣﴾

44. Kuna qabo gacantaada xidhmo laamo ah kuna garaac hana jabinin dhaarta waxaana ku ognahay inuu yahay samre addoon fiican ah toobad-keenna badan.

45. Xusuuso addoomadannadii (Nabi) Ibraahim iyo Nabi Isxaaq iyo Nabi Yacquub ee ku xoog badnaa cibaadada kuna aragdheeraa (xaqa).

46. Anagaa u dooranay xusidda aa-khiro.

47. Waxayna ka yihiin agtanada kuwo la doortay oo wanaagsan.

48. Xusuusana Nabi Ismaaciil, Alyasac iyo Dul kifli dhamaanna waxay ahaayeen kuwo wanaagsan.

Nabi Ayuub Eebe wuu imtixaamay, Eebena waa ka fayday kurbadii markuu si dhab ah u baryey, cikastoo Eebe si toosan iyo xaq ah ugu xidhnaatana Eebe wuu aqballi ducadiisa, sidoo kale waxaa Eebe doortey Nabi Ibraahim iyo Nabi Isxaaq, Nabi Yacquub, Nabi Ismaaciil, Yasac iyo Dulkifli dhamaan waxay ahaayeen ikhyaar la doortey, waana in wanaagga iyo adkeysiga lagaga daydaa, Xaqana iyo Quraankana la raaco. Shaad (41-48).

وَخُذْ بِكَضْعَنَا فَأَصْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْتَثْ
إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا قَمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٦﴾

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِنَّهُمْ لَاسْخَنَ وَيَقْوَبُ
أُولَئِي الْأَيْمَنِيْ وَالْأَبْصَرِ ﴿٧﴾

إِنَّا أَخْصَصْنَاهُ مَعَ الْأَصْلَهِ ذَكْرَى الْأَدَارِ ﴿٨﴾

وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَيْمَنَ الْمُصْطَفَعَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٩﴾

وَأَذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسْعَ وَذَالْكَفَلِ
وَكُلُّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿١٠﴾

49. Wuxaas la soo sheegay waa xusuus, kuwa dhowrsadana waxaa u sug-naaday noqosho fiican.

هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ الْمُسْتَقِنَ لَهُ مَنْ مَاتَ ﴿١١﴾

50. Janada cadninoor loo furay albaabada yeey mudan.

جَنَّتْ عَدْنِي مَسْنَحَةً لِمَنِ الْأَزْوَبُ ﴿١٢﴾

51. Waxayna ku dangiigsan dhex-deeda (sariiro) waxayna u yeedhaan faakihad badan iyo Cabbid.

مُتَكَبِّنَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا يَدْكُهُهُ
كَشِيرَقَ وَشَرَابٍ ﴿١٣﴾

52. Wuxaana agtooda ahaan Haween indhahoodu ku koobanyahay Ragooda (dhowrsoon) oo Isla eg.

وَعِنْهُمْ قَصْرَتْ الظَّرْفِ أَرَابٍ ﴿١٤﴾

53. Kaas waxaa leydiin yaboohay Maalinta Xisaabta (qiyaamada).

هَذَا مَا تُؤْدِنَ لِتَوْرِيْ أَعْسَابِ ﴿١٥﴾

54. Kaasuna waa Rizqigannaga mana dhamaado.

إِنَّهُذَا أَرِقَنَا مَالَمُؤْمِنُونَ نَهَادِيْ ﴿١٦﴾

55. Xaalku waa sidaas, Gaalana waxaa u sugnaadey noqosho xun.

هَذَا وَلَكَ لِلطَّغَيْنِ شَرَّ مَابِ ﴿١٧﴾

56. Jahannamo yeyna gali iyadaana u xun Gogol.

جَهَنَّمَ يَصْلُوْهَا فِيْسَ لِهَادِ

57. Kaas waa Cadaab, ee dhadhamiya, isagoo ah Biyo kulul iyo Dhaacaanka ehel Naarka.

هَذَا اطْلَيْدُ وَفُوْهُ حَيْمُ وَعَسَاقٌ

58. Iyo mid kale oo Cadaab ah oo noocyaa ah.

وَهُوَ اخْرُوْ مِنْ شَكْلِهِ أَرْوَحُ

59. Malaa'igtuna waxay dhihi kani waa koox idinla gali Cadaabka waxayna ku dhihi ha soo dhawaanina, waxayna galaan Naarta.

هَذَا فَوْجٌ مُتَنَحِّمٌ مَعَكُمْ لَا مَرْحَنِيْا بِأَهْمَنْ

صَالُوْ النَّارِ

Aayadaha hore waxay ka warami ehelu Jannahay iyo sida Eebe ugu Nimceeyey, oo waxkastoo khayr ah u helayaan, sidoo kah waxay ka warami Ayadaha kale xaalka ehelu Naarka iyo sida loo dulleyn, iyo waxay isu odhan iyo Cadaabka kala duwan oy lakulmi, Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee): Haddii Wadaan Qasaaq ah adduunka lagu daadiyo, adduunyadu way uri laheyd, waxaa wariyey Tirmadi iyo Axmed. Shaad (49-59).

60. Waxay ku dhaheen kuwii raacay kuwii madaxda ahaa ha soo dhaawanina (wanaag halla kulmina) idinkaa na soo galiyey Cadaabkan isagaanaa uxun meel lagu nagaado.

فَالْأَبْلَى أَشْتُرَ لَا مَرْجَبٍ كَوَافِرْ قَدْمُهُمُ لَنَا فِيْسَ

الْقَرَارُ

61. Waxayna dheheen kuwii wax raacay Eebow ruuxii nasoo galiyey Cadaabkan u siyaadi laban laab Naartaa.

فَالْأَوْرَسَامَنْ قَدْمَ لَنَا هَذَا فَرِزَدُ عَذَابًا ضَعَفَا

فِي النَّارِ

62. Waxayna dhaheen (Madaxdii) Gaalada maxaan la arkiweynay rag aan ku tirinay kuwo xun xun,

وَفَالْأُمَالَنَ لَانَرَى رِجَالًا لَكَانَ عَدُمُهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ

63. Ma waxaan ka yeelanay (adduunkii) Jees jees mise waxaa ka iishey xaggooda Araggii.

أَخْدَنَهُمْ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَرُ

64. Kaasina (doodaas) waa xaq sugan oo ah dooda ehelu naarka.

إِنَّ ذَلِكَ لَحَقَ تَخَاصُّهُمْ أَهْلَ النَّارِ

65. Waaad dhahdaa Nabiyyow waaxaan uun ahay dige, Eebe aan Eebe ahayna ma jiro ee kaliga ah awoodana badnaa.

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَانِ إِلَهٌ إِلَّا اللَّهُ الْوَحْدَنَ الْقَهَّارُ

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا يِنْهَا الْعَزِيزُ الْفَقِيرُ

66. Ee ah Eebaha samooyinka iyo dhulka iyo waxa udhaxeyaba, ahna adkaade dambidhaaf badan.

Aayadaha hore waxay ku xidhanyihiin kuwii ka horeeyey ee ku saabsanaa muranka iyo calaacalka ehelu Naarka Maalinta Qiyaame iyo sidey kuwii xumaanta wax kuraacay iyo kuway raaceenba isu dagaalayaan midba midka kale, iyo iney gafsanaayeen markey ku jees jeesayeen adduunkii mu'miniita sida Bilaal, Suhayb, Camaar iyo wixii la mid ahaa.

Aayadaha dambana waxay ka warami awoodda Eebe iyo kalinimadiisa iyo in isagu koonka leeyahay, Nabiguna udigaha Caalamka yahay. Shaad (60-66).

67. Wuxaa dhadhaa Nabiyow Quraanku waa war weyn.

فَلَهُو نَبِيٌّ عَظِيمٌ

68. Ood idinku ka jeedsaneysaan.

أَنْتَ عَنْهُ مُعْرِضٌ

69. mana ogayn shirka sare (malaa'igtu) markey doodayaan (Haddaan waxyi jirin)

مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمِلَائِكَةِ إِذْ يَخْتَصُّونَ

70. waxaa uun leywaxyoodey inaan ahay dige muuqda.

إِنْ يُوحَى إِلَيَّ أَلَا أَنَا أَنَّذِرُ مُنْهَى

71. Xusuuso markuu Eebe ku yidhi malaa'igta anigu waxaan ka abuuri dadka (Aadam) Dhoobo.

إِذْ قَدْ رَأَيْكَ الْمَلِئَكَ إِذْ خَلَقَكَ مِنْ طِينٍ

72. Ee markaan ekeeyo oon ku asuufo Ruuxdeyda ugu dhaca sujuud (salaan).

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَفَصَحْتُ فِيهِ مِنْ رُوْحِي فَقَعَوْا

73. Wayna sujuudey malaa'igtii dhamaantood oo idil.

لَهُ سَجَدَ مَنْ

74. Ibliis mooyee oo is kibriyey kana mid noqday gaalada.

سَجَدَ الْمَلِئَكُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ

75. Eebe wuxuu yidhi Ibliisow maxaa kaa reebay inaad u sujuuddo kaan ku abuuray yaddayda ma iskibrisey mise waxaad ka mid noqotay kuwa islasareeyaa.

إِلَّا لِلَّيْسَ أَسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكُفَّارِ

76. Wuxuuna yidhi anaa ka kheyroon isaga (aadam), waxaad iga abuurtey naar isagana waxaad ka abuurtey dhoobo.

قَالَ يَأَبِيلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ سَجَدَ لِمَا حَلَقْتُ بِيَدِي

77. Eebe wuxuu ku yidhi iiga bax samadeyda, waxaad tahay mid la dheeereyeye.

أَسْتَكْبَرَتْ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالَمِينَ

قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ

قَالَ فَأَخْرُجْ مِنْهَا إِنَّكَ رَجِيمٌ

78. Korkaagana ha ahaato lacanade tan iyo maalinta abaalmarinta.

وَإِنَّ عَيْنَكَ لَعَنِتِي إِلَى يَوْمِ الْحِسْنَى ﴿٧٨﴾

Quraanku waa war weyn gaaladuna waa ka jeedsadeen' Nabiguna (naxaris iyo nabadgalyi korkiisa Eebe hayeelee) waa un dige cad oo waxyi Eebe wax lagu ogeysiye. Waxaa kale ooy aayaduhu ka warameen Nabi aadam (nabadgagalyo korkiisa ha ahaatee) iyo Iblisiis sida meelo badan Quraanku kusheegey, taasoo ah inuu Iblisiis is kibriyey'xaqana diiday amarkii Eebana ka madax adaygay'waxaana lagu abaa mariyey in naxariistii Eebe laga dheeereeyey'Eebana u cadhooday cid kastoo raacda oo xaqa iska weyneysana waxay mudan wuxuu mutay Iblisiis. Shaad (67-78).

79. Wuxuu yidhi(ibliis) Eebow i sug tan iyo maalinta la soo bixin dadka.

قَالَ رَبِّ فَأَنْظَرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبَعَّثُونَ ﴿٧٩﴾

80. Eebe wuxuu yidhi waxaad ka midtahay kuwa la sugi.

قَالَ فِإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٨٠﴾

81. Tan iyo maalinta waqtiga layaqaan ah.

إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٨١﴾

82. Wuxuuna yidhi waxaan ku dhaartey sharaftaadee waan baadiyeyn dhamaantood.

قَالَ فَيَرْزَعُكَ لِأَغْوَيْنَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٢﴾

83. marka laga reebo addoomadaada suuban.

إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخَاصِّيْرَ ﴿٨٣﴾

84. Eebe wuxuu yidhi dhabtaan kusifoobaa, dhabtaana uhadlaa.

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَوْلُ ﴿٨٤﴾

85. Wuxaana ku dhaaran inaan kabuuxiyo Jahannamo adiga iyo inta kuraacda oo ka midah dadka dhamaan.

لَا تَأْلَمَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ

وَمَنْ تَبَعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾

86. Wuxaad dhahdaa Nabiyow idin kama warsanaayo xaqa ujuuro, mana ihi kuwa is dhiba (isku dhibawaxaan la farin).

فُلَّ مَا أَسْنَكْتُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنْأَمْتُكُمْ كُلَّ كِفْنِيْنَ ﴿٨٦﴾

87. Waxyiguna waxaan waanada caalamka ahayn ma aha.

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِيْنَ ﴿٨٧﴾

88. Dhab ahaanna waxaad u ogaan doontaan warkiisa muddo ka dib.

وَلَعَلَمْنَ نَبَاءَ بَعْدَ حِيْنٍ ﴿٨٨﴾

Xigmo Eebe oyahay yuu u ogolaaday codsigii Iblisiis oo ahaa in cimriga loo dheeereeyo. Wuxuuna ku dhaartey colkaas inuu dadka dhumiyo marka laga reebo kuwa wanaagsan. Eebena wuxuu ku ballan qaaday inuu cadaabo Iblisiis iyo inta raacdaba. Tan kale ma aha mana haboona iney noqoto diintu wax ujuuro iyo cunno lagu warsado, lana sheegto waxaanan ahayn,ama leysku dhibo waxaan lagu farin. Quraankuna waa waanada iyo naxariista adduunka oo dhan, ayna waajib tahay in la raaco laguna dhaqmo, haddii kale waxaa dhabahaan loo ogaan warkiisa. Shaad (79-88).

Suurat Az-Zumar

سُورَةُ الْمُرْتَبِ

Magaca Eebe yaana ku billabeynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Soo dajinta Kitaabka (Quraanka) wuxuu ka ahaadey xagga Eebaha adkaada ee falka san.

2. Annagaanaa kuugu soo dajinay Nabiyyow Kitaabka si xaq ah, ee caabud Eebe adoo u kali yeeli Diinta.

3. Diinta khaaliska ahna waxay u sugnaatey Eebe, kuwa ka yeeshaa Eebe ka sokow awliyo waxay odhan uma caabudno inay Eebe noo dhaweeyaan mooyee dhawaansho, Eebaana kala xukumi dadka dhexdooda waxay isku diidaan, Eebaana ma hanuuniyo Been badane gaalnimobadan.

4. Hadduu doono Eebe inuu yeesho ilmo wuxuu ka dooran lahaa wuxuu abuuro wuxuu doono-waa nazahanyahey, waana Eebaha kalida ah ee awoodda badan.

5. Isagaa abuuray samooyinka iyo dhulkaba si dhab ah, wuxuuna Habeenka ku daboolaa Maalinta, Maalintana ku daboolaa Habeenka, wuxuu-na sakhiray Qoraxda iyo Dayaxa, mid walbana wuxuu ku socdaa muddo magacaaban, Eebaana waa adkaade dambi dhaafbadan.

Eebe wuxuu ka waramey sida meelo badan aan ku soo maray sharafta Quraanka iyo weynidisaba, maxaayeeley waxaa soo dajiyey ooku hadley Eebaha weyn ee xigmada badan, sidaas daraadeed yeey waajib tahay in la raaco Quraankaas Eebaana si dhab ah loo caabudo, ciddii caabudda wax isaga ka soo hadhayna waxay la kulmi khasaare iyo qoomamo, maxaayeeley Eebe waxaa loogu dhawaadada Camal fiican, mana libaano beenaale iyo gaal midna. Eebaana waa ka kaaftoonyahay inuu yeesho ilmo, hadduu doonan waxuu ka yeelan lahaa wuxuu rabo, waase ka nasahanyahay umana baahna'maxaayeeley waa Eebaha awooda leh ee abuuray Cirka, Dhulka, habeenka, Maalinta, Qoraxda iyo dayaxaba dhammaantoodna u sakhirey sidii loo abuurey. Az-Zumar (1-5).

سُورَةُ الْمُرْتَبِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

١٧٣
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدْنَا اللَّهَ

مُحْلِصًا لِّلَّهِ الَّذِينَ

أَلَا إِلَهَ أَلَّاَنِيْنَ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ أَخْذَنَا
مِنْ دُونِهِ أَوْ لِيْكَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُغْرِبُونَا
إِلَى اللَّهِ زُفْقَى إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ بِمَا يَعْمَلُهُمْ فِيهِ
يَعْلَمُوْنَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَذِبٌ

كَفَّارٌ ٢

لَوْأَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَخَذَ وَلَدًا لِأَضَطْفَنَ مَمَا يَخْلُقُ
مَا يَسِّأَءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ أَلَا وَحْدَهُ الْفَهَارُ ٣

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يَكُوْنُ الْأَيْلَلَ
عَلَى النَّهَارِ وَيَكُوْنُ النَّهَارَ عَلَى الْأَيْلَلِ وَسَخَرَ
السَّمْسَكَ وَالْقَمَرَ كُلُّ بَعْرِي لِأَجَلٍ
مُسْكَنٌ لِأَمْوَالِ الْمُكْرِمِ الْفَقَرُ ٤

6. Wuxuu idinka abuurey naf kaliya (Nabi aadam) markaasuu Eebe ka yeeley (ka abuurey) xagga aadam haweeneydiisi (Xaawo) wuxuuna Eebe idii soodajiyey xoolaha siddeed nooc oo ka mid ah, wuxuuna idinku abuurey uurka hooyadin abuurid ka dambeysyo abuurid saddex mugdi dhexdooda saasna waxaa yeela Eebaha idin barbaariya, isagaana iska leh xukunka. Eebe mooyee ilaah kale majiro, ee xaggee laydiinka ilili (Xaqa).

7. Haddaad gaalowdaan dadow Eebe waa idinka kaaftoomey, ugamaana raalli aha addoomadiisa gaalnimo, hadaad ku mahdisaanna wuu idin ka raalli noqon, nafna naf kale danbigeeda ma qaaddo, waxaana leydiin celin Eebihiin xaggiisa, wuxuuna idii ka warrami waxaad camal fasheen, wuuna ogyahay wuxa laabta (qalbiga) ku sugaran.

8. Markuu dadka taabto dhib wuxuu baryaa Eebihiis isagoo u noqon, markuuse Nicmo siiyo wuu illoobaa wuxuu baryey horey, wuxuuna u yelaelaa Eebe shariigyo si uu uga baadiyeeyo (kaasi) jidka Eebe, waxaad dhahdaa ku raa-xaysogaalnimadaada wax yar waxaad ka mid tahay ehelu naarka.

Wuxuu Eebe halkan ku taxay nicmooyin badan oos u nicmeeyey addoomadiisa taasoo ah abuuriddiisa Xoolaha uu inoo abuurey, uurka hooyoo inagu nooleeyey inaguna abuuray mugdiyo saddex ah dhex-dood, hadduu dadkoo dhan gaaloobana Eebe wax ma yeeleyso, mana rabo gaalimo 'mahaadoodana wuu jecelyahay nafna mid kale dambigeed ma qaado, xagga Eebaana loo noqon 'ruux walbana wuxuu uga warrami wuxuu camal faley'illeen waxwalba waa ogyahaye 'manaa haboona in dhikrana Eebe la xusuustu to ladnaantana la halmaamo loona yeelo shariigyo cidda saas yeeshana waxyarbey aduunka ku raaxaysan Naarna way gali. Az-Zumar (6-8).

9. Ruux tukan oo Eebe adeece saac-daha habeenka isagoo sujuudsan oo taagan kana digtoon aakhiro qudar-reynayana naxariista Eebihiis (Ma la midbaa cidaan saas faleynin). waxaad dhahdaa Nabiyow ma egyihiin kuwa wax yaqaanna iyo kuwaan wax aqoonin, waxaa uun waantoomi kuwa caqliga leh.

خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ نَارٍ وَجَعَلَنَاكُمْ جَاهَنَّمَ مِنْ هَرَقَجَهَا
وَأَنْزَلَنَاكُمْ مِّنَ الْأَنْعَمِ شَنِينَةً أَرْوَاحَ مَنْلَقْنَاكُمْ
فِي بُطُونِ أَمْهَنِكُمْ خَلَقْنَاكُمْ بَعْدَ حَلَقَتِ
فِي ظُلْمَتِ ثَلَثَتِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ
الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَإِنَّ شَرْفَنَ

﴿٦﴾

إِنْ كَفَرُوا فَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَى لِعِبَادِهِ
الْكُفَّارُ وَلَنْ تَشْكُرُوا إِنْ رَضِيَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْزُقُوا إِذْرَةً
وَرَزَّ أَخْرَىٰ سِرْمَ إِنَّ رَبَّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فِي نِعْمَتِكُمْ
إِنَّمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

﴿٧﴾

وَإِذَا مَسَّ الْأَرْضَ ضُرُّدَ عَارِبَهُ، مُنْبِأً إِلَيْهِ
ثُمَّ إِذَا حَوَّلَهُ، نَعْمَةٌ مِّنْهُ تَسِيَّ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ
مِنْ قِبْلَ وَجَعَلَ لَهُ أَنَّدَادَ الْمُنْبَلَّ عَنْ سِيَّلِهِ
قُلْ تَمَّتْ كَفْرُكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ

﴿٨﴾

أَمَنَ هُوَ قَبْنَتْ، إِنَّهُ أَنَّلِي سَاجِدًا وَقَلِيلًا يَحْذَرُ
الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ، قُلْ هَلْ سَتُّوِي الَّذِينَ
يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَذَكُرُ أُولُو
الْأَلْبَيِّ

﴿٩﴾

10. Wuxaan dhahdaa Nabiyow addoomadeyda xaaqaa rumeyow ka dhowsada Eebihii, ciddii wanaag fashana addoomadeyda waxaa usugnaadey wanaag, dhulka Eebena waa waasac (ee ku caabuda) waxaa uun loo oofiyaa (dhameyaa) kuwa samra ajrigooda xisaab la'aan.

11. Wuxaan dhahdaa Nabiyow waxaa lay faray inaan caabudo Eebe anoo u kali yeeli diinta.

12. Wuxaan ley faray inaan noqdo kan ugu horreeya muslimiinta.

Dhabahaan ma sinna mana eka ruux Eebe kayaaba kuna dadaala khayrka iyo wanaaggaa iyo mid xumaanta qasta oon cabsida Eebeba xusuusan, sideyna u ekeyn ruux cilmi wax anfacaa oos Eebe ugu dhawaado yaqaan mid jaahil ah oon wax aqoon iskana dhaga la'sidookale ma eka ruux caqli badan oo Eebe iyo abaalmarintiisa xusuusan iyo midaan xilba iskasaarin. Eebana wuxuu faray addoomadiisa inay ka dhawrsadaan, wanaagga falaaan si ay wanaaggaa uhelaaan, samirkooda ajirkiisana xisaab la'aan loogu oofiyoo 'caabudidana loo kali yeelo Eebe isagoo lagu dayan (Nabiga naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) madaxdaa iyo hanuunka u ahaa umadda 'Imaan Awsaci wuxuu yidhi: Kuwa samra ajriga looma miisaamo loomana miiso ee waa loo daraa. Az-Zumar (9-12).

13. waxaad dhahdaa Nabiyooow anigu waxaan ka cabsan hadaan caasiyo Ee-bayah cadaab maalin weyn.

14. Wuxaan dhahdaa Eebe uun baan caabudi anoo ukaliyeeli Diintayda.

15. Ee caabuda Gaaloy waxaad doontaan Eebe ka sokow, waxaadna dhahdaa kuwa khasaaray waa kuwa khasariyey Naftooda. iyo Ehelkoodii Maalinta Qiyaame, taasina waa khasaara cad.

16. Korkooda waxaa ah lakabyo Naar ah, hoostoodana waxaa ah lakabyo Naar ah, kaasina waa waxa Eebe ku cabsi galiyo (ugu digo) addoomadiisa ee addoomadeydoow iga dhawrsada.

17. Kuwa ka fogaaday inay caabudaan shaydaan (iyo xuma fare) oo Eebe u noqday waxaa usugnaaday Bishaaro ee u bishaaree addoomadya.

قُلْ يَعْبُدُ الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّقُوَارِبَكُمْ لِلَّهِ إِنَّ
أَحَسْنُوا فِي هَذِهِ الْدِينِ حَسْنَةٌ وَأَرَضُ اللَّهِ
وَسَعْيَهُ إِنَّمَا يُوَقَّيُ الصَّابِرُونَ أَجْرُهُمْ بَغْرِ حِسَابٍ

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لِلَّهِ إِنَّ

وَأُمِرْتُ لِأَنَّ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ

قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

قُلْ أَللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي

فَأَعْدَدْنَا مَا شَاءْنَا مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْمُنْتَسِرِينَ
الَّذِينَ حَسِرُوا أَنَفُسُهُمْ وَهَلِّيْمٌ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْحَسْرَانُ الْمُبِينُ

لَهُمْ مِنْ فَوْهِمْ ظُلْلٌ مِنَ السَّارِيْمَ وَمِنْ تَحْيِمْ ظُلْلٌ
ذَلِكَ يَعْرُوفُ اللَّهُ بِهِ عِبَادُهُ يَعْبُدُهُو أَنَّا نَبْشِرُكُمْ

وَالَّذِينَ أَجْنَبُوا الظَّلَمَوْتَ أَنْ يَعْبُدُوهُو أَنَّا نَبْشِرُكُمْ بِاللَّهِ

لَهُمُ الْبَشَرَى فَبَشِّرْ عِبَادِ

18. Ee ah kuwa dhageysta hadalka oo taaca kiisa fiican, kuwaasna waa kuwa Eebe hanuuniyey, kuwaasna iyaga uunbaa ah kuwa caqliga leh.

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ لِلْقَوْلِ فَيَسْتَعِدُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ
هُمُ أُولُو الْأَلْبَابِ

(١٨)

Hadduu Eebe faray Nabiga (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) inuus Eebe khilaafin cibaadadana ukali yeelo waxay kutusin inuu dadka kalena ka daranyahay, Jidkuna waa cadyahay cidwalbana way aragtaa, waxaase khasaara dhab ah ku dhacday kuwa ay kala tagaan isna waayaan Ehelkoodii maalinta qiyame Naarna galaan, waana khasaare mid la mid ah uusan jirin mar haday Naaru kor iyo hoosba ka koobtay, kuwa mu'miniinta dhabta ah ee caqliga badan Bishaaraada muta waa kuwaan raacin caabudinna wax Eebe ka soohadhay oo shaydaan kasta ah iyo wax kastoon xaq ahayn, Aayadduna waxay ka digi in xumaanjeysku raaco.

Ibnu Cabaas waxaa laga warriyey kuwaasi waa kuwa markey maqlaan xumaan iyo samaan ka warrama samaanta'kana taga xumaanta oon ka sheekheynin. Az-Zumar (13-18).

19. Ruuxay u waajibtay ereyga caaab ma adaa Nabiyooow ka korin cid Naar gali.

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كُلُّمَاةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ
تُنْقِدُنَّ فِي النَّارِ

(١٩)
لِكِنَ الَّذِينَ آتَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ عُرْفٌ مَّنْ فَرَّقَهَا عَرْفٌ
مَّبْنَىٰهُ مَحْرَىٰ مِنْ تَحْمِلِهِ الْأَثْرُ وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلُفُ
اللَّهُ الْمَيْعَادُ

20. kuwa ka dhawrsaday Eebahoodse waxay mudan Qawlado (Janno) oo qawlada kale ka korreeyaan sifiicanna (udhisan).waxaana dhexsoda Wabiyaalkii,waana yabooh Eebe,mana baajijo Eebe yaboohissa.

إِنَّمَا تَرَىَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَآءَ فَسَكَكَهُ يَسْبِعُ
فِي الْأَرْضِ شَدَّدَ مَنْجِعَهُ بِهِ زَرَعَ مُخْتَلِفًا أَلْوَاهُ
ثُمَّ بَهَيْجَ فَرَّتِهِ مُصْفِكَرَاثُمْ بَعْلَهُ حُطْلَمًا

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولَى الْأَلْبَابِ

21. Miyaadan arkeyn in Eebe ka soodajiye samada biyo oo markaas uu galin dhulka iyagoo ka soo burqan dhulka, markaasna Eebe ku soo bixin Beer midabkeedu kala duwanyahay markaas ka dibna uu ingagi ood arki isagoo cawlan,kadibna kayeeli bur bur, arrintaasna waxay xusuus u tahay kuwa caqliga leh.

أَفَمَنْ سَحَّ اللَّهُ صَدَرُهُ لِلنَّاسِ
فَهُوَ عَلَىٰ تُورٍ مِّنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَنْسِيَةِ
فُلُوْهُمْ مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

22. Ruux Eebe uwaasiciyey Laabtiisa Islaamka oo nuurka Eebe ku sugar ma lamidbaa (mid la daboolay) halaag wuxuu u sugnaaday kuwey ka ingagtay quluubtoodu xuska Eebe (Quraanka) kuwaasina waa kuwa baadi cad kusungan.

Nabiga (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu Eebe faray inuu dadka xaqaa gaadhsiiyo. korkiisase ma saara inuu xoog wax ku hanuuniyo ama cid naaru u waajibtay koriyo, kuwa Eebe ka dhawrsadase waxay mudan wanaag iyo darajooyin Janno, Eebana ma baajijo yaboohiisa. Awoodda Eebana waxaa kutusin siduu Roobka u keeno cunanna ugu soobixiyo, arintaasina waa waxay ku waana qaataan kuwa caqliga badan. Ruuxii Eebe hanuuniyana oo qalbiga uwaasiciyoo la mid ma aha mid dhumay. Ibnu Kathir wuxuu yidhi waxaa liibaanay Ruuxii xaalkiisu wanaag ku dhamaado. Az-Zumar (19-22).

23. Eebaa soo dejiyey kan ugu fiican hadal, kitaabuu soo dajiyey isu eg. oo soo noqnooda, ay lana qaman-dhacyooto Jidhka kuwa ka yaaba Eebahood, markaasay la jilci jidh-koodu iyo quluubtoodu xusuusta Eebe, arrintaasuna waa hanuunka Eebe uu ku hanuuniyo cidduu doono, ruuxuu Eebe dhumiyanma jiro cid hanunin.

24. Ma ruux wajigiisa kaga gabada cadaab xun maalinta qiyaame mala mid-baa mid aan saas ahayn, waxaana loo yidhaa daalimiinta dhadhamiya waxaad kasban Jirteen, (abaalkiisii).

25. Waxaa beeniyey (xaqa) kuwii ka horreeyey(gaaladan)wuxuuna uga yi-mid cadaabku meelayn kasayn.

26. Markaasuu Eebe dhadhansiiyay dulli nolasha adduunyo, cadaabka aakhiraana weyn hadday wax garan.

Eebaa soo dajiyey Quraan ugu fiican uguna Runbadan hadal isagoo isu eg soona noqnooda'akhriskiisana mu'miniintu lacabsato, kuna faraxdo, hanuunkuna wuxuu ku jiraa awoodda Eebe ee weyn, waase in xaqa lagu dadaalo mana sinna ruux cadaabka waji ugu dhici iyo mid Janada ku dhexmushaaxi. cidwalbana waxay la kulmi waxay hormarsatay, daalimiintuna waxay mudan cadaab daran, Gaaladuna ama ha horeeyo ama ha dambeeyee waxaa caadadooda ka mid ah xaq diidiyo madax adeyg xun, miyeseye ka nabadgali ciqaabta Eebe taasoo uga imaan meeleyn filayn iyo duli adduun iyo aakhiroba, Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Gaalada waxaa lala aadi Naarta iyagoo Gacmuu xidh xidhanyiihin markaasaa lagu tuuri Naarta wax naartu taabatana waxaa ugu horeeyn wajigooda. Az-Zumar (23-26).

27. Dhabbaan ugu caddayney dadka Quraanka tusaale kasta inay waan-toobaan,

28. Waana Quraan carabi ku (qoran) oon qallooclahayn may dhawrsadaan.

29. Eebe wuxuu qadaray tusaale nin dad wadaagaan iskuna khilaafsan iyo mid usugnaada ruux si gaar ah ma egi-hiin tusaale ahaan. mahad Eebaa iska leh dadka badidiisna ma oga.

30. Adigu waad dhiman iyaguna (Gaaladu) way dhiman.

اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كَتَبًا مُتَشَبِّهًا تَشَانِ
نَقْسَعُرُّمُهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
ثُمَّ تَلَئُنُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ
ذَلِكَ هُدًى لِلَّهِ أَلَا يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ
وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَأْلُومٌ مَنْ هَادٍ

أَفَمَنْ يَشَقِّي بِوَجْهِهِ سُوءُ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمةِ
وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ دُوْلُوْمَاكِنْ تَكْسِبُونَ

كَذَّابَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَنَّهُمْ أَمَّاذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَسْتَعْرُونَ

فَإِذَا قَوْمُ اللَّهِ الْحَرَزِيِّ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابِ
الآخِرَةِ أَكْرَمُوا كُلَّ أُنْوَاعِ الْعَمَلِ

وَلَقَدْ ضَرَبَنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ
مِنْ كُلِّ مُثَلٍ لِعَلَّهُمْ يَنْذَكِرُونَ

فَرَأَاهُمْ أَغْرِيَنَا بِغَيْرِ ذِي عَوْجٍ لَعَلَّهُمْ يَنْقُوْنَ

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لَرَجُلًا فِيهِ شَرْكَاءٌ مُتَشَبِّهُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لَرَجُلٍ هَلْ سَسْوِيَانِ مَثَلًا
الْحَمْدُ لِلَّهِ أَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

إِنَّكَ مَيْتٌ وَلَا يَهُمْ مَمْتُونَ

31. Markaas maalinta qiyaame waxaad ku doodaysaan Eebihiin agtii-sa.

32. Yaa ka dulmi badan Ruux ku been abuurtey Eebe korkiisa oo beeniyey runta (Xaqa) markuu uyimid, miyeyna ahayn Jahannamo Guriga Gaalada.

33. Kii la yimid Runta iyo kii rumeehey waa dhawrsadeen.

34. Waxayna ku leeyihiin Eebe agtiisa waxay doonaan taasina waa abaal-marinta kuwa wanaagga fala.

35. Si Eebe uga asturo wixii xumaa oy camal faleen, kuna abaal mariyo ajirkii ugu fiicnaa waxay falayeen.

لَمْ يَأْتُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ

خَصَصُونَاكُمْ

فَنَّ أَظَلْمُ مَنْ كَذَّبَ عَلَىَ اللَّهِ وَكَذَّبَ
بِالْصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ الَّذِينَ فِي جَهَنَّمَ مُثْوَى
لِلْكَافِرِينَ

وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَكَذَّبَهُ أُولَئِكَ
هُمُ الْمُنَقُّوتُ

لَهُمْ مَا يَسْأَلُونَ وَنَكِّ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ

جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ

إِنَّكُفَّارَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأُ الَّذِي عَمِلُوا
وَبَخِزْنُهُمْ أَجْرُهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي
كَانُوا يَعْمَلُونَ

Quraankan wax badan baa lagu soo cel celiyay cadaymo iyo tusaalooyin badan si loogu waantoomo, isagoo ah Quraan fasiix ah Carabina ku qoran'mana sinna wax dad isdiidan ka dhaxheeyaa iyo wax cid kali ah ugaar ah, saasayna u ekeyn mu'min iyo Gaal iyo camalkooda'xaalkuna wuxuu ku dhamaan in la dhiman muslim iyo Gaalba'markaas lagu doodii Eebe agtiisa, wax la dulmi ahna ma jiro cid Eebe ku been abuuratay xaaq uymidna beenisay waxayna ku hoyan Naarta Jahannamo. Kiise xaaq la yimid oo ah Nabiga iyo Nabiyadii kale iyo kuwii rumeeeyeba waa kuwo Eebe ka yaaba xumaantana ka dhawrsada waxayna mudan wanaag iyo sharaf, Rasuulkuna wuxuu yidhi: (naxariis iyo nabadgalyo Korkiisa Eebe ha yeelee) waxaa la kiciin Qiyaamada madaxdoodii oo khaa'in ah waxaana la doodii dadkiisi wayna ka guuleysan markaasaa lagu odhan waxaad awdaa dhan ka mid ah dhinacyada Jahannamo (Naarta gal) waxaa warjiyey Bazaar. Az-Zumar (27-35).

36. Miyuusan ahayn Eebe kufillaha addoonkiisa waxay kugu cabsi galin waxa Eebe ka soo hadhay (ay caabudi) ruux Eebe dhumiyeyna ma laha cid hanunin.

37. Cid Eebe hanuniyeyna ma jiro wax dhumin, Eebana miyuusan ahayn adkaade aarsada.

38. Hadaad warsato Gaalada yaa abuuray Cirka iyo Dhulka waxay odhan Eebe, waxaad dhabdaa bal ka warrama waxaad caabudaysaan Eebe ka

إِلَيْسَ اللَّهُ بِكُلِّ عَبْدٍ وَلَا يُخْوِفُنَاكُمْ إِلَّا نَحْنُ

مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادِ

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهَا لَهُ مِنْ تُضْلِلٌ

إِلَيْسَ اللَّهُ بِعِزْيِ زِيَّ ذِي أَنْقَاصٍ

وَلَئِنْ سَأَلْتُهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَءَ يَشْمَ مَاتَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ

sokow hadduu ila doono Eebe dhib miyey yihii kuwa fayda dhibka ama hadduu ila doono naxariis ma joojin karaan naxariistiisa, waxaad dhahdaa waxaa i kaafiya Eebe ee korkiisa ha tala saarteen kuwa tala saaran.

39. Waxaad dhahdaa qoomkayoow sidaadtihiin u camalfala anna waan camal faliye waadna ogaandoontaan.

40. Ruuxu u yimaado cadaab dulleeya oo ku dago korkiisa cadaab joogta ah.

Eebaha awoodda leh waa ku filanyahay addoomadiisa mana aha in dadka lagu cabsigaliyo waxa ka soohadhy, hanuun iyo dhumidba waa awood Eebe'wuxuu doono yuuna falaa cidduu doonana wuu ka aarsadaa, Gaalana waa ogyljiin in Cirka iyo Dhulkaba Eebe abuuray'wax dhib ah iyo wax wanaga ahna cid aan Eebe ahayn ma awoodo isagaana kaafiya dadka ee isaga uun ha la talo saarto, Nabiga iyo inta raacdacy waxay qaadi wadada xaqqa ah ee toosan, Gaalana waxay u leexatey meel xun'cid walbana saas ha ahaato waxaa la ogaan doonaa cidduu haleelo cadaab joogta ah oo wax dulleeya. Tirmidi wuxuu warriyay: Waxaa liibaaney ruux lagu hanuuniyey Islaamka, noloshiisuna ahaatey cunno maalmeed'kuna qancay. Az-Zumar (36-40).

41. Annagaa kugu soodajinay Kitaabka (Quraanka) Dadka dartiis si dhab ah, ruuxii hanuunana wuxuu anfici naf-tiisa, kii dhumana wuxuu dhibi naftiisa, adiguna Nabiyow kama tihid wakiil.

42. Eebaa oofsada nafta markay dhi-man iyo tii aan dhiemanin ee hurudday, wuxuuna hayn tuu geerida ku xukumay wuxuuna siideyn tii kale tan iyo muddo magacaaban, arrintaasna aayaad (Calaamooyin) yaa ugu sugan ciddii fikireysa.

43. Mise waxay ka yeeshen Eebe wax ka soohadhy shafeecayaal, waxaad dhahdaa (oo ma kayeelanyesaan) xaa-taa haddayna wax hananayn waxna kasaayn.

44. Waxaad dhahdaa Eebaa iska leh shafeeco oo dhan, waxaana u su-gnaaday xukunka Cirka iyo Dhulka xaggiisaana leydiin celin.

إِنْ أَرَادَ فِي اللَّهِ بُصُرَةً هَلْ هُنَّ كَيْ شِفَقُتْ ضُرُورَةً

أَوْ أَرَادَ فِي رَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُسْكُنُ رَحْمَةٍ

قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ

قُلْ يَنَّقُومُ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَا كَانُوكُمْ

إِنِّي عَمِيلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيْهِ وَيَجْلِلُ

عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّعِيمٌ

إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ فَمَنْ أَهْتَدَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فِي إِلَمَا يَضْلُلُ عَنْهَا وَمَا أَنَّتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ

اللَّهُ يَسْوَفُ لِلْأَنْفُسِ حِينَ مَوْتُهَا وَأَلَّا تَمْتَمَتْ فِي مَنَامِهَا فَمَيْسِرٌ أَلَّا قَفَنَ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأَخْرَى إِلَى أَجَلٍ مُّسَمٍّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَنْفَكِرُونَ

أَمْ أَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ شَفَاعَةً قُلْ أَوْلَوْ كَائِنُوا

لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقُلُونَ

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جِيَعَالَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ

وَالْأَرْضِ نَمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

45. Marka la xuso Eebe kaliya waxaa diidda qalbiyada kuwaan rumeyniin aakhira markii la xuso waxa Eebe ka soo hadhayna markaasay bishaa-reystaan farxaan.

Quraanka Eebaa xaq ku soo dajiyey si loogu dhaqmo, xagga rumeynta ku dhaqanka, iskuxukunka iyo raaciddiisa si dhab ah, Nabiguna (naxariis iyo nabadgaloy korkiisa Eebe ha yeelee) cidna kuma qasbo xaga ee wuxuu u caddeeyay dhabta, cidiid markaas dhunta ama hanuunta waa isaga iyo dantiis, Nabiguna wakiil kama aha, awoodana Eebaa iska leh nafta dadkana waa midka midna dili markuu doono midna fasixi sida marka la hurdo'waana arrin ciddii caqli leh ay ku waano qaadato, tan kale shafeecada Eebaa iska leh illeen isagaa xukuma Cirka iyo Dhulkuba leh'cid uusan fasixinna ma shafeecdo, ee waa in isaga la weydiistaa si dhab ahna loo caabudo mana aha in marka Eebe kaliya la xuso la dido'marka waxyaaloo kale lala xusana la farxo sida Gaaladii. Xusid Eebaa mudan. Az-Zumar (41-45).

46. Wuxaad dhahdaa Nabiyyow Eebow adaa abuuray Cirka iyo dhulka ogna waxa maqan iyo waxa jooga, adaase kala bixin addoomadaada dhex-dooda waxay isku Khilaafsanyihiin.

47. Hadday kuwii dulmiga falay waxa dhulka ku sugaran dhamaantii iyo wax la mid ah leeyihiin way iskaga furan lahaayeen Cadaabka Maalinta Qiyaamaha, wuxaana uga muuqday xagga Eebe Waxayn maleeyasanaynin.

48. Wuxaana u muuqday xumaantay kasbadeen, wuxaana ku dhacay waxay ku jeesi jireen.

49. Markuu dhibtaabto dadku wuu na baryaya, markaanse siino Nicmo wuxuu dhahaa waxaa la i siiyey waan mutaa, saas ma aha ee waannu imtiixaami mase oga badankood.

50. Waxaa saas yidhi kuwii ka hooreeyey waxna uma tarin waxay kasbadeen.

51. Wuxaana ku dhacay xumaantay kasbadeen, kuwii dulmifalay oo ka mid ahaa kuwaas waxaa ku dhici xumaantey kasbadeen, namana daaliyaan.

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ أَسْمَارَتْ قُلُوبُ الظَّرَفِ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ
مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يُسْتَبِّئُونَ ﴿١٩﴾

فُلَّا لَهُمْ فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عِلْمُ الْعَيْنِ
وَالشَّهِدَةَ أَنَّ تَحْكُمُ بَيْنَ عَبْرَادِكَ
فِي مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

وَلَوْلَآنَ لَلَّهِ بَرِّ ظَلَمُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ جَيْعًا
وَمَثَلُهُمْ مَعَهُ لَا فَنَدَوْلَاهُ وَمِنْ سُوءِ الْعَذَابِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبِدَاهُمْ مِنْ اللَّهِ
مَا لَمْ يَكُنُوا يَحْتَلِفُونَ ﴿٢١﴾

وَبِدَاهُمْ سَيْئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ
مَا كَانُوا يَهْدِي مَا كَسَبُوا وَهُوَ نَ
﴿٢٢﴾

فَإِذَا مَسَ الْأَنْسَنُ ضُرُّدَ عَانِثَمْ إِذَا حَوَّلَنَتْهُ
نِعْمَةً مِنَ الْمَالِ إِنَّمَا أُوْتِيهَا عَلَى عِلْمٍ
بَلْ هُنَّ فَسَّهَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٣﴾

فَذَاقُ الْأَذْلَى مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْفَنَ
عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾

فَأَصَابَهُمْ سَيْئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا
مِنْ هَؤُلَاءِ سَيِّصِيْهُمْ سَيْئَاتُ مَا كَسَبُوا
وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٢٥﴾

52. Miyeyna ogayn inuu Eebe u waasiciyo Rizqiga cidduu doono kuna cidhiidhyo (cidduu doono) arrintaasna waxaa ugu sugar aayad ciddii wax rumeyn.

أُولَئِكُمْ يَعْلَمُوْا أَنَّ اللّٰهَ يَسْعِطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ لِّفَوْمِيْنَ

Eebaa wax kasta aheysiyye awoodana leh, kala bixin Dadka Qiiyaamada'maalintaas oo Gaaladu isku furan lahaayeen wax kasta haddii la siyo, waxaana ku dhici waxayna maleysanay iyadoo lagu abaalmarin kibirkoodii iyo jees jees koodii'mana haboona in marka dhib kugu dhabacana aad Eebe baridid, markuu khayr ku siiyana aad dhahdaa waan mutaa, sidii gaaladii hore oon waxba utarin waxay kasbanayen'waxaana dhab ah in cidwalba la abaal marin ama ha horeeyo ama ha dambeeyee, Eebaana nolasha waasiciya ama ku cidhiidhyo xigmad darteed, si ciddii xaqa rumeysay ugu waano qaadato, Qurdhubi wuxuu yidhi: Waxaa loo xusay kuwa xaqa rumeeyey waxay ogihiin inuu waasicinta Rizqiga ay tahay imtixaan lagana yaabo cidhiidhitiisu inay waynay tahay. Az-Zumar (46-52).

53. Wawaad dhahdaa Nabiyow addoomadayda ku xad gudbay Naftadow ha ka quusanina naxariista Eebe, Eebaa dhaafa danbiyada dhamaantoo, waana dambi dhaafbadane naxariis badane.

54. U noqda Eebihiin una hoogaansama ka hor cadaab idii ku yimaaddoon laydiinkana gargaarayn.

55. Raaca kan wanaagsan ee laydiinka soo dajiyey Eebe xaggiisa, ka hor cadaab idinku yimaadda kado, idinkoon ogayn.

56. Ama odhan nafu shaleyte waxaan ku gaboodfalay cibaadada Eebe waxaana ahaa kuwa jeesa.

57. Ama ayan odhan haddii Eebe ihanuuniyo waxaan noqon lahaa kuwa dhawrsada.

58. Ama ayan odhan markay aragto cadaabka hadday noqosho iisugnaan laheyd waxaan ahaan lahaa kuwa samo fala.

59. Saas ma ah ee waxaa kuu yimid aayaadkaygii waadna beenisay waadna

فُلَيَعْبَادِيَ الَّذِينَ أَشْرَقُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
لَا نَقْنُطُوْمِنْ رَحْمَةَ اللّٰهِ إِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ
جَمِيعًا إِلَيْهِ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

وَإِنِّي بُوْلَىٰ إِنْ رَبَّكُمْ وَأَسْلِمُوْلَاهُ مِنْ قَبْلِ
أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنَصَّرُوْنَ

وَأَتَيْعُوْلَهُ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
بَعْتَهُ وَأَتَمُّ لَا شَعُورُوْنَ

أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ بِنَحْسِرَتِي عَلَىٰ مَافَرَطْتُ فِي جَنَاحِ
اللّٰهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمَنِ الْسَّتَّارِيْنَ

أَوْ تَقُولَ لَوْاْتَ أَلَّهَ هَدَنِي لَكُنْتُ
مِنَ الْمُنَقِّيْنَ

أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْاْتَ لِكَرَّةَ
فَأَكُونُ مِنَ الْمُحْسِيْنَ

بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ إِذْنِي فَكَذَّبْتَ بِهَا

iswaynaysay waxaadna ka mid noqotay gaalada.

Dadku way gafayaan had iyo jeer Eebana wuxuu ugu bishaareeyay addoomadiisa Mu'miniinta ah inayna ka quusan naxariistiisa waa dambi dhaafee'loona noqdo Eebe'loona hogaansamo Geeri iyo Qiyaame ka hor. taasoon calaacaal iyo catow iyo iceliya aan wax tarayn, maxaa yeelay xagu waa cadyahay cidii isla waynaata oo xaga diidana waxay ka mid noqon gaalada xaqdiidayasha ah, aayadahanna waa yeedhid iyo digniinta dadka oo dhan, Ibnu Cabaaas wuxuu yidhi: Ruuxii ka quusiya addoomaha Eebe toobadda tan ka dib wuxuu diiday Kitaabka Eebe. Az-Zumar (53-59).

60. Maalinta qiyaamana waxaad arkeysaa kuwii ku been abuurtay Eebe korkiisa oo wajiyadoodu madowyahay, miyayna Jahannamo dhexdeedu ahayn hoyga kuwa is kibriya.

61. Wuuna koriyaa Eebe kuwa dhawrsaday liibaantooda darteed, mana taabto xumaanu mana murugoodaan.

62. Eebana waa abuuraha wax kaste, waana wax walba wakiilkiisa, «maamulaha».

63. Isagaana iska leh xukunka Samooyinka iyo Dhulkaba, kuwa ka gaaloobay aayaadka Eebana waa kuwa khasaaray.

64. Waxed dhahdaa ma waxkasoohadhay Eebaad i faraysaan inaan caabudo jaahiliinyahay.

65. Waxaa dhab ahaan loogu waxyoodayadiga iyo kuwii kaa horreeyeyba Nabiyow haddaad wax la wadaajisa (Eebe) waxaa buri camalkaaga, waxaadna ka mid noqon kuwa khasaaray.

66. ee Eebe uun caabud noqona kuwa ku mahdiya.

67. Mayna waynayn gaaladii Eebe waynaantiisa dhabta ah, isagoo dhulka dhamaantiis kujiro xukunkiisa Maalinta qiyaame Samooyinkuna ku duuban yihiin Yamiintiisa* Eebaa ka na-

وَأَسْتَكْبَرُتْ وَكُنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٣﴾

وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ
وُجُوهُهُمْ مُسَوَّدَةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مُؤْمَنُ
لِلْمُسْكِرِينَ ﴿٥٤﴾

وَمُنْجِيَ اللَّهُ الَّذِينَ آتَقْوَا بِعَمَارَتِهِمْ لَا يَمْسُهُمْ
السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزُنُونَ ﴿٥٥﴾

اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
وَكَيْلٌ ﴿٥٦﴾

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُعَذَّبُونَ اللَّهُ أَوْلَئِكَ هُمُ الْخَسِيرُونَ ﴿٥٧﴾

قُلْ أَفَعَيْرَ اللَّهُ تَآمِرُونَ فِي أَعْدَاءِهِمْ الْجَهَنَّمُ
وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لِمَنْ
أَشْرَكَتْ لِيَجْبَطَ عَلَيْكَ وَلَا تَكُونُنَّ مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿٥٨﴾

بِلِ اللَّهِ فَأَعْبُدُ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٥٩﴾

وَمَا أَدْرُوا أَلَّا يَعْلَمُ قَدْرُهُ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا
بَضَّعْتُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّتُ

sahan kana sarreeya waxay la wadaajieen.

بِسْمِهِ سُبْحَنَهُ وَتَعَلَّى عَمَّا يُشَرِّكُونَ ﴿١٧﴾

Qiyaamadu waa dhab, cidwalbana waxaa laga abaalmarin camalkeeda, waxaana loo qaybsami mid farxa oo bishaaraysta iyo mid naxa oo dullooba, Eebaana xukunka iyo awoodda iska leh maalintaas, mana haboona in lala wadaajijo cibaadadiisa cid kale, ciddii wax la wadaajisana camalkeedu wuu buri, xumaan-na ka sarreeya iyo wax lala wadaajiyaba.

Ibnu Cabaas wuxuu yidhi: Gaaladu ma waynayn Eebe mudnaantiisa, ruxii rumeeyaa in Eebe wax walba karo wuu wayneeyay waynidiiisa dhabta ah, ruuxaan rumeynnina ma waynayn. Az-Zumar (60-67).

* Midigitisa waana mid u qalanta, hana awilin. (dib u eegaha).

68. Waxaa la afuufi suurka (Buunka qiyaame) waxaana suuxi (Dhiman) wawa samooyinka iyo dhulka ku sugan, cidduu Eebe doona mooyee, mar-kaasaa la afuufi mid kale waxaana soo bixi dadkii iyagoo taagan oo sugi (xukunka Eebe).

69. Wuxuuna la ifi dhulku nuurka Eebihiis waxaana la soo dajin (dha-wayn) Kitaabkii (Camalka) waxaana la keeni Nabiyadii iyo maraggii (Mala'iigta), waxaana lagu kala xukumi dhexdooda xaq lamana dulmiyo.

70. Waxaana loo oofin (dhameyn) nafkastaa waxay camalfashay, Eebana waa ogyahay waxay camalfalayaan.

71. Waxaana loo kaxeyn kuwii gaa-loobay xagga jahannamo iyagoo kooxo ah markay yimaadaan Naartana waxaa la furaa Albaabadeeda waxayna udhahaan adeegaheedu miyeyna idii imaanin Rasullo idinka mid ah oo idinku akhriya aayaadka Eebihiin idiinkana diga lakulanka Maalintiinan. waxayna dhihi way nooyimaadeen waxaase ku rumoobay Gaalada kalimadii Cadaabka (ee Eebe).

72. Waxaana lagu dhihi gala albaabada Jahannamo idinkoo ku waari

وَفُتحَ فِي الْأَصْوَرِ فَصَعَقَ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ
وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى فَتَحَ فِيهِ
أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيمٌ يَنظُرُونَ ﴿١٧﴾

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ
وَجَاءَهُ بِالْيَتِينَ وَالشَّهَدَاءِ وَفُضِّلَ
بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٨﴾

وَوُقِيتَ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿١٩﴾

وَسَيِّقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى جَهَنَّمَ زَمِّراً
حَقَّ إِذَا جَاءَهُ وَهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ
حَرَّنَاهُ الْأَمْمَ يَا تَمَّ كُمْ رُسْلُنَا مِنْكُمْ يَتَّلَوْنَ عَلَيْكُمْ
إِيمَانَ رَبِّكُمْ وَنَذِرُونَكُمْ لِغَيَّرِهِ يَوْمَ كُمْ
هَذَا أَوْلَابِلَى وَلَكُنْ حَقَّتْ كُلَّمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكُفَّارِينَ ﴿٢٠﴾

قَيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَلِيلِيْنَ فِيهَا قِيَّسٌ

dhexdeeda iyadaana u xun meelay ku hoydaan kuwa is kibriya.

مُثُوِّي الْمُتَكَبِّرِينَ

Sidoo kale qiyamadu waa xaq sugarwaxaana Dadka ku dhici qaylo ay cikasta la suuxi lana dhiman'intuu Eebe doono mooyee, kadibna la afuuji Suurka Qiyaame, dadkuna soo bixi'Eebahoodna hor istaagi, dhulkuna la ifi nuurka Eebe, lana keeni Kitaabkii camalka, Nabiyadii iyo markhaatiyadii'caddaaladna Eebe ku kala xugmin isagooon cidna dulmiyeyn, Nafwalbana waxaa lagu abaal marin waxay camal fashay isagoo Eebe dhab u ogyayah, Gaaladana waxaa loo kaxayn xagga naarta jahannama iyagoo kooxa ah, Malaa'igtna ay warsan in Rasuuloo loo soodiray ku akhriya qaqa ugana digta qiyamada, way qiran gaaladii arrintaas waxaase u waajibtay ciqaabdaran, waxaana la fari inay galaan Jahannamo oo markaas la furay Albaabadeed wayna ku waari'waana hogya kuwa iskibriya. Abuu hureyre waxaa laga wariyey in Nabigu yidhi: Labada afuso waxaa u dhaxeyn asartan, Abuu hureyre wuxuu yidhi: ma ogi asartankaas. Az-Zumar (68-72).

73. Wuxaan loo wadi kuwii ka dhawrsaday Eebahood xagga jannada iyagoo kooxa ah markay yimaadaan jannadana iyadoo la furay albaabadeeda (marhore) waxay ku dhihi adeegaheedu nabadgalyo korkiina ha ahaato, waad wanaagsanaateen (liibaanteen) ee gala janada idinkoo ku waari.

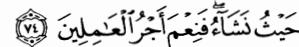
74. Waxayna dhihi mahad waxaa iska leh Eebaha noo rumeyey yaboohiisa, nana dhaxalsiiyay dhulka (janada) waxaana ka dagnaa janada meeshaan doonno waxaana wanaag badan ajriga kuwii camal falay.

75. Waxaad arkaysaa malaa'igtoo ku wareegsan gaararka carshiga kuna tassbiixsan mahadda Eebahood, waana la kala xukumi dadkii dhexdooda si xaq ah, waxaana la dhihi mahad Eebaa iska leh ee ah Eebaha caalamka.

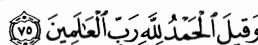
وَسَيِّدَ الَّذِينَ أَنْفَوْرَاهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ مَرَّاً
حَتَّىٰ إِذَا جَاءُهُ وَهَا فَتَحَتْ أَبْوَابَهَا وَقَالَ لَهُمْ
خَرَّنَنَاهَا سَلَمٌ عَلَيْكُمْ طَسْمٌ فَادْخُلُوهَا
خَالِدِينَ

وَقَالُوا حَمْدُ اللَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا
وَعَدَهُ وَأَوْزَانَ الْأَرْضَ نَتَوَمَّا مِنَ الْجَنَّةِ
حَيْثُ شَاءَ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمَلِينَ

وَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِيْكَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ
سَيِّحُونَ مُحَمَّدَهُمْ وَقُضَىٰ بَيْنَهُمْ بِالْقِوَّةِ
وَقَيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَرَبِّ الْعَالَمِينَ

Mu'miniinta waxaa loo wadi xagga janada iyagoo wafdi ah, iyadoo loo sii furi'malaa'igtna soo dhaweyn oo salaami'kuna dhihi waad liibaanteene janadana gala idinkoo ku waari, waxayna ku mahdiyan Eebahode, illeen wuxuu galley janno ay ka dagi meeshay rabaane'malaa'igtna waxay ku meeraysan gaararka Carshiga, xaalkuna wuxuu ku dhamaan in dadka caddaaladlagu kala xukumo iyo in awood iyo mahadi usugnaatay Eebaha caalamka. Maxaa ka wayn maalintaas, maxaa se ka farax iyo liibaanbadan Mu'miniinta. kana khasaare iyo qoomamo badan gaalada, kana awood iyo caddaalad badan Eebaha xakamka caadilka ah.

Macaad waxaa laga wariyey in Nabigu (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee) yidhi: Furaha jannadu waa Eebe mooyee Ilah kale majiro (Ashahaadada). Waxaa sheegay Muslim. Az-Zumar (73-75).

Suurat Ghaafir

سُورَةُ الْحَافِرَ

magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. (waxay ku tusin mucjisada qu-raanka sidii soo hor martay).
2. Soo dajinta Kitaabka (quraanka) waxay ka ahaatay Eebaha adkaada ee wax walba og.
3. Ee dhaafa danbiga aqbalana too-badda, ayna darantahay ciqaabtiisu, ee niitmada badanleh, Eebe aan ilaahay ahayna ma jiro, xaggiisaana loo noqon.
4. Kuma doodo aayaadka Eebe kuwa gaaloobey mooyee, ee yeyna kugu dhagrin gagadoonkooda adduunka.
5. waxaa beeniyay hortood qoomkii (Nabi) Nuux iyo xisbiyadii ka dam-beeyey, waxayna doontay ummad kastaan rasuulkoodii inay qabato (oy dilaan) waxayna ku doodeen baadil (xumaan) inay xaqa ku tirtiraan, mar-kaasaan qabtay ee waa sidee ciqaab-teydi.
6. Saasayna ugu sugnaatay kalmadii Eebe «ciqaabtiisu» kuwii gaaloobay, waana inay yihiin naarta ehelkeeda.

Quraanka Eebaa soo dajiyey, waana adkaade wax walba oge, dambi dhaafe, toobad aqbale, ciqaab darane, iyo khaybadane xagisa loo noqon, quraanka oo la beeniyana oo si xun loogu doodo waa caadada gaalada, adduunka oolagu hormarana kuma tusiso jeelaansho Eebe, ee ha ku kadsoomin socsocodka gaalada (xaqdiidayaasha) Gaalana waa isku fikrad laga soo bilaabo Nabi Nuux'waxayna dooni inay dilaan Nabiyada iyo dadka wanaaggaa fari, xaqana xumaan ku qariyaan'waxaase daran ciqaabta Eebe uu ku abaal marin naar ruuxii xaqa ku qariya xumaan, Eebe iyo Rasuulkiisuna waa ka bari. Ghaafir (1-6).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سْمَمْ

تَزَيِّلُ الْكِتَبِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١﴾

غَافِرُ الذَّنْبِ وَقَابِلُ التَّوْبِ شَدِيدُ الْعَقَابِ
ذِي الظُّولُلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٢﴾

مَا يُجَدِّلُ فِيَهُ أَيْكَتَ اللَّهُ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
فَلَا يَعْرُكُ تَقْلِبَهُمْ فِي الْأَرْضِ ﴿٣﴾

كَذَّبُتُهُمْ فَوْمُ نُوحٍ وَالْأَخْرَابُ
مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِ
لِيَأْخُذُوهُ وَلَجَدُلُوا بِالْبَطِيلِ لِيُدْحَسُوا بِهِ الْقَوْ
فَأَخَذَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عَقَابِ ﴿٤﴾

وَكَذَّلَكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا
أَنَّهُمْ أَصَحَّبُ الْأَنَارِ ﴿٥﴾

7. Kuwa (Malaa'igta) xambaarsan carshiga iyo kuwa gaararkiisa ah waxay ku tasbiixsan kuna Mahadin Eebehood wayna rumeyssanyihin, waxayna u dambi dhaaf warsan kuwa rumeeeyey iyagoo dhihi Eebahanow waxaad ugu waasac noqon wax kasta naxariis iyo ogaanshee u dambidhaaf kuwa toobadkeena ee raaca jidkaaga kana dhawr cadaabka jaxiimo.

8. Eebow gali kuwaas jannada cadni ee ah taad u yaboohday iyaga iyo ruuxii suubanaada oo ah Aabayalkood, Haweenkooda iyo Caruurtooda, adigaah ah adkaade falsane.

9. Kana dhawr xumaanta (Ciqaabta) ruuxaad ka dhawrto xumaanta maalin-taas waad u naxariisatay taasina waa liibaanta wayn.

Iimaanku waa wax wayn oo qiimobadan maxaayeel Malaa'igta Eebe ee xambaarsan Carshiga iyo kuwa gaararjooga waxay uducayn una dambidhaaf warsan Mu'miniinta jidka Eebe ku toosan iyo ebelkooda, iyagoo u warsan Eebe inuu janno galivo ciqaabna ka dhawro, taasna waxay ku tusin qaraabo nimada ugu fiican inaytahay tan iimaanka ee isku xidhay Cirka iyo Dhulka, wuxuuna ka sarreyyaa wax kastoo wax isku xidha, saasaana looga baahayahay Mu'miniinta inay isu jeelaadaan isuguna duceeyaan. Waaana sugnaatay haduu Muslim udiceeyo walaalkiisa muslimka ah isagoo ka maqan Malaa'igta waxay dhahda aamiin adna waxaa kuu sugnaatay wax la mid ah. Waxaa wariey Muslim. Ghaafir (7-9).

10. Kuwa gaaloobay waxaa loogu dhawaqaqa (qiyaamada) cadhada Eebaa ka wayn cadhadaad naftiina uca-dhootaan, maxaayeel waxaa lay-diinku yeedhi Jiray Iimaanka markaa-saad gaaloobayseen.

11. Waxay dhihi Eebow waxaad na di-shay laba jeer waxaadna na noolaysay laba jeer waana qiranay dambiganagii ee ma suuroowdaa jid naarta looga baxo.

12. Arrintaas waxaa ugu wakan in mar-ka loo yeedho Eebe kaliya aad gaa-loowdaan, haddii wax lala wadaajiyana aad rumeyssan xukunka dhamaan-tiisna Eebaa iska leh ee sarreyya waynna.

الَّذِينَ يَحْكُلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسْتَحْوِنُ بِمُحَمَّدٍ
رِّيهُمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ، وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ أَمْنَأُوا
رِبَّنَا وَسَعَتْ كُلُّ شَيْءٍ بِرَحْمَةِ وَعِلْمًا
فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَأَبْغَوْا سَبِيلًا
وَقَهْمٌ عَذَابٌ أَنْجَمٌ

رِبَّنَا وَأَذْجَاهُمْ جَنَّتَ عَدَنِي إِلَيْهِ وَعَدَنَهُمْ
وَمَنْ صَلَحَ مِنْ أَبْلَاهِمْ فَأَزْوَجَهُمْ
وَدُرِّيَتْهُمْ إِنَّكَ أَنْكَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
وَقَهْمٌ السَّكِنَاتُ وَمَنْ نَقَ السَّكِنَاتَ يَوْمَ يُبَيَّنُ
فَقَدْ رَحْمَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْرُ الْعَظِيمُ

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْسَادُونَ لَمْ قَتَلُ اللَّهَ
أَكْبَرُ مِنْ مَقْتُلِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ نُدْعُونَ
إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ

قَالُوا أَرَبَّنَا أَمْسَاتَ الشَّيْنَ وَاحِيَتَ الشَّيْنَ فَأَعْرَفْنَا
بِدُّلُوبِنَا فَهَلْ إِلَى حُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ

ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعَىٰ اللَّهُ وَحْدَهُ كَيْفَرُتُمْ
وَإِنْ يُشْرِكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَاللَّهُمَّ لَهُ
الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

13. Eebe waa kan idin tusiya aayaad-kiisa idiinkana soodajiyi Samada Rizqi (Roob) mana xusuusto ruux Eebe uno-qon mooyee.

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ أَيْتَهُ وَيُنَزِّلُكُمْ مِّنَ السَّمَاءِ رِزْقًا

وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مِنْ نِيبَتْ

فَادْعُوا اللّٰهَ مُخْصِصِينَ لَهُ الَّذِينَ

وَلَوْكَرَهُ الْكُفَّارُونَ

14. Ee bari (Caabud) Eebe adoo ukali yeeli cibaadada haba naceen gaaladuye.

Cadhada Eebe iyo ciqaabtiisa yaa ka wayn kana culus ucadhoonsho naf markay meelxun kuu horseedo xaqana kaa leexiso, calaacal iyo catoowna wax mataro Qiyaamada iyo dambi la qirto midna, marhadaad adunkii ku dhunto.

mana haboona xaqna ma aha in marka Eebe kaliya la xuso la gaaloobo xaqana la diido'marka wax kale lala caabudana la rumeeyo, arintaas xukuneedana Eebaha wayn baa maamuli, ee ah kan tusiya dadka aayaadkiisa 'cirkan. Roob uga keena, xaqna ayatah in loo toobadkeeno lana caabudo isagoo loo kali yeeli Diinta iyo cibaadada, haba naceen oo diideen gaaladuye.

Nabiguna (naxaris iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu yidhi: Barya Eebe sareeye idinkoo yaqinsan ijaabo, ogaadana in Eebe sareeye uusan ajiibayn duco qalbi halmaansan oo shuqlloon, waxaa-wariiyah Ibnu Abii xaatim. Ghaafir (10-14).

15. Eebe waa kan ay sarrayso daramadiisu (waxna koryeela) carshigana is-ka leh, kuna soo dajiya waxyigisa (iyo jibriil) oo ah amarkisa cidduu doono oo adoomadiisa ah, si uu uga digo maa-linta kulanka (Qiyaamada).

رَفِيعُ الْأَرْجَاتِ دُوَالْعَرَشِ يُلْقِي الرُّوحَ

مِنْ أَمْرِهِ، عَلَى مَنْ شَاءَ مِنْ عِبَادِهِ يُنْذِرُهُمْ

النَّالَقَ

يَوْمَ هُمْ بَرُرُونَ لَا يَخْفِي عَلَى اللّٰهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ

لِمَنِ الْمَلْكُ الْيَوْمَ لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْفَهَارِ

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ

لَا ظُلْمٌ الْيَوْمَ إِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْعِسَابِ

وَإِنْزَرْهُمْ يَوْمَ الْأَزْفَةِ إِذَ الْفُؤُدُ لَدِيَ الْحَنَاجِرِ

كَظِيمٌ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ

يُطَاعُ

يَعْلَمُ خَائِنَةُ الْأَعْيُنِ وَمَا تَعْنَى الصُّدُورُ

16. Maalintay usoo muuqan (usoo bi-xi) Eebe waxba kama qarsoona kor-kiisa, wuxuuna dhihi Eebe yaa xukunka iska leh maanta, markaasuu dhihi Eebaha kalida ah ee awooda badan.

17. Maanta (Qiyaamada) waxaa laga abaalmarin nafkastaa waxay kasbatay, dulmina majiro Maanta, Eebana wey dag dag badantahay xisaabtiisu.

18. Uga dig Nabiyow dadka Maalinta dhaw (Qiyaamada) markuu wadnuhu imaan dhuuuna (Cabsi darteed) iyagoo naxsan daalimiinna uma sugnaan so-keeye iyo mid u shafeecoo la maqlo.

19. Eebe waa ogyahay khayaanada indhaha iyo waxay qarin laabtu.

20. Eebe wuxuu xukumaa xaqa, waxay caabudina oo Eeba ka sokeeya waxba ma xukumaan, Eebana waa maqle arka ah.

Eebaa sharaf leh'ciddoo doonana sharrifa, waxyigiisana kusoo dajiyay addoomaduu doortay ee Nabiyada ahaa, si ay dadka ugu digaan.

xukunka adduunka iyo aakhiraba Eebaa iska leh wax ka qarsoonna majiro Cidna ma dulmiyo, xisaabtiisuna waa darantahay, dadkana waxaa looga digayaa maalinta qiyame ee dhaw, illeen wixii imaanba waa dhawayahaye, waana maalin cabsi badan wadnuhuna dhuunta imaan, cidna wax isu tarayn, Eebana wax walba daalacan'xaqana xukumi, waxa la caabudo ee ka soo hadhanya ayan waxba qabaneyn. Xadiith Alqudsi waxaa ku sugnaaday in Eebe yidhi: addoomadadoow waan kareebay dulmiga naftayda wawaana ka yeelay dhexdiinna mid reeban ee hays dulmiyina... waxaaa wariyay Muslim. Ghaafir (15-20).

21. Miyayna ku soconin Dhulka oyay fiirinin siday noqotay cidhibtii kuwii ka horreeyey (Gaaladan) waxay ahaayeen kuwa ka xoogbadan kana camiraadbuden dhulka, markaasuu qabtay Eebe danbigooda dartiis umana sugnaan wixa Eebe ka soo hadhay wax daafaca.

22. Wawaana saas ugu wacan inay ahayd xujoojin, oy ka gaaloobeen markaas Eebe qabtay maxaa yeelay waa xoogbadane ay darantahay ciqaabiisuu.

23. Dhab ahaan yaan (Nabi) Muuse ugu dirray isagoo wata aayaadkanaga iyo xujo cad.

24. Xagga Fircoo, Haamaan iyo Qaaruun waxayna dheheen waa sixir-roo beenaala ah.

25. Markuu ugala yimid xaqa agtanada waxay dheheen dila Wiilasha kuwa rumeeey, daayana Haweenka (Gabdhaha) dhagarta gaaladuna ma aha wawaan khasaare ahayn.

26. Wuxuu yidhi Fircoo, i daaya aan dilo Muusee hana uyeedho Eebihiisa, waxaan ka cabsan inuu idinka badalo Diinta ama uu ka muujiyo dhulka fasaad.

وَاللَّهُ يَعْصِي بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ
لَا يَعْصُمُونَ نَئِيٌّ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾

﴿١﴾ أَولَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عِنْقَبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدُّ
مِنْهُمْ فُوَادًا وَإِثْرًا فِي الْأَرْضِ فَأَخْذَهُمُ اللَّهُ
بِذِنْبِهِمْ وَمَا كَانُوا لَهُمْ مِنْ أَنَّ اللَّهَ مِنْ وَاقِعٍ ﴿٢١﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبُيُّنَاتِ
فَكَفَرُوا فَأَخْذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ فَرِيقٌ شَدِيدٌ
الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِإِيمَنِنَا وَسُلْطَانِ
مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَنْ وَفَرْوَوْنَ
فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَابٌ ﴿٢٤﴾
فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا أَقْتُلُو أَبْنَاءَ
الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَأَسْتَحْيِو نِسَاءَهُمْ
وَمَا كَيْدُ الْكُفَّارُ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾
وَقَالَ فِرْعَوْنُ مَرْدُوْنِي أَقْتُلُ مُؤْمِنِي وَلِيَدْعُ
رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ
أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ ﴿٢٦﴾

27. Wuxuuna yidhi (Nabi) Muuse wa-xaan ka magangalay Eebahay iyo Eebi-hiin mid kasta oo is kibriya (isla wayn) oon rumayn Maalinta xisaabta qiyaa-mada.

Dhulka waa in lagu waano qaato lana eego dadkii horee daganaa iyo sida Eebe u halaagay iyagoo xoogbadnaa, markey beeniyeen Rasuuladoodii Eebana si daran ayuu u ciqaabay, tan kale qisada Nabi-Muuse wax badan yey quraanka ku soo aroortay, halkanna Fircoo, Haamaan iyo Qaarun waxay beeniyeen xaqi' waxayna is fareen in lalaayo wiilasha ku ruumeeyey Muuse Haweenkana daayaan, waxay dhagaan gaalana waa uun khasaare, tan kale Fircoo wuxuu cadsaday in la daayo si uu u dilo Muuse isaga oo sheegi inuu badali diinta'dhulkana fasaadin, taasina waa caadada xumaan iyo shar Ka taliyayasha inay wanaagga iyo dadkiisa ceebeeyaan'lana dagaalamaan.

Nabi Muusana wuxuu magan galay Eebe kibir badane dhamaantiis oo beeniyeen xisaabinta «qiyaame». Ghaafir (21-27).

28. Wuxuu yidhi nin Mu'min ah oo ka mid ah dadka Fircoo oo qarinaayay limaankiisa, ma waxaad udilaysaan in uu yidhi Eebahay waa Alle, isagoo idiinkala yimid xujooyin xagga Eebi-hiin hadduu beenaale yahayna isagay dhibi beentisu, hadduu runle yahayna waxaa idin ku dhici wuxuu idiiin ku yaboohay qaarkiis, Eebana ma hanuu-niyo danbi badane been badan.

29. Qoomkayoow idinkaa iska leh xu-kunka maanta una adag dhulka, yaase nooga gargaari cadaabka Eebe hadduu inoo yimaado, fircoo wuxuu yidhi idin kula talin maayo waxaan ahayn ra'yigayga (waxa ii muuqda) idinkumana hanuuniyo waxaan ahayn waddada xaa-ah.

30. Wuxuu yidhi kii rumeeyey (Xaqa) qoomkayoow waxaan idiiin ka cabsan sidii maalintii xisbiyadii.

31. Sidii Qoomkii Nabi Nuux iyo ree caad iyo thamuud iyo kuwii ka dam-beeyey, Eebana ma aha mid la doona-dulmi addoomada.

32. Qoomkayow waxaan idinka cab-san maalinta isu yeedhidda (Qi-yaamada).

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ
مِّنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ عَالَيْ فِرْعَوْنَ
يَكْتُمُ إِيمَانَهُ وَالْقَاتِلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولُ رَبِّي
اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُنْ
كَذِيرًا فَأَعْلَمُ بِكَذِيرٍ كَذِيرٌ وَإِنْ يَكُنْ صَادِقًا
يُصِيبُكُمْ بَعْضُ الْأَذَى يَعْدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَا يَهِيءُ إِلَيْكُمْ مِّنْ هُوَ مُسَرِّفٌ كَذَابٌ

يَقُولُ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرُونَ فِي الْأَرْضِ
فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَاسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا قَافِلٌ فِرْعَوْنُ
مَا أَرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيْكُمْ
إِلَّا سَيْلَ الرَّشَادِ

وَقَالَ اللَّهُ أَعْلَمُ إِنَّمَا يَقُولُونَ إِنِّي أَخَافُ عَيْنَكُمْ
مِّثْلَ يَوْمِ الْحِزَابِ

مِثْلَ دَأْبٍ فَوْمَ نُوحٍ وَعَادٍ وَنَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ
وَمَا اللَّهُ بِرِيشٍ طَلَمَ الْعِبَادِ

وَيَقُولُونَ إِنِّي أَخَافُ عَيْنَكُمْ يَوْمَ النَّادِيِّ

يَوْمَ تُولَّوْنَ مُدْبِرِينَ مَالَكُمْ مَمْنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ

33. Maalintaad jeedsandoontaan idinkoo carariidiinna sugnayn wax Eebe idinka ilaaliya, ruux Eebe dhumiyeyna malaha «ma jiro» wax hanuunin.

وَمَنْ يُصْلِلُ إِلَّا اللَّهُ فَإِنَّمَا مِنْ هَادِ

Cid fiican oo xumaanta reebta wanaagana farta lama waayo, waxaana ka mid ah Mu'minkaas fircoo helkiisa ka mid ahaa, ee qariiy iimaankiisa 'kuna yidhi mawaxaad dileysaan nin yidhi Eebayah waa alle, oo xujooyin idinla yimid, hadduu beenaale yahay isagay dhibi, hadduu runle yahayna waxaa idinku dhici wuxuu Sheegi qaarkiis, maantana idinkaa dhulka xukuma oo kamuuqda, haddiise dhib Eebe yimaaddo yaa inaga korin, fircoone nin xunbuu ahaa wuxuuna ku yidhi qoomkiisi arrini waa taan anigu sheego oon rayiyeeyo 'waxaan wanaag ahayna idin tusimmaayo, laakiin ma dhabaa 'xumaantuus tusiyay una hogamiyyah miyaan loo halaagin sidii kuwii ka horeeyey taasna waxay ka digi xumaan Wade warkiisa. Ghaafir (28-33).

34. Waxaa dhab ahaan idiin kula yimid xujooyin marhore (Nabi) Yuusuf, kamana aydaan tagin shaki wuxuu idiin la yimid markuu dhintayna waxaad dhaheen ma soobixinaayo Eebe gadaashiis Rasuul, saasuuna udhumiyaa Eebe Ruux xad gudba oo shaki badan.

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلِ بَالْبَيْتَ
فَأَرْلَمْتُمْ فِي شَكٍ مَّمَاجَاءَ كُمْ بِهِ حَقَّ إِذَا
هَلَكَ قَلْمَنْ لَنْ يَعْشَكُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا
كَذَلِكَ يُصْلِلُ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ
مُرَبَّابٌ

35. Kuwa kudoodaya aayaadkanaga xupo utimid la'aanteed waxaa ku way-naatay cadho Eebe agtiisa iyo kuwa rumeyyay, saasuuna u daabacaa Eebe qalbi kastoo is kibriya oo daalim ah.

الَّذِينَ يُجْنِدُونَ فِي أَيَّتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ
أَتَهُمْ كَبُرُّ مُفْتَأِعِنَّ دَلَالَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ إِمَانُوا
كَذَلِكَ يَطْبِعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ
مُتَكَبِّرِ جَبَارٍ

36. Wuxuu yidhi fircoo Haamaanoow ii dhis Daar (Sare) si aan ugu gaadho wadooyinka.

أَسَبَّبَ السَّمَوَاتِ فَاطَّلَعَ إِلَى اللَّهِ مُوسَى
وَإِلَى لَأَنْتُنَّمْ كَذَلِكَ زُبُرَ
لِفَرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّعَنَ السَّبِيلُ
وَمَا كَيْدُ فَرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ

37. Wadooyinka Samooyinka mar-kaas aandaalacdoo Ilaaaha Muuse anigu waxaan u malayn beenaalee, saasaana loogu qurxiyay fircoo camalkiisa xun loogana leexiyay jidka, dhagarta fircoonna, ma aha waxaan khasaare ahayn.

وَقَالَ الَّذِي إِمَانَ يَقُولُ أَتَيْمُونَ
أَهْدِ كُمْ سِيرِلَ الرَّشَادِ

38. Wuxuu yidhi kii rumeyyay (Xaqa) qoomkayoow i raaca waxaan idinku hanuunin jidka fiicane.

39. Qoomkayoow nolashan ad-duunyo ee dhaw waa uun raaxo (yar) aakharaase guri nagaadi ah.

40. Ruuxii camal xun sameeya laguma abaalmaryo wax lamid ah mooyee, Ruuxiise camal fiican fala Lab iyo Dhaddigba isagoo rumaysan kuwaasi waxay gali Jannada, waana lagu arzuqi dhexdeeda xisaab la'aan.

Qisada Nabi Yuusuf waxay ku faahfaahsantahay suuradda magaciisa xambaarsan, tan kale in gadaas-hiis Nabi lasoo diri ciddii diiday waa cid dhunsan, isla wayne, dulmibadane, Xaqdiide iyo xumaan ku murme dhamaantood Eebe waa u cadhoodaa iyo Mu'miniintuba, Xaqana ma arko kaasoo kale, waxaa iyana wax lala yaabo ah doqonimadii fircooni iyo isla waynidii intuu ka doonay in loo dhiso Guri dheer oo uu Dadka ku tusiyo inuu Ilaahay daydayi, taasina waa waallidiisii iyo camalkiisii xumaa ee waxbadan Quraanku ka warramay.

masimanyihii kaas iyo kan jidka fiican Dadka ku toosiyay, ugana digay xumaanta adduunyo, iyadoo cidwalba la abaalmarin Rag iyo Haweenba. Ghaafir (34-40).

41. Qoomkayoow maxaa ugu wacan inaan idiinku yeedho korid idinna iigu yeedhaan Naar.

42. Iiguna yeedhaan inaan ka gaa-loobo Eebe lana wadaajijo (Cibaad-dada) waxaanan oqoon ulahayn, aniguna waxaan idiin ku yeedhi xagga Eebeaha adkaada ee dambidhaafa.

43. Wuxaan shaki lahayn in waxaad iigu yeedhaysaan xaggiisa uusan lahayn Nacfi (iyo wax ajiiba) adduun iyo aakhiraba, waxaana laynoo celin xagga Eebe kuwa xadgudбана iyaga uunbaa ah asaxaabta (Ehelka) naarta.

44. Waadna xusuusan doontaan waxaan idin kuleeyahay, waxaana u bandhigay amarkayga xagga Eebe, illeen Eebaa arka addoomadee.

45. Markaasaa Eebe ka dhawray Mu'minkaas xumaantay ku dhagreen, waxaana ku dhacay (ku dagay) Fircooni iyo ehelkiisii cadaab xun.

46. Naarbaana loo bandhigaa aroortii iyo galabiiba, Maalintay kacayso

يَنْقُومُ إِنْ شَاءَ حِدْنِيْهِ الْحَيَاةُ الْدُّنْيَا مَتَّعْ

وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْفَرَارِ

مَنْ عَمِلَ سَيِّئَاتٍ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا

وَمَنْ عَمِلَ صَالِحَاتٍ مَذَكَّرٌ أَوْ أَنْفَقَ

وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ

بِرْزَقُونَ فِيهَا بَغْيٌ حَسَابٌ

يَرْزُقُونَ فِيهَا بَغْيٌ حَسَابٌ

وَيَنْقُومُ مَا لِيْ آذْعُوكُمْ إِلَى النَّجَوَةِ

وَنَدْعُونَكُمْ إِلَى الْأَنَارِ

تَدْعُونَنِي لَا كُثْرَ بِاللَّهِ وَأَشْرَكَ بِهِ، مَا لَيْسَ

لِي بِهِ عِلْمٌ وَمَا أَذْعُوكُمْ إِلَى الْعَرِيزِ الْمُفَرِّ

لَأَجْرَمُ أَنْتَ عَوْنَتِي إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا

وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنَّ مَرْدَنَإِلَى اللَّهِ

وَأَنَّ السَّرِيفِينَ هُمْ أَصْحَابُ الْأَنَارِ

فَسَتَذَكَّرُونَ مَا أَقْوَلُ لَكُمْ وَأَفْرُضُ

أَمْرِيَتُ إِلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِصِيرَتٍ بِالْمُبَادِ

فَوَقَنَهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكَرُوا

وَحَاقَ بِعَالِيٍ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ

الْأَنَارِ يَعْرِصُونَ عَلَيْهَا عُذْلًا وَعَشْيًا وَيَوْمَ تَقُومُ

Saacaduna (Qiyaamada waxaa ladhihi) galiya fircoo iyo ehelkiisa kan ugu daran cadaab.

Ninkaasu Wuxuu u jeediyey Qoomkiisii hadallo iyo waano Qiimo badan, wuxuuna u sheegay inuu wanaag iyo nabadgalyo ugu yeedi iyana Naar iyo gaalnimo aan wax khayr iyo naafsi ah lahayn iyo caabudid Ilaahyo baas, wuxuuna cadeeyey in xadgudbayaal abaalkooduyahay Naar'ayna xusuusan doonaan wawa ahaagsan ee uu sheeq'i amarkuisuna uu Eebe u bandhigi isagoo arka addoomadiisa'Eebana waa ka nabadgaliyey dhagartii Fircoo'isaganax wuxaa ku dagay xumaantay malegeen, Qabriga iyo Qiyaamadana waa lagu cadaabi iyaga iyo wixii wadadooda qaada. Ghaafir (41-46).

47. Xusuuso waqtigay ku doodi ehelu Naarku Naarta dhexdeeda ooy ku odhan kuwii (raaciyyada ahaa) kuwii (madaxda ahaa) ee isla weynaa idinkaan idin raacaynay ee wax manooga taraysaan qayb naarta ka mid ah.

48. waxay dheheen kuwii iskibriyey dhamaanteen waxaan ahaanaynaa naarta dhexdeeda, Eebana waa kala xukumay addoomadiisa dhexdooda.

49. Waxayna ku dhaheen kuwa naarta kusugan adeegaha jahannamo noo barya Eebihiin inuu naga fududeeyo maalin cadaabka.

50. Waxay dheheen adeegayaashii miyeyna ahayn inay idiinla timid Rasul-ladii xujooyin, waxay dhaheen way noola timid, waxayna dhaheen barya idinku marka Eebe, baryada gaaladana ma aha waxaan baadi iyo khasaare ahayn.

51. Annagaa u gargaari Rasul-ladanada iyo kuwa rumeeeyey xaqanolosha adduun iyo maalinta ay kici maragyadu.

52. Maalintayna anfacayn daalimiinta cudur daarkoodu, ayna u sugnaan Nac-lad iyo Guri xun (Naar).

Dood iyo muran iyo calaacial ehelunaarna wax mataro, waxayna sheegi aayadani inay murmi madaxdiid xumayd iyo shacabkii xumaanta ku raacay'dhamaanayna ay naarta gal, wax uga maciini cadasabkana ayna heleyn. Eebana ugargaari Rasuladiisa iyo kuwa xaqaa ku raacay. saasdarteed waa in wanaagga laysku raacaa iyo Eebe udhawaanahaha, onse laysku racin layskuna taageerin Gaalnimada iyo xumaanta, si aan Qiyaamada loo dullobin. Ghaafir (47-52).

السَّاعَةُ أَذْخُلُوا إِلَيْهِ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾

وَإِذْ يَحَاجُونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الصَّاغِرُونَ
لِلَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلُّكُمْ تَعَافَهَلَ
أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنْ أَنْصِبَاتِكُمْ فِي النَّارِ ﴿٤٧﴾

قَالَ الَّذِينَ أَسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلُّنَا فِيهَا
إِنَّمَا قَدْ حَكَمْنَا بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾

وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ جَهَنَّمَ أَدْعُوكُمْ
رَبَّكُمْ يُحَقِّقُ عَنَّا يَوْمًا مِنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

فَالْأُولَئِكَ نَلَكُ تَائِبَكُمْ رُسُلُكُمْ
بِالْبَيْتِ قَالُوا بَلَىٰ قَالُوا فَادْعُوهُ
وَمَادْعُوا إِلَّا كَفَرُوا إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٥٠﴾

إِنَّا نَنْصُرُ رُسُلَّنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ
الْآخِرَةِ وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَدُ ﴿٥١﴾

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّاهِرُونَ مَعْذِرَتُهُمْ
وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٥٢﴾

53. Dhab ahaan yaan u siinay Nabi Muuse hanuun (Nabinimo) una dhaxalsiinaya Bani Israa'iil Kitaabka (Tawreed).

54. Hanuun iyo waano isagoo u ah kuwa caqliga leh.

55. Ee samir Nabiyow yabooha Eebe waa dhabe, dambi dhaafna waydiiso kuna tasbiixso adoo ku dheehan mahadda Eebahaa Galab iyo Aroorba.

56. Kuwa ku murmi aayaadka Eebe xujo la'aan u timid laabtooda ma aha waxaan kibir ayna gaadhayn ahayn, ee ka magan gala Eebe isagaa wax maqla waxna arkee.

57. Abuuridda cirka iyo Dhulka yaa kawayn abuuridda Dadka (sida u muuqata) laakiin Dadka badidiis ma oga.

58. Ma eka indhoole iyo arke iyo kuwa rumeyey (Xaqa) camalficanna faly iyo xumaanloow, wax yar baadse xusuusanaysaan.

59. Saacadda (Qiyaame) way iman shaki la'aan laakiin Dadka badidiis ma rumeynayaan.

Wax badan yaa qisada Nabi Muuse iyo Nabiyada Kalaba lagu soo celceliyey Quraanka. si Nabigu u weheshado una xusuusto sidii loo dhibay Eebana ugu gargaaray, waxaana Eebe u dardaarmay Nabiga inuu siibadiyo cibaadada Eebe iyo ku Xidhnaantiisa, kuwa ku murmi xaga xuja la'aan waxaa qalbiigooda galay isla weyni aan meeljirin, Eebahaase abuuray Cirka iyo Dhulka miyaa ka caajisi soo celintooda iyo wuxuu rabo inuu abuuro, ma sinna ruux hanuunsan iyo mid dhunsan, mana sinna Mu'min camalfalay iyo xumaanloow, mase xusuusan yihiin dadku saacadda Qiyaame'waa dhab inaan Mu'min baarri ah iyo Gaal xun sinnayn laakiin Dadku saas ma garanayaan. Ghaafir (53-59).

60. Wuxuu yidhi Eebehiin i barya aan idiin ajiibee, (aqbalee) kuwa iska weyneeyaa cibaadadayda waxay gali doonaan naarta jahannamo, iyagoo dulley-san.

وَلَقَدْ أَتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ وَأَوْزَانَ
بَقِيَاءٍ إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ

هُدَىٰ وَذِكْرٌ لِأُولَئِكَ الْأَنْبِيَاءِ

فَاصْدِرِ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ
وَسَيِّدُنَا مُحَمَّدُ رَبُّكَ بِالْعَمَشِيِّ وَالْأَنْبَكَرِ

إِنَّ الَّذِينَ يُجْنِدُونَ كَفَرُوا إِنَّكَ
اللَّهُ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ
إِلَّا كَبَرْ مَا هُمْ بِسَلْعَيْهِ فَأَسْتَعِدُ بِاللَّهِ

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْصَّمِيرُ
لَخْلُقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَكْثَرُهُنَّ مِنْ خَلْقِ
النَّاسِ وَلَذِكْرُنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْنَى وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ
أَمْتَأْنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسْتَءْ
قِيلَ لَا مَانِدَ كَفَرُوكَ

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَّةٌ لَأَرْبَابِ فِيهَا وَلَكِنَّ
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَرْجُونَ مُوتَكَ

وَقَالَ رَبُّكُمْ أَذْعُونَ حَسْبَنَ
إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي
سَيَدُّخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاهِرِينَ

61. Eebe waa kan idiin yeeley habeenka inaad xasiloonaataan dhex-diisa, maalintana (Ifid) arag. Eebana waa kan wax ku galladaysta dadka, laakiin dadka badankiisu kuma mahdiyaan.

62. Kaasi waa alliihin, Eebana idiin ah wax walbana abuuro, Eebe mooyee mid kale ma jiro ee xagee xaqa laydiinka illi.

63. Saas ookale yaa loo iilay kuwii aayaadka Eebe diidi jiray.

64. Eebe waa kan idiinka yeelay Dhulka meel sugnaansho, Cirkana dhismo oo idin sawiray wanaajiyyna Suuradiina oo idinku Arzaaqay wax wanaagsan kaasi waa Eebihii wawaana sarreyya oo nasahan Eebaha Caalamka Eebihiisa ah,

65. Eebaha nool, Eebe aan isaga ahaynna ma jiro ee barya (caabudana) idinkoo u kaliyeeli Diinta, mahadna waa xaa iska leh Eebaha Caalamka.

Nabigu wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) baryadu waa cibaado. wuxuuna akhriyey aayaddan. saasdarteed waa in un Eebe la baryaa lana caabudaa, ciddii iska kibrisana waxay gal iyadoo duleysan Naarta, maxaa yeeley wa kan noogu nicmeyey habeenka iyo Maalintaba, wax walbana abuuray Dhulkana inoogayeley wax lagusugnaado Cirkana dhismo, oо ina sawiray Qurxiyyna Suuradeenna' wax wanaagsan oo xalaal ahna inagu arzaaqay'kaasi waa Eebeheen wuxuuna inaga mudanyaay Mahad, Baryo, Cibaado iyo Wayneyn. Ghaafir (60-65).

66. Waxaad dhahdaa Nabiyow waxaa layga reebay inaan caabudo waxaad baryeysaan Eebe ka sokow markay iigayimaadeen xujooyin xagga Eebahay, waxaana lay faray inaan uhogaansamo Eebaha Caalamka.

67. Eebe waa kan idinka abuuray Carrada Hadana Dhibic, haddana Calaquo markaas idin soo bixiyey idinkoo ilma ah, hadana aad gaadhaan xoogiina, haddana aad noqotaan Odayo waxaase

اللهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِسَكُونٍ فِيهِ
وَالنَّهارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ
عَلَى النَّاسِ وَلَكُنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَلُقُكُمْ لِتَسْتَعِي
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَانِي تَوَكَّلُونَ ﴿٧﴾
كَذَلِكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَانُوا يَأْتِيَنَّ اللَّهَ
يَمْحُدُونَ ﴿٨﴾

اللهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا
وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوْرَكُمْ فَأَحْسَنَ
صَوْرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾

هُوَ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كَادُّ عُوهٌ
مُخَاصِّينَ لِهِ الَّذِي أَنْهَى الْمُهَاجِرَاتِ الْعَلَمِينَ ﴿١٠﴾

فُلِّيْتُ نُهِيْتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِي الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّيْ وَأَمْرُتُ
أَنْ أَسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١١﴾

هُوَ الَّذِي حَقَّكُمْ مِنْ تُرَابٍ مِمَّا مِنْ طَفْلٍ
مِمَّا مِنْ عَلْقَةٍ شَمَّ بَرْجَمَكُمْ طَفَلًا مِمَّا لَتَسْلُغُوا
أَشَدَّكُمْ تُرَابًا تَكُونُوا شُيوخًا وَمِنْكُمْ

idinka mid ah cid la oofsado (Dhimata) intaas ka hor, iyo inaad gaadhaan waqtii magacaaban waxaad udhawdhiin inaad wax kastaan.

68. Eebe waa kan wax nooleeya wax-na dila markuu doono inuu xukumo amarna wuxuu uun dhahaa ahaw wuuna ahaadaa.

69. Ka warran kuwa ku murmi aayaadka Eebe xaggee looga iili xaqa.

70. Kuwa beeniyay Kitaabka «Quaraanka» iyo waxaan la soo dirray Rasuulladanada way ogaandoonaan, cidhibtooda.

71. Marka Katiinado layeelo Luquntooda Silsiladdana lagu jido.

72. Kulayl haddana «Naar» lagu jido.

73. Markaas lagu dhaho aaway waxaad la wadaajiseen cibaadada.

74. Eebe ka sokoow, waxayna odhan waa naga Dhumeen (waynay).mase anaan ahayn kuwo Wax ucaabuday horay, saasuuna Eebe udhumiyaa Gaalada.

75. Taasina waa waxaad ugu farxi jirteen Xumaanta dhulka dhexdiisa xaq daro iyo Waxaad la kibri jirteen.

76. Ee gala irdaha jahannamo idinkoo ku Waari waxaana u xun meelu ku hoydo isla wayne Naarta Jahanamo.

Eebe wuxuu dadka ku adkeeyay inay isaga uun caabudaan, una hogaaansamaan'Nabiguna Waa ka fogyahay inuu ujeedsado waxaan Eebe ahayn ee waa guubaabo dadka. Awooddanna Eebaa iska leh,dadkana abuuray dilina doona,ciddii xaq darro ku muranta oo kibirta oo caabudda Eebe ka sokow wax kale ama xumaan ku adeecda Wuxuu galinaarta'isagoo dulaysan oo xidhixdan. Ghaafir (66-76).

وَلَعَلَّكُمْ تَفَلَّتُ ۝
مَنْ يَنْوَقَ مِنْ قَبْلِ وَلَيَلْبُغُوا أَجَلًا مُسْمَىٰ

هُوَ الَّذِي يُحْيِيٌ وَيُبَيِّنُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا
يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۝

الْمَرْرَةٌ إِلَى الَّذِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أَنَّ يَصْرُفُونَ ۝

الَّذِينَ كَيْدُوا بِالْكِتَابِ وَيَمْأَرُسَانَا
بِهِ رُسُلُنَا فَسُوفَ يَعْلَمُونَ ۝

إِذَا الْأَغْلَلُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَسُلُ يُسْحَبُونَ ۝

فِي الْحَمِيمِ ثُرُفِ النَّارِ يُسْجَرُونَ ۝

ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَشْرِكُونَ ۝

مِنْ دُونِ اللَّهِ أَكْلُوا أَصَلًّا عَنَّا بَلْ لَمْ تَكُنْ نَدْعُونَا
مِنْ قَبْلِ شَيْءًا كَذَلِكَ يُضْلِلُ اللَّهُ الْكُفَّارِ ۝

ذَلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ يَغْرِيُ الْحَقِيقَ
وَبِمَا كُنْتُمْ تَمَرَّحُونَ ۝

أَذْهَلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ حَلَّلُهُنَّ فِيهَا فَنِسَكَ
مَثْوَى الْمُنْكَرِينَ ۝

77. Samir (adkayso) nabiyow yabooha Eebe waa xaqe, haddaanu kutusinno waxa (guusha) aannu Kuu yaboohi qaarkeed (intaad nooshahay waa Wanaaga)'amaan ku oofsanno (intaas Ka hor) Xaganagaa loo soo celin (gaa-ladaas).

78. Waxan dirray rasullo adiga hor-taa Waxaa ka mid ah kuwo aan kaaga qisoonay iyo kuwo aanaan kaaga qisooin, rasulna aayad (mucjisad) ah idiin Lama imaan karo Eebe la'aantiis hadduuse yimaado amarka Eebe (cadaabkiisu) waxaa la Xukumi xaq waxaana ku khasaaray halkaas kuwa Xumaanlowga ah.

79. Eebe waa kan idiin yeelay Nic-moolayda (xoolaha) inaad waxna ka fuushaan waxna ka cuntaan.

80. Wuxaana idinka sugnaaday dhex-deeda Nacfi iyo inaad ku gaadhaan danihiina Laabta idinkaga jira, kor-keeda iyo doonta Ayaana la idinku xambaaraa.

81. Wuxuuna idin tusiyyaa aayaadkiisa ee teed aayaadka Eebe diidaysaan.

Samirka iyo Adkaysigu wax badanbaa quraanka lagu sheegay, Eebana wuxuu nabiga u yaboothay inuu abaal marin gaaladii xaga diiday, ama adduun iyo Nolosha nabiga ama aakhiro, tan kale wuxuu Eebe inoo sheegay in rasuladii uu diray qaarna ka qisooday kuwo kalana uu ka aamusay, wax mucjisad la imaan-kara idan Eebe la'aantiina ma jiro, markase amarka Eebe yimaadod dad waa lakala xaaqi xumaanlowna halkaasuu ku khasaaray, Eebena waa kan inوغو niimeeyey xoolaha'doonyaha iyo gaadiidka kale ee ad raaco, si danah loo gaadho, Wuxuuna ina tusiyyaa aayaadkiisa'mana haboona in la diido aayaadkaas. saasdarteed waa in Eebe niemadiisa la aqoonsado'laguna mahadiyo'wanaagana loogu kaalmaysto. Ghaafir (77-81).

82. miyayna ku soconin dhulka oo ay fiiriyaan Siday noqotay cidhibti kuwii ka horreeyay, waxay ahaayeen kuwo ka badan kana xoog badan iyo camiridda dhulka, waxna uma tarin waxay kash-badeen.

فَاصْرِفْنَا إِنَّا وَعَدْنَا اللّٰهَ حَقًّا فِي أَمَانَتِنَا كَبَعْضٍ
الَّذِي نَعْدُهُمْ أَوْ تَوَفَّقُنَا فِي أَنَا مِنْ جَمِيعِهِنَّ

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصَنَا
عَلَيْنَاكَ وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ تَقْصُصْ عَلَيْنَاكَ وَمَا كَانَ
إِرْسَالُكُو إِنْ يَأْتِي بِغَایَةٍ إِلَّا يَأْتِي بِهِ إِذَا جَاءَهُ
أَمْرُ اللّٰهِ فَقُوَّةٌ بِالْحَقِّ وَحَسْرٌ هُنَالِكَ
الْمُبْطَلُونَ

اللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَنْسَمْ
لَتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَلْكُونَ
وَلَكُمْ فِيهَا مَنْفَعٌ وَلَا يَلْعُو عَلَيْهَا حَاجَةٌ
فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلَّاكِ
الْخَمْلُونَ

وَيُرِيكُمْ أَيْتِهِ فَإِنَّمَا يَأْتِي اللّٰهُ شَكِرُونَ

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَثُرُوا كَثُرَ مِنْهُمْ وَلَشَدَّ
فُوَّةً وَأَثَارَ فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

83. markay ula yimaadeen rasuuladoodii xujoooyin waxay ku farxeen gaaladii waxa agtooda ah oo cilmi ah, waxaana ku dagay waxay ku jees-jeesi jireen (abaalkiisi).

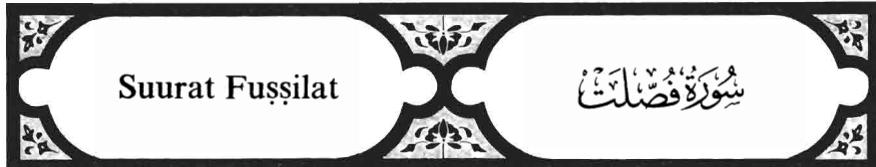
84. markay arkaan cadaabkanaga waxay dhaahaan waa xaan rumaynay Eebe kaliya waana diidnay waa xaan Eebe la wadaajin jirray.

85. Mana aha kuu anfici iimaankoodu markay Arkaan cadaabkanaga, waa sunnada (dariiqada) Eebe ee u horaysay adoomadiisa, waa xaan ku khasaaray halkaas gaalada.

Aayadahan waxay ka warrami in ay haboontahay in dhulka lamaro laguna Waano qaato sida Eebe ku falay kuwii xooga badnaa ee dhulka camiray ee horreeyey, waxna uusan utarin waxay kasbadeen, markay rasululdii u Yimaadeen iyagoo mucjisad watana ay diideen kuna farxeen waxay haystaan oo cilmi ah, ciqaabna markaas ku dhacday. markayse gaaladu iyo xumaanlawgu arkaan dhabta yay qaylaan diidhanna waxayaabdu jireen'ama ku dhaqmi jireen, markaasoo kalase rumayni wax ma tarto waana jidka Eebe ee horreeyey, waa xaan halkaas qiyamada ku khasaari gaalo, xadiithna waxaa ku sugnaaday in (Eebe aqbalo tawbadda adoonka intaan sakaraadku u imaan) Khasaaraa dhabta ahna waa kan qiyame. Ghaafir (82-85).

فَلَمَّا جَاءَهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَرَحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَهَاقَ
بِهِمْ مَا كَانُوا يَهْدِي إِلَيْهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٣﴾
فَلَمَّا رَأَوْا بِاسْتَأْنَافِ أَهْلَهُمْ لَمَّا أَرَوْا بِاسْتَأْنَافِ
وَكَفَرُنَا بِمَا كَانُوا يَهْدِي مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾

فَلَمَّا يُكَيِّنَهُمْ إِيمَنُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بِاسْتَأْنَافِ
اللَّهُ أَلَّا تَقْرَبُنَا فَلَمَّا دَخَلُوكُمْ فِي عِبَادِهِ وَحْسِرُهُنَّ إِلَى
الْكُفَّارِ ﴿٨٥﴾

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxay ku tusin mucjisada Quraanka sida soo hormartay.
2. Quraanka waa soo dajinta Eebe naxariista guud iyo mid gaaraba naxariista.
3. Waana Kitaab loo caddeeyey aayaadkiisa isagoo Quraan carabi ku qoran ah ciddii wax garan.
4. Waana bishaareeye u dige ah, waa se ka jeedsadeen badankoodu waxna ma maqlayaan.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْدٌ

تَبَرِّيْلُ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾
كَتَبْ قُصْلَتْ إِيْتَهُ فُرْتَهُ أَنَّا عَرَبِيَا
لَقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٢﴾
بَشِّرَأَنَّدِيرَأَغْرَضَ أَكَرْهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٣﴾

5. Waxayna dheheen quluubtanadu waxay kaga sugantahay dabool waxaad noogu yeedhi, dhagahanagana waxaa kaga jira culeys, dhexdanada iyo adigana waxaa ah xijaab, ee camal fal ana-na waancamalfaleynaaye.

6. Waxaad dhahdaa Nabiyow anigu waxaan uun ahay bashar (Dad) idinkookale ah, wawaana la iiwax-yooday in Eebehengo yahay Eebe kaliya, ee u toosnaada xaggiisa, kana dambidhaaf waydiista, halaagna wuu u sugnaaday mushrikiinta.

7. Kuwaan bixinin zakada ahna aakhiro kuwa ka gaaloobey.

8. Kuwa xaqa rumeeyeys oo camal-fiican falay waxaa usugnaaday ajri aan guraynin.

Quraanka oo aayadihiisa cadcadyihiin Eebaa u soodajiyey isagoo carabi ah ciddii garan, Bishaareeye diga ah, Dadka badidiise waa ka jeedsadeen, mana maqlaan waxayna sheegteen inay qalbiga ka daboolanyihiin, Dhagahanha ka culusyiyihiin xijaab ka xigo, Nabiguse waa bashar wawaana loo waxyooday in Eebe kaliya Ilaahyahay, lana toosnaado 'dambi dhaafna la warsado 'wawaana halaagsamay gaaladaan Zakada bixinin aakhirana diiday, wawaase ajri aan go'ayn mudan kuwa xaq rumayn iyo camal fiican isku daray. Fussilat (1-8).

9. Waxaad dhahdaa Nabiyow idinku ma wawaad ka gaaloobaysaan kan (Eeba-ha) ku abuuray Dhulka laba maalmood, ood uyeelaysaan kuwo la mid ah, kaasi waa Eeba-ha Caalamka.

10. Wuxuuna yeelay Dhulka dhex-diisa Buuro wuuna barakeeyey dhex-diisa una qadaray (u qiyasay) Cunnadiisa asar maalmood iyadooy usimantahay dadka weydiin.

11. Markaasuu Eebe u istawooday (qasday) Cirka oo qiiq ah kuna yidhi Cirka iyo Dhulka ahaada idinkoo adeecsan ama la ikraahi (laqasbi) waxayna dheheen waan nimid anagoo adeecsan.

وَقَاتُوا فُلُوسًا يَفِي أَكْيَةٍ مَمَّا لَدُونَا إِلَيْهِ
وَفِي مَا ذَانَا وَفَرُّوْمَنْ بَيْتَنَا وَبَيْتَكَ حَجَابٌ
فَأَعْمَلْ إِنَّا عَمِلْنَ ⑧

قُلْ إِنَّمَا أَنْتَ بِشَرٌ مُّثْلُكٌ يُوحَى إِلَيْكَ أَنَّمَا إِلَهُكُ
إِلَهٌ وَحْدَهُ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ
لِّمُسْرِكِينَ ⑨

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الْزَّكَوةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ
هُمْ كَفَرُونَ ⑩
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ⑪

فَلَأَيْتَكُمْ لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ
فِي يَوْمَيْنِ وَجَعَلَهُنَّ لَهُ أَنَّدَادَذِلَكَ رَبُّ الْعَالَمَيْنَ ⑫

وَجَعَلَ فِيهَا رَوْسَىٰ مِنْ فَوْقَهَا وَنَزَكَ فِيهَا وَقَدَرَ فِيهَا
أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ لِيَامٍ سَوَاءٌ لِلْسَّابِلَيْنَ ⑬

لَمْ آسْوَى إِلَى السَّاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلَنَدْرَضَ
أَتَيْتَهُ عَلَى أَوْكَرَهَا فَلَمَّا أَتَيْنَا طَاعِنَ ⑭

12. Wuxuuna Eebe ka abuuray Cirka Todobo Samo laba maalmod wuxuuna faray Samo kasta amarkeedii, waxaana ku qurxinay Cirka dhaw Misbaaxyo, waana ilaalinay, taa-sina waa qadaridda (maamulka) Ee-bahaad adkaada ee wax og.

Mahaboonaa in laga gaaloobo Eebaha wax walba abuuray sida Dhulka, Cirka iyo wax kasta, mana haboona in looyeelo waxlamid ah oo lalo caabudo, illeen isaga inoo barakeeyey dhulka iyo Cirka, kana yeelay wadada noolaanshaha, mid kasta udarbay wax looga baahanyahay, aayadahan iyo kuwa kalee ka warrami abuurka Cirka iyo Dhulka wax isdiidayaa ama iska hor iman ma aha, Ibnu Cabaas waxaa laga wariyey inuu Eebe Dhulka ku abuuray Laba maalmod, markaas Cirka abuuray, markaas dhulka fidiyeey fidinteeduna waa inuu ka soo bixiyey Biyo, Carro, yeeleyna Buuro, Bacaad iyo Tuurar-waxayna noqotay muddadu lix bari ah. saas darteed wax iska hor imaan iyo wax isburin midna kuma jiro, kaasaana Eebaha xaqaa ah'ayna waajibiyat in si dhab ah loo caabudo'sharciisana loo raaco'loona gaadhsiiyo Caalamka si haboon. Fussilat (9-12).

13. Hadday ka jeedsadeen Gaaladu (xaqa) waxaad ku dhahdaa Nabiyyow waxaan idiinka digi cadaab daran oo lamid ah kii Reer Caad iyo Thamuud.

14. Markay ugaga timid Rasuuladii hor iyo gadaalba, iyagoo ku leh ha caabudina waxaan Eebe ahyn, ayna ku dhaheen hadduu doono Eebeheen wuxuu soo dajinlahaa Malaa'ig, anaguna waxa laydiin soo diray waan ka gaa-loownay.

15. Ree Caad iyagu way isku kibriyeen Dhulka xaq darro, waxayna dheheen yaa naga xoog badan, miyeyna arag Eebaha abuuray inuu ka xoogbadayahay waxayna ahaayeen kuwo aayaadkanaga diidan.

16. Wawaana ku dirray korkooda Dabayl qaylo daran Todobo Maalmod oo uxun (iyaga) si aan u dhandhansiino cadaabka dulliga Nolosha adduun, cadaabka aakhiraana ka sii dulli badan loomana gargaaro.

Wuxuu Eebe faray Nabiga (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) inuu haday Gaaladu ka jeedsadaan xaqaa uu uga digo ciqaab daran oo lamid ah tii Caad iyo Thamuud, markay Rasuuladoodii fareen inay Eebe kaliya cabudaan'ayna diideen iskibriyeenna xumaan darteed. markaas Caad Eebe ku halaagay Dabeyl daran ayna dhadhamiyeen Cadaabkii dulliga iyadoo aakhiro Cadaabkeedana u dhee-ryahay, aayaduhuna waxay cadayn ku suggaanta xaqaa, in Eebe ciqaabi xaqdiide, in Rasuuladii u wada yeethi jireen ciqaabada Eebe kaliya'in xoogga iyo Quwada Eebe wax walba ka darantahay, waajibna tahay in laga dhawrsado. Fussilat (13-16).

فَقَضَيْنَاهُنَّ سَبَعَ سَمَوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَى فِي كُلِّ
سَمَاءٍ أَمْرًا وَزَيَّنَ السَّمَاوَاتِ الْدُّنْيَا بِمَصَدِّيقٍ
وَحَفَظَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيِّ

﴿١﴾

فَإِنْ أَغْرَضُوكُمْ فَقُلْ أَنْذِرْنِا كُمْ صَبَقَةً مِثْلَ صَبَقَةِ
عَادٍ وَنَمُودَ

﴿٢﴾

إِذْ جَاءَهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَنِ آنِدِيْهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ
أَلَا تَعْبُدُو إِلَّا اللَّهُ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَكًا
فَإِنَّا بِمَا أَرْسَلْنَا بِكُمْ كَفُرُونَ

﴿٣﴾

فَأَمَّا عَادٌ فَأَسْكَنَهُمْ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحِقْبَةِ
وَقَالُوا مَنْ أَسْدَدَ مِنَ الْقُوَّةِ أَلَا نَمْرِسُ وَأَنْتَ أَلَّا
الَّذِي خَلَقْتُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا
يَنْعَيْتُنَا بِمَحْدُودَكَ

﴿٤﴾

فَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا مَّرْسَلًا مِّنْ حَمَاسَاتِ
لِنْدِيْهِمْ عَذَابَ الْفَرْقَانِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابِ
الْآخِرَةِ أَخْزِنَّاهُمْ وَهُمْ لَا يُنَصِّرُونَ

﴿٥﴾

17. Ree thamuud waxaantusinay xaqaa, waxayna ka jeclaadeen indho la'aan (baadi) hanuunkii, waxaana qabtay qaylo cadaab wax dulleeya, waxay kasbanayeen darteed.

18. Wuxaan korinay kuwii rumeeeyey (xaqa) oo dhawrsan jiray.

19. (u sheeg gaalada) Maalinta lagu kulmin colka Eebe naarta iyagoo is cidhiidhyi.

20. Markay yimaaddaana uu ku magrafuro korkooda, maqalkooda, aragoodu, iyo haragoodu (jidhkoodu) waxay falijireen.

21. ayna ku dhahaan korkooda (Jidhkooda) maxaad noogu marag kacdeen, ayna ku dhahaan waxaa naga hadliyey Eebaha ka hadliya wax kasta, isagaana idin abuuray markii hore xagiisana laydiin celin.

22. Mana aydaan ahayn kuwa iska astura inay ku maragkacaan jidhkiinu, araggiinu iyo haragginiu, inuusan Eebe ogayn wax badan ood falaysaan.

23. kaasina waa malihiijinji aad u malayseen Eebihiin isagaana idin halaagay, waxaadna ahaateen kuwo khasaary.

24. haday samraanna naarbay ku hoyan hadday cudur daar dalbaana lagama aqbalo.

Thamuudna wax badan buu Quraanku ka waramey xaalkooda iyo siday xaqaa u beeniyeen iyo sidii loo halaagay, gaalana Eebe dhamaan wuu kulmin wuxuuna ku uruurin naarta, waana in la ogaado inuu jidhkaagu kugu maragfuri'waana waajib in xumaanta laga fogaado si ayan kuugu marag furin xubnahaa-gu, wax walbana Eeaba ka hadliya. ciddii malaysa inaan Eebe ogayn wuxuu fali ama uusan koobin wax walba waa cid khasaartay. Fuṣṣilat (17-24).

وَأَمَّا مُؤْمِنُوْهُمْ فَإِنَّهُمْ فَاسْتَحْبَوْا لِعَمَّيْنَ عَلَى الْمُهُدَّى
فَلَا يَخْذَلُهُمْ صِنْعَةُ الْعَذَابِ الْمُهُونُ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ

وَجَئْنَا الَّذِينَ أَمْنَوْا كَثُرًا يُنَقْضُونَ

وَيَوْمَ يُحْسَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى أَنَارَقِهِمْ بُوَرَّعُونَ

حَقَّ إِذَا مَا جَاءَ وَهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَرُهُمْ
وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

وَقَالُوا إِنَّا جُلُودُهُمْ لَمْ شَهِدْنَا لَمْ شَهِدْنَا فَلَوْلَا أَنْطَقَنَا
اللَّهُ أَلَّا إِنْطَقَ كُلُّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقُكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

وَمَا كُنْتُ رَسِّيْرُونَ أَنْ يَتَهَدَّدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ
وَلَا أَبْصَرُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ
لَا يَعْلَمُ كُثُرًا مَا يَعْمَلُونَ

وَذَلِكُمْ ظَنُوكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرَدَنْتُكُمْ
فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَسِيرِينَ

فَإِنْ يَصِرُّوا فَإِنَّا لَأَنَّا مُتَوَّلُوْهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا
فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ

25. Waxaan u darabnay Gaalada saaxiibo u qurxiya waxa ka horeeya, iyo waxa ka dambeeyaa, waxaana ku xukunaatay hadalkii Eebe isagoo umada kale ku dhex sugaran (oo la cadaabi) oo ka horeeyey Jinni iyo Insina leh waxayna ahaayeen kuwo khasaaray.

26. Waxay dhaheen kuwii Gaaloobay ha maqlina Quraanka kuna qaylya (marka la akhrin) waxaad u dhawdhiin inaad adkaataane.

27. Waa xaan dhadhansiihaynaa kuwii Gaaloobay Cadaab daran, waxaana ka abaalmarinaynaa kii ugu xumaa waxay camal falayeen.

28. Kaasi waa abaalmarinta colka Eebe, waxayna gali Naar iyadoo u noqon Guri waarid, iyagoo laga abaal marin aayaadkanaga aydiideen.

29. Waxay dheheen kuwii Gaaloobay Eebow na tusi labadaas nadhumiyey oo Jinni iyo Insi ah aan yeelo Gomadahanaga hoostodee si ay u noqdaan kuwo ku hooseeya (Naarta).

Eebe isagaaw awooda leh 'wuxuu doonana fali' Gaaladana markey Jidka wanaaga ka leexdeed yuu Eebe ku lamaanceeyey mid kasta Shaydaan u qurxiya xumaanta, halmaansiiyana wanaaggaa, illeen ciqaabaa waajibtay, wayna khasaareen, waxayna ahaayeen kuwo Quraanka ku ciyaara kuna qaylya waqtiga la akhrin si ay u waswaasiyaan 'waxaana lagu abaalmarin cadaab daran, waxaana laga abaalmarin camalkoodii xumaa, waana abalka colka Eebe saasi 'waxayna kuwaari Naar daran iyagoo Eebe warsan inuu tusiyo kuwii dhumiyeey Jinni iyo Insiba si ay ugu istaagaan Naarta dhexdeeda una yeelaan Cagahooda hoostooda, maxayse taro taasi mar haday Naar galeen, Xadiithna waxaa ku sgunaaday: in Ruux kastoo Gardarro loo dilo waxaa qeyb ku yeelan ina Nabi Aadamkii dilka billaabay. Fuṣṣilat (25-29).

30. kuwa yidhi Eebahanno waa Alle hadana toosnaaday waxaa ku soo dagta Malaa'igta (markey dhiman iyadoo ku dhihi) ha cabsanina hana murugoonina, kuna bishaareysta Jannadii laydiin yaboohay.

31. anagaa sokeeye iduin ah nolosha adduunyo iyo aakhiraba, waxaana idiinsugnaaday dhexdeeda waxay doonto Naftiinnu waxaadna ka heley-saan waxaad dalabtaan.

وَقَصَّنَا لَهُمْ قُرْنَاءَ فَرَسَّنَا لَهُمْ
مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
أَقْرَلُ فِي أَمْمٍ قَدْ حَلَّتْ مِنْ قَبْلِهِمْ
مِنَ الْجِنِّ وَالإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا حَسِيرِينَ ﴿١٧﴾
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا سَمْعُوهُنَّا لِقْرَاءَنَّ
وَالْعَوَافِيَهُ لَعَلَّكُمْ تَقْبَلُونَ ﴿١٨﴾

فَلَذِيقَنَ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا سَيِّدَاهُونَ وَلَنْ جَرَّبُوهُمْ
أَسْوَى الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾
ذَلِكَ جَرَأَهُ أَعْدَاءُ اللَّهِ أَنَّا رَأَيْهُمْ فِي هَذَا لَفْلِحَهُ زَاءَ
مَا كَانُوا يَنْتَهِي بِهِنَّا مُحَمَّدُونَ ﴿٢٠﴾
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبُّنَا أَرَنَا الَّذِينَ أَضَلَّنَا
مِنَ الْجِنِّ وَالإِنْسِ بِمَا حَمَّلُهُمْ أَخْمَثَتْ أَفَدَمَنَا
لِيَكُونَ أَمْ أَسْفَلُينَ ﴿٢١﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَاتَلُوا رَبِّنَا اللَّهِ ثُمَّ أَسْقَمُوا تَنَزَّلَ
عَلَيْهِمُ الْمَلَئِكَةُ لَا أَنَا أَنَا فَلُو لَا حَرَبُوا
وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ أَلَّيْ كُنْتُ مُوعِدُوكُونَ ﴿٢٢﴾
نَحْنُ أَوْلَائُكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا شَتَّهِي أَنْفُسُكُمْ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَعُونَ ﴿٢٣﴾

32. Waana martqaadka Eebaha dambi dhaafa ee Naxariista.

33. Yaa ka fiican hadal ruux ugu yeedhay (Dadka) Eebe xagiisa, oo camalfiican sameeyey, oo dhaha anigu waan ka mid ahay Muslimiinta.

34. Mana eka Wanaag iyo Xumaan, reebna oo (bixi) arrinta fiican markaas waxaa soobixi in midkii col idin dhexyiil uu noqon sokeeye iyo saaxiib.

35. Lalamana kulmiyo arrintaas kuwii samrey mooyee, lalamana kulmiyo mid nasiib weyn leh mooyee.

Sufyaan Binu Cabdullaahi waxaa laga wariyey inuu yidhi: Rasuulkii Eebow iisheeg arrin aan isku ilaaqyo, Rasuulkuna (naxariis) iyo nabadgalyo korkiisa Eebe hayeele) wuxuu yidhi: (Dheh Eebahay waa Alle kuna toosnoow-waxaan idhi maxaad iigu cabsi badantahay, markaausu qabtay caaradda carabkiisa, oo yidhi: Kan) waxaa wariyey Tirmid, Axmed iyo Ibnu maajah. waxayna ku tusin wanaagga toosnaanta iyo in Eebe dartiis loogu yeedho Dadka, laguna faano Islaamnimada een laga xishnoon, Xumaan iyo Wanaagna ma sina ee had iyo jeer wanaagga ku dhaqan ha ku jeclaado xaataa midka kolka kula ahe, waxaa saas yeeli ruux fiican oo ehelu khayr ah, had iyo jeerna Eebe ka magangala shaydaan iyo was waaskiisa'waana kaas Islaamka toosana ee Xaqa ah ee haboon. Fuşsilat (30-35).

36. Hadduu ku waswaasiyo shaydaan xaggiisa waswaasiye ka magangal Eebe isagaa wax maqla waxna oge.

37. Aayaadka Eebe (jiridiisa iyo qudradiisa) waxaa ka mid ah Habeenka, Maalinta, Qorrxada iyo Dayaxa, ha u sujuudina Qorrxada iyo Dayaxa ee u sujuuda Eebaha abuuray haddaad tihiin kuwo (dhab) u caabudi.

38. Haday iska kibriyaan (cibaadada) kuwa Eebahaa agtiisa ah way u tasbiix-sadaan Habeen iyo Dharaarba kana noogin.

39. Aayaadka Eebe waxaa ka mid ah inaad aragtid Dhulkoo dulleysan (abaar ah) markaan ku soo dajinno Biyaha uu gilgisho soona kor noqdo, midka nooleeyey wuxuu nooleyn wixii dhintay wax walbana wuu karaa.

٢٣٧) تَرَلَامِنْ عَفْوَرِ حَمِيمٍ

وَمَنْ أَحَسَنْ فَوْلَامِنْ دَعَالِيَ اللَّهِ وَعَمَلَ

صَلَحَا وَقَالَ إِنَّمَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

وَلَا سَتَوَى الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ

أَدْفَعَ بِالْحَسَنَةِ هِيَ أَحَسَنُ فَإِذَا لَدِيَ

بَيْتَكَ وَبِيَتِكَ عَدْوَةٌ كَانَهُ وَلِيُّ حَمِيمٌ

وَمَا يُلْقَنَهَا إِلَّا الَّذِينَ صَرَّبُوا وَمَا يُلْقَنَهَا

إِلَادُو حَظٌ عَظِيمٌ

وَإِمَّا يَزَغَّنَكَ مِنَ الشَّيْطَنِ نَزْعٌ فَاسْتَعِدْ بِاللَّهِ

إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

وَمِنْ إِبْرَيْهِ الْبَلْ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ

وَالْقَمَرُ لَا سَجْدَةٌ لِلشَّمْسِ وَلَا لِلنَّهَارِ

وَاسْجُدْ بِإِلَهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِنْ كَثُمْ

إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

فَإِنْ أَسْتَكَ بِرُوْفًا لَدِيَنَ عِنْدَ رِيْكَ مُسْتَحْوَنَ

لِهِ بِالْبَلْ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ

وَمِنْ إِبْرَيْهِ أَنَّكَ تَرَى الْأَرْضَ خَيْشَعَةً فَإِذَا أَنْزَلْتَ

عَيْنَاهَا أَمَّا أَهْرَرَتْ وَرَبَّتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا

لَمْ يَحْيِ الْمَوْقَعَ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

40. Kuwa iilaya aayaadkanaga naga ma qarsoona, ruux lagu tuuray Naarta miyaa khayrroon mise mid isagoo aamin ah imaan Qiyaamada, fala waxaad doontaan, Eebe waxaad faley-saan waa arkaa.

41. Kuwa ka gaaloobay Quraanka markuu u yimid (waa la abaal marin) waana Kitaab qaali ah.

42. Mana timaado xumaan hortiisa iyo gadaashiisa, (waa dhawran yahay) waana soo dajinta Eebaha falka san ee lamahdiyo.

43. Lagumana dhaho waxaan ahayn waxii lagu yidhi Rasuuladii ka horreeyey, Eebahaana waadambi dhaafe ciqaab daran.

had iyo Jeer Shaydaanku wuxuu u darbanyahay inuu dadka waswoosiyo xaqana ka leexiyo waxaase lagaga nabad gali karaa isagoo Eebe la Magan gal-o-laguna Xidhnaado illeen waa Maqle oge. Eebe Calaamaadka awoodda iyo jiridiisa waxaa ka mid ah aburkiisa, sida Habeenka Maalinta, Qoraxda iyo Dayaxa, wax sujuud mudan oo Eebe ahayna ma jiro, ciddii isla waynaata oo cibaadada diida waxba Eebe ugama baahna 'waxaa Malaa'igita Eebe Qadasi Habeen iyo Dharaar si joogta ahoon daal lahayn. ciddii soo bixin diidana ha eegto Roobka iyo dhuulka, ciddiise leexisa Quraanka oo ku ciyaarta mac-nihiisa iyo Fasirkiiisa iyo si kasta 'Eebe kama qarsoona 'wuuna abaalmarin, sid Naar lagu tuurayna la mid ma aha mid Kanabagashay Qiyaamada, Kitabka quraanka ahna waa Kitaab qaali ah oo xumaan ka dheer'ciddii diida ama ku dhaqmi wayda Eebaa abaalmarin, Gaalana inayhadal xun ku dhahaan Ra-suulada caaday u tahay waase laga abaalmarin. Fussilat (36-43).

44. Hadaan kayeelo «Kitaabka» Quraanka Cajami ah waxay dhihi lahaa-yeen maxaa loo caddayn waayey Aayaadkiisa, ma (quraan) Cajami ah iyo Nabi (Carabi ah) waxaad dhahdaa isagu kuwa rumeyey wuxuu u yahay Haanuun iyo Caafimaad, kuwa aan rumeynina dhagahooda waxaa ah culays, waana ka indha la' yihii ku-waasna waxaa looga yeedhi meel fog.

45. Dhab ahaanbaan u siinay Nabi Muuse Kitaabka waana laysku khilaafay, haddayan jirin kalimo ka hormartay Eebahaan waa lakala xukmin-lahaa dhexdooda waxayna ku suganyi-hii gaaladu shaki daran.

إِنَّ الَّذِينَ يُلْجِدُونَ فِي هَذِهِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أَفَنْ
يُلْقَى فِي الْأَرْضِ رَمَاءً مِّنْ بَأْنَىٰ إِنَّا لَمَنَّا لِمَنَّا
أَعْمَلُوا مَا شَاءُتْ إِنَّهُ يَمْنَعُمُونَ بَصِيرًا

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَآجَاهَهُمْ
وَإِنَّهُ لَكَبِشُ عَزِيزٌ
لَا يَأْبَى إِلَيْهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدِيهِ وَلَا مِنْ حَلْفِهِ تَنْزِيلٌ
مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

مَا يَقُولُ لَكَ إِلَّا مَا دَفَقَ قَلْبُ الرَّسُولِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ
لَذُو مَغْرِيَةٍ وَدُوْعَاقَابٍ أَلِيمٍ

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَجْحِمًا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ
إِيمَانُهُمْ وَأَبْغَمَهُمْ وَعَرَبَهُمْ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ إِنْ أَمْنُوا
هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
فِي إِذَا نَهَمُ وَقَرُوهُ عَلَيْهِمْ عَمَّا أُولَئِكَ
يُنَادِونَ كِتَابًا يَعِدُ

وَلَقَدْ أَنْتَ مُوسَى الْكَتَابَ فَأَخْلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا
كَلِمَةً سَقَطَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ
وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٌ

46. Ruuxii camalfican fala wuxuu u falay Naftiisa, Ruuxii xumaan fala wuxuu dhibay Naftiisa, Eebaheenna ma aha dulmiyaha Addoomada.

47. Xagiisaana loo celiyaa ogida Saacadda (Qiyaame) midhana kama soobaxaan Sabuulkooda, mana uuroobo Dhadig mana dhalo ogaanshaha Eeble'aantiis, Maalintuu ku dhihi away kuwaad ilaa wadaajiseenna waxay dhihi waxaan ku ogaysiinnay Nagamidma aha Ruux marag furi arintaas.

48. Waxaa ka dhumey waxay ahaa-yeen kuwo (baryo) caabuda horey, waxayna yaqiinsadeen inuusan u sugnaan gargaare.

Eebe wuxuu ku soo diraa Nabi walba Afka dadka uu ka dhexbixiyey' Nabigana wuxuu Eebe ku soo diray Af Carabi'sagoo Caalamka Dhamaan loo diray, mana haboona inafkale lagu diro, Quraankuna waa wanaagga ciddii rumeya iyo xujada cidda diida, oo baadi ku fogaaata, qisada Nabi Muusana wax badanbaa Quraanka lagu soo celceliyaa si loo eego arrintaas, wanaagu wuu ku anfci. xumaantuna adi uunbey ku dhibi'Eebana wax ma dulmo, wax walbana waa ogyahay. wixii ka soo hadhay oo la caabudona waa been aan waxkajirin. Fuṣṣilat (44-48).

49. Dadku kama daalo baryada khayrka, hadduu taabto sharra wuu quusasha badanyahay.

50. Haddaan dhadhansiinno naxariis xagganaga ka timid dhib taabtay kadib, wuxuu dhahaa kan anaa iska leh mana u maleeyynaayo inay Saacadda (qiyaame) kici, haddii layceliyo Eebahayna waxaan ku leeyahay agtiisa wanaag, dhab ahaan baan ugu warrameynaa kuwii Gaaloobey waxay camal faleen, waxaana dhabahaan u dhadhan-siinaynaa Cadaab daran.

51. Markaan unicmeyno Dadka wuu jeedsadaa oo is dadbaa (daacadduu ka tagaa) markuu taabto dhibna wuxuu soo baxaa isagoo baryo badan.

١٧٣
مَنْ عَيْلَ صَلَحًا فِلَنْفَسِهِ، وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهِ

وَمَا رَبُّكَ بِظَلَمٍ لِلْعَبْدِ

١٧٤
إِلَيْهِ يَرْدُعُهُ عِلْمُ الْسَّاعَةِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْ شَرَرِتِ
مِنْ أَكْمَاهَهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا نَصَّعُ
إِلَيْعِلْمِهِ، وَيَوْمَ يَنَادِيهِمْ أَيْنَ شَرَكَاهُ
فَالْأَوَّلُ أَذْنَكَ مَآمِنًا مِنْ شَهِيدٍ

١٧٥
وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلٍ

وَطَلَّوْا مَلَمَّا هُمْ مَنْجِصِينَ

١٧٦
لَا يَسْمَعُ الْإِنْسَنُ مِنْ دُعَاءَ الْخَيْرِ
وَلَمَّا سَمِعَ الشَّرْفَيْوُسْ قَنُوطٌ

وَلَمَّا أَذْفَنَهُ رَحْمَةً مِنْ أَنْبَعِ ضَرَّاءَ مَسَنَّةٍ
لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ الْسَّاعَةَ قَافِيَةً وَلَئِنْ
رُجِعْتُ إِلَى رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَحْسَنَى فَلَتَتَّنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَيْمَانِهِمْ وَلَدُنْ يَقِنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ

غَلِيظٌ

١٧٧
وَإِذَا آتَيْنَا عَلَى الْإِنْسَنِ أَغْرَضَ وَنَجَّانِيهِ

وَإِذَا مَسَمَّهُ الشَّرْفُ فَنُودُ دُعَاءً عَرِيضًا

52. Waxaad ku dhahdaa bal ka-warrama hadduu Quraankani xaga Ee-be ka yimid markaas aad ka Gaaloow-daan yaa ka baadi badan Ruux Gaal-nimo iyo khilaaf fog ku sugaran.

53. Waaanu ka tusin aayaadkanaga jahoyinka iyo Naftooda intey uga caddaato inuu Quraanku xaq yahay, miyuuna ku filleyn Eebe inuu waxkaste ogyahay.

54. Waxayna Gaaladu kaga su-ganyihiin shaki lakulanka Eebe, Eeba-na waxkasta wuu koobay.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
ثُمَّ كَفَرُوكُمْ بِهِ مَنْ أَضَلَّ مَنْ
هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

سَرِّيهُمْ إِذَا تَنَافَى الْأَفَاقُ وَفِي أَنفُسِهِمْ
حَتَّىٰ يَبْيَنَ لَهُمْ أَنَّهُ أَحَقُّ أُولَئِكَ بِكِفْرِ رَبِّكَ
أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ
الْأَلَّا إِنَّهُمْ فِي مُرْبَدٍ مِّنْ لَقَاءِ رَبِّهِمْ
أَلَّا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ

Baryada Eebe iyo rajeyntiisa yaa sharafleh oo siican, mase haboona in waqtiga dhibkana labaryo waqtiga ladnaantana la halmaamo oo la inkir lana Gaaloobo xaqana lagajeedsado, iyadoo la sheegan in wanaag u jiro Eebe agtiisa, mase aha saas, maxayse gaalo heli oo wanaag ah haday beeniyaan Quraanka xaq ah ee Eebe xaguisa ka yimid, yaase ka Gaalnimo badan cidda saas fasha, xaqnimada Quraankana waxaa laga tusin Dadka Jahoyinka iyo Naftooda, waxaana maalin kasta soo bixi xaqnimada Quraanka iyo Islaamka, Eebaana marag ku filan'ciddii shakida lakulankiisana way halaagsami illeen Eebe wax walba wuu koobaye. Fuussilat (49-54).

Suurat Ash-Shuuraa

سُورَةُ الشُّورَىٰ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Na-xariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْ

عَسْقَ

كَذَلِكَ يُوحَى إِلَيْكَ وَإِلَىٰ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ
اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ
أَعُلُّ الْعَظِيمِ

1. Waxay ku tusin mucjisada Qu-raanka.

2. Sidoo kale.

3. Sida waxyiga laguugu soodajiyey Nabiyooow yaa Nabiyadii horana loogu waxyoday, waxaana waxyooda Eeba-ha adkaada ee falqa san.

4. Waxaa u sugnaaday waxa Samada iyo Dhulka ku sugaran, Eebaana waa sareeyaha weyn.

5. Waxay u dhawdahay Samooyinku inay ku dildillaacaan korkooda, Malaa'igtuna waxay ku tasbiixsan mahadda Eebahood, waxayna u dambidhaaf warsan kuwadhlulka ku sugan (Dadka) Eebana waa dambidhaafe Naxariista.

6. Kuwa yeeshay Eebe ka sokoow ow-liyo Eebe waa ogyahay korkooda (wuu daalacay) adiguna kama tihid wakiil.

7. (Sidaan ugu waxyoonaay Nabiyadii hore) yaan adigana Nabiyooow kuugu waxyoonaay Quraan Carabi ah saad ugu digtid Ree Makaad iyo wax ka hareereeya (dadka kale) ugana digtid maa-linta kulanka (Qiyaamada) shaki male Maalintaas, kooxi Jannay gali kooxna Jaxiimo.

8. Hadduu doono Eebe wuxuu ka yee-li lahaa dadka umad kaliya, laakiin wuxu galiyaa cidduu doono naxariistiisa, daalimiintuna ma helaan sokeeye iyo Gargaare midna.

Siduu Eebe ugu waxyooday Nabiyadii hore yuu ugu waxyooday Nabiga Muxamed ah (Naxarii iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Caa'isha waxay sheegtay inay aragtay Nabiga oo waxyi ku soodagi Maalin Qabooow oo hadana dhidiqka daadaan wajiiisa, tan kale qudro iyo awood Eebaa iska leh, Samada iyo Malaa'igntuna way waynaysaa, Quraankuna wuxuu u digi caalamka oo dhan, si uu wanaaga ugu hogaamiyo, hadduu doono isagaa midayn kara Eebe. Ash-Shuuraa (1-8).

9. Mise waxay yeesheen Gaaladii Eebe ka sokow awliyo (ay caabudaan) Eebe umbaa wali ah, isagaana nooleeya wixii dhintay, isagaana wax walba kara.

10. Waxaad isku khilaftaan oo shay ah Eebaa leh xukunkiisa (loo celin) kaasina waa Eebaha i barbaariya, isagaana tala saartaa, xaggiisaana u noqon.

11. Isagaa abuuray Samooyinka iyo dhulka idiinkana yeelay naftiinna noocy (Lab iyo Dhaddig) xoolahana idiinka yeelay Noocyo, wuuna idin abuuraan wax la mid ahna ma jiro, waana magle arka.

تَكَادُ الْأَسْمَاءُ يَقْطَرُنَّ مِنْ قَوْفَهِنَّ
وَالْمَلَائِكَةُ يُسْتَحْوِنُ حَمْدَرَبِهِمْ
وَسَعَفَرُوْنَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ
اَلَا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
وَالَّذِينَ اَخْحَذُوا مِنْ دُونِهِ اُولَئِكَ اللَّهُ حَفِظَهُ
عَلَيْهِمْ وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ
وَكَذَلِكَ اُوحِيَنَا إِلَيْكَ فَمَا تَأْعَزُنَا اِلَّا نَذَرَمُ الْقَرَى
وَمَنْ حَوَلَهَا وَنَذَرِيْوْمَ الْجَمِيعَ لَرِبِّهِ فَرِيقٌ
فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعَرِ

وَلَوْسَاءَ اللَّهُ لِعَلَّهُمْ أُمَّةٌ وَجَاهَةٌ وَلِكُنْ يُدْخَلُ
مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ

أَمِّ الْخَذَوْمَنْ دُونِهِ أَوْلَاءُ فَاللهُ هُوَ الْأَوَّلُ وَهُوَ بَعْدُ
الْأَوَّلِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

وَمَا أَخْلَقْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَهُكُمُهُ إِلَى اللَّهِ
ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّ عَالَمَاتٍ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ تُائِبٌ ۝

فَإِلَيْهِ السَّمُونَ وَالْأَرْضَ جَعَلَ لَكُم مِنْ أَفْسِكُمْ
أَرْوَجَاهُو مِنَ الْأَنْتَعِمَ آزْوَجَاهُدَرْكُمْ فِيهِ لَيْسَ
كَشْلَهُ شَقْهُ وَهُوَ أَسْمِعُ الْأَصْبَرِ

12. Isagaa iska leh xukunka Samooyinka iyo Dhulka, wuuna u fidiyaa Rizqiga ruuxuu doono, wuxuuna ku cidhiidhya Cidduu doono, wax walbana waa oyayah.

13. Wuxuuna idjin jideeyey xagga Diinta wuxuu u dardaarmay (Nabi) Nuux iyo kaan kuu Waxyoonay adiga iyo waxaan u dardaaranay (Nabi) Ibraahim (Nabi) Muuse iyo (Nabi) Ciise inay oogaan Diinta aydaan kuna kala tagin dhexdiisa, waxaa ku waynaaday Gaalada waxaad ugu yeedhi, Eebaa u doorta xaggiisa Cidduu doono una hanuuniya xaggiisa cidduu hanuunin.

14. Mana kala tagin markuu u yimid cilmigu ka dib mooyee, dulmi iyo xasad dartiis, hadayana jirin kalimo Eebahaa ka hormartay oo tan iyo muddo magacaaban (in lasugo) waxaa lakala xukmin lahaa dhexdooda, kuwii la dhaxalsiiyey Kitaabka kadib waxay ku suganyihiin shaki daran.

Eebaa wali u ah Mu'miniinta, wax walbana kara, wixii laysku khilaafana loo celin, lana tala saartaa, loona noqdaa, Samadana abuuray 'noociana idinka abuuray, wax la midana jirin, xukunka Samada iyo Dhulkana iska leh, Rizqigana waasiciya ama cidhiidhya, inooна jideeyey diin xaq ah oo ah tii Nabiyadii hore la faray oo kale, oo ah in diinta si siican loogu dhaqmo oon lagu kala tagin, Gaalase way diiday xaqii xasad dartiis'wayna kala tageen Eebe umbaase awood leh. Ash-Shuuraa (9-14).

15. Wuxaas dartiis ugu yeedh Dadka, utoosnawna sidii lagu faray, hana raacin hawqooda, waxaadna dhahdaa waxaan rumeeeyey wuxa Eebe soo dajiyey oo Kitaab ah, waxaana lay faray inaan u caddaalo falo dhexdiina, Eebana waa Rabbiganno iyo Rabbigiin, waxaa noo sugnaaday waxaan camal fallo, idinkana waxaa idiinsugnaaday waxaad camal fashaan, doodina inama dhextaallo Eebaa kulmin dhexdeena xaggiisaana loo ahaan.

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَسْطُطُ الْرِزْقَ
لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٣﴾

سَرَعَ لَكُمْ مِنَ الَّذِينَ مَا وَعَنِيهِ، تُوحَّا وَالَّذِي
أَوْحَيْنَا إِلَيْكُمْ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِنَّهُمْ وَمُؤْمِنُونَ
وَعِسْقَانَ أَنْ أَعْلَمُ الَّذِينَ وَلَا تَنْفَرُوا فِيهِ كُبْرَ
عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا لَدُعُوهُمْ إِنَّهُمْ لَهُ يَخْتَبِئُونَ
إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ﴿١٤﴾

وَمَا نَفَرُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَاجَاهَةٍ هُمُ الْمُلْمَعُونَ بَعْدَ بَيْتِهِمْ
وَلَوْلَا كَمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَيْكُمْ أَجْلٌ مُسْمَىٰ
لَقُضِيَ بَيْتُهُمْ وَلَمْ يَلْمِدُ الظَّالِمُونَ
مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِسِّبٌ ﴿١٥﴾

فَلَذَّلَكُمْ فَادْعُوهُ وَاسْتَقِمُ كَمَا أُمِرْتُ وَلَا تَنْتَهِي
أَهْوَاءُهُمْ وَلَقَلْءَامِنْ يَمَّا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ
وَأُمِرْتُ لَا تُعَذِّلَ بَيْتَكُمْ اللَّهُ عَرِبَنَا وَرَبَّكُمْ
لَنَا أَعْمَلْنَا وَلَكُمْ أَعْمَلْكُمْ لَا حَجَّةَ
بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٦﴾

16. Kuwa ku doodaya Eebe inta la ajiibay kadib xujadoodu waa baadil Eebe agtiisa, korkoodana cadhaa ah, waxaana usugnaaday Cadaab daran,

وَالَّذِينَ يُجَاهِّذُونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا أَسْتَحِيَ
لَهُ جِئْنَهُمْ دَاهِضَةٌ عَنْ رَبِّهِمْ وَعَنِّيهِمْ عَصَبٌ
وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ

17. Eebe waa kan u dajiyey Kitaabka si xaq ah iyo miisaan, (caddaalada) mana ogid waxay mudantahay in saan cadda (Qiyaame) dhawdahay.

الَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْبَرَانَ
وَمَا يَدْرِيكَ لَعَلَّ اسْنَاعَةً قَرِيبٍ

18. Waxaa dadajista saacadda kuwaan rumeynin iyada, kuwa rumeyyayna way ka cabsadaan xaggeeda waxayna ogyihiin inay xaq tahay kuwa ku murmi saacaddana waxay ku suganyihiin baadi cad.

يَسْعَيْلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ
أَمَّنُوا مُسْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ
إِلَّا إِنَّ الَّذِينَ يَمْأُرُونَ فِي السَّاعَةِ
لَفِي صَلَكٍ بَعِيدٍ

Aayadda hore waxay kulmisatay tobani eray oo mid walba kan kale ka gaaryahay oo wada amar iyo reebid iyo toosin ah, waxaana la mid ah aayatulkursi, waxaana ka mid ah waxyalaaha u waaweyn: Eeboo Dadka loogu yeedho, in la toosnaado, inaan hawada Gaalada la raacin, in Dadka caddaalad lagu maamulo in la ogaado in Eebe laaha u yahay Dadkoo dhan, inaan wax qarsoon jirin diinta Islaamka ah, in cid walba camalkeeda masuul ka tahay, in Eebe loo noqon. Bal day weynaka aayadda, tan kale Eeboo lagu doodo inta xaqi caddaaday waa wax kama jiraan iyo ciqaab Eebe, illeen Eebaa soo dajiyey Quraan iyo caddaaladha Qiyaamadu goortay dhicina oge, waana doqonnimmo iyo baadinimo in la soo dedejisto, waxaase habboon in laga cabsado loona darbado sida Mu'miniinta shakigeduna waa dood fog. Ash-Shuuraa (15-18).

19. Eebe waa u naxariisbadanaha addoomadiisa wuxuuna arzuqaa cidduu doono, waana xoogbadane adkaade ah.

الَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ
وَهُوَ أَفْوَى ثُمَّ الْعَرِيزُ

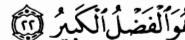
20. Ruuxii dooni camalka aakhiro waan u siyadinaa camalkiisa, Ruuxiise ah mid dooni camal adduunyo waan ka siinaya xaggeeda, kumana leh aakhiro wax nasiib ah.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرَثَ الْآخِرَةِ نَزَدْلَهُ فِي حَرَثِهِ
وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرَثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ
فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

21. Mise waxay leeyihiin Gaaladu shurako Eebe oo u Jideeyey diin iyo (xukun) aan Eebe idmin haddayna jirin kalimadda kala bixinta (qiyaamada) waa la kala xukumi lahaa dhexdooda, daalimiintana waxaa u sugnaaday Cadaab daran.

أَمْ لَهُمْ شُرَكٌ كُلُّ شَرٍّ عَوَالَهُمْ مِنَ الَّذِينَ
مَا لَمْ يَأْذِنْ بِهِ اللَّهُ وَلَوْلَا كَمَةُ الْفَصْلِ
لَقَضَى بِنَمْمٍ وَإِنَّ الظَّلَمِيْنَ لَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ

تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا
وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَابَاتِ
لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ
هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ

22. Wuxaan arkeysaa daalimiinta oo ka cabsan waxay kasbadeen, wuuna ku dhici korkooda, kuwa rumeeey xaqse oo camalfican falay waxay gali Beero Janno, waxayna ku leeyihii waxay doonaan Eebe agtiisa, taasina waa fadli weyn.

Xadiith waxaa ah, ugu bishaaree umadan sharaf, sareyn iyo gargaar iyo Dhulkoo la makaniyo, ruuxii camal aakhiro u fala aduunyo darteed aakhiro kuma laha nasiib, Eebana waa naxariiste, cidwalbana waxay mudan waxay camal fashay, waxaan diin ahayn oon Eebe idminna ciddii diin iyo sharcii ka dhigata iyo tan ku raadabba waa cid halaqasantay oo daalim ah, cadaabna u sugnaaday, qiyamadana ka cabsan waxayfaleen iyo waxa ku dhici Mu'miniintuna waxay gali Beer Janne' waxayna ka heli Eebe agtiisa waxay doonaan'waana fadhi wayn. Ash-Shuuraa (19-22).

23. kaasi waa midka ugu bishaareyn Eebe addoomihiisa ah kuwa rumeeeyey (xaqa) camal fiicanna falay, waxaadna dhahdaa Nabiyooow maydin warsanaayo ujuuro xaqa gaadhsiintiisa oon ahayn jacayl qaraabanimo, ruuxii kasbada wanaagna waxaannu u siyaadin wanaag, Eebana waa dambidhaafe mahdiyo.

24. mise waxay dhihi wuxuu ku been abuuray Eebe, hadduu doono Eebe wuxuu dabooli lahaa qalbigaaga, wuxuuna tiraa Eebe xumaanta xaqana wuxuu ku sugaa kalimadiisa (quraanka) Eebana waa ogyahay waxa laabta kusugan.

25. Eebana waa kan aqbala toobada addoomadiisa, kana dhaafa xumaanta ogna Waxaad falaysaan.

26. Ee(Eebana) wuxuu ajiibaa kuwa rumeeeyey xaqa oo camal fiican falay wuxuuna u siyaadiyaa fadligiisa, gaalana waxaa usugnaaday cadaab daran.

Eebe waxbadanbuu ubishaareeyey addoomadiisa suuban. Diinta iyo xaqa gaadhsiintiisuna ma aha wax ujuuro lagu xidho, ciddii wanaag fashana Eebe waa usiyaadiyya, Quraankuna waa xaq Eebe ka soo dagay'mana aha wax Nabigu iskala yimid siday gaaladu sheegreen, Eebana waa toobad aqbal'e xumaan astura ah'o ajiiba maqlana Mu'miniinta. Rasuulkuna (naxaris iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) wuxuu yidhi: Eebe waa uga farax badanyahay toobadda addoonkiisa Ruux gaadiidkuu uu sahayda ku watay meel cid la ah kaga luntay, markaaas sexday markuu ka quustay, kadibna arkay Gaadiidkiisu oo agtaagan oo markaaas qabtag Faraar xidhkeedii.. Waxaa warriey Muslim. Ash-Shuuraa (23-26).

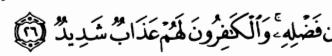
ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا إِسْلَامُ كُلِّ عَبْدٍ أَجْرٌ إِلَّا الْمَوْدَةُ
فِي الْقُرْبَى وَمَنْ يَغْرِي حَسَنَةً نَزَّلَهُ فِيهَا حُسْنًا
إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ وَسَكُورٌ

أَنْ يَقُولُونَ أَفَرَبَنَّ عَلَى اللَّهِ كَذَبًا فَإِنْ يَسِئَ اللَّهُ بِخَيْرٍ
عَلَى قَلْبِكَ وَمَعَهُ اللَّهُ الْبَطْلَ وَيَحْمِلُ الْمُؤْمِنُ
بِكَلِمَتِهِ عَلَيْهِ عَلِمَرِيَاتِ الصُّدُورِ

وَهُوَ الَّذِي يَقْبِلُ التَّوْبَةَ عَنِ عِبَادِهِ وَيَعْفُوا
عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا نَفَعَهُنَّ

وَسَتَحِيبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيَرِيدُهُمْ
مِنْ فَضْلِهِ وَالْكُفَّارُ هُمْ عَدَابٌ شَدِيدٌ

27. Hadduu Eebe ufidiyo (waasiciyo) rizqiga addoomadiisa waxay ku kibri lahaayeen dhulka wuxuuse u soodajin qadarkuu doono, Eebana addoomadiisa wuu ogyahay uu arkaa.

28. Eebana waa kan soo dajiyaa Roobka intay quustaan kadib fidiyana naxariistiisa, waana Eebaha waliga ah (gargaare) ee la mahdiyo.

29. Calaamooyinkiisa waxaa ka mid ah Abuuridda Samooyinka iyo Dhulka iyo wuxuu ku fidiyay (ku abuuray) dhexdooda oo socda, Eebana inuu soo kulmiyo dhammaantood markuu doono wuu karaa.

30. Wixii idinku dhaca oo musiiba ah (dhib ah) waa waxay kasbadeen Gacmiiinnu, wuxuuna idinka cafiyaa (Eebe) wax badan.

31. Mana tihidin kuwo Eebe ku daaliya dhulka dhexdiisa, idiimana sugnaanin isaga ka sokoow Wali iyo Gargaare midna.

Dadka dabeejadiisa waxaa ka mid ah in markuu ladanyahay uu kibro islana waynaado marka laga reebo kuwa wanaagsan ee dhab urumeyey xaqaa.

Qataadana wuxuu yidhi: waxaa la dhihi jiray nolol waxaa ufican taan kuna shuqlinin kuna kibrinin. Hasa ahaatee xigmadda Eebe waxay keentay in cid walba loo Arzuqu sida Eeba doono illeen isagaa wax walba oge addoomadiisana yaqaanee.

Roobkana Eebaa keena quasho kadib, Cirka, dhulka iyo waxa ku dhexnoola Eebaa abuuray karana inuu soo kulmiyo Qiyaamada markuu doono, wixii dhib ah oo Dadka ku dhacana waa waxay isu sababeen ooy kasbadeen, waxbadanna Eebaaba ka cafiya, waxdaaliya ama cajis galiyana ma jiro gargaare aan isaga ahayna ma jiro Daxaak wuxuu yidhi: Ma ogin Ruux xifdiyey Quraanka oo halmaamay dambimooyee wuxuuna yidhi masiibadee ka wayn halmaanka Quraanka. Ash-Shuuraa (27-31).

32. Calaamooyinka Eebe waxaa ka mid ah Maraakiibta (socota) Badda iyadood moodo buuro.

33. Hadduu doono (Eebe) wuxuu xasiliyaa (joojiyaa) Dabaysha markaasay fadhiistaan Biyaha korkooda, taasina waxaa ugu sugaran calaamo ruux kastoo samir iyo mahad badan.

وَلَوْبَسَطَ اللَّهُ أَرْزَقَ لِعِبَادِهِ لَبَعْوَافِي الْأَرْضِ
وَلَكِنْ يُنْزِلُ بِقَدَرِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِيَادَهِ

خَيْرٌ صَيْرٌ

وَهُوَ الَّذِي يُنْزِلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا فَطَرَ
وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ

وَمِنْ عَائِنِيهِ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَثَ
فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَىٰ جَمِيعِهِمْ
إِذَا شَاءَ قَدِيرٌ

وَمَا أَصَبَّكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَإِمَا
كَسَبَتُ أَيْدِيكُمْ فَوَيَعْمَلُوا عَنْ كَيْرٍ

وَمَا أَنْتُ مُعْجِزٌ فِي الْأَرْضِ وَمَالَكُمْ
مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ قُلْبٍ وَلَا نَصِيرٌ

وَمِنْ عَائِنِيهِ لَبَعْوَافِ الْبَحْرِ كَالْأَغْدِيرِ

إِنْ يَسْكِنَ الْرَّبِيعَ فَيَظْلَلُنَّ رَوَاكِدَ عَلَىٰ طَهْرَهُ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَارٍ شَكُورٍ

34. Hadduu doonana (Eebe) wuu halagaa Doomaha waxay kasbadeen darteed wax badanna wuu ka cifiyaa.

35. Waxayna ogaan kuwa ku murmi aayaadkanaga inuusan u sugnaanin meeley magan galaan.

36. Wixii laydiin siiyo oo wax ah waa uun nolasha dhaw raaxadeeda waxa Eebe agtiisa ah yaase u khayrbadan una hadhid badan kuwa rumeeeyey (xaqa) Eebehoodna tala saarta.

Jiridda Eebe iyo awoodiisa wuxuu shakin ma aha ruux caqli iyo maskax leh, balday maraakiipta iyo Doomaha iyo say u socdaan mawjada Badda si loogu nacifiyo, hadduu doonana Eebe wuu maansheeyaa oo halaagaa ama dhaqqaqa u diidaa xumaantooda darteed, illeen wuu ogyahay wax walbe, kamana qarsoona kuwa ugu murma aayaadkiisa madax adayg wax gargaare ahna ma helaan markuu ciqaabo, adduunyaduna wax loo lexdo oo loo go'o ma aha illeen waxa Eebe agtiisa ah oo wanaag ah iyo tala saarashadiisa yaa u khayr badan kuwa xaqa rumeeeyey. Ash-Shuuraa (32-36).

37. kuwaasi waa kuwa ka fogaada dambiga waaweyn iyo xumaanta, markey cadhoodaanna u Cafiya (u dhaafa).

38. Waana kuwa ajiibay (maqlay) Eebahood oogayna Salaadda amarkooduna tashi yahay dhexdooda waxaan ku arzaaqnayna wax ka bixiya.

39. Waana kuwa marka gardarro (iyo dulmi) ku dhaco gargaarta (iska celiya).

40. Xumaan abaalkeeduna waa ku abaal marin mid lamid ah Ruuxiise iska cifiya oo wanaajiyah ajrigiisa Eebaa siin, Eebana ma jecla daalimiinta.

41. Ruuxiigargaarta inta la dulmiyey ka dib kuwaas korkooda wax masaarro (jid lagumaleh).

42. Wuxaase dhib saaranyahay uun (jid laguleeyahay) kuwa dulmiya Dadka kuna kibra Dhulka xaq daro, kuwaas waxaa u sugnaaday cadaabdaran.

أَوْ يُوْقِنُ بِمَا كَسَبُوا وَيُعَذَّبُ عَنْ كَثِيرٍ

وَيَعْلَمُ الَّذِينَ يُجْدِلُونَ فِيَءَ إِنَّا مَا لَهُمْ بِنَحْنٍ مَّعْصِ

فَإِنَّمَا تُمْتَأْنِي شَيْءٍ وَفَتَنَعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَمَا عَنْ دَلَلَهِ
خَرَقَ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ أَسْنَوْا عَلَى رَبِّهِمْ يَسْتَكْوِنُونَ

وَالَّذِينَ يَحْتَلُونَ كَثِيرًا إِلَّا هُمْ وَالْفَوَاحِشُ

وَإِذَا مَا عَضَبُوهُمْ يَغْرِبُونَ

وَالَّذِينَ أَسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ

وَأَمْرُهُمْ شُرُورِيَّتِهِمْ وَمَارِقَتْهُمْ شُيُّقُوْنَ

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابُوهُمْ الْبَعْضُ مُبْلَغُهُمْ

وَحَرَّزَ وَسَيِّدَةَ سَيِّدَةِ مَنْهَا فَمَنْ عَفَّ كَا

وَاصْلَحَ فَأَجْزَهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

وَلَمَنْ أَنْصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ

مِنْ سَبِيلٍ

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلَمُونَ أَنَّاسٌ وَيَبْعُونَ فِي الْأَرْضِ

بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

43. Ruuxii samra oo iska cafiya taasi waa arrin loo qasdo (la jecelyahay).

وَمَنْ صَرَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لِمَنْ عَزَمَ الْأَمْرَ ١٣

Xukunka Muslimiintu waa wada tashi, iskaalmeyn iyo isjacayl, saasayna fari diinta islaamku, maxaa yeelay waxay dhab u rumeeyen Eebe iyo sharciguu'Salaadana way ooqeen wayna is taakuleeyaan xumaantana way ka indho laabaan, dulmi iyo gardarro iyo weynina agtooda ma taalo, cidiise dulmida oo ku xadgudubta way ujawaabaan'hadday cafiyanna way ficiantahay'illeen ciddii dulmi badan unbaa galloocan oo jid darane.

Nabiguna wuxuu yidhi: (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee) Labada is cayda waa waxay dheheen, midka bilaabay (yaa xumaanta leh) hadduusan xad gudbin kan la dulmiyey. waxaa kaloo sugnaatay in Nabigu yidhi Saamaxaadda Ruuxa wuxuu Eebe ugu siyaadiya sharaf. Ash-Shuuraa (37-43).

44. Ruxii Eebe dhumiyo ma helo sokeeye gadaashiis, waxaadna arkeysaa daalimiintu markey arkaan cadaabka iyagoo leh ma suuroobi karaa waddo (hab) loogu noqdo adduunkii.

وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ نَعِيْدَةٍ وَتَرَى
الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ قَيْلُوْرَتْ

هَلْ إِنَّ مَرَدَ مِنْ سَيِّلِ ١٤

وَقَرَّهُمْ يَعْرُضُونَ عَلَيْهَا خَشِيعَتْ مِنَ الْذَّلِّ
يَنْظُرُوْنَكَ مِنْ طَرْفِ حَقِّيْرٍ وَقَالَ الَّذِينَ آمَنُوا
إِنَّ الْخَسِيرَتْ الَّذِينَ حَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلَهُمْ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِلَّا إِنَّ الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ ١٥

وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أُولَئِكَ يَصْرُونَهُمْ

مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَيِّلِ ١٦

أَسْتَجِيْعُ الْرَّبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْنِيْقَ يَوْمَ لَا مَرَدْ

لَهُمْ رَبُّ الْوَالَّكُمْ مِنْ مَلِجَّا تَوَمِّيْرَ

وَمَالَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ١٧

فَإِنَّ أَعْرَضُوا مَا زَسْلَنَكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا

إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلْئُ وَإِنَّا إِذَا أَذْقَاهُ إِلَيْهِ

مَنَارَ حَمَّةَ فَيَحْبَأُوهُ وَإِنْ تُصْبِهِمْ سَيِّئَةً

إِمَّا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ إِلَيْنَكَ كُفُورٌ ١٨

46. Umana sugnaan awliyo (sokeeye) ugargaara Eebe ka sokoow ruux Eebe qaddaray dhumiidisana jid uma sugnaanin(uu ku tooso).

47. Ajiiba (maqla) Eebihiin ka hor imaatin maalin aan laga celinkarin Eebe, idiinmana sugnaanayo wax la magangalo, Maalintaas, idiinmana sugna gargaare.

48. Haday jeedsadaan kuuma aanaan dirin inaad ilaalso korkooda, korkaaga ma aha waxaan gaadhsiin ahayn, markaan dhadhansiino Dadkana naxariis way farxaan «si kibir ah», hadday ku dhacdoo xumaan waxay Gacmahoodu hor marsadeen darteed dadkii aabuu u Gaaloobaa.

Awooddha Eebaa leh ciddii hanuu ka doontana wuu toosiya'a'ki dhumana wuu halaagi, daalimiintuna waxay la kulmi Qiyaamada dulli iyo cadaab daran, iyo khasaare dhab ah, gargaarna ma helaan Eebe ka soo hadhay, waase in Eebe la maqlo Qiyaame ka hor, illeen wax celin iyo gargaare midna ma jiree, Nabiga waxaa uun saaran gaadhsiin, mase aha ilaliye iyo qasbe, had iyo jeerna khayr iyo sharba wa in Eebe la aqoonsado, loona hogansamo. Ash-Shuuraa (44-48).

49. Eebaa iska leh xukunka Samooyinka iyo Dhulka, wuxuuna abuuraa wuxuu doono, wuxuu siyyaa cidduu doono gabdho, cidna wuxuu siyyaa Wlijah.

50. Ama wuu isku lamaaneeyaa Wiilal iyo Gabdho, ruuxuu doonana wuxuu ka yeelaa Mandhaleys Eebaana wax og, karana.

51. Uma suurawdo Dad inuu Eebe la hadlo waxyi mooyee, ama kala hadlo xijaab gadaashiis, ama uu u soo diro farriin (Malag), oo markaas ugu waxyoodaa idamka Eebe wuxuu doono, Eebaana waa sarreeye falsan.

52. Saasaannu kuugu waxyoonaay nolol amarkanaga ah (Quraanka) maadan aqoonin Kitaab wuxuu yahay iyo Ilmaan midna, laakiin waxaan ka yeellay Nuur aannu ku hanuunino ciddaan doono oo addoomadanada ka mid ah, adiguna Nabiyooow waxaad ku hanuunin jidka toosan.

53. Jidka Eebaha iska leh xukunka waxa Samooyinka iyo Dhulka ku suggan xagga Eebeyna u ahaan umuuruhu.

Awoodda cirka iyo Dhulka Eebaa iska leh, sida aayado badan Sheegeen, wuxuu rabo yuuna abuuraa, labada ruux ee isqabtana hadduu doono gabdhoo ka beeraa ama Wiilal, ama labadaba, hadduu doonana madhalays buu ka dhigaa, taasina waxay muujin inayan labada isqabta midna masuul ka ahayn gabadh ahaanshaha ilmaha ama Wiil noqoshadiisa. Eebaana wixa walba waa oygahay waana karaa, isagaana og maslaxada iyo Ilmaha uu rabo inuu adduunka u soo bixiyo, Nabiyadiina isagaa u waxyooday nolal uusan aqoonin hadda ka hor, Eebaase kuhanuuniya addoomadiisa jidka toosan cidduu doono, illeen isagaa wax walba hantiya xaggiisana loo celin umuuraha. Ash-Shuuraa (49-53).

لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِخَلْقِ مَا يَشَاءُ
يَهُبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنْ شَاءَ اِنْ شَاءَ وَيَهُبُ لِمَنْ يَشَاءُ أَذْكُرُ
﴿٦﴾

أَوْزِنُهُمْ ذَكْرًا وَإِنْ شَاءَ وَيَعْمَلُ مَنْ يَشَاءُ
عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ فَلَمْ يُرِدْ
﴿٧﴾

* وَمَا كَانَ لِشَرِّ إِنْ يُكَلِّمُهُ اللَّهُ إِلَّا وَجَاهَ
أَوْ مَنْ وَرَأَيَ جَاهَ أَوْ يُرِسَلَ رَسُولًا فَيُوحِي
بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ
﴿٨﴾

وَكَذَلِكَ أَوْجَحَنَا إِلَيْكَ رُوحَاهُنَّ أَمْرَنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي
مَا الْكِتَابُ وَلَا إِلَيْمَنْ وَلَا كِنْ جَعَلَنَهُ تُوْرَاهَدِي
يَهُدِي مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَلَا نَكَلَهُدِي إِلَى صَرَاطِ
مُسْتَقِيمٍ
﴿٩﴾

صَرَاطُ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَمِنْ مَنِ اتَّبَعَ
وَمَا فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِلَهُ اللَّهُ شَهِيدُ الْأُمُورِ
﴿١٠﴾

Suurat Az-Zukhruf

شُورَةُ الزُّكْرُوفِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. Mucjisada Quraankay ku tusin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حَمْ

2. Waxaan ku dhaartay Kitaabka (Quraanka) cade (muuqda) ee.

وَالْكِتَابِ الْمِئِينِ

3. annagaa ka yelley Quraan Carabi ku soo dagay, inaad kastaan darteed.

إِنَّا جَعَلْنَا فِرْقَةً نَّاْعِرِيْا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ﴿٧﴾

4. Wuxuuna ku suganyahay Kitaabka asalkiisa (Looxul maxfuudka) agtiisa, waana sarreeyaa Quraanku falna sanyahay.

وَلَنَدْفِعُ أُمَّةً الْكِتَابَ لِدِيْنَ الْمُلِّيْخِيْكِيْهِ ﴿٨﴾

5. Ma waxaan Quraanka idiiinka haysanaynaa (daysanaynaa) inaad tihiin qoom ku xadgudbay xumaanta.

أَفَنَضَرْتُ عَنْكُمُ الَّذِي كَرَصَفْهَا

أَنْ كَثُرَتْ فَوْمًا مُّسْرِفِيْنَ ﴿٩﴾

وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَّبِيٍّ فِي الْأَوَّلِيَّنَ ﴿١٠﴾

6. Badanaa intaan udiray Nabi kuwii hore.

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّنْ شَيْءٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْمِمُوْنَ ﴿١١﴾

7. Nabi uma yimaado Gaaladii hadii kale way ku jeesi jireen.

فَأَهْلَكَنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَمَضْطَقًا

مَثْلَ الْأَوَّلِيَّنَ ﴿١٢﴾

Quraanka Eebaa soodajiyey isagoo carabi ah, sharafna leh looxul-maxfuudkana ku qoran, Eebena uma daayo waxyiga iyo xaqa beenin darteed'maxaacyelay umadihi horaba waxbadanbaa loo diray Nabiyu udiga ayna ku jeesi jireen, Eebana waxbadan oo ka mid ah yuu halaagay kuwaasoo ka xoogbadnaa gaaladii ree Makaad. Qataade wuxuu yidhi: Eebaan ku dhaartee haddii la korycelo Quraankan markey diideen kuwii horreeyey ee umaddan way halaagsami lahaayeen, hase yeeshee Eebe sarreeye wuu ku celceliyey wuuna u naxariistay, wuxuuna ugu yeedhay Ilaa labaatan sano iyo intii Eebe doono. Az-Zukhruf (1-8).

9. Haddaad warsato Gaalada yaa abuuray Samooyinka iyo dhulka waxay odhan waxaa abuuray Eebaha adkaada ee wax walba og.

وَلَيْسَ سَآتَاهُمْ مَّنْ حَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

لِيَقُولُنَّ خَلَقْنَاهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيُّمُ ﴿١٣﴾

10. Waana Eebaha idii kayeeley dhulka gogol idiinkana yeeley dhexdiisa Wadooyin si aad ugu hanuuntaan (toos-taan).

أَلَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ

لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهَتَّدُوْنَ ﴿١٤﴾

11. Waana Eebaha ka soo dajiyey Samada Biyo qadaran oon ku noolayno Magaalo dhimatay, saasaana leydiin soobixin.

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدِرُ فَأَشَرَّنَا

بِهِ بَلَدَةً مَيْتَانًا كَذَلِكَ مُخْرِجُوْنَ ﴿١٥﴾

12. Waana Eebaha abuuray noocyada dhamaantood idiinkana yeeley Maraakiibta iyo Xoolaha waxaad kortaan.

13. Inaad ku ekaataan dhabarkeeda markaas aad xusuusataan Nicmada Eebihii markaad ku ekaataan ood dhahdaan waxaa nasahan Eebaha noosahley tan mana nihin kuwo kara leyligeeda.

14. Anaguna xagga Eebahanno yaannu u gadoomeynaa.

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ لِكَاهَا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْفَلَكِ وَالْأَنْعَمِ مَا تَرَكُونَ
١٦

لِتَسْتَوْ أَعْلَى طَهُورِهِ ثُمَّ تَذَكَّرُوا نَعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا
أَسْوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَغُولُوا سُبْحَنَ الَّذِي سَحَرَ
لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ
١٧

وَلَنَّا إِلَّا بِرَبِّ الْمُتَقْبِلِينَ
١٨

Ciddii caqli leh oon dangaara lahayn waxay qiri jiridda iyo awoodda Eebe, Illeen isagaa abuuray Cirka, Dhulka iyo wax kastaba.

Gaaladii Ree Makaadna saasay qirsanaa yeen in kastooy Caabudi jireen Eebe wax kasoohadhay, waxaase Caabudid dhabab mudan Eebaha Dhulka goqlay'Wadooyinkana ka bixiy'Cirkana Biyo ka keenay'iyago qadar oo qyaasan si loogu nooleeyo dhul abaaroobay iyo wax dhibaataysan. waana Eebaha sahlay Maraakiibta iyo Xoolaha si loogu naafiyoo loona mahdiyo Eebe, Illeen isagaa u leylley Dadkee. Nabiguna (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeele) Markuu koro Gaadiid wuxuu ku mahdin jiray Eebaha u jilciyey ee loo noqon xagiisa. Az-Zukhruf (9-14).

15. Waxay uga yeelein Eebe ad-doomadiisa qayb, Dadkuna waa gaaloow badane cad.

وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادَهُ جُرْئَاءً إِنَّ الْإِنْسَانَ
لِكُفُورٍ مُّبِينٍ
١٩

16. Miyuu ka yeeshay Eebe wuxuu abuuray qaarkood Gabdho, oo idiin doorey Wiilal.

أَمْ أَنْخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَنُكُمْ
بِالْبَشِّرِ
٢٠

17. Marka loogu bishaareeyo mid-kood wuxuu Eebaha Raxmaana uga yeeley tusaa, wuxuu noqdaa wajigiisu mid madow oo walbahaarsan.

وَإِذَا بَشَرَ أَحَدُهُمْ بِمَا صَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا
ظَلَّ وَجْهُهُ مُسَوَّدًا وَهُوَ كَظِيمٌ
٢١

18. Ma Eebey u yeelein wax ku barbaara isqurxin, oon doodna caddayn karin.

أَوَ مَنْ يُنَشِّئُ فِي الْحَلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخَصَارِ
غَيْرُ مُبِينٍ
٢٢

19. Waxay ka yeelein Malaa'igta ah addoomada Eebaha Raxmaan ah dhadig, miyey joogeen abuurkoodii, waan qoreynaa maragooda waana la warsan (waxaas).

وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عَنِ الدَّرْحَمِينِ إِنَّا
أَشَهَدُ وَالْخَلْقَهُمْ سَتَكْبُ شَهَدَهُمْ
وَيُشَكُّونَ
٢٣

20. Waxay dhaheen hadduu doono Eebleha Rxmaan ah maanaan caabud-neen waxkale ugumana sugnaanin wax cilmi ah ariintaas, waxaan beensheega-yaal ahayna ma aha.

وَقَالُوا لِوَشَاءَ الرَّحْمَنِ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا أَهْمَنِيَّا
مِنْ عِلْمٍ إِنَّهُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١٥﴾

Khalqiga dhamaantiis Eebleh wax lawadaagana ma jiro, Malaa'igtuna ma aha Gabdho Eebe iyo dhadig midna ee waa addoomo Eebe oo wanaagsan, Gaaladuna waxay sheegi waa unn been cad iyo xumaan, waxayna sameeyeen gafaf badan, sida inay Eebe Ilmo u sheegeen, inay Malaa'igtga Gabdho Eebe ku sheegeen, inay caabudaan waxaan xujo laheyen, inay sheegeen in Eebe u qaddaray, iyo waxyaale kale oo Jaahilnimo ah. Az-Zukhruf (15-20).

21. Mise waxaan siinay Kitaab ka horreyey (quraanka) oy haystaan isagaas.

أَمْ أَتَيْتُمْ كَيْنَاءَ مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ يَهِيَّءُونَ
مُسْتَمِسِّكُونَ ﴿١٦﴾

22. Waxaybase dhaheen waxaan hel-lay Abbayowganoo jid ku socda ana-guna iyaga raadkoodii yaan ku hanuunsanahay.

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا عَابَةً تَأْعَذَّ عَلَى أُمَّةٍ
وَإِنَّا عَلَىٰ إِثْرِهِمْ مُهَنَّدُونَ ﴿١٧﴾

23. Waa saasoo kale umaanaandirin Magaalo hortaa u dige haddii kale waxay dhihi Jireen kuwa raaxaystay anagu waxaan hellay Abbayooowanoo jid ku sugaran aguna raadkooda yaan ku dayanaynaa.

وَكَذَلِكَ مَا أَرَزَّنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي فَرِيزَةٍ مِنْ نَذِيرٍ
إِلَّا قَلَّ مِنْ قُرْبَهَا إِنَّا وَجَدْنَا عَابَةً تَأْعَذَّ عَلَى أُمَّةٍ
وَإِنَّا عَلَىٰ إِثْرِهِمْ مُفْتَدُونَ ﴿١٨﴾

24. Wuxaad dhahdaa (ma waxaad raacaysaan waxaas) haddaan idiiila imaadoo wax ka hanuunsan waxaad ka hesheen Aabayaalkiin (oo ku sugaran) waxay dhihi annagu waxa laydiin ku soo diray waannu ka Gaalownay.

* قُلْ أَوْلَئِكُمْ كُلُّ بَاهِدٍ مِمَّا وَجَدُوكُمْ عَلَيْهِ
عَابَةٌ كَمَا قَالُوا إِنَّا بِمَا أَرَزَّنَا مُهَنَّدُونَ ﴿١٩﴾

25. Markaasaan ka aarsanay-bal day siday noqotay cidhibtii beeniyayaasha (xaqa).

فَانْقَضُوا مِنْهُمْ فَأَظْرَكُوكُمْ
كَانَ عِنْقَبَةُ الْكَذَّابِينَ ﴿٢٠﴾

Gaaladu wax xujo ah iyo wax Kitaab ah uma haystaan xaqa beenintiisa, ee waxaa jira inay Aabayaalkood oo wax ku sugnaa iyana ay ku raaceen.

waa caadada Gaaladu arrintasoo ayna iska dhaxlaan. waamid haboon inaad Aabbahaa iyo ciddii fiicanba wanaagga ku raacidid, laakiin ma haboona in cidna xumaanta lagu raaco, ee waa in wanaagga un la fiirsado lana raaco, haddii kale aargudashada Eebe yaa daran, xaqa un ku faan laakiin Aabbe ha ku faanin. Az-Zukhruf (21-25).

26. Xusa Markuu ku yidhi (nabi) Ibraahim Aabhiis iyo Qoomkiisi anigu waxaan bari ka ahay waxaad caabudaysaan.

27. Wuxaanse caabudi Eebaha I abuurray isagaana i hanuunin.

28. Wuxuuna kayeelay Kalimada (tawxiidka) tii ku baaqi ah Faraca Ibraahiiim si ay xaqa ugu noqdaan.

29. Saas ma aha ee waan u raaxeyey kuwaas iyo Aabbayaalkood intuu uga yimaado xaqu iyo Rasuul cad (oo muuqda).

30. Markuu u yimid xaqqi waxay dhaheen kan waa sixir annaguna waannu ka Gaalownay.

31. Waxay dhaheen gaaladii maxaa loogu dajin waayey Quraankan mid ka mid ah labada Magaalo ee weyn.

32. Miyagaa qaybin Naxariista Eebahaa anagaa u qaybina dhexdeeda rizqigooda nolosha adduunyo waana ka kor yeelay qaarkood qaarka kale darajooyin, si leysugu shaqeeyo, Naxariista Eebahaa yaa ka khayrbadan waxay kulmin.

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَيْهَ وَقَوْمَهُ

إِنِّي بِرَبِّي مَمَّا أَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾

إِلَّا إِلَيْهِ فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾

وَجَعَلَهَا كَلْمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾

بَلْ مَعَتْ هَنْوَلَاءُ وَأَبَاءُهُمْ حَقَّ جَاءَهُمْ
الْحَقُّ وَرَسُولُهُمْ مُّصَدِّقٌ ﴿٢٩﴾

وَلَمَّا جَاءَهُمْ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا يَهُ كُفَّارٌ ﴿٣٠﴾

وَقَاتُوا الْلَّا تُرَلِّ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ
مِّنَ الْمُرْتَبَيِّنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ مَنْ فَسَدَ نَيْنِهِمْ
مَعِيشَتَهُمْ فِي الْجَنَّةِ الْدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ
بَعْضٍ دَرَجَتٍ لِتَسْخَدَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُحْرِيًّا
وَرَحْمَتَ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾

Gaal iyo Mu'min xidhiidh kama dhaxeeyo, sidii Nabi Ibraahim iyo Aabhiis iyo Qoomkiisi. mana haboona in Niemada Eebe lagu kibro, ama kharykisa la doono in lagu tasarrufo. Eebaa wax biixiya'rizaqiga iyo wanaaggana qaybiya, cidduu rabana siya. Az-Zukhruf (26-32).

33. Hadduusan Dadku noqoneyn umad kaliya (Gaalimada) waxaan uga yeelilahayn kuwa ka Gaalooba Eebe guryahooda Saanqaaf Fidlo ah iyo Sallaano Fidla ah, oy ku koraan.

وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ أَنَّاسٌ أُمَّةٌ وَحِدَةٌ لَجَعَلْنَا
لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُشِّرِيهِمْ سُقْفًا مِنْ فَضْلِهِ

وَمَعَارِجَ عَلَيْهِ يَطْهَرُونَ ﴿٣٣﴾

وَلِبُشِّرِيهِمْ أَنَّوْبَا وَسُرُّا عَلَيْهِمْ يَكْفُونَ ﴿٣٤﴾

34. Guryahoodana waxaan uga yeeli lahayn Albaabyo iyo Sariiro ay ku dangiigsadaan oo fidla ah.

35. Iyo Dahab, waxaas dhaamaantiisana waxaan raaxada nolasha dhaw ahayn ma aha, aakhiraase u ah Eebe agtiisa kuwa dhawsada.

36. Ruuxii ka jeedsada «aragbeela» xuska Eebahaa Raxmaan ah (Quraanka) waxaannu la xidhiidhinaa shaydaan oo saaxiib u noqon.

37. Shayaadiintuna waxay ka leexin Jidka (xaqa) waxayna isu maleyn inay hanuunsanyihiin (toosan yihii).

38. Markuu nooyimaaddo (Gaalku Qiyaamada) waxuu ku dhahaa (Shadaanku) shaleytee mey dhexdeenna ahaato «wax la mid ah» fogaanshaha qorrax ka soobax iyo u dhaca, adaana u xun Saaxiib.

Xadiith waxaa ku sugnaaday: hadday adduunyadu u miisaamanto Eebe agtiisa garab kaneeco kama waraabiyeen Gaal kabbo Biyo ah waligeed, waxaa wariyey Tirmidi.

Ujeedaduna ma aha inaan la shaqeysan, shaqada xalaasha ah waa waajib, mase haboona in adduunyo uun loo go'o, oo si waallii ah loo dabo ordo.

sidaad aragtid ayaamahan, waxaase jirta Aakhiro oo kahyr ku dhanyahay, ciddii ka indha beesha Quraanka iyo xaqana waxaa lagu diri shaydaan una noqon saaxiib kana leexin xaqa, isagoo umaleyn inuu toosanyahay markye Qiyaamada tagaan wuu calaacali Gaalku'wuxuuna ku sheegi shaydaanka inuu yahay saaxiib kan ugu xun. Az-Zukhruf (33-38).

39. Wax iduinma tarayso Maanta haddaad dulmi fasheen inaad cadaab wadaagtaan (ku kulantaan).

40. Ma adaa wax maqashiin kara wax ma maqle, ma adaaše hanuunin Kara (toosin kara) wax ma arke iyo cid ku sugaran baadi cad.

41. Haddaan kulatagno adiga ku (oof-sano) anaga uunbaa ka aarsan Gaa-lada.

42. Haddaan ku tusino waxaan u yaboohnayoo cadaab ah, waanu karraa korkooda.

43. Ee qabso waxa laguu waxyooday Nabiyow waxaad ku sugantahay Jid toosan.

وَرُبُّ حِرَقًا وَإِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَ مَعِيَةُ الدُّنْيَا
وَالآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَقِّنِ ﴿٢٦﴾

وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُفِضَّ لَهُ شَطَطًا
فَهُوَ لَهُ فَرِينٌ ﴿٢٧﴾

وَلَمْ يَأْتِهِمْ لِصُدُورُهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَلَمْ يَحْسُبُوهُ
أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٨﴾

حَقَّ إِذَا جَاءَهُنَا قَالَ يَلَيْتَ بَنِي وَبَنِكَ
بَعْدَ الْمَسْرِقِ فَإِنَّ فِتْنَةَ الْمُرِينِ ﴿٢٩﴾

وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ
أَنَّكُنْ فِي الْعَذَابِ مُشْرِكُونَ ﴿٣٠﴾

أَفَأَنْتَ شَيْعُ الصُّدُّوْقَ أَوْ هَدِيَ الْعُمَّى
وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٌ ﴿٣١﴾

فَإِمَانَدَهَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُشَنَّقُونَ ﴿٣٢﴾

أُولُوْسَكَ الْأَلَّى وَعَدَنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُفْتَدِرُونَ ﴿٣٣﴾

فَاسْتَمْسِكْ بِالْأَنْجَى أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٣٤﴾

44. Quraankuna sharaf buu u yahay adiga iyo qoomkaagaba, waana leydin warsan doonaa.

45. Warso kuwaan dirray ee kaa hooreeyey oo Rasuuladanada ka mid ahaa inaan yeellay Eebleh Raxmaana Kaso-koow Ilahaal la caabudo.

Cid dhuntay oo dulmiila ah ciduna ma toosin karto,sidaan ruux Dhagalga na wax loo maqashiinkarin, mid indholaa na wax loo tusin karin, Eebana wuxuu ballanqaaday inuu ka aarsado Gaaladii Nabiga beenisay ee dhibtay, waxaase waajib ah in Quraanka si dhab ah loo qabsado Illeen sharafta iyo cisiga Musliminta yaa iska lehe. waana la warsandoonaa. waxa Eebe ka soo hadhay oo la caabudana ma jiro. Az-Zukhruf (39-45).

46. Dhab ahaan yaan ugu dirray Nabi Muuse isagoo wata aayaadkanaga xaggaa Fircoona iyo Jamaacadiisa, wuxuu yidhi anigu waxaan ahay Rasuulkii Eebleh Caalamka.

47. Markuu ulayimid aayaadkanaga waxay noqdeen kuwo ku qosla.

48. Ma tusino aayad haddii kale wey ka weyntahay walaasheed (tan kale) waxaana ku qabanay cadaab inay noqdaan darteed.

49. Waxay dhaheen kan Saaxirka (Caalimka) ahaw (Muuse) noo bari Eeblehaa wuxuu kugula ballantamay anagu waan hanuuneynaaye.

50. Markaan ka faydnay xagooda cadaabkii waxay soo bexeen kuwo buriya (ballankii).

Qisada Nabi Muuse iyo Nabiyada kale qaarkoodba wax badanbay ku soo aroortay Quraanka, waxaase muhiim ah inlagu waano qaato lagana fogaado falalka xun xun. xaqa ku jees jeeska ballan burintana layska jiro. waxaana haboon in la toosnaado inta la dhumi ama xumaan la fali. Eebe hanna waa fajiyoo wanaagga. Az-Zukhruf (46-50).

51. Wuu u dhawaaqay Fircoona Qoomkiisi wuxuu yidhi miyuusan ii sugnaan xukunka Masar, iyo Wabi-yadan socota hoostayda, miyeydaan wax arkaynin.

وَإِنَّهُ لَذَكْرُكُوكَ وَلَقَوْمِكَ وَسَوْفَ شَتَّلُونَ ﴿٤٤﴾

وَسَأَلَ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا
أَجْعَلْنَا مِنْ دُونِ الْرَّحْمَنِ إِلَهًا يُعْبُدُونَ ﴿٤٥﴾

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِثَابِتَنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ
وَمَلِئْنَاهُ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾

فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِثَابِتَنَا إِذَا هُمْ مُتَّهِمُونَ
وَمَا تُرِيدُهُمْ مِنْ إِيمَانٍ إِلَّا هُنَّ أَكْبَرُ مِنْ أَخْتَهُمْ
وَأَخْذَنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ
وَقَاتَلُوا إِنَّهُمْ السَّاجِرُونَ لَعَلَّهُمْ يَسْأَعَهُمْ
عِنْدَكَ إِنَّا لِمَهْتَدِينَ ﴿٤٧﴾

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿٤٨﴾

وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَقُولُ الَّذِينَ
لِي مُلْكٌ مَضْرَرٌ وَهَذِهِ الْأَنْهَرُ نَجْرِي مِنْ تَحْتِي
أَفَلَا يَبْصِرُونَ ﴿٤٩﴾

52. Saw anagu kama khayroonin kan dulleysan een karayn waxcaddayn (Nabi Muuse).

53. Maxaa loogu soo tuuriwaayey Jijimooyin Dahab ah, ama maxay ula imaan wayday Malaa'ig israac raacsan.

54. Wuxuu fudaydsaday (Fircoo) qoomkiisi wayna adeeceil waxayna ahaayeen Qoom faasiqiin ah.

55. Markey nacadha galiyenna waan ka aarsanay xaggooda, waana maanshaynay dhamaan.

56. Waxaan ka yeeley waano iyo tusaale Dadka dambe.

Fircoonkii Masar aadbuu u inkiray'xaqana u diiday'sida waxbadan Quraanku ka warramay'waxaa se dhab ah inaan ku jees jeeska samo falayaasha iyo wanaag u yeedhayaasha wax wanaag ah lagala kulmeynin ee khasaare iyo halaag uun lagala kulmi. tan kale Qiimuhu ma aha in Xoolo iyo dahab uun lagu siyo'siduu mooday Fircoo iyo waxa la midka ahna la noqonin. waana inaan xumaanta laysku raacin'haddii kale waxaa la noqon Dad xun oo duleysan, mutana ciqaabta Eebe iyo inay u noqdaan tusaalee kuwa kale. Az-Zukhruf (51-56).

أَفَأَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكُادُ يُبَيِّنُ ﴿٥٦﴾

فَلَوْلَا أَنَّقِي عَيْنِهِ أَسْوَرَةً مِّنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ
مَعَهُ الْمَاءُ كَمَعَنِيَّكَ مَقْرَبَتِيَّكَ ﴿٥٧﴾

فَأَسْتَخَفَ فَقَوْمٌ فَأَطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا
فَدَسِيقِينَ ﴿٥٨﴾

فَلَمَّا آتَاهُمْ أَنْتَقَمْنَا بَيْنَهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ
أَجْعَيْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِلآخَرِينَ ﴿٥٩﴾

57. Markaan uga yeellay ina maryama (Ciise) tusaale, markaasay qoomkaagu Nabiyow ka jeedsadaan.

58. Waxayna dheheen ma Ilaah-yadanaa khayr roon mise isaga, mayna kuugu qadarin tusaale muran mooyee, waana qoom dood badan.

59. Wax kale ma aha Ciise ee waa uun addoon aan u Nicmaynay ugana yeel-lay tusaalee ree Bani Israa'iil.

60. Haddaan doono waxaan idiiinka yeelilahayn Malaa'ig badalkiina Dhul-ka u hadha.

61. Nabi Ciisana waa calaamadda Saacadda (Qiyaame) ee ha shakiyina, ina raaca kaasaa ah jidka toosane.

وَلَمَّا ضَرَبَ أَبْنَى مَرِيمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمٌكَ

مِنْهُ يَصْدُرُونَ ﴿٦٠﴾

وَقَاتُوا مَلَائِكَةً خَيْرًا هُوَ مَاضِرُوهُ لَكَ

إِلَاجْدَلًا بَلْ هُرُوفُمْ خَصْمُونَ ﴿٦١﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا

لِئَنِّي أَسْرَكَهُ يَلَّا ﴿٦٢﴾

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلِكَةً فِي الْأَرْضِ مَخْلُقُونَ ﴿٦٣﴾

وَإِنَّهُ لَوْلَمْ لِلْسَّاعَةِ فَلَا تَمْرُكَ بِهَا وَأَشْيَعُونَ

هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾

62. Yuuna idinka leexinin Shaydaan (Jidka) wuxuu idiiyahay Col cade.

وَلَا يَصُدُّنَّكُمُ الشَّيْطَنُ إِنَّهُ لَكُمْ عَذَّابٌ مُّؤْمِنُونَ ﴿٦﴾

Nabi Ciise waa Nabi ay rumaysanyihii Muslimiintu xaqnimadiisa sida Nabiyada kaleba Dhammaantood (Eebe nabadgalyo korkooda hayeelee). waana mucjisooinka Eebe iyo calaamada saacadda Qiyaame'hase yeesh ee muran iyo shayaan adeecid waxaan halaag ahayn ma tarto. Jidka toosanse waa in laraaco qaqa uu u soodhibay Eebe Nabiga Muxamed ah (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa hayeelee).

Abii Umaamo waxaa laga wariyey in Rasulkii Eebe ku soo baxay dad ku murmi Quraanka oo uu u cadhooday si daran wajigiiuna casaaday, markaa yidhi: Ha kugaraacina Kitaabka Eebe qaarkiis qaarka kale, Ciddii dhumaysana waxaa lasiyyaa muran un. Az-Zukhruf (57-62).

63. Markuu ulayimid Ciise xujooyin wuxuu ku yidhi waxaan idii la imid xikmad iyo inaan idii cadeeyo waxaad isku diidantihiin qaarkiis ee ka dhawrsada Eebe ina adeeca.

64. Eebe isagaa ah Eebahay iyo Eebihiinba ee caabuda taasaa ah jidka toosane.

65. Wayse is khilaafeen Xisbiyadii dhexdooda halaagna wuxuu u sugnaaday kuwii dulmi falay Cadaab Maalin daran xageed.

66. Miyey sugi (Gaaladaasi) waxaan saacadda (qiyaame) ahayn inay ugu ti-maado si kado ah iyagoon ogayn.

Nabi Ciise markii Eebe ku soo dajiyey Kitaabka Injil ah siiyyna xujooyin cad yeey beeniyeen Gaaladii isna khilaafeen, waxaana u sugnaaday Gaaladaas Cadaab daran'wax uga gargaarina ma jiro, ee hasugeen Qiyaamada kadada ugu imaan iyagoon ogayn. Az-Zukhruf (63-66).

67. Saaxiibadu Maalinta Qiyaame qaarkood qaarka (kale) waa u col kuwa dhawrsaday mooyee (Mu'miniinta).

68. (Waxaaana loo odhon) addoomadaya doow korkiina cabsi ma aha Maanta mana murugoonaysaan.

69. Waana kuwa rumeeyey Aayaad-kanaga oo ahaa Muslimiinta.

وَلَمَّا جَاءَهُ عَسَىٰ بِالْبَيْتَ قَالَ قَدْ حَشِّنَكُمْ
بِالْحُكْمَةِ وَلَا يُنَزَّلُنَّ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي
خَنَّلُوكُمْ فِيهِ فَأَنْقُوا اللَّهَ وَأَطْبِعُوهُ ﴿٦﴾
هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٧﴾
فَأَخْتَلَفُ الْأَحْرَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِّلظَّالِمِينَ
ظَلَّمُوا إِنْ عَذَابٍ يُوْمٌ أَلِيمٌ ﴿٨﴾

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَسْاعَةً أَنْ تَأْلِمُهُمْ بَغْتَةً
وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩﴾

الْأَخْلَاكُمْ يَوْمَئِنْ بَعْضُهُمْ لَعْنَى
عَذَابٌ لَا مُتَّقِينَ ﴿١٠﴾
يَتَعَادُ لِلْعُوقُ عَيْنَكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَسْدُ
حَرَبُوكُمْ ﴿١١﴾

الَّذِينَ مَأْمُونُ عَيْنَتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾

70. (Waxaana lagu dhihi) gala Janada idinkiyo Haweenkiinna (iyo kuwa idin la midka ah) idinkoo laydiin Nicmeeey (laydin kana farxin).

71. Waxaana lala korsocon Weelal (Saxamo) Dahab ah iyo Koo-bab-waxayna ka heli (Jannada) dhex-deeda waxay doonto Naftu kuna raaxaystaan Indhuuhu idinkoo dhex-deeda ku waari.

72. Taasina waa janadii aad ku dhasheen waxaad camalfalayseen.

73. Waxedadna ku leediihin dhexdeeda Faakiho badan ood xaggeeda wax ka cuntaan.

Saaxiibnimadu waxay qiima leedahay markey ku dhisantahay Islaamnimo, wanaag is farid, Xumaan iska reebid iyo dar Eebe'taasaana wax anfaada adduun iyo Aakhiraba, marse haday tahay xumaan ku saaxiib iyo adduunyo darteed waa khasaare labada Daaroobda'yo kala carar markay dhibaato timaado. Addoomada Eebe ee wanaagsanna waxay mudan khayr Janno, waxbadanna wuxuu Quraanku ka warra-may wanaagga Janada loodarbey, iyagoo ku waari iyaga iyo Ehelkoodii wanaagsanaa. Rasuulkuna wuxuu yidhi: Haday labo nin isu jeelaadaan dar Eebe oo midkood Bari jiro Midna Gelbeed wuu kulmin dhexdooda Maalinta Qiyaame isagoo dhihi waaka kaad ujeelaatay dartay. Ibnu Cabaas iyo Mujaahidna waxay dhaheen: waxay noqon saaxiibnimo kasta Maalinta Qiyaame Col kuwa dhawrsada mooyee. Az-Zukhruf (67-73).

74. Dambiilayaashu waxay gali cadaabka jahanamo iyagoo ku waari.

75. Lagamana fudaydiyo dhexdiseyna ku quustaan (aamusaanna).

76. Manaan dulmiyin hasa yeeshay iyagaa dulmiilayaal ahaa.

77. Waxayna u dhawaaqi Maalig (Malaga Naarta) iyagoo dhihi Eebahaa ha nadilo markaasuu dhahaa idinku waad kuwaaraysaan (naarta).

78. Dhab ahaanbaan idijiin la nimid xaq hasa yeeshay badankiin xaqqu nacay.

79. Ma waxbayse gooyeen Gaaladu oo amar ah (dhibka Nabiga) anaguna waxbaan goynaynaya (ciqaabtooda).

أَدْخُلُوا الْجَنَّةَ أَسْرُوا زَوْجَهُمْ مُحَبُّوْكَ

يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصَحَافٍ تِنْ دَهْبٍ وَأَكْوَابٍ
وَفِيهَا مَا تَشَهَّدُهُ الْأَنْفُسُ وَلَذَّاتُ الْأَعْيُنِ
وَأَسْمُرُ فِيهَا خَلَدُوْنَ

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُرْتَسُوهَا إِمَامُكُمْ
تَمَلُّوْنَ

لَكُمْ فِيهَا نِكَّهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ جَهَنَّمَ حَلَّوْنَ

لَا يَقْرَأُونَهُمْ وَهُمْ فِي مَبْلِسُونَ

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنَّ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ

وَنَادَوْا يَمِيلًا لِيَقْعِنَ عَلَيْنَا رَبُّكُمْ

فَأَلِإِنَّكُمْ مُنْكَرُوْنَ

لَقَدْ حِتَنَكُمْ بِالْمُغْرِي وَلَكِنَّ أَكْرَكُمُ الْحَقِّ كَرِهُوْنَ

أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا فَإِنَّمَا يُمْوَنَ

80. Mise waxay umaleeyeen inaanaan maqlayn qarsoodigooda iyo muujin-toodaba, saas ma ah ee Mala'igtanadaa agtooda wax ku qoro.

Eebe wuxuu ka abaal marin cikastaa waxay kasbatay, Dambiila yaashana wuxuu galin Naar joogta ah ooy ku dhax quusan, mana uusan dulmiyin ee iyagaas is dulmiyey, waxna uma tarto geeri la doono iyo calaacial marhaday xaqii diideen Naarna lagu xukumay, dhagar iyo khayaamana wax matarto ee waxay dhibtaa saaxiib keed, Illeen Eebe waa wax walba oge, Malaa'igtiisuna waxay qortaa wax kastee. Mujaahid wuxuu yidhi: Waxay dooneen Gaaladii dhagar shar markaasaa Eebe ku abaal mariyey. Az-Zukhruf (74-80).

81. Wuxaan dhahdaa Nabiyow haddii Eebaha Rxmaan ah usugnaado Ilmo anaa u hor caabudilahaa.

82. Waxaa ka nasahan Eebaha Samooyinka iyo Dhulka ee Eebaha Carshiga ah waxay ku tilmaamaan.

83. Ee katag ha dhunbadeen (xumaanta) hana ciyaareen intay kala kulmaan maalintoodii loo yaboohaye.

84. Eebe waa macbuudka Samada iyo macbuudka Dhulka, waana falsame wax og.

85. Wuxaana barako badnaaday (sarreeyyna) Eebaha iska leh xukunka Samooyinka iyo dhulka iyo waxa u dhaxeyya, agtiisaana ah ogaanshaha Saacadda (Qiyaame) xaggiisaana laydiin celin.

86. Mana hantaan kuway caabudeen Eebe ka sokow wax shafeeca ah hasa-yeshee ciddii xaqa qirta iyagoo og (waxbay ushafeci idanka Eebe ka dib).

87. Haddaad warsato Gaalada yaa abuuray waxay dhihi Eebe ee xaggee loo ili.

88. Nabiguna wuxuu yidhi: Eeboow kuwani waa qoom aan rumaynayn (xaqa).

أَمْ يَسْبِّهُونَ أَنَا لَا نَسْمَعُ سَرَّهُمْ وَيَجْنَوْهُمْ بَلْ

وَرَسْلَنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾

قُلْ إِنَّ كَانَ لِرَبِّهِ حَمْنٌ وَلَدْ فَإِنَّا أَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٤٨﴾

سُبْحَنَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ

عَمَّا يَصْغِرُونَ ﴿٤٩﴾

فَدَرْهُمْ يَخْرُضُوا وَيَعْبُوا حَتَّىٰ يُلْقَوْا يَوْمَهُمْ

الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٥٠﴾

وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌ وَفِي الْأَرْضِ

إِلَهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٥١﴾

وَبَارِكَ اللَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا يَنْهَا

وَعِنْهُ دُعَةُ الْسَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٥٢﴾

وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُوكَ مِنْ دُونِهِ الْشَّفَاعةَ

إِلَّا مَنْ شَهَدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٥٣﴾

وَلِئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ

لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَإِنَّ يُوْقَنُونَ ﴿٥٤﴾

وَقَلِيلٌ يَرَىٰ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٥﴾

89. Iska saamax waxaadna dhahdaa Nabadgalyo, way ogandaan (waxa ku dhacee).

فَاصْصَحُ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسُوفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

Eebe sarreeye Ilmo ma leh'illeen uma baahnee, waana ka fogyahay ceeb iyo Xumaan oo dhan, waana Ilaaha qaqa ah ee Cirkha iyo Dhulka iyo wixa u dhaxeyyaba, xukunkoodana isaga iska leh oga waqtiga qiyamada, xagisaana loo noqon, wax shafeeca hanta oo Eebe ka soo hadhayna ma jiro, cid qaqa raacda oo Eebe idmo mooyee. Gaaladuna waa qirsanyihiin in Eebe abuuray ee waxay u diidi isla wayni, Doqoni-mo iyo inay xumaanta iska dabaashaan xisaab la'aan ee ha sigeentan iyo abaalmariina. Sudi wuxuu yidhi: Macnuhu waxaa weeye hadduu Eebe Ilmo leeyahay Anaa u horrumeyn laahaa inuu Ilmo leeyahay, hasa yeeshii Ilmo ma leh. Az-Zukhruf (81-89).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

سِنَةُ الْحَمْرَاءِ الرَّجِيمِ

1. Waannu sheegnay iyadoo kale.

١ حَمْ

2. Waxaan ku dhaartay Kitaabka Ca-de (Quraanka).

وَالْكِتَابِ الْمِنْ

3. Anagaa dejinay Quraanka Habeen barakeysan (Layletulqadar) anagaana wax u digi.

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَرَّكَةٍ إِنَّا كَانَ مُنْذِرِينَ ﴿٧﴾

4. Habeenkaasaana la kala bixiyaa amar kastoo xigmo leh.

فِيهَا يُنْزَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ﴿٨﴾

5. Waana amar agtanada ka ahaaday, anagaana wax dirra (Rasuulo).

أَمْرًا مِّنْ عَنْدِنَا إِنَّا كَانَ مُرْسِلَنَ ﴿٩﴾

6. Naxariis ka ahaatey xagga Eebahaa, Eebaana wax maqle ah wax og.

رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ أَسْتَعِيْعُ الْعَلِيِّهِ ﴿١٠﴾

7. Waana Eebaha samooyinka iyo Dhulka iyo wixa u dhaxeyya haddaad yaqiinsanaysaan.

رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا

8. Ilaahey mooyee Eebe kalana ma jiro, isaga wax nooleeya waxna dila,

إِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴿١١﴾

لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يَخْلُقُ وَيُمْبَتُ رَبُّكُو

waana Eebihiina iyo Eeba
Aabbayaalkiinii horreeyey.

وَرَبُّ أَبَابِكُمُ الْأَوَّلِينَ ﴿١﴾

Eebe sarreeye wuxuu ku dhaartay inuu soo dajiyay Kitaabka Quraanka ah Habeen barakeysan oo wax kasto lakalo bixiyo, waana habeenka laylatulqaddarka ee bisha Soon ku jirta ee Quraanka la soodajiyey siday aayado kale cadeeyeen, saasaana sugaran cidda tidhi waa Shan iyo Tobanka bisha Shabaan wax xujo ah oo cad ma hayso.

Eebana waa naxariiste, Magle, oge oo xukunka caalamka iska leh, wax nooleeya waxna dila'waana Eeba Khalqiga dhamaan hor iyo dibba, ee waa in laga yaabo Eebe si dhab ah. Ad-Dukhaan (1-8).

9. Waxayse ku suganyihii shaki way-na ciyaari.

بِئْ هُمْ فِي سَكِينَاتٍ يَعْبُونَ ﴿٢﴾

10. Ee sug Maalinta uu ku imaan Cir-ku qiiq muuqda (isagoog ku dheeelan).

فَأَرْتَقَ بِهِمْ تَأْنِي السَّمَاءَ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ ﴿٣﴾

11. Oo dabooli Dadka kaasina waa cadaab daran.

يَغْشَى أَنَاسٌ هَذَا عَذَابُ الْيَمِّ ﴿٤﴾

12. Waxayna dheheen Eebow naga fayd cadaabka waxaan nahay Mu'miiniine.

رَبَّنَا أَكْثَفَ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ ﴿٥﴾

13. Goormey waantooobi isagoos u yi-mid Rasuul cad «muuqda».

أَنَّ هُمْ لَا ذَكَرَى وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾

14. Markaasay ka, jeedsadeen Nabiga waxayna dheheen waa waxlabare waalan.

إِنَّمَا تَرَوُ عَنْهُنَّ وَقَالُوا مَعْلُومٌ بَعْدُنَّ ﴿٧﴾

15. Anagu waxaan idiinka faydaynaa cadaabka wax yar idinkuna waxaad ku noqonaysaan xumaanta.

إِنَّا كَاسِفُ الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّمَا عَابِدُونَ ﴿٨﴾

16. Maalintaan qabanayno qaba-shada wayn (Qiyaamada) (ama Badar) waanu aarsan.

يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْقَمُونَ ﴿٩﴾

Nabigu wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabagalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebihiin wuxuu idiinka digay Saddex: Qiiq u qabta Mu'minka sida hargab Gaalkana qabta intuu meel walba ka baxo, iyo Daabad iyo Dajaal, waxaa warriyey Ibnu Jariir iyo Dhabraani. Madax adayg iyo Gaalimana wax ma taraan illeen Eebaa ka aarsan gaalo iyo xaq diidayasha ku tilmaami Nabigu inuu waalanyahay'kuwaasi wax yar ha sugeen. Ad-Dukhaan (9-16).

17. Dhab ahaanbaan Imtixaanay hor-tood qoomkii Fircoo, waxaana u yi-mid Rasuul sharaf leh.

وَلَقَدْ فَتَأَبَلَّهُمْ قَوْمٌ فِرْعَوْنُ وَجَاهُهُمْ

رَسُولٌ كَرِيمٌ ﴿١٠﴾

18. Isagoo dhihi iidiiba addoomada Eebe (ama maqalka) waxaan idii ahay Rasuul aamin ah.

أَنْ أَدْوِ إِلَيْكُ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨﴾

19. Hana iska wayneynina Eebe waxaan idii la imid xujo cade.

وَأَنْ لَا تَقْتُلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي أَنْتُمْ كُمْ سُلْطَنٌ مُّبِينٌ ﴿١٩﴾

20. Wuxaana ka magangalay Eebayah iyo Eebihiin inaad idhagaxyeysaan.

وَإِنِّي عَذَّتْ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونَ ﴿٢٠﴾

21. Ee hadaydaan i rumeyn iga foogaada (idaaya).

وَلَنْ أَرْتُنَّكُمْ فَاعْزَلُونَ ﴿٢١﴾

22. wuxuuna u qayleyy Eebihiis in kuwaasu yihii Qoom dambiila yaal ah.

فَدَعَاهُمْ أَنَّ هَذِهِ لَاءُ قَوْمٍ مُّخْرِمُونَ ﴿٢٢﴾

23. guuri addoomadayda Habeenimo, waa laydin raaciye.

فَأَشَرِّبُ عِبَادِي لَيْلًا إِنَّكُمْ مُّشَبِّعُونَ ﴿٢٣﴾

24. kana tag badda iyadoo xasilloon oo furan iyagu waa col la maanshayne.

وَأَتُرُكُ الْأَبْحَرَ هُوَ إِنَّهُمْ جُنُدٌ مَغْرُوبُونَ ﴿٢٤﴾

waxbadan yuu Quraanku ka warramay Fircoona iyo Qoomkiisii iyo Nabi Muuse, iyo wixii isku qabsaday, waxay ku dampaysay oo ah xaqii oo kor maray, iyo Gaaladii oo la halaagay, waxaase loo baahanyahay uun in lagu waano qaato, lagana leexdo Jidka Gaalada. Ad-Dukhaan (17-24).

25. imisey ka tageen Beero iyo Ilo.

كَمْ تَرْكُوا مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٢٥﴾

26. iyo Tallaal iyo meel sharaf leh.

وَرُدُوعٍ وَمَقَامِ كَبِيرٍ ﴿٢٦﴾

27. iyo Nicmooyin ay ku raaxay-sanayeen.

وَعَمَّةً كَانُوا فِيهَا فَلَمْ يَكُنْ ﴿٢٧﴾

28. xaalkuna waa saas, waxaana dhaxalsiinay qoom kale.

كَذَلِكَ وَأَرْثَنَهَا فَوْمَاءَ أَخَرِينَ ﴿٢٨﴾

29. uma ooyin samada iyo Dhulku korkooda, lamana sugin.

فَمَابَكَتْ عَلَيْهِمْ أَسْمَاءٌ وَالْأَرْضُ

وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ ﴿٢٩﴾

30. waana ka korinay ree Bani Israa'iil cadaab wax dulleeya.

وَلَقَدْ جَنَّبَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ ﴿٣٠﴾

31. (Fircoombaan ka korinay) wuxuuna ahaa isla weyne xadgud-bayaasha ka mid ah.

مِنْ فِرْعَوْنَ كَيْنَهُ كَانَ عَالِيًّا مِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣١﴾

32. wuxaana ka dooranay (dadkii waqtigoodii) anagoo og.

وَلَقَدْ أَخْرَتْهُمْ عَلَى عِلْمٍ عَلَى الْعَلَمَيْنَ ﴿٣٢﴾

33. waxaana siinay aayado imtixaan cad kusuganyahay.

raaxo aduunyo iyo ku Nicmeyisigeedu wax matarto haday cizaab iyo halaag ah dambeyni, taasoo ah Nicmadoo laga wareejiyo iyo Cidhib xun sidii fircoona iyo qoomkiisii lagu falay Cir iyo Dhul midna ma xusuusan umana ooyin, Nicmadana waxaa lagu dhawraa mahad Eebe iyo toosnaan. Mujaahid iyo Suufyaan waxaa laga wariyay in Cirka iyo Dhulku u ooyi Mu'minka Afartan Maalmod (markuu dhinto). Ad-Dukhaan (25-33).

34. kuwaasi (Gaaladu) waxay dhihi.

35. arrintu ma aha geerida hore moo-
yee, mana nihin kuwo la soobixin.

36. noo keenaaabayowgano haddaad
run sheegaysaan.

37. miyagaa khayr roon mise qoomkii
Tubac iyo kuwii ka horreeyey waan ha-
laagnay waxayna ahaayeen dam-
biiliyaal.

38. Samooyinka iyo Dhulka iyo waxa
u dhaxeeya umaanaan abuurin ciyaar.

39. mana aanaan u abuurin wax aan
xaq ahayn hasa yeeshay badankood ma
oga.

40. maalinta kala bixinta yaa ballan u
ah dhamaan.

41. waana Maalintaan Qaraabani
waxba laysugu tarayn laysuna gar-
gaarayn.

42. cid Eebe u naxariisto mooyee, il-
leen waa adkaade naxariistee.

cid diida oo isla wayn iyo cid kalaba Eebe wuu dili wuuna soo nooleyn'dhabtuna waa saas, Eebana wuxuu u abuuray Cirka iyo dhulka iyo waxa udhaxeyaba Xaq iyo in lays abaal mariyo, arrintana Maalintaas Eebaa iska leh'wax isu gargaari ama wax isu tarina ma jiro'cid Eebe u naxariisto mooyee. waana arin ay waajibtahay in aad loo eego looguna darbado. Ad-Dukhaan (34-42).

43. Geedka Zaquumka ah.

44. waa cunnada dambi badanaha.

وَإِنَّهُم مِّنَ الظَّاهِرَاتِ
وَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

إِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

إِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

فَأَتُؤْمِنُ بِأَيِّنَّا إِنْ كُثُرَ صَدِيقُونَ

أَهُمْ حِيَّا مَوْمَعُهُمْ تَبَعُّ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلَكْنَاهُمْ

إِنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ

وَمَا حَفَّقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ

وَمَا يَهِمُهُمَا الْعِيْنُ

مَا حَفَّقْنَاهُمْ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ

لَا يَعْلَمُونَ

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ

يَوْمَ لَا يَعْنِي مَوْلَىٰ عَنْ مَوْلَىٰ شَيْئًا وَلَا هُمْ

يُنْصَرُونَ

إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

إِنَّ سَجَرَتَ الرَّقْوُومُ

طَعَامُ الْأَسْيَرِ

45. waana Laami oo kale kuna kari Caloosha.

كَلَمْهُلٍ يَعْلَمُ فِي الْبَطْوَنِ ٤٥

46. sida Xamiimka (Kulayl daran) oo kale.

كَفَلَ الْحَمِيرَ ٤٦

47. (waxaana lagu dhihi) qabta Gaalka una Jiida Jaxiimo dhexdeeda.

خُذْهُو فَاعْتَلُوهُ إِنْ سَوَاءٌ لِجَحِيمٍ ٤٧

48. markaas ku shuba Madaxiisa kor-kiisa cadaab kulul.

ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيرِ ٤٨

49. (waxaana lagu dhihi) dhadhami (Cadaabka) waxaad tahay adkaade sharaflehe.

ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ٤٩

50. kaasina waa kaad ahaydeen kuwo shakiya (Cadaabka).

إِنَّ هَذَا مَا كَنْتَ بِهِ تَمَرَّدْتَ ٥٠

51. kuwa dhawrsadana waxay ku-sugnaan meel aamin ah.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ٥١

52. Jannooyin iyo Ilo (yey kusug-naan).

فِي جَنَّتِ رَغْيُوبٍ ٥٢

53. waxayna xidhan Xariir jilicsan iyo mid adag (oo dhalaali) wayna is qaabili.

لَبَسُوكُنَّ مِنْ سُندُسٍ وَإِسْتَبْرِقٍ مُتَقْدِلِيْكَ ٥٣

54. saasoo kale waxaa usugnaaday Haween Indho waaweyn.

كَذَلِكَ وَرَجْلُهُمْ بِحُوْرٍ عَيْنٍ ٥٤

55. waxayna uyeedhan Janada dhex-deeda Khudaar kasta iyagoo aamin ah.

يَدْعُونَ فِيهَا يَكُلُّ فَدَكَهَةٍ أَمِينٍ ٥٥

56. mana ku dhadhamiyaan Jannada dhexdeeda Geeri, Geeridii hore mooye wuxuuna ka dhawray (Eebe) Cadaabka Jaxiimo.

لَا يَدُوْقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةُ ٥٦

الْأُولَى وَقَاهُمْ عَذَابُ الْجَحِيمِ ٥٧

57. waana fadliga Eebahaa, taasina waa liibaanta wayn.

فَصَلَّمَ مَنْ رَأَيْكَ ذَلِكَ هُوَ الْمَوْزُ الْعَظِيمُ ٥٨

58. waxaan ugu fududaynay Qu-raanka Carrabkaaga inay waan-toobaan.

فَإِنَّمَا يَسْرُنَهُ يُلْسَانِكَ لَعَلَّهُمْ يَنْدَكُرُونَ ٥٩

59. ee sug iyaguna way sugiye.

فَأَرْتَقَبْ إِنَّهُمْ مُرَفَّقُونَ ٦٠

Rasuulku wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Waxaa lagu odhan Ehelu Jannah waxaa idhiin sugnaaday inaad caafimaadsanaataan oydaan Bukoonin waligiin, iyo inaad Noolaa-taan oydaan dhimanin waligiin, iyo inaad Nicmeysataan oydaan rafaadin waligiin, iyo inaad Da'yaraataan oydaan gabboobin waligiin. Waxaaa warriyay Muslim. Dhabituna waa inay arrintaasuu tahay Liibaanta wayn ee Gaalo ha sugto dulli iyo Ciqaab'Mu'miniintuna sharaf iyo wanaag. Ad-Dukhaan (43-59).

Suurat Al-Jaathiyah

سُورَةُ الْجَاثِيَّةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

1. waa soo hormaray macnaheedu.
2. soo dajinta Kitaabka (Quraanka) ah wuxuu ka ahaaday Eebleha adkaada iyo falka san.
3. Samooyinka iyo Dhulka dhediisana aayadbaa ugu sugan Mu'miinta.
4. abuurkiinna iyo waxa Eebe ku fidin «abuuri» Dhulka oo wax socda ah aayaadbaa ugu sugan ciddii wax yaqiinsan.
5. iskhilaafka Habeenka iyo Maalinta iyo waxa Eebe ka soodajiyey Samada oo Rizqi ah oo ku nooleeyo Dhulka intuu dhintay ka dib iyo gagadoonka Dabaylahaa waxaa ugu sugan aayaad ciddii wax kasi.

Quraanka sharafta leh Eebaa soodajiyay, Samada, Dhulka wax kasta ee Eebe ku fidiy Dhulka, Habeenka, Maalinta, Roobka iyo gagadoonka Dabaylahaa waxay aayaad iyo Calaamo ugu sugantahay Mu'miniinta xaqiinsan ee waxkasi, waana in la raaco amarka Eeba'ahaysiyyey waxyaalahaa'laguna dhaqmo kitaabkiisa, Rumeyn, xukun, akhlaaq, Mucaamalo iyo wax kastoo tallaaba ah. Al-Jaathiyah (1-5).

6. taasi waa aayaadka Eebe aan ku akhriyeyno korkaaga si xaq ah, ee hadalkay Eebe ka dib iyo aayaadkiisa rumayn.
7. halaagna wuxuu u sugnaaday bee-naale dambi badan dhammaantiis.

سُورَةُ الْجَاثِيَّةِ

حَمْ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَذِينَ لَمْ يُؤْمِنُوا

وَفِي حَقْكُورٍ وَمَا يُدْرِكُ مِنْ دَائِيَةٍ إِنَّهُ لَعَوْمَرٌ يُوقَنُونَ

وَأَخْلَقَنِي أَيْلَى وَالنَّهَارِ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ
إِنَّ رَزْقَنِي أَفَخَيَّهُ أَلَّا رَضَ بَعْدَ مَوْتِهِ وَصَرِيفِ
الرَّيحَ مَا يَنْتَ لَعَوْمَرٌ يَمْقُولُونَ

تِلْكَ مَا يَنْتَ لَعَوْمَرٌ هَا عَيْنِكَ يَا حَقِيقَ فِي أَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ
اللَّهُ وَمَا يَنْهِي يَمْقُولُونَ

وَلِلَّهِ كُلُّ أَفَآكَ أَنْسِيَ

8. oo maqli aayaadka Eebe oo la akhrin haddana daa'ima gaalnimo, isagoo iskibrin sidii isagoon maqlin, ugu bishaaree cadaab daran.

9. markuu ogaado aayaadkanaga wax ka mid ah wuxuu ka yeeshaa jeesjees, kuwaasina waxaa u sugnaaday cadaab wax dulleeya.

10. waxaa koobi «kana dambeysa» Naarta Jahannamo, waxna uma taro waxay kasbadeen, iyo waxay ka yeesheen Eebe ka sokow owliyo, waxayna mudan Cadaab wayn.

11. Quraankani waa hanuun, kuwii ka gaaloobay aayaadka Eebehoodna waxaa u sugnaaday Cadaab xumaan daran.

Cid Quraanka rumeyn wayday wax xaq ah oo kale ma rumeysa, Been badane, Dambi badane maqla Quraankoo la akhrin markaas iskibriya xumaanna ku madaxtaagi, kuna jeesjeesi Quraanka waxaa usugnaaday Cadaab daran oo wax dulleeya, wax Eebe ka sokeeya oo wax u tarina ma jiro, ee xaqa cad uun ha la raaco isagaa wuxtaree. Al-Jaathiyah (6-11).

12. Eebe waa kan idiinfududeeyey Badda say ugu socoto Doonnidu «yo Markabku» dhexdiisa amarka Eebe, iyo inaad gaadhaan Fadligiisa iyo inaad ku mahadisaan.

13. wuxuu idiin fududeeyey waxa ku sugar samooyinka iyo Dhulka Dhammaan xagiisay ka ahaadeen, arrintasna waxa ugu sugar aayaad ciddii fikiri.

14. waxaad u dhahdaa kuwa ruameeyey u dhaafa kuwaan ka yaabayn ciqaabta Eebe si uu uga abaal mariyo qoom waxay kasbadeen.

15. ruuxii camal fiicanfala Naftiisuu u falay, ruuxii Xumaan sameeyana wa-

يَسْمَعُ مَا يَتَكَبَّرُ عَلَيْهِ مُّصْرُّ مُسْتَكِبُ كَانَ
لَمْ يَسْمَعْ هَا فَيُشَرِّقُ بِعَذَابِ الْيَمِّ

وَلَدَاعِلَمَ مَنْ يَأْتِنَا شَيْئاً أَخْذَهَا هَزَرَوا
أُولَئِكَ لَمْ يَعْلَمُوا مُهِينِ

فَنَوْرَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ تَآكِلُسُوا شَيْئاً
وَلَا مَا أَنْهَدُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَوْلَاهُ وَلَمْ يَعْلَمُ عَذَابَ
عَظِيمٍ

هَذَا هُدَىٰ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَأْتِيَنَّهُمْ لَمْ يَعْلَمُوا
مِنْ رَجْحَ الْيَمِّ

اللّٰهُمَّ سَاحِرُكُمُ الْبَحْرَ لَجْرِيَ الْفَلَكَ فِي دِيَارِهِ
وَلِبَنْغُوِينَ فَضْلِهِ، وَلَعَلَّكُمْ تَشَكُّرُونَ

وَسَاحِرُكُمُ مَأْفِي السَّمَوَاتِ وَمَأْفِي الْأَرْضِ حِيَّمَةٌ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرٌ لِقَوْمٍ يَنْفَكِرُونَ

فُلَلَّذِينَ إِمَّا نُؤْتُهُمْ فَلَمْ يَعْرِفُوا لَذِكْرِكَ لَا يَرْجُونَ
أَيَّامَ اللّٰهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا إِمَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ

مَنْ عَمِلَ صَلَحاً فَإِنَّهُ مُمْلٰكٌ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهِ

xay uun dhibi Naftiisa markaas xagga
Eebe uunbaa laydiin celin.

ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَمُونَ ﴿١٦﴾

waxkasta Eebaa abuuray isagaana sakhiray, sida Badda, Markabka, waxa Samada ku sugar iyo waxa Dhulka ku sugar'dhammaana xagga Eebe yey ka ahaadeen, oo ma jiro wax la wadaaga Eebe Maamulka'waxaa uun la dhedhabaalan Nicmada Eebe iyo Khalqigisa, waase in la fikiro, Camal wanaagsanna lala yimaaddo, xumaantana laga fogaado, mana haboona in Nicmada Eebe iyo Fadligiisa lagu kibro laysna weyneeyo adoon waxba ahayn'kuna turrayn, oo miskiin ah. Al-Jaathiyah (12-15).

16. dhab ahaanbaan u siinay ree Binii Israa'iil Kitaabka iyo Xukun iyo Nabi-nimo, waxaana ku arzuqnay wax wanaagsan, waxaana ka fadillay Caalamkii (markaas).

17. waxaana siinay xujooyin ka mid ah amar, ismana khilaafin, inta cilmi u yimid ka dib mooyee, waxayna u diideen Xasad iyo Dulmi, dheddooda ah, Eebahaanaawuu kala xukumi dheddooda Malinta Qiyaame waxay isku khilaafsan-yihii.

18. waxaana ku yeellay waddo amarka Diinta ah, Ee raac, hana raacin hawada kuwaan wax ogayn.

19. iyagu kaagama taraan Eebe xagii-sa waxba, Daalimiintana qaarkood wuxuu u yahay sokeeye qaarka kale, Eebana waa u wali kuwa dhawrsada.

20. kaasi waa (Quraanku) waa aragtii (Nuurka) Dadka iyo hanuun iyo Naxariis ciddii waxyaqiinsan.

Bini Israa'iil wuxuu Eebe siiyay waqtiyadii hore Kitaabo iyo in Nabiyo laga bixiyo, waxayse ku jawaabeen is khilaaf iyo xaq diido xasad iyo isla wayni darteed, taasina ma aha waxay ku faani karaan Gaalada Yuhuud'maxaaeyeley Nabiyadu waxay ahayeen Muslimini, waxaan isaga ahayn wax mataro. saas darteed yuu Eebe u faray Nabiga inuu ku toosnaado waddada xqa ah iyo Shareecada Islaamka, oosan maqlin warka kuwaan wax ogayn, oon waxna utarayn'sokeeye dadna wax ma tarto ee waxaa waxtari gargaarka iyo xaq raacidda Eebe. Al-Jaathiyah (16-20).

21. mise waxay umaleeyeen kuwii kasbaday xumaanta inaan kayeeleyno kuwa xaq rumeeyey ee camal fiican falay oo kale, nolol iyo geeriba, waxaa xun waxay xukumi.

وَلَقَدْ أَنْتَ أَبَنِي إِلَاسْرَءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالثُّبُوتَ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَنَمِينَ ﴿١٧﴾

وَإِنَّهُمْ بِئْسَ شَيْءٌ مِمَّا أَخْلَقُوا
إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ هُمُ الْعَلَمُ بِغَيْرِ إِيمَانِهِمْ
إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ بِيَقْنَصَةِ
فِيمَا كَوَافِيهِ يَخْلُقُونَ ﴿١٨﴾

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِنَ الْأَمْرِ فَإِذَا هُنَّ
وَلَا تَنْتَعِجُ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾
إِنَّهُمْ لَمْ يُغْنُوُا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْءًا وَلَمْ يَأْنَ الظَّالِمِينَ
بَعْضُهُمْ أُولَئِكَ بَعْضٌ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالْمُنْتَقِيِنَ ﴿٢٠﴾
هَذَا ابْصِرْ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
لِّقَوْمٍ يُوقَنُونَ ﴿٢١﴾

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ أَجْتَرُوا السُّرُقاتَ أَنْ يَعْلَمُهُمْ
كَالَّذِينَ إِذَا نَسُوا وَعَمِلُوا أَصَابَهُمْ حَدِيثٌ سُوءٌ
جَعَلَاهُمْ وَمَمَّا هُمْ سَاءَ مَا يَعْكُسُونَ ﴿٢٢﴾

22. Eebaa u abuuray samooyinka iyo Dhulka, xaq iyo in laga abaalmariyo Naf walba waxay kasbatay, lamana dulmiyo.

23. ka waran ruux ka yeeshay ilaahiisa hawadiisa, oo Eebe dhumihey isagoo cilmi leh, oo daboolay maqalkiisa iyo qalbigiisa, yelanya aragiisa dabool, yaa hanuunin Eebe kadib, miyaydaan wax xusuusanayn.

24. waxay dheheen Gaaladii wax kale ma jiro ee waa uun nolashanada dhaw, waana dhimaneynaa qaarna noolaan, waxaan waqtiga ahayna nama dillo, wax ogaansho ahna uma leh arrintaas waaan male ahayna kuma socdaan.

25. marka lagu akhriyo korkooda aayaadkanaga oo cad cad wax xuja ah ma helaan oon ahayn noo keena aabbiyowganno haddaad run sheegaysaan.

26. waxaad dhahdaa Eebaa idin nooleeya idina dili, idinna kulmin Maalinta Qiyaame shakina ma leh, laakiin Dadka badankiis ma oga.

samafale iyo xumaanfale isku mid Eebe kama dhigo Nolol iyo Geeri midna, Eebana wuxuu u abuuray Samada iyo Dhulka xaq iyo inuu abaalmariyo naf walba'cid hawadeeda raacdya oo dhuntay iyadoo cilmi oo Dhago, Qalbi, iyo arag beelay cidna ma hanuniso, Gaalada caqliga xun oo lagu magacaabi jiray Dahriyiin haddana lagu magacaabo Shuuciyiin waxay sheegreen in waqtigu uun Dili, waxse ma oga ee Eebaa waxdila'waxna nooleeya Qiyaamaana la hor tagi'cidwalbana abaal marin. Al-Jaathiyah (21-26).

27. Eebaa iska leh xukunka samooyinka iyo Dhulka, Maalintay kacdo Saacadda Qiyaame maalintaasyay Khasaari xumaanlowgu.

28. waxaadna arki umad kastoo Lawyaha ku sadhida Qiyaamada, Umad kastana waxaa loogu yeedhi Kitaabkii «camalkeeda» Maalintaas waxaa laydiinka abaalmarin waxaad camalfaleyseen.

وَخَلَقَ اللّٰهُ الْسَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلَمْ يُجَزِّئْ
كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

أَفَرَبَّتْ مِنْ أَنْخَذَ إِلَيْهِمْ هُوَهُنَّهُ وَأَضْلَلَهُمْ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَّمَ
عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غُشْنَةً
فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حِيَاتٌ أَلِذِّنَانِ سُوتُ وَتَحْيَا وَمَا يَهْلِكُ
إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا هُمْ بِذَلِكَ مِنْ عَمَّرٍ إِنْ هُمْ لَا يُطِئُونَ

وَإِذَا نُتْنَىٰ عَلَيْهِمْ مَا يَنْتَهِي سَيْنَتِ مَا كَانَ حُجَّتْهُمْ
إِلَّا أَنْ قَالُوا أَنْتُمْ بِأَيْمَانِنَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

قُلْ أَلَّا اللّٰهُ يُحِيقُّ كُلَّ شَيْءٍ كُلَّ شَيْءٍ يُحِيقُّ كُلَّ مَا جَعَلَ لِلّٰهِ رَبِّ الْقِدَمَةِ
لَا رَبِّ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

وَلَلّٰهُ مُكْنِفُ الْسَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
يَوْمَ يُدْسِرُ الْمُطْلُوتَ

وَتَرَىٰ كُلُّ أُمَّةٍ جَائِشَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰ إِلَىٰ كُلِّهَا الْيَوْمَ يُجْزَىٰ
مَا كُنُّتُمْ تَعْمَلُونَ

29. kani waa Kitaabkanagii wuxuuna ku hadli xaq korkiina, annaguna waan qoraynay waxaad camal falaysaan.

30. kuwa xaqa rumeyey oo camal fii-can falay wuxuu galin Eebohood Naxariistiisa, taasina waa liibaan wayn.

31. kuwa Gaaloobayse waxaa lagu dhihi miyeyna ahayn aayaadkeyga kuwa korkiina lagu akhriyo ood iskibrisseen noqoteen qoom dambi falayaal ah.

32. marka la dhaho yabooha Eebe waa xaq, Saacadda (Qiyaamana)shaki ma leh, waxaad dhaadaan ma naqaan Saacadda (qiyaame) waannu uun malayn mase yaqiinsanin.

Xukunka Samada iyo Dhulka iyo Khalqiga dhammaantiis Eebaa iska leh, Maalinta Qiyaamana waxaa khasaari Xumaanloow, cidwalbana waxaa la arki iyadoo ku fadhiba Jilbaha, oo qaadan Kitaabkii camalkeeda, Nabigu wuxuu yidhi: (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) «waxaad Moodaa inaan arko idinkoo Jilbaha ku fadhiya Taag ka sokeeya Jahannamo». Kitaabka Eebena xaqbuu ku hadli, kuwa fiicanna Naxariista Eebe heli iyo Liibaantiisa, kuwa xunna waxay mudan abaalmarin daran, maxaa yeeley way iskibriyeen xaqiina waybeeniyeen waxna ma rumeynin. Al-Jaathiyah (27-32).

33. waxaa u muuqan Gaalada xumantay camalfaleen (Ciqaabteedi) waxaana koobi waxay ku jees jeesi jireen (ciqaabtiisi).

34. waxaana loo dhihi Maanta (Qiyaamada) waannu idinka tagi (idinko cadaaban) sidaad u halmaanteen la kulkanka Maalintiinan, Hooygiinuna waa Naar wax idiin gargaarana ma jiro.

35. Arrintaasna waxaa ugu wacan inaad ka yeelateen aayaadka Eebe Jeess jees, idinna dhagartay nolosha dhaw (ee adduun) Maanta Qiyaamada lagama bixiyo Naarta, cudurdaarna lama war-sado.

36. mahad Eebaa iskaleh Eebaha Samooyinka iyo Dhulka, Eebaha caalam-kana ah.

هَذَا كِتَابٌ نَّطِقٌ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كَانَ أَنْتُمْ تَسْتَنِدُونَ
مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١﴾

فَإِنَّمَا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُنْدَخَلُهُمْ
رَبِّهِمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَفَغَنُوكُمْ مَا يَنْتَهِي شَلَى عَلَيْكُمْ
فَاسْتَكْبِرُوكُمْ وَكُنْتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٢﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ وَعْدُ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَارِبَّ فِيمَا فَلَمْ
تَأْتِهِمْ مَا أَسْأَلُوا إِنَّهُمْ إِنْظَانٌ لَا طَنَاءَ
وَمَا يَحْكُمُونَ مُسْتَقِيَّينَ ﴿٣﴾

وَيَدَاهُمْ سِيَّئَاتٍ مَا عَمِلُوا وَحَقٌّ
مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهِنُونَ ﴿٤﴾

وَقَبْلَ أَيَّامٍ نَّسِنَكُمْ كَمَا نَسِنَتُ لِقَاءَ يَوْمٍ كُرُّهُهُ
وَمَا وَنِكُمُ الْأَنَارُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ نَصِيرٍ ﴿٥﴾

ذَلِكُمْ بِأَنَّكُمْ أَنْتُمْ تَحْذَّثُمْ إِنَّ اللَّهَ هُوَ أَعْلَمُ بِأَنْتُمْ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْآيُومَ لَا يُخْرِجُونَ مِنْهَا
وَلَا هُمْ بُسْتَبِنُونَ ﴿٦﴾

فَلِلَّهِ الْمُدْرِبُ الرَّسُولُ وَرَبُّ الْأَرْضِ
رَبُّ الْعَالَمَيْنَ ﴿٧﴾

37. waxaana u sugnaatay waynida Samooyinka iyo Dhulka dhexdiisa, waana adkaade falsan.

وَلَهُ الْكَرْيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Xumaanta cigaabteeda waa la arki'maalinta abaalmarintana waxaa lagagatagi xumaanle oo dhan Naar daran siduu u halmaamay xaqa, gargaarna ma helo, illeen addunyaa waashayee, lagamana saaro naarta' cudurdaarna lama warsado, Mahad, weyni, xukun iyo tasarrufna waxaa iska leh maalintaas qiyamee iyo had iyo jeerba Eebaha caalamk ee waxwalba ahaysiiyey una ahaandoono. waxaa sugnaatay in Eebe ku dhihi addoomadiisa qaar (qiyamada) miyaan kuu guurinin, miyaanaan ku sharfin, miyaanaan kuu sahlin waxaad korto sida Fardaha iyo Geela, miyaanaan madax kaa dhigin adoon xukumin wuxuu dhahaa dhahaa dhab ahaan waadyeeshay, wuxuuna dhahaa Eebe mawaxaad u malaysay inaadan nala kulmiheyn, wuxuuna dhahaa maya, markaasuu Eebe dhahaa maanta waxaa lagugu dayn sidaad ii halmaantay. Al-Jaathiyah (33-37).

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo Mid gaaraba naxariista.

سُورَةُ الْحَقِيقَةِ

1. Waxay ku Tusin mucjisada Qu-raanka ee wayn, Eebaa ogna waa la dhahaa.

١ حم

2. Kitaabka (Quraanka) ah wuxuu ka soo dagay Eebaha adkaada ee falka san xaggiisa.

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

3. Samaawaadka iyo dhulka iyo waxa u dhexeeyana waxaan xaq iyo muddo magacaaban ahayn uma aannaan abuurin, kuwii gaaloobayna wixii loogu digay (ee quraanka) ah way ka jeed-sadeen.

مَلَخَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا يَلْقَى
وَلَجَلَ مُسْئَىٰ وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْدَرُوا
مَعْرِضُونَ

4. Waxed Dhadhaa nabiyooow bal ka warrama waxaad caabudaysaan ee Eebe ka soo hadhay ina tusiya waxay ku abuureen dhulka, ama shirkad ah oy ku leeyihiin Samaawaadka, ii keena (oo i tusiya) Kitaab Quraanka, ka horreyay, ama wax raad cilmi ah, haddaad run sheegeeysaan.

قُلْ أَرَيْتُمْ مَآ نَدَّعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرْوَفْ مَا ذَا خَلَقُوا
مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَمْ شَرَكُوا فِي السَّمَوَاتِ أَنْتُنُ فِي بِكَتِبٍ
مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثْرَقُ مَنْ عِلْمٌ إِنْ كُنْتُمْ
صَدِيقِنَ

5. Wax ka dulmi badan ma jiro ruux baryi Eebe ka sokow waxaan ajiibeyn

وَمَنْ أَضَلُّ مِنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَعْجِلُ

(maqleyn) tan iyo qiyaama-da, baryadoodana halmaansan (ogyn).

6. Marka dadka la soo kulmiyana u noqondoona kuwii caabudi jiray col, Inay caabudi jireenna dafiri.

لَهُ إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ﴿٦﴾

وَإِذَا حُمِّرَ النَّاسُ كَانُوا مُهُمَّ أَعْدَاءَ وَكَانُوا

بِعَادَتِهِمْ كُفَّارٍ ﴿٧﴾

Quraanka Eebeheenna wayn yaa soo dajiyay, cirka, Dhulka iyo Khalqiga kale ee badanba Eebaa abuurray, Si Ruux walba looga abaal mariyo wuxuu camal falay muddaduu noolaa, wax Eebe la wadaaga milkigiisa iyo awoodiisana ma jiro, wax in lala caabuda ama lala baryana ma bannaana'xaqna ma aha, Ruuxa waxaan Eebe ahayn caabuda ama baryana maalinta qiyame ee kulanko wax uma taro'wuuna dafira. Al-Axqaaf (1-6).

7. Marka gaalada lagu dul akhriyo aayaadkannaga (quraanka) oo cad waxyay dhahaan kuwa gaalada ah markuu u yimid xaqu kani waa sixir cad.

8. Waxay dhihi waa been uu abuurtaay (Nabigu), Waa xaa ad dhahdaa haddaan been abuurto waxba iigama taraysaan Eebe xaggiisa, isagaana og waxaad dhumbanaysaan, (oo been ah) Eebaana marag ugu filan dhexdeenna, waana dambi dhaafe naxariista ah.

9. Waa xaa ad dhahdaa ma ihi bidci ka gaar ah Rasuullada, mana ogi waxa lagu fali aniga iyo idinka, waxaan uun raaci waxa lay waxyoodo (ee quraanka ah) waxaana ahay u dige cad (oo muuqda).

10. Waa xaa ad dhahdaa bal ii warrama hadduu Quraanku Eebe ka soo dagay ood ka gaalowdaan oo uu ka marag furro marag ree Baniiisraaiil ah isaga oo kale (xaqnimada iyo runta) oo uu rumeyay idinkuna aad is kibriseen, Eebaana ma hanuuniyo kuwa dulmiliowga ah,

Quraanku waa xaq sugar oo Eebe u soo dhiibay'malaku-jibriil, kuna'soo dajiyay Nabiga Muxammad ah (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee). mana aha wararkii dadkii hore oo la soo uruuriyay siday gaalada xaq diidayasha ah sheegteen, Sixirna ma aha iyo wax la been abuurtaay, Nabiguna jeebkissa kama keenin siduu Eebaba aayada badan ku caddeeyay, maragna waxaa ugu filan Nabiga Eebaana wayn ee naxariista badan, Nabiguna wax gaar ah oo hor leh oon toosnay lama imaanin, ee wuxuu raaci wixii Eebe u waxyooday,

Waxaa Quraanka u marag furay oo rumeyay culimo ka mid ah ree Banii-israaiil, Siday u rumeyeen Kitaab-koodii, inkastood idinku ka gaalowdeen isna kibriseen. Al-Axqaaf (7-10).

وَإِذَا نُلْئِي عَلَيْهِمْ أَيْدِنَا بَيْسَتِ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ

لِمَأْجَاهَمُ هُمْ هَذَا سِرْمَيْنٌ ﴿٨﴾

أَمْ يَهُولُونَ فَرَبَّهُمْ قُلْ إِنَّ أَفْرَارَهُمْ فَلَا تَنْلَمْ كُوْكَبٍ
لِمِنَ اللَّهِ سَيْنَاتٌ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا فَيُضِّنُونَ فِيهِ كَعْنَبَهُ
شَهِيدًا بَيْنِ وَسِنْكَمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٩﴾

قُلْ مَا كَسْتُ بِدِعَامِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَذْرِي
مَا يَفْعَلُ فِي وَلَا إِكْرَانَ أَئِمَّةً إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ
وَمَا أَنْأَلَ إِلَّا نَذَرُمَيْنٌ ﴿١٠﴾

قُلْ أَرَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ
وَشَهِيدًا هَدَى مِنْ بَيْنِ إِنْكَرَانِهِ بَلْ عَلَى مُثْلِهِمْ شَفَاعَةٌ
وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهِدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾

11. Gaaladii waxay dheheen hadduu Quraanku khayr yahay noogama hor-mareen rumayntiisa, iyagoon hanuun-sanayn gaaladu yay haddana dhihi kan (Quraanka ah) waa beenihii hore.

12. Quraanka waxaa ka horreeyay kitabkii (Nabi) Muuse, isagoo ah hanuuniye iyo naxariis, kanna waa kitab u rumayn (xaqa). Af carabina ku soo dagay, si uu ugu digo kuwa dulmiga falay, uguna bishaareeyo kuwa wanaagga falay.

13. kuwa yidhi Eebahanno waa Alle haddana toosnaaday cabsi iyo murugi midna ma arkaan.

14. Kuwaasna waa ehl-Janno wayna ku waari dhexdeeda, abaalmarin camalkoodii (wanaagsanaa) darteed.

Xaqa rumayntiisa ruuxna gaar uma aha, ee ciddii Eebe waafajijo oo hanuunka doonta yaa hanuuna, Sida ay gaaladu dheheenna xaalku ma aha oo ah in Ruuxaoolsaha badan ama madaxda ah uu ku xaq-leeyahay inuu wax walba ugu horreeyo, xataa hanuunkaba.

Quraankuna ma aha kii ugu horreeyay kutubta Eebe ee waxaa hortiisa ahaa Tawreedi Nabi-muuse ee wanaagsanayd, iyo kutubihii kale ee Eebe, Quraankuna wuxuu ku soo dagay luqada carabiga ah si uu ugu digo kuwa leexday, uguna bishaareeyo kuwa wanaagga fala, ruuxiise Eebe Aqoonsada haddana toosnaada cabsi iyo murugo midna ma qabato Maalinta Qiyaame, Jannana wuu gali isagoo ku waari camalkiisa wanaagsan dartiis. Al-Axqaaf (11-14).

15. Dadka waxaan u dardaaranay labadiisii Waalid inuu u wanaag falo, Hooyadiis uurkay ku sidday iyadoo dhibban wayna dhashay iyadoo dhibban, uurkiisa iyo gudhintiisuna waa Soddon billood, markuu ilmihiib tabar yeesho oo Afartan gaadho yuu (kan fican) dhahaa eebow igu toosi inaan kugu mahadiyo nicmadaadaaad iigu nic-maysay Aniga iyo waaliddiintay. iguna toosi inaan camal fiican ood ka raalli tahay falo, iina wanaaji faracayga, wanaa kuu toobadeenay, waxaana ka mid ahay muslimiinta.

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْكَانَ حَيْثَا
مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْلَمْ يَهْتَدُوا يَه
فَسَيُقَوْلُونَ هَذَا إِفْلُوكٌ قَرِيبٌ
﴿١﴾

وَمِنْ قَبْلِهِ كَتَبْ مُوسَى إِلَمَامًا وَرَحْمَةً
وَهَذَا كَتَبْ مُصَدِّقٌ لِسَانًا عَرَبِيًّا لِسُنْدَرٍ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشِّرَ لِلْمُحْسِنِينَ
﴿٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ قَاتَلُوكُنَا اللَّهُ ثُمَّ أَسْتَقْنَمُوا فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْرُبُونَ
﴿٣﴾
أُولَئِكَ أَحَبُّ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ دِينَ فِيهَا
جَرَاءٌ إِيمَانُهُمْ أَكْثَرُ مُسْلِمُونَ
﴿٤﴾

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدِيهِ احْسَنْهَا تَهْمَةً أُمَّهُ كُرْهًا
وَوَضَعْتَهُ كُرْهًا وَحْمَهُ وَفَصَلَهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا
حَقَّ إِذَا بَلَغَ أَشْدَهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ
أَرْزَعْنِي أَنْ أَشْكُرَ يَعْمَنَكَ الَّتِي أَنْفَمْتَ عَلَيَّ
وَعَلَىٰ وَلِدَتِي وَأَنْ أَعْلَمَ صَلِحَارَضَنَهُ وَأَصْلِحَ لِي
فِي ذُرَيْقٍ إِنِّي تَبَّتْ إِلَيْكَ وَلَنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ
﴿٥﴾

16. Kuwaasi waa kuwaannu ka aq-balayno camalkoodii fiicnaa,kana dhaafayno koodii xumaa, waxayna no-qon ehelu-Janno Eebana wuxuu u yaboohay yabooh run ah.

Waalidka xaqiis uud buu u waynyahay, Eebana in badan yuu quraanka ku soo celceliyay'sida Aayadahan oo kale, meelo badanna wuxuu Eebe la xidihiidhiy cibaadadiisa, Si gaar ahna wuxuu u xusay Hooyada, maxaa yeelay waxay la kulataa dhib badan xaggaa turka iyo xaggaa dhalmaada iyo nuujintaba, Saas daraadeed ilmaha wanaagsan wuu u sama falaa, isago Eebe warsan inuu waafajijo mahaddiisa, siduu ugu sama falay isaga iyo waalidkiisba, una fududeeyo inuu camal fiican falo, Faraciisana suubiyo, Ruuxa saas yeelana waa midka Eebe wanaagga ka aqbalo, xumaantana ka dhaafo Janno iyo wanaagna ku abaal mariya. Al-Axqaaf (15-16).

17. Waxaa jira mid ku dhihi labadiisii waalid Ufbaa la idin yidhi ee ma waxaad ii yaboohaysaan in la i soo bixin iyadoo dadkii horaba tagay, Labada waalidna ay Eebe uga baryi (hanuun), iyagoo ku dhihi magacaa ba'; ee rumee, ballanqaadka Eebana waa xaqe, oo markaas ku dhihi waxaasi waa beentii dadkii hore.

18. Kuwaasi waa kuwa caddibaadi u sugnaatay iyagoo ka mid noqon kuwii horay u tagey oo Jinni iyo Insiba leh, waxayna ahaayeen kuwa khasaarey.

19. Cid walba waxay mudan waxay camal fashay Eebana wuu u oofin camalkooda iyagoon la dulmiyaynin.

Waalidka xaqiisa waxaa sheegay Aayado badan, waxaana inoo soo hor maray ilmihii baarriga u ahaa Waalidkiisaa, Aayadahanna waxay caddayn xumaanta caaqnimada iyo caasiyyidda Waalidka, iyo in Ruuxii Waalidkiis caasiya xumaan, Eeba khilaafid, qiyamo inkirid iyo baadinnimoba uu u dhawaya-hay, kuwa saas yeelana waa kuwa naartu u waaqibtay oo khasaaraana ku dhacay, illeen Ruux walba Eebe wuxuu ka abaal marin wuxuu camal falay wanaag iyo xumaaanba. Al-Axqaaf (17-19).

20. (Xusuuso) maalinta kuwii gaa-loobay loo bandhigi Naarta, iyagoo lagu dhihi waxaad wanaaggiini ku dhamaysateen noloshiinnii dhawayd, waadna ku raaxaysateen, maantase waxaa laydinku abaal marin caddibaad dulli ah, iskibrantiinnii Aad xaq darro isula weeyneeydeen iyo faasiqni-madiinna darteed.

أُولَئِكَ الَّذِينَ تَقْبَلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا
وَنَجَأُوا رُزْعَنَ سَيِّغَانَهُمْ فِي أَصْنَابِ الْجَنَّةِ
وَعَدَ الْقِدِيرُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿١٦﴾

وَالَّذِي قَالَ لِرَبِّهِ أَفَلَمْ يَعْدَنِي أَنْ أُخْرِجَ
وَقَدْ حَلَّتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغْيِيَانِ اللَّهَ
وَيَلَّكَاءُونَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ
مَا هَذَا إِلَّا سَطْرٌ مِّنَ الْأَوْلَى ﴿١٧﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَوَّلَ عَلَيْهِمُ الْقُولُ فِي أُمَّرٍ فَدَخَلُتَ
مِنْ قِبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَإِلَيْهِمْ كَانُوا خَرِسِينَ ﴿١٨﴾
وَلِكُلِّ دَرَجَتٍ مَا عَمِلُوا وَلِيُوْقِيْمُهُمْ أَعْنَاهُمْ وَهُمْ
لَا يَظْعَمُونَ ﴿١٩﴾

وَيَوْمَ يَعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ ذَهَبُتْ طِينَتُهُ
فِي حَيَاتِكُمْ أَذْنَبْتُمْ وَاسْتَمْتَعْتُ بِهَا فَالْيَوْمَ تُخْرَجُونَ
عَذَابَ الْهُنُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَكْرُونَ فِي الْأَرْضِ
يَغْيِرُ الْمُقْرَبَ وَيَمْكُنُهُمْ نَسْفُونَ ﴿٢٠﴾

21. Xusuuso Ree caad walaalkood (Nabi huud) markuu u digay qoomkii-sii iyagoo daggan Axqaaf, iyagoo Rasuullo wax u diga ka horreeyeen kana dambeeyeen, isagoo ku dhihi Eebe mooyee wax kale ha caabudina, wa-xaan idiinka yaabi caddibaad maalin wayn.

22. Waxay ku dheheen ma waxaad noola timid inaad naga iisho Ilaahy-dannada, noo keen waxaad noogu goodiyayo haddaad run sheegeyso,

23. Wuxuuna ku yidhi Eebaa ku cilmi leh (goorta caddibaadiinna) ee anugu waxaan idin gaadhsii waxa layfaray inaan gaadhsiyo, waxaanse idinku ar-kaa kuwa jaahiliin ah.

Raaxo Adduun oo caddibaadi ka dampbayso wax ma tarto, Ruuxiise gaalnimo 'kibir iyo xaq diidnimo ku Kaca waxaa lagu abaal-marin Aakhira caddibaad.

Aayadaha kale waxay ka qisoon qoom la dhihi jiray Ree Caad oo loo diray Nabi Huud, beeniyenna markuu xaqa ugu yeedhay iyo in Eebe kaliya ay caabudaan 'kana digtoonaadaan caddibaad daran, wayse madax adaygeen 'waxayna u caddeeyeen inayan marna ilaahyalkooda ka tagayniin ee wuxuu keeni ha keeno, Eebaase wax walba og awoodna leh, hadalladaas oo kalana waxaa ku hadla jaahiliinta isla wayn. Al-Axqaaf (20-23).

24. Markay Gaaladii Reer caad ar-keen caddibaaddii (Sida daruur) oo Toggooda soo qaabishay waxay-dhe-heen waa Daruur nawaraabinaya, Ma aha ee waa waxaad dadajisanayseen inuu yimaaddo oo caddibaad ah, wa-a-na dabayl caddibaad darani ku jirto.

25. Wax kasta oy martana way bur-burin amarka Eebe dartiis, markaasay ahaadeen kuwa aan la arkaynin Guryo-hoodii mooyee, saasaana ku abaa-marinnaa ku dambiliyaasha ah.

26. Wuxaan makaninnay (siinnay) Ree caad wax aannaan idin makaninnin, waxaana u yeellay maqal, arag iyo Quluub, waxbase uma tarin Maqalkoodii, Araggoodii iyo Quluub-toodii, Maxaayeelay Waxay diidayeen

وَأَذْكُرْ أَعْمَاعًا إِذَا أَنْذَرَ رَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ
وَدَخَلَتِ النُّذُرُ مِنْ أَيْنَ يَدْعُهُ وَمِنْ خَلْفِهِ
أَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمِ عَظِيمٍ

فَالَّذِي أَجْنَبَنَا إِنَّا فَكَانَ عَنِ الْمُتَنَافِقِينَ
يَمَاتِيَدُنَا إِنْ كُنَّا مِنَ الصَّادِقِينَ

قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْ دُنْلَهُ وَإِنْ يَقْرُئُكُمْ مَا أَرْسَلْتُ بِهِ
وَلَكُمْ أَرْزَكُنَا وَمَا بَعْدُهُمُونَ

فَلَمَّا رَأَهُ عَارِضًا مُسْتَقِيلًا أَوْ دَيْنَهُمْ قَاتَلُوا
هَذَا عَارِضًا شُطُرْنَا بَلْ هُوَ مَا أَسْعَجَنَا
يَهُوَ رَبِيعُ ذِيْهِ عَذَابُ الْمُّلْمَكِ

ثُدَّمَرْ كُلَّ شَيْءٍ يَأْمُرُهُمْ فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى
إِلَّا مَسْكُنُهُمْ كَذَلِكَ تَحْزِيَ الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ

وَلَقَدْ مَكَنُتُهُمْ فِي سَاءِ إِنْ مَكَنُتُكُمْ فِيهِ وَجَعَنَا لَهُمْ
سَعَارًا بَصَرًا وَأَقْدَهُ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَمْعُونٌ
وَلَا أَبْصَرُهُمْ وَلَا أَقْدَهُمْ مِنْ شَيْءٍ

Aayaadka Eebe, waxaana ku dhacay (oo koobay) caddibaadii ay ku jees-jeesayeen.

إِذَا كَانُوا مُجْهَدُونَ بِثَائِتِ اللَّهِ
وَحَاقَ بِهِم مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهِنُونَ

Gaaladii Ree Caad way kibreen waxayna beeniyeen Nabigii Eebe ee Huud ahaa, Markaasaa Eebe ku halaagay Caddibaad Dabyleed oo Naari ku dhexjirto, iyagoo Roob mooday Dabayshaasoo baabi'isay halaagtayna, saas oo kalana waxaa mudan Ciddii isla waynaata'oo Gaalawda dhammaanteed, cid dhuntayna maqal, Arag iyo Qalbi wax uma taro, saas daraadeed waa in lagu waana qaato Qisadan, Eebana lagu xidhnaado illeen xoog iyo quwad cidna agtiisa wax uma tartee. Al-Axqaaf (24-26).

27. Wuxaan halaagnay wixii gaa-rarkiinna ahay oo Magaalooyin ah, xujooyinkana waan caddaynay si dadku Eebe ugu noqdo.

وَلَقَدْ أَهْلَكَنَا مَا حَوَلَكُمْ مِنَ الْقَرَىٰ وَصَرَفَنَا
إِلَيْنَا لَعْنَهُمْ بِرَجُونَ

28. Maxay ugu gargaariwaayeen ku-way ilaaхаal ay u dhawaadaan ka dhigteen Eebe ka sokow, way ka dhu-meen, taasina waa beentoodii iyo war abuurashadoodii.

فَلَوْلَا نَصَرُهُمُ الَّذِينَ أَخْذَوْا مِنْ دُونِ اللَّهِ مُرْبِيَّنَا
إِلَهُهُمْ بِلْ صَلُواعُهُمْ وَذَلِكَ إِنْ كُفُّهُمْ
وَمَا كَانُوا يَفْدُونَ

29. Xusuuso markaan kuu soo iilnay koox Jinni ah oo Quraanka dhagaysan, markay yimaadeen (meeja lagu akhri-yina) ay isu dheheen dhagaysta, markii la dhammeyayna ay ciddoodii ku noq-deen iyagoo u digi.

وَإِذَا صَرَفْنَا إِلَيْكُمْ نَفَرَّا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَعِمُونَ
الْقُرْمَانَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنْصِرُوا
فَلَمَّا أُفْضِيَ وَلَوْلَاهُ قَوْمُهُمْ مُنْذِرُينَ

30. Oo ku dhihi qoomkannow waxaan maqallay Kitaab (Quraan) la soo dajiyay (Nabi) Muuse ka dib oo rumayn Kitaabihii ka horreeyey, kuna hanuunin xaq iyo waddada toosan.

فَأَلَوْلَا يَقُولُونَا إِنَّا سَيَعْنَا كَيْنَانِرْ
مِنْ بَعْدِ مُؤْمِنِي مُصَدِّقَةِ الْمَابِينَ يَدِيهِ
يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْقِيمٍ

31. Qoomkannow ajiiba (raaca) uyeedhaha xaga Eebe, rumeeyana, dambigiinna Eebe ha dhaafee, hana idinka koriyo caddibaad darane;

يَقُولُونَا أَجِبُوْدَاعِ اللَّهِ وَأَمْتُوْبِهِ يَغْرِيَنَّكُمْ
مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَجَرِنَّكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيَّرِ

32. Ruuxaan ajiibin (raacin) uyeed-haha Eebe kuma daaliyo Eebe dhulka dhexdiisa (kama cararo) wax Eebe ka soo hadhay oo u gargaarina ma jiro,

وَمَنْ لَا يُحِبِّتْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيَسْ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ
وَلَيَسْ لَهُ مِنْ دُونِهِ أُولَيَاءُ أُولَئِكَ

kuwaas «aan maqlaynin yeedhidda Eebana» waa kuwa baadi cad ku sugaran.

فِي ضَلَالٍ شَدِيدٍ

Labada Aayadood ee hore waxay ka warrami sida Eebe u halaagay gaaladii kibirtay ee Maka agdagnayd, ilahyadoodii Eebe ka soo hadhayna ayna wax u tarin, Ilahayna saasuu u karaa inuu xaq diidayashu u halaago.

Aayadaha kale waxay ka qisoon in Nabiga Muxammad ah (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeele) Loodiray Jinni iyo insiba'yna koox Jinni ah maqashay isagoo Quraanka akhrin dhagaysteenna rumeyeyenna, Al-Axqaaf (27-32).

33. Miyeeyna ogayn Eebaha abuuray Samaawaadka iyo dhluka aan kana noogin abuurkooda inuu karo inuu soo nooleeyo wixii dhintay, saas ma aha ee Eebe wax walba oo uu doono wuu karaa.

أَوْلَئِرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَكُمْ يَعْنِي بِحَلْفِهِنَّ بِقَدْرِ عَنْ أَنْ يُحْكِمَ الْمَوْقِعَ
إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

34. Maalinta kuwii gaaloobay loo bandhigi Naarta waxaa lagu odhan Mi-yuuna xaq ahayn kan (caddibaadda ah) markaasay dhahaan Eebaan ku dhaarannaye waa xaq, Eebe wuxuu ku dhahaa dhadhamiya caddibaadda Gaalnimadiinna darteed.

وَيَوْمَ يَعَصُّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَتَتْهُنَّ هَذَهَا بِالْحَقِّ
فَالْأَوَابَيْنَ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْفُرُونَ

35. Usamir siday u samreen kuwii sug-naanta iyo niyadda u saaxiibka ahaa ee rasuullada ah, hana ku dagdagin in la caddibo waxay la midnoqon markay arkaan waxa loogu goodiyay ineyan ku nagaanin Adduunka Saacad maalin ah waxaan ahayn, Quraankuna waa gaadhsiin, kuwa faasiqiinta ah umbaan-la halaagaa.

فَاصِدِّرْ كَمَا صَدَرْ أَوْلَوْ أَلْزَمْ رَمَّ مِنَ الرُّسْلِ
وَلَا سَتَعْجِلْ لَهُمْ كَمْ يَرَوْنَ مِنْ مَا يُوعَدُونَ
لَنْ يَبْشُرُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ تَهَارَبٍ لَّعْنَهُمْ
إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ

Ilaaheen isagaa wax walba abuuray, wax daaliya ama cajis galiyana ma jiro, soo bixinta dadkuna way u fududdahay, Maalinta gaalada Naarta la horkeenana waxay qiran xumaantoodii ay ku faleen Adduunka, waxaana lagu abaalmarin caddibaad, waxaase laga rabaa Ruuxa Muslimka ah sabir, adkaysi iyo xaq ku sugaansho, sida Eebe faray Rasuulladiisuna ahaayeen, Quraankuna waa digniin Eebe iyo war cad iyo gaadhsiin caalamka oo dhan, Inkastoo Ruuxu ku raaxaysto Adduunyada ama ku raagaba waxay la midnoqon isagoon ku nagaanin mudda yar mooyeene, Al-Axqaaf (33-35).

Suurat Muxammad

سُورَةُ مُحَمَّدٍ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. kuwii Gaaloobay oo jidka Eebana ka leexiyay Dadka Eebe waa buriy camalkooda.

2. kuwa rumeyay xaqase oo camal fiican falay oo rumeyay Quraanka lagu soo dajiyay (Nabiga) Muxammad ah ee xaqa ah Eebe wuu asturi xumaantooda, xaalkoodana wuu wanaajin.

3. saasna waxaa ugu wacan in kuwa Gaaloobayna ay raaceen Baadhil, kuwa rumeyayyna ay raaceen xaqa Eebe, saasuuna Eebe u yeelaa tusaale.

4. Haddaad kula kulantaan Gaalada Dagaal Luqunta ka garaaca, markaad sugtaanna ku adkeeya xidhidda, markaas ama iska siidaaya ama haysfurteen, inta Dagaalku ka xasili, xaalku waa saas, hadduu Eebe doonana wuu ka aarsankaraa, hase yeeshee wuxuu saas u falay inuu qaarkiin qaarka kale ku imtixaano, kuwa Jidka Eebe lagu dilana Camalkooda Eebe ma halleeyo.

5. Eebana wuu toosin oo hanuunin kuwaas, wuuna wanaajin xaalkooda.

6. Wuxuuna galin Janno (uu baray) u caddeeyay.

Gaaladii Nabiga ka Gaalowday xaqana dadka u diidday camlikoodu wuu buri, sida kuwa Nabiga rumeyya Camal siicanna fala Dambigooda loo dhaafo, Maxaa yeelay isku mid ma noqon karaan Ruux xaqaa raacay oo dadka faray iyo mid Gaaloobay Dadkana xaqaa ka reecbay, Tan kale wuxuu Eebe farayaa mu'miniinta inay ku Jihadaan Jidka Eebe, Gaaladana isaga caabbiyaan si daran, Jahaadkuna waa imtixaan Eeba, Ciddii ku dhimatana waa ehl-Janno hadii kalana waxay heli Guul iyo Sharaf, saas daraaddeed yaa Ciddii Jahaadka ka tagta Dulli iyo Gumaysi u dulfuulaa. Muxammad (1-6).

7. Kuwa xaqaa rumeyow haddaad u gargaartaan Eebe (Diintiisa) isna wuu idiin gargaari, Gommadihiinnana wuu sugi (Geesinnimo).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَصْدَوْا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضْلَلَ أَعْنَالَهُمْ ﴿١﴾

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَمَا أَمْلَأَيْتُهُمْ

عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ أَقْرَبُ مِنْ رَبِّهِمْ لَكُفَّارُهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ

وَاصْلَحَ بِالْكَلْمَمْ ﴿٢﴾

ذَلِكَ بِإِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَبْعَدُوا النَّعْلَ وَإِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا

أَبْعَدُوا النَّعْلَ مِنْ زَرِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ

أَعْنَالَهُمْ ﴿٣﴾

فَإِذَا لَقِيْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا أَضْرِبُ الْرَّقَابَ حَتَّىٰ إِذَا أَخْتَسُوْهُمْ

فَنُذُّو الْأَوْنَانَ فَإِمَامًا بَعْدُوا لِمَا فَادَهُ حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ

أَوْ زَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْدَنَهُ اللَّهُ لَا يَنْصُرُهُمْ وَلَكِنْ يُبَلِّوْا

بَعْضَهُمْ بِعَصْنِ وَالَّذِينَ قُلُّوْفَيْ سَبِيلَ اللَّهِ

فَلَنْ يُبْلِلَ أَعْنَالَهُمْ ﴿٤﴾

سَهِّدُوهُمْ وَرَضَّلُوهُمْ ﴿٥﴾

وَيَنْجَلِلُهُمْ الْجَنَّةُ عِرْفَهَا لَهُمْ ﴿٦﴾

يَتَأَبَّلُهُمْ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ نَصْرَهُمْ أَلَّا يَنْصُرُهُمْ

وَيُؤْتَيْتُهُمْ أَقْدَامَهُمْ ﴿٧﴾

8. Kuwa Gaaloobayse Halaag iyo (hoos u dhac) yaa u sugnaaday, Camalkoodiina Eebe wuu halleeyay.

9. Saas waxaa ugu wacan inay neceen waxa Eebe soo dajiyay oo xaqa ah, markaasuu hoobiyay Camalkoodi.

10. Miyayna ku soconin dhulka oo markaas ay arkaan siday noqotay Cidhibtii kuwii Gaaloobay ee Ree Ma-ka ka horreeyay, Eebaa halaagay, Gaaladana waxaa u sugnaaday saasoo kale halaag.

11. Saas waxaa ugu wacan in Eebe ya-hay gargaaraha Mu'miniinta, Gaala-duna ayna gargaare lahayn.

12. Eebe wuxuu galin Mu'miniinta Camalka fiicanna falay Jannooyin ay dureeri dhexdeeda Wabiyaal, kuwa Gaaloobayna way raaxaysan (Adduunka) una cuni sida xooluhu wax u cu-naan, Naarna waa Gurigay ku hoyan.

Eebe Dadka gargaar ugama baahna ee imtixaan dartiis yuu ufalay saas, Ciddiise Diinta Eebe difaacaad wuu u gargaaraa, Gaaladana dulli iyo halaag yaa u dambayn, Maxaa yeelay waa xaq diidayaal, waana Ruuxu dhulka inuu maraa kuna waana-qato wixii dhacay, Tan kale waa in Mu'miniintu rumeeyaan in Eebe u gargaari hadday la yimaaddaan niyad san, midnimo, toosni iyo xaq daaficid, Taasina waxay ka muuqataan siduu Eebe ugargaaray Nabigii (naraxis iyo nababdgalyo korkiisa Eebe ha yeele) iyo asxaabtiisi, mudda yar kadibna diinta islaamku meel walba ku faastay kana talisay, intaas waxaa u dheer Jannada Aakharo, Maxayse tari in sida xoolaha wax loo cuno mar hadday naaru Ka dampbayso. Muxammad (7-12).

13. Imisay jirtay Magaalo ka xoog ba-dan Magaaladaadan ku bixisay (Maka) aanna hallignay gargaarana aan helin.

14. Ruux xaqa cad ee Eebe ku sugan ma la midbaa Ruux loo qurxiyay Camalkiisa xun oo haddana waxa naf-tiisu jeceshahay (ee xun) raaca.

15. Tilmaanta Jannada loogu ya-boohay mu'miniinta waa in Wabiyaal biya ah oon doorsoomaynin dhexdeeda yihii, iyo Wabiyaal Caano ah oon iya-na dhadhankoodu doorsoomaynin, iyo

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَنَسَأَلْنَاهُمْ وَأَصَلَّ أَعْمَالَهُمْ

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَيْهُوا مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ فَأَخْبَطْ أَعْمَالَهُمْ

﴿ أَفَلَمْ يَسِرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَبْدُهُمْ

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَرَ اللّٰهُ عَمَلَهُمْ وَلِلْكُفَّارِ أَمْلَاهُمْ ﴾

ذَلِكَ بِأَنَّ اللّٰهَ مَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ إِمَّا مُؤْمِنٌ وَإِنَّ الْكُفَّارَ

لَامْوَلُهُمْ

إِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ مَأْمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّتَ

جَنَّرِي مِنْ تَحْمِلِهَا الْأَثْرَرُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُسْتَعْنُونَ وَلَا كُلُّونَ

كَمَا نَأْتَ كُلُّ الْأَنْتَمُ وَالنَّارُ مَرْتَبَةٌ لَهُمْ

وَكَانُوا مِنْ قَوْمَهٗ هُنَّ أَشَدُّهُمْ مِنْ قَوْمَكَ

الَّتِي لَخَرَجَنَّكَ أَهْلَكُتُهُمْ فَلَا تَأْصِرْهُمْ

أَفَنْ كَانَ عَلَىٰ بَنَوَتِنَ رَبِّهِ كَمْ زُيْنَ لَهُ مُسْوَعٌ عَمَلُهُ

وَأَبَأَوْهُمْ

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُفْلِحُونَ فِيهَا أَنْهَرٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ

مَاءٍ سِرِّينَ وَأَنْهَرٌ مِنْ لَبَنٍ لَمْ يَغْيِرْ طَعْمَهُ وَأَنْهَرٌ مِنْ خَمْرٍ

Wabiyaal Khamro (xalaal ah) oo u ma-caan dadka cabbi, iyo Wabiyaal Malab ah oo la sifeeyay, waxayna Jannada ku leeyihin nooc kasta oo Midho ah, iyo dambidhaafka Eebe.
Ma la midbaa Ruux Narta ku waari lagana waraabbin Biyo kulayl daran oo Xiidmooda gooya.

16. Waxaa ka mid ah Gaalada kuwo ku dhagaysan (Nabiyow), Markay agtaada ka baxaanna ku dhihi kuwa Cilmiga leh (Asxaabta) Muxuu lahaa dhawaan, kuwaasi waa kuwa Eebe daabacay Quluubtooda, waxay naf-toodu jeclaydha (oo xunna) raacay.

Koog Eebaa iska leh, xaq diide kastana Eebe wax kuma aha inuu halligo sidii kuwii horeba uu ku falay, Xaq iyo baadilna isku mid ma aha, Jannada Eebe u darbay Mu'miniinta ee wanaaggoo ku dhanyahay iyo naar daranna ma sinna, Eebeheenna dadka ma dulmiyo ee Ruux walba wuxuu falo yuu ka abaal mariyaa, Samaan iyo xumaanba, Quraanka iyo xaqaa oo lagu jeesjeeso waa ficiilka Gaalada iyo xumaanloowga ee waa in layska jiraa. Muxammad (13-16).

17. Kuwa hanuunay (Eebe) wuxuu u siyaadiyaa hanuun, wuxuuna waafajiyaa (Eebe) kayaabiddiisa.

18. Gaaladu ma waxay sugi in Qiyyamadu kado ugu timaaddo, waxaase yimidba Calaamoo yinkeeedii, ee sideebay xusuus ugu sugnaan hadday Qiyyamadu timaaddo.

19. Ogow (kuna sugnow Nabiyow) inaan Eebe mooyeen Ilaal kale jirin, una dambi dhaaf waydii naftaada iyo mu'miniinta Rag iyo Haweenba, Eeba-na waa ogyahay dhaqdhqaaciinna iyo nagaadigiinnaba.

20. Waxay kuwa xaqaa rumeejay dha-haan Maa la soo dejiyo Suurad, markii-se la soodajiyo Suurad sugar Dagaalkana (Jahaadkana) lagu sheego waxaad arkaysaa kuwa quluubta ka buka oo ku soo fiirin (Nabiyow) sida Ruux sakaraad hayo oo kale, halaag bayna-mutan kuwaasi.

لَذَّةٌ لِلشَّرِّيْنِ وَأَنْهَرٌ مِّنْ عَسَلٍ مُصَفَّىٰ وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ
الشَّرَّتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّنْ رَبِّهِمْ كُنْ هُوَ خَلِيلُنِيَّ الْأَنَارِ
وَسُؤَامَّاءَ حِيمًا فَقَطَّعَ أَعْمَاءَهُمْ

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْمَعُ إِلَيْكَ حَقَّ إِذَا حَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ
فَالْأُولَاءِ الَّذِينَ أَنْوَاعُ الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ مَا نَقَالَ إِلَيْكَ الَّذِينَ
طَبَعَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ

وَالَّذِينَ أَهَدُوا زَادُهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ فَتْوَاهُمْ

فَهُلْ يَنْظُرُونَ إِلَىٰ أَسْلَامَةَ أَنْ تَأْتِيهِمْ بَعْدَ فَقَدْ جَاءَهُمْ
أَشْرَاطُهَا فَإِنَّهُمْ لَمْ يَأْجُمُوهُمْ ذَكْرَهُمْ

فَأَعْزَمْتَهُمْ لِلَّهِ إِلَّا إِلَهٌ وَآتَيْتَهُمْ فَقَدْ جَاءَهُمْ
وَلِلْمُؤْمِنِينَ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُقْبِلَكُمْ
وَمَنْوَكُمْ

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَا يُرِثُتْ سُوْرَةٌ فَإِذَا أَنْزَلْتَ
سُوْرَةً مُحَكَّمَةً وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ
فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرًا
الْمَعِيشَىٰ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأَوْلَى لَهُمْ

21. Daacadnimo iyo hadal wanaagsan yaa u khayr roonaan lahayd, markase xaalku dhaboobo (Jahaad la galo) haday Eebe u runsheegaan yaa u khayr badan.

Ruuxii xaqa raaciddisa iyo Jidka Eebe ku dadaala Eebe wuxuu ku abaal mariyaa inuu u siyaadiyo hanuun, wuxuuna waafajiyaa wanaag iyo Eebe ka yaabid, Ciddii caqli lehna waa inay waqtiga ka faa'iidaystaa, maxaa yeelay Qiyaamadu waxay ku imaan kado, markay timadaanu Cidna calaacal iyo catow wax uma tarto, mar haddii fursadu dhaafsto, waanaa in Eebe si dhab ah loo qiraa laguna suggaado arrintaas, Dambi dhaafna had iyo jeer la waydiistaa, Jidkiisana lagu toosnaadaa laguna jiadaa, Hadal wanaagsan, Niya adag, daacadnimo iyo Eebe rumayn dhab ahna lagu dadaalo. Muxammad (17-21).

22. Amaad mudantijiin haddaad xaaqa (Jahaadka) ka jeedsataan inaad fasaadisaan dhulka, Qaraabadiinnana goysaan.

23. Kuwaasi waa kuwa Eebe lacnaday, dhagaha iyo Indhahana tiray.

24. Miyayna Quraanka u fiirsanin (si dhab ah) mise Quluubtoodaa daboolan.

25. Kuwa riddoobay (gaalnimo ku noqday) inta xagu iyo hanunku u caddaaday ka dib shaydaanbaa u qurxiyay, yididiilo (been ahna) uguna yaboohay.

26. Saas waxaa ugu wacan iney kuwa riddoobay ku dheheen kuwa xaaqa nacay waxaan idinku (waafaqaynaa) adeecaynaa amarka qaarkiis (colnimada Nabiga), Eebana waa oyayah waxay qarsan.

27. Ee say noqon markay nafta ka qaadayso Malaa'igtu iyadoo ka garaaci Wajiga iyo gadaashaba.

28. Saas waxaa ugu wacan inay raa-cean kuwaasi wax Eebe ka cadhoodo,

طَاعَةً وَقَوْلًا مَعْرُوفٍ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ
فَلَا وَصْدَقُوا إِلَهًا لَكَانَ حَيْرًا لَهُمْ

فَهُمْ عَسِيَّنَّ إِنْ تَوَلَّتُمْ أَنْ تُقْسِدُوا
فِي الْأَرْضِ وَتُقْطِعُوا أَرْحَامَكُمْ

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ
فَأَصْمَهُمْ وَأَعْمَى أَبْصَرَهُمْ

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْفَرْمَاتِ
أَمْ عَلَى قُلُوبِ أَقْفَالِهَا

إِنَّ الَّذِينَ أَرْتَدُوا عَلَى أَذْنِهِمْ
مِنْ أَعْدَمَاتِنَا لَهُمُ الْهُدَىٰ
الشَّيْطَنُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَأَهُمْ

ذَلِكَ بِإِنَّهُمْ قَاتُلُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَآتَرَكَ
اللَّهُ سَطْنِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللهُ
يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ

فَكَيْفَ إِذَا نَوَّفْتُهُمُ الْمَائِكَةَ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَأَذْنَرُهُمْ

ذَلِكَ بِإِنَّهُمْ أَتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهُ

neceenna raalli ahaanshihiisa, markaa-suu buriyay camalkoodii.

وَكَرِهُوا رِضْوَنَهُ فَأَخْبَطَ أَعْمَلَهُمْ ﴿١﴾

Xaqa iyo wanaagga iyo Jihadka oo laga jeedsado waxay sabab u noqtaa halaag iyo dhibaato, fasaadinta dhulka iyo Qaraabada oo la gooyo, kuwa saa falana waa kuwa lacnadda Eebe ku dhacdo, maqal iyo aragna aan lahayn, maxaa yeelay ma aha kuwo quraanka fiiriya, Arrintaasuna ciqaab adduun yay Leedahay Aakhira ka hor, Nabiguna (naxarii iyo nabadgaloy korkiisa Eebe ha yeel ee) Wuxuu yidhi (Dambi ka dhow in Eebe Ciqaabta u soo dadajiyoo isagoo tii Aakhirana u dheertayah ma jiro dulmi iyo qaraaba goys). (Waxaa warriy Imaam Axmad binu xambal).

Kuwaase xaqa ka riddooba waa kuwa shaydaan ka adkaaday, xaq diidayalna ah, Eebana kama qarsoona xaalkoodu, waana kuwa si daran nafta looga qaadi, illeecen waxay raaceen wax Eebe cadha galiya wa-naaggana way neceene. Muxammad (22-28).

29. Kuwii Qalbiga ka bukay ma waxy u maleeyeen inaan Eebe soo muujinayn xumaanta (yo xasadka) Qalbiga kaga jira.

أَمْ حَسِيبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
أَنَّ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَصْغَنَهُمْ ﴿٢﴾

30. Haddaan doonno waan ku tusin karnaa kuwaas, waxaadna ku aqoon-san Calaamad, waxaad kaloo ku oqoonsan hadalka leexsan, Eebana waa ogyahay camalkooda.

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى كُفَّهُمْ فَلَعَزَّزَنَاهُمْ بِسِيمَهُمْ
وَلَعَرِفَنَاهُمْ فِي لَهِنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَلَهُمْ ﴿٣﴾

31. waannu idin imtixaanaynaa intaan ka muujinno kuwiinna Jahaadi iyo kuwa samra, waana imtixaanaynaa Xaalkiinna.

وَلَنَبُلُوكُمْ عَنْ نَعْلَمِ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ
وَبَلَوْلُو الْخَارِجُوكُمْ ﴿٤﴾

32. Kuwa gaaloobay ee Jidka Eebe ka leexiya dadka Raasulkana khilaafa (lana collooba) inta xagu u caddaaday ka dib waxba Eebe kama dhimayaan Camalkoodana wuu burrin.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاءُوا
الرَّسُولُ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَ لَهُمْ أَهْدَى لَنْ يَضُرُّ اللَّهُ
شَيْئًا وَسَيُخْبِطُ أَعْمَلَهُمْ ﴿٥﴾

33. Kuwa xaqa rumeyyow Eebe adeeca, Rasuukiisana adeeca, Camalkiinnana hayska burrinina.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِّبِعُوا اللَّهَ وَاطِّبِعُوا الرَّسُولَ
وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَلَكُمْ ﴿٦﴾

34. Kuwa gaaloobay oo Jidka Eebe ka leexiyay dadka kadibna dhinta iyagoo gaala ah Eebe uma Dambi dhaafo.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَأْتُوا
وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَعْفَرَ اللَّهُ هُنَّ ﴿٧﴾

Waxa Qalbiga ku jira Eebe waa ogyahay samaan iyo xumaanba, hadduu doonana wuu muujin karaa xaalka munaafiqiinta, waxaa ka mid ah calaamooyinkooda dii iyo muslim ceeb ka sheeg iyo Carrab leexsan, Adduunkuna waa Guri imtixaan say u kala muuqdaan Run-lowga, Jahaadaha, Samirlaha iyo kuwa xunxun, Ruuxiise gaalooba oo xaga dadka ka reeba Rasuulkana la collooba isagoo xagu u cadyahay, muxuu Eebe u dhimi isagaa la kulmi xumaantiisee, Cid xumaan fashay gaalnimana ku dhimatay (Eebaan ka magan galaynayee) Eebe uma Dambi dhaafo umana naxariisto. Muxammad (29-34).

35. Ha tabar darraanina mu'mi-niintaay ood markaa heshiis u yeed-haan, idinkaaba ka sarreeyee Eebana idinla jiraaye, Camalkiinnana ma nusqaaminaayee.

36. Nolosha Adduunyo waa uun ci-yaar iyo dheeldheel, haddaadse xaqa rumaysaan ood dhawrsataan wuxuu idin siin (Eebe) abaalkiinna, xoolihiin-nana idin waydiisan maayo.

37. Hadduu idin waydiyo (Eebe) xoo-lihiinna (dhammaan) idinkuna celce-liyo waad bakhayloobaysaan, waxaana soobixi colnimadiinna.

38. Kuwaas xaqa rumeyow waxaa laydiinku yeedhi inaad jidka Eebe wax ku bixisaan, waxaase idinka mid ah ku-wo ku bakhayli, Ruuxiise bakhayla wuu-uun kala bakhaylay Naftiisa Eeba-na waa hodon, idinkuna waxaad tiihin fuqaro, haddaad xaqa ka jeedsataanse wuxuu Eebe idinku baddali kuwa kale oon idin lamid noqonayn.

لَدَاهُمْ وَأَنْدَعُوا إِلَى السَّبُّ وَأَشْرَأَلَّا غَلَوْنَ
وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَرْجُكُمْ أَعْمَلَكُمْ

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ لِنَوْمٍ وَنَفْوًا
يُتْرِكُكُمْ أَجُورُكُمْ وَلَا يَسْتَلِكُكُمْ أَمْوَالُكُمْ

إِنْ يَسْتَلِكُمْ هَا فَيُحْفِظُكُمْ
بَخْلُوًا وَخُرْجٍ أَضْفَنَكُمْ

هَتَّا سَمْهُ هَنْوَلَاءَ تَدْعُونَكُمْ لِنَسْفَوْافِ سَبِيلِ اللَّهِ
فَمَنْ كُمْ مَنْ يَبْخُلُ وَمَنْ يَبْخُلُ فَإِنَّمَا يَبْخُلُ
عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ وَأَنَّمَا أَفْقَرَكُمْ
وَلَمْ تَنْوُوا إِسْتَبْدَلُ قَوْمًا غَيْرَكُمْ
ثُمَّ لَا يَكُونُ أَمْثَالَكُمْ

Mu'miintu waa inay xoog yeeshaan, tabaryarina ka digtoonaadaan, si ayan gaalada ugu hoos noolaan-nin, xaqoodana loo duudsiyin, maxaa yeelay iyyagaaba Eebe la jiraa, hadday dhintaanna waa Janno, hadday noolaadaanna waa guul iyo sarrayn, Adduunkuna waa dhalanteed ee waa in Ruuxa caqliga leh uu ku maraa wanaag iyo Eebe ka cabsi, isagoo Waajibkiisana Gudanaya, waa in Jidka Eebana xoolaha lugu bixiyaa, bakhaylimadana layska jiraa illeen Naftaada umbay dhibiye, Eebase waa hodon dadkaase u baahan had iyo jeere, Ciddise iskibrisa oo xaqa ka jeedsataan wuxuu Eebe awoodaa inuu ku baddalo mid ka khayr badan kana wanaagsan. Muxammad (35-38).

Suurat Al-Fatx

سُورَةُ الْفَتْحِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis Guud iyo mid Gaaraba naxariista.

1. Annagaa ku siinnay fatxi (gargaar) cad Nabiyow.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فِي حَمَّيْنَا

2. Si Eebe kuugu dhaafo waxaad hor-marsatay iyo wixii dib maray oo gaf ah, Nicmadiisana kuugu taam yeelo, Jidka toosanna kuugu hanuuniyo,

3. Kuuna gargaaro Eebe Gargaar wayn.

4. Eebe waa kan ku dajiyay xasilloonida Quluubta mu'miniinta si ay Iimaan ugu siyaadsadaan Iimaankoodii, Eebaana iska leh Samaawaadka iyo dhulka Junuudda ku sugar, Eebaana waa wax walba oge falsan.

5. si uu u galiyo mu'miniinta rag iyo haweenba Jannooyin ay dureereyso dhexdeeda Wabiyaal iyagoo ku waari, Dambigoodana wuu asturi, arrintasuna Eeba agtiisa waxay ku tahay Lii-baan wayn.

Suuraddan wanaagsani waxay ku soo dagtagħ markay Nabigu (naxariis) iyo nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeelee) iyo asaxaabtiis ka soo laabteen heshiiskii Xudeybiya, oo galadji Qureyheed u diideen Nabiga iyo asaxaabtiis inay cumraystaan, fareenna inay Madina ku noqdaan, shuruudo adagna la dhigtein Inkastoo xagga daahirkha aadmooddoo tabar-yari muslimiinta, haddana waxaa ka dambeeyay khayr badan iyo fatxi, waxayna caddayn in Eebe Naasir iyo gargaare u yahay mu'miniinta, Waxaa kale oy ku tusin in jidka toosan lagu sughnaado, Xoogna Eebaa iska leh, Cirka iyo Dhulkuna awooddiisay ku hoos jiraan Liibaanta kama dambaysta ahse waa saamaxaad Eebe oo la helo iyo Jannadiisa siduu Mu'miniinta u ballanqaday. Al-Fatx (1-5).

6. iyo inuu caddibo munaafiqiinta Rag iyo Haweenba, iyo mushrikiinta (gaalada) rag iyo haweenba, Eebaana u maleeyey mala xun, xumaantu korkooda ha ku wareegto, Eebaana Ha u cadhoodo, hana lacnado, hana u darbo Naarta Jahannamo, meel loo ahaadana iyadaa u xun.

7. Eebaa iska leh Junuudda ku sugar Samaawaadka iyo Dhulka, Eebaana waa adkaade falsan.

8. Annagaa ku dirray Nabiyow adigoon marag ah, Bishaareeye Digena ah.

9. Si aad dadow Eebe u rumaysaan iyo Rasuulkiisa uguna gargaartaan, una waynaysaan, Eebaana ugu tasbiixsataan Aroor iyo Galabba.

لِيغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأْخَرَ
وَيُتَمَّمَ فَمَهْمَةُكَ عَلَيْكَ وَهَدِيَكَ صَرَاطًا مُسْتَقِيمًا

وَيُصْرِكَ اللَّهُ نَصَارَاعَ بَرِيزًا

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَرَادُوا
إِيمَانَهُمْ ثُمَّ وَلَهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلَيْهِ حِكْمَةٌ

لَيَدْعُلَ الْمُؤْمِنَ وَالْمُؤْمِنَةَ جَنَّتٍ بَحْرِيَّ مِنْ تَحْنِنَهَا
الْأَئْتَهُ رُحْلَلِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرُ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَرَزَّاعَ عَظِيمًا

وَيُعَذِّبُ الْمُتَنَاهِقِينَ وَالْمُتَنَقَّدِينَ وَالْمُشْرِكِينَ
وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّاهِرَاتِ يَا اللَّهُ ظَرِكْ أَسْوَءَ عَلَيْهِمْ
دَآيِرَةً أَسْوَءَ وَعَصَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَعَنْهُمْ وَأَعَدَّ
لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرَاتِهِنَّ

وَلَهُ جُنُودُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا

لِتَؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَعَزِيزُهُ وَوُقُوفُهُ
وَسَسِيْحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

10. Kuwa Nabiyow kula ballamaya waxay la ballamayaan uun Eebe, ballanna ka qaadeen, Ruuxiise burriya Naftiisa umbuu ku buriyay, Ruuxii oofiyana wuxuu Eebe kula ballamay wuxuu siin Ajri wayn.

Eebe wuxuu ugu goodiyay Munaafiqiinta iyo Mushrikiintaba Caddibaad daran, maxaa yeelay way ka gaaloobeen waxayna u maleeyeen male xun, Ciddii saas yeeshana Eebe wuu dullayn wuuna u cadhoon oo lacnadi, wuxuuna ku abaalmariin Naarta Jahannamo (Eebe ha naga koriyee). Eebaana iska leh cirka iyo dhulka waxa ku sugar, Nabiga Muxammad ahna (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Eebaas soo diray si uu marag, bishaareeye Dige iyo gaadhsiye ugu noqdo Caalanka, Dadkana waxaxa ku waajib ah dhammaantood inay rumeyyaan wayneeyaanuna gargaaraan, Eebaana had iyo jeer, Habeen iyo dharaar ku xidhnaadaan kana dhawrsadaan. Al-Fatx (6-10).

11. Waxay kugu dhihi kuwii kaddib maray (Jahaadka) ee Ree-Baadiyaha (carbeed ahaa), waxaa na shuqliiyay xoolahannagii, iyo ahalkannagii, ee Eebe noo dambi dhaaf waydii, Carrab-kooda yay ka dhihi waxaan qalbigooda jirin, waxaad ku dhahdaa yaa Eebe wax idiinka hanankara hadduu dhib idinla doono, ama gargaar idinla doono Saas ma aha, ee Eebe waa ogyahay waxaad camal falaysaan.

12. Waaadse u malayseen inayan Ra-suulka iyo Mu'miniinta u soo noqon-naynin ehelkooda waligood, saasaanaa loogu qurxiyay qalbigiinna, waxaadna ahaateen kuwo halaagsamay.

13. Ruuxaan Eebe rumayn iyo Ra-suulkiisa waxaan Gaalo u darabnay Naarta Saciiro.

14. Eebaas iska leh xukunka waxa Samawaadka iyo Dhulka ku sugar, wuxuuna u dambi dhaafi cidduu doono, wuxuu caddibi cidduu doono, waa-na dambi dhaafe naxariiste ah.

Ma habboona in waqtiga Muslimiintu Dagaal iyo Jihaad ku jирto uu Ruuxna Cudur daар la'an iska fadhiisto, isagoo ku marmarsoon in xoolihiiшii iyo ehelkoodi shuqliyeen, siday faleen carabti reer baadiyaha ahayd, oy haddana dambi dhaaf waydiistaan, arrintaasu waa carrab iyo qalbi is khilaafsan, Eebe umbaana dhib iyo dheeefba hanta wax walbana og, mana aha in Rasulka iyo mu'miniinta loo maleeyo xumaan iyo inay jabi ooyan guulaysanayn iyagoo fayowna u soo noqonayn ehelkoodii, Eebe iyo Rasuulkiisa ciddaa rumayn wuxuu Eebe u Darbay Naarta Saciira, Cirka iyo dhulka xukunkooda Eebaas iska leh, Ruuxuu doonana wuu u dambi dhaafaa, kuu doonana wuu caddibaa waana dambi dhaafe naxariista ah. Al-Fatx (11-14).

إِنَّ الَّذِينَ كُنْتَ مُبَايِعُوكَ إِنَّمَا يَأْبَى عَوْنَكَ أَنْ تَمَارِيَ عَوْنَكَ اللَّهُ يَدْعُ اللَّهَ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَكُثُّ عَلَىٰ نَفْسِهِ وَمِنْ أَوْقَبِ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَسَبُوتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦﴾

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخْلَفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَنَا أَمْوَالَنَا وَهُنَّا فَانِسَتُهُمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ تَمَلَّكَ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادُوكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادُوكُمْ نَعْوَابًا كَانَ اللَّهُ بِمَا كَعَلُونَ حَمِيلًا ﴿١٧﴾

بَلْ طَنَنَتْمَ أَنَّ يَنْقِلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِهِمْ أَيْدِيَهُنَّ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ طَرَبَ السَّمَوَاتِ وَكُشْتِمَ قَوْمًا بُوْرًا ﴿١٨﴾

وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّهَا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيدًا ﴿١٩﴾

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَعْفُرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَعْذِبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٠﴾

15. Waxay idinku odhan kuwii dib maray markaad qaniimo aaddaan si aad u soo qaadataan nadaaya aan idin raacnee, iyagoo dooni inay baddalaan hadalka Eebe, waxaad dhahdaa naraaci maysaan Eebaana sidaa yidhi mar hore, waxayse dhihi waad na xasday-saan, waase kuwo aan wax kasaynin in yar mooyeen.

16. Waaad ku dhahdaa Nabiyow kuwa dib maray ee Ree baadiyaha ah waa laydinku yeedhi kuwa xoog badan oo daran inaad la dagaallantaan intay ka islaamaan, haddaadse addeecdaan wuxuu Eebe idin siin ajri fiican, had-daadse jeedsataan saad horayba ugu jeedsateen wuu idin caddibi caddibaad daran.

17. Ruux Indha la' korkiisa dhib (Ja-haad) ma saarra iyo ka naafada ah iyo kan buka, Ruuxiise Eebe addeeca iyo Rasuulkiisa wuxuu galin Jannooyin ay dhexdureeri Wabiyaal, Ruuxiise jeed-sada wuu caddibi caddibaad daran.

Saas oo kale mahabboona in marka muslimiintu dagaal iyo duullaan ku jirto laga fadhiisto, marka xoolo iyo Qaniimo gaalada laga helna la doono in wax laga helo, saas waa inayan muslimiintu oggolaanin, Maxaa yeelay Eebe kama raalli aha, inkastoo dhihi waad na xasdaysaan, maxaayeelay waa wax ma gartayaal, waase in la imtixaano kuwaas lana faro inay la dagaallamaan kuwa daran oo xoog badan intay ka islaamaan, Hadday saas yeelaan wanaag buu Eebe siin, haddayse Jeedsadaan siday horayba ugu jeedsadeen wuu caddibi, Ruuxna Eebe kuma kallifo wuxuusan karin, Saas daraadeed Indhoole, Naafio, iyo Ruux buka midna dhib-dagaal ma saarra. Al-Fatx (15-17).

18. Eebe wuu ka raalli noqday mu'mi-niinta markay kugula ballantamayeen Nabiyow Geedka hoostiisa, Eebana waa ogaaday waxa Quluubtooda ku sugaran, wuxuuna ku dajiyay xasillooni, wuxuuna ku abaal marin fatxi (nasri) dhaw.

19. Iyo Qaniimooyin badan oy qaa-dandoonaan, Eebana waa adkaade fal-san.

20. Eebana wuxuu idiin yaboohay Qaniimooyin badan ood Qaadanaysaan,

سَيَقُولُ الْمُخْلَقُونَ إِذَا أَنْطَلَقْتُمْ إِلَى
مَغَانِيمٍ لَأَخْذُوهَا ذَرُونَا نَتَعَكَّمْ بِرِيدُونَ
أَنْ يُبَدِّلُوا كَلَمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَبْيَعُونَا كَذَلِكَمْ
فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ قَبْلِ فُسْيَيْلُوْلَوْنَ بَلْ تَحْسُدُونَا
بَلْ كَانُوا لِأَيْقَافَهُمْ إِلَّا أَقْبَلَا (16)
قُلْ لِلْمُشْلَفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتَدْعُونَ إِلَى فَوْمِ أَوْلَى
بَأْنِ شَدِيرٍ تَقْبَلُونَهُمْ أَرْسَلْلُوْنَ فَإِنْ تُطِيعُوا
يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَحْرَاجَ حَسَنَةٍ وَلَنْ تَسْوَلُوا كَمَ أَوْتَيْتُمْ
مِنْ قَبْلِ يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا (17)

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَفْرَجِ حَرْجٌ
وَلَا عَلَى الْمَرْيِضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُطِيعَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخَلُهُ
جَنَّتَ بَحْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَرُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبَهُ
عَذَابًا أَلِيمًا (18)

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا يَعْوَنُوكَ
سَعَتِ السَّجَرَةَ فَلَمْ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ
عَلَيْهِمْ وَأَنَّهُمْ فَتَحَارِبُنَا (19)

وَمَعَانِيمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ
عَزِيزًا حَكِيمًا (20)
وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَعَانِيمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَلَ

Tanna wuu idiin hormariyay, (waa Qaniimadii khaybar), wuuna idinka reebay Gaemaha dadka (gaalada) si ay ugu noqoto mu'miniinta calaamo (Runta Nabiga) idiinkuna hanuuniyo jidka toosan.

21. Waxaa kale oo uu idiin dadajiyay Qaniimo kale oydaan awooddeen, Eeba-na wax walba waa karaa.

22. Hadday idinla diriraan kuwa gaa-loobay way carari (oy jabi) sokeeye iyo gargaarna heli maayaan.

23. Saasna waa waddadii Eebe ee u horreysay ummadihii tagay, wax bad-dali karana ma jiro.

Xaqa kuwa ku ballantama Eebe waa ka raalli noqdaa, sida Asaxaabti Nabiga, (Naxariis iyo nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeelee) markay kula ballantameen Xudaybiya oo Maka u dhaw, wanaag iyo xasillionina ku abaal mariyay, Ruuxii mu'min ah oo laga helo saasna Eebe wuxuu ku abaal marin gargaar iyo nasri iyo qaniimoojin, maxaa yeelay isagaaw awood leh, Eebana waa u oofiyay ballankii mu'miniinta oo waa kii magaalada Maka ee barakaysan u soo celiyay mu'miniintii, Waa xana Sunnada Eebe ka mid ah in dadka xaqa ku toosan ee mu'miniinta ah ay adkaadaan, waanaa qaax aan la baddali karin, waase kuwee kuwaas Eebe ugargaari, waa kuwa dhab-ahaan Xaqa u rumeeyay una raacay. Al-Fatx (18-23).

24. Eebe waa kan idin kala reebay «idinna kala ilaaliyay» gaaladii mar-kaad maka gudeheeda joogteen intuu idin makaniyay korkooda kaddib, Ee-bana waa arkaa waxaad camal falay-saan.

25. Gaaladii makaad waa kuwii ma-sajidka xurmaysan idinka reebay iya-dooy hadyadii darbantahay inay-gaadho halkii lagu xalaalaynlahaa, haddaynan jirin Rag iyo Haween mu'miniin ah (oo la nool) idinna ay-daan ogayn marka aad baabi-neeyaa n ayna mashaqo idin haleesho (Eebe waa idiin fasixi lahaa).

Si uu u galiyo naxariistiisa cidduu doono (yuu saas u yeelay), Hadday mu'miintuu ka soocmi lahaayeen gaalada wuxuu Eebe caddibi lahaa gaalada caddibaad daran.

لَكُمْ هُدًى وَكَفَأَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلَكُونَ مَا يَأْتِ
لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِي كُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا

وَأَخْرَى لَتَقْدِيرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا
وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا
وَلَوْقَنَّكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا الْأَذْنَرَ
ثُمَّ لَأَيْجُدُوكُمْ وَلَيَأْتِوْنَا نَصِيرًا
سَيِّدَةُ الْمُلْكَاتِ الَّتِي قَدْ حَلَّتْ مِنْ قَبْلِ
وَلَنْ تَجِدَنَّ سَيِّدَةً لَهُ بَدِيلًا

وَهُوَ الَّذِي كَفَأَيْدِيهِمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيْكُمْ عَنْهُمْ يَطْغِي
مَكَّةَ مِنْ بَعْدِهِنَّ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ
يُمَارِعَهُمْ بَصِيرًا

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوْكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ وَالْمَدَى مَعَكُوفًا أَنْ يَبْلُغُ مَحَلَّهُ وَلَوْلَا رِجَالٌ
مُؤْمِنُونَ وَسَاءَ مُؤْمِنَتُ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَنْظُرُهُمْ
فَصَبِّبَكُمْ مِنْهُمْ مَعْرَةً يَغْرِي عَلَيْهِ لِيُدْخِلَ اللَّهُ
فِي رَحْمَتِهِ مَنْ شَاءَ لَوْتَرَنَّوْلَا العَذَابَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

26. Xusuusta marka Eebe yeelay kuwii gaaloobay Quluubtooda islawayni iyo cadho, sidii isla waynidii iyo cadha-dii jaahiliinta oo Eebe ku dajiyay xasillooniidiisii Rasuulkiisa korkiisa iyo mu'miniinta, waafajiyayna kalimada dhawrsashada (Ashahaadada iyo ballan ku sugnaanshaha), iyagaana ugu mudan kalimadaas helna u ah, Eebana wax walba waa ogyahay.

Eeba awood leh, markuu doonana wuu kala baajiyaya dagaalka mu'miniinta iyo gaalada, xigmo darteed, sidii uu ku falay Nabigii (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) iyo asaxaabiisii iyo gaaladii ree makaad ee ahaa kuwii ka celiyay inay Maka galaan, si ay u cumrystaan, Eebe wuu dhawraa mu'miniinta, wuuna u naxariistaa, isla wayni iyo jaahilnimana wax ma tarto ee wanaag, Eebe ka yaabid, xasillooni iyo liimaanbaa wax tara waana jidka mu'miniinta. Al-Fatx (24-26).

27. Eebe waa u rumeyay Rasuulka riyadiisii si dhab ah, ahaydna in mu'miniintu gali Masjidka xurmaysan hadduu Eebe doono, iyagoo aamin ah oo Timaha xiiri ama gaabin (Xajka iyo Cumrada ka dib) iyagoon cidna ka cabsanaynin, wuxuuna Eebe ogyahay waxaydaan ogayn, markaasuu yeelay galitaanka Maka ka soke Fatxi (Xudaybiya).

28. Eebe waa kan la diray Rasuulkiisa hanuun iyo diin xaq ah, si uu uga sare mariyo Diimaha oo dhan, Eebaana magrag ku filan.

29. Muxammad waa Rasuulkii Eebe, kuwa la jirana waa ku daranyihiin gaalada,dhexdoodana way isu naxariistaan, waxaad arkaysaa iyagoo rukuucsan oo sujuudsan oo dalbi Deeq-da Eebe iyo raalli ahaanshihiisa, Calaamaddooduna wajigooday ka muuqataa, Sujuudda raadkeeda darteed, saasaana lagu tilmaamay Tawreed.Tilmaantooda injiilna waxay lamid yihiin Beer soo bixisay fiidda oo xoogaysatay oo si fiican u istaagtay layaabna galisay beertaha, si uu Eebe ugu Cadho galiyo gaalada, Eebe wuxuu u yaboohay kuwa xaqa rumeyay

إِذْ جَعَلَ اللَّٰهُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيمَةَ حَمِيمَةً
الْجَهَنَّمَةَ فَأَنْزَلَ اللَّٰهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ
وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَرْمَهُمْ كَلِمَةً أَنْقُوَى
وَكَانُوا أَعْنَٰقَهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّٰهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيهِما

لَقَدْ صَدَقَ اللَّٰهُ رَسُولُهُ الرُّّبُّ يَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُنَ
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّٰهُ إِمَّا مِنْ مُّحْلِفِينَ
رُءُوسُكُمْ وَمَقْصِرُونَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ
تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِيلٍ كَفَتْحًا فِي بَيْنَ

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الَّذِينَ كُلُّهُمْ رَّكْفَنِي بِاللَّٰهِ شَهِيدًا

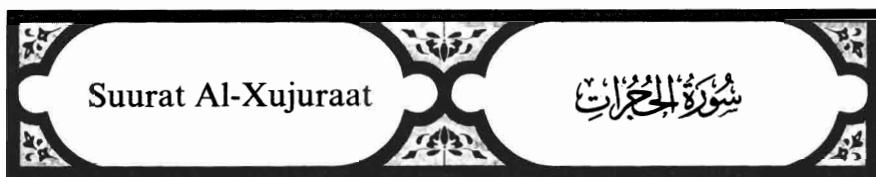
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشْدَادُهُمْ عَلَى الْكَفَارِ
رَحْمَاءُ بَنِيهِمْ تَرِيَّهُمْ رَكَاسِجَدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا
مِنَ اللَّٰهِ وَرَضِّوْنَا سِيَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ
مِنْ أَثْرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّورَةِ وَمِثْلُهُ
فِي الْإِنجِيلِ كَرَعَ أَخْرَجَ سَطْكَهُ فَازْرَهُ
فَأَسْتَغْلَظَ فَأَسْتَوْيَ عَلَى سُوقَهُ يُعْجِبُ الْرَّزَاعَ
لِيَغْنِيَّهُمُ الْكُفَّارُ وَعَدَ اللَّٰهُ الدَّيْنَ إِمَّا مَنْوَأْ وَعَمَلَوا

camal wanaagsanna falay oo mu'miinta ka mid ah dambi dhaaf iyo ajri wayn.

الصَّلَاحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةٌ وَجَرَأَ عَظِيمًا

Riyada Nabiyadu waa xaq, Markuu Rasuulkuna arkay isaga iyo asaxaabta oo dawaafi Kacbeta haddana laga soo celiyay inuu maka galo yaa dad waydiyeen xaalkaas, markaasaa Eebe caddeeyay inay xaq noqon'wayna rumoowday Ru'yadii, Nabigii iyo asaxaabtiina waa galeen iyagoo aamin ah wayna dawaafeen sidii Eebe ugu yaboohey, Tan kale waa in mu'miniintu isu naxariistaan dhedhoda, waase inay ku darradaan iskana celiyaan gaalada'sida Eebe tilmaamay, Nabiguna wuxuu yidhi Mu'miniinta is jacaylkoodu iyo naxariistoodu waxay la mid tahay jidh kaliya oo hadduu qaar jirrado qaarka kale la xanuunsan lana soo jeedi.

Rasuulka muhammad ah iyo asaxaabtiisa Kutubihii hore waa lagu tilmaamay wanaaggooda iyo is jacaylkooda iyo geesinnimadooda iyagoo lagu shabbahay Beer soo kacaysa, ee waa in raakhoodoodi la raacaa wanaaggoodiina lagu daydaa. Al-Fatx (27-29).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Kuwa xaqrumeeyow ha ku dagdagina Eebe iyo Rasuulkiisa hortiisa (waxayan fasixin), Eebana ka dhawrsada illeen wax walba wuu maqli wuu na ogyahaye.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللهِ وَرَسُولِهِ وَلَا بَعْدَهُ وَاللَّهُ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلَيْهِ ﴿١﴾

2. Kuwa xaqrumeeeyow ha ka koryeelina codkiinna codka Nabiga, hana kula jahrina (qaylyina) hadal sida qaarkiin qaar ugula jahro (qaylyo) si aan camalkiinnu u burin idinkoon ogayne.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا يَأْبَهُرُوهُ إِلَيْهِ بِالْقَوْلِ كَجَهْرٍ يَعْصِمُكُمْ لِيَعْضِنَ أَنْ تَحْبَطْ أَعْمَلُكُمْ وَإِنَّمَا لَا شَعْرُونَ ﴿٢﴾

3. kuwa codkooda hoos u dhiga Rasuulka agtiisa kuwaasi waa kuwo Eebe imtixaanay quluubtooda dhawrsasho darteed, waxayna mudanyihiin dambi dhaaf iyo ajri wayn.

إِنَّ الَّذِينَ يَعْصُونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ أُفْلِتُكُمْ الَّذِينَ آمَنُوكُمْ فَلَوْلَاهُمْ لَتَنْقُوذُنَّهُمْ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَجَرَأَ عَظِيمٌ ﴿٣﴾

4. kuwa kaaga dhawaaqi qolalka gaadaashooda badankoodu wax ma kasaayaan.

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادِونَكُمْ مِنْ وَرَاءَ الْحُجَّةِ أَكَثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤﴾

5. Hadday samraan intaad uga soo bixi yaa u khayr badnaan lahayda, Eebana waa dambi dhaafe naxariista,

وَنَأْتُهُمْ صَدِرًا حَتَّىٰ تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لِكَانَ خَدَّالَهُمْ
وَاللّٰهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ

Ruuxa mu'minka xaga ah waa inuu Eebe u hoggaansamo iyo rasuulkiisa, waxaan Eebe iyo Rasuulkiisu bannaynna (xalaalayn) lagu deg degin waanaa in si adab iyo xushmad ah loo qaddariyaa Nabiga, si ficienna looga asluubsadaa Eebe Quraankiisa iyo Nabiga Qoowlkiisa, Aayadahanna dhamaan waxay mu'miniinta ku hanuunin waynayta Eebe iyo tiixgalinta Nabiga iyo addeeciddooda, si loogu liibaano Adduunka iyo Aakhiraba. Al-Xujuraat (1-5).

6. Kuwa xaga rumeyow hadduu idiibla yimaaddo faasiq war, hubsada, si aydaan dad u dhibin ogaansho la'aan, markaasna aad shallayaan waxaad fashen.

يَتَائِبُهَا الَّذِينَ إِذَا مَنُوا إِنْ جَاءَهُمْ كُفَّارٌ فَاسِقُونَ يَرَوُنَاهُمْ
أَنْ تُبَيِّبُوهُمْ فَمَا يَعْمَلُهُمْ فَنَصِيبُوهُمْ عَلَىٰ مَا فَعَلُوكُمْ
نَذِيرٌ

7. Ogaadana in Rasuulkii Eebe idin dhexoogo, hadduu idinku addeeco waxyaala badanna aad dhibboonaysaan, wuxuuse Eebe idinla jeclaa-day Iimaan, una qurxiyay quluub-tiinna, wuxuuna idinla nacay gaalnimo, faasiqnimo iyo caasinnimo, kuwaasina waa kuwa hanuunsan.

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللّٰهِ لَوْلَمْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ
مِنَ الْأَمْرِ لِعِنْتُمْ وَلَكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمْ إِلَيْمَنْ
وَرَيْسَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَهَ إِلَيْكُمُ الْكُفَّارُ وَالْفُسُوقُ
وَالْعَصَيَانُ أَوْلَئِكُمْ هُمُ الْأَرْشَدُونَ

فَضْلًا مِنَ اللّٰهِ وَنِعْمَةٌ وَاللّٰهُ عَلَيْهِ حِكْمٌ

8. Waa fadliga (siinta) Eebe iyo naxariistiisa, Eebana wax walba waa ogyahay, waana falsame.

وَإِنْ طَابَنَا نَانٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَفْتَلُوا فَاصْلِحُوهَا
بِيَدِهِمَا فَإِنْ بَغَتْ إِلَهَهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوهَا
الَّتِي تَبَغُّ حَتَّىٰ يَهْبَطَ إِلَيْهِمُ اللّٰهُ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ
فَاصْلِحُوهَا بِيَدِهِمَا بِالْعَدْلِ وَلَا يُسْطِعُوكُمْ إِنَّ اللّٰهَ
يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ لِحَوْةٍ فَاصْلِحُوهَا بَنْ أَخْرُونَ
وَأَنَّمُوا اللّٰهُ لَعَلَّكُمْ تَرْحَمُونَ

9. Hadday Laba qolo oo mu'miniinta ah dagaallamaan heshiisiya dhexdooda, hadday midu ku xadgudubto tan kale la dirira tan xadgudubtay intay amarka Eebe uga noqoto (xaga aqoon-sato), Hadday u noqotana si caddaalad ah u wanaajiyaa dhexdooda una garsoora, Eebe wuxuu jecelyahay kuwa garsooree.

10. Mu'miniintu waa uun walaala, ee wanaajiyaa walaalihiin dhexdooda, Eebana ka dhawrsada, waxaad u dhawdihiin inuu idin naxariistee.

Ruuxa mu'minka ah waa inuusaa maqlin kutidhi kuteen iyo sheeko, si uusan Dad kale meel ugaga dhicin, markaasna nidaamo iyo shallayto ugu dampbayn, waase in wax la hubsadaa, Kitaabka Eebe iyo Sunnada Nabigana la raaco'lana toosnaado oo xumaanta iyo gaalnimada laga fogado, si mu'min dhab ah loo noqdo, dadka mu'miniinta ahna waa walaalo, waana inay is jeclaaadaan isna gargaaraan, siduu Nabigu (Naxarii) iyo nabadgalyo korkiis Eebe ha yelee) yidhi: «Muslimku waa walaalka muslimka'yuuna dulmiyin'yuunana dhiibbin», cidda gardaranna la qabto wanaaganna mu'miniinta dhexdooda la yeelo illeen was walaalee. Al-Xujuraat (6-10).

11. Kuwa xaqa rumeyow yuuna yasin Ragna Rag (kale) waxay u dhaw-dahay inuu ka khayr badanyahaye, Haweenna yayna haween yasin waxay u dhawiyihii inay ka khayr badanyi-hiine, hana ceebeynina Naftiinna, hana isugu dhawaaqina naanays xun, waxaa xun magaca faasiqnimada iimaan kadiib, Ciddaan tawbad keeninna waa daalimiin.

12. Kuwa xaqa rumeyow ka dhawrsada wax badan oo mala ah, maxaa yeelay malaha qaarkiis waa dambi, hana is jaasusina, qaarkiinna qaar yusan xamanin, miyuu jecelyahay midkiinna inuu cuno Hilibka walaalkiis oo mayd ah, waad necebtihiin arrintaa, Eebana ka dhawrsada waa tooba aqba-le naxariistee.

13. Dadow waxaan idinka abuurray lab iyo dhaddig, waxaana idinka yeelay shucuub iyo qabiilooyin si aad isu aqoonsataan, Ruuxase ugu sharaf badan Eebe agtiisa waa ka idiinku dhawrsasho badan, Eebana wax walba waa ogyahay,

Aayadani waa Aayado la yaab leh, oo mu'miniinta ku toosin kuna hanuunin waddada wanaagsan, ugana digi jidka xun sida xaqiraadda yasidda. Naanays xun isugu yeedhidda, is ceebynta, tuhunka, malaha badan'iyo isjaasuusidda, dhammaan waxyaalaahaasuna waa wax ku xun diinta Islaamka, Ruuxa mu'minka xaga ahna waa inuu ka fogaadada dhibka walaaliisa Muslimka iyo Xumayntiisa siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeclee) «Ruuxa muslinka ah waa ka xaaraan muslimka, Xoolihiisa, Sharastiisa iyo dhiiggiisaba, waxaana shar ugu filan Ruux inuu xaqiro walaalkiisa Muslimka ah». waxaa wariyay Abuu Daawuud iyo Tirmidi. Al-Xujuraat (11-13).

14. Waxay dheheen ree baadiyihii car-beed waan rumaynay (xaqa), waxaad ku dhahdaa maydaan rumaynin, laakiin dhaha waan hoggansannay, limaankuna wali Quluubtiinna ma gal-in, haddaadse adeedaa Eebe iyo Rasuulkiisa kama nusqaamiyo camal-kiinna waxba, Eebana waa dambi dhaafe naxariista.

15. Kuwa mu'miniinta ah waa kuwa un rumeyay Eebe iyo Rasuulkiisa

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخِرُونَ مِنْ قَوْمٍ عَصَمَ
أَنْ يَكُونُوا خَدَّارِيْمَهُمْ وَلَا نَسَأَهُمْ فَسَأَعْسَى
أَنْ يُكَفِّرُنَّهُمْ وَلَا تَمِرُّوا أَنْفُسُكُمْ وَلَا تَنْبَرُوا
بِالْأَقْرَبِ يَسِّرُ الْأَسْمَاءَ الْقُسُوفَ بَعْدَ إِلَيْمَنْ
وَمَنْ لَمْ يَتَبَّعْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿١١﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا جَنِيْبُوا كَبِيرًا مِنَ الظُّنُنِ إِنْ يَكُونَ
الظُّنُنُ لِهِمْ وَلَا يَجْعَلُونَهُمْ فَاسِقِينَ بَعْضُكُمْ يَعْصِمُ
أَيْمَانَهُمْ كُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَهُمْ أَخِيهِ مِنْتَأْ
فَكَرِهُتُمُوهُ وَلَنَفُوَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ تَوَابٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢﴾

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَرَّةٍ وَجَعَلْنَاكُمْ
شُعُوبًا وَبَلَى لِتَعْرَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ
أَنْفُسُكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَمِيرٌ ﴿١٣﴾

فَالَّتِي الْأَعْرَابُ إِنَّا قَاتَلَنَا لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَنَكُنْ
فُولُوَّا سَلَمَنَا وَلَمَآ يَحْلِلْ إِلَيْنَاهُ فِي ثُلُوكِكُمْ
وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلْتَمِسُكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ
شَيْءٌ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٤﴾

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ

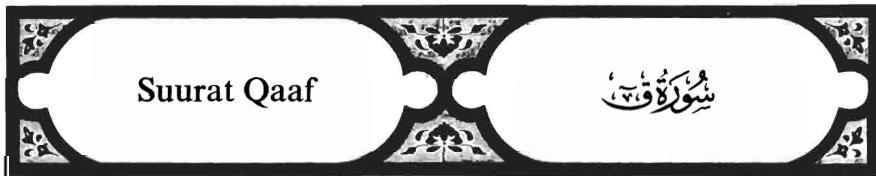
oon shakiyin, kuna Jahaada Xoola-hooda iyo naftooda jidka Eebe dartiis, kuwaasi waa kuwa runlowga ah.

16. Waxaad dhahdaa ma Eebbaad usheegeysaan diintiinna isagoo og waxa Samaawaadka iyo Dhulkaba ku sugan, Eebana wax walba waa ogyahay.

17. Waxay kugu mannaysan inay Is-laameen, waxaad dhahdaa haygu mannaysanina Islaamkiinna Eebaa manna idinku leh inuu idinku hanuu-niyay Iimaanka haddaad run sheegeysaan.

18. Eebe waa ogyahay waxa Samaawaadka ku maqan iyo dhulkaba, Eebana waa arkaa waxaad camal falaaysaan.

Xaq rumaynta iyo Eebe aqootu ma aha wax Ruux walba iska sheegan, ee waxay u baahantahay camal fal iyo Iimaan dhab ah, waana inaan la noqonin kuwo daahirka ka muslin ah hoostana aan Iimaanku qalbigooda galin, sida kuwa Aayaddu sheegeysyo. Mu'minka runta ah waax ka Xaqa si dhab ah u rumeyay shakina galin, Xoolihiisa iyo Naftiisa-na Jidka Eebe ugu Jihaada, cid walbana Eebe waa ogyahay wuxuu yahay umana baahna in looga warramo, illeen isagaa wax walba oge, Islaamnimadana cidna ha ku mannaysan adaaba Eebe kuu sama falayee markuu kugu hanuuniyay Jidka toosan, isagaana manno kugu leh. Siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) Ansaareey miyaanan idin helin idinkoo baadi ah oo Eebe igu kiin hanuuniyay iyo idinkoo kala tagsan oo Eebe igu kiin kulmiyay, ood caydh ahaydeen oo Eebe igu kiin hodmiyay, markuu hadal dhahaba waxay dhahayeen Eebe iyo Rasuulkiisa yaa manno leh. Al-Xujuraat (14-18).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Quraanka sharafta leh (in dadka la soo bixin).

2. Waxayse La yaabeen inuu yimid dige ka mid ah oy markaas dheheen gaaladii kan waa wax la yaab leh.

ثُمَّ لَمْ يَرْتَأُوا وَحْدَهُو أَيْقُولُهُمْ وَأَنفُسُهُمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ لِيَكُ هُمُ الصَّابِدُونَ ١٥

قُلْ آتَيْلُمُونَ اللَّهُ يَدْبِينَ كُمْ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ كُلَّ شَيْءٍ عَلَيْهِ ١٦

يَمْنُونَ عَلَيْكَ أَنَّ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنُوا أَعْلَى إِسْلَامَكُمْ
بِلَّا اللَّهُ يَعْلَمُ عَلَيْكُمْ أَنَّ هَذَا نَكْرٌ لِلإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ

صَادِقِينَ ١٧

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ عَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ
بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ١٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَ وَالْفَرِءَةَ إِنَّ الْمَجِيدَ ١٩
بِلَّا عَجُوبًا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مُنْهَمٌ
فَقَالَ الْكُفَّارُ هَذَا شَيْءٌ عَيْبٌ

3. Ma markaan dhimanno oon carro noqonno yaa nala soo celin, taas waa soo celin fog.

4. Waan ognahay waxa dhulku ka cunay jidhkooda, agtannadana waxaa yaallaa Kitaab koobay wax walba, oo ilaashan.

5. Waxaybase beeniyeen xaqii markuu u yimid, waxayna ku suganyihii xaal qasan.

6. Miyayna eegin Samada korkooda ah sidaan u dhisnay una qurxinay ayna duleella u lahayn.

7. Dhulkana waan waasicinnay wa-xaana ku sugnay Buuro, waxaana ka soo bixinnay dhexdiisa nooc kasta oo quruxsan.

8. Inay aragti iyo waano u noqoto Ruux kasta oo Addoon Eebe oo toobad keen badan ah.

Suuraddani waa suurad la yaab leh oo kulmisay abuuridda Khalqiga, soo bixinta, Xisaabta, Jannada, Naarta, wanaag marinta, ciqaaabta rajo galinta iyo cabsi galintaba. Eebana wuxuu quraanka ugu dhaartay in washa Suuraddu sheegeso xaqyahay, Eebana wax kama cajiso, soo bixinta dadka iyo kulmin-ta xubnohoodiina awood buu u leeyahay, maxaaeyel wax walba waa ogyahay, waana kan inoogu nimceeyay Cirka korkeenna ah ee Quruxda badan iyo Dhulkuu inoo waasiciyay ee aan ku dul noollahay wax kasta oo wanaagsanna inooga soo bixiyay, si ay waano, Eebe aqoonsi iyo toobad keen innoogu noqoto, waana arrin Eebe lugu mahadiyaa. Qaaf (1-8).

9. Waxaan ka soo dajinnay samada Biyo barakaysan oon ku soo bixinnay Beero iyo Midho la goosta,

10. Iyo timir dheer oo fidsan oo leh fiido wax ka soo dhashaan oo is dul saaran.

11. Si Addoommada Eebe loogu ir-saaqo, Biyahaana waxaan ku noolay-nay Magaalo dhimatay, saasayna soo bixintu tahay.

12. Kuwa Reer Makaad hortooda wa-xaa xaqii beeniyay Qoomkii (Nabi) Nuux iyo Rasi dadkeedii iyo thamuud.

إِذَا دَامَتْ نَارُكُلَّا إِبَّا ذَلِكَ رَجَعٌ بَعِيدٌ ﴿٢﴾

قَدْ عِلِّمْنَا مَا نَقْصُ الْأَرْضِ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كُلُّ شَيْءٍ

حَفِظْنَا ﴿٣﴾

بَلْ كَذَبُوا بِالْحَقِّ لِمَاجَاهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ ﴿٤﴾

أَفَلَا يُظْرِوُا إِلَى السَّمَاءِ فَوْهُمْ كَيْفَ بَنَنُهَا

وَرَبِّنَهَا وَمَا لَهُ مِنْ فُرُوجٍ ﴿٥﴾

وَالْأَرْضَ مَدَّنَهَا وَالْقِنَاتِ فِيهَا رَوْسَى

وَأَنْشَأَنَّهَا مِنْ كُلِّ رُوحٍ بَهِيجٍ ﴿٦﴾

بَيْهَرَةٌ وَذَكْرٌ لِكُلِّ عَبْدٍ مُّسْبِبٍ ﴿٧﴾

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَرِّكًا فَأَبْنَسْنَا بِهِ جَنَّاتٍ

وَحَبَّ الْحَسِيدِ ﴿٨﴾

وَالنَّخْلَ بِاسْقَتِهِ مَاطِلَعْتِيْضِيدٌ ﴿٩﴾

رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَحَسِينَابِهِ بَلَدَةٌ مَيْتَانًا كَذَلِكَ الْخَرْقُ ﴿١٠﴾

كَذَبَ قَبْلَهُمْ قَوْمٌ ثُوجَرٌ وَاصْحَابُ الرَّسُسِ وَنَمُوذٌ ﴿١١﴾

13. Iyo Ree Caad iyo Fircoo iyo (Nabi) Luudh walaalihiis (qoomkiisi).

وَعَادُوا فِرْعَوْنُ وَلِخُونُ لُوطٌ

14. Iyo kayntii dadkeedii (Nabi Shucayb qoomkiisi) iyo Qoomkii Tubbac, dhammaantood waxay beeniyeen Rasuulladdi, wawaana ku dhacay wixii Eebe ugu goodiyay (cizaabti).

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمٌ بَعْدَ كُلِّ كَذَبٍ أَرْسَلَهُنَّ فِي وَيْدٍ

15. Ma waxaan ka noognay abuuriddii hore, waxayse shakisan yihii abuuridda cusub (soo bixinta).

أَفَعَيْنَا بِالْحَطْلِ الْأَوَّلِ بَلْ هُوَ فِي لَبِسٍ

مَنْ حَقِيقٌ حَدِيدٌ

Ilaheen Nicmadiisu waa badantahay, wawaana ka mid ah Roobka uu ku soo bixiyo Cunnada kala duwan, si khalgiga Eebe ugu noolaadaan, una nooleeyo Magaalo abaarowday oo dhimatay, si ay dalii ugu noqoto dadka soobixinta Qiyaame, maxaayeeley kama darra abuuriddii hore siduu Eebe ku yidhi hadalkisa Qudsiga ah, «waxay dhihi bami-aadamku iima soo celinayo Eebe siduu igu billaabay 'Aburka horana iigama fududa soo celinta». Xaqdiidaashu ma aha wax cusub iyo wax ku gaar ah kuwii Nabiga beeniyay, ee waxaa Nabiyadoodii iyo Rasuulladoodii beeniyay gaalo badan oo hore, wawaase ku dhacday halaag, wawaana dhulki u hadhay xaqii Eebe ee Nabiyadu u yeedhayeen. Qaaf (9-15).

16. Dhab ahaan yaan u abuurray Insaanka (dadka) waana ognahay waxay naftiisu ku waswaasin Annagaana uga dhaw xididka dhuunta.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا إِلَيْنَاهُ وَتَعْلَمَ مَا تُوَسِّعُ يَدُهُ نَفْسَهُ

وَمَنْ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَلْ الْوَرِيدِ

إِذْ يَنْلَقُ الْمُتَلْقِيَانَ عَنِ الْمَيْمَنِ وَعَنِ التَّمَالِ فَعِيدُ

17. Markay kulmi malaa'igta ilaa-linaysa oo Midigtii iyo bidixda ka fadhida.

مَا يَلْيَظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَيْدُ

وَجَاءَتْ سَكَرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِيقَةِ ذَلِكَ

مَا كُنْتَ مِنْهُ مَحِيدٌ

وَتُفْعَلُ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ

18. Wax kastoo lugu hadlo waxaa la jooga Raqiib iyo Catiid (oo qori).

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَمَّا هَاسَبَتْ وَرَهِيدٌ

19. Waxaa u yimid sakaraadkii geerida si dhab ah wanataas geeridaad ka cararaysay.

وَلَقَدْ كُنْتَ فِي عَمَلٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غُطَاءَكَ

20. Suurkii (Qiyaamana) waa la afuufi waana Maalin laysu yaboohay (oo sungan).

فَمَرِكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ

21. Naf walba way iman iyadoo malag hoggaamin midna ku marag furi.

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَمَّا سَأَبَقَ وَرَهِيدٌ

22. Wawaana loo odhan waad halmaansanaydeen ariintan (Qiyaamada) wawaana kaafaydnay daboolkii arag-gaaguna Maanta waa xoog badan yahay.

وَلَقَدْ كُنْتَ فِي عَمَلٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غُطَاءَكَ

23. Malaggii la xidhiidhayna wuxuu dhihi waa kan waana darbanyahay, (kii layxilsaary).

وَقَالَ فِي نُونٍ مَعْذًا مَالَدَى عَيْدُ

24. Markaasaa lugu dhihi ku tuura Naarta Jahannamo Gaalnimo badane madax adag dhammaantiis.

الْقَافِ جَهَنَّمَ كُلُّ كَفَارٍ عَنِيدٌ ﴿١﴾

25. Oo khayrka reebidbadan gar-darraaloowna ah shakiilowna ah.

مَنَعَ لِلْحَمِيرِ مُعَذَّبِ مُرِيبٍ ﴿٢﴾

26. Ee Eebe miciisa Ilaal kale yeelay, ku tuura caddibaad daran.

الَّذِي جَعَلَ مَعَ الْلَّهِ إِلَهَاهَا أَغْرَقَهُمْ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ﴿٣﴾

Dadka Eebaa abuuray, Malaa'igna wuu u diray wax kastoo la camal-falana way qoraysaa Eebana waa oggahay, Dadkana waxaa ka dambeeya sakaraadka Geerida, Suurka Qiyaamaha iyo xisaab, saa darteed waa in loo darbadaa siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee): Seed u raaxaysan isagoo malaggii suurka Afka uu saaray Wajigana uu leexiyay uuna sugi in la idmo, markaasay dheheen Rasulkii Eebow seen dhahnaa, markaasuu yidhi dhaha: Eebaa kaafiyahannaga ah Wakiilna isagaa u wanaagan. Qaaf (16-26).

27. Saaxiibkiisii (shaydaankiisii) wuxuu dhihi Eeboow anigu ma dhuminnin laakiin isagaaa baadi fog ku sugnaa.

فَالَّذِي قَاتَلَ فِي نَّهَارٍ وَرَبَّا مَا طَغَى شُرُورٌ

وَلَكِنَّ كَانَ فِي ضَلَالٍ يَعِيدُ ﴿٤﴾

28. Eebe wuxuu dhihi ha ku murmina agtayda waan idii hormariyay gooddigii.

فَالَّذِي لَا يَخْتَصِمُ الَّذِي وَقَدْ قَدَّمَتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعْدِ ﴿٥﴾

29. Hadalla agtayda laguma baddalo, mana dulmiyo addoomada.

مَا يَبْدِلُ اللَّهُ لَدَىٰ وَمَا تَأْتِي ظَلَامُ اللَّهِ

30. Xusuusta Maalinta u dhahayno Naarta Jahannama Ma buuksantay, oo markaa ay dhihi wax ma la ii siyaadin.

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هُلْ أَمْلَأْتِ وَنَقُولُ هُلْ مِنْ مَرِيدٍ ﴿٦﴾

31. Jannadiina loo soo dhaweyyo kuwii dhawrsaday iyadoon ka fogayn.

وَأَذْلَفَتِ الْجَنَّةَ لِلْمُنْتَقِنِينَ غَرَبِيْدٌ ﴿٧﴾

32. Wuxaasina waa wixii loo ya-boohay Ruux kasta oo tawbadkeen badan oo dhawrid badan (ballaanka).

هَذَا مَا تُوَعَّدُونَ لِكُلِّ أَرَبَابٍ حَفِظٌ ﴿٨﴾

33. Ruuxii Eebaha Raxmaan ah ka yaaba isagoon arkaayin, oo la yimaada Qalbi toobadkeen badan.

مَنْ خَلَقَ الْجَنَّةَ بِالْعَيْبِ وَجَاءَ بِقُلْبٍ مُّبِيدٍ ﴿٩﴾

34. Waxaa lugu dhihi ku gala Jannada Nabadgalyo waana Maalintii waa-riddee.

أَدْخُلُوهَا بِسَلَطْنَتِ دَلَّكَ يَوْمَ الْتُّلُودِ ﴿١٠﴾

35. Jannada waxay ka heliwaxay doonaan, agtannadana waxaa ah siyaado.

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَّيْنَا مَرِيدٌ ﴿١١﴾

36. Imisa Qarniyaan halaagnay Reer Makaad ka hor oo kana xoogbadan iyagoo dhulka ku gagaddoomay, meel Eebe looga cararana ma jirto.

37. Waxaa sina waa waanada ruuxii qalbi leh ama wax dhagaysan isagoo Qalbigiisu joogo.

Saaxiibka xun wuu ku luggooyn, wuuna ku dhumin, marka dhib kugu dhacana wuu kaa tagi kaana carari sida shaydaanka, Eebana wax walba waa ogyahay muranna agtiisa ma yaallo, maxaayeelay horuuba wax walba u caddeeyay cidnana ma dulmiyo, Naarta Jahannamana (Eebe ha naga koriyee) waxay codsan in loo kordhiyo ehelkeeda, Jannahana waxaa loo soo dhaweyn kuwii Eebohood dhabnimmo uga yaabay-xumaantana ka dhawrsaday, Ruuxii Eebe oqoon ah/toobadna keena waxaa lagu abaal marin Janno wax walba uu ka heli. ee waa in lagu waana qaato ummadidhii hore iyo waxay ku dambeeyeen, xumaantana laga fogaado illeen Eebe wax ka fakan kara ma jiree. Qaaf (27-37).

38. Dhabahaan annagaa Samaawaadka iyo Dhulka iyo waxa u dhaxeeya ku abuuray lix maalmood, wax daal ahna nama taabanin.

39. Ku samir (Nabiyow) waxay sheegayaan, Eebana u tasbiixso adigoo ku mahadin qorrax soo bax ka hor iyo dhicidda ka hor.

40. Habeenkana qaar u tasbiixso iyo sujuudda dabadeed.

41. Dhagayso Maalinta uu ka dhaawaaqi mid dhawaaqa meel dhaw.

42. Waa ay maqli qaylada oo dhab ah, waana Maalinta soo bixidda.

43. Annagaa waxna noolaynna waxna dilla, xaggannagaana loo soo ahaan.

44. Maalinta Dhulku ka dillaaci iya-goo dagdagti, taasina waa soo kulmin noo fudud.

45. Annagaa og waxay dhihi, aduguna matihid mid xoogi korkooda, ee ku waani Quraanka Ruuxii Eebe waciidkiisa (goodigiisa) ka yaabi.

Cirka iyo dhulka iyo waxa khalqi ah ee ku dhexnoolba Eebaa abuuray, wax daaliyana ma jiro, waxaase loo baahanyahay ku xidhnida Eebe adkaysi iyo cibaadadiisa oo la badiyo habeen iyo dharaarba, maxaayeelay waxaa imaan maalin dadka la kulmin oo qayla daran ka kor dhawaaqi, Qubuurahana ay si dagdag ah uga soo bixi, Nabiguna wuxuu yidhi (naxaris iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Anaa ugu horrayn Ruux dhulku ka dillaaco). waxaa wariyay Muslim.

Eebaana wax nooleya waxna dila, dadkuna isagay u ahaan'wax walbana waa u fududyahay, waase indakda la waaniyo si quruxsanna wax loogu sheego, illeen xoog wax kuma hanuunee, hallawna wax ma taree. Qaaf (38-45).

وَكُمْ أَهْلَكْنَا فَلَهُمْ مِنْ قَرْنَيْنِ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا

فَقَبَوْا فِي الْلَّيْلِ هَلْ مِنْ حَيْصِنٍ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِمَنْ كَانَ لَهُ قَبْأً أَوْ أَلْقَى

الْأَسْمَعُ وَهُوَ شَهِيدٌ

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا يَنْهَا

فِي سَيْنَةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ تُغْوِيْبٍ

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَيَّحْ مُحَمَّدُ رَبِّكَ

فَبِلَ طُلُّعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ

وَمِنْ أَلَيْلِ فَسَيْحَةٍ وَأَذْبَرَ الشُّجُودِ

وَاسْمَعْ يَوْمَ بَنَادِ الْمَنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَبِيبٍ

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْزُّرْوَجِ

إِنَّا أَخْنَنَّ نَحْنُ مَنْ تُبَيِّثُ وَإِنَّا أَمْصِرُ

يَوْمَ شَفَقُ الْأَرْضِ عَنْهُمْ سِرَاغُ دَلَّكَ

حَشْرُ عَيْنَاتِنَا يَسِيرٌ

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِحَمَلٍ

فَذَكْرُ يَالْقَرْئَانِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدٌ

Suurat Ad-Daariyaat

سُورَةُ الدَّارِيَاٰتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay dabaysha (Carrada kicisa).
2. Iyo daruurta xambaarta culayska (Roobka).
3. iyo doonnida sida fudud u socota.
4. Iyo Malaa'igta amarka qaybisa.
5. Ee dadow waxa laydiinku goodin waa run.
6. Abaalmarintuna waa sugantahay.
7. Samada yuu Eebe ku dhaartay ee quruxda iyo waddooyinka leh.
8. Ee dadow waxaad ku sugantiihin hadal is khilaafsan.
9. Iimaankana waxaa laga iilaa ruux dhumay.
10. Wawaana la nacladay Beenayaasha.
11. Ee ah kuwa xumaantooda (baad-dinimadooda) ku dhexhilmaansan.
12. waxay waydiin goorta abaal-marinta (qiyaamada).
13. Waana maalinta naarta lagu gubi.
14. Laguna dhihi dhadhamiya cad-dibaaddii Aad dadajisanayseen.

Sida Aayado badan sheegeen Eebe wuxuu ku dhaartaa wax badan oo khalqigisa ka mid ah, xaqna wuu u leeyahay, waxayna ku tusin adkaynta waxa la sheegi, sida Qiyaamada xisaabta iyo abaal-marinta. Jidka toosanna waxaa ka leexda kuwa xaqa isu diida ee beenaalayaasha ah xumaantana dhex-dabbaasha' Qiyaamada iyo soo bixintana si xun u waydiya'waxaase lagu abaal-marin naar daran, saas daraadeed waxaa waajib ah in Jidka toosan la qaado ee Jannada aadaya, jidka xunna laga leexdo ee Jahan-nama u baxa. Ad-Daariyaat (1-14).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَاللَّهُرِبَتْ دَرَوْا ۝

فَلَنْدِلَاتِ وَقَرَّا ۝

فَلَجَرِبَتْ يُسْرَارِ ۝

فَلَمَقْسِدَتْ أَمَّرَا ۝

إِنَّمَا عَدُونَ لَاصَادِقَ ۝

وَلَنَّ الَّذِينَ لَرَعُ ۝

وَالسَّمَاءَ دَاتِ الْحُبُكَ ۝

إِنَّكُلَّنِي قَوْلُ مُخْلِفَ ۝

يُوقَكُ عَنْهُ مِنْ أَنْكَ ۝

فِلَنَّ الْخَرَصُونَ ۝

الَّذِينَ هُمْ فِي عَمَرَقَ سَاهُونَ ۝

يَسْلُونَ أَيَّانَ يَوْمَ الَّذِينَ ۝

يَوْمَ هُمْ عَلَى الْأَرْضِ مُفْتَنُونَ ۝

دُوْقُوا فَنَنَجُونَ هَذَا الَّذِي كُنْتُ بِهِ سَتَّعِيلُونَ ۝

15. Kuwa dhawrsaday waxay ku sug-naan Jannooyin iyo Ilo.

إِنَّ الْمُقْتَيَرَ فِي جَنَّتٍ وَعَمِونٍ ﴿١٦﴾

16. Iyagoo qaadan waxa Eebe siiyay, maxaayeelay waxay ahaayeen horay kuwo wanaag fala.

أَخْذَنَ مَا مَاءَ نَاهِمَ رَبُّهُمْ أَنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُسْتَحْيِنِينَ ﴿١٧﴾

17. Waxayna ahaayeen kuwo wax yar Habeenki seexda.

كَانُوا أَطْلَادَ مِنْ أَئِلِّيْلَ مَا يَهْجُونَ ﴿١٨﴾

18. Waagana way dambi dhaaf way-diisanayeen.

وَإِلَّا سَاحَرُهُمْ بَسْتَقْرِفُونَ ﴿١٩﴾

19. Xoolhoodana xaq bay ku leeyi-hiin kuwa waydiista iyo kadhi-baataysan.

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِلْسَّائِلِ وَلِلْمَحْرُومِ ﴿٢٠﴾

20. Dhulkana waxaa ugu sugan calaamoojin kuwa wax yaqiiin.

وَفِي الْأَرْضِ مَا يَنْتَ لِلْمُؤْقِنِينَ ﴿٢١﴾

21. Naftiinna miyaydaan arkaynin (waana qaadasho).

وَفِي آنْسِكُمْ أَفَلَا تَبَصِّرُونَ ﴿٢٢﴾

22. Samada yuuna jiraa risqigiinnu iyo waxa laydiin yaboohi.

وَفِي السَّمَاءِ رُزْفُكُمْ وَمَا نُوَعِدُهُمْ ﴿٢٣﴾

23. Ebaha Cirka iyo dhulka yaan ku dhaarannaye waxa quraanku sheegi waa suganyahay sida hadalkiinna oo kale.

فَوْرَتِ الْمَلَائِكَةُ وَالْأَرْضُ إِنَّهُ لَعَنِّيْلَ مِنْلَ مَا أَنْكُمْ نَطِقُونَ ﴿٢٤﴾

Sama fale Eebe wuxuu ku abaal-mariyya wanaag iyo Janno, waxaana ka mid ah kuwa habeenki Cibaa-daysta dadkoo hurda'sidu Nabigu yidhi (naxaris iyo nabadgalyo Eebe Korkiisa haycelec) «Dadow wax quudiya, Qaraabadaan xidhiidhiya, Salaantana faafiya, habeekiina tukada dadkoo hurda Jannada aad ku gasheen nabadgalyee».

Iyo kuwa aroorta Eebe dambi dhaaf warsada, xoolhoodana xaq ka bixiya, kuna waana qaata dhulka iyo naftoodaba, sida oo kale Cirka siduu Eebe u habeyay. saa daraadeed waa in Eebe laga yaabo wuxuu ballanqaadaya la rumeyo illeen waa dhab sida hadalkoodee. Ad-Daariyaat (15-23).

24. Ma ku soo gaadhay warkii mar-tidii (Nabi) Ibraahiim ee sharafta la-hayd.

مَلَّ أَنَّكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمَكْرِمِينَ ﴿٢٥﴾

25. Markay salaameenna, isna uu sa-laantii ka celiyey kuna yidhi waxaad ti-hiin kuwo aan la oqoonnin.

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَّمًا قَالَ سَلَّمًا قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿٢٦﴾

26. Markaa-su aaday ehelkiisii lana yi-mid Dibi shilis (una gawracay).

فَرَاغَ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَهُ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ﴿٢٧﴾

27. Una soo dhawee yay isagoo ku leh maxaad u cuni waydeen.

فَرَأَهُمْ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَكُونُونَ ﴿٢٨﴾

28. Wuxuuna naftiisa ka kasay cabsi xaggooda ah, waxayna ku dheheen ha cabsanin, waxayna ugu bishaareeyeen wiil cilmi yeelan,

29. Markaasay soo qaabishay ha-weenaydiisi iyadoo ku qaylyi wajigana garaaci Ma Habar mandhalays ah (yaa wax dhali).

30. waxayna ku dheheen xaalku waa saas, Eebahaaga falkasan ee waxwalba og yaa yidhi.

31. (Nabi Ibraahim) wuxuu ku yidhi xaalkiinnu see yahay kuwayohow la soo diray.

32. Waxayna dheheen waxaa lanoo soo diray qoon dambiliyaa ah.

33. Si aan ugu soo dirro korkooda dhagaxyo dhoobo (kulul).

34. Oo Eebe agtiisa loogu calaameeyay kuwa xadgudbay.

35. Markaasaan ka bixinay kuwii mu'miniinta ahaa oo ku dhexjiray.

36. kamana aannaan helin waxaan halguri oo muslin ah ahayn.

37. Wawaana kaga tagnay dhexdeeda calaamad (ay ku waana qaataan) kuwa ka cabsan caddibaad daran.

Qisada Nabi Ibraahim iyo martidiisa waxay kaloo ku soo aroortay suuradda huud iyo ALXUR, martisoorka iyo is xurmuyntuna waa dabeeccad wanaagsan oo diinta islaamku farayso sida qisadana ka muuqata. waxaa kale oo Aayaduhu caddeeyeen in Eebe awooddiisu baaxad-wayntahay, oo cid duq ah iyo midaan dhali jirinba carruur ka beero, taasina waa naxariista Eebe iyo deeqdiisa, Tan kale waa in Eebe la oqoonsado luguna waana qaato tusaaloo yinkiiisa si uu inooga nabadgaliyo caddibaad daran. Ad-Daariyaat (24-37).

38. (Nabi) Muusana calaamo lagu waana qaatuu ahaa markaan u dirray Fircoon isagoo wata xujo cad.

39. Wuuna jeedsaday isagoo la jira colkiisi, wuxuuna ku yidhi waa Saaxir ama waa waalanyayah.

فَأَرَجَسَ مِنْهُمْ خِيَفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا شُرُوهُ

يَعْلَمُ عَلَيْهِ ﴿٢٤﴾

فَأَفْلَتْ أَمْرَأَتُهُ فِي صَرَّةٍ وَصَسَكَتْ وَجْهَهَا

وَقَاتَ عَبُورُ عَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

فَأَلْوَأَكَذَّلَكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ

الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾

فَأَلْفَأَخْطَبَكُمْ أَهْمَاءُ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٧﴾

فَأَلْوَأْ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ بُشِّرَى مِنْ

لِتُنْزِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ ﴿٢٨﴾

مُسَوَّمَةً عَدَدَكَ لِلْمُسْرِفِينَ ﴿٢٩﴾

فَأَخْرَجَنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٣٠﴾

فَأَوْجَدْنَا فِيهَا عِبَرَيْتَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾

وَرَكَّافِهَا إِيَّاهُ لِلَّهِنَ يَحْأُونَ الْذَّابَ الْأَمِيمَ ﴿٣٢﴾

وَفِي مُوسَىٰ إِذَا أَرْسَلْنَاهُ إِلَى فَرْعَوْنَ سَلَطَنِ مِينَ ﴿٣٣﴾

فَوَلَّ بِرُكْبَتِهِ وَقَالَ سَاحِرٌ وَمُجْسِمٌ ﴿٣٤﴾

40. Markaasaan qabannay (cqaab-nay) isaga iyo Askartiisiiba, waxaana ku tuurray Badda isagoo la dagaalay.

فَأَخْذَنَاهُ وَجْهَهُ وَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْأَيْمَ وَهُوَ مُلْمِمٌ ﴿٤١﴾

41. Ree Caadna (calamo lagu waana qaato yaa ku sugar) markaan ku dirray dabayl wax halaagta.

وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ أَرْبَعَ الْعَصَمَاتِ ﴿٤٢﴾

42. Wax kasta oy martana ka dhigi wax tirtiran.

مَا نَذَرْنَا مِنْ شَيْءٍ أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْنَاهُ كَارِمِينَ ﴿٤٣﴾

43. Ree Thamuudna (Calaamo lagu waana qaato yaa ku sugar) markii lagu yidhi raaxaysta ilaa waqtii.

وَفِي ثَمُودٍ إِذْ قَلَ هُمْ تَمْنَعُوا حَقَّيْحِينَ ﴿٤٤﴾

44. Waxayna iska kibriyeen amarkii Eebe, waxaana qabtay Qaylo daran iyagoo eegi.

فَتَوَاعَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخْذَنَاهُمُ الصَّنْعَةَ
وَهُمْ يَنْظَرُونَ ﴿٤٥﴾

45. Mana ayna karin kicid, isumana ayna gargaarin.

فَأَسْتَطَعُوا مِنْ قِبَامِ وَمَا كَانُوا مُنْصَرِينَ ﴿٤٦﴾

46. (Nabi) Nuux qoomkiisiina waa horreeyeen, waxayna ahaayeen kuwo faasiqiin ah,

وَقَوْمٌ لُّوحٌ مِّنْ قَبْلِ إِلَيْهِمْ كَانُوا فَوْمًا فَسِيقِينَ ﴿٤٧﴾

Aayadahani waxay ka qisoon ummadihi hore ee beeniyay Nabiyadoodii iyo Rasuulladoodii iyo sida Eebe u halligay markay xaqa diideen, waana wax lagu waana qaato lagana fogaado camalkoodii oo kale,. Waxay kaloo Aayaduhu caddayn in la cqaabi dulmiile oo dhan, sida loo cqaabay Fircoo iyo wixii la mid aaha.

Waxaa se taas u siidheer caddibaaddii Aakhiro ee wayneyd. Ad-Daariyaat (38-46).

47. Samada annagaa u dhisnay si xoog ah, waana waasicinnay.

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْنِيرٍ وَلَنَا الْمُوْسِعُونَ ﴿٤٨﴾

48. Dhulkana waan gogollay cid wax gogoshana annagaa u fiican (Eebe).

وَالْأَرْضَ فَرَشَنَاهَا فَيَعْمَلُ الْمَدْهُودُونَ ﴿٤٩﴾

49. Waxwalbana waxaan ka abuuray laba nooc, si aad ugu waana qaadataan.

وَمَنْ كُلَّى شَيْءٍ حَلَفَنَا رَوْجَيْنَ لَعْلَكُمْ نَذِكَرُونَ ﴿٥٠﴾

50. Ee Eebe u carara (toobad keena), waxaana idiin ahay dige cade (muuqda).

فَقَرُّؤْ إِلَى اللَّهِ إِنَّ لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥١﴾

51. Hana yeelina Eebe miciisa ilaah kale, waxaan idiin ahay dige cade;

وَلَا يَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا أَخْرَى إِنَّ لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٢﴾

52. Xaalku waa saas, Gaaladii Reemakaad ka horreysayna markastoo Rasuul uyimaado waxay dhihi jireen waa Saaxir ama waa waalanyahay.

كَذَلِكَ مَا فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَاتَلُوا

سَلَحَأْوَهُنَّ

53. Miyay isu dardaarmeen arrintaas, waase qoom xadgudbay.

أَتَأَصْوَابِهِنَّ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغِيونَ

54. Ee Nabiyow iskaga jeedso xaggooda, ma tihid mid la dagaaliye (Eebe agtiisa).

فَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِلُومٍ

55. Ee wax waani, waanaduna waxay anfici mu'minintee.

وَذَكِّرْ فِيَنَ الْذِكْرِي نَفْعُ الْمُؤْمِنِينَ

Cirka iyo Dhulkuba waxay ku ahaadeen amarka Eebe'isagaana abuurkooda hagaajiyay, wax-walbana Eebe wuxuu ka abuuray lammaane (lab iyo dhaddig) sida uu u abuuray laba kala gaddisan, Bad Barri, macaan khadhaadh Habeen Dharaar Lab iyo Dhaddig iyo wixii la mid ah, wuxuuna u abuuray inuu ku intifaaco Dadku'kuna waana qaato darteed, oo ay Eebe xaggiisa u jeedsadaan, taasoo ah daacadisa, iyo in isagoo kaliya la caabudo lagana fogaado falkii iyo hadalkii xumaa; ee kuwii hore ee xumaa. Ad-Daariyaat (47-55).

56. Jinni iyo Insi waxaan Cibaadada-yda ahayn uma abuurin,

وَمَا حَلَقْتُ لِلْجِنِّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْذِذُونَ

57. Kamana doonaayo Risqi, iyo inay i quidiyaan.

مَا أَرِيدُ لِنَفْسِهِ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أَرِيدُ أَنْ يُطْمِئِنُوا

58. Illeen Eebe umbaa ah arsuqe xoogbadane.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّازِقُ ذُو الْفُوْزِ الْمُتِينُ

59. Kuwii dulmiliowga ahay waxaa u sugnaaday. Qayb (cigaab ah) oo la mid ah tii saaxiibbadoodii (ka horreeyey) ee ha dadajisanin.

فَإِنَّ لِلَّذِينَ طَلَمُوا دُنُونًا مِثْلَ ذُنُوبِ أَخْحَدِهِمْ

فَلَا يُسْتَغْفِلُونَ

60. Halaag wuxuu usugnaaday kuwii gaaloobay maalintoodii (Qiyaame) ee loogu yaboohay.

فَوَلَلِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمْ

الَّذِي يُوعَدُونَ

Aayadahan waxay caddayn in Eebe u abuuray addoomadiisa inay caabudaan kaliya, ee uusan uga baahnayn wanaag iyo quud midna, «Cibaadaduna» waa sida ashahaadada, salaadda, Sakada, Soonka, Xajka, Jahaadka, Ammaanada, Runta, Deeqsinnimada iyo ku dhaqanka siday diintu farayso liibaanna lagu gaadho. Aakharo iyo Adduunba. Eebana wuxuu ku yidhi hadalkisi quduska ahaa: (Ibnu Aadamow cibaadadayda u kali noqo laabtaada aan ka buuxiyo hodontiinimee'faqriganee aan kaa awdee, Haddaadan sidaa falin laabtaada waxaan ka buuxin shuql'Faqriganee kaa awdimayo) Waxaa wariyay Imaamu Axmad iyo Tirmidi iyo Ibnu Maajah.

Waana in la ogaado in dulmiliowgu uu mari waddadii kuwii ka horreeyay ee Daalimiinta ahaa, Halaag iyo Balaayana waxay u sugnaan maalinta Qiyaame Gaalo. Ad-Daariyaat (56-60).

Suurat Adh-Dhuur

سُورَةُ الظُّرُورِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Eebe wuxuu ku dhaartay) Dhuu-risiina.

وَالظُّرُورِ ١

2. Iyo Kitaabka la dhigay,

وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ

3. Oo ku qoran warqado la fidiyay.

فِرَقٍ مَشْوِرٍ ٢

4. Iyo Gurigii cammirraa (Beytul-macmuur).

وَالْبَيْتِ الْمَعْصُومِ ٣

5. IYO saanqaafka la koryeelay (cir-ka).

وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ٤

6. Iyo Baddii la kululeeyay.

وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ ٥

7. Ee caddibaadda Eebe waa wax dhi-ci (sugan)

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوْفَعٌ ٦

8. wax celinna ma jiro.

مَا لَهُ مِنْ دَاعِ ٧

9. Waxay dhici caddibaaddaas Maalinta Samadu wareegi.

يَوْمَ نَمُورُ السَّمَاءَ مَوْرًا ٨

10. Buuruhuna socon.

وَسَيِّرُ الْجِبَالَ سَيِّرًا ٩

11. Halaagna waxaa iska leh maa-lintaas kuwa xaqa beeniyay.

فَوَلِيلُ يَوْمِدِلِ الْمَكَدِينَ ١٠

12. Ee ah kuwa tiimbashada xu-maanta ku dhex ciyaari.

الَّذِينَ هُمْ فِي حَوْضٍ يَلْعَبُونَ ١١

13. Maalinta Naarta xoog loogu tuu-rina (waxaa lagu dhihi).

يَوْمَ يُدْعَوْنَ إِنَّ نَارَ جَهَنَّمَ دَعَاءً ١٢

14. Waatan Naartii aad beenin jirteen.

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تَكَذِّبُونَ ١٣

15. Ma sixirbaa, mase waxbaydaan arkayn.

أَفَسِحْرُ هَذَا أَمْ أَنْدَلَ بَنْصُورُكَ ١٤

16. Gala, ama samra ama ha samrine, waa isugu kiin mid, waxaa uun laydinka abaalmarin waxaad camal falayseen.

Eebe wuxuu ku dhaaran makhluuqaadkiisa ku tusin qudradiisa, sida Buurta Dhuuri-Siina; Kitaabka la dhawray, Quranka, Beytul-macmuur, Cirka dhuuka, badda iyo wixii la mid ah, intaas, oo dhanna waxaa lagu xoojin in ciqaabta Eebe oo xumaanlowga u darbay sugantahay, wax reebina usan jirin, Maalinta qiyamaana xaq diidayasha lagu abaal marin ciqaab daran, maxaayeclay waxayku madax adkaadeen oo dabbaasheen Wabigii xumaanta, Eebana ma dulmiyine iyagaa is dulmiyay. Adh-Dhuur (1-16).

17. Kuwa Eebe ka dhawrsaday waxay gali Jannooyin iyo Nicmo.

18. Iyaga oo ku raaxaysan wixa Eebe siiyay, Eebohoodna wuxuu ka dhawray caddibaadda Jaxiimo.

19. (Waxaana lagu dhihi) cuna oo cabba idinkoo shifaysan camalkiinnii dartiis.

20. Idinkoo ku dangiiga Sariiro la safay, waxaanna (Eebe) u guurin Haween Janno(Xuuralcayn).

21. Kuwa xaqa rumeeyay ee caruurtooduna limaanka ku raacdya waxaannu haleeshiin caruruooda (Darajada iyo naxariista), camalkoodana waxba kama nusqaaminayno, Ruuxwalbana wuxuu kasbaday yuu u rahmanaan «u xidhnaani».

22. waxaannu u badinnay faakiho iyo Hilib oo ah waxay jecelyihiin.

23. Waxayna isku siin Jannada dhexdeeda (iyagoo sheekeysan) Weel (Macaan) kabuuxo, oon hadal xun iyo dambibi midna lahayn.

24. Wixaana u adeegi wiilal aad moodo Jawhar la dhawray.

Kuwa Eebla caabuda xumaantana ka dhawrsada wuxuu Eebe ku abaal-marin Janno iyo wanaag, iyaga iyo carruutoodii xaqa rumeeyayba'siduu ka wariyay Dhaboraani Ibna-Cabbaas (wuxuu yidhi waxaan u malayn nabigu «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeeleey» inuu yidhi (Marka Ruuxu Jannada galoo yuu warsadaa labadisiis waalid iyo haweenaydiisi iyo carruurtiisi markaasaa la dhihi ma ayan gaadhii darajadaada, markaasuu dhihi'Eebbow waxaan u camalfalay naftayda iyo tooda, markaasaa la fari in la haleeshiyo).

Camal cid fashayna lagama nusqaamiyo, waxay ehlu jannuhu doonaanna waxay ka heli dhexdeeda, muran, hadal xun iyo dambina ma yaallo Jannada dhexdeeda, Ee waa uun wanaag nicmo iyo raaxo. Adh-Dhuur (17-24).

أَصْلُوهَا فَاصْبِرُوا وَلَا صِرِّروا سَوَاءٌ عَيْتُكُمْ
إِنَّمَا يُعَذِّبُونَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

إِنَّ الْمُنْتَقَنِ فِي جَنَّتٍ وَنَعِيمٍ

فَكَيْهِنَ يَسِّرَاهُنَّ رِبْرَبْ
وَوَقَنْهُمْ رِبْرَبْ عَذَابَ الْجَنَّمِ

كُلُّا وَأَشْرُوْهُنَّ إِيمَانًا كَثِيرًا تَعْمَلُونَ

مُتَكَبِّنَ عَلَى سُرُرٍ مَصْفُوفَةٍ وَزَوْجَنَهُمْ بَهْرَعِينَ

وَالَّذِينَ أَمْوَأُوا بَأْنَعْنَمْ ذُرِّيْهُمْ بِإِيمَنِ الْقَنَّا
بِهِمْ دُرِّيْهُمْ وَمَا الَّذِينَ مَنْ عَمَلُهُمْ وَمَنْ شَيْءَ
كُلُّ أَمْرٍ يَمْكُرُ بِمَا كَسَبَ رَهِينَ

وَأَمْدَنَهُمْ بِفَكْهَةٍ وَلَحْمٍ مَائِشَهُونَ

يَنْزَعُونَ فِي أَكْسَالَ لَنْوٍ فِيهَا لَوْلَاتٌ

وَيَطْرُفُ عَلَيْهِمْ غَلَامٌ لَهُمْ كَاهِنٌ لَوْلَمَكْنُونٌ

25. Qaarkood (ehlu-Jannah) yaa qaarka kale qaabilia iyagoo wax is way-diin.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَسَاءُونَ ﴿٢٦﴾

26. Waxayna isu dheheen waxaan ahayn horay Adduunkii kuwo ehel-koodii dhexdiisa ku cabsada.

فَالْوَآءَ إِنَّا كُنَّا نَابِلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ ﴿٢٧﴾

27. Eebaase nagu mannaystay (dambi dhaaf), wuxuuna naga dhawray caddibaadda Samuumka (Jahannama).

فَمَنْ أَلْهَمَ اللَّهَ عَلَيْنَا وَقْتَنَا عَذَابَ السَّمُومِ ﴿٢٨﴾

28. Waxaan ahayn horay kuwo barya Eebe, Ilahayna waa Baarri naxariista.

إِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ ﴿٢٩﴾

29. Ee waani (Nabiyow dadka), nic-mada darteed ma tihid wax sheege iyo waalane midnee.

فَذَكِّرْ رَفَعًا أَنَّتِ بِنَعْمَتِ رَبِّكِ بِكَاهِنٍ وَلَا جُنُونٍ ﴿٣٠﴾

30. Mise waxay dhihi waa gabayaa ee aan la sugno Geerida.

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ بَرَصُّ بِهِ رَبِّ الْمَتَوْنِ ﴿٣١﴾

31. Waxed dhahdaa suga anna waan idin la sugiye.

قُلْ تَرَبَصُوا فِي مَعْكُمْ مِنْ الْمَرْيَصِينَ ﴿٣٢﴾

32. Mise caqligooda (xun) yaa saas faray, ma aha ee waa Qoom xadgudbay.

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحَلَّمُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغِيُونَ ﴿٣٣﴾

33. Mise waxaydhihi isagaa abuurtay (Quraanka) waxba ma ayan rumeynin.

أَمْ يَقُولُونَ نَقْلَهُ، بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٤﴾

34. Ha la yimaadeen hadal la mid ah hadday Run sheegi.

فَلَيَأْتُو أَعْبَدِيْثٍ مُثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٣٥﴾

Ehlu-Jannah Eebaa u nicmeyay, waxayna ku kulmi Jannada dhexdeeda iyagoo is warsan dhibaatadii adduunka iyo say Eebe uga cabsanjireen iyo siduu ugu naxariistay wanaagna ugu mannaystay, maxaayee-lay Ilahay waa samafale, tan kale Nabigu (Naxaris) iyo nabdgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) waa Raxmad Eebe soo diray, Jirr, waalli, iyo wax xumaan ahna ma qabo, Quraankuna waa kalaamkii Eebe, Haddii kale ha keeneen gaaladu iyo beenalaayaashu wax Hadalkii la mid ah ama ku soo dhaw, lagama yaabo taasna waligeed. Adh-Dhuur (25-34).

35. Mise waxaa la abuuray abuure la'aan, mise iyagaa abuuray (naftooda).

أَمْ خَلَقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَلَقُونَ ﴿٣٦﴾

36. Mise iyagaa Samaawaadka iyo Dhulka abuuray, saas ma aha ee wax ma ayan yaqiinin.

أَمْ حَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَلَّا لَا يُؤْفِنُونَ ﴿٣٧﴾

37. Mise agtoodaan khayraadka Eebe yaallaa, Mise iyagaa xisaabin dadka.

أَمْ عَنْدَهُمْ خَرَائِمٌ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيَّطِرُونَ ﴿٣٨﴾

38. Mise waxay leeyihiin Sallaan ay wax ku Dhageeystaan, ha la yimaado kooda wax dhaagaystay xujo cad.

أَمْ لَهُمْ شُورَةٌ يَسْتَعِونَ فِي هَذِهِ قَلَبَاتٍ مُسْتَعِمُهُمْ

سُلْطَانٌ مُّبِينٌ ﴿٢٨﴾

39. Mise Eebaa Gabdho u sugnaaday idinkana wiilal.

أَمْ لَهُمْ بَنْتٌ وَلَكُمْ بَنْتٌ

40. Mise waxaad warsan Nabiyow ujuuro, oo markaas ku cuslaatay.

أَمْ نَسْتَهْمُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرِمٍ مُشْتَقُلُونَ

41. Mise waxa maqanbaa agtooda ah oo ay qoraan.

أَمْ عِنْدُهُمْ الْقِبْطُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ

42. Mise Dhagar Bay Rabaan, kuwa gaaloobay iyagaan dhakran.

أَمْ بُرِيدُونَ كَيْدَ الَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ

43. Mise Ilah Eebe ka soo hadhay leeyihiin, Eebaa ka fog waxay la wadaajieen «Ilaah-nimada».

أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشَرِّكُونَ

Aayadahan waxay waran dilaa ah ku yihiin dhuunta gaalada, mulxidinta ah iyo diinlaawayasha diido oo inkiri Illaheenna wayn ee sharafta leh ee abuuray Caalamka iyo wax kasta, kuwaas doqommada ah ee isla waynidha ku darsaday waxay inkiri Illaheen iyo abuurkiisa, Aayaduhuna waxay la hadli ciddii wax yar oo fikir ah ama caqli ah ku jirto, maxaa yeelay khalqiga, dadleh Cir leh ee dhul leh, ee Bad leh, ee Xiddigo leh ee xayaawaan leh waxayna ka baxsanayn Sadex xaaloo midkood,

1. Inay iska abuurmeen khaaliq abuuray la'aan.

2. Inay iyagu is abuureen Naftooda.

3. Iyo in cid kale abuurtay oo ahaysiisay, tan hore iyo tan labaadba waa wax kama jiraan, Cid is abuurtayna ma jirto, mid iska aburantayna ma jirto, wixii wax garad ahna ama caqli lehna saasuu rumaynsanyahay, waxaaa soo hadhay, tan sadexaad oo ah in cid wax abuurtay jirto oo makhluluuqadka ku duwan'waana arrin dhab ah waana Illaheenna Caalamka ahaysiyyay xaggisana u ahaan'awoodna ku dhammaato, Mu'miniintuna ay rumasanyihiin wanaagna ku abaalmarin.

Bukhaari iyo Muslim waxay ka warieen Jubayr Binu Mudhcam inuu yidhi: Wuxaan maqlay nabiga oo makhrub akhrin (Suuradda) Dhuur markuu gaadhad Aayaddan (Mise waxaa la abuuray Abuure la'aan): Qalbigaygu wuxuu u dhawaaday inuu duulo. Adh-Dhuur (35-43).

44. Hadday arkaan goosin ka mid ah Samada oo soo dhacaysa waxay odhan waa Daruuro is dulsaaran (madax adayg dartiis).

وَإِنْ يَرَوْا كَسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا

سَحَابٌ مَرْكُومٌ ﴿٤٩﴾

45. Ee iskaga tag Nabiyow intay kala kulmaan maalinta dhexdeeda lagu halaagi doono.

فَذَرْهُمْ حَتَّى يُلْتَقُوا بِوَهْمِ الَّذِي فِيهِ يُضْعَفُونَ

46. Maalinta ayan dhagartoodu wax u taraynin wax u gargaarana uusan jirin.

يَوْمَ لَا يَعْنِي عَنْهُمْ كُلُّهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُصْرَوْنَ

47. Kuwa xad gudbay waxaa u sugnaaday caddibaad ka sokaysa (Qiyyamada), laakiin badankoodu ma oga.

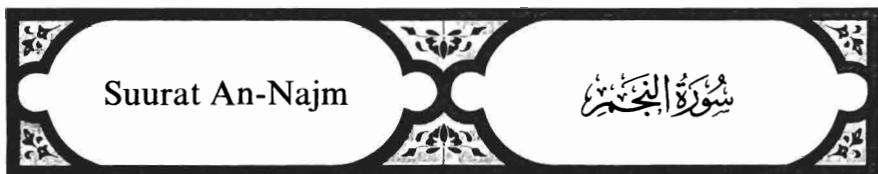
وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنَّ

أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

48. Ee ku samir xukunka Eebahaa (Nabiyow) annagaa ku ilaalinyee, kuna; tasbiixso oo ku mahadi Eebahaa markaad kici.

49. Habeenka qaarkiisna tuko, iyo marka xiddiguhu jeedsadaan.

Madaxadayggu gaalo wax u tarimahayo marka ciqaabta Eebe timaaddo, kхиyamo, dhagar iyo xumaanna Eebe wax kama dhibto, ee waxay wax yeeli cidda la timid uun, Adduunkana Eebe waa karaa inuu ku ciqaabo xumaanlowga (sida dhacda in badan). Aakhirana waa u dheertahay ciqaabteedii, waxaase Eebe Nabiga (naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) faray ummadiisuna waa la mide inuusan u walbahaarin xumaanlowga ee uu xaqa tusaa'kuna samraa'kaddibna wax kama dhibayso ciddii dhunta, maxaayeelay Eebaa awoodda leh, waana in tasbiixda Eebe'mahaddiisa, Salaadda iyo ka yaabiddiisana la badiyo si kastoo la yahayba. Adh-Dhuur (44-49).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis Guud iyo mid gaaraba Naxariista:

1. Wuxuu ku dhaartay (Eebe) Xid-diggi markuu hoobto.
2. Ee saaxiibkiin (Nabigu) ma dhumin, xaqana kama leexan.
3. Kumana hadlo hawadiisa.
4. quraankuna waxaan waxyi Eebe ahayn ma aha.
5. Waxaana wax baray (oo xagga Eebe ka soo gaadhisiyy) ku xoog wayn, (Malaku Jibriil).
6. Ee caafimaad iyo quwaba leh, abuuriddiisuna egtahay.
7. Wuxuu joogay jihadii sare (Jibriil).
8. Kaddibna u soo dhawaaday kuna soo hoobtay (Nabiga).
9. Intuu uga jirsado Qaanso (xad-higgeed) ama ka dhaw.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾

مَاضِلَ صَاحِبُكُمْ وَمَاغُورِيٰ ﴿٢﴾

وَمَا يَطْلُبُ عَنِ الْمَوْىٰ ﴿٣﴾

إِنْ هُوَ إِلَّا حِيٌّ يُوْمَىٰ ﴿٤﴾

عَلَمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ ﴿٥﴾

ذُو مَرِفَاسَتَوْيَ ﴿٦﴾

وَهُوَ بِالْأَقْوَى لِأَعْلَىٰ ﴿٧﴾

ثُمَّ دَنَانِدَلَىٰ ﴿٨﴾

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿٩﴾

10. Wuxuuna Eebe u waxyooday Ad-doonkiisa (Nabiga) wuxuu u wax-yooday.

فَأَوْحَى إِلَيْهِ عَبْدُهُ مَا أَوْحَى

Eebe wuxuu ku dhaartaa wuxuu doono oo khalqigiiisa ka mid ah, Addoomadiisuna kuma dhaartaan waxaan isaga ahayn, siduu sheegay Sheekh Shaabi. Eebana wuxuu halkan ku dhaartay Xiddiggu markuu hooban, in Nabigu toosanyahay, xaqna ku hadlo wuxuu sheegina uu yahay wax Eebe ku soo dajiyah uguna soo dhiiabay malaku Jibril, Nabiguna (naxaris iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) had iyo jeer marka waxyi soo dagi wuxuu la kulmi jiray Malaku Jibril, taasina waxay tummaato ku tahay gaalada iyo xaq diiendaasha diidi xaqnimada Quraanka.

Nabiguna (naxaris iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu yidhi: «Anugu kuma hadlo waxaan xaq ahayn.» Waxaa wariyay Imaam Axmad binu xambal. An-Najm (1-10).

11. Qalbiguna Ma beeniyo wuxuu ar-kay (Nabigu).

مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ

12. Ee ma idinkaa ka murmi «kana doodi» wuxuu arkay.

أَفَمُرْدُونُهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ

13. Dhabnimuu Nabigu u arkay Jibrill mar kale.

وَلَقَدْ رَأَاهُ تَرْلَهُ أُخْرَىٰ

14. Sidratul-Muntaha agteeda.

عَنْ سِدْرَةِ الْمَسْكِنِ

15. Agteedana waxaa ah Jannatul-ma'waa.

عَنْ هَاجَنَّةِ الْمَأْوَىٰ

16. (Wuxuu arkay) waqtiguu da-bootayay Sidrada wax daboola.

إِذْ يَعْشَى السِّدْرَةَ مَا يَعْشَى

17. Aragguna kama iilan wuxuu arkay (Nabigu) mana xadgudbin.

مَازَعَ الْبَصْرَ وَمَا طَغَىٰ

18. Dhabnimo yuuna u arkay (Nabigu) Aayado Eebe oo waawayin.

لَقَدْ رَأَىٰ مِنْ أَيْنَتِ رَبِّ الْكَبْرَىٰ

19. Ka warrama (Sanamyada) Laata iyo Cuza.

أَفَرَأَيْتَ اللَّهَ وَالْعَزَىٰ

20. Iya Manaatadii saddexaad ee kale.

وَمَنْوَءَةُ النَّالِنَةِ الْأُخْرَىٰ

21. Idinku ma waxaa leedihiiin Lab Eebana Dhaddigga.

أَلْكُمُ الدَّكْرُ وَلَهُ الْأَلْقَىٰ

22. Taasi waa qayb dulan ah.

تَلَكَ إِذَا قَسَمَهُ ضَيْرَىٰ

23. Sanammaduna magacyo aad magacowdeen idinka iyo Aabayawgiin mooyeen wax kale ma aha, wax xuja ahna Eebe uma soo dajinin, waxaan

إِنْ هِيَ إِلَّا آنْسَاءٌ سَيِّئَتْهُ أَنْتُمْ وَمَا بَرَأْتُمْ مَا أَنْزَلَ

اللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا فِي الْأَنْوَافِ وَمَا تَهْوَىٰ

mala ahaynna ma raacayaan iyo waxa naftoodu doonto, xagga Eebana waxaa uga yimid hanuun.

الْأَنفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمْ أَمْدَعٌ

Nabigu (naxariis) iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu arkay Malaku-Jibriil oo soo gaadhsii-nay waxyiga Eebe marar badan, sidaan (horayba u soo sheegnay) shakina kuma jiro siduu Nabigu Jibriil u arkay, sida oo kale wuxuu arkay Nabigu Aayadi waawayn oo Eebe, maxayse Sanamyo ama wax ha garteen ama yay wax garannine la caabudo ama la raaco tari, waa uun halaag iyo luggooyo, illeen Xagga Ilaaheenbaa inooga yimid Nuur iyo hanuun ay waajib tahay in la raaco. An-Najm (11-23).

24. Mise dadka waxaa u sugnaaday waxay yidiishaan.

أَمْ لِلْأَنْسَنِ مَانِئٌ

25. Aakhilo iyo Adduunba Eebaa is-ka leh.

فَلَلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى

26. Badanaa Malag Samada ku sugar oon shafeecadiisu waxba anfacayn in Eebe idmo mooyee, Cidduu la doono oo ka raalli noqdo.

وَكَمْ مِنْ مَلِكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تَقْنِي شَفَاعَتَهُمْ
شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لَمَنْ يَشَاءُ وَرَضَّى

27. Kuwa aan rumaynin Aakhilo waxay Malaii'gta ku magacaabi magac dhaddig.

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ لَيُسْمُونَ الْكِتَابَ

28. Wax cilmi ahna uma laha, ee waxay raaci mala uun, malana xaqa wax kama taro.

سَيِّدِهِ الْأَنْفُسِ

29. Ee iskaga jeedso (nabiyow) Ruux ka tagay xuskayga (Quraanka) oon doonin waxaan nolosha Adduunka ahayn.

وَمَا لَمْ يَدْعُهُ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَنْبَغِي لِلظَّنِّ وَلَنَّ الظَّنَّ

30. Kaasina waa garaadkooda aqooned intuu gaadhey, Eebana waa ogayahay cidda ka dhuntay jidkiisa, waana ogayahay cidda hanuunsan.

لَا يَعْنِي بِرَبِّي سَيِّدِنَا

Ruuixna siduu doona uun xaalku ma noqdo, ee waa sida amarka Eebe ku fulo, maxaayeeley Aakharo iyo Adduunba Eebaa iska leh, xataa Malaa'igtu waxaan Eebe fasixin ma samayn karto'cidna uma shafeeci karto'idanka Eeba mooyee.

فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّ عَنْ ذِكْرِنَا وَلَا تُرِيدُ إِلَّا الْحَيَاةَ

الَّذِيَا

Eebana siduu meelo badan oo Quraanka ah ku sheegay uma baahna ehel iyo carruu midna, maxaayeeley khalqiga dhammaantiisba isagaa iska leh, markaas maxay gaaladu u sheegi in malaa'igtu gabdho Eebe yihiin, wax ma oga ee waxay ku socdaan male, muxuuse tarì male.

ذَلِكَ مَبَاهِهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَنْضَلُّ

Nabiguna (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) wuxuu ku yidhi hadalkiisi saxiixa ahaa (Iska jira malaha, maluhu waa ka u Been-san hadale).

عَنْ سَيِّلِهِ، وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَنْهَا

Eebana wuxuu Nabiga faray inuusan ku daba luggu'in kuwa xaqa ka jeedsaday ee cilmi goodii ku koobtay Adduunyo ladaabu ordaan uun, waxaa la Wariyay Caa'isha Hooyadii Mu'miniinta ahayd, «Eebe ha ka raalli noqdee» inay tidhi: Rasuulkii Eebe wuxuu yidhi (naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee):

Adduunka waa guriga Ruuxaan guri lahayn, iyo Xoolaha Ruuxaan Xoola lahayn, waxaana wax u kulmis-ta Ruuxaan Caqli lahayn). waxaa sheegay Imaam Axmad iyo labadii sheekh. (Bukhaari iyo Muslim). An-Najm (24-30).

31. Samaawaadka iyo Dhulka waxa ku sugan Eebaa iska leh, si uu uga abaalmariyo kuwa xumaanta falay camalkoodii, ugana abaalmariyo kuwii wanaagga falay wanaagga.

32. Waana kuwa ka fogaada dambiga waawayn iyo xumaanta, wax yaryar mooyeen, Eebana waa waasac dambidhaafkiisu, wuuna idin ogyahay markuu idinka abuuray Dhulka iyo markaad ku asturantiihiin uurka hooyaadiin, ee Naftiinna ha ammaanina Eebaa og cidda dhawrsashada badane.

33. Ka warrama midka xaqa ka jeed-saday.

34. Oo wax yar bixiyay inta kalana reebtay.

35. Ma agtiisaa cilmiga maqan yaallaa oo wuu arkaa.

Mar hadduu Eebe cirka, Dhulka, iyo makhluuqaadka dhammaantiisba leeyahay, uuna cidwalba ka abaal marin falkeeda uuna addoomihiisa ka saamixi gafafka yaryar, oo naxariistiisu waasac tahay, waxwalbana ogyahay marka Ruuxa la abuuro iyo goorkastaba, soo ma wanaagsana in wanaagga lagu dadaalo, xumaanta, islawayniida, iyo naftii ammaankana laga fogaado.

Maxammad binu camar ibnu-Cadha'a wuxuu yidhi, (waxaan ku magacaabay gabadh tay ah: Barrata, markaasay iigu tidhi Saynab binti Abii Salama: Rasulkii Eebe wuxuu reebay magacan, adna waxaad ku magacawday Barrata, markaasuu Rasulkii Eebe (naxariis iyo nabdgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) yidhi: (Naftiinna ha ammaanina Ilaahey waa ogyahay Cidda baarriga ah oo idin ka mid ah) markaasay dheheen maaxaan ku magacawnaa? wuxuuna yidhi: ku magacaaba Saynab, waxaa wariyay Muslim. wuxuuna Nabigu reebay inaan dadka ammaanta laga badinnin, ee khayrka iyo wanaagga unu ha la badsado iyagaan ammaan ugu filane. An-Najm (31-35).

36. Miyaan looga warramin (dadka) wixii ku yiillay Kitaabkii (Nabi Muuse).

37. Iyo kii (Nabi Ibraahimkii) ee oofiyay (wixii lafaray).

38. Inaan nafna dambi naf kale qaadaynin.

39. Ruuxna wuxuusan camalfalin heleeynin.

40. Camalkiisana la arki doono.

وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِجَزِيَ اللَّذِينَ أَسْتَوْا بِمَا عَمِلُوا وَبَعْرِيَ اللَّذِينَ أَحْسَسُوا بِالْمُسْقِي

الَّذِينَ يَعْتَنِيُونَ بِكِيرٍ أَلِثْمٍ وَالْفَوْحَشَ إِلَّا لِلَّهِمَ إِنَّ رَبَّكَ وَسِعَ الْمَغْفِرَةُ هُوَ أَغْفَرٌ كُلُّ ذَنْبٍ كُلُّ أَرْضٍ وَإِذَا نَسِيَتْ حَاجَةً فِي مُطْلُونَ أَمْهَنِكُمْ فَلَا تُرْكُوكُ أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى

أَفَرَءَيْتَ الَّذِي تَوَكَّدَ

وَأَعْطَى قِيلَالًا وَكَدَى

أَعْنَدَهُ عِلْمًا لِغَيْبٍ فَهُوَ بَرِئٌ

أَتَمْ يَبْتَأِسُ إِلَيْنَا فِي صَحْفِ مُوسَى

وَابْرَاهِيمَ الَّذِي وَقَى

الْأَنْزَلَ وَأَرْدَرَ وَرَأَخْرَى

وَأَنَّ لَيْسَ لِلْإِنْسَنِ إِلَّا مَا سَعَى

وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَى

41. Ka dibna looga abaalmarin doono si buuxda.
42. Eebaa xaggiisana loo ahaan.
43. Eebe waakan wax ka qosliya kana oohiya.
44. Isagaana wax dila waxna nooleeyya.
45. Isagaana abuuray labada nooc ee ah lab iyo dhaddigba.
46. Kana ahaysiiyay dhibic soo bax-day.
47. Isagaana ahaysiin soo celinta kale.
48. Eebe isagaa wax Hodmiya isagaana wax faqiriya.
49. Waana Eebaha xiddigga Shicra.

Aayadahani waxay caddayn sida Aayado badan oo kalaba in Naf walba laga abaal-marin waxay camal fasho, Nafna naf kale dambiged ayna qaadaynin, Ruux walbana uu arki camalkiisa, xaalkuna wuxuu ku dhammaan Eebe xaggiisa, Camar binu maymuun waxaa laga wariyay inuu yidhi: waxaa na dhexistaagay Macaad binu Jabal wuxuu yidhi: Ree Awdoon waxaan ahay farriintii Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeeleel) idii soodiray, waadna ogthihiin in Eebe loo ahaan, ama Janno ama Naar. waxaa wariyay Ibnu Abii Xaatim. Eebana waa ka qosliyaha, ka oohiyaha, dilaha, nooleeyaha, abuuraha, soo celiyaha, Hodmiyaha, faqiriya, iyo Eeba-ha Makhluuqaadka dhammaantood, ee waa in Ruux walba uu u darbadaa inuu la kulmi camalkiisa, macaan iyo khadhaadhba. An-Najm (36-49).

50. Eebe isagaa halaagay Caadkii horre.
51. Iyo Thamuudba waxna kama reebin.
52. (Nabi Nuux) Qoomkiisiina horuu (uhalaagay), waxayna ahaayeen kuwa dulmi badan oo xadgudub badan.
53. Qoomkii (Nabi Luudhna) wuu ridey (Eebe).
54. Wuxuuna ku daboolay wuxuu ku daboolay (oo caddibaad ah).
55. Teebaadse nicmooyinka Eebe shakinaysaan (kana doodaysaan) dadow.

فِيمِنْ بَعْدِهِ الْجَرَاءَ الْأَوَّلِ ﴿٤١﴾
وَإِنَّ إِلَيْكَ رَبِّكَ الْسُّ�َّهُ ﴿٤٢﴾
وَإِنَّهُ هُوَ أَحَدٌ وَابْنُ ﴿٤٣﴾
وَإِنَّهُ هُوَ أَمَّاتٌ وَآخِيَا ﴿٤٤﴾
وَإِنَّهُ خَلَقَ الرُّوْجَيْنَ الَّذِيْكُ وَالْأُنْثَى ﴿٤٥﴾
مِنْ شَفَاعَةٍ لِذَانِقِيْنِ ﴿٤٦﴾
وَإِنَّ عَلَيْهِ النَّشَاءُ الْأُخْرَى ﴿٤٧﴾
وَإِنَّهُ هُوَ عَنْ وَاقِنٍ وَآفَى ﴿٤٨﴾
وَإِنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرَى ﴿٤٩﴾

وَإِنَّهُ أَهْلَكَ عَادَ الْأُولَى ﴿٥٠﴾
وَمُؤْدِيًّا لِأَنْتَكَ ﴿٥١﴾
وَقَوْمٌ نُوحٌ يَنْبَلِلُ إِنْتَمْ كَانُوا مُّهُمْ أَظْلَمُ وَأَطْغَى ﴿٥٢﴾
وَالْمُؤْنَفَكَهُ أَهْوَى ﴿٥٣﴾
فَفَسَّهُمْ مَا مَعَشُوا ﴿٥٤﴾
فِيَأْيِيْهِ رَبِّكَ نَسَارَى ﴿٥٥﴾

56. Kan (Nabiga iyo Quraankuba) waa dige ka mid ah u digayaashii hore.

هَذَا نَبِيٌّ مِّنَ النَّذِيرَاتِ الْأُولَئِكَ

57. Wayna dhawaatay Saacaddi Qiyaame.

أَرَفَتِ الْأَرْضَ

58. Wax Eebe ka soo hadhay oo ogna ma jiro (markay dhici).

لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ

59. Ma quraankanaad la yaabantihiin.

أَفَنْ هَذَا الْحَدِيثُ تَعْجَبُونَ

60. Ood qoslaysaan (idinkoo beenin) oydaanna ooyeynin (cabsi darteed).

وَنَصَحُوكُنَّ وَلَا يَنْتَكُونَ

61. Idinkoo waliba hilmaansan (islana wayn).

وَأَنْتُمْ سَيِّدُونَ

62. Ee dadow Eebe u sujuuda caabudana.

فَامْجُدُوا بِاللَّهِ وَاعْمَدُوا

Eebe awooddiiisa yaa wax walba ku jira, hadduu doonana wuu halaagaa Cidduu doono sida kuwaas Quraanku in badan ka warramay oo kale, maxaayeeley way kibreen 'Nicmada Eebana way beenyeen iyo xaqaba, saas daraadeed waa in Eebe laga yaabo, Qiyaamadana loo darbado, Quraankana la rumeyyo, kibir, isla wayni iyo qosol xaq ku beeninna la iska jiro, Sujuudda Eebe iyo cibaadadiisana la badiyaa, iyo xumaantaada oo laga ooyaa. Ibni Cabbaas wuxuu yidhi: waxaa Sujuuday Nabiga (naxariis iyo nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee) (markuu akhriyay) «An-Najm» waxaana la sujuuday Muslimiintii, Mushrikintii, Jinni iyo insiba. waxaa wariiyat Bukhaari. An-Najm (50-62).

Suurat Al-Qamar

سُورَةُ الْقَمَرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

إِنَّ اللَّهَ إِلَّا جَزَّالِ رَحْمَةٍ

1. Waxaa dhawaatay Saacaddii (Qiyaame), dayixiina wuu dillaacay.

أَقْرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَ الْقَمَرُ

2. Hadday Gaaladu arkaan Aayad way ka jeedsadaan waxayna dhahaan waa Sixir daran.

وَإِنْ يَرَوْا إِيمَانَهُ يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِرْهُ مُسْتَيْرٌ

3. Way beeniyeen (Nabiga iyo xaqa) waxayna raaceen Hawadooda, amar kastana wuxuu leeyahay meel uu ku sugnaado.

4. Wuxaan ugu yimid dhab ahaan warar ku dheehan waano.

5. Waana Xigmad xeel dheer, maysaya tari udigidi.

6. Ee iskaga jeedso (sugna) Maalinta mid dhawaqaan ugu yeedhi wax daran.

7. Aragooduna wuu dullaysnaan, waxayna ka soo bixi Quburahooda iyagood moodid Ayax faafay.

8. Iyagoo u dagdagi dhawaqaaha xagiisa, waxayna dhihi Gaaladu kani waa Maalin daran.

وَكَذَبُوا وَاتَّبَعُوا هَوَاءَهُمْ

وَكُلُّ أَمْرٍ مُسْتَقِرٌ

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُرْدَجٌ

حَسَنَهُ مُبَلَّغٌ فَمَا تَنِنَ النَّذْرُ

فَتُولَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الْدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ

ثُكْرٌ

خُشَّعًا أَبْصَرُهُمْ بِمَخْرُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَانُوكُمْ

جَرَادٌ مُتَّسِيرٌ

مَهْتَمِينَ إِلَى الدَّاعِ يَوْمَ الْكَفَرِونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِيرٌ

Calaamooyinka Qiyaamada waxaa ka mid ah soo bixintii (Nabiga) (naxariis iyo nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeelee).

Gaaladuna wax kastoo ku tusin xaqnimada (Nabiga) « oy arkaanba way beeninayeen, iyagoo sixir iyo xumaanba ku sheegi, wax walbase meel uu ku dhammaaduu leeyahay, waase in la waana qaato lana raaco xigmada Quraanku sheegi inta ka horraya Qiyaamada iyo abaal-marinta loona darbado Maalintaas way.

Waxaa laga variyay Khaalid binu Cumayr inuu yidhi: waxaa khudbad noo akhriyay Rasuulkii Eebe Naxariis iyo nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee» Eebuna ku mahadiyay kor ahaaye'wuuna ammaanay waxuuna yidhi (intaa ka dib Adduunyadii waxay ogaysiisay goyn'wayna jeedsatay, kamana hadhin wax yar oo la mid ah weel wax ku hadhay oo Ruuxu qaadanayo, waadna ka guuraysaan xaggeeda una guuraysaan Daar aan tagaynin, ee ka guura idinkoo wata camalkiinna khayrka badan, waxaa naloo sheegay in dhagax lagu tuuray salka Jahannamo uuna sii socon Toddobaatan Sano isagoon salka gaadhin, Wallahi in la buuxin'Ma la yaabteen? Wallaahi waxaa naloo sheegay in Jannada labadeeda Albaab loo socdo Afartan Sano, waxaana iman Maalin ay ciddihiidhi la buuxdo. Waxaa variyay Imaam Axmad Binu Xambal. Al-Qamar (1-8).

كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمٌ فَوْجٌ فَكَذَبُوا عَبَدَنَا

وَقَالُوا أَجْنَنُونَ وَأَرْدُجَرَ

9. Waxaa beeniyay (xaqa) iyaga hortood (Nabi) Nuux Qoomkiisii, waxay beeniyeen Addonkanagii, waxayna dheheen wuu waalanyahay, waana la guulgulay, « oo la canaantay ».

10. Eebuna tuugay inuu tabaryayah oo u gargaaro.

فَدَعَارِيَهُ أَقِ مَلَوْبٌ فَانْتَصَرَ

11. Markaasaan ku furay Albaabbada Samada (Cirka) Biyo badanna ka keeynay.

فَفَدَحْنَاهُ أَبْوَابَ السَّمَاءِ إِمَامٌ مُنْتَهِرٌ

12. Dhulkana Eebaa ka dillaaciay ilo, wayna kulmeen biyihii amar la qadaray dartiis.

وَفَجَرَّاً الْأَرْضَ عَيْنَا فَالنَّقَى الْمَاءَ عَلَى أَمْرٍ

قَدْعَدَرَ ۝

13. Wuxaan ku xambaaray Nabi Nuux (Doon) Looxyo iyo Musbaarro leh.

وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ الْوَحْيِ وَدَسَرَ ۝

14. Kuna socota ilaalintanada si loo abaalmariyo cidda Gaalowday.

تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَرَاءً لِمَنْ كَانَ كُفُرَ ۝

15. Waxaan uga tagnay (yuu Eebe yidhi) Calaamad (lagu waantoobo) ee ma jirtaa cid wacdoomi (oo wax xusuusan).

وَلَقَدْ تَرَكَهَا آمَةٌ فَهَلْ مِنْ مُذَكَّرٍ ۝

16. Seese yahay Caddib Eebe iyo digiddisu.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِ وَنُذُرِ ۝

17. Waan fududaynnay Quraanka xusuus darteed ee ma jirtaa cid wacdoomi.

وَلَقَدِيَسْرَانَا الْقُرْآنُ اللَّهُ كَرِيمٌ فَهَلْ مِنْ مُذَكَّرٍ ۝

Qisada (Nabi) Nuux iyo qoomkiisii wax badanbuu Quraanku sheegay, si loogu waana qaato'falkoodii xumaana looga leexdo, samaantana la falo, Quraanka Eebe fududeeyayna la raaco'luguna dhaqmo wanaaguu u yeedhi. Ibnu-Cabbaas wuxuu yidhi: Haddaan Eebe u sahilin Quraanka Carrabka Aadamiga Ruux khalqiga ka mid ah ma kareen inuu ku hadlo kalaamka Eebe. Al-Qamar (9-17).

18. Caadna way beenisay (xaqii), seese noqotay caddibaaddii Eebe iyo u digiddiisii.

كَذَبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِ وَنُذُرِ ۝

19. Wuxaan ku dirray korkooda dabayl qabaw daran Maalin baasaysan dhexdeed oo Joogta ah.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرَافٍ يَوْمَ حَنْحِنٍ مُّسْتَرٍ ۝

20. Oo dadka siibaya sida Timir gunteeedii la ruijiyay.

تَنْزَعُ النَّاسُ كَاتِبِهِمْ أَعْجَازُ تَحْلِيلٍ مُّنْقَعِيرٍ ۝

21. Seese ahaa caddibaaddii Eebe iyo u digiddiisii.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِ وَنُذُرِ ۝

22. Wuxaan ufududaynay Quraanka xusuus darteed ee ma jirtaa cid ku wacdoomi.

وَلَقَدِيَسْرَانَا الْقُرْآنُ اللَّهُ كَرِيمٌ فَهَلْ مِنْ مُذَكَّرٍ ۝

23. Waxaa beenisay (xaqii) loogu di-gay Thamuud.

كَذَبَتْ ثَمُودٌ بِالنُّذُرِ ۝

24. Waxayna dheheen ma Ruux dad ah oo naga mid ah yaan raacaynaa, markaas waxaan ku sugannahay baadi iyo dhibaato.

فَقَالُوا إِبْرَاهِيمَ مَا أَنْتَ وَحْدَكَارِيْمٌ إِنَّا إِذَا لَفِي

ضَلَالٍ وَسُعْيٍ ۝

25. Ma isagoo na dhexjoogaa waxyi lagu soo dajiyay, saas ma aha ee waa beenbadane kibirlow ah.

أَعْلَمُ بِالدُّرْجَاتِ مِنْ يَنْتَكُلُ هُوَذَابُ أَشَرٌ ﴿٢٥﴾

26. Way ogaan doonaan barri cidda beenbadane kibirlow ah.

سَيَعْمَلُونَ عَدَامَ الْكَذَابِ الْأَشَرِ

27. Hashii Annagaa soo bixinna Jirrabkooda dartiis, Ee sug kuna samir.

إِنَّا مُرْسِلُ النَّافَّةِ فَنَهَا لَهُمْ فَانْقَضُوهُمْ وَأَصْطَرُهُمْ

28. Una warran in biyuhu yihin qayb (iyaga iyo Hasha), cidbana maalin gara leedahay.

وَيَتَّهِمُونَ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمٌ مِّنْهُمْ كُلُّ شَرٍّ يَخْضُرُ

29. Waxay u dhawaaqeen saaxiibkood hashiina wuu dilay.

فَادَوا صَاحِبَهُمْ فَعَاطَنِي فَقَرَرَ ﴿٢٩﴾

30. Seese ahaa caddibaaddii Eebe iyo u digiddisi.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِي ﴿٣٠﴾

31. Dhawaaq kaliyaan ku siidaynay, waxayyna la mid noqdeen jabad burburay.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَجَهَةً فَكَانُوا

كَهْشِيمُ الْمُحْظَى ﴿٣١﴾

32. Quraankana waan u fududaynay xusuus darteed ee ma jirtaa cid ku wacdoomi.

وَلَقَدْ يَسَرَّنَا الْقُرْآنُ لِلَّذِي فَهَلَ مِنْ مُّذَكِّرٍ ﴿٣٢﴾

Qisooyinkan iyana saasoo kale yuu Quraanku meela badan ugu sheegay, Murtiduse waa in wanaag la raaco, xumaanta iyo madax adayggana laga leexdo iyo ma ruux banii Aadam ah yaa na hanuunin, xaqaa umbaa wax la raaca ah. Al-Qamar (18-32).

33. Way beeniyeen Qoomkii (Nabi-Luudh) u digiddii.

كَذَّبَ قَوْمٌ لُّوطًا بِالنُّذُرِ ﴿٣٣﴾

34. Wawaanaa ku dirray korkooda Dabayl Dhagaxyo wadata, waxaanse ka nabadgalinnay (Luudh) ehelkiisii (rumeyy) goor Aroor ah.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا إِلَّا لُوطًا

بِعِيهِمْ سَحَرٌ ﴿٣٤﴾

35. Nicmad xaggannaga ka timid darteed, saasaana u abaalmarinnaa ciddii mahadisa (Eebe).

يَعْمَدُ مَنْ عَنِّنَا كَذَّالِكَ بَغْرِيْ مِنْ شَكَرٍ ﴿٣٥﴾

36. Nabi-Luudh wuxuu uga digay qoomkiisii qabashadannada (daran), wayse shakiyeen digiddaas.

وَلَقَدْ أَنْذَرْهُمْ بِطَشَّتَنَا افْتَمَرَوْا بِالنُّذُرِ ﴿٣٦﴾

37. Waxayna dooneen martidiisii (inay xumeyyaan) markaasaan indhaha tirray, waxaana lagu yidhi dhadhamiya caddibaadda Eebe iyo digiddisa.

وَلَقَدْ رَدُودٌ عَنْ ضَيْفِهِ فَنَظَمْسَنَا أَعْيُنَهُمْ فَدُوْقُوا
عَذَابٍ وَنَذْرٍ

38. Waxaa ku waabariistay caddibaad sugaran.

وَلَقَدْ صَبَّحُهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُسْتَقِرٌ
فَدُوْقُوا عَذَابٍ وَنَذْرٍ

39. Waxaana lagu yidhi dhadhamiya caddibaadda Eebe iyo digiddisa.

وَلَقَدِيَسْرَنَا الْقُرْمَاءَ لِلرَّكْفَلِ مِنْ مَذْكُورٍ

40. Waan fududaynay Quraanka xusuus darheed ee ma jirtaa cid wacdoomi.

وَلَقَدْ جَاءَ إِلَيْنَا الْفُرْعَانُ النَّذْرُ

41. Fircoon iyo ehelkiisii waxaa uymid digid.

كَبَّوْا يَا يَتَّا كُلَّهَا فَأَخْذَنَاهُمْ أَخْذَعِيزِيرٍ مُقْنَدِرٍ

42. Wayna beeniyeen Aayaad-kannagii dhammaanteed, markaasaan u qabannay si xoog iyo awood leh.

Sidoo kale Qoomkii Nabi-Luudh iyo falkoodii xumaa, iyo Fircoon iyo islawaynankiisii wax badanbay Quraanka ku soo arooreen, mana qarsoona waxay ku dambeeyeen, xumaanlowna saas ha fisho. Al-Qamar (33-42).

43. Ma Gaaladiinnan baa ka khayr badan kuwaas mase dambi la'aanbaa idhiin ku sugar Kutubta.

أَكَفَّارٌ كُلُّهُمْ مِنْ أُولَئِكُمْ أُمَّلُكُ بَرَاءَةً فِي الْبَرِّ

44. Mase waxay dhihi koox guulaysan yaanahay.

أَمْ هُؤُلُونَ بَخْرُجُونَ حَمِيمٌ مُنْصَرٌ

45. Waa la jabin kooxda, Dabadayna jeedin.

سَيِّهِمْ أَجْمَعٌ وَيَوْلُونَ الدُّبُرِ

46. Saacadda (Qiyaame) yaa ballan u ah, Saacadduna iyadaa daran oo kha-dhaadh.

إِلَيْ أَسْنَاعِهِمْ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذْهَنَهُ وَأَمْرٌ

47. Kuwa dambiliayaasha ah baadi iyo fogaansho yay ku suganyihiin.

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعْرٍ

48. (Waxaana lagu dhihi) Maalinta Naarta WajiWaji loogu ridi dhadhamiya taabashada Saqara.

يَوْمَ يُسْجَنُونَ فِي الْأَنَارِ عَلَى رُجُوفِهِمْ دُوْقُوا
مَسَّ سَفَرٌ

49. Wax kasta waxaan ku abuurray qadar.

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقِدْرَةٍ

50. Amarkannaguna ma aha mid mooyeen sida Ilbidhiqsi.

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَمَنْجِ بِالْبَصَرِ

51. Dhab ahaan baan u halaagnay kuwa idin la mid ah, ee wax waantoobi ma jiraa.

وَلَقَدْ أَهْلَكَنَا أَشْيَا عَكْمَ فَهَلْ

مِنْ مُّدَّكِيرٍ

وَلَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزَّمَرِ

وَكُلُّ شَيْءٍ وَكِبِيرٌ مُسْتَطْرِ

52. Wax kastoo dadku falo wuxuu ku suganyahay Kutuba.

53. Wax kastoo yar ama waynna waa qoranyahay.

54. Kuwa dhawrsadana waxay gali Jannooyin iyo wabiyaal.

إِنَّ الْمُنْقَيْنَ فِي جَنَّتٍ وَمِنْهُ

فِي مَقْعَدٍ صَدِيقٍ عِنْدَ مَالِيكٍ مُّقْنَدِيرٍ

55. Meel la fadhiisto oo xaq ah oo Eebara awoodda leh agtiisa ah (yaa u sugnaatay).

Gaaladii reer Makaad iyo xaq diidayashubaa kama wanaagsana Gaaladii hore ee la halaagay, Ruux iyaga ka mid ah oo xumaan la'aan Eebe u ballanqaadyna ma jiro, xoog ku faanna qiimo ma leh, immisaa jabtay cid is bidaysay tiro iyo tayaba, xusuuso Maalintii Badar ee Muslimiinta iyo Gaaladu kulmeen iyo Maalmihii ka dambeeeyaba, waxayna ku tusin qaqnimada quraanka iyo siduu Eebe ballankiisii u oo-fiyay, waxaase Gaalo jab Adduuu n sii dheer caddibaadda Qiyaame iyo Naarta Saqara. Eebehcenna wax walbaba qadarbuu ku ahaysiifyay, wax ku culusna ma jiro, wax walbana Kitaab-buu ku yaallaa, kuwa dhawrsadana wuxuu ku abaalmarin Janno iyo sharaf, iyo meel la fadhiisto meeja u fiican. Waxaa laga wariyay Cabdullaahi binu Cumar in Rasuulkii Eebe yidhi (naxaris iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee)(Ummad ha arko waxay leedahay Majuuusi, Majuuisiga Ummaddaydu waa kuwa dhihi Qadar ma jiro, Hadday bukoodaan ha booqannina, hadday dhintaanna ha u tagina). waxaa wariyay Imaam Axmad Binu xambal.

Hadalkii Nabiga ee saxiixa ahaana waa : (Eebe kaalmayo hana cajisin, haddii wax kugu dhaco dheh waa qadar Eebe wuxuu doonayna wuu falay, Hadhihiin haddaan falilahaas sidaas waxay noqonlahayd sidaas, qoomammo waxay furtaa fal shaydaan). Al-Qamar (43-55).

Suurat Ar-Raxmaan

سُورَةُ الرَّحْمَنِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee Naxariis Guud iyo Mid Gaaraba Naxariista :

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Eebaha) Raxmaan ah.

الْرَّحْمَنُ

2. Wuxuu baray (Nabiga iyo dadka kalaba) Quraanka.

عَلَمَ الْقُرْآنَ

3. Dadkana wuu abuuray.

خَلَقَ إِلَيْنَا

4. Wuxuuna baray dadka (Hadalka).

عَلَمَهُ أَبْيَانَ

5. Qorraxda iyo dayaxuna waxay ku socdaan xisaab.

الشَّمْسُ وَالْفَمْرُ مُحَسَّبَانِ ﴿٥﴾

6. Xiddigga iyo Geedkuba way Su-juudaan (Eebe Dartiis).

وَالْتَّجْمُ وَالشَّجَرُ سَجَدَانِ ﴿٦﴾

7. Samadana Eebaa koryeelay, Gar-soorna wuu dajiyay.

وَالسَّمَاءُ رَفِعَاهَا وَضَعَ الْمِيزَانَ ﴿٧﴾

8. Si aydaan uga gudbin Caddaa-ladda.

أَلَا تَطْغُوا فِي الْبَرِّ ﴿٨﴾

9. Miisaanka ku hagaajiya Caddaa-lad, hana nusqaamininna.

وَأَقِمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ ﴿٩﴾

10. Dhulkana Eebe wuxuu u dajiyay khalqiga.

وَلَا نَخْسِرُ وَالْبَرِّ ﴿١٠﴾

11. Dhexdiisa waxaa ah Faakihad (khudaar) iyo Timir Fiido leh.

فِيهَا فَكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكَامِ ﴿١١﴾

12. Xubuubna (midho) ball leh iyo ud-goona wuu abuuray.

وَالْحَبْذُ دُولُ الْعَصْفِ وَالرَّحَاحُ ﴿١٢﴾

13. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan (Insi iyo Jinniyow).

فِي أَيِّ الْأَرْضِ رَبِّكُمَا شَكَرَبَانِ ﴿١٣﴾

14. Dadka Eebaa ka abuuray dhoobo Jilay oo kale ah.

خَلَقَ الْإِنْسَنَ مِنْ صَلْصَلٍ كَلَفَخَارٍ ﴿١٤﴾

15. Jaankana wuxuu ka abuuray olol-ka Naarta.

وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَارِجِ مَنْ تَأَرِ ﴿١٥﴾

16. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَرْضِ رَبِّكُمَا نَكَذَبَانِ ﴿١٦﴾

Eebe wuxuu ku billaab Magaciisa Raxmaan ah, iyo Nicmooyin badan oos ugu nicmeyay khalqigisa, sida Quraanka uu baray Addoomadiisa, Abuuridda, hadalka, Qorraxda, Dayaxa, Xiddigaha, Geedaha, Cirka, Dhulka iyo Caddaaladda uu soodajiyay, Saas daraadeed yuu ku soo celceliyay Suuraddan u digidda beenin Nicmooyinkisa.

Jaabir waxaa laga wariyay Eebe ha ka raalli noqdee inuu yidhi: Waxaa u Soo baxay Rasuulkii Eebe Naxaris iyo Nabadgalya korkiisa Eebe ha yeelee Asaxaabtiisi, wuxuuna ku akhriiyay Suuratu-Raxmaan billawgeeda ilaa dhammaadkeeda, markaasay aamuseen wuxuuna yidhi: (Waxaan ku akhriiyay Suurad-dan Jinniga Habeenkii Jinniga, iyagaana idinka fiicnaa Raddinta (Jawaab), markastoon imaaddo hadalka Eebe Sarreeye: (Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan) waxay dhahaan: Mid Nicmadaada ka mid ahna Eebahannow beeninmayno Adaana mahad iska leh). waxaa wariyay Tirmidi. Ar-Raxmaan (1-16).

17. Ilaaheen waa Eebaha Labada Qorrax ka soo bax iyo Labada Qorrax u dhac.

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَرَبُّ الْمَغَرِبِينَ ﴿١٧﴾

18. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ كُلُّكُلْ بَانٍ ﴿١﴾

19. Eebe waan kan Labada Badood dariseeyey iyagoo kulmi.

مَنْ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ ﴿٢﴾

20. Dhedoodana yeelay soohdin (kala reebta) iskumana xadgudbaan.

يَهْمَسَ بَرْجٌ لَّا يَغْيَيْانِ ﴿٣﴾

21. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ كُلُّكُلْ بَانٍ ﴿٤﴾

22. Waxaa lagala baxaa Baddaas Lu'Lu' iyo Murjaan (Jawhar).

يَخْرُجُ مِنْهُمَا الْأَذْلُونُ وَالْمَرْجَاثُ ﴿٥﴾

23. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ كُلُّكُلْ بَانٍ ﴿٦﴾

24. Eebe waxaa u sugnaaday Doomaha socda Badda oo Buuro la mid ah.

وَلَهُ الْجَوَارُ الْمُشَاتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَغْنَمِ ﴿٧﴾

25. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ كُلُّكُلْ بَانٍ ﴿٨﴾

26. Dhammaan waxa (Dhulka) kor-kiiisa ah wuu tagi.

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ﴿٩﴾

27. Waa xase hadhi Eebaha wayn ee sharafta leh.

وَيَسْقَى وَجْهَ رِبِّكَ ذُو الْجَلَلِ وَالْإِكْرَامِ ﴿١٠﴾

28. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ كُلُّكُلْ بَانٍ ﴿١١﴾

Qorraxdu halkay ka soo muuqato, ama ku qarsoonto, badaha aan isku khaldamaynin Jowharta lagala soo baxo, Doomuhuna dhex sabbeeyaan iyo khalqiga intiisa kalaba Eebaa iska leh, isagaana maamula, wax kasta oo Dhulka ku dul-noolna wuu tagi oo dhiman, wax Eeba ka soo hadhay oo joogi ama baaqi ahaanna ma jiro, saa darteed. waa in la hormarsadaa camal wax tara maalinta aan Naf kale wax taraynин in Eebe doono mooyeen. Ar-Raxmaan (17-28).

29. Waxaa Eebe wax waydiista Samada iyo Dhulka waxa ku sugar, goor-walbana wuxuu maamuli arrin.

يَسْتَأْلِمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴿١٢﴾

30. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ كُلُّكُلْ بَانٍ ﴿١٣﴾

31. Waana idin xisaabin si dhab ah Insi iyo Jinniyow.

سَنْفُرُ كُلِّكُلِّ يَهْمَسُ الْقَلَكَلَنِ ﴿١٤﴾

32. Nimcooyinka Eebana teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ كُلُّكُلْ بَانٍ ﴿١٥﴾

33. Jinni iyo Insiyow haddaad kartaan inaad ka baxdaan Samada Jahooyinkooda iyo Dhulka ka baxa, kamana bixikartaan xujo la'aan.

34. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

35. Eebe (hadduu doono) wuxuu idin-ku diri Olol Naar ah, iyo Maar (la dhaaliyay) umana gargaarsanaysaan.

36. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

37. Markay Samadu dillaacdoo oy no-qoto ubax guduudan oo subag la mid ah (dhalaasho) markaas dadkaa la abaalmarin.

38. Nimcooyika Eebe teebaad beeninaysaan.

39. Maalintaas Ruux la warsan dambigiisa Insi iyo Jinniba ma jiro.

40. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

Cidwalba way ubaahantahay Ilaaheed, cir iyo Dhul iyo meel kastaba ha joogtee, Eebana isagaa goor walba maamula khalqigiiisa, isagaana xisaabin Qiyaamada, wax awood ah ama xoog ah oo ilahay lagaga hortagaana ma jiro, iyo wax ka carari kara midna, xumaanlowgana wuxuu ku abaal-marin xumaan, wax gargaara ahna ma helo maalinta xisaabta iyo Qiyaamaha, Eebana wax kama qarsoona cidna wax ma warsado Maalinta abaal-marinta. Ar-Raxmaan (29-40).

41. Dambiilayaasha waxaa lagu aqoonsan astaamahooda, waxaana la qaban Foodda iyo gommadaha (Naar-taana lagu tuuri).

42. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan,

43. Tani waa Jahannamadii ay bee-niyeen Dambiilayaashu (yaa lagu dhi-hihi).

44. Waxay ku meereysan Jahannamo iyo biyo kulayl daran dhexdooda.

يَعْشَرَ الْمِعْنَى وَالْإِنْسَانُ أَسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَفْدُوا
مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَأَنْفَدُوا لَا يَنْفَدُونَ
إِلَّا سُلْطَنٌ

فِيَأَيِّ الْأَرْضِ كُمَّا شَاءَ بَلْ

يُرْسَلُ عَنِّكُمْ شَاطِئُ مِنْ نَارٍ وَمَحَاسٍ فَلَا تَنْصِرَانِ

فِيَأَيِّ الْأَرْضِ كُمَّا شَاءَ بَلْ

فَإِذَا أَنْشَقَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرَدَةً كَالْلَّهِ كَانِ

فِيَأَيِّ الْأَرْضِ كُمَّا شَاءَ بَلْ

فَوَمِدَّ لَا يَشْفَعُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْ وَلَاجَانِ

فِيَأَيِّ الْأَرْضِ كُمَّا شَاءَ بَلْ

يَعْرُفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالْتَّوْصِي
وَالْأَقْدَامِ

فِيَأَيِّ الْأَرْضِ كُمَّا شَاءَ بَلْ

هَذِهِ جَهَنَّمُ أَتَيَ بِكَذِيبٍ بِهَا الْمُجْرِمُونَ

يَطْلُوْنَ بِهَا وَيَنْهَا وَيَنْهَا وَيَنْهَا

45. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ رَبِّكُمَا كَذَّبَنَ

وَلَعَنَ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ

46. Ruuxii ka yaaba Eebe hor istaagiisa mudan Laba Janno.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ رَبِّكُمَا كَذَّبَنَ

47. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

ذَرَّا نَّا أَفَنَانَ

48. Jannooyinkaas oo midabyo leh (iyo Laamo).

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ رَبِّكُمَا كَذَّبَنَ

49. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِيهَا عَسَّانٌ تَجْرِيَانَ

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ رَبِّكُمَا كَذَّبَنَ

50. Waxaa laga helaa ilo socda.

فِيهَا مَنْ كُلَّ فَكِهَةَ زَوْجَانَ

51. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ رَبِّكُمَا كَذَّبَنَ

52. Waxaa laga helaa nooc kasta oo Faakiha ah (Khudaar ah).

53. Nimcooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

Sama falaha iyo xumaan faluhu iskuma qasna Eeba agtiisa, waxaana dambiiлаага lagu aqoonsan calaamooiyinkisa, ciqaab iyo Naarta Jahannama oo lagu tuurana wuu la kulmi, taasoo uu dhixmeereysan, lamana dulmiyin ee isagaa xaqa beeniyay, Ruuxise ka yaaba Eebe la kulankiisa iyo xisaabtiisa waxaa lagu abaalmarin Janno wanaag ku dhanyahay, Nicmooyinka Eebcheen waa in lagu mahadnaqo khayrkan loogu kaalmaysto. Ar-Raxmaan (41-53).

54. Waxay ku dangiigsan (ehlu Jannuhu) Gogol ay tahay hoosteedo istabraq (xariir) Midhaha Jannooyinku waa u dhawyihiin.

مُكَبِّكِينَ عَلَىٰ فُرُشٍ بَطَانَهَا مِنْ إِسْتَرْيقٍ

وَحَىَ الْجَنَّتَيْنِ دَانِ

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ رَبِّكُمَا كَذَّبَنَ

55. Nicmooyinka Eebe Teebaad beeninaysaan.

فِي هَنَّ قَصَرَتِ الظَّرْفُ لَمْ يَطِمِّنَ إِنْ قَبَلَهُمْ

وَلَاجَانَ

56. Jannooyinka iyo Firaashka waxaa ku sugar Haween Indha waawayn oo dhawrsoon oosan taabanin horay Insi iyo Jinni midna.

فِي أَيِّ الْأَوَّلِ رَبِّكُمَا كَذَّبَنَ

57. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.

كَانُونَ الْيَأْوُثُ وَالْمَرْجَانُ

58. Waxed moodaa Haweenkaas Yaaquut iyo Murjaan (Jawhar midab leh).

59. Nicmooyinka Eebe teebaad bee-ninaysaan.
  60. Wanaag abaalkiisu soo wanaag ma aha.
  61. Nicmooyinka Eebe teebaad bee-ninaysaan.

Adduunku waa Guri shaqo, Aakhirana waa Guriga abaal-marinta, Suuraddanna wax badan yuu Ilaa-heen kaga warramay jaannada iyo tilmaameheeda, iyo wanaaggeeda, iyo in elhu Jannuhu ku noolaan khayr iyo Nicmo, iyo wax kasta oo wanaag ah, Eebaana ku abaal mariyay Nicmadaas, maxaa yeelay wanaag abalkiisu was wanaag.

Anas Binu Maalik waxaa laga wariyay inuu yidhi: Rasuulka Eebe yaa akhriyay Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeeleec: (Wanaag Abaalkiisu soo wanaaq ma ah) wuxuuna yidhi: «Ma ogthiiin wuxuu Eebihiin yidhi?» waxay dhiigey: Eebe iyo Rasuulkiisa oo, wuxuu yidhi: «wuxuu leeyayah Ruuxaan ugu Nicmeeeyay Eebe aqoonsi abaalkiisu waa Janno» waxaa shegay Bagawi. Ar-Raxmaan (54-61).

62. Waxay heli Labadaas Janno ka sokow kuwa kale.
  63. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.
  64. Waana Laba Jannoo madow (caagaaran).
  65. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.
  66. Waxaa dhexdeeda ah Laba illood oo burqan.
  67. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.
  68. Dhexdooda waxaa ah Faakihad (khudrad) iyo Timir iyo Rummaan.
  69. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.
  70. Dhexdooda waxaa ah Haween khayr leh oo Quruxsan.
  71. Nicmooyinka Eebe teebaad beeninaysaan.
  72. Waa Haween Indhacad oo Guriigooda jooga.

73. Nicmooyinka Eebe teebaad bee-ninaysaan.

فِي أَيِّ الَّأَيَّارِ كَانَتْ كَذِبَانٍ

74. Waa Haween uusan horay u taabannin Insi iyo Jinni midna.

لَمْ يَطْمِئِنُ إِنْ قَبَاهُمْ وَلَا جَاءُوا

75. Nicmooyinka Eebe teebaad bee-ninaysaan.

فِي أَيِّ الَّأَيَّارِ كَانَتْ كَذِبَانٍ

76. Waxayna ehl-Jannuhu ku dan-giigsan Barkimo cagaaran iyo Gogol Quruxsan,

مَشَّكِينٌ عَلَى رُرْفِ حُضْرٍ وَعَفْرٍ حَسَانٍ

77. Nicmooyinka Eebe teebaad bee-ninaysaan.

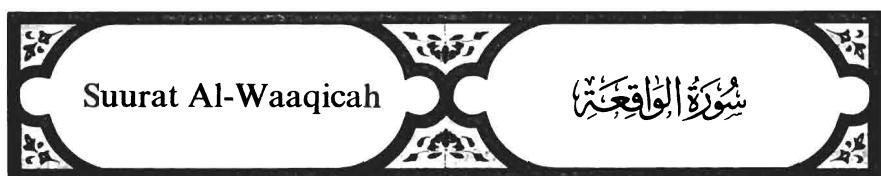
فِي أَيِّ الَّأَيَّارِ كَانَتْ كَذِبَانٍ

78. Waxaa barakadiisu badnaatay Magaca Eebaha wayn ee shrafta leh.

بَرَّكَ أَسْمَ رَبِّكَ ذِي الْمُكَلَّلِ وَالْإِكْرَامِ

Saasoo kale waxay Aayadahani ka qisoon Jannada iyo chelkeeda iyo waxa wanaag ah ee Eebe ku dhammeeyay, waxayna Suuraddu ku soo uruursatay markay wax badan soo Celcelisay Nicmada Ilaahey iyo inaan la beeninin waynida Ilaaheen iyo sharafsiisa, waxaana waajib ah in si dhab ah loo qaddariyo loona caabudo, maxaa yeelay waa Ilaaaha Adduunkiyo Aakhiraba, Ee mu'miniinta u naxariista, Dambuila-yaashana ka aarsada.

Waxaa la waydiiyay Xasanul-Basri hadalka Eebe Sarreeye (Gogol quruxsan) Wuxuuna yidhi: Waa Gogosha ehl-Jannah ee Aabihiin waayee doona. Ar-Raxmaan (62-78).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

1. Markay Qiyaamadu dhacdo.

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ

2. Dhiciddaas wax beenin ma jiro (markay arkaan).

لَيْسَ لِرَفْعَهَا كَذِبَةٌ

3. Waana (mid) hoos u dhiga kor u dhiga ah.

وَاحِضْنَةٌ زَانِيَةٌ

4. Marka la gilgilo Dhulka gilgilid.

إِذَا رُحِّتَ الْأَرْضُ رَجَمًا

5. Buurahana la ridqo.

وَسَسَتِ الْجِبَالُ بَسًا

6. Oy noqoto boodh Firdhisaa.

فَكَاتَ هَبَاءً مُنْبَثِثًا

7. Ood ahaataan Saddex nooc, (markaasaad dadka la soo bixin).

وَكُنْتُمْ أَرْوَاحًا لَّهُنَّا
ۚ

8. Kuwa midigta mari (waa Ehlu-Jannehee), ma taqaan kuwa midigta mari.

فَأَصْبَحْتُ الْمَيْمَنَةَ مَا أَصْبَحْتُ الْمَيْمَنَةَ
ۚ

9. Iyo kuwa bidixda mari (waa ehlunaarkee) ma taqaan kuwa Bidixda mari.

وَأَصْبَحْتُ الْشَّمْسَةَ مَا أَصْبَحْتُ الْشَّمْسَةَ
ۚ

10. Iyo kuwii aad u hormaray.

وَالسَّنَقُونَ السَّنَقُونَ
ۚ

11. Waa kuwa Eebe dhaweeeyay.

أُولَئِكَ الْمُغَرَّبُونَ
ۚ

12. Waxayna gali Jannooyin Nicma leh.

فِي جَنَّتِ الْعَبِيرِ
ۚ

13. Waana Koox ka mid ah kuwii hore.

ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ
ۚ

14. Iyo wax yar oo ka mid ah kuwii dambeeyay.

وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخَرِينَ
ۚ

15. Sariiro Dahab laga sameeyay yanya ku sugnaan.

عَلَىٰ سُرِّ مَوْضُونَهِ
ۚ

16. Oy kuna dangiigsan korkeeda iya-goo is qaabili.

مُتَّكِّبِينَ عَلَيْهَا مُتَّكِّبِلِينَ
ۚ

Maalinta Qiyaame waa magacyo badantahay, waynideeda iyo dhikkeeda darteed, dhab-ahaanbayna u iman markaasay cid walba rumayn, maxayse tari rumayni waqtigaas, waxaana dhaca Maalintaas dad kor loo qado oo la sharrifo iyo mid hoos loo dhigo oo la dulleeyo, dadkuna wuxuu noqon Saddex Qaybood, kuwa aad u hormaray iyo kuwo Kitaabkooda Midigta ka qaadan, iyo kuwo xun oo Jidka Jahannama Qaadi, saas darteed yey waajib tahay inuu u darbado Ruux walba Maalintaas, kana fiirsado Kooxduu noqon isagoo Eeba ku xidhan.

Cusmaan Binu Suraaga wuxuu sheegay: In Saacadda Qiyaame hoos Ugu dhigi Naarta Cadowga Eebe, Jannaduna kor ugu qaadi Awlyadiisa. Al-Waaqicah (1-16).

17. Waxaa la dhix wareegi wiilal waari.

يَطُوفُ عَلَيْهِ وَلَدَنْ خَلَدُونَ
ۚ

18. Koobab iyo kildhiyo iyo weel uu ka buuxo macaan sodca.

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقٍ وَكَلِيسٍ مِّنْ تَعْبِينَ
ۚ

19. Madax xanuun iyo caqlitagit mid-na ma leh.

لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُزِفُّونَ
ۚ

20. Faakihaday «khudaartay» doonaanna way heli.

وَفَكِهَمَةٌ مَمَاتَتْ حَيَّرَوْكَ
ۚ

21. Iyo Hilib Shimbir oo kay rabaan ah.

رَأَمْتُ مِنْهُمْ مَا يَشْتَهِي
﴿١﴾

22. Iyo Haween Janno oo Indha cad-cad.

وَهُوَ عَنْهُمْ غَافِلٌ
﴿٢﴾

23. Ood mooddo Jawhar la ilaaliyay.

كَانُوا تَذَكَّرُوا لِمَا كَانُوا كُفَّارًا
﴿٣﴾

24. Waana abaalmarin waxay Camalfali jireen (oo wanaag ahaa).

جَاهَهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
﴿٤﴾

25. Kumana maqlaan Jannada hadal micno darra iyo dambi midna.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا نَفَوْا وَلَا تَأْتِيهَا
﴿٥﴾

26. Waxayse ku Maqli Salaan (dhex-dooda ah).

إِلَّا قِيلَ لَهُ سَلَامًا
﴿٦﴾

Waxaas wanaag iyo Janno ah waxaa Eebe u darbay Koox ka mid ah ehl-Jannah oo ah kuwo ku hormaray wanaagga iyo khayrka, waxayna muujin Arrintaasu inayan darajada Jannahdu isku mid ahayn, inkastoy mid waliba ku filantahay chelkeeda. Nicmada Aakhira iyo cabbitaankeedu midna xanuun iyo madax xanuun ma leh.

Ibnu-Cabbaas waxaa laga wariyay inuu yidhi: Khamrada (Adduunka) afar arrimoodbay leedahay «Waallii, Madax xanuun, Mantag iyo Kaadi». Al-Waaqicah (17-26).

27. Kuwa Midigta mari, Ma taqaan kuwa midigta.

وَأَخْبَرَ الْيَسِينَ مَا أَخْبَرَ الْيَسِينَ
﴿٧﴾

28. Waxay heli Geedka Sidriga ah oon Qodax lahayn.

فِي سَدْرٍ مَخْضُورٍ
﴿٨﴾

29. Iyo Geedka Dhalxiga ah oo buuxa.

وَطَلْحَى مَضُورٍ
﴿٩﴾

30. Iyo Hoos joogta ah.

وَظَلَلَ مَذْوِيٌّ
﴿١٠﴾

31. Iyo Biyo socda (goor walba).

وَمَا يُمَسْكُوبُ
﴿١١﴾

32. Iyo Faakiha badan.

وَفَكَهَةٌ كَثِيرٌ
﴿١٢﴾

33. Oon la goynaynin lana reebaynin.

لَا مَقْطُوعَةٌ وَلَا مُنْتَوَعَةٌ
﴿١٣﴾

34. Iyo Gogol la koryeelay.

وَرُشْتَرْقَوْعَةٌ
﴿١٤﴾

35. Annagaa ahaysiin (Da'yaryay Hameenka Jannada).

إِنَّا أَنْشَأْنَاهُمْ مِنْ آثَارَهُمْ
﴿١٥﴾

36. Kana dhigi kuwa aan la taaban.

بِعَلَمَتْهُمْ أَبْكَارًا
﴿١٦﴾

37. Oy is jecelyihiin (Raggooda) simanna.

غَرِيَّاً أَزْرَابَا
﴿١٧﴾

38. Kuwa Midigta yaa muta (arrintaas).

لَا صَحِّبِ الْيَمِينِ

39. Waana Koox kuwii hore ka mid ah.

ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ

40. Iyo Koox kuwa dambe ka mid ah.

وَثُلَّةٌ مِّنَ الْآخِرِينَ

Kuwa Midigta mari oo Jannada aadi, ama Kitaabkooda Midigta laga siin waa Kooxda Labaad ee Suuraddani ka warrami, waxaana ka horreeyay saabiqliintii, siduuna Eebe khayr badan iyo Janno ugu abaal-marin kuwii hormaray yuu ugu yabooohay wanaag kuwii Midigtana, maxaa yeelay khayrka iyo Naxariista Eebe waa badantahay wuxuuna ku shubaa cidduu doono, Camal wanaagsan iyo shaqase Waa laga maarmaan Ruuxii Caqli leh. Al-Waaqicah (27-40).

41. Kuwa Bidixda mari, ma taqaan kuwa Bidixda.

وَأَصْبَحَ الْتِمَالَ مَا أَصْبَحَ أَهْمَابُ الْتِمَالِ

42. Waxay ku sugnaan Naar daran iyo Biyo kulayl badan.

فِي سُورَةِ وَحْيٍ

43. Iyo hoos madow oo wax guba.

وَظَلَّلَتِنَّ مَعْمُومٍ

44. Aan qaboobayn aragna fiicnayn.

لَا يَأْبُرُ وَلَا كَيْمِيرٍ

45. Waxay ahaayeen arrintaas ka hor kuwo ku raaxaysta (Xumaanta).

إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُرْتَفِعِينَ

46. Waxayna Daa'imi jireen dambi wayn.

وَكَانُوا يُبَرُّونَ عَلَى الْمُغْنِثِ الْعَظِيمِ

47. Waxayna dhihi jireen ma markaan dhimanno oon Lafo iyo Carro noqonnaa lana soo bixin.

وَكَانُوا يَقُولُونَ أَيْدِيَ امْتَنَا وَكَانُوا رَا

48. Ama Aabayaalkannagii horreeyay.

وَعَذَلُمًا أَنَّا لَمْ يَعْلَمُونَ

49. Waxed dhahdaa kuwii horreeyay iyo kuwii dambeeyayba.

أَوْ أَبَأْنَا الْأَوَّلَوْنَ

50. Waxaa loo soo kulmin Maalin la yaqaan (Qiyaamo).

فَلِلَّاتِ الْأَوَّلِينَ وَالآخِرِينَ

51. Markaas Baadiyaalyahow Bee-niyyaasha ah.

لَمْ يَجْمُعُونَ إِلَيْ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ

52. Waxed wax ka cunaysaan Geed xun.

مَنْ إِنَّكُمْ أَنْهَا الصَّالِحُونَ الْكَذَّابُونَ

53. Aad kana buuxinaysaan Ca-loosha.

لَا كُلُّونَ مِنْ شَهَرٍ مِّنْ نُوْمٍ

فَالَّذِينَ مِنْهُ الْبُطُونُ

54. Waxaadna ku cabbaysaan Biyo kulayl badan.

فَشَرَبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْمَعْمِمِ ﴿٤١﴾

55. Waxaadna u cabbaysaan sida Geel aad u ooman.

فَشَرَبُونَ شُرْبَ الْمُهِيمِ ﴿٤٢﴾

56. Kaasina waa waxa lagu soori (Gaalada) Maalinta abaalmarinta (Qiyamada).

هَذَا نَزَّلْنَا لَكُمْ يَوْمَ الْيَمِينِ ﴿٤٣﴾

Kuwanna waa Qaybtii Saddexaad ee Suuraddu sheegtay, Labadii horana waxay ahaayeen ehl Janno, kuwan Bidixda marayna waxay noqdeen chlu-Naar. Eebana cidna ma dulmiyo, hase yeeshoo wuxuu ka abaal-mariyya camalkiisa uun maxaa yeelay xumaan badane, xad-gudba, soobixinta beeniyay oo Jidka xun raacay la mid ma aha sama fale, Eebe addeece iyo Jid wanaagsan qaade. Ibnu-Cabbaas wuxuu yidhi: Dambiga wayni waa Gaalnimo, Mujaahid iyo Cikrima-na saasaa laga sheegay. Al-Waaqicah (41-56).

57. (Eebe wuxuu yidhi) Annagaa idin abuurraye maxaad la rumaynwaydeen (soo bixinta).

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ﴿٤٤﴾

58. Ka warraama Dhobicda aad tuuraysan «Manida».

أَفَرَءَيْتَمْ مَا تَنْسِنُونَ ﴿٤٥﴾

59. Ma idinkaa abuura mase Annagaa abuurra,

مَا أَتَرَّ تَحْلِيقُوهُ، أَمْ نَحْنُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٦﴾

60. Annagaa idinku eheynay Geerida, Ruux naga fakanna ma jiro.

نَحْنُ قَدْرَنَا يَسْكُنُ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمُسْبِقِهِنَّ ﴿٤٧﴾

61. Inaan idinku baddallo kuwo idin la mid ah oon idinka ahaysiinno waxayaadaan aqoon.

عَلَّمْنَا أَنْبَيْدَلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنَشِّكُمْ ﴿٤٨﴾

62. Dhabahaanbaad u ogtiihiin abuuriddii hore, ee maad wax xusuusataan.

فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٩﴾

63. Ka warraama waxaad beereysaan.

أَفَرَءَيْتَمْ مَا تَخْرُجُونَ ﴿٥٠﴾

64. Ma idinkaa soo dhaliya mase Annagaa soo dhalinna.

أَمْ أَنْدَرَرَعْوَنَهُ، أَمْ نَحْنُ الرَّزِّعُونَ ﴿٥١﴾

65. Haddaan doonno waxaan ka dhi-gaynaa burbur (aan wax tarin) markaasaad yaabaysaan (murugoo-naysaan).

لَوْنَشَاءَ لَجَعَلْنَاهُ حُطَّنَمَا فَظَلَّمَنَ تَفَكَّهُونَ ﴿٥٢﴾

66. (Idinkoo dhihi) Waa nala khasaa-riyay.

إِنَّا لِمَعْرُومَنَ ﴿٥٣﴾

67. Mase waa nala hoojiyay.

بِلَّمَنْ سَمِّرُونَ ﴿٥٤﴾

68. Ka warrama Biyahaad cabbaysaan.

أَفَرَأَيْتُمْ أَمَاءَ الَّذِي تَشَرَّبُونَ ﴿١٨﴾

69. Ma idinkaa ka soo dajiyay Daruuta mase annakaa soo dajinnay.

إِنَّمَا تُرْتَسِلُونَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ أَمْ مَنْ هَنَّ الْمُنْذَرُونَ ﴿١٩﴾

70. Haddaan doonno waxaan ka yee-laynaa khadhaadh (aan la hollin karin) ee maad ku mahadisaan (Eebe).

لَوْنَسَاءَ جَعَلْنَاهُ أَجَاجًا فَلَوْلَا تَشَكُّرُوكَ ﴿٢٠﴾

71. Ka warrama Dabkaad Madagta ka shiddaan.

أَفَرَأَيْتُمْ أَنَارَاتِيَّتِي تُؤْرُونَ ﴿٢١﴾

72. Ma idinkaa ahaysiiyay Geedkeeda mase annagaa ahaysiinnay.

إِنَّمَا أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ مَنْ هَنَّ الْمُنْذَرُونَ ﴿٢٢﴾

73. Annagaa ka dhignay Dabka waano iyo naafiga kuwa Safarka ah (iyo cidlada).

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذَكِّرَةً وَمَتَعَالَمُقُوبِينَ ﴿٢٣﴾

74. Ee waynee oo u Tasbiixso Magaca Eebaha wayn.

فَسَيِّدِ يَاسِرِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٢٤﴾

Aayadahan waxay ka warrami Awoodda Eebe iyo Nicmooyinkiisa uu Dadka ugu Nicmeeeyay, sida abuuridda Cunnada uu Dhulka ka soo bixiyo, Biyaha macaan oos Cirka inooga keeno 'yo Geedaha uu Dabka ku Abuuray si looga shito iyo khayriisa kale ee badanba, Hadal iyo dhammaanna Eebe mahad, ammaan iyo Addeecidbuu mutaa si loogu liibaano naxariistiisa waasaca ah.

Waxaa la warriy «in Muslimiintu Saddex wadaagaan: Dabka, Daaqa iyo Biyaha» Waxaa wariyay Axmad iyo Abuu-Daawuud. Al-Waaqicah (57-74).

75. (Eebe wuxuu yidhi) Waxaan ku dhaartay halkay Xiddiguuhu ku dhaacaan (ku qarsoomaan).

فَلَا أَقِسْمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ ﴿٢٥﴾

76. Waana dhaar wayn haddaad og-tihiine.

وَإِنَّهُ لَقَسْمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ﴿٢٦﴾

77. Quraanku waa shay sharaf leh.

إِنَّهُ لَقَرْآنٌ كِتَابٌ مُّبِينٌ ﴿٢٧﴾

78. Wuxuuna ku suganyahay Kitaab la dhawray.

فِي كِتَابٍ مَّكْتُونٍ ﴿٢٨﴾

79. Mana taabto Ruuxaan Daahir ahayn.

لَا يَمْسِهُ إِلَّا مُطْهَرُونَ ﴿٢٩﴾

80. Wawaanaa soo dajiyay Eebaha Caalamkaa.

تَزَبَّلُ مَنْ رَأَى الْعَلَيَّينَ ﴿٣٠﴾

81. Ee ma Quraankan yaad bee-ninaysaan.

أَفَهَنَّ الْحَدِيثَ أَنْتُمْ مُذَهَّبُونَ ﴿٣١﴾

82. Ood ka yeeleysaan (mahaddii)
Risqigiinna beenin (Xaqa).

وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْكُمْ تُكَذِّبُونَ ﴿٤٦﴾

83. Maxaydaan markay Naftu dhuun-ta gaadho.

فَلَوْلَا إِذَا بَلَغْتُ الْمُلْقُومَ

84. Idinkuna aad fiirinaysaan (Ruuxa dhiman).

وَأَسْمَحْ جِينَدَنَ نَظُرُونَ

85. Annaguna aan idiinka dhaw-nahay, Laakiinse aydaan arkaynin.

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكُنْ لَّا تُنْصِرُونَ

86. Haddaad tiihin kuwa aan la soo bixinaynin.

فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مُدْبِينَ

87. Maad Nafta ku celisaan, haddaad Run sheegaysaan.

تَرْجِعُونَنَاهَا إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِنَ

88. Hadduu ka mid yahay (Ruuxa dhiman) kuwa Eebe dhaweeyay.

فَامَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُفَرِّينَ

89. Wuxuu heli naxariis iyo farax iyo-Jannada Naciima.

فَرَأَيْتُ دُرْجَاتَهُ وَحَنَّتْ تَعْبِيرِ

90. Hadduu yahay kuwa Midigta marina.

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَحَقِّ الْمُبَيِّنِينَ

91. Nabadgalyaa u sugnaatay (ivo wan-naag).

فَسَلَّمَ اللَّهُ عَلَى مَنْ أَحَقَّ الْمُبَيِّنِينَ

92. Hadduu yahay kuwa xaqa bee-niyyay ee dhumayna.

وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمَكْذِبِينَ الظَّالِمِينَ

93. Wuxuu heli martiqaad iyo kulyalbadan.

فَنَزَّلَ مِنْ حَمِيمٍ

94. Iyo galidda Naarta Jaxiimo.

وَنَصَّلِيَّةُ حَمِيمٍ

95. Waxaas (la soo sheegay) waa run dhab ah.

إِنَّ هَذَا هُوَ حَقُّ الْيَقِينِ

96. Ee u tasbiixso Magaca Eebaha wayn.

فَسَيَّحَ يَاسِمَ رَبِّكَ الْعَظِيمَ

Eebe wuxuu ku dhaartay Kiddigaha iyo halkay ku qarsoomaan 'waana dhaarwayne in Quraanku sharaf leeyahay, dhawsoonna yahay, Ruuxaan nadif ahaynna u habboonay inuu taabto, xagga Eebana ka soo dagay, wax la beenyo iyo wax la dafrirana wusan ahayn, Eebahaas wayn ee awoodda leh isagaax wax dila wuxuu doonana wax baajin kara ma jiro, Dadkuna siday Suuraddu horayba u sheegtay waa Saddex qaybood, Laba ehl Janna ah oo liibaanay iyo mid khasaary.

Cuqba Binu Caamir Wuxuu yidhi: Markay ku soo dagtay Rasuulka Eebe Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee (U tasbiixso magaca Eebahaaga wayn) wuxuu yidhi: «Yeela Rukuuqdiinna», markay soo dagtay: (U tasbiixso magaca Rabbigaaga sare) Wuxuu yidhi Rasuulkii Eebe «Yeela Sujuudiinna» Waxaa warriyay Axmad, Abuudaawud iyo Ibnu-Maajah. Bukhaarina wuxuu ka wariyay Abii-Hurayre inuu yidhi, Rasuulkii Eebe wuxuu yidhi: «Laba Kalimo oo Carrabka ku fudud miisaanka-na ku culus Eebara Raxmaanahna Jecelyahay waa: Eebara Ceeb ka dheer'mahadna leh, waxaa Ceeb ka dheer Eebara wayn». Al-Waaqiqah (75-96).

Suurat Al-Xadiid

سُورَةُ الْخَادِدِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa Ee naxariis guud iyo mid Gaaraba naxariista.

1. Waxaa Eebe sharrifa (oo wayneeyaa) waxa ku sugar Samaawaadka iyo Dhulka, Eebana waa adkaade falsan.

2. Waxaa Eebe u sugnaaday xukunka samaawaadka iyo Dhulka. isagaaw waxa nooleeeya waxna dila, waxwalbana wuu karaa.

3. Eebe waa kan horreeyay, waana kan dambayn, waana kan muuqda (khalqigiiisa) awgiis waana kan (Indhaha) ka qarsoon waxwalbana og.

4. Eebe waa kan ku abuuray Samaawaadka iyo Dhulka Lix Maalmod qaddarkood, markaasna Carshiga ku ekaaday (si u cunnanta) wuxuuna ogyahay waxa Dhulka gali iyo waxa ka soo bixi, waxa Samada ka soo dagi iyo waxa u kori, Eebana waa idinla joogaa meelkastood ku sugantiihinba*, waxaad camal falaysaanna Eebe waa arkaa.

5. Eebaa iska leh xukunka Samada iyo dhulka, xaggiisaana loo celin ummuuraha.

6. Eebe waa kan habeenka iyo dhaaraarta is dhex galiya (kala badiya) waxa laabta ku jirana waa ogyayah.

Eebe wuxuu mutaa sharrifaad iyo waynayn, maxaa yeelay isagaah ahaysiyyah khalqiga, wax walbana maamula, waana kan horreeyay dambaynna, xukunka iyo awoodda Caalamkuna maamulkiiisa ku hoosjirro, wax ka qarsoonna ma jiro, tasarrufkana isagaah iska leh, haddaadan adugu arkinna isagaah ku arka, Rasuulki Eebana Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa ha yeele wuxuu yidhi: «Iimaan waxaa ugu siican inaad ogaato in Eebe kula joogo sidaad tahayba». Al-Xaadiid (1-6).

* La joogid ogaal iyo awood iyo kaalmo iyo ka warqab Sida ay ku Fasireen culumadii asaxaabta iyo intii wanaag ku raacd day mana aha Ilaabhaa naftiisi ku dhexjira meel kasta, waana ka hufanyakay sidaas, ee Alle waa ka sarreeyaa khalqigiiisa. (dib u eegaha)).

سَبَّحَ لِلَّهِ الْمَرْءُ الْمُجْرِمُ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ أَعْزَىٰ النَّعْمَانَ

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُنْهِي، وَيُمْسِي
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

هُوَ الْأَوَّلُ وَالآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالبَاطِلُ
وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سَيَّةٍ أَيَّامٍ
مَّا أَسْوَىٰ عَلَىٰ الْمُرْسَلِينَ يَلْمَعُ مَا لَيْلُ فِي الْأَرْضِ
وَمَا يَغْرِي جُمَاهِيرُهُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرِي فِيهَا
وَهُوَ مَعْكُنُّ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُ الْأُمُوزُ
يُولَجُ الْأَيَّلُ فِي النَّهَارِ وَيُوْلَجُ النَّهَارِ فِي الْأَيَّلِ
وَهُوَ عَلِيمٌ بِمَا يَنْهَا الصُّدُورُ

7. Rumeeyaa Eebe iyo Rasuulkiisa, bixiyana waxa ka mid ah wuxuu idiiinka dhigay wakiillo (maamulkiisa) kuwa rumeeeyay Eebe oo idinka mid ah waxna bixiyay waxay Mudan ajir wayn.

8. Maxaad leediihiin ood la rumayn waydeen Eebe, isagoo Rasuulkuna idiinku yeedhi inaad rumaysaan Eebihiin, isagoo Eebe ballan idinka qaaday haddaad mu'miniin tiihiin.

9. Eebe waa kan soo dajiyay Aayaad cadcad si uu idiinka bixiyo mugdigga, Nuurna idiinku bixiyo, Eebana waa idiin naxariis badanyahay.

10. Maxaad leediihiin ood wax ugu bixinwaydeen Jidka Eebe isagoo Samawaadka iyo Dhulka dhaxalkooda iska leeyahay, masinna Ruux wax bixiyay Maka furashadeedii ka hor oo Jahaaday, kuwaasaa ka Ajri wayn kuu bixiyay oo dagaalamay ka dib, dhammaantoodna Eebe wuxuu u yaboohay wanaag, Eebana waa ogyahay waxaad camal falaysaan.

11. Waa kuma kan Eebe amaaah waangsaa amaaahin (wax bixin) oo markaas uu u laablaabo, Ajri wanaagsanna hela.

Rumaynta xaqa iyo daa 'imkiisuba waa waajib, saasoo kale Jidka Eebe oo wax lugu bixiyo iyo Jahaadkuba iyana waa wajib, maxaayeeley Cirka, Dhulka iyo waxa ku sugarba oy xooluhu ka mid yihiin Eebaa iska leh, ee dadka waxaa loo siiyay inay wanaag ku falaan'xumaantana ka reebaan. Abdullaahi binu Shakhir waxaa laga wariyay inuu yidhi: waxaan u imid Rasuulkiis Eebe Naxariis iyo nabdgalyo Eebe korkiisa ha yeeleec isagoo leh: «waxaa idin shuqliyay wax badsasho, Ibnu aadam wuxuu dhihi: Koolahaygii, oo miyaad ku leedadahay xoolahaaga waxaad cunto ood dhammaysato'ama aad xidhatoo oo Duugayso'ama aad sadaqaysato ood hormarSato mooyee? wixii intaas ka soo hadhay waad ka tagi ood u dhaafi Dad». waxaa wariyay Muslim iyo Imaamu Axmad. Markaas waa inaan xaqqi rumaynaa waxna bixinnaa illeen Rasuulkiis iyo Quraanka yaa wanaag inoogu yeedhiye, wax bixinta iyo Jahaadka iyo camalkuna isku mid ma aha, ee waa kala tagsanyihiin marka la eego waqtiga iyo dhibaatada, inkastoo guud ahaan ay wanaag tahay'saas daraadeed yaa looga baahay-hay Ruuxa mu'minka ah: rumayn xaqa, wax bixin, Jahaad iyo camal fiican oo wax tara Labadaa Daaroodba. Al-Xadiid (7-1).

ءَمْتُو بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفَقُوا مَا جَاءُوكُمْ
مُّسْتَحْفِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ إِمْتُوْمَنُوكُمْ وَأَنْفَقُوا
هُمْ أَعْجَزُكُمْ

وَمَا الْكُفَّارُ لِنُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَلَا رَسُولُهُ دَعَوْكُمْ لِتُؤْمِنُوا
بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِثْقَالَكُمْ إِنَّكُمْ مُّؤْمِنُونَ

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَىٰ عَبْدِهِ مَا يَتَّقَدِّمُ بِهِ حَتَّىٰ
مِّنَ الظُّلُمُتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ
رَّءُوفٌ رَّحِيمٌ

وَمَا الْكُفَّارُ لَا يُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا هُمْ يَرَثُونَ
وَالْأَرْضَ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ النَّحْشَ
وَقَتَلَ أُولَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا
مِنْ بَعْدِ وَقَتْلِهِمْ وَلَا يَأْتِي اللَّهُ أَحْسَنُ

وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ حَمِيرٌ

مَنْ ذَا الَّذِي يُغْرِصُ اللَّهَ فِرْصًا حَسَنًا فَيَضَعُهُ اللَّهُ
وَلَهُ أَجْرٌ كَيْدٌ

12. (Xusuusta) Maalinta aad arki Mu'miniinta Rag iyo Haweenba iyagoo nurkoodu socda hortooda iyo Midigtooda, waxaana lagu dhihi bishaarysta Maanta, waa Jannooyin Ay dureeri dhexdooda Wabiyaal iyagoo ku waari dhexdeeda, taasina waa liibaan wayn.

13. waa Maalinta Munaafiqiintu Rag iyo Haweenba ay ku dhihi kuwa xaqaa rumeyay na suga aan ka Dhuxul qa-danno Nuurkiinnee, waxaana lagu dhihi ku noqda gadaashiiinna, waydiistana Nuur, markaasaa layeelaah dhexdooda Darbi xaggiisa gudahana Naxariis tahanay, xaggiisa dibaddana Caddibaad tahanay.

14. Way u dhawaaqi Mu'muniinta iyagoo leh miyaannaan idinla jirin, Mu'miniintuna waxay ku dhihi haa (waad nala jirteen) laakiin waxaad balayseen Naftiinna, xumaanna waad la sugteen (Nabiga Iyo Mu'miniinta), waadna shakideen waxaana idinku kadisay yididiilo (been ah) Inta amarka Eebe ka yimaaddo (Geerida) waxaana Eebe idinku kadsiiyay Kadiye (Shayaadan).

15. Maanta (Qiyaamada) laydin kama aqbaloo is furasho idinka iyo kuwa Gaaloobay midna, Hoygiinnuna waa Naar waadna mudataan, meel loo hoydانا iyadaa u xun.

Maalinta waxaa la arki Mu'miniinta Rag iyo Haweenba oo Nuur hor socdo looguna bishaarayn wanaag, Munaafiqiintuse waa ka duwantahay' waxayna la kulmi murug iyo xumaan, waxayna ka codsan Mu'miniinta inay sugaan Nuurkana wax ka siyaan, hasayeeshee Daarta Aakhira Nuur laguma qaato, waxaase lagu kasbadaa Adduunka, Ruuxse baloobay, oo xaqaa shakiyay, oo Yididiila been ah iyo Shayaadan ku kadiyay intuu ka dhinto miyaa xoolo isku furasho iyo calaacal wax u tarí Maalinta Qiyaame.

Ibnu-Cabbaas waxaa laga warriyay inuu yidhi: Rasulkii Eebe wuxuu yidhi Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee; «Eeba sarreeye wuxuu Dadka ugu yeedhaa Maalinta Qiyaame magacyadooda isagoo asturi Addoomadiisa, markase Jidka (Siraad) la joogo Eebe sarreeye wuxuu siin Ruux kastoo Mu'min ah iyo Ruux kastoo Munaafiq abhaa Nuur, markay Jidka marayaan Yaa Eebe ka qaadaa Nuurka Munaafiq, markaasay dhahaan Munaafiqiintu: nasuga aan Nuurkiinna ka dhuxulqaadannee, Mu'miniintuna waxay dhihi: Eebahannow noo taam yeel Nuurkannaga, Markaasaan Ruuxna Ruux kale Xusuusanayn». Waxaa warriyay Dhabaraani. Al-Xadiid (12-15).

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَنْدَادِهِمْ
وَإِذَا هُنْ مُشْرِكُوكُمْ إِلَيْهِمْ جَاءَتْهُمْ بَغْرِيْبٌ مِّنْ مَّا حَدَّثَهُمُ الْأَنْهَارُ
خَلِيلِهِنَّ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٥﴾

يَوْمَ يَقُولُ الْمُتَّقُونَ وَالْمُتَّقَدِّمُونَ لِلَّذِينَ أَمَّنُوا
أَنْظُرُوْنَا نَقْيِسًا مِّنْ نُورِكُمْ قَبْلَ أَنْ جُمِعُوا وَرَاهَ كُمْ
فَالَّتِي سُوْلَوْرَأْ فَضَّرَبَ بَيْنَهُمْ شُورَلَهُ بَابَ بَاطِنَهُ فِيهِ
الرَّحْمَةُ وَطَهِيرَةٌ مِّنْ قَبْلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٦﴾

يَأَدُوْهُمْ أَلَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ قَاتُلُوكُمْ فَأَلَوْبَكُمْ فَلَنْتَهُ
أَنْقَسْكُمْ وَرَبِّصَمْ وَأَرَبَّسْمْ وَغَرَّكُمْ الْأَمَانُ
حَقَّ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَعَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْعَرُورُ ﴿١٧﴾

فَالَّتِي لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فَدِيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
مَأْوَكُمُ الْأَنْهَارُ هِيَ مَوْلَانَكُمْ وَيَسِّعُ الْمَسْبِعُ ﴿١٨﴾

16. Miyayan u dhawaanin kuwa xaqa rumeyay inay u khushuucdo quluub-toodu xusidda Eebe (Quraanka) iyo waxa xaqa ah ee dagi, oyna la mid noqonin kuwii Kitaabka la siiyay horay (Yahuud iyo Nasaaro) oo muddadu ku dheeraatay, markaas ay ingagtay Quluubtoodu, wax badan oo ka mid ahna waa Faasiqiin (ka baxay Xerada).

17. Ogaada in Eebe nooleeyo Dhulka dhimasho ka dib, wuuna idiu cad-deeyay Aayaadka si aad wax u kastaan.

18. Ragga wax Sadaqaysta iyo Haweenka wax Sadaqaysta oo Eebana Amaah wanaagsan Amaahiya (waa Sadaqada) waa loo laablaabi, waxayna leeyihii Ajri sharaf leh.

19. Kuwa rumeyay Eebe iyo Rasuulkiisa kuwaasu waa Runbadanayaal, Shuhadaduna Eebe agtiisa ajri iyo Nuur bay ku mudan kuwase Gaaloobay beeniyayna Aayaad-kannaga kuwaasi waa ehelka Naarta Jaxiimo.

Ma habboona in Ruuxa Mu'minka ah waqtigu la dheeraado, Qalbigiisuna halmaamo xusidda Eebe iyo Quraankiisa, waxaase habboon inuu Eebe ku xidhaano oosan la mid noqonniin Gaalada Qalbigoodu ingagay ee Faasiqiinta ah, isagoo xusuusan Nicmooyinka Eebe waxna bixin si uu uga helo Eebe agtiisa ajri wayn, dhabtuna Waxay tahay kuwa Eebe rumeya iyo Rasuulkiisa inay yihii runlow-yaal, Shahiidka xaqa ku dhiintayna isagoo Gaalada la Jahaadi xuquuq-diisana difaaci, wuxuu ka mudan Eebe Agtiisa Sharaf, Ajri, iyo Nuur.

Gaalase iyo kuwa beeniya xaqaba waxay mudan Naarta Jaxiima.

Bukhaari iyo Muslim waxaa ku sugnaaday: «Shuhadada Arwaaxdoodu waxay ku sugantahay Shimbir cagaaran oo Jannada ka daaqi meejeey doonto cunaheed. Al-Xadiid (16-19).

20. Ogaada in nolosha Adduunyadu tahay ciyaar iyo dheeldeed iyo isqurxin iyo isufaan dhexdiinna ah iyo badsi Xoolo iyo Carruur, sida Roobi isjec-laysiiyey beertaha wuxuu soo bixiyo, markaasna ingaga ood arki isaga oo doorsoomay noqonna burbur, Aakhirana waxaa jira caddibaad daran iyo dambidhaaf xagga Eebe ka iman iyo

﴿أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ
اللَّهِ وَمَا نَزَّلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أَوْتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِ فَطَالَ عَلَيْهِمْ الْأَمْدَقَسَتُ
قُلُوبُهُمْ وَكَيْفَ مِنْهُمْ فَسَقُوتٌ﴾

﴿أَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهِ أَقْدِيَتْ
لَكُمُ الْأَيَّاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾

﴿إِنَّ الْمُصَدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَفْرَضُوا اللَّهَ قُرْبًا
حَسَّاً يَضْعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ﴾

﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُولَئِكَ هُمُ الظَّاهِرُونَ
وَالشَّهَادَةُ عِنْدَهُمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا إِنَّا أُولَئِكَ
أَصْحَبُ الْجَحِيمِ﴾

﴿أَعْلَمُوا أَنَّا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ زِينَةٌ
وَفَقَارُونَ يَنْهَاكُمْ وَتَكَاثُرُ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ
كَمَثْلُ غَيْرِ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ بِنَاهُمْ هُمْ بِهِ حُمَرٌ
مُصْفَرَّأُمُّهُمْ يَكُونُ حُطَّامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ سَيِّدِيدٌ
وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرَضُونَ وَمَا الْحَيَاةُ إِلَّا شَيْءًا﴾

raalli ahaansho, nolosha Adduunyana waa raaxo lugu kadsoomi.

21. U orotama Dambidhaafka Eebe iyo Janno balladhkeedu yahay balladhka Samada iyo dhulka oo kale, loona darbay kuwa rumeyay Eebe iyo Rasuulkiisa, Arrintaasuna waa samafal Eebana wuxuu siin Ruuxuu doono, Eebana Fadligiisu waa wayn yahay.

22. Wixii dhib ah oo Dhulka ka dhaca ama naftiinna ku dhaca wuxuu ku sugnaaday Kitaab Abuuriddiisa ka hor, arrintaasuna waa u fududdahay Eebe.

23. Si aydaan ugu murugoonin wixii idinka taga aydaan uguna farxin wuxuu idin siiyo , Eebe ma jecla Ruux kasta oo isla wayn oo faanbadan.

24. Oo ah kuwa bakhayli dadkana fari bakhaylnimo, Ruuxii jeedsadana Eebe waa ka hodon mahadsan.

Eebe wuxuu diray Rasuullo'wuxuuna la soo dajiyay kutub iyo Xujooyin si Caddaalad loogu dhaqmo, Birta iyo Hubkana Eebaa abuuray si cidda xaga diida loogu celiyo looguna nacsiyo, Nabiyada uu Eebe soo dirayna sida Nuux iyo Ibraahiim faracyadoodii yuu raaciyyat, siduu Ciisaba Injil u Sihiy, kuwi raacay ee xaga ku toosnaana naxariis dhexdooda u yeelay hasa yeeshet ay isku adkeeyeen 'waxyaalo cusubna la yimaadeen 'xaqina ayna dhawrin 'badankooduna Faasiqiin noqday. Nabiguna wuxuu yidhi (naxariis iyo nabagdalyo korkiisa Eebe ha yeelee): «Nabi kasta wuxuu leeyahay Ruhbaaniyo Ruhbaaniyadda Ummadanna waa Jahaad Jidka Eebe waynaaye». waxaa wariyay Ibnu Abii Xaatim.

Saas daaraadeed waa in Eebe laga yaabaa 'Rasuulkiisana la raacaa'si uu inoo siiyo Ajri laab-laaban, Nuur ina hoggaamiya, dambi-dhaaf iyo Naxariis, lana ogaado inaan Gaalo Samafalka Eebe ku tasarrufayn ee Eebe uun Awood leeyahay, Ciddu doonana Khayr ku ku shubaa. Al-Xadiid (20-24).

25. Dhab ahaan baan ula dirray Rasuulladannadii xujooyin, waxaana u soo dajinnay Kutub iyo Caddaalad, si dadku ugu tooso Caddaalad, waxaana soo dajinnay birta iyadoo Shiddo ku dheehantahay iyo naafsi dadka iyo in Eebe muujiyo Cidda u gargaari isaga (Diinta) iyo Rasuulladiisa iyagoon arkaynin, Eebana waa Xoog badane Adkaade ah.

إِلَّا مَنْعَلُ الْعَرُورِ

سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٌ عَرَضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَعْدَّ لِلَّذِينَ
أَمْنَوْا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتَهُ
مِنْ رِشَادِهِ وَاللَّهُ ذُو الْعَظَمَاتِ

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ
إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّنْ قَبْلِ أَنْ تَنْهَىَهَا
إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

لَكُنَّا لَنَا تَأسُّعَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا نَقْرُحُ أَمَّا
مَا تَرَكْتُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُحْتَالٍ فَقَهُورٌ
الَّذِينَ يَحْكُمُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْحَمِيدُ

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا إِلَيْكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ
الْكِتَابَ وَأَمْرَرَنَا لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ
وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعٌ
لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَصْرُهُ وَرَسُولُهُ
بِالْقِبَطِ إِنَّ اللَّهَ فَوْزُ عَزِيزٍ

26. Dhab ahaan baan u dirray (nabi) Nuux iyo (nabi) Ibraahim, waxaana yeellay faracooda Nabinnimo iyo Kitaaaboo loo soo dajiyay, waxaana ka mid ah kuwa hanuuunay, waxbadan oo ka mid ahna waa Faasiqiin.

27. Markaasaan raacinnay Raadkoodii Rasuulladanadii, waxaana raacinnay Ciise Binu maryama, waxaana siinnay Injiil, waxaana yeellay Quluutta kuwii raacay isudanqasho iyo naxariis iyo Ruhbaaniyad (Adduun ka jeedsi) ay iyagu billawdeen oonaan ku faral yeelin, doonidda raalli ahaanshaha Eebe dartiis yayna u faleen, mase ayna ilaa-linin ilaalin xaqq ah, waxaana siinnay kuwii rumeyyay oo ka mid ah ajri-goodii, wax badan oo ka mid ahna waa faasiqiin.

28. Kuwa xaqaa rumeyyow Eeba ka dhawrsada, rumeyyana Rasuulkissa haydin siiyo laab laab naxariiseede, hana idiin yeelo Nuur aad ku socotaane, hana idiin dambidhaafee, Eeba-na waa dambidhaafe naxariista ah.

29. Inay ogaadaan ehlukitaabku inayan karin inay hantaan Fadliga Eebe, fadliga Eebana awooddiisu uu ku jirraa, wuxuuna siin Ruuxuu doono, Eebana waa kan Fadliga wayn leh.

Adduun iyo Akharaba Eebaa abuuray iskana leh, waana in Adduunka la camalfalaa si Aakhara loo nicmoobo, hasa yeeshi waa inaan Adduunka uun loo gu'in, illeen dhab-ahaantii wuxuu la mid yahay dhul waraabay oo doog quruxsan ka soo dhashay'mudda ka dibna dabayshu marto oo ingaga kalan burbu-ra, waxaabase intaa u sii dheer inay tukhay Ciyaar iyo dhalanteed ayan habboonayn in lagu kadsoomo. Rasuulkuna wuxuu yidhi naxariis iyo nabagdalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Ul meel la dhigto oo Jannada ah yaa ka khayrroon Addunyada iyo waxa ku sugan, akhriya: (nolosha Adduunyo ma aha waxaan raaxo lagu kadsoomo ahayn). waxaa Warijey Ibnu-Jariir wuxuuna ku suganyahay Saxiix. Saas draadeed waa in la ogaado in Eebe agtiisa wanaag iyo awoodiba taallo, wixii Shar ahna loo adkaysto, Khayrkana aan lala boodboodin. Cikrima wuxuu yidhi: «Ruxaan farxaynин ама murugoonaynин ma jiro, ee faraxa mahad ka dhiga murugtana sabir». Al-Xadiid (25-29).

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُحَمَّداً إِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي دُرْبِهِمَا
الْبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فِيمَمْ مُهَنْتَهُ
وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَنَسِقُونَ

فَقَيْنَانَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ بِرْ سُلَيْمَانَ وَفَقَيْنَانَ
عِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ وَإِنِّي نَهَيُ إِلَيْنِي
وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ أَتَعْوَهُ رَأْفَةً
وَرَحْمَةً وَرَهْبَانَةً بِذَكْرِهِ عَوْهَامًا كَبَيْنَهَا عَلَيْهِمْ
إِلَّا أَبْيَقَاهُ رِضْوَانُ اللَّهِ فَمَارَ عَوْهَامَ حَوْقَرِيَّهُ
فَنَاهَنَا الَّذِينَ أَمْسَأْنَاهُمْ أَجْرَهُمْ
وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَنَسِقُونَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَتَعْلَمُ اللَّهُ وَآمَنُوا بِرَسُولِهِ
يُؤْتَكُمْ كُلَّيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَمَنْ جَعَلْ لَكُمْ نُورًا
تَمْشُونَ بِهِ وَمَنْ يَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

إِلَّا يَعْلَمُ أَهْلُ الْكِتَابَ الَّذِينَ لَا يَدْرُونَ
عَلَىٰ شَيْءٍ وَمَنْ فَضَلَ اللَّهُ وَأَنَّ الْفَضَلَ بِيَدِ اللَّهِ
مَوْتَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

Suurat Al-Mujaadalah

سُورَةُ الْمُجَادِلَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa Ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu maqlay Haweenaydii hadalkeeda Nabiga kula doodaysay xaalkii ninkeeda, oo Eebe u sheeganaysay «dhibaataadeeda», Eebana wuu maqlayey doodooda, maxaayeelay Ilahay waa ka wax walba maqle arka.
2. Kuwa haweenkooda kala mid dhiiga hooyadood oo kale haweenkoodu ma aha hooyadood, hooyo waa midda wax dhashay, kuwaasina waxay ku hadlayaan hadal xun iyo been Ilahayna waa Saamax badane Dhaafid badane.

3. Kuwa haweenkooda kala mid dhigi hooyadood haddana ku noqon «haweenkii» waxaa ku waajib ah qoor xoraynteed intayan istaaban, Arrintaasi waa waano, Ilahayna waxa dadku camal fali waa ogyahay.

4. Ruuxaan helin qoor uu xoreeyo wuxuu soomi Laba Bilood oo israacsan intayan istaaban, ciddiise aan karin soonka wuxuu quudin Lixdan miskiin, arrintu waa saas si aad Eebe u rumaysaan iyo Rasuulkiisa, taasina waa xuduuddii Ilahay Gaalase waxaa u sugnaaday Cadaab kulul.

Aayadahanu waxay ku soo degeen haweenay la dhihi jiray Khawlo iyi ninkeedii Aws binu Saamit oo ku yidhi: wuxaad igala mid tahay hooyadood oo kale, markaasay Nabiga (naxariis iyo Nabad gelyo korkiisa Eebe ha yeelee) u timid iyadoo sheegan inay caruur badan leedadahay ay doonaysanaa in ninkeedii lagu celiyo, saasna ay Nabiga hadalka isku celciileyey.

Ilahay waa maqlaa waana ajiibaa ducada qofka dhiban sida haweenyadaas quraanku ku soo degay. Dhaartaas la soo sheegay waa mid Jaahiliintii ku dhaaran jireen Muslimintana way ka reeban tahay waxaana ka waajibi Kafaara Gud. Caa'isha waxay tidhi: Mahad Eebaa iska leh wax walbana maqla, waxaa timid Haweeneydaas doodaysay Anoo Guriga dhinhan ka mid ah jooga, markaasaa Eebe soo dajiyey aayadda. Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Mujaadalah (1-4).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ أَنَّى يُحَدِّلُكُ فِي رَوْجِهَا وَشَتِّكَ
إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُكَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِعَ بِصَدِيرٍ

أَذْنَينِ يُظْهِرُونَ مِنْكُمْ مَنْ شَاءَ إِلَيْهِمْ مَاهِثَ
أَمْهَتْهُمْ إِنَّ أَمْهَتْهُمْ إِلَّا إِلَيْنَا وَلَدَنَاهُ
وَإِنَّمَّا يَقُولُونَ مُنْكَرًا إِنَّ الْقَوْلَ رَوْزَرَا
وَإِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ عَفُورٌ

وَالَّذِينِ يُظْهِرُونَ مِنْ نَسَاءِهِمْ ثُمَّ يَعُدُّونَ لِسَاقَلُوا
فَتَحَرِّرُ رَبَّةٌ مِّنْ قَبْلِ أَنْ يَسْمَأَذَلِكُ كُثُرَ عَطْرُوتَ
يَهِ، وَاللَّهُ بِمَا تَمْلَؤُنَ حَيْرًا

مَنْ لَمْ يُحَدِّدْ صَيَامُ شَهْرِيْنَ مُتَّابِعِيْنَ مِنْ قَبْلِ
أَنْ يَسْمَأَذَلِكُ لَقَرْبَةَ فَأَطْعَامُ سِتَّيَنَ مِسْكِينًا
ذَلِكُ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، وَذَلِكُ حُدُودُ اللَّهِ
وَلِلْكُفَّارِ عَذَابُ الْأَلِيمِ

5. Kuwa Eebe iyo Rasuulkiisa khibraafaya waxay mudan yihii halaag sidii loo halaagay kuwii ka horreey,Eebana wuxuu soo dajiyey Aayado cad cad Gaalana waxaa u sugnaaday cadaab wax ihaaneeyaa.

6. Maaalinbuuna ihaanayn Ilahay uu soo bixin dhammaantood,ugana warrami waxay camal faleen,Eebana waa koobay iyana waa hilmaameen Ilahayna wax kasta wuu daalacan (arkaa).

7. Ma ogtahay in Ilahay ogyahay Cirka iyo Dhulka wawa ku jira, Seddexdii faqiba Ilahay baa afreeya, Shantana Ilahay baa Lixeeyaa; waxa ka yar iyo waxa ka badanba Ilahaybaa la jooga meeshay ahaadaanba, wuxuuna uga warrami waxay camal faleen Maalinta Qiyaamo Ilahayna wax walba waa ogyahay.

8. Miyaadan ogayn kuwa laga reebay faqa xun oo haddana ku noqon waxa laga reebay,kuna faqi dambi iyocadawnimo iyo caasinnimada Rasuulka, markay Nabiga u yimaadaanna ku salamaya waxaan Eebe ku salaamin oo hoos u dhihi maa Eebe nagu cadaabo waxaan ku hadlayno waxaa ku filan Jahannamo oo ay galayaan waana Guri xun.

9. Kuwa rumeyyayow markaad faqaysaan ha ku faqina dambi,colnimo iyo caasinnimada Rasuulka ee ku faqa wanaag dhawrsani, Eebana ka yaaba isagaal la isu soo kulmine.

10. Faqa xun Shaydaan buu kayaamaddaa suu u walbahaar geliyoo kuwa xaqa rumeyyay,waxbase kama dhibo idan Ilahay Mooyee, Ilahay

إِنَّ الَّذِينَ يُحَاجُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُلُّمَا كَيْتَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ وَدَأْنَزَنَا إِنَّا بِيَقْنَصْتِ وَلَلَّكَفِرُونَ
عَذَابٌ مُهِمِّينَ ٥

يَوْمَ يَعْثُمُ الْأَنْهَارُ جَمِيعًا فَيُنَشِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُواً
أَخْصَصَهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكَفِيلٌ ٦

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
مَا يَكُوْنُ مِنْ مُحَوَّلٍ إِلَّا هُوَ رَاعِيْهُمْ
وَلَا حَمْسَةٌ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آذَنَ لِمَنْ ذَالِكَ
وَلَا أَكْرَرُ إِلَّا هُوَ مَعْهُمْ إِنَّمَا كَانُوا مُسْتَهْمِمِينَ
بِسَاعِيْلُوا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ٧

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَهُوا عَنِ النَّهْوِ فَلَمْ يُعْدُونَ لَمَّا هُوَا
عَنْهُ وَيَسْتَحْوِنُ بِالْأَثْرِ وَالْمَدْوَنِ وَمَعْصِيَتِ
الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيْوَانٌ مِنَ الْجِنْحَنَةِ كَيْدِ اللَّهِ
وَيَقُولُونَ قَنَافِيْسُهُمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَفَرُوا
حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلُوْهُمْ فَإِنَّهُمْ مَصْبِرٌ ٨

يَكْتُبُهَا الَّذِينَ أَمْتَأْنَاهُنَّا تَسْجِنُهُمْ فَلَا تَنْتَهُجُوا بِالْأَثْرِ
وَالْمَدْوَنِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَسَبَّجُوا بِاللَّهِ وَالنَّعْوَى
وَأَنْقَوْا أَنَّهَا الَّذِي إِلَيْهِ يُخْرَجُونَ ٩
إِنَّمَا النَّهْوُ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيُخْرُجَ الَّذِينَ أَمْتَأْنَ
وَيَنْسَبُ صَارِهِمْ شَيْئًا إِلَيْهِ إِذْنُ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ

uun ha tala saarteen kuwa xaqa ru-meeeyat.

فَلَيَسْتُكَ الْمُؤْمِنُونَ ١٠

Eebe iyo Rasuulkiisa ciddii la colloowda halaag baa u dambayn iyo cadaab daran, maxaayeelay Eebe wax walba waa ogayahay, waana in wanaag lagu faqo een xumaaan iyo colnimoo lagu faqin, maxaayeelay ruux kasta Eebeheen waa la joogaa waana daalacan'isagaana loo noqon'cid kastana wuxuu ka abaal marin waxay kasbatay Nabiguna wuxuu yidhi (naxariis iyo nabadgaloy Eebe korkiisa ha yeelee) hadday idin Salaamaan Ehelu Kitaabka (Gaadal) dhaha korkiinna ha ahaato (waa saxiix). Al-Mujaadalah (5-10).

11. Kuwa xaqa rumeyayow haddii la idin dhaho isu waasiciya fadhiga; isuwaasiciya Ilahay wanaagga ha idin waasiciye, marka la idin yiraahdo Jihadka iyo Khayrka u degdegana; u degdega Ilahay wuu koryeelayaa kuwa xaqa rumeyya kuwa cilmiga lehna darajoojin yuu koryeelayaa Eebana wawa la camal fali waa ogayahay.

12. Kuwa xaqa rumeyayow markaad Nabiga qaabilaysan hormariya Sadaqo, saasaa idin khayr badan idiina nadiifsan, haddaydaan helayn Eebe waa dambi dhaaf badane Naxariis badane.

13. Ma waxaad ka cabsateen inaad hormarsataan Sadaqooyin markaad Nabiga la kulmaysaan; haddaydaan saas falin Eebe waa idin ka toobada aqbalaye ee Salaadda ooga Sakadana bixiya Ilahaay iyo Rasuulkiisana adeeca, Eebana waa ogayahay waxaad camal falaysaan.

Dadka xaqa rumeyey waa inay Ilahay iyo Nabigisaba (Naxariis iyo nabad gelyaba korkiisa Eeba ha yeelee) ay maqlaan, dhexdoodana isu naxaristaan Jihadka iyo Khayrkana u degdeegaan waxbarashada, Salaadda, Sakadaiyo Sadaqadana aykudadaalaansiu Eebeabaal gudficanusiiyo. Al-Mujaadalah (11-13).

14. Ma ogtahay kuwii ka sokeeye dhigtay kuwa Eebe u cadhooday kuwaasi idin ka mid ma aha iyagan-a ka mid ma aha (waa munaafiqinta) waxayna ku dhaaran been iyagoo og.

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِمَّا مُؤْمِنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا
فِي الْمَجَlisِ فَأَفْسُمُوا يَقْسِحَ اللَّهُ لَكُمْ
وَإِذَا قِيلَ أَنْشُرُوا فَإِنْ شَرُوا يَرْفَعُ اللَّهُ الدِّينَ
إِمَّا مُؤْمِنُوكُمْ وَالَّذِينَ أَوْتُوا الْعِلْمَ دَرَجَتٌ
وَاللَّهُ يُمَدِّعُ مَعَمَلَوْنَ خَيْرٌ ١١

يَأَيُّهَا الَّذِينَ إِمَّا مُؤْمِنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ
بَهْوَنَ كُوكُوكْ صَدَقَةً ذَلِكَ حِلْكَهُ وَأَطْهَرَ فَإِنْ لَمْ يَمْدُدُ
فَإِنَّ اللَّهَ عَمُورٌ ١٢

أَشْفَقْتُمْ أَنْ تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ تَحْوِيلِ كُوكُوكْ صَدَقَتْ
فَإِذَا تَرَقَعُوا وَنَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقْسِمُوا الصَّلَاةَ
وَمَا تُؤْتُ الْزَكُورَةَ وَأَطْبِعُوا اللَّهَ وَرَسُولَ اللَّهِ
خَيْرٌ مَمَعَلُوْنَ ١٣

أَلَوْرَى إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا عَصَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
مَا هُمْ مَنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَخْلُقُونَ عَلَى الْكَذِبِ
وَهُمْ يَعْمَلُونَ ١٤

15. Eebe wuxuu u darbay kuwaas cadaab daran maxaa yeelay wax xun bay falayeen.

16. Dhaartoodii bay gaashaan ka dhigteen dadkana xaqiibay ka leexiyeen waxayna mudan yihiin cadaab wax ihaaneeya.

17. Koolahooda iyo Caruurtoodu wax ugama taraan Eebe xaggiisa, waana kuwa ehelu Naar ah wayna ku waari.

18. Maalinta Eebe soo bixiyo dhammaantood way u dhaaran Eebe siday idinka idiinku dhaartaan iyagoo u malayn inay wax (xuja ah) haystaan waase kuwo beenaalayaal ah.

19. Waxaa ka qalib noqday Shaydaan oo hilmaansiyyey xusidda Eebe, kuwaasi waa Xisbiga shayaanka, Xisbiga shayaankuna waa kuwa khasaaray.

Munaafiqiintu waa colka kuwa xaga rumeeyey waxayna had iyo jeer xiriir la yeeshaan Gaalada kale ayagoon Labada qolo midna ka tirsanay'kuwaasna Eebe wuxuu ugu gooddiyey ciqaab daran 'waana beenaala yaal Xisbiga shayaanka ka mid ah 'Naar iyo Khasaaraan way la kulmi doonaan. Al-Mujaadalah (14-19).

20. Kuwa Ilahay iyo Rasuulkiisa khilaafaya waxay ka mid noqon kuwa dullooba.

21. Eebe wuxuu xugmiyey inuu adkaado isaga iyo Rasuulkiisa, maxaa yeelay waa xoog badane adkaade ah.

22. Ma helaysid dad Ilahay rumeeeyey iyo Maalintii dambeeysay oo haddana jecel ruux Ilahay iyo Rasuulkiisa khilaafaya haba ahaadeen Aabayowgood, Caruurtooda, Walaalahood ama Qaraabadoo, kuwaas (aan jeelaanin) waa kuwo qalbigooda iimaanka lagu dhigay Eebena ku xoojiyey gargaarkiisa, wuxuuna gelin

أَعَدَ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا سَيِّدِيْدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ

أَنْخَذُوا إِنْتَهِمْ جُنَاحَهُ فَصَدُّوْعَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ
عَذَابٌ مُّهِينٌ

لَنْ تُفْلِيَنَّ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ
شَيْءًا أَوْ لَيْكَ أَحَبُّ الْأَنَارِهِمْ فِيْهَا حَدِيلُونَ
يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَطْلَعُونَ لَهُ كَمَا يَعْمَلُونَ لَكُنْ
وَيَحْسُبُونَ أَهْمَمُهُمْ عَلَىَّ شَيْءٍ إِلَّا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَذِيْبُونَ

أَسْتَحْوِدُ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أَوْ لَيْكَ
حَزْبُ الشَّيْطَانِ لَا إِنَّ حَزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الظَّرِيْسُونَ

إِنَّ الَّذِينَ يَحَاذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أَوْ لَيْكَ فِي الْأَذَلِيَّنَ

كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبِنَّ أَنَّا نُرْسِلُ إِلَيْكَ اللَّهُ
فَوْيُ عَرَبِيٌّ

لَا يَحْدُدُ فَوْمَاتِيْمُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
يُوَادُونَ مِنْ حَادَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا
أَبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ أَخْوَهُمْ
أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أَوْ لَيْكَ كَتَبَ فِيْ قُلُوبِهِمْ
إِلَيْمَنَ وَأَيْدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ

Jannooyin Wabiyaal dhex socdaan ay kuna waari, kuwaas Ilahay baa ka raalli noqday iyana way ka raalli noq-deen waana Xisbiga Ilahay; Xisbiga Ilahayna waa kuwa Liibaanay.

جَئْتُ بِنُبْرِي مِنْ تَحْمِنَاهَا الْأَنْهَرُ خَلِدِينَ فِيهَا
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ
الَّذِي إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

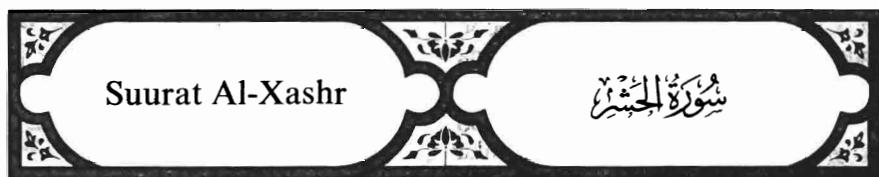
Eebe wuxuu ballan qaaday in dadka xaqa ku taagani adkaadaan markay wixii Eebe faray yeelaan, xaqdiidaashuna ay dulloobaan.

Jacaylka iyo Walaalnimaduna waa inay ahaato xaqa dartiis ee ayan noqonin sukeeynimo qaraabo, kuwa ku walaalooba Eeba dartiina waa Xisbiga Ilahay ee liibaanu u dambayan.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeele) Eebow ha ugu yeelin Faajir iyo Faasiq Gacan iyo Nicmo agtayda. Al-Mujaadalah (20-22).

Suurat Al-Xashr

سورة الحشر

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa Eebe nasaha (sharifa) waxa Cirka iyo Dhulka ku dhexnool, waana xoog badane Falsan.

2. Eebe waa kan ka bixiyey kuwii gaalobay ee ahlu Kitaabka ahaa «Yuhuud» Guryahoodii kulmintii hore, idinkoon u malaynin inay bixi iyana waxay u maleeyeen in Guryahoodu wax ka celin, markaasaa Eebe uga yimid meel ayan filayn, qalbigoodana wuxuu ku tuuray cabsi, guryahooda waxay ku kharribeen (ku halleeyeen) gacma-hooda iyo gacmaha kuwa rumeeeyey, ee dadka Caqliga leh ha waano qaato.

3. Haddaan Eebe xukumin inay ba-xaan waxaa lagu caddibi lahaa Addunka, Aakhirana waxaa u sug-naaday cadaab naareed.

4. Maxaa yeelay Ilahay iyo Rasuul-kiisa yeey khilaafeen, ruuxii Eebe khlafana Ciqaabtiisu waa darantayah.

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ أَعْزَىٰ لِلْحِكْمَةِ

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
مِنْ دِيْرِهِمْ لِأَوْلَى الْحَمْرَاءِ مَا طَنَشَنَّا إِنْ يَحْرُجُونَ
وَطَلُّوْا نَهْنَهُمْ مَا نَعْتَهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ
فَإِنَّهُمْ لَهُمْ مِنْ حَسْنَاتِهِمْ مَا يَحْتَسِبُوا وَقَدْ
فِي قُلُوبِهِمُ الرُّغْبَةُ بِخَيْرِهِمْ يَوْمَ يَأْتِيهِمْ
وَأَيْدِيَ الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتِدُهُمْ وَإِنَّا أُولَئِكَ نَصَارَىٰ

وَلَوْلَا أَنْ كَبَّ اللَّهُ عَنِيهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبْهُمْ
فِي الدُّنْيَا وَلَمْ يَعْلَمُوا فِي الْآخِرَةِ عَذَابَ النَّارِ
ذَلِكَ يَأْتِهِمْ شَافِعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِّ اللَّهَ
فَإِنَّ اللَّهَ سَدِيدُ الْعِقَابِ

5. Wixii aad gooyaan oo geed ah (ee Cadawga) ama aad daysaan iyadoo ku taagan Salkeeda waa idinka Eebe iyo inuu dulleeyo Faasiqiinta.

Yuhuuddii Magaalada Madiino Joogtay yaa Nabiga (naxariis iyo Nabad gelyo korkiisa Eebe hayeelee) kхияантай, hase ahaatee waxaa u dambeeey dulii iyo Ciqaab illeen Ilahay iyo Rasuulkiisa yey la Colloobeen sida caadada Yuhuudduba tahay had iyo jeer, waana in lagu waano qaato Xaalkas Jidka toosanna la qaadaa. Al-Xashr (1-5).

6. Wixii Xoola ah ee Ilahay Nabiga uga soo celiyo Gaalada isagoon Fardo iyo awr lagu dagaallamin waxaa amar-kiisa leh Nabiga Eebana Cidduu doono yuu ku diraa Rasuulkiisa, wax walbana Eebe waa karaa.

7. Wixii Xoola aha ee Ilahay ku soo celiyo ee uga yimaadda Degmooyinka Yuhuudda Rasuulkiisa; waxaa leh Ilahay, Rasuulka, Qaraabada, Agoonta, Masaakiinta iyo Musaa-firiinta «socdaalka» si ayan u noqon wax ku wareegaysta kuwa Hodanka ah dheddooda wuxuu Rasuulku dadka siiyo ama faro waa inay qataan, wuxuu ka reebana waa inay ka reeb-maan, Eebana waa in laga dhawrsado, maxaa yeelay Ciqaabiisu waa daran-tahay.

8. Waxaa Xoolahaas wax ku leh kuwa Saboolka ah ee ka soo hijrooday guryahoodii iyo Xoolahoodii dar Eebe iyo gargaarka Ilahay iyo Rasuulkiisa, waana kuwa ku run sheegay iimaan-kooda.

Koolaha Gaalada si dagaal la'aan ah uga yimaadda waxaa loo yaqaan «Feey» waxaana lagu bixin Jidka khayrka ah ee Aayaddu tilmaantay, Dadka xaqaa rumeeeyyna waxaa ku waajib ah inay maqlaan hadalka Rasuulka «Muxamed» ah (naxariis iyo nabad gelyaba Eebe korkiisa ha yeelee) waana in Ciqaabta Eebe laga dhawrsadaa. Al-Xashr (6-8).

9. Kuwii Madiino deganaa ee Xaqa rumeeey waxay jecel yihiin dadka u soo hijroon (u soo qixi) wax nec-baansho ahna Laabta uma gelyiyan

مَاقْطَعْتُمْ مِنْ لِيْسَةً أَوْ تَرَكْتُمْ شَوْهَاءَ قَائِمَةً
عَلَىٰ أُصُولِهَا فَإِذَا ذَرْتُمُ اللَّهَ وَلَيْخَرِي الْفَنِيسِينَ

وَمَا آفَاهُ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِمْ فَمَا آرَجَقْتُمْ عَلَيْهِ
مِنْ حَيْلٍ وَلَأْرَكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَسْلِطُ رُسُلَهُ
عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

مَا أَلَّمَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرْبَىٰ فَلَهُ وَلَلَّهُ
وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَأَبْنَى السَّبِيلِ
كَنْ لَا يَكُونُ دُولَةٌ بَيْنَ أَلْغَيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا أَنْتُمْ
الرَّسُولُ فَحَذِّرُهُ وَمَا نَهَّنُ عَنْهُ فَانْهُوا وَأَنْقُوا
اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيْرِهِمْ
وَأَمْوَالِهِمْ يَتَفَوَّنُ فَضْلًا لِمَنِ الْلَّهُ وَرَضَوْنَا
وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَيْلَكُمْ هُمُ الصَّابِرُونَ

وَالَّذِينَ بَوَّبُوا وَالدَّارُوا إِلَيْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ
مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَحِدُّونَ فِي صُدُورِهِمْ

dadkaas waxay siin, waxayna Naftooda ka hormariyaan (ay uga doori) dadkaas inkastaba iyagu gaajo hahaysee, ruuxii laga dhawro bakhaylnimada Naftiisa waa mid Liibaanay.

10. Kuwa imaan Asxaabta Nabiga ka dib waxay Eebe weydiisan inuu u dambii dhaafsi iyaga iyo Walaalahooda iimaanka uga hormaray uusan qalbigoodana xiqlii yeelin kuwa rumeeeyay Eebena waa naxariis badane.

Ansaartii Nabiga (naxariis iyo nabad gelyo korkiisa Eebe ha yeelee) waxay ahaayeen duul la yaab leh, siday u jeclaayeen una taakuleeyeen Muslimiintii soo hijrootay ee Maka ka soo qaxay Eebe dartiis, iyagan Naftooda uga doori jireen (Eebe ha ka raalli noqdeed) kuwa xaqaa rumeeeyay ee dib ka imaan waa inay jeclaadaan Muslimiinta ka horreysay uguna duceeyaan dambii dhaaf iyo Khayr illeen dadaal badan bay Islaamka u sameeyeeene.

Nabigu wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgaloo Eebe korkiisa ha yeelee) Dulmi iska jira waa muddiga Qiyaame. Bakhaylnimama iska jira iyadaa halaagtagtay kuwii idinka horeeyeye. Waxaa wariyey Muslim. Al-Xashr (9-10).

11. Ma ogtahay in kuwii Mu-naafiqiinta ahaa ay ku dhihi kuwii gaalobay ee Yuhuudda ahaa haddii laydin bixiyo waan idinla jiraynaa Cid aan idiin maqlaynana ma jirto waligeed, haddii laydinla dagaallamana waan idiin gargaaraynaa, Ilaahayna waa ogyahay inay Beenaalayaal yihii.

12. Haddii la bixiyo Yuhuudda lama baxaayaan haddii lala dagaallamana uma gargaarayaan hadday isku dayaan inay u gargaaraanna way carari loomana gargaarayo.

13. Mu'miniinta yey uga cabsi badan yihiin Yuhuuddu Ilaahay, maxaa yee-lay waa dad aan wax garad ahayn.

14. Kuwa xaqaa rumeeeyyna lama dagaallami karaan «dhufaysyo iyo Gi-daaro dheddoood mooyee» dhibka dheddooda ahna waa daranyayah

حَاجَةً مِمَّا أَوْتُوا وَنُورُوكَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ
وَأَنَّكُنَّ بِهِمْ حَصَارَةٌ وَمَنْ يُوقَ شَعَّ فَقَسِيَهُ

فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُغْلَبُونَ ①

وَالَّذِينَ جَاءُوْ مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا

أَغْفِرْ لَكُمْ وَإِلَّا حِوْنَاتِ الَّذِينَ سَبَقُونَا

بِالْأَيْمَنِ وَلَا يَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا عَلَىٰ لِلَّذِينَ

أَمَنُوا رَبِّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ②

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَاقُوا يَقُولُونَ لِإِخْرَاهِهِمْ

الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ

لَنَخْرُجَّ مَعَكُمْ وَلَا تُنْظِعُ فِيهِمْ أَهْدَأَ أَبْدَأَ وَلَنْ

قُوْنَاتُمْ لَتَصْرُكُمْ وَاللَّهُ يَشَهِّدُ إِنَّهُمْ لَكَذِبُونَ ③﴾

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَنْزَهُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوْنَاتُوا

لَا يَنْصُرُوهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوْلُوا

الْأَذْبَرَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ④﴾

لَا نَسْأَلُ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنْ اللَّهِ

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْهَمُونَ ⑤﴾

لَا يُفْهَمُونَكُمْ جِمِيعًا إِلَّا فِي قُرْبِ حُكْمَهُ
أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرِ بَاسُهُمْ يَنْهَا سَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ

quluubtooduna waa kala tagsan tahay,
maxaa yeelay waa dad aan wax kasayn.

جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَفِقَتْ ذَلِكَ بِإِنَّهُمْ
قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾

Munaafiq had iyo jeer wuxuu la joogaa dhibka Muslimiinta, Munaafiqiintii Madiino joogayna waxay gacan siin jireen Yuhudda oo ay ka dhigan jireen sukeeye Labada qolobana waxay ahaayeen, yihiinna had iyo jeer Colka Diinta Islaamka waana laga adkaan haddii dad toosan oo xaqa rumeyey la helo, maxaa yeelay waa wax ma garad. Al-Xashr (11-14).

15. Waxay la mid yihii gaaladii dha-waa ee ka horreeyey ee dhadhamiyey cidhibtii camalkooda, Cadaab daranna u sugnaaday.

كَثُلَّ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَرِبَّا ذُوقُوا بَالْأَمْرِهِمْ
وَلَمْ يَعْدُوا إِلَيْهِمْ ﴿١٧﴾

16. Waxay la midyihiin Shaydaan waa ka dadka gaalow ku dhaha, markay gaaloobaanna ku yidhaah bari baan kaa ahay (waxba isuguma keen jiraan) oo sheegta inuu Ilaahey ka yaabi.

كَثُلَّ الشَّيَطَنِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَنِ أَكَفَرْتَ مَا كَفَرَ
قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ
رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨﴾

17. Markaasay Labadooduba Cidhibtoodu noqon naar ay ku waaraan, daalimiintana saasaa lagu abaal mariyaa.

فَكَانَ عَنْقِبَتُهُمْ أَنْتَهَا فِي النَّارِ خَلَدِينَ فِيهَا
وَذَلِكَ جَزْءٌ مِّنَ الظَّلَمِينَ ﴿١٩﴾

18. Kuwa xaqa rumeyey waa inay Eebe ka dhawrsadaan, Nafwalbana waa inay eegtaa waxay u hormarsatay barri (qiyaamaha) Eebena ha laga yaa-bo illeen wax walba waa ogyahaye.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ مَأْمُوا أَنْفُوَ اللَّهَ وَلَنْ يُنْظَرُ
نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدِيرٍ وَلَنَقُولَوْا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ
خَيْرٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

Kibir iyo islaweyni wax matarto'aaway kuwii iskibriyey ee beeniyey Nabiyadii ka horreesay Nabi (Muxamed) (naxariis iyo nabad gelyo korkiisa Eebe hayeele), gaaladuna waxbay dhumiyaan sida Shaydaanka, Cidii wax dhumisa iyo midda la dhumiyaaba waxay Cidhibtoodu noqon Khasaare iyo Naar. Al-Xashr (15-18).

19. Kuwa xaqa rumeyey waa inayan noqon sidii kuwii Eebe hilmaamay, isna markaas uu hilmaansiiyey naftooda waana kuwo faasiqiin ah (xaqa ka leex-day).

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ سُوَا اللَّهَ فَأَسْنَهُمْ أَنْفُسُهُمْ
أُولَئِكَ هُمُ الْفَسِيقُونَ ﴿٢١﴾

20. Ma eka Ahlu naarka iyo Ahlu Jannah, Ahlu Jannuhu waa kuwa liibaanay.

لَا يَسْتَوِي أَخْحَذُ الْأَنَارِ وَأَحْبَبُ الْجَنَّةَ
أَصْحَبُ الْجَنَّةَ هُمُ الْفَابِرُونَ ﴿٢٢﴾

21. Haddii quraankan Eebe Buur ku dejijo (kula hadlo) waaad arki lahayd Buurtii oo khushuucsan oo dillaaci cabsi Eebe darteed, saasaa Eebe mataallo ugu sheegaa dadka inay fikiraan darteed.

22. Eebe mooyee Ilah kale ma jiro, wawa maqan iyo wawa joogaba waa ogyahay, waana kan naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

23. Ilahay isaga mooyee Eebe kale ma jiro, waa Xaakim Daahir ah, nabadgeliye, rumeyye, wax walbana ilaaliye xoog iyo weynaan isaga leh, waana ka nasahanyahay waxay Cibaa-dada la wadaajinayaan.

24. Eebe waa kan wax abuura ee ahaysiyya sawirana, Magacyo fiicanna wuu leeyahay wawaana Eebe u tasbixsada (weyneeyaa) wawa Cirka iyo dhulka ku sugan, waana adkaade falsame.

Ruuxa xaqa rumeeyey waa inuu had iyo jeer Eebe xusaa kuna xirraadaa, si aan Eebe Naftiisa u hilmaan-siin, Jidka fiicanna waa inuu qaadaa illeen Janno iyo naar ma sinnee, quraankan sharafta lehna waa inuu rumeeyaa kuna dhaqmaa, Ilaha awoodda leh ee isaga mooyee Ilah kale uusan jirinna waa inuu Caabudaa o rumeeyaa. Al-Xashr (19-24).

لَوْأَنَزَلْنَا هَذَا الْقُرْءَانَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَسِيفًا
مُتَصَدِّدًا مَعَنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتَلَكَ الْأَمْثَلُ
نَضَرَ إِلَيْهَا النَّاسُ لَعَلَمُهُمْ يَنفَكِرُونَ

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَمُ الْعَيْنِ
وَالشَّهِدَةُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّاهُو أَمْلَكُ الْقَدْوُسُ
السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَارُ
الْمُتَكَبِّرُ سَبَّحَنَ اللَّهُ عَمَّا يَشَاءُ كُوْنُ

هُوَ اللَّهُ الْخَلِقُ الْبَارِئُ الْمُصْوِرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَى يَسِّعُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Suurat Al-Mumtaxinah

شُورَةُ الْمُتَّهِنِ

سُورَةُ الْمُتَّهِنِ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنْجِدُوا عَذَابًا وَعَذَابًا أَزِلَّهُ
تَلْقَوْنَ إِلَيْهِم بِالْمَوْدَةِ وَقَدْ كَرُوا بِمَا جَاءُوكُمْ
مِنَ الْحَقِّ مَنْجِلُونَ رَسُولُ رَبِّكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Kuwa xaqa rumeeyow ha ka dhi-ganina colka Eebe iyo Colkiina (Gaal-lada) sokeeye aad jacayl u gudbinaysaan, iyagoo ka gaaloobay xaqa idin yimid, oo haddana bixiya Rasulka iyo Muuminiinta inaad Eebe rumeeyseen

darteed Jidka Ilahayna ku dagaallanteen raalli ahaanshaha Eebe idinkoo rabo, kuwaas ood u qarisaan jacayl, Ilahayna waa ogyahay waxaad qarinaysaan iyo waxaad muujinaysaana, Ruuxii saas yeelana Jidka xaqa ah wuu ka dhumay.

2. hadday idin helaan (Gaaladu) waxy idin noqon Col gacmaha iyo Carabkana xumaanbay idin ku taagi waxayna jecel yihiin inaad gaalowdaan.

3. Qaraabada iyo Caruurtu waxba idin ma taraan Maalinta qiyame waana laydin kala kaxayn, Ilahayna waa arkaa waxaad Camal falaysaan.

Colka Eebe iyo Colkaaga inaad Saaxiib ka dhigataa ma habboona, Gaaladuna waxay Muslimiinta kula colloobeen waa Diinta Islaamka ah kaliya, ruuxii Muslim sheegan oo Gaalo Cadaw ah jacayl u qariyana waa ruux dhumay oo leexday, Gaaladuna Sukeeyannimo ma leh ee waa in saa lala socdaa. Aayaduhuna waxay soo dageen mar nabigu (Naxariis iyo Nabagdalyo Eebe korkiisa ha yeelee) uu u darbaday in Mako la soo furo markaas Nin gaadhsiyee ree Makaad arrintaas. Al-Mumtaxinah (1-3).

4. Kuwa xaqa rumeyey waa inay ku daydaan Nabi Ibraahim iyo kuwii la jiray waa kuwii iska bari yeelay Gaaladii Qoonkoodii ahayd (ay isla noolaayeen) iyo waxay Caabudayeen ee Eebe ka soo hadhay oy Colnimo u muuijyeen ilaa ay Eebe kaliya ka rumeyyaan, laakiin Nabi Ibraahim wuxuu u dambi dhaaf weydiiyey Aabihiis, isagoon waxba u hanankarin (intaan laga reebin Arrintaas). Eebe yeynnu talo saaran, isagaan u toobad keenaynaa, isagaana loo noqon (Aakhiro).

5. Eebow hannagu fidnaynin kuwa Gaaloobay, noona dambi dhaaf illeen waxaad tahay adkaade (Casiis) Falsan.

6. Haku daydo dadkaas dayasho wannaagsan ruuxii dooni Ilahay Maalinta

رَبِّكُمْ إِن كُثُرْ حَرَثُمْ جَهَنَّمَ فِي سَيِّلٍ وَّأَبْغَاهَ
مَرْصَابَيْ تُشْرُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمَوْدَةِ وَإِنَّا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
وَمَا أَعْلَمُ مَمَّا يَفْعَلُهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ أَسْبِلَ
﴿١﴾

إِن يَشْفَعُوكُمْ بِكُنُوتِ الْكُمْ أَعْدَاءُ وَبِسُطُورِ إِلَيْكُمْ
إِلَيْهِمْ وَالسَّنَمَهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُوا لَوْكَفُورُونَ
﴿٢﴾

لَنْ تَفْعَلُكُمْ أَرْحَامُهُمْ لَا لَوْلَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمةُ يَقْسِمُ
بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ
﴿٣﴾

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِذْنِهِمْ وَالَّذِينَ مَعَهُمْ
إِذْ قَاتَلُوا قَوْمًا إِنَّا بُرِءُ مِنْهُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ كَفَرْتَ بِكُلِّ كُوُّرْ وَبِدِينَتَ وَبِنَكُمْ الْعَدُودُ وَالْعَضَاءُ
أَبْدَأَ حَقَّيْ تَوْصِيُّهُمْ بِاللَّهِ وَحَدَّهُ إِلَّا قَوْلَ إِنْهُمْ لَا يَبْدِئُونَ
لَا سَتَعْفُنَّ لَكَ وَمَا أَمْلَكَ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
رَبِّنَا عَلَيْكَ تَوْكِنَّا وَإِلَيْكَ أَنْبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ
﴿٤﴾

رَبِّنَا لَا جَعَلْنَا فِتْنَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَغْفِرْ لَنَا
رَبِّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿٥﴾

لَقَدْ كَانَ لِكُفَّارِهِمْ أَسْوَةٌ حَسَنَةٌ لَمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ

Aakhiro, ciddiise ka jeedsata xaqa Eebe waa ka kaftoon yahay waana ammaanayahay.

وَالْيَوْمَ الْآخِرُ وَمَنْ يَنْوَلْ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْمُكْبَدُ ﴿١﴾

Ruuxa fiican ee Sharafta leh ee Eebe ka yaaba waxa wanaagsanna sameeya, xumaantana ka fogaada waa in lagu daydo sida kan xunba looga fogaado.

Eebana waa in lagu xidhnaado loona toobad keeno, isagaa loo noqon Gaaladana waa inaan la jeelaanin lagana digtoonaadaa. Al-Mumtaxinah (4-6).

7. Wuxuu Eebe u dhawyahay inuu yeelo jacayl Mu'miniinta iyo kuway la colloobeen ee Gaalada Qureesheed ah dhexdooda, maxaa yeelay Eebe wax walba waa karaa waana dambi dhaaf badane naxariis badane ah.

عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْجَلَ بِتَكْوِينِ الَّذِينَ عَادُوكُمْ

مَتَّهُمْ مَوْدٌ وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ عَزُورٌ رَحِيمٌ

8. Eebe kama reebayo kuwa xaqa rumeyey inay u samo iyo Caddaalad faalan kuwa aan Diinta kula dagaallamin Guryahoodana ka bixinin, maxaa yeelay Eebe waa jecel yahay kuwa Caadiiinta ah (Garsoor).

لَا يَهْنَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَلَا يَخْرُجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَتَرَوَّهُمْ وَقَاتِلُوكُمْ إِنَّمَا
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْتَسِطِينَ ﴿٦﴾

9. Eebe wuxuu ka reebi kuwa xaqa rumeyey inay ka sokeeye yeeshan oo xidhiidhiyaan kuwa Diinta kula dagaallamay ee Guryahoodii ka bixiyey gacanna ku siiyey in guryaha laga bixiyo, dadkii kuwaas sokeeye ka dhigtaa wa kuwa daalimiin ah.

إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ
وَأَخْرِجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ وَظَاهِرُهُمْ وَأَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ
أَنْ تَوَلُّهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٧﴾

Eebeheen isagaa awood leh Cidduu doonana wuu hanuuniyaa, waxaana dhacay in dad Gaaladii Qureeshed ka mid ah Islaameen'wanaag iyo Walaalnimana dhexmartay Muslimintii kale, waase inaan Gaal kula dagaallamay wanaag loo samaynin, kuweise aan Col Musliminta la noqonin Gaaladana aan gacan ku siin hibka Musliminta ma reebana in wanaag loo falo, taasina waxay ina tusin inaan kala garanno Colkeenna iyo Saaxiibkeenna.

Xigmo waxaa ku sugnaaday kaad jeelaan tartiib u jeclow inaad nadcaa laga yaabaa kaad nicbaanna tartiib u nac inaad jeelaataa laga yaabaa Maaline. Al-Mumtaxinah (7-9).

10. Kuwa xaqa rumeyow hadday idii yimaaddaan Haween Mu'miniin ah oo Gaalada ka soo Hijrooday (ka soo tegay) Imtixaana (inay ka dhabtahay iyo in kale) Eebaa og Iimaankooda, haddaad ogaataan inay xaqa (dhabnimo) u rumeeyeen waa inaydaan Gaalada u celinin, maxaa yeelay Xalaal isuma

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَهُمْ كُوْنُوكُمْ مُهَاجِرُونَ
فَأَمْرُجُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنُونَ
فَلَا تُرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَهُنَّ حِلٌّ لِمَنْ يَرِيدُهُمْ
وَمَا تُوْهُمُ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنكِحُوهُنَّ

aha Meherkiina ha u celiyeen Gaalada, inaad isguursataanna waxba kuma jiro haddaad Meher siinaysaan, Haweenka Gaalooba Nikaax isuguma kiin xirna ee ha haysanina, weydiista waxaad Meher u bixiseen Gaaladuna ha weydiisato waxay Meher u bixiyeen, xaaladaasina waa xukunka Eebe uu dhexdiina xukumay. Ilahayna waa ogyahay (waxa la Camal falo) waana Falsame.

11. Hadday u tagaan kuwa Haweenkiina ka mid ah Gaalada (Gaaloobaan) markaas ka dib la qanii-maysto hala siiyo kuwii Haweenkoodu tageen waxay ku masruuseen oo kale, Ilahaad rumaysantihiinna ka dha-wrsada.

Gaaladu waa inayan Muslimiinta awood ku yeelanin, saas daraadeed hadday soo islaamto haweenay Ninkeedu Gaal yahay looma celiyo'maxaa yeelay xalaal isuma aha, waase in la Imtixaamo si runta loo ogaado, markaas ka dib hadday nin Muslim ah guursato dhib kuma jiro iyadoo laysu celin wixii kharash ahaa, taasuna waxay ku tusin inay waajib tahay dhawritaanka Sharafqa Islaamka iyo ruuxa Muslimka ah, waxaa kale ooy ina tusin Caddaaladda Islaamka xataa Mucaamilada Gaalada. Al-Mumtaxinah (10-11).

12. Nabiyow hadday kuu yimaaddaan haween xaqqa rumeyey si ay kuugula ballantamaan inay Eebe kaliya caabudaan, waxna xadin, sinaysanna, Caruurtoodana dilin, been abuurna ayan la imaan, wax wanaag ah oo la farayna ayan Nabiga ku caasiyin la ballantan una dambi dhaaf weydi Eebe waa dambi dhaafe naxariiste ahe.

13. Kuwa xaqqa rumeyey haka so-keeye dhiganiha kuwa Eebe u carooday oo aakhirana ka quustay (waa Gaaloodhane) sida Gaaladu uga quusatay kuwii dhintay.

Ruuxii xaqqa rumeyey oo la ballantama Madaxda Muslimka ah kuna ballan qaadi inuu xumaanta ka dheeraado wanaagnaa la yimaadaa waa in lala ballantamaa, sida Eebaba faray Nabiga (naxaris iyo nabad gelyi Eebe korkiisa ha yeele) inuu haweenka Muslimka ah ka oggolaado ballan qaadka, tan kale waa inaan gaalo Eebe u carooday oo Aakhriyo iyo Maalinta abaal marinta ka quustay sokeeyo iyo qaraabo laga dhiganiin, illeen waxaa lugu walaaloobaa Caqiidada Islaamkee. Al-Mumtaxinah (12-13).

إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَلَا تُنْسِكُو أَعْصِمَ الْكُفَّارِ
وَسَنَأْتُمُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيُسْأَلُوا مَا أَنْفَقُوا إِذْ كُنُّوكُمْ أَلَّا
يَعْلَمُوكُمْ بِتَنَكُّمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٦﴾

وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَنْرَجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبَتُمْ
فَأَتَوْكُمُ الظَّالِمُونَ ذَهَبَتْ أَنْرَجُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنْفَقُوا
وَأَنَّقُوا اللَّهُ أَلَّا يَأْنِي بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾

يَأَيُّهَا النَّاسُ إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنُونَ بِمَا يُعْنِكُ
عَلَى أَنْ لَا يُنْسِكُنَّ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يُشَرِّقُ
وَلَا يُرَدِّنَ وَلَا يَقْتَلُنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِنَ
بِهِمْ سِنَنَ يَقْتَلُنَهُ بَيْنَ يَدِيهِنَ وَأَزْجَلُهُ
وَلَا يَعْصِيَنَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَمَا يَعْهَدُ
وَأَسْعَفَرُهُنَّ اللَّهُ أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٨﴾
يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَنْوَأُو قَوْمًا غَضَبَ
الَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يُسُوءُونَ الْآخِرَةَ كَمَا يَسَّ
الْكُفَّارُ مِنْ أَحْسَنِ الْقُبُورِ ﴿١٩﴾

Suurat Aṣ-Ṣaff

شُورَةُ الصَّفَقَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa Ilaahey nasaha (weyneeyya) waxa Cirka iyo Dhulka ku sugaran, Eebana waa adkaade falsan.
2. dadka xaqa rumeejayow maxaad u sheegaysaan wax aydaan falaynin.
3. Waxaa Cadho weyn Eebe agtiisa ku ah inaad sheegtaan wax aydaan falaynin.
4. Eebe wuxuu jecel yahay kuwa ku dagaallama Jidkiisa (Jihadka) iyagoo Saf ah oo Aad mooddo dhismo laysku dhejiyey (midnimadooda).

Samaawaatka iyo Dhulkaba wax ku sugaran Ilaaheen baa abuuray, isagyna ka amar qaataan wayna u khushuuaan, maxaa yeelay isagaa awood leh, kuwa Mu'miniinta ahna waa inay wax dhab ah qabtaan oo khayr ah ee ayan sheeganin wax ayan falin, maxaa yeelay taas Eebe ma jecla'waana in Jidka xaqa ah lagu Jihado si isku duubni ah, si gargaarka Eebe iyo nasrigisa loo helo. Rasuulkuna wuxuu yidhi (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Calaamada Munaafiqu waa Saddex: Hadduu ballamo wuu baajiyaa, Hadduu sheekheyana wuu Been sheegaa, Haddii la aaminana wuu khayaamaa. Waa saxiix. Aṣ-Ṣaff (1-4).

5. Xusuusta markii (Nabi) Muuse ku yidhi dadkiisii maxaad ii dhibaysaan idinkoo og inaan Rasuul Eebe idii ahay, markay xaqii ka iisheen yaa Eebana sii ilay qalbigooda, Ilaaheyina ma hanuuniyo kuwa faasiqiinta ah.

6. xusuusta marka (nabi) Ciise ibnu Maryama ku yidhi Banii Israa'iil wa-xaan ahay Rasuul Eebe idii soo diray oo rumayn Kitaabkii Tawraad ee

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْحِكْمَةِ ۖ
يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَمْ تَنْجُلُوا
مَا لَا قَنْعَلُوا ۖ
كَبُرُ مَقْتَأَعِنَّدَ اللَّهِ أَنْ تَنْجُلُوا
مَا لَا قَنْعَلُوا ۖ
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الظَّاهِرَاتِ يُقْنَطِلُونَ فِي سِرِّهِ
صَفَا كَانُهُمْ بَنِينَ مَرْصُوصٌ ۖ

وَإِذَا مَوَسَّىٰ لِقَوْمَهُ يَقُولُ لَهُمْ تُؤْذِنُنَّ
وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا
رَأَوُا أَرْزَاعَ اللَّهِ قُلُوبُهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّاهِرِينَ ۖ

وَإِذَا قَالَ عِيسَىٰ ابْنُ مَرْيَمَ يَسْخَعُ إِلَيْهِ يَسْرَهُ يَلِإِنِّي رَسُولُ اللَّهِ
إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيِّي مِنَ التَّوْرَةِ وَمِنْهُ أَرْسَلْتُ

horreeyey, kuna bishaarayn Rasuul gadaashayda imaan oo Magaciisuna yahay «Axmed», markuu xuja cad ula yimidna waxay dheheen kani waa sixir cad.

Muslimiintu waxay rumayn Nabiyadii iyo Rusushii Eebe khalqiga u soo diray oo dhan'iyaagoon kala qaadaynин'siday u rumeeeyen Kutuba Eebe ee saxa ah, waxayna Aayadahanu ina tusin in xaqu mid kaliya yahay, hase-yeeshee Gaaladu ay kala qaybiyaan si ay qaar u beeniyaan, waxaa kale oo ku cad Aayadahan in Nabi Ciise ku bishaareeyeh oo bixitaanka Nabi Muxamed (naxariis iyo nabab gelyo korkiisa Eebe ha yeelee), taasina waxay xuja ku tahay gaalada Nabiga beenin. As-Saff (5-6).

يَا أَيُّهُمْ مِنْ أَنْتُمْ سَمِعَهُ أَخْمَدَ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيْتِ قَالُوا

هَذَا سِرْحَرٌ مِنْ

وَمَنْ أَطْلَمُ مِنْ أَنْتُمْ عَلَىَ اللَّهِ الْكَذِبُ وَهُوَ يُعْنِي
إِلَىِ الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهِيءُ لِلنَّاسِ أَقْوَامًا طَالِبِيْنَ

رُبِّيْدُونَ يَطْفَلُونَ نُورُ اللَّهِ يَأْفِرُهُمْ وَاللَّهُ مِنْ ثُورَةٍ
وَلَوْكَرَةِ الْكَفِرِوْنَ

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ سُوْلَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينَ الْمُقْرِنِ لِظَاهِرَهُ
عَلَىِ الَّذِينَ كُلُّهُمْ وَلَوْكَرَةِ الْمُشْرِكِوْنَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ أَمْنَوْهُمْ أَدْلُكُمْ عَلَىَ تَحْرِرِ شَجَيْكُمْ
مَنْ عَلَّقَ أَلْجِمَ

ثُوْمُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَشَهِيدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ
وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكُمْ حِلْلُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

يَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبُكُمْ وَيُدْعِيْلُكُمْ جَنَّتَ بَحْرِيِّ مِنْ تَعْبُرِهَا

7. yaa ka dulmi badan ruux ku been abuurtaa Ilaahey isagoo loogu yeedhi Islaamka, Eebe ma hanuuniyo dadka daalimiinta ah.

8. Waxay doonayaan (Gaaladu) inay Nuurka (xaqa) Eebe ku bakhtiiyaan Afkooda Eebena wuu taam yeeli nuurkiisa haba naceen Gaaladuye.

9. Eebe waa kan diray Rasuulkiisa isagoo hanuun wada iyo Diin xaq ah si uu (Eebe) Diimaha oo dhan uga sare mariyo haba naceen Mushrikiintuye (Gaaladu).

Xaqqo la diidaa waa dulmi iyo gardarro, mana aha in ruuxii xaqa loogu yeedho ka abaal daro oo diiddo beenin kala soo horjeedsado, hasa ahaatee wuxuu Eebe ballan qaaday in xaqu sare maro gaar ahaan hanuunkii uu dunida u soo saaray isagoo u soo dhiibay Rasuulkiisi Maxamed ahaa (naxariis iyo nabab gelyo Eebe korkiisa ha yeelee), ruuxa Caqliga lehna waxaa ku waajib ah in marka xaq iyo wanaag loogu yeroo uu raacaa oo aqbalaa. As-Saff (7-9).

10. Kuwa xaqa rumeeyow ma idin tuseyyaa ganacsi idinka koriya Cadaab daran.

11. Wuxaad rumaynaysaa Ilaahey iyo Rasuulkiisa waxaadna ku dagaa-lamaysaan Jidkiisa xaqa ah Xoolihiina iyo Naftiina idinkoo u huri, saasaana idiin khayr roon haddaad tiihiin kuwo wax og.

12. Markaas Eebe dambigiinuu dhaafi wuxuuna idin gelin Jannooyin ay dhex

socdaan Webiyaal iyo Guryo wanaagsan oo ku dhexyaalla Jannada Cadnин (nagaanshaha), taasina waa liibaan weyn.

13. Arrin kale ood jeceshihiinna (wuu idiin siin) waa gargaarka Eebe iyo fatxi (guul) dhaw,kuwa xaqa rumeeeyyna u bishaaree.

14. dadka xaqa rumeeeyow noqda garbaarayaasha Eebe sidii kuwii Nabi Cii-se ibnu Maryama Saaxiibadiis ahaa (Xawaariyintii) ee uu ku yidhi yaa Eebe ilaa gargaara,markaas ay dheheen annagaa ah gargarayaashii Eebe, ka dib ay xaqqa rumaysay koox Banii Israa'iil ka mid ah,kooxna ay ka gaalawday; Eebena ayiday (xoojiyey) kuwii xaqa rumeeey (kana adkaadeen Cadawgoodii) oo iyagu ka muuqdeen (ka taliyeen) dhulkiin.

Aayadahan waxay caddayn in Ganacsiga ugu khayr badani ee dambiga lagu dhaafo Jannana lagu galoo uu yahay Eebe iyo Rasuulkiisa oo la rumeyyo iyo Jidkiisa oo lagu dagaallamo Xoola iyo Nafba'si loo daafaco xaqa loona helo nasri iyo Guul, lana noqdo sidii xawaariyiintii (Saaxiibadii) Nabi Ciise, Dhulkhana loo hadho isagoo khayr lagu maamuli. Aṣ-Ṣaff (10-14).

الْأَنْهَرُ وَمِنْكُمْ طَيْبَةً فِي جَنَّتِ عَدْنٍ

ذَلِكَ الْوَزْرُ الْعَظِيمُ

وَأَخْرَى شَجَونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتحٌ قَرِيبٌ

وَشَرِيرُ الْمُؤْمِنِينَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُفُّوًا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَاتَلَ عَسَى
أَبْنَ مِرْمَمْ لِلْحَوَارِيْنَ مِنْ أَنْصَارِهِ إِلَى اللَّهِ قَالَ الْمُؤْرِيْنُ
نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَمَا مَنَّ طَلَاقَةً مِّنْ بَوْتٍ لِإِسْرَائِيلَ
وَهَدَرَتْ طَلَاقَةً فَإِنَّا لَنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدْوِهِمْ
فَأَضَبَّ حُوَاطِلَيْنَ

Suurat Al-Jumucah

شُورَةُ الْجَمْعَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يُسَيِّدُ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلَكُ

الْقَدُوسُ الْمَهِيزُ الْكَبِيرُ

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأَمَمِ كُلَّنَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَسْلُو
عَنْهُمْ مَا يَنْهَا وَيُرِيكُهُمْ وَيَعْلَمُهُمُ الْكِتَابُ وَالْحُكْمُ

(Nabiga) waxayna horey u ahaayeen kuwo baadi cad ku sugaran.

3. (Waxaa kale oo Eebe Nabigu u diray) kuwo kale oon weli la kulmin kuwaas, Eebana waa Adkaade falsame ah.

4. Arrintaasuna (Islaamka iyo Nabiga la soo diray) waa deeq Ilaalh, wuxuuna siin ruuxuu doono Eebana waa deeq iyo fadli weyne.

Waxaa Ilahay u khushuuca wixa uu ku abuuray Cirka iyo Dhulka illeen isagaa awood leh, waana kan addoomadiisa wanaaga u falay ee u soo diray Rasuul bani Aadan ah, si uu hanuuniyo waxna u baro, kuwa jooga iyo kuwa imaanba.

Xaalkaasna waa Xaal weyn oo khayr ah Cidduu doono yuuna siiyaa, illeen waa deeq badanee. Al-Jumucah (1-4).

5. Kuwii la faray inay Kitaabka Tawheed (ilaaliyaan) kuna Camal falaan (waa Yuhuudda) haddanaa aan ku camal falin, waxay la mid yihii Dameerxambaarsan Kutub badan, waxaana xun masalka kuwaas beeniyey Aayadaha Eebe, Ilahayna ma hanuuniyo kuwo daalimiin ah.

6. Waxed dhahdaa (Nabiga) kuwa Yuhuuda ahow haddaad sheegateen inaad tiihiin Awliyo Eebe dadka kale ka sokow, geeri jeclaada haddaad run sheegaysaan.

7. Geerina ma jeclaanayaan weligood waxay hormarsadeen (oo gaf ah) dartiis, Eebana waa ogyahay kuwa daalimiinta ah.

8. Waxed ku dhahdaa geerida aad ka cararaysaan way idinla kulmi, markaasa laydiin celin Ilaalh og waxa maqan iyo wax joogaba, markaasuu idinka warrami (idinka jaasin) waxaad camal falayseen.

Waana in Quraanka lagu Camal falaa lana raacaa'si aan loola mid noqonin Yuhuuddii dayacad Kitaabkii Tawheed, markaas Eebe ku maslay Dameer Kutub lagu raray, jeclaanshaha Ilahayna wuxuu ku xidhanyahay sida loo caabudo iyo sida loo falo wuxuu ku faray ee ma aha sheegasho inuu ku jecel yahay sida Yuhuuddu fasho, saas daraadeed waa in Eebe si dhab ah loo Caabudaa illeen isagaa loo noqone. Al-Jumucah (5-8).

وَلَدَكُنُوا مِنْ قَبْلِ لَنِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُبِينٌ ﴿١﴾

وَأَخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوهُمْ

وَهُوَ أَعْزَىُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ

ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٣﴾

مَنْ لَدَنِي حَمِلُوا التَّوْرَةَ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمْثُلَ
الْحَمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثْلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ
كَذَّبُوا يَوْمَ بَيْتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهِيدُ الْقَوْمَ
أَطْلَامِينَ ﴿٤﴾

قُلْ يَأَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنَّ رَبَّهُمْ أَنَّهُمْ
أُولَئِكَ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَمَنْ مَوْلَاهُ
إِنَّمَّا يُنَصِّدِّقُونَ ﴿٥﴾

وَلَا يَنْتَهُنَّ أَبَدًا إِمَّا فَدَتْ أَيْدِيهِمْ

وَاللَّهُ عَلَيْهِ بِالظَّالِمِينَ ﴿٦﴾

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفْرُوتُ مِنْهُ فَإِنَّهُ
مُلْكِي كُمْ تَرْدُونَ إِلَى عَلِيِّ الْعَيْنِ
وَالشَّهَدَةُ فِيْتَكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٧﴾

9. Kuwa xaqa rumeyow marka laysugu yeedho Salaadda Maalinta Jimcaha ah aada xusidda Eebe, wax gadashadana ka taga, saasaa idii khayr roon haddaad tiihiin kuwo wax og.

10. Markase Salaadda la dhammeyo Dhulka ku kala faafa, dalbana(doona) khayrka Eebe, Ilahayna xusa in badan waxaad u dhawdihiin inaad liibaantaan.

11. Markay arkaan tijaaro (Ganacs) ama Ciyaar (wax lagu shuqloomo) way aadaan, waxayna kaa tagaan Nabiyow adoo taagan (Khudbo akhrin) waxaad dhahdaa waxa Eebe agtiisa ah yaa ka khayr badan Ciyaar iyo Ganacsiba, Ilahay waa kan ugu khayr badan inta wax arsaaqda.

Salaaddu waa Tiirka Labaad ee Diinta Islaamka, dadaalkeeduna waa Waajib Culus ama tan Jumcada ha ahaato ruuxay ku waajibtay ama tan kalee Caadiga ah ha noqotee, waana inaan laga shuqloomin mar hadduu waqtigeedu galo, iyadoo waajib tahay in shaqada iyo kasabka Xalaasha ah lagu dadaalo, Aayadda kow iyo Tobnaadna waxay ku soo degtay mar Nabigu (naxariis iyo nabab gelyo korkiisa Eebe ha yeeleel) uu khudbo Jimco akhrinaayey oo Safar badeeca wada soo galay Madiino, markas dad Asxaabitii ka mid ah aadeen, sida Eebe sheegay khayrka agtiisa ah yaa ka wanaagsan Ciyaar iyo Ganacsiba.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabagdalyo Eebe korkiisa ha yeeleel) Ruuxii hadla Maalinta Jumcada Imaamkoo Khudbada akhrin wuxuu la midyahay Dameer Kutub xambaarsan. Ruuxii ku dhaha aamusna Jumco uma jirto. waxaa warriyey Imaam Axmad. Al-Jumucah (9-11).

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تُؤْدِيَ الصَّلَاةَ مِنْ يَوْمٍ
الْجَمُعَةَ فَاسْعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذِرُوا الْبَيْعَ
ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ⑪
فَإِذَا قُضِيَتِ الْأَصْلَوَةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ
وَابْغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَإِذْ كُرُوا اللَّهُ كَثِيرًا
لَّمْ يَكُنْ قَبْلَهُمْ
وَإِذَا رَأَوْا بَيْحَرَةً أَوْ هُوَ أَنْقَصُوا إِلَيْهَا وَرَجَوْكَمْ
فَإِيمَانُكُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَمِنَ الْتَّجَرْبَةِ
وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ⑫

Suurat Al-Munaafiquun

شُورَةُ الْمُنَافِقُونَ

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Markay kuu yimaadaan (Nabiyow) munaafiqiintu waxay dhihi waxaan marag ka nahay inaad tahay Rasuul Eebe, Ilahayna waa oyahay inaad tahay, rasuulkiisi Eebana wuxuu marag ka yahay inay Munaafiqiintu beenaalayaal yihii (xaga niyada).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَكُمُ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَنْهَا إِنَّكَ لِرَسُولِ اللَّهِ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لِرَسُولُهُ وَاللَّهُ يُشَهِّدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ
لَكَذِبُونَ ⑬

2. Dhaartooda (beenta ah) yeey ka dhigteen gaashaan,dakane waxay ka illeen Jidkii Eebe,waxay samayna aad buu u xunyahay.

3. Saas waxaa ugu wacan inay (xaga muuqa) rumeeyeen haddana (hoosta) ka gaaloobeen, Quluubtoodana waa la daabacay (la daboolay) wax xaq ahna ma kasayaan.

4. Haddaad aragto Munaafiqiinta waad la yaabi Jidhkooda, muuqooda, hadday hadlaanna waad dhagaysan hadalkooda, waxaadse moodaa dogobyo la tiirtiiriyyey, qayladii yeedhabana way ka cabsadaan, waa Col kuwaasi,Eebena ha lacnado ee xagee loo duufsan.

Suuraddani waxay ka sheekayn Munaafiqiinta iyo Xumaatadooda, maxaayelal xaga muuqaalka waxay sheegan inay xaqa rumeeyeen'xaga hoosana waxay Islaamka ula joogaan Colnimo iyo xumaan, kuwaasi waa Ahlu Naareeyeyn kugu khaldin bidhaanta iyo Afka macaan ee suntu ka hoosayo. Al-Munaafiquun (1-4).

5. Marka lagu dhaho Munaafiqiinta kaalaya ha idiin dambi dhaaf weydiye Rasulka Eebe waxay ruxaan Madaxa (diido darteed) waxaad aragtaa iyagoo jeedsan oo iskibrin.

6. Waa isku mid haddaad u dambi dhaaf weydiisid (Nabiyyow) iyo haddii kale, marnaba Eebe u dambi dhaafsi mahayo, maxaa yeelay Eebe ma hanuu niyo dad Faasiqiin ah.

7. Waa kuwa dhihi (Munaafiqiintu) ha quudinina kuwa Rasulka la jooga intay ka kala tagaan, Eebaa iska leh khasnahada Samaawaatka iyo Dhulka, haseyeeshee Munaafiqiintu ma fahansana.

8. Munaafiqiintu waa kuwa dhihi haddaan Madiino u noqonno waa in kuwa tabarta lihi ka bixiyaan Magaalada kuwa dullaysan, tabar iyo Sharaf Eebaa iska leh Rasuulkiisa iyo Mu'miinta, haseyeeshee Munaafiqiintu ma oga.

أَخْذُوا أَيْمَنَهُمْ جَهَنَّمَ فَصَدُّوْعَنْ سَبِيلَ اللَّهِ

إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَفَرُوا يَعْمَلُونَ ﴿١﴾

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ مَمْنُونُهُمْ كَفَرُوا أَطْعَجَ عَلَى قُلُوبِهِمْ

فَهُمْ لَا يَقْهُنُونَ ﴿٢﴾

وَإِذَا رَأَتْهُمْ تُعْجِبُهُمْ أَجْسَانُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا

لَسْمَعُ لِقَوْمٍ كَمَنْهُمْ حَسْبٌ مَّا يَحْسَبُونَ ﴿٣﴾

صَيْحَةٌ عَلَيْهِمْ هُنَّ الْعَدُوُّ فَأَهْدِرُهُمْ قَاتِلُهُمْ اللَّهُ أَكْبَرُ

أَنَّ يُوقَدُونَ ﴿٤﴾

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ شَالَوْا إِسْقَافَرَ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوْلَا

رَوْسَهُمْ وَرَأَيْتُهُمْ يَصْدُونَ وَهُمْ مُشَكِّرُونَ ﴿٥﴾

سَوَاءٌ عَيْنُهُمْ أَسْقَافَرَ لَهُمْ أَمْ لَمْ يَشْعُفُرَ

لَهُمْ لَنْ يَعْفُرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهِيءُ لِلنَّاسِ

الْقَسْبِيَّنَ ﴿٦﴾

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا نَتَفَقَّهُوْ عَلَىٰ مَنْ عِنْدَ

رَسُولِ اللَّهِ حَنْ حَنْ تَنْفَضُوا وَلِلَّهِ حَرَأَنَ السَّمَوَاتِ

وَالْأَرْضَ وَلِكُنَ الْمُتَفَقِّينَ لَا يَقْهُنُونَ ﴿٧﴾

يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِيْنَةِ لَيُخْرِجُنَ

الْأَئْمَنُ مِنْهَا الْأَذْلُ وَلِلَّهِ الْعَزَّةُ وَلِرَسُولِهِ

وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلِكُنَ الْمُتَفَقِّينَ لَا يَقْلَمُونَ ﴿٨﴾

9. Kuwa xaqa rumeyow yaanay idin ka shuqlinin Xoolihiinnu iyo Caruur-tiinnu xuska Eebe (daacaddiisa) Ciddii saas fashaana waa mid khasaartay.

10. Bixiyana wax ka mid ah waxa Ee-be idinku arsuqay geerida horteeda oo markaas uu yiraahdo (ruuxaan wax baxsan) Eebow maad muddo dhow dib ii dhigtid oon sadaqysto kuwa suubanna aan ka mid noqdee.

11. Naf malageed galayna Eebe dib uma dhigo, Ilahayna waa ogyahay wa-xaad Camal falaysaan.

Isla waynidu waa xuntayah, mana aha in ruux Caqli lihi diido in wanaaga loogu yeedho, haseyeeshee arrinta Ilahay baan maamula risqigana isagaa bixiya ee ma aha siday Munaafiqiintu moodeen, tan kale waa inaan Xoolaha iyo Caruurta sabab u noqonin Eebe ka fogaansho, illeen waa khasaare saasiye, waana in wax la baxsadaa geeri ka hor si dadka suaban looga mid noqdo oon hadhowna loo calaacalin, illeen naf malageed galay Eebe ma sugee.

Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Ruuxii leh Xoola gaadhsiyya Xajka Baydka Eebe ama Zaku ku waajibtoo falin wuxuu Eebe warsan markuu dhiman in loo celiyo adduunkii. Al-Munaafiquun (5-11).

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ إِذَا مَأْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ
وَلَا أَوْلَدْكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَإِنْ لَيْكَ هُنَّ الظَّاهِرُونَ ﴿١﴾
وَأَنْ يُقْسِطُوا مِنْ تَبَارِزَتِكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمْ
الْمَوْتُ فَيُغَوِّلُهُنَّ رَبِّ تَوْلَى الْأَخْرَقَيْنَ إِلَّا أَجْلَ قَرِيبٍ
فَاصْدِقُوهُنَّ أَكْثَرُهُنَّ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿٢﴾
وَلَئِنْ يُؤْخِرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَهُ أَجْلُهُ
وَاللَّهُ خَيْرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٣﴾

Suurat At-Taghaabun

سُورَةُ النَّجَابِ

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa Eebe nasaha (weyneeya) waxa Samaawaatka (Cirka) iyo Dhulka ku sugar awood iyo mahadbana Eebaa iska leh, wax walbana isagaa kara.

2. Eebe waa kan idin abuuray qaarkiinna gaaluu noqday, qaarkiinna Mu'miniin, Eebana waxaad Camal falaysan waa arkaa.

3. Samaawaatka (Cirka) iyo Dhulkaba wuxuu Eebe u abuuray si xaq ah, wuuna idin sawiray Eebe, dadoow suuraddiinana wuu wanaajiyey, isagaa-na loo noqon (Aakhiro).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ اللَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِمَنْ يُنْهَا
وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَنِعْمَ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ
وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ صَمِيرٌ ﴿٢﴾

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحِقِّ وَصَوَرَكُمْ فَأَخْسَنَ
صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

4. Wuxuu ogyahay waxa samaawaatka (Cirka) iyo Dhulka ku sugaran, wuxuuna ogyahay waxaad qarinaysaan iyo waxaad muujinaysaan, Eebana waa ogyahay waxa laabta (Qalbiga) ku jira.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُشَرِّفُ
وَمَا تُعْلَمُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الْحَدُورِ ﴿١﴾

Eebe waxaa u khushuuca una hogaaansama awoodiisa waxa ku sugaran Cirka iyo Dhulka sida Aayado badan sheegeen, isagaana mahad iyo qudradba iska leh, Bani Aadamkana isagaa abuuray Jidkana tusiyeey samaan iyo xumaanba, aburka Eebana Ciyaar ma aha ee waa xigmo iyo Imtixaan, waxa dadku Camal falana waa ogyahay dhamaantiis, saas daraadeed waa in niyada iyo qalbigaba la daahiriyoo Eebana la weeyneeyo illeen isagaa awood leh loona noqone. At-Taghaabun (1-4).

5. Miyuuna idin soo gaarin warkii kuwii gaaloobay ee horreeyey, waxay dhadhamiyeen xumaantii camalkoodii, waxaana u sugnaaday caddibaad daran.

أَرْبَاعُ كُوَّتُهُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلٍ
فَذَاقُوا وَالْأُمْرُ هُمْ وَلَمْ يَعْمَلُوا أَلَيْمٌ ﴿٢﴾

6. Arrintaas waxaa ugu wacan in Rasuullo ula yimaadeen xujooyin ayna dheheen (Gaaladii) ma dadbaa na hanuunin ayna gaaloobeen oo jeedsadeen, iskanaa deeqtoonaysiiyeen (weynaysiiyeen) Eebe, Eebana waa midka hodanka ah lana mahadiyo.

ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَاتَبَ تَأْنِيهِمْ رَسُولُهُ بِأَيْمَنِتِ فَقَالُوا
أَبْشِرْهُمْ هُدُوتَافَكَفَرُوا وَتُوَلُوا وَأَسْتَعْنُ
اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٣﴾

7. Waxay sheegeen kuwii gaaloobay inaan la soo bixinayn, waxaad dhahdaa saas ma aha, Eebaa wuxuu ku dhaartay in la idin soo bixin laydinkana warrami waxaad camal fasheen, taasina waa u fududahay Eebe.

رَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ رَسُولَنَا يَعْتَوَلُ بَلَى وَرَفِيَّ الْمُتَعَنِّينَ
مُمْلِكَتِنَا يَمْعَلُهُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ سِرِّ ﴿٤﴾

8. Ee rumeeya Eebe iyo Rasuulkiisa iyo nuurka Eebe soo dejiiyey (Quraanka) Eebana waxaad camal falaysaan waa ogyahay.

فَإِذَا نَبَّأَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالْأُولَاءِ الَّذِي أَنْزَلْنَا
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَعْلُومَنَ حَيْثُ ﴿٥﴾

9. Maalinta qiyaamada ee Ilaahey idin soo kulmin waa maalin kado, ruuxiise Ilaahe rumeeya camal wanaagsanna fala Eebe xumaantiisa (dambagiisa) wuu asturi, wuxuuna galin Jannooyin ay dhex dureeraan Wabiyaal way kuna waaraan waligood, taasina waa liibaan weyn.

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ يَوْمَ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ النَّغَابَةِ وَمَنْ يُؤْمِنْ
بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَلِحَاتٍ كَفَرَ عَنْهُ سَيِّنَاهُ وَدُخُولُهُ
جَنَّتَيْ بَقَرِيِّ مِنْ تَحْمِلَهَا الْأَثْهَرُ خَلَدِينَ
فِيهَا أَبَدٌ ذَلِكَ الْقَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦﴾

10. kuwa gaaloobayse beeniyeyna Aayaadka Eebe waa kuwa Ahlu Naar ah waxayna ku waari dhexdeeda, meel loo ahaadana iyadaa u xun.

Warkii Ummadii hore waxaa looga danleeyahay in lagu waano qaato lagana leexdo Jidkoodii xumaa ee xaq diidka iyo Madax adaygga ahaa, lana rumeeyo quraanka Nuurka Eebe ah iyo xaqoo dhan si Eebe Maalinta qiyaame ee kulminta naxariis iyo Jannooyin inoo siyo loona gaadho liibaan Eebe, lagana nabad galo naar daran oo loo darbay xaq diidayasha. Muqaatilna wuxuu yidhi: Majiro khasaare ka weyn in kuwaasina Janada galaan kuwaasina lalo aado Naarta. At-Taghaabun (5-10).

11. Wixii Musiiba ah (dhib ah) oo dhaca waa idinka Eebe, ruuxiise Eebe rumeeya waxaa hanuuni (oo xasili) qalbigiisa, Eebana wax walba waa ogyahay.

12. Eebe adeeca Rasuulkiisana adeeca, haddaadse jeedsataan(xaqa diidaan) waxaa Rasuulka saaran uun inuu si cad wax u gaarsiyo.

13. Eebe mooyee Ilaah kale ma jiro, isaga uunna ha tala saarteen Mu'miniintu.

14. Kuwa xaqa rumeeyow Ha-weenkiinna iyo Caruurtiinna waxaa ka mid ah kuwo Col idii ah ee ka digtoonaada, haddaadse iska cafidaan saamaxdaanna Eebe waa dambi dhaafe naxariiste ah.

15. Koolihiinna iyo Caruurtiinna waa uun fidno (ibtilo) Eebe agtiisaase ajir weyn (ku sugan yahay).

Wax walba idinka Ilaah yuu ku dhacaa, ruuxiise Eebe rumeeyaa waxaa hanuuni oo toosi xasilina Qalbigiisa, saas daraadeed waa in Eebe iyo Rasuulkiisa Muxamad ah (naxariis iyo nabad gelyo Eebe korkiisa ha yeelee) la adeeco waana in Eebe lagu xidhnaado lana tala saarto wax kastoo xaqa kaa leexin ama kaa shuqlinna laga digtoonaado, maxaa yeelay Eebaa wax loo dhawaada ah. Rasuulkuna wuxuu yidhi (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) Ilmuuhu waa midhaha qalbiga, wayna ku fulayeyaan, kuna Bakhaylsiyaan, kuna walbahaariyan. At-Taghaabun (11-15).

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ
أَصْحَّبُ الْتَّارِخَلِينَ فِيهَا وَلِمَّا شَاءَ الْمُصِيرُ ﴿١﴾

مَا أَصَابَ مِنْ مُصِبَّةٍ إِلَّا يَادِنَ اللَّهُ وَمَنْ يُؤْمِنْ
بِاللَّهِ هُوَ هُدُوكُهُ، وَاللَّهُ يُعْلِمُ كُلَّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢﴾

وَأَطْبَعُوا اللَّهَ وَأَطْبَعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّْتُمْ
فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلْغُ الْمُشْرِكُونَ ﴿٣﴾
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَقِيلَ مَوْكِلٌ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ كُنْ مِّنْ أَزْوَاجِكُنْ
وَأَوْلَادِكُنْ عَدُوَّا لَكُمْ فَأَهْمَدُوهُمْ
وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا
فَإِنَّ اللَّهَ عَفْوٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾

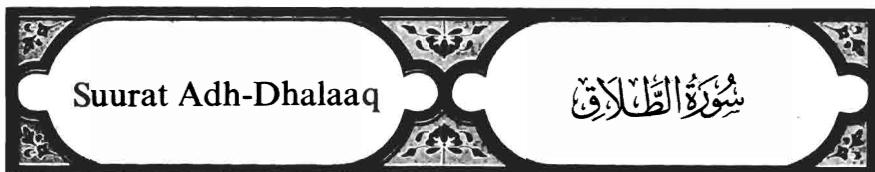
إِنَّمَا آتَنَاكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ فِتْنَةً
وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٦﴾

16. Eebe ka dhawrsada intaad kartaan, maqla oo adeecana (weyneeyaa), waxna baxsada, ruuxii laga dhawro bakhaylnimada naftisa waa liibaanay.

17. haddaad Eebe amaah fiican amahaatsataan (wax sadaqaysataan) Eebe waa idin laab laabi, dambigijnana wuu dhaafi, Eebana waa kan la madiyo ee dusha san.

18. waxa maqan iyo waxa joogaba Eebe waa ogyahay waana adkaade Falsan.

Diinta Islaamku ma aha wax lagu dhaqmi waayi oo adag, ee waa fududahay, Eebana dadka wuxuu ka rabbaa intay karaan uun inay ka yaabaan, waana in xaqa laysku maqlaa layskuna adeecaa. waxna la baxsadaa bakhaylnimada iyo xoola jacaylka daranna laga fogaadaa, si Eebaha wax walba og inoogu abaal mariyo wanaag iyo khayr. waxaa sugnaaday: Haddaan wax idin faro la imaeda waa xada kartaan, haddaan idinka reebana ka reetoonaada. Waa Saxiix. At-Taghaabun (16-18).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Nabiyyow haddaad haweenka furaysaan Cidada ku fura (daahir aan la taaban) Cidadana tiriya, Eebana ka dhawrsada, hana ka bixinina Guryahooda (ay joogeen marka la furayey) iyana yeyna ka bixin (yeyan ka tagin) inay xumaan cad la yimaadaan mooyee, taasi waa xuduudii Eebe, ruuxii ka tallaaba xuduuda Eebana naftisuu dulmiyey, ma ogidin, wuxuu Eebe u dhawayahay inuu ka dib xaal keeno, (jacyal isku noqosho).

2. Markay Cidada dhamaadkeeda (ku dhawaadaan) si fiican u haysta, ama si fiican u faaruqa, dad caadiliina oo idin

فَأَنْقُوا اللَّهَ مَا أَسْطَعْتُمْ وَسَمِعُوا وَأَطْبَعُوا
وَأَنْقُضُوا حِدَارًا لِأَنْقَسْكُمْ وَمَنْ يُؤْكِدُ
شَحَّ نَفْسِهِ فَأَوْلَئِكَ هُمُ الْمُقْلُوبُونَ
إِنْ تَقْرُضُوا اللَّهَ فَرَضًّا حَسَنًا يُضْعِفُهُ لَكُمْ
وَيَعْفُرُ لَكُمْ وَاللَّهُ شُوكُرٌ حَلِيمٌ

عَدِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَدَةُ الْعِزِيزُ الْحَكِيمُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَرِقُوهُنَّ
لَعْدَتِهِنَّ وَأَخْصُوا الْعَدَدَ وَأَنْقُضُوا اللَّهَ يَعْلَمُ
لَا يُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجُنَّ
إِلَّا أَنْ يَأْتِنَ بِفَحْشَةٍ مُبِينَ وَلَئِكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَمَنْ يَعْدَ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي
لَعَلَّ اللَّهَ يُعَذِّبُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا

فَإِذَا لَقَعَنَ لَجَاهُنَّ فَأَنْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ

ka mid ahna marag uga dhiga, maragana ha u guteen Eebe dartiis, xaalkaasi waa wacdi ruuxii rumayn Eebe iyo Maalintii dambaysay « qiyamada » ruuxii Eebe ka dhawrsadana wuxuu u furi faraj.

3. Wuxuuna ka irsaaqi meel uusan ka filanayn, ruuxii Eebe tala saartana waa ku filan yahay, Eebana amarkiisu waa fuli, (waxna kama fakado) wax walbana Eebe wuxuu u yeelay waqtig sugar (oo go'an).

Isfuriddu waa xaal Diinta Islaamku ayan jeclayn, maxaayeelay waxaa ku dumii guri iyo qoys, haseyeeshee markay lagama maarmaan noqoto waa bannaantahay, waase inaan lagu xadgudbin haweyinayda la furi, waqtii fiicanna la furaa gurgana laga saarin intay cidaada ku jirto, waxaaba laga yaabaa inay isku noqdaan, waanaa in wanaag lagu wada noolaado, ama wanaag loo kala tago, Eebana laga yaabo, Taladana loo dhiibto illeen wax walba isaga awoodee si uu faraj inoogu furo. Rasuulkuna wuxuu yidhi (naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeclee) Ruuxii badiya Dambi dhaaf warsi wuxuu uga yeelaa Eebe murug walba faraj, Cidhiidhi walbana ka bixid, wuxuuna ka arzaaqaa Meeluuskan ka filayn. Waxaa wariyeey Imaam Axmed. Adh-Dhalaaq (1-3).

4. Haweenkiinna Caadada ka quustay haddaad shakidaan Cidadoodu waa seddex bilood, kuwaan Caada lahayn waa sidaas oo kale, Haweenka uurka leh cidadoodu waa inay umulaan (dhaalan), ruuxii Eebe ka dhawrsadana wuxuu u fududayn amarkiisa.

5. Kaasi waa amarkii Eebe uu idiin soo dejiyey, ruuxii Eebe ka dhawrsadana xumaantiisuu asturaa ajir-kiisana wuu weyneeyaa.

6. dejiya Haweenkaas (cidada ku jira) meelahaad dagan tiihiin eed heli kartaan, hana dhibina si aad u ciriiridaan, hadday uur leeyihiinna nafaqeeya (masruufa) intay ka umulaan (kadhaalan), hadday ilmaha nuujiyaanna siiya ujuuro, wanaagna is fara, haddii laysku qabto nuujintana mid kale aaya nuujin.

يُعَرُّفٌ وَأَشْهَدُوا ذَوَى عَدْلٍ مُكْرَهٌ وَأَقْمَوْا
الشَّهَدَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ مُوعِظَهُ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِيَ اللَّهَ يَجْعَلُ اللَّهَ مُخْرِجًا ﴿١﴾

وَرِزْقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَوْكَلْ عَلَى اللَّهِ
فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بِلِغَ أَمْرِهِ فَدَجَعَ اللَّهُ
لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٢﴾

وَالَّتِي يَوْسَنَ مِنَ الْحَاجِضِ مِنْ شَاءِكُمْ إِنَّ أَرْبَيْتُ
فَعَدَهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ وَالَّتِي لَمْ يَحْصُنْ رَأْلَدَتْ
الْأَخْمَالُ أَجَاهَمُ أَنْ يَضْعَنَ حَمَاهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِيَ اللَّهَ
يَجْعَلُ اللَّهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٣﴾

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنَّهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِيَ اللَّهَ
يُكَفِّرُ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُقْطِمُ لَهُ أَجْرًا ﴿٤﴾

أَشْكُونُهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنُوا وَجِدُوكُمْ وَلَا يَضَأُوهُنَّ
لِنَصْرِقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَئِكَ حَلَّ فَإِنَّقُوا عَلَيْهِنَّ
حَقَّ يَضْعَنَ حَمَاهُنَّ فَإِنْ أَصْنَعُنَ لَكُمْ تَوْهُنَّ
أَجُورُهُنَّ وَأَنْتُمْ وَإِنْكُمْ بِعُرُوفٍ وَإِنْ تَعَسَّرْتُمْ
فَسَارِعُوهُمْ أُخْرَى ﴿٥﴾

7. Haka nafaqeeyo (masruufo) midka awood xoola leh awoodiisa, kan wax yarna haka nafaqeeyo waxa Eebe siiyey (ee uu karo), Eebana kuma mashaqeeyo naaf wuxuusan siinin, Eebana wuxuu yeeli cidhiidhi dabadiis fudayd (faraj).

Diintu waxay u timid inay dadka u caddayso Arrimahooda, saas daraadeed aayadahanu waxay ka warrami cidada Haweenka la furo, taas oo ah in haweenayda aan caada lahayn ay saddax Bilood tirsan tan uruka lehna markay umusho, xaalkaasma waa arrin Eebe soo dejiyey, tan kale waan in hooy loo yelalaa intay cidada ku jirto, lana masruufo, ruux walbana awoodiisa uu ka masruufo, illeen Eebe dadka kuma kallifio (mashaqeeyo) waxayna awodine, Ciddii Ilaahay ka yaabta kuna xidhnaatana Eebe faraj yuu u furi xaalkiisana wuu fududayn.

waxaana soo sheegnay in Cidhiidhi kasta Eebe ka yeelo faraj sida Imaam Axmed wariyey. Adh-Dhalaaq (4-7).

لِئِنْفَقَ دُوْسَعَةً مِنْ سَعْيَهُ وَمَنْ فَلَرَ عَلَيْهِ
رِزْقَهُ فَلِيُنْفِقْ مِمَّا أَنْشَأَ اللّٰهُ لَهُ كِلَفَ اللّٰهُ شَتَّى
إِلَّا مَا مَأْمَأَتْهَا سِيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ سَرًا

8. Maxay badan tahay Magaalo Caa-siday amarka Eebe iyo Rusushiisa, markaas Eebe xisaabay xisaab daran caddibaad adagna caddibay.

9. oo dhadhamisay Cidhibtii xaalcaa xumaantiisa, cidhibteediina ku dambaysay khasaare.

10. Eebe wuxuu u darbay kuwaas Caddibaad daran, ee Eebe ka dhawrsada kuwa Caqliga lahay rumeyeyowna, Ilaahay wuxuu idiin soo dejiyey Quraane.

11. Rasuulna wuu idiin soo diray kaasoo idiin akhriya Aayaadka Eebe ee cad cad si uu kuwa Mu'miniinta ah camal wanaagsanna falay uga bixiyo mugdiga Nuurkana ugu bixiyo, ruuxii Eebe rumeyya camal wanaagsanna fala wuxuu gelin Jannooyin ay dureerayso dhexdeeda Wabiyaal wayna ku waari waligood, Eebe waa wanaajiyey kuwaas risqigooda.

12. Eebe waa kan abuuray Todobo Samo Dhulkana kala mid dhi-gay, amarka Eebena wuxuu ku soo degaa dhexdooda, si aad u ogaaataan in

وَكَلَّمَنْ قَرْبَيْهِ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبَنَهَا
جَسَابَا شَدِيدًا وَعَذَّبَنَهَا عَذَابًا شَكِيرًا

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا كَانَ عَنْقَبَةً أَمْ هَا خَسْرًا

أَعْدَّ اللّٰهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَأَنْتُمُ الْمُنْتَهٰى إِلَيْهِ
الَّذِينَ مَنْؤُونُ فِي نَارٍ إِنَّمَا نَذَرُ اللّٰهُ إِنَّمَا يُذَرُّ

رَسُولًا يَنْلُو عَلَيْكُمْ أَيْنَتِ اللّٰهُ مُسِنْتَ لِيُنْجِحَ الَّذِينَ
أَمْتَنُوا وَعَلَوْا الصَّلَاحَتِ مِنْ أَنْظَمْتَ إِلَيْهِمُ
وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلَ صَلَاحًا يُدْخِلُهُ جَنَّتَ تَعْرِي
مِنْ خَتْهَا الْأَنْهَرُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا فَدَأَدَ أَحْسَنَ اللّٰهُ
لَهُ رِزْقًا

اللّٰهُ أَلَّا يَرَى طَلاقَ سَبْعِ سَنَوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْمَهُنَّ يَنْزَلُ
الْأَنْصَارُ بِهِنَّ لِيَعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَوِيلٌ

Eebe wax walba karo wax walbana koobay.

وَإِنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١﴾

Kibir iyo isla weynan, madax adayg iyo xaqoo laga horjeedsado waxay cidhibtiisu noqotaa halaag iyo caddibaad daran, siday la kulmeen Gaaladii saas falay ee horreeyey, haseyeeshee dadka xaqaa rumeyey ee Caqliga leh waa inay aad ugu waana qaataan kuwaas, Eebana ka dhawsadaan, illeen waa qaraanka u soo deejiyey' Rasuulna u soo direy, mugdigana ka saaray'nuurna u bixiye, si markaa wanaag iyo Janno loogu abaal mariyo, maxaa yeelay Eebe waa kan awoodda leh'wax walbana abuuur wax walbana Cilmigiisu koobay.

Ruuxii dulmiya taako Dhul ah waxaa Madaxa loogaliya Todobada Dhul. Waa Saxiix. Adh-Dhalaaq (8-12).

Suurat At-Taxriim

سُورَةُ الْتَّخْرِيمِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Nibiyow maxaad u xarrimi wax Eebe kuu xalaaleeyey si aad u raalli geliso Haweenkaaga, Eebe waa dambi dhaafe naxariista ah.
2. Eebe waa idiin caddeeyey waxa dhaartiinnu ku xalaaloobi, Eebena waa gargaarihiinna, waana wax walba oge falsan.
3. Ma xusuusan Waqtigii Nabigu ku qarsaday Haweenkiisa Qaarkood hadal, markaa ay ka warrantay xaalkii, Eebana uu Nabiga u daahiriyye, markaa Nabigu uu ogeysiyye qaarkiis (haweenaydii) qaarna uu ka dhaafay, markuu u warramay ay tiri yaa kuu sheegay xaalkan kuna yiri: waxaa ii warramay Eebaha wax walba oge ah ee yaqaanaa.
4. Haddaad Eebe u noqotaan inkastoo qalbigiinnu iishay (Eebe wuu idiin dhaafi) haddaadse isu kaalmaysataan Nabiga (dhibkiisa) waxaa u gargaari Eebe, Jibriil iyo kuwa suuban ee Mu'miniinta ah Malaa'igta (kalana) markaa ka dib yeey xoojin.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِي لَمْ يَحْرِمْ مَا أَمْلَأَ اللَّهُ أَكْثَرَ تَبْشِيرَ مَرْضَاتٍ
أَزْوَاجَكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢﴾

قَدْرُهُ اللَّهُ لَكُمْ خَلَقْتُمْ إِنْتُمْ كُلُّمَاٰنَّ وَاللَّهُ مُولَّدُكُمْ
وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣﴾

وَإِذَا سَأَلَنَّكُمْ إِلَى بَعْضِ أَرْوَاحِ مَحْيَاكُمْ فَلَمَّا نَبَاتَتْ
وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفْتُمْهُ وَأَغْرَضْتُمْ عَنْ بَعْضِ
فَلَمَّا نَبَاتَ أَهَابُهُمْ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكُمْ هَذَا
قَالَ نَبَاتَنِي الْعَلِيمُ الْحَمِيدُ ﴿٤﴾

إِنَّ نُوبَاً إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَفَتْ قُلُوبُكُمْ كَمَا وَلِلنَّظَاهِرِ
عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مُولَّدُهُ وَجَبَرِيلُ وَصَاحِبُ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَاهِرٌ ﴿٥﴾

5. Wuxuu Eebe u dhawayahay in Nabigu hadduu idin furo (Haweenka Nabiga qaarkood) idiinkuna beddelo kuwa idinka khayr roon oo ah Muslimiin, Mu'miniin ah adeeca Eebe, Toobad keena, Eeba caabuda, Soomana, kuwa horay loo guursaday iyo kuwo aan hadda ka hor la guursanba leh.

Aayadahanu waxay ku soo degeen mar uu Nabigu (naxariis) iyo Nabad gelyo korkiis Eebe ha yeelee Caano ama Malab uu ka soo dhadhamiye Guri haweenaydiis, markaas uu kuwa kale qalbigoodu wax galay, Eebana isagaa wax Xalaaleeya waxna xarrima, saas daraadeed yuu nabiga ugu jeediye arrintaas, tan kale waa inaan la isku kaalmaysan dhib iyo wax yecello ee laysu kaalmaystaa wanaag iyo sama fal, Eebana waa gargaaraha Rasuulkiisa iyo Mu'miniinta. Masruuqna wuxuu yidhi: Nabiga waxaa la faray inuu Dhaartii ka kafaaroguto. At-Taxriim (1-5).

6. Kuwa xaqa rumeeyow ka dhawra Naftiina iyo ehelkiinna naar lagu shido dad iyo dhagax ay kana (shaqeeyaan) malaa'ig adag oo daran oon Eebe ku caasiyeyn wuxuu faro, falana wixii la amro.

7. Kuwa Gaaloobow ha cudur daaranina maanta (Qiyaamada) waxaa laydinka abaal marin uun waxaad camal fali jirteen.

8. Kuwa xaqa rumeeyow u toobad keena Eebe toobad san, wuxuu Eebe u dhawayahay inuu asturo xumaantiina, idin gelyiana Jannooyin ay dureerayso dhexdooda Wabiyaal, Maalinta usan Eebe hoojinayn Nabiga iyo kuwa la jooga, nuurkooduna wuxuu socon hor-tooda iyo midigtooda iyagoo dhihi Eebow noo taam yeel Nuurkanaga noona dambi dhaaf'adaa wax walba karee.

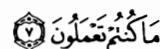
9. Nabiyyow la jihaad gaalada iyo Mu-naafiqinta kuna adkow, hoygooduna

عَنِ رَبِّهِ وَإِن طَلَقُكُنَّ أَن يُبَدِّلُهُمْ أَرْوَاحَهُمْ إِنَّكُنَّ مُسْلِمَاتٍ قَوْمَنَتِ قَنْتَنَتِ تَبَيَّنَتِ عَيْنَاتِ سَيْحَتِ
ثَبَيَّنَتِ وَأَنْكَارَا

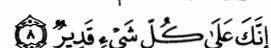

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا فَوْلَانُ النُّسُكِ وَأَهْلِكُونَارَ وَفُودُهَا
النَّاسُ وَالْجَاهَارُ عَلَيْهَا مَلَكِكَةُ غَلَاظٌ شَدَادٌ
لَا يَعْصُمُونَ اللَّهُ مَا أَمْرَهُمْ وَيَعْلَمُونَ مَا يَنْهَاونَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَمْنَعُهُمُ الْيَوْمَ إِنْمَا يَخْرُزُونَ

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا وَبُوءُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا
عَسَى رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيَّئَاتِكُمْ
وَيَذْخَلَكُمْ جَنَّتَ بَخْرِي مِنْ خَتْهَا
الآنَهَرُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ أَنَّىٰ وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَهُمْ دُورُهُمْ يَسْعَى بِكَمْ أَنْدِيَهُمْ وَيَأْتِيَهُمْ
يَقُولُونَ رَبِّنَا أَتَيْمَ لَنَّا نَوْرَنَا وَأَغْفِرْنَا
إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

يَأَيُّهَا الَّذِي جَاهَدَ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ

waa Jahannamo meel loo ahaadana iyadaa u xune.

وَأَغْلَظُ عَيْنَيْمَ وَمَا وَرَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١﴾

Dadka xaqa rumeyey waa inay Ehelkooda khayrka faraan si ay uga nabad galaan naar dadka iyo dhagaxa lagu huriyo, Malaa'ig daranna oo amarka Ebe fulisana ay ka shaqaysa, si ayna u noqonin sida kuwa xaq diidka ah ee loo dhihi ha cudur daaranina maanta, waana in Eebe toobad dhab ah loogu toobad keeno si uu wanaag iyo dambi dhaaf noogu abaal mariyo maalinta Nabiga iyo intii raacday Eebe u sama fali illeen wax walba isagaa karee, Gaalada iyo Munaafiqiintana waa in lala jahaado si Jidka toosan loo tusiyo.

Rasuulkana (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa Ha yeelee) waxaa la warsaday Tawbadda Nasuuxa ah (Toosan) wuxuuna yidhi: Waa in laqoomameeyo Dambiga Markuu kaa dhaco, ood markaas Eebe dambidhaaf warsato, oodan una noqonin. At-Taxriim (6-9).

10. Eebe wuxuu tusaaile uga dhigay kuwa Gaaloobay Haweenaydii Nabi Nuux iyo Nabi Luudh, waxaa qabay Laba Addoon oo Eebe oo suusuban, markaasay khiyaameen Nabiyadaas waxbana ugama ayan tarin Eebe agtiis waxaana loo dhihi Labadaas haweenay la gala naarta kuwa gelaya.

صَرَبَ اللَّهُ مُثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا أَمْرَاتٌ فُوحٌ
وَأَمْرَاتٌ لُّوطٌ كَانَتْ تَحْتَ عَبْدَيْنَ مِنْ عَبْدَنَا
صَنَلَحَنْ فَخَاتَاهُمَا فَلَمْ يُفْتَنُ عَنْهُمَا مِنْ اللَّهِ
شَيْنَا وَقَيْلَ آدْخَلَاهُنَّا مَعَ الظَّالِمِينَ ﴿١﴾

11. Waxaa kale oo Eebe Tusaale uga dhigay kuwa rumeyey Haweenaydii Fircoo markay tidhi Eebbow Guri agtaada iiga dhis jannada dhexdeeda, igana nabad geli Fircoo iyo Camalkiisa, igana nabad geli dadkaas daalimiinta ah.

وَصَرَبَ اللَّهُ مُثَلًا لِّلَّذِينَ إِمْرَاتٍ أَمْرَاتٌ
فِرْعَوْنٌ إِذْ قَاتَ رَبَّ أَبِنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا
فِي الْجَنَّةِ وَنَجَى مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلَهُ وَنَجَى
مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢﴾

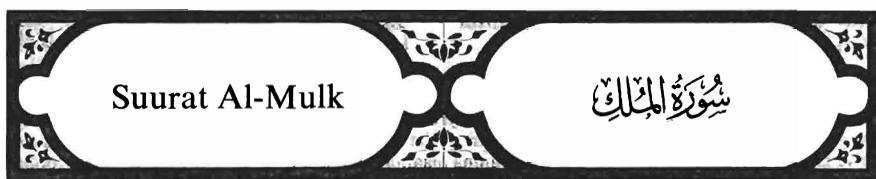
12. Maryama bintu cimraanna xusuusta ee isdhawrtay, markaas malagu jeebka ka afuufay, rumaysayna Shar-ciga Eebe iyo Kutubtiisaba, kana mid noqotay kuwa Eebe adeeca.

وَمِنْهُمْ أَبْنَتَ عَمْرَنَ أَلِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخَتْ
فِيهِ مِنْ رُوحًا رَصَدَتْ بِكَلْمَتِ رَبِّهَا
وَكَتَبَهُ وَكَانَتْ مِنَ الْفَتَنِينَ ﴿٣﴾

Ruux xumaanlaw ah wax uma tarto la nooli dad fiican hadduusan wax qaadanayn'sida haweenkii Nabi Nuux iyo Nabi Luudh iyo wixii la mid ahaa. Sidoo kale ruxii wanaagsan xumaan qof kale wax ma yeesho hadduusan ka raalli ahayn sida haweenaydii fircoo, Maryama Bintu Cimraan oo Nabi Ciise Hooyadiis ahayd Xaalkeeduna la yaabuu laaha waxayse ku tusin in Eebaha Bini aadanka abuuray uu siduu rabo wax u falo saasna waa in la rumeyyo. Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxaa kaamil noqday Aasiyadii Fircoo, Maryama Bintu Cimraan, iyo Khadiijo Biintu khuweylid, Fadliga Caa'isho ee Haweenkana waa sida thariidka iyo cunada kale. (Bukhaari iyo Muslim). At-Taxriim (10-12).

Suurat Al-Mulk

سُورَةُ الْمُلْكِ

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa barako badnaaday (oo weynaaday) Eebaha Xukunku awooddisa ku jiro ee wax walbana kara.
2. Eebaha abuuray geeri iyo nololba, si uu dadow idii imtixaamo kiinna Camal fiican, Eebana waa adkaade dambidhaafe ah.
3. Eebe waa midka abuuray Toddobo Samo oo isdul saaran kuna arki maysid abuurka Eebaha Raxmaanka ah kala tagsani, bal daymada celi inaad aragto wax dillaac ah.
4. Haddana celi daymada waxaa kugu soo noqon aragga oo dhiban daallanna.

5. Eebe wuxuu ku qurxiyey Samada dhow Nalal (Xiddigaha) wuxuuna ka dhigay Xiddigahaas kuwo lagu gano Shayaadiinta, Wuxuuna Eebe u diyaariy kuwaas Naarta Saciiro.

Eebe khayriisu waa badan yahay wax walbana awooddiis ku hoos jiraan wuxuu doonana wuu karaa, dadkana waxaa loo abuuray in la imtixaano kooda Camal Aakhilo iyo kan aduunkaba wanaajiya, Eebe abuuriddisa uu Cirka aburayna wax dhalil ah loo heli maayo sida Khalqigiisa kalaba, Xiddigahana Eebaa abuuray iyagoo Nalal u ah Cirka'Shyaadiintana lagu eryo, Eebaha awooddaas leh waa in la Caabudo'Jidka uu farayna lagu socdaa.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) Eebe wuxuu ku dulleeyey Banii adamka Geeri, wuxuuna ka yeelay adduunka Guri nolol iyo Geeri, kana yeelay Aakhirana Guri abaalmarin iyo Waarid. Waxaa wariyey Ibnu Abii Xaatim. Al-Mulk (1-5).

6. Kuwa ka gaaloobay Eebahood waxaa u sugnaaday Caddibaadda Jahannamo,meel loo ahaadana iyadaa u xun.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بَشَّرَكَ الَّذِي يَبْدِئُ الْمُلْكَ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِتُبُوكُمْ إِنَّمَا أَنْهَىٰ حَسْنَهُمْ
وَهُوَ أَعْزَيزُ الْغَفُورِ

الَّذِي خَلَقَ سَعَ سَمَوَاتٍ طَافَّاً مَّا تَرَىٰ فِي هَذِهِ
الرَّحْمَنُ مِنْ نَّعْوَتٍ فَأَنْجِعَ الْأَصْرَهُ هَلْ تَرَىٰ
مِنْ قُطُورٍ

ثُمَّ أَنْجِعَ الْأَبْصَرَ كَرَنْيَنِ يَقْلِبُ إِلَيْكَ الْأَبْصَرُ حَاسِنًا
وَهُوَ حَسِيدٌ

وَلَقَدْ زَيَّنَاهُنَا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصْنِيعٍ وَجَعَلْنَاهُنَا بِجُومًا
لِلشَّيْطَنِ وَأَعْنَدَنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَنِسْ أَمْصِيدُ

7. Marka Gaalada lagu tuuro Naarta waxay ka maqli Cod xun oo daran iya-doo karaysa.

8. waxay u dhawdahay inay Cadha daraadeed la kala dillaacdoo,marka Koox (Gaala ah) lagu ridaba waxaa warsada Malaa'igta Naarta ka shaqey-sa iyagoo ku dhihi miyuusan idiin imaanin wax idiin diga.

9. Waxayna ugu jawaabi waa noo yimid wax noo diga waanse beeninay, annagoo leh ma soo dejinin Eebe waxba, idinkuna waxaad ku sugaran tiihin baadi weyn.

10. Gaaladii waxay dhaheen haddaan wax maqlaynno ama aan wax kasayno Naarta Saciiro elhelkeeda ma aanaan noqoneen.

11. Waxay qirteen (Gaaladu) dam-bigoodii waxaana u sugnaatay fogaansho Naarta Saciiro elhelkeeda.

Xaq diidayashu waxay geli Naar daran oo karaysay qaylana leh, Malaa'igta si canaan iyo guulguul ah yeey u warsataa in Rasul u diga loo soo diray iyo in kale, iyaguna way qirtaan in Rasul loo soo diray ayse beeniyee xaqiina diideen, wayna calaacaleen iyagoo leh haddaan wax kasayno Naar ma aanan galleen, saas daraadeed waa in Eebe laga yaabo laguna waano qaato Arrintaas.

Waxaa sugnaaday: Dadka lama halaago intay Naftoodu ka garaabaan. Al-Mulk (6-11).

12. Kuwa Eebe ka yaaba iyagoon la arkaynin (Eebe mooyee) waxaa u sugnaaday dambi dhaaf iyo ajri weyn.

13. Ama hadalka hoos u dhiga dadow ama kor u qaada Eebe waa ogyahay waxa laabta ku jira.

14. Ma waxaan wax ogeyn Eebaha wax walba abuuray ee wax walba daalacan.

15. Eebe waa kan Dhulka ka dhigay mid laylyan ee ku socda Waddooyinkiiisa kana Cuna Quudkiisa Eebaana Dadka loo soo kulmin (Qiyaamada).

إِذَا أَتَوْفَيْهَا سَمِعُوا لِهَا شِهَادَةَ هَبَّةٍ تَّقُورُ ﴿٧﴾

تَكَادُ تَعْيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أَتَقِنَ فِيهَا فَجَّرْتَ سَلَامَهُ
خَرَّبْتَهَا أَنْزَلْتَهَا كَوْنَدِيرُ ﴿٨﴾

فَأَلْوَابَنْ قَدْ جَاءَ مَانِدِيرُ عَكَدْنَا وَقْلَنَا مَانَزَلَ اللَّهُ مِنْ شَقِّهِ
إِنْ أَتَمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾

وَقَلْوَالَ وَكَانَ سَمِعَ أَوْ نَقِيلَ مَاكِفَ أَصْنَبَ السَّعِيرِ ﴿١٠﴾

فَاعْزِرْ فُوَابِدَ نَبِّهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْنَبِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ

وَاجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٢﴾

وَأَسْرَأْوْ قَلْكَمْ أَوْ اجْهَرْ وَأَيْدِيَهُ مَانَهُ عَلِمْ بِدَاتِ

الْمُضْدُورِ ﴿١٣﴾

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ الْأَطِيفُ الْخَيْرُ ﴿١٤﴾

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا
فِي مَنَاكِبِهَا وَلَا مَنْ زَرَقَهُ مَوْلَى الْيَمَنِ الْشُّورُ ﴿١٥﴾

16. Miyaad ka aamin noqoteen Ee-baha Sare inuu Dhulka idin la gooyo, ayna idinla dhaqdhaqaqaaqdo.

17. Miyaadse ka aamin noqoteen Ee-baha Sare inuu Dhagaxyo Naar ah idinku soo daadiyo, waad ogaan doon-taan digniinta Eebe Cidhibteeda.

18. Waxaa Eebe beeniyey Gaaladii (reer Makaad) ka horreeyey, sidayse ahayd Ciqaabti Eebe.

Dadka Eebe Dhabnima u rumeyey way Caabudi kana dhoowrsan xumaanta iyagoon arkaynin ama dad ha la joogeen ama keli ha ahaadeene.

Eebana wuxuu ku abaal marin dambi dhaafkiisa, Eebaha wax walba og ee Dhulka layley ee Qiyaamada loo soo kulmi miyaa Ciqaabtiisa Cidna ka aamin noqon kartaa, dadka xun iyo Gaaladaba waxa u caada ah inay Eebe beeniyaan, waxaase ku dhici Ciqaabta Eebe, waxaana ka nabad geli ruuxii Waddada Eebe qaada.

Toddobada Eebe hadheeyo Maalinta Qiyaame waxaa ka mid ah kuwa Eebe kayaaba iyo kuwa Xusuus-ta iyagooy kali ah Indhahooduna Ilmeeyaan. (Waa Saxiix). Al-Mulk (12-18).

19. Miyeyna dadku arkaynin Shim-birka korkooda ah marna baalka fidin marna laabi wax haya oon Eebaha Raxmaan ahayna uusan jirin, Eebana wax walba wuu arkaa.

20. Waa kuma Gargaaraha Eebaha Raxmaan ah ka soo hadhay ee u gaar-gaari Gaalada, Gaaladu waxay ku su-gan yihiin kadsoomid.

21. Waa kuma kan wax quudiya had-dii Eebe haysto Risqigisa, Gaaladu wa-xay ku Madax adaygeen isla weyni iyo Xaq diidnimo.

22. Midkee wanaagsan Ruux Wajiga ku socda iyo mid si toosan oo siman Wadda Toosan ugu socda.

23. Dheh Nabiyow Eebe waa midka Dadkow idin ahaysiiyey, Maqal iyo Arag iyo Caqlina idii yeelay, wax yar baadse Eebe ku shukridaan.

أَمَنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ

فَإِذَا هِيَ تَمُورٌ^{١٦}

أَمْ أَمْنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا

فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٌ^{١٧}

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَذِيرٌ^{١٨}

أَوْلَئِرَوْ إِلَى أَطْلَيِرِ فَوَقَهُمْ صَفَقَتْ وَقَصَصَنْ

مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا أَرَجَمَنْ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ^{١٩}

أَمَنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جَنْدٌ لَكُمْ يُنْصَرُكُمْ مِنْ دُونِ الْأَرْضِ

إِنَّ الْكُفَّارَ إِلَّا فِي غُورٍ^{٢٠}

أَمَنْ هَذَا الَّذِي يَرْقَبُكُمْ إِنَّ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بِكَلَّ لَجُوا

فِي عَنْتِ وَغَورٍ^{٢١}

أَمَنْ يَعْشِي مُنْكَأَ عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَنْ يَعْشِي سَوْنَا

عَلَى صَرَاطِ مُسْتَقِيمٍ^{٢٢}

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمَعَ

وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْيَةَ فَلِلَّهِ مَا أَنْشَأَكُونَ^{٢٣}

24. Dheh Eebe waa midka dadkow Dhulka idinku beeray isagaana (Qiyyamada) loo soo kulmin doonaa Dadka.

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٣﴾

Eebe awoddisa yaa wax walba ka sareysa, Gargaare, Quudiye, Abuure iyo wax walba ogaadana waa isaga, maalinta Qiyyamana waa la hor imaan, Ruux walbana wuxuu ku Abaal Marin Camalkiisa. Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa ha yeelee) markii la warsaday sidee Dadka loogu soo kulmin Wajigooda:

Eebaha ku socodsiiyey Lugahooda wuxuu karaa inuu kusocodsiiyo Wajigooda. Al-Mulk (19-24).

25. Waxay dhihi Gaaladu waa goorma Waqtiguu dhici waxa naloogu gooddin haddaad run sheegaysaan.

وَقَوْلُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُ صَدِيقًا ﴿١٤﴾

26. Dheh Eebaa og goortaa, wa-xaanse ahay Anigu u dige Cad (muuqda).

قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ وَإِنَّمَا أَنْذِرْتُكُمْ بِمُّبِينٍ ﴿١٥﴾

27. Markaysa Gaaladu Naarta oo u dhow arkaan waxaa xumaan oo doorsoomi Wajiga Gaalada, waxaana lagu dhihi waaka Cadibaaddii Aad doonayseen (dedejisanayseen).

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةَ سِيَّئَتْ مُجْوَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا

وَقَالَ هُنَّا الَّذِي كُنْتُ بِهِ نَذَّعُونَ ﴿١٦﴾

28. Dheh balse ka warrama haddii Eebe aniga (Nabiga) iyo inta ila jirta uu halligo ama u naxariisto yaa Gaalo ka korin Caddibaad daran.

قُلْ أَرَدْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِي اللّٰهُ وَمَنْ مَعَّيْ أَوْ حَمَّنَا

فَمَنْ يُحِيدُ الْكَفَرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٧﴾

29. Dheh Eebe waa Raxmaan waana rumaynay, waana Tala saaranay, waadse ogaan doontaan (Gaaloooy) Cidda Baadi Cad ku sugan.

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ، أَمَّا نَايِعُهُ وَعَلَيْهِ تَوْكِيدُنَا فَسَتَّعْلُمُونَ

مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿١٨﴾

30. Dheh balse Warrama hadday Biyuhu Dhulka ku gudhaan yaa idin siin Biya durduri (ma jiro Eebe waxaan ahayn).

قُلْ أَرَدْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَا كُنْتُ عَوَّارًا فَإِنَّمَا يُكْ

بِسَاءُ مَعْذِنِي ﴿١٩﴾

Dadka xun had iyo jeer aad uma fikiraan saas daraadeed waxay ku hadlaan gafaf iyo Xujooyin Qiimo daran, Nabiguna(Naxariis iyo Nabad gelo Eebe korkiisa ha yeelee) Shaqadiisu waa inuu dadka wanaag ugu yeedho, xumaantana uga digo, wax walbase Eeaba kara oo og, markase uu Gaalada haleelo Caddibaad daran yeey ogaan doonaaan dhabta iyo xaqiiqada gargaarka kuwa xaa rumeeyey iyo Imitixaankoodaba Eeaba leh, Gaalana Caddibaad kama baajinayso ee was in Eebaha Raxmaan ee awoddha leh ee dadka quudiya isaga unu la Caabudaa lagana yaabaa. Al-Mulk (25-30).

Suurat Al-Oalam

سُورَةُ الْقَاتِلِينَ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Qalinka iyo waxa Malaa'igtu qorayso (Camalka dadka).
  2. Ee Nabiyow Nicmada Eebe darteed lama waallid.
  3. Waxaana kuu sugnaaday Ajri aangoo 'ayn.
  4. Waxaana kuu sugnaaday dabeeco (fiican) oo weyn.
  5. Waad arki doontaa nabiyow Gaaladuna way arki doonaan.
  6. kiinna waalan (ama la caddibo).
  7. Eeba waa ogyahay Cidda ka dhunta Jidkiisa, waana ogyahay Cidda hanuunsan.
  8. Ee Nabiyow ha maqlin xaq bee-niyyaasha (Warkooda).
  9. Waxay jecel yihiin inaad u iila-to iyana kuu soo iishaan.
  10. Ha maqlin dhaar badane dhammaantiis oo dullaysan.
  11. oo Xanlow ah, isku diraa ah.
  12. Khayrka iyo Xoolahana reebta, gardarrow iyo dambiile ah.
  13. Xumaantana ku madax adag isku dhejisna ah (xumaanlow ah).
  14. inuu Xoolo iyo Wiilal uu leeyayah darteed (vuu saas u falay).

١٣

مَا أَنْتَ بِنَعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا عَيْرَ مَمْنُونٍ

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

فَسْتَبِصُرُ وَيُبَصِّرُونَ

بِأَيْمَانِكُمُ الْمَفْتُونُ

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ

بِالْمُهَتَّدِينَ

فَلَا تُطِعُ الْمُكَذِّبِينَ

وَدُّوا لَوْتُدِهْنُ فَيُدِهْنُ

لَا نُطْعِمُ كُلَّ حَلَافٍ مَّهِينٍ

هَمَازِ مَشَاءْ بِنَمِيمٍ

مَنَاعَ لِلْخَيْرِ مُعْتَدِلٌ أَثِيمٌ

عُتَلَ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ

١٤

15. Marka Quraankannaga lagu akhriyana wuxuu dhahaa waa dadkii hore warkoodii.

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ مَا يَنْهَا فَكَأَسْطِرُهُ

الْأَوْلَىٰ ﴿١٥﴾

سَيِّدُهُمْ عَلَىٰ الْقَرْطَمِيَّةِ ﴿١٦﴾

16. wuxuuse Eebe ka calaamayn Sanqaroorka.

Eebe Nabiga wuxuu ugu niemeeye Ajri weligii socda'yo Akhlaaq wanaagsan, dadkuna iskuma qasna Eebe agtiisa cidwalba mid toosan iyo mid dhunsan, weligaana ha maqlin warka ruuxa xanlowga ah'beenlowga ah'isku diraaga ah'xumaan jecaylka ah Nabigana (Naxaris iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee) waxay ahayd Dabecadiisu quraanka siday Caa'isha sheegtay. Wuxuuna yidhi: Janada ma galo Namiimiyeh. Al-Qalam (1-16).

17. Eebe wuu Imtixaanay Gaaladii (Reer Makaad) sidii loo imtixanay kuwii beerta markay ku dhaarten inay Aroortii goostaan.

إِنَّا بِأَلْوَانِهِمْ كَيْفَ كَانُوا أَحَبُّ الْجَنَّةَ إِذَا قَمُوا

لِصَمْعِهِمْ مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾

وَلَا يَسْتَنُونَ ﴿١٨﴾

فَطَافَ عَلَيْهَا طَافِيفٌ مِنْ رَبِّكَ وَهُنَّ نَّاجِيُّهُمْ ﴿١٩﴾

فَأَضَبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾

فَنَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾

أَنْ أَغْدِوْا عَلَىٰ حَرَنِكُمْ إِنْ كُنْتُ صَمِيمِينَ ﴿٢٢﴾

فَأَنْظَلُوكُمْ وَهُنَّ بَخْلَمُونَ ﴿٢٣﴾

أَنْ لَا يَدْخُلُنَّا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مِسْكِينٌ ﴿٢٤﴾

وَغَدَوْا عَلَىٰ حَرَقَيْرِينَ ﴿٢٥﴾

فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ ﴿٢٦﴾

بَلْ نَحْنُ مُحْرُمُونَ ﴿٢٧﴾

فَالْأَوْسَطُهُمُ الْأَوْلَىٰ لَكُمْ وَلَا نُسْبِحُونَ ﴿٢٨﴾

فَالْأَوْسَطُهُمُ الْأَوْلَىٰ كَأَظْلَلِيَّتَ

18. Iyagoon dhihin haddii Eebe idmo.

19. Waxaase Beertii xagaa Eebe uga yimid Amar iyagoo hurda.

20. Waxayna noqotay wax la shafay oo kale.

21. wayna isu dhawaaqeen Subaxdii.

22. iyagoo leh kallaha oo beerta goosta.

23. wayna tageen iyagoo Codka hoos u dhigi.

24. inaan Beerta maanta Miskiin soo gelin.

25. Wayna kallaheen iyagoo diidan (in Miskiin u soo galo).

26. Markii ay arkeen Beertii siday tahay yey isu dhaheen waan soo dhunnay.

27. haddana way isgarteen waxayna dhaheen ma ehee waa la ina hoojiyey.

28. Markaas kii u fiicnaa yiri: miyaana idin dhihin war Eebe weyneeya.

29. Markaasay dheheen Eebaa weyn, waan xad gudubnay.

30. Markaasaa qaarba qaar ku jeed-saday iyagoo is dagaali.

فَأَقْبَلَ بِهِمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَّلَوُونَ ﴿١٦﴾

31. Waxayna dheheen Magacaana ba'ye waan xad gudubnay.

فَالْأَيُّونَاتِ إِنَّا كَانَ طَغِيَّنَ ﴿١٧﴾

32. Eebe wuxuu u dhow yahay inuu noogu beddelo mid ka fiican isagaan Khayr ka rajaynaynaa eh.

عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يَدْلِلَنَا إِلَيْهَا إِنَّا إِلَّا رَبَّنَا رَبَّ الْعَبْدِينَ ﴿١٨﴾

33. Caddibaaddu waa saas Caddibaadda Aakharaase ka weyn haddii ay wax ogyihin.

كَذَلِكَ الْعَدَابُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْمَلُوا نُورًا يَعْلَمُونَ ﴿١٩﴾

Adduunka waa Imtixaan, waase in Ruuxu ka faa'iidaysto Imtixaanka oo isa saxaa hadduu qalloosan yahay, sidaa Reer Maka ahaayeen iyo wiixii la mid ah, Qisadanna wa Qiso weyn oo Xikmo iyo waano ku jirto, saas daraadeed waa inaan Ruuxna isla weynaanin, wanaag inuusan samayn ku dhaaranin, Masaakiinta iyo dadka tabarta daranna goonyin, haddii kale ha sugo Caddibaadda adduunka iyo mid Aakhiraba.

dambiguba Rizqiga yuu Dadka hoojiyaa siduu Nabigu yidhi (Naxariis iyo Nabadgallyo Eebe korkiisa hayeelee). Al-Qalam (17-33).

34. Kuwa Eebe ka dhowrsada waxay Eeba agtiisa ku leeyihiin «Jannada Naciima».

إِنَّ لِلْمُنْفَعِينَ عِنْ دَرِّهِمْ جَنَاحَتِ النَّعِيمِ ﴿٢٠﴾

35. Ma Muslimiinta yaanu kala mid dhigaynaa Dambiliayaasha.

أَفَنَجِعُ الْمُسْلِمِينَ كَلْمَجِيرِيَنَ ﴿٢١﴾

36. Seed u dhihi kartaan saas.

مَا لَكُوكِفَ تَخْكُمُونَ ﴿٢٢﴾

37. Mise Gaaloooy waxaa idiin sug-naaday Kitaab Aad akhrisataan.

أَمْ لَكُوكِبِ فِي تَدْرِسُونَ ﴿٢٣﴾

38. oo Waxaad doontaanba Aad ka helaysaan.

إِنَّ لَكُوكِفَ لِلْعَيْرَوْنَ ﴿٢٤﴾

39. Mise ballan adag yaad naga qadeen tan iyo Maalinta Qiyaame oo waxaad rabtaan Aad xukumaysaan.

أَمْ لَكُوكِنْ عَيْنَاتِلْكَةَ إِلَيْ يَوْمِ الْقِيَمَةِ ﴿٢٥﴾

40. Weydii (Nabiyow) Gaalada Cidda damiinka ugu ah Xaalkaas.

إِنَّ لَكُوكِفَ لِلْعَيْرَوْنَ ﴿٢٦﴾

41. mise dad la wadaaga Arrintaas yeyleeyihiin, ha keeneen kuwaas hadday run sheegi.

أَمْ هُمْ شُرَكَاءَ قَلْبَانِ وَأَشْرَكَاهُمْ إِنْ كَانُوا صَدِيقِينَ ﴿٢٧﴾

42. Maalinta dhudhunka la faydi doono Gaaladana loogu yeedhi doono inay sujuudaan ma karayaan Sujuud.

يَوْمَ يُنَكَّسُ عَنْ سَاقٍ وَيُنَعَّوْنَ إِلَى السُّجُودِ ﴿٢٨﴾

فَلَا يَسْتَطِعُونَ ﴿٢٩﴾

43. Indhaha Gaaladu Maalintaas waa dullaysan tahay waxaana ka muuqda Walbahaar iyo qoomamo, waxayna ahaayeen (Adduunka) kuwa loogu yee-ray Sujuud iyagoo nabad qaba.

خَيْرَةُ أَصْنَافِهِمْ تَرْهَقُهُمْ ذَلَّةٌ وَّقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ
وَمُسْلِمُونَ ﴿٤٣﴾

Eebe Cid walba wuu abaal mariyaa, Muslim iyo Gaal, wanaag fale iyo xumaan falana isku mid kama dhigo, Gaalana wax Xuja ah uma haysato xumaantooda, Maalinta Qiyaamana dadka xun Eebe wuu imtixaani wuxuuna fari inay Sujuudaan, hase yeesh ee ma karayaan, maxaayeelay adduunkii yeyan sujuudi jirin iyagoo nabad qaba, dulli iyo qoomamo yaana ka muuqan Maalintaas. Al-Qalam (34-43).

44. Isu kaana daa aniga iyo kuwa bee-niyyey Quraanka waana sasabi iyagoon ogeyn.

فَدَرَفَ وَمَنْ يَكْذِبُ بِهَذَا الْمُبَيِّثُ سَنَسَدَ رُجُهَمْ
مَنْ حَيَّثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾

45. Waana sugi tan iyo muddo, Maa-mulka Eebana waa xoog badan yahay.

وَأَنْلَى لَمَّا إِنْ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

46. Nabiyow ma waxaad weydiisatay Gaalada Ujuuro oo markaa Cusleeyey.

أَمْ نَشَاهَمْ أَجْرَافَهُمْ مِنْ مَغْرِبِ مَشْقَوْنَ ﴿٤٦﴾

47. Mise waxa maqan yaa aktooda yaal ooy wax ka qori.

أَمْ عَدَهُمْ الْأَيْبِ فَهُمْ يَكْبُرُونَ ﴿٤٧﴾

48. Ku samir Xukunka Eebe hana no-qonin sidii Saaxiibkii Xuudka (Mallayga Yuunus) markuu naadiyyey Eebihiis isaga oo walbaaarsan.

فَأَضَرَّ لِحَمْرَرِكَ وَلَا تُكَلِّفْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذَا نَادَى
وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾

49. Haddaan naxariista Eebe haleelin waxaa lagu tuuri lahaa Cidlo (bannaan) isagoo la dagaalay.

لَوْلَا أَنْ تَدَرَّكَ بِعِصْمَةِ مِنْ رَبِّهِ لَنِدَّ بِالْعَرَاءِ
وَهُوَ مَدْمُومٌ ﴿٤٩﴾

50. Wuxaase doortay Eebihiis wuxuuna ka dhigay kuwa wanaagsan.

فَاجْبَهَهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾

51. Waxay u dhow yihiin kuwii gaa-loobay inay daymada kugu lagdaan markay maqlaan Qur'aanka waxayna dhihi waa waalan yahay (Nabigu).

وَإِنْ يَكُدْلَّنَ كَفُرُ الْيَمِّ لِتُؤْنَكَ بِأَبْصَرِهِ
لَمَّا سَعَوا إِلَيْكُ وَيَهُولُونَ إِنَّهُمْ لَمْ يَجِدُونَ ﴿٥١﴾

52. Quraanka iyo Nabiguna waa uun waanada Caalamka.

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

Amarka Eebaa iska leh, Ruux walbana suu doono yuu ku maamulaa, Quraankana isagaa soo dejiyey, Nabiguna ujuro kama rabin Cidna, waxaana had iyo jeer Eebe fari jiray xaq sheegid iyo adkaysi iyo dulqaad, Qur'aankuna waa raxmajdii Eebe Nabiga u soo dhiibay'mana habboona in Cidda akhriyi la guul guulo oo xumaan lagu tilmaamo, maxaa yeelay waa waanada Adduunka dhammaan. Nabiguna wuxuu yidhi (Naxariis iyo Nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Eebe wuu u sugi Daalimka markuu qabtana ma fakiyo. Al-Qalam (44-52).

Suurat Al-Xaaqqah

سُورَةُ الْحَقْلَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis Guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Maalinta Xaaqo (Qiyaamadu waa wax sugar).
2. Xaaqo maxay tahay.
3. inaadan aqoon ma laga yaabaa xaa-qada.
4. Waxa beeniyeen Reer «Thamuud» iyo «Caadba» Qiyaamada.
5. Thamuudse waxaa lagu halligay Qaylo daran.
6. Caadna waxaa lagu halligay Da-bayl daran oo qabow.
7. oo lagu diray korkooda Toddoba habeen iyo Siddeed Maalmood oo israacsan, waxaadna arkaysaa iyagoo daadsan ood mooddo jirrid Timir (dogob dhacay).
8. wax ka hadhay miyaad aragtaa.
9. Fircoon iyo kuwii ka horreeyeyna waa jireen iyo kuwii gafsanaa ee la daba geddiyey (Nabi Luudh Qoomkiisi).
10. Waxay Caasiyeen rusushii Eeba-hood Markaasuu si daran u qabtay.,
11. Markay Biyihii xad dhaafeen (Waqtigii Nabi Nuux) waxaan idinku xambaarnay (Awoow yaalkiin) Doontii.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَقْلَةُ

مَا لَكُمْ مِنْ حَلَقَةٍ

وَمَا أَدْرِنَا مَا لَكُمْ مِنْ حَلَقَةٍ

كَذَّبْتُ ثَمُودَ وَعَادَ بِالْقَارِعَةِ

فَأَنْثَمْتُ مَوْلَدَ قَهْلَكُوْنَ أَطْاعَيْنِي

وَلَمَّا عَادَ فَأَهْلَكُوْنَ أَبْرِجَ صَرْصَرَ عَاتِسَةَ

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لِيَالٍ وَثَنَانِيَّةَ أَيَّامٍ حُسُومًا

فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرَعَى كَاهِنَمْ أَعْجَازَ غَنِيلِ

خَاوِيَّةِ

فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَّةِ

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْنَفَكَتُ بِالْخَاطِئَةِ

فَعَصَمَوْرَسُولُ رَبِّهِمْ فَآخَذَهُمْ أَخْذَةَ رَأْيَةِ

إِنَّا نَاطَقُ الْمَاءَ حَلَقَتُكُوْنَ فِي الْبَارِيَّةِ

12. si aan uga yeelno waano ay una xafiddo dhag wax maqasha.

لِنَجْعَلَهَا الْكُوْنَدِرَةَ وَنَعِيْهَا أَذْنَ وَعِيَةً ﴿١٧﴾

Qiyaamadu waa xaq sugan, Ciddii Xoog isbiddana oo xaqa iyo Qiyaamada beenisana Eebaa ka awood badan, sida Aayadahani noo Caddeeyeen, sida Qoonkii Nabi Saalax, Nabi Huud, Nabi Luud, Nabi Nuux iyo Fircoo iyo kuwii ka horreeyey. waana in lagu waana qaato Arrintaas, xumaanta xaq diidnimada iyo Kibirkana la iska jiro waa sababaha halaagee.

Rasuulkuna wuxuu yidhi (Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee): Waxaa laygu gargaaray (Dabaysha) Saba, ree Caadna waxaa lagu halaagay (Dabaysha Dabuur). Al-Xaaqqah (1-12).

13. Marka Suurka la afuufo hal mar.

فَإِذَا نَفَخْنَا فِي الصُّورِ نَفَخَةً وَاحِدَةً ﴿١٨﴾

14. Dhulka iyo Buurahana la xam-baaro oo la burburiyo hal mar.

وَحُمِّلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدَكَادَكَهُ وَاحِدَةً ﴿١٩﴾

15. Maalintaasay Qiyaamadu dha-caysaa.

فِيَوْمِدِرْ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿٢٠﴾

16. Samaduna Maalintaas way dil-laaci wayna tabar yaraan.

وَأَشْفَقَتِ السَّمَاءُ فِيهِ يَوْمَدِرْ وَاهِيَةً ﴿٢١﴾

17. Malaa'igtuna Cirka gaararkiisa yeey ahaan Maalintaas, Carshiga Eeba-na waxaa dadka korkiisa ku xambaari Maalintaas Siddeed Malag.

وَالْمَلْكُ عَلَى أَنْجَابِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْهُمْ

يَوْمَدِرْ غَنِيَّةً ﴿٢٢﴾

18. Maalintaasaa dadka loo soo band-higii Eebe wax xagooda kaga qarsoonna ma jiro.

يَوْمَدِرْ تَعْرُضُونَ لَا تَخْفَنَ مِنْ كُحْلَ خَافِيَةً ﴿٢٣﴾

19. Ruuxiise Kitaabkiisa midigta laga siiyo wuxuu dhihi (farax daraadiis) akhriya Kitaabkayga.

فَأَمَّا مَنْ أُفِيقَ كَبَدَهُ بِسِينِهِ فَيَقُولُ

هَامُونَ أَقْرَبُوا إِنْكِيَّةً ﴿٢٤﴾

20. Waxaan yaqiinsanaa (Adduunka) inaan la kulmi Xisaabtayda.

إِنِّي طَنَّتُ أَفَ مُلْئِنِ حِسَابَةً ﴿٢٥﴾

21. wuxuu ruuxaasi ku noolaan nolol laga raalli yahay.

فَهُوَ فِي عِيشَةِ رَاضِيَةٍ ﴿٢٦﴾

22. Wuxuuna geli «Janno» sarreeysa.

فِي جَنَّةٍ عَلِيَّكُمْ ﴿٢٧﴾

23. Midhaheeduna u dhaw yihin (Ruuxa guran).

فُطُوفَهَا دَانِيَةً ﴿٢٨﴾

24. Waxaana lagu dhihi Cuna oo Cabaa idinkoo shifaysan Camalkaad hor marsateen ayaamihii tegay daraadiis (Adduunkii).

Eebe isagaaw awoodda leh abuurayna Dunida, wuxuuna dadka u darbay maalinta Qiyaame oo Ruux walba laga Abaal marin Camalkiisi, waa Maalinta Dhulka, Buuraha iyo Cirkuba doorsoomi oo burburi, wax Eebe ka qarsoomi ama ka fakanna usan jirin, dadka wanaagsanna waxaa lagu abaa marin wanaag, Janno, Farax iyo Bishaaro ku noolaansho.

Cumar Binu Khadhaabna wuxuu yidhi: Xisaabiya Naftiina intaan la xisaabiniin Miisaamana intaan la miisaamin iyadaa idin ka fudud Xisaabta Bariye. isuna Qurxiya Bandhiga wayn. Al-Xaaqqah (13-24).

25. Ruuxiise Kitaabkiisa laga siiyo Bidixda wuxuu dhahayaa Magacayba'ee maan la i siinin Kitaabkayga.

وَأَمَّا مَنْ أُولَئِكَ هُنَّ بِشَمَائِلِهِ فَيَقُولُ يَلَيْتَنِي
أَرْوَاهُ كَذِبَتِي ۝

26. Xisaabtaydana maanan ogaanin.

وَلَرَأَدْرِي مَاحِسَابَيْهِ ۝

27. Magaacayba'ee maxaan u soo noolaaday.

يَلَيْتَنِي كَانَتْ لَقَاضِيَّةً ۝

28. Xoolahaygi wax iima tarin.

مَا أَغْفَنَ عَنِ مَالِي ۝

29. Waxaa lumay awooddidaydi (iyo xujadaydi).

هَلَّكَ عَنِ سُلْطَنِيَّةِ ۝

30. Waxaa loo odhan qabta oo Gac-mihiisa iyo luquntiisa isku xira.

خُذْهُ وَفَلُوْزْهُ ۝

31. Naarta Jahannamada geliya.

ثُمَّ لِجَحِيمَ صَلَوةً ۝

32. Markaas geliya Silsilad Tod-dobaatan dhudhun ah.

ثُمَّ فِي سِلْسِلَةِ ذَرَعَهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْكُونْهُ ۝

33. maxaa yeelay wuxuu ahaa kaan rumaynin Eebaha weyn.

إِنَّهُ كَانَ لَا يَقُولُنِي اللّٰهُ الْعَظِيْمُ ۝

34. aana fari jirin in Masaakiinta wax la siiyo.

وَلَا يَعْصُمُ عَلَى طَعَامِ الْإِسْكِينِ ۝

35. Maanta (Qiyaamada) kuma leh Saaxiib.

فَلَيْسَ لَهُ أَيْمَانٌ هَمَّا حِيمٌ ۝

36. Cunnana kuma leh aan ahayn dhaacaanka «Ehlu Naarka».

وَلَا طَعَامٌ لِلْأَمْنِ غَشِّيْنِ ۝

37. Cunnadaasna ma cuno kuwa gafay waxaan ahayn (Gaalada).

لَدَيْكُمْ إِلَّا لَخَطَطُونَ ۝

38. Wuxaan ku dhaaran waxaad arag-taan (Makhluuqaad ah).

فَلَا أَقِيمُ مِنَابِعَهُوْنَ ۝

39. iyo waxaydaan arkayninba.

وَمَا لَا يَشْرُونَ

إِنَّهُ لَغَوْنُ رَسُولُ كَرِيمٍ

وَمَا هُوَ قَوْلٌ شَاعِرٌ فَلِلَّهِ مَا تَنْهَىُنَ

وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ فَلِلَّهِ مَا نَذَرُونَ

نَزَّلْنَا لِمِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

40. ee Qur'aanku waa hadalkii Eebe uu u soo dhiibay Rasuul Sharaf leh.

41. Hadal gabayaana ma aha, wax yar yaadse rumaynaysaan (Xaqa).

42. Hadal wax sheegana ma aha wax yar yaadse waantoomaysaan.

43. (Qur'aanku) wuxuu ka soo degay Eebera Caalamka.

Xaqdiidayasha waxaa lagu abaal marin maalinta qiyaame xumaantay kasbadeen, waxaana laga siin Kitaabkooda xagga bidix, markaasay Calaacali, waxaana la gelin Naar daran oo Cunno iyo Cabid Xun Mooye Wax kalelahayn. Qur'aankuna waa hadalkii Eebe, Rasuul sharaf leh yaana Eebe ku soo dejiyey, xumaanta iyo Ceebaha ay Gaaladu ku sheegennaa waa ka fog yahay, waana digniin iyo raxmadda Caalamka. Al-Xaaqqah (25-43).

44. Hadduu nagu been abuurto (Nabi Muxamed).

وَلَمْ يَقُولْ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ

45. Wawaannu ku qaban gacan adag.

لَا خَذَنَاهُنَّ مِنْ بَلِيمِنَ

46. Wawaannu gooynaynaa Xididka Wadnaha.

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ لَوْيَنَ

47. Ruux idinka mid ah oo naga celiinna ma jiro.

فَمَا مِنْ كُرْمَنَ حَمِدٍ عَنْهُ حَنَجِرَنَ

48. Qur'aankuna waa waanada kuwa Eeba ka dhawrsada.

وَإِنَّهُ لِذِكْرَهُ لِلْمُتَفَقِّنِ

49. Wawaan ognahay inay idin ka mid yihiin kuwa beenin (Qur'aanka).

وَإِنَّا لَعَمِلْنَا مِنْ كُمْكُدِينَ

50. Qur'aanku waa qoomamada Gaalada (Maalinta Qiyaame).

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكُفَّارِ

51. Qur'aanka waa run dhab ah.

وَإِنَّهُ لَحَقَ الْيَقِينِ

52. Ee Nabiyow u tasbiixso Magaca Eeba ee weyn.

فَسَيِّدُنَا يَسِيرُكَ الْأَعْظَمِ

Qur'aanku waa hadalkii Eebe Nabiga Muxamad ah (Naxaris iyo Nabad gelyo korkiisa Eeba ha yeelee) uu ku soo dejiyey, Malaku Jibriilla soo gaarsiiyey, mana siyaadin karo Qur'aankuna waa waanada Mu'miniinta iyo kuwa xumaanta ka dhawrsada, waana xijo iyo qoomamada Gaalada, waana xaq sugar. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Watiinku waa taxanaha Qalbiga waana Xididkuu ku xidhanyayah. Al-Xaaqqah (44-52).

Suurat Al-Macaarij

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista

سُورَةُ الْمَعَارِجِ

1. Midbaa wuxuu Eebe warsaday in Caddibaad ku dhacda Gaalada (loo soo dedejiyo).

سَأَلَ سَيِّدِي مَعَذَابٍ وَاقِعٍ

2. Caddibaadaasna wax Gaaalada ka Celin ma jiro.

لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ

3. Waxayna ka imaan Caddibaaddasu Eebaha sarraynta iyo Sharafta u Saaxiba.

مِنْ أَنَّهُ لِلَّهِ ذِي الْمَعَاجِمِ

4. Ee Malaa'igta kale iyo Jibriilba u koraan Maalin qaddarkeedu dhan yahay Konton Kun oo Sano.

نَفْعُ الْمَائِيَّكَةِ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ

مِقْدَارُهُ هُوَ حَسِينٌ أَلْفُ سَنَةٍ

فَاصْبِرْ صَبْرًا جَيِّلًا

5. Ee Nabiyow Samir Samir wa-naagsan.

إِنَّهُمْ بِرُونَهُ بَعِيدًا

6. Gaaladu waxay Caddibaadda u arkaan inay fogtahay.

وَنَرِهُ فَرِيَا

7. Annaguna waxaan u aragnaa inay dhawdahay.

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَلْمَلْ

8. Caddibaaddasu waxay dhici Maa-linta Cirku noqon bir la dhalaaliyey oo kale.

وَتَكُونُ الْجَبَالُ كَالْعِهْنِ

9. Buuruhuna ay noqon Suuf la tifay oo kale.

وَلَا يَسْتَغْلِلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا

10. Sokeeyana uusan sokeeye wax warsanaynin.

يُصَرِّهُونَهُمْ يَوْمَ الْمَجْرِمِ لَوْيَقْدَى مِنْ عَذَابٍ

يَوْمَ ذِي سَبَّابَةٍ

11. Wayna is arkayaan, dambiliuhuna wuxuu jeelaan inuu iskaga furto Maalintaas Caddibaadeeda Caruurtiisa.

وَصَاحِبَتِهِ، وَأَخِيهِ

12. Haweenaydiisa,Walaalkiis.

13. iyo qaraabadiisii soo dhawaynayey.

وَفَصِيلَةَ الَّتِي تُؤْتَهُ
﴿١﴾

14. iyo waxa Dhulka ku sugaran dhammaan markaa uu nabad galo.

وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مُّسْجِدٌ
﴿٢﴾

Ma habboona in Caddibaad iyo halaag Eeba la weydiisto, maxaa yeelay Eebe isagaa awoodda leh, Cidduu doona ayuuna Ciqaabaa, markay Ciqaabtiisu timaaddana wax celin ma jiro. Qiyaamada shiddadeena wax walba wuu la doorsoomaa qaraabanimana ma jirto, wuxuuna jeelaan dambilihluu inuu isku furto Qaraabadiisa Xoolihiisa Dhulka waxa jooga oo dhan markaana uu nabad galo, lagamase aqbalo. Al-Macaarij (1-14).

15. Saas ma aha ee waxaa jirta Naar kulul (oo ay geli).

كَلَّا لَيَأْتِهَا الظَّلَى
﴿٣﴾

16. Waxayna siibi Galka (Madaxa iyo Jirka).

نَرَأَاهُ لِلشَّوْئِي
﴿٤﴾

17. Waxayna u dhawaaqi dadka jeed-saday xaqana diiday.

تَدْعُونَا مَنْ أَذْبَرَ وَنَوَّلَ
﴿٥﴾

18. Xoolahana kulmiyey oo hayey (oon xaqa ku bixinin).

وَجْمَعَ قَوْاعِدَ
﴿٦﴾

19. Dadka waa la abuuray iyaga oo Naf jaclaysi badan.

إِنَّ إِنْسَنَ خَلَقَهُ لُوعًا
﴿٧﴾

20. Haddii dhib taabto wuu argaxaa.

إِذَا مَسَّهُ الشَّرْجُوْعَا
﴿٨﴾

21. Hadduu khayr helana wuu reebaa.

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مُنْعَمًا
﴿٩﴾

22. Marka laga reebo Muslimiinta tutkata.

إِلَّا الْمُصَلَّيْنَ
﴿١٠﴾

23. Ee ah kuwa Salaaddooda daa'imaa.

الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ
﴿١١﴾

24. Kuwa Xoolahoodana xaq la og-yahay ka bixiya.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ
﴿١٢﴾

25. Siiyana kuwa baryootama iyo ku-waan wax haysan.

لِلْسَّابِلِ وَالْمَحْرُومِ
﴿١٣﴾

26. Kuwa rumeeya Maalinta Qiyaame (ee Abaal marinta).

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ يَوْمَ الْحِسْبَارِ
﴿١٤﴾

27. Kuwa ka Cabsaday, Caddibaadda Eebahood.

وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ
﴿١٥﴾

28. Maxaa yeelay Caddibaadda Eebe wax ka Aamin ah ma jiro.

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ عَذَابٌ مَأْمُونٌ
﴿١٦﴾

29. Kuwa ka ilaaliya Xubinta (dhal-maha) sino.

وَالَّذِينَ هُرَفُوا جِهَمَ حَفَظُونَ ﴿١﴾

30. Wawa ka soo haray Xaaskooda ama ay hanteen, taasna laguma dagaalo.

إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَذْوَامَ الْكَتَنَّ إِنَّهُمْ فِي هَمٍ
غَيْرُ مُلُومِينَ ﴿٢﴾

31. Ruuxiise doona wax gudubsan kuwaa waa mid xad gudbay.

فِي أَبْعَىٰ وَرَأْهَا ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٣﴾

32. Kuwa waxa lagu aaminay iyo Bal-lankaba ilaaliya.

وَالَّذِينَ هُمْ لَا يَشْتَهِيْهِمْ وَعَاهَدُهُمْ رَاعُونَ ﴿٤﴾

33. Kuwa maraggiooda si siican u furay.

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٥﴾

34. Kuwa Salaaddooda xafida (dhawra).

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

35. Kuwaasi waxay geli Jannooyin lagu Sharrifo.

أُولَئِكَ فِي جَنَّتَنَ مُنْكَرُونَ ﴿٧﴾

Eebe wuxuu u darbay Xaq diidayasha Naar daran oo jirka gubta, una yeedhi kii xaqaa ka jeedsaday intuu adduunka joogay, waxaa kale oo ay Aayaduhu sheegi in dadka dabecaddisu ay tahay in markadhibaato heshana uu argagaxo markuu nicmo helana uu xaqaa diido haseyeeshee kuwa mu'miniinta ab ee Salaadda tukada Xoolahoodana xaqaa ka bixiya Qiyaamadana rumeyya Caddibaadna ka Cabsada, Farjigooda xumaanta ka ilaaliya iyagu wey nabad geli waxaana lagu sharrifi Jannada Eebe, maxaa yeelay waa kuwo ballan Ilahay oofiyey. Al-Macaarij (15-35).

36. Maxaa u sugnaaday Gaalada oo ay xagga Nabiga u deg degi (iyagoo beenin).

فَالَّذِينَ هُرَفُوا قِلَّكَ مُهَطِّعِينَ ﴿٨﴾

37. Iyagoo midigta Nabiga iyo Bidixdiisaba Koox Koox u jooga.

عَنِ الْأَيْمَنِ وَعَنِ الشَّمَالِ عَزِيزٌ ﴿٩﴾

38. Ma wuxuu damci Ruux kasta oo ka mid ah in la geliyo Jannatu Naciima.

أَطْمَعُ كُلُّ أُمَّرَىٰ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيْرٍ ﴿١٠﴾

39. Saas ma aha ee waxaan ka abuuray waxay ogyihiin.

كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنَ الْأَلْمَعُونَ ﴿١١﴾

40. Waxaan ku dhaaran Qorrax ka soo baxyada iyo Qorrax u dhacyada ee waan karraa.

فَلَا أَقِيمُ بَرِّيْلَةَ السَّرَّقِ وَالْعَزَّبِ إِنَّا لَقَدْرُونَ ﴿١٢﴾

41. Inaan ku baddallo kuwa ka khayr badan, nagamana dheerayn karaan.

عَلَّمَ أَنْ تُبَدِّلَ خَيْرَهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِنَ ﴿١٣﴾

42. Ee iska dhaaf ha dhumbadeen eh (xumaanta) hana Ciyaareen intay kala kulmaan Maalintoodii Qiyaame ee loogu gooddiyey.

فَدَرَهُمْ حَمْرَوْا سَلَبُوا حَمْرَىٰ يَلْقَوْا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾

43. Maalinta ay ka soo bixi Qu-buuraha iyagoo deg degi ood mooddo inay u laxaadsan Calaamo loo taagay (xaggooda).

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْجَهَنَّمَ سَرَّعًا كَثُرَمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوقَضُونَ ﴿٤٣﴾

44. Aragooduna waa dullaysan yahay Maalintaas, waxaana ka muuqda oo dabooli dulli, Maalintaasuna waa Maalintii loogu yaboohay (Abaal marinteeda).

خَيْرَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهُمْ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي

كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

Waxaa jirtay in xaqqidiayaashii Ree Makaad ay Nabiga ku soo ururi jireen, iyagoo Koox Koox ah oo haddidaad iyo beenin ku dheehan, haddana damci inay wanaag iyo khayr helaan, waxaase wanaag hela Ciddii kasbata, Eebana wuu karaa inuu halaago kuwa dambiliayaasha kuna baddalo kuwa ka khayr badan, hase Ciyaaro oo dambi ha falo ciddii doonta waxay un la kulmi doontaa Maalinta Abaal marinta ee Dadka la soo bixin Dambilihana Dulli ka muuqdo, waa Maalinta Qiyaame. Al-Macaarij (36-44).

Suurat Nuux

سُورَةُ نُوُّعٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista

إِنَّا أَزَّرَنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنَّ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ

أَنْ يَأْتِيهِمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾

فَالْيَقُومُ إِنِّي لَكُنْدِرٌ مُّؤْمِنٌ ﴿٢﴾

أَنَّ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَتَقْوُهُ وَأَطِيعُونَ ﴿٣﴾

يَعْفُلُ كُوْمَنْ دُوْبِكُو وَيُؤْخِرُكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسْعَىٰ

إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤْخَرُ لَوْكُشْ تَعْلَمُونَ ﴿٤﴾

1. Annagaa Nabi Nuux u dirray Qoomkiisii si uu ugu digo Caddibaadda horteed.

إِنَّا أَرَزَّلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنَّ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ

2. Wuxuna ku yidhi Qoomkayow waxaan idii ahay dige Cad «oo muuqda».

أَنْ يَأْتِيهِمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾

3. ee Eebe Caabuda kana dhawrsada'anigana i adeeca.

فَالْيَقُومُ إِنِّي لَكُنْدِرٌ مُّؤْمِنٌ ﴿٢﴾

4. Wuu idii dambi dhaafi wuuna idin dib dhigi ilaa muddo Magacaaban, marka Eebe la yimaaddo ajasha wax dib u dhigi ma jiro haddaad wax ogtihiin.

أَنَّ أَعْبُدُوا اللَّهَ وَأَتَقْوُهُ وَأَطِيعُونَ ﴿٣﴾

5. Nabi Nuux wuxuu yiri Eebbow waan u yeeray Qoomkaygii Habeen iyo dharaar.

6. Yeedhiddayduna uma siyaadinin waxaan carar ahayn.

7. Markasta oo aan u yeedhana si aad ugu dambi dhaafsto waxay farahooda yeelaan dhagahooda, maryahoodana way isku dadaan, wayna ku Madax adaygaan xumaanta wayna is weyneeyaan.

8. si kor ah yaan ugu yeedhay, «dadka dhexdiisa».

9. Waana u qayleyy, hoosna waan ugu yeeray.

10. Wuxaana ku idhi Eebihiin dambi dhaaf weydiista waa dambi dhaaf badanee.

11. Cirkana Roob badan ha idinka keenee.

12. Hana idii kordhiyo Xoolo iyo Wiilal iyo Beero hana idii yeelo Wabi yaal.

13. Maxaad leediihin ood weynida Ee-be uga cabsoon weydeen.

14. Isagoo idin abuuray idinkoo soo maray Xaalado kala duwan.

Nabi Nuux wuxuu Eebe u diray Qoomkiisi si uu ugu digo haseyeeshee waa beeniyeen in kasta oo uu si walba ugu yeedhay, habeen iyo dharaar, kor iyo hoos, waxayna ahaayeen kuwa madax adag sida quraanku meela badan ku sheegay, dhagahayna furaysteen, dharkoodii bay isku duuduubeen si ayan xaqaa u maqaal, inkasta oo Nabigu ugu yeedhay xaqaa, Nuux (1-14).

15. Miyaydaan arkaynin sida Eebe u Abuuray toddoba Samo oo isdul-saaran.

16. Dayaxana uga yeelay Dhendooda Nuur, qorraxdana ka yeelay siraad.

فَالَّرِبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِيْ لِيَلَّا وَنَهَارًا ﴿٦﴾

فَلَمْ يَرِدْ هُزُمَاءِ إِلَّا فِرَارًا ﴿٧﴾

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ أَهْمَجَهُمْ جَعَلُوا أَصْبِعَهُمْ
فِي أَذْنَاهُمْ وَاسْتَغْشَوْا شَابِهِمْ وَأَصْرَوْا وَاسْتَكْبَرُوا
أَسْتَكْبَارًا ﴿٨﴾

ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا ﴿٩﴾

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَمُ لَهُمْ وَأَنْزَلْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿١٠﴾

فَلَمْ يَلْتَمِسْهُمْ وَأَرْبَكْتُهُمْ إِنَّهُ كَانَ غَافِرًا ﴿١١﴾

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَازِيْلًا ﴿١٢﴾

وَيُنَذِّرُكُمْ بِأَمْوَالِ وَبَنِينَ وَجَمِيلَ
لَكُمْ حَسَنَاتِ وَيَمْعَلُ لَكُمْ آثَارًا ﴿١٣﴾

مَالِكُمُ الْأَرْضُ يُؤْتُمُونَ بِهِ وَقَارَارًا ﴿١٤﴾

وَدَخَلَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٥﴾

أَلَمْ تَرَوْ أَكِفَّ حَقَّ اللّٰهِ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طَبَاقًا ﴿١٦﴾

وَجَعَلَ اللّٰهُ مَرْفِئَهُنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا ﴿١٧﴾

17. Eebe waa Kan idinka soo Bixiyay Dhulka.

وَاللهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ بَأْنَا

ثُمَّ يُعِدُّ لَهُمْ هَامِرًا حَكْمًا إِخْرَاجًا

وَاللهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ سِسَاطًا

لِتَسْكُنُوا مِنْهَا مُسْلِمًا فِي جَاهَانًا

18. Haddana idinku Celin doona Dhexdiisa idinkana soo bixindoona.

19. Eebe waa kan Idiinka yeelay Dhulka gogol.

20. Si aad ugu socotaan Dhexdiisa waddooyin waawayn.

waa in dadku Eebe ka yaabo, Eegana siduu u abuuray cirkana dayax nuurahayo iyo qorrax ifaysana ugu yeelay, dadkana dhulka ka soo bixiyay kuna celin doona markay dhintaan'kana soo bixindoona waqtiga abaalmarinta, dhulkana Gogol uga dhigay, waddooyinna uga jecay ay danahooda ku qabsadaan, Eebaha saas ah yay waajib tahay in kaligii la caabudo, luguna mahadiyo. Nuux (15-20).

21. (Nabi) Nuux wuxuu yidhi Eebow way I caasiyeen waxayna Raaceen kuwo aan xoolhoodu iyo Carrurtoodu waxaan khasaara ahayn u kordhiniaynin.

22. Dhagar waynna way Dhakreen.

قَالَ رَبُّهُمْ عَصَوْنِي وَأَنْبَيْوْا مِنْ لَّؤْرِيدَةٍ

مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا لِلْحَسَارَةِ

وَمَكْرُوْمَكْرَا كَبَارًا

23. Waxay isu Dheheen ha ka tagina Ilaahyaalkiinna, hana ka Tagina wuddi iyo suwaac iyo yaguuth, iyo Yacuuq iyo Nasri.

وَقَاتُلُوا لَنَذَرُونَهُمْ لَهُمْ لَنَذَرُونَ وَدَأْوَلَسُوْغَا

وَلَا يَغُوْثُ وَيَعُوْقُ وَنَسَرًا

وَقَدْ أَضْلَلُوا كَبَرًا وَلَا نَزَدَ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا

مَمَّا حَطَّيْتُ لَهُمْ أَغْرِيْقُوا فَأَذْنَبُوا نَارًا فَمَنْ يَعْدُ وَهُمْ

مِنْ دُونِ اللَّهِ أَعْصَارًا

وَقَالَ رَبُّهُمْ لَنَذَرَ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَفَرِ

دَيَارًا

إِنَّكَ إِنْ تَدْرِيْهُمْ يَضْلُلُونَ عَبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا

كَفَارًا

رَبِّ أَغْفَرَلِيْ وَلِوَلَدَعِيْ وَلَمَنْ دَخَلَ بَيْتِيْ

24. Waxayna Dhumiyeen dad Bandan ee Eebow ha u kordhinnin Daalimiinta waxaan baadi ahayn.

25. Gafkoodii Dartiis yaa loo Maansheeyay Naarna Loo Galiyey, mana helayaan Eebe ka soke gargaare,

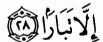
26. Nuux wuxuu yidhi Eebow ha kaga tagin Dhulka korkiisa Gaalada Ruxna.

27. Maxaayeel Hadaad kaga tagto waxay Dhumin Addoomahaaga, mana dhalayaan waxaan gaal xun ahayn.

28. Eeboow u dambi Dhaaf Aniga iyo waalidiintay iyo ruuxii gala gurigeyga

isagoo Mu'min ah Rag iyo haweenba, hana u kordhinnin Daalimiinta waxaan halaag ahayn.

مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمَنَةِ وَلَا تَرِدَ الظَّالِمِينَ

Qoomkii nabi Nuux way beeniyeen xaqqi, wayna caasiyeen, waxayna warkiisa raaceen madaxdoodii xuma taliska ahayd., waxayna isfareen inayna ka tagin caabudidii ilaahyaalkoodii, dad badanna way dhumiyeen, dambigoodii dartiis yaana biyo looqoh halaagay naarha loo galiiyargaa Eebe ka soo hadhayna ma ayna helin, markaas nabi Nuux wuu habaary Eebana waa qabalay, maxaa yeelay waxaan xumaan iyo fasaad ahayn ma ayna falayn, mu'miniintana wuu u duceeyay iyo intii raacdabya rag iyo haween, gaalana halaag yuu Eebe u warsaday. Nabiguna wuxuu yidhi (ha la saaxiibin waxaan mu'min ahayn, quidkaagana yuusan cunin ruuxaan Eebe ka cabsade ahayn). Imaam Axmad-Baa Abii Saciid ka warriyay. Nuux (21-28).

Suurat Al-Jinn

سُورَةُ الْجِنِّ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxaad Dhahdaa (Nabiyyow) waaa lay waxyooday inay Dhagaysteen Koox Jinni ah (Quraanka) Dheheen waxaan maqallay quraan layaab leh.

قُلْ أَوْحَىٰ إِلَيْكُمْ أَنَّهُ أَنْتُمْ تَنْزَهُونَ لِلْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَيَعْنَا

فِرْمَانًا عَبَّارًا ﴿١﴾

2. Oo ku hanuunin xaga waana Rumanay waxaan Eebe cibaada la wadaajinhaynana ma jiro.

بَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَأَمَّا بِهِ فَوَلَّ نَشِرِكَ بِرِبِّنَا أَعْدَّا ﴿٢﴾

3. Wuxaana Sarreeya sharafta Eebe-heen, mana yeelan haweenay iyo ilmo midna.

وَأَنَّهُ تَعْلَمُ جُدُّ رَبِّنَا مَا أَخْتَدَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ﴿٣﴾

4. Waxay Ahaayeen kuwannagii xumaa inay ku dhahaan hadallo xadgudub ah Eebe.

وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِينَاتٍ عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ﴿٤﴾

5. Wuxaana u Malaynaynay inuusan insi iyo Jinni Midna Eebe ku been-sheegaynин.

وَأَنَّا نَظَرَنَا أَنَّ لَنَا نُقُولُ إِلَيْهِ وَلِلَّهِ عَلَى أَنَّهُ كَذَّابًا ﴿٥﴾

6. Waxayna ahaayeen kuwo insiga ka mid ah inay Magangalaan kuwo Jingga ka mida markaasna u kordhiyeen kibir (iyo xad Gudub).

وَأَنَّهُ كَانَ يَحْالُ مِنَ الْإِنْسَانِ مُؤْمِنَ بِرَحْمَانِ

مِنَ الْجِنِّ فَرَادُهُمْ رَهْقًا ﴿٦﴾

7. Waxayna jinnigu u maleeyeen si-daad u malayseen inaan Eebe soo Bixinhaynin Ruuxna.

Suuraddani waxay ka sheekayn khalqiga ka mida makhluuqaadka Eebe oo ah jinniga, mu'min iyo Gaalbana leh, waxaana jirtay inay koox ka mid ihi dhagaysteen akhriska Nabiga, waana in la rumeyo jiritaankooda, wax micna ah kuma jiro in la yidhaahdo ma aragno, maxaayeelay imisaax wax aan la arkayn jira, ka warran naftaada iyo caqligaaga iyo dareenkaaga. Al-Jinn (1-7).

8. Wuxaan Doonnay samada waxaa-na hellay iyadoo ka buuxda Ilaalin da-ran iyo danabyo.

9. Wuxaan ahayn kuwo Fadhiista xageeda meelo si aan wax uga dhagay-sanno Ruuxiise Dhagaysta hadda wuu heli danabyo darban «la kulmi».

10. Mana ogin inay tahay shar lala Doonay dadka Dhulka ku nool ama Eebohood la Doonay hanuun (iyo khayr).

11. Wuxaa naga mid ah kuwo suuban iyo kuwo kaleba, wuxaan nahay kooxa kala duwan.

12. Wuxaan Ognahay Inaannaan Eebe ku daalinkarin Dhulka Dhexdiisa, kuna Daalinhaynin Cararid.

13. Markaan Maqallay hanuunkana waan Rumaynay, Ruuxii rumeeyaa Eebihiisana kama yaabo Nusqaan iyo Dulmi Midna.

14. Wuxaa naga mida Muslimiin iyo Kuwo xadgudbay, Ruuxiise islaama waa mid ku dadaalay hanuun.

15. Kuwiise xadgudbay waxay ahaan Qoryaha Jahannamo.

16. Hadday ku toosaan Dadku jidka (wanaagsan) waxaaan ka waraab-in-lahayn biyo badan.

وَأَنَّهُمْ طَنَّوا كَاتِنَتِهِمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا

وَإِنَّ الْمَسْنَادَ السَّمَاءَ فَوَجَدَتْهَا نَلَّتْ حَرَسًا

شَدِيدًا وَشَهِيدًا

وَإِنَّا كَانَ قَدْ عَدْ مِنْهَا مَقْعِدًا لِلْسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعُ

الآن يَحْذِلُهُ شَهِيدًا رَصَدًا

وَإِنَّا لَأَنْدَرَى أَشْرَارِ بَرِيَّةٍ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ

أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَحْمَةً رَشَدًا

وَإِنَّا مِنَ الصَّالِحُونَ وَمَنَادُونَ ذَلِكَ كَطَارِيقَ

قَدَدًا

وَإِنَّا نَظَرَنَا أَنَّ لَنْ تُغْزِيَ اللَّهُ فِي الْأَرْضِ

وَلَنْ تُغْزِيَ هُرَبًا

وَإِنَّا مَاسِعُنَا الْهَدَىٰ مَانِيَّهُ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ

فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَرَهْقًا

وَإِنَّا مِنَ الْمُسْلِمُونَ وَمِنَ الْقَسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ

فَأُولَئِكَ تَغْرِيَهُ رَشَدًا

وَمَآمَ الْقَسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَابًا

وَأَلَّوْ أَسْتَقْمُو عَلَى الظَّرِيفَةِ لَا سَقَيْتُهُمْ

مَاهَ عَدْقًا

17. Imtixaan Dartiis, Ruuxii ka Jeed-sada Xusidda Eebihiis wuxuu galin ca-daab daran.

لَقَنِيْهِمْ فِيهِ وَمَن يُعْرِضُ عَن ذِكْرِهِ يَسْلُكُهُ
عَذَابًا صَدَدَا

Cirka Eebbaa ilaaliyay, wax yeello iyo xumaanna looma gaysankaro, waxaana jirtay in Jinnigu isku dayi jiray inuu dhagasto'hase ahaa-tee markii Quraanka xaqa ahu soo dagay yaa Eebe ka ilaa-liyay, Jinnigana saan soo sheegnay kuwo wanaagsan iyo kuwo xumba way leeyihiin, kuwooda wanaagsanna waxay qirteen inaan Eebe la daalin karin'xaqayna raaceen, kooda xunna uu noqon qoryaha Jahannama, dadkuna hadday toosnaadaan Eebbe wuu u nibcmayn, haday jeedsadaanna wuu caddibi. Al-Jinn (8-17).

18. Masaajidda Eebaa iska leh ee ha kula baryina «caabudina» Eebe Cid kale.

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

19. Markuu istaagay Addoonkii Eebe (Nabigu) isagoo Caabudi Eebe waxay Jinnigu u dhawaadeen inay korkiisa is dulfulaan.

وَأَنَّهُ لِمَلَائِكَةِ عَبْدَ اللَّهِ يَدْعُونَهُ كَادُوا يَكُونُونَ
عَيْتَهُ لِيَدَهُ

20. Wuxaad Dhahdaa Nabiyow wa-xaan uun Caabudi Eebahay lana wadaajinmahayo cidna.

قُلْ إِنَّمَا آدُعُوا رَبِّيْ وَلَا أَشْرِكُ بِهِ أَحَدًا

21. Wuxaad dhahdaa idiin ma hanto shar iyo khayr midna.

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لِكُضْرَأَوْلَارَشَدًا

22. Wuxaad Dhahdaa cidna igama korinayso Eebe, mana helayo isaga ka sakow Magangalyo.

قُلْ إِنِّي لَنْ يُحِدَّفَ مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ يَجِدَ

23. Hase yeeshee waxaan hantaa Gaadhsiinta xaqa Eebe iyo Farriimi-hiisa, Ruuxiise Eebe Caasiya iyo Rasuulkiisa waxaa u sugnaaday Naarta Jahannama isagoo ku waari Dhex-deeda.

مِنْ دُونِهِ مُمْتَحَدًا

إِلَّا لِلَّهِ مِنَ الْأَنْبَاءِ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ حَلِيلِينَ فِيهَا أَبْدًا

24. Markay Gaaladu Arkaan waxa loo yaboohi waxay ogaan cidda Gargaarihiisu tabaryaryahay tirana yaryahay.

حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَقْلُمُونَ

مِنْ أَضَعَفَ نَاصِرًا وَأَقْلَعَ عَدَدًا

25. Wuxaad Dhahdaa ma ogi inuu Dhawayahay waxa la idiinku Gooddin ama Eebahay waqtii u yeeli.

قُلْ إِنَّ أَدْرِيْتُ أَقْرِبَ مَا تُؤْتَوْنَ أَمْ يَجِعَلُ

لَهُ رَبِّيْ أَمَدًا

26. Eebaa og waxa Maqan, umana muujiyo waxaa maqan Ruuxna.

عَلَمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا

27. Marka laga Reebo ciduu ka raalli Noqday oo Rasuulah, Isagoo hor iyo gadaalba ka ilaalim.

إِلَّا مَنْ أَرَضَنَّ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ
يَسْكُنُ مِنْ بَنِينَ يَدِيهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَادًا

28. Si Eebe u muujiyo inay Gaadhiyeen Farriimihii Eebohood, Eebana waa koobay waxa Agtooda ah wayna u tirakoobanyihin wax walba.

لَعَلَمَ أَنْ قَدْ أَنْعَمْنَا رَسُولَنَا رَبِّهِمْ وَأَخَاطَ
بِمَا لَدَبِّهِمْ وَأَخْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا

Masaajidda Eeba iska leh.laguna caabudaa.waase inaan cid kale lugu baryn luguna caabudin, Eebana wuxuu faray Nabiga inuu u sheego dadka inuu Eebe kaliya caabudi, shar iyo khayrna uusan hanannan, wax Eebe ka soo hadhay oo uu magangalina uusan jirin, hasayeeshee uu hanto xqa iyo farrinta Eebe oo uu dadka gaadhsiiyo, ruuxiise Eebe iyo Rasuulka caasiya wuxuu gali Naar, gargaarana ma helo, waxa maqanna Eebe umbaa og inuu dhawyahay iyo in kale iyo goortuu iman, hasayeeshee Eebe Rasuulladiisa uu ka raalli noqday umbuu waxyi wax ku ogaysiyyaa isagoo ilaalim si ay u gaadhiisiyaan fariinta Eebohood, Eebana wax walba wuu koobay. Qataada wuxuu yidhi yuhuud iyo nasara waxay ahaayeen kuwii Eebe wax la wadaajiya, markaasaa Eebe faray Nabiga in Eebe kaliya la caabudo. Al-Jinn (18-28).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. (Nabiga) Isduuduubayow.

يَتَاهُهَا الْمَرْأَةُ

2. Istaag habeenka (Tuko) wax yar Mooyee.

فِي أَيْلَلِ الْأَقْلَادِ

3. Nuskiisa tuko ama ka nusqaami wax yar.

يَصْفَعُهُ أَوْ نَصْصُ مِنْهُ قَلِيلًا

4. Ama ka badi, Quraanka u akhri si fiican.

أَوْ زَدَ عَلَيْهِ وَرَقَلَ الْقُرْآنَ تَرِيلًا

5. Annagaal Kugu Dajin Hadal Culus (wayne).

إِنَّا سَنُنَفِّي عَلَيْكَ قَوْلًا تَقِيلًا

6. Habeenka Saacadihuisa (oo la tukado) yaa ku daran khushuucda Aadna u toosan.

إِنَّ نَاسَنَةَ آتَيْلَهُ أَشَدُّ وَطَأً وَأَقْوَمُ قَلِيلًا

7. Maalintii waxaa kuu sugnaaday shaqa Dheer.

إِنَّ لَكَ فِي الْهَارِسَبْ حَاطِبِيَلَا

8. Magaca Eebana xus cibaadadiisana u go'.

وَأَذْكُرْ أَسْمَ رَبِّكَ وَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبَتِّلَا

9. Qorrax ka soobax iyo u Dhacba Eebaa iska leh, isaga Mooyee ilaa kalena ma jiro ee ka yeelo wakiil (la cuskado).

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّحْنَاهُ وَكِيلًا

10. Kuna Samir waxay sheegi gaaladu, si Quruxsanna uga hijroo (iskaga tag).

وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَمْلُؤُنَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرَاحِيلًا

11. Isu kaanna daa aniga iyo kuwa Beeniyay xaqaa ee Nicmaysan wax yar-na Sug.

وَدَرْنَىٰ وَالْمُكَدَّبِينَ أُولَئِكَ نَعْنَةٌ وَمَهَاهُمْ قَلِيلًا

12. Agtannada waxaa ah caddibaad iyo Naarta Jaxiimo.

إِنَّ لَدِينَنَا أَنَّكُلَّا وَحَيْمَانًا

13. Iyo cunno lagu Margado iyo Cadaab daran.

وَطَعَامًا ذَاعْصَمَةً وَعَذَابًا أَلِيمًا

14. (waxay ku dhici Arrintaasu) Maalinta Dhulka iyo Buuruhu Gilgilan, Buuruhuna ay noqon Tamuux socda*.

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجَبَالُ وَكَاتِ الْجَبَالَ

كَثِيرًا مَهِيلًا

Nabiga «Naxariis iyo Nabad galyo Eebe korkiisa ha yeelee» wuxuu Eebe faray inuu xaqaa Gaadhsiiy dadka, cibaadadanu badiyo gaar ahaan habeenkii wuxuuna ku mannaystay inuu ku dajiyay Quraan Sharaf leh, wuxuuna faray inuu badiyo xuska Eebe iyo cibaadadiisa, maxaa yeelay adduunka Eebaa iska leh'ilahaan isaga ahaynna ma jiro, waxaa kaloos faray inuu Eebe tala saarto'dhibkana u adkasto'gaaladana ka hijroodo isuna daayo iyaga iyo Eebe wax yarna sugo, maxaa yeelay Eebe agtiisa yaa cadaab iyo ciqaab u taalla gaalada maalinta qiyaame. Al-Muzzammil (1-14).

* bacaad daadanaya oon Lugta celinayn (dib u eegaha).

15. Annagaa idiin dirray Rasuul markhaati ah, sidaan ugu dirray fircoona Rasuul.

إِنَّا زَسْلَنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَهِيدًا عَلَيْكُمْ كَمَا زَسْلَنَا

إِلَىٰ فَرْعَوْنَ رَسُولًا

16. Fircoonna wuu Caasiyyay Rasulkii (Nabi Muuse).

فَعَصَىٰ فِرْعَوْنَ الرَّسُولَ فَأَخْذَنَاهُ أَخْذًا وَبِلَاءً

Fircoonna waxaan ku Qabannay qaba-sha Daran.

17. Ee seebaad Gaalooy uga dhawrsanaysaan Caddibaadda Maalinta qiyaame ee carruurta Cirroole ka Yeeli Haddaad Gaalawdaan.

فَكَيْفَ تَنْقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ بِمَا يَحْمِلُ الْوَلَدَانِ شِبَابًا

18. Samaduna Maalintaas Darteed ay la Dildillaaci Ballanqaadka Eebana waa wax Dhici.

السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ، كَانَ وَعْدُهُ مَقْعُولاً

19. Aayadahani Waa waano, Ee Ruuxii Doona Eeba xaggiisa jid ha uga yeesho.

إِنَّ هَذِهِ تَذَكِّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَيْ رَبِّهِ
سَيِّلًا

Diridda rasuulku ma aha wax gaar ku ahayd nabiga, ee waxaa jiray in Eebe diray nabiyo iyo rasuullo badan sidii nabi Muusihii fircoo loo diray oo is kibriyay oo Beeniyyat Eebana ciqaab daran ciqaabay, ruuxii wax Garad ahse waa inuu waano qaato una darbado maalinta qiyaame ee dhibka badan, Eebe Xaggiisana jid siican uga samaysto. Al-Muzzammil (15-19).

20. Eebahaa wuxuu ogyahay Nabi-yow inaad tukatid wax ka yar habeenka saddex Meelood laba iyo Badhkiis iyo saddex meelood meel, iyo in koox ka mida kuwa kula jira ay tukato, Eebana waa u qadaranyahay Habeenka iyo Maalintuba, wuxuuna Ogyahay inayaan Koobi karin, wuuna Idinka too-bad Aqbalay ee Akhriya wixii idin Fududaada oo quraan ah, wuxuu Eebe ogyahay inay idin ka mid Noqon kuwa Buka iyo kuwo safri iyagoo dooni Khayrka Eebe iyo kuwo u dagaallami Jidka Eebe ee akhriya wixii idin Fududaada oo Quraan ah, Salaaddana ooga Zakadana Bixiya Eebana wax wanaagsan daynsada Waxaad Naftiinna u hormarsataan oo Khayr ahna waxaad ka ogaandoontaan kana Heleysaan Eeba Agtiisa Isagoo khayr ah iyo Ajri wayn, ee Eebe Dambi dhaaf waydiista waa Dambi Dhaafe Naxariiste.

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَى مِنْ ثُلُثَيِ الْأَيَّلِ وَنَفْسَهُ
وَثُلَثَهُ وَطَافِيَّهُ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يَقْدِرُ أَلْيَلَ
وَالنَّهَارَ عَلَمَ أَنَّ لَنْ تُخْصُمُهُ فَنَّابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَءُوا
مَا يَتَسَرَّ مِنَ الْقُرْءَانَ عَلَمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مُرْتَجَعٍ
وَآخَرُونَ يَقْتَلُونَ فِي الْأَرْضِ بَيْتَعُونَ مِنْ فَضْلِ
اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقْتَلُونَ فِي سَيِّلِ اللَّهِ فَاقْرَءُوا
مَا يَتَسَرَّ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَأَشْوِأْلَزَكَةَ
وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَانًا وَمَا تَدْعُوا مِنَ الْأَنْفُسِ
مِنْ خَيْرٍ يَجْدُهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا
وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

Eebe waa ogyahay camalkeenna iyo dhaqdaqaqeenna habeen iyo dharaarba, waxaana laga rabaa ruuxa mu'minka ah inuu Eebe ku Xidhnaado oo toobad keeno, quraankana akhriyo, camalkiisuna noqdo mid habaysan oon ahayn mashaqo iyo dhibaato, illeen waxaa lagu shuqloomi karaa, jirro iyo tijaaro xaalal ah, waase in Eebe si joogta ah loo caabudo, salaadda, Zakada iyo khayrkana la hormarsadaa si wanaag, ajri iyo dambi dhaaf Eebe agtiisa looga helaa. Al-Muzzammil (20).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

1. (Nabiga) Isdadayow.
2. Istaag oo dig.
3. Eebahaana waynee.
4. Dharkaagana daahiri.
5. Xumaantana ka hijroo (iyo Samamyada).
6. Hana ku mannaysan Adoo Bad-san(waxaad Bixisay).
7. Eebahaan Dartiisna u Samir.
8. Marka Suurka (qiyaame) la Afuufo.
9. Maalintaasu waa maalin ku Daran.
10. Gaalada oon u Fududayn.
11. Isukaanna daa Aniga iyo kaan Abuuray isaga oo kaligiisa.
12. Una yeelay Xoolo Badan.
13. Iyo Wilaal Jooga oo «Darban».
14. Aan una waasiciyyay Risqiga.
15. Oo haddana sii damci inaan u Badiyoo.
16. Saas ma aha, ee kaas wuxuu diiday Aayaadkannaga.
17. Waxaana ku kallifi (Ku Dhibi) Cadaab daran.

يَا أَيُّهَا الْمُدْثَرُ

فَوَانِدْرُ

وَرِبَّكَ فَكِيرُ

وَرِبَّكَ فَطَهْرُ

وَالْجَرَّافَاهْجُرُ

وَلَا تَمْنَنْ تَسْكُنُ

وَلِرِبِّكَ فَاصِرُ

إِذَا قُرِئَ فِي النَّافُورِ

فَذَلِكَ يَوْمَ عِزِيزٍ

عَلَى الْكُفَّارِ عَذَابٍ سِيرِ

ذَرْفَ وَمَنْ حَلَقَتْ وَجِيدًا

وَجَعَلْتَ لَهُ مَا لَمْ مَدُودًا

وَبَنِنْ شَهُودًا

وَمَهَدْتَ لَهُ تَهِيدًا

ثُمَّ يَطْعَمُ أَنَازِيدًا

كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِإِبْنَنَا عَيْنِدًا

سَارِقُهُمْ صَاغِرُهُمْ

Waxaa sugnaatay in rasuulku (Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee) markuu waxyigu ku billawday uu is daday isagoo naxsan, markaas Eebe faray inuu kaco dadkana u digo, Eebana wayneeyo nadaafadana ku dadaalo, Xumaantana ka fogaado, wuxuu bixiyana usan sheegsheegin, dar Eebana u samro, mu'minka dhabta ahna saasaa laga rabaa, markase qiyamadu timaaddo gaalo waxay la kulmi dhib iyo halaag, mana habboona in Eebihii ku aburay ee kuu nicmeeyay eed waliba ka doonayso kordhin aad ka gaalawdid xaqiisana ka madax adaygtid, sida gaalka aayaduhu tilmaameen. Al-Muddaththir (1-17).

18. Gaalkaasu wuu Fikiray waxbuuna Goostay. إِنَّهُ فَكَرَ وَفَدَرَ ﴿١﴾
19. Wawaanaa loo Lacnaday Siduu wax u goostay. فَقِيلَ كَيْفَ قَدَرَ ﴿٢﴾
20. Haddana waxaa loo Lacnaday siduu wax u goostay. فَمَنْ قُلَّ كَيْفَ قَدَرَ ﴿٣﴾
21. Kadib wuxuu Eegay (si uu Qu-raanka u wax yeeleeyo). مَنْ نَظَرَ ﴿٤﴾
22. Wuuna Waji Macbuusay oo U-ruuriyay. مَنْ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٥﴾
23. Markaasuu jeedsaday oo is Kibriyay. مَنْ أَذْبَرَ وَأَسْتَكَبَرَ ﴿٦﴾
24. Isagoo Dhihi quraankani ma aha waxaan sixir la soo Guuriyay ahayn. فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا إِعْجَنٌ يُؤْتَرُ ﴿٧﴾
25. quraankani ma aha waxaan hadal Bashar ahayn. إِنْ هَذَا إِلَّا قُولُ الْبَشَرِ ﴿٨﴾
26. waxaannu galin kaas (Naarta) saqara. سَأْضِلُّهُ سَقَرَ ﴿٩﴾
27. Ma taqaanna Naarta Saqara. وَمَا أَدْرِكَ مَاسَقَرَ ﴿١٠﴾
28. Hilib iyo laf midna ma Reebto. لَا يُقْبَلُ وَلَا يُذَرُ ﴿١١﴾
29. waxayna Doorisaa jidhka (oy Gubtaa). لَوْحَةٌ لِلشَّرِ ﴿١٢﴾
30. waxaana kor jooga (ka shaqeeya) sagaal iyo tobant malag (ama saf). عَلَيْهَا سَعْةُ عَسَرَ ﴿١٣﴾

Xaqoo la raaco yaa haboon, Ruuxiise ka Horyimaada oo Xumaan iyo dhagar maamula wuxuu la kulmi dhibaato iyo guul darro, sidii ku dhaadday gaalkii waliid binu muqiira ahaa ee dulloobay laguna dilay dagaalkii waynaa ee badar, Eebana wuxuu ugu goodiyay kaas iyo wixii camalkiisa fala naar daran oo laf iyo lud midna aan reebaynin, malaa'igntuna waa junuudda Eebe ee naarta ka shaqaysa si loo ciqqaabo dambiliyaaasha, Eebe ha naga kuriye. Al-Muddaththir (18-30).

31. Ugama Aannaan yeelin naarta kuwa ka shaqeeya malaa'ig, tirana uma aannaan yeelin inay Gaaladu ku fidnoobaan Mooyeen, iyo inay yaqjin sadaan kuwa Kitaabka la siiyay, iyo inay kordhistaan kuwii xaqa Rumeeyay Iimaan, ayna shakiyinna kuwii Kitaab-

وَمَاجَعْنَا أَنْحَبَ الْأَرْضَ إِلَيْهِ وَمَاجَعْنَا عَدَّهُمْ
إِلَاقْنَةَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَقِيمُ الَّذِينَ أُرْوَوا لِكِتَابٍ
وَزِدَادُ الدِّينِ أَمْوَالِهِنَّا وَلَا يَرْثَابُ الَّذِينَ أُرْوَوا لِكِتَابٍ

ka la siiyay iyo Mu'miniintu, iyo inay Dhahaan kuwa Qalbiga ka buka iyo Gaaladu Eebe muxuu uga Jeedaa Tusaalahaa, saasaa Eebe u dhumiyyaa Ruuxuu Doono, una Hanuuniyaa Ruuxuu Doono, wax og junuuda Eebe oon isaga Ahaynna ma jiro, waxan la soo Sheegayna ma aha waano Dadka Moom-yee.

32. Waxaa sugar dayaxa ku Dhaartaye.

33. Iyo Habeenku Markuu Jeedsado.

34. Iyo Subaxu markuu iftiimo.

35. Ee Naarta Saqara waa waxaalaha waawayn Midkood (Balaa-yooyinka).

36. Waana Digniinta Dadka.

37. Ruuxii Doona inuu Hormaro, iyo Ruuxii Doona inuu dib u dhaco, (waa Loodigay).

Eebe wuxuu doonuu falaa, naarta cidda ka shaqaynna wuxuu ka dhigay malaa'ig, si ciddii doontana ay u hanuunto 'ciddii doontuna u dhunto, junuudda Eebeheen iyo ciidammadiisana isaga umbaa og, aayadaha la soo sheegayna waa digniinta dadka, Eebana wuxuu ku dhaartay dayaxa, habeenku markuu jeedsado, subaxu markuu Iftiimo in Naarta Saqara ay ka midtahay Balayoooyinka waawayn iyo digniinta dadka'ruuxii doona inuu hormaro iyo kii doona inuu dib u dhacaba. Kitaabu-Baxar waxaa lagu sheegay in horumarka iyo dibu dhaca loola jeedo khayrko lagu hormaro iyo isagoo laga dib Dhaco. Ibnu cabbaasna wuxuu yidhi Ruuxii doona ha raaco daacada Eebe, kii doonana ha ka dib dhaco. Al-Muddaththir (31-37).

38. Naf walba waxay u xidhantahay waxay Camal fashay.

39. Hase yeesh ee kuwa Midigta mari (Ehlu khayrka).

40. Waxay gali Jannooyin, waxayna iswaydiin.

41. Dambiilayaasha.

42. Iyagoo ku dhihi Maxaa idin Galiyay Naarta saqara.

43. Waxayna ugu Jawaabi ka mid ma'aannaan ahayn kuwa Tukada.

وَالْمُقْتُونُونَ وَيَقُولُ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرْضٌ وَالْكُفَّارُ
مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهِنَّا إِمَّا لَكُنُوكًا كَذَلِكَ يُصِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَهُدًى
مَنْ يَشَاءُ وَمَا يَلْعَمُ حُمُودُ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ مَاهِيَ إِلَّا ذَرَرٌ

بِالْسَّرِّ

كَلَّا وَلَأَنَّمَرَ

وَأَتَيْلَ إِذَا دَبَرَ

وَأَصْبَحَ إِذَا أَسْفَرَ

إِنَّمَا إِلَّا حَدَّى الْكَبِيرُ

نَذِيرُ الْلَّهُسَرِ

لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَقْدِمَ أَوْ تَأْخُذَ

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَبَرَتْ رَهِيْنُ

إِلَّا أَنْجَبَ الْيَتَمَّ

فِي جَنَّتِ يَسَامَةَ لُونَ

عَنِ الْمُجْرِمِينَ

مَا سَكَنَ كُنْكُرُ فِي سَرَرَ

فَأَوْلَئِنَّكُمْ مِنَ الْمُصْلِيْنَ

44. Mana aannaan ahayn kuwa Quu-diya Miskiinka.
  45. Waxaana ahayn kuwa la dhumbada kuwa xumaanta Dhumban.
  46. Waxaana ahayn kuwa beeniya Maalinta Abaalmarinta (Qiyaamada).
  47. Ilaa ay Dhabtu Nooga Timaado (Geeridu).
  48. Ma anfacayso kuwaas Shafeecada kuwa Shafeeca.
  49. Maxaase u sugnaaday oy waanada uga Jeedsadaan.
  50. ood u moodaa Dameero Diday.
  51. oo ka Cararay libaax.
  52. Haddana wuxuu dooni midkasta oo ka mida warqado Quran (kitaab).
  53. Saas ma aha Ee kama yaabayaan Aakhiro.
  54. Waxaa sugar in Quraanku waana yahay.
  55. Ruuxii Doona yaana waantoobi.
  56. Mana Waantobayaan in Eebe Doona Mooyee, Eebana wuxuu mutaa in laga Dhawrsado, wuxuuna Ehel u yahay inuu Dambi Dhaafio.

Naf walba waxaa laga abaal marin waxay kasbatay, khayr iyo sharba, hase yeeshee chlu jannuhu waxay waydiin chlu naarka waxa naarta galiiy, waxaynaa ugu jawaabti: inaynaa tukani jirin, miskiinna quudin jirin, xumaantamaan tiimban jireen, qiyamaadan beenin jireen inta timaaddo, kuwaas shafeecoo wax uma tarto, maxaa yeeelay Xaqay ka jeedsadeen iyagood moobtto dameero bahal ka cararay, haddana midkastoo ka mida gaalada wuxuu dooni in warqad qoraan samada looga sood dajijo, dhaba-haantuse waa inaynaa aakhiro ka yaabeyn, Quraankuna waana yahay, ruuxii doonana waantooobi, awoodanna Eebaha in laga cabsooda muta dambii dhaafnaa ehel u ah yaa iska leh. Al-Muddaththir (38-56).

Suurat Al-Qiyaamah

شُورَةُ الْقِيَامَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxuu ku dhaaran maalinta qiyaaame.

لَا أَقِيمُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۝

2. Wuxuu ku dhaaran (oo kale) nafta Dagaasha (Saaxiibkeed)(Ee waa la idin soo bixin).

وَلَا أَقِيمُ بِالنَّفْسِ الْوَمَاءَ ۝

3. Ma wuxuu u maleeyay Dadku inaan-naan kulminhaynin lafihiisa.

أَنْجَسْتُ إِلَيْكُمْ أَنَّ لَنْ يَجْمَعَ عَطَامَهُ ۝

4. Saas ma aha ee waan karraa inaan sinno (soona Celinno) Farihiisa.

بَلْ قَدْرِنَ عَلَىٰ أَنْ شُوَّى بَانَهُ ۝

5. Wuxuuse Dooni Dadku inay ka Gaaloobaan waxa ka horreeya.

بَلْ يُرِيدُ إِلَيْكُمْ يَقْجُرَ أَمَادَهُ ۝

6. Wuxuu waydiin waa Goorma Maalinta Qiyaaame.

يَشْتَأْلِي إِلَيْكُمْ الْقِيَمَةِ ۝

7. Markase Araggu Wareero (Taagmo).

فَإِذَا رَأَيْتُ الْبَصَرُ ۝

8. Dayuxuna Madoobaado.

وَخَسَفَ الظَّرْفُ ۝

9. Lana Kulmiyo Qorrxad iyo Dayaxa.

وَجَمَعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۝

10. Wuxuu Dhihi Dadku Maalintaas xagee loo cararaa.

يَقُولُ إِلَيْكُمْ يَوْمَئِذٍ أَنَّ الْمَفْرُزَ ۝

11. Saas ma aha ee ma jiro wax la magan Galo (Eebe Mooyee).

كَلَّا لَا وَرَدَ ۝

12. Xagga Eebahaa yaana Maalintaas loo ahaan.

إِلَيْكَ يَوْمَئِذٍ السَّفَرُ ۝

Suuraddan waxaa lagu nagacaabaa suuratal-qiyaame, waxayna ka warrami Qiyaamada iyo sida Eebe dadka u soo kulmin, iyo madax adayaq gaalada iyo siday u beenin abaalmarinta, maxayse u tari waxaa iman maalin araggu taagmi, dayuxuna madoobaan, qorrxadana uu la kulmi, dadkuna ay odhan iyagoo calaacali xaggee loo cararaa maanta, dhabituse waxaan Eebe ahayn oo lamagan galoo ma jiro maalintaas xaggisaana loo ahaan. Al-Qiyaamah (1-12).

13. Waxaa looga warrami dadka Maalintaas wuxuu hormarsaday iyo wuxuu Dibmarsaday.

يَبْتَأِلُ إِلَيْكُمْ يَوْمَئِذٍ مَا قَدَّمَ وَآخَرَ ۝

14. Ruux walbana Naftiisa isagaa ku marafuri.

كُلُّ إِنْسَنٍ عَلَىٰ نَفْسِهِ يَصْبِرُهُ^{١٤}

15. Si kasta Hadduu u cudurdaartana (wax uma tarto).

وَلَوْ أَلْقَى مَعَذِيرَةً^{١٥}

16. Ha Dhaqaajinin Nabiyow Car-rabka inaad Quraanka ku Dagdagto (Akhriskiisa).

لَا تُخْرِكْنِيهِ لِسَانَكَ تَعْجَلُ بِهِ^{١٦}

17. Annagaa Laabtaada ku kulmin kuuna Akhriyi.

إِنَّ عَلَيْنَا جَمِيعَهُ وَقُرْءَانَهُ^{١٧}

18. Ee Markaan akhrino Raac Akhriskiisa.

فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَأَنْتَ فُزُّهُ قُرْءَانَهُ^{١٨}

19. Annagaana isasaarray Cadaayntiisa.

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بِيَسَانَهُ^{١٩}

20. saas ma aha Ee waxaad Jeceshihiin Dadow tan soo Dagdagaysa (Adduun-yada).

كَلَّا لِلْحُمُونَ الْعَالِمَةَ^{٢٠}

21. Wuxaadna ka tagaysaan aakhiro.

وَنَذِرُونَ الْآخِرَةَ^{٢١}

22. Wajiyal Maalintaas way ifi.

وَجُوَدُهُ مِنْ نَاطِرَةَ^{٢٢}

23. Eebeheedna way Eegi.

إِلَيْهِمْ كَانَ ظَرِيرَةَ^{٢٣}

24. Wajiyalna Maalintaas way kадудсами.

وَوُجُوهُ يَوْمِ يَبْشِرُ^{٢٤}

25. Waxayna hubtaa in lugu fali Ba-laayo.

كَفَنْ أَنْ يُهْلِكَ فَاقِرَةَ^{٢٥}

Eebe wax ka qarsoon ma jiro, cidwalbana wuxuu uga warrami wuxuu falay, ruux walbana isagaa naftiisa ku marafuri, wax cudurdaarana lagama aqbaloo, Eebana wuxuu faray Nabigiisa inuuusan ku dagdagin akhriska quraanka marka waxyigu ku dagayo, maxaa yeelay Eeba ballan qaaday inuu Quraanka kulmiyo Nabigana u akhriyo una cadeeyo, waxaase dhaba in dadku kajeelaad day aakhiraadiise adduunyo (inta Eeba doona mooyee). Maalinta Qiyaamana waxaa loo qaybsami cid faraxsan oo Eeba arki, iyo cid naxsan oo balaayo sugi. (Xasan Al-Bisri wuxuu yidhi Ilahaay bay siirin, wayna mudataa inay ifto iyadoo Eeba siirin). Al-Qiyaamah (13-25).

26. Saas ma aha ee markay naftu gaadho Dhuunta (Waqtiga Geerida).

كَلَّا إِذَا لَغَتِ الرَّافِقَةُ^{٢٦}

27. Oo la Dhoho yaa ku tufi.

وَقَلَّ مَنْ تَرَقِ^{٢٧}

28. Oo uu Yaqiinsado inuu Dhiman.

وَطَنَ أَنَّهُ لِرَافِقَ^{٢٨}

29. Oo labada Dhudhun isku mar-maan (sakaraad Dartiis).

وَلَنْفَتَ السَّائِقُ بِالسَّاقِ ﴿١﴾

30. Eebahaa Xaggiisa la aadi.

إِلَيْ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ أَمْسَاقُ ﴿٢﴾

31. Mase Rumaynin Gaalku Xaqa mana tukannin.

فَلَا صَدَقَ وَلَا حَلَّ ﴿٣﴾

32. Laakiin wuu Beeniyay wuuna Jeedsaday.

وَلَكِنْ كَذَبَ وَتَوَلَّ ﴿٤﴾

33. Wuxuuna aaday Ehelkiisii isagoo kibirsan.

ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ يَسْطَعْنَ ﴿٥﴾

34. Halaag Buuse Mutaa.

أَنْذِلْ لَكَ فَأُولَئِ ﴿٦﴾

35. Haddana Halaagbuu Mutaa.

ثُمَّ أَنْذِلْ لَكَ فَأُولَئِ ﴿٧﴾

36. Ma wuxuu u maleeyay Dadku in looga tagi Bilaash (Dan la'aan).

أَخْسَبَ إِلَيْهِ أَنْ يَدْكُرَ سُدَّى ﴿٨﴾

37. Miyusan ahayn Dhibic mani ah oo la Dhibciyo.

أَتَرِبَكَ تُلْفَنَةً مِنْ مَيِّتِينَ ﴿٩﴾

38. Markaas Noqota xinjir oo Eebe Abuuro Ekeeyana.

ثُمَّ كَانَ عَلَيْهِ فَهَلَقَ فَسَوَىٰ ﴿١٠﴾

39. Kana yeelo Labadii Nooc lab iyo Dhaddig.

فَعَلَّمَ مِنْهُ أَزْوَاجِنِ الْذِكْرَ وَالْأُنْيَنَ ﴿١١﴾

40. Eebaha Saas kara miyuusan Awoodin inuu soo Nooleeyo wixii Dhintay.

أَيْتَنَذَلَكَ يَقْدِيرُ عَلَىٰ أَنْ يُخْلِي الْمَوْقَنَ ﴿١٢﴾

Geeridu waa xaq, waase arrin daran, wuxuuna Eebe innooga warramay Sakaraadka iyo dhibaatadiisa, iyo inaan qaraabo iyo cidna wax u tarji karay Eeba xaggiisana loo ahaan, taasoy waajibtahay in loo darbado, mase habboona in la maro waddadii Abii-jahal iyo wixii la mid ahaa, een xaq rumaynin cibaadana falin, balse beeniyay kana jeedsaday kibir iyo islawaynina elhelkisa ugu dhexnoola'halaagbuuse mutaa. miyuusanse Dadku ogayn in waajib laga rabo iyo xaqoo la raaco iyagoo xusuusan waxa Eebe ka abuuray iyo siduu u ekeeyay Rag iyo Haweenna ka dhigay, taasoo ku tusin awoodda Eebe iyo inuu soo kulmin wixii dhintay si uu u abaal mariyo dhammaantood. Al-Qiyaamah (26-40).

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Dhab ahaan waxaa dadka soo maray waqtii wax la sheego uusan ahayn (uusan jirin).
2. Annagaa ka abuuray dadka dhobic isku Dheehan, Imtixaan Dartiis, waxaana ka yeellay wax maqle wax arka ah.
3. Annagaa Dadka tusinnay Jidka, waxayna Noqdeen mid Shukriya (mahadiya) iyo mid Gaalnimo Badan.
4. Annagaa u darabnay Gaalada silsilado iyo katinado iyo naarta Saciira.
5. kuwa Baarriyyinta ah waxay ka cabbi weel Buuxa oo lagu Dheehay kaa-fuur.
6. Waa il ay ka Cabbaan Addoomada Eebe, ayna ujiidaan say Doonaan,
7. Wayna oofiyaan Nadarka, waxayna ka yaabi maalin sharkeedu fidi (qiyaamada).
8. Waxayna Quudiyaan iyagoo jecel miskiinka Agoonka iyo kan xabbisan (Dhibban).
9. Iyagoo Dhihi waxaan idiin quudinnay dar Eebe, mana idinka doonaynno Abaalmarin iyo Mahadnaq Midna.

Eebaa jiray isagoon wax kale joogin, isagaana hadhi markii la tago, waxaana dadka soomaray waqtii ayna waxba ahayn, Eebaase aburay si loo imtixaano kooda fiican iyo kan kale, jidka iyo wanaaggana wuu u caddeeyay, gaaladana caddibaadbaa u sugnaatay, Mu'miniinta Eebba adeecda ee ballankiisa oofisa, Qiyaamadana ka yaabta, masaakiinta, agoonta iyo dadka dhibbanna quudiya dar Eebe dartiis wuxuu u darbay Janno iyo wanaag. Qataada wuxuu yidhi sharku wuu fidi maalintaas Wallahiye intuu cirka iyo dhulka ka gaadho. Al-Insaan (1-9).

10. Waxaan ka Yaabaynaa Eebahanno Maalin (wajigu) doorsoomi oo Daran.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَقَى عَلَى الْإِنْسَنِ جِنْ مِنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا
مَذْكُورًا ﴿١﴾

إِنَّا حَلَقْنَا إِلَيْنَا إِلَيْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٌ تَبَتَّلَتِيهِ فَجَعَلْنَاهُ
سَيِّعًا بَصِيرًا ﴿٢﴾

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَامًا شَاكِرًا وَإِمَامًا كَافِرًا ﴿٣﴾

إِنَّا أَغْنَيْنَا لِلْكُفَّارِ بِسَلَيْلًا وَأَغْلَلَاهُ
وَسَعَدَرًا ﴿٤﴾

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَسْرُونَ مِنْ كُلِّ سِرْبٍ كَانَ مِرَاجِهَا
كَاعُورًا ﴿٥﴾

عَنْتَابَرْ بِهِمَا بَعْدَ أَمْلَهُ يَمْجُو نَهَا نَقْبِرْ ﴿٦﴾

بُوقُونِ الْنَّذِيرِ حَمَوْنَ يَوْمَ كَانَ سُرُورٌ مُسْطَرِيًّا ﴿٧﴾

وَيَطْعَمُونَ الظَّعَامَ عَلَى حِينِهِ مِسْكِنَاتٍ وَيَتَمَّا وَاسِرًا ﴿٨﴾

إِنَّمَا تُطْعَمُ كُلُّ وَجْهٍ لِلَّهِ لَا تُنْدِمُ مَذْكُورًا جَزَاءً وَلَا شُكُورًا ﴿٩﴾

إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَاطِرًا ﴿١٠﴾

11. Eebana waa ka Dhawray sharka Maalintaas, wuxuuna siiyay nuur iyo Farax.

فَوَقَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ لَعَلَّهُمْ نَصْرَةٌ وَسُرُورٌ ﴿١٦﴾

12. Wuxuuna ku abaal Mariyay Samirkooda Dartiis janno iyo Xariir.

وَجَزَّهُمْ بِمَا صَرَبُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا ﴿١٧﴾

13. Waxayna ku Dangiigsan Sariiro Sare, iyagoon ku arkayn qorrax iyo Dhaxan midna.

شَرِيكِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرْضِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمَسًا ﴿١٨﴾

14. Wawaana u dhaw hooska jannada, waxaana loo soo Raariciiyah Midheeeda.

وَلَا زَمَرِيرًا ﴿١٩﴾
وَدَائِيَةً عَلَيْهِمْ ظَلَّلَهَا وَذُلَّتْ قُطُوفُهَا نَذِلَّا ﴿٢٠﴾

15. Waxaa lala kor socon weelal Fidla ah iyo Koobab Quruurado ah.

وَطَافَ عَلَيْهِمْ شَاهِيَّةً مِنْ فَضْلَةٍ وَأَكْوَابٍ كَاتَ قَوَارِيرًا ﴿٢١﴾

16. Quruuradahaas oo fidla ah si fii-canna u Qiyaasan.

قَوَارِيرًا مِنْ فَضْلَةٍ قَدْ رَوَهَا قَدِيرًا ﴿٢٢﴾

17. Wawaana laga Waraabiyyaa Ehlu jannah Sharaab macaan oo lugu Dheehay sinjibii.

وَسُقُونَ فِيهَا كَأسًا كَانَ مِنْ رَاجْهًا زَجَبِيًّا ﴿٢٣﴾

18. Waana il lugu Magacaabo Sababiil (ay ka cabbi).

عَيْنَاهُمْ أَنْسَى سَلَسِيلًا ﴿٢٤﴾

19. Wawaana u adeegi wiilal waari, Haddaad Aragtana aad u malayn Jawhar la saydhay.

وَيَطْلُوْفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَنْ مُخْلَدُونَ إِذَا رَأَيْتُمْ حَبَبَتِهِمْ ﴿٢٥﴾

لُؤْلُؤًا مَسْوِرًا ﴿٢٦﴾

Eebe ciddii ka yaabta wuxuu ku abaal marin sharkoos ka dhawro iyo janno uu siyo, iyagoon wax xun la kulmayn ay una shaqayn adeegayaal waari oo wiilal wanaagsan u shaqayn, iyagoo loo dhammeeyay nicmooyinka Eebe aayadaha ku tilmaamay oy waajib tahay ruuxii caqli leh inuu higsado una durbado. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Adduunyada waxa lagu sheegahayo iyo jannada waxaa kulmiya magaca. Al-Insaan (10-19).

20. Haddaad Aragto halkaas waxaad arki nicmo iyo sharaf wayn.

وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيَّا وَمُنْكَكِيرًا ﴿٢٧﴾

21. Dharkooduna (Ehlu Jannah) waa xariir Jilicsan oo cagaaran iyo Xariir adagba, waxaana loo xidhi fidlo Gacmaha la Gashado, Eebana wuxuu ka waraabiyaa sharaab nadiifah.

عَلَيْهِمْ شَابٌ سُدُّنٌ حُضُورٌ وَسَبِّرٌ وَحُلُولٌ أَسَاوِرٌ

مِنْ فَضْلَةٍ وَسَقْهُمْ رَبُّهُمْ سَرِبًا طَهُورًا ﴿٢٨﴾

22. Kaasi waa Abaalmarintiinii Fal-kiiniina wuxuu Noqday mid la Maha-diyyay.

إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءٌ وَكَانَ سَعِيدُكُمْ مَشْكُورًا ﴿٢٩﴾

23. Annagaa Quraanka Nabiyow ku-gu soo Dajinnay.

إِنَّمَا تَعْنِي نَزَّلَنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ نَزِيلًا ﴿٦﴾

24. Ee ku Samir Xukunka Eebe, hana Maqlin Dambiiye iyo Gaalnima Badane (warkiis).

فَاصْبِرْ لِمَنْ كُرِهَ رِيكَ وَلَا تُطْعِنْ مِنْهُمْ إِنَّمَا أَكْفَارُهُمْ

25. Xus magaca Eebe subax iyo Galabba.

وَذَكِّرْ أَسْمَ رَبِّكَ بُشْرَةً وَأَصْبِلَ

26. Habeenkana Eebe u sujuud, una tasbiixso Habeenkii (u tuko) waqtii Dheer.

وَمِنْ أَبَلَ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَيَحْمِلْ لِيَلَّا طَوِيلًا ﴿٧﴾

27. Kuwaasi waxay Jecelyihiin tan soo Dagdagaysa (Adduunyada) waxay kaga Tagayaan Gadaashoodana Maalin Culus (Qiaamada).

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَرْدُونَ وَرَاءَهُمْ

بِمَا نَقْلَلَ ﴿٨﴾

28. Annagaa Abuuray Dadka, Ad-kaynayna xubnohooda, Haddaan Doonnana waxaan ku Baddalaynaa kuwa la mid ah.

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَّدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شَتَّنَا

بَدَّلْنَا أَمْثَانَهُمْ تَبَدِيلًا ﴿٩﴾

29. Suuraddani waa waano, Ee Ruuxii Doona ha ka yeesho Eebe Xaggiisa waddo.

إِنَّ هَذِهِ مَذَكُورَةٌ مَنْ شَاءَ أَتَخْدِدَ إِلَيْ رَبِّهِ

سَيِّلًا ﴿١٠﴾

30. Waxna ma dooni kartaan in Eebe doona mooyee, Eebana waa wax walba oge falsan.

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ

عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١﴾

31. Wuxuu galiyaa naxariistiisa ruuxuu doono, daalimiintana wuxuu u darabay cadaab daran.

يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعْذَلُهُمْ

عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٢﴾

Jannada waxaa ku sugar waxaan ilu arag isagoo kale dhagna maqal qalbina ku soo dhici karin, waase in Eebaha Quraanka soo dajiyay la adeeco, dhibkana loo adkaysto, xumaanle warkiisana aan la maqal, adduunyanaa aan aakhara laga doorannin, si aan Naxariista Eebe u hello. Al-Insaan (20-31).

Suurat Al-Mursalaat

شُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمَرْسَلَاتِ عَرَفَ

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaan ku dhaartay Dabaysha wanaaga lala Diro.

2. iyo Dabaysha sida daran u dhabata.
3. Iyo Dabaysha roobka kicisa.
4. Iyo malaa'igta Xaqa iyo Baadilka kala Bixisa.
5. iyo malaa'igta waxyiga soo Dajisa.
6. Si Dadka loo waaniyo looguna di-go.
7. Ee waxa dadow Eebe ku Yaboothay wuu dhici.
8. Markase xiddigu hu Nuurku ka ta-go.
9. Oo samadu Dildillaacdoo.
10. Oo Buuraha la Rujiyo.
11. Oo Rasuulladii la kulmiyo (yo Dadkoodii).
12. Maalin wayn oo loo Qabtay Dar-teed.
13. In dadka la kala Bixiyo Dartiis.
14. Maalinta kala Bixinta ma Ta-qaannaa.
15. Halaag wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

Eebe wuxuu rabuu ku dhaartaa oo ka mid ah Khalqigisa, halkanna wuxuu ku dhaartay shan arrimood in waxa lugu dhaaran ay shakila'an tahay inuu dhici, kaasoo ah abaal-marinta qiyaame, waxaana ka horrayn waxyaalo waawayn sida xiddigahoo madoobaada, Cirkoo duleeshama iyo Buurahoo burbura, maalintaasna waxaa la kulmin Rasuulladii iyo ummadohoodii. Mujaahidna wuxuu Yidhi: waa maalinta la soo kulmin Rasuullada si ay ugu marag kacaan ummadohoodii. Al-Mursalaat (1-15).

16. Miyaannaan Halaagin Ummadiihii hore.
17. Haddana Aannaan Raacinhaynin kuwii Dambe.

فَالْعَصِيقَتِ عَصَفَا

وَالنَّثَرَتِ نَثَرَا

فَالْفَرِقَتِ فَرَقَا

فَالْمُلْقَيَتِ ذَكْرًا

عَذَرًا أَوْنَدَرًا

إِنَّمَا تُعْذَرُونَ لَوْفَقٌ

فَإِذَا النُّجُومُ مُطِيسَتٌ

وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ

وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ

وَإِذَا الرُّسُلُ أُغْتَلَتْ

لَا يَوْمَ أُجْلَتْ

لِيَوْمِ الْفَصْلِ

وَمَا أَذَرَنَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ

وَلِلّهِ يَوْمَ الْحِسْبَرِ

أَرْتَهُنَّكِي الْأَوَّلِينَ

ثُمَّ نَتَبَعُهُمُ الْآخِرِينَ

18. Saasaana ku Falaynaa Dam-biilayaasha.

كَذَلِكَ نَقْعُلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٨﴾

19. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniya.

وَيَلْ يَوْمَ ذِلِّ الْمُكَذِّبِينَ ﴿١٩﴾

20. Miyaannaan Idinka Abuurin biyo tabar yar.

أَرَأَخْلَقْتُكُمْ مَّا تَوَهَّمِينَ ﴿٢٠﴾

21. Markaasna yeellay meel ilaashan.

فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ﴿٢١﴾

22. Tan iyo Muddo la yaqaanno.

إِلَى قَدْرِ مَعْلُومٍ ﴿٢٢﴾

23. Annagaa wax Qaddarray, wax Qaddarana u Fiican.

فَقَدَرْنَا فِيمَعْلُومٍ الْقَدِيرُونَ ﴿٢٣﴾

24. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniya.

وَيَلْ يَوْمَ ذِلِّ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٤﴾

25. Miyaanaan ka yeelin Dhulka kafaalaqaade.

أَرَأَخْبَعْلَ الْأَرْضَ كَفَانَا ﴿٢٥﴾

26. Nolol iyo Geeriba.

أَحَيَاءً وَأَمْوَاتًا ﴿٢٦﴾

27. Wawaana yeellay Dhulka Dhex-diisa buuro sugar oo waawayn, wa-xaana idinka Waraabinnay biyo ma-acan.

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوْسَى شَمِيمَ حَتَّىٰ وَاسْقَيْنَاهُ مَاءَ فَرَاتَةٍ ﴿٢٧﴾

28. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيَلْ يَوْمَ ذِلِّ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٨﴾

Eebe wuxuu inooga digay wixii ku dhacay ummadihi hore, isagoo ina xusuusin waxa laynaga abuuray iyo siduu noo abuuray, iyo siduu dhulka inoogu sahlay looguna dulnoolaan'looguna dhiman, buurana ugu sugay biyo macaanna inooga waraabiyay.

Culimada Quraanka fasirtayna waxay dheheen: Eebe wuxuu ku celceliy suuraddan (Halaag wuxuu u sugnaaday kuwa xaqa beeniyay) Toban jeer si loo badiyo doonidda iyo cabsida. Al-Mursalaat (16-28).

29. Aada gaalooy cadaabkii xaggiisa aad Beenin Jirteen.

أَنْطَلِقُوا إِلَى مَا كَسْبُكُمْ، تَكَذِّبُونَ ﴿٢٩﴾

30. Aada hoos (Qiiqa naarta) oo sad-dex madax ah.

أَنْطَلِقُوا إِنْ طَلِيلٌ ذِي ثَلَاثَ شَعْبٍ ﴿٣٠﴾

31. Oon hoosinayn, ololla (Kulaylna) wax ka tarayn.

لَا ظَلِيلٌ وَلَا يَغْنِي مِنَ الْهَبٍ ﴿٣١﴾

32. Waxayna Naartu tuuri Dhimbilo daran ood Mooddo daar.

إِنَّمَا تَرْمِي شَكَرَ كَالْقَصْرِ ﴿٣٢﴾

33. Ama aad Mooddo geel madaw ah.

كَانَهُمْ بِهِ مُنَاهَثٌ صُفْرٌ ﴿٣٣﴾

34. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيَلِّيْلُ يَوْمِنَ الْمَكَدِّيْنَ ٢١

35. Taasina waa maalin aynan hadlaynin Dadku.

هَذَا يَوْمٌ لَا يَطْقُونَ ٢٢

36. Lamana idmo si Ay u cudurdaartaan.

وَلَا يَؤْذِنُنَّ لَهُمْ فَيَعْنَدُونَ ٢٣

37. Halaagna wuxuu u sugnaaday maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيَلِّيْلُ يَوْمِنَ الشَّكَدِّيْنَ ٢٤

38. Maalintan waa maalintii kala Bixinta, Waana idin kulminnay idinka iyo kuwii Horreeyayba.

هَذَا يَوْمُ النَّفْلِ جَمِيعَنْكُمْ وَالْأَوَّلَيْنَ ٢٥

39. Ee Haddaad wax Dhagrikartaan i Dhagra.

فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كِيدْرِ فَيَكِيدُونَ ٢٦

40. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيَلِّيْلُ يَوْمِنَ الْكَدَّيْنَ ٢٧

Eebe cidna ma dulmiyo Qiyaamana waxaa lagu abaalmarin xaq-diidayaaasha caddibaad daran, iyadoon cidna hadli karin ruux Eebe idma mooyeen, iyadoo dadkoo dhan la kulmin. Dhabarina wuxuu yidhi: hoolska naartu kulaylkeedana kama hadheeyo, ololkeedana kama dugsiyo. Al-Mursalaat (29-40).

41. Kuwa Eebe ka Dhawrsada waxay ku sugnaan hoos iyo ilo;

إِنَّ الْمُتَغَيِّبِينَ فِي ظَلَلٍ وَغُيُونٍ ٢٨

42. (Waxayna Cuni) khudaartay Doodaan.

وَفَوْكَهُ مَمَا يَشَاءُونَ ٢٩

43. Wawaana Lagu dhihi Cuna oo cabba Idinkoo shifaysan Camalkiinnii Dartiis.

كُلُّوا وَشَرُّوا هِنِئًا بِمَا كَذَّبُتُمُوا نَعْلَمُونَ ٣٠

44. Sasaana ku abaalMarinaynaa kuwa wanaaggaa fala.

إِنَّا كَذَلِكَ تَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ٣١

45. Halaagna wuxuu u Sugnaaday kuwa xaqa Beeniya.

وَيَلِّيْلُ يَوْمِنَ الْكَدَّيْنَ ٣٢

46. (Gaalada waxaa lagu Dhihi) Cuna oo Raaxaysta wax yar, waxaad tiihin Dambiilayaale;

كُلُّوا وَمَنْعَوْا قَلِيلًا إِنَّكُمْ بُحْرُمُونَ ٣٣

47. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa xaqa Beeniyay.

وَيَلِّيْلُ يَوْمِنَ الْكَدَّيْنَ ٣٤

48. Markii la yidhaahdo Gaalada tukada ma tukadaan.

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَرْكَعُوا لَا يَرْكُعُونَ ٣٥

49. Halaagna wuxuu u sugnaaday
Maalintaas kuwa xaga Beeniya.

وَيَلْمُلُ يَوْمَدِ الْتَّكَدِيرِ ١١

50. Hadalkeebay Quraanka Dabadiis
Rumaynhayaan.

فِي أَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يَوْمُتُونَ ٤٥

Ruux walba wuxuu la kulmi wuxuu hormarsaday, wuxuuna goosan midhuuhu abuurday, Mu'miniintuna waxay ku sugnaan Maalintaas Qiyaame hoos, iyo biyo dureeri, iyo nicmo badan, siday gaadaluba ugu sugantahay Naar daran iyo oon iyo kadeedba, maxaa yeelay wanaagoodii adduunyadib bay ku soo hormarsadeen, waxaase la yaable oo iswadiis leh ruuxii Quraankan rumaynwaaya waxa kalees rumayn. Muqaatil wuxuu sheegay: inay ku soo dagtay aayadda (Haddii loo yidhaahdo tukadaa ma tukadaan) Ree-Thaqifi, oo Nabiga ka codsaday in salaadda laga daayo, Nabiguna uu diiday naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee oo uu yidhi: Khayr ma leh diin aan salaadlahayn. taasina waxay ku tusin Salaadda iyo Islaamnimadu inay isku xidhanyihin. Al-Mursalaat (41-50).

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee
naxariis guud iyo mid gaaraba naxariis-
ta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Maxay iska waydiinayaan (Gaaladu).

عَمَّ يَنْسَأَ لَوْنَ ٦٣

2. Warkii waynaa xaggiisa (Qiyaamada ama Quraanka).

عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ ٦٤

3. Ay isku diiddanaayeen.

الَّذِي هُنْ فِيهِ مُخْلِقُونَ ٦٥

4. Saas ma aha ee way ogaan donaan.

كَلَّا سَيِّعَمُونَ ٦٦

5. Haddana way ogandoonaan (waxa ku dhaca).

كُلَّا كَلَّا سَيِّعَمُونَ ٦٧

6. Miyaannaan Dhulka gogol ka yee-
lin.

أَلَّا يَجْعَلَ الْأَرْضَ مَهَدًا ٦٨

7. Buurhana Rukummo (ka yeelin).

وَالْجَبَالُ أَوْنَادًا ٦٩

8. Miyaannaan idinka Abuurina Nooc-
yo.

وَخَلَقْنَا كُوازَ وَجَاجَ ٧٠

9. Miyaannaan Hurdada Raaxo idiin-
ka dhigin.

وَجَعَلْنَا تُومُكُ شَبَانًا ٧١

10. Miyaannaan Habeenka asturaal
idiinka dhigin.

وَجَعَلْنَا أَيْلَ بَاسَا ٧٢

11. Miyaannaan Maalinta waqt shaqo idiinka dhigin.

وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا ﴿١١﴾

12. Korkiinna miyaannaan ka dhisin Tooddoba xoog leh.

وَبَيْنَتَا فَوْقَكُمْ سَبَعَادَادًا ﴿١٢﴾

13. Miyaannaan dhexdeeda yeelin Si-raad aad u ifi (Qorraxda).

وَجَعَلْنَا إِلَاجَاهَا جَاهَاتًا ﴿١٣﴾

Aayadahani waxay caddayn canaanta ku dhici kuwa Quraanka, Qiyaamda iyo Xaqa shakiya, Eebana wuu u goodiyay, maxaa yeelay Nicmooyinkuisa yay u jeedaan, sida Dhulka, Buuraha, Abuurka, Hurdada raaxada ah, Habeenka, Maalinta'Cirka iyo Iftiinka Eebe inoo yeelay, Eebaha ahaysiiyay Waxyaalahaaas iyo Nicmooyin kale oo badanba ma mudna in laga Gaaloobo, ee wuxuu mudanyahay rumayn iyo addeecid. An-Naba' (1-13).

14. Waxaan idiinka soodajinnay daruruhu biyo badan.

وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُحْفِرَاتِ مَاءً شَجَابًا ﴿١٤﴾

15. Si aan ugu soo bixinno Midho iyo Daaq.

لَتَخْرُجَ يَدِهِ حَبَّاً وَنَبَاتًا ﴿١٥﴾

16. Iyo Beero kulansan (badan).

وَجَنَّتِ الْأَلْفَافَ ﴿١٦﴾

17. Maalinta kalabuxu waxay lee-dahay waqt go'an.

إِنَّ يَوْمَ الْفَضْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾

18. Waana Maalinta Suurka la afuufi ood u imanaysaan Kooxo.

يَوْمَ يُنْفَحُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾

19. Samadana waa la furi waxayna yeelan Albaabo.

وَفُنِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾

20. Buurahana waa la kaxayn waxayna noqnon Dhalanteed.

وَسَرِّيَتِ الْجَبَلُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾

21. Naarta Jahannamana waxay u darbantahay.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾

22. (Gaalada) Xadgudbay meelay u noqdaan.

لِلظَّغْنِينَ مَبَابًا ﴿٢٢﴾

23. Waxayna ku nagaan Dhexdeeda Sanooyin.

لِيَثْيَنَ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾

24. Mana ku dhadhamiyaan dhexdeeda qabaw (ama Hurdo) ama cabbid midna.

لَا يَدُوُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ﴿٢٤﴾

25. Waxaan ahayn biyo kulul iyo Dhacaanka (ehlu Naarka).

إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَاقًا ﴿٢٥﴾

26. Wawaana lagu abaalmariyay si waafaqsan Camalkoodii.

جَرَاءً وَفَاغَةً ﴿٢٦﴾

27. Waxayna ahaayeen kuwa aan ka yaabaynin xisaab.

إِنَّمَا كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا

Deeqda Eebe waxay mudantahay in lugu mahadiyo, maxaa yeelay waxaa dambeeyaa Qiyaame, Xisaab, Abaalmarin iyo Ciqaab kuwa xadgudba een Eebe ka yaabin, waxayna ku waari Naar daran oon wax wanaaagsan oo la cabbo iyo Hurdo iyo Raaxo midna lahayn, Eebana cidna ma dulmiyo, ee iyagaa is dulmiyay.

Qataada wuxuu yidhi: (Nagaanshaha Sanooyinka) waa waxaan dhammaanhaynin, markuu mid tagaba midbaa iman. An-Naba' (14-27).

28. Waxayna beeniyeen Aayaadkan-naga.

وَكَذَّبُوا بِأَيْمَانِنَا كَذَّابًا

29. Wax walbana waxaan ku koobnay Kitaab.

وَكُلُّ شَيْءٍ أَحَصَّنَاهُ كِتَابًا

30. Ee dhadhameya Caddibaad Gaa-looy waxaan caddibaad ahayn idiin kordhinmaynee.

فَدُوْقُوا فَلَمْ تُزِيدُكُمْ إِلَّا عَذَابًا

31. Kuwa Eebe ka dhawrsada waxay leeyihin libaan.

إِنَّ لِلْمُعْتَدِينَ مَفَارِضًا

32. Beero iyo Cinabyana way heli.

حَدَّاقَ وَأَغْبَانَا

33. Waxayna Guursan Haween da'yar oo isle eg.

وَكَوَاعِبَ أَزْبَابًا

34. Waxayna heli Cabbid wanaagsan.

وَكَاسَادِهَا فَآفَا

35. Jannada kuma dhexmaqlaan hadal macna la'aan ah iyo is beenin midna.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا الْغَوَّا وَلَا كَذَّابًا

36. Waa abaalmarin Eebe uu siiyay oo ku filan.

جَرَاءَةً مِنْ رَبِّكَ عَطَاءَ حِسَابًا

37. Eebaha Samada iyo Dhulka iyo waxa u dhexeeya waa Allaha Raxmaan ah, Hadal wax ku soocelinna ma jiro (Qiyaamada).

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَنْكُونُ

مِنْهُ خَطَابًا

38. Maalinta Jibriil iyo Malaa'igtu Saf istaagi wax hadli ma jiro Ruux Eebe idmo mooyee oo Hadal xaq ah ku hadla.

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفَّا لَا يَكُونُ

إِلَّا مَنْ أَذْنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا

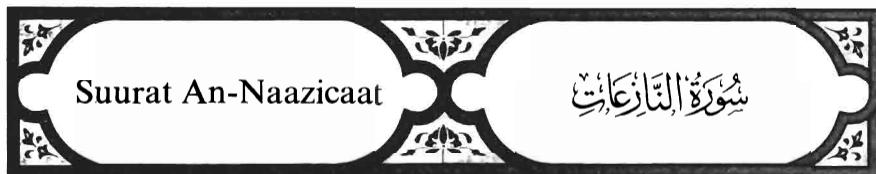
39. Maalintaasi waa sugantahay ee Ruuxii doona Eebe xaggiisa meeluu ku noqdo ha ka samaysto.

ذَلِكَ الْيَوْمُ الْعَظِيمُ فَمَنْ شَاءَ اتَّخِذَ إِلَيْ رَبِّهِ مَثَابًا

40. Waxaannu idiinka digaynaa Cad-dibaad dhaw Maalinta uu arki Ruux walba waxay Gacmhiisu hor marsadeen, Gaalkuna uu dhihi Shallay-tadaydee maan Carro noqdo.

إِنَّا أَنذَرْنَاكُمْ عَدَابًا فَرِيقًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمُرْءُ
مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُونَ إِنَّنِي كُثُرَبَأْ

Eebe wuxuu ku dhaartay Malaa'igta siduu wax badan khalqigiisa ugu dhaartay in Qiyaamadu tahay wax sugan ruuxii rumeeyana ee xaqa raaca uu ugu abaal-mariyo Janno iyo wanaag. Maalinta Qiyaame iyo dhibaataadeedana waa in Ruuxii Caqli leh u darbadaa, illeen waa Maalin xaq ah, ruux walbana wuu arki wuxuu hor marsaday, calaacalna uusan wax tarayin ee camal wax taro. An-Naba' (28-40).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Malaa'igta Nafta si daran uga sibta (gaalada).
2. Iyo tan si fudud uga qaadda (mu'miniinta).
3. Iyo Malaa'igta Hawada Dabbaalata (si amar fulin).
4. Iyo tan u orotanta wanaaggaa.
5. Iyo kuwa Maamula amarka (Eebe).
6. Maalinta ay gilgilan asuufka (hore).
7. Oyna raaci tii dambe (waa suggantahay).
8. Qalbiyaduna Maalintaa way cabsan.
9. Araggeeduna wuu dullaysnaan.
10. Waxayna dhihi (Gaaladu) Ma raadkiibaa naloo celin (Adduunkii).
11. Markaan noqonno Lafo duu-goobay.
12. Waxay dheheen taasi waa noqsho khasaara ah.

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

إِنَّ اللَّهَ أَنْذَرَ الرَّجِيمَ

وَالنَّزِعَةِ عَرْقَاً

وَالنَّشِطَةِ نَشْطًا

وَالسَّيْحَةِ سَبَقَا

فَالسَّيْقَةِ سَبَقَا

فَالْمُلْبِرَاتِ أَمْرًا

يَوْمَ بَرْحَفُ الرَّاجِفَةِ

بَعْدَهَا الْأَدَدَةِ

فَلَوْبُ يَوْمِ دَوَاجِفَةِ

أَبْسَرُهَا حَيْشَةً

يَقُولُونَ أَئْنَا لَمْرُدُونَ فِي الْحَافِرَةِ

أَئْذَا كُنَّا عَطَمَاءِ مَخْرَةً

فَأَلْوَانِكَ إِذَا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ

13. Waa uun Hal Qaylo kaliya.

فَإِنَّمَا هِيَ رَجْرَةٌ وَجَدَهُ ﴿٢٣﴾

14. Dadkuna markaas ay Dhulka kor iman.

فَإِذَا هُم بِالسَّاهِرَةِ ﴿٢٤﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay Malaaigta siduu wax badan khalqijiisa ugu dhaartay in Qiyaamadu wax sugan tahay dhibaataan leedahay Eebe Cid uu ka koriyo mooyee, Dadkana waa la soo kulmin si loo abaalmariyo, Eebaha abuuriddoodii karayna kama daalo inuu soo bixiyo wayna u fududdayah. Tirmidi wuxuu warriyay: in Rasuulkii Eebe Naxaris iyo Nabdgalyo korkiisa ha yeelee markuu tago Habeenka Daloolkiis wuu istaagi jiray, wuxuuna dhihi jiray: «Dadoow xusa Eebe Afuuqidii hore timid tii dambena way raaci, Geerina timid iyo wixii ku dhax sugan». An-Naazicaat (1-14).

15. Ma ku soo gaadhay warkii (Nabi) Muuse.

هَلْ أَنْتَكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿١٥﴾

16. Markii Eebe uga yeedhay Toggii barakaysnaa ee Dhuwa.

إِذْ نَادَهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمَقْدَسِ طَوَّىٰ ﴿١٦﴾

17. Kuna yidhi u tag Fircooヌ wuu xadgudbaye.

أَذْهَبْ إِلَى زَعْوَنَ إِنَّهُ لَطَّىٰ ﴿١٧﴾

18. Oo ku dheh ma rabtaa inaad daahir noqotid.

فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَيْنَا أَنْ تَرْكَ ﴿١٨﴾

19. Oon Eebe Jidkiisa kugu ha-nuuniyo kana yaabtid.

وَاهْدِيْكَ إِلَيْ رِبِّكَ فَنَخْشَىٰ ﴿١٩﴾

20. Wuxuuna tusiyay (Nabi-Muuse) Aayad wayn.

فَارْهِهُ الْأَلْيَةَ الْكَبْرَىٰ ﴿٢٠﴾

21. Wuuse beeniyay oo caasiyyay (Fircooヌ).

فَكَذَبَ وَعَصَىٰ ﴿٢١﴾

22. Wuuna jeedsaday isagoo xumaan la socda.

ثُمَّ أَذْبَرَ شَعْبَىٰ ﴿٢٢﴾

23. Wuxuuna kulmiyay (Askartii) una Qaylyay.

فَحَسِرَ فَادَىٰ ﴿٢٣﴾

24. Isagoo dhihi waxaan ahay Eebihiinna sare.

فَقَالَ أَنْارِكَمُ الْأَعْلَىٰ ﴿٢٤﴾

25. Markaasaa Eebe Ciqaabay Aakhiro iyo Adduunba.

فَأَخْذَهُ اللَّهُ كَلَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾

26. Arrintaasna waano yaa ugu sugan Ruuxii Eebe ka yaabi.

إِنَّ فِي ذَلِكَ لِعْبَرَةً لِمَنْ يَخْفَىٰ ﴿٢٦﴾

Nabi Muuse wuxuu Eebe faray inuu Dadkii Masar dagganaa Xaqa ugu yeedho hase yeeshi Fircoo oo xukunka haystay yaa ka hor joogsaday, uguna yeedhay inay isaga addeecaan, mar hadduu awoodda sare isagu leeyahay, ugu dambayntiise Fircoo iyo colkiisiiba waa la halaagay waxaana dhulki u hadhay Nabi-Muuse iyo intii la jirtay ee xaqa rumaysay, taasina waxay ku tusin in xumaantu tagi xaquna hadhi. An-Naazicaat (15-26).

27. Ma idinkaa daran abuuridda mase Samada Eebaa dhisay.
  28. Korna yeelay jurmigeeda ekee-yayna.
  29. Habeenkeedana madoobeeeyay Maalinteedana soo bixiyay (Ifiyay).
  30. Dhulkana markaas ka dib fidiyay.
  31. Biyahiisa iyo Daaqiisana soo bi-xiyay.
  32. Buurahana sugay.
  33. Si aad idinka iyo Xoolihiinnu ugu naafidaan.
  34. Markay timaaddo Musiibadii waynayd (qiyaamadu).
  35. Maalintaas Dadku way xusuusan waxay faleen.
  36. Naarta Jaxiimana waxaa loo muujin Ruuxii Arki.
  37. Ruuxiise xadgudba.
  38. Nolosha Adduunyana doorta.
  39. Wuxuu ku dheelman Naarta Jaxiimo.
  40. Ruuxiise ka yaaba la kulanka Ee-be Naftana ka reeba Hawada (xun).
  41. Wuxuu u dheelman Janno.
  42. Waxay ku waydiin Saacadda (Qiyaamaha) markay sugnaan.
  43. Maxaa ku ogaysiyyay waqtigeeda.
  44. Eebe umbuu ku dhammaan o-gaansheheedu.
  45. Adugu waxaad tahay uun u di-gaha Ruuxii ka yaabi.

۲۷ ﴿أَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقِي أَمِ الْسَّمَاوَاتِ بِنَهَا﴾

رَفِعَ سَمْكَهَا فَسُوَّنَهَا

وأغطس ليلها وأخرج ضحها

وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحْنَهَا

أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءً هَامَّاً وَمَرَّ عَنْهَا

وَالْجِبَالَ أَرْسَنَهَا

مِنْعَالَكُمْ وَلَا نَعِمْكُ

فَإِذَا جَاءَتِ الْطَّامِةُ الْكُبْرَىٰ

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَنُ مَا سَعَىٰ

وَبِرْزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى

فَامَّا مَنْ طَغَىٰ

وَاءِرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

فِيَنَ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهُوَى

فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مَرْسَهَا

فِيمَا نَتَّ مِنْ ذِكْرٍ نَهَا

إِلَيْكَ مُنْتَهِهَا

إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ مَّنْ يَخْشَى هَا

46. Waxay la mid noqon Malintay ar-kaan (Qiyaamada) iyagon nagaanin Galab iyo Barqin mooyeen (Adduunka).

كَانُوكُمْ يَوْمَ يَرَوْهَا لَمْ يَبْتَدُوا إِلَّا عَشِيهَةً أَوْ حَصْنَهَا ﴿٤٦﴾

Isagoo Eebe u nicmeeay yaa haddana Dadku xaqa beenin iyo Qiyaamadaba, markase dhabtu timaaddo Eebana la hor yimaaddo waxaa la kala aadi Laba Waddo, Jaxiima iyo Janno, Qiyaamadu markay dhicina Eebaa ku cilmi leh. mase aha wax la dadajisto, waxaase wax tari in wanaag la hormarsado, raaxa Adduun iyo ku raagiddisuba waa wax yar. Qataada wuxuu yidhi: Addunyadu way la yaraan Dadka markay Aakharo arkaan. An-Naazicat (27-46).

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wajiguu u uruuriyay oo jeedsaday (Nabigu).

عَبْسٌ وَنَوْلٌ ﴿١﴾

2. Inuu u yimid kii Indhaha la'aa.

أَنْ جَاءَهُ الْأَعْنَى ﴿٢﴾

3. Miyaad ogtahay inay u dhawdahay inuu hanuuno oo Daahir noqdo.

وَمَا يُدْرِكُ لَهُ مِثْقَلُ زِيْرٍ ﴿٣﴾

4. Ama uu xusuusto oy xusuustu an-facdo.

أَوْ يَذَرُ فِنْفَعَهُ الْزَّكَرَىٰ ﴿٤﴾

5. Ruuxiise is deeqtoonaysiyya (islana waynaada).

أَمَّا مِنْ سَقْنَىٰ ﴿٥﴾

6. Ma; Adaa u bambixi.

فَاتَّهُ لَهُ تَصْدَىٰ ﴿٦﴾

7. Maxaa kaa saaran hadduusan hanuunin.

وَمَا عَلَيْكَ الْأَبْرَزُ ﴿٧﴾

8. Ruuxiise kuu yimaadda isagoo dag-dagi.

وَأَمَّا مَنْ جَاءَ لَكَ بِسَعْيٍ ﴿٨﴾

9. Oo Eeba ka yaabi.

وَهُوَ حَسِينٌ ﴿٩﴾

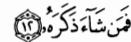
10. Miyaad ka shuqloomi.

فَاتَّهُ عَنْهُ لَهُنَّ ﴿١٠﴾

11. Saas ma; aha ee Aayadahani waa waano.

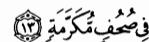
كَلَّا إِنَّهَا لَذَكْرَةٌ ﴿١١﴾

12. Ruuxii doonana wuu ku waana
qaadan.

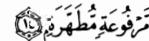

Suuraddani waxay ku soo dagtagħ mar Nabigu (naxariis iyo nabadgħalyo korkiisa Eebe ha yeelee) uu ku shugloona qaar ka mid ah Gaaladii Qureeshed ee Makaad si uu ugu sharxo Diinta Islāmka ah'markasaa waxaa u yimid Nin Indha la'aa la dhihi jirayna Cabdullaahi Ibnu Ummi Maktuum, wuxuuna ku celceliyat Nabiga Hadalka, Hase yeeshee Nabigu wuxuu wali ku shugloona hanuuninta Gaaladas, Markaasaa Eebe Suuraddan soċċajjib, Nabiguna had iyo jeer wuxuu soċċajjib Sxaabigħa la soo sheegħ isagħaq dhihi jiray: Soo dhaww Kii Eebe Igħu dagaalayow, taasina waxay ku tusin Caddaladda iyo sinnaanta islaamka, Eebana ciddu doono wuu hanuunin. Cabasa (1-12).

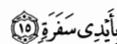
13. Waxay ku sugantahay (waanadu)
Kutub Sharaf leh.

14. Oo la kor yeelay lana Daahiriyyat.

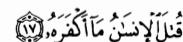
15. Oy Gacanta ku hayaan Malaa'ig
(wax qorta).

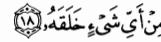
16. Sharafna leh oo baarri ah.

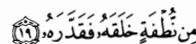
17. Gaalo halla lacnado Gaalnima ba-
danna.

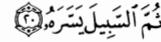
18. Muxuu Eebe ka abuuray kuwaas.

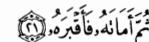
19. Dhibiebuu ka abuuray wuuna
ekeeyay.

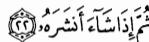
20. Jidkana wuu u fudaydiyay.

21. Markaasuu dilaa Qabrina ku As-
turaa.

22. Markuu doonana wuu soo bixin.

23. Saas ma; aha (ee Dadku) wixii la
faray ma yeelin.

Kutubta Eebe iyo Waxyigiisaba waxaa maamula Malaa'ig sharaf leh oo daahir ah, Gaalase ma oggolaato xaqa'Kibir iyo isla wayni dartiis, iyagoo garan waxa Eebe Dadka ka abuuray iyo siduu ugu sama falay, Dadse ma falin wixii Eebe fara y. Ibnu Cabbaas wuxuu yidhi: Jidkaa loo saħħlay waa ka soo bixiddi uurka Hooyo, Cikrimana saasuu Qabaa iyo Ibnu-Jariir.

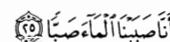
Labada Jid yaa loo kala caddeeyayna waa la dħħajja.

Mujaahidna wuxuu yidhi: Ruuxna ma wada falo wixii Eeba wada faray. Cabasa (13-23).

24. Dadku ha fiiryo Cuntadiisa.

25. Inaan Roob ku soo shubno.

26. Dhulkana markaas aan jeexno.

ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقَّاً

فَأَبْتَلَنَا فِيهَا حَاجَةً

وَعَنَّا بِوَقْبَاضِيَا

وَزَسْوَانًا وَخَلَالًا

وَمَدَّا إِلَيْنَا عَلَيْاً

وَفَكِهَةَ وَابَّا

مَنْتَعَالَكُو وَلَا تَعْمَلُكُ

فَإِذَا جَاءَهُنَّ الصَّانِعُونَ

يَوْمَ يَرْمَلُونَ مِنْ أَخِيهِ

وَأَيْدِيهِ وَأَيْدِيهِ

وَصَحِحَّنِيهِ وَبَيْهِ

لِكُلِّ أَمْرٍ يُمْهِمُهُنَّ وَمَيْدَنُ شَانْ يُقْبِلُهُ

وَجُوُهُ يُوَمِّدُهُ سَفَرَةٌ

صَاحِكَةٌ مُسْتَبَشِّرَةٌ

وَجُوُهُ يُوَمِّدُ عَلَيْهَا غَدَرَةٌ

تَرْهِقُهَا قَرْزَةٌ

أُفْتَكَ هُمُ الْكُفَّارُ لِفَجَرَةٍ

27. Kana soo bixinno Midho.

28. Iyo cinab iyo Daaqa (Xoolaha).

29. Iyo Zeytuun iyo Timir.

30. Iyo Beero waawayn.

31. Iyo Faakiho (khudaar) iyo Daaq.

32. Si aad ugu intifaacdaan idinka iyo xoolihiiinnu.

33. Markay Qayladii darrayd ti-maaddo (Suurka).

34. Waa maalinta Ruuxu ka carari Walaalkiis.

35. Iyo Hooyadiis Iyo Aabiihiis.

36. Iyo Haweeneydiisii iyo Carruurtiisii.

37. Ruux walbana Maalintaas waxaa shuqlin xaalkisa.

38. Wajiyaal Maalintaas way Nuuri (Farxi).

39. Wayna Qosli oy bishaaraysan.

40. Wajiyaalna Maalintaas waxaa ka muuqan Dulli.

41. Waxaana dabooli Madow (iyo naxdin).

42. Kuwaasina waa Gaalada Faa-siqiinta ah (aadna u xun).

Eebe wuu u nicmeeay Dadka, Cirka iyo Dhulkana khayraad-buu uga soo saaray si ay ugu nacsiyaan uguna mahadiyaan, maxaa yeelay waxaa iman Maalin daran oo Ruuxba Ruux ka carari dhibaato darteed kolay tahay Qaraabadii, Dadku Labuu noqon, mid farxoo bishaarysta camalkiisii fiicnaa dartiis, iyo mid dullaysan oo naxsan waana Gaalada xad-gudubtay.

Sawda Haweenaydii Nabiga ahayd waxaa laga warriyay inay tidhi: Rasuulkii Eebe wuxuu yidhi Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeeleec: «Dadka waxaa la soo bixin iyagoo Kaba la; oo qaawan oon Gudnayn Dhididkuna xakameeyay gaadhiyana dhagaha»markaaasan idhi: Alla Cawradaaya qaar qaar may? markaasuu yidhi: Dadka waa la shuqliyay (Ruux walba Xaalkiisa ku fillaan). Cabasa (24-42).

Suurat At-Takwiir

سُورَةُ الْتَّكْوِيرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Marka qorraxda la duubo (Qiyyamada).
2. Kiddiguhuna daataan (iyagoo Madow).
3. Buurahana la kexeyyo (La rujiyo).
4. Geelii rimmanaana la halleeyo.
5. Dugaaggana la kulmiyo (Qisaas darteed).
6. Badahana la kululeeyo.
7. Naf walbana Jidhkeedii lagu lammaaneeyo.
8. Gabdhihiil la xabaalnololiyayna la warsado.
9. Maxaa dambi ah oo loo dilay.
10. Kutubta (camalkana) la fidiyo.
11. Samadana la rujiyo.
12. Naarta Jaxiimana la huriyo.
13. Jannadana la dhaweeyo.
14. Waxay ogaan nafu waxay camal fashay.

إِذَا أَنْتُمْ كُوْرَتٌ ۝

وَإِذَا النَّجُومُ أَنْكَرَتْ ۝

وَإِذَا الْجِبَالُ سُرِّيَّتْ ۝

وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُسِّرَتْ ۝

وَإِذَا الْحَارُ سِرِّيَّتْ ۝

وَإِذَا الْفُؤُسُ رُوِحَتْ ۝

وَإِذَا الْمَوْءُودَةُ سُلِّيَّتْ ۝

يَا ذَبِيبَ قُنَيْتَ ۝

وَإِذَا الْحُصُفُ شُرِّيَّتْ ۝

وَإِذَا السَّمَاءُ كَيْسَطَتْ ۝

وَإِذَا الْجَحْمُ سُعِّرَتْ ۝

وَإِذَا الْجَنَّةُ أَرْلَقَتْ ۝

عِلِّمْتَ نَفْسًا مَا أَحْضَرَتْ ۝

Eebe isagaa wax walba abuuray,wuxuu doonana wuu falaa,Qiyaamadu markay imaanna wuxuu muujin calaamooyiin iyadoo Ruux walba Eebe tusin wuxuu Adduunka ku camal-falay, kana abaal-marin Khayr iyo sharba.

Abuu hurayra wuxuu ka wariyay Nabiga «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee»: Qorraxda iyo Dayaxa waa la duubi Maalinta Qiyaame. At-Takwiir (1-14).

15. Waxaan ku dhaartay «buu Eebe yidhi» Xiddigaha Qarsooma (Maalin-tii).
16. Ee socda iftiinka Qorraxdana ku qarsooma.
17. Iyo Habeenku markuu jeedsado.
18. Iyo subaxu markuu soo qaabilo.
19. Ee Quraanku waa hadalka Eebe, Soona raya Malag sharaf lah.
20. Xoogna leh Eeba agtiisana Daraja ku leh.
21. Laguna addeeco halkaas aaminna ah.
22. Saaxiibkiinna (Nabiguna) ma aha ku waalan.
23. Horaybuuna ugu arkay Jibril Jhadii Caddayd (Bariga Maka).
24. Nabiguna ma aha Ruux lugu shakiyo waxa Maqan.
25. Quraankuna ma aha hadal shayaan la fogeyyay.
26. Ee xaggeed Gaalooy aadaysaan.
27. Quraankuna waxaan waanada caalamka ahayn ma aha (waa waano).
28. Ruuxii doona inuu toosnaado (yuuna u yahay).
29. Waxna ma dooni kartaan in Eeba Caalamku doona mooyee.

فَلَا أَقِيمُ بِالنَّفَسِ ١٥

الْجَوَارِ الْكَتَنِ ١٦

وَأَيَّلِيلَ إِذَا عَسَعَ سَ ١٧

وَالصَّبْحِ إِذَا نَفَسَ ١٨

إِنَّهُ لِقَوْلِ رَسُولِ رَبِّنَا ١٩

ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ٢٠

مُطَاعِنَةً أَمِينِ ٢١

وَمَاصَاحِبِ الْكَرْبَلَاءِ ٢٢

وَلَقَدْ رَأَاهُ إِلَيْنَا ٢٣

وَمَا هُوَ عَلَى الْعِيْبِ بِضَيْنِينِ ٢٤

وَمَا هُوَ قَوْلِ سَيْكَنِيَّ تَحِيمِ ٢٥

فَإِنَّنَّهُمْ بَهُونَ ٢٦

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرُ الْعَالَمِينَ ٢٧

لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْقِمَ ٢٨

وَمَا شَاءَ مِنْكُمْ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ٢٩

Xiddigaha iyo khalqiga kalaba dhammaantiis Eebaa abuuray, wuxuuna Eebe ugu dhaartay Qiimohooda iyo say wax la yaab leh u yihii, Quraankuna waa hadalkii Eebe ee u malaku Jibril u soo dhiibay si uu Nabiga Muxammad ah Naxariis iyo nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeclee u gaadhsiiyo, isna Caalamka u gudbiyo, waxaana lagu yaqaan Nabiga Ammaano, Run, Caqli iyo gaadhsiiin xaqqa Sida Nabiyada kaleba. Markay soo dagtay Aayaddan: (Ruuxiinii doona inuu toosnaado) yuu Abuu Jahal yidhi: Amarka annigaa iska leh, haddaan doonno waan toosnaanhaynaa, haddaan doonnana ma toosnaanhayno, markaasa Eebe soo dajiyay korahaaye (wax ma dooni kartaan in Eeba Caalmaku doono mooyeen). At-Takwiir (15-29).

Suurat Al-Infidhaar

سُورَةُ الْأَنْفَطَلَى

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Markay Samadu dildillaacdoo.
2. Xiddiguhuna daataan.
3. Badahana laysku furo.
4. Xabaalahana la soo bixiyo (Dadkii).
5. Waxay ogaan nafu waxay hor marsatay iyo waxay dibmarisay.
6. Dadow maxaa kugu kadiiyay Eebahaaga sharafta leh.
7. Ee kii ku abuuray ah kuna ekeeyay kuna simay.
8. Siduu doonana kuu sameeyey.
9. Saas ma aha ee waxaad beeninaysaan abaal marinta.
10. Malaa'ig baana idin ilaalinaysa.
11. Oo sharaf leh waxna qori.
12. Ogna waxaad falaysaan.
13. Kuwa wanaagsani waxay gali Naaciima.
14. Kuwa xun Xunna waxay gali Jaxiimo.
15. Wayna ku guban Maalinta abaalmarinta.
16. Kamana maqnaadaan Naarta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا أَلْسَانَهُ أَنْفَطَرَتْ ١

وَإِذَا الْكَوَافِرُ أَنْتَرَتْ ٢

وَإِذَا الْحَمَارُ فَجَرَتْ ٣

وَإِذَا الْقَبُورُ بُعْثَرَتْ ٤

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَآفَدَتْ وَأَخْرَتْ ٥

يَأَيُّهَا إِلَيْسَنْ مَاعَكَ لَكَ بِرَبِّكَ رَبِّكَ ٦

الَّذِي خَلَقَكَ فَسُونَكَ فَعَدَّكَ ٧

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَبَّكَ ٨

كَلَّا بِلَ تُكَيِّدُونَ بِالَّذِينَ ٩

وَإِنَّ عَيْنَكُمْ لَكَوْظِينَ ١٠

كِرَاماً كَيْدِينَ ١١

يَعْمَلُونَ مَا نَفَعُونَ ١٢

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ١٣

وَإِنَّ الْفُجَارَ لَفِي حَيَمٍ ١٤

يَصْلُوُنَاهُمْ أَلَّذِينَ ١٥

وَمَا هُمْ بِغَافِلِينَ ١٦

17. Maalinta abaalmarinta ma taqaannaa.

وَمَا أَذْرَنَاكَ مَا يَوْمَ الْدِينِ ١٧

18. Haddana ma taqaannaa Maalinta abaalmarinta.

مِمَّ مَا أَذْرَنَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ١٨

19. Waa Maalinta ayna u hanannu Nafna Naf kale waxba, Amarkana Maalintaas waxaa iska leh Eebe.

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لَّهُ شَيْئًا

وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِّلَّهِ ١٩

Marka Qiyaamadu dhici waxaa iman doorsoon iyo is baddallo badan, Ruux walbana wuxuu ogaan dhabta, saa daraadeed mar haddii Eebe Dadka kulmin, abuurkoodiina wanaajiyay, Caqlina siiyay, Malaa'igna u soo diray og wuxuu fali, Jidkuna Laba yahay, Janniyo Naar, Ruuxna Ruux kale wax u tarayniin idan Eebe la'aantiis, amarkana dhammaan Eebe iska leeyahay miyayna habboonayn Eebe aqoonsi, wanaag falid, Xumaan ka tagid iyo u darbasho Maalintaas. Cadullaahi Ibnu Cumar wuxuu ka wariyay Nabiga: «Ruuxii ku farxi inuu Qiyaamaha dhab u arko ha akhriyo (Marka Qorraxda la duubo), (Marka Samadu dildillacdo) iyo (marka Samadu jeexjeexanto). Al-Infidhaar (1-19).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxuu Halaag u sugnaaday kuwa xaqa nusqaamiya.

وَإِلَّا لِلْمُطَّفِقِينَ ١

2. Waa kuwa markay miisina oofsada (dhammaystirta).

الَّذِينَ إِذَا أَكَلُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفِنُونَ ٢

3. Markay u miisi ama u miisaamina ka nusqaamiya.

وَإِذَا كَانُوكُمْ أَوْ زُوْهُمْ يَخْسِرُونَ ٣

4. Miyayna u malaynaynin kuwaasi in loo soo bixin.

أَلَا يَظْنُنُ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ يَمْبُغُونَ ٤

5. Maalin wayn darteed (Qiyaamada).

لَيْلَةُ عَظِيمٍ

6. Maalinta Dadku u istaagi Eebaha Caalamka.

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ٦

7. Saas ma aha ee Camalka kuwa xun wuxuu ku Qoranyahay Sijiin.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجُورِ لَنَفِي سَعِينَ ٧

8. Ma taqaannaa Sijiin.

وَمَا أَذْرَنَاكَ مَا سِعِينَ ٨

9. Waa Kitaab calaamaysan.
10. Halaagna wuxuu u sugnaaday Maalintaas kuwa beeniya (xaqa).
11. Ee ah kuwa beeniya Maalinta abaal marinta.
12. Waxaana beeniya xaqa mid xad gudba oo dambiila ah.
13. Marka Quraanka lagu akhriyana yidhaahda waa warkii Dadkii hore.

Ganacsiga iyo wax kala gadashadu waa xalaal bannaan haddii Jidkeeda la mariyo, waana xaaraan xun haddii la leexiyo oo Dadka lagu boobo, Ruuxiise Eebe ka yaabi iyo hor istaaggiisa Maalinta Qiyaame waa inuu iska Jiraa Ganaci xun, illeen Eebe Caddibaad daran yuu ugu gooddiiyay kuwaase.

Nabiguna wuxuu yidhi Naxariis iyo nabdgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Maalinta Dadku u istaagi waynaka Eebara Caalamka Maalinta Qiyaame, Dhidikuna Dadkuu xakamayn ilaa uu ka gaadho Dhagahooda».

Waxaa wariyay Imaamu Axmad binu xambal. Al-Mudhaffifiin (1-13).

14. Saas ma aha ee waxaa fulay Qalbigooda (mirdhiyay) waxay kasban-jireen oo Dambi ah.
15. Waxaa sugar in Eebohood Maalintaas (Qiyaame) laga xijaabi.
16. Markaasna ay gali Jaxiimo.
17. Waxaana loo odhan tani waa Naartaad ku beeninayseen Adduunka.
18. Saas xaalku ma aha ee Kitaabka iyo Camalka Dadka Wanaagsan wuxuu ku Qoranyahay Cilliyyiin.
19. Cilliyyiin ma taqaannaa.
20. Waa Kitaab la Calaameeyay (oo Dadka fiican magaciisa lagu qoro .
21. Waxaana Gacanta ku haya Mala'iig Eebe u dhaw.
22. Kuwa wanaagsan waxay gali Na-ciima (Janno).
23. (Maalinta Qiyaamana) Sariiro yay ku dangiigsanaan oy wax ka daawan.

كِتَابٌ مَرْفُومٌ

وَلِلْيَوْمِ الْمَعْدِلِ الْمُكَبِّرِ

الَّذِينَ مُكَبِّرُونَ يَوْمَ الْدِينِ

وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعَدِّ أَشَمٍ

إِذَا نَلَمْنَا عَيْنَهُمْ إِنَّمَا قَالُوا سَطِيرُ الْأَوَّلِينَ

كَلَّا إِنَّ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمْ يَحْجُبُوهُنَّ

كُمْ إِنَّهُمْ نَصَارَوْنَ لِحَمْمٍ

مُمْبَأْلُ هَذَا الَّذِي كُمْ بِهِ تَكْبِرُونَ

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عَلَيْنَ

وَمَا أَدْرِنَكَ مَا عَلَيْنَ

كِتَابٌ مَرْفُومٌ

يَسْهُدُهُ الْمُرْءُونَ

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَنِي نَعِيْسِ

عَلَى الْأَرَابِكِ يَنْظُرُونَ

24. Wajigooda yaanad ka garan Nicmada.

تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَصْرَةَ الْعَيْمَ

25. Waxaana laga waraabin cabbid la dhawray (oo macaan).

يُسْقَوْنَ مِنْ رَحْبِيَّ مَخْتُومِ

26. Wuxaana lagu khatimaa Miski iyo udgoon, ee Arrintaas ha u tartameen Tartamayaashu.

جَنَاحُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلَيْتَكُافِسْ أَمْنَتَنْفِسُونَ

27. Wuxaana lagu dheehi Cabbitaan sare.

وَمِنْ أَجْهَمِهِ مِنْ تَسْبِيرِ

28. Waa Il ay ka cabbaan kuwa Eebe u dhaw.

عَيْنَأَيْشَرُبُ بِهَا الْمَغْرُوبُ

Dambigu wuxuu halleyaa quluubta Dadka, wuxuuna sabab u noqdaa Eebe oo iska xijaaba Ruuxaas, sidaa oo kale wuxuu n hogaamiya Dadka Naarta iyo Caddibaad Dadkase Eeba addeeca waxay ku raaxaysan Janno iyo cabbid macaan oo xalaal ah iyo aragga Eebahood, waana xaal loo orotamo loona dadaalo. Al-Mudhaffifiin (14-28).

29. Kuwii Dambaabay (Gaaloobay) waxay ahaayeen kuwa ku qosla kuwii xaqa rumeyay.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الظَّالِمِينَ أَمْنَوْا

يَضْحِكُونَ

30. Haday maraanna way xaqirijireen.

وَإِذَا مَرَوْا يَهُمْ يَنْغَامِرُونَ

31. Markay Guryahoodii u noqdaanna (gaaladu) waxay noqonjireen iyagoo isla Wayn (oo raaxaysan)

وَإِذَا أَنْقَلَبُوا إِلَيْهِمْ أَهْلَهُمْ أَنْقَلَوْا نَكِيرَهُمْ

32. Markay arkaan Mu'miniintana waxay dhahaan kuwaasi waa dhunsanyihii.

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُولُونَ

33. Loomana dirin inay ilaaliyaan Mu'miniinta.

وَمَا أَرْسَلُوا عَنْهُمْ حَفِظِينَ

34. Maalinta (qiyaame) kuwa rumeyay xaqa waxay ku qosli gaalada.

فَلَيْلَمُ الَّذِينَ أَمْنَوْا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحِكُونَ

35. Sariiro korkood yayna wax ka daawan.

عَلَى الْأَرْضِ إِنْ يَنْظُرُونَ

36. Miyaan laga abaalmarininn Gaa-lada waxay falayeen. (waa laga abaalmariyay).

هَلْ تُوبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

Isla waynida iyo kibirka iyo Dadka xaqa rumeyay oo la xaqiro lana liido waxay dhaxalsiin dulli caddibaad Aakhiro iyo Adduunba, waana shaqada iyo falka kuwa xunxun een Caqliga lahayn. Eeg waxay ku dambeeeyeen Ree-Caad, Firsoon, Qoomkii Nabi Nuux, Qureeshii ree Makkaad iyo cid kasta oo isla waynaatay xadna-gudubtay, saa darteed waa in laga digtoonaado falalkaas oo kale, wanaaggana la raaco, illeen waa layska abaal-marin wixii la falaye. Al-Mudhaffifiin (29-36).

Suurat Al-Inshiqaq

سُورَةُ الْإِنْشِقَاقِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Marka Samadu jeexjeexanto (qiyaamada).
2. Oy Eebe Addeecdo waana xaq ad-deeciddiisunee.
3. Marka dhulka la fidiyo (qiyaamada).
4. Oo uu soo tuuro waxa ku hoos jira, kana madhnaado.
5. Oos Eeba Addeeco waana xaq ad-deeciddaasina.
(wuxuu la kulmi Ruuxwalba Camalkii-sa).
6. Dadow waxaad u dhibboon ood u camalfali xagga Eebe, waadna la kulmi.
7. Ruuxiise Kitaabkiisa (fiican) Midigta laga siiyo (waa mu'minkee).
8. Waxaa la xisaabin xisaab fudud.
9. Wuxuuna ku noqon Ciddiisii (Jan-nada joogtay) isagoo faraxsan.
10. Ruuxiise Kitaabkiisa laga siiyo gadaashiisa (waa Dadka xune).
11. Wuxuu u yeedhan Halaag.
12. Wuxuuna gali Naarta Saciira.
13. Maxaa yeelay Markuu dadkiisii dhexjoogay yuu kibirsanaa (Adduunkii).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا أَلْتَمَاءَ أَنْشَقَتْ ١

وَأَذْنَتْ لِرِبَّهَا وَحْدَتْ ٢

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ٣

وَأَلْفَتْ مَا فِيهَا وَخَلَّتْ ٤

وَأَذْنَتْ لِرِبَّهَا وَحْدَتْ ٥

يَأَيُّهَا إِنْسَنُ إِنَّكَ كَارِهٌ إِلَى رَبِّكَ كَذَّ حَافِلَقِيْهِ ٦

فَامَّا مَنْ أُفِيَ كِبَدَهُ بِيَمِنِهِ ٧

فَسَوْفَ يُحَاسِبُ حِسَابًا سَيِّرًا ٨

وَيَنْقَلِبُ إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُورًا ٩

وَامَّا مَنْ أُفِيَ كِبَدَهُ وَرَأَهُ ظَهِيرَهُ ١٠

فَسَوْفَ يَدْعُوا ثُورًا ١١

وَيَصْلَى سَعِيرًا ١٢

إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ١٣

14. Wuxuuna malaynhayay inuusan
Eebe u soo noqonaynin (qiyaame).

إِنَّهُ طَنَّ أَنَّ لَنْ يَحُورَ ﴿١٤﴾

15. Saas ma ahee Eebe waa arkaa.

بَلْ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ يَهْ بَصِيرًا ﴿١٥﴾

Qudra Eebe iyo Awooddiisu wax walba waa ka sarraysaa, maxaa yeelay isagaa waxwalba ahaysiiyay, wax awooddiisa ka baxsanna ma jiro, Laba Waddo umbaana jira, Ruux walbana wuxuu qaadi Tuu u camal-falo.

Rasuulka Eebana Naxariis iyo nabadgalyana korkiisa Eebe ha yeeleew wuxuu yidhi: Idinku Waxaad Falaysaan Camallo aan la Aqoonin, Waxayna U Dhawdahay Inuu U Soo Noqdo Kii Maqnaa Reerkiisi oo uu Farxo Ama Naxo. Waxaa wariiyat Dhabaraani. Al-Inshiqaq (1-15).

16. Waxaan ku dhaartay «buu yidhi
Eebe» Midabka Qorrax dhaca.

فَلَا أَقْسِمُ بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾

17. Iyo Habeenka iyo wuxuu qariyay.

وَأَتَيْلِ وَمَأْوَسَ ﴿١٧﴾

18. Iyo Dayaxa markuu Nuurku buux
Samo.

وَالْقَمَرِ إِذَا أَنْسَقَ ﴿١٨﴾

19. Ee Dadkow waxaad koraysaan
xaalado kala duwan.

لَرْكَبُنْ طَبَّاقَعَنْ طَبَقِيٰ ﴿١٩﴾

20. Dadka maxaa u sugnaaday oy la
rumaynwaayeen (xaqa).

فَعَلَّمَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾

21. Marka Quraanka lagu akhriyana
ayna u sujuudaynin.

وَإِذَا قَرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾

22. Saas ma ahee kuwa Gaaloobay
waxay beenin (xaqa).

بِلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يَكْذِبُونَ ﴿٢٢﴾

23. Eebana waa ogyahay waxay qar-
san.

وَالَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوَعِّدُونَ ﴿٢٣﴾

24. Ugu bishaaree caddibaad daran.

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾

25. Hase yeeshee kuwa rumeyhay xa-
qa camalfiicanna falay waxay mudan
Ajri aan go'aynin.

إِلَّا الَّذِينَ إِذَا مُؤْمِنُوا عَمِلُوا أَصْلِحَاتٍ ﴿٢٥﴾

لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونَ ﴿٢٦﴾

Eebe wuxuu ku dhaartay in dadku mari xaalado kala duwan, sida yarida, Duqnimada, Caafimaadka, Cudurka, Hodontinimada, Saboolnimada iyo Geerida iyo Nolosha, haddana saas Dadku isagoo arka yuu xaqa beenin oo leexan, Ruuxise Camal siican la yimaadda lagama nusqaamiyo ee wuu la kulmi isagoo dhan, Dadkuna shaqay ku dhibboon, waxaana la huraynin la kulanka Eebe. Al-Inshiqaq (16-25).

Suurat Al-Buruuj

سُورَةُ الْبُرُوجِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Samada Xiddigaha leh (yo jidadkooda).

وَالسَّمَاءُ ذَاتُ الْبُرُوجِ ١

2. Iyo Maalinta laysu yaboohay (qi-yaamada).

وَالْيَوْمَ الْمَوْعِدُ ٢

3. Iyo Dadka joogsan Maalintaas iyo waxyaalaha iman Maalintaas.

فُلَّا أَصَحَّبُ الْأَخْدُودَ ٣

4. Ee Lacnadi ha ku dhacdo kuwii Godka lahaa (Mu'miniinta lagu cad-dibo).

النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ ٤

5. Ee ahaa Naar olal (yo shidaal) leh.

إِذْ هُرَعَّتْ لَهَا قُوَودٌ ٥

6. Gaaladiina ay korfadhiyeen Godka.

وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَعْلَمُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شَهُودٌ ٦

7. iyagoo daawan waxa lagu fali Mu'miniinta « oo Jirrabaad ah ».

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ ٧

8. Waxay ku neceen Dadkaasna ma jiro oon ahayn inay rumeeeyeen Eebaha adkaada ee la mahadiyo.

الْغَرْبَرُ الْحَمِيدُ ٨

9. Ee leh Samada iyo Dhulka xunkooda, Eebana wax walba wuu u jeedaa.

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ٩

10. Kuwa Mu'miniinta Rag iyo Hweenba jirraba haddana aan tawbadkeenin waxay mudan Caddibaadda Jahannamo iyo caddibaad gubi.

وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ١٠

إِنَّ الَّذِينَ فَنَّوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ مُّنْكَرٌ لَهُنَّ بَوِيرٌ ١١

فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَمَّا هُمْ عَذَابُ الْحَقِيقَةِ ١٢

Suuraddani waa Suurad wayn oo la yaableh'kana qisoona inay jirtay in nin xun oo Gaal ah xukumi jiray dad, haseyeeshee Dadkii qaarkiis ay xaqaa rumeeyeen, markaas uu faray ciidammadiisi in God Dab lagu shido, Ruuxii Diinta ka bixi waayana lagu tuuro, issiga iyo Colkiisiina ay daawanayeen, haseyeeshee Mu'miniintti xaqiibay ku sugnaa-deen si kastoo loo caddibay, taasina waxay ku tusin ku sugnaanta xaqaa iyo adkaysiga si kastoo dhib kuu soo qaabilo. Al-Buruuj (1-10).

11. Kuwa xaqa rumeeyey Camal-fiicanna falay waxay mudan Jannooyin ay dureeri dhexdeeda Wabiyaal, taasina waa liibaan wayn.

إِنَّ الَّذِينَ إِمَّا مُنَوِّعُوا عَمَّا أَصَابَ لِحَتِّ لَهُمْ حَنَّتٌ
بَغْرِيْ مِنْ تَحْمِنَاهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ

12. Qabashada Eebana (Ciqaabtiisu) way darantayah.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَرِيدٌ

13. Eebe isagaa khalgiga ahaysiiyay soona celin.

إِنَّهُ هُوَ بَيْدٌ وَّبَعِيدٌ

14. Waana dambidhaaf badane jecel (kuwa addeeca).

وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ

15. Carshiga sharafta lahna isagaa is-ka leh.

دُوْلُ الْعَرْشِ الْمَجِيدِ

16. Wuuna falaa wuxuu doono.

فَعَالُ لِمَابِرِيدٍ

17. Ma ku soo gaadhay warkii Ju-nuuddii (Gaaladii).

هَلْ أَنْكَ حَدِيثُ الْجَنُودِ

18. Fircoon iyo Thamuud.

فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ

19. Hase yeeshee kuwii Gaaloobay waxay ku suganyihii beenin (xaqa).

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ

20. Eebana waa koobay (kamana bax-sadaan).

وَاللَّهُ مِنْ وَرَآءِهِمْ مُحِيطٌ

21. Waase Quraan sharaf leh.

بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مُّبِينٌ

22. Oo ku Qoran loox la dhawray (looxulmaxfuudka).

فِي لَوْجٍ تَحْفَظُهُ

Kuwa xaqa rumeeyay oo Camal fiican fala Janno iyo wanaagbaa u dambeeya waana liibaan wayn, Eebana wuxuu doonuu sameeyaa, waana awood waynyahay, Gaaladii iyo xaq-diidayashiina waa kii ciqaabay, Waxay Gaaladu beeninna waa uun Quraan sharaf leh oo la dhawray. Xasan Albisri wuxuu yidhi: Quraanka sharafta leh wuxuu ku suganyahay Eeba Agtiisa Looxulmaxfuudka, wuxuuna ka soo dajin wuxuu doono, kuna dajin cidduu doono oo khalqigiisa ah. Al-Buruuj (11-22).

Suurat Adh-Dhaariq

سُورَةُ الظَّارِقِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Samada iyo Xiddigga guura.
2. Ma taqaan Xiddigga guura.
3. Waa Xiddig ifa.
4. Ee Nafwalba waxaa kor jooga ilaa-liye (Malag).
5. Ee Dadku ha dayo waxa laga abuuray.
6. Waxaa laga abuuray Biyo booda.
7. Kana soobaxa Dhabar iyo laab dhexdood.
8. Eebana waa karaa soo celinta Dadka (qiyaamada).
9. Maalinta la imtixaani waxa (Laabta) ku qarsoon.
10. Dadkuna Xoog ma leh (Maa-lintaas) iyo wax u gargaaraa midna.
11. Eebana wuxuu ku dhaartay Samada Roobka leh.
12. Iyo Dhulka jeexma (waxna ka soo baxo).
13. Ee Quraanku waa hadal wax kala bixiya (wanaagga iyo Xumaanta).
14. Ciyaarra ma aha (ee waa dhab).
15. Gaaladu waxbay dhakri.

وَالسَّلَامُ وَالطَّارِقُ ﴿١﴾

وَمَا أَذِرَّكَ مَا أَطَارِقُ ﴿٢﴾

الْجَمْأَرَقُ ﴿٣﴾

إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَّا يَعْلَمُ بِمَا حَاطَتْ ﴿٤﴾

فَلَيَنْظُرْ إِلَيْنَاهُ مَمْ حَلَقَ ﴿٥﴾

خَلَقَ مِنْ مَأْوَ دَافِقٍ ﴿٦﴾

بَخْرُ مِنْ بَيْنِ أَصْلَبِ وَالْتَّرَابِ ﴿٧﴾

إِنَّهُ عَلَى رَجْمِي مُلْقَادِرٍ ﴿٨﴾

يَوْمَ تَبْلِي أَشْرَكِرُ ﴿٩﴾

فَالَّذِينَ قُوَّةٌ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾

وَالسَّمَاءُ ذَاتِ الْبَعْدِ ﴿١١﴾

وَالْأَرْضُ ذَاتِ الْأَصْنَعَ ﴿١٢﴾

إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصَلٍ ﴿١٣﴾

وَمَا هُوَ بِأَفْلَلٍ ﴿١٤﴾

إِنَّمَّا يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾

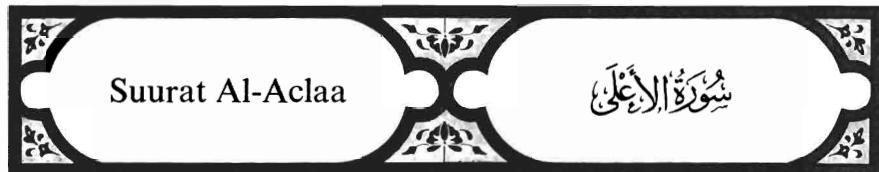
16. Annaguna waannu kaydi (Abaal-marin).

17. Ee u sug Gaalada wax yar.

وَكَيْدَكَيْدَ

فَهِيَ الْكَفِيرُونَ أَمْ هُمْ لَا يَرْجِعُونَ

Naf walba waxaa ilaaliya Malag'waana la xisaabin doonaa Maalinta wixii qarsoona la faydi, ee waa in Qalbiga, Niyada, iyo Camalkaba la wanajaaliyaa, xumaan, dhagar iyo khiyaamana laga fogaado, illeen Eebe Cidna kama fakatee. Adh-Dhaariq (1-17).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waynee Magaca Eebe ee Sarreeya.

سَيِّدُ أَسْمَرَيَكَ الْأَعْلَى

الَّذِي خَلَقَ مُسَوَّى

2. Eebaha abuuray khalqiga ekee-yayna.

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْرَّحْمَنَ

3. Eebaha wax walba qaddaray Jid-kana tusihey.

فَجَعَلَهُمْ عَنَاءً أَحَوَى

4. Eebaha soo bixiya Daaqa.

سُقْرِئُثَكَ فَلَاتَسْتَيَ

5. Kana dhiga markaas ka dib caws ingagagan oo Madow.

إِلَامَاشَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهَرَ وَمَا يَعْنَى

6. Waxaan kuu akhriyaynaa Qu-raanka halmaaminamaysid.

وَنِسْرُكَ لِلْمُسَرَّى

7. Wuxuu Eebe doono mooyee, Ee-bana waa ogyahay waxa muuqda iyo waxa qarsoonba.

فَذَكَرَ لِنَفْعَكَ الْذِكْرَ

8. Waxaana kuu fududaynhaynaa Waddo siican.

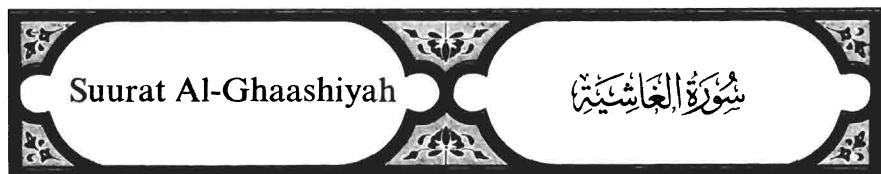
سَيِّدُكَرُّ مَنْ يَحْشَى

9. Ee wax waani (Nabiyow) markay wax tari waanadu.

10. Waxaa waantoobi Ruuxa Eebe ka yaabee.

11. Waxaana ka fogaan waanada Ruuxa xune.
12. Ee ah mid gali Naar wayn.
13. Oon kuna dhimanayn dhexdeeda kuna noolaanayn.
14. Waxaana liibaanay Ruuxii Daahir noqda.
15. magaca Eebana Xusa, Salaaddana tukada.
16. Saas ma'aha ee Dadku wuxuu doortay nolosha Adduunyo ee dhaw.
17. Aakhiraase khayr badan baaqina ah (hadhi).
18. Arrintaasuna waxay ku sugantahay Kutubtii hore.
19. Kutubtii (Nabi) Ibraahim iyo (Nabi) Muuse.

Eeba sharaf badan, Magaciisuna sidoo kale waa sharaf badanyahay, wax walbana isagaa qadaray, Jidkana isagaa kala caddeeyay, Ruuxii fiicanna tan sanbuu qaadi, Ruuxii xunna tan daran bu qaadi, wuxuuna ku noolaan maddisha ma noolayso, Liibaan waxaa leh Ruuxii Mu'min noqda xuska Eebe iyo Salaaddiisana badiya, nolosha Adduunyana ayna khaldin, illeen Aakharaa fiicane, Waxaaa la soo sheegayna waxay ku sognayd Kutubihii hore, Sida: kii Nabi Ibraahim iyo Nabi Muuse. Saxiixu Muslim waxaa ku sgunaaday: «Eebe wuu qaddaray maamulka khalqiga Abuuridda Samaawaadka iyo dhulka ka hore Konton Kun oo Sano, Carshigisuna wuxuu aha Biyaha korkooda». Al-Aclaa (1-19).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Ma ku soo gaadhey Qiyaamada warkeedii.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَكَ حَدِيثُ الْفَنَشِيَّةِ

2. Wajiyaa Maalintaas way dul-laysnaan.

﴿٢﴾ **وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ حَسِنَةٌ**

3. Waxayna qaban Shaqo dhib ah.

﴿٣﴾ **عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ**

4. Waxayna gali Naar kulul.

﴿٤﴾ **تَصَلَّى نَارًا حَارِيَةً**

5. Wawaana laga waraabin il kulayl daran.

﴿٥﴾ **تُشَفَّى مِنْ عَنِّيْهَا نَارِيَةً**

6. Wax cunto ahna kama helaan oon ahayn cunno xun (oo wax dhibta).

﴿٦﴾ **لَيَسْ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ**

7. Taasoon waxna cayilinhaynin Gaa-jana wax ka taraynin.

﴿٧﴾ **لَا يُسِينُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ**

8. Wajiyalna maalintaas way Nic-maysnaan (Waa mu'miniinta).

﴿٨﴾ **وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ**

9. Waxayna ka raalli noqotay camal-keedii.

﴿٩﴾ **سَعَاهَارًا رَاضِيَةٌ**

10. Janno sarana way gali.

﴿١٠﴾ **فِي جَنَّةٍ عَالِيَّةٍ**

11. Kumana maqasho Jannada hadal macna darro.

﴿١١﴾ **لَا تَسْعَ فِيهَا لَغْيَةً**

12. Wawaana ah dhexdeeda il socota.

﴿١٢﴾ **فِيهَا عِنْ جَارِيَةٍ**

13. iyo Sariiro la koryeelay.

﴿١٣﴾ **فِيهَا عِنْ دَرْجَوْنَةٍ**

14. Iyo koobab la hor dhigay (ehlu Jannah).

﴿١٤﴾ **وَأَكْوَابٌ مَوْضُوْنَةٌ**

15. Iyo Barkimooyin la safay.

﴿١٥﴾ **وَغَارِقٌ مَصْفُوْنَةٌ**

16. Iyo gogol la fidiyay.

﴿١٦﴾ **وَزَرَافٌ مَبْتُوْنَةٌ**

Qiyaamada iyo sida Dadku u Qaybsami laba waddana u kala qaadi, iyo Jannada iyo wanaaggeeda, iyo Naarta iyo xumaanteeda, wax badanbuu Quraanku ka hadlay, waxaase loo baahanyayah uun in loo darbado, wanaaggana la fallo, xumaantana laga tago.

Rasuulki Eeba wuxuu yidhi: Naxariis iyo nabadgalyana korkiisa Eeba ha yeelee: «war ma jiraa Ruux u tafa xaydan jannada, janmadu khatar ma lehee, Eeba ha kacbadaan ku dhaartaye wa Nuur ifi, odgoon gilgilan, sar la qurxiyay, wabi socda, midho bisil, haweeney wanaagsan oo quruxsan, labbis badan, iyo nagaadi waligeed ah oo daar Nabad-Gashay, iyo faakihad iyo khudaar iyo farax iyo nicmo, meel sare oo quruxsan» markaasay dheheen: haa Rasuulki Eebow annagaa u tafaxaydan, markaasuu yidhi: «Dhaha: Hadduu Eebe Doono» markaasay qoomkii dheheen hadduu Eebe doono. Waxaa wariyay Ibnu Maajah. Al-Ghaashiyah (1-16).

17. Miyayna fiirinayn sida Geela loo abuuray.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْأَيْلَلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ١٧

18. Iyo sida Samada loo koryeelay.

وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ ١٨

19. Iyo sida Buuraha loo taagay,

وَإِلَى الْجَبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ١٩

20. Iyo sida dhulka loo fidiyay.

وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ ٢٠

21. Ee Waani dadka waxaad tahay waaniyee (Nabiyow).

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ٢١

22. Mana tihid mid xoog ku leh (qasab).

لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ٢٢

23. Hase yeeshee Ruuxii xaqa ka jeed-sada oo Gaalooba (ku soo celi xaqa).

إِلَامَنْ تَوَلَّ وَكَفَرَ ٢٣

24. Eebana wuu caddibi Caddibaadda u wayn.

فَعِدَ اللَّهُ الْعَذَابَ أَلَّا يَكُرَرَ ٢٤

25. Xagganagayna u soo noqon (khalkigu).

إِنَّ إِلَيْنَا إِيَّاهُمْ ٢٥

26. Annagaana xisaabin.

هُمْ إِنَّمَا عَلَيْنَا حِسَابُهُمْ ٢٦

Waa in la fiiriya khalqiga Eebe laguna waana qaataa, Sida Cirka, Dhulka, Buuraha, Geela iyo Makhluuqaadka kalaba, Diinta Islaamkuna ma'aha qasab iyo dirqi ee waa uun waano, hase yeeshee Ruuxii xad-gudba oo fasahaad la socda waa la qaban, isagooy u dampbayso tii Aakhirana, Hadalla wuxuu ku dhanyahay in Eeba loo noqon uuna xisaabin.

Waxaa laga warriyay Abuu UMAAME inuu maray Khaalid Bini Yaziid Binu Macaawiye, markaasuu waydiiyay Kalimadii ugu jilicsanayd ees ka maqlay Rasulkii-Rasuli Eebe Naxariis iyo Nabadgallyo korkiisa Eebe ha yeelee, wuxuuna yidhi: waxaan Rasulkii Eebe Naxariis iyo nabadgallyo korkiisa ha yeelee: Maqlay isagoo leh: «Dhammaantii Jannadaad Galaysaan Ruux Eeba Ka Carara Mooyneen Sida Neef Geela Ehelkiisa Uga Cararo». waxaa warriya-y Imaamu Axmad. Al-Ghaashiyah (17-26).

Suurat Al-Fajr

سُورَةُ الْفَجْرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Waa-bariga.

وَالْفَجْرِ

2. Iyo Habeennada Tobanka ah (Ar-rafao).
3. Iyo Tirada siman iyo tan is dheer.
4. Iyo Habeenku markuu tagayo.
5. Miyayna arrintaasu ahayn wax loogu dhaarto Qof caqli leh.
6. Ma ku soo Gaadhad sida Eebahaa ku falay Caad.
7. Ee ahaa Irama xooggana lahaa.
8. Wax la mid ahna aan lugu abuurin dhulka.
9. Iyo Thamuud-kii ahaa dhagaxa kuwa ku jarjara Waadiga.
10. Iyo Fircoonkii dhakawyada lahaa.
11. kuwiina ahaa ku xadgudbay dhulka.
12. Kuna badiyay dhexdiisa fasaadka.
13. Markaasaana Eeba ku shubay Caddibaad daran.
14. Maxaayeelay Eebe waa u darbanyayah (abaalmarinta).

Eebe wuxuu abaal-mariyay halaagayna kuwii Xaq-diidayasha ahaa Nabiyadana beeniyay, isna biday xoog iyo tabar, Ruux kastoo is kibriyana oo xumaan iyo fasaad dhulka ku sameeyana wuxuu la kulmi waxay la kulmeen, wuxuuna ka cabbi weelkay ka cabbeen, taasina waa Sunnada Eebe wax baddalina ma jiro. Al-Fajr (1-14).

15. Marka Eebe Dadka imtixaano xoolana ugu nicmeyo wuxuu dhihi (kan xun) waa la i sharifay (isagoo faani).

16. Haddiise Eebe imtixaano oo Xoolaha ku yareeyo wuxuu dhihi Eebaa i dulleeyay.

وَيَأْلِ عَشْرِ

وَالشَّفْعُ وَالْوَتْرُ

وَأَئِلَّا إِبْسِرٌ

هُلْ فِي ذَلِكَ قَسْمٌ لِّذِي حِنْرٍ

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ

إِذَا مَذَاتُ الْعِمَادِ

أَلَّى لَمْ يُخْلِقْ مِثْلَهَا فِي الْأَرْضِ

وَشَمُودُ الَّذِينَ جَاءُوا الصَّحْرَ بِأَنَوَادٍ

وَقَرْعَوْنَ ذِي الْأَنْوَادِ

الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْأَرْضِ

فَأَكْثَرُهُوْ فِي هَا الْفَسَادِ

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطًا عَذَابٍ

إِنَّ رَبَّكَ لِيَأْمِرُ صَادِ

فَلَمَّا آتَيْنَاهُ إِذَا مَا أَبْنَلَهُ رُبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَمَهُ فَيَقُولُ

رَبِّ أَكْرَمَنِ

وَأَمَّا إِذَا مَا أَبْنَلَهُ فَفَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقٌ فَيَقُولُ

رَبِّ أَهْدَنِ

17. Saas ma aha ee waxaydaan dhaaalaynayn Agoonka.
18. Mana fartaan in masaakiinta wax la siyo.
19. Wuxaadna aad u cuntaan dhaxal xaq darro.
20. Xoolahana wuxaad u jeceshihiin sidaran.
21. Saas ma aha ee marka dhulka laburburiyo.
22. Eebe iyo Malaguna la yimaaddo amarkiisa Malaa'igtoosafan.
23. Naarta Jahannamana Maalintaas la keeno, Dadku waxay xusuusan waxy faleen, Maxaye xusuusi tari.
24. Waxay dhihi shallaytee maan wanaga hormarsado.
25. Maalintaas sida Eebe wax ruux u Cadaabi ma jiro.
26. Wax sida Eebe wax u xidhina ma jiro.
27. Naftase xaqa rumaysay ee Xasillooneey.
28. U noqo Eebahaa adoo raalli ah lagana raalli noqday.
29. dhexgalna Addoomadayda (wanagsan).
30. Galna Jannadayda.

كَلَّا بَلْ لَا تُكَرِّمُونَ أَتَيْمَ

وَلَا تَحْتَضُونَ عَلَى طَعَامٍ وَالْمُسْكِينِ

وَنَأْكُلُونَ بَأْثَاثَ أَكْنَادَكُمْ

وَخَبُوبَ أَمَالَ جَاجَمَ

كَلَّا إِذَا دَكَكْتَ أَلْأَرْضَ دَكَكْ

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفَّاصَفَ

وَجَاءَيْهِ يَوْمَئِنْ بِعَهْدِهِ يَوْمَئِنْدَكْ أَلْإِنْسَنُ

وَلَنِّي لِهِ الْذِكْرَ

يَقُولُ يَلَيْسَنِي فَدَمْتُ لِحَيَايِ

فِي يَوْمِدِ لَأَعْيَدُ بُعْدَاهُ وَأَهْدُ

وَلَا يُؤْثِنُ وَنَافِهُ أَهْدُ

يَكَانِنَهَا النَّفْسُ الْمُطْبَيْنَةُ

أَرْجِعِي إِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَهْبِيَةً

فَأَذْهَلُنِي فِي عَبْدِيَ

وَأَذْهَلُنِي حَنَّيَ

Koola badnida iyo Saboolnimaduba waa imtixaan Eebe, mana aha Jacayl Eebe iyo nebaansho midna, Saas daraaddeed waa in wax bixinta lays faro, lana dhaqaaleeyo Agoonta iyo Masaakiinta, Booli cuniddana la-yska jiro.

Nabiguna wuxuu yidhi «Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee; «Guriga ugu khayrbadan Muslimiinta wa Guriga Agoon loogu sama falo, Guriga ugu sharbadan muslimintana waa Guri Agoon lagu xumeyyo». Waxaa laga warriyay Cabdullaahi Ibnu Mubaarak.

Saa daraadeed waa in wanaag la hor marsadaasii raalli aha-anshaha Eebe iyo Jannadiisa loo helo'yo Naf xasilloon, illen Qiyaame iyo xisaabbaa dambaysee. Al-Fajr (15-30).

Suurat Al-Balad

سُورَةُ الْبَلَادِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaaran Magaalada «Makaad ee Sharrifan».
2. Ood Nabiyyow daggantahay dhex-deeda.
3. Iyo Nabi Aadam iyo carruurtiisa «Dadka».
4. Ee Eebe Dadka wuu Abuuray iya-goo dhib iyo shaqo (Adduunka kala kulmi).
5. Ma waxayse u maleeyeen inaan cidna awood ku lahayn (dadku).
6. Dadka (Gaalada) waxay odhan wa-xaan bixiyey xoolo badan (si xaqa loo horjoogsado).
7. Ma wuxuu u maleeyay (xaq diidhu) inaan cidna arkaynin.
8. Miyaannaan u yeelin Laba ind-hood.
9. Iyo Carrab iyo Laba bishimood.
10. Oo miyaannaan u caddaynin La-bada Jid (khayrka iyo sharka).

Magaalada Maka yuu Eebe ku dhaartay, maxaayeelay waa Magaalo barakaysan 'Quraankana lagu soo dajiyay, Nabigana laga bixiyay, Kacbaduna ku taallo, Saas darteed waa in la wayneeyo, Addunkuna waa halgan iyo dhib, waase in xaqa la raacaa loona adkaystaa'bixinta xooluhuna waa inay ahaataa dar Eebe, maxaayeelay? Eebe wuxuu inagu galladaystay nicmooyin badan, sida: Indhaha, Caqliga, Afka, Carrab-ka, iyo bishimaha, si aad wanaag ugu hadashid, waddadana Eebe waa ina tusiyay, si aan Jidka wanaagga u qaadno kan xunna uga leexanno.

Nabiguna wuxuu yidhi Naxarii iyo nabdgalyo korkiisa Eeba ha yeelee: «Baladkan Ebe Wuu Xaaraam Yeelay Maalintuu Abuuray Samaawaadka iyo Dhulka, Waana Xaaraam Sida Eebe U Xarrimay Ilaa Qiyaamada, Geedkiisa Lama Rujiiyo, waxaase la Iibaneeyay Saacad Maalin ka mid ah, Iyaduna waxay ku noqotay Xaaraamnimadeedii Shalay oo kale, ha Gaadhsiiyo Midka jooga kan Maqan». Waxaa wariyay Muslim iyo bukhaari iyo Kutuba Sunnada ee kale. Al-Balad (1-10).

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَا أَقِيمُ بِهِذَا الْبَلَدِ ١

وَأَنَّ حِلًّا بِهِذَا الْبَلَدِ ٢

وَالْبَرِّ وَمَا لَدَهُ ٣

لَقَدْ خَلَقْنَا إِنْسَنًا فِي كَبِيرٍ ٤

إِنْخَسَبَ أَنْ يَعْدِرَ عَيْنَيْهِ أَحَدٌ ٥

يَقُولُ أَهْلُكُتُ مَا لَدَنِي ٦

إِنْخَسَبَ أَنْ يَرُدَّ أَحَدٌ ٧

أَرْجِعْنِي لَهُ عَيْنَيْنِ ٨

وَلَسَانًا وَشَفَتَيْنِ ٩

وَهَدَيْتُهُ أَنْجَدَيْنِ ١٠

11. Ee Dadku muu jiidho Jiirta.

فَلَا أَقْنِمُ الْعَيْنَةَ ﴿١١﴾

12. Ma taqaannaa Jiirta.

وَمَا آذَرَنَاكَ مَا الْعَيْنَةَ ﴿١٢﴾

13. Waa qoor la xoreeyo.

فَكُرْبَةٌ ﴿١٣﴾

14. Iyo cunno la siiyo maalin gaajo.

أَوْ اطْهَرْتَ فِي يَوْمِ ذِي مَسْعَةٍ ﴿١٤﴾

15. Agoon kuu dhaw.

يَتَّسِعَ مَا دَمَرْتَ ﴿١٥﴾

16. Ama Miskiin Dhulka ku dhagay (dhibaato darteed).

أَوْ مُسْكِنَيَاً ذَا مَتْرَبَةً ﴿١٦﴾

17. Markaas la noqdo kuwa Ru-mee yay xaqqa, isuna dardaarma Samir-ka, isuna dardaarma naxariista.

ثُدَّ كَانَ مِنَ الظَّالِمِينَ إِمْتَأْنَوْتَ وَاصْنَعُوا

بِالصَّبَرِ وَوَاصْنَعُوا بِالْمَرْحَمَةِ ﴿١٧﴾

18. Kuwaasina waa kuwa Midigta mari.

أُولَئِكَ أَخْبَرْتَ لِمَيْمَنَةً ﴿١٨﴾

19. Kuwaka Gaaloobayse Aayaad-kannaga waa kuwa jidka xun mari.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا ثَابَتَنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْكُمَةِ ﴿١٩﴾

20. Wawaanaa lagu dabooli Naar.

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُوْصَدَةٌ ﴿٢٠﴾

Qiiimaha noloshu waa in Ruuxu halgamo xaqana raaco, dhibka halgankaasna u adkaysto, Dadka goommooonna wax ku taro. Gaar ahaan Agoonta iyo Masaakiinta, si markaas Ruuxu ugu mid noqdo kuwa sama falay ee samirkha iyo naxariista is fara, Jidka wanaagsanna qaada xumaanna ka taga. Rasuulkuna wuxuu yidhi «Naxariis iyo nabadgalyo Eebe korkiisa ha yeelee: «Ruuxaan U Naxariisanin Kaannaga yar Oqoonsanninna xaqqa ka wayn, naga mid ma aha». Waxaa warriyay Abuu Daawuud. Al-Balad (11-20).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Qorraxda iyo Barqinkeeda.

وَالشَّمْسِ وَحْدَهَا ﴿١﴾

2. Iyo Dayuxu markuu Qorraxda raa-co.

وَالْقَمَرِ إِذَا لَهَا ﴿٢﴾

3. Iyo Maalintu markay ifiso. ﴿١﴾ وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّهَا
4. Iyo Habeenku markuu daboolo (madoobaado). ﴿٢﴾ وَاللَّيلِ إِذَا يَعْشَنَهَا
5. Iyo Samada iyo say u dhisantahay. ﴿٣﴾ وَالسَّمَاءُ وَمَا بَثَنَهَا
6. Iyo Dhulka iyo suu u fidsanyahay. ﴿٤﴾ وَالْأَرْضُ وَمَا طَعَنَهَا
7. Iyo Nafta iyo sida Eebe u ekeeyay. ﴿٥﴾ وَنَفَّسٍ وَمَا سَوَّهَا
8. Una tusiyay Jidka xun iyo ka Eebe kayaabiddaba. ﴿٦﴾ فَأَمْهَمُهَا غُورٌ هَا وَتَغْوِيَّنَهَا
9. Ee waxaa liibaanay Ruxii Naftiisa Daahiriya. ﴿٧﴾ فَلَا أَفْلَحَ مَنْ ذَكَرَهَا
10. Wawaanaa khasaaray Ruuxii Naf-tiisa xumaan dhex galiya. ﴿٨﴾ وَقَدْخَابٌ مَنْ دَسَّهَا
11. Thamuud waxay beeniyeen (xaqii) kibir dartiisi. ﴿٩﴾ كَذَبَتْ نَمُودٌ طَغَوْنَهَا
12. Marku tagay koodii xumaa (si uu hasha u dilo). ﴿١٠﴾ إِذَا أَبْعَثْتَ أَشْقَنَهَا
13. Oo Rasuulkii Eebana ku yidhi, is-ka daaya Hasha Eebe iyo Cabbideeda. ﴿١١﴾ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةٌ لِلَّهِ وَسُقِيَّهَا
14. Wayna beeniyeen Rasuulkii Hashiina way Dileen markaasaa Eebe si daran u caddibay Dambigooda dartiis. ﴿١٢﴾ فَكَذَبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمَّمُهُمْ عَلَتْهُمْ رَتْهُمْ بِذَنِّهِمْ فَسَوَّهَا
15. Isagoon Eebe ka yaabaynin cidhib (iyo wax yeello). ﴿١٣﴾ وَلَا يَخَافُ عَنْهَا

Eebe wuxuu ku dhaartay Todobo Arrimood oo Suuraddan ka mid ah, in Ruuxii xaga ku toosnaada uu liibaani, kii Jidka xun qaadana uu khasaari, isla waynida Dambiga, iyo xaq-diidnimaduna sabab u noqoto Halaag iyo ciqaab.

Rasuulkuna wuxuu yidhi «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee»: «Ruux kasto oo la dhalo waxaa lagu dhalaas Fidrada (Islaamka), waxaa kale oo uu dihihi jiray isagoon sujuudsan: «Eebow sii Naftayda Cabsideeda, Daahirna yeel'adaa u khayr badan ku wax Daahiriyee, Adigaa wali u Ah Sayidkeedana ah». Waxaa warriyay Imaam Axmed. Ash-Shams (1-15).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Habeenku markuu wax qariyo.

وَأَتَيْلَ إِذَا يَشَاءِ ﴿١﴾

2. Iyo markay Maalintu Muuqato (iftto).

وَأَتَهُمْ إِذَا نَجَّعُوا ﴿٢﴾

3. Iyo Abuuridda Dadka Lab iyo dhaddigba.

وَمَا حَلَّ قَدْرُ الْكَوْكَبِ وَالْأَنْفَلِ ﴿٣﴾

4. In Camalkiinnu (dadow) kala duwanyahay.

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَفَقٌ ﴿٤﴾

5. Ruuxiise bixiya (xuquuqda) Eebana ka dhawrsada.

فَمَمَّنْ أَعْطَى وَلَنْفَى ﴿٥﴾

6. Rumeeyana tii wanaaga badnayd (ciwal).

وَصَدَقَ بِالْحُسْنَى ﴿٦﴾

7. Wawaannu u fududaynaa wanagaaga (iyo Jidka fiican).

فَسَيِّسِرُهُ لِلْيَسَرِى ﴿٧﴾

8. Ruuxiise ku bakhayla Xoolaha isna deeqtoonaysiyya «iskibriya».

وَأَمَّا مَنْ يَخْلُلُ وَاسْتَغْنَى ﴿٨﴾

9. Beeniyana Tii wanaaga badnayd (ciwal).

وَكَذَبَ بِالْحُسْنَى ﴿٩﴾

10. Wawaan u fududaynaa Jidka xun.

فَسَيِّسِرُهُ لِلْعُسَرِى ﴿١٠﴾

11. Xoolihiiwsuna wax uma taraan markuu halaagsamo.

وَمَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا لَيْسَ بِأَنْ دَائِيًّا ﴿١١﴾

12. Annagaa wax hanuuninna.

إِنَّ عَلَيْنَا الْهُدَىٰ ﴿١٢﴾

13. Aakhariyo Addunbana Annagaa iska leh.

وَإِنَّ لَنَا لِآخِرَةٍ وَالْأُولَى ﴿١٣﴾

14. Wawaana idiinka digaynaa Naar kulayl daran.

فَانْدَرِكُوكَنَارًا تَاطَّىٰ ﴿١٤﴾

15. Oosan galaynin Ruux xun mooyeen.

لَا يَصِلُّهَا إِلَّا لَأَسْقَى ﴿١٥﴾

16. Oo xaqa beeniyay jeedsadaya.

الَّذِي كَذَبَ وَتَوَلَّ ﴿١٦﴾

17. Wawaana ka fogaada (galidda naarta) Ruuxii Eeba ka dhawrsada.

وَسَيْجِنَهَا الْأَنْقَىٰ ﴿١٧﴾

18. Ee bixiya Xoolihiisa si uu u daa-hirnoqdo.

الَّذِي يُوقِّعُ مَا لَمْ يَرَهُ ١٩

19. Ruux wax ugu nicmeeyayna oo abaalmarinna ma uusanjirin.

وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدُهُ مِنْ يَقْعِدَةٍ تُجْزَىٰ ٢٠

20. Ee Wuxuu u bixin dar Eebaha sareeya.

إِلَّا إِنْ شَاءَ وَجَدَ رَبَّهُ أَلْعَانَ ٢١

21. Wuuna raalli noqondoona Ruu-xaasi.

وَسَوْفَ يَرَضِي ٢٢

Eebe wuxuu ku dhaartay in camalka Dadku kala duwanyahay, Ruuxii toosana Jidka wanaagsan loo fududayn, kii beenya oo qalloocdana Jid xun uu qaadi, Aakhariyo Addunna Eebaa iska leh, ee waa in laga digtoonaado xumaanta, wanaagga iyo dar Eebe wax u bixintana lugu dadaalo.

Jaabir Bini Cabdiillaahi waxaa Laga wariyay inuu Yidhi: Rasuulkii Eebow ma waxaan u Camal-Falaynaa Amar la Dhammeeyay mise Amar Aannu Cosboonay? Markaasuu Yidhi: «Amar la Dhammeeyay» markaasuu yidhi Suraaqo: Camalku maxaa weeye marka? Rasuulkii Eebe Naxaris iyo nabadgallyo korkiisa Eebe «ha yeelee» markaas wuxuu yidhi: «Ruuxii Camal-Faliba waxaa loo Fududayn camalkiisa». Waxaa wariyay Muslim. Al-Layl (1-21).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Barqinka.

وَالضَّحْجَىٰ ٢٣

2. Iyo Habeenku markuu xasilo (Madoobaado).

وَأَتَيْلَى إِذَا سَجَىٰ ٢٤

3. Inaan Eebe kaa tagin Nabiyow kuuna cadhoonin.

مَا وَدَّعَكَ رَبِّكَ وَمَا قَاتَكَ ٢٥

4. Aakharana kaaga khayr badan Ad-duunka.

وَلِلآخرَةِ خَيْرٌ مِّنَ الْأُولَىٰ ٢٦

5. Eebaana ku siindoona (wanaag) waadna raalli noqon.

وَسَوْفَ يُعْطِيلَكَ رَبُّكَ فَقَرَضَ ٢٧

6. Miyuusan ku helin Eebahaa Adigoo Agoon ah oosan ku dhawaynin.

أَتَمْ بَعْدَكَ تَيْمَافَوْيَ ٢٨

7. Miyuunase ku helin Adigoo baadi ah oosan ku hanuuninin.

وَجَدَكَ ضَالًا فَهَدَىٰ ٢٩

8. Miyuunase ku helin Adigoo caydhi ah oosna ku hodminin (kuu waxyoonin).

وَوَجَدَكَ عَابِلًا فَأَغْنَىٰ ﴿٨﴾

9. Ee Agoonta ha xoogin (hana dhibin).

فَإِمَّا الَّتِيمَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿٩﴾

10. Ka wax su'aalina ha canaan.

وَمَمَّا أَسْأَلَيْتُكَ فَلَا نَهَرْ ﴿١٠﴾

11. Nicmada Eebahaana ka sheekee (ku mahadi).

وَمَمَّا بِعْمَةَ رَبِّكَ فَحَدَثَ ﴿١١﴾

Suuraddani waa Suurad wayn, sida suuradaha Quraanka ee kalaba, waxayna ku soo dagtagay mar Nabigu (naxariis iyo nababdgalyo korkiisa Eeba ha yeelee) Xanuuunsaday Gaaladuna dheheen Maxammad shayaankiisi wuu ka tagay iyagoo ula jeeda Malaku-Jibril oo waxyiga dib ula yar dhacay, Eebana wuxuu Suuradda ku sheegay nicmooyin uu Nabiga siiyay, iyo Agoonka inaan la dhabin, kuwa dhibaataysanna ee wax warsanna aan la canaan, Nicmada Eebana lagu mahadiyo. Rasuulkuna wuxu yidhi Naxariis iyo nababdgalyo korkiisa Eeba ha yeelee: «Hodontinnimadu ma aha xoolo Badni, Laakin Hodontinnimadu waa Hodonnimada Nafta». Waxaa wariyay Bukhaari iyo Muslim. Ad-Duxaa (1-11).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Miyaannaan kuu waasicinin Laabta (kuu nuurinin).

أَتَوْسَخَ لَكَ صَدْرَكَ ﴿١﴾

2. Oonnaan kaa dajinin culayskii.

وَوَضَعَنَا عَنْكَ دُرْزَكَ ﴿٢﴾

3. dhabarka kaa cusleeyay.

الَّذِي أَنْفَقَ ظَهِيرَكَ ﴿٣﴾

4. Miyaannaan kor yeelin magacaaga (xusiddaada).

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ ﴿٤﴾

5. Cidhiidhina waxaa ku dhaw fudayd (faraj).

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرٌ ﴿٥﴾

6. Cidhiidhina waxaa ku dhaw fudayd.

إِنَّ مَعَ السُّرْرِ يُسْرٌ ﴿٦﴾

7. Ee markaad Salaadda dhammayso isku dhib (Samo fal).

فَإِذَا فَرَغْتَ فَأَنْصَبْ ﴿٧﴾

8. Eebana (Khayr) ka rajee.

وَإِلَيْكَ فَارْغَبْ ﴿٨﴾

Eebe wuxuu Nabiga (naxariis iyo nabadgallyo korkiisa Eeba ha yeelee) ku mannatay wanaag badan, sida Laabta oo loo Nuuray, Culayska oo laga dajiyay, iyo Magaciisa oo la kor yeelay, wuxuuna Eebe sheegay in cidhiidhi kasta faraj ku dhawiyahay, wuxuuna faray in ducada iyo khayrkana lagu dadaalo, Eebana wanaag laga rajeyo.

Qataada waxaa laga warriyay in loo sheegay in Rasuulkii Eebe, «Naxariis iyo Nabadgallyo korkiisa ha yeelee» Asaxaabtiisi ugu bishaareeyay Aayaddan yidhina: «Hal cidhiidhi kama adkaado laba fudayd». Waxaa wariyay Ibnu Jariir. Ash-Sharx (1-8).

Suurat At-Tiin

سُورَةُ التَّيْنِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ وَالرَّتِيقُونَ ﴿١﴾

وَطُورِسِينَ ﴿٢﴾

وَهَذَا الْبَلْدَةُ الْأَمِينُ ﴿٣﴾

لَقَدْ حَفَّقْنَا إِلَيْكُمْ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿٤﴾

ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَكَلِينَ ﴿٥﴾

إِلَّا الَّذِينَ مَأْمُونُوا عَمِلُوا الصَّلِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ

عَمِّنْ تُنْهَىٰ ﴿٦﴾

فَمَا يَكِيدُ بُكَ بَعْدَ يَا لِلَّذِينَ ﴿٧﴾

إِنَّ اللَّهَ يَأْخُذُ الْحِكْمَةَ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Tiinka iyo Zeytuunka.

2. Iyo Dhuuri Siina.

3. Iyo Magaaladan Aaminka ah (Maka).

4. Ee waxaana ku abuuray Dadka Muuqaal toosan.

5. Kaddibna waxaan u celinaynaa hoos (gabow dartiis).

6. Hase yeeshee kuwa rumeyey xaqaa camalwanaagsanna falay, waxay mu-dan Ajri aan go'aynin.

7. Ee Maxaa Gaalada u sababay bee-ninta Qiyaamada intaas ka dib.

8. Miyuusan Eebe ahayn kan ugu xukun wanaagsan. (Eebaa xukun wanagan).

Suuraddani waxay ka Warrami sida Eebe u Abuuray Dadka, una Wanaajiyey Abuurkiisa, hadana ugu Celin Gabow iyo Tabar yari Ciddii Cimrida, Eebana wuxuu ku Abaal marin kuwa Wanaagga Falay Wanaag iyo Ajiraan Dhamaanayn, Eebana waa kan Xukunkiisu Caadilka iyo Xaqa yahay uguna Fiicanyayah.

Abuu Hureere waxaa laga warriyey: Hadduu mid idinka mid ah Akhriyo Suuraddan iyo Dhamaadkeeda ha yiraahdo:

waxaan ka mid ahay kuwa Marag Furi. At-Tiin (1-8).

Suurat Al-Calaq

سُورَةُ الْعَلْقَلِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Wax ku akhri Nabiyow Magaca Ee-be ee abuuray (khalqiga).
2. Dadkana ka abuuray Calaq*.
3. Akhri Eebena waa kan Sharaftha le-he.
4. Ee Dadka baray sida Qalinka wax loogu qoro.
5. Dadkana baray waxayna aqoonin.
6. Saas ma aha ee Dadku (Gaaladu) waa gudbeen.
7. Markuu isku ogaaday Hodontinimo.
8. Eebahaa xaggiisaase loo noqon.
9. Ka warrama midka ka reebaya.
10. Addoon (Eebe) oo tukan Sallaadda.
11. Bal ka warrama hadduu ka laga reebi hanuunsanyahay (waa Nabiga).
12. Ama uu fari Eeba ka yaabid.
13. Balse ka warrama hadduu midka wax ka reebi uu beeniyay (xaqa) kana jeedsaday (waa AbuuJahal iyo wixii la mid ahe).
14. Miyusan ogayn in Eebe arko.
15. Saas ma aha ee haddususan joogin waxaanu qaban Foodda.
16. Food beenaleey ah gafna badan.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَفَرَأَيْتَ رَبَّكَ الَّذِي حَقَّ

حَلَقَ لِلنَّاسِ مِنْ عَلَيْهِ

أَفَرَأَيْتَ رَبَّكَ الْأَكْرَمُ

الَّذِي عَلِمَ بِالْأَطْمَرِ

عَلَمَ الْإِنْسَنَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَنَ لَيَطْغَى

أَنَّ رَبَّهُ أَنْسَنَهُ

إِنَّ إِلَّا رَبِّكَ الْمُرْجِعُ

أَرْبَيْتَ الَّذِي يَعْنِي

عَبْدًا إِذَا صَلَّى

أَرْبَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْمُدْعَى

أَوْ أَمَرَ بِالْفَوْقَى

أَرْبَيْتَ إِنْ كَذَّ وَتَوَلَّ

أَتَتَعْلَمُ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى

كَلَّا إِنَّمَا يَنْهَا لِنَسْعَاهُ بِالْأَصْيَةِ

نَاصِيَةً كَذَّبَهُ خَاطِئَةً

17. Ha u yeedho gargaarihiisa.
18. Waxaannu u yeedhi Malaa'ig darane.
19. Saas ma aha ee warkiisa ha maqlin Sujuudha una dhawow (Eebe).

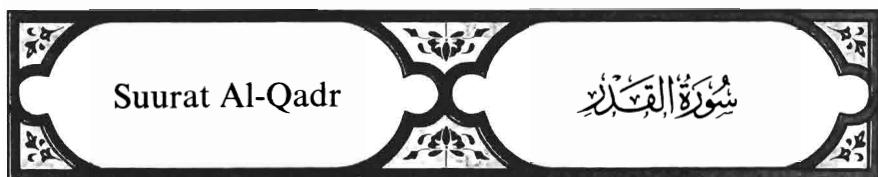
فَلَيَعْلَمَ نَادِيَهُ ﴿١٧﴾

سَنَعَ الْزَّانِيَةَ ﴿١٨﴾

كَلَّا لَا نَطْعُمُ وَاسْجُدُو وَأَقْبَرُ ﴿١٩﴾

Suuraddani waa Suuraddii Quraanka u soo hor dagtagtay, waxayna ka billaabatay faridda wax barashada iyo Qalinka, taasoo ku tusin sida Diinta Islaamku ugu horrayso wax barashada iyo la dagaallanka Jahliga, waxaa kalooy ku tusin xumaanta isla waynida iyo Dadka oo xaqa laga reebo, iyo inaan la maqlin xumaanle warkiis ee Eebe lagu xidhaado illeen isagaa xoog iyo awoodba leh. Abuu-Hurayra waxa laga wariyay in Rasuulkii Eebe «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» yidhi: «Addoonku wuxuu Eebihiis ugu dhawayah markuu sujuudsanyahay ee badiya Ducada. Waxaa wariyay Muslim. Al-Calaq (1-19).

* Wax yar oo ku dhaga darbiga riximka (dib u eegaha).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista:

1. Annagaa soo dajinnay Quraanka Habeenka LaylatulQadarka ah (sharafata leh).
2. Ma taqaanna LaylatulQadarka.
3. Waa Habeen ka khayr badan Kun Bilood (oo kale).
4. Waxaana soo daga Malaa'igta (kalle) iyo Malaku Jibril habeenkaas idanka Eebe dartiis iyo amarkiisa.
5. Waana Habeen nabadgalyo inta waagu ka baryi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴿١﴾

وَمَا أَذَرْنَاكَ مَائِلَةً لِّلْقَدْرِ ﴿٢﴾
لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ ﴿٣﴾

تَرَلَّ الْمَلَائِكَهُ وَالرُّوحُ فِيهَا يَا إِذْنَ رَبِّهِمْ
مِّنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿٤﴾

سَلَّمَهُ حَقَّ مَطْلَعِ النَّجْرِ ﴿٥﴾

Wuxuu Eebe innoogu sheegay Suuraddan inuu Quraanka sharafta leh soo dajiyay Habeenkaa wanaagsan ee ka khayr badan kun bilood, waxaana la sheegay in Habeenkaasi ku jiro Bisha barakaysan ee Soon. Saas daraadded mar hadduu yahay Habeen Sharaf leh Malaa'igtuna soo dagi Habeen nabadgalyana yahay, waa in lagu dadaalaa sidii loo helilahaa wanaaggana la badiyo'xumaantana la yareeyo. Abuhurayra waxaa laga wariyay in Rasuulkii Eebe «Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» inuu yidhi: «Ruuixii Istaaga Laylatul-Qadarka «Salaad» Rumayn iyo ajri doonid darteed waa loo Dhaafaa wixii hormay oo dambigiisa ah» Waxaa wariyay Bukhaari iyo Muslim. Al-Qadr (1-5).

Suurat Al-Bayyinah

سُورَةُ الْبَيْنَ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Ma aha Kuwii Gaaloobay ee ahaa ehl kitalabka (Yahuud iyo Nasaara) iyo Gaaladii kuwo ka taga (xumaanta) intuu uga yimaaddo wax cad (xuja ah).

2. Oo ah Rasuul Eebe oo akhriyi Kutub daahir ah.

3. Oo xukun fiicani ku yaal.

4. Mana kala tagin Gaalada ehl kitalabka ah intuu uga yimaaddo xaq cad (xasad dartiis).

5. Dadkana waxaan Eebe caabudiddiisa ahayn lama farin iyagoo u kali yeeli Eebe Diinta, toosanna, Salaaddana oogi Zakadana bixin, Saasina waa diintoo toosan.

6. Kuwa Gaaloobay oo ehl Kitalabka ah iyo Gaaladii waxay gali Naarta Jahannama ayna ku waari dhexdeeda, kuwaasina waa kuwa ugu sharbadan khalqiga.

7. Kuwa rumeyayse xaga Camalfiicanna falay kuwaasi waa kuwa ugu khayr badan khalqiga.

8. Abaalkooda ay Eebe agtiisa ku leeyihii waa Jannooyin Nagaadi, dhexdeedana ay dureeri Wabiyaal ay kuna waari dhexdeeda waligood, Eebaa ka raalli noqday iyana way ka raali

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنْ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
مُفْكِكِينَ حَقَّ تَأْلِيمِهِمْ أَمْ لَيْسَ

رَسُولٌ مِّنَ الَّذِينَ يَنْلَاوُ أَصْحَافَ مَطْهَرَةً

فِيهَا كُتُبٌ قِيمَةٌ
وَمَا فَرَقَ اللّٰهُ أُولُو الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَ نَهْمَةُ أَمْ لَيْسَ

وَمَا أَمْرَ وَإِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهُ مُخْلِصِينَ لِهِ الَّذِينَ حُنْفَاءُ
وَيُقْبِلُونَ إِلَيْهِ الظَّلَوةُ وَيُنَوِّأُ الْرَّغْوَةُ وَذَلِكَ دِينُ
الْقِيمَةُ

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَلِيلِنَّ فِيهَا أُولَئِكَ هُمُ شُرُّ الْبَرِيَّةِ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ
هُمُ حِجَّرُ الْبَرِيَّةِ

جَزَّاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتُ عِنْدِنِ تَبَرِّي مِنْ تَحْتِهَا
الْآتَاهُرُ خَلِيلِنَّ فِيهَا أَبْدَارُضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

noqdeen, arrintaasna waxay u sug-naatay Ruuxii Eeba ka yaaba.

ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبُّهُ ﴿٨﴾

Suuraddu waxay Sheegi Xumaanta gaalada iyo inay Nabiga, Quraanka iyo xaqaba diidi xasad, kibir iyo xaq diidnimo, hase-yeeshee Diintu iyo wanaaggeeduba waa cadyiihiin sida Maalintoo kale, Dadkuna waa Laba, Mu'min khayr badan oo Janna gali, iyo Gaal shar badan iyo xumaan oo Naar gali (Eeba ha naga koriye).

Nabiguna wuxuu yidhi «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeleec» «Yahuudi waxay u kala Tagtay kow iyo Toddobaatan Qaybood, nasaarana waxay u kala Tageen laba iyo Toddobaatan qaybood, ummaddanna waxay u kala tagi saddex iyo Toddobaatan qaybood, Dhammaanna naartay gali mid mooeyeene» Waxay dheheen: Waa tee Rasulkii Eebow? Wuxuu Yidhi: «Waa tan ku socota saan Nahay ani iyo Asxaabtayda». Al-Bayyinah (1-8).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariiss guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Marka DHulka la gilgilo.
2. Dhulkuna soo bixiyo culayskiisii (wixii ku aasnaa).
3. Dadkuna (Gaaladuna) dhahaan maxay leedayah.
4. Maalintaas waxay ka sheekayn warkeeda.
5. Maxaayeel Eebaa u waxyooday.
6. Maalintaas Dadku way soo bixi iyagoo kala tagsan (xagga Diinta iyo Camalkaba) si ay u arkaan camalkooda.
7. Ruuxiise wax yaroo khayra fala wuu arki.
8. Kiise wax yar oo shar ah fala wuu arki.

إِذَا أُرْزِكَتِ الْأَرْضُ زَرَّا لَهَا ﴿١﴾

وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْرَانَهَا ﴿٢﴾

وَقَالَ إِلَيْهِنَّ مَا لَهَا ﴿٣﴾

يُوَمِّئِنُ تَحْدِثُ أَخْبَارَهَا ﴿٤﴾

يَا أَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا ﴿٥﴾

يُوَمِّئِنُ بِصَدْرِ النَّاسِ أَشْنَانًا ﴿٦﴾

يُرَوُّ أَعْنَلَهُمْ ﴿٧﴾

فَمَنْ يَعْمَلْ مِنْ كُلِّ دَرَةٍ حَيْرَابَرَهُ ﴿٨﴾

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنْ كُلِّ دَرَةٍ شَرَابَرَهُ ﴿٩﴾

Qiyaamadu waa xaq sugan si Ruux walba looga abaal mariyo Camalkiisa, khayr Ruuxii fala wuu la kulmi, xumaan yar Ruuxii sameeyana wuu arki. Ruux walbana suu ka Diin yeesho yaa lugu abaal marin. Abuu-Hurayra waxaa laga wariyay inuu yidhi: Rasulkii Eebe «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeleec» yaa akhriiyay Aayaddan: (Maalintaas waxay ka sheekayn warkeeda) Wuxuuna yidhi: «Ma ogthihiin warkeeda?» waxay dheheen Eebe iyo Rasulkisaa og, wuxuu yidhi: «Warkeedu waa inay ku marag kacdo Addoon kastaba wuxuu ku camal falay kor-keeda, iyadoo dihi: wuxuu camal falay sidaa iyo sidaa, Maalin hebla iyo Maalin hebla, warkeedu wakaas». Waxaa wariyay Axmad iyo Tirmidi iyo Nasaa'i; Az-Zalzalah (1-8).

Suurat Al-Caadiyaat

سُورَةُ الْعَنَادِيَّاتِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Fardaha Jahaadka u orda iyagoo qaylyi.
2. iyo kuwa dabka Qoobkooda ku ifi-ya (guuraha).
3. Iyo kuwa Cadawga weerara Subax-dii.
4. Ee Boodhka kiciya.
5. Cadawgana dhexgala.
6. Ee Dadku Eebohood waa diideen.
7. Arrintaasna Dadku wuu ogyahay.
8. Dadkuna Xoola jacaylka waa ku daranyahay.
9. Miyuuna ogayn Marka Xabaalaha waxa ku jira la soo bixiyo.
10. Laabaha waxa ku qarsoonna la muujiyo.
11. In Eebohood Maalintaas ogyahay.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمَدِينَتِ صَبَحًا

فَالْمُوْرِبَتِ فَدَحًا

فَالْمُغَيْرَتِ صَبَحًا

فَأَثْرَنَ بِهِ نَقَعًا

فَوَسْطَنَ بِهِ جَمَعًا

إِنَّ الْإِنْسَنَ لِرَبِّهِ لَكَوْدٌ

وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ

وَإِنَّهُ لِحَبَّ الْخَرِ لَشَدِيدٌ

أَفَلَا يَعْمَلُ إِذَا بَعْثَرَ مَا فِي الْقُبُوْرِ

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ

إِنَّ رَبَّهُمْ يَوْمَ يُوَمِّلُ لَخِيرٍ

Jahaadka Gaaladu waa Arrin wayn oo waajib ah, kaasoo ah in loo darbado wax kasta oo qalab ah, qiiimaha arrintaasna waxaa ku tusin in Eebe ku dhaartay.

waxaa kale oy Suuraddu ina tusin Madax adaygga Dadka iyo Xoola jacaylkiisa, marse haddii Qiyaame la iman, Qalbiga wixii ku qarsoonaana la muujin Eebana wax walba ogyahay, soo in loo darbado khayrkana la badiyo ma haboona. Al-Caadiyaat (1-11).

Suurat Al-Qaaricah

سُورَةُ الْقَارِيْحَةِ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Qaaricada (qalbiga garaacda).
2. Qaarica maxay tahay.
3. Mase taqaannaa Qaarico.
4. Waa Maalinta Dadku noqon sida Baalallay.
5. Buuruhuna ay noqon sida Suuf kala firdhay.
6. Ruuxiise miisaankiisa (fiican) cus-laado.
7. Wuxuu ku noolaan nolol raalli ah.
8. Ruuxiise uu fududaado Miisaankiisa (fiican).
9. Wuxuu u hoydaa (Naarta) Haa-wiya.
10. Ma taqaannaa Haawiya.
11. Waa Naar kulayl daran.

الْقَارِيْحَةُ

مَا الْقَارِيْحَةُ

وَمَا أَدْرَنَاكَ مَا الْقَارِيْحَةُ

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاسِ

الْمَبْشُوشُ

وَكَتُونُ الْجِبَالُ كَالْعَفَنِ

الْمَنْثُوشُ

فَأَمَّا مَنْ ثَقَلَتْ مَوَازِينُهُ،

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ

وَأَمَّا مَنْ حَفَّتْ مَوَازِينُهُ،

فَأُمَّةٌ هَكَاوِيَةٌ

وَمَا أَدْرَنَاكَ مَاهِيَةً

نَارُ حَمِيمَةٌ

Maalinta Qiyaame Magacya badan bay leedahay, waxayna ku tusin waynideeda siduu yidhi Sayid Cali Binu Abii Daalib: Magacyada badan waxay ku tusin waynidha ka leh. waana Maalin Miisaan Caddaalad la taagi, Ruux walbana uu la kulmi wuxuu hormarsaday, oo ah abaal-marin Janno wanaagsan, ama Naar kulayl badan.

Rasuulkii Eebana wuxuu yidhi naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Naartibaan u dacwootay Eebeheed iyadoo leh: Eebow qaarkaybaa qaar cunay, markaasuu u idmay Laba neefsasho, mid qabowga ah iyo mid kulaylka ah, waana Qabowga u daran eed heshaan xagaagii, iyo kulaylka u daran eed heshaan Jilaalkii». waxaa warriyay Bukhaari iyo Muslim. Al-Qaaricah (1-11).

Suurat At-Takaathur

سُورَةُ التَّكَاثُرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaa idin shuqliyay Dadow wax badsasho (yo isu faanid),
2. Intaad Xabaalaha ka tagtaan (dhi-mataan).
3. Saas ma aha ee waad ogaandoontaan.
4. Haddana saas ma ehee waad ogaandoontaan (Faanka cidhibtiisa).
5. Haddaad dhab ahaan wax u ogtiihin (waad dayn lahaydeen xumaanta).
6. Dhab ahaan baad u arkaysaan (Naarta) Jaxiima,
7. Ka dibna waxaad u arkaysaan Naartaas si yaqin ah.
8. Wuxaan laydin warsan Maa-lintaas Nicmadii.

Faan iyo isla wayni wax qiima ah ma leh, wuxaan lagala kulmaa cidhibxumo iyo khasaare, marse hadii la dhiman dhab-ahaanna wax loo arki doono, Nicmadii Addunyana lays waydiindoono waa in wanaag la hormarsadaa, Xoolo iyo Dad isugu faanna laga tagaa, Xooluhu maxay tari haddaan wanaag loo hormarsanin.

Rasulukii Eebana wuxuu yidhi «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee»: Maydka waxaa raaca saddex, laba way soonoqon midna wuu la jirraa: Waxaa raaci Ehelkiisa, maalkiisa iyo camalkiisa, waxaa soo noqon Ehelkiisi iyo maalkiisi, waxaana ku hadhi camalkiisi. Waxaa wariyay Bukhaari, Muslim iyo Tirmidi. At-Takaathur (1-8).

Suurat Al-Caşr

سُورَةُ الْعَصْرِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Eebe wuxuu ku dhaartay Waqtiga Casarka ah.

وَالْمَصْرِ

2. In Dadku khasaaro ku suganyayah.

إِنَّ الْإِنْسَنَ لَفِي حُسْنٍ

3. Marka laga reebo kuwa rumeeeyay xaqa ee Camal fiican fala, isuna dardaarma xaqa, isuna dardaarma Samirka.

إِلَّا الَّذِينَ أَسْنَوْا عَلَيْهِمُ الظَّلَمَاتِ وَتَوَاصَوْا

بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّدَرِ

Suuraddani waa Suurad gaaban, haseyeeshee aad u wayn, waxayna caddaysay in Dadku khasaaray wixii ka soo hadhay kuwa xaqa rumeeeyay camal wanaagsanna la yimid, wanaaggana is faray, Samirkana isu dardaarmay.

Dhabaraani wuxuu ka warriyay Cubaydullaahi Binu Xafse inuu yidhi: Laba ruux oo asxaabti rasulka ka mid ah waxay ahaayeeyen hadday kulmaan inaynan kala tagin isagoon midkood akhriyin suuraddan ilaa dhammadkeeda'markaasay isa salaami jireen.

Imaamu Shaaficina wuxuu Yidhi Eeba ha ka raalii noqdeed: Dadku Hadday Suuraddan Fiiriyaan way u waasac noqon lahayd (ku fillaan lahayd). Al-Caṣr (1-3).

Suurat Al-Humazah

سُورَةُ الْهُمَّاظِ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Halaag Wuxuu u Sugnaaday xanle wax ceebeeya oo Dhan,

وَلِلَّهِ كُلُّ هُمَّاظٌ لُّمَّاظٌ

2. Oo Xoolaha kulmiya (xaqana ku bixinin).

أَلَّذِي جَمَعَ مَا لَوْعَدَهُ

3. Ma wuxuu u malayn in xoolihiisu waarin.

يَحْسَبُ أَنَّ مَا لَهُ أَخْلَدَهُ

4. Saas ma aha ee waxaa lagu tuuri (Naarta) Xudhama.

كَلَّا لَيُبَدِّدَنَ فِي الْحُطْمَةِ

5. Ma taqaannaa Xudhama.

وَمَا أَذْرَكَ مَا الْحُطْمَةُ

6. Waa Naarta Eebe ee la huriyay.

نَارُ اللَّهِ الْمُوْقَدَّةُ

7. Gubaysana Quluubta (Kulayl dar-tiis).

أَتَيْ تَطْلِعُ عَلَى الْأَفْعَدَةِ ﴿٧﴾

8. Waana lagu dabooli Naartaas Gaalada.

إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤَصَّدَةٌ ﴿٨﴾

9. Tiirar la fidiyay yayna ahaan dhex-deeda.

فِي عَمَلٍ مُّمَدَّدَةٍ ﴿٩﴾

Xanta, Dadkoo la xaqiro oo la yaso, Xoolahoo la kulmiyo oon xaqqa lagu bixinin waa arrimo xun Ruuxii ku kacana sabab ugu noqota Naar galiddeed, saa daraaddeed waa in layska jiraa xumaanaha la soo sheegay, illeen xan wax kuuma qabato, Xoolana kuma waariyaan. Al-Humazah (1-9).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Ma Ogtayah sida Eeba ku falay asaabti Maroodiga «Colkii».

أَنَّهُنَّ رَكِيفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾

2. Miyaan Eebe ka yeelin dhagar-toodii wax dhumay.

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ ﴿٢﴾

3. Oosan ku dirin korkooda Shimbiro kooxa ah.

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾

4. Kuna tuuraysa Dhangaxyo la kuleeyay.

تَرَمِيمُهُمْ بِسِجَارَةٍ مِّنْ سِجِيلٍ ﴿٤﴾

5. Markaas Eebe ka yeelay Bal la daaqy sidiis.

فَعَلَاهُمْ كَعَصْفٍ مَّا كُولٍ ﴿٥﴾

Suuraddani waxay ka warrami Arrin dhacday Nabiga dhalashaddiisii wax yar ka hor, (naxariis iyo nabadgalo korkiisa Eebe ha yeelee) oo ah in Gaal Xabashi ah Yaman ka soo duulay si uu u soo dumio kacbeta Sharafat leh, markuu Maka ku soo dhwahayyna Eebe ku sii daayay Shimbiro Dhangaxyo ku tuuri Colkiina saa ku jabay, kacbadina nabadgashay. Arrintaasu la yaab ma leh, Maxaa yelay Eebe isagaa awood leh, immisaye dhacday wax shimbiro ka yar intay wax halaageen. Al-Fiil (1-5).

Suurat Quraysh

سُورَةُ قُرْيَشٍ

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Caadaysigii Qureesheed.
2. Ay ka caadayeeshen Safarka Xagaaga iyo Jiilaalka darteed.
3. Ha u caabudeen Eebeha Beydkan (Kacbada).
4. Eebahii ka quudiyay gaajo, kana aamingaliyay cabsi.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا يَكِفِفُ قُرْيَشٌ

إِنَّكُمْ بِعْدَ آثَارَتُمْ وَأَصَبَّتُمْ

فَلَيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَأَمْنَهُمْ

مِنْ خَوفٍ

Eebe isagaa abuuray Dadka isagaana quudiya, halkanna wuxuu ku mannaystay oo xusuusiyat Quraysh-tii Ree Makaad siduu Eebe ugu nicmeyay, taasoo ah inuu kulmiyay, baahina ka qudiyay, cabsina ka nabadgaliyay, si ay Eebe ugu mahad-naqaanna ay waajibtahay inay caabudaan, Ruuxii Eebe u nicmeyana Shukrigeedaa ku waajib ah.

Rasulkii Eeba «Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eeba ha yeelee» wuxuu akhriyay Suuraddan markaasuu yidhi: magaciin Ba'qureesheey caabuda Eebeha Beydkan idinka quudiyay gaajo idinkana aamin yeelay cabsi. Quraysh (1-4).

Suurat Al-Maacuun

سُورَةُ الْمَاعُونَ

Magaca Eebe yaan ku billaabayaan ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Ka warraama kan beenin Abaal-marinta (Qiyaamada).
2. Kaas xooga Agoonta (xaqeeda).
3. Aan kuna boorrinaynin quudinta miskiinka.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَءَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْآيَاتِ

فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتَمَّ

وَلَا يَحْضُنْ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ

4. Waxaa halaag u sugnaaday kuwa tukan (waa Munaafiqiinta).

فَوَيْلٌ لِّلْمُعْصِيْتِ

5. Ee haddana halmaansan Salaad-dooda.

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

6. Dadkana is tusiya.

الَّذِينَ هُمْ يَرَءُونَ

7. Una diida alaabta (Laysugu kaal-meeyo).

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

Abaalmarinta oo la beeniyo, Agoontoo la dhibo, Masaakiintoon wax lagu sadaqaysanin, Salaaddoo layska hilmaamo, Dadkoo laystustusiyiyo iyo weelasha iyo kaalmadoo la ceshado waa arrimo xun xun oyna wanaagsanayn in loo dhawado.

Rasulkii Eebana wuxuu yidhi «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee: «Ruuxii dadka maqashiiya »camalkiisa Eebana wuxuu maqashiiya khalqigiisa «wuuna xaqiraa wuuna yareeyaa» Waxaa wariiyay Imaam Axmad. Al-Maacuun (1-7).

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Annagaa ku siinnay Nabiyow Waadi Janno (iyo khayr badan).

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

2. Ee u tuko Eebahaa dartiis, waxna u gawrac.

فَصَلِّ لِرِبِّكَ وَأَنْجِرْ

3. Ruuxii ku necebna waa mid cidhib beelay.

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ أَنْجِرْ

Eebe wuxuu ugu nicmeyay Nabigiiisa Muxammad «ah Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» Waadi Janno, wuxuuna Faray in shukri dartiis uu u tukado Salaaddana Daa'imo, waxna gawraco, wuxuuna u sheegay in Ruuxii la collooba uu Cidhib-beeli.

Ibnu-Cumar wuxuu yidhi: waxaa Eebe Nabiga siiyay Wabi ku yaal Jannada oo Labadiisa dhinac Dahab iyo Fiddo yihiin, oo Jowhar daadin, Biyihii suna ka cadyihii Caano, kana macaanyihiin Malab. Waxaa wariiyay Tirmidi. Al-Kawthar (1-3).

Suurat Al-Kaafiruun

سُورَةُ الْكَافِرِينَ

Magaca Eebe yaan ku billaabaynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Waxaad dhahdaa, Gaalooy.
2. Ma caabudayo waxaad caabu-daysaan.
3. Idinna ma caabudaysaan Eebahaan caabudi.
4. Mana caabudin waxaad caabudeen,
5. Idinkuna (hadda) ma caabudaysaan Eebahaan caabudi.
6. Idinkana Diintiinna yaad leediihiin, Anna Diintaydaan leeyahay.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ١

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ٢

وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ٣

وَلَا أَنَا عَابِدُ مَا عَبَدْتُمْ ٤

وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ٥

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ٦

Suuraddani waxay soo dagtag markii Gaaladii Quraysheed ay Nabiga waydiisteen inuu Ilaaheyadooda (Sanamyadooda) Sano caabudo, iyana Ilaahiisa ay Sano caabudaan, markaasa Eebe soo dajiyay Suuraddan, maxaa yeelay Ilaahey wax ka soo hadhay oo la caabudo ama laga Eeba yeesho ma aha isku soo dhawaansho, ee waxaa isku soo dhawaansha ah xumaantoo laga tago, iyo wanaaggoo la raaco, waxayna ku tusin Suuraddu inaan Ruuxna Qasab lagu islaaminin.

Rasuulkii Eebana wuxuu ahaa «naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee» markuu seeyanayo kii akhriya Suuraddan ilaa uu ka dhammeeyo. Waxaa warriyay Dhabaraani. Al-Kaafiruun (1-6).

Suurat An-Naşr

سُورَةُ النَّصْرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَهُ نَصْرٌ مِّنْ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ١

1. Markuu yimaaddo gargaarkii Eebe iyo Fatxiga (Furashada maka).

2. Ood aragtid Dadkoo Diinta Eebe u soo gali Kooxo.

وَرَأَيْتَ أَنَّاسَ يَدْخُولُونَ فِي دِينِ اللَّهِ

أَفَاجَأَ

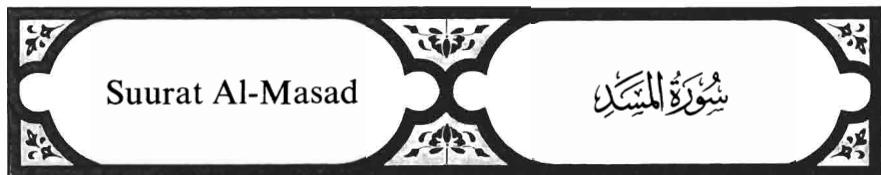
3. U tasbiixso Eebe adoo ku mahadin Dambidhaafna waydiiso illen waa dambidhaaf badanee.

فَسَيِّعَ حَمْدِرَبِكَ وَأَسْتَغْفِرُهُ إِلَّاهَ

كَانَ تَوَابًا

Suuraddani waxay soo dagtagay Ayaamihii u dambeeyay ee noloshii Nabiga Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee, isagoo Eebe fari in Marka Magaalada barakaysan ee Maka la soo celiyo Dadkuna Islaannimada koox koox u galaan inuu Nabigu cibaadada Eebe badiyo kana toobad dalbo. Waxayna ku tusin Suuraddu Nicmaddoo lagu shukriyo, iyo in Eebe Diintiisa u Gargaari, waxaa kaloy ku Tусину Ajashii Nabiga nabadgalyo naxariis korkiisa Eebe ha yeelee.

Nin Daris u ahaa Jaabir Bini Cabdillaahi yaa wuxuu yidhi: Wuxaan ka soo galay Safar markaa suu ii yimid Jaabir bini Cabdillaahi ina Salaamay, Markaasaan ugu sheekheyay suu Dadku u kala tagay iyo waxay la yimaadeen Markaa suu Jaabir ooyay, isagoo leh: Wuxaan Rasuulkii Eebe ka maqlay Naxariis iyo Nabadgalyo korkiisa ha yeelee isagoo leh (dadku waxay ku galeen diinta Eebe kooxo, waxayna uga bixi doonaan kooxo). Waxaa wariyay Imaam Axmad. An-Naṣr (1-3).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Waxaa khasaaray Gacmihi A-buulahab, halaagmayna.

تَبَّعَتْ يَدَاهَا لَهُبٌ وَتَبَّ

2. Waxna uma tarin Xoolihiisii iyo wuxuu kasbadayna.

مَا أَعْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ

3. Wuxuuna gali Naar Olal leh.

سَجَقَلَ نَارًا ذَاتَ لَهُبٍ

4. Haweenaydiisii Qoryaha xambaari jirtayna (waxay gali Naar).

وَأَمْرَأَهُ، حَمَّالَةُ الْحَطَبِ

5. Luqunteedana waxaa la yeeli Xadhig Liif ah.

فِي جَيْدِهَا حَبَلٌ مِنْ مَسَدٍ

Suuraddani waxay soo dagtagay nabigu Naxariis iyo nabadgalyo korkiisa Eebe ha yeelee mar uu koray goorSubax ah Buurta Safa Dadkan u yeedhay kuna yidhi: haddaan col idin soο weerari idin sheego ma i rumaysanaysaan, markaasay dheheen waannu ku rumaysan runna waannu kugu naqaanaha, markaa-su yidhi: Haddaba waxaan idinka digi caddibaadha Eebe, Abuu lahbabba markaa yidhi: Khasaare ha kugu dhecee ma waxaasaad noogu yeedhay? waxayna ku tisn Suuradduu inaan Qaraabannimo iyo Xoolo, iyo carruur midna wax tarayniin hadduu ruux dhumo xaqaana ka leexo, sida Abii-lahab iyo haweenaydiisii xumaanta ku taageertay. Al-Masad (1-5).

Suurat Al-Ikhlaas

سُورَةُ الْإِخْلَاصِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

اللَّهُ الصَّمَدُ

لَمْ يَكُنْ لَّهُ إِلَيْهِ شَرِيكٌ

وَلَمْ يَكُنْ لَّهُ كُفُواً أَحَدٌ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Wuxaan dhahdaa (Nabiyow) Eebe waa Kali (wehelna ma leh).
2. Waana Sayid (deeqtoon).
3. Eebe wax ma dhalin, isna lama dhalin.
4. Wax la mid ahna ma jiro.

Suuraddani waa Suurad gaaban, hasa yeeshiitaa waa Suurad aad iyo aad u wayn, waxayna soo dagtay markay Gaaladii Qureesheed Nabiga ku dheheen Eebahaaga noo tilmaan, wuxuuna Eebecheen ku cad-deeyay Suuraddan inuu Kali yahay, Maxaa yeelay? wehel uma baahna, inuu Sayid kaattoonyahay Dadkuna u baahanyihii, inusan wax dhalin siday Gaalada qaarkood sheegtay, Wax la mid ahna uusan Jirin.

Bukhaari wuxuu wariyey inaan Eebe Cidna uga adkaysin badnayn dhibuu maqlay, ilmay u sheegeen isna wuu arsuqa oo caafiyaa.

Hadalkii Eebe ee Qudsiga aaha waxaa ku sugnaaday: Ibnu adam wuu i beeniyey kumana haboona, wuuna i caayey kumana haboona, beenintiis waa inuu yidhi iima soo celiyo siduu igu billaabay, bilawguna iijama fududa soo celinta, caydiisuna waa inuu yidhi: Eebe ilmuu yeeshay, anna waxaan ahay keli Sayid ah, mana dhalin laymana dhalin wax ila mid ahna ma jiro.

Waxaa wariyey Bukhaari. Al-Ikhlaas (1-4).

Suurat Al-Falaq

سُورَةُ الْفَلَاقِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

مِنْ شَرِّ مَا حَلَّ

وَمِنْ شَرِّ عَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee naxariis guud iyo mid gaaraba naxariista.

1. Wuxaan dhahdaa (Nabiyow) wa-xaan ka magangalay Eebeha Subaxa (abuuray).
2. Wixii shar leh sharkiisa.
3. Iyo Habeenka sharkiisa markuu madoobaado.

4. Iyo sharka Sixirrowga wax ku tufa
guntimaha.

وَمِنْ شَرِّ الْفَحْشَاتِ فِي الْعُقَدِ

5. Iyo sharka Xaasidka wax Xasda.

وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

Suuraddani waxay Caddayn ku Xidhnaanta Eebe iyo ka magangalkiisa wixii wax dhiba sida Sixirka, Xaasidka iyo wax kastoo xun.

Caa'isha waxaa laga warriyey in Rasuulkii Eebe (Naxariis iyo Nabab gelyo korkiisa Eebbe ha yeelee) markuu xanuunsado uu isku akhrin jiray Mucawadataynka (Labada magangelyo) iskuna tufi jiray, markuu xanuunku ku darraadayna aan ku akhrin jiray magangalyooyinka Gacantiisana jidhkiisa ku masixi jiray Barako darteed.

Waxaa sheegay Bukhaari, Imaamu maalik, Abuu Daa'uud iyo Nasaa'i. Al-Falaq (1-5).

Magaca Eebe yaan ku billaabynaa ee Naxariis guud iyo mid gaaraba Naxariista.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

1. Wuxaan dhahdaa «Nabiyow» wa-xaan ka magangeley Eebaha dadka barbaariya.

فَلَمَّا عُوذَ بِرَبِّ النَّاسِ

2. Ee dadka xukuma.

مَلِكِ النَّاسِ

3. Ee ah Ilaaха dadka.

إِلَهِ النَّاسِ

4. Sharka «yo xumaanta» waswaasiyyaha qarsoon.

مِنْ شَرِّ الْوَسَوَاسِ الْخَنَّاسِ

5. Ee waswaasiya laabta «Qalbiga» dadka.

أَلَّذِي يُوَسُّ فِي صُدُورِ النَّاسِ

6. «Kuwaas wax waswaasinaya» oo ah jinni iyo insiba.

مِنْ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

Sidaa oo kale waxay suuraddan sheegi in Eebaha awoodda leh laga magan galo xumaanta iyo sharka kuwa wax dhibay waxna waswaasinaya, xumaanloowgana ah, ama jinni ha ahaadeen ama insi ha ahaadeen. Waxaa dhab ah in had iyo jeer ay jiraan dhibayaal warxumatashiila, dadka ka qasa diintiisa, aakhara-diisa, iyo noloshiisaba. Hadaba waa in kuwaas Eebbe laga hoos galaa, lagana digtoonaadaa.

Abuu darri waxa laga warriyay inuu yidhi: «Waxaan u imid Rasuulkii Eebe «Naxariis iyo nabab gelyo korkiisa Eebbe ha yeelee» oo masjidka jooga markaasaan fariistay wuxuuna yidhi» Abuu dar ma tukatay? waxaan idhi maya, wuxuu yidhi istaag oo tuko, wuxuu yidhi waan istaagay oo waan tukaday, waanaa fariistay, markaasuu yidhi». Abudar ka magan gal Eebe sharka shayaadiinta insiga iyo jinniga. Markaasuu yidhi waxaan idhi: Rassuulki Eebbow Insigu ma shayaadiin buu leeyahay? markaasuu yidhi: «Haa», waxaa warriyay Imaam Axmad iyo Ibnu Maajah. An-Naas (1-6).

تَعْرِيفُ الْمَكْحُوفِ الشَّيْفِيِّ

كُتب هذا المصحف وضبط على ما يوافق رواية حفص بن سليمان ابن المغيرة الأسدى الكوفى لقراءة عاصم بن أبي النجود الكوفى التابعى عن أبي عبد الرحمن عبدالله بن حبيب السلمى عن عثمان بن عفان وعلى بن أبي طالب وزيد بن ثابت وأبي بن كعب عن النبي صلى الله عليه وسلم .

وأخذ هجاؤه ما رواه علماء الرسم عن المصاحف التى بعث بها الخليفة الراشد عثمان بن عفان رضى الله عنه إلى البصرة والكوفة والشام ومكة ، والمصحف الذى جعله لأهل المدينة ، والمصحف الذى اختص به نفسه ، وعن المصاحف المنتسخة منها . وقد روى فى ذلك مانقله الشیخان أبو عمرو الدانى وأبوداود سليمان بن نجاح مع ترجيح الثانى عند الاختلاف .

هذا وكل حرف من حروف هذا المصحف موافق لنظيره فى المصاحف العثمانية الستة السابق ذكرها .

وأخذت طريقة ضبطه ما قرره علماء الضبط على حسب ماورد فى كتاب «الطراز على ضبط الحزاز» للإمام التنسى مع الأخذ بعلامات الخليل بن أحمد وأتباعه من المشارقة ، بدلا من علامات الأندلسىين والمغاربة .

وأثبَتْ فِي عد آياته طريقة الكوفيين عن أئمَّةِ عبد الرحمن عبد الله
ابن حبيب السُّلْطَنِي عن علِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى
حسب ما ورد في كتاب «ناظمة الزهر» للإمام الشاطبي ، وغيرها
من الكتب المدونة في علم الفوائل ، وأي القراءان على طريقتهم
٦٢٣٦ آية .

وأَخَذَ بِيَانُ أَوَّلِيَّهِ أَجْزَائِهِ الْثَلَاثَيْنِ وَأَحْرَابِهِ الْسَّتِينِ وَأَرْبَاعِهَا مِنْ
كِتَابِ «غَيْثِ النَّفْعِ» لِالْعَلَمَةِ السَّفَاقِسِيِّ . وَ «ناظمة الزهر» للإمام
الشاطبي وشرحها . و «تحقيق البيان» للشيخ محمد المتولى ،
و«إرشاد القراء والكتابين» ، لأئمَّةِ عِيدِ رضوانِ الْمُخْلَقِيِّ .

وأَخَذَ بِيَانُ مَكْيَّهِ وَمَدْنِيَّهِ فِي الْجَدْوَلِ الْمُلْحَقِ بَآخِرِ الْمَصْحَفِ ،
مِنْ «كِتَابِ أَئِمَّةِ الْقَاسِمِ عُمَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْكَافِ» و «كِتَابِ
القراءات والتفسير» على خلاف في بعضها .

وأَخَذَ بِيَانِ وَقْفِهِ وَعَلَامَاتِهِ مَا قَرَرَتْهُ الْجَمِيعُ فِي جَلْسَاتِهَا الَّتِي
عَقَدَتْهَا لِتَحْدِيدِ هَذِهِ الْوَقْفَاتِ عَلَى حَسْبِ مَا فَضَّلَتْهُ الْمَعَانِي الَّتِي
ظَهَرَتْ لَهَا مُسْتَرْشَدَةً فِي ذَلِكَ بِأَقْوَالِ الْأَئمَّةِ مِنَ الْمُفْسِرِينَ وَالْعُلَمَاءِ
الْوَقْفِ وَالْابْتِداءِ .

وأَخَذَ بِيَانِ السُّجُودَاتِ وَمَوَاضِعِهَا مِنْ كِتَابِ الْفَقَهِ وَالْحَدِيثِ عَلَى
خَلَافِ فِي خَمْسٍ مِنْهَا لَمْ نُشَرِّ إِلَيْهِ فِي هَامِشِ الْمَصْحَفِ وَهِيَ
السُّجُودُ الثَّانِيَّةُ بِسُورَةِ الْحَجَّ وَالسُّجُودُ الْمُوَارَدَةُ فِي السُّورَ الْآتِيَّةِ :
صَّ وَالنَّجْمِ وَالْأَنْشِقَاقِ وَالْعَلْقِ .

وأخذ بيان مواضع السكتات عند حفص من «الشاطبية» وشرحها وتعرف كيفيةها بالتلقي من أفواه المشائخ .

﴿اصطلاحات الضبط﴾

وَضْعُ الصَّفْرِ الْمُسْتَدِيرِ (٥) فوق حرف علّة يدل على زيادة ذلك الحرف فلا يتطرق به في الوصل ولا في الوقف ، نحو : يَنْلُو صُحْفًا . أُولَئِكَ مِنْ بَيْانِ الْمُرْسَلِينَ . بَيْنَهُمَا يَأْيُنُدُ .

وَوْضُعُ الصَّفْرِ الْمُسْتَطِيلِ الْقَائِمِ (٦) فوق ألف بعدها متحرك يدل على زيتها وصلا لاقفا ، نحو : أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ . لَكُنَا هُوَ اللَّهُ رَبِّي . وأهملت ألف التي بعدها ساكن ، نحو : أَنَا أَنَذِرُ . من وضع الصفر المستطيل فوقها وإن كان حكمها مثل التي بعدها متتحرك في أنها تسقط وصلا وتثبت وقفا لعدم توهם ثوبتها وصلا .

وَوْضُعُ رَأْسِ خاءِ صَغِيرَةٍ (بدون نقطة) (٧) فوق أي حرف يدل على سكون ذلك الحرف وعلى أنه مُظْهَر بحيث يقرعه اللسان ، نحو : مِنْ خَيْرٍ . وَيَنْقُونُ عَنْهُ . قَدْ سَمِعَ . أَوْ عَنْتَ . وَخَضْمٌ .

وتعريمة الحرف من علامة السكون مع تشديد الحرف التالي يدل على إدغام الأول في الثاني إدغاماً كاملاً ، نحو : أَجِبَتْ دَعَوَتُكُمَا . يَأْهَثُ ذَلِكَ . وَقَالَتْ طَائِفَةٌ . وَمَنْ يُكَرِّهُهُنَّ . وكذا قوله تعالى « أَلَمْ يَخْلُقُكُمْ » على أرجح الوجهين فيه .

وتعريفه مع عدم تشديد التالى يدل على إدغام الأول فى الثانى
إدغاما ناقصا نحو مَنْ يَقُولُ . من وَالِ . فَرَطَشَ . بَسَطَ . أو إخفائه عنده
فلا هو مظهر حتى يقرعه اللسان ولا هو مُذْعَم حتى يقلب من جنس
تاليه نحو مِنْ تَحْتِهَا . من ثَمَرَةٍ . إِنَّ رَبَّهُمْ يَهُمْ

ووضع ميم صغيرة (م) بدأ الحركة الثانية من المنون أو
فوق النون الساكنة بدأ السكون مع عدم تشديد الباء التالية يدل
على قلب التنوين أو النون ميما ، نحو : عَلِمْ بِذَاتِ الصُّدُورِ . جَزَاءِ إِيمَانِ
كَانُوا . مُبْدِئًا .

وتراكيب الحركتين : (ضمتين أو فتحتين أو كسرتين) هكذا :
هـ = ـ يدل على إظهار التنوين ، نحو : سَعَى عَيْمَ . وَلَشَرَابًا إِلَّا .
وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادِ .

وتتابعهما هكذا ـ ـ مع تشديد التالى يدل على الإدغام
الكامل نحو : خَبَبٌ مُسَدَّدٌ . غَفُورًا رَّحِيمًا . وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ
نَاعِمةٌ .

وتتابعهما مع عدم التشديد يدل على الإدغام الناقص نحو :
وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ . رَّحِيمٌ وَدُودٌ . أو الإخفاء ، نحو : شَهَابٌ ثَاقِبٌ . سِرَاعًا ذَلِكَ .
يَانِدِي سَفَرَقَ كَرَامٍ . فتركيب الحركتين منزلة وضع السكون على الحرف .
وتتابعهما منزلة تعريفه عنه .

والحروف الصغيرة تدل على أعيان الحروف المتروكة في

الماهف الثمانية مع وجوب النطق بها ، نحو : ذلك أكثُر
يَلْوُنَ الْسِنَتَهُمْ . إِنَّ وَلَيْتَ أَلَّهُ . إِلَّا فِيهِمْ رِحْلَةُ الشِّيَاءِ . وَكَذَلِكَ تُشَحِّي
الْمُؤْمِنِينَ .

وكان علماء الضبط يلحقون هذه الأحرف حمراء بقدر
حروف الكتابة الأصلية ولكن تعسر ذلك في المطبع فاكتفى
بتتصغيرها في الدلالة على المقصود .

وإذا كان الحرف المتروك له بدلٌ في الكتابة الأصلية عُولَ في
النطق على الحرف الملحق لا على البديل ، نحو: الصَّلَاةُ . الرِّبَوَا .
الْتَّوْرِيَةُ . وَنَحْوُ : وَاللَّهِ يَقِصُّ وَيَبْطُطُ . فِي الْخَلْقِ بَصَطَّةً . فَان وضع
السين تحت الصاد دلَّ على أن النُّطْقَ بالصاد أشهر وذلك في
لفظ : الْمُصَيْطِرُونَ.

ووضع هذه العلامة (~) فوق الحرف يدل على لزوم مده
مدا زائدا على المد الأصلي الطبيعي ، نحو : الــة . الــطــائــة . قــرــوــء .
ســيــءــيــوــم . ســفــعــأــوــا . تــأــوــيــلــهــإــلــاــلــلــهــ . لــأــيــســتــحــيــ؟ــأــنــيــضــرــبــ؟ــ.
بــمــاــأــنــزــلــ . عــلــىــ تــفــصــيــلــ يــعــلــمــ مــنــ فــنــ التــجــوــيدــ . وــلــاــ تــســتــعــمــلــ هــذــهــ
الــعــلــامــةــ لــلــدــلــالــةــ عــلــىــ أــلــفــ مــحــذــوــفــةــ بــعــدــ أــلــفــ مــكــتــوــبــةــ مــثــلــ آــمــنــوــاــ كــاــ
وــضــعــ غــلــطــاــ فــ كــثــيرــ مــنــ الــمــصــاحــفــ بــلــ تــكــتــبــ ءــاــمــنــوــاــ بــهــمــزــةــ وــأــلــفــ
بعدها .

والدائرة الحلاة التي في جوفها رقم تدل بهيتها على انتهاء

الآلية ويرقها على عدد تلك الآية في السورة ، نحو : إِنَّا
أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْهَرْ ﴿٢﴾ إِنَّكَ شَانِئُكَ
مُوَالِ الْأَبْرَارِ ﴿٣﴾ لا يجوز وضعها قبل الآية أليمة فلذلك لا توجد
في أوائل السور ، وتوجد دائماً في أواخرها .
وتدل هذه العلامة (﴿٤﴾) على بداية الأجزاء والأحزاب
وأنصافها وأرباعها .

ووضع خطٍ أفقيٍ فوق الكلمة يدل على وجوب السجدة .
ووضع هذه العلامة (﴿٥﴾) بعد الكلمة يدل على موضع
السجدة نحو: وَلَلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ
وَهُمْ لَا يَسْتَكِنُونَ ﴿٦﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَقْعُلُونَ مَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧﴾ .
ووضع النقطة الخالية الوسط المعينة الشكل (٥) تحت
الراء في قوله تعالى : بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . يدل على إماملة الفتحة
إلى الكسرة ، وإماملة ألف إلى الياء . وكان الثنّاط يضعونها دائرة
حمراء فلما تعسر ذلك في المطبع عُدل إلى الشكل المعين .
ووضع النقطة المذكورة فوق آخر الميم قُبيل النون المشددة
من قوله تعالى : مَالَكَ لَا تَأْمَنَّ أَعْلَى يُوشَفَ . يدل على الإشمام
(وهو ضم الشفتين) كمن يريد النطق بضمّة إشارة إلى أن الحركة
المحذوفة ضمة (من غير أن يظهر لذلك أثر في النطق) .

وضع نقطة مدوربة مسدودة الوسط (۰) فوق الممزة

الثانية من قوله تعالى : **إِنْجَعَيْ وَعَرَقَيْ** . يدل على تسهيلها بين
أى بين الممزة والألف .

وضع حرف السين فوق الحرف الأخير في بعض الكلمات

يدل على السكت على ذلك الحرف في حال وصله بما بعده سكتة
يسيرة من غير تنفس .

وورد عن حفص عن عاصم السكت بلا خلاف من طريق
الشاطبية على ألف **عِوَجَّا** بسورة الكهف ، وألف
مَرْقَدَنَا بسورة يس ، ونون **مَنْ رَاقِ** بسورة القيامة ،
ولام **بَلْ رَانَ** بسورة المطففين .

ويجوز له في هاء **مَالِيَّة** بسورة الحاقة وجهان :
أحدهما : إظهارها مع السكت ، ثانهما : إدغامها في الهاء التي
بعدها في لفظ **هَلْكَ** .

وقد ضبط هذا الموضع على وجه الإظهار مع السكت ، لأنه هو
الأرجح ، وذلك بوضع علامة السكون على الهاء الأولى ، مع تجريد الهاء
الثانية من علامات التشديد للدلالة على الإظهار ، ووضع حرف السين
على هاء **مَالِيَّة** للدلالة على السكت عليها سكتة يسيرة بدون
تنفس ، لأن الإظهار لا يتحقق وصلا إلا بالسكت .

والحاق واو صغيرة بعد هاء ضمير المفرد الغائب إذا كانت مضمومة
يدل على صلة هذه الهاء بواو لفظية في حال الوصل . وإلحاق ياء صغيرة

مردودة إلى خلف بعدها الضمير المذكور إذا كانت مكسورة يدل على صلتها بباء لفظية في حال الوصل أيضاً.

وتكون هذه الصلة ب نوعها من قبيل المد الطبيعي إذا لم يكن بعدها همز ، فتمد بمقدار حركتين : نحو قوله تعالى ﴿إِنَّ رَبَّهُ كَانَ يَهُ بَصِيرًا﴾ وتكون من قبيل المد المنفصل إذا كان بعدها همز ، فتوضع عليها علامه المد ، وتمد بمقدار أربع حركات أو خمس نحو قوله تعالى : ﴿وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ﴾ ، قوله جل وعلا :

﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمْرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ﴾ .

والقاعدة أن حفظاً عن عاصم يصل كل هاء ضمير للمفرد الغائب بواو لفظية إذا كانت مضمومة ، وباء لفظية إذا كانت مكسورة بشرط أن يتحرك ما قبل هذه الهاء وما بعدها ، وقد استثنى من ذلك ما يأتي :

(١) - الهاء من لفظ ﴿يَرْضَهُ﴾ في سورة الزمر . فإن حفظها ضمها بدون صلة .

(٢) - الهاء من لفظ ﴿أَرَجَحَهُ﴾ في سورة الأعراف والشعراء . فإنه سكتها .

(٣) - الهاء من لفظ ﴿فَالْقِهَ﴾ في سورة التمل ، فإنه سكتها أيضاً.

وإذا سكن ما قبل هاء الضمير المذكورة ، وتحرك ما بعدها فإنه لا يصلها إلا في لفظ ﴿فِيهِ﴾ في قوله تعالى :

﴿وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَكَّنًا﴾ في سورة الفرقان .

أما إذا سكن ما بعد هذه الهاء سواء أكان ما قبلها متحركاً أم ساكتاً

فإن الهاء لا توصل مطلقاً ، لئلا يجتمع ساكنان .
 نحو قوله تعالى : ﴿لَهُ الْمُلْك﴾ ، ﴿وَإِنَّنَّهُ أَلِإِنْجِيل﴾ ﴿فَأَنْزَلْنَا إِلَيْهِ آلَمَّاَة﴾ ، ﴿إِلَيْهِ الْمَصِير﴾ .
 تبيهات :

- (١) - في سورة الروم ورد لفظ ﴿ضَعْفٍ﴾ محوراً في
 موضعين ومنصوباً في موضع واحد .
 وذلك في قوله تعالى : ﴿اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ
 ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً﴾
 ويجوز لفظ في هذه الموضع الثلاثة وجهان : أحدهما : فتح
 الصاد ، وثانيهما : ضمها .
 والوجهان مقروء بهما ، والفتح مقدم في الأداء .
 (٢) - في لفظ ﴿ءَاتَنَّنَ﴾ في سورة التمل وجهان لفظ
 وفقاً .

أحدهما إثبات الياء ساكنة ، وثانيهما : حذفها ، مع
 الوقف على النون .

أما في حال الوصل فثبتت الياء مفتوحة .

(٣) - وفي لفظ ﴿سَلَسِلًا﴾ في سورة الإنسان وجهان
 أيضاً وفقاً .

أحدهما : إثبات الألف الأخيرة ، وثانيهما : حذفها ، مع
 الوقف على اللام ساكنة .
 أما في حال الوصل فتحذف الألف .

وهذه الأوجه التي تقدمت لحفظ عن عاصم ذكرها الإمام الشاطبي في نظمه المسمى « حرز الأمانى ووجه التهانى ».
هذا ، والوضع الذى تختلف فيها الطرق ضُبطت لحفظه بما يوافق طرق النظم المذكور .

﴿ علامات الوقف ﴾

- م علامة الوقف اللازم ، نحو : إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمُوقَّعُ يَبْعَدُهُمُ اللَّهُ .
- ل علامة الوقف المنوع ، نحو : الَّذِينَ نَزَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْمُلْكَةَ طَيْبَيْنِ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ وَادْخُلُوا الْجَنَّةَ .
- ح علامة الوقف الجائز جوازا مستوى الطرفين ، نحو : تَحْنُنْ نَفْصُلُ عَلَيْكَ تَبَاهُمْ بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ قَتِيَّةٌ أَمْثَوْرَبَتْهُمْ .
- ط علامة الوقف الجائز مع كون الوصل أولى ، نحو : وَإِنْ يَمْسِكَ اللَّهُ بِعُضُرِ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسِكَ بِعِبْرِ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَوِيرٌ .
- ق علامة الوقف الجائز مع كون الوقف أولى ، نحو: قُلْ رَبِّي أَعْمَمْ بِعِدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُونَهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا ثَمَارٍ فِيهِمْ .
- ٦٦ علامة تعانق الوقف بحيث إذا وُقف على أحد المضعين لا يصح الوقف على الآخر ، نحو : ذَلِكَ الْكِتَابُ لَأَرِبَّ فِيهِ هُدَىٰ لِلنَّقِيْبِينَ .

فَهُنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَبِيَانِ الْمُكَفَّرِ وَالْمُدْعَىٰ مِنْهَا

السورة	العنوان	نوعها	العنوان	السورة
الصافحة	٣/١	١	العنكبوت	٥٤٢
البقرة	٤/٢	٢	الرُّوم	٥٥٣
آل عمران	٦٢	٣	لقمان	٥٦١
النساء	٩٨	٤	السجدة	٥٦٧
السائد	١٣٣	٥	الأحزاب	٥٧١
الأنعام	١٦٢	٦	سَيِّدًا	٥٨٤
الأعراف	١٩٥	٧	فاطر	٥٩٣
الأنفال	٢٣١	٨	يَسٌ	٦٠١
التوبه	٢٤٤	٩	العِرافات	٦١٠
يونس	٢٧١	١٠	صَرٌ	٦٢٣
هُودٌ	٢٩٠	١١	الرُّؤْسَر	٦٣٣
يوسف	٣١٠	١٢	غَافِرٌ	٦٤٥
الرعد	٣٢٩	١٣	فُصِّلتَ	٦٥٧
إبراهيم	٣٣٨	١٤	الشُّورى	٦٦٥
المجر	٣٤٨	١٥	التَّخْرُفُ	٦٧٣
التحل	٣٥٧	١٦	التَّخَانٌ	٦٨٤
الاسراء	٣٧٧	١٧	البَحَاشِكَة	٦٨٩
الكهف	٣٩٥	١٨	الْحَقَافُ	٦٩٤
مرثيم	٤١١	١٩	مُحَمَّدٌ	٧٠١
طه	٤٢٢	٢٠	الْفَسْحَاجُ	٧٠٦
الأنبياء	٤٣٥	٢١	الْمُحْجَرَات	٧١٢
الحج	٤٤٨	٢٢	قٌ	٧١٥
المؤمنون	٤٦١	٢٣	الذَّارِياتٍ	٧٢٠
الشور	٤٧٣	٢٤	الظُّرُورٌ	٧٢٥
الفرقان	٤٨٧	٢٥	التَّجْمُمٌ	٧٢٩
الشعراء	٤٩٧	٢٦	الْقَمَرٌ	٧٣٤
المل	٥١٥	٢٧	الرَّجُلُونَ	٧٣٩
القصص	٥٢٧	٢٨	الوَاقِعَةُ	٧٤٥

فِي سِرِّ أَسْمَاءِ السُّكُونِ وَبَيْانِ الْمُرْكَبِ وَالْمُدَدِّيِّ مِنْهَا ﴿٤﴾

	العنونة	العنون	العنون	العنون	العنون	العنون	العنون	العنون
مكية	٨٤١	٨٦	الطارق	ستة	٧٥٢	٥٧	المحديد	
مكية	٨٤٢	٨٧	الأعمل	ستة	٧٥٨	٥٨	المجادلة	
مكية	٨٤٣	٨٨	الغاشية	ستة	٧٦٢	٥٩	الحضر	
مكية	٨٤٤	٨٩	القجر	ستة	٧٦٦	٦٠	المتحثة	
مكية	٨٤٨	٩٠	البلد	ستة	٧٧٠	٦١	الصرف	
مكية	٨٤٩	٩١	الشمس	ستة	٧٧٢	٦٢	المجمعة	
مكية	٨٥١	٩٢	الليل	ستة	٧٧٤	٦٣	المتأفقون	
مكية	٨٥٢	٩٣	الصريح	ستة	٧٧٦	٦٤	التفاكير	
مكية	٨٥٣	٩٤	السورة	ستة	٧٧٩	٦٥	الطلائع	
مكية	٨٥٤	٩٥	التين	ستة	٧٨٢	٦٦	التحريم	
مكية	٨٥٥	٩٦	العساكر	ستة	٧٨٥	٦٧	الملائكة	
مكية	٨٥٦	٩٧	القدر	ستة	٧٨٩	٦٨	القلائد	
ستة	٨٥٧	٩٨	البيتة	ستة	٧٩٣	٦٩	الحقيقة	
ستة	٨٥٨	٩٩	الزلة	ستة	٧٩٧	٧٠	العماج	
مكية	٨٥٩	١٠٠	العاديات	ستة	٨٠٠	٧١	ثُوَّج	
مكية	٨٦٠	١٠١	القارعة	ستة	٨٠٣	٧٢	الجن	
مكية	٨٦١	١٠٢	التكاثر	ستة	٨٠٦	٧٣	المترتمل	
مكية	٨٦٢	١٠٣	العصر	ستة	٨٠٩	٧٤	المذشر	
مكية	٨٦٢	١٠٤	المُهَمَّة	ستة	٨١٣	٧٥	القيامة	
مكية	٨٦٣	١٠٥	الفيل	ستة	٨١٦	٧٦	الإنسان	
مكية	٨٦٤	١٠٦	قریش	ستة	٨١٨	٧٧	المرسلات	
مكية	٨٦٤	١٠٧	الساعون	ستة	٨٢٢	٧٨	النبيا	
مكية	٨٦٥	١٠٨	الكواشر	ستة	٨٢٥	٧٩	النَّازَعَات	
مكية	٨٦٦	١٠٩	الكافرون	ستة	٨٢٨	٨٠	عَبَّس	
ستة	٨٦٦	١١٠	النصر	ستة	٨٣١	٨١	التكوير	
مكية	٨٦٧	١١١	المسد	ستة	٨٣٣	٨٢	الأنفطرار	
مكية	٨٦٨	١١٢	الإخلاص	ستة	٨٣٤	٨٣	المطففين	
مكية	٨٦٨	١١٣	الفلك	ستة	٨٣٧	٨٤	الانشقاق	
مكية	٨٦٩	١١٤	الناس	ستة	٨٣٩	٨٥	البروج	

**Tusmada Magacda Suuradaha iyo Caddeeynta,
Tan Makkaad iyo Tan Madiinaad**

Magaca Suuradda	Tirada	Bogga		Magaca Suuradda	Tirada	Bogga	
Ar-Raxmaan	55	739	Madiinaad	Al-Buruuj	85	839	Makkaad
Al-Waaqicah	56	745	Makkaad	Adh-Dhaariq	86	841	Makkaad
Al-Xadiid	57	752	Madiinaad	Al-Aclaa	87	842	Makkaad
Al-Mujaadalah	58	758	Madiinaad	Al-Ghaashiyah	88	843	Makkaad
Al-Xashr	59	762	Madiinaad	Al-Fajr	89	845	Makkaad
Al-Mumtaxinah	60	766	Madiinaad	Al-Balad	90	848	Makkaad
As-Saff	61	770	Madiinaad	Ash-Shams	91	849	Makkaad
Al-Jumucah	62	772	Madiinaad	Al-Layl	92	851	Makkaad
Al-Munaafiqun	63	774	Madiinaad	Ad-Duxaa	93	852	Makkaad
At-Taghaabun	64	776	Madiinaad	Ash-Sharx	94	853	Makkaad
Adh-Dhalaaq	65	779	Madiinaad	At-Tiin	95	854	Makkaad
At-Taxriim	66	782	Madiinaad	Al-Calaq	96	855	Makkaad
Al-Mulk	67	785	Makkaad	Al-Qadr	97	856	Makkaad
Al-Qalam	68	789	Makkaad	Al-Bayyinah	98	857	Madiinaad
Al-Xaaqqah	69	793	Makkaad	Az-Zalzalah	99	858	Madiinaad
Al-Macaarij	70	797	Makkaad	Al-Caadiyaat	100	859	Makkaad
Nuux	71	800	Makkaad	Al-Qaaricah	101	860	Makkaad
Al-Jinn	72	803	Makkaad	At-Takaathur	102	861	Makkaad
Al-Muzzammil	73	806	Makkaad	Al-Caşr	103	862	Makkaad
Al-Muddaththir	74	809	Makkaad	Al-Humazah	104	862	Makkaad
Al-Qiyaamah	75	813	Makkaad	Al-Fiil	105	863	Makkaad
Al-Insaan	76	816	Madiinaad	Quraysh	106	864	Makkaad
Al-Mursalaat	77	818	Makkaad	Al-Maacuun	107	864	Makkaad
An-Naba'	78	822	Makkaad	Al-Kawthar	108	865	Makkaad
An-Naazicaat	79	825	Makkaad	Al-Kaafiruun	109	866	Makkaad
Cabasa	80	828	Makkaad	An-Naşr	110	866	Madiinaad
At-Takwiir	81	831	Makkaad	Al-Masad	111	867	Makkaad
Al-Infidhaar	82	833	Makkaad	Al-Ikhlaas	112	868	Makkaad
Al-Mudhaffifiin	83	834	Makkaad	Al-Falaq	113	868	Makkaad
Al-Inshiqaaq	84	837	Makkaad	An-Naas	114	869	Makkaad

**Tusmada Magacda Suuradaha iyo Caddeeynta,
Tan Makkaad iyo Tan Madiinaad**

Magaca Suuradda	Tirada	Bogga		Magaca Suuradda	Tirada	Bogga	
Al-Faatixah	1	1/3	Makkaad	Al-Qaşaş	28	527	Makkaad
Al-Baqarah	2	2/4	Madiinaad	Al-Cankabuut	29	542	Makkaad
Aali-Cimraan	3	62	Madiinaad	Ar-Ruum	30	553	Makkaad
An-Nisaa'	4	98	Madiinaad	Luqmaan	31	561	Makkaad
Al-Maa'idah	5	133	Madiinaad	As-Sajdah	32	567	Makkaad
Al-Ancaam	6	162	Makkaad	Al-Axzaab	33	571	Madiinaad
Al-Acraaf	7	195	Makkaad	Saba'	34	584	Makkaad
Al-Anfaal	8	231	Madiinaad	Faadhir	35	593	Makkaad
At-Tawbah	9	244	Madiinaad	Yaasiin	36	601	Makkaad
Yuunus	10	271	Makkaad	Aş-Saaffaat	37	610	Makkaad
Huud	11	290	Makkaad	Şaad	38	623	Makkaad
Yuusuf	12	310	Makkaad	Az-Zumar	39	633	Makkaad
Ar-Racd	13	329	Madiinaad	Ghaafir	40	645	Makkaad
Ibraahiim	14	338	Makkaad	Fuşşilat	41	657	Makkaad
Al-Xijr	15	348	Makkaad	Ash-Shuuraa	42	665	Makkaad
An-Naxl	16	357	Makkaad	Az-Zukhruf	43	673	Makkaad
Al-Israa'	17	377	Makkaad	Ad-Dukhaan	44	684	Makkaad
Al-Kahf	18	395	Makkaad	Al-Jaathiyah	45	689	Makkaad
Maryam	19	411	Makkaad	Al-Axqaaf	46	694	Makkaad
Dhaahaa	20	422	Makkaad	Muxammad	47	701	Madiinaad
Al-Anbiyaa'	21	435	Makkaad	Al-Fatx	48	706	Madiinaad
Al-Xajj	22	448	Madiinaad	Al-Xujuraat	49	712	Madiinaad
Al-Mu'minuun	23	461	Makkaad	Qaaf	50	715	Makkaad
An-Nuur	24	473	Madiinaad	Ad-Daariyaat	51	720	Makkaad
Al-Furqaan	25	487	Makkaad	Adh-Dhuur	52	725	Makkaad
Ash-Shucaraa'	26	497	Makkaad	An-Najm	53	729	Makkaad
An-Naml	27	515	Makkaad	Al-Qamar	54	734	Makkaad

بِعَوْنَىٰ فَلَمَّا وَتَوَفَّ يُوسُفَ

بِرَطْبَنَهُ دَلِيلُ الشَّيْفِ

وَرَجَمَهُ مَعْنَائِيهِ فِي مُجَمِّعِ خَادِمِ الْمَسْكِنِ لِلشَّيْفِينِ
الْمَلِكِ فِيهِ لِطَاعَتِ الْمُصْفَفِ لِلشَّيْفِينِ الْمَدِينَةِ الْمُبُورَةِ
بِالشَّرْقِ وَزَرَّةِ الْحَوْلِ وَأَفَاقَ فِي الْمَلِكَةِ

العربية السعودية عام ١٤١٢ هـ

حقوق الطبع محفوظة

المجمع خادم الحرمين الشريفين للآثار يهتم بطبعاته المصحفة السيريف

ص.ب ٣٥٦١ - المدينة المنورة

Xuquuqda Daabicidda Waa Dhoowrantahay
Ee Uu Leeyahay Wadajirka Adeegaha
Labada Xaram Ee Sharafka Badan Boqor
Fahad Ee Daabacaadda Jaamac Sharafta Badan

S. B. 3561 – Al-Madiinah Al-Munawarah

**QURAANKA
KARIIMKA**

Iyo Tarjamada
Macnihiisa Ee Afka
Soomaaliga